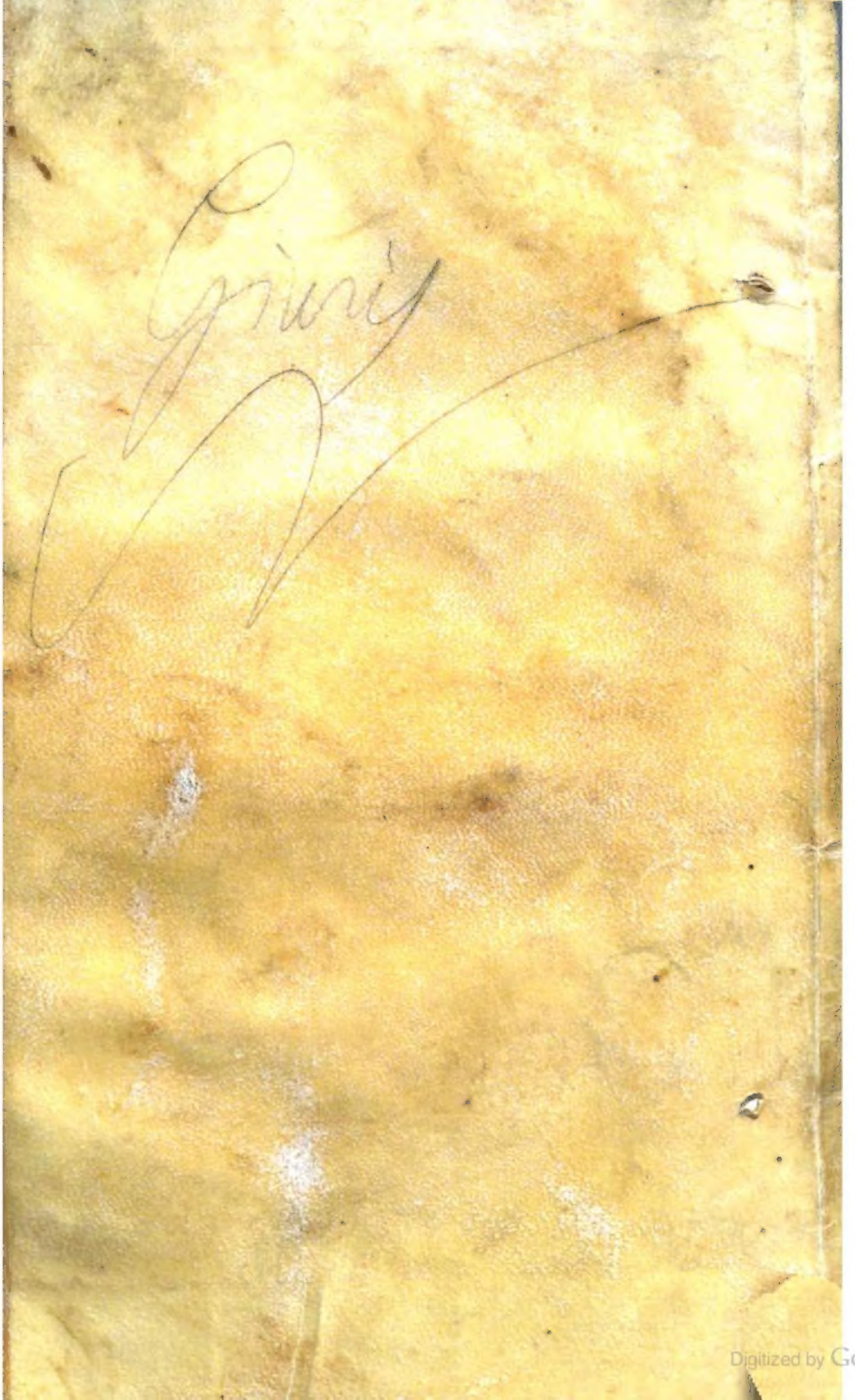
Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
21 G
10
M

Digitized by Google

Digitized by Google

MARTINI

AB AZPILCVETA

DOCTORIS NAVARRI

CONSILIORVM

SIVE RESPONSORVM

LIBRI QVINQVE

Iuxta ordinem Decretalium diſpoſiti,

NVNC TERTIO TYPIS MANDATI,
diligenterq. recogniti, ac multis denuo locupletati
Conſilijs, annotationibus, & Indicibus commodiſſimis in gratiam ſtudioſorum.

Ex libris Mon.ri
Vrb.s Congreg.
S. Pudentiana
B. Mariæ Fulin.
BIBL.
S. PVDEN.
DE
VRBE.

ROMAE,
Ex Typographia Vaticana. M. DCII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

MARIÆ

Digitized by Google

EXEMPLVM EPISTOLAE

Quæ poſt primam huius operis editionem in Doctoris Nauarri ſcrinijs eſt reperta, & fortaſſe non penitus abſoluta, vel ſaltem emendata.

APLVRIMIS rogatus,& à nonnullis etiam Cardinalitia dignitate eiſdemq. Reuerendiſſimis luſſus, vt ederem ſaltem aliqua de plurimis, quæ priuatim ſuper quæſtionibus de animis lucrandis multo tempore in variis Academijs & Regnis reſpondi, præſertim ab anno, à quo cœpi ſeruire in ſacro ſacræ Pœnitentiariæ prætorio felicis recordationis Pio V. & poſt eum occupando me, reſpondendo quæſtionibus, quas de pane lucrando appellant, decreui hoc anno ætatis meæ nonageſimoprimo tam pium opus incipere, etiam canicula regnante, & non ſatis liber à catarrho, qui me circiter vnum menſem vexauit: ne, dum aptius tempus ſperatur, impediatur etiam facultas id præſtandi, & doleam habuiſſe me vires, vel voluntatem parem ad hæc, licet facultas id perficiendi caſu aut fortuna (quæ nil aliud niſi ſumma illa prudentia eſt) non concedatur. Quorum conſiliorum multa, gratia breuitatis, abbreuiabo; nonnulla, gratia confirmationis, augebo; & in omnibus aliqua emendabo, declarabo, & vtiliora tam theoriæ, quam praxi (ſuperfluis allegationibus reſecatis) efficere conabor: ſperans fore, vt ad id opem diuinam à Deo, & Domino noſtro Ieſu Chriſto optimo maximo, mihi impetret illa potentiſſima cælorum Regina Parthenomitor, eademq. glorioſiſſima Theotocos, quæ non ſolum inuocata, ſed etiam ſua ſponte fauorem donat, & ad miſeros maternas explicat vlnas: quod vt de more dignetur facere, etiam atque etiam ſuppliciſſime & obnixiſſime oro atque flagito.

Digitized by Google

INDEX TITVLORVM

QVI IN HIS QVINQVE LIBRIS CONSILIORVM CONTINENTVR,

Iuxta Titulos & quinque libros Decretalium.

A

ACCVSATIONIBVS, & inquisitionibus, & denunciationibus. lib. 5. par. 2. pag. 154

Adulterijs, & stupro. lib. 5. par. 2. pag. 459

Aetate, & qualitate, & ordine præficiendorum. lib. 1. par. 1. pag. 181

Apostatis, & reiterantibus baptisma. lib. 5. par. 2. pag. 404

Appellationibus, recusationibus, & relationibus. lib. 2. par. 1. p. 403

Arbitris. lib. 1. par. 1. pag. 321

B

BAptismo, & eius effectu. lib. 3. par. 1. pag. 1095

Bigamis non ordinandis. lib. 1. par. 1. pag. 222

C

CAusa possessionis, & proprietatis. lib. 2. par. 1. pag. 350

Celebratione Missarum, & sacramento Eucharistiæ, & diuinis officijs. lib. 3. par. 1. pag. 1067

Censibus, exactionibus, & procurationibus. lib. 3. par. 1. pag. 1054

Clandestina desponsatione. lib. 4. par. 2. pag. 143

Clerico ægrotante, vel debilitato. lib. 3. par. 1. pag. 490

Clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante. lib. 5. par. 2. pag. 563

Clerico non ordinato ministrante. lib. 5. par. 2. pag. 578

Clericis non residentibus. lib. 3. par. 1. pag. 433

Clericis peregrinis. lib. 1. par. 1. pa. 227.

Cognatione spirituali. lib. 4. par. 2. pag. 75

Cohabitatione clericorum, & mulierum. lib. 3. par. 1. pag. 421

Conditionibus appositis in dispensatione, vel in alijs contractibus. lib. 4. par. 2. pag. 60

Confessis. lib. 2. par. 1. pag. 364

Consanguinitate, & affinitate. lib. 4. par. 2. pag. 89

Consecratione ecclesiæ, vel altaris. lib. 3. par. 1. pag. 1065

Constitutionibus. lib. 1. par. 1. pag. 2

Consuetudine. lib. 1. par. 1. pag. 92

Conuersione coniugatorum. lib. 3. par. 1. pag. 846

Conuersione infidelium. lib. 3. par. 1. pag. 868

Corpore vitiatis ordinandis, vel non. lib. 1. par. 1. pag. 216

Crimine falsi. lib. 5. par. 2. pag. 554

D

DEcimis, primitijs, & oblationibus. lib. 3. par. 1. pag. 701

Depo-

Digitized by Google

Depoſito.lib.3.par.3. pag.520
Deſponſatione impuberum. lib.4. par. 2.pag.31
Diuortijs.lib.4.par.2.pag.137
Dolo,& contumacia. lib.2. par.1.pag. 361
Donationibus.lib.3. par.1. pag.619
Donationibus inter virum, & vxorẽ. lib.4.par.2.pag.148

E

ECcleſiis ædificandis, vel reparandis. lib.3. par. 1. pag. 1108
Electione,& electi poteſtate.lib.1.par. 1.pag.95
Emptione,& venditione. lib.3. par.1. pag.533
Eo,qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ.lib.4.par.2. pag.87
Eo,qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. lib.4. par.2. pag.70
Eo,qui furtiue ordines ſuſcepit. lib.5. par.2.pag.584

F

FEriȷs. lib.2. par.1.pag.346
Feudis. lib.3.par.1. pag.594
Fide inſtrumentorum.lib.2.par.1.pag. 368
Filijs presbyterorum ordinandis, vel non. lib.1.par.1.pag.198
Foro competenti.lib.2. par.1. pag.330
Frigidis,& maleficiatis, & impotentia coeundi. lib.4. par.2. pag.114
Furtis.lib.5.par.2. pag.468

H

HAereticis. lib.5. par.2.pag.351
Homicidio voluntario, vel caſuali.lib.5.par.2. pag.409

I

IIs, quæ fiunt à maiori parte Capituli.lib.3. par.1.pag.497
Iis, quæ fiunt à prælato ſine conſenſu Capituli.lib.3.par.1.pag.496
Iis,quæ vi, metuſve cauſa fiunt. lib.1. par.1.pag.294
Immunitate eccleſiarum, cœmeterijs, & rerum ad eas pertinentium. lib. 3.par.1.pag.1109
In integrum reſtitutione. lib.1.par.1. pag.320
Iniurijs,& damno dato. lib. 5. par. 2. pag.633
Iudæis, & Sarracenis, & eorum ſeruis.lib.5.par.2.pag.336
Iudicijs.lib.2.par.1. pag. 323
Iureiurando.lib.2.par.1. pag.375
Iurepatronatus.lib.3.par.1. pag.1026

L

LOcato, & conducto. lib.3. par. 1. pag.589

M

MAgiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. lib.5. par.2.pag.334
Maioritate,& obedientia. lib.1.par.1. pag.262
Matrimonio contracto contra interdictũ Eccleſiæ.lib.4. par.2. pag.127

N

NE clerici, vel monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant. lib. 3. par.1.pag.1116
Ne prælati vices ſuas, vel eccleſias ſub annuo cenſu concedant.lib.5. par.2. pag.332
Ne ſede vacante aliquid innouetur. lib.3.par.1.pag.495

O

OBſeruatione ieiuniorum. lib. 3. par.1. pag.1104
Officio & poteſtate iudicis delegati. lib.1.par.1.pag.229
Officio iudicis.lib.1. par.1. pag.260
Officio iudicis ordinarij. lib. 1. par. 1. pag.242
Officio Vicarij.lib.1.par.1. pag.228

P

PActis.lib.1.par.1.pag.279
Parochijs,& alienis parochianis. lib.3.par.1. pag.698

Pecu-

Digitized by Google

Peculio clericorum. lib. 3. par. 1. pag. 638
Pœnis. lib. 5. par. 2. pag. 650
Pœnitentijs, & remiſſionibus. lib. 5. par. 2. pag. 651
Poſtulando. lib. 1. par. 1. pag. 290
Præbendis, & dignitatibus. lib. 3. par. 1. pag. 450
Præſcriptionibus. lib. 2. par. 1. pag. 388
Præſumptionibus. lib. 2. par. 1. pag. 371
Priuilegijs, & exceſſibus priuilegiatorum. lib. 5. par. 2. pag. 589
Procuratoribus. lib. 1. par. 1. pag. 291
Purgatione canonica. lib. 5. par. 2. pag. 628
Purgatione vulgari. lib. 5. par. 2. pag. 629

Q

Qui clerici, vel vouẽtes. lib. 4. par. 2. pag. 66
Qui filij ſint legitimi. lib. 4. par. 2. pag. 129

R

Raptoribus, incendiarijs, & violatoribus eccleſiarum. lib. 5. par. 2. pag. 460
Rebus eccleſiæ alienandis, vel non. lib. 3. par. 1. pag. 499
Regularibus, & tranſeuntibus ad religionem. lib. 3. par. 1. pag. 707
Religioſis domibus, vt Epiſcopo ſint ſubiectæ. lib. 3. par. 1. pag. 1023
Reliquijs, & veneratione Sanctorum. lib. 3. par. 1. pag. 1102
Renunciatione. lib. 1. par. 1. pag. 116
Reſcriptis. lib. 1. par. 1. pag. 63
Reſtitutione ſpoliatorum. lib. 2. par. 1. pag. 351

S

Sacramentis non iterandis. lib. 1. par. 1. pag. 191
Sacra vnctione. lib. 1. par. 1. pag. 188
Secundis nuptijs lib. 4. par. 2. pag. 150
Sententia excommunicationis. lib. 5. par. 2. p. 718
Sententia, & re iudicata. lib. 1. par. 1. pag. 401
Sepulturis. lib. 3. par. 1. pag. 685
Sequeſtratione poſſeſſionis, & fructuũ. lib. 2. par. 1. pag. 363
Simonia. lib. 5. par. 2. pag. 166
Solutionibus. lib. 3. par. 1. pag. 599
Sortilegijs. lib. 5. par. 2. pag. 559
Sponſalibus, & matrimonio. lib. 4. par. 2. pag. 3
Statu monachorum, & canonicorum regularium. lib. 3. par. 1. pag. 955
Succeſſionibus ab inteſtato. lib. 3. par. 1. pag. 677
Summa Trinitate, & fide Catholica. lib. 1. par. 1. pag. 1

T

Temporibus ordinationũ, & qualitate ordinandorum. lib. 1. par. 1. pag. 134
Teſtamentis, & vltimis voluntatibus. lib. 3. par. 1. pag. 643
Teſtibus cogendis, vel non. lib. 2. par. 1. pag. 367
Teſtibus, & atteſtationibus. lib. 2. par. 1. pag. 366
Torneamentis. lib. 5. par. 2. pag. 459
Tranſactionibus. lib. 1. par. 1. pag. 289

V

Verborum ſignificatione. lib. 5. par. 2. pag. 821
Vita, & honeſtate clericorum. lib. 3. par. 1. pag. 476
Voto, & voti redemptione. lib. 3. par. 1. pag. 895
Vſuris. lib. 5. par. 2. pag. 472
Vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur. lib. 3. par. 1. pag. 498.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX
CONSILIORVM OMNIVM
ET TITVLORVM,
IN QVIBVS CONTINENTVR:

Iuxta ordinem V. librorum Decretalium.

Tituli Libri primi Conſiliorum.

DE Summa Trinitate,& fide Cath.lib.1.par.1.pag.1
De conſtitutionibus. lib.1. par.1.pag.2
De reſcriptis.lib.1.par.1.pag.63
De conſuetudine.lib.1.par.1.pag.92
De electione.lib.1.par.1. pag.95
De renunciatione.lib.1.par.1. pagina 116
De temporibus ordin. & qual.ordin. lib.1.par.1.pag.134
De ætate, & qualitate. lib. 1. par. 1. pag.181
De ſacra vnctione. lib.1. par. 1. pag. 188
De ſacramentis non iterandis. lib.1. par.1.pag.191
De filijs presbyterorum ordinan.vel non.lib.1.par.1.pag.198
De corpore vitiatis ord. vel non. lib. 1.par.1.pag.216
De bigamis non ord.lib.1.par.1.pag. 222
De clericis peregrinis. lib. 1. par. 1. pag.227
De officio Vicarii.lib.1.par.1.pagina 228
De officio & poteſt. iud. delegati.lib. lib.1.par.1.pag.229
De officio iudicis ordinarii.lib.1.par. 1.pag.242
De officio iudicis. lib. 1. par. 1. pag. 260
De maioritate, & obedientia. lib. 1. par.1.pag.262
De pactis.lib.1.par.1.pag.279
De tranſactionibus. lib. 1. par.1. pag. 289
De poſtulando.lib.1. par.1. pag.290
De procuratoribus. lib.1. par. 1. pag. 291
De iis quæ vi metusve cauſ. fi. lib. 1. par.1.pag.294
De in integrum reſtitutione. lib. 1. par.1.pag.320
De arbitris.lib.1.par.1. pag.321

INDEX CONSILIORVM Primi Libri.

De Summa Trinitate, & fide Catholica.

CVm multi.conſil.1.de Sum. Trin. & fide Cath.lib.1.par.1. pag.1

De Conſtitutionibus.

Reſponſurus. conſil.1. de conſt. lib.1. par.1.pag.2
Quibus ſignis.conſil.2.de conſt.lib.1. par.1.pag.39
An lex. conſil.3. de conſt. lib.1.par.1. pag.40.

Spole-

Digitized by Google

Spoleti.consil.4.de const. lib.1. par.1. pag.43
Quidam.consil.5. de const. lib.1. par. 1.pag.46
An liceat.consil.6.de const. lib.1.par. 1.pag.46
Capitulum generale consil.7.de constit.lib.1.par.1.pag.48
Quæritur primo. consil.8. de constit. lib.1.par.1.pag.49
Excellentissime domine. consil. 9. de constit.lib.1.par.1.pag.50
Quæritur an.consil.10.de const.lib.1. par.1.pag.58
An bullæ.consil.11.de const. lib.1.par. 1.pag.52

De Rescriptis.

An gratia. consi.1. de rescript. lib.1. par.1.pag.63
An dispensatio.consil. 2. de rescript. lib.1.par.1.pag.63
Quæritur an.consil.3. de rescript. lib. 1.par.1.pag.65
Regularis.consil.4. de rescript. lib.1. par.1.pag.66
N. obtinuit. consil.5. de rescrip. lib.1. par.1.pag.68
Subdiaconus. consil.6. de rescrip.lib. 1.par.1.pag.68
Vtrum dispensatio. consil. 7. de rescrip.lib.1.par.1.pag.69
An gratia. consil.8. de rescript. lib.1. par.1.pag. 70
An impetrans.consil.9.de rescrip.lib. 1.par.1.pag.71
An impetratio.consil.10.de rescr.lib. 1.par.1.pag.72
Ecclesia parochialis: consil.11. de rescrip.lib.1.par.1.pag.73
Quidam adeptus. consil.12. de rescr. lib.1.par.1.pag.75
Quidam habens.consil.13. de rescrip. lib.1.par.1.pag.80
Quidam homicida. consil. 14. de rescript.lib.1.par.1.pag.81
Quidam professus.consil.15.de rescr. lib.1.par.1.pag.83
Quidam tribus.consil.16.de rescript. lib.1.par.1.pag.84
Quidam irregularis. consil.17.de rescrip.lib.1. par.1.pag.86
Qui occidit.consil.18. de rescrip. lib. 1.par.1.pag.86
Impetrata. consil.19. de rescrip.lib.1. par.1.pag.87
N. valde deformis.consil.20.de rescr. lib.1.par.1.pag.88
Consueuit.consil.21.de rescrip. lib.1. par.1.pag.91

De Consuetudine.

Vtrum stante statuto.consil.1. de consuetud.lib.1.par.1.pag.92
In quadam religione.consil.2. de consuet.lib.1.par.1.pag.93

De Electione.

An electio.consil.1.de elect. lib.1.par. 1.pag.95
Capitulum ecclesiæ.consil.2.de elect. lib.1.par.1.pag.95
Ordo Eremitarum. consil.3. de elect. lib.1.par.1.pag.98
Quid dicendum. consil.4. de elect.lib. 1.par.1.pag.99
Ex sexdecim. consil. 5. de elect. lib. 1. par.1.pag.100
In quodam conuentu.consil.6.de electione.lib.1.par.1. pag.101
In quodam monasterio. consil. 7. de elect.lib.1.par.1.pag.102
Definitorium. consil.8.de elect.lib.1. par. 1.pag.104
Congregatis. consil.9. de elect. lib.1. par.1.pag.105
Quæsitum fuit.consil.10.de electione. lib.1.

Digitized by Google

lib.1.par.1.pag.106
Quoniam D.consil.11. de elect. lib.1. par.1.pag.109
Cum mortuus esset.consi.12.de elect. lib.1.par.1.pag.111
Quidam habens. consil. 13. de elect. lib.1. par.1.pag.113
An collatio.consil.14. de elect. lib.1. par.1.pag.114
Quæsitum est.consil.15. de elect.lib.1. par.1.pag.116

De renunciat.

Vtrum deceat.consil.1. de renunciat. lib.1.par.1.pag 117
Ad primam quæstionem. consil.2. de renunciat.lib.1.par.1.pag.119
A. inquisitus. consil. 3. de renunciat. lib.1.par.1.pag.121
De eo qui.consil.4. de renunciat. lib. 1.par.1. pag.122
De illo qui.consil.5.de renunciat.lib. 1.par.1.pag.123
Laicus. consil. 6. de renunciat. lib.1. par.1 pag.123
A. sanus. consi.7. de renunciat. lib.1. par.1. pag.126
N. obtinuit. consil. 8. de renunciat. lib.1. par.1. pag.127
Quidam Reuerendiss.consil.9. de renunciat.lib.1.par.1.pag.129
Quidam rector. consil. 10. de renunciat.lib.1.par.1.pag.130
Titius. consil. 11. de renunciat. lib. 1. par.1.pag.132
Dedit quis. consil. 12. de renunciat. lib.1. par.1.pag.133

De temp. ord.

Quæritur primo,an Francus.consi.1. de temp.ord.lib.1.par.1.pag.134
An Hispanus. consil. 2. de temp. ord. lib.1.par.1.pag.135
Ordinatus an sit. consil. 3. de temp. ord.lib. 1. par. 1. pag. 136
An qui.consil. 4. de temp.ord. lib. 1. par. 1. pag. 138
An is qui. cons. 5. de temp.ord.lib.1. par.1.pag.138
Quidam cum legitimis.consil.6. de temp.ord.lib.1.par.1.pag.139
Quæritur quid faciet. consil. 7. de temp.ord.lib.1.par.1.pag.140
Quæsitum est an N. consi.8. de temp. ord.lib.1.par.1.pag.141
Quidam monachus.cons.9. de temp. ord.lib.1.par.1.pag.141
An promotus.consi.10.de temp.ord. lib.1.par.1. pag.142
N.familiaris. consil.11. de temp.ord. lib.1.par.1. pag.142
Quæsitum est an præsupposito. consi. 12. de temp. ord. lib.1. par.1. pag. 144
In Conc. Triden. consil.13. de temp. ord.lib.1.par.1.pag.145
Quæsitum est quam pœnam. consil. 14. de temp. ord.lib.1. par.1. pag. 146
N.30. annos. consil.15. de temp.ord. lib.1.par.1.pag.148
Ordinatus est.consi,16.de temp.ord. lib.1.par.1,pag.149
Quidam A. consil. 17. de temp. ord. lib.1.par.1.pag.150
De eo qui accepit.consi.18.de temp. ord.lib.1.par.1.pag.151
N.filius familias. consil. 19. de temp. ord.lib.1. par.1.pag.153
Quæritur primo an capellanus. cons. 20. de temp. ord. lib.1. par.1. pag. 154
Quidam ordinatus.cons.21.de temp. ord.lib.1.par.1.pag.155
Vtrum sacerdos. consil. 22. de temp. ord.lib.1.par.1.pag.156
N. obtinuit. consil. 23. de temp. ord. lib.1. par.1. pag.157

Digitized by Google

An qui ante. consil. 24. de temp.ord. lib.1.par.1.pag.158
Episcopus dedit. consil. 25. de temp. ord.lib.1.par.1.pag.159
Quidam clericus.consil. 26. de tempor.ord.lib.1.par.1.pag.161
Ecclesia Burgensi. consil.27. de tempor.ord.lib.1.par.1.pag.162
Concil. Trid. consil. 28. de temp.ordin.lib.1.par.1.pag.164
An ordinatus minoribus. consil. 29. de temp.ord.lib.1.par.1.pag.164
An ordinatus ad minores. consil. 30. de temp.ord.par.1.pag.166
Hispanus Hispalen.consi.31.de temp. ord.lib.1.par.1.pag.167
An ordinatus per falsas. consil.32.de temp.ord.lib.1. par.1.pag.168
Residens.consi.33.de temp.ord.lib.1. par.1.pag.169
Excellentissime domine.consil.34.de temp.ord.lib.1.par.1.pag.170
Quidã monachus.consil.35.de temp. ord.lib.1.par.1.pag.171
Quis fit ordinarius.consi.36.de temp. ord.lib.1.par.1.pag.171
An Abbas.consi.37. de temp.ord.lib. 1.par.1.pag.172
An Episcopus possit habere. consil. 38.de temp. ord. lib.1. par.1. pag. 173
An Episcopus possit iuste. consil. 39. de temp.ord.lib.1.par.1.pag.173
An Episcopus ignoranter. consil.40. de temp.ord.lib.1.par.1.pag.174
An Episcopus iuste.consi.41. de temp. ordin.lib.1.par.1. pag.174
An cap.1. sess.14. consil.42. de temp. ord.lib.1.par.1.pag.176
Quæritur primo an quod.consi.43.de temp.ord.lib.1.par.1.pag.177
Episcopus Vsselen. sede vacante. consil.44.de temp.ord.lib.1.par.1. pag.178
Quidam prælatus regularis. consil. 45.de temp. ord. lib.1. par.1. pag. 179
An promotus.consil.46.de temp.ordin.lib.1.par.1.pag.180

De ætate, & qualitate.

Quidam patroni.consil.1. de ætat.& qualit.lib.1.par.1.pag.182
Patronus laicus.consil. 2. de ætat. & qualit.lib.1.par.1.pag.182
E.agens. consil.3. & de ætat. & qual. lib.1.par.1.pag.184
An qui est.consil.4.de ætat.& qualit. lib.1.par.1.pag.184
Quæritur quando. consil. 5. de ætat. & qualit.lib.1.par.1.pag.185
Sacerdos. consil.6. de ætat.& qualit. lib.1.par.1.pag.186
In quadam religione.consi.7.de ætat. & qual.lib.1.par.1.pag.186

De sacra vnctione.

An expediat. consil. 1. de sacr. vnct. lib.1.par.1.pag.188

De Sacramentis non iteran.

Quidam susceptit.consil.1.de sacram. non iter.lib.1.par.1.pag.191
Benedicitur.consil.2. de sacram.non iter.lib.1.par.1.pag.192
Respondetur.consi.3.de sacram.non iter.lib.1.par.1.pag.193
Ad quæstionem. consil.4. de sacram. non iter.lib.1.par.1.pag.194
Dubitat A.consil.5. de sacram.non iter.lib.1.par.1.pag.194
Religiosus. consil. 6. de sacram. non iter.lib.1.par.1.pag.195
Quæsitum est. consil. 7. de sacram. non iter.lib.1.par.1.pag.196.
De quibusdam. consil. 8. de sacram. non iter.lib.1.par.1.pag.196

De filijs

Digitized by Google

De filijs presbyt.

Quid debeat facere. consil. 1. de filijs presbyt. lib. 1. par. 1. pag. 199
Illegitimus à Comite. consil. 2. de filijs presbyt. lib. 1. par. 1. pag. 200
Illegitimus obtinuit. consil. 3. de filijs presbyt. lib. 1. par. 1. pag. 202
Multarum quæstionum. consil. 4. de filijs presbyt. lib. 1. par. 1. pag. 203
N. Illegitimus. consil. 5. de filijs presb. lib. 1. par. 1. pag. 204
An illegitimus. consil. 6. de filijs presbyt. lib. 1. par. 1. pag. 206
An capitulum. consil. 7. de filijs presbyt. lib. 1. par. 1. pag. 209
An cap. 15. consi. 8. de filijs presbyt. lib. 1. par. 1. pag. 209
An nepotes. consil. 9. de filijs presb. lib. 1. par. 1. pag. 211
Cum Illustrissimi. consil. 10. de filijs presbyt. lib. 1. par. 1. pag. 214

De corpore vitiat.

Ad hanc quæstionem. consi. 1. de corpor. vit. lib. 1. par. 1. pag. 217
Titio clerico. cõsil. 2. de corpor. vit. lib. 1. par. 1. pag. 217
An contrahens. consil. 3. de corpor. vit. lib. 1. par. 1. pag. 218
An clericus. consil. 4. de corpor. vit. lib. 1. par. 1. pag. 218
Quæritur an carens. consil. 5. de corpor. vit. lib. 1. par. 1. pag. 219
Quidam omnino. consil. 6. de corpor. vit. lib. 1. par. 1. pag. 219
Clericus quatuor minorũ. consil. 7. de corp. vit. lib. 1. par. 1. pag. 220

De bigamis.

Quidam laicus. consil. 1. de big. lib. 1. par. 1. pag. 222
Quæritur an laicus. consil. 2. de big. lib. 1. par. 1. pag. 224
Episcopus quidam. consil. 3. de big. lib. 1. par. 1. pag. 225
Iussus respondere. consi. 4. de big. lib. 1. par. 1. pag. 226

De Cler. peregrin.

An ordinatus. consil. 1. de cler. pereg. lib. 1. par. 1. pag. 227

De officio vicarij.

An ille qui. consil. 1. de offic. vic. lib. 1. par. 1. pag. 229

De offic. & potest. iud. deleg.

Respondeo primo. consil. 1. de offic. & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 230.
Papa. consil. 2. de offic. & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 231
Quæsitum fuit. consil. 3. de offic. & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 232
Vicarius Episcopi. consil. 4. de offic. & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 233
An commissa. consil. 5. de offic. & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 234
An Episcopus possit. consil. 6. de offic. & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 235
An prædicare. consil. 7. de offic. & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 235
An postquam pœnitens. consi. 8. de officio & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 236
Consideratur. consil. 9. de offic. & potest. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 237
An Episcopus tamquam. consil. 10.

Digitized by Google

de offic. & poteſt. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 241

De officio iud. ord.

Vtrum geſta. conſil. 1. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 242
Cum in Polonia. conſ. 2. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 243
An cap. 6. conſil. 3. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 245
Quæſitum eſt. conſil. 4. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 247
Ad quæſtionem. conſ. 5. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 250
An ſacerdoti. cõſ. 6. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 251
An Epiſcopus poſſit ex officio. conſ. 7. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 253
An contra concubinarios. conſil. 8. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 253
An Epiſcopus poſſit reddere. conſi. 9. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 254
Conqueritur. conſil. 10. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 257
Summa edicti. conſil. 11. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 258

De officio iud.

Quidam A. conſil. 1 de offic. iud. lib. 1. par. 1. pag. 260

De maior. & obed.

An vicario. conſ. 1. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 262
An Epiſcopi. conſil. 2. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 263
An abbas. conſil. 3. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 263
Quæritur an prior. conſ. 4. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 264
Præſupponitur. conſil. 5. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 266
An in Concilio. conſil. 6. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 271
Quod Epiſcopus. conſil. 7. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 272
An procurator. conſil. 8. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 273
Congregatio. conſil. 9. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 273
An in capitulis faciendis. conſil. 10. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 275
An regularis. conſil. 11. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 278
An rectores. conſil. 12. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 279

De pactis.

An debitor. conſil. 1. de pact. lib. 1. par. 1. pag. 280
B. penſionarius. conſil. 2. de pact. lib. 1. par. 1. pag. 281
Quæritur an. conſil. 3. de pact. lib. 1. par. 1. pag. 281
Quidam qui. conſil. 4. de pact. lib. 1. par. 1. pag. 282
Quidam dux. conſil. 5. de pact. lib. 1. par. 1. pag. 283
R. vir. conſil. 6. de pact. lib. 1. par. 1. pag. 285
Quidam frater. conſil. 7. de pact. lib. 1. par. 1. pag. 287

De tranſactionib.

Quidam abbas. conſil. 1. de tranſact. lib. 1. par. 1. pag. 290

De poſtulando.

Clericus. conſ. 1. de poſtul. lib. 1. par. 1. pag. 291

De

Digitized by Google

De procuratorib.

Quidam Illuſtriſſimus. conſil. 1. de procurat. lib. 1. par. 1. pag. 292

De ijs quæ vi met. cauſ. fiunt.

Quidam nobilis. conſil. 1. de ijs quæ vi. met. cau. fi. lib. 1. par. 1. pag. 294

Quidam Gaſpar. conſil. 2. de ijs quæ vi. met. cau. fi. lib. 1. par. 1. pag. 495

Quidam ex Illuſtriſſimo. conſil. 3. de ijs quæ vi met. cau. fi. lib. 1. par. 1. pag. 297

Quidam 17. annos. conſil. 4. de ijs quę vi met. cauſ. fi. lib. 1. par. 1. pag. 305

N. 16. ætatis. conſ. 5. de ijs quæ vi met. cau. fi. lib. 1. par. 1. pag. 308

Ante Conc. Trid. conſ. 6. de ijs quæ vi met. cau. fi. lib. 1. par. 1. pag. 310

Pro reſolutione. conſil. 7. de ijs quæ vi. met. cau. fi. lib. 1. par. 1. pag. 311

Vtrum profeſſio. conſ. 8. de ijs quæ vi met. cau. fi. lib. 1. par. 1. pag. 311

N. nobilis. conſil. 9. de ijs quæ vi met. cau. fiunt. lib. 1. par. 1. pag. 312

Quædam puella. conſil. 10. de ijs quæ vi met. cau. fi. lib. 1. par. 1. pag. 317

De in integrum reſtit.

An commendatario. conſil. 1. de in integ. reſtit. lib. 1. par. 1 pag. 320

De arbitris.

Titius. conſil. 1. de arbit. lib. 1. par. 1. pag. 321

FINIS PRIMI LIBRI.

TITVLI LIBRI SECVNDI CONSILIORVM D. NAVARRI.

DE Iudicijs. lib. 2. par. 1. pag. 323

De foro competenti. lib. 2. par. 1. pag. 330

De ferjis. lib. 2. par. 1. pag. 346

De cauſa poſſeſſionis & proprietatis. lib. 2. par. 1. pag. 350

De reſtitutione ſpoliatorum. lib. 2. par. 1. pag. 351

De dolo & contumacia. lib. 2. par. 1. pag. 361

De ſequeſt. poſſ. & fructuum. lib. 2. par. 1. pag. 363

De confeſſis. lib. 2. par. 1. pag. 364

Digitized by Google

De testibus & attestationibus. lib. 2. par. 1. pag. 366
De testibus cogendis, vel non. lib. 2. par. 1. pag. 367
De fide instrumentorum. lib. 2. par. 1. pag. 368
De præsumptionibus. lib. 2. par. 1. pag. 371
De iureiurando. lib. 2. par. 1. pag. 375
De præscriptionibus. lib. 2. par. 1. pag. 388
De sententia & re iudicata. lib. 2. par. 1. pag. 401
De appellationib. recus. & relat. lib. 2. par. 1. pag. 403

INDEX CONSILIORVM Secundi libri.

De Iudicijs.

AN Vicarius. consil. 1. de iudicijs. lib. 2. par. 1. pag. 323
Resolutio. consil. 2. de iudicijs. lib. 2. par. 1. pag. 324
Quod Episcopus. consil. 3. de iudicijs. lib. 2. par. 1. pag. 324
Facultas. consil. 4. de iudicijs. lib. 2. par. 1. pag. 325

De foro compet.

Summum auditorium. cons. 1. de foro compet. lib. 2. par. 1. pag. 331
Quæsitum est. consil. 2. de foro compet. lib. 2. par. 1. pag. 339
Fuit erecta. consil. 3. de foro compet. lib. 2. par. 1. pag. 341
An Episcopi. consil. 4. de foro compet. lib. 2. par. 1. pag. 343
Quidam nouitius. consil. 5. de foro competen. lib. 2. par. 1. pag. 343
Quid debet facere. consil. 6. de foro compet. lib. 2. par. 1. pag. 345

De ferijs.

Eiguli. consil. 1. de ferijs. lib. 2. par. 1. pag. 346
An famuli. cons. 2. de ferijs. lib. 2. par. 1. pag. 347
Agricolæ. consil. 3. de ferijs. lib. 2. par. 1. pag. 348
Agasones. consil. 4. de ferijs. lib. 2. par. 1. pag. 348
Pastores. cons. 5. de ferijs. lib. 2. par. 1. pag. 349
Quæritur primo. cons. 6. de ferijs. lib. 2. par. 1. pag. 350

De caus. possess. & propr.

Papa creauit. consil. 1. de caus. possess. & propr. lib. 2. par. 1. pag. 351

De rest. spoliat.

Præsuppono. consil. 1. de rest. spoliat. lib. 2. par. 1. pag. 353
Quidam seruus. cons. 2. de rest. spoliat. lib. 2. par. 1. pag. 358
In bello. consil. 3. de rest. spoliat. lib. 2. par. 1. pag. 359

De dolo & contumacia.

Fuit relaxatum, consil. 1. de dolo & contum. lib. 2. par. 1. pag. 361

De seq. poss. & fruct.

An sequestrum. consil. 1. de seq. poss. & fruct. lib. 2. par. 1. pag. 363

De confessis.

Quædam puella. consil. 1. de confessis. lib. 2. par. 1. pag. 364

De testib. & attestat.

Quidam N. consil. 1. de testib. & attestat.

Digitized by Google

teſtat.lib.2.par. 1.pag.366
Ad quæſtionem.conſ.2. de teſt. & atteſtat.lib.2.pars 1.pag.367

De teſtibus cogen.

Reſpondetur.conſil.1.de teſt. cogen. lib.2.par. 1.pag.367
Reſpondeo. conſil. 2. de teſt. cogen. lib.2.par. 1.pag.367

De fide inſtrumen.

An ſufficiat.conſil.1.de fide inſtrum. lib.2. par. 1.pag.368
Putans me. conſil. 2. de fide inſtrum. lib.2. par. 1.pag.368
An abſoluto.conſil.3.de fide inſtrum. lib.2. par. 1.pag.369
Quotidie. conſil. 4. de fide inſtrum. lib.2. par. 1.pag.370

De præſumpt.

Puer quidam. conſil. 1. de præſumpt. lib.2. par. 1.pag. 371
Prior regularis.conſ.2.de præſumpt. lib.2. par. 1.pag.372
An prohibitus. conſ.3. de præſumpt. lib.2. par. 1.pag.374
An probato. conſil. 4. de præſumpt. lib.2. par. 1.pag.374

De iureiur.

Titius. conſil.1.de iureiur.lib.2. pars 1.pag.375
Quæſitum eſt.conſil.2.de iureiur.lib. 2.par. 1. pag.377
Quidam accepto mandato. conſil.3. de iureiur.lib.2.par. 1.pag.378
Mater. conſ. 4. de iureiur. lib.2. par. 1.pag.379
Procurator. conſil.5. de iureiur. lib. 2.par. 1. pag.379
An conuentio.conſil.6.de iureiur.lib. 2.par. 1. pag.381
Quia infra. conſil.7.de iureiur. lib.2. par. 1. pag.383
An illa verba.conſ.8.de iureiur.lib.2. par. 1. pag.385
Quæritur an. conſ. 9. de iureiur. lib. 2.par. 1. pag.386
Quæſitum fuit. conſil.10. de iureiur. lib.2.par. 1. pag.386
Qui adeptus. conſil 11.de iureiur. lib.2.par. 1. pag.387
Ad quæſita. conſil.12. de iureiur.lib. 2.par. 1. pag.388

De præſcript.

Anno 1401.conſil.1.de præſcript.lib. 2.par. 1. pag.389
Quidam poſſedit. conſ. 2. de præſcr. lib.2.par. 1. pag.391
An qui. conſil. 3. de præſcript. lib. 2. par. 1. pag.393
Cum ex facto. conſil.4. de præſcript. lib.2.par. 1.pag.394
Reſpondetur. conſil. 5. de præſcript. lib.2. par. 1.pag.400

De ſent. & re iudic.

Quidam Vbertinus.conſ.1.de ſent.& re iudic.lib.2.par. 1.pag.401
Deliquerunt duo.conſil.2. de ſent.& re iudic.lib.2.par. 1.pag.401

De appellat.recuſ.& relat.

Quæritur quibus caſibus. conſil.1. de appellat. recuſ. & relat. lib.2. par. 1. pag.403
Ad quæſtionem.conſil.2.de appellat. recuſ.& rel.lib.2.par. 1.pag.404
Ad dubium.conſil.3. de appellat. recuſ.& relat.lib.2.par. 1. pag.405
Fratribus.conſ.4. de appellat. recuſ. & relat.lib.2. par. 1.pag.406
Quidam prouincialis.conſil.5.de appellat. recuſ. & relat. lib.2. par. 1. pag.409
Quæſitum eſt conſ.6.de appel.recuſ. & relat.lib.2. par. 1. pag.411
Quidam N. conſil.7. de appell. recuſat.& relat.lib.2. par. 1.pag.413

FINIS SECVNDI LIBRI.

TITVLI
LIBRI TERTII
CONSILIORVM
D. NAVARRI.

DE vita & honestate clericorum. lib. 3. par. 1. pag. 416
De cohabitatione clericorũ & mulierum. lib. 3. par. 1. pag. 421
De clericis non residentibus. lib. 3. par. 1. pag. 433
De præbendis & dignit. lib. 3. par. 1. pag. 450
De clerico ægrotante, vel debilitato, lib. 3. par. 1. pag. 490
Ne sede vacante aliquid innou. lib. 3. par. 1. pag. 495
De ijs quæ fiunt à prælat. sin. conf. Capit. lib. 3. par. 1. pag. 496
De ijs quæ fiunt à ma. par. Cap. lib. 3. pars 1. pag. 497
Vt eccles. benef. sine dimin. confer. lib. 3. par. 1. pag. 498
De rebus eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 499
De depositio. lib. 3. par. 1. pag. 520
De emptione & venditione. lib. 3. par. 1. pag. 533
De locato & conducto. lib. 3. par. 1. pag. 589
De feudis. lib. 3. par. 1. pag. 594
De solutionibus. lib. 3. par. 1. pag. 599
De donationibus. lib. 3. par. 1. pag. 619
De peculio clericorum. lib. 3. par. 1. pag. 638
De testamentis & vltimis voluntatibus. lib. 3. par. 1. pag. 643
De successionibus ab intestato. lib. 3. par. 1. pag. 677
De sepulturis. lib. 3. par. 1. pag. 685
De parochijs & alien. paroch. lib. 3. par. 1. pag. 698
De decimis, primitijs, & oblationibus. lib. 3. par. 1. pag. 701
De regularibus & transeun. ad relig. lib. 3. par. 1. pag. 707
De conuersione coniugatorum. lib. 3. par. 1. pag. 846
De conuersione infidelium. lib. 3. par. 1. pag. 868
De voto, & vot. redemp. lib. 3. par. 1. pag. 895
De statu monachorũ & canonic. reg. lib. 3. par. 1. pag. 955
De religiosis domibus, vt Episc. sint subiectæ. lib. 3. par. 1. pag. 1023
De iure patronatus. lib. 3. par. 1. pag. 1026
De censibus, exact. & procurat. lib. 3. par. 1. pag. 1054
De consecratione ecclesiæ, vel altar. lib. 3. par. 1. pag. 1065
De celebratione missarũ & sacram. Euchar. & diu. off. lib. 3. par. 1. pag. 1067
De baptismo. lib. 3. par. 1. pag. 1095
De reliquijs & vener. Sanct. lib. 3. par. 1. pag. 1101
De obseruatione ieiuniorum. lib. 3. par. 1.

Digitized by Google

par. 1. pag. 1104
De eccleſijs ędificandis, vel reparandis. lib. 3. par. 1. pag. 1108
De immunitate eccleſiar. cœmit. & rer. ad eas pertin. lib. 3. par. 1. pag. 1109
Ne clerici vel monachi ſæc. neg. lib. 3. par. 1. pag. 1116

INDEX CONSILIORVM Tertij libri.

De vita & honeſt. cler.

An clericus. conſil. 1. de vit. & honeſt. cler. lib. 3. par. 1. pag. 416
Quæſitum fuit. conſil. 2. de vit. & honeſt. cler. lib. 3. par. 1. pag. 419
Clericus. conſ. 3. de vit. & honeſt. cler. lib. 3. par. 1. pag. 420

De cohabit. cleric. & mul.

An cap. 14. conſil. 1. de cohabit. cler. & mul. lib. 3. par. 1. pag. 421
Cum in Manual. conſil. 2. de cohabit. cleric. & mul. lib. 3. par. 1. pag. 423

De clericis non reſiden.

Concilium Trid. conſil. 1. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 423
A. canonicus collegiatæ. conſil. 2. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 424
Fructus quibus. conſil. 3. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 425
Quæritur vtrum. conſil. 4. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 426
Primiceriatus. conſil. 5. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 428
N. habet. conſil. 6. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 428
An canonici. conſ. 7. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 429
An canonicus. conſ. 8. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 430
An conſuetudo. conſil. 9. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 432
Canonicus. conſil. 10. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 433
Quidam præpoſitus. conſil. 11. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 434
An iure communi. conſil. 12. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 437
Præſuppoſita. conſil. 13. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 437
Quidam cantor. conſ. 14. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 438
An parochus qui. conſil. 15. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 439
An poſſit quis. conſil. 16. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 440
Obtinuit quis. conſil. 17. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 440
Nobilis quidam. conſ. 18. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 441
Queſtio eſt. conſ. 19. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. par. 442
Quidam habet. conſ. 20. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 445
Eccleſiæ parochialis. conſil. 21. de cleric. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 446
Præſuppoſito. conſil. 22. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 447

De præbendis.

Quidam clericus. conſ. 1. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 450
An præcedente examine. conſ. 2. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 451
Eccleſia N. conſ. 3. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 451

Quæ-

Digitized by Google

Quæritur an vacante. consil. 4. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 453
Quidam testator. consil. 6. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 453
Reliquit testator. consil. 6. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 454
De capellania. consil. 7. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 455
Ecclesia collegiata. consi. 8. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 456
An dispensatio. consil. 9. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 458
Quæritur an quis. consil. 10. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 459
Quidam habens. consil. 11. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 460
Quidam A. consil. 12. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 460
An qui habens. consi. 13. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 461
Quidam N. consil. 14. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 464
N. habens. consil. 15. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 466
An si duo. consi. 16. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 468
An per adoptionem. cõs. 17. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 470
An beneficium. consi. 18. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 471
Quæsitum fuit. consi. 19. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 472
An parochus. consil. 20. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 473
An absque dispensatione. consi. 21. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 473
Thesaurario. consil. 22. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 473
Habens beneficiũ. consil. 23. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 474
An quis possit. consil. 24. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 476
An habens. consil. 25. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 478
Quæritur quid operetur. consil. 26. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 480
Capellaniam. consil. 27. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 481
Beneficium. consil. 28. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 483
Canonicus. consil. 29. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 483
Quæsitum est. consil. 30. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 484
Quæsitum fuit. consi. 31. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 485
Præsupposita. consi. 32. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 488
An peccauerit. consil. 33. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 489
Vtrum Magnus magister. consi. 34. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 490

De cleric. ægrotan.

Vnus archidiaconus. consil. 1. de cleric. ægrotan. lib. 3. par. 1. pag. 491
Præsuppositõ. cõs. 2. de cleric. ægrot. lib. 3. par. 1. pag. 492
An coadiutor. consil. 3. de cler. ægrot. lib. 3. par. 1. pag. 493

Ne sede vacante.

An prouisio. consil. 1. ne sed. vacan. lib. 3. par. 1. pag. 495

De ijs quæ fiunt à prælatis.

Visis & perpensis. consil. 1. de ijs quæ fiunt à prælat. lib. 3. par. 1. pag. 496

De ijs quæ fiunt à ma. par. cap.

An in consilio. consil. 1. de ijs quæ fiunt à ma. par. cap. lib. 3. par. 1. pag. 497

Digitized by Google

vt ecclesiast. benefic.

An ordinarius. consil. 1. vt ecclesiast. benef. lib. 3. par. 1. pag. 498

De rebus eccles. alien. vel non.

Quæritur an qui. consil. 1. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 499
Ad priorem quæstionem. consil. 2. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 499
Quidam Archiepiscopus. consi. 3. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 500
Quidam alienauit. consil. 4. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 502
Abbas quidam. consil. 5. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 503
An abbas sine consensu. consil. 6. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 503
Quidam abbas. consil. 7. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 505
Quidam legauit. consil. 8. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 505
An abbas & conuentus. consil. 9. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 507
Cum duo sint. consil. 10. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 507
N. pressus. consil. 11. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 508
Episcopus perpetuo. consil. 12. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 509
Primiceriatus. consil. 13. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 509
An pœnitentiarius. consi. 14. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 511
An visitator. consil. 15. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 512
Monasterium. consil. 16. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 514
Duas domos. consil. 17. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 516
Respondeo primo. consil. 18. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 517
Quidam præceptor. consil. 19. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 519

De deposito.

Reuerende pater. consil. 1. de deposito. lib. 3. par. 1. pag. 520
An domino. consil. 2. de deposito. lib. 3. par. 1. pag. 526
Sempronius. cons. 3. de deposito. lib. 3. par. 1. pag. 527
Multi deponunt. consil. 4. de deposito. lib. 3. par. 1. pag. 530
An liceat. consil. 5. de deposito. lib. 3. par. 1. pag. 531

De emptione & venditione.

Primum dubium. consil. 1. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 533
Quæstiones duæ. consil. 2. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 536
Is ad quem. consil. 3. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 539
Mercatores. consil. 4. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 543
Excellentissime domine. consil. 5. de

Digitized by Google

de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 544
Syluester. conſ. 6. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 547
Vtrum emens. conſil. 7. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 547
Magnificus. conſil. 8. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 549
Obnixe rogatus. conſil. 9. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 556
Petrus cui. conſil. 10. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 564
In ciuitate. conſil. 11. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 565
Stante extrauagante. conſil. 12. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 566
An conſtitutio. conſil. 13. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 568
Quidam vendidit. conſil. 14. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 569
Primum dubium. conſil. 15. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 571.
D. Gaſpar. conſil. 16. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 575
An qui emit. conſi. 17. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 577
Quæritur an emptioni. conſil. 18. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 578
An cenſus. conſil. 19. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 580
Dedit Maria. conſil. 20. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 580
Quidam de anno. conſil. 21. de empt. & ven. lib. 3. par. 1. pag. 584
Quidam quæſiuit. conſi. 22. de empt. & vend. lib. 3. par. 1. pag. 587

De locato & conducto.

Romæ eſt conſuetudo. conſil. 1. de locat. & cond. lib. 3. par. 1. pag. 589
Quidam locauit. conſil. 2. de locat. & cond. lib. 3. par. 1. pag. 591
Declaratũ. conſi. 3. de locat. & cond. lib. 3. par. 1. pag. 592
Quoddam monaſterium. conſil. 4. de locat. & cond. lib. 3. par. 1. pag. 593

De feudis.

In cauſa quæ. conſil. 1. de feudis. lib. 3. par. 1. pag. 594

De ſolutionibus.

Quæritur primo. conſil. 1. de ſolut. lib. 3. par. 1. pag. 600
Certum eſt. conſil. 2. de ſolut. lib. 3. par. 1. pag. 603
Rogatus. conſi. 3. de ſolut. lib. 3. par. 1. pag. 605
Tullius. conſil. 4. de ſolut. lib. 3. par. 1. pag. 606
Confeſſarius religioſus. conſil. 5. de ſolut. lib. 3. par. 1. pag. 608
Titius. conſil. 6. de ſolut. lib. 3. par. 1. pag. 609
Quidam Archiepiſcopus. conſil. 7. de ſolut. lib. 3. par. 1. pag. 611

De donationibus.

Quidam donauit. conſil. 1. de donat. lib. 3. par. 1. pag. 619
Canonicus donauit. conſil. 2. de donat. lib. 3. par. 1. pag. 620
Epiſcopus Imolenſis. conſil. 3. de donat. lib. 3. par. 1. pag. 621
Ludouicus Baldouinus. conſil. 4. de donat. lib. 3. par. 1. pag. 622
Prælatus quidam. conſil. 5. de donat. lib. 3. par. 1. pag. 627
N. frater. conſil. 6. de donat. lib. 3. par. 1. pag. 629
Viſo tenore. conſil. 7. de donat. lib. 3. par. 1. pag. 634

Maritus.

Digitized by Google

Maritus. consil.8.de donat.lib.3.par. 1.pag.635
Quæritur in vtroque.consil.9.de donat. lib.3.par. 1. pag.636
An donatio . consil.10. de donat. lib. 3.par. 1. pag.637

De peculio clericorum.

Caius pater familias. consil . 1. de pecul. clericor. lib. 3. par. 1. pag. 638
An pensionarius . consil. 2. de pecul. cleric. lib.3.par.1. pag.638
Præsuppositio priuilegio. consil.3.de pecul.lib.3. par. 1.pag.640
Quod de bonis. cons.4.de pecul. cleric. lib.3.par. 1.pag.642

De testamentis.

Franciscus disposuit. consil.1.de testam.lib.3. par. 1.pag.643
Respondeo primo.cõsil.2.de testam. lib.3.par. 1. pag.643
Ad quæstionem . consil.3. de testam. lib.3.par.1.pag.644
Respondeo quod. consi.4. de testam. lib.3.par.1.pag.649
Quæritur an hodie. cõs.5.de testam. lib.3.par.1.pag.650
Frater Thomas. consil. 6. de testam. lib.3. par.1.pag.653
Statuto ciuitatis.consil.7.de testam. lib.3.par. 1.pag.657
Quædam testatrices. consil.8. de testam.lib. 3.par.1.pag.659
Vtrum annus. consil.9.de testam.lib. 3.par.1.pag.663
An Petrus.consil.10. de testam.lib.3. par.1.pag.664
Quidam testator.cõsil.11.de testam. lib.3.par.1.pag.665
Circa testamentum.consil.12. de testam. lib.3.par.1 pag.667
Antonius. consil.13.de testam. lib.3. par. 1.pag.668
Præsupponitur in facto . consil. 14. de testament. lib. 3. par. 1. pag. 669
Maioratum. consil.15.de testam.lib. 3.par.1.pag.672
Clericus quidam . consil. 16. de testam. lib.3.par.1.pag.675
Deliberauit quidam.consil.17.de testam.lib.3.par.1.pag.676

De successione ab intestato.

Quæritur an quando . consil. 1. de succes. ab intest. lib.3.par. 1.pag. 677
Ad sequentes quæstiones. consil. 2. de succes. ab intest. lib. 3. par. 1. pag.777
Quidam clericus . consil. 3. de succesio.ab intest. lib. 3. par. 1. pag. 678
Beneficiarius quidam . consil. 4. de succes. ab intest. lib.3. par.1. pag. 679
N. prætensus. consil. 3. de succesio. ab intestato . lib. 3. par. 1. pag. 680
An succedat. consil. 6. de succes. ab intest.lib. 3.par.1.pag.681
Anno Domini.consil.7. de succes.ab intest.lib.3.par.1.pag.682
Ad quæstionem. consil. 8. de succes. ab intest.lib.3.par.1.pag.684
An decretum Concilij. consil.9. de succes. ab intest. lib.3. par.1. pag. 684

De sepulturis.

Quæritur an constitutio. consil.1. de sepult.lib.3.par.1.pag.685
Quæsitum est. consil.2. de sepult.lib. 3.par.1.pag.686

An

Digitized by Google

An infans. consil. 3. de sepul. lib. 3. par. 1. pag. 687
An excommunicatus. cōs. 4. de sepul. lib. 3. par. 1. pag. 688
An qui sepelierunt. consil. 5. de sepul. lib. 3. par. 1. pag. 689
An priuari. consil. 6. de sepult. lib. 3. par. 1. pag. 690
Quidam monachus. consil. 7. de sepul. lib. 3. par. 1. pag. 691
Quoniam cadauer. cons. 8. de sepul. lib. 3. par. 1. pag. 692
An illa verba. cons. 9. de sepult. lib. 3. par. 1. pag. 693
Quidam nobilis. consil. 10. de sepult. lib. 3. par. 1. pag. 694

De parochijs.

Quid requiratur. consil. 1. de paroch. lib. 3. par. 1. pag. 698
Mulier habens. consil. 2. de paroch. lib. 3. par. 1. pag. 699
Quæritur quæ pœna. consil. 3. de paroch. lib. 3. par. 1. pag. 700

De decimis.

Ad quæstionem Illustriss. consil. 1. de decimis. lib. 3. par. 1. pag. 701
An parochus. consil. 2. de decimis. lib. 3. par. 1. pag. 705
N. fuit per patronos. consil. 3. de decimis. lib. 3. par. 1. pag. 707

De regularibus.

An sit melius. consil. 1. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 707
Ad quæsita respondeo. consil. 2. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 708
An parentibus. consil. 3. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 709
Romæ. cons. 4. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 710
Cum sacrum Conc. consil. 5. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 714
An cogens aliquā. consil. 6. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 715
Religiosus quidam. consil. 7. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 716
Visa bulla. consil. 8. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 716
Incuria. consil. 9. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 717
Cum Vincentius. consil. 10. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 719
Quidam eruditissimus. consil. 11. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 722
An milites. consil. 12. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 724
Titio. consil. 13. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 724
De quodam. consil. 14. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 729
In religione. consil. 15. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 731
Præsuppositio. cons. 16. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 734
M. ingressus. cons. 17. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 736
Quidam ante. consil. 18. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 736
Quidam in 12. ætatis. consil. 19. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 738
De eo qui mansit. consil. 20. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 740
Religionem S. Francisci. cons. 21. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 741
Quidam monachus. consil. 22. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 742
Petrutius ante. consil. 23. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 743
Quinque quæstiones. consil. 24. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 745
In ordine Minimorum. consil. 25. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 746
Orta sunt grauia. consil. 26. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 748
Vtrum professio. consil. 27. de regular.

Digitized by Google

gular.lib.3.par.1.pag.755
Ad multas quæſtiones. conſil. 28. de regul.lib.3.par.1.pag.756
N. ingreſſus. conſil. 29. de regul. lib. 3.par.1.pag.758
Quæritur an liceat. conſil. 30. de regular.lib.3.par.1.pag.760
An profeſſio regularis.conſil.31. de regular.lib.3.par.1.pag.761
N. fuit electus. conſil.32. de regular. lib.3.par.1.pag.763
Puer quidam. conſil. 33. de regular. lib.3.par.1.pag.765
N. ante 16. conſil.34. de regul. lib.3. par.1.pag.766
Quidam deſiderans.conſil.35. de regular.lib.3.par.1.pag.768
Præſuppoſito quod. conſil. 36. de regular.lib.3.par.1.pag.769
B.profeſſus.conſil.37. de regular. lib. 3.par.1. pag.770
Reſpondeo præfatos. conſi.38.de regular.lib.3.par.1.pag.771
Quidam Ludouicus. conſil.39. de regular.lib.3.par. 1.pag.772
Matthæus profeſſus.cõl.40. de regul. lib.3.par.1.pag.773
Per delationem.conſil.41.de regular. lib.3.par.1.pbg.776
Portia. conſ.42. de regular.lib.3.par. 1. pag.777
Quidam ingreſſus. conſ.43. de regul. lib.3. par.1.pag.782
M. religionis habitu.conſil.44.de regular.lib.3.par.1.pag.783
De eo qui. conſil. 45. de regular. lib. 3.par.1.pag.784
Herus & famulus. conſ.46. de regul. lib.3.par.1.pag.785
Quidam hermaphroditus. conſil.47. de regular.lib.3.par.1.pag.787
Primo queritur.conſil.48.de regular. lib.3.par.1.pag.788
An ſit vere. conſil.49. de regular. lib. 3.par.1.pag.789
Bernardina.conſil.50.de regul. lib.3. par.1.pag.791
Carthuſianorum religio.conſil.51.de regular.lib.3.par.1.pag.793
Monachus Caſinenſis.conſ.52.de regular.lib.3.par.1.pag.794
Vtrum frater. conſil. 53. de regular. lib.3.par.1.pag.795
An religioſus. conſil. 54. de regular. lib.3.par.1.pag.796
Religioſus vouit. conſil.55.de regul. lib.3.par.1.pag.797
An generalis. conſil.56. de regul. lib. 3.par.1.pag.800
Vtrum licentia. conſil. 57. de regul. lib.3.par.1.pag.801
Quidam regularis.conſ.58. de regul. lib.3.par.1.pag.801
Quidam translatus. conſil.59. de regular.lib.3.par.1.pag.802
An monachus. conſil. 60.de regular. lib.3.par.1.pag.803
Quidam abbas. conſil.61.de regular. lib.3.par.1.pag 804
An Franciſcanus.conſil.62. de regul. lib.3 .par.1. pag.806
Regularis.conſi.63.de regular. lib.3. par.1.pag.809
An regularis. conſil. 64. de regular. lib.3.par.1.pag.810
An N.translatus. conſil.65.de regul. lib.3.par.1.pag.810
An religioſus. conſil. 66. de regular. lib.3.par.1.pag.812
N.olim. conſil. 67. de regular. lib. 3. par.1.pag.813
N.translatus. conſil. 68. de regular. lib.3.par.1.pag.814
An ſuperior.conſi.69.de regular. lib. 3.par.1.pag.815
Præfectus. conſi.70. de regularib.lib. 3.par.1.pag.816
Quidam religioſus.conſ.71. de regul. lib.3.par.1. pag.818
N. regularis. conſil. 72. de regular. lib.

lib.3.par.1. pag.819
Quæritur vtrum. consil.73. de regular.lib.3.par.1.pag.821
Frater quidam. consil.74. de regul. lib.3.par.1.pag.821
Nemo negare.consil. 75. de regular. lib.3.par.1.pag.824
Volens Pontifex. consil.76.de regul. lib.3.par.1.pag.826
Quæritur primo. consi.77. de regul. lib.3.par.1.pag.827
Generalis N. consil.78. de regul. lib. 2.par.1.pag.830
An expulsus. consi.79. de regul.lib.3. par. 1.pag.831
N:professus.consil.80.de regul.lib.3. par.1.pag.832
Nobilis. consil. 81. de regular. lib.3. par.1.pag.833
An donatio. consil. 82. de regul. lib. 3.par.1.pag.834
An liberatio.consi.83.de regul.lib.3. par.1.pag.836
Quidam N. consil.84.de regular.lib. 3. par.1.pag.837
Quidam frater.consil.85.de regular. lib.3.par.1.pag.838
An Minores fratres. consil.86.de regular.lib.3. par.1. pag.839
An qui. consi.87. de regul. lib.3. par. 1.pag.840
An frater. consil.88.de regular.lib.3. par.1.pag.841
Cum de iure. consil.89.de regularib. lib.3.par.1.pag.842
Dubitatur. consil.90. de regular. lib. 3. par.1.pag.845
An monialis.consi.91.de regular.lib. 3.par.1.pag.846

De conuersione coniugatorum.

An sponsa. consil.1. de conuers. coniug.lib.3.par.1.pag.846
Quidam nobilis. consi. 2. de conuers. coniug. lib.3.par.1.pag.848
Contraxerunt duo. consil.3. de conuers. coniug. lib. 3. par. 1 . pag. 849
Ante Concil.consi.4.de conuers.coniug. lib.3.par.1.pag.851
Quidam inuita . consi. 5. de conuers. coniug.lib.3.par.1.pag.852
Pompilius coniugatus. consil.6.de conuers. coniug. lib.3.par.1. pag. 855
An valeat professio.consil.7. de conuers.coniug.lib.3.par.1.pag.856
Quæsitum est . consil. 8. de conuers. coniug.lib.3.par.1.pag.856
Cum certum sit. consil.9.de conuers. coniug. lib.3. par.1.pag.858
Vtrum vxoratus. consil. 10. de conuers.coniug.lib.3.par.1.pag.858
Franciscus duxit. consil. 11. de conuers. coniugat. lib. 3. par. 1.pag. 859
Socrates contraxit.consi.12.de conuers.coniug.lib.3.par.1.pag.861
An coniugatus . consil. 13 . de conuers. coniugat. lib.3. par.1. pag. 862
Quidam coniugatus. consil. 14. de conuers. coniugat. lib. 3. par. 1. pag. 864
Quidam contraxit. consil.15.de conuers. coniugat. lib. 3. par.1. pag. 866

De conuersione infidelium.

An infidelis. consil. 1. de conuers. infid.lib.3. par.1.pag.868
Iudæus & Iudæa. consi.2. de conuers. infid. lib.3.par.1.pag.870
Lazarus Hebræus . consil. 3. de conuers.infid.lib.3.par.1. pag.873
Quidam Hebræus. consil. 4. de conuers.infid.lib.3.par.1.pag.879

De

Digitized by Google

De voto.

Quia vt Plin. consil. 1. de voto. lib. 3. par. 1. pag. 895
Votum factum. consil. 2. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 896
Primo quæritur. consil. 3. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 897
Doctor quidam. cons. 4. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 898
Quæritur an qui. consil. 5. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 900
Scrupulis quidam. cons. 6. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 901
De eo qui. consil. 7. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 902
Puella quæ deliberate. cons. 8. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 903
Virgilius. consil. 9. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 904
Iurans, vel vouens. consil. 10. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 905
Cato. consil. 11. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 906
An putans. cons. 12. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 907
Franciscus litterarum. cons. 13. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 907
An qui vouit. consil. 14. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 909
Quidam N. cons. 15. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 909
Quædam Illustriss. consil. 16. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 910
Maria vouit. cons. 17. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 913
Brunellus vouit. consil. 18. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 916
Quidam vouit. cõsil. 19. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 918
Sempronius tenetur. consil. 20. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 919
Præsuppositio. consil. 21. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 920
Lucius sacerdos. consil. 22. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 922
An qui tenetur. consil. 23. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 923
Vouens ingredi. consil. 24. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 925
Salustius vouit. consil. 25. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 925
N. desiderio. consil. 26. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 926
Horatius vouit. consil. 27. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 927
Quidam ægrotus. consil. 28. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 929
Paschasius qui vouit. consil. 29. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 930
An scholasticus. consil. 30. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 930
Vtrum habens. consil. 31. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 931
Annibal vouit. consil. 32. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 931
An Papa. consil. 33. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 932
Quidam nobilis. consi. 34. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 933
Vir quidam. consil. 35. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 934
Vouens non ludere. consil. 36. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 936
Peto primo an ordo. consil. 37. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 938
Quæritur primo. consil. 38. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 942
An adolescens. consil. 39. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 951
Quæritur ex facto. consil. 40. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 952
An cum vouente. consil. 41. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 953
An votum de. consil. 42. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 953
Burleus voult. consil. 43. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 954
Collatio beneficij. consil. 44. de vot. lib. 3. par. 1. pag. 954

Digitized by Google

De ſtatu monachorum.

An excommunicatus.conſil.1.de ſtat. monach. lib.3.par.1.pag.955
An abbatiſſa.conſ.2. de ſtat. monac. lib. 3. par.1. pag.955
Agnoſco in primis. conſil. 3. de ſtat. monach. lib.3. par.1. pag.960
Beatiſſime Pater. conſ.4.de ſtat.monach. lib.3. par.1.pag.987
An generalis. conſ.5. de ſtat.monac. lib.3.par.1.pag.988
Dubitatum fuit.conſil.6. de ſtat.monach. lib.3.par.1.pag.991
Excellentiſſime domine. conſil.7. de ſtat.monach.lib.3.par.1.pag.998
Ad primum dubium.conſil.8.de ſtat. monach. lib.3.par.1.pag.1001
An Epiſcopis. conſil. 9. de ſtat. monach. lib.3.par.1.pag.1002
An canonicus regularis.conſil.10.de ſtat.monach.lib.3.par.1.pag.1005
Quæritur primo. conſil. 11. de ſtat monach. lib. 3. par.1.pag.1005
Petitur an canonici.conſil.12.de ſtat monach. lib. 3. par.1.pag.1007
Quæſitum eſt an.conſ.13. de ſtat.monach. lib.3.par.1.pag.1008
Generalis ordinis. conſil. 14. de ſtat. monach.lib.3.par.1.pag.1012
N. nobilis. conſil.15.de ſtat.monach. lib.3.par.1.pag.1017
Canonicus regularis. conſil. 16. de ſtat.monach.lib.3.par.1.pag.1018
Regularis apoſtata.conſi.17. de ſtat. monach. lib.3.par.1.pag.1020
Conuocatio canonicorum. conſ.18. de ſtat. monach. lib. 3. par.1. pag. 1020

De religioſis domibus.

An rector. conſ.1.de religioſ.domib. lib.3.par.1.pag.1023
An hoſpitale.conſil.2.de religioſ.domib. lib.3.par.1.pag.1024
Quidam N. conſil.3. de religioſ. domib. lib. 3. par. 1. pag.1025

De iure patronatus.

An præſentatio. conſil.1. de iur.patr. lib.3.par.1.pag.1026
An beneficiarius.conſil.1. de iur.patro.lib.3. par.1.pag.1027
N. habens.conſil.3. de iur.patro.lib. 3.par.1.pag.1028
Quidam clericus.conſil.4.de iur.patro. lib. 3. par. 2. pag. 1028
An concurrentibus. conſil. 5. de iur. patró. lib.3.par.1.pag.1029
Quæſtio prima. conſil.6.de iur.patr. lib.3.par.1.pag.1031
Sanctus Franciſcus. conſil. 7. de iur. patro. lib.3.par. 1.pag.1034
In prouincia. conſil. 8. de iur. patro. lib.3.par.1. pag.1043

De cenſibus.

An notarius. conſi.1. de cenſib.lib.3. par.1. pag.1054
Vtrum pœna. conſil. 2. de cenſib.lib. 3. par.1.pag.1055
Pro presbyteris. conſil. 3. de cenſib. lib.3.par.1.pag.1056
An liceat Archiepiſcopo. conſi.4.de cenſib. lib.3.par.1. pag.1057
Quæritur an. conſ. 5. de cenſib. lib. 3.par.1.pag.1058
Primo quæritur. conſil. 6. de cenſib. lib.3.par. 1.pag.1059
Interrogatus an. conſ. 7. de cenſib. lib.3.par.1. pag.1062
An qui dominus. conſil. 8. de cenſib. lib.3.par.1.pag.1063
An communitas. conſil. 9. de cenſib. lib.3. par.1.pag.1064

De

Digitized by Google

De consecratione ecclesiæ, vel altaris.

An reconciliatio. consil. 1. de consecrat. eccles. vel altar. lib. 3. par. 1. pag. 1065
An vestium. consil. 2. de consecrat. eccles. vel altar. lib. 3. par. 1. pag. 1066

De celebratione missarum.

Quæsitum est primo. consi. 1. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1067
An liceat sacerdoti. consil. 2. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1068
An orationes. consil. 3. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1069
Vtrũ in vltima. consil. 4. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1070
An Italus. consil. 5. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1072
Vjuenti an liceat. consil. 6. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1073
N. sacerdos. consi. 7. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1074
Sacerdos regularis. consil. 8. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1076
Ex Concil. Trid. consi. 9. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1077
Ad septem quæstiones. consil. 10. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1078
In quadam ecclesia. consil. 11. de celebrat. missar. lib. 3. par. 1. pag. 1083
Quæritur primo. consil. 12. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1084
An canonicis. consil. 13. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1084
Quidam clericus. consil. 14. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1085
Quidam abbas. consil. 15. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1086
An qui non. consil. 16. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1087
N. petijt. consil. 17. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1088
An beneficiarius. consil. 18. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1089
De beneficiario, qui emit. consi. 19. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1090
Canonicus cathedralis. consi. 20. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1091
An subdiaconus. consil. 21. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1092
Iulius. consi. 22. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1093
An indulgentia. consil. 23. de celebrat. miss. lib. 3. par. 1. pag. 1094

De baptismo.

Vtrum catechizandus. consil. 1. de baptis. lib. 3. par. 1. pag. 1095
De quodam N. consi. 2. de baptis. lib. 3. par. 1. pag. 1097
An monstrum. consil. 3. de baptis. lib. 3. par. 1. pag. 1097
Cum Græci. consil. 4. de baptis. lib. 3. par. 1. pag. 1098
Quia interdum. consil. 5. de baptis. lib. 3. par. 1. pag. 1100
Vtrum sicut. consi. 6. de baptis. lib. 3. par. 1. pag. 1101

De reliquijs & vener. sanct.

An liceat tenere. consil. 1. de reliq. & vener. sanct. lib. 3. par. 1. pag. 1102
Abbas ex cœmeterio. cõs. 2. de reliq. & &

Digitized by Google

& veper. ſanct. lib. 3. par. 1. pag. 1103
Vtrum Synodus. conſil. 3. de reliq. & vener. ſanct. lib. 3. par. 1. pag. 1104

De obſeruatione ieiuniorum.

Reſpondeo quod. conſil. 1. de obſeruat. ieiun. lib. 3. par. 1. pag. 1104
An qui. conſil. 2. de obſeruat. ieiun. lib. 3. par. 1. pag. 1105
Dominus. conſil. 3. de obſeru. ieiun. lib. 3. par. 1. pag. 1105
An diſpenſatus. conſi. 4. de obſeruat. ieiun. lib. 3. par. 1. pag. 1106
Gregorius. conſil. 5. de obſeruat. ieiun. lib. 3. par. 1. pag. 1106
Papa fecit. conſil. 6. de obſeruat. ieiunior. lib. 3. par. 1. pag. 1107

De eccleſiis ædificandis.

Quæritur an penſionarius. conſil. 1. de eccleſ. ædificand. lib. 3. par. 1. pag. 1108

De immunitate eccleſiarum.

Ex eccleſia. conſi. 1. de immunit. eccleſ. lib. 3. par. 1. pag. 1109
Prætor & magiſtratus. conſ. 2. de immunit. eccleſ. lib. 3. par. 1. pag. 1110
Quæſitum fuit. conſi. 3. de immunit. eccleſ. lib. 3. par. 1. pag. 1111
Reſp. N. conſil. 4. de immunit. eccleſ. lib. 3. par. 1. pag. 1112
N. ſacerdos. conſi. 5. de immunit. eccleſ. lib. 3. par. 1. pag. 1114
Quædam confratria. conſi. 6. de immunit. eccleſ. lib. 3. par. 1. pag. 1115

De cleric. vel monach. ſæc. neg.

An presbyter. conſil. 1. ne cleric. vel monach. ſæc. neg. lib. 3. par. 1. pag. 1116
Quæſtio eſt. conſil. 2. ne cler. vel monach. ſæc. neg. lib. 3. par. 1. pag. 1117
De medico. conſi. 3. ne cler. vel monach. ſæc. neg. lib. 3. par. 1. pag. 1118
Super contentis. conſil. 4. ne cler. vel monach. ſæc. neg. lib. 3. par. 1. pag. 1119
N. lector. conſil. 5. ne cler. vel monach. ſæc. neg. lib. 3. par. 1. pag. 1120
Clericus. conſil. 6. ne cler. vel monach. ſæc. neg. lib. 3. par. 1. pag. 1121

FINIS TERTII LIBRI.

TIT V-

Digitized by Google

TITVLI

LIBRI QVARTI CONSILIORVM D. NAVARRI.

INDEX CONSILIORVM

Quarti libri.

De ſponſalibus & matrim. lib.4.par.2. pag.3
De deſponſatione impuberum.lib.4.par.2. pag.31
De clandeſtina deſponſatione. lib.4. par.2.pag.43
De conditionibus appoſitis. lib. 4. par.2.pag.60
Qui clerici vel vouentes. lib.4. par. 2.pag.66
De eo qui duxit in matrimonium quam pollu. per adult. lib. 4. par. 2.pag.70
De cognatione ſpirituali. lib.4. par. 2. pag.75
De eo qui cognouit conſang. vxoris ſuæ. lib.4.par.2.pag.87
De conſanguinit.& affinit. lib.4.par. 2.pag.89
De frigidis,& maleficiatis,& impot. coeun.lib.4.par.2.pag.114
De matrim. contracto cont. interd. Eccleſiæ. lib.4. par.2. pag.127
Qui filij ſint legitimi. lib.4. par. 2. pag.129
De diuortijs. lib.4.par.2.pag.137
De donationibus inter virum & vxorem. lib.4. par.2. pag.148
De ſecundis nuptijs.lib.4.par.2.pag. 150

De ſponſalibus.

Quæritur quis. conſil. 1. de ſponſal. lib.4.par.2.pag.3
N. dedit mandatum.conſ.2.de ſponſalib. lib.4.par.2.pag.4
A. plebeius. conſil. 3. de ſponſalib. lib.4. par.2.pag.4
Iacobus,& Lætitia. conſil.4.de ſponſal. lib.4.par.2.pag.6
Quæſtio hæc. conſil.5. de ſponſal.lib. 4.par.2.pag.7
Diſtuli dicere. conſ. 6. de ſponſalib. lib.4.par.2.pag.10
Sempronius. conſi. 7. de ſponſal. lib. 4. par.2. pag.11
Parentes ſponſalia. conſ. 8. de ſponſal. lib.4.par.2.pag.12
Franciſca contraxit.conſ.9. de ſponſal. lib.4.par.2.pag.13
Conuenerunt parentes.conſil. 10.de ſponſal. lib.4.par.2. pag.14
Petrus contraxit. conſil.11. de ſponſal. lib.4.par.2.pag.14
An habita diſpenſatione. conſil. 12. de ſponſal. lib.4. par.2.pag.16
An coniux. conſil. 13. de ſponſal.lib. 4.par.2.pag.18

Digitized by Google

Ad interrogata. consi. 14. de sponsal. lib. 4. par. 2. pag. 19
Inuenſuntur homines. consil. 15. de sponsal. lib. 4. par. 2. pag. 26
Parochus. consi. 16. de sponsal. lib. 4. par. 2. pag. 27
An quis possit. consil. 17. de sponsal. lib. 4. par. 2. pag. 28
Petrus contractis. consi. 18. de sponsal. lib. 4. par. 2. pag. 29
Promisit quis. consil. 19. de sponsal. lib. 4. par. 2. pag. 30
Virginem quidam. consi. 20. de sponsal. lib. 4. par. 2. pag. 30

De desponsatione impuberum.

Vir vigesimum. consi. 1. de desponsat. impub. lib. 4. par. 2. pag. 31
N. & M. consil. 2. de desponsat. impub. lib. 4. par. 2. pag. 32
Rogatus quid. consi. 3. de desponsat. impub. lib. 4. par. 2. pag. 32
Tractatum est. consi. 4. de desponsat. impub. lib. 4. par. 2. pag. 34
Beatissime Pater. consi. 5. de desponsat. impub. lib. 4. par. 2. pag. 41

De clandestina desponsatione.

Quidam volentes. consil. 1. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 42
An commendatarius. consil. 2. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 44
Quæsitum fuit. consil. 3. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 45
Vtrum ad matrimonij. consil. 4. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 47
N. & M. contraxerunt. consil. 5. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 48
An valeat matrimonium. consil. 6. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 49
Ciuitatis incolæ. consil. 7. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 49
An teneat matrimonium. consi. 8. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 50
Vtrum in contrahendo. consi. 9. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 51
An vicarius. consi. 10. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 53
Quidam contrahere. consil. 11. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 53
Vtrum licentia. consil. 12. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 54
An sacerdos. consil. 13. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 55
Quidam volentes. consil. 14. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 56
Duo ante Concil. consil. 15. de clandest. desponsat. lib. 4. par. 2. pag. 59

De condit. appositi.

An qui contraxerunt. consil. 1. de condit. appositi. lib. 4. par. 2. pag. 60
An mulier. consil. 2. de condit. appositi. lib. 4. par. 2. pag. 63
Quæritur an. consil. 3. de condit. appositi. lib. 4. par. 2. pag. 65

Qui clerici vel vouentes.

Quæsitum est. consi. 1. qui cler. vel vouen. lib. 4. par. 2. pag. 66
N. prouisus. consil. 2. qui cleric. vel vouen. lib. 4. par. 2. pag. 67

De

Digitized by Google

De eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult.

Maritus. consil. 1. de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult. lib. 4. par. 2. pag. 70
Quidam qui. cons. 2. de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult. lib. 4. par. 2. pag. 72
A. viuente priore. consil. 3. de eo qui duxit in matri. quã poll. per adul. lib. 4. par. 2. pag. 72
Contraxit M. cons. 4. de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult. lib. 4. par. 2. pag. 74
Ad quæstionem. cons. 5. de eo qui duxit in matri. quam poll. per adult. lib. 4. par. 2. pag. 74

De cognatione spirituali.

An non baptizatus baptizando. consil. 1. de cognat. spirit. lib. 4. par. 2. pag. 75
Quæritur an infans. consil. 2. de cognat. spirit. lib. 4. par. 2. pag. 76
T. annorum. consil. 3. de cognat. spirit. lib. 4. par. 2. pag. 78
An patrinus. consil. 4. de cognat. spirit. lib. 4. par. 2. pag. 78
Sponsi. consil. 5. de cognat. spirit. lib. 4. par. 2. pag. 79
An cognatio. consil. 6. de cognat. spirit. lib. 4. par. 2. pag. 80
Parentes. consil. 7. de cognat. spirit. lib. 4. par. 2. pag. 84
I. & A. consil. 8. de cognat. spirit. lib. 4. par. 2. pag. 85

De eo qui cognouit consang. vxoris suæ.

An incestus. cons. 1. de eo qui cogn. consang. vxor. suæ. lib. 4. par. 2. pag. 87
An qui cum. consil. 2. de eo qui cogn. consang. vxor. suæ. lib. 4. par. 2. pag. 88

De consanguinit. & affinit.

Antonius vellet. consil. 1. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 89
Volentibus duobus. cons. 2. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 90
Iulius duxit. consil. 3. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 91
Contra id. consil. 4. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 92
Cum quidam. cons. 5. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 95
Dubium est. consil. 6. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 98
Quæritur an. consi. 7. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 99
An consanguinei. consil. 8. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 101
An valeat dispensatio. consil. 9. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 103
N. tractabat. consil. 10. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 105
Quidam quarto. consil. 11. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 107
An qui. consil. 12. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 107
An infrascriptæ. consil. 13. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 111
An Episcopus. consil. 14. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 112
Instante. consil. 15. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 112
An dispensatio. consil. 16. de consang. & affinit. lib. 4. par. 2. pag. 114

Digitized by Google

De frigidis & maleficiatis.

Carolus,& Anna. consil.1. de frig. & malefic. lib.4. par.2.pag.114
Postquam B. cõsil.2. de frig.& malef. lib.4.par.2. pag.117
Quidam spado. consil. 3.de frigid.& malefic.lib.4. par.2.pag.126

De matrimonio contracto contra interd. Eccles.

Quidam iuuenis. consil.1. de matr. contracto contra interd. Eccles. lib. 4. par. 2.pag.127
Vtrum Papa. consil.2. de matr. contracto contra interd.Eccles.lib.4. par.2.pag.128

Qui filij sint legitimi.

Regularis quidam. consil. 1. qui filij sint legitimi. lib. 4. par. 2. pag. 129
An Papa. consil. 2. qui filij sint legit. lib.4. par.2.pag.132
Episcopus accepta. consil. 3. qui filij sint legitimi. lib. 4. par. 2.pag. 137

De diuortijs.

Vir propter notorium. consil. 1. de diuortijs. lib. 4.par.2.pag.138
N. postquam. consil. 2. de diuortijs. lib.4. par.2. pag.140
Excellentissime domine. consil. 3. de diuortijs. lib. 4. par. 2. pag. 141
Vxor sæpius. consil. 4. de diuortijs. lib.4.par.2. pag.145
Existente discordia. consil.5.de diuortijs. lib.4 par.2.pag.145
Quæritur quid si hæretica. consil. 6. de diuortijs. lib.4.par. 2.pag.146
Pro resolutione. consil. 7. de diuortijs. lib.4.par.2. pag.147

De donationibus inter virum & vxorem.

In contractu. consil. 1. de donat. inter vir. & vxo. lib.4. par.2. pag. 148
Paulus donauit. consil. 2. de donat. inter vir. & vxo. lib.4.par.2.pag. 149

De secundis nuptijs.

Vxor eo quod. consil. 1. de secundis nupt. lib.4.par.2. pag.150
Quæ nupsit.consil.2. de secund.nupt. lib.4.par.2.pag.151
Octauius vir.cons.3.de secund.nupt. lib.4.par.2.pag.151

FINIS QVARTI LIBRI.

Digitized by Google

TITVLI
LIBRI QVINTI CONSILIORVM
D. NAVARRI.

DE accuſationibus. lib. 5. par. 2. pag. 154
De ſimonia. lib. 5. par. 2. pag. 166
Ne prælati vices ſuas vel eccl. ſub ann. cenſ. conced. lib. 5. par. 2. pag. 332
De magiſtris, & ne aliq. exig. pro licen. docendi. lib. 5. par. 2. pag. 334
De Iudæis & Sar. & eor. ſeru. lib. 5. par. 2. pag. 336
De hæreticis. lib. 5. par. 2. pag. 351
De apoſtatis. lib. 5. par. 2. pag. 404
De homicidio voluntario, vel caſuali. lib. 5. par. 2. pag. 409
De torneamentis. lib. 5. par. 2. pag. 459
De adulterijs, & ſtupro. lib. 5. par. 2. pag. 459
De raptoribus, incend. & violat. eccleſ. lib. 5 par. 2. pag. 460
De furtis. lib. 5. par. 2. pag. 468
De vſuris. lib. 5. par. 2. pag. 472
De crimine falſi. lib. 5. par. 2. pag. 554
De ſortilegijs. lib. 5. par. 2. pag. 559
De clerico excommunic. depoſ. vel interd. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 563
De clerico non ordin. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 578
De eó qui furtiue ordin. ſuſcep. lib. 5. par. 2. pag. 584
De priuilegijs, & exceſſib. priuileg. lib. 5. par. 2. pag. 589
De purgatione canonica. lib. 5. par. 2. pag. 618
De purgatione vulgari. lib. 5. par. 2. pag. 629
De iniurijs, & damno dato. lib. 5. par. 2. pag. 633
De pœnis. lib. 5. par. 2. pag. 650
De pœnitentijs & remiſſionibus. lib. 5. par. 2. pag. 651
De ſententia excommunicationis. lib. 5. par. 2. pag. 718
De verborum ſignificatione. lib. 5. par. 2. pag. 821

INDEX CONSILIORVM
Quinti libri.

De accuſationibus.

Quædam mulier, conſil. 1. de accuſ. lib. 5. par. 2. pag. 154

An

An poſſit fieri. conſil. 2. de accuſat. lib. 5. par. 2. pag. 155
Vir nequam regularis. conſi. 3. de accuſat. lib. 5. par. 2. pag. 156
Duæ mulierculæ. conſi. 4. de accuſat. lib. 5. par. 2. pag. 158
Quidam ſacerdos. conſ. 5. de accuſat. lib. 5. par. 2. pag. 160
An accuſatus. conſil. 6. de accuſat. lib. 5. par. 2. pag. 161
Super antinomia. conſ. 7. de accuſat. lib. 5. par. 2. pag. 162
Sacerdos quidam. conſil. 8. de accuſat. lib. 5. par. 2. pag. 165

De ſimonia.

De Epiſcopo. conſil. 1. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 167
Quæritur vtrum. conſil. 2. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 169
Canonici cathedralis. conſil. 3. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 169
An committatur ſimonia. conſil. 4. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 171
Is ad quem. conſil. 5. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 172
Cardinalis quidam. conſil. 6. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 174
Quidam Epiſcopus. conſ. 7. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 175
Cum ad triginta. conſ. 8. de ſimonia. lib. 5. par. 2. pag. 176
Mandato de ſimoniace. conſil. 9. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 178
Patronus cathedralis. conſil. 10. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 179
Quidam A. conſil. 11. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 182
Abbas & conuentus. conſil. 12. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 184
Inter F. & P. conſ. 13. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 186
Sempronius. conſ. 14. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 186
Multis renunciant. conſil. 15. de ſim. lib. 5. par. 2. pag. 190
Simonia an ſit. conſil. 16. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 192
Quod renuntiare beneficium. conſil. 17. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 194
Franciſcus & M. conſ. 18. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 195
Renuntiauit quis. conſ. 19. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 199
Theopompus renuntiauit. conſ. 20. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 196
An ſimoniacus. conſil. 21. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 198
Franciſcus, & Petrus. conſil. 22. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 199
Antonius dixit Petro. conſil. 23. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 201
A. nullum beneficium. conſil. 24. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 202
Sunt duo ſacerdotes. conſ. 25. de ſim. lib. 5. par. 2. pag. 203
Ioannes. conſ. 26. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 204
Quidam renuntiauit. conſ. 27. de ſimon. lib. 3. par. 2. pag. 205
An expreſſio valoris. conſil. 28. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 206
An committant ſimoniam. conſi. 29. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 208
Tres videntur quæſtiones. conſil. 30. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 210
T. & S. conſil. 31. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 211
Habet quidam regreſſum. conſil. 32. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 212
Quidam rogauit. conſ. 33. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 214
Duo conuenerunt. conſ. 34. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 215
Mediantibus. conſ. 35. de ſimo. lib. 5. par. 2. pag. 216
A. & B. conſil. 36. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 217
Iulius, & Octauius. conſil. 37. de ſimon.

Digitized by Google

ſimon.lib.5.par.2.pag.219
N. presbyter.conſil.38.de ſimon.lib. 5.par.2.pag.228
Vacante ſimplici beneficio. conſil. 39. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 229
Ioannes,& Petrus.conſ.40.de ſimon. lib.5.par.2.pag.230
Quidam petens eccleſiam.conſil.41. de ſimon. lib.5.par.2. pag.231
Beneficio vacante iuris patronatus. conſil.42. de ſimo.lib.5.par.2.pag. 232
Caius, & Titius. conſil.43. de ſimon. lib.5.par.2.pag.233
Litigantibus N.& P. conſil. 44. de ſimon. lib.5.par.2.pag.236
Duo litigantes. conſil. 45. de ſimon. lib.5.par.2.pag.237
Hieronymus, & Alexander. conſil. 46. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 238
B. & G. litigantes ſuper. conſil. 47. de ſimon. lib.5. par. 2. pag. 240
Exponitur. conſil.48.de ſimon.lib.5. par.2. pag.242
Quidam habens.conſil.49. de ſimon. lib.5.par.2.pag.247
Dico primo. conſil. 50. de ſim. lib.5. par.2.pag.248
Volentes duo. conſil. 51.de ſimon.lib. 5.par.2.pag.250
Rex Siciliæ.conſil.52.de ſimon.lib.5. par.2.pag.251
Vacante parochiali. conſil.53. de ſimon. lib.5.par.2.pag.253
Volens Titius. conſil. 54. de ſimon. lib.5. par.2.pag.254
An prouiſus à Papa. conſ.55. de ſim. lib.5.par.2.pag.254
An ſit peccatum.conſil.56.de ſimon. lib.5.par.2.pag.255
Quidam cum non ſperet.conſ.57.de ſimon. lib.5.par.2.pag.256
Reſignauerat A. conſil.58. de ſimon. lib.5.par.2.pag.258
Quidam canonicus. conſil. 59. de ſimon.lib.5.par.2.pag.259
Vtrum Paulus. conſ.60. de ſim.lib.5. par.2.pag.260
Status propoſitæ.conſi.61.de ſimon. lib.5.par.2.pag.261
Quæritur in effectu. conſil. 62. de ſimon. lib.5. par.2. pag.263
Quæritur an penſio. conſil. 63. de ſimon. lib.5.par.2.pag.264
Reſpondetur quod. conſil. 64. de ſimon. lib.5.par.2.pag.266
Fuit reſeruata penſio.conſil.65.de ſimon. lib.5.par.2.pag.266
Quidam penſionarius. conſil.66. de ſimon. lib.5.par.2.pag.268
An qui dat pecunias.conſil.67. de ſimon. lib.5.par.2.pag.272
Realis ſimoniacus in beneficio. conſil. 68. de ſimon. lib.5. par. 2. pag. 276
Simoniacus in ordine.conſi.69.de ſimon. lib.5.par.2.pag.276
N. nobilis procurauit. conſil. 70. de ſimon. lib.5. par.2.pag.277
Canonicus procuratorem. conſil. 71. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 279
Laicus. conſil.72.de ſimon.lib.5.par. 2. pag.280
Titius inſtante Caio. conſil.73. de ſimon. lib.5.par.2. pag.281
Balthaſar reſignauit.conſil.74. de ſimon. lib.5.par.2.pag.283
I. reſignatarius. conſil. 75. de ſimon. lib.5.par.2.pag.284
Excellentiſſime domine. conſil. 76. de ſimon. lib.5.par.2.pag.286
Facta permutatione. conſil.77.de ſimon. lib.5.par.2.pag.292
Supplicatur D.V.conſi.78. de ſimon. lib.5.par.2.pag.293
Habens beneficium. conſil. 79. de ſimon.

Digitized by Google

ſimon. lib.5.par.2.pag.294
Quidam reſidens Romę.conſil.80.de ſimon. lib.5.par.2.pag.294
Cardinalis quidam. conſil. 81. de ſimon.lib.5.par. 2. pag.297
Quæritur quid dicendum. conſil.82. de ſimon. lib. 5. par.2.pag.298
Reſignatarius . conſil. 83. de ſimon. lib.5.par.2.pag.300
In eccleſia Palentina. conſil. 84. de ſimon.lib.5.par.2.pag.301
Parochus quidam . conſil. 85. de ſimon. lib.5.par.2.pag.305
Banniti. conſ.86.de ſimon. lib.5.par. 2.pag.306
An Epiſcopus . conſil. 87. de ſimon. lib.5.par.2.pag.307
An ordinarius Epiſcopus. conſil. 88. de ſimon. lib.5.par. 2. pag.308
Toloſæ,& Auenioni. conſil.89. de ſimon.lib.5.par.2. pag.309
R.ſimoniacus in beneficio.conſil.90. de ſimon.lib.5.par.2.pag.310
Irregularis.conſil.91 .de ſimon.lib.5. par.2.pag.311
An committens ſimoniam. conſi.92. de ſimon. lib.5.par.2. pag.313
Parmenſis. conſil.93. de ſimon. lib.5. par.2.pag.314
Adoleſcens.conſil.94.de ſimon.lib.5. par.2.pag.315
An collatio. conſil. 95. de ſimon. lib. 5.par.2.pag.316
Clericus. conſil. 96. de ſimon. lib. 5. par.2.pag.839
Si quæſtionibus propoſitis.conſi.97. de ſimon. lib.5.par.2.pag.319
Quis dicatur. conſil.98.de ſimon.lib. 5.par.2.pag.325
Quæſtio propoſita. conſil. 99. de ſimon.lib.5.par.2.pag. 326
Circa dubium. conſil.100. de ſimon. lib. 5.par.2.pag.328
An ei. conſ.101. de ſimon. lib.5.par. 2.pag.330

Ne prælati vices ſuas.

Ad quæſitum. conſil. 1.ne prælat.vic. ſuas. lib. 5. par. 2. pag.332
Canonici ſede vacante . conſil. 2. ne prælat. vic. ſuas. lib.5. par.2. pag. 333

De magiſtris.

Ad inquirendam. conſil. 1. de magiſtris. lib.5.par.2.pag.334

De Iudæis.

In agro. conſil.1.de Iudæis.lib.5.par. 2.pag.337
An clauſula. conſ. 2. de Iudæis. lib.5. par.2.pag.341
Primo quæritur, conſil.3. de Iudæis. lib.5. par.2.pag.343
Ad primam quæſtionem. conſil.4. de Iudæis. lib.5.par.2.pag.345
Captiuus coactus. conſi.5.de Iudæis. lib.5.par.2. pag.346
Ad inſulam. conſil.6.de Iudæis.lib.5. par.2.pag.349

De hæreticis.

Ad determinandum. conſil.1. de hæreticis. lib.5.par.2.pag.351
Vtrum inquiſitores. conſil. 2. de hæreticis. lib. 5. par.2. pag.354
Dubito aliquem.conſil.3. de hæreticis. lib.5.par.2.pag.357
Quidam hæreticus.conſi. 4.de hæreticis. lib.5.par.2.pag.358
Eſt pœnitens. conſil.5. de hæreticis . lib.5.par.2.pag.359
Hypotheſes. conſil. 6. de hæreticis . lib.5.par. 2.pag.363
Manſit quidam. conſil.7. de hæretic. lib. 5.par.2.pag.370

Hiſpa-

Digitized by Google

Hiſpanus.conſ.8. de hæret.lib.5.par.2.pag.372
Quæritur primo. conſil. 9. de hæret. lib.5.par.2.pag.374
Primo quæritur. conſil.10. de hæret. lib.5.par.2.pag.376
An ſepeliens.conſil.11. de hæreticis. lib.5.par.2.pag.379
Quæſitum eſt.conſi. 12.de hæreticis. lib.5.par.2.pag.381
Iuriſperitus . conſil.13. de hæret. lib. 5.par.2.pag.385
Quidam gubernator.conſ.14.de hæret.lib.5.par.2.pag.386
Vtrum teſtis. conſil.15. de hæret. lib. 5.par.2.pag.387
Abiurauit quidam.conſ.16.de hæret. lib.5.par.2.pag.388
Confeſſus eſt.conſil.17. de hæret. lib. 5.par.2.pag.389
Titius religioſus.conſil.18. de hæret. lib.5.par.2.pag.390
An bulla Pij V.conſil.19.de hæret.lib. 5.par.2.pag.392
Ad propoſitas quæſtiones.conſil.20. de hæret. lib. 5. par. 2. pag. 393
Quid viris. conſil.21.de hæret. lib. 5. par.2.pag.396
Vtrum bona hæreticorum . conſil. 22. de hæret. lib. 5. par. 2. pag. 397
Ad primam multarum quæſtionum. conſil. 23. de hæret. lib. 5. par. 2. pag.397
N. inquiſitus.conſil.24. de hæret.lib. 5.par.2.pag.400
An laici.conſi.25.de hæret.lib.5. par. 2.pag.403

De apoſtatis.

An dici poſſint . conſil.1. de apoſtat. lib.5.par.2.pag.405

De homicidio.

Ad dubium reſpondeo. conſil. 1. de homicid.lib.5.par.2.pag.410
Quidam percuſſit.conſil.2. de homicid.lib.5.par.2.pag.140
Certabant aliquot pueri.conſil.3.de homicid.lib.5.par.2.pag.411
Quæſitum eſt . conſil.4. de homicid. lib.5.par.2.pag.412
Vnus Lutheranus.conſil.5. de homicid.lib.5.par.2.pag.413
Præfectus vigilum.conſil.6.de homicid.lib.5.par.2.pag.414
Horatius an ſit irregularis . conſil.7. de homicid.lib.5.par.2.pag.415
Multi officiales.conſi.8. de homicid. lib.5.par.2.pag.416
Irregularis an ſit. conſil.9. de homicid.lib.5.par.2. pag.417
An clericus . conſil. 10. de homicid. lib.5.par.2.pag.418
P. ſacerdos . conſil. 11. de homicid. lib.5.par.2.pag.419
Quæritur primo.conſil.12. de homicid.lib.5.par.2.pag.423
Quidam clericus.conſil.13.de homicid.lib.5.par.2.pag.424
Duo ſacerdotes . conſil.14. de homicid.lib.5.par.2.pag.425
An regularis. conſil.15. de homicid. lib.5.par.2.pag.425
Vicelegatus . conſil. 16. de homicid. lib.5.par.2.pag.427
Cum à Prætore.conſ.17.de homicid. lib.5.par.2.pag.428
Poſtquam R. conſil. 18. de homicid. lib.5.par.2.pag.430
Sacerdos quidam.conſil.19.de homicid.lib.5.par.2.pag.431.
Quidam religioſus. conſil.20. de homicid.lib.5.par.2.pag.432
Briantus clericus . conſil. 21. de homicid.lib.5.par.2.pag.433

In

Digitized by Google

In regno. consil. 22. de homicid. lib. 5.par. 2. pag.435
N. dixit. consil. 23. de homicid. lib. 5.par.2.pag.435
An sit irregularis. consi.24.de homicid. lib.5. par. 2. pag. 436
Titius audiuit. consil. 25. de homic. lib.5. par.2.pag.437
Quodam disceptante. consil.26. de homicid.lib.5. par.2. pag.438
Qui mandauit.consi.27.de homicid. lib.5. par.2.pag.438
An A.consi.28.de homicid.lib.5.par. 2.pag.438
Habet dominatio tua. consil.29.de homicid. lib.5.par.2. pag.439
Dominatio tua. consil.30. de homic. lib.5.par.2.pag.439
In Manual. cap.15.num.2.in fin. cõs. 31. de homicid. lib. 5. par. 2. pag. 440
Quidam intulit.consil.32. de homic. lib. 5. par.2. pag.440
Donatus.consil.33.de homicid.lib.5. par. 2. pag.441
Anton. sacerdos. consi.34. de homic. lib. 5.par.2.pag.441
An Gaspar. consil. 35. de homicid. lib.5.par.2.pag.443
An occidens. consil.36. de homicid. lib.5. par. 2. pag.443
Desiderio desideraui.consi.37.de homicid.lib.5. par.2.pag.444
An per bullam Pauli iij. consil.38.de homicid. lib.5.par. 2. pag.444
An habens potestatem.consil.39. de homicid. lib.5.par.2.pag.446
N.cum multis alijs. consil.40.de homicid. lib.5.par.2.pag.446
Ioannes presbyter. consil. 41.de homicid. lib.5. par.2. pag.448
Vtrum homicida. consi.42. de homicid.lib.5.par.2. pag.449
Henricus homicida. consil. 43. de homicid. lib.5.par.2. pag.450
De iudice. consil.44.de homicid.lib. 5.par.2.pag.452
An Episcopus. consil.45.de homicid. lib.5.par.2.pag.453
Quidam sacerdos.consi.46.de homicid. lib. 5. par.2. pag.454
An qui consuluit.consil.47.de homicid. lib.5.par.2.pag.455
Clericus primæ tonsuræ. consi.48.de homicid. lib.5.par.2. pag.456
Religiosus quidam. consil.49. de homicid. lib.5.par.2.pag.457
Theod. clericus. consil.50. de homicid.lib.5.par.2.pag.458

De torneamentis.

Prouocatus N. ad torneamenta. consil.1. de torneamen. lib.5. par. 2.pag.459

De adulterijs.

Vir & vxor adulterabant. consi.1. de adulter. lib.5.par.2.pag.460

De raptoribus.

Quædam virgo. consil. 1. de raptor. lib.5.par.2.pag.460
Ioannes rapuit. consil. 2. de raptor. lib.5. par.2.pag.461
Respõsurus.consil.3. de raptor. lib. 5.par.2.pag.462
An quemadmodum. consil. 4. de raptor. lib.5.par.2.pag.465

De furtis.

Pauperes mulieres. consil. 1. de furt. lib.5.par.2.pag.468
Ancillæ. consil. 2. de furt. lib.5. par. 2.pag.468
Præfectus coquinæ. consil. 3. de furt. lib. 5. par.2. pag.469

Mulio

Mulio bona fide. consil. 4. de fur. lib. 5. par. 2. pag. 470
Quidam animo seminandi. consil. 5. de furt. lib. 5. par. 2. pag. 470
Regularis quidam. consil. 6. de furt. lib. 5. par. 2. pag. 472

De vsurie.

Quæritur quomodo. consi. 1. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 472
Licitum an sit. consil. 2. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 475
Quædam Respublic. consi. 3. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 475
Primo quæritur, an qui bona fide facit. consil. 4. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 478
Berta vidua. consil. 5. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 482
Mercator quidam. consil. 6. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 483
Vsurarius an sit. consi. 7. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 486
Quidam miles. consi. 8. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 486
Franciscus. consil. 9. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 487
Silurius petijt à iudice. consil. 10. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 489
Sempronius. consil. 11. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 491
A. B. C. fratres. consil. 12. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 492
Quidam vir recepit in solutum. consi. 13. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 493
Quidam vendidit. consi. 14. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 495
Cum quidam eques. consi. 15. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 495
Contrahere an liceat. consil. 16. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 497
Mercator lanarum. consil. 17. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 498
An sit cenenda. consi. 18. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 500
An ille qui. consi. 19. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 503
Ni vendidit. consi. 20. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 504
Vendidit. consil. 21. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 507
Emptor. consil. 22. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 510
Respondimus. consil. 23. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 513
Quidam contulit, consil. 24. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 514
Horatius & Dominicus. consi. 25. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 515
Contulit quidam mille. consi. 26. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 516
P. dedit Q. consil. 27. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 518
Quidam tradidit. consil. 28. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 519
Excellentissime domine. consi. 29. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 520
Cambia an fieri. consil. 30. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 526
Reuerendiss. dñe, campsores. consil. 31. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 528
Quidam solicitator. consil. 32. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 544
Quæritur an Iudæis. consi. 33. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 547
An Iudæi. consi. 34. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 550
Ante reformationem. consi. 35. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 551

De crimine falsi.

In Manuali. consil. 1. de crimin. fals. lib. 5. par. 2. pag. 555
Confessarius. consi. 2. de crimin. fals. lib. 5. par. 2. pag. 556
Vicarius foraneus. consil. 3. de crimin. fals. lib. 5. par. 2. pag. 557

Aliquæ

Digitized by Google

Aliquæ pauperes. consil. 4. de crimin. falſ. lib. 5. par. 2. pag. 557
N. quædam falſa. conſil. 5. de crimin. falſ. lib. 5. par. 2. pag. 558
Quæſitum eſt conſi. 6 de crimin. falſ. lib. 5. par. 2. pag. 559

De ſortilegijs.

Quidam ſacerdos. conſil. 1. de ſortil. lib. 5. par. 2. pag. 560
An liceat efficere puluerem. conſi. 2. de ſortileg. lib. 5. par. 2. pag. 562

De clerico excommunicato.

Certum eſt excommunicatum. conſ. 1. de cler. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 563
Cum certum ſit eum qui. conſil. 2. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 564
Quæritur an clericus. conſ. 3. de cler. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 564
An Epiſcopus. cõſ. 4. de cler. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 565
Quidam laicus. conſil. 5. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 565
Illegitimus. conſ. 6. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 566
Alias fuit dubitatum. conſ. 7. de cler. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 567
Vtrum accipiens. conſil. 8. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 569
Regularis. conſil. 9. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 570
Quidam presbyter. conſ. 10. de cler. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 571
An celebrans. conſil. 11. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 572
Quidam Epiſcopus. conſ. 12. de cler. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 572
Cuidam presbytero. conſ. 13. de cler. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 573
Quidam excommunicatus. conſi. 14. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 575
An qui eſt excommunicatus. conſil. 15. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 575
Quidam incidit. conſil. 16. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 576
De eo qui. conſil. 17. de cler. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 577
Abſoluere, & diſpenſare. conſil. 18. de cleric. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 577

De clerico non ordin. miniſt.

Reſpondeo primo. conſil. 1. de cleric. non ord. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 578
N. diaconus. conſil. 1. de cleric. non ord. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 579
Diaconus ad firmandam. conſil. 3. de cleric. non ord. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 579
Quæſitum eſt. conſil. 4. de cleric. non ord. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 583
An qui inſeruit. conſil. 5. de cler. non ord. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 583

De eo qui furt. ordin. ſuſcepit.

An ordinatus. conſil. 1. de eo qui furt. ord. ſuſcep. lib. 5. par. 2. pag. 585
Epiſcopus. conſ. 2. de eo qui furt. ord. ſuſcep. lib. 5. par. 2. pag. 588

De priuilegijs.

An grãtia. conſil. 1. de priuileg. lib. 5. par. 2. pag. 590
Prælatus. conſil. 2. de priuileg. lib. 5. par. 2. pag. 590
Decanus. conſil. 3. de priuileg. lib. 5. par. 2. pag. 591

Exem-

Digitized by Google

Exemptus.consil.4.de priuileg.lib.5. par.2.pag.591
An poſt Concil.Trid.conſil.5.de priuileg.lib.5.par.2.pag.592
An habens indultum.conſil.6.de priuileg.lib.5.par.2.pag.593
Priuilegia.conſil.7.de priuileg. lib.5. par.2.pag.594
Capitulum,conſi.8.de priuileg.lib.5. par.2.pag.598
Per Concil.Trid. cõſil.9.de priuileg. lib.5.par.2.pag.601
An Epiſcopus.conſil.10.de priuileg lib. 5.par.2.pag.604
Primo quæritur vtrum facultas.conſil.11.de priuileg.lib.5.par.2. pag. 605
Suppoſito. conſil.12. de priuileg. lib. 5.par.2.pag.608
An regulares. conſil. 13. de priuileg. lib.5.par.2.pag.609
Abbas.conſ.14.de priuileg.lib.5.par. 2.pag.611
An per bullam cruciatæ.conſi.15.de priuileg.lib.5.par.2.pag.612
Quæritur primo. conſil. 16. de priuileg.lib.5.par.2.pag.614
Suſcipientes. conſil. 17. de priuileg. lib.5.par.2.pag.615
Clerico Hiſpaniæ. conſi.18.de priuileg.lib.5.par.2.pag.616
Domini.conſil. 19. de priuileg. lib.5. par.2.pag.617
Vniuerſis.conſil.20.de priuileg.lib.5. par.2.pag.618
Quidam ingenioſus.conſi.21. de priuileg.lib.5.par.2.pag.622
Conceſſit Sanctiſſimus. conſil.22. de priuileg.lib.5.par.2.pag.624
An prælatus. conſil. 23. de priuileg. lib.5.par.2.pag.624
An clerici. conſil.24. de priuileg. lib. 5.par.2.pag.625
An conuerſus. conſil.25. de priuileg. lib.5.par.2.pag.626

De purgatione canonica.

Primo quæritur. conſil. 1. de purgat. canonic.lib.5.par.2.pag.628

De purgatione vulgari.

Quidam de crimine.conſil.1.de purgat.vulg.lib.5.par.2.pag.629
Pius IV.conſ.2.de purgat. vulg.lib.5. par.2.pag.631

De iniurijs & damno dato.

Cum ſtatuendum eſſet.conſi.1.de iniur. & damn. dat. lib.5.par. 2. pag. 634
Officialis.conſil.2. de iniur.& damn. dat.lib.5.par.2.pag.637
An pater. conſil.3. de iniur. & damn. dat.lib.5.par.2. pag.638
Pœna.conſil.4. de iniur. & damn.dat. lib.5.par.2.pag.639
Stante ſtatuto. conſil. 5. de iniur. & damn.dat.lib.5.par.2.pag.640
Notarius.conſil.6. de iniur. & damn. dat.lib.5.par.2.pag.642
In domibus.conſ.7.de iniur.& damn. dat.lib.5.par.2.pag.943
Procurator.conſ.8.de iniur.& damn. dat.lib.5.par.2.pag.644
Omiſit quidam. conſil. 9. de iniur. & damn.dat.lib.5.par.2.pag.645
Curialis, & ſollicitator. conſil. 10. de iniur.& damn.dat. lib.5. par.2. pag.646
Quidam facultatem habens.conſi.11. de iniur. & damn.dat. lib.5. par.2. pag.648

De pœnis.

An condemnatio.conſil.1. de pœnis. lib.5.par.2.pag.650

Digitized by Google

De pœnit. & remiſſ.

A. ſacerdos. conſil. 1. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.652
Quidam ſcrupuloſus.conſil.2.de pœnit.& remiſſ. lib.5.par.2.pag.653
Antonius noctu.conſil.3. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2. pag.657
Famulus.conſil.4. de pœnit.& remiſſ. lib.5. par. 2. pag.659
Ancilla quæ. conſil.5. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.660
Rogare. conſil.6. de pœnit. & remiſſ. lib.5.par.2. pag.662
Quęritur primo,magiſter balnei.cõſ. 7. de pœnit. & remiſſ. lib. 5. par. 2. pag.664
An confeſſarius.conſil.8. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.665
Ad quid teneatur. conſil.9. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.666
Primo quæritur. conſil.10. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.669
Confeſſarij.conſil.11.de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.672
Ruſticus.conſi.12.de pœnit.& remiſſ. lib.5.par.2.pag.672
Quæſitum fuit. conſil.13. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.675
Ad ſoluendas quæſtiones. conſil.14. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag. 675
An pœnitens. conſil. 15. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.677
Excommunicatus. conſil. 16. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.678
Leo X. conſil. 17. de pœnit. & remiſſ. lib.5.par.2.pag.680
Circa bullas. conſil. 18. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.683
An volens indulgentiam. conſil. 19. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.1.pag. 689
An pœnitentiarius.conſil.20. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2. pag.690
An mendicantes.conſil.21.de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.691
Epiſcopus dedit conſil.22. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.691
An poſſit quis.conſil.23. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.692
Parochus. conſil. 24. de pœnit. & remiſſ.lib. 5.par.2.pag.694
Glos.ſolemnis. conſil.25.de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.695
An ſecundus confeſſarius. conſil. 26. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag. 695
Mulier.conſil.27. de pœnit. & remiſſ. lib.5.par.2.pag.696
An clauſula.conſil.28.de pœnit.& remiſſ.lib.5. par.2. pag.697
An quando gratia.conſ.29. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.698
An Papa.conſi.30.de pœnit.& remiſſ. lib. 5.par.2.pag.700
An liceat Epiſcopo.conſil.31.de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.702
Quæſtio eſt.conſil.32.de pœnit. & remiſſ.lib.5.par. 2.pag.703
An verba. cõſ.33.de pœnit.& remiſſ. lib.5.pa r.2.pag.705
Papæ an liceat.conſil.34.de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.707
Conceſſa fuit. conſil. 35. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.708
Quæritur an ſtatim.conſi.36. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.709
Sanctiſſimus.conſ.37.de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.710
Indulgentiam conceſſam. conſil. 38. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag. 711
An indulgentia. conſil. 39. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.712
Peto primo.conſi.40. de de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.713
Vtrum liceat. conſil. 41. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.717

De

Digitized by Google

De ſententia excommunic.

An fœmina. conſil.1.de ſenten.excõmunic.lib.5.par.2.pag.718
Regulares. conſil.2.de ſent. excommunic.lib.5.par.2.pag.719
Iudices. conſil.3.de ſentent. excom. lib.5.par.2.pag.720
Vicarius generalis. conſil. 4. de ſenten.excom.lib.5.par.2.pag.721
Excõmunicatio. conſil. 5. de ſenten. excommunic.lib.5.par.2.pag.722
Epiſcopus.conſi.6.de ſenten.excommunic. lib.5.par.2.pag.723
An collegio.conſ.7. de ſenten. excõmunic.lib. 5.par.2.pag.724
Quæſitum eſt.conſ.8.de ſenten.excõmunic.lib.5.par.2.pag.725
N. habens dignitatem. conſil.9. de ſenten.excõic.lib.5.par.2.pag.727
Pro gratia.conſil.10.de ſenten.excõmunic.lib.5.par.2.pag.723
Titius dixit Sempronio.conſil.11.de ſenten.excõic.lib.5.par.2.pag.734
An promiſſio.conſil.12.de ſenten.excommunic.lib.5.par.2.pag.736
Quidam N.conſ.13. de ſenten. excõmunic. lib.5.par.2.pag.736
Germanus.conſ.14.de ſenten.excommunic.lib.5.par.2.pag.737
Hiſpanus quidam. conſil.15.de ſent. excom. lib.5.par.2.pag.739
M. promiſit. conſil.16. de ſenten. excommunic.lib.5.par.2.pag.739
Promiſit quidam. conſil. 17. de ſent. excom.lib.5.par.2.pag.741
Sanctiſſimus. conſ. 18. de ſenten. excom.lib.5.par.2.pag.744
Prohibuit.conſ.19.de ſenten.excom. lib.5.par.2. pag.746
Extrauagans. conſ.20. de ſenten. excommunic.lib.5. par.2.pag.747
An excõicatio. conſil. 21. de ſenten. excõic.lib.5.par.2.pag.750
Iuuenis quidam.conſil.22. de ſenten. excom.lib.5.par.2.pag.752
Quidam ob homicidium. conſil. 23. de ſenten. excommunic.lib.5.par.2.pag.751
Ad multa.conſil.24. de ſenten. excõmunic.lib.5.par.2.pag.754
An monachus.conſ.25.de ſenten.excommunic.lib.5.par.2.pag.755
An cap.ſi vero.conſ.26.de ſenten.excommunic.lib.5.par.2.pag.756
An canonicus. conſ.27. de ſenten.excommunic.lib. 5.par.2.pag.756
Præfectus vigilũ.conſil.28.de ſenten. excommunic.lib.5.par.2.pag.757
Prælatus quidam. conſil. 29. de ſent. excommunic. lib.5.par.2.pag.760
Miles quidam.conſ.30. de ſenten.excommunic. lib.5.par.2. pag.763
Quidam Epiſcopus.conſil.31.de ſenten.excom. lib.5.par.2.pag.764
Homines quidam. conſil.32. de ſent. excom. lib.5.par.2.pag.765
Prætor. conſil. 33. de ſenten.excommunic.lib.5 par.2.pag.767
Rodericus habens licentiam. conſil. 34. de ſenten. excommunic. lib.3. par.2.pag.767
Reſpondeo ad hanc quæſtionẽ. conſ. 35. de ſenten. excommunic. lib.5. par.2.pag.768
Petrus. conſil. 36. de ſenten. excommunic.lib. 5.par.2.pag.769
Primo quæritur. conſil.37.de ſenten. excommunic. lib.5.par.2.pag.770
Inter Seium. conſil.38.de ſenten. excommunic.lib.5.par.2.pag.773
Cum in plebe. conſil. 39. de ſentent. excommunic.lib.5.par.2.pag.778
Dico ad quæſtionem.cõſ.40. de ſent. excommunic.lib.5.par.2.pag.780
Fuerunt relaxatæ. conſil.41. de ſent. excommunic.lib.5.par.2.pag.781
An incidat. conſ.42. de ſent. excom. lib.5.par.2.pag.782

Supplicabat Episcopus.consi.43. de sent.excom.lib.5.par.2. pag.783
Vir quidam. consil.44. de sent.excō-munic.lib.5.par.2. pag.784
Quædam mulier.consi.45. de senten. excom.lib.5. par. 2. pag.787
Vtrum Episcopus.consil. 46. de sent. excomm. lib.5. par.2.pag.788
Sub patria potestate. cōs.47.de sent. excom.lib.5.par.2. pag. 789
N.dum Romę moraretur.cons.48.de sent.excom.lib.5. par.2.pag.791
Quidam ab auditore Rotæ.consi.49. de sēt.excom. lib.5.par.2.pag.797
Iussus absolui. consi.50.de senten.ex-communic.lib:5.par.2.pag.798
An mendicantes. consi.51.de senten. excommunic. lib.5.par.2.pag.780
Lata sententia. cons. 52. de sent.ex-communic.lib.5.par.2.pag.802
Quidā in loco longissimo.cons.53.de sent.excom.lib.5.par.2.pag.804
Ad quæstionem propositam respon-deo. consil.54.de sent.excommun. lib.5.par.2.pag.805
Mandato D.mei.consil. 55.de senten. excom. lib.5. par. 2. pag.806
An laici. consil.56. de sent.excomm. lib.5.par.2.pag.807
Quid iure fieri potest.consil. 57. de sent.excom. lib.5.par.2.pag.810
Cum teneamur. cons. 58. de sent. ex-com.lib. 5.par. 2. pag.815
An peccet. consil.59.de sent.excom. lib.5.par. 2. pag.816
Dubitatum est. consil. 60. de senten. excom.lib.5.par.2. pag.816
In quodam ordine.consil.61.de sent. excom. lib. 5. par.2.pag.817
An stante. consil.62. de sent. excom. lib.5. par. 2. pag.819
An suspensio.cons.63.de sent.excom. lib.5.par.2.pag.820
Circa cap. consil.64. de sent. excom. lib.5.par.2.pag.820
An sit irregularis. consil. 65. de sent. excom.lib.5. par.2.pag.820
Quid iuris.consil.66.de sent.excom. lib. 5. par. 2. pag.821

De verborum significatione.

Vtrum Fonseca.consil. 1. de verbor. signif.lib.5. par.2.pag.821
Papa.consil.2.de verbor.signif.lib.5. par.2.pag.822
Dominatio tua. cons.3. de verbor.si-gnif.lib.5.par.2.pag.823
An sub illis verbis.cons.4.de verbor. signif. lib.5.par.2.pag.824
Constituta. consi.5.de verbor.signif. lib.5.par.2.pag.825
Primo an gratis. consil.6.de verbor. signif. lib.5.par.2.pag.825
Capitulum, & canonici. consil.7. de verbor.signif. lib.5.par.2. pag.827
Priuatus voce actiua.cons.8. de ver-bor.signif.lib.5.par.2.pag.828
Respondeo primo.cons.9.de verbor. signif.lib.5.par.2.pag.829
Titius.consil.10.de verb.signif. lib.5. par.2. pag.830
An conuentus. cons.11. de verbor.si-gnif.lib.5.par.2.pag.831
An casus. consil.12.de verbor.signif. lib.5.par.2.pag.831
An Episcopus. consil. 13. de verbor. signif. lib.5.par.2.pag.832
Quæritur in quo accessus. consil. 14. de verbor.signif. lib.5.par.2. pag. 834
Prohibitus alienare.cons.15.de ver-bor.signif.lib.5.par.2. pag.835
Quidam iampridem conuersi.consi. 16. de verbor. signific. lib. 5. par. 2.pag.835

FINIS CONSILIORVM.

Digitized by Google

INDEX.

CONSILIORVM OMNIVM

D. NAVARRI

PRIMAE, ET SECVNDAE PARTIS

Per ordinem alphabeticum digestus.

A

B.C.fratres.consil.12. de vsur.lib.5. par.2. pag. 492

A.& B. consil.36. de simon. lib.5. par.2. pag. 217

A canonicus collegiatæ. cons.2.de cler. non resid.lib.3.par.1. pag.424

A.inquisitus.consil.3.de renuntiat.lib. 1.par.1.pag.121

A.plebeius.consil.3. de sponsalib.lib.4. par.2.pag.4

A.Sacerdos.cons.1. de pœnit.& remiss. lib.5.par.2.pag.652

A. sanus.cons.7.de renunt.lib.1.par.1. pag.126

A. viuente priore.cons.3. de eo qui duxit in matrim.quam poll.per adult. lib.4.par.2.pag.72

Abbas.cons.14.de priuileg.lib.5.par.2. pag.611

Abbas & conuentus.consil.12. de simo. lib.5.par.2.pag.184

Abbas ex cœmeterio. consil. 2. de reliq. & ven. sanct. lib. 3. par.1. pag. 1103

Abbas quidam. consil.5. de reb. eccles. alienand. vel non. lib.3. par.1. pag. 503

Abiurauit quidam.consil. 16. de hæreticis.lib.5.par.2.pag.388

Absoluere & dispensare. consil. 18. de cler. excomm. lib.5. par.2. pag.577

Adolescens.cons.94.de simon.lib.5.par. 2.pag.315

Ad decretum Concilij. consil.9. de success.ab intest.lib.3. par.1. pag.684

Ad determinandum.consil.1.de hæret. lib.5.par.2.pag.351

Ad dubium respondeo. consil.1. de homicid. lib.5. par.2.pag.409

Ad dubium. cons.3. de appellat. recus. & relat. lib.2. par.1. pag.405

Ad hanc quæstionem. consil.1. de corp. vit.lib.1.par.1.pag.217

Ad inquirendam.consil.1.de magistr. lib.5.par.2.pag.334

Ad interrogata.consil.14.de sponsalib. lib.4.par.1.pag.19

Ad multas quæstiones.consil.28.de regul.lib.3.par.1.pag.756

Ad multa.consil.24.de sentent.excommun.lib.5.par.2.pag.754

Ad priorem quæstionem.cons.2. de reb. eccles.alienan.vel non. lib.3.par.1. pag.499

Ad primam multarũ quæstionũ.consil. 23.de hæretic.lib.5.par.2. pag.400

Ad primam quæstionem. consil.2. de renunt.lib.1.par.1.pag.119

Ad primam quæstionem.cons.4. de Iudæis. lib.5.par.2. pag.345

Ad primum dubium.consil. 8. de statu monach.lib.3.par.2.pag.1001

Ad quæsita respondeo.cons.2. de regul. lib.3. par.1. pag.708

Ad quæsitæ.consil.12. de iureiur. lib.2. par.1.pag.388

Digitized by Google

Ad quæſitum. conſil. 1. ne prælat. vic. Juaſlib. 5. par. 2. pag. 332
Ad quæſtionem Illuſtriſſimi. conſil. 1. de decimis. lib. 3. par. 1. pag. 701
Ad quæſtionem propoſitam reſpondeo. conſil. 54. de ſentent. excommunic. lib. 5. par. 2. pag. 805
Ad quæſtionem. conſil. 4. de ſacram. non iter. lib. 1. par. 1. pag. 194
Ad quæſtionem. conſil. 5. de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult. lib. 4. par. 2. pag. 74
Ad quæſtionem. conſil. 2. de appellat. recuſ. & relat. lib. 2. par. 1. pag. 404
Ad quæſtionem. conſil. 8. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 3. par. 1. pag. 684
Ad quæſtionem. conſil. 5. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 250
Ad quæſtionem. conſil. 3. de teſtam. lib. 3. par. 1. pag. 644
Ad quæſtionem. conſ. 2. de teſt. & atteſtat. lib. 2. par. 1. pag. 367
Ad quid teneatur. conſil. 9. de pœnit. & remiſſ. lib. 5. par. 2. pag. 666.
Ad ſeptem quæſtiones. conſil. 10. de celebrat. miſſ. lib. 3. par. 1. pag. 1081
Ad ſequentes quæſtiones. conſil. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 3. par. 1. pag. 677
Ad ſoluendas quæſtiones. conſil. 14. de pœn. & remiſſ. lib. 5. par. 2. pag. 675
Agaſones. conſil. 4. de ferijs. lib. 2. par. 1. pag. 348
Agnoſco in primis. conſil. 3. de ſtat. monach. lib. 3. par. 1. pag. 960
Agricolæ. conſil. 3. de ferijs. lib. 2. par. 1. pag. 348
Alias fuit dubitatum. conſ. 7. de cleric. excommun. lib. 5. par. 2. pag. 567
Aliquæ pauperes. conſil. 4. de crimin. falſ. lib. 5. par. 2. pag. 557
An A. conſil. 28. de homicid. lib. 5. par. 2. pag. 438
An Abbas. conſil. 6. de reb. eccleſ. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 503
An Abbas. conſil. 37. de tempor. ord. lib. 1. par. 1. pag. 172
An Abbas. conſil. 3. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 263
An Abbas. conſil. 9. de reb. eccleſ. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 506
An Abbatiſſa. conſ. 2. de ſtatu monach. lib. 3. par. 1. pag. 955
An abſoluto. conſil. 3. de fide inſtrum. lib. 2. par. 1. pag. 369
An abſque diſpenſatione. conſil. 21. de præben. lib. 3. par. 1. pag. 473
An accuſatus. conſ. 6. de accuſat. lib. 5. par. 2. pag. 161
An adoleſcens. conſil. 39. de voto. lib. 3. par. 1. pag. 951
An beneficiarius. conſil. 2. de iur. patr. lib. 3. par. 1. pag. 1027
An beneficiarius. conſil. 18. de celebr. miſſ. lib. 3. par. 1. pag. 1089.
An beneficium. conſ. 18. de præben. lib. 3. par. 1. pag. 471
An bulla Pij V. conſil. 19. de hæreticis. lib. 5. par. 2. pag. 392
An bullæ. conſil. 11. de conſt. lib. 1. par. 1. pag. 59
An canonici. conſ. 7. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 429
An canonicis. conſ. 13. de celebrat. miſſ. lib. 3. par. 1. pag. 1084
An canonicus. conſ. 27. de ſentent. excommun. lib. 5. par. 2. pag. 756
An canonicus. conſ. 8. de cler. non reſid. lib. 3. par. 1. pag. 430
An canonicus regularis. conſil. 10. de ſtat. monach. lib. 3. par. 1. pag. 1005
An cap. 1. ſeſſ. 14. conſil. 42. de tempor. ord. lib. 1. par. 1. pag. 176
An cap. 6. conſil. 3. de offic. iud. ord. lib. 1. par. 1. pag. 245
An cap. 14. conſil. 1. de cohabit. cleric. & mul. lib. 3. par. 1. pag. 421
An cap. 15. conſil. 8. de filijs presb. lib. 1. par. 1. pag. 209
An cap. ſi vero. conſil. 26. de ſentent. excommun. lib. 5. par. 2. pag. 756

Digitized by Google

An capitulum.conſ.7. de filijs presbyt. lib.1.par.1.pag.209
An caſus.conſ. 12. de verbor.ſignif.lib. 5.par.2.pag.831
An celebrans.conſil.11. de cler.excommunic.lib.5.par.2.pag.572
An cenſus.conſil.19. de empt. & vend. lib.3.par.1.pag.580
An clauſula.conſil.28. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.697
An clauſula.conſil.2. de Iudæis. lib.5. par.2.pag.341
An clerici.conſil.24. de priuileg. lib.5. par.2.pag.625
An clericus.conſ.10. de homicid. lib.5. par.2.pag.433
An clericus.conſ.4.de corpor.vit. lib.1. par.1.pag.218
An clericus.conſil.1.de vita & honeſt. cler.lib.3.par.1.pag.416
An coadiutor.conſil.3.de cler.ægrotan. lib.3.par.1.pag.493
An cogens aliquam. conſil.6. de regul. lib.3.par.1.pag.715
An cognatio.conſil.6. de cognat. ſpirit. lib.4.par.2.pag.80
An collatio,præſentatio.conſil.95.de ſimon.lib.5.par.2.pag.316
An collatio.conſil.14.de electi.lib.1.par. 1.pag.114
An collegio.conſil.7.de ſentent. excommun.lib.5.par.2.pag.724
An commendatario. conſil.1. de in integr.reſtit.lib.1.par.1.pag.320
An commendatarius.conſil.2. de clandeſt.deſponſat.lib.4.par.2. pag.44
An commiſſa.conſil.5.de offic.& poteſt. iud.deleg.lib.1.par.1.pag.234
An committant ſimoniam.conſil.29.de ſimon.lib.5.par.2.pag.208
An committatur ſimonia. conſil. 4. de ſimon.lib.5.par.2.pag.171
An committens ſimoniam. conſil.92.de ſimon.lib.5.par.2.pag.313.
An communitas.conſil.9. de cenſib.lib. 3.par.1.pag.1064
An concurrentibus.conſil.5.de iur.patron.lib.3.par.1.pag.1029
An condemnatio.conſil.1.de pœnis.lib. 5.par.2.pag.650
An confeſſarius . conſil.8. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.665
An coniugatus . conſil. 13. de conuerſ. coniug.lib.3.par.1.pag.862
An coniux. conſil. 13. de ſponſalib.lib. 4.par.2.pag.18
An conſanguineis.conſil.8.de conſang. & affinit.lib.4.par.2.pag.101
An conſtitutio . conſil. 13. de empt. & vend.lib.3.par.1.pag.568
An conſuetudo.conſil.9.de cler.non reſiden.lib.3.par.1.pag.432
An contra concubinarios . conſil. 8. de offic.iud.ord.lib.1.par.1.pag.253
An contrahens. conſil.3. de corpor.vit. lib.1.par.1.pag.218
An conuentio . conſil.6. de iureiur.lib. 2.par.1.pag.381
An conuentus. conſil.11. de verbor. ſignif.lib.5.par.2.pag.831
An conuerſus.conſ.25. de priuileg. lib. 5.par.2.pag.626
An cum vouente.conſil.41.de voto.lib. 3.par.1.pag.953
An debitor. conſil.1. de pact. lib.1.par. 1.pag.280
An dici poſſint.conſ.1.de apoſtatis.lib. 5.par.2.pag.405
An diſpenſatio.conſil.9.de præben. lib. 3.par.1.pag.458
An diſpenſatus. conſil. 4. de obſeru. ieiun.lib.3.par.1.pag.1106
An diſpenſatio.conſil.2.de reſcript.lib. 1.par.1.pag.63
An domino. conſil.2. de depoſito. lib.3. par.1.pag.526
An donatio.conſil.82.de regular.lib.3. par.1.pag.834
An donatio . conſil. 10. de donat.lib.3. par.1.pag.637

*An ei.consil.*101 *de simon.lib.*5. *par.*2. *pag.*330
*An electio.consil.*1.*de elect.lib.*1.*par.*1. *pag.*95
*An Episcopus.conf.*10. *de priuileg.lib.* 5.*par.*2.*pag.*604
*An Episcopus.conf.*13.*de verbor.sign. lib.*5.*par.*2.*pag.*832
*An Episcopi.consil.*4. *de foro comp. lib.* 2.*par.*1.*pag.*343
*An Episcopus possit ex offic.consil.*7.*de offic.iud.ord.lib.*1.*par.*1.*pag.*253
*An Episcopi.conf.*1. *de maior. & obed. lib.*1.*par.*1.*pag.*263
*An Episcopus possit reddere. conf.*9. *de offic.iud.ord.lib.*1.*par.*1.*pag.*254
*An Episcopus.conf.*45. *de homicid. lib.* 5.*par.*2.*pag.*453
*An Episcopus possit iuste. consil.*39. *de tempor.ord.lib.*1.*par.*1.*pag.*174
*An Episcopus.consil.*4. *de cler. excommunic.lib.*5.*par.*2.*pag.*565
*An Episcopus. conf.*14. *de consang. & affinit.lib.*4.*par.*2. *pag.*112
*An Episcopus. consil.*87. *de simon. lib.* 5.*par.*2.*pag.*307
*An Episcopus possit.consil.*6.*de offic.& potest. iud. deleg. lib.* 1. *par.*1. *pag.* 235
An Episcopus tamquam. consil. 10. *de offic.& potest.iud. deleg. lib.*1. *par.* 1.*pag.*241
*An Episcopus iuste.consil.*41.*de temp. ord.lib.*1.*par.*1.*pag.*174
An Episcopus possit habere. consil. 38. *de tempor. ordin. lib.* 1. *par.* 1. *pag.* 173
*An Episcopus ignoranter. consil.*40.*de tempor.ord.lib.*1.*par.*1.*pag.*173
*An Episcopus.consil.*9.*de stat.monach. lib.*3.*par.*1.*pag.*1002
*An excommunicatio.consil.*21. *de sententent.excommunic. lib.*5. *par.*2. *pag.* 750
*An excommunicatus.conf.*4. *de sepult. lib.* 3.*par.*1.*pag.*688
*An excommunicatus. consil.*1. *de stat. monach.lib.*3.*par.*1.*pag.*955
*An expediat.consil.*1.*de sacr. vncti.lib.* 1.*par.*1.*pag.*188
*An expressio valoris. consil.*28. *de sim. lib.*5.*par.*2.*pag.*206
*An expulsus.conf.*79.*de regular.lib.*3. *par.*1.*pag.*831
*An famuli.consil.*2.*de feriis.lib.*2.*par.* 1.*pag.*347
*An fœmina. consil.*1. *de sent. excomm. lib.*5.*par.*2.*pag.*718
An Franciscanus. consil. 62. *de regul. lib.* 3.*par.*1.*pag.*806
*An frater.consil.*38.*de regul.lib.*3.*par.* 1.*pag.*841
*An gratia.conf.*8.*de rescript.lib.*1.*par.* 1.*pag.*70
*An gratia. consil.*1. *de rescript. lib.* 1. *par.*1.*pag.*63
An gratia. consil. 1. *de priuileg. lib.* 5. *par.*2.*pag.*590
*An Generalis.consil.*56.*de regular.lib.* 3.*par.*1.*pag.*800
*An Generalis.consil.*5.*de statu monac. lib.*3.*par.*1.*pag.*988
*An habens.consil.*25.*de prebend. lib.*3. *par.*1.*pag.*478
*An habens indultum. conf.*6. *de priuileg.lib.*5.*par.*2.*pag.*593
*An habens potestatem.consil.*39.*de homicid.lib.*5.*par.*2.*pag.*446
An habita dispensatione. consil. 12. *de sponsalib.lib.*4.*par.*2.*pag.*16
*An Hispanus.consil.*2.*de temp. ordin. lib.*1.*par.*1.*pag.*135
An hospitale. consil. 2. *de religios. domib.lib.*3.*par.*1.*pag.*1024
*An illa verba. consil.*8. *de iureiur. lib.* 2.*par.*1.*pag.*385
*An illa verba.consil.*9.*de sepult. lib.*3. *par.*1.*pag.*693
*An illegitimus. consil.*6. *de filijs presb. lib.*1.*par.*1.*pag.*206

Digitized by Google

An ille qui.conſ.1.de offic.Vicar. lib. 1.par.1.pag.229
An ille qui . conſil. 19. de vſur. lib.5. par.2.pag.503
An impetratio.conſ.10. de reſcrip.lib. 1.par.1.pag.72
An impetrans.conſil.9. de reſcrip.lib. 1.par.1.pag.71
An in Capitulis faciendis.conſil. 10. de maior.& obed.lib.1.par.1.p.275
An inceſtus.conſ.1.de eo qui cogn.conſang.vxoris ſuæ.lib.4.par.2. p.87
An incidat. conſil. 42. de ſentent. excommun.lib.5.par.2.pag.782
An in Concilio. conſil. 6. de maior .& obed.lib.1.par.1. pag.271
An in Concilio.conſ.1.de iis quæ fiunt a maiori par.cap.lib.3.par.1.p.497
An indulgentia.conſ. 39. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2. pag.712
An indulgentia . conſ.23. de celebrat. miſſ.lib.3.par.1.pag.1094
An infans.conſ.3.de ſepult.lib.3. par. 1. pag.687
An infidelis. conſ.1. de conuerſ. infid. lib.3.par.1.pag.868
An infraſcriptæ.conſ. 13. de conſang. & affinit.lib.4.par.2. pag.111
An is qui.conſil.5.de temp. ord. lib.1. par.1. pag.138
An Italus.conſ.5.de celebr. miſſ.lib.3. par.1.pag.1072
An Iudæi.conſ.34. de vſur. lib.5.par. 2.pag.550
An iure communi.conſ.12.de cler.non reſid.lib.3.par. 1.pag.437
An laici.conſil.56. de ſentent. excom. lib.5.par.2.pag.807
An laici.conſil.25. de hæret.lib.5.par. 2.pag.403
An lex.conſ.3. de conſtit. lib.1. par.1. pag.40
An liberatio.conſil.83. de regul.lib.3. par.1.pag.836
An liceat.conſil.6.de conſtit.lib.1.par. 1. pag. 46
An liceat.conſ.5.de depoſito.lib.3.par. 1.pag.531
An liceat Archiepiſcopo . conſil. 4. de cenſib.lib.3.par.1. pag.1058
An liceat efficere puluerem. conſ.2.de ſortileg.lib.5. par.2. pag.562
An liceat Epiſcopo.conſ.31. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.702
An liceat ſacerdoti.conſ.2. de celebrat. miſſ.lib.3.par.1. pag.1068
An liceat tenere.conſ.1. de reliq.& venerat. ſanct.lib.3.par.1. pag.1102
An mendicantes. conſil. 21. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.691
An mendicantes.conſil.51. de ſentent. excommun.lib.5.par.2.pag.780
An milites.conſil.12.de regular.lib.3. par.1.pag.724
An Minores fratres.conſ.86. de regu. lib.3. par.1.pag.839
An monachus.conſil.25. de ſenten.excommun.lib.5.par.2. pag.755
An monachus.conſil.60. de regul. lib. 3.par.1.pag.803
An monialis.conſil.91. de regul. lib.3. par.1.pag.846
An monſtrum. conſil. 3. de baptiſ. lib. 3.par.1.pag.1097
An mulier.conſil.2. de condit. appoſit. lib.4.par.2.pag.63
An N.tranſlatus. conſil. 65. de regul. lib.3.par.1. pag.810
An nepotes.conſil.9. de filiis presb. lib. 1.par.1.pag.211
An notarius . conſil. 1. de cenſib. lib.3. par.1.pag.1054
An non baptizatus baptizando.conſil. 1.de cognat.ſpirit. lib.4. par.2.p.75
An occidens. conſil. 36. de homicid.lib. 5.par.2.pag.443
An ordinarius.conſil.1.vt eccleſ.benef. lib.3.par.1.pag.498
An ordinarius Epiſcopus. conſil.88.de ſimon.lib.5. par.2.pag.308

An ordinatus. consil. 1. de eo qui furt. ord.susceptib.5.par.2.pag.585
An ordinatus. consil.1. de cler. peregr. lib.1.par.1.pag.227
An ordinatus ad minores. cons.30. de temp.ord.lib.1.par.1.pag.166
An ordinatus minoribus. consil.29. de temp.ord.lib.1.par.1. pag.164
An ordinatus per falsas. consil. 32. de temp.ord.lib.1.par.1.pag.168
An Papa.consil.33. de voto. lib.3. par. 1.pag.932
An Papa.cons.2. qui filij sint legit.lib. 4.par.2.pag.132
An Papa.consil.30.de pœnit.& remiss. lib.5.par.2.pag.100
An parentibus.consil.3. de regul.lib.3. par.1.pag.709
An parochus.cons.2. de decimis. lib.3. par.1.pag.705
An parochus qui.consil.15.de cler.non residen.lib.3.par.1.pag.439
An parochus.consil.20.de præbend.lib. 3.par.1.pag.473
An pater. consil.3. de iniur. & damn. dat.lib.5.par.2.pag.638
An patrinus.consil.4. de cognat.spirit. lib.4.par.2.pag.78
An pœnitens.consil.15.de pœnit.& remiss.lib.5.par.2.pag.677
An pœnitentiarius. consil. 20. de pœn. & remiss.lib.5.par.2.pag.690
An pœnitentiarius.cons.14. de reb.eccles.alien.vel non.lib.3.par.1.p.511
An peccauerit.consil.33.de præben.lib. 3.par.1.pag.489
An peccet.consil.59. de sentent.excommunic.lib.5.par.2.pag.816
An pensionarius.consil.2.de pecul.cler. lib.3.par.1.pag.638
An per adeptionem.consil. 17. de præb. lib.3.par.1.pag.470
An per bullam cruciatæ. consil.15. de priuileg.lib.5.par.2.pag.612
An per bullam Pauli III. consil.38.de homicid.lib.5.par.2.pag.444
An Petrus. consil.10. de testam. lib.3. par.1.pag.664
An possit fieri.consil.2.de accusat.lib.5. par.2.pag.155
An possit quis.consil.23. de pœniten.& remiss. lib.5.par.2. pag.692
An possit quis.consil.16.de cler.non residen.lib.3.par.1. pag.440
An post Concil. Trid. consil. 5. de priuileg. lib.5.par.2.pag.592
An postquã pœnitens. consil.8. de offic. & pot.iud.deleg.lib.1.par.1.pa.236
An præcedente examine. consil. 2. de præben.lib.3.par.1.pag.451
An prædicare.cons.1.de offic. & potest. iud.deleg.lib.1.par.1.pag.235
An prælatus.consil.23. de priuil.lib.5. par.2.pag.624
An præpositas quæstiones. consil.20. de hæreticis.lib.5.par.2. pag.393
An presbyter.consil.1.ne cleric.vel monach.lib.3.par.1.pag.116
An præsentatio.consil.1.de iur.patron. lib.3.par.1.pag.1026
An priuari.cons.6.de sepult.lib.3. par. 1.pag.690
An probato. consil.4. de præsumpt. lib. 2.par.1.pag.374
An procurator. consil.8. de maiorit.& obed.lib.1.par.1.pag.273
An professio regularis. consil.31.de regular.lib.3. par.1.pag.761
An probibitus.cons.3.de præsumpt.lib. 2.par.1.pag.374
An promissio.consil.12.de sent. excommunic.lib.5.par.2.pag.736
An promotus.cons.10.de tempor.ordin. lib.1. par.1.pag.142
An promotus. consil.46. de tempo.ord. lib.1.par.1.pag.180
An prouisio.cons.1.ne sede vacante.lib. 3.par.1.pag.495
An prouisus a Papa. consil.55.de simo. lib.5.par.2.pag.254

An pu-

An putans.consil.12. de vot.lib.3. par. 1. pag.907
An quando gratia.consil.29.de pœnit. & remiss.lib.5.par.2. pag.698
An quemadmodum. consil. 4. de rapt. lib.5. par.2.pag.465
An qui ante.consil.24. de temp.ord.lib. 1. par.1. pag.158
An qui contraxerunt.consil.1. de condit.appoſit.lib.4.par.2. pag.60
An qui dat pecunias.consil.67.de ſimo. lib.5.par.2.pag.272
An qui dominus.consil.8.de cenſib.lib. 3.par.1.pag.1063
An qui.consil.12. de conſang. & affin. lib.4.par.2.pag.107
An qui.consil.2. de obſeruat. ieiun.lib. 3.par.1.pag.1105
An qui.consil.87.de regular.lib.3.par. 1. pag.840
An qui. consil. 4. de tempor. ord. lib.1. par.1.pag.138
An qui.conſ. 3. de præſcript. lib.3. par. 1. pag.393
An qui conſuluit. conſ.47. de homicid. lib.5.par.2.pag.455
An qui cum.conſ.2. de eo qui cogn.con ſang.vxoris ſuæ.lib.4. par.2.pag.88
An qui emit.consil. 17.de empt.& ven dit.lib.3.par.1.pag.577
An qui eſt.consil.4. de ætate & qualit. lib.1. par.1. pag.184
An qui eſt excommunicatus. conſ.15. de cleric. excommunic. lib. 5.par.2. pag.575
An qui habens. consil. 13. de præbend. lib.3.par.1.pag.461
An qui inſeruit.consil.5. de cleric. non ord.miniſtr.lib.5.par.2. pag.583
An qui non.consil.16. de celebrat.miſſ. lib.3.par.1.pag.1087
An qui ſepelierunt. consil.5. de ſepult. lib.3.par.1.pag.689
An quis poſſit.consil.24.de præben.lib. 3.par.1.pag.476
An quis poſſit. consil.17. de ſponſalib. lib.4.par.2.pag.28
An qui tenetur. consil.23. de vot.lib.3. par.1.pag.943
An qui vouit.consil. 14. de voto. lib. 3. par.1.pag.909
An rationes. consil.3. de celebrat. miſſ. lib.3. par.1.pag.1069
An reconciliatio.consil.1. de conſecrat. eccleſ. vel altaris. lib. 3. par.1. pag. 1065
An rector. consil. 1. de religioſ. domib. lib.3.par.1.pag.1023
An rectores.conſ.12. de maior.& obed. lib.1. par.1. pag.279
An regulares.consil.13.de priuileg.lib. 5.par.2.pag.609
An regularis.consil.64.de regular.lib. 3. par. 1. pag.810
An regularis.consil.15.de homicid.lib. 5.par.2.pag.425
An regularis. consil.11. de maiorit.& obed.lib.1.par.1.pag.278
An religioſus.consil.66.de regul.lib. 3. par.1. pag.812
An religioſus.consil. 54.de regul.lib.3. par.1.pag.796
An ſacerdoti.consil.6. de offic. iud.ord. lib.1.par.1.pag.251
An ſacerdos.conſ.13.de cland.deſponſ. lib.4.par.2.pag.55
An ſcholaſticus.consil.30.de voto.lib.3. par.1.pag.930
An ſecundus confeſſarius.consil.26. de pœn.& remiss. lib.5.par.2. pag.695
An ſequeſtrum.consil. 1. de ſeq. poſſ. & fruct.lib.2.par.1.pag.363
An ſepeliens. conſ. 11. de hæreticis. lib. 5.par.2.pag.379
An ſi duo. consil.16. de præbend. lib.3. par.1.pag.468
An ſimoniacus.consil.21. de ſimon. lib. 5.par.2.pag.198
An ſit irregularis. consil.24. de homic. lib.5.par.2.pag.436

An ſit

Digitized by Google

An ſit irregularis. conſ.65. de ſentent. excommun.lib.5.par.2.pag.264
An ſit melius. conſil.1. de regular. lib. 3.par.1.pag.707
An ſit peccatum.conſ.56. de ſimon. lib. 5.par.2.pag.255
An ſit tenenda. conſil. 18. de vſur. lib. 5.par.2.pag.500
An ſit vere.conſil.49.de regular. lib.3. par.1.pag.789
An ſponſa.conſil.1. de conuerſ.coniug. lib.3.par.1.pag.846
An ſtante.conſil.62. de ſentent.excom. lib.5.par.2. pag.819
An ſubdiaconus. conſil.21.de celebrat. miſſ.lib.3.par.1.pag.1092
An ſub illis verbis. conſil.4. de verbor. ſignif.lib.5.par.2.pag.824
An ſuccedat. conſil.6. de ſucceſſ. ab inteſt.lib.3.par.1.pag.681
An ſufficiat. conſil. 1. de fide inſtrum. lib.2.par.1. pag.368
An ſuſpenſio.conſ.63.de ſenten.excommun.lib.5.par.2.pag.820
An ſuperior.conſ.69. de regular. lib.3. par.1.pag.815
An teneat matrimonium . conſil. 8. de cland.deſponſ.lib.4.par.1.pag.50
An valeat diſpenſatio.conſil.9. de conſang.& affinit.lib.4.par.2.pag.103
An valeat matrimonium . conſil. 6. de clandeſt.deſponſ.lib.4.par.2.pag.49
An valeat profeſſio.conſ.7. de conuerſ. coniug.lib.3.par.1.pag.856
An verba.conſ.33. de pœnit. & remiſſ. lib.5.par.2.pag.705
An veſtium.conſ.2. de conſecrat.eccleſ. vel.altar.lib.3.par.1.pag.1066
An Vicario.conſil.1. de maior.& obed. lib.1.par.1.pag.262
An Vicarius.conſil.1.de iudicijs. lib.2. par.1.pag.323
An Vicarius.conſ.10.de cland.deſponſ. lib.4.par.2.pag.53
An viſitator . conſil. 15. de reb. eccleſ. alien.vel non.lib.3.par.1.pag.512
An volens indulgentiam.conſil.19. de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.689
An votum. conſ.42. de voto. lib.3.par. 1.pag.953
Ancilla quæ.conſ.5.de pœnit.& remiſſ. lib.5.par.2.pag.660
Ancillæ.conſ.2.de fur.lib.5. par.2.pag. 468
Annibal vouit.conſil.32.de voto.lib.3. par.1.pag.931
Anno Domini.conſ. 7.de ſucceſſ.ab inteſt.lib.3.par.1.pag.682
Anno 1401. conſil.1. de præſcript. lib. 2.par.1.pag.389
Ante Concil. conſil. 4. de conuerſ. coniug.lib.3.par.1. pag.851
Ante reformationem.conſ.35. de vſur. lib. 5.par.2.pag.551
Ante Concil.Trident.conſ.6. de ijs quæ vi met.cauſ.lib.1.par. 1. pag.310
Antonius dixit Petro.conſ.23.de ſimo. lib.5.par.2.pag.201
Antonius.conſil.13. de teſtamen.lib.3. par.1.pag.608
Antonius ſacerdos.conſil.34. de homic. lib.5.par.2.pag.441
Antonius noctu. conſil. 3. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.657
Antonius vellet. conſ.1. de conſang. & affinit.lib.4. par.2. pag.89

B

B. & G.litigantes ſuper.conſil.47.de ſimon.lib.5.par.2.pag.240
B. penſionarius. conſil. 2. de pactis.lib. 1.par.1.pag. 281
B. profeſſus.conſ.37.de regul.lib.3.par. 1.pag.770
Balthaſſar reſignauit . conſil.74. de ſimon.lib.5.par.2.pag.283
Banniti.conſ.86.de ſimon. lib.5.par.2. pag.306
Beatiſſime Pater.conſil.5.de deſponſat. impub.lib.4.par.2.pag.41

Digitized by Google

Beatiſſime Pater. conſil.4. de ſtat. monach.lib.3.par.1.pag.987
Benedicitur.conſil.2.de ſacramen. non iter.lib.1.par.1.pag.192
Beneficiarius quidam.conſil.4. de ſucceſſ.ab inteſt.lib.3.par.1.pag.679
Beneficium.conſ.28.de præbend. lib.3. par.1.pag.483
Beneficio vacante iuris patronatus.cõſil.42.de ſimon.lib.5.par.2.pag.232
Bernardina. conſil.50. de regul. lib.3. par.1.pag.791
Berta vidua.conſ.5.de vſur.lib.5. par. 2.pag.482
Briantus clericus. conſil.21. de homic. lib.5.par.2.pag.433
Brunellus vouit. conſil.18. de vot. lib. 3.par.1.pag.916
Burleus vouit . conſil.43. de vot.lib.3. par.1.pag.954

C

Caius,& Titius.conſil.43.de ſimo. lib.5.par.2.pag.233
Caius pater familias.conſil.1.de pecul. cler.lib.3.par.1.pag.638
Cambia an fieri.conſil.30.de vſur. lib. 5.par.2.pag.526
Canonicus regularis.conſil.16.de ſtat. monach.lib.3.par.1.pag.1018
Canonicus.conſil.29.de præbend.lib.3. par.1.pag.483
Canonici cathedralis. conſil.3. de ſimo. lib. 5.par.2.pag.169
Canonici ſede vacante.conſil.2.ne prelat.vic.ſuas.lib.5.par.2. pag.333
Canonicus donauit. conſil.2. de donat. lib.3.par.1.pag.620
Canonicus procuratorem. conſil.71.de ſimon.lib.5.par.2.pag.279
Canonicus Cathedralis.conſil.20.de celebrat.miſſ.lib.3.par.1.pag.1091
Canonicus.conſil.10.de cler. non reſid. lib.3.par.1.pag.433
Capellaniam. conſil.27.de præben.lib. 3.par.1.pag.481
Capitulum.conſil.8. de priuileg. lib.5. par.2.pag.598
Capitulum & canonici.conſ.7.de verbor.ſign.lib.5.par.2.pag.827
Capitulum eccleſiæ.conſ.2.de electi. lib. 1.par.1.pag.95
Capitulum generale. conſ.7. de conſtit. lib.1.par.1.pag.48
Captiuus coactus . conſil. 5. de Iudæis. lib.5.par.2.pag.346
Cardinalis quidam.conſil.6. de ſimon. lib.5.par.2.pag.174
Cardinalis quidam. conſil.81. de ſimo. lib.5.par.2.pag.297
Carolus,& Anna . conſil.1. de frig. & malef.lib.4.par.2. pag.114
Carthuſianorum religio.conſ.51.de regul.lib.3.par.1.pag.793
Cato.conſil.11.de vot .lib.3.par.1. pag. 906
Certabant.aliquot pueri.conſil.3.de homicid.lib.5.par.2.pag.411
Certum eſt excommunicatum . conſil. 1.de cleric. excommunic. lib.5. par. 2.pag.563
Certum eſt.conſ.2. de ſolut. lib.3. par. 1.pag.603
Circa bullas.conſil.18.de pœnit & remiſſ.lib.5.par.2.pag.683
Circa cap.conſil.64.de ſentent. excommunic lib.5.par.2.pag.820
Circa dubium.conſil.100.de ſimon.lib. 5.par.2.pag.328
Circa teſtamentum.conſil.12.de teſtamen.lib.3.par.1.pag.667
Ciuitatis incolæ . conſil.7. de clandeſt. deſponſat.lib.4.par.2.pag.49
Clericus. conſil.6. ne cler. vel monach. ſæc.neg.lib.3.par.1.pag.1121
Clericus.conſil.1.de poſtul.lib.1.par.1. pag.291.
Clericus.conſil.3.de vita & honeſt.cleric.lib.3.par.1.pag.420

Digitized by Google

Clericus.consil.96.de simon. lib.5.par. 2.pag.839
Clericus Hispania. consil.18.de priuileg.lib.5.par.2.pag.616
Clericus prime tonsure. consil. 48. de homicid.lib.5.par.2.pag.456
Clericus quatuor minorum ordinum. cons.7.de corp.vit.lib.1.par.1.p.220
Clericus quidam.consil.16. de testam. lib.3.par.1.pag.675
Concessa fuit.consil.35.de pœnit.& remiss.lib.5.par.2. pag.708
Concessit Sanctissimus.consil.22.de priuileg.lib.5.par.2.pag.624
Concil.Trid.consil.28.de temp. ord.lib. 1.par.1.pag.164
Concil.Trid.consil.1.de cler. non resid. lib. 3.par.1.pag.423
Confessarius.consil.2. de crim.falsi. lib. 5.par.2.pag.556
Confessarij. consil. 11. de pœnit. & remiss.lib.5.par.2.pag.672
Confessarius religiosus. consil.5. de solut.lib.3.par.1.pag.608
Confessus est.consil.17. de hæreticis.lib. 5.par.2.pag.389
Collatio beneficij.consil.44.de voto.lib. 3.par.1.pag.954
Congregatis.cons.9.de electi.lib.1. par. 1.pag.105
Congregatio.cons.9.de maior. & obed. lib.1.par.1.pag.273
Conqueritur.cons.10.de offic. iud. ord. lib.1.par.1.pag.237
Consideratur.cons.9. de offic.& potest. iud.deleg.lib. 1.par.1. pag.237
Constituta.cons.5. de verb. sign.lib.5. par.2.pag.825
Contra id.consil.4.de consang. & affinit.lib.4.par.2.pag.92
Contrahere an liceat.cons.16. de vsur. lib.5.par.2.pag.497
Contraxerunt duo. cons.3. de conuers. coniug.lib.3.par.1. pag.849.
Contraxit M. consil.4.de eo qui duxit in matrim.quam poll.per adult. lib. 4.par.2.pag.74
Consuenit. consil.21.de rescript. lib.1. par.1.pag.91
Contulit quidam mille.cons.26. de vsuris.lib.5.par.2.pag.516
Conuenerunt parentes.cons.10.de sponsalib.lib.4.par.2.pag.14
Conuocatio canonicorum. consil.18.de stat.monach. lib.3. par.1. pag.1020
Cuidam presbytero.cons.13.de cler.excomun.lib.5.par.2.pag.573
Cum ad triginta.consil.8.de simon.lib. 5.par.2.pag.176
Cum à prætore.cons.17.de homicid.lib. 5.par.2.pag.428
Cum certum sit.cons.9.de conuers.coniug.lib.3.par.1.pag.858
Cum certum sit eum qui.cons.2.de cleric. excommunic. lib.5. par. 2. pag. 564
Cum de iure.cons.89.de regular.lib.3. par.1.pag.842
Cum duo sint. consil. 10. de reb. eccles. alien.vel non.lib.3.par.1.pag.506
Cum ex facto.consil.4.de præscript.lib. 2.par.1.pag.394
Cum Græci.cons.4.de baptis.lib.3.par. 1.pag.1098.
Cum Illustrissimi. consil. 10. de filijs presbyt.lib.1.par.1.pag.214
Cum in Manual. cons. 2. de cohabit. cler.& mul.lib.3.par.1. pag.423
Cum in plebe. cons.39. de sent. excom. lib.5.par.2.pag.778
Cum in Polonia. consil.2. de offic. iud. ord.lib.1.par.1.pag.243
Cum mortuus esset. consil. 12. de electi. lib.1.par.1.pag.111
Cum multi.cons.1.de sum.Trin.& fide Cath.lib.1.par.1.pag.1
Cum quidam.cons.5.de consang.& affinit.lib.4.par.2.pag.95
Cum quidam eques. cons. 1.5 de vsur. lib.5.par.2.pag.495

Cum

Digitized by Google

Cum ſacrum Concil. conſil. 5 de regul. lib. 3. par. 1. pag. 714
Cum ſtatuendum eſſet. conſil. 1. de iniur. & damn. dat. lib. 5. par. 2. p. 634
Cum teneamur. conſil. 58. de ſent. excommun. lib. 5. par. 2. pag. 815
Cum Vincentius. conſil. 10. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 719
Curialis, & ſollicitator impetrarunt. conſil. 10. de iniur. & damn. dat. lib. 5. par. 2. pag. 646

D

DE beneficiario qui emit. conſ. 19. de celeb. miſſ. lib. 3. par. 1. p. 1090
De capellania. conſ. 7. de præben. lib. 3. par. 1. pag. 55
De eo qui. conſil. 4. de renunt. lib. 1. par. 1. pag. 122
De eo qui manſit. conſ. 20. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 740
De eo qui. conſ. 17. de cler. excommun. lib. 5. par. 2. pag. 577
De eo qui. conſil. 7. de voto. lib. 3. par. 1. pag. 902
De eo qui. conſil. 45. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 784
De eo qui accepit. conſil. 18. de tempor. ord. lib. 1. par. 1. pag. 151
De Epiſcopo. conſ. 1. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 167
De illo qui. conſ. 5. de renuntiat. lib. 1. par. 1. pag. 123
De iudice. conſil. 44. de homicid. lib. 5. par. 2. pag. 452
De medico. conſ. 3. ne cler. vel monach. ſac. neg. lib. 3. par. 1. pag. 1118
De quibuſdam. conſ. 8. de ſacram. non iterand. lib. 1. par. 1. pag. 197
De quodam. conſ. 14. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 729
De quodam N. conſil. 2. de baptiſ. lib. 3. par. 1. pag. 1097
Decanus. conſil. 3. de priuil. lib. 5. par. 2. pag. 591
Declaratum. conſil. 3. de locat. & cond. lib. 3. par. 1. pag. 592
Dedit Maria. conſ. 20. de empt. & vendit. lib. 3. par. 1. pag. 580.
Dedit quis. conſil. 12. de renunt. lib. 1. par. 1. pag. 133
Deliberauit quidã. conſ. 17. de teſtam. lib. 3. par. 1. pag. 676
Deliquerunt duo. conſ. 2. de ſent. & re iudic. lib. 2. par. 1. pag. 403
Deſiderio deſideraui. conſ. 37. de homicid. lib. 5. par. 2. pag. 444
Diaconus ad firmandã. conſ. 3. de cler. non ord. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 579
Dico ad quæſtionem. conſil. 40. de ſent. excommun. lib. 5. par. 1. pag. 780
Dico primo. conſil. 50. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 248
Diffinitorium. conſil. 8. de elect. lib. 1. par. 1. pag. 104
Diſtuli dicere. conſ. 6. de ſponſal. lib. 4. par. 2. pag. 10
Doctor quidam. conſil. 4. de voto. lib. 3. par. 1. pag. 898
Dominatio tua. conſil. 30. de homic. lib. 5. par. 2. pag. 439
Dominatio tua. conſ. 3. de verbor. ſign. lib. 5. par. 1. pag. 823
Domini. conſ. 19. de priuileg. lib. 5. par. 2. pag. 617
Dominus. conſil. 3. de obſeruat. ieiun. lib. 3. par. 1. pag. 1105
D. Gaſpar. conſ. 16. de empt. & vendit. lib. 3. par. 1. pag. 575
Donatus. conſil. 33. de homic. lib. 5. par. 2. pag. 441
Duas domos. conſ. 17. de reb. eccleſ. alienand. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 516
Dubitatur. conſil. 90. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 845
Dubitat A. conſil. 5. de ſacram. non iterand. lib. 1. par. 1. pag. 194
Dubito aliquem. conſil. 3. de hæreticis. lib. 5. par. 2. pag. 357
Dubitatum fuit. conſ. 6. de ſtat. monac. lib. 3. par. 1. pag. 992

Digitized by Google

Dubitatum eſt.conſ.60.de ſentent. excommun.lib.5.par.2.pag.816
Dubium eſt.conſ. 6. de conſang. & affinit.lib.4.par.2.pag.98
Duæ mulierculæ.conſ.4.de accuſat.lib. 5.par.2.pag.158
Duo ante Concilium.conſ.15.de clandeſt.deſponſat.lib.4.par.2. pag.59
Duo conuenerunt.conſil. 34. de ſimon. lib.5.par.2.pag.215
Duo litigantes.conſil.45. de ſimon.lib. 5.par.2.pag.237
Duo ſacerdotes.conſ.14.de homicid.lib. 5.par.2.pag.425

E

Egens. conſil.3. de etat. & qualit. lib.1.par.1.pag.184
Eccleſia Burgenſi.conſil.27.de tempor. ord.lib.1.par.1.pag.162
Eccleſia collegiata.conſ.8. de præbend. lib.3.par.1.pag.456
Eccleſia N.conſil.3. de præbend. lib.3. par.1.pag.451
Eccleſia parochialis.conſil.11.de reſcr. lib.1.par.1.pag.73
Eccleſia parochiali.conſil.21.de cleric. non reſid.lib.3.par.1.pag.446
Emptor.conſil.22.de vſur.lib.5.par.2. pag.512
Epiſcopus accepta.conſil.3.qui filij ſint legit.lib.4.par.2.pag.137
Epiſcopus.conſ.2.de eo qui furt.ord.ſuſcep.lib.5.par.2.pag.588
Epiſcopus.conſil.6.de ſent.excommun. lib.5.par.2.pag.713
Epiſcopus dedit.conſil.25.de temp.ord. lib.1.par.1.pag.159
Epiſcopus dedit. conſ. 22. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.691
Epiſcopus Imolenſis.conſil.3.de donat. lib.3.par.1.pag.621
Epiſcopus perpetuo. conſ.12. de reb.eccleſ.alien.vel non.lib.3.par.1.p.509
Epiſcopus quidam. conſil.3. de big.lib. 1.par.1.pag.225
Epiſcopus Vſſelen.ſede vacante. conſil. 44.de temp.ord.lib.1.par.1.pag.178
Eſt pœnitens. conſ.5. de hæretic. lib.5. par.2.pag.359
Ex Concil.Trid. conſ.9. de celebr.miſſ. lib.3.par.1.pag.1077
Ex eccleſia. conſ.1. de immunit. eccleſ. lib.3.par.1.pag.1109
Exemptus. conſil.4. de priuileg. lib.5. par.2.pag.591
Ex ſexdecim.conſ.5.de elect.lib.1.par. 1.pag.100
Excellentiſſ.domine.conſil.3.de diuortijs.lib.4.par.2.pag.141
Excellentiſſ.domine.conſ.7.de ſtat.monach.lib.3.par.1.pag.998
Excellentiſſ.domine.conſ.76. de ſimon. lib.5.par.2.pag.286
Excellentiſſ.domine.conſil.9.de conſtit. lib.1.par.1.pag.50
Excellentiſſ.domine.conſil.29.de vſur. lib.5.par.2.pag.520
Excellentiſſ.domine.conſil.34.de temp. ord.lib.1.par.1.pag.170
Excellentiſſ.domine.conſ.5.de empt.& vend.lib.3.par.1.pag.544
Excommunicatio. conſil.5. de ſentent. excommunic.lib.5.par.2.pag.722
Excommunicatus.conſil.16. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.678
Exiſtente diſcordia.conſil.5.de diuortijs.lib.4.par.2.pag.145
Exponitur.conſ.48.de ſimon.lib.5.par. 2.pag.242
Extrauagans. conſ.20. de ſentent. excommunic.lib.5.par.2.pag.747

F

Facta permutatione.conſil.77.de ſimon.lib.5.par.2.pag.292
Facultas.conſil.4.de iudicijs.lib.2.par. 1.pag.325

Famu-

Famulus.consil.4. de pœnit. & remiss. lib.5. par.2.pag.659
Figuli. consil.1. de ferijs. lib.2. par.1. pag.346
Franciſca contraxit. consil.9. de ſponſalib.lib.4.par.2.pag.13
Franciſcus.consil.9.de vſur.lib.5. par. 2.pag.487
Franciſcus diſpoſuit.consil.1. de teſtamen.lib.3.par.1.pag.643
Franciſcus duxit. conſ.11. de conuerſ. coniug.lib.3.par.1.pag.859
Franciſcus & M. consil. 17. de ſimon. lib.5.par.2.pag.195
Franciſcus & Petrus. consil. 22. de ſimon.lib.5.par.2.pag.199
Franciſcus litterarum.consil.13.de voto.lib.3.par.1.pag.907
Frater quidam.conſ.74.de regul.lib.3. par.1.pag.821
Frater Thomas.consil.6.de teſtam.lib. 3.par.1.pag.653
Fratribus. consil. 4. de appellat. recuſ. & relat.lib.2.par.1. pag.406
Fructus quibus.conſ.3. de cler.non reſid. lib.3. par.1. pag.425
Fuerunt relaxatæ.conſ.41. de ſentent. excommun.lib.5.par.2.pag.781
Fuit erecta. conſ.3. de foro compet. lib. 2.par.1. pag.341
Fuit relaxatum.conſ.1.de dolo & contumac.lib.2.par.1. pag.361
Fuit reſeruata penſio. consil.65. de ſimon.lib.5.par.2.pag.266

G

GAſpar.consil.35.de homicid.lib.5. par.2.pag.443
Generalis N. consil. 78.de regul.lib.3. par.1.pag.830
Generalis ordinis. consil. 14. de ſtatu monach.lib.3.par.1.pag.1012
Germanus.consil. 14. de ſent.excomm. lib.5.par.2.pag.737
Gloſſ.ſolemnis.conſ.25.de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2. pag.695
Gregorius. consil.5. de obſeruat. ieiun. lib.3.par.1.pag.1106

H

HAbebat quidam regreſſum. conſ. 32. de ſim.lib.5.par.2. pag.212
Habens beneficium.consil.23.de præb. lib.3.par.1.pag.474
Habens beneficium.conſ.79. de ſimon. lib.5. par.2.pag.294
Habet dominatio tua. consil.29.de homicid.lib.5.par.2.pag.439
Henricus homicida. consil. 43. de homicid. lib.5.par.2.pag.450
Herus & famulus.consil.46.de regul. lib.3.par.1.pag.785
Hieronymus & Alexander.consil.46. de ſimon.lib.5.par.2.pag.238
Hiſpanus. consil.8. de hæreticis. lib.5. par.2.pag.372
Hiſpanus Hiſpalenſis. consil. 31. de temp.ord.lib.1.par.1. pag.167
Hiſpanus quidam.conſ.15. de ſentent. excom.lib.5.par.2.pag.739
Homines quidam.consil. 32.de ſenten. excom.lib.5.par.2.pag.765
Horatius an ſit irregularis.consil.7.de homicid.lib.5.par.2.pag.415
Horatius & Dominicus. consil.25. de vſur.lib.5.par.2.pag.515
Horatius vouit. consil. 27. de voto.lib. 3.par.1.pag.927
Hypotheſis.consil. 6. de hæreticis.lib.5. par.2.pag. 363

I

IreſignatariusConsil. 75. de ſimon. lib.5.par.2. pag.284
I. & A. consil.8.de cognat.ſpirit.lib.4. par.2.pag.85
Iacobus & Lætitia.consil.4. de ſponſalib.lib.4.par.2.pag.6

Digitized by Google

Illegitimus.conſ.6. de cler.excommun. lib.par.2.pag.566
Illegitimus a Comite. conſil.2. de filijs presb. lib.1. par.1.pag.200
Illegitimus obtinuit. conſil.3. de filijs preſ. lib.1.par.1. pag.202
Impetrata. conſil. 19. de reſcrip. lib.1. par.1.pag.87
In agro. conſil.1.de Iudæis. lib.5. par. 2.pag.33
In bello. conſil.3.de reſt. ſpoliat. lib.2. par.1.pag.359
In cauſa quæ. conſil.1.de feudis. lib. 3. par.1.pag.594
In ciuitate. conſil.11. de empt. & ven. lib.3. par.1.pag.565
In Conc.Trid.conſ.13.de temp.ord. lib. 1.par.1.pag.145
In contractu . conſil. 1. de donat. inter vir.& vxor.lib.4.par.2.pag.148
In curia.conſil.9.de regular.lib.3.par. 1.pag.717
In domibus.conſi.7.de iniur.& damn. dat. lib.5.par. 2.pag.643
Indulgentiã conceſſam.conſ.38.de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.711
In eccleſia Palentina.conſil.84.de ſim. lib.5.par.2. pag.301
In Manuali.conſ.1.de crim.falſ. lib.5. par.2. pag.555
In Manuali cap.15.nu.2. in fin. conſ. 31.de homicid.lib.5. par.2. pag.440
In ordine Minorum.conſil.25.de regu lar.lib.3.par.1.pag.746
In prouincia.conſ.8.de iur.patron. lib. 3. par.1.pag.1043
In quadam eccleſia. conſ.11. de celebr. miſſ. lib.3.par.1.pag.1083
In quadam religione.conſ.7.de ætat.& qualit.lib.1.par.1.pag.186
In quadam religione. conſil.2. de conſuet. lib.1.par.1. pag. 93
In quodam conuentu.conſil.6. de elect. lib.1.par.1.pag.101
In quodam monaſterio. conſ.7.de elect. lib.1.par.1.pag.102
In quodam ordine. conſil.61.de ſenten. excommunic.lib.5.par.2.pag.817
In regno. conſil. 22. de homicid. lib. 5. par.2.pag.435
In religione. conſ.15.de regular. lib.3. par.1.pag.731
Inſtante. conſ.15.de conſang. & affin. lib.4.par.2.pag.112
Inter F. & P. conſ.13. de ſimon.lib.5. par.2.pag.186
Inter Seium.conſ.38.de ſenten.excommunic. lib.5.par.2.pag.773
Interrogatus an.conſ.7.de cenſib.lib.3. par.1. pag.1062
Inueniuntur homines.conſ.15.de ſponſalib. lib.4.par.2.pag.26
Ioannes. conſil.26.de ſimon. lib.5. par. 2.pag.204
Ioannes & Petrus . conſ. 40. de ſimon. lib.5.par.2.pag.230
Ioannes presb. conſil.41. de homic. lib. 5. par.2.pag.448
Ioannes rapuit.conſ.2.de raptor. lib.5. par.2.pag.461
Irregularis . conſ.91. de ſimon. lib. 5. par.2.pag.311
Irregularis an ſit.conſil.9. de homicid. lib.5.par.2.pag.417
Is,ad quem.conſ.3.de empt.& ven. lib. 3.par.1.pag.539
Is,ad quem.conſ.5.de ſimon. lib.5. par. 2. pag.172
Indæus & Iudæa. conſil.2. de conuerſ. infid. lib.3.par.1.pag.870
Iudices.conſ.3.de ſenten. excommunic. lib.5.par.2.pag.720
Iulius. conſil.22.de celebrat.miſſ.lib.3. par.1.pag.1093
Iulius duxit.conſi.3.de conſang.& affinit.lib.4.par.2.pag.91
Iulius & Octauius.conſ.37.de ſim. lib. 5.par.2.pag.219
Iurans vel vouens. conſ.10.de vot. lib. 3.par.1.pag.905

Iuris

Digitized by Google

Iuris peritus. consil. 13. *de hæretic. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 385
Iussus absolui. cons. 50. *de sentent. excommun. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 798
Iussus respondere. consil. 4. *de big. lib.* 1. *par.* 1. *pag.* 226
Iuuenis quidam. consil. 22. *de sentent. excomm. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 752

L

Lata sententia. consil. 52. *de senten. excom. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 802
Laicus. consil. 6. *de renunt. lib.* 1. *par.* 1. *pag.* 123
Laicus. consil. 72. *de simon. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 280
Lazarus Hebræus. consil. 3. *de conuers. infid. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 873
Leo X. consil. 17. *de pœnit. & remiss. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 680
Licitum an sit. consil. 2. *de vsur. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 473
Litigantibus. M. & P. consil. 44. *de simon. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 236
Lucius sacerdos. consil. 22. *de vot. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 922
Ludouicus Baldouinus. cons. 4. *de donat. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 622

M

Maingressus. consil. 17. *de regul. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 736
M. promisit. consil. 16. *de sent. excom. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 739
M. religionis habitu. consil. 44. *de regular. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 783
Magnificus. consil. 8. *de empt. & vend. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 549
Maioratum. cons. 15. *de testam. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 672
Mandato de simoniace. consil. 9. *de simon. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 178
Mandato D. mei. consil. 55. *de sentent. excommun. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 806
Mansit quidam. consil. 7. *de hæreticis. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 370
Maria vouit. consil. 17. *de voto. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 913
Maritus. consil. 8. *de donat. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 635
Maritus. cons. 1. *de eo qui duxit in matri. quã poll. per adult. lib.* 4. *p.* 2. *p.* 70
Mater. consil. 4. *de iureiur. lib.* 2. *par.* 1. *pag.* 379
Matthæus professus. consil. 40. *de regular. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 773
Mediantibus. consil. 35. *de simon. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 216
Mercator quidam. cons. 6. *de vsur. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 483
Mercatores. consil. 4. *de empt. & vend. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 543
Miles quidam. consil. 30. *de senten. excom. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 763
Monachus Casinensis. consil. 52. *de regul. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 794
Monasterium. consil. 16. *de reb. eccles. alien. vel non. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 514
Mulier. consil. 27. *de pœnit. & remiss. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 696
Mulier habens. consil. 2. *de paroch. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 699
Mulio bona fide. consil. 4. *de fur. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 470
Multarum quæstionum. consil. 4. *de filijs presb. lib.* 1. *par.* 1. *pag.* 203
Multi deponunt. cons. 4. *de depositio. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 530
Multi officiales. consil. 8. *de homicid. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 416
Multi renuntiant. consil. 14. *de simon. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 190

N

Nante 16. *consil.* 34. *de regul. lib.* 3. *par.* 1. *pag.* 766
N. cum multis alijs. consil. 40. *de homicid. lib.* 5. *par.* 2. *pag.* 446

N.dedit mandatum. consil.2. de sponsalib.lib.4.par.2.pag.4
N.desiderio.consil.26.de vot.lib.3.par.1.pag.926
N.diaconus. consil. 2. de cler. non ord. minist.lib.5.par.2. pag.579
N.dixit.cons.23.de homicid.lib.5. par.2.pag.435
N.dum Romæ moraretur.consil.48.de sent.excom.lib.5.par.2.pag.791
N.& M.consil.2. de desponsat.impub. lib.4.par.2.pag.32
N.& M.cons.5. de clandest.desponsat. lib.4.par.2.pag.48
N.familiaris.consil.11.de tempor.ord. lib.1.par.1.pag.142
N.filius familias.consil.19. de tempor. ord.lib.1.par.1.pag.153
N.fuit electus.consil.32.de regul.lib.3. par.1.pag.763
N.frater. consil.6. de donat.lib.3. par. 1.pag.629
N.fuit per patronos . cons.3. de decim. lib.3.par.1.pag.707
N.habens.consil.5.de iur.patron.lib.3. par.1.pag.1028
N.habens dignitatem.consil.9. de sent. excomm.lib.5.par.2.pag.727
N.habens.consil.15.de præb. lib.3.par. 1.pag.466
N.habet.consil.6. de cler. non resid.lib. 3.par.1.pag.428
N.illegitimus.consil.5.de filijs presbyt. lib.1.par.1.pag.204
N.ingressus . consil.29. de regul. lib.3. par.1.pag.758
N.inquisitus . consil. 24. de hæreticis . lib.5.par.2.pag.400
N. lector.consil.5. ne cler. vel monach. sæc.neg.lib.3. par.1.pag.1120
N.mercator lanarii.consil.17.de vsur. lib.5.par.2.pag.498
N.nobilis. consil. 15. de statu monach. lib.3.par.1.pag.1017
N.nobilis . consil. 9. de ijs quæ vi met. cauſ.fiunt.lib.1.par.1.pag.312
N.nobilis procurauit . consil.70. de simon.lib.5.par.2.pag.277
N.obtinuit . consil.5. de reſcript. lib.1. par.1.pag.68
N.obtinuit . consil. 8. de renunt. lib.1. par.1.pag.127
N.obtinuit.consil.23.de tempor. ordin. lib.1.par.1.pag.157
N.olim.consil.67.de regul.lib.3.par.1. pag.813
N.petijt.consil.17.de celebr. miſſ.lib.3. par.1. pag.1088
N.poſtquam. consil.2. de diuortijs. lib. 4.par.2.pag.140
N.presbyter.consil.38. de simon. lib.5. par.2.pag.228
N.preſſus.consil.11.de reb. eccleſ.alien. vel non.lib.3.par.1.pag.508
N.prætenſus.consil.5. de ſucceſſ. ab inteſt.lib.3.par.1.pag.680.
N.profeſſus.consil.80.de regular.lib.3. par.1.pag.832.
N.prouiſus.consil.2.qui cleric. vel vouen.lib.4.par.2. pag.67
N.quædam falſa.consil.5. de crim.falſ. lib.5.par.2.pag.558
N.regularis.consil.72. de regul. lib.3. par.1.pag.819
N.ſacerdos.consil.7.de celebr. miſſ. lib. 3.par.1.pag.1074
N.ſacerdos.consil.5.de immunit.eccleſ. lib.3.par.1.pag.1114
N.16.ætatis.consil.5. de ijs quæ vi met. cauſ. ſi. lib.1.par.1.pag.308
N.tractabat. consil.10. de conſang. & affinit.lib.4.par.2.pag.105
N.tranſlatus.consil.68. de regul.lib.3. par. 1.pag.814
N.30.annos.consil.15. de tempor. ord. lib.1.par.1.pag.148
N.valde deformis.consil.20.de reſcrip. lib.1.par.1.pag.88
N.vendidit. consil. 20. de vſur. lib. 5. par.2.pag. 504

Nemo

Nemo negare.consil.75.de regul.lib.3. par.1.pag.824
Nobilis.consil.81. de regul. lib.3. par. 1.pag.833
Nobilis quidam. consil.18. de cler.non resid.lib.3.par.1.pag.441
Notarius. consil. 6. de iniur.& damn. dat.lib.5.par.2.pag.642

O

OBnixe rogatus.consil.9. de empt. & vend. lib.3.par.1.pag.556
Obtinuit quis.consil.17.de cler.non resid.lib.3.par.1. pag.440
Oclauius vir.consil.3. de secund. nupt. lib.4.par.2.pag.151
Officialis.consil.2. de iniur.& dam.dat. lib.5.par.2.pag.637
Omisit quidam. consil.9. de iniurijs & damn.dat.lib.5.par.2.pag.645
Ordinatus an sit.consil.3. de temp.ord. lib.1.par.1.pag.136
Ordinatus est. consil.16. de temp. ord. lib.1.par.1.pag.149
Ordo Eremitarum.consil.3. de elect. lib. 1.par.1.pag.98
Orta sunt grauia.consil. 26. de regula. lib.3.par.1.pag.748

P

PDedit Q. consil. 27. de vsur. lib. 5. par.2.pag.518
P.Sacerdos.consil.11.de homicid.lib.5. par.2.pag.419
Pamphilius coniugatus.consil.6.de conuers.coniug.lib.3.par.1. pag.855
Papa.consil.2.de offic.& potest.iud.deleg.lib.1.par.1. pag.231
Papæ.consil.2. de verbor.sign. lib.5.par. 2.pag.822
Papæ an liceat. consil.34. de pœnit. & miss.lib.5.par.2.pag.707
Papa creauit.consil.1.de caus.possess.& prop.lib.2.par.1.pag.351
Papa fecit. consil.6. de obseruat. ieiun. lib.3.par.1.pag.1107
Parentes sponsalia. consil. 8. de Spons. lib.4.par.2.pag.12
Parentes.consil.7.de cognat.Spirit. lib. 4.par.2.pag.84
Parmensis. consil. 93. de simon. lib. 5. par.2.pag.314
Paroebus.cons.24. de pœnit. & remiss. lib.5.par.2.pag.694
Parochus.consil.16. de sponsalib.lib.4. par.2.pag.27
Parochus quidam. consil.85. de simon. lib.5.par.2.pag.305
Paschasius qui vouit. consil.29.de vot. lib.3. par.1.pag.930
Pastores.consil.5. de ferijs. lib.2. par.1. pag.349
Patronus cathedralis.consil.10.de sim. lib.5.par.2.pag.179
Patronus laicus. consil. 2. de stat. & qualit.lib.1.par.1.pag.182
Paulus donauit.consil.2. de donat. inter vir.& vxor.lib.4.par.2.pag.143
Pauperes mulieres.consil.1.de furt.lib. 5.par.2.pag.468
Per Conc. Trid. consil. 9. de priuil.lib. 5.par.2.pag.601
Per delationem. consil.41. de regular. lib.3.par.1.pag.776
Petitur an canonici. cons.12. de statu monach. lib. 3.par.1.pag.1007
Peto primo an ordo. consil.37. de voto. lib.3. par.1. pag.938
Peto primo. consil. 40. de pœnit. & remiss. lib.5.par.2.pag.713
Petrutius ante.consil. 23. de regul.lib. 3.par.1. pag.743
Petrus cui.consil.10.de empt. & vend. lib.3.par.1.pag.564
Petrus contraxit.consil. 11.de Sponsal. lib.4.par.1.pag.14
Petrus contractis.consil.18. de sponsal. lib.4.par.2.pag.29

Digitized by Google

Petrus notam fecit. consil. 36. de sent. excom. lib. 5. par. 2. pag. 769
Pius IIII. conf. 2. de purgat. vulg. lib. 5. par. 2. pag. 631
Pœna. consil. 4. de iniur. & damn. dat. lib. 5. par. 2. pag. 639
Portia. consil. 42. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 777
Postquam B. consil. 2. de frig. & malef. lib. 4. par. 2. pag. 117
Postquam R. consil. 18. de homicid. lib. 5. par. 2. pag. 430
Præfectus. conf. 70. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 816
Præfectus coquinæ. consil. 3. de fur. lib. 5. par. 2. pag. 469
Præfectus vigilum. consil. 28. de sent. excomm. lib. 5. par. 2. pag. 757
Præfectus vigilum. consil. 6. de homic. lib. 5. par. 2. pag. 414
Prælatus. consil. 2. de priuil. lib. 5. par. 2. pag. 590
Prælatus quidam. conf. 29. de sentent. excommun. lib. 5. par. 2. pag. 760
Prælatus quidam. consil. 5. de donat. lib. 3. par. 1. pag. 627
Præsidens. consil. 33. de tempor. ord. lib. 1. par. 1. pag. 169
Præsupponitur. consil. 5. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 266
Præsupponitur in facto. consil. 14. de testam. lib. 3. par. 1. pag. 669
Præsuppono. consil. 1. de rest. spoliat. lib. 2. par. 1. pag. 353
Præsuppositi. conf. 13. de cler. nõ resid. lib. 3. par. 1. pag. 437
Præsupposita. consil. 22. de cler. non resid. lib. 3. par. 1. pag. 447
Præsupposita. consil. 32. de præben. lib. 3. par. 1. pag. 488
Præsuppositio. consil. 2. de cler. agrotan. lib. 3. par. 1. pag. 492
Præsuppositio quod. consil. 36. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 769
Præsuppositio. consil. 21. de voto. lib. 3. par. 1. pag. 920
Præsuppositio. consil. 16. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 734
Præsuppositio priuilegio. consil. 3. de pecul. cler. lib. 3. par. 1. pag. 640
Prætor. conf. 33. de sentent. excommu. lib. 5. par. 2. pag. 767
Prætor & magistratus. consil. 2. de immunit. eccles. lib. 3. par. 1. pag. 1110
Primiceriatus. consil. 3. de reb. eccles. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag. 509
Primiceriatus. consil. 5. de cler. non resid. lib. 3. par. 1. pag. 428
Primo, an gratia. consil. 6. de verbor. signif. lib. 5. par. 2. pag. 825
Primo quæritur. consil. 10. de pœnit. & remiss. lib. 5. par. 2. pag. 669
Primo quæritur vtrum facultas. conf. 11. de priuileg. lib. 5. par. 2. pag. 605
Primo quæritur. consil. 37. de sentent. excomm. lib. 5. par. 2. pag. 770
Primo quæritur. conf. 1. de purgat. canonic. lib. 5. par. 2. pag. 628
Primo quæritur. consil. 48. de regular. lib. 3. par. 1. pag. 788
Primo quæritur an qui bona fide facit. consil. 4. de vsur. lib. 5. par. 2. pag. 478
Primo quæritur. consil. 3. de Iudæis. lib. 5. par. 2. pag. 343
Primo quæritur. consil. 3. de voto. lib. 3. par. 1. pag. 897
Primo quæritur. conf. 6. de censib. lib. 3. par. 1. pag. 1059
Primum dubium. consil. 1. de empt. & vend. lib. 3. par. 1. pag. 533
Primum dubium. consil. 15. de empt. & vend. lib. 3. par. 1. pag. 571
Prior regularis. consi. 2. de præsumpt. lib. 2. par. 1. pag. 372
Priuatus voce actiua. conf. 8. de verbo. signif. lib. 5. par. 2. pag. 828
Priuilegia. conf. 7. de priuil. lib. 5. par. 2. pag. 594
Pro gratia. consil. 10. de sent. excomm. lib. 5.

Digitized by Google

lib.5.par.2.pag.732
Pro presbyteris.conſ.3.de cenſib. lib.3. par.1.pag.1056
Pro reſolutione.conſ.7.de diuortijs.lib. 4.par.2.pag.147
Pro reſolutione. conſil. 7. de ijs quæ vi met.cauſ.fiunt.lib.1.par.1. pag.311
Procurator.conſil.8.de iniur. & dam. dat.lib.5.par.2.pag.644
Procurator. conſil.5. de iureiur.lib. 2. par.1.pag.379
Prohibitus alienare.conſil.15.de verb. ſign.lib.5.par.2.pag.835
Prohibuit.conſil.19.de ſentent.excommunlib.5. par.2. pag.746
Promiſit quidam.conſ.17. de ſent. excomm.lib.5.par.2.pag.741
Promiſit quis. conſil. 19. de ſponſalib, lib.4. par.2.pag.30
Prouocatus N. ad torneamenta. conſ. 1. de torneamentis.lib.5.par.2. pag. 459
Puella quæ deliberate. conſil.8. de vot. lib.3. par.1.pag.903
Puer quidam.conſ.33. de regular.lib. 3.par.1.pag.765
Puer quidam.conſ.1. de præſumpt.lib. 2.par.1. pag.371
Putans me.conſ.2. de fide inſtrum. lib. 2.par.1.pag.368

Q

Quæ nupſit.conſ.2. de ſecund.nupt.lib.4.par.2.pag.151
Quædam confratria. conſ.6. de immunit.eccleſ.lib.3.par.1.pag.1115
Quædam Illuſtriſſ. conſil.16. de voto lib.3.par.1.pag.910
Quædam mulier. conſil. 1. de accuſat. lib. 5.par.2.pag.154
Quædam mulier.conſ.45.de ſenten.excomm. lib.5.par.2. pag.787
Quædam puella. conſ. 10. de ijs quæ vi met.cauſ.fiunt.lib.1.par.1. pag.317
Quædam puella.conſ.1. de conſeſſis.lib. 2.par.1.pag.364
Quædam Reſpublica.conſil.3. de vſur. lib.5.par.2.pag.475
Quædam teſtatrices.conſil.8. de teſtamen.lib.3.par.1. pag.659
Quædam virgo.conſil.1. de raptor. lib. 5.par.2.pag.460
Quæritur an.conſ.5.de cenſib.lib.3. par. 1.pag.1058
Quæritur an.conſil.3.de reſcript.lib.1. par. 1. pag.65
Quæritur an.conſ.3.de pact. lib.1. par. 1. pag.281
Quæritur an. conſ.7.de conſang.& affinit.lib.4. par.2. pag.99
Quæritur an. conſil.3. de condit. appoſit.lib.4.par.2.pag.65
Quæritur an.conſil.9.de iureiur.lib.2. par.1.pag.386
Quæritur an.conſil. 10. de conſt.lib.1. par.1.pag.58
Quæritur an carens.conſil.5.de corporit.lib.1.par.1.pag.219
Quæritur an clericus.conſi.3.de cleric. excommun.lib.5.par.2.pag.564
Quæritur an conſtitutio.conſil.1.de ſepult. lib.3. par.1. pag.685
Quæritur an diſpenſatio. conſil.16. de conſang.& affinit. lib.4.par.2. pag. 114
Quæritur an emptionis.conſ.18. de empt.& vend.lib. 3.par.1. pag.578
Quæritur an hodie.conſil. 5. de teſtam. lib.3. par.1.pag.650
Quæritur an infans. conſ.2. de cognat. ſpirit.lib.4.par.2.pag.76
Quæritur an Iudæis.conſil.33.de vſur. lib.5.par.2.pag.547
Quæritur an laicus.conſil.2.de big.lib. 1. par.1. pag.224
Quæritur an liceat.conſil.30. de regul. lib.3.par.1.pag.760
Quæritur an penſio.conſil.63.de ſimon. lib.5.par.2.pag.264

Quæritur an penſionarius. conſil.1.de eccleſ.adific.lib.3.par.1.pag.1108
Quæritur an prior.conſ.4. de maior.& obed.lib.1.par.1.pag.264
Quæritur an quando. conſil. 1. de ſucceſſ.ab inteſt.lib.3.par.1.pag.677
Quæritur an qui.conſ.5. de voto. lib.3. par.1.pag.900
Quæritur an qui. conſ.1. de reb. eccleſ. alien.vel non. lib.3.par.1. pag. 499
Quæritur an quis.conſ.10.de præbend. lib.3.par.1.pag.459
Quæritur an ſtatim.conſ.36. de pœnit. & remiſſ. lib.5.par.2.pag.709
Quæritur an vacante. conſ.4. de præb. lib. 3.par.1.pag.453
Quæritur ex facto.conſil.40.de vot. lib. 3.par.1.pag.952
Quæritur in effectu. conſ.62. de ſimon. lib.5.par.2.pag.263
Quæritur in quo acceſſus. conſil. 14. de verb.ſign.lib.5.par.2. pag.834
Quæritur in vtroque.conſ. 9. de donat. lib.3. par.1. pag.636
Quæritur primo. conſil.6. de feriis. lib. 2.par.1. pag.350
Quæritur primo.conſ.8. de conſtit. lib. 1.par.1.pag.49
Quæritur primo.conſil.12. de homicid. lib.5 .par.2.pag.422
Quæritur primo.conſ.9.de hæretic. lib. 5.par.2.pag.374
Quæritur primo . conſ.10. de hæreticis. lib.5.par.2.pag.376
Quæritur primo . conſ.16. de priuileg. lib.5.par.2. pag.614
Quæritur primo.conſ.1. de ſolut. lib.3. par.1. pag.600
Quæritur primo.conſil.12. de celebrat. miſſ.lib.3.par.1.pag.1084
Quæritur primo . conſ.11. de ſtat. monach.lib.3.par.1.pag.1005
Quæritur primo.conſil.38. de voto.lib. 3.par.1.pag.942
Quæritur primo.conſil.77. de regular. lib.3. par.1. pag.827.
Quæritur primo,an capellanus. conſil. 20.de temp.ord.lib.1.par.1. pag.154
Quæritur primo,an Franciſcus.conſil. 1.de temp.ord.lib.1.par.1.pag.134
Quæritur primo,an quod. conſil.43.de temp.ord.lib.1.par.1.pag.177
Quæritur primo magiſter balnei. conſ. 7.de pœn.& remiſſ. lib.5. p.2.p.664
Quæritur quando.conſil. 5. de ætat. & qualit. lib.1.par.1.pag.185
Quæritur quæ pœna.conſil.3. de paroc. lib.3.par.1.pag.700
Quæritur quibus caſibus.conſ.1.de appel.recuſ.& relat.lib.2.par.1. p.403
Quæritur quid dicendum. conſil.82.de ſimon.lib.5.par.2.pag.298
Quæritur quid faciet.conſil.7. de temp. ord.lib. 1.par.1. pag.140
Quæritur quid operetur . conſil. 26. de præben.lib.3.par.1.pag.480
Quæritur quis.conſil.1. de ſponſal. lib. 4. par.2.pag.3
Quæritur quid ſi hæretica . conſil.6. de diuortijs.lib.4. par.2. pag.146
Quæritur quomodo . conſil. 1. de vſur. lib.5.par.2.pag.472
Quæritur vtrum. conſil.2. de ſimo. lib. 5.par.1.pag.169
Quæritur vtrum. conſil.4. de cler. non reſid.lib.3.par.1.pag.426
Quæritur vtrum . conſil. 37. de regul. lib.3.par.1.pag.821
Quæſitum eſt.conſil.1. qui cler. vel vouent. lib. 4.par. 2. pag.66
Quæſitum eſt. conſil.6. de crimin. falſ. lib.5.par.2.pag.559
Quæſitum eſt.conſil. 2. de iureiur. lib. 2.par.1.pag.377
Quæſitum eſt. conſil.8. de ſent. excom. lib.5.par.2.pag.725
Quæſitum eſt.conſil.4.de cler. non ord. miniſt.lib.5. par.2. pag.583
Quæſitum eſt.conſil.8. de conuerſ. coniug.lib.3.par.1.pag.856

Quæſitum eſt. conſil.2. de ſepult. lib.3. par.1. pag.686
Quæſitum eſt.conſil.4.de offic.iud.ord. lib.1.par.1.pag.247
Quæſitum eſt. conſil.2. de foro compet. lib.2.par.1.pag.339
Quæſitum eſt. conſil.7. de ſacram. non iter.lib.1.par.1.pag.196
Quæſitum eſt.conſil. 30. de præb. lib.3. par.1.pag.484
Quæſitum eſt. conſil. 6. de appellat.recuſ.& relat.lib.2.par.1.pag.411
Quæſitum eſt. conſil.15. de electi. lib.1. par.1.pag.116
Quæſitum eſt.conſil.4. de homicid. lib. 5.par.2.pag.412
Quæſitum eſt. conſil. 12. de hæreticis. lib.5.par.2. pag.381
Quæſitum eſt,an N.conſ. 8. de tempor. ord. lib.1. par.1.pag.141
Quæſitum eſt, an. conſil. 13. de ſtatu monach.lib.3.par.1. pag.1008
Quæſitum eſt,an præſuppoſito.conſ.12. de temp.ord.lib.1. par.1.pag.144
Quæſitum eſt primo.conſ.1.de celebrat. miſſ.lib.3.par.1.pag.1067
Quæſitum eſt quam pœnam.conſ.14.de temp.ord.lib.1.par.1. pag.146
Quæſitum fuit.conſ.3.de offic.& poteſt. iud.deleg.lib.1.par.1. pag.232
Quæſitum fuit.conſ. 3. de immunit.eccleſ.lib.3. par.1. pag.1111
Quæſitum fuit.conſ.10. de iureiur. lib. 2.par.1.pag.386
Quæſitum fuit.conſil.19. de præb.lib.3. par.1. pag.472
Quæſitum fuit.conſ.2. de vita & honeſtate cleric.lib.3.par.1. pag.419
Quæſitum fuit. conſil. 13. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.673
Quæſitum fuit.conſil.3. de clandeſt.deſponſat. lib.4.par.2.pag.45
Quæſitum fuit. conſil. 10. de electi. lib. 1.par.1.pag.106
Quæſitum fuit. conſil. 31. de præb. lib. 3.par.1.pag.485
Quæſtio eſt.conſ.2. ne cler.vel monach. ſæc.neg.lib.3.par.1. pag.1117
Quæſtio hæc.conſil.5. de ſponſal. lib.4. par.2.pag.7
Quæſtio eſt. conſil. 32. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.703
Quæſtio eſt.conſil.19.de cler.non reſid. lib.3.par.1.pag.442
Quæſtio prima.conſil. 6.de iur.patron. lib.3.par.1.pag.1031
Quæſtio propoſita.conſil. 99. de ſimon. lib.5.par.2. pag.326
Quæſtiones duæ. conſil. 2. de empt. & vend.lib.3.par.1. pag.536
Quia interdum. conſil. 5. de baptiſm. lib.3.par.1.pag.1100
Quia vt Plin. conſil. 1.de voto. lib.3. par.1.pag.895
Quia infra. conſil. 7. de iureiur. lib.2. par.1. pag.383
Qui adeptus.conſ.11. de iureiur.lib.2. par.1.pag.387
Qui occidit.conſil.18. de reſcript.lib.1. par.1.pag.86
Qui mandauit.conſ.27.de homicid.lib. 5.par.2.pag.438
Quibus ſignis.conſil.7.de conſtit. lib.1. par.1. pag.39
Quid debeat facere.conſ.1.de filÿs preſbyt.lib.1.par.1.pag. 199
Quid debet facere.conſ.6. de foro comp. lib.2.par.1.pag.345
Quid dicendum. conſil. 4. de electi. lib. 1.par.1.pag.99
Quid iure fieri poteſt.conſil.57.de ſententent.excomm.lib.5.par.2. pag.810
Quid iuris.conſ.21. de hæreticis. lib.5. par.2.pag.396
Quid requiratur. conſil. 1. de paroch. lib.3.par.1. pag.698
Quidam.conſ.5. de conſt. lib.1. par.1. pag.46
Quidam A.conſ.12. de prebend. lib.3. par.1.pag.460

Qui-

Quidam A. consil.1.de offic.iud. lib.1. par.1.pag.260
Quidam A.conſ.17. de temp.ord. lib.1. par.1.pag.150
Quidam A.conſ.11.de ſimon.lib.5.par. 2. pag. 182
Quidam ab Auditore Rotæ.conſ.49.de ſent.excom.lib.5.par.2.pag.797
Quidam abbas.conſ.15. de celebr. miſſ. lib.3.par.1.pag.1086
Quidam abbas.conſ.1. de tranſact. lib. 1.par.1.pag.290
Quidam abbas. conſil.7. de reb. eccleſ. alien.vel non.lib.3.par.1. pag.505
Quidam abbas.conſil.61. de regul. lib. 3.par.1.pag.804
Quidam accepto mandato.conſ.3.de iu reiur.lib.2.par.1.pag.378.
Quidam adeptus.conſil. 12. de reſcrip. lib.1.par.1.pag.75
Quidam ægrotus.conſi.28. de voto. lib. 3.par.1.pag.929
Quidam alienauit. conſ.4. de reb. eccl. alien.vel non.lib.3.par.1. pag.502
Quidam animo ſeminandi. conſil.5.de fur.lib.5.par.2.pag.470
Quidam ante Concil. conſil. 18. de regul.lib.3.par.1.pag.736
Quidam Archiepiſcopus.conſ.3.de reb. eccleſ. alien. vel non. lib. 3. par. 1. pag.500
Quidam Archiepiſcopus. conſ.7. de ſolut.lib.3.par.1.pag.611
Quidam canonicus. conſil.59. de ſimo. lib.5. par. 2.pag.259
Quidam cantor.conſil. 14. de cler. non reſid.lib.3.par.1. pag. 438
Quidam clericus.conſil.3. de ſucceſſ.ab inteſt.lib.3. par.1. pag.678
Quidam clericus.conſ.1.de præben. lib. 3.par.1.pag.450
Quidam clericus. conſ.14. de celebrat. miſſ.lib.3.par.1.pag.1085
Quidam clericus.conſ.26.de temp.ord. lib. 1.par.1.pag.161
Quidam clericus.conſil.4. de iur. patr. lib.3.par.1.pag.1028
Quidam clericus. conſil.13. de homici. lib.5.par.2.pag.424
Quidam coniugatus. conſil.14. de conuerſ.coniug.lib.3. par.1.pag.864
Quidam contrahere.conſ.11. de cland. deſponſat.lib.4. par.2. pag.53
Quidam contraxit. conſil. 15. de conuerſ.coniug.lib.3.par.1. pag.866
Quidam contulit.conſ.24. de vſur. lib. 5.par.2.pag.514
Quidam cum legitimis.conſ.6. de tempor.ord.lib. 1. par. 1. pag.139
Quidam cum non ſperet.conſ.57. de ſimon.lib.5.par.2.p.256
Quidam de anno.conſil.21. de empt.& vend. lib.3. par.1. pag.584
Quidam 17.annos.conſ.4. de ijs quæ vi met.cauſ.fiunt.lib.1.par.1.pag.305
Quidam de crimine. conſ.1. de purgat. vulg.lib.5.par.2. pag.629
Quidam deſiderans. conſ.35. de regul. lib.3.par.1.pag.768
Quodam diſceptante.conſ.26. de homicid.lib.5.par. 2. pag.488
Quidam donauit. conſ.1. de donat. lib. 3.par.1.pag.619
Quidam dux.conſ.5.de pact.lib.1.par. 1.pag.283
Quidam Epiſcopus.conſ.12.de cler.excommun.lib.5.par.2.pag.572
Quidam Epiſcopus. conſil.7. de ſimon. lib.5.par.2.pag.175
Quidam Epiſcopus.conſ.31. de ſenten. excomm. lib.5.par.2. pag.764
Quidam eruditiſſ. conſ.11. de regular. lib.3.par.1.pag.722
Quidam excommunicatus. conſ.14.de cler.excomm.lib.5. par.2.pag.57
Quidam ex Illuſtriſſ.conſ.3. de ijs quæ vi met. cauſ. fi. lib.1.par.1.pag.297
Quidam facultatem habens. conſil.11. de iniur. & damn. dat. lib.5.par.2. pag.648

Quidam frater.consil. 85. *de regul.lib.* 3.*par.*1.*pag.*838
*Quidam frater.consil.*7. *de pact. lib.*1. *par.*1.*pag.*287
*Quidam Gal par. consil.*2.*de ijs quæ vi met.cauſ.ſiunt.lib.*1.*par.* 1. *pag.*295
*Quidam gubernator.conſil.*14. *de hæreticis.lib.*5. *par.*2.*pag.*386
*Quidam habens.conſ.*13.*de reſcrip.lib.* 1.*par.*1.*pag.*80
*Quidam habens.conſil.*13. *de elect. lib.* 1.*par.*1.*pag.*113
*Quidam habens.conſ.*11.*de præb. lib.*3. *par.*1.*pag.*460
*Quidam habens.conſ.*49. *de ſimon. lib.* 5.*par.*2.*pag.*247
*Quidam habet.conſil.*20.*de cler.non reſiden.lib.*3. *par.* 1. *pag.* 445
*Quidam Hebræus.conſil.*4. *de conuerſ. infid. lib.*3.*par.*1.*pag.*879
*Quidam hæreticus.conſil.*4. *de hæretic. lib.*5.*par*2. *pag.*358
*Quidam hermaphroditus. conſil.*47.*de gul.lib.*3.*par.*1.*pag.*787
*Quidam homicida.conſ.*14. *de reſcript. lib.*1.*par.*1.*pag.*81
*Quidam iam pridem conuerſi.conſ.*16. *de verbor.ſign.lib.*5.*par.*2. *pag.*835
*Quidam Illuſtriſſimus.conſil.*1. *de procur.lib.*1.*par.*1.*pag.*292
*Quidam incidit. conſil.*16. *de cler. excomm.lib.*5. *par.*2.*pag.*576
Quidam in 12.*ætatis.conſ.*19.*de regul. lib.*3.*par.*1.*pag.*738
Quidam ingenioſus. conſil. 21. *de priuileg.lib.*5.*par.*2.*pag.*576
*Quidam ingreſſus. conſil.*43. *de regul. lib.*3.*par.*1. *pag.*782
*Quidam in loco longiſſimo. conſ.*53.*de ſent.excom. lib.*5.*par.*2. *pag.*804
*Quidam intulit. conſil.*32. *de homicid. lib.*5.*par.*2.*pag.*440
Quidam inuita. conſil. 5. *de conuerſ. coniug. lib.*3.*par.*1. *pag.*852
*Quidam irregularis.cõſ.*17.*de reſcrip. lib.*1.*par.*1.*pag.*86
*Quidam iuuenis. conſ.*1. *de matr. contract.contr. interd. eccleſ. lib.*4.*par.* 2.*pag.*127
*Quidam laicus.conſ.*5. *de cler. excommun.lib.*5.*par.*2.*pag.*565
Quidam laicus. conſil. 1. *de big. lib.*1. *par.*1.*pag.*222
*Quidam legauit.conſil.*8. *de reb.eccleſ. alien.vel non.lib.*3.*par.*1. *pag.*503
Quidam locauit. conſil. 2. *de locat. & cond.lib.*3. *par.*1.*pag.*591
*Quidam Ludouicus.conſil.*39.*de regu. lib.*3.*par.*1.*pag.*772
*Quidam miles. conſil.*8. *de vſur. lib.*5. *par.*2.*pag.*486
*Quidam monachus.conſil.*35. *de temp. ord.lib.*1.*par.*1. *pag.*171
*Quidam monachus.conſil.*22.*de regul. lib.*3. *par.*1.*pag.*742
*Quidam monachus. conſil.*7. *de ſepult. lib.*3.*par.*1.*pag.*691
Quidam monachus. conſil. 9. *de temp. ord.lib.*1.*par.*1.*pag.*141
*Quidam N.conſ.*15.*de voto. lib.*3.*par.* 1. *pag.*909
Quidam N.conſil. 1. *de teſt. & atteſt. lib.*2. *par.*1. *pag.*366
*Quidam N.conſil.*3.*de religioſ. domib. lib.*3.*par.*1.*pag.*1025
*Quidam N.conſil.*14. *de præben.lib.*3. *par.*1.*pag.*464
*Quidam N.conſil.*7.*de appellat. recuſ. & relat. lib.*2. *par.*1. *pag.*413
*Quidam N.conſil.*13.*de ſenten.excom. lib.*5.*par.*2.*pag.*736
*Quidam N.conſil.*84.*de regular.lib.*3. *par.*1.*pag.*837
Quidam nobilis. conſil. 2. *de conuerſ. coniug. lib.*3. *par.*1. *pag.*848
*Quidam nobilis.conſil.*10.*de ſepult.lib.* 3. *par.*1.*pag.*694
*Quidam nobilis.conſil.*34.*de vot.lib.*3. *par.* 1. *pag.*933
*Quidã nobilis.conſ.*1.*de ijs quæ vi met. cauſ.*

cauſ.fiunt.lib.1.par.1. pag.294
Quidam nouitius.conſ.5. de foro comp. lib.2.par.1.pag.343
Quidam ob homicidium.conſ.23.de ſententexcom.lib.5. par.2. pag.753
Quidam omnino.conſ.6. de corpor.vit. lib.1.par.1.pag.219
Quidam ordinatus. conſil.21. de temp. ord. lib.1.par.1. pag.155
Quidam patroni . conſil. 1. de ætat. & qualit.lib.1.par.1.pag.182
Quidam penſionarius. conſil. 66.de ſimon.lib. 5.par.2.pag.268
Quidam percuſſit.conſil.2. de homicid. lib.5.par.2.pag.268
Quidam percuſſit.conſil.2. de homicid. lib.5.par. 2. pag.410
Quidam petens eccleſiam . conſil.41.de ſimon.lib.5.par.2.pag.231
Quidam præceptor.conſil.19.de reb.eccleſ.alien.vel non.lib.3.par.1.p.519
Quidam prælatus regularis.conſil.45. temp.ord.lib.1. par.1.pag.179
Quidam præpoſitus . conſil.11. de cler. non reſid.lib.3.par.1.pag.434
Quidam presbyter. conſil.10. de cleric. excomm.lib.5.par.2.pag.572
Quidam profeſſus.conſil.15.de reſcrip. lib.1.par.1.pag.83
Quidam prouincialis.conſ.5.de appell. recuſ.& relat.lib.2. par1.pag.409
Quidam poſſedit.conſil.2. de præſcript. lib.2.par.1.pag.391
Quidam quarto. conſil.11. de conſang. & affinit.lib.4.par.2. pag.107
Quidam quæſiuit . conſil. 22. de empt. & vend.lib.3.par.1.pag.587
Quidam qui. conſ.2. de eo qui duxit in matrim.quam poll. per adult. lib.4. par.2.pag.72
Quidam qui.conſ.4.de pact. lib.1. par. 1.pag.282
Quidam rector . conſil. 10. de renunt. lib.1.par.1.pag.130
Quidam regularis.conſil.58. de regul. lib.3.par.1.pag.801
Quidam religioſus.conſil. 26. de homicid.lib.5.par.2. pag.432
Quidam religioſus . conſ. 71. de regul. lib.3. par.1.pag.818
Quidam renuntiauit. conſ.27.de ſimo. lib.5.par.2. pag.205
Quidam reſidens Romæ . conſil. 80. de ſimon.lib.5.par.2.pag.294
Quidam Reuerendiſſ. conſil. 6. de renunt.lib.1,par.1. pag.129
Quidam rogauit.conſil.33.de ſimo. lib. 5.par.2.pag.214
Quidam ſacerdos.conſil.1.de ſortil. lib. 5. par.2.pag.560
Quidam ſacerdos.conſil.5.de accuſ.lib. 5.par.2.pag.160
Quidam ſacerdos. conſil. 46. de homic. lib.5.par.2.pag.454
Quidam ſcrupuloſus.conſil. 2. de pœn. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.653
Quidam ſeruus. conſil.2. de reſtit. ſpoliat.lib.2.par.1.pag.358
Quidam ſollicitator.conſil.32.de vſur. lib.5.par.2.pag.544
Quidam ſpado.conſil.3. de frig.& maleſic.lib.4.par.2.pag.126
Quidam ſuſcepit.conſil.1.de ſacramen. non iter.lib.1.par.1. pag.191
Quidam teſtator. conſ.5. de præben.lib. 3.par.1.pag.453
Quidam teſtator.conſil. 11. de teſtam. lib.3.par.1.pag.665
Quidam tradidit. conſil.28. de vſuris. lib.5.par.2.pag.519
Quidam tranſlatus. conſil.59.de regu. lib.3.par.1.pag.802
Quidam tribus . conſil. 16. de reſcript. lib.1.par.1.pag.84
Quidam Vbertinus.conſil.1. de ſenten. & re.iudic. lib.2.par.1. pag.401
Quidam vendidit . conſil. 14. de empt. & vend.lib.3.par.1. pag.569
Quidam vendidit.conſil.14. de vſuris. lib.5.par.2.pag.495

Quidam vir recepit in ſolutum. conſil. 13. de vſur. lib. 5. par. 2. pag. 493
Quidam volentes. conſil. 1. de clandeſt. deſponſat. lib. 4. par. 2. pag. 43
Quidam volentes. conſil. 14. de cland. deſponſ. lib. 4. par. 2. pag. 56
Quidam vouit. conſil. 19. de voto. lib. 3. par. 1. pag. 918
Quinque quæſtiones. conſil. 24. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 745
Qui dicatur. conſil. 98. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 325
Quis ſit ordinarius. conſil. 36. de temp. ordin. lib. 1. par. 1. pag. 171
Quod de bonis. conſil. 4. de pecul. cler. lib. 3. par. 1. pag. 642
Quoddam monaſterium. conſil. 4. de locat. & cond. lib. 3. par. 1. pag. 593
Quod Epiſcopus. conſil. 7. de maior. & obed. lib. 1. par. 1. pag. 272
Quod Epiſcopus. conſil. 3. de iudic. lib. 2. par. 1. pag. 324
Quoniam cadauer. conſil. 8. de ſepult. lib. 3. par. 1. pag. 692
Quoniam D. conſil. 11. de elect. lib. 1. par. 1. pag. 109
Quod renuntiare beneficium. conſ. 16. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 194
Quotidie. conſil. 4. de fide inſtrum. lib. 2. par. 1. pag. 370

R

R Simoniacus in beneficio. conſ. 90. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 310
R. vir. conſil. 6. de pact. lib. 1. par. 1. pag. 285
Realis ſimoniacus in beneficio. conſil. 68. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 276
Regularis. conſil. 9. de cler. excom. lib. 5. par. 2. pag. 570
Regularis. conſil. 63. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 809
Regularis. conſ. 4. de reſcript. lib. 1. par. 1. pag. 66
Regulares. conſ. 2. de ſent. excomm. lib. 5. par. 2. pag. 719
Regularis apoſtata. conſil. 17. de ſtatu monach. lib. 3. par. 1. pag. 1020
Regularis quidam. conſil. 6. de fur. lib. 5. par. 2. pag. 472
Regularis quidam. conſ. 1. qui filij ſint legitimi. lib. 4. par. 2. pag. 129
Religionem S. Franciſci. conſ. 21. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 741
Religioſus. conſil. 6. de ſacram. non iter. lib. 1. par. 1. pag. 195
Religioſus vouit. conſil. 55. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 797
Religioſus quidam. conſ. 49. de homic. lib. 5. par. 2. pag. 457
Religioſus quidam. conſ. 7. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 716
Reliquit teſtator. conſ. 6. de præb. lib. 3. par. 1. pag. 454
Renuntiauit quis. conſ. 18. de ſimo. lib. 5. par. 2. pag. 196
Reſignatarius. conſ. 83. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 300
Reſignauerat A. conſ. 58. de ſimon. lib. 5. par. 2. pag. 158
Reſolutio. conſ. 2. de iudicijs. lib. 2. par. 1. pag. 324
Reſpondeo. conſ. 2. de teſt. lib. cogen. lib. 2. par. 1. pag. 367
Reſpondeo præfatos. conſ. 38. de regul. lib. 3. par. 1. pag. 771
Reſpondeo primo. conſil. 18. de reb. eccl. alien. lib. 3. par. 1. pag. 517
Reſpondeo primo. conſ. 9. de verb. ſign. lib. 5. par. 2. pag. 829
Reſpondeo primo. conſ. 1. de cleric. non ord. miniſt. lib. 5. par. 2. pag. 578
Reſpondeo primo. conſ. 1. de offic. & poteſt. iud. deleg. lib. 1. par. 1. pag. 230
Reſpondeo primo. conſ. 2. de teſtam. lib. 3. par. 1. pag. 643
Reſpondeo quod. conſil. 4. de teſtam. lib. 3. par. 1. pag. 649
Reſpondeo quod. conſ. 1. de obſeruat. ieiun. lib. 3. par. 1. pag. 1104
Reſpondetur. conſ. 1. de teſtib. cogen. lib. 2. par. 1. pag. 367
Reſpondetur. conſ. 5. de præſcrip. lib. 2. par. 1.

par.1.pag.400
Reſpondeo ad hanc quæſtionem. conſil. 35.de ſent.excom.lib.5.par.2.p.768
Reſpondetur primo. conſ.3. de ſacram. non iter.lib.1.par.1. pag.193
Reſpondetur quod. conſil.64. de ſimon. lib.5.par.2.pag.266
Reſpondimus.conſil.23. de vſur. lib.5. par.2.pag.513
Reſponſurus.conſ.1.de conſt.lib.1.par. 1.pag.2.
Reſponſurus. conſil.3. de raptor. lib.5. par. 2.pag.462
Reſp.N.conſil.4.de immunit.eccleſ.lib. 3.par.1.pag.1112
Reuerendiſſ.domine campſores. conſil. 31.de vſur.lib.5.par.2.pag.528
Reuerende pater. conſil. 1. de depoſito. lib.3.par.1.pag.520
Rex Siciliæ. conſil.52. de ſimon. lib.5. par.2.pag.251
Rodericus habens licentiam.conſil.34. de ſent.excom.lib.5.par.2.pag.767
Rogare.conſ.6.de pœnit. & remiſſ. lib. 5.par.2.pag.662
Rogatus.conſil.3. de ſolut.lib.3. par.1. pag.605
Rogatus quid.conſil.3. de deſponſ. impub.lib.4.par.2.pag.32
Romæ.conſil.4.de regular.lib.3. par.1. pag.710
Romæ eſt conſuetudo. conſ.1.de locat. & conducti.lib.3.par.1.pag.589
Ruſticus.conſ.12. de pœnit. & remiſſ. lib.5.par.2.pag.672

S

Sacerdos.conſil.6. de ætat.& qualit. lib.1. par.1.pag.186
Sacerdos quidam. conſil.8. de accuſat. lib.5.par.2.pag.165
Sacerdos quidam.conſil. 9. de homicid. lib.5.par.2.pag.431
Sacerdos regularis.conſ.8. de celebrat. miſſ.lib.3.par.1.pag.1076
Saluſtius vouit.conſ.25. de voto. lib.3. par. 1. pag. 925
Sanctiſſimus.conſil.37.de pœnit.& remiſſ.lib.5.par.2.pag.710
Sanctiſſimus.conſil.18. de ſent. excom. lib.5.par.2.pag.744
Sanctus Franciſcus.conſil.7. de iur.patron.lib.3. par.1. pag.1034
Scrupulis quidam.conſ.6.de vot.lib.3. par.1.pag.901
Sempronius.conſil.7.de ſponſalib.lib.4. par.2.pag.11
Sempronius tenetur. conſil. 20. de vot. lib. 3. par.1. pag.919
Sempronius. conſil. 13. de ſimon. lib.5. par.2.pag.186
Sempronius.conſ.11.de vſur.lib.5.par. 2.pag.491
Sempronius. conſil.3. de depoſit. lib.3. par.1.pag.527
Syluester.conſ.6. de empt.& vend. lib. 3.par.1.pag.547
Syluius petyt à iudice.conſ.10.de vſur. lib.5.par.2.pag.489
Simonia an ſit.conſ.15.de ſimon. lib.5. par.2.pag.192
Simoniacus in ordine. conſil. 69. de ſimon. lib.5. par.2. pag.276
Si quæſtionibus propoſitis.conſil.97.de ſimon.lib.5. par. 2. pag.319
Socrates contraxit.conſ.12.de conuerſ. coniug.lib.3.par.1. pag.861
Spoleti.conſil.4. de conſtit.lib.1. par.1. pag.43
Sponſi. conſil.5. de cognat.ſpirit. lib.4. par.2.pag.79
Stante extrauagante.conſil.12. de empt.& vend. lib.3. par.1. pag.566
Stante ſtatuto.conſ.5.de iniur.& dam. dat.lib.5.par.2.pag.640
Statuto ciuitatis.conſ.7. de teſtam. lib. 3.par.1.pag.657
Status propoſitæ.conſil.61.de ſimon.lib. 5. par. 2. pag. 261
Subdiaconus.conſil.6. de reſcrip. lib.1. par.1.pag.68
Sub patria poteſtate.cõſ.47.de ſent.excom.

com. lib.5.par.2.pag.789
Summa edicti.conſ.11.de offic.iud.ord. lib.1.par.1.pag.258
Summum auditorium conſil.1. de foro compet.lib.2.par.1.pag.331
Sunt duo ſacerdotes.conſi.25. de ſimon. lib.5.par.2.pag.203
Super antinomia.conſ.7.de accuſat.lib. 5.par.2.pag.162
Super contentis. conſ.4.ne cler.vel monach.ſæc.neg. lib.3.par.1. pag.1119
Supplicabat Epiſcopus.conſ.43.de ſenten.excom.lib.5.par.2.pag.783
Supplicatur D.V.conſ.78.de ſimon.lib. 5.par.2.pag.293
Suppoſito. conſil.12. de priuileg. lib. 5. par.2.pag.608
Suſcipientes.conſ.17.de priuileg. lib.5. par.2.pag.615

T

Tannorum.conſ.3.de cognat. ſpir. lib.4.par.2.pag.78
T. & S. conſ.31. de ſimon. lib.5.par.2. pag.211
Theod. clericus.conſ.50.de homicid.lib. 5.par.2.pag.458
Theopompus renuntiault.conſ.20.de ſimon. lib.5.par.2.pag.196
Theſaurario.conſ.22. de præben. lib.3. par.1. pag.473
Titio.cõſ.13.de reg.li.3.par.1.pag.727
Titio clerico.conſ.2. de corpor.vit.lib.1. par.1.pag.217
Titius.cõſ.1.de arbit.lib.1.par.1.p.321
Titius. conſil. 6. de ſolut. lib. 3. par. 1. pag.609
Titius.conſ.11.de renuntiat.lib.1. par. 1.pag.132
Titius.conſil.10.de verbor.ſignif. lib.5. par.2.pag.830
Titius.conſil.1.de iureiur. lib.2. par.1. pag.375
Titius audiuit.conſ.25.de homicid.lib. 5.par.2.pag.437
Titius dixit Sẽpronio. conſ.11. de ſent. excom. lib.5.par.2.pag.734
Titius inſtante Caio conſ.73.de ſimon. lib.5.par.2.pag.281
Titius religioſus.conſ.18. de hæreticis. lib.5.par.2.pag.390
Toloſæ & Auenioni. conſ.89.de ſimon. lib.5.par.2.pag.309
Tractatum eſt. conſil.4. de deſponſ.impub. lib.4.par.2.pag.34
Tres videntur quæſtiones.conſil.30. de ſimon.lib.5.par.2.pag.210
Tullius. conſil.4. de ſolut. lib.3. par. 1. pag.606

V

Vacante parochiali. conſil. 53. de ſimon.lib.5.par.2. pag. 253
Vacante ſimplici beneficio.conſil.39.de ſimon.lib.5. par.2. pag.229
Vendidit. conſil.21. de vſur. lib.5.par. 2.pag.507
Vicarius Epiſcopi. conſil.4. de offic. & poteſt.iud. deleg. lib.1.par.1. p.233
Vicarius foraneus.conſil. 3. de crimin. falſ.lib.5.par.2. pag.557
Vicarius generalis.conſil.4.de ſentent. excomm.lib.5.par.2.pag.721
Vicelegatus. conſil. 16. de homicid.lib. 5.par.2.pag.427
Vir & vxor adulterabant.conſil.1. de adulterijs.lib.5.par.2. pag.460
Virgilius.cõſ.9.de vot. lib.3.p.1. p.904
Virginem quidam. conſil.20. de ſponſalib.lib.4.par.2.pag.30
Vir nequam regularis. conſil.3. de accuſ.lib.5.par.2.pag.156
Vir propter notorium. conſil.1. de diuort.lib.4. par.2.pag.138
Vir quidam.conſ.35. de vot. lib.3.par. 1.pag.934
Vir quidam. conſil. 44. de ſentent. excomm.lib.5.par.2. pag.784
Vir vigeſimum. conſil. 1. de deſponſat. impub.lib.4.par.2.pag.31
Viſa bulla.conſil.8. de regul. lib.3.par. 1.pag.716
Viſis & perpenſis. conſil. 1. de ijs quæ fiunt a prælatis.lib.3.par.1.pag.6

Digitized by Google

Viſo tenore.cõſ.7.de don. li.3.p.1.p.634
Viuenti an liceat.conſ.6.de celebr.miſſ. lib.3.par.1.p.1073
Vniuerſis.conſ.20. de priuil. lib.5.par. 2.pag.618
Vnus Archidiaconus.conſ.1. de cleric. agrotan.lib.3.par.1.pag.491
Vnus Lutheranus.conſ. 5. de homicid. lib.5. par.2. pag.413
Volens Pontifex. conſ.76. de regul.lib. 3.par.1.pag.826
Volentes duo.conſil. 51. de ſimon.lib.5. par.2.pag.250
Volentibus duobus.conſ.2. de conſang. & affinit. lib.4.par.2. pag.90
Votum factum.conſ.2.de vot.lib.3.par. 1.pag.896
Vouens ingredi. conſ.24. de voto.lib.3. par.1.pag. 925
Vouens non ludere.conſ.36.de voto.lib. 3.par. 1.pag.936
Vſurarius anſit . conſil. 7. de vſur.lib. 5.par.2.pag.486
Vtrum accipiens.conſil.8. de cleric.excommun.lib.5.par.2.pag.569
Vtrum ad matrimonij.conſ.4.de clandeſt.deſponſ.lib.4. par.2.pag.47
Vtrum annus.conſil.9. de teſtam.lib.3. par.1.pag.663
Vtrũ bona hæreticorũ.conſ.22.de hæreticis.lib.5.par.2.pag.Vide in fi.Cõss.
Vtrum catechizandus.conſil.1.de bapt. lib.3.par.1. pag. 1095
Vtrum deceat.conſ.1. de renunciat.lib. 1.par.1.pag.117
Vtrum diſpenſatio.conſil.7. de reſcrip. lib.1.par.1.pag.69
Vtrum emens.conſil.7.de empt.& vendit.lib.3.par.1.pag.547
Vtrum Epiſcopus.conſil. 46. de ſenten. excommun.lib.5. par.2. pag.788
Vtrum Fonſeca.conſil. 1. de verbor. ſignif.lib.5.par.2.pag.821
Vtrum frater.conſil. 53.de regul.lib.3. par.1. pag.795
Vtrum geſta.conſil.1.de offic. iud.ord. lib.1. par.1. pag.242
Vtrum habens.conſil.31. de voto. lib.3. par.1.pag. 931
Vtrum homicida . conſil. 42. de homid. lib.5.par.2.pag.449
Vtrum in contrahendo.conſil.9.de clan deſt.deſponſ. lib.4.par.2.pag.51
Vtrum inquiſitores.conſil.2. de hæreticis.lib.5.par.2.pag.354
Vtrum in vltima . conſil. 4. de celebr. miſſ.lib.3. par.1.pag.1070
Vtrum liceat. conſ.41. de pœnit. & remiſſ.lib.5.par.2.pag.717
Vtrum licentia.conſil. 57. de regul.lib. 3.par.1.pag.801
Vtrum licentia.conſil.12. de clandeſt. deſponſat.lib.4.par.2.pag.54
Vtrum magnus magiſter. conſil.34. de præben.lib.3. par.1. pag.490
Vtrum Papa.conſ.2. de matri. cõtract. contr.interd.eccl. lib.4.par.2. p.128
Vtrum Paulus.conſil.60. de ſimon.lib. 5.par.2.pag.260
Vtrum pœna . conſil.2. de cenſib. lib.3. par.1.pag.1055
Vtrum profeſſio . conſil. 8. de ijs quæ vi met.cauſ.fiunt.lib.1.par.1. pag.311
Vtrum profeſſio . conſ.27. de regul. lib. 3. par.1.pag.755
Vtrum ſacerdos . conſil. 22. de tempor. ord.lib.1.par.1. pag.156
Vtrum ſicut . conſil. 6. de baptiſ. lib. 3. par.1.pag.1101
Vtrum Synodus . conſil. 3. de reliq. & ven.ſanct. lib.3.par.1.pag.1104
Vtrum ſtante ſtatuto. conſil. 1. de conſuet.lib.1.par.1.pag.92
Vtrum teſtis.conſil.15. de hæreticis.lib. 5.par.2.pag.287
Vtrum vxoratus.conſil.10. de conuerſ. coniug.lib.3.par.1. pag.858
Vxor eo quod.conſil.1. de ſecund.nupt. lib.4.par.2.pag.150
Vxor ſæpius.conſil. 4. de diuortijs. lib. 4.par.2.pag.145

FINIS.

Digitized by Google

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI

Liber Primus.

DE SVMMA TRINITATE ET FIDE CATHOLICA.

SVMMARIVM.

1 *Fidem confiteri occultus Christianus habitans inter infideles non semper tenetur, secus quando per omissionem subtraheretur honor Deo debitus, vel vtilitas proximo impendenda.*

CONSILIVM PRIMVM.

CVM multi infideles adulti baptizentur, & credant in Christum firmiter, tamẽ minime publice audent id publicare formidine pœnæ: quæritur, an possint saluari, quia non habent commoditatem relinquendi patrimonium, & patriam ob multos respectus.

1 Respondeo primo, quod omnis Christianus de præcepto tenetur confiteri fidẽ, iuxta illud ad Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem*. &c. per quod id affirmat D. Thom. recept. 2. 2. q. 3. art. 2. Secundo, quod præceptum de confitendo fidem est affirmatiuum; & ideo licet obliget semper, non tamen obligat, vt aiunt, ad semper, sicut obligant negatiua secundũ D. Thom. recept. à Theologis 2. 2. q. 33. art. 2. & d. q. 3. art. 2. & Archidiac. in cap. si peccauerit. 2. q. 1. & in summa de pœniten. dist. 5.

Digitized by Google

receptus à noſtris vbique. Tertio, q̃ ex his ſequitur, illos, de quibus quæritur, non obligari ſemper, & in quolibet loco ad confitendum fidem, ſed ſic in aliquo loco, & tempore, quando ſcilicet per dimiſsionem huius confeſsionis ſubtraheretur honor debitus Deo, & etiã vtilitas proximo impẽdẽda: puta ſi aliquis interrogatus de fide taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidẽ, vel quod fides non eſſet vera, vel alij per eius taciturnitatem auerterentur à fide. quæ ſunt verba D. Thomæ d. 3. q. art. 2. & conſequenter non poſſunt ſaluari, niſi proponant firmiter confiteri fidem in omnibus prædictis caſibus, & confiteantur in illis occurrentibus, nec eos timor pœnæ excuſat, arg. c. presbyteros. 50. diſt.

DE CONSTITVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia tunc demum à peccato excuſat in totum, ſi ſit & ita iuſta, quod non omiſit facere aliquid eorum quæ homines ſuæ conditionis vt ſciant facere debent, & nu. 2. 5. & ita cauſa peccati, quod ſi sciret, non faceret. & nu. 3.*

2 *Ignorantia affectata, qua quis ideo vult laborare, vt liberius peccet, non minuit, ſed auget peccatum: at craſſa, qua quis ignorat quod homines ſuæ conditionis communiter ſciunt, excuſat à tanto, ſed non à toto.*

3 *Ignorantia comes, & non cauſa peccati eſt, quando quis, etiamſi ſciret, non abſtineret, & hæc numquam à culpa excuſat.*

3 *Ignorans probabiliter legem promulgatam, etiamſi ſciat latam, excuſatur.*

3 *Promulgatio eſt de legis eſſentia, etiamſi ſit facta in Concilio, etiam cum Papæ confirmatione, nec antea ligat. 4.*

4 *Concilij etiam auctoritate Apoſtolica Papa abſente congregati lex lata, & promulgata non ligat, niſi etiam ab ipſo Papa fuerit confirmata.*

5 *Creditur in conſcientiæ foro aſſerenti ſe ignoraſſe, & iuſte ignoraſſe.*

6 *Ignorantia præſumptiue in foro exteriori probatur eo ipſo, quod non probatur ſcientia: item probatur iuramento, & alijs veriſimilibus præſumptionibus. 7.*

7 *Iuramento noſtro etſi ſtaretur regulariter in ijs quæ dependent ab animo noſtro; hoc tamen fallit, quando contrarium per probabiles probatur coniecturas, vel iuris præſumptio contraria adducitur, ſeu alia qualitas aliqua.*

8 *Sciuiſſe legem, ad effectum vt ea ligetur, non dicitur is, qui de ea aliquid audiuit, nu. 11. ſed nec requiritur vera per ſenſum corporis ſcientia, nu. 10. ſufficit tamen talis auditio, vel relatio, quæ in audiente fidem & credulitatem inducit, vel inducere debet, nu. 11.*

9 *Iobelæorum dies incipit poſt eorum in diæceſi publicationem.*

9 *Credere non tenemur quod à quouis quomodolibet audiuimus, nec etiam chartæ impreſſæ, vel aduenis referentibus. 32. ſed ijs quæ inducere debent fidem & credulitatem. 11.*

11 *Lex Pontificis Romæ publicata ex ſtylo non deſinit ligare prouinciales, etiam antequam in eorum publicetur prouincijs: requiritur tamen nu. 12. & 23. quod ſit recepta à maiori parte populi, in quo quis tunc reperitur. nu. 13.*

13 Romæ

Digitized by Google

13 *Romæ cum fueris, Romano viuito more.*

14 *Lex certum tempus à conditore præfixum habens non ligat ante, poſt vero omnes etiam ignorantes quo ad ſolam actus irritationem; quod ſi certum non habet præfixum tempus, & ſit inferioris principe, ſtatim ſcientes, nu. 16. ſi principis, habet de iure tacito menſes duos à die publicationis, 17. ex ſtylo tamen Romano ſtatim ligat omnes, niſi probetur ignorantia. 18.*

18 *Promulgatio legis facta in aula principis de iure communi non habet vim in prouincijs, in quibus nõ publicatur; ſecus de ſtylo quo ad leges Põtificis. 19. 20.*

19 *Regulæ Cancellariæ ligant etiam prouinciales, niſi probẽt earũ iuſtam ignorantiã.*

20 *Legum Eccleſiaſticarum ſcientiam habere magis ſatagere tenentur homines, quam ſæcularium; cum à ſpiritualibus, quæ nota ſunt, non admodum diuerſa ſint.*

21 *Promulgatio legis in prouincia etſi non requiratur ad effectum obligandi, requiritur tamen quandoque ad effectum vt incurratur pœna.*

21 *Intellectus cap. cum infirmitas. de pœnit. & remiß.*

22 *Ignorãtia promulgationis legis ſi ſit probabilis, iure naturæ excuſat, alias nõ. & 21.*

23 *Lex quæ non eſt recepta per maiorem partem ciuitatis, cuius quis eſt, non ligat; cum ſub ea conditione cenſeatur promulgata, ſi recipiatur. num. 24. quod & de extrauagantibus & bullis etiam tenendum. num. 33.*

24 *Lex quæ decennio non fuit recepta, non ligat; ſed qui primi non recipiunt, peccant; niſi probabilis ignorantia, aut principis potentis cogere diſſimulatio excuſet; at reliqui legitimam non ſeruandi cauſam habent, ſi ab alijs nequaquam ſeruari cœptam non ſeruant.*

25 *Lex quæ etiam ob ignorantiam non fuit decennio recepta, ſeu obſeruata, modo acciderit caſus de quo lex ſtatuebat, eneruatur. 26. 27.*

25 *Deſuetudo illa tollit legem, quæ actum contra legem continet, & hoc etiam ſi dictus actus fiat ab ignorantibus legem. 26. 27.*

28 *Recepta quæ non fuit à principio lex, ſi vt poteſt poſtea ab vniuerſitate recipiatur, vim legis quo ad futura obtinebit; at à principe reuocata, non poteſt niſi ab eodem viuificari. 29.*

30 *Concilij Tridentini decreta omnia in ſingulis prouincijs publicari debere nullibi præcipitur: degentes tamen in prouincijs, in quibus non fuit receptum, etiam ſi de illo ſcientiam habeant, ibi non tenentur ſeruare. num. 32. illorumq. ſi ſint dubia, interpretatio Papæ ſeruatur.*

31 *Ieiuniorum & feſtorum obſeruantiam poſſunt Concilia prouincialia & Epiſcopi collaudante populo indicere.*

32 *Promulgare omittentes Prælati bullas Papæ ad ipſos tranſmiſſas peccant.*

34 *Monere non tenetur confeſſarius pœnitentem probabiliter ignorantem ius commune, cui contrauenit; poteſtq. eum abſoluere, ac dicere, quod ſit in bono ſtatu; immo & tenetur, quando ſcandalum ex contrario timetur. idem dic de ſuperiore. 35.*

36 *Doctor legens aliquam materiam in aliqua prouincia non tenetur monere auditores de extrauagantibus, quæ prouinciales non ligant, ſed nec tenetur tacere, modo moneat qua ratione illæ ipſos non ligent.*

37 *Confeſſarius poteſt abſoluere pœnitentẽ probabili ratione tenentẽ ſententiam, cuius contrariam ipſe crẽdit veram; ſecus ſi ſine probabili ratione illam teneat. 54.*

38 *Plura beneficia habentes, vel conferẽtes debet monere confessarius habenti vnũ sufficiens non licere habere aliud sine iusta consuetudine, vel dispensatione, & causa tollente deformitatem, quæ ex pluralitate oritur.* 39. 40.

38 *Commendatarius perpetuus æquiparatur titulari, excepto eo quod per eius mortem non vacat beneficium per obitum, sed vt vacabat quando primo fuit commendatum.* 39.

41 *Canones prohibentes Episcopis, ne hæreticos, vel schismaticos abiurare volentes absoluant, vel dispensent, sunt seruandi, nisi prout sunt vel consuetudine derogati, vel vsu non recepti.* 42.

43 *Residentiam ne faciat in parochiali, cum sit iuris diuini, nemo potest excusari sine causa legitima; quæ & quousque sufficiat, iudex recta ratione ductus arbitrabitur.* 44.

45 *Ordinans sacris ordinibus aliquem sine titulo, ex quo viuere possit, subijcitur pœnæ cap. cum secundum. de præb. nisi ab ordinato sit deceptus: ordinatus autem absolute sine titulo, est suspensus.*

46 *Illegitimus clerici filius non potest in ecclesia, in qua pater habet, vel habuit beneficium, nedum vt minister in aliquo etiam sacristæ vel cantoris officio ministrare, sed nec vt peregrinus celebrare.*

47 *Sacerdotis illegitimus filius per Concilium est factus inhabilis ad obtinendum de cætero beneficia in ecclesia, in qua pater fuit beneficiatus: ante autem Concilium obtenta, post trimestre, nisi illa resignauerit, si pater adhuc erat beneficiatus, vacauerunt.*

47 *Incestus taciturnitas non vitiat dispensationem impetratam super impedimento consanguinitatis.* 49.

48 *Taciturnitas eius quod expressum redderet principem difficiliorẽ, vitiat gratiam; sed hoc tunc demum, quando iura exigunt illius expressionem. nu.* 50. & 53.

48 *Remissionem secundi delicti obtinens, tacita remissione alterius similis prius obtẽtæ, est subreptitius; quia tacet id, quod iura saltem tacite iubẽt exprimi. nu.* 53.

48 *Obligatum quẽ ipso iure ad aliquid esse non est dicendum sine iure ad id obligãte.*

49 *Falsi expressio, qua princeps mouetur ad facilius concedendum, vitiat gratiam.*

49 *Duo patiens essentialia impedimenta matrimonij, super vno validum impetrat dispensationem, altera tacita, sicut & absolutionem ab vna ex duabus excommunicationibus.*

50 *Beneficium secundum impetrans, de primo quod obtinet, tenetur mentionem facere, sed non de cura primo annexa.*

51 *Criminoso tacenti crimen facta collatio tenet, modo ex eo non inducatur irregularitas, uel inhabilitas.*

54 *Confessarius putans pœnitentem non se accusare de aliquo, non ob obliuionem, uerecundiam, uel aliam iniustam causam, sed quia credit se ob iustam dispensationem, uel rationem, uel probabilem opinionem non esse in peccato, potest eumdem de hoc non interrogando absoluere.*

54 *Eucharistiam cum denegat sacerdos ei qui est in statu peccati, quem non potuit absoluere, caueat ne dicat se ideo denegare, quia eum non absoluit.*

55 *Pontificis bullas ac diplomata supprimentes, vel ne publicentur prohibentes, nisi causam iustam excusantem ostendant, non videntur absoluendi.*

56 Exi-

Digitized

56 *Exigentes gabellas à religioſis, etiam ex mandato dominorum, & ſub prætextu probabilis vel neceſſariæ cauſæ, aut ex inueterata conſuetudine, ſunt excommunicati, niſi probabilis eos excuſet ignorantia, vel Pontificis conceſsio.*

57 *Cum Paganis ac etiam Iudæis, locando gabellas, modo eas per ſe non exigant, necnon & cum ſchiſmaticis & hæreticis etiam publicis non denunciatis, tamen licite contrahitur. 58. & nu. 60. nimia tamen familiaritas cum infidelibus vetatur. 59.*

61 *Abiuratio hæreſis præmittenda eſt, antequam quis ab ea per habentem poteſtatem abſoluatur: idem de ſchiſmate, ſi includat hæreſin, alias non.*

62 *Schiſma opponitur vnitati Eccleſiaſticæ charitatis, hæreſis fidei: & omnis hæreticus eſt etiam ſchiſmaticus, & non econtra.*

63 *Hæreticam ſi ducat Catholicus, peccat, nec tenet pactum vt aliqui ex filijs hæretice nutriantur, quamuis matrimonium contractum teneat. & nu. 66.*

64 *Hæreticos ſchiſmaticos non denunciatos ad ſcholas Catholici admittere poſſunt, itemque vota ab eiſdem, dum ſacra quibus interſunt, celebrantur, oblata recipere. 65.*

66 *Compaternitatem etſi contrahat hæreticus, & ſchiſmaticus, modo ſit baptizatus, non tamen poteſt Catholicus horum infantes ritu ab Eccleſia non permiſſo baptizandos de ſacro fonte leuare, nec eoſdem admittere, vt ipſius Catholici filium ritu Catholico baptizandum leuent.*

68 *Græcos, & Armenos numerandos inter hæreticos non ſatis conſtat.*

69 *Moſchouitis, ac Ruthenis ab hæreſibus recedentibus, licite, dum apud nos ſunt, in noſtris eccleſiis ritu noſtro conferuntur ſacramenta, licet reuerſi apud ſuos ſint ritu Græcorum priuilegio vel conſuetudine permiſſo vſuri.*

69 *Græcus in ſua terra ritu Latino, ſicut nec Latinus in Latinorum locis poteſt Græco ritu conſecrare.*

70 *Hæreſes omnes, etiam in mortis articulo conſtitutus, niſi ſaltem in genere deteſtetur, non poteſt abſolui, nec ad alia ſacramenta, nec ad ſepulturam admitti.*

71 *Fructus ex prædio quotannis naſcituri, etiam cum pacto vt poſt ſingula quinquennia tantum redimi poſsint, ſi emantur, licite fieri poteſt: ſecus eſſet, ſi prædicti fructus ex mutuo, vel locato percipiantur, ita vt etiam capitale reſtituatur.*

72 *Vſuras, in quibus quis, dum eſſet pupillus & ignorans, ex contractibus per tutores ſecundum conſuetudinem regionis initis reperitur locupletior, tenetur reſtituere, nec aliter eſt abſoluendus. 73.*

74 *Bulla Cœnæ vbi non eſt recepta, non ligat.*

74 *Libros per Bullam, ſciens, aut ſcire debens, prohibitos legens etiam ob bonum finem, ligatur cenſura Papæ reſeruata. 75.*

75 *Hæreticorum libros prohibitos, etiam ex cauſa, legendi licentiam non dat inferior Papa.*

76 *Miſſa vt dicatur primatis in domibus etiam ob infirmos non poteſt concedere Epiſcopus in locis in quibus ſacrum Concilium eſt receptum.*

76 *Conſuetudo interpretatiua Concilij eſt attendenda.*

77 *Peſte infectis tenetur parochus ſacramenta miniſtrare, item & ſanis petentibus, monitis tamen prius de periculo: nec poteſt recedere, niſi ſaltem dimiſſo uicario: non parochus autem poteſt & ipſe, ſi uelit, eiſdem magno cum merito,*

etsi cum periculo vitæ, ministrare.

79 *Eucharistia debet omissa processione occulte ad infirmos deferri, vbi de debonestatione arbitrio boni viri probabiliter timetur.*

80 *Decimarum iudicium potest in possessorio Ecclesiastica persona introducere coram laico, in petitorio non, etiam vt rem, nisi inuitus trahatur.* 81.

81 *Trahi se ad iudicem sæcularem super decimis, & alijs spiritualibus causis cum patitur clericus, ligatur bulla Cœnæ, vti dictæ actioni fauorem præstans.* 82.

83 *Ascripticij coloni possint quocumque inierint ad similitudinem seruorum fugitiuorum vendicari à dominis etiam Ecclesiastici.* 84.

83 *Oblati, & donati, licet non sint vere religiosi, tamen non possunt à monasterijs recedere.*

85 *Clerici sæcularem iurisdictionem obtinentes, si illam per se in causa sanguinis exerceant, peccant, & ob id sequuta morte, vel mutilatione fiunt irregulares; secus si illam exerceant per generales vicarios, vel delegatos particulares, etiam si sequatur iniustæ sententiæ exequtio. nu.* 86.

87 *Hæretico notorio sicut nec Iudæo, immo multo minus est concedenda in alios præeminentia.*

88 *Hæreticos occultos in foro conscientiæ absoluendi potestas ita ex decreto sacri Concilij competit Episcopis, vt non possint alteri illam generaliter delegare: licet cum occurrit aliquis casus possint illius absolutionem particulariter alteri demandare. num.* 89.

88 *Absoluendi potestatem ordinariam qui ex officio habet, potest illam alteri generaliter delegare, secus si in certis casibus ex priuilegio competat.* 89.

90 *Pœnitens, qui Episcopum habentem potestatem absoluendi non potest, vel erubescit adire, adeat per alium, vt sic ex eius absolui possit mandato.*

CONSILIVM PRIMVM

Continens quæstionum fere quotidianarum, seu casuum pro Vltramontanis decisiones 48. *tum ad titulum de constitutionibus, tum ad alios spectantes.*

RESPONSVRVS ad propositas mihi quæstiones, quæ sunt 41. præmitto septem alias, ex quibus, & ex illis constituuntur 48.

1 PRIMA QVAESTIO. An, & quæ ignorantia legis excuset à peccato transgressionis illius? Respondeo primo, quod duo requiruntur, vt ignorantia excuset omnino, siue quod aiunt à toto; nempe quod sit causa illius; & quod sit iusta, siue vt Theologi vocant, inuincibilis, siue vt nos vocamus, probabilis; vt resoluit S. Tho. 1.2. q.76. art. 8.

Secundo, quod illa ignorantia dicitur causa peccati, quæ tollit scientiam, qua existente non fieret illud, vt resoluit idem S. Thom. d. quæst. 76. art. 1. & q. 6. art. 8.

Tertio, quod illa ignorantia dicitur iusta, siue inuincibilis, vel probabilis, quæ est de eo, quod quis non tenetur scire, vel non potest, adhibita diligentia,

Digitized by Googl

ligentia,quæ ab alijs ſuæ conditionis arbitrio viri prudentis adhiberi debet,iuxta mentem S. Thom. in d. q. 76.ar.2. & probatur in §. notandum. 1. q.4.& in c.2. de conſtit.Cui conſequens eſt,ignorantiam quam quis habet, quia non vult ſcire, quo liberius peccet, quæ appellatur affectata,vel ob negligentiam laborandi, & efficiendi quod ad ſciendum homines ſuæ conditionis arbitrio prudentis viri efficere debent,quæ appellatur craſſa, non excuſare, vt idē S.Tho. tradit in d. ar. 8. & probatur per illud Apoſt. 1.Corinth.14.*Ignorans ignorabitur*.quod intelligitur de eo qui noluit intelligere, vt bene ageret,pſal. 68. c. ideo.37.diſt.noluit inquam,aut optando non intelligere,aut non faciendo id,quod debet, ad intelligendum.argu.l. magna negligentia. ff. de verb.ſign.

2 Quarto, quod in Manuali confeſſariorum cap. 23. num. 45 hoc reſoluimus in hæc verba. Triplex eſt ignorantia, affectata, craſſa, ſiue ſupina, & iuſta. Affectata ſiue optata eſt, qua quis ignorat id quod ſcire tenetur: quia non vult ſcire, quo liberius abſque ſuæ conſcientiæ contradictione, vel alia de cauſa peccet, iuxta illud Pſal.68.relat. in c. ideo. 37. diſt.*Noluit intelligere,ut bene ageret*. quę adeo non excuſat,aut minuit peccatū,vt etiā augeat ob circunſtantiam mali deſiderij. Craſſa vero ſiue ſupina eſt, qua quis ignorat id quod communiter omnes ſui ordinis ſciunt,quod contingit per culpam latam,de qua ſupra cap.17.num.177. quæ excuſat à tanto, ſed non à toto.Iuſta vero,quæ à Theologis inuincibilis,& à noſtris probabilis appellatur, eſt, qua quis ignorat quod non oportet eum ſcire, 1.q. 4.§. notandum eſt. & qua communiter homines eiuſdem ordinis adhibita debita diligentia laborant,iuxta S. Tho. vbi ſupra q. 76. ar.3. qualis eſt eius,qui petit cōſilium à viris habitis pro præditis ſcientia,& conſcientia in id ſufficienti, qui falſe illi conſulunt. arg. c. capellanis. iuncta gloſſ. 3. de feri. & eorum quæ tradit. Alex. conſ.1. col.4.vol. 2. & S. Anton. 1. par. tit. 3. q. 10. §. 10. & hæc omnino excuſat,quando eſt cauſa actus.Ignoran-
3 tia enim interdum eſt peccati cauſa,interdum non,ſed eius comes. eſt cauſa,quando actus non fieret,niſi ignoraretur:eſt ſolum comes,quando peccaretur,etiam ſi ſciretur:& hęc numquam à culpa excuſat,illa vero interdum omnino,interdum ex parte, vt prædictum eſt. Hæc ibi.

Quinto dico, quod ad hoc, vt quis dicatur legis tranſgreſſor, & ob id peccare, non ſufficit vt ſciat legem eſſe faciendam vel fieri, nec eſſe factam, etiam in Concilio publico,vt recte tenet Dec.contra Panor. in c.1. de poſtul. præl. nu. 19. ſi nondum eſt promulgata: quia lex non ligat antequam promulgetur, §. leges. 4. diſtin. De eſſentia enim legis eſt promulgatio, vt S. Tho. receptus definit in 1. 2. quæſt. 90. art. 4. neque ſi iam eſt promulgata, ſi probabiliter ignoret eam eſſe promulgatam, per prædicta.

Sexto, vltra omnes, quod non ſufficit legem eſſe factam in Concilio
4 œcumenico,& promulgatā in eo, antequam confirmetur à Papa ſpecialiter, & generaliter confirmando totum Concilium: quia quicquid alij dicant,leges Concilij quamlibet legitime congregati non obligāt ante confirmationem Papæ ſubſequutā; vt ſatis probatur in vltimo decreto Con-

cilij Tridentinî, & confirmatione ipſius à Pio IIII. petita & facta, & ex ſtylo omnium Conciliorum œcumenicorum abſente Papa, & præſentibus eius Legatis actorum & concluſorum. Nec obſtat, quod in Hiſpanijs aliquot conſtitutiones Concilij Tridentini nondum perfecti, nec confirmati viſæ fuerint obſeruari: quoniam id factum eſt per errorem opinantium leges Cõcilij generalis vim habere ligandi ab eo tempore, quo in ipſo Concilio promulgãtur, aut quia fuerũt acceptæ in leges obligatorias à Prælatis, qui poterant eas ſuo iure ferre, & eis vim obligatoriam quo ad ſua territoria indere.

SECVNDA QVAESTIO. Quomodo poteſt conſtare de ignorantia? 5 Reſpondeo primo, quod in foro Dei & conſcientiæ ſtatur dicto Rei.arg.c. humanæ aures.22. q.5. & gloſ. putatæ ſingularis in clem. 1. in verbo non habita. de priuileg. cui ſimilis in verbo electio. cap. penult. de ſentent. & re iudic. lib. 6.

Secundo, quod non ſufficit etiam in foro conſcientiæ, quod reus dicat ſe ignoraſſe; niſi dicat iuſte, ſiue probabiliter, ſiue inuincibiliter ignoraſſe. Tunc autem ſic ignorat, quando non oportebat eum id ſcire, vel ſi oportebat eum ſcire, non optauit id ignorare, neque neglexit adhibere ad id ſciendum eam diligentiam, quam communiter alij ſuę qualitatis prudentis viri arbitrio adhibere debent, per reſponſum ad præcedentem quæſtionem.

Tertio, quod ignorantia probatur quo ad forũ exterius. Primo per 6 præſumptionem iuris, quæ regulariter præſumitur donec ſcientia probetur, cap. præſumitur. de reg.iur. lib.6. cuius gloſ. ponit alios tres modos probãdi, puta per iuramentum, cap.paſtoralis.de excep. cap. ſi vero .2. de ſent. excomm. Secundo, probando aliquid, quod neceſſario conſequitur ignorantiam, vt quod erat infans, vel furioſus, cap. indutus. 3. q. 9. cap. cum dilectus.de ſucceſſ.ab inteſt. Tertio, probãdo aliquid, quod veriſimilis ignorantia conſequitur, vt probando abſentiam, cap.fin.qui matrimo. 7 accuſ. non poſ. Probatio autẽ iuramenti ideo admittitur, quia regulariter ea quæ ſunt in animo aliter probari non poſſunt, iuxta gl.putatam ſingularem in §.aliam.qui aliàs incipit, ſed iſtæ. Inſtit. de actio. cui ſimilis eſt in c. ſignificaſti. el 1. de homicid. & ignorantia in animo conſiſtit, vt palam eſt. Quo fit, vt ſi contrarium probaretur, non crederetur iuramento. gloſſ. notab. & recepta in cap. propoſuiſti. 82. diſt.verb. non probatur.in cap. eos. verb. affectata.de tempor. ordina. lib. 6. quæ addunt poſſe probari contrarium per cõiecturas probabiles: nam per probationem quod erat publice notum, tollitur probatio per iuramentum, vt ait glo.d.cap. propoſuiſti. Tollitur item per præſumptionem iuris, ſi qua eſt contra iurantem, per regulam Bart. in l. inter omnes. §. recte.ff. de furt. ſ. iuramento eius, contra quem eſt præſumptio legis, non eſſe ſtandum. Tollitur etiã, quando qualitas perſonæ, vel alia indicia in contrarium mouent, ſecundum Bald. in l. 1. C. de colluſ. deteg. quem inter alios ſequitur Decius in d. cap. 2.in lect. 2.num.48.& ſeq.

TERTIA QVAESTIO. Quæ ſcientia legis ſufficiat, vt quis ligetur

Digitized by Google

tur ab ea? Reſpondetur, ꝙ hinc videtur, ꝙ quælibet ſufficiat; eo quod nec canon, nec vlla lex videtur diſtinguere, nec reſtringere; & ita nec nos diſtinguere nec reſtringere debemus. l. de pretio. ff. de pub. in rem act. c. ſi Romanorum. 19. diſtinct. Illinc autem videtur contrarium. Primo quidem, quod aliàs ſequeretur, quemlibet morantem Romæ teneri ad ſer-
8 uandam legem, cum quoquo modo audiuiſſet eam à Papa in ea eſſe promulgatam. Secundo, quod etiam ſequeretur, quod quicumque Italus, Hiſpanus, Gallus, vel Germanus audiuiſſet in ſua patria legem aliquam promulgatam Romæ, teneretur ad eam ſeruandam: & conſequenter peccaſſe mortifere omnes prædictos, qui ſciuerunt, vel audiuerunt, & non ſtatim, vel ſaltem poſt duos menſes ſeruarunt formam pronunciandi horas Canonicas iuxta formam Breuiarij noui auctoritate Pij V. compoſiti; in cuius prologo iuſſit, & præcepit vt omnes, paucis exceptis, qui ad pronunciandas horas Canonicas tenerentur, ſecundum formam in eo præſcriptam eas pronunciarent, ſub pœnis contra negligentes eas pronunciare conſtitutis: & quod prædicti omnes tenebantur ſtatim quærere, & emere, & quantocitius poſſent facere deferri ab Vrbe ad ſuam patriã illa Breuiaria, quanticunque conſtitiſſent; quod nullibi extra Vrbem ſeruatum eſſe credimus: nec vllos, vel paucos illius omiſſionis pœnituiſ-
9 ſe putamus. Tertio facit & id, quod ſcripſimus in cap. inter verba. 11. q. 3. concluſ. 6. coroll. 65. nempe nõ dici quem ſcire, vel noſſe aliquid, eo quod id quomodolibet, vel à quolibet audierit, iuxta illud Eccleſ. 19. *Qui cito credit, leuis eſt corde.* quod ſatis probatur per cap. non ſolum. 11. q. 3. & cap. ſi quid vero. 86. diſtin. Quarto facit & illud, quod ſæpe reſpondimus circa indulgentias iobelæas, quæ ob varias cauſas ſolẽt mitti à Sede Apoſtolica in prouincias, quærendas ab eis, qui prima hebdomada poſtquam eas ſcierint conceſſas, vel fuerint publicatæ, illa & illa pietatis opera fecerint; nempe quod nõ intelliguntur de prima hebdomada, quæ ſequitur quamlibet primã ſcientiam illius cõceſsionis & publicationis; ſed de illa quę eſt prima poſtquam ſciuit eam per publicationem factam iuſſu Epiſcopi ſui in ea ciuitate, vel oppido, in quo moratur ſeu inuenitur.

10 Quapropter dicendum eſt primo, quod non requiritur vera ſcientia, quæ naſcitur ex notitia intuitiua alicuius quinque ſenſuum, de quibus in dicto corol. 65. & in prælud. 2. Manual. confeſſ. nu. 1. quæ requiritur in teſte deponente, cap. teſtes. 3. q. 9. quamq. definiuimus in cap. ſi quis autem.
11 de pœnit. diſt. 7. nu. 10. & in rub. de iudic. nu. 43. Secũdo, ꝙ non ſufficit quęlibet auditio, & relatio, ſed requiritur talis, quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, per argumentum pro poſteriore parte formatum. Tertio, quod non videtur requiri, vt per Præſules, vel alios prælatos in ſuis territorijs publicetur: quoniam in quæſt. ſequenti concludetur (attento ſtylo, & conſuetudine Curiæ) ſufficere publicationem, & promulgationem in Curia factam. Quarto, quod ex capite ignorantiæ non poteſt excuſari à peccato tranſgreſsionis, qui iuſta ratione firmiter credit legem eſſe in Curia publicatã, per reſpõſa ſupra ad primam
12 quæſtionem, & infra ad quintam. Quinto, quod excuſari forte poſſet ex

eo

eo capite, quod non ſit recepta,nec ſcita á maiore parte populi, cuius ipſe eſt pars : eo quod lex etiam iuſte promulgata non videtur ligare, ſi ma-
13 ior pars eam non recipiat,per reſpondenda ad q.5. & q.6. Sexto,quod ex his infertur, vnam eamdemq.ſcientiam vnius eiuſdemque legis,quæ ſufficit , quo habens illam in vno territorio ea ligetur,non ſufficire vt idem in alio territorio ſimiliter ligetur . Quod confirmatur per cap. illo.adiuncta gloſ.12.diſt.quatenus Ambroſius conſuluit Diuæ Monicæ matri patris noſtri Auguſtini , quod ipſa ſciens legem de Sabbato ieiunando tenebatur ſeruare illam Romæ,non Mediolani .

14 QVARTA QVAESTIO. A quo tempore incipiat ligare conſtitutio? Reſpondeo primo , quod lex non ligat ante lapſum temporis , ante quod legiſlator noluit vt ligare inciperet;quia ad illius vſque lapſum non habet virtutem ligandi , vt palam eſt : cum lex non habeat maiorem virtutem illa, quam legiſlator indit ei , arg. c. fin. de reg. iur. lib. 6. l. contra 9. fraus.ff. de legib.

15 Secundo , quod non eſt dubium á quo tempore vult legiſlator vt ſua lex incipiat ligare,quando illud exprimit, vt in cap. cum ſingula. de præbend. lib.6. adeo quod ſi lex dicat vt liget ex nunc, ab ipſo tempore promulgationis ligabit ſcientes, per gloſ. in clem. 2. verb. ex tunc . de hæreti. etiam iuſte ignorãtes quo ad irritationem actus, licet non quo ad peccatum,per reſponſionem ad primam quæſtionem , & adnot. per Panorm. communiter receptum in dicto cap.2. de conſt.nu.7.licet quo ad aliquid diſcedat ab eo Decius potius verbis,quam mente, ſi ſatis res perpendatur .

16 Tertio,quod eſt grãde dubium , an lex incipiat ligare ante lapſum duorum menſium poſt promulgationem eius , an ſolum poſt lapſum illorum . Et reſpondendum eſt,quod ſi eſt lex inferioris Principe , ſtatim incipit ligare ſubditos á tempore ſcientiæ illius, ſecundum Panorm. vbi ſupra.pro quo multa citantur ibi á Fel. & Dec. ſed plus mouet hæc ratio, quod nullo iure cauetur, vt legis inferioris Principe vinculum differatur; & ita nõ eſt dicendum, cap. conſuluiſti.2.q.4. &.9. conſideremus. authent. de trient.& ſemiſſ.colla.3.Ad præſumendum autem ſcientiam quo ad forum exterius, tempus videtur eſſe arbitrarium , vt Panor. receptus concludit vbi ſupra nu.8.quia viciniores videntur citius ſcire,arg. cap.quoſdam.& cap. quanto. de præſumpt.

17 Quarto,quod ſolo iure ſcripto attento,Princeps non videtur ligare ante lapſum duorum menſium, etiam ſcientes eam factam & promulgatam, vt videtur tenere gloſ.vlt. in data Sexti,& Anton.in d.c.2.quem cõtra Panorm. Imol. & Feli. ſequuti ſumus cum Decio ibidem in prima & ſecunda lect.qui idem tenet in cap.1.de poſtul. prælat. nu.19. & merito . Tum quia authent. vt factæ nouæ conſtit. coll.5.tam in rubro,quam in nigro expreſſe habet,illam poſt duos menſes,& non antea valituram , & conſequenter ante illos duos menſes eam non ligaturam. Tum quia etſi bona pars cauſæ , quare datur dilatio duorũ menſium, ſit , ne ignorãtes obligentur: tamen non eſt ſola; quia etiã datur, ne alios liget,antequã alios,& vt omnes incipiat eodem tempore ligare , & vt tollatur confuſio , rixa,& imparitas ſubdito-

ſubditorum, dum alij ante alios non ligantur. per quod tolluntur argumenta Bonifacij à Vitalinis,quibus reprobat Paulum de Leaza. tenentem idē quod nos in proœm.clem.in §. nunc igitur.à nu.41.argumēta item Philip. Franc. ſuper data Sext. ſub finem. Tum quia vt ſcientia legis, donec promulgetur,nō ligat;ita pari fere ratione ſcientia legis promulgatę,do-
18 nec labatur tempus tacite conſtitutum ad ligandum,non debet ligare. Et quamuis hæc pars ſolo iure ſcripto attento verior videatur ; de conſuetudine tamen & ſtylo videtur in Vrbe ſeruari, vt tranſgredientes legem Papæ publicatam etiam ante duos menſes,puniantur, non ſolum qui confitentur, vel probantur ſciuiſſe illius promulgationem, ſed etiam qui non probauit iuſtc illam ignoraſſe : præſupponendo, quod præſumitur ſcire. Quæ conſuetudo & ſtylus reſtringi forte poſſet ad forum tantum exterius, & Vrbicolas.

Quinto,quod vna opinio,quæ pauciorum eſt, tenet legem promulgatā in Curia Principis non ligare prouinciales,hoc eſt ſubditos extra prouinciam,vbi eſt Curia, degentes,etiam poſt duos menſes à publicatione facta in Curia, donec per Gubernatores prouinciarum in earum Metropolibus promulgetur. Primo quidem , quod expreſſe habetur in prædict. auth. vt factæ nouæ conſtitutiones. quod lex noua non obligat prouinciales, niſi poſt duos menſes à publicatione in eorum prouincijs facta;& iure Canonico non eſt expreſſum contrarium : ergo illi ſtandum eſt, arg. cap. 1. de oper. nou. nunciat. & cap. ſi in adiutorium. 10. diſt. Secundo,quod Io. And. ſuper gloſ.datæ Sexti recept. communiter tenet id quod dicimus eſſe verum de lege Imperatoris ; & eadem ratio vel maior videtur de lege Papæ : quia hæc extenditur ad omnes Chriſtianos, & conſequenter ad multo plures prouincias, quam lex Imperatoris : & ita durius eſſet, quod hæc ligaret antequam publicaretur in prouincijs, quam illa.Tertio, quod cap. cum infirmitas. de pœnitent. & remiſſ. ſignificat, illam conſtitutionem etiam factam in Concilio generali non ligaſſe ante publicationem eius à Prælatis factam. Quarto,quod durum videtur dicere,omnes leges, quæ paſsim motu proprio Pont. Max. fiunt Romæ, ligare poſt duos menſes à publicatione in Curia facta,vltimos quoſque cultores Septentrionis & Occidentis,Aethiopes item,& Indos.Quinto,quod Caietanus verſatus in Curia ſic ſcripſit in 1.2.q.90.ar.4.*Quod ſi Romæ noua lex promulgatur;et nec Curia ipſa curat vt promulgatio ad eccleſias Cathedrales deueniat;nec Prælati,qui ibi ſunt,inſinuant ſuis eccleſiis;accuſari nec apud Deū,nec apud homines ignorantiæ poſſunt abſentes neſcij.*Sexto,quod lex naturæ,& diuina dictat,vt iuſte ignorantes legem non ligentur illa, cap. 2. de conſtit. & cap. propoſuiſti. 82. diſt. & negari non poteſt Indos, Aethiopes Occiduos, & Hyperboreos iuſte ignorare legem humanam nouam in ſola Roma publicatam etiam poſt duos menſes.

19 Altera vero opinio, quæ frequentior eſt, tenet contrarium, videlicet, quod lex ligat omnes etiam prouinciales poſt duos menſes à publicatione legis in Curia facta.Pro qua facit primo ratio prędictæ gloſſ. vltimæ in data Sexti,videlicet,quod alioquin ſequeretur,quod liber ſextus ſolum ligaret in

ret in prouinciis,in quarum Academijs prælegitur: quia non eſt publicatus in alijs. Secundo, quod conſuetudo, & ſtylus Curiæ,quæ vim legis habet,cap.quam graui.de crim.falſi. ſeruat, vt iudices Vrbis iudicent contra omnes totius orbis Chriſtianos ſecundum leges Papæ promulgatas in ea in locis ad id præſtitutis: niſi iuſtam illam ignorantiam probent. Immo & multi Epiſcopi reſidentes in ſuis eccleſijs deferri faciunt ad ſe extrauagantes nouas, quæ promulgantur in Vrbe, & ſecundum eas decidunt cauſas ſuæ diœceſis. Tertio,quod regulæ Cancellariæ,quæ non publicantur extra Curiam,ligant omnes degẽtes extra eam,& in Francia, teſtãte Bart. Caſſ. conſ.10.viſo proceſſu,colum.5.& antea fuit deciſum in Capell.Tholoſ.deciſ. 444. incip. item fuit quæſitum an regulæ Cancellariæ &c. Quarto, quod alioqui ſequeretur,quod bulla Cœnæ Domini in ſola Roma publicata non ligaret extra Curiam & Romanam prouinciam exiſtẽtes, nec multæ aliæ extrauagantes magni momẽti in ſola Curia Romana publicatæ ligarent alios,quam Romanos:& quod ſi publicarentur Toleti,ligarent tantum prouinciales,& non Hiſpalenſes,nec Legionenſes, ſi nec Legione nec Hiſpali publicarentur: & ſi publicarentur Pariſijs, non ligarent Tholoſates,nec Lugdunenſes,ſi nec Tholoſæ nec Lugduni publicarentur: & ita magna diſparitas & confuſio ſeminaretur in prouinciis. Sequeretur item, quod non ſolum liber ſextus non ligaret vniuerſos, vt ait prædicta gloſſ. ſed quod nec liber Decretalium,nec Clementinarum, ligarent prouinciales:quia nulla vel pauca eorum ſunt hactenus publicata in prouincijs. Quæ omnia videntur abſurda,& ita non aſſerenda, l.nam quod abſurdum. ff.de bon. libert.c. dudum il 2. de elect. lib. 6. Quinto, quod Tho. in d.1. 2. q.90.art.4. ait, quod ſubditi abſentes à legis promulgatione obligantur ab ea,illa ratione,quod illa deuenit, vel deuenire poteſt in eorũ notitiam, nulla facta mentione de facienda promulgatione, ſiue publicatione in prouincia,vel capite prouinciæ. Per quæ omnia videtur reſoluendũ,quod attento ſolo iure ſcripto prior opinio videtur verior. Attento vero ſtylo & conſuetudine Eccleſiæ,Curiæq.Romanæ, poſterior debet ſeruari quo ad leges Papæ; nempe quod requiratur quidem promulgatio earum;ſufficere autem quod fiat Romæ in locis ad id præſtitutis, vt ligent etiam prouinciales poſt duos menſes, vel aliud tempus expreſſum in eis.

20 Non obſtant argumẽta pro priore parte adducta. Ad primũ enim & ſecundum reſpondetur ea procedere iure ſcripto tantum attento: hanc vero partem,quam defendimus, procedere conſuetudine, & ſtylo Curiæ attentis; eo quod licet vno reſpectu maior ratio ſuadeat, ne lex Papæ ad omnes terras ſibi ſubditas extendatur per ſolam publicationem Romæ factam, quam lex Cæſaris per publicationem in eius Curia factam, vt ſecundum argumentum probat; alia tamen maior ſuadet contrarium, puta quod Papa minus diſcurrit: & ideo, vt ait Io. Mona. in reg. in gen. de reg. iur. lib. 6. dicatur habere pedes plumbeos, & non plumeos: & quod vnus eſt totius orbis Chriſti Vicarius in ſpiritualibus, de quibus noſcendis maiorem curam debent habere ſubditi eius, quam ſubditi Cæſaris de temporalibus,quibus ille præeſt: & quod ſtatuta eius vt plurimũ non ſunt

tot,

tot, neque adeo diuersa à spiritualibus, quæ nota sunt Christianis, ac Cæsaris.

21 Ad tertium, quod à nemine video solutum, respondeo, quod prædictum cap. cum infirmitas. probat quidem, quod medici non debent arceri ab ingressu ecclesiæ propter violationem illius canonis; nisi in terris, in quibus ille fuerit publicatus; non tamen probat, quod canon ille non debeat seruari in alijs terris, donec in eis publicatio fiat. Nam canon ille duo continet: Alterum absolute, quod medicus corporalis ante omnia moneat infirmum, vt spiritualem accersat: & quo ad hoc non requirit publicationem: Alterum sub conditione, quod medicus si frangat illã legem, arceatur ab ingressu ecclesię in terris, in quibus facta fuit publicatio illius à prælatis: & ita solum quo ad incurrendum hanc pœnam requirit publicationẽ, quam non requisiuisset, nisi specialiter id cautum fuisset. Vnde illud cap. argumento ab speciali retorqueri potest pro parte posteriori, adeo non obstat illi.

Ad quartum respondeo, concedendo durum quidem, & durissimum esse dicere, quod omnes existẽtes extra prouinciam Romanam non seruando legem publicatam Romæ tantum statim post duos menses peccant: sed negando esse durum dicere, quod obligãtur post tempus quod vir bonus siue iudex arbitrabitur esse sufficiens, vt illi, de quibus quæritur, sciant; attenta distantia prouinciæ, & qualitate legis, & frequentia hominum illius prouinciæ habitantium Romæ, & venientium ad eam, & redeuntium ab ea: quod est aptissimum temperamentũ dictorum in d. cap. 2. de constit.

Ad quintum respondeo primo, quod Caiet. à contrario sensu idẽ quod nos sentit quo ad scientes legem Romę publicatam, dum solos nescios excusat; & consequenter idem dicitur sentire quo ad debentes scire: quia scire, & debere scire in hoc æquantur, l. quod te. ff. de reb. credit. & ita clare sentit, quod prouinciales ligantur lege Romæ tantum publicata, si id sciãt etiam antequam in prouincia publicetur. Quo ad ignorantes autem probabiliter idem sentimus, quod ille, quod non sunt rei, si iuste ignorant, vt supra in quæstione prima diximus, & postea in quinta & sexta dicemus.

22 Ad sextum concedimus lege naturæ excusari iuste legem ignorantem, etiam in sua prouincia publicatam: negamus tamen, omnes prouinciales, vbicumque degant, iuste ignorare legem Romę tantum publicatam. Tum quia sunt qui illam scire debent quo ad vtrumque forum, vel alterum tantum: & etiam secundum Caiet. scientes legem esse latam & promulgatam peccant, si eam non obseruant, vt prædictum est: & consequenter peccant, qui scire debent, cum illi coæquentur scientibus, d. l. quod te. ff. de reb. cred. & ita prouinciales scientes, vel scire debentes non excusantur eis ex capite defectus promulgationis in sua prouincia, licet forsan excusari possent ex capite defectus receptionis in illa, vt infra q. 5. & 6. tangetur.

23 QVINTA QVAESTIO. An lex non recepta liget? Respondeo primo quod non. 9. leges. 4. dist. ibi, *leges confirmantur, cum moribus vtentium approbantur*. & l. de quibus. ff. de legib. ibi, *nam cum ipsæ leges nulla alia ex*

causa

causa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ sunt. quod & tradimus in Manu.c.23. nu.41. in hæc verba,Lex antequam recipiatur,saltem per maiorem partem ciuitatis, cuius pars est transgressor, non ligat: quoniam promulgata videtur cum conditione, si recipiatur, saltem per maiorem partem,vt singulariter dixit Domin.in d.§.leges per recentiores receptus ibi, & in cap. 2. de constit. & profundius Fel. in c. 1. de treug. & pace. à nu. 12. versicu. intellige quarto. & in nu.13.consid. 2.

24 Secundo,quod vltra rationem positam in Manu.num.40.quare lex non recepta non obliget, videlicet quod præsumitur legislator ferre illam sub cõditione, si fuerit recepta, potest reddi alia,videlicet quod iusta causa excusat à peccato violationis legis humanæ, vt tradimus in d. c.23. nu. 43.post S. Thom. 1. 2. q. 96. ar. 6. & 2. 2. q. 147.ar.3.Archid. in c. vtinam. 76.dist.& iustam causam videtur quis habere non seruandi legem, quod ab alijs non seruatur, nec cœpit seruari: cum enim lex respiciat vtilitatem communem, c. erit autem lex. 4. dist. non videtur eius lator velle vnum vel alterum ligare ad seruandum,quod alij consubditi non seruant, nec seruare incipiunt.

Tertio, quod qui dicunt peccare illos, qui non seruant à principio legem iuste promulgatam; asserunt tamen, quod si sciente id superiore, & potente cogere,& non cogente seruare,non seruant, non videntur peccare, eo quod videatur superior eam suspendere, vel tollere, iux. glos. sing. & celeb. d. c. 1. de treug. & pace.quam Panor. & communis ibi, & alij alibi approbant, quos refert Felin. ibid.nu.7.asserunt item,non ligare illam quæ decennio non est recepta, vt post Cald. Card. & Imol. tradit Felin.in d. c. 1. de treug. & pace.num. 13.

Et addo omnibus, quod primi non recipientes possunt excusari à peccato ex capite ignorantiæ probabilis, qua legem probabiliter ignorauerunt, per resolutionem primæ quæstionis.

25 SEXTA QVAESTIO. An lex non recepta ab eam ignorantibus ita eneruetur, sicut non recepta ab eam scientibus:quæ quotidiana & noua quæstio est. Et pro parte quidem negante facit primo, quod desuetudo legis,quæ non implicat transgressionem eius, vt quia casus eius non occurrit, non tollit illam, secundum Ioan. And. in c. Ioannes. de cleric. coniug. quod late confirmat Felin. in c. 1. nu.10.de treug.& pace. & quod cum ignoratur lex, non videtur occurrere casus, in quo ea sit vtendum. Facit, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de rebus cred. & cap. fin. de præben. & quod non obseruantes legem, eo quod ignorant, non intendunt eam tollere, eo quod non vtantur ea: voluntas enim, cuius actus est intentio, secundum S. Thom. recept. 1. 2. q. 12. art. 1. non fertur in incognitum, vt ait August. lib. 3. de Trinit.

26 Pro affirmatiua vero, quæ videtur verior, facit quod iustior est causa non obseruantium legem, eo quod ignorant eam,quam eorum,qui scientes eam nolunt recipere, nec vti ea: & ratio quare lex non recepta non ligat, est,quia non est firmata vsu,vt sentit l. de quibus,ff.de legib.& hæc ratio æque

Digitized by Goog

tio æque militat cum desinit seruari per ignorantiam, ac si desineret seruari per renutum, siue nolutatem, siue, vt ita dixerim, nolentiam seruandi.

Nec obstat primum argumentum in oppositum: cui responderi potest concedēdo quod desuetudo, quæ non implicat vsum contrarium legi, non tollit eam, vt non tolleretur dispositio l. quæritur. ff. de statu hominum. disponens, vt hermaphroditus habeatur pro viro, vel fœmina iuxta sexum, qui in eo prævalet, licet per mille annos nullus hermaphroditus nascere-
27 tur in aliqua prouincia. Concedendo item consequenter, quod desuetudo, siue non vsus ignoratæ legis sine contrauentione ipsius non tolleret legem ignoratam. At negando, quod omnis vsus legis ignoratæ sit absque contrauentione ipsius: & ita negādo, quod non tollatur per desuetudinem ignorantium, & vtentium contra illam in occurrentibus casibus. Ex quo sequitur, quod lex Papæ ignorata per omnes homines alicuius prouinciæ, vel per maiorem partem eorū, qui ea nō sunt vsi tempore in id sufficienti, contraueniēdo ei in casibus occurrentibus, censetur eneruata quo ad illā.

Non obstat etiam secundum argumentum: quia ad eneruandam legem per non vsum eius, non requiritur, quod subditi noluerint eam recipere per actus positiuos voluntatis; sed sufficit quod non recipiāt illam, & vsu eorum non firmetur, per illa duo tam celebria iura, §. leges. 4. dist. & l. de quibus. ff. de legibus.

28 SEPTIMA QVAESTIO. An paria sint legem reuocari à legislatore, & eam à subditis non recipi? Respondeo nouam esse quæstionem, & satis quotidianam, & videri resoluendam esse negatiue. Tum quia legem esse latam, & promulgatam ea conditione, vt non liget nisi recipiatur, & non esse latam nec promulgatam, non sunt paria: casu enim priore extat lex, licet non liget donec recipiatur: posteriore vero non extat lex, nec recipi potest. sicut in simili non sunt paria rescriptum esse ipso iure nullum, vt in cap. 1. de rescript. lib. 6. & esse validum, sed elidibile per exceptionem, vt in cap. cæterum. de rescript. illud enim etiam aduersario non opponente, & consentiente est inutile, iuxta glos. communiter receptam in d. cap. 1. hoc vero parte non opponente valet, iuxta communem in d. cap. cæterum. & cap. ex tenore. cum ei adnot. eod. tit. Tum quod lex iam lata, & promulgata nondum reuocata, licet à principio non recipiatur à subditis, potest tamen postea mutata voluntate recipi, quia substantia eius durat: reuocata vero minime, nisi denuo feratur à legislatore: quia iam
29 substantia eius perijt: & quod extinctum est, non potest reuiuiscere, nisi auctor potens illud denuo produceret, l. qui res. §. aream. ff. de solut. & cap. quam periculosum. adiuncta glos. 7. q. 1. Ex quo sequitur primo, quod leges nouum ius inducentes Conc. Trid. licet nondum sint receptæ in aliquot terris, quibus notum est eas esse constitutas, non censentur periisse, nec reuocatæ quo ad illas, sed quadamtenus suspensæ, simulac vniuersitates illarum eas receperint vim ligandi habituræ. Secundo, legem, quæ nō est recepta in aliqua terra ob ignorantiam eius, simulac, habita eius scientia, recepta fuerit, perinde ligaturam eos qui terram illam incolunt, ac si

à prin-

Digitized by Google

à principio fuiſſet recepta, quo ad actus prædictam ſcientiam & receptionem conſecuturos.

OCTAVA QVAESTIO, ſiue prima propoſitarum, Sint ne omnes obligandi in foro cõſcientiæ ad obſeruanda decreta Conc. Triden. quę ad mores & reformationem ſpectant, cum apud eos non ſint promulgata ab ordinarijs, nec ſynodaliter in vniuerſa prouincia recepta? Non quæritur autem hic de ijs, quæ particularem promulgationem requirunt, vt decretum primum ſeſſ. 24. de reformat. de matrimonio, &c. ſed de alijs. Ratio dubitandi eſt. Tum quia par omniũ videtur ratio, cum omnia promulgari iubeat Conc. Tum quia ſi lex etiam promulgata, non tamen obſeruatione firmata, non obligat ſecundum doctorum ſententiam; minus videtur obligare, quæ ab ordinario prælato neque eſt recepta, neque promulgata, neque obſeruata. Tum quia videmus vniuerſales leges diuerſimode à diuerſis prouincijs obſeruari, alias etiam non omnino obſeruari, vt eſt in ieiunijs, feſtis diebus, &c.

30 Reſpondeo primo, non videre me vllum canonem in Conc. Triden. quo iubeantur omnia in eo conſtituta in omnibus prouincijs publicari, vt in propoſitione quæſtionis dicitur; tametſi Pius IIII. in confirmatione tam ſimplici verbo facta, quam bullata, præcepiſſet vt ab omnibus Chriſtifidelibus, tam præſulibus, quam alijs, recipiantur & obſeruentur; & per alias literas declaraſſet ea incepiſſe obligare à Kal. Maij 1564. & ſub finem præfatæ confirmationis bullatæ iuſsiſſet, vt literæ eæ, & quædam alia publicarentur in quatuor locis Vrbis. Sed aliud eſt iubere vt recipiantur, & & obſeruentur; aliud vt publicentur in dictis quatuor locis, quod illico factum fuit; & aliud vt conſtituta in Conc. publicarentur in illis, quod numquam factum eſt, nec iuſſum vt fieret.

31 Secundo dico, quod diuerſa feſtorum & ieiuniorum obſeruantia in diuerſis prouincijs parum facit ad hoc. Tum quia illa cõtingere poteſt, quod diuerſi prelati, & diuerſa Concilia prouincialia diuerſa feſta & ieiunia indixerunt, vt poſſunt, cap. pronunciandum. de conſecr. diſt. 3. ibi, *& illæ feſtiuitates, quas Epiſcopi in ſuis epiſcopatibus cum ſuo populo collaudauerint.* & arg. cap. concilium. de obſeruat. ieiun. Tum quia fieri poteſt, vt per contrariam conſuetudinem ſeruata ſint in alijs prouincijs, & in alijs non, cap. illa. 12. diſt. & cap. vtinam. 76. diſtinct.

32 Tertio, quod huius quæſtionis determinatio ſatis deſiderat ſummam ſummi Pontificis ſententiam. Tum quia interpretationem dubij contingentis Concil. Trident. requirit, & illa per prædictas litteras confirmatorias illi reſeruatur. Tum quia gloſ. vltima in data Sext. dixit declarationem ſummi Pontificis requirere quæſtionem illam de tempore, à quo incipit ligare noua conſtitutio.

Quarto, quod ſalua eius interpretatione, videtur reſpondendũ id quod colligitur ex deciſione quæſtionum præmiſſarum, nempe q̃ conſtitutiones Concil. Trid. nouæ, ſiue quæ ius nouum induxerunt, non ligant Polonos in Polonia degentes, qui eas ignorãt probabiliter, per primæ quæſtionis reſolutionem; neque eos, qui eas ſciunt; non quidem ea ratione, quòd illæ

non

non sunt promulgatę, sed ea, quod non sunt receptæ à principio, neque per decennium postea, per decisionem quæstionis quartæ, & quintæ.

NONA QVAESTIO, siue secunda. Idem quæritur de bullis Pontificum, v.g. de pœnis in non recitantes officium, de confidentijs, de non habendo officio B. Virginis lingua vernacula, de censibus, de cambiis. Item de bulla Cœnæ Dominĩ, & de aliis, vtrũ obligẽt omnes, etsi ab ordinario vel ignorentur, vel non promulgentur. Non obligare probatur primo, quia vt plurimum illi nesciunt ea authentica scientia, sed tantum vel ex auditu ab aduenis, vel quia chartam impressam viderunt. Secundo, quia Caiet. dicit & alij approbant, quod si Papa illas non mittit Metropolitanis &c. & illi vt subditi excusantur: si mittit, & ipsi non promulgant, ipsi quidem rei sunt, subditi tamen excusantur.

33 Respondeo, quod bullæ Papæ publicatæ Romæ, ligant Polonos scientes eas esse Romæ publicatas. Quod etiam ipse Caiet. citatus in propositione quæstionis præsupponit, dum solos nescios excusat, vt dictũ est in tertia & quarta quæstione. Itaque ex defectu promulgationis non excusarentur, licet ex defectu receptionis excusari forte possent, iuxta dicta in quæstione quinta, & sexta.

Aduerte quia dum responsio restringitur ad dicta supra quæst. 5. raro erit locus excusationi quo ad bullam Cœnæ, quæ quotannis fertur.

DECIMA QVAESTIO. An peccantem contra bullam ex ignorantia, confessarius, qui eam scit, teneatur admonere, & instruere, cum nõ sit confessarij bullas promulgare, sed ordinarii: videtur enim melius non instruere, sed relinquere ignaros, cum idem in matrimonio prohibito, & in similibus casibus suadeant doctores, maxime quod confitentes etiam docti ex eo vix emendentur.

34 Respondeo non teneri confessarium ad admonendum bullam, quã ille probabiliter ignorat: quia neque peccat ignorando, neque transgrediendo, iuxta responsa ad primam quæstionem: pro qua responsione est textus in cap. quia circa. de consang. secundum intellectum Adriani in 4. de confess. dub. 7. post 5. quæstionem, quem late defendimus, & explicamus in c. si quis autem. de pœnit. dist. 7. num. 73. vbi adijcimus hæc verba: Est igitur in illo cap. quia circa. casus, in quo, qui credit matrimonium inter aliquos non valere, cum eis dissimulare potest, etiamsi sit superior, & eis dicere in bono statu viuere: immo & debet, quando scandalũ ex contrario facto nasci speraretur. Cui consequens est etiam confessarium posse absoluere cõfitentem, quẽ videt ignorãtia iuris humani probabili à peccato excusari, & præsertim si suspicaretur eum veritatem monitũ illam nõ amplexurũ.

VNDECIMA QVAESTIO. An teneatur quis de ijs alios docere, si illi docendi munus, siue sponte, siue ex officio incubit. verbi gratia lecturus de censibus, an teneatur bullæ Pij V. facere mentionem, & secundum illam determinare, vbi non est promulgata, nec recepta, & sic de aliis siue in præsenti, siue in futuro?

36 Colligi potest responsio ex responsis ad quintam, quod non tenetur docere legem quæ non ligat illos incolentes prouinciam, in qua legit; sed si

Digitized by Google

vult, poteſt, ſimul docendo rationem, qua eos ibi non ligat; quia nulla lege tenetur ad primum, nec prohibetur à ſecundo; & conſequenter ita dicendum eſt, arg. cap. conſuluiſti. 2. q. 4. cap. 2. de tranſlat. prælat. & eorum, quæ ad quæſtionem præcedentem reſpondimus.

DVODECIMA QVAESTIO. Vtrum poſsint abſolui, qui nolunt obedire his bullis, cum illis à confeſſario dicitur? Videntur enim non eſſe obligati confeſſario credere, ſed ſuis prælatis, à quibus nihil horum audiunt. Et an ſit ſalubre conſilium tunc ad alium remittere pœnitẽtem, qui ſcilicet caſum ignoret. Quod ſi alius confeſſarius non ſit, an hic poſſit deponere conſcientiam, & abſoluere, cum pœnitens non videatur eſſe obligatus ad credendum; vel ſi probabiliter credit quod illa ſua admonitione nihil aliud efficiet, quam quod illi odioſam apud monitos confeſſionem reddet, confitens autem non emendabitur. Tunc etenim omnino videtur abſtinendum, cum & in matrimonio prohibito, & in alijs ſimilibus caſibus id ſuadeant doctores.

37 Reſpondetur, quod confeſſarius poteſt abſoluere confitentem tenentem opinionem, de qua dubitat ipſe, ſi videt cõfeſſum niti auctoritate, vel ratione probabili, vt late probamus in d. cap. ſi quis autem. à nu. 54. immo & ſi confeſſarius credat contrariam opinionem, cui ipſe adhæret, eſſe veram, vt etiam late probamus ibidem à nu. 66. & conſequenter confeſſarius, de quo in quæſtione, poterit confeſſum, de quo in eadem, cum ratione probabili nitatur, abſoluere: etiam ſi ipſe contrariã credat eſſe veram.

DECIMATERTIA QVAESTIO. Huc pertinent nominatim decreta Concilij, & bullæ de reſidentia, de pluralitate beneficiorum, & multis alijs ſimilibus, quibus paſsim in illo regno & quidem valde cõmuniter contrauenitur, partim ex ignorantia; cum permultorum annorum vſus, & conſuetudo obfirmata hoc permiſerit, & hucuſque tenere videntur; partim ex eo, quod multi, quamuis non ignorent prohiberi renouatis decretis, putant tamen eatenus ſe in conſcientia liberos, ac ſecuros eſſe, quatenus in foro exteriori idipſum illis permittitur: cum non modo illa ſuperiorum ſuorum ſiue admonitione, ſiue mãdato, ſiue iurium antiquorum, & decretorum recentium executione cohibeantur, verum etiam vltro ab ipſis ordinarijs ſcientibus, & volentibus talia præmiorum, immo mercedis loco conſequi ſoleant, vt in illis confirmentur, ac conſeruentur. Proinde quæritur, num qui hæc vident, & norunt, teneantur in conſcientia, quamuis ad officium illorum non pertineat (puta quod ſint ſimplices ſacerdotes, ſiue etiam doctores, aut concionatores, non tamen dignitates, officia, perſonatuſque gerentes) tam publice, quam priuatim prælatos, & ſubditos commonefacere, conſcientias conferentium, & acceptantium perſtringendo, & obligando, atque pœnas in decretis & bullis contentas irrogando. Quorum in altero periculum ineſt animarum, quæ ob negligentiam pereunt: in altero periculum publici ſcandali, quod inde diuerſimode exoriri poſsit commotis, turbatisque ſuperioribus, & ſubditis; cum vtrique non niſi ſynodaliter receptis promulgatiſque decretis reformari maxime circa inueteratas conſuetudines debeant.

38 Re-

Digitized by Google

38 Reſpondeo,nil me poſſe reſpondere appoſitius, quam quod ſcripſi breuiter, ſed accurate comprehendendo multa paucis in Manu. conſ.cap.25. à nu.125. in hæc verba; Mortifere peccat,qui habet multa beneficia diuiſa in titulum,quorum vnum ſuo ſtatui decenti ſufficit, vel ſine diſpẽſatione,vel iuſta conſuetudine, iuxta gloſ. ſing. in cap.dudum. 2. de electi. recept.à Panor. & communi ibidem, & ab alijs,quos cito in cap. adhuc. de præben. & probatur per cap. conquerente.de cleric. non reſiden. & ſentit S. Tho. quolibet.8. art.19. & quolibet.9.art.19. Dixi,diuiſa: quia ſecus ſi legitime vnita, aut annexa,cap. vnio.10. q.3. cap. cum veniſſent.de reſtitut. ſpolia. cap. eam te. de ætate & qualitate, & cap. extirpandæ.5.qui vero. de præbend. Dixi, in titulum: quia licet habere vnum in titulum, & aliud ad tempus commendatum ad ſex menſes tantum, ſi eſt eccleſia parochialis,cap. nemo. de elect. lib.6.Dixi, ad tempus: nam de commendato in perpetuum idem eſt dicendum, quod de dato in titulum,iuxta Card. Alex. in cap. cum autem.44. diſt. Gomeſ. in reg. de infirmis reſig. quæſt. 13. & citatos per eum. & Maior. in 4.diſt. 24. q. 13. quod probauimus in
39 cap. de multa. de præbend. excepto quod vacans per mortem commendatarij, cenſetur vacare eo modo quo vacabat tempore, quo fuit commendatum, vt ſtylus Romanæ Curiæ hodiernus palam ſeruat. Dixi, quorum vnum ſufficit, alioqui ſecus: nam quamuis Concil. Trid. ſeſſ.24.cap.17. de reformat. quod approbat tacite prædictam gloſ.ſtatuerit,vt vnum tantum conferatur vni,quale & quantũcumque ſit illud; adijcit tamen,quod ſi illud ei non ſufficeret, liceat ſibi aliud ſimplex ſufficiẽs, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, habere. Ex quo duo colligi poſſunt; ſcilicet, quem iuſte tenere duo beneficia non requirentia reſidentiam perſonalem, quorum alterum non ſufficiat,abſque vlla diſpenſatione:quæ ante hoc Concil.fuit communis opinio in cap.cum
40 iamdudum, & cap. extirpandæ.5.qui vero.de præbend. & quod Concilium non prohibet retentionem plurium etiam requirentium reſidentiam perſonalem,per iuſtam diſpenſationem. Dixi,abſque diſpẽſatione: quia non ſufficit habere iuſtam cauſam ea obtinendi, attento ſolo iure naturæ, & diuino, ſine diſpenſatione iuris poſitiui id prohibentis, iuxta S.Tho. in d. quolibet. 9. ar. 15. Dixi, aut conſuetudine iuſta: quia tantum (licet non plus) valeret illa, quantum diſpenſatio,iuxta eumdem ibidem: vtraque enim poſſet iuri humano derogare,& neutra naturali, vel diuino,cap.fin. cum ibi late.not.de conſuet. Porro iuſta cauſa tenendi plura attento iure naturali,& conſequenter diſpenſandi,& conſuetudinem circa id inducendi, eſt ſecundum eumdem circunſtantia eiuſmodi, quæ ſufficiat ad tollendum deformitatem,quam multitudo beneficiorum præſefert. Plura ſiquidem beneficia tenere, vt ait ille,nec adeo ſuapte natura eſt malum, vt per nullam circunſtantiam iuſtificari poſsit,vt fornicatio, & alia id genus vitia;neque adeo indifferens, vt ſine aliqua circunſtãtia iuſtificari liceat,vt habere duo prędia,vel domos,vt ſupra cap.23.nu.1.diximus.Talis autem eſt circunſtantia eius,cui attenta ſuæ perſonæ qualitate non ſufficit vnum beneficium ad honeſte decenterque viuendum. talis item,tanta prudẽtia,

ſagacitas,& induſtria alicuius, vt ſperetur plus eis,quibus præeſt, profuturus etiam abſens, quam cõmuniter alius præſens, & potius accipit propter vtilitatem beneficiorum, aut ſubditorum,quam propriam,iuxta Innoc. cap. cum iam dudum. num. 4. de præben. recept. Talis eſt etiam defectus aliorum idoneorum,iuxt. Hoſt.cap. graue. col. 2. eo.tit. talis inſuper notablis animi virtus,nobilitas, & ſciẽtia,d.c.de multa. quamuis hæc cauſa videatur includi in prima. quoniam ideo cum nobili & graduato diſpenſari poſſe videtur per d. cap.de multa.quia eius honeſta ſuſtentatio pluribus,quam alterius indiget,vt ibi diximus. Talis etiã viſa fuit Card. in clemen. gratiæ. de reſcript. intentio tenentis plura beneficia non ad ſplendidiorem victum, veſtitum, & famulatum, & alia eiuſmodi, ſed ad largius erogandum in pauperes, & opera pia, retento ſibi tantum ad vitam decentem neceſſario, & adhibita vera intentionis executione.

DECIMAQVARTA QVAESTIO. Quomodo procedendum ſit cum ijs, qui poſt abrenunciatam hæreſim reconciliationemque cum Eccleſia factam, ad beneficia eccleſiaſtica & ordines admittuntur, immo vero etiam inuitantur ab ipſis Epiſcopis, cum in talibus tam in admiſſione,quam conſequenter in executione officij ſacerdotalis, ſubſit, & multiplicetur irregularitas, interdum vero etiam incurratur excommunicatio. Illi enim excuſari videntur, quod irregularitatem neſciant, & omnia ab Epiſcopis legitime fieri præſumant; tantoque magis, cum ab illis ipſis inuitantur. Quod ſi qui irregularitatem ſciunt, vel ob metum, & verecundiam,vel ob inopiam,vel ob itinerum longitudinem, vel difficultatem ad rehabilitationem,vel ad abſolutionem ab irregularitate petendam à Sede Apoſtolica venire non poſſunt; Epiſcopi vero altera ex parte in ea hucuſque plerique ſunt opinione, vt exiſtiment reconciliationem publicam illis ad vtrumque ſufficere; quod ipſum non rationibus, & auctoritate canonum, ſed conſuetudine recepta, euidentique fidei Catholicæ vtilitate,quæ exinde ſperatur, metiuntur: Quid igitur ſit faciendum cum iſtiuſmodi tam promotoribus, quam promotis, ſiue antequam admittantur, ſiue poſtquam multo iam tempore admiſſi in officio ſacerdotali fuerint. Et vtrum neceſſaria ſit omnino rehabilitatio Pontificis. Item an commiſsio generalis pro rehabilitandis, à Pontifice dari ordinarijs in illis partibus, aut obtineri poſsit, tanto diligentius reſolutio petitur, quanto illic hoc accidit frequenter; quinimmo tanti ea res eſt momenti, vt, qui ex nobilitate, doctrina, vel ſingularibus dotibus animi in clero & præſentantur,& ad dignitates etiam maximas vocantur, ex eorum vt plurimum numero eſſe ſoleant.

41 Reſpondeo primo,certum eſſe lapſum in hæreſim,vel ſchiſma,poſſe reconciliari Eccleſiæ, cap.vt conſtitueretur. cum aliquot præced.& ſequen. 50. diſt.& gloſ. in ſumma eius. Secundo,quod iura, quæ vetant Epiſcopis reſtituere aliquos lapſos, in aliquot caſibus videntur eſſe leges humanæ, vt ſatis colligitur ex cap. ſi lapſis. & cap. miror. cum ſuis gloſſ. ead. diſt. & cap. de lapſis. 16. quæſt. 6. Cum ergo iura humana tolli poſsint conſuetudine contraria præſcripta, cap. fin. de conſuetud. & l. 2. C. quæ ſit long. conſue-

consuetu. consequitur quod in terris, in quibus habetur consuetudo præscripta, vt lapsi etiam ob hæresim, vel schisma, reconcilientur per Episcopos, poterunt reconciliari per eos, non obstantibus iuribus antiquioribus illa consuetudine. Pro quo facit, quod licet excommunicatio ob hæresim videatur omnium ipso iure latarum antiquissima, iuxta cap. Achatius. 24. q. 1. fuit tamen tempus, in quo hæreticus non erat excommunicatus ipso iure: & excommunicatio ob hæresim lata olim non erat reseruata Papæ, vt diximus in Manu. cap. 27. nu. 52. & in rep. cap. ita quorumdã. de Iudæis. notab. 11. nu. 4. Tertio, quod non obstat his innouatio canonum præcedentium facta in Concilijs, si ea non fuit recepta, per responsa
42 ad quintam quæstionem. Quarto, quod si in illis terris, in quibus proposita in quæstione fiunt, canones noui vel bullæ denegantes facultatem reconciliandi Episcopis fuerunt recepti, & non sunt legitime per consuetudinem abrogati, necessario seruandi sunt; & qui incurrerunt in excommunicationes, & irregularitates reseruatas Papæ, ab eo, vel eius Legato, vel in id delegato absoluẽdi sunt, non obstante difficultate, & itineris longitudine; quamuis ob impedimentum veniẽdi absolui possint ab excommunicatione iuxta not. in Man. cap. 27. num. 46. Quinto, quod an prædictis canonibus, & bullis in illis terris sit derogatum, & an sint recepti, nec ne, legitime definiri non potest, nisi narratis illis, quæ ad id sunt necessaria: sed applicando responsa ad quæstionem 5. 6. & 7. poterit responderi eis ab eo, cui necessaria facti narrata fuerint.

DECIMAQVINTA QVAESTIO. Possit ne dare aliquis paræciam absenti, aliquoties tamen eam in anno, puta ad principalia festa visitanti, & vicarium idoneum habenti, quem certo scit plus profuturum propter auctoritatem, quam alium præsentem carentem hac auctoritate, præsertim ob generis nobilitatem, & amicorum frequentiam, quorum aspectu prouentus ecclesiastici, & libertates securius, citiusque conseruantur, & ab hæreticorum violentijs vel deceptionibus defenduntur; cum in cõtrarium videatur esse Concilij Trid. ex altera vero parte est vtilitas ecclesiæ; maxime si nemo inueniatur, qui paræciã acceptet, & inter rusticos quasi in perpetuo exilio habitet, nisi vel ipse vicarius, vel illi similis, qui facile à potentioribus opprimetur, & perdet fructus & decimas. Et vtrum in hoc possit Episcopus, vel saltem Metropolitanus dispẽsare, præsertim cum vrget vel paucitas sacerdotum, vel periculum, ne ab hæreticis, aut quibusuis alijs occupetur, & desoletur. Videtur enim posse secundum Concil. Trid. sess. 23. de refor. cap. 1.

43 Respondeo primo, quod prædictum Concil. Trid. videtur declarasse in cap. 1. de reform. sess. 23. beneficiarium beneficij curam animarum habentis iure diuino residere debere in illo; cui cõsequens est, neminem excusari à residentia, nisi iusta de causa, & eo modo quo dicitur in d. cap. 1. & in cap. 1. de reform. sess. 6. Secundo, quod hoc non est inuentum Concil. Trid. idem enim iuris fuisse ante illud, cõmunis sentẽtia habet: vnde Fel. in cap. cum omnes. de const. nu. 33. dixit post alios, non posse induci consuetudinẽ, vt quis nõ resideat in beneficio curato: quod nulla ratione alia defendi

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

poteſt, quam quia iure naturali, vel diuino reſidendum eſt in illo. Tertio, quod huic eſt conſequens, ſeruandum eſſe hoc etiam in terris, in quibus Conc. Trid. non ſeruatur, nec debet ſeruari, arg. princip. 5. diſt. & 9. ſed ius
44 naturale. Inſtit. de iur. natu. gent. & ciuil. Quarto, quod cum quæ cauſa ſit iuſta non reſidendi, arbitrio iudicis definiendum ſit, arg. l. 1. ff. de iure delib. & cap. de cauſis. de offi. deleg. poterit huiuſmodi beneficiarius abeſſe à beneficio ea de cauſa, & tanto tempore, qua, & quanto videbitur Epiſcopo rectam rationem in arbitrando ſecuto, viſis circunſtantijs perſonæ, loci, temporis, & alijs; nec erit opus ſcripta licentia in eis regnis, in quibus nondum ſeruatur Concil. Trid. quia nec iure diuino, nec aliquo humano anteriori ea requiritur.

DECIMASEXTA. An in Concilio Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. de reform. ipſo iure ſit ſuſpẽſus is, qui abſque patrimonio ordinatur, vel habens quidem beneficium, ſed inſufficiens; & quas pœnas innouet Cõcilium, quando in prædicto cap. dicit, *Antiquorum pœnas ſuper his innouando?*

Ad hanc quæſtionem, quæ ſatis difficilis eſt, & fuit aliquando contro-
45 uerſa in ſacro Pœnitentiariæ prætorio, reſpondeo primo, quod ordinatus ordine ſacro abſolute, ideſt ſine titulo beneficij, vel patrimonij, eſt ſuſpenſus, ſecundũ canones antiquos, cap. neminem. & cap. ſanctorũ. 70. diſt. Secundo, quod illa pœna mutata fuit ab Innocen. III. cap. cum ſecũdum. de præben. in pœnam ordinantis, qua cogitur alere ordinatũ. Tertio, quod illa mutatio videtur reſtringẽda ad ordinatum, qui bona fide, ab Epiſcopo ſciente, vel debente ſcire eum non habere quo ſe aleret, fecit ſe ordinari; non autem videtur comprehẽdere illũ, qui per mendacia & fraudem, fingendo titulum, decepit Epiſcopum. Tum quia dolus & fraus nemini patrocinari debent, cap. ſedes. de reſcrip. l. itaque fullo. ff. de furt. Tum quia alioqui ordinans ſine culpa puniretur, & ordinatus cum culpa à pœna eſſet immunis, cõtra cap. 2. de cõſtit. & l. ſancimus. C. de pœnis. Tum per cap. per tuas. 3. de ſimon. quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quæſitum cum pacto de reſtituendo illud poſt ordinationem eſſe ſuſpenſum, donec diſpenſetur cum eo. Quarto, quod renouatio pœnarum in abſolute ordinatum, quam inducit cap. 2. ſeſſ. 21. Concil. Trid. intelligi videtur de pœna præd. canonum neminẽ, & ſanctorum. quæ ſublata fuit per mutationem prædictam in d. cap. cum ſecundum. de præb.

Aduerte quod ſacra Congreg. cenſuit innouatam tantum pœnam d. c. cum ſecundum. ut dictum eſt in conſ. 14. de temp. ord. & etiam conſ. 47.

DECIMASEPTIMA QVAESTIO. Cum Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de reform. prohibeat illegitimos filios clericorum in eccleſijs, in quibus illorum parentes beneficium aliquod habuerint, vel habent, etiam quoquo modo miniſtrare; an prohibeat huiuſmodi illegitimos in prædictis eccleſijs etiam ſacrum facere, vel per accidens epiſtolam, aut euangelium, vel etiam ſacrum cantare ſolemni ritu, denique ſacriſtæ, vel cantoris officio fungi?

46 Reſpondeo, quod huiuſmodi filius illegitimus non poteſt ſubdiaconatus, vel diaconatus officio fungi, neque ſacriſtam, vel cantorem agere in

tali

tali ecclesia: quia negari non potest, cum faciendo illa, ministrare aliquo modo in illa, arg. rubr. de cler. non ord. minist. & glos. in verbo officia. clemen. 1. de regular. & cap. perlectis. 25. dist. ibi, *ministeria*. Maioris autem quæstionis videtur, an liceat ei priuatim interdum, tamquam extero, & peregrino, ministrare; ita quod non videatur ecclesiæ inseruire. Arbitror autem negatiuam partem esse veriorem; quia licet non videatur tam ministrare Ecclesiæ, quam suæ consolationi consulere; negari tamen non potest eum ministrare aliquo modo in illa ecclesia in altaris ministerio. Et constat rationem fugandi memoriam incontinentiæ paternæ attingere aliqua ex parte celebrationem illam priuatam; & ratio legis est anima legis, vt ait Dyn. in cap. fin. de regu. iur. lib. 6. pro quo est cap. Marchion. 1. quæst. 1.

DECIMAOCTAVA QVAESTIO. Si de facto sacerdotis filius beneficium habeat ecclesiasticum in ecclesia, in qua eius pater quondam aliud beneficium habuerit; an sit ipso iure priuatus, vel priuandus?

Respondeo, quod beneficium quod filius habebat ante Concilium, non
47 vacauit ipso iure, donec laberetur trimestre, datum ad permutandum pro altero alterius ecclesiæ. Si autem illud post Concilium quæsiuit, nil cõsecutus fuit in illo, quia est factus inhabilis ad illud per præfatũ cap. 15. sessi. 25. in illis verbis, *non liceat, &c.* & adiunctis illis alijs, *quod si in præsenti, &c.* & collatio beneficij facta inhabili non valet, cap. cum in cunctis. 5. fin. de elect. & cap. inter cæteras. de rescript.

DECIMANONA QVAESTIO. Cum aliquis duo habet impedimenta essentialia, quorum alterum sit publicum, alterum secretum, vt si contraxerit cum consanguinea in quarto gradu, cuius sororem carnaliter prius cognouerat; an satis sit impetrare gratiam à Pontifice impedimenti publici consanguinitatis, non narrando alterum impedimentum occultum; & postea impetrare gratiam ab aliquo, qui eam concedere possit pro occulto, etiam non narrando publicum impedimentum?

Respondeo, de quæstione hac vel alia similis difficultatis controuersiam fuisse in sacro Pœnitẽtiariæ Prætorio, neque adhuc omnino sopitam; quamuis mea sententia pars affirmatiua sit vera: & in summa continet, an valeat impetratio dispensationis super vno impedimento matrimonij publico, non facta mentione de alio, præsertim occulto. Et quod pro par-
48 te negatiua facit in primis, quod taciturnitas eius, quod expressum redderet principem difficiliorem ad gratiam concedendam, reddit eam nullam, c. postulasti. de rescrip. & videtur quod Papa difficilius concessisset dispensationem, si nouisset aliud impedimentum. Secundo, quod incestus impedit matrimoniũ cõtrahendum, c. 1. 2. & cap. transmissa de eo qui cog. consan. vxo. suæ. Tertio, quod remissio pœnæ homicidij est nulla, mentione non facta remissionis alterius similis, secundum Guliel. de Cugn. in l. 3. C. de Episco. aud. à Baldo, & alijs communiter ibi, & alibi receptum. Propter quod dixit Andr. Sicul. in c. super literis. de rescrip. relat. à Felin. vbi supra, vidisse decapitari vnum homicidam, non obstante remissione secundi homicidij impetrata, non facta mentione de priori; & non alia

ratione, quàm quia difficilius princeps remisisset secundum, si meminisset remissionem prioris.

49 Non obstantibus tamen his, pars affirmatiua est verior. Primo quidem, quod nullo iure canonico vel Cæsareo cauetur, quod in impetratione dispensationis super vno impedimento matrimonij debeat fieri mentio de alijs, ad hoc vt valeat dispensatio quo ad impedimentum, ad quod illa impetratur: & non est inducēda obligatio iuris fine iure ad id obligante, arg. cap. consuluisti. 2. q. 4. & cap. 2. de transl. prælat. Secundo, quod licet omnis expressio falsi, qua mouetur princeps ad facilius concedendam gratiam, faciat eam subreptitiam, & ipso iure nullam, cap. super literis. de rescript. l. etsi legibus. C. si contra ius, vel vtil. publicam. quæ est §. sub cap. dicen-
50 ti. 25. q. 2. non tamen omnis taciturnitas veri, cuius expressio retraxisset principem ad non tam facile concedendum, reddit gratiam nullam; sed solum illa, qua tacetur verum, quod iura iubent exprimi in tali impetratione: quæ est resolutio Rotæ de rescrip. 31. in nouis, & Egid. decis. 698. & Felin. in cap. postulasti. de rescript. col. 4. relata à nobis in Manu. conf. cap. 22. num. 86. pro qua facit glos. recept. in clem. 1. de præbend. in verb. vel alteri. quatenus habet, in impetratione beneficij, faciendam quidem esse mentionem de beneficio habito, sed non de cura, vel ordine primo illi beneficio annexo; licet mentio illorum difficiliorem redderet princi-
51 pem ad cōcedendum: quia id nullo iure præcipitur. Facit etiam, quod valet collatio beneficij facta criminoso, crimine non inducente irregularitatem & inhabilitatem ad beneficium, non facta mētione de illo crimine, licet expressio illius difficiliorem redderet principem ad conferendum, vt sentit Innoc. in cap. proposuit. de concess. prebend. in verb. executore,
52 & resoluit Felin. post alios in c. 2. nu. 4. de rescript. Tertio, quod valet impetratio absolutionis ab vna excommunicatione, non facta mentione de alia, secundum glos. 1. communiter receptam in cap. ex parte. de officio ordina. Quarto, quod passim contingit in Curia impetrari dispensationē super vno impedimento matrimonij, non facta mentione de alio, & postea impetratur dispēsatio super alio, quorum vtraque iudicatur valida. Quinto, quod incestus magna ex parte sunt occulti, cognatio autem magna ex parte publica; & si in impetratione impedimenti cognationis exprimendus esset incestus, cogeretur impetrans infamare se, & frequenter alium prodere contra ius naturale, quo vetamur nos, & alios prodere, cap. quis aliquando. §. non tibi dico vt te prodas. de pœnit. dist. 1.

Ad primum autem oppositorum respondet secundum fundamentum. Ad secundum vero respondetur concedendo, quod omnis incestus secundum aliquos impedit quidem matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractum inter ipsosmet incestum committentes, & minus quo ad alios, quo ad quos non gignitur ex eo affinitas. concedendo item, quod expressio eius aliquando difficiliorem redderet principem ad concedendum: sed negando, quod ex eo sequatur dispensationem esse nullam: quia non tacetur verum, quod iubeatur exprimi, & quod sit necessario expri-
53 mendum, per fundamentum secundum. Ad tertium vero respondeo nouissime,

niſsime,& veriſsime, licet à nemine quod ſciam fuerit ſatis ei reſponſum; concedendo quidem illud dictum Guliel. negando tamen, quod id eueniat ex eo ſolo, quod tacetur verum, quo expreſſo difficilius remiſiſſet princeps ſecundum, ſed etiam eo quod tacetur verum, quod per illam l. 3. deberet exprimi in ſecunda impetratione veniæ. Nam prædict. l. 3. ſtatuens ne crimina iterata remiſsionem habeant, ſignificat neceſſariam eſſe expreſsionem remiſsionis criminis ſemel admiſsi, vt valeat remiſsio iterum admiſsi; quod à nemine, quem viderim, vidi animaduerſum. In quæſtione autem propoſita non agitur de remiſsione criminis, & minus de remiſsione criminis iterati, immo nec de relaxatione impedimenti iterati. Quæ ſolutio confirmatur euidenter, eo quod nemo negat impetrationem veniæ homicidij valere non facta mentione de impetratione veniæ inceſtus, adulterij, furti, rapinæ, aut alterius criminis ſeparatim, & diſsimilis prius obtentæ.

VIGESIMA QVAESTIO, Quomodo procedendum ſit confeſſarijs circa abſolutionem Epiſcoporum, vel aliorum dignitates & perſonatus gerentium, in ijs caſibus, qui expreſſe in decretis Concilij Trident. & bullis continentur; ſiue ad eorum propriam ſpectent perſonam, quod contraria committant, & debita omittant; ſiue ad reformationem aliorum; quod ſcientes, & valentes corrigere errantes, eos reformare reſpectibus humanis negligant; de quibus illi non confitentur; & confeſſor inquirere tenetur, maxime ſi publice obaudiunt apud vulgus: vel ſi confitentur, ob non publicationem ad pœnas ſe putant non obligari; cum ſi confeſſarius pro conſcientia ſua illum vel non abſoluat, vel de ſuſpenſione, aut alia pœna admoneat, publicum ſcandalum, & multa inconuenientia exoriri poſſent.

54 Reſpondeo, quod confeſſarius non poteſt negare confeſſo abſolutionem, ob peccata, quæ ſibi non eſt confeſſus; neque tenetur interrogare confitentem, niſi quando probabiliter credit eum per obliuionem, verecundiam, vel aliam iniuſtam cauſam taciturum aliquid, quod de neceſsitate eſt confitendum, vt dicimus in cap. 1. §. diligens. de pœnitent. diſt. 6. & ita confeſſarius non tenetur interrogare Epiſcopos, vel alios habentes dignitates, ſi putat eos ideo non ſe accuſare de retentione illorum beneficiorum, quia credunt ſe iuſta diſpenſatione, vel ratione, aut auctoritate probabili à peccato excuſari: quoniam per reſponſionem ad quæſtionem 12. poteſt confeſſarius abſoluere confeſſum nitentem opinione contraria ei, quam ipſe habet. Si autem ſe accuſarent de tali retentione, vel peterent conſilium, teneretur eis dicere quod ſentit: & ſi abſque vlla ratione vel opinione contraria nolunt ei obedire, poteſt denegare abſolutionem; ſed non debet dicere, ſe illam denegaſſe, etiam ſi peterent ab eo tamquam à ſuo parocho communionem; niſi illud, à quo noluit deſiſtere, eſſet notorie peccatum mortiferum: tunc enim poſſet illam denegare; non quidem dicendo, quod denegauit abſolutionem; ſed quia eſt neceſſe diſcedere à ſtatu peccati notorij etiam poſt confeſsionem, & abſolutionem, quo poſsint communicare, iuxta ea quæ diximus in Manu. confeſ. cap. 21. num.

num. 55. post Bonamicn. Palud. & alios ibi citatos.

VIGESIMAPRIMA. Similiter quæritur, an sint absoluendi, aut quibus conditionibus regij consiliarij, & iudices, qui Romani Pontificis diplomata, seu bullas supprimunt, aut prohibent publicandas, vt bullam Cœnæ Domini, vel alias quascumque tam generales, quam particulares, aut speciales?

55 Respondeo quæstionem esse generaliter propositam, non facta mentione de priuilegio, quod prætendunt habere; nec de modo, vel causa, & fine, quo, vel ob quem id faciunt: & indigere videtur decisione Papali, & vtinam illa sufficeret. Memini me aliquando denegasse absolutionem cuidam mihi confesso, donec proposuisset firmiter, se numquam id amplius facturum, consuluisse item aliquibus confessarijs, vt idem in similibus casibus facerent, iuxta ea, quæ magis insinuo, quam explico in Manu. confes. cap. 27. nu. 69.

VIGESIMASECVNDA. An gabellarũ & pedagiorum exactores, qui indifferenter prædicta exigunt à clericis & religiosis commissione suorum dominorum, vel propria auctoritate, quocumque prætextu probabili, vel necessario, non habendo ad eam rem priuilegium à Sede Apostolica, vel principe proprio, nisi depranatam consuetudinem, scientes excommunicationes, vel non scientes; sint excommunicati, necne?

56 Respondeo esse excommunicatos, nisi probabilis ignorantia eos excusaret, iuxta responsa ad primam quæstionem, per cap. quamquam. de censib. lib. 6. & clem. penult. eo. tit. & eis adnot.

VIGESIMATERTIA. An qui gabellas, & alios reditus Iudæis, Paganis, vel schismaticis exigendas committunt, item locant, aut cum ijsdem societates mercimoniorum, & aliorum commodorum contrahunt, pro excommunicatis censeri debeant: & quomodo absoluendi, si confiteantur, & mutare consuetudinem inueteratam non proponant; & si nunc confiteantur, quomodo cum illis agendum sit in locis, vbi municipalia statuta id permittunt, vel saltem non prohibent in foro ciuili, & ecclesiastica iurisdictio suspensa est?

57 Respondeo primo, quod iure communi non prohibentur Christiani locare Iudæis reditus & gabellas, immo permittitur in cap. ex speciali, de Iudæis. modo Rex, vel dominus terræ deputet aliquem fidum Christianũ ad exigendum illas, & non permittat vt ipse Iudæus per se, vel alium deputatum à se, exigat; vt ibidem exprimitur, & Panor. & Anania declarant.

Secundo, quod nec Christiani vetantur exercere regulariter mercimonia cum Iudæis, vt expresse dicit Panorm. in cap. post miserabilem, de Iudæis. per illum textum, argumen. à speciali sumpto ex eo, quod prohibet id eis in certo casu: quod ipsum probat in cap. cum sit nimis. eod. tit. & idem dicendum est de Paganis, & etiam de Sarracenis, exceptis armis, & alijs quæ prohibentur deferri ad eos in cap. ita quorumdam. de Iudæis.

58 Tertio, quod de schismaticis idem est dicendum, quod de hæreticis, de quibus in quæstione sequenti agitur; videlicet quod si sunt denunciati excommunicati, non potest Catholicus commercium habere cum illis,

neque

neque contrahere licite, cap. cum excommunicato. & alijs multis, 11. q. 3. adiuncta extrauag. ad euitanda. relata, & declarata à nobis in Manu. conf. cap. 27. nu. 35.

Quarto, quod videtur posse dici, licere Christianis contrahere, & commercium habere cum schismaticis, & hæreticis, qui non sunt denunciati excommunicati; licet sint notorie hæretici, & consequenter notorie excommunicati, per dicenda ad quæstionem sequentem.

59 Quinto, quod vetatur Christianis nimia familiaritas cum infidelibus, de quibus in cap. nullus. & in cap. omnes. 28. q. 1. & in cap. cum sit nimis. & in cap. fin. de Iudæis. & in l. nemo. & in l. fi. C. eod. tit.

Sexto, quod ex his infertur modus, quo Catholicus se debeat habere cum prædictis infidelibus, & in absoluendo communicantes cum eis.

VIGESIMAQVARTA. Idem quæritur de hæreticis, quorũ plena sunt omnia, cum quibus tam ecclesiasticis, quam sæcularibus personis quotidiana intercedunt cõmercia & conuersationes, coniunguntur matrimonia, & omnis generis interueniunt contractus; atque Catholicos multis in locis cõtingit illis esse subiectos: quo modo Catholicorum piorum conscientiæ hac parte assecurandæ sint, maxime vbi nulla alia de hæreticis accessit declaratio, nullum nominatim per Episcopos decretum, sed saltem illi nomine hæreticorum censentur, qui sua sponte ab Ecclesia se separant, & cum Catholicis in rebus spiritualibus, & in communione sacramẽtorum non communicant. Videntur enim antiquorum canones, & Conciliorum decreta etiam hac parte multos in bonis cõscientijs scrupulos inijcere, & excommunicationis metum incutere.

Respõdeo, nullam mihi occurrere rationem defendendi cõmunicationem Catholicorum cum hæreticis, & schismaticis notorijs ætatis nostræ; quia omnes sunt excommunicati per cap. excommunicamus. de hæret. & per bullam Cœnæ Domini, de qua in dicto Manuali cap. 27. nu. 52. præter illam, quam nouo posui in d. cap. 27. nu. 35. in hæc verba:

60 *Nota tertio, quod hæc extrauagans nihil prodest quo ad excommunicatos manifestos, qui nullo modo possunt occultari: quod consequi videtur, prouocare omnes Catholicos Galliæ, & Germaniæ, qui Lutheranis manifestis, immo & palam cõfitentibus sectales, communicant. Tum quia sunt manifesti excommunicati propter hæresim notoriam per bullam Cœnæ, de qua infra. Tum quia non videtur prodesse dicere, quod finis prædictæ extrauagantis adeuitanda, restringendus est ad excommunicatum ob pertinaciam clarã notorie iniustam, vt habetur non relat. à Felin. & Anton. & à nobis in dicto cap. 27. quia talia restrictio non fuit posita, vel postea fuit sublata in dicto Concilio Lateranen. & in dicta concordatia. Sed quia diuum est damnare gentem, in qua sunt tot viri eruditissimi, pientissimi, & in academia celeberrima Parisien. Tholosana, & Lauanien. probabiliter dici potest prædictam extrauagantem esse vsu receptam cum sola illa limitatione de excommunicatione manifesta percussionis clerici, iuxta tenorem antiquæ; vel quod multitudo hæreticorum, & necessitas communicandi & negotiandi facit licitum, quod alias non esset vigente regula, quod non est licitum de vno ad mille.*

VIGESIMAQVINTA. Idem quæritur de schismaticis, quomodo

sint

sint à Catholica Ecclesia recipiendi?

61. Respondeo, vt respondi ad præcedentem, scilicet idem esse dicendum de schismaticis, quod de hæreticis, quorum vtrique sunt excommunicati per prædictam bullam Cœnæ Domini: & ita non possunt reconciliari, nisi per habentem auctoritatem absoluendi eos à censura; neque ab illo, antequam abiurent suum schisma, si est tale quod implicat hæresim; vel nisi pœniteat, si est tale quod non implicat hæresim. quale autem sit tale, & quod non, declaranimus in d. cap. 27. num. 57. in hæc verba.

62. *Hic significatur hæresim differre à schismate, & hæreticum à schismatico, & recte quidem, vt colligitur ex cap. schisma. 24. q. 1. & Tho. 2. 2. q. 39. art. 1. ad 3. loquente in hæc verba, Hæresis & schisma distinguuntur secundum ea, quibus vtrumque per se & directe opponitur. Nam hæresis per se opponitur fidei; schisma autem per se opponitur vnitati Ecclesiasticæ charitatis: & ideo sicut fides & charitas sunt diuersæ virtutes, quamuis quicumque caret fide, careat charitate; ita etiam schisma & hæresis sunt diuersa vitia; quamuis quicumque est hæreticus, sit etiam schismaticus; sed non conuertitur: & hoc est, quod Hieronym. dicit in epist. ad Galat. Inter schisma & hæresim hoc interesse arbitror, quod hæresis peruersum dogma habet, schisma ab Ecclesia separat. Hæc ille, ex quibus colligas quod schisma generatim sumptum est peccatum, quo quis se separat ab vnitate Ecclesiæ nolendo subesse ei, vel membris eius, quatenus sunt eius, licet credat esse vnam Ecclesiam, & vnum Vicarium supremum.*

VIGESIMASEXTA. An fœminæ Catholicæ liceat nubere viro schismatico, qui illam permittit viuere secundum cærimonias & ritus Romanæ Ecclesiæ; filios tamen ex illa susceptos, vel omnes, vel aliquot, prout inter illos, quod ante contractum matrimonij facere mutuo solent, conuenerit, vel sibi masculam, illi fœmineam prolem educandam suo ritu, aut è contra deputando, baptizat in templo Græcorum, vel Armeniorum, educandosq. tradit præceptoribus schismaticis? & contra viro Catholico num liceat ducere vxorem schismaticam fœminam, & permittere baptizari filios in ecclesijs Græcorum? Communiter enim inter se faciunt pacta, vt si masculus nascatur, baptizetur in ea fide, cuius est suus pater; si fœmella, in matris fide.

63. Respondeo, quod non licet Catholico contrahere matrimonium cum schismatica vel hæretica, neque Catholicæ cum schismatico, vel hæretico, cap. caue. & seq. 28. q. 1. quamuis matrimonium contractum valeat, vt post alios diximus in dicto Manua. cap. 22. à num. 48. Pacta verò illa in quæstione proposita non valent: quia sunt turpia, quæ non valent. l. iuris gentium. 6. prætor ait. ff. de pact. & l. generaliter. ff. de verbor. obligat. & cap. fin. de condit. appos.

VIGESIMASEPTIMA. An filij schismaticorum possint admitti ad scholas Catholicorum, & conuersari cum pueris Catholicis, de quibus dubitatur, aut parua admodum spes est conuersionis?

64. Respondeo, quod tenendo considerationem prædictam, per quam diximus posse Catholicos conuersari cum hæreticis non denunciatis pro excommunicatis in mercimonijs, in quibus non agitur de vlla conuersione illorum,

Digitized by Google

illorum, à fortiori dicendum est licere communicare cum scholasticis sponte venientibus ad scholas Catholicorum, quod est via & gradus aptus ad eorum conuersionem, arg. authen. multo magis. C. de sacros. eccles. & cap. cum in cunctis. de elect. Quamuis contra non liceat Christianis scholasticis adire scholas hæreticorum.

VIGESIMAOCTAVA. Rudis plebecula, & vulgus schismaticorum offerens sua vota secundum antiquas patriæ consuetudines, dum apud Catholicos celebrantur festa principalia Domini Saluatoris N. Beatissimę Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum, & quando fiunt dedicationes; an illud vulgus, interdū vero etiam & magnæ dignitatis viri (qui itē non minori zelo lubenter templa, ac festiuitates Catholicorum frequentant) arcendi sint à Catholicis templis, cum oblatis largissimis muneribus pro sua & suorum salute audiunt sacra, conciones, cæteriſque cum deuotione interſunt cærimonijs; nulla tamen ratione à schismate se abduci permittunt, aut ad sanam Catholicæ fidei doctrinam reduci possunt?

65 Respondeo eius decisionem pendere à responsione decisionis quæstionis 24. & tenendo, quod non tenemur vitare hæreticos notorios nondum pro excommunicatis denunciatos, respondendum est licere prædictas oblationes accipere, & offerentes ad sacras conciones, & alia officia sacrā, quibus voluerint interesse, admittere; & maiori ratione quā ad mercimonia; cum admissio illa ad sacra, gradus quidam sit & medium ad persuadendum eis conuersionem, & fidem Catholicam, vt dictum est ad quæstionem præcedentem: & in his quæ pertinent ad salutem animæ, etiam cum excommunicatis denūciatis possumus colloqui, cap. cum voluntate. de sentent. excomm.

VIGESIMANONA. Item quæritur, an viro Catholico liceat leuare de fonte sacro eum, qui ritu Græcorum baptizatur, vel schismaticum admittere in patrinum, quando nostri infantes ritu Romano sacrum suscipiunt baptisma?

66 Respondeo primo, licere Catholico leuare de sacro fonte baptizatum more Græcorum in eis terris, in quibus licitum est illo modo baptizare; in alijs autem non: quia illud esset peccanti opem ferre, & consentire, quod est peccatum, ad Rom. 1. & cap. 1. de offic. deleg. Secundo, q̄ licet non baptizatus non possit esse patrinus, neque contrahere cognationem spiritualem, vt probat S. Tho. in 4. dist. 42. q. 1. art. 3. hæreticus tamen vel schismaticus baptizatus contrahit illam, si fuerit patrinus, secundum Sylvest. verb. matrimonium 8. q. 7. ver. 12. & Sot. in eod. 4. dist. ead. Tertio,

67 quod licet teneamus Cātholicos posse communicare hæreticis, & schismaticis notorijs, si non fuerint denunciati excommunicati, & vitandi per responsum ad 24. siue 7. quæst. non tamen videtur licere admittere eos in patrinos: quia id esset cooperari eis ad peccatum contra d. cap. 1. ad Rom. 1. & cap. 1. de offic. delegat. non enim licet eis esse patrinos, quamuis cōtrahant cognationem spiritualem, si admissi fuerint: sicut etiam, quamuis valeat matrimonium cōtractum inter hæreticum & Catholicam, peccant tamen contrahendo illud, secundū S. Tho. communiter receptū in 4. dist.

dist.39.q.1.art.1.ad 5.quod ipsum etiam nos diximus in Manuali cap.22. à numero 48.

TRIGESIMA QVAESTIO. An Catholici sacerdotes in locis, vbi non promulgantur bullæ (scientes tamen, vel opinantes de pœna excommunicationis) possint ingredi templa Græcorum, vel Armenorum, & interesse Missis illorum, & reliquis cærimonijs; non quidem vt eas approbent, aut sequantur, sed aut ex necessitate, cum alia templa desunt, aut quando studiose, vt deprehensis eorum erroribus, ac superstitionibus, verius, ac liberius eos reprehendere, & ad sanum dogma Catholicum reducere valeant. Idem quæritur de conuersatione cum eisdem Ruthenis, Armenis, &c. quid sentiendum? de qua & paulo superius facta est mentio.

68 Respondeo primo, q hæc quæstio præsupponit vnum, & quærit aliud. Præsupponit enim, Armenos, & Græcos esse annumerãdos hæreticis: quod tamen non videtur constare, cum appareat ex decreto Eugenij Papæ in Concilio Florentino dictato, eos dedisse obedientiam Romano Pontifici, & fidem Catholicam de Spiritu sancto suscepisse; & in Concilio generali, cui præfuit Innoc. III. dicatur Græcos redijsse ad obedientiam Ecclesiæ Romanæ, vt habetur in cap. licet de baptismo. Secundo, quod præsuppositio, quod aliqui eorum sint hæretici, cauendum est ab eis, sicut ab alijs hæreticis. Quatenus autem cauendum sit ab illis, dictum est supra ad q. 23. & 24. siue 16. & 17.

TRIGESIMA PRIMA. An Rutheni, & Moscouitæ recedentes ab omnibus hæresibus Græcorum, perseuerantes in illorum consuetudinibus, puta in obseruatione ieiuniorum, non his temporibus quibus Ecclesia præcipit, item in sumptione Eucharistiæ in fermẽtato, aut sub vtraque specie, secundum quod illis est concessum in Concilio Florentino, possint tuto, ac sine scandalo Catholicorum admitti ad sacramenta pœnitentiæ & sanctissimæ Communionis ritu Romano; qui postmodum reuertentes ad suos viuunt more Græcorum, vtunturque suis cærimonijs vt prius?

69 Respondeo primo, quod etiam hæc vnum videtur præsupponere, & aliud quærere. Præsupponit enim Moscouitas esse mundos ab omnibus erroribus Græcorum; quod mihi non constat, licet vel audisse gaudeam. Secundo, quod hoc præsuppositio, quod non habent alios errores aliorum hæreticorum, admitti possunt ad pœnitentiam, & alia sacra in terris Catholicorum, licet vtantur in terris suis alijs ieiunijs, & alio modo communicandi, & conficiendi sacramenti concessis eis per antiquissimam consuetudinem, vel priuilegium Apostolicum contra iura humana, quibus introducta sunt multa ieiunia quo ad modum & tempus præsertim, vt diximus in Manuali c.21. nu.12. & etiam ritus communicandi sub vna tantum specie, & consecrandi in azymo, vt satis colligitur ex citatis in eodem Manuali cap.21. nu.37. nam Græcus peccaret consecrando in sua terra in azymo, & Latinus consecrando in sua in fermentato, vt declarat Thom. recept.3.par.q.74.ar.4. & sentit, licet non ita aperte, Panorm. in cap. literas. de celebrat. Missarum.

TRIGESIMA SECVNDA. Vtrum in articulo mortis, etiam si

plene

plene errores ſuos non reuocent, aut aliquid de ſchiſmate retineant, ſi tamen Catholicos accerſant ſacerdotes, & illis confiteantur, & ſacramentis inſtrui petant, ſepulturamque Chriſtianorum Catholicorum poſtulent; à quibus ſacerdotibus abſolui, ſacro oleo vngi, ſepulturaque inter fideles ritu Catholico tradi poſsint: & maxime ſi cõtingat eos citius mori, quam vt inſtrui de his, quæ ad Chriſtianam fidem pertinent, poſsint, aut animi ſui intentionem tum voluntatem promptam declarare?

70 Reſpondeo primo, quod non poſſunt abſolui, neque ad ſepulturam ſacram admitti, neque aliorum ſacramentorum participes fieri, qui explicite in ſpecie, vel ſaltem implicite in genere non recedunt ab omnibus erroribus ſuis, licet recedant à bona eorum parte, & fere ab omnibus: quia impium eſt dimidiam à Deo quem ſperare ſalutem, c. ſunt plures. de pœni. diſt. 3. & cap. defleat. cum glo. de regul. iur. Secundò, quod ſi morbus, vel periculum mortis adeo vrget, vt non poſsit ſpecialiter omnes errores deteſtari, nec de veritate contraria ſpeciatim inſtrui, ſufficit deteſtatio generalis, cum propoſito ſpeciatim deteſtandi, poſtquam fuerit inſtructus: quia licet teneamur aliqua explicite credere; non tamen omnia, vt poſt Tho. 2. 2. q. 2. ar. 8. & alios diximus in Manu. præl. 4. nu. 19. & cap. 11. n. 18.

TRIGESIMA TERTIA. Sint ne cogendi ad reſtitutionem, qui data aliqua ſumma pecuniæ accipiunt fructus alicuius poſſeſsionis, vel in parte, vel in toto ad certum tempus, verbi gratia ad quinque annos? His enim elapſis ſumma reddi debet. Teneri ad reſtitutionem ex eo videntur, quia videntur facere apertam vſuram præfigentes tempus reſtituẽdæ pecuniæ. Non teneri autem, ex eo, quod illi qui ſic pecunias collocant, eſſent vt plurimum contenti, vt illis numquam reſtituatur. Tempus autem potius eſt affixum propter vendentem ſeu cenſus ſeu fructus, vt ſe poſsit poſt tot annos redimere. & ideo vt plurimum addunt in contractibus, quod ſi non ſoluunt, poſt quinquennium, non poſsint ſoluere ante aliud quinquennium, & ſic deinceps. Quare quæritur, an ipſe ſaltem, qui habuit animum numquam repetendi ſummam principalem, poſsit excuſari ab obligatione reſtitutionis.

71 Reſpondeo hanc quæſtionem obſcure proponi, eo quod non exprimitur in ea quo titulo datur illa pecunia, an emptionis, an conductionis, an mutui. Si enim datur in mutuum, clara vſura eſt, c. conſuluit. de vſur. & etiam ſi titulo conductionis; quia illa non patitur vt pretium reddatur conducenti, poſt conductionem perfectam. Si autem detur titulo emptionis, ita quod periculum huius rei pertineat ad dantem pecuniã intra illud quinquennium, & ipſe fiat dominus eius, licet reuocabiliter, licite poſſet dari, ſeruando ea, quæ poſt alios ſeruanda diximus in d. Manual. c. 17. nu. 148. in hęc verba, *Peccat mortaliter, qui emit aliquid cum pacto de retrouendendo ſimulate, animo magis mutuandi, quam emendi, & vſuram committit. Qui autem minoris iuſto pretio, etiam dempta parte, qua illud pactum præfatum diminuit, peccat quidem peccatum iniuſtitiæ, ſed non vſuræ coram Deo; licet aliquando coram hominibus præſumatur vſura, ſecundum omnes*: & alia quæ paulo inferius ſcribentur, memoranda, & quotidiana.

TRI-

Digitized by Google

TRIGESIMAQVARTA. Simili ratione quæritur de pecunijs pupillorum, quæ dantur pro censu annuo, qui vulgo interesse dicitur, præstituto certo tempore restitutioni principalis summæ, vt ex eo censu interim, dum ad ætatem perueniunt, educari, ac sustentari possint, absque diminutione capitalis, vel saltem patrimonium eorum accrescere. Num igitur pro vsuris huiusmodi census reputandi sint, & vtrum ad restitutionem teneantur, & vtrum tutores, an pupilli. Hi enim excusari videntur, quod non modo non consentiant, sed nec quid agatur, sciant: illi vero ex officio tutelæ, quo commodis pupillorum prospicere obligantur; præsertim quod vix alius securior & accommodatior modus augendis, conseruandisque pupillorum bonis absque illorum præiudicio reperiri posse videatur: qui si alias licitus non sit, hoc tamen casu absque peccato admitti posse existimatur ob pupillos, quibus diuinæ humanæque leges fauent. Quæritur itaque, si quis hoc casu, vel alio quouis sibi, aut alijs commodis procurando, pecuniam dederit, & censum acceperit, vbi & leges publicæ, & inueterata consuetudo hæc admittunt, vtrum vsuræ scrupulo conscientia illius sit perstringenda, quæ satisfactio imponenda, & vtrum absoluendus sit, si restituere nolit, aut non possit; aut quæ moderatio adhibenda cum iis, qui multo tempore huiusmodi censibus vsi sunt, & vtuntur?

72. Respondeo, nihil mihi occurrere aptius, quod respondere possim, quam quod in d. scripsi Manuali cap. 17. à nu. 254. in hæc verba. *Notandum autem, quod periculum pecuniæ collatæ vitare potest eam conferens, facta cum socio conuentione, vt se faciat securum, siue (vt aiunt) assecuret, suscipiendo in se periculum eius, constituto ei pretio illo securitatis, quo eum tertius assecuraret, aut vt tanto minus de lucro communi accipiat. Nam qua ratione tertius potest eum assecurare, eadem potest & socius, vt recte Syluest. verb. societas 1. q. 2. dixit. Quæ confirmantur ex eis quæ pridem respondimus Vlisponæ contra quamdam maximi pondera societatem iniquam oblata alia iusta, quæ colligi poterat ex Maiori in 4. lib. sent. dist. 15. q. 49. Caiet. in tom. 1. opusc. tract. 31. respon. 11. & Syluest. verb. societas, q. 1. videlicet quod fierent tres contractus: primus societatis, in quam alius pecuniam, alius operam & industriam conferat: secundus, quo qui operam confert, assecuret alterius sortem iusto pretio accepto, aut altero tanto ex lucro remisso: tertius, vt ad tollendas suspiciones, & molestias rationum, qui operam præstat lucrum incertum lucro aliquo certo redimat, aut vt lucro verisimili, sed incerto tantundem certi retineat. Pro quo facit efficaciter, quod nemo negat, eum qui confert aliquam pecuniam in societatem, posse assecurari de sorte, & de aliqua certa parte lucri ineundo suos contractus assecurationis sortis, & lucri cum tertio; & qua ratione potest inire cum tertio, eadem etiam potest cum socio, cessante omni fraude, & simulatione. Addo, quod possunt fieri eodem tempore, vt monstrat Maior in 4. dist. 15. q. 40. & non solum formaliter, & explicite, sed etiam æquipollenter, & implicite. vt si quis negotiatur, publice protestaretur se paratum ad accipiendam pecuniam à quocumque volente illi conferre illam in societatem cum pacto de assecuratione sortis ad rationem 4. pro centum, & lucri certi 4. pro duodecim incerti lucri. Itaque ex lucro incerto verisimili duodecim ex centum accipiat quatuor pro assecuratione sortis, & quatuor pro certificando lucro duodecim, & consequenter non*

tenetur

teneatur reddere niſi quatuor. Et poſtea alius ſciens hanc proteſtationem confert ei centum, dicens, Ego confero tibi centum in ſocietatem negotiationis cum ſecuritate ſortis, & redemptione lucri incerti, iuxta proteſtationem tuam. Pro qua præter prædicta vrget cap. per veſtras. de donat. inter virum & vxorem. ſic noue inductum: Ibi Papa iubet vt marito vergente ad inopiam deponatur apud aliquem mercatorem, quo ex pacto lucri honeſti onera matrimonij ſuſtentet: & ita intentio eius fuit, vt dos ſalua ſeruaretur; ſiquidem ob hoc iubebat illam à marito auferri: & ita videtur noluiſſe, vt ad lucrum & damnum mercatori traderetur, quod erat eam periculo obijcere: voluit item certum aliquod lucrum inde prouenire ad matrimonij onera ſuſtinenda. At hæc duo fieri non poſſunt ſine aſſecuratione capitalis, & lucri incerti pro certa redemptione. Ergo Papa tacite voluit illa fieri. Facit etiam, quod in multis Galliæ locis, quando in ea prælegebamus, audiuimus, & nunc audimus in aliquot Italiæ partibus & montibus idem ſeruari, quod eccleſiæ, & viduæ, & pupilli more antiquo conſerebant ſuas pecunias, vt quatuor ſecura pro centum ſibi lucrarentur. Quæ conſuetudo defendi nullo modo poteſt per intellectum, quem Io. Andr. & nonnulli alij d. cap. per veſtras aſſignant, ſcilicet quod in fauorem eccleſiarum, viduarum, & pupillorum cum illo lucro mutuari poterat; quæ eſſet vſura, quæ neque etiam ad redimendos captiuos admitti poteſt cap. ſuper eo. de vſur. nec vllo alio modo defendi poteſt, quam dicendo quod exordium cepit ab hoc ſocietatis modo, quo ſit cum ſecuritate, & redemptione prædictis, & continuata fuit vſque ad illud tempus. Ad quod conijciendum facit, quod vix tertiam partem lucri veriſimilis ſibi pro ſua rata regulariter contingentem accipiebant. Nam veriſimile lucrum centum ad minus erat 12. uel 15. & non recipiebant niſi quatuor per centum: quod ſignificat illas reliquas duas partes pro ſecuritate eiuſmodi & redemptione dubij pro certo relinquere. Pro quo etiam facit, quod Caiet. in lib. 17. reſp. 11. reſpon. ſcripſit. Intelligimus tamen hoc, ceſſante omni fraude, & ſimulatione, & ut coram Deo formaliter, aut æquiualenter prædicti tres contractus ueri fiant. De quibus omnibus copioſius ſcripſimus in prædict. comment. cap. 1. 14. quæſt. 3. reſpondendo ad quædam Soti argumenta. Equidem optarem, vt Epiſcopi, uel ſaltem Pontifices max. declarent prædictam conſuetudinem eſſe iuſtam, eo quod præſumendum ſit quod in terris, in quibus à tempore immemoriali illa inoleuit, habuit originem eiuſmodi lucrum, & ita bona conſcientia ſeruari poſſe: monitis præſertim pecuniam deponentibus & depoſitarijs, ut tres prædictos contractus faciant, uel habeant pro factis. Pro quo eſt, quod conſuetudo immemorialis facit præſumi titulum requiſitum ad eius ualorem, cap. ſuper quibuſdam. de uerbor. ſignif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æſti.

73 Hæc ibi: ex quibus colligi poteſt id quod reſpondendum eſt prædictæ quæſtioni. Si enim vſura fuerit commiſſa in caſibus propoſitis, neceſſario reſtituendum eſt etiam à pupillis, qui non peccauerunt, poſtquam ſciuerint per eum modum iniquum ſua bona creuiſſe: nec abſoluendus eſt qui noluerit ſic quæſita reſtituere. Si autem non eſt admiſſa vſura propter huiuſmodi tres contractus expreſſe vel tacite initos, vel probabiliter præſumptos, vt credatur verus intellectus ille, quem noue dedimus prædicto cap. per veſtras. nihil erit reſtituendum, & abſoluendus eſt etiam qui noluerit reſtituere.

Digitized by Google

TRIGESIMAQVINTA. Vtrum omnes vniuersaliter incurrant excommunicationem propter lectos libros prohibitos, etiam illos qui ex professo nihil de religione tractant, cum iis de prohibitione non constiterit: & vtrum à simplici confessario absolui possint; etiam si libros illos tamquam minime periculosos, & sibi ad aliquam artem necessarios retineant?

74 Respondeo primo, eos, de quibus proponitur quæstio, non incurrere excommunicationem, si probabiliter ignorant prædictam prohibitionem retinendi illos libros, per responsum ad primam quæstionem: eos autem, qui eam sciunt, vel scire debent, incurrere illam, nec excusari eo quod expediant eis ad aliquam artem exercendam: quia oportet obedire superioribus, cap. 2. de maio. iuxta bullam Indicis Pij IIII. licet forte possent excusari ea ratione, quod non sit recepta, per responsa ad 5. quæstionem. Secundo, quod non possunt à simplici sacerdote absolui, etiam si eos combusserint, vel tradiderint officio Inquisitionis: quia absolutio eiusmodi excommunicationis est reseruata Papæ per bullam Cœnæ Domini, quam præsuppono ibi esse in hoc receptam.

Aduertendum, quia modo bulla Cœnæ non comprehendit nisi hæreticorum libros hæresim continentes, vel de religione tractantes.

TRIGESIMASEXTA. Simili modo quæritur de ijs, qui absque licentia legunt libros hæreticorum, inter quos versantur studio cognoscendi illorum errores, vt eos lucidius populo explicare, ac refellere valeant: & maxime si illis obtruduntur siue à Catholicis, siue ab hæreticis ipsis: & vtrum loci ordinarij possint dare facultatem legendorum librorum prohibitorum, quibus cum euidenti vtilitate Ecclesiæ id absque periculo concedi possit; an vero pro ea ad Sedem Apostolicam recurrendum. Videtur enim Concilium Tridentinum hanc auctoritatem, quãuis obscurius, Episcopis concedere inter alias facultates generaliter illis cõcessas.

75 Idem quod ad præcedentem respondeo: quamquam sint aliqui qui contra sentiant; sed mihi semper visum est hoc verius, & nullos ordinarios posse facere facultatem in quæstione contentam, nisi ex speciali delegatione Papæ: quia inferior non potest legem superioris tollere, c. cum inferior. de maior. & clemen. ne Romani. de elect. neque absoluere à reseruatis Papæ, c. ad eminentiam. de senten. excom.

TRIGESIMASEPTIMA. Vtrum Episcopus possit dare licẽtiam celebrandi sacrum apud infirmum, non obstante Concilij Triden. sess. 22. decreto adiuncto canonibus. Videtur enim posse; præsertim si ante Concil. habuit hanc potestatem siue ex canone, siue ex consuetudine, quæ olim certa fuit. nam ibi Concilium videtur tantum iubere, vt non fiat id sine vel ordinarij, vel absque Episcopi licentia.

76 Respondeo non posse, si Concil. Trid. in hoc est ibi scitum, & receptum. Tum quia in decretis de obseruandis sess. 22. habetur, quod sancta Synodus decreuit, vt ordinarij locorum curarent, & teuerentur seruare ibi subiecta; quorum vnum est, ne patiantur in domibus priuatis, vel extra ecclesiam, aut oratorium in id dedicatum, celebrari Missam. per quæ verba obliga-

obliganit Epiſcopos ad ſeruãdum illud; quod fruſtraneum eſſet, ſi Epiſcopi id permittere poſſent. Tum quia ante Conciliũ poterant Epiſcopi hanc licentiam dare in ſuis epiſcopatibus, vt notant Io. Andr. Panorm. & communis in c. in his. de priuileg. Francus in c. fin. eod. tit. lib. 6. & ſi id poſſent etiam poſt Concilium facere, fruſtratoria fere eſſet prouiſio ſupradicta Concilij, qualis eſſe nõ debet, c. commiſſa. §. porro. de elect. lib. 6. & l. vitra. §. vbi autem puerilis. C. de bon. quæ liber. Tum quia conſuetudo ita eſt interpretata prædictum Concil. & conſequenter ita ſeruandum, c. cum dilectus. de conſuetud. l. minime. ff. de legibus.

TRIGESIMAOCTAVA. Quid facere debeant, qui peſte infectis debent ſacramenta adminiſtrare, vt poſsint ſanis idem præſtare, ne vel hos inficiant, vel illis viaticum deſit.

77 Reſpõdeo, quod debẽt infirmis, qui ſunt in maiori periculo, ſubuenire, ſanis autem dare licentiam ſumendi ſacramenta ab alijs, arg. c. vbi periculum maius. de elect. lib. 6. cum ſuis concord. & cap. duo mala. 13. diſt. & ſi ipſi voluerint accipere ab eis, qui miniſtrant infectis, & hoc ſuo iure petierint, poterũt etiam miniſtrare illis; præmonitis tamẽ ſe neſcire, an ſint ita infecti, vt poſsint alios inficere, & quod eligant vtrum maluerint.

TRIGESIMANONA. Idem quæritur de ſacerdotibus, qui ad infectos morbis contagioſis vocantur, quibus abſque ſuo periculo miniſtrare non poſsint.

78 Reſpõdeo poſſe iuſte, immo cũ magno merito manere, immo & ingredi ciuitatem infectam ad iuuandos ſpiritualiter, vel corporaliter peſte infectos; licet ad id non teneantur, vt expreſſe determinat Caiet. 2. 2. q. 26. art. 5. vbi etiam tacite determinat alteram partem quęſtionis, videlicet quod non poſſunt fugere illi qui tenentur infectis ſacramenta miniſtrare, ſaltem nõ dimiſsis idoneis vicarijs: quod ſatis videtur colligi ex ipſo S. Tho. ibidem, & ex cap. aduerſitas. 7. q. 1.

QVADRAGESIMA QVAESTIO. Si contingat ſacramentum Euchariſtiæ ad ægros portare per loca, vbi inhoneſtatis periculum propter hæreticos vel alios timetur, an præſtet non portare, an portando diſsimulare, ne inde Catholicis ſcandalum, hæretiois gaudium exoriatur; quorum vtrumque ſępe comprobatũ eſt. Idem & de proceſsionibus cum ſacramento quæritur, num intermitti poſsint, etiam contra inſtituta Eccleſiæ, ob eaſdem cauſas.

79 Reſpondeo, quod ſi viri boni & prudẽtis arbitrio probabiliter timetur dehoneſtatio ſacramenti, & quod non poterit ei à Catholicis reſiſti, iuſte poterunt omitti proceſsiones, & ſacramenti ad infirmos deportationes publicæ: quia licet ex iuſta cauſa contrauenire legi humanæ, vt ſupradictum eſt in reſponſione ad quęſtionem 8. premiſſam: & proceſsiones & deportationes publicæ prædictæ iure humano ſunt inſtitutæ, vt palam eſt.

QVADRAGESIMAPRIMA. Vtrum incidant in bullam Cœnæ Domini iudices ſeculares, qui citatos ad ſe pro decimis iudicant; cum in hoc beneficium præſtent eccleſijs: nam ſi illi recuſauerint iudicare, eccleſiaſticus decimis priuabitur; cum poſtquam iudicium eccleſiaſticis ſit

Digitized by Google

ablatum, rei vt plurimum parum excommunicationes curant, & iudex ſecularis timoratus iudicare nō audet, ne in bullam incidat: vnde videntur etiam hortandi, vt iudicent. Nec videntur obſtare bullæ, cum ipſi non trahant, ſed tractos iudicent.

80 Reſpondeo primo, quod eccleſiaſticus poteſt ſuper decimis adire ſecularem per viam poſſeſſorij, ſeu interdicti retinendæ vel reſtituēdæ poſſeſſionis, iuxta vſum receptum, & ea quæ ſcripſi in d. Manu. c. 27. num. 69. vel per viam innouationis, vt ſignificauit Io. Faber in §. retinendæ. Inſtit. de interdic. Secundo, quod non audeo dicere, poſſe eccleſiaſticos directa via petitori jadire iudices ſeculares ſuper decimis, & alijs ſpiritualibus, quatenus ſpiritualia ſunt, arg. c. bene quidem. 96. diſt. & cap. decernimus. cap. quanto. de iudic. & bullam Cœnæ Domini.

QVADRAGESIMASECVNDA. Quid de illis, qui ſe trahi ad iudices laicos pro decimis patiuntur, incurrunt ne in bullam Cœnæ Domini? Videntur enim non incurrere, cum non illi poteſtatem eccleſijs abſtulerint, ſed legem factam à republica, forte etiam ſpiritualibus conſentientibus, vel ſaltem ob euidens commodum ſuum & eccleſiaſticum non repugnantibus, ſequantur. In bullis vero non videntur excommunicari, niſi qui aliquam habeant iuriſdictionem.

81 Reſpondeo non incidere illos in excommunicationem prædictæ bullæ Cœnæ, ſi trahantur inuiti; incidere autem, ſi trahantur de ſuo conſenſu, conſilio, vel fauore: quoniam non ſolum trahentes, ſed etiam conſilium, vel fauorem in id adhibentes excommunicat prædicta bulla Cœnæ in excommunicatione 14. quæ ponitur in §. excommunicamus omnes, & ſingulos cancellarios.

QVADRAGESIMATERTIA. Idem quæritur & de alijs, qui mere ad forum ſpirituale ſpectant, & tamen malitia hominum ad ſeculare extrahuntur: quod ipſimet eccleſiaſtici, ac ſacerdotes ſequi, ac comprobare coguntur, ſuperiores vero permittere ob ſublatam iuriſdictionem eccleſiaſticam.

82 Reſpondeo idem eſſe dicendum de his, qui trahuntur in alijs ſpiritualibus cauſis, quod in cauſis decimarum: quia prefata excommunicatio 14. expreſſe fertur in trahētes in alijs cauſis ſpiritualibus, & eis annexis, ac in cauſis decimalibus, & beneficialibus, vt palam eſt ex litera.

QVADRAGESIMAQVARTA. Sint ne cogendi domini, ne ſuos ſubditos perſequantur, cum ex eorum pagis alio habitandi gratia tranſmigrant; cum hoc illis lex, & conſuetudo communis permittat: qua etiam lege & cōſuetudine cogunt filios ſubditorum ad idem, vel vt libertatem pecunia emant. Origo autem huius quaſi ſeruitutis eſſe potuit, vel quia olim bello forte capti fuerant, vel quia in principio cum ad eos migrant, non pauca illis donant, vt domum, boues, vaccas, &c. quod etiam nunc obſeruatur: ratione quorum ſciunt ſe, ſuosque ſucceſſores ad manſionem obligari; volenti autem non fit iniuria.

83 Reſpondeo primo, multiplices eſſe colonos, vt glo. magiſtral. declarat in rubr. C. de agricol. & cenſ. lib. 11. quorum quidam ſunt adſcriptitij, qui

qui licet vere sint liberi, sunt tamen fere serui: quia sunt addicti, & adscripti glebæ terræ, quam ipsi, vel eorum maiores acceperunt colendã, quam non licet eis, inuitis dominis, relinquere, de quibus in l. cũ satis. & in l. cum scimus. eod. tit. de agricol. & cens. Quales nulli dicuntur esse in Francia & in Hispanijs; cum tamen sint multi (vt aiunt) in Sabaudia, & alijs prouincijs. Secundo, quod domini terrarum, quibus sunt aliqui coloni adscriptitij, possunt iuste vendicare illos, quocumque iuerint, ad similitudinem seruorum fugitiuorum, per prędictas leges, & alia multa.

QVADRAGESIMAQVINTA. Quod cum à sęcularibus strictissime obseruetur, de quibus quæsitum est; quæritur etiam, num ecclesiastici in bonis suis, quę plurima habent ijsdem iuribus, & consuetudinibus subiecta, possint bona conscientia eodem rigore vti, aut similiter se gerere circa subditos, nec ijsdem emigrandi alio, vel alterius vitæ suscipiendæ facultatem concedere?

84 Respondeo nihil obstare, quo minus ecclesiæ, & ecclesiastici viri eodem iure, quo sęculares, in hac re vti possint; præsertim quod etiam monasteria, & religiosi vbique gentium habeant donatos, & oblatos, qui non sunt vere religiosi, & tamen nequeunt iuste recedere à monasterijs, iuxta ea, quæ legũtur, & notãtur in cap. vt priuilegia. de priuil. & cap. in præsentia. de probat. cum vtrobique & alibi sæpe notatis.

QVADRAGESIMASEXTA. Cum omnes tam ecclesiastici, quam sęculares in regno Poloniæ vno eodemque iure vtantur; & quemadmodum sęculares, ita & ecclesiastici iuxta iuris municipalis, & consuetudinum dispositionem in oppidis, villis, cæterisque possessionibus, quas amplissimas habent, supremam in subditorum suorum vitas, bona, & omnia potestatem habeant absque vlla ad sęculares magistratus appellatione; quæritur, quomodo instruendæ sint hac in parte ecclesiasticæ personæ, ne ob rigoriorẽ, siue per se, siue per alios administrationem, iustitiæque, quæ saltem illis inscijs fieri non potest, executionem, in pœnas canonum, & irregularitates, siue scienter, siue inscienter incurrãt, aut quod sępe fit, absque vlla superiorum animaduersione sustineant.

85 Respondeo primo, quod peccarent huiusmodi ecclesiasticæ personę, quę per semetipsos cognoscerent de criminibus, ob quæ sit imponendæ pœna mortis, vel mutilationis; & fierent irregulares, si per eorum sententiam mors, vel mutilatio membri consequeretur, iuxta c. clericus. & cap. sententiam. ne clerici vel monachi.

Secundo, quod non peccant, immo bene merẽtur de Deo, & de Repub. huiusmodi ecclesiastici, qui per alios suos vicarios generales; vel speciales delegatos cognoscunt de huiusmodi criminibus, & dicendo eis, vt faciant iustitiam; nec vllam ob hoc irregularitatem incurrunt; licet vicarius generalis, vel delegatus particularis sententiam mortis, vel mutilationis ferat, & ex illius executione consequatur mors, vel mutilatio, vt contexit. vtilis cap. Episcopus. eod. tit. lib. 6. habet in hæc verba: *Episcopus, siue quicumque alius prælatus, vel clericus iurisdictionem obtinens temporalem, si homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iurisdictione sua perpetrato, balivo*

ſuo, aut alij cuicunque iniungat, vt ſuper hoc veritatem inquirens iuſtitiæ debitum exequatur, irregularis cenſeri non debet: quamuis ipſe baliuus, vel alius contra malefactores ad pœnam ſanguinis proceſſerit, iuſtitia mediante. Nam licet clericis cauſam ſanguinis agitare non liceat; eas tamen, cum iuriſdictionem obtinent temporalem, debent, & poſſunt metu irregularitatis ceſſante, aliis delegare.

86 Tertio, quod quamuis contextus prædictus habeat non incurrere ipſos irregularitatem, eo quod delegatus ab eis iuſtitia mediante mortem intulerit; idem tamen eſt dicendum, etiam ſi contra iuſtitiam eam pati fecerint, vt adnotauit ibi glo. memorab. & recepta per omnes in verbo iuſtitia. mediante ratione à ſe ibi reddita.

QVADRAGESIMASEPTIMA. Quid dicendũ de illis, qui in perpetuũ vendunt, vel ad tempus ſumpta pecunia cõcedunt poſſeſſiones ſuas hæreticis; à quibus periculũ imminet ſubditis venditis, vel oppignoratis, tum vero eccleſiæ in illis poſſeſſionibus exiſtenti, quæ plerũque ſpoliatur, ac deuaſtatur: interdum vero ab illis, qui ad tempus vſumfructum habẽt, & ſunt hæretici, coloni ad operas diebus feſtis, negligendasque deuotiones ſacrorumque celebrationes coguntur. Vtrum, & quomodo tales ſint abſoluendi; præſertim ſi neceſſitate ſe adductos extrema id feciſſe aſſeuerent; nec alteri, puta Catholico, ſiue venditionem ſiue oppignorationem huiuſmodi, aut locationem facere poſſe oſtendant?

Reſpondeo, quod, vt reſpondi ad 24. ſiue 17. quæſtionem, ſatis defendi poteſt licere Catholico contrahere cum hæretico non denunciato pro ex-
87 communicato, per conſiderationem nouam ibidem relatam. Secundo, quod ſicut non licet concedere, vel dare Iudæis officium, cui aliqua præeminentia ſit annexa, per reſponſa ad quæſt. 23. ſiue 16. ita immo minus eſt danda, vel concedenda hæretico notorio: quia longe peior eſt infidelitas hæreſis, quam Iudaiſmus vel Paganiſmus, vt tradit S. Thom. recep. 2. 2. quæſt. 10. artic. 6.

QVADRAGESIMAOCTAVA. Cum Concil. Triden. ſeſſ. 24. c. 6. abſoluendi ab hæreſi ſolis Epiſcopis, non eorum vicarijs concedat auctoritatem: quęritur, quando eſt raritas Epiſcoporum, & amplisſime patent diœceſes; ita vt ad Epiſcopos reconciliationis cauſa plerique ſaltem commode venire nequeant, multi etiam verecundia ob Epiſcoporum ſenatoriam dignitatem deterreantur; vtrum Epiſcopi poſſint pro vna, vel pluribus vicibus abſoluendi alicui perſonæ ſibi gratæ concedere facultatem ex legitima cauſa, vel non. Item ſi illos vel ęgrotare, vel abeſſe contingat, ita vt per ſe abſoluere non poſſint; num ſubdelegatio illorum vaſeat, necne. An vero huiuſmodi facultas à ſolo Summo Pontifice obtineri debeat pro perſonis aliquot in diœceſi idoneis.

88 Reſpondeo primo, quod prædictum c. 6. ſeſſ. 24. Concil. Trid. de reform. ſolum dat Epiſcopis facultatem abſoluendi à contentis in eo, quo ad forum conſcientiæ tantum; & conſequenter ſi abſoluendus indiget abſolutione in vtroque foro, recurrendum eſt ad Papam, vel Legatum eius, qui habeat ęiuſmodi facultatem abſoluendi in vtroque foro. Secundo, quod Epiſcopus poteſt abſoluere per ſe, vel per alium ſuum ſubditum: quia omnis qui

nis qui habet poteſtatem ordinariam abſoluendi aliquem ex officio, poteſt abſolutionem delegare per c.fin.de off. ord. quod licet ſpecialiter diſponat de abſolutione ab excommunicatione canonis ſiquis ſuadente, ratio tamen huius habet locum in alijs, vt declarat Panorm. & conſequenter idem ius eſſe debet de illis, c.cum dilecto. de confirm. vtil. & l.illud. ff. ad l.Aquil. nec obſtat cap.fin. §.caterum. de off.deleg. quia diſponit de habente poteſtatem ordinariam ex priuilegio, vt glo.ſing. declarauit in d.c. fin.de offic.ordi. quam vtrobique doctores approbant.

89 Tertio, quod non videtur poſſe Epiſcopus conſtituere vicarium, vel delegatum generalem ad abſoluendum hæreticos? tum quia Concilium noluit dare illam facultatem vicario generali: tum quia prædictum c. vlt. (quo nitimur) de offic.ord. non habet eum, cui competit ordinaria poteſtas abſoluendi aliquos in certis caſibus, ex priuilegio poſſe illam generaliter alicui delegare, ita vt habeat poteſtatem abſoluendi pro ſuo arbitrio eos, qui videbuntur ei abſoluendi; ſed tantum quod poteſt delegare abſolutionem in illis caſibus, cum illi occurrerint, & poſſint exercere illum actum abſoluendi de mandato ipſius. inter quæ eſt magna differentia, vt declarat Feli. ibidem.

90 Quarto, quod qui ob verecundiam, vel alia impedimenta, non poſſunt adire Epiſcopum perſonaliter, poſſunt adire per confeſſarios, vel alios, vt de mandato eius abſoluantur per alios.

In his vero quæ S. Inquiſitionis officium vel decretorum ſacri Concilij declarationem concernunt, tutius erit ſuprema Romæ tribunalia conſulere; quorum cenſuræ quæ dicta ſunt ſubijciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Papæ reſponſio, data vt à doctore, aliorum non præiudicat opinioni.*

2 *Papa an reſponderit vt doctor, an vt legislator, primo ex uerbis eſt diiudicandum: quæ ſi non ſufficiunt, recurratur ad alias coniecturas, & ad qualitatem ſub qua fuit interrogatus.*

CONSILIVM II.

QVIBVS ſignis cognoſcitur, an Papa loquatur vt Papa & legislator, an vt doctor?

1 Reſpondeo primo, Iuriſconſultos ad hoc, vt certius reſpondeant, ſpecialius eſſe interrogandos: quia vt ait S.Tho. in prin. 2. 2. ſermones in moralibus eo ſunt veriores, quo ſpecialiores; licet in ſpeculatiuis generaliores ſint veriores ſpecialioribus. & hæc quæſtio adeo generaliter proponitur, vt vix ei ſatisfieri poſsit, niſi bona parte iuris perſpecta.

Secundo, quod gloſſa ſolemnis in c.vt circa. in verbo perpetuo. de elect. lib.6. ponit aliqua ſigna, per quæ cognoſcitur, quis canon dicatur generalis conſtitutionis vim habere: cui parum vel nihil addunt doctores commentantes illud: & multa, quæ ad hoc aliquid faciunt, citat Feli. in c.1. de conſtit. & in c.per tuas. il 2. de ſimon. vbi Innocen. IIII. in ſuo commento

ad finem ait, quod opinio Papæ, quam ponit vt commentator, non præiudicat opinioni alterius doctoris.

3 Tertio, quod forte clarius, & breuius, quam alius aliquis dixerit, dici posset, quod tunc dicitur statuere vt Papa, cum id expresse ait; & tunc vt doctor, quando id exprimit: & quod cum respondet interrogatus vt Papa, videtur respõdere vt Papa; & cum interrogatus vt doctor, videtur respondere vt doctor, etiam si id non exprimat; per illam conclusionem, quæ colligitur ex cap. pastoralis. de exceptio. & ornatur ibidem à Fel. Similiter id quod respondet Papa de iure, respondendo alicui quærenti vel interroganti eum super aliquo dubio iuris, censetur velle vt in similibus casibus idem respondeatur; & quod ex circunstantijs temporis, loci, modi, & causa respondendi, & interrogandi, & scribendi, & dictandi, facile colligi potest in dubio in qua persona loquitur, vel scribit, & melius ex particularibus verbis: nisi cum per illa expresse declaratur mẽs & intentio Papæ. Quare arbitror, q; cum quis super casu occurrenti consuleretur, vel interrogaretur, an illa vel illa dispositio cẽsenda sit facta à Papa, tamquam Papa, vel tamquam doctore, ante omnia circumspicere debet, an per verba dispositionis declaretur expresse, in qua persona id disponit: & si per illa id non declaratur, consideret, an de iure interrogatus vt Papa id fecerit, an interrogatus vt doctor, & vir in illa materia eruditus, ponderatis etiam aliis circunstantiis facile cognoscet quid sit ei probabiliter respondendum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Extrahi equos lex sæcularis prohibens, laicos ligat, prout est recepta. num. 2. clericos autem non. num. 4. & 5.*

2 *Recepta an sit lex in foro conscientiæ, ab vsu doctorum confessariorum, & pœnitentium dignoscitur, ligatque conscientiam, prout in eo foro est recepta.*

2 *Lex sæcularis sub pœna prohibens, aut iubens aliquid antea sub peccato nec iussum, nec prohibitum, non videtur obligare ad peccatum; sed & non recepta, vel solum in parte, non obligat, nisi prout est recepta.*

3 *Lex sæcularis generaliter loquens, si sit rationabilis & fauorabilis, canonibusque non contraria, includit clericos, modo non sit concepta per verba præceptiua, vel prohibitiua, num. 5. nec habeat admixtam pœnam, vel aliter sit eis præiudicialis. num. 5.*

4 *Statutum sæculare prohibens alienare in non subditum, non includit clericum.*

CONSILIVM III.

AN LEX principis sæcularis, quæ prohibet equos extra regnum suũ asportari, obliget in foro conscientiæ clericos extrahẽtes equos suos in suis equitijs genitos?

1 Ad hanc quæstionem respondeo, quod illa semper mihi visa est magna, & quotidiana. Primum quidem ea ratione, quod viderim in regnis Castellæ, vbi est lex huiusmodi ab antiquo instituta, perinde procedi contra cle-

clericos extrahentes huiuſmodi equos,ac contra laicos.

Secundo, quod præſupponit, laicos, qui eos extraxerint, peccare mortaliter : quod numquam mihi fuit ſatis certum propter ea, quæ poſt multas interrogationes huic ſimiles multo tempore factas, & poſt reſponſum ad eas multo tempore dilatum, tandem in noſtro Man.conſ. cap. 23.num. 48.ieci quædam ſeminaria,ex quibus diligens lector ſatis poteſt colligere huiuſmodi quæſtionum deciſionem , licet ipſe iuſta de cauſa expreſſe
2 eas non deciderim. E quibus eſt illud num. 54. quod lex principis ſæcularis prohibens,vel iubens aliquid ſub pœna temporali, nõ videtur ad pœnam æternam obligare , nec conſequenter ad peccatum mortiferum; niſi cum id quod prohibet , vel iubet, per aliam legem naturalem , diuinam, vel humanam eſſet ſub pœna peccati mortiferi prohibitum , vel iuſſum. illud item quod ponitur num. 57. ſcilicet, quod dictum præcedens habet locum etiam cum adiicitur pœna valde grauis , ſcilicet amiſsionis magnorum bonorum, famæ, vel vitæ. & illud quod ponitur num. 59. ſcilicet quod conſuetudo eſt optima legum interpres ; & quod illa videtur ſic interpretata huiuſmodi leges. & illud poſitum nu. 40. & melius repetitum num. 62. nempe,quod lex humana etiam iuſta,ſi non eſt recepta, non obligat;nec etiam ſi eſt recepta,quo ad illud,quo ad quod non eſt recepta: & conſequenter quod licet lex ſit recepta quo ad pœnam temporalem , non tamen obligat quo ad pœnam æternam , ſi non eſt recepta quo ad illam: & quod præfata lex , & huiuſmodi licet ſint receptæ quo ad pœnam temporalem & exteriorem fori exterioris , non tamen videntur receptæ quo ad pœnam interiorem interioris fori , quæ eſt æterna ; quia nec confeſſarii , nec confitentes eruditi conſueuerunt huiuſmodi legum obſeruantiam iniungere , nec accipere in foro interiori , reputantes ſatisfieri legi ſoluendo pœnam temporariam , cum deprehendetur eorum tranſgreſſio.

3 Tertio , quod præſupponit difficultatem illam grandem in multis locis vtriuſque iuris tactam, & tractatam; an & quando leges,ſæculares generaliter iubentes, vel prohibentes aliquid, includant clericos ? vt colligitur ex Panor. in repet.cap. eccleſiæ ſanctæ Mariæ. de conſt. & ex plurimis,quę adiecit Felin.ibidem à num.37. per 20.queſt. & Decius à nu. 24. in qua communis reſolutio habet , quod lex Imperialis generaliter loquens rationabilis, & fauorabilis , cui non contradicunt canones , etiam habet locum in clericis ; ſecus ſi eſt prejudicialis; arg.cap.1. de noui operis nunciat.& cap.ſi in adiutorium.10.diſtinct. & aliorum multorum,quę predicti vbi ſup.citant.

Quarto,quod non eſt facile definire quę lex dicatur fauorabilis,& quæ prejudicialis : quia varii varie id afferunt.

His premiſsis , ad queſtionem reſponderi poteſt primo quidem , quod qui tenuerit laicos prefatam legem tranſgredientes non peccare mortaliter in foro conſcientię iuxta ſupradicta,cogitur dicere parte negatiuam quæſtionis,ſcilicet præfatos clericos non peccare in foro conſcientię , per illam regulam topicam,*Si quod magis videtur ineſſe, & non ineſt,ergo nec id* 1

quod

quod minus. ex authentica multo magis. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & cap. cum in cunctis. de elect.

4 Secundo, quod qui tenuerit prædictam legem eſſe præiudicialem, etiam tenebitur eamdem partem aſſerere iuxta præfatam communem reſolutionem, quæ habet legem Imperatoriam etiam generaliter loquentem, & nullam de clericis ſpecialem mentionem facientem, non includere clericos, ſi eſt præiudicialis.

Tertio, quod etiamſi eſſet fauorabilis, non obligaret eos, attento quod loquitur per verba præceptiua, vel prohibitiua; quoniam etiam ſecundum receptiorem ſententiam lex fæcularis, etiam fauorabilis, & generaliter loquens, non includit clericos, ſi prohibendo vel præcipiendo loquatur; vt poſt alios tradit Decius in præfato nu. 27. inducens ſubtiliter ad id præfatum cap. eccleſia ſanctæ Mariæ.

5 Quarto, quod præfata lex videtur præiudicialis; partim quia eſt pœnalis, & non ſtatuit de contractibus, nec de vltimis voluntatibus, nec de iudicijs: partim quia ſtatuit de delictis, & non de antiquis, ſed de nouis, quę ipſa noue inducit: partim quod nemo (quod ſciam) vocauit legem huiuſmodi fauorabilem: & merito; quia eſt odioſa, & in odium delicti inducta, & ideo reſtringenda, cap. pœnæ. de pœnit. diſt. 1. & l. interpretatione. ff. de pœnis, cum alijs multis: partim quod doctores aſſerentes leges de contractibus diſputantes ſatis poſſe dici fauorabiles, cum aliqua difficultate id aſſerunt, ſignando contrarium dicendum eſſe de legibus diſponentibus de delictis & pœnis eorum.

Quinto, quod ſtatutum prohibens alienare in non ſubditum, non includit clericum, ſecundum Ioannem And. in cap. fin. de immun. eccleſ. lib. 6. quem communiter eſſe receptum probat Fel. vbi ſupr. num. 9. referendo plurimos ei concordantes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter coniuges cõtracto matrimonio facta non ualet, niſi ſit iurata. nu. 10. at conſtitutio dotis & illius augmentum tenet; quia cum fiat ob onera matrimonij, non eſt proprie donatio. nu. 9.*

2 *Domicilium originis non perditur per domicilium habitationis alibi translatum.*

3 *Statutum ciuitatis ligat omnes illius ciues, hoc eſt habentes in ea domicilium; at inibi natos, alibi habentes domicilium, non ligat. nu. 7. 8. & 11.*

4 *Domicilium habitationis in loco poteſt habere filiafamil. nupta ex triplici capite, primo ex domicilio patris, item & mariti, cum quo uiuente decreuit uiuere, ac etiam ex propria perſona conſtituendo in eo uelle degere; quod acquiritur, ſimulac quis etiam filiusfamilias incipit in loco habitare eo animo, ut ultam inibi peragat; hicque animus ad cautelam poteſt explicari coram iudice, vel notario, nu. 8. & eſt principalis, & magis attenditur, quam domicilium originis. num. 5.*

8 *Diœceſis appellatione in dubio venit illa, quæ eſt domicilij. Vnde Florentinus eſt*

proprie

Digitized by Google

proprie is qui habet Florentiæ domicilium : hæcque diœcesis , & non originis exprimitur ex ſtylo Curiæ in ſupplicationibus , quæ Papæ porriguntur . licet improprie quo ad aliquos effectus etiam Florentini dicantur , qui ſola origine Florentini ſunt.num.6. 7. & 12.

13 *Domicilium viri prævalet , & attenditur quo ad effectum repetitionis dotis.*

CONSILIVM IV.

SPOLETI eſt ſtatutum iam pridem receptum, quod pro nulla mulie-re ciuitatis Spoleti,vel eam habitante poſsit dari neque recipi dos ma-joris ſummæ mille florenorum , ſiue quingentorum ducatorum : quod confirmatum eſt à Papa , & munitum pœna excommunicationis latæ ſen-tentiæ. Quo ſtatuto ſtante, quidam Spoletanus origine venit Romam,vbi moratus eſt decem & amplius annis , & conuenit cum alio etiam origine Spoletano, qui venit ad Vrbem ante triennium cum propoſito eam inha-bitandi & conſtituendi domicilium , vt duceret in matrimonium filiam ipſius , quæ manebat Spoleti : quam fecit deduci ad Vrbem, vt in ea con-traheret matrimonium iam conuentum : & abhinc triennio contraxere per verba de præſenti , nulla dote conſtituta expreſſe , ſed nondum con-ſummauerunt;quia pater dicebat videri ſibi quod non poterat conſtitue-re ſuæ filiæ dotem vltra præfatos mille florenos ; gener autem dicebat im-penſas faciendas vxori inhabitaturæ Romæ eſſe longe maiores,quam ſint faciẽdæ Spoleti : & quia ipſe intendebat degere Romæ,non poterat onera præfati matrimonij ex dote tam parua ſuſtentare. Interim præfatus ſpon-ſus emit officium quoddam valoris 4000. ducatorum , vt honeſte degere poſſet in Vrbe; & conſequenter mortuus eſt pater ſponſæ , & legauit filiæ pro dote ſcuta 500. quæ mille florenis æquantur . Gener non eſt ea dote contentus; & ſponſa cognatique eius vellent,ſi liceret,augere dictam do-tem vltra ſummam in prædicto ſtatuto contentam . Quæritur an liceat eis eam augere, & ſponſo illud auctarium recipere?

1 Pro parte negante facit primo , quod non valet donatio facta ab vxore marito,neque econtra facta vxori à marito,conſtante matrimonio,l.1.2. & 3.& l.ſi ſponſus.ff.de donatio. inter virum & vxo.& auctio dotis vide-

2 tur quædam donatio ; ergo ea non licet . Secundo , quod Spoletanus ori-gine habitans Romæ , etiam ſi conſtituat in ea domicilium , non deſinit eſſe Spoletanus origine , nec deſinit habere domicilium originis Spoleti, quia illud eſt immutabile , l. 1. l. municeps. & l. fina. ad municip. Tertio,

3 quod ſtatutum alicuius ciuitatis ligat omnes ciues eius , ſecũdum omnes: at ciues origine ſunt vere ciues,l.ciues facit.C.de incolis.lib.10.ergo præ-fatũ ſtatutũ ligat præfatos cõtrahentes;quia ſunt ciues Spoletani origine.

4 Pro parte autem affirmante facit primo , quod vterque tam ſponſus quam ſponſa ſunt Romani domicilio habitationis : maritus quidem,quia tranſtulit domicilium, quod habebat habitationis Spoleti, Romam, quia venit ad eam animo vitam peragendi in ea,& habet habitationem in ipſa eo animo, & emit officium quatuor mille ducatorum ad peragendam vi-tam in ea,vbi in caſu præſupponitur; ſponſa vero,eo quod ſponte ad man-

datum

datum patris venit ad Vrbem nuptura prefato ſpõſo, prout etiam nupſit, animo vitam peragẽdi cum illo in Vrbe;& ita eſt Romana domicilio tam patris, qui erat domicilio Romanus per decennalem & longiorem habitationem, quæ ad hoc ſufficit iuxta l.2. & 3.C.de incolis, lib.10. quam domicilio mariti, qui iam à triennio habet illud Romæ: tum ex perſona ſua, quæ ſponte iam à triennio cœpit habitare Romæ. & ad contrahẽdum domicilium habitationis in aliquo loco, ſufficit quod in eo incipiat habitare animo vitam in eo peragendi,l.3.adiunct.gloſ. recep.C.de incol.lib.10. etiam ſi ſit filiusfam.l.placet.ff. ad municip.& conſequenter facti ſunt iam exteri & forenſes, quos non ligant ſtatuta municipalia, iuxta legem final. ff. de iuriſd.om. iud. & cap. 1. de conſt. lib. 6.

5 Secundò, quod licet domicilium originis ſit firmius & immutabilius domicilium, tamen habitationis eſt principalius, iuxta gloſ. celebrem in c. ſtatutum. in verb. vnam dictam. de reſcript. lib.6. quæ habet magis attendendum eſſe domicilium habitationis, quam originis.

Tertio, quod gloſ. prætata cum Compoſtel. & Speculatore tenet, per diœceſanum, in dubio intelligendum eſſe diœceſanum domicilij habitationis. Vnde Philippus Franc. colligit illam diœceſim dici propriæ diœceſim alicuius, in qua ille habet domicilium habitationis: & Bart. in tract. repreſa. in 7.q. tenet, repreſalias conceſſas contra Florentinos,non poſſe exequi contra illos qui ſunt origine Florentini, ſed non habitant Florentiæ, nec munera ſubeunt ibi, & ſunt incolæ & municipes alterius ciuitatis. & ſtylus Curiæ habet, vt orator exprimens diœceſim, cuius eſt, exprimat diœceſim vbi habet domicilium, & non diœceſim vbi natus eſt.

6 Quarto, quod contextus expreſſus l. prouinciales.ff. de verb.ſignif.habet, prouinciales dici, qui ſunt incolæ prouinciæ, & non qui ex prouincia ſunt oriundi: ergo non dicentur Spoletani, qui extra Spoletum habent domicilium,& ſunt municipes; quod plane verum eſt ſecundum communem vſum loquendi, vt dicebat Iacob.de Aren. relatus vbi ſupra per Bartolum:quæ ſignificatio eſt attendẽda,l.librorum.9.quod tamen Caſsius.ff. de leg. 3. & regulariter ſic ſumitur. & quamuis illa lex habeat multos intellectus, vt per gloſ. Bar. & Alci. ibidem habetur; genuinus tamen videtur eſſe,quod regulariter,& vt plurimum illi tantum dicuntur prouinciales, vel Florentini, vel Romani, qui habent domicilium habitationis in prouincia,Florentiæ,vel Romæ; licet quo ad aliquos effectus dicantur eſſe ciues locorum, vnde originem trahunt.

Quinto,quod ex parte contraria negante ſequeretur,quod ſi vir & mulier Spoleti nati haberent domicilium habitationis in Hiſpania ante 10. annos contractum, & vellent contrahere matrimonium ibi,ad viuendum ibidem, ſubijcerentur præfato ſtatuto; quod eſt ridiculum.

7 Sexto, & peremptorie, quod ſtatutum Spoleti non poteſt obligare, niſi ſubiectos iuriſdictioni Spoleti: quia cum ſtatuere ſit iuriſdictionis, ſolum obligat eos qui ei ſubiacẽt,l.fin.ff.de iuriſd. om.iud.& cap.2.de conſt.lib.6. At qui nati ſunt Spoleti, & habent domicilium habitationis in Hiſpania, Gallia, vel alia parte Italiæ extra territorium Spoleti, non ſubiacent iuriſdictioni

risdictioni Spoletanæ: ergo statutum Spoletanum non ligat eos. Cum ergo præfati, de quibus quæritur, habeant domicilium Romæ, & sint proprie diœcesis Romanæ, & subicti iurisdictioni Romanæ, & non sint proprie diœcesis Spoletanæ, nec subijciantur iurisdictioni Spoletanæ; consequens profecto est, eos non ligari statuto Spoletano quo ad ea quæ extra Spoletanum territorium faciunt, vel facere prætendunt.

Septimo, quod non est quæstio de dote antehac constituta, sed de dote
8 posthac constituenda, & de auctario eius constituendo. & possunt præfati domini consulentes ad maiorem cautelam protestari se constituisse domicilium suum Romæ, & habere illud Romæ, & si & quatenus opus est nouc constituere illud, volentes in præsentia in ea viuere, & mori: qua protestatione coram notario publico vel iudice facta, postea sine vllo metu præfati statuti & excommunicationis ei adiectæ potest per aliud instrumentum ipsa mulier augere dotem, & ipse vir recipere illud auctarium, tamquam incolæ & municipes Romani, & subiecti legibus & statutis Romanis, quibus non vetatur præfatum auctarium, nec constitutio dotis maioris, quam mille florenum.

9 Non obstant adducta in oppositum. Ad primum enim respondetur primo, concedendo quod regulariter donatio inter virum & vxorem non valet; sed negando quod constitutio dotis vel auctarium eius sit donatio proprie; quoniam fit ob causam dotis, & datur ad sustentanda onera matrimonij: & donatio ob causam, non est proprie donatio, l.1.ff.de donat. quod post alios ab eo citatos tenet & probat Ioan.Lup. in repet.c.per vestras. de donat. inter virum & vxo. limit.2.nu.50. Secundo respondetur, quod licet regulariter non valeat donatio inter virum & vxorem, fallit tamen in constitutione dotis: quia illa potest post contractum matrimonij constitui. argumẽto l.si quis pro.9.si vxor.ff.de donat. inter vir.& vxo. per quam & alia id tenet præfatus Ioan.Lup.vbi supra, limit.5.num.53.

10 Tertio respondetur, quod ad maiorem cautelam iurari potest constitutio dotis vel auctarij eius; per quod iuramentum firmatur & fit valida donatio inter virum & vxorem, argum. cap. si vero. & cap. cum contingat.de iureiur. & cap.quamuis pactum. de pactis, lib.6. & per alia plurima, quæ cumulat præfat.Ioan.Lup.vbi supra, limit.3.num.51.

11 Ad secundum concedimus Spoletanum origine, licet habeat alibi domicilium, dici quidem Spoletanum quo ad aliquos effectus particulares, sed non communiter, præsertim quo ad hoc vt subiaceat iurisdictioni Spoletanæ, & consequenter statuto per illam iurisdictionem facto, de quo effectu in præsenti quæst.agitur.

12 Ad tertium respondetur eo modo quo ad secundum, scilicet quod origo facit quidem ciues quo ad aliquos effectus, sed non quo ad hoc vt sint subiecti iurisdictioni ciuitatis, vbi nati sunt, si habent domicilium habitationis in alijs regnis, vel alia ciuitate, vt domini consulentes habent.

13 Ad quartum respondeo primo, concedendo quod attendendum est domicilium mariti quo ad sciendũ vbi mulier debet exigere dotem; sed negãdo quod in proposita quæstione agatur de exactione dotis: quia immo

agitur

agitur de cõstitutione vel auctione eius. Secundo negando quod domicilium principale dicti consulentis mariti sit Spoleti: quia immo est Romæ, per supradicta. Et ita proculdubio nihil obstat præfatum statutum præfatis dominis consulentibus, quos D.O.M. faciat sibi gratiosos in hoc sæculo, & glorioſos in altero. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio noua non extenditur ad præterita, nisi cum agitur de effectu futuro, qui potest stare sine effectu præterito.*

2 *Indulta de promouendo, à quocumque ante Concilium obtenta, per illud censentur reuocata.*

CONSILIVM V.

QVIDAM ante Concilium Trident. impetrauit rescriptum à Papa assumendi primam tonsuram, & quatuor minores, à quo mallet Antistite; & postquam assumpsit primam tonsuram, superuenit Concilium, quod in sess. 23. c. 8. de reform. statuit, ne quis ordinaretur nisi à proprio Episcopo, vel de cõsensu eius, etiã virtute rescripti generalis, vel specialis. Quæritur an liceat huic accipere quatuor minores absque licentia Episcopi?

Quidam responderunt, quod sic, per dicta Dominici, & relatorum ab
1 eo in cap. 2. nu. 9. de concess. præben. lib. 6. sed nobis, salua eorum pace, videtur contrariũ verius; scilicet quod non potest ordinari virtute prædicti rescripti sine licentia, vel consensu, vel literis commendatitijs sui Episcopi de probitate & moribus: quia licet constitutio noua non extendatur ad præterita regulariter, cap. fin. de constitut. fallit tamen quando agit de effectu futuro, qui stare potest sine effectu præterito, iuxta glossam solemn. & à multis putatam singul. in clemen. vt hi qui. verb. in posterum. de ætate & qualit. & aliam æque solemn. & à multis putatam singul. & recep. in clem. 2. verbo vtetur. de vita & honest. cler. & alia multa, quæ nos adduximus in relect. cap. si quando. de rescript. excep. 21. à num. 40. vbi etiam multa pro contraria parte adducta legi possunt.

SVMMARIVM.

1 *Vtilitas publica iuuanda, & priuatæ præferenda.*

2 *Lex, qua solutio cambij sex menses differtur, est iniqua, & per illam datur occasio vsuras exercendi. num. 4.*

3 *Delinquendi, seu decipiendi materia non danda.*

5 *Lex prohibens præsenti pecunia vendi, iuri naturæ contraria.*

CONSILIVM VI.

AN LICEAT ciuitati Barchinonen. cũ consensu Cæsaraugustæ, & Valentiæ, statuere, quod omnia cambia, quæ fiunt in ea ad ciuitates Cæsaraugustæ, & Valẽtię, vel ab illis ad Barchinonẽsem, censeantur facta cum terminis soluendi infra sex menses à die præsentationis literarũ currẽtes?

1 Re-

Digitized by Google

1 Reſpondeo primo, quod pro parte affirmante facit, quod dicitur à rerum peritis hoc eſſe valde vtile futurum prefatæ Barchinonę,& toti principatui Cathaloniæ; & vtilitas publica reip. iuuanda eſt, immo & præferenda priuatæ. cap.3. de poſtulat. præla. & cap. licet. de regular.

2 Pro parte tamen negante facit primo, quod eſt iniquum, vt ei, qui dedit pecunias Cæſarauguſtæ campſori pro literis cambij Barchinonam, nõ poſsit in ea petere pecunias in eis contentas vſque ad ſex menſes:& quod peregrinum venientem Romam, vel ad alias terras, qui Cæſarauguſtæ dedit pecunias pro literis cambij, oportet manere ſex menſibus Barchinonæ ad recuperandum ſuum viaticum, & perdere opportunitatem ſuorum negotiorum Romæ, vel alibi gerendorum, contra cap.1. de emptio. quatenus probat peregrinos, & iter facientes iuuandos eſſe, & non moleſtandos. Secundo, quod non eſt danda materia delinquendi, & decipiendi alium, l. conueniri.ff. de pact. dota. cap. ex parte.de conſuet. & per huiuſmodi ſtatutum datur campſoribus materia delinquendi, & decipiendi eos, qui tradunt pecunias ſuas in aliqua prædictarum trium ciuitatum pro literis cambij ad aliquam earumdem ciuitatum directis, accipiendo pecunias, & dando literas,per quas is,cui dantur,putat,ſtatim intra paucos dies eas ſoluendas,& differtur ei ſolutio per ſex menſes. Tertio,quod per viam indirectam datur occaſio vſuram exercendi, vendendo merces carius propter ſolutionem dilatam, & emendo vilius propter eam anticipatam. Cæſarauguſtanus enim, vel Valentinus importat merces Barchinonam, & ſciens quod pretium earum non poteſt extrahere à principatu Cathaloniæ, niſi per literas cambij, & quod per huiuſmodi literas non poterit Cæſarauguſtæ,vel Valẽtiæ habere pecunias,niſi poſt ſex menſes à præſentatione literarum,longe carius vendit,quam ſi intra octo dies à præſentatione literarum ſolueretur ei pretium in ſua ciuitate; & contra Barchinonenſis, ſi vilius poterit emere ſoluendo ſtatim venditori,vel dando literas de ſtatim, vel intra octo dies ei ſoluendo in ſua ciuitate.

3

4

5 Quarto, quod videtur contra ius naturale & gentium prohibere, ne quid Barchinonæ præſenti pecunia vendi poſsit, arg. totius tit. de contrahen. emp. & vend. ff. & C. & per prædictum ſtatutum videtur indirecte quadamtenus id fieri, cum non poſsit,vt dixi, habere literas cambij,per quas differtur ſolutio ad ſex menſes. Per quæ non auderem affirmare partem affirmatiuam, neque dicere, quod præfatum ſtatutum ſit vtile Barchinonæ, & principatui prædicto Cathaloniæ: quoniam inducit maiorem victus & veſtitus caritatem, & omnium mercium particulariter pauperibus & tenuibus vendẽdarum: & arbitror magis me Deo,& præfato principatui obſequi reſpondendo hoc, quam contrarium,quod magis voluiſſet D. conſulens, qui magis videtur id deſiderare.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ne in Priores eligantur pluſquam tres de una natione, tenet, ſicut & illud, quod certum genus perſonarum ſolum habilitat, uel inhabilitat ad dignitates & beneficia obtinenda.*

2 *Indi-*

2 *Indigni, vel minus idonei si sint vocati à statuto, vel testatore, loco horum alij possunt eligi.*

3 *Libertatem plenam non tollit omnis restitutio.*

3 *Plena libertas & sufficiens adhuc esse potest, etiam si in aliquo restringatur.*

CONSILIVM VII.

CAPITVLVM Generale cuiusdam ordinis multarum nationũ constituit, ne in Priores monasteriorum eligerentur plures, quam tres de vna natione. Quæritur, an constitutio sit valida.

1 Respondeo, quod sic: tum quia multis de causis potest esse rationabilis, scilicet ne alijs detur causa superbiendi, alijs murmurandi, alijs tribuendi nimium suæ genti, vel nationi: tum quia statutis collegij Bononiæ, & aliorum multorum in Hispania illorum instar factis cauetur, ne ex eadem ciuitate eligantur plures collegæ, & ne ex eadem diœcesi plures, quam duo,&c. Tum quod valet consuetudo, vt Abbas certi monasterij eligatur solum de certo monasterio, c. cum dilectus. de consuetud. Tum quia institui potest, vt beneficium conferatur alicui propinquo patroni illius, iuxta Domin. recep. c. cum in eccles. tua. de præb. lib. 6. num. 5. Tum quod in ecclesia Toletana statutum est, ne fiat beneficiarius eius descendens ex Iudæo, Sarraceno, vel hæretico. Tum denique quod non censetur tolli eligendi libertas, eo quod electio restringatur ad certum genus hominum, vt tradit Panorm. communiter recep. in c. cum terra. num. 4. de elect. & in cap. licet. num. 12. eod. tit. Vnde & Papa de collegio tantum Cardinalium eligitur, & in Hispania non fiunt beneficiarij nisi Hispani, & in Gallia nisi Galli. Tum ob alia, quæ breuitatis causa omitto.

Non obstat, quod prædicta constitutio videtur aliquibus contra bonum publicum; quia immo multis respectibus promouet illud, vt prætactum est.

2 Non obstat, quod prædicta lex videtur cogere ad eligendos indignos; negatur enim illud: quia quando non possent eligi omnes Priores digni de omnibus nationibus, nisi plures quam tres eligerentur de vna, tunc possent eligi plures de illa; quia numquam est eligendus indignus, vt post S. Tho. 2. 2. q. 63. art. 2. diximus in Miscellaneis de oratione Miscella 34. nu. 3. & Sot. lib. 3. q. 6. art. 2. col. 3. de iust. & iure. vbi dixit, quod stante statuto fundationis beneficij, vt conferatur vni ex cognatis suis; si nullus inueniretur idoneus, posset conferri alteri.

3 Non obstat, quod in electionibus debet esse plena libertas eligendi, argumen. cap. 6. de reformatione, sessione 25. Concilij Triden. quia multis modis potest restringi libertas electionis, ita quod maneat tanta, quanta est necessaria ad hoc, vt electio valeat: sicut & in matrimonio carnali contrahendo debet esse plena libertas, potest tamen aliquo modo restringi, remanente ad id necessaria, vt tradit Panorm. vbi supra, & alij alibi. Salua, &c.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Statuta Papalia sunt, quæ Capitulum generale auctoritate Apostolica condidit; vnde nec ipsum, nec illud repræsentans potest ea tollere.*

2 *Sententiam definitiuam non potest reuocare iudex, qui illam tulit, etiam quod sit Capitulum generale, sicut nec alia irreuocabilia tollere potest.*

3 *Capitulum non generale, repræsentans Capitulum generale, habet eandem potestatem, quam habet ipsum Capitulum generale; à quo, si quid iniuste faciat, ad Pontificem, cui immediate subijcitur, recurrendum.*

4 *Capitulum, si is, ad quem spectat, conuocare negligit, ad iuris remedia recurrendū.*

5 *Suspicionis allegatæ causa, non coram ipso iudice allegato suspecto, sed coram electis arbitris est tractanda.*

CONSILIVM VIII.

QVAERITVR primo, an Capitulum repræsentatiuū Capituli generalis possit tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papæ, & si hęc non potest tollere, quæ possit?

Secundo, an Præpositus Capituli repręsentatiui debeat proponere ea quę iuste reuocari possunt?

Tertio, quid remedij adhiberi possit, quando is, ad quem spectat conuocare Capitulum, non vult illud conuocare?

Quarto, coram quo iudice sit tractanda causa suspicionis?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respōdeo primo breuiter, quia non vacat pro dignitate quæstionis eam tractare, quod iuri propius videtur, quod Capitulū repręsentatiuum Capituli generalis non potest tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papæ: quia facta illa sunt facta Papæ; & inferior nō potest tollere facta superioris: & consequenter statuta facta in Capitulis generalibus auctoritate Apostolica, quę potest facere ordo virtute priuilegij, quod ad id habet, non potest tollere Capitulū repręsentatiuum; quia non posset illa tollere etiam Capitulum ipsum generale. is enim, qui facit aliquid auctoritate Papæ, non potest tollere illud auctoritate sua inferiori, per iura, quæ in hoc citat Felin. in c. cum accessissent. de consti. nu. 9. Secundo, quod neque facta irreuocabilia per Capitulum ge-
2 nerale potest reuocare Capitulū repręsentatiuum: qualis est sententia definitiua prolata à Capitulo generali: quia sentētia definitiua est irreuocabilis etiā ab eo qui eam tulit, c. in literis. de off. deleg. & l. iudex. ff. de re iud.
3 cū adnot. eis. Tertio, quod alia reuocabilia, quæ possent reuocari per aliud Capitulum generale, possunt reuocari per Capitulum repręsentatiuum: quia eandem potestatem habet, quam habet generale. et, si male reuocauerit, potest appellari ad Papam, sicut & posset appellari ad eum, si Capitulū generale iniuste reuocaret: quia ambo subijciuntur immediate Papæ.

SECVNDAE quęstionis solutio colligitur ex solutione ad primam; nempe quod Prępositus præfati Capituli repręsentatiui, vel totum Capitulum debet proponere ea, quæ iuste reuocari possunt, licet sint tractata in Capitulis generalibus, non autem alia.

4 AD TERTIAM respondetur, quod possunt & debent fieri ea, quę possunt & debent fieri iure cōmuni, quando is, qui debet vocare Capitulum,

non vult illud vocare: de quo Abb. Panor. in c. nobis. de elect. Feli. in c. cum omnes. de consti. nu. 34. & 35. & in alijs locis per eum allegatis.

5 AD QVARTAM, quod causa suspicionis nõ est tractanda coram iudice recusato, sed coram arbitris electis à partibus, iuxta formam cap. suspicionis. de off. deleg. & cap. ab arbitris. eod. tit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio priuilegij concessi monasterio Vrbis in Cap. Minimorum Auinioni facta, ita intelligenda, vt dicto priuilegio non contradicat. nn. 2.*
2 *Iura iuribus concordanda sunt.*
3 *Lex generalis per specialem illam limitantem limitanda.*
3 *Voluntas disponentis in omni dispositione attendenda.*
4 *Legis verba contra auctoris mentem non sunt interpretanda.*
5 *Nulla sunt, quæ lite pendente, vel parte cuius interest non audita, fiunt. & nu. 9.*
7 *Monasterium S. Trinitatis Minimorum contra suum priuilegium Generali obedire non tenetur.*
7 *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus.*
7 *Regularis contra maioris præcepta prælato obedire non debet.*
7 *Monachus prælato secundum suam regulam præcipienti pareat.*
8 *Regularis à superiore grauatus appellare potest.*
10 *Professus in vno monasterio non potest inre communi à superiore ad aliud inuitus sine culpa & causæ cognitione transferri, volens autem ita demum, si adsit legitimi superioris auctoritas, fallit apud Dominicanos, & alios, quorum religiosi omnes faciunt vnum corpus: quia tunc etiam sine culpa, subsistente causa, potest quis à superiore inuitus, etiam contradicente conuentu, transferri. nu. 11.*
12 *Monachorum & monialium creatio ad prælatum immediatum monasterij cum maiori parte cõuentus iure cõmuni spectat. Vnde solus medius superior alibi professum facere filium alterius monasterij contradicente immediato superiore, & alijs eiusdem monasterij, non potest. nu. 15.*
12 *Episcopus, etiam vt superior, monialem creare non potest.*
13 *Consilium alicuius sequi debet, qui illud requirit vt collega.*
14 *Statutũ cõcedens immediato superiori creationẽ monachorũ ita debet intelligi, vt non excludat mediatum superiorem, ac conuentũ, sed vt simul cum illis creet.*
14 *Statuta & consuetudines iuxta commune ius intelligenda, vel ita vt inquisitum minus potest ab eo recedatur.*

CONSILIVM IX.

EXCELLENTISSIME Domine Doctor, in comitijs generalis Capituli Auinioni celebrati 1578. à fratribus Minimis trium nationum, Italiæ, Hispaniæ, & Galliæ, quæ sequuntur fuerunt ordinata hac forma.

Memores patres, pace & vnione, minima maxima fieri, maxima vero odio & seditione decrescere; placuit tam Italis, quã Hispanis, quo ad officiũ correctoriatus intra prætensa cedere, cum ex Illustriss. & Reuerendiss. Protectore coram patribus declaratum extitit, voluntatem D. Francisci fuisse, quod conuentus Romanus quo ad correctoriatum regatur à fratribus Gallicæ nationis: quod fuit confirmatum eo præsente, totoque Cardinalium Senatu; volunt tamen, quod ad alia omnia sit commu-

nis, &

nis,& fratres mixtim ex omnibus nationibus ſint in illo conuentu, induantur nouitij indifferenter,quarumcumque regionum fuerint.

Priuilegium conuentus S.Trinitatis ſequitur, quod perpetuo vſu fuit receptum à tota Religione, quæ etiam poſtulauit ipſius confirmationem, quæ fuit facta à Iulio III.ad inſtantiam Regis Chriſtianiſſimi Henrici.

Vniuerſis præſentes has literas inſpecturis frater Franciſcus de Paula ordinis fratrũ Minimorũ humilis inſtitutor,ac S.Sedis Apoſtolicæ gratia, & conceſſione, omniũ eremitoriorũ,& locorũ,oratoriorũ,& ſororũ eiuſdẽ ordinis vbicũque cõſtitutorũ,necnon congregationũ fratrũ religioſorũ, & perſonarũ aliarũ ſub regulari obſeruantia in eiſdẽ degentiũ ſuperior,licet immeritus, ac generalis corrector ſalutẽ in Domino: Nos pie cõſiderantes regiã maieſtatẽ Franciæ nobis, & ordini noſtro præfato comparaſſe locũ Conuentus noſtri S.Trinitatis in mõte Pincio in vrbe Romana; & ea propter ad ipſius beneficij per nos accepti memoriam, & ut fratres noſtri ordinis in dicto Conuentu reſidẽtes in diuini cultus perſolutione reddãtur in futurum ſalutis animarũ dictorũ benefactorũ memoriores;uolumus,& ordinamus, quod à modo,& in poſterum d.Conuentus in mõte Pincio in vrbe Romana regatur per fratres Gallicæ nationis,quãdiu inueniãtur,qui inibi reſidere, & cultui diuino inſiſtere voluerint ; ſin autem nulli reperiantur qui inibi reſidere voluerint,quia omnes in Chriſto unanimes eſſe debemus , illud per alios regi , & inhabitari uolumus; pariterque ſi locus ſupportare poterit, ultra quã reperiãtur habitantiũ Gallicæ nationis, alios ſecum aliarum nationum mixtim reſidere uolumus . Datum. &c.

Quæritur primo,vtrũ pẽdente lite,quã nobis mouerãt patres Zeloſi Hiſpaniç,& Italiç ad annullandũ priuilegiũ corã Sanctiſs.Domino 1576.nec dũ lite deciſa potuerint talia ſtatuere in illo Cap. Auinion. quod videtur cõtra priuilegiũ; prẽſertim cũ cõuẽtus Romanus per procuratorẽ nõ cõparuerit, nec vocatus nec auditus fuerit in re tã graui, & ad illũ ſpectãte, in qua ſtatutũ & volũtas S.patris noſtri Franciſci de Paula læditur, maieſtati regiæ iniuria grauis fit,& toti nationi,immo & toti religioni,quę cõfirmationẽ priuilegij poſtulauit à S.S.& obtinuit, graue dãnum infertur.

Secundo, vtrum fratres huius conuentus teneantur Generali obedire prẽcipienti , & facienti ad formam ſtatuti Auinionenſis, præſertim cum à Bercinonenſi Capitulo ſequente fuerit concluſum nulla ſtatuta ante nouem annos non probata ſortiri vim ſtatuti permanentis ; præterea cum ſemper fuerit ab hoc conuentu reclamatum pro grauamine.

Tertio,vtrum non relinqueretur huic conuentui ſua actio in caſu,quod probaretur huiuſmodi conſtitutio in ſequenti Capitulo , vel per appellationem,vel oppoſitionem .

Quarto , vtrum iuxta formam priuilegij , ſi aliqui noſtræ nationis voluerint hic Romæ morari , & compatiatur locus , petita licentia , & non obtenta à Generali,poſsint à correctore recipi pro conuentualibus.

Quinto,vtrum nouitij etiam poſsint indui eiuſdem nationis,modo habeantur ſufficientes,petita licentia,& non obtenta ab ipſo Generali.

Sexto,vtrũ fratres extranei,qui obtrudũtur ab ipſo Generali, vt occupẽt noſtrorũ ſedes,poſſint reculari ad inhabitãdũ,& uotãdũ in electionib.

Septimo, vtrum ipſe Generalis poſſit fratres Gallicæ nationis amouere,vt alios extraneos inducat.

Digitized by Google

Octauo, vtrum ipſi Galli teneantur obedire prȩcipienti cõtra formam priuilegij, quod habent, quamdiu voluerint inhabitare, non accerſitis alijs ad petitionem conuentus.

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpõdeo primo, quod declaratio facta Auinioni, prȩſente Illuſtriſſimo protectore, non eſt contraria priuilegio, nec intentioni Gallicæ gentis, quatenus cõtineat Italos, & Hiſpanos ceſſiſſe iura prætenſa contra priuilegium S. Franciſci; immo eſt eis conſona, & commodiſſima, vt palam eſt. Secundo, quod non eſt etiam contraria, quatenus ſtatutũ fuit, vt illud per correctores gentis Gallicæ regatur, per ea multa, quę nos pridẽ pro illo alleganimus in lite cõtra prædictum mõnaſterium & monachos Gallos mota. Tertio, quod etiã dici poteſt, prędictã declarationẽ nõ eſſe cõtrariã prędicto priuilegio, & intẽtioni Gallicæ gẽtis, quatenus cõtinet, quod ex qualibet alia gẽte poſint in prędicto monaſterio indifferẽter recipi fratres, ſi intelligatur eo modo, quo debet intelligi ſecũdũ limitationẽ, & modificationẽ ipſiuſmet priuilegij S. Fãciſci; ſcilicet, quãdo locus ſupportare poteſt, & nõ reperiãtur alij Gallicę nationis. Nõ enim ſunt cõtraria dicere: homines cuiuſlibet gẽtis habitare poſſunt in hoc oppido, & homines cuiuſlibet alterius gẽtis poſsũt habitare in hoc oppido, quãdo defuerint homines Galli: vtrũq. enim põt eſſe ſimul verũ, quando. ſ. defuerint Galli, qui poſsint, & velint habitare in eo, vt palã eſt.

2 Secundo principaliter dico, quod prædicta declaratio eſt intelligenda modo prædicto, ita vt non contradicat priuilegio. Tum quia expedit iura iuribus concordare, c. cum expediat. de elect. lib. 6. cum ei concord. Tum quia lex generaliter loquens, ſiue prȩcedat, ſiue ſequatur, debet limitari per aliam legẽ illam ſpecialiter limitantẽ. l. in toto. ff. de reg. iur. & cap. generi per ſpeciem derogatur. eo. tit. lib. 6. & late tradit Decius poſt alios in d. regula in toto. & probatur efficaciſſime per duas gloſſas ſolẽnes receptas, quarum altera eſt in l. ſciendum. ff. qui ſatiſd. cog. & altera in authen. offeratur. C. de litis conteſt. quę receptæ ab omnibus aiunt, prędictam authen. quę generaliter diſponit debere actorem prȩſtare fideiuſſores reo, licet ſit poſterior, debere limitari per d. l. ſciendum. quæ habet eum, qui bona immobilia habet, non teneri ad dandum fideiuſſores. Cum ergo prædicta declaratio generaliter dicat, poſſe in prędicto monaſterio aſſumi indifferenter perſonas ex omni natione, limitanda eſt per prædictum priuilegium diſponens, tum id fieri debere, cum locus ſupportare poſsit, & deſint Galli, qui poſsint, & velint ad ſeruiendum prædicto monaſterio aſſumi.

3 Tertio principaliter dico, quod prædicta declaratio limitanda eſſet, vt modo dixi, etiam ſi prędictum priuilegium non ſic limitaſſet. Tum quia in omni diſpoſitione recte intelligenda mens & voluntas diſponentis debet habere primum locum, & illa eam regere debet. l. in conditionibus. ff. de cond. & demon. cum ei concor. Cum ergo palam ſit, mentẽ, & voluntatem S. Franciſci viri gratiſſimi concedentis illud priuilegium prędicto monaſterio fuiſſe ad ſignificandam, & demonſtrandã gratiam, quã ipſe, & ordo ſuus debebant Regi Galliarum, & toti eius regno ob magna beneficia in eo recepta, & ob emptionẽ amiciſſime & gratioſiſſime factã à Rege ipſo loci ad ędificandũ monaſteriũ prædictũ in prędicto Monte Pincio; & acce-

ptatio

ptatio priuilegij ab eodem Rege,& toto ſuo regno facta,& executa tẽpore longiſsimo, & confirmata à fel. recor. Iulio III. & adeo ſolemniter declarata per prędictũ Capitulum generale,præſidente principe illo præcellenti, & Illuſtriſsimo Cardinali Armeniaco primariæ,ac Regum regiæ nobilitatis ornamento,& protectore. Cum ergo inquam palam ſit,mentem,& voluntatem omniũ prædictorum fuiſſe, vt prędictũ monaſterium regeretur, & gubernaretur ſemper, quatenus fieri poſſet, per Gallicæ nationis rectores,& correctores;cõſequens eſt, eorum mentẽ,& volũtatem fuiſſe, vt Gallicæ gentis monachi, & perſonæ fauorabiliter, & amore pręcipuo aſſumerentur,& tractarentur in eo;vt numquam,quoad fieri poſſet, deeſſent, qui poſſent, & vellent recte regere illud ad gloriã Dei, & ſui ordinis, & gentis Gallicæ; & conſequenter, vt in eo inuenirentur tales, qui libentiſsime eligerẽt correctores,& ſuperiores prudentiſsimos gentis Gallicę; cum veriſimile ſit(id quod experientia clare poſtea docuit)fore,vt alienarum gentium monachi ægre, & fere coacte eligerẽt correctores Gallicos; cum ob peccata fragilitatis humanæ etiã in ſocietatibus eorum, qui religioni addicti ſunt, non deſint aliquot ſeminantes odia, & inuidiam inter diuerſarum,immo & earũdem gentium perſonas. Tum quia prædicta declaratio, quatenus habet aſſumi poſſe monachos in prædicto monaſterio ex alijs gentibus, intelligenda eſt,quando cõmode, & ſalua dignitate fieri poteſt.l.nepos Proculo.ff.de verb.ſign.& cap.vt faciat.22.q.2.cum ei concord.At non poſt cõmode,& ſalua dignitate monaſterij prædicti, & priuilegij,& omnium prædictorum, qui confirmauerunt, & declarauerũt illud, fieri, vt omni tempore poſsint aſſumi in eo monaſterio alienarũ gentium perſonæ: quoniam alioquin paruo tempore contingeret quod nulli Galli eſſent ibi;quod eſt contra mentem,& voluntatem ſancti Franciſci,& aliorum prædictorum omnium, qui conceſſerunt,fouerunt, & declarauerunt prædictum priuilegium. Ergo dicendum eſt id fieri poſſe, niſi quando locus ſupportauerit, & non inuenientur Galli, qui velint, & poſsint ibi ſeruire Deo. Tum quia puerile profecto,& paruæ prudentiæ virorum fuiſſet, velle vt aliquod monaſterium per vnius ſolius gentis & nationis viros gubernaretur; & non præuidere, quod conceſſa facultate aſſumendi monachos ex omni gente,omni tempore non poſſet obſeruari, quod ipſi volunt. Quare aut dicendum eſt prædictum ſanctum Franciſcum, omnium conſenſu prudentiſsimum virum, & omnes,qui prædicto priuilegio fauerunt, fuiſſe paruæ prudentiæ, & puerilis iudicij: quod eſt abſurdum, & ita non dicendum,l.nam quod abſurdum.ff.de bonis libert. Aut certe dicendum eſt prædictam declarationem, quatenus habet, ex omni gente indifferenter aſſumi poſſe monachos in prædicto monaſterio, intelligendam eſſe, quando locus ſupportaret, & deeſſent ex gẽte Gallica, qui aſſumi
4 vellent, & poſſent. Tum quia ita debent interpretari verba legis, & diſpoſitio illius, vt eorum interpretatio non nitatur contra mentem eius, & auctoris ipſius, iuxta illam regulam penult. de regul. iur.lib.6. *Certum eſt, quod is committit in legem, qui uerba legis complectens, contra legis nititur uoluntatem.* quæ regula decerpta fuit ex l.non dubium, C. de legib.&

Digitized by Google

palam eſt,quod qui declarationem prędictam Capituli Auinionen.ita intelligeret,vt omni tempore poſſent indifferenter aſſumi de omni natione monachi, interpretaretur verba declarationis contra mentem & voluntatem prædicti priuilegij,& auctoris eius, & omnium,qui illud confirmauerunt,approbauerunt,& fouerunt.Quod etiam eſſet contra c.Marchion. 1.quæſt.1.in illis verbis: *Nec putemus in verbis ſolum ſcripturarum eſſe Euangelium, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum foliis, ſed in radice rationis.*

5 Quarto principaliter dico, quod prædicta declaratio Auinionis ſic, vt dicitur ab aliquibus, ſed praue, intellecta,vt omni caſu, & tempore poſſint,& debeant ex omni natione aſſumi monachi,ſicut ex natione Gallica, & eos qui aſſumpti ſunt in illud, poſſe dimitti ad alios conuentus, & loco illorum aſſumi ex alijs nationibus, perinde ac in alijs conuentibus eiuſdem ordinis,eſt contrariſsima priuilegio S.Franciſci, & omnibus præcitatis, immo & ipſi Capitulo Auinionen. quatenus Itali, & Hiſpani in eo ceſſerunt iuribus ab eis male antea prætenſis contra prædicta: quoniam palam eſt eos eadem ipſa iura,quæ nunc intendunt,tunc prętendiſſe:& ita iudicandum eſt illa iam ceſſa eſſe, & ſublata in prædicto Capit. & eos ab eis iam diſceſsiſſe ibidem,& vereri debere ea iterum nunc non ſine pudore replicare. cui conſequens eſt,prædictam declarationem, in hoc reprobo ſenſu acceptam, eſſe ipſo iure nullam. Tum quia lite pendente facta eſſet, contra rubricam, vt lite pendente nihil innouetur. Tum quia eſſet facta contra partem inauditam, cum ad id non fuiſſet vocatum monaſterium;quod fieri non potuit.c.1.de cauſa poſſeſſ.& propr.ibi, *contra partem inauditam nihil poſſumus definire*. Tum quia Regis Franciæ,& totius regni, & maieſtatis eorum plurimum intereſt,vt prædictum priuilegium,& prędicta declaratio intelligantur recte, & ſancte eo modo, quo intelligenda eſſe ſupra diximus; & conſequenter non poſſet prædicta declaratio praue intellecta eis præiudicare: quia res inter alios acta alijs non præiudicat. l.2.C.quibus res iud.non nocet.

6 Quinto, quod,vt nos in præcedenti eademque lata informatione diximus,non ſolum ordini prædicto, ſed etiam ſanctæ Sedi Apoſt.Romanæ, & Regi, & toti regno Franciæ, & glorioſæ ciuitati Romanæ, & deuotioni omnium Chriſti fidelium magnum refugium, & aſylum eſt, vt prædictum monaſterium in dies magis ac magis augeatur, & decoretur Gallicanis muneribus, & fauoribus, vti quotidie decoratur; quo religio Chriſtiana Italorum, & Gallorum Romæ coniunctiore, & fortiore fœdere vnita totum orbem Chriſtianum inuitet, & contineat, ac quadamtenus cogat ad perſeuerādum in eadem veriſsima, eademque firmiſsima fide Catholica.

7 AD SECVNDAM colligitur reſpōſio ex reſponſione ad primam, ſcilicet prædictum monaſterium,& correctorem, ac conuentum eius non teneri ad obediendum Generali, qui aliquid contra prædicta præceperit. Tum quia oportet magis obedire Deo,quam hominibus.Act.5.& cap. Iulianus. & cap.reſiſtit.11.q.3. Tum quia S.Thom. recept. ab omnibus concludit in 2.2.q.104.ar.5.non eſſe à monachis obediendum Prælato in omnibus,

nibus,ſed ſolum in ijs,quorum contrarium non præcipit qui maior eſt eo, ſcilicet Deus, & iuſtitia eius, & in eis, in quibus habet poteſtatem præcipiendi ſecundum ſuam regulam. at Generalis præcipiens cõtra prædicta, præcipit contra ea,quæ præcipit Deus,& iuſtitia eius, & extra ea quæ ſibi
8 ſunt ſubiecta;& ideo non eſt obediendum ei, ſed modeſte appellandum, & eo modo,quo religioſi grauati poſſunt,& debent appellare, & adire ſuperiorem, vt ab eo degrauentur; per quam appellationem, & per iuridicam ſuperioris aditionem ſuſpendentur ſententiæ, & cenſuræ Generalis, quas auſus fuerit cõtra ius proferre, vt nos tradimus in comm.de reg.cap.non dicatis.nu.62.& latius in cap.nullum. nu.51. vbi efficaciter probamus religioſos appellare poſſe ab omni ſententia iniuſta ſuperioris, etiam à lata ſuper correctione,ſi modum excedat;& ſuperiorem,qui non admittit appellationem, eſſe caſtigandum; & alia id genus multa de appellatione religioſorum.

9 AD TERTIAM reſpondetur id, quod reſponſum eſt ad ſecundam, ſcilicet,quod per prædictam declarationem bene intellectam nihil detrahitur priuilegio: & quatenus per eam male intellectam detraheretur aliquid,poſſet annihilari,& annullari per vias nullitatum ſupradictarum reſultantium ex eo,quod facta fuit lite pendente,& monaſterio inaudito, & Rege,ac regno,quorum multum intereſt, nullatenus vocatis.

10 AD QVARTAM reſpondeo, quod hoc monaſterium non poteſt recipere monachos eiuſdem ordinis in alijs monaſterijs profeſſos,& filios eorum factos pro conuentualibus filijs huius monaſterij ſine auctoritate legitimi ſuperioris.Tum per notata in c.fi.de regular. Tum quia,ſicut iure communi antiquo monachus profeſſus in vno monaſterio, & filius eius per profeſsionem factus non poteſt cogi, vt contra voluntatem ſuã tranſeat ad aliud monaſterium etiam eiuſdem ordinis ſine culpa, & cauſæ cognitione, vt tradimus late in comm.de regul.ſuper c.ſtatuimus.nu.22.ita eadem ratione non poterit recipi etiam volens pro filio, & conuentuali alterius monaſterij eiuſdem ordinis ſine auctoritate legitima:quia correlatiuorum eadem eſt ratio.c.ſciendum.6.q.1. Dixi,ſolo iure communi at-
11 tento:quia iure ſpeciali Dominicanorum, vt puto, recepto ab alijs religioſis, poteſt Generalis, vel Prouincialis religioſorum facientium vnum corpus, transferre ſuum ſubditum ad aliud monaſterium eiuſdem corporis ſine culpa,ſubſiſtente tamen rationabili cauſa, vt late tradimus nos in prędicto comm.de reg.ſuper c.ſtatuimus.num.22. & conſequenter in hoc ordine Minimorum,qui omnes, vt aiunt, faciũt vnum corpus,poſſet Generalis ſine culpa ex aliqua magna iuſta cauſa transferre vnũ monachum ſibi ſubditum ad aliud monaſterium eiuſdem ordinis, etiam cõtra voluntatem ſuã,& ſui monaſterij,ſicut Generalis Dominicanorum;ſed ſi abſque rationabili cauſa id faceret,poſſet appellari. Ex quo infertur, quod ſi Generalis huius ordinis Minimorum vellet aliquos Gallos trãsferre ex hoc monaſterio in aliud etiam eiuſdẽ ordinis ſine iuſta culpa,& legitima cauſæ cognitione,poſſent contradicere,& etiã corrector,& cõuentus eorum, ne id faceret;& ſi ad faciendũ pergeret,appellare,adiecta cauſa appellandi,quod

di, quod id faceret ad minuendam auctoritatem correctoris, & cõuentus, & ad hoc, vt non inuenirentur idonei correctores, & fratres ex natione Gallicana ad defendẽdum priuilegium prędictũ, & vnitatem, & honorem huius monaſterij, & Regis, ac regni Galliarum, & totius Gallicæ nationis.

12 AD QVINTAM reſpondeo, quod cõmunis obſeruantia omnium religionum, quas ego ętate mea tractaui, habet, vt pręlati immediati conuentumm particularium cũ maiore parte eorum recipiãt monachos nouitios, & induant eos habitum religionis, iuxta gloſ. c. fina. de regul. lib. 6. verbo pertineat. quam ibi ſequuntur Arch. & Io. And. Lap. Anch. Domi. & Phil. Franc. ante quos omnes dicit ibi Ioan. Mona. quod iure communi creatio monachorũ pertinet ad Abbatem, & conuentum: quem etiam ibi ſequitur Phil. Prob. & etiam prędictus Lap. alleg. 32. dicens per hoc, quod creatio monialium pertinet ad Abbatiſſam, & conuentũ monialium: adeo quod Epiſcopus, etiam ſi ſit ſuperior earũ, non poteſt creare, neque pręcipere Abbatiſſæ, & conuentui, vt recipiant aliquam monialem: in tantum quod poſſent appellare ab illo iuſte, ſi id eis pręciperet. & idẽ tenet Cald. conſ. 16. titu. de regul. allegando in id prędictum Ioan. Monach. & etiam in conſ. 3. de ſent. excom. Idem tenet Arch. Card. à Tur. crem. in c. fin. 16. q. 7. Pro qua concluſione optime facit c. cum eccleſia Vulterana. de elect. quatenus ibi Papa declarat nullam iniuriam feciſſe canonicos Epiſcopo, eo quod noluerunt recipere canonicos ab eo ſolo creatos; ea ratione, quod, qui iure ſuo vtitur, nulli facit iniuriam. Facit etiam c. 1. de elect. quatenus probat, in eccleſia collegiata electionẽ prælati ad ſolum Capitulum pertinere, & cap. 1. de his quę fiunt à pręlatis. quatenus habet, alienationem rei eccleſiæ ſine collaudatione Capituli eſſe irritam; immo & cap. ea noſcitur. eod. tit. quatenus habet, præſentationem beneficiorũ ad monaſteriũ pertinentem faciẽdam eſſe à prelato, & conuentu ipſius. Omnium tamen firmamentorum neruoſiſsimum eſt prædictũ c. vlt. 16. q. 7. quod expreſſe habet non poſſe Abbatem creare fratres monachos, ſine conſenſu fratrum. Non obſtat quod Panor. in d. c. cum eccleſia Vulterana. ſentiat contrariũ. Tum quia ait conſuetudinem, & priuilegium, ſiqua ſunt, eſſe in primis obſeruanda: & prędictum monaſteriũ Romanum eſt in poſſeſsione ſeruandi communem opinionem. Tum quia ipſemet Panor. tenet, quod hanc creationem debet facere cum cõſilio conuentus: & quando datur alicui poteſtas à lege limitando eam à principio, eam exercere debet cũ illa limitatione, vt tenet ipſemet Panor. quẽ ſequitur ibi Feli. in c. ex parte. de cõſtit.

13 nu. 5. Tum quia Bar. cõmuniter recep. tenet in l. 1. §. ſi plures. nu. 7. de exercit. actio. quod non ſolum eſt requirendum conſilium, ſed etiam ſequendum illud, quando eſt requirendum ab alio tamquam à collega, & à participe officij: vt in caſu propoſito lex dat poteſtatem creandi prælato cum conſilio conuentus, tamquam cũ collega, & participe officij, qualis eſt in expediendis omnibus pręcipuis ſecundum omnes. & conſequenter etiam Panor. tenetur confiteri creationẽ monachorum iure cõmuni ſpectare ad pręlatũ, & conuentũ, & quod non poteſt alter ſine alterius conſenſu creare, ſaltẽ ad effectum obligãdi monaſteriũ ad illum retinendum, & alendũ.

Non

Digitized by Google

14 Non obſtat etiam conſtitutio quędam prędicti ordinis Minimorum, quę videtur prędictam creationem cõcedere Vigili, Prouinciali, vel Generali. Tum quia eſt contraria iuri communi, intelligendo quod ſoli prędicti ſine conſenſu & conſilio conuentuum poſsint eligere: & non potuit collector capitulorum regulę conſtituere aliquid contra ius cõmune, iuxta c. quod ſuper his. de maior. & obed. Tum quia poteſt intelligi, & verificari in conuentibus aliis ab hoc Romano, ea ratione, quod hoc nõ ſubeſt vlli Prouinciali, vt in facto proponitur. Tum quia ſtatuta etiam confirmata à Papa, & conſuetudines etiam prędictæ, ſunt intelligenda, vt ſint cõformia iuri communi, vel quam minime diſtent ab eo, c. cum dilectus. de conſuetud. & prędicta cõſtitutio poteſt recte ac plane intelligi, & ſeruari ſine vlla violatione iuris communis, intelligendo quod prędicti Vigil, Prouincialis, & Generalis poſsint intereſſe creationi monachorum cum correctore, & conuentu; hoc enim modo intellecta parũ contrariatur iuri communi, vt palam eſt. Tum quia abſurdum eſt, & ideo non dicendum, l. nam quod abſurdum. ff. de bonis libert. immo & indecorum ordini adeo Illuſtriſsimo, vt ſoli Vigiles, vel ſoli Prouinciales forte iuuenes, & nõ adeo forte moribus, & prudentia probati, creent quos, & quot volent monachos in monaſterijs, refragantibus correctoribus, & cõuentibus eorum, in quibus multi ſenes, & graues, & multi eruditi, ſapientes, prudẽtes, & experti inueniuntur, qui longe melius nouerunt quid conueniat ſuis cõuentibus augendis, honorandis, decorandis, & Deo & populo placidiora faciendis.

15 AD SEXTAM reſpondetur, quod non poteſt Generalis ſolus recipere pro conuentualibus & filijs huius monaſterij alios monachos etiam eiuſdem ordinis in alijs monaſterijs profeſſos, nolentibus correctore, & maiore parte conuentus huius monaſterij, vt ex reſponſione ad quintam queſtionem colligitur; quia nec iure communi, nec ſpeciali prędictæ conſtitutionis recte intellectę id facere poteſt, vt ibidem dictum eſt.

AD SEPTIMAM colligitur reſponſio ex reſponſis ad duas prędictas, ſcilicet, quod nõ poteſt Generalis amouere, nec trãsferre monachos Gallicę nationis in alia monaſteria ſine iuſta culpa, vel maxima cauſa, contra volũtatẽ eorũ, vel correctoris, & cõuentus; & volenti id facere contradicere poſſent, & appellare, vt diximus ſupra in reſpõſo ad quartã queſtionẽ.

AD OCTAVAM etiam colligitur reſponſio ex reſponſione ad quartam queſtionem.

SVMMARIVM.

1 *Regulares exẽpti ſolemnizãtes matrimonia ſine licẽtia parochi, non ſolum incidũt in excõmunicationẽ cõtra ipſos per clementinã 1. de priuileg. ſed etiã in ſuſpẽſionem generaliter contra omnes ſacerdotes per ſacrum Conc. Trid. latã. & n. 3.*

1 *Lex netus ſtat, niſi in quãtũ per nouã ab ea receditur, vel tollitur, uel ei cõtrariatur.*

2 *Pœna uni facto impoſita per legem antiquam, non tollitur per aliam pœnam eidem facto impoſitam per legem nouam; niſi aliter appareat mentem legis nouæ fuiſſe eam tollere; ut præſumitur, quando ſtatuentes per ſtatutum illum imponunt pœnã, & præſertim dũ exigunt à poteſtate ut imponantur pœnæ ſtatutarie, n. 4.*

5 *Pœna*

5 *Pœnæ plures si reperiantur contra eumdem statutæ delictum; vtique si sint imponendæ, vna tantum, quam iudex elegerit, est subeunda: at si sint impositæ ipso iure incurrendæ, vtraque incurritur: adeo vt pro eodem facto secundum glos. duplex incurratur excommunicatio, num. 1.*

CONSILIVM X.

QVAERITVR, an pœna excommunicationis ipso iure imposita religioso matrimonium solemnizanti sine licentia parochi per clem. 1. de priuileg. sit sublata per pœnam suspensionis introductam per Concil. Trident. cap. 1. de reformat. matr. sess. 24. contra sacerdotem regularem, vel sæcularem, qui alterius parochi sponsos sine illorum parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere ausus sit.

Quæstio hæc materiam habet in multis locis tactam, & in raris vel for-
1 te nullis satis resolutam; videtur tamen negatiue resoluenda. Primo quidem, quod à lege antiqua non est recedendum, nisi quatenus per nouam reperitur recessum, l. præcipimus. C. de appell. cum suis concord. & prædictam Concil. nullatenus recedit à d. clem. 1. Secundo, quod posteriores leges non tollunt priores, nisi eas expresse tollant, vel eis sint contrariæ, c. 1. de const. lib. 6. & præd. cap. 1. non est contra præd. clem. Tertio, quod nouæ actionis inductio non tollit veterem, l. quoties. ff. de action. & oblig. per quam dixit Imol. relat. à Domin. in c. eos. de tempor. ordin. lib. 6. quod pœna à vetere lege imposita non tollitur regulariter per alteram pœnam, à noua lege impositam. Quarto, quod sententia excommunicationis lata per Alex. in c. ita quorumdam. de Iudæ. non censetur fuisse sublata, sed potius duplicata per Clementem in c. quod olim. de Iudç. vt sensit glo. ipsius in verb. supponimus. quatenus ait, eiusmodi deferentes arma Sarracenis duplici excommunicatione esse excommunicatos, illa videlicet, quam tulit olim Alex. in d. c. ita quorumdam. & Clemens per d. c. quod olim. ex qua glos. infert Ioan. ab Ana. esse verum, quod ait Bart. in l. 1. ff. de vi bo-
2 no. rap. videlicet, quod lex noua inducens vnam pœnam, non tollit alteram per veterem impositam. quod etiam Felin. non citato Anania ibidē tenet, & affirmat, limitans hoc non procedere quando de mente legem nouam ferentis apparet, quod voluit eam tollere, iux. Dom. in d. c. eos.
3 Quinto, quod nulla verba præd. c. 1. significant expresse, nec tacite voluisse Concilium tollere pœnam impositam à d. clem. immo sunt complura, quæ significant contrarium. In primis quidem, quod præd. clem. contra solos religiosos hoc statuit, illud autem c. 1. etiam contra sacerdotes sæculares, contra quos non debuit imponi tanta pœna, quanta contra religiosos. Tum quia maior inconuenientia consequi posset excommunicationem parochorum, & aliquorum magnorum plebanorū, quam excommunicationem religiosorum, præsertim simplicium, vt palam est. Tum quia vt plurimum religiosi sunt exempti, & canones grauius puniunt eos in eiusmodi rebus excedentes, quam non exemptos, iux. Ioan. Monach. & communem in cap. 1. cum glos. verb. ingressum. de priuil. lib. 6. quæ habet pœnam suspensionis illius cap. contra celebrantem coram excommuni-

Digitized by Google

municato non habere locum, si celebrans non est exemptus.

4 Non obstant illa multa, quæ post alios adducit Dec. in cap. de causis. de officio deleg. quibus concludit, per statutum ciuitatis, quo imponitur pro aliquo delicto noua pœna, videri tolli pœnam à iure cõmuni impositam: quod etsi multi non satis aduertant, ratio est, quia videtur de mente statuentium esse illud. Tum quia ciuitates, quæ possunt recedere per particularia statuta à iure communi quo ad se, iuxt. l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. facientes talia, videntur limitare ius commune quo ad se. Tum quia communiter faciunt quod potestates iurent seruare sua statuta, & communiter quod imponant pœnas ab eis statutas: quia cum possint imponere duas diuersas, censentur tollere pœnam iuris communis. Non obstat

5 etiam dicere, quod tam Bart. quam Panor. & alii fere omnes tenent, quod licet duæ pœnæ sint statutæ ab vna, vel à duabus legibus, iudex, qui vna earum reum punierit, non potest eum alia punire: quia hoc verum est in pœnis, quæ sunt imponendæ à iudice, non autem in his, quæ imponuntur à iure: quia vtraque punitur, vt præd. Anan. quem nos iampridem retulimus, & secuti fuimus in repet. d. c. ita quorumdam. de Iudæis. singulariter colligit ex prædicta glos. d. c. quod olim. in hæc fere verba, *Illud Bart. in l. 1. ff. de vi bono. rapto. scilicet punitum à iudice pœna vnius legis prioris vel posterioris, non posse puniri pœna alterius, limitandum est quo ad pœnas per sententiam iudicis infligendas, non quo ad alias ipso iure impositas.* Cum ergo tam suspensio prædicti cap. Concil. Trident. quam prædicta excommunicatio præd. clem. ipso iure incurrantur, nihil inconuenit, vt idem regularis incurrat eas ambas. &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiarum Pij IV. & V. constitutiones odiosæ sunt pœnales, & restringendæ, nec ad pensiones extendendæ. num. 7. modo non dentur in titulum. num. 8.*

1 *Lex omnis censeri debet odiosa, & restringenda, quæ in odium aliquorum, uel alicuius res facta est principaliter, item & facta ad arcendum dolum. num. 3. sicut & pœnalis uel exorbitans à communibus iuris regulis, num. 4. & 6. nec desinit esse talis, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius, num. 2. & publicam utilitatem, num. 5. secus si immediate uel principaliter respiceret publicam vtilitatem; quia tunc esset fauorabilis, num. 6.*

4 *Exorbitantes sunt constitutiones per Pium IV. & V. contra confidentiarios latæ, cum multa à communibus iuris regulis tam circa pœnas, quam modum probandi, inducant, & num. 6.*

7 *Pensio quædam res temporalis est, & quæ in odiosis non uenit appellatione beneficij, nisi agatur de illis quæ dantur in titulum uacabilem, & impetrabilem. nu. 8.*

CONSILIVM XI.

AN BVLLAE Pij IIII. & V. super confidentijs censeantur odiosæ, an fauorabiles?

1 Respondeo, quod debent censeri odiosæ, & restringendæ. Primo quidem, quod

quod lex facta in odium aliquorum, vel alicuius rei, censenda est odiosa, & restringenda, l. qui exceptionem. ff. de cond. indeb. quæ probat, quod Senatusconsult. ad Maced. quod inducit exceptionem pro filiisfam. ad arcendum dolum fœneratorum, & votum captandæ mortis alienæ, vt habet l. 1. ff. ad Maced. est odiosum, & ideo restringendum; adeo vt tutus eius exceptione, si soluat, non repetat; licet regulariter tutus exceptione perpetua repetat solutum, toto tit. de condict. indeb. & præfatæ constitutiones fuerunt latæ ad excludendum & arcendum dolos, & fraudes, & vota captandæ mortis alienæ, quæ inducebantur per confidentias beneficiales illicitas: & constat præfatas constitutiones fuisse factas principaliter in odium simoniæ, & simoniacorum, & ad exterminandum illam & illos ab Ecclesia, vt colligitur ex bulla Pij IIII. in multis locis, vt ibi: *pactiones illicitæ, &c.* quę verba significant Pium IIII. motum fuisse ad edendam præfatam constitutionem contra confidentiam beneficialem ob odium, quo erat in illã; eo quod esset delictum & crimen dignũ, quod odio haberetur, & expelleretur ab Ecclesia tamquam pestis, quę suo contagio multos inficiebat: quod ipsum etiam colligitur ex constitutione Pij V. ex illis verbis proœmij, quibus clare ait Pium IIII. tulisse constitutionem contra confidentiam beneficialem, ad tollendam fiduciariæ mancipationis beneficiorum ecclesiasticorum corruptelam. Per quę verba clare significatur, causam finalem, ob quam Pius IIII. fecit illam cõstitutionem, fuisse sublationem illius pestilentis confidentię; cum sint verba proœmij, ex quo solet colligi causa principalis dispositionis, l. final. ff. de hęred. instit. cap. quia propter. de elect. Idipsum colligitur ex eadem constit. Pij V. ibi: *multorum peruersitas, &c.* Per quę omnia coniuncta colligitur, & probatur, causam principalem, ob quam motus fuit Pius V. ad muniendam constitutionem Pij IIII. & ad augendum pœnas eius, fuisse odium intensum, quo erat in crimen præfatæ pestilentialis confidentiæ: & cõsequenter vtraque constitutio fuit facta in odium præfati criminis: cui consequens est illas esse de numero exosarum.

2 Secundo, quod etiam constitutio, quæ partim est fauorabilis, & partim odiosa, debet reputari odiosa, si principaliter est facta in odium, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius. argumento l. quęritur. ff. de statu hom. & notãt Dom. & Franc. in d. c. sciãt cuncti. de elect. lib. 6. At negari non potest prędictas constit. saltem principaliter factas esse propter odium, per deducta in precedenti argumento; ergo odiosę censendę sunt.

3 Tertio, quod lex disponens aliquid ad arcendum & euitandum dolum, & malitiam, censetur odiosa, vt ait Bald. communiter recep. in l. penult. num. 5. C. de pactis. dicens, quod si ratio legis consistit in prędumptione doli, censetur odiosa.

4 Quarto, quod iura pęnalia sunt odiosa & restringenda, cap. pœnę. de pœnit. dist. 1. l. interpretatione. ff. de pœnis. cap. in pœnis. de regul. iuris. lib. 6. At prędictę constitutiones non solum sunt pęnales, sed etiam pęnalissimę: ergo odiosę, & restringendę.

Quinto, quod iura, quę exorbitant à iure communi & regulari, odiosa sunt,

ſunt,& reſtringenda, cap. quæ à iure. de reg. iur. lib.6.cum concordant. à gloſ.cit. At prędictę conſtitutiones exorbitant à iure communi inducendo pœnas irregulares, & nouas probationes, & pręſumptiones contra regulas iuris communis,puta per teſtes ſingulares,& aliàs inhabiles;&quod intentio etiam vnius intendentis confidentiam ſufficiat , & alia multa adeo dura , quod vix vmquam omnia vſu recipientur : ergo odioſę, & reſtringendę cenſeri debent.

5 Sexto, quod non obſtat dicere, quod prędictę conſtitutiones reſpiciunt vtilitatem publicam animarum,ne ſcilicet peccatis inficiantur.Tum quia non ſufficit ad hoc vt lex ſit fauorabilis, quod quomodocumque reſpiciat vtilitatem publicam:nam ſi hoc ſufficeret, omnis lex , etiam Macedoniana,eſſet fauorabilis ; quia omnis lex aliquo modo reſpicit vtilitatem publicam,quod colligitur ex definitione eius in c. erit autem.4.diſtinct.dum ait vnam conditionem legis iuſtę eſſe, quod nullo priuato commodo , ſed communi ciuium vtilitate fiat. quod tamen ſecundum omnes eſt falſum. Tum quia ſecundum Fortunium in lib. de vlt. fine in princ. omnes leges etiam ciuiles fiunt ad quærendum felicitatem æternam , quæ eſt omnium vtilitatum publicarum & priuatarum maxima,& ſuprema:& ita nulla lex etiam ſęcularis dici poſſet odioſa;quod eſt falſum ſecundū omnes.Et ſi replicetur,quod nos cum communi recedimus à ſententia Fortunij in comment.cap.inter verba:11.q.3.concl.5. & in cap.cum miniſter.23.q.5.num. 29. Reſpondeo quod nos cum communi ſequimur gloſ. ſolemnem in cap. cum contingat. de iureiuran. quæ habet leges canonicas factas eſſe ad finem quærendi felicitatem æternam: & ita ſequeretur ſaltem , quod nulla lex canonica eſſet odioſa,ſi ſufficeret ad hoc vt eſſet fauorabilis , quod fieret quomodocumque propter vtilitatem publicam : quod eſt falſum ſecundum omnes.Tum quia nulla lex iuſta eſt adeo pœnalis,& exorbitans à iure communi,quæ non ſit facta aliquo modo ob vtilitatem publicam:& ſi hoc ſufficeret ad hoc vt eſſet fauorabilis,& extenderetur , vane & inutiliter omnes Iuriſconſulti dicerent in mille locis eſſe aliquam legem ſaltem
6 canonicam odioſam , & reſtringendam. Tum denique quod tunc demum lex dicitur fauorabilis,eo reſpectu quo reſpicit vtilitatem publicā, quando reſpicit illam immediate vel principaliter, & non quando ſecundario, & per quamdam conſecutionem:eo quod plus reſpici debet id quod principaliter agitur,quam quod ſecundario,l.ſi quis nec cauſam.ff.de reb.credit.& quod diſpoſitio potentius influit in immediata & propinqua,quam in remota,iuxta illud;*Quæ in incōtinenti fiunt,ineſſe videntur*.l.lecta.ff.ſi certum petatur. & quod non ſit quis irregularis, propterea quod det cauſam remotam homicidij,iuxta gloſ.ſing.in c.de cætero.de homic.&alia multa. Quibus eſt conſequens,prædictas conſtitutiones , & alias multas pœnales non ideo debere dici fauorabiles,quod ſecundario,& minus principaliter inducant vtilitatem publicam,vel priuatam,ſed quando fiunt immediate & principaliter ad illam inducendam. Cum ergo prædictæ conſtitutiones immediate & principaliter ſint factæ ad tollendas fraudes , dolos , & crimen odio digniſsimum,& inducant pœnas grauiſsimas, & multa exorbitantia

tantia à iure communi regulari propter odium confidentiæ peſtilentis beneficialis,cenſeri debent odioſæ & reſtringendę:quamuis per quamdam conſequentiam & ſecundario reſpiciant vtilitatem publicam, & priuatam,quæ conſiſtit in obſeruandis legibus diuinis & humanis.

7 An autem caſus de eo, qui per confidentiam tranſtulit penſionem in alium, comprehendatur in prohibitione pœnali, & odioſa; dicitur quod non. Tum quia nullum verbum illarum loquitur de translatione penſionis:& diſpoſitio non conuenit ei,cui verba non conueniunt,l.4.§.quoties. ff.de damno infec. & ibi Bart. communiter recep. id adnotauit, & cap.indemnitatibus. §. penul. de elect. lib. 6. quod ad hoc multi graues auctores cõmendarunt.Tum quia conſtitutio odioſa non debet extendi,ſed reſtringi, cap: odia.de regul. iuris, lib. 6. & prædictæ bullæ continent odioſam,& pœnalem diſpoſitionem, vt ſupra probatum eſt. Tum quia non eſt tanta ratio puniendi transferentem cum confidentia penſionem, quæ eſt quædã res temporalis, vt dixi in alio conſ.quanta eſt puniendi conferentem, vel accipientem cum eadem confidentia beneficium, quod eſt ſpirituale, cap. dilecto.de præben.vt palam eſt: & ita licet eſſent conſtitutiones fauorabiles, non poſſent ad hunc caſum extendi. Tum quia,qui de duobus propoſitis dicit aliquid de vno,videtur illud negare de altero,cap. nõne. de præſump.l.cum prætor.ff.de iudic.& prædictæ conſtitutiones puniunt expreſſe confidentiam beneficialem, & non translationem confidentialem penſionis. Nec prodeſt aduerſanti,dicere, quod auctoribus earum nõ venit in mentem penſio: quia immo expreſſe meminerunt de illa,dicentes, quod eius conſtitutio nõ valet,quando fundatur in renunciatione,vel collatio-
8 ne confidentiali beneficij. Tum denique quod penſio non eſt beneficium. vnde regula de infirmo reſignante beneficium, non habet locum in tranſferente penſionem, vt late tradit Gomeſ. in d. reg. q. 16. neque regula de annali poſſeſſore,vt ipſemet tradit in reg.de anna.q.22. & merito, quia illa non eſt ſpiritualis, neque obligat ad dicendas horas canonicas, neque habet perpetuam durationem, neque requirit reſidentiam, quam beneficia omnia requirunt de iure communi,cap.conquerente.&cap.fin.de cleric.non reſident. & poteſt renunciari & remitti gratuito ſine vlla ſuperioris auctoritate,iuxta Card.Alexan. communiter recep.in cap.Agatho. 63.diſtinct.immo & conſueuit redimi pecunia cum Papæ auctoritate,cum qua tamen numquam audiui redimi pecunia vllum beneficium nec magnum, nec paruum: & propter alia, per quæ plerique omnes tenent hoc pro indubitato, quamuis pauci parum librantes eſſentias beneficij & penſionis in contrarium leuiſsime hallucinati ſint; & poteſt eorum dictum procedere in penſione, quæ datur in titulum vacabilem,& impetrabilem, qualis non eſt hæc de qua loquimur. Salua,&c.

DE

DE RESCRIPTIS.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptis ad lites & beneficia ſimplex ſine dolo facta ſubreptio non obſtat quo ad ea quæ etiam ſine ea conceſſa fuiſſent, priuilegijs autem ſic obtentis obſtat.*

1 *Indulgentiarum conceſsio eſt reſtringenda.*

2 *Indulgentia indefinite conceſſa vt liberetur anima à pœnis purgatorij, non ſtatim ſequitur vt ſit conceſſa plena, plenaria, vel pleniſsima, per quam anima ab omnibus pœnis purgatorij liberatur.*

CONSILIVM I.

AN GRATIA de altari priuilegiato à Papa facta eccleſiæ N. ad petitionem eius dicentis, quod erant in ea 20. ſacerdotes, valeat, ſi non ſint plures, quam 16. ſacerdotes?

1 Reſpondeo videri mihi prædictam gratiam reformandã. Tum propter eorum opinionem, qui referente Felin, in. c. ſuper literis. nu. 3. de reſcript, tenent differentiam eſſe magnam inter literas ad lites & beneficia, & inter literas puri priuilegij: eo quod in illis non obſtat ſubreptio ſimplex ſine dolo facta quo ad ea, quæ fuiſſent conceſſa, etiamſi ſubreptio nõ fuiſſet cõmiſſa; in literis autem priuilegij ſic. Tum quia conceſsio indulgentiarũ eſt reſtringenda, iuxta gloſſ. regul. Cancellariæ. Tum quia etiamſi prædicta gratia nõ eſſet reformanda ob prędicta, videtur reformanda, eo quod non exprimitur in ea quantitas indulgentiæ, neç quantitas pœnarum, à quibus liberabit illa indulgentia ob Miſſam in prædicto altari dicendam: ſolum enim conceditur in ea indefinite indulgentia, vt liberetur anima, pro qua dicetur, indefinite à pœnis purgatorij, & non ab omnibus: et non omnis indulgentia liberat ab omnibus pœnis purgatorij, vt palam eſt, ſed tantum plena, plenaria, vel pleniſsima: & multæ indulgentiæ non plenariç cõceduntur pro liberatione animarũ à pęnis purgatorij indefinite. Quare reformanda videtur, ita vt dicat, plene liberetur, vel quod ab omnibus pęnis, quas patitur, liberetur. Nulla. n. Miſſa, etiam non priuilegiata, eſt, per quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pęna purgatorij, &c.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum reſtitutionis in integrum ſine mandato impetrari non poteſt, nec ad lites; at gratioſum, vt diſpenſationis, poteſt, num. 2. impetrationis beneficii, immunitatis, & priuilegii, reſtitutio relegati. num. 3. & 4.*

1 *Beneficium alieno nomine acceptari non poteſt ſine ſpeciali mandato, impetrari vero alteri, etiam ſine omni mandato, ac ignoranti, & abſenti, poteſt. num. 3.*

2 *Conceſſum in materia permiſsiua cenſetur, quod non prohibetur.*

4 *Mandatum nec ad priuilegia, nec ad reſtitutionem impetranda requiritur.*

CONSILIVM II.

AN diſpenſatio poſsit impetrari ſine ſpeciali mandato?

Pro parte negante videtur caſus in cap. innotuit. de elect. ſub fin. quem in hoc commendat Panor. ibidem. & Corſ. in ſing. verbo mandatum,

tum,appellat illud ad hoc esse vnicum,& solitarium in iure:& antea idem tenuit Hostiensis , quem ibi sequitur Abbas in cap. suscitata. de restit. in integrum . & facit l. illud.§. si talis. ff. de minorib. quatenus habet necessarium esse speciale mandatum ad restitutionem in integr.petendã. Facit etiam cap.nonnulli §. sunt & alij. de rescript. quatenus habet , non posse impetrari rescriptum sine speciali mandato . & Rota in tit. de rescript. decis. 60. in antiquis habet , quod procurator generalis, vel coniuncta persona non potest acceptare beneficium sine speciali mandato.

2 Sed contrarium est tenendum . Tum quia nulla lege id cauetur , & ita non est dicendum , cap. legatur. 24. quæst. 2. §. consideremus . authent . de trien. & semis. collat. 3. præsertim ad inducendam prohibitionem , & obligationem in materia permissiua,in qua videtur concessum,quod non inuenitur prohibitum,cap.consuluisti. 2. q. 5. & resoluit glos. cap.2.verbo inuenitur. de translatione prælat . Tum quia prædictum cap . innotuit. de elect. non probat id quod Abbas & communis aiunt , quia non loquitur de speciali mandato eius , pro quo erat impetranda dispensatio , sed de mandato Capituli. Immo neruose vrget pro hac parte, quatenus significat , sufficere speciale mandatum Capituli ad impetrandam dispensationem pro eo qui fuerat electus. Tum quia sunt duæ glos. receptissimæ, altera in cap. ad aures.quam Abbas, Decius, & communis laudant ; & altera in dicto cap. nulli. §. sunt & alii . prope finem glossæ magnæ laudatæ per Abb. Felin. & omnes ibidem , de rescript. quatenus ha-
3 bent non requiri vllum mandatum ad impetrandum beneficium ecclesiasticum alij ; quas Imol. & Felin. ibidem colum. 9. dicunt facto seruari, quod & omnes curiales seruant . Tum quia collatio beneficij facta à superiore absenti , & ignoranti sine vlla eius vel alterius petitione valet, cap. accedens. de præbend. & cap. si tibi absenti . eodem tit. lib. 6. Tum quia præfatæ glossæ procedunt in impetratione priuilegiorum, & immunitatum, vt Felin.ibi post Roman.asserit , reddens rationem quare aliud
4 seruetur in impetrando rescripto ad lites , & aliud in impetrando rescripto gratioso.Faciunt etiam ea, quæ tradunt Bart. & alij in l. fin.ff. de constitut.princip.& in l.qui absenti. ff. de acquirend.possess. Doctor. in cap.2. de constitut.& in dicto cap.si tibi absenti.de præbend.lib.6. dum tractant, an beneficium , dispensatio , seu priuilegium à principe alicui ignoranti concessum, à tempore concessionis , vel scientiæ sortiri debeat effectum: non etiam hoc in dubium doctores verterent,nisi dispensationem, beneficium, seu priuilegium ab amico, vel quocumque alio impetrari posse pro certo tenerent. facit , quia ad impetrandam à principe relegati restitutionem nulla specialis exigitur commissio : textus est valde singul. in l. quidam relegatus. ff. de rebus dubijs. quem extollit Baldus in dicto cap. ad aures.& ibi Sicul.in 4.col.de rescrip.per quem text.Soccin.ibi.4.notab. dixit , quod beneficium , quo nihil de nouo confertur , sed tantum impedimentum tollitur , & in pristinum statum reducitur , nullum acquiritur ignoranti.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio licet ſit ſtricti iuris, ad annexum & inſeparabile extenditur.*
2 *Diſpenſatio ab vno coniugum alio ignorante impetrata vtrique prodeſt.*
3 *Diſpenſatio abſque mandato impetrari poteſt.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR, an diſpenſatio impetrata ab vno coniugum ſuper impedimento matrimonij, quod eſt inter ipſum, & aliam certam perſonam, proſit vtrique.

1 Pro parte negante facit, quod diſpenſatio ſtricte interpretanda eſt ſecundum omnes, & conſequenter non eſt extendenda de vna perſona ad aliam, argum. c. 1. & ibi gloſſ. de offic. deleg. Secundo, quod non poteſt impetrari diſpenſatio ſine mandato, vt videtur probare c. innotuit. de elect. ad quod illum textum tenendum eſſe mente, dicit ibi Panorm. & commendat multum Corſet. in ſingularibus verbo mandatum.

2 Sed pars affirmatiua tenenda eſt. Tum quia qui vult vnum, videtur velle id quod neceſſario ſequitur ex illo. l. 2. ff. de iuriſd. om. iudic. c. præterea. de offic. deleg. At diſpenſatio conceſſa vni perſonæ ad contrahendum cum alia nihil valeret, niſi extenderetur ad illam, vt palam eſt. Tum quia diſpenſatio extenditur ad id quod eſt neceſſario annexum illi, iuxta gloſſ. notab. in c. ſi quis in clero. 7. q. 1. & cap. quia in tantũ de præb. At diſpẽſatio vnius ad contrahendum cum alia eſt annexa diſpenſationi illius ad contrahendum cum eo; ergo, &c. Tum quia paſsim contingit, vt altera perſona contrahentium ſciat ante contractum, vel reſciat poſtea altera ignorante impedimentum: & ſæpe multis de cauſis conuenit, vt non reuelẽtur diſpenſatio, neque impedimentum, ſuper quo illa fit parti ignoranti, per ea quæ ſcribimus in c. 22. num. 70. Manu. confeſſar. Tum denique quia cum Papa diſpenſat cum altera perſona cõtrahentium, intendit diſpenſare cum vtraque, argumento c. translato. de conſtit. cap. ſi quis abiecerit. 2. q. 3. quia illæ diſpenſationes ſunt inſeparabiles.

3 Ad primũ oppoſitũ reſpondetur per argumenta pro ſecunda parte allata. Ad ſecundum reſpondetur negando, quod diſpenſationis impetratio requirat mandatũ, vt tenet glo. in c. ad aures. & cap. nulli. 9. ſunt & alij. de reſcript. nec contrarium probat cap. innotuit. ſi ſatis ponderetur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Agere in iudicio contra alium ſine mandato nemo poteſt, niſi ſaltem præſtet cautionem. num. 8.*
2 *Reſcriptum pro alio ſine mandato impetrari non poteſt, & hoc procedit in reſcripto ad lites, num. 9. modo non ſit coniunctus coniunctione carnali, num. 2. nec ex certa ſcientia Papæ, num. 6. nec eius motu proprio conceſſum. Immo hodie in Curia non admittitur hæc exceptio. num. 9.*

4 *Reſcriptum gratioſum poteſt ſine mandato impetrari, vt beneficiorum, priuilegiorum, immunitatum impetratio, & ſuper reſtitutione ad famam, num. 6. item & diſpenſatio, vt atteſtatur etiam ſtylus, num. 7. licet Panorm. & Corſetus videantur contrarium ſenſiſſe. num. 3. & 7.*

CONSILIVM IV.

REGVLARIS, cum pro ſua religione procuratoris in Curia officium ageret, & ſitum monaſterium inquietaretur frequentius pro certa impoſitione, ſeu talea, abſque monaſterij mandato immunitatem ſeu priuilegium cum certa moderatione à Summo Pontifice impetrauit. Dubitatur an gratia ſic ſine ſpeciali mandato conceſſa teneat.

1 Pro parte negante facit primo, quod regulariter nemo agit pro alio ſine mandato eius legitimo, toto titulo ff. & C. de procurator. Secundo, quod reſcriptum impetratum pro alio ſine ipſius mandato non valet, cap. nonnulli. §. ſunt & alii, & cap. ex parte decani. de reſcript. vel ſaltem eſt elidibile per exceptionem, dict. cap. nonnulli. §. ſunt & alii. Tertio, quod prædictus §. ſunt & alii. quatenus habet coniunctam perſonam poſſe impetrare pro alia perſona ſibi coniuncta, ſolum procedit in perſona coniuncta carnali coniunctione, & non coniuncta ſpirituali tantum, iuxta gloſſ. notab. in cap. cum M. de conſtit. verbo ſocijs. quam Panormitanus, & communiter omnes ſequuntur ibi, & multi alii alibi, quos congerit Felin. num. 11. & ita licet prædictus religioſus eſſet coniuncta perſona ſpiritualiter aliorum religioſorum eiuſdem ordinis, non tamen videtur potuiſſe

3 impetrare ea, quæ obtinuit pro illis. Quarto, quod non poteſt quis impetrare pro alio diſpenſationem ſine ipſius mandato ſpeciali, vt videtur expreſſum in cap. innotuit. de elect. quod ad hoc putat eſſe ſingulare Panormitan. ibi, & in cap. ſubſtituta. de reſtitut. in integ. & Antonius Corſetus in ſing. verbo mandatum 1.

Quibus non obſtantibus, pars affirmatiua tenenda eſt, nempe quod eſt valida, & firma. Tum per l. vniuerſis. C. de precibus Imper. offerend. quatenus habet non referre à quo ſit impetratum, modo à principe ſit conceſſum, ſecundum Baldum ibi communiter receptum. Tum quia per prædictam l. vniuerſis. determinat Bart. in ea, quod quando reformatio fit in Concilio, non refert, an ille, qui fecit propoſitam, eſſet infamis, necne, poſtquam apparet de conſenſu populi: quem referunt, & ſequuntur Paul. à Caſtr. & D. Alex. in l. 1. in princ. ff. ad legem falcid. quod rurſus probat Iaſon in dict. l. vniuerſis. Tum

4 quia impetratio beneficiorum poteſt fieri pro aliquo ſine mandato eius, vt eſt caſus in cap. ex ore. vbi Panormit. communiter receptus, de his quæ fiunt à maiori parte capituli, & duæ gloſſ. putatę ſingulares in cap. ad aures. & in cap. nonnulli. §. ſunt & alii. de reſcript. quod ipſum eſt dicendum de impetratore priuilegiorum, & immunitatum ſecundum Lodouicum Rom. quem refert, & ſequitur Felin. dict. §. ſunt

5 & alij. num. 95. quinimmo idem dicendum eſt de omnibus literis gra-

tiæ

tiæ, quæ non dantur ad lites, vt definit Rebuffus in prax. benefic. in tit. de differentijs inter reſcript. gratię, & iuſtitię. Tum quia coniunctus pro coniuncta perſona poteſt impetrare etiam reſcriptum ad lites, vt habetur in dicto §. ſunt & alii. & prędictus religioſus eſt coniuncta perſona ſpirituali coniunctione prędicto monaſterio, ordini, & fratribus eorum. Et quamuis ad hoc reſponderi poſsit, quod ſupra allatum eſt in tertio argumento pro contraria parte; attamen in noſtro caſu vltra coniunctionem ſpiritualem interuenit mandatũ monaſterii, & multę literę multorum fratrum eiuſdem ordinis; & quod agebatur de intereſſe eiuſdem religioſi impetrantis, & de vtilitate publica religionis, quę omnia cõiun-
6 cta poſſent multum in hoc operari. Tum quia literę ad reſtituendum aliquem ad famam poſſunt impetrari ſine mandato, ſecundum Baldum recept. in l. 1. C. de prec. Imper. offer. quem refert, & ſequitur Felin. in dict. §. ſunt & alii. num. 50. Tum quia reſcriptum etiam ad lites ex certa ſcientia Papę datum ad petitionem eius, quem nouit non habere mandatum, eſt validum, & firmum, l. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tutorum, & l. quidam conſulebat. §. 1. ff. de re iud. & aliorum, quę tradit poſt alios Felin. in cap. cum inter. de except. & in ſpecie de reſcripto impetrato ſine mandato determinat idem Felin. in d. §. ſunt & alii. num. 51. Et in caſu noſtro Sanctiſsimus D. N. nouit prędictum religioſum non habuiſſe aliud mandatum totius ordinis, quam illud, quod tacite colligi poſſet ex ſcripturis
7 plurimis, quas ante ſuam Sanctitatem ipſe preſentauit. Tum quia iam parum curatur de exceptione defectus mandati ad impetrandum reſcripta etiam ad lites, de quo in dicto §. ſunt & alij. adeo quidem, quod prędictus Petrus Rebuffus, vbi ſupra, dixit ſe numquam vidiſſe illum in regno opponi, nec nos vidimus vmquam in Vrbe obijci poſt impetrationem factam. Tum quia etiam diſpenſatio poteſt ab alio pro alio ſine mandato impetrari per textum in hoc mihi ſing. in c. innotuit. de elect. quatenus irrefragabiliter probat potuiſſe Capitulũ Vigorien. petere legitimationem pro illo, quem elegerat: qua ratione iure quis miretur Panorm. commendantem ibi illum textũ pro contraria parte, & magis Antonium Corſetum cõmendantem ob hoc Panorm. in ſing. verbo mandatum 1. preſertim cum quotidie videamus in Curia innumeras diſpenſationes impetrari pro abſentibus ſine vllis illorum mandatis. Tum denique quod Sanctiſſ. D. N. omnia ea, quę fecit, ordinauit, & conceſsit in vtilitatem & decorem ſui ordinis, conceſsit proprio motu, & de certa ſcientia, vt ſuis literis teſtatur: & palam eſt ſuam Sanctitatem potuiſſe omnia illa facere, & concedere ſine vllius inſtantia, & petitione. arg. cap. cuncta. per mundum. 9. queſt. 3. & cap. 1. de conſtitut. & cap. propoſuit. de conceſs. prębend.

8 Ad prius oppoſitum reſpondeo primo, concedendo neminen regulariter poſſe litigare in iudicio contra alium, non preſtando ſaltem cautionem de rato; negando tamen, quod non poſsit quis agere alterius negotia ſine mandato eius, vt palam probant toti tituli de negot. geſt. ff. & C. Reſpondeo ſecundo, negando etiam, quod in caſu propoſito agatur de admittendo, vel non admittendo aliquo ad impetrandum aliquid ad liti-

Digitized by Google

gandum pro alio ſine mandato ; quia ſolum agitur de impetratione gratiarum reformationis,& id generis aliorum. Tertio reſpondeo, quod non tantum agitur de valore impetratorum, quantum de valore factorum,& conceſſorum à principe motu proprio, & ex certa ſcientia,ac de plenitudine poteſtatis,vt patet ex ipſis literis,quę per ſupradicta valent,non obſtante defectu perſonæ impetrantis.

Ad poſterius oppoſitum reſpondeo primo, quod ille §. ſunt & alii. facit primum pro noſtra parte per locum à ſpeciali, quatenus per eum ob aliquas rationes ſpeciales ſtatuitur,ne alius pro alio reſcripta ad lites impetret.ergo regulariter poteſt quis alia pro alio impetrare,cap.præſente. §.loca.adiuncta gloſſ.verbo ſpecialiter,de præb.lib.6. Secundo,quod ille §. non habet locum in reſcriptis motu proprio, & ex certa ſcientia conceſſis,vt prædictum eſt;& de his quæritur in caſu propoſito.Tertio,quod tantum loquitur de reſcripto ad lites exercendas,de quo non agimus. Quarto, quod ille §. non procedit in Curia, quæ regulariter non admittit huiuſmodi exceptionem, præſertim in reſcriptis Rotæ Auditoribus directis, vt Felin. qui fuit Auditor Rotæ, ibidem adnotat: & in caſu agitur de
9 actis in Curia. quare proculdubio hæc pars eſt tenenda,& fouenda in gloriam Dei,qui nos omnes ſeruet,& foueat. Amen. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Licentia aſſumendi ordines nec morte,nec translatione concedentis expirat.*

CONSILIVM V.

NOBTINVIT à ſuo Epiſcopo dimiſſorias,vt poſſet à quocumque Catholico antiſtite ad quoſcumque etiã ſacros, & presbyterij ordines promoueri.Deinde,antequam ordinaretur,prædictus ſuus Epiſcopus vita functus eſt. Quæritur an virtute illarũ dimiſſoriarũ ordinari poſsit.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo affirmatiue,quod ſic ; quia huiuſmodi dimiſſoria conceſſa ab Epiſcopo non moritur,nec deſinit valere, mortuo, vel ſemoto ſiue translato Epiſcopo eam concedente, vt tradit Cardin. in clem.fin.de elect.q.5.cuius dictũ multis fundamentis confirmauimus nos in cap.placuit.de pœnit.diſt.6. ſecundũ quod etiã aliàs ſæpe reſpondimus.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatus vt non obſtante occulto diaconatu poſsit in genere vxorem ducere,impetrando poſtea vt poſsit ducere affinem, non tenetur de prima diſpenſatione mentionem facere.*

2 *Plures qui patitur defectus,poteſt ſuper ſingulis, niſi aliud reperiatur in iure cautum,ſeparatas impetrare diſpenſationes,abſque eo quod in una de altera mentionem faciat;niſi dicti defectus ſe contingerent, & alterũ ex altero augeatur.*

CONSILIVM VI.

SVBDIACONVS occultus, & male ordinatus impetrauit à Papa diſpenſationem, vt poſſet vxorem ducere ; deinde, nulla de huiuſmodi diſpenſatione mentione facta,impetrauit,vt affinem ducere poſſet.Dubitatum fuit,an poſterior diſpenſatio valeret, tacita priore.

Reſpon-

Digitized by Google

Reſpondetur, quod quamuis indulgentia ſecundi homicidij non valeat, non facta mentione de indulgentia prioris, ſecundum Guil. de Cuno l. 2. C. de epiſc. audien. relatum per Bald. ibidem; & quamuis diſpenſatio ſuper pluralitate conceſſa illegitimo non valeat, non facta mentione de priore diſpenſatione, qua factus eſt habilis ad vnum, cap. 2. de filijs presb. lib. 6. attamen cum id ideo procedat, quia lex illa 2. requirit expreſsionem
2 iterationis, ſiue geminationis delicti, & illud cap. 2. de filijs presb. requirit illo caſu illam mentionem ex ratione ſpecialitatis, quod illæ diſpenſationes ſe contingunt, & ſunt quaſi circa idem: & tacitum auget delictum, vel defectum expreſſum, ſuper quo diſpenſatur; ſequitur vt ſi ſecunda diſpenſatio non ſit circa idem, videatur non eſſe neceſſaria mentio prioris. & ita gratia facta de pœna adulterij non requirit mentionem de gratia pœnæ periurij, luſus, vel homicidij; nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratiæ factæ ei de non ieiunãdo certis diebus, vel non ſoluẽdo pœnam periurij. Ex quo fit, vt ſimiliter gratia ducendi vxorem facta ſubdiacono occulto, & male ordinato, non vitietur eo quod tacuit, præſertim ſine dolo, quod erat affinis vxoris, nec ſecũda gratia poſtea impetrata ſuper affinitate, non facta mentione de diſpenſatione ſuper ordine; quia ſunt res ſeparatæ, nec vna auget alteram; ideo nullo iure videtur requiri mentio alterius in altera.

SVMMARIVM.

1 *Facultas edendi carnes in diebus ieiuniorum dicenti ſe nobilem, & infirmum, valet, licet non ſit nobilis.*

1 *Copulatiue etſi narrentur multæ cauſæ in libello, commiſsione, vel priuilegio, quæ omnes ad effectum qui quæritur non ſunt de iure neceſsariæ, ſatis eſt vt una verificetur ſufficiens ad dictum effectum producendum.*

CONSILIVM VII.

VTRVM diſpenſatio de comedendo carnes diebus ieiuniorum, cum adiectione, extra Quadrageſimam, & de cõſilio vtriuſque medici, dicenti ſe nobilem, & infirmum, valeat, eſto quod non ſit nobilis?

1 Reſpondetur primo, quod facile quis poſſet defendere non valere, arg. c. ſuper literis. de reſcrip. & l. etſi legib. C. ſi contra ius, vel vtilit. publi. Secundo, quod defendi poteſt quod valeat, ſaltem de æquitate. Tum quod S. Sanctitas omnibus petentibus, cuiuſcumque conditionis ſint, videtur cõcedere illam cũ prędictis cõditionibus. Tum quod clauſula illa, de conſilio vtriuſque medici, non poteſt verificari per nobilitatem, ſed tantum per ſolam infirmitatem. Tum quod quando in aliquo libello, commiſsione, vel priuilegio ponuntur multæ cauſæ, etiam copulatiue, quæ omnes non ſunt de iure neceſsariæ ad operandum aliquem effectum, ſufficit vt vna illarum, quæ illum operari poteſt, ſit vera, iuxta gloſſam, & ea quæ latiſsime adducit Felinus ſuper ea in cap. 2. de reſcript. à num. 22. At cõſtat, quod ſola cauſa infirmitatis in caſu propoſito ſufficiebat ad obtinendum hoc priuilegium. ergo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio per falsi expressionem gratiam annullat quo ad illam partem, cuius fuit causa, & num. 3.*

2 *Exemptio per quasi possessionem 40. annorum præscribitur.*

4 *Religiosi ac eorum Abbates iure communi Episcopo subiacebant; licet postea acciderit, quod religiones fuerunt exemptæ. num. 5.*

5 *Religionis alicuius approbatio, seu erectio non debet censeri subreptitia ob leuem aliquam falsitatem, sine dolo expressam.*

CONSILIVM VIII.

AN GRATIA Pij V. qua congregationem sæcularem clericorum, & laicorum, ad educandos & regendos orphanos institutam, fecit regularem sub regula sancti Augustini, sit subreptitia, & nulla; ita quod professiones factæ sint nullæ, propterea quod in bulla dictæ gratiæ narratur prædictam congregationem exemptam fuisse à Paulo III. à iurisdictione ordinariorum; quod tamen non inuenitur in eius bulla.

1 Et pro parte quidem affirmante facit, quod subreptio, præsertim illa quæ fit per expressionem falsi, vitiat gratiam in totum, cap. super literis. de rescript. quia mendax precator debet carere impetratione, immo & puniri. c. etsi legib. 25. q. 2. At Pius V. in sua bulla, quæ non motu proprio, sed ad supplicationem præfatæ congregationis concessit, habet Paulum III. exemisse eam à iurisdictione, & auctoritate ordinarij; quod tamen videtur falsum; quoniam Paulus III. non exemit eam à tali iurisdictione, vt patet ex contextu bullæ ipsius.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod non concluditur prædictam congregationem non fuisse exemptã à Paulo III. eo quod in prædicta bulla eius non contineatur, quia potuisset exemisse per aliam: & non probatur non esse, quod contingit abesse. l. neque natales. C. de probat. &
3 cap. in præsentia. eodem tit. Secundo, quod prædicta congregatio videtur mansisse in quasi possessione exemptionis per quadraginta, & amplius annos, & sic eam quæsiuisse, cap. de quarta. cum ei annotatis, de præscription. Tertio, quod subreptio non vitiat gratiam, nisi quo ad illud, cuius causa fuit: & gratia potest esse subreptitia quo ad aliquid, & valida quo ad aliud. cap. si eo tempore. & cap. susceptum. de rescript. lib. 6. tradit Nicolaus Millis in ver. gratia. sub finem, Panormit. & omnes in cap. super literis. de rescript. At prædicta expressio falsa exemptionis non videtur fuisse causa vt Pius V. faceret eam de sæculari regularem; quoniã communi iure antiquo, & ordinario tam monachi religiosi, quã Abbates eorum subiacebãt Episcopis, cap. 1. 18. q. 2. & per totam quæstionem; licet non possent ab ordinariis inquietari super quibusdam, de quibus ibi late, præsertim cap. quam sit necessarium. & ita posset dici, quod prædicta congregatio est quidem religiosa, & regularis sub regula sancti Augustini, quæ à Sede Apostolica approbata est; & clerici, & aliæ personæ professæ in ea, religiosi, & regulares ipsius congregationis religiosæ, siue illa, vel

illi

illi ſint exempti, ſiue non. Quarto durum videtur concedere prædictos presbyteros, qui expreſſe etiam tria ſubſtantialia vota religionis emiſerunt ſub regula tam approbata, in congregatione adeo graui, magna, vtili, & ſancta, poſſe ad ſtatum ſæcularem redire abſque Sedis Apoſtolicæ facultate, ea ſola occaſione, quod non ſint exempti: & dictum fuerat in bulla Pii, quod erant exempti ſine dolo, & malitia ipſius, quibus non eſt credendus vſus eſſe Pius ille, neque congregatio prædicta ab huiuſmodi vitijs aliena; maxime cum, vt prædixi, exemptio per accidens conueniat religioni: immo à principio, quando illa magis nitebat, non erat exempta. Quinto, quod omnes rationes, quibus prædictus Pius motus fuit ad faciendam prædictam congregationem regularem, & ad conſtituendum vt eius perſonæ profiterentur expreſſe, & non eſſet locus profeſsioni tacitæ, ita perſuadent illa ſine exemptione, ac cum exemptione: ergo exemptio non fuit cauſa, vt prædicta inſtitueret; cum ex zelo, & moribus eius, & rationibus ab eo expreſsis ſatis colligatur, quod æque facile inſtituiſſet, & conſtituiſſet eadem in vno caſu, ac altero. Per quæ omnia credo non facile perſuaſum ini S. D. N. vt prædictis presbyteris, quam prætendunt, libertatem permittat; cuius tamen ſummæ auctoritati cum ſumma eruditione, ſummaque iuſtitia, & religione coniunctæ prædicta, & alia omnia, meque ipſum humillime ſubmitto.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitius eſt, qui impetrans à Papa ſecundum beneficium, bona fide, & per ſimplicitatem tacuit primum, ex eo quod intendebat illud ſtatim relinquere.*

2 *Ignorantia facti excuſat, ſed non iuris, præſertim clari; & quamuis excuſaret à peccato, non tamen ſufficit ad ſanandam ſubreptionem. num. 3.*

CONSILIVM IX.

AN IMPETRANS beneficium à Papa, tacito alio, quod obtinebat, eo quod volebat ſtatim illud relinquere, credens bona fide, quod non tenebatur ad illud exprimendum, excuſetur in foro conſcientiæ, ita quod ſine tituli reformatione poſsit illud licite retinere?

1 Reſpondeo, quod D. conſulenti videntur fauere ignorantia, bona fides, & ſimplicitas; & quod ſi dixiſſet Papæ ſe habere quidem canonicatum, ſed velle ſtatim renunciare illi, habito ſecundo; perinde conceſsiſſet ſecundum, ac ſi non habuiſſet alium: & quod ignorantia rei exprimendæ excuſare videtur ſubreptionem, cap. gratia. de reſcript. lib. 6.

Sed contra eum neruoſiſsime facit, quod gratia beneficialis eſt ipſo iure nulla, ſi taceatur beneficium prius obtentum, etiam ſine dolo, & per ſimplicitatem, vt late ſcribit Felin. in cap. ſuper literis. 1. & 2. concl. & etiam in cap. ad audientiã. il 2. de reſcript. & eſt textus irrefragabilis in
2 cap. ſi motu proprio, de præbend. lib. 6. Facit etiam, quod ignorantia prædicti Domini non fuit facti, ſed iuris, non ſolum regularum Cancellariæ;

lariæ,ſed etiam antiquiſsimi decretalium cap. cum adeo.& cap. ſi proponente.de reſcript.lib.6.& d.cap. ſi motu. & clemen. 1. de prædend. & quod prædictum cap. gratia. loquitur de ignorantia facti,& non iuris, quæ non excuſat;præſertim adeo clari,atque eſt hoc, de quo loquimur, c. ignorantia.de reg.iur.lib.6.Facit etiam contra eum, quod cum impetratio ſit ipſo iure nulla,videtur tenere canonicatum ſine titulo, ſine quo non poteſt licite teneri. cap.1.de reg.iur. lib.6. Quare non auderem dicere , quod non teneatur reformare prędictam gratiam , & obtinere aliquod perinde valere . quamuis credam ipſum non peccaſſe in ſic impetrando , per ea quę dixi ſupra ei faue re. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitius non eſt qui vnica ſupplicatione quatuor beneficia,quorum nullum excedit valorem ſcutorum vigintiquatuor, impetrando, aſſerit eorundem valorem ſimul iunctum ſcutorum vigintiquatuor non excedere ſummam.*

CONSILIVM X.

AN IMPETRATIO plurium beneficiorum, quorum nullius valor aſcendit ad ſummam vigintiquatuor ducatorum auri de camera, ſit nulla, eo quod in ſupplicatione, in qua petuntur quatuor talia, non exprimatur vera valoris ſumma coniunctim; ita quod omnium ſimul valor aſcenderet ad triginta ſcuta,& nullius valor per ſe ad decem?

1 Reſpondi nõ videri nullã; quia valor beneficijnon aſcendentis ad ſummam vigintiquatuor ducatorum non eſt neceſſario exprimendus, vt teſtatur Gomezius in reg.dè valore beneficiorum. pag.3. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Nominatus tamquam magis idoneus repertus in concurſu ad parochialem in menſe Papæ vacantem , & differens obtinere proviſionem, vt alius eandem tamquam ad eamdem Sedem per Concilium Lateranenſe devolutam impetret ; ſi impetratio tenet, ad nullam monitionem faciendam tenetur; at ſi dicta impetratio ſit ſubreptitia , vt putat auctor , num. 2. & ſequen. tenetur monere vel Papam , vel Datarium , vel Epiſcopum, num. 5.*

2 *Subreptitius eſt, qui beneficium tamquam devolutum impetrat, tacendo ſpecialem modum devolutionis,qui Pontificem à concedendo retraxiſſet.*

3 *Nominatus in concurſu parochialis tamquam dignior , ſi morte , vel renunciatione , vel aliter ius ſuum , antequam inſtituatur , amittat , ad Epiſcopum redit integrum ius novum concurſum , & reliqua omnia vt prius faciendi.*

4 Deno-

Digitized by Google

4 *Deuolutio beneficiorum ad sedem Apostolicam inducta per Concilium Lateranense contra ordinarios intra sex menses non conferentes, non habet locum in materia institutionis, nec nominationis ad parochiales, pro quibus factus fuit concursus, in mensibus Papæ vacantes.*

CONSILIVM XL.

ECCLESIA parochiali vacante in mense Papæ Episcopus iuxta formam Concilij Triden. admisso concursu nominauit digniorem, & iussit ei, vt adiret S.D.N. ad habendum titulum: qui licet à principio curasset aliqua ex parte illum habere, neglexit tamen per triennium: postea curauit illam tamquam tanto tempore vacantem, & sic ad Sedem Apostolicam per Concil. Lateranense deuolutam impetrari cuidam tertio ea digno. Quæritur an nominatus per concursum teneatur declarare Papæ, se fuisse nominatum ad illam per concursum, prę̃supposito quod valuit prouisio Papæ facta dicto tertio.

1 Respondetur primo, quod præsupposito valore prouisionis Papæ non tenetur D. consulens ad monendum Papam, nec Datarium, neque Episcopum, nec prouisum, quo suis conscientijs medeantur, per rationem in casu tactam.

Secundo, quod non esset dubitandum de valore prouisionis, si cum impetraretur à Papa tamquam deuoluta, fuisset Sanctitati suæ narratus modus deuolutionis, scilicet, quod fuit decretus ab Episcopo concursus, & facta examinatio concurrentium, & nominatus dignior; & quod ipse erat contentus vt conferretur alteri, Episcopo tamen id nesciente, nec consentiente: quia visus esset Papa derogare Concilio. argu. l. idem Vlpianus. ff. de excus. tut. & l. quidam consulebat. ff. de re iud.

2 Tertio, quod si prædictus modus deuolutionis non fuit Papæ narratus, sed solum fuit ei dictum, quod prouisio eius erat ad eum deuoluta, dubitari potest de valore prouisionis. Et mea quidem sententia, salua saniori, censenda est subreptitia, cap. postulasti. de rescript. Tum quia difficilius contulisset eam Papa, si prę̃fata sciuisset. Tum quia Episcopus non fuit negligens in prouidendo ecclesiæ præfatæ; quia fecit omnia, quæ ad ipsum spectabant. Tum quia negligentia nominati non debet ei nocere. 3 Tum quia, sicut electo ad aliquam dignitatem nolente consentire electioni de se factæ, vel renunciante iuri sibi quæsito, vel moriente, antequam electio confirmetur, ius eligendi redit ad primos electores, qui habebunt tantum tempus ad eligendum denuo, quantum habuerunt ante primam electionem, cap. si electio. de electio. libro 6. ita etiam ad ecclesiam parochialem per concursum iuxta formam Concilij Tridentini nominato renunciante, moriente, vel aliàs ius quod habebat antequam instituatur perdente, potestas prouidendi per nouum concursum redit ad Episcopum, cuius iuri noluit Papa derogare ignorando illud ei competere, vt ignorabat tempore, quo præfatam ecclesiam contulit; cum nihil ei de præfato concursu, neque de nominatione virtute illius

illius facta sibi fuisset narratum. Tum quia gratia principis intelligenda est sine prejudicio tertij, l.2.§.si quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat. cap. superior. de off. deleg. & gratia præfata Papæ intelligenda est sine præiudicio Episcopi, & nominati, de quibus nulla fuit ei mentio facta.

4 Tum quia licet statutum sit certum tempus ad conferendum, c.2.de concess.præb. non est tamen institutum tale ad instituendum, vt Panor. communiter recep. docet in eodem cap. & ita præfatus D. consulens non perdidit ipso iure ius sibi per nominationem quæsitum per lapsum sex mensium: neque Episcopus poterat præfigere terminum Papæ ad instituendum: neque tenebatur scire causas ob quas S. Sanctitas non instituit D. consulentem. Tum per alia quæ non vacat scribere.

5 Quarto respondetur, quod D. consulens potest suæ conscientiæ satisfacere renunciando iuri sibi quæsito per præfatam nominationem in manibus præfati Episcopi per se, vel per procuratorem, allegando in specie, vel in genere causas, ob quas non conuenit ipsi præfatam institutionem à Sede Apostolica quærere; idque poterit facere, Papa & Datario inscijs: vel Episcopus per nouum concursum, & nouam nominationem prouideat ecclesiæ suæ, perinde ac si antea minime nominasset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Parochialem adeptus, si per negligentiam etiam à superiore non monitus, nu. 9. cum iusto non detineretur impedimento, intra annum non accipit ordines, eam ipso iure dicto anno elapso perdit, fructusque postea perceptos suos non facit, sed & illos etiam in foro conscientiæ tenetur restituere, nu. 2. & 10. immo nec perceptos in primo anno, si parochialem eo accepit & possedit animo, vt non promoueretur. nu. 10.*

3 *Fructus malè percepti triplici modo restitui possunt remissiue.*

4 *Expressio defectus sufficienter fit per verbum forte, vel forsan, & hoc ex stylo Curiæ.*

4 *Pensio reseruata resignanti beneficium, in quo titulum canonicum non habebat, tacito dicto defectu, non tenet, nu. 5. nisi ex clausulis in supplicatione appositis talis sanetur defectus. 6. 7. & 8.*

5 *Taciturnitas eius quod expressum retraxisset principem à concedendo, vel tam facile concedendo gratiam, etsi non semper causet subreptionem, num. 6. illam tamen causat expressio talis falsitatis. nu. 5.*

6 *Mandatum de conferendo beneficium ab aliquo resignandum non se extendit ad illud, si talis prius moriatur, quam resignet.*

6 *Pensiones quando collitiganti cedenti reseruantur, non inspicitur an ius habeat in beneficio, vel non, immo absolute habentur pro validis. nu. 10.*

9 *Ignorantia iuris admodum noti non excusat illum, qui illud tenebatur scire.*

10 *Pensio reseruata resignanti, qui beneficij titulo erat priuatus, sustinetur ex mente Pontificis, siquæ colligi possit ex verbis supplicationis. & 10.*

10 *Clausula illa, siue prædicto, siue alio modo vacet, facit, vt collatio facta resignatario, de beneficio resignato ab eo qui eodem prius erat priuatus, teneat.*

11 *Fructus ecclesiæ vacantis de iure in illius vtilitatem conuerti debent, vel primo legitimo successori tradi.*

12 *Execrabilis etsi sit is qui plures parochiales sine dispensatione obtinet, secus tamen est in eo qui easdem post priuationem ipso iure incursam retinuit. & num. 14.*

12 *Execrabilis ad beneficia obtinenda, non autem ad pensiones inhabilis fit. num. 15.*

12 *Execrabilis beneficia vacantia, non omnia, sed vltimo loco obtenta, sunt reservata collationi Sedis Apostolicæ.*

13 *Intrusus in aliquo beneficio, ad illud tunc inhabilis fit, quando in eo sine titulo se intrusit; secus si illius possessionem à principio iusto titulo acceptam post amissum titulum continuauit. nu. 14.*

13 *Possessionem beneficij legitimo cum titulo acceptam post illum amissum continuans non fit intrusus, vt qui ab initio sine titulo illam apprehendit. 14.*

CONSILIVM XII.

QVIDAM adeptus ecclesias aliquot parochiales intra annum non fecit se promoueri ad ordinem presbyteratus; & aliquot annos percepit fructus; & postea, vt satisfaceret Concilio Tridentino de refor. cap. 2. sess. 7. resignauit eas in alios, reseruatis sibi pensionibus. Quæritur quid agendum.

1 Respondeo primo, conari eum debere reminiscĩ, an per negligentiam suscipiendi ordines ipso iure perdidisset illas ecclesias per lapsum anni iuxta cap. licet canon. & cap. commissa. de elect. lib. 6. nam si quod impedimentum iustum habuisset, non perdidisset eas per dictum cap. commissa. & alioquin sic.

Secundo, quod etiam debet conari meminisse an sciret, & aduerteret, quod per huiusmodi negligẽtiam perditurus esset illas ecclesias, an ignoraret, vel non aduerteret.

2 Tertio, quod secundum communem opinionem is, qui per huiusmodi negligentiam perdit ecclesiam parochialem, non facit fructus suos receptos post perditionem iuris, & tenetur restituere eos etiam quo ad forum conscientiæ, quamuis regulariter pœna non debeatur in illo foro iuxta gloss. sing. in c. fraternitatis. 12. q. 2. vt nos tradimus in comment. cap. non liceat. 12. q. 2. §. 12. num. 4.

3 Quarto, quod prædictus D. consulens in restituenda vti potest vno de tribus remedijs, quę nos ponimus latius, & profundius, quã aliquis alius, in dicto §. 12. à nu. 2. quæ ibi videri possunt; & quod ad propositum casum est valde aptum illud, scilicet restituẽdi illos illimet familiaribus, in quorum fauorem renunciauit prædictas ecclesias; & quod illi ratione gratitudinis possunt intuitu pietatis, vel paupertatis suæ, vel aliorum cognatorum suorum, remittere illos.

4 Quinto, quod magnæ quæstionis videtur esse, an reseruatio pensionum facta à Papa ei, qui renunciat beneficium, in quo non habet titulum canonicum, alicui, valeat non facta mentione quod nõ haberet titulum canonicum: si enim faceret eam, vel saltẽ diceret se dubitare, vel habere scrupulum.

Digitized by Google

pulum, valeret; quia ſatis fieret mentio de illo defectu; ſtylus enim Curiæ habet, vt defectus per verbum forte, vel forſitan, expreſſus habeatur pro expreſſo. Quare conſulendum videtur D.conſulenti, vt quærat in regiſtro ſupplicationem regiſtratam ſuper hac reſeruatione pẽſionum, vt videantur omnes clauſulæ eius, ſi quæ ſint, quæ directe, vel indirecte, tacite, vel expreſſe de hoc defectu tituli canonici mentionem facit.

5 Sexto contra reſeruationem penſionum huiuſmodi ſine vlla expreſſione defectus facta facit primo, quod difficilius concеſsiſſet Papa penſiones, ſi ſciuiſſet non competere ſibi ius in illis eccleſijs; & gratia principis facta tacito illo, quod expreſſum retraxiſſet à concedendo, vel tam facile concedendo, eſt ſubreptitia, cap. poſtulaſti. & cap. ſuper literis. de reſcrip. Secundo, quod licet taciturnitas veri, quod retraxiſſet principem à concedendo, non ſemper annihilet gratiam; expreſsio tamen falſi, quod facilioрem reddit principem ad concedendum, ſemper annihilat gratiam iuxta illud, *Mendax precator careat impetratis.* l.etſi.C.ſi contra ius vel vtil.pub.& cap.ſuper literis. de reſcript. & tradimus nos in Manu. c.22.num.86. poſt Rotam deciſ.32.de reſcript.in nouis,& Felin.c.poſtulaſti.col.4.de reſcrip. At prædictus D. conſulens renunciando illas eccleſias aſſeruit ſe habere ius in illis; quia priuatio præſupponit habitum, l.decem.ff.de verb.oblig. c.ad diſſoluendum. de deſponſa. impub. ergo debet carere gratia penſio-
6 num impetrata. Tertio, quod ſub mandato conferendi beneficium ab aliquo reſignandum non includitur beneficium eius, ſi per mortem ipſius reſignatione non facta vacet, c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.6. Ergo nec penſio impoſita beneficio propter reſignationem valebit quidquam, ſi reſignatio eius non valuit: at reſignatio eius quod non eſt, non valet, quia non entis nullæ ſunt qualitates, l.ſi ſeruum.9.1.ff.de act. empt. ergo, &c.

Pro valore autem gratiæ penſionum facit primo, quod prędictus D. conſulens ignorabat, vel ſaltem non aduertebat ſe perdidiſſe titulum canonicum, quem habebat, propter negligentiam accipiendi ordinem; & taciturnitas facta per ignorantiam non videtur nocere, cap. gratia.de reſcrip.lib.6.Secundo, quod paſsim in Curia fiunt, & recipiuntur reſignationes litigantium, & cedentibus aſsignantur penſiones; nec curant partes, neque Cancellaria, an cedentes habeant ius, nec ne: & ſtylus Curiæ facit ius, cap.quam graui. de crimine falſi. Tertio, quod communiter reſignantes dicunt ſe reſignare ex quibuſdam cauſis animum ſuum ad id mouentibus: ſub quibus verbis videtur poſſe comprehendi defectus boni tituli: & ita videri poteſt expreſſus defectus illius ſaltem in genere, quod
7 videtur ſufficere. Sed quia expedire videtur, vt videatur copia ſupplicationis regiſtratæ, ſuſpendo ſuper hoc articulo meam ſententiam, donec illa moſtretur. Salua &c.

Viſa poſt hæc ſupplicatione prædicta, addo, quod ex illius tenore colligitur ſufficienter eſſe factam mentionem Papæ de defectu tituli generaliter, vel ſpecialiter. Primo quidem per illa verba, *Ex certis cauſis animum ſuum mouentibus.* Secundo per illa, *Reſeruatis valide infraſcriptis, & non aliàs &c.* Tertio per illa, *Præmiſſo ſiue alio quouis modo vacet per reſignationem*

nem coram notario,&c.aut per conſtitutionem execrabilis, vel aſſecutionem,unionẽ, uel aliàs uacet,etiam ſi deuoluti affecti ſpecialiter, uel aliàs,ex quauis cauſa in literis etiam diſpoſitiue, uel conditionaliter exprimenda generaliter reſeruata litigioſa,cuius litis ſtatum,&c.exiſtat. & per illa, *Quomodolibet ſe intromittendo, moleſtando,perturbando.* & per illa, *Illaque ex quauis cauſa nulla, & inualida.* Per quę omnia colligitur Papam voluiſſe reſeruare prędicto D.conſulenti prędictas penſiones, etiam ſi eccleſiæ vacaſſent,& collatio fuiſſet reſeruata Papæ,vel deuoluta ad ipſum, &c.

Ad argumenta in oppoſitum facta reſponderi poteſt illorum vim pro-
8 cedere, quando ex verbis ipſiuſmet Papæ, vel literarum eius non conſtat expreſſe vel virtualiter de ipſius intentione. argum.l.idem Vlpianus.ff.de excuſ.tut.& l.quidam conſulebant.ff.de re iudicata.

POST HANC noſtrã reſponſionem proponuntur nobis aliæ tres,quæ videntur eſſe virorum egregie doctorũ,quæ continent quædam contraria eis, quæ nos ſupra diximus: & interrogamur, quid de illis nobis videatur, & an propter allegata in eis diſcẽdamus à noſtra ſententia, an vero perſtemus in illa.

9 Ad quod reſpondemus primo, quod nunc pro comperto habemus D. conſulentem ipſo iure perdidiſſe eccleſias parochiales in eius fauorem reſignatas, etiam ei à Papa collatas, per negligentiam ſuſcipiendi preſbyterium: licet in reſponſione prima aliqua ex parte dubitaſſemus, an habuiſſet aliquod iuſtum impedimentum, quo minus promoueri ſe faceret: nunc autem præſupponitur non fuiſſe illi vllum impedimentum; & quando tunc & nunc pro certo habebamus, & habemus, quod ad conſtituendum in mora & negligentia ſuſcipiendi presbyterium non requiritur monitio vlla ſuperioris, vltra illam quæ iure communi fit per cap. licet canon. & cap. commiſſa. de election. libro 6. atque ita ignorantia iuris, quod ipſe tenebatur ſcire, fuit improbabilis, & craſſa, quæ non liberauit à pœna iuris tam noti, quodque tam clare obligantur ſcire omnes qui quærunt, vel accipiunt, & conferunt eccleſias parochiales; & quod in talibus paria iudicantur ſcire, & ſcire debere, l.quod te.ff.ſi certum petatur. Secundo, quod ex hoc ſequitur prædictum con-
10 ſulentem non potuiſſe iuſte capere fructus, qui poſt annum primum ei obuenerunt; & interim teneri ad reſtitutionem eorum, & etiam ad reſtituendum fructus primi anni, ſi recepit & poſſedit eccleſias intendendo ſe non promoueri facere intra illum per prædictum cap. commiſſa. §. cæterum. vt in vna reſponſionum prçfatarum recte reſpondetur. Tertio, quod collationes eccleſiarum factæ familiaribus D. conſulentis per reſignationem iuſtam in fauorem illorum fuerunt validæ, & legitimæ; quoniam ex literis Papæ conſtat, quod fuit ei animus conferendi eas illis, quomodocumque & ex quacumque cauſa vacaſſent, etiam ſi reſeruata, litigioſa, & deuoluta fuiſſent, vt recte tangitur in vna prædictarum reſponſionum. Quarto, quod reſeruatio penſionum facta prædicto D. conſulenti fuit valida; eo quod ex tenore ſupplicationis à Papa ſignatæ,& prouiſionis factæ colligitur, Papam voluiſſe illam ſibi reſeruare, etiam

ſi nul-

si nullum ius in beneficijs habuisset, quæ renunciauit, vt supra respondimus post copiam supplicationis visam. Nec obstant considerationes in contrarium adductæ: quia solum procedunt quando ex literis Papæ non colligitur mens vlla eius contraria, vt in nostro casu clare colligitur ex literis prædictis, & ex stylo Curiæ, secundum quem quotidie fiunt concordiæ, per quas litigantes resignant in fauorem collitigantium reseruatis pensionibus; de quibus numquam dubitatum est, an desinant valere eo solo, quod resignantes non haberent ius in beneficijs resignatis. Quinto, quod prædictus D. consulens potest, & debet restituere prædictos fructus male perceptos post annum primum, & etiam quos percepit intra illum, si recepit, & possedit ecclesias intendens non assumere presbyteratum, præfatis familiaribus, in quorum fauorem resignauit eas, & quibus
11 Papa eas contulit: eo quod fructus ecclesiæ vacantis debent conuerti in vtilitatem eius, illa vacante, vel tradi primo successori, c. cum vos. de offi. ord. & cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. quod profundius alijs (secundum quod dictum est) tradimus in comment. c. non liceat. 12. q. 2. 6. 12. nu. 2.

Post hæc omnia iterum mihi propositus fuit idem casus in hac quæ sequitur forma. Ex tribus parochijs, quas dictum est D. consulentem per decennium habuisse absque ordine presbyteratus, vnam (parendo decretis Concilij Tridentini) resignauit in manibus Papæ ad fauorem Ioannis cum reseruatione omnium fructuum, demptis 50. ducatis pro dicto Ioanne; reliquas vero libere & simpliciter in manibus ordinarij, qui eas contulit duobus familiaribus ipsius consulentis. Qui postquam de illis fuerunt prouisi, & habuerunt possessionem, cõsenserunt auctoritate Apostolica reseruationi duarum pensionum super fructibus suarum parochialium ad fauorem dicti consulentis cum accessu & regressu in euentũ quod pensiones prædictæ ex quauis causa nullæ & inualidæ existerent, prout in supplicatione, cuius copia datur, supplicatur videri in iure an prædictus consulens non promotus, per retẽtionem vltra annum dictarum parochialium fuerit factus inhabilis, & incapax beneficiorũ obtentorum & obtinendorum: ita vt sine dispensatione non potuerit tuta conscientia ea retinere, & similiter reseruationes pẽsionum, quas ex causa resignationis in manibus ordinarij factæ fuerunt concessæ. Præterea videndum est in iure an ordinarius potuerit conferre illas duas parochiales, quæ vacauerant ob non promotionem consulentis; & si erant deuolutæ ad Papam, prouisi indigeant noua prouisione.

Respondeo, quod hæ duæ quæstiones sunt graues; quarum decisio requirit hominem maiori otio, quam quod est mihi, fruentem; præterquam quod votis meis ex parte repugnat earum digna tractatio. Pro reuerentia tamen, qua sum in eum, qui mihi eas imperat, respondeo hæc pauca.

12 ET AD PRIOREM quidem quęstionem primo, esse distinguendũ, an prædictus consulens obtinuisset eas cum Papæ dispensatione, an vero sine illa. Secundo, quod si absque dispensatione obtinuit eas, fuit factus inhabilis ad illas, & alia quæque beneficia obtinenda per extrauag. execrabilis. Ioannis XXII. §. porro. de præbend. & quod illa tantum postremo loco

adepta

Digitized by Google

adepta fuit reseruata collationi Papæ, secundum glo. celeb. quam habet dicta extrauag. quam nos sequimur in repet. c. accepta. oppositi. 10. num. 3. de restit. spol. licet glo. Guliel. quam habet inter extrauag. communes, putet etiam alias esse reseruatas; & consequenter solus Papa potuit de illa prouidere. Tertio, quod magna quæstio est, an idem sit dicendum si prædictus consulens obtinuit prædictas ecclesias cum dispensatione sufficienti ad eas obtinendas.

Nam pro affirmatiua facit primo, quod videtur æque malum, aut maius, retinere parochiales ecclesias, quarum titulos ipso iure perdidit, & in quibus nullum ius habuit, quam retinere illas canonice collatas absque
13 dispensatione, arg. cap. 1. de reg. iur. lib. 6. cum ei concord. Secundo, quod intrusus in aliquo beneficio est inhabilis ad illud, secundum Panorm. c. cum iam dudum. de præbend. & ipsummet, & alios multos alibi citatos à Felin. in cap. nostra. coroll. 2. de rescript. & quod qui retinet possessionem beneficij iure ipso perditi acceptam virtute canonici tituli censetur intrusus secundum Felin. in dicto cap. in nostra. corolla. 2. de rescrip.

Pro negante vero facit primo, quod prædicta extrauagans execrabilis, facit magnam differentiam inter eum qui male possidet beneficium cum dispensatione sufficienti, & inter illum qui possidet sine vlla dispensatione: & quod pœnæ de vno ad alium casum non sunt extendendæ, c. pœnæ. de pœnit. dist. 1. & præd. extrauag. loquitur de possidente sine dispensatio-
14 ne. ergo non est extendenda ad possidentẽ cum illa. Secundo, quod multum interest inter eum qui accepit possessionẽ sine aliquo titulo, & eum qui eam accepit cum titulo, & continuat eam post titulum ipso iure perditum, per ea quę in dicta repetit. oppositi. 7. num. 16. diximus, per quæ videtur quod licet accipiens possessionem beneficij absque titulo sit intrusus, & fiat inhabilis ad illud, non tamen fit talis qui continuat possessionem quęsitam cum titulo perdito ipso iure. Tertio, quod nullibi videtur probari dictum Barthol. Brixien. in repertorio verbo intrusus, quod solo nititur Fel. vbi supra ad dicendum, quod possidens beneficium cum titulo ipso iure perdito est intrusus ad effectum inhabilitandi eum ad dictum beneficium: immo Gomez. in regul. de trien. possess. quæst. 47. dicit de stylo Rotæ illum solum dicendum intrusum quo ad illam regulam, qui est talis vno trium modorum, quorum nullo est possidens cum titulo ipso iure perdito.

Et hęc pars in præsentia mihi videtur verior, per præfata & alia multa, quæ in prædicta oppositione 7. & 10. scripsimus, quæ ibi videri possunt, & nunc nec vacat nec pro voto licet hic ea rescribere, nec adducere multa quæ pro dignitate quæstionum adduci possent.

Quarto principaliter dico, me arbitrari prædictum consulentem non esse intrusum proprie, ita vt per intrusionem sit factus inhabilis ad prædictas ecclesias obtinendas: & quod si eas obtinuit cum sufficienti dispensatione, vt puto obtinuisse, non est factus inhabilis ad eas eo solo, quod eas retinuerit post titulos ipsarum ipso iure perditos: & quod sola ecclesia vltimo loco recepta fuit reseruata Papæ: & quod ordinarij potuerunt

alias

Digitized by Google

15 alias conferre: & quod licet incurriſſet inhabilitationem ad prædictas eccleſias obtinendas, eo quod ſine diſpenſatione eas accepiſſet; non tamen propter hoc factus fuiſſet inhabilis ad obtinendas penſiones ſibi à Papa reſeruatas: quia penſiones non ſunt beneficia; & ideo inhabilitatus ad illa per conſtitutionem pœnalem, non videtur inhabilitatus ad penſiones. Salua quæ iuſtior, &c.

SVMMARIVM.

1 *Penſionarius, cui bona fide narranti beneficij fructus eſſe ſcutorum* 300. *reſeruata fuit penſio ſcutorum* 200. *cum clauſula, modo reſignatario remaneant ſcuta* 100. *ſi poſtea reperiet tunc fructus vere fuiſſe minores, recte fecit remittendo pro rata; nec eum excuſaret quod poſtea fructus ſint aucti: modica tamen læſio, puta ſi eidem ſolum remanſiſſent* 90. *non noceret. nu.* 3.

2 *Valor beneficij verus per locationis inſtrumentum non probatur, eſtque difficilis probationis.*

CONSILIVM XIII.

QVIDAM habens beneficium valoris, vt ipſe bona fide putabat, 300. ſcutorum renunciauit illud in fauorem alterius, & ei dicenti illud eſſe valoris 300. reſeruata fuerunt 200. pro penſione, cum clauſula modo remanerent 100. reſignatario, qui locauit illud 275. Quæritur an reſignans poſsit accipere 200. pẽſionem à reſignatario illa ſibi ſponte ſoluente, auctis poſtea eius reditibus ad 300. & amplius.

1 Reſpondeo primo, quod pro parte negante facit, quod omnis gratia, quæ fit exprimenti falſum, quod mouit principem ad eam concedendam, eſt ipſo iure nulla, cap. poſtulaſti. cap. ſuper literis. de reſcript.

Secundo reſpondeo, quod pro parte affirmante facit, quod conſulens bona fide per ignorantiam expreſsit illum valorem, vt præſupponitur in facto: & ignorantia excuſat à ſubreptione. c. gratia. de reſcrip. lib. 6. de quo

2 late Fel. in c. ſuper literis. à nu. 1. eo. tit. Facit etiam, quod verus valor fructuum beneficij non probatur per inſtrumentum locationis fructuum, vt late tradunt Caſſadorus deciſ. 20. ſuper reg. 9. Cancell. & Gomez. in q. 11. ſuper reg. Cancell. de valore exprimendo: quamuis credulitas inde nata excuſet à pœna expreſsionis falſi valoris, eo modo quo ipſi tradunt; & ita eo ſolo quod renunciatarius locauerit fructus beneficij 275. ſcutis, non ſequitur quod non valerent 300. quoniam fructus beneficiorum locantur, ſeu arrendantur aliquando pluris, aliquando minoris, quam vere valeant; & modica pars exceſſus, vel defectus non videtur nocere, vt prædictus Caſſadorus in d. deciſ. 20. tradit.

Tertio dico reſoluendo, quod ſi prædictus penſionarius bona fide, vt ponitur in facto, credebat, tempore renunciationis, prædictos fructus valuiſſe 300. ſcutis, non tenetur ab illa fide & credulitate diſcedere, eo ſolo quod fuerint locati, ſeu arrendati ſemel ſolum 275. quoniam multis de cauſis quis locat ſeu arrendat minoris vni, quam alteri, & vno tempore, quam

Digitized by Google

quam altero, ratione cognationis, amicitiæ, vel certioris ſolutionis, vel anticipationis pretij, vel quia putat quod melius conſeruabit vel meliorabit, ſeu reddet vtilius id, cuius fructus locat: neceſsitatis item, & fertilitatis, vel ſterilitatis anni, & alijs rationibus: difficulter enim probatur verus valor, vt prædicti teſtantur, & alij multi, in quibus ſunt Panorm. & Felin. in cap. cum cauſa. de teſtib. & omnes in cap. cum dilecti. de empt. & vend. & in l. 2. C. de reſcind. vendi. neque debet formare ſcrupulum eo ſolo, quod modicus fuerit defectus, ob illa, quæ prædicti Caſſad. & Gomez. tradunt.

3 Quarto, quod ſi vere coram Deo putaret prædictus penſionarius, quod ſecundum communem æſtimationem non valerent pluribus, quam 275. & quod ſi locarentur, vel arrendarentur 300. vel 290. locatio eſſet iudicanda iniuſta notabiliter, recte faceret remittendo renunciatario tantam partem ſuæ penſionis, quanta deeſſet ad hoc, vt deberet putari iuſta acceptio reſidui 100. ſcutorum.

Quinto, quod multum faceret ad certius reſpondendum, ſcire quibus de cauſis penſionarius conſulens credebat, cum renunciaret, eſſe beneficium prædictum valoris 30. ducatorum; & an locari, vel arrendari potuiſſet, vel fuiſſet antea arrendatum pluribus quam 300. vel 290. vel circiter: quoniam multum iuuarent hæc ad iudicandum quid debeat credere coram Deo, quibus perſpectis forte paulo aliter reſponderemus, ad gloriam Dei. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium per ſuperueniens homicidium irregularitatem inducens non vacat.*

2 *Gratia habilitationis in genere ad beneficia victui neceſſaria quærenda & obtinenda, tacito quæſito, non vitiatur.*

3 *Expreſsio falſa eius, quod faciliorem principem ad concedendum reddit, vitiat quidem gratiam; ſecus de taciturnitate, quæ non vitiat, niſi in caſibus, in quibus contrarium in iure cautum eſt.*

4 *Irregularis in choro canere, & alia officia facere, quæ laicus, poteſt.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM homicida iam diaconatu legitime inſignitus, habens & poſsidens vnam canoniam eccleſiæ cuiuſdam collegiatæ, impetranit à Papa diſpenſationem obtinendi beneficia ſimplicia non requirentia ordinem, quæ ſuo victui ſufficerent, quæq. ſine altaris miniſterio poſſet tenere, non facta mentione quod haberet prædictam canoniam. Quæritur primo, an prædicta diſpenſatio valuerit.

Secundo, an eſto valuerit, vel non valuerit, poſsit deſeruire prædictæ canoniæ.

1 Pro parte affirmatiua primæ quæſtionis facit primo, quod præfatus conſulens nõ perdidit ipſo iure illum canonicatum, quẽ ante homicidium legitime quæſiuit, c. clericis. verbo priuetur. ne cler. vel monach. Innoc. &

Digitized by Google

communis cap.cum noſtris. de conceſſ. præbend. Felin. cap.inquiſitioni. de accuſa.& alij alibi ſæpe: & ita non indigebat diſpenſatione ad retinendum, ſed tantum ſublatione irregularitatis ad ſe ordinandum, & ad alia beneficia obtinenda. Secundo,quod non obſtat,quod in impetratione beneficij quærendi ſit facienda mentio de beneficio iam quæſito, cap.ſi proponente. de reſcrip.c.ſi motu.de præben.lib.6. quia in caſu propoſito non loquimur de impetratione beneficij,ſed de rehabilitatione ad illud,vt pa-
2 lam eſt. Tertio,quod etiam non obſtat,quod in impetranda diſpenſatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæſito, c.non poteſt.de pręb. lib.6.quia illud cap.non agit de impetratione habilitatis, vel rehabilitatis ad beneficia, ſed de impetranda diſpenſatione ad ſecundam pluralitatem beneficiorum, & ita de alio genere diſpenſationis,ex quo non poteſt inferri ad aliud,l.Papinianus.ff.de mino. Quarto, quod non obſtat dicere, quod Papa difficilius conceſsiſſet prædictam diſpenſationē,ſi expreſsiſſet quod habebat canoniam. Tum quia non videtur id eſſe verum: quoniam veriſimilius eſt,quod potius conceſsiſſet retentionem illius,quam obtentionem nouam aliorum,arg. c.quemadmodum.de iureiurãdo. Nec obſtat quod non conceſsiſſet habilitatem ad noua quęrenda: quia id negari poteſt,eo quod ſolum conceſsit ad quærenda vnum vel plura ſimplicia, quæ ſufficerent ei ad honeſte viuendum;quod cõceſsiſſet, etiam ſi expreſsiſſet quod habebat canoniam: quia ſi illa ei ſufficiebat, nihil concedebat; & ſi illa non ſufficiebat, tanto minus concedebat,quanto minus egebat habendo illam canoniã. Tum quia licet omnis expreſsio falſa,quæ mouet prin-
3 cipem ad facilius concedendam gratiam, efficiat eam ipſo iure nullam,l. & ſi legibus.C.ſi cõtra ius,vel vtil.pub.c.ſuper literis.de reſcri.non tamen omnis taciturnitas veri,de quo iure cautum non eſt, vt non expreſſo illo gratia ſit nulla,vt reſoluit Rota in nouis deciſ.31.de reſcrip. & Felin.cap. poſtulaſti.col.4.eo.titu.quos ſequimur in Manu.confeſſ.num.86.

AD SECVNDAM reſpondetur, quod, vt prædictum eſt, per ho-
4 micidium, & irregularitatem ſuperuenientem non vacauit canonia; & quod irregularitas per ſe ſola ſeparata ab excommunicatione,interdicto, & ſuſpenſione,non videtur impedire actum canendi, & pſallendi, nec alios qui non ſunt peculiares, & appropriati actui ordinum, ſecundum mentem Innoc.cap.fin.de exceſs. præla. nullo enim iure videtur probari, quod irregulari non liceat canere, & pſallere in choro, & pronunciare per ſe,& cum alijs officia diuina;modo abſtineat ſe ab actibus proprijs ipſorum ordinum. Tum quia per definitionē eius à nobis traditã in d.Man. confeſſ.cap.27. num.191. conſtat, irregularitatem eſſe idem impedimentum ad accipiendum ordines, & ad vtendum vſu acceptorum, quatenus ſunt ordines; non tamen ab vſu eorum officiorum, quo laici vti poſſunt: at laici licite poſſunt canere,& pſallere in choro, & extra illum officia diuina: ergo & irregularis idem facere poſſet. Tum quod nemo dicet illegitimum, cæcum, monoculum, manu,pede,aut aliquo alio membro mutilatum peccare canendo, vel pſallendo in choro, vel extra illum: nec vſus communis Vrbis & orbis contrarium ſeruat, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mendax precator impetratis carere debet, si dolose, vt facilius moueret concedentem, falsum expressit.nu.3.nam si per simplicitatem, vel ignorantiam, non vitiat,nisi quatenus fuit causa concessionis.nu.2.& 3.*

1 *Subreptionem non inducit expressio qualitatis, quæ concedentem reddit difficiliorem, nec taciturnitas illius, quo expresso æque faciliter princeps concessisset.nu.2.*

3 *Mendacium dictum per procuratorem minus nocet, quam dictum per ipsum principalem.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM professus ordinem Minorum Conuentualium cum omisso habitu sui ordinis in apostasiam incidisset aliquibus de causis,quę visæ fuerunt Papæ rationabiles, causa cognita per quemdam Cardinalem Illustrissimum, cui causa commissa fuit, fuit absolutus ab ordine cum facultate viuendi in aliquo eremitorio, vel aliquo loco pio sub obedientia ordinarij: qua facultate multis annis vsus est. Nunc autem iniecerunt ei quidam scrupulum de subreptione breuis Apostolici,quo ei fuit facta prędicta facultas, eo quod in eo per inaduertentiam vel solicitatoris ignorantiam nominauit se esse fratrem ordinis Minorum de Obseruātia, cum tamen esset frater ordinis Minorum Conuentualium. Quæritur an expresio falsa prędicta reddiderit gratiam subreptitiam.

1 Pro parte affirmatiua facit,quod mendax precator debet carere impetratis,l.etsi legibus.C.si contra ius vel vtil.pub.& cap.super literis.de rescrip. Sed pars negatiua videtur verior.Primo, quod expresio falsa qualitatis, quæ principem reddit ad gratiam cōcedendam difficiliorem, non vitiat:vt cum quis impetrat beneficium, quod vere est simplex, dicendo quod est curatum, valet impetratio, vt sentit Rot.decis.73.de rescrip.in antiq.quam sequitur inter alios Felin.in d. cap.super literis.nu.2. Secun-
2 do, quod taciturnitas eius, quo expresso æque princeps feciisset gratiam, non nocet, cap.dudum.de præben.lib.6. At expresio,quod consulens erat ordinis Conuentualium, non mouisset ad difficilius concedendum: ergo à simili idem dicendum. Tertio,quod expresio falsi per ignorantiam vel simplicitatem non reddit gratiam nullam,nisi quatenus est causa concessionis,d.cap.super literis.vbi omnes id annotarunt.& expresio,de qua in prędicto breui,est huiusmodi: nam Papa non cōsensisset difficilius, immo tanto facilius concessisset,si dictum fuisset ei prædictū professum esse fratrem ordinis Conuentualium, quanto altior est modus viuendi Minorum de Obseruantia, quam modus viuendi fratrum Minorum Conuen-
3 tualium. Quarto, quod narratio falsi per solicitatorem vel negotiorum gestorem facta non videtur tanti momenti, quanti facta per ipsammet partem,vt sentit Rot.tit.de rescrip. decis.74.in antiq. & in hoc casu dicitur impetratio facta fuisse per solicitatorem, vel procuratorem. Quinto, quod non obstat illud pro parte negatiua citatum, *Mendax precator*

Digitized by Google

careat impetratis ; quia illud intelligitur de impetrante doloſe & malitioſe exprimente aliquid falſum, quo facilius & lubentius illi gratiam, quam petit, princeps concedat: nos autem loquimur de tacente per inaduertentiam vel ignorantiam aliquid, & non de exprimente aliquod verum, quod expreſſum tantum abeſt vt redderet principem difficiliorem ad concedendum, vt potius redderet faciliorem, & non de eo quod redderet principem difficiliorem ad concedendum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ex multis cauſis, abſolutus ex vna, non eſt ex alijs.*
1 *Condonatio ex vna cauſa non extenditur ad alias. & 3.*
1 *Beneficiarius, qui ex tribus cauſis fructus reſtituere debet, ex vna condonationem impetrans, nihil agit. & num. 3.*
2 *Dominium queri, & amitti ex pluribus cauſis non poteſt.*
3 *Subreptitius eſt, qui cum ex tribus cauſis fructus ſuos non feciſſet, illorum condonationem vno tantum defectu expreſſo obtinuit: ſi tamen beneficium ipſi poſtea immediate iuſte conferatur, ſibi ipſi tamquam legitimo in illis ſucceſſori reſtituere poteſt, & ſic retinere. & nu. 4.*
3 *Condonatio fructuum ad cauſam expreſſam videtur reſtricta.*
3 *Voluntas non fertur in incognitum.*
4 *Fructus qui ex pluribus cauſis reſtituere debet, ſic ſibi caueat.*

CONSILIVM XVI.

QVIDAM tribus de cauſis male percepit fructus cuiuſdam beneficij, nempe quod accepit illos poſt irregularitatem contractam, & quod vno anno horas non recitauit, & altero abfuit à beneficio, quod erat eccleſia parochialis, & obtinuit à Papa reualidationem tituli, quem nulliter acceperat exiſtens irregularis, cum condonatione fructuum, nulla facta mentione de prædicta omiſsione horarum, & abſentia. Quæritur an poſsit abſque aliqua condonatione fructus illorum duorum annorum retinere.

1 Pro parte negante facit primo, quod excommunicatus ex pluribus cauſis licet abſoluatur ab excommunicatione contracta ex vna cauſa, non cenſetur abſolutus à contractis ex alijs cauſis, cap. ex parte. de offic. ordin. & cap. cum pro cauſa. de ſenten. excommu. & vtrobique gloſ. quæ alia multa pro hac parte citat. Secundo facit, quod gratia ſubreptitia non valet, cap. ſuper literis. de reſcrip. & in præſenti caſu gratia condonationis fuit ſubreptitia, quia non tam facile conceſsiſſet illam condonationem Papa, ſi ſciuiſſet quod ex tribus cauſis perdidit fructus, ac conceſsit ſciens quod ex vna tantum, cap. poſtulaſti. de reſcrip. cum concordantijs: nam qui debet aliquid ex pluribus cauſis, & liberatur ab eo, quatenus debet illud ex vna illarum, non videtur liberatus ab eodem, quatenus debet ex alia: vnde ſententia liberans aliquem ſuper vna re petita ex vna

Digitized by Google

ex vna cauſa,non liberat eumdem,ſi petatur ex alia cauſa,l.cum quæritur. cum duabus ſeq.ff.de exceptio. rei iudi.

2 Pro contraria vero parte facit, quod dominium quæſitum ex vna cauſa, non poteſt quæri ex alia,l.3.§.ex pluribus. ff.de acq. poſſ.ergo nec perditum ex vna cauſa poteſt perdi ex alia: quia quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito,cap.ſciendum. 8.q.1.& l.et ſi contra tabulas.ff.de vulg. ergo fructus perditi ex vna cauſa non poſſunt perdi ex alia: & cum prædicti fructus eſſent perditi ex defectu tituli, non videntur potuiſſe perdi ex omiſsione horarum,& abſentia.Secundo,quod aliud eſt debere aliquid ex duabus cauſis, quod paſsim contingit; aliud perdere dominium alicuius rei multis de cauſis, quod contingere nequit; cum qui iam perdidit illud ex vna cauſa, non poteſt perdere illud, quod iam non habet, ex alia; quia priuatio præſupponit habitum,l.decem.ff.de verb. oblig. cap.ad diſſoluendum. de deſponſ.impub. Tertio, quod Papa condonando ei fructus generaliter, videtur ei condonare illos, quoquo modo fuerint perditi; quia generalis diſpoſitio ad omnia contenta ſub genere extenditur, argumen.cap.ſi Romanorum. 19.diſt.l.de pretio.ff.de publi.in rem actio.

3 Reſoluendo dico primo,quod prefatus conſulens non liberatur ex prefata condonatione Papæ, per argumentapro priori parte adducta. Non obſtant adducta pro ſecunda: quia illa probant quidem, quod conſulens fuiſſet ſecurus, ſi condonatio valuiſſet; ſed illa non valuit. Tum quia gratia illam continens fuit ſubreptitia, vt prædictum eſt. Tum quia condonatio illa reſtringebatur ad cauſam perditionis ex defectu tituli expreſſo in petitione, & non ad alias non expreſſas: quia voluntas non fertur in incognitum,ſecundū Auguſt.lib.13.de Trini.l.Rutilia pollea.ff.de cōtrah.
4 emptio. Secundo dico, quod alia ratione eſt ſecurus, videlicet quod qui poſsidet beneficium ſine vllo titulo canonico,ſi ille ei canonizetur, videtur noue ſuccedere ſibi ipſi, vel alij, qui poſtremo loco habuit titulum canonicum: & cum fructus illo tempore,quo de iure vacabat beneficium, obuenientes debeantur futuro primo ſucceſſori, per cap.cum vos.de offi. ordin. & cap. præſenti. de elect. lib.6. cumque fructus præfati obuenerint tempore vacationis, quia collatio prius ei facta ob irregularitatem non valuit; ipſe tamquam primus ſucceſſor eius, qui habuit poſtremum titulum canonicum, poteſt retinere illos tamquam nouus ſucceſſor ratione reualidationis ſui tituli, per ea quæ ipſe clarius, altius,& neruoſius quam aliquis alius ſcripſi in commentario cap.non liceat. 12.q.1.§.12. num.4. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio ad beneficium retinendum, expreſſa vna irregularitate, alia tacita, eſt ſubreptitia.*

CONSILIVM XVII.

QVIDAM irregularis vna de cauſa obtinuit beneficium; & poſtea iterum factus irregularis alia de cauſa impetrauit commiſsionem à Papa ad quemdam, vt diſpenſaret ſuper prima irregularitate, cum retentione beneficij: & commiſſarius habens poteſtatem diſpenſandi ſuper ſecunda, diſpenſauit cum eo ſuper illa, auctoritate quam habet ſine illa commiſsione, & à prima virtute commiſsionis, cum retẽtione beneficij. Quæritur, an prefato diſpenſato liceat retinere præfatum beneficium.

1 Reſpondeo quod non; quia commiſsio Papæ de diſpenſando ſuper retentione beneficij fuit ſubreptitia: quia fuit tacita alia irregularitas, qua expreſſa non fuiſſet tam facile facta commiſsio de retinendo beneficio: & ita quo ad id fuit nulla, & conſequenter commiſſarius non potuit virtute illius concedere illi retentionem, arg.cap.poſtulaſti. de reſcrip.& not.per Guliel.de Cu.& Bal.in l.2. C.de epiſ.aud. & Felin.in d.c.poſtulaſti.col.4.de reſcript. cum nihil ex nihilo fiat, cap.non præſtat. de regul.iur.lib.6.cum alijs ſimilib. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio presbytericidæ, dicentis ſimpliciter ſe hominem occidiſſe, eſt nulla.*

CONSILIVM XVIII.

QVI occidit voluntarie vnum presbyterum, abſolutus poſtea à peccato per Iobelæum, impetrauit diſpenſationem ſuper irregularitate, dicens ſe occidiſſe quemdam hominem, non facta mentione, quod occiſus eſſet presbyter. Quæritur, an diſpenſatio ſit valida.

1 Reſpondeo quod non: quia tacuit non exprimendo id quod de iure exprimendum erat, & quod expreſſum retraxiſſet principem à concedenda diſpenſatione, quod facit gratiam ſubreptitiam, cap.poſtulaſti. & cap. ſuper literis. de reſcript. Tacuit enim verum, non exprimendo ſatis ſpecialiter Papæ delictum, quod commiſerat; quia expreſsit, quod occidit hominem, & ipſe occidit hominem presbyterum, quod eſt longe grauius. Non obſtat, quod ipſe dixi ſuper extrauag. de dat.& recept.num.48.& in Manu.cap. 22. num. 86. quod non omnis taciturnitas veri, quod expreſſum difficiliorem redderet principem ad concedendum, reddit gratiam ſubreptitiam, ſed ſolum taciturnitas veri, quod iure mandatur exprimi: non inquam hoc obſtat, quia iura iubent exprimi delictum, ex quo naſcitur irregularitas, ſuper qua petitur diſpenſatio: quod non fuit factum hoc caſu, cum ſolum fuerit expreſſum homicidium in genere, quod verificari poteſt etiam in homicidio laici, & in caſu erat presbytericidium, & ita homicidium ſpecialiter, & grauiſsime qualificatiuum: & conſequenter fuit admiſſa taciturnitas veri, quod iure debebat exprimi; & ita non ſolum non eſt contra hoc, quod ipſe vt ſupra dixi, immo pro eo. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

8 *Subreptitia non eſt petitio puellæ, quæ, vt obineret diſpenſationem contrahendi cum affine, narrauit ſe incompetenter dotatam, quæ vere tunc erat talis; licet ipſa & ſponſus haberent ſpem certam quod à matre ultra partem debitam eſſet titulo donationis, uel alio uoluntario acceptura magnum patrimonium.*

1 *Dotem tantam habere dicitur puella, quantum ualet id quod nunc habet, & reliquit pater, ac quod à matre ſeu alijs etiam inuitis poteſt iure extorquere: illud autem, quod certo ſperat titulo uoluntario habere, non auget eius patrimonium, nec facit ut deſinat eſſe pauper.*

CONSILIVM XIX.

IMPETRATA fuit diſpenſatio à Summo Pontifice pro quadã puella ſub nomine paupertatis, ad contrahendum cum conſanguineo in tertio gradu: cui puellæ pater teſtamento reliquerat 100. florenos in auro huius monetæ, ita tamen, vt mater ipſius puellæ, quam maritus hæredem conſtituerat, & executores teſtamenti, nacti occaſionem eam locandi, poſſent pro qualitate matrimonij augere, aut minuere dotem. Dicta diſpenſatio commiſſa fuit officiali diœceſis, in qua habitant diſpenſati; qui, accepta debita informatione, diſpenſauit cum illis; & ſponſus puellæ dotauit eam in quatuor mille ſolidis huius ciuitatis, præter dotem quam habuerat. Hæc puella, etſi non habebat niſi tantum prædictos tentum florenos, ſperabat tamen ſe habituram bona matris, & patris, cuius mater erat hæres conſtituta, quæ multò pluris valebant: & eamdem ſpem conceperat maritus puellæ; quoniam hoc ab ipſa puella, & ab alijs ſæpe audiuerat: itaque erant quaſi certi de hac hæreditate obtinẽda, quoniam mater & executores teſtamenti erant male affecti erga alios fratres dictæ puellæ. vnde conſummato matrimonio, mater cum vno ex executoribus teſtamenti donauit omnia bona ſua & bona patris dictæ puellæ. Dubitatur modo, an quia puella habebat hanc confidentiam, quod mater & executores eſſent illi donaturi prædicta bona (quamuis eſſet hoc in libertate matris) diſpenſati ſint tuti in conſcientia, cum in diſpenſatione dictum fuerit Pontifici, hanc puellam eſſe inopem: &, ſi non ſunt tuti, quid remedij?

DECLARET D. conſulens, an in regno prefatorum diſpenſatorum ſeruetur ius cõmune, vel Caſtellanum, quo certa legitima debeatur filijs, & quot fratres habebat prædicta puella, & quãta legitima cuique fratrum debebatur ex bonis patris iam mortui; &, ſi haberi poteſt, habeatur copia diſpenſationis: & libenter reſpondebitur id quod iuri propius videbitur.

1 Viſa copia prefatæ diſpenſationis, & teſtamenti patris præfatæ puellæ diſpenſatæ, & intellecto quod mater eius viuebat, & quod nondum ei prefata filia ſucceſſerat quo ad bona ſua, quinimmo ipſa poterat, ſi voluiſſet, relinquere alijs bona ſua, relictis præfatæ filiæ diſpenſatæ quinque florenis, & vno terræ arabilis modio tantum, & quod prædicta mater, & executores teſtamenti patris non obligantur per clauſulam ipſiuſmet teſta-

ed by Google

menti dare in dotem præfatæ filiæ diſpenſatæ pluſquam centum florenos, & vno cacabo, & veſtibus conſuetis, licet poſſent, ſi voluiſſent; iuſte iudicata fuit diſpenſata præfata inops, ad hoc, vt diſpenſatio eſſet validâ: quia ſpes ſucceſsionis, præſertim in terris, in quibus certa legitima non debetur neceſſario filijs, nec ſpes donationis, vel applicationis bonorum, antequam donatio & applicatio fiant, non cenſentur eſſe bona illius qui habet ſpem præfatam ſucceſsionis, donationis, vel applicationis præfatarum. Et ita præfati DD. conſulentes ſine ſcrupulo poſſunt vti præfato matrimonio, & præfatis bonis, & alijs inter illos rectè geſtis, in gloriam & obſequium Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Papæ, ac illius delegati tenetur exequi ordinarius, niſi quando adeſt iuſta cauſa ſupplicandi ab eis; & ſi continet Dei offenſam, peccat exequendo. num. 2. & 3.*

1 *Ordinarius ſententiam delegati Papæ reuocare non poteſt.*

3 *Exequutor merus non poteſt non exequi mandatum Papæ, & eius delegati; niſi quod præcipitur, ſit in offenſam Dei.*

4 *Indignum qui præficit eccleſiæ, peccat quidem; ſed qui non tolerandum diutius tolerat, magis peccat.*

5 *Contrauenire facto proprio licet nemo poſsit regulariter, nec allegare turpitudinem ſuam; fallit tamen quando agitur de ſalute animæ neceſſaria, num. 7. vel nomine eccleſiæ ſiue Reipublicæ id facit. nu. 8. & 9.*

7 *Malam à ſe factam alienationem bonorum eccleſiæ reuocant clerici alienantes, & prælatus male à ſe factam confirmationem electionis.*

8 *Communem ob vtilitatem ſæpe auditur is, qui ob ſuam repelleretur, vt excommunicatus, vel qui in eadem verſatur turpitudine. num. 7.*

9 *Epiſcopus eſt iudex in cauſa ſuæ eccleſiæ, etiam ad inſtante procuratore fiſcali retractandum quæ ipſe fecit.*

CONSILIVM XX.

N. VALDE deformis corpore impetrauit à Papa commiſſionē diſpenſandi cum eo ad Epiſcopum originis ad ordines & beneficia, & ab eo diſpenſatus impetrauit eccleſiam parochialem alterius diœceſis à Papa in forma dignum; ſcilicet vt ordinarius eccleſiæ ſi reperiret eum idoneum, conferret eam illi; qui ordinarius licet à principio renuiſſet eam illi conferre propter magnam corporis deformitatem, tandem rogatus contulit, & iuſsit ei tradi poſſeſsionem, quæ tradita fuit.

Quæritur primo, an ordinarius eccleſiæ præfatæ peccauerit eam illi conferendo.

Secundo, an peccet permittendo illum poſsidere.

Tertio, quo remedio poſsit eum iure ab eccleſia expellere.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo pro parte negante vrgere primo, quod ordinarius tenetur exequi mandatum non ſolum Papæ, ſed

Digitized by Google

sed etiam eius delegati, etiam si sit intuitum. cap. pastoralis. 4. quia vero de offic. deleg. Secundo, quod ordinarius non potest revocare sententiam 7
delegati à Papa, cap. cum inferior. de maiorit. & obedientia. At delegatus Papæ dispensavit super præfati curati deformitate, ergo. &c.

Sed contrarium est tenendum. Tum quia oportet obedire magis Deo, quam hominibus, Act. 4. & cap non semper. & cap quia resistit. 11. quæst. 3.
2 At Deus iubet indignos sacerdotio arcere ab eo, cap. grave. de præben. cũ multis alijs. ergo, &c. Tũ quia placet Papæ, vt sua mandata hõ exequantur, quando adest iusta causa supplicandi ab eis, cap. si quando. de rescript. Tum quia irrefragabiliter Innoc. ab omnibus vtrobique receptus dicit in cap. inquisitioni. in fin. de sent. excom. quod is cui præcipitur aliquid à Papa, ex quo scit consecutura mala, peccat id exequendo: ita quod non solum non peccat cessando ab executione, sed etiam peccat exequendo, 8
quando ex eo quod præcipitur exequendo sequeretur peccatum, quod post And. Siculum & Felin. graviter confirmat Decius in dicto cap. siquando. num. 3. & ex ministratione præfati adeo deformis sequeretur scandalum & peccatum, vt præsupponitur in propositione quæstionis. ergo ordinarius non solum poterat se abstinere ab exequendo mandato sed etiam tenebatur non exequi.

3 Non obstant opposita in contrarium: quia procedunt in exequutore meram exequutionem habente circa ea quæ fieri possunt absque legis diuinæ offensione, nos autem loquimur de exequutore mixto, & de re, quæ 9
non potest fieri absque scandalo, & offensione Dei, qui vetat illud Matth. 18. & cap. nihil cum scandalo. de præscript.

4 AD SECVNDAM respondetur, quod sic: quia licet non sit tantum peccatum non eijcere, quantum admittere cæteris paribus, arg. cap. quemadmodum. de iureiurando: non tamen excusat omnino à peccato. Tum quia in hoc casu non solum prohibetur admissio, sed etiam tolerantia. Tum quia peior est continuatio scandali per totam vitam duratura, quam admissio momentanea. arg. cap. fin. de consuet.

AD TERTIAM respondetur, quod pro parte eius negante facit
5 primo, quod tempus appellandi, & supplicandi à mandato supradicto facto ordinario est iam pridẽ lapsum, & illa sunt remedia ordinaria, quibus rescinduntur, vel impediuntur sententiæ, vel alia mandata per subreptionem impetrata, l. 1. ff. de app. auth. quæ supplicatio. C. de precibus Imp. offeren. cap. siquando. de rescript. cap. cum teneamur. de præbendis. Secun- 1
do, quod non licet regulariter cuiquam contra sua facta venire, cap. quod semel placuit. & cap. mutare. de reg. iur. lib. 6. & quod præfatus ordinarius 2
6 iam pridem admisit & sustinuit præfatum prouisum. Tertio, quod nemo allegans turpitudinem suam audiri debet, cap. cum super. de concess. prębend. l. itaque fullo. ff. de furtis. & ita ordinarius præfatus non videtur posse allegare, quod male præfatum prouisum admisit.

Quibus tamen non obstantibus, contrarium est tenendum, tum per cap. si quis presbyt. de rebus eccl. quatenus habet, ipsummet prælatũ qui male rem ecclesię alienauit, posse illam repetere: & cap. nosti. de elect. quatenus

habet

habet, electum qui male contulit beneficium ante suæ electionis confir-
7 mationem, post eam posse suam collationē reuocare. Tum quia qui male contraxit matrimonium cum consanguinea, potest petere vt separetur ab ea. cap. lator, & cap. consanguinei. de re iudic. Tum quia licet regulariter non possit quis venire contra proprium factum, nec allegare turpitudinem suam: fallit tamen quando agitur de salute animarum necessaria, vt in cap. venientes. & cap. ferrum. 50. dist. & in iuribus proxime allegatis, vt resoluit Panormit. communiter recep. in d. cap. cum super. & in d. cap. nosti. Tum quia canonici, qui sunt plurales in beneficijs, & possident plura beneficia, non possunt nomine proprio, seu pro priuata vtilitate opponere prouiso, quod est pluralis in eis, quia *Turpe est doctori, cum culpa redargui ipsum.* arg. b2. ff. de orig. iur. cap. cum ecclesia sticæ. de excep. possunt
8 tamen opponere nomine ecclesiæ, & pro eius vtilitate, vt gloss. ibi communiter recepta concludit post Vincent. ante Panorm. Fel. & Dec. ibidem. Tum quia licet excommunicatus non audiatur in iudiciis, cap. intellexímus. de iudic. fallit tamen cum excipit pro vtilitate ecclesiæ, cap. dilecti. & cap. dilectæ. de excep. cum eis annotatis: & ita licet præfatus ordinarius non deberet admitti contra præfatum prouisum pro sua vtilitate, audiri tamen debet pro ecclesiæ vtilitate. Tum quia agit etiam pro vtilitate publica, qui alioquin est inhabilis, l. si longius, §. 1. ff. de iud. cum aliis quæ in hoc citat Decius in d. cap. dilecti.

9 Per quæ omnia resoluēdum est præfatum Episcopum posse agere contra præfatum prouisum, primo nomine proprio pro salute animarū, tam suæ, quam prouisi, & populi, qui ex ipsius administratione sacramētorum scandalizaretur. Secundo nomine ecclesiæ, de cuius vtilitate, ac reuerentia & honore agitur. Tertio pro iure publico, & vtilitate publica, quæ in sacris & sacerdotiis versatur, l. 1. 4. huius studij. ff. de iustitia & iure. & quod probabiliter dici potest procuratorem fiscalem sui episcopatus posse petere hoc coram ipsomet Episcopo, qui potest esse iudex in causa ecclesiæ suæ, cap. si quis erga. adiun. glo. vltima communiter recepta 2. quæst. 7. quod cap. in hoc propositum citauit Panor. communiter recep. in d. cap. nosti. sub fine. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus ecclesiasticus nec pro labore potest quicquam, ne vnum quidem denarium extra esculentum, & poculentum, licite accipere.*

2 *Munerum acceptio, quæ etiam iure diuino naturali videtur iudicibus prohibita, etsi possit restringi ad magna, quæ obcæcare possunt, num. 3. attamen quando in individuo prohibetur in aliqua causa, nihil potest accipi. num. 4.*

3 *Propinas ideo capiunt Rotæ Auditores, quia videntur assignari loco stipendij.*

4 *Delegati, vt sunt Episcopus, & Vicarius, quibus committuntur dispensationes matrimoniales cum clausula,* vt deposita omni spe cuiuscumque, &c. *nihil nec pro labore, nec pro processu informatiuo possunt etiam sponte oblatum accipere.*

CON-

CONSILIVM XXI.

CONSVEVIT in quodam episcopatu accipere Vicarius generalis eius vnum scutum pro labore & occupatione accipiendi informationem testium præsentatorum à partibus ad verificanda narrata in commissione de dispensando: et cum dubitaretur an id ei liceret, responsum fuit ab aliquot eruditis affirmatiue; de quo Episcopus noue creatus videtur habere scrupulum, eo quod commissioni adiicitur hæc clausula: *Per Apostolica scripta mandamus, quatenus tu frater Episcope, seu fili Vicari, deposita per te omni spe cuiuscunque muneris, aut præmij, etiam sponte oblati, à quo te omnino abstinere debere volumus, de præmissis diligenter te informes.*

Ad hanc quęstionem videtur respondendum, quod non licet Episcopo, neque Vicario, accipere præfatum scutum. Tum quia non licet vlli iudicum vendere iudicium, cap. non licet. 11. q. 3. & cap. non satis. 14. q. 5. capitum ab omni. de vit. & hon. cler. Tum quia in specie statutum est, ne vllus iudex delegatus capiat aliquid aliud, quam esculentum & poculentum, pro labore quem suscipit in expeditione causæ sibi delegatæ, cap. statutum. 9. insuper. de rescript. lib. 6. cuius gloss. recepta per omnes in verbo esculentum, dixit, quod nec vnum denarium potest licite accipere extra esculentum & poculentum. Tum denique quod clausula prędicta commissionis declarat quod in commissione, de qua quæritur, in individuo nullum munus etiam spōte oblatum accipere debeat: cui non video quid satis apte responderi possit. Tum quia munerum acceptio videtur esse vetita iudicibus iure diuino naturali, vt nos probauimus in comment. de datis & promis. quem nuper edidimus super extrauaganti S. D. N. Gregorij XIII. cuius caput est, Ab ipso. num. 5. not. 3.

Nec obstat, quod responderi posset, hoc ius solum procedere in muneribus magnis, quæ verisimiliter possunt obcæcare iudices, non autem de parvis, & illis quæ verisimiliter non nimis afficiunt eos parti ea offerenti; & quod etiam non procedit in illis iudicibus ecclesiasticis, quibus pro quodam salario extraordinario permittuntur: qua ratione propinas, quæ RR. Dominis Auditoribus Rotæ dantur, saluarentur. Non inquam hoc obstat: quoniam in casu proposito in individuo Papa ipse committens gratiam prouidet specialim & in individuo, ne commissarius, siue delegatus quicquam etiam sponte datum accipiat, & quod gratis negotium expediat: cuius mandatum in hac forma expresse factum videtur diligenter seruandum, l. diligenter. 6. mandati. cap. cui de non sacerdotali. de præb. lib. 6. & alia plurima, quę afferri possunt. Per quæ videtur nobis hoc iuri propius: quamuis lubentius, si per conscientiam liceret, contrarium respondissemus.

DE CON-

DE CONSVETVDINE.

SVMMARIVM.

1 *Legi eidem potest etiam per desuetudinem ita in vna parte derogari, vt maneat firma in altera. & 2.*

3 *Lex tunc tollitur per non vsum, quando talis non vsus includit saltem æquipotenter actum legis dispositioni contrarium.*

CONSILIVM I.

VTRVM stante statuto capellæ S. D. N. vt qui seruierit in illa vigintiquinque annis solum teneatur adire illam ad primum Chyrie Missæ, nisi certis diebus, quibus si non adierit ad Primam, & Tertiam, mulctatur, obligentur moderni capellani, qui prædictis annis seruierunt, ad eundum prædictis diebus ad Primam, & Tertiam sub pœna prædictæ mulctæ: attento quod numquam prædecessores illorum à quadraginta annis ad illas iuerunt.

1 Respondeo, quod pro parte affirmatiua videtur irrefragabiliter facere hoc dilemma, quod est validum argumentum; quod aut per non vsum est sublatum prædictum statutum, aut non; si non est sublatum, per ipsum obligantur; si est sublatum, obligantur per ius commune contentum in cap. 1. de cler. non residen. lib. 6. quod innouauit Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. de reformat. scilicet vt qui non interest choris non lucretur distributiones illis constitutas.

Pro astruenda vero parte negante dico primo, quod vna eademque lex potest tolli quo ad vnam partem, & manere valida & viua quo ad alteram, l. derogatur. ff. de verb. signif. quæ habet tunc derogari legi, cum tollitur quo ad partem: sicut iurisdictio Episcopi potest tolli quo ad quędam, & quo ad alia manere, cap. auditis. de præscript. tunc vero abrogari, cum tota tollitur.

Secundo, quod statutum prædictum videtur habere duas partes: altera est, quod capellani, qui seruierunt vigintiquinque annis, nullis diebus regulariter tenentur ad capellam, nisi ad Missam ante primum Chyrie: altera, quod certis diebus in ea expressis teneantur ire ad Primam, & Tertiam, sub pœna mulctę: & ita altera pars eius tolli potest, altera manente; & consequenter posse tolli posteriorem, priore manente.

2 Tertio, quod lex potest tolli per desuetudinem, seu per non vsum eius, l. de quibus. ff. de legib. 6. leges. 4. dist. & glo. sing. in cap. 1. de treug. & pace. & sic potuit præfatum statutum tolli quo ad vnam sui partem, & manere quo ad alteram. Nec obstat, quod per solum non vsum non tollitur lex, secundum Ioan. And. communiter à Panor. & aliis receptum in cap. Ioannes. de cler. coniug. & ab aliis, quos refert, & sequitur Rocch. in cap. fin. de consuetud. sectione 4. num. 76. quia id verum de non vsu pure negatiuo non implicante actum contrarium legi formaliter, vel æquipollenter, non autem de vsu implicante actum contrarium legi, vt in facto præsupponitur,

Digitized by Google

nitur, & omnes declarant & limitant: & in casu proposito agitur de non vsu legis implicante actum contrariũ illi; lex enim, de qua loquimur, disponebat, vt cantores, qui seruierunt viginti annis, tenerẽtur adire certis diebus ad Primam & Tertiã sub pœna mulctę: & a tẽpore, quo illa fuit lata, prædicti cantores desierunt adire ad illas duas horas sine vlla pœna mulctę; quod implicat actum contrarium legi mulctanti.

Quarto, quod cum prior pars sit seruata semper à tempore, quo illud factum fuit, ante quadraginta annos, & posterior nũquam; sequitur quod prior pars manet, & posterior sublata est.

Quinto, ex his infertur, quod cum prior pars absoluat eos ab eundo ad officia, præterquam ad Missam ante primum Chyrie; & posterior obligaret eos ad eundum ad alia officia certis diebus, & hæc est sublata, & illa durat; absoluti sunt ab aliis officijs, præterquam Missæ ante primum Chyrie, & non erunt obligati ad eundum ad alia officia diebus præceptis per posteriorem partem.

Ad dilẽma pro contraria parte oppositum, scilicet aut statutum prædictum est sublatum per non vsum, aut non est sublatũ, respõdetur, quod nec est in totũ sublatum, neque in nulla parte nõ sublatum, sed ex parte sublatũ, & ex parte non sublatum; sublatum quidem quo ad partem posteriorẽ, quæ exonerat eos: quod concludit propositum nostrum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo in ecclesiasticis rebus, ad hoc vt liget subditos, si sit præter ius, decem; si contra ius, quadraginta annorum debet esse præscripta, & rationabilis.*

1 *Vocem in electionibus actiuam de iure cõmuni omnes professi, si sint saltem subdiaconi, habent in monasterijs in quibus professi sunt.* 3.

2 *Plurium suffragio magis expedit vt fiant leges & electiones, quam vt hæc facultas ad pauciores, etsi prudentiores, restringatur.*

3 *Vocem actiuam in eligendo non potest non habenti concedere Capitulum, nisi omnibus nullo discrepante consentientibus.*

CONSILIVM II.

IN QVADAM religione est consuetudo à septem vel octo annis inducta, vt tantum prudentiores re & ætate habeant vocem in Capitulo, & admittantur in electionibus superiorum. Quæritur primo, an sit iuridica, & toleranda. Secundo, an maior pars Capituli possit communicare vocem, quæ illi competit in eligendo, his qui illam non habent.

1 AD PRIOREM quæstionem respõdetur primo, quod prefata consuetudo non est bona, ideſt, quod est inualida ad hunc effectum, vt tãquam lex iusta liget subditos præfatæ congregationis. Aut enim est contra ius canonicum, aut præter illud. Si est contra illud, oportet quod sit rationabilis, & præscripta spatio quadraginta annorum, cap. fin. de consuet. cum ei late adnotatis per Rochum: consuetudo autem præfata, esto sit rationabilis,

nabilis, non est continuata per quadraginta annos, sed tantum per septem, vel octo annos; ergo non est valida ad præfatum effectum. Neque etiam si est præter ius; quia vt consuetudo etiam præter ius valeat in rebus ecclesiasticis, & iure Pontificio, requiritur vt sit continuata per decem annos, vt concludit Panormit. communiter receptus in dicto cap. fin. de consuetud. num. 11. Ego autem in præsentia inclino in eam partem, quę habet, illam esse contra ius commune canonicum: quandoquidem iure communi canonico omnis religiosus professus tria vota substantialia in religione per Sedem Apostolicam approbata, simulac est professus, & subdiaconatu insignitus, videtur habere vocem in Capitulo, etiam in electionibus prælatorum. cap. ex eo. §. 1. de elect. lib. 6. & clem. vt ij qui. de ætate & qualitate. cum multis, quę in eis & alibi sæpe notantur. Est etiam contra consuetudinem omnium religionum antiquarum ab antiquis Patriarchis inuentarum, & à sancta Sede Apostolica approbatarũ, vt colligitur ex canonibus citatis à Petro Biaxio in Directorio electionũ, 1. par. cap. 2. & consuetudo habet vim legis, cap. consuetudo. 1. distinct.

Secundo, quod si dicamus eam esse contra ius, qualem ego in præsentia esse iudico, non est bona, neque seruanda: quia est contraria iu-
2 ri canonico. Tertio, quod licet videatur bona illa ratione, quod docet, vt prudentiorum, & eruditorum, ac maturiorum suffragia pluris æstimentur, quam aliorum: alia tamen ratione non videtur esse talis, illa scilicet, quod pauciores facilius subornabuntur, quam plures: & quod vtile est, vt multi sint consultores, & habentes vocem in Capitulis. Vnde & leges, & plebiscita Romanorum, in quibus condendis maiores cum minoribus occurrebant, quadamtenus videbantur firmiora, iuxta illa, quę habentur in cap. plebiscita. & cap. lex. 2. distinct. & vnde sumuntur. Et experientia docuit in omnibus per orbem dispersis Academijs electiones gymnastarum, & prælectorum factas ab omnibus auditoribus meliores esse, quam factas à paucis. Quarto, quod mea sententia securius esset, quod omnes professi & subdiaconatu insigniti haberent vocem in Capitulo, quam solum quidam maiores; quo alijs superbiendi, & alijs inuidendi, & omnibus dissidendi occasio non parua datur.

3 AD SECVNDAM iam alias respondi, non posse à maiore parte Capituli communicari vocem, quę competit ei in eligendo, aliis, quibus ea non competit, per gloss. communiter receptam in cap. quia propter. in verbo vice omnium. de elect. Et consequenter, si præsupponamus eos, qui non sunt assignati, non habere vocem in Capitulo, respondendum esset, non posse illis communicari à Capitulo, nisi concors fuerit, & nemo discrepauerit. Sed videtur per prędicta omnes professos esse assignatos Capitulis monasteriorum, in quibus professi sunt, non obstante consuetudine prædicta, quę nondum est satis præscripta. Salua, &c.

DE ELE-

Digitized by Google

DE ELECTIONE, ET ELECTI POTESTATE.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta præsente excommunicato non valet, si sit denunciatus, & constabat, eratque legitima excommunicatio, nec lata post præcedentem legitimam appellationem.*

CONSILIVM I.

AN ELECTIO propter concursum excommunicati fiat irrita, & nulla, cum aliàs legitime sustineri posset?

1 Respondeo, quod electio est nulla eo solo casu, si excommunicatus erat denunciatus, & constabat illis, qui simul eligebant, & erat notoria & legitima excommunicatio, & non fuit appellatum legitime ante excommunicationem, per cap. fin. de procurat. vbi Innoc. Card. Panorm. & communis, & in cap. illa. de elect. & conditiones adiectę huic decisioni probantur per cap. solet. de senten. excom. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Electionem confirmandi, vel infirmandi qui ius habet, potest, & qui spectat ad publicam vtilitatem debet ex officio, etiam supplendo quæ sunt facti, inquirere de meritis electi, eligentium, & formæ electionis. & 2.*

2 *Iudex in concernentibus publicam vtilitatem potest ex officio, ne dum quæ sunt iuris, sed etiam quæ sunt facti, supplere: vnde cogit compromissarios ad edenda acta electionis, num. 3. & reum ad edendum propria instrumenta fisco, ac vbi vertitur animarum periculum, num. 4. & notarium ad edenda acta, & hoc etiã quando interc̃sisset conuentio, vt seruentur sub secreto, num. 5. & quod interc̃serit iuramentum, num. 7.*

3 *Acta omnia coram notario, item & coram iudice facta, dicuntur publica.*

5 *Occultum vt remaneat id quod ratione publici interesse debet pandi, priuatorum facto fieri non potest.*

6 *Probari quod ex sui natura non potest nisi per paucas & certas personas, hoc habet priuilegij, vt aliàs priuilegiati cogantur, & inhabiles admittantur ad testificandum.*

7 *Occultum tenere aliquid qui iurauit, non obest quin iudex possit compellere ad testificandum.*

CONSILIVM II.

CAPITVLVM Ecclesiæ N. per suos compromissarios A. in suum Episcopum elegit, quam electionem confirmare nohuit is, ad quem spectat: propterea pro parte Capituli appellatum fuit ad Sedem Apostolicam. Quæritur an debeant constitui iudices commissarij, qui de causa electionis huiusmodi in partibus cognoscant.

1 Respondeo primo, quod si verbum debeant in quæstione positum significat

ficat neceſsitatem, reſoluendum eſt dubium negatiue, ſcilicet quod non debent neceſſario conſtitui iudices commiſſarij, ſiue delegati, qui de contentis in quęſtione in partibus cognoſcant. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia per cap. nihil. cap. conſtitutis. cap. poſt petitam. & alia multa de elect. & cap. vlt. eod. tit. lib. 6. conſtat quod confirmator electionis non tenetur conſtituere commiſſarios, & delegatos ad decidendam electionis cauſam, ſed quod poteſt per ſe illam decidere, agendo acta neceſſaria per ſe vel per alium ad partium inſtantiam, vel ex officio ſuo.

Secundo, quod ſi verbum, debeant, poſitum in quæſtione accipiatur pro iuſte poſsint, reſoluendum eſt dubium affirmatiue, quod ſic; quia omnis iuriſdictio, & omne imperium iure Pontificio ſunt delegabilia, iuxta gloſſ. ſolemn. & recep. cap. peruenit. 9. diſt.

2 Tertio reſpondeo, quod iudex habens ius, & poteſtatẽ confirmandi vel infirmandi electionem, poteſt & debet cognoſcere de contentis in dubio per ſe vel per alium ad inſtantiam partium, vel ex officio ſuo. Tum quia poteſt & debet ex officio procedere & inquirere de ijs, quę pertinent ad vtilitatem publicã, l. congruit. ff. de offic. pręſid. l. ſi quis in hoc genus. C. de Epiſco. & cleric. quas citat in hoc Bart. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto in 2. oppoſitione, quem Ripa & alii ſequuntur. & conſtat hanc de qua loquimur electionis cõfirmationem ad vtilitatem publicam ſpectare. Tum quia expreſſe hoc determinat Innoc. III. cap. cum nobis. de elect. cuius gloſſ. in verbo ex offic. recep. à Paormit. & aliis ait ibi probari iudicem confirmationis electionis poſſe ex officio etiam ea, quæ ſunt facti, ſupplere: & paulo inferius ait, quod etiam ſi nihil obiiciatur electo, ille qui confirmat electionem debet inquirere de modo electionis, an ſit canonice facta, de perſona etiam electi, an ſit idonea, per cap. venerabilem. eod. tit. & cap. priusquam. 28. diſt. & idem Innocentius III. in cauſa poſtulationis ſuppleuit, cap. bonę memoriæ. de poſtula. vbi gloſſ. in verbo curauimus allegare, ait quod iudex poteſt ſupplere nõ ſolum ea quę iuris ſunt, ſed etiam ea quę ſunt facti in ſpectantibus ad publicam vtilitatem: & ita in hac cauſa electionis tam inſignis eccleſiæ, in qua de tam publica vtilitate agitur, merito S. D. N. poterit, & debebit ad inſtantiam partium, vel ex officio ſuo per ſe vel commiſſarios ſuos facere omnia quæ opportuna fuerint ad ſciendam veritatem de perſona electi, & electorum, ac de forma eligendi habita, & ſeruata per Capitulum & compromiſſarios eius. Vnde idem Innocentius III. in quadam cauſa confirmationis electionis, de qua cap. oblatę. de appell. dixit quod iudex ſuperior, ad quem appellatum eſt ſuper electionis confirmatione, poteſt, immo debet facere quę conueniunt, ne gregi dominico diu deſit cura paſtoris.

3 Quarto reſpondeo, quod poteſt S. D. N. & debet propter publicam vtilitatem, quæ in hac cauſa verſatur, compellere Capitulum, & compromiſſarios eius, & notarios ad edenda ſibi omnia coram eis acta, quæ ad huius cauſę iuſtam & breuem expeditionem pertinent: tum per citata in 2. di-

4 cto. Tum quia etiam reus cogitur edere inſtrumenta ſua fiſco actori, ratione publicę vtilitatis, l. nec quiſquam. ff. de edendo. vbi Bart. & omnes

hoc

hoc tenent, & tradunt Panorm. & communis cap. 1. de proba. & alii in alijs multis locis citati per Felin. ibidem. Tum quia eadem, immo firmiori ratione potest iudex cogere reum ad edenda sua instrumenta in causis publicis,& spiritualibus,in quibus tãtum & plus exuberat officium iudicis, quantum & plus vtilitatis publicæ, ac salutis,ac periculi animarum vertitur,quam in fisco,iuxta præfatum cap. oblatæ. de appell. & cap. nihil.& cap. ne pro defectu. de elect.& cap.exceptionem. de excep. cap.1. eodem tit.lib.6. tenet Panor. receptus ab omnibus in d. cap. 1. de proba. num. 21. Tum quia superior iudex potest cogere notarios publicos ad edenda instrumenta, & acta publica coram eis gesta ei, cuius interest, & magis ex officio suo ratione publicę vtilitatis,prę sertim spiritualis,l.a.C. de edend. cum ei adnotatis, & cap. quoniam contra. de probat. & cap. perpetuus. adiuncta sua gloss. de fide instru.

3 Quinto,quod nõ possũt excusari ab editione præfatũ Capitulũ, & præfati cõpromissarij, & notarii eorum,eo quod conuenerint, vt vota eorum manerent secreta. Tum quia omnia acta corã notarijs dicuntur publica, vt in prædicta l.2.& l. orphanotrophos. C.de Episcopis,& cleri. cap.quoniam contra. de proba. cum notarius ipse sit persona publica, vt per præfata iura tradit Decius post alios d.cap.quoniam.notab.7.sicut & acta coram iudice dicuntur publica,l.2.ff.ad exhiben. adiuncta glo. verbo in publico. Tum quia non licet canonicis conuenire, vt electio maneat secreta, vt notat Panormit.cap.quia propter.§.fin.de elect. citans ad id Compostel. Tum quia pacto priuatorum iuri publico derogari non potest, cap.si diligenti.de foro comp.& l.ius publicum.ff.de pact. Ergo nec pacto canonicorum fieri potuit, vt maneat secretum quod Reipublicæ interest vt pandatur. Tum quia quoties natura rei probandæ est talis, quod non potest probari, nisi per paucas & certas personas, illæ tenentur testificari, etiam si fuerint priuilegiatæ ad non testificandum, secundum Hostien.communiter recept. cap.1. de test.cogend. & etiam si essent inhabiles,secundum Ant.Butr. & Imolensem cap. tertio loco. de proba.quos sequitur Decius cap. 1. eodem tit. num. 31. & probatur per l. consensu. C. de repud. & cap. veniens. 2. de testibus. cum ergo vota secreto præstita coram compromissarijs & notario suapte natura sint talia, quæ non possunt probari aliter, quam per acta coram ipsis, poterunt compelli ad edenda illa. Tum quia impossibile est scire, an compromissarij præfati seruauerint formam eligendi sibi à Capitulo commissam, nisi habita notitia de suffragijs, siue votis, quæ canonici singulatim alij alijs dederunt; quoniam ipsi tenebantur eligere illum, in quem maior pars Capituli consentiret; quod an seruauerint,sciri non potest, nisi facta fide de numero votorum, quæ fuerunt data illis, qui habuerunt aliqua suffragia, & vota. Cum ergo superior possit,& debeat inquirere an forma electionis debita seruari fuerit seruata, & non possit hoc scire nisi compellendo notarios, vt acta coram eis gesta edant; necessario consequitur, posse & debere illos ad hoc compelli,arg. cap. præterea. de offic.deleg. d.l.2. ff. de iurisdict. omn.iud. Tum denique quod iudex superior potest compellere

ad teſtificandum eos, qui ſciunt aliqua ſecreta (extra ſacram confeſsionem)etiam ſi conuenerint inter ſe,vt teneantur ſecreta,& iurauerint non reuelare illa, etiam iudici iubenti,ſecundum S.Thomam 2. 2. q. 70. art. 1. ac 2. & Innocen. cap.qualiter. 1.de accuſa.Panormit. cap.dilectus. de exceſſ.prælat.ſub fine,& d.cap.qualiter,& cap.omnis.de pœnit.communiter recep. quem nos quoque ſequuti fuimus pridem iure firmo, & ratione probauimus cap.inter verba.concluſ.6.nu.218.& in Manu. cap.25. nu.41. ergo à fortiori notarium ad exhibenda,& edenda acta, & geſta coram ipſo,tamquam coram perſona publica, coram iudice, vel arbitro; cum arbitria ſint redacta ad ſimilitudinem & inſtar iudiciorum,l. 1. ff. de recep. arbi.& in actis coram eo debeat ſeruari diſpoſitio cap. quoniam contra. de proba.vt in eo Panorm.commuuniter receptus annotauit, & in alia informatione probauimus. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Religio non poteſt condere ſtatutum contrarium diſpoſitioni iuris communis etiam quo ad electionem ſuperiorum faciendam, niſi hoc eis ſpeciali ſit conceſſum priuilegio.*

2 *Mutatio antiquæ legis,ſeu vitæ in religioſis ſolet eſſe ingrata, vnde eamdem inducere volenti facile contradicitur.*

3 *Electio prælati cuiuslibet monaſterij de iure ſpectat ad eiuſdem monaſterij conuentum, expedit autem magis vt eligatur perpetuus,quam triennalis.*

CONSILIVM III.

ORDO Eremitarum ſancti Auguſtini in 35. prouincias diuiſus eſt, quarum omnes,quę in Italia ſunt(ſunt autem viginti duę)eam ab antiquo conſuetudinẽ obſeruant,,vt Præſidens, Prouincialis, & Definitores in Capitulo facultatẽ habeãt ad cõdẽdas,& reformãdas ſui ordinis leges.

Dubitatur primo,an in toto ſeu parte modum eligendi conformem iuri communi tollere abſque expreſſa Papæ facultate valeant.

Secundo,an eligendi prælatos modus aptior Hiſpanorũ ſit, quo à monaſterio prælatus triennalis eligitur; an Italorum, quo à Capitulo generali perpetuus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo, quod certum eſt prædictũ Reuerend. Generalem cum prædictis Definitoribus non poſſe cum maiori parte ſui ordinis tollere toti ordini, nec parti eius modum eligendi, quem iuri communi conformem habent, ſine facultate expreſſa in id à Pontifice Maximo facta; quia nulli ei inferiori licet edere legem contrariam iuri communi,cap.quod ſuper his.de maio.& obedien. c.inferior. 21.diſt.clem.ne Romani.de elect. Secundo, quod Celſus iurecõſultus ait in l. inciuile.ff.de ll.inciuile eſſe,de lege,niſi ea tota perſpecta, iudicare; ideoque oportere ad recte reſpodendum huic quæſtioni, videre facultatem,quam Pont.Maximus fecit prædicto ordini ad condendas, & reformandas leges ſui ordinis; & etiam ſcire ſi aliquæ prædictarum prouinciarum habeant aliqua priuilegia paticularia ſuper ſuo modo eligẽdi.

Tertio,

Digitized by Google

3 Tertio, quòd etiam ſi facultas à Pont.Maximo conceſſa Generali, & Definitoribus prædictis de rigore iuris ſe extenderet ad faciendam prædictã legem,qua omnes in vno modo eligendi conuenirent ; vtile tamen multũ eſſet,vt ab eius Sanctitate,quando tam propinqua eſt,impetrarent gratiã ſpecialem eam condendi ; quia,vt ait Imperator in authen.de monachis. coll.1.§.1.difficilis & ingrata eſt vitæ mutatio: & qui iam habent ſua retia de more tenſa in conuentibus particularibus , quo fiant Priores, vel alius generis officiarij,nihil non agent, vt contra talem legem appelletur, ſupplicetur,vel aliquo alio remedio iuris,vel non iuris iuuetur.

3 AD SECVNDAM quæſtionem reſpondeo primo, quod iuri communi conformior eſt modus eligendi prædictus Hiſpaniæ , quam modus eligendi prædictus Italiæ;quia iure communi ad quemcumque conuentũ cuiuslibet monaſterij pertinet electio prælati illius, cap. 1. cap. quia propter.& toto tit.de elect.Secundo,quod,vt res humanæ nunc ſe habẽt , creſcente nimium honoris appetitu,& decreſcente humilitatis amore,refrigeſcente charitate,longe aptior,& commodior eſt ambitioni reprimẽdæ, factionibus ſedandis,extirpandis odiis,detractionibus minuendis,& paci Chriſtianę conſeruãdæ,& augendæ,Deoque gratior eſt modus prædictus, quem prudentiſsima , eademque modeſtiſsima Italia ſeruat , quam ille, quem Hiſpania ſeruare dicitur , per ea multa , quæ ipſe nuper ſcripſi in comment. 3. de regula. ſuper cap.nulla.18. q.2. à num. 3. ad probandum quod nemo debet procurare, vt de Abbatibus perpetuis fiant triennales, ſi à ſuis monaſterijs fuerint eligendi. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Scrutatores ſuffragia vni data alteri falſo referentes, magna pœna arbitraria ſunt puniendi,& præterea electio non tenet.*

CONSILIVM IV.

QVID dicendum de Generali cuiuſdam ordinis,& ſcrutatoribus electis ad faciendam electionẽ Prouincialis,qui machinati ſunt ne ſcrutatores dicerent vere , quot ſuffragia habuit is, in quem maior pars conſenſit, ſed tribuerent maiorem partem alteri;qua fraude electus fuit?

1 Reſpondetur,quod grauiſsime peccauerũt tam ſcrutatores, quam Generalis ; & quod electio corã Deo nihil valuit, & digni ſunt prædicti fraudatores magna pœna: tum quia rei grauiſsimę falſarij fuerunt. Tum quia Concilium generale in cap.quia propter.de elect.ſtatuit vt poteſtate priuarentur electores , qui contra formam illius cap. celebrarent electionem , etiam ſine vlla fraude. Quanto magis debent puniri , qui tam graui fraude id fecerunt? Et quia pœna huius magni delicti non eſt determinata iure communi,arbitrio iudicis competentis (niſi in conſtitutionibus ordinis,quas nos neſcimus, fuerit determinatum)relinquitur. arg. l.1. ff. de iure deliberan.,& cap.de cauſis.de offic.deleg. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Electionem à maiori parte factam non admittens peccat.*

2 *Electio metu facta est ipso iure nulla, sicut & matrimonium, & professio.*
3 *Metus minor iusto in foro interiori, si fuit principalis causa actus, vitiat.*
4 *Metus vt annullet actum in foro exteriori, requiritur quod sit iustus.*

CONSILIVM V.

EX SEXDECIM monialibus habentibus votum in electione Abbatissę, nouem suffragatæ fuerunt vni, & septem alteri; & superior, qui aderat, volebat, vt duæ partes suffragantium conuenirent in vna, & fecit eas octies facere electionem, sperans, quod aliquæ ex suffragantibus vni, accederent alteri, quo duas partes haberet: & cum noluissent vllæ mutare sua suffragia, minatus est superior eis, quod nisi duæ partes cõsentirent in vnã, ille esset vocaturus vnam aliã monialẽ alterius monasterij: quo metu cõpulsæ oẽs conuenerunt in vnam tertiã, quæ nullũ antea suffragium habuerat, quæ confirmata à superiore rexit monasterium multo tẽpore, sed nondum triennio completo. Quæritur, an electæ à nouem, quæ maiorem partem Capituli constituebant, sit aliquod ius repetendi abbatiam.

1 Respondeo primo, prędictum superiorem peccasse, ac male fecisse, nolendo acceptare electam à maiori parte, præsertim cum toties eligeretur ab illa, iuxta cap. indemnitatibus. §. 1. de electio. lib. 6. immo & cogẽdo eas ad toties eligendum, & magis adiungendo minas de vocando aliam, nisi conuenirent duæ partes, contra prædictum textum expressum.

2 Secundo, quod facile teneri posset præfatam electionem postremam fuisse inualidam, & nullam: quia omnis electio metu facta est ipso iure nulla, per textum putatum ab aliquibus singularem in cap. vbi periculum. §. cæterũ. de electio. lib. 6. quatenus requirit etiam in electione Papæ voluntatem liberam eligendi sic, quod aliàs non sit futura valida; quæ cõmunis est doctorum sententia, & confirmatur primo, eo quod etiã matrimoniũ carnale est ipso iure nullum, si metu contrahatur, cap. cum locum. de sponsal. & matrimonium spirituale quo ad hæc æquiparatur matrimonio carnali, iuxta glo. notab. & recep. in cap. bonæ. de electio. Secundo confirmatur, quod etiam metus reuerentialis patris efficit professionẽ religionis filij nullã, per tex. adiuncta glo. verbo patrem, in cap. præsens. 20. q. 3.

3 Tertio, quod omnis metus etiam non iustus reddit actum nullum, & inualidum quo ad forum conscientiæ, si principaliter fiat ob illum metum, vt nos efficaciter probamus in Man. confess. cap. 17. num. 29. & efficacius cap. 22. num. 51. & consequenter si prædicta monialis, in quam consenserunt nouem propter prædictum metum, quo superior minatus fuit se vocaturum aliam de alio monasterio, cessit iuri suo iam quæsito per electionem, iudicandum est inualide cessisse.

4 Quarto, quod in foro exteriori opponetur ei, quod metus ille non fuit iustus, & quod ipsa non appellauit à mandato superioris, & quod rogata fuit vt desisteret à iure suo, & quod potius fecit rogata, quam metu territa: & quod altera est, & magno tempore mansit in possessione pacifica, & habita pro bona, & iuridica ab ipsamet, & id genus alia, per quæ difficile obtinebit pro se sententiam in foro, vt aiunt, fori; quamuis certe in foro,

quod

quod aiunt poli, prædictus superior, & prædicta loco eius electa merito magnis scrupulis cruciari possent.

SVMMARIVM.

1 *Electio secundum honestatem debet fieri de gremio collegij; facta tamen de extraneo tenet, debetque fieri à maiori parte: adeo vt, si solum sint vnus vel duo, non possint nisi exterum eligere.num.4.*

2 *Collegium in sui erectione secundum ius ciuile ad minus tres, secundum canones duas requirit personas;at erectũ sustinetur in vna persona,quæ sola posset eligere prælatum,eumque Pontificem.*

3 *Eligere seipsum nemo potest, sed nec pro se cum alijs suffragari, nisi esset vnus ex compromissarijs.num.5.*

5 *Electores, etiamsi totum collegium sit redactum ad duos, non possunt cogi, vt alios accipiant coelectores,sed possunt ipsi soli eligere.*

CONSILIVM VI.

IN QVODAM conuentu deficientibus fratribus, qui votum & vocem haberent pro electione Prioris dicti conuentus,Prouincialis misit illuc duos fratres, à quibus fieret electio alicuius extra conuentum existentis; qui schedulis secretis vnum elegerunt absentem, & non pertinentem ad illum conuentum.Dubitatur an sit legitima electio.

1 Ad respondendum breuiter,clare,& apte,præsuppono primo quod electio prælati iure communi non est necessario facienda de aliquo qui sit de collegio electorum, ad hoc vt valeat: quoniam licet honestius & sanctius sit eligere aliquem de collegio, quam extraneum, iuxta cap. nullus inuitis. & cap.obitum. 61.distin. & alia similia; electio tamen facta de extraneo idoneo à toto collegio, vel à maiori eius parte, valet, vt satis efficaciter probat cap.cum inter canonicos.de electio.& etiam cap. quia propter.eod.tit.& ita tenuit gloss. Barthol.Brixien. in d.cap. nullus. & gloss. Bernard. in d. cap. cum inter canonicos. quorum opinionem sequuntur Innoc.Hostien.Panormit.& communis ibidem,eamque vsus Ecclesiæ seruat secundum eosdem.

2 Secundo præsupponendum est, quod licet nullum collegium ecclesiasticum possit constitui in vno,quia de iure ciuili requiruntur saltem tres, l.Neratius.ff.de verb.sign.& de iure canonico saltẽ duo,cap.1.de elect.constitutum tamen semel in multis potest totũ ius collegij venire ad vnum, & conseruari in illo: casus est in l.sicut. 9. final. ff.quod cuiusque vniuersit. nomin.& glos.solemn.in cap.gratum. verb.maiorem partem.de postulat. prælat. communiter recept.& declarat.ibidem & in d.c.1.de elect.per Panorm.cõmuniter recept.adeo quidem,quod si omnes Cardinales exirent e conclaui,posteaquam ad eligendum Papam in eo conuenerunt, excepto vno,ille solus posset eligere Papã,vt asseruit glo.memorab.in clem.ne Romani. 9. porro. verb. omnes. de electio. quam cõmuniter ibi receptã magnificauit Mart. Laud. in tract. de Cardinalib. concl. 22. quem sequitur

3 Petrus à Biaxio in directorio de electio.1.parte, cap.2. num.4.quamuis is vnus,in quem resideret ius collegij,non posset eligere seipsum, per cap. per nostras. de iure patronat. & per rationes tã ab auctore ipsius in contex.eius, quam ab aliis commentatoribus adductas ibi, & in cap. Cumana.de elect.& aliis locis supra citatis.

4 Tertio, quod ex hoc secundo præsuppositio sequitur tertium, scilicet, quod præfati duo fratres, in quos resedit totum ius collegij, poterant eligere in prælatum aliquem extraneum, alioquin idoneum: quia poterant ambo ei suffragari,licet nõ potuissent eligere alterum de seipsis:quia maior pars,cum non essent nisi duo,non poterat suffragari alteri eorũ; quod 5 requiritur ad valorem electionis, iuxta prefatum cap. quia propter. Nec obstat cap.cũ in iure peritus.de elect. quod videtur probare quod electus consentiendo electioni suæ videtur augere numerum suffragiorum, quod ipsum videtur probare cap.si cõpromissarius.de electione,lib.6.quia illud est verũ,quando electio fit per viam cõpromissi,idest,cũ habentes ius eligendi cõpromittunt accipere in prælatum eum,quem maior pars cõpromissariorum nominauerit;non aũt cum habentes ius eligendi, eligunt vt collegium per viam scrutinij, vt irrefragabiliter probat cap.Cumana. de elect.& Panor.cõmuniter recep.declarat ibi,& in d.c.cum in iure peritus.

6 Quarto, quod cõsequitur prædicta,est quod præfati duo fratres non poterant cogi iure communi ad suscipiendos socios, siue consortes suffragiorum, siue votorum ad eligendum suum prælatum. Tum argumento cap.cum ecclesia Sutrina.de causa possess. & proprietat. & eorum,quæ ibi adnotantur,præsertim per Ripam,& in cap.obeuntibus.63.dist.Tum quia, suo iure vtens nemini facit iniuriam, cap. cum ecclesia Vulterana. de electio.& l.iniuriam. §.1.de iniurijs.

SVMMARIVM.

1 *Eligentium de numero non censetur,qui schedulam albam in vrnam ponit, sicut & nec qui recedit de loco in quo ad eligendũ conuenerunt,aut voto renunciauit.*

2 *Electio nisi statim post collationem suffragiorũ fiat,est nulla;et hoc, si ex ignorãtia, vel negligentia eligentium, vel electi malitia, secus si ex malitia eligentium procedat.num.3.*

4 *Scrutinio publicato non possunt variare electores, immo compellendi sunt ad eligendum illum,qui iuxta vota publicata debet eligi.*

CONSILIVM VII.

IN QVODAM monasterio canonice electus fuit Titius in Priorem: verum quia mox decretum non est firmatum, ita volente eo, ad quem pertinebat firmare, inuenta in vrna schedula alba, quam existimabat connumerandam inter voces eligentium; cum tamen mos sit in ordine huiusmodi schedulas connumerare inter renunciatiuas, sicque nihil ponere in numero: ideoque post aliquot dies iussu & auctoritate superioris firmatum fuit decretũ ab alio scrutatore; cum præsumeretur ille, qui firmare debebat,malitiose distuliisse. Quæritur quid iuris?

1 Respon-

1 Respondeo primo,quod qui præfatã schedulam albã immisit in vrnam, non videtur cõputandus esse in numero electorum. Tum quia præsupponitur in facto moris esse præfati ordinis,vt computetur inter illos,qui suę voci videntur renunciasse. Tum quia quando electores cõueniunt ad eligendũ, & aliqui eorũ exeunt ex loco electionis,nõ cõputantur in numero electorũ,cap.quod nobis.de elect.qđ ibi Panor. multũ cõmendat.Tũ quod glo.notab.clem. quod circa.de elect. determinat eũ q renũciat suo voto, non esse magis de numero electorũ,quam sit absens non vocãdus,vel vocãdus,sed nolẽs venire vocatus;qđ in hoc expresse approbat Bonif. n.29.

2 Secundo respondeo Hostien. Ioan.Andr.Panorm. & cõmunem tenere, quod electio debeat fieri mox, vel in continenti post collationem suffragiorum;eo quod de forma substantiali electionis sit,quod statim post collationem suffragiorum fiat secundum eosdem, & receptiorem intellectũ cap. quia propter.de elect.vt tradit communis ibi.& aliàs facta declaranda est cassa,& nulla secundum Io.Andr.Panor. & communem in cap. cum post petitam.de elect.per illum tex. licet Hostien.putet esse cassandam.

3 Tertio,quod præfata conclusio limitanda est necessario, vt tunc solum procedat,quãdo fit ex ignorantia,vel ignauia quadã eligentiũ, vel fraude electi,non aũt quando differretur per malitiã electorum, vel propter aliquam causam iustã. Tum quia non debet alteri per alterũ iniqua cõditio inferri,l.non debet. ff. de reg.iur. & cap.denique. 14.q.5.neque sine culpa priuari iure suo,cap.sine culpa.de reg.iur.lib.6.& ita ei,in quẽ maior pars Capituli cõsentit, nõ debet afferri cõditio iniqua ab eligẽtibus differẽdo electionẽ,neque sine culpa debet priuari iure sibi iã quæsito saltem ad implorãdum officiũ superioris,vt cõpellat electores ad eligendũ. Tum quia

4 Gregorius IX. declarauit in cap.publicato.de elect.quod publicato scrutinio nõ possunt variare,qui suffragati sunt;& quod cõpelli possunt ad eligendum eũ,qui debet eligi secundum suffragia publicata;& certũ est quod nõ potest sine magno interuallo tẽporis fieri,vt petatur à superiore compulsio eligentiũ ad eligendũ,& detur illa ab eo,& fiat eius intimatio.ergo necessario est tenendũ,quod electio facta post morã interpositã per malitiam, vel dolũ eligentiũ,vel aliam iustã causam sine fraude electi valet, & ita limitationẽ hanc pulchre tenet Panorm.in d.c.publicato. & in cap.cũ post petitam.de elect.& Petrus à Biaxio in tract.de elect.par.3.cap.34.n.2. & necessario elicitur ex præfato cap.publicato.inducto modo prẽfato.

Quarto,quod ex præfatis sequitur,prudentissime,iustissimeque feciisse superiorem iubendo vt eligeretur Titius. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Nocte fieri potest, quicquid eo tempore fieri non reperitur specialiter prohibitum: vnde contractus,testamenta,& collatio beneficij eo tempore facta ualent;fallit in electione,in qua seruanda est forma cap. quia propter. num.2.& in omnibus actibus iudicialibus, qui fiunt sine consensu partium. num.2.& 3.*

2 *Electio facta de nocte tenet, modo non requirat formam cap. quia propter. num. 2. nec obseruantiam decreti Concilij Tridentini. num.4.*

2 *Electio, in qua, omissis requisitis iure humano, seruantur requisita iure naturali & diuino, tenet.*

3 *Diem artificialem non finiri occidente Sole, sed durare vsque ad tenebras verius est: & an factum in crepusculo dicatur factum in die, ex iudicis pendet arbitrio.*

CONSILIVM VIII.

DEFINITORIVM alicuius Capituli seruatis alijs seruandis fecit electionem superioris sui nocte. Quæritur an illa valeat.

1 Respondeo, quod pro electione facit, quod omnia quæ specialiter non prohibentur fieri nocte, possunt quocumque tempore fieri: & quod omnis contractus, & omnis vltima voluntas potest fieri nocte, vt post alios tradunt Feli.& Dec.in cap.consuluit.de offic.deleg.& quod collatio beneficij nocte facta valet,vt tradit Panor.in c.1.vt ecclesiast. benefic. immo & electio, in qua non est seruanda forma cap. quia propter. de elect.vt ipsemet ibidem dicit: & quod non videtur in iure communi textus qui prohibeat electionem per definitores faciendã noctu fieri; & quod tanta, vel maior potestas dari potest, & quotidie cõfertur per collationem,vel prouisionem alicuius abbatiæ, diaconatus, vel archidiaconatus, quam per electionem definitorum huiusmodi.

Contra tamen præfatam electionem facit primo, quod licet respondeti possit quod electio definitorum non est magis actus iudicialis, quam collatio beneficiorum, & quam electio beneficiariorum, in qua nõ est seruanda forma dicti cap.quia propter. replicari tamen potest, quod electio
2 in qua est seruanda forma cap. quia propter. de elect. non potest fieri nocte,vt determinat Panor.in d.cap.1. vt eccles.benef.quem sequitur Feli.in d.cap. consuluit. vbi communis opinio videtur idem tenere de omnibus actibus iudicialibus: & dies videtur solum durare Sole lucente super terram secundum Decium, & per eum alleg.in d.cap.consuluit.

Quibus pro vtraque parte consideratis, resoluendo dico primo,præfatam electionẽ valuisse, si absque alia fraude facta fuit ante tenebras: tum per citata pro hac parte: tum per illud singulare dictum Innoc.in c.quod sicut.de elect.citato in præcedente consil.scilicet, quod valet electio facta non seruata forma iure humano introducta,si concurrunt iure naturali &
3 diuino requisita. Tum quod etiam sententia iudicum, & alij actus iudiciales noctu facta valent,si de consensu partium fiant, secundum Io.Andr. relat. per Feli.in d.cap. consuluit. num.18.versic. tertio fallit. & probatur ratione valida per Sali. in l.non minorem. C. de transact. & quod electio. præfata fuit de consensu eligentium facta. Tum quod licet aliqui dicant diem artificialem Sole occidente finiri, verius tamen videtur illum durare vsque ad tenebras, iuxta determinationem Card. quam facit post disputationem in cap. si perfodiens. quæst. 2. de homicid. concludens fere in effectu, arbitrarium esse, an factum in crepusculo sit factum in die: nam, vt ait, etiam ante ortum Solis dicitur dies, quando iam albescit. At statim post signata præfata Aue Maria communiter absque candela ex alio lumine cernunt se homines, & discernuntur ab alijs, ita quod sine

lumine

lumine videri possit: tunc enim Sol bene est ortus, licet nobis non appareat, quia radij sui iam operantur effectum quo ad nos; & de sero, donec fiant tenebræ, durant radij Solis quo ad nos: & Sol tunc proprie ex toto non occidit. hæc ille. Card. sequitur Feli. vbi supra nu. 18. & muniri potest eius dictum ea ratione, quod hoc habet communis vsus loquendi, qui seruandus est, l. Labeo. ff. de supel. leg.

Secundo dico, quod si fuit facta post tenebras, & quando iam sine candela non posset cerni, nec discerni, valeret quidem quo ad forum conscientiæ per prædicta, & etiam quo ad forum exterius secundum antiqua iura, quæ non requirebant præfatam formam eligendi secrete; sed non secundum Concil. Triden. & constitutionem ordinis super eius executione facta, secundum quam requiritur forma secrete suffragandi per schedulas, quæ commode seruari non potest sine lumine artificiali, plusquam olim electio, in qua seruanda erat forma cap. quia propter. de elect. quam nocte fieri non posse supra dictum est. 4

SVMMARIVM.

1 *Electionem non vitiat defectus occultus vnius de electoribus.*

2 *Electio si habeat eligentium consensum, qui solus iure naturæ requiritur, sustinetur.*

3 *Publicatio suffragij tunc vitiat, quando publice facta est, vel fuit vera, vel præsumptiua causa electionis.*

4 *Secretis suffragijs electus, vt requirit Concilium, dicitur is, cui alij secrete suffragati sunt, licet ipse suum alteri datum sine fraude manifestauerit,*

CONSILIVM IX.

CONGREGATIS quibusdam ad electionem secreto faciendam, scriba, qui scribebat nomina eligendorum in schedulis dandis electoribus, monstrauit alteri sine vlla fraude & malitia schedulam continentem nomen, pro quo suffragabatur: alijque omnes suffragati fuerunt secreto ipsi scribæ, qui suum suffragium publicauit. Quæritur an electio valeat, stante cap. 6. de regul. sess. 25. Concilij Trid.

1 Respondeo, quod valet electio. Primo, quod defectus clandestinus vnius de Capitulo non debet nocere Capitulo id ignoranti, neque actui ab eo alias legitime facto, cap. fin. cum ei adnotat. de procur.

Secundo, quod alioquin sequeretur, quod vnusquisque electorum posset pro suo arbitrio electionem reddere nullam, si conueniret illud eidem; posset enim dicere socio suo clam, pro quo suffragaretur; & electione facta dicere, quod non fuit secreto suffragatus, si conueniret ei indicare electionem nullam, & tacere id, si placeret ei electio.

Tertio, quod ostensio præfata præsupponitur non fuisse facta fraudulenter, vt esset causa vt alij suffragarentur pro eo, sed solum vt sciret socius, quod ipse scriba non suffragabatur sibi, sed alij: & ita non potest cassari ratione fraudis.

Quarto,

Digitized by Google

2 Quarto, quod electio, ad cuius valorem concurrunt requisita iure naturali, valet, licet forma iure humano inducta non seruetur, secundum singulare dictum Innoc. in cap. quod sicut. num. 8. de elect. & in casu proposito concurrit consensus eligentium iure naturali requisitus: quia omnes consenserunt in scribam præter ipsummet, qui alteri suffragatus fuit.

3 Tum quod intentio, & mens Concilij fuit statuere, vt Capitula facerent electiones secrete in hunc sensum, quod non permittant fieri aliquid, ex quo publicari possint nomina eligentium: & si tale quid permiserint, & factum fuerit, electio non valeat. fuit item intentio eius, vt nullus capitularium manifestet suum suffragium alij publice, nec secrete: & quod si manifestaret publice, & Capitulum id permitteret, non valeret electio: si autem secreto alicui manifestaretur, castigaretur ille: & si illa manifestatio esset vel præsumeretur fuisse causa cur talis electio facta fuisset, cassaretur illa, & alia non: ne in sua potestate esset cassare publicando se manifestasse suum suffragium, vel ratificare id tacendo: quia nihil iure naturæ requisitum ob id deforet electioni.

4 Quinto, quod Concil. Trid. solum requirit, quod omnes prælati eligantur per vota secreta: & D. consulens electus fuit per vota secreta: quia omnes, qui ei suffragati fuerunt, secrete id fecerunt; & suffragium publicatum nihil profuit ei vel alteri: & consequenter videtur satisfactum verbis Concilij, & nõ itum obuiam menti & rationi illius, cum nihil sit actum in fraudem legis, nec in iniuriam & præiudicium alterius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicariatus generalis dignitas impatibilis non est alij beneficio impatibili; immo licet sit officium, ratione cuius præest, non tamen est beneficium. nu. 5. 6.*

2 *Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum constituentis, quando ab eo solo habet potestatem.*

3 *Prælati Minimorum tanto tempore subsunt, quanto præfuerunt. & 4.*

3 *Vicarij generalis iurisdictio eadem est, quæ ipsius Generalis.*

4 *Vicarius generalis præest superiori locali, habetque superioritatem, & prælationem. 5. 6.*

5 *Generalis Minimorum quare immediate fieri non potest vicarius, vel procurator generalis. & nu. 9.*

6 *Delegatum etiam re incepta reuocari posse, similiter & vicarium.*

7 *Rationem diuersam diuersum ius suadere.*

8 *Stultus non debet esse melioris conditionis, quam sapiens.*

8 *Iniuste qui detinet officium, seu beneficium, non est melioris conditionis, quam si iuste possedisset.*

CONSILIVM X.

QVAESITVM fuit primo, an Generalis Minimorum finito triennio sui officij possit constitui Vicarius generalis durante sequente triennio. Secundo, an finito eodem triennio possit idem Generalis fieri

Zelosus,

Digitized by Google

Zelosus, siue Procurator generalis, attento tenore cuiusdam capituli regulæ, quod habet in summa, Prælatos ordinis Minimorum tanto tempore debere subijci, quanto tempore fuerunt præfecti, nisi assumant gradum superiorem: & attento tenore additionis Turonensis, quæ habet in summa, Correctorem præsentem posse constituere Correctorem anni præcedentis Vicarium suum ad 15. dies, vel vnum mensem: & attento tenore cap. correctorij, quod habet in summa, Generales & Prouinciales ordinis Minimorum posse delegare ad loca sibi subdita aliquas personas idoneas, cum plenaria, vel limitata potestate: attenta item ordinatione Tolosæ facta, quæ habet in summa, socios Generalis præcedentis posse deligi in socios sequentis, & etiam in officium Zelosi; Prouinciales autem non posse eligi in socios Generalis, sed sic in officium Zelosi.

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo, pro parte affirmante facere primo, quod vicariatus generalis non est incompatibilis alij beneficio impatibili: quia Decanus & Archidiaconus possunt esse Vicarij generales, immo & Episcopus potest esse Vicarius Papæ, Archiepiscopi, & etiam Episcopi, iuxtą clem. 2. de rescrip. Secundo, quod Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum eius, cuius est Vicarius; modo solum habeat potestatem ab illo, argum. cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. & cap. si delegatus. & cap. quamuis. de offic. deleg. eod. lib. Tertio, quod Corrector, finito suæ correctionis anno, potest fieri Vicarius noui Correctoris ad quindecim dies, vel vnum mensem, vt habet supradicta additio Turonensis: ergo eadem ratione poterit esse Generalis, finito suo triennio, Vicarius sui successoris saltem ad quindecim dies, vel mensem, immo etiam ad maius tempus, saltem interpollatum; sicut Corrector præcessor posset esse Vicarius successoris ad maius tempus interpollatum ob absentias successoris interpollatas, puta vno mense ob primam absentiam, & alio ob aliam, & alio ob aliam, & ita posset esse saltem maiore parte anni. Quarto, quod in Capitulo Turonensi videtur approbatũ fuisse, quod vnus Hispanus Corrector finito suo anno potuit esse anno sequenti toto Vicarius Correctoris noui: ergo eadem, vel maiori ratione tolerari potest, quod Generalis suo triennio finito, sequenti triennio toto sit Vicarius generalis.

2 Pro parte autem negante facit primo præfatum cap. regulæ, quatenus significat, quod Corrector anno suæ correctionis expleto non potest anno sequẽti deligi Corrector, nec ad aliam præfecturã, quæ sit inferior correctoria. Ergo nec generalis suo triennio finito poterit eligi triennio sequenti, nisi ad præfecturam superiorem. At vicariatus generalis est minor præfectura, quam vt ita dixerim generalatus, vt palam est. Ergo non
3 potest deligi in Vicarium generalem. Secundo facit illud idem cap. regulæ, quatenus probat, quod quilibet prælatus huius ordinis tanto tempore debet subijci, quanto fuit prælatus. At Vicarius generalis, quatenus est Vicarius, nulli est subiectus; quoniam iurisdictio eius est eadem, quę ipsius Generalis: vtriusque enim auditorium siue tribunal est idem, cap. non putamus. de consuet. lib. 6. Tertio facit idem cap. per locum ab identitate rationis, quatenus probat Generalem finito triennio non posse fieri Ge-

neralem

neralem ea ratione, qua vetatur recipere denuo eamdem iurisdictionem, quam habebat, cum esset Generalis. At Vicarius habet eamdem iurisdictionem, quam habet Generalis; quia eadem est vtriusque, vt dictum est:

4 ergo non potest illam illo triennio habere. Quarto facit idem cap. regulæ, quatenus probat quemlibet prælatum præfati ordinis tanto tempore, quo fuit prælatus, debere subijci Correctori locali: cui tamen non subijcitur, immo præest Vicarius generalis. Quinto, quod ex contrario sequeretur absurdum, scilicet, quod idem posset esse per totam suam vitam Generalis, vel Vicarius generalis: finito enim triennio generalatus posset esse Vicarius generalis triennio sequenti, & illo finito posset esse Generalis alio triennio, & eo finito Vicarius alio triennio sequenti: & sic consequenter, dum vita ei maneret: quod est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber. Sexto facit, quod in Capitulo Turonensi, vt supra presupponitur, fuit cõclusum, quod qui fuit Corrector vno anno, & Vicarius ob penuriam fratrum anno sequenti, non potuit eligi Corrector anno tertio: quod nulla ratione alia potuit fundari, quam quia idem iudicandum est quo ad hoc propositum de vicariatu & de ipsa præfectura, cuius est ille Vicarius: & consequenter sicut Generalis finito triennio non potest deligi Generalis, sic non poterit etiam deligi Vicarius generalis.

5 . Per hæc posteriora fundamenta pars hæc posterior negatiua videtur verior, & æquior. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo quidem, vicariatum Episcopi, vel alterius dignitatis non esse impatibile beneficium alij beneficio impatibili: negando tamen ex hoc sequi, prohibitum præesse, sine superiorem esse, fieri posse Vicarium generalem: quia ratio, quare vicariatus non est impatibilis alij beneficio impatibili, est, quia non est beneficium nec patibile, nec impatibile: ratio vero, quare Generalis finito triennio non potest esse Vicarius generalis, est, quia nõ potest esse superior, sed debet esse subiectus alio triennio: & vicariatus licet non sit beneficium, est tamen officium, quod facit habentem illud præesse, & esse superiorem alijs.

6 Ad secundum respondetur concedendo Vicarium posse reuocari à suo principali, sicut & delegatus, etiam post inceptam causam, vt determinat Bar. in l. vbi cęptum. ff. de iudi. negando tamen, quod ex hoc sequatur, eum qui prohibitus est, ne fiat superior gradus inferioris eo, quem præcedenti anno habuit, posse eligi in Vicarium in eodem officio, quod præcedenti anno gessit vt principalis; cum non desinat quis esse superior, eo quod reuocari, vel priuari possit officio suo, arg. cap. cum non liceat. de præscrip. cum allegatis ibi per glo. Et quęstio nostra non est de Vicario, an reuocari vel mutari possit; sed an prohibitus esse superior, sit prohibitus esse Vicarius generalis, qui habet eamdem superioritatem iurisdictionis, quam habet Generalis.

7 Ad tertium respondeo primo, negari posse illationem de Correctore ad Generalem ratione diuersitatis; quod frequentius accidit in particularibus monasterijs, vbi sunt paucæ personæ, vt non inueniatur idoneus ad

hoc,

Digitized by Google

hoc, vt sit Vicarius Correctoris, quam in Capitulis generalibus, in quibus fiunt Generales, & Vicarij Generalium, cum in illis conueniat flos totius ordinis. Secundo responderi posset, quod illud argumentum solum probaret, posse Generalem finito triennio constitui ad aliquod paruum tempus Vicarium, sed non simpliciter, quod nostra responsio habet, & quæstio quærit.

Ad quartum respondetur, negando fuisse approbatum in Capitulo Turonensi, quod ille Hispanus legitime fuerit institutus Vicarius toto secundo anno; sed solum quod ille vicariatus annalis fecit eum inhabilem ad correctoriam sequentis anni; non quidem ea ratione, quod fuit legi-
8 timus Vicarius, sed ea quod stultus non debet esse melioris conditionis, quam sapiens, cap. eum qui. de præben. lib. 6. quod habet, eum qui violenter accipit possessionem beneficij curati, perdere prius simile habitum, æque ac si iuste accepisset secundum; ita etiam prefatum reuerendissimum Capitulum iuste decreuit, vt is, qui tenuit iniuste vicariatum anno secundo, esset inhabilis ad tenendam correctoriam anno tertio, sicut fuisset si vicariatum tenuisset legitime; quia non mansit subiectus vno anno, sicut fuit prælatus, vel superior altero, ne per stultitiam lucraretur plus, quam per sapientiam.

9 AD POSTERIOREM quæstionem respondetur, Generalē triennio suo finito non posse fieri Zelosum, siue Procuratorem generalem. Tum quia officium Procuratoris generalis est minus generalatu, & durante triennio sequenti non potest deligi ad minora officia generalatu per præfatum cap. regulæ. Tum quia illo triennio durante debet esse subiectus Correctoriæ & præsupponitur in propositione quæstionis, Zelosum, seu Procuratorem generalem, mulj alij, quam Generali esse subditum. Tum ob alia quæ colligi possunt ex supra posita erudita quæstionum propositione.

SVMMARIVM.

1 *Procurator generalis siue Zelosus Minimorum licet non habeat nec præfecturam, nec prælaturam, eximitur tamen à subiectione Prouincialium, & aliorum Correctorum.*

1 *Iudex vt quis sui iudicis sit, iuri exosum.*

2 *Elationis & superbiæ motus deprimitur, dum quis alteri se & in vilioribus subdit officijs.*

CONSILIVM XI.

QVONIAM D. qui dignatus est consulere nos super prædictis, & D. qui ante paucos dies consuluit nos super fere eisdem, sunt eiusdem ordinis ordinatissimi, & reformatissimi, quos iure optimo præsumo quærere veritatem circa dubia occurrentia, vt eam seruent, & exequātur, cum sint fere vnus ordine & conditione, & in sui ordinis conseruatione vnico fere affectu; ideo respondebo D. in præsentia interroganti ea fere quæ in

summa

ſumma latius reſpondi præfato D.conſulenti, & proponẽti mihi alia quę-
dam capitula, & ordinationes tam ſuæ regulæ, quam generalium Capi-
tulorum ſui ordinis, cum aliquantulo auctario, quod etiam proteſtor me
illi, ſi petierit, exhibiturum, vt vtrique paria reddam.

Dico igitur reſpondiſſe me primo illi D.Generalem ſui ordinis nõ poſ-
ſe fieri Vicarium generalem Generalis ſequentis intra tantum tẽpus im-
mediate ſequens, intra quantum fuit Generalis, per illud capitulum regu-
læ, quod tunc cõſulens monſtrauit, quod habet in ſumma, ſuperiores præ-
fati ordinis ſanctiſsimi tanto tempore debere ſubeſſe, quanto præfuerũt.
Secundo reſpondimus eidem, Prouincialem poſſe fieri Zeloſum & Procu-
ratorem generalem, attenta ordinatione quadam Toloſani Capituli, quę
habet ſocios Generalis præcedentis poſſe deligi in ſocios ſequentis, &
etiam in officium Zeloſi, Prouinciales autem non poſſe eligi in ſocios Ge-
neralis, ſed ſic in officium Zeloſi. Tertio, Generalem ſuo triennio finito
non poſſe ſequenti triennio eſſe Zeloſum, ſiue Procuratorem generalem.
Tum quia per præfatum cap.regulæ debet tanto tempore ſubeſſe, quanto
præfuit, niſi aſſumat gradum ſuperiorem: & Zeloſus non habet locum
ſuperiorẽ generalatu, & nulli alij, quam Generali ſubeſt, vt vterque pro-
1 ponit. Tum quia licet non ſit prælatura ſiue prefectura, eſt tamẽ officium,
ratione cuius eximitur ab omnibus Correctoribus & Prouincialibus: &
ita non videtur ſubeſſe vlli eo modo, quo regula iubet ſuperiores tanto
tempore debere ſubeſſe, quanto præfuerunt, niſi aſſumpti fuerint ad mu-
nera ſuperiora. Quarto, Generalem finito triennio non poſſe conſtitui
Vicarium in aliqua prouincia: ita vt ſubſit alicui Correctori alicuius mo-
naſterij; ſic tamen vt in caſibus occurrentibus ſit ſuperior ipſi Correcto-
ri. Tum quia exoſum eſt iuri, vt iudex ſit iudex ſui iudicis. Tum quia
ratione hac ſtatutum eſt, vt Abbas non ſubſit monachis, cap.nullam.18.
quæſt.2.Tum quia Ioan.Papa ſerio ſcribendo ait in cap.iuſtis. 16. quæſt.1.
humani moris eſt illum vereri, cuius iudicio nunc erigitur, nunc deprimitur.
Tum quia licet apud Deum, cui omnia nuda ſunt, aperta veritas pręua-
leat, & ita licet coram ipſo bona fide, & ſincera mente, tam conſtituentis,
quam conſtituti, fieri poſſet, vt Generalis conſtituere poſſet aliquem ſubi-
ectum Correctori, cum poteſtate, vt viciſsim ipſe corrigat Correctorẽ:
tamen apud homines, & ſumma prætoria Eccleſiaſtica & ſæcularia præſu-
2 metur hoc fieri in fraudem regulæ, & mentis S.Franciſci de Paula, qui ad
deprimendum motum elationis & ſuperbiæ, qui naſci poteſt ex regimine
loci ſuperioris, ſtatuit, vt tanto tempore quis ſubſit, quanto præfuit. Tum
quia regula penul.de reg.iur.lib.6. habet, certum eſſe eum committere in
legem, qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem: & Aug.
ait in cap.Marchion.1.q.1.Euangelium non eſſe in verbis tantum ſcriptu-
rarum, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in folijs, ſed in ra-
dice rationis: præfatum autem ſanctiſsimum Franciſcum potuit mouere
S.Synodus, quæ relata in cap. 1. de pœnit.diſt.2.habet exercitium humili-
tatis eſſe ſubdere ſe vilioribus officijs, quia contraria contrarijs curan-
tur, vt habet gloſ. cap.affectum.26.q.7.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Electio facta, non vocatis habentibus ius suffragandi, non valet.*
2 *Conuentus in ijs quæ ad eum separatim à prælato pertinent, immo & quælibet pars conuentus in ijs quæ ipsam solam attingunt, sine consensu prælati procuratorem constituere potest.*
2 *Prælatus, & conuentus diuersa, adeo quod proprie prælatus non est de conuentu.*
2 *Conuentus cum Vicario seu Priore claustrali non à solo prælato, sed per electionem electorum creato, potest mortuo prælato constituere procuratorem in his quæ spectant ad conuentum, cum facultate obligandi monasterium, & eius bona. num. 3.*
2 *Claustralis Prior, siue Vicarius non à solo prælato deputatus, sed per electionem electus, habet potestatem non à prælato, sed à iure; nec eius officium cessat per mortem, vel excommunicationem prælati.*
3 *Concessa vno, & illud conceditur, sine quo concessum, vel nullo modo, vel commode nequit fieri.*
4 *Prouincialis procuratorem à conuentu legitime constitutum reuocare nequit.*
5 *Reuocatio ad eum pertinet, ad quem cõstitutio, & contrarium est iuribus exosum.*
6 *Procurator à conuentu constitutus agere causas potest, sicut & ipse constituens.*

CONSILIVM XII.

CVM mortuus esset Prior conuentus, & electio ad conuentum spectaret, conuentus ad electionem promouendam cum facultate suffragandi procuratores N. & M. dicti conuentus professos cõstituit; & quemdam Petrum ad lites & alia negotia conuentus cum facultate obligandi res, seu reditus monasterij, quatenus opus esset, procuratorem creauit, & constituit: Prouincialis vero electionem non vocatis constitutis procuratoribus fecit, & procuratorem ad lites, seu res monasterij procurandas & defendendas reuocauit.

Quęritur primo, an electio, procuratoribus prædictis non vocatis, teneat?

Secundo, an conuentus sine prælato pro conseruatione rerum monasterij procuratorem ad obligandum monasterij reditus cõstituere valeat?

Tertio, an prælatus constitutionem procuratoris à conuentu factam possit reuocare?

Quarto, an prælatus, reuocãdo procuratorẽ à conuentu creatũ, peccet?

Quinto, an procurator à solo conuentu creatus agere valeat?

1 AD QVINQVE quæstiones ex ordine respondeo. Ad primam, videlicet, quod non est electio canonica: quia veri procuratores conuentuum, quibus erat ius vocis dandæ, siue suffragandi, non interfuerunt, pe ea quæ infra dicentur.

AD SECVNDAM respondeo primo, quod conuentus in his, quæ separatim pertinent ad illum, potest constituere procuratorem sine consensu prælati, vt determinat Innocen. in cap. edoceri. num. 6. de rescrip. receptus ab omnibus: quin & quælibet pars Capituli in his, quæ ipsam solam

Digitized by Google

lam attingunt, potest constituere procuratorem, secundum Inno. ibidem num. 3. immo & quilibet monachus in his quæ pertinent ad se solum, vt quia est spoliatus, vel alimēta sibi denegantur, potest agere per se, & constituere procuratorem, secūdum Innoc. & omnes alios in cap. cum I. & A. de re iudic. & tradimus in commen. cap. non dicatis. 12. quæst. 2.

2 Secundo, quod conuentus est aliud à prælato, adeo quod prælatus non est proprie de Capitulo, neque de conuentu, secundum glos. communiter receptam in clem. vt ij qui. de ætat. & qualit. ver. in eisd. per textus, quos ipsa in hoc citat aptissimos.

Tertio, quod conuentus cum Vicario, qui solet appellari superior in monasterijs quæ reguntur per Priores, & Prior claustralis in monasterijs quæ reguntur per Abbates, cap. cum ad monasterium. §. prior. de statu monach. cuius officium non vacat per mortem Abbatis, vel Prioris, iuxta clem. ne in agro. §. si quis autem. verb. Abbate. de statu monach. legitime potest constituere procuratorem in his quæ pertinent ad ipsum conuentum, vt probatur in d. §. ver. Abbate. Nec obstat, quod mortuo, vel excommunicato principali prælato, Vicarius eius etiam quo ad officium moritur, vel suspenditur, cap. 1. de offi. vicar. lib. 6. quia illud est verum de Vicario generali prælati, qui à solo eo recipit iurisdictionem, non autem de prædicto Priore superiore, vel Vicario claustrali, qui non à prælato, sed à iure recipit suam potestatem.

3 Quarto, quod illi, cui conceditur aliquid, concessum videtur id, quod sine illo fieri nequit, l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. præterea. de offi. deleg. immo & quod fieri potest sine illo, sed non commode, l. penult. ff. de vsufr. & l. quicumque. §. si ei quem ad vendendum. ff. de instit. act. per quos hoc tenet Aret. in cap. de testibus. colum. 3. de testib. cog. & d. cap. præterea. quicquid gloss. senserit in cap. solet. de sent. excomm. ver. per superiorem. Cum ergo conuentui, in his quæ pertinent ad eum, concedatur facultas constituendi procuratorem siue sindicum, & hoc non possit facere saltem commode, quia non admitteretur à iudicibus sine obligatione bonorum suorum; consequitur posse obligare se & sua bona, vel quatenus pertinent ad illum in constitutione sui procuratoris.

4 AD TERTIAM respondetur non posse Prouincialem reuocare procuratorem à conuentu aliquo legitime constitutum, arg. cap. 1. de reg. iur. *Omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem etiam dissoluitur.* Et ad omnem actum faciendum est necessarium, vt potestas concurrat cum voluntate, cap. cum super. de offi. deleg. & nullo iure nec communi, neque particulari regulæ habetur, quod Prouincialis potestatē habeat cōstituendi, neque reuocandi procuratorem conuentuum: & sicut lege cautum est, vt quilibet regulariter possit cōstituere, & reuocare procuratorem suum, l. 1. ff. de procuratorib. ita nulla lege conceditur regulariter vni potestas reuocandi procuratorem constitutum ab alio. & cum regulæ sit standum, donec monstretur & probetur exceptio, iuxta glo. solemn. in l. omnis definitio. ff. de reg. iur. & in rubr. eod. titu. lib. 6. & non monstratur prædictam regulam limitari in hoc casu, standum est illi in eo.

AD

5 AD QVARTAM respondetur, prædictam reuocationem esse tyrannicam, & omni iure respuendam multis nominibus iuri naturali, diuino, & humano nitentibus: quandoquidem tollitur libertas à iure communi & particulari regulæ concessa, incutitur timor contra omnes leges contra metum iniustum incutientes latas, vsurpatur & aufertur ius proximo competens, contra iura vetantia ius suum tolli vlli sine suo consensu: quin & sine culpa puniuntur insontes, immo & sine causæ cognitione, contra omnia iura vetantia iudicibus ne sine illa procedant, & cum magno scandalo ordinis, & cleri vel populi totius regni, in quo talia fiunt, contra Euangelium & iura statuentia ne quicquam cum scandalo fiat.

6 AD QVINTAM respondetur affirmatiue: quia nihil iuridicum potest contra id afferri; cum regula iuris sit omnem procuratorem legitime constitutum posse agere illa, ad quæ est constitutus: regula, inquam, super qua fundantur, & quam præsupponunt omnes tituli de procuratoribus ff. C. decretal. sexti, & clem. & tota praxis iudiciorum, & negotiorum.

SVMMARIVM.

1 *Curatum beneficium non in actu, sed in habitu, quale est illud, cuius cura per vicarium ad vitam, vel amouibiliter necessario ponendum exerceri debet, non subijcitur pœnæ cap. licet canon. de elect. in 6.*

2 *Prioratum regularem curatum, etiam si cura per alium exerceatur, habens monachus tenetur se promoueri facere intra annum, secus est de non monacho obtinente similem prioratum, sæcularem tamen: immo secundum Federicum nec canonicus regularis ad id tenetur, etiam si teneat regularem sui ordinis.*

3 *Beneficia regularia si gubernentur per clericos sæculares vt sæcularia, efficiuntur sæcularia, & econtra sæcularia efficiuntur regularia.*

CONSILIVM XIII.

QVIDAM habens prioratum, qui olim fuerat regularis, & conuentualis, & à centum annis redactus in simplicem ecclesiam parochialem, cuius cura animarum regitur per capellanum perpetuum, certa parte redituum ipsius prioratus ad eius sustentationem applicata: Quæritur, an inciderit in pœnam cap. licet canon. de elect. lib. 6. qua priuatur ecclesia parochiali, qui se non fecit promoueri ad sacerdotiū infra annū.

1 Respondetur, quod non. Tum quia præfatum cap. licet canon. solum habet locum in eo, qui tenet ecclesiam parochialem cum cura in actu, idest qualem ipsemet tenetur exercere, & non in eo, qui habet curam tantum in habitu, idest exercendam per vicarium perpetuum, vel per temporalem necessario apponendum. huiusmodi enim beneficium, quod habet curam in habitu, non cadit sub cap. de multa. de præben. nec sub extrauagan. execrabilis. Ioan. XXII. quæ hoc probat in §. quia vero. & pulchre tradit Felin. qui alios citat in cap. postulasti. colum. 2. de rescrip. Tum quia prioratus, cui est annexa cura exercenda per alium, & prioratus cui annexa cura exercenda per eumdem, valde differunt, vt

Digitized by Google

2 probat clem.ne in agro.§.cæterum.de ſtatu monachorum. Nec obſtat ille §.quatenus habet, vtrumque eſſe promouendum intra annum ſub pœna priuationis ipſo iure incurrenda: quia loquitur tantum de regularibus prioratibus, qui monachis conferuntur, non autem de ſæcularibus conferendis clericis ſæcularibus; qualis eſt prioratus iſte, qui, vt præſupponitur, à centum annis fuit gubernatus per clericos ſæculares; & conſtat per gubernationem quadraginta annorum regularia fieri ſæcularia, & econuerſo, cap.cum de beneficio. de præb.lib.6. Tum quia non eſt mirandum, quod ille §.cæterum. ſic reſtringatur: quoniam id fit argum.cap.ſtatutum. de elect.in 6.ne procedat in eccleſijs ſæcularibus; nam & Federicus conſil. 25.conſuluit non eſſe locum ei etiam in prioratibus canonicorum regularium, ſed ſolum in prioratibus monachorum nigrorum. Tum quia ex ſuppoſitis conſtat huic prioratui non ineſſe curam in actu, ideſt exercendam per eius Priorem, ſed in habitu, ideſt exercendam per capellanum, qui in effectu eſt vicarius perpetuus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi beneficia per conſecrationem vel lapſum temporis ad id ſtatuti vacant & hoc, modo epiſcopatus poſſeſſionem cum facultate percipiendi fructus apprehenderit, nu.3. licet ex ſtylo ſtatim ac Papa ei de illo prouidit, vacent, num.1. Item ſallit in Epiſcopo titulari, cuius beneficia non vacant, niſi adepto epiſcopatus poſſeſſione. nu.3.*

2 *Epiſcopo beneficia conferri non poſſe, nullo iure cautum reperitur; immo ex cauſa legitima poſſe, verius eſt, nu.4.& 6.& hoc modo non ſint epiſcopatui incompatibilia, vt eſt præpoſitura. nu.5.& 6.*

3 *Epiſcopus per adeptionem beneficiorum, de quibus in cap. de multa. non perdit epiſcopatum, immo nec poteſt illum relinquere, etiam vt accipiat aliud beneficium ſine Papæ conſenſu. nu.7.*

CONSILIVM XIV.

AN COLLATIO beneficij ſimplicis facta Epiſcopo titulari valeat? Reſpondetur primo, quod pro parte negante facit primo cap.cũ in cũctis. §.cum vero.de elect. quatenus habet Epiſcopum perdere beneficia priora ipſo iure per conſecrationẽ, vel lapſum tempus cõſecrandi, immo & per ſtylum Curiæ ſtatim per prouiſionem Papæ, vt ibidem tradit Dec. Secundo facit cap.cum noſtris.de conceſſ. præben. quatenus videtur probare electionem de Epiſcopo ad quamdam præpoſituram factam non valuiſſe. Tertio, quod Panorm. num.4. & communis ibi videntur ſignificare, quod per ſolam indulgentiam diſpenſationis Papæ poterat Epiſcopus
2 tenere prædictam præpoſituram. Quarto, quod non licet quem à maiori dignitate ad minorem deſcendere, vt notatur in cap.fin. de tranſla.prælat. vnde nec ab archiepiſcopatu licet deſcendere ad epiſcoparum, vt notatur in d.cap.cum noſtris.

His tamen non obſtantibus contrarium eſt verius. Tum quia nullo iure in-

Digitized by Google

re inuenitur hoc prohibitum; & quod patrum decretis ſtatutum non eſt, ſuperſtitioſa inuentione non eſt præſumendum, cap. conſuluiſti. 2. quæſt. 4. Tum quia contrarium videtur probari per cap. ad ſupplicationem. de renunciat. quatenus habet fuiſſe conceſſum beneficium Archiepiſcopo,
3 qui auctoritate Papæ ſuo archiepiſcopatui renunciauerat. Tum quia Panorm. & communis tenent in d.cap. cum noſtris, ibi probari non eſſe locum pœnæ cap. de multa. in Epiſcopo, cui confertur beneficium aliquod de incompatibilibus illius cap. de multa. Tum quia etiam ante quæſita non perdit, niſi adepta poſſeſsione, & facultate percipiendi fructus, vt colligitur ex textu, & declarat ibi Dec. pro quo eſt glo. in cap. ſi tibi conceſſo. de præben. lib. 6. per quam dicit Staphil. in tract. de litteris apoſtolicis ſub titul. de qualita. & ſtat. benef. num. 53. tenuiſſe in Rota, quod Epiſcopus titularis non perdit ipſo iure beneficia prius habita, donec adipiſcatur poſſeſsionem ſui epiſcopatus: quę gloſſa licet nõ dicat illud in ſpecie, elicitur tamen ex ea, quatenus habet, vt dictum eſt, per prædictum
4 cap. ſi tibi. limitari prædictum §. cum vero. Tum quia communis opinio habet in d.cap. cum noſtris. & in d.cap. ad ſupplicationem. poſſe conferri beneficium Epiſcopo ex cauſa legitima, puta ob neceſsitatem, quia non habet fructus ſufficientes ad ſe ſuſtentandum.

Ad oppoſita vero, & quidem ad §. cum vero. reſpondetur primo, quod loquitur de beneficijs quęſitis ante epiſcopatum, & de Epiſcopo, qui quæſiuit poſſeſsionem, & fructus ſui epiſcopatus: nos autem loquimur de quæſito poſt illum habitum, & de Epiſcopo, qui neque poſſeſsionem, nec fructus epiſcopatus quæſiuit. Secundo, quod non eſt bona conſequentia: Epiſcopus perdit beneficia ante promotionem habita: ergo à fortiori eſt inhabilis ad habenda: nam accipiens vnum beneficium contentorum in d.cap. de multa. perdit omnia ſimilia, quæ prius habebat, non tamen fit inhabilis ad habenda alia etiam ſimilia: & per renunciationem perdit quis ſua beneficia, cap. quam periculoſum, 7. q. 1. & tamen poteſt alia noue adipiſci, ſecundum omnes.

5 Ad ſecundum reſpondetur negando, quod prædictum cap. cum noſtris, probet quicquam contra hoc. Tum quia non loquitur de beneficio ſimplici, ſed de præpoſitura, quæ eſt de numero beneficiorum incompatibilium comprehenſorum in d.cap. de multa. nos autem loquimur de beneficio ſimplici. Tum quia non dicit electionem de Epiſcopo ad præpoſituram non valuiſſe, eo quod erat Epiſcopus, ſed alia ratione, vt ibi omnes declarant, ſignificantes præpoſituram eſſe magis incompatibilem alteri beneficio curato vel dignitati, quam epiſcopatui; quatenus aiunt per illius adeptionem non vacare epiſcopatum, at aliud curatum, vel dignitatem ſic.

6 Ad tertium reſpondetur primo, concedendo, quod Panorm. & communis aiunt, per diſpenſationem Papæ potuiſſe Epiſcopum, de quo in illo cap. retinere prædictam præpoſituram cum ſuo epiſcopatu: ſed negando quod ea ratione ad id moueantur, quod non liceat Epiſcopo accipere aliud beneficium, ſed quia præpoſitura erat incompatibilis epiſco-

párui. Secundo, quod non dicunt id Episcopo licuisse per solam dispensationem Papæ: immo Panor.nu.7. solum requirit superioris auctoritatem cum causa legitima, & postea num. 15. ait causam legitimam, ob quam Episcopus potest accipere aliud beneficium, esse, quod fructus sui episcopatus alij debentur, vel non possunt percipi ab ipso, quia exulat, vel est absens, quod in nostro casu contingit.

7 Ad quartum respondetur concedendo, quod Episcopus non potest relinquere episcopatum, & accipere aliud beneficium sine auctoritate Papæ: quia illud esset descendere: sed nos loquimur de illo, qui retinendo episcopatum, accipit aliud beneficium ad se sustentandum, quod non est descendere, neque exuere, sed vestire & munire se ad honorandum episcopatum, quem habebat: quod licitum & sanctum esse, prædicta probant: & quod est decus ecclesiæ honesta eius sustentatio, sicut esset dedecus eius mendicatio cap. diaconi. il primo. 93. dist.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus quidem per consecrationem perdit beneficia habita, non tamen inue-*
cautum legitur quod sit inhabilis ad alia habenda, præcipue titularis, licet ali-
qui contrarium putent.

1 *Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia.*

CONSILIVM XV.

QVAESITVM est, an Episcopo consecrato possit conferri beneficium etiam simplex.

1 Respondeo, quod partem negatiuam tenet Panorm. in cap. ecclesia vestra. num. 2. de elect. eo quod per consecrationem perdit beneficia quæ habebat; ergo minus poterit in futurum habere. argumen. cap. quemadmodum. de iureiur. & Card. in cap. ad supplicationem. de renunciat. nu. 1. ait ei qui renunciauit episcopatum, non posse sine causa & dispensatione conferri beneficium. Sed non videtur inueniri ius satis expressum, quo Episcopus, præsertim titularis tantum, fiat inhabilis ad habenda beneficia futura, etiam si debeat perdere præterita, argu. cap. licet canon. & cap. commissa. de elect. lib. 6. & notatorum in cap. de multa. de præben. & quod Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia, vt tenet Panor. in d. cap. ecclesia vestra. num. 2.

DE RENVNCIATIONE.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatui an deceat renunciare.*

1 *Episcopatui non renunciet, qui negotus est, & usui esse potest.*

2 *Renunciat qui episcopatui, occasionem peccandi tacite quærit.*

3 *Voluptas & otium arma diaboli.*

3 Gloriæ

Digitized by Google

3 *Gloria & bonum nomen ut conseruantur, & perdunatur.*
4 *Famam quisque suam maxime publica persona seruare debet.*
5 *Scandalo ne simus, omnis lex uetat.*
6 *Pacta, & conuentiones seruari debere omnia iura clamant.*
7 *Insolita qui facit, dolo agere uidetur.*
7 *Ingratus omnis malus; sed qui malum pro bono reddit, peior.*

CONSILIVM I.

VTRVM deceat, vel liceat Episcopo renunciare Episcopatui, & dignitati, qui adhuc est corporis, & animi viribus satis vegetus, & magno cum fructu concionando, prælegendo, consulendo, & sacramenta administrando semper præfuit?

1 Colligitur quod non, primo ex illo dicto Alexand. III. cap. 1. de renunciat. *Indecens omnino probatur prius soluere militiæ cingulum, quam cedat uictori aduersitas præliorum.* hæc ibi. per quod sanctissimus ille Papa noluit facere facultatem renunciandi cuidam illam obnixe roganti, etiam senectutem ad hoc inculpanti.

Secundo, quod non decet Episcopum, qui tota vita magno cum fructu studuit, prælegit, concionatus est, consuluit, & sacramenta præsertim pœnitentiæ ministrauit, viribus adhuc animi & corporis gratia Deo vegetum dare se otio, etiam contemplationis, vt Innoc. III. significauit in cap. nisi eum pridem. eod. titu.

2 Tertio, quod ei qui vere ex animo Christianus est, non licet, nec decet quærere peccandi tentationes; & qui renunciat præsultaui, etiam in finem quietius contemplandi, videtur tacite & per quamdam consequentiam quærere eiusmodi tentationes, vt doctissimus ille iurium vexillum sanctissimus Innocen. III. in d. cap. nisi. §. verum. clare docuit, definiens ea ratione negandam esse facultatem cedendi episcopatui, ne in otiositatem, & voluptatem, quæ arma sunt diaboli ad miserandas animas captandas, incidat.

3 Quarto, quod lege naturali & diuina tenemur conseruare gloriam strenuitatis, & existimationis, quæ ad faciendum fructum in animas fidelium auget actionem, iuxta illud Apostol. 1. ad Corinth. 9. *Bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis euacuet.* vbi ait S. Thom. gloriam septempliciter amitti, & gloriam strenuitatis per accidiam, & pusillanimitatem quasi exploratores terræ promissionis laborarunt. Num. 13. & 14.

4 Quinto, quod lege naturali & diuina tenetur quis, saltem si est publica persona, conseruare famam suam, iuxta illud Eccles. 41. *Cura habe de bono nomine, &c.* immo est crudelis qui eam negligit, iuxta illud Aug. reprehendentis tales in cap. non sunt audiendi. 11. q. 3. *Dicimus coram Deo sufficere sibi conscientiam, existimationem hominum non solum impudenter, uerum etiam crudeliter contemnentes.* At si Episcopus renunciaret episcopatui, plerique dicerent illum illi renunciasse, quia non poterat bona conscientia illud retinere ob aliquam irregularitatem, & inhabilitatem

non qualem qualem, sed grauissimam, iuxta d. cap. nisi. §. personæ. de renunciat. & illud Gregorij super Ezech. homil. 9. relatum à S. Thom. 2. 2. quæst. 72. artic. 3. *Hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium verba compescere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant.*

5 Sexto, quod omni iure naturali, diuino, & humano tenemur abstinere ab scandalo dando, Matth. 18. & cap. nihil cum scandalo. de præscript. at fieri potest vt in tali statu rerum Episcopus renunciaret Episcopatum, in quo scandalum præberet, & male sentiretur de ipso.

Septimo, quod quamuis liceat vnicuique re sua quatenus est sua pro libito vti, l. in re mandata. C. mandati. l. sed si. §. consuluit. ff. de petit. hæred. omni tamen iure naturali, diuino, vel humano tenemur non diminuere publicam, vel alienam. cap. si diligenti. de foro compet. cap. licet. de regul. sed per renunciationem esse potest, vt lædatur populus amittendo, vel mutando pastorem. ergo.

6 Octauo, quod lege naturæ, diuina, & humana tenemur pacta, conuentiones, & contractus seruare, l. 1. ff. de pactis. cap. Antigonus. eod. titu. præsertim cõtractum matrimonij, qui est indissolubilis, iuxta illud Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* relatum in c. 2. de transla. Episcop. & in cap. quos Deus. 32. q. 2. At Episcopus cõtrahit matrimonium spirituale cum Ecclesia, iux. d. cap. nisi. 9. verum. ibi: *Non debes deserere sponsam tuam.*

7 Nono, quod insolita, quæ recte dici possunt insolita, vetamur facere; adeo quod qui illa facit, videtur fraudulenter & dolose facere, vt sentit glos. quam ad hoc inducit ibi Bald. in l. si quis sub conditione. ff. de condit. instit. at non solent homines, &c.

Decimo, quod omni lege naturali, diuina, & humana ingratitudo est peccatum, præsertim qua malum pro bono redditur, vt probat S. Tho. 2. 2. q. 107. art. 1. & illud Poetæ, *Nihil magis auertit cælum à telluris amore, Quam scelus ingratæ mentis.* Sed per renunciationem multis esset ingratus, &c. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatus sine licentia Papæ etiam petita, sed non obtenta, renunciatio non tenet, etiam si fiat in manibus Capituli, ad quod spectat electio; nec causat vacationem, nec aperit viam vt possit procedi ad electionem. nu. 2. at si Capitulum admittat, & etiam procedat ad electionem, ob id non priuatur ipso facto potestate eligendi. num. 3. & 5. potest tamen priuari. nu. 8. etiam sine citatione, cum delictum sit notorium, nn. 10. notorietate iuris. nu. 9.*

4 *Patronus nulliter & de facto conferens, ob id amittit ius præsentandi.*

5 *Priuationis pœna nunquam ipso iure incurritur, nisi in casibus in iure expressis.*

6 *Eligentes indignum scienter, priuantur illa vice potestate eligendi; secus si nulliter eligant, etiam ex eo quod non vacabat beneficium viuentis.*

7 *Renunciatio sine auctoritate superioris facta etsi non teneat, eam tamen potest superior ratam habere, & sic valebit.*

9 Notorie

9 *Notorie cum eſt electio nulla, poteſt ea non caſſata ad aliam procedi.*
10 *Citatio poteſt omitti in notorijs, quando conſtat aduerſario nullam competere defenſionem.*

CONSILIVM II.

AD PRIMAM quæſtionem, quod renunciatio epiſcopatus ab Epiſcopo facta in manibus ſui Capituli, etiam ſi ad illud pertineat ius
1 eligendi, non valet, ſi fiat abſque licentia Papę, per cap. licet. de regul. quatenus habet inuiolabiliter eſſe ſeruandam illam regulam, quæ habet, ne quis epiſcopatui ſuo cedat ſine licentia Papæ, in cuius not. 8. Panorm. recept. dicit non ſufficere petitionem licentiæ, ſed eius obtentionem eſſe neceſſariam.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod electio facta à Capitulo ad epiſcopatum renunciatum per ſuum Epiſcopum ſine licentia Papæ nihil valet; quia electio facta de epiſcopatu non vacante nihil valet. argum. cap. 1. de conceſsione præb. & per reſponſionem ad quæſtionem primam conſtat epiſcopatum renunciatum ſine licentia Papæ non valere: & conſequenter electio facta de tali epiſcopatu, eſt facta ad epiſcopatū non vacantem, & ita ad epiſcopatum viuentis, quæ non poteſt valere, arg. præfati cap. 1. de conceſſ. præben.

3 AD TERTIAM reſpondetur, quod Capitulum non perdit ipſo iure ius eligendi, eo ſolo, quod admittit renunciationem epiſcopatus à ſuo Epiſcopo ſine licentia Papæ factam. Tum quia nihil valet illa renunciatio, nec admiſsio: & regulariter actus nulliter & inualide factus nullum producit effectum, iuxta illud Perſij, *Ex nihilo nihil, in nihilum nihil poſſe reuerti:* & iuxta illam regulam lib. 6. *Non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum:* & gloſſ. recept. cap. ex tenore. de reſcript. verbo negotio. Tum quia cap. vltimum de iure patro. probat quod Capitulum
4 habens ius preſentandi ad aliquod beneficium non perdit illud etiam pro prima vice, propterea quod male cõferat illud: ergo nec Capitulum perdet ius eligendi Epiſcopum etiam pro prima vice, eo quod male eligat illum. argumento à ſimili, quod valet de iure, cap. inter cæteras. de reſcript. Tum quia in cap. fin. de conceſſ. præben. eſt caſus, quod patronus, qui promittit præſentare ad beneficium viuentis, male facit, ſed poteſt
5 præſentare poſtea poſt mortem illius viuentis. Tum quia numquam eſt dicendum pœnam priuationis eſſe ipſo iure impoſitam, niſi cum aliquo iure id exprimitur, iuxta gloſ. recept. & à multis reputatam ſing. in d. cap. vlt. de iure pat. At non memini legere aliquem tex. authenticum, qui exprimat Capitulum perdere ipſo iure ius eligendi Epiſcopum, eo quod admittat ceſsionem epiſcopatus à ſuo Epiſcopo factam: ergo non eſt dicendum ipſum ipſo iure perdere ius eligendi etiam prima vice. Tum
6 quia non obſtat cap. cum in cunctis. §. fina. de elect. quatenus habet canonicos priuari eligendi poteſtate, ſi contra formam illius cap. elegerint: quia loquitur in longe diuerſo caſu; nam loquitur de eligẽtibus indignum ad epiſcopatum vacantem, nos autem de Capitulo male acceptante &

by Google

admittente renunciationem episcopatus: & lex pœnalis non debet extendi extra proprium casum. §. pœnæ. dist. 1.

7 AD QVARTAM respondetur, quod Papa potest ratam habere illam renunciationem, quam Episcopus fecit in manibus Capituli, sicut & renunciationes aliorum beneficiorum factas coram notario & testibus sine superioris auctoritate, licet sine illis factæ non valeant, cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunc. cum eis adnot. & derogare iuri eligendi, quod Capitulum posset prætendere, propter delictum quod commisit in admittendo & acceptando renunciationem, quam non poterat iure admittere, & propter irreuerentiam, quam fecit Papæ, & episcopatui, admittendo illam renunciationem: quia licet ipso iure non perdidit ius
8 eligendi, vt dictum est, tamen deliquit ita, vt posset eo iuste priuari per Papam: sicut simoniacus conuentionalis tantum, & non realis, non perdit quidem ipso iure ius sibi quæsitum per collationem, potest tamen priuari eo propter delictum, vt nos probamus in Manu. confess. cap. 23. num. 101. vel 102.

9 AD QVINTAM respondetur, quod non est necesse cassare electionem, ad hoc vt Papa conferat præfatum episcopatum cui volet; quia notorie est ipso iure nulla: quia notorium iuris est Capitulum præfatum nulliter admisisse renunciationem, & nulliter elegisse, si elegit ad episcopatum non vacantem, & hominis viuentis, contra cap. 1. de concess. præb. & iura notissima omnibus etiam lippis & tonsoribus.

10 AD SEXTAM tacite ex prædictis resultantem, quod Papa iuste potest prædictum Capitulum priuare iure eligendi præfato, etiam illo non citato: quia non solum Papa, sed etiam alius iudex inferior potest procedere sine citatione, quando notorie constat ei non competere defensionem, iuxta cap. cum olim. de re iudic. cum ei adiectis per Panorm. & Felin. & in cap. causam quæ. de rescript. cum adiectis à Decio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio proprie sumpta, per quam quis ab hæresi recedit, probat ipsum aliàs fuisse hæreticum; secus de impropria, quando quis de hæresi etiam vehementer suspectus illam se purgando abiurat. nu. 2.*

2 *Fautor hæreticorum regulariter solum est suspectus de hæresi; at qui fauet credendo hæreticis, est vere hæreticus.*

3 *Resignatio beneficij in alicuius fauorem ab inquisito de hæresi, antequam tamen condemnaretur, facta, non vitiatur, licet resignans priuetur beneficijs; at si declaretur ipsum beneficijs fuisse & esse priuatum, vitiaretur, si regula illa, res inter alios acta, &c. ei non posset suffragari.*

4 *Bulla Pij V. pœnam à iure contra fauentes hæreticis, eis credendo latam, ad fauentes hæreticis, officium inquisitionis, etiam mediate, vel illius executiones impediendo, extendit.*

CON-

CONSILIVM III.

A INQVISITVS beneficium ſuum in fauorem certæ perſonæ renunciauit, & poſtea tamquam fautor hæreticorum per ſententiam condemnatus abiurauit, & inquiſitores eum declararunt priuatum honoribus, dignitatibus, & beneficijs, & de illis inſuper eum priuarunt. Quæritur, an renunciatio beneficij ſit valida?

1 Quæ ſit in hac re mea ſententia, dico primo, quod abiuratio proprie dicta, per quam quis recedit ab hęreſi, & accedit ad ſanctam fidem Catholicam, à qua receſſerat, probat abiurantem verum fuiſſe hęreticum, & eſt maioris virtutis, quam abiuratio improprie dicta, qua negat quis ſe fuiſſe hæreticum, ſed purgat ſe ſuſpicione qua laborauit, de qua in cap. accuſatus in princ. de hęret. lib. 6.

2 Secundo, quod magna differentia eſt inter fautorem credendo, & inter fautorem alio modo cibando, potando, & alijs modis, qui fieri poſſunt & quotidie fiunt hęreticis nunc in Gallijs, Flandria, & alibi. Ille enim eſt vere hęreticus, hic aũt regulariter ſolum ſuſpectus, ita vt purgatione mundetur; & licet alius ſit leuiter ſuſpectus, & alius vehemẽter ſuſpectus, quãuis enim ſit vehementer, & vehementiſsime ſuſpectus, nõ tamen eſt iudicandus hæreticus, iuxta cap. literas. de præſumptione. & d. c. accuſatus.

3 Tertio, quod nunc oſtenditur ſententia iudicum, qua fuit prędictus A. condemnatus, cum abiuratione quam fecit ipſe, quæ dant magnam lucem deciſioni huius cauſæ, ſiquidem conſtat per eas non fuiſſe declaratum hæreticum, neque credentem hęreticis, neque fautorem eorum credẽdo: adeo quod in forma ſuę purgationis acceptatæ ab Inquiſitoribus negat ſe vmquam credidiſſe contraria fidei Catholicæ, néque credere, & promittit numquam ſe crediturum. Tenor autem ſententiæ habet, quod per eam declarauerunt Inquiſitores prędictum A. eſſe priuatum honoribus, gradibus, dignitatibus, officijs, & beneficijs, inſuper & de illis eum priuãt: quæ clauſula poteſt habere duos intellectus. Alter eſt, quod declaratur, ob prędicta, per quę in vehementem ſuſpicionem hæreſeos incidit, fuiſſe priuatum ipſo iure ante ſuam ſententiam; quia declaratio nihil noui inducit, ſed ſolum palam facit quod erat obſcurum, l. hæredes palam. poſt prin. ff. de teſtamen. & ſecundum hunc intellectum prędicta ſententia multum lędederet prędictum reſignatarium, niſi opponatur exceptio rei inter alios actæ. Alter intellectus eſt, quod per illam ſententiam priuatur beneficijs, & declaratur priuatus: & ſecundum hunc intellectum parũ nocet ei: quia renunciatio beneficij pręceſſit illam ſententiam, à qua incepit prędicta priuatio. ſed quia non ſatis noui ſtylum ſuſpiciendiſsimum Inquiſitionis vniuerſalis, eiuſdemq. Illuſtriſsimorum Cardinalium, & pręfectorũ, eorũ Dominationibus interpretationẽ remitto, iuxta illud l. fin. C. de legibus, *Eius eſt interpretari, cuius eſt condere.*

4 Admoneo tamen quod bulla Pij V. de re hac edita videtur extẽdere iura punientia fautores credẽdo, ad aliquos fautores expreſſos in ea impediẽtes directe, vel indirecte officiũ Inquiſitionis, vel eius exequutionẽ: prędicta tamen ſentẽtia Illuſtriſſ. Cardinaliũ

non

non videtur exprimi saltem clare aliquis modus in illa bulla cõtentorum: & ita sententia prædicta, licet aliquibus videri possit extendi ad aliquot fautores aliter quam credendo, alijs tamen videri posset non extendi. Quare interpretationem illorum sententiæ remitto etiam quo ad hoc, vt antea remisi quo ad alia, eorum emunctissimę & canissimæ intelligentiæ, eo quod non sim in eorum stylo discernendo satis versatus.

SVMMARIVM.

1 *Copulatiua dispositio ad sui subsistentiam requirit verificationem vtriusque copulati: fallit, quando vtrumque per se sufficit ad causandam ipsam dispositionem.*

2 *Renunciatio beneficij, tacito quod ad illius titulum fuerit ordinatus, si renuncians vere habet vnde aliunde viuat, in conscientia, & in tribunali iudicante secundum æquitatem tenet, aliàs contrarium iudicabitur.*

CONSILIVM IV.

DE EO, qui ad titulum cuiusdam beneficij ad sacros ordines promotus post multos annos nihil aliud vnde viuere posset habẽs illud renunciauit, reseruata sibi pensione centũ ducatorũ, nulla tamen facta mentione, quod ad titulum illius beneficij ordinatus esset. Quæsitum fuit, an stante cap. 2. de reform. sess. 21. Concilij, talis resignatio valeret.

1 Pro parte negante, scilicet quod non valet, facit, quod dispositio copulatiua ad sui veritatem requirit vt vtraque pars sit vera, l. si hæredes plures. ff. de hęred. instit. & cap. inter cæteras. de rescript.

Pro parte vero affirmante, quod valet, facit, quod ad veritatem dispositionis copulatiuæ sufficit verificari alterum copulatiuum, quando vtrumque per se ad eam verificandam sufficit, iuxta gloss. cap. ex parte. de rescrip. quam Felin. exornat late ibi à numero 23. & ad hoc vt satisfiat menti Concilij disponentis quod, vt renunciatio valeat, fiat mentio de ordinatione ad titulum beneficij renunciandi, & quod remanet renunciantì id, quod ad victum eius sufficit, videtur sufficere, quod remaneat ei victus honestus: quoniam ideo fecit illud cap. Cõcil. ne sacris initiatus indecore mendicet; & in casu proposito ordinatus renuncians reseruauit sibi pensionem centum scutorum, quæ sufficit ad eius victum.

2 Quibus præmissis, respondeo primo, credere me valere renunciationẽ quo ad forum conscientiæ propter rationem pro posteriori parte adductam, & alia multa, quæ posset adducere, cui vacaret id facere.

Secundo, credere me, Papam, & eius suprema prætoria ex bono & æquo iudicantia, & à quibus non appellatur, etiam censura eam validam quo ad forum etiam exterius: quamuis suspicer multos ordinarios, & delegatos particulares iudicaturos eam non valere, quia resignans de neutro fecit mentionem expressam, licet sic tacitam de secundo, per argumentum pro priori parte factum, & alia iura, quæ aliquid de necessitate exprimendi statuunt. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Confidentia præsumitur, si quid renuncians post collationem ex beneficio percipit.*
2 *Renunciatio facta coram tabellione sine auctoritate superioris non valet.*

CONSILIVM V.

DE ILLO, qui renunciauit beneficium coram ordinario, nulla facta confidentia expressa, sed renunciatarius soluit renunciánti post contractum coniugium certis annis fructus eius ob pietatem, & misericordiam, quia pauper erat. Et de illo, qui renunciauit beneficium coram notario & testibus sine auctoritate superioris, an valeat?

1 AD PRIOREM quęstionẽ respõdeo, quod in foro exteriori iudicabitur interuenisse confidentiam; quia Pius V. in sua extrauag. de confiden. determinauit censendum esse interuenisse illam, quoties post collationem beneficij renunciati percipit renuncians aliquos fructus beneficij renunciati, vt patet in eius copia à nobis relata in Manu. nostro cap. 23. nu. 110. quamuis credam eam coram Deo, & quoad forum interius non interuenisse, vt ipse adnotaui in 1. not. super præfata extrauag. Pij V.

2 AD ALTERAM, quod non valuit renunciatio eius facta coram tabellione sine auctoritate superioris, iuxta cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunciat.

SVMMARIVM.

1 *Possessionem beneficij à Sede Apostolica obtenti post expeditas literas, etiamsi nondum ad eius manus peruenerint, capere iure potest, promissus, modo tenor literarum non obstet. & num. 5.*
2 *Pensio reseruata alicui potest iure communi attento solui, etiam antequam literæ prouisionis expediantur, nisi literarum forma obstet.*
2 *Resignans valide beneficium post admissam resignationem, etiam si alteri non conferatur, non potest illud retinere: quia vacauit, nec est amplius suum, nisi ei denuo conferatur: teneturque restituere fructus perceptos, deducto tamen stipendio quod vicario seruienti deberetur. num. 6.*
3 *Consentiens facienti non peccat, quando nec qui facit peccat.*
4 *Fructus beneficij mei, quorum ego debeo esse administrator, redditurus rationẽ Deo, si consentio laico, vt eos sine iusta causa sibi, vel propria auctoritate vsurpet, incido eum ipso in excommunicationem per sacrum Concil. sess. 22. cap. 11. latam. & num. 5. & 6.*

CONSILIVM VI.

LAICVS, qui pro scutis octuaginta conductionis titulo solebat tenere bona cuiusdam parochialis, & ea sublocare maiori pensione, curauit illam conferri cuidam sacerdoti, pro quo etiam sua pecunia expediuit literas; quas penes se retinuit, vnde sacerdos sine illis possessionem accepit, permisitque, & permittit dictum dominum frui dictis bonis, à quo accipit dicta scuta octuaginta. demũ resignauit beneficium: sed quia

alteri

alteri non conferebatur, perſeuerauit, & perſeuerat, vt ſupra. Quæritur quid agendum?

1 Reſpondeo ſequentia. Primum, quod præfatus rector, attento ſolo iure communi, ſatis defendi poſſet quo ad eorum conſcientiæ a culpa accipiendi poſſeſſionem poſt præfatas literas expeditas, nondum ei traditas, arg.cap.ſi tibi abſenti.de præben.lib.6.& cap.1.§.ex parte.de conceſſ.præben.non obſtante quod communis opinio in cap. ſuper eo. il 2.de appell. poſt & ante Rotam in deciſ. 19. de conceſſ. præb. in nouis tenat, quod ante præſentationem reſcripti non quæritur iuriſdictio iudici, vel executori. quia dici poſſet, illud procedere in foro exteriori, & cum non appareret de mente concedentis, vt profit ei, cui conceditur; ſicut in hoc caſu ſatis videtur apparere, attento ſolo iure communi. Facit, quod in practica Cancellariæ, ſiue prouinciali habetur, quod poteſt ſolui penſio reſeruata per ſignaturam, ab eo qui certus eſt illam eſſe conceſſam, ante literarum præſentationem, immo & ante illarum expeditionem, in foro conſcientiæ: quam ſequitur Gigas de penſio.queſt.34.num.4. Faciunt & alia plura, quæ nos adduximus in repet.cap.accepta.oppoſ.8.num.24.de reſt.ſpol.

Secundum, quod contrarium forte dicendum eſt, attenta forma literarum, & modi, ac conditionis in eis poſitorum; quam quia non vidi, non poſsum aliquid certi determinare, iuxta l.vt reſponſum. C. de tranſact. & l.precibus. C.de impub.

2 Tertium, quod præfatus rector non poteſt excuſari à culpa retinendi præfatam eccleſiam poſt renunciationem, quæ in facto proponitur, ſi fuit facta in manibus ſuperioris potentis illam admittere; ita quod per eam vacauit illa, licet nõ fuerit effectus alios ſortita: quia graue peccatum eſt retinere rem alienam, cap.ſi res. 14. q. 6. & beneficium, quod quis renunciauit, non eſt renunciantis, niſi denuo ei collatum fuerit, cap. quam periculoſum.7.q.1. & toto tit.de renunciat. et quia beneficium ſine titulo canonico non poteſt obtineri, cap.1.de reg.iur.lib.6. & cap.1. de eo qui mit. in poſſeſſ. cau.rei ſeruan. eod.lib.

3 Quartum, quod ſi præfatus dominus poteſt excuſari à culpa & pœna præfati cap.11. ſeſſ.22. Concil. Trid. ipſe quoque rector excuſari poterit ab eis: quia ſi principalis non peccat, nec fautor eius peccauit, l.cum principalis.ff.de reg.iur.& cap.acceſſorium. eod.tit.lib.6.

4 Quintum, quod ad iudicãdum præfatum dominum incurriſſe prædictã culpam, & pœnam, faciũt hę coniecturę, ſcilicet quod videtur capere fructus præfatæ eccleſiæ ſine legitimo titulo, & non qualitercumque, ſed auctoritate propria, immo & laica; & quod non videtur permittere rectori eos capere; & pro ſuo arbitrio videtur diſponere, & procurare, vt præfata eccleſia detur & teneatur in quamdam confidentiam; et quod ipſe expediuit bullas, & retinet eas; quæ omnia arguunt, cum auctoritate propria & laica vſurpare fructus, & res eccleſiaſticas, & conſequenter incidere inculpam & pœnam præfati cap. 11. Quamuis pro contraria parte faciat, quod ipſe fecit ſumptus expeditionis bullarum, & quod ſoluit 80. aureos rectori ſeruienti, & emit ornamenta eccleſiæ, & eius bona accepta in af-

fectum,

fictum per ſublocationem facit maiorum redituum.

Sextum, quod præfatus rector per ſe, vel ſuum Epiſcopum, vel confeſſarium eius, deberet eum monere, vt conſideret qua mente, quo titulo, qua auctoritate, & qua de cauſa accipit, & diſpendit præfatos fructus, & quod veritate facti narrata conſulat aliquem virum ſufficientis ad id ſcientiæ, & conſcientiæ, qui ei libere dicat an incidat in præfatum canonem; & interim idem rector debet etiam conſiderare, qua de cauſa permittit præfato domino adminiſtrare præfatos fructus, & deſinit petere rationẽ recepti, & impenſi tanto tempore, an aliquo pacto confidentiæ, vel donatione à ſe illi facta, vel de mandato procuratorio à ſe illi facto, &c. quoniã ipſe eſt adminiſtrator illorum fructuum, & tenetur reddere Deo rationem de illis: &, ſi ſcit præfatum dominum facere, quæ facit, animo conuertendi fructus in ſuos vſus, vel vſurpandi eos, vel ius accipiendi, & adminiſtrandi, vel impediendi ne eos accipiat rector, ad quẽ ſpectant, per ea quæ colliguntur ex cap. cum vos. de offic. ordin. & cap. præſenti. eod. tit. lib. 6. & cap. quia propter. de elect. eod. lib. & ex bulla Cœnæ Domini, & præfato cap. 11. ſeſſ. 22. Concil. Trid. et ſi inquam ſcit, & conſentit eiuſmodi vſurpationi, incidit in culpam & pœnas prefati cap. 11. & ita eſt excommunicatus, & quia talis exiſtens celebrauit, eſt irregularis, cap. ſi celebrat. à contrario ſenſu, & communis in cap. 2. de cler. excom. miniſt.

5 Septimum, quod ex primo & ſecundo dicto colligitur deciſio primæ quæſtionis, videlicet quod ob ſolam poſſeſſionis apprehenſionem poſt expeditionem literarum non incurrit vllam cenſuram, attento ſolo iure communi; et quod an incurrerit ex transgreſſione formæ illarum, videndæ ſunt illæ. Quod autem allegatur in ea pro ipſo, ſcilicet quod dominus auctoritate propria capit prefatos fructus, contra ipſum facit, eo quod conſentit, per dictum cap. 11. relatum in 6. dicto.

6 Octauum, quod ex tertio dicto colligitur deciſio ſecundæ quæſtionis, ſcilicet, quod ſi renunciatio eccleſiæ valuit quo ad hoc vt illa vacaret, & non fuit ei denuo collata, tenetur reſtituere quicquid ratione tituli relicti ſiue renunciati accepit, excepto eo quod fuiſſet dandum in ſalarium cuicumque vicario mercenario; & quod ſi renunciatio non fuit talis, non tenetur reſtituere prefatos 80. aureos, ſed tenetur reddere rationem Deo de omnibus fructibus, quos dominus recepit, deductis quę ille impendit in literarum expeditione, & in paramentis & ornamentis eccleſię, & etiam deducto auctario redituum, eo quod ſublocatio fiebat à domino; quia tenebatur impendere, quatenus eſſent ſibi ſuperflua, in vſus pios, & non ditando dominum diuitem, per ea multa, quę nos diximus in Apolog. lib. de red. eccleſ. q. 1. mon. 27. & 37. & ſeq. niſi iuſtus timor, vel aliqua alia cauſa excuſet eum à petenda ratione: nam conſenſio, qua forte conſenſit prefatę vſurpationi, magis grauat, per prędicta.

Nonum, quod ex quarto, quinto, & ſexto dictis colligitur deciſio tertię & quartę quęſtionis.

Decimum, quod ægro profecto animo his quęſtionibus reſpondi; nec id feciſſem, niſi magna auctoritas iubentis & rogantis in id me impuliſſet;

quia

quia factum eſt intricatum & implicitũ,& quo reſpõſio eſſet clara, maiori explicatione indigebat,vt ipſa prefata dicta ſatis ſignificant. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regula de infirmis reſig. non habet locum in reſignante ſano, licet intra 20.dies à præſtito conſenſu moriatur.*

2 *Beneficium in manibus Papæ reſignatum per eius prouiſionem ſubſecutam fit reſignatarij.*

CONSILIVM VII.

A.SANVS miſit Romam mandatum ad renunciandum beneficium ſuum in fauorem B.& mandatarius ſtatim renunciauit beneficium illud,& ſignata fuit ſupplicatio à Papa in fauorem d.B. ſed nõ præſtitit conſenſum ad expediendũ literas.Elapſis 20. & pluribus diebus à die reſignationis Romę factę,&ſupplicationis ſignatę,mortuus fuit prefatus A.quod cum ſciuiſſet mandatarius, præſtitit conſenſum de more præſtari ſolitum apud notarium, qui ſcripſit datam præſtationis illius anteriorẽ die mortis reſignantis per plures quam 20.dies,&expediuit literas cum data ſupplicationis ſignatæ:&quia reſignans mortuus fuit in menſe ordinarij,collatum fuit beneficium ab eo cuidam C. qui poſt poſſeſsionem acceptam, cum vidiſſet literas Papæ datas 20. & amplius diebus ante mortem præd. reſignantis,ceſsit poſſeſsioni, quam reſignatarius ignarus præfatæ antedatæ accepit,& poſsidet pacifice.Quæritur an prefata prouiſio Papæ poſſit defendi quo ad forum conſcientiæ.

1 Reſpondeo pro parte negante facere regul.Cancell. de infir. reſig. quæ eſt 18.quatenus requirit, ꝙ reſignans beneficiũ viuat dies 20.à die cõſenſus præſtiti, & in caſu propoſito obijt reſignans ante cõſenſum pręſtitum.

Pro parte autem affirmante facit primo, quod regula præfata loquitur de reſignante conſtituto in infirmitate; & in noſtro caſu ſanus erat tempore reſignationis. Secundo faciunt omnia illa, quæ Caſſador. adducit in deciſ.1.de renunciat.& approbat Gomez. in dict.reg. de infir. reſig. q. 12. & 32.& merito;quia per reſignationem in manibus Papę factam,& prouiſionem ſubſecutam vere vacauit beneficium, & vere fuit collatũ reſignatario:& nihil obſtat prędicta regula. Tum quia,vt diximus,reſignans non erat infirmus tempore reſignationis;& illa loquitur de infirmo reſignãte, nos aũt de ſano reſignante.Quare reſoluendo dico,quod nec mãdatarius, nec notarius tenentur ad vllam reſtitutionem faciendam prouiſo per ordinarium: quia nihil iuris ei ademerunt, cum ante mortem reſignantis totum ius in d.beneficio fuiſſet reſignatario quęſitum. Salua, &c.

2

SVMMARIVM.

1 *Beneficia contrahentis matrimonium vacant ipſo iure.*

2 *Publicationis omiſsio reſignationẽ annihilat, niſi iuſto impedimento detentus omiſerit.num.3.& ſeq.*

3 *Poſſeſſor triennalis beneficij dominium illius quærit, vel ſaltem ius illud retinẽdi.*

3 Impe-

3 *Impedito legitime non currit tempus.*
4 *Impedimentum iustum est patris obedientia filio.*
5 *Legem qui humanam ex causa quã iustam putat transgreditur, non peccat.*
6 *Ritus reuerẽtialis facit professionẽ nullã, & excusat à trãsgressione legis humanæ.*

CONSILIVM VIII.

N. OBTINVIT à Papa per resignationem vnum beneficium: & expeditis literis noluit pater eius vt acciperet possessionem statim, ad euitandam quãdam discordiam inter cognatos eius, & resignantis. Interea lapsum fuit tempus publicandi resignationem, & capiendi possessionem, ob quod petita fuit restitutio temporis lapsi: & post eam petitam, nondum tamen impetratã, resignans duxit vxorem, per quod vacat ipso iure beneficium, & N. statim accepit possessionem per literas antea expeditas, & p quinque annos circiter accepit fructus mille aureorũ. Quæritur, an egeat noua collatione, & oporteat eum restituere fructus, & cui.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod beneficium præfatum non vacauit per resignationem, sed per matrimonium, per quod ipso iure vacãt beneficia cõtrahentis, iuxta textum adiuncta glo. recep. in cap. 1. de cler. coniug. quam roborat ibi Panorm. quæ cõmunis opinio est, & recepta. Et prouisio illius facta fuit tamquam vacantis per renunciationem. Nec obstat dicere, quod vacauerit per renunciationem in manibus Papæ factam: quia illa renunciatio, & eius effectus sublati fuisse videntur per negligentiam, & per omissionem publicationis renunciationis, & apprehensionis possessionis, quæ fieri debebant intra sex menses per reg. Cancell. de public. & extrauag. Pij V. eam ampliantem.

2 Sed his non obstantibus contrarium est respõdendum. Primo quidem, quod videtur vera opinio illa gloss. antiquæ regu. de triennali possess. col. 5. quæ habet triennalem possessorem pacificum fieri dominum beneficij, vel saltem habere ius legitimum quo ad Deum, & homines, percipiendi, & retinendi fructus beneficij triennio possessi: quod nobis videtur certissimum de illo, qui bona fide possedit, vt in casu proposito, in quo possedit N. credens beneficium esse suum; quemadmodum visum fuit Ludo. Gomez. & allegatis per eum in d. reg. de triennali, q. 42. esse certum etiam de possidente mala fide, & attestatur, quod post multas propositiones, & disputationes Rota suo tempore per rationes ibi per eum late relatas definiuit regulam illam non requirere bonam fidem.

Secundo, quod iuste credi potest non vacasse prædictum beneficium per lapsum sex mensium præstitutorũ ad publicandas resignationes, & apprehensionem possessionis beneficiorum resignatorum, per regulam, & extrauag. prædictas: quia huiusmodi tempora pręstituuntur saluo iusto impedimento: nam agente impedito non currit tempus, l. 1. 9. fi. C. de annali excep. cap. quia diuersitatem. de concessio. pręben. cap. ex transmissa. de pręscript. & tradit latius Fel. ibidem num. 8. At prędictus N. fuit impeditus ad publicandam renunciationem, & apprehendendam prædicti beneficij possessionem. Tum quia pater id ei iussit ad euitandam discordiam

inter

inter cognatos ſuos,& reſignantis;& patri iubenti parere debet filius,per quartũ pręceptũ Decalogi,& iuxta illud; *Parẽtibus et patriæ pareamus*.l.veluti.de iuſt.& iu.Tum quia pater detinebat literas, & nolebat eas tradere ad eas publicandas, & apprehendendam poſſeſsionem, ob finem iuſtum, & ſanctum; & non decebat filium mouere litem contra patrem iuſta de cauſa negantem illas tradere; & quod lapſus prefatorum ſex menſium nõ noceat impedito iuſta de cauſa,non ſolum generaliter leges vtriuſque iuris ſtatuunt,ſed etiam in ſpecie de prędicta regula & extrauag.probat Felin.vbi ſupra,& Gomezius in q.13.de publica.reſignatio.Nec obſtat,quod ipſe ait, quod ſi impedimentum eſt quo ad locum, vel ad tempus,debet fieri in alio loco, vel tempore; quoniam prędictum impedimentũ,quo conſulens impeditus fuit à patre, tam impedit quo ad vna loca, & tempora, quam quo ad alia,vt palam eſt.Non obſtat etiam, quod Gomezius nõ poſuit hoc exemplum; quia ratio ſuadet idem eſſe de ſimilibus dicendum.& quod cum aliquid generaliter & non in ſpecie determinatur, relinquitur determinatio eius ſpecialis arbitrio boni & prudẽtis iudicis, l.2.ff.de iur. delib.& cap.de cauſis. de offic. deleg. & arbitrio boni & prudentis iudicis iudicabitur prefata iuſsio, & reuerentia paterna, & euitatio diſcordię prefatæ cũ retentione literarum fuiſſe iuſta cauſa ad differendum aliquo tempore prędictam publicationem,cum ſine vllius pręiudicio illa dilatio fieri poſſet, pręſertim quo ad forum conſcientiæ.

5 Tertio, quod res,quę culpa caret, in damnum vacari non debet, cap.2. de conſtit.& qui legem humanam poſitiuam tranſgreditur iuſta de cauſa, vel quam putat eſſe iuſtam,non peccat ſaltem mortaliter, vt tradit Caiet. in 2.2.q.157.art.3.& in ſum.ver.iciunium. §. quo ad 3. verſ. de rationabili autem cauſa. quod ſatis colligi poteſt ex S.Tho. in 5. art. & nos tradimus in Man.confeſſ.pręl.9. num. 16. & latius in comment. ſuper gloſſ. ſum. de alien.rer.eccleſ.12.q.2.num.10.& 15. & prefatus N. credens ſe ſancte agere differendo prefatam publicationem ob prędictum iuſſum, reuerentiã, & detentionem prefatam literarum,non peccauit,nec lęſit aliquem notabiliter, nec dedit ſcandalum notabile: ergo non debet ob illam dimiſsionem priuationis pœnam incurrere,prefertim quo ad forum conſcientię.

6 Quarto, quod metus reuerentialis parentum excuſat à valore profeſſionis,& matrimonij,licet non ſit alioquin iuſtus, iuxta gloſſam celebrem in cap.præſens.20. q.3. per quam aliqua alia diximus in Man.confeſſ. cap. 22.num.51.& cap.17. num.20. ſcilicet quod ad excuſandum coram Deo à peccato tranſgreſsionis legis humanę,ſufficit metus,vel timor etiam non iuſtus, ſi fuit ille cauſa tranſgreſsionis: & in caſu propoſito prædictus N. omiſit præfatam publicationem timore reuerentiali ſui patris, immo in ſua poteſtate non erat publicare literas à patre retentas: ergo non peccauit coram Deo, & in foro conſcientiæ: & conſequenter non meretur pœnã coram ſua diuina maieſtate,& foro conſcientiæ, in quo ipſa ſola eſt iudex, cap.humanæ aures. 22.q.5.

Quinto,quod præfatus N. non omiſit publicationem renunciationis,& apprehenſionem poſſeſsionis ad lędendum alium aduerſarium, nec de facto

Digitized by Google

&o læsit etiam Cameram Apostolicam: quia expediuit literas, nec dedit vllum scandalum damnificans alium; & ideo non tenetur restituere quicquam, per supradictas doctrinas S. Thom. Caiet. & aliorum: præsertim si teneremus antiquorum doctorum Gallorum opinionem, quæ habet regulas Cancellariæ pœnales non ligare conscientiam, & quod præfata regula de publican. resign. est pœnalis. quod tamen non requiritur in casu proposito, in quo aliæ rationes sufficienter probant verum esse quod dicimus, scilicet, nec inualidam esse collationem, nec præfatum N. teneri ad restitutionem fructuum in foro conscientiæ. Salua, quæ iustior fuerit, sententia.

SVMMARIVM.

1 *Resignatum beneficium conferens ordinarius propinquo resignantis suspenditur à collatione beneficiorum; &, si sic ligatus conferat, excommunicatur ipso iure; & si sic ligatus ministret in pontificalibus, vel ordinibus, efficitur irregularis; absolutioque, & dispensatio est à Papa petenda. num. 3.*

1 *Ignorantia extrauagantis publice in Curia publicatæ ægre in foro exteriori admittitur; quæ tamen si vere adsuit, ita quod si eam quis scituisset, non contrauenisset, excusaret à pœna in foro conscientiæ, num. 3. ac etiam ab obligatione restituendi fructus ex beneficio nulliter collato bona fide perceptos, & in bonos vsus consumptos. num. 4.*

1 *Pœna ipso iure ob malam collationem imposita incursa non euitatur, etiamsi prouisus beneficium post acceptam possessionem resignet.*

CONSILIVM IX.

QVIDAM Reuerendissimus Episcopus ignorans extrauag. Pij V. quæ incipit, quantæ, contulit cantoriam resignatam à cantore filio eiusdem cantoris.

Quæritur primo, an dictus Episcopus incurrerit pœnas præd. extrauag.

Secundo quæritur, quid de prouiso à dicto Episcopo de dicta cantoria, si ipse etiam ignorabat prædictam extrauag.

AD PRIOREM quæstionem respondeo primo, dolere me in primis de huiusmodi casu, in quem facile etiam optimus Episcopus incidere potuit per ignorantiam vel inaduertentiam.

1 Secundo, quod nescio qua via excusari possit præfatus Reuerendissimus Episcopus in foro exteriori, præsertim si res contigit in Italia. Tum quod in ea ægre admittetur ignorantia præfatæ constitutionis Pij Quinti, quantæ, legitime in Curia publicatæ. Tum quia nihil prodest Reuerendissimo renunciatio prouisi ab eo post collationem factam & possessionem acceptam: quia propter collationem beneficij imponitur pœna suspensionis, & non propter retentionem eius. Tum quod excommunicatio imponitur propter secundam collationem, quam non excusat renunciatio primi prouisi.

2 Tertio, quod excusari posset in foro conscientiæ præfatus Episcopus, si vere ignorabat præfatam constitutionem Papæ Pij Quinti; sic quod,

si eam sciuisset, non contuliſſet præfatam cantoriam filio cantoris: argumento cuiusdam dicti Innocentij in cap. per tuas .ii 2.de simon.& aliorum quæ congerit Felin.in cap. 1. fall. 7. de re iudicata.

3 Quarto, quod oportet præfatum Episcopum prouidere sibi de absolutione Papæ tam à suspensione, quam ab excommunicatione, immo & ab irregularitate, si censuris astrictus celebrauit, vel egit Pontificalia.

AD POSTERIOREM quæstionem respondeo primo, quod si res contigit in Vrbe, vel in alio loco, vbi non admittatur excusatio ignorantiæ, non posset excusari secundo prouisus in foro exteriori, prætextu ignorantiæ prefatæ constitutionis, neque à peccato mortifero suscipiendi beneficium, neque à peccato retentionis illius, vel perceptionis fructuum eiusdem, neque à restitutione fructuum: quia præsumetur in eo foro scientia eiusdem constitutionis, arg.cap.ignorantia.de regul.iur. lib.6. cum similibus.

4 Secundo, quod excusari potest ab omnibus præfatis peccatis in foro conscientiæ, si vere ignorauit eam, taliter quod non suscepisset illud, nec retinuisset, nec fruitus esset eo, si eam sciuisset; & etiam à restitutione, si bona fide fructus suscepit, & in bonos vsus impendit. arg. præfati dicti Innocentij, & aliorum à Felino vbi supra pro illo allegatorum.

SVMMARIVM.

1 *Reciproca renunciatio & illicita tunc est, quando adest saltem tacita conuentio. num. 2. Idem dicitur de reciproca collatione, num. 3.*

3 *Iure naturæ obligamur benefacienti benefacere.*

4 *Temporis diuersitas & distantia tollit præsumptionem correspectiuitatis actuum, sicut identitas & proximitas illam inducit.*

CONSILIVM X.

QVIDAM rector resignauit sine vlla reseruatione rectoriam suam in fauorem cuiusdam, qui erat filius alterius rectoris, qui post sex annos renunciauit aliam suam rectoriam in fauorem filij primi rectoris, reseruata pensione medietatis fructuum. Quæritur an secunda renunciatio dicenda sit reciproca, & damnata in cap. 15. de reform. sess. 25. Concil. Tridentini.

1 Respondeo primo, quod non censetur quo ad forum conscientiæ reciproca; quia in narratione casus proponitur, nullum pactum, neque conuentionem interuenisse, vt vterque rectorum alter in alterius filij fauorem suam rectoriam renunciaret: & in illo foro sola rei veritas attenditur, & non præsumptio veritati contraria, cap.tua.adiuncto cap.is qui. de sponsalib. cum eis adnotatis.

Secundo, quod neque potest censeri etiam quo ad forum exterius illicita reciproca. Primo quidem, quod non est reciproca: quia, vt prædictum est, reciproca renunciatio est, quando plures conueniunt, vt alter in gratiam alterius reciproce renunciet. argum. cap. vbi periculum. §. cæterum.

Digitized by Google

terum.ibi : *non in ſe reciprocent conſiderationis intuitu , uel in ſuos* . de elect. lib.6.& ſatis ſignificat prædictum cap.15.de reform.ſeſſ.25.at in caſu propoſito nulla fuit talis conuentio. Secundo, quod licet rector prior renuncians habuiſſet aliquam intentionem mouendi patrem eius ad faciendum aliquando aliud ſimile in fauorē filij ſui benemeriti ratione gratitudinis; de quo tamen nullatenus conſtat;nō ex eo ſequitur, quod pater renunciatarij habuit ſimilem intentionem & propoſitum, argumento l. neque na-
2 tales.C.de proba.& cap.in præſentia.eod.tit.Tertio,eſto quod eſſet aliqua reciprocatio mentalis:nō tamen eſſet illicita,neque reprobata per prędictum cap.15.Tum quia ſicut non omnis confidentia,ſed tantū inordinata eſt illicita,vt nos probamus in Man.confeſſ.cap.23.nu.100. ita non omnis reciprocatio,ſed tantū inordinata eſt iudicanda illicita.Tum quia renunciatio illicita eſt,quando conueniunt duo , vt alter renunciet beneficiū in fauorem alicuius , quem alter deſignat , & ille alter renunciet in fauorem eius,quem alter deſignauerit:quia ſimonia eſt,vt nos tradimus in Manua. confeſſ.cap.23.nu.107.At in hoc caſu nulla talis cōuentio interuenit. Nec obſtaret,quod intentio prædicta interueniſſet : nam quando non interuenit conuentio tacita, vel expreſſa , etiamſi interueniat intentio mentalis, non propterea renunciatio fit illicita,vt poſt glo. ſing.cap. ordinationes.
3 1.q.2.& S.Anto. & alios tradidimus in d.Man.vbi ſupra.Quarto,quod qua ratione licitū eſt vni Epiſcopo conferre beneficium cuipiam amico benemerito alterius Epiſcopi, cū intentione mentali tantum ſine pacto, quod aliquando ille conferet aliud alicui amico ſuo benemerito , ob quamdam ordinatam & ſtudioſam gratitudinē,& alteri Epiſcopo etiam licet cōferre poſtea propter prædictā gratitudinem ordinatā aliud amico illius benemerito;ita licitum eſt vni beneficiario renunciare beneficium in fauorem amici benemeriti alterius beneficiarij , cum intentione mentali tantum ſine pacto,quod ob gratitudinē naturali iure debitam ipſe renunciabit aliquādo aliud alicui amico ſuo benemeri to, nullo pacto in his tacito, neque expreſſo interueniēte,arg.l.illud.ff.ad leg.aquil. & cap. dudum. il 2. de elect.Immo tanto maiori ratione licebit beneficiar io ita renunciare, quam Epiſcopo ita cōferre, quanto collatio maius ius tribuit,quā renunciatio , argum. authen. multo magis. C. de ſacroſan.eccleſ. cap. cum in cunctis. de elect. Quod aūt liceat Epiſcopis ita conferre,ea firma ratione conſtat,quod nullo iure id prohibetur ; immo iure naturali gratitudinem ſuadente,& obligationē antidoralem inducente,quadamtenus præcipitur per iura,quę iubent vt benefacienti benefaciamus,l.ſi non ſortem.§.libertus.ff.de cond.indeb.& l.ſed etſi. §.conſuluit. ff. de peti.hæred.cap.cum in
4 officijs.de teſta.Quinto,quod ſpatium ſex annorū, quod interiacuit inter prædictas duas renunciationes,& quod vna fuit facta ſimpliciter ſine vlla reſeruatione , & altera cum reſeruatione medietatis fructuū,cum valoris æqualis eſſent ambæ rectoriæ,tollit omnem anſam cenſendi vllā reciprocationem illicitā,argumento differentię quę ponitur inter ea,quæ incontinenti fiunt, & ea quæ ex interuallo, præſertim magno , & tot annorum, iuxta l.lecta.ff.ſi certum peta.& l.legem.C.de pact.& alibi ſæpe. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio beneficij virtute mandati reuocati, sed non intimati nec procuratori, nec ei in cuius manibus erat facienda resignatio, facta, valida est, etiam si resignatarius sciens tacuerit.*

CONSILIVM XI.

TITIVS resignauit in fauorem Sempronij suum beneficium: Sempronius discessit, vt veniret Romam cum literis procurationis dicti Titij, & in via accepit epistolam à suo patre, in qua ei commendabat diligentiam: quia Titius iam reuocauerat literas prædictas procurationis, & quod reuocationem istam Romam iam miserat ad suum procuratorem, & simul epistolam aliam dicti Titij, in qua constabat ipsum dictas procurationis literas reuocasse. Sempronius Romam accessit, & quæsiuit diligenter à procuratore dicti Titij, an literas quasdam ipsius Titij recepisset; cui procurator respondit nondum accepisse. Quapropter dictus Sempronius nihil dixit dicto procuratori, sed præsentauit suas literas procurationis, & supplica signata fuit à Papa, & procurator præstitit cõsensum. Postea vero, sex, vel octo diebus transactis, literæ reuocatoriæ procurationis dicti Titij ad manus sui prædicti procuratoris peruenerunt, & procurator dixit intempestiue venisse, cum iam consensum præstitisset virtute priorum literarum. Titius habuit notitiam huius facti, & scripsit Sempronio, quod tuto poterit prædicti beneficij possessionem accipere, & facti sunt amici. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo, quod renunciatio illa satis iuridice fuit facta, & valuit, quia reuocatio procuratoris ad renunciandum non fuit intimata illi, neque ei, in cuius manibus erat facienda renunciatio; quod requirebatur ad hoc, vt illa fuisset nulla: nec sufficiebat illius notitiam venisse ad eum, in cuius fauorem renunciatio erat facienda, per clem. 1. de renunciat. iuncta gloss. ibidem recepta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Resignatio facta in manibus Papæ de beneficio prius resignato in manibus ordinarij admittentis, nihil valet: & successiue nec pensionis super illius fructibus reseruatio subsistit, adeo vt soluta possit repeti. num. 6.*

2 *Resignatio beneficij per procuratorem absentis facta in manibus Papæ admittentis operatur vt beneficium apud Sedem Apostolicam, attento iure communi, ita vacet, vt ordinarius de eo prouidendo non dederit nec titulum coloratum. n. 3. sed attento stylo dicta resignatio habetur pro non facta, donec præstetur consensus expeditioni literarum: adeo vt resignans possit denuo resignare nedum in manibus Papæ, num. 4. sed etiam ordinarij, qui illud poterit valide conferre. num. 5. & 6.*

3 *Literæ Apostolicæ prouisionis seu collationis beneficiorum debent per bullam Iulij Tertij intra sex menses expediri; alioqui beneficium vacat.*

CON-

CONSILIVM XII.

DEDIT quis mandatum ad reſignandum beneficium in manibus Papæ in fauorem tertij, reſeruatis ſibi fructibus loco penſionis; & præterea illud, antequam coram Pontifice præſtaretur conſenſus, reſignauit ſimpliciter in manibus ordinarij, qui illud contulit eidem tertio, qui etiam literis Apoſtolicis non expeditis partem fructuum reſignanti ſoluit. Quæritur quid iuris.

Reſpondeo primo, tot à D. conſulente quæri, & tot me aliis occupationibus neceſſariis angi, quod vix in animum induxi, vt eis quicquam reſponderem: ſed in obſequium Dei, qui nos omnes paſcit, reſpondebo paucis.

1 Secundo, quod reſignatio præfata in manibus Papæ, & reſeruatio fructuum à ſua Sanctitate conceſſa, nihil omnino valuerunt, ſi fuerunt factæ poſteaquam reſignauit in partibus, qui dedit mandatum ad reſignandum in Curia, quod narratio caſus ſignificat: quia reſignans nihil reſignauit, neque penſioni conſentire potuit; quippe qui iam per priorem reſignationem in manibus ordinarij factam beneficium ſuum, & ius omne quod in eo habebat, amiſerat.

2 Tertio, quod ſi reſignatio fuit facta prius in manibus Papæ Romæ, & ab eo admiſſa, quam in manibus ordinarij, nihil valuit iure communi attento renunciatio facta in manibus ordinarii: quia beneficia vacantia in Curia, ſunt reſeruata Papæ per cap. 2. de præbend. lib. 6. & beneficia quæ renunciantur in Curia per procuratores, etiam exiſtentium extra eam etiam mille milliaribus, dicuntur vacare in Curia ſecundum omnes in dicto cap. 2. poſt gloſſ. in clement. 1. vt lite penden. Et ordinarius non poteſt conferre beneficia reſeruata Papæ.

3 Quarto, quod ex hoc ſequeretur, eum, cui facta fuit collatio ab ordinario, nihil iuris habuiſſe in illo, & nullos fructus ſibi quæſiſſe, ſed fuiſſe & eſſe intruſum ſemper: quia titulus ordinarii ſibi nihil profuit, neque prodeſt, nec titulus Papæ: quia non fuit expeditus, nec datus conſenſus à procuratore, vt expediri poſſet: quia etiam vacaſſet, ſi quod ei quæſitum fuit, per ceſſationem ſemeſtrem ab expeditione literarum, per extrauag. Iulij Secundi.

4 Quinto, quod attento ſtylo Curiæ, per quem videmus ſeruari quod renunciatio facta, donec conſenſus præſtetur, nullum parit effectum, etiam ſi ſequatur admiſsio & collatio beneficij renunciati: & ita non cenſetur vacare: adeo quod qui renunciauit ſuum beneficium in fauorem vnius, poteſt renunciare illud in fauorem alterius, antequam præſtet conſenſum renunciationi, quam fecit in fauorem primi.

5 Sexto, quod retento eo quod in hoc quinto dicto dicitur, renunciatio facta in manibus ordinarij abſque vllo pacto ſimoniaco, & collatio facta ab eo, valuerunt, ſiue fuiſſent factę ante renunciationem in manibus Papæ factam, ſiue poſt eam: quia cum numquam fuerit præſtitus

conſenſus renunciationi, nec admiſsioni, neque literarum expeditioni, nullum effectum habuit renunciatio facta in manibus Papę: & ita perinde iudicandum eſt, ac ſi numquam fuiſſet renunciatum coram ſua Sanctitate.

6 Septimo, quod hæc conſequitur, eum, cui beneficium collatum fuit ab ordinario per renunciationem in manibus eius factam', habuiſſe, & habere bonum titulum, & feciſſe fructus ſuos, & iuſte potuiſſe ac poſſe diſpendere illos in ſuos & alios pios vſus; reſeruationem autem factam N. à Papa virtute renunciationis in manibus eius factæ, & ab eo admiſſæ, nihil valuiſſe, nec valere: & ita quicquid ſolutum eſt ei virtute reſeruationis prędatæ, indebitum fuiſſe, & tamquam indebite ſolutum repeti potuiſſe per condictionem indebiti; niſi ſcientia, vel aliquid aliud, quod impedire ſolet condictionem indebiti, interueniſſet.

Octauo, quod de concordia & de iuſtitia & iniuſtitia illius non poſſum ego iudicare, niſi eius tenore perſpecto, l. inciuile. ff. de legib.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM
Et qualitate ordinandorum.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Romæ promulgata, licet ſecundum magis receptam liget prouincias, antequam in eis promulgetur, & recipiatur: at quo ad Francos in Francia degentes aliquid ſpecialius videtur obſeruandum.*

2 *Ordinatus ſacris ordinibus ante ætatem legitimam Gallus in Gallia non eſt ſuſpenſus, nec miniſtrando ſit irregularis, ſi bulla Pij II. ibi numquam fuit publicata, nec recepta: nec eget diſpenſatione, ſed ſolum vt legitime pœniteat de peccato. num. 3. & 4.*

3 *Excommunicationem minorem æquari peccato mortali, ſeu per illud incurri, non eſt verum, nec Panorm. hoc dicit.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR primo, an Francus, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, incurrat irregularitatem, ſi ibi non eſt publicata extrauagans Pij Secundi.

Secundo, an eſto quod iſte non incurrat irregularitatem, an peccet.

Tertio, an iſte, ſi celebret, incurrat irregularitatem.

Quarto, an iſte, celebrãdo poſt pœnitentiã iuſtã, cõmittat aliquod peccatum.

Quinto, an indigeat diſpenſatione Papæ, aut Epiſcopi.

Sexto, an excõmunicatio minor, & peccatũ mortale æquentur inter ſe.

1 Ad quæſtiones grauiſsimas dico, quod longe aliter reſpondendum eſt illis in Francia Francis in ea morantibus, quam in Man. noſtro ſcripſimus reſpondendum eſſe aliis ſecundũ receptiorem ſententiam, quæ habet, legẽ vel canonem in Curia Romana promulgatum ligare omnes prouincias, etiam antequam ſpecialiter promulgetur in metropolibus earum, & recipiatur ab eis.

AD PRI-

Digitized by Google

2 AD PRIMAM igitur quæſtionem reſpondendum eſt, ſecundum opinionem quam veriorem putamus (vt aliàs dixi) Francum, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, non incurrere pœnam extrauag. Pij II. ſi non fuit vmquam promulgata in metropolibus Galliæ, nec ab ea recepta; & conſequenter non eſſe ipſo iure ſuſpenſum, nec celebrando incurrere irregularitatem.

3 AD SECVNDAM autem reſpondendum eſſe, eum, qui ſic ordinatur, indigere quidem pœnitentia iuſta peccati, ſed non abſolutione irregularitatis, neque habilitatione Epiſcopi.

AD TERTIAM etiam reſpondendum eſſe, retenta prædicta opinione, præfatum ſic ordinatum non incurrere, celebrando, irregularitatem.

4 AD QVARTAM etiam reſpondendum eſſe, ſic ordinatum, celebrando poſt pœnitentiam iuſtam, non magis peccare mortaliter, quam alius qui admittit aliquod aliud peccatum mortale, & poſt factam de illo iuſtam pœnitentiam, & legitimam confeſsionem, celebrat.

AD QVINTAM, quod non indiget diſpenſatione Papæ, nec Epiſcopi habilitatione.

5 AD SEXTAM aũt, quæ non pendet ex veritate præfatæ opinionis, ſed aliunde, reſpondetur, falſum eſſe quod Panorm. ab aliquibus receptus inſinuat in cap. ſi celebrat. nu. 6. & 7. de cler. excom. miniſt. quatenus videtur æquare quo ad hoc minorẽ exõmunicationem, & peccatum mortale; quod certe falſum eſt, vt nos aſſerimus in noſtro Man. cõfeſſ. cap. 27. n. 25. & clarius in eod. cap. n. 152. & multis probari poteſt cõtrariũ, immo etiã ex verbis ipſiuſmet Panorm. iuſte ponderatis. nõ enim æquantur excommunicatio minor, & peccatum mortale, cum ſeſe mutuo excellant, vt dicimus in d. Man. confeſſ. cap. 27. nu. 25. eſt enim certum, eſſe falſum, quod omnis, qui peccat mortaliter, incurrit excõmunicationem minorẽ; adeo quidem, vt plurimi peccent mortifere, & pauciſsimi incurrant excommunicationem minorem, vt colligitur ex prædicto Man. vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Ordinari poteſt quis in loco domicilij.*

2 *Domicilium acquiritur per quamcumque modicam mãſionem in loco animo ibi perpetuo manendi factam, adeo vt poſsit ab ordinario loci, vel ab alio de eius licentia ordinari.*

CONSILIVM II.

AN HISPANVS ortus Compluti, & ibi ordinatus rite ad minores, qui poſtea manſit Tiburi tribus annis, & ſeruiuit Epiſcopo eius, poſsit ordinari ad ordines ſuperiores per Epiſcopum Tiburtinum?

1 Reſpondeo, quod D. conſulẽs poteſt ordinari legitime ab Epiſcopo Tiburtino, vel ab alio virtute dimiſſoriarum ab eo illi conceſſarum, ſi manſit Tiburi, vel in eius diœceſi annis prædictis tribus, maiore vel minore tempore, dummodo manſerit in ea cum intentione & voluntate permanendi ibi perpetuo: quia per huiuſmodi manſionem videtur quæſiſſe domici-

micilium, per l. ciues. adiuncta gloss. magna, & gloss. in verbo laicum, C. de incolis. lib. 10. per quæ probatur contrahere quem domicilium in loco vbi constituit habitare animo perpetuo habitandi, vel manendi ibi, etiam si paruo tempore manserit: quia per mansionem talem quæritur domicilium etiam momento tẽporis, vt post alios tradit etiam Philip. Franc. in cap. cum nulla. de temporibus ordin. lib. 6. vbi loquitur de domicilio, quod sufficit per illum textum ad effectum faciendi se subditum Episcopo, ad hoc, vt ordinari possit ab ipso ratione domicilij, quod per illum textum est vnus modus, per quem quis sortitur forum, & subiectionem Episcopi ad ordines recipiendos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium originis patris etsi transeat in filium, secus de domicilio habitationis.*
2 *Domicilium habitationis animo proprio & facto contrahitur.*
3 *Filius fam. potest sibi constituere domicilium si sit pubes, num. 6. & conuiuendo cum patre, animo vt ibi perpetuo viuat, videtur ibi habere domiciliũ, n. 3. & 8. vnde & ibi mortuus, non electa sepultura, sepeliendus vbi pater, sicut & vxor simili modo vbi maritus. 4.*
6 *Impubes sibi domicilium non eligit: quod si conuiuit cum patre, patris habet domicilium; quod si habitet cum matre, secus; ibi tamen potest conueniri. num. 5.*
6 *Ordinari quis legitime potest ab Episcopo loci, vbi habet domicilium.*
8 *Domicilium semel electum, etiam modico tẽpore continuatum non amittitur, quamuis alibi longo tempore moretur, animo tamen ad dictum electum domicilium reuertendi.*
8 *Domicilium pro libito, etiam quo ad spiritualia, sine licentia Episcopi, saltem si sit laicus, mutat quisque.*

CONSILIVM III.

ORDINATVS an sit legitime filius, qui natus, & educatus in vna diœcesi, ad diœcesim vbi pater habitabat, & domicilium habebat, venit animo perpetuo cum eo habitandi, & post annum missus fuit causa studendi ad ciuitatem, vbi natus fuerat, & mox reuersus ab Episcopo, vbi pater habitabat, fuit ad ordines promotus?

1 Respõdeo, quod pro parte negante facit primo, quod licet domicilium originis patris transeat in filium, l. 1. & l. assumptio. §. 1. ff. ad muncipal. domicilium tamen habitationis non transit in illum, dicta l. assumptio. §. filius. licet transeat in libertum, dicta l. assumptio. §. finali.

2 Secundo, quod domicilium habitationis ex animo & facto contrahentis contrahitur, l. domicilium. eod. tit. ergo animus & factum patris non sufficit ad constituendum domicilium filio.

Tertio, quod etiam filius familias potest constituere sibi domicilium, l. placet. ff. ad munic.

3 Pro parte vero contraria facit, quod qui filius viuit cum patre animo tam suo, quam patris, vt ibi perpetuo viuat, videtur habere ibi domiciliũ: quia alicubi habet, cũ non sit vagabundus, & non alibi quam ibi, ergo ibi. Secundo, quod alioquin sequeretur, quod filij qui fuerunt nati in aliquo

loco

Digitized by Google

loco, & poſtea viuunt cum ſuis patribus in domicilijs eorum multo tempore vſque ad triginta annos, nullibi haberent domicilium habitationis,
4 quod videtur abſurdum. Tertio, quod filius natus alibi, & mortuus in domo patris, vbi habet domicilium, eſt ſepeliendus in eccleſia, in qua ſepeliri deberet de iure ipſe pater, ſi factus pubes non elegit ſibi ſepulturam, vt colligitur ex cap. licet. de ſepult. lib. 6. Mulier etiam alibi nata, ſi nõ elegit ſepulturam, debet ſepeliri in eccleſia, in qua eſt ſepeliendus maritus, vt colligitur ex cap. is qui. ſub fine de ſepult. lib. 6. & nõ alia ratione, quam
5 quia habent domicilium habitationis; ergo ibi habent illud. Quarto, quod gloſſ. l. 1. C. vbi petant. tuto. in verbo, *vbi mirantur*, expreſſe habet pupillum poſſe habere domicilium habitationis extra locum originis, & extra locum vbi habet facultates, & Azo in ſum. eiuſdem tituli idem habet, dicens, quod pupillus conueniri poteſt extra locum originis, & extra locum vbi habet facultates, ratione domicilij habitationis.

6 Quibus perpenſis reſoluo primum, quod filius impubes conuiuens patri ſuo habet idem domicilium, quod pater ſuus, & eſt incola eiuſdem loci cuius pater: quia impubes non poteſt eligere domicilium habitationis etiam patre mortuo; quia, vt dictum eſt, conſtitutio domicilij animum requirit perpetuo ibi viuendi: & ita ſi D. conſulens tranſiſſet ad domum patris intra pubertatem, & poſt eam non elegiſſet ſibi domicilium, cenſen-
7 dus eſſet bene ordinatus: ſed quia verbo additur caſui propoſito, quod prædictus conſulens fuit educatus cum ſua matre, quæ illum ex coitu illicito genuit illic, vel alibi vſque ad pubertatem, non habet in eo locum hæc reſolutio prima.

8 Secundo reſoluo, quod alia ratione D. conſulens fuit ſortitus domicilium in illa tertia diœceſi, vbi pater habebat ſuũ, ea ſcilicet, quod, vt verbo additur prædicto caſui ſcripto, prædictus conſulens iam pubes factus adiuit domum patris ſui animo perpetuo viuendi ibi, & manſit circa annum vnum: & quamuis poſtea adijſſet ſcholam, ſemper tamen habuit animum redeundi ad domum, & ciuitatem vbi habebat pater ſuus domicilium. Prę ſuppoſito etiam hoc, eſt dicẽdum, quod prędictus conſulens conſtituit ſibi domicilium ibidem: quia, vt prædictum eſt, filius etiam familias poteſt eligere ſibi domicilium poſt pubertatem, per dictam l. placet. cum l. ſeq. ff. ad municipal. quod hic fecit conſtituendo viuere ibidem cum patre ſuo perpetuo, & incipiendo viuere ibidem: nam quilibet poteſt ſibi conſtituere domicilium, vbi voluerit, l. nihil. ff. de municipal. & transferre illud de vno epiſcopatu ad alium, etiam ſine licentia Epiſcopi, ſaltem ſi eſt laicus, non ſolum quo ad temporalia, iuxta dictam l. nihil. adiuncta l. incola 1. & 2. ff. ad municipal. ſed etiam quo ad ſpiritualia, cap. fin. vbi hoc notat Panorm. ab alijs receptus. de paroch.

Tertio, quod non obſtat his quod ponitur in facto, quod prædictus conſulens non erat domiciliatus Barbaſtri: quia debet intelligi, quod non erat domiciliatus alio modo, quam quo exprimitur in facto, videlicet tranſeundo ad viuendum ibi perpetuo; alioqui poneretur in caſu repugnantia. Non obſtat etiam, quod præfatus conſulens non remanſit Barbaſtri

baſtri, niſi circiter annum, & quod poſt illum degit alibi in ſcholis: quia eundo ad ſcholas, & degendo ibi etiam multis annis, cum animo tamen redeundi Barbaſtrum, non amiſit domicilium, quod ibi prædicto modo contraxit, vt eſt textus in l. 1.& 2.C. de incolis, lib.10.& ibi Ioan. de Platea. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus interſtitijs non ſeruatis, nec ſuſpenſus, nec irregularis, nec iure communi, nec per ſacrum Concilium eſt.*

CONSILIVM IV.

AN qui aliàs canonice eſt ordinatus, non ſeruatis tamen interſtitijs temporum, quæ Concil. Triden. ſtatuit ſeruari ſeſſ. 23. cap. 11. ſit ipſo iure ſuſpenſus, vel irregularis?

1 Reſpondetur negatiue, non eſſe ob hoc ita ordinatum ſuſpenſum, nec minus irregularem: quia nec à Concilio Trid. nec canone vllo in corpore iuris clauſo imponitur aliqua pœna ipſo iure ei, qui non ſeruatis interſtitijs temporum, ordine inſignitur: & non eſt dicendum vllam pœnam ipſo iure incurri, niſi à lege id exprimatur, iuxta gloſ. celebrem in cap. fin. de iure patrona. verb. ex vi. & textus authen. de non eligend. ſecundo nubentes. §. cum igitur. colla. 1. An autem alia pœna poſsit puniri, & ſuſpendi ab Epiſcopo, aliud eſt: & puto poſſe; quia tranſgreſſor eſt canonis.

Aduertendum tamen, quod poſt hæc ſcripta lata fuit extrauag. à S.D.N. Sixto V. per quam ſic ordinatus ſuſpenſus ſit.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis ob aſſumptionem duorum ordinum ſacrorum, vel quia furtiue ordinatus eſt, poteſt etiam dici ſuſpenſus, accipiendo ſuſpenſionem non in ſua ſpeciali ſignificatione, prout eſt cenſura, ſed in genere.*

CONSILIVM V.

AN IS, qui eodem die duos ſacros ordines ſuſcipit, ſit ſuſpenſus à poſteriori dicendus, vt habet cap. 25. num. 71. Manu. confeſſ. an potius cenſendus irregularis, vt habet cap. 27. num. 241.

Ad hanc Antinomiam, quæ videtur in noſtro Manu. cap. 25. num. 71. vbi aſſumens duos ordines ſacros eodem die, appellatur ſuſpenſus, & in c. 27.
1 num. 241. appellatur irregularis: Reſpondetur primo, quod ibi nulla eſt Antinomia. Tum quia in d. cap. 25. nu. 72. non negatur, quod non ſit irregularis, ſed ſolum dicitur quod eſt ſuſpenſus: quod eſt verum intelligendo de ſuſpenſione generaliter ſumpta, vt accipitur in cap. literas. & cap. dilectus. de tempo. ordi. ibi allegatis: & frequenter ſic in iure canonico accipitur: quia verbum, irregularitas, non eſt antiquum Latinum, vt dicitur in d. Manu. cap. 27. num. 191. & ideo raro inuenitur in antiquis canonibus vſque ad Innocentium III. in cap. niſi. de renunciat. Propterea licet contextus aliquis dicat aliquem eſſe ſuſpenſum, non eſt intelligendus de ſuſpenſione ſtricte dicta, ſed de generaliter accepta, vt in d. cap. literas. & in d. cap. dilectus. ſi aliunde apparet quod eſt irregularis: & ſatis

apparet

Digitized by Googl

apparet ex eodem loco Manualis, quod eſt irregularis: quia ibidem dicitur plus peccare eum, qui capit duos ordines ſacros eodem die, quam qui aſſumit quatuor minores,& vnum ſacrum; & quod is ſit irregularis,dicitur in d.Manu.cap.27.num.241. Tum quia ideo Manuale appellat ſuſpenſum,quia ſic appellauit eum Papa in prædictis capp.& nõ ſine cauſa: quia irregularitas nata ex ſuſceptione duplicis ordinis eodem die aſſumpti eſt duplex. Altera, quæ accipitur contra excommunicationem latam ne furtim acciperetur: & altera ex eo, quod accipitur furtim tantum, quæ eſt longe minor priore,vt colligitur ex tribus capp. & ſuis gloſsis, & Panor. in d. cap. literas. Et ita potuit Papa vti verbo ſuſpenſionis ad ſignificandum,debiliorem eſſe irregularitatem,quę oritur ex ſola furtim acceptione, de qua loquebatur, quam irregularitatem, quæ naſcitur ex furtim aſſumptione, & contra excommunicationem ſimul: & affectata breuitas effecit,vt in re rariſsime contingente non ſe magis extenderet.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores extra tempora ſuſcipiens non eſt ſuſpenſus, neque olim ſuſcipiens etiam maiores.*

2 *Ordines ſuſcipere interſtitijs non ſeruatis de licentia Epiſcopi licet.*

CONSILIVM VI.

QVIDAM cum legitimis dimiſſorijs ſui Epiſcopi ſuſcepit ab alieno Epiſcopo duos minores in quadam die Veneris vnius hebdomadæ, & die Sabbati quatuor temporum alterius immediate ſequentis ordinem ſubdiaconatus. Quæritur an ſit ſuſpenſus.

1 Ad quæſtionem prædictam reſpondeo primo, quod prædictus D.conſulens non incurrit ſuſpenſionem ipſo iure,propterea quod aſſumpſit prędictos duos ordines minores in prædicto die Veneris; neque conſequenter incurrit irregularitatem,eo quod vſus fuerit illis, antequam à iudice ſuſpenderetur: quia extrauagans Pij II. quæ incipit, *cum ex ſacrorum*, non habet locum in minoribus ordinibus,& ſecundum antiqua iura non incurrebatur ſuſpenſio ipſo iure propter ordinationem, & aſſumptionem ordinum etiam ſacrorum extra iuris tempora,& ante legitimam ætatem, per cap. vel non eſt compos.de temp.ordi. vt latius traditur in Manu.noſtro confeſſ.cap.25.nu.79.& cap.27.nu.155.

2 Secundo, quòd ſi in literis dimiſſorijs, quas habebat ordinarij,derogabatur neceſsitati ſeruandi interſtitia temporum in accipiẽdis ordinibus minoribus & maioribus,potuit ſine prædictæ extrauag.pœna ſuſpenſionis accipere die Sabbati ordinem ſubdiaconatus; quia non tenebatur ſeruare illa interſtitia, à quibus ſeruandis potuit Epiſcopus eum liberare per ipſummet Concil.Trident. quod reduxit obligationem antiquam illam ad ſeruandum per cap.11.de refor.ſeſſ.23.

Tertio,quod ex his duobus dictis colligitur deciſio quæſtionis prædictæ. Quid aũt dicendum ſit,ſi in prędictis dimiſſorijs non fuit derogatũ prædictis interſtitijs,maioris dubij eſt. Quia pro vna parte facit, q̃ in prędicto

Conci-

Concilio nulla pœna ſpecialis imponitur: & pro altera, quod certum eſt illum peccaſſe, & non fuiſſe rite ordinatum, neque habuiſſe legitimam facultatem ordinem aſſumendi; quia non derogabatur in ea prędictis interſtitijs, quod erat neceſſarium ad hoc, vt rite ordinaretur. ſed quia nõ quæritur de hoc in præſentia, non reſpondeo ad illud. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ſacris ante legitimam ætatem eſt ſuſpenſus, & miniſtrans efficitur irregularis.*

2 *Cruciata, & alia iobelæa non tribuunt facultatem liberandi ab irregularitate.*

3 *Beneficij collatio poſt irregularitatem facta eſt nulla, non obſtante quod bona fide putaret ſecum ſufficienter diſpenſatum.*

CONSILIVM VII.

QVAERITVR quid faciet ordinatus ante legitimam ætatem ad ſubdiaconatum, diaconatum, & presbyterium, & vſus duobus prioribus ante vllam diſpẽſationem, & poſtea abſolutus per cruciatam, & aſſecutus beneficium.

1 Reſpondetur primo, quod D. conſulens patiens ſe ordinari ter ante legitimam ætatem, fuit ter ſuſpenſus ab officio, & vtendo bis ante vllam abſolutionem & diſpenſationem duobus ordinibus ſacris incurrit bis irregularitatem, & tertio vtendo presbyteratu, per extrauag. Pij II. quam referimus nos in Man. noſtro confeſſ. cap. 27. nu. 241. & cap. 25. num. 70.

2 Secundo, quod Pœnitentiarius non habuit poteſtatem abſoluendi, ſeu liberandi eum à prædictis irregularitatibus: quia nec cruciata, nec alia iobelęa regulariter conferunt illam poteſtatem, vt tradidimus nos vbi ſupra, cap. 27. num. 254.

Tertio, quod obtentio prædicta beneficij ante ſublationem irregularitatis nil valuit propter irregularitatem præcedentem, iuxta annotata per omnes poſt Innoc. in cap. cum noſtris. de conceſſ. præb.

Quarto, quod conſulens debet ſibi prouidere de diſpenſatione, & abſolutione à prędicta irregularitate ſecreto per Pœnitentiariam ſecretam cum retentione beneficij accepti poſt irregularitatem, exprimendo valorem eius.

Quinto, quod licet bona fides, quam concepit D. conſulens per auctoritatem prędicti Pœnitentiarij potuit excuſare à peccato, non potuit tamen excuſare à neceſsitate & obligatione impetrandi diſpenſationem legitimam, & tituli renouationem, ſeu retentionem, quæ obtineri poteſt per Pœnitẽtiariam ſecretam, qua in re nos eum iuuabimus in obſequium D. N. Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus non eſt, qui ante iuſtam ætatem iuſte credens ſe maiorem bona fide ordinatus eſt.*

2 *Lex puniẽs præſumẽtẽ, nõ includit eũ qui iuſta credulitate ductus bona fide id facit.*

2 Cre-

Digitized by Google

2 *Credere iuste potest quis parentibus de ipsius ætate attestantibus.*

CONSILIVM VIII.

QVAESITVM est, an N. ante legitimam ætatem sacris bona fide ordinatus, parentum testimonio credendo eam habere, pœnam suspensionis incurrerit. ε

1 Respondeo, quod taliter ordinatus nullam incurrit suspensionem, & sancte ac recte celebrare potest, & celebrauit, per ea quæ nos in hac specie diximus in commentario cap. accepta. de restit. spoliat. opposit. 8. ea ratione firma, quod lex, quæ imponit pœnam præsumenti facere aliquid, non videtur imponere illam ei, qui bona fide credens probabiliter se bene agere, facit illud, iuxta doctrinam Cardinalis receptam in clem. 1. de priuileg. q. 38. Et constit. Pij Secundi, quæ imponit pœnam suspensionis ei, qui ordinatur ante legitimam ætatem, loquitur per verbum, præsumpserit, ponendo pœnam ei, qui præsumpserit assumere ordines sacros ante le- ε
2 gitimam ætatẽ. Cum ergo consulens animo simplici & bona fide credens illis, quibus iustum erat credere, id fecerit, non incurrit vllam pœnam, neque est cur scrupulis ob id angatur.

SVMMARIVM.

1 *Prælati mandatum non excusat ordinatum ante tempus, nec à suspensione, nec ab irregularitate.*

1 *Dies cæptus, & nonannus habetur pro completo regulariter.*

2 *Presbyterium vt quis accipere possit, non sufficit quod annum xxiiij. compleuerit, sed quod excesserit annum xxiiij.*

2 *Compleuisse dicitur annum xxiiij. qui vltimum attingit diem, sed non excessisse.*

CONSILIVM IX.

QVIDAM monachus cum nondum haberet vigintiquatuor annos completos, & deessent ei quadraginta dies, iussus à Prelato dicente paruum pro nihilo habendum, assumpsit presbyterium. Quæritur an per susceptionem illius fuerit suspensus; & celebrando contra suspensionem factus irregularis.

1 Respondeo, quod sic: quia licet dies cœptus habeatur pro completo regulariter, iuxt. l. qua ætate. & alias per gloss. eius allegat. ff. de testam. annus tamen cœptus non habetur regulariter pro completo, vt ibidem adnotatur, & probatur per tex. adiuncta gloss. clem. generalem. de æta. & qualitat. & ordo presbyteratus requirit vigintiquatuor annos completos: quia opportet vt attingat vigesimum quintum, iuxta d. clem. quæ requirit vt ordinandus ad presbyteriũ sit constitutus in xxv. anno, in quo non esset, etiamsi esset constitutus in vltimo die xxiv. anni: quãuis diceretur esse 24. annorum: & ita differunt inter se dicere habet 24. annos cõpletos, & dicere excessit xxiv. annum, per tex. adiuncta gloss. in d. l. qua ætate. Salua, & c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus vel irregularis inhabilis eſt ad beneficia obtinenda, ſed prius obtenta non perdit. num. 2.*

2 *Beneficia per cenſuram vel irregularitatem ſuperuenientem non perduntur, ſed fructibus non poteſt vti niſi certo modo.*

CONSILIVM X.

AN PROMOTVS ad ſacros ordines ante ætatem legitimam, & poſt ad beneficium, poſsit retinere beneficium poſt vel ante ordinationem obtentum?

1 Reſpondeo primo, quod ſi prædictus conſulens ante legitimam ætatem fuit promotus ad aliquem ordinem ſacrum, fuit ipſo iure ſuſpenſus per extrauag. Pij I I. quam nos referimus in Manu. conſeſſ. cap. 27. nu. 155. & conſequenter factus inhabilis ad habendum beneficium, arg. cap. ſi celebrat. de cler. excomm. miniſtr. & arg. gloſſ. in cap. cùm Vintonienſis. in verb. admiſerunt. de elect. ex qua Panorm. colligit ſuſpenſum ab officio non poſſe eligi, nec conſequenter accipere beneficium ex collatione, quod eſt maius, quam eligi; & conſequenter beneficium ei collatum poſt prædictam ſuſpenſionem, non ſuit effectum ſuum, nec potuit fructus eius ſuos facere. Addo, quod ſi durante illa ſuſpenſione effecit aliquem actum peculiariter deputatum ordini, effectus fuit irregularis, cap. 1. de re iud. lib. 6. & ibi Innoc. recep. & ita magis inhabilis ad obtinendum beneficium.

2 Secundo, quod beneficiũm legitime adeptum non perditur per ſuſpenſionem, nec irregularitatem ſuperuenientẽ ipſo iure, iuxta dictum Innoc. in cap. cum noſtris. de conceſſ. præben. receptum & declaratum per Felin. in cap. inquiſitionis. de accuſat. quamuis fructibus eius non videtur poſſe vti, niſi eo modo quo modificat gloſſ. d. cap. cum Vintonienſis. quam ibi commendat Panormitanus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus familiarem ordinans, ei beneficium conferat.*

1 *Ordo in genere primam tonſuram comprehendit. & 3.*

2 *Beneficij qui eſt incapax, eſt etiam penſionis.*

3 *Vſus loquendi communis ſeruandus.*

3 *Ordo à non ſuo acceptus non iterandus, ſed approbandus.*

4 *Beneficij collatio facta tonſurato à non ſuo valida.*

5 *Ordines minores à non ſuo ſumens peccat, ſed non eſt ſuſpenſus.*

CONSILIVM XI.

N. FAMILIARIS cuiuſdam Epiſcopi triennalis ab eodem fuit prima tonſura inſignitus, deinde beneficium ab ordinario ſuo obtinuit. A quo quæſita fuerunt ſequentia.

Primo, an bene fuerit ordinatus.

Secundo, an ſit beneficij, vel penſionis capax.

Tertio,

Digitized by Google

Tertio, an tonſura ſit ordo.

Quarto, an prima tonſura à non ſuo accepta, ſit iteranda.

Quinto, an beneficij collatio ſibi ſic ordinato facta valeat.

Occupatus multis, quæ neceſſario ſubeunda ſunt, reſpondeo breuiter, & non pro dignitate quæſtionibus prædictis.

1 AD PRIMAM, quod predicta primá tonſura male fuit accepta: quia Epiſcopus alienus nõ poteſt eam licite conferre familiari ſuo etiam continuo triennali, niſi ſtatim ei beneficium conferat. cap. 9. ſeſſ. 23. Concil. Trid. Neque obſtat, quod nõ ſit ordo ſacer: quia verbum, ordo, generaliter prolatum comprehendit etiam primam tonſuram, ſecundum communem vſum canonum. arg. cap. cum contingat. de æta. & qualit. licet quæſtionis ſit an ſit proprie ordo, vel non. Et cum canon ille Concil. Trid. prohibeat Epiſcopis ordinare alium familiarem, quam prædictum; cenſebitur prohibere omnem clericum alienum, niſi cum moderatione ibi adiecta: quod etiam ſatis colligitur ex cap. Lugdunẽſis. & tota q. 2. cauſ. 9.

2 AD SECVNDAM, quod ſi præfatus ordinatus non eſſet capax beneficij, non eſſet etiam penſionis, ſaltem ſecundum ſtylum Curiæ, qui eſt ſeruandus, cap. quam graui. de crim. falſi. An autem ſit capax beneficij, dicetur infra.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod tonſura eſt ordo ſecundum communem vſum loquendi, ſecundum quem dicitur ordo clericalis, qui ſeruandus eſt in vſu verborum, l. Labeo. ff. de ſupellect. leg. l. quod Labeo. §. quod tamen Caſsius. ff. de leg. 3. licet, vt dixi, quæſtionis ſit, an proprie dicatur ſecundum originem verbi ordo.

AD QVARTAM, quod ordo clericalis acceptus à non ſuo Epiſcopo, nõ debet iterari, ſed approbari, ſiue ratificari per Papam, vel ſuum proprium Epiſcopum, iuxta præfatum cap. Lugdunenſis.

4 AD QVINTAM, quę tacite includitur ſub prima & ſecũda, ſcilicet, an collatio beneficij facta, prima tonſura, ſiue quocumque ordine clericali à non ſuo ordinato, ſit valida: queſtionis eſt, quam à nemine memini pro dignitate fuiſſe tractatam. Multa enim pro parte negante poſſent citari. Sed rigori iuris propiorem duco affirmantem. Tum quia licet ſic ordinatus ſine veris literis dimiſsorijs ab alieno Epiſcopo, & eum ordinans peccent, & poſsint puniri; non tamen ſunt ipſo iure excommunicati, ne-
5 que ſuſpenſi, ſed ſuſpendẽdi: nam iure antiquo Decretalium etiam diaconus ante legitimam ætatem & pubertatem ordinatus non eſt ipſo iure excommunicatus, nec ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus, vt eſt caſus in cap. vel non eſt compos. de temp. ord. & eſt opinio communis etiam S. Anton. 3. par. tit. 4. cap. 16. Ioan. Maioris in 4. ſent. diſt. 24. q. 1. & aliorum Theologorum, quos allegamus in cap. accepta. de reſt. ſpol. oppoſit. 8. num. 34. ergo eadem vel fortiori ratione ordinatus in ætate legitima ab Epiſcopo non ſuo. Tum quia nullo iure videtur id probari: & nulla cenſura, nec irregularitas ipſo iure videtur infligi, niſi exprimatur id aliquo iure, iuxta cap. is cui. §. fin. de ſent. excomm. lib. 6. Tum quia extrauag. cum ex ſacrorum. Pij II. non ſuſpendit ipſo iure ordinatos ordinibus minoribus ante legiti-

mam

mam ætatem,vel ſine literis dimiſſorijs, vel extra tempora iuris:nam neque ordinati ſacris ordinibus communiter putabantur ipſo iure excommunicati, nec ſuſpenſi in Hiſpania, neque in Italia, nec Gallia, vt colligitur ex prędicto S. Anton. Italo, & Ioanne Maiore Gallo, donec nos eam fecimus publicari Salmanticæ abhinc circiter 60. annis. *Rota tamen cenſuit collationem beneficij & penſionis huic factam non ſubſiſtere.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ordinando familiarem triennalem aliàs ſibi non ſubditum,diſpenſare nequit ſuper interſtitijs maiorum, item minorum ordinum. num. 2.*
2 *Verbum,videbitur,intelligitur de viſu,ſeu iudicio ratione regulato.*
2 *Pars vna Concilij per aliam eiuſdem Concilij, ſicut & vna pars dicti vnius per aliam eiuſdem,declaratur.*

CONSILIVM XII.

QVAESITVM eſt, an præſuppoſito, quod Epiſcopus poteſt ordinare familiarem ſuum triennalem aliàs ſibi non ſubditum, conferendo ei ſtatim aliquod beneficium, & dare illi dimiſſorias ad ordinandum à quocumque,cap.9.ſeſſ.23.de reform.Concil.Triden. poſsit etiam diſpenſare ſuper interſtitijs temporum, de quibus cap.11.13. & 14. eiuſdem ſeſſ. vt non ſeruatis illis poſsit ordinari.

1 Reſpondetur primo, quod non poteſt diſpenſare ſuper interſtitio ſeruando inter diaconatum,& presbyteratum:quoniam id non poteſt facere Epiſcopus etiam ſuus ſuperior,& ordinarius,niſi pro vtilitate,ac neceſsitate eccleſię ſuæ,d. cap. 14. Ergo minus huiuſmodi Epiſcopus extraneus, cui non eſt ſubditus familiaris triennalis, videtur poſſe iudicare de vtilitate & neceſsitate eccleſiæ non ſuæ.

2 Secundo,quod maius dubium eſt de alijs interſtitijs: quia in cap. 11. & 13.in quibus agitur de illis,ſolum dicitur poſſe diſpẽſari per Epiſcopum, ſi ei videatur expedire, de vtilitate & neceſsitate eccleſiæ ſuæ nulla facta mentione. Tum quia eadem ratio videtur comprehendere omnia. Tum quia illa verba,ſi videatur,intelligenda ſunt de viſu, & iudicio ratione regulato, vt late tradit Bartol. in gloſſ. verbo, videbitur. ſuper extrauag.ad reprimendum. & quod vna pars dicti declaratur per aliam eiuſdem,l.1. ff. de reb.dub.& in vnà parte eiuſdẽ Concilij & ſeſſ .cap.14. exprimitur cauſam vtilitatis & neceſsitatis eccleſiæ ſuæ concurrere debere in huiuſmodi diſpenſatione. Tum neruoſius quia poteſtas ordinãdi familiarem ſuum triennalem non ſubditum eſt exorbitans à iure communi, quæ non debet extendi,cap.quę à iure.de reg.iuris lib.6.& conſtat poteſtatem ordinandi, & dandi literas dimiſſorias differre à poteſtate diſpenſandi ſuper interſtitijs:ergo non eſt extendenda ad illam. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus licet poſsit ordinare ſuum familiarem triennalem, non tamen poteſt cum eo illegitimo diſpenſare.*

3 *Impe-*

Digitized by Google

1 *Impedimento vno de duobus ſublato, non cenſetur ſublatum alterum.*
2 *Priuilegia non extenduntur extra perſonam vel caſum expreſſum.*
3 *Intellectus regulæ* conceſſo vno, *&c.*
4 *Priuilegium aliquid contra ius operans in alijs reſtringendum.*

CONSILIVM XIII.

IN CONCILIO Tridentino ſeſſ. 23. cap. 9. de reform. cautum eſt, quemlibet Epiſcopum poſſe ordinare familiarem ſuum triennalem. Quæritur, an poſsit etiam diſpenſare cum eo, ſi eſt illegitimus, vt poſsit promoueri ad ordines minores.

1 Viſis fundamentis partis negantis, & affirmantis, videtur nobis tenenda pars negatiua, quod Epiſcopus licet poſsit recte ordinare familiarem ſuum triennalem, ſi aliàs ſit habilis; non tamen poteſt eum facere habilem ad minores, nec ad beneficium etiam ſimplex legitimando eum ſuper defectu natalium. Tum quia ſublato vno de duobus impedimentis diſtinctis, non cenſetur alterum ſublatum. l. ſi domus. ff. de ſeruitu. verba. prædio. cap. ex tuarum. de auct. & vſu pal. & duo impediunt cur illegitimus non poſsit ordinari ab alieno Epiſcopo, puta defectus natalium, & quia non eſt ſubditus; familiaritas autem triennalis aufert impedimen-
2 tum ſubiectionis, non autem defectum natalium. Tum quia priuilegia non extenduntur extra perſonam, vel caſum expreſſum. argum. cap. porro. de priuileg. & cap. priuilegia. 3. diſt. At cap. prædictum 9. eſt priuilegiatiuum concedens Epiſcopis priuilegium ordinandi non ſubditos; ergo non extendetur ad poteſtatem efficiendi habilem ad ordines eum, qui eſt inhabilis ad illos. Tum quia à ſeparatis non fit illatio, l. Papianus. ff. de minoribus. cap. ad audientiam. de decimis. & poteſtas ordinandi, & poteſtas diſpenſandi, ſeu habilitandi ad ordines, ſunt diuerſa, & ſeparata; ergo de vna ad aliam non infertur. Tum quia Epiſcopus alienus poteſt ordinare non ſibi ſubditum, mediantibus literis dimiſſorijs; non tamen poteſt legitimare illũ, niſi facultatem expreſſam ad id faciendũ haberet ſecundum mentem omnium. Tum quia prædictum cap. 9. non facit familiarem triennalem ſubditum Epiſcopi, cui ſeruit, niſi quo ad collationem ordinum: nullam enim aliam iuriſdictionem dat ei ſuper illum, vt ex tenore ipſius
3 conſtat. Tum quia illa regula l. 2. ff. de iuriſdict. omnium iudic. *conceſſo aliquo*, &c. tunc demum habet locum, cum conceſſum non poteſt ſine illo conſiſtere, per reſolutionem doctorum in cap. quia in tantum. de præben. At poteſtas ordinandi familiarem poteſt conſiſtere ſine poteſtate legitimandi illum. Tum quia alioquin ſequeretur quod poſſet habilitare fa-
4 miliarem homicidam, ſimoniacum, immo & hæreticum; quod tamen eſt abſurdum. Tum quia ſatis eſt, quod priuilegium operetur aliquid contra ius commune, vt quo ad reliqua reſtringatur, vt reſoluit poſt alios Decius in cap. 1. col. 5. de reſcript. At priuilegium ordinandi familiarem multum operatur, etiamſi non extendatur ad poteſtatem habilitandi eum inhabilem; ergo non eſt extendendum ad illam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus maioribus siue minoribus ordinibus sine titulo, iure primo antiquissimo, lꝫ cet quo ad minores non seruaretur, erat suspensus; sufficiebat autem quilibet titulus patrimonialis, aut beneficialis, etiam vnius scuti. num. 2. at sacrum Concilium agens solum de maioribus ordinibus requirit vt titulus sit beneficialis & sufficiens ad victum; patrimonij autem, & sufficientis pensionis titulum tunc admittit, si concurrat Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas, quodque perspectum sit ordinandum bos habere titulos. num. 2.*

2 *Titulum, ad quem quis accepit sacros ordines, non potest alienare, nec renunciare, nisi habeat alium, vnde honeste ali possit.*

3 *Pœna suspensionis inflicta per primos antiquos canones contra sine titulo promotos, post decretalem Innoc. III. Cum secundum, durat solum contra prædictos, qui in culpa fuerunt; qua cessante Episcopi ordinantes tenentur sic ordinatis prouidere: quod si vterque fuit in culpa, post Concilium vterque ligatur prædictis pœnis respectiue. num. 4. & 5.*

CONSILIVM XIIII.

QVAESITVM est, quam pœnam incurrat, qui sine titulo iusto beneficiali vel patrimoniali ordinem sacrum assumit.

1 Ad quod respõdetur primo, iure antiquissimo statutũ fuisse ordinatum sine titulo beneficiali, vel patrimoniali, incurrere suspensionem ipso iure, cap. neminem. & cap. sanctorum. dist. 70. immo prędictum cap. neminem. adiuncta glos. in verb. neminem, idem probat esse dicendum de ordinato ad minores ordines; cuius tamen contrarium seruatur vbique, idque seruandum videtur sensisse Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. de reform. quatenus solum prohibet ordinari sine titulo ad ordines sacros.

2 Secundo, quod sicut prædictum Concilium strinxit prædictos canones ad ordinatos sacris ordinibus, vt dictum est; ita auxit titulos necessarios ad eos assumendos: quoniam secundum prædictos antiquos canones sufficiebat quilibet titulus beneficiarius ecclesiasticus, vel patrimonialis etiam sæcularis: nunc autem post prædictum Concil. Trid. oportet quod titulus sit beneficiarius ecclesiasticus, & sufficiens ad sustentandum ordinatum: & quod non sufficiat titulus pensionis, vel patrimonij sæcularis: adeo quod vidimus Pintiæ episcopatus Palentini negatam fuisse ordinationem ad primum sacrum ob defectum tituli cuidam, licet haberet patrimonium sæculare trium millium scutorum; & quidem recte. Tum quia Concilium prædictum vbi supra requirit titulum beneficiarium ecclesiasticum, & declarat non sufficere pensionem ecclesiasticam, neque titulum patrimonialem sęcularem, nisi Episcopus iudicet ordinandum esse necessarium, vel commodum vtilitati ecclesiarum suarum. Tum quia secundum antiqua iura sufficiebat quilibet titulus beneficiarius ecclesiasticus; hodie tamen post præfatum Concilium requiritur, vt sufficiat ordinando ad suum victum honestum per prædictum cap. Tum quia oportet, vt post prædictum Concilium prædicta pensio, vel prædictum patrimoniũ perspe-

Digitized by Google

perſpecte vel clare ſit ſuum ; & ideo non poteſt illam vel illud donare, vel illis renunciare,antequam aſſequatur beneficium , vel alia , vnde honeſte ali poſsit;inualidaq. ac nulla ſit renunciatio illius antea facta : quod prudenter ſtatuit prædictum Concilium:quoniam multi antea ordinabantur virtute beneficiorum vix valentium ſingulis ſcutis, quæ ordinatio perinde reputari debebat,ac facta ſine vllo titulo, cum non excuſaret à mendicãdo,& opprobrio illo relato in cap. diaconi.5.93.diſt. *Mendicat infelix in plateis clericus , & ſeruili operi mancipatus publicam ab omnibus poſcit eleemoſynam.*

3 Tertio,quod poſtea Innoc.III.in cap.cum ſecundum.de præben. mutauit pœnam ſuſpenſionis præfatorum canonum impoſitam ordinato in pœnam impoſitam ordinanti,qua cogatur alere ordinatum.

Quarto, quod illa mutatio videtur reſtringenda ad ordinatum , qui bona fide,ab Epiſcopo ſciente vel debente ſcire eũ non habere quo ſe aleret,fecit ſe ordinari : non autem videtur comprehendere illum , qui per mendacia & fraudem, fingendo titulum , decepit Epiſcopum. Tum quia dolus & fraus nemini patrocinari debent,cap.Sedes Apoſtolica. de reſcr. l.itaque fullo.ff.de furtis.Tum quia alioquin aliquando ordinans ſine culpa puniretur, contra cap. 2. de conſtitut. & ordinatus cum culpa eſſet à pœna immunis , contra l. ſancimus. C. de pœnis. Tum per cap. per tuas. il 3. de ſimon. quatenus habet,eum, qui ordinatur ad titulum patrimonij quæſitum cum pacto Epiſcopo ignorante facto de reſtituendo illud poſt ordinationem,ſuſpenſum eſſe,donec diſpenſetur cum eo. Pro quo facit,quod ait Decius in cap.Epiſcopus.num.13.de præben. ſcilicet ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum,qui ſe diuitem eſſe dixit.

4 Quinto,quod dubium videtur de quorum canonum antiquorum innouatione intelligatur præd. cap. 2. Concil. Trid. an de pœna prædictorum canonum neminem. & ſanctorum.an de pœna prædicti cap. cum ſecundum.an de vtraque:quia omnes illi canones ſunt antiquiores Cõcil.Trid. Et quicquid aliàs viſum fuerit,arbitror reſpondendum , intelligi debere de vtraque : de pœna quidem canonum meminem. & ſanctorum. quando ſolus ordinandus eſt in culpa decipiendo ordinaturum,dicendo quod habet titulum beneficiarium, vel ſæcularem ſufficientem.de pœna vero cap. cum ſecundum.quando ſolus ordinans eſt in culpa,ordinãdo illum, quem ſcit non habere vllum titulum , & ignorat illum habere neceſſario requiſita ad ordinem ſacrum aſſumẽdum. & de pœna vtraque,quando vterque tam ordinãs quam ordinatus ſunt in culpa.Ita quod in primo caſu, quando ſolus ordinatus eſt in culpa,ipſe maneat ſuſpenſus, iuxta canones illos neminem. & ſanctorum. & ordinans maneat impunitus. In ſecundo vero caſu, quando ſolus ordinans eſt in culpa,ſolus ipſe teneatur victum præbere ordinato, qui abſque vlla ſuſpenſione ordine accepto vtatur.In tertio vero, cum vterque eſt in culpa,vterque puniatur; ita vt ordinatus maneat ſuſpenſus per prædictos duos canones neminem.& ſanctorum. ordinans autem teneatur ei victum præbere iuxta d. cap. cum ſecundum. Pro qua noua & vera reſolutione facit,quod correctio iurium eſt vitãda, cum

rationabiliter possunt conciliari,cap.cum expediat.de elect.lib.6.& l.1.C. de inoff. dotib. & quod non est præsumendum velle legislatorem vnico verbo destruere antiqua iura,cap. ecclesia vestra.2. de elect. & l.siquando. C.de inoff. testa. & ita non est præsumendum prædictum Concil. voluisse delere præd.canones,quatenus conciliari possunt: & quod ob solam culpam ordinandi non est puniendus ordinans, nec contra ob solam culpam ordinantis ordinatus, neque alter eorum debet esse impunitus, eo quod alter puniatur,iuxta l.Gracchus. C.ad legẽ Iuliam de adult.& l.sancimus. C.de pœnis. & quod Cælestinus dixit in cap.quæsiuit.de his quæ fiunt à maiori parte. *peccata suos auctores tenere debere, nec pœnam vlterius protrahendam,quam delictum fuerit in excedente repertum.* Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Suspensionis pœnam inductam per extrauag. Pij II. non incurrit, qui ex dispositione Apostolica extra tempora ad titulum proprij beneficij fuit promotus, licet illud iniuste impeditus adhuc non possideret;sicut nec per canones 70. dist. inductam, num. 2. immo nec ob decretum sacri Concilij sess.21.c.2. quod licet vltra antiquos canones requirat tituli possessionem,non tamen huic transgressioni adijcit nouam pœnam. num.3.*

4 *Irregularitas sine contemptu non incurritur.*

CONSILIVM XV.

N. TRIGINTA annos natus fuit legitime prouisus de quodã ecclesiastico beneficio, ad cuius titulum,antequam illius possessionẽ adipisci posset impeditus à sæculari potestate, bona fide, & cum legitimis literis dimissorijs ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines extra tempora cum Papæ dispensatione à quodã Catholico Antistite se promoueri fecit. Quæritur an aliquam pœnam incurrerit.

1 Respondeo primo,præfatum D. consulentem non incurrisse quo ad forum conscientiæ suspensionem per extrauag.Pij II.cum ex sacrorum. qua ipso iure suspenditur, qui ante legitimam ætatem, vel sine literis dimissorijs,vel extra tempora iuris ordinem sacrum suscipit;vel irregularitatem, quæ inducitur contra illum qui vtitur eo ante absolutionem à suspensione;quia ipse fuit ordinatus post ętatem legitimã, & cum literis dimissorijs,& cum dispensatione Papæ extra tempora iuris.

2 Secundo, idem videri quo ad alia iura antiquiora illa extrauaganti: quoniam cap.sanctorum.& cap.neminem.70.dist.& cap. eius.& cap. cum secundum. de præbend. & cap. per tuas. il 3. de simon. & alia eis similia si quæ sunt, per quæ posset videri præfatum consulentem incurrisse irregularitatem,loquuntur solum de ordinato absolute, hoc est sine titulo & patrimonio, vel subreptitie per simoniam vel mendacium quæsitum. At D. consulens & titulum habet & beneficium,cuius possessio erat ei debita, & per sæcularem potestatem iniuste impedita ne eam obtineret, neque stetit per ipsum quo minus eam obtineret; immo erat paratus animo,ita vt & nunc est,quærendi eam non obstantibus periculis.

Tertio,quod nõ obstat his etiã Cõc.Trid.cap.2.de refor.sess.21.qa illud

nullam

nullam nouã pœnam imponit ordinato ſine titulo, vel patrimonio, ſed ſolũ innouat pœnas ſtatutas à iure antiquo: & nullo iure antiquo fuit pœna ſuſpẽſionis & irregularitatis per fractionem eius incurrẽda ipſo iure impoſita ordinato cũ titulo, & iure vere in eo quæſito, & poſſeſsione nondum conſequuta, ſi ſaltem nõ ſtetit per ipſum quo minus conſequeretur: aliud enim eſt nõ habere titulum & ius in eo vere quæſitum, & aliud habere titulũ, & ius in eo quæſitum ſine poſſeſsione ab alio iniuſte detenta, vt palam eſt.

3 Quarto, quod magis dubitari poteſt, an præfatus conſulens dici debeat incurriſſe præfatam pœnam quo ad forũ exterius; eo quod præfatũ Concil. Trid. requirit, vt ordinãdus ordine ſacro non ſolũ teneat beneficium, vel patrimoniũ ſufficiẽs quo ad ius proprietatis, ſed etiam quo ad ius poſſeſſionis pacificæ. ſed de rigore iuris videri poteſt, q̃ idem ſit dicendũ, attento tertio dicto, ſcilicet quod præfatũ Concil. inducit ius nouũ quo ad requiſitionẽ poſſeſsionis, ob cuius defectũ antiqua iura nõ imponunt talem pœnam; & præfatũ Concil. ſolũ innouat pœnas antiquis iuribus impoſitas.

4 Quinto, quod irregularitas non contrahitur, niſi adſit contemptus, vt ait Panorm. in cap. paſtoralis. 6. verum. de appellat. & Domin. in cap. ſolet. de ſent. excom. lib. 6. à nemine reprehenſi: & præfatus conſulens nec verum, nec pręſumptum contemptum habuit, ſed bona fide putans ſufficere habere verum ius in beneficio fuit ordinatus; & quod tranſgrediẽs legem humanam bona fide, male intelligendo illam, non peccat ſaltem mortaliter, vt dixit Innoc. in cap. per tuas. il 2. de ſimon. communiter receptus, per ea quæ tradit Felin. in cap. 1. fallentia 7. de re iudic. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus eſt ordinatus ſacris ſine legitimis dimiſſorijs: & irregularis efficitur, qui ſuſpenſus presbyteratus ordinem ſuſcipit.*

2 *Ordinatus abſque dimiſſorijs quare egeat publica diſpenſatione, & Datarius diſpenſit longa ſuſpenſione poſita, à qua Epiſcopus abſoluere non valet.*

3 *Abſoluere à ſuſpenſione, ſeu approbare ordinationem prædictam poteſt Epiſcopus & Capitulum ſede vacante per annum.*

CONSILIVM XVI.

ORDINATVS eſt quis ſine literis dimiſſorijs ſui Epiſcopi cum illegitimis & falſis literis, & ad omnes ſacros etiam presbyteratus ordines ab alieno promotus, ſed non miniſtrauit. Quæritur in quas cenſuras ſeu pœnas inciderit, & quo remedio egeat.

1 Ad ſatisfactionem quæſtionis propoſitæ dico primo, conſulentem incidiſſe in irregularitatem: quia fuit ſemel ſuſpenſus recipiendo primum ordinem ſacrum ſine legitimis literis dimiſſorijs, per extrauag. Pij III. cum ex ſacrorum. & poſtea iterum aſſumendo ordinem diaconatus, & ſic ſuſpenſus accepit ordinem presbyteratus, in cuius aſſumptione celebrauit Miſſam, conſecrando cum Epiſcopo; & ita videtur factus irregularis. arg. c. 1. de re iudic. & cap. 2. de ſent. excom. lib. 6. & ab hac irregularitate ſolus Papa poteſt diſpenſare.

Digitized by Google

2 Secundo respondeo, quod consulens eget dispensatione in vtroque foro, si constiterit in foro exteriori eum fuisse ordine insignitum sine legitimis dimissorijs; quod facile potest constare per registrum secretarij Episcopi, seu notarij curiæ episcopalis; & difficile concedet D. Datarius, nisi magna suspensione ab ordinum exercitio per se noue imposita, à qua non poterit postea Episcopus absoluere.

3 Tertio, quod Episcopus, vel Capitulum sede vacante post annum posset illum absoluere à præfata suspensione, & approbare prædictam ordinationem. arg.c. Lugdunensis.9. q. 2. Et ideo consulens, acta prius pœnitentia de tam graui crimine, deberet petere in sacra Pœnitentiaria absolutionem,& dispensationem prædictorum quo ad forum conscientiæ tantum, & postea procurare approbationem oidinum prædictorum ab Episcopo, vel Capitulo sede vacante post annum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad præsentationem beneficij cum pacto de non molestando præsentatore, non potest ascendere ad superiores ordines, nec in suscepto ministrare.*
2 *Renunciatio tituli ab ordinato facta, nulla. & num. 4.*
2 *Dictio, nullatenus, nullitatem inducit ipso iure.*
3 *Pœnæ non extendendæ, licet sit eadem ratio, nisi &c.*
4 *Actio realis personali faciliorem habet exitum.*

CONSILIVM XVII.

QVIDAM A. fuit ad titulum patrimonij donati sibi à fratre ordinatus vsque ad diaconatum inclusiue, & ad preces cuiusdam renunciauit illudmet eidē fratri suo, & postea sine alia donatione fratris assumpsit presbyteratum virtute prioris donationis. Quæritur an incurrerit censuram aliquam, vel irregularitatem.

1 Respondeo pro parte affirmante facere cap. per tuas. il 3. de simonia. quod habet, eum qui ordinatus est subdiaconus ad præsentationem alicuius beneficij, conuentione prius clam facta, quod nihil vmquam peteret à præsentante ratione præsentationis, non posse ascendere ad ordines superiores, neque in suscepto ministrare.

2 Pro parte vero negante facit, quod non præstat impedimentum, quod iure non sortitur effectum, reg. non præstat. de reg. iur. lib. 6. & quod renunciatio tituli ab ordinato ad diaconatum est ipso iure nulla, per cap. 2. Concil. Trid. sess. 22. quod statuit, vt eiusmodi ordinatus nullatenus renunciare possit eiusmodi patrimonium; & consequenter videtur ipso iure annihilare illam renunciationem, vel remissionem propter verbum nullatenus, quod inducit nullitatem ipso iure, iuxta gloss. solemn. in clem. 3. in verbo nullatenus. de sequest. possess. & fruct. & in clem. 2. in verb. nullo modo. de ætat. & qualit.

Non obstat prædictum cap. 2. quatenus innouat pœnas super his statutas ab antiquis canonibus: & quod prædictum cap. per tuas il 3. est canon antiquior Concil. Trid. qui videtur statuere pœnam suspensionis contra ordi-

Digitized by Google

ordinantem se ad subdiaconatum cum pacto de non petendo aliquid ab eo qui donauit titulum. Non, inquam, hoc obstat. Tum quia illud cap. loquitur in alio casu, scilicet in ordinato ad præsentationem beneficij: in proposito autem loquimur de ordinato ratione tituli patrimonij donati: 3 & quod pœnæ non sunt extendendæ ad alium casum, cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. etiam si eadem ratio id suadeat, nisi aliud de vigintiduobus à nobis ibi relatis concurrat. Tum quia non militat eadem ratio. Tum quod donatio prima patrimonij durat, & non est extincta per remissionē eius, & in d. cap. per tuas. renunciatio facta ab ordinando fuit valida, quia nondum prodierat Concil. Trid. quod annihilat remissionem donationis.

Non obstat etiam, quod prædictum Cōcil. innouat pœnas ab antiquioribus canonibus super his constitutas. Tum quia, vt prædictum est, prædictum cap. per tuas. quod est antiquius Concilio, non loquitur in casu, in quo loquitur Concilium; quod quia est pœnale, non est extendendum ad illud, per prædicta. Tum quia non est intelligendum de innouatione pœnæ illius cap. per tuas. quia non loquitur de illa, & cum sit pœnale, non est extendendum ad illam per prædicta. Tum quia Concil. posuit aliud remedium contra huiusmodi remissionem donationis, scilicet quod esset nulla, & nihil valeret: & quod alioqui nihil prodesset hoc remedium annullationis. Tum quia si satis ponderetur, mens Concilij fuit fauere ordinato per hanc clausulam annullandi renunciationē: & si intelligeretur de eiusmodi pœna, in nihilo ei fauisset. Tum quia visum fuit Concilio competentius & præsentius antidotum, & remedium annullationis remissionis donationis, quam illaqueare ordinatum, & inuoluere illum multis laqueis. Tum denique, quod per annullationem promissionis de non petendo aliquid à præsentante, non prouidetur tantum ordinato, quantum prouidetur per annihilationem remissionis donationis: quia per hanc remanet ordinatus cū dominio & possessione patrimonij; per illam autem, etiamsi promissio de non petendo fuisset annullata, nihil iuris realis manebat sic ordinato, sed tantum actio personalis, quę non tam facilem habet exitum, ac reale dominium, & possessio, vt palam est, iuxta illud: *Magnum est commodum possessionis.* §. retinendæ. Instit. de interd. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Ordinatus ad titulum sibi ad hoc vt ad illū ordinetur donatum, licet tantumdem debeat, non est suspensus. & seq.*

2 *Bona non habere, & debere quantum illa valent, vt paria.*

3 *Titulus donatus, ad quem quis ordinatus est, alienari nequit, etiam ob debita contracta ante.*

CONSILIVM XVIII.

DE EO, qui accepit iustum patrimonium à patre, vt ordines sacros acciperet, & possedit illud multo tempore, & adiuit bellum, in quo diu militauit: & pater putans illum esse mortuum, donauit præfatum patrimonium suæ sorori, si mortuus esset in bello: & reuerso à militia sororius eius donauit ei prædium quasi æquipollens ad se ordinandum; sed ante-

Digitized by Google

quam se ordinaret, obligauit se ad soluẽdam certam pecuniam sorori suæ nuptæ; & postea cum dimissorijs ordinarij ad titulum donationis prædicti dati suscepit omnes ordines. Quæritur, an suspensionis pœnam incurrerit, & celebrando sit factus irregularis.

1 Ad quæstiones propositas respondeo primo, quod D. consulens non fuit ordinatus ante legitimam ætatẽ, nec sine dimissorijs ordinarij sui, nec extra tempora iuris; & ideo non est suspensus propter extrauag. Pij II. quæ incipit, Cum ex sacrorum. quam nos referimus in nostro Man. confessi cap. 27. num. 241. & num. 145. & in cap. 25. num. 70. nec fuit ordinatus sine titulo absolute contra cap. sanctorum. & cap. neminem. 70. dist. Tum quia ordinatus fuit ad titulum, quem ei dedit suus sororius, immo & cum actione, quam habebat ad patrimonium iam sibi quæsitum per patris donationem; quia non renunciauit, nec refutauit illud, quamuis propositum habuerit non petendi illud, si ordinaretur ad titulum datũ à suo sororio. Tum quia suspensio illa prædictorum canonum videtur esse sublata per cap. cum secundum. de præben.

Secundo, quod non videtur etiam incurrisse suspensionem cap. per tuas. 3. de simon. quia illud agit de illo, qui remisit promissionẽ ei, qui promisit dare sibi sustentationem, quod non fecit D. consulens: quia nihil remisit suo sororio, sed sine vlla conditione accepit ab eo præfatum prædium.

Tertio, quod non decepit etiam Episcopum: quia verum titulum ostendit; & quia satis est ordinãdo, quod habeat illud, nec requiritur quod non debeat aliquid creditoribus, vt apparet ex cap. 2. sess. 21. de reform. Concil. Tridentini.

2 Quarto, quod nõ obstat paria videri nõ habere bona, vel debere tantũ, quantũ valent illa; eo quod bona illa dicuntur alicuius, quæ supersunt ære alieno deducto, l. subsignatũ. §. bona. ff. de verb. sign. & l. cogi. ff. ad Trebel. non inquam id obstat. Tum quia illud est verũ, quando æs alienũ est cõtractũ ante bona quæsita, & potest & debet solui de illis; vt quãdo debetur pure, & statim peti potest, & nulla iusta exceptione impediri. At in casu proposito pecunia præfata cœpit deberi post prædium quæsitũ, de quo nõ debebat, nec poterat solui per præfatũ Conc. Trid. & ita tacite fuit promissa sub conditione tacita, si post ordinationẽ habuerit vnde soluat: nã nõ poterat peti prædium ante ordinationem; quia donatum fuit consulenti ob causam ordinationis faciendæ, per l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub modo fiunt. nec post ordinationem, si non fuerit adeptus beneficium, vel aliud æquipollens: quia non poterit alienare, renunciare, nec vendere prædium illud ad ordinandum sibi donatum, per præfatam prohibitionem Concilij Tridentini. Tum quia præfatus consulens poterat repellere sororem, vel sororium suum à petitione præfatæ pecuniæ, vel reconuenire eos super patrimonio à patre ei donato sub conditione, si consulens mortuus fuisset in bello; cum illa iam defecisset: & ita multiplici de capite præfatum æs alienum non est iudicandum esse subducendum à bonis suis, cum fuerit contractum post bona ita quæsita, & obligata ad sustentandum ordinatum, vt non possint alienari; & quod in eis bonis contineantur etiam

3 actiones,

Digitized by Goo

actiones, & persecutiones, & alia iura, quæ ipsi competebant ex l. bonorum. 1. ff. de verb. sign. & consequenter actiones, quas habebat ad vindicandum patrimonium sibi donatum à patre ad ordinandum.

Quinto, quod ex his infertur, præfatũ D. cõsulentẽ nullam per præfata, quæ proponũtur, incurrisse irregularitatẽ, nec suspensionem; & cõsequenter non indigere vlla illarum absolutione, & dispensatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Paternæ originis Episcopus etiam & ipse est proprius Episcopus filij, quo ad effectum vt ordines ei conferat, vel dimissorias pro illis assumendis det.*

2 *Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. nullam imponit suspensionis pœnam, solumq. innouat cap. cum secundum. de præb.*

3 *Maior Pœnitentiarius absoluit, & dispensat in foro conscientiæ tantum etiam extra sacramentum confessionis filiumfamilias ordinatum de licentia sui Episcopi, qui diuitias paternas reputauit pro sufficienti patrimonio. num. 1.*

CONSILIVM XIX.

N. FILIVS familias nihil possidens, habiturus tamen post mortem patris vnde viuat, extra patriam studiorum causa in loco paternæ originis existens, de licentia ordinarij dicti loci ab alieno Episcopo omnes ordines sacros suscepit, & ministrauit. Quæritur an factus sit irregularis, & indigeat dispensatione.

Ad hanc quæstionem respondeo, quod is orator non indiget dispensatione ex eo quod debeat censeri ordinatus ab alieno Episcopo:

1 quia Episcopus originis paternæ potest filium ordinare: quia text. in cap. cum nullus. de tempor. ordinat. lib. 6. non requirit quod ordinandus natus fuerit in episcopatu ordinantis, sed solum quod sit oriundus ex illo. Et Panormitan. in cap. fin. de paroch. dicit, eum cuius pater alicubi natus est, filium eius esse oriundum ex illo quo ad sortiendum forum ordinandi. Ioan. item Andr. quem Domin. & Perus. sequuntur, in dicto cap. cum nullus. dicit consilium quidem esse ante ordinationem, vt propria origo inspiceretur; sed post factam excusandam esse. Propter autem defectum patrimonij nullam censuram incurrere potuit: quia extrauag. Pij Secundi, cum ex sacrorum. solum loquitur de defectu ætatis, & literarum dimissoriarum, & tempore statuti a iure; & nulla fraus fuit facta in patrimonio, quia paternas diuitias habuerunt pro sufficienti alimonia eius: & Con-

2 cil. Tridentin. sess. 21. cap. 2. de reform. nullam pœnam specifice ponit; & quatenus innouat pœnas antiquorum canonum, videtur restringendum ad canonem positum in cap. cum secundum Apostolum. de præb. quod correxit cap. neminem, & cap. sanctorum. 70. dist. quibus suspendebatur ordinatus sine titulo; ita quod tempore Concilij solum puniebatur ordinans pœna alendi ordinatum, quæ mitior est, quam pœna suspensionis ordinati: & leges pœnales, & innouantes pœnas videntur restringendæ ad mitiores.

Quamuis

Digitized by Google

3 Quamuis autem hæc probabilia videantur iure ſtricto: quia tamen facile poteſt ad cautelam Illuſtriſsimus Pœnitentiarius maior liberare N. ab ſcrupulo, poteſt ei verbo mederi, dicens: Ego te abſoluo ad cautelam à ſuſpenſione, ſi quam ob præfata incurriſti, & diſpenſo tecum ſuper irregularitate, ſi quam celebrando ob eadem contraxiſti. In nomine Patris, &c. aut certe poteſt Illuſtriſsimus Pœnitentiarius maior mittere illum abſoluendum & habilem faciendum ad aliquem Pœnitentiarium minorem, qui viſis his eumdem conſulentem quietum reddat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Capellaniam in capella Papæ obtinens, ad illius titulum, qui morte concedentis extingui non ſolet, ordinari poteſt, maxime ſi Pontifex ad illam eum præſentet: licet dubitari poſsit, an quis valeat ordinari ad titulum rectoriæ, ad illum rectore ipſum præſentante. num. 1.*

3 *Titulus, ad quem quis ordinatus fuit, non poteſt ſine licentia Epiſcopi, antequam vnde aliunde viuat obtinuerit, reſignari valide.*

4 *Capellaniæ Papæ, ad cuius titulum quis fuit promotus, ceſſante impedimento, tenetur inſeruire, & ad illam vt ſeruiat reuerti.*

CONSILIVM XX.

QVAERITVR primo, an capellanus Papæ ordinatus ad ſacros ordines ad titulum capellaniæ, quam habebat in capella Papæ, ſit legitime ordinatus

Secundo quæritur, an prædictus capellanus, qui ob impedimentum diſceſsit ab eo loco, in quo ſeruiebat, eo ceſſante debeat redire ad ſeruiendum in illo.

1 Duæ quæſtiones videntur in caſu propoſito proponi. Ad quarum priorem videtur dicendum prædictum dominum conſulentem legitime fuiſſe ordinatum ad ordines ſacros ad titulum capellaniæ, quam habebat in capella Papæ: quia licet in cap. penult. de ſimon. & in cap. poſtulaſti. de iure patron. dubitetur inter doctores de ordinato ad ordines ſacros ad titulum præſentationis, qua rector aliquis præſentat aliquem ad titulum ſuæ rectoriæ, & conſentit vt accipiat alimenta de fructibus ſuæ rectoriæ in ſuum victum, an poſsit ordinari iuſte ob illam præſentationem iure nouo,

2 vel antiquo; in caſu tamen propoſito non videtur dubitandum. Tum quia id fecit Papa, qui eſt ſupra omne ius humanum poſitiuum, cap. propoſuit. de conceſſ. præben. Tum quia capellaniæ præfatæ capellæ ſunt perpetuæ, & non vacant per mortem Papæ, vt cõſtat ipſa experientia, quæ eſt rerum magiſtra, cap. quam ſit. de elect. lib. 6. & multum differt præſentatio rectoris ad rectoriam ſuam, vel fructus eius, & præſentatio Papæ ad capellam perpetuam per ſe ſtantem, & differentem ab alio beneficio, vt palam eſt.

3 Secundo, quod per Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. de reform. ſtatutum eſt, ne quis ordinatus ad ordines ſacros ad titulũ alicuius beneficij, vel patrimonij, poſsit renunciare illud beneficium vel patrimonium ſine licentia Epiſcopi, antequam cõſecutus fuerit aliud beneficium, vel patrimonium,

vnde

vnde se alere possit. ex quibus infertur, quod dominus consulens non perdidit suam capellaniam, quia non renunciauit illam, nec potuisset renunciare, etiam si voluisset, sine licentia superioris, per præfatum Concilium.

4 AD QVAESTIONEM POSTERIOREM respondetur, quod prædictus D. consulens videtur debere redire ad seruiendum in eodem loco & ordine, quo seruiebat, antequam impedimentum prædictum seruiendi successisset ei: quia pacifice adeptus fuit titulum, & possessionem tam ciuilem, quam naturalem prędictæ capellaniæ, & ita retinuit saltem ciuilem possessionem, ratione cuius redire potest ad suum locum, immo & agere de spolio, si quis eum spoliaret, l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. vel amit. possess.

SVMMARIVM.

1 *Titulum non habere, & illi renunciasse, paria sunt: & hoc, si renunciatio sit valida. num. 4.*

2 *Alienans titulum, ad quem quis ordinatus est, non habens aliquid aliud vnde viuat, peccat contra decretum sacri Concilij, sed tamen ob hoc non perdit illud, nec est suspensus, licet ab ordinario possit puniri. num. 3. & 4.*

3 *Conatus delinquendi, etiam non secuto effectu, punibilis quidem est, sed tamen non subijcitur pœnæ ipso iure inflictæ ipsi delicto. num. 4.*

4 *Nullatenus, verbum inducit nullitatem actus ipso iure.*

CONSILIVM XXI.

QVIDAM ordinatus sine beneficio ad titulũ patrimonij ad gradum subdiaconatus, renunciauit illud in fauorem parentum, & postea fecit se ad superiores ordines ordinari ab odinario, cui facta fuerat fides de titulo patrimonij, cum ordinaretur ad subdiaconatum, ignoranti prædictam renunciationem; & postea celebrauit. Quæritur an incideɾit in vllas censuras, & irregularitatem.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod paria sunt non habuisse titulum patrimonij, vel illud renunciasse, arg. cap. quam periculosum. 7. q. 1. quia vt ait glossa, remittentibus suas actiones non est dandus regressus, l. quæritur. 6. venditori. ff. de ædilit. edict. at qui absque beneficio & titulo patrimonij ordinatur ad sacros ordines, est ipso iure suspensus, per c. sanctorũ. 70. d. & celebrando fit irregularis. Secundo, quod Concil. Trid. in cap. 5. de reform. sess. 21. vetat alienationẽ patrimonij ante habitam aliam sustẽ-
2 tationẽ, & ita cõtrauenit illi renũciãdo. Tertio, quod regulariter conatus delinquendi, etiã nõ secuto delicto, punitur, l. si quis non dicam. C. de Episcopis & cleric. & cap. si cui. de pœnit. dist. 1. & cõsulens conatus fuit assumere ordinem absque titulo, cum illi renunciasset.

3 Pro parte vero negante facit primo, quod potest quis iuste ad titulum patrimonij ordinari, cap. Episcopus. & cap. tuis. de præben. etiã post Concil. Trid. si Episcopo id beneuisum fuerit, cap. 2. de reform. sess. 21. Secundo, quod non præstat impedimentum quod iure non sortitur effectum, cap. non præstat. de regul. iur. lib. 6. At renunciatio præfata non valuit per

præfa-

præfatum Concil.&ſi ea nõ fuiſſet facta,ordinatio fuiſſet iuſta: ergo etiam
4 facta illa erit talis,vt inſinuamus in noſtro Man. confeſſ. cap.27. nu. 158.
Tertio, quod qui habet actionem,videtur rem habere,l. qui actionem. ff.
de reg.iur. præſertim ſi actio eſt realis,& rei vendicationis,per multa quæ
congerit ibi Decius. At conſulens habet actionem rei vendicationis ex
donatione parentum, cum illi non potuerit renunciare: Concilium enim
habet titulum huiuſmodi ſine licẽtia Epiſcopi nullatenus renunciari poſ-
ſe: & verbum, nullatenus, inducit actus nullitatem ipſo iure, iuxta gloſſ.
5 celebrem in verb.nullatenus.clem.2. de ſequeſtr.poſſeſſ. Quarto denique,
quod lex pœnalis non eſt extendenda vltra caſum in quo loquitur,l. præ-
ſes.ff.de pęnis.cap.pęnę.de pœnit. diſt.1. & lex puniens ordinatum ſine ti-
tulo eſt pęnalis: ergo non eſt extendenda ad eum, qui vere habuit illud, &
vere non perdidit,licet fecerit id quo data eſt occaſio rixandi cum eo ſu-
per illo. Et per hæc videtur pars negatiua tenenda: quamuis negari non
poteſt conſulentem peccaſſe, & male feciſſe, & ab ordinario pœna extra-
ordinaria puniri poſſe.

Ad primum oppoſitorum reſpondetur aſſumptum in eo eſſe verum de renunciatione valida', qualis non fuit hæc de qua eſt ſermo.

Ad ſecundum concedimus conſulentem peccaſſe, negando quod per illud peccatum perdiderit titulum.

Ad tertium concedimus conatum ſolum non ſecuto effectu regulariter puniendum, ſed fallere id in multis caſibus, quos adduximus nos in cap. ſi quis non dicam. de pœnit.diſt.1.poſt Felin.in tract.quãdo conatus. quorum quartus eſt,cum pœna imponitur ipſo iure,per cap.cum in cunctis.9. fin.de elect. adiuncto cap. perpetuo. eodem tit.lib.6. At in caſu propoſito agitur de pœna ſuſpenſionis ipſo iure incurrenda; & ideo præfata regula non habet locum in eo. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Alienans, etſi nulliter, patrimonium ad cuius titulum fuit promotus ad ſacros ordines,peccat quidem mortaliter,ſed non incidit in cenſuram,ſi ante ordinationem illud retrocedere non promiſit.*

CONSILIVM XXII.

VTRVM ſacerdos promotus ad presbyterium titulo ſui patrimonij, ſi poſtea renunciat ei, peccet, & incidat in aliquam excommunicationem,irregularitatem,aut ſuſpenſionem?

1 Reſpondeo, quod ſi conſulens, antequam ordinaretur ad præfatum titulum patrimonij,non promiſit remittere, vel renunciare patrimonium, vel ius repetendi alimenta promiſſa, in nullam cenſuram nec irregularitatem ipſo iure incidit: licet renunciando, vel remittendo ſine licentia Epiſcopi peccet, & mea ſententia mortaliter, tranſgrediendo cap. 2. de reform. ſeſſ. 21. Concil. Trid. quia nullo iure hactenus talis pœna impoſita eſt,licet caſtigari poſſet per Epiſcopũ;licet etiã renunciatio nõ eſſet valida,vt diximus in noſtro Man.confeſſ.cap.27.à num.158. Salua,&c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum patrimonij minus ſufficientis, quod mentitus eſt ſufficiens eſſe, dicitur male ordinatus, ſi defectus eſt notabilis. num. 5.*
1 *Ordinandus ſacris, bona, vnde commode ali poſsit, habere debet.*
2 *Qualificatum cum quid requiritur, non ſufficit præſtari ſimplex.*
3 *Notabilis pars ſunt quinque ad vigintiquinque.*
4 *Reſtituere tenetur decipiens alium, etiam citra dimidium, notabiliter tamen.*
5 *Ordinatus ad titulum ſibi promiſſum cum pacto de non petendo eo, eſt ſubreptitiè ordinatus.*
5 *Titulus parum inſufficiens non facit quem male ordinatum.*

CONSILIVM XXIII.

N. OBTINVIT literas dimiſſorias ad quoſcumque ordines aſſumendos ſub titulo patrimonij, quod mentitus fuit habere ſufficiens; quarum teſtimonio ordinatus fuit. Quæritur quid iuris?

Quod debeat cenſeri ordinatus cum titulo, facit, quod vere habebat titulum, quamuis non ſufficientem; & iura videntur requirere ſimpliciter titulum ſine qualitate ſufficientiæ, vt videre eſt in cap. ſanctorum. 70. diſt. ibi, *abſque titulo.* & in cap. neminem. ibi, *abſolute.* ead. diſtinct.

1 Pro contraria parte facit cap. Epiſcopus. de præben. quod requirit, vt ordinandus ad ſacros habeat bona, ex quibus neceſſaria percipere poſsit: & cap. tuis. eod. tit. quod requirit bona, vnde commode ſuſtentari poſsit. & in cap. cum ſecundum. eod. tit. ſtatuitur, vt Epiſcopus alat à ſe ordinatũ, ſi non habet quo ſe ſuſtentet. Secundo facit, quod cum requiritur aliquid qualificatum, non ſufficit illud, ſi eſt ſimplex, & non qualificatum, iuxta cap. notificaſti. 33. q. 3. adiuncta gloſſ. ſolemni, & cõmendata à Panor. & alijs in cap. cum locum. de ſponſ. quatenus habet non ſufficere ad eſſentiam matrimonij conſenſum ſimplicem partium, niſi ſit ſpontaneus, & liber: quia ad matrimoniũ requiritur conſenſus qualificatus, liber, & ſpontaneus. Tertio, quod allegans contra electum defectum ſciẽtiæ notorium, non ſatisfacit probando defectum ſimpliciter, cap. ab eo. iuncta gloſſ. & communi ſententia, de elect. lib. 6. Et qui tenetur probare teſtes corruptos falſum dixiſſe, non ſatisfacit probando eos fuiſſe corruptos, vel falſum dixiſſe: quia oportet eum probare vtrumque. cap. licet cauſam. de probat. vbi per omnes, præſertim per Felin. à num. 41. Quarto facit lex
3 tutor. §. Lucius. de vſur. cum omnibus alijs, quæ probant debitorem non liberari, propterea quod partem debiti ſoluat.

Per quæ, & alia multa, quæ poſſunt in hoc afferri, videtur primo non eſſe iuſte ordinatum ad titulum patrimonij eum, qui dixit ſe habere titulum patrimonij ſufficientem ad viuendum honeſte, ſi notabiliter ad illud erat inſufficiens. Secundo, quod defectus quinque reſpectu vigintiquinque videtur eſſe notabilis, argumento eorum, quæ notantur in l. 2. C. de reſcinden. vend. & in cap. cum dilecti. de empt. adiunctis eis, quæ S. Thomas dixit in 2. 2. quæſt. 77. art. 1. & alij Theologi in 4. diſt. 15. &

nos

nos tradidimus in Man.confeſſ. cap.23. num.84. quod decipiens alium in contractu emptionis,etiam citra dimidium iuſti pretij,tenetur ad reſtitutionem, ſi decipit eum notabiliter,ſeu in parte notabili. Tertio,quod dubitari poſſet, an qui ordinatur cum dimiſſorijs ſui Epiſcopi habitis cum huiuſmodi falſa informatione,videatur incurrere ſuſpēſionem inductam per Pium II.cōtra eos,qui ſe faciunt ordinare ſine literis dimiſſorijs.Nam pro parte negante facit, quod is habet veras literas dimiſſorias,licet ſubreptitie impetratas.Pro parte aūt affirmāte facit,quod mendax precator debet carere impetratis, l.et ſi legibus. C. ſi contra ius vel vtilit. & omni commodo literarum, cap. ſuper literis.de reſcript. Pro hac eadem parte facit cap. per tuas. il 3. de ſimo. quatenus probat q̄ is, qui ordinatus fuit cum titulo promiſſo ei ab aliquo, facto clam pacto de non petendo illo, iudicatur male ordinatus:cuius rationem ait eſſe gloſſ.eius in verb.miniſtrare; quia ſubreptitie ordinem accepit. Quarto, quod ſi non deficeret titulo ad ſufficientiam,niſi parum, ſiue quantitas quæ non eſſet notabilis, arbitrio boni viri iudicari poſſet bene ordinatus,arg.cap.re vera.de conſecra.diſt.2.& l.Seio.ff.de reſtit.in integ.& aliorum iurium, quæ probāt de modico non eſſe curandum. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum parochialis ante ætatem obtentæ ſuſpenſus non eſt.*
1 *Subreptio non omnis,ſicut Papæ,ita & ordinarij gratias vitiat.*
2 *Beneficium curatum male adeptus, eo dimiſſo,aliud ſibi quærere poteſt, ſed tenetur fructus perceptos reſtituere.*

CONSILIVM XXIV.

ANQVI ante legitimam ætatem obtinuit eccleſiam parochialem,& poſt eam adeptam fuit ordinatus ad ordines ſacros ad titulum eius, incurrat ſuſpenſionem extrauag. cum ex ſacrorum. Pij II. quam referimus in Man.confeſſ. cap.27. num.155.

Reſpondeo primo, quod acceptatio præfatæ eccleſiæ,& fructuum ex ea perceptio inducit quidem peccatum,cap.cum in cunctis.9.fin.de elect.ſed non ſuſpēſionem, neque irregularitatem:quia id nullo iure cauetur, & ita non eſt dicendum,cap.legatur.24.q.2.& l.ſi donatione.C.de collat.

1 Secundo, quod nec per ordinum aſſumptionem in legitima ætate videtur incurriſſe ſuſpenſionem,nec conſequenter irregularitatem per eius violationem. Tum quia non ſuſcepit ante legitimam ætatem, nec extra tempora iuris, nec ſine literis dimiſſorijs: quia ſuſcepit eos à ſuo ordinario,vel cum literis dimiſſorijs ab eo datis:eſto quod forte non dediſſet eas ille,ſi ſciuiſſet eccleſiam præfatam fuiſſe ſibi collatam ante legitimā ætatem: quia gratias ordinarij non facit nullas omnis ſubreptio, ſicut gratias Papæ. clem. 2. de offic. ordin.

2 Tertio,quod iure communi poteſt conſulens accipere aliam eccleſiam, omiſſa ea, quam habet; ſed tenebitur reſtituere fructus male perceptos, niſi prius à Papa ſibi condonentur ob paupertatem vel aliam iuſtam cauſam;

Digitized by Google

sam; quod faciat quo ad forum conscientiæ tantum, si petierit à summo Pœnitentiario, vt quo ad illud forum absoluat eum à censuris, & irregularitate, si quas ob prædicta incurrit, cum retentione beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Verba in proprio significatu accipienda.*
1 *Dictio taxatiua quid operetur. & num. 6.*
2 *Dictio taxatiua similia non excludit.*
3 *Verborum intelligentia à causis dicendi sumenda.*
4 *Causa dispositionis finalis etiam alio tempore impleta, impletur dispositio.*
5 *Dispositio exorbitans ab vno ad alia eidem à iure æquiparata extenditur.*
6 *Dictio taxatiua pro subiecta materia interpretationem sumit.*

CONSILIVM XXV.

EPISCOPVS dedit literas dimissorias cuidam Nicolao, vt à quocumque mallet Episcopo ordines assumeret, etiam extra tempora iuris, si Papa id sibi concederet, etiam si totum negotium sibi Papa remitteret. Papa vero concessit, vt possit ordinari extra tempora ab ordinario tantum. Quæritur an possit ordinari ab alio, quam ab ordinario.

1 Respondeo primo, pro parte negante facere, quod à propria significatione verborum non est discedendum regulariter, l. non aliter. ff. de leg. 3. cap. ad audientiam. de decim. & quod verba illa, *tantum ab ordinario*, significant, quod non ordinetur ab alio; dictio enim exclusiua exponitur per affirmatiuam, cui adijcitur, & negatiuam aliorum: nam vt omnes Logici docent, illa propositio, *Petrus tantum currit*, exponitur per illa duo *Petrus currit*, & *Nullus alius, quam Petrus currit*, cap. cum ecclesia Sutrina. de caus. pos. & propriet. & l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthum.

2 Hoc tamen non obstante contrarium est verius. Primo, quod dictio taxatiua non excludit similia, in quibus est eadem ratio, vt est casus in l. fin. C. de reuoc. dona. adiuncta glo. verb. voluerit. quæ expresse habet, donationem tantummodo posse reuocari ex quinque casibus ibidem expositis: & tamen gloss. addit vnum alium ex similitudine rationis. & auth. vt cum de appell. cog. §. aliud quoque cap. habet ob solas 14. causas posse filium exhæredari à patre: attamen Guliel. & communis sententia, quam late tractat, & affirmat Iason in auth. non licet. C. de liber. præter. vel exhæred. tenent, quod filius potest exhæredari ob causam æque grauem, aut grauiorem, quam sunt illæ 14. expressæ in d. §. aliud. & relatæ per gloss. in cap. quintauallis. de iureiur.

3 Secundo, quod, vt Hilarius ait, *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi.* cap. intelligentia. de verb. sign. At causa quare Papa limitauit suam gratiam vt impetrans ab ordinario tantum ordinaretur, fuit ne ordinario præiudicaret, & sic derogaret Concilio Trid. quod in cap. 8. sess. 23. de reform. statuit, vt ordines à proprijs Episcopis assumerentur. At nihil præiudicatur Episcopo consentienti, vt ab alio ordinetur. arg. cap. scienti

Digitized by Google

ſcienti & conſentienti non fit iniuria,neque dolus.de reg. iur.lib.6.neque Cõcilio,cum expreſſe permittat,vt per reſcriptum poſsit quis promoueri ab altero Epiſcopo, dummodo probitas & mores eius à ſuo Epiſcopo commendentur.

4 Tertio,quod ſi poſt præfatam licentiam impetratam à Papa aſſumendi ordines à ſuo ordinario tantum,ipſe conſenſiſſet, & dediſſet præfatas literas dimiſſorias, nemo negaret poſſe ipſum ab alio Epiſcopo promoueri. at non refert an ordinarius prius dederit dimiſſorias cum conditione, ſi Papa dederit licentiam,vel poſt eam datam;cum in vtroque caſu impleatur cauſa finalis, propter quam Papa poſuit illam limitationem, vt dictũ eſt in arg.antecedenti. Ergo D.conſulens perinde poteſt ordinari cum dimiſſoria conceſſa ante præfatam licentiam,ac cum cõceſſa poſt eam; præſertim quod expreſſe in id conſenſerit,dicendo,quod placet ei,vt ordinetur à quo maluerit Epiſcopo extra tempora,habita licentia à Papa, etiam ſi ſua ſanctitas totum negotium remiſerit ad eum. Et de æquipollentibus idem eſt iudicandum,nec refert quod illorum fiat,l.fin.ff.mand. cap. licet ex quadam.de teſtibus.

5 Quarto, quod diſpoſitio etiam exorbitans loquens in vno caſu, habet locum in alio ſibi iure æquiparato, iuxta gloſſ.ſolemnem, quæ habet multas ſimiles recep. in cap. ſi poſtquam. de elect. lib. 6. At ordinari quem ab ordinario ſuo, vel ab alio cum dimiſſorijs,vel de licentia eius,æquiparantur in iure, cap.Lugdunẽſis.9.q.2.& cap.1.& 2.de temp.ord.lib.6.cum ſibi concord.& ab ipſomet Concil.Trid. in d.cap.8. de reform.ſeſſ.23. ergo licentia Papæ, vt quis poſsit extra tempora ordinari à ſuo tantum ordinario,intelligenda eſt,vel ab alio de licentia,& cum dimiſſorijs eius.

6 Ad oppoſitum reſpondetur, aſſumptum in eo eſſe verum de rigore verborum logico,quando aliunde non apparet de intentione & mente vtentis taxatiua. At nos loquimur de ſignificatione verborum accipienda ſecundum iuſtitiam,& æquitatem & canonum,& legum,ſecundũ quam frequenter ſubaudimus, *tantum*, & frequenter limitamus illud : ſubaudimus enim in illo, *Scindite corda veſtra,& non veſtimenta veſtra*,dictionem, *tantum*, ſuper dictione, *veſtra*, ſecundo loco poſita ſecundum communem intellectum in cap.ſcindite.& in cap.conuertimini.de pœnit.dist.1.& glo. in cap.cantantes.92.diſt.in illo dicto S.Hieronymi: *Non ore,ſed corde cantandum*:addit dictionem,*tantum*,verbo,*ore*.& è contra l.cum in teſtamento. de verb.ſign.habet,hæredem iuſſum à teſtatore, vt centum dumtaxat impendat eius ſepulturæ,nõ peccare,nec male facere,ſi plus impẽdat,abſque alterius præiudicio, ſed ſolum ſi minus impendat. & l. cum prætor. ff. de iud.& cap.qualis.25.diſt.quæ habent, *eum qui de vno dicit, de alio negare*,intelligenda ſunt de alio non diſsimili, vt ſingulariter dicit Domi. in.d.cap. qualis.25.diſt.pro quo eſt glo.notab.in cap.ſi tibi abſenti.de præben.lib.6. in verb.abſenti.Et ita in caſu propoſito verba illa,*tantũ ab ordinario*,intelligẽda ſunt, vel ab alio de cõſenſu & approbatione eius : quia illa duo ſunt omnimodo quo ad propoſitũ ſimilia,& æquipollẽtia,& iure cõmuni æquiparata,per præfata capp.1.& 2.de tẽp.ord.lib.6.& multa ſimilia. Salua,&c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Dimiſſorias ad ordines det vicarius Epiſcopi, ſeu Epiſcopus originis, beneficij, vel domicilij, religioſis autem eorum prælati.*

1 *Suſpenſus eſt, qui ſine legitimis dimiſſorijs ordinem ſacrum ab alieno ſuſcipit: & ſi illo vtatur, prout facit qui aſcendit ad altiores ſacros, efficitur irregularis. n. 2.*

2 *Miniſtrat in ſuſceptis, qui ab vno ordine ſacro aſcendit ad alium: immo & accipiendo presbyteratum, in eodem miniſtrat, dum cum Epiſcopo ſimul conſecrat.*

3 *Epiſcopus diſpenſat ſuper irregularitatibus incurſis ex mala ordinum aſſumptione, & miniſtratione, ſi ex occultis delictis proceſſerunt.*

3 *Occulta vix dici poteſt irregularitas procedens ex dimiſſorijs nulliter conceſſis ab eo qui non poteſt dare; eo quod defectus pateat ex lectura ipſarum: vnde non à Pœnitentiario, ſed à Datario in vtroque foro quærere debet diſpenſationem.*

CONSILIVM XXVI.

QVIDAM clericus dimiſſorias, vt à quocumque Antiſtite ad omnes ſacros ordines promoueri poſſet, à quodam pro Legato conſtituto Vicario obtinuit: & poſtea à diuerſis Epiſcopis ſacros ordines cum dictis dimiſſorijs accepit. Dubitatur, an pœnas incurrerit, & an per Epiſcopum, ſeu Pœnitentiariam, diſpenſationem ſufficiat impetrare.

1 Magis eſt, vt D. conſulens incurrerit ſuſpenſionem, eo quod ſuſcepit ordines ſacros abſque literis dimiſſorijs legitimis per extrauag. Pij II. quæ incipit, cum ex ſacrorum. nõ enim fuerunt legitimæ literæ illæ dimiſſoriæ, quas dedit ei Vicarius præfatus Anconitanus, cum nõ eſſet Epiſcopus, nec Vicarius Epiſcopi originis, nec beneficij, nec domicilij, nec prælati, in cuius manibus conſulens regularem fecit profeſsionem, prout requiritur cap. cum nullus. de temp. ord. lib. 6.

2 Secundo reſpondeo, quod etiam eſt irregularis: quoniã vſus eſt ordinibus ſacris, durante ſuſpenſione, per eamdem extrauag. & cap. 1. de re iud. lib. 6. cap. 1. de ſent. excom. eod. lib. cum eis adnotatis.

Tertio, quod etiam eſt irregularis, ex eo quod, poſteaquam fuit ſuſpenſus ex aſſumptione mala primi ordinis ſacri, ſiue ſubdiaconatus, ante abſolutionem aſſumpſit alios duos ordines ſacros, diaconatum ſcilicet, & presbyteratum; præſertim quod in ſuſceptione presbyteratus etiam cum Epiſcopo conſecrauit.

3 Quarto, quod Epiſcopus bene poſſet ſuper his irregularitatibus diſpenſare, ſi ex occculto delicto eſſent natæ, per Concil. Trid. cap. 6. quod incipit, liceat. de reform. ſeſſ. 25.

Quinto, quod difficile eſt aſſerere præfatas irregularitates ex occulto delicto eſſe natas. Tum quia ordinationes fuerunt publice in publicam formam relatæ. Tum quia vſus ille, quo vſus fuit ordine ſubdiaconatus, videtur fuiſſe publicus. Tum quia per literas ipſas trium ordinum, quæ ſunt tria publica inſtrumenta, coniungendo cum literis dimiſſorijs illegitimis, probatur conſulentem ſuſcepiſſe duos ordines ſacros poſteriores poſteaquam fuit ſuſpenſus per aſſumptionem primi ſacri.

Digitized by Google

Sexto, hæc conſequi quod D. cõſulens debet impetrare diſpenſationem Romæ, antequam redeat in patriam; & quod non videtur ſufficere ſibi diſpenſatio ſacræ Pœnitentiariæ, quæ non prodeſt niſi quo ad forum conſcientiæ; ſed oportet eũ impetrare per Datarium, vt proſit quo ad vtrumque forum, porrecta idonea petitione, quam ego polliceor dictare, ſi non fuerit præſto alius, qui eam aptius agat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cõmendatitias literas dans de vita & moribus, non dicitur dare dimiſſorias ad ordines. & num. 3.*

1 *Capitulum ſede vacante infra annum reuerendas non dat.*

2 *Legatus reuerendas quidem dare poteſt etiam ſede vacante, ſed non derogare ſacro Concilio. num. 2.*

2 *Ordinari poteſt nemo ab alieno ſine ordinarij teſtimonio, qualis non eſt Capitulum intra annum ſede vacante.*

3 *Capitulum teſtimonium idoneitatis dans ordinando intra annum ſede vacante non ſuſpenditur.*

3 *Error iuris obſcuri excuſat à mortifero, durante errore. num. 4.*

4 *Iuriſconſultum iuriſconſulti errore excuſari poſſe, dixit Iaſon.*

5 *Ordinatus male ſibi conſulit accipiendo ratificationem ordinis.*

5 *Ordinatus minoribus ab alieno ſine dimiſſorijs, licet ſit male ordinatus, cenſuram non incurrit.*

5 *Penſio collata ei qui male ab alieno accipit primam tonſuram, tenet, ſecundum auctorem.*

CONSILIVM XXVII.

ECCLESIA Burgenſi vacante, & durante anno quo prohibetur Capitulo dare dimiſſorias ad ordines, Legatus Hiſpaniæ dedit illas N. adhuc puero, vt poſſet ordinari ab aliquo Antiſtite, cum teſtimonio idoneitatis à prouiſore Burgenſi accepto; & d. N. accepit à quodam Epiſcopo celebrante ordines in eadem eccleſia vacante primam tonſuram, & poſtea fuit illi aſsignata quædam penſio. Quæritur quid iuris?

1 Reſpondeo primo, quod pro Capitulo & prouiſoribus facit, quod ipſi non dederunt literas dimiſſorias, quas reuerendas vocant, quaſque prohibebatur Capitulum dare per cap. 10. ſeſſ. 23. Concil. Trid. ſed ſolum literas teſtimoniales idoneitatis ipſius N. qui volebat ordinari, quæ non ſufficiebant ad hoc, vt ordinari poſſet ab Epiſcopo alieno; etiamſi Capitulum & prouiſores habuiſſent poteſtatem dandi dimiſſorias, vt palam eſt; non enim dederunt licentiam & facultatem ordinem accipiendi ab alieno Epiſcopo.

2 Secundo, quod pro ordinato & ordinante facit, quod Legatus potuit dare reuerendas, & dedit eas accedente teſtimonio idoneitatis ordinarij, vel prouiſoris N. quod teſtimoniũ acceſsit, ſeu datũ fuit, vt requirebatur.

Tertio, quod contra ordinatum & ordinantem facit, quod in Concil. Trid. cap. 8. de reform. ſeſſ. 23. ſtatuitur, non poſſe quem iuſte ordinari virtute

Digitized by Google

rute alicuius reſcripti, niſi eius probitas & mores ordinarij ſui teſtimonio commendentur. At in caſu propoſito non interuenit teſtimonium ordinarij. Nec prodeſt ei dicere, quod illud teſtimonium erat teſtimonium ordinarij: quia non erat teſtimonium ordinarij quo ad id, ad quod requirebat Legatus, cuius mens fuit ſeruare mentem Concilij, quæ fuit ne quis abſque conſenſu ordinarij ordinaretur, vt clare colligitur ex d.cap. 8. ſed & expreſſe in d.cap. 10. ſtatuitur, ne Capitulum ſede vacante det dimiſſorias, ne reputaretur quo ad hoc intra annum ordinarius. Neque etiam iuuat dicere, quod forte Legatus ſciebat eccleſiam Burgenſem vacare: quia Legatus non potuit derogare Concilio Trid. iuxta gloſſ. ſing. & recep. in cap. dilectus. cum ſimilib. de præbend.

3 Quarto, quod ex his infertur Capitulum & prouiſores nullas incurriſſe cenſuras, eo quod non dederunt literas dimiſſorias, neque aliud quicquam fecerunt, quod eis fuerit prohibitum per præfatum Concilium, neque per alia iura.

Quinto, quod neque ordinatus videtur peccaſſe: quia error iuris obſcuri excuſat à peccato mortifero, iuxta ſingulare dictum Innoc. in cap. per tuas. 2. de ſimon. quem cum alijs multis refert, & ſequitur Felin. alia multa ad hoc adducendo in cap. 1. col. penult. de re iudic. præſertim pueri. argum. notatorum in cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. & eorum quæ gloſſ. illius citat.

4 Sexto, quod maius dubium eſt de ordinante, qui eſt vir doctiſsimus, & rerum Curiæ peritiſsimus: quamuis Iaſon alicubi dicat Iuriſconſultum egregium Iuriſconſulti errore excuſari poſſe.

Septimo, quod licet puer ille non peccaſſet, donec in eo iuris errore manſit ſaltem quo ad forum conſcientiæ; poſteaquam reſciuit, videtur teneri ad non perſeuerandum in illo, vel ratificandum id quod per illum errorem non fuit recte factum, per multa quæ poſſent in hoc adduci.

5 Octauo, quod ſatisfaceret, ſi ab Epiſcopo vel Archiepiſcopo nouo, vel à Papa obtineret ratificationem illius ordinationis, arg. cap. Lugdunenſis. 9. q. 2.

Nono, quod collatio penſionis facta illi poſt clericatum ſic ſuſceptum valuit: quia etiam ſi peccaſſet in ſic ſuſcipiendo tonſuram, nullam tamen iuris cenſuram ipſo iure videtur incurriſſe, arg. cap. quod translationem. & cap. vel non eſt compos. de temp. ord. & quod extrauag. Pij II. quæ ſuſpendit ordinatos ſine dimiſſorijs, ſolum includit ordinatos ad ſacros ordines, & non ordinatos ad minores, qui licet ſuſpendi poſsint per iudicem, non tamen ſunt ipſo iure ſuſpenſi, per præfata cap. quod translationem. & cap. vel non eſt compos. Salua, &c.

Aduertatur, referri in praxi obtentum contrarium eius quod habetur ſub nu. 5.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus minoribus ordinibus de licentia Capituli ſede vacante intra annum poteſt habere beneficium, antequam priuetur clericali priuilegio.*

Digitized by Google

2 *Verba futuri temporis pœnam ipso iure non infligunt.*

CONSILIVM XXVIII.

CONCIL. Trid.cap.10. seſſ.7. de reform. habet, ordinatum ad minores ordines de licentia Capituli ſede vacante,nullo priuilegio gaudere debere.Quæritur an poſsit habere beneficium.

1 Reſpondeo,quòd primo aſpectu videtur quod non, per cap.ex literis. de tranſact.cap.2.de inſtit.quæ probant,priuilegium clerici eſſe, vt ſit capax beneficij Eccleſiaſtici: quamuis videtur quod non perdit ipſo iure hoc priuilegium, ſed debeat perdere illud per ſententiam, vel per exceptionem: quia verbum *gaudeat* eſt futuri temporis, per cuius verba non infligitur ipſo iure pœna,iuxta glo.ſolemn.& recep.in regula in pœnis.de reg.iuris lib.6. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores ab alieno ſine dimiſſorijs accipiens, peccat peccatum,quod ſola contritione deletur: & licet mereatur ſuſpendi, tamen hanc pœnam poteſt Epiſcopus remittere; & ſi imponat, ei non nocebit quo ad præterita.nu.5.at ſuſpenſionem ipſo iure non incurrit.nu.1. vnde ſi ei conferatur beneficium, tenet collatio,nu.2.niſi ſit Vltramontanus ab Italo ordinatus.nu.1.& 2.*

3 *Gratia ſola ſignaturæ Gallis quo ad vtrumque forum prodeſt,alijs quo ad ſolum forum conſcientiæ; niſi agatur de collatione beneficij obtenta à Papa.nu.4.*

4 *Beneficia à ſede Apoſtolica collata amittuntur, niſi intra certum tempus literæ expediantur: & Gallis ſola ſupplicatio ſignata ſufficit.nu.3.*

CONSILIVM XXIX.

AN ORDINATVS minoribus ab Epiſcopo alieno ſine literis dimiſſorijs ſui,& poſt aſſecutus beneficium, qui poſtea obtinuerit à Papa abſolutionem malæ ordinationis, & nouam prouiſionem beneficij per ſolam ſignaturam, poſsit aſcendere ad ſuperiores ordines ante literarum expeditionem?

Reſpondeo primo, quòd hæc petitio non pertinet ad Illuſtriſsimũ Dominum Pœnitentiarium, neque ad eius prætorium: quia nec abſolutionem,neque diſpenſationem, neque vllam habilitationem petit, ſed tantum quæſtionem extrariam.

1 Secundo,quòd conſulens ſi non eſt Vltramontanus,& ordinatus in Italia,non habuit neceſsitatem abſolutionis à cenſuris, neque ab irregularitate: quia licet ordinatus ab alieno ordine ſacro ipſo iure incurrat ſuſpenſionem; & ſi durante illa celebrat,irregularitatem, per extrauagan. Pij II. quæ incipit, cum ex ſacrorum. ordinatus tamen minoribus non incurrit ipſo iure talem ſuſpenſionem, licet mereatur ſuſpendi,cap.quod tranſlationem. & cap. vel non eſt compos. de temp.ord.& tradit Archid. cap. Lugdunenſis.9.q.2.& Anton. poſt Hoſtien. & Ioan.And. & ante illum glo.

Digitized by Google

gloſſ.communiter recep.cap.eos.eod.tit.lib.6.& ante illam Archid.d.cap. Lugdunenſis.9.q.2.vbi ipſe & prædictus Anto. vbi ſupra & Philip. Franc. d.cap.eos.reſpõdent cap.1. & 2.9.q.2.& alijs,quæ contrarium ſignificant; ſed non,vt ipſi declarant in d.cap.quod translationem.& gloſſ. cum communi cap.eos. de temp.ord. lib.6. probant talem eſſe ſuſpenſum,ſi non eſt Vltramontanus, & ordinatus in Italia: quia ſi eſſet talis, eſſet ſuſpenſus etiam quo ad alios,& ſuſpenſione inducente irregularitatem per cap.1.de temp.ord.lib.6.cuius tamen diſpoſitio non eſſet extendẽda ad alios caſus, quod affirmat eius gloſſ. communiter recep. per iura in ea citata, & rationes efficaces.

2 Tertio, quod ſi non fuit ipſo iure ſuſpenſus quo ad alios, & ſuſpenſione inducẽte irregularitatẽ,vt non indiguit abſolutione, ita non indiguit noua collatione beneficiorũ à Papa ſibi poſtea facta: qa valuit collatio prior, & ita ceſſaret alia quæſtio grauior, quæ in propoſitione quæſt.implicatur.

Quarto,quod ſi erat ſuſpẽſus prędicta ſuſpẽſione Vltramontani in Italia ordinati,& conſequenter ſuſpenſus prædicta ſuſpenſione quo ad alios, indiguit abſolutione & noua collatione. Et quo ad quæſtionem implicatã an ſufficiat ſignatura ad aſcendendũ ad ordines ſuperiores, reſpondetur, 3 quod ſi conſulens eſt Gallus, ſufficit ei ſignatura: quia in Gallia ſufficit ſignatura:quoniam ſeruat ius antiquum,ſecundum quod gratia ſine literarum expeditione valet, iuxta clem. dudum. 5. fin. adiuncta gloſſ. in verb. verbo.de ſepultur. & alia citata per Felin.& Dec.in rub.de conſtit.

Quinto,quod abſolutio præfata valebit obtenta à Papa ei ſine literarũ expeditione quo ad forum conſcientiæ, etiam ſi nõ ſit Gallus, vt ſatis ſentit glo.regul.cancell.25.& 53.quamuis non quo ad forum exterius, in quo requiritur probatio, quæ ſine literis expeditis non fit, per ea multa quæ adducit Gomezius in reg.de non iudicando literis non expeditis.

4 Sexto,quod idem poſſet dici de noua collatione beneficiorum, niſi obſtaret quędam extrauagans Iulij II. per quam perditur ius quæſitum per ſupplicationem, niſi literæ intra certum tempus expediantur: ad quam, quia non eſt nota omnibus,nec vidi eam typis excuſam,me remitto.

Non obſtat prædictis,quod prædictus orator poteſt ſuſpendi ſuſpenſione prædicta quo ad alios,quæ eſt vera cẽſura per prædicta cap. poſt tranſ- 5 lationem,& cap.vel non compos.Tum quia ſuſpenſio,quæ nunc fieret,non nocet quo ad præterita,nec retrotrahitur,arg.cap.2.& fin.de cõſt.Tũ quia Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper illa pœna per ſententiã imponenda, vt habetur in d.cap.Lugdunẽſis.& ibi Archid.cõmuniter recep.id annotauit: & conſequenter obtenta illa venia ſiue diſpenſatione ſuper pœna merita, ſed nõ ipſo iure incurſa,ſaluus manebit ab omnibus malis,quæ conſequebantur illam iniuſtã ordinationem etiam quo ad forum exterius, ſicut & quo ad forũ interius manſit liber à peccato,quod admiſit in ſumendo minores ordines inordinate, per primam contritionem & confeſsionẽ, qua ſe illius accuſauit.

Rota tamen reputat huiuſmodi ordinatum prima tonſura,ſiue minoribus,inhabilem ad obtinenda beneficia,ac penſiones, prouiſioneſq. eis factas non ſubſiſtere.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus non eſt ex hoc quis, quod minoribus à non ſuo initiatus fuerit, niſi eos acceperit in excommunicatione. & num. 3.*
2 *Peccat vtens minoribus male ſuſceptis ante diſpenſationem.*
3 *Pœnitentiarius maior poteſt in foro conſcientiæ tantum ratum habere ordinem ab alieno acceptum cum falſis dimiſſorijs, ſi falſitas creditur adeo occulta, vt non ſit timenda controuerſia in foro exteriori.*

CONSILIVM XXX.

ANORDINATVS ad minores per dimiſſorias falſas, ſit ipſo iure ſuſpenſus?

1 Reſpondeo primo, quod huiuſmodi ordinatus grauiter & mortifere peccauit, nec abſque peccato vti poteſt ordinibus minoribus ſic ſuſceptis, donec ratificetur ordinatio per proprium Epiſcopum: quia eos ſuſcepit ab Epiſcopo non ſuo ſine literis iuſtis dimiſſorijs, per c. 1. & cap. nullus. de temp. ord. lib. 6. & cap. Lugdunenſis. 9. quæſt. 2.

2 Secundo, quod licet vtendo illis ordinibus peccet, non tamen ſit irregularis, vt tenet gloſſ. recep. cap. eos. de temp. ord. lib. 6. verbo ſtatuant. quia non videtur ipſo iure ſuſpenſus illa ſaltem ſuſpenſione, cuius tranſgreſsio inducit irregularitatem, arg. cap. 2. & cap. quod translationem. & cap. vel non eſt compos. de temp. ord. in quod optime facit extrauag. cum ex ſacrorũ. Pij II. relata & declarata à nobis in repetitione cap. accepta. de reſt. ſpol. oppoſit. 8. num. 34. quatenus habet ordinatos ad ſacros ordines ſine literis dimiſſorijs incurrere ſuſpenſionem illam, cuius tranſgreſsio inducit irregularitatem, ſignificando à contrario ſenſu ordinatos minoribus non incurrere illam.

3 Tertio reſpondeo, quod prædicta intelligenda ſunt, niſi alia maior culpa interceſſerit, puta quod ob falſitatem prædictam incurrerit excommunicationem ipſo iure per aliquam conſtitutionem ſynodalem: nam iure communi non incurrit illam: vel quod ordinator tulerit excõmunicationem ipſo iure incurrendam contra eos, qui peterent à ſe ordinari ſine licentia legitima, vel ſine iuſta ætate, quod aliquando factum eſſe audiuimus. Nam tunc reſpondendum eſſet de illo id, quod reſponderi deberet de ordinato cum licentia legitima, ſed aliàs excommunicato, qualis incurrit irregularitatem, iuxta cap. 1. de cler. excommu. & cap. ſi quis Epiſcopus. 11. quæſt. 3.

Quarto reſpondeo, quod D. conſulens poſſet petere à ſummo Pœnitentiario, vt habeat ratam quo ad forum cõſcientiæ tantum prædictam ſuam ordinationem, ſi falſitatem credit adeo eſſe ſecretam, quod non timet vllam de illa quæſtionem ſibi futuram in foro exteriori, vt exoneretur onere petendi ratificationem à ſuo ordinario. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ſine licentia minoribus, etiam Vltramontanus ab Italo, non eſt ſuſpenſus.*

nec

Digitized by Google

nec priuatus beneficijs poſtea nec antea obtentis, licet poſsit ſuſpendi. num. 5.

2 *Diſpoſitio exorbitans & pœnalis reſtringenda. & 4.*

3 *Cauſa diſpoſitionis, quæ ponitur in proœmio, cenſetur finalis.*

4 *Ordinatos male ſacris ſuſpendit extrauag. Pij Secundi, ſecus ſi ſolum minoribus.*

5 *Ratihabitio ordinarij in male ordinatis operatur vt beneficium male obtentum poſſit de nouo conferri. num. 6.*

CONSILIVM XXXI.

HISPANVS Hiſpalen. laicus ordinatus ſine dimiſſorijs in Italia ab Epiſcopo Italo, obtinuit beneficium vnum. Quæritur an ſit ſuſpenſus ipſo iure, & priuatus illo beneficio.

Reſpondeo primo, gloſſam cap. 1. verb. clericum. de temp. ord. lib. 6. te-
1 nere, quod ſic, duplici ratione. Altera, quod eadem ratio videtur eſſe in laico ordinato à non ſuo Epiſcopo, & in clerico ordinato etiam à non ſuo Epiſcopo. Altera, quod præfatum cap. 1. faciendo punctum poſt verbum *Vltramontanum*, videtur ſoluere argumentum ex illo deſumptum contra eam: quam ſequuntur etiam ibi Ioan. Andr. Domi. & Franc.

Sed profecto contrarium videtur verius, quod grauiſsime tenuit ibidem Archid. & etiam Io. Monach. & ſatis ſentit Ancharan. & firmat etiam Petrus Rebuff. in Praxi benefi. tit. de cler. ad ſacros ord. mal. promot. nu. 3. quod eſſet tenẽdum, etiamſi nemo id tenuiſſet. Tum quia eſt caſus expreſſus in cap. quod translationem. de temp. ord. quod ordinatus ab alieno Epiſcopo non caret ipſo iure executione ordinis, ſed eſt interdicenda ei. Tum quia cap. vel non eſt compos. de temp. ord. idem ſtatuit de ordinato ante legitimam ætatem. Tum quia cap. 1. eod. tit. lib. 6. cui innititur gloſſ. præfata, probat contrarium, quatenus loquitur de ordinante clericum ad ſacros ordines, & de clerico ordinato ad illos, ſignificando aliud de ordinante laicum, & de laico ordinato ad clericatum, arg. cap. nonne. de præſump. & l. cum prætor. ff. de iud. Tum quia eſt exorbitans à iure regulari in d. cap. quod translationem, & ita debet reſtringi ad terminos, quibus vti-
2 tur cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. Tum quia eſt pœnalis, & ita reſtringenda. 9. pœnæ. de pœnit. diſt. 1. & cum loquitur de ordinante clericum, & de ordinato clerico ad ſacrum, non debet extendi ad ordinantem laicum, & ad laicum ordinatum ad clericatum: immo probat contrarium, eo quod *qui de vno dicit, de alio negare videtur*. d. cap. nonne. vt ſupra tactum eſt. Tum
3 quia cauſa illius conſtitutionis fuit, quia clerici extra ſuas terras in Italia ordinabantur ad ſacros, vt habet proœmium illius, & non fuit cauſa impulſiua, vt ſignificat Ioan. Andr. ſed finalis: quia cauſa diſpoſitionis, quæ ponitur in proœmio eius, cenſetur finalis, l. fin. ff. de hæred. inſtit. & ita ſolum habet locum in ordinante clericum ad ſacros ordines. Tum quia ridicula eſt ratio, qua mouentur Ioan. & Domi. ſcilicet, quod verbum, *ordo*, late ſumptum ſignificat etiam ordines minores: quia illa efficaciter tollitur per ipſum & Archid. & retorqueri poteſt contra eos, cum regulariter lex exorbitans & pœnalis non extendatur ad ſignificata improprie & late per eius verba. Tum quia non eſt eadẽ ratio de ordinato laico ad clericatum,

4 & de clerico ad ſacros; cum crimen hoc ſit longe grauius illo, vt palam eſt; cumque extrauag. Pij Secundi, cum ex ſacrorum. clare ſignificet hoc, ſtatuendo, quod ordinati ad ſacros ſine dimiſſorijs, & ante ætatem, & extra tempora, ſuſpenduntur ipſo iure, & ſi celebrãt, ſunt irregulares: quæ tamen ſecundum omnes non habet locum in ordinato ad primam tonſuram, vel minores. Tum quia præfatum cap. 1. non poteſt ſine violentia diuidi per appoſitionem puncti, quam gloſſ. prætendit, vt palam eſt perpendenti. Tum denique quod ridiculoſum eſt etiam id, quod notant ex illa gloſſ. Domin. & Franc. ſcilicet, quod quando per puncti appoſitionem in vno vel alio loco poteſt extendi prohibitio pœnalis, debeat in dubio poni in eo loco, in quo poſitum ampliat diſpoſitionem; cum contrarium ſit verum & receptum poſt gloſſ. in cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. per quod, & per rationem diuerſitatis ſupra tactam ſoluuntur fundamenta gloſsæ.

5 Secundo, quod non eſt priuatus, neque priuandus ob hoc ſolum beneficijs ante vel poſt habitis, ſed ſolum poteſt ſuſpendi, & poſt illam ſuſpenſionem fieret inhabilis ad beneficia, & non antea, per ea quæ habentur in d. cap. quod translationem. & cap. vel non eſt compos.

Tertio, quod is dominus conſulens debet procurare per ſuos amicos, vt eius Epiſcopus ordinarius habea ratam prefatam ordinationem: quo habito remanebit habilis tam quo ad ordines alios ſuſcipiẽdos, quam quo ad alia beneficia, cap. Lugdunenſis. 9. q. 2.

6 Quarto, quod abſolutio, de qua in ſignatura, non videtur eſſe data per illam, ſed iuſſum vt committatur ordinario, quod faciat illam: & ita non videretur illa quicquam operari, donec ordinarius virtute commiſsionis ſibi præſentatæ abſolueret.

Quinto, quod ad maiorem cautelam poteſt conſulens, habita ratificatione ſui ordinarij, adire Epiſcopum, qui contulit illi beneficium, vt illud con ferret ei denuo, ſi, & quatenus opus eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores ab alieno cum falſis dimiſſorijs accipiens peccat quidem grauiter, ſed nullam incurrit cenſuram, nullaque eget diſpenſatione, vt poſsit maiores cum iuſtis dimiſſorijs accipere. num. 2. ſufficitque ei coram Deo contritio, & abſolutio ſacramentalis. num. 3.*

CONSILIVM XXXII.

AN ORDINATVS per falſas dimiſſorias ad quatuor ordines minores, & poſtea per veras ad ſubdiaconatũ, incurrat cenſuras, vel irregularitatem?

1 Per ea quæ nuper alio domino conſulenti reſpondimus, arbitramur primo hunc dominum conſulentem ob præfatam promotionem ad minores ordines in nullam cenſuram nec irregularitatem incidiſſe ipſo iure,

Digitized by Google

re, sed grauiter peccasse, ipsumque suspendi & puniri posse in foro exteriori, iuxta cap. vel non est compos. de temp. ordin.

Secundo, quod etiam arbitramur eum non incurrisse ipso iure vllam censuram per secundam promotionem; quia per legitimas dimissorias videtur fuisse ordinatus quo ad forum conscientiæ.

2 Tertio, quod sine dispensatione quo ad forum interius per easdem dimissorias potest iuste promoueri ad alios sacros, si ad eos capiendos extenduntur; & etiam quo ad forum exterius, si bono modo celari possit prior error sine mendacio & periurio. An autem id sic celari possit, nec ne, quæstionis facti est, super quam non consulitur iurisconsultus.

Quarto credimus, eisdē rationibus, quibus supradicta fundari possunt, prædictum dominum consulentem non indigere dispensatione primi, nec secundi Episcopi, sed solo secreto primi erroris, ne ob eum puniatur in foro exteriori; & ideo per canonicatus adeptionem, & nouam mutationem domicilij, faciliorem viam illi parari ad celandum primum
3 errorem, qui iam (vt opinor) celatus est quo ad Deum & forum conscientiæ per contritionem, confessionem, & absolutionem sacramentalem.

SVMMARIVM.

1 *Dimissorias falsas is, cui ignoranti veræ iam conceßæ erant, præsentans, dicitur quidem per falsas dimissorias, & cum peccato, sed non sine dimissorijs, maioribus ordinibus initiatus. Vnde licet peccauerit, non tamen incidit in excommunicationem, nec suspensionem latam per extrauagantem Pij Secundi. nu. 3. quæ nec in suscipiente sine illis minores habet locum. num. 2.*

CONSILIVM XXXIII.

P. RESIDENS Romæ, petijt per epistolas ab Episcopo suo in Hispania moranti literas dimissorias, quæ fuerunt datæ mense Augusto; & P. ignorans eas fuisse datas, antequam ad se peruenirent, fabricauit alias falsas, & virtute illarum ordinatus fuit ad quatuor minores mense Septembri. Quæritur, an sit male ordinatus.

1 Respondetur primo, dominum cōsulentem peccasse mortaliter, primum in fabricando literas dimissorias falsas, animo vtendi eis ad deciendum Episcopum, qui eum erat ordinibus insigniturus; deinde præsentando eas Episcopo, & accipiendo eos ab eo.

2 Secundo respondetur, quod prælatus consulens non incurrit ipso iure excommunicationem, neque suspensionem, attento solo iure communi. Tum quia extrauag. Pij Secundi, qua suspenduntur ipso iure qui absque literis dimissorijs ordinantur ab alienis Episcopis, solum loquitur de ordinibus sacris, vt nos tradimus in Manu. confess. cap. 25. num. 70. & cap. 27. num. 155. & 241. quamuis etiam iure communi mereatur suspendi à iudice, per cap. vel non est compos. de temp. ord. sed donec suspendatur per iudicem, non est suspensus.

Tertio,

Digitized by Google

Tertio, quod etiam poteſt defendi quod non eſſet ſuſpenſus, etiamſi extrauag. haberet locum in minoribus ordinibus: quia præfatus conſulés non eſt abſque literis dimiſſorijs veris ordinatus, quamuis non ſit ordinatus virtute verarum dimiſſoriarum: quia aliud eſt ordinari quem virtute dimiſſoriarum, & aliud abſque dimiſſorijs; & lex pœnalis loquens de altero eorum non debet ad alterum extendi. Tum quia à diuerſis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. Tum quia lex pœnalis non habet locum extra ſuum caſum, cap. pœnæ. de pœnit. diſt. 1. vbi late tradidimus procedere id, etiamſi eadem ratio idem in altero ſuaderet.

SVMMARIVM.

1 *Reuocaſſe dimiſſorias conceſſas non cenſetur Epiſcopus ex eo quod poſtea dixerit ordinando ne ab alio ordinaretur, quia ipſe volebat ordines tenere, & eum ordinare. & num. 3.*

2 *Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatur, licet debeat eſſe in immobilibus, & non in mobilibus, non tamen ob id incurritur pœna. & num. 3.*

CONSILIVM XXXIV.

EXCELLENTISSIME Domine, obtinuit præſens orator à ſuo ordinario dimiſſorias, vt à quocumque Epiſcopo communionem Sedis Apoſtolicæ habente ad ſubdiaconatus ordinem ſe promoueri facere poſſet; verum, quoniam in dictis dimiſſorijs nulla fiebat mentio tituli ad
1 quem eſſet ordinandus, ob id pro ſuppleméto eumdem ordinarium adijt, qui oratori iuſsit reſponderi ne ordines ab alio Epiſcopo acciperet, quia ipſe in ſecundis proximis ordinationum temporibus eas volebat tenere, & ſic ipſemet oratorem ordinaſſet. Orator autem impatiens dilationis, quamprimum cũ dictis dimiſsorijs adijt quemdam ordinarium, qui edoctus extraiudicialiter ſicuti orator erat filius perſonę diuitis, & qui habe-
2 bat patrimonium, prout vere habebat, à patre in mobilibus, vtpote qui nulla immobilia poſsideret, conſtitutum, ſucceſsiue, aliàs tamen rite, oratori ſubdiaconatus ordinem ſimpliciter cõtulit. Demũ orator, tamquam ſubdiaconus, à prędicto ſuo ordinario obtinuit alias dimiſſorias, vt à quocumque Antiſtite communionem Sedis Apoſtolicæ habente ad reliquos alios ſacros ordines poſſet ſe facere promoueri; neſcit autem, an quando
1 ordinarius conceſsit ſecundo dictas dimiſſorias, meminerit per ipſum, vt præmittitur, reſponſionis antea datæ, & credit quod non: & ſucceſsiue in vim ſecundarum dimiſſoriarum alios omnes ſacros ordines accepit, & miniſtrauit. Et quia ab aliquibus oratori iniectus fuit ſcrupulus quod inciderit in pœnas extrauag. Pij I I. quia ſine legitima licentia ſui ordinarij videtur ordinatus; quia licentia ipſa, vt præmittitur, fuit reuocata, ex doctrina D.V. in ſuo Man. cap. 27. num. 158. & ex textu in cap. ad aures. de temp. ord. item quia per ſubreptionem videtur ordinatus, gloſſ. fin. gloſſ. cap. ex tuæ. verbo ſecreto. de ſimon. item quia ordinatus contra formam in cap. 2. ſeſſ. 21. Concil. Trid. quo ſtatuitur patrimonium debere conſtitui in rebus non alienabilibus, qualia non erant prædicta, ad quorum titulum

fuit

Digitized by Google

fuit promotus; ſupplicat igitur, vt excellentia veſtra vnico verbo dignetur reſpondere, an orator egeat aliqua diſpenſatione.

3 Reſpondeo, nobis videri prædictum D. conſulentem non egere aliqua diſpenſatione; curare autem debet, vt quamprimum dictus titulus bonorum mobilium conuertatur in bona immobilia ad mentem Concil. Trid.

SVMMARIVM.

1 *Obſeſſus à dæmone, poſt liberationem accipere poteſt minores, maiores vero non, at antea acceptis poteſt vti. num. 3.*

1 *Regularis contradicente prælato non promouendus.*

CONSILIVM XXXV.

QVIDAM Monachus de licentia iuſta minoribus initiatus, & à Capitulo nominatus fuerat cum alijs, vt poſſet ad ſacros ordines aſcendere: ſuperior dictam nominationem caſſauit, deinde ſubreptitie de licentia prælati ad ſubdiaconatum fuit promotus, poſtmodum à dæmone fuit obſeſſus: ſed ſunt iam tres anni elapſi, quod eſt liberatus. Quæritur an valeat ad maiores aſcendere, & in ſuſceptis de licētia ſuperioris miniſtrare.

1 Reſpondeo primo, præfatum conſulentem bene fuiſſe promotum ad quatuor minores, per gloſſ. cap. clerici. 33. diſtinct. Secundo, quod videtur male fuiſſe promotus ad ſubdiaconatum. Tum per illud cap. clerici. & cap. maritum. ead. diſtinct. Tum per Concil. Triden. cap. 1. de reform. ſeſſ. 14. quatenus habet, religioſum non debere promoueri contradicente prælato: & prædictus conſulens videtur fuiſſe promotus contra voluntatem ſui prælati, qui primo caſſauit denominationem eius, & poſtea inad-
2 uertenter & ſubreptitie admiſit. Tum per cap. communiter. d. 33. diſtin. cuius gloſſ. per illum text. & alios concludit inter omnes doctores conuenire, quod arreptus vel obſeſſus à dæmone antequam ordinetur ad ſacros ordines, non debet promoueri ad illos, etiam ſi conualeſceret: licet ſuper
3 obſeſſo poſt ordinationem ſint varij, & opinio mitior teneat poſſe vti poſt conualeſcentiam ordine ante illam arreptionem ſuſcepto: & ita videtur præfatus conſulens poſſe vti præfatis ordinibus minoribus, & etiam ſubdiaconatu, habita ſaltem abſolutione à ſuſpenſione; ſed ad ordines ſuperiores non poteſt aſcendere ſine diſpenſatione Papæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius religioſorum eſt prælatus, ſeu ſuperior eorum, & ad ordines ſuſcipiendos dimiſſorias dat.*

2 *Prælatus exemptus iuriſdictionem habet quaſi epiſcopalem.*

CONSILIVM XXXVI.

QVIS ſit ordinarius religioſorum ad dandas dimiſſorias literas ad ordines, de quo loquitur cap. 8. de reform. ſeſſ. 23. Concil. Tridentini?

1 Reſpondetur, quod prælatus ſuperior huiuſmodi regularis eſt quo ad hoc eius ordinarius. Tum quia vere eſt ſuperior eius ordinarius, habens in

eum

Digitized by Google

cum iurisdictionem ordinariam, cap. cum ab ecclesiarum prælatis. de offic. ord. l. fin. C. de iurisdict. omn. ind. Tum quia cum sit exemptus à iurisdictione episcopali, dicitur habere iurisdictionem quasi episcopalem, iuxta gloss. solemn. & receptam clem. 1. verbo proprij. de reb. eccles. non alienand. Tum denique quod cap. 10. de reformatione præfatæ sess. 23, probat à contrario sensu, quod Abbates exempti possunt dare literas dimissoriales ad ordines suscipiendos regularibus suis.

Hoc tamen est intelligendum, si prædicti religiosi habeant ad hoc priuilegium; aliàs enim ad Episcopum pertinet.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius etsi non sit presbyter, non tamen ob id prohibetur dare dimissorias.*
2 *Abbas dans dimissorias sæculari etiam suo subdito est suspensus per annum ab officio, & beneficio.*
3 *Suspensus ab officio ministrans sit irregularis.*
4 *Suspensus à beneficio non facit fructus suos; perceptosque, qui suam excedunt sustentationem, ecclesiæ restituat.*

CONSILIVM XXXVII.

AN ABBAS, qui cum non esset presbyter, dedit literas dimissorias famulo suo sæculari ad assumendum ab alieno Episcopo ordines sacros, teneatur restituere fructus perceptos illo anno, etiam si famulus erat subditus iurisdictioni eius temporali, & ecclesiasticæ, non tamen erat religiosus subditus eius.

1 Respondetur, quod ipse incidit in pœnam suspensionis ab officio vnius anni positam sess. 7. de reform. cap. 10. & à beneficio, sess. 23 cap. 10. Cõcil. Trid. non quia non erat presbyter; sed quia, etiam si presbyter fuisset, non poterat dare literas dimissorias ad maiores ordines, vt definit d. cap. 10. de reform. sess. 23. eiusdem Concil. quia is, cui dedit dimissorias, non erat regularis, sed sæcularis; licet esset sibi subiectus quo ad iurisdictionem etiam ecclesiasticam, vt in casu proponitur.

2 Et quia nunc quæritur an teneatur restituere fructus, & cui; respondeo, quod dominus consulens maiorem curam debuisset habere de alia quæstione, an scilicet incurrerit irregularitatem. Et respondeo ad has tres quæstiones. Primo ad hanc superadditam, quod ipse fuit factus irregularis, si durante illo anno suspensionis non abstinuit à diuinis; quia erat suspensus ab officio: & suspensus ab officio immiscens se diuinis fit regularis, cap. 1. de re iudic. lib. 6. & cap. 1. de sent. excommun.

AD SECVNDAM respõdeo, quod tenetur restituere fructus prædicti anni, saltem illos, qui non fuerunt sibi necessarij ad vitam sustentandam, per ea quæ gloss. Panorm. & communis asserunt in cap. pastoralis. §. verum. de appell.

AD TERTIAM, quod restitutio illa fieri debuit ecclesiæ, vt ibidem Panormit. & Dec. determinant. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Episcopus absoluere potest ab omni suspensione à iure lata, & Papæ non reseruata.*

2 *Episcopus approbando suum subditum ab alio ordinatum, non ratificat quod nomine suo non est actum, sed approbat quod in suam est factum iniuriam.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN EPISCOPVS possit habere ratum, quod aliquis suorum clericorum citra illius licentiam, hoc est sine literis dimissorijs, fuerit ordinatus?

Respondeo, quòd licet Petrus Rebuffus in praxi benef.tit. de formula literarum dimissorialium, nu.9.tenuerit partem negantem; nobis tamen magis arridet contraria. Tum quia est conformis communi resolutioni
1 Innoc.& aliorum in cap.si quorumdam. de solutio.quæ habet, Episcopum posse absoluere ab omni suspensione à iure lata, & Papæ non reseruata, qualis est illa, de qua loquimur. Tum quia proprius Episcopus non ratificat ordinem male assumptum ab alieno, illa ratificatione, qua quis potest habere ratum nomine suo gestum, & non gestum nomine alieno, iuxta regulam ratum.de reg.iuris lib.6. vt parum caute putauit Rebuff. sed de approbatione, qua quis potest approbare factũ ab alio in iniuriam suam, & qua auctoritate iuris potest absoluere ab aliqua censura, vel pœna, quam alius incurrit: de quali approbatione loquuntur cap.Lugdunensis. 9.q.2.& Concil.Triden.cap.8.de refor.sess.23.& alia iura, quæ suspendũt aliquos male ordinatos, vsque ad arbitrium proprij Episcopi, vel vsque ad voluntatem eius, de qua etiam loquimur in casu proposito.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus laicum alienum ordinare non potest.*

2 *Ordinis collatio ab alieno facta tenet, nec est repetenda.*

3 *Character Episcopo, vel psalmistæ non imprimitur secundum Theologos, licet secus secundum Canonistas tenentes hos etiam esse ordines.*

3 *Ordinatus prima tonsura ab alieno non incidit in censuram suspensionis, licet sit suspensus quo ad effectum ne licite possit eo vti.*

3 *Ordinatus ab alieno ad sacros, vel ante ætatem, hodie suspensus.*

CONSILIVM XXXIX.

AN EPISCOPVS possit iuste ordinare laicum alterius diœcesis? Secundo, an esto quod non possit iuste id facere; si fecerit, ordinatus sit suspensus?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo quod non, per cap.1.& 2.de temporibus ordin.lib.6. nam quicquid dicat Guidus Papæ in decis. 449.Delphinat.prædicta duo cap.probant, quòd Episcopus non debet ordinare aliquẽ, qui sibi non subest ratione ordinis, beneficij, vel domicilij. cuius decisionis ratio est illa, quod Episcopus non habet iurisdictionem spiritualem, nisi in illis: quod etiam aliter confirmat Franc.Marc. in de-
2 cis.107. Et resoluendo illa, quæ ipsi inuoluunt, addo primo, quod collatio ordinis

Digitized by Google

ordinis,etiam ab alieno Episcopo facta,tenet: ita quod non debet repeti: quia tenendo cum Canonistis,quod sunt nouem ordines,per illam imprimitur character:& tenendo cum Theologis, quod non sunt nisi septem;& quod in prima tonsura,& episcopatu nō imprimitur character; sit tamen saltem benedictio, & deputatio consecratiua, quæ non debet repeti, nec potest tolli,nisi modis à iure expressis,iuxta ea,quæ de benedictione constitutiua rei sacræ diximus in cap. non liceat Papæ.12.q.2.§.18.nu.9.

3 AD SECVNDAM respondeo, quòd est suspensus ad effectum, quod non licet ei vti eo ordine,donec Papa, vel Episcopus suus ratificet: sed nō est suspensus ad hoc, quod si vtatur eo,incurrat irregularitatem, vt Ioan. And.cum glo. & communi videtur resoluere in d.c.2.quia quo ad hoc non est suspensus ipso iure,sed suspendendus,cap.quod translationē.de temp. ord.sicut ordinatus ante ætatem, cap.vel non est.eod.tit. quod est verum iure antiquo, etiam quo ad ordines sacros: nouo tamen prodito per extrauag.cum ex sacrorum. Pij II. sic ordinatus ad sacros est suspensus ipso iure;ita vt celebrans ante absolutionem fiat irregularis. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probabilis excusat à suspensione Episcopum ordinantem alienum subditum.*

CONSILIVM XXXX.

AN EPISCOPVS ignoranter ordinans alienum parochianum sine licentia sui ordinarij sit suspensus?

1 Respondeo, quod nō est suspensus, si probabiliter id ignorabat.tum per §.notandū.1.q.4.& alia citata per eius glo.tum quia cap.eos.de temp.ordin. lib.6. quod imponit pœnam suspensionis ordinanti alienum parochianum sine licentia superioris, requirit vt id faciat scienter, vel affectata ignorantia.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem suam nemo extra territorium suum exercere potest, nisi sit voluntaria, vel de ordinarij & partium consensu.nu.2. & 3.*

1 *Ordinare non potest Episcopus sibi non subditos sine licentia Episcopi ordinandorum, & loci in quo ordinantur.nu.3.*

2 *Intellectus cap.5.sess.6. Concilij Trid. & nu.4.*

CONSILIVM XXXXI.

AN EPISCOPVS iuste possit in diœcesi alterius de licentia diœcesani ordinare alios clericos, quam ei subditos, habentes literas dimissorias suorum Episcoporum.

1 Pro parte negante facit primo, quod nemo potest extra suum territorium iurisdictionem suam exercere,l.fin.de iurisd.omn. iud.cap.2. de cōstit.lib.6. Secundo facit,quod Episcopus non valet ordinare sibi non subditos,cap.eos.de temp.ordin.lib.6. Tertio,quod Concil.Trid.sess.6.cap.5. de reform.videtur hāc partem probare. Primo quidem,quatenus statuit, quod

Digitized by Google

quod nullus Episcopus possit in aliena diœcesi ordinare aliquem, nisi de licentia Episcopi proprij. Secundo, quatenus habet, quod neque de licentia sua alios, quam ei subditos.

Pro parte tamen affirmante, quæ tenenda est, facit primo, q. potest quis iurisdictionem suam extra suũ territorium exercere, vt beneficiũ conferre, iuxta glo. in cap. nouit. de off. leg. & audire confessiones pœnitentium, & eos absoluere, Hostien. in tit. de pœnit. §. cui confitendum. Secundo, quod Episcopus rogatus ab alio Episcopo, vel à Cap. sede vacante, potest ordinare in diœcesi rogantis, & inuitantis, cap. pontifices. 7. q. 1. quod & præ-
2 fatum Concil. exprimit. Tertio, quod omnis iurisdictio etiam contentiosa potest exerceri in alieno territorio de consensu iudicis illius, & partiũ quas tangit, vt tenẽt Alex. Iason, & melius Dec. nu. 9. in d. l. fin. ff. de iurisd. omnium iudic. & in quæstione proposita præsupponitur, quod Episcopus diœcesis, & clerici ordinandi, dando literas dimissorias, cõsenserunt. ergo licet. Quarto, quod præfatus canon Concil. Trid. non loquitur de Episcopis ordinantibus in aliena diœcesi de licentia diœcesani, sed solum de ordinare volentibus ratione priuilegiorum, quæ habent à sede Apostolica ordinandi extra suas diœceses: quales erant ante Concil. Trident. multi Episcopi titulares, & ordinabant vbicumque volebãt, sine Episcopi illius loci consensu: & ita non debet extendi ad eum, qui ordinat de consensu Episcopi diœcesis, & ordinandi. Tum quia exorbitat à iure communi. Tum quia non est eadem ratio, sed longe diuersa: cum in altero casu nulli fiat præiudicium, in altero vero sic, & non solum Episcopo loci ordinationis, sed Reipub. per ordinationes indiscrete factas. Quarto, quod hoc iure communi obseruabatur ante Concil. Trid. & videmus idem obseruari post illud: nam in omnibus ecclesijs cathedralibus Hispaniæ vacantibus, post anni lapsum Cap. inuitat aliquem Episcopum titularem, vel vicinum, vt celebret ordines generales in sua ecclesia vacante; & ille ordinat omnes quos posset ordinare Episcopus proprius, id est subditos eius, & alios qui afferunt literas dimissorias suorum Episcoporum. idem etiam seruatur, quando Episcopus proprius ob ægritudinem, absentiam, vel aliam causam non celebrat per se ordines generales, sed rogat alium Episcopum vicinum, vel titularem, vt eos pro eo celebret: ipse autem substitutus ordinat omnes, quos substituens poterat ordinare, nempe suos subditos, & alios iustis literis dimissorijs munitos.

3 Non obstãt opposita. Ad primum enim respondetur per primũ & secũdum fundamenta pro hac nostra parte facta, scilicet concedendo quod regulariter nemo potest exercere iurisdictionem suam extra territorium; sed quod fallit in iurisdictione voluntaria, & etiam in contentiosa, quando tam iudex territorij, quam partes quas tangit consentiunt, vt dictum est in tertio fundamento. Ad secundum, concedendo, quod nemo debet regulariter ordinare alium, saltem non sibi subditum, in aliena diœcesi; sed quod fallit, quãdo Episcopus proprius loci, & clericus ordinandus, & eius Episcopus consentiunt, vt in casu proposito. Ad tertium respondetur
4 primo, quo ad primam inductionem, quod canon Concilij non loquitur de or-

de ordinante de consensu Episcopi territorij, in quo ordinat, sed de alio, vt in 4. fundamento dictum est. Secundo, quo ad secundam inductionem, respondetur quod non vetat ordinari alios, qui non subsunt Episcopo loci concedenti licentiam, si etiam adsit licentia Episcopi illius, qui vult ordinari. Tertio respondetur, quod loquitur de volente ordinare ratione priuilegij, & non de volente ordinare de consensu ordinariorum, vt prædictum est. Quarto, quod mens & sensus eius est dicere, quod non sufficiat licentia Episcopi loci: quod & nos fatemur: palam enim est, quod non potest ipse dare licentiam ordinandi subditos aliorum Episcoporum in sua diœcesi sine illorum consensu & licentia; non tamen negat, quod substitutus ab eo non possit ordinare alios venientes cum licentia suorum superiorum; sicut & ipsemet posset ordinare: & ita si concedit licentiam ordinandi generaliter in suo territorio, poterit etiam ordinare alios rite dimissos à suis Episcopis: & si dederit licentiam particulariter ordinandi hunc vel illum, hos vel illos habẽtes litteras dimissorias, poterit ordinare illos: quia nulli fit præiudiciũ, vt dicitur in quarto fundamento. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 1. sess. 14. de reformatione Concil. Trid.*

2 *Occultum ob crimen clericus sæcularis non potest ab Episcopo impediri ab ordinum susceptione, secus in clerico regulari.*

3 *Occultum ob crimen etiam enorme non incurritur irregularitas, nisi ob homicidium, & alia in iure expressa crimina.*

CONSILIVM XLII.

AN CAP. 1. sess. 14. de refor. Conc. comprehendat clericum sæcularem?

1 Nos semper credimus præfatum cap. 1. Concil. Trid. sess. 14. de refor. intelligendum esse de religiosis, de quibus speciatim loquitur, & non generaliter de omnibus clericis etiam sæcularibus. Tum per ea quæ supra diligenter scribuntur. Tum quod nullatenus videtur dicẽdum prædictum cap. ex tenore. corrigi per cap. ad aures. sed potius declarari per cap. vlt. de temporibus ordin. per quod & alia dicimus in Manu. confess. cap. 27. nu. 249. per nullam enormitatem criminis occulti irregularitatẽ contrahi, nisi homicidij, vel aliorum, de quibus exprimitur in iure; neque posse impediri ab ordinum susceptione per Episcopum, si est clericus sæcularis, per d. c. vlt. & per cap. si tantum. 6. q. 2. vbi est casus optimus. Salua emunctissima D. M. iubentis respondere censura mihi valde suspicienda.

2 *Forte tamen sacra Congreg. censuit contrarium.*

SVMMARIVM.

1 *Notorius talis in vno loco, puta excommunicatus, concubinarius, est vbique talis, & sine peccato potest ut talis alijs ignorãtibus reuelari: nec Episcopus, etiã vbi hæc ignorãtur, potest cum tali vti facultate cap. 6. sess. 24. sacri Conc. nu. 4.*

2 *Infamis est in foro exteriori, qui iniuste tamquam fur fuit per sententiam iudicis fustigatus, seu ictibus fustium cæsus; at in foro conscientiæ secus, si sententia,*

tia,& per conſequens etiam ſuſtigatio fuit iniuſta: vnde vbi prædicta omnino ignorantur,poteſt ordines poſtea ſuſceptos exercere. num.5. licet in foro exteriori poſſet puniri. num. 3.

CONSILIVM XLIII.

QVAERITVR primo,an quod eſt notorium in aliquo loco,ſit cenſendum notorium vbique.

Secundo,an Ioannes,qui fuit cæſus virgis per ſententiam iudicis,ſit infamis,cum tamen ſententia fuerit iniuſta.

Tertio,an prædictus Ioannes,ſuſcipiendo ordines, incurrerit aliquam cenſuram, aut irregularitatem.

Quarto,an ordinarius poſsit cum illo diſpenſare virtute cap.6.Concil. Trid. ſeſſ.14. vbi conceditur facultas Epiſcopis diſpenſandi cum ſuis ſubditis in omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepta ea quæ prouenit ex homicidio voluntario.

Quinto,an cum prędictus Ioannes ſit modo in loco diſtantiſsimo à ſua patria,vbi nullus ſcit ipſum fuiſſe ictum fuſtibus, poſsit ipſe tacere & miniſtrare in ſuis ordinibus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo,id quod eſt notorium alicubi,cenſendum eſſe notorium vbilibet; adeo quod de illo qui notorie eſt excommunicatus,concubinarius,vel condemnatus alicubi, poteſt dici ſine peccato alibi etiam longiſsime ab eo loco, quod eſt excommunicatus, concubinarius,vel condemnatus.

2 AD SECVNDAM, quod difficile poteſt negari præfatũ D. Ioannẽ non eſſe infamem quo ad forũ exterius:quia paſſus fuit ictus fuſtiũ per ſententiã iudicis latã in cauſa criminali mota ſuper furto,cuius tenorem voluiſſem vidiſſe, antequã reſpondiſſem. Quãuis videatur poſſe defendi nõ eſſe infamem quo ad forũ conſcientiæ:quia crimen impoſitum ei nõ fuit probatum, & crimen confeſſum erat aliud à crimine, cuius accuſabatur; & quod metu tormentorum fuit falſe confeſſus illud: & conſequenter ſententia erat coram Deo iniuſta,& etiam fuſtigatio.

3 Ad TERTIAM reſpondeo, quod per præfatam ordinationem nullam cenſuram nec irregularitatem cõtraxit; licet cenſendus ſit deliquiſſe male ordinem ſuſcipiendo quo ad forum in quo cenſetur infamiam incurriſſe facientem eum indignum ad ordines, quos ſuſcepit; & poſſet ob hoc caſtigari,& deponi,vel ſuſpendi ab omnibus ſuſceptis.

4 AD QVARTAM, quod ordinarius non poteſt virtute præfati cap. quicquam ſuper hoc facere: quia nec infamia nec cauſa eius ſunt occulta quo ad forum exterius.

5 AD QVINTAM reſpõdeo,quod ſi patria prædicti D.Ioannis eſt, vt ipſe ait, diſtãtiſsima à loco in quo ei hoc infortuniũ cõtigit, & probabiliter creditur quod nemo ſcit, nec ſciet illud ibi, niſi ipſemet reuelet illud, qđ ego credo;optimũ remediũ fuerit ei tacere hoc perpetuo,&inſeruire Deo ibidem; attento quod non videtur incurriſſe prædictam infamiam quo ad forum conſcientiæ,& quod in foro exteriori non incuſabitur ibi.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Capitulum ſede vacante ſuccedit in omnem iuriſdictionem epiſcopalem per ſe, vel per alium ad id idoneum exercendam, & ſucceſsiue inuitandi Epiſcopum alienum vt celebret ordinationes in ſua eccleſia, & dandi licentiam ſuis clericis, vt ordinentur ab eo. num. 2. & 3.

3 Ad legem ſeu poteſtatem iuriſdictionis ſpectat cõcedere alicui Epiſcopo, vt in concedentis diæceſi poſſit ordinationes tenere, & alia pontificalia exercere, ac licentiantis ſubditos ordinare.

4 Capitulum intra annum à die vacationis ſedis epiſcopalis non poteſt dare literas dimiſſorias, ſeu reuerendas, ſed bene poſt illum.

5 Intellectus cap. 5. ſeſſ. 6. Concil. Trid.

5 Epiſcopus ex priuilegio non poteſt ordinare in aliena diæceſi ſine licentia ordinarij, & niſi clericos illi ordinario ſubiectos.

5 Epiſcopus vicinus, vel alius cõmunionem Sedis Apoſt. habens inuitatus ab ordinario poteſt ſupplere vices ſuas, & celebrare ordinationes generales. 6.

5 Canon exorbitans à iure communi non eſt extendendus ad ea, quæ non comprehenduntur ſub eius verbis.

CONSILIVM XXXXIV.

EPISCOPVS Vſſellen. ſede vacãte eccleſiæ Turritan. rogatus à Capitulo poſt lapſum anni, vt celebraret ordines in ea, ordinauit clericos eiuſdem approbatos per Capitulum, & clericos ſuæ diœceſis approbatos per ſemetipſum, & alios aliarum diœceſum cum literis dimiſſorijs. Conſecrauit item aliqua de licentia eiuſdem Capituli, & exercuit pontificalia. Quæritur an hæc iuſte facere potuerit?

1 Reſpondeo affirmatiue, potuiſſe illa iuſte & ſancte facere. Primo quidẽ, quia cum agitur de poteſtate Capituli ſede vacante, faciẽda eſt regula affirmatiua, videlicet quod Capitulum ſuccedit in omnem iuriſdictionem epiſcopalem per ſe, vel per alium ad id idoneum exercẽdam, cap. his quæ. & cap. cum olim. de maior. & obed. cap. ſi Epiſcopus. de ſuppl. negl. prælat. lib. 6. vbi bona glo. verbo ſpiritualium. & etiam in d. cap. his quæ. verb. pacis. & per aliquot alia, quæ Franc. Pauin. ad hoc adducit in tract. de poteſt. capit. ſede vac. 1. par. q. 1. à n. 3. At præfatus Epiſcopus Vſſellen. potuiſſet rogatus ab Archiepiſcopo Turritano viuente præfata omnia facere, ergo etiam potuit de licentia Capituli ſede vacante.

2 Secundo, quod etiam alia regula ſpecialior habet, quod Capitulum ſuccedit ſede vacante in facultate rogandi & inuitandi Epiſcopum alienum ad celebrandum ordines in ſua eccleſia vacante, & dandi licentiã clericis ſuæ diœceſis, vt ordinentur ab eo, per cap. pontifices. 7. q. 1. & d. cap. ſi Epiſcopus. & gloſſ. in d. cap. & per cap. cum nullus. de temp. ord. lib. 6. & alia, quæ adducit idem Pauinus in prima parte præfati tractatus. q. 3. quamuis quibuſdam parum neceſſarijs ſe idem occupet.

3 Tertio, q̃ hęc omnia, quæ fecit prętatus Epiſcopus, ptinẽt ad legẽ iuriſdictionis, vt glo. recep. docet in cap. dilectus. de off. ord. & vt prędictũ eſt, Capitulũ ſede vac. ſuccedit regulariter in omnẽ iuriſdictionẽ epiſcopalem.

4 Quar-

4 Quarto,quod non obſtat cap.10.ſeſſ.7.Conc.Trid.quatenus admittit Capitulo facultatem dandi literas dimiſſorias, ſiue reuerendas intra annum à die vacationis, nõ autem de ijs quæ poteſt facere poſt annum à die dictæ vacationis;vt ſunt quæ proponuntur,quæ poſt illum contigerunt.

5 Quinto,quod nõ obſtat etiã cap.vlt.de refor.ſeſſ.6.eiuſdẽ Cõcil. quatenus habet,quod Epiſcopus reſpectu priuilegij dati ſibi ad cõferendũ ordines in aliena diœceſi,nõ debet ordinare ſine licẽtia ordinarij,nec cũ ea,niſi clericos illi ordinario ſubiectos:quia ille canon loqnitur de Epiſcopo ordinãte ratione priuilegij ſibi ad id cõceſsi;in caſu autem propoſito agitur de Epiſcopo rogato, & inuitato, vt ordines generales celebraret ratione iuris cõmunis, quod habet, vt vicinus Epiſcopus, vel alius cõmunionem ſedis Apoſt. habẽs rogatus & inuitatus ab ordinario poſsit in ſua diœceſi vices ſuas ſupplere, & celebrare ordines,iuxt.cap.pontifices.7.q.1. & alia ſupra citata.Quẽ canonẽ fic eſſe intelligendũ,probatur primo,quia exorbitat à iure cõmuni:& ideo nõ eſt extẽdẽdus ad ea, quæ nõ cõprehenduntur ſub eius verbis.cap.quę à iure.de regul.lib.6.& cõſtat eũ,qui huiuſmodi rogatu, ſine vllo alio priuilegio prætẽſo ordinet, nõ ordinare prætextu priuilegij.Secundo,quod ratio, quæ mouit Cõcilium ad id ſtatuendũ,fuit, vt arceret abuſus,quos multi Epiſcopi titulares ratione priuilegiorũ Apoſtolicorũ admittebant ordinãdo tũ tẽporibus à iure ſtatutis, tũ alijs:quod ceſſat in noſtro caſu;& ita ceſſare deberet canon,etiamſi verba illũ cõprehenderẽt,l.adigere.§.quãuis.ff.de iur.patron.quę tamen nullatenus eũ cõprehendũt.Tertio,quod ſequeretur præfatũ Vſſellen.Epiſcopũ nõ potuiſſe ordinare etiã clericos ſui epiſcopatus; qđ nemini videbitur veriſimile.

6 Sexto,quod nõ ſolũ cõſuetudo antiqua,ſed etiã recẽs, etiã poſt Cõciliũ ſeruata, etiã per ipſoſmet Epiſcopos, qui interfuerũt ei, habet, vt omnes Epiſcopi rogati ab eis ad ſupplendũ vices ſuas,& ad celebrandos ordines generales ſtatutis à iure temporibus, ordinent omnes illos, quos ipſimet ordinare poſſent,ſi per ſe ordines celebrarent.

7 Septimo, quod alioqui poſt præfatũ Conciliũ nullus potuiſſet, nec poſſet ordinari ab vllo Epiſcopo generales ordines pro alio celebrãte cũ clericis illius Epiſcopi, pro quo celebrat; qđ cõſequeretur plurimas presbyterorũ centurias male ordinatas,& quotidie male ordinari;quod videtur abſurdũ,& ideo nõ dicẽdũ.l.nã quod abſurdũ.ff. de bonis libert.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi commiſsionem habens cum aliquo ad omnes ordines, in dubio in primo actu cenſetur ad omnes diſpenſaſſe,& non ad primos ſolum.*

2 *Diſpenſatus ad ſacros ordines ſuſcipiendos creditur is pro quo ſuperior Papam ſupplicauit,& ad minores ordines ſuſcipiendum miſit.*

3 *Credenda ſunt quæ communiter accidunt, non autem inſolita, regulariter.*

CONSILIVM XXXXV.

QVIDAM prælatus regularis petijt à Papa verbo, vt poſſet habilitare N.ſuum religioſum ad omnes ordines:qui prelatus,ordinationis tem

Digitized by Google

pore aduenientẽte,dicto N.dedit reuerẽtiales ad quatuor minores,& ſubdiaconatum:quibus ſuſceptis prælatus mortuus eſt; & ipſe N. de licẽtia ſucceſſoris alios maiores ordines accepit.Dubitatur an ſit recte ordinatus.

1 Reſpõdi,mea ſentẽtia,credere poſſe prædictũ religioſum ſe eſſe rite ordinatum:quia probabiliter credere poteſt,quod prçlatus ſuus fecit eũ habilem ad omnes illos ſimul,ſi Papa ei cõmiſit poteſtatẽ id faciendi:quoniã nõ eſt veriſimile,quod prælatus particulatim eũ habilitabat nunc ad hũc ordinẽ,nunc ad aliũ : nõ enim erat boni & prudẽtis prælati id facere cum periculo,quod ipſo mortuo, oporteret iterũ refugere ad Papam; & communis ſtylus cõmiſſariorum ad habilitãdum quem ad omnes ordines eſt, vt vnico actu id faciãt:& nõ eſt preſumendum quid ſtultũ & malũ de bono
2 prælato,cap.1.de ſcrutinio ab ord.fac. & quæ cõmuniter accidũt,ſunt regulariter credenda,l.ſi poſsidetis. C. de probationibus.& glo.l.neque natales.eod.tit.& inſolita non ſunt credenda,cap.quia non eſt veriſimile. de præſumpt. Quãuis ad redũdãtẽ cautelã poſſet peti à sũmo Pœnitẽtiario, vt prædictã ordinationẽ haberet ratã,& diſpenſaret ſuper irregularitate, ſi & quatenus opus eſſet,quamuis mihi videatur non eſſe opus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ſacris ſine titulo olim erat ſuſpenſus.*
1 *Pœna ordinati ſine titulo in pœnam ordinantis mutata quando habeat locum. nu. 4.*
2 *Fraus & dolus nemini debent patrocinari.*
2 *Ordinatus cum titulo quæſito cum pacto reſtituendi,ſuſpenſus.*
3 *Ordinans alere non tenetur ordinatum,qui ſe patrimonium habere mentitus eſt.*
3 *Ordinatus ſine titulo quando poſt Concil.Trid. eſt ſuſpenſus,ſi decepit ordinatorem.*

CONSILIVM XXXXV.

AN PROMOTVS proprio motu Epiſcopi ſui ad titulum patrimonij, quod reuera habebat, ſed erat & eſt ſubiectum reſtitutioni dotis matris ſuæ,quæ iam erat monialis,& eſt nunc ſeptuagenaria; & ipſa bona 2
à promoto poſsidentur,& ita ratione illius ſunt immunia ab onere gabellarum : verum tamen eſt, quod ipſum patrimonium forſan non eſt ſufficiens ad iuſtam ipſius promoti ſuſtentationẽ : an ſic ordinatus poſt Concil.Trid.ſit ſuſpenſus;& cum celebrauerit,irregularis?

Reſpondeo,quod in hoc argumento duæ quæſtiones videntur proponi. Prima, an patrimonium illud dicatur ſufficiens, ita vt ordinatus excuſetur à peccato, & pœna peccati. Secunda, an præſuppoſito, quod non fuit 2
ſufficiens,incurrerit ſuſpenſionem aſſumendo ordines ad illud.

AD PRIMAM QVAESTIONEM non videtur poſſe reſponderi ſine ampliori informatione. 2

1 AD SECVNDAM reſpondeo,eam eſſe ſatis difficilis reſolutionis.Pro 2
qua facienda & fundanda, præſuppono, quod ordinatus ordine ſacro abſolute, id eſt ſine titulo patrimonij, vel beneficij, eſt ſuſpenſus ſecundum canones antiquos, cap. neminem. & cap.ſanctorum. 70. diſt. Secundo dico, quod illa pœna fuit commutata ab Innocentio III. cap. cum

ſecun-

d by Google

secundum.de prẹben.in pœnam ordinantis,qua cogitur alere ordinatum. Tertio dico, quod illa mutatio videtur restringenda ad ordinatum, qui bona fide ab Episcopo sciente,vel debente scire eum non habere quo aleretur,ordinatur; non autem videtur comprehendere illum, qui per men-
2 dacia & fraudem fingendo titulum decepit Episcopum. Tum quia dolus & fraus alicui non debet patrocinari,cap.sedes.de rescript.l.itaque fullo. ff.de furt.Tum quia alioquin ordinans sine culpa puniretur, contra cap.2. de constitu. & ordinatus cum culpa esset à pœna immunis, contra legem sancimus. C. de pœnis.¶Tum per cap.per tuas.il 3. de simon.quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quæsiti cum pacto de restituendo illud post ordinationem,esse suspensum,donec dispensetur cum
3 eo.Facit quod Decius cap.Episcopus.num.13.de præben. dicit ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum, qui se diuitem esse dixit. Quarto quod innouatio pœnarum contra absolute ordinatum, quam facit Concil.Trid. cap.2. sess.21.videtur intelligẽda de pœna præfatorum canonum neminem.& sanctorum.quę fuit sublata per d.cap.cum secundum.& consequenter tantum de pœna illorum, qui ordinantur decipientes ordinatores, affirmando se habere beneficium,vel patrimonium,& monstrando vel probando aliqua, per quæ ordinator probabiliter credit ordinato, vt in casu d. cap. per tuas. Tum quia non fuit, nec debuit esse intentio Concilij Tridentini, destruere præfatam decretalem, cum sit prouidentissime facta,argum. cap. ecclesia vestra. il 2. de elect. & l.si quando. C.de inofficio.testam.Tum quia innouatio præfata satis vtilis est, intellecta de pœnis quas merentur decipientes ordinatorem; & cum sit pœnalis, non est extendenda ad alium casum, cap. pœnæ. de pœnit.dist.1. præsertim in quo non est eadem ratio.

Ex his infertur resolutio casus nostri, nempe, quod si præfatus ordinatus decepit suum ordinatorem, dicendo quod habebat titulum patrimonialem sufficientem, ita quod probabiliter ordinator credidit, & debuit credere, incurrit suspensionem, & celebrando irregularitatem, & ordinator non tenetur eum alere: & contra si ordinatus non decepit ordinatorem, ipse est immunis à suspensione, ordinator autem est obligatus ad eum alendum per d.cap.cum secundum. Salua,&c.

DE AETATE, ET QVALITATE, ET ORDINE PRAEFICIENDORVM.

SVMMARIVM.

1 *Infantis ad beneficiũ præsentatio & institutio est inualida:& pueri ante quartumdecimum annum beneficij habentis administrationem de iure, & per Concilium Tridentinum etiam aliorum sunt incapaces.*

1 *Beneficium simplex per adeptionem curati non vacat.*

Digitized by Google

CONSILIVM I.

QVIDAM patroni præſentauerunt ad ſimplex beneficium N. adhuc minorem ſeptennio, qui ſtatim inſtitutus ad titulum illius fuit ad minores ordinatus, & factus legitimæ ætatis obtinuit parochialem. Quæritur, an præſentatio & inſtitutio prędictæ valuerint, & an per aſſecutionem parochialis vacauerit illud ſimplex beneficium.

1 In præſenti caſu non valuit pręſentatio, neque inſtitutio facta, non quidem ea ratione quod infans incurrat ſuſpenſionem per promotionem ad ordines minores ante ſeptimum annum completum, ſicut promoti ad maiores eam incurrunt, ſi ante legitimam ætatem promoueantur, per extrauag. *cum ex ſacrorum* Pij II. quia illa tantum diſponit de promoto ad ordines ſacros: ſed alia ratione irrefragabili eſt nulla, quia infans eſt incapax beneficij eccleſiaſtici, vt dicit Innoc. in cap. cum noſtris. de conceſſ. præben. ab omnibus receptus, vel ſaltem à nemine reiectus. pro quo facit cap. fin. de temp. ordin. lib. 6. quatenus habet infantem ordinari non debere, & gloſſ. recep. in cap. ſi eo tempore. de reſcript. eod. lib. quatenus in verb. ætatem. habet infantem indignum eſſe omni beneficio etiam ſimplici. Alia item ratione videtur idem concludi, videlicet quod pueri ante quatuordecim annos non ſunt idonei ad obtinendum beneficium etiam ſimplex per ſe ſtans, & requirens regimen, quale eſt hoc de quo agitur, vt Hoſtien. quem ſequitur prædicta gloſſ. & Panor. cum communi in cap. ſuper inordinata. de præben. affirmat, & Concil. Trid. cap. 6. de reform. ſeſſ. 2 24. ſtatuit. Cæterum prædictum beneficium ſimplex non vacaſſet per adeptionem curati ipſo iure, ſi collatio tenuiſſet, cap. præterea. de præben. & cap. de multa. per locum ab ſpeciali eod. tit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio ad beneficium curatum, & collatio facta minori 25. annorum eſt nulla, & debet à Papa cũ conſenſu patroni adhuc durantis peti noua prouiſio. & n. 3.*

1 *Intruſus cẽſendus minor 25. annis, qui præſentatus & inſtitutus ab ordinario, fructus de beneficio curato capit.*

2 *Intruſionis & fructuum perceptorum mentionem facere tenetur male prouiſus petens à Papa confirmationem.*

4 *Parochus null. ter inſtitutus debet abſtinere nedum à fructuum perceptione, ſed etiam ab omnibus, quæ ſpectant ad rectorem.*

CONSILIVM II.

PATRONVS laicus ad beneficium curatum tunc vacans clericum primæ tonſuræ, & ætatis ſuæ 23. annum agentem præſentauit, qui fuit ab ordinario de dicto beneficio curato inſtitutus; & per annum & vltra virtute præſentationis, & inſtitutionis per vicarium in dicto beneficio ſeruiuit, & fructus ex eo percepit: & modo cum in proximo menſe impleat 24. ætatis annum, & 25. incipiat; Quæritur vtrum perceptos fructus ſuos abſque diſpenſatione faciat, & an præſentatio & collatio prædicta ſit nulla,

Digitized by Google

nulla;& vtrum completa ætate,noua egeat prouisione : & casu quo egeat, petit remedium,vt licite valeat dictum beneficium retinere.

1 Pro resolutione omnium quæ supra quæruntur, dico primum,præsentationem præfatam fuisse inualidam,& ipso iure nullam,quippe quod fuit per eam præsentatus indignus ætate, quam beneficium curatum,ad quod fuit facta,requirit necessario. Illa enim requirit ætatem 25. annorum saltem cœptorum,cap.cum in cunctis.6.inferiora.de electione.

Dico secundum,quod institutio,qua ordinarius præfatum præsentatum instituit, est etiam ipso iure nulla per eumdem 6. & consequenter tam patronus præsentando, quam ordinarius instituendo,grauiter peccauerunt, arg.cap. graue. de præbend.

Tertium, quod prædictus præsentatus capiendo possessionem virtute præfatæ præsentationis, & institutionis,videtur vitiũ intrusionis contraxisse, iuxta ea quæ tradit Felin. in cap. in nostra. corollario 2. de re-
2 scriptis. Itaque collatio, & impetratio de illo facta non expresso vitio intrusionis esset nulla per opinionem magis receptam:et si quos fructus ceperit præfatus præsentatus & institutus,debet facere mentionem de illorum perceptione in impetratione,per ea quæ citat Felin. vbi supra.

3 Quartum remedium præfatorum optimum est,primum pœnitere multum præsentantem,præsentatum,& institutum sui peccati in dando & accipiendo titulum;& insuper præsentatum peccati,quod admisit accipiendo possessionem,ponendo vicarium, & agendo aliquos actus, quos licite nó poterat agere, nisi canonice institutus. Deinde supplicare Sanctissimo D.N. vt dignetur præfatam institutionem ab ordinario factam confirmare; &, si, & quatenus opus est, nouam collationem de consensu patroni, qui adhuc perdurat,facere cum dispensatione,vt prædictus cõsulens possit iuste accipere, & retinere ante 25. annum præfatum beneficium, narratis in petitione omnibus præfatis : esset que vtile, exprimere præsentationem pertinere ad personam illustrem, & petere, quod etiam dispensaret,vt intra annum à data literarum possit omnibus sacris etiam presbyteratus ordinari,attento quod beneficium est curatum.

4 Quintum, quod conuenit, vt scribatur præfato præsentato, ne vllos fructus capiat, antequam præfata impetratio obtineatur : immo quod abstineat ab omnibus, quæ ad iustum rectorem illius beneficij iure pertinent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prouisus de curato, sed nulliter ob defectum ætatis, ac non promotus, horas non recitans, plura committit peccata; primum admittendo collationem; secundum accipiendo possessionem; tertium & quartum propter erroneam conscientiam,dum falso putans se ad horas & ad promouendum teneri,id non præstitit.*

2 *Horas canonicas recitare non tenetur, qui possidet beneficium, de quo nulliter est prouisus.*

3 *Compositio pro fructibus male perceptis tunc liberat, si illi ad eos, cum quibus se composuit, vere pertinebant.*

Digitized by Google

CONSILIVM III.

E. AGENS ætatis ſuæ annum xvj. fuit de quodam archipresbyteratu in quadam cathedrali, auctoritate ordinaria, nulla ſuper defectu ætatis diſpenſatione obtẽta, prouiſus, & illum per annos xj. poſſedit, & in lite quæ per annos nouẽ durauit, ex capite quod aduerſario ius nõ cõpetebat, obtinuit: & quia Capitulum prætendebat fructus beneficiorum litigioſorum ad ipſum ſpectare, cum illo ſoluta quarta parte circiter ſe cõpoſuit, & multas præterea in lite expenſas fecit: verũ quoniam vltra præfata, nec habitũ geſtauit, nec horas recitauit; dubitat adhuc, an ad aliquam reſtitutionem teneatur, vel pro dictis fructibus ſe componere debeat.

1 Reſpondeo primo, præfatum E. debere multum pœnitere. Primo quidem, quod acceptauit collationem archipresbyteratus factam à Capitulo ſibi non habenti legitimam ætatem. Deinde, quod accepit poſſeſsionem cum titulo minime canonico. Tertio, quod non vixerit clericaliter, nec recitauerit horas canonicas, putans ſe teneri ad recitandas eas, & ita peccauit omittendo eas contra conſcientiam: quamuis vere non tenebatur ad dicendas eas, quia vere non habebat beneficium, cum præfatus archipresbyteratus non eſſet illius. Quinto, quod non fuit promotus ad preſbyterium, cum tamen crederet, vel credere deberet ſe teneri ad illud, quamuis vere non teneretur: quia, vt dixi, ille archipresbyteratus non erat ſuus.

2 Secundo reſpondeo, quod non tenetur ad reſtitutionem fructuum illorum annorum, pro quibus ſe compoſuit cum Capitulo; ſi verum eſt, vt narratur, quod fructus beneficiorũ, ſuper quibus litigatur, &c. pertineant ad Capitulum.

Tertio, quod conſulendum videtur ei, vt partim pro pœnitentia tot peccatorum, partim pro tranquillitate ſuæ conſcientiæ; partim quia non omnis ſententia, quæ tuetur in foro exteriori, tuetur & tranquillat in interiori; reſtitueret, aut certe componeret ſe ſuper fructibus perceptis à tempore, quo deſiuerunt illi pertinere ad Capitulum, per multa quæ non vacat ſcribere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium habens curam iuriſdictionalem ſpiritualem, dicitur curatum.*

2 *Dignitas iuriſdictionem ſpiritualem habens minori 25. an. non confertur; in quo & ad cauſandum vitium execrabilis, æquiparatur parochiali. num. 3.*

CONSILIVM IIII.

AN QVI eſt minor 25. annorum poſsit obtinere dignitatem curam iuriſdictionalem habentem, & an idem tempus requiratur ad huiuſmodi dignitatem, & ad habentem curam animarum?

1 Reſpondetur primo, quod propoſitio quæſtionis videtur ſecum pugnare, quatenus præſupponit eſſe aliquod beneficium non habens curam animarum, & habens curam iuriſdictionalem. quia omne beneficium habens

Digitized by Google

habens curam iurisdictionalem spiritualem visitandi, excommunicandi, interdicendi, & alia huiusmodi spiritualia faciendi, censetur habere curam animarum, iuxta text. in hoc celeberrimum in cap. dudum. il 2. vers. tandem. de electio. vbi hoc adnotauit Panor. num. 7. & 8. & in cap. de multa. nu. 24. de præben. Quoniam duplex est cura animarum. Altera fori conscientiæ, de qua in cap. omnis. de pœnit. & remiss. Altera fori contentiosi, de qua in dict. cap. & in extrauag. execrabilis. Ioannis xxij. §. fin. in quo tam Zenzelin. in glo. quam habet inter extrauag. Ioannis xxij. quam Guliel. in glo. quam habet inter communes id adnotauerunt ante Panor. licet ipse non alleget illas.

2 Secundo, quod dignitas habens iurisdictionem spiritualem prædictam fori contentiosi non potest conferri ei qui xxv. annum non attigerit, per cap. cũ in cunctis. §. inferiora. de electio. Nec obstat cap. 1. de ætate & qualitate. lib. 6. quod permittit Episcopis conferre dignitates non curatas habẽtibus 20. annos cõpletos: neque Concil. Trid. quod sess. 24. cap. 12. de refor. permittit easdẽ conferri non minoribus 22. annis: quia loquuntur de dignitatibus non habẽtibus curam animarum; quæstio autem proponitur de dignitate habente curam iurisdictionalem, & consequenter de habente curam animarum per supradicta.

3 Tertio, quod idem est dicendum de huiusmodi dignitate, quod de ecclesia parochiali, quo ad ætatem, immo etiam quo ad modificationem extrauag. execrabilis. Ioan. xxij. de præben. adiunctis glosis supradictis Zenzel. & Guliel. per §. fin. ipsius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælato collegiatæ nullo iure præscriptum est certum tempus, intra quod teneatur ordinari; at monitus ordinari tenetur proximis temporibus.*

2 *Prælatus collegiatæ suo inseruiendo Episcopo non excusatur à residentia, nisi magna vrgeat causa.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, quando teneatur promoueri prælatus alicuius ecclesiæ collegiatæ curatæ?

1 Respondetur, quod non est statutum iure communi, etiam Tridentino, intra quod tempus teneatur huiusmodi prælatus fieri presbyter, sub pœna priuationis ipso iure incurrenda: debet tamen promoueri proximis à iure statutis temporibus, si monitus à superiore fuerit, vt id faciat, cap. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & ibi Panor. Franc. in cap. statutum. de elect. lib. 6.

AN PRODERIT eidem absenti, quo ad forum conscientiæ, percipiendo fructus, quod inseruiat Episcopo suo iuxta cap. ad audientiam. de clericis non residen.?

2 Respondetur, quod non; nisi magna causa vrgeret Episcopum ad retinendum eum in suo seruitio: quæ est opinio Panor. in d. cap. ad audientiam. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Irregularis poſt aſſumptos ordines ſine ſui culpa,puta ex mutilatione,factus,omnia vt prius exercere poteſt, quibus dictus defectus non contrariatur:at qui ob defectum ætatis ex ſua culpa incidit in ſuſpenſionem, & ſucceſsiue miniſtrando in irregularitatem, nihil de omnibus, quæ ſunt ſpecialiter actui cuiuſuis ordinis deputata,nu.3.ita vt nec in officijs defunctorum poſsit dicere, Dominus vobiſcum, nec collectam quam ſoli presbyteri in illis ſolent dicere. nu. 4.celebrando tamen, nouam non incurrit irregularitatem.nu.2.*

CONSILIVM VI.

SACERDOS ante legitimam ætatem creatus, an licet non poſsit ſacrificare,alia tamen valeat exercere munera, quæ alius ſacerdos non irregularis poteſt?

1 Reſpondeo ſequentia. Primum,eum,qui factus eſt irregularis ſine culpa ſua, vt cui abſciſſum eſt aliquod membrum violenter ab alio ſine culpa ſua,poſſe gerere omnia munera, quorum exercitio non repugnat abſciſsio illa,per cap.2.de cleric.ægrot. vbi Panorm. communiter receptus
2 id adnotauit. Secundum, quod nullus irregularis, celebrando contra iura, incurrit nouam irregularitatem: quæ eſt doctrina Innoc.recep.in c.ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtr. quem poſt alios etiam nos
3 ſequimur in Manual. confeſſ.cap.27. num.194. Tertium, quod irregularis,de quo in caſu propoſito, ex culpa ſua eſt irregularis; & ideo non ſolum arcetur à miſſa facienda,ſed etiam ab omnibus illis actibus, qui ſunt ordinibus ſpecialiter deputati, à quibus etiam eſt alienus, ſicut interdi-
4 ctus, ſecundum theoricam Imol. in cap.fin. de exceſſ.prælat. Quartum, quod prædictus conſulens non poteſt abſque peccato dicere in officijs defunctorum illa verba,*Dominus vobiſcum*,neque dicere orationem, quam ſoli presbyteri in talibus officijs ſolent dicere tamquam ſacerdotes:quia illi actus peculiares ſunt presbyterorum. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Legi bona fide auctoritate ſui prælati contrauenienſ non peccat.*
2 *Diſpoſitio generalis,cum militat diuerſa ratio,minimum non includit.*
3 *Paruitas rei furto ſubtractæ excuſat à mortali.*
4 *Legem humanam male intellectam,ſi ſubſit aliqua occaſio ſic male intelligendi, frangens, non peccat.*

CONSILIVM VII.

IN QVADAM religione ſtatuto cauetur,ne aliquis ad dignitates promoueatur, niſi qui litteris duodecim annos operam dederit ſcilicet octo ante ingreſſum, & quatuor poſt ingreſſum religionis ſtudijs & alijs operibus,quæ ſtudia concernunt, concionando ſcilicet,& alijs huiuſmodi inſtiterit. Quidam antequam dictam religionem ingrederetur, ſeptem circiter annis interpollatis ſtuduit, & poſt illius ingreſſum quinque præfatis

Digitized by Google

fatis negotijs, siue operibus instando, cum nondum per 25. dies duodecimum annum compleuisset, bona fide collationem abbatiæ à suo Generali factam sibi acceptauit. Quæritur an sit tutus in conscientia.

1 Respondeo putare me præfatum D. consulentem non peccasse saltem mortaliter quo ad forum conscientiæ acceptando præfatam abbatiam bona fide auctoritate sui Generalis. Tum quia constitutio præfata non requirit simpliciter studium continuum duodecim annorum, sed quod studuerit octo annos, & alijs quatuor in religione manserit, & studijs, & alijs negotijs, quæ studium discendi, vel concionãdi, & alia huiusmodi requirunt, institerit: & is de quo agitur instetit quinque annis pro quatuor, quibus instare tenebatur. Tum quia potuit tam ipse, quam præfatus Re-
2 uerendiss. Generalis probabiliter credere, quod præfata constitutio non haberet locum in defectu paruo & minimo: quoniam licet regulariter dispositio loquens generaliter etiam minimum includere videatur, iuxta cap. 2. de appel. & cap. si proponente. de rescrip. fallit tamen, quãdo ratio, quæ militat in magno, non militat in minimo, vt in dicto cap. 2. de appel. adnotauit Panormit. & est text. in cap. etsi quæstiones. de simon. & in cap. terrulas. 12. q. 2. nam isto casu parum & nihil æquiparantur, vt notat Bal. in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. Et ideo statutũ, quod imponit pœnam pro vulnere, non habet locum in leui vulnusculo, vt notat Bart. in l. prædium. C. de ædilit. edict. cum similibus. Et ita præfatus consulens, & Reuerendiss. Generalis probabiliter credere potuerunt, quod in casu proposito defectus ille minimus viginti circiter dierum non erat attenden-
3 dus respectu temporis magni duodecim annorum. Tum quia S. Thom. cõmuniter receptus in 2. 2. q. 59. art. 4. tenet, quod etiam lex de non furãdo, quæ de se obligat ad mortale, non obligat furem paruæ rei ad peccatum mortale: pro quo solet allegari cap. vnum. 9. fi. 25. dist. Tum quia de æquipollentibus nõ refert quod fiat. l. fin. ff. manda. cap. licet ex quadam. de testibus. At studiũ quod fecit ante ingressum ordinis, & quintus annus, quo post studium Theologiæ incubuit in conciones, & in alia studia requirentia, æquipollet, immo superat defectũ præfatorum circiter viginti dierum præsertim coram Deo: ergo illud supplebit prædictum defectum paruum.
4 Tum quia Innoc. in cap. per tuas. 2. de simon. tenet, eum qui contrauenit legi positiuæ humanæ, eo quod male illam intellexisset, excusari à peccato: & D. consulens male intellexit præfatã constitutionem, putando quod defectus studij tam parui temporis non noceret ei, & quod studium plurium annorum præcedens ingressum religionis iuuaret eum; & ita quia potuit ob præfatas rationes occasionem aliquã habere credendi illud, excusatur à peccato mortali coram Deo: quamuis in foro exteriori posset à maleuolis inquietari, à quibus per præfata satis defendi posset in prætorio iudicum eruditorum.

Digitized by Google

DE SACRA VNCTIONE.

SVMMARIVM.

1 Balſamum Indicum verum eſt balſamum,& ex eo poteſt confici chriſma.
2 Chriſmatis de eſſentia non eſt balſamum.num.4.& ſeq.
3 Confirmationis materia eſt chriſma ex oleo & balſamo.
3 Confirmatus per vnctionem olei tantum,iterum vngi debet chriſmate.& 5.
4 Balſamum non eſt de ſubſtantia ſacramenti, ſed de præcepto.nu.7.
5 Chriſma idem quod vnctio ſignificat.
6 Confirmatio male miniſtrata tenet,ſed ſupplendum quod deſuit.
8 Chriſma faciendum ex oleo & balſamo, ſed oleum tantum eſt de eſſentia ſacramenti.
9 Confirmatio ſolo oleo facta ſecundum communem non eſt iteranda, ſed ſupplenda, & quomodo. num. 10.
10 Sacramenti ad reiterationem non ſufficiunt materia,& verba ſine intentione.

CONSILIVM I.

AN EXPEDIAT, & quomodo,concedere Epiſcopis Hiberniæ, vt liceat eis vti balſamo Indiarum Occidentalium, quia deeſt Orientale balſamum?

1 Reſpondeo, quod hæc quæſtio videtur pendere ex ſolutione vnius quæſtionis facti, & alterius iuris. Quæſtio facti eſt, an balſamum Indicum ſit verum balſamum: quæſtio vero iuris,an balſamum ſit de eſſentia vel ſubſtantia chriſmatis, quo Sancta mater Eccleſia vtitur in ſacramentis;an ſolũ de neceſsitate præcepti, quo illa ſtatuit balſamum miſceri oleo, quo fiat chriſma. Si enim balſamum Indicum eſt verum balſamum, fruſtra eſt quæſtio: & ſi balſamum non eſt de ſubſtantia, ſed tantum de præcepto iuris humani,facile S.D.N.omnium deſiderio prouidere poteſt, arg.cap. cuncta per mundum.9.q.3.

AD PRIOREM QVAESTIONEM facti videtur reſpondere Plinius lib.12. cap.25. balſamum eſſe arbuſculam vni terrarum Iudææ (pro quo apud Scotum vitio impreſsionis eſt Indię)conceſſam,viti ſimilioré,quam myrto;per quod ſignificat in ſola Iudæa illud reperiri;cui conſequens eſt, Indicum non eſſe verum balſamum. ſed eius auctoritas non cogit nos id credere. Tum quia multa ille aſſerit, quæ alij negant. Tum quia multæ orbis partes,tum terræ continentis, tum inſularum,noſtra ætate repertæ ſunt, quas etiã Ariſt.Auguſt. Lactant. & alij eruditione illuſtres viri ignorauerunt, in quibus multæ arbores, multæ radices, & herbæ antea incognitæ Europæ innotuerunt. Tum denique quod ipſo Plinio auctore arboris balſami tria ſunt genera:& fieri poteſt,quod licet in Iudæa non ſint niſi tria,in alia tamen orbis parte tunc ignota eſſent plura:fieri etiam poteſt, quod balſamum ſit genus ſubalternum, quod multas habeat ſpecies ſpecialiſsimas alias ab illis tribus quas ille tradit, & conſequenter quod Indicum balſamum ſit verum balſamum, licet non ſit eiuſdem ſpeciei ſpecialiſsimæ,cuius ſunt illæ tres Iudaicæ: ſicut etiam pyrus eſt genus ſubalternum

Digitized by Google

tertium ad multas ſpecies pyrorum, vt & vitis eſt genus ad multas ſpecies vitium. Equidem ipſe facile crediderim etiam apud Indos eſſe varias ſpecies balſami, quorum aliæ pretioſiorem & odoratiorem ſuccum, quam aliæ, manant. Quo factum arbitror, vt Epiſcopi orbis noui ſine vllo ſcrupulo conficiant chriſma ex oleo & balſamo Indico, immo & multi orbis Hiſpani, quod ſatis exprimit etiam Sotus.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod pro parte aſſerente illud eſſe de ſubſtantia & eſſentia chriſmatis, ita quod ſine illo non poteſt conſiſtere chriſma, facit primo cap. 1. de ſacr. vnct. ibi, *Chriſma, quod ex oleo fit & balſamo myſtica ratione*, & paulo poſt ibi, *Hoc vnguento caput & manus Epiſcopi conſecrentur*. vnguentum enim aliquid aliud vltra oleum requirere videtur. Facit etiam ratio, quam contextus appellat ibi myſticam, videlicet quod chriſma, quatenus conſtat ex balſamo, ſignificat odorem famæ bonum, quem debet habere vnctus, iuxta illud Apoſtoli 2. ad Cor. 2. *Chriſti bonus odor ſumus*. Facit item illud cap. 1. in §. quia vero. ibi, *Vt omnes concurrant in odorem illius vnguenti, cuius nomen oleum eſt effuſum*. Secundo, quod
3 Concilium Florentinum in decreto vnctionis Iacobinorum & Armeniorum habet, materiam cõfirmationis eſſe chriſma ex oleo & balſamo confectum. Tertio, quod Sotus in 4. ſent. diſt. 7. art. 2. dicit pro hac parte eſſe vniuerſalem fere omnium ſentẽtiam. Quarto, quod cap. 1. de ſacram. non iterand. adiunctis ijs quę adnotant Innoc. Hoſtien. & alij, probat quod cõfirmatus per vnctionem olei tãtum, debet iterum vngi chriſmate ex oleo & balſamo confecto, & non ſufficit vngere balſamo, & debet repeti forma confirmationis, *conſignote, &c.* per quod ſignificant, non eſſe tam ſupplendum omiſſum, quod defuit confirmationi, quam eam de nouo iterandam.

4 His tamen non obſtantibus, contrarium affirmat Caiet. in annotat. ad S. Thom. ſuper 3. par. q. 72. art. 1. & 2. quem nos olim ſecuti fuimus in Manua. confeſſ. cap. 22. num. 8. & poſtea ſecutus fuit etiam Domi. à Soto in 4. ſent. diſt. 7. art. 2. Pro qua parte videtur eſſe fundamentum firmum cap. 1. de ſacra. non iteran. in quo Innocen. III. rogatus de confirmato linitione olei tantum, reſpondit non eſſe iterandum ſacramẽtum, ſed quod defuit ſupplendum; cum tamen neceſſario debuiſſet reſpondere illud eſſe iterandum, ſi admixtio balſami fuiſſet de ſubſtantia, quod eſt materia ſacramenti confirmationis, ſecundum omnes, cum nullum fuiſſet ſacramẽtum, quod ſine materia ſubſtantiali & eſſentiali conſiſtere non poſsit etiã
5 ſecundum omnes. Secundo facit, quod nullo iure videtur expreſſum contrarium. Tertio, quod verbum chriſma ſecundum propriam ſignificationem, idem ſignificat quod vnctio, deducitur enim à verbo χρίω, quod eſt vngo, ſicut vnctio à verbo vngo. Ad hoc autem, vt aliqua linitio dicatur vere vnctio olei, non requiritur vt balſamum admiſceatur ei, vt probat prædictum cap. 1. de ſacr. vnct. quod multas vnctiones olei Regum, & Prophetarum, quæ ſine mixtione balſami fiunt, appellat vnctiones, quod ipſum fit 1. Reg. 10. 15. & 16. & alibi ſæpe.

6 Quarto, quod glo. cap. 1. de ſacram. non iteran. non dicit id quod ei Sotus imponit, appellando eam ridiculam, ſcilicet quod dicit, ideo in caſu illius

illius cap.non esse iterandã confirmationem, quia nulla fuit. Quinimmo expresse glo.ait ideo non esse iterandam,ne fiat sacramento iniuria, allegando in id cap.quod quidam.1.q.1. & cap.ostenditur. de consecrat.dist. 4.per quorum allegationem, quia loquuntur de baptismo valido, licet male ministrato, præsupponit confirmationem, licet male ministrata esset,valuisse;& idem sentit Ber.in figuratione casus illius cap.& Ioã.Andr. Ant.& alij pro summario secundæ partis ipsius ponunt hoc, *In confirmato non chrismatis, sed olei vnctione, non fiet iteratio,sed supplebitur prætermissum.* sed nec Andr.qui in 4.de sacram.confir.licet teneat priorem partem, imposuit eam prædictæ glossæ; neque Caiet. qui hanc partem tenet, reprehendit illam glo.nec memini alios ibi contra tenere: & ita communis, immo omnium mens in illud cap. comminiscentium est dicere,quod confirmatio tenuit, sed erat supplendum quod defuit.

7 Quinto, quod hoc ipsum videtur sentire S.Thom. in d.art.2.quamuis nec Caiet.neque Sotus id ponderent in illis verbis, *Ideo oleum competit materiæ huius sacramenti: admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios.*per illam enim aduersatiuam, *autem*, insinuat oleum quidem esse materiam substantialem,institutam à Christo,admixtionem autem balsami non item, sed de præcepto tantũ:vt in simili idem S.Tho. recep.dixit in 3.p.q.74.ar.7.vinum quidem esse materiam substantialem Eucharistiæ sub specie vini, sed misceri ei aquam ad maiorem cõuenientiam, vt colligitur ex cap.3. adiun.1.& 2.de consecra.dist.2.

Sexto, quod non videtur verisimile D. N. Iesum Christum paupertatis cultorem Apostolos suos pauperes in vniuersum orbem dimissos, innumeros baptizaturos,& confirmaturos,voluisse onerare onere emendi balsamum,rem tanti pretij,quod sciebat in paucis terris inueniri, & nõ posse ad tot alias adeo longe ab illis separatas commode aduehi;quo tamen in dies & horas tam ipsi,quam eorũ successores ad ministrãda sacramenta essẽt opus habituri,si illud pro parte substãtiali chrismatis instituisset.

8 Ad primum argumentorum oppositorum respondetur concedendo Innoc.iij.in cap.1.de sacr.vnct.dicere chrisma,de quo loquimur,fieri,immo & debere fieri ex oleo & balsamo:sed negando quod dicat vtrumque esse de substantia sacramenti: sicut & Alex. Papa relatus in cap.1.de consecr: dist.2.dixit aquam esse miscendam vino in consecratione calicis; & adeo quidem vt Cyprianus relatus in cap.2.eiusdem dist.dicat adeo solum vinum non esse consecrãdum, quod si contra fieret, inciperet sanguis Christi esse sine Christo. Attamen neuter eorum voluit dicere, quod aqua sit de substantia consecrationis vini,vt dicit S.Thom. receptus vbi supra, & probatur per cap. scriptura. quod est tertium eiusdem distin.2.desumptum ex eodem Cypriano.

9 Ad secundum respondetur concedendo Concilium Triden. probare chrisma debere confici ex oleo & balsamo; adeo quidem,quod mortifere peccaret Episcopus,qui ex oleo solo id conficeret:sed negando,quod probet vtrumque esse de substantia chrismatis,& materiæ confirmationis:sicut Alex.& Cypr.supra relati dicẽtes vinum aqua mixtum esse materiam

sacra-

sacramenti calicis, nolunt dicere vtrumque esse de substantia Eucharistiæ, vt prædictum est in responsione ad secundum.

10 Ad tertium respondetur negando quod vniuersa fere omnium sententia teneat confirmationem factam vnctione solius olei benedicti esse nullam, & iterandam; quia contrarium patet per supradicta.

Ad quartum respondetur, concedendo quidem Hostien. & posteriores dixisse, quod suppletio defectus balsami, quæ in confirmatione contingit, non potest fieri per solam linitionem balsami, & quod debet fieri illis verbis, quibus fit ipsa confirmatio; non quia confirmatio facta sine balsamo est nulla, sed quia nõ potest fieri suppletio per alium actum, nec per aliam orationem: quod declarat ibidem Ant. de Butr. Nec obstat quod suppletio per linitionem chrismatis facta cum eadem oratione, qua fit chrismatio siue confirmatio, est reiteratio sacramenti; quia ad reiterationem sacramenti non sufficiunt materia & verba sine intentione id faciendi; cum sine intentione debita conficiendi sacramentum, non conficiatur illud, secundum Thom. recep. per omnes 3. p. q. 64. art. 8. & ita cum secũda linitio non fiat intentione ministrandi sacramentum, sed solum supplendi defectum eius, quod illi iam ministrato defuit, non potest dici iteratio, sed suppletio. Salua, &c.

DE SACRAMENTIS NON ITERANDIS.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus per saltum peccat, & est suspensus, sed non est irregularis.*
2 *Ordinis sacri iteratio irregularitatem inducit.*
2 *Bis ordinem sacrum sumens est irregularis.*
3 *Irregularis incapax beneficij.*

CONSILIVM I.

QVIDAM suscepit ordines sacros antequam suscepisset minores, & postea suscepit minores, & iterum maiores, & tandem beneficium. Quæritur an sit irregularis.

1 Respondeo primo, quod consulens bis grauissime peccauit: primo quidem, quod per saltum fuit promotus ad maiores ordines, omissis minoribus: secundo, quod bis suscepit ordines eosdem sacros.

Secundo respondeo, quod propter promotionem per saltum non est irregularis, sed solum suspensus, vt diximus in Manuali confess. cap. 25. nu. 71. & cap. 27. num. 242.

2 Tertio, quod propter iteratam susceptionem sacri ordinis incurritir regularitatem secundum opinionem D. Antonini, quam secuti fuimus in d. cap. 27. nu. 246. secundum quod non solum bis baptizatus saltem scienter est irregularis, sed etiam bis scienter suscipiens sacramentum imprimens characterem indelebilem, quod non est iterabile per cap. 1. 68. dist. quod agit de bis ordinatis, & per cap. dictum. de consecr. dist. 5. quod

agit

Digitized by Google

agit de bis confirmatis: licet Scotus, vt ibi dixi, contra teneat non absque valido fundaméto: sed prædicta duo capitula cum consuetudine recepta, & ratione satis munita, visa fuerunt nobis satis probare casum hunc esse de expressis, in quibus irregularitas contrahitur; per quod respondetur fundamento Scoti.

3 Quarto, quod cum in hoc casu agi videatur de retétione beneficij post ordines sic susceptos accepti, videtur referendus ad Sanctissimum, cum probabilius videatur incurrisse irregularitatem, quæ facit consulentem eius incapacem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Benedictio Abbatissæ secundum aliquos est iterabilis, & secundum communem non. Abbatem autem non posse secundo benedici, verius est: quod si de prima fidem facere non possit, poterit tamquam dubitans iterum sub conditione benedici, intelligendo in mente sua se dubitare respectu fori exterioris. nu. 2.*

CONSILIVM II.

BENEDICITVR aliquis in Abbatem, qui suæ benedictionis fidem facere nequit per authenticas literas, propterea quod interuenerit mors benedicentis. Interim ipse Abbas benedictus vocatur ad digniorem Abbatiam eiusdem sui ordinis. Quæritur an secundo ipse D. Abbas possit benedici.

1 Ad hanc quæstionem respondsurus, præmittenda est decisio alterius, an scilicet benedictio Abbatis sit iterabilis: & licet glo. solemnis dubitare videatur de hoc in clem. attendentes. §. statuimus. verbo benedici. de statu monach. communis tamen sententia doctorum, quos sequitur ibidem Bonifacius, tenet quod non. Et sic ad quæstionem propositam respondetur ex præcedenti decis. quod præfatus Abbas promotus ad secundam abbatiam non debet rebenedici; quia benedictio eius non est iterabilis, vt dictum est: nam nec benedictio Abbatissæ (quæ longe est minor & simplicior benedictione Abbatis) est iterabilis, vt ipsemet Bonifacius, qui fuit Auditor Rotæ, concludit ibidem nu. 20. Sed quicquid sit de benedictione Abbatissæ, quam tenuit esse iterabilem Felin. in cap. meminimus. nu. 3. de accusatio. benedictionem tamẽ Abbatis credo non esse iterabilẽ. Tum quia longe plus accedit ad ordinem imprimẽtem characterem, quam benedictio Abbatissæ. Tum quia multa sacramentalia, quæ non imprimunt characterem, non sunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, cap. 1. & 3. de secundis nupt. & pœnitentia solemnis, cap. quamuis. & cap. in capite. 50. dist.

2 Ad aliam quæstionem implicitè propositam, scilicet quid oporteat facere præfatum Abbatem assumptum ad secundam abbatiam, cum nõ possit habere literas primæ benedictionis mortuo iam primo benedicente literis non expeditis: Respondeo, quod potest à competente superiori accipere testimonium testium, qui fuerunt præsentes benedictioni primæ, quod legitimè assumptum seruiet pro literis non expeditis, iuxta cap. significauit. & cap. Albericus. de testibus. quod si nulli testes inueniri possent,

Digitized by Google

sent, qui de prima benedictione deponerent, nec aliter posset probari benedictio prima, & eius probatio esset necessaria quo ad forum exterius; non deberet dicere se benedictum, sed dubitare de benedictione, & ita assumere secundam benedictionem cum illa conditione, quæ solet apponi, quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur an sit baptizatus, scilicet, *Si es benedictus, non te benedico; si autem non es benedictus, benedico te, &c.* cap. 2. de baptis. Et ei qui opponeret, quod ipsemet, qui fuit benedictus, scit se esse benedictum, & non potest dubitare an sit benedictus, nisi mentiatur: potest excusari à mendacio per illa quæ nos nuper edidimus in cap. humanæ aures. 22. q. 5. subintelligendo intra mentem suam, quod dubitat quo ad faciendam fidem in foro exteriori. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diaconatus ordinem sumens, si non accipit nec tangit librum euangeliorum, in cuius traditione imprimitur character, ordinem non accipit.*

2 *Intentio conditionalis, quam gero, non recipiendi sacerdotium, si non sum diaconus, operatur, vt si detegatur me non fuisse diaconũ, ut etiam non sim sacerdos.*

3 *Ordinum characteres qui dum ordinatur non recipit, potest sine dispensatione iterum illos accipere, modo in eis non ministrauerit; quia tunc esset petenda dispensatio à Papa. num. 4.*

CONSILIVM III.

1 RESPONDETVR primo, D. consulentẽ nõ accepisse ordinẽ, siue characterẽ ordinis diaconatus; quia non accepit nec tetigit librum euãgeliorũ, in cuius traditione imprimitur magnus ille character diaconatus, ita quod illius traditio est de essentia & substãtia ordinis diaconatus.

2 Secundo, quod præfatus consulens non accepit etiã ordinẽ presbyteratus, siue sacerdotiũ: quia non habuit intentionẽ actualem nec virtualẽ accipiendi eũ, immo habuit intentionẽ actualem non accipiendi illũ, si non erat diaconus: & per supradicta constat non fuisse ipsum tunc diaconum.

Tertio, quod opportet ipsum iterũ accipere ordines prædictos duos, diaconatũ scilicet, & presbyterium, perinde ac si numquã accepisset eos.

3 Quarto, quod magna cũ prudentia debet se gerere in accipiendis illis: debet. n. curare, vt accipiat eos denuo in aliquo loco ita remoto, vel secreto, & à tali Episcopo, vt nõ possit probari eũ suscepisse illos bis in foro exteriori; ne per probationẽ quod bis accepit eos in foro exteriori, præsumatur etiam bis accepisse in interiori; & consequenter puniretur pœna, qua est dignus qui bis accepit duos tam grandes ordines in magnam eorum irreuerentiam. Quę omnia quatuor dicta possent, si vacaret, & otium id ferret, per multa confirmari; quod tamen non est necesse facere, cum communiter ab omnibus sint recepta.

4 Et quia post hæc responsa additur à consulente, quod vsus est ordinibus prædictis; addo etiam ipse quinto, quod ipse est irregularis, & indiget dispensatione Papali ad hoc vt possit ordinari iuste præfatis duobus ordinibus diaconatus, & presbyterij, cap. 1. de cler. non ord. ministr. per quod hoc diximus in Man. confess. cap. 27. nu. 242. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prima tonſura non eſt ordo proprie.*
1 *Prima tõſura inſignitus eſt quoddam medium inter laicum, & ordinibus inſignitũ.*
1 *Catechumenus eſt quid medium inter baptizatum, & nolentem baptizari.*
2 *Primæ tonſuræ de eſſentia non eſt vt verba aliqua dicantur.*
2 *Baptizatur cum adultus, requiritur quidem patrinus, ſed non eſt de eſſentia.*

CONSILIVM IIII.

AD QVAESTIONEM de illo qui accepit primam tonſuram, & non dixit ſaltem attente, *Dominus pars hæreditatis meæ.* Reſpondetur, quod dominus conſulens nullo debet ſcrupulo angi de ſui ordinis defectu. Tum
1 quia ſecundum S. Thom. & omnes Theologos in 4. lib. ſent. diſt. 24. immo neque ſecundum nos, qui mediam inter Theologos & Canoniſtas opinionem ſequimur in Manu. noſtro confeſſ. cap. 22. nu. 18. prima tonſura non eſt ordo proprie, nec ad ſuam eſſentiam & ſubſtantiam requirit, vt illam aſſumens dicat verba prædicta, aut alia; ſed ſatis eſt, quod Epiſcopus faciat ea, quæ ſufficiunt ad hoc vt ſegregetur à populo laico, & aggregetur clero, & fiat quidam medius inter vtrumque, vt eſt catechumenus inter baptizatum & nolentem baptizari, & nouitius inter omnino ſæcularem, & religioſum profeſſum, vt notabiliter dicit Sot. in lib. 4. diſt. 24. q. 1. art.
2 1. circa finem. Tum quia nullo iure, nec libro pontificali probatur dictionem illorum verborum, *Dominus pars, &c.* eſſe de ſubſtantia & eſſentia primæ tonſuræ: nam non ſunt materia, nec forma. & licet liber põtificalis dicat Epiſcopum debere facere quædam, quo illa faciente dicat ordinãdus, *Dominus pars, &c.* non tamen ita dicit illud, vt ſignificet illa eſſe de ſubſtantia ordinationis: ſicut & cum baptizatur aliquis adultus, ſatis eſt ad baptiſmi ſubſtãtiam, quod conſentiat ille, quamuis requiratur patrinus, ſed non quo ad ſubſtantiam baptiſmi. Tum quia rari ſunt, qui meminerint dixiſſe illa verba, cum tonſurarentur: & ita timere præfatum defectum, eſt timere vbi non eſt timor, ſeu timendum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Explicitam habet intentionem ordines ſuſcipiendi, qui ſcrupulos patiens, ad ordinantem, parendo eis quæ ille mandat, ita accedit, vt velit recipere id quod Eccleſia intendit dare; vnde & veros ordines recipit. & num. 4.*
2 *Veſtes non ſunt nec de ſubſtantia, nec de eſſentia ordinum: vnde illarum defectus, vel mutatio, ſeu ſubrogatio nihil nocet.*
3 *Fides quidem, & ſcientia non poteſt in eodem ſimul eſſe cum ignorantia, neſcientia, & dubitatione; poteſt tamen eſſe cum ſcrupulo.*
3 *Scrupulos qui patitur in fide, non ideo deſinit eſſe fidelis, nec peccat, licet eos non poſſit expellere.*
4 *Libidinis aculeos qui in ſenſualitate patitur, licet eos, vt vellet & nititur, expellere nequit, non tamen peccat.*

CONSILIVM V.

DVBITAT A. presbyter an vere ordines ſuſceperit, quia cum ordinaretur, dubitabat an per illas actiones & verba Epiſcopi conferrentur ordines,

Digitized by Google

dines,cum ſit aliàs valde ſcrupuloſus,licet conaretur reſiſtere, & expellere tentationem, & quia aliquæ ex ſolitis ſacris veſtibus ex incuria in illa ordinatione ei defuerunt.

1 Reſpondeo debere A. certo putare ſe eſſe ordinatum. Tum quod illi viri doctí,quorum iudicia nõ erant ſcrupulis impugnata & turbata, id ei reſponderunt. Tum quod non ſolum implicite & virtualiter, ſed etiã explicite ac formaliter voluit ordinari, & facere, & recipere quod S. Mater Eccleſia iudicat in tali ordinatione dari,& recipi: & palam eſt totam Ec-
2 cleſiam iudicare in ordinationibus talibus, ob defectum illarũ ſacrarum veſtium cum alijs eis ſimilibus, eos ab ordinantibus veros accipere ordines;immo quod etiam qui ſine illis talibus veſtiti ordinarentur,acciperent eos;quia veſtis nõ eſt de ſubſtantia,neque eſſentia ordinationis. Tum
3 quod nihil obſtat illa imaginatio ſcrupuloſa contraria iudicio vero, cum quo conſiſtere poteſt,licet non penitus pacifice. Nã vt nos late tradimus in cap.ſi quis autem.de pœnit.diſt.7.licet ſcientiæ ac fidei repugnẽt ignorantia,neſcientia,& dubitatio,ſcrupulus tamen non repugnat: vnde non peccant, nec deſinunt habere fidem, qui ſcrupulis anguntur, etiam ſi eos
4 omnino expellere nequeant: ſicut neque qui libidine aliqua ſenſualitatis impugnantur,peccant, licet eam omnino ſedare nequeãt; immo pugnando merentur.& ita A.credebat quidem implicite & virtualiter, immo & explicite id quod credit Eccleſia,exequendo illã credulitatem accedendo ad Epiſcopũ,& faciendo,& patiendo quæ ille iubebat, & reſiſtendo tentationi contrariæ,licet non poſſet omnino expellere illã, & deſiderãdo eius expulſionẽ, & reſiſtendo ei adeo, vt nõ ſequeretur ſcrupulum, ſed fidẽ Eccleſię,& iudicium eius. Quare ipſum hortor vt ſit fortis, & pugnet cũ antiquo ſerpẽte;& accipiet regnũ Dei,qui nos ſua benignitate ſeruet. Amẽ.

SVMMARIVM.

1 *Ordines accipiens intentione illos accipiendi,licet cum ſcrupulo non accipiendi, verum ordinem accipit. & ſeq.*

1 *Ordinatus cenſeri debet, qui voluit bene vel male ordinari, etiam metu mortis coactus.& num.2.*

CONSILIVM VI.

RELIGIOSVS acceſsit ad ordines accipiendos,& antequã eos acciperet,inſurrexit dubiũ nolẽdi & volẽdi accipere illos,licet in partẽ affirmatiuã potius inclinaret:& cœpit tentari,quamuis à principio reſtitit illi tẽtationi,de doctrina & opinione falſa ſignificationis mitræ:& tũc fortius dubitauit,vtrũ acciperet ordines; & deinde quietus nihil recordatus ꝓteritę tẽtationis acceſsit,& ordines accepit. Quæritur an ſit vere ordinatus.

1 Ad propoſitam quæſtionem reſpondeo, quod meo iudicio præfatus religioſus cenſendus eſt habuiſſe ſufficientem intentionem recipiendi ordines. Tum quia ipſe magis inclinauit in partem affirmatiuam, quam negatiuam. Tum quia ad habendam ſufficientem intentionem ordinem ſuſcipiendi non requiritur, quod abſolute ſine vllo ſcrupulo, & ſine inclinatione in contrarium velit accipere ordines; quia ſuf-

Digitized by Google

ficit vt velit accipere illos bene vel male, immo quod velit accipere etiam metu mortis coactus, vt singulariter determinat Innocen.iij.Papa in cap.maiores.§.item quæritur. de baptis. Tum quia certũ est,quod præ-
2 fatus religiosus voluntarie iuit ad accipiendum ordines, & recepit eos volũtarie sine metu mortis; ergo propterea quod habuisset scrupulos volendi,& nolendi,& quasdam trepidationes scrupulosas, & de more scrupulosorum, non est censendus non accepisse ordines, immo iudicandus quod accepit eos calcatis scrupulis iniectis à dæmone transformãte se in Angelum lucis. Tum denique quod restitit à principio tentationi de doctrina & opinione falsa significationis mitræ: & ideo, quod ait postea se dubitasse,non est intelligendum de vero dubio, sed de scrupulo,quod longe diuersum est à vero dubio, vt nos tradimus post alios in Man.confess. cap.27.nu.273.& huiusmodi scrupulus nihil obstat præfato religioso,nisi quo ad inquietãdum;quæ inquietatio cessabit, cessante calcato scrupulo, vt nos diximus ibi, & latius in cap.si quis autem. de pœnit.dist.7.à nu.8. quod confirmatur, eo quod quietus accessit nihil recordatus præteritæ tentationis;ita quod vir hic bonus vexatur scrupulis,qui sunt argumenta cõtra recta iudicia,& non vera dubia,vt ibidem latius dicitur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Characterem alicuius ordinis qui ob defectum intentionis suscipientis, vel ministri,non suscipit,de licentia sui Episcopi,vel Papæ,potest illos clam suscipere ab alieno Episcopo, ubi sit incognitus.*

CONSILIVM VII.

QVAESITVM est,quo remedio succurretur eis,qui nullatenus sunt ordinati ob defectũ sui cõsensus,& intẽtionis ministri; ad hoc vt iuste reputẽtur ordinati ad vtendũ suis ordinibus, qui eis deficiũt; ne accusentur bis ordines suscepisse,& irregularitatẽ cõtraxisse;sicut cõtrahit is,qui bis baptizatur,p cap.eos.& cap.qui bis.de cõsec. dist.4.& notata p nos in nostro Man.cõf.cap.27.nu.247. vbi sequimur S.Ant.qui tenet,eũ qui bis cõfirmatur,& ordinatur,incurrisse irregularitatẽ p cap.dictũ.de cõsec.dist. 5.qđ agit de bis cõfirmatis,& p cap.1.68.dist.quod agit de bis ordinatis.

1 Ad hanc quæstionem respondimus visum fuisse nobis in quodam casu occurrenti aptum remedium,vt adirent suos ordinarios,& confiterentur eis sacramentaliter,ne revelare possent; & peterent ab eis licẽtiam suscipiendi ordines illos à quibuscumque mallent Episcopis; & post adirent aliquos Episcopos longissime absentes in aliqua terra,vbi essent incogniti;& virtute dimissoriarum,ob quas fuerũt antea ordinati,reciperẽt præfatos ordines,quibus deficiunt:quod tamen remediũ non esset aptum eis, qui essent prius ordinati à propriis Episcopis sine literis dimissorijs; quia non possent impetrare alias, quæ præcederent ordinationes priores; pro quibus videtur remedium, impetrare à S.S.dimissorias ad quoscumque Episcopos,& adire aliquos longissime absentes,vt prædictum est. Sed obstat,quod Sedes Apostolica non concedit post Concil.Trid.huiusmodi dimissorias,nisi cum clausula,*de consensu sui ordinarij*, de quo non potest constare

by Google

ſtare ſine literis eius,nec illæ poſſunt haberi ſine detectione malæ ordinationis: & ita curandum eſſet, vt conſideretur ſine illa clauſula.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus tolerare poteſt male ordinatos exiſtentes in probabili ignorantia.*
2 *Ordines minores male ſumens ſuſpendendus eſt, ſed non eſt ſuſpenſus.*
3 *Ignorantia probabilis male ordinatum maioribus excuſat à ſupenſionis pœna.*
3 *Præſumentem cum punit lex,facientem bona fide non ligat.*
4 *Ordines illos reſumere dĕt ſub cŏdŏne is,qui probabiliter dubitat an eos receperit.*
5 *Error communis tunc facit vt geſta ratione publici officij valeant, quando latet defectus, & conſtat officialem (etſi male) à ſuperiore officium habuiſſe.*
5 *Presbytero ordines minores conferendi poteſtas à Pontifice data non præſumitur,etiam accedente longiſſima quadraginta annorum poſſeſſione.nu.1.*
6 *Promotis per ſaltum ignoranter beneficiorum facta collatio tenet.*
6 *Laici beneficiorum incapaces ſunt.*
7 *Beneficij collatio nulla tacite renalidatur,cum ceſſante impedimento, is ad quem prouiſio ſpectat,ſciens patitur prouiſum illud retinere.*

CONSILIVM VIII.

DE QVIBVSDAM ordinatis ad quatuor minores à quodam Protonotario presbytero,dicente ſe habere facultatem id faciendi à Papa,credente id populo 40.circiter annis,quibus id publice faciebat, quos Epiſcopus præſens cogit impetrare diſpenſationem à Sede Apoſtolica infra ſex menſes, alioqui habiturus eos pro ſuſpenſis. Quæritur primo, an diſpenſatione indigeant, ſtante eorum probabili ignorantia. Secundo, an ſi eſt neceſſaria diſpenſatio,teneantur reſumere ordines minores. Tertio, de beneficijs poſtea obtentis quid agendum.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondetur primo, quod potuit Epiſcopus diſsimulare cum ijs,per cap. quia circa. de conſang. & affi.ſecundum intellectum Goffredi,quem nos monſtramus eſſe verum in cap.ſi quis autem. de pœn.diſt.7. à num.68.contra Hoſtien. communiter ibi receptum, quatenus probat diſsimulare poſſe iuſte ſuperiorem cum ſubdito bona fide credente ſuam diſpenſationem circa ius humanum eſſe legitimam,licet de iuris rigore non ſit talis.

2 Secundo, quod mero iure non indigent diſpenſatione. Tum quia per malam aſſumptionem ordinum minorum non incurrit quis ipſo iure ſuſpenſionem, licet mereatur ſuſpendi, cap.vel non eſt compos. ibi, *ſuſpendendos*. de temporibus ordin. Nec obſtat extrauag. Pij II. quæ incipit *cum ex ſacrorum*. quia ſolum loquitur de ſumentibus ordines ſacros.
3 Tum quia etiam ſumentes ordines ſacros bona fide,& ignorantia probabili,qualis videtur hæc,nõ incurrunt ipſo iure ſuſpenſionem, vt nos declaramus in repetit.cap.accepta.de reſtit.ſpol.oppoſitione 8.eo quia prefata extrauagans imponit pœnam præſumenti ſumere,& ita doloſe id agẽti,& ſic non incurrit bona fide ſumens,iuxta theoriã Card.cle. 1.de priuil.q.38.

4 AD SECVNDAM reſpondetur,quòd etiamſi non ſit neceſſaria diſpẽſatio;debent tamen reſumere ordines minores cum cõditione: quia cum

Digitized by Google

dubitatur an vere quis sit baptizatus, an ecclesia sit consecrata, vel an susceptum sit aliud sacramentum, vel sacramentale, quod est suscipiendum vel faciendum, debet illud resumi sub conditione si & quatenus non est susceptum, vel factũ,cap.2.de bapt.& cap.solemnitates.de consecr.dist.1.
5 cum eis adnotatis. Nec obstant l.Barbarius.ff.de offic. præto. & cap.nonne.8.q.4.& alia iura eis concordantia,quibus videtur probari,quod gesta ratione publici officij valent propter errorem communem; quia illud est verum, cum constat, quod auctoritate superioris fuit illud officium sibi commissum bene, vel male sine notorio defectu,& toleratur in eo, vt resoluit Panor. post alios in cap.dudum. il 2.de elect.& latius cap.nihil.eod. tit. & in casu proposito non constat, quod præfatus presbyter habuerit potestatem ordinandi,immo grauiter præsumitur contrarium,argu.cap. quanto.de consue.& eorum quæ ibi notantur,soluẽdo oppositionem quæ illi fit ex cap.peruenit.95. distin.adiuncto præsertim can.7.sess.23.Cõcilij Triden.qui habet hæreticum esse illum, qui dixerit,Episcopis,& presbyteris eamdem potestatem ordinandi & confirmandi esse.

6 AD TERTIAM respondetur primo, quod collationes beneficiorum factæ illis,postquam fuerunt sacris ordinibus initiati,valuerunt,nec indigent renouatione;aliæ vero quæ factę fuerunt anteqnam ordinibus sacris ordinarentur,non valuerunt à principio;quia collatarij erant laici, & laici sunt incapaces beneficij ecclesiastici,cap.2.de instit.& cap.ex literis.de transact.& colligitur ex cap.cum adeo.de rescrip.

7 Secundo, quod si præfati possederunt illa beneficia videntibus, & tolerantibus collatoribus eorum, videntur tacitè refecta per ea, quæ nos diximus in prælectione cap.si quando.de rescrip.excep.17. arg. eorum quæ Felin.post Panor.& alios scripsit cap.cum ex officij.de præscrip.de collatione beneficij pertinentis ad ius Papæ, facta intra tempus præsentandi, & patrono postea non præsentante,& deuoluta potestate libere conferendi ad Episcopum. Salua,&c.

DE FILIIS PRESBYT. ORD. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Matris etiam morientis dicto filius natus in figura matrimonij, & pro legitimo tractatus,non tenetur credere quod sit adulterinus,immo potest credere se legitimum,num.3.quod si credat,non potest ordinari,nisi iterum credat se legitimum.num.1.*

2 *Fidem ad generandam seu credulitatem affectio pia,& motiuum etiam parum sufficiunt, modo illud sit iustum.nu.3.*

3 *Intellectus non nisi principijs, & ex eis per demonstrationem deductis assentitur necessario.*

3 *Voluntas beatitudinem solum, & ea quæ ei per intellectum necessario demonstrantur consequentia, vult necessario.*

4 *Credere potest quis vnum,& eius contrarium diuerso respectu, etiam stantibus eisdem motiuis.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

QVID debeat facere filius natus in figura matrimonij, qui 12. annis credidit se filium mariti matris suæ, & postea 14. credidit se filium adulteri, dicto matris viuentis & morientis persuasus, ad hoc vt possit ordinari sine dispensatione?

1 Respondeo primo, quod fidem, siue credulitatem, quam postremo loco habuit, deponere debet: quia qui contra conscientiam agit, ædificat ad gehennam, cap. fin. de præscrip.

Secundo, quod non sufficit deponere illam, & ponere se in statu dubij: quia etiam qui contrauenit conscientiæ dubiæ peccat, cap. ad audientiam. de homic. & per multa alia, quæ præ alijs adducimus in cap. si quis autem. de pœnit. distin. 7.

2 Tertio, quod ex his sequitur oportere eum credere firmiter coram Deo se esse legitimum. Tum quia ad generandam fidem siue credulitatem vt duo requiruntur, ita duo sufficiunt, videlicet motiuum, & pia affectio, vt in lib. posteriorum docetur: nam sicut nullo motiuo quamlibet magno cogi potest quis ad credendum si nolit, ita volenti credere paruum motiuum sufficit. Vnde licet multi habentes maximum motiuum credendi Christo non crediderint ei, ita multi habentes longe minus crediderũt & hodie credunt eidẽ. Tum quia qui vno tempore credidit vnum per vnum motiuum, alio tempore potest credere cõtrarium propter aliud; vt multi, qui vno tempore crediderunt Christo, alio tempore negauerunt eum, & è contrario. Tum quia hoc procedit etiam durantibus eisdem motiuis, sicut in casu proposito durant. eisdem enim argumentis durantibus multi infideles efficiuntur fideles, & è contrario: quia voluntas pro libertate, quam habet, vult credere nunc vnũ, & postea aliud: nam vt colligitur ex
3 S. Thom. 1. par. quæst. 82. art. 2. sicut intellectus non assentitur necessariò nisi primis principijs, & conclusionibus ex eis per demonstrationem deductis, ita voluntas non vult necessario nisi beatitudinem, & quæ monstrantur ei per intellectum necessario illam consequentia, quorum de numero in hac vita sunt pauca, à quibus longe abest quod in nostrò casu proponitur: & ita consulens potest velle credere vtram partem voluerit.

4 Tum quia nos per multa argumenta probauimus in d. cap. si quis autem. de pœniten. dist. 7. quod potest quis credere aliquid ad vnum effectum, & credere contrarium ad alium, non quidem vno & eodem momento, quia id implicaret contradictionem, sed diuersis etiam durãte eodem penitus motiuo. pro quo ponderauimus textum sing. in cap. inquisitioni. de senten. excommu. quatenus probat posse dari alicui vxori aliqua talia motiua credendi maritum priorem esse & non esse mortuum, quibus potest immo debet credere illum esse mortuum quo ad reddendum debitum, & credere non esse mortuum quo ad exigendum, nulla ratione alia, quam quod vnus & idem potest credere nunc vnum propter vnum motiuum, & postea contrarium propter aliud, non obstante priore.

5 Quarto, quod consulens potest, si vult, iuste firmiter credere se esse vere

legitimum, si habet iustum motiuum ad illud, & quod habet tale. Tum quia lex iusta præsumit illud, l. filium. ff. de statu hominũ. Tum quia quidquid mater adultera ei affirmauerit, numquam tamẽ adulter, nec viuens, nec moriens id ei dixit; & populus, vbi natus & educatus fuit in sua infantia & pueritia, credit eum esse legitimum. Tum quia matres sæpe in similibus casibus decipiuntur, & sæpe mentiuntur ob multos respectus. & denique quod satis superque motiuum habet ad iuste credendum id cuius contrarium nec scit, nec scire potest, per auctoritatem illam grandem legislatoris, & legis id præsumentium. Quare mea sententia ipse adhæreret prædictæ legi, & firmiter præsumeret, & crederet, quod illa præsumit: & si ego essem ipse, ita facerem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio Comitis Palatini ad ordines non extenditur, nec ad beneficia ecclesiastica.*
2 *Illegitimus ordinatus minoribus non est suspensus.*
3 *Iliegitimus beneficij ecclesiastici incapax.*
4 *Taciturnitas non dolosa simplicis beneficij male antea obtenti non vitiat dispensationem ad obtinendum curatum impetratam.*
5 *Restitutione à fructuum hæc duo excusant, videlicet paupertas, & seruitium ecclesiæ, pro quo tantum vicario duum fuisset, ac fructus præcepti valent.*
5 *Seruiens beneficio non valde impetrato excusatur à restitutione pro rata mercedis, quæ data fuisset vicario seruienti.*

CONSILIVM II.

ILLEGITIMVS à Comite Palatino legitimatus ordines minores & beneficium simplex accepit: deinde super his, & ad omnes alios ordines, & beneficia etiam curata à summo Pœnitentiario, nulla facta mentione beneficij obtenti, dispensatus, aliud curatum impetrauit, quod ei inseruiendo vna cum supradicto simplici possedit 12. annis, & 130. ducatos toto illo tempore percepit. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, quod D. consulens fuit male ordinatus: quia, vt ipse fatetur verbo extra ea quæ dicit in scripto, suscepit ordines etiam sacros virtute legitimationis factæ à Comite Palatino: & huiusmodi Comites communiter non habent facultatem legitimandi quo ad ordines, neque quo ad beneficia ecclesiastica.

2 Secundo, quod licet defendi posset collationem primi beneficij simplicis ei factam nõ fuisse nullam propter malam ordinationẽ, quia per illam non fuit incursa suspensio ipso iure, quamuis potuit suspendi, cap. vel non est compos. de temp. ordin. quia per malam ordinationem non suspenditur ordinatus ipso iure, nisi quando ordinatur ad sacros sine dimissorijs, vel ante legitimam ætatem, vel extra tempora iuris, per extrauag. Pij II. *cum ex sacrorum*. tamen ex alio capite fuit mala & nulla: quia erat illegitimus, qui est incapax beneficij ecclesiastici ante legitimationem, vel dispẽsationem, toto titulo de filijs presbyterorum. & clarius eod. tit. lib. 6.

Tertio.

Digitized by Google

Tertio, quod D. consulens videtur sufficienter factus habilis ad susci-
piendos ordines, & exequendos eos per dispensationem summi Pœniten-
tiarij, per quam sublatus fuit defectus natalium, & etiam malitia male or-
dinationis. Nec obstat quod tacuit beneficium: quia quo ad tollẽdam ma-
litiam ordinationis non fuit necessaria eius expressio.

4 Quarto, quod quamuis saltem quo ad forum conscientiæ defendi pos-
sit, taciturnitatem præfatam D. consulẽtis, qua tacuit bona fide per igno-
rantiam iuris primum beneficium, quod vere non erat suum, sed habuit
grandem causam credendi quod erat suum, non nocuisse impetrationi 1
dispensationis ad beneficium curatum; securius tamen videtur, præser-
tim quo ad forum exterius, dicere contrarium, iuxta gloss. 2. cap. eum qui.
de præbend. lib. 6.

Quinto, quod certum est collationem beneficij simplicis fuisse nullam:
& tenendo quod in 4. dicto dictum est, securius esse dicere, quod etiam col-
latio beneficij curati fuit nulla; restat omnium prædictorum beneficio-
rum fructus fuisse male perceptos, & consequenter restituendos esse, nisi
aliquid aliud excusauerit.

5 Sexto, quod præfatus D. consulens videtur excusari à restitutione, du-
plici capite: alterum est inopia & paupertas, quæ excusat, saltem donec ad
pinguiorem fortunam veniat, iuxta ea quæ nos latius tradimus in Man.
confess. cap. 17. ànu. 75. alterum est quod seruiuit prædicto beneficio cura-
to, cui necessario seruiendum erat per aliquem vicarium idoneum, cui
dandum erat tantum vel maius salarium, quam valebant fructus illorum
beneficiorum, cum in duodecim annis nõ perceperit ex eis nisi valorem
centum triginta scutorum: & ita pro seruitio facto potest eos retinere,
iuxta ea quæ nos dicimus in d. Man. confess. cap. 23. num. 4.

Septimo, quod iuxta ea quæ prædicta sunt in 4. & 5. dicto, eget D. con-
sulens quo ad forum præsertim exterius dispensatione ad beneficium sim-
plex, & etiam ad retinendum illud curatum, quod habuit, cum reualida-
tione tituli, quẽ habuit ab ordinario, vel concessione noui, si & quatenus
opus est. Missam autem videtur posse dicere: quia quo ad ordines & exe-
quutionem eorum satis videtur dispensatus, per posita in tertio dicto
super defectu natalium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus censetur aliàs inhabilis, eo ipso, quod à Papa scienter, etiam sine alia causæ cognitione, promouetur; secus in Episcopo, nisi expresse dispenset, vel saltem præmissa causæ cognitione promoueat.* 1

2 *Subreptitius est, qui habens mandatum vt secum dispenset, asserit se dispensa-
tum.* 2

3 *Commissio Papæ facta ordinario, vt cum aliquo illegitimo dispenset, expirat, Papa
re integra moriente.* 2

4 *Suspensionem incurrit, secundum Syluestrum, qui male ordines accipit; et si mini-
strat, fit irregularis.*

Digitized by Google

CONSILIVM III.

ILLEGITIMVS obtinuit commiſsionem à Papa ad Epiſcopum ſuũ, vt ſecum diſpẽſaret: & antequam dictus Epiſcopus commiſsionem exequeretur, prima tonſura initiatus canonicatum à Papa impetrauit: demum alterius commiſsionis virtute, quæ poſt committẽtis mortem executioni demandata fuit, alios ordines ſuſcepit. propter quod petijt à ſacra Pœnitentiaria ſuper præmiſsis remedium opportunum.

1 Pro informatione Pœnitentiariæ ponuntur ſequentia. Primo, quod hic conſulens videtur indigere remedio tam quo ad forum exterius, quam quo ad interius. Secundo, quod conſulens male fuit ordinatus ab Epiſcopo ad primam tonſuram; quia inter Papam & inferiores in hac materia hoc differt, quod Papa faciens gratiam alicui, quem ſcit pati aliquem defectum, quo fit inhabilis ad illam, videtur diſpenſare, etiam ſi non dicat ſe diſpenſare, neque cauſæ cognitionem præmiſerit: ordinarius autem non, etiam in caſu quo poſſet, niſi expreſſe diſpenſet, vel ſaltem cauſæ cognitionem prẽmittat, iuxta reſolutionem Panorm. in cap. diuerſis fallacijs. de cler. coniug. & in cap. quiſquis. de elect. hoc modo conciliando dicta Innocentij, quorum alterum ponit in cap. veniens. de filijs presbyt. & alterum in dict. cap. diuerſis fallacijs. quæ communis ſententia eſt, quam
2 etiam tenet Anto. poſt Hoſtien. in d. cap. veniens. & Epiſcopus prædictus ordinauit conſulentem ſine vlla cauſæ cognitione, & non dicendo quod diſpenſabat. Tertio, quod prouiſio canonicatus facta à Papa huic conſulenti non videtur valuiſſe; quia in eius impetratione falſo fuit expreſsum cum eo fuiſſe ſuper defectu natalium diſpenſatum, cum ſolum fuiſſet mandatum diſpenſari, & non fuiſſet diſpenſatum, vt prædictum eſt. Quarto, quod prædictus cõſulens male fuit etiam promotus ad quatuor minores, & duos primos ſacros, per prædicta: & quia commiſsio de ordinando iam expirauit per mortem committentis, iuxta cap. relatum. & cap. gratum. de officio delegati. Quinto, quod prædictus conſulens iudicabitur irregularis, ſecundũ mentẽ Syl. verb. irregularitas. q. 11. eo quod ordine ſacro male ſuſcepto eſt vſus: & ſecundum eum videtur ſuſpenſus accipiens male ordinem, per cap. ſolicitudo. 52. diſt. & ſuſpenſus ab ordine eo vtens fit irregularis, cap. 1. de ſent. excom. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus bona fide credens ſecum diſpenſatum, ordinatus ſacris, non incurrit pœnam extrauagantis Pij Secundi.*

2 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in omni ſuſpẽſione à iure lata pro delicto minore adulterio, qualis eſt illegitima ordinis aſſumptio.*

3 *Illegitimus, ſi antequam cum eo virtute mandati Apoſtolici diſpenſatum eſſet, ſubdiaconatum accipiat, poteſt ab Epiſcopo ſuo abſolui; ita vt poſsit ad alios aſcendere, ſcilicet poſtquam iuxta dictum mandatum cum eo fuerit diſpenſatum, vt eos accipiat.*

3 *Iobelæa ab irregularitate nullo modo, à ſuſpenſione autem in foro conſcientiæ tantum,*

Digitized by Google

tum, nisi aliud exprimatur, absoluendi dant potestatem.

4 *Illegitimus ab Episcopo simpliciter dispensatus vt vnum possit habere beneficium, non censetur dispensatus ad canonicatum in cathedrali, nisi hoc exprimatur.*

CONSILIVM IIII.

MVLTARVM quæstionum incidentium prima est, vtrum illegitimus, qui putans se habere dispensationem Papæ ad ordines sacros, cum tamen non haberet nisi commissionem de dispensando ordinario missam, bona fide accepit subdiaconatum ab alio Episcopo cum literis dimissorijs, incidat in suspensionem & irregularitatem extrauagantis Pij II. *cum ex sacrorum.* relatæ à nobis in Man. confess. cap. 25. num. 70. & cap. 27. num. 241.

1 Ad hanc primam quæstionem respondeo quod non. Tum quia illa extrauag. solum punit eum, qui suscipit ordinem sacrum ante legitimam ætatem, vel sine dimissorijs, vel extra tempora; & ita non tangit hunc casum. Tum quia punit præsumentes suscipere, non autem bona fide sine dolo id facientem, vt in d. cap. 25. nu. 70. diximus, & latius antea in repetitione cap. accepta. oppos. 8. de restit. spol.

QVAESTIO SECVNDA, vtrum Episcopus originis possit dispensare cum illegitimo promoto ad ordinem subdiaconatus sine dispensatione Papæ.

2 Ad hanc secundam quæstionem respondeo quod sic. Tum quia ita decidit ipse magister Gratianus in 9. his auctoritatibus. sub cap. non inuitati. 9. q. 2. qui allegat & subijcit textum ad hoc solemnissimum in cap. Lugdunensis. eadem cau. & quæstione. Tum quia Episcopus potest regulariter absoluere ab omni suspensione lata à iure, vt post alios resoluit Syluester in verb. suspensio. q. 8. arg. cap. nuper. de sent. excom. à cuius resolutione licet discedamus nos in Man. confess. cap. 27. num. 162. quo ad alias suspensiones, conuenimus tamen quo ad illas, quæ imponuntur pro adulterio, & alijs minoribus criminibus, de quorum numero est præfata ordinatio, præsertim facta bona fide, & sine dolo, vt in casu proposito.

QVAESTIO TERTIA, an præfatus consulens fuerit satis iuste absolutus à suspensione quam incurrerat male (sine dispensatione) suscipiendo subdiaconatum: ita quod etiam iuste potuisset ascendere ad superiores.

Hoc corollarie soluitur ex responsione ad quæstionem secundam, cum Episcopus originis iuste potuisset illum absoluere ab ea, & absoluit, vt habetur in facto & casu.

QVAESTIO QVARTA, an absolutio virtute Iobelæi accepta potuisset consulentem liberare à præfata suspensione & irregularitate, si quam contraxisset celebrando suspensus.

3 Ad quam respondetur primo, quod potuisset liberare illum à suspensione quo ad forum conscientiæ tantum: quia per Iobelæa non fit absolutio quo ad forum exterius, nisi id in eis exprimatur, quod tamen rarissime fit, vt colligitur ex Man. cap. 27. num. 272. sub finem. Secundo, quod

non

Digitized by Google

non potuiſſet liberare ab irregularitate,ſi quam contraxiſſet;quia nec Iobelæa, nec aliæ bullæ præſtant facultatem abſoluendi ſiue diſpenſandi ab irregularitate etiam quo ad forum conſcientię,vt nos monuimus in dicto Man.cap.27. num.194.& 250.

4 QVAESTIO QVINTA, an collatio canonicatus facta conſulenti fuerit valida.

Ad quam reſpondetur quod non, ſi Epiſcopus originis ſolum diſpenſauit cum eo ad ordines minores tantum, & non ad beneficium, vt ſignificatur in caſu:quia collatio beneficij facta illegitimo ante legitimam diſpenſationem non valet, vt probatur in cap.fin.de fil.presbyt. & ibi latius tractat Anto. Si autem prędictus Epiſcopus diſpenſauit quo ad ordines minores,& beneficium ſimplex, iuxta cap. 1. & 2. de filijs presbyt. lib. 6. ita quod extenderetur ad canonicatum eccleſiæ cathedralis, ad quam poteſt Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo, ſecundum opinionem Archidiaconi communiter receptam in dict. cap. 1.& 2. de filijs presbyt. lib. 6. tenuit præfata collatio.

Aduertendum tamen, quod licet Epiſcopus poſsit diſpenſare cum illegitimo ad omne beneficium ſimplex,& ita etiam ad canonicatum eccleſię cathedralis ſecundum præfatam opinionem Archidiaconi;non tamen videtur diſpenſare ad talem canonicatum,niſi id exprimat, ſecũdum Franc. in d.cap.1.num.6.per quamdam rationem coloratam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſare etſi cenſeatur Pontifex, quando facit aliquid contra ius ſuper quo diſpenſare poteſt,ſecus tamen eſt in Epiſcopo.*
2 *Ordines non bene accipiuntur ab Epiſcopo, niſi ſit illius ſubditus ratione originis, vel beneficij, vel domicilij, vel ſaltem triennalis familiaritatis.*
3 *Domicilium non præſumitur ante decennium, niſi probetur.*
4 *Cõſenſus nouus præſentãtis vel conſentientis penſionis reſeruationi nõ requiritur, quando Papa inſtitutionem de beneficio & reſeruationem penſionis nulliter factam ratam habet.*
5 *Diſpẽſatio ſuper beneficio, & penſione male obtenta obtinet vires à die eius conualidationis,niſi Papa iubeat eam retrotrahi.*

CONSILIVM V.

N. ILLEGITIMVS ab Epiſcopo eccleſiæ A. eius auunculo, licet non eſſet eius ſubditus, ſine alia expreſſa diſpenſatione accepit minores ordines, & poſtea à Papa ad nominationem Regis obtinuit beneficiũ ac penſionem. Quæritur quid iuris; & dato quod egeat diſpenſatione ab illegitimitate, an ſit neceſſarium quod Papa ratam habeat collationem beneficij,& conſtitutionem penſionis.

Pro reſolutione dubiorum,quæ ex propoſito facto oriuntur,reſpondeo primo præfatum N. certo & indubitate dicendum eſſe male ordinatum.

1 Primo quidem ex defectu natalium, quia non erat legitimus; & qui non eſt legitimus, non poteſt ſine diſpenſatione ſaltem Epiſcopi ad ordines etiam

Digitized by Google

etiam minores promoueri,per cap.1.de fil. presbyt. lib.6. Et non prodeſt ei dicere quod Epiſcopus eccleſiæ A. ordinando eum viſus fuit diſpenſare cum illo, vt poſset ordinari; quia ſuperior cum facit aliquid contra illud,ſuper quo diſpenſare poteſt, videtur tacite diſpenſare,iuxta l.quidam conſulebat. ff. de re iud. Quoniam illud verum eſt, cum ſuperior eſt Papa; non autem eſt verum, cum ſuperior eſt Epiſcopus, vt tradit eleganter Panormit. receptus ab alijs in cap. diuerſis fallacijs. de cler. coniug. concordando duo dicta Innocentij num. 3. & aſsignando pulchram concordiæ rationem.

2 Secundo,quod etiam videtur male ordinatus ex eo quod Epiſcopus eccleſiæ A. auunculus eius non potuit eum iure ordinare,quia non erat ſubditus eius ratione originis,nec ratione beneficij,neque ratione domicilij, quorum trium ſaltem vnum requiritur ad hoc vt Epiſcopus poſsit aliquem ordinare:& conſtat præfatum N.nullo illorum modorum ſubditum fuiſſe illi, quia non fuit natus in diœceſi eccleſiæ A. nec habebat beneficium in illa, vt colligitur ex facto narrato, neque etiam habebat domiciliũ: quia licet inſeruiret Epiſcopo ſuo auunculo, & alereturab eo, non tamen acquiſiuit domicilium: quia illud non quæritur niſi habenti animum viuendi perpetuo in aliquo loco,& ipſe non videtur tranſiſſe ad auunculum ſuum animo transferendi vel acquirendi domicilium per habitationem perpetuam, ſed vt eſſet eius familiaris; per quod in dubio non præſumitur talis animus, ſaltem ante decem annos,l. 2. & per totum lib.10. C. de incolis. & l. domicilium. cum ei adnot.ff.ad municipal. Nec prodeſt illi, quod per Concil. Trid. permittatur Epiſcopis ordinare familiares ſuos triennales,conferendo eis ſtatim beneficia, ſeſſ.23. cap.9.de reform. quia non narratur in facto, quod & in dubio non præſumitur factum, niſi probetur,cap.cum in iure. de offic.deleg.& l.1.C.de mandat. princip.

3 Tertio reſpondeo, quod non videtur neceſſarius nouus conſenſus Regis,neque Epiſcopi. Tum quia videtur conſenſus antiquus durare,arg. cap. ad id. cum ei adnotatis, de ſponſ. & cap.quod ſemel, de regul. iur. lib.6. non quidem quo ad hoc, vt præſentatio regia, vel conſenſio vt penſio conſtitueretur, valeret à principio, & à tempore quo fuit facta, vel præſtitus conſenſus; ſed ſic quo ad hoc vt non poſsit dici quod Papa
4 conceſsit penſionem ſine conſenſu regio & Epiſcopi: ſi enim Papa narratis præfatis defectibus ſuppleuerit ea quæ defuerunt, valida cenſebuntur omnia à tempore quo ſua ſanctitas illa ſuppleuerit, & voluerit omnia eſſe rite & recte facta.arg.cap.propoſuit.de conceſſ.præben.& cap. cuncta per mundum. 9. q. 3.

Quarto, quod expediet dicto N. vt Papa in conceſsione huius gratiæ diſpenſet primo ſuper defectu natalium, & ſecundo ratam habeat collationem beneficij, quam habuit; tertio quod habeat ratam conſtitutionem penſionis, ſi fieri poteſt, à tempore conſtitutionis eius, attento conſenſu tum regio, tum eius qui ſoluit penſionem, propter ſupradicta. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Illegitimus nullus ſine diſpenſatione Papæ vel Epiſcopi poteſt habere vllum beneficium eccleſiaſticum: fallit in religioſo profeſſo, qui habet ſui ordinis beneficia & officia, modo non ſit dignitas, num. 2. nec habeat curam animarum ex fundatione, priuilegio, vel vſurpatione. num. 6. & 7.

2 Beneficium obtinens eccleſiaſticum, cæteris paribus, præfertur non habenti.

4 Communis vſus loquentium, præſertim legislatorum, attendendus.

3 Prælatorum, ſeu præfectorum appellatione ſecundum communem vſum loquendi, ſolum veniunt Epiſcopi, & eis ſuperiores, præfectique eccleſiarum collegiatarum ſæcularium, & regularium, quales non ſunt rectores parochialium.

5 Et, coniunctio. proprie diuerſa coniungit.

7 Diſpenſatus illegitimus ad omnes etiam presbyteratus ordines, non eſt diſpenſatus ad beneficia.

CONSILIVM VI.

AN ILLEGITIMVS factus canonicus regularis eccleſiæ cathedralis, poſsit eſſe archidiaconus eiuſdem ſine diſpenſatione Papæ?

1 Pro parte negante facit primo, quod nullus illegitimus poteſt ſine diſpenſatione Papæ, vel Epiſcopi, habere vllum beneficium eccleſiaſticum, iuxta gloſſ. comm. recept. in cap. fin. de fil. presb. & arg. cap. 1. & 2. eod. tit. lib. 6. & negari non poteſt hunc archidiaconatum eſſe beneficium eccleſiaſticum per definitionem beneficij, quam tradit Cald. in cap. poſtulaſti. & ibi Felin. num. 4. & 5. de reſcript. & Ancharan. in cap. 1. de regul. iu. lib. 6.

2 Secundo, quod non videtur eſſe vllus textus, qui probet religioſum illegitimum poſſe habere vlla beneficia abſque diſpenſatione. quia cap. 1. de filijs presb. quod maxime in hoc citatur, ſolũ probat poſſe aſſumere ordines ſacros: ſed nihil dicit de beneficijs; immo expreſſe prohibet ſibi prælationes: & conſtat omnia beneficia eſſe quaſdã prælationes: quia qui illa habent, præferuntur cæteris paribus ijs, qui non habent illa, arg. cap. ſanctorũ. & cap. neminem. 70. diſt. & cap. cum ſecũdũ. & cap. tuis. de præbend.

Pro parte autem affirmante facit primo præfatum cap. 1. de fil. presb. quatenus probat, illegitimum factum monachum, vel canonicum regularem, poſſe abſque diſpenſatione aſſumere ordines ſacros, ſed non prælationem: per quam exceptionem ſignificat à contrario ſenſu, poſſe habere alia beneficia, vel officia regularia, quæ qui habent, non dicuntur prælati.

3 Secundo, quod etiam in monaſterijs regularibus inueniuntur beneficia eccleſiaſtica præter abbatias, & alias præfecturas, ſiue prælaturas conuentuales, vt prioratus clauſtrales, officia, & adminiſtrationes, cap. cum ſingula. in princ. & §. prohibemus. & cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. & clem. 1. de ſupp. negli. prælato. ad quæ omnis monachus profeſſus etiam illegitimus videtur habilis, arg. d. iurium.

4 Tertio, quod communis vſus loquendi præſertim legislatorum eſt attendẽdus quo ad intelligendum leges ab eis conditas, l. librorum. §. quod tamen Caſsius. ff. de leg. 3. At cõmunis vſus loquẽdi habet appellare prælatos

latos ſolos Epiſcopos, & ſuperiores eorum, & præfectos eccleſijs collegiatis ſæcularibus vel regularibus, & non alios, etiam ſi copioſos reditus habeant: quin & legislatores ipſi in eadem ſignificatione vtuntur illo nomine, vt in cap. cum ab eccleſiarum prælatis. de offic. ordina. & in rubrica de his quæ fiunt à prælat. & in rubr. ne prælati vices ſuas, & in rubrica de exceſſ. prælat. & in cap. cum illis. §. illis vero. ibi, *prælaturas, &c.* de præb. lib. 6. clem. dudum. §. ab olim. de ſepult. ibi, *prælatos, & rectores.* ſignificando per illam coniunctionem, *et*, quæ proprie coniungit diuerſa, iuxta glo. in rub. ff. de iuris & facti ignor. & cap. quærela. de ſimon. quod etiam rectores eccleſiarum parochialium non dicantur prælati. & in eadem clem. §. nos autem. per illa verba, *Prælati locorum*, ſolum intelliguntur Epiſcopi, & alij iuriſdictionē quaſi epiſcopalē habentes, ſecundū Card. & eos quos ipſe refert in d. clem. §. ſtatuimus. quæſt. 9. quamuis Bonifac. in d. clem. §. ad honorē. num. 37. ſolos Epiſcopos putat ibi appellādos eſſe prælatos.

Quarto, quod etiam Antonin. & Card. in d. cap. 1. de fil. presb. afferūt, illegitimos per profeſsionem regularem legitimatos poſſe habere ſine alia diſpenſatione adminiſtrationem, quæ tamen eſt beneficium regulare, vt probat clem. 1. de ſupplen. negl. prælat. & conſequēter poſſunt habere prioratus, & officia ſui ordinis & monaſterij, iuxta cap. cum ſingula. in princ. & fine de præben. lib. 6. & cōſequenter præfatum archidiaconatum menſæ, quem qui tenet, non eſt prælatus, ſed potius cellerarius, qui mēſæ neceſſaria præbet. Nec obſtat, quod illi loquuntur de adminiſtratione manuali: quoniam omnia beneficia regularia præter prælaturas conuentuales iure communi ſunt manualia, cap. 2. & cap. cum ad monaſterium. §. tales. de ſtatu monach. & ita eadem ratione poteſt habere vnam, ſicut aliam, & conſequenter præfatum archidiaconātum, ſicuti quemcumque prioratum ſuæ eccleſiæ alium à conuentuali.

Ex his pro vtraque parte conſideratis apparet primo quæſtionem hanc eſſe magnam, & parum à doctoribus tractatam.

Secundo colligitur, quod duplex ratio videtur vrgere ad dicendum quod requiratur diſpenſatio. Altera eſt, quod hic archidiaconatus videtur prælatura. Altera, quod eſt beneficium, & quod diſpenſatus ad omnes ordines, non videtur diſpenſatus ad beneficium, ſi nihil dicatur de beneficio in diſpenſatione ad ordines.

Tertio, quod prior ratio prælationis non concludit: quia efficaciter probatur per adducta pro parte affirmante præfatum archidiaconatum non eſſe prælaturam, ſiue præfecturam.

Quarto, quod neq; ratio ſecunda videtur concludere diſpenſationem eſſe neceſſariam in hoc caſu, attēto ſolo iure communi, & attenta natura, quam habēt ſolo iure communi beneficia regularia: quia efficaciter probatur illegitimum factum religioſum poſſe abſque diſpenſatione habere beneficia manualia ſui ordinis, & monaſterij, ſi cura animarum careant; & quod ſolo iure communi attento omnia beneficia regularia, quę non ſunt capita cō. ētuū, ſunt manualia; & quod is archidiaconatus ſolo iure communi attento, cum non ſit abbatia, nec prioratus conuentualis, eſſet offi-

cium

cium manuale, quod qui habet, vocatur cellerarius, cap. cũ ad monaſterium. verſ. quod ſi quidquam. de ſtat. monach. & non poteſt conferri alicui ad tenendum illud perpetuo durante vita, ſed ſolum ita vt ad nutum reuocari poſsit, iuxta d.cap.cum ad monaſterium. §. tales.

Quinto, quod quia ex fundatione, priuilegio, vel immemoriali poſſeſſione vſucaptum eſt quod præfatus archidiaconatus ſit beneficium perpetuũ, & non ad nutum reuocabile, & beneficium non quale quale, ſed dignitas, perſonatus, vel officium incompatibile cum alio ſimili, vel eccleſiæ parochiali, iuxt. cap. de multa. de pręben. non ſine colore videri poſſet, quod illegitimus diſpenſatus ad ordines per religionis ingreſſum, nõ cenſeatur diſpenſatus ad beneficium perpetuum, quod eſt dignitas, officium, vel perſonatus perpetuus longe diſtans à natura officiorum religionis ca-
7 nonicorum regularium, quę iure communi ſunt manualia. Tum per adducta pro parte negante. Tum quia ſecundum Anto. & Card. q. 8. & 9. communiter recep. in d.cap. 1. de fil.presb. non poſſet huiuſmodi illegitimus diſpenſatus ad omnes ordines per religionis ingreſſum habere ſine diſpenſatione beneficium etiam manuale, ſi curam habeat animarum, ſicut ſecundum eoſdem ibidem, & Domin. & Peruſ. & Frãc. in cap. 1. in glo. maiores. de fil. presb. lib. 6. illegitimus etiam diſpenſatus ad ordines omnes, etiam presbyterium, non cenſetur diſpenſatus ad beneficium curatum, licet presbyter videatur ad id eſſe habilis. Tum quia ſtylus Curiæ, qui haberet, vt illegitimus diſpenſatus per profeſsionem, non indigeret diſpenſatione ad officia ſui monaſterij & ordinis, videtur poſſe reſtringi ad illa quæ ſeruant naturam officiorum ſui ordinis; & quod non extenderetur ad alia quæ exuerunt illam naturam, & induerunt aliam longe diuerſam, arg. cap. ſtatutum. de elect. lib. 6. quo declaratum eſt diſpoſitionem cap. licet canon. eod. tit. & lib. de eccleſia parochiali non includere eccleſiam parochialem collegiatam: quia accidens additum generi, videtur eximere id, cui additum eſt, à ſuo genere. Tum quia, vt puto, difficile probari poſſet in Rota, ſi quęſtio verteretur in illa, quod ſtylus Curiæ extenderetur ad hunc caſum: quamuis pro aduerſa parte dici poſſet, quod originaria & naturalis conditio, quam iure communi deberent habere hæc officia, potius ſit attendenda, quam accidentaria, quæ quodam vſu antiquo, & forte magis ex ambitione, quam charitate eſt inducta, arg. l. 3. ff. de tut. quæ probat naturalem cauſam præferri accidentariæ, quando ambæ concurrunt. Quare vltimam reſolutionem reſeruo S. D. N. & cuiuis melius ſentienti.

Ad hæc adde conſtitutionem S. D. N. Sixti Quinti, & eius declarationem contra illegitimos promulgatam tam in his quæ in hoc caſu dicta ſunt, quam quæ in alijs dicentur.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum ſede vacante ſuccedit Epiſcopo in ijs, quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ etiam voluntariæ, præterquam in caſibus expreſſe exceptis.*

2 *Diſpenſare poteſt Capitulum ſede vacante cum illegitimo ad minores ordines, & vt poſsit ſimplex beneficium obtinere.*

CON-

CONSILIVM VII.

AN CAPITVLVM Sede vacante posſit diſpenſare cum illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex, ſicut poteſt Epiſcopus, iuxta cap. 1. de fil. presb. lib. 6.

1 Reſpondetur, quod licet Ioan. And. quem ad verbum ſequitur Domin. & Frãc. dicat in d. cap. 1. de filiis presb lib. 6. eam Papali deciſione indigere propter varias opiniones, quæ verſantur ſuper poteſtate Capituli ſede vacante ad diſpenſandum; licet inquam hoc dixerint illi, & gloſ. in clem. 1. §. 1. verb. capituli. de hæret. videatur reſoluere, quod Capitulum nõ ſuccedit Epiſcopo in his quæ ſunt iuriſdictionis volũtariæ, qualis eſt diſpenſatio: contrarium tamen videtur verius, quod tenet Panor. in cap. cum olim. de maiori. & obed. cui ſatis accedit Franc. Pauinus in tracta. de officio Capit. ſede vacan. cap. 7. par. prima, & melius 2. part. cap. 1. num. 3. ſed longe altius & reſolutius Federi. Senen. conſ. 40. & melius conſ. 30. cuius multis rationibus addo illam firmam, quod circa poteſtatem Capituli ſede vacante debet fieri regula affirmatiua, videlicet, quod ſuccedit Epiſcopo regulariter in omnibus quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ, præterquam in caſibus expreſſe exceptis, vt recte reſoluit prædictus Franc. Pauinus in d. tract. par. 1. cap. 1. num. 3. & conſtat diſpenſationem illegitimorum pertinere ad iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi, & quod in nulla parte iuris ille caſus excipitur ab illa regula: ergo ſtandum eſt ei, arg. gloſ. ſolemn. in l. omnis definitio. ff. de reg. iuris, & rub. eodem tit. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vt, dictio poſita in proœmio, immo & verba proœmij denotant cauſam finalem, qua ceſſante, ceſſat diſpoſitio: & hoc, modo dicta ratio ex toto deficiat, quia ſufficit quod minus in vno, quam in aliis, militet. num. 3.*

2 *Diſpenſatio tollit impedimentum, quod ex facto oriebatur.*

3 *Intellectus Concilij ſeſſ. 25. cap. 15. eſt, vt filius qui ex diſpenſatione Apoſtolica ante Concilium obtinuit beneficium in eccleſia in qua pater mortuus fuerat beneficiatus, non poſsit modo aliud in illa obtinere.*

4 *Diſpoſitio non odioſa, ſed fauorabilis eſt cenſenda, quæ principaliter intendit inducere aliquid fauore dignum, licet minus principaliter id cedat in pœnam & odium aliquorum.*

CONSILIVM VIII.

AN CAP. 15. ſeſſ. 25. Concilij Triden. habeat locum in eo, qui ante illud legitima cum diſpenſatione obtinebat iam vnum beneficium in eccleſia in qua pater obtinebat aliud, ita quod & patre mortuo non poſsit in ea quærere de nouo aliud?

1 Et pro parte quidé negatiua facit primo, quia vera & finalis ratio dicti cap. eſt in eius princip. ibi, *Vt paternæ incontinẽtiæ memoria.* quæ ſumpta eſt ex

ed by Goog

cap.propoſuiſti.82.diſt.& ex cap.literas.de fil.presb.& ratio principalis ſecũdũ cõmunẽ opinionẽ ſatis tritã ſumitur ex proœmio, l. fin. ff.de hæred. inſtit.Aym. cõſ.192.nu.21.late Sarnen. in regula de annali,quæſt.1.n.1.& 2. vbi dicit quod illa dictio,vt,ſignificat cauſam finalem canonis, quæ ſolum debeat inſpici. ſed hæc ratio ceſſat in propoſito:quia iam ante Concil. diſpenſatus à Sede Apoſt. eſt N. vt poſsit obtinere canonicatum, & dignitates in eccleſia,in qua pater obtinuit abbatiam , & canonicatum : & d.cap. 15.in iis qui obtinebant ante Concil. patre iam mortuo, nihil innouauit , vt ibi in *verſ. quod ſi in præſenti,&c.*& merito , cum ex prouiſione archidiaconatus in perſonam dicti N. qui iam ex plena diſpenſatione à ſede Apoſt. eſt,lege permittente, in dicta eccleſia graduatus,cum ceſſet ratio inducẽdæ memoriæ paternæ incontinentiæ, & ſic ceſſet finalis ratio d. cap.15.nihil obſtare debet eius diſpoſitio. Sarnen. in regula de veriſim. quæſt.3. numero 6. latiſsime omnes adducit Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa,par. 1. num. 25.verſ.legis ratione ceſſante,per vulg.l. adigere. §.quamuis.ff. de iure patron.

2 Secundo res redditur clara : nam ex diſpenſatione Apoſtolica ſublatum eſt impedimentum beneficij iam obtenti per eius patrem , vt eſt textus in cap. dilectus.cum ibi not.per Doct.Abb.& alios de fil. presbyt. & cap. 15. in ſimilibus caſibus de diſpenſatis,& ante Cõcil.obtentis,patre iam mortuo,nihil diſponit.Vnde ſequitur communis,& approbata cõcluſio , quod dictum cap.ita diſponens in caſibus obuenturis poſt Cõcil. recipit interpretationem paſsiuam à decretis antiquis diſponẽtibus in caſibus quãdo quis eſt diſpenſatus,& iam obtinet dignitates in eccleſia,in qua eius pater obtinuit.Dec.conſ.445.num.49.Din.conſ.135.num.7.vol.3.Alex.in l.fin.§. in compotatione.col.pen.circa fin. C. de iur. delib. Iaſon in l. ſciendum. num.4..ff. qui ſatiſdare cogan. & in l.præterea. num.14. vnde vir & vxor. & doctr. Alexan.qui ſemper allegatur , in l.1.§.lex Falcidia.num. 7. ff. ad leg.Falcid.

3 Sed pro parte affirmatiua faciunt Cõcilij verba,quæ ſunt clara: quia palàm eſt,verba Cõcilij comprehendere eum de quo quæritur. Et ad præcipuum oppoſitorum reſponderi poteſt,negando quod ceſſet ratio, & cauſa finalis illius cap.quia etſi non ſit tanta ratio,quare is,de quo quæritur , arceatur à beneficio ibi noue quærendo,quanta in eo qui nullum habuit ante Concilium in ea;negari tamen non poteſt,ſubeſſe aliquantam rationẽ, etſi non tantam:& lex generaliter loquens habet locum in omnibus contentis ſub genere,etſi non militet tanta ratio in aliis, ſicut in aliis , l. 1. §. qui autem.ff.de al.luſ. & tradimus nos in Commẽt. de paupert.in cap.ſtatuimus.9.q.3.num.73.poſt Decium conſ.669.num.3.quod ipſum multi alij tradunt.Quod autem ratio illius canonis non ceſſet omnino , conſtat ei qui conſiderat quod cum is , de quo quæritur , quæret archidiaconatum præfatum, in toto populo refricabitur memoria incontinentiæ paternæ; eo quod vt n inimum dicetur , N. filius N. quærit nunc & accipit archidiaconatum , eo quod cum diſpenſatione legitima habuit ante Cõcilium cano-

Digitized by Google

canonicatum in ecclesia vbi pater suus habuit beneficium. & adeo quidem refricabitur, quod multi dicent id esse male factum, licet etiam multi dicerent contrarium; qua contrarietate plurimum renouatur memoria incontinentiæ paternæ, vt palam est. Nec obstat, quod dispositio illius canonis videtur aliqua ex parte odiosa, & ideo restringenda, cap. odia. de reg. iur. lib. 6. Tum quia finis, in quem conditus est, fauorem meretur, vtpote munditia, & decentia castitatis clericalis, & sublatio infamiæ contrarij vitij, quæ principalius intendit, quam pœnam, & inhabilitatem; quo casu fauorabilis iudicatur, cap. non dubium. cum annot. ei per Panor. & latius Fel. de sent. excom. Tum quia lex etiam odiosa includit omnia sub verbis eius proprie contenta, l. cum lege. iunct. glos. & doctrina Aret. ff. de testam. recep. à plerisque omnibus, & in his à Decio in l. factum. §. in pœnalibus. ff. de reg. iur. in cap. cum ordinem. de rescrip. & alibi sæpe, Alciatus in princ. tit. de verb. signif. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes presbyterorum nequaquam prohibiti leguntur habere beneficia aui: & hoc siue attendatur ius commune, siue constitutio Clement. VII. siue Conc. Trid. quæ iura cum loquantur de filiis, ad nepotes secundum magis veram & magis communem opinionem non sunt extendenda, & num. 2. & 3. & hoc tanto magis quando filius superuixit patri, num. 4. & 5. vel constitutio fuit facta in odium filiorum, vel non militat eadem ratio, num. 7. & prædicta citra omnem controuersiam procedunt, si qualitas, sub qua de filio facta est mentio, non militat in nepote, vt est in terminis sacri Concil. Trid. & dictæ constitutionis, quæ cum loquantur de filijs illegitimis, nequaquam extendi debent ad nepotes legitimos. num. 9.*

3 *Opinio Doctorum fundata pluribus & melioribus rationibus, est magis tenenda, quam contraria, licet sit communis.*

7 *Extensio facienda non est à casu in quo vertitur maior ratio, ad casum in quo vertitur minor.*

7 *Filij presbyterorum in ecclesiis, vbi eorum patres beneficium obtinuerunt, nequeunt etiam dissimile obtinere, nec pensiones super fructibus eius habere, nec quoquo modo ministrare.*

8 *Ortus à radice infecta, si non admittitur is à quo originem habet, nec ipse admittitur, si consequitur ius eius, vel in eius locum sit ponendus.*

8 *Natus ex illegitimo non admittitur ad successionem, cum non sit cognatus, nec agnatus, & iura agnationis & cognationis per illegitimum acquirere nequeat.*

CONSILIVM IX.

AN NEPOTES presbyterorum excludantur ab eorum beneficiis, sicut filij?

1 Siue attendamus ad dispositioñem iuris communis, siue ad dispo-
sitionem clemen. siue etiam ad dispositioñem Concilij Tridentini, nul-
libi reperitur facta mentio de nepotibus, sed tantum de filijs; &
propterea videndum est, an istæ dispositioñes loquentes de filijs habeant
etiam locum in nepotibus. Et licet Ant. Butr. & Abb. in cap. ad extir-
pandas. de fil. presbyt. dixerint, communem opinionem esse, quod idem
sit in nepotibus; tamen, pace eorum sit dictum, contrarium est verius;
quinimmo communis opinio se habet in contrarium, vt apparebit ex
infra dicendis.

2 Nam quod ista prohibitio non extendatur ad nepotes voluit gloss. in
cap. presbyterorum. 56. dist. & ibi post Gofred. Rayner. per eum alleg. be-
ne declarat, & voluit Gemin. circa med. vers. glossa 2. quærit. vbi etiam
Præpos. colum. 2. vers. glo. 2. quærit. & idem voluit Abb. antiquus in d. cap.
ad extirpandas. ibi, *Adde quod in hoc contradicit*. de fil. presbyt. vbi etiam
Ioan. Andr. paulo post princ. vers. in gloss. 1. ibi, *nepotes*. vbi etiam adducit
Barthol. Brix. & ibi etiam late Egid. Bellam. num. 3. vbi etiam adducit
Fratrem Ioannem in sum. confess. & Martin. Pampilonen. & hoc etiam
ibidem voluit Card. paulo post princ. vers. *quæro an quod hic dicitur de filijs.*
& Ancha. paulo post princip. vers. *quærit glossa, dicitur in rubrica*. & Ant.
de Butr. videtur residere in hac opinione, cum illam vltimo loco refe-
rat, gloss. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebel. Bart. in l. bona fides. ff. de-
pos. Et hac ratione dici potest quod idem teneat Abb. in d. cap. ad extir-
pandas. num. 8.

3 Et ex his apparet, quod ista est magis communis opinio; quia Do-
ctores tenentes hanc opinionem, longe excedunt numero tenentes con-
trariam opinionem. Item cum, vt ex lectura dictorum Doctorum appa-
ret, isti moueãtur longe pluribus & melioribus rationibus, quibus non
respondent tenentes contrariam opinionem; ista opinio esset tenenda,
etiam quod appareret quod cõtraria opinio esset magis communis, cap.
capellanus. vbi Abb. de fer. & post alios Doct. in cap. 1. in 1. lectura, num.
29. de constitut.

4 Præterea etiam dato quod contraria opinio esset magis communis,
& de iure verior, tamen non potest applicari casui nostro: quia in casu
nostro filius superuixit patri, ita quod nepos non subintrauit in lo-
cum filij: & in hoc casu omnes Doct. qui tenent contrariam opinionem,
& qui fuerunt post Hostien. fatentur dictam opinionem non habere lo-
cum in isto casu, vt per Hostien. in cap. ex transmissa. de fil. presbyt. & per
Ioan. Andr. in d. cap. ad extirpandas. vbi etiam Henric. Boic. Ant. de Butr.
Abb. & omnes alij trad.

5 Nec obstant ea quæ habentur per Rebuff. in tit. de dispens. & defect. na-
tal. in nu. 26. Quia respondetur, quod quicquid ipse dicat, ista declaratio
tenetur per omnes Doct. qui tenent contrariam opinionem; & propterea
ab ea nõ est recedendũ; & est fundata in bona gl. in d. cap. ad extirpandas.
quæ tenet contrariam opinionem. & Innocentius etiam, & omnes qui il-
lam sequuntur, mouentur hac ratione, quia nepos subintrat in locum fi-

lij, §.

ff. 8. fil. inſt. de hæred. qual. & differen. quæ ratio ceſſat, quotieſcumque filius ſuperuixit patri. authen. ſucceſsione. C. de legit. hæred. & ita declarat Io. And. in d. cap. ad extirpandas. & Gemin. & Præpoſ. in d. cap. presbyter. 56. diſt.

6 Nec præmiſsis obſtat, quod nec clem. nec Concil. Trid. fuerint fundata propter tollendam ſucceſsionem, ſed propter tollendam memoriã incontinentiæ paternæ; & quod propterea iſta, quæ dicuntur de ſucceſsione, nõ poſſunt applicari caſui noſtro. Quia reſpõdetur, quod iſta, quæ pro parte noſtra adducuntur de ſucceſsione, non adducuntur ad fundandam intentionem partis noſtræ, ſed ad tollendum motiuum gloſſæ, & Doct. tenentium contrarium, qui pro eorũ opinione hoc principali motiuo vtuntur, quod nepos in ſucceſsionibus ſubintret in locum ſui patris. & propterea ſi in terminis clem. & Concil. Trid. non fuit conſiderata ſucceſsio, ergo tanto magis dicta per gloſ. & alios illam ſequen. non poſſunt applicari caſui noſtro.

7 Minus obſtat, ſi dicatur, quod ratio reddita per Concil. & clem. habet locũ etiam in nepotibus; cum hoc videatur redũdare in fauorem eccleſiarum, & præſertim quia diſpoſitio Concilij vtitur illis verbis, *Quam longiſſime arceatur*: Quia reſpondetur, quod poſtea diſpoſitio Concil. & clem. reſtringit ſe ad filios; quo caſu, cum tractetur de odio principaliter ipſorum filiorum, eorum diſpoſitio non porrigitur ad nepotes, l. pater. ff. de adulter. l. lege Iulia. §. hoc capite. ff. de rit. nupt. & in terminis noſtris tradunt omnes Doct. in princ. informationis allegati: & propterea cum diſpoſitio Concilij ſe reſtringat ad filios, verba quantumuis generalia, reſpectu filiorum ſunt intelligenda. tradũt communiter Doct. in l. ſi de certa. C. de tranſact. & præſertim quia non eſt tanta ratio in nepote legitimo ex filio, quemadmodum eſt in filio ipſo illegitimo; & non debet fieri extẽſio de caſu, in quo vertitur maior ratio, ad caſum in quo vertitur minor ratio, gloſ. in cap. in fidei fauorem. de hæret. lib. 6. Pariſ. in conſ. 110. num. 22. vol. 3. Et dum Concilium dixit, quod longiſsime memoria arceatur, verificatur in filiis, in quantum prohibet eis, quod in eccleſiis, vbi patres beneficium aliquod obtinuerunt, non poſsint etiam diſsimile beneficium obtinere, nec in dictis eccleſiis quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuere, habere.

8 Sicut etiam non obſtat illud, quod dici ſolet, quod quando quis venit ex radice infecta, tunc ſi non admittitur ille à quo ipſe cauſam habet, nec etiam ipſe admitti poteſt. Quia reſpondetur, quod iſta non poſſunt applicari caſui noſtro; nam procedunt, quotieſcumque iſte conſequitur ius, vel ponitur in aliquem locum, media perſona incapaci: quo caſu ſi medium eſt incapax, nec ipſe admitti poteſt. Exempli gratia: natus ex illegitimo regulariter non admittitur ad ſucceſsionem; quia ad hoc, vt quis admittatur ad ſucceſsionem, oportet vt ſit agnatus, vel cognatus; non poteſt eius filius, media eius perſona, nanciſci iura agnationis, & cognationis.

Digitized by Google

9 Præterea eſt diligenter animaduertendum, quod Clem. loquitur non ſimpliciter de filiis, ſed cum hac qualitate, *ex fornicatione nati*: & ſimiliter Concilium loquitur de filiis cum hac qualitate, *qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio*. quæ qualitates cum non cõueniant nepotibus ex legitimo matrimonio natis, idcirco in hoc caſu ſumus extra omnẽ controuerſiã, quod non comprehenduntur nepotes, vt in terminis noſtris, & eſt tex. & ibi declarat Bart. in l. fin. C. de natur. lib. & etiam in terminis noſtris tradit Alciat. in l. liberorum. ſub num. 10. verſ. tertius caſus eſt. ff. de verb. ſignif. Alex. in conſ. 4. col. 2. verſ. ſimiliter confirmantur prædicta aliàs. num. 7. lib. 4. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nepos legitimus ex filio illegitimo nec per ſacrum Concilium Trid. nec per conſtitutionem Clementis VII. comprehenditur, & num. 6. poteſtque hæres ab auo inſtitui, num. 2. nec venit appellatione filiorum, niſi vt infra num. 4.*

2 *Qualitas ſub cuius conſideratione conſtitutio aliquid diſponit, ſi ceſſet, ceſſabit & diſpoſitio.*

3 *Verba diſpoſitionis vbi non conueniunt, vtique nec diſpoſitio.*

4 *Diſpoſitio probibens filium obtinere beneficia patris, cum ſit exorbitans & odioſa, non comprehendit nepotem; & hoc nedum ad terminos ſacri Concilij, ſeu conſtitutionis Clem. VII. ſed etiam ad terminos iuris, ſecundum magis veram & magis communem: licet aliqui hallucinantes ſcripſerint contrarium. num. 5. nec intereſt an pater adhuc viuat, vel non; licet aliqui diſtinguant. num. 4. & 5.*

4 *Filiorum appellatione veniunt nepotes, ſi tanta eſt ratio in vno, ſicut in altero, & diſpoſitio reſpectu filiorum ſacrabilis eſt, alias non: vnde diſpoſitio loquens de filio illegitimo non procedit in nepote legitimo, in quo non ſubeſt timor paternæ incontinentiæ. num. 3. & 6.*

CONSILIVM X.

CVM Illuſtriſsimi & Reuerendiſsimi Cardinales congregationis ſacri Concil. Trid. quæſiuiſſent an clem. facta à Clemente VII. ne filij illegitimi poſsint beneficium paternum obtinere, eam acciperet interpretationem, vt & comprehenderet nepotem legitimum ex filio illegitimo, reſpectu beneficij auiti; nullaq. in his terminis Rotæ deciſio reperta fuiſſet; viſum fuit eiſdem ampliſs. Patribus etiam ex ordine S. D. N. Gregorij XIII. intelligere quid in hac facti ſpecie Rota ſentiret, addito maxime decreto eiuſdem ſacri Concilij, de quo in cap. 15. ſeſſ. 25. Quapropter pro-
1 poſita per me eiuſmodi difficultate ſub die Veneris 12. Febr. 1574. fuit per Dominos concluſum non comprehendi nepotem legitimum ex filio illegitimo, neque ſub clem. neque ſub Concil. tam inſpectis verbis, quam etiã inſpecta mente ſeu ratione, tam clem. quam canonis præfati. Nam quo ad verba clem. certum eſt illa non conuenire nepoti legitimo, vt patet ibi, *In ipſorum reſignantium filios ex fornicatione genitos.* & ibi: *Super defectu natalium, quem ex dictis ſacerdotibus reſignantibus geniti patiebantur*, & ibi: *Ob inordinatum ſpurio-*

Digitized by Google

spuriorum filiorum amorem. & ibi: *Quod de cætero filij presbyterorum ex fornicatione nati.* &c.

2 Similiter verba Concil. non conueniunt, vt patet ibi, *Qui non ex legitimo matrimonio nati sunt*. Vnde subintrat vulgaris regula, quod vbi verba dispositionis non conueniunt, dispositio etiam non conuenit. Bart. in l. 4. 6. prætor ait. in fin. de dam. inf. & ibi per Alex. Dec. in cap. 1. num. 21. de elect. & satis in proposito facit doctr. Bart. in l. liberorum. num. 6. de verb. sig. & ibi Alciat. in vers. tertius casus est. Alex. cons. 4. col. 2. num. 7. vol. 4. per tex. in l. fin. C. de nat. lib. cũ aliis, de quibus per Gabr. de verb. sign. cõcl. 1. num. 58. Cum enim præfatæ constitutiones loquantur de fil o, non ea solũ ratione, quia sit filius, sed quia natus ex fornicatione; non vendicant sibi locum in nepote legitimo, d. l. fin. per quem tex. Bart. & alij communiter in l. Gallus. 6. & quid si is. de lib. & posth. concludunt nepotem legitimum ex filio illegitimo hæredem ab auo instituí posse: quia in eo vitium paternum, & per consequens qualitas patrem excludens cessat, vt etiam cõcludit Card. Paleot. de noth. & spur. cap. 53. Couar. in epit. in 2. par. cap. 8. §. 5. num. 13. Pinell. in l. 1. num. 69. in 1. par. & in l. 3. num. 20. C. de bon. mut. Ant. de Rozel. de succes. ab intest. num. 63.

3 Quo vero ad rationem, seu mentem Clem. & sacri Concilij, responsum fuit, non esse similem seu parem rationem in nepote legitimo, qui refert paternam continentiam, non incontinentiam, quæ est in filio illegitimo; militatque pro eo illa præsumptio, quod filius præsumitur esse similis patri, vt per Gig. de crim. læsæ maiest. in 3. par. q. 13. num. 14. & seq. Et quod non sit similis vel tanta ratio in nepote, quanta est in filio illegitimo, vltra prædicta tradunt Domin. & Alex. in cap. presbyterorum. 56. dist. Egidius in cap. ad extirpandas. de fil. presb. cum aliis, quæ inferius adducentur.

4 Et licet appellatione filiorum quandoque nepotes contineantur, vt in l. iusta. de verb. sig. in l. filium habeo. ad Maced. id procedit vbi est tanta ratio in nepote, quanta est in filio, & vbi dispositio est mere fauorabilis respectu filiorum, vt per hoc in l. Gallus. 6. instituens. num. 4. de lib. & posth. & per Alciat. in d. l. iusta. præsertim super verbo patris. quæ omnia cessant in terminis nostris, in quibus non est par ratio, & dispositio non est mere fauorabilis, vt ex infra dicendis apparebit. Nam si volumus circumscripto etiam canone Concilij & clem. considerare quid de iure communi dicendum sit, vtique dispositio prohibens filium obtinere beneficium paternum, non habebit locum in nepote, tamquam dispositio exorbitans, & odiosa. Et licet in hoc tres principales reperiãtur opiniones; vna videlicet, quæ distinguit an pater viuat, an non; secunda quod immo nepos nõ excludatur; tertia (vt dixi) quod non comprehendatur: nihilominus Rota sequuta est tertiam opinionem, tamquam melioribus rationibus fultam, magis cõmunẽ, magisq. ad plenum per Doctores tractatam, & defensam. Istam enim opinionem tenent glos. in d. cap. presbyterorum. 56. dist. & in cap. Apostolica. 8. q. 1. & Io. de Fan. qui non est impressus, & Archid. ibidẽ, Goffr. in sum. num. 5. ad finem, Io. And. in d. cap. ad extirpandas. & in cap. ex transmissa. de fil. presb. & ibi Collecta. dum vltimo refert Arch. Io.

Digitized

de Anan. & Abb. Antiq.& late per Egidium nu.3. referẽtem etiam Martinum Pampilonen.Epiſcopum,Anchar.d.cap.ad extirpandas.Card.Ant. de Butr. & Abb.dum vltimo loco referunt iſtam opinionem: idem tenet diſputando articulum communem in d.c.presbyterorum.& ibid.Alexandrin.& in d.cap.Apoſtolica2.8.q.1.hoc idem tenet ſum.confeſſ.q.8.ſum. Piſanel.in verb.illegitimus.& ſum.Ant.in cap.accedens.num.2.& 22.de accuſ.Butr.conſ.24.Barbat.in cap.2.de arb.& in cap.ex parte.1. de offic.deleg.& ibi Bart.nu.17.Bald.in cap.1.6.& quia.nu.3.verſ.quandoque vt terminus pœnæ.de ijs qui feud.dar.poſſ.& opinionem Io.And.in d.cap.ad extirpandas.refert & ſequitur Alex.conſ.32.num.20.in 6.vol.Dec.conſ.95. col.4.in princ. verſ.ad hoc facit.

5 Ex quibus patet non eſſe ſtandum atteſtationi Ant.de Butr.& Abb.in d. cap.ad extirpandas. qui ſimpliciter referunt Pet.de Rauen. in comp.iur. can.in tit.de fil.presb.quod communis opinio ſit in contrarium, cum potius præcedens opinio ſit magis communis. Et quod inanimaduertenter loquuti fuerint,patet etiam,quia diſtinctionem Hoſt.adſcribũt Innoc.qui ſimpliciter loquitur,& tenet contra nepotem:quæ tamen diſtinctio Hoſt. in cap.ex tranſmiſſa. de fil.presb.& in ſum. quam multi ſequuntur, deſeruit etiam in propoſito noſtro, in quo præſupponitur patrem illegitimum mortuum tunc eſſe.vnde poſſunt addi omnes alij qui tenent cum diſtinct. Hoſtienſis,vt deſeruiunt pro opinione prȩcedenti,prout Collect.in d.cap. ex tranſmiſſa. Henric. Boic.in d.cap.ad extirpandas. ſummiſtæ fere omnes,Aſten.Sylu.Ang.Roſel.Armil.in verbo beneficium.

Nec opus eſt euacuare fundamenta alterius opinionis; quia bene euacuantur per Domin. & Alexandrin.in locis allegatis, & per Egid.in d.cap. ad extirpandas.

6 Siue igitur inſpiciamus verba, nepos non includitur; ſiue inſpiciamus mentem & rationem,idem eſt dicendum;cum non militet eadem ratio,& materia ſit odioſa,vt tenẽt oẽs Doct. de quibus in prima opinione poſt Io. And.in d.cap.ad extirpandas.Et facile fuiſſet ſacro Concilio, ſi nepotẽ legitimum voluiſſet excludere in illis verbis,*Vt paterna incontinẽtia,&c.* addere, *ſiue auita.* ad tex.in l.vn.§.ſin autem ad deficientis.C.de cad.toll.cap. ad audientiã.de decim.Et ita fuit concluſum,nepotem legitimũ non excludi.

Aduerte quod hoc conſilium non ponitur vt conſilium Nauarri, ſed vt reſolutio eidem in principali punctο concordans.

DE CORPORE VITIATIS ORDIN. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Pollex non eſt membrum,cuius parte qui priuatus eſt,modo per indignationem ſibi non abſtulerit, non efficitur irregularis, ſi inde non inducatur impotentia, nec magna deformitas,ſeu ſcandalum in celebrando, num. 2. de qua ſi probabiliter dubitatur, Epiſcopi declaratio, ſed non alterius inferioris ſufficit. num. 3. qui ſi declaret magnum induci ſcandalum,eſſet irregularis, & à Papa eſſet petenda diſpenſatio.num.4.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

AD HANC Quæſtionẽ reſpondeo primo, D. conſulentem non eſſe irregularem ſimpliciter, quia non eſt mutilatus membro aliquo princi-
1 pali, neque eſt priuatus à ſe per indignationem parte aliqua alicuius membri, vt tradimus in noſtro Manua. confeſſ. cap. 27. num. 198. quia ſolum eſt mutilatus parte membri, ſcilicet pollice manus, qui non eſt membrum, vt nos poſt alios in dicto Manua. vbi ſupra num. 206. & 262. late probamus pro communi contra Caietanum & Sotum.

2 Secundo, quod ſi præfata mutilatio pollicis non inducit impotentiam celebrandi, nec magnam deformitatem in celebrante, poterit ipſe celebrare ſine vlla diſpenſatione, quia non eſt irregularis, vt dictum eſt.

3 Tertio, quod ſi dubitatur an poſsit abſque ſcandalo celebrare, & an inducat magnam deformitatem, quæ id impediat; recurrendum eſt ad Epiſcopum, ad quem dicimus hanc determinationem ſpectare vbi ſupra num. 200. ita quod non ſufficit arbitrium confeſſarij, vel alius prælati inferioris, vt ibidem ſubiicimus. Sed neque requiritur diſpenſatio Papalis,
4 neque epiſcopalis, ſed ſolum prædicta determinatio: quia non eſt irregularis, qualis ſi eſſet, deberet recurri ad Papam per ea quæ nos dicimus in d. Manu. vbi ſupra num. 239.

SVMMARIVM.

2 *Caſtratus ob ægritudinem de conſilio medicorum, poteſt ſine alia diſpenſatione omnes ſacros ordines accipere.*

CONSILIVM II.

TITIO Clerico fuerunt propter ægritudinem virilia à medicis abſciſſa; qui nunc deſiderat ad omnes, etiam presbyteratus, ordines promoueri. Quæritur, an poſsit ſine ſanctæ Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione ad maiores ordines promoueri à ſuo Epiſcopo.

1 Reſpondeo, quod proculdubio poteſt, cap. ſi quis à medicis. & cap. eunuchus. & cap. ſi quis pro ægritudine. & cap. ſi quis pro infirmitate. 55. diſt. & per regulam, quam nos quoque poſt alios poſuimus in Man. confeſſ. cap. 27. num. 199.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio, quod impotens cum virgine contraxerat, nullo declarato, poteſt talis ſine diſpenſatione ordines & beneficia ſuſcipere.*

2 *Bigamus nullo modo dici poteſt, qui cum vnica & virgine ob impotentiam nulliter contraxit.*

3 *Impotens ad matrimonium licet quis ſit, non tamen inde efficitur vt non poßit ordines ſuſcipere.*

3 *Caſtratus ſiue eunuchus, modo ſe ipſum non caſtrauerit, eſt capax ordinum, & beneficiorum.*

Digitized by Google

4 *Corpore vitiatus potest ordinari, nisi sit mutilatus membro, vel taliter vitiatus, vt non possit ordines sine scandalo exercere.*

CONSILIVM III.

AN CONTRAHENS cũ vnica & virgine matrimonium per verba de præsẽti, possit legitime ordinari etiã sacris ordinibus, si matrimoniũ fuit inualidum propter suam impotentiam coeundi, ob quam declaratum fuit matrimonium fuisse & esse nullum, & data licentia contrahendi cum alio fœminæ quæ contraxit cum illo; & an ipse possit iuste sine dispensatione simpliciter ordinari sacerdos, & habere beneficia?

1 Respondeo, prædictum D. consulentem posse sine vlla dispensatione iuste ordinari sacerdotem, & quærere & retinere beneficia ecclesiastica. Tũ quia nullo impedimẽto iuris naturalis, diuini, neque humani canonici ab eo prohibetur. Tum quia, si quo prohiberetur, maxime esset impedimen-
2 tum bigamiæ, iuxta totum titulum de bigamis. Sed hoc est falsum, quia bigamiæ impedimentum non inuenitur nisi in eo qui bis vere, putatiue, interpretatiue, vel similitudinarie antea matrimonium cõtraxit. At D. cõsulens nullo illorum modorum contraxit bis matrimonium, immo nec semel; quia id quod voluit contrahere, & de facto contraxit, non fuit verum matrimonium ob impedimentum legitimum frigiditatis naturæ, vel maleficij legitime probatum, & per sententiam definitum, vt in facto proponi-
3 tur. Tum quia impedimentum impotentiæ contrahendi matrimonium non impedit habilitatem assumendi ordines, & beneficia, nisi impotentiã illam concomitetur aliqua irregularitas, vel inhabilitas alia; & etiam si sit eunuchus, siue castratus, non impedit ordinationem, nisi se ipsum iniuste abscinderit, & castrauerit, cap. si quis abscidit. cap. eunuchus. & cap. si quis
4 in infirmitate. & aliis multis. 55. dist. Tum quia nullus corpore vitiatus excluditur ab ordinatione, nisi sit mutilatus membro, vel tali vitio vitiatus, vt sit inhabilis ad exercendum ordines sine scandalo, vt probatur per prædictam fere totam dist. & totum tit. de corp. vitiatis.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem impedientem promotionem ad ordines & beneficia non inducit defectus partis membri, vt sunt omnes quatuor digiti pedum, nisi inde oriatur magna deformitas, aut impedimentum vsus ordinum.*

2 *Virilia licet sint integrum membrum; tamen si sint abscissa à medicis, non inducunt irregularitatem.*

CONSILIVM IV.

AN CLERICVS minorum ordinum, qui per infirmitatem & ægritudinem perdidit omnes digitos vtriusque pedis, exceptis pollicibus, sit irregularis, & possit ordinari maioribus?

1 Respondeo, quod non est irregularis, & potest ascendere ad maiores ordines, & beneficium assecutum retinere. Tum per cap. qui partem. & cap. si quis

Digitized by Google

quis à medicis.& cap. si quis in ægritudine.55. dist. quatenus probant,eũ, qui partem alicuius membri perdidit per lãguorem, vel cui à medicis pro ægritudine secta est pars membri,immo & virilia, quæ constituunt membrum,non esse irregularem. Tum per cap. 2. de corpo. vitiat. quatenus probat, vt ibi annotat Panor. ab omnibus receptus, quod defectus partis membri non facit quem irregularem,nisi induceret magnam deformitatem,aut redderet impotentem ad vtendum ordinibus: & prædictus defectus nec inducit talem deformitatem,nec impotentiam,vt palam est.Tum per ea quæ latius tradimus in Man. cap. 27.num.198. & sequẽti,adiunctis eis quæ tradimus in eodem cap.num.206. probando efficaciter, quod digitus non est membrum,sed pars membri.Salua meliori, &c.

SVMMARIVM.

1 *Auris cartilagine in tam modica carens quantitate,quæ potest ita tegi, vt possit sine scandalo ministrare,non eget aliqua dispensatione.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, an carens particula cartilaginis auris sit irregularis, ita vt ad celebrandum indigeat dispensatione.

1 Respondetur, D. consulentem posse iuste celebrare, per ea quæ tradimus in nostro Manu. cõfess. cap. 27.num.199.Nec obstat id quod dicimus ibidem num.223. de carente cartilagine: quia D. consulens non caret tota,nec dimidiata,nec tota tertia parte,sed tantula,quæ potest tegi, vel ita dissimulari,quod non inducat scandalum, vtendo capillo coronæ demissiore,saltem in illa parte.

SVMMARIVM.

1 *Missa sine ministro respondente celebrari potest.*
2 *Surdus vix sine peccato presbyterio insignitur.*
2 *Surdo ad Missam celebrandam vtilis dispensatio Papæ,sed non necessaria, vt possit sine ministro saltem in loco secreto celebrare.*
2 *Missa celebranda videtur ex decreto Ecclesiæ coram duobus: at ex generali consuetudine satis vt vnus sit præsens.*

CONSILIVM VI.

QVIDAM omnino surdus ad omnes, etiam presbyteratus, ordines se promoueri fecit. Quæritur an mortifere peccauerit.

1 Respondeo primo,quod vix defendi potest eum non peccasse mortaliter,quãdo suscepit ordinem presbyteratus,etiam eo solo, quod cum esset omnino surdus,suscepit presbyteratum:quia licet surdaster, siue difficulter audiens ordinari possit presbyteratu; non videtur tamen posse ordinari,qui omnino est surdus, vt dicit R.D.Simon Maiolus Episcopus Vultur.lib.1.cap.25.de irregular.Dixi,vix: quoniam etsi cum difficultate,videtur posse iure defendi. Tum quod licet prohibeãtur canonibus ordinari presbyteratu cæcus,claudus,& alij,qui non possunt facere illa,quæ requirun-

Digitized by Goog

runtur in celebratione Missæ per cap. 1. 49. distin. & per totum titulum de corp. vitia. nullibi tamen videntur prohiberi surdi, etiam qui penitus non audiunt: quoniam possunt dicere Missam soli, & sine ministro respondente, & consequenter non audiendo illum, vt tenuit glo. sing. in cap. hoc quoque. de consecr. dist. 1. loquendo de inclusis.

2 Secundo, quod vtilis esset ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Missam, saltem in aliquo loco secreto, etiam vt sine ministro respondente eam dicere posit. Dixi, vtilis: quia statutum Ecclesiæ videtur habere, vt dicatur coram duobus, prædicto cap. hoc quoque. & consuetudo generalis, quod saltem vnus sit præsens per gloss. eius. Non dixi, necessaria: quia excusaretur à peccato & culpa dicendo eam sine ministro propter impedimentum tantæ surditatis.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus ter est, qui sine dimissorijs ordinarij tres accipit ordines sacros. nu. 2.*

3 *Surdaster etsi presbyterio possit insigniri, id tamen de omnino surdo vix potest defendi.*

3 *Surdo, qui presbyteralem suscepit ordinem, etsi non necessaria, vtilis saltem est dispensatio Papæ, qua ei permittatur vt in occulto sine socio aliquando celebret. num. 6.*

4 *Falsans literas sui Episcopi graviter peccat, itemque & qui falsis vtitur literis in iudicio, ac per illas absolutionem obtinet, ne priuaretur beneficio alias legitime obtento. num. 5. non tamen ob id tenetur petere revalidationem tituli, sicut nec qui post illum obtentum in irregularitatem incidit. num. 7.*

CONSILIVM VII.

CLERICVS quatuor minorum, cum esset factus surdus, & sciret quod propterea non initiaretur sacris à suo ordinario, cum falsis literis dimissorijs à se confectis suscepit ab alieno duos ordines sacros, subdiaconatum, & diaconatum; & inde cum falsis testimonialibus, quod esset rite initiatus dictis sacris ordinibus, ab alio Episcopo ad presbyteratus ordinẽ se fecit promoueri; & præterea falsis literis ab eo fabricatis obtinuit à suo ordinario absolutionẽ ab accusatione, quod nõ esset ordinatus presbyteratu, quem suũ beneficiũ requirebat. Quæritur, quas censuras, seu pœnas incurrerit, & quo remedio indigeat, vt posit in susceptis ministrare.

1 Respondeo primo, præfatum consulentem esse suspensum per extrauag. Pij II. quam nos citamus in Man. confess. cap. 27. num. 241. & cap. 25. num. 7. quia sine literis dimissorijs ordinarij sui suscepit ab alieno Episcopo duos ordines sacros, scilicet subdiaconatum, & diaconatum.

2 Secundo, quod etiam est suspẽsus, eo quod ordinẽ presbyteratus suscepit ab alieno Episcopo sine dimissorijs sui ordinarij, per pfatã extrauag.

3 Tertio, quod vix iure defendi potest eum non peccasse mortaliter, quãdo suscepit ordinem presbyteratus, etiam eo solo, quod cum esset omnino surdus, suscepit presbyteratum: quia licet surdaster siue difficulter audiens

Digitized by Google

diens ordinari posſit presbyteratu,non videtur tamen posſe ordinari qui omnino eſt ſurdus, vt dixit Reuerendiſsimus D.Simon Maiol.lib.1.cap. 25.de irreg. Dixi,vix:quoniam cũ difficultate videtur posſe iure defendi. Tum quia licet prohibeantur canonibus ordinari presbyteratu cæci, claudi,& alij qui non posſunt facere illa quæ requiruntur in celebratione Miſſæ, per cap.1.49. diſt.& per totũ titulum de corp. viti.nullibi tamen videntur prohiberi ſurdi,etiam qui penitus non audiunt; quoniã posſunt dicere Miſſam ſoli,etiam ſine miniſtro reſpondente, & conſequenter non audiendo illum,vt tenuit gl.ſing.in cap.hoc quoque. de conſecr.diſt.1.loquendo de incluſis,quam nos defendimus in enchirid.de orat.cap.22.nu. 86.& Miſcel.67.num.5.

4 Quarto,quod etiam præfatus conſulens grauiter peccauit fingendo literas falſas, quibus fiebat fides quod quidam Epiſcopus alius, quam ſuus ordinarius, affirmabat ſe ordinaſſe præfatum conſulentem, viſis literis, quæ atteſtabantur eum fuiſſe ordinatum ſubdiaconatu, & diaconatu antea legitime ab alio Epiſcopo.

5 Quinto,quod etiam peccauit grauiter procurando & obtinendo abſolutionem à ſuo Epiſcopo ordinario ab accuſatione, qua accuſabatur non eſſe ordinatum presbyteratu,quem ſuũ beneficium,etiam ſi eſſet ſimplex, requirebat;quia fuit fabricator falſarum literarum,licet non apoſtolicarum,& vſus fuit illis in iudicio,& obtinuit abſolutionem ab accuſatione, qua coram ordinario accuſabatur.

6 Sexto,quod præfatus conſulens indiget primo vera pœnitentia cordis & oris præfatorum erratorũ. Secundo,quod indiget abſolutione à tribus ſuſpenſionibus per trium ordinum ſacrorum ſuſceptionem incurſis. Tertio, quod vtilis eſſet ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Miſſam ſaltem in aliquo loco ſecreto, vt eã ſine miniſtro reſpondente dicere posſit.Dixi,vtilis,& non neceſſaria:quia excuſaretur à peccato & culpa non dicendi eam propter impedimentum tantæ ſurditatis, & quia ſtatutum Eccleſiæ videtur habere vt dicatur corã duobus, prædicto cap.hoc quoque.& conſuetudo generalis quod ſaltem vnus ſit præſens,per glo.eius.

7 Septimo,quod nõ indiget noua collatione beneficij, neque noua facultate retinendi illud; quia per prædicta delicta non perdidit ipſo iure beneficium,quod habuit priuſquam ſurdeſceret,& peccata prædicta perpetraret; quia beneficium legitime collatum non perditur ipſo iure etiam per irregularitatem regulariter, vt determinat Innoc.recept.in cap.cum noſtris. de conceſsione præben.

Aequi bonique conſulat lector, ſi hoc reſponſum videatur aliqualiter differre ab alio poſito ſub num.6. quod ſuper eodem facto videtur datum. Nam diuerſitas copiarum ita ſuaſit faciendum.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas in caſibus tantum à iure expreſsis contrahitur.*

1 *Bigamus non eſt laicus nulliter cum corrupta contrahens,contra Butrium, nu.5.nec*

cleri-

clericus minorum ordinum, nu. 2. quia nulla ex omnibus tribus speciebus irregularitatis eis competit.

1 *Bigamus est, bigamia videlicet similitudinaria, contrahens matrimonium, etiam inualide, post votum solemne religionis, vel sacri ordinis, quo quis contrahit matrimonium spirituale cum Christo.*

2 *Pœnæ de vno casu ad alium non extenduntur.*

3 *Matrimonium spirituale cum Christo non contrahitur per ordines minores, nec incurritur inhabilitas ad contrahendum matrimonium carnale.*

4 *Dictio*, huiusmodi, *in iure est restrictiua.*

CONSILIVM I.

QVIDAM laicus contraxit matrimonium cũ corrupta inualide ob aliqd impedimẽtum. Quæritur an contraxerit bigamiæ irregularitatẽ.

1 Respondetur quod non. Primo quidem, quod irregularitas non contrahitur nisi in casibus à iure expressis, cap. is qui. de sent. excom. lib. 6. & nullibi reperitur expressum quod in hoc casu contrahatur.

Secundo, quod omnis bigamia vel est vera, vel interpretatiua, siue similitudinaria, vt habetur in rubrica de bigamis post gl. in cap. 2. eo. tit. & Specul. de dispensatio. §. iuxta. nu. 6. at in hoc casu non est vera, quia non contraxit valide cum duabus successiue, quæ dicitur vera bigamia: nec interpretatiua, quia non contraxit cum duabus inualide, vel cum vna valide, & cum alia inualide, nec cum corrupta valide; quæ dicuntur tres species bigamiæ interpretatiuæ, vt diximus in Man. nostro confess. cap. 27. nu. 195. neque similitudinaria, quia non contraxit cum vna valide, neque inualide post votũ solemne religionis, vel sacri ordinis, quo dicitur quis cõtrahere spirituale matrimonium cum Christo per cap. 1. & multa seqq. præsertim cap. quotquot. 27. q. 1. cuius verba sunt: *Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati sunt, professione contempta, inter bigamos, id est qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt.*

2 Nec obstat primo cap. 1. de bigam. quia loquitur de presbytero, qui post votum solemne, quod cõtrahitur per susceptionem ordinis, cap. 1. de voto lib. 6. & ita post contractas nuptias spirituales cum Christo, contrahit alias carnales, licet inualide cum alia.

Secundo non obstat cap. fin. de bigam. quia non loquitur de clerico minorum ordinum, sed de subdiacono, qui per subdiaconatus susceptionem obligatur voto solemni, quo cõtraxit matrimonium spirituale, sicut presbyter, per cap. à multis. de ætate & qualit. adiuncto d. cap. 1. de voto lib. 6.

Tertio non obstat Rotæ decisio 1. de bigam. quæ habet clericum in minoribus ordinibus constitutum incurrere bigamiæ irregularitatem contrahendo matrimonium inualide cum corrupta: & cum pares videantur esse quo ad hoc propositũ laicus, & clericus in minoribus constitutus, cui licet ducere vxorem, sequitur idẽ dicendum esse de vtroque: non inquam hoc obstat. Tum quia prædictum cap. vlt. non agit de clerico in minoribus constituto, sed tantum de subdiacono. Tum quia non potest extendi per identitatem rationis: quia lõge alia ratio est de subdiacono, quam de clerico

Digitized by Google

rico in minoribus constituto: quoniam ratio quare subdiaconus, contrahendo matrimonium etiam inualidum, incurrit irregularitatem bigamię similitudinariæ, est illa, quod iam antea contraxerat aliud matrimonium spirituale per votum solēne cum Christo, vt prædictum est: quæ ratio penitus cessat in clerico in minoribus tantum constituto, vt palam est. Tum quia illa constitutio est pœnalis; inducit enim pœnam irregularitatis bigamiæ, vt etiam expressit Egidius in d.cap.nuper. & pęnæ de vno casu ad alium non extenduntur, l.interpretatione.ff.de pœnis.& cap.pœnæ.de pęnit.dist.1. Tum quia Rota non considerauit rationem prædictam, videlicet quare subdiaconus contrahendo matrimonium incurrit prædictam irregularitatē: quam rationem si inuenisset, cōtrarium vtique decidisset.

3 Quarto non obstat, quia significat aliud esse in laico, & aliud in clerico in minoribus constituto: quod tamē nulla ratione defendi potest, cum per ordinum minorū assumptionem nullum matrimonium spirituale contrahatur cū Christo, per quod incurratur inhabilitas ad matrimonium carnale contrahendum. & hanc partē significauit Innoc.in d.cap.nuper. dum verbo *clericis* in textu posito addit hęc verba, *in sacris constitutis*. & recte quidem: quia textus addit verbum *huiusmodi*, quod est restrictiuum restringēs
4 ad clericos, de quibus meminerat ante, l.huiusmodi.ff.de leg.1. meminerat autem de constitutis in sacris: quia egit de clericis non potentibus vxores ducere. Idem etiam significat ibidem ipsemet Innoc. per illa verba, *Idem dicerem de monacho*. & quidem recte: quia ille etiam tenetur voto solemni, quo contraxit matrimonium spirituale per prædictum cap.1. & multa alia 27.quæst.1.præsertim cap.quotquot, quo cauetur expresse fieri bigamum eum, qui post solemne votum contrahit. & quidem vir eruditissimus, si idem sensisset de laico & clerico in minoribus constituto, quod de monacho, exerte dixisset, *de omni alio siue laico, siue clerico*. sed ideo non dixit, quia non nouit, & meminit prædictam rationem diuersitatis.

5 Quinto non obstant etiam verba Antonij de Butrio, quatenus ait in d. cap.nuper: bigamiam incurri contrahendo matrimonium inualide in omnibus casibus, in quibus incurritur contrahendo valide: quia loquitur de contrahente secunda vice, & sic de bigamia interpretatiua, non autem de contrahente vna tantum vice, & sic de bigamia similitudinaria. Facit pro hac parte, quod nullus commentantium ibi, nec alibi, nec S.Thomas, Palud.nec alij in 4.lib.senten.dist.27.vbi de bigamia tractant, faciunt prędictam extensionem.

Ex quibus palam colligitur idem esse dicendum de clerico in minoribus constituto, quod de laico: & quod Syluester verbo bigamia.in principio post alios summistas ait octauo modo contrahi bigamiam, quando quis post votum solemne religionis vel ordinis sacri contrahit cum aliqua, siue sit virgo, siue corrupta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bigamiæ, & non trigamiæ ius meminit.*

2 *Inhabilis ad ordines tam est qui bis, quam qui pluries nuptias contrahit.*

3 Biga-

3 *Bigamus, & non trigamus est, qui cum virgine, & cũ corrupta successiue contrahit.*
3 *Improprietates, etiam quibus iura quandoque vtuntur, non sunt extendendæ.*
3 *Bigamus est quidem etiam semel cum corrupta contrahens, sed interpretatiue & improprie.*
4 *Dispensatur facilius cum bigamo laico, quam clerico, & hoc à Pontifice, non autem ab Episcopo, contra Henricum.*

CONSILIVM II.

QVAERITVR, an laicus coniugatus cum virgine, qua mortua contraxit cum vidua, sit trigamus, ad hoc vt sit ei neganda dispensatio, quæ concederetur bigamo.

1 Respondeo quod non. Primo quidem, quod licet multi Canonistæ meminerint bigamiæ, & deciderint quæstiones super bigamia propositas, vt in cap.2. & per tot.26.dist. & tot.tit.de bigam. & alibi sæpe, & Magister in 4.sent.dist.27. & ibi S.Thom. & omnes alij; nullus tamẽ Canonistarum, neque Theologorum vllam facit mentionem de trigamia, nec vllam quæstionem super illa proponit, sed solum de bigamia, & de quæstionibus super ea propositis. Quare cum nouitates sint vt plurimum vitandæ, cap. cum consuetudinis. de consuetud. vbi gloss. recepta citat illud: *In rebus nouis constituendis maximam esse debere vtilitatem*. l. in rebus. ff. de legib. non videtur curandum de trigamia, de qua numquam habita est cura, sed tantum de bigamia.

2 Secundo, quod ratio quare nulla de trigamia facta est mentio à Theologis, & Iureperitis, videtur esse, quod tam inhabilis est ad sacramentum ordinis, qui bis cõtraxit nuptias, quam qui pluries; quoniam ratio potissima, qua bigamus est irregularis, & iudicatur inhabilis ad sacramentum ordinis, est ineptitudo ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia vnica sua sponsa, vt declarat S.Thom. recep.lib.4. senten.dist.27.q. 3.art.1. & ante illum glo.celeb. & recep.in cap.debitum. de bigamis. At tam inhabilis est ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia vnica sua sponsa, qui contraxit cum duabus, sicut qui contraxit cum tribus, vt palam est, quia iam diuisit carnem suam cum duabus. ergo tam inhabilis est qui contraxit cum duabus, quàm qui cum tribus.

3 Tertio, quod D.consulens nulla ratione iuris, nec recti sermonis potest dici trigamus: non quidem iuris per prædictas rationes: nec ratione recti sermonis: quia trigamus ex propria verborum significatione est qui ter nuptias contraxit, γαμός enim nuptias significat: & D.consulens non contraxit ter, sed solum bis. Nec obstat, quod dicitur quis bigamus, licet vnicas nuptias contraxerit, si eas cum vidua vel corrupta cõtraxit; quoniam iura Pontificia iustis de causis improprie, & interpretatiue, & non secundum propriam significationem illam extensionem fecerunt, vt constat ex glo.cap. super eo.de bigam. & improprietates non sunt extendendæ; quia non est recedendum à propria verborum significatione, nisi quatenus reperitur recessum. l.non aliter. ff.de leg.3. & ideo non est extendenda illa improprietas ad trigamiam, ad quam non reperitur à iure extensum.

Quarto

Quarto, quod meo iudicio nullus iurisperitus auderet dicere, quod si statuto aliquo caueretur vt trigamus, siue tres vxores ducens, illud aut illud quæreret, vel amitteret, comprehenderet eum qui cõtraxisset bis tantum, semel cum virgine, & iterum cum vidua; quoniam verba statuti cum non comprehenderent. ergo licet esset aliquis canon, quem tamen certum est nusquam esse, quo caueretur vt difficilius cum trigamo, quã cum bigamo dispensaretur; non comprehenderet D. consulentem, qui ex propria verborum significatione nullatenus dicitur trigamus, hoc est, qui tres vxores duxit; sed tantum bigamus, qui solas duas duxit.

4 Quinto facit, quod D. consulens non erat clericus etiam minorum ordinum, sed purus laicus, cum duxit præfatas duas vxores: & ita non tantum videtur despexisse ordinem clericalem, quantum si existens clericus minorum ordinum eas duxisset: adeo quidem vt Hen. Boic. in cap. 1. de bigam. num. 25. censuerit Episcopum posse cum tali bigamo dispensare; cui tamen nõ assentimur, licet credamus multum id facere ad hoc, vt S. D. N. inclinetur ad facilius cum eo dispensandum, non curando de trigamia opposita. Tum quia nullus vmquam Max. Pont. videtur de illa curasse. Tum quia nulla ratione recti sermonis, nec per vllam iuridicam extensionem potest D. consulens trigamus dici. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio facta bigamo, cum sit irregularis, non valet.*

2 *Episcopus ordinando bigamum, ab eo ordine conferendo, & a celebranda Missa per annum est suspensus, & videtur deponi posse.*

CONSILIVM III.

EPISCOPVS quidam insigniuit prima tonsura bigamum, & contulit ei beneficium simplex. Quæritur quam pœnam incurrant ordinans, & ordinatus, & conferens, & collatarius.

1 Respõdeo primo, grauiter illos peccasse per totum titulum de bigam. in volumine Greg. & in cap. 1. eod. tit. lib. 6. & colligitur in dist. 26. Secundo, quòd præfati Episcopi collatio facta bigamo non valuit; quia collatio facta irregulari non valet secundum Innocentium receptum in cap. cum nostris. de concess. præb. Tertio, quod prefatus Episcopus videtur suspensus à collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipso iure per vnã annum. arg. cap. eos. & cap. vlt. de temp. ordin. lib. 6. & cap. nullus pœnitentem, nullus bigamum. dist. 55. per quod potest dici etiam suspensus ipso iure vno anno à missando, & potest deponi ab ordine, vt sensit glo. in d. cap. nullus pœnitentem. 55. distin. in verbo successores. pro qua ibi Archidiacon. citat cap. vlt. 62. dist. & cap. 1. dist. 55.

Refertur, Congregationem censuisse Episcopum non potuisse dictas collationes facere, sed quod non incurrat ob hoc ipso iure in aliquam certam pœnam.

SVMMARIVM.

1 *Bigamo male & nulliter confertur beneficium: & qui illum ordinat, peccat, & pos-*

Digitized by Google

set iuste priuari omni potestate ordinandi, ac etiam perpetuo deponi. num. 4. sed ipso iure non est nec priuatus, nec perpetuo, num. 2. immo secundum rigorem nec ad annum: licet æquius videatur, vt ad annum sit suspensus a collatione ordinis quem contulit. num. 1. & 3. extendendo alios canones ad hunc casum. nu. 5.

8 Statutum comprehendit non solum quod expresse statuitur, sed etiã omne illud, quod princeps, si fuisset interrogatus, statuisset, etiam si sumus in pœnalibus.

CONSILIVM IV.

IVSSVS respondere quibusdam iuribus, quæ dicuntur citari contra supradicta responsa mea, respondeo nulla videri allegari talia. Nã ego
1 respondeo, præfatum Episcopum, qui ordinauit scienter bigamum minoribus ordinibus, peccasse quidẽ, per totum titulum de bigam. & in cap. 1. eod. tit. lib. 6. & colligitur in dist. 26. & male contulisse beneficium illi qui erat irregularis, & eius collationem non valuisse secundum Innoc. recept. in cap. cum nostris de conces. præb. & prædictum Episcopum videri suspensum à collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipso iure vsque ad vnum annum: contra quæ responsa nihil allegatur quod vere sit eis contrarium; immo per eadem iura, quæ ego citaui, confirmãtur. Nec etiam obstat cap. literas. de temp. ordin. Tum quia non loquitur de ordinante bigamum, de quo ego respondi. Tum quia disponit, Episcopum ordinantem aliquem duobus ordinibus sacris eodem die vero, vel ficto, esse suspensum ipso iure à collatione illorũ, donec aliud censeat Papa: quod nihil obstat nostris responsis, immo ea confirmat. Tum quia dictum Hostien. super eo allegatum non probatur per cap. dilectus. ab eodem citatum, quatenus suspendit ordinatorem, & non ait suspensum esse. Tum quia non loquitur de ordinatore bigami, de quo fui interrogatus. Tum quia secundum Innocen. & omnes Papa gratiam fecit ei ob quosdam respectus. Tum quia multa iura vtuntur verbis præsentis temporis, quibus dicuntur irritare aliqua quæ per iura priora sunt irritata. Non obstat
2 etiam cap. 2. de biga. & cap. ex pœnitentibus. 50. distin. quatenus habẽt ordinatorem bigami esse priuandum potestate ordinandi, & non ait esse ipso iure priuatum: quia non loquuntur de suspensione ad annum ab ordine quem contulit, sed de priuatione perpetua potestatis conferendi ordines; quæ est multo maior pœna, quã suspensio tẽporalis ad annũ à collatione ordinis, de qua nos respondimus. Non obstat etiã distinctio Archidiaconi & aliorũ posita in c. qui ecclesiasticis. 36. dist. Tũ quia est generalis de ordinatore digni, vel minus digni, vel indigni, & non de ordinatore bigami. Tũ quia non loquũtur de pœna suspensionis tẽporalis, de qua nos
3 agimus, sed de priuatione perpetua ordinãtis indignũ. Tũ denique q̃ nõ respondi ego penitus asserendũ prędictũ Episcopũ esse ipso iure suspensũ ad annũ, sed videri posse dici: disputãdo enim posset teneri non incurrisse illã pœnã, ab eo qui niteretur solo illo rigore iuris, qui ait pœnã non esse ad aliũ casum extendendã. 6. pœnæ. de pœnitentia dist. 1. & quæ ibi scripsimus. Nec nos dãnaremus illũ, sed æquius videtur consulendũ cõtrarium: eo q̃ quilibet ordinator infantis, coniugati, & illiterati, etiã sui subditi,

immo

immò & quilibet ordinator cuiuslibet extranei quãtumlibet digni & sã-
ctí, incurrit illã pœnã ipso iure: & inde inferri potest q̃ ordinator bigami
4 ipso iure incurrit suspensionẽ à missando per vnũ annũ, immo & q̃ iuste
potest priuari omni potestate ordinãdi, immo & perpetuo deponi, vt pro-
5 bant iura per me allegata: & q̃ Põtifices Maximi, qui statuerunt pœnã il-
lã paruã contra ordinatores extraneorũ etiã dignissimorũ, si fuissent in-
terrogati an tantã pœnã statuissent contra ordinatorẽ bigami, qui omni
iure etiã diuino secundũ aliquos est indignus, & secundũ aliquos est in-
dispensabilis; respondissent profecto, mea sententia, non solũ illã, sed ma-
iorẽ imponendã illi: & ita succedit illa conclusio glosę l. tale pactũ. 6. fin.
ff. de pactis; non solũ includi sub lege quæ exprimuntur in ea, sed etiã quæ
legislator expressisset, si fuisset interrogatus de illis. Salua in primis eius
qui iussit me secundo respondere, graui sententia, & cuiuslibet alterius
vero propiori.

DE CLERICIS PEREGRINIS.

SVMMARIVM.

4 *Peregrinus sacerdos etsi male faciat alibi celebrando sine sui Episcopi dimissoria spe-*
ciali celebrandi, non tamẽ incurrit aliquã censurã: admitti autẽ potest, vt secreto
celebret; at vt celebret in publico, non debet admitti, nisi habeat fidem de or di-
bus, nu. 1. & recens à suo ordinario testimoniũ de moribus, & quod non sit cen su-
ratus, num. 5. & 6. sciatque cæremoniã missandi. nu. 3. antiquũ autẽ testimonium
non sufficeret, nisi aliter iustificaretur. n. 6. in fin. licentia autem sui ordinarij si-
cut non sufficit, num. 1. ita nec videtur necessaria, num. 5.

CONSILIVM I.

AN ORDINATVS diaconatu à suo Episcopo, & postea per literas di-
missorias ipsius ordinatus presbyterio ab alio Episcopo, egeat licen-
tia sui prioris Episcopi ad celebrandũ in episcopatu ordinantis, vel alio?

1 Pro parte negante, quòd non egeat, facit primo, quòd illa non potest
ei ad id prodesse; quia nullus Episcopus potest dare alicui licentiam ce-
lebrandi in alieno episcopatu, argum. l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. cap.
2. de constit. lib. 6. quod etiam vsus seruat. Non enim Romæ permittitur
alicui celebrare propter licentiam celebrandi, quam habebat in parti-
bus. Secundo, quia peregrinus clericus faciens fidem iustam de sua ordi-
natione potest admitti ad celebrandum, vt videtur probare cap. 1. de
2 cler. pereg. Tertio, quod qui potest iuste ordinari ab aliquo Episcopo, po-
test de licentia eius celebrare in suo episcopatu, cum nullum ius nec vl-
la ratio firma videatur contrarium suadere. Illa enim, quæ sufficiunt ad
hoc, vt quis ordinetur ad presbyterium, videntur sufficere ad celebran-
dum, si adsit modus celebrandi. ergo sufficiet ei, quod inueniatur do-
ctus modum & artem missandi sine vlla licentia prioris Episcopi.

3 Pro contraria parte affirmante facit, quod ad hoc, vt cuipiam per-
mittatur dicere Missam, oportet primo, quod sit ordinatus presbyter.

Secundo;quod sciat artem vel modum missandi. Tertio, quod non sit suspensus,excõmunicatus,irregularis,vel alias prohibitus, cap.si celebrat. cum ei adnot.de cleric.excommu. ministr. At clericus alienus post impetratas literas dimissorias ad presbyterium assumendum potest incurrere excommunicationem, suspensionem, & irregularitatem à iure, vel ab homine in suo episcopatu, antequam ordinetur, & post ordinationem antequam dicat Missam: ergo debet habere literas certificatorias, quod non est impeditus vllo tali impedimento. Secundo, quod etiam literæ dimissoriæ sui Episcopi non videntur sufficere; quia fieri potest, vt ipso & etiam Curia sua ignorantibus ipse sit impeditus impedimento aliquo huiusmodi: ergo saltem requiritur dimissoria certificatoria proprii Episcopi. Quarto,quod à diuersis nõ fit illato: & esse quem presbyterum,est aliud ab esse quem habilem ad celebrandum: ergo dimissoria ad ordinem suscipiendum,non sufficit ad eo suscepto vtendum.

4 Pro resolutione dico primo,quod præfatus D. consulens iure communi non eget dimissoria particulari ad celebrandum, ad effectum quod celebrando sine illa incurrat irregularitatem, nisi iure particulari esset indicta suspensio clericis peregrinis,donec licentiam assequerentur: quia licet male faceret,iuxta cap.extranei,& cap.primatus.71.dist.nullo tamẽ iure irregularitatem contraheret, & illa non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis,cap.is qui. de senten. excomm.lib.6.Secundo, quod non eget etiam ad hoc, vt secretò admitti possit ad missandum, per cap.tuæ.
5 de cler.pereg.Tertio,quod non eget etiam quo ad effectum dandi ei licentiam publice missandi,si literæ dimissoriæ ad presbyterium suscipiendum fuerunt paulo antea datę;quia qui Episcopus approbat aliquem ad presbyterium suscipiendum, satis videtur approbare, & testari eum non haberi pro excommunicato,suspenso,neque irregulari,cum isti non possint
6 ad presbyterium ordinari. Quarto, quod si magnum interuallum inter fuit inter dimissorias ad presbyterii,& inter illius assumptionẽ, satis videretur egere noua dimissoria,quo ad hoc vt iuste possit & debeat reputari non impeditus ad celebrandũ; non quidem eo quod dignus ad presbyterium,non sit dignus ad celebrandum, si sciat artem & modum celebrandi:sed quod testimonium tacite datum de moribus eius per licentiã accipiendi presbyterium longe ante, quam illud acciperet, non videtur satis probare mores præsentes. Vnde nec dimissoria, qua Episcopus proprius significaret dimissũ esse probatis moribus,videtur sufficere, si multo tempore antea fuisset cõcessa. Dimissoria enim ante decem annos data,non videretur satis probare mores præsentes, nisi probaretur iustum impedimentum,ob quod ea non fuerit vsus. Salua,&c.

DE OFFICIO VICARII.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis sede vacante a Capitulo deputandus, debet esse doctor, vel licentiatus*

tiatus iuris Canonici, vel alias quantum poteſt idoneus: Epiſcopus autem ſi deputet linguæ Latinæ ignarum, tenet deputatio, ſed peccat cum ſic deputato, deputando minus idoneum.

CONSILIVM I.

AN ILLE, qui non ſolũ non eſt doctor, ſed nec linguam Latinã intelligit, poſsit eſſe vicarius generalis Epiſcopi; ad quod facit cap. fin. de ætate & qualit. cum ibi notat.

Quoniam is dominus conſulens, qui quærit iſta, ait ea eſſe definiendà ab Illuſtriſsima Cõgregatione interpretationi Concilij Trid. deputata; & quia nõ vacat tractare latius illa; remitto me ſimul, & ſubmitto determi-
1 nationi eius. Quamuis forte reſponderi poſsit primo, vicarium generalem conſtituendum à Capitulo ſede vacante debere eſſe doctorem, vel licentiatum iuris canonici, vel alias quantum fieri poterit idoneum, per cap. 16. de reform. Conc. Trid. ſeſſ. 24. Secundo, quod non videtur ſatisfacere ſuo muneri Epiſcopus, qui conſtituit ſibi vicarium generalem aliquem, qui non calleat Latine apud Latinos, vel Græce apud Græcos. Tum quia vicarius Epiſcopi debet eſſe idoneus ad id, in quo vices eius eſt geſturus, cap. quoniam in pleriſque. & cap. inter cætera. de officio ordin. Et quia vicarius generalis conſtituitur fere ad omnia quæ geſturus eſt Epiſcopus, oportet profecto eum eſſe valde idoneum. Facit etiam ratio, qua Panorm. per aptos in hoc canones concludit Epiſcopum quemlibet teneri ad conſtituendum ſibi vicarium idoneum, d. cap. quoniam in pleriſque. Tertio, quod forte teneri poſſet, quod licet vicarius idoneus debeat cõſtitui, & quod licet peccet conſtituens vicarium indignum tali munere, & etiam qui illum ſuſcipit, niſi ſit idoneus, arg. l. idẽ iuris. ff. ad l. Aquil. cap. non eſt putanda. 1. q. 1. conſtitutio tamen vicarii teneret ipſo iure, modo eſſet clericus ſaltem in minoribus conſtitutus; & quod facta ab eo, vel coram eo, tamquam coram vero vicario, valerent per multa, quæ poſſunt, ſed non expedit nunc congerere.

DE OFFIC. ET POTEST. IVDICIS DELEGATI.

SVMMARIVM.

1 *Pontifex cauſam alicui delegando non cenſetur illam ad ſe auocaſſe. Vnde ſi re integra expirat dicta commiſsio, primus iudex, ſiue ordinarius, ſiue delegatus, poteſt ſine noua delegatione procedere.*

2 *Delegationem cauſæ a Papa impetrans poteſt re integra ei renunciare, & agere cauſam coram primo iudice.*

3 *Metu ordines recipiens an teneatur ſeruare illa, ad quæ alij ordinati tenentur, non poteſt firmiter dignoſci, niſi ſciatur an metu præciſo illos acceperit, vel non, & an metus fuerit iuſtus, vel non.*

Digitized by Google

CONSILIVM I.

RESPONDEO primo, quod duo videntur hic implicite quæri. Alterum eſt, an prædictus Illuſtriſsimus Cardinalis dominus meus poſsit cognoſcere de hac cauſa, non obſtante commiſsione prædicta, ſine noua commiſsione facta. Alterum eſt, an orator debeat cenſeri obli-
1 gatus ad ſeruanda illa, quæ ordini ſacro ſunt annexa, an non.

Secundo, q̃ ad horum prius reſpondendũ eſt affirmatiue. Tum quia nõ præſtat impedimentum, quod de iure nõ fortitur effectum, quæ regula eſt in lib.6.tit.de regu. iur. cap. ex tenore. cum gloſſ. de reſcript. & commiſſio præfata expirauit re integra, vt in facto proponitur. Tum quia eſt caſus in cap.vt debitus honor.de appell. in quo probatur quod ordinarius poteſt procedere ad inſtantiam vnius partis in cauſa, etiam poſtquam altera pars miſit ad impetrandas literas à Sede Apoſtolica ſuper eadem cauſa, & etiam poſtquam eas impetrauit. Illud enim cap. vt debitus. ſecundum gloſſ. & communem, vt tradidit Philip. Decius, procedit tam in ordinario, quam in delegato. Tum quia non obſtant cap. vt noſtrum. de appell. & collecta ibi à Decio: quia illud agit de auocatione cauſæ pendentis ad ſe per Papam facta, noſter autem caſus agit de reſcripto, quo cauſa fuit commiſſa cuidam delegato. Item illud loquitur de auocatione quæ non expirauit, noſter autem caſus de delegatione & commiſsione, quæ expirauit. Item illud agit de auocatione, contra quam altera pars opponebat commiſsionem, vel litem motam; in noſtro autem caſu agitur de eo, in cuius fauorem fuit facta commiſsio, & in cuius fauorem petitur
2 auxilium ordinarii, quod poſset facere renunciando extraordinario delegationis in fauorem ſuum factæ, etiamſi non expiraſſet, iuxta regulam quod ob gratiam. lib.6. & l. quod fauore. C. de legib. quæ etiam procedit in reſcriptis: nam qui impetrauit prius, poteſt, ſi vult, renunciare illud; immo renunciat tacite, ſi non excipiat contra poſterius, cap. cæterum. cap. ſi autem. & cap. plerumque. de reſcrip.

3 AD POSTERIVS autem dubium non poteſt reſponderi ſufficiẽter, donec ſciatur qualis metus interceſsit in ordinatione oratoris, an iuſtus, an ini ſtus; & donec ſciatur qualis mens fuerit illi, an ſcilicet omno renitens, & nullatenus volens, an vero nolens quidem libere & ſponte, ſed conditionaliter ſic, iuxta cap. maiores. §. item quæritur. de bapt.

SVMMARIVM.

1 *Gratia per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret.*

1 *Licentia conceſſa Epiſcopo diſpenſandi cum aliquibus, eorum nominibus non expreſsis eſt gratia quæ non expirat morte concedentis: ut ſi ei committatur vt diſpenſet cum N. eſt mandatum, & expirat.*

2 *Ignorantia probabilis iuris poſitiui excuſat, quouſque ſcientia ſuperueniat.*

2 *Credens diſpenſationem ſibi à ſuo ſuperiore impartitam validam eſſe, cum non ſit, in probabili verſatur ignorantia.*

3 *Diſpenſatio ſeruata forma facienda.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM II.

PAPA quibuſdam Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum quibuſdam perſonis, qui matrimonia in gradibus prohibitis contraxerant, conceſsit, ſub forma, vt Epiſcopus primum declaret matrimonia eſſe, fuiſſeq. irrita, & poſtea abſoluat, confiteantur peccata ſua, communicent, diſpenſentur, & de nouo contrahant.

Quæritur primo, an facultas prædicta per obitum concedentis expirauerit.

Secundo, caſu quo facultas eſſet inualida; & Epiſcopus validam credẽs, diſpenſauerit, & bona fide ſic diſpenſati contraxerint; an tuta conſcientia poſsint perſeuerare in contracto matrimonio.

Tertio, quomodo Epiſcopus abſoluere & diſpenſare valeat, quãdo altera perſona eſt implicata peccatis, & reſtitutioni obnoxia, & an publice ſeu occulte matrimonium debeant contrahere.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod per ſolam mortẽ concedentis non expiraſſet. Quia gratia facta non expirat per mortem eam facientis, c. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. lib. 6. licet mandatum de facienda ea expiret, cap. relatum. de offic. legat. & quamuis commiſsio de diſpenſando cũ aliquo expiret per mortem committentis, quia eſt mandatum de gratia facienda; conceſsio tamen facultatis ad diſpenſandum, nomine nominato, eſt gratia facta illi, cui datur facultas; & ita non expirat morte concedentis, ſicut commiſsio morte committentis.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod excuſantur quo ad forum cõſcientiæ per illam ignorantiam, donec ſuperueniat ſcientia cõtraria; quia ignorantia probabilis iuris poſitiui excuſat, cap. 2. de conſtit. & notat. in cap. ignorãtia. de reg. iuris lib. 6. qualis eſt hæc, de qua quæſtio proponitur: cum in dubio credendum ſit, & obediendũ ſuperiori, cap. quid culpatur. 13. q. 1. ſub finem cum allegatis ibi à gloſſ. in verbo iniquitas.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod debent prius abſolui ab excommunicatione incurſa, per Epiſcopũ, qui poteſt abſoluere ab ea, cum nõ ſit reſeruata Papæ, vt patet per contextum clem. 1. de conſang. & glo. penult. ipſius; deinde debent confiteri, & cõmunicare. Nec obſtat, quod ſunt peccatis irretiti: quia ad irritanda, & abſoluenda ea, inſtituta eſt confeſsio, c. omnis. de pœn. & remiſſ. Nec obſtat obligatio ad reſtituendum: quia illa de neceſsitate eſt facienda eo modo, quo debet fieri à confitentibus in Quadrageſima, vel aliis temporibus, per cap. peccatum. de reg. iuris lib. 6. Tertio debent contrahere de nouo publice, ſi prius matrimonium fuit clandeſtine contractum; alioqui ſufficit contrahere de ſecreto, vt nos declaramus in Manual. confeſſ. cap. 22. num. 70. & 86.

SVMMARIVM.

1 *Conſeruatores, & Inquiſitores ſunt delegati.*
2 *Intellectus cap. 20. de refor. ſeſſ. 24. Concilij Trid. & nu. 4.*
3 *Conſeruatores in prima inſtantia poſſunt, vt aſſeritur, cognoſcere de cauſis.*

3 *Conſeruatores eſſe ordinarios probabile, quo ad effectum ut comprehẽdantur ſub diſpoſitione cap. 20. de reform. ſeſſ. 24. in ſe tamen eorum iuriſdictio eſt extraordinaria, & reſtringibilis.*

3 *Iuriſdictio ordinaria fauorabilior delegata.*

5 *Iuriſdictio in matrimonialibus & criminalibus poteſt ab inferiori Epiſcopo præſcribi, & conſuetudine ac priuilegio acquiri. nu. 6.*

6 *Lex generalis ſtatuto particulari, vel conſuetudini non derogat, niſi de potentis derogare contraria conſtet mente.*

CONSILIVM III.

QVAESITVM fuit primo, an principium cap. 20. de refor. ſeſſ. 24. Conc. Trid. habeat locum in iudicibus conſeruatoribus.

Secundo, an illud ipſum cap. 20. §. ad hæc. tollat facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus, & criminalibus inferiori Epiſcopo, qui præſcriptione, conſuetudine, vel priuilegio eam ſibi quæſiuit.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo primo, certũ eſſe conſeruatores eſſe iudices delegatos: quia ideo de illis tractatur in cap. 1. & vlti. de offic. deleg. lib. 6. quia etiam Inquiſitores hæreticæ pranitatis etiã dati à Sede Apoſtolica ſecundum receptiorem ſententiã dicuntur delegati, vt inter alios notat Francus in cap. ne aliqui. de hæret. lib. 6. arg. cap. vt officium. & cap. per hoc. eod. tit. & lib. quidquid Archid. diſſentiat ibidem.

2 Secundo, quod ex hoc videtur argui poſſe pro parte negatiua quæſtionis propoſitę, ſcilicet quod principium præfati cap. 20. ſeſſ. 24. non habeat locum in conſeruatoribus, cum ſolum loquatur de ordinarijs iudicibus.

Tertio, quod pro parte contraria facit, quod hæc quæſtio præſupponit conſeruatores poſſe cognoſcere de cauſis eccleſiaſticis in prima inſtãtia, in qua non poſſunt cognoſcere niſi iudices ordinarij; quod puto audiuiſſe me ita definitum fuiſſe ab Illuſtriſſ. DD. meis Cardinalibus ad dubia Concilij Trid. declaranda deputatis; & conſequenter reputari eos quo ad hoc ordinarios: & ſi res ita ſe habeat, quæſtio hæc videtur digna declaratione Papali, cui me humiliter ſubdo.

3 Quarto, quod antequam illa fiat à ſua Sanctitate, aut ab Illuſtriſsimis Dominis meis Card. in id deputatis, Concilij menti cõſonantius arbitrer, vt præfati conſeruatores quo ad vtrumque articulum haberẽtur pro ordinarijs. Quo ad priorem quidem, ne gratia principis cõſeruatoria eis pereat, iuxta reg. lib. 6. decre. & iuxta alia per glo. & doct. ibi citata. Quo ad ſecũdum autem, ne iuriſdictio extraordinaria ſit fauorabilior ordinaria, contra gloſſ. ſing. in clem. 2. de offic. ordina. & alia ei adnotata: & quia iuriſdictio conſeruatoria, & omnis alia delegata, eſt odioſa, quatenus præiudicat ordinario, & reſtringenda, iuxta regulam odia. diſputando vtraque pars quæſtionis iure defendi poſſet.

4 AD SECVNDAM reſpondeo primo, audiſſe me magnas cõtrouerſias motas fuiſſe in Hiſpania inter Epiſcopos ex vna parte, & Abbates, & alios inferiores prælatos ex altera ſuper his, quę Cõcilium Tridentinũ adimere videtur voluiſſe inferioribus prælatis poſſeſſoribus, & reſeruare ſolis Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopis: & deductis illis in prætoria regia, ratione violentiæ, quam ſibi fieri prætendebãt inferiores poſſeſſores, obtinuiſſe aliquos eorum manutentionem in ſua poſſeſsione aduerſus Epiſcopos.

5 Secundo, quod re hac ſatis introſpecta, videtur dicendum in caſu propoſito, præfatum §.ad hæc.cap.20.ſeſſ.24. non tollere facultatem præfatã cognoſcendi de cauſis matrimonialibus & criminalibus illi prælato inferiori, de quo loquitur.argumento cap.1. de conſtit.lib.6.& l. 3. §. diuus Hadrianus.ff.de ſepul. viola.& eorum quæ notantur in cap. 1.de conſangui.per Præpo.& per Panor.& alios in cap.auditis. de præſcrip.& in cap. accedentibus.de exceſſ.prælat.& alibi ſæpe, vbi & poſt alios Couar.in epit.
6 4. 2.parte cap.8. §.12. cõcludunt, inferiores poſſe per præſcriptionem, cõſuetudinem, & priuilegium quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus; & conſtat legem generalem non derogare conſuetudini, & ſtatutis particularibus, niſi de mente legislatoris potentis derogare illis conſtet; quod tamen non conſtat de tali mente Concilij Trid. cum in præfato §.nullam de huiuſmodi mente derogandi faciat mentionẽ; & per iura ſuperius allegata, & per adnotata eis cõſtat cõſuetudines huiuſmodi per præſcriptionem, & ſentẽtiam, quæ fortior eſt ſtatuto, eſſe rationabiles; ideoque per præfatum §. ad hæc, generaliter loquentem non derogari eis. Salua &c.

Congregatio, vt refertur, cenſuit Concilium non ſuſtuliſſe conſuetudinem in qua ſunt inferiores prælati, ſi ſit immemorabilis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis Epiſcopi deputati conſeruatoris priuilegiorum a Sede Apoſtolica alicui conceſſorum, hac vtens iuriſdictione, videtur poſſe excuſari, & tanto magis ſi ea præſente Epiſcopo vteretur. num.4.*

2 *Extrauagans etiam in corpore iuris poſita, ſi ſit talis quæ etiam a doctis vt plurimũ ſolet ignorari, iuſte poteſt ignorari.*

3 *Iuriſdictionem duplicem habens, in dubio ea videtur vti, qua magis proceſſus firmatur.*

4 *Delegatio Epiſcopo etiam perpetuo facta, vt ſunt conſeruatoriæ, non tranſit in eius vicarium generalem, licet poſsit ſpecialiter ſubdelegari.*

CONSILIVM IV.

VICARIVS Epiſcopi Vrbeuetanenſis, tamquam executor & defenſor immunitatis Abbati & ſubditis conceſſæ, monuit prætorem, & homines de magiſtratu ſub excõmunicationis pœna, vt deberent innouata reponere, & ne dictum Abbatem in ſua iuriſdictione inquietarẽt. Dubitatur, an vicarius iuſte ſub dicta cenſura potuit prætorem, quem ibi conſtituere ſolet Sedes Apoſtolica, monere.

1 Pro exoneratione prædicti vicarij, quæ tangitur in arg. facit multum, q̃ Epiſcopus Vrbeuetanus eſt executor, & defẽſor immunitatis, exẽptionis, & libertatis conceſſæ prædictis Abbati, & ſubditis ſuis, vt patet per literas Innoc.viij.& ita ſine culpa, ſaltẽ graui, potuit credere ſibi eſſe iuriſdictionẽ ad faciendam illam, quam dicitur feciſſe, monitionẽ prædicto gubernatori.

Digitized by Google

bernatori. Tum quia potius fuit vrbana,& quędã fraterna, Christianaque, quam iudiciaria fundata in opinione, qua eum vere excommunicatũ putabat. Tum quia extrauagãs cum Matthæus. de hæret. quæ sola videtur ei
2 obstare in hoc, est posita extra corpus iuris, & quamplurimis etiã doctis ignorata: & ignorantia iuris humani dubij excusat à peccato mortali, secundũ Innoc. in cap. per tuas. 2. nu. 4. de simonia. relatum à Bal. in l. ab eo. C. quomodo & quando iud. & probatur à Fel. in cap. nam. de constit. & à nobis in comment. cap. nullam. 18. q. 2. nu. 32. Nec obstat, q̃ forsan nõ fuit
3 protestatus se procedere auctoritate delegata. Tũ quia habẽs iurisdictionem delegatã, & ordinariã, videtur in dubio procedere delegata, aut certe illa qua magis firmatur processus, per resolutionẽ Innoc. in cap. cũ ex officij. de præscr. quo cum alijs multis relato sic resoluit Fel. ibi nu. 31. &
4 quia licet delegatio facta Episcopo non transit in omnẽ vicarium eius à se constitutũ, secundum communẽ, quã alias defendit Dec. in cap. quoniã Abbas. de officio deleg. nu. 15. sunt tamẽ qui cõtra putent: & poterat procedere saltem vt delegatus Episcopi, qualẽ se tacite datũ ab eo forte præsente credere corã Deo poterat; & consequenter per bonã fidem in prędictis fundatã excusari põt, & si nõ à tota culpa, certe à maxima eius parte.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio, seu commissio de conferendo beneficium facta vicario ordinarij, non transit in ipsum ordinarium, etiam si vicarius sit remotus ab officio.*
2 *Episcopus vicario commissa expedire nequit, & contra.*
2 *Possessor beneficij triennalis, bona fide illud cũ titulo colorato possidẽs, fit dominus eius.*

CONSILIVM V.

AN COMMISSA per Papam officiali, vel vicario generali, possit expedire Episcopus; & an collatio sic facta à tali Episcopo valeat?

1 Respondeo primo, quod delegatio facta officiali, vel vicario Episcopi non censetur facta Episcopo, nec transit in Episcopum, ipso delegato remoto, vt determinat Paulus, quẽ sequitur Car. q. 9. & Bonif. n. 52. in clem. 2. de rescrip. quod ipsum tenet Dec. & citat alios in cap. quoniã abbas nu. 9. col. 7. de offic. deleg. & Rebuff. in praxi, de forma vicariatus, nu. 159. & 161. sicut nec vicarius potest expedire commissa Episcopo. Et consequẽter, quod non valuit collatio ab Archiepiscopo facta.

2 Secundo, quod dici potest beneficium præfatum factum esse suum per triennalem possessionem cum titulo bona fide pro bono habito cõtinuatam, per glo. antiquam regulæ Cancellariæ, quã antehac respondendo in Vrbe secuti fuimus, licet antea multo tempore dubitassemus.

Tertio, q̃ ad maiorem cautelã posset peti, & impetrari quoddã Perinde valere, quo ad forũ cõscientię, per aliquẽ Pęnitẽtiariũ ab ipsomet Papa, quod facile concedet verbo, & sufficiet; quoniã quo ad forum exterius securus est per præfatam regulam Cancellariæ de triennali possessore.

SVMMARIVM.

1 *Clausula rescripti*, Conscientiam tuam onerantes, *non tollit potestatem quin*

possit

Digitized by Google

posit alteri committi, etiã si sit examẽ, maxime si competebat ei prius iure ordinario

CONSILIVM. VI.

AN EPISCOPVS posit cõmittere examen sibi à Papa cõmissum per hæc verba, scilicet, *In quo oneramus conscientiam tuam, &c.* sed non exprimitur nomen proprium.

1 Super hac quæstione multi multa varia scripserunt, & contraria, vt videre est per citata à Fel. in cap. fi. §. is autem. de offic. deleg. qui nisus fuit conciliare opiniones contrarias; secundum cuius cõcordiã videntur prędicta verba posita in vim monitionis potius, quam in vim formæ delegationis; & consequenter poterit per aliũ expediri negotiũ commissum. & si in casu proposito, iure ordinario cõueniret prędicto Episcopo prædicta examinatio, magis aptaretur hæc decisio, per ea quæ tradit Rota in decis. 14. de offic. deleg. in nouis, quæ in ordine decisionum est 368. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prædicare non est actus sacri ordinis; vnde potest etiam ei, qui non est in sacris, ab habente iurisdictionem mandari. num. 4.*
2 *Prædicare ratione officij solis curatis competit, etiam si non sint sacerdotes. num. 3.*
3 *Prædicare de licentia sacerdotis etiam laicus potest.*
3 *Prædicandi actus non est diaconatui peculiaris.*
4 *Consuetudo Ecclesiæ habet, vt etiam qui non est in sacris, rogatus ab eo qui potest demandare, prædicet.*
Delegabilia sunt iure canonico omnia quæ sunt iurisdictionis.

4

CONSILIVM VII.

AN PRAEDICARE sit actus ordinis sacri, ita vt non possit per Episcopum alicui, qui non sit in sacris constitutus, demandari?

1 Videtur dicendum quod non. Tum quia nullo iure naturæ, neque diuino, neque humano canonico, saltem scripto reperitur vetita huiusmodi commissio: ergo non est dicendum, cap. consuluisti. 4. q. 5. & 9. consideremus. authen. de trien. & semiss. colum. 3. Tum quia licet statutum sit, ne quis prædicet, nisi mittatur, iuxta Apost. ad Rom. 10. relatũ in cap. cum ex iniuncto. de hæreti. non tamen est statutum quod mittendus debeat esse ordine sacro initiatus. Tum quia cap. adiicimus. 16. q. 1. quod
2 sic habet, *Nullus præter sacerdotes Domini audeat prædicare*, intelligitur de prædicatione facienda auctoritate propria, & ratione sui officii, quale habet sacerdos curatus. Vnde monachus, etiam si sit diaconus, vel sacerdos simplex non habens ecclesiam curatam, non potest prędicare, nisi de licentia Episcopi, vel sacerdotis curati, vt prædictum cap. adiicimus. adiuncto §. ecce. quem Gratianus ei subiicit, efficaciter probat: per licentiã autem sacerdotis sic, vt habet glos. recep. eiusdẽ cap. verb. sacerdotes
3 Tum quia etiam laicus potest prædicare de licentia sacerdotis, & clericorum, cap. mulier. 23. distinct. Tum quia cap. perlectis. 25. distinct. & cap. in san-

Digitized by Google

in ſancta. 92. diſt. quæ habent, ad diaconum pertinere prædicationem, recte poſſunt intelligi de cantione, vel lectione euangelii ad Miſſam, vt gloſſa vtrobique dicit: nam certum eſt per ordinem diaconatus non dari cuipiam poteſtatem concionandi populo more vſitato, ſine licentia parochi, Epiſcopi, vel Papæ, niſi ipſemet habeat eccleſiam parochialem, & velit in ea prædicare, vt habet communis reſolutio Panorm. & aliorum in cap. inter cætera. de off. ord. & aliis locis citatis in noſtro Manua. confeſſ. cap. 25. num. 141. Tum quia communis vſus totius orbis Chri-
4 ſtiani videtur habere, vt parochi frequentiſſime rogent clericos Theologos doctos nondum ſacris ordinibus, vel ſolum ſubdiaconatu initiatos, vt prædicent in ſuis parœciis, & ſolemniter prædicant. Tum quod omnia, quæ pertinent ad iuriſdictionem, ſunt delegabilia iure canonico, iuxta gloſſ. ſing. & recep. in cap. peruenit. 95. diſtinct. Tum denique quod per prædicta probatur omni iuri propius eſſe, quod actus concionandi populo more vulgato noſtro, non ſit peculiarior diaconatui, quã ſubdiaconatui: nam Clemens, qui tot & tanta tradit de pertinentibus ad diaconum in lib. 2. & aliis de conſtitut. Euangel. nihil tale ſcripſit: & vt prædictum eſt, iura ſignificantia illud poſſunt recte intelligi de lectione, vel cantione ſolemni euãgelii ad Miſſam; tametſi multum circa hoc videtur ſudaſſe Caietanus in locis vbi ſupra per nos citatis, & ita etiam illi contradicit Dominicus Sot. in 4. diſtinct. 1. quæſt. 5. artic. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Delegata iuriſdictio non poteſt prorogari de perſona ad perſonam, etiam iudice in id conſentiente. num.* 2.

1 *Pœnitens poſtquam elegit vnum confeſſarium, cui acceptanti literas ſacræ Pœnitentiariæ præſentauit, non poteſt, eo dimiſſo, alterum eligere, etiamſi primo electus conſentiat.*

CONSILIVM VIII.

AN POSTQVAM pœnitens, cui officiũ ſacrę Pœnitẽtiariæ dedit literas ſigillatas directas diſcreto viro confeſſario per latorem præſentium ad introſcripta ſpecialiter eligendo, elegit vnum confeſſarium, poſſit ſaltem de voluntate dicti confeſſarii, eo dimiſſo, alterum eligere?

1 Quod non poſſit, facit primo, quod iuriſdictio delegata nõ poteſt prorogari de perſona ad perſonam, cap. P. & G. de off. deleg. at bullæ prædictæ diriguntur ad eos quos in eis contenti elegerint; & conſequenter eo ipſo quod nominati fuerint electi, videntur expreſſi ab ipſo Illuſtriſſimo ſummoque Pœnitẽtiario; & ſi à principio ab ipſo eſſent expreſſi, nullatenus poſſent alii eligi; ergo neque poſteaquam fuerint à partibus nominatim electi, & expreſſi. Secundo facit illa firma ratio, quod iuriſdictio delegata eſt iurisdictio delegantis, l. 1. §. qui mandatum. ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſd. & ita ad ipſum delegantem, cuius illa eſt, pertinet eam exten-

Digitized by Google

extendere, & non ad partes, nec ad iudicem, quorum illa non eſt. arg. l. *id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt.* ff. de reg. iur.

SVMMARIVM.

1 *Intimatio alicuius reſcripti, ad hoc vt obliget ad credendum ei, requiritur quod fiat per portectam ſcripturam authenticam, & per habentem intereſſe, ſeu illius procuratorem. num. 2. & 12. accedentibus tamen alijs adminiculis obligat maxime inter regulares ad credendum. num. 6.*

3 *Cardinalis dicto in præiudicium meum deponenti credere non teneor, niſi quo ad ea quæ aſſerit ſibi viuæ vocis oraculo à Papa mandata. num. 7.*

4 *Tranſumpto alicuius inſtrumenti non teneor credere, niſi citata parte cuius intereſt de mandato iudicis ſit ſumptum.*

5 *Appellatio ex cauſa probabili interpoſita annullat omnes cenſuras poſtea contra appellantem latas. & num. 9. & 13. nec taliter excommunicatus eſt vitandus in extraiudicialibus. num. 15. & hoc etiam quod poſtea cauſa appellandi declaretur iniuſta.*

6 *Commiſſarius generalis ordinis dicitur habere auctoritatem ordinariam: vnde tranſumptis eius auctoritate per notarium ſumptis religioſi tenentur credere: itemque poteſt delegare ſuas vices. num. 10.*

8 *Subexequutor proceſſus fulminati non poteſt per clauſulam, Cæterum, habere iuriſdictionem, niſi ſit in eccleſiaſtica dignitate, vel canonicus cathedralis: & ſucceſſine eius excommunicationes & declarationes ſunt nullius momenti.*

9 *Delegatus principis etſi poſſit iuriſdictionem ſubdelegare, ſubdelegatus tamen non poteſt illam alteri demandare.*

10 *Poteſtatem duplicem habens, delegatam, & ordinariam, ſi ex vtraque procedat, ſuſtinetur actus ex illa, ſecundum quam potuit id facere.*

14 *Eligere prælatum poſſunt capitulares legitime congregati, etiam cum abſit is, qui ſi adeſſet, Capitulo deberet præſidere.*

15 *Electio eſt de actibus extraiudicialibus: factaque ab ijs qui vere non habent ius eligendi, nec ſunt in eligendi poſſeſſione conſtituti, non tenet, etiam ſi crederetur probabiliter poteſtatem adeſſe, ſicut dicitur de præſentante. num. 16.*

16 *Suſpenſio facultatis conceſſæ, etiamſi ignoretur, tamen vere ſuſpendit.*

17 *Electio & præſentatio facta à poſſeſſore, ſi ſit male fidei, non tenet.*

18 *Error circa ius humanum dubium excuſatur à peccato mortali, & ſucceſſine ab excommunicatione fulminata contra contumaciter non obedientes, qua ligarentur inobedientes in mala exiſtentes fide.*

CONSILIVM IX.

CONSIDERATVR primo, q̃ vtraque pars confitetur S. D. N. cõceſſiſſe menſe Februario anni 1581. breue, de quo agitur, & cui nituntur admodum reuerendi PP. recollecti, quibus fuit conceſſum: nec dubitatur de fulminatione, & legitima intimatione ipſius, & minus de ſumma concedentis poteſtate, qua potuit ordinare & iubere quæ in eo continentur. arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. cum ei ſimilibus.

Secundo

Digitized by Google

uere obſeruandus apud regulares, iuxta cap. qualiter & quando. il 2. ſub finem de accuſa. & quod ignorantia eorum magis quam ſcientia eſt tantæ religionis viris laudabilis: quandoquidem opprobrio eſt illis, ſe diſceptationum forenſium peritos oſtendere, l. repetita. C. de epiſcop. & cler.

7 Attento item, quod ſiue iure communi, vel conſuetudine, ſiue obſeruantia Curiæ, creditur Cardinali aſſerenti aliquid ſibi eſſe commiſſum à Papa viuæ vocis oraculo, vt colligitur ex Cardin. in clem. ne Romani, verſ. eo ipſo. de electio. & Panorm. in cap. quod ſuper his. de fide inſtru. & Felin. in cap. cum in iure peritus. de offic. deleg. & aliis ab eo citatis; præſertim Cardinali adeo maximo, ac eſt præfatus Illuſtriſſimus: & attento quod eſt protector ordinis, & adeo alienus à ſuſpicione; & quod ſuſpenſio, de qua deponunt, non videtur ſuapte natura præiudicialis tertii, immo vtilis toti ordini, & eius tranquillitati.

8 Quarto conſideramus, quod ſubexequutor proceſſus fulminati ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Tarraconen. non erat canonicus eccleſiæ cathedralis, nec conſtitutus in eccleſiaſtica dignitate; & ita non potuit eſſe iudex, nec habere iuriſdictionem per virtutem clauſulæ *cæterum*, poſitam in proceſſu fulminato, ſecundum verum intelligendi modum eius, quem nos tradimus & irrefragabiliter probamus in cap. cum contingat. de reſcript. à num. 7. & ita omnia quæcumque ille fecit tamquam iudex executor, excommunicando, & declarando excommunicatos, & id genus alia, quæ non poteſt facere merus executor, fuerunt nulla, & nulliter facta, & non proſunt quicquam præfatis recollectis, nec nocent eorum aduerſariis; quamuis ipſi, vt puto, bona fide crediderunt ea fuiſſe valida, quia non ſatis intellexerunt prædictam clauſulam *cæterum*, vti parum in litigãdi arte exercitati; cum etiam in ea exercitatiſſimi ignorarent intellectũ eius in tota fere Hiſpania, donec nos Coimbricæ illum latiſſime tradidimus, & probauimus, & nuper in vrbe noue edidimus.

9 Quinto etiam cõſideramus, quod etiam executor ſubdelegatus domini commiſſarii generalis deputatus ad intimãdas literas præfati Cardinalis Illuſtriſſimi non ſatis iuridice fecit ea quæ fulminauit contra præfatos recollectos. Tum quia fecit ea poſt appellationem interpoſitam. Tum quia non potuit ea facere vt ſubdelegatus præfati domini protectoris: quia licet delegatus Papæ poſſit ſubdelegare, delegatus tamen delegati ab eo non poteſt id facere: & intentio præfati generalis commiſſarii videtur fuiſſe ſubdelegare poteſtatem, quam prætendebat habere virtute literarum domini Cardinalis protectoris. Quamuis huic rationi reſpon-

10 oderi poſſet præfatum commiſſarium generalem habuiſſe poteſtatem ordinariam ratione ſui officij, licet prætenderet habere talem tacite etiam poteſtatem delegatam ab ipſo domino protectore: & quod habens duplicem poteſtatem procedendi, poteſt per vtramque procedere, & valebit actus, per cap. niſi eſſent viri prouidi. de præben. & alia ſingularia quæ tradit Fel. in cap. cum ex officio. num. 21. de præſcriptio. & conſequenter quod facta per ſubdelegatum, vel ſubexecutorem generalis commiſſarii, valebunt tamquam facta à delegato ipſius virtute ordinariæ iuriſdictionis;

nis; quamuis non valeant tamquam facta à ſubexecutore præfati domini protectoris.

Sexto conſideramus, quod præfatus commiſſarius generalis iuſte potuit prohibere præfatis recollectis, ne facerent Capitulum, quod prætendebant, abſque ipſo; & intimare quod volebat intereſſe illi; quia præfatũ breue faciebat ei præfatam facultatem: & ita præfatos recollectos, quĩ prætendebant præfatum breue non eſſe ſuſpenſum, teneri ad admittendũ
11 ipſum in præfato Capitulo iuxta illius tenorem. Nec obſtat dicere, quod cum præfatus commiſſarius prætẽderet breue præfatum eſſe ſuſpenſum, nõ poterat vti eo, arg. regulę, *ex eo non debet quis fructum conſequi, quod viſus extitit impugnare.* lib. 6. Quia reſponderi poteſt noluiſſe prætatum cõmiſſarium vti facultate præfata intereſſendi Capitulo, ex eo ſolo quod eã præbebat ei breue, ſed potius eo quod non tollebat eam ei breue præfatum, ſed iure officii ſui habebat eam.

12 Septimo conſideramus, quod rationibus quę inſinuantur ad probandũ electionem præfatam eſſe nullam, reſponderi poſſe videtur. Primo quidẽ ad primam, quod ſuſpenſio breuis non erat legitime intimata, vt ſupra dictum eſt; & quod de non apparentibus & non exiſtentibus idem eſt iu-
13 dicandum, l. duo ſunt Titij. ff. de teſtamen. tutel. Ad ſecundam, quod à mãdato commiſſarij fuit appellatum ex probabili cauſa, & ideo prohibitio eius non nocebat recollectis, nec proderat aduerſæ parti, arg. titul. ni-
14 hil innouari appell. pend. ff. & cap. non ſolum. de appell. Ad tertiam, quod nullo iure cauetur quod Capitulum legitime congregatum nõ poſſit eligere prælatum, abſente illo, qui ſi eſſet præſens, deberet præſidere Capitulo, dummodo maior pars conueniat in aliquem idoneum eligendum.
15 Ad quartam, quod excommunicatus poſt appellationẽ ex probabili cauſa interpoſitam non eſt vitandus in extraiudicialibus, quales ſunt electiones, cap. ſolet. de ſent. excom. lib. 6. & quod non eſt aſſerendum quod iure non eſt cautum, cap. conſuluiſti. 2. q. 5. §. conſideremus. in authen. de triente & ſemiſ. col. 3.

16 Alia tamen duplici ratione videtur electio prędata inualida. Prima eſt, quod Capitulum præfatum congregatum contra præceptum commiſſarii, nullo iure habebat verum ius eligendi, neque erat in poſſeſſione illius; non enim habebat iure communi & ſuæ regulæ, neque iure ſpeciali præfati breuis, quia vere erat ſuſpenſum, quamuis vere neſciretur à Capitulo ſuſpenſio: ſicut præſentatio facta à patrono, qui vere non eſt patronus, nec eſt in poſſeſſione iuris præſentandi, licet crederetur talis, non valet, & eſt declaranda nulla, ſimulac conſtiterit præſentantem non eſſe patronum, neque eſſe in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi, vt docetur cõmuniter in cap. conſultationibus de iurepatro. & in cap. cum eccleſia
17 Sutrina. de cau. poſſeſſ. Secunda ratio eſt. propter malã fidẽ, ſi capitulares & vocales fuerunt in ea cõſtituti per præceptum & cenſuras præfati domini commiſſarii: quoniã electio & præſentatio à malæ fidei poſſeſſore facta non valet, iuxta notata in dicto cap. conſultationibus, & d. cap. cum eccleſia. Sed quia recollecti negare poſſunt ſe fuiſſe in mala fide cõſtituti,

dicentes

dicentes non credidiſſe breue præfatum fuiſſe ſuſpenſum, efficacior eſt ratio præcedens.

18 Octauo conſideramus, neutros præfatorum fratrum, nec obſeruantes, neque recollectos peccaſſe mortaliter, faciendo quæ fecerunt, niſi mala fide fecerint illa, credendo, vel debentes credere præfatum breue fuiſſe vel non fuiſſe à S.D.N. ſuſpenſum, antequam congregarent Capitulum, & eligerent miniſtrum. Tum quia qui bona fide facit aliquid, quod non licet iure humano poſitiuo, errando circa intellectum eius dubium, non peccat mortaliter, iuxta celebre Innocentij dictum in cap. per tuas. il 2. de ſimon. à pleriſque omnibus recept. vt vtiliter de more ſcripſit Felin. in cap. 1. colum. penult. de re iudic. & præfati omnes fratres, qui bona fide credebant eſſe iuſta quæ faciebant, alioquin non facturi, fecerunt ea, errando circa intellectum iurium humanorum adeo dubiorum, quos multi etiam Iuriſperiti eruditiſsimi habiti errauerunt, & errant.

19 Nono ex præmiſsis conſiderationibus inferimus, præfati Illuſtriſsimi Domini Protectoris, & aliorum ſuperiorum ordinis præfati Illuſtriſsimi eiuſdemque altiſsimi partes eſſe, declarare primum præfatas electiones tam miniſtri, quam aliorum cuſtodis & guardianorum in præfato Capitulo factas, fuiſſe ac eſſe inualidas & nullas: deinde declarare, nullos eorum qui præfato Capitulo interfuerunt, neque illos qui contra eos proteſtati vel alloquuti fuerunt, exceptis qui mala fide id fecerunt, peccaſſe mortaliter, & ſubinde non incidiſſe in vllas cenſuras, nec vllam irregularitatem contraxiſſe ob id, quod eis ligati diuina celebrarũt, ſaltem vſque ad tempus in quo conſtitit, vel debuit conſtare ipſis de prædicta ſuſpenſione.

SVMMARIVM.

1. *Epiſcopus delegatus non habet maiorem coniunctionem cum Capitulo, quam Legatus; nec Capitulum eſt magis ſuum, quam Legati.*
2. *Vniat ſi Epiſcopus tamquam Sedis Apoſt. delegatus beneficia ex Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 5. conſenſus Capituli non videtur neceſſarius.*
2. *Delegatus in cauſa ſibi delegata eſt maior quam Legatus.*

CONSILIVM X.

AN EPISCOPVS tamquam delegatus poſsit vnire beneficia ſine conſenſu Capituli per cap. 1. de reform. ſeſſ. 21. Concil. Trid.

1 Reſpondeo ad hanc quæſtionem, quod videtur poſſe. Tum quia Legatus poteſt id facere, vt determinat Petr. à Peruſ. in tract. de vnione cap. 5. nu. 18. & cap. ſicut vnire. de exceſsib. prælat. clem. 2. de reb. eccl. alien. Tũ quia omnes rationes, quibus poteſt id facere Legatus, probãt idem facere poſſe Epiſcopum tamquam delegatum; cũ Epiſcopus, vt delegatus, non habeat maiorem cõiunctionem cũ Capitulo, quam Legatus, nec Capitulũ
2 ſit magis ſuum, quã Legati. Tum quia delegatus in cauſa ſibi delegata eſt maior quam Legatus, cap. ſtuduiſti. de off. legat. cap. ſane. de off. delegat.

Aduertendum, referri ſacram Congregationem cenſuiſſe contrarium.

DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

SVMMARIVM.

1 *Possessionem beneficij taliter non amittit etiam sponte resignans, quin spoliatus possit agere de spolio.*

2 *Gesta ab eo qui titulum beneficij, seu officij, etiam per spontaneam renunciationem perdidit, si non perdidit possessionem, cum retineat administrationem, etiam si sint absolutiones sacramentales, tenent: & idem si titulum habuit a superiore quidem, sed inualide.*

CONSILIVM I.

VTRVM gesta à beneficiario priuato beneficio ipso iure per promotionem, vel aliam causam, antequam expellatur à possessione, vel relinquat illam, valeant.

1 Et pro parte quidem affirmante facit primo cap. licet. il 2. de præb. lib. 6. quatenus probat non perdere quem possessionem, & administratiõnem beneficij, eo quod perdat illud, & eius titulum ipso iure. Secundo faciunt multa, quæ nos scripsimus in repet. cap. accepta. oppo. 7. de restit. spolia. per quæ probamus possessionem beneficij non perdi ipso iure per renunciationem etiam spontaneam; adeo quod, si spoliaretur, posset agere de spolio contra spoliantem, iuxta dictum Innoc. in cap. super hoc. de renunc. & consequenter non potest ei tolli administratio beneficij renunciati, donec relinquat possessionem, vel expellatur ab ea legitime, & ge-
2 sta interim per eum valent. Tertio facit l. Barbarius. ff. de offic. prætoris. quatenus probat gesta ratione publici officij possessi ab eo, qui caret vero titulo eius, valere. Quarto, quod per illum textum, & alia concludit Panor. communiter receptus in cap. nihil. à num. 11. de elect. quod gesta à prælato, qui habuit titulum à superiore, & adeptus possessionem, valent; etiam si titulus sit inualidus, vel perditus ipso iure, & nihil iuris habeat in suo beneficio, episcopatu, vel dignitate. Quinto, quod ipsemet Panor. communiter receptus affirmat in cap. dudum. il 2. de elect. à num. 20. quod absolutio à peccatis facta à prælato tolerato, & possidente beneficium, vel dignitatem, ratione cuius audit confessionem, valet; etiam si ipso iure perdidit titulum, & nihil iuris habeat in eo. ergo etiam ea, quæ facit aliquis Episcopus manens in possessione sui episcopatus, & ante quam derelinquat eam, vel priuetur ea, valent, etiam si ipso iure perdidisset episcopatum, vel ita ille vacasset, vt nihil iuris haberet in eo præter possessionem, & administrationem, quam habebat ratione tituli prius à Summo Pontifice habiti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

3 *Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis non exempto, etiam in sua camera pro tribunali sedere, & ius dicere, tam per se, quam per alium potest; modo locus sit honestus, & illum partes possint sine magno incommodo adire. num. 2. sic &*

Archi-

Digitized by Google

Archiepiſcopus in ſua diœceſi archiepiſcopali. num. 1.

2 *Legatus plurium prouinciarum poteſt negotia vnius prouinciæ in alia expedire.*

1 *Limitatio legis penul. ff. de inſt. & iure.*

2 *Arbiter in quolibet honeſto loco ſententiam ferre poteſt,*

3 *Epiſcopus conſtituere debet vicarios ſtatarios, nu. 5. item & archipresbyteros. nu. 7.*

4 *Præſcriptio immemorialis, item & 40. annorum liberat ab obligatione iuris, ſed non contra id quod dictat ius naturale, quia eſſet irrationabilis. num. 7.*

5 *Conſuetudo fere totius orbis ab omnibus ſeruanda eſt.*

5 *Epiſcopi ad vicarios generales conſtituendos cogi poſſunt ab Archiepiſcopo: quia aliter non poſſunt bene regere ſibi commiſſos. num. 7.*

6 *Conceſſo vno, conceditur & id ſine quo conceſſum commode fieri non poteſt: ſed & qui tenetur & debet aliquid facere, tenetur etiam ad id ſine quo debitum commode præſtare non poteſt.*

CONSILIVM II.

CVM IN Polonia diœceſis vnius Epiſcopi per dietas circiter 10. vel plures extendatur, & Epiſcopi tribunalia ſtataria nullibi habeant, & modo in vno, modo in alio oppido habitent: Quæritur primo, an citati ab Epiſcopo, ſeu coram eo litem habentes teneantur in quolibet loco, vbi ſit Epiſcopus, comparere, & ius ſuum proſequi. Secundo, an dicti Epiſcopi cogi poſsint ad tenendum in aliquo certo loco vicarium ſtatarium.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM dico, quod quærela hæc cleri Polonię videtur eſſe contra ius expreſſum à Bonifacio Papa ſcriptum in cap. cum Epiſcopus. de offic. ordin. lib. 6. cuius verba ſunt, *Cum Epiſcopus in tota ſua diœceſi iuriſdictionem ordinariam noſcatur habere; dubium non exiſtit, quin in quolibet loco ipſius diœceſis non exempto per ſe, vel per alium poſsit pro tribunali ſedere, cauſas ad eccleſiaſticum forum ſpectantes audire; perſonas eccleſiaſticas, cum earum exceſſus exegerint, capere ac carceri deputare, necnon & cætera quæ ad ipſius ſpectant officium libere exercere.* ſic etiam Legatus in qualibet parte ſuæ legationis poteſt expedire, quæ ad illam ſpectant, etiamque negotia vnius prouinciæ in alia ſuæ legationis, ſi ad multas eſt miſſus, cap. nouit. de offic. deleg. ſic Archiepiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis archiepiſcopalis, cap. vt litigantes. de offic. ordin. lib. 6. vnde Bald. Angelus, & Iaſon limitauerunt legem penult. ff. de iuſtit. & iure, quatenus habet ius eſſe dicendum in loco maiorum, vt non procedat in Epiſcopo per prædictum

2 cap. cum Epiſcopus. de offic. ordin. lib. 6. Facit quod etiam arbiter poteſt iudicare vbi voluerit, modo locus ſit honeſtus, l. ſi non dies. §. ſi arbiter. ff. de recept. arbit. poterunt ergo Epiſcopi Poloniæ in quacumque parte ſuarum diœceſum audire & definire cauſas ſpirituales, criminales, & ciuiles, inter ſibi ſubditos, & in ſua camera, vt dicit Francus in d. cap. cum Epiſcopus, modo locus ſit honeſtus, vt dicit glo. ibi, & modo partes ſine magno incommodo litigare poſsint, quod ſolus Francus dicit ibi, & poteſt pro eo allegari præd. §. ſi arbiter. in illis verbis, *ſi litigatores facile eo loci venire poſſunt*, quamuis illum §. ad hoc ipſe non ponderet, & alium textum idoneum ad id allegarit.

3 AD SECVNDAM dico primo, quod non videtur vllus canon id præcipere; & quod ſanctorum patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum, 2.quæſt.4. cap. conſuluiſti. Secundo, quod Panorm. in cap.quoniam in pleriſque.de officio ordin. dicit non meminiſſe textum, qui clare probet teneri Epiſcopum ad conſtituendum vicarium generalem, etiam non ſtatarium: quamuis id efficaciter probetur in cap.in nona actione.16.quæſt.7.& in cap.fin. de offic. archipresbyt. Tertio, quod primitiua Eccleſia non videtur habuiſſe talia tribunalia ad cognoſcendum de cauſis clericorum, cum Paul. 1.ad Corinthios 6.relatus in ſumma 14.quæſt.1. dicat Chriſtianos etiam
4 laicos non debere litigare. Quarto, quod Epiſcopi Poloniæ poſſunt dicere ſe non habuiſſe antehac huiuſmodi tribunalia ſtataria; & ideo etiam ſi iure debuiſſent ea habere, præſumptione tamen tum ordinaria quadraginta annorum, tum immemoriali, de cuius initio non eſt memoria, eſſent à tali iure liberati, argum.cap.de quarta. de præſcript.& cap.ſuper quibuſdam. de verb.ſign.& l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid. & æſtiua.

5 Pro parte autem affirmante facit primo, quod conſuetudo totius fere orbis Chriſtiani habet, vt Epiſcopi teneant huiuſmodi tribunalia ſtataria in ciuitatibus primarijs ſuarum diœceſium: & huiuſmodi conſuetudo generalis ab omnibus ſeruanda videtur, cap.contra morem.100.diſt. Secundo, quod omnes Epiſcopi tenentur conſtituere vicarios generales, & poſſunt cogi ad eos conſtituendos per ſuos Archiepiſcopos: immo Archiepiſcopi videntur poſſe ipſos conſtituere, ſi ipſi noluerint illud facere, cap.cum ſimus.9.quæſt.3.& dict.cap.in nona actione. 16.quæſt.7. & tradit Panorm. receptus in dict.cap. quoniam in pleriſque. At vicariorum conſtitutio parum ſatisfaceret clero, & populo eorum, niſi haberent tribunal ſtatarium: ergo debent illud habere. Tertio, quod non poſſunt excuſari dicendo quod ipſi ſoli ſufficiant toti clero, & populo re-
6 gendo; quoniam hæc allegatio confutatur in cap.fin.de offic.archipresb. Quarto neruoſe facit, quod ſicut cui conceditur aliquid, non ſolum videtur concedi illud ſine quo conceſſum fieri nequit, l.2.ff.de iuriſdict.omnium iudic.cap. præterea. de offic.deleg. ſed etiam illud ſine quo id commode fieri non poteſt, vt eleganter de more aſſeruit Aretinus in cap. de teſtibus. colum.3.de teſtib. quem ſequitur Decius in cap. vt debitus honor.colum.8. de appellat. & in d.cap.præterea. & alibi ſæpe contra gloſſ. in cap. ſolet. de ſenten.excom.lib.6. quod irrefragabiliter probatur per l.penult.ff. de vſufruct. & in l.quicumque.§.ſi ei quem.ff. de inſtit. act. ita quicumque tenetur facere aliquid, tenetur ad faciendum illud, ſine quo id vere fieri nequit. At Epiſcopi Poloniæ tenentur reddere ius clero ſuarum diœceſium, immo & populo quo ad negotia eccleſiaſtica, & nequeunt id ſatis & bene facere ſine huiuſmodi tribunalibus ſtatarijs: ergo debent
7 ea deſignare. Quinto facit, quod ratio canonica, qua Epiſcopi tenentur conſtituere vicarios, & habere archipresbyteros, eſt, quia non poſſunt ſatis bene regere per ſolos ſemetipſos, etiam ſi plurimum valeant, vt probatur

batur cap.fin.de offic.archipresb. & eadem ratio ſuadet, vt teneant prædicta tribunalia ſtataria: ergo debent ea tenere, arg.l.illud.ff. ad l.Aquil. cap. dudum.2. de elect. Sexto, quia non obſtant oppoſita: quoniam illa procedunt, quando ius naturale non obuiaret eis: at ius naturale, & ratio naturalis ex eo fluens, quæ dictant, eum qui tenetur ad aliquid, teneri ad ea, ſine quibus id ſatis bene fieri nequit, obuiant eis: vnde nec vlla præſcriptio & conſuetudo poſſunt eis prodeſſe, quippe quæ eſſent irrationabiles, & contra ius naturale, contra quod illæ non valent, cap.fin.de conſuet.cap. quæ contra.8. diſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus iure antiquo communi non poteſt quidem cognoſcere, neque conferre, neque confirmare, neque ſtatuere, neque corrigere ſine conſilio Capituli; nunc vero vtitur iure quod ei competit ex ſtatuto, priuilegio, conſuetudine, concordia, vel quouis alio quæſito titulo; & vlterius ex ſacro Concilio procedit contra Capitula exempta tamquam ſedis Apoſtolicæ delegatus, tam in viſitatione, quam extra; limitate tamen ſecundum formam cap.4.ſeſſ.6. & cap.6.ſeſſ.25. eiuſdem Concilij.num.3.4. & 5. quæ duo capita ſecundum Auctorem videntur etiam ſeruanda in cathedralibus & collegiatis non exemptis, in quibus Epiſcopi ante Concilium aliter non præſcripſerunt. num.5.*

2 *Prælati collegiatarum, quibus ſcilicet competit ius præſentandi collegiatis, præſentant quidem, ſed cum conſenſu Capituli.*

3 *Prælati contra ius Capituli, & e contra, multa & valide præſcripſerunt.*

CONSILIVM III.

AN CAP. 6. de refor. ſeſſ.25. Concilij Tridentini declarans cap.4. de reform.ſeſſ.6. habeat locum in eccleſijs etiam non exemptis quo ad moderationem de eligendis in principio anni duobus canonicis ex Capitulo, cum quibus teneatur procedere Epiſcopus, cum extra viſitationem ex officio, vel ad inſtantiam partis procedit contra aliquem capitularem?

1 Reſpondeo primo, quod iure antiquo communi Epiſcopus non poteſt conferre, neque confirmare, neque ſtatuere, neque corrigere ſine conſilio Capituli, cap. quãto. de his quæ fiũt à præl. ſine conſil. Cap. immo requiritur conſenſus Capituli in præſentationibus faciendis à prælatis eccleſiarum collegiatarum, cap.ea noſcitur.eod.tit.

2 Secundo præſuppono, quod multa circa hoc inueniuntur vſucapta, ſiue præſcripta à prælatis contra ius commune, & declaratum eſt præſcriptionem illam valere, cap.3. de conſuetud. lib.6. & dict.cap. ea noſcitur. & contra à Capitulis contra prælatos, cap.irrefragabili.§. exceſſus. de offic.ord.

3 Tertio, quod in multis eccleſijs tam collegiatis, quam cathedralibus erant multæ contentiones ante Concil. Trid. ſuper correctione & punitione canonicorum, & aliorum Capitulorum, eo quod multi prælati po-

Digitized by Google

tius arbitrio,& libito ſuo,quam ſacrorum canonum, puniebant, & corrigebant eos;& ita in multis eccleſijs erant ſtatuta, vt prælati adiungerent ſibi aliquos de Capitulo, de quorum non ſolum conſilio, ſed etiam cõſenſu debebant prælati procedere:& ideo ſacrum Concilium videtur ſtatuiſſe duo prædicta capitula ad ſedandas diſcordias.

4 Quarto,quòd cum facto Concilio non intereſſent Capitula,& ſoli Epiſcopi ſine Capitulis illa ſtatuiſſent,viſum eſt nonnullis inclinaſſe magis in fauorem Epiſcoporum, quam Capit.& quod in fine prædicti cap.6.reſeruatur Epiſcopis ſalua omnis poteſtas, quæ vltra illam,quæ ibi ſtatuitur, competeret eis ſtatuto, priuilegio,conſuetudine,concordia,vel quocumque alio iure;cum tamẽ Capitulis nihil tale videatur reſeruatum:nam in d.cap.4.tolluntur eis iura ſibi quæſita per exemptionem,conſuetudinem, priuilegium, vel alium modum, adeo quod Epiſcopi poſſunt tamquam delegati auctoritate Apoſtolica procedere contra illa: & in d.cap.6.ampliatur,vel declaratur,quod facultas in eo data Epiſcopis competat eis, etiam cum procedunt extra viſitationem, cum moderatione de qua ibi, ſcilicet quod adiungat ſibi duos canonicos electos per Capitulum, & de conſenſu tantum illorum procedat, niſi quo ad apprehenſionem.

5 Quinto,quod videtur poſſe probabiliter dici, quod prædicta duo capitula vendicant ſibi locum in omnibus eccleſijs cathedralibus & collegiatis exemptis, & non exemptis, in quibus Epiſcopi non quæſierunt ante prædictum Concilium ius pacificum vltra poteſtatem quæ ipſis datur per ius commune aliquo titulo legitimo.Tum quia generaliter loquuntur,& ita generaliter ſunt intelligenda,cap.ſi Romanorum. 19.diſtin. l. de precio.ff.de public.In rem actio. Tum quia ratio pacis & concordiæ, quam deſiderauit Concilium inter prælatos & ſua Capitula,videtur id ſuadere: & lex extenditur ad limites ſuæ rationis,cap.ſuggeſtum. & cap.meminimus.de appel.in quibus id notat Panor.Tum quia experientia conſtat cõuenire reipub.vt aliquorum prælatorum plus volentium dominari,quam paſcere gregem, & pro libito amore vel odio abſoluere & condemnare hos & illos capitulares ſibi reſiſtentes vel obſequentes, potentiæ obuietur per adiunctionem duorum canonicorum, vt prædictum ſtatuit Concilium.

Congregatio tamen,vt refertur,cenſuit,cap.4.ſeſſ.6.& cap.6.ſeſſ.25.procedere in Capitulis exemptis tantum.

SVMMARIVM.

1. *Epiſcopus ex officio cogere poteſt beneficiarium ad exhibendum titulum.*
2. *Poſſeſſio decennalis non ſufficit ſine titulo ad beneficium petitorie repetendum, ſed ſic ad titulum præſumendum.nu.4.5.6.& 10. niſi quando in matrimoniali cum poſſeſſione concurrit fama tituli,quia tunc repetit.num.3.*
3. *Beneficium ſine inſtitutione canonica non poteſt obtineri.*
4. *Animarum ſalus omni alij commodo præferenda.*
5. *Beneficium ſine titulo retinens, etiam poſt longum tempus peccare videtur.*
6. *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum.*

4 Poſſeſſ.

4 *Possessio triennalis quærit titulum possidenti, secundum opinionem glossæ regularum Cancellariæ.*
4 *Titulus ex antiqua beneficij possessione præsumitur.num.6.& 10.*
5 *Solemnitas extrinseca præsumitur ob lapsum longi temporis.*
5 *Subdiaconus præsumitur, qui diu vsus est subdiaconatu.*
7 *Possessio antiqua defendit beneficiarium etiam contra prælatum, ne ab eo exigat probationem tituli, aliter quam per iuramentum: immo nec hoc exigit, si alias hîc approbauit etiam tacite, puta accipiendo ab eo procurationem in visita tamquam à titulari.*
7 *Procurationem, visitans Episcopus, accipiens ab aliquo tamquam beneficiato, censetur eius approbare titulum.*
8 *Insolita fraudem quamdam præseferre videntur.*
9 *Regula de triennali iuuat execrabilem contra tertium; & si sit decennalis, etiam contra Episcopum, modo alleget dispensationem.*
10 *Argumentum à contrario desumptum ex dictis non dispensatis, sed narratis parum valet.*
11 *Cap.ordinarij.de off.ordin.lib.6.habet locum nedum in beneficijs quæ possidentur in titulum seu commendam, sed etiam quæ possidentur vt vnita.*
12 *Episcopus cogere potest decennalem execrabilem ad iurandum credere se canonice obtinuisse dicta beneficia.*

CONSILIVM IV.

QVAESITVM est primo, an Episcopus noue creatus cogere possit beneficiarium suum subditum ad ostendendum titulum sui beneficij, quod pacifice vltra 20.& 30. annos possedit.

Secundo, an cogere possit possidentem incompatibilia beneficia pacifice vltra prædictos 20.vel 30.annos ad exhibendum dispensationem, qua ea iuste retinere potuit.

AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo, quod pro parte affirmatiua facere videtur primo gl.vlt.cap.1.de reg.iur.lib.6.quatenus asse-
1 rit posse Episcopum ex officio cogere subditũ ad exhibendum titulum sui beneficij. Secundo gl.vlt.in cap.contingit.de dol.& cont.quatenus habet, petentem beneficium in titulum nõ se posse iuuare præscriptione. Tertio iura multa, quibus prædictæ glossæ nituntur. Quarto, q̃ Innoc. licet aliqua ex parte variare videatur, tandem tamen cõcludit saltem per relationem ad tex.in cap.illud.de præsump.quod volenti repetere beneficiũ, non sufficit quod possederit illud pacifice etiam per decem annos, etiam cum fama tituli canonici. Quinto, quod est regula firma tam in cap.1.de reg.iur. lib.6.quam in cap.1.de eo qui mit.in poss.eo.lib. quã etiam in cap.ex fre-
2 quentibus.de instit.quod beneficium à nemine potest sine canonica institutione licite obtineri. Sexto, quod animarum salus præferenda est omni alij commodo. 1.q.7.cap.sancimus.& cap.ille.22.q.5.cap. si habes.24.q.3. At beneficiarius tenens beneficium sine canonica institutione, etiam post decẽ annos, & quodcumque aliud tempus, peccare videtur per d.cap.1. de reg.iur.lib.6. quia licet contra alium quærat exceptionem, sibi tamen

Digitized by Google

non quærit dominium beneficij, vt late affirmat Panor.communiter receptus in cap.contingit.à num.10.de dol.& cont. & communiter videtur Episcopus habere potestatem eum ex officio suo expellendi à beneficio, quod tenendo peccat, arg.cap.1.de off.ord. & l.congruit.ff.de off.præfid.

3 Pro parte autem negatiua facit primo cap.illud.de præsump.quatenus habet, eum, qui fuit in possessione matrimonij cum fama de matrimonio per 10.annos, posse repetere illam, quam pro coniuge per tantum tempus possedit: & cum argumentum à matrimonio carnali ad spirituale valeat, iuxta glo.celeb.cap. bonæ. il 2.de elect.pro qua est cap.licet. de translat. prælat.consequens est, quod etiã beneficiarius, qui possedit beneficiũ pacifice per 10.annos, saltem cum fama tituli, debet præsumi beneficiarius.

4 Secundo facit regula Cancellariæ 33.siue de trien.poss.quę statuit ne possessor huiusmodi triennalis molestetur. & glo.illius antiqua pag.4.tenuit per huiusmodi triennalẽ possessionẽ quæri titulũ possidẽti. Tertio, quod quamplurimi citati à Felino in cap.licet Heli.nu.10.de simon. & in d.cap. illud.de præsump.& cap. Albericus.de test.& in cap.sicut. à num.26.de re iud.& quos sequitur ipse, tenent ex antiqua possessione pacifica beneficij præsumi titulũ beneficij, ea ratione, quia licet solemnitas extrinseca non

5 præsumatur regulariter interuenisse, l.quicumque.§.fin.de publ.in rẽ act. fallit tamẽ ob lapsum longi temporis, iuxta gl.& omnes in cap.peruenit. de empt.& vend. vnde & Innoc.in cap.super his.sub fine de accusat.dicit, eum qui subdiaconatu vsus est longo tẽpore sine literis, esse præsumẽdum subdiaconum.& ita non videtur esse mirandum, quod præsumatur titulus beneficij in longi tẽporis possessore: pro quo apte facit l.si filius.iunct.glo. C.de petit.hæred.& l. q̃ in aliena.§.1.de acquir.hæred.& illa quæ eis adiciuntur ibi, & alibi sæpe. Quarto, quod Rota ætate nostra pro hac parte

6 sententiã dixit, vt testatur Cassad.in decis.8.super reg.Canc.ibi. *Voluerunt Domini in vna causa Bonon.de mense Maij 1519.coram D.Petro de Capizucchis inter Æmilium de Blanchis & quemdam alium, quod regula Canc.de trien.etiam locũ haberet in eo qui decennio possederat, & nullum titulum producebat; ex eo quod ius præsumit titulum ex sola possessione antiqua: nam si quis vt vector beneficium tanto tẽpore possidet, in eo ius habet, & præsumitur titulus, vt dicunt Innoc.& Host.in cap. illud.de præsump.& in cap.licet Heli.de simon.& Dom.cons.87.apparet.3.col.Ratio, quia cum Episcopi visitando inquirant de titulo, cap.ordinarij. de off.ordin.in 6.non est præsumendũ, quod ipsimet subditi quo ad curata permisissent tali cursu tẽporis retineri ecclesiã absque canonico titulo.* hæc ille. Et ne cui videatur, Cassiodorum sentire huiusmodi triẽnalem possessorem posse defendi quo ad aduersariũ petentẽ beneficium, non autem quo ad Episcopum volẽtem ex officio co-

7 gere ad ostendendum titulum, perpendat hæc verba, quę subdit: *Verum est, quod prælatus, licet ex quo tollerauit diu in possessione subditum, non possit eũ compellere ad ostendendum titulum beneficij, tamen potest in se suscipere onus probandi defectũ tituli, vt cap. dilecto.& ibi Abb.de præb. & in d.cap.licet Heli.& Dom.in d. cons.& in d.cap.ordinarij.* Quinto, quod communis opinio secuta Hostien.in d.cap.licet Heli.tenet non posse Episcopum cogere huiusmodi beneficiarium ad aliud, quam ad iurandum se habere titulum; neque ad hoc, si expresse,

preſſe, vel tacite conſenſerit in illo, ſecundum Coſmam in tit. de pacif. poſſ. 6. ordinarij. in verb. inquirant. pag. pen. ea ratione. quod prælatus, qui tacite vel expreſſe approbauit beneficiarij titulum, non poteſt cogere ipſum ad oſtendendum illum. arg. cap. dilecto. de probat. & cap. ex ore. de his quæ fiunt à maior. part. Capitu. cum eis adnot. & addit quod accipiens à beneficiato procurationem illum viſitãdo, videtur tacite approbare eum eſſe talem, quamuis Innoc. quem ad hoc citat in cap. veniens. de fil. presb.
8 id non videatur aſſerere. Sexto facit, quod inſueta videntur præferre aliquid fraudis, inxta l. ſi quis ſub conditione. adiuncta gloſſ. quam ad hoc ponderat Bald. ibi, ff. de cõd. inſtit. & inſuetum & inſolitum videtur, quod aliquis poſt poſſeſsionem 20. aut 30. vel 40. annorum pacificam compellatur edere titulum ſui beneficij. Et ita, quamuis forte incomparabilis prædicti Epiſcopi virtus ſplendore ſuo omnem dolum & fraudem auertat apud eos qui eum nouerunt; apud tamen iudices, qui non adeo reſpiciunt perſonam, forte non omnino dilueret. Per quæ arbitror Reuerendiſsimos ſummi Auditorij Rotæ Patres in hanc partem negatiuam inclinaturos, & reſponſuros ad contraria quod procedant in beneficiario, qui non oſtendit titulum verum, nec longi temporis poſſeſsione præſumptum.

AD SECVNDAM reſpondeo, quod pro parte affirmante videtur canon expreſſus in cap. ordinarij. de offic. ord. lib. 6. innouatus per Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. 5. Secundo faciunt illa multa, quæ tradit Gomez. in reg. de trien. q. 10. in fauorem opinionis eorum, qui tenuerunt in Rota, quod regula de trien. poſſeſsore non iuuat execrabilem, ſiue illum qui tenet duo incompatibilia contra extrauag. execrabilis. Ioan. XXII. ſi non monſtretur diſpenſatio legitima.

9 Pro parte vero negante faciunt alia plura, quæ citat ibidem pro opinione contraria, quam tenuiſſe Rotam in tribus vel quatuor cauſis aſſerit, videlicet quod triennalis poſſeſsio pacifica defendit etiam execrabilem, etiam non monſtrata diſpenſatione, modo allegetur. At idem, quod facit triennalis poſſeſsio contra aduerſarium agentem, videtur facere decennalis ſiue longi temporis poſſeſsio contra Epiſcopum volentem cogere beneficiarium ex officio ad oſtendendum titulum, vel diſpenſationem, per citata in reſponſione præcedentis dubij. Secundo, quod non obſtat id, quod ait ibidem Gomez. alium, quam ordinarium, non poſſe cogere triennalem poſſeſſorem ad oſtendendum diſpenſationem incompatibilium: innuendo à contrario ſenſu, quod ordinarius poteſt cogere.
10 Non, inquam, hoc obſtat. Tum quia argumentum à contrario in verbis narratiuis eius, qui nõ diſponit, parum virtutis habet, vt poſt. Ant. in cap. cũ Apoſtolica. de his quæ fiunt à maiori parte Capit. tradit Felin. in cap. ſignificaſti. de for. compet. nu. 13. Tum quia loquitur tantum de triennali poſſeſſore, & non de decennali, vel antiquiore, quem titulus præſumptus defendit etiam aduerſus ſuperiorem inquirentem, vt dictum eſt. Tum
11 quia Domin. & Franc. ſuper eod. cap. ordinarij. communiter recep. dicunt illum textum non habere locum contra antiquum decennalem, vel lõgioris temporis poſſeſſorem. Tum quia eadem ratio videtur ſuadere, ne teneatur

neatur ostendere dispensationem, quæ suadet vt non teneatur ostendere titulum: quia tam contra ius est tenere beneficium sine titulo, quam tenere duo beneficia cum titulis aliàs canonicis, sine dispensatione: immo forte magis, si res satis expendatur. Tum denique quod ratio illa præsumendi interuentum solemnitatis extrinsecæ, qua supra diximus niti Fel. post alios in supradictis locis, & ratio præsumptionis, quod tanto tempore non sustinuisset ordinarius possidentem sine titulo, qua nititur Cosmas vbi supra, immo & ratio Innoc. quam tangit in d.cap. illud. de præsumpt. videlicet quod tanto tempore non est facile seruare titulos, & scripturas, videntur ita excusare ab ostendenda dispensatione, sicut ab ostendēdo titulo. Omitto, quod posset alicui videri satis probabiliter prædicto cap. ordinarij. esse quidem locum in beneficijs quæ tenentur in titulū, vel commendam, non autem in ijs quæ obtinentur per vnionem & annexionem ad aliud beneficium, vel religionem, & ordinem. arg. cap. super eo. de præb. lib. 6. Omitto, inquam, hoc: quia licet in recuperanda quadam commenda Roncæuallis, quam quidam Commēdator sancti Iacobi per viam vnionis detinebat, multum negotij mihi olim fecerit, non tamen arbitror satis firmum ad hoc, vt censeatur prædicta ecclesia ista ratione exclusa à prædicto cap. ordinarij. sicut etiam prædicta vnio, quæ non est perpetua, sed solum ad vitam eius, cuius commendæ vel ordini annexa est, non potest cadere sub cap. 6. sess. 7. de reform. nec sub cap. 13. sess. 24. Concil. Trid.

12 Itaque arbitror D D. Rotæ, si de hac causa iudicauerint, iudicaturos ad summum, quod Episcopus poterit prędictum beneficiarium execrabilem cogere ad iurandum quod credit bona fide se obtinuisse canonice prædicta beneficia; & quod si Episcopus voluerit probare defectum tituli, siue quod beneficiarius non habuit illa canonice, modis, quibus id legitime probare poterit, est admittendus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicario parochiali vacanti simpliciter dato, non omnes fructus, sed congrua portio debetur: sed nec Episcopus vsque à principio posset omnes eidem assignare, nisi omnes essent necessarij. num. 2.*

2 *Intellectus cap. 18. sess. 24. Concil. Trid. de reform.*

CONSILIVM V.

1 AD QVAESTIONEM respondetur primo, D. ordinarium fuisse aliqua ex parte negligentem, eo quod non præstituit D. consulenti certam partem fructuum congruam in suum stipendium.

2 Secundo, quod non potuit à principio statuere pro congrua portione omnes fructus ecclesiæ prędictæ. Tum quia facultas concedendi stipendium concessa ordinario à Concil. Trid. in cap. 18. de reform. sess. 24. restringitur ad certam partem fructuum. Et quamuis posset dicere ordinarius quod omnes fructus posset concedere, si omnes coniuncti non excederent congruam portionem annuam; tamen in casu proposito, attenta ecclesiæ qualitate, non sunt omnes ad id necessarij: quia præsumitur eos

Digitized by Google

eorasçendere ad centum aureos. Et ideo videtur quod œconomus debet esse contentus ea parte illorum, qui sufficiunt ad congruam portionem arbitrio ordinarij iuste determinandam.

SVMMARIVM.

1 *Exorcismus in genere sumptus, est omnis adiuratio & increpatio quæ contra dæmonem exercetur: & sic accepti nec Episcopus, immo forte nec Papa potest Christianis, cum eam à Christo accipiant, probibere, num. 2. illum autem qui præmittitur baptismo, & à solis sacerdotibus baptizantibus de consuetudine exhibetur, non potest Episcopus restringere, nec decet vt Papa in faciat. num. 3. sed nec illum qui sine alia cærimonia super obsessos exercetur, potest quis saltem Papa inferior, nisi quo ad indecentia probibere. nu. 4. & 5. illum autẽ qui super dictos obsessos cum certis solemnitatibus ab Ecclesia introductis per deputatos solet exerceri, potest Episcopus modeste restringere. 5.*

6 *Parochus clericos intra fines suæ parochiæ morantes potest quidem vrbane, sed non vt ad id obligatos, hortari vt ipsum in exercitio doctrinæ Christianæ iuuent.*

CONSILIVM VI.

AN SACERDOTI vel clerico sæculari, aut regulari interdici possit, ne exorcismum energumenis adhibere possit, nisi is exorcizandi facultatem scripto exaratam ab Episcopo impetrarit? Et an recte prohibeatur, ne in ædibus laicalibus, locisve priuatis, sed in ecclesiæ loco aperto, & conspicuo, neque in omni & quauis ecclesia, sed in ijs solum, quas certas Episcopus statuerit, fiat exorcismus? Item ne ante ortum, nec post occasum Solis quisquam exorcizetur? Et an recte statuatur, vt si qui exorcizat, sacerdos sit, antequam exorcismum inchoet, Missæ sacrum faciat?

Secundo, an clericos, qui Dominicis, festisque diebus, qua hora in choro diuinis officijs celebrandis astricti non sunt, parochus, intra cuius parochiæ fines habitant, in doctrinæ Christianæ scholis vbicumque loci intra fines parochiæ constituris, vt sibi in hoc munere opem ferant, cohortari debeat?

1 AD QVATVOR in priori quæstione proposita respondetur primo, quod cum omnis adiuratio & increpatio dæmonis possit dici exorcismus energumenorũ, vt significat cap. clericos. 6. exorcistæ. 21. dist. & S. Tho. in 4. dist. 6. q. 2. art. 3. dum ait exorcismum catechumenorũ, qui præponitur baptismo, recte dici posse exorcismum energumenorum: cumque omnis Christianus habeat potestatem exorcizandi, & adiurãdi dæmones increpando, iuxta illud Marc. vlt. *In nomine meo dæmonia eijcient*, vt tradit S. Tho. 2. 2. q. 90. art. 2. titulus huius quæstionis videtur generalis ad omnem exorcismum & adiurationem increpatoriam dæmonum.

Secundo, quod accipiendo verbum illud tam late, vt dixi, respondendum videtur quod non potest id facere inferior Papa, immo nec forte ipse Papa: quoniam Christiani omnes accipimus potestatem adiurandi dæmonem increpatorie nocte, dieque, idque frequenter facimus aspergentes nos aqua benedicta, & dicẽtes: *Ecce crucẽ Domini, fugite partes aduersæ, &c.*

signan-

ſignanteſque nos ſigno crucis, dicentes: *In nomine Patris, &c.*

3 Tertio, quod ſi titulus quæſtionis reſtringatur ad exorciſmum, qui præmittitur baptiſmo; reſpondendum videtur, non poſſe id facere inferiorem Papa, nec decere ipſum Papam id facere, cum conſuetudine videatur reſtricta poteſtas illius exorciſmi ad ſacerdotes baptizantes, vt ſignificauit S. Thomas in d. diſt. 6. q. 2. art. 3. q. 3. & omnino deceret, vt omnibus ſacerdotibus baptizaturis imponeretur neceſsitas faciendi ea, quæ in quæſtionibus continentur.

4 Quarto, quod ſi tituli quæſtionũ reſtringantur ad ſolum exorciſmũ arreptitiorum, ſiue à dæmonijs obſeſſorum, non videtur etiam poſſe reſtringi ſaltem ab inferiore Papa quo ad poteſtatem generalem, quam omnes Chriſtiani habent iure diuino eijciendi dæmonia, & adiurandi ea increpatorie: quia tale ſtatutum videretur contra ordinationem ab ipſomet Chriſto factam Marc. vlt. ſupra citat. quam non poteſt tollere inferior Papa, argumento cap. 2. de maiorit. immo nec ipſe Papa in totum, ſaltem ſine iuſta cauſa, cap. ſunt quidam. 25. quæſt. 1. adiunctis his, quæ notantur late per Innocentium & alios in cap. cum eccleſia. de conſtitutionibus.

5 Quantum autem ad particularem poteſtatem, quam habent quidam in aliquibus terris particulariter deputati ab Epiſcopis ad officium huiuſmodi exorcizandi arreptitios cum ſuperpellicio, & ſtola, & quibuſdam alijs cærimonijs; videtur, quod qui deputauit eos, poſſet aſtringere ad aliqua ſeruanda, quæ non tenerentur ſeruare alij, qui volunt vti ſola poteſtate à Chriſto tradita, qualiter multi Sancti ſine aliquo apparatu ſolo verbo vexatos à dæmonijs liberauerunt. Poſſet item Epiſcopus ſtatuere, ne quis inordinate ac immodeſte vteretur huiuſmodi poteſtate: quia id non eſſet legem nouam facere, ſed confirmare legem naturalem, qua tenemur bene ac modeſte facere quæ facimus. Reſtrictiones autem tantæ, quantas continent quæſtiones prædictæ, non videntur eſſe facultatis epiſcopalis per prædicta.

6 AD VLTIMAM quæſtionem reſpondetur, quod prædictis rectoribus licet rogare, & hortari vrbane prædictos clericos, vt eos adiuuent: quia hoc nullo iure vetitum eſt, & de ſe bonum eſt: hortari autem eos, vt ad id obligatos, non liceret: quia ipſi ad id nullo iure ſunt obligati; & ita iniuriam facerent eis imponentes obligationem contra l. iuſtitia. ff. de iuſt. & iure. & §. 1. inſt. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ex officio contra vtentes matrimonio nulliter clandeſtine contracto, & alios peccatores procedere poteſt via inquiſitionis, modo fama præcedat. num. 2.*
poteſt item via denunciationis euangelicæ & canonicæ. num. 2.

2 *Diœceſim peccatoribus mortifere peccantibus poteſt Epiſcopus ex officio ob publicam vtilitatem, inquirendo, ſicut & Præſes prouinciam malis hominibus, purgare.*

CON-

CONSILIVM VII.

AN EPISCOPVS posit ex officio inquirere contra vtentes matrimonio clandestine sine præsentia parochi contracto?

Respondetur quod sic. Tum quia Episcopus potest ex officio suo nobili procedere ad vtilitatem publicam, & salutem animarum, & alia pia, secundum Bart. recep. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infec. per ip. 1. de offic. ordin. Tum quia sicut Præses prouinciæ in sæcularibus potest inquirere, & purgare prouinciam malis hominibus iuxta l. constituit. ff. de officio præsidis. ita potest Episcopus in spiritualibus, & ecclesiasticis purgare suam diœcesim peccatoribus mortifere peccantibus, per dict. cap. 1. de offic. ord. Tum quia potest via denunciationis angelicæ vel canonicæ procedere contra peccantes mortaliter, cap. 1. de iudic. vbi nos latius alijs in 6. notab. tradimus. Tum quia etiam de denunciatore per viam inquisitionis sumaria precedente potest procedere ad punienda adulteria, & alia crimina mortifera præsertim ecclesiastica, quæ sacramenta tangunt, iuxta cap. super his. & cap. qualiter & quando. in 2. de accusat. & certum est esse crimen mortiferum, & grande, quod aliqui vtantur matrimonio nullo pro valido, vt palam est: & certum est, matrimonium contractum sine præsentia parochi competentis esse pro nullum, cap. 1. de reform. matrim. sess. 24. Concil. Trid. Salua, &c.

SVMMARIVM.

Lex ecclesiastica in concubinarios potest alijs vijs & pœnis, quam in sacro Concilio statutis, procedere.

Lex noua remedium adducens non censetur tollere aliud per alias leges inductum.

CONSILIVM VIII.

AN CONTRA concubinarios possit procedi alia via, & ad alias pœnas, quam quæ statuuntur in Concil. Trid. cap. 8. sess. 24. de reform. matrimonij?

Respondetur, quod iudex ecclesiasticus potest procedere contra concubinarios, & concubinas alijs vijs, & ad alias pœnas, quam quæ constituuntur in d. cap. 8. Tum quia iudex ecclesiasticus potest procedere contra prædictos per viam accusationis, & denunciationis, iuxta cap. super his. de accusation. & prædictum cap. 8. solum videtur agere de via inquisitionis; quamuis insinuet à contrario sensu per illa verba, *Etiam nullo rogante*, posse illum procedere etiam alia via; quia illud verbum, *etiam*, implicat casum minus dubium, arg. l. etiam. ff. de minorib. Tum quia sanctio illius cap. habet nō tolli per illud alias pœnas contra eos statutas. Tum quia lex noua remedium adducens non censetur tollere aliud per alias leges iam inductum, l. quoties. ff. de actio. & obligatio. & renuncians vni duobus remedijs competentibus sibi, non videtur alteri renunciare, l. quoties duplici. ff. de reg. iur. arg. l. si domus. vbi Bart. ff. de seruit. vrba. prædi. & cap. ex tuarum. de aucto. & vsu pallij. Tum quia in hac ipsa materia puni-

Digitized by Google

punitionis clericorum fornicariorum late resoluit Panormit. in cap. ac si clerici. num. 36. de iudic. & cap. si autem. de cohabi. cleric. & mulie. quod variæ pœnæ sunt institutæ contra huiusmodi clericos fornicarios; & ideo potest iudex arbitrari super pœna imponenda, declinando præsertim ad imponendam mitiorem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium simplex perpetuum potest ordinarius ex iusta causa de consensu patroni facere manuale amouibile ad nutum laicorum patronorum, ita vt desinat esse beneficium ab Episcopo conferendum.*

2 *Beneficia inferiora sui episcopatus, ordinarius potest vnire, diuidere, de nouo creare, & extinguere.*

3 *Amouibile ad nutum patroni laici beneficium, beneficium non est, sed seruitium quoddam manuale temporarium, quod a patronis laicis datur, & accipitur sine periculo incurrendi pœnas, quas incurrunt qui de manu laici capiunt beneficium. num. 7.*

3 *Fructus veri beneficij, quos sacerdos ad illud a solo patrono laico, tanquam esset manuale seruitium, & non beneficium, bona fide deputatus, percepit, non restituat.*

3 *Error iuris licet non prosit ad acquirendam rem ipsam, prodest tamen ad acquirendos fructus; & hoc (omissa opinione Bartoli, & aliorum distinguentium) etiam si esset error iuris resistentis. Ratio est, quia in acquisitione fructuum sufficit quod absit mala fides. num. 6.*

4 *Errorem facti & non iuris habet, qui putat se habere titulum, cum non habeat, sicut & qui possidet rem Ecclesiæ ex sola concessione Episcopi, putans interuenisse consensum Capituli; prodestque ad acquirendum nedum fructus, sed & rem.*

5 *Error iuris dubij ad vsucapiendum prodest, sicut & error facti.*

CONSILIVM IX.

AN EPISCOPVS possit reddere beneficium aliquod simplex, siue capellaniam de perpetua manualem?

1 Respondetur, quod facile defendi potest, ordinarium, præsertim Legatum, posse iusta de causa cum consensu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præsentationem eius instituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria, & ad nutum amouibilis: quoniam certum est ordinarium posse vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere beneficia inferiora sui episcopatus, cap. sicut vnire. de excessibus prælatorum. & cap. præcipimus. & cap. pluries. 16. quæst. 1. & cap. 1. de reb. eccles. non alienand. lib. 6. & clem. 2. eod. tit. & cap. cum accessissent. & cap. ex parte. de constitut. Nec obstat, quod collatio beneficij, & institutio præsentati in eo sunt res spirituales, & non cadunt in laicum, qui est incapax iuris non solum conferendi, & instituendi, sed etiam eligendi, quod est minus. cap. sacrosancta. & cap. Messana. de elect. cap. inuentum. & cap. memini. 16. quæst. 7. nisi priuilegio Papæ, iuxta gloss. celeb. in cap. imperium. 19. dist. & in summa. 16. quæst. 7. Non inquam hoc

2 obstat.

Digitized by Google

obstat: quoniam per ordinationem, qua capella perpetua fit temporaria, & ad nutum amouibilis, non datur ius conferendi, vel instituendi patrono laico, sed extinguitur capella perpetua, & loco illius erigitur manualis, quod patronus potuisset ab initio ordinare etiam sine consensu Episcopi, vt scilicet darentur certa scuta annua alicui clerico ad seruiendum capellæ; ita vt possit ad nutum amoueri, & poni sine aliquo titulo perpetuo Episcopi; ita quod extinguitur beneficium, quod debet esse perpetuum, cap. Inuentum. 16. quæst. 7. & cap. presbyt. 56. dist. & consequenter definit ordinarius habere ius instituendi, sed non quæritur illud patrono, qui etiã perdit ius præsentandi ad beneficium: quia iam non est tale, sed libertatem quærit ponendi, & tollendi, quem, & quoties voluerit, quod est grande & vtile frenum ad continendum capellanum in officio virtutis, ne patronus rescius illius vitium amoto eo ponat alium; quæ posset esse magna causa faciendi capellam, siue beneficium de perpetuo manuale.

SED DATO, quod fuerit declaratũ ordinarium nõ potuisse hoc fecisse; Quæritur, an qui bona fide possedit huiusmodi beneficium, siue capellaniam per multos annos, vt manualem & tantum auctoritate patroni, teneatur ad restitutionem fructuum?

3 Responderi potest, quod non tenetur restituere, per l. bonæ fidei. ff. de acqui. rerum domi. & §. si quis à non domino. Instit. de rerum diuis. Panorm. & alios in cap. graui. de restitu. spolia. post Bart. in l. ex diuersis. ff. de rei vendicat. & omnes in l. si me & Titium. ff. si certum peta. Couar. lib. 1. var. cap. 3. quia licet error iuris non prosit ad vsucapiendam rem ipsam, l. numquam. ff. de vsucapion. prodest tamen ad acquisitionem fructuum, per l. sed etsi. §. scire. ff. de petition. hæredit. & glos. in l. si fur. ff. de vsucapion. & Dinus in regula possessor. de reg. iuris. lib. 6. quod ponitur pro regula à multis, quos refert Felin. in cap. de quarta. de præscrip. quamuis trepide hanc rem tractet num. 24. & Franciscus Balbus in l. Celsus. not. 4. de vsucapion. & alij ab eis citati. Primo quidem ea ratione,
4 quod iusta credulitas tituli, quæ ex errore facti descendit, prodest ad vsucapiendum, & præscribendum etiam ipsam rem, de qua quæruntur fructus. l. 2. in prin. ff. his qui pro empt. quod affirmant, & confirmant auctoritate multorum prætati Felin. & Bald. At prætatus consulens videtur errasse errore facti, credendo quod in prætata ordinarij dispositione interuenit iusta causa cum alijs necessarijs ad sic disponendum; qui error facti est. Tum quia, qui possidet aliquid ecclesiæ per concessionem Episcopi dicentis se illam de consensu Capituli facere, si vero Capitulum non consentit, dicitur duci errore facti, & præscribit; vt determinat Rota in tit. de præscript. in decisio. 3. in nouis, quam etiam Felin. & Bald. sequuntur. Tum quia credere quod Episcopus potuit illam facere iusta de causa cum consensu partium, & alijs necessarijs, non est profecto error iuris, sed vera illius scientia, per ea quę nos allegauimus, per quę irrefragabiliter probatur ordinario fuisse potestatem etiam extinguendi penitus illud beneficium iusta causa, & alijs necessarijs interuenien-

uenientibus, quanto magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus vſitatam?

5 Secundo, quod error iuris dubij perinde prodeſt ad hoc, ſicut error facti, vt eſt textus, quem ad hoc multum commendat Panormit. in cap. cum dilectus. num. 12. de conſuetu. & alij alibi, gloſſ. memorab. in cap. 1. verbo de cætero. de poſtul. prælat. lib. 6. quod etiam confirmant præfati & alii citati ab eis; & in his Felin. in cap. 1. column. penul. de re iudic. & eſt celebre dictum Innoc. in cap. per tuas. il 2. de ſimon. in multis locis à Bald. commendatum, quod contrauenies iuri humano dubio per errorem non peccat: & ſententia lata contra ius dubium vel obſcurum non cenſetur nulla, vt late tradit Felin. in d. column. penult. licet ſententia lata contra ius regulariter ſit talis, cap. 1. de re iudic. At error, quo dominus conſulens credidit præfatam diſpoſitionem ordinarii valuiſſe, eſt error facti, vt dixi, aut ſaltem error iuris dubii & obſcuri: ergo ille excuſat, & ad hoc prodeſt. Nō eſt vero curandū de illa diſtinctione Bartol. an ſit contrà ius aſsiſtens, vel contra ius non reſiſtens, quamquam eam multi ſint ſecuti. Tum quia præfatus §. ſcire. ſine vlla diſtinctione determinat bonæ fidei poſſeſſorem quærere fructus, dummodo non ſit prædo; ideſt malæ fidei poſſeſſor, quem non debuit Bart. & qui eum ſequuntur ex ſuo capite limitare. Tum quia non eſt vllus textus, nec vlla ratio efficax, quæ illam limitationem probet. Tum quia error iuris, ſiue ſit contra ius non aſsiſtens, ſiue contra ius reſiſtens, eſt error contrarius: & ita vel neuter deberet prodeſſe, aut vterque. Tum quia ad quærendos fructus ſufficit, vt mala fides abſit, licet bona fides poſitiua non adſit, etiam ſecundum eamdem
6 Bartol. & Felin. ac alios ſequaces eius. Tum denique, quod credulitas iuſtitiæ tituli, quam habuit præfatus, plus fuit error facti, quam iuris, vt ſupra dictum eſt: & ſi fuit error iuris, non fuit plus contra ius reſiſtens, quam illa, de qua loquuntur §. ſcire. & Bart. qui loquuntur de credulitate, qua hæres credebat teſtamentum valere: quia credebat fuiſſe factum ſolemniter.

Per quæ nullius inhabilitatis timor eſt habendus, eo quod videatur accepiſſe beneficium eccleſiaſticum de manu laici cōtra multa capp. 16. q. 7. quia non accepit vt beneficium perpetuum, ſed vt ſeruitium manuale temporarium, quod poteſt, & quotidie dat laicus; & quod illa iura loquuntur de capiente beneficium ſine colorato titulo. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monitoria generalia præcipientia teſtificationem, reuelationem, ac reſtitutionem ſub variis formis concedi ſolent, & poſſunt, modo non tranſgrediantur diſpoſitionem canonum de re ſuper qua feruntur ſtatutum. num. 2. Vnde licet Epiſcopi de iuris rigore poſſent mandare vt blaſphemantes denuncientur, non tamen poſſunt mandare vt id fiat omiſſa fraterna correptione, nec vt denunciētur ea quæ non poſſunt probari: immo dicti caſus cenſentur excepti, etiam quod monitoria illos in ſpecie non excipiant. num. 5. Subditi item cauere debent, ne cadant in peccatum detractionis. num. 2. & 4. ſed & forte expediret*

magis,

magis, si Episcopus omissa hac via, quæ populum perturbare, ac vitiorum fomes, ac aliorum peccatorum occasio esse solet, num. 3. & 4. in visitatione a generali ad specialem contra blasphemos procedendo inquisitionem, blasphemiæ extirpare delictum curabit. num. 6.

Excommunicatio etsi pro futuro peccato, vel contumacia non satisfaciendi possit ferri, id quod pro præterito peccato ferri possit, non videtur, nisi sit notorium.

Duobus procedendi modis se offerentibus, illum eligat iudex, qui plenior & placidior sit.

CONSILIVM X.

QVONIAM QVERITVR civitas quædã, civsq. diœcesis, quod Episcopus publicare vult monitoriũ quoddã, ad finem revelationis sub pœna excõmunicationis contra eos, qui blasphemãt nomen Dei, aut sanctos eius, vel qui præsentes fuerint. Quæritur itaque an huiusmodi monitoriũ possit licite publicare Episcopus, &, si liceat, an generaliter expediat propter simultates, & alia, quæ inde possunt oriri inter virũ & vxorẽ, patrem & filium, aliosque vinculo societatis coniunctos: deinde, quia, eũ videatur esse crimen mixti fori, hac via daretur occasio declinandi a foro sæculari.

Ad hanc quæstionem respondeo primo, non posse aliquẽ illi satisfacere non facta copia monitorii, quod dicitur esse publicatum; quoniam, vt ipse in repetitione cap. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. coroll. 66. n. 331. demonstraui, multiplicis formæ possunt esse huiusmodi monitoria; aliquando enim monent subditos, vt denuncient, aliquando vt testificentur, aliquando vt denuncient notoria vel famosa, vel testificentur super illis, denuncient etiam secreta; aliquando vt restituant, aliquando vt dicant monenti tamquam iudici; aliquando vt dicant ei tãquam bono viro, qui prodesse possit, & nõ obesse, &c. vt colligitur ex cap. inquisitionis. 5. tertiæ. & cap. qualiter & quando. 5. de accusat. l. Diuus. 2. ff. de custodia reorum. cap. presbyter. c. mala. 2. q. 5. c. vestra. de cohabita. cler. & mulierum. cap. manifesta. 2. q. 1. c. si sacerdos. de offi. ordi.

Secundo respõdeo, quod Episcopus potest ferre huiusmodi monitoria, non transgrediendo dispositionem canonum disponentium super materia, in qua ea vult ferre, iuxta gloss. solemnem c. ex parte. de verb. sig. & ext. cap. qui cum fure. & ibi annotata per Panor. de excess. prælat. c. consanguineos. de repudiis. & in d. c. si sacerdos. & ab aliis alibi.

Tertio, quod huiusmodi monitoria varie pro varietate formarũ illorũ magna cum prudentia & discretione sunt à subditis obseruanda, ne incidant, & incurrant vitium detractionis, & infamationis, & ne grauiter & mortifere peccent, vt ipsi in dicto coroll. 66. admonemus.

Quarto, quod pro parte negatiua quæstionis propositæ facit primo, quod Episcopus nõ videtur posse excõmunicare aliquẽ pro peccato præterito, nisi sit notoriũ, vel fuerit cõdemnatus de illo, & noluerit parere, c. nemo. 11. 11. q. 3. & cap. sed illud. 45. dist. sed solũ pro futuro, vel pro cõtumacia nolẽdi satisfacere pro præterito, per ea multa quæ glo. memorabilis c. x parte. 1. de verb. sign. adducit. At Episcopus præfatus pœnã excõmunicationis infligit, vel intentat subditis innocẽtibus: ergo illud ei nõ licet. Secũdo, quod nõ est danda vlli occasio peccãdi, c. fin. de iniuriis. & præsenti monitorium videtur dare occasionẽ peccãdi per rixas. & odia, quæ ex

huiusmodi denunciationibus concipiũtur à denũciatis contra denũciãtes, vt palã est. Tertio, quod de duabus viis perueniẽdi ad aliquem finẽ
4 eligenda est plenior, & placidior. At dominus Episcopus posset per visitationem, & inquisitionẽ generalẽ informare se de huiusmodi blasphemijs, & blasphemis, iuxta c. 1. de offic. ordi. & l. congruit. ff. de offi. præsid. & postea sine turbatione populi per inquisitionẽ specialem procedere contra eos, quos inuenerit culpabiles, iuxta c. inquisitionis. de accusa. præsertim, quod nõ est periculum in mora breuis temporis, l. si debitore. ff. de iudic. Quarto, q̃ per ea, quæ ipse late vbi supra scribo, credibile est multos peccaturos multum in hac re; alios quidem denunciãdo secreta, & ante correctionem fraternam; alios denunciando ea, quæ non debent denunciare, & quando, & alio modo quam oportet, præsertim si non detur iusta dilatio ad consulendum peritiores, & prudentiores; alios autem aliis modis, quos ipse vbi supra tracto.

5 His tamen non obstantibus, credo, quod de rigore iuris posset Episcopus ferre eiusmodi monitorium tẽperatum, & modificatũ, ne includeret secreta, & quæ non possent probari, nec personas, quæ ad id non tenentur, nec excluderet correctionem fraternam, quam ipse non potest excludere, nec iuberet, vt statim antequã illa congruo tempore, modo, & ordine fieri possit, huiusmodi blasphemiæ sibi statim denunciarentur, per ea quę D. Thomas scribit 2. 2. q. 33. art. 7. & alia quæ nos addimus vbi supra: immo etiam, si hic Episcopus non temperaret suum edictum, ita temperandum esset per supradicta; dolentes, quod plurimi plurimum errant in respondendo, non solum huiusmodi edictis durissimis, sed etiam chartis, & monitionibus, quas super rebus perditis & furto sublatis passim solent dare ordinarij, & solemnius Curia, appellando illas significauit.

6 Ad opposita respõderi posset eo fere modo, quo respõdendũ esset ad defendendas prædictas chartas. Mea tamẽ sententia prudẽtius, & Deo gratius ageret Episcopus, si procederet primũ per viã visitationis, & inquisitionis generalis, & postea per inquisitionem specialẽ, vt supra dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Edicta Episcoporum procedere quidem debent à pietate conscientiæ & zelo iustitiæ, sed discretionis ratione carere non debent: vnde poterit ab eis appellari, si nimis breuem dilationem pro qualitate rei agendæ necessariam, nu. 2. vel obscuritatem siue repugnantiam contineant. nu. 3.*

4 *Edicta quæ obligant ad denunciandũ, non obligant eos qui non possunt probare; nec quæ fiunt ad reuelandum, obligant vbi non præcessit fama, nec ante præcedentem correptionem fraternam, quam si omitti iuberet prælatus, peccaret simul cum eis parentibus: aliud vero est quando fiunt ad testificandum.*

3 *Blasphemia peccatum optimum quidem est exstirpare; sed omissa via edictorũ præcipientium reuelationem, satius videtur à via inquisitionis generalis ad inquisitionem particularem contra culpabiles repertos descendere. num. 1.*

CONSILIVM XI.

SVMMA edicti Episcopi hæc est: *Præcipimus tam maribus, quam fœminis in soli-*

in solidum prædictas blasphemias sentientibus, audientibus, vel aliquam de eis notitiam seu scientiam habentibus, vel eodem vel sequenti die, quo id nouerint, reuelet orã nobis, vel vicario nostro, & notario rogato in forma debita, persona quæ blasphemauerit, aut ignominiose dominauerit Deũ, Virginem matrẽ, vel aliquæ sanctum, sub pœna excommunicationis, & decẽ ducatorum: & quod ab huiusmodi excommunicatione nullus confessarius absoluat, nisi prius mãdato vel præcepto præfato satisfaciat.

Interrogatus, an ciuitas, in qua præfatum edictũ publicatum est a suo reuerendissimo Episcopo, iuste de illo conqueri possit. Respondeo primo audandũ esse plurimũ zelum eius erga Deum, Virginẽ matrẽ, & alios sanctos, quo motus est cõtra vitiũ blasphemiæ, quod iure quis miretur adeo apud aliquos vsitari, cum nullã vtilitatem, nec voluptatẽ habeat sibi conunctã, neque vllum honorẽ, sed potius magnã infamiã. Secũdo, quod forte in casu proposito locus est illi elogio Alex. iij. in cap. non solũm de regul. lib. 6. *Puritati conscientiæ non debet deesse discretio rationis*, cũ in proferẽdo edicto adeo duro in ciuitate, quæ numquã simile audierat, maior moderatio desiderari potuisset. Tertio, quod ciuitas appellare potuisset ab eiusmodi dicto ob nimiã breuitatẽ tẽporis, quod præfixit subditis ad denũciandũ, iuxta dictũ Innoc. cap. 1. de dilation. per illũ tex. nimis enim breue tẽpus præfigitur denũciaturis, vt eodẽ die, vel sequẽti id faciant; cũ vt nos latius probamus in repet. cap. inter verba. 11. q. 3. cõcl. 6. corol. 66. n. 280. magna prudẽtia & discretione vti oporteat in respõdendo huiusmodi edictis, ne quis reuelãdo qđ nõ debet, vel alio modo, quã debeat, peccet mortifere, infamãdo proximũ. Quarto, q̃ etiã poterat appellari ab eo ob obscuritatẽ & repugnantiã, qua secũ videtur pugnare, cũ præfatus Reuerẽdissimus nõ ferat, sed tantũ cõminetur excommunicationẽ, & postea iubeat ne cõfessarij absoluãt ab ea, donec satisfaciãt præcepto. cõperti enim iuris est, quod per sola illa verba, *sub pœna excommunicationis*, non fertur excõmunicatio, nisi addantur illa, *Latæ sententiæ*, vel alia eiusmodi, iuxta glos. recept. 3. de sagit. & quod nõ est, nõ potest solui, c. ad dissoluendũ. de despõns. impub. & ita vel debuerũt addi illa verba, *Latæ sententiæ*, vel alia ijs equipollẽtia, vel nõ debuit reseruare absolutionẽ vinculi, qđ non præmiserit. Quinto, quod debuisset animaduertere q̃ verba huius edicti obligãt subditos ad denũciandũ, & nõ tantũ ad testificandũ, per ea quæ nos tradimus in d. 66. corol. n. 286. & q̃ nemo debet denũciare, nisi qđ p̃bari potest, & peccat si aliud faciat, c. placuit. 6. q. 2. & notatur in c. qualiter & quãdo. 1. de accus. Animaduertere item potuit q̃ non debet quis reuelare prælato viã visitanti generaliter peccatũ occultũ, de quo nõ est fama, vt nos probamus in d. corol. 66. n. 301. & latius superius in corol. 46. & sequen. Animaduertere itẽ potuit, quod nõ poterat præcipere reuelationẽ prædictarum blasphemiarum, nisi saluo ordine correptionis fraternę, iuxta illud S. Tho. recepti in 2. 2. q. 33. ar. 7. ad 5. *Quãdo prælatus præcipit quod sibi dicatur quod quis scierit corrigendũ; intelligendum est præceptum sane saluo ordine fraternæ correptionis, siue præceptum fiat communiter ad omnes, siue ad aliquem speciliter. Sed si Prælatus expresse præciperet contra hũc ordinẽ à Domino institutũ; & ille peccaret præcipiẽs, & ei obediẽs, quasi contra præceptũ Domini agens; vnde non*

esset ei obediendum. Hæc ille, & traditur etiam à nobis d. corol. 66. nu. 283. Considerare item potuisset, quod lenius, & minus amare potuisset procedere ad puniendum has blasphemias, primũ inquirendo generaliter iuxta cap. 1. de off. ord. & l. congruit, ff. de off. præsid. & postea procedendo per inquisitionẽ specialẽ cõtra eos quos inuenisset blasphemasse, iuxta c. inquisitionis. de accusationib. Hæc respõdimus interrogationi generali, responsuri, si opus fuerit, interrogationibus specialibus, in gratiam eius qui me interrogauit, & in gloriam Dei, qui nos omnes seruet. Amen.

DE OFFICIO IVDICIS.

SVMMARIVM.

1. *Iudex rogatus, instrumentum, quo centum mutuo data, & quinque pro interesse taxata petuntur, exequi debet; nec ex officio potest, reo non opponente, actorem, nisi ei tamquam iudici constet de usuraria prauitate, tamquam vsurarium repellere; cum in dubio delictum non sit præsumendum.*
1. *Interesse verisimile a principio paciſci potest.*
2. *Iudex secundum allegata & probata iudicare debet, & non ex priuata scientia.*
3. *Iudex de crimine generaliter, nulla persona expressa inquirere potest, at contra certam personam non potest, nisi præcedente fama probata per acta publica. n. 5. & 6.*
4. *Vsurarios notorios tantum iudex ex officio declarare potest.*
5. *Iudex vt actorem repellat, non sufficit reum non audere quidquam opponere.*
5. *Inquirere vt possit iudex contra certam personam, requiritur quod præcedat fama iuridicaliter probata, vel saltem semiplena probatio iudicialis delicti. num. 5. nec admittenda praxis inquirentium ex suspicionibus leuiter & extraiudicialiter conceptis. num. 6.*

CONSILIVM I.

QVIDAM A. petit à iudice executionẽ instrumenti, quo se quidam B. obligauit ad restituendũ præfato A. 100. mutuo accepta, & quinque pro interesse pro tempore, in quod illa accepit. Quæritur, quæ sint partes iudicis in admittendo, vel repellendo præfatum A. à iudicio.

Respondeo primo, quod si debitor opponat cõtractum esse vsurarium, audiendus est, iuxta formã legum, & statutorum circa hoc disponentiũ.

1 Secundo, quod si debitor nihil opponit, & iudex nihil nouit tamquam iudex, & tamquã publica persona contra illud instrumentũ, neque contra in illo contenta, quia neque notorie, neque per confessionẽ actoris, neque per sententiam contra eum latã, neque per probationes corã ipso factas constat ei cõtractum illum esse vsurarium; debet exequi instrumentũ. Primo, quod iudex non debet in dubio præsumere actorem delinquere, maleque agere, l. merito. ff. pro socio. cap. fin. de præsumpt. At non est certum actorem præfatum male petere, præsuppositа opinione, quæ habet posse mutuantem & mutuatarium conuenire super interesse probabile, vt nobis visum fuit cap. 17. num. 211. vers. & quod inter. & cap. 25. n. 9.

2 Manua. Secundo, quod debet iudicare secundum allegata & probata, & non

& non ſecundum ſuam priuatam ſuſpicionem, immo nec ſecũdum ſuam ſcientiam priuatam, l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præſid. cap. paſtoralis. §. quia vero. de offic. deleg. & eſt determinatio S. Thom. à pleriſque omnibus Theologis & Iuriſperitis recepta in 2. 2. q. 67. art. 2. At præfatus iudex, vt iudex, neſcit quicquam contra præfatum inſtrumentum, neque præfatum actorem: quia præfatum inſtrumentum in ſua forma nihil continet vſurarium, neque reus quicquam tale obijcit coram ipſo. ergo male faceret, ſi per ſuam ſuſpicionẽ priuatam negaret ei iuſtitiam, contra illud Ambroſij, *Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & propoſito domeſticæ voluntatis: ſed iuxta leges, & iura pronunciat, ſtatutis iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati*, &c. cap. iudicet. 3. quæſt. 7.

3 Tertio, quod licet iudex poſſit ex officio inquirere generaliter de criminibus ſui territorii nulla expreſſa perſona, iuxta l. congruit. ff. de officio præſid. & cap. 1. de off. ordina. non tamen poteſt inquirere contra aliquẽ particularem, niſi per talẽ generalem inquiſitionẽ fuerit notatus, vel niſi præcedente ſaltem fama iudicialiter contra illum probata corã ipſo, vt nos late probamus in rubrica de iudicijs à num. 53. & eſt caſus in cap. qualiter & quando. il 2. de accuſatio. ſuntque ad id multæ rationes iuris naturalis ibidem à nobis adductæ: nec ſufficit fama extraiudicialis, de qua profundius aliis tractamus nos in eadẽ rubrica num. 52. Ergo iudex neque debet, neque poteſt inquirere contra actorẽ de vſura in contractu commiſſa, ex officio, ob id ſolum, q̃ petat pecuniam à ſe mutuatam cũ intereſſe à principio cõuento; cum per præſentationem præfati inſtrumenti non conſtet ei notorie, neque per famam de tali vſura: quandoquidẽ licet partibus à principio conuenire de illo intereſſe probabili, vt prædictum eſt, præter quam de intereſſe cambiorum propter nouã Pii V. prohibitionem, de qua nos in noſtro Man. confeſſ. bis fecimus mentionem.

4 Quarto, quod nihil obſtat cap. cum in diœceſi. de vſuris. quia ſolũ probat iudicem poſſe, vel debere declarare ex officio eſſe vſurarios eos qui ſunt notorie tales, vel ſaltem contra eos fama vel alia ſunt ſufficiẽtia argumenta, quæ iudex, tamquam iudex & publica perſona nouit, ſecundum mentem omnium doctorum ibidem cum, vt prædiximus, informatio iudicialis de fama ad id requiratur.

Quinto, q̃ vt iudex repellat actorẽ à ſua petitione, quæ ſecundum ſuã formam eſt iuſta, non ſufficit quod reus ob aliquos reſpectus in mente retentos non audet opponere exceptiones ſibi conuenientes. Tum quia nõ conſtat illi iudici iudicialiter, & vt iudex ignorat omnia, quæ vt talis nõ cognoſcit, per ſupradicta. Tum quia iudex non requiſitus non tenetur, nec iuſte poteſt impartiri officium ſuum in damnum ſaltem tertii ad vtilitatem priuatam, l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infect. neque ad vtilitatem publicam inquirendo particulariter contra aliquem non præcedente fama iudicialiter probata, vel ſaltem ſemiplena probatione iudicialiter facta, per ea quæ in d. num. 53. & ſeq. dicimus:

Sexto, quod iudex ſatisfacit ſuæ conſcientiæ, quam debet habere vt iudex, inquirẽdo ex officio generaliter in ſuo territorio, ſi qd̃ habet, an ſint

aliquot vſurarii,nulla particulari perſona nominata; & ſi per illam generalem inquiſitionem inuenerit eſſe aliquem,vel aliquos particulares,poterit procedere contra illos particulariter texendo nouam telam iudicii,ſecundum mentem omnium recte loquentium, & leges naturales, diuinas,& humanas canonicas recte loquentium,omiſſa peſſima praxi quorumdam iudicum infamantium multos procedendo contra eos ex ſuſpicionibus leuiter & extraiudicialiter conceptis,ducentes ſe per ſcientiam priuatam,quam habent aliunde,quam ex actis coram ſe,& aliquando nimis audentes, aliquando nimis timentes omittunt viam regiam, quam iura naturalia, diuina, & humana ſtrauerunt,& eunt per ſemitas nouas, & ſuo capite & ſenſu inuentas contra præfatum Ambroſii dictum, & alia multa,quæ non expedit referre apud virum, & iudicem doctiſſimum: cuius & alius cuiuſuis melius quam nos ſentientis cenſurę omnia prædicta ſubiicimus. Salua,&c.

DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi de iure omnes præter Epiſcopum præcedit, ſed contraria conſuetudo valet.*
2 *Præſidens Capituli præcedit ſuum Epiſcopum,cum ei vt vnus de Capitulo intereſt.*
3 *Conſuetudo rationabilis præſcripta omni humano iuri derogat.*
3 *Conſuetudo,vel lex rationabilis vt ſit,ſufficit aliquo reſpectu eſſe talem.*

CONSILIVM I.

AN VICARIO Epiſcopi,ſi ſit vnus de Capitulo, debeatur præcipuus locus in choro,necdum abſente Epiſcopo,ſed etiam preſente, cuius eſt vicarius?

1 Reſpondeo primo,quod Panor. per multa argumenta nititur probare in conſilio 21.primæ partis,quod vicarius Epiſcopi debet præcedere omnes clericos poſt Epiſcopum, immo & archidiaconum ipſum: & in conſi. 22. eiuſdem partis vehementi animo tenet etiam quod conſuetudo contraria non valet,immo eſt corruptela,& eum ſequitur Felinus in cap. ſtatuimus. col. 1. de maior. & obed. & eos videtur ſatis probare Barth.Caſſan. in ſuo libro de gloria mundi,parte 4.conſid. 44. & 45.

Secundo dico,primum dictum Panor. ſatis defendi poſſe iure communi attento per illius argumenta, & etiam diſputando.

Tertio, quod ego ſemper tenui contrarium ſecundi dicti. Tum quod vidi ſeruari contrariũ in aliquot eccleſijs Hiſpaniæ, & quod etiã ſeruari in eccleſia Heduenſi dicit præfatus Caſſan. vbi ſupra,addendo quod oẽs
2 antiquiores in promotione præcedunt vicarium Epiſcopi. Tum q archidiaconus,ſiue decanus,& præſidens præcedit etiã ipſum Epiſcopũ ſuum, cũ intereſt Capitulo vt canonicus;quod etiã gloſ.recep.ab omnibus tenet in cap. d collatione. de appellat. lib. 6. & illam tenet communis in cap. in eccleſia. de præben. lib. 6. & certum eſt magis irrationabile videri, q archi-

Digitized by Google

archidiaconus præcedat Episcopũ suum,quã vicarium eius: quod nescio quomodo non aduertit nostter auriga Panor.in d. cons.22.neque Fel. nec Cassan. in prædict. locis. Tum ꝙ omnis consuetudo rationabilis præscripta valet contra quodcũque ius humanum,cap.fin.cum similibus de consuet.Tum ꝙ cõsuetudo vt archidiaconus præcedat vicarium generalem, potest esse rationabilis aliquo respectu,licet altero videatur parũ rationabilis,vt recte considerauit Fel. ad aliud propositũ in d. cap. statuimus. Tum ꝙ non requiritur ad hoc vt consuetudo vel lex sit rationabilis, ꝙ omni respectu sit talis; sed sufficit quod aliquo respectu sit rationabilis; alioquin nulla consuetudo tolleret legẽ humanam contrariã rationabilem,vt potest mõstrari per mille exẽpla,in quibus po test esse l. maximum vitium. C. de liberis præteri. & in legibus,quas illa corrigit,& in statutis & primogeniis,in quibus statuitur rationabiliter,vt familiæ cõseruentur, ne extantibus masculis fęminæ succedant. Tum quia tres rationes, quas ipse Panor. proponit contra se in d. cons.1.sufficiunt ad faciendam consuetudinem prædictam rationabilẽ. Tum denique quod falsum est, quod præfata consuetudo sit contra ius naturale,vel diuinũ:& rationes,quibus d asserunt Panor. & Cassan. sunt crassæ,siue grossæ, & fundatæ in intellectu parum dolato legis naturalis,& diuinæ. Salua,&c.

SVMMARIVM.

Vicarius generalis Episcopi simul & canonicus,debet & in choro,& Capitulo,sedere in loco qui ei debetur vt canonico, si consuetudo non sit contraria.

CONSILIVM II.

AN EPISCOPI vicarius,cum etiam sit canonicus in eadem ecclesia,in choro,& in Capitulo debeat sedere in loco canonici:de quo Gemini. cap. cum à collatione.de appellat.in 6. ait quod sic.

Ad quæstionem respondeo, semper mihi placuisse opinionẽ Geminiani supra citatam,scilicet vicarium, qui est canonicus, in choro & Capitulo debere tenere locum canonici, nisi consuetudine contrarium esset inductum: qua ratione in quadam ecclesia audiuimus contrarium esse seruatum,& seruari. Salua,&c.

SVMMARIVM.

Abbas priuilegiatus mitra,& baculo,carens collegio,dignitates Episcopo inferiores præcedit,non autem Capitulum cathedralis collegialiter sedens vel incedens.
Rector parochialis destitutæ non videtur habere beneficium curatũ, sed simplex.

CONSILIVM III.

AN ABBAS priuilegiatus,vt possit vti mitra,baculo,& aliis insignibus episcopalibus,carens autem collegio monachorũ, debeat præcedere omnes alios beneficiarios, & habentes dignitates inferiores piscopatu?

Respondeo primo quæstionẽ hanc videri magnam, pro cuius vtraque

parte multa possunt adduci. Nã pro parte affirmãte facit, ꝙ receptum esse videtur per ea multa, quæ adducit Philipp. Decius in cap. 2. de indic.
1 Abbatem huiusmodi priuilegio insignitum habere dignitatem, debereq. præcedere Archidiacono ecclesię cathedralis, & aliis dignitatibus episcopo inferioribus, excepto Capitulo ecclesiæ cathed. collegialiter sedente, vel incedente. Et pro parte negante facit primo, ꝙ rector ecclesiæ parochialis destitutæ nõ videtur habere ecclesiã parochialẽ; & ꝙ rector parochialis habitu, & non actu, non videtur habere beneficiũ curatũ, sed tantũ simplex iuxta gloss. celeb. & cõmuniter recept. in cap. licet canon. verbo parochialis. de electio. lib. 6. & in cap. statutum. eod. tit. & lib. & Panor. cõmuniter recept. in cap. de multa. de præb. quod praxis vbique seruat.

Secundo, quod quamuis non liceat mihi nunc occupato satis perpendere, & librare textus, & rationes, quæ pro vtraque parte inueniuntur; magis tamẽn in presentia inclino in partem affirmantẽ, attentis eis quæ post Antonium à Butrio tradit Domini. in d. cap. licet. super prædicta glossa, distinguendo, an disponatur de aliqua re, habita consideratione ad habitum tantum, aut ad exercitium tantum, aut ad vtrumque, aut simpliciter: & quod in casu proposito agitur de honore, ac præeminentia ipsius abbatiæ, & priuilegiorum eius, in quo videtur potius considerari dignitas ipsius, & reuerentia, quę debetur ei propter se, ac sua insignia, quam exercitium regendi suum collegium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Collegiatæ ecclesiæ Prior titularis, habens in cathedrali canonicatus & dignitatem, tunc præcedit alios, quando vt singuli incedunt; secus si collegialiter stent, vel incedant: sicut & vnius monasterij Abbas, num. 2. cui hic Prior æquiparatur, num. 3. & si sit etiam ipse canonicus, manebit in loco qui ei competit vt canonico, etiã si esset I. V. D. & protonotarius, & aliã etiam maiorẽ haberet dignitatẽ. n. 4.*

2 *Abbas vnius monasterij præcedit singulos de Capitulo cathedrali, sed non ipsum Capitulum capitulariter congregatum.*

3 *Collegiatæ ecclesiæ caput habens illam in titulum beneficij, appellatur & est prelatus habens iure communi iurisdictionem fori exterioris in eos qui sũt de collegio.*

CONSILIVM IV.

QVAERITVR an Prior ecclesiæ collegiatę, qui est etiam protonotarius, & D. V. I. quiq. est canonicus ecclesię cathedralis eiusdem ciuitatis, in qua est illa ecclesia collegiata, debeat præcedere canonicos, & dignitates ecclesię cathedralis, quę non habent eiusmodi qualitates.

1 Respondeo primo, ꝙ multa super hoc dubio afferri possent: sed paucis meã sententiã sic resoluo. Primo, ꝙ præcedit prædictos canonicos, & præfatas dignitates habentes tẽporibus, & locis, in quibus prædicti canonici & dignitates non sedent, nec incedunt collegialiter, sed singulariter tan-
2 tũ, non autem cũ manent, vel incedunt collegialiter, vel capitulariter. Tũ quia secundũ verioręm sententiã, Abbas vnius monasterij nõ præcedit Capitulũ ecclesiæ cathe dralis manens, vel sedẽs collegialiter; præcedit tamẽ eos, qui sunt Capituli, siue sint canonici, siue dignitates, cũ manẽt, vel incedũt

cedũt singulariter, vt per longam disputationẽ concludit Bar. Caff. in catalogo gloriæ mundi, 4. par. consid. 32. vt colligitur ex cap. decernimus. de iud. & adnota. ei per Panor. And. Sicu. & Dec. nu. 3. 4. & 5. & ex cap. fi. de offi. deleg. lib. 6. & ca. quamuis. 9. quamquã. de præb. lib. 6. quæ cum alijs multis
3 citat Phili. Dec. vbi supra. Tũ quia prælatus ecclesiæ collegiatæ sæcularis, per cuius mortẽ sic vacat ecclesia, ac per mortem Abbatis monasteriũ, æquiparatur Abbati, vt colligitur ex glo. & Pan. nu. 5. in c. cum illorũ. de sent. excomm. & fundatur ea ratione, q̃ omnis qui est caput ecclesiæ collegiatæ, siue regularis, siue sæcularis, habet iurisdictionẽ in foro cõtentioso super eos qui sunt de suo collegio iure cõmuni, & nõ solũ habet dignitatem, sed etiã prælatus ecclesiæ dicitur, ut ait gloss. & latius ibi Panor. receptus ab alijs in c. cum ab ecclesiarũ prælatis. de offic. ord. & facit c. statutum. de elect. lib. 6. & cap. iis quæ. de maiorit. & obed. & tradit Barthol. Caffaneus in catalogo glorię mundi. 4. par. consider. 38.

4 Secundo, quod cum prædictus Prior interfuerit canonicis cathedralis ecclesię collegialiter manentibus, vel incedentibus, debet sedere, stare, vel incedere in eo loco in quo deberet, si nõ esset prælatus, neque Prior ecclesiæ prædictæ collegiatæ, neque protonotarius, neq. doctor: quia canonicus habens maiorẽ dignitatem, vel qualitatem, quam alii canonici, cũ manet inter eos collegialiter cõgregatus vt canonicus, debet manere in loco, qui competit ei vt canonico, vt determinant expresse Dominic. & Phil. Francus in cap. à collatione. in fi. de appel. lib. 6. & fundari potest etiam per cap. postulasti. de concess. præb. & per alia multa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Præcedentia præpositi collegiatæ sanctæ Mariæ de Scala.*

2 *Præcedentia prælatorum eiusdem dignitatis & nominis, quando conuentualiter cum conuentibus suis intersunt actibus, attenditur secundũ antiquitatem ecclesiæ seu conuentus: quod si interfint singulariter, qui prius fuit promotus, præcedit, vt fuit resolutũ in causa præcedentiæ inter canonicos regulares & sancti Benedicti monachos, nu. 13. seruatq; consuetudo vt primo creatus Episcopus primũ habeat locum, nu. 3. & hoc vltimũ procedit etiamsi posteriori loco promotus haberet plures alios gradus, quorũ nullus per se sufficeret ad causandam prælationẽ, nu. 4. quandoquidẽ prioritas tẽporis præualet illis, nu. 8. & 14. licet hoc vltimũ sit dubiũ: nã qui est doctor vtriusq. iuris præcedit Canonistã, nu. 15. fallit autẽ quando posterioris dignitas haberet qualitatẽ ob quã iura saltẽ implicite determinarẽt eumdẽ aliis antecellere, n. 14. vt est vsus mitræ vni ex duabus præposituris concessus, quia posterior præcederet nedũ in locis in quibus mitra gestatur, n. 7. & 8. sed etiã alibi. n. 9. 10. 12.*

3 *Consuetudo optima legum interpres.*

4 *Plures gradus habens, quorum nullus per se sufficit vt alium præcedat, nec virtute omnium simul iunctorum præcedet, contra nu. 15.*

5 *Præcedentia concurrentium in tempore, habentiumque dignitatem eiusdem nominis & honoris attenditur ex additamento aliarum qualitatum etiam de se alias non causantium prælationem contra concurrentem: vnde qualitas doctoratus & protonotariatus attenderetur. & nu. 8.*

5 Vir-

4 *Vincula duo vno fortiora.*
5 *Abbas mitra & baculo vtens alios præcedit.*
6. *Dignitas maioris loci alias eiusdem ordinis præcedit, & doctor duarum facultatum doctorem vnius.*
8. *Promotionis prioritas præualet qualitati doctoratus & protonotariatus extraordinarij. & num. 5.*
9 *Dignitatis maioritas prioritati promotionis præualet.*
10 *Dignitas episcopalibus insignibus decorata aliis eiusdem nominis maior.*
11 *Clausula per se posita trahitur ad antecedentia & sequentia; at posita accessorie, restringitur ad id cui accedit.*
13 *Canonici regulares quando Benedictinos præcedunt.*
13 *Præcedentia præscriptione & priuilegio niti potest.*
15 *Præcedentiam non faciunt plures gradus inferiores in vno existentes contra habentem vnum singulis his superiorem: vnde magister artiū & licentiatus in iure non præfertur doctori canonum.*

CONSILIVM V.

PRAESVPPONITVR in facto, quod præpositura collegiatæ ecclesię sanctæ Mariæ de Scala ciuitatis Mediolani vltimo loco post omnes alias collegiatas dictæ ciuitatis fuerit erecta in collegiatam; & quod in processionibus consueuerint præpositus & Capitulum dictæ ecclesiæ simul incedentes vltimum locum inter alios præpositos & Capitula obtinere: quamquam deinde eidem R. D. præposito sanctæ Mariæ de Scala summi Pontifices contulerint insignia pontificalia, ac facultatem conferendi primam tonsuram, benedicendi, & multa alia ad pontificiam dignitatem spectantia.

Quęritur modo, an ipse præpositus, licet incedens cum suo Capitulo habeat locum vltimum in processionibus, stantibus dictis prærogatiuis, & quod est Protonotarius Apostolicus, ac doctor I. V. ratione personæ, ac præposituræ, debeat alios præpositos præcedere in actibus extra processiones & separatis à Capitulo; an secus, & quem locum obtinere debeat.

1 Quæstio hæc satis difficilis est explicatu, eo quod varii doctores varie locuti sunt in varijs locis, nempe in l. cum quid. ff. de reb. cred. in cap. clerici. de iudi. cap. placuit. §. Isidorus. 16. dist. & cap. Episcopo. 17. dist. & in rub. & cap. 1. & cap. per tuas. de maiorit. & obed. & in multis aliis locis citatis à Nicolao Boerio in tract. de ord. & præced. grad. & Barthol. Cassan. in catalog. glorię mundi: quorum aliqui dum plus tribuunt copiæ dictorū variorum auctorum, quam radici, per quam illa resolui debent, plus satis rem confundunt. Quare breuiter proponemus aliqua, quæ in vtramque partem faciunt, & postea resoluemus dubium in eam partem, quæ nobis vero propior videbitur.

Contra prępositum facit primo, quod eius præpositura fuit creata post alias præposituras, cum clausula sine præiudicio alicuius, vt habet eius auctarium. Secundo, quod in processionibus ipse cum sua ecclesia postponitur

Digitized by Google

nitur alijs, vt in facto præsupponitur, nec de illa prelatione dubitatur. ertio, quod habentium dignitates einsdem ordinis, & nominis, ille præertur alteri in honoribus, qui prior ad eam est assumptus, l. 1. C. de consul. lib. 12. & l. 1. ff. de alb. scrib. & præpositus sanctæ Mariæ de Scala Mediolanen. & alij præpositi aliarum ecclesiarum collegiatarum eiusdem citatis habent dignitates eiusdem ordinis, & nominis, videlicet prepositatus: ergo inter eos debet præcedere is, qui prius preposituram obtinuit. Quarto, quod consuetudo, quæ est optima legum interpres, cap. cum dictus. de consuetud. Conciliorum œcumenicorum, & aliarum congregationum, item quæ in capella Papæ vel coram eo, vel de mandato illius epe fiunt, habet, vt Episcopi sedeant, & suas sententias dicant prius, vel osterius iuxta priorem, vel posteriorem promotionem illorum, non habito respectu nobilitatis, vel magisterij. Quinto, quod habens plures gratus, quorum nullus per se sufficit ad præcedendum alium, non præcedit irtute omnium illorum, l. spadonem. §. qui iura. ff. de excu. tutor. per quã l affirmat Ludouic. Rom. recep. cons. 333. & ait Felin. in d. rub. de maior. obed. col. 1. At præfatus præpositus sanctæ Mariæ non videtur habere lures qualitates, quarum aliqua per se sufficeret ad præcedendum alios præpositos: non enim videtur talis qualitas doctoratus, vt palam est, neie protonotariatus; quia protonotarius, qui nõ est de ordinariis & participantibus, non habet tantam qualitatem, vt constat ex cõsuetudine Vris & orbis, & ex traditis per Barthol. Cassan. in catalag. gloriæ mundi par. consider. 2. Nec obstat dictum Fel. in dicta rubrica asserentis Epiopum doctorem præcedere non doctorem etiam prius promotum: quia ud procedit, quando eodem die fuerunt ordinati, non autem quando uersis, vt significat glo. in cap. sacrosancta. verbo præsenti. de auctor. getr. concil. in pragmat. & exprimit Nicolaus Boerius in tract. de ord. rad. 1. part. num. 19.

Sed pro domino præposito facit primo, quod duo vincula sunt fortio- vno, cap. 1. de treug. & pace. & Auth. itaque. C. communia de succes. & se est præpositus, sicut cæteri, & præter id insignibus episcopalibus ingnitus, quibus carent alij. Secundo, quod cap. vt Apostolicæ. de priuil. lib. expresse habet maiore gloria & honore dignos esse Abbates prædictis signibus insignitos aliis eis non insignitis. Tertio, quod idem cap. prot partim directe, partim à contrario, Abbates insignitos eiusmodi insinibus in Concilijs episcopalibus & synodalibus exemptos quidem preosioribus, non exemptos autem vilioribus, & alios hoc priuilegio cantes non posse vti eis: & quod consequenter, si præpositus dictæ ecclesiæ nctæ Mariæ inueniretur in eiusmodi Concilio, deberet precedere alios n habentes simile priuilegium: quandoquidem nullatenus deceret vt lt Episcopos, vt ita dixerim, mitratos sederent prius prepositi non miati, quam mitratus. Quarto, quod cæteris paribus & Cardinalis Vicencellarius præcedit alios Cardinales, secundum eumdem Cassan. vbi su 4. par. consid. 13. & Cardinalis presbyter Cardinalem diaconum de iu secundum Præpositum in cap. Episcopos. 17. dist. & inter dignitates

eiusdem

eiusdem ordinis præcepit qui est maioris loci, ex mente Innoc. in cap. sedes Apostolica. verbo maiores. de rescript. & inter doctores præcedit actu legens, iuxta l. 2. C. vt digni. ord. fer. lib. 12. vbi hoc notat Ioānes de Blal. num. 1. sub. fin. & doctor duarum facultatum de iure præcedit doctorem vnius tantum, iuxta communem resolutionem Panor. & aliorum in cap. 7 2. de iudic. & communem in l. cum quid. ff. de rebus cred. Quinto denique quod omnis, qui habet dignitatem æqualem habenti aliam, & qualitatem aliam notabiliter considerabilem ad præcedendum de iure, præcedit aliū habentem aliam similem sine tali qualitate, vt videtur probare text. in d. l. 2. C. vt dig. ord. fer. lib. 12. & certum est prædictum præpositum sanctæ Marię habere pręposituram similem alijs, & præterea habet qualitatem doctoratus & protonotariatus, & facultatem vtendi insignibus episcopalibus. ergo, &c.

His pro vtraque parte expensis, videtur dicendum primo, quod prædictus præpositus sanctæ Mariæ præcedere deberet alios præpositos etiam priùs ordinatos ratione doctoratus, & protonotariatus, & ratione insigniū episcopalium præcedere in illis cōgregationibus, in quibus ille de- 8 bet illis vti: quia nihil debet esse inordinatum, 9. inordinate. Auth. de hæredit. & falcid. coll. 1. & extrauagan. vnam sanctam. de maior. & res inordinata videretur, vt colligitur in 3. argumento pro ipso adducto, vt post Episcopos mitris insignitos immediate federent præpositi eis non insigniti, ac post illos præpositi eis insigniti, vt palam est quod iuri propius videtur.

Quod autem etiam extra illa loca, in quibus vtitur insignibus episcopalibus, debeat præcedere alios etiam prius institutos, facit primo, quod quatenus est præpositus & ordinatus eodem die, quo illi, est vt minimum æqualis eis, & qualitate doctoratus & protonotariatus excedit illos: & duorū parium alterū cumulatū est maius altero, vt habet primū argumētum pro parte præpositi adductum: ratione tamen doctoratus & protonotariatus non debet præcedere alios præpositos prius promotos: quia 9 prioritas promotionis est maior qualitas, quam doctoratus, & protonotariatus, vt satis probat d. cap. Episcopus. 17. dist. iuncta expositione Gratiani & glos. in verb. tempus, quæ dictum Gratiani corroborat. Secundo, quod qualitates & insignia suæ præposituræ alijs antecellūt; quia cæteris paribus maior & maiori honore digna videtur dignitas insignibus episcopalibus decorata, quam alia similis eis destituta, vt efficaciter probat prædictum cap. Apostolicæ. in argumento 1. & 3. pro ipso formatis: & maioritas dignitatis præponderat prioritati promotionis, vt probat d. 6. Hidorus. iuncta glos. verbo præponimus. quo fit vt Episcopus factus Archiepiscopus præcedat Episcopum ante ipsum factum Episcopum; & canonicus factus archidiaconus, vel alia dignitate præditus præcedit aliū prius factum canonicum, secundum omnes, pro quibus est casus irrefragabilis in l. 1. C. de cōsul. lib. 12. quatenus vir consularis ornatus patriciatu, qui est maior consulatu, l. nemini. eod. tit. præfertur ei, qui prius fuit consul, vt ibi glos. communiter recept. per Ioannem de Pla. & alios id annotat.

ɔtat. Tertio, quod difficultas huius quæſtionis eſt ſita in eo, an inter dignitates eiuſdem nominis & ordinis cenſenda ſit maior aliis illa, quæ eſt ɔcorata inſignibus epiſcopalibus: nam ſi maior cenſeatur, eam habens ɔbet præferri etiã antiquius promoto, alias ſecus: & meo iudicio efficaɔter videtur probare prædictum c. vt Apoſtolicæ, q̃ ſit maior & honore ɔaiore digna in illis verbis, *In eccleſiarum ſuarum gloriã & honorem, quod mia & aliis pontificalibus vti poſſint.* & hęc præpoſitura non ſolũ fuit decoraɔ inſignibus epiſcopalibus, ſed etiã facultate conferendi ordines minoɔs, benedicendi veſtes ſacras, recõciliãdi eccleſias, & aliis multis, per quę ɔæquata fere fuit epiſcopatibus, vt ex bulla, qua fuit aucta, colligitur.

Non obſtat argumentũ primũ contra ipſum præpoſitũ, q̃ eius præpoɔtura videatur aucta honore cũ clauſula, *ſine alterius præiudicio.* Tũ quia ilɔ clauſula non refertur ad facultatẽ habendi prædicta inſignia, ſed ſolum d facultatẽ ordinandi inſeruientes eccleſiæ ſuę, & dandi licentiã eiſdẽ vt ɔ aliis ordinari poſſint, vt ex contextu bullæ apparet: nec valet dicere q̃ ɔauſula in aliqua diſpoſitione poſita ad omnia capitula illius refertur, ɔcundo requiris. de appellat. cum concordant. à gloſſ. ibidem citat. quia lud fallit, quando non ponitur per ſe, ſed acceſſorie ad aliquod capitulũ: am tunc ad illud tantum refertur, vt poſt Panor. & alios tradidit Deci. ɔi num. 2. & in prædicta bulla ponitur acceſſorie ad clauſulam, qua fiebat i facultas ordinandi, reconciliandi, & alia faciendi. Tum quia illa conɔluſio, *Gratia principis*, eſt intelligenda ſine præiudicio tertii, l. 2. §. ſi quis à rincipe. ff. ne quid in loco publico fiat. & cap. ſiper eo. de offi. iudi. deleg. ebet intelligi in dubio, & quando non conſtat de mente principis, in noɔro autem caſu conſtat de hac mente: quia Papa, cui omnia iura ſunt noɔa, cap. 1. de conſt. lib. 6. & conſequenter c. vt Apoſtolica. de priuileg. eod. b. per quod declaratur maiori honore eſſe dignum Abbatem qui epiſcoɔalibus inſignibus vti poteſt, quam alium, qui non poteſt vti, animum hauit præiudicandi ſimilibus præpoſitis qno ad hoc honoris auctarium, uod ei ex illa conceſſione reſultabat, arg. l. 1. ff. de re iud. & l. idẽ Vlpianus. ɔde excuſ. tutor. & eorum quæ tradit Feli. in cap. fin. de conſtitu. Non obɔat etiã quod in proceſsionibus ipſe cum ſua eccleſia poſtponitur aliis. ɔum quia circa honorem exhibendum prælatis alia ratio habenda eſt, cũ onuentualiter cum ſuis Capitulis concurrunt, & alia cum ſine illis: vnde ɔ. recor. Pius III. in ſent. quam protulit pro canonicis regularib. conɔra monachos Benedictinos, cuius tenorẽ cum aliquot ſcholijs retulimus ɔ comment. 4. de regularib. ſub cap. ſtatuimus. 19. q. 3. nu. 6. diffiniuit, q̃ ɔum prælati cõcurrerent incedentes cõuentualiter cum ſuis Capitulis ſiɔe cõuentibus in proceſsionibus & aliis locis, prælati canonicorum regɔularium cum ſuis Capitulis præcederent prelatos monachorum Benedictinorũ incedentes cum ſuis Capitulis: quando tamẽ prælati ſingulariter oncurrerẽt ſine ſuis conuentibus, illi præcederent qui prius inuenirẽtur ɔromoti: & ita cum à diuerſis nõ fiat illatio, l. Papinian. ff. de minorib. cap. .d audiẽtiam. de decim. à prælatione vel poſtpoſitione prælatorum conɔcurrentium conuentualiter non poteſt efficaciter argui ad prælationem

vel poſt

vel poſt poſitionem eorumdem concurrẽtium ſingulariter. Tum quia fieri pot vt prælatio illa vel poſtpoſitio concurrentiũ conuentualiter nitatur priuilegio, vel preſcriptione aliqua, quæ non debent extendi extra caſum priuilegiatum, vel præſcriptum, iuxta cap. auditis. adiuncta gloſſ. verb. interruptione. de præſcrip. & alia plurima adducta ibi per Feli. à nu. 10. verſ. cæterum.

14 Non obſtat tertium: quia regula in eo aſſumpta procedit regulariter, ſed fallit quando vna illarum habet aliquam adeo inſignem qualitatem, vt ob eam iura determinent illam eſſe magis honorabilem, quam aliæ ſui ordinis & nominis; & talis eſt præpoſitura prædicta, quę habet prædictam qualitatem vtendi inſignibus epiſcopalibus: nam ius expreſſe in d. cap. vt Apoſtolicæ. determinat, quod qualitas illa facit vt illa dignitas, quæ habet eam, ſit maiori honore digna.

Non obſtat quartum: quia licet prioritas promotionis debeat magis attendi regulariter, quam aliæ qualitates; fallit tamen in qualitate illa, quam iura expreſſe vel implicite ſtatuunt eſſe potius attendendam, quã prioritatem: & ita diximus ſupra in primo dicto prioritatẽ inſtitutionis præponderare doctoratui, nobilitati, ac protonotariatui: quia nullo iure determinatur; nec ſignificatur ea eſſe præferenda prioritati promotionis in dignitatibus quæ de ſe præcellũt habẽtes illa ſine talibus dignitatibus.

15 Non obſtat quintum. Primo quidẽ, quia nec Ludouicus Rom. in eo citatus dicit id qđ imponit ei Fel. nec lex ſpadonẽ. §. qui iura. ff. de excuſat. tutor. probat illud, nempe q̃ habens plures gradus, quorũ vnus per ſe nõ ſufficit ad præcedendum alium, non præcedit virtute omniũ illorum; ſed q̃ habens plures gradus inferiores gradu vno, quem alius habet, non præcedet illum; puta magiſter artium, & licentiatus iuris, qui habet duos gradus, non præcedit doctorem decretorum, qui habet vnicum ſuperiorem illis duobus: & non ſolum Ludouic. non dicit illud, neque illa lex probat, ſed eſt falſum: nam doctor vtriuſque iuris præcedit doctorem iuris canonici, ſecundum communiter receptã ſententiam in d. c. clerici. & in d. l. cũ quid. & tamen nullus illorum duorum graduum ſufficit ad præcedendum eum: & ita ſufficit ad præcedendum alium quod habeat vnum gradum ęqualem gradui alterius, & alium quem ille non habet. Nec animus Feli. fuit aliud dicere, licet verba eius aliud ſonent. Secundo reſpondeo, negãdo quod prædictus præpoſitus nõ habeat aliquam qualitatem & gradum, per quem ſolum debeat præcedere alios præpoſitos: habet enim præpoſituram inſignitam facultate vtendi inſignibus epiſcopalibus, & aliis multis prærogatiuis, ob quas fere exæquatur Epiſcopis, qua ratione ſua præpoſitura per ſe ſola eſt longe maior, & dignior aliorum præpopoſituris. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus in Concilio prouinciali præeſt, vt caput non eo modo quo Epiſcopus præeſt ſynodo diœceſanæ, ſed vt decanus Capituli vt conuocet, congreget, primãq. habeat ſedem, nu. 5. immo tamquam vnus de Concilio ei ſubeſt, nu. 3. & poteſt ab eodem excom-*

excommunicari, nu. 2. & ab Archiepiſcopo ad Concilium appellatur. nu. 4.
ur in parem nec in ſe ipſum habet iuriſdictionem.
iuerſitas, collegium, & Concilium differt à ſingulis ea conſtituentibus, ſuper ipſosque poteſtatem habet, etiam eos mulctandi, & excommunicandi. nu. 3.
ipiſcopum, ad quod ex conſuetudine ſpectat poteſtas corrigendi canonicos, illam, & ſede vacante iuriſdictionem, in qua ſuccedit Epiſcopo, contra ſingulos, etiamque contra Decanum Capituli exercet.

CONSILIVM VI.

AN IN Concilio prouinciali Archiepiſcopus excommunicari poſſit? Reſpondeo quæſtionẽ eſſe dubiam. Nam pro parte negante facit primo, q Archiepiſcopus videtur eſſe caput Concilij, & ita non ſubeſſe Epiſcopis Concilii; cum ſuis membris non debeat ſubeſſe caput, cap. cum nõ iceat à capite membra recedere. de præſcrip. Deinde quod idem ſuper e ipſum non poteſt habere iuriſdictionem, l. ille à quo, §. tempeſtiuum. ff. ad Treb. & in l. penul. ff. de recept. arb. nec par in parem, cap. innotuit. de elect. & iuriſdictio Concilij prouincialis pertinet ad Archiepiſcopum tamquam parem & caput eius. Tertio, quod Archiepiſcopus ad ſuum Concilium ita videtur ſe habere, vt Epiſcopus ad ſuum Capitulum. At nullo caſu poteſt Capitulum excommunicare ſuum Epiſcopum: ergo nec Concilium Archiepiſcopum.

Pars tamẽ affirmatiua videtur de rigore iuris verior. Tum quia aliud eſt Conciliũ, vel collegium, & aliud ſunt ſinguli de collegio, & Concilio: & manumiſſus à collegio, vel vniuerſitate aliqua, non eſt libertus ſingulorum illius; & ideo poſſet eos in ius vocare ſine venia, licet non collegium, vel vniuerſitatem ipſam, quæ eum manumiſit. Tum quia Conciliũ eſt ſuperius ſingulis omnibus qui conſtituunt illud, quorum vnus eſt ipſe Archiepiſcopus, & poterit ab ipſo mulctari, & excommunicari, argu. tot. tit. ff. ſi quis ius dicen. non obtempe. Tũ quia vacante eccleſia cathedrali iuriſdictio deuoluitur ad Capitulũ, cap. his quæ. & cap. cum olim. de maior. & Capitulum habens illam iuriſdictionem poteſt eam exercere contra ſingulos de Capitulo, & etiam decanum, vel præpoſitum ipſius Capituli ſecundum omnes. Tum quia Capitulum, ad quod de conſuetudine pertinet correctio canonicorum, poteſt corrigere ſingulos eorum: & eadem ratione Concilium prouinciale poterit ſingulos Epiſcopos, qui conſtituunt Concilium, corrigere, & ſi opus fuerit, excommunicare, &
4 pari ratione Archiepiſcopum, cum ſit vnus de ſingulis conſtituentibus Concilium. Tum denique quod Concilium adeo maius eſt Archiepiſcopo, quod ab eo appelletur ad illud, vt dixit Paulus de Eleazeris recep. à Cardinali, & ab aliis in clemen. 1. §. quod etiam in interdictis. de ſent. excommu.

5 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo quod Archiepiſcopus eſt caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam ſedem, vt habet decanus, vel canonicus ſenior in Capitulo eccleſiæ cathedralis,

Digitized by Google

thedralis, sed non quo ad hoc, vt sit superior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eamdem iurisdictionem, quam habet illud, immo est tantum cõiudex, & collega aliorum Episcoporum, vt prædictũ est. Ad secundum respondetur concedendo, quod nemo habet imperium & iurisdictionem super se, & super sibi pari: negando tamen quod Archiepiscopus sit idem, quod Concilium prouinciale, vel par ei, & qui quatenus est Archiepiscopus & prælatus particularis, habeat illam iurisdictionem quam habet ipsum Concilium, vt prædictum est. Ad tertium negamus, quod Archiepiscopus se habeat ad Concilium vt Episcopus ad suum Capitulum, sed potius vt decanus, aut canonicus seniot Capituli ecclesiæ cathedralis ad ipsum Capitulum, in quem Capitulum potest exercere iurisdictionem competentẽ ei, vt Capitulũ, iuxtà prædicta. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus impeditus adire Concilium potest se per procuratorem excusare.*

1 *Concilium prouinciale potest absentis Episcopi procuratorem habentem speciale mandatum ad decidendũ admittere, sed non cogitur, nisi saltem sit vnus ex suffraganeis.*

2 *Vices gerens honorari debet tamquã repræsentans suum principalem, sed non quantum ille.*

2 *Abbates in Concilio prouinciali præcedunt procuratores Episcoporum absentium.*

CONSILIVM VII.

1 QVOD Episcopus legitime impeditus vocatus ad Concilium prouinciale possit se excusare per procuratorem, certum est; & quod etiam habens speciale mandatum ad decidendum possit admitti à Concilio, si ei placuerit, etiam est certum per cap. cum ecclesia Sutrina. de causa possess. & proprieta. cum ei adno. quatenus habet canonicos habẽtes potestatem eligendi posse admittere alios non habentes illam ad coeligendum secum. Quod autem non teneatur Concilium ad id admittere illum, saltem si non est vnus ex Episcopis suffraganeis interessentibus Concilio cum aliis Episcopis, videtur verius; argum. cap. si quis iusto. §. porro. de electio. lib. 6. quod videtur satis sensisse Petrus de Monte in sua

2 monarchia Conciliorum quæst. 3. num. 2. Sed quæritur an ille procurator debeat Abbates præcedere. Et videtur dici posse procuratorem huiusmodi debere postponi Abbatibus per sese præsentibus: quia licet vices gerens alterius debeat honorari tamquam repręsentans eum, cap. sane. il 2. de offic. deleg. & cap. fin. 93. distinct. non tamen quantum ille, vt pulchre resoluit Decius in d. cap. sane. num. 2. dicens merito regiam maiestatem Christianissimã præposuisse Ducem Sabaudię Legato Venetiarum: quia Dux personaliter aderat, & Legatus nõ erat Dux, sed Ducem Venetiarum repræsentans, vbi multa huic sententiæ specialiter accommodat. Salua &c.

S M.

SVMMARIVM.

Præponendus eſt Dux, Abbaſue inferioris dignitatis Legato procuratori repræſentanti Ducem, vel Abbatem excelſioris gradus.

CONSILIVM VIII.

AN PROCVRATOR Abbatis in ſynodo debeat habere eũdẽ locũ inter Abbates, quẽ habiturus foret Abbas conſtituens, ſi eſſet prẽſens? Ad huiuſmodi quæſtionem videtur dici poſſe, huiuſmodi procuratorem poſtponendum eſſe Abbatibus per ſeſe præſentibus: quia licet viceſgerens alterius debeat honorari tãquam repræſentans eum, cap. ſane. il 2. de offic. deleg. & cap. fin. 93. diſt. non tamen quantum ille, vt pulchre reſoluit Decius in d. cap. ſane. not. 2. dicens, merito regiam maieſtatem Chriſtianiſſimam præpoſuiſſe Ducem Sabaudiæ Legato Venetiarum: quia Dux perſonaliter aderat, & Legatus non erat Dux, ſed Ducem Venetiarum repræſentans; vbi multa huic ſententiæ ſpeciatim accommoda citat, quæ hic non refero, quia ibi videri poſſunt, & quia debilitate viſus, & auditus, & pluribus, quam fere dicere liceat, obruto, vix ad prædicta dicenda vacauit.

SVMMARIVM.

1 *Primatus locorum congregationis clericorum regularium debetur monaſterio ſancti Silueſtri Vrbis, quia ibi dicta congregatio fuit primum inſtituta & confirmata, & dictus locus primum ab ea inhabitari cœpit, & ſic dictæ congregationis primogenitus fuit dictus Vrbis conuentus. num. 2. illiuſque perſonæ cœperunt primum eſſe ciues Vrbis, quam aliarum ciuitatum, ad quas poſtea migrauerunt, num. 3. cum per dictam migrationem prædictum locum Vrbis minime amiſerint. num. 4.*

3 *Capitulum & ſinguli eius ciues fiunt ciuitatis vbi eſt eccleſia.*

4 *Migrent licet omnes alicuius congregationis religioſorum de vna ciuitate ad aliam, non tamen ob hoc perdit loca quæ habebat in prima ciuitate, niſi ſint ad minus lapſi quadraginta anni neceſſarij ad hoc vt res eccleſiæ præſcribantur.*

CONSILIVM IX.

CONGREGATIO Clericorum regularium inſtituta fuit Romæ, & approbata à Clemente Septimo, & in eadem Vrbe cœpit habitare in eccleſia Sancti Silueſtri, & ob inuaſionem Vrbis duce Borbonio fugit Venetias anno 1532. & habitauit in eccleſia ſancti Nicolai de Tolentino, quæ per aliquos religioſos fratres ſuos miſſos Neapolim cœpit per eoſdem habitare in eccleſia ſancti Pauli: redierunt poſtea Romam Paulo Quarto inſtitutore ſuo Papa facto anno 1560.

Quæritur quis locus harum trium vrbium debeat dici primus locus huius congregationis & religionis.

Digitized by Google

Reſponſum mihi oſtenſum ad hanc quæſtionem, à viro erudito, quem tamen de facie minime noui, datum, videtur mihi iuridicum, ſcilicet Vrbem Romam debere cenſeri primum locum præfati ordinis Illuſtriſsimi. Tum ob fundamenta per eumdem dominum conſultorem aducta, quamuis aliqua eorum videri poſsint è longinquo petita. Tum quia in facto proponitur eum eſſe primum Romæ inſtitutum, & Romæ primum à Clemente Septimo confirmatum, & eius profeſſores Romam primum multo tempore incoluiſſe, & iuſta de cauſa inuaſionis Vrbis Veneriis abijſſe, ibique ſecundo loco habitaſſe, & tertio loco Neapolim quamdam veluti coloniam miſiſſe. Non ergo negari poteſt Romam fuiſſe primum
2 locum ſui ortus, & natiuitatis, & educationis. Tum quia primogenitus dicitur, qui primò natus eſt, ſiue poſtea alius naſcatur, ſiue non, cap. Ioſeph. de verb. ſignif. & proximus eſt is, quem nemo antecedit, l. proximus eſt. ff. de verb. ſignif. & ſicut ſupremus eſt, poſt quem nemo eſt; ita primus eſt, quem nemo antecedit, l. ex duobus. ff. de vulg. Cum ergo Roma ſit locus in quo priuſquam in alio præfatus ordo educatus eſt, & creuit: ergo primus locus eius eſt Roma. Tum quia ciues facit origo, l. ciues quidem. C. de incolis lib. 10. & l. 1. & l. aſſumptio. ff. ad municipal. & ita congregatio præfata, & conuentus eius, qui cœpit eſſe in dicta eccleſia ſancti Siluestri, primum fuit ciuis Romanus, quam Venetus, vel Neapolitanus:
3 Capitulum enim, ſeu conuentus alicuius eccleſiæ vniuerſalis, & ſinguli eius fiunt ciues ciuitatis, in qua illa ſunt, vt eleganter & late tradit Bart. communiter receptus in dicta l. 1. ad municipal. à num. 10. vbi concludit idem dicendum de quolibet alio prælato, & abbate, ſeu rectore eccleſiæ: & ita negari non poteſt præfatam congregationem primum locum, & primam ciuilitatem habuiſſe Romæ, immo & primum incola-
4 tum. Tum quia, ſi eccleſia præfata ſancti Siluestri, & aliqua pars eius, vel aliquid aliud pertinens ad illam, vel ad aliquem alium, fuit prædictæ congregationi legitime donatum, vel per alium iuſtum contractum & iuſtam vltimam voluntatem quæſitum, ſemper remanſit ſuum; licet alio migraſſet; quia ſolum vigintioctoannis ad ſummum remanſit abſens à præfata eccleſia ſancti Siluestri: & res eccleſiaſticæ non perduntur, ex præſcriptionem minorem quadraginta annorum, cap. de quarta. cum ei adnotat. de præſcript. Tum quia præfata congregatio habet plurima & grandiſsima priuilegia ſummorum Pontificum, per quæ non ſolum conſeruantur eis iura, quæ ab initio cœperunt ad eos pertinere, ſed etiam adduntur multa alia, quæ vix credidiſſem, niſi ea legiſſem, quod certe magna cum voluptate feci; & conſequenter non ſolum non perdiderunt vllam præeminentiam alicuius iuris, vel loci primi, ſed etiam acquiſiuerunt multo plura, quam habebant, in gloriam Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ſuo ſanctiſsimo eodemque maximo fauore ita ſua exuberanti gratia faueat eis, vt quod obſequium eius feliciter facere cœperunt, & felicius & amplius nunc proſequuntur, feliciſsime in finem vſque ſæculi, quod ſperamus, perficiant. Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

Præcedentia ex antiquitate gradus & promotionis metitur.
Vnicum beneficium non augit dignitatem illius cui vnitur, nec facit illud curatum, aut dignitatem, si non erat: immo sequitur naturam illius cui vnitur, perditque propriam prærogatiuam. num. 3.
Præcedentiam qui non habet, eam alij dare nequit.
Ius semel extinctum non reuiuiscit, nisi per principem.
Iura omnia ecclesiastica spatio 40. annorum præscribuntur.
Præcedentia Prouincialium ex antiquitate prouinciarum attenditur, ex statuto Minimorum, & non ex antiquitate professionis.
Prior tempore, potior iure, si cætera sint paria, & iure contrarium non sit expressum.

CONSILIVM X.

AN IN CAPITVLIS faciendis in ordinibus Illustrissimi ordinis Minimorum debeat assignari locus honoratior Prouinciali Lugdunensi, quam Prouinciali Aquitaniæ, cuius caput est Tholosanus conuentus ratione vnionis illi factæ de antiquiori conuentu, nempe de Gratianopolitano vnito Lugdunensi prouinciæ, licet prouincia Aquitanica fuerit prius erecta.

Pro parte quidem affirmante facit, quod qui prior est tempore, potior est iure, reg. qui prior. de reg. iur. lib. 6. & prius ordinatus præfertur ordinato posterius, cap. fin. 17. dist. & cap. 1. de maiorit. & obedien. quia ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior & stipendia longiora fecerunt anteriorem, l. nemo. C. de offic. magistr. offic. & habens prius mandatum de prouidendo præfertur habenti posterius, cap. cum cui. de præben. lib. 6. & prior emptor vel prior donatarius præfertur secundo, l. 1. & 2. C. de rei vend. & l. 1. ff. de albo scribendo. quę probat, inter decemuirales antiquissimum esse præferendum. & glos. in cap. quorundam. de elect. in verb. prędicatorum. arguit Prędicatores ideo prius quam Minores nominari, quia sunt antiquiores. & glos. in cap. bene quidem. distinct. 96. in verb. Mediolanenses. arguit Mediolanensem Ecclesiam digniorem esse Rauennatensi: quia prius nominatur. At in casu quæstionis proponitur conuentum Gratianopolitanum prędicti ordinis fuisse prius erectum, quam Tholosanum, & Aquitanicũ, & quod vnitus est Lugdunensi prouincię: ergo ratione illius annexionis debet Lugdunensis Prouincialis præcedere Tholosanum in sessionibus, & votis reddendis, & aliis in Capitulo generali faciendis.

Pro parte autem negante facit primo, quod prouincia Aquitanica prius fuit constituta, & erecta, quam prouincia Lugdunensis: ergo per ipsamet iura pro parte affirmante allegata Prouincialis eius debet præcedere Prouincialem Lugdunensem; quia prius tempore fuit Prouincialis Aquitanię, quam Lugdunensis.

Secundo, quod nihil obstat, quod conuentus Gratianopolitanus sit vnitus conuentui Lugdunensi ad faciendam prouinciam Lugdunensem;

Digitized by Google

quoniam vna dignitas, vel beneficium non creſcit in magnitudine dignitatis, eo quod vniatur ei alia dignitas, vel beneficium, quod ſit maioris qualitatis, vel dignitatis, vt habet cap. ſuper eo. de præbend. lib. 6. quod probat poſſe quem habere perſonatum incompatibilem eccleſiæ parochiali, & ſimul habere ſine diſpenſatione præbendam, cui eſſet annexa vel vnita eccleſia parochialis, licet non poſſet obtinere illum perſonatum, &
3 illam eccleſiam parochialem ſeparatam: quia per illam annexionem præbenda illa, quæ per ſe eſt ſimplex beneficium, non creſcit, nec fit curata per eccleſiam parochialem ei annexam: immo potius parochialis ipſa quadamtenus recipit ſimplicitatem præbendę, cui vnitur, eo quod vnitur & annectitur beneficio ſimplici. & ita licet conuentus Gratianopolitanus habeat prædictam prerogatiuam ſeſsionis, quam tamen negamus habere, vt mox dicemus, eo quod fuerit aliquando vnitus prouinciæ Aquitaniæ, ipſam tamen prærogatiuam nõ poſſet infundere in prouinciam Lugdunenſem, cui fuit noue annexus, immo potius eam perderet, propterea quod vnitus & annexus fuerit prouincialatui Lugdunenſi, qui non habebat illam prærogatiuam ſedendi.

4 Tertio, quod quis non poteſt dare quod non habet, cap. quod autem. de iure patron. l. ſi vniuerſæ. ff. de leg. 1. At præfatus conuentus Gratianopolitanus non habebat præfatam prærogatiuam ſedendi, antequam vniretur prouincialatui Lugdunenſi: ergo non potuit illam infundere, & tradere illi. Nec obſtat reſponſio eius, qui diceret poſſe aliquos dare id qđ nõ habent, ratione officiorũ ſuorum, vt tutores, curatores, & procuratores, qui dant multa eorum, quorum tutelam, curam, vel procurationem, aut mandatum habent. Non inquam hoc obſtat: quia prædictus conuentus Gratianopolitanus non habebat prædictam prærogatiuam ſedendi, nec officium, ratione cuius competeret ei ius dandi eam, vt palam eſt; quia quando fuit vnitus prouincialatui Lugdunenſi, erat conuentus ſimplex prouincialatus Aquitaniæ, & non pertinebat ad eum facere quod alius conuentus ſimplex eſſet prouincialatus, neque ambo conuentus poterant ſeipſos facere prouincialatum, argum. l. pen. ff. de arbitris. & l. ille à quo. §. tempeſtiuum. ff. ad Trebellian. quæ habet non poſſe quem imperare ſibi, nec habere in ſe iuriſdictionem. Tum quia ius faciendi illud non pertinebat ad illos, ſed ad Papam, vel ad Capitulum generale ordinis prædicti.

5 Quarto, quod id quod ſemel eſt nullum, & extinctum, tractu temporis non poteſt reconualeſcere, l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verb. oblig. qui habet, illum qui ſtipulatus eſt ſibi dari rem ſacram, non poſſe illam petere, licet fiat profana, vbi alia multa exempla poſt alios refert Iaſon: in quibus eſt etiam illud quod ponitur in l. qui res. §. aream. ff. de ſolutio. de obligatione dandi nauem, quæ ſemel conuerſa per diſſolutionem ad alium vſum amplius non reuiuiſcit, licet poſtea mutato animo illa refecta fuerit ad eumdem. At quicquid prædictus conuentus Gratianopolitanus habebat in iure prouincialatus Aquitaniæ, perdidit per ſeparationem, & diuiſionem, qua ſeparatus fuit à prouincia Aquitaniæ

ergo

go non potuit illud reuiuiſcere propter hoc, quod fuerit vnitus prouinciæ Lugdunenſi, cum iam illud fuerit ſemel extinctum.

Quinto, quod licet aliquando ius ſemel peremptum redeat ad priſtinum ſtatum per aliquam innouationem factam ab eo, qui poterat producere illam reſurrectionem, vt v. g. Papa, vel Princeps, qui non recognoſcit ſuperiorem, vel alius poteſtatem habens ad id faciendum, vt in caſu cap. is qui. de ſent. excomm. lib. 6. in noſtro tamen caſu non interuenit Papa, nec alius poteſtatem ad id faciendum habens. Nec obſtat dicere quod interuenit Capitulum generale: quia Capitulum generale non reduxit præfatum conuentum Gratianopolitanum in priſtinum ſtatum, ſed in longe alium: quia non reuniuit prouinciæ Aquitaniæ, cui erat vnitum antea; ſed conuentui Lugdunenſi, vel prouincialatui eius, qui longe diuerſus eſt à prouincialatu Aquitaniæ.

Sexto, quod prouinciæ Aquitaniæ fuit aſſignatus ſextus locus in Capitulo Romę celebrato anno Dñi 1517. à quo tẽpore poſſedit illũ pacifice cũ bono titulo vſque ad annum 1571. & ita per 54. annos, vt conſtat ex Capitulis celebratis ab ordine prædicto, & conſequẽter præſcripſit ſiue vſucepit illum locũ; cum iura etiam eccleſiaſtica præſcribantur 40. annis, capite quarta. de præſcriptio. vbi gloſſ. approbata dicit omnia iura eccleſiaſtica tam eccleſiarum quam monaſteriorum præſcribi ſeu vſucapi iure poſſeſſionis per 40. annos: & ſic in propoſito caſu redundant 14. anni.

Septimo, quod conuentus Gratianopolitanus numquam fuit prouincia per ſe; quia vnus ſolus conuentus non facit prouinciam; neque fuit vnquam caput prouinciæ: nam toto tempore, quo fuit pars prouinciæ Aquitanię, caput eius erat conuentus Tholoſanus; & quãdo fuit pars prouincialatus Prouinciæ, conuentus Foroiulienſis erat caput eius; & hoc tẽpore, quando eſt factus pars prouinciæ Lugdunenſis, conuentus Lugdunenſis eſt caput eius. Itaque nullo vmquam tempore prędictus conuentus Gratianopolitanus fuit, nec eſt prouincia, neque caput prouinciæ, ita numquam habuit ius prouincialatus, neque capitis eius.

Octauo denique, quod in Concilio quarto Romæ habito anno 1517. in Concilio decimo habito N. anno 1535. & in Cõcilio vigeſimoquinto habito Barchinonæ 1581. tit. de anterioritate & antiquitate prouinciarum inuenitur declaratum, ſeſsionem & præeminentiam dandam eſſe prouincialibus ſecundum antiquitatem inſtitutionum ſuarum prouinciarum, & non ſecundum antiquitatem ingreſſus eorum in ordinem, vel religionem. ex quo clare colligitur, quod antiquas, vel prioritas erectionis monaſteriorum, neque antiquitas ingreſſus in religionem eſt attendenda in diſtribuendis locis & præeminentijs prouincialiũ, ſed tantum antiquitas inſtitutionum prouinciarum; & conſequenter quod antiquitas erectionis monaſterij Gratianopolitani nihil facit ad hoc, vt loco vel præeminentia detur prouinciæ, cui eſt annexus: quia aliud eſt antiquitas erectionis monaſterii, & aliud antiquitas inſtitutionum, vel erectionis prouincię, & à ſeparatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. & cap. ad audientiam. de decimis.

8 Non obſtat argumentum in oppoſitum formatum. Tum quia regula illa, *qui prior eſt tempore, prior eſt iure*, habet locum, quando cætera omnia ſunt paria, vt ait glo. eius. At in caſu propoſito non ſunt cætera paria: Tum quia prouincia Aquitaniæ eſt nunc & fuit ſemper ſaltem poſt Concilium 4. Romæ celebratum anno 1517. prouincia, & conuentus Tholoſanus caput illius prouinciæ, & conuentus Gratianopolitanus numquam fuit prouincia per ſe, neque caput prouinciæ, vt prædictum eſt, licet fuerit pars prouinciæ: & in caſu propoſito non agitur de correctore Tholoſani conuentus, & de rectore conuentus Gratianopolitani, ſed de prouinciali Aquitaniæ, cuius caput eſt conuentus Tholoſanus ex vna parte, & de correctore Gratianopolitano ex altera, qui non eſt nec fuit in quantum corrector prouincialis, neque caput prouinciæ: & ita non ſunt cætera paria. Tum quia per adnotata in argumento 8. locus præeminentiæ prouincialis non debet dari ſecundum prioritatem erectionum conuentuum, ſed ſecundum prioritatem inſtitutiontm prouinciarum, & ita non ſunt cætera paria, quia pro prouinciali Aquitaniæ allegatur prioritas inſtitutionis prouinciæ, & pro aduerſa parte tantum prioritas erectionis monaſterij, quæ ad propoſitum nihil prodeſt. Tum quod pars aduerſa, quæ arguit pro ſe ex prioritate erectionis, nititur argumento contra declarationem trium capitulorum in prædicto argum. 8. adductorum. Tum
9 denique quod prædicta regula, *qui prior*, non habet locum, quando eſt expreſſum in iure contrarium; quia in caſibus à iure expreſsis, in quibus exprimitur vt poſterior præcedat priorem, qui ſunt multi, quorum aliquos refert prędicta gloſſ. prędicti cap. qui prior. palam eſt quod poſterior præfertur; & ita cum in capitulis prædictis exprimatur, quod prioritas inſtitutionis prouinciarum debeat magis attendi, quam prioritas erectionis monaſterij, vel ingreſsus in illud, clarum eſt prouinciam Lugdunenſem arguere contra declarationem ipſorummet capitulorum ordinis: & ideo non eſt audienda. Per quæ omnia palam fit, indicandum eſſe prædictum locum ſextum competere prouinciali Aquitaniæ abſque vlla dubitatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Translatus ad aliam religionem ſedere debet iuxta profeſsionem ibi emiſſam.*

2 *Translatus, vt præeſſet, dimiſſa prælatura, ſecundus poſt prælatum ſedere debet; niſi adſit qui maiorem geſſerit honorem.*

CONSILIVM XI.

AN REGVLARIS translatus in alteram religionem debeat ſedere in Capitulo ad ſuam vocem dandam, iuxta tempus, in quo emiſit profeſsionem in priori monaſterio, à quo fuit translatus, vel in quo fuit profeſſus in ſecunda?

1 Reſpondetur, quod debet ſedere ſecundum tempus, quo profeſsus fuit in ſecunda, per ea quæ alibi dicta ſunt. Tum quia eo tempore incipit eſſe regu-

gularis illius religionis, & ſecundum illud tempus debet ſcribi, & ſe-
:e, iuxta l. 1. ff. de albo ſcriben. argum. cap. 1. & cap. ſtatuimus. de
iorit. & obedientia. quod eſt verum in eo, qui tranſfertur, & fit in eo
ditus, & filius; ſi autem eſt translatus in præfectum, & renunciauit
efecturam, ſedebit in primo loco poſt præfectum, in memoriam ho-
ris quem geſsit; niſi concurrant alij, qui maiorem honorem geſſerunt,
gum. dicte l. 1. de albo ſcriben. & aliorum, quę recte adducit Felin. vbi
ora. num. 5. Salua, &c.

SVMMARIVM.

*ectores parochialium nullius diœceſis ad Synodum compelli non poſſunt: licet poſ-
ſint à proximiori Epiſcopo viſitari.*
ex ſuperioris, quatenus commode poteſt, interpretanda vt tertio non præiudicet.
iſpoſitio eos non includit, quibus verba eius non aptantur.

CONSILIVM XII.

N RECTORES parochialium, quæ in nullius diœceſi ſunt, tene-
ntur accedere ad Synodum diœceſanam illius Epiſcopi, qui tamquam
ximior poteſt eas eccleſias viſitare ex decreto Concil. Trident. ſeſſ. 24.
. 9. de reform.

Videtur dicendum quod non. Tum quia lex ſuperioris, quatenus id
modo fieri poteſt, intelligenda eſt ſine prejudicio tertij, cap. ſuper
de offic. deleg. l. 2. 6. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publ. Tum
a non fit à ſeparatis illatio. l. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad au-
rtiam. de decim. At aliud eſt ius viſitandi, & aliud ius vocandi ad
odum: ergo ex conceſsione huius non infertur conceſsio illius.
n quia licet Archiepiſcopus poſsit viſitare eccleſias ſui ſuffraganei
: viſitationem ſuæ propriæ diœceſis, cap. 1. 6. 1. de cenſib. lib. 6. non
ien poteſt vocare rectores earum ad Synodum ſuam particularem, ſe-
dum mentem omnium. Tum denique, quod diſpoſitio non inclu-
eos, quibus ſua verba non aptantur, cap. indemnitatibus. 6. præſa-
le elect. lib. 6. & verba prædicti cap. 9. non aptantur vocationi ad Sy-
um. Salua, &c.

DE PACTIS.

SVMMARIVM.

*ditorum maior pars debitæ in præiudicium minoris remittere valet debitori non
valenti totum ſoluere.*
*itor, ſi perueniat ad pinguiorem fortunam, minori parti, quæ recuſauit debita ſua
emittere, reſtituere non tenetur.*
*ciſio partis debiti facta à creditore ob timorem ne aliter faciendo nihil exigeret,
on ideo minus in vtroque foro liberat debitorem, qui citra dolum ob inopiam
llam impetrauit.*

CONSILIVM I.

AN DEBITOR, qui decoxit, cui vt cognati eius soluerent aliquam partem debitorum, maior pars creditorum remisit duas partes sibi debitorum, & fecit pactum de non petendo remissa; si per postea quæsita veniret ad pinguiorem fortunam, teneatur in foro conscientiæ restituere creditoribus suis, saltem minori parti, quæ noluit consentire remissioni, illa quæ sibi fuerunt remissa?

1 Respondeo, multa posse pro vtraque parte adduci, & quod pars affirmatiua videtur elici ex Syluestro, verbo restitutio 6. §. 3. dum ponit differentiam inter concessionem dilationis quinquennalis, iuxta l. final. C. qui bon. ced. poss. & inter remissionem partis, iuxta l. & suum. & l. maiorem. ff. de pactis. Sed pars negatiua videtur iure verior. Primo quidem, quia non concludit ratio, quam insinuat Sylueſt. videlicet quod in ijs quæ sunt communia pluribus vt singulis, maior pars non potest minori præiudicare, l. per fundum. ff. de seruit. rust. præd. quia illa regula fallit in multis casibus, & in ijs fauore liberationis partis debitorum faciendæ illi, qui non est soluendo, l. iuris gentium. §. fin. & l. & suum. & l. maiorem. & l. rescriptum. ff. de pact. vt annotatur per Iaſ. num. 3. post alios, & gloss. mag. & Soc. in d. l. rescriptum. Secundo, quod non obstat dicere, quod illæ leges procedunt quo ad forum exterius tantum. Tum quia id necunde constat. Tum quia leges illæ non fundantur super præsumptione, sed super veritate, & æquitate, quam suadet charitas, & misericordia subueniendi indigentibus cum vtilitate omnium creditorum, vt sentit glossa prædicta recepta per omnes. Tertio, quod non obstat dicere, quod remissio partis debiti facta debitori ob timorem perdendi totum, eo quod deliberauit nihil soluere, nisi pars illa ei remitteretur, non liberat eum in foro conscientiæ ab obligatione soluendi quod sibi remissum est, vt post Caiet. & Syluestr. diximus in Manual. confess. cap. 17. num. 75. & quod creditores, qui remiserunt in casu proposito, videntur remisisse ob timorem perdendi totum. Tum quia illud procedit, quando debitor habet vnde soluat, vel de sua malitia nascitur ille timor, non autem cum nascitur ex aliis causis, vt ex vera inopia, vt ibidem insinuauimus; & in casu proposito timor nihil recuperandi nascebatur ex inopia. Tum quia illud procedit, quando sine iusta causa & vtilitate creditorum fit remissio, in nostro autem casu ex iusta causa, scilicet inopiæ, & pro vtilitate creditorum omnium facta fuit, vt dictum est.

SVMMARIVM.

2 *Pensio integra transit contra successorem in beneficio, licet inter pensionarium & prædecessorem conuentum fuerit, vt recepta certa pecunia per sedem Apostolicam ad minorem summam reduceretur.*

3 *Pensio potest quidem sine auctoritate sedis Apostolicæ gratis remitti, non tamen recepto pretio.*

CON-

CONSILIVM II.

B. PENSIONARIVS conuenit cum I. beneficiario abſente, & penſionem 80. ducatorum ſibi debente, vt penſio illa reduceretur ad 30. ducatos, & quod ſolueret pro penſionibus decurſis 300. ducat. & pro impenſis factis in lite, & reductione dictæ penſionis alios 200. & I. ſoluta maiore parte horum 500. ducat. antequam reduceretur per Papam penſio ad 30. ducat. & ſolueret omnes quingentos, obijt mortem. Quæritur primo an B. exigere poſsit penſionem 80. ducat. à ſucceſſore I.

1 Reſpondeo primo, multa poſſe in hoc caſu pro vtraque parte adduci; ſed videri pro parte affirmatiua reſoluendum. Primo quidem, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, cap. fin. de præb. cum ſimil. & intentio B. fuit quod reductio prædictæ penſionis 80. ducat. in penſionem 30. fieret auctoritate Papæ, quæ tamen non fuit facta.

2 Secundo, quod licet penſio poſsit gratis remitti abſque auctoritate Papæ, non tamen poteſt ſine illa pretio redimi, vt alibi dictũ eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Contrahere quæ ex ſtatuto ſine conſenſu viri non poteſt vxorata, ſi contrahat, poteſt ſine peccato promiſſa non obſeruare; quia ſtante dicta prohibitione, promiſsio fuit facta cum peccato, num. 4. ſeu de re non licita, num. 7.*

2 *Promiſsio facta ob cauſam honeſtam, ea ſequuta obligat in conſcientia. & num. 3. & hoc dummodo promittens habeat perſonam legitimam ſe obligandi, num. 5. & ſit facta de re licita. num. 7.*

3 *Damni cãm qui dat non ſeruãdo promiſſa, tenetur in conſcietia illud reſarcire; qualẽ tamẽ non dat qui promittit ſcienti, vel ſcire debenti promiſsionẽ non tenere. nu. 6.*

8 *Conuentio facta ab eo qui non poteſt ſe obligare, etſi non liget, attamen ſi ſit de re honeſta, & poteſt ſine peccato ſeruari, congruit vt obſeruetur.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR, an promiſsio coniugatæ in regno Caſtellæ relinquendi bona ſua Petro, ſi duxerit neptem ſuam in vxorem, conditione impleta ita valeat, vt reuocari nequeat.

1 Reſpondeo primo, promiſsionem prædictæ mulieris non valere via contractus, neque quaſi contractus; quia mulier nupta in regno Caſtellæ non poteſt contrahere, neque diſtractum, neque quaſi contractum facere ſine licentia mariti, l. 55. Tauri.

Secundo, quod non poteſt valere via donationis cauſa mortis, adeo vt non poſsit reuocari; quia omnis donatio cauſa mortis reuocari poteſt, l. ſenatus. §. 1. ff. de donat. cauſa mortis. Et ſi apponatur clauſula ne reuocari poſsit, deſinit eſſe donatio cauſa mortis, & incipit eſſe donatio vera inter viuos, l. vbi ita donat. ff. de donat. cauſa mortis. Et hæc non poteſt fieri à muliere ſine licentia mariti, vt prædictum eſt.

3 Tertio, quod magis dubitari poteſt, an prædicta mulier peccet reuocando, & non adimplendo promiſsionem prædictam in foro conſcientiæ. Nã pro parte affirmante facit, quod qui promittit aliquid ob honeſtam cauſam, peccat non præſtando illud cauſa conſecuta, l. 1. & toto tit. ff de

condit.

condit.causa data causa non. Et prædicta promisit ob causam honestam,
3 scilicet nuptiarum. Deinde facit, quod qui dat causam damni, tenetur in conscientia resarcire illud, l.qui occidit.ff.ad l.Aquil.cap.fin. de iniu. At prædicta sua promissione dedit causam, vt duceret suam neptem alias pauperem. Tertio, quod peccatum est non præstare promissum, cap.1. de pactis, iuxta resolutionem positam in Man.confess.cap.18.nu.6. præsertim quando sine peccato præstari potest; vt in casu proposito, in quo prædicta mulier potest abstinere se à reuocanda promissione prædicta, siue dicatur facta inter viuos, siue causa mortis, vt palam est.

4 Pro parte vero negante, scilicet, non peccaturam illam, facit, quod iuste potest reuocare eam, quatenus est donatio inter viuos, cum faciendo illam peccauerit per prædictam l.55. Tauri. Nec peccat si reuocauerit eam tamquam continentem donationem causa mortis; quia id faciet lege approbante, & factum lege approbante non est peccatum, cap.qui peccat.23.quæst.4.

5 Ad primum pro parte affirmante adductum respondetur, illud esse verum in persona potente legitime promittere ob causam, qualis non est prædicta donatio sine licentia mariti.

6 Secundo responderi potest negando, quod dederit causam sufficientem damni: quia is cui promittebat, sciebat, aut certe scire debebat, non posse ipsam facere illam promissionem sine licentia mariti; & scienti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus, cap.scienti.de reg.iur.lib.6.

7 Tertio respondetur assumptum in eo procedere tantum in promissione rei licite facta, qualis non videtur prædicta, per prædicta. Ob quæ omnia hæc pars negatiua videtur iuri consonantior.

8 Quarto principaliter dico prædictam non obligari magis ad reuocandam & infirmandam prædictam promissionem, sed posse eam iuste implere clam, vel palam disponēdo, vel via institutionis, vel donationis causa mortis; idque vt facias omnino est consulendum, vti rem fœminæ nobili decoram, & Christiana charitate dignissimam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Promissio facta dandi aliquid pro palmario litis valida est, si sit moderatæ quantitatis, alias non. & num.4.*

2 *Prodigalitas regulariter peccatum veniale.*

2 *Pactum de quota litis vel certa quātitate danda in casu victoriæ reprobatur à iure.*

3 *Occasionis cuiuslibet ad peccandum datio licet non semper sit peccatum; dare tamen illam quam ius dare specialiter probibet, semper est peccatum.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM, qui super domus caducitate valoris 1500. ducatorū agebat cepta lite, cum aduocato conuenit, si eam vinceret, ei pro palmario & mercede 500. ducatos daturum. Dubitatur an cōuentio prædicta seu pactum licitum sit & validum.

1 Pro parte affirmāte facit primo quod pacta regulariter valent, l.1.ff.de pact.

pact. cum concordantijs. Secundo, quod in ſpecie pactum de dando aliquid pro palmario litis valet, l. 1. §. & ſi nomine. ff. de var. & extraord. cognitio. Tertio, quod de rebus ſuis quilibet pro libito diſponit, l. in re mandata. C. de mãdato. adeo quod poteſt eis etiam abuti, l. ſed etſi. §. conſuluit. ff. de petit. hæred. & S. Thomas, quem omnes ſequũtur in 2. 2. q. 119. artic. 3. aſſerit prodigalitatem bonorum ſuorum regulariter eſſe peccatum veniale.

Pro parte vero negante facit primo, quod pactum de quota litis danda aduocato, caſu quo vincat, reprobatur à iure, l. ſi quis. C. de poſtul. & cap. arceantur. 3. q. 7. & etiam de pacto dandi certam quantitatem, ſecundum glo. in l. ſumptus. ff. de pact. communiter recep. quia eſt eadem ratio. Secundo, quod idem eſt dicendum ſecundum omnes de pacto dandi facto procuratori, l. item. C. de procuratoribus. Tertio, quod peccatum eſt iure naturali, diuino, & humano prohibitum, dare occaſionem peccandi alteri, l. conueniri. ff. de pact. dotal. & l. fin. C. de pact. & cap. 2. de conceſſ. præben. tam in decretalibus, quam in ſexto: at promittere patrono ſeu aduocato cauſæ magnum palmarium in ſolo caſu victoriæ, eſt dare magnam occaſionem tractandi cauſam illicite, vt per fas & nefas vincat; eo quod dabitur ei palmarium, ſi vincat, & non ſi vincatur. argum. cap. quia radix. de pœnit. diſt. 1. Quarto, quod licet non cuiuslibet occaſionis ad peccandum datio ſit peccatum, vt late tradimus in noſtro Man. confeſſ. cap. 3. num. 10. & cap. 14. nu. 25. datio tamen occaſionis prohibitæ à lege ſecundum omnes eſt peccatum; & promiſsio præfati palmarij magni ſpeciatim videtur per præfatas leges prohibita.

4 His pro vtraque parte conſideratis, & multis quæ in præfatis locis tum diſtincte tum confuſe traduntur, quæ non vacat ſatis diſcutere, arbitror tutiorem eſſe opinionem, quæ ex Alexan. & Saliceti mente in d. l. item. & Sylueſt. verb. aduocatus. q. 4. colligi poteſt, ſcilicet quod promiſsio præfata quingentorum ducatorum pro palmario in caſu propoſito eſt illicita, eo quod præfatus aduocatus debet eſſe contentus ſumptibus, & ſalario moderato, cum aliquo palmario pro perſonarum qualitate temperato. Et ita eſt intelligendum quod aſſerimus in Man. confeſſ. cap. 25. num. 30. in fine, cum dicimus licere accipere aliquid pro palmario.

SVMMARIVM.

1 *Dux certum numerum militum ex ordine principis in oppidum introducendorum, recepta ab oppidanis pecunia, minuens, ita demum quod ſic peccando turpiter accepit dantibus reſtituet, ſi ipſi immunes à peccato reputantur.*

2 *Reſtitutio male accepti non eſt facienda ſponte turpiter danti, ſed ei à quo iniuſte fuit extortum, vel qui ſine peccato dedit. & num. 3.*

CONSILIVM V.

QVIDAM Dux militum potens auctoritate regia inducere 64. milites, & dare il is ſtipendia impenſis alicuius oppidi, ſeu pagi, conuenit cum oppidanis, vt non induceret in oppidum plures quam 60. & non induxit

duxit niſi 30. ſed cepit ab oppidanis ſtipendia omnium ſexaginta.

Quæritur primo, an iniuſte acceperit ſtipendia abſentium.

Secundo, an teneatur cuiquam reſtituere ea, quæ accepit pro 30. quos non induxit.

Tertio, cui, an Regi, an communitati reſtituendum ſit.

1 AD PRIMAM quæſt. reſpõdeo, q̃ pro parte negatiua eius, ſcilicet q̃ non ceperit iniuſte, facit regula ſcienti & conſentienti. cum ſuis concordantijs lib. 6. & quod ipſe iuſte poterat inducere, & alere 64. & quod commodauit oppidanis obligando ſe ad non inducendum plures quam 60. & quod longe vtilius fuit oppidanis non induxiſſe plures quam 30. quia abſentibus nihil aliud ſoluerunt, quam ſtipendium regium, præſentibus autem etiam victum præſtiterunt, quem etiam abſentibus, ſi præſentes fuiſſent, præſtitiſſent; & in effectu multum profuit eis. At nemo debet reportare damnum ex opere bono quod facit, ſicut nec bonum ex malo, 1. q. 4. cap. quanto. cap. 1. de poſtul. prælat. l. itaque fullo. ff. de furt.

Pro parte vero affirmante, ſcilicet quod iniuſte accepit, facit, quod illa conuentio non fuit iuſta; quippe quæ erat damnoſa rei militari; eo quod minuebat numerum militum. Deinde quod ſine vllo iuſto titulo cepit ſtipendia abſentium: & quod Rex vel princeps militiæ iuſte poſſet eum punire ob eiuſmodi conuentionem, & ſtipendiorum abſentium perceptionem. Per quæ neceſſario videtur dicendum, quod prædictus dux iniuſte accepit ſtipendia abſentium.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod huius deciſio videtur pendere ab his quæ nos cum magna cura reſoluimus in Man. cap. 17. 2 num. 29. vbi concluſimus, quod iniuſte acceptum contra voluntatem alicuius, vel de voluntate eius ſine turpitudine & peccato ipſius, eſt illi reſtituendum: acceptum vero iniuſte de voluntate alterius, ſi ab vtraque parte verſatur turpitudo & peccatum, non eſt de præcepto reſtituendum, licet de conſilio & honeſtate pauperibus eſſet erogandum. Et cum in propoſito caſu iniuſte acceptum fuerit acceptum de voluntate damnum paſsi; ſequitur quod ſi ex vtraque parte fuit commiſſa turpitudo, & peccatum, non tenetur reſtituere dux de præcepto; ſic autem, ſi ex ſola ipſius parte, & non communitatis verſata fuit turpitudo, & peccatum. Quare videndum eſt an communitas peccaſſet, & in turpitudine verſata fuiſſet. Quod autem peccaſſe videatur, facit, quod conſenſit diminutioni militum, quatenus ſexaginta quatuor reduxit ad 60. quatenus item conſenſit vt triginta manerent abſentes, ita quod cum duce & vexillo non remaneret dimidium militũ, quod potuit cadere in graue damnum belli & Reip. ſiue Regis bellantis: & quod in hoc conſenſit propter ſuum commodum priuatũ, quod erat poſtponendum publico, cap. licet. de regul. Quod autẽ non peccaſſet, facit, quod ſperabatur pax, & quod probabiliter putabatur abſentiam illorum 30. nihil nocituram, & quod veriſimile eſt rectores communitatis non eſſe confeſſos hoc peccatum. Equidem arbitror eos ſic contrahendo peccaſſe poſt intimatum regium ſibi præceptum ad ſoluendum ſtipẽdia 64. præſentium, quia pactis priuatorum ius publicum non eſt di-

minuen-

minuendum, l.ius publ.ff.de pact.cap.si diligenti.de foro compet. non autem si non obligantur ad illa soluenda:& quia iuxta leges illius terræ particulares, & iuxta consuetudinem regni & rei militaris in ea prouincia seruari solitam debet iudicari an communitas eius, & rectores eius ex sua parte peccauerint ita conueniendo, an non, & quia ego non satis eas noui, huius articuli resolutionem remitto ad eos, qui eas nouerint; resoluendo, quod, si non peccauerunt, dux tenetur ad restituendũ de præcepto; si autem peccauerunt, solum de consilio, & honestate, vt prædixi.

3 AD TERTIAM respondeo, quod si nil est restituendum, nulli est facienda restitutio: si quid autem est restituendum, restitutio est facienda damnum passo:& cum ex illa stipendiorum absentium solutione nulli alij, quam communitati soluenti euenerit damnum, illi soli, & non alij est facienda restitutio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actio ex pacto nudo non oritur iure ciuili, canonico autem obligat, immo & quandoque etiam obligat de iure ciuili, vt si sit iurata geminata. nu.4.*

2 *Consilium, nisi sit fraudulentum, neminem obligat ad resarciendum damnum ex eo sequutum: & idem videtur de adhortante. nu.5.*

3 *Promissio legitima deliberate sine dolo & metu facta seruanda.*

4 *Actiones actiuas, & passiuas in hæredes transire.*

4 *Obligatio naturalis ex pacto nudo oritur, obligatque sub pœna pec. mort. ad seruandum promissa.*

5 *Probationis defectus iuris defectum non inducit.*

6 *Literæ monitoriales ad reuelandum occulta impetrari possunt, item & vt qui habet restituat.*

CONSILIVM VI.

R.VIR VALDE nobilis & coniugatus cuidam ex fratre nepoti G. tractanti magnam litem per appellationem ad Curiam Apostolicam deductam, venientiq. ad eam ex Hispania promisit 100. scuta aurea pro impensis in illius prosecutione faciẽdis: qui perueniens ad eã, & aliquot annos prosecutus, lite pẽdente, fuit mortuus, antequã eã finiret, relicto multo ære alieno, & nihil bonorũ; cuius bonam partem soluerũt quatuor fideiussores eius iussu Rotæ post magnam defensionem ab eisdem præstitam.

Quæsitum est an hæredes R. pridem mortui teneantur soluere aliquam partem æris alieni à fideiussoribus soluti.

1 Pro parte negante facit primo, quod promissio præfata nulla scriptura probari potest, & ignoti sunt testes, coram quibus facta fuit; & quod de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum, l. duo sunt Titij.ff. de testamen. tutel.& cap.si sacerdos. adiuncta glo. de offic. ordin. Secundo, quod ex nudo pacto non oritur actio, nec ius agendi, l.
2 iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pact. cum ei concord. Tertio, quod nemo tenetur resarcire damnum alteri ex consilio eius proueniens, nisi fuerit fraudulentum, l. consilij. ff. de regul. iuris, & cap. nullus ex consilio. eodem titulo, lib. 6. & præd. R. prædicto G. solum videtur dedisse consilium;

lium; quia consuluit ei prosecutionem suæ propriæ litis, prædictum R. nullatenus tangentis, nisi qua parte sibi coniunctus erat.

3 Pro parte autem affirmante, quæ tenenda est, facit primo, quod omnis promissio legitima, & deliberate absque dolo & metu facta, est seruanda, cap. 1. ibi; *Pacta seruentur*. & cap. 3. ibi, *Studiose agendum est, vt ea quæ promittuntur, opere compleantur*. de pactis. in quo ponderandum est verbum *promittuntur*, quod includit etiam promissionem nudam, & pactum nudum iuxta l. 1. ff. de pollicitat. & præfata promissio R. fuit legitima, & actus virtutis liberalitatis, vt colligitur ex toto tit. de donat. ff. & C. præsertim ex l. si quis argentum. maxime §. vlt. & tradimus nos post alios in

4 Manu. confess. cap. 18. num. 6. Secundo, quod actiones actiuæ, & passiuæ transeunt in hæredes, l. 1. vt actio. ab hæred. & cõtra hæred. & cap. 1. de succession. ab intest. & cap. in literis. de raptoribus. Tertio, quod sola obligatio naturalis, quæ ex pacto nudo nascitur, obligat paciscentem ad implendam pactionem, vel promissionem sub pœna peccati mortalis, secundum Panor. communiter receptum post Hostien. & Ioan. And. in d. cap. 1. de pactis. & in casu præmisso interuenit obligatio, saltem naturalis, nata ex promissione, etiam vt creditur, iurata, & pluries geminata; quarum vtraque circumstantia efficit, vt non solum iure canonico, sed etiam Cæsareo sit efficax, & pariat actionem, & ius agendi, iuxta cap. iuramentum.

5 22. quæst. 5. & l. 1. ff. de constit. pec. Quarto, quod non obstant opposita.

Ad primũ enim respondetur primo, quod defectus probationis non inducit defectum iuris, saltem quo ad forum conscientiæ, & Dei, cui omnia nuda sunt, & aperta secundum Apost. ad Hebræos 4. relatum in cap. Deus omnipotens. 2. quæst. 1.

Ad secundum respondetur negando, quod ex nudo pacto non oriatur actio, nec ius agendi: quia immo oritur etiam obligatio obligans paciscentem ad implendum quod promisit sub pœna peccati mortalis, vt prædictum est.

Ad tertium respondetur, quod in casu proposito non solum prædictus R. consuluit præfato G. prosecutionem prædictæ litis, sed etiam adhortatus fuit ad eam, immo & promisit adiutorium non solum in genere, sed etiam in specie centum ducatorum: & non solum intererat prædicti G. prosequi prefatam litem, sed etiam eius patrui R. qui erat ciuis ciuitatis, & parochianus ecclesiæ parochialis, super qua litigabatur, cui satis infestus erat aduersarius G. & quamuis hæ circumstantiæ non adessent, satis superque erat quo ad hoc promissio prædictæ pecuniæ legitima, & deliberata prædicti R. cuius valor non requirit illas, præsertim quod erat valde nobilis & diues & patruus cuiusdam M. qui obnixissime non solum consulnit, sed etiam rogauit, iussit, & mandauit, vti frater primogenitus, præfato G. vt eam prosequeretur, promittendo ad id multa, immo & graues minas adijciendo, si concordaret, & non prosequeretur.

Per quæ omnia satis superque probatur primo, prefatum R. obligatum fuisse, cum viueret, ad soluenda centum scuta creditoribus G. defuncti: nullis bonis relictis, & per consecutionem fideiussoribus, qui pro eo soluerunt

uerunt prædictis creditoribus,& consequenter hæredē eius per adnotata in l. Vranius.ff.de fideiuss.& l.1.C.vt actiones ab hæredibus, & con.hæred.

6 Secundo, impetrari posse à S. D. N. immo ab ordinario Episcopo inxta cap.3. de reform.sess.25. Concil.Trident. & cap.ad nostram. de iureiur.& cap. si sacerdos. de offic.ordin.& cap.constitutus. de testibus.& alia quæ citat Philipp. Probus in addit. ad Ioan. Mona. in cap.2. de constit. lib.6. num.29. monitionem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt quisque manifestet ea quæ nouit, vel audiuit de prædicta promissione centum scutorum ad probandum eam factam fuisse, si opus fuerit,in foro exteriori; & vt quisquis possidet bona præfati R. soluat prædicta centum scuta prædictis fideiussoribus.

SVMMARIVM.

1 *Pacta legitima iure naturali, diuino, & humano seruanda.num.5.*
1 *Fides etiam hosti seruari debet.scilicet similiter seruanti.num.5.*
2 *Procurator pro vtilitate & gratia mandantis accipiens mutuum non obligatur.*
3 *Fidem frangenti fides etiam iurata frangi potest.*
4 *Regularis simplex nisi de licentia superioris obligari nequit, nec eius obligatio iramento firmatur.*
5 *Religiosus sine licentia nec vouere, nec iurare potest.*
6 *Iuramentum in præiudicium superioris sine eius consensu est illicitum.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM frater N.procurator generalis cuiusdam ordinis,& specialis monasterij A.non solum ad negotia, & lites, verum etiam ad mutuandum 400. scuta in res & negotia eiusdem monasterij expendenda, accepit ad cambium nomine etiam proprio, & principaliter roo. à B. ad expediendas quasdam bullas dicti monasterij, pacto expresso conuento inter ipsos,vt B.non daret bullas prædicto monasterio,nisi prius sibi solutæ fuissent pecuniæ: quod non impleuit B. & sic pecuniæ non fuerunt ei die constituta solutæ à monasterio. Quæritur quid iuris.

1 Respondetur multa posse pro vtraque parte adduci. Et quidem pro B. facit primo, quod iure naturali, diuino, & humano pacta sunt seruanda, cap.1.& 2.de pact.cum suis concordantibus. Secundo, quod fides etiam hosti seruanda est,cap.noli existimare.23.q.1.& cap.innocēs.22.q.4.quod multis ornari & confirmari potest. Tertio, quod prædictus N.non solum accepit prædicta 100.à B.nomine prædicti monasterij A. sed etiam nomine proprio. Ergo licet accipiendo illa vt procurator, solum obligauerit monasterium: accipiendo tamen nomine proprio,videtur obligasse seipsum: quia mandatarius potest obligare seipsum accipiendo proprio nomine,& mandantem eius nomine accipiendo.arg.l.1.& 2.ff.mandati.

2 Pro fratre autem prædicto N. facit primo, quod accipiens ab aliquo mutuo aliquid mandato & nomine alterius pro vtilitate & gratia mandantis,non obligatur ipse ad soluendum mutuo acceptum, sed obligat ad id tertium,cuius mandato illud accepit.l.1.& 2.& l.cum mandatum,& l. manda-

mandatum.ff.mandat.adiun.§.1.Inſt.eod.& prædictus N.accepit mutuum nomine & mandato prædicti monaſterij A.ergo non ipſe, ſed ipſum obligatur ad ſoluendum.

3 Secundo,quod frangenti fidem,poteſt fides frangi eidem,l.cum proponas.C.de pact.etiam iurata,cap.peruenit. de iureiur.& prædictus N. & B. conuenerunt inter ſe, & fidem ſibi mutuo dederunt, quod B.non traderet literas Apoſtolicas, niſi accepta pecunia expenſa in illarum expeditione, & B.non ſeruauit illam fidem,ergo nec N.tenetur illi ſeruare ſuam.

4 Tertio,& irrefragabiliter, quod religioſus ſimplex non habens prælationem, nec adminiſtrationem, non poteſt obligare ſe ad aliquid, niſi de mandato & licentia ſuperioris ſui, per ea multa quæ nos tradimus in Cõment.2.de reg.ſuper cap.non dicatis. nu.30.& ſeq.vbi probamus religioſum non habere voluntatem propriam,ſed ſolum pendentem à voluntate ſuperioris,cap.quorumdam.cap.ſi religioſus.de elec.lib.6.& ita non poſſe agere, nec poſſe vllum contractum ſuo nomine facere, iuxta doctrinam Innocentij communiter recep.in cap.olim.2. de priuil. & prædictus N. eſt religioſus ſimplex non habens prælationem,neque adminiſtrationem,neque habebat mandatum, neque licentiam ſui ſuperioris ad accipiendum mutuo prædictos ducatos 100. ſuo nomine. Tùm quia non eſt monachus prædicti monaſterij A. nec Prior eius eſt ſuperior ipſius:& ita mandatum prædicti monaſterij,non erat mãdatum, neque licentia ſuperioris ipſius. Tum quia monaſterium prædictum dedit quidem mandatum ad obligandum ſe,& bona eius, ſed nullum dedit mandatum ipſi N. vt obligaret ſe ipſum. Tum quia certum eſt prædictum B. non mutuaturum eſſe prædictos 100.ipſi N.niſi innotuiſſet ei mãdatum,quod habebat ad eos mutuo accipiendos, quod ſignificat notarius, qui in inſtrumento obligationis mutui teſtatur prædictum N.accepiſſe mutuo prędictos 100.ducatos virtute illius mandati. Tum denique quod prædictus N.nullatenus intendebat, neque poterat obligare aliud monaſterium, quam illud A.vt palam eſt:& ſi obligatio ſuę perſonę valuiſſet,obligaſſet aliud monaſterium,illud ſcilicet, cuius filius erat ipſe, vel in quo profeſſus fuit: cum obligationes religioſi actiuæ, & paſsiuæ cedant monaſterio ſuo, cuius eſt filius, & non alij extraneo,per adducta à nobis vbi ſupra:& abſurdũ eſſet dicere, quod virtute mandati obligauit monaſterium A. & virtute ſuæ perſonæ illud, cuius erat filius, & cuius nihil intererat: ergo nullatenus hoc eſt dicendum,l.nam quod abſurdum.ff.de bon.lib.

5 Quarto,quod nihil obſtant citata pro prædicto B.Non primum,cui reſpondetur concedendo quidem pacta legitima eſſe ſeruanda;negando tamen, quod pactum, & contractus quo ſuam perſonam obligauit N.fuerit legitimus: quia non habuit ipſe legitimam perſonam contrahendi per adducta in tertio arg. pro eo formato.

Ad ſecundum cõcedendo quidem fidem eſſe ſeruandam ſeruanti eam, negando tamen quod prædictus B.ſeruauerit eam, vt dictum eſt in 3.arg.

Ad tertium reſpondetur quod prædictus N.non potuit ſuam perſonam obligare per prædicta in tertio argumento, etiam ſi maxime voluiſſet;

quod

quod tamen noluisse iuramento suo affirmat. sed & quod prædictus N. non potuerit per suum iuramentum validam facere obligationem, qua se obligauit sine superioris consensu, constat: nam votum secundum receptiorem magis obligat, quam iuramentum, S. Tho. 1.2.q. 89.art.8. quem cũ quadam limitatione sequimur in Manua. confess. cap. 12. nu. 32. At votum religiosi factum sine superioris licentia, non est firmum, vt post S. Tho. 2.2. quæst. 88. art. 8. tradimus vbi supra num. 64. ergo neque iuramentum prædicti N. factum sine superioris consensu valebit. Tum quod nullum iu-
6 ramentum illicitum est validum, cap. non est obligatorium. de reg. iur. lib. 6. cap. in malis. 22. quæst. 4. At omne iuramentum factum in præiudicium superioris quo ad ea in quibus est superior, sine illius consensu est illicitũ, vt tradit S. Thom. in d. art. 8. & omne iuramentum, quo se religiosus obligat extraneo sine superioris cõsensu, est in præiudicium eius, quia in omnibus ei subditur: ergo est illicitum. Tum quia est casus expressus de iuramento religiosi præstito contra stabilitatem in monasterio in cap. sicut ex literis. de iureiuran. Tum quod iuramentũ, quo quis promittit aliis ea quæ sunt aliorum, est peccatum, & in eo promittens facit quoddam furtũ, cap. si res aliena. 14. quæst. 6. At religiosus N. obligans se extraneo sine superioris consensu promittit alii id quod est alterius; promittit enim se, & sua, quæ sunt monasterii siue religionis, quam est professus, auth. ingressu. C. de sacrosan. eccl. cap. in præsentia. de probat. ergo peccat, & facit quoddam furtum. Tum denique quod illa obligatio non posset impleri, nisi de bonis religionis vel monasterii, cum ipse nihil penitus habeat, nec habere possit, cap. cum ad monasterium. §. fi. de statu monach. & ita dicendum est per tale iuramentum nõ validari obligationem, vel contractum, vel quod esset adimplendus de bonis monasterii cuius ipse est filius, quod est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber. Salua, &c.

DE TRANSACTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Conuenire non possumus vt tu mihi super beneficio moueas litem, ad hoc vt postea per transactionem auctoritate Apostolica tibi super eodem constituatur pensio; immo esset simoniaca conuentio, nec eam sanaret dicta Apostolica auctoritas, nisi prima dicta conuentio etiam ei esset narrata. tractare autem prædicta cum spe quod vtrinque præstabuntur, sine tamen aliqua obligatione, possumus, quando tu habes iustam causam credendi quod super meo beneficio tibi aliquod competit ius: & successiue mota lite, libere, si tunc placebit, transigere poterimus ut supra, auctoritate Apostolica intercedente, & num. 2.*

2 *Transactionem super beneficio tractare possumus inter nos: quod si procedatur ad conclusionem illius, seu ad promittendum quod illam seruabimus, non licet, nisi adiecta clausula saluo beneplacito Sedis Apostolicæ, & quod ea nisi post habitum beneplacitum non vtamur.*

CONSILIVM I.

QVIDAM Abbas conuenit cũ N.amico ſuo,vt impetraret à Sede Apoſtolica tamquam deuolutũ beneficiũ quoddam ſuo monaſterio vnitum,& poſtquam illud impetraſſet,pateretur ſibi moueri litem,ad hoc,vt pro bono pacis fieret concordia, & ipſe N.teneretur præſtare quędã ipſi Abbati.Quare fuit expedita ſupplicatio.Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primo,id quod prędicti DD. conſulentes cupiunt, non poſſe iuſte fieri interueniente aliqua pactione,vel promiſsione ſine beneplacito S.D.N.cap.quam pio.1.q.2.cap.fin.de pactis.Secundo, quod ceſſante omni pacto, & promiſsione, iuſte poteſt D. conſulens prouiſus expedire bullas ſuper ſupplicatione iam ſignata ſine alio beneplacito Papæ, & eas notificare prædicto D.Abbati: & ille ſi probabiliter credit prouiſionem ſuæ Sanctitatis continere aliquam iniuſtitiam,ſupplicare vere ſine vlla fictione à prędicta bulla, vel eius executore,& facere committi cauſam alicui DD.Rotæ, vel alii.Tertio, quod poſtea, ſi videbitur ambobus,poterũt facere concordiam aliquam honeſtam ſaluo beneplacito Papæ, antequã tamen vllatenus vtantur ea, & curare vt probetur & cõfirmetur ab eodẽ, narrata veritate ad hoc neceſſaria.Quarto,quod quamuis non poſsint ipſi per ſe,neque per alios paciſci,aut promittere de faciendo,vel dãdo aliquid horum,niſi reſeruando beneplacitum Papæ,neque reſeruato illo adimplere conuenta,antequam obtineatur illud,quod eſt maxime memorãdum;poſſunt tamen confidere alter alteri,ꝙ adimplebunt cõcordiam,immo & promittere ſe ſeruaturos illã,ſi Papæ illa placuerit. Quinto, ꝙ debent cauere,ne vllatenus cõueniant inter ſe ꝙ alter expediat bullas,& alter ſupplicet ab eis,& ꝙ poſtea facient concordiã: quia ſi poſtea Papa cõfirmaret eam non facta mentione de huiuſmodi conuentione, vt audiui frequenter male fieri,nihil valeret confirmatio ſuæ Sanctitatis,neqùe poſſent vti huiuſmodi concordia.Sexto, quod ſatis iuſte poſſent tractare per ſe,vel per alios,per hanc viam vel illam poſſe inter ipſos fieri concordiã, per quam ceſſaret lis, modo à neutra parte fieret promiſsio de vtendo illa via;ſed quod ante & poſt bullarum expeditionem, & intimationem remaneret integra libertas diſcedendi ab illa via concordandi,antequam à Papa confirmaretur. Salua &c.

DE POSTVLANDO.

SVMMARIVM.

1 Patrocinari in cauſis,etiã criminalibus,clerico licet ſme peccato, niſi ſit in ſacris, vel beneficium habeat.num.1.

1 Irregularitatẽ incurrit quicumque patrocinatur, ſi ex ſuo patrocinio ſequatur mors, vel mutilatio membri,alias non, nec incurrit aliquã cenſurã, etiam ſi ſit in ſacris.

4 Precibus fruſtra impetratur,quicquid iure communi conceditur.num.4.

5 Indultũ conceſsũ clerico minorũ ordinũ non beneficiato,ut poſsit tã in ciuilibus quã criminalib. patrocinari,eſt fruſtratoriũ: vnde ſi initietur ſacris,non ei proderit,et n.5. Ordinatus ſacris non poteſt poſtulare niſi in caſibus a iure permiſsis. nu.5.

CON-

CONSILIVM I.

CLERICVS in 4. minoribus ordinib. cõſtitutus patrocinatus eſt in quibuſdam cauſis: de quo dubitans an ei liceret, fecit ſe abſolui, & indultum obtinuit, vt liceret ei ſine peccato patrocinari. Nunc iterum dubitat, & quærit an fuerit bene abſolutus, vel noua abſolutione indigeat, & an patrocinando virtute dicti indulti peccet.

1 Reſpondeo primo, quod nullus clericus, ſiue tantum quatuor minoribus ſiue etiam ſacris initiatus, incurrit excommunicationem, vel aliam cenſuram patrocinando in cauſis, ſiue ſint eccleſiaſticæ, ſiue ſæculares, & ſiue criminales, ſiue ciuiles: quia nullo iure id cauetur: quamuis peccaret etiam mortifere id faciendo, ſi haberet beneficium eccleſiaſticũ, vel ſi cõſtitutus eſſet in ſacris, licet non haberet beneficium, cap. 1. de poſtul. vbi doct. incurreret tamen irregularitatem, ſi ex ſuo patrocinio ſequeretur mors, vel mutilatio membri, per ea quæ habentur in cap. ſentẽtiam ſanguinis. ne cler. vel mon.

2 Secundo, ex hoc inferri, non poſſe ſatis facile intelligi à quo fuit abſolutus D. conſulens, eo quod in quatuor minoribus cõſtitutus patrocinatus fuerit, cum non dicat ſe tunc habuiſſe beneficiũ, neque proponat ſe incurriſſe irregularitatem, nec petijſſe diſpenſationem ſuper illa.

3 Tertio, quod etiam ex præfato dicto ſequitur non indigere ipſum abſolutione aliqua noua, neque diſpenſatione, ſi non fuit patrocinatus in cauſis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors vel mutilatio ſequuta fuerit.

4 Quarto, quod indultũ prefatum vt poſsit patrocinari in ſtatu quatuor minorũ, & carens beneficio, non fuit indultũ, nec priuilegium, ſed ius cõmune; quandoquidẽ conſtitutus in quatuor minoribus tantũ, & omni beneficio carẽs, nullo iure prohibetur patrocinari, p præfatũ c. 1. de poſtul. & reſolutionẽ Panor. cõiter recept. & perinde debet iudicari de ipſo, ac ſi non habuiſſet illud indultũ: quia fruſtra precibus impetratur quod iure communi conceditur. l. 1. ff. ad municip. & gloſſ. cap. 1. de reſcript.

5 Quinto, quod poſteaquam fuerit aliquo ſacro ordine inſignitus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, niſi in caſibus permiſsis in d. cap. 1. de poſtul.

DE PROCVRATORIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum datum alicui perſonæ, ratione qualitatis, ſeu dignitatis cognitæ, magis dignitatem, quam perſonam reſpicere videtur.*

1 *Appellatiuũ nomen dignitatis vel officij ſit ne magis attendendũ, quã nomen perſonæ ſeu perſona, ex notitia diſponentis diiudicandũ venit, itemq. & ex alijs coniecturis.*

1 *Relictum Epiſcopo ab extraneo, cenſetur relictum ratione dignitatis, qua eſt notior.*

2 *Viam tutiorem quilibet in dubio videtur eligere.*

2 *Procurator contemplatione ſocietatis conſtitutus ſocietatem obligat.*

2 *Conuertiſſe in militiam, ſocietatem, mercaturã, ſtudiũ, præſumitur miles, ſocius, mercator, ſcho-*

tor, ſcholaris, qui pecuniam in dictas cauſas vel illarum ſequelas accepit. Idem eſt, ſi illas accepit vt talis. num. 3.

3 *Mercatorum libris ſaltem contra illos creditur.*

4 *Debita contracta durante ſocietate ſunt ab ipſa ſoluenda.*

4 *Præpoſitus alicui officio obligat præponentem etiam accipiendo pecunias ad commodius illud exercendum: quales ſunt etiam plures ſocij eidem ſocietati præpoſiti.*

5 *Societate inita ad mercaturam, ſeu artem campſoriam, quicquid vnus tamquã ſocius facit, alium obligat.*

6 *Finis recipiendi aliquid in dubio ex effectu conijcitur.*

CONSILIVM I.

QVIDAM Illuſtriſsimus Cardinalis conſtituit in his partibus tres procuratores, Iacobum, Petrum, & Ioannẽ mercatores, & ſocios vnius officij campſorii, & eorum quemlibet in ſolidum ad per eos recipiendũ quaſdam penſiones prædicto Cardinali debitas. virtute illius cõſtitutionis Iacobus vnus dictorum ſociorum penſiones recepit, & pro ſumma pecuniaria recepta Cardinalem in libro ſocietatis creditorẽ ſcripſit; fuerunt autem ſex ſemeſtrium penſiones ad Vrbem nomine ſocietatis tranſmiſſæ, ſed nunc remanet penſio vnius anni nõ ſoluta; tandem ſocietas defecit. Petit Cardinalis reſtantem penſionem ſibi ſolui de pecuniis dictę ſocietatis, attento q̃ Iacobus erat ſocius. Ex aduerſo Petrus & Ioannes prętendunt ſocietatem nõ teneri pro facto dicti Iacobi ſocij; quia ipſe dictas penſiones exegit iure proprio tamquam procurator in ſolidum prædicti Cardinalis, non autem nomine ſocietatis; attento quod ipſi non acceptauerunt mandatum, neque ſe immiſcuerunt in exigendo dictas penſiones.

DE SOLA SVBSCRIPTIONE rogatus reſpõdeo iuridicã mihi videri concluſionẽ à viro doctiſsimo fundatã, conſiderando primo, q̃ prædictus Illuſtriſſ. in dãdo mandatũ prædictis tribus ſociis potius reſpexit ſocietatẽ, quã perſonas eorum. Tũ quia ſolis ijs tribus, ijſdemq. ſocijs dedit illud. Tum quia nulla ratione alia, quã illorum ſocietate, cognoſcebat eos, & q̃ quidã bancarius eorũ reſponſalis in Vrbe degens eorũ ſocietatẽ fidã eſſe
1 ei perſuaſit. & qui mandat, & relinquit aliquid alicui perſonæ qualificatę, quã cognoſcit ratione qualitatis, & nõ perſonæ, videtur magis reſpicere illã ratione qualitatis, & dignitatis, quã perſonæ, l. penul. ff. de reb. dubiis. per quã definit ibi Bart. q̃ an nomen appellatiuum, vel propriũ ſit magis conſideratũ, ex qualitate notitiæ eſt conſiderandũ: facit c. requiſiſti. de teſtam. quatenus probat, relictũ Epiſcopo ab extraneo, cẽſeri relictũ ratione dignitatis, quæ eſt notior: vbi multis cõprobat Couar. non eſſe curandũ an primũ exprimatur nomẽ appellatiuũ, vel propriũ, vel è cõtra, quando ex aliis coniecturis apparet, an perſona, ſiue qualitas, ſiue dignitas ſit magis cõſiderata: qđ etiã ante illũ tradit Decius poſt alios citatos ab eo in c. qui abbas. de offic. deleg. Cũ ergo prædictus Cardinalis cõſtituerit prædictos tres procuratores nominando perſonas, & ſocietatẽ eorũ, & cũ nõ cognoſcat ratione p̃ſonarũ, ſed tantũ ratione ſocietatis, & perſuaſionis de fide habenda eis factæ per relationẽ reſponſalis ſocietatis eorũ, & cũ nullis aliis dediſſet mandatũ; conſequens eſt dediſſe illis principaliter, eo q̃

erant

erant socii illius societatis. Cõfirmatur, eo quod Cardinalis erat vir prudẽtissimus, & ideo prẽsumendus est in dubio præuidisse tutius fuisse credere plus eis, & singulis eorum, tamquam sociis, quam tamquam singula-
3 ribus, & diuisis personis: & in dubio quilibet viam sibi tutiorem videtur eligere, l. 3. ff. de milit. testam. cum simil. & ita cum tutius esset prædicto Cardinali dare mandatum eis tamquam sociis, quam tamquam diuisis, interpretandum est dedisse tamquam sociis: & ita Iacobus præsumitur constitutus procurator ea ratione, qua constitutus erat socius aliorũ, & non tamquam diuisus, & separatus ab eis. Secundo reputo prædictã cõclusionem iuridicam, considerando, quod prædictus Iacobus recuperauit pensionem prædictam tamquam procurator constitutus contemplatione societatis, & quod obligauit eam. Primo quidem, quia præsumitur eã vertisse, & posuisse in rem & vtilitatẽ societatis: quia, qui fungitur officio vel exercitio aliquo, & accipit aliquid pro exequendo eo, vel sequelis eius, præsumitur vertere illud in rem & vtilitatẽ eius. casus est in l. fi. §. fi. ff. ad Maced. quatenus habet, quod miles, qui accipit aliquid ad exercitiũ militiç, præsumitur vertisse id in illud, per quem definit ibi Bart. scholasticum cui mutuatur aliquid ad suum studium exercendum, præsumi vertisse in illud: per quem §. & prædictũ dictum Bart. definit Bal. in l. antepenul. eod
3 tit. mercatorem, qui accipit aliqua ad mercaturam exercendã, præsumi vertisse in eam. Cum ergo prædictus Iacobus acceperit prædictã pensionẽ vt socius, præsumitur vertisse in rem & vtilitatẽ societatis. Deinde, ꝙ nõ solum prẽsumitur, sed cõstat ex libris eius, quod verterit eam in rẽ & vtilitatem suæ societatis, siquidẽ fecit prædictum Illustrissimum creditorẽ societatis quo ad illã. Quod autem credatur libris mercatorum, salté cõtra illos, cõmunis conclusio est Bart. Iason. & aliorum in l. 1. C. de eden. &
4 l. admonendi. ff. de iureiur. Tertio, quod omne æs alienum, quod manente societate contractum est, de communi soluendum est, quæ sunt verba l. omne æs. ff. pro socio. cuius gloss. verb. contractum. declarat eam dicens procedere, etiam si ab vno sociorum contractum est. Quarto, ꝙ accipiẽs pecuniam ratione officii, cui præponitur, obligat eum, qui præposuit illũ, l. fin. ff. de instit. act. ex qua hoc ibi colligit Bart. Et prædictus Iacobus, & quilibet aliorum sociorum erat præpositus negotiationi societatis ab ipsa societate; ergo, &c. Quinto, quod præpositus alicui officio non solũ obligat eos à quibus præponitur accipiendo ea, sine quibus id exerceri non potest, sed etiã accipiendo ea, cum quibus cõmodius potest, vt irrefragabiliter probant l. quicũque. §. si ei quem. ff. de instit. act. & l. penul. ff. de vsufruct. per quas hoc affirmat Aret. in c. de testib. col. 3. de testib. & Dec. in c. præterea. col. 5. de offic. deleg. in cap. vt debitus honor. de appell. col. 8. vt vtrobique alias docuimus. At prædictus Iacobus, & quilibet aliorũ sociorum habebat officium exercendi societatem initam, vt proxime dictũ est: ergo quilibet eorum poterat recipiendo pensionẽ prædictã obligare societatẽ, cum aliqua ex parte eius receptio cõmodaret officii exercitio. Sexto, ꝙ societas prædicta fuit inita ad negotiãdũ arte mercatoria, & cãpsoria; & quicquid vnus socius capit pertinẽs ad societatẽ, obligat illã. ca-

ſus eſt in l.quicumque.§. non tamen omne.ff.de inſtit.act. At receptio pẽſionis pecuniarię ſuapte natura pertinet ad exercitium negotiationis artis campſoriæ, & mercaturæ; ergo recipiendo illam ad reponendam in
6 ſocietatem, vt repoſuit, obligauit ſocietatem. Septimo, quod qualis fuerit finis recipiendi aliquid, in dubio conijcitur ex effectu ſubſequuto, l. ſed Iulianus. §. proinde. ff. ad Maced. quatenus habet, filiumfam. qui accipit mutuã pecuniam, præſumi accipere animo vertendi eam in rem patris, ſi in illam poſtea verterit; per quem DD. dicunt ibi de ſcholaſtico mutuãte pecuniam, & poſtea vertente illam in exercitium ſtudij, q̃ præſumitur eo fine mutuatus fuiſſe. Vltimo, quod ratihabitio retrotrahitur, & mãdato comparatur, cap. ratihabitionem. de reg. iur. lib. 6. cum concord. etiam in ijs, quæ à principio male capiuntur. At receptiones prædictæ penſionis factas à Iacobo ſocietas ratas habuit: quia multas earum remiſit ſoluẽdas ad Vrbem per literas nomine ſocietatis confectas; ergo proculdubio vel hoc ſolo argumento vera eſt concluſio. Saluo ſaniori iudicio.

DE IIS QVAE VI METVSVE CAVSA FIVNT.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus metu conditionali recipit characterem.*
1 *Facta ob metum ſunt voluntaria ſimpliciter, & inuoluntaria ſecundum quid.*
2 *Infans, & amens baptiſmi & ordinis characterem recipiunt.*
3 *Characterem non recipit, qui potens conſentire abſolute ſacramenti receptioni diſſentit.*

CONSILIVM I.

QVIDAM nobilis initiari ſe conſenſit ordine ſacro fictè ob reuerentiam patris, vel magni cuiuſdam principis, alias non conſenſurus. Queritur an vere ſit ordinatus.

1 Reſpondeo quod ſic, ſi vere conſenſit, etiam ſi per metum etiam iuſtũ id fecit, quia ſaltem conditionaliter conſenſit, arg. cap. maiores. §. item quęritur. de baptiſm. quod habet, eum qui baptizatur inuitus & renitẽs, non recipere characterem baptiſmi, ſed ſic illum, qui conſenſit & vult baptizari, ſaltem conditionaliter ob metum: quia coacta voluntas, voluntas eſt, c. merito. 15. q. 1. & tradit S. Tho. 1. 2. q. 6. ar. 6. affirmans facta per metũ eſſe ſimpliciter voluntaria, & ſecundum quid inuoluntaria; quamuis quidam magni nominis Theologus parum recte dixit contrarium, ſcilicet coactam eſſe quidem ſecundum quid voluntariam, ſed ſimpliciter inuoluntariam, vt in Manua. conſ. præl. 6. nu. 4. diximus referendo etiam Decium, qui non lecto S. Tho. vbi ſupra idem dicit.

2 Non obſtat, quod etiam infans in cunabulis exiſtens, & amens ſuſcipiunt ordinis characterẽ ſine vllo ſuo cõſenſu, vt diximus nos aliàs: quoniam aliud eſt conſentire, & aliud diſſentire, ſicut aliud eſt non velle, & aliud eſt nolle iuxta doctrinam Innoc. in cap. prudentiã. §. ſexta. de offic. deleg.

Digitized by Google

deleg.cum ſimilibusreceptam cõmuniter ibi, & Decium in regul.*eius eſt nolle,cuius eſt velle.*& melius ſequenti.ff.de reg.iur.

Ex his ſequitur,quod conſenſus abſolutus vel conditionalis illius, qui poteſt conſentire,requiritur ad hoc vt ordinetur : & quod diſſenſus abſolutus impedit omnino aſſumptionẽ ordinis : & quod hoc ipsũ eſt dicendũ de charactere baptiſmi,quem non accipit abſolute diſſentiens, immo requiritur conſenſus ſaltem conditionalis in eo qui poteſt conſentire, licet non in eo qui non poteſt conſentire, quales ſunt infantuli,& omnino à ſua natiuitate amentes,vt probatur in d.cap. maiores. 4.item quæritur. quem non videtur ſatis intellexiſſe Decius in d.reg.velle non creditur. ff. de reg.iur.Salua &c.

SVMMARIVM.

Ordinatus metu iuſto characterem quidem ſuſcipit, ſed non tenetur continere. & num. 2.

Expreſſa ſunt regulariter eiuſdem valoris, ac tacita,immo frequenter maioris.

Ordinatus metu,ſi contrahat, verum contrahit matrimonium, & hoc declarare poteſt nedum Papa,ſed & Epiſcopus.

Declaratio validitatis matrimonij quid operatur quo ad forum exterius.

Subdiaconus matrimonium contrahens eſt excommunicatus.

Diſpenſare poteſt Papa vt diaconus perſeueret in matrimonio contracto.

CONSILIVM II.

QVIDAM Gaſpar metu iuſto & cadente in conſtantem virum fuit ordine ſubdiaconatus ordinatus;deinde ſine diſpenſatione vlla vxorem duxit,cum qua viuendo liberos procreauit. Dubitatur, an tuta conſcientia poſsit in dicto ſtatu perſeuerare.

Reſpondeo primo, quod prędictus Gaſpar verum characterem ordinis ſubdiaconatus ſuſcepit: quoniam ſacramenta imprimentia characterem indelebilem, quorum de numero eſt ordo, imprimunt illum in eo qui ſuſcipit illa etiam iuſto metu adactus,cap.maiores. 4.item quæritur. de baptiſmo.& cap.vbi iſta.74.diſtinct. iuncta gloſſ.& cap.de Iudæis. 45. diſtinct.& argumen.cap.quod quidam. 1. quæſt. 1. & vbique communis opinio.

Secundo, quod per prædictam ordinationem metu factam non fuit prædictus conſulens obligatus voto ſolemni ad continentiam ſeruandam. Tum quia votum metu factum eſt ipſo iure nullum, & ad nihilum obligat, cap. 1. de iis quæ vi metusve cauſa fiunt.per quod Panorm. & communis id tenent in eo, & melius in cap. abbas. cum gloſſ. ibidem num. 11. eodem titul. & alii alibi, quos nos citamus, & ſequimur in Manuali confeſſ. cap. 22. num. 51. Tum quia non obſtat quod illud cap. 1. loquitur de voto expreſſe emiſſo, & in caſu propoſito agitur de voto tacite emiſſo : quia regulariter eiuſdem valoris, & virtutis ſunt expreſſa & tacita, l.cum quid. ff. de reb. cred. & cap. cum olim. de cenſi-

Digitized by Google

bus. immo frequenter maioris virtutis sunt expressa, quam tacita, iuxta l.expressa.ff.de reg.iur.& l.1.§.in nouissimo. C. de cad.tollend.& gloss.solemnis in clem.sæpe. verbo partibus. de verbo. signi. & consequenter si votum expresse factum non obligat, minus obligabit tacite emissum. Tũ quia expresse affirmant Angelus à Clauasio in summa verbo ord. 3.sub fi. nu.25.& 26.& Dominicus Sotus in 4.lib. sent.distin.25. quæst.1. art.3.col. 11.quod ordinatus ordine sacro iusto metu non obligatur voto continẽtiæ solemni.

3 Tertio principaliter respondeo ex prędictis inferri primo, prædictum Gasparem nulla indigere absolutione, nec dispensatione quo ad forum conscientiæ, & vt cum animæ suę salute possit coram Deo iuste conuiuere prędictæ vxori suæ: cum quo ad illud forum sit vere eius maritus, & sola veritas in eo sit seruanda, argum. ad Hebræos 4. & cap. nemo Episcopus.2.q.1.& gloss.clem.1.de priuileg.& notat.in cap.is qui fidẽ.& cap. tua.de sponsal. Secundo, quod tam Episcopus sua ordinaria potestate, quã ipse Papa, vel alius per eius commissionem potest declarare prædictum matrimonium esse validum, & liberos ex eo susceptos esse legitimos: quoniam ad prędictam declarationem faciendam nõ est opus vlla extraordinaria potestate, cum declarare non sit aliquid de nouo addere, l.hæredes palam. §. sed si notam. cum adnotat.ei ff.de testamen. Tertio, quod declaratio prædicta nihil prodest quo ad forum conscientiæ, sed quo ad forum exterius multum prodesse posset ad obturanda ora eorum qui in foro exteriori latrant contra prædictum matrimonium, vel contra libe-
4 ros ex eo susceptos, quod non essent legitimi, cum palam sit ordine sacro insignitum non posse ducere vxorem, & si ducat, non valere matrimoniũ, & incurrere excommunicationem, cap.ante triennium. cum suis concordantiis 31.dist.& clem.1.de consang.

Quarto, quod etiam Papa posset, si dignaretur, dispensare si & quatenus opus esset, vt prædictus Gaspar perseueraret in prædicto matrimonio, per ea quæ nos latius afferimus in Manuali confessa. cap. 22. num. 47.

Quinto, quod si non fiat prompta declaratio, nec impetretur prædicta dispensatio, vtile esset examinare aliquos testes, & facere probationem ad perpetuam rei memoriam super metu & timore illato Gaspari à patre suo, vt ordinem sacrum subdiaconatus susciperet, iuxta casum cap. Albericus.de testib.cum solemnitate cap.significauit.eod.tit.

SVMMARIVM.

1 *Papa legem diuinam seruare tenetur.*
2 *Sacerdos ab effusione humani sanguinis abstinere debet.*
3 *Horas canonicas recitare tenetur sacris initiatus: & hoc ex iure humano post Euangelium edito. num. 5.*
4 *Princeps veniendo contra suam legem cur peccat.*

4 Papa

Digitized by Google

4 Papa iusta de causa dispensare potest super omni iure humano inducto, & sic vt diaconus fiat miles S. Ioannis.

5 Irregularitas iure tantum humano inducta, quo etiam delatio armorum clericis & bellare prohibita. nu. 16.

6 Diaconus religionem S. Ioannis profitendo non descendit, sed ascendit, dum fit verus religiosus.

6 Diaconus vt ducat vxorem dispensare potest Papa, prout etiam in multis dispensauit, n. 8. qua ducta, & matrimonio consummato, efficitur fori laicalis, potest bellare, & sententiam sanguinis ferre. nu. 6.

6 Monachus vt ducat vxorem, secundum magis communem contra D. Thom. dispensat Papa: qua ducta, & matrimonio consumato, exemptus est à potestate Ecclesiastica, vt quilibet laicus; vnde potest bellare, sententiam sanguinis dicere, &c.

7 Singula quæ quandoque ad iustam dispensationem non sufficiunt, simul iuncta sufficere possunt. & nu. 8.

7 Dispensandi causa iusta quæ sit, cum iure non sit determinatum, iudicis arbitrio relicta est.

8 Ordinis susceptio iusto metu facta valet quo ad characterem, non quo ad continentiæ votum, nec alia voto annexa; vnde sine dispensatione potest vxorem ducere, bellare, horas omittere.

8 Votum iusto metu factum est nullum.

8 Metus iustus quis sit, ex circumstantijs loci, temporis, personæ iudicatur; quia quid vni non est, alteri erit iustus.

9 Promissio metu etiam non iusto facta, si fuerit causa principalis id faciendi, non obligat quo ad Deum.

10 Causam ob iustam retrocedens non retrocedit.

11 Clerici arma ferre, & bellare iure humano tantum vetantur. & num. 18.

12 Repugnantia non est idem diuerso tempore diuersa operari.

13 Bellare, & occidere licuit olim sacerdotibus, & Leuitis.

14 Intellectus dicti Pauli de Episcopo percussore, & quod contineat ius humanum ab Ecclesia receptum.

15 Prælatis subditos torquere & verberare licet.

15 Bigamia iuris tantum humani inuentum.

16 Clericis & Episcopis ad bellum iustum, & in eo milites ad fortiter pugnandum hortari licet.

17 Clericis sententiam iustam sanguinis ferre, & manibus propriis iuste occidere, æque, & solo iure humano est prohibitum.

CONSILIVM III.

QVIDAM ex illustrissimo genere ortus, licet militiæ ab infantia deditus esset, & maiorum suorum desideraret sequi vestigia (qui contra Christiani nominis hostes sæpissime pugnãtes varia trophæa reportarũt) 17. ætatis suę anno ob reuerentiam & metum paternum, ad titulum certi beneficii, subdiaconatus & diaconatus ordines suscepit: postmodũ sperans, quod si sibi licitũ esset iusta bella bellare, & in eis tamquã militũ dux manibus etiam propriis pugnare, Deo melius in eiusmodi exercitio, in quod

in quod à natura erat valde propensus,quã in ecclesiastico munere, quod coacte susceperit,deseruire posset;Sanctiss. supplicauit, quatenus dignaretur cum eo dispensare, vt retento beneficio nõ teneretur fieri presbyter; sed translatus ad religionem Sancti Ioannis Hierosolymitani posset iusta bella, & tamquam ductor militum propriis etiam manibus bellare,& vt preces tamquam miles recitare valeat, ita vt ad horas canonicas non teneatur.

1 Quæritur à tenuitate nostra, an Sanctiss. D. N. præfatæ petitioni iuste annuere possit? Et pro parte quidem negatiua facit primo, quod etiam Pont. Max. tenetur seruare legem naturalem, & euangelicam,cap. sunt quidam.25.q.1. & 5.dist. in princ. At lex euangelica Luc. 9. reprobat eũ, qui mittit manum ad aratrum, & respicit retro:& orator posuit manum ad aratrum suscipiẽdo ordinem subdiaconatus,& diaconatus, quo fieret sacerdos,& nunc non vult procedere ad sacerdotium, sed retrogrediendo petit absolui in effectu à susceptis ordinibus: & consequenter annuere petitioni eius,esset approbare retrocessionem, quam reprobat Euan-
2 gelium,quod Papa non debet facere. Secundo, quod adscriptus militiæ Christi ad ministrandum in sacerdotio, maxime debet à sanguinis humani effusione abstinere:nã & 2. Reg. cap.7. prohibitus fuit Dauid ædificare templum, quia multum sanguinem humanum effuderat,vt ait Gratian. de consec.dist.1. in princ. & probatur in cap. miror. & multis aliis 50. distinct.& multis capp.de homicid. & tit. ne cler. vel mon. Et prædictus orator petit facultatem pugnandi,& prælìandi etiam manu propria,
3 cui diaconatus, quo initiatus est, repugnat. Tertio, quod sacris ordinibus initiatus tenetur ad preces canonicas horarias, iuxta cap. 1. & ibi not. de celebratione miss. & is orator petit se ab eadem recitatione absolui; ergo. &c. Quarto,quod summus Pontifex licet nulla humana lege obligetur, ita quod factum ab eo contra illam sit ipso iure nullum,& inualidum,arg. l. princeps.ff. de ll. peccat tamen contraueniendo ei, eo quod contrauenit legi naturę iubenti *patere legem, quam tuleris*,cap. cum omnes. de const. Qua ratione dixit Imperator in l. digna vox. C. de ll. *dignam vocem esse maiestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri.* & Isid. in cap. iustum.9. dist. dixit, *Iustum esse Principem legibus obtẽperare suis.* Et D. Thom. receptus 1. 2.q.96. art. 85. *Principem quidem solutum esse legibus quo ad vim coactivam,non autem quo ad directivam, cui contraueniens peccat.*

4 His tamen nõ obstantib.pars affirmatiua videtur verior.Primo quidẽ, quod apud omnes in confesso est Pontificem Max.eumdemque summum Christi vicarium posse iusta de causa iuste dispensare super omnibus lege humana inductis,cap. cuncta per mundum.9.quæst.3. cap. proposuit, de concess. præben. quia summus Princeps solutus est legibus humanis, l. Princeps.ff. de ll. Et si præfata oratoris petitio satis expendatur, nihil petitur in ea, quod sit lege naturali vel diuina prohibitum. Tria enim in summa videtur petere. Primũ,quod translatus in ordinẽ militũ Sancti Ioannis non teneatur fieri presbyter.Secundum, quod non obstantibus subdiaconatu & diaconatu,quibus iam initiatus est, liceat ei iusta bella bellare,

bellare, & in iis esse militum ductorē,& etiam manibus propriis pugnare sine irregularitatis incursione. Tertium, quod retento præfato beneficio non teneatur ad horas canonicas dicendas, sed tantum ad orationes militum sancti Ioannis Hierosolymitani : quorum nullum iure naturali vel diuino est prohibitum. Non primum: quia nulla lege diuina vel naturali præcipitur quis fieri presbyter, vel sacerdos. Non etiam secundum: quia solo iure humano prohibetur,quo solo est inducta irregularitas: licet aliquam originem habuerit à iure diuino veteris testamenti secundum Inno. in cap. ad audientiam.de homicid. & in cap. nisi cum pridem. de renunc. à plerisque omnibus receptum. Tertium item clarum est esse inuentum humanum,cum longe post Euangelium publicatum sint inductæ horæ canonicæ, seu preces horariæ in breuiariis contentæ,vt palã est.

Secundo,quod orator vult ascendere,& non descendere: vult enim fieri verus religiosus prædicti ordinis sancti Ioannis, in quo sunt tria substantialia vota,quod est ascendere, cap. gesta. iuncta glos. recepta 72. dist. vult enim fieri de clerico sæculari religiosus.

Tertio,quod omnium fere sententia habet posse Papam iuste dispensare iusta de causa,vt constitutus in subdiaconatu & diaconatu ducat vxorem:immo & communis contra S. Thom. & sequaces tenet posse idem facere cum monacho, vt late deducit Felin. in cap.si quando.de rescrip.nu. 5. At longe maius est hoc facere, quam concedere præfata. Tum quia qui concedit hoc,concedit illa,& aliquid aliud : dispensatus enim vt contrahat matrimoniũ, eo contracto & consummato (præsertim cum vidua) potest iusta bella gerere,milites ducere, sententiã sanguinis pro iurisdictione quã habuerit ferre: quod quotidie facere videmus aliquos duces sub Rege Catholico cohortes & exercitus ducentes tam in Italia, quam in Hispania,& orbe nouo, & præterea habent vxorem, & liberos : & perinde est ab ecclesiastica potestate exemptus, ac quilibet alius laicus conugatus,iure ipso communi id statuente in cap. 1. de bigam.lib. 6. & cap. contingit,cap. in audientia.de senten. excomm. Tum quia dispensare, vt cõstitutus in sacris ducat vxorem,est dispẽsare in voto solemni,quod iure naturali,diuino, & humano ligat : dispensare autem ad hęc de quibus agitur,est dispensare contra legem tantum humanam per supradicta.

Quarto,quod causæ dispensandi ab oratore propositæ, saltem simul iũctæ faciunt vnam iustissimam causam dispensandi ad ea, quæ petit : sunt enim hæc. Prima quidem,quod prædictos ordines suscepit adhuc adolescens & ante legitimam ætatem in 17. anno.Secunda, quod non suscepit eos sponte voluntate absoluta,sed coacta metu inclusionis perpetuæ inducendæ sibi à patre,& metu reuerentiali tanti patris obnixe rogantis, & prospera promittentis,si id faceret; contraria vero tacite minantis,si secus ageret. Tertia,quod vult fieri religiosus præfatæ religionis hac tempestate Christi populo valde vtilis, & necessariæ. Quarta, quod neque ante, nec post illos susceptos habuit animũm vtendi sacerdotio, neque illo ordine sacro, & ita numquam prædictis ordinibus susceptis vsus est: Et nil est inuita Minerua tentandum. Quinta, quod non sperat se digne

Deo

Deo in ſacerdotio obſequuturum. Sexta,quod agnoſcit ſe à Deo donatũ ſpiritu & viribus bellandi contra infideles ; idque experimento compertuiſſe , & comperire,notiſſimum eſt. Quas cauſas iuſtiſſimam cauſam ad concedendum petitam diſpenſationem conſtituere inde colligitur efficaciter,quod arbitrio boni viri determinandum eſt, quæ ſit in hoc iuſta cauſa , cum iure ſpeciatim non ſit determinatum argum. l. 1. ff. de iur. delib. & cap. de cauſis. de off. deleg. Et quilibet vir bonus & prudens arbitrabitur prædictas cauſas conſtituere iuſtiſſimam cauſam ad prædicta concedenda: quoniam arbitrabitur eas ſufficere etiam ad concedendum, vt poſſet ducere vxorem,antequam prædictam religionem profiteretur:quod colligitur ex eo,quod minoribus de cauſis S. Sedes Apoſtolica conceſſit multis in Italia & Hiſpania facultatem ducẽdi vxores poſt ſuſceptum ſubdiaconatum,immo & aliquibus poſt ſuſceptũ diaconatum: & nemo negare poteſt multo grauius eſſe diſpenſare quo ad hoc, quam quo ad petita per oratorem;cum,vt prædictum eſt, hoc ſit diſpenſare contra votum,& conſequenter contra ius naturale diuinum,cap.non eſt.iuncta gloſſ. de vot. diſpenſare autem quo ad petita ſit diſpenſare contra iura humana per prædicta .

8 Quinto,quod licèt ſuſceptio ordinis iuſto metu valeat quo ad impreſſionem characteris, arg.cap.maiores. §. item quæritur. de bapti. non tamen valet quo ad votum continentiæ eis annexum:quia votum iuſto metu factum eſt nullum , cap. 1. de his quæ vi. quæ communis ſententia eſt Doctorum in d. cap. 1. & in 4. diſt. 3. quam nos quoque affirmauimus in noſtro Man. confeſſ. cap. 1. num. 52. & cap. 22. num. 52. & in ſpecie de ordinato per iuſtum metum, quod non teneatur ad continentiam determinat Angel. in verb. ordo. 3. ſub fin. num. 25. & 26. & Sotus in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 2. & melius diſt. 29. q. 1. art. 3. poſt Richard. in ead. q. 2. art. 1. Et ſatis defendi poſſet,quod prędictus orator,attenta ætate , loco , tempore,precibus,& minis tanti patris expreſſis, vel tacitis,iuſto timore ſuſceperit prædictos ordines . Tum quia metus carceris,metus iuſtus eſt, ſecundum omnes, argum.l.qui in carcerem. ff.quod metus cau. & prædictus orator metu incluſionis perpetuæ in monaſterio,quæ nolẽti eſſe monacho quidam carcer eſt, ſuſcepit prædictos ordines . Tum quia vt minor metus eſt iuſtus reſpectu mulieris,quam viri,iuxta gloſſ. ſing. in cap. cum locum. de ſponſal. ita eadem ratione minor erit iuſtus reſpectu pueri,vel adoleſcere incipientis , quam reſpectu viri perfecti , quod nos in d. Manua. cap. 22. num. 51.efficaciter probamus. Et quidem ſi metus prædictæ incluſionis iudicaretur iuſtus, ſine vlla diſpenſatione poſſet prædictus orator ducere vxorem,& à fortiori facere licite prædicta ad quæ facienda petit facultatem .

Sexto , quod licet ſupponatur aliquod dubium ſuper iuſtitia timoris ; non tamen poteſt negari multum per eum iuuari cauſas prædictas,vt vna cum eo efficiant iuſtiſſimam cauſam diſpenſandi ſuper petitis , ſi & quatenus opus eſt:& adeo quidem , vt ſuſpicer non defuturum aliquem iuriſperitum , qui arbitretur oratorem intus habere quod petit , maxime

quod

quod licet metus minor iusto communiter non sufficiat ad annullanda vel rescindenda facta per illum in foro exteriori, sufficit tamen ad annullanda & rescindenda in foro interiori: adeo quidem, vt nõ obligetur quis ad præstandum in illo foro ea quæ facit, vel dicit ob talem metum, qui fuit causa principalis ad ea facienda, vel dicenda, quod senserunt Host. & Ioan. Andr. in cap. verum. de iureiur. & expressit Adrian. in 4. de restitu. cap. aggrediors verſ. ex quibus omnibus. & Sotus lib. 4. q. 7. de iust. & iur. & nos paulo latius tradimus in prædicto nostro Man. cap. 17. nu. 29. & Sylvest. in verbo metus. 9. fi. & ita cum prædictus orator quo ad forum conscientiæ etiam sine dispẽsatione excusari possit à prædictis obligationibus, iuste profecto Sanctissimus D. N. ob causas etiam longe leuiores posset facere oratori, quas petit, facultates.

Septimo facit, quod prædictus orator volens vti prædictis non male retrocedit, sed bene vltra procedit. Tum quia religionem sanctissimam & Christiano populo maxime necessariam, quæ ad longe plura obligat, quam præfati ordines suscepti, in magnum decus eius vult profiteri. Tum quia is dicitur male retrocedere, qui viam bene cẽptam deserit. At orator non bene, sed male cẽpit viam sacerdotii ambulare: quia non sponte, sed metu, & ante legitimam ætatem suscepit prædictos ordines: & ita dato quod rediret, nõ rediret à via bene cẽpta, sed male incepta, in qua Dominus non requirit perseuerantiam, cap. in malis. 22. quæst. 4. Tum quia qui retrocedit à bene cẽpto iusta de causa, & ad maius obsequium Deo præstandum, non male retrocedit contra mentem Domini euangelicam, secundum quam etiam coniux à præstita fide solemni retrocedit ob suæ coniugis fornicationem, cap. dixit Dominus. 23. quæst. 7. & quiuis discedit iuste ab implemento voti, vel iuramenti, per dispensationem ob iustas causas obtentam, cap. magnæ. de vot. & cap. quemadmodum. de iureiur. Et prædictus orator etiam si diceretur retrocedere, non retrocedit sine iusta causa, sed cum iustissima, vt prædictum est. Per quæ omnia concluditur prædictas causas non solum sufficere vt sanctiss. D. N. concedat prædicto oratori absolutionem, & dispensationem quam petit, sed etiam vt declaret illum non teneri ad ea saltem in foro conscientiæ.

Quod autem clerici iure tantum humano prohibeantur ab armis propriis manibus in bello iusto exercendis, constat primo, ex eo quod non prohibentur iure naturali. Tum quod illud ius tantum est naturale, quod est per se notum, aut in bona consequentia ex per se notis deducitur, vt colligitur ex cap. ius naturale. 1. dist. & ex l. 1. §. ius naturale. de iust. & iur. adiunctis eis, quæ tradunt subtilissimus Scotus q. 1. & ii, præsertim conterraneus eius Maior in 3. sent. dist. 37. & ante illos Thom. in 2. 2. q. 57. art. 2. & 3. At non est per se notum, clericis prædicta non licere, peccareque ea exercendo, neque deducitur in bona consequentia ex aliquo per se noto; ergo non est ius naturale. Tum quia non obstat argumentum, quod audio ob aliquibus magnificari, à sibi mutuo pugnantibus. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & cap. solicitudinem. de appell.

appell. & quod vſus armorum corporalium, & vſus armorum ſpiritualiũ, quæ ſunt lacrymæ, & orationes, quibuſque ſunt deputati clerici ſecundum D. Ambroſium in cap. conueniet. 13. quæſt. 8. videntur ſibi repugnare. Non inquam hoc obſtat. Tum quia maior propoſitio argumenti ſolum procedit de vſu facultatum contrariarũ eodem tempore & reſpectu: nam vnuſm & idem diuerſo tempore & reſpectu poteſt cõtraria operari: eadem enim aqua dum calet, calefacit; & dum friget, frigefacit: & idem Sol lutum condenſat, & ceram rarefacit: & idem homo vt Papa abſoluit ſpiritualiter vnum & eumdem à peccatis, & vt Rex corporaliter & pœna ſanguinis punit pro eiſdem. & ſic ex prædicta maiori ad ſummum ſolum poteſt inferri eſſe contra ius naturale, vt prædictus orator eodem tempore & reſpectu pugnaret, & in altari miniſtraret, vel quod eodem reſpectu quo eſt diaconus cantaret in Miſſa Euangelium, & hortaretur ad prælium, quod ipſe non petit. Solum enim petit quod liceant ei prædicta, quatenus, & eo reſpectu, quo eſt vir robuſtus & illuſtriſſimo ſanguine creatus, & ad bella propenſus, & idoneus, tollendo ab eo impedimentũ iuris humani, quo ſolo obligatur ad prædicta; quod non repugnat: quemadmodũ etiã poteſt eodẽ tempore & reſpectu eadẽ perſona appellari iudex à quo, vt pars Capituli, & iudex ad quẽ, vt Epiſcopus, c. à collatione. de appell. lib. 6. & vt canonicus ſedere in vno loco in Capitulo, & vt Epiſcopus in alio, iuxta glo. recep. ibidẽ, & idẽ poteſt ab aliqua ſententia appellare, & eamdem approbare, confiteri, & negare eodem tempore, & reſpectu. Tum quod ideo non obſtat, quia aliud eſt habere facultates diuerſas ad operandum contraria diuerſo reſpectu & tempore: aliud vti illis ſimul eodem reſpectu & tempore, quorum prius non eſt vetitum iure naturæ, nec in naturalibus, nec in moralibus: cum regulariter quilibet habeat facultatem ſeruandi continentiam, & ducendi vxorem, cap. integritas. 31. quæſt. 2. quamuis non poſſit ſimul eodem tempore vtrumque ſeruare: & ita cui negatur hoc, non negatur illud. vnde certum eſt quod ipſemet Papa habet facultatem bellandi, & pacandi, occidendi, & parcendi, pugnandi, & orandi, licet eodem tempore & eodem reſpectu circa idem non poſſit ſimul vtrumque facere. Et quilibet alius poteſt vno tẽpore bellare & pugnare, & altero tranquillus eſſe, & orare, & miſereri, immo & diuerſo reſpectu eodem temporis momento feriendo hoſtem Chriſti eum orare, & orando eum eius hoſtem ferire, licet non tantum petat orator.

13 Secundo idem probatur, quod ſi hoc iure naturali prohiberetur, non licuiſſet vmquã ſacerdotibus & Leuitis propriis manibus pugnare, neque occidere iuſte aliquem: quia ius naturale ab exordio mundi ligat, 5. diſt. in princ. At licuit olim non ſolum infidelibus, ſed etiam fidelibus Iudæis ſacerdotibus & Leuitis pugnare, & occidere etiam manibus propriis: nã Exod. 32. hortatu S. Moyſis Leuitæ occiderunt 33000. fratrum ſuorum, & Phinees ſacerdos occidit rem habentem cum Madianita, Num. 25. & Samuel ſummus ſacerdos ſuis manibus Agab Regem concidit. 1. Reg. 15. & Matathias ſacerdos occidit haſta quemdam idolis ſacrificantem. 1. Machab. 2.

ab. 2. immo & Petrus Pont. Max. Ananiam & Sapphiram verbo ſuo remit, Act. 5. quãuis id aliqui aliter exponant. Ergo prædicta non probentur iure naturali, ſed humano tantum.

Tertio non prohibentur etiã iure diuino poſitiuo: quia in nullo veteſ, vel noui teſtamenti loco inueniuntur prohibita; ſi quis enim eſſet mame, eſſet aliquis ex citatis à Gratian. 45. diſt. in prin. & 23. quæſt. 8. in in. quorum nullus tamen concludit: nam ſi concluderet, maxime eſſet lud Pauli ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. in d. diſt. 4. citatum. Tum quia prio intelligi poteſt de percuſſore iniuſto, & non de iuſto, de quo agimus, intelligit Gratian. in principio prædictæ diſt. cũ allegato cap. cũ beas. in cuius fine ait licuiſſe Abbati Benedicto corrigere verbere, quem on potuit corrigere verbis. Tum quia non loquitur de omnibus cleriſ, ſed ſolum de Epiſcopo, in quo maior ratio militat. Tum quia Prætis Eccleſiæ licet etiã iure humano torquere, & verberare publice, cap. iuerſitati. de ſent. excomm. cap. 1. de adult. & probatur in cap. in archiepiſcopatu. de rapt. & alibi ſæpe. Tum denique quod ordinationes il: Pauli non ſunt diuinæ, ſed humanæ ipſius ab Eccleſia receptæ. ibi enim dinat, quod ſit vnius vxoris vir, & ita non bigamus: per quę verba tetur bigamiam inductam fuiſſe: at ſecundum S. Thom. ab omnibus reptum in quodlib. 4. art. 13. non cenſetur illa iure diuino inducta, ſed ntum humano. Sed neque locus ille Matth. 16, à Grat. in d. q. 8. citatus, *nuerte gladium tuum in vaginam*, id concludit: nam per illud nõ prohibuit ſtam eductionem, ſed iniuſtam, ſaltem ſecundum ſenſum literalem: ſeitur enim ratio prohibendi: *Quia omnis qui gladium accipit, gladio peribit*. ita exponit Auguſt. in cap. ille gladium accipit. 23. q. 4.

Quarto, quod eodem iure, quo inducta eſt irregularitas, prohibita eſt clericis delatio armorum, & pugna proprijs manibus exercẽda à clericis in bello iuſto ſecundum omnium mẽtem. At in confeſſo eſt quod irgularitas non eſt inducta iure diuino ſecundũ Inno. in cap. niſi cũ prim. de renuncia. & in cap. ad audientiam. de homicid. Ergo ius humanum eſt illud, quo clericis iuſtum armorum exercitium proprijs manibus vetatur.

Quinto, quod licet clericis etiam Epiſcopis hortari milites ad bellandum, cap. hortatu. & cap. igitur. 23. quæſt. 8. & in ipſo prælio ad fortiter pugnandum, arg. cap. Maximianus. 23. quæſt. 3. nam cap. quod in dubijs. de pœnis. quod contrarium ſignificat in verb. *incitant*, intelligendum eſt de incitantibus in bello iniuſto, vt gloſſ. & Inno. communiter ibi recepti intelligunt. At ſi iure diuino prohiberentur clerici à bellando in iuſto bello, non liceret eis hortari ad illud, nec intereſſe præliantibus, & incitare eos ad fortiter pugnandum. Ergo prohibitio prædicta iure humano inducta eſt, eo quod decentius & conuenientius eſt ne pugnent etiam in bello iuſto: & non quia ſit res de ſe mala, & iure naturali vel diuino prohibita.

Sexto, quod tam prohibitum eſt clericis condemnare iuſte nocentem ſententia ſanguinis, & patrocinari, teſtificari, facere acta, & alia quibus

peruc-

Digitized by Google

peruenitur ad ſententiam ſanguinis etiam iuſtam, ac occidere iuſte & præliari in bello iuſto, vt colligitur ex cap. ſententiam ſanguinis. ne cler. vel mon. & cap. prælatis. de homi. lib. 6. & tanta irregularitas contrahitur ex illis, quanta ex hoc. At illa nemo dixerit eſſe naturali vel diuino iure prohibita: ergo neque hoc. Facit, quod Pōtifices Max. ſiue Papæ conſueuerunt iubere occidi, comburi, vel mutilari aliquos maleficos, quos tamen nemo vnquam dixit incurrere irregularitatem, vel vllam aliam pœnam: & non alia ratione, quam quia hoc non eſt clericis vetitum iure naturali, vel diuino, ſed tantum humano, quo ipſi non ligantur; & pro re indubia pręſuppoſuit hoc Caiet. in 2. 2. quæſt. 40. art. 2. in illis verbis:

18 *In primo caſu clerici non peccant pugnando manu propria: quia lex poſitiua, qua clerici arcentur ne pugnent manu propria, venit ad caſum, in quo ſi legislator adeſſet, diſpenſaret, &c.* Per quæ in ſpecie & expreſſe determinat prædictam prohibitionem eſſe iuris poſitiui, & circa eam poſſe legislatorem, qui noſtro in caſu Papa eſt, diſpenſare.

Septimo, quod præceptum quintum de non occidendo, Exod. 20. ſolum iniuſtam occiſionem prohibet, & tam pertinet ad laicos, quam ad clericos. Et quod multa ſunt teſtimonia, quorum aliqua ſupra citata fuerunt, quibus probatur, ſacerdotibus, Leuitis, & aliis ad ſacra & orationes deputatis licuiſſe iuſte pugnare, & ad mortem condēnare, immo & propriis manibus occidere.

Cum igitur probatum ſit nec iure naturali, nec iure diuino noui Teſtamenti, vel veteris eſſe prohibitam præfatam facultatem clericis, conſequitur iure tantum humano eis eſſe prohibitam: cui rurſus adeo conſequens eſt Papam poſſe iuſte & ſancte diſpenſare ſuper ea iuſta de cauſa, qualis in noſtro caſu occurrit; quod ſi abſque vlla cauſa diſpenſaret, valeret dispēſatio, licet peccaret ſaltem venialiter per ea quæ ſcripſimus in Comment. cap. non liceat. 12. q. 2. §. 3. nu. 8. Salua, &c.

SVMMARIVM,

1 *Metu conditionali ordinato character imprimitur.*
2 *Metu inualida conualeſcunt ratificatione etiam tacita, modo abſit error, & adſit voluntas ratificandi. num. 8. & 9.*
3 *Metu ceſſante reclamet, qui ſe eo iuuare vult.*
3 *Acceſſorium ſequitur ſuum principale, niſi ſit diuerſa ratio. nu. 5. & 12.*
4 *Ordinatio non omnis, nec characteris impreſſio matrimonium impedit.*
4 *Ordinis character infanti vnius diei baptizato imprimitur, & hoc quia non requirit actum ſuſcipientis. num. 5.*
6 *Metu facta ipſo iure regulariter valent: fallit in matrimonio, & voto.*
7 *Metu ordinatus non tenetur continere, ſecundum communem. nu. 9.*
8 *Ratificatio matrimonij nulliter ob errorem perſonæ contracti non ſequitur; licet errans, cognito dicto errore perſonæ, conſenſerit talem perſonam habere in vxorem perſeuerando in primo conſenſu, quem validum putabat.*
9 *Metu facta expreſſe & tacite ratificantur.*
9 *Metu gesta, eo ceſſante, qui ſciens illa eſſe nulla exerceat, ratificare videtur, alias non.*

10 Ra-

Digitized by Google

Ratificatio non præsumitur ex illo facto, quod ob aliam causam, quam ratificandi actum, nullum fieri potuit.

Ignorantia iuris obscuri, quale etiam præsumitur id quod est de apicibus iuris, excusat, vt ignorantia facti.

CONSILIVM IV.

QVIDAM 17. annos natus metu iusto, & cadente in constantem virum à patre illato sacros subdiaconatus & diaconatus ordines suscepit: ed numquam postea id vero animo ratificauit, licet longo tempore tauerit, & non reclamauerit, putans se non posse id iuste facere: licet etiam er metum & errorem prædictos nouies viuente patre, & semel post mor- m eius epistolam in ecclesia solemniter cantauerit.

Quæritur primo, an liceat ei ducere vxorem. Secundo, an saltem adsit ista causa dispensandi, vt id facere possit.

Respondeo, quod pro parte negante facit primo, quod metus condiionalis, qualis fuit supradictus, cum non fuerit vis absoluta, non impeit impressionem characteris ordinis, nec alterius sacramenti eum imrimentis; cap. quod quidam. cum multis alijs. 1. quæst. 1. & cap. vbi ista. 4. dist. & cap. maiores. 9. item quęritur. de baptis. & consequenter D. consulens veros & indelebiles characteres prædictorum ordinum suscepit, & ere coram Deo & hominibus est subdiaconus, & diaconus: & constat iniiatis iis ordinibus non licere vxorem ducere, cap. ante triennium. cum nultis alijs. 31. dist.

Secundo, quod gesta per metum, etiamsi ab initio sint inualida, & nula, per ratificationem tamen subsequentem conualescunt, cap. ad id. de pōs. & cap. de illis. il 2. de despons. impub. & l. 1. C. quod metus causa. quod rocedit non solum in ratificatione expressa, sed etiam tacita, vt est casus n d. cap. ad id. & ibi not. glo. recepta per omnes: & D. consulens per exeritium prædictum ordinis subdiaconatus etiam post mortem patris, per quam cessauit metus, videtur ratificasse saltem tacite prædictorum ordium susceptionem: ergo eorum vinculis tenetur.

Tertio, quod qui vult se liberare ratione metus ab aliquo vinculo, deet illo cessante statim reclamare, iuxta illud distichon celebratum à prælicta gloss. dicti cap. ad id.

Effuge cum poteris, ne consensisse puteris:
Nam si perstiteris, illius vxor eris.

at D. consulens diu etiam postquam cessauit metus, desiuit reclamare: rgo non potest nunc id facere.

Quarto, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, cap. accesorium. de regul. iuris lib. 6. cum concordantijs ibi à gloss. citatis. At oberuantia castitatis est annexa ordini sacro, vt supra dictum est: ergo sequitur naturam eius. At ordo sacer est indelebilis, & non obstante meu nascitur, & conseruatur, vt etiam prædictum est: ergo etiam obseruania castitatis erit indelebilis.

Pro parte autem affirmante, quæ videtur tenenda, facit primo, quod non omnis ordinatio, & characteris sacri ordinis impressio facit quem

inhabilem ad matrimonium: nam etiam infanti vnius diei, modo sit baptizatus, imprimitur character cuiuslibet ordinis sacri, vt dixit Gulielmus de Monte Lauduno in clem.1.de ætate & qualit. communiter receptus ibi à Card.& alijs,& à Bonifacio, licet ipse in clem.generalē. subdubitauerit: cuius conclusionis pulchram rationem tradit S.Thomas communiter recept.in 4.lib. Senten.distin.25. quæst.2. artic.1. At ordinatus antequam vsum rationis assequatur, non obligatur ad seruandam continentiam: quia continentia est voti, & non præcepti, cap.integritas.32.q.1.& tradit Innoc.communiter recep.in cap. vel non est compos.de temporibus ordin.& S.Thomas in 4.dist.25.q.3. quem sequuntur alij, & Sotus ibidem quæst.1.art.2.concl.3.

5 Secundo facit,quod prædicta regula,*accessorium sequitur naturam sui principalis*,fallit, cum ratio diuersa diuersum in eo concludit, vt est casus in cap.debitores.de iureiur.quatenus probat promissionem de soluēda vsura non valere, iuramentum autem sic,licet sit accessoriū eius,propter diuersitatem rationis,quæ ibi à doctoribus redditur. At ratio, qua valet ordo sacer iusto metu acceptus quo ad characteris impressionem, nō habet locum quo ad obligationē voti castitatis: ratio enim,quare ordinatio carentis vsu rationis, & metu facta valeat quo ad characterem,est,vt elegāter de more ait D.Thomas in d.q.2.art.1. quia sacramenta imprimentia characterem nō requirunt de necessitate sacramenti vlium actū ea suscipientis. At obligatio ad continendum,& votum continentiæ, requirunt actū,& consensum ipsius qui est obligādus,iuxta d.cap. integritas.32.q.1.

6 Tertio facit,quod licet regulariter omnia metu facta ipso iure valeāt, vt resoluit gl.solemnis in c.abbas.de iis quæ vi.fere ab omnibus iurisconsultis recepta,excepto Fortunio bene fortunato ingenio viro in lib.de vlt. fine iuris illatione 11. fallit tamen in matrimonio, & voto, secundum eamdem glossam ab omnibus fere recep.per cap.veniens. & cap.cum locum.de sponsi.& cap.1. de iis quæ vi metusve causa. & ideo merito ordinatio metu facta valet quo ad characterē, quia nullo iure declaratur nulla: non autem valet quo ad votum castitatis, cuius metu emissi nullitas iure declaratur.

7 Quarto,quod hanc partem tenēt plerique omnes tam Theologi,quam Iurisconsulti, qui hanc quæstionem mouerunt, in quibus sunt glo. in cap. vbi ista.74.dist.Card.in d.§.item quæritur. Ang.in summa verb.ordo.3.§. vlt. & Sotus in 4.dist.25.q.1.art.2.concl.3. Rosella in summa verb.ordo. nos quoque idem tenuimus in Man.confess.cap.22. nu.51.

8 Quinto, quod ad hoc, vt ratificatio actus, qui est nullus ipso iure, teneat,non sufficit quod vsus fuerit eo,vel exercuerit illum is, qui putat per errorem se ad id obligatum; nisi etiam nouerit illum esse nullum, & non obligari per eum; ita quod exerceat illum, vt tribuens illi nouum valorem per suum nouū consensum. Tum quia qui errat non consentit,l. si per errorem.ff.de iurisdic.omnium iudic. Tum quia mulier quæ nupsit alicui, qui intendebat contrahere cum eius sorore, & non cum illa, licet postea consensisset vir eius habere illam in vxorem, etiam durante consen-

su mu-

ſu mulieris, non videtur ratificare matrimonium perdurando in ſuo conſenſu, putans per errorem, quod ipſe conſenſit in illam ab initio, & quod matrimonium eſſet iam inde ab initio validum, vt erudite & ſubtiliter determinat Antonius à Butrio in quodam conſilio, quod eſt inter conſilia Petri ab Ancharano conſil. 229. quod ipſum affirmat idem Petrus ab Anchar. in conſ. ſeq. 230. Tum quia qui fecit profeſsionem nullam, & perſeuerauit in illa etiam vltra annum, putans illam valere, & per eam obligari ad perſeuerandum, non cenſetur ratificare illam, vt pulchre determinat Caiet. in 2. 2. quæſt. 189. art. 5. & conſequenter qui metu iuſto ordinatur ordine ſacro putans ordinationem illam ita validam, vt eius vinculis teneretur, & perinde ac ſi ſponte fuiſſet ordinatus exercet illam, non cenſetur ſuam ordinationem ratificare. Per quæ omnia videtur tenenda pars hæc affirmatiua.

Non obſtant oppoſita. Quorum prius diluitur concedendo, quod per ordinationem iuſto metu factam imprimitur character indelebilis: negando tamen, quod ſola characteris impreſsio ſine ordinati conſenſu ſufficiat ad ligandum eum ad continentiam perpetuam.

Ad ſecundum reſpondetur concedendo, quod regulariter metum paſſus poteſt ratificare actum per metum geſtum expreſſe, & tacite: & quod exercendo illum poſtquam metus ceſſauerit, videtur ratificare, ſi ſciat illum eſſe nullum, & exercet eum animo roborandi, & faciendi de inualido validum, non tamen ſi ignorat eſſe inualidum, & exercet eum putans per errorem eſſe validum, vt in caſu propoſito contingit, in quo dicitur quod D. conſulens cantauit epiſtolam poſt mortem patris, qui vim intulit, putans per errorem, quod per ordinationem meticuloſam erat obligatus ad ordinum obſeruantiam, & non patebat ei remedium diſcedendi ab illa per adducta in 5. argumento pro parte affirmante formato, & per id quod eleganter ait Bart. in l. 2. C. quod metus cauſa. num. 7. quod non videtur quis ratificare actum metu factum, quoties alia cauſa, quam ratificandi actum, occurrit. Vnde licet ſoluens ſponte, quod metu ſimpliciter promiſit, videatur metum purgare, ſi ſciens ſoluit, non tamen ſi promiſit, & iurauit ſoluere: quia videtur potius ſoluere, vt vitet periurium, quam vt ratificet promiſsionem, & purget metum: & conſequenter cum d. conſulens potuerit exercere actum ſubdiaconatus duplici de cauſa; altera, vt ſatisfaceret ordinationi, quam putabat eſſe validam; altera, vt ratificaret actum metu geſtum; cenſendus eſt exercuiſſe illum, vt ſatisfaceret ordinis obſeruantiæ, & non vt ratificaret ordinationem meticuloſam.

Neque obſtat replicatio, quod error & ignorantia iuris non excuſat, cap. ignorantia. de regul. iuris lib. 6. cum concord. à gloſſa eius ibi adductis: & quod error & ignorantia conſulentis fuerunt iuris, & non facti. Non inquam obſtat iſta replicatio: quia illa procedit in errore & ignorantia iuris clari, non tamen in errore & ignorantia iuris obſcuri: quia illa excuſat vt ignorantia facti, iuxta gloſſ. ſolemn. in cap. 1. in verbo de cæteris de poſtul. prælat. lib. 6. quæ multa iura in his citat, & eſt recepta per Dominicũ & alios ibi, & p Feli. & citatos ab eõ in cap. de quarta. nu.

ta.num.27.de præscriptio.in cap.1.limit.7.de re iudic. & est textus memorabilis in cap.dilectus.de consuetud.vbi Panor. communiter receptus illud ad hoc commendauit. & ius,quod habet, posse quem iuste recedere ab obseruatione ordinum sacrorum metu conditionali receptorum, & ducere vxorem,est obscurum,& dubium. Tum quod glo.in cap.1.de clerico per saltum promo. de hoc dubitauit, & Panor.in dict.cap.maiores.§. item quæritur. tenet contrarium, immo & communiter teneri illud asserit,quamuis in vtroque dicto erret. Tum quod etiam hodie D.consulens, licet doctorum grauium auctoritatem pro se habeat, non tamen audet ducere vxorem inconsulta Sede Apostolica. Tum quod ius tractans de apicibus iuris censetur obscurum, secundum Bald. in l. venditione. C.de vsucap. pro empt.& l.3.C.si quis ignor. rem minoris esse. & constat hanc quæstionem esse in iure subtilissimam, vt cuique docto est palam.

Ad tertium respondetur, assumptum in eo esse verum, quando metum passus nouit actum, quē metu gessit,esse omnino nullum. At in casu proposito consulens ignorabat ordinationem suam esse inualidam;immo vero erat valida quo ad characteris impressionem,licet fuisset inualida quo ad inducendam obligationem seruandi eam, & vincula ei annexa, vt supra dictum est.

22 Ad quartum respondetur, illam regulam, *accessorium*, fallere, quando non est eadem ratio de accessorio, & principali, vt dictum est in secundo argumento pro parte affirmante formato.

AD POSTERIOREM quęstionē respondetur, q̄ ex adductis supra in responsione ad priorē,infertur pars eius affirmans,scilicet quod præfatus metus cum bonis,quæ ex matrimonio consequerentur,est iusta causa dispensandi. Tum quod per eadem potest declarari (quod est maius) consulentem non teneri ad continentiam. Tum quia nos alias respondimus metum grandem reuerentialem sufficere ad illud, vt scripsimus in Man. tonsess.cap.22.num.51. Salua quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

21 *Metu iusto ordinatus aut intendebat ordines non accipere, & non recipit characterem;aut abfuit hæc intentionis contradictio,& recipit characterem, sed non obligatur ad continentiam.nu.2. Idem est in foro conscientiæ, si metus non fuit quidem iustus,sed talis sine quo ordines non recepisset, num.4. Vnde & matrimonium potest contrahere. num.1.*

23 *Metu iusto facta, aut sunt nulla, aut annullanda.*

3 *Causa iusta super voto continentiæ dispensandi adest, vbi quis iusto metu est ad ordines sacros promotus.*

CONSILIVM V.

N.XVI. AETATIS suæ annum vix agens post Conc.Trid. iusto metu, & cadente in constantem virum sacris subdiaconatus & diaconatus ordinibus fuit insignitus, & ante cuiusque ordinis assumptionem protestatus se malle mortem oppetere, quam ducere vitam ecclesiasticam, & quod vi & metu patiebatur ordinari: semelque postea durante eodem metu,

metu, citra tamen approbationem ordinationis, ſolemniter euangelium cantauit. Quæritur an poſsit ſine diſpenſatione vxorem ducere, vel ſaltem adſit iuſta cauſa ſecum, vt id facere poſsit, diſpenſandi?

Ad hanc quæſtionem breuiter reſpondeo affirmatiue. Primo quidem, quod prædictus N. nullatenus videtur ordinatus: quia ſicut ad ſubſtãtiam & eſſentiam ſacramenti requiritur intentio miniſtri illud conficientis, iuxta S. Thom. receptum par. 3. q. 64. art. 8. ita requiritur intentio ſuſcipientis illud ad hũc ſaltem ſenſum, vt abſit intentio non ſuſcipiendi illud, iuxta eumdem vbi ſupra q. 67. art. 8. vbi hoc late tradit Caiet. & probatur in cap. maiores. §. item quæritur. de baptiſ. At in caſu propoſito D. conſulens videtur non ſolum non habuiſſe intentionem ſuſcipiendi ordinem, ſed contrariam non ſuſcipiendi: ergo vere & eſſentialiter non ſuſcepit illum, & ita etiam ſine diſpenſatione poterit vxorem ducere.

Secundo, quod licet ordinatio tenuiſſet quo ad characteris impreſſionem, eo quod ſufficiat quo ad id conſenſus metu extortus, per d. cap. maiores. §. item quæritur. de baptiſmo: non tamen tenuit quo ad votum continentiæ, ſeu obligationem ad continendum ordini ſacro annexam: quia votum iuſto metu factum, eſt ipſo iure nullum, cap. 1. de ijs quæ vi. quæ communis eſt ſententia doctorum ibi, & in 4. lib. Senten. diſtin. 38. quam affirmamus in noſtro Man. cap. 12. num. 52. & in ſpecie de ordinato per iuſtum metum, quod non teneatur ad continentiam determinat Angel. verb. ordo. 3. §. vlt. & Sotus in 4. diſtin. 25. quæſt. 1. art. 2. concl. 9. verſ. hinc autem. & diſt. 29. q. 1. art. 3. concl. 11. & de iuſt. & iur. lib. 7. q. 2. art. 1. & ita prædictus N. licet conſenſiſſet ſuæ ordinationi; quia tamen iuſto metu id fecit, vt in caſu proponitur, non remanſit obligatus voto ſolemni ad continendum, & multo minus ſi nullatenus conſenſit: ſed ſolum metu iuſto finxit ſe conſentire.

Tertio, quod licet alicui videretur, quod aliqua obligatio ad continendum adſit, præſuppoſito quod ſaltem iuſto metu conſenſit ordinationi, & exercuit illam: iuſta tamen cauſa diſpenſandi ineſt, eo quod metu facta aut ipſo iure ſunt nulla, aut certe reſcindẽda, cap. abbas. cum gl. ſolemn. & communi omnium doctrina de iis quæ vi. quam ad propoſitum allegamus in d. Man. præl. 6. num. 4.

Quarto, quod omnia præſertim ſpiritualia facta metu, etiam non iuſto, modo ſit talis, quod ſi non interceſsiſſet, ille actus non fuiſſet factus, nullam inducunt obligationem in foro conſcientiæ, quod ſenſerunt Hoſtien. & Ioan. And. in cap. verum. de iureiur. & expreſsit Adrian. in 4. de reſtitutione cap. aggredior. verſ. ex quibus omnibus. & Sotus lib. 4. q. 7. de iuſt. & iur. Sylueſter verb. metus. §. fin. & latius nos dicimus in d. Man. cap. 22. num. 51. & cap. 17. num. 5. & 30. per quæ omnia Sanctiſsimus D. N. poterat declarare prædictum D. conſulentem non ligari voto continentiæ, quia iuſto metu coactus ſuſcepit ordines: vel ſi, & quatenus opus eſt, diſpenſare ad prædicta quo ad forum exterius, eo quod nullatenus obligatur quo ad interius, eo quod metu tali accepit prædictos ordines, quos nullatenus illo non interueniente accepiſſet vmquam.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Profeßio ab initio nulla, non conualeſcit ſolo tractu temporis.*

1 *Impedito iuſte iuris impedimento non currit tempus, reſtituitur autem impeditus impedimento facti.*

2 *Profeßio, quæ ob metum eſt nulla, per actus profeſſorum vel aſſumptionem ordinum, durante metus cauſa, non validatur.*

CONSILIVM VI.

ANTE Conc. Trid. N. per vim & metum patris & fratrum, qui illum occidere minati ſunt, religionem ingreſſus, eadē vi & metu durantibus, expleto probationis anno in manibus ſui prælati profeſsionem emiſit, & in eadem per tres annos perſiſtendo ordines ſacros & gradum baccalaureatus ſuſcepit. Poſt Concilium vero reclamare volens, tribulationibus oppreſſus nō potuit; à quibus tandem liberatus reclamare intendit. Quæritur an id facere poſsit, & an per ſuſceptionem ordinis præſumatur conſenſiſſe ſuæ inualidæ profeſsioni.

1 Reſpōdeo primo, q̄ votū, quod ab initio ob metum aliquem eſt nullum, ſiue inualidum, ſolo tractu temporis vere nō conualeſcit coram Deo, nec præſumptiue corā hominibus, cap. non firmatur. de reg. iur. lib. 6. & l. quod ab initio. ff. eod. neque concurrente geſtatione habitus, & permanſione in monaſterio, durante illo metu, cap. 1. cum ei adnot. de ijs quæ vi. Secūdo,

2 quod ſi poſt ceſſationem metus fuit iuſte impeditus à reclamando, poterit ceſſante impedimento reclamare, ſi fuit impedimētum iuris: quia taliter impedito non currit tempus, l. 1. C. de ann. excep. neque præſcriptio: & ſi erat impedimentū facti, debet audiri per reſtitutionem, l. & Attilicinus. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. vt tradit Panor. in cap. ex tranſmiſſa. nu. 13. de præſcrip. Tertio, quod per ſuſceptionem ordinum durante cauſa iuſti metus non præſumitur ſatis ratificare profeſsionem. Tū quia hoc nullo iure ſpeciali cauetur. Tum quia à ſeparatis nō fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Tū quia, ſi quod magis videtur ineſſe nō ineſt, nec quod minus videtur ineſſe inerit, arg. cap. cū in cūctis. de elec. & auth. multo magis. C. de ſacroſ. eccl. & nec per geſtationē habitus profeſſorū, nec per præſtationē ſuffragij in Capitulo, nec faciendo alia, q̄ ſolis profeſsis competūt, profeſsio valida fieri præſumitur, iuxta not. in d. cap. 1. de iis quæ vi. & tamen maior ratio ſuadet, vt per talia præſumeretur profiteri, quam per ſuſceptionem ordinis, quæ eſt res ſeparata à profeſsione: ergo per ſuſceptionem ordinis non præſumetur conſentiſs ad profeſsionē. Quarto, q̄ eiſdē rationibus videtur idem dicendū de ſuſceptione ordinū facta poſt ceſſationem metus, durantibus tamen impedimentis iuris, vel facti ad agendū, vt hoc perpēdenti facile patet. Quinto, quod hæc videtur cōſequi, cōſulentem peccaſſe ſuſcipiendo ordines ſacros, & male ordinatum fuiſſe: quia ſciēter abſque beneficio, & iuſto patrimonio, & etiam abſque iuſto titulo religionis eos ſuſcepit, contra cap. Epiſcopus. & cap. tuis. & cap. cum ſecundum, de præb. & cap. neminem. 72. diſt. cum enim crederet ſe non eſſe vere religioſum, contra conſcientiā ſuſcepit illos ordines ad titulum religionis. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Metus iuſtus coram Deo vitiat profeßionem, etiam ſi culpa ſua metum paſſus in illum inciderit.*

CONSILIVM VII.

PRO RESOLVTIONE quæſtionis rogatarum, Reſpõdeo primo, quod conſulens iuſte potuit ingredi monaſterium, non obſtante quod duxiſſet vxorem, quia nondum cum illa rem habuit, cap. cõmiſſa. de ſponſ.

1 Secundo, quod ingerit ſe illud dubiũ, an valeat actus alicuius factus iuſto metu, in quem ſua culpa incidit, de quo in l. ſi mulier. ff. quod met. cauſ. cap. veniens. 2. de ſponſ. quod libenter tractaſſem, ſi per ægritudinẽ licuiſſet: ſed quia id non licet, remitto me ad ea quæ ſcripſi in Man. confeſſ. cap. 17. nu. 19. & cap. 22. nu. 51. vnde hauriri poſſunt huc pertinentia, ſcilicet q̃ præfata profeſsio quo ad forum conſcientiæ non valuit, ex quo videntur pendere omnia quæ quæruntur.

SVMMARIVM.

1 *Profeßio liberatæ à carcere perpetuo, modo fiat monacha, valet. nu. 2. & 3. in fi.*
1 *Profeßio, & matrimonium metu facta ſunt ipſo iure nulla, ſi metus ſit iniuſte illatus. num. 2. 3.*
2 *Metus iuſte illatus nec actionem parit, nec ad actum annullandum ſufficit.*
2 *Promiſsio metu iuſte illato facta non reſcinditur.*
3 *Regularis ob delictũ ad arctiorẽ regulam profitendam cogi poteſt, & tenet profeßio.*
3 *Matrimonium contractum ab eo, cui pœna mortis ea lege remiſſa eſt, vt contrahat, tenet.*

CONSILIVM VIII.

VTRVM profeſsio mulieris damnatæ ad carcerem perpetuum, quæ liberatur à Papa, ea conditione, modo fiat monacha, valeat?

1 Subtilis eſt, ac vere Chriſtiana dubitatio hæc, pro cuius parte negante vrget, q̃ profeſsio metu facta eſt ipſo iure nulla, cap. 1. de ijs quæ vi. ſicut & matrimonium carnale eſt ipſo iure nullum, ſi metu contrahatur, cap. cũ locum. & cap. ad id. de ſponſal ib. matrimonium enim carnale, & ſpirituale in hoc æquiparãtur, iuxta gl. ſing. in cap. bonæ. il 1. de electione. ver. metuebant. pro qua facit cap. vbi periculum. §. cæterum. de elect. lib. 6.

Quo tamen non obſtante, contrarium eſt tenendum. Tum quia me-
2 tus, qui iuſte infertur alicui, non parit actionem, nec ſufficit ad annihilandum, vel reſcindendum actum, l. ſi mulier. ff. de eo quod metus cauſa. quæ habet promiſsionem, vel dationem alicuius rei factam patrono à liberta, ne propter ingratitudinem à ſe admiſſam in priſtinam ſeruitutem reducatur, non debere reſcindi, eo quod ſit facta metu perdendi libertatem: quia iuſte infertur metus ille à patrono. Ex quo Bart. & alij colligunt, quod promiſsio facta metu iuſte illato non reſcinditur. Tum quia
3 monachus, vel canonicus regularis propter ſimoniam, vel aliud delictum, poteſt cogi vt ad ſtrictiorem regulam tranſeat, cap. de regularib. de ſimonia. attamen certum eſt, eum debere nouam profeſsionem face-

Digitized by Google

re in regula ſtrictiori:& ita profeſsio per iuſtam coactionem valet. Tum quia interdum Princeps indulget pœnam mortis iuſte damnato, ea lege, vt ducat in vxorem aliquam piam pauperem; quam ſi ducat, valet matrimonium:quia ratio,quare vota metu mortis in ægritudine,vel naufragio emiſſa valent, eſt quod metus ille mortis nõ infertur iniuſte, ſed caſu, fortuna,vel potius prouidentia diuina,cap.porrectum.& cap.ſicut.de regular.vbi glo.recep. id tenet. Tum quia frequenter diſpenſat Papa cum homicida voluntario, vt celebret in altaris miniſterio,ea conditione, vt religionem aliquam approbatam profiteatur, qui eam non profiteretur, ſi abſolute cum eo diſpenſaretur. Cum igitur prædictæ mulieri nulla vis, neque vllus metus iniuſte intentetur, immo fiat ei gratia liberationis à grauiſsimo malo, ſi voluerit vitam religioſam eligere, merito eius profeſsio debet ſatis libera cenſeri,quo dicatur valere. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio ante 16.vel nouitiatus annum emiſſa poſt ſacrum Concil.Trid. non valet.*
2 *Profeſsio & omne votum metu facta ſunt nulla in conſcientia,licet metus ſit minor iuſto,modo ſit tale ſine quo non fuiſſent facta.*
2 *Metus ad hoc vt annullet votum in foro exteriori, requiritur quod cadat in conſtantem virum, profeſsionem tamen annullat reuerentialis, in foro autem conſcientiæ minor iuſto omnis annullat votum,ſine quo non vouiſſet.*
3 *Metu facta non ligant agentem, ſaltem in foro conſcientiæ.*
4 *Cap.15.de reg.ſeſſ 25. Concil.Trid.etiam in religionibus militaribus vim obtinet.*
5 *Vniuerſalis extendit generalem indefinite prolatam ad multa.*
5 *Iura loquentia de aliquibus religioſis, vt talibus,ad alios extenduntur.*
6 *Religio S.Ioannis, & cæteræ militares ſunt veræ religiones.*
7 *Profeſſum non facit emiſsio trium votorum ſubſtantialium religionis etiam in congregatione à Sede Apoſtolica approbata pro bono modo viuendi, niſi emittatur in approbata religione.*
8 *Profeſsio nulla non cenſetur ratificata ab eo, qui eius nullitatem ignorat.*
9 *Habitus delatio poſt profeſsionem expreſſam, non inducit tacitam.*
9 *Tacita profeſsio etſi præſumatur ex aliquibus actibus; hoc tamen fallit, quando illam præceſsit expreſsa.*
10 *Nouitius actibus profeſſorum ſe immiſcens tunc cenſetur profiteri tacite, ſi prius expreſſe non ſit profeſſus.*
11 *Matrimonium contrahere poteſt, religionem ante 16.ætatis vel nouitiatus annum profeſſus.*
11 *Profeſsio in genere, quæ inducebatur per profeſsionem ante annum nouitiatus emiſſam apud mendicantes,hodie poſt ſacrum Concilium ceſſat.*
11 *Scandalum puſillorum, & non Phariſæorum cauendum.*
12 *Bona nemo ſua tenetur relinquere ob ſcandalum Phariſæorum.*

CONSILIVM IX.

N. NOBILIS metu reuerentiali religionem S.Ioannis Hieroſolymitani ingreſſus, minor quindecim annis, durante eodem metu, eam profeſſus eſt, & multos annos in eadem perſeuerauit, arbitratus huiuſmodi

Digitized by Google

modi profeſsionem eſſe validam. Tandem ceſſauit metus, & aliqua de cauſa expulſus fuit à ſuperioribus. Dubitatur an ſit liber à præfata religione, & an poſsit ducere vxorem?

1 Ad PRIOREM quæſtionẽ, nempe an prædictus nobilis in conſcientia ſit liber à præfata religionis profeſsione facta, vt in ea proponitur, reſpondeo affirmatiue quod ſic. Primo quidem, quod nulla profeſsio religionis, ſiue virorum, ſiue mulierum ante decimumſextum annum facta valet poſt Concil. Trid. diſponẽs hoc clare in ſeſſ. 25. cap. 15. de regularib. & profeſsio præfati nobilis fuit ab eo emiſſa, priuſquã 15. annũ attigerit.

Secundo, quod omnis profeſsio religionis ante finem anni nouitiatus à ſuſcepto habitu currentis facta, eſt ipſo iure nulla poſt præfatum Concilium, quod id clare vbi ſupra ſtatuit: & profeſsio præfati nobilis fuit facta ſtatim habitu ſuſcepto.

2 Tertio, quod omnis profeſsio religionis metu facta eſt ipſo iure nulla, cap. 1. de ijs quæ vi. ſicut & omne votum metu factum eſt ipſo iure nullũ, iuxta gloſſ. ſolemnem, & receptam in cap. abbas. eod. tit. quam & alias nos quoque citamus in Manual. confeſſ. cap. 22. num. 5. & quamuis quo ad forum exterius regulariter oporteat metum eſſe iuſtum, & talem, qui etiã in conſtantem virum cadat, iuxta l. metum. 1. & 2. ff. de eo quod metus cauſa. tamen quo ad annullandam profeſsionem religionis, etiam quo ad forum exterius, ſufficit metus etiam reuerentialis minor iuſto timore, iuxta gloſſ. ſing. cap. præſens. 20. quæſt. 3. quam nos quoque in id citamus in dicto Man. cap. 22. num. 50. intelligendo tamen de tali metu minore, ſine quo non fieret profeſsio, vt præ alijs nos declarauimus ibidem, & in cap. 17. num. 29. & 30.

3 Quarto, quod nullus actus metu factus ligat agentem quo ad forum conſcientiæ ex mente Hoſtien. & Ioan. And. in cap. verum. de iureiurand. & Adrian. in 4. de reſtit. cap. aggredior. verſ. ex quibus omnibus. quos etiã nos ſequimur in præfato Manual. cap. 17. num. 29. & 30. & confirmari poſſet per ea quæ diximus in prædicto cap. 22. nu. 51. & hoc argumentum 4. ſolum ſufficit ad fundandam reſponſionem affirmatiuam, quam reſpondemus pro libertate prædicti nobilis à ligamine voti religionis, quia ſolum quærit an ſit liber ab eo quo ad forum conſcientiæ: quamuis tria argumenta præcedentia probent eius libertatem etiam quo ad forum exterius.

4 Non obſtat primum, quod dicitur tenere aliquos non eſſe locum præfato cap. 15. in religionibus militaribus, eo quod Sotus in lib. 7. de iuſt. & iur. q. 5. art. 3. aſſeruit religiones militares non eſſe veras religiones. Tum quia illud cap. generaliter loquitur de quacumque religione virorum & mulierum: & ita generaliter intelligendum eſt, cap. solitæ. §. fin. de maior. & obed. & l. de pretio. ff. de publ. in rem actio. etiam ſi non militet tanta ratio in vna ſpecie, quanta in alia, l. 1. §. quod autem. ff. de aleæ luſu & aleat. & tradit Decius conſil. 669. num. 3. quem ad hoc citamus in comment. de regularib. ſuper cap. ſtatuimus. 19. q. 3. num. 73.

5 Tum quia prædictum cap. 15. non ſolum generaliter loquitur de religione

gione, ſed etiam vniuerſaliter de quacumque religione: & dictio vniuerſalis extendit generalem ad multa, quæ non comprehenderet generalis indefinite pronunciata, iuxta gloſſ. ſingul. in clem. 1. verb. quauis. de re iudic. & iuxta gloſſ. ſolemn. in cap. vt circa. de elect. lib. 6. quatenus ponit differentiam inter lego marmor, & lego omne marmor, & inter lego lanam, & lego omnem lanam. Tum quia eadem ratio idem ius ſuadet in omnibus, iuxta l. illud. ff. ad legem Aquil. & cap. dudum. il 2. de elect. & iura loquentia de aliquibus religioſis, quatenus ſunt religioſi, habét locum in omnibus aliis religioſis, quamuis nomina ſint diuerſa, cap. 2. de poſtu-
6 lan. vbi Panorm. recep. hoc pulchre adnotauit in 1. notab. Tum quia licet quidam tentauerint, vt Sotus, dicere religiones militares non eſſe veras religiones, nemo tamen id affirmauit de religione ſancti Ioannis; nam & ipſe Sotus excludit eam quo ad hoc ab alijs militaribus; quia in ea ſeruatur votum caſtitatis, cum profeſſores eius nullatenus queant contrahere matrimonium. Tum quia non eſt verum, quod aliæ religiones militares, in quibus per diſpenſationem, vel formam profitendi contrahi poteſt matrimonium, non ſint veræ religiones, vt nos efficaciter decem argumentis neruoſiſsimis probamus in tract. de redit. eccleſ. q. 1. monito 55. per totum, & q. 3. mon. 27. 28. & 29. Per quæ noſtra ſcripta hinc in Hiſpaniam miſſa Conſilium regium liberauit quemdam nobiliſsimum ordinis ſancti Iacobi à morte, quæ iam imminebat ei ob cõtrariam Soti opinionem.
7 Tum quia ſi religiones militares non ſunt veræ religiones, nec cõſequenter hæc de qua loquimur ſancti Ioannis Hieroſolymitani, clarum eſt prędictum D. conſulentem nec potuiſſe fieri religioſum per profeſsionem illius, etiamſi effectus maior 16. annis, & poſt finem anni probationis illam feciſſet; cum per nulla vota, etiam tria ſubſtantialia religionis, facta extra veram & approbatam religionem, fiat vere profeſſus, & religioſus iuxta gloſſ. notab. & recep. in clem. eos. verbo religione. de regular. etiam ſi modus viuendi, quem profeſſus eſt, ſit approbatus à ſancta ſede Apoſtolica pro bono modo viuendi, modo nõ ſit approbatus pro vera religione, iuxta gloſſ. celeb. & recep. clem. cum ex eo. verbo, tertio. de ſent. excomm. Tum quia hac eadem ratione iudicandus eſt liber D. conſulens à religione, ſecundum illos qui dicerent præfat. cap. 15. ideo non habere locum in religionibus militaribus, quod non ſunt veræ religiones; & quod ſua religio eſt militaris; quia impoſsibile eſt aliquem fieri verum religioſum per profeſsionem religionis, quæ non ſit vera religio, & approbata pro tali à ſede Apoſtolica ſecũdum prædictas gloſſ. & ſententiam Panor. & omnium receptiſsimam in rub. de regular. & in cap. eccleſia S. Mariæ. de conſtit.
8 Non obſtat ſecundo, quod præfatus D. conſulens videtur approbaſſe præfatam ſuam profeſsionem perſiſtendo tanto tempore in præfata religione: quia huiuſmodi profeſsio nulla non ratificatur, nec fit valida ex eo, quod profeſſus maneat in religione, quam eſt profeſſus: ſed oportet, vt ſciat illam eſſe nullam, & animo approbandi & ratificandi eam perſiſtat, vt ſingulariter declarauit Caiet. ſup. 2. 2. S. Thom. quæſt. 189. art. 5. quem piget non allegaſſe in Man. confeſſ. hactenus edito cap. 12. num. 32. vbi

tamen

tamen citabitur Deo annuente in proxima editione.

9 Non obstat tertio, quod D. consulens gestauit habitum indistinctum ab habitu nouitiorum per annum,& vltra; & quod per gestationem habitus indistincti annalem inducitur professic tacita,cap.ex parte.de regularib. & cap. 1. eodem tit.lib. 6. quæ in hoc etiam nos citamus in d. comment.de regularib. super cap.statuimus. num.73.non inquam hoc obstat: quia illud est verum, quando gestatio illa fit ante professionem expressam, non autem quando gestatur post illam expresse factam, vt gestauit D.consulens,qui statim post habitum susceptum emisit professionem expressam; is vero non potest dici tacite professus. Tum quod nemo concedit, eos qui post professionem expresse factam gestant habitum per annum,tacite profiteri,& ita esse bis professos,expresse,& tacite,quod nemo vnquam dixit. Tum quod ratio quare per gestationem habitus annalem præsumitur tacite fieri professio,est, quia gestans habitum præsumitur habere animum profitẽdi tempore debito, finito anno nouitiatus. At qui gestat habitum post professionem expresse factam non præsumitur habere animum profitẽdi in fine anni nouitiatus; quia iam expresse fecit eam, & gestat habitum tamquam professus,& non tamquam professurus. Tum quia si qui fecit vnum actum expresse, frustra facit iterum illum expresse, quanto magis si faceret tacite? Vnde qui aliquid stipulatur semel, frustra iterum idem stipulatur, l. qui bis idem.ff.de verb.oblig. etiam si ex interuallo secunda vice stipuletur, vt communis ibi concludit: & qui semel legat aliquid,frustra iterum idem legat,l.cum quæstio. §. fin.C.de leg.& qui semel mandat aliquid,frustra iterum idem mandat,l.licet.§. ea obligatio. ff.de procurat.adiuncta gloss. faciunt etiam alia, quæ Iason, & alij congerunt in d. l. qui bis idem. & ita qui dicit appello, appello, appello, semel tantum appellat,gloss.in cap.Lotharius.31.quæst.2.& in cap.sua nobis. de appellat. à Panormit. & ab alijs recepta.

10 Non obstat quarto, quod nouitius faciens actum ad professum tantum pertinentem,videtur profiteri,cap.vidua.de regularib. Tum quia illud est verum,quando prius non fecit professionem expresse,per proxime ad obstaculum tertium dicta; & D. consulens statim post habitum susceptum professionem emisit,vt prędictum est.Tum quia illud est verum in eo,qui accipit habitum professorum distinctum ab habitu nouitiorum,qualis nõ erat in dicto monasterio,vt declarat Panorm. in d. cap. vidua. & nos in d. Commen de regularibus vbi supra. Tum quod illud non procedit in eo qui nescit per huiusmodi exercitium actus professionem induci, vt Innoc.receptus dicit in d. cap. vidua. At D. consulens nesciebat illud, vt in facto proponitur. Tum quod illud non est verum post præfatum Concil. Triden.quod annihilat professionem ante finem anni nouitiatus factam. Circa hanc primam quæstionem vide Cons.34.de reg.

11 AD SECVNDAM, nempe an tuta conscientia possit ducere vxorem, respondeo quod sic, nisi aliud canonicum impedimentum obstet. Tum quia professio facta eo modo,quo hæc,nullum inducit effectũ,neque vllam obligationem, vt habet prædictum Concil.Trid. in d.cap.15. ade9

quod

quod neque profeſſum facit religioſum in genere, ideſt obligatum ad intrandum aliquam religionem, ſicut ante præfatum Concil. obligabat, iuxta cap. non ſolum. de regul. lib. 6. Tum quia ſcandalum quod daretur aliquibus pro huiuſmodi coniugio non eſſet puſillorum ſcandalum, à quo Matth. 18. dicitur eſſe cauendum, ſed Phariſæorum, à quo Matth. 15. dicitur non eſſe cauendum, quia *cæci ſunt, & duces cæcorum*, vt ibidem dicitur, & eſt doctrina S. Thom. ab omnibus recepta 2.2. q. 43. art. 2. penult. & vlt. Tum quia licet à principio quo ad aliquos eſſet ſcandalum puſillorum, eo quod bona fide crederent prædictum D. conſulentem eſſe verum profeſſum aliqua ratione, quæ ſibi appareret bona: poteſt tamen facile fieri, vt deſinat eſſe ſcãdalum puſillorum, & incipiat eſſe ſcandalum Phariſęorum, monendo illos falli, reddendo rationem veram & iuſtam, qua ſua oſtendatur eſſe tantum apparens & falſa: & qui poſt huiuſmodi rationem ſibi mõſtratam noluerit acquieſcere, ſcandalum patietur Phariſęorum, non puſillorum, vt eleganter S. Thom. ab omnibus receptus definit vbi ſupra
12 art. penult. & vlt. concludens neminem teneri ad relinquenda bona ſpiritualia, neque temporalia propter ſcandalum proximi, quod patitur, eo quod non acquieſcit rationi & monitioni probabili ſibi redditæ: pro quo eſt illud venerabilis Bedæ: *Vtilius eſt ſcandalum naſci, quam quod veritas relinquatur*. cap. qui ſcandalizauerit. de reg. iur. cuius gloſſ. & Panormit. & aliorum dicta in prædicta ſunt reſoluenda. Ex quibus etiam colligitur verus intellectus cap. 2. de nou. oper. nunc. quatenus habet, pro vitãdo ſcandalo relinquenda eſſe illa, quæ ſine peccato mortali relinqui poſſunt; intelligendum enim eſt de ſcandalo puſillorum & infirmorum, non autem de ſcandalo Phariſęorum & malignorum; non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, & vſurpationẽ iniuſtam ſuorum bonorũ, eo quod raptor, fur, & vſurpator ſcandalizetur per repetitionem à ſe coram iudice competente petitam, & vſque ad ſententiam exercitam: quia id eſſet præbere occaſionem rapinis, furtis, & vſurpationibus, vt ex S. Gregorio allegato à S. Thoma in dicto art. vlt. colligitur, & ex praxi totius eccleſiæ Chriſtianæ, quæ ſancte permittit dominos & creditores ſua bona & debita à ſuis detentoribus & occupatoribus repetere. & ſic D. conſulens licet poſſet abſque peccato vitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter ſcandalum eorum, qui probabili ratione ſibi reddita in ſua pertinacia perſiſtunt. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

Circa tamen concluſionem poſitam ſub num. 4. contrarium cenſuit ſacra Congregatio, vt refertur, quo ad annum nouitiatus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium conſenſum liberum requirit, & metu etiam reuerentiali fit nullum, num. 4. ſi ſit nimius, num. 7. & cauſa ſine qua non. num. 9.*

2 *Papa defectum conſenſus iure naturæ requiſiti ſupplere nequit.*

3 *Metus in fœmina minor, quam in viro, ſufficit: & quis ſit iuſtus, arbitratur in foro exteriori iudex. & num. 8.*

4 *Metus, qui profeſſionem annullat, annullat & matrimonium.*

5 *Curator*

5 *Curator vt pater honorari debet : vnde & metus ab ipso illatus vitiat, vt illatus a patre. num. 3. & 4.*

6 *Metus verecundiæ proficiscens ex sola præsentia patris, matrimonium non annullat; nimia autem reuerentiæ, quæ fuit causa vt alias non consensura consenserit, annullat. num. 7. 9. & 10.*

10 *Metus, qui facit alios actus rescisibiles, annullat matrimonium.*

10 *Reuerentia patris, causa, consensus filiæ alias non consensuræ, ideo annullat matrimonium, & alios contractus rescindit, quia tollit necessariam libertatem consentiendi, & num. 11.*

CONSILIVM X.

QVAEDAM puella diues sub curatoris potestate constituta, metu & reuerentia ipsius curatoris per se & alios illa incutientis, sponsalia cum quodam iuuene, & successiue matrimonium contraxit; sed antequam contraheret, lacrymans matri suę dixit se coacte illa contrahere; & post contracta sponsalia, antequam contraheret matrimonium, frequenter coram familiaribus suis idem repetijt, nimirum se nullatenus velle contrahere cum illo: immo & expresse protestata fuit coram notario & testibus, quod si contingeret illam dicere aliqua verba, quibus significaret se consentire; dicturam illa contra mentem & voluntatem suam ob metum & reuerentiam sui curatoris, & aliorum eiusdem curatoris amicorum. Quæritur an valeat matrimonium.

1 Respondeo primo, sententiam quorumdam virorum mihi ostensam proculdubio esse verissimam, scilicet matrimonium præfatum esse nullum. Tum quia matrimonium non potest consistere sine consensu, cap. sufficiat. 27. q. 2. & l. nuptias. ff. de reg. iur. & in facto quæstionis proponitur præfatam D. puellam consulentem numquam præfato matrimonio consensisse. Tum quia non omnis consensus sufficit ad conficiendum matrimonium; sed requiritur vt sit liber, & nullatenus coactus, cap. cum locum de sponsalibus. & gloss. solemn. ab omnibus recepta in cap. notificasti. 33. q. 5. & in facto narratur consensum illum qualem qualem, qui exterius fuit præstitus; fuisse præstitum per metum & violentiam. Tum quia
2 etiam Papa, sua; quæ summa est, potestate absoluta non potest supplere defectum consensus requisiti iure naturali & diuino, vt tradit Panormit. in cap. per venerabilem. nu. 2. qui filij sint legit. & probatur, quia non potest ipse iuri naturali & diuino derogare, cap. sunt quidam. 25. q. 1.

3 Quibus addo primo, quod ad iudicandum matrimonium præfatum esse nullum in foro exteriori, non requiritur vt interueniat metus tam iustus, quam requiritur in viris: quia minor sufficit in femina, iuxta gloss. memorabilem in d. cap. cum locum. Addo secundo, quod nos altius quam vllus alius in Man. confess. cap. 22. nu. 50. & 51. reiecta definitione iusti timoris cõmuniter recepta, quo ad forũ exterius diximus hoc arbitrio iudicis relinquendum esse, iuxta glo. notab. & comm. recep. cap. cum dilectus. de ijs quæ vi. Tertio, quod ad arbitrandũ in hoc casu interuenisse talẽ, facit multum, quod præfata D. cõsulens est puella & orphana sub curatore constituta:

ſtituta,& quod ipſe curator illum timorem incutiebat, & mediatores addebantur ad incutiendum illum,vt volens nolens cõſentiret. Addo quar-
4 to,quod ad idem facit multum gloſſa ſing. cap.præſens. 20. q.3. quatenus habet,ſolum metum reuerentialẽ,quem habet filia in patrem, ſufficere ad iudicandam profeſsionem religionis ab ea factam non valere: & cum idem timor, qui ſufficit ad inualidandam profeſsionem religionis, ſufficiat ad inualidandum matrimonium, arg.gloſſ.notab. recep. in cap. 2. de elect. conſequens eſt ſuffecturum in hoc caſu probare metum reuerentialem interueniſſe.Quem arbitror facile probatum iri, cum is, qui vrge-
5 bat eam ad præfatum matrimonium,eſſet, vt dictum eſt, curator ipſius, quem tenebatur illa vt patrem reuereri, per ea quæ poſt alios nos tradidimus in præfato Man. cap. 14. nu 3. Addo quinto, quod ad idem faciunt alia quædam,quæ in præfato cap.22.num.50.& 51.in hoc citauimus.

6 Hac de re bis conſultus, bis idem reſpondi; nempe præfatam puellam non eſſe vxorem prafati adoleſcentis in foro cõſcientiæ, nec in exteriori; & iudicem eruditum,& rectũ,coram quo cauſa hęc tractata fuerit,iudicaturum illam non eſſe cenſendam vxorem eius, ſi omnia, quæ proponuntur in facto,probata fuerint, per ea quæ nos in altero reſponſo iam citauimus.

Nunc tertio ſuper eadem re interrogatus reſpondeo idem. Nec obſtat, quod quidam dicunt Prætorium iſtud celeberrimum, & eruditiſsimum, iuxta ac æquiſsimum Reuerendiſs. Dominorum Rotæ iudicaſſe metum & paternam reuerentiam non ſufficere ad annullandum matrimonium. Tum quia id verum eſt de metu & verecundia paternali, quam ſola preſentia patris inducit, vt clare probat text. in cap. 1. §. porro. de deſponſ.impub. lib.6.& præter alios adnotauit Panorm.in cap. nonne, de
7 præſump. quod commendauit Felin. ibidem num. 21. & in cap. cum omnes.de conſtit. nos autem loquimur de tali reuerentia paternali, quæ inducit metum,& quæ cauſa fuit vt conſentiret filia,vel filius,alias nõ conſenſura,vel conſenſurus: quandoquidem præſupponitur præfatam puellam noluiſſe contrahere cum præfato adoleſcente ſponſalia, & cum lacrymis id dixiſſe matri ſuæ, & poſt contracta ſponſalia antequam contraheret matrimonium frequenter id dixiſſe ante familiares ſuos, ſe nullatenus velle cõtrahere cum illo; immo & expreſſe proteſtatam fuiſſe coram notario, & teſtibus, quod ſi contingeret illam dicere aliqua verba, quibus ſignificaret talem conſenſum, dicturam ea contra mentem & voluntatem ſuam propter metum & reuerentiam ſui curatoris, & aliorum illius amicorum vel familiarium. Tum quia hoc ſignificant verba legis primæ,§.quæ onerandæ.ff.quarum rerum actio non datur.ibi: *& hoc cauſa cognita, ſi liquido appareat libertum metu ſolo, vel nimia patroni reuerentia ita ſe ſubiecciſſe, vt vel pœnali quadam ſtipulatione ſe ſubjiciere*. Per quæ ſignificatur, quod non ſolum annullatur actus factus coram eo, cui debetur reuerentia, vt patri, vel patrono, eo tempore quod dat libertatem: ſed etiam ſi fiat poſtea, dummodo cauſa cognita appareat, quod propter metum, vel nimiam reuerentiam conſenſit. ponderanda eſt enim illa diſiunctiua, *metum,*

tum, vel nimiam reuerentiam : cum ad veritatem alternatiuæ altera pars ſufficiat, cap. in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6.

8 Primo quidem, quod cum, vt nos confutata irrefragabiliter definitione iuſti metus communiter recepta in Manua. conſil. cap. 22. num. 51. concludimus, arbitrio iudicis relinquendum ſit, quis metus dicatur iuſtus, iuxta gloſſ. memorabilem & communiter receptam in cap. cum dilectus. quod metus cauſa. videtur nobis, ſalua iuſtiore ſententia, quod vir bonus, prudens, & doctus, coram quo omnia prædicta probata fuerint, debet arbitrari præfatum matrimonium fuiſſe factum metu & reuerentia iuſtis ad annullandum matrimonium.

9 Secundo, quod quicquid dicunt aliqui, ſufficit ad annullandum matrimonium ſola nimia reuerentia paterna, ob quam contractum fuit ab ea quæ non erat aliàs contractura, per l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non detur. quatenus probat, id quod promiſit libertus cauſa 3
oneranda libertatis propter nimiam reuerentiam, eſſe reſcindendum. Non obſtat, quod textus habet, *propter metum, vel nimiam reuerentiam* : quia 2
nonh abet copulatiue *propter metum, & nimiam reuerentiam*, ſed *propter metum, vel nimiam reuerentiam*, alternatiue : ad cuius veritatem ſufficit alteram partem eſſe veram, vt ſupra dictum eſt. Nec obſtat item, quod text. loquitur de promiſsione liberti propter nimiam reuerentiam patrono factam. Quoniam hic textus extenditur ad mulierem contrahentem matrimonium ob nimiam reuerentiam patris, & ad clericum renunciantem beneficium ob nimiam reuerentiam Epiſcopi, vt ait gloſſ. in di-
10 cto §. quæ onerandæ. verbo metu. Nec obſtat etiam, quod non ait promiſſionem liberti eſſe nullam, ſed reſcindendam; quia regulariter actus meticuloſi, & ob reuerentiam facti, non ſunt ipſo iure nulli, ſed actione quod metus cauſa reſcindendi, iuxta gloſſ. magnam & celebrem in cap. abbas. de ijs quæ vi. receptam fere per omnes, excepto Fortunio, & alijs paucis de vlti. fin. illat. 27. qui dixerunt ipſos ipſo iure nullos. Non inquam hoc obſtat: quia omnis metus, qui facit contractus alios reſciſsione dignos, facit matrimonium ipſo iure nullum, ſecundum ſententiam receptam in dicta gloſſ. & vbique. Non obſtat etiam, quod ait, *cauſa cognita*. quia non omnis reuerentia reſcindit actum, videlicet reſciſsione dignum facit; ſed illa ob quam fit actus, qui alioqui non fieret. & ita hoc eſt probandum, per ea quæ adducit Felin. in cap. nonne. de præſump. nu. 22. Non enim, vt ibi notabiliter ait Panormit. omnis præſentia patris, quam conſtat aliquam reuerentiam inducere in filium, ſufficit ad reſcindendum vel annullandum actum, ſed illa, ob quam fit, qui alioqui nullatenus fieret : quod ipſum ait etiam Felin. licet non ita late in cap. cum omnes. num. 12. de conſtitut. & alij alibi, quos ille citat vtrobique, & additio Bartoli in dicto §. quæ onerandæ. & probat optime cap. 1. §. porro. de deſponſ. impub. lib. 6.

11 Tertio probatur, quod ratio tota, quare metus & reuerentia annullant actum matrimonij, & alios actus faciunt reſciſsibiles, eſt, quod tollunt conſenſum, videlicet libertatem conſentiendi neceſſariam ad actus valorem, videlicet firmitatem : & omnis reuerentia quæ operatur tantum,

quod

quod illa non interueniente non fieret actus, tollit consensum, videlicet efficit illum adeo coactum & inefficacem, quod non valet, vel est inualidandus: ergo sola illa si probetur sufficit ad rescindendum, videlicet annihilandum actum, argum. l. abigere. §. quamuis. ff. de iur.patr.& cap. meminimus. & cap.suggestum. & eorum quæ ibi adnotauit Panormit. de lege extendente se, vel astringente eatenus, quatenus ratio eius se extendit vel astringit.de appellat.

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE.

SVMMARIVM.

1 *Impedito, cum restituitur aduersus lapsum temporis, datur tempus à lege statutum, alioquin illud solum in quo fuit impeditus.*

2 *Parochus ad sumendos ordines in fine anni impeditus restituitur non ad alterum annum, vt appellans, sed ad tempus in quo fuit impeditus.*

CONSILIVM I.

AN COMMENDATARIO ecclesiæ regularis curatæ in quadrimestri vltimo anni, intra quem tenebatur promoueri, legitime impedito, detur quo ad vtrumque forum alius integer annus ad promouendum, cessante præfato impedimento, vel tantum complementum partis anni, in qua legitime impeditus fuit?

1 Respondetur, quod multa possent induci ad suadendum quod detur annus integer legitime impedito, ex his quæ habentur per omnes in cap. ex ratione, de appellat.& in cap. si electio. & in cap. si ex eo.de electio.lib. 6.& ex alijs locis per doctores citatis in eis. Sed verius videtur dandum esse ipsi tantum temporis, quanto fuit impeditus, argumento cap. 1. de restit.in integr. cum ei adnota. & quia iura, quæ contra hoc possunt allegari, loquuntur, quando per legem statuitur, & determinatur tempus, ad quod quis restituendus est propter impedimentum, nos autem loquimur de restitutione impediti ad tempus non determinatum à lege, sed determinãdum ab homine, quod videtur esse metiendum per tempus impedimenti, ratione cuius illud restituitur. Salua maturiore sententia, quam nunc non vacat latius discutere.

DE ARBITRIS.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter electus, vt iudicet in conscientia inter actorem & reum, debet probationibus illam fidem adhibere, quam adhibuisset iudex fori exterioris: vnde actori, etiam alioqui fide digno, non defert iuramentum, nisi pro illa parte, quam sem, lene probauerit.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

TITIVS dicit, se olim sexdecim in circa annis præteritis mutuo dediſſe Sempronio vigintiquinque aureos, nulla interuemiente ſcriptura; id quod tamen Socrates Sempronij affinis ſcire potuit. Sempronius negat ſe hanc pecuniam accepiſſe; ductus tamen quibuſdam perſuaſionibus vna cum Titio, arbitrum ſacerdotem conſtituunt ambo, qui in conſcientia tantum iudicet (quicquid ſit de foro exteriori) an Titius poſsit tuta conſcientia hanc pecuniam petere, & Sempronius etiam in conſcientia teneatur reſtituere. Arbiter Socratem medio iuramento ad inſtantiam Titij interrogat; qui reſpondit ſe optime recordari olim nomine Sempronij in quadam neceſsitate conſtituti acceſsiſſe Titium in propriam Socratis domum, vbi Sempronius erat; quo in loco poſtquam in quodam camerino in ſero multa verba inter ſe habuerunt, proprijs oculis vidit Titium exburſare quamdam pecuniæ ſummam, ſed ſibi incertam aureorum Sempronio: cui Titio diſcedenti, & domum reuertenti dixit Sempronius: *Cosi vogliono eſſer, come Titio, gli amici, quando ai biſogni ſeno aiutati*. cui Titius vrbane reſpondit. Huic atteſtationi proprium iuſiurandum addit Titius, quo iurat ſe olim mutuo dediſſe prædictam ſummam prædicto Sempronio, & numquam ſibi reſtitutam fuiſſe. Nunc quærit arbiter, an ductus prædictis, & bona Titij fama, qui & nullius eget (eſt enim diues) debeat in conſcientia Sempronium reſtringere ad ſolutionem.

Reſpondeo primo, quod quæſtio hæc difficilis eſt: leges enim, & canones, vnde haurienda eſt eius deciſio, valde torquent eorum interpretum ingenia, vt videre eſt in comment. l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. & in cap. fin. de iureiur. & in. l. admonendi. ff. eod. & in cap. fin. lib. 6. Nam præter ea, quæ iura diſponunt, oportet ſcire qualitates bonas, & malas Titij, & Sempronij, ad ſciendum, vtri eorum debeat iuramentum
1 deferre. Secundo tantam difficultatem habet in foro conſcientiæ, quantam in exteriori: quia tota difficultas conſiſtit in arbitrando, an Titio, an vero Sempronio ſit deferendum iuramentum. Tertio, ſecundum opinionem mihi veriorem, & receptiorem Bart. Panorm. & aliorum multorum, iuramentum hoc caſu non debet deferri Titio quo ad omnes vigintiquinque aureos: quia Titius eſt actor, & Sempronius reus; & Titius non probat ſimpliciter quo ad vigintiquinque: & ad actorem numquam eſt deferendum iuramentum in ſupplementum probationis, niſi poſt ſemiplenam probationem, quæ requirit vnum teſtem integrum, qualem non habet Titius quo ad vigintiquinque, licet habeat quo ad aliquos. Quarto, quod poteſt arbiter condemnare Sempronium ad ſoluandos illos, ſiue tot aureos, quos, vel quot Socrates iurauerit vidiſſe mutuari, quia quo ad illos habet ſemiplenam probationem, & eſt æque bonæ, aut melioris qualitatis, quam Sempronius. Quinto, quod poſſet prædictus arbiter cogere Sempronium ad ſoluendum tot, quot Socrates iurauerit

CONSILIORVM,
SIVE RESPONSORVM
MARTINI AB AZPILCVETA
DOCTORIS NAVARRI

Liber Secundus.

DE IVDICIIS.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia cum propria vxore minus delictum est, quam cum alia persona commissa: estque mixti fori.*

2 *Mixti fori crimine laicum ab ecclesiastico canonica pœna punitum potest sæcularis sæculari pœna punire: vnde ecclesiasticus nec debet reum curiæ sæculari tradere, nec inhibere ne puniat.*

CONSILIVM I.

AN VICARIVS Episc. possit tradere curię sęculari laicũ confessum tantũ per tormenta crimen sodomię cum sua propria vxore admissum, absque timore irregularitatis contrahendę per mortem à sæculari iudice inferẽdam?

1 Respondeo, quod putarem, si vicarius essem, id mihi non fore licitum, neque decens. Tum quia crimen præfatum cum vxore propria admissum paulo minus videtur, quam cõmissum cum alia persona. Tum quia non probatur alio modo, quam confessione per tormenta exacta: quæ probatio est minus legitima. Tum quia, vt arbitror, proceditur via inquisitionis, per quã iure Pontificio regulariter non punitur inquisitus pœna ordinaria rigorosa. Tum

2 quia non est necessaria traditio facienda curiæ sęculari, cum ille sit laicus, & crimen est mixti fori, & iudex laicus potest eum punire laice, quãuis puniatur à vicario canonice, arg. cap. felicis. §. præmissis. de pœnis lib. 6. per quem Panor. in cap. tuę. de procuratorib. col. penul. & Fel. cum alijs citatis

Digitized by Google

ab eo in cap. de ijs. fol. 11. de accuſat. tradunt, puniri ab eccleſiaſtico iudice pœna canonica pœnitẽtiali, poſſe iterum puniri per iudicẽ ſæcularem pœna ſæculari, ſi crimen eſt mixti fori. Tum quia vicarius facit officio ſuo ſatis, caſtigando eum canonice exilio aliquo iuſto, & alijs pœnis pœnitentialibus, & ſoluendo illũ à vinculis ſine aliqua traditione proceſſus probationum coram ſe factarum, non inhibito, neque requiſito iudice ſæculari, qui ſuo arbitrio faciat quod ei iuſtius videtur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus cum verbaliter a ſe depoſitis diſpenſare valet, modo non fuerit facta ob crimen maius adulterio.*

CONSILIVM II.

1 RESOLVTIO eſt, Epiſcopũ poſſe diſpenſare cum verbaliter à ſe depoſito, vt tenent Panor. Felin. Decius, & cõmunis in cap. at ſi clerici. §. de adulterijs. de iudic. maximeſi in ſententia ſua, vel vicarij ſui hoc faciendi poteſtas fuerit ſibi reſeruata: quod certiſsimum eſt, cum depoſitio facta fuit ob adulteriũ, vel alia crimina eo minora, vel ſaltẽ non maiora: ſi autẽ depoſitio fuiſſet facta ob hæreſim vel alia crimina, videtur non poſſe.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum depoſito à ſe per ſententiam verbaliter ob crimen, ſuper quo poteſt diſpenſare.*

2 *Epiſcopus diſpenſat in criminibus adulterio minoribus.*

2 *Inceſtus cum matre, & filia carnali, crimen maius adulterio, ſecus ſi ſit perpetratus in gradu remotiori, vel cum cognata ſpirituali.*

3 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper inceſtu etiam maiore adulterio, quia hoc expreſſo iure ei conceditur.*

3 *Inceſtus ſpiritualis non eſt proprie inceſtus.*

CONSILIVM III.

QVOD Epiſcopus poſsit diſpenſare ſuper ſententia ſua, & reſtituere depoſitum per illam ob inceſtum ſpiritualem, ad ſuos ordines, facit
1 primo, quod Epiſcopus poteſt diſpẽſare cum depoſito à ſe verbaliter tantum ob crimina, in quibus licet ei diſpenſare, cap. at ſi clerici. §. de adulterijs. de iudic. ſecundum Specu. tit. de accuſat. nu. 4. & Panorm. in d. §. de adulterijs: quem Fel. & Decius ibi ſequuntur per iura ab eis citata, reſpondentes Arotipo contra tenenti.

2 Secundo, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare in minoribus criminibus adulterio; & licet inceſtus verus cũ matre, & filia carnali, ſit maius crimẽ, quam adulteriũ, cap. adulterij malũ. 32. q. 1. alius tamen inceſtus in remotiori gradu, vel cum cognata ſpirituali non videtur eſſe tam grandis, ſicut adulterium, argu. l. ſi adulterium. §. 1. ff. ad l. Iuliam de adult. & eorum, quæ ſubtiliter dicit vterque Tho. in 2. 2. q. 154. art. 9. ad 3. quicquid gloſſ. dixerit in d. §. de adulterijs. & doctores ibi parum differentiam aduertentes.

Tertio

3 Tertio, quod eſt ſententia Ioan. And. quam ſequitur Panorm. in d. 9. de adulterijs. num. 10. & Fel. Dec. & communis habet, poſſe Epiſcopum in inceſtu etiam maiori adulterio diſpenſare. Tum per cap. virginem. & cap. ſi quæ virgo. & cap. ſi quis ſacro. 27. q. 1. Tum quod licet Epiſcopus non poſsit regulariter diſpenſare in criminibus maioribus adulterio, poteſt tamen, quando expreſſe id ei iure conceditur, vt conceditur in inceſtu per prædicta iura.

Quarto id probatur, eo quod inceſtus ſpiritualis non eſt proprie inceſtus, quia ſola conſanguineorũ & affinium coniunctio eſt proprie talis. 36. q. 1. cap. 1. & tradit pulchre Caiet. in d. ar. 9. in reſpon. ad 2. dicens, copulã cum cognata ſpirituali, non proprie, ſed metaphoricos dici inceſtũ. & ita eſto inceſtus carnalis ſit crimen maius adulterio, metaphoricus tamen nõ eſt talis. Quare ſine dubio poterit Epiſcopus in eo diſpenſare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio matrimonialis obtenta in foro conſcientiæ tantum, etiam ſi de ea fiat fides, tamen non prodeſt quo ad effectus fori exterioris, in quo conſtat de impedimento. num. 7.*

1 *Index iudicare debet ſecundum veritatem illam quam nouerit vt iudex illius fori in quo iudicat. num. 10.*

1 *Actus valor à poteſtate & voluntate facientis pendet.*

2 *Contradictoria nec eſſe, nec iudicari poſſunt ſimul vera; at quod aliqua ſint valida quo ad quid, & inualida quo ad aliud, contradictorium non eſt. num. 11.*

3 *Sacramentum etſi à futura approbatione vel reprobatione Papæ, nec aliter a futuro euentu poteſt pendere, ſed ſtatim valet, vel non valet, & num. 11. poteſt tamen ab eo ſtatui, vt idem iudicetur validum in vno foro, & non in alio, nu. 9. vel quod iudicetur tale in vno foro, & non in alio. num. 11.*

3 *Matrimonium, ſicut & alia ſacramenta, non poteſt pendere, ſed ſtatim valet, vel non; & ſi non valuit, non poteſt a futuro euentu incipere valere: ſicut & ſi valuit, non poteſt ob futurum euentum effici ne valuerit.*

4 *Iudex ſecundum eamdem conſcientiam contraria iudicare nequit. nu. 12.*

5 *Literæ Pœnitentiariæ quo ad forum contentioſum non ſuffragantur. nu. 12. & 13.*

7 *Diſpenſatio limitata quo ad forum interius & illius effectus, ad exterius & illius effectus non extenditur.*

8 *Abſolutus quo ad forum interius tantum, non eſt quo ad exterius, ſine illius effectus, abſolutus.*

9 *Contradictoria vt aliqua dicantur, oportet vt reſpectu eiuſdem rei & qualitatis ſint oppoſita.*

13 *Papa poteſt ſtatuere, immo iam per iura ſtatutum eſt, vt iudex per quamdam probationem credere, & iudicare poſsit aliquid quo ad vnum effectum, & non quo ad alium, ſeu in vno foro, & non in alio.*

CONSILIVM IV.

FACVLTAS diſpenſandi cum ijs, qui publice, & bona fide in tertio, & vlteriore gradu matrimonium contraxerunt, in foro tantum conſcien-

Digitized by Google

tiæ,cum ſit per bullam cruciatæ commiſſario conceſſa, & in eo foro commiſſarius diſpenſauerit . Quæritur , ſi de impedimento in foro exteriori conſtet , & de prædicta diſpenſatione, an iudex fori externi debeat ſecundum conſcientiam & veritatem iudicare matrimonium validum .

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmatiua huius dubij facit primo , quod iudex debet iudicare ſecundum rei veritatem , & non ſecũdum falſitatem fucatã,iuxta illud Eſaiæ 11. *ſecundum iuſtitiam*, ſupple verã, ideſt non fucatam,*iudicabit*. at vere prędictum matrimoniũ valuit coram Deo, ergo debet iudicari validum. Secundo,quod poteſtas & voluntas concurrẽtes in aliquẽ actum,faciunt illum validum, cap. cum ſuper. cum ei adnot.de off. deleg.& in caſu illæ videntur concurriſſe in diſpenſatione: quippe qui habebat facultatem Papæ ad id faciendum conceſſam , voluit diſpenſare , &
2 actu diſpenſauit;ergo &c.Tertio,ꝙ duo cõtradictoria nõ poſſunt eſſe,nec iudicari ſimul vera , l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & cap. ſi enim . de pœnit. diſtin.2. & conſequenter matrimonium prædictum non poteſt dici,nec iudicari validum, & non validum ; at dicendum eſt eſſe, & vere iudicari validum;quia eſt validum in foro conſcientię ſecundum vtramque partem;ergo validum eſt, argum. à toto ad partem,quod valet ſecundum
3 dialecticos , & Bald. in l. conuenticula. C. de epiſcopis & cler. Quarto, quod ſacramentum non poteſt pendere à futuro euentu,nec futura ratificatione , vel reprobatione etiam Papæ , vt tradit Paludanus , quem nos munimus , & ſequimur in cap. placuit. de pœnit. diſt. 6. à num. 102. nam licet Papa poſsit efficere,vt facta virtute ſuæ legis habeantur pro infectis etiam ex tunc,iuxta clem. 1. adiuncta gloſſ. ſing.verbo infectis.de immuni. eccleſ. non tamen poteſt efficere , vt id quod vere eſt , vel fuit ſacramentum,habeatur pro non tali,& infecto,arg. cap. degradatio, cum gloſſ. & eis adnot. de pœnis lib.6. cum iure diuino ſubſiſtat, & Papa illud annihilare nequeat,cap. ſunt quidam.25.q.1. & conſequenter hoc prædictum matrimonium , quod à primo valuit,non potuit deſinere valere ob futurum euentum mortis mariti,nec contradictionis vxoris, nec Papa potuit
4 efficere ne valuerit,vel ne valeat. Quinto,quod licet iudex poſſet iudicare vnum ſecundũ conſcientiam, quam habet vt priuata perſona, & cõtrarium ſecundum conſcientiam quam habet vt publica , non tamen poteſt ſecundum eamdem conſcientiam iudicare contraria , ſecundum omnes . At iudex huius cauſę,viſis eius actis,debet iudicare hoc matrimonium eſſe validum quo ad forum cõſcientiæ, etiam ſecundũ conſcientiam quam habet vt iudex & publica perſona : ergo non poteſt iudicare illud eſſe inualidum,tamquam iudex,ſecundum eamdem conſcientiam; nam qua ratione conſcientia priuata non poteſt dictare duo contraria , eadem non poterit etiam publica , arg.l. vbi repugnantia.ff. de reg. iur. Sexto, quod
5 cum ſequẽti vnum eſt maximum argumentum, quod pro hac parte afferri poteſt,quod licet remitti poſsit pœna, & dari abſolutio,& fieri diſpenſatio quo ad forum conſciẽtiæ tantum, ita quod non proſint,nec noceant quo ad contẽtioſum,donec ſciantur in illo;videtur tamen,quod non poſſint illæ dari,vel fieri quo ad hoc,vt non operẽtur effectum in foro cõtentioſo,

tioſo, poſteaquam ſcitæ fuerint in eo. Pro quo facit antiquus ſtylus Pœnitentiariæ, de quo Sarnenſis in regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, q. 14. litera B. teſtatur; ſecundum quem ſtylum, literæ, in quibus committebatur abſolutio, vel diſpenſatio quo ad forum conſcientiæ tantum, dirigebãtur confeſſarijs clauſæ, & ſigillo munitæ, ſicut & nunc diriguntur; & præterea in eis apponebatur clauſula, vt id fieret ſine teſtibus, & confecto actu laniarentur, ſiue rumperentur literæ: quod non alia ratione videtur fieri ſolitum, quam ne probatione poſtea facta per illas operarentur etiam effectum in foro exteriori, & contentioſo. & cum in caſu propoſito conſtet iudici, quatenus iudex eſt, de diſpenſatione prædicta in foro conſcientiæ, debet iudicare prædictum matrimonium valuiſſe.

6 Septimo, quod videtur non poſſe fieri etiam à Papa, vt matrimonium, de quo in vtroque foro cõſtat eſſe legitimũ iudici tamquã iudici, non debeat iudicari verum, & legitimũ quo ad vtrumque forũ: quia vna & eadẽ conſcientia, quæ per vnam & eamdem ſcientiã publicam ducitur, nõ videtur poſſe contraria dictare, cum vna & eadẽ res vno & eodem iure cenſenda ſit, cap. cognouimus. 12. q. 2. & l. eũ qui. ff. de vſucap. At in caſu propoſito cõſtat iudici vt iudici de prædicto matrimonio quo ad vtrũq. forũ; ergo.

7 Non obſtantibus tamen ijs, videtur dubium poſitum negatiue eſſe reſoluendum, ſcilicet, quod non adſit talis diſpenſatio, quæ ad effectum, de quo agitur, ſuffragetur ad validitatem matrimonij: quia effectus, de quo agitur, pertinet ad forum exterius, & contentioſum, vt palam eſt, & diſpẽſatio prædicta nullatenus validauit matrimonium, de quo agitur, quo ad forũ exterius, & cõtentioſum. Primo, quia limitata cauſa limitatũ producit effectũ, l. in agris. ff. de acquir. rer. domi. & tam facultas diſpenſandi commiſſarijs cõceſſa cruciatæ, quam diſpenſatio facta per illos ſuper impedimẽto prædicti matrimonij, fuit limitata quo ad effectus fori cõſcientiæ dumtaxat; ergo non valet quo ad forum contentioſum. Secundo, quia actus agentium non operantur vltra intentionẽ eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. At tam Papa faciens facultatem diſpenſandi, quam commiſſarij eius diſpenſantes per facultatem prædictam cruciatæ expreſſe reſtrinxerunt eam quo ad effectus fori interioris, & conſciẽtiæ tantum; ergo actus eorum non poſſunt operari, neque prodeſſe quo ad alios. Tertio, ea quę ſunt iudicanda valida quo ad alterum forum dumtaxat, non debent iu-

8 dicari valida quo ad vtrumque. Tum per cap. de his. iuncta gloſſ. recept. de accuſat. quatenus habet, abſolutum quo ad forum conſcientię tantum, non eſſe abſolutum quo ad forum exterius: quam communiter receptam ſequitur Io. ab Anania cap. dicto de his. col. 1. Tum quod iudex, qui ſcit reum coram ſe accuſatum feciſſe delictum, de quo accuſatur, ſi de illo coram eo legitime probetur innocens, debet eum abſoluere quo ad forum contentioſum, & non quo ad forũ conſcientiæ; & econtrario, ſi ſcit eum non feciſſe, & probetur nocens, debet condemnare, l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præſid. cap. iudicet. 1. q. 7. & tradit D. Tho. communiter recep. 2. 2. q. 60. art. 6. & clarius q. 67. art. 2. vbi profunde probat Caiet. ſequutus alios multos DD. claſsicos. Tum quod ſponſi de futuro, ſecuta copula

quo ad effectus fori contentioſi; licet eſſet validum quo ad effectus fori conſcientiæ.

Ad quartum concedimus in eo aſſumpta, & conſequenter quod matrimonium prædictum ſtatim ab initio ita valuit, aut nõ valuit, vt Papa non potuerit efficere ne valeat, aut ne valuerit: ſed negamus quod Papa non poſsit ſtatuere, vel diſpenſando efficere, vt aliquod matrimonium, vel aliquod ſacramentum, quod vere debet iudicari tale in vno foro, non debeat iudicari eſſe tale in alio foro; quia hoc nulli legi diuinæ repugnat, arg.cap.cuncta per mundum.4.q.3. cap. propoſuit. de conceſſ.præb. licet enim Papa non poſsit efficere vt confeſsio & abſolutio ſacramentalis iam legitime factæ non valeant; poteſt tamen efficere, ne in foro contentioſo iudicentur validæ; immo iam effecit, per eadem iura iudicandum eſſe, quod illæ iam legitimæ à pœnitẽte, & parocho factæ, & mortuo parocho, iudicari debeant validæ in foro conſcientiæ, non tamen iudicari debent tales in foro contentioſo; quia non poteſt probari in illo eas fuiſſe factas, prout nec poſſet mortuo confeſſario, per quem ſolum poterant probari, iuxta glo.& ei annot.in cap. teſtimonium. de teſtib. Per eius item iura iudicandum eſt, quod excommunicatus abſolutus in foro conſcientiæ tantum à Papa, licet ſtatim à principio ſit vere abſolutus in illo foro, non iudicetur abſolutus in foro contentioſo.

12 Ad quintum concedimus in eo aſſumptum, videlicet, nõ poſſe iudicem iudicare duo contraria ſecundum eamdem conſcientiam, ſiue ea ſit priuata, ſiue publica. Negamus tamen primo, iudicem fori cõtentioſi in hoc caſu poſſe iudicare matrimonium prædictum eſſe validũ quo ad aliquod forum: quia non conſtat ei, tamquam tali iudici, valere illud quo ad illud forum, vt ſtatim probabitur in d.reſponſione ad vltimum. Negamus ſecundo eſſe contraria iudicare hoc matrimonium non eſſe validum quo ad effectus fori contentioſi, vt ſupra probatum eſt, & eſſe validum quo ad effectus fori conſcientiæ.

Ad ſextum negamus in eo aſſumptum, per adducta in poſtremo argumento pro noſtra parte adducto; concedimus autem, quod prædictæ literæ dabantur clauſæ, & ſigillatæ, & quod in multis earum ponebatur clauſula de laniandis litteris poſt abſolutionem, vel diſpenſationem per eas factam: ſed negamus, quod id fiebat ad finem, ne contenta in eis, poſteaquam ſcirentur, & probarentur, prodeſſent in foro contentioſo. Tum quia hoc nemo vmquam dixit. Tum quia etiam Sarnen. qui de hoc vbi ſupra teſtatur, ideo definit hoc fieri ſolitum, vt euitaretur neceſsitas componendi, quę fuiſſet neceſſaria ad hoc, vt in foro contentioſo iuuaret. Tum quia verius videtur id fuiſſe vſitatum, ne ſecreta peccata, & delicta, de quibus occultandis grauiſsimum iuramentum in Pœnitentiariæ prætorio præſtatur, in infamiam eorum, quibus gratiæ fiebant, panderentur: ſed quia ex illa literarum laniatione eueniebant aliqua inconuenientia abſolutis & diſpenſatis per eas, nuper inductum eſt, vt rariſsime ponatur illa clauſula, habito pro comperto, quod per illas literas, quibus fit vel committitur abſolutio, vel diſpẽſatio in foro conſcientiæ tantum, non probetur quid-

tur quidquam quo ad forum contentioſum, ad hoc vt iudex illius fori teneatur ad aliquid faciendum, vel omittendum in illo foro, ad quod litteris illis non viſis non teneretur, quod mox fuſius probabitur.

13 Ad ſeptimum reſpondeo primo, negando aſſumptum in eo, ſiue maiorem. Poteſt enim ſtatuere Papa, immo iam ſtatutum eſt, quod iudex per quãdam probationem poſsit credere, & iudicare aliquid quo ad aliquem effectum in aliquo foro, & non quo ad alium, & in eodem foro: cuius rei ſeptem exempla quotidiana adduximus pridem in cap. ſi quis autem. de pœniten. diſt. 7. à num. 102. quæ ibi videri poſſunt. Secundo reſpondeo, negando etiam aſſumptum, ſiue minorem, ſcilicet, quod in caſu propoſito cõſtet iudici, vt iudici, de hoc matrimonio quo ad vtrumque forum. Tum quia non eſt propoſitum Papæ, vt literæ prædictæ, quibus diſpenſatio prędicta facta fuit quo ad forum conſcientiæ tantum, probent illam quo ad forum contentioſum magis, quam literæ pœnitentiariæ, quibus eiuſmodi diſpenſationes fiunt ſecreto quo ad forum cõſcientiæ tantum, per quas palam eſt non probari res in eis contentas, vt per literas Cancellariæ. Tum quia non eſt etiam propoſitum Papæ, vt per illas litteras probetur quo ad forum contentioſum magis, quam per ſolam ſignaturam gratiæ, vel diſpenſationis, per quam illæ non probantur quo ad forum contentioſum, iuxta regulam de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, & regulam 53. iuxta quam diſpenſatio non ſuffragatur, niſi literis expeditis. Tum denique quod ſtylus Curiæ, qui facit ius, c. quam graui. de crim. falſ. omnium conſenſu habet, intentionem & mẽtem Papæ eſſe, ne illa, quę per ſuam ſacram Pœnitentiariam quo ad forum conſcientiæ tantum conceduntur, probari poſsint quo ad forum contentioſum, & effectus illius per literas ſecretas, quæ ab ea manant: & à fortiori credendum eſt, nolle ſuam ſanctitatem, vt literæ commiſſariorum ſuorum cõcedentium aliqua quo ad forum conſcientiæ tantum, probent quo ad forum contentioſum pluſquam illæ; cum eiuſmodi commiſſarij videantur eſſe quidam ſubrogati loco ſui pœnitentiarij maioris; & ſubrogatus debet ſapere naturam eius, cui ſubrogatur, l. eum qui. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. & cap. eccleſia. vt lite pendente. Salua, &c.

DE FORO COMPETENTI.

SVMMARIVM.

1 *Francorum regnum tandiu poſſe durare dixit Franciſcus Primus, quamdiu in eo fides Catholica Romana coleretur.*

2 *Bullam Cœnæ Domini ne publicetur in ſuo regno Rex Galliæ, eiusve parlamentum prohibere iure non poteſt, quia hoc eſſet eccleſiaſticis ſibi non ſubditis ſine iuriſdictione præcipere, num. 2. & de re ſpirituali, ad quam non ſe extendit laica poteſtas, iudicare. num. 9. ad fin. & num. 10. & licet dicta bulla ſeratur contra laicos Regi ſubditos, num. 11. tamen cum reſpiciat ſpiritualia, ſeu eis annexa, ad*

materiam

materiam peccati, quo ad ea prædicti simul cum Rege ecclesiasticæ subsint potestati. num. 15.

3 *Potestas laica ab ecclesiastica distincta est, à Deo humano generi communicata ab exordio mundi, ad se circa naturalia secundum naturalem rationem bene gubernandum, beateque viuendum data, & inde ad Reges & Principes translata, ad ecclesiasticam nequaquam, num. 2. & 4. neque contra ecclesiasticas personas, nu. 2. seu res spirituales, nu. 5. spiritualibus ve annexis, nu. 6. se extendens, immo ea minor est. num. 4.*

3 *Potestas ecclesiastica à Christo instituta ad gubernandum per supernaturales leges, & rationem, & per supernaturalia dirigentia homines in hac vita ad gratiam diuinam, & in altera ad gloriam sempiternam obtinendam, nequaquam ad sola naturalia seu laicalia, num. 2. nisi prout ad dictum finem supernaturalem opus est, se extendit, num. 3. & eius Vicario, qui est Pontifex, num. 2. super omnes, etiam quod sint Reges, tradita, nu. 4.*

4 *Spiritualis potestas est donum supernaturale immediate à Deo datum, vt sunt sacramenta institutum, seu ab Ecclesia supernaturali sibi tradita potestate in animarum salutem etiam per annexionem decreta, vt sunt consecratio, benedictio ecclesiæ, & similium, censuræ ecclesiasticæ, beneficia, & eis annexa, num. 7. ac spiritualia statuta, num. 6. & 13. ad quæ laica potestas nequaquam se extendit, nu. 8. & 9. nisi prout ex priuilegio eidem in aliquibus ab Ecclesia concesso licet, num. 10.*

15 *Bulla Cœnæ in laicos ratione peccati, cuius censura ad Papam pertinet, pro bono publico fertur. num. 17.*

16 *Citatio iure naturæ necessaria est regulariter: fallit tamen, quando citandus actui qui fit, nullo modo, etiam si præsens esset, posset contradicere, vel quando certum est ei nullam competere defensionem, itemque & in generalibus edictis, & censuris quæ ad vitanda futura peccata proferuntur.*

17 *Papa, sicut Imperator, potest esse iudex in causa propria.*

CONSILIVM I.

SVMMVM Auditorium Regis Christianissimi edixit, ne bulla Cœnæ in Francia publicaretur, statutis pœnis contrarium facientibus. Quæritur quid iuris?

1 Viso, & intellecto pro tenuitate mea hoc edicto Auditorij Regis Christianissimi, primum demiratus dolui, & fleui, perpendens eius tenorem adeo à Christiana erga summum totius Christianæ Ecclesiæ Principem habenda obseruantia & obedientia alienum. Deinde oraui, quamuis indignus, Iesum Christum totius Ecclesiæ caput vnicum, vt suum Vicarium summum, Ecclesiamque sanctam, cui præest, aduersus portas inferi protegeret, & Angeli, atque Archangeli Regis Christianissimi, eiusque iudicij, præsertim Prætorij Parlamenti præfectorũ tutelares eis persuaderent id, quod aliquando legimus Franciscum illum fortissimum, atque glorioſissimum Regum Francorum huius nominis primum dixisse, Regnum Francorum Christianissimum tamdiu posse durare, quamdiu in eo Christianismus Catholice, iuxta formam à Pont. Max. Ecclesiæ Sãctæ Romanæ

summo

ſummo præſide datam coleretur; ideoque Lutheranos, & omnes alios
* hæreticos, qui ſuis hæreſibus illud inficere conarentur, cenſendos eſſe perduelles, & ſuæ, ſuique Regni Maieſtatis violatores, eo quod Regno ſuo machinarentur interitum. Tertio, quod non ſolum Sanctiſsimi D.N. ſed etiam totius populi Chriſtiani, & maxime Regis, qui nunc regnat, Chriſtianiſsimi Henrici III. quamplurimum intereſt prædictum edictum nullius roboris eſſe iudicari, & ne vmquam aliud ſimile edicatur grauiſsime conſtitui: quod ſtudio quidem tumultuario breuiter, ſed efficaciter monſtrabitur per hæc quę ſequuntur fundamenta.

2 Primum eſt, quod iuris naturalis per ſe noti eſt, non poſſe quem iuſte ſine iuriſdictione ius dicere, l. vlt. ff. de iuriſd. omnium iudi. cum ſimilibus: & prędictum Auditorium nullam habet iuriſdictionem in Epiſcopos, & alios Prælatos, & eccleſiaſticos, in quos per illud ius dictum eſt, per illud Ioannis Papæ in cap. numquam. 96. diſt. ibi. *Numquam de Pontificibus, niſi Eccleſiam, iudicare debere, non eſſe humanarum legum de talibus ferre ſententiam.* & illud eiuſdem in cap. ſi Imperator. eadem diſt. *Si Imperator Chriſtianus eſt, quod pace illius dicimus, filius eſt, non præſul Eccleſiæ: quod ad religionem competit, diſcere ei conuenit, non docere.* & illud Nicolai, c. cum ad verum. ead. diſt. *Cum ad verum ventum eſt, vitro ſibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum vſurpauit: quoniam idem mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus ædibus proprijs, & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit.* cum alijs lexcentis, quæ id ipſum probant: at prędictum Auditorium non eſt maius ſuo Rege, qui in ſuo Regno Imperator eſt; ergo non potuit Epiſcopos, Archiepiſcopos, & alios eccleſiaſticos in eo contentos iuſte iudicare.

3 Secundum fundamentum ſit, quod efficaci ratione probatur id, quod prædicti Summi Pontifices & alij multi dixerunt, præſupponendo ea, quæ poſt longam de hac re diſputationem efficaciter concludimus in repetitio. cap. nouit. de iud. notab. 3. præſertim num. 81. & 86. nempe quod poteſtas laica fuit immediate data à Deo mortalium communitati iam inde ab exordio eius ad ſeſe gubernandum in rebus naturalibus, vt bene beateque viuat ſecundum naturalem rationem; poteſtas autem eccleſiaſtica eſt poteſtas inſtituta à Chriſto immediate, & ſupernaturaliter ad gubernandum fideles ſecundum legem Euangelicam in ſupernaturalibus, & quatenus ad id eſt opus, etiam in naturalibus: & quod hæ duæ poteſtates à ſe mutuo differunt penes cauſam materialem, formalem, finalem, & etiam quodammodo efficientem: Penes efficientem quidem, quia poteſtas laica data fuit humano generi à Deo puro nondum homine facto ab exordio mundi, poteſtas vero eccleſiaſtica à Deo facto homine: Penes autem materialem, quia laica data eſt ad gubernandum naturalia, eccleſiaſtica vero directe ad gubernandum ſupernaturalia: Penes autem finalem, quia eccleſiaſticę finis eſt ſtatus ſupernaturalis in hoc ſæculo per gratiam, in altero per gloriam; finis autem laicæ, naturalis vita, nempe bona, ſeu virtuoſa, quam faciunt virtutes morales ſecundum naturalem rationem, etiam ſine gratia gratum faciente quæſibiles: Penes formalem,

quia

quia ecclesiastica principaliter dirigit secundum legem supernaturalem in sacris literis contentam, laica vero secundum legem & rationem naturalem, & leges per eam conditas. Præsupponendo, quod vbi supra efficaciter probamus ex his colligi, quod omnes Reges nostri sęculi, quâ parte sunt solum tales, habent eamdem, & non maiorem, nec minorem potestatem, & iurisdictionem, quam habuerunt Reges prædecessores eorum, qui etiam ante Christum passum regnarunt: quia potestas, siue iurisdictio laica ad humani generis gubernationem necessaria naturaliter æqualis fuit data populis ab eorum exordio, & per eos translata, aut certe in vsum concessa Regibus, & Principibus, qui genus humanum gubernarent, & regerẽt circa res naturales, ad bene seu virtuose viuendum per virtutes morales etiam per solam rectam rationem naturalem quęsibiles: & quod ex his sequitur, quod cum Reges, qui ante passum Christum fuerunt, non habuerint ecclesiasticam iurisdictionem, quam nunc habent Papa, & Ecclesia, quia illa (vt supra dictum est) à passo Christo cœpit; neque Reges, qui modo sunt, habent illam. & consequenter concluditur necessario (fremant licet Lutherani) verum esse id, quod Ioannes, & Nicolaus Pontifices Max. supra relati, & alij sexcenti Pontifices, & doctores Orthodoxi dixerunt, nempe Reges subesse Pontif. Max. quo ad ea quæ attinent
4 ad veram religionem, & suarum fiorumque subditorum animarum salutem, nec quicquam posse absque ipsorum priuilegio iudicare, neque statuere de illis: esto quod eorum regia potestas sit antiquior pontificia. Tum quia lex Mosaica fuit antiquior Christiana, sed hæc dignior illa. Tum quia antiquitas tum demum adijcit dignitatem, quando cætera sunt paria; qualia non sunt inter potestatem ecclesiasticam cælestia tractãtem, & regiam tantum terrena respicientem.

5 Tertium fundamentum sit, quod prædictum edictum non solum est iniustum ea ratione, quod per illud est dictum ius in personas, in quas qui decreuerunt illud, non habebant iurisdictionem; sed etiam illa, quod decreuerunt super rebus à iurisdictione laica omnino exemptis. Quod monstratur, præsupponendo primo, quod circa rerum spiritualium definitionem, de quibus loquimur, errauerunt multi Catholici eam nimium ampliando, & multi hæretici eam nimium angustando: quod prouenit ex eo, quod, vt quidam recentiores aiunt in 4. lib. senten. distinct. 25. non est facile definire quid sit spirituale in hac materia: cuius dictiratio-nem licet ipsi non reddiderint, nos tamen pridem reddidimus in rub. de iudic. num. 23. & in Manua. confess. cap. 23. num. 99. nempe quod spirituale, siue spirituale dicitur omne, quod pertinet ad spiritum: spiritus autem dicitur proprie halitus, iuxta illud Iob 17. *Spiritus meus attenuabitur*: & per translationem, metonymiam, vel metaphoram, nunc anima, Ioan. 19. *Tradidit spiritum*: nunc ventus, Act. 2. *Tanquam aduenientis spiritus vehementis*: nunc omne incorporeũ, iuxta illud Ioan. 4. *Spiritus est Deus*: nunc alia, vt ait D. Tho. 1. par. q. 41. art. 8. ad 4. quare necesse est, vt spirituale quoque multipliciter dicatur. & ita hæretici appellarunt spiritualia sola illa dona supernaturalia supernaturaliter data generi humano à

Deo

Deo Opt. Max. ad ſuam ſalutem æternam, quæ Spiritui ſancto attribuitur; quamuis æque à Patre & Filio darentur, cum omnia opera Trinitatis ab extra ſint indiuiſa. Panor. autem, Cardin. & multi alij noſtri appellauerunt ſpiritualia omnia ad ſpiritum, quatenus ſonat animam, pertinentia, & conſequenter omnem ſapientiam, ſcientiam, doctrinam, & id genus alia. Quorum vtraque via, quæ profecto inuia eſt, relicta, ſequuti viam regiam ſacræ ſcripturæ, ſacrorumque canonum, & doctorum, præ-
6 ſertim S. Thomæ in 4. diſtinct. 75. clarius alijs definiuimus, ſpirituale eſſe, vt huc pertinet, donum ſupernaturale à Deo immediate datum ad animarum ſalutem, vel inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab Eccleſia, poteſtate ſupernaturali ſibi data ad conficiendum, vel conſeruandum illud, quod dicitur annexum ei. Quæ ſatis colliguntur ex cap. gratia, & cap. qui ſtudet. 1. q. 1. & cap. quam pio. 1. q. 2. & ex doctor. præſertim Durando in 4. diſtinct. 25. q. 1. & S. Thom. 2. 2. q. 100. artic. 1. 2. & 3. & Ioan. Andr. & Panorm. in cap. conſulere. de ſimon. Dixi, donum ſupernaturale: ad includendum ſpiritualia per eſſentiam, & excludendum dona naturalia. Dixi, ad ſalutem animarum: ad excludenda inſignia, ſeu arma, dotes, & victorias Regibus & principibus aliquot, vel alijs in alium finem, quam ſalutem animarum, ſupernaturaliter conceſſa. Dixi, vel aliquid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam: ad includendum ſpirituale per cauſam; qualia ſunt ſacramenta, quæ ipſe ſolus inſtituit, & ſola efficiunt inſtrumentaliter gratiam, vt diximus, & probauimus in d. Manua. cap. 22. num. 1. & 2. Dixi, vel ab Eccleſia, poteſtate ſupernaturali ſibi data: ad includenda ſpiritualia, quæ quidam appellant ſpiritualia ſtatuta, vt Ioan. Andr. & Panorm. in d. cap. conſulere. & communiter appellantur ſpiritualibus annexa, non quidem eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quam inſtituta & data ſupernaturaliter & immediate ab ipſomet Deo: & quod ſunt inſtituta ob illa paranda, conficienda, conſeruanda, & miniſtranda per poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter Eccleſiæ traditam, vt vbi ſupra declaramus. Nec recte infertur hæc non eſſe ſpiritualia, eo quod dicantur eis annexa, vt infra monſtrabitur.

7 Præſupponendo ſecundo, eſſe conſequens prædictis, quod ſunt ſpiritualia omnia ſacramentalia, & alia ſacramentis annexa ab Eccleſia per prædictam poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter ſibi collatam adparanda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta; nempe conſecratio, & benedictio eccleſiæ, vel altaris, vaſorum, ornamentorum, aquæ baptiſmalis, vel benedictæ, exorciſmus, catechiſmus, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, ius patronatus, beneficia, & eorũ electiones, collationes, præſentationes, renũciationes, & id genus alia: & conſequenter quædam eſſe ſpiritualia à ſolo Deo immediate creata, vel inſtituta, vt ſunt gratia gratum faciens, ſeptem dona Spiritus ſancti, virtutes infuſæ, & gratiæ, quas gratis datas appellant, & iuriſdictio eccleſiaſtica ſupernaturaliter primum à Chriſto data, vt diximus in d. cap. nouit. de iudic. notab. 3. alia vero ab Eccleſia inſtituta, qualia ſunt reliqua prædicta.

8 Præſup-

8 Præſupponendo tertio, quod prædicta omnia ſacramentalia, & quæcumque ſunt ſtatuta ab Eccleſia ad paranda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta, per quæ virtus paſſionis Chriſti ad ſalutem æternam nobis communicatur, ſunt & dici debent ſpiritualia. Tum quia vt habetur Ioan. 9. *Quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt*: & hæc omnia nata ſunt & effecta ab Eccleſia ſpiritualiſsima, & à ſummo miniſtro eius ſpiritualiſsimo per poteſtatem ſpiritualiſsimam, & ſupernaturaliter datam. Tum quia de annexis idem eſt iudiciũ, iuxta illud Pauli ad Heb. 7. *Tranſlato ſacerdotio, neceſſe eſt vt tranſlatio legis fiat*, relatum in cap. tranſlato. de conſtitu. & alia ſexcenta, quæ probant acceſſorium ſequi naturam ſui principalis. Tum quia omnia iura vel ſunt ſpiritualia ſummæ poteſtati ſpirituali ſubdita, vel laica, ſiue temporalia, ſummæ poteſtati laicæ ſubiecta: & non poteſt dici illa eſſe laica & temporalia; ergo dicendum eſt eſſe ſpiritualia, argum. à diſiunctiua duarum partium ad alteram alteram negata, cap. ſi enim. de pœniten. diſtinct. 2. Tum quia omnia iura, quæ ſubijciuntur poteſtati ſummæ laicæ, poſſunt per eam conſtrui & deſtrui, argum. cap. 1. de regul. iuris. At prædicta ſacramentalia, & ad ſacramenta pertinentia non poſſunt conſtrui, nec deſtrui per poteſtatem laicam, vt omnes Catholici fatentur; ergo non ſubijciuntur ei, nec ſunt laica; & conſequenter ſunt ſpiritualia. Tum quia nullus vmquam Catholicus dixit, nec ſomniauit, vllum Regem, qua parte ſolum eſt Rex temporarius, & laicus, poſſe ordines conferre, excommunicare, eccleſias & altaria conſecrare, aquam benedicere, catechizare, exorcizare: & non alia ratione, quam quia ſunt inſtituta per poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter B. Petro, & Eccleſiæ datã; ergo nec potuit inſtituere, deſtruere, nec diſponere beneficia eccleſiaſtica, nec electiones, nec collationes, nec renunciationes eorum, neque alia ab Eccleſia per eamdem poteſtatem ſupernaturalem inſtituta, argum. l. illud. ff. ad l. Aquil. Tum quia regia poteſtas, 9 vt dictum eſt, non extenditur vltra ea, quæ cognitio & ratio naturalis attingit, & dictat. At nulla cognitio & ratio naturalis, etiam tanta, quanta fuit Platoni, & Ariſtoteli, potuit, nec poteſt cognoſcere poteſtatem illam mirabilem ſupernaturalem, & omnem rationem naturalem excedentem, datam ab omnipotenti Deo, eodemque ſummo Redemptore Ieſu Chriſto B. Petro, & Eccleſiæ ad ſalutem æternam populi Chriſtiani, neque officia, & effecta illius poteſtatis; ergo neque Reges, quatenus ſolum ſunt tales, neque eorum poteſtas, quæ rationem naturalem non excedit, poteſt illa conſtituere, nec deſtruere, nec de illis iuridice cognoſcere, nec iudicare, nec ſtatuere. Tum quia ſimonia tantum committitur circa venditionem & emptionem ſpiritualium, iuxta gloſſ. recep. 1. q. 1. in ſumma. At in emptione & venditione omnium prædictorum committitur ſimonia, ſecundum omnes, & probatur in cap. de iure. de iurepat. & per totum titulum de ſimonia. ergo omnia prædicta ſunt ſpiritualia. Nec obſtat, quod ſimonia committitur etiam in annexis ſpiritualibus: quia vt infra monſtrabitur, non dixi ea ſpiritualibus annexa, eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quam alia, ob quæ ſunt inſti-

tuta

tuta. Tum denique, quod laica poteſtas non poteſt cognoſcere, neque iudicare de iurepatron. cap. quanto. de iudic. nec eadem ratione de alijs prædictis, nec alia de cauſa, quam ſpiritualitatis: ergo ſunt ſpiritualia à laica iuriſdictione exempta.

Tertium igitur fundamentum in prædictis tribus præſuppoſitis fundatum inſolubiliter concludit prædictum edictum iniuſtum & nullius roboris eſſe, hoc modo: Nulla poteſtas laica poteſt iudicare, vel ſtatuere ſuper vlla ſpiritualia; at prędicta bulla Cœnæ Domini, & omnia contenta in ea ſunt ſpiritualia; ergo prædictum Auditorium, quod ſolum laicam poteſtatem habuit, non potuit prædictum edictum contra ea edere. Quod autem prædicta bulla, & omnia contenta in ea ſint ſpiritualia primi vel ſecundi generis, infra in ſolutione argumentorum pro edicto formandorum monſtrabitur.

10 Quartum fundamentũ ſit, q; à mille circiter quingentis annis ſola eccleſiaſtica poteſtas hæc inſtituit, & deſtituit, conſtruxit, & deſtruxit, auxit, diminuit, & mutauit, nulla laica & Catholica poteſtate reclamante, immo conſentiente, aſsiſtente, &, vt iuſtum erat, protegente illam, & fauente; ergo ad eamdem pertinet etiam nunc ea facere: niſi quis adeo deſipiens reſponderet, poſſeſsionem, quæ tot nominibus eſt immemorabilis, non debere prodeſſe ſummo Pontifici, & Principi; cum quælibet ſimplex immemorialis cuiuis infimati proſit, iuxta l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æſti. & cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſignific. Tum quia, quicquid voluant, reuoluant, & inuoluant aliquot iuriſperiti Latine & Græce callẽtiſsimi, & in humanis literis præſertim Ethnicis verſatiſsimi, qui forſitan huiuſmodi edicta procurant, plus intenti laicæ potentiæ armis, quam piæ obedientiæ mentis, non ſolum non probabunt iuſtitiam talium edictorum, ſed nec ſatis defendere poterunt, quod abſque priuilegio ſacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ poſsit vlla poteſtas laica cognoſcere, & iudicare de iure & iuſtitia colorandi titulos poſsidendi prædicta ſpiritualia; cum illa, & iuſtitia colorandi eos ſint eis annexa, & ita ſpiritualia, de quibus laica poteſtas abſque Sedis Apoſtolicæ priuilegio nec iudicare, nec cognoſcere poteſt. Quare prædicti Auditorij potius erat gratias Sacroſanctæ Sedi Apoſtolicæ agere, quod patiatur Regiam Francicam vti poſſeſsione priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ, quæ illa ei conceſſit, quam illam expellere à poſſeſsione ferendi prædictam bullam tam iure diuino, quam humano fundata, & vſu longiſsimo confirmata.

Quintum fundamentum ſit, quod rationes, quibus prædictum edictum colorari poteſt, facile tolluntur: maxima enim illarum, & prima videtur eſſe, quod ſicut ſumma poteſtas eccleſiaſtica immediate à Deo Eccleſiæ eſt data, & Pontificibus Maximis, ita ſumma poteſtas laica eſt data immediate Regibus ab eodem Deo optimo maximo, & longe prius, & antiquius, quam eccleſiaſtica Papæ; quoniam hæc, vt ſupra dictum eſt, multis & inſolubilibus argumentis probatur in prædicta repetitione cap. nouit, notab. 3. de iudi. data fuiſſe à Deo Chriſto homine facto, illa vero iam inde ab exordio populorum cœpit.

Secunda

Secunda, quæ quadamtenus Lutheranismum sapit, quod contenta in prædicta bulla nō sūt circa supernaturalia diuinitus & supernaturaliter à Deo Opt. Max. data, neque instituta, & consequenter nec spiritualia, quo ad quæ solum laici, præsertim Reges Pontifici Maximo subijciuntur.

11 Tertia, quod contenta in prædicta bulla, contra cuius executionē prædictum edictum est latum, feruntur in laicos regni quo ad temporalia Papæ minime subiectos.

Quarta, quod continet processum factum non præmissa partium citatione, quæ est pars defensionis, quam iure naturali deberi declarat clem. pastoralis. §. cæterum. de re iudic.

Quinta, quod S. D. N. videtur in ea in propria causa ius dicere, contra legem naturalē, quæ id videtur vetare, l. 1. C. ne quis in sua causa iudicet.

12 Ad quas rationes per dicta fundamenta facile responderi potest. Ad primam quidem concedendo summam potestatem laicam siue regiam datam esse generi humano regendo longe prius, quam summa potestas ecclesiastica Ecclesiæ Christianæ; sed negando ex hoc inferri, quod spiritualem habebant Reges, immo contrarium, scilicet quod alia est potestas Regum laica, alia potestas pontificia spiritualis; & consequenter ex facultate vtendi illa non inferri facultatem vtendi hac, cum à diuersis non fiat illatio, l. Papinianus. ff. de minorib.

13 Ad secundam respondeo, negando solum illa dici & esse spiritualia, quæ à solo Deo immediate induntur vel instituuntur, vt late probatum est in tertio fundamento pro nostra parte adducto; quo irrefragabiliter probatur omnia sacramentalia, & instituta ad sacramenta paranda, conficienda, conseruanda, & administranda, esse spiritualia, & spiritualibus annexa: de quibus idem est dicendum, quod de maxime spiritualibus, ideſt à solo Deo inditis & collatis. quod quia non satis perpendunt aliqui hæretici, grauissime circa Ecclesiæ potestatem & maiestatem errauerunt, nec vmquam resipient, donec hanc, quæ verissima, & de sacris Christi fontibus hausta est, doctrinam receperint. Nec obstat, quod nullum annexū est idem cum eo, cui annexum est, sicut nihil simile est idem, l. quod
14 Nerua. iuncta gloss. ff. depositi. quia, vt pridem diximus in dicta rubrica, illud verum est de identitate numerali & indiuidua, vt Theologi loquuntur, siue specifica, vt Iurisperiti dicunt, non autem de generica, aut specifica specie specialissima, vt Theologi, quam Iurisperiti genus appellant. Nam Petrus potest esse similis Ioanni, & est idem genere, siue specie specialissima, quia est homo; licet non sit idem numero, & indiuiduo. & virtutes infusæ à Deo sunt similes in genere donis Spiritus sancti, & sunt spiritualia à Deo immediate collata, sicut illa; non tamen sunt eadem numero & indiuiduo secundum doctrinam S. Thom. 1.2. q. 68 art. 1. ab omnibus Catholicis recep. Et ita omnia instituta ab Ecclesia per potestatem supernaturalem à Deo sibi supernaturaliter & immediate traditā, sunt spiritualia, & in genere eadē cū his, quæ sunt spiritualia, propter quæ sunt instituta, & quibus connectuntur; licet non sint eadem numero, nec sint tam spiritualia, quam illa, quibus annectuntur: quia illa sunt data,

vel inſtituta immediate à ſolo Deo, hęc autem ab Eccleſia per poteſtatem ſupernaturalem ab eodem immediate illi traditam,

15 Ad tertiam reſpondeo concedendo, nec Regem Franciæ, nec ſubditos eius eſſe quo ad temporalia ſubditos Papæ; negando tamen, quod non ſint ſubiecti quo ad contenta in prædicta bulla, cuius executio impeditur: quoniam omnes Chriſtiani, cuiuſcumque ordinis ſint, ſubijciuntur poteſtati & iuriſdictioni Pontificis Maximi, cap. nouit. de iudic. in cuius not. 6. ponderamus illud ad hoc, primo ibi, *Intendimus decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus & debemus.* ſecundo ibi, *nullus, qui ſit ſanæ mentis, ignorat, quin ad officium noſtrum ſpectet de quocumque peccato mortali corripere quemlibet Chriſtianum, & ſi correptionem contempſerit, per diſtrictionem eccleſiaſticam coercere.* Per quæ palam fit poſſe Papam corripere de peccato mortali quoſcumque Chriſtianos, etiam Reges, de quibus illud cap. agit, & ſi non ſe correxerint, cenſura eccleſiaſtica ad id cogere. At omnia contenta in prædicta bulla ſunt edicta ad vitanda, impedienda, & corrigenda peccata mortalia grauiſsima per fulminationem excommunicationis, quæ eſt medicinalis, cap. 1. de ſent. excomm. lib. 6. qua tamquam pius pater intendit conſeruare ſalutem ſubditorum, & perditam reſtaurare: ergo quo ad illa ſubditi ſunt ei laici, eſto non ſint ſubditi quo ad temporalia.

16 Ad quartam reſpondeo concedendo citationem partis regulariter in proceſſu eſſe neceſſariam; fallere tamen, quando certum eſt nullam competere defenſionem citando, vel cum certum eſt talem eſſe actum, quem non poſſet impedire citandus, ſi præſens eſſet, vt latiſsime per innumera probat Felin. poſt Panormit. in cap. cum olim. num. 11. de ſenten. & re iudic. & cap. cauſam quæ. de reſcript. pro quibus omnibus facit, licet ipſe non alleget, quod fruſtra expectatur euentus, cuius nullus ſequitur effectus, cap. cum cõtingat. de offic. deleg. & omnia contenta in prædicta bulla ſunt talia, contra quæ nulli vlla defenſio competit; & talia, quæ nemo iure poſſet impedire, etiam ſi inueniretur pręſens. fallit etiam in ſententijs excommunicationis, quæ generaliter pro culpis futuris impediendis, & præteritis emendandis, vel occultis indicandis, vel alia de cauſa rationabili contra eos qui ignorantur, feruntur, cap. 2. de conſtit. lib. 6. vbi Ioan. Monach. id annotat, allegando ſtylum Curiæ, & cap. ad noſtram. il 3. de iureiuran. & cap. ſi ſacerdos. de offic. ordin. & vtrobique Panormit. & communis. & omnes ſententiæ contentæ in bulla generaliter feruntur in eos qui ignorantur, ad impediendas futuras culpas, vel emendandas prę-teritas: ergo ſine vlla citatione poterunt illæ edici.

17 Ad quintam reſpondeo primo, negando quod Sanctiſsimus D. N. in prædicta bulla tulerit ſententias pro ſe: quia immo eas tulit pro ſalute animarum, pro Republica Chriſtiana, pro libertate eccleſiaſtica, & pro conſeruatione auctoritatis Apoſtolicæ, & vnitatis à Deo ſibi cõmendatę, quę ſunt bona ſedis Apoſtolicæ; & ita de illis poteſt iudicare, ſicut Epiſcopus de cauſa eccleſię ſuę, iuxta glo. iuncto textu in cap. ſi erga. 2. q. 7. & glo. iuncto text. in cap. cum veniſſent, de iudic. Secundo, quod Papa poteſt eſſe

iudex

iudex in cauſa propria, ſecũdum prædictas gloſſas recep. ſicut Imperator in cauſa ſui fiſci, l. proxime. ff. de his quæ in teſtam. delen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopum poteſt Metropolitanus iure communi deponendum pronunciare, deponere autem non: ſed & Concilium prouinciale contra eos proceſſum informatiuum formare poteſt, ſed non condemnare: hodie autem per Concilium Tridentinum nullus Papa inferior poteſt de hæreſis vel alio crimine Epiſcopi depoſitione digno cognoſcere, nec informationem iudicialiter capere, num. 5. & 6. licet extraiudicialem informationem capere poſsit, & quandoque teneatur & ad Pontificem referre, num. 3. & 7.*

2 *Legatus à latere poteſt de iure non ſolum de appellatione ad Pontificem interpoſita ad hunc effectum iudicialiter cognoſcere, ut cauſam magis inſtructam tranſmittat, ſed & idem facere de crimine Epiſcopi depoſitione digno, num. 4. hoc tamen ultimum modo eſt correctum per Concilium Tridentinum, num. 5. & 6.*

3 *Iudex à quo cognoſcere poteſt de attentatis poſt appellationem, ut iudex appellationis aptius cauſam expediat.*

CONSILIVM II.

QVAESITVM eſt, an Concilium prouinciale poſsit capere informationem, aut formare proceſſum contra aliquem Epiſcopum ſuſpectum, aut accuſatum ibi de cauſis grauioribus, ad effectum tranſmittendi probationes, & proceſſum ad Romanum Pontificem.

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmante huius quæſtionis facit primo cap. quamuis. 3. q. 6. quatenus habet Concilium prouinciale habere poteſtatem cognoſcendi de cauſis criminalibus Epiſcoporum, & faciendi proceſſus criminales, licet non habeat poteſtatem definiendi; cui cõcordant cap. multum. & aliquot alia eiuſdem cauſæ, & quæſt. quin & gloſſ. in cap. biduum. 2. q. 6. verbo adnotauerit, dixit Metropolitanũ poſſe cõdemnare Epiſcopũ, non quidem deponendo, ſed pronunciando deponendum.

2 Secundo facit cap. conſtitutus. adiuncta doctrina Panorm. communiter recepta, de appella. quatenus habet, Legatum à latere, ſiue Cardinalem Legatum poſſe cognoſcere de cauſa appellationis interpoſitæ ab ordinario inferiore ad Papam, vt cauſam inſtructiorem ad eum mittat. Tertio, quod iudex à quo appellatur, poteſt cognoſcere de attentatis poſt appellationem, vt aptius expediatur cauſa principalis à iudice appellationis, per

3 cap. cum teneamur. de appellat. Quarto, quod omnis grauatus à iudice, inferiore poteſt appellare etiam omiſſo medio ad Papam, cap. omnis oppreſſus, & cap. ad Romanum. 1. & 2. 2. quæſt. 6. cui videtur conſequens, cuicumque iudici licere quamlibet cauſam inſtruere, vt inſtructiorem, & informatiorem reddat Papam. Quinto, quod Epiſcopi & alij prælati inferiores poſſunt nunciare Papæ hæreſes & hæreticos, qui habentur in territorijs ſuis, cap. excommunicamus. & adijcimus. de hæreticis, & cap. inquiſitores. ſub fin. eod. tit. lib. 6. & non poſſent id facere, niſi accepta prius in-

formatione, & quando iudex refert cauſam Principi, debet eam inſtructam mittere, l. 1. C. de relatio. Sexto, quod cauſæ maiores ſunt referendæ ad Papam, cap. maiores. de baptiſ. & cauſa dandi coadiutorem Epiſcopis ægrotis, & non valentibus eccleſias ſuas regere, eſt de maioribus Eccleſiæ cauſis, & reſeruata Papæ, attamen Capitula poſſunt informationes facere de illis, & de ſtatibus eccleſiarum ſuarum, & eas mittere ad Papam, cap. 1. de cleric. ægrot. lib. 6. Septimo, quod Ioan. Monachus in d. cap. inquiſitores. de hæretic. lib. 6. in ſpecie determinat, Metropolitanum & Legatum de latere, licet Epiſcopum deponere non poſsint, cauſam tamen depoſitione dignam inſtruere, & inſtructam ad Papam remittere poſſe, quod ait ſe vidiſſe factum.

4

5 Quibus tamen non obſtantibus contrarium videtur verius. Tum quia certum eſt, quod nulli inferiores Papa poſſunt cognoſcere de hæreſi contra Epiſcopos, nec proceſſum aliquem facere contra illos, etiam ſi ſint inquiſitores hæreticæ prauitatis à ſede Apoſtolica deputati, dict. cap. inquiſitores. de hæret. lib. 6. Tum quia non ſolum depoſitio Epiſcoporum eſt hodie reſeruata Papæ, ſed etiam cognitio & examinatio cauſæ dignæ depoſitione, per Concilium Tridentinum cap. 5. de reformat. ſeſſ. 24. Tum quia per prędictum cap. 5. crimen hæreſeos, & alia crimina maiora digna depoſitione & priuatione exęquantur quo ad hoc, & pro certo habetur apud pleroſque omnes, non poſſe vllum inferiorem Papa inquirere, & aliquem proceſſum facere contra Epiſcopos ſuper crimine hæreſeos ſine mandato expreſſo Papæ, per prædictum cap. inquiſitores. quod & nos nuper vidimus obſeruatum in cauſa Primatis Hiſpaniæ: ergo neque in alijs criminibus depoſitione dignis id facere poterit. Tum quia non videntur obſtare oppoſita.

6 Ad primum enim reſpondetur, iura in eo contenta habuiſſe quidem locum, quando cognitio cauſæ depoſitionis contra Epiſcopos concedebatur Concilio prouinciali vel Metropolitano; licet depoſitio eis negaretur: nunc autem per iura nouiora non ſolum denegatur eis depoſitio, ſed etiam omninoda cognitio eius.

Ad ſecundum reſpondetur, quod vt præfatus Ioan. Monach. vbi ſupra dixit, inſtructio, quam in dict. cap. conſtitutus. fecit Legatus ille de latere, fuit facta de facto, & non de iure, vel de conſenſu partium. Nec obſtat Panormit. frequentius receptum contrarium tenuiſſe. Tum quia etiam Decius ibidem tenuit non debuiſſe illud iure fieri, niſi conſuetudine fuiſſet introductum. Tum quia licet tempore Innocentij Tertij, cuius eſt illud cap. conſtitutus. Legato de latere licuiſſet iure vel conſuetudine cognoſcere de appellatione ad Papam interpoſita, & eam inſtruere & remittere ad eum; non tamen ex eo inferretur, idem poſſe fieri in cauſa depoſitionis Epiſcoporum; quia hoc eſt aliud ab illo; & à ſeparatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. Tum quod prædicto iure nouo contrarium eſt inductum, vt dictum eſt.

Ad tertium & quartum reſpondetur eodem fere modo, ſcilicet, quod capitula in eis citata loquuntur de alijs rebus, quam noſtra quæſtio, & ſunt

Digitized by Google

& sunt iura antiqua, quæ quatenus obuiare possunt nostro proposito, sunt sublata per noua.

7 Ad quintum, concedendo quidem posse prælatos inferiores nunciare Papæ, & admonere ipsum hęresim, & alia crimina depositione digna Episcoporũ; immo & aliquando ad id faciendum teneri verbo vel scripto extraiudicialiter, vel ita, vt non faciant processum aliquẽ iudicialẽ firmum, vt iura in eo citata probãt; at iudicialẽ, vt quæstio prædicta proponit, non.

Ad sextum respondetur eo modo quo ad tertium, & quartum.

Ad septimum, scilicet dictum Ioann. Monachi, qui videri potest contrarium parti determinatæ dixisse, respondetur intelligendum esse illud pro tempore, quo iure concedebatur cognitio huiusmodi criminum Metropolitano, licet negaretur definitio; non autem pro tempore, quo negatur ei etiam cognitio. Nec obstat quod ipse vidit contrarium seruari in d. cap. inquisitores. quia illud solum agit de crimine hęreseos: sed non vidit Concil. Trid. quo illud, & alia crimina depositione priuationeque digna quo ad hoc exęquantur; neque animaduertit, quod illud cap. poterat ad alia crimina Episcoporum depositione digna extendi per identitatem vel similitudinem rationis, sicut cap. quam periculosum. de sent. excomm. lib. 6. & cap. qualiter & quando. il 2. de accusat. & alia multa, quæ merito specialiter eis fauent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confratria, an corpus, an collegiũ dici debeat, vel vtrũq. quod verius videtur. n. 2.*
1 *Collegium est simul, societas vero separatim habitantium.*
2 *Congregatio ad aliquem finem vnita, & corpus, & collegium, & societas, dici potest.*
2 *Et, dictio non semper coniungit diuersa, sed quãdoque exponitur pro vel, sine idest.*
3 *Collegium sine superioris auctoritate, nisi religionis causa initum, seu coactum, est illicitum.*
4 *Collegium etsi pium sit, tamen laicum est, si maior illius pars sint laici.*
5 *Collegium laicum in temporalibus subiicitur iudici laico, in spiritualibus uero Episcopo, à quo etiam circa spiritualia visitatur. num. 6.*
6 *Iure diuerso, diuersa subsistente ratione, eadem res censetur.*

CONSILIVM III.

FVIT erecta quædam confratria sub nomine Corporis Christi, cuius confratres habitum distinctum gerunt, separatimque à laicis cum cruce in publicis processionibus incedunt. Quæritur, num laicalis mere, an mixta dici possit.

1 Videtur dicendum primo, quod hæc congregatio proprius dicitur corpus, quam collegium: quia sola congregatio simul habitantium proprie videtur collegium; cum tamen etiam seorsum habitantes efficiant corpus, secundum Bart. in rub. ff. de colleg. illicit. sed ibi gloss. dicit è contrario congregationes huiusmodi appellari corpora, cum simul habitant, & alias non nisi collegia: & Albericus in diction. verb. collegium, dicit corpus esse genus ad collegium, quod ait tantum esse simul habitan-

2 tium;& ſocietatem,quam ait eſſe tãtum ſeorſum habitantium:nos autem arbitramur ſatis proprie dici poſſe collegium, corpus, & ſocietatem,omnem congregationem perſonarum ob aliquem finem vnitarum, ſiue ſimul,ſiue ſeorſum habitent:& quod illa copula, *et*, in rub.de colleg.& corp. non proprie ponitur, vt cum coniungit diuerſa, iuxta gloſſ. in rub. ff. de iur. & fact. ignor. & cap.quærelam.de ſimon. ſed improprie, pro *ideſt*, vel *ſiue*, vt in l. 1. ff. de pact. & not. in cap. ex parte. de reſcript. & ibi pulchre per Felin. num. 6.

3 Secundo, quod licet omnia collegia, & corpora ſine auctoritate legitimi ſuperioris coacta, ſint regulariter illicita,l. collegia. 6. in ſumma. ff. de colleg.illic.& Innoc.tradit in cap.dilecta.de exceſsib.prælat.& Bart.in l.1.& vlt. ff. de collegijs illicitis.hoc tamen collegium, ſiue corpus eſt licitum:,licet abſque auctoritate ſuperioris ſit coactum:quia cauſa religionis eſt coactum, cuius cauſa poteſt cogi & erigi ſine auctoritate ſuperioris ſecundum eos in l. 1. ff. de colleg.illicit.

4 Tertio,quod hoc collegium ſiue corpus eſt voluntarium, & nõ neceſſarium ex eorumdem mente,& licet ſit pium, eſt tamen laicũ,& non eccleſiaſticum: quia omnes,vel maior pars cõgregatorum ſunt laici,quo caſu dicendum eſt laicum, & non eccleſiaſticum, arg. l. quod maior pars. ff. ad minicip.& cap.cum omnes.de conſtit. quod tenent præfati cõmuniter recep.cui conſequẽs eſſe dicunt debere illud corã laico iudice conueniri.

5 Quarto, quod licet hæc congregatio dicatur laica, & ideo,vt prædictũ eſt, ſubijciatur iudici laico, & debeat conueniri coram eo, & non ſubſit Epiſcopo regulariter quo ad temporalia, & bona, quæ ipſi habent in ſua congregatione; arbitror tamen eos ſubijci Epiſcopo quo ad actus eccleſiaſticos. Tum quia expreſſe Bart.in dicta l.fin.num.14.hoc ait. Tum quia iudex laicus nullam poteſtatem habet ſuper rebus & actibus ſpiritualibus & eccleſiaſticis,cap.2.de iud.& cap. bene quidem. 96. diſt. Tum quia iudex eccleſiaſticus eſt ſuperior iudice laicorum quo ad actus ſpirituales & eccleſiaſticos, quales ſunt actus confitendi peccata,communicandi Euchariſtiam, audiendi Miſſas, ſepeliendi mortuum in ſacro loco; vel cum illis aut illis cærimonijs.

6 Quinto, quod ex his infertur Epiſcopum poſſe congregationem prædictam iudicare quo ad modum & ordinem incedendi in proceſsionibus, & comitandi ſacramentum Euchariſtiæ, cum defertur ad infirmos, & in deferendo habitum, cum ea faciunt; & conſequenter viſitare illam quo ad hæc, licet non poſsit iudicare, nec viſitare illam quo ad alia delicta, vel contractus,quo ad quæ ſubijcitur poteſtati laicæ,& eſt iudicanda viſitandaque ab illa. Nec obſtat, quod eadem res non debet diuerſo iure cẽnſeri,cap.cognouimus. 17.quæſt.2. quia illud verum eſt,quando eadem ratio,& idem reſpectus ſuadent idem in caſu propoſito:ſecus autẽ, quando alia ratio,& alius reſpectus ſuadet alia,vt eſt caſus in cap. quia. de relig. domib. in l. cum qui ædes. ff. de vſucap. & in caſu propoſito alia ratio & alius reſpectus ſuadet, vt congregatio prædicta ſubſit poteſtati laicæ quo ad perſonas congregationis, & bona temporalia tam earum ſingu-

singularum, quam congregationis; & alia ratio & alius respectus suadet, vt eadem congregatio, & eius personæ subsint, & iudicentur, & visitentur ab Episcopo quo ad actus religiosos, quos faciunt in locis sacris, & alijs actibus processionum, & alijs similibus ad religiosos & ad ecclesiasticum ordinem pertinentibus, vt palam est: & praxis quotidiana totius orbis habet, quod licet vnus & idem sit Christianus laicus habens temporalia, & indigens spiritualibus, & exercens illa; alteri tamen subijcitur, quatenus habet temporalia, & exercet illa; & alteri, quatenus indiget spiritualibus, & exercet illa. Itaque potest appellari præfatum collegium simpliciter laicum, & secundum quid ecclesiasticum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi an visitare possint capellanos triremium.*
2 *Capellani triremium visitari possunt, vt alij viatores, seruato cuicumque suo tam exemptionis, quam alio iure competente.*

CONSILIVM IIII.

AN EPISCOPI possint visitare capellanos triremium, quæ aduersis ventis in portibus suarum ciuitatum commorantur?

1 Respondeo primo, quod videtur distinguendum inter triremes vnam classem constituentes, quibus communiter præficitur vnus generalis iudex, vel inquisitor contra delinquentes vel debitores; & inter alias triremes singulares, quibus nullus iudex talis præficitur. Distinguēdum etiam videtur inter capellanos, quos triremes vel duces earum accipiunt auctoritate Apostolica, & alia legitima ad celebrandum & ad ministrandum sacramenta euntibus in illis; & alios capellanos, qui tantum sunt vectores & viatores transeuntes ex vna patria in aliam. Tertio videtur distinguendum inter exemptos & non exemptos: & ita hoc dubium debet restringi, & non proponi adeo generaliter & indefinite.

Secundo, quod Episcopi possunt iudicare & cognoscere de illis, perinde ac de alijs viatoribus & transeuntibus, seruando vnicuique sua priuilegia, & ius, quod habent iure communi vel particulari, domum suam reuocandi, vt not. in cap. fin. de foro comp. & cap. 1. de priuil. l. 2. §. legatis. ff. de iud. & l. hæres absens. & alijs ibi citatis eod. tit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

Nouitius censetur ecclesiastica persona nedum quo ad beneficium canonis, sed etiã fori, pro tempore quo perseuerat in nouitiatu, subiacetque suis prælatis, sicut & professi, num. 2. ita vt possit prælatus contra talem pro homicidio tunc perpetrato procedendo, etiam eum torquere. num. 3. sed hoc per clericum vel religiosum, & non per laicum, nisi ibi adsit talis consuetudo. num. 4.

CONSILIVM V.

VIDAM nouitius conuersus occidit iniuste religiosum professum. Quæritur primo, an possit de iure à suo prælato regulari iudicari, an

potius tale iudicium ad ſæcularem pertineat iudicem.

Secundo, an huiuſmodi homicida poſsit torqueri à prælato regulari.

1 Ad has quæſtiones reſpondeo primo, quod cognitio & punitio præfati delicti & homicidij pertinet ad iudicem eccleſiaſticum, argum. cap. religioſi. §. 1. de ſent. excomm. lib. 6. quatenus probat nouitium religionis approbatæ gaudere priuilegio cap. ſi quis ſuadente. 17. quæſt. 4. & cenſeri eccleſiaſticam perſonam, & gaudere priuilegio eccleſiaſticæ perſonæ, argum. cap. duo ſunt genera. 12. quæſt. 1. & expreſſe determinant Ioan. Andr. Dominicus & Francus in cap. beneficium. de regular. quod cognitio de delicto nouitij pertinet ad eccleſiaſticum iudicem: quod ipſum tenent Dominicus & communis in d. cap. religioſo. §. 1. & probatur ea ratione, quod nouitij poſt habitum ſuſceptum ſubiacent prælatis quoad

2 iuriſdictionem & ſuperioritatem, ſaltem commutabiliter & reuocabiliter, licet non irreuocabiliter, pro tempore quo ſunt nouitij, ſicut profeſſi: & cognitio & punitio delictorum religioſorum profeſſorum pertinet ad iudices eccleſiaſticos & prælatos eorum, vt tradit latiſsime Panormit. poſt Ioan. de Lign. in cap. cum contingat. num. 21. & quatuor ſeq. vbi probat quod delicta eorum pertinent ad cognitionem & caſtigationem prælatorum, etiam ſi ſint homicidia, & alia grauia delicta.

3 Secundo, quod præfatum delinquentem poterit iudex eccleſiaſticus & prælatus torquere, ſi meruerint torturam indicia delicti, ſeruatis ſeruandis in quæſtionibus ſiue torturis, iuxta notata in cap. cum in contemplatione. de reg. iur. & in cap. 1. de depoſito. & in l. 1. & toto titulo ff. de quæſtionibus.

Tertio, quod prælatus poterit torquere præfatum delinquentem, ſi opus fuerit, per aliquem clericum vel religioſum, & non per laicum, niſi in terris in quibus conſuetudo id fecit licitum, iuxta notata in cap. vniuerſitatis. de ſententia excommunicationis, & in alijs locis ordinarijs. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus regularium ſuorum iudex iure communi in ijs quæ ſpectant ad regulam & regularia ſtatuta tantum eſt: at conſuetudine & priuilegio cognoſcunt etiam de alijs criminibus non requirentibus depoſitionem ab ordine, num. 2. quale eſt homicidium, num. 3. & quandoque ex ſpeciali conſuetudine, vel priuilegio de ijs etiam cognoſcunt. num. 7.*

4 *Nouitiorum iudex eſt regularis prælatus, ſicut & profeſſorum.*

5 *Inquiſitionis via non poteſt prælatus contra ſuum ſubditum regularem, etiamſi adſint violenta indicia, procedere, niſi adſit fama, per quam maior ſaltem pars collegij ex præcedentibus indicijs credat eum dicti delicti reum. num. 6. & de hac infamia debet primo per informationes coram notario, ſecrete tamen aſſumptas conſtare, antequam ad capturam procedat. num. 8.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM VI.

QVID debet facere prælatus canonicorum regularium contra nouitium, contra quem sunt indicia violenta, per quæ quasi vehementer creditur occidisse vnum collegam professum?

Respondeo primo, quæstionem hanc prægnantiorem esse, quam primo ispectu præseferat; quia multarum quæstionum decisiones requirit, vt eiro dignitate satisfiat, quas expresse hæc vna proposita non tangit.

Secundo, quod prædicta quæstio præsupponit, an cognitio huius delicti pertineat ad prælatum. Cui nos breuiter resolute respondimus in secũdo comment. de regularib. super cap. non dicatis. num. 63. in hæc verba: *Iure communi iudex immediatus regularium est Abbas, vel alius prælatus eorum in pertinentibus ad regulam suam, & regularia statuta. quod efficaciter probatur in l. fi. C. de iurisd. omn. iud. & in cap. eum ab ecclesiarũ prælatis. de off. ord. quod illius legis ratione nititur quo ad collegium, cui præest, non tamẽ quo ad plebem, quo ad quam excindit illud: ghim verbo sententia. sed non recte, nec est verum; nisi consuetudo augeat iurisdictionem, quam d. l. fi. dat. Imino nec iure communi, vt ibi alias dixi, prælatus inferior habet iurisdictionẽ in eos, qui sui sunt collegij, quo ad extraria, quæ non tangunt regulam, nec regularia statuta, siue sint ciuilia, siue criminalia. Sed nullum monasterium vidi, in quo priuilegio vel consuetudine non sit obtentum, vt prælatus cognoscat etiam de illis, saltem cum crimina non requirunt depositionem.*

Tertio, quod ex prædictis infertur; prælatum prędicti nouitij iure communi non habere iurisdictionem, & potestatem cognoscendi de prædicto delicto; quia illud non tangit regulam, nec regularia statuta, ad quæ sola extenditur iure communi.

Quarto, credere me, prælato prædicti nouitij competere consuetudine, statuto, vel priuilegio Sedis Apostolicæ iurisdictionem ad cognoscendum de causis ciuilibus, & criminalibus suorum canonicorum expresse, vel tacite professorum, saltem cum crimen non requirit depositionem ab ordine. Tum quia, vt dixi, nullum monasterium celebre vidi, in quo prælatus super suos canonicos regulares vel monachos non habeat iurisdictionem prædictam actiue, & passiue. Tum quia Philippus Franc. tam in cap. religioso. §. 1. de senten. excom. lib. 6. quam in cap. beneficium. de regular. eodem lib. videtur hoc affirmare. Tum quia video id obseruari in Italia, Gallia, & Hispania.

Quinto, quod in casu proposito agitur de crimine requirente depositionem, immo & degradationem realem, secundum Panorm. in cap. 1. de homicid. quia agitur de homicidio qualificato, quo dicitur nouitius occidisse professum expresse religionem sacratissimam canonicorum regularium: quamuis communis opinio teneat contra Panor. quo ad degradationem, vt resoluit Decius post multa in cap. at si clerici. num. 39. de iudicijs. & ita, cum prædictus prælatus iure communi non habeat iurisdictionem cognoscendi de prædicto casu, si neque de consuetudine, vel alio iure speciali habeat illam, non competit illi iurisdictio super hoc crimine, quod requirit depositionem.

4 Sexto,

Digitized by Google

4 Sexto, quod, quamuis videri posit alicui, quod prædicto prælato non competit talis iurisdictio in nouitium laicum, arbitror tamen, quod attento prędicto cap. religioso. §. 1. de senten. excom. lib. 6. per quod declaratum est, nouitios gaudere priuilegio cap. si quis suadēte. 17. q. 4. verius videtur, q̄ potest cognoscere, perinde ac posset, si esset clericus & professus.

5 Septimo, præsuppositio etiam, quod prædicto D. prælato competat iurisdictio cognoscendi de delicto proposito, non tamen potest procedere per viam inquisitionis, nisi fama prædicti delicti sit contra prędictum nouitium; quia licet iudex possit procedere contra delinquentem per viam accusationis, vel denunciationis sine fama præcedente, non tamen potest iuste procedere per viam inquisitionis, per ea, quæ notantur in cap. super
6 ijs. & cap. inquisitionis. & cap. qualiter & quando. il 2. de accusatio. Credo autem sufficere famam, quam haberet collegium, inductam per indicia: ita quod saltem maior pars eorum, qui sunt in collegio, credat illum nouitium occidisse prædictum professum, etiamsi fama illa non esset fama quo ad ciuitatem, neque quo ad plebem parochiæ, per aliqua, quæ adduci possent, si vacaret.

7 Octauo, quod mea sententia prædictus prælatus cognoscere potest in casu proposito de delicto prædicto, si competit ei iurisdictio cognoscendi de crimine requirente depositionem iure aliquo speciali, (quæ tamen iure communi non competit) etiamsi fama prædicta præcedit, quam etiam credo præcedere.

8 Nono, quod, si sua Paternitas vult procedere per viam inquisitionis, debet ante omnia accipere secreto informationem contra prædictum nouitium de fama iam orta in collegio coram notario publico, antequam apprehendat eum, & postea apprehēdere illum, & opponere illi delictum prædictum, quod ei fama imponit. Salua, &c.

DE FERIIS.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo ab obseruatione diei festi tunc excusat, si sit præscripta: quam præscriptionem interrumpit superioris contradictio.*

2 *Damnum quod paterentur famuli, discipuli, & locantes operas, qui nisi diebus festis aliqua opera facerent, ejicerentur, non excusat, nisi sit tanta eorum necessitas quæ excusaret a sanctificatione festi, vel excusentur ob modicitatem operis; & hoc modo sacrum audiant.*

CONSILIVM I.

FIGVLI dicuntur hic Romæ hanc habere consuetudinem, vt diebus festis præparent materiam, ex qua postea die sequenti non feriato conficiant lateres, & tegulas: licetque dicta materia posset præparari eodemmet die non feriato, attamen, vt lucrentur duas, tres, vel etiam quatuor horas temporis, prædictā materiā præparant die festo, & hoc fere ab omnibus

ibus obſeruatur; licet deprehẽſi à miniſtris iuſtitiæ puniantur in notabili uãtitate pecuniarum, tamquam violatores feſtorum. Vnde occurrit dubitari, quid agendum ſit cum pueris eorumdem, quorum aliqui locauerint magiſtris operas ſuas ad aliquot annos, vt artem addiſcerent; aliqui rtem ſcientes ad aliquot menſes, & aliqui ad hebdomadas: qui cum neiant aliam artem exercere, cum notabili diſpendio eamdem defererent, niſi diebus feſtis velint vt ſupra operari, non valerent vt plurimum reerire qui eos conducere vellent.

Sutores etiam diebus feſtis reſident in eorum tabernis, vt calceos vennt tam ruſticis venientibus, quam & habitantibus Romæ, & dictis dieus plures calcei venduntur, quam alijs diebus: & ſi cæteris vendentibus ius vellet tabernam claudere, maximum damnum pateretur. Tempus, iod inſumitur in præparando vno pare calceorum, dum venduntur calei, eſt modicum. Magiſtratus eccleſiaſticus, ad quem ſpectat curare vt ſta ſeruentur, publico & pœnali edicto mandat, ne hæc fiant: attamen in ecutione edicti remiſsius proceditur; & ſi aliquis aliquando deprehẽdir tranſgreſſus eſſe, ſoluta aliqua minima quãtitate exequutori liber dittitur, & ſæpiſsime etiam huiuſmodi tranſgreſsiones diſsimulantur.

AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo, huiuſmodi ſigulos non excuſari ſua conſuetudine, cum non ſit præſcripta ob conadictionem ſuperiorum, quæ interrumpit illam, argum. notatorum in p. fin. de conſuetud.

Secundo, nec famulos eſſe excuſandos; cum hero, & Eccleſia vel Deo ntraria præcipientibus, iis potius quam illi ſit obediendum, cap. Donus. cap. non ſemper. cap. qui reſiſtit. 11. q. 3. niſi tanta eos vrgeret neſsitas, quæ excuſaret à feſto colendo, iuxta ea quæ nos tradidimus in anual. cap. 13. num. 6.

AD SECVNDAM reſpondeo non peccare ſaltem mortaliter huiſmodi ſutores propter cauſas in propoſitione quæſtionis factas, per ea æ in d. num. 6. diximus.

SVMMARIVM.

amuli artificum in feſtis laborantes etiam cauſa diſcendi artem, peccant mortaliter, niſi neceſsitas artificum vel propria ſit tanta, quod aliter non poſſent habere vnde honeſte viuant.

Neceſsitas quæ excuſat operantem die feſto, excuſat etiam illum, qui vt ei ſuccurrat operatur.

CONSILIVM II.

N FAMVLI artificum ſeruientes eis aliquot annis, vt eorum artes diſcant, poſsint abſolui à confeſſarijs, ſi coacti à ſuis magiſtris ſcelia opera faciunt, & non proponunt diſcedere ab eis noſentibus eos ter docere; eo quod non poſſunt inuenire alios, à quibus diſcant, niſi larando diebus feſtis?

Reſpondeo primo, quod non, ſi ob id deſinãt audire ſacrum contra cap. miſſas.

missas de consecrat. dist. 1. Secundo, quod si magister vel herus tanta necessitate opprimeretur, quod liceret sibi per se illud, quod facturus est discipulus, facere; posset ipsum iuuare, non ea principaliter ratione, qua est magister, vel herus, & vt ab eo discat, sed vt tam graui necessitati eius succurrat, per ea quæ diximus in Man. confess. cap. 13. nu. 10. & 11. Tertio, quod videtur licere ipsi famulo, audito sacro laborare, si non inueniret à quo posset discere illam artem non parendo suo hero, & magistro in faciendo illud opus, & esset ei tanta necessitas discendi artem illam, quod, nisi disceret eam, iuxta circumstantias personæ, loci, vel alias, non posset honeste viuere; quod tamen raro videtur contingere. Quarto, quod cessante necessitate huiusmodi, tam ex parte discipuli, quam ex parte magistri, non posset meo iudicio absolui huiusmodi puer, nisi proponeret desistere, ob ea quæ vbi supra diximus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missa ab audienda, quæ ab ecclesia distantia excuset, ex circumstantia personarum viarum, temporis, & similium arbitrabitur bonus vir.*

CONSILIVM III.

AGRICOLAE locant operas suas menstruas pro certis locis remotis ab ecclesijs: vnde raro diebus festis audiunt sacrum, excusantes se non debere cogi ex dictis locis, quæ distant ab ecclesia vltra tria milliaria Italica, accedere ad ecclesias diebus festis, vt audiant sacrum. Dubitatur, quanta distantia excusare possit hos rusticos ne cogantur pro sacro audiendo adire ecclesiam.

1 Respondeo primo, scire me terras, in quibus eunt viri, & aliquot mulieres robustæ ad audiendam Missam diebus festis ad loca plusquam tribus milliaribus distantia, immo & senes mares, & fœminas in diebus solemnioribus.

Secundo, quod mea sententia, viri, de quibus in quæstione, qui præsupponuntur esse rubusti, & operarij, nullatenus sunt excusandi, eo quod tribus milliaribus à loco, vbi audienda est Missa, distent.

Tertio, quod non est determinatũ iure quanta distantia excuset ab audienda Missa, & ita determinandũ est arbitrio boni viri, iuxta l. 1. ff. de iure delib. qui ex circumstãtijs personarum excusandarum, pluuiarum, fluminum, lutorum, & alijs huiusmodi suum animum informabit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excusantur agasones, qui diuersoria, in quibus minus impenditur, eligunt, licet secundario inde sequatur vt non possint sacro interesse.*

CONSILIVM IV.

AGASONES, seu agentes equos, ac muliones, cum sint pauperes, studeant nocte hospitari extra vrbes & castra vel in via, vel in paruis hospitijs, in quibus minoris emuntur necessaria; & quia dicta loca, vt plurimum, multum distant ab ecclesijs, idcirco diebus festiuis non possunt Missam audire.

1 Respon-

1 Respondeo, satis excusationis habere muliones, & vectores equorum, si principaliter adeunt prædicta loca, & diuersoria, vt minus impendant, & non vt excusentur ab auditione Missæ, arg. eorum quæ dicuntur in Man. confess. cap. 13. & cap. 22. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Missæ vt non omnibus, sed aliquibus tantum festis intersint aliquot ouium custodes, & personarum genera, iusta consuetudine introduci potuit; & tunc sufficit, vt tales ijs interssint, & eorum domini eis tantam faciant commoditatem, vt illis interesse possint.* 1

2 *Cultus diei festi efficiet, ne oues, quas ideo custodes tardius aliquantulum educunt, vt sacro interssint, minus bene valeant.*

CONSILIVM V.

PASTORES ouium tam paucos conducunt ouium custodes, vt eis non liceat, nec tertio quoque mense, dimissa ouium custodia alijs concustodibus, sacrum audire. Dubitatur quid agendum tam cum pastoribus principalibus, quam cum dictis custodibus.

1 Respondeo primo, quod pastoribus dominis ouium præcipiendum videtur, vt tot custodes ouium conducant, quot sufficiant, quo liceat eis satisfacere præcepto de audienda Missa diebus festis, cum cap. Missas. de consecr. dist. 1. omnibus Christianis id præcipiatur.

Secundo, quod fieri potest, vt cõsuetudine aliqua rationabili inductum sit, vt custodes ouium aliquarum regionum non teneantur audire Missam omnibus festis, sed tantum quibusdam, alibi pluribus, & alibi paucioribus pro regionum variarum varia consuetudine: quia cum illud præceptum sit humanum, potest humana consuetudine moderari, arg. cap. fin. de consuet. & ita sufficit quod domini ouium ponant tot custodes, quot sufficiãt ad custodiendas oues, & audiendas Missas debitas.

Tertio, quod custodibus ouium præcipiendum est, vt ita inter sese conueniãt, quod possint audire Missas à se necessario audiendas, & quod non seruiant dominis qui noluerint ponere custodes ad id necessarios: quamuis arbitrer, custodes ipsos posse ita ordinare horas audiẽdi Missas, vt qui sufficerent ad custodiendas oues sine Missarum auditione, sufficerent etiã ad custodiendas eas audiendo necessarias aliquantulum accelerando,
2 vel tardando exitum, vel ingressum, & regressum ouium propter hanc causam, quæ ipsa faciet ne minus valeant.

SVMMARIVM.

1 *Scribendi actio, prout est opus per animi prudentiam, non est opus seruile; secus si fiat vt ex vno scripto sumatur copia.*

2 *Opus seruile non fit ex eo solum, quod fiat ob lucrum: sed & modicitas materiæ excusat à peccato mortali.*

3 *Indeterminata à iure relinquuntur arbitrio prudentis, qui ex causa & circumstantijs iudicabit, illud spatium horæ, quod agricolæ die festo fodienti est peccatum mortale, non esse tale sueuti, seu barbitonsori.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM VI.

QVAERITVR primo, an scribere sit opus seruile.
Secundo, an opus, quod aliàs non erat seruile, fiat seruile, si fiat propter lucrum.

Tertio, cum conceditur facultas laborandi die festo, ad quæ opera seruilia potest concedi plus temporis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod verbum, *scribere*, varias habet significationes, & quod quatenus significat condere legem, componere librum, seu aliquod opus per animi sapientiam & prudentiam, non significat opus seruile, neque quatenus significat manu propria literas pingere. Quoniã seruile opus definitur esse opus manuarium proprius cõueniens seruis, quã ijs quibus seruitur, vt post D. Thom. ibi citatum tradimus in Man. nostro cap. 13. num. 3. Et scribere, quatenus prædicta significat, proprius, vel saltem æque conuenit his quibus seruitur, ac seruientibus. Secundo, quod ex vna scriptura aliam similem facere, describere, & transcribere, videtur esse seruile: quia proprius conuenit seruientibus, quam his quibus seruitur: quod & nos satis insinuauimus in dicto cap. 13. num. 14. & latius tradit Caiet. in 2.2. quæst. 122. art. 4. coll. 20. vers. ad secundum.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod varij varie sentiunt circa hoc dubium, vt ego iamdudum late tractaui in cap. ieiunia. de cõsecr. dist. 3. quod habet id qd in quæstione proponitur, scilicet in die Dominica nihil aliud esse agendum, quam Deo vacandum: & postea in d. Man. cap. 13. num. 5. & 12. breuiter resolucdo diximus, nullum opus fieri seruile ex eo solo, quod fiat ob lucrum vel mercedem, vt efficaciter probat Caiet. in d. quæst. 122. artic. 4. col. 14. vers. dubium vnum non dissimulandum. ibique respondet oppositis: cuius rationes, quia ibi facile videri possunt, hic non rescribo.

3 AD TERTIAM respondetur, quod omnia quæcumque iubentur, aut permittuntur facienda sine determinatione quantitatis, vel temporis, debent determinari arbitrio boni vel prudentis viri, vel iudicis. l. 1. ff. de iur. delib. cap. de causis. de off. deleg. & consequenter vir bonus & prudens arbitrabitur, inspectis circumstantijs personarum, causarum, siue occasionum, generis operum, & alijs. ita quod maius tempus potest concedi ad consuendum aliqua, vel ad barbas radendas, & capillos circumcidendos, quam ad fodiendum in agro, vel putandam vineam.

DE CAVSA POSSESSIONIS, ET PROPRIETATIS.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium suspenso petitorio prius terminari debet.*
2 *Regularium regimen perpetuum melius, quam triennale.*
2 *Institutio prælatorum, & beneficiariorum communi iure perpetua.*

3 Inspe-

Digitized by Google

3 *Iuſpatronatus per præſcriptionem 40. annorum quæri, augeri, modificari, & toll-*
li poteſt.
4 *Ius ad antiquum reuerſio fauorabilis.*

CONSILIVM I.

PAPA creauit iuſpatronatus ſuper quodam monialium monaſterio in fauorem N. qui per 70. annos præſentauit Abbatiſſam, & inſtitutio fuit perpetua; nunc vero iterum præſentante patrono, & tam ipſo, quam monaſterio inſtitutionem perpetuam deſiderante, inſurgunt inſtitutor, & alij, dicentes inſtitutionem eſſe debere triennalem, quia ſic apud religionem receptum eſſe videtur. Quæritur, quid iuris.

Reſpondeo primo, patrono & monaſterio volẽtibus, vt Abbatiſſa præfata præſentata per patronum confirmetur pro perpetua ſine triennalis temporis pręfinitione, clarum & manifeſtum ius eis in poſſeſſorio competere; quia ab annis 70. ſunt in hac poſſeſsione cum titulo colorato, quod ſufficit, iuxta gloſſam celebrem in clem. 1. de cauſa poſſeſſ. & ita nullatenus permittere debent, vt agatur, & litigetur ſuper petitorio, & proprietate iuris, donec poſſeſſorium finiatur, & reponantur in pacifica & tranquilla poſſeſsione iuris pręſentandi, & petendi confirmationem perpetuã. Tum quia magnum eſt commodum poſſeſsionis, §. retinendæ. verſ. & quia
1 commodius. Inſtit. de interdict. Vnde & iure conceſſum eſt, quod ſi cauſa proprietatis ſeu petitorij prius incipiatur, poſsit poſſeſſorium incipi ab eo, cuius intereſt, & ſuſpendi petitorium, donec poſſeſſorium finiatur, cap. paſtoralis. de cauſa poſſeſſ. quæ receptiſsima ſententia eſt. Tum quia victo aduerſario in poſſeſſorio, attenuantur multum vires eius ad obtinendum in petitorio, vt præfata iura declarant, & non ſolum attenuantur ei vires iuris, ſed etiam facti; ita vt frequenter abſtineat à petitorio, propterea quod ſe videt victum in poſſeſſorio, vt quotidie palam fit.

2 Secundo, quod licet ambitio, & dulcedo ſenſualitatis ſuaſerint multis regularibus, melius eſſe regimen triennale inuentum à recentibus regularibus, vt per frequentes mutationes ambitioſi & auari aliquando fiant prælati, vel prælatæ; multo profecto coram Deo & ſanctis eius melius & ſincerus eſt regimen illud antiquum, quod antiqui, ijdemque ſanctiſsimi Patres, Baſilius, Auguſtinus, Benedictus, Bernardus, & Eccleſia vniuerſa ſeruarunt, quando regulares longe erant meliores, quã nunc ſunt; idque nos multis & efficacibus rationibus probauimus in conſil. 82. de regul. & latius in tractatu de paupert. quem nunc recognitum iterum edere curamus mutato titulo in titulum de regul. ſuper cap. nullam. 18. q. 2. à num. 3. quas rationes qui præſul ſerena mente penſauerit, facile cognoſcet, quo ſpiritu hoc regimen temporale ſubſtitutum fuerit illi regimini antiquo perpetuo; cenſebitque conandum eſſe aliquam inuenire viam, qua rediremus in illud antiquum.

Tertio, quod etiam in cauſa proprietatis, & petitorio ius eſt præfato patrono, & monaſterio, iure communi attento. Tum quia pars aduerſa cognoſcit iure ſpeciali Pontificis Max. competere prædicto patrono ius præſentandi prædictam Abbatiſſam: & conſtat iure communi Abbatum,

ized by Google

batum,& Abbatissarum,& aliorum prælatorum,& prælatarũ,& omnium aliorum beneficiariorum institutiones præsentatorũ ad dignitates & beneficia esse debere perpetuas;ita quod sine culpa graui non possint ab eis deponi,iuxta cap. satis peruersum.56.dist. & cap. inuentum.16.q.7. Tum
3 quia secundum receptam sententiam iuspatronatus per præscriptionem quæri,tolli,& modificari potest, per ea quæ habentur in cap.consultationibus.& in cap.cura.de iurepatr. & late tradita post alios per Albertinum lib.2.par.10.q.1.prin.art.5.& multis alijs locis de iurepatr. præsertim dũ constat iuspatronatus iam esse quæsitum,& formatum, vt est in casu proposito, in quo Pontifex Max. illud creauit, nec pars aduersa hoc negat. Ergo præfatum monasterium,& prædictus patronus potuerunt acquirere per præscriptionem legitimam,quod ius præsentandi,quod Papa concesserat, intelligeretur ita, vt institutio perpetua deberetur Abbatissæ præsentatæ: ergo etiamsi iure communi institutio debuisset esse temporalis,cuius contrarium supra probatum est;iure tamen speciali præscriptionis debet esse perpetua, & tenetur ordinarius ad faciendam illam perpetuam. Tum quia præscriptio 40.annorum sufficit,vt sit legitima in hac materia per glo.recep.in d.cap.cura. & per textum & ei adnotata cap.de quarta.de præscrip.& in nostro casu est 70.& ita fere duplo maior, quam
4 necessaria. Tum quia reditio ad ius pristinum & antiquum est fauorabilis, cap. ab exordio. 35. dist.& l.si vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pact. vbi hoc dilatat Iason,& ante illum Fel.in cap.cum omnes. de constit.At antiquo iure optimo,vt diximus, institutio vel confirmatio debebat esse perpetua: ergo prætensio, quod in casu proposito debet esse talis, digna est fauore,& vt iudex omni ex parte,qua id facere potest,ei faueat. Tum quia etiamsi solus patronus hoc peteret,erat audiendus,& iuuandus; & in casu proposito non solum ipse, sed & monasterium, & moniales eius id ipsum petunt: ergo fauendum est eis,& credo fauebit totum Illustrissimum Rotæ Prætorium,si ad ipsum res deferatur. Salua,&c.

DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

SVMMARIVM.

1 *Officiariũ principis non decet sine ipsius licentia causam, quæ ipsum tangit,tractare.*
2 *Interdicta vnde vi,& vti possidetis pro mobilibus non dantur.*
2 *Interdictum vtrubi pro retinenda re mobili datur.*
3 *Possessorium iudicium recuperandæ possessionis rei mobilis datur iure canonico,sed non iure ciuili.*
3 *Officij iudicis remedium extraordinarium locum habet vbi æquitas suadet,& aliud non est proditum.*
4 *Prælati agere possunt pro iuribus suorum regularium.*
4 *Officium sigillatoris Pœnitentiariæ membrum officij maioris Pœnitentiarij, & ita huius interest regesta illius fideliter custodire.* (tat.
5 *Petitio iudicialis legitima cõtinere debet,quis,corã quo,quo iure, & à quo quid pe-*
6 *Priuandus non est re sua non auditus, vel non citatus.*

7 *Execu-*

Digitized by

7 *Executor mixtus sine cognitione quem possessione sua non priuat.*
8 *Consuetudo immemorialis sine causa mutari non debet. num. 13.*
9 *Iudicandum de lege cum fit, secundum eam cum facta est.*
9 *Dispositio omnis principis contra legem humanam valet; quamuis peccaret, si sine causa id faceret. num. 13.*
10 *Beneficiorum diuisio iure prohibita ex causa fieri potest.*
10 *Beneficium vacans sine diminutione conferendum, sed potest onerari, & postea conferri.*
11 *Beneficium non vacans vniri potest, etiam non vocato possessore.*
12 *Beneficia, & officia ecclesiæ liberæ Papæ potestati subsunt.*
14 *Legis humanæ mutatio vitanda, etiam si occurrat aliquid melius, nisi eius vtilitas præponderet damno quod ex mutatione sequeretur.*
13 *Firmius id est, quod à pluribus approbatur.*
16 *Nobilitas hanc sibi legem imponit, vt nisi in beneficijs creuerit, nihil se præstitisse putet.*

CONSILIVM I.

PRAESVPPONO primo, quæstionem esse, an Illustrissimus summus Pœnitentiarius bene petat libros officij sui sigillatoris, quos Reuerendissimus Datarius de mandato Sanctiss. iussit post mortem ipsius sigillatoris penes quemdam custodiri, & deponi.

Secundo, protestor me nihil hac de re respondere ausum fuisse, nisi me prædictus Illustrissimus, cuius sacræ Pœnitentiariæ Prætorio assistere teneor, certiorem fecisset, quod sua Sanctitas volebat, vt qui sumus eiusdem Prætorij tractaremus quid de illa nobis videretur: quoniam non de-
1 cet, nec forte licet his, qui sumus officiarij suæ Sanctitatis adeo addicti, de causa, quæ suam Sanctitatem ex propinquo tãgit, sine ipsius facultate tractare, arg. cap. vlt. de postul. & aliorum iurium citat. à gloss. ipsius in verbo contra ecclesiam.

Tertio, quod primo videndum est, an esto, quod ablatio prædicta librorum sit male facta, petitio restitutionis ipsorum per viam alicuius remedij possessorij pertineat ad Illustrissimum eumdemque maiorem Pœ-
2 nitentiarium. Et pro parte quidem negante facit primo, quod prædictus Reuerendissimus Datarius nec vi, nec clam, nec precario abstulit illos; & ita cessant remedia possessoria interdictorum, quæ ob facta vi, clam, vel precario, competunt. Interdictum item vnde vi, & vti possidetis cessant; quia non dantur pro rebus mobilibus. l. 1. §. illud. ff. de vi & vi arma. & l. 1. ff. vti possidetis. Non competit etiam interdictum vtrubi, quod datur pro retinenda possessione rei mobilis. l. 1. ff. vtrubi. quia constat prædictos libros non possideri à sigillatore, neque à prædicto Illustrissimo: & quod nullum remedium possessorium est proditum à iure Cæsareo pro restitutione rei mobilis, quales sunt libri prædicti, iuxta gloss. recep. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. possess. pro rebus enim mobi-
3 libus competit actio furti, vel vi bonorum raptorum, vt patet. Sed ad

hoc reſponderi poteſt, quod licet iure Cæſareo non ſit proditum remedium poſſeſſorium pro reſtitutione poſſeſsionis rerum mobilium, eſt tamen proditum iure Pontificio per cap. reintegranda. 3. q. 1. vt poſt alios tradit Ripa in cap. ſæpe. de reſtit. ſpol. num. 22. & præterea vtroque iure videtur habere locum remedium officij iudicis, quod habet locum vbicumque æquitas ſuadet vt fiat aliquid, & non eſt proditum aliud remedium, iuxta l. plane. §. fin. & l. ſeq. ff. de petit. hæred. & tradit poſt alios vbi ſupra Ripa in multis locis.

Secundo pro eadem parte negante facit, quod licet habeant locũ prædicta remedia, non tamen videtur poſſe illa intentari à prædicto Illuſtriſſimo Pœnitentiario; quia ipſe non poſsidebat illos libros, nec cuſtodia eorum pertinebat ad ipſum, ſed ad ſigillatorem eius per conſtitutionem re-
4 formationis ſacræ Pœnitentiariæ. Sed & ad hoc reſponderi poteſt, quod Abbates, & alij ſuperiores prelati poſſunt agere pro iuribus monachorum ſibi ſubditorum, clem. 1. de reſcrip. cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. & Pœnitentiarius maior videtur ſuperior ſigillatoris ſui prætorij, & illius officium videtur eſſe membrum ſui officij principalis: & negari nõ poteſt intereſſe ſui officij vniuerſalis Pœnitentiariæ, vt regeſta ad eam pertinentia fideliter cuſtodiantur, & iura ad officiarios ſpectantia illæſa ſeruentur, atgũm. à ſimili, quod valet, cap. dudum. 2. de elect.

5 Tertio pro eadem parte negante, ſcilicet quod non bene petat prædictus Illuſtriſsimus, facit, quod non nominat vllam perſonam, à qua petat, quæve illos poſsideat, & teneat: & ſuppoſito quod ſint reſtituendi, dubitari poteſt, quis magis teneatur ad reſtitutionem, an ille ſub cuius cuſtodia & poteſtate remanſerunt poſt mortem ſigillatoris, an Reuerẽdiſsimus Datarius, iuſſu cuius fuerunt illi ab eo traditi, an ſanctiſsimus D.N. imperio cuius Datarius illud iuſsit; an ille, cuius cuſtodiæ nunc ſunt commendati: & omnis qui bene petit, debet exprimere quis, quid, coram quo, quo iure petat; & à quo, iuxta gloſſ. recep. in cap. 1. de libel. oblat. Sed etiam ad hoc reſponderi poteſt, quod licet in ſupradicta cauſæ propoſitione non exprimat perſonam, à qua vult petere, poterit tamen exprimere in ſua, quam proponet, petitione.

Secundo, videndum eſt, an ablatio prædicta fuerit iniuſte facta. Circa quod dicendum videtur primo, quod ſic, ſi abſque auctoritate S.D.N. in id
6 expreſſa D. Datarius id fecit; quia nemo eſt priuandus re ſua, vel ſibi debita, antequam audiatur, vel ſaltem citetur, cap. inter quatuor. de maior. etiam à Papa, cap. nos in quemquam. 2. q. 1. & poſſeſsione rei, cap. 1. de cau. poſſ. immo nec citatus prætermiſſo ordine iuris, cap. conquerente. de reſt. ſpol. & prædictus Illuſtriſsimus, vel alia perſona vera, vel ficta, pro qua ipſe agere poteſt, videtur poſſeſsione rei ad ſe pertinentis priuatus, vel priuata à D. Datario, antequam fuerint auditi vel citati.

7 Tertio, quod etiam ablatio prædicta fuit iniuſta, ſi prædictus D. Datarius eam fecit vt iudex, vel executor mixtus S.D.N. quia delegatus, vel mandatarius, ſiue executor Papæ mixtus non poteſt tollere alicui poſſeſsionem, quam habet alicuius rei, ſine cauſæ cognitione, virtute mandati

Papæ

Papæ sibi facti, vt alius mittatur in possessionem eiusdem rei, iuxta celebre dictum Innoc. in cap. 1. de concess. præb. nu. 4. in theoria & praxi. Ergo licet Papa mandasset D. Datario, vt reciperet prædictos libros, non potuisset illos auferre sine vocatione partis.

8 Quarto infrascriptæ rationes, quibus iniustitiam prædictæ absolutionis aliquibus posse probari visum fuit, non subsistunt: & quidem, dum dicit quod consuetudo immemorialis non potest mutari, est contra cap. non debet. de consang. quod legem & consuetudinem seruatam à tempore immemoriali de non contrahendo matrimonium intra septimum gradum, abstulit, restringendo illam vsque ad quartum; & contra Concil. Triden. quod in cap. 1. de refor. matr. sess. 24. abstulit consuetudinem ante multa sæcula seruatam de valore matrimoniorum clandestinorum; & contra innumera alia iura, quæ consuetudines immemoriales abstulerunt, & contraria illis statuerunt. Illa item, quæ præsupponunt, quod consuetudo, quæ habet vim legis, non potest mutari; cum palam sit ipsam legem etiam Conciliarem, & seruatam à tempore immemoriali, mutari posse, iuxta doctr. S. Thom. recep. 1. 2. quæst. 97. arti. 1. quin & sapit hæresim contra doctrinam Catholicam, quæ colligitur ex cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. 1. de constitu. & ibi notatis de potestate Papæ legem condendi. Illa item, quæ præsupponunt mutationem legis eo ipso esse inualidam, quod non debeat fieri. Tum quod secundum Aug. in cap. in istis. 4.

9 dist. licet de lege iudicandum sit, cum fit; secundum tamen illam iudicandum est, cum facta fuerit. Tum quia recepta conclusio est, quod omnis lex & dispositio Papæ contra legem humanam facta, tenet, licet fieri non deberet, secundum omnes in cap. quæ in ecclesiarum. de constitu. Illa item, quæ texuntur ex pluribus particularibus contra regulam dialecticam, arguendo per indefinitas, quæ particularibus æquipollent in effectu sic: Traditio antiqua est immutabilis regula, & debet semper durare: ergo consuetudo, de qua agitur, cum sit traditio antiqua, & regula, est immutabilis. ac si argueretur, Equus habet aures, & homo habet aures, ergo equus est homo. Non enim ex eo quod aliqua traditio, vel regula, vel consuetudo sit immutabilis, consequitur quod hæc, vel illa alia sit immutabilis. Quare, iudicio meo, non est tradenda illa informatio S. D. N. viro eruditissimo, qui merito ægre feret contenta in ea sibi tamquam firma offerri.

10 Quinto, quod difficultas probandi illam ablationem esse iniustam, augetur ex eo, quod licet sectio & partitio beneficiorum sit prohibita in Concil. Turonen. cap. maiorib. de præben. potest tamen fieri ex iusta causa. vt ibidem adnotauit gloss. recep. & tradunt omnes in cap. vacante. eodem tit. & quod licet beneficium vacans sine diminutione debeat conferri, cap. 1. vt benefi. sine dimin. confer. potest tamen beneficio vacanti imponi aliquod onus, & postea ipsum onustum alteri conferri, cap. significatum. de præben. potest etiam beneficium non vacans iuste vniri alteri, etiam per ordinarium, etiam non vocato beneficiario, vt noue decisum fuit contra aliquorum opinionem in clem. si vna. de reb. eccles. non alien.

vbi gloss. & omnes id adnotant, & etiam adnotatur ad decis. 1. de off. leg. in nouis nouissime impressis; & quod nemo negabit S. D. N. posse adimere & addere officio sigillatoris, quod sibi placuerit, iuxta illud, *Quod principi placuit, legis habet vigorem.* l. 2. ff. de constitu. princip. §. sed & quod
12 principi. Instit. de iur. nat. gent. & ciui. præsertim in his quæ suæ liberæ potestati subijciuntur, iuxta l. princeps. ff. de legib. & cap. proposuit. de concess. præbend. qualia sunt beneficia, & officia ecclesiastica, iuxta cap. 2. de præbend. lib. 6. & clem. 1. vt lit. penden. & glo. solemn. cap. si gratiose. de rescript. lib. 6.

Sexto, quod etiam hæc euadi possunt, non eo quod Sanctissimus D. N. non possit, si voluerit, prædictam consuetudinem, secundum quam sigillator eius custodiebat prædictos libros, mutare: neque quod mutatio
13 etiam non debite facta ipso iure non valeret: sed quod multis de causis sua Sanctitas non debet eam mutare. Quarum prima est, quod est vetustissima, & immemorialis; & quod in noua reformatione sui officij Pœnitentiariæ, licet alia quamplura mutata fuissent, ipsa tamen immutata mansit, & immutata seruata est tempore trium maiorum Pœnitentiariorum vsque ad mortem proximi præteriti sigillatoris. Secunda causa, quod licet Sanctissimus D. N. omnia quæ sunt iuris humani, qualis est hæc consuetudo, mutare possit, & mutatio valeret, licet fieri non deberet; non tamen excusaretur coram Deo à culpa, si absque iusta causa eam faceret: quia licet consuetudo, & lex humana iuste mutari possint iusta de causa;
14 non tamen absque illa. Vnde S. Thomas pulchre concludit in d. quæst. 97. artic. 2. legem humanam non esse mutandam, etiam cum occurrit aliquid melius, nisi illud præponderaret, siue maioris ponderis esset Reip. quam malum, quod ex immutatione sequeretur iuxta cap. ridiculum. 12. distin. Tertia causa cur sua Sanctitas debeat relinquere consuetudinem prædictam vetustam immutatam, est ne præbeat occasionem detrahendi contra prædictum Illustrissimum, vel quod deliquerit, vel negligens fuerit in corripiendo suum sigillatorem male custodientem libros: vel quod suam Sanctitatem pœnituerit magnificentiæ illius, qua Cardinalem Vltramontanum non petentem, neque opinantem tanta dignitate gratis donare dignatus fuerit, donare inquam, & cogere renitentem, vt ea fungeretur, contra l. conueniri. ff. de pact. dot. & cap. ex parte. de cõsuet. Quarta causa, ne videatur arguere cuiusdam imprudentiæ & incogitantiæ prædecessorem suum Pium V. cum primis omnium, qui multis sæculis Ecclesiæ Christianæ præfuerunt, imitandum, quod suam Sanctitatem contra morem aliorum summorum Pontificum magno studio, & raro exẽplo facere palam est. Quinta, quod multis de causis prędictus Pius prędictam cõsuetudinem reliquit immutatam in prędicta reformatione. Primo quidem, quod iudicauit eam prudenter & salubriter à maioribus fuisse institutam. Secundo, quod nulli tutius cõmitti posse videbat matrimonialium dispensationum expediendarum, & registrandarum negotium, quam illi, cui expeditionũ in foro conscientiæ sigillandarum curã crediderat, intelligens nihil ab eo in fori exterioris negotijs vel imprudẽter vel indecẽter

commis-

commiſſum iri, qui in fori interioris negotijs tum ſuis priuatis, tum alienis fidem, ſtudium, & diligentiam ſuam probaſſet, iuxta cap. præcipimus. 12.q.1.& l.2.C.ne fideiuſſ.dot.dentur. Tertio, quod æquum etiam erat, & conſentaneum rationi, vt idem ſigillator vtriuſque fori caſibus manum extremam imponeret, tam ijs, quæ cum illicita fuerint, commiſſa tamen ſunt, & remittuntur, quam ijs, quæ cum illicita ſint, diſpenſatione tamen Apoſtolica licita, redduntur: & ſicut illa, ne vlli niſi confeſſori approbato pateant, ſigillo obſignat; ſic iſta, vt numquam pereant, fideliter in libros referat, & relata ad poſteritatis memoriam cuſtodiat. Quarto, quod prudentiæ fuit ſtatuere, vt quas facultates Sanctiſsimus D. N. maiori pœnitentiario ad forum exterius pertinentes aſsignauit, & ex earum conceſſione aliqua emolumenta percipienda conceſsit, earum gratiarum & conceſsionum memoriam non alius aſſeruaret, quam eiuſdem maioris pœnitentiarij officiarius; ſicut & patresfamilias redituum & emolumentorum ſuorum procuratores, & diſpenſatores, & rerum cuſtodes & conſeruatores non eos eligunt, qui alieno imperio pareant, ſed domeſticos & familiares cariſsimos & fideliſsimos. Quinto, quod diligenter tempore reformationis officij fuit examinatum, quid magis deceret & expediret ſuper aſſeruatione præfatorum librorum, & emolumentorum perceptione, eorumque diſtributione; & iudicatum fuit magis conuenire id, quod ſemper vſus habuit: ideoque præferri debet ei, quod vnus vel alter ſine tanta diſcuſsione ſuadet, argum. cap. prudentiam. de offic. deleg. & cap. de
15 quibus. 20. diſt. quatenus habent id eſſe firmius, quod à pluribus approbatur. Sexto, quod cum de his gratijs, & conceſsionibus, quas in regiſtrum inſcribere conſueuit ſigillator, emolumenta ſua, ſuorumque officialium percipit maior pœnitentiarius; inconueniens videtur, vt alius quiſpiam taxas ad illum pertinentes exigat, & inter Cardinalem & officiales eius diuidat, quam ab eo conſtitutus, eiuſque proprius, & iuramenti ſacramento obligatus miniſter, & officialis, qualis eſt ſigillator. Alia, gratia breuitatis, quibus prædicta conſuetudo iuſta, vtilis, & aptiſsima redditur, omitto. Sexta cauſa cur ſua Sanctitas non debeat prædictam conſuetudinem mutare, eſt quod prædictus Illuſtriſsimus humiliter & vehementer ſupplicat Sanctitati ſuæ, vt ſerio perpendens prædictas æquiſsimas rationique conſentaneas cauſas dignetur auctoritatem prædeceſſorum ſuorum vetuſtiſsimique temporis conſuetudinem, quaſi traditionem quam-
16 dam, etiam decretis Pontificum corroboratam defendere. Et cum iuxta alium prædeceſſorem ſuum Gregorium ſuo de nomine dictum in cap. 1. de donat. hanc legem ſibi nobilitas imponat, vt niſi in beneficijs creuerit, nil ſe præſtitiſſe putet; Sanctitas ſua nobiliſsima ſicut prædictũ Illuſtriſſ. nihil tale cogitantem per ſummam ſuam & incredibilem gratiam ad hoc munus vocare dignata eſt, ita eum hoc munere fungentẽ ab omni moleſtia, & ab omni ſiue auctoritatis, ſiue iuriſdictionis diminutione ſincerum, integrumque tueatur & ſeruet. In gloriam Dei, qui ſua infinita bonitate Sanctitatẽ ſuam quam diutiſsime ſeruet incolumem, & glorioſiſsimam. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Triremium pœnæ, vel necis etiam iuste inferendæ timor excusat seruum fugitiuum ne ad dominum redeat.*

2 *Seruus fugitiuus tenetur redire ad dominum, nisi probabilis timor perdendi vitam excuset, & tunc semper tenetur habere intentionem domino satisfaciendi; & quicquid lucratur, domino lucratur.*

2 *Bonorum tres gradus sunt, vitæ, famæ, & fortunæ, quorum priorum non tenemur iacturam facere, vt restituantur posteriora.*

CONSILIVM II.

QVIDAM seruus fugitiuus perpetrauit grauia delicta, ob quæ iure occidi deberet, vel ad triremes perpetuo damnari; & confessus peccata sua paratum se præstat ad parendum confessario: qui interrogat, an teneatur ei iubere, vt se restituat domino, qui iam bis conatus est eum capere per lictores, quo iudex eum puniat.

1 Respondeo primo, quod tenetur in foro conscientiæ redire ad dominum suum, aut eum contentum facere, quod non redeat; nisi aliqua iusta causa eum excuset à reditu. Secundo, quod probabilis timor perdendi vitam, si ad dominum redeat, videtur iusta causa non redeundi, nec se illi restituendi per vnum præsuppositum, & vnam regulam, quæ nos posui-
2 mus in Manu. cap. 17. num. 87. Præsuppositum est, quod bona subiacentia restitutioni sint trium ordinum, videlicet, famæ, vitæ, & fortunarum, & quod bona vitæ sunt maioris ordinis, quam boua famæ, & famæ, quã fortunarum. Regula vero est, quod nemo tenetur ad restituendum bona minoris ordinis, cum iactura bonorum maioris, arg. cap. officia. de pœnit. & remiss. & aliorum quæ ibi citantur. Cum ergo hic seruus fugitiuus sit de bonis fortunæ dicti domini, & in illius hæreditate, & non potest se illi restituere sine iactura bonorũ altioris ordinis, scilicet vitæ, excusatur profecto à redeundo, & se illi restituendo. Tertio, quod tenetur tamen habere propositum satisfaciendi illi, seu faciendi illum contentum quàm optimo modo, & quam citissime poterit, soluendo ei per se, vel per alium iustum pretium, vel precibus aliquorum piorum amicorum, magnatum, religiosorum, vel alijs modis honestis, & agnoscere se seruum eius coram Deo, donec sibi sit satisfactum; & quod quicquid quærit, & lucratur, quærit suo domino, & cum poterit, se, & illa restituet ei ad salutem animæ suæ, & gloriam Christi, qui nos sua gratia donet, ac perseuerantia ad mortem inclusiue confirmet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Bello capta mobilia acquiruntur capienti, requiritur autem quod sit publicum, indictum à potente indicere, num. 2. item & quod sit iustum ex parte capientium. num. 7. consuetudo tamen Regum omnium bellantium videtur solum requirere quod sit publicum. num. 3. & 6. & consuetudo Lusitanorum solum requirit vt bona triduo a Mauris inimicis fuerint possessa. num. 3. & 7.*

2 Nau-

Naufragio bona amissa, vel iactata animo non recuperandi, seu si habeantur pro derelictis, capienti acquiruntur.

Postliminij ius non habet locum in armis, nec in vestibus perditis in bello, immo nec in aliis rebus quæ non causa belli feruntur. num. 5. unde etiam si ab inimicis recuperentur, tamen prioribus dominis non restituuntur. nu. 5.

Conuentio tacita videtur introduci ex eo quod personæ ita consueuerunt seruare.

Res aliena in bello iniusto etiam publice indicto capta domino erit restituenda ab ijs in quos etiam titulo emptionis peruenerunt; nisi vbi lex & consuetudo, quæ potest esse rationabilis, nu. 3. dicet contrarium. nu. 2. 5. & vlt.

CONSILIVM III.

IN BELLO & prælio Regis Sebastiani contra Mauros in Africa, cum Christiani victi fuissent, Mauri ceperunt eorum spolia, & in his lapillos, & gemmas, & alia magni pretij, quæ postea vendiderunt parui alijs Christianis captis; qui redeuntes ad suos, sua pecunia retulerunt illa in Lusitaniam.

Quæritur, an teneãtur reddere illa dominis antiquis, quorum fuerant ante illud prælium, in quo illi obierunt, vel victi spoliati fuerunt.

Ad quæstionem propositam respondeo primo, quod pro parte negante,
1 scilicet quod non teneantur reddere illa antiquis dominis, etiam soluto pretio, quod pro eis soluerunt, facit primo, quod bona mobilia capta in bello ab hostibus, fiunt capientium, vt tradit Innocen. in cap. sicut. 3. de iureiur. quem sequuntur omnes, & merito: quia pro eius dicto est tex. in §. item quæ. Insti. de rerum diu. & in cap. ius gentium. 1. dist. & in l. si quid in bello. & l. hostes. de capt. & postlim. reuers. & ita Mauri, qui ea ceperunt, videntur facti fuisse domini eorum, & consequenter potuerunt donare, & vendere.

2 Secundo, quod dominium rerum habitarum pro derelictis quæritur eas capienti, l. 1. & 2. ff. pro derelicto. & prædicta capta in prælio præfato videntur fuisse derelicta ab his, quorum erant ante prælium: ergo Mauri, qui ceperunt ea, videntur fuisse facti eorum domini. Vnde etiam dominium rerum perditarum per naufragium, vel iactarum è naui pro eius salute, animo eas non recuperandi, acquiritur capienti eas, iuxta d. in Man. confess. cap. 17. num. 98. & 99. & qui adiuerunt prælium illud, eo animo portabant ea, vt crederent futura illa Maurorum, si ab eis victi forent, sine spe recuperandi ea.

Tertio, quod prædictæ leges, & aliæ illis concordantes, quibus statutum est, vt mobilia capta in bello fiant capientium, non requirunt iustitiam belli, sed solum quod sit publicum, indictum à populo Romano, vel alio libero non agnoscente superiorem; & bellum præfatum etiam à parte Maurorum erat publicum, & susceptum à Rege libero: ergo, licet forte diceretur iniustum, eo quod defendebant terras, quæ fuerunt, & etiam nunc sunt Christianorum, non videtur impedire acquisitionem captorum in eo.

Digitized by Google

3 Quarto, quod consuetudo omnium Regum Christianorum bellantium habet, vt bona mobilia fiant capientium, non habita ratione, & discretione an bellum iusta de causa fuerit illatum, vel acceptum, sed solum an fuerit publicum, auctoritate Principis vel Regis liberi indictum: ergo pari ratione id videtur seruandum in bello à Christianis Principibus contra infideles gesto.

Quinto, quod consuetudo iampridem seruata dicitur habere, quod mobilia Lusitanorum capta in prælijs à Mauris suis finitimis, si tribus diebus continuis ea possideantur ab eis, non redeant ad pristinos dominos Lusitanos; etiamsi empta, vel redempta, vel aliàs ablata reportentur in ditionem Lusitanam: quæ consuetudo potest esse rationabilis; tum ad animandum Christianos ad fortius pugnandum, ne sua perdant: sicut & Ro-
4 mani non habebant ius postliminij in armis, & vestibus perditis, l. 2. §. fin. cum l. seq. ff. de capt. & postlimin. Tum ad tollendas innumeras lites, quæ ex contrario vsu nascerentur.

5 Sexto, quod mobilia perdita semel in bello, & ab hostibus capta, licet postea recuperentur ab exercitu, non debent restitui primis dominis, sed fiunt recuperantium, nisi sint res, in quibus habet locum ius postliminij, vt pulchre decidit Sali. in l. ab hostibus. la 2. C. de capt. & postlim. num. 3. & in rebus pretiosis, de quibus loquimur, non est locus iuri postliminij: quia illi solum est locus in his quæ causa belli & prælij feruntur, vt sunt naues onerariæ, & currus, & boues portantes & trahentes frumẽta, & commeatum, vt colligitur ex l. 2. & 3. ff. de capt. vbi dicitur scaphas piscatorias, & ad voluptatem comparatas, immo nec veltes pertinere ad postlim. & ita multo maior ratio est, cur res prædictæ pretiosæ non debeant restitui, quam aliæ, quæ causa belli portabantur.

6 Septimo denique, quod videtur esse quædam conuentio communis tacite per consuetudinem antiquissimam inducta inter Principes Christianos, & Principes Turcarum, & Saracenorum occupantes terras ad Principes Christianos vel Ecclesiam Christianam pertinentes, quod res mobiles captæ in bello censeantur esse capientium, attenta illa iustitia belli, quam habet ex indictione auctoritate suprema temporali facta, quamuis alia requisita ad hoc vt sit iustum non concurrãt. Quæ conuẽtio tacita colligi posse videtur tum ex eo, quod Romani, barbari, & alij Pagani iure gentium vsque ad tempus, à quo cœperunt Imperatores, & Reges Christiani rerum summas tenere, id seruarunt: tum ex eo, quod supremi Monarchæ Christiani etiam nunc id seruant: non enim in tam longa ætate memini videre, audire, nec legere, quod, facta simpliciter inter aliquos Reges pace, nulla conuentione alia inserta, subditi vnius Regis liberi adeant Regem contrarium, & petant coram eo mobilia capta tempore belli publici à subditis eius, & fuerint iussa eis restitui: quæ consuetudo eisdem rationibus colorari potest, quibus colorata fuit illa particularis facta in quinto argumento.

7 Pro parte vero affirmante facit primo, quod res aliena est restituenda domino suo, cap. si res aliena. 24. q. 6. cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. &

latius

Digitized by Google

latius tradimus in Manu. confeſſ.cap.17.num.24.& 25. At capta in præd. bello videntur manſiſſe in dominio eorum,quorũ antea fuerunt;quia non fuerunt facta Maurorum,qui ea ceperunt , cum bellum illud à Maurorum parte fuiſſet iniuſtum, quia ſuſceptum erat pro defenſione terrarum, quæ non erant ſuæ,ſed Chriſtianorum,qui volebant eas recuperare: & D.Tho. in 2.2.q.66.ar.8. recep. ab omnibus Theologis expreſſe ait, quod ad hoc, vt capta in bello fiant capientium, requiritur quod bellum ſit iuſtum .

Secundo, quod ad effectũ, vt capta fiant capientium, non videtur ſufficere,vt bellum ſit publicum auctoritate temporali ſuprema indictũ: quia alioquin conſequeretur,bella Turcarum, & Saracenorũ contra Chriſtianos eſſe iuſta, & capta in eis fieri eorũ, & conſequẽter Chriſtianos captos ab eis fieri ſeruos eorum; quod videtur durũ . Sed ad hæc duo argumenta pro parte affirmante adducta reſponderi poteſt,quod procederẽt,niſi lex & conſuetudo obſtaret, per tacta in 5. & 4. pro parte negante formatis: Per quæ omnia ego non auderem in præſentia affirmare partem poſteriorem: ſed magis inclino in partem priorem,quam certe diſputando defendi poſſe non dubito; nec contra eam conſulam, donec inueniã aliquid firmius,quam nunc inuenire potuerim; eo quod hæc quæſtio,etſi grandis & quotidiana,nondum eſt,vt arbitror,pro dignitate tractata. Salua,&c.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

SVMMARIVM.

1 *Capitulo cum aliquid eſt intimandum , canonicis in Capitulo capitulariter congregatis,& non aliter, ad hoc vt ſit legitima , eſt intimatio facienda:& hoc,quando agitur de ijs, quæ capitulariter ſunt , etiam ſi concernerent actum facti, valide expedienda.nu.5. quod ſi reſpiceret actum facti quod valide per ſingulos poſſet expediri , ſingulis poſſet intimari. num.4. & 6.*

2 *Citari in alio loco, quam de iure requiſito , nemo poteſt , niſi quando executori data eſt talis poteſtas ob non tutum accèſſum .*

3 *Perſonaliter , vel procuratori ad id ſufficienter conſtituto intimandum eſt cuilibet id quod eẽ præiudicium poteſt inferre .*

6 *Poſſeſſio ſeſſionis in choro & Capitulo , ac iurium canonicalium canonico non poteſt valide & vtiliter a Capitulo dari niſi capitulariter .*

CONSILIVM I.

FVIT relaxatum monitorium ab A. C. contra Capitulum eccleſiæ N. vt ſub cenſuris & alijs pœnis deberet immittere A. in poſſeſsionem archidiaconatus eiuſdem eccleſiæ . Quod monitorium fuit intimatum Priori, & aliquibus canonicis , non capitulariter tamen repertis. Quæritur an intimatio huiuſmodi valeat.

1 Reſpondeo primo præfatam intimationẽ non videri vere legitime factã Capitulo:quia vere Prior,& canonici,quibus facta fuit intimatio,non erant cõgregati in Capitulo,neque in alio loco legitime vocati,vt requiritur ad hoc,vt faciãt Capitulũ;quia nõ erant vocati abſentes,nec erãt ibi

duæ

duæ partes vocãdorum, neque erat locus, ad quem ſolent vocari ad agenda negotia Capituli, licet ſic ad officia diuina faciẽda, & ad reficiẽda corpora, & ad eundum à choro in refectorium, quod non eſt ſatis ad conſtituẽdum Capitulum legitime congregatũ, vt colligitur ex multis, quæ adducit Fel. in cap. eã te. de reſcrip. & in cap. cum omnes. de cõſtit. & Franc. Pauin. in tract. de offic. Capituli ſede vac. & alij in alijs locis ab eis alleg.

2 Secundo, quod nec poteſt dici quod habenda ſit fictè pro legitima prę-fata intimatio, eo quod ad Capitulum non eſſet tutus acceſſus, vel quod ipſum impediebat intimationem. Tum quia in ſententia declaratoria dicitur breue, virtute cuius fuit declaratio facta, fuiſſe legitime intimatum Capitulo, canonicis, & aduerſario. Tum quia prędictũ monitoriũ non continebat clauſulã, vt haberetur pro ſatis intimata, ſi non eſſet tutus acceſſus, vel ſi Capitulum & canonici impedirẽt intimationem, quod requiritur iux. clem. 1. de iudic. & iuxta multa alia, quæ ſcripſit Fel. in cap. quoniam frequenter. §. porro. col. 3. & ſequen. vt lite non conteſt. Tum quia nec notarius ipſe, qui notificauit in loco incompetẽti, dicit non fuiſſe tutum ei acceſſum ad Capitulũ, neque quod illud impediebat intimationẽ. Tum quia Prior, & hi qui eum comitabãtur, nihil dure reſpõderunt: quia ſolum in ſumma dixerunt, eos non conſtituere ibi Capitulum ad negotia facienda, & quod reſponderent cum in loco competenti eis intimaretur.

3 Tertio, quod certum eſt etiam non eſſe factam legitime intimationem cæteris, qui nõ aderant cum Priore, cum ei intimatio facta fuit: quia intimatio, quæ fit alicui ad inferẽdum ei prędiudicium aliquod, ſi non obediat contentis in inſinuatione, facienda eſt perſonæ propriæ, vel procuratori eius ad id ſufficienti mandato munito, clem. cauſam quæ. de electio. & ipſi non erant præſentes, nec qui erant præſentes erãt procuratores eorum.

4 Quarto, quod magis poteſt dubitari de ipſo Priore, & alijs canonicis præſentibus, qui eum comitabantur. Pro parte enim affirmãte facit, quod actus conſiſtens circa merum factũ, & pertinens ad Capitulum, poteſt expediri per canonicos ſingulariter ſine Capituli congregatione: quę cõmunis eſt ſententia Innocen. Compoſt. Ioan. And. Butr. & Imol. quos refert Fel. in cap. eam te. nu. 13. de reſcrip. & tãdem ſequitur eos, dicens, non eſſe tutũ ab ea recedere: & in propoſito agitur de actu cõtinente merũ factũ, ſcilicet receptionem A. cui iam eſt quæſitum ius per prouiſionem Papæ.

5 Pro parte autem negante faciunt quædam Dominici dicta, quæ ipſe ibi citat, & alia fortiora, quæ poſſunt eam confirmare, ſi adeo expediret noſtro propoſito, & ſententiæ, in qua fui olim in illo cap. ſcilicet limitãdam eſſe illam communem ſentẽtiam, vt tantum procedat in actu facti, quem canonici poſsint ſingulariter ſine Capitulo facere, vt ſi iuberẽtur ſoluere aliquam ſummã pecuniæ, ad quam ſoluendã quilibet pro rata eſſet condemnatus; nõ autẽ in actu, qui nequiret fieri vtiliter ab aliquo, vel aliquibus
6 eorum, niſi maiorem partem Capituli conſtituerent. & in caſu propoſito, in quo agitur de tradẽda poſſeſsione ſeſsionis in Capitulo, & choro, & iurium ad archidiaconatum pertinẽtium, occurrit actus, qui vtiliter à ſingularibus canonicis fieri non poteſt, niſi ſaltem conueniret maior pars

eorum:

eorum: & quia non constat, quod intimatio fuerit facta nisi Priori, & paucis canonicis; arbitror eos excusatum iri à censuris, saltem si non contradixerunt, quos non constat contradixisse. Salua, &c.

DE SEQVESTRATIONE POSSESSIONIS ET FRVCTVVM.

SVMMARIVM.

1 *Sequestrum positam iuxta clem. 1. de sequest. poss. sola concordia iudiciali etiam cum extinctione litium a iudice facta non tollitur.*

2 *Suspensio facta vsque ad tempus, eo adueniente tunc spirat, quando tempus est certum: at si possit dubitari an aduenerit, vel sit præstitum quod iubebatur, requiritur iudicis declaratoria.*

CONSILIVM I.

AN SEQVESTRVM positum in casu clem. 1. de sequest. possess. infirmetur per concordiam factam inter partes cum extinctione litium ab ipso iudice facta?

1 Pro affirmatiua facit, quod sequestratio, de qua in d. clem. fit durante lite; at per talem concordiam finita est lis auctoritate iudicis, ergo non durat: quia factum vsque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo secundum Innoc. in cap. cum bonæ. de æta. & qualit. Sed contra videtur dicẽdum per resolutionem eiusdem Innoc. ibidem, videlicet quod quamuis suspensio facta quo ad aliquod certum tempus per aduẽtum illius tol-
2 litur, quia nulla potest esse dubitatio de illius aduentu; suspensio tamen facta donec satisfaciat, nõ tollitur donec̃ iudex declaret esse satisfactum: quia posset vna pars id affirmare, & altera negare. Cum ergo in quæstione proposita possit vna pars dicere litem non esse extinctam, nec concordiam validam, videtur durare sequestrum, donec iudex declaret finitam esse litem, & concordiam validam.

DE CONFESSIS.

SVMMARIVM.

1 *Monialem se esse quæ asseruit, & coram vicario Episcopi interrogata confessa est, si postea cum iuramento interrogata dicat contrarium, ex causa attendi potest secunda confessio, & seqq.*

1 *Confessionem a se factam quis non reuocat, staturque primo dicto regulariter. nu. 6. fallit si secunda confessio sit extorta per tormenta, nu. 3. vel per iuramentum, nu. 4. vel quando secunda facta in loco libero, cum prima esset facta timore reuerentiali, sumusque in materia requirente plenam libertatem, num. 4. & 5. vel quando contra primam subsunt præsumptæ subornationes, nu. 5. & 6.*

2 *Testis secunda depositio, præualet priori, nulliter receptæ.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

1 QVAEDAM puella diues opera patris ingreſſa fuit quoddam monaſterium, animo, vt ipſa poſtea dixit, quotieſcumque vellet, exeundi: quæ poſt aliquot annos perſuaſa, vt creditur, ab Abbatiſſa, monialis facta eſt. quod ægre ferens pater, qui eam nuptui tradere cupiebat, proteſtatus fuit de nullitate profeſsionis; & ſimul operam dedit, vt ſuper eo ab Epiſcopi vicario examinaretur, quæ reſpondit ſimpliciter ſe eſſe monialem. itaque videns pater, quod filia ſubornata, dum in monaſterio permaneret, ob verecundiam, & reuerentiam Abbatiſſæ, & monialium in dictis perſiſteret, obtinuit cauſam committi, & filiam è monaſterio educi, prout factum eſt: & ſic educta à commiſſario examinata iureiurando reſpondit ſe numquam propoſuiſſe fieri monialem. Quæritur, an prima confeſsio præualeat poſteriori confeſsioni.

Reſpondeo primo, quod quæſtio hæc eſt valde difficilis, & plurima pro vtraque ipſius parte adducere poſſet is, cui eſſet otium id faciendi. Pro parte enim affirmatiua videtur caſus vulgatus in l. generaliter. C. de non numer. pecu. cuius verba transferuntur in cap. per tuas. de probat. ibi, *Nimis indignum ſit, vt quiſque quod ſua voce dilucide porteſtatus eſt, in eumdē caſum proprio valeat teſtimonio infirmare*. Deinde quod Bart. in l. eos. ff. ad leg. Corneliam de falſis, quem ſequuntur plurimi, & in his Panorm. in conſ. 52. 1. par. tenet primum dictum etiam extraiudiciale teſtis præferendum eſſe dicto poſteriori etiam iudiciali iurato: pro quo faciunt illa omnia, quæ ipſe Bart. & alij multi in varijs locis adducunt pro ſuo dicto.

2 Pro parte autem negante poſſet adduci primo gloſſ. in d. cap. per tuas. & alia quæ eſt ſolemnior, cap. cum cauſam. de teſtib. quatenus habet priorem depoſitionem teſtis nulliter accepti poſtponendam eſſe depoſitioni poſteriori: & quod communis opinio Doctorum eſt contra Bart. vt inter alios ait Philipp. Dec. qui plurimos in id citat in d. cap. per tuas. Secundo adduci poteſt etiam textus in d. cap. literas. de præſump. quatenus probat dicto ſecundo ſtandum fuiſſe, licet pro primo dicto aliquot gra-
3 ues coniecturæ concurriſſent. Tertio poſſent adduci iura illa omnia, quibus probatur confeſsioni poſteriori per tormẽta extortę eſſe potius ſtandum, quam confeſsioni priori ſine tormentis factæ, l. recepti. & l. nimis. §. 1. ff. de quæſt. & l. fin. C. de teſtib. & alijs ſimilibus.

Secundo reſpondeo, quod narratio caſus non videtur ſufficiẽter facta; quia non narratur nec explicatur an prædictus Reuerendiſsimus iudex, cui hæc cauſa commiſſa eſt, interrogauerit denuo prędictam puellam ſuper his, quę antea dixerat, vt reſponderet præſtito iuramento: neque ſatis declaratur, an prædicta puella exiens à monaſterio reclamauerit coram iudice, vel tantum extra iudicium, & an iurata, vel iniurata.

Tertio reſpondeo, quod præſuppoſito eo, quod videtur veriſimile, quod prædicta puella cum exijt, reclamauerit corã iudice, & cum iuramẽto, vel ſaltem poſtea coram Reuerendiſs. cõmiſſario id fecerit, videtur ſtandum eſſe poſteriori confeſsioni, & non priori, attento quod prior ſine iura-

mento

4 mento fuit facta,& secunda cum eo;& quod iuramentum est tortura quædã spiritualis, vt in hoc ipsum propositũ ait Panor.in d. cap. per tuas. nu. 11.& quod confessioni posteriori factæ per torturam est standũ,l.si postulauerit.§. sed & si negauerunt.ff. de adult. & d.l. repeti.Attento item quod prior confessio facta fuit timore reuerentiali Abbatissæ prẽsentis cupientis illam habere monialem, & succedere in bonis eius, qui excusat in his, quæ sunt libertati valde grauia,l. quæ onerandæ.ff. quarum rer.actio non dat.adeo quod gloss.singul. cap.præsens.20.q.3.argumento illius textus & 5 nonnullorum,quæ in eo citantur, dixit quod timor reuerentialis efficit,ne valeat professio etiam quo ad forũ exterius, quam & nos tenuimus allegando eam in Manu.confess.cap.22.nu.51. Attento tertio,quod confessio mulierum in his,quæ pertinent ad matrimoniũ spirituale vel carnale,debet fieri in loco libero, & plenæ libertatis, cap. cum locum.de sponsal. ad hoc vt sibi præiudicet:& quod posterior confessio est facta in loco libero, prior autem non ita; & quod ipsa ob prædictum timorem non fuit id protestata; pater tamen eius protestatus fuit,quod multum ad hoc facit, arg. cap.1.de ijs quæ vi,& cap.17.de regular.Concil.Trid.sess.25. Attẽto item quod multa concurrunt ad suspicandum, quod subornata, & verecundia sexus adacta dixit ea,quę corã prędicto vicario confessa fuit,nempe quod fuit ingressa monasterium eo animo,vt fieret monacha, & quod eo animo accepit habitum monachalem; & quod vere non habuit, vt ipsa etiam in postrema confessione significat,animum se monacham faciendi: & quod pater id videns præparauit sibi nuptias, & fecit easdem denunciari;quod non feciſſet, si certo non intellexisset eam velle matrimonio coniungi: & quod simulac egressa fuit, reclamauit, & affirmauit nullum vmquam talem animum habuisse: & quod ante illam confessionem fuit sponsa à patre,& aliqua id genus alia, quæ coniuncta cum tribus præcedentibus coniecturis satis mouere possunt iudicem ad iudicandum veriorem esse confessionem eius posteriorem, quam priorem.

6 Nec obstant opposita in contrarium; quia opinio prædicta Bart. communiter reijcitur,vt prædictũ est: & quod licet regulariter cõfessio prior præualeat posteriori,cæteris paribus; fallit tamen, quando posterior est per tormẽta extorta,vel iurata iuramento, quod est quædã, vt prędictum est,tortura; & cum prior est facta metu saltem reuerẽtiali,vel in loco non libero,posterior autem sine vllo metu,& in loco libero; & cum sunt aliquę coniecturę,quæ muniũt posteriorẽ contra priorem per supradicta.Quare omnia in nostro casu in fauorem posterioris concurrunt. Salua, &c.

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Testes singulares etsi non probent in foro exteriori, vnicus tamen si sit idoneus saltem iuratus dat iustam causam aliquid probabiliter credendi, etiam ad effectum credendi sufficienter etiam contra ecclesiam aliquid præscriptum. nu. 2.*

2 *Verisi-*

3 *Verisimilia iuste credi possunt, cum contrarium non probatur, nec de illo extat fa-*
ma.

CONSILIVM I.

QVIDAM N. nobilis, & ex celebri familia possidet vnam capellaniam reddituum 57000. merapitinorum requirentem ex institutione sua residentiam personalem, de qua dicunt testes non esse beneficium sufficiens prædicto, & tres testes iurati deponunt 30. annis proximè elapsis seruitum fuisse illi per substitutos & vicarios, & non personaliter per ipsosmet capellanos, immo duo illorum testantur à 40. annis seruitum fuisse illi per substitutos, & non personaliter: & vnus eorum testatur seruitum fuisse illi 50. annis & amplius per alios quiete, nulla super hoc mota controuersia. Quæritur an prædictus N. possit retinere illam tuta conscientia non seruiendo ei personaliter, sed per substitutos.

Respondetur primo, non videri sufficienter probatum, quod prædicta capellania sit libera à residẽtia personali quo ad forum externum; quia immo non probatur sufficienter quod 40. annis fuit seruitum ei per vica-
1 rios: quoniam vix vnus testis testatur, & neuter aliorum ait id seruatum fuisse 40. annis: alter enim solum deponit de 30. & alter quod seruatum solum est illud à 40. annis paulo plus minus, & ita non concludit de 40. annis, quos requirit præscriptio canonica iuxta cap. de quarta. cum ei adnotatis, de præscrip.

Secundo, quod satis videtur probatum quo ad forum conscientiæ, ad effectum probabiliter credendi quod 40. annis est seruitum præfatæ ca-
2 pellaniæ per substitutos & vicarios; quoniam dictum vnius testis idonei, saltem iurati, inducit instam credulitatem, & est iusta causa probabiliter credendi aliquid, iuxta gloss. sing. & recep. in l. Titio fundus. ff. de condic. & demonst. quam post alios declarat Fel. in cap. cum contingat. de rescrip. in princip. & in casu proposito vnus testis idoneus satis probat, saltem quo ad forum conscientiæ, quod 40. annis seruitum est ei per vicarios; & iuuatur ab alio, qui reddens optimam rationem sui dicti, testatur fuisse id seruatum 40. annis paulo plus vel minus: iuuat & tertius testans id esse seruatum 30. annis: per quæ tria dicta probabiliter quis credere potest id seruatum fuisse 40. & amplius annis quo ad forum conscientiæ, cum prædicta capellania sit antiqua, & tempore circiter 200. annorum antehac instituta, & non est vlla scientia, nec fama contraria, quod vnquam super hoc fuisset controuersum: & quod capella est sita Salmanticæ, vbi est magna Iurisperitorum copia: & est verisimile, quod si consuetudo deseruiendi per alium fuisset recens, & nondum seruata 40. annis, esset scientia, vel fama de aliqua controuersia super hoc habita, vel mota: & ita videtur iuste credi posse, quod eius initium præcesserit longe 40.
3 annos: quia verisimilia iuste credi possunt, cum contraria non probantur, vel non est de illis fama, cap. quia non est verisimile. de præsumptio. & l. non est verisimile. ff. de eo quod metus causa. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Credere non tenetur filius matri asserenti ipsum votum emisisse, sicut nec quod sit conceptus de adulterio.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM respondetur, præfatum consulentem nullo iure teneri ad credendum matri suę dicenti, quod cum ægrotasset, vouit intrare religionem Capucinorum: sicut & communis resolutio doctorum habet, quod non tenetur filius credere matri suæ nuptæ, quod genuit eum ex alio viro per adulterium.

DE TESTIBVS COGENDIS, VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Clericus peccat ferendo testimonium in causa sanguinis; &, si sequatur occisio, vel mutilatio, esset irregularis; vnde nec potest cogi, vt coram iudice sæculari tale ferat testimonium.*

CONSILIVM I.

1 RESPONDETVR, quod præfatus sacerdos non potest cogi ad ferendum testimoniũ super aliqua re quæ moueat iudicem ad occidendum, vel mutilandũ membrum. Tum quia nec passim etiam laici possunt compelli ad testificãdum in criminalibus, cap. delictũ. de testib. cog. Tum quia clericus peccat ferẽdo testimonium in criminalibus, quando ex eius testimonio posset sequi mors, vel mutilatio: quia clerici non debent testificari coram iudicibus sæcularibus, cap. quamquam. 14. q. 2. Tum quia licet sponte ferat testimonium super aliqua re, vnde sequeretur mors vel mutilatio, fit irregularis, per cap. sententiam sanguinis. vbi hæc notat Panorm. num. 2. ne cler. vel monach.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium Episcopi iubens denunciari furta, non ligat scientẽ, probare non valentẽ; at si mãdet, vt quod quisque scit tamquã testis reuelet, ligatur qui scit, etiamsi pauci furti habuerit, nec possit probare, modo à iusto metu vel priuilegio nõ excusetur.*

CONSILIVM II.

1 RESPONDEO, quod prędictus communicans secreto in furto, accipiendo partem illius quod furto subtractũ fuit, non tenetur ad denũciandũ, si non potest probare, quando Episcopus solum iubet denunciari id quod scitur; sed si iubet vt reuelet id quod scit tamquam testis, tenetur dicere id quod scit. Et hoc est quod ego dico in Man. meo cõfess. loco prædicto. Et ideo prędictus D. consulens perpẽdat an Episcopus iusserit denũciare solum, an etiam testificari, vel reuelare, vt testẽ, quod scitur: quia priore casu non tenetur quicquam reuelare, si non potest probare; posteriore autem sic, si iustus metus, vel aliquod priuilegium cognationis, vel aliud non excusat à testificando, vt ibidem diximus.

DE

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio instrumento notarij sigillo, sed non subscriptione Episcopi munito, immo etiam testibus solis sine scriptura probatur.*

2 *Literis Episcopi sigillatis, etiam non subscriptis, in his quæ eius officium tangunt, vt est collatio beneficij, creditur.*

CONSILIVM I.

AN SVFFICIAT ad probandã collationem beneficij, vt constet per instrumẽtũ notarij Episcopi sigillo cõmunitũ sine subscriptione Epi?

1 Respondeo affirmatiue. Tum quia nullo iure id requiritur, vt colligitur ex cap. 1. & 2. de fid. instrum. cum eis adnota. & ex cap. quoniam contra falsam. de probat. Tum quia etiam literis Episcopi sigillatis sine vlla subscriptione creditur in his quæ pertinent ad officium eius, etiam sine subscriptione notarij, vt tradit post alios Deci. in cap. post cessionem. de probat. Tum quia collatio Episcopi probari potest testibus sine alia scriptura Episcopi, iuxta decis. Rotæ 38. de probat. in antiq. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Antiquitas decem, vel saltem triginta annorum facit præsumi in actu omnes etiam extrinsecas, etiam non enunciatas, interuenisse solemnitates, ac requisitam agentium potestatem; sigillaque eorum, quibus adscribuntur, fuisse, defectusque nunc apparentes fuisse recognitos.*

2 *Antiquissima duo instrumenta, transumpti inquam in quo refertur ipsum originale, adiunctis adminiculis præsertim famæ, præsumptiue probant iuspatronatus ad effectũ sustinẽdi præsentationẽ; licet in dicto instrumento aliqua posset desiderari.*

CONSILIVM II.

PVTANS me interrogari vnam quęstionẽ, respondi aliqua, quæ conuenit mutare, vt aptentur alij, quam nũc interrogor, & ob breuitatem temporis cogor ex tempore respondere, vrgentibus me ad id maxima in interrogantem charitate, beneuolentia, & amicitia. Respondeo igitur videri mihi duo in negotio proposito.

1 Alterum est, quod, salua sentẽtia Reuerendiss. DD. Rotę, quos ego maxime suspicio, sola duo instrumenta prędentata per D. Ferdinandũ ad probandũ iuspatronatus, de quo agitur, pertinere ad monasterium & conuẽtum qui eũ prędentauit, sine alijs adminiculis sufficiũt de rigore iuris, per ea quę Fel. post se & alios à se citatos scribit in c. Albericus. de test. nu. 3. & 4. vsque in finẽ, affeuerando quod in publicatione scripturarũ, & in receptione testiũ ad futuram rei memoriam, præsumitur citationem necessariã interuenisse: quia non solũ solemnitas intrinseca actus præsumitur interuenisse in eo, sed etiã solẽnitas extrinseca, etiã non enunciata in instrumẽto, quando illud est antiquum: & probat dici antiquum, si fuit factum ante decennium, vel saltẽ ante trienniũ: & in casu proposito tam originale relatum in transumpto, quam ipsum transumptum, sunt antiquissima; nam originale

originale fuit factum ante circiter ducentos annos, & transumptum ante circiter cētum quadraginta, & quod transumptum fuit factum coram testibus, & quod ambo fuerunt sigillata, & quod non probatur efficaciter quod sigillum debeat probari esse munitum nomine sigillatoris characteribus expresso, & quod adeo antiquissima antiquitate videntur inducere præsumptionem quod erat tale, quale esse debebat; & quod iudex, qui dedit auctoritatem transumptui, præsumi potest fuisse ordinarius, vel delegatus specialiter ad illum actum propter præfatam antiquitatem; & quod etiam præsumi potest præfatos defectus visibiles, si qui erant, vidisse iudicem transumpti, & non fuisse approbaturum illud, nisi per alia, quæ ibi non narrantur, suppletos fuisse cognouisset; quod per exempla inducta per Felin. & alia similia potest comprobari, si satis expendantur.

Alterum, quod videtur, est, quod illa duo instrumenta adeo antiquissima, adiunctis adminiculis quæ nunc præsentantur ad probandum præfatum iuspatronatus pertinere ad præfatum monasterium, in dubio probant illum ad effectum de quo quæritur, præsertim fama illa tanti temporis vulgatissima, & religio nobilissima, nobilissime in eo seruata; & quod nec aduersarius dubitauit ius præfatum patronatus ad præfatum monasterium aliquo modo pertinuisse; quod nec nunc, nisi læsa conscientia, iure negare posse videtur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato, ac etiam irregulari expedit, fidem absolutionis obtentæ in foro conscientiæ habere à confessario per eius schedulam priuatam, vel instrumentum, vel & cautius per schedulam clausam firmatam ab extra manu notarij.*

CONSILIVM III.

AN ABSOLVTO ab excommunicatione, vel ab irregularitate quo ad forum conscientiæ tantum, expediat habere literas eiusmodi absolutionis, & quales possit habere sine violatione secreti?

1 Respondeo, expedire multum ad euitandam pœnam, quæ posset ei imponi in exteriori foro propter contemptum excommunicationis, vel legis; posse autem sibi parare, curādo, vt confessarius, qui virtute literarum Pœnitentiariæ in foro tantum conscientiæ absoluit, coram notario & testibus tradat absoluto schedulam clausam, & signatam, dicendo quod ipse absoluit illum confessum eo modo, & de eo, quod continetur in ea; notarius autem in dorso eius scribat, quod tali anno, mense, & die rogatus fuit coram talibus testibus à tali confessario, & absoluto, vt eiusdem rei fidem faceret, & poneret ibi suum signum publicum eo modo, quo in testamento in scriptis facto iure fieri debet, & fieri consueuit: quod lōge cautius videtur, quam id, quod scio cōsultum fuisse à viro quodam perdocto, videlicet, vt notarius duceretur ad cōfessarium, qui corā eo & testibus absolueret: quia id cum periculo publicādi secreta fieret: cautius item, quam id, nempe quod confessarius faciat fidē per suam schedulam tantū: quoniam, licet vtrumque sustentari posset id sufficere, per cap. testimonium iuncta

glo. de testib. quia tamen opponi posset, vel subscriptionem ipsius non esse illius confessarij, maxime si esset mortuus, vel quod illa non fuit data quo tempore in ea dicitur, ideo securius videtur esse quod diximus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Maior Pœnitentiarius, antequam per Pium V. officium Pœnitentiariæ restringeretur ad forum conscientiæ, de absolutionibus & dispensationibus, quas in vtroque foro faciebat, dabat, & merito etiam, publicum testimonium; nunc autem nec ipse, nec ij, quibus vt in dicto foro conscientiæ absoluant & dispensent mandat, iuste illud dare possunt. nu. 2. & si darent, nihil prodesset: quia iudex fori exterioris nedum nõ teneretur, immo nec posset in præiudicium partis illi credere. nu. 3.*

4 *Testimonio dato à Pœnitentiario, vel ab ijs qui solum in foro conscientiæ ex eius facultate absoluunt, seu dispensant, eousque potest credere iudex fori exterioris, vt cessante aduersario possit dissimulando perinde se cum prædictis gerere, ac si non essent ligati.* 1

CONSILIVM IV.

QVOTIDIE in sacræ Pœnitentiariæ prætorio absoluuntur multi à censuris, & ab irregularitatibus, & desiderant vt eis tradantur illæ absolutiones in forma probandi authentice; si Pœnitentiarius maior eam faciat per se vel alium pœnitentiarium prætorij; vel si fiat per cõmissionem, ipsi commissarij faciant fidem sufficientem per seipsos, vel per notarios publicos, coram quibus eam fecerint. Quæritur an desiderium sit iustum.

Et quidẽ intellexi mus, varie à varijs ad hoc fuisse respõsum; sed videtur
1 respondendũ aliter; s. distinguendo tẽpus in quo olim publice petebantur huiusmodi absolutiones, & alia, quæ sacrũ illud prætoriũ expedire solebat publice quo ad vtrũque forum tam exterius, quã interius, antequã se. rec. Pius V. reformaret illud p̃torium, restringẽdo eius facultates, & dispensationes, atque absolutiones quo ad forum conscientiæ tantum; & quod illo tẽpore desiderium præfatum erat iustum, & adeo quidem, quod etiam hodie dantur copiæ authenticæ, si petantur, de actis illo tempore, quæ quo ad vtrumque forum valebant: quia de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum, l. duo sunt Titij. ff. de test. tutel. & cap. si sacerdos. cum glo. de offic. ord. Sed quod hodie, posteaquam præfatus Pius V. reformauit præfatam sacram Pœnitentiariam, & restrinxit facultates eius quo ad forum conscientiæ tantum, non est iustum desiderium. Tum quia desideratur vt fiat aliquid ab eo qui non habet iustam potestatem id faciendi, quod est iniustum, argum. totius tit. de foro compet. & tit. si à non competen. iudice. C. Tum quia peccarent tam iudices, quam ministri eiusdem prætorij, reuelando secreta quæ in eo dicuntur & fiunt, in graue præiudicium partium ibidem aliqua petentium & confitentium, contrà iuramenta, quæ præstant ab initio susceptorum officiorum; quod est peccatum graue contra secundum præceptum decalogi, Exod. 20. re-
3 lati per glo. fing. in cap. quod in omnibus. 32. q. 7. Tum quia id quod desi-

deratur

deratur, esset frustraneum: quoniam nullam fidem facerent præfatæ absolutiones quo ad forum exterius: quia in eo tam iudex ecclesiasticus, quam sæcularis posset iudicare contra in eis contenta, cum extra territorium ius dicenti impune non pareatur, l.fin.ff.de iurisd.omn.iudic.& cap. 4 2.de const.lib.6. Qua in re tamen omnibus addo, quod mea sententia absque vllo peccato possent iudices exterioris fori dissimulare se nescire peccata illa, quorum absolutiones ostenderentur eis factæ quo ad forum conscientiæ tantum, ad effectum dimittendi illos impunitos, si ex suo tantum officio sine vllo præiudicio publico & priuato procederent; quia huiusmodi dissimulatio videtur vtilis, quæ licita est, cap.vtilem.22.quæst.2. 1 Dixi, Si procederent ex officio, & sine vllo publico vel priuato præiudicio, quia si procederent ad instantiam partis vel fisci pro earum publico vel priuato interesse, peccarent; quia iniustum quo ad forum exterius in illo foro facerent, contra l.ius pluribus.ff.de iust.& iur.& contra l.illicitas. 1.veritas.ff.de off.præsid.& contra cap.iudicet.3.quæst.7.& notata in cap. pastoralis.9.quia vero. de offic.deleg. quatenus probant esse iudicandum secundum allegata & probata.

DE PRAESVMPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio illa assumenda est, quæ videtur verisimilior, & per quam euitatur periculum, & cui conformis est stylus, & per quam facientis euitatur stultitia.*

2 *Dispensandi ad omnes ordines facultate præditus, dispensando, in dubio ad omnes censendus est dispensasse, & non ad vnum tantum: nam gradatim dispensando, cum periculo cogeretur ad singulos singulas contra stylum facere dispensationes.*

3 *Occultus irregularis censendus est, qui apud Turcas fuit circumcisus, licet quidam ex præsumptione talem priuatim obiecerint defectum. num.2. iuncto casu.*

CONSILIVM I.

1

PVER quidam captiuus apud infideles volens circumcisus fuit, & a fide apostatauit; postea cum res esset secreta, in patriam reuersus secrete in manibus Inquisitoris abiurauit apostasiam, & ab eodem fuit secrete reconciliatus. Demum cum intrasset religionem approbatam, Pontifex ad petitionem sui superioris concessit, vt hic posset ad omnes ordines ascendere: nescitur tamen, an Pontifex hoc concesserit in forma gratiosa, vel per commissionem. Iis sic peractis, dictus superior iussit oratorem ipsum suscipere primo ordines minores, secundo iussit vt sumeret subdiaconatum, tertio diaconatum, quos in dicta religione assumpsit. Postremo iam dictus orator de licentia Pontificis transiuit ad laxiorem religionem, in qua cum nouitius esset, prout etiam nunc est, tacitis prædictis omnibus vt supra subsecutis, tamquam legitimus diaconus de licentia huius secundi superioris ascendit ad sacerdotium. Dubitatur modo, an hic sit tutus, ita vt possit celebrare, cum non possit sciri,

vt dictum est, an Pontifex dictam gratiam concesserit in forma gratiosa, an vero per commissionem datam superiori dictæ primæ religionis, qui cum oratore ipso vniuersaliter non dispensauit, sed solum prima vice iussit vt quatuor minores assumeret; secunda iussit vt ascenderet ad subdiaconatum; tertia, vt ad diaconatum promoueretur: & quatenus sit necessaria dispensatio, an sufficiat eam obtinere in foro conscientiæ, cum dicta apostasia in hac secunda religione omnino ignoretur, & in prima etiam nesciatur, licet in ea quidam ex præsumptione eamdem ei obiecerint extraiudicialiter, & in priuatis iurgijs.

1 Respondeo, iuste (mea sententia) credere posse præfatum religiosum se esse rite ordinatum. Tum quia probabiliter credere potest, quod Papa ipse dixit prælato suo petenti habilitatem pro prædicto subdito suo, verba, quibus formaliter, vel æquiualenter fecit eum ad eos habilem. Tum quia probabiliter credere potest, quod prælatus eius fecit eum habilem ad omnes illos simul, si Papa ei commisit potestatem id faciendi; quoniam non est verisimile, quod prælatus particulatim eum habilitabat nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium. Non enim erat boni & prudentis prælati, id facere cum periculo, quod ipso mortuo oporteret iterum refugere ad Papam: & communis stylus commissariorum ad habilitandum quem ad omnes ordines, habet, vt vnico actu id faciant: & non est præsumendum quid stultum & malum de bono prælato, cap. vnico. de scrutinio. & quę communiter accidunt, sunt credenda, l. siue possidetis. C. de probat. & glos. l. neque natales. eod. tit. & insolita non sunt credendæ,
2 cap. quia non est verisimile. de præsump. Quamuis ad redundantem cautelam posset peti à summo Pœnitentiario, vt prędictam ordinationem haberet ratam, & dispensaret super irregularitate, si & quatenus opus esset: quamuis mihi videatur non esse opus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Regularis simplex omnia quæ antea habebat, & postea quoquo modo acquisiuit, suo monasterio seu ordini acquirit; at quæ post prioratum seu beneficium quæsiuit, beneficio acquirit: ita tamen illorum habet administrationem, vt fructus expendere in sui & suorum honestam sustentationem, & in opera pia largiri possit, num. 2. & hoc etiam dum in extremis agit, num. 1. non tamen per donationem causa mortis. num. 2.*

3 *Debitori suo mandans moribundus prælatus, vt vnam tertiam crediti det vni, & aliam tertiam alteri, nihil de reliquo dicens, non ob hoc censetur residuum debitori donare, etiamsi sit illius consanguineus.*

CONSILIVM II.

PRIOR regularis quædam sua bona patrimonialia Titio nepoti ad negotiandum contulit; & dum in extremis ageret, dictorum bonorum à Titio ratione reddita, iussit vt ex illis 50. vni, & 100. alteri traderẽtur. quo facto Prior mortuus est. Vnde dubitatur, an Titius tuta cõscientia dictorum bonorum residuum retinere possit, ex præsumpta donatione.

Illud

Digitized by Google

Illud in primis occurrit, quod D. conſulens fallitur putans, quod Prior potuiſſet habere dominium maius in bonis patrimonialibus, quam in
1 alijs bonis prioratus: quoniam religioſus per profeſsionem perdit dominium omnium bonorum patrimonialium, quæ ante profeſsionem habebat, & capacitatem habendi dominium illorum, vel aliorum in tota vita ſua: ita quod omnia quæ ante profeſsionem habebat, per illam fuerunt facta monaſterij, vel religionis; & omnia quæ poſt eam ſiue donatione, ſiue ſucceſsione, ſiue alia quacumque induſtria ſua quærit, acquirit monaſterio, vel ordini, ſeu religioni, quam profeſſus eſt antequam Prior efficeretur; & ea quæ poſtea quæſiuit, acquiſiuit ipſi prioratui, vt nos late probamus in comment. 2. de regul. ſuper cap. non dicatis. 12. quæſt. 1. per authen. ingreſsi. C. de ſacroſan. eccleſ. & cap. in præſentia. de probationi-
2 bus. & alia, quæ ibi poſſunt videri. Deinde, quod præfatus Prior licet poſt profeſsionem nullius rei temporalis dominium, neque poſſeſsionem ſuo nomine potuiſſet habere, potuit tamen habere adminiſtrationem, & facultatem diſponendi de fructibus prioratus, & omnium bonorum, quæ quoquo modo quæſiuit, ad ſuam & ſuorum decentem ſuſtentationem, & ad largiendum pauperibus, & alijs operibus pijs, & remuneratorijs. Ex quibus liquido infertur potuiſſe præfatum Priorem donare Titio intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis, ſi quæ interueniſſet, reliquum, quod remanſit penes eum poſt rationem redditam eorum, quę in ſocietatem dederat ei prædictus Prior, vel ſaltem tantum, quãtum prædicta paupertas, pietas, vel remuneratio exigebat.

3 Sed dubium eſt, an præfatus Prior per præfata verba, quibus dixit, vt de præfato reliquo 50. daret vni, & centum alteri, nihil de alijs expreſſe diſponens, præſumatur voluiſſe alia donare Titio. Quod enim noluerit, facit, quod nemo in dubio videtur rem ſuam donare alij, l. cum de indebito. ff. de probat. Pro contraria vero parte facit, quod ægrotabat, & quod diſpoſuit de duabus partibus illorum, quæ Titius tenebat; & non apparet alia ratio, cur tacuiſſet de alijs partibus; niſi quia voluit vt illæ manerent cum Titio, ſi moreretur. Sed huic argumento reſponderi poteſt, quod non concludit voluiſſe donare ſimpliciter, & inter viuos, ſed tantum cauſa mortis; & quod licet religioſus habens beneficium regulare, vel ſæculare, poſsit donare intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis inter viuos, non tamen poteſt per vltimam voluntatem, neque per donationem cauſa mortis, quæ quo ad hoc æquiparatur: conſanguinitas autem, vel ſocietas exercendi negotiationem, parum prodeſt D. conſulenti; quia non eſt iuſta cauſa, vt religioſus etiam beneficiarius poſsit donare alicui de reditibus ſui beneficij, vel alijs alia ratione quæſitis.

4 Vnde ſequitur, quod præfatus Titius de rigore iuris non poteſt retinere illam partem bonorum, quæ remanſit penes eum, propter verba præfata. Cui conſulendum, vt aliquam bonam compoſitionem procuret facere cum eo qui ſucceſsit in prioratu, ad quem iure pertinet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſionis cenſura, nec dum infligitur, nec dum tollitur, vllam certam verborum formam præſcriptam habet.*

3 *Prohibitus celebrare à iudice in ſcriptis, cenſetur ſuſpenſus, ſecus ſi ſolo verbo; ne præſumatur iudicem velle delinquere. & nu. 2.*

CONSILIVM III.

AN PROHIBITVS à prælato ne celebret, videatur ſuſpenſus?

1 Pro parte affirmante facit primo, quod nulla forma verborum eſt præſcripta ad ferendam, nec ad tollendam ſuſpenſionem, ſed ſufficiunt quæcumque id ſignificantia, vt dicimus in Man. conſeſſ. cap. 27. num. 161. Secundo, quod tota definitio ſuſpenſionis in d. Man. ſerio concepta, & declarata vbi ſupra num. 151. videtur ei conuenire.

2 Pro parte vero negante facit primo, quod ſuſpendens verbo ſine ſcriptura, delinquit, & punitur ſuſpenſione, cap. 1. de ſentent. excom. lib. 6. Secundo, quod magna cum prouidentia debet imponi, vt habetur in d. cap. 1. & per prohibitiones huiuſmodi, cum prohibens non vtitur verbo ſuſpenſionis, videri poteſt nolle ſuſpendere: & quod prohibitio de non communicando, vel non celebrando à confeſſario facta, non cenſetur ſuſpenſio, vt vbi ſupra dicitur, reddendo rationem cuiuſdam dicti gloſſæ cap. is qui. de ſentent. excom. lib. 6.

3 Pro concordia horum in præſentia occurrit dicendum, quod, ſi prælatus in ſcriptis faciat huiuſmodi prohibitionem, cẽſetur ſuſpendere: quod probant argumenta pro parte affirmante adducta. prohibens autẽ verbo tantum præſumitur ſolã ſimplicem prohibitionem facere, argum. l. ſi procurator. ff. de condit. indeb. cum ſuis concord. quatenus probant, in dubio neminem præſumi facere actum eo modo, quo ſit delictum. At, qui prohibet celebrare ſine ſcriptura, facit actũ, qui poteſt iudicari delictum, & nõ delictũ: nam ſi facit animo ſuſpendendi, delinquit, adeo quod ipſo iure incurrat ſuſpenſionem: ſi vero facit animo non ſuſpendendi, ſed ſimpliciter prohibendi, nõ videtur delinquere: ergo præſumendus eſt nolle ſuſpẽdere.

SVMMARIVM.

1 *Acolytatu probato non probatur prima tonſura, nec alij minores.*

3 *Sacerdotio probato, cum de antiqua ordinatione agitur, & conſtat ordinatorem fuiſſe virum inſigni virtute præditum, alij minores ordines probantur.*

CONSILIVM IV.

AN PROBATO acolytatu probetur prima tonſura?

1 Reſpondetur primo, hunc D. conſulentem debere per ſe, perque ſuos adhibere diligentiam quærendi literas pſalmiſtatus monendo & ad memoriam reducẽdo à quo Epiſcopo, & in quo epiſcopatu, & coram quo ſecretario fuit initiatus præfato pſalmiſtatu; quibus inuentis, bona pars dubitationis excluderetur.

Secundo, quod illis literis non inuentis, & ſublata ſpe inueniendi, debet

Digitized by Google

bet impetrare à ſuo Epiſcopo literas dimiſſorias, per quas aſſumere poſſit prædictum clericatum, antequam conſequatur beneficium, ne illius collatio ei ante clericatum facta ſit ipſo iure nulla, iuxta cap. ex literis. de tranſact. & nota. in cap. cum adeo. de reſcript.

Tertio, quod debet idem conſulens reſcribere ad patriam, vt ſedulo & diligenter quæratur in illo regiſtro notarij, in quo inuenitur illum inſignitum fuiſſe acolytatu, an inueniatur etiam inſignitus alijs tribus ordinibus minoribus, quia quatuor ordines minores olim in Hiſpania ſimul conferri ſolebant: quod ſi ratione Concilij Triden. cęperint ſingulatim in illa regione, in qua eſt illud regiſtrum, conferri; quæratur an ſit erratum in accipiendo tranſumptum ex eo, ita quod ſciatur an verum ſit eum eſſe acolytum, an non: quo præſcito certius conſulatur.

a Quarto, quod licet teneamus cum Panor. in cap. niſi. de præb. recep. à Fel. & aliis quos ipſe citat in cap. ſuper his. de accuſ. quod probato ſacerdotio cenſentur probati alij omnes minores ordines, quando agitur de ordinatione antiqua, & probatur quod ordinator erat inſigni virtute præditus; non tamen ex eo ſatis efficaciter videretur probari idem eſſe dicẽdũ de acolytatu quo ad alios ordines minores: & ſi res in iudiciũ deduceretur, non eſſet facilis forte probatio virtutis adeo inſignis, nec temporis adeo antiqui. Quare inquirẽda eſt pro viribus veritas facti, & ea cognita, cũ ius oriatur ex eo, quærẽda eſt veritas iuris; quia eſt periculum, quod ei obijciatur in foro exteriori promotio per ſaltũ, cõſtito de promotione ad acolytatũ, & non apparente promotione ad alios minores, & pſalmiſtatũ.

Quinto, cauendum eſſet D. conſulenti, vt ante promotionem ad beneficium inueniatur legitime ordinatus, ſi timet rem controuerſam iri in foro exteriori. Saluo meliori iudicio.

DE IVREIVRANDO.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum factum homini de non ludendo ad ludos malos, ſeruandum, ſed poteſt relaxari ex cauſa etiam ab Epiſcopo.*

2 *Iurans ſub certa pœna ludo malo vel abſolute non ludere, ludendo malo ludo ad pœnam tenetur.*

3 *Abſoluere poteſt confeſſarius à fractione iuramenti.*

4 *Iuramenti pœnalis adeundi Hieruſalẽ relaxatio non eſt ſeruata Papæ, ſecus in voto.*

5 *Iuramentum, ſed non votum adeundi Hieruſalem, relaxatur per cruciatam.*

6 *Voti diſpenſandi facultas per Iobelæum conceſſa ad iuramentum non extenditur.*

6 *Pœnitentiaria facile diſpenſat ſuper iuramento pœnali in peccati odium facto.*

CONSILIVM I.

TITIVS, cum non ad voluntatem ei ludus ſuccederet, ſponte prorupit in hæc verba: Iuro tibi, Semproni, per Deum me amplius in vita mea non luſurum nec ad chartillam, ſeu chartetã, ſiue primeram, nec ad alium chartarum ludum, ſub pœna adeundi Hieroſolymam.

Dubitatur primo, an hoc ſit iuramentum obligatorium.

Digitized by Google

Secundo, si lusit, an Hierosolymam adire teneatur. (sit.

Tertio, an à confessario electo virtute Iobelęi vel cruciatæ absolui pos-

1 Ad propositas quæstiones respondetur primo, iuramentum de non ludendo ad chartillam, seu chartetã, siue primeram; & similes ludos vetitos, esse validum, & seruandum quo ad illos, qui sunt peccata genere suo præsertim mortalia; & relaxari posset iusta de causa, sicuti votum, tũ à Papa, tum ab Episcopo: quia non est de reseruatis Papæ, iuxta ea, quæ tradimus in Man. nostro conf. cap. 12. num. 75.

2 Secundo, quod qui iurauit non ludere præfato ludo malo & illicito sub pœna adeundi Hierosolymã, tenetur adire illã, si fregerit illud; vt tenerẽtur qui in genere & absolute voueret non ludere sub simili pœna, & luderet illicite: quod quando contingat, dicitur in d. Man. cap. 20. in princ.

3 Tertio, quod certum est per Iobelæum, siue per bullam cruciatæ posse prædictum absolui à peccatis, quæ fecit frangendo prædictum iuramentum: quia id nullo iure reseruatur Papæ; & per Iobelæum, siue bullam cruciatæ conceditur confessario legitime electo facultas absoluendi à peccatis: immo & proprius confessarius potest absoluere ab ipsa trãsgressione.

4 Quarto, quod pulchrũ dubium est, an alius, quam Papa, possit relaxare iuramentũ de adeũdo Hierosolymam, si ludo illicito luderet. Arbitror tamen esse probabile, quod relaxatio iuramenti prædicti, de adeundo Hierosolymam, & terram sanctam, non est reseruata Papæ, sicut est relaxatio voti id ipsum faciendi, per ea quæ de comparatione voti & iuramenti diximus in præfato Man. cap. 12. nu. 32. & secũdum Tab. verb. iurare. nu. 21.

5 Quinto, quod certum est consequenter prædictum iurãmentũ potuisse relaxari iusta de causa à cõfessario electo legitime per cruciatam; quamuis credã nõ posse relaxari per eum, etiam iusta de causa, votum de adeũdo Hierosolymam: quia illud est reseruatum Papæ; &, vt puto, dispensatio eius non cõceditur specialiter prædicto cõfessario electo per cruciatã.

6 Sexto, dubitari posse an hoc iuramẽtum possit relaxari per Iobelæum à S.D.N. nuper concessum: & in præsentia inclino in prædictã negantẽ; quia solũ concedit facultatem dispẽsandi super votis, nulla facta mentione de iuramentis, quæ sunt diuersa ab illis, per dicta in præfato cap. 12. nu. 32. & à diuersis hõ fit illatio, præsertim in dispensationibus, quæ sunt odiosæ, & exorbitantes, l. Papin. ff. de minoribus, & cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6.

Septimo, quod, vt puto, facile absoluetur à sacra Pœnitentiaria à præfato iuramento facto non propter deuotionem, sed ob abominationem peccati iusta de causa; præsertim quod sine licentia Sedis Apostolicæ non potest confulens adire Hierosolymam causa deuotionis.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum absolute vi præcisa factum vix inuenitur, & nu. 2. quia voluntas hominis vi præcisa cogi non potest.*

2 *Violentum sit à principio extrinseco passo non opitulante.*

3 *Intellectus cap. sacris. de iis quæ vi.*

4 *Iuramentum vi præcisa non obligat, conditionali sic, sed facile remittitur.*

CON-

CONSILIVM II.

QVAESITVM est, an iuramentum absolute metu præciso, siue per vim præcisam extortum obliget iurantem.

1 Respondeo primo, vix posse dari casum, in quo vllum iuramentum absoluto metu, siue vi præcisa factum inueniatur. Tum quia voluntas hominis non potest cogi violenter, siue vi præcisa ad eliciendum actum immediate prodeuntem ab ea, ideſt ad volendum vel nolendum aliquid; 2 vt tradit S. Thom. post alios recep. 1.2. quæst. 8. artic. 4. & nemo potest iurare nec cogi ad iurandum, si noluerit iurare. Tum quia illud solum dicitur violentum, siue vi præcisa factum, quod fit à principio extrinseco passo nõ conferente vim, ideſt eo, qui patitur, non opitulante, vt post Aristotelem 3. Ethicorum tradit S. Thomas recep. vbi supra artic. 4. & 5. quem nos quoque sequimur in Manua. confess. præl. 6. num. 2. & 4. At vix inueni. i potest casus, in quo quis iuret coactus à principio extrinseco, ipso non conferente vim, siue opitulante. Dixi, Vix; quia possent alicuius labia moueri arte Angelica vel diabolica ad inuocandum Deum in testem, ipso omnino corde & voluntate contradicente; vti quotidie videntur quidam à dæmone obsessi loquentes lingua Græca, Chaldæa, vel alia, quam numquam didicerunt: sed huiusmodi iuramentum non dicetur tam iuramentum eius qui iurat, quam Angeli boni vel mali, qui labia eius, vt id faciant, cogit.

3 Secundo, quod non obstat prędictis cap. sacris. de ijs quæ vi. quia non loquitur de iuramento, sed de communione, qua quis communicat excommunicato, quę fieri potest violenter, siue vi absoluta, cogendo membra exteriora alicuius ad aliquid faciendum, nolente & renitente ipso, vt thurificare idolo, vel manere in eadem domo cum excommunicato.

4 Tertio, quod huiusmodi iuramentum violenter vi pręcisa, vt dicitur, factum nõ obligaret iurantem. Vnde nullibi præfati à maligno spiritu ad loquendum coacti iudicantur esse obligati ad faciendum ea, quæ promiserunt: neque consequenter deberent cogi à iudice ad pręstandum ea, quę prędicta vi coacti violenter iurauerunt, iuxta prędicta, quę pulchre fundari possunt in cap. presbyteros. 50. dist. & in d. cap. sacris. de ijs quę vi.

Quarto, quod certum est, iuramentum alioquin licitum, metu, siue vi conditionali prętitum obligare iurantem, iuxta cap. verum. & cap. si vero. de iureiurand. quamuis absolutio iuste peti possit, & sit pręstanda, vt habetur in cap. 1. & cap. debitores. de iureiur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mandato dato tertio ad resignandum in mei fauorem, & mihi tradito, si promitto etiam cũ iuramento non vti, nisi reseruata tertio pensione, & postea spreta promissione vtor, & beneficium resignatum accepto, pecco quidem, sed tenet prouisio: possumque post adeptam possessionem liberaliter, sed non ex pacto præstare quod cupiebat resignans. num. 2.*

2 *Iurat nequaquam, qui dicit promitto per iuramentum, vel cum iuramento.*

2 Trans-

Digitized by Google

2 *Transgressio iuramenti secreti promissorij inhabilitatem non inducit ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM III.

QVIDAM, accepto mandato de renunciando vnum beneficium in fauorem suum misso à partibus, cum iuramento promisit, se non vsurum mandato illo, nisi reseruata certa pensione cuidam; licet postea vsus fuerit, & post quæsitam possessionem rogatus, vt se obligaret ad soluendã pensionem, quam reseruari voluit resignans ad certa opera pia. Quæritur an id facere possit?

1 Respondeo primo, D. consulentem male feciſſe, peccasseque vtendo, mandato prędicto ad resignandum contra suum iuramentum, quod poterat seruare sine interitu, & sine dispendio salutis æternæ. cap. si vero. de iureiur. cap. quamuis. de pact. lib. 6.

Secundo, quod per hoc peccatum non incurrit irregularitatem, vel inhabilitatem ad retinendum prædictum beneficium. Tum quia chirographum, quo id promisit, non continet quod ipse iurauit, sed quod promittebat cum iuramento, vel per iuramentum, quod tunc non fecit; quæ sunt
2 valde diuersa, iuxta verum intellectum cap. clericus. de iureiur. Tum quia transgressio eiusmodi iuramenti secreti non induceret ipso iure talem inhabilitatem, arg. notatorum in cap. querelam. & cap. tua. de iureiur. cap. fin. de temp. ord. & notata per Felin. in cap. ex parte. de rescript.

Tertio, quod prædictus D. consulens licite sancteque poterit quo ad forum interius soluere prædictam pensionem, posteaquam expediuerit, & acceperit possessionem beneficij. Tum quia intentio & animus resignantis, vt resignatarius hoc vel illud faciat post habitum beneficium, nil nocet quo ad forum cõscientiæ, nisi exprimatur & deducatur in pactum, cap. tua. de simon. vt tradimus in Man. confess. cap. 23. num. 107. post gloss. singularem in cap. ordinationes. 1. q. 1. & D. Antoninum ibi citatum.

Quarto, quod non abs re dixi in tertio dicto, Quo ad forum interius: quia quo ad forum exterius posset præsumi confidentia per bullam Pij V. quam referimus ad literam in d. cap. 23. num. 110. ex qua paulo inferius colligimus vnam coniecturam admissæ confidentiæ esse, si renuncians beneficium, acceperit aliquam partem fructuum à resignatario, etiam post habitam possessionem illius.

Quinto ex his sequitur, prædictum D. consulentem nullatenus debere obligationem prædictam facere, nec vllibi dicere, vel confiteri, quod dedit vel dat aliquid prædicto resignanti, nec alij de mandato eius: quamuis ipse debeat semper esse illi gratus, & ita dare liberaliter ipsi, vel alicui alij paupertatis vel subuentionis intuitu ea, quæ videbuntur honeste danda, secreto tamen.

SVMMARIVM.

1 *Expendens mater pro filia animo donandi, non potest postea aliquid sibi ob hoc de bonis filiæ retinere; potest autem, si animo saltem tacito illud repetendi fecit: in dubio*

bio autem, si filia habebat vnde se aleret, animo repetendi præsumitur impensum.

3 *Iurare in iudicio creditor, qui de bonis debitoris iustam retinet compensationem, potest se de bonis debitoris nihil retinere, addita in mente conditione, ita quod teneat in foro exteriori confiteri.*

CONSILIVM IV.

MATER fecit multas expensas pro filia, quas cum esset illius negotiorum gestrix ex bonis dictę filiæ repetijt. Quęritur an in reddendis rationibus iureiurando affirmare possit, se nil, quod ad dictam suam filiam pertineat, retinere, nec ei quicquam debere.

1 Respodetur primo, quod non; si mater fecit prędictas impensas nō tamquam gestrix negotiorum filię, sed animo donandi & non repetendi eas; sed sic, si fecit eas tamquam negotiorum gestrix eius, vel animo repetendi eas, & non donandi, arg. l. Nesennius. ff. de negotijs gestis. l si quis à liberis. §. si mater. ff. de liber. agnos. cum ei adnot. quia vt ibi adnotatur, & probatur, pater vel mater faciens impensas filię, vel filio, quem non tenetur alere, quique habet alia bona, vel cuius negotia gerit, videtur facere illas impensas de bonis filię vel filij, & non de suis proprijs, nisi quo ad forum conscientię, si vere coram Deo, cui omnia patent, fecit eas de bonis suis animo non repetendi: quia in illo foro non statur præsumptioni, sed veritati, cap. humanę aures. 22. q. 5. & cap. is qui. & cap. tua. de sponsal. cum ei

2 adnot. Secundo, quod prędicta mater cauere debet, ne mentiatur: & ita si vere animo donandi nō dedit, sed habuit animum tacitum vel expressum repetendi, cum negauerit se nihil debere, nihilque accepisse, intelligere debet intra mentem suam, ita quod teneatur in foro exteriori confiteri, per ea quæ nos late tradimus in d. cap. humanę aures. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem post mortem mandantis non posse deferre iuramentum decisorium, verius. & num. 3.*

1 *Mandatum regulariter re integra morte mandantis expirat, beneficiarij vero etiam lite contestata.*

2 *Procurator dominus litis cum sit, sit solum quo ad non requirentia speciale mandatum.*

3 *Iuramentum decisorium requirit specialissimum mandatum.*

CONSILIVM V.

PROCVRATOR constitutus in causa ciuili, & factus dominus litis, an mortuo suo principali, re integra, subire vel referre valeat iuramentum litis decisorium, ita vt si de facto illud subeat, probet in prędicium sui principalis?

1 Respondeo, quod multa possent in vtramque partem huius quęstionis adduci ab eo, cui id faciendi otium & vires suppeterent. Dico tamen primo, inclinare me in opinionem eorum, qui tenent prędictum procuratorem per prędictum iuramentum nihil posse nocere defuncto, nec instantiæ & causæ

Digitized by Google

& cauſæ quam tractat. Tum quia mandatum procuratoris expirat morte mandantis, beneficiarij vero eccleſiaſtici etiam poſt litem conteſtatam, & re non integra. clem. fin. de procurat. & cauſa hæc fortaſsis eſt beneficiaria, licet ipſe neſciam, cum qualis ſit ex narratione facti non colligatur. Tum quia omne mandatum regulariter expirat re integra morte mandantis, cap. mandantis. de offic. deleg. cum ei latè à doctoribus adnotatis, l. inter cauſas. ff. mandati. cum alijs vulgatis: vt in propoſito caſu
2 narratur, quod mandator re integra fuit mortuus. Tum quia nihil videtur obſtare, quod ipſe procurator factus fuerit dominus litis; quia id verum eſt quo ad ipſam litem, & alia incidentia emergentia, quæ non requirunt ſpeciale mandatum, non autem quo ad alia requirentia ſpeciale 1
mandatum, ſine quo ipſe non poteſt obligare principalem ſuum, arg. l. quæ de tota. ff. de rei vend. quandoquidem ea ratione, qua non poteſt tractare totam cauſam abſque mandato ſaltem generali, ita non poteſt tractare partem cauſæ requirentem ſpeciale mandatum ſine illo: & ad præ-
3 ſtandum iuramentum deciſorium litis, de quo agitur, requiritur ſpecialiſsimum, ſecundum omnes. Tum quod præfatus procurator non videtur poſſe vi tutæ præfati mandati deferre iuramentum parti aduerſæ; ergo nec iurare pro ſua parte principali: quia iuramentum, quod dicitur per partitum, quod fundatur in l. manifeſtiſsimæ. ff. de iureiur. videtur includere iurationem & relationem; ita quod non poteſt iurare pro ſua parte, niſi aduerſarius iuramentum ſibi delatum referat illi. Tum quod mandatum fuit ad iurandum in animam mandantis: & præfatus procurator vult iurare in animã ſuã, quod eſt diuerſum à mandato, cap. in pertractandis. de iuram. calum. & cap. 2. eod. tit. lib. 6. & à diuerſis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iurata promiſsio poteſt remitti ab eo, in cuius fauorem facta eſt.*

2 *Maioratus eſt quædam dignitas perſonam fictam repræſentans diſtincta à vera perſona illum poſſidente. & num. 4. quæ vendi quidem, ſed non in præiudicium ad illum vocatorum, nec eis in aliquo præiudicari poteſt. num. 3. & inde ſequitur, vt qui illum poſſidet, poſsit quidem in ſui, num. 7. ſed non in præiudicium ipſius maioratus, remittere fratribus ſuis promiſsionem iuratam de eidem applicando certa bona, num. 5. factam dicto maioratui, ipſo poſſeſſore & notario pro dicto maioratu acceptantibus, nu. 9. & 10. niſi interueniat auctoritas Principis, cuius auctoritate factus fuit dictus maioratus; nec diſpenſatio Pontificis, cui dicta bona temporalia non ſubſunt, etiamſi promittentes eſſent clerici, ſufficeret. num. 8.*

4 *Iuramentum adiectum promiſsioni ſine adiectione diei aliquid faciendi, præſtitum etiam facta perſonæ & corpori, nõ tollit neceſsitatem interpellandi promittentem, ad hoc vt ſic non adimplendo conſtituatur in mora, & peccato.*

10 *Donatio facta abſenti, notario ſtipulante, non eſt contractus innominatus, nec vltima voluntas, in quibus licet pœnitere, ſed eſt contractus perfectus, irreuocabilis, tranſiens contra hæredes donantis, & ad hæredes donatarij, qui quandocunque poterunt illam acceptare, num. 11.*

12 *Donatio facta episcopatui non potest per Episcopum remitti, & relaxari.*

CONSILIVM VI.

AN CONVENTIO & donatio iurata duorum fratrũ, quorũ alter erat dñus maioratus, quibus suas legitimas vnierunt & donarunt maioratui per suũ patrẽ instituto, & se obligauerũt medio iuramẽto ad cõuertendũ omnes fructus illarũ in bona stabilia, quæ vnirẽtur prædicto maioratui, solo vsufructu illorum sibi retento, obligent illos ad ea faciendum?

Quæstio hæc profundior est, quam primo aspectu apparet. Et pro parte quidem negante facit primo illa reg. iur. lib. 6. *Scienti & consentienti non fit iniuria neque dolus.* & prædicti ambo domini fratres sciunt quod non faciunt illa, & consentiunt, quia sunt contenti ne fiant.

1 Secũdo, quod omnis conuentio, etiã iurata, facta in fauorẽ alicuius, potest remitti ab illo, cap. præterea. de spõs. facit cap. peruenit. 1. de iureiur. at prædicta donatio & cõuẽtio facta fuit in fauorẽ eius, cuius erat maioratus, & ipse cõsentit ne illa fiant: ergo remissa sunt conuentio & iuramentũ.

Tertio, quod prædicti DD. fratres fuerunt primi, qui prædictũ auctariũ promiserũt & iurauerũt: & ita vidẽtur posse retrocedere, sicut testator potest retrocedere à sua volũtate. arg. l. si quis. in prin. & ei annot. ff. de leg. 3.

2 A contraria tamen parte stat, q̃ maioratus vel primogenitura est quædã dignitas, & persona ficta distincta à prędictis fratribus cõuenientibus, & donãtibus, iuxta tradita p Martinũ Laud. in princ. lib. de primogen. quẽ dilatat Ioan. Lecirier in q. 1. de primogenit. Facit cap. quoniã abbas. de off. deleg. & cap. si gratiosè. de rescrip. lib. 6. quatenus distinguũt dignitatẽ ab habente illã; & consequẽter prædicti DD. fratres nõ promiserunt, nec iurauerũt sibi mutuo, sed primogenituræ, quæ est dignitas ab eis distincta: & cõsequẽter nõ possunt ipsi alter alteri promissionẽ & iuramẽtũ remittere.

3 Secũdo facit, quod licet verior & frequentius recepta opinio habeat, q̃ primogenitura vel maioratus vendi & cedi possit, iuxta late tradita per prædictũ Ioan. Lecirier lib. 3. de primoge. q. 1. & 8. & Tiraquel. de iure primoge. q. 24. & 26. tamen illud intelligitur, quãdo fit sine prędiudicio filiorũ, vel aliorum ad eum vocatorum, vt prędictus Tiraq. expresse notat in d. q. 24. nu. 21. & q. 26. nu 5. & ita non videtur, quod prędicti fratres possunt renunciare prędictę promissioni, & iuramento, in prędiudicium eorum qui ad prędictum maioratum sunt vocati.

4 Tertio, q̃ aliud est iurare fidelitatẽ domino expresso nomine proprio, & aliud iurare ei expresso nomine dignitatis: quia in priore casu non videtur transire ad successores, & in posteriore sic, vt notant Card. & Panor. in cap. veritatis. de iureiur. declarãdo glo. in verb. cõpellantur. & ita aliud est iurare dignitati, aliud iurare personæ illam habenti.

5 Hæc posteriora argumẽta videntur vrgere ad dicẽdum prędictos DD. esse obligatos ad adimplendam suam conuentionem, & seruandum suum iuramentum. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo quidem quod non fit iniuria scienti & consentienti, & cõsequenter nec ei qui nunc possidet maioratum, qui sciens consentit; negando tamen quod dignitas maioratus, & successores in ea, sciant, & consentiant.

Ad se-

Ad ſecundū reſpōdetur, quod prędicta comentio & iuramentū nō fuerūt facta ipſiſmet fratribus, ſed dignitati maioratus,& ſucceſſoribus in ea; & ita qui nūc eſt poſſeſſor eius,nō poteſt cōſentire,nec remittere iuramētū quo ad dignitatem , & ſucceſſores in ea, qui ſunt alii ab eo. argum. l. non debet alteri per alterum iniqua cōditio inferri. ff.de reg.iur.& alia quę ibi congerit Decius. Ad tertium,quod diſpoſitio per vltimā voluntatem,quæ vſque ad mortem eſt mutabilis, cap.cum in cauſis. de celeb.miſſ.& cap.vltima voluntas.13.q.1.poteſt mutari;diſpoſitio autem per contractum nō poteſt mutari ſine cōſenſu ſaltē alterius partis,l.ſicut initio. C.de act.obl. & diſpoſitio prędicta fuit per viā contractus,& ita nō poteſt reuocari,niſi cōſentiēte altera parte,q̄ ſunt ipſa dignitas maioratus,& ſucceſſores in ea.

6 An autem peccauerint mortaliter prædicti fratres nō adimplendo conuentionem & iuramentū,alia quæſtio eſt:& videtur reſpondendū pro parte negāte. Tū quia qui debet aliquid ſimpliciter, nō adiecto die ſolutionis faciendæ,nō eſt in mora,donec interpelletur,l.ſi ex legati cauſa. & l.cū filius.§.fin.ff.de verb.oblig.& prædicti domini nō fuerunt interpellati, neq. vt ea implerent requiſiti.et alias multis probauimus , iuramentū non tollere neceſsitatē interpellandi,neq.conſtituere quē in mora faciendi quod iurauit,ante interpellationē, ſi adiectū fuit contractui,in quo illa requiri-

7 tur.Secundo,quod poſſeſſor maioratus etſi non poſsit conſentire ne fiant ea quæ ſibi debent fieri,in præiudiciū ſucceſſorū; poteſt tamen conſentire in præiudicium ſuū,immo & vendere & donare maioratum,vt ſupra dixi: & in caſu propoſito poſſeſſor maioratus, qui eſt alter fratrum , non ſolum non interpellauit,ſed fuit,&eſt contentus ne illa ſibi fiant:ergo ambo ſunt excuſati à peccato,modo eo animo ſint,vt adimpleant illa,quatenus attinent ad vtilitatem ſucceſſorum in dignitate.

8 An autem S.D.N.poſsit ſuper his diſpenſare,eſt alia quæſtio: & meo iudicio plus poteſt in hac re regia maieſtas, quam ſua Sanctitas, cum maioratus, & qui tenet eum,ſint ſibi ſubiecti;& alter frater licet ſit clericus,tamen conuentio prædicta reſpicit bona eius patrimonialia, & nō eccleſiaſtica,& ſita in ſuo regno:& ſua maieſtas,attētis cauſis & circumſtantijs huius negotij , & conſenſu poſſeſſoris maioratus , multo magis & efficacius poteſt diſpenſare,& quo ad vtrūque forum cōſtituere,ne teneātur ad omnia illa,vel non niſi ad aliquam partem eorū,prout iuſta cauſa id faciendi, & eorū voluntas impulerit ; præſertim q̄ hæc diſpenſatio reſpicit vtrūque forum:ſucceſſores enim prędicti D. poſſeſſoris poſsent occurrente opportunitate moleſtare hæredes vtriuſque vt adimplerent prædictā cōuentionē & iuramētum,niſi remiſſa vel moderata fuerint per regiā maieſtatem.

Contra prædictam determinationē , quatenus habet prędictos fratres non poſſe abſoluere à prædicta promiſsione & iuramento, adducūtur duo reſponſa cuiuſdam viri eruditiſsimi, multa in ſuum propoſitū citantis,in quibus ſatis perpenſis nō video ſolutum argumentum primariū meę ſententiæ, videlicet quod duo donātes tertio nō poſſunt reuocare donationē ſine illius conſenſu, & quod prædicti fratres donauerunt tertio, videlicet dignitati & maioratui iam cōſtituto auctoritate regia ab eorum patre, & quod dignitas illa & maioratus nō refutauit illam donationē,immo acceptauit:

prauit: quoniã possessor eius, qui est alter fratrũ, acceptauit nomine ipsius, tamquã administrator eius, illã donationẽ quo ad legitimas; neque requirebatur acceptatio secundum opinionem eorũ, qui tenent per stipulationem notarij ipso iure quæri tertio sine alia acceptatione; neque secundũ opinionem eorum qui requirunt acceptationem: quia secundum omnes per talem stipulationem quæritur ius irreuocabile tertio, qui cũ primum nouerit, potest illam acceptare etiam post mortem donãtis, & etiam post mortem donatarij: quia transit in hęredes, & contra hæredes irreuocabiliter, vt late monstratum est in causa nostra Romana fideiussionis: & ita cũ donatio prædicta sit facta prædictæ dignitati, & consequenter successoribus in ea; quilibet successor, cum primum scierit, poterit acceptare illam, & donata petere. Neque est verum quod in contractibus nominatis, quorum de numero sunt donatio inter viuos, & stipulatio, sit locus pœnitentiæ, sicut in vltimis voluntatibus & donationibus causa mortis, & quibusdam alijs tangentibus vltimum iudicium, quæ virtualiter sunt vltimæ voluntates, in quibus loquuntur Oldrad. Bald. & quidã alij citati à prædicto eruditissimo. Donatio enim perfecta valet, etiam antequam donatarius eam sciat, licet per eam non quęratur ei ante acceptationem res donata, sed tantum ius eam acceptandi, quod transit in hæredes, & contra hæredes, vt nos deducimus in dicta causa nostra; licet multo minorẽ vim ei concedamus, quam aduersarij nostri.

Nec est facienda distinctio, an vocatus ad maioratum sit natus, vel non, nec an inuestitura maioratus sit pluries etiam decies facta, vel data aliquibus; quia simulac nascetur vocatus ille debet illum habere, administrare, & iura ei debita siue per donationẽ siue alias repetere: &, vt aliã omittam, videatur in hoc consilium Decij 468. num. 28. contra nostram opinionem citatũ: & aduertatur, quod nemo auderet dicere, quod si duo fratres donarẽt episcopatui Vicentin. aliquod prædium, reseruato vsufructu quo ad vitam per donationem inter vinos, quæ est irreuocabilis, præsertim stipulatione notarij vallatam, sicut in nostro casu, possent pœnitere, etiam si alter fratrum esset Episcopus Vicentin. eo quod donatio est facta tertio, scilicet dignitati episcopali, & quod casus propositus est omnino similis: hæc autẽ raptim sine allegationibus, cũ quibus tria folia compleuissent, dixi, quia fundãt opinionẽ meã, quã noluissẽ in hoc casu in gratiam domini mei esse veram, quæ tamen profecto vera est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem omittentes regula de triennali nõ iuuat quo ad lucrandos fructus* 1
amissos contra dispositionem Concil. Trid. cap. 12. sess. 24.
2 *Ignorãtia iuris clari non excusat, etiã quo ad forũ Dei, si adsit aliqua culpabilis. nu. 3.*
3 *Ignorantia causa peccati illud tollit, vel minuit, prout in totum vel in partem causat* 2
involuntarium. *(netur, non excusãt.* 3
4 *Inaduertentia, quæ habet in se aliquam culpam nõ aduertendi ad id ad quod quis te-*
CONSILIVM VII. 6

QVIA infra in titulo de præbendis respondeo possessorem triennalem beneficij bona fide illud cum titulo colorato possidentem fieri dominum

num

num eius, & titulum verum quærere, per regulam de triennali possessore. Quæritur nunc, an canonici, qui non sunt professi publice fidem Catholicam corã Episcopo & Capitulo intra duos menses à die possessionis adeptæ ob ignorantiã & inaduertentiã præcepti Cõcil. Trid. cap. 12. de refor. sess. 24. & postea possederũt pacifice vltra tres annos, faciant fructus suos.

1 Respõdeo primo, quod regula illa de triennali nõ potest prædictis DD. cõsulentibus prodesse. Tũ quia iura à iure cõmuni exorbitãtia nõ sunt ad alium casum extendenda, cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. Et cõstat prædictam regulã à iure cõmuni exorbitare, & alium casum esse illũ in quo agitur de canonizando titulo, & aliũ in quo agitur de quærẽdo dominio fructuũ canonico titulo perceptorũ, vt palam est. Tum quia ratio, quæ mouit ad constituendam illam regulam, non conuenit huic casui. Ratio enim constituendi regulam illam fuit, ad obuiandum innumeris litibus, quæ nascebãtur longe diuque duraturæ super iure beneficij parum duraturo; cui non est locus in casu proposito, cum præceptum prędicti Concilij non fuerit factum ad obuiandum vllis litibus, sed ad obuiandum hęresibus.

2 Secundo, quod prædicti domini consulentes nõ videntur excusari posse per ignorantiam saltem in foro exteriori: quia illa, quã habuerunt, fuit iuris, & quidem clari, quæ non excusat, cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. cum suis concordantijs. Sed neque per bonam fidẽ: quia pręsumentur mala fide percepisse fructus, arg. reg. qui contra iura. cũ ei concordatis allegatis in eius glo. de reg. iur. lib. 6. & ita non pręscribit illa, cap. possessor, eod. tit.

3 Tertio, quod iustior videri posset eorũ excusatio quo ad forũ conscientiæ tantũ, si vere ignorauerũt prędictũ pręceptũ Cõcilij, & si vere illo animo fecerũt, quod illud seruassẽt, si animaduertissẽt, vel in memoriã venisset, etiam si nulli corũ antea seruassent. Tũ quia his interuenientibus non solũ ignorantia & inaduertentia fuissent comites omissionis implementi pręcepti, sed etiã causa cur nõ fuit impletũ, iuxta doctrinã S. Tho. 1. 2. q. 76. art. 1. & 2. & ignorantia, quæ est causa peccati, tollit, vel minuit illud, quatenus facit illud in totum vel in partem inuoluntarium, iuxta eumdem S. Tho. in eadem q. art. 4. Sed quia prædicta ignorantia & inaduertentia non est sine aliqua culpa nolendi scire, vel negligentię discendi vel aduertendi id quod scire & aduertere debebant secundum qualitatem suam, non est facile illos excusare omnino, etiam quo ad forum conscientiæ.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus Concilij sess. 24. de reform. cap. 12. vers. nec illis possessio suffragetur, esse videtur, vt nõ emittẽs professionẽ fidei, amittat fructus & beneficiũ regulæ triennalis: probabilius tamen est, vt non amittat quo ad canonizationem tituli. num. 3. 4. & 5.*

2 *Negatiua regulariter totum, quod post se inuenit, destruit, & contrarium ponit: fallit, quando alia lege speciali, vel efficaci ratione esset dicta regula limitanda. num. 5.*

3 *Professionem fidei, vt requirit Concilium, non faciens, etsi videri alicui possit hæreticus, tamen vere nec præsumitur suspectus de hæresi; nec ob talem suspicionem, sed ob inobedientiam à Concilio amissione fructuum punitur. num. 6.*

3 Pœne

3 *Pœnæ sunt restringendæ, & legum correctio vitanda.*

4 *Pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda alicui impositæ, nisi eam lex expresse ponat.*

5 *Pœnæ canonum, præsertim Conciliorum, solent esse moderatæ, ita quod non excedant mensuram delicti.*

CONSILIVM VIII.

AN ILLA verba in cap. 12. sess. 24. Conc. Triden. *Nec illis possessio suffragetur*, excludant prouisum, etiam quo ad titulum, ita quod neque quo ad fructuum perceptionem, neque quo ad proprietatem suffragetur?

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio, totum quod post se inuenit, destruit, & contrarium eius ponit, vt ait glosl. sing. & recepta in cap. cum dilectus. de consuet. ad quod facit illud Dialecticorum; Nullus est aptior modus contradicendi, quam præponendo negatiuam. at clausulæ prędictæ præponitur negatiua verbo *suffragetur*: ergo tollit omne suffragium, & consequenter tam illud, quod est datum ad legitimandum, siue canonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.

2 Secundo, quod hæreticus perdit omnia iura sibi competentia, cap. cum secundum leges. cum similib. de hæretic. lib. 6. At qui prouisus de beneficio respuit profiteri fidem, videtur hæreticus: ergo perdit omnia iura, & consequenter ipsammet possessionem, iuxta glossam singul. in cap. quo iure. 8. dist. & ita ad nihilum potest illa sibi prodesse.

3 Pro parte autem negante facit primo, quod pœnæ sunt restringendæ, cap. pœnæ. de pœnitentia, distinct. 1. cum similib. Secundo, quod correctio iurium vitanda est, cap. cum expediat. de electio. lib. 6. & l. 1. C. de inofficio. testam. At intelligendo prædicta verba de suffragio quo ad titulum, corrigitur lex illa vtilissima de triennali possess. & intelligendo de suffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa; ergo sunt intelligēda quo ad fructus tantum. Tertio, quod intelligentia dictorum ex causis est sumenda dicendi, cap. intelligentia. de verborū signif. & verba secundū materiam subiectam sunt intelligēda, etiam impropriando ea, l. si vno. ff. locati. At materia, in qua proferuntur prædicta verba, est materia acquisitionis, vel amissionis fructuum beneficij, & non tituli eius; ergo intelligēda sunt de suffragio, & adiutorio, quod dat possessio ad quęrendum, vel ad

4 non perdendum fructus, & non quod conuenit ad quærēdum, vel non perdendum titulum. Quarto, quod pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda cuipiam imposita, nisi eam lex expresse ponat, iuxta gloss. solēn, & recep. quæ vltima est, cap. vlt. de iurepatron. At prouisus, simulac possessionem cum titulo colorato accepit, quæsiuit ius fruendi fructu prædictę regulæ de trien. ergo non debet censeri priuatus illo, nisi per legē quæ id exprimat, vel nisi aliter non posset esse fructuosa: at prędicta verba prędicti canonis possunt esse valde fructuosa, intelligēdo ea quo ad perditionem fructuū tantum; ergo quo ad eam tantū sunt intelligenda. Quinto, q

5 pœnę canonū, præsertim Conciliorū œcumenicorū, solent esse temperatę, & moderatę, ita quod non excedāt mensurā delicti, iuxta illud Deut. 16.

iuxta menſuram delicti ſit & plagarum modus. cap. non offeramus. 4. quæſt. 1. At culpa non faciendi prædictam profeſsionem vt plurimum prouenit ex ignorantia,inaduertentia, & negligentia, & eſt quædã omiſsio facile ſupplebilis;ergo pro ea non eſt imponẽda eam omittẽti pęna perditionis beneficij,vel iuris,quo illud ſibi defendere poteſt: immo ſatis ſuperque fuit priuare eum iure quęrẽdi fructus. & ita credẽdum eſt,ſacrum Concilium voluiſſe quidem illum priuare iure fructuũ,non autẽ iure tangẽte titulũ.

Non obſtant oppoſita. Ad prius enim reſpondetur,quod tum demũ negatiua vniuerſalis eſt vniuerſaliter intelligẽda, quãdo nulla lege ſpeciali, vel efficaci ratione eſſet limitanda in aliqua ſpecie: nulla enim eſt regula tam generalis,quæ aliquã non patiatur exceptionẽ, præter illam,quæ ponitur cap. licet.de regul.at plurimę ſunt regulę vtriuſque iuris vniuerſaliter & negatiue cõceptæ, per verba *nullus, nemo,non præſtat,nihil,* & id genus alia, quæ tamen multas habent limitationes: & ita regula illa negatiua, quæ tacite colligitur ex prędictis verbis,ſcilicet,*non ſuffragetur poſſeſſio prouiſo,qui intra duos menſes non fecerit profeſſionem fidei*, iure limitatur,vt ſolum procedat quo ad ſuffragiũ acquirendorũ fructuum,& non quo ad id quod pertinet ad titulũ,de quo per dict.regulã de triennali ſtatuitur contrariũ.

Ad poſterius reſpondetur,concedendo hęreticum priuari omnibus iuribus ipſo iure; negando tamen, quod ex eo ſolo, quod prouiſus omittat profiteri fidem intra duos menſes, præſumatur hæreticus, nec ſuſpectus de hæreſi;& quod Concilium non intendebat ponere pœnam debitam hęreſi, ſed debitam inobedientiæ: ſi enim id intendiſſet,appoſuiſſet pœnam priuationis beneficij, vt palam eſt.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſionem fidei nedum in Capitulo, ſed etiam in manibus Epiſcopi emittere tenentur canonici, etiam ſi ſint exempti.*

CONSILIVM IX.

QVAERITVR, an canonici etiam exempti teneantur profeſsionem fidei facere.

1 Reſpondeo,quod canonici etiam exempti tenẽtur fidei Catholicę profeſsionem facere in manibus Epiſcopi & Capituli,iuxta cap. 12. de reforma. ſeſſ. 24. Conc. Trid. Tum quia etiam exempti ſubiacent Epiſcopis quo ad ea quæ pertinent ad beneficia, quæ obtinent, ſubiecta illis, per adducta à Felin. in cap. dilectus.2. à num.9. de reſcript.

SVMMARIVM.

1 *Fidei profeſſionem regulares prælati facere intra duos menſes tenentur ab adepta poſſeſſione præfecturæ.*

CONSILIVM X.

QVAESITVM fuit, an cap. 12.de refor. ſeſſ. 24. Conc.Trid. de fidei profeſsione faciẽda habeat locum etiam quo ad prælatos regulares.

Reſpon-

Digitized by Google

1 Respõdetur affirmatiue, quod præfati prẹlati regulares tenẽtur etiam facere prædictam fidei professionem, per extensionem, qua Pius IIII. sua cõstitutione incip. iniunctum. extendit d.cap.12. de reform.sess.24. Concil.Trident. Sufficit autem, vt eam faciant intra duos menses ab adepta possessione suæ præfecturæ; vt idem Concil.in eodem cap. exprimit.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem qui intra duos menses, vt tenetur, non fecit, post illos, quam primum potest, facere obligatur.*
1 *Obligatus ad aliquid intra certum tempus faciendum, eo lapso, non liberatur.*
2 *Beneficiarius fidei professionem per procuratorem facere potest.*
3 *Fidei professio post duos menses facta non prodest quo ad quærendos præteriti temporis amissos fructus.*

CONSILIVM XI.

QVI ADEPTVS beneficium curatum, non est professus infra duos menses ab adepta possessione, quid faciet, ne perdat fructus sui beneficij, iuxta cap.12. de reformat. sess.24. Concil.Trid. relatum à nobis in Manual. confess. cap. 25. num. 135.

1 Respondeo primo, quod potest, & debet facere illam professionem post præfatos duos menses. Tum quia, qui iubetur facere aliquid intra certum tempus, videtur obligari ad duo, videlicet ad faciendum illud intra illud tempus, si potest, & ad faciẽdum illud post lapsum temporis prẹstituti, quam cito commode facere poterit, etiamsi non potuit illud antea facere, l. Celsus. ff. de recep. arbit. cap. cum dilectis. de dol. & contum. vbi late Panorm. à num. 12.

2 Secundo, quod poterit iuramentum præfatum præstare per procuratorẽ; quia regulariter quicumque potest aliquid facere per semet ipsum, potest illud facere per procuratorem, l. 1. ff. de procurat. & cap. qui per alium. de regul. iur. lib. 6.

3 Tertio, quod professio facta post prẹfatos duos mẽses non videtur prodesse ad quærendos fructus temporis præteriti, sed sic ad quærẽdos temporis futuri: quia regulariter semel ipso iure perdita non quæruntur ipso iure, l. qui res. §. aream. ff. de solut. & liberat. cap. quam periculosum. 7. quæst. 1. quamuis ex æquitate posset iuuari, qui per ignorantiam, incogitantiam, vel negligentiam id non fecit; qui tamen libenter feciſſet, si fuisset monitus, vel venisset in mentem: quamuis non arbitrer hanc modificationem in foro exteriori eum iuuare.

Aduertendum, referri sacram Congreg. censuisse contrarium eius quod dicitur in secundo dicto.

SVMMARIVM.

1 *Professionem fidei per ignorantiam &c. omittens non peccat.*
2 *Ignorantia, incogitantia, & inaduertentia legis excusant.*

Digitized by Google

2 *Lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ.*
2 *Legem humanam bona fide transgrediens non peccat.*

CONSILIVM XII.

AD QVAESITA quo ad forum conscientiæ tantum de clerico, qui adeptus parochialem per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam, non fecit professionem fidei, quam Concil. Trid. mandat fieri in cap. 12. sess. 24. vsque ad sexquiannum, in quo ratione doctoratus suscepti eam fecit, & post septimum vna cum Episcopo ratione synodi.

1 Respondeo primo, D. consulentem non peccasse coram Deo, & quo ad forum conscientiæ mortaliter, nec obligari ad restituendos fructus. Tum quia hæc ignorantia, incogitantia, & inaduertentia fuit illi inuincibilis, quia putabat probabiliter sibi sufficere professionem prius factam ratione doctoratus, & ita excusatur à peccato, & à restitutione fructuum, per notata à S. Tho. in 1. 2. quæst. 88. art. 5. & 6. & à nostris in cap. ignorantia. de regul. iuris lib. 6. & in cap. turbat. 9. notandum. 1. quæst. 4. Tum quia est pœnalis, quæ etiam si pœnam ipso iure contineat, non ligat in foro conscientiæ iuxta glos. celeb. in cap. fraternitas. 12. quæst. 2. Tum quia
2 lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ, iuxta Innoc. in cap. per tuas. de simon. quem cum alijs ad id opportunis refert Felin. in cap. fin. num. 7. de re iudi. & à fortiori nullatenus intellecta, nec ad memoriam reducta. Tum quia qui bona fide transgreditur legem humanam, putans se habere iustam causam transgrediẽdi, non peccat mortaliter, vt post alios tradimus nos in Manual. confess. cap. 23. num. 43. & nuper in commen. de alienatio. rerum eccles. num. 9. & 19. Quare dominus consulens taceat hanc ignorantiam coram hominibus, & gaudeat coram Deo se iam bis prædictam fidei professionem fecisse, & expulsis scrupulis tranquillo pectore suum officium & munus exerceat ad laudem Domini nostri Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

DE PRÆSCRIPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij onera & statuta in fundatione posita implenda sunt, nisi sint legitime sublata. num. 7.*
2 *Lex in fundatione imposita beneficio non recepta non ligat magis, quam lex principis: & qui dicit eam à principio receptam, debet probare.*
3 *Præscriptio quidem in bonis & iuribus ecclesiasticis debet esse quadraginta annorũ, sufficit tamen bona fides etiam sine titulo, nu. 4. quæ præsumitur quod fuerit in præcessore, num. 5. cuius possessionis accessione vti possum ad complendã dictam præscriptionem, nu. 3. & 4. at si meus præcessor fuit in mala fide, illa mihi non nocet, modo vti nolim accessione eius possessionis. num. 6.*
5 *Possessor in dubio præsumitur habere bonam fidem.*
6 *Titulus lapsu triginta vel quadraginta annorum etiam in valde præiudicialibus præsumitur.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

ANNO 1401. fuerunt erectæ duæ capellaniæ in cathedrali quadam, reſeruato iure præſentãdi pro hæredibus fundatoris,qui hęredes poſtea anno 1487. donauerunt ius ſuum præſentandi quibuſdam N.N. cum conſenſu Epiſcopi. Fueruntque in fundatione appoſitæ multæ conditiones:videlicet,quod vterque pręſentandus ſit ſacerdos,& quod perſonaliter & non per vicarium cum vno clerico domi retinẽdo inſeruiat noctu & die diuinis officijs in cathedrali; quod quotidie duæ Miſſę celebrentur, & ſpecialis commemoratio de fundatore;& cum pœna,ſi ceſſauerit,quod ſoluat certam pecuniam pro qualibet vice conuertendam in alias Miſſas; & quod non poſsit ſuper his impetrare diſpenſationem, niſi ab Epiſcopo, & de conſenſu patronorum. Nunc reperitur quod rector pręſens iſtarum capellaniarum eas poſsidet iam fere per viginti annos, & numquam habuit notitiam iſtorũ onerum; quoniam prouiſio olim ſibi facta fuit in Curia per reſignationẽ ſui anteceſſoris,qui nihil iſtorum narrauit; vnde pręſens rector fecit tãtum celebrare vnam Miſſam ſingulis diebus, prout anteceſſor ſuus faciebat. Reperitur etiam, quod per ſpatiũ ſexaginta annorum,& vltra numquã aliquis rector adimpleuit dicta onera;quia forte vel fuerunt diſpenſati,aut aliter: de alijs autem ante 60.annos,quid fecerint, neſcitur:quia non reperiuntur ſcripturæ. Modo quæritur,an ex quo præſens rector habet aliud curatum,quod non poteſt dimittere,& numquam impleuit prędicta alia onera,in foro conſciẽtiæ teneatur ad ſatisfactionẽ, & qualem, & ad quid pro tempore futuro obligetur. Aduertatur autem, quod bona iſtarum capellaniarum, quæ ad præſens poſsidentur, vix ſunt pro tertia parte antiquę dotationis, immo quod non ſunt de terris ſpecificatis in dotatione; & neſcitur,quomodo, aut quo iure poſsideantur; & valor iſtorum bonorum,quę hodie poſsidentur, poteſt aſcendere ſingulis annis ad ſummam ſcutorũ centum. Aduertatur etiam,quod patroni parati ſunt conſentire diſpenſationi,& remittere onera omnia,quę non fuerunt ſeruata, tam præterita,quam futura,in quantum de iure poſſunt.

1 Contra præſentem capellanum prędictum facit primo,quod ſtatuta, & onera poſita in fundatione beneficij ſunt ſeruanda, cap. Eleutherius.18. q.2. cap.cum dilectus.de conſti. cap.ſuper eo. de iurepatr. cum eis adnot. Secundo, quod conſuetudo non excuſat peccantem: quia tanto grauius eſt peccatum,quãto diutius infelicem animam detinet alligatam,cap.fin. de conſuet. Tertio,quod Concil.Trid.ſeſſ.25. cap.5. de reform. ſtatuit, vt qualitates,quas requirit beneficium,in beneficiario concurrant,& onera iniuncta in fundatione impleantur.

2 Pro conſulente vero facit primo, quod lex poſita à patrono in fundatione beneficij non eſt firmior, quam lex poſita à Papa in gubernatione Eccleſię;quia à potentiori cauſa maior producitur effectus ſecũdum Philoſophũ,l.cũ multa.C.de bon. quæ lib.& l.pen.C.de donat.inter vir.& vx. at lex ſiue Papę,ſiue Regis à principio non recepta,nec ſeruata,non ligat; cap.in iſtis.9.leges.4. diſt. & ibi Doctores,& latius Fel.c.1. de treu. & pac.

ergo nec lex patroni posita in fundatione est seruanda,si non fuit à principio recepta, & seruatæ,vt in nostro casu, cum non mõstretur esse à principio seruata,nec præsumatur;quia facta nõ præsumũtur,nisi probẽtur,cap. cum in iure.de officio deleg.& l.1.C.de mand.princ. Secundo,quod cõsuetudinis longæuę magna est auctoritas,l.2.C.quæ sit long.cõsue.& l.de quibus.ff.de legib. & in casu nostro videtur consulenti fauere consuetudo viginti annorũ, quæ dicitur longa etiam inter absentes, toto titulo de præ-
3 script.long.temp.decem vel viginti annorum. Tertio,quod non obstat dicere quod in bonis & iuribus ecclesiasticis non currit præscriptio decem vel viginti annorum,quia currit præscriptio 40.annorũ, cap.de quarta. & cap.ad aures.& cap.illud autẽ.de pręscrip.auth.quas actiones.C.de sacrosan. eccle. & quod licet consulens non possederit dictam capellaniã liberã à prædictis oneribus 40.annis per se,possedit tamẽ per se & per antecessores suos 60.& amplius annis,vt in facto proponitur: & possessio prædecessoris accedit ad possessionẽ præsentis possessoris ; ita quod sufficit,vt ambæ coniunctæ conficiant tempus ad præscribendum legitimum. l. de accessionibus.cum l.sequen. ff.de diuer.& temp.& in facto proponitur,quod à sexaginta annis capellania prædicta est possessa libera ab oneribus infunctis in fundatione;ergo,&c. Quarto non obstat dicere,quod cõsulens
4 non nititur aliquo titulo liberationis ab oneribus prædictis . Tum quia licet in præscriptione longi temporis, id est decem vel viginti annorum, requiratur titulus,iuxta l.si quis emptionis.in principio cum concord.C. de præscrip. 30. vel 40. annorum. in præscriptione tamen longissima triginta vel quadraginta annorũ non requiritur vllus titulus per eamdem legem,4.1. & l. si quid in rem. & l. cum nouissimi.C.eodem. quæ omnium fere est vna sententia, vt colligitur ex citatis per Baldum in tract.de præscrip.in 4.par. Nec in hoc est vlla differentia inter ius canonicum & ciuile,inter pręscriptionem contra ecclesiam,vel alium;sufficit enim tempus 40.annorũ sine vllo titulo cum bona fide,secundũ Panor. in cap. de quarta.colum.4.de præscript. cõmuniter receptum, & late tradit Bald. vbi supra 2. par.3. partis . Non obstat dicere , quod iure canonico non prodest vlla præscriptio,etiam longissimi temporis,etiam 40. annorum cum mala fide, cap. fi. de præscrip. cap.possessor.de reg. iur. lib. 6. cum annot. eis fere ab omnibus; & quod cõsulens videtur mala fide hanc libertatẽ possedisse,quippe qui successit malę fidei possessoribus; primi enim possessores prædictę libertatis non poterant non esse malę fidei possessores,cum nota esset eis obligatio habendi qualitates,& subeundi onera prędicta.Non in-
5 quam hoc obstat . Tum quia non constat vllum præcessorẽ eius mala fide possedisse : & in dubio præsumitur bona fide possedisse,secundum gloss.recep.in cap.sanctorũ.versicul.sincere.& in cap.si diligenti. verb.bona fide. de præscrip.Tum quia præsumi potest per possessionem centũ & amplius annorum,& diminutionem bonorũ à principio capellaniæ assignatorum aliqua compositio, vel diminutio qualitatis,& onerum, per quam primi possessores bona fide libertatem prædictam possidere potuerunt.arg.tex. iuncta gloss.sing.in cap.peruenit.de empt. quæ cõmuniter recepta habet,

solem-

ſolemnitatem etiam extrinſecã præſumi per ſpatium triginta annorum.

6 Tum quia ibi per illã tenet Imol. colum. 3. quod etiam per lapſum triginta vel quadraginta annorũ iuſte præſumitur titulus, etiam quo ad ea, quæ ſunt magni præiudicij: quod multis cõfirmat prædictus Bald. 1. par. 3. partis, q. 10. nu. 27. Tũ quia mala fides præceſſoris nõ nocet præſcriptioni ſucceſſoris nolentis vti acceſsione poſſeſsionis illius, ſed tantũ volentis incipere. l. cum poſt. C. de præſcrip. long. temp. cap. cura. cũ gloſſ. ſing. verb. legitima. recepta cõmuniter ibi, & vbique, de iure patron. At cõſulens non indiget acceſsione poſſeſsionis primi capellani, qui fuit ante annos 160.

7 Non obſtant adducta in contrarium. Ad primum enim reſpondetur concedendo, qualitates, & onera in fundatione beneficij ſtatuta eſſe ſeruanda, niſi legitime fuerint ſublata, primo per compoſitionem, vel auctoritatem Epiſcopi, quæ iuſte præſumi poteſt per tãti temporis lapſum iuxta ſuperius citata: ſecundo etiam clarius, quod ſunt ſublata præſcriptione legitima per prædicta. Ad ſecundum, concedendo, quod conſuetudo contra diuinam diſpoſitionem non excuſat; quia eam non poteſt tollere, ſed contra diſpoſitionem humanam excuſat, poſteaquam per obſeruantiam contrariam legitimo tempore continuatam ſublata fuerit, per iura in argumento allegata cum adnot. eis ab omnibus. Ad tertium, quod Conc. Trid. loquitur de oneribus, & qualitatibus beneficiorum non ſublatis legitime, nos autem de legitime ſublatis per prædicta.

Ex prædictis reſoluendo prædictũ dubium, reſpondeo prędictũ Rectorẽ iuſte poſſe retinere prædictum curatum cum prędicta capellania, ſi nihil aliud obſtet; & in nullo foro, neque interiori, neque exteriori teneri ad ſatisfaciendum, vel reſtituendũ aliquid, ſi ſubijt onera omnia ſolita ſubiri à 40. annis citra. Nec eſſe, cur iuſte ſe ob hoc ſcrupulis vexet: quamquã ad redundantiam poteſt auctoritate ſuperioris de conſenſu patronorum obligationes prædictas declarari, capellaniã prędictam eſſe liberam à prædictis obligationib. & neque prędictum, nec futurum teneri ad alia onera, quam illa, quæ prędictis 60. annis capellani ſubire conſueuerunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Error iuris licet non proſit ad vſucapiendam rem, prodeſt tamen ad vſucapiendum fructus; & hoc, etiam ſi ſit error iuris non dubij, etiam & reſiſtentis actui, nu. 5. quia ad acquiſitionem fructuum ſufficit malam fidem abeſſe, nu. 6. quod ſi eſſet error iuris dubij, prodeſſet ad præſcribendam rem, vt error facti. nu. 4.*

2 *Tituli credulitas procedẽs ex errore facti. puta quia credebat ĩ acquiſitione tituli oĩa neceſſaria interueniſſe, prodeſt ad præſcribẽdũ rẽ ipsã; eſt. n. hic error facti. et nu. 3.*

3 *Beneficium perpetuũ cum cõſenſu patroni ex iuſta cauſa reduceere ad beneficium manuale, Epiſcopum poſſe, verius eſt; licet cõtrarium per iudicem fuerit declaratum. nu. 1. immo & poſſet ex toto ſupprimere. nu. 3.*

CONSILIVM II.

QVIDAM poſſedit aliquot annos quamdam capellaniam factam de perpetua manualem, ſiue ad nutum amouibilem, auctoritate ordi-

narij, credens bona fide eam fuisse in manualem redactam; quæ tamen declaratur male fuisse in manualem redacta. Quæritur an teneatur restituere fructus.

1 Respondeo, quod non: quia licet error iuris non profit ad vsucapiendum rem ipsam, l. numquam. ff. de vsucap. prodest tamen ad acquisitionem fructuum, per text. in l. sed & si. §. scire. ff. de petit. hæred. & gloss. in l. si fuit. ff. de vsucap. & Din. in regul. possessor. de regul. iur. lib. 6. & hoc ponitur pro regula à multis, quos refert Felin. in cap. de quarta. de præscript. & recordor me alias etiam respondisse, quod non tenetur restituere fructus, allegando in hoc l. bona fides. ff. de acquiren. rerum domin. & §. si quis à non domino. Insti. de rerum diuisio. & Bart. & aliquot alios. in qua sententia sum etiam nunc; licet & nunc videam, & tunc videbam hanc rem varie, confuse, ac trepide tractatam, tam ab his quos tunc allegaui, quam à Felin. in d. cap. de quarta. de præscript. num. 24. & à Franc. Balbo in l. Celsus. not. 4. ff. de vsucap. & ab alijs ab

2 eis citatis. Primo quidem ea ratione, quod iusta credulitas tituli, quæ ex errore facti descendit, prodest ad vsucapiendum, & præscribendum etiam ipsam rem, de qua quæruntur fructus, quod affirmant & confirmant auctoritate multorum præfat. Felin. vbi supra, & Balb. in l. 2. in princ. ff. pro emptore. At præfatus dominus consulens videtur errasse errore facti, & credidisse quod in præfata ordinarij dispositione interuenerit iusta causa cum alijs necessarijs ad sic disponendum, qui er-

3 ror facti est. Tum quia qui possidet aliquid ecclesiæ per concessionem Episcopi dicentis, se illam de consensu Capituli facere, si vere Capitulum non consensit, dicitur duci errore facti, & præscribit, vt determinat Rota in titulo de præscript. decis. 3. in nouis, quam etiam Felin. & Balb. sequuntur. Tum quia credere quod Episcopus potuit illam facere iusta de causa, cum consensu patroni, & alijs necessarijs, non est profecto error iuris, sed vera illius scientia, per ea quæ nos allegauimus; per quæ irrefragabiliter probatur ordinario fuisse potestatem etiam extinguendi penitus illud beneficium iusta causa, & alijs necessarijs interuenientibus, quanto magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus vsitatam.

4 Secundo, quod error iuris dubij perinde prodest ad præscribendum, ac error facti, Abb. in cap. cum dilectus. num. 12. de consuet. & alij alibi, & gloss. memor. in cap. 1. in ver. de cætero. de postulat. prælat. lib. 6. quod etiam confirmant præfati, & alij citati ab eis, & in his Felin. in cap. 1. colum. penult. de re iud. & est celebre dictum Innoc. in cap. per tuas. il 2. de simon. in multis locis à Bal. commendatum, quod contrauenies iuri humano dubio per errorem non peccat: & sententia lata contra ius dubium, vel obscurum, non censetur nulla, vt late tradit Felin. in d. colum. penul. licet sententia lata contra ius regulariter sit talis, cap. 1. de re iudic. At error quo D. consulens credidit præfatam dispositionem ordinarij valuisse, est error facti, vt dixi, aut certe error iuris dubij & obscuri: ergo ille excusat, & ad hoc prodest.

Tertio

5 Tertio, quod error iuris etiam non obſcuri, licet non proſit ad vſucapiendum rem ipſam, ex qua fructus capiuntur, prodeſt tamen ad quærendos fructus ex ipſa bona fide perceptos, l. ſed & ſi. §. ſcire. ff. de peti. hæred. gloſſ. notab. in l. ſi fur. ff. de vſucap. Dimus communiter recep. in cap. poſſeſſor. de regul. iur. lib. 6. Tum quia non eſt curandum de illa diſt. Bart. an ſit contra ius non aſsiſtens, vel etiam contra ius reſiſtens: quamquam multi eam ſint ſecuti. Tum quia præfatus §. ſcire. ſine vlla diſtinctione determinat, bona fide poſſeſſorem quærere fructus, dummodo non ſit prædo, ideſt malæ fidei poſſeſſor, quem non debuit Bart. & qui ſequuntur illum ex ſuo capite limitare. Tum quia non eſt vllus textus, nec vlla ratio efficax, quæ illam limitationem probet. Tum quia ad quærendos fructus, ſufficit vt mala fides abſit, licet bona fides poſitiua non adſit, etiam ſecũdum eumdem Bart. & Fel. ac alios ſequaces eius. Tum quod credulitas iuſtitiæ tituli, quam habuit præfatus D. conſulens, plus fuit error facti, quam iuris, vt ſupra dictũ eſt; & ſi fuit iuris, non fuit plus cõtra ius reſiſtens, quam ille de quo loquitur prædictus §. ſcire. & Bart. qui loquuntur de credulitate, qua hæres credebat teſtamentum valere: quia credebat ſolemniter eſſe factum. Tum quia etiã credulitas præfati D. conſulentis, ſi erat error, erat eo quod credebat præfatam diſpoſitionem ordinarij fuiſſe cum iuſta cauſa, & alijs ſolemnitatibus requiſitis, vt ſupra dictum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuri offerendi, quando eſt ſequela actionis iam natæ, præſcribi poteſt; ſecus, ſi ſit præambulum; quia contra illud non præſcribitur, ſicut nec contra facultatem aliquid faciendi. nu. 2.*

3 *Præſcriptione quadraginta annorum præſcribitur res aliena confraternitatis, modo non ſciam, nec ſcire debeam eſſe alienam.*

3 *Reuelare iura, quæ pro aduerſario faciunt, nec litigans, nec alius tenetur, ſi bona fide per quadraginta annos res ſit iam præſcripta; ſecus ſi præſcribens ſciebat vel ſcire tenebatur rem eſſe alienam.*

4 *Ignorantia illa non videtur probabilis, qua quis ignorat rem eſſe alienam, cum in domo propria haberet de hoc publica documenta.*

CONSILIVM III.

AN QVI poſsidet rem alterius pro melioramentis, donec illa ei ſoluantur, præſcribat, ſiue præſcriptione tollat domino rei ius ſoluendi melioramenta, & recuperandi rem melioratam per ſpatium triginta vel quadraginta annorum?

1 Pro parte affirmante facit, quod ius offerendi per præſcriptionem tollitur, l. cum notiſsimi. §. ſed cum illud. C. de præſcrip. 30. vel 40. an. ſed Bar. in l. pignori. ff. de vſucap. limitat hoc procedere quando eſt ſequela actionis iam natæ, vt in d. §. ſed cum illud. non autem quando eſt præambulum actionis naſcituræ; quia tunc non eſt proprie ius formatum, ſed quædam facultas faciendi aliquid, vt eundi per viam; cui non præſcribitur, l. viam publicam. ff. de via public. Sed aduertendum, quod in caſu propoſito ius offe-

Digitized by Google

offerendi videtur esse sequela actionis iam natæ; quia ius offerendi solutionem melioramentorum nascitur ex actione, quam habet vendicandi rem melioratam; & ita etiam secundum doctr. Bart. videtur posse tolli per præscriptionem. An autem præscriptio rei interrumpatur per litem super possessorio motam? Et videri potest quod non: quia res non videtur fieri litigiosa per litem super possessorio motam, auth. litigiosa. C. de litig. & tradit Nicol. Milis in repert. verb. litigiosa res. Sed
2 quid, si tenens rem melioratam reddendam solutis melioramentis, scit illam rem esse illius, qui habet ius soluendi melioramenta, & vendicandi rem? Et videtur non præscribere: quia possessor malæ fidei nullo vnquam tempore præscribit, cap. fin. de præscript. & reg. possessor. de regul. iur. lib. 6. Hispane hoc modo ad præcedentem quæstionem responsum est.
3 : Hodie attentis & perpensis rationibus plusquam putaueram, quod mihi videtur, est, quod si ille qui hodie possidet istam domum, & sui antecessores illam possederunt per 40. annos cum bona fide habendo illam pro sua coram Deo ignorando illam esse adiudicatam confraternitati, solutis melioramentis, non est obligatus eius possessor, nec illi qui pro certo habent ita rem se habere, dare notitiam huius rei iudicatæ confraternitati, etiam stante lite super spolio. Cæterum si prædecessores sciebant hoc ius competere dictæ confraternitati, vel debebant & tenebatur scire hoc ius competere dictæ confraternitati, non præscripserunt quo ad forum conscientiæ, & in consequentia tenentur reddere notitiam dictæ rei iudicatæ:
4 & addo etiam quod in foro exteriori præsumeretur scientia possessorum, si ipsi habebant istas sententias; quinimmo in foro interiori difficile posset dici quod iuste ignorauerint.

SVMMARIVM.

1 *Præstatio annua alicuius rei non inducit obligationem in futurum, sicut nec longa vsurpatio, hoc est acceptio sine iusta causa, sicut nec præstatio facta dominis etiam, vi, metu ve. num. 2. at si sit facta ex certa causa per decennium, præsumitur iusta: quod si sit facta per triginta annos, etiam causa non expressa, inducit ius petendi in futurum, num. 4. nisi ei obstet ius commune, vel alia vehemens præsumptio. num. 5.*

2 *Tempus non est modus inducendi, nec tollendi obligationem.*

3 *Seruitia à subditis sine causa præstita prælatis, seu dominis, præsumuntur iniuste & per vim imposita; & hoc, etiam si sint præstita per triginta annos, quando contra recipientem militat ius commune, vel vehemens aliqua præsumptio. num. 7. At si hæc de iure indebita sint præstita per tempus immemoriale, tunc quo ad solita præstari familiaritatis gratia, seu quæ de facili gratiose præstantur, obligatio non præsumitur: at quo ad ea quæ de facili gratiose non exhibentur, præsumitur sufficiens obligatio. nu. 8. & 9.*

CONSILIVM IV.

CVM ex facto oriatur ius, l. si ex plagis 5. in cliuo. ff. ad l. Aquil. cumque non possit dari congruum responsum quæstioni incongruæ propositæ

positæ,l.vt responsum. C. de transact. & l.precibus. C. de impub. tumque adeo cõfuse proponatur mihi factum,& dubia ex eo resultantia;ægre profecto respondere decreui : nam vt id vtcumque facere possim, oportet me redigere factum in hæc præsupposita .

Primum est,quod Comites domini de N. à tempore,immemorabili, de cuius initio non est memoria,soliti fuerunt ante quadraginta annos indeterminate exigere quasdam præstationes annuas à communi de N. scilicet,omne lignum,quod in sua curia siue domo esset ad ignem in ea faciendum opportunum , similiter & omnia opera manualia , & portatoria suo seruitio necessaria , omnem item paleam & stipulam suo stabulo opportunam . Secundo,quod dominus G.& D.F.fratres Comites, & domini prædicti communis donauerũt ei donatione inter viuos irreuocabili quædam pascua , quæ nunc reddunt 300. ducatos aureos , cum onere soluendi eis quotannis duos vitulos singulos singulis in Paschate, quos numquam soluerunt . Tertio, quod anno 1530. facta fuit conuentio inter dictos dominos & commune ad quinquennium duratura , per quam dicta indeterminata præstatio fuit determinata ad certam quantitatem , eo quod præfatum commune conquerebatur nimium grauari se per illam indeterminatam præstationem . Quarto, quod illa non solum quinquennio,sed etiam 40.annis post illud fuit seruata . Quinto,quod prædictum commune conqueritur de illa determinata præstatione,dicens quod est nimia,& præfati domini sunt contenti recedere ab illa conuentione,modo redeant ad præstationem antiquam indeterminatam.

His præsuppositis , quæritur primo , an prædicti Comites & domini de N. iuste potuerint prædictas annuas præstationes exigere à prædicto communi .

Secundo , an esto non potuissent iuste exigere illas ab initio, potuissent tamen id facere post donationem prædictorum pascuorum.

Tertio,an prædicti Comites possint prædicta pascua donata recuperare nomine caducitatis, siue ratione omissæ solutionis oneris soluẽdi duos vitulos donationi prædictæ impositi.

Quarto, an tam præfati domini ,quam præfatum commune possint recedere à conuentione in quinquennium facta.

Quinto , an præfatum commune recedens à præfata conuentione cogi possit ad soluendas antiquas præstationes indeterminatas.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod pro parte ipsius negante,scilicet quod non potuerunt iuste accipere,& exigere prædicta iura à prędicto communi,facit primo, quod præstatio annua alicuius rei prætensæ non inducit obligationem ad præstandum in futurum, cap. penult.de censibus . etiamsi interuenisset pactum inualidum, quale est nudum de iure ciuili, l.si certis annis. C. de pactis . Vnde concludit Bald. in cap.1.§.si vero vassallus. in vers. item. quid sit inuestitu. quod licet rusticus daret nobili pluribus annis vnum par caponum, per hoc tamen non videtur obligatus in futurum.ad hoc est glo. in l.solent. §.fin.de offic.procons.& not.Bar.in l.cum de in rem verso.ff.de vsuris. Similiter si quis plu-

ries

ries hoſpitatus ſit amicum, non obligatur in futurum, vt teneatur illum hoſpitari, vt notatur per Cynum in l.2.C.quæ ſit longa conſuetud.Innoc. in cap.cum eccleſia.col.2.de cauſa poſſeſ.& proprietatis, vt tradit Fel. in cap.cum M.colum.4. de conſtit.Similiter ſi quis ſæpius iuit ad furnum vel molendinum alienum, non per hoc in futurum cogitur accedere, vt not. Bald.poſt Soccin.in l.1.colum.2.verſi.& ex prædictis.C.de ſeruit. & aqua. Abb.in cap.Abbate.de verb.ſignif. col.2.& Barth.Cæpol.in tract.de ſeruit. in titulo de furno. Secundo, quod longa vſurpatio prætenſa non inducit
2 obligationem in futurum, cap.quia cognouimus, 10.quæſt.3. cum multis quæ ibi citat gloſſ.in verb. præſumpta. eo quod tempus non eſt modus inducendi neque tollendi obligationem,l.obligationum fere. §.placet. ff. de actio.& oblig.d.cap.peruenit.de cenſibus. Cũ ergo præfati DD. Comites non monſtrent aliquam iuſtam cauſam exigendi præfatas impoſitiones, videtur illa vſurpatio eſſe iniuſta. Tertio facit regula cap.quod latenter. cum multis alijs,quæ citat glo.extra de regul.iur. per quæ probat ſeruitia iam præſtita prælatis aut dominis clam,vi,vel metu,non obligare ad præ-
3 ſtandum ea in futurum: & ſententia communis poſt Hoſt. videtur habere, quod huiuſmodi ſeruitia, & præſtationes annuæ, quæ fiunt & ſoluuntur prælatis,& dominis ſine cauſa expreſſa in id idonea,præſumũtur eſſe iniuſte poſita per vim,vel aliam iniuſtitiam, quam poſt alios multos à ſe citatos tradit Didacus in cap.poſſeſſor.§.5.nu.2.de reg.iur.lib.6.& ſeruitia de quibus in caſu propoſito videntur eſſe talia.

4 Pro contraria tamen parte facit primo, quod præſtatio annua ſoluta decennio ex aliqua certa cauſa inducit præſumptionem pro iuſtitia exigentis, iuxta l.cum de in rem verſo. ff. de vſur. ſecundum declarationem Bar.ſub finem illius communiter recepti. Sed hoc argumentum facile vitari poteſt ab eo,qui reſponderit id eſſe, cum annua præſtatio ex certa expreſſa cauſa per decem annos facta eſt, ſed quod præſtationes caſus pro-
5 poſiti ex nulla huiuſmodi cauſa fuerunt factę. Secundo facit, quod pręſtationes annuæ per annos 30.continuatæ, etiam nulla cauſa expreſſa,producunt ius petendi eaſdem in futurum ratione pręſcriptionis, vt probat Balb.in tract.de præſcript.4.par.princ.quęſt.9. quem ſequitur Couar. vbi ſupra.num.3.& probatur l.ſicut.& l.cum iuſtiſsimi. C. de pręſcript.30. vel 40.ann.quatenus probant pręſcriptionem 30.annorum perfici per poſſeſſionem eo tempore continuatam, nullo titulo probato, neque allegato. Sed & hoc argumentum vitari poteſt, reſpondendo, quod in eo aſſumptum non procedit, quando contra poſsidentem facit ius commune, vel aliqua vehemens pręſumptio per cap. 1. de pręſcriptionibus. lib. 6. Et contra dominos exigentes huiuſmodi pręſtationes à ſubditis ſuis, vel à communi,cauſa debita non expreſſa,eſt vehemens ſuſpicio,quod per coactionem & tyrannidem fuerunt impoſitę, iuxta communem reſolutionem in dicto cap. quod latenter. de regul. iuris lib.6. & in caſu propoſito agitur de impoſitionibus & oneribus iure communi non debitis dominis,
6 exactis per prędictos dominos à ſubditis ſuis. Tertio neruoſius facit, quod in caſu propoſito prędictę annuę prędictę fuerunt ſolutę per tempus imme-

immemoriale, siue de cuius initio non est memoria, quod non requirit titulum, & probatur, si allegetur, l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æsti. cap. super quibusdam. §. præterea. de verbor. signif. & cap. 1. de præ-
7 scrip. lib. 6. Nec obstat, quod assumptum non procedit, quando subditi siue vassalli probant, quod à principio sine vllo titulo per vim & metum fuerunt impositæ, vt Hostien. & communis tenet in d. cap. quod latenter. & quod in dubio præsumitur cõtra dominos, vt idem Host. cum communi tenet in d. cap. quod latenter. non inquam hoc obstat: quia in casu proposito præfatum commune sua voluntate libera cępit ea soluere.

Per quæ quæstio hæc redditur difficilis, præsertim ei, qui legerit præfatum Didacum satis vacillantem, & plus densæ allegationi auctorum, quam radici resolutionis intendentem. Videtur autem dicendum pro eius resolutione primum; quod præfati domini Comites iudicandi sunt in foro exteriori iuste præfata seruitia & præstationes accepisse per argumenta pro posteriori parte adducta. Et ad neruosam replicationem
8 ad tertium factam responderi potest iuxta mentem Card. in dicto c. quod latenter. quod resolutio cómmunis in replicatione adducta, scilicet, quod seruitia & præstationes, quæ iure communi non debentur dominis etiam tempore immemoriali soluta, præsumuntur indebite soluta; in dubio procedit in his, quæ amicitiæ & familiaritatis causa solent de gratia præstari, qualis est hospitatio amici, & similia; quales non videntur prę-stationes casus propositi; quia sunt magnę & graues. Et pro dicto Card. facit, quod Innocen. communiter receptus in cap. bonę. 2. de postula.
9 pręlat. & melius cap. cum ecclesia Sutrina. de causa possess. & proprie, num. 4. & 5. dicit quod licet ea quę facile solent accipi & concedi de gratia & liberalitate, non pręsumuntur accipi & pręstari tamquam debita, vt est hospitatio amici; illa tamen quę non pręstantur facile de gratia, & liberalitate, pręsumuntur pręstari & accipi tamquam debita. at onera & prestationes; de quibus in casu proposito, non sunt talia, quę soleant facile de gratia & liberalitate accipi, & pręstari; & ideo cum per tempus immemoriale fuerint pręstita sine contradictione, pręsumendum est à principio fuisse accepta, & prestita aliquo bono titulo liberę donationis, vel gratiarum actionis, & recognitionis beneficij accepti à DD. Comitibus, vel alias, & non per vim, nec metum, nec tyrannidem, nec tamquam gratis, & sine obligatione præstita. Facit item, quod consultis Hispaniæ sapientibus statuit Imperator Carolus ille V. glorioss-simus, quod domini, qui acceperunt huiusmodi seruitia & præstationes per quadraginta annos, defenderentur in sua possessione nullo alio titulo ostenso, in proprietate vero non nisi temporis immemorialis possessione iuuentur. Facit denique fundamentum, quo lex illa nititur, nempe quod eiusmodi possessio immemorialis habet vim constituti, & tituli, quem qui allegat probat per l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æstiu. præcitatam.

11 Secundo dicendum, quod prædicti domini Comites probabiliter pos-

sunt,

Digitized by Google

ſunt,ſi volunt,etiam quo ad forum interius conſcientiæ credere,quod huiuſmodi ſeruitia & præſtationes fuerunt ab initio iuſte impoſita per liberam & ſpontaneam conceſsionem præfatæ cõmunitatis factam, ob amorem & obſeruantiam, quibus erat in eos, & in recognitionem aliquorum beneficiorum ab eis acceptorum, vel ad faciendum eos ſibi gratiores, & affabiliores tam verbis, quam factis, iuuando, conſulendo, vel protegendo illam & ſingulos ipſius, vltraquam iure communi tenentur domini ſic ſe in ſubditos habere, vt poſtea præfati domini ſe habuerunt erga illam donando ei paſcua, quæ ſunt magni reditus & parui oneris, vt præſupponitur in facto : credere inquam hoc probabiliter poſſunt, ſi volunt,per argumenta prædicta : & quod nemo tenetur in dubio ius, quod poſsidet, indiſcuſſum relinquere,l.illud.ff.de pet.hære.

12 Tertio, quod prædicti domini ſi credunt vel crediderunt hæc,quæ iuſte, vt dictum eſt, credere poſſunt, nullatenus peccant, nec ſui anteceſſores peccarunt, nec ad vllam reſtitutionem tenentur, ſi tantum acceperunt & exegerunt illa quæ communitas à principio libere & amanter creditur conceſsiſſe, & non exigunt, nec exegerunt plura ligna, nec plures operas portatorias, nec plures paleas, vel ſtipulas, quam eſſent neceſſariæ ad fouendum decentem ignem, decentem portationem, & decentes paleas, & ſtipulas; præſertim ſi tractant, & tractauerunt eos verbis & factis aliquanto humanius, quam tractaſſent, aut tractarent,ſi ea eis non præſtarentur.

Quarto, quod ſi nunc exigunt, vel antea exegerunt notabiliter plura, quam veriſimiliter prædicta communitas à principio eis conceſsit, cogendo eam ad plura ligna, plura ſeruitia portatoria, & plures paleas, & ſtipulas,quam quæ credunt veriſimiliter fuiſſe conceſſa,peccant,& peccarunt,& tenentur ad reſtitutionem iuxta cap.ſi res aliena.14.q.6. c.peccatum. de reg. iur.lib.6.

13 Quinto, quod ab hoc onere reſtituendi, quatenus ad id tenerentur,poſſunt liberari per liberam & ſpontaneam prædictæ communitatis remiſſionem, ſeu condonationem, iuxta gloſſ.communiter recep.in d.c.peccatum.in verbo reſtituatur. Dixi,liberam & ſpontaneam : quia pacta inuita non ſufficerent,per ea quæ notantur in d.regula peccatum.etiamſi metum omnino iuſtum non inducerent, per ea quæ diximus in Man. confeſſ. cap.17.num.4.

14 Sexto, quod nihil obſtat id, quod ex D.Antonino in 3.par.tit.3.c.3.§.3. aduerſus prędicta citari poteſt : quoniam in ſumma ſolum dicit illam exactionem taliarum & prędationum ſiue impoſitionum dominorum à ſubditis eſſe iniuſtam, quæ fit vltra conuentionem cum ſubditis factam, vel cum non implent illud, propter quod fit exactio : puta quia non reficiunt vel parant vias publicas, nec eas reddunt à latronibus ſecuras, ad quod illa eis præſtantur : non inquam id obſtat prædictis, immo concordat. Tum quia diximus exactionem,de qua in propoſito caſu, eſſe iuſtam, ſi & quatenus non exigunt notabiliter plura, quam ab initio fuerunt veriſimiliter

similiter Impoſita. Tum quia ex præſuppoſitis in facto non conſtat, quod præfati Comites teneantur ad faciendum aliqua, quæ non faciunt, ob præfata ſeruitia, & præſtationes.

15 AD SECVNDAM reſpondeo, quod præfata donatio paſcuorum nõ poteſt prędictis dominis prodeſſe quo ad id, vt prędictorum ſeruitiorum impoſitio reddatur iuſta; ſi antea fuiſſet iniuſta. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. l. non omnis. ff. de rebus cred. & cap. fin. de præben. & non conſtat quod intentio donantium fuit illa. Tum quia donationi prędictæ fuit impoſitum aliud onus ſoluendi duos vitulos annuos: & ita imponendo illud, non videntur aliud impoſuiſſe; & qui diſponit de vno, nõ videtur diſponere de alio. l. cum prætor. ff. de iud. & cap. qualis. 25. diſt. & non creditur dicenti aliquod onus impoſitum, niſi probet, l. ei qui dicit. ff. de proba. poteſt autem prodeſſe præfata donatio ad iuuandam iuſtificationem credulitatis, quod ex amore & ſpe humanioris tractatus conceſsit præfata communitas præfata ſeruitia præfatis dominis, vt prætactum eſt ſupra.

16 AD TERTIAM reſpondeo primo, quod præfati domini Comites nõ poſſunt recuperare præfata paſcua ſua iure caducitatis, eo quod numquam ſoluit prædictos vitulos, illo iure quo dominus recuperat bona data in emphiteuſim ab emphiteuta non ſoluente canonem. l. 1. C. de iu. emphi. c. potuit. de locato. Tum quia dictus contractus, per quem illa paſcua fuerunt donata, non erat emphiteuticus, in quo habet locum pœna illa caducitatis, iuxta prædicta iura. Tum quia donatio facta ſub modo, & impoſito onere, vt donatarius faciat aliquid, non reuocatur regulariter ipſo iure, l. ea lege. C. de condictio. ob cauſ. & ibi Salice. oppoſ. 14. quem ſequimur in noſtro enchirid. de oratio. c. 21. num. 48. Secundo, quod nunc poſſunt compellere dictam communitatem ad ſoluendos prædictos vitulos, vel æſtimationem, niſi illi de communitate præſcripſerint libertatem, ſiue liberationem non ſoluendi; & hoc per condictionem ob cauſam, iuxta præfatam l. ea lege. & l. ſi pecuniam. ff. de condi. ob cauſam. & l. 1. & 2, cum eis annota. C. de donat. quæ ſub modo. Dixi, ſi non præſcripſerint: quia non erit nimis difficile defendere, quod prędictis attento quod numquam ſoluerunt prędictos vitulos; & quod circiter centum anni fluxerunt à tempore, quo donatio prędicta facta eſt, & onus prędictum impoſitum: &

17 quod libertas ab obligatione ſoluendi annuas prędictiones per contractum promiſſas prędcribitur 30. annis computandis à tempore, quo à ſolnendo ceſſatur, l. cum nouiſsimi. §. in ijs. C. de prędcri. 30. vel 40. an. licet In legatis annuis aliud ſit ſeruandum, l. ſi ſtichũ. §. ſtipulatio. ff. de verb. oblig. & vtrobique glo. recep. Attento item quod etiam emphiteuta poteſt per 30. annos prędcribere libertatem ab onere ſoluendi canonem, ſiue penſionem tam præteritam, quam futuram; niſi mala fides ei obſter, vt pulchre reſoluit Balb. relatis alijs vbi ſupra 4. par. 4. partis princ. queſt. 8.

18 Tertio, quod etiam videntur poſſe reuocare donationem præfatam, niſi præſcriptio obſtiterit. Tum quia vnus caſus ex quinque, in quibus poteſt reuocari donatio, poſitis in l. fin. C. de reuo. dona. eſt quando donatarius

rius non ſeruat conditiones donationi appoſitas; quod etiam annotauit Panorm.in c.fi.de donat.dum reddit rationem quare cap.illud non ponat niſi quatuor caſus, cum prædicta l.vlt. poſuerit quinque. Tum quia, vt prædictum eſt, donatum ſub modo, vel ob cauſam,poteſt reuocari, modo
19 non impleto,vel cauſa non ſequuta. Tum quia, ſi onus ſoluendi duos vitulos fuiſſet impoſitum pro aliqua etiam parua alimentorum parte prefatorum dominorum, poſſet dici, quod donatio eſſet ipſo iure reſoluta, ſecundum opinionem Bartoli relatam à Saliceto in d.oppoſitione 14. quãuis non video in protochollo præfatæ donationis verbum aliquod, quod ſignificet illos vitulos ad alimenta ſoluendos. Dixi etiam in hoc dicto, Niſi obſtet præſcriptio: quæ obſtare poſſet, niſi mala fides ei obuiaret, per ſupradicta, & alia quæ addit præfatus Bal.in dicta 4.par.4.par. princ.quæſt. 9.& ſequen.

AD QVARTAM reſpondeo affirmatiue, argumento l.ab emptione.ff.de pact.quia res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem ſoluitur,cap.1. de regulis iuris.

AD QVINTAM reſpondeo,quod eius reſolutio colligitur ex reſolutione primæ quæſtionis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptionem immemorialem impedit mala fides poſſidentis, ſi ſit vere mala,præſumpta autem non.*

1 *Mala fides præſumpta tollitur per triennalem poſſeſſionem.*

2 *Mala fides an probetur eo ipſo, quod inſtrumentum iniuſti tituli reperitur penes poſſeſſorem, remiſſiue.*

3 *Iuſpatronatus facilius præſcribitur ab vno contra alterum patronum, quam contra ipſam eccleſiam liberam.*

4 *Poſſeſſio poteſt eſſe immemorialis, etiam ſi per aliquot inſtrumenta probetur ante tempus ad illam inducendam neceſſarium res aliter ſe habuiſſe.*

5 *Clandeſtina reſignatio, & collatio ab Epiſcopo de beneficio tamquam libero facta,non conſtituit illum in poſſeſſione de eo, vti de libero, diſponendi; niſi accedat patroni ſcientia, & patientia.*

CONSILIVM V.

1 RESPONDETVR, quod poſſeſsio temporis immemorialis non cauſat præſcriptionem, ſi conſtat & vere probatur mala fides poſſidentis; quamuis non ſufficiat mala fides præſumpta: quia eiuſmodi præſumptio tollitur per triennalem poſſeſsionem, quanto magis per immemorialem, vt poſt Aretinum & Aymon. concludit Couar. reg. poſſeſſor.
2 1.par.§.4. de reg.iur. lib.6. & paulo ante an titulus iniuſtus repertus apud poſſeſſorem ſufficienter probet malam fidem ad hunc effectum.

3 Iuſpatronatus facilius præſcribitur cõtra patronum, qui iam habet ius quæſitum, quam contra liberam eccleſiam, per ea quæ citat Couar. reg. poſſeſſor.par.2.§.10.à nu.3.& 8.de reg.iur.lib.6.

4 Nullo

Digitized by Google

4 Nullo iure cauetur quod poſſeſsio deſinat eſſe immemoralis, eo quod probetur per aliquam ſcripturam quod aliquo tempore præterito illa poſſeſsio non fuit. Tum per citata per Couar. dicta regula poſſeſſor. 3. par. §. 4. Tum quod alioquin pauca ſpiritualia eſſent, quæ Chriſtiana Eccleſia tempore immemoriali poſsediſſet, cum per Euangelia conſtet ipſam aliquando ea nõ poſſediſſe. Tum quod licet per aliquod inſtrumentum conſtaret aliquod prædium fuiſſe poſſeſſum à Petro ante ducentos vel trecentos annos; poſſet tamen non obſtante illo probari quod Ioannes poſſedit illud poſſeſsione immemoriali, per ea quæ requiruntur & ſufficiunt ad probandum immemorialem, ſecundum gloſſam probatam cap. 1. de reſcript. lib. 6.

5 Qui renunciat beneficium quæſitum ad præſentationem patroni in manibus ordinarij clam, neſciente patrono, & accepta collatione ab eo libera detinet illud, non videtur ponere ordinarium in quaſi poſſeſsione iuris libere conferendi, niſi id faciat cum ſcientia & patientia patroni. Decius, qui alios citat, conſil. 126.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inter impuberes contractum eſt nullum.*

2 *Matrimonium nec verum nec præſumptum eſt, ſi nec verba de præſenti, nec copula interuenerunt.*

3 *Retractatio illius, quod quis cum iuramento prius in iudicio affirmauit, non facit fidem in foro exteriori.*

3 *Coniugibus contra matrimonium deponentibus non creditur in foro exteriori.*

4 *Sententiæ ſuper matrimonium ſtandum eſt, donec retractetur.*

4 *Sententia pro matrimonio lata, licet ab ea non fuerit appellatum, tamen docto de impedimento per partes non remiſsibili venit retractanda.*

5 *Iudex ex diuerſis argumentis poteſt informare animum ſuum ad effectum reuocandi ſententiam pro matrimonio latam.*

CONSILIVM I.

QVIDAM Vbertinus ante quartumdecimum ſuæ ætatis annum verbis non ſatis claris matrimonium cum Flora contraxit: & lite orta inter eos de validitate matrimonij, Flora iureiurando affirmauit in iudicio ſe cum domino Vbertino contraxiſſe; vnde ſententiam pro matrimonio reportauit: contra quam tamen poſtmodum retractando ſua dicta proteſtata fuit, & ipſa cõtraxit cum alio, & dominus Vbertinus cum alia. Dubitatum fuit, an his ſic ſtantibus matrimonia poſt dictam ſententiam aliàs legitime contracta iure ſubſiſtant.

1 Reſpondeo primo, ſecundum ea quæ proponuntur, non fuiſſe verum matrimonium contractum inter præfatos iuuenes: quoniam ipſe erat impubes quando contraxit, cum non haberet quatuordecim annos

completos,quod iura requirunt, cap.puberes. de desponsa.impub. neque præsumptum propter copulam carnalem subsecutam; quia nulla talis proponitur fuisse subsecuta.

2 Secundo, quod non esset matrimonium quo ad forum conscientiæ,etiam si ille iustam ætatem habuisset,si verum est quod præfata Flora retractando sua dicta dixit, etiam si forte interuenerunt verba promissoria de contrahendo,vt aliqua verba narrationis factæ quadamtenus insinuant: quia cum non fuisset secuta copula carnalis,nec verbale matrimonium de præsenti,non potest esse matrimoniũ verũ,neque præsumptũ,de quo in cap.is qui.de sponsal. licet illud locum habeat tempore quo dicitur hoc matrimonium contractum, quod erat ante Concilium Tridentinum, post quod non est ei locus.

3 Tertio, quod retractatio & protestatio prefatæ Floræ, quæ protestata fuit non contraxisse se cum præfato Vbertino, non facit fidem in foro exteriori.Tum quia illa in iudicio cõtrarium dixerat cum iuramento. Tum quia coniugi confitenti aliquid contra matrimonium non creditur in illo foro,etiam si alter vel altera coniux idem confiteatur, iuxta cap. super eo.adiuncta glosl. de eo qui cogno.consan. & iuxta notata in cap. lator. & cap.tenor.de re iudic.cap.iurauit. de probat.

4 Quarto, quod in foro exteriori stabitur tenori sententiæ, donec retractetur, dict. cap.lator. & cap.tenor. de re iudic. quia res iudicata pro veritate habetur.l.res iudicata.ff.de reg.iur.

Quinto, quod licet sententia lata super matrimonio, si ab ea non appelletur, habeatur pro re iudicata per iura proxime citata, donec reuocetur: potest tamen reuocari ad instantiam eius qui allegaret impedimentum irremissibile per partes, per notata in supradictis capp. iurauit. lator. & tenor. & in casu proposito maritus Floræ, & vxor Vbertini, & quilibet eorum potest petere à iudice, vt declaret sententiam præfatam fuisse iniustam, & hoc propter præiudicium quod affert suis matrimonijs post eam contractis.

Sexto, quod iudex potest accipere informationem, tum ex prædicta protestatione, tum ex matrimonijs eorum contractis post illam sententiam,& tanto tempore continuatis,& quod per totum tempus prędictum confessi sunt sacramentaliter & communicauerunt, & quod sunt boni Christiani, quod putauerunt eam fuisse iniustam; & quod non appellauerunt à sententia præfata, videntes eam à præfata Flora subornatam petitam,& postea contradictam; & quod Vbertinus non erat pubes, & ex aliquibus alijs indicijs: & informatione hac accepta posset iuste iudex recognoscere,& reuidere sententiam prædictam, & processum, per quem data fuit, & perpendere probationes vtriusque partis:& si videret satis probatum quod prefata Flora fuit vere protestata contra præfatam sententiam, posset illam rescindere, & relinquere illos in pace, vt suis matrimonijs post eam contractis fruerentur in Domino, qui nos saluet. Amen.

SVMMARIVM.

6 *Delictum meum non dicitur deductum in iudicium, licet socius criminis fuerit tractus, vnde & Episcopus potest mecum dispensare ex vi cap. 6. sess. 24. de reform. Concilij Tridentini.*

CONSILIVM II.

DELIQVERVNT duo vnum delictum, ob quod incurrerunt irregularitatem: contra quorum alterum tantum intentata est actio in iudicio, sed defectu probationis fuit absolutus: alter autem impetrauit dispensationem ab ordinario virtute cap. liceat. de reformatio. sess. 24. allegando quod erat crimen occultum, & non deductum in iudicium. Quæritur, an sit valida dispensatio.

1 Respondetur, quod gratia fuit valida, per ea quæ nos tradimus in Man. confess. cap. 27. num. 255. & quod res inter alios acta non præiudicat alijs, l. 1. C. res inter alios acta. & l. 2. quibus res iudicata non nocet, & alia citata per glossas. Salua, &c.

DE APPELLATIONIBVS, RECVS. ET RELAT.

SVMMARIVM.

1 *Appellare ab omni definitiua etiam sine expressione causæ regulariter licet: fallit in materia visitationis, correctionis, inhabilitatis, in quibus non licet, nisi iusta exprimatur causa. num. 3.*

2 *Appellare ab interlocutoria, modo iusta exprimatur causa, de iure canonico conceditur, licet post Concilium ab ea non appelletur, nisi quando earum grauamen per appellationem à definitiua non possit tolli.*

3 *Appellationi iuste non deferens iudex puniendus est.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, quibus casibus iudex teneatur deferre appellationi.

1 Respondetur, quod in omnibus in quibus appellatur legitime, hoc est infra decẽdiũ, auth. hodie. C. de appell. & petũtur Apostoli intra legitimum tempus, de quo in cap. ab eo. de appell. lib. 6. & in scriptis expressa iusta causa appellandi, si appellatur ab interlocutoria. cap. vt debitus honor. de appell. adiuncto cap. 1. eodem titulo, lib. 6. licet in appellatione à definitiua non requiratur hoc, vt ibidem notatur, & dummodo non sit causa, in qua vel à iure, vel ab homine remouetur appellatio: quia tunc etiam à definitiua non licet appellare, nisi exprimatur iusta causa ad appellandum, cap. licèt. de offic. ordin. cum gloss. iuncto cap. Romana.

2 §. si autem. de appellat. lib. 6. & regulariter in omni causa licet appellare à definitiua, iuxta gloss. solẽn. in l. qui restituere. ff. de rei vendicat. verb. restituitur. non autem ab interlocutoria regulariter iure ciuili, sed iure

Digitized by Google

canonico ſic in ſcriptis, & expreſſa iuſta cauſa appellandi, vt prædictum eſt, vſque ad Concilium Trident. poſt illud autem per cap. 1. de reform. ſeſſ. 13. non licet appellari ab interlocutoria, niſi quando grauamen illatum per illam non poſſet tolli per appellationem à definitiua. Per quod 3
ipſum cap. ſtatutum eſt, vt non poſsit appellari etiam à definitiua in cauſis viſitationis, & correctionis, habilitatis, & inhabilitatis: quod eſt intelligendum, niſi iuſta de cauſa expreſſa, iuxta præfatum §. ſi autem. & puniendus eſt iudex, qui non defert iuſtæ appellationi, cap. de priore. de appellat. & dict. cap. 1. cod. tit. lib. 6. Salua, &c.

An prædictis obſtet idem ſacrum Concil. ſeſſ. 24. cap. 10. & 20. inuenies in ſequenti conſilio.

SVMMARIVM.

1 *Prouinciale Concilium poteſt recuſari, generale autem, cui præeſt Papa per ſe vel alium, non.*

2 *Appellari poteſt ab omnibus ad Papam, itemque & à Concilio prouinciali poteſt haberi recurſus ad Papam & Concilium generale, modo agatur de ſententia definitiua; quia ab interlocutoria per Concilium non licet, niſi habeat vim definitiuæ, vel cuius grauamen non poſsit per definitiuam reparari, num. 2.*

3 *Appellatio regulariter ſuſpendit executionem ſententiæ etiam in iuſſo abſtinere ab ordine: fallit, quãdo iudex procedit cũ clauſula* appellatione remota, *vel quando appellatur à cenſuris inflictis, vel quando appellatio eſt friuola, à iudice non admiſſa.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM PRIMAM reſpondetur affirmatiue per cap. ad Romanam. il 1. & 2. 2. q. 6. quæ probant omnes ab omnibus poſſe ad Romanam Sedem appellare. & in cap. 1. de iudic. eſt caſus, in quo à Concilio prouinciali fuit habitus recurſus ad Concilium generale, cui Papa præſidet per ſe vel per alium, quod non poſſet recuſari, ſed Concilium prouinciale ſic; & quod de Concilio prouinciali recurri poteſt ad Papam, & ad Concilium generale.

2 AD SECVNDAM QVAESTIONEM reſpondetur primo, quod ab omni ſententia definitiua, vel habente vim definitiuæ Concilij prouincialis appellari poteſt ad Papam, vel ad Concilium generale, argumento totius tituli ff. à quibus appellari non licet. & tit. quis & à quo appelletur. & arg. glo. ſing. quæ vltima eſt l. qui reſtituere. ff. de rei vendica. quatenus probat appellari poſſe ab omni ſententia definitiua, à qua non inuenitur inhibita appellatio. Secundo, quod olim iure communi appellari poterat ad Sedem Apoſtolicam ab omnibus grauaminibus & ſententijs interlocutorijs per præfatos canones ad Romanam. 1. & 2. Tertio, quod iure Cæſareo non licet regulariter appellare ab interlocutoria: & quod Concil. Trident. in cap. 20. ſeſſ. 24. ſtatuit ne liceat appellare ab interlocutoria, niſi ab habente vim definitiuæ, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari non poſſit.

3 AD

Digitized by Google

3 AD TERTIAM QVAESTIONEM respondetur primo, eam nimis generaliter proponi. Secundo, quod appellatio regulariter ſuſpendit exequutionem, l. 1. ff. nihil nouari appellat. quæ ponit exempla de relegato, & deportato, & iuſſo abſtinere ab ordine, & traditur per omnes in rubr. de appellat. Tertio, quod fallit hæc regula in multis caſibus, vt cũ iudex procedit cum clauſula *appellatione remota*, cap. paſtoralis. in princ. de appellat. & cum appellatur à ſententia excommunicationis in eodem cap. §. verum. & idem cum appellatur ab alijs cenſuris, cap. is cui. §. fin. de ſent. excomm. lib. 6. & cum appellatio eſt friuola, cui iudex à quo non detulit, cap. cum appellationibus. de appellat. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Cardinalis, vt etiam Concilium prouinciale, vt ſuſpectus, recuſari poteſt, reuerentialiter tamen.*

CONSILIVM III.

1 AD DVBIVM mihi propoſitum, an Legatus de latere ſiue Cardinalis recuſari poſsit, reſpondeo primo, quod iudices, quibus manifeſtus eſſet animus prędicti Legati, ſiue Cardinalis, ad iuſtitiam erga omnes exercendam, facile iudicare poſſent illum quo ad forum interius nemini debere eſſe ſuſpectum. Secundo, quod quo ad forum exterius negari non poteſt Legatum à latere recuſari poſſe. Tum quia totum vnum Cõcilium prouinciale recuſari poteſt, ſecundum Panorm. Felin. Rip. & communem contra glo. in cap. 1. de iudic. Tum per cap. quod ſuſpecti. 3. q. 5. in quo totum Concilium fuit recuſatum. Tum per cap. nouit. de appell. ex quo Panorm. & Dec. colligunt Legatum & Cardinalem recuſari poſſe. Tum per illa multa per quæ And. Sicul. in tractatu de præſtantia Cardinalium. q. 3. 2. part. concludit, Legatum Cardinalem poſſe recuſari, licet valde honeſte & reuerenter recuſatio eius fieri debeat ſecundum omnes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Appellare à conſtitutione grauante licet etiam regularibus, & à qualibet ſententia, niſi vbi reperitur iure prohibitum, nu. 2. etiamque à correctione & mandatis regularibus, ſi tamen modus excedatur, & nõ aliter, nu. 3. & 5. & hoc nõ obſtantibus ſtatutis religioſorum, per quæ dicitur prohibitum appellari, num. 1. & 5.*

2 *Appellatio etiam in dubio eſt admittenda, & iuſtam non admittens etiam regularis prælatus eſt puniendus, num. 3. & tanto magis, ſi appellantes carcerent, vel aliàs male tractent, num. 6.*

3 *Correctio etiam religioſorum debet eſſe moderata, alioquin poteſt haberi recurſus ad ſuperiores: immo & Abbate nimis ſeuiente, licet ſubdito de monaſterio ſine apoſtaſiæ vitio fugere, & arma pro defenſione arripere, num. 4.*

7 *Decreta, ſtatuta, & cætera acta eccleſiaſticorum, debent eſſe non ſolum licita ſecundum iuſtitiam & æquitatem, ſed etiam honeſta & vtilia.*

8 *Fraudem legi facit, qui contra eius mentem venit, licet verba non offendat; & factum non tenet.*

CONSILIVM IIII.

FRATRIBVS nationis Gallicæ incolentibus in præsentia monasterium sanctissimæ Trinitatis Illustriss. ordinis Minimorum in monte Pincio Vrbis situm, duo dubia videtur occurrisse circa nouam quamdam constitutionem Vicarij, quam reuerendissimus prędicti ordinis Generalis fecit in dicto monasterio. Alterum est, an liceret eis appellare, si constitutio præfata esset iniusta? Alterum, an prędata constitutio sit iniusta?

1 Ad quorum prius respondere memini in comment. de regularib. sub cap. nullam. num. 51. affirmatiue, quod sic, non obstante quod vox vulgaris habet, inter probos regulares nec appellari, nec appellationes admitti debere: & quod Concil. Trident. in cap. 4. de regularib. sess. 25. sic habet, *Nec liceat regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi; nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. qui vero sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab ordinarijs locorum tamquam desertor sui instituti puniatur.* Et quod cap. ad nostram. de appellat. sic habet; *Remedium appellationis non ideo est inuentum, vt alicui à religionis & ordinis obseruantia exorbitanti debeat sua nequitia patrocinium exhibere.* & cap. reprehensibilis. eod. tit. habet, *Nec subiecti contra ecclesiasticam disciplinam in vocem appellationis erumpant.* & quod vulgus ait, statutis religiosorum prohiberi appellationes, & appellãtes à superioribus in carceres conijci, grauique pœnitentia & pœna purgari, & puniri.

2 Quibus non obstantibus contrarium est dicendum. Tum quia edictum de appellando est prohibitorium, hoc est, quod quilibet à qualibet sententia potest appellare, nisi prohibeatur, gloss. vlt. recept. in l. qui restituere. ff. de rei vendic. & nullo iure prohibetur regularis appellare. Quin & in dubio appellatio à iudice debet admitti secundum Innocentium in cap. dilectus. 2. de rescript. quem sequuntur Decius, & citati ab eo in cap. de priore. num. 1. de appellat. Tum quod appellatio est defensio, l. 1. ff. de appellat. cap. cum inter. de excep. & defensio, quæ iure naturæ debetur, nemini est deneganda, clem. pastoralis. §. cæterum. de re iudic. l. vt vim. ff.
3 de iust. & iure. Tum quia prædictum cap. ad nostram. à contrario sensu probat remedium appellationis religioso ad suam innocentiam tuendam concedendum, quod ipsum satis probat cap. reprehensibilis. eod. tit. Tum quod in cap. de priore. eod. tit. grauiter iubetur castigari Prior, qui appellationem non admittit; ex cuius gloss. 1. colligit Decius, quod non solum potest appellare religiosus in alia causa ciuili vel criminali, sed etiam in causa correctionis, in qua regulariter etiam sęcularis prohibetur appellare, cap. licet. de offic. ordin. si modus correctionis excedatur, cui gloss æ est alia similis in dict. cap. licet. & notat Panormitan. communiter receptus vtrobique: nam moderata debet esse correctio, aliàs ad superiorem recurri potest, vt Bald. dicit per illum text. in l. 2. §. dominorum. ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. per quam dicit etiam Bald. in
4 dict. cap. ad nostram, quod Abbate nimis seuiẽte in monachos, eis licet fugere de monasterio, nec dicuntur apostatæ: quin & Abbate odio grauante

mona-

monachum poteſt pro defenſione arma accipere, vt notabiliter Cardin. tradit in clement. 1. §. præfatæ. de ſtatu monach. Denique quod in cap. ad Romanam. 1. & 2. 2. quęſt. 6. conceditur omnibus oppreſsis appellare ad ſanctam ſedem Apoſtolicam; nec ab hac conceſsione reperitur vſquam religioſus excluſus.

5 Nec obſtant allegata in contrarium. Ad primum enim reſpõdetur, vocem illam vulgarem, qua dicitur inter religioſos non appellari, intelligendã eſſe de appellatione à correctione, & mandatis regularibus legitime factis, ſecus de alijs ſententijs & mandatis non tangentibus illam; immo & à tangentibus illam, ſi modus regularis & legitimus excedatur, vt ſupra dictum eſt. Ad ſecundum, quod Conc. in eo citatum non vetat appellare, ſed ire ad ſuperiorem ſine licentia prælati, quod longe aliud eſt.

6 Ad tertium, quod prædictum cap. ad noſtram. ſolum prohibet appellare ad defendendum nequitiam, & ita de non oppreſſo & appellante iniuſta de cauſa; nos vero loquimur de oppreſſo & appellante iuſta de cauſa. Ad quartum reſpondeo idem, quod ad primum: & præterea inique & irreligioſe valde facere prælatos, qui iuſtas appellationes à ſe oppreſſorum non admittũt; & debere acriter caſtigari, vt iubetur in d. cap. de priore. & iniquitatem iniquitati apponere eos qui non admittunt, nec dant licentiam proſequendi & adeundi ſuperiores: & peſsima malis accumulare, qui non ſolum negant prædicta, ſed etiam conijciunt in carceres duros inedia torquendos, donec appellationi renuncient.

AD ALTERVM DVBIVM, ſcilicet, an præfata conſtitutio Vicarij ſit iniuſta: reſpondeo placere mihi reſponſa duorum eruditorum virorum, quibus reſpondẽt eam eſſe iniuſtam: iuſteque poſſe à prędictis fratribus adiri S. D. N. iuſtiſsimum, qui re ſatis intellecta meo iudicio reuocabit eam per cõtenta in præfatis duobus reſponſis, & alijs quæ facile poterunt eis adiungi: quæ tamen facultas in prędentia nõ eſt mihi, qui etiam hoc die, in quo vniuerſa Eccleſia celebrat octauam Apoſtolorum Petri & Pauli, omiſi miſſare ob fragilitatem, poſtquam ad miſſandum me vtcũque paraui. Admoneo autem præfatos admodum reuerendos fratres Gallos, ſe rem ſuæ defenſioni opportunã facturos, ſi procurauerint, vt is, qui res Gallicas nomine Chriſtianiſsimi Regis, & eius regni Chriſtianiſsimi vti Legatus eorum, vel alio nomine coram S. D. N. agere poteſt, appellet grauiter à prędicta cõſtitutione Vicarij, vti ab actu maxime grauante Regem, & regnum prędictum, volendo per vias obliquas & iniquas tollere quamdam maximam præeminentiam iuſtis artibus & meritis quæſitam, & donatam eis à Sanctiſsimo eodemque amiciſsimo Franciſco à Paula in gratiam & remunerationem honorum & beneficiorum, quæ à præfato Rege & regno ſuſcepit tam in eo, quam extra illud: & quod Rex noſter Hiſpaniarum feliciſsimus Philippus, ſi ei, & ſuis regnis aliqua huiuſmodi eminen-
7 tia cõueniret, nihil non ageret, vt ſibi maneret inuiolata. Admoneo item, quod appellatio præfata multum iuſtificari poteſt ex eo, quod acta per prędatos & rectores eccleſię agenda, nõ ſolum debent eſſe licita ſecundum
§ quitatem, ſed etiam decentia ſecundum honeſtatem, & expedientia ſe-

Digitized by Google

cundum vtilitatem, iuxta cap. magnæ. de voto. et quod præfata Vicarij conſtitutio non ſolum non eſt licita ſecundum æquitatem, ſed etiam indecens ſecundum honeſtatem, & inexpediens & incommoda ſecũdum vtilitatem, & inducens quamdã ſuſpicionem inuidiæ & voluntatis frandandi mentem tam magni Patriarchæ: & quod omnis diſpoſitio quæ tendit contra mentẽ diſponentis eſt ei contraria, licet verbis conſentiat: & quod palam eſt ex literis ipſiuſmet humillimi & ſimpliciſsimi ſanctiſsimi Francisci à Paula, & confirmationis eius, & Regis Franciæ petentis illam, quod prędatus Reuerendiſſ. Generalis nititur deſtruere per vnam viam, quod per viam regiam debet conſtruere: & quod primum locum in interpretatione continet voluntas & mens diſponentis, præſertim tamdiu continuata: & quod facta in fraudem legis nihil valent, etiam ſi verba non offendantur, iuxta cap. penul. de reg. iur. lib. 6. & l. non dubium. C. de legibus. cum alijs citatis in prędata regula penult. amplificando, quam magna culpa eſt inducere diſſenſionem inter Reges & regna, quibus antiqua obſeruatio fuit vtiliſsima, decora, & ſanctiſsima ipſi religioni, quæ ſemper fuit aucta & veneranda in præfato cõuentu ſanctiſsimæ Trinitatis, & eo ordini prędato magis decora, quod ipſa ſola dat teſtimonium, quod regnum Chriſtianiſsimum adeo antiquum & celeberrimum eſt totum in colenda ſancta fide Apoſtolica, & ea exaltanda, vt fuit sẽper à mille annis; & cętera, quæ ijs facile adiungi poſſunt ad gloriam Dei, qui ſuam magis gloriam, quam has partiales inuidias ſua miſericordia foueat. Amen.

8

SVMMARIVM.

1 *Condemnatio ſine aceuſatione, vel alia via æquipollente facta, eſt nulla.*

2 *Prouincialis non poteſt excludere à prouincia deputatum in ea à Generali cũ clauſula qua talem ſibi ſoli ſubijcit.*

3 *Sententia in non citatum vel inauditum lata eſt nulla.*

4 *Lex ſeu ordinatio in damnum particularis perſonæ, ſaltem ſine cauſa rationabili, illius qui ſuperiorem recognoſcit, nulla.*

5 *Iudex, ad quem grauatus accedit, eum à grauamine leuare debet.*

6 *Regulares fere omnes defenſionis, & non appellationis verbo vtuntur.*

6 *Appellationis & defenſionis effectus eſt, vt actus declaretur nullus vel iniuſtus, & grauatus reponatur in priſtinum.*

7 *Appellatio dupliciter emittitur, verbo, & facto.*

7 *Appellationis vim habet itineris ad ſuperiorem arreptio, modo ſeruentur quæ in appellatione verbali requiruntur.*

8 *Spoliatus à iudice ordine prætermiſſo, perinde ante omnia reſtituendus, ac ab alio ſpoliatus.*

8 *Appellare cui non conceditur, grauantis ſuperiorem per viam querelæ adire poteſt.*

9 *Iudex à quo appellatur, licet appellationi aſsiſtere poſsit, non tamen eſt citandus.*

10 *Regulares de cauſis grauatorum cognoſcendo, ea ſolum ſeruare debent, quæ ſunt iure diuino ſufficientia ad inuentionem iuſtitiæ & veritatis.*

CON-

CONSILIVM V.

QVIDAM Prouincialis ordinis mendicantium cum ſuis definitoribus in ſuo Capitulo prouinciali inter ordinationes, quas conſtituere ſolent pro cauſis & negotijs totius prouincię, fecerunt ſequentem particularem, nulla præuia accuſatione, citatione, nec cauſa legitima, in hæc verba: *Remouemus, & excludimus à noſtra prouincia N. præcipientes ei ſub pœnis, vt infra tot dies in ſuam natiuam prouinciam ſe conferat.* Quæ poſt paucos dies fuit notificata præfato N. qui ſtatim arripuit iter ad ſuperiorem, & Romam venit.

Quæritur primo, an ſententia prædicta ſit ipſo iure nulla.

Secundo, an definitorium Capituli generalis, quod eſt iudex ſupremus in præmiſsis, ad quod remiſſa eſt cauſa, poſsit, & debeat reſtituere N. loco, & ſtatui, à quo fuit deiectus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod prædicta ſententia & ordinatio multis nominibus eſt ipſo iure nulla. Primo quidem, quod nemo ſine accuſatione, vel alia via, quæ ei æquipolleat, eſt damnandus, iuxta cap. ſuper his. & cap. qualiter & quando. de accuſat. adeo quidem, vt ſint qui putent id eſſe iuris naturalis & diuini conſtitutum, iuxta illa, quæ in Actibus Apoſtolorum cap. 22. & 23. traduntur de Paulo, & accuſatoribus eius, & de adultera Ioan. 8. & prædictus N. de nulla culpa fuit in illo Capitulo accuſatus, nec alia via ei æquipollente factus reus: ergo nulliter fuit lata.

2 Secundo, quod omnis ſententia lata à iudice incompetēte eſt ipſo iure nulla, toto tit. C. ſi non à competenti iudice. & cap. cum ſuper. de offic. deleg. & prædicta ſententia fuit lata à prædicto prouinciali, cui non erat ſubiectus N. maxime quo ad expulſionem à prouincia; quia Generalis illum adſcripſerat, cum clauſula, qua eum ſibi ſoli ſubijciebat, precipiens cum decreto irritante, ne ab alio poſſet ab illa prouincia mutari, quam ab ipſo Generali.

3 Tertio, quod omnis ſententia lata contra non citatum, vel non auditum legitime, eſt ipſo iure nulla, cap. nos in quemquam. 2. q. 1. etiam ſi feratur ab Imperatore, clem. paſtoralis. §. cæterum. de re iudic. & etiam ſi feratur à Papa, qui ſcribens ad Ducem Siciliæ in cap. 1. de cauſa poſſeſſ. ait ſe contra inauditam partem nihil poſſe definire. & prædictus N. non fuit legitime citatus, nec auditus, vt in facto proponitur.

4 Quarto, quod lex, vel ordinatio facta in damnum alicuius particularis perſonæ, ſaltem ſine cauſa rationabili, & ab eo qui non habet regalia, ſiue qui recognoſcit ſuperiorem, eſt ipſo iure nulla, ſecundum Panorm. in cap. cum omnes. de conſtitut. quem ſequuntur ibi Aretin. & alij quos refert ibi Felinus, & probatur per illud Iſid. cap. erit autem lex. 4. diſtinct. non quidem ponderando verba illius, quæ ponderauit Decius, & aliquot alij ibidem, ſed ponderando illa verba, quæ ponderauit Angelicus Doctor in 1. 2. quæſt. 90. artic. 2. nempe quod lex nullo priuato commodo, ſed communi omnium ciuium vtilitate debet eſſe conſcripta,

Digitized by Google

pta, quod profunda de more ratione ipſe confirmat. Cum igitur prædicta ordinatio ſit facta in grande damnum prædicti N. nulla ratione, nec cauſa adiecta, palam eſt eam eſſe nullam.

5 AD SECVNDAM QVAESTIONEM reſpondetur, quod prædicti iudices poſſunt & debent reſtituere prædictum N. ad locum & ſtatum illum, à quo per prædictam ordinationem inualidam fuit expulſus. Primo quidem, quod iudex ſuperior, ad quem grauatus accedit, vt à grauamine leuetur, debet eum illo leuare iuxta l. 1. ff. de appel. & iuxta notata per omnes in rubrica de appel. At prædictus N. valde grauatus acceſsit ad ſupremum ſui ordinis iudicem: ergo debet eum leuare ab accepto grauamine, & conſequenter reſtituere illum ſuo priſtino ſtatui, & loco.

6 Secundo, quod licet in ordinibus præſertim mendicantium non permittatur grauato vti verbo appellationis, & petitionis Apoſtolorũ, quibus ſæculares clerici, & aliquot religioſi vtuntur: poſſunt tamen vti remedio defenſionis, quæ eſt iuris naturalis, quam appellatio in ſe includit. Tum quia ipſi mendicantes non debent eſſe peioris conditionis, quam alij, immo melioris; & non debent magis grauari, quam alij, immo longe minus, propter quod ſunt eis conceſſæ multæ immunitates, & multa priuilegia, cap. 1. de priuileg. lib. 6. & alibi ſæpe. At prædictus N. etſi pro ſua modeſtia nõ eſt vſus verbo appellationis; vſus eſt tamen omnibus quæ requiruntur ad hoc, vt debeatur ei remedium defenſionis, quod parit appellatio, nempe quod declaretur actus nullus, vel iniuſtus, & reponatur in eo ſtatu, in quo erat ante illum: effectus enim appellationis ſiue defenſionis iuris naturalis, qui in ea continetur, eſt reciſio, vel annullatio actus, à quo appellatur, & repoſitio appellantis in ſtatum priſtinum, ſecundum Bart. & communem in rub. de appell. Panor. Fel. & Decium in ead. rubr. ergo prædictus N. debet reponi in priſtino ſtatu.

7 Tertio, quod duplex eſt appellatio, qua grauati vti poſſunt: altera, quæ fit, & proponitur verbis, vt communiter fit: altera, quæ fit facto per arreptionem itineris ad ſuperiorem, vt habetur in cap. dilecti. 2. de appell. vbi poſt alios reſoluendo Decius probat etiam hodie arreptionem itineris ad ſuperiorem, ſeruatis quæ ſeruari debent in appellatione verbali, habere locum & effectũ appellationis verbalis, vt & nos poſt alios tradimus in hac ipſa materia in commentario 2. de reg. nu. 61. in cap. non dicatis. 12. q. 1. Ergo arreptio itineris ad ſuperiorem poſt notificatam ſibi prædictam ordinationem, vel ſententiam nullam, conquerendo de grauamine per eam ſuſcepto, & poſtea veniendo Romã, debet haberi pro appellatione; & ſuperior, qui de cauſa cognoſcet, poterit, & debet facere ea, quæ faceret bonus & rectus iudex ad ſe appellanti legitime. At iudex rectus, inuenta iniuſtitia, vel inutili ſententia, debet appellantem reſtituere in priſtinum ſtatum: ergo etiam ſuperior N. debet idem ei facere.

8 Quarto, quod ſpoliatus à iudice non ſeruato iuris ordine, perinde reſtituendus eſt ante omnia, ac ſpoliatus ab eo, qui non eſt iudex. caſus ſingul. in cap. conquerente. de reſtit. ſpol. At prædictus N. eſt ſpoliatus iuris ordine prætermiſſo: ergo, &c.

Quinto,

Quinto, quod grauatus etiamsi non posset appellare, & per viam appellationis ad superiorem accedere, posset tamen per viam simplicis querelæ adire superiorem grauantis, secundum Panorm. & omnes in dict. cap. cum dilecti. ergo prædictus N. iuste potuit petere sublationem prædicti grauaminis sui, & superior eius potest & debet concedere illam ei: quæ tamen concedi non potest sine restitutione pristini status: ergo debet illum ei restituere.

9 Sexto, quod regulariter iudex à quo appellatur, licet possit assistere causæ appellationis propter honorem suum; non tamen est citandus in causa appellationis. Vnde etiam inter sæculares appellans impetrat in curia literas inhibitorias ad iudicem, citatorias ad partem, & compulsorias ad notarium, sed non citatorias ad iudicem; & ita non oportet citari prædictum prouincialem, & illo absente potest illius sententia declarari nulla, & rescindi, & appellans ad pristinum statum restitui, per ea quæ habentur in cap. cum sit Romana. & cap. de priore. de appell.

10 Septimo, quod inter religiosos non seruantur, nec debent seruari in his grauaminibus exequendis omnia sic adamussim, vt inter sæculares, cap. qualiter & quando. 2. 6. vlt. de accusatio. sed solũ pro sanctitate sua debent seruare ea, quæ sunt iure naturali & diuino necessaria, & sufficientia ad inquisitionem, & inuentionem iustitiæ, & veritatis. Per quæ, &c. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio legitime subsequens etsi non suspendat suspensionem ab officio & ingressu ecclesiæ, num. 2. nec interdictum quo interdicitur ingressus ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, num. 6. nec illam per cuius violationem incurritur irregularitas; num. 5. suspendit tamen suspensionem à voce activa & passiva, & ab officio, & beneficio, num. 3. ab vsu pallij & pontificalibus, num. 4. ac omnia alia quæ non tangunt animam. num. 3.*

4 *Suspensus à voce passiva, licet non possit via electionis acquirere beneficia, potest tamen via collationis & institutionis illa obtinere.*

5 *Suspensionem à voce activa & passiva violans non incurrit irregularitatem, potestque ingredi ecclesiam, & agere omnia diuina offic. 6.*

CONSILIVM VI.

QVAESITVM est, an suspensio à voce activa & passiva suspendatur per appellationem legitimam subsequentem.

1 Et pro parte quidem negante videtur primo casus in cap. is cui. 6. fin. de sentent. excomm. lib. 6. ibi: *Sicut excommunicatio, sic ab officio, vel ab ingressu ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius effectus per appellationem subsequentem minime suspenduntur*. Secundo, quod interdictum, & effectus eius non suspenditur per appellationem, cap. ad hæc quoniam. de appel. per quæ duo capitula fundatur, & est recepta illa sententia vulgata, quod sententiæ censurarum non suspendantur per appellationem; & vna de tribus censuris est suspensio, cap. quærenti. de verb. sign.

Pro

Pro parte vero affirmante facit primo, quod regulariter omnis appellatio ſuſpendit ſententiam, & eius effectum, cap.venientes. de iureiur. & l.1.ff.ad Turpil. etiamſi ſecum trahant executionem, l.furti.ff. de his qui not.infam.& non videtur excepta huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia: non enim excipitur ab illa regula omnis ſuſpenſio, ſed ſolum ſuſpenſio ab officio,vel ingreſſu eccleſiæ: nam prædictus §.fin.ſolum loquitur de illa, & non eſt alius textus, qui diſponat idem de alijs: ſiquidem ante illum controuerſia erat etiam de illa:quamuis de interdicto haberetur in d.cap.ad hæc quoniam. & à iure regulari non eſt diſcedendum, niſi quo ad ea quæ inueniuntur excepta,iuxta gloſſ.recep. l.omnis definitio. ff. de reg. iur.& in rubr.eiuſdem tit.lib.6.

3 Secundo, quod gloſſ. communiter recep. in d.§.fin. & in d.cap.ad hæc. & quæ neceſſario eſt recipienda per primum argumentum, expreſſe ait, non eſſe locum illi §. in omni ſuſpenſione, ſed ſolum in ea quæ ſit ab ingreſſu eccleſiæ,& ab officio diuino,qualis non eſt ſuſpenſio à voce actiua, & paſsiua; cum non obſtante illa licite poſsit quis ingredi eccleſiam, & exercere diuina,vt palam eſt.

Tertio, quod eadem gloſſ. recepta relatis Innoc. & Hoſtien.opinionibus concludit,prædicto §. non eſſe locum in ſuſpenſione à beneficio, vel perceptione beneficij; quam conſtat eſſe maiorem, quam ſit ſuſpenſio à voce actiua,vel paſsiua.

Quarto, quod eadem gloſſa ait, non eſſe locum illi §. niſi in ſuſpenſione à ſpiritualibus,quæ ligant animam;qualis certe non eſt ſuſpenſio prædicta;cum ea non obſtante poſsit exercere omnia diuina officia, & miniſtrare,& accipere omnia ſacramenta.

4 Quinto, quod Panorm. communiter receptus determinat in d.cap.ad hæc.not.1.quod ſuſpenſio ab vſu pallij,immo & à pontificalibus ſuſpenditur per appellationem legitimam ſubſequentem: et conſtat has duas ſuſpenſiones magis accedere ad ſuſpenſionem ab officio,& ingreſſu eccleſiæ,de qua d.§.fin.loquitur,quã ſuſpenſionẽ à voce actiua,& paſsiua:ergo minus includitur hæc in eo,quam illæ duæ. & conſequenter à fortiori appellatio magis ſuſpendet hanc, quam illas.

Sexto, quod prædicta ſuſpenſio à voce actiua & paſsiua minus tangit diuina,quam ſuſpenſio à beneficio:quia ſic ſuſpenſus poteſt quærere beneficium alia via,quam electionis,& adminiſtrare illud:cum enim ſuſpenſio non operetur vltra limites eius,ſecundum Panorm. Dec. & comm.in cap. Apoſtolicæ. de excep. & prædicta ſuſpenſio limitetur ad conſecutionem beneficij per electionem, in qua ſola habet locum vox paſsiua,non extenditur ad conſecutionem via collationis, vel inſtitutionis, quæ ſunt longe diuerſæ, cap.cum in illis.§.1. de elect. lib.6. præſertim in diſpoſitione & ſententia pœnali, arg.l.præſes.ff.de pœn. Cum igitur ſuſpenſio à beneficio, & ab adminiſtratione beneficij ſuſpẽdatur per appellationem ſecundum communem, vt prædictum eſt, à fortiori & hæc ſuſpendetur.

5 Septimo, quod illa ſola ſuſpenſio videtur excepta à ſuſpenſione per appellationem,cuius violatio inducit irregularitatem; quod videntur ſignificare

gnificare d.cap.is cui. in princ.& cap. is qui. iunctis gloſsis. At ſolius ſuſpenſionis ab officio diuino & ſacramentis violatio facit quem irregularem,vt reſolute monſtratur in Man.noſtro cap.27.nu.163.ergo ſuſpenſio à voce actiua & paſsiua,cuius violatio non inducit irregularitatem, arg. cap.1.§.fin.de ſent.excom.lib.6.& cap.1.de ſent.& re iud.eod. lib. ſuſpenditur per appellationem legitimam ſubſequentem.

Non obſtant citata in contrarium.Non primum:quia §.ille vlt.non diſponit de omni ſuſpenſione,ſed tantum de ſuſpenſione ab officio diuino,& ingreſſu eccleſiæ, qualis non eſt ſuſpenſio à beneficio, neque ſuſpenſio ab adminiſtratione beneficij, vel à pontificalibus, vel vſu pallij, & à fortiori nec ſuſpenſio à voce actiua & paſsiua: qua non obſtante poteſt ſuſpenſus ingredi eccleſiam, & agere omnia officia diuina, vt ſupra probatum eſt.

6 Ad ſecundum autem reſpondetur, quod non omne interdictum eſt tale, quod appellatio legitima non ſuſpendat;ſed ſolum illud, quo interdicitur ingreſſus eccleſiæ,vel aliquod officium diuinum,quod non fit per ſuſpenſionem ſupradictam: & ita ſicut interdictum ingreſſus poſſeſsionis agri, vel beneficij,vel collationis eius,vel aliorum actuum qui non tangũt animam,ſuſpenduntur per appellationem,vt omnes dicũt, vel ſentiunt in d. §.fin.& in d.cap.ad hæc.ita & ſuſpenſio à voce actiua vel paſsiua ſuſpẽdetur per illam. Per quæ omnia videtur ſatis fulta pars poſterior affirmans.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius ſi à ſententia iniuſta priuationis appellans ſuſpenſoque tempore proſequendæ appellationis poſſeſsionem continuarit,coram Deo beneficium dimittere non tenetur. & ſeq.*

2 *Appellans ab iniuſta ſententia,appellato negligente proſequi ius ſuum,poteſt iuſte credere eum tanquam ſibi male conſcium totum deſeruiſſe negotium.*

4 *Poſſeſsio triennalis interrupta poteſt ceſſante controuerſia de nouo inchoari.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM N. obtinuit quemdam primiceriatum ſæcularem vacantem per obitum à Nuncio Apoſtolico, & poſſedit pacifice illud circiter tribus annis, qui ante triennium fuit priuatus à quodam delegato Papæ per ſententiam; qui delegatus contulit illum cuidam regulari mendicantium, vt eſſet pœnitentiarius: à qua ſententia appellauit N. & lite pendente in Rota conuenerunt partes, vt locus in choro & Capitulo remaneret prædicto N.& fructus præbendæ caperet Epiſcopus,& eos daret prædicto regulari: cui concordiæ non fuit conſenſum legitime à partibus, licet à Papa fuiſſet ſignata ſupplicatio: & poſtea viſitator Papæ fecit alium magiſtrum Theologiæ canonicum pœnitentiarium cum ſua præbenda: & ita prædictus N. manſit cum ſuo primiceriatu, & poſſeſsione eius,& accepit omnes fructus eius,ſicut prædeceſſor eius ſolebat accipere, vſque in hunc diem nemine litem contra eum motam proſequente,neque ipſo de illa curante: nec iudex appellationis Rotæ protulit vllam ſententiam. Quæritur an prædictus N. iuſte poſsit retinere fructus percepe-

perceptos, & recipere percipiendos sine vlla alia prouisione?

Respondeo primo, quod hæc quæstio magna, implicita, & noua est: & quod videri potest alicui pars negatiua vera. Primo quidem, quia D. con-
1 sulens fuit priuatus, & non fuit appellatio sua approbata. Secundo, quia appellatio videtur fuisse deserta per lapsum biennij, iuxta cap. cum sit Romana. de appellat. & clem. sicut. eod. tit. Tertio, quod non potest iuuari possessione, quippe qui non possedit pacifice triennio, quod requiritur in regula de triennali, secundum omnes.

Respondeo secundo, quod verior videtur pars affirmatiua, scilicet posse ipsum quo ad forũ saltem conscientiæ iuste possidere, & percipere fructus, vt hactenus possedit & percepit. Tum quia sententia illa, per quam
2 fuit priuatus, fuit suspensa per appellationem, cũ effectus principalis eius sit suspendere sententiam secundum omnes in rubr. de appel. & l. 1. ff. eod. & ita non obstante illa sententia prædictus N. remansit cũ suo titulo. Tum quia non fuit appellatio deserta; quoniam annus ille vnus, vel biennium, quæ dantur ad prosequendam appellationem in iuribus præcitatis, non cutrunt durante cõpromisso facto inter partes, vel cũ alias consentientibus eis prosequutio differtur, vt habet clem. quãdiu. de appell. & ita semper habuit titulum & possessionẽ prædict. primiceriatus. Tum quia sententia prædicta cum collatione facta prædicto regulari mendicanti fuit euidenter iniusta; quia fuit facta in fauorem religiosi incapacis beneficij sæcularis, contra illam regulam, quæ habet sæcularia beneficia sæcularibus esse conferenda, regularia vero regularibus, cap. cum de beneficio. de
3 præben. lib. 6. & cap. possessionis. de reb. eccles. non alien. & sententia iniusta non obligat in conscientia, secundum Innoc. recep. in cap. quia plerique. de immunit. eccles. Tum quia probabiliter præsumi potest, quod prædictus pater reuerendiss. sicut voluit expresse deserere locum in choro, & in Capitulo; ita videns non esse iustum vt retineret fructus prębendæ sine titulo primiceriatus canonico, voluit, nõ curando de prosequutione litis, neque de exequutione concordiæ, tãcite deserere totum negotium, & ita recedere à tota lite & quæstione; & consequenter præsumere potest prædictus N. coram Deo & quo ad forum conscientiæ remansisse cum suo titulo eo modo, quo remanebat ante sententiam contra eum latam, arg. cap. humanæ aures. 21. q. 5. & cap. 4. ad Hebræos. relat. in cap. Deus omnipotens. 2. q. 1. quatenus habent omnia Deo esse nuda & aperta, & eius diuinam maiestatem cor requirere, & non manũ, cap. si quid inueneris. 14. q. 5. Tum quia præsumptiones has auxit Visitator prædictus, qui visitando ecclesiam cathedralem, non curauit de prædicta sententia, neque de appellatione, neque de concordia præfata imperfecta, neque de vlla alia re per eas incepta: sed denuo erexit canonicatum pœnitentiarium cum prębenda, & eum contulit personæ habili, & magistro Theologiæ sine vllius
4 contradictione neque querela. Tum quia per multa, quæ adducit & tangit Lud. Gomez in reg. de trienn. q. 2. vers. prima est, versus finem, & 26. 27. 35. & 42. posset satis colorate dici esse locum in hoc casu regulæ de triennali possessore, saltem quo ad mentem auctorum eius, vel iungendo

quasi

quasi triennium pacificum inceptum anno 1565. & interruptum per prædictam litem, cum toto reliquo tempore à concordia incepta, vel saltem à tempore quo Visitator prædictus constituit nouum pœnitentiarium, qui sunt plurimi anni: vel incipiendo triennium à deserta expresse vel tacite lite à prædicto reuerendo patre, & continuatum per multos annos: vel incipiendo ipsum triennium à tempore, quo Visitator constituit prædictum pœnitentiarium sine vlla querela, & contradictione, per sex vel septem annos. Tum denique, quod qui bona fide transgreditur legem humanam male intellectam, non peccat saltem mortaliter, secundum Innoc. in cap. per tuas. il 2. de simonia, confirmatum per multa à Felin. in cap. 1. de re iudic. fol. 7. Per quæ omnia videtur nobis, salua saniore sententia, securum esse prædictum D. cōsulentem, saltē quo ad forū conscientiæ à peccato percipiendi fructus hactenus collectos, & posthac colligendos; si bona fide, & putans habere bonum ius coram Deo illos percepit, & percipit. Restrinxi me superius, saltem quo ad forum conscientiæ. Tum quia difficilius esset defendere hanc partem in foro exteriori iudicis, qui rigorem æquitati præferre vellet, qualis non est iudex appellationis prædictæ acutissimus, eruditissimus, & æquitatis (vt audio) amantissimus; qui fortassis pro suo seraphico iudicio persuadere sibi posset, vt appellationem prædicti N. approbaret absque alia noua citatione aduersarij, cui euidenter ius defuisse videtur. Salua, &c.

Finis Libri Secundi.

CON-

Digitized by Google

CONSILIORVM,

SIVE RESPONSORVM

MARTINI AB AZPILCVETA

DOCTORIS NAVARRI

Liber Tertius.

DE VITA ET HONEST. CLER.

SVMMARIVM.

Beneficiarij præſtantes id ad quod ratione ſuorum beneficiorum obligantur, poſſunt licite ſecundum communem de fructibus beneficiorum ſe alere, reſeruato patrimonio propinquis. & num. 3.

Clerici ſi aliunde habent vnde viuant, non poſſunt ea ſola ratione, quod ſunt clerici, viuere de reditibus eccleſiaſticis, niſi etiam habeant aliquem titulum, ob quem eis ab Eccleſia, cui inſeruiunt, debeantur alimenta. num. 4.

CONSILIVM I.

AN CLERICVS beneficiarius habens bona patrimonialia, iuſte poſsit patrimonium ſuum cum fructibus illius ſeruare ſuis cognatis, & alijs, quibus volet, & alere ſe de fructibus beneficij, perinde ac ſi non haberet patrimonium?

1 Reſpondetur quod ſic, ex doctrina communiter recepta Innocen. cap. Epiſcopus. de præbendis. quam probant Panorm. & Felin. & communis in cap. poſtulaſti. de reſcript. Panor.

Digitized by Google

Panormit.& Decius in dicto cap. Episcopus. Panormit.in disput. Titius clericus.quæst.4.& Andr.Sicul.de præst.Cardin. quæst.6.& alij alibi, quos etiam sequuti fuimus nos semper cum quadam ampliatione, præsertim in tractatu de reditibus ecclesiast. quæst.3. moni.35.num.20.& in quæst.1. monito 30.& in Manua. confess. cap.25.num.127. contrarium tamen tenuit Decius in dicto cap.postulasti.qui videtur placere quibusdam, pro quibus videtur tex. expressius in cap. clericos. 1. quæst. 2. quod sic habet:

2 *Clericos autem illos conuenit ecclesiæ stipendijs sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur bona: qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt.* ad idem cap. pastoralis. ead. caus. & quæst. in hæc verba: *Pastor Ecclesiæ his, quibus sua sufficiunt, non debet aliquid erogare; quandoquidem nihil aliud sit habentibus dare, quam perdere: nec illi, qui sua possidentes, dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, vnde pauper victurus erat, accipiunt. De clericis quidem dicit per Prophetam Spiritus sanctus, Peccata populi mei comedunt. sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt; ita possessores non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. verum his auctoritatibus prohibentur ab Ecclesia suscipi non illi, qui quondam fuerunt diuites, postea vero omnia reliquerunt, vt Petrus, & Matthæus, & Paulus; aut pauperibus distribuerunt, vt Zachæus; aut Ecclesiæ rebus adiunxerunt, sicut illi, qui prædia sua vendentes ponebant pretia ante pedes Apostolorum, vt essent omnia communia; sed illi, qui in domibus parentum residentes, vel sua reliquare volentes, ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant.* ad idem cap. sacerdos. eadem causa, & quæstione, *Sacerdos, cui dispensationis cura commissa est, non solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit à populo dispensanda, & fideliter dispensat accepta, qui omnia sua aut parentibus reliquit, aut pauperibus distribuit, aut Ecclesiæ rebus adiunxit, & se in numero pauperum paupertatis amore constituit, vt vnde pauperibus subministrat, inde & ipse tamquam pauper voluntarius viuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas, aut nutuitas fecit, cum perfectione virtutis vitæ necessaria, siue in domibus suis, siue in congregatione viuentes, accipiant; quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit viuendi necessitas. De talibus dicere videtur Apostolus; Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edant; & qui altario deseruiunt, de altario participent.*

3 Non tamen est discedendum à communi. Tum quia non est ab ea recedendum, nisi textu aliquo, vel ratione aliqua efficaci cogente, argum. cap.fin.20.dist.& est concl.Ioan.Andr.recepti in cap.1.de constitu. Tum quod pro eo est tex.Concil.Agathen.in cap. fin.1.quæst.2. Tum per illud Apostoli 1.ad Corinth. 9. relatum in cap. cum secundum. de præbend. *Qui altari seruit, de altari vivere debet.* Tum & neruosissime per rationem, quæ nititur illo Euangelij, scilicet, *Dignus est mercenarius mercede sua.* Luc.10. Ex quo sic arguitur, Omnis mercenarius est dignus mercede sua: at clericus beneficiarius, licet habeat patrimonium, qui seruit beneficio horas recitando, cantando, missando, inseruiendo choro, & faciendo alia,

quæ requiruntur in ſeruitio illius eccleſiæ,eſt operarius,& ſeruit eccleſiæ, ergo eſt & dignus mercede; ergo poteſt illam accipere, licet habeat patrimonium: non enim cum effectu acciperet,niſi de illa viuere poſſet, & diſponere honeſte de ſuo patrimonio,ſicut alij laici,qui de illa viuere poſſunt ſeruando illud ſuis. Tum quod eccleſia debet ſeruare iuſtitiam etiam contra viduas, cap.ex tenore. de foro compet. & cap.nuper. de donatio.inter vir.& vxor.at iuſtitia præcipit, vt operanti ſoluatur operæ pretium, & id quod inter eos conuentum fuit, iuxta Matthæi parabolam late relatam à glo.in §.1.Inſtit.de iuſti.& iur. At Eccleſia videtur conuenire cum clerico,cui confert beneficium, vt ſeruiat ſibi in his quæ requirit illud,& accipiat reditus eius,cap.niſi cum pridem.de renunciatio. adeo quidem,quod non poteſt renunciare illud ſine licentia eius, cap.quod in dubijs. & cap. admonet.de renunciat.ergo ſi ſeruit illi, tenetur & ipſa de iuſtitia ſoluere illi pretium miniſterij, & operæ, tum ratione operæ præſtitæ, tum ratione conuentionis tacitæ. Tum quod habere, vel non habere patrimonium, nihil prodeſt, nec nocet ad hoc, quod Eccleſia debeat, vel non debeat beneficiario ſuæ operæ pretium, & reditus pro illa opera aſſignatos per titulum beneficij: ergo debet illos ei dare. Tum quod Eccleſia non debet eſſe auarior, nec minus benigna erga ſuos miniſtros, quam alij, cum debeat imitari ſuum ſponſum Chriſtum, qui Matth.19. largum ſe promittit erga ſuos miniſtros. Adde,quod nullus Regum,& principum, nullusque ſummatum, nec infimatum denegant miniſtris ſuis pretium miniſterij ſibi exhibiti,nec ſtipendium aſſignatum, eo quod habeant alia bona patrimonialia: ergo nec Eccleſia ſuis miniſtris debet denegare pretium, nec ſtipendia promiſſa. Tum quia ſi aliqua eccleſia egeret aliquo cantore,vel magiſtro puerorum, vel alio ſimili, & conduceret ad id aliquem laicum habentem patrimonium, teneretur ad ſoluendum ei ſalarium conuẽtum; & nulla ratio poteſt dari, quare non eſſet ſoluendum illud ei, ſi eſſet clericus;nec conſequenter vlla ratio iuſta reddi poteſt,cur Eccleſia, quæ habet beneficia inſtituta pro cantoribus & alijs miniſtris, non teneatur ſoluere reditus illorum illis clericis,quibus contulit illa,eo ſolo, quod habẽt bona laica, quibus viuere poſſunt.

4 Non obſtant oppoſita; reſpondetur enim ad ea, ſenſum eorum eſſe, quod clericis, eo ſolo quod ſunt clerici, ſiue ſolo titulo clericatus non eſt dandum quidquam de fructibus eccleſiæ, ſi habent aliunde, quo viuant: non autem loquitur de clericis,quibus eſt alius titulus, ob quem debeantur alimenta, quales ſunt beneficiarij ſeruientes Eccleſiæ in ſuis beneficijs, quibus ratione titulorum ſuorum debentur reditus illorum, modo ſeruiant in ea eccleſia,quæ illos contulit illis:ſicut ſi quis donaret aliquod prædium eccleſiæ cum onere dandi 20. Ioanni, poſtquam fieret clericus, dum viueret, teneretur eccleſia illi dare illa,etiam ſi patrimonium, vnde alere ſe poſſet, haberet; non quidem eo ſolo, quod eſt clericus; ſed quia donator,vel teſtator,qui reliquit prędium eccleſiæ,dedit ei ius petendi ea. Salua, &c.

SVMA-

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura vltra neceſsitatem ſuæ honeſtæ ſuſtentationis habens, ſuperflua tenetur dimittere, niſi ex iuſta cauſa ſecum diſpenſetur.*

2 *Beneficiarius ex fructibus eccleſiaſticis poteſt impendere non ſolum quæ ei conueniunt ratione ſuæ perſonæ, ſed etiam ratione dignitatis ipſius beneficij: has autem decentias notabiliter excedens non eſt abſoluendus. nu. 3.*

4 *Filiusfamilias etiam ſi habeat patrem diuitem, poteſt tamen dici pauper, & ei poteſt frater de fructibus ſuperfluis benefic ij ſubuenire.*

CONSILIVM II.

QVAESITVM fuit primo, an qui habet plures reditus eccleſiaſticos, quam ſua perſona & qualitas requirat ad decentem ſuſtentationem, poſsit comitatum & ſtatum ſuum augere.

Secundo, an poſsit fratri ſuo ſtudenti alimenta tribuere, ſi habeat patrem diuitem, qui probabiliter id facere poſſet.

AD PRIOREM quæſtionem reſpõdeo, tempore, quo vetor à medicis corporis & animæ, reſpondere quæſtionibus, cum id faciendo oporteat me detrahere ſaluti, & tempori ad recognoſcendum opera, quæ teneor recognoſcere & imprimere multis nominibus, & iam ætas non patitur dilationem, idque facio ſimpliciter, abſque allegationibus, propter obſer-
1 uantiam qua ſum in D. interrogantem: & quia, vt moneor, fuit interrogatio, anteaquam prohiberer reſpondere, facta. Reſpondeo igitur primo, animaduertendum eſſe an præfatus D. pœnitens habeat prędictos reditus ex vno tantum beneficio, vel pluribus: & ſi habet ex pluribus, præcipiendum eſt ei, vt relinquat ea, ſine quibus habet vnum vel plura ſuæ ſuſtentationi ſufficientia; & quod vel quot ſint tale vel talia, conſulat, ſi placet, noſtrum miſcel. 62. de oratione, vel impetret diſpenſationem retinendi omnia à Papa iuſta aliqua de cauſa.

2 Secundo, quod ſi ex vno tantum beneficio percipit præfatos reditus, eſt animaduertendum, an illud ſit tantæ qualitatis vel dignitatis, vt requirat maiorem comitatum & ſtatum, quam prędictus pœnitens ratione qualitatis ſuæ perſonæ requirit; & iuſte poterit habere comitatum, & facere ſump-
3 ptum maiorem, quam ſua perſona requirit, modo non excedat eos, quos ſua dignitas requirit. Tertio, quod non abſoluerē illum volentem impendere notabiliter pluſquam qualitas ſuæ perſonæ vel dignitatis requirit; etiam ſi ex vnico beneficio præfatos reditus reciperet, vel ex pluribus cũ iuſta diſpenſatione retentis; quia pro re indubitata mihi eſt, peccare cum obligatione reſtituendi beneficiarium, qui reditus beneficij ſuperfluos vitæ ac decentiæ ſuæ in vanos vel profanos vſus impendit, per ea quæ ſerio ſcripſi in tractatu de reditibus eccleſiaſt. q. 1. &

4 AD POSTERIOREM quæſtionem reſpondeo quod ſic, ſi frater de ſuo non habet; cum viuente patre bona illius non ſint filij; & ita filius iure poteſt dici pauper, & aliena ope indigens; nec pater tenetur illum ſtudentem in ſtudio, vt ſibi inſeruientem alere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensionarius clericaliter viuere tenetur, & non laicaliter; non tamen ob id, etiam si contulerit se ad militiam, & indueret habitum militarem, pensionem amittit; nec etiam quod ob homicidium esset factus irregularis, potest ei denegari.*

2 *Pensionarius clericaliter viuere tenetur, nec potest aliter absolui, potest tamen ob pensionis insufficientiam exercere aliquod officium sæculare, quod sit compatibile cum dicto habitu & tonsura clericali, ac etiam rusticare & negotiari, vt ob tenuitatem beneficij licet beneficiario. nu. 2.*

CONSILIVM III.

CLERICVS pensionarius cum propter tenuitatem pensionis non posset se sustentare, relicto habitu clericali ad militiam se contulit. Inde redeunti, qui pensionem debet, eo quod vt miles vestitus incedit, eam soluere recusat. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo ad quęstionem primo, quod clericus, cui constituta est pensio simpliciter, tamquam clerico, tenetur quidem viuere clericaliter, vt nos per multa probauimus contra Sotum in lib. centum miscell. de oratio. miscell. 45. sed non tenetur ad restitutionem pensionum receptarum, si recitauit horas Beatæ Mariæ Virginis, sicut probamus ibidem: sicut etiam recipiens canonice beneficium ecclesiasticum tenetur quidem viuere clericaliter, sed non tenetur restituere fructus eius percepos, etiam si non viuat clericaliter, si recitauerit horas canonicas, vt ibidem diximus. Et consequenter sicut non possunt negari clerico beneficiario dicenti horas canonicas fructus beneficij, licet non viuat clericaliter; quia non perdit ipso iure fructus eius, etiam si esset factus irregularis per homicidium postea perpetratum, vt tradit Innoc. communiter recep. in cap. cum nostras. de concess. præben. immo potest eos iuste petere ad impendendos eos iusto modo, vel ad dandum pauperibus: ita pensionarius potest petere fructus suæ pensionis ad iuste dispendendum illos; quia non perdit ipso iure pensionem non viuendo clericaliter, plusquam beneficiarius perdit suum beneficium, sed tenebitur clericaliter viuere, & peccabit, si sic non viuat.

2 Quamuis possit negotiari, rusticari, & aliqua officia sæcularia non omnino contraria vitæ clericali exercere propter tenuitatem pensionis, sicut & posset idem facere propter tenuitatem beneficij, iuxta cap. pen. adiuncta gloss. 90. dist. & gloss. in cap. negotiationem. 88. dist.

3 Secundo, quod Dconsulens, vt iuste possit absolui, debet proponere, quam cito commode poterit, relinquere militiam sæcularem, quæ est omnino contraria vitæ clericali, & petere fructus pensionis suæ, & accipere aliquod officium sæculare, quod sit compatibile cum habitu & tonsura clericali, propter tenuitatem pensionis ad viuendum decenter. Salua. &c.

Aduertendum, modo obseruandam constitutionem S.D.N. Sixti V. cum sacrosanctam. publicatam anno 1589. 18. Ianuarij.

Digitized by Google

DE COHABITATIONE CLER. ET MVL.

SVMMARIVM.

1 Cap. 14. *seſſ.* 25. *de reformat. habet locum etiam in vna ſimplici incontinentia ſine qualitate concubinatus. nu.* 3. *& ſeq.*

2 *Conſuetus non dicitur, niſi qui ſaltem bis id fecerit, niſi addatur vniuerſalis dictio: quia tunc verificatur in vno actu. nu.* 4.

2 *Solitus dici poteſt etiam is qui ſemel quid fecit; Decius tamen probat efficaciter contrarium.*

2 *Pœna molliendæ, præſertim cum agitur de puniendo peccato carnis.*

3 *Conuerſatus, vel familiariter ſe habuiſſe quis cum aliquo dicitur etiam per vnum actum.*

4 *Vniuerſalis dictio ampliat diſpoſitionem.*

4 *Alius, dictio ſimilia ſolum comprehendit: at ſi addatur propoſitio vniuerſalis, extenditur etiam ad maiora expreſſis.*

5 *Clericus ſecundum iura antiqua ob vnicam etiam ſimplicem fornicationem erat deponendus.*

6 *Clericis prohibita eſt conuerſatio tam in propria domo, quam extra, cum omnibus mulieribus ſuſpectis.*

CONSILIVM I.

AN CAP. 14. de refor. ſeſſ. 25. Concilij Trid. habeat locum in ſimplici incontinentia abſque qualitate concubinatus? & quid ſi clericus modo cum vna, modo cum alia muliere deprehendatur?

2 Reſpondetur, quod pro parte negãte facit primo, quod prædictum cap. 14. videtur loqui de clerico habente conſuetudinem cum aliqua muliere; & quod qui ſemel fornicatur cum aliqua, nõ videtur per hoc habere conſuetudinem cum illa: quia ad hoc, vt aliquis dicatur conſuetus facere aliquid, requiritur quod ſaltem bis fecerit illud, l. 3. C. de epiſco. audien. & cap. ita nos. 25. q. 2. & expreſſe notat Bartol. in l. mela. ff. de alimen. & cib. lega. quod ad hoc, vt aliquis dicatur conſuetus facere aliquid, requiritur quod ſaltem bis fecerit illud; licet ad hoc, vt quis dicatur ſolitus facere aliquid, ſufficit quod ſemel fecerit illud, per prædictam l. mela. verſic. ſed ſi. & Decius in rubri. de conſuetud. num. 9. efficaciter per multos textus probat, quod etiam ad hoc, vt quis dicatur ſolitus facere aliquid, requiritur quod ſaltem bis fecerit illud.

2 Secundo facit, quod pœnæ ſunt reſtringendæ, l. interpretatione. ff. de pœnis. & cap. pœnæ. de pœniten. diſt. 1. præſertim cum agitur de caſtigando peccata fornicationis, iuxtã cap. fraternitatis. 34. diſt. & quæ ait Panor. in cap. at ſi clerici. in princ. nu. 35. de iudic.

3 Tertio, quod cum lex apte poteſt intelligi duobus modis, benignior interpretatio eſt ſumenda, l. benignius. ff. de legibus. At cap. illud 14. videtur apte poſſe intelligi de habente ſaltem bis conuerſationem & acceſſum, & eſt benignius ſic intelligere; ergo, &c.

3 Pro affirmante autem facit primo, quod verbum illud, *consuetudinem*, in d.cap.14.positum videtur significare conuersationem, iuxta illud Plauti in Milet. *Hoc adeo fieri credo consuetudine, vel familiaritate*: & iuxta illud Terentij in Andria, *Neque me consuetudo, neque amor*. & etiam per vnum actum dicitur quis conuersatus fuisse, vel familiariter se habuisse cum aliquo.

Secundo, quod dictum verbum, *consuetudinem*, videtur desumptum ex cap. 2. de cohabit. cleric. & mulier. ex illis verbis, *Fabulari, & aliquo modo conuersari.*

4 Tertio, quod hæc expositio videtur germanior intentioni Concilij, quatenus prohibet per dictionem vniuersalem, vt nullam consuetudinem habeant, etiam citra fornicationis actum: verbum enim vniuersale ampliat dispositionem, iuxta glossam recep. in clemen.1. verb. quauis. de re iudic. quæ probat verbum *alius*, quod regulariter solum similia comprehendit, iuxta gloss. cap. sedes. de rescript. adiuncto signo vniuersali *quiuis*, comprehendere etiam maiora expressis, in quo commendat eam pro singul. Panorm. in consil. vlt. 1. vol. num. 5. & Barbat. in cap. tertio loco. de probat. & alij alibi, quamuis habeat alias similes.

Quarto, quod si Concilium fuisset interrogatum, an intenderet prohibere vnam accessionem cum reali fornicatione, respondisset, quod magis, quam binam sine actu fornicandi; ergo id habendum est pro statuto, arg. l. tale pactum. §. fin. vbi glo. fin. ff. de pactis.

5 Quinto, quod Concilium, quod voluit punire priuatione tertiæ partis fructuum eum, qui monitus ne accedat, accesserit, à fortiore videtur voluisse priuare eum, qui accessit, etiam tantum semel realiter fornicando; cum propter vnam solam fornicationem etiam simpliciter antiqua iura constituerint clericum esse deponendum, cap. presbyter. 81. dist. & non propter solam confabulationem, vel conuersationem, non secuta fornicatione, saltem præsumpta.

6 Sexto denique, quod cap. illud 14. noluit minus prohibere, quam iura antiqua; quod patet ex pœna maiori, quam noue addit. At iure antiquo prohibitum erat non solum habere concubinas, aut alias mulieres, de quibus posset haberi suspicio, in domo, vel extra, cap. sicut. & cap. si autem. de cohab. cler. & mul. sed etiam accedere ad illas, vel habere aliquam consuetudinem, cap. in omnibus. & cap. fœminas. 81. dist. & cap. clerici. ead. dist. prohibet, ne clerici accedant ad virgines, vel viduas, nisi iussu Episcopi. Ergo Concilium intendit prohibere etiam vnam accessionem, & conuersationem.

SVMMARIVM.

1 *Notorius fornicator si antequam pœniteat celebret, fit irregularis: immo & si solum interne pœniteat, nisi etiam externe à peccato recedat, pro irregulari reputabitur.*

2 *Forum externum idem iudicat de non apparentibus, quod de non existentibus.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM II.

CVM in Manu.confeſſ.cap.25.num.76.dicatur ſacerdotem, qui notorie eſt fornicator,eſſe ſuſpenſum, & fieri irregularem,ſi celebret antequam pœniteat eum : Quæritur quæ pœnitentia ſufficiat, an ſcilicet interior,vel requiratur etiam exterior.

1 Reſpondeo, quod ad excuſandum ſe à pœna in foro exteriori requiritur exterior: quia in illo foro de non apparentibus, & non exiſtentibus idem eſt iudicium, in l.duo ſunt Titij. ff.de teſtamen. tutela. & notatur in cap.ſi ſacerdos.de offic.ord. In foro vero interiori videtur ſufficere interior,quæ probabiliter ſufficiat ad deletionem peccati, ſecuta ſaltem confeſsione ſacramentali, vt ſatis videtur colligi ex Cardinali Turrecrem. in cap.ſi qui ſunt.8.diſt.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS IN ECCLESIA VEL PRAEBENDA.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentinum ſeſſ.24.c.12. verſ. præterea.non derogat cap.de cætero.nec cap.ad audientiam.de cler.non reſiden.nec cap.1.de cler. non reſid. in 6.nu.3.*

2 *Lex generalis generaliter quidem eſt intelligenda, poſteriorque derogat præcedenti: attamen hoc fallit,quando lex præcedens eſt ſpecialis, quia per illam limitatur ſequens generalis, etiam habens clauſulam* non obſtantibus legibus contrarijs. *num.2.*

CONSILIVM I.

CONCILIVM Trid. de refor.cap.12.ſeſſ.24.an deroget cap.de cętero. & cap.ad audientiam.de cler.non reſid.

1 Quod Concil.Triden.ſeſſ.24.cap.12.verſ.præterea.de reform. voluerit derogare cap.de cætero.& cap.ad audiẽtiam.de cler.non reſid.facit, quòd lex generaliter concepta,generaliter eſt intelligenda, l.de pretio.ff.de publi.in rem actio. & quod leges poſteriores derogant prioribus, cap. 2.de conſtit.lib.6.cum alijs : & quod d.cap.12.verſic.præterea.diſponit, vt omnes canonici teneantur reſidere,& quod nõ poſsint abeſſe vltra tres menſes,derogando ſtatutis,& conſuetudinibus contrarijs.

2 Quod autem nõ deroget illis,facit primo,quod ſicut lex generalis prior nõ tollitur, ſed limitatur per legem poſteriorem ſpecialem in aliqua ſpecie illi contraria quo ad illam ſpeciem : ita etiam lex generalis poſterior limitatur per legem priorem ſpecialem ei contrariam quo ad illam ſpeciem,l.ſed & poſteriores.ff.de legib.& ſunt gloſſ.ſolemnes ſimul & receptæ in l.ſciendum.ff.qui ſatiſd.cog.& in auth.offeratur.C.de litis conteſta.quę habent legem illam nouam, & poſteriorem generalem d.auth.offeratur, limitari per illam legem ſpecialẽ longiſsime priorem,quæ ponitur in d.l. ſciendum.quæ concluſio procedit,etiam ſi in lege noua poneretur clauſula, *non obſtantibus legibus contrarijs*, vt dicit Bart.in extrauag.ad reprimen-

dum.verb.non obſtantibus.recep.à poſterioribus, quos refert & ſequitur Decius in reg.in toto.ff.de reg. iur.à nu.7. Cum ergo conſtitutio prædicti Concilij ſit generalis,& prædicta duo capp.ſint ſpeciales leges, dicendum eſt non derogari eis per illam, ſed eam per hæc limitari. Secundo facit,
3 quod per prædictum Concilium nõ derogatur cap. 1. de clericis non reſid. lib.6.neque alijs canonibus,quibus conceditur infirmis & detentis lucrari fructus in abſentia: ſed potius Concilium limitatur per illa ſecundum omnium mẽtem:ergo eadem ratione non derogat prędictis duobus capp. Tertio videtur pulchre hoc probari in cap. ad audientiam. de cler. non reſid. quatenus probat, quod canones concedentes Epiſcopis, vt poſsint habere vnum aut duos canonicorũ in ſeruitio ſuo abſque amiſsione fructuum,non cenſentur tolli per ſtatutum iuratum, & confirmatum à Sede Apoſtolica,vt nullus canonicorum percipiat fructus in abſentia. Quarto facit, quod S. D. N. fecit ſeruare illa capp.in cauſa Tolet. Archiepiſc.cum duo canonici Toletani intereſſent Romæ defenſioni ſuæ cauſæ. Per quæ & alia hæc pars eſt tenenda,& oppoſita clare ſoluuntur per primum fundamentum pro hac parte formatum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi in ſuo ſeruitio duos canonicos ſuarum eccleſiarum,aliarum vero collegiatarum prælati vnum retinere poſſunt, qui abſentes recipiunt quidem fructus ſuorum canonicatuum,diſtributiones autem non, adeo vt conſuetudo contraria eis non proſit, nec condonatio collegarum ſaltem præcedens, num. 2. niſi forte agatur de illis quas certis diebus & menſibus etiam alij canonici percipiunt. num. 3.*

2 *Cardinalis in ſuo titulo eſt prælatus dictæ eccleſiæ, immo quaſi Epiſcopus.*

CONSILIVM II.

A. CANONICVS Collegiatæ S. N. deſeruit vti capellanus Illuſtriſsimo Cardinali eiuſdem eccleſiæ titulari. Quæritur an percipere poſsit non ſolum fructus canoniæ, ſed etiam diſtributiones quotidianas.

1 Reſpondeo primo,certum eſſe,quod Epiſcopi poſſunt binos canonicos ſuarum eccleſiarum in obſequium ſuum retinere;ita quod fructus ſuarum canoniarum lucrifaciant in abſentia, iuxta cap.ad audientiam. & cap. cum dilectus.de cler.non reſid.

Secundo, ſatis certum eſt,prælatos aliarum eccleſiarum collegiatarum non cathedralium,qualis eſt eccleſia prædicta S.N. poſſe ſaltem vnum canonicum in obſequio ſuo modo prædicto tenere,vt in cap. de cætero. eod. titu.tenet Panorm.Quare certum eſt prædictum A.poſſe fructus ſui canonicatus percipere inſeruiendo Illuſtriſsimo Cardinali, qui eſt prælatus dictæ eccleſiæ S.N.cum ſit quaſi Epiſcopus prædictæ eccleſiæ, arg. cap. his quæ.de maior.& obed.

2 Tertio, quod licet prædicti canonici ſeruientes Epiſcopis, vel alijs prælа-

Digitized by Google

prælatis posſint in abſentia fructus ſuorum canonicatuum recipere, non tamen debent habere diſtributiones quotidianas, quas aliqui vocant victualia, cap. licet. de præb. & prædicto cap. de cætero. adeo quidem, vt consuetudo non posſit eis prodesſe per cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. immo nec hodie remiſsio collegarum saltem præcedens amiſsionem earum, per Concil. Trid. cap. 12. de refor. seſſ. 24.

3 Quarto, quod ex his sequitur prædictum dominum A. posſe quidem percipere in abſentia fructus sui canonicatus, non autem diſtributiones, quæ tantum intereſſentibus diuinis diſtribuuntur, niſi vberiorem gratiam à Sanctiſsimo Domino noſtro impetrauerit, præterquam in diebus, & mensibus, & negotijs illis, in quibus, & propter quæ etiam alij canonici lucrifaciunt illas. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus vltra tres menſes à reſidentia abſens venit fructibus præbendæ priuandus ex Concilio, contra quod nec Epiſcopus, nec Legatus poteſt dictam pœnam expreſſe remittere, immo peccat, ſi ſine iuſta cauſa non priuet, num. 2. & illi operi pio, quod ſibi videbitur applicet, num. 1. Canonicus tamen, donec condemnetur, non tenetur illos reſtituere, num. 2.*

CONSILIVM III.

FRVCTVS, quibus debet priuari canonicus, eo quod abfuerit vltra tres menſes à ſeruitio eccleſiæ, cui debent applicari, cum in ea eccleſia non ſit conſuetudo vt fructus canonici abſentis accreſcant præſentibus? & an Epiſcopus posſit remittere huiuſmodi pœnam?

1 Reſpondeo primo, quod videntur applicandi illi operi pio, in quod arbitrabitur is qui priuauerit: quia quod non determinatur à iure, arbitrio iudicis determinandum eſt, l. 1. ff. de iure delib. cap. de cauſis, 9. 1. de offic. deleg.

Secundo reſpondeo, quod primo aſpectu Epiſcopus non poteſt remittere illam pœnam expreſſe: quia etiam Legatus non poteſt diſpenſare contra decretum Conciliare, iuxtà gloſſ. putatam ſingul. cap. dilectus. il 2. de præbend. quæ tamen habet ſimilem cap. cum dilectus. de elect. & cap. fin. de filijs presbyt. Dixi, expreſſe: quia ſi taceat, & non priuet eum fructibus, non tenebitur ipſe reſtituere illos in foro conſcientiæ, in quo ne-
2 mo tenetur ſoluere pœnam, præſertim non impoſitam ipſo iure, ſed imponendam per ſententiam, donec condemnetur à iudice, iuxta gloſſ. ſingul. communiter recep. cap. fraternitas. 12. quæſt. 2. Peccaret tamen Epiſcopus, ſi abſque iuſta cauſa diſsimularet eum punire, argumen. cap. irretragabili. de offic. ordina. & gloſſ. notabilis cap. ea quæ. de offic. archi, quæ alia in id apta iura citat. Dixi & repetiui ſupra, primo aſpectu: quia neceſsitate conficiendi quoddam longum reſponſum hodie ante meridiem iuſſu Papæ, & rogatu cuiuſdam ſummatis, non potui iuſtam operam prædictis quæſtionibus decidendis dare; cum omnia quæ remittuntur ad tantum prætorium, videantur difficilia ſoluti, ideo, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Residendi necessitas est duplex, altera absoluta obligans, altera vero solum quo ad effectum quærendi fructus: per primam non residens peccat, & potest privari beneficio; per secundã autem non, immo nec peccat non residendo. nu. 2. an autẽ edictum generale Papæ de residendo intelligatur de prima, vel de vtraque, ex mente Principis hoc est expiscandum. num. 5.*

3 *Beneficium omne quamuis simplex iure communi requirit residentiam, daturque ob officium, seu seruitium quod debet facere beneficio. nu. 4. at consuetudo immemorabilis induxit contrarium in simplicibus, exceptis qui statuto, vel alio iure speciali ad illam tenentur. num. 3.*

CONSILIVM IV.

QVAERITVR, vtrum à Sanctissimo Sixto promulgatum edictum contra non residentes in suis beneficijs residentiam requirentibus, & in Vrbe commorantes, comprehendat habentem capellaniam in ecclesia quadã cathedrali, in qua capellani à tempore immemorali cogi ad residendum non solent, sed neque possunt fructus in absentia percipere, sed capellani præsentes pro absentibus ministrãt, eisque fructus absentiũ accrescũt, & cultus diuinus in d. eccle. nõ minuitur: quia sũt multi capellani.

Quæstio hæc noua videtur, & difficilis resolutionis quo ad consulendum, licet satis facilis ad disputandum: quia vtraque pars posset sustentari disputando. Nam pro parte negante, scilicet, quod non comprehendantur sub præfato Sanctissimi edicto de residentia, facit primo, quod Innoc.
1 in c. fin. de cleri. non resid. ponit duas species necessitatis residendi: altera est, qua quis tenetur residere continuo seruiendo: altera, quod debet seruire, vt lucretur fructus. Prior est longe strictior, & maior posteriori: quod multis probari potest, licet nemo citet Innocen. ad hoc propositum: qui tamen dicit quod propter priorem potest priuari beneficio, non autem propter posteriorem; & per consequens, quod mens S. D. N. videri potest fuisse tantum comprehendere beneficiarios quo ad primam generis residentiam, eo quod constitutiones pœnales sunt mitigandę, & intelligendę ita, vt minus puniant, cap. in pœnis. de regul. iur. lib. 6. cum ei concordan-
2 tibus. Secundo facit, quod in hac parte longe diuersa ratio suadet coactionem ad residentiam indicẽdam eis qui in absentia recipiunt fructus, quam eis qui nihil eorum percipiunt; quales sunt præfati capellani. Tertio facit, quod stylus Curiæ, & anteriorum Max. Pontif. iubentium vt curiales resideant in beneficijs suis, videtur fuisse comprehendere solos habentes obligationem ad residendum, ita vt peccent non residendo; & prędictus dominus consulens nullatenus peccare videtur non residẽdo: quia onera suæ capellaniæ alij præsentes supplent, vt præsupponitur in facto.
3 Quarto, quod per consuetudinem immemorialem, quæ præiudicat omni iuri humano, cap. super quibusdam. de verb. signifi. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æsti. habetur, vt præsentes capellani præfatæ capellæ seruiant pro absentibus; & ita per præfatam consuetudinem videntur.

tur abſentes poſſe ſuis capellanijs ſeruire per vicarios, & ita non teneri ad reſidentiam perſonalem, per cap. cum omnes, cum ei adnotatis, & adductis per Felin. num. 32. de conſtitut. Quinto, quod per conſuetudinem poſteriorem inductum eſt, vt ſimplicia beneficia non requirant reſidentiam; niſi ſtatuto, vel iure ſpeciali aliud ſit ſtatutum, vt ex eodem Innoc. colligitur in cap. fin. de cleric. non reſid.

Pro parte vero affirmãte facit primo, quod lex generaliter loquens generaliter eſt intelligẽda. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. & quod præſens edictũ generaliter loquitur de beneficiarijs habẽtibus beneficia requirẽtia reſidentiã: & prædictus dominus cõſulens habet beneficium requirens reſidentiam. Tum quod omne beneficium etiam ſimplex requirit reſidentiam iure communi antiquo attento, ſecundum Innocen. in cap. fin. de cler. non reſiden. communiter receptum, pro quo eſt cap. conquerente. eodem titu. Tum quod propter officium datur beneficium, cap. fin. de reſcrip. lib. 6. Tum quia prædictus dominus conſulens licet non capiat fructus per ſe, capit tamen per ſuos concapellanos, qui ſeruiunt pro ipſo vti vicarij eius; & per ipſum ſtat quo minus capiat illos per ſe: quia non ſeruit potens ſeruire; & is, per quem ſtat quo minus poſſideat, poſſidere cenſetur, cap. commiſſa. de elect. lib. 6. cum ei concordantibus. Tum quia reſidet Romæ, vt quærat aliud beneficium maius. Tum quia plurima ſunt beneficia patrimonialia in epiſcopatu Burgenſi, Palentino, & Calaguritano, quorum ratione non coguntur reſidere, niſi ad effectum quærendi fructus: & ita aliquot eorum, qui habent illa, reſident Romæ, vt quærant ſibi maiora, & placet præſentibus eorum abſentia: quia accreſcunt eis abſentium partes, & fraudatur eccleſia ſuorũ miniſterio miniſtrorum. Tum quia forte D. N. voluit comprehendere omnes, qui tenentur ad reſidentiam etiam ſoluni quo ad effectum acquirendi fructus, vt ſeruiant beneficijs, ob quorum officium datur beneficium, vt ait prædictum cap. vlt. de reſcrip. lib. 6. Tum quod ex prefato dicto Innoc. expreſſe, & ex tacita mente omnium doctorum duplex eſt obligatio ad reſidendum, altera ad reſidendum continue ſeruiendo, altera ad ſeruiendum ne perdat fructus: & lex, ſiue edictum, quo præcipitur aliquid generaliter obligato ad reſidendum, videtur includere obligatum omnibus modis, & non ſola vna ſpecie obligationis: quia appellatione generis comprehẽditur quælibet ſpecies eius, ſecundum dictum Baldi ab omnibus receptum in l. 2. C. de iure annul. aure. vbi ait, genus proprie includere & ſignificare ſpecies ſuas: pro quo bonus textus in cap. ſi Romanorum. 19. diſt.

Quoniam igitur eius eſt interpretari, cuius eſt condere, l. fin. C. de legib. conſulo domino conſulenti, vt eius interpretationem à Sanctiſsimo Domino noſtro quærat, & ſequatur in honorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius ſunt omnia beneficia, qui nos omnes ſua miſericordia efficiat beneficiarios in regno cælorum. Amen.

SVMMARIVM.

1. *Residere non tenetur dignitas, cui & nullæ debentur distributiones, & eius prædecessores à fundatione nunquam resederũt, nisi in executione Concilij ei aliquæ assignentur distributiones.*

CONSILIVM V.

PRIMICERIATVS quidam fuit institutus ab Alexandro in Paduana ecclesia cathedrali sine distributionibus, data in dotem quadam ecclesia certi valoris alterius diœcesis: & nullus Primicerius resedit, & interfuit horis, nec accepit distributiones vsque ad Concil. Triden. Quæritur, an post illud teneatur residere.

1 AD QVAESTIONEM PRAEDICTAM respondeo præfatum Primicerium satisfacturum suæ conscientiæ de rigore iuris residendo eo modo, quo à fundatione ipsius prædecessores resederunt vsque ad hunc diem: nisi Paduani exequuti contenta in Conc. Trid. sess. 21. cap. 3. de refor. & sess. 22. cap. 3. de refor. imposuerint distributiones super dignitatibus ecclesiarum cathedralium; ab illo enim die tenebitur residere, & interesse diuinis officijs eo modo, quo fuerit ordinatum ab ipsis.

SVMMARIVM.

1. *Consuetudo excusans certos capellanos à residentia alias ex fundatione requisita, excusabit etiam alterum similem prædictis obtinentem capellaniam.*
2. *Residentiæ onus impositum beneficio intelligitur de personali, etiam si non exprimatur; quod onus censetur etiam impositum per alia verba, vt est verbum intersit, cantet, seruiat, & similia.*
3. *Consuetudo capellaniarum & beneficiorum potest extendi ad alias eisdem similes.*
4. *Episcopus cum consensu patroni beneficij requirentis aliquas qualitates potest cum aliquo ex causa dispensare super aliqua illarum.*

CONSILIVM VI.

N. HABET capellaniam, in cuius fundatione statutum fuit, vt qui haberet eam, vltra onus dicendi Missas aliquas, teneretur interesse personaliter horis ecclesiæ canendis, posteaquam esset presbyter: & ipsemet N. est patronus successor alius patroni antiqui fundatoris: & præfata capellania est sita in ecclesia ciuitatis, in qua est consuetudo, vt capellani similes non astringantur ad interessendum personaliter prædictis horis, vbi sufficiens copia seruientium est, qualis est in præfata ecclesia. Quæritur, vtrum præfatus N. satisfaciat conscientiæ suæ seruiendo in prædictis horis canendis per alium magis idoneum ad canendum, quam ipse sit, approbatum per Episcopum.

1 Respondeo primo, quod dominus consulens est tutus secundum ea quę proponuntur; quoniã proponitur in casu capellaniam prædictam, & alias præfatę ciuitatis esse similes, & quod habentes alias excusantur. Secundo, quod capellani excusantur seruientes per alium: quia secundum conclusionem

Digitized by Google

cluſionem late diſputatam per Panor. in repetitio. cap. extirpandæ. §. qui vero. de præben. & citatos per Fel. in cap. cum omnes. de conſtit. & recept. communiter, valet conſuetudo, vt habens beneficium ſimplex non teneatur ſeruire perſonaliter illi; immo etiã quod non ſeruiatur per aliũ, ſaltem vbi ſufficiens copia miniſtrorum habetur. Tertio, quod eadem ratione debet excuſari dominus cõſulens, cum proponat ſuam capellaniam eſſe ſimilem alijs; quia de ſimilibus idem eſt iudicium, cap. dudum. il 2. de electio. cum ſimilibus. Quarto, quod fortaſsis eſt diſsimilitudo inter capellaniam domini conſulentis, & alias in eo, quod in fundatione aliarum non eſt poſita clauſula, vt habẽtes illas perſonaliter reſideant, & in ſua ſic & forte quia res ita ſe habet, dominus cõſulens vti vir eruditus ſubtiliter ſcrupulũ gignit, cum non ſit ſua capellania ſimilis alijs omnino; & ita non liceret ab illis ad ſuam arguere, cum ſeparatorum ſeparata ſit ratio, l. Papinianus. ff. de minor. 2 Quinto, quod ſi in nulla aliarum fundationum inuenitur onus reſidendi perſonaliter, vt in ea, de qua eſt queſtio; cõſiderandum eſt, an ponatur ſaltem clauſula de reſidendo: & ſi ponitur illa, ſatis poſſent dici eſſe ſimiles: quia ſecundum vulgarẽ modum intelligendi eorum, qui fundant huiuſmodi capellanias, per reſidentiam intelligitur perſonalis: nam & cõmunis concluſio doctorum habet, beneficia omnia iure communi requirere reſidentiam perſonalem; quia requirunt reſidẽtiam, vel deſeruientiam, vt colligitur ex cap. conquerente. de cler. non reſiden. quod ſi in fundatione aliarum non ſit vlla clauſula, quæ hoc ſonet, nõ poſſet argui de conſuetudine illarum ad hanc: ſed arbitror non defuturum 3 verbum reſideat, interſit, cantet, vel ſeruiat, vel aliud ſimile, quod tantum importat, quantum verbum reſideat: & ita conſuetudo illarum ſatis poteſt extendi ad hanc, argu. d. cap. dudum. & cap. conſtitutus. de appella. cum ſimilibus. Sexto, quod pro domini conſulentis defenſione poſſent adduci ea, quæ tradit Felin. in cap. cum acceſsiſſent. de conſtit. num. 18. 4 & ſequen. dum concludit, Epiſcopum poſſe de conſenſu patroni diſpenſare pro vna vel altera vice ſuper qualitate ad tenendum beneficium requiſita: quia in facto proponitur dominũ conſulentem ſeruire per alium, probante id Epiſcopo: & ita ſufficeret, vt Epiſcopus diſpenſaret ob cauſas propoſitas ſuper huiuſmodi ſeruitio perſonali pro tempore huius patroni, cum multa concurrant ad id faciendum, & quod ſic augetur cultus Dei: & Epiſcopus ex rationabili cauſa de conſenſu patroni poteſt alterare aliqua, per tradita à Felin. & citatis ab eo vbi ſupra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones quotidianas vt abſens capiat canonicus, vel vt non ſubdiaconus vocem habeat, Capitulum concedere non poteſt.*

CONSILIVM VII.

AN CANONICI præſentes poſsint abſenti dare facultatem recipiendi diſtributiones quotidianas?

1 **Reſpondeo quod non. Tum quia conſenſu & pactione priuata non poteſt**

teſt iuri publico præiudicari, l. ius publicum. ff. de pact. cap. ſi diligenti. de Foro compe. Tum quia remiſsio diſtributionum quotidianarum non prodeſt poſt Concil. Triden. vt tradimus in Enchiri. de orat. cap. 22. num. 59. & ſeq. & Miſcel. 59. nu. 1. & ſeq. Tum quia idem Concil. ſeſſ. 22. cap. 4. de reforma. ſtatuit, quod carens ſubdiaconatu, careat voce, etiam ſi alij canonici ei eam permittant.

SVMMARIVM.

1 *Reſidere, ſeu obligationi de reſidendo in collegiata, ſeu canonicatu, ſatisfacere cenſetur is qui ex mandato ſui Capituli pro negotijs ſuæ eccleſiæ ſeu Capituli abeſt. Idem dicitur de monacho, qui de licentia ſui Abbatis, ob vtilitatem etiam mediatam monaſterij abeſt, num. 2. etiam ad effectum complendi annum nouitiatus, qui debet fieri in monaſterio. nu. 3. vere tamen non reſident. nu. 6.*

2 *Abſentes pro vtilitate ſuarum eccleſiarum, non cenſentur contrauenire iuramento de reſidendo, quia cenſentur reſidere etiam quo ad effectus lucrandi fructus: immo modo illis ſuffragatur conſuetudo etiam ad effectum lucrandi diſtributiones. num. 4.*

3 *Conſuetudo rationabilis optima legum interpres; immo ſi ſit legitime præſcripta, tollit legem humanam.*

4 *Fictionem contrariã veritati denotant hæc verba, cenſeri, videri, credi, & ſimilia.*

CONSILIVM VIII.

AN CANONICVS, vel dignitas, vel alius beneficiarius Capituli vel collegij ſæcularis, vel regularis, reſidendo Romæ de mandato ſui Capituli, vel collegij, pro cauſis vel negotijs eccleſiæ ſuæ agendis, vel gerendis, cenſeatur ſatisfacere obligationi, quam habet reſidendi in ſua eccleſia ſecundum iura communia antiqua, & noua Tridentini Concilij, & an vere reſidere dicatur?

1 Ad quæſtionem propoſitam reſpondetur primo, quod habens dignitatem, vel canonicatum in aliqua eccleſia cathedrali, vel collegiata, reſidẽdo in Romana Curia de mandato ſui Capituli, vel collegij pro cauſis vel negotijs eccleſiæ ſuæ agendis vel gerendis, cenſetur ſatisfacere obligationi, quam habet reſidendi in ſua eccleſia ſecundum iura antiqua & noua Trid. per cap. ex parte. de cler. non reſiden. quatenus habet, eum qui habet præpoſituram alicuius eccleſiæ, & quando fuit illa ei collata iurauit reſidere in ea, cenſeri ſatisfacere ſuo iuramento de reſidẽdo in ea, ſi abeſt agendo & procurando negotia eccleſiæ ſuæ.

2 Secundo, quod Abbas antiquus in cap. cum illorum. de ſent. excom. determinauit, etiam monachum, cuius obligatio ad reſidendum eſt maior, quam beneficiariorum ſæcularium, ſecundum omnes, ſatisfacere obligationi reſidendi in ſuo monaſterio reſidẽdo extra illud in aliquo loco procurando & agendo eccleſiæ ſuæ cauſas, & negotia de licentia & mandato ſuperioris ſui, argumen. cap. monachi. il 2. & cap. qui vere. 16. quæſt. 1. etiam agendo aliqua negotia alicuius principis, vel domini temporalis

Digitized by Google

poralis ſui monaſterij & ordinis amici, ex quo reſultare poteſt aliqua vtilitas eius ſaltem indirecte, ac mediate, vt tradit Innocen. communiter recep. in cap. cum I. & A. de re iud.

3 Tertio, quod obligatio ad reſidendum in monaſterio ad annum probationis agendum, eſt prima, aut certe cum primis obligationibus neceſſaria, vt colligitur ex cap. ad Apoſtolicam. de regular. cum ei adnot. præſertim poſt Concil. Triden. quod in ſeſſ. 25. de regul. cap. 15. ſtatuit, vt nullus in vlla religione poſsit eſſe vere profeſſus, niſi reſederit in ea per annum: attamen qui reſederit in monaſterio, vel extra de mandato & licentia ſuperioris negotia vtilia ei faciendo, cenſetur ita reſidere, vt annum probationis compleat, vt ſcripſimus pridem in commen. 4. de regular. ſuper cap. ſtatuimus. num. 75. quod ante nos aſſeruit Syluester verb. religio. 3. quæſt. 19. §. 2.

4 Quarto, quod idem probat cap. cum non deceat. de elect. lib. 6. quatenus ſtatuit, quod canonici abſentes ab eccleſijs ſuis pro inſtructione cauſarum electionum eccleſiarũ ſuarum debent cenſeri reſidere, etiam quo ad quærendos fructus temporis, quo eunt, manent, & redeunt abſentes ad ſuas eccleſias; ea ratione, quod pro vtilitate illarum abſunt. Ergo abſentes ob vtilitatem eccleſiarum ſuarum, cenſentur reſidere.

5 Quinto, quod valet conſuetudo, vt huiuſmodi abſentes pro vtilitate ſuarum eccleſiarum cenſeantur reſidere, etiam quo ad quærendas diſtributiones ſecundum Archidiac. communiter recept. in cap. 1. de cler. non reſiden. lib. 6.

5 Sexto, quod conſuetudo, præſertim generalis & rationabilis, eſt optima legum interpres, cap. cum dilectus. de conſuetud. & l. minime. ff. de ll. immo ſi legitime præſcripta ſit, legem humanam etiam rationabilem perimit, & tollit, cap. fin. de conſuetu. at conſuetudo generalis habet, vt canonici abſentes pro vtilitate eccleſiæ, cenſeantur eſſe reſidentes: tum per alias rationes: tum quod fidelius & vtilius geruntur negotia per eos, quos ea tangunt, & quibus ex eis vtilitas vel damnum euenit, quam per alios extraneos, vt experientia, quæ rerum eſt magiſtra, cap. quam ſit. de elect. lib. 6. demonſtrat & docet; cum videamus naturale vitium eſſe negligere non ſolum extranea, ſed etiam communia. l. 2. C. quan. & quib. quarta pars.

6 Septimo reſpondendo ad vltimam partem quęſtionis dico, quod huiuſmodi capitulares non poſſunt dici vere reſidẽtes: quia palam eſt eos non vere reſidere; quia in præſuppoſitis in facto dicuntur abſentes: & quod id colligitur ex illis verbis prædicti cap. ex parte. *Cum ex hoc cenſeri debeat reſidens*. quoniam verbum *videri*, & alia ſimilia, qualia ſunt verbum *cenſeri*, *credi*, & alia, inducunt fictionem, vt ait Bartol. communiter recep. in l. ſi is qui pro empore. ff. de vſucap. num. 5. multa pro ſe iura inducendo: pro quo eſt etiam illa pulchra & vtilis concluſio, quam nos adduximus in noſtro Man. confeſſ. cap. 27. nu. 51. ſcilicet, quod lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter ſolum conſentientem, etiam mandando, conſulendo, faciendo, aut auxiliando, antequam fiat, niſi

nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id e xpresse aut tacite colligatur, vt in cap. mulieres. §. 1. de sent. excomm. Salua, &c.

SVMMARIVM.

Distributiones per interessentes lucrandæ possunt quidem assignari aliquibus horis, & aliquibus non: at quod interessens aliquibus horis lucretur etiam assignatas alijs horis, quibus non interest, nec consuetudine, tamquam cap. 1. de cler. non resident. in 6. & sacro Concilio contraria, statui potest.

Residens vt reputetur is qui per quartam partem cuiuslibet mensis residentiam fecit, induci potest.

CONSILIVM IX.

AN CONSVETVDO, quod quis beneficiariorũ interessens certis diuinis officijs lucretur distributiones non solum assignatas pro illis, sed etiam assignatas pro alijs; vel quod interessens vna hebdomada certis officijs lucretur illa, quæ pro illis alia hebdomada dantur interessentibus eis, sit licita, vel potius contraria cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. & cap. 12. sess. 24. Concil. Trid. de refor. illud innouantis.

Respondeo, quidquid quædam super hoc informatio contineat, me credere prædictam consuetudinẽ esse contrariam prędicto cap. 1. de cler. non residen. lib. 6. & consequenter prædicto cap. 12. de refor. sess. 24. Concil. Trident. quod illud innouauit: nam prædictum cap. 1. habet distributiones quotidianas non esse lucrifaciẽdas, neque dandas illis, qui abfuerint, seu non interfuerint officijs, pro quibus illæ fuerint institutæ: & per consuetudinem prædictam dantur distributiones quotidianæ constitutę pro aliquibus officijs, eis qui non interfunt illis, vt palam est. & Dominicus citatus in d. informatione non dicit illud, quod imponitur ei, sed quod residens per quartam partem cuiuslibet mensis possit dici residens, & lucrari fructus beneficij, & nihil dicit de distributionibus: nec gloss. clem. 1. vt ij qui. de ætat. & qualitat. verb. certis horis. dicit illud, quod imponitur ei, sed aliud, videlicet quod possunt assignari distributiones aliquot pro certis horis, non assignando pro alijs; quod est verissimum, nec vllatenus contrarium prædicto cap. 1. non autem ait quod valeat consuetudo, qua interessens vni officio lucretur distributiones assignatas pro illo, & etiam assignatas pro alio, cui non interest. Sed neque Card. neque Imol. si satis perpendantur, dicunt hoc obseruari in ecclesia Butanensi, pro qua citat informatio ecclesiam Patauien. quia solum sequuntur gloss. contra Laudun. & Zenzel. dicentes, quod potest statui, vt solis surgentibus ad matutina dentur distributiones; quod est verissimum: non autem dicũt quod surgentibus ad matutina non solum dentur distributiones pro eis assignatæ, sed etiam assignatæ pro alijs horis, & officijs, licet eis non interfint: quod longe diuersum esse palam est, & contrarium prædicto cap. 1. Salua, &c.

Aduertendum, sacram Congreg. vt refertur, censuisse distributiones non posse assignari aliquibus horis, & aliquibus non, sed omnibus aliquas omnino assignandas.

SVM-

Digitized by

SVMMARIVM.

1 *Canonicus iniuſte in carcere detentus omnia quærit, quæ alij eccleſiæ ſeruientes.*
1 *Diſtributiones infirmis, vel alia neceſſitate corporali detentis debentur.*
2 *Impeditus à magiſtratu, excuſatur, quod ſe iudicio non ſiſtit.*
2 *Impedimentum omne iuſtum excuſat à diſtributionum, & multo magis ab aliorum fructuum amiſſione.*

CONSILIVM X.

CANONICVS in carcerem coniectus pro crimine, qui non potuit interesſe diuinis officijs, an perdat diſtributiones quotidianas, vel ſaltē fructus certo modo, certis temporibus diuidendos, qui tātum intereſſentibus diuinis aſsignantur, ſi fuerit abſolutus & innocens iudicatus?

1 Reſpondeo affirmatiue, quod præfato canonico in carcere detento debentur omnia illa, quæ quæſiuiſſet, ſi vna cum ſuis canonicis eccleſiæ præfatæ deſeruiſſet. Primo quidem, quia omnium, quę iure ei poſſunt obſtare, maximum eſt cap. 1. de cler. non reſid. lib. 6. probatum & innouatum per cap. 12. de reform. ſeſſ. 24. Concil. Trid. quod tamen illi prodeſt, quatenus habet canonicum non intereſſentem debere habere diſtributiones quotidianas, ſi non interfuerit eis ob infirmitatem, vel aliam corporalē neceſſitatem: & detentio, per quam quis detinetur in carcere cōtra ſuam voluntatem, eſt neceſsitas corporalis, propter quā non poteſt intereſſe diuinis, vt ex Archid. Io. And. & Domini. colligitur d. cap. 1. §. 1. de cler. nō reſid. Nec obſtat, q̄ iuſſu & mandato iudicis fuit detentus; quia per ſentētiam ſubſecutam fuit abſolutus, & declaratus innocens, vt in caſu proponitur.

2 Secundo, quod detentus à magiſtratu vel iudice, excuſatur, ſi non ſe ſiſtit die, quo ſe ſiſtere promiſit, l. 2. §. fin. ff. ſi quis cautio. vbi ſatis fundatur id, quod Io. And. & Domin. in d. c. 1. de cler. non reſid. dicūt, ſcilicet omne impedimentum iuſtum excuſare quem à fructuum & diſtributionū amiſſione. Non obſtat dicere, quod in caſu propoſito non ſolum agitur de veris diſtributionibus quotidianis, ſed etiam de fructibus certo modo certis temporibus diuidendis; quia palam eſt non tam facile perdere beneficiarium alios fructus, ac perdit diſtributiones quotidianas, cap. ad audientiam. cap. de cætero. de cler. non reſiden. cap. licet. de præben. cum eis adnotat. At diſtributiones non perdit, vt dictum eſt, legitime impeditus; ergo minus perdet præfatus canonicus præfatos fructus certis modis, certis temporibus diuidendos, argum. authen. multo magis. C. de ſacroſan. eccleſ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones quotidianæ, & alia quæ inſtar earum non niſi intereſſentibus dantur, debentur iniuſte carcerato, & nu. 7. etiam ſi captura ex parte iudicis ſit iuſta, nu. 9. & adſint indicia ad torquendum. num. 2. Item & omni corporali neceſſitate impedito, reſtitui illæ inquam, quas antea erat ſolitus percipere, num. 3. 6. & 7. Item & illi qui non poteſt ſine læſione corporali ſeruitio adeſſe, num. 5. Item & in exilium iniuſte miſſo, num. 7. Item & illi qui probabiliter timet*

Digitized by Google

ſibi vim inferendam, vel vi detinetur,num. 4.& qui ſine notabili corporis incommodo non poteſt intereſſe,nu.7. item & iniuſte excommunicato, vel ſuſpenſo,nu.6.& 7.& demum ob omne aliud iuſtum impedimentum præpedito quo minus interſit . num.5.

2 *Abſentiæ ſuæ cauſam qui dedit,illã in ſui fauorem non poteſt allegare,& hoc quando illam ſic affectauit, nu.9.alias non ſemper prohibetur.num.8.*

9 *Carceratio,ac etiã tortura poteſt eſſe iuſta ex parte iudicis,abſque eo quod captura, & tortura ipſi capto & torto ad incurrendam aliam pœnam imputetur ad culpam.& num.3.*

10 *Conſuetudo ſtatuens ne infirmo,& alias impotenti adeſſe ſeruitio dentur diſtributiones,eſt irrationabilis contraria iuri diuino, naturali, & humano.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM præpoſitus cuiuſdam eccleſiæ cathedralis fuit captus propter ſuſpicionem cuiuſdam homicidij,& tortus ob indicia, ſed tãdem abſolutus, & iudicatus innocens.

Quæritur an debeantur ei fructus eiuſdem eccleſiæ, qui diſtribuuntur inter ſolos canonicos præſentes,& diuinis officijs intereſſentes.

1 Reſpondeo primo, pro parte negante facere in primis, quod qui non ſeruit altari,non debet viuere de illo,cap.2.13.q.1.quod deſumitur argumento à contrario ſenſu ex illo 2.ad Corin.9. *Qui de altari ſervit,de altari vivere debet*.relato in cap.cum ſecundum.de præben. Secundo,quod diſtributiones quotidianæ,& alia, quæ inſtar earum ſolis intereſſentibus diuinis officijs diſtribuuntur, non debentur abſentibus, nec præſentibus eis non intereſſentibus,cap.de cætero.de cler.non reſid.cum adnotatis ei ab om-
3 nibus:& adeo vt conſuetudo contraria nihil valeat, per Concil.Trid.ſeſſ. 24.cap.12.de reformat. Tertio,quod qui eſt cauſa ſuæ abſentiæ,non videtur poſſe illam in ſuum fauorem allegare.l.ſed & qui data opera.ff.ex quibus cauſ.maio.l.maritus.cum gl.& communi,ff.de quæſt. & præfatus præpoſitus videtur fuiſſe cauſa abſentiæ, quippe qui dedit tam grandia criminis indicia,vt bis vel ter fuerit tortus ob illa:quod iure fieri non poterat, niſi ſemiplenam probationem induxiſſent. Quarto, quod conſuetudo eccleſiæ prædictæ dicitur habere,vt nemo etiam iuſta de cauſa abſens debeat habere fructus eius,vel eorum partem:& conſuetudo præſcripta ſeruanda eſt,cap.fin. de conſuetud.

3 His tamen non obſtantibus pars affirmans proculdubio eſt ſeruanda, nempe quod præfato præpoſito debeant reddi & reſtitui fructus,& diſtributiones, quæ lucrabatur antequã caperetur, & lucratus fuiſſet, ſi captus non fuiſſet.Primo quidẽ,quod iuxta cap.2.de conſtit.cũ ſibi concordantibus,rem,quæ culpa caret,in damnum vocari non conuenit:& præfatus D. præpoſitus caruit culpa in nõ intereſſendo diuinis; quia nõ potuit,etiamſi maxime voluiſſet:& nemo obligatur ad impoſsibile,cap.nemo . cum ſuis concor.de reg.iur.lib.6. Tum quod tex. in d.cap.1.de cler. non reſid.lib.6. habet,quod corporalis neceſsitas efficit,vt nõ ſolum fructus, quos appellant groſſæ,ſed etiam diſtributiones quotidianas percipiat abſens. At detentio in carcere publico neceſsitatem inducebat corporalẽ, vt à diuinis officijs

Digitized by Google

4 officijs abeſſet,vt palam eſt:& vis illata excuſat quẽ à faciendo illud,quod alioquin facere teneretur,cap.cũ Vintonien.de elect.& cap.quoniã.§.1.28. diſt.per quod glo.eius in verbo vi.dixit factũ contra aliquem vi detentum debere retractari.quinetiã vis nõdum illata,ſed probabiliter præuiſa excuſat,cap.bonæ.1.de elect.Tum quia Dominicus in d.cap.1.de cler. nõ reſid.lib.6.§.qui vero.per præfatum cap.quoniã.determinat in ſpecie, quod qui vi detinetur, ne vadat ad diuina, debet habere diſtributiones quotidianas,quæ ob illa dantur. quin & Archid.& ipſe Dominicus, & vterque Philip.& Franc.& Probus in d.cap.1.tenent, per corporalẽ neceſsitatem (ob quã contextus prædicti cap. habet diſtributiones quotidianas in ab-
5 ſentia quæri) intelligendũ eſſe etiam omne aliud iuſtum impedimentum, propter quod non poteſt clericus ire ad diuina; immo etiam ſi poſſet ire, modo non poſſet ſine lęſione corporis,puta quia eſt ſanguine minutus,vel accepit potionem aliquã medicinalem.& Philippus Probus,cui nemo cõtradicit,ibid.in ſpecie affirmat, coniectum in carcerem ſine culpa lucrari diſtributiones quotidianas in abſentia,quas antea lucrabatur. Nec quidquã obſtat Fel.quem ipſe ait dicere contrariũ in cap.cum omnes.de conſtit.& in cap.Apoſtolicæ. de except.quia non loquitur de coniecto in car-
6 cerem iniuſte,ſed de excõmunicato,vel ſuſpenſio iniuſte,dicens quod poteſt recuperare poſt abſolutionem omnia,quæ perdidit per illam excommunicationẽ. vel ſuſpenſionem iniuſtam:& eadem ratio eſt de iniuſte cõiecto in carcerem, immo maior. Tum quia excommunicatus poteſt adire iuſte vel iniuſte diuina,coniectus autem in carcerem & cuſtoditus nullatenus; excommunicatus excluſus eſt ab omni participatione diuinorum, non autem cõiectus in carcerem: & ita plus abeſt ille à diuinis,quam hic.
7 Tum quia etiã expulſus, vel exul factus iniuſte à ciuitate,lucratur diſtributiones,quas antea lucrabatur,vt late determinat Cald.conſ.17.de prçben.quem ſequitur Fel.in d.cap.cũ omnes.nu.22. in fine,ea potiſsimũ ratione,quod nullum eſt iuſtius impedimentum,quã facti,per quod non poteſt quis facere etiã de facto,quod ei iubetur,arg.cap.nemo. cum ei concordantibus, de reg.iur.lib.6. quæ ratio tantum, immo magis militat in coniecto in carcerẽ,quam in expulſo,& exule facto:quoniã hic poteſt adire eccleſiam cum periculo pœnæ, ille autẽ nullatenus. Tum quia eſt caſus fere formalis huic noſtro propoſito in cap.ſuper cauſa.2.q.4.per quod gl. recep.in cap.paſtoralis.§.verum. de appel.in verbo ſubtrahũtur.dixit excommunicato iniuſte reddenda eſſe poſt abſolutionem omnia, quæ ob id perdidit:eſt inquã fere formalis: quia in eo fuit accuſatus quidã presbyter Gillardus de morte Epiſcopi, ſicut hic præpoſitus de morte cuiuſdam canonici;& credẽdum eſt fuiſſe in carcerem coniectum ob aliqua indicia, ſicut hic præpoſitus: vnde ſicut ei inuento ſine culpa reſtituuntur omnia, quæ ob id perdidit,ita & huic ſunt reſtituẽda. Tum quod irrefragabiliter deciditur hæc pars ſyllogiſmo illo ſupra tractato, nempe:Omnis neceſsitas corporalis,non ſolum quæ reddit impoſsibilem aditum ad diuina, ſed etiam quæ reddit incommodũ notabiliter corpori, efficit vt abſenti reddantur diſtributiones quotidianæ,ſupra d.cap.1.de cler. non reſiden. At

coniectio alicuius in carcerē, & cuſtodia,ne ab eo exeat,inducit neceſsitatem corporalem,quæ impedit aditum ad diuina, & non ſolum talē, qua ſine incommodo notabili nō poteſt adiri,ſed etiam talem,quæ reddit aditum impoſsibilem:ergo prædicto præpoſito coniecto in carcerem iniuſte, & cuſtodito debent reddi prædicti fructus, & diſtributiones quotidianæ.

8 Ad primum oppoſitorum reſpondetur concedendo, quod regulariter, qui non ſeruit altari, non debet de illo viuere; ſed quod fallit in eo, qui propter neceſsitatē deſinit ſeruire, per præfatum cap.1. de cler.nō reſid. lib.6.ob qualem prædictus præpoſitus non ſeruiuit.

Ad ſecundum reſpondetur eodem modo quo ad primum, ſcilicet aſſumptum in eo procedere regulariter, ſed fallere in eo qui ob corporalem neceſsitatem abeſt.

Ad tertium reſpondetur primo negando aſſumptum; quoniam abſentium ſiue inquiſitorum bona pars voluntarie abeſt, & voluntas eorum eſt cauſa ſuæ abſentię:attamē poſſunt allegare in ſuum fauorem ſuā abſentiā,
9 quæ excuſat, l.abſentem.ff.de pęn. & negando quod prædictus præpoſitus dedit cauſam ſuæ capturæ: quia per ſententiam definitiuam conſtat eum fuiſſe captum pro delicto & culpa, quæ non admiſit: quoniam non ſolum ſimpliciter & plene abſolutus eſt à crimine obiecto,ſed etiā plene reſtitutus ad priſtinum ſtatum,priſtinam famam,& ad omnia alia.Nec obſtat,q̄ præceſſerunt aliqua,ob quæ fuit captus. Tum quia licet indicia ſufficientia efficiant capturam iuſtam quo ad hoc, vt iudex capiens excuſetur à delicto & culpa male capiendi: non tamen efficiunt vt ſit iuſta quo ad captum. Tum quia alioqui nemo fere diceretur captus iniuſte,cum nemo fere capiatur ſine aliquibus indicijs excuſantibus iudicem à delicto male capiendi. Tum quia etiam in caſu cap.ſuper cauſa.2.q.4.præceſſerunt aliqua,ob quę fuit captus ille Gillardus:& tamen non probata culpa fuit reputatus iniuſte accuſatus, & captus, & fuerunt ei reſtituta ea, quæ ob id adempta erant,vt prædictum eſt. Secundo, quod l.ſed qui data opera. loquitur de illo, qui procurauit & affectauit ſuam abſentiam, quod præfatus præpoſitus non fecit.

10 Ad quartum reſpondetur negando eſſe in prædicta eccleſia vllam conſuetudinem validā,quæ habeat nullo caſu eſſe abſenti dandum aliquid de fructibus eius. Tum quia non probatur nec conſtat de illa, & de non exiſtentibus & non apparentibus idem eſt iudicandum.l.duo ſunt Titij.ff.de teſtam.tut.cap.ſacerdos.cū gl.de off.ord.Tum quia eſſet irrationalis contra iura naturalia, diuina,& humana,quæ dictant neminē ſine culpa damno ſubijciendum, cap.2.de conſtitut. infirmumque & impotentem ad efficiendum aliquid, excuſandum eſſe à damno propter omiſsionem illius incurrendo,toto titulo de cleric. ægrotan.in decretalibus, & lib.6. *afflicto non eſſe dandam afflictionem*, cap.cum percuſsio.7.quæſt.1. *operarium dignum eſſe mercede ſua, Luc.*10. & ita canonicum abſentem pro vtilitate eccleſiæ de mandato eius non debere priuari fructibus,& emolumentis, ſeu canonicatu,immo iuſtis ſtipendijs eſſe donandum,vt probat prædictum cap.1. de cler. non reſid.lib.6. cum eis adnotatis. Salua, &c.

SVM-

Digitized by

SVMMARIVM.

1 *Legens viginti annis in ſtudijs etſi acquirat titulum comitatus; non tamen reperitur cautum, quod non legendo poſtea lucrifaciat ſalarium, ſicut nec quod dicto tempore reſidens in canonicatu acquirat priuilegium acquirendi diſtributiones, etiam quod poſtea non reſideat; immo ſi adeſſet talis conſuetudo alicubi, ea fuiſſet ſublata per Concilium Tridentinum.* 2.

CONSILIVM XII.

ANIVRE communi canonicus, qui 40. annis inſeruiuit eccleſiæ, ſit immunis ab intereſſendo diuinis, & non intereſſendo lucretur fructus, & diſtributiones quotidianas?

1 Reſpondeo, quod non eſt vllus canon, qui hoc ſtatuat, nec vlla lex Romana: & l. 1. C. de profeſſoribus, qui in vrbe Conſtantinopol. quæ ad hoc ſolet allegari, nihil probat: quia aliud eſt adipiſci dignitatem comitatus legendo per 20. annos, & aliud quod proponimus de canonico, & à diuerſis non fit illatio: & aliud eſt lucrifacere ſalarium non legendo, quod non dicit illa lex, & dicere debebat ad concludendum per eam, quod canonicus non intereſſendo poſsit lucrifacere diſtributiones, &c.

2 Accedit præterea quod canonicatus exigit reſidentiam perſonalem poſt Concil. Trid. non obſtante qualibet conſuetudine, vt patet ex ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12. §. præterea.

SVMMARIVM.

1 *Anniuerſaria & eiſdem alia ſimilia emolumenta non videntur comprehendi ſub fructibus, reditibus, prouentibus, iuribus, emolumentis canonicatuum, nec ſub diſtributionibus quotidianis, num.* 2. *& multo minus, ſi percipiantur ob opera extra eccleſiam exhibita. nu.* 3.

CONSILIVM XIII.

PRAESVPPOSITA Bullæ clauſula in fauorem conſulentis; quæritur, an exceptis groſſa, & diſtributionibus quotidianis horis lucrifieri ſolitis, aliæ diſtributiones in d. bulla contineantur, quæ ſolum lucrifiunt ratione operæ perſonalis, vt ſunt anniuerſaria, manualia Miſſarum, & eleemoſynarum, quæ ſunt vltima genera fructuum contenta in memoriali? Quæ autẽ mihi in præſenti occurrunt, ſunt hæc, quæ omnia D. tuæ remittimus.

1 Videtur quod ſupradicta non comprehendantur in prima clauſula, videlicet, *fructus*, *reditus*, *prouentus*, *iura*, *emolumenta canonicatus*. deciſ. in terminis Boerij 224. qui pro vtraque parte hanc quæſtionem ventilauit, Oldrad. conſil. 116. Felinus in cap. ad aures. num. 14. de reſcript. vbi Ioan. And. eleganter, ibi, *pro mortuarijs*. Staphil. fol. 119. Rota in antiq. 33. deciſ. de iud. Videtur etiam, quod in ſecunda clauſula non com-

2 prehendantur, videlicet, *diſtributionum quotidianarum ſolitarum lucrifieri*. Nam illa de quibus dubium eſt, non ſunt diſtributiones quotidianæ, immo re & natura differunt, licet hæc æquiparentur per gloſſ. Pragm. ſanct. Rubr. Quo tempore. vbi ſup. verbo *diſtributiones quotidianæ* in fine, & me-

Digitized by Google

dio. Et licet in pœnalibus ex identitate rationis ſecundum aliquos fiat in hoc caſu extenſio, vt ibi d.gl.Pragm.ſanct.tamen hoc nullo modo habebit locũ in perſonæ priuilegio.Iaſ.de act.§. triplici vero.nu.22.& 9. ex maleficijs.nu.37.cũ addit.ad Iaſ.& 9.ſeq.nu.7.8. maxime q̃ poteſt quis intereſſe horis,& nõ anniuerſario.Id probant etiã illa verba bullæ,*horis nocturnis,& diurnis*;quia horç ſunt ſeptẽ,& Miſſa non eſt de horis.gl.verbo certis.clem. vt hi qui.de ætate.gl. verbo canonicas.clem.graui.de celebr. Miſſarum. gl.Pragm.ſanct. vbi ſupra, quæ eſt ſingularis ſecũdum Barbat.in addit.ad Bal.in l. 1.C. de interdict. Et conſtitutio pœnalis loquens de horis nõ habet locũ in Miſſa ; & ideo in alijs bullis dicitur, *& alijs diuinis officijs,& aliat quaſcumque diſtributiones*,quod hic non dicitur factũ.Etiam illa verba bullç, *per canonicos continue reſidentes*. pondera verbũ,*reſidentes*. Nã p̃ hoc verbum ſolum videtur reſeruatum eſſe ius reſidentiæ,& non quod intereſſentibus detur;nã reſidere,& intereſſe differunt.Abb.in cap.olim.de verb.ſign.nu. 6.glo.9.17.cap.vnico.de cler.non reſid. in verbo adfuerint.deciſ. Caſſad.
3 vnica.de cler.non reſid.Et præſertim non cõprehenduntur ibi anniuerſaria extra eccleſiam , in caſtello vrbis per omnes beneficiatos & parochos etiam oppidi lucrari ſolita,per illa verba bullæ , *in choro eccleſiæ,& extra*.& ſupplicatio dicit,*extra illum*,& non dicit *extra eccleſiam* ; alioquin diceret , *in eccleſia,& extra*.veluti ſi quis dicat, Dono tibi libros,quos habeo in Muſæo domus meæ,& extra;nõ quidem videtur donare libros extra domum exiſtentes,ſed in domo tantum,licet ſint in Muſæo,aut extra Muſæum. Et annexa,quia ſunt accidentalia , & etiam capellaniæ minime comprehenduntur,quia nec ſunt groſſa, nec diſtributiones quotidianæ .

VISIS,ac lectis ſupradictis,dico,quod prędicta reſolutio videtur in diſputando problematica:quia fundamenta pro ea deducta ſunt fortia;& nõ ſunt oĩno infirma, quæ pro cõtraria parte adduci poſſunt fundata in identitate rationis diſtributionũ quotidianarũ, & anniuerſariorum, ac aliorũ in dubio propoſitorũ,& de quibus deciſ. Boerij determinat, per prædicta.

Etſi ex hoc imperfecto reſponſo Nauarri & præcedentibus allegationibus adeo mendoſis & imperfectis, vt nec poſt nonnullas correctiones poßint intelligi,nihil certi habeamus : attamen quia materia ipſa confeſſarijs ſolet eſſe ſatis incognita, ideo fuerunt edita, vt eueniente caſu habeant loca ad quæ poßint recurrere .

SVMMARIVM.

1 *Litis ſui beneficij proſequendæ occaſio iuſtam præbet cauſam non reſidendi, & fructus percipiendi, modo credat iuſtam eſſe litem. nu. 3. licentia item eſt neceſſaria , quam poteſt facere ſuus prælatus,& multo magis Papa.nu.2.immo & ſcientia Papæ conſentientis videtur ſufficere.num.3.*

CONSILIVM XIV.

QVIDAM cantor & canonicus eccleſiæ cathedralis litigat ſuper quibuſdam magnæ importantiæ iuribus ſuæ cantoriæ Romæ coram dominis Rotæ in ſtatu appellationis ſecundæ .

Quæritur primo,an iuſtam cauſam habeat manendi extra reſidentiam.

Secundo

Secundo,an licite poſsit petere à Papa, vt liceat ei accipere fructus dignitatis & canonicatus.

1 Ad has quæſtiones reſpondeo primo, quod beneficiarius obligatus ad reſidentiam in beneficio excuſatur à reſidentia, & lucratur fructus in abſentia,ſi eam faciat ex honeſta cauſa, & de licentia ſuperioris ſui, vt eſt caſus in cap. relatum. de cler. non reſid.

Secundo,quod videtur cauſa iuſta & honeſta iuſtæ abſentiæ proſecutio litis ſuper iuribus ſui beneficij: caſus eſt in cap.ex parte.eod.tit.

2 Tertio, quod ad hoc ſufficit licentia ſui prælati,& à fortiori licẽtia ipſiuſmet Papæ per prędicta iura,& per cap.ad audientiã.de cleric.nõ reſid.

3 Quarto,quod ex his ſequitur,præfatum D.conſulẽtem,qui proſequutus bona fide credens ſe bonam litem fouere, & eam proſequens bona fide, ſciente & conſentiente Sum.Pont.recte proſequi eam, & præfatos fructus eius percipere poſſe in gloriam Dei,qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Parochus etiam poſt Concilium poteſt de licentia ſui ordinarij ex iuſta cauſa, puta, vt ſit vicarius generalis alterius Epiſcopi,etiam ad multum tempus abeſſe.*

2 *Licentia, puta,non reſidendi, ſemel etiam ante Concilium conceſſa durat, etiam poſt mortem concedentis,donec reuocetur.*

CONSILIVM XV.

AN PAROCHVS, qui ex iuſta cauſa habuit licentiam ſcriptam ab Epiſcopo ſuo ante Concil. Trid. abſentandi ſe ab eccleſia ſua parochiali ad exercendum munus vicariatus generalis, ſiue proepiſcopi alterius Epiſcopi, & poſt Concilium prædictum non obtinuit nouam licentiam ſe abſentandi; teneatur reſtituere fructus ex ea perceptos.

1 Reſpondeo,quod non. Tum quia ante & poſt Concilium ex iuſta cauſa poteſt abeſſe parochus à ſua eccleſia,etiam ad multũ tempus,vt facile colligitur ex cap.1.de refor.ſeſſ.23.Conc.Trid.adiuncto cap.relatum.de cler. non reſiden.Tum quia illi parochi,qui ante Concil.Trid.cauſa ſtudiorum habebant licentiam à ſuis Epiſcopis non reſidẽdi in ſuis eccleſijs iux.cap. cum ex eo. de elect.lib.6. non tenebantur poſt Concilium confirmatum nouas licentias petere. Tum denique quod prædictũ cap. primum nulla ſui parte tollit licentias ante datas,neque obligat ad innouandas eas, ne-
2 que eis derogat,vt ex eius tenore patet:& licẽtia ſemel data durat,donec reuocetur,etiam poſt mortem concedentis, argum.cap.ſi ſuper gratia.de offic.deleg.lib.6.& gl.communiter recepta in d.cap. licet. Salua,&c.

Aduertendum, ſacram Congreg.vt refertur,cenſuiſſe ordinarium non poſſe dare licentiam obtinenti curatum,vt abſit ad hoc vt alterius Epiſcopi ſit vicarius generalis:& ſic vidi licentiam peti à Sede Apoſt.

SVMMARIVM.

1 *Curatum beneficium abſoluto animo ei non inſeruiendi, ſed permutandi,vel retenta penſione reſignandi accipiens peccat; ſecus ſi accipiat illud animo idem cum legitima licentia, vt præmittitur, reſignandi, & interea ei vt tenetur deſeruiendi.*

CONSILIVM XVI.

AN POSSIT quis licite accipere beneficium curatum animo non residendi in eo, sed permutandi ad aliud simplex, vel renunciandi reseruata pensione?

1 Respondeo,quod non,si absolute habeat animum non inseruiendi ei,vt tenetur: quia eiusmodi acceptio esset actus inordinatus, eo quod beneficium datur propter officium,iuxta cap.fin.de rescrip.lib.6.& prędicta acceptio ordinatur ad contrarium,& ita est peccatum;quia omnis actus inordinatus est peccatũ,vt post S.Thomam nos tradimus in Man. prælud.7. 2 num.4.Secundo,quod non peccaret accipiendo huiusmodi beneficium eo animo, quo proponat seruire illi tempore magno vel paruo, quo ipsum tenuerit,eo modo, quo obligatur seruire illi; puta recitando horas canonicas,& residendo,& alia necessaria faciẽdo,donec illi renunciauerit cum auctoritate iusta superioris ad permutandum illud cum alio, vel ad relinquendum iuste reseruata sibi aliqua iusta pensione: quia nulla est in hoc casu cuiuspiam actus inordinatio à iure reprobata, etiam si proponat non tenere illud nisi vno tantum die,modo intẽdat facere illo die id quod fuerit obligatus illius ratione, nec velit relinquere sine superioris auctoritate, sine qua nemo potest suum beneficium iuste renunciare, cap. admonet. & cap.quod in dubijs.de renunc. Salua,&c.

Aduertendum,Romæ exigi iuramentum à petente similia beneficia,quod illud accipit animo non relinquendi,vnde prædicta resolutio non videtur adeo firma.Videndã item esset constitutio Pauli IIII. inter cæteras.

SVMMARIVM.

2 *Beneficium accipiens animo resoluto post aliquod tempus reuertendi ad statum secularem: peccat;immunis autem à peccato est,qui beneficium requirens residentiam accipit animo adimplendi ea ad quæ tenetur,obtinendique ob studiũ dispensationem à residendo,vt sic interim ex fructibus in studijs se alat,& postea resignandi,& sibi in ipsomet statu clericali meliorem conditionem quærendi.*

CONSILIVM XVII.

OBTINVIT quis beneficium requirens residentiam, intentione, vt de illius fructibus sibi prouideat in studio, donec assumat gradum; & postea eo assumpto,dictum beneficium resignet, & clericaliter viuẽdo sibi meliorẽ conditionẽ acquirat. petijt ab Episcopo licentiã,vt causa studiorũ abesse posset,& obtinuit.Quæritur an tuta cõscientia possit hoc facere.

1 Ad hanc quæstionem colligitur solutio ex his quæ scripsi in miscel. de oratio.miscel.44.& locis allegatis in eo;nẽpe quod prædictus,de quo quæritur,peccat, si animo absoluto & resoluto mutandi statum id faciat: non tamen si animo dubio, & conditionali perseuerandi in clericatu,nisi aliqua melior conditio mutandi statum sibi sese offerat arbitrio boni viri pensatis circumstantijs suæ personę,& alijs:modo,vt ibi dicitur,eo fit animo, vt omnia, quæ beneficium requirit de præcepto,præstet, donec illud retinue-

Digitized by Google

retinuerit: & non facit iniuriam alicui, qui suo iure vtitur, cap. cũ ecclesia Vulterana. de ele&. l. iniuriam. §. 2. ff. de iniurijs. l. illud. §. 1. ff. de pet. hæred.

SVMMARIVM.

2 *Canonico, quem ordinarius non vrget, vt sine damno fuæ ecclesiæ de licentia Vicarij Vrbis abesse, & ordinum susceptionem differre possit, iustam causam præbere potest modicitas redituum, qui etsi alijs, ipsi tamen non sufficiunt.*

CONSILIVM XVIII.

NOBILIS quidam, sed pauper, obtinuit canonicatum in quadam cathedrali, cuius fructus, qui in quotidianis distributionibus consistunt, non sufficiunt eidem, vt secundum decentiam suæ nobilitatis viuat, licet sufficerent alteri ignobiliori: vnde differt ad residentiã accedere, ac etiam se promoueri facere ad sacros ordines, ad hoc vt minori cum indecentia alicui prælato inseruiat, donec ampliores acquirat reditus sufficientes, vt secundum suæ nobilitatis gradum decenter in patria, vbi & situm est beneficium, viuere possit. Ordinarius loci non vrget, cum ecclesia damnum notabile non patiatur: habet enim plures canonicos residentes, qui sufficienter in eadem deseruiunt. Accedit huc, quod habet licentiam manendi in Vrbe à Vicario Papæ: nam cum ab ipso fuisset admonitus vt ad residentiam se conferret, postea exiguitate intellecta canonicatus, nobilitate, & paupertate dicti oratoris, consensit vt in Vrbe maneret vsque dum aliud sibi fieret mandatum de residendo. Dubitatur, an sit tutus in conscientia; modo bona fide quærat sibi acquirere sufficientes reditus, & simulac eos obtinebit, ad residentiam ire statuat.

1 MVLTA POSSENT circa has particulares propositiones adduci, & quidem tot, vt ex eis iustus libellus conficeretur: sed quia id non videtur expedire D. consulenti; videtur respondendum, quod ex omnibus circumstãtijs in casus propositione narratis simul coniunctis, videtur colligi ipsum posse suam residentiam & promotionem differre tamdiu, quamdiu eum Illustriss. Vicarius S. D. N. ob prædictas causas ex certa scientia permiserit, per ea quæ nos tetigimus in Man. confess. prælud. 9. num. 14. & cap. 23. num. 42. post vtrumque Thom. 2. 2. q. 147. art. 3. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum omne licitum obligat, nisi iuste relaxetur. num. 10.*
1 *Regularis vbi profitetur, ibi perpetuo seruire promittit: retinens tamen cum iusta dispensatione beneficium requirens residentiam, in eo residebit. nu. 10. & 13.*
2 *Status religiosi, vt talis, altior statu rectoris parochialis. & num. 11.*
3 *Minus cedere maiori conuenit. & num. 7. & 12.*
4 *Parochus potest parochialem dimittere, & religionem profiteri.*
5 *Canonici regularis officium præstat parochi officio, ac etiam monachi vt talis.*
6 *Parochus religionem professus in eam manere debet, & non in parochiali, nisi cum eo dispensetur vt illam retineat, num. 13.*
9 *Monachus parochum præcellit in statu, & in officio, quod est contemplandi.*

7 Obli-

7 *Obligatur ad duo, si non potest vtrumque, præstet maius.*

8 *Regularis beneficium residentiam requirens canonice adeptus in eo residere tenetur, & non in monasterio: immo ab eo potest iuste expelli. num. 14.*

9 *Parochialem quisquis iuste habet, in ea resideat.*

9 *Regularis habens in titulum parochialem ecclesiam Episcopo subiectam, ei parere tenetur, & non suo prælato. & num. 12.*

11 *Regularis parochialem adeptus statum retinet regularem, & num. 12. Idem etiamsi transferatur ad cathedralem, num. 13.*

CONSILIVM XIX.

QVAESTIO est, an canonicus regularis canonice obtinens ecclesiam parochialem teneatur residere in ea potius, quam in ecclesia regulari, cuius est canonicus: quæ quæstio videtur esse noua & solutu difficilis.

1 Pro parte negatiua facit primo, quod omne votum licitum & validum obligat, cap. magnæ. de voto. & qui profitetur regulam canonicorum regularium in aliqua ecclesia regulari, vouet explicite vel implicite se perpetuo ei seruiturum; argum. cap. placuit. 1. 16. q. 1. ergo debet perpetuo
2 in ea residere. Secundo, quod status religiosi altior est statu rectoris ecclesiæ parochialis: quia de hoc transitur ad illum, & non ab illo ad istum, cap. clerici. 19. quæst. 1. & cap. duæ. eadem causa quæst. 2. & late tradit S. Thom. 2.2. quæst. 184. art. 8. at per votum obligatur statui religionis,
3 per rectoriam autem nonnisi statui sæculari. Tertio, quod minus oportet cedere maiori, cap. solitæ, de maiorit. & cap. duæ. 96. dist. sic cedit Latonia Phœbo, sic lex humana naturali & diuinæ, cap. quæ contra. iuncta gloss. 8. distin. & cap. si dominus. 11. quæst. 3. & vocatus à duobus, quorum vtrumque non potest adire, debet adire maiorem, si potest, l. contra pupillum. §. is qui ad maius. ff. de re iudic. cap. cum parati. de appellat.
4 adiuncta gloss. Quarto, quod rector parochialis potest dimittere suam ecclesiam, & vouere religionem, quo facto tenetur in ea perseuerare, vt late tradit S. Thom. recep. dicto art. 8. & in casu proposito regularis transi-
5 uit ad ecclesiam sęcularem: ergo. Quinto, quod officium canonici regularis, quod est contemplandi & manendi in solitudine, est melius, quia pertinet ad vitam contemplatiuam, quam officium rectoris, quod pertinet ad actiuam: & illud difficilius esse, & maioris meriti, si bene exerceatur, probat S. Thomas vbi supra, qui ad illud Chrysostomi in dialog. lib. 6. de sacerdotibus inter princip. & med. *Si quis mihi proponeret optionem vbi mallem placere, in officio sacerdotali, an in solitudine monachorum; sine comparatione eligerem quod prius dixi.* & in eodem lib. dicit, *Si quis bene administrato sacerdotio illius propositi, scilicet monachalis, sudores conferat, tantum inter eos distare reperiet, quantum inter priuatum distat & Regem:* ad primũ argumentũ obiectum respondens in vers. ad primum, ait illud intelligendum esse de difficultate, & non de bonitate, & ideo transferri posse de statu rectoris ad statum monasticum, quãto magis canonicum, qui implicite continet cle
6 ricalem, & consequenter potiorem monachali. Sexto, quod rector transiens

iens ad monachiſmum tenetur in eo perſeuerare, & non poteſt redire ad eccleſiam, de qua tranſiuit, dict. cap. duæ. & conſtat ſtatum canonicalem eſſe potiorem monachali; quia hic non requirit clericatum, nec ordinem, cap. ſic viue. & cap. legi. 16. quæſt. 1. ille vero ſic; quia regula canonicorũ regulariũ, quæ eſt Auguſtini, vocatur regula clericorũ, vt eius
7 titulus, qui eſt, *regula clericorum*, monſtrat. Septimo, quod S. Thom. vbi ſupra conferens rectorem monacho, ait, rectorem præcelli à monacho primo ſtatu; quia regularis, quem habet monachus, ſuperat ſecularem, quem habet rector: officio item; quia contemplatio, quam reſpicit eius ſtatus, ſuperat actionem, quam reſpicit ſtatus rectoris, cum ſit receptum vitam contemplatiuam meliorem eſſe actiua, per illud Lucæ 10. *Optimam partem elegit ſibi Maria.* vt reſoluit S. Thom. 2.2. quæſt. 188. art. 1. At qui tenetur ad duo, ſi non poteſt præſtare vtrumque, debet præſtare maius, ſi poteſt, dicta l. contra pupillum. §. is qui ad maius tribunal. ff. de re iudic. & cap. cum parata. de appellat.

8 His tamen non obſtantibus contrarium reſpondendum videtur. Primo quidem, quod omnis canonicus regularis & monachus accipiens aliquod beneficium canonice requirens reſidentiam, tenetur in eo reſidere, cap. 1. 18. quæſt. 1. & cap. cum olim. 2. de priuileg. quæ loquuntur de aſſumptis ad epiſcopatus, & cap. ne pro cuiuslibet. 16. quæſt. 1. & cap. ſi quis iam translatus. 21. quæſt. 2. quæ loquuntur de aſſumptis ad eccleſias parochiales, & clem. ne in agro. §. ſane. il 2. de ſtatu monach. quæ loquitur de aſſumpto ad quemlibet prioratum etiam ruralem, & ad quamlibet adminiſtrationem etiam manualem, vbi expreſſe ſtatuitur, ne monachis ha-
9 bentibus beneficium permittatur manere in monaſterio. Secundo, quod omnes, qui habent iuſte eccleſiam parochialem, tenentur in ea reſidere, non facta differentia inter ſecularem & regularem, cap. quia nonnulli. & cap. quia relatum. de cler. non reſiden. At conſulens iuſte retinet ſuam: ergo, &c. Tertio, quod regularis inſtitutus perpetuo ad eccleſiã parochialem ſubiectam Epiſcopo adeo tenetur perpetuo reſidere in illa, quod non tenetur obedire prælato priori, ſed ſolum Epiſcopo, per gloſſ. ſing. recep. in d. clem. ne in agro, §. ad hæc. verb. ad clauſtrum.

10 Ad allegata in oppoſitum reſpondetur. Ad primum quidem, quod illud dictum, ſcilicet, quod omne votum licitum obligat, intelligitur niſi iuſte relaxetur, per cap. 1. & cap. ſcriptura. de vot. & ſic regulari, qui iuſte habet parochialem per iura communia prædicta, ſoluitur votum reſidendi in eccleſia regulari. Nec obſtat, quod conſulens non eſt adeptus ſuam eccleſiam poſt profeſsionem. Tum quia ſatis eſt, quod eam obtineat canonice & iuſte per diſpenſationem Apoſtolicam: obligatio enim reſidendi non naſcitur ex eo, quod ante vel poſt fuerit eam adeptus; ſed quia illam de præſenti canonice habet, per prædicta iura. Ad ſecundum concedimus ſtatum regularem eſſe potiorem ſtatu rectoris, quatenus eſt rector, & conſequenter non poſſe canonicum regularem mutare ſtatum regularem: ſed negamus quod canonicus regularis, retento ſuo ſtatu regulari, non poſsit obtinere noue parochialem,

lem, vel retinere obtentam cum legitima diſpenſatione, iuxta dict. cap.
12 ne pro cuiuslibet. & cap. ſi quis iam translatus. Ad tertium concedimus minora maioribus debere cedere, & non eſſe poſtponenda maiora minoribus; ſed negamus conſulentem relinquere ſuum ſtatum regularem propter ſuam parochialem, nec propter reſidentiam in ea; quia eam retinet, & in ea reſidet non relicto ſtatu ſuo regulari, per quē manet obligatus ad caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, licet hanc non debeat prælato regulari, dum reſidet in parochiali ſeculari, ſed Epiſcopo illius
13 ſuperiori. Ad quartum concedimus, rectorē poſſe tranſire ad ſtatum regularem; & quod trāſeundo ad illum, perdit eccleſiam, & tenetur reſidere in eccleſia regulari, in qua profitetur; niſi per diſpenſationem legitimam retineat ſuam eccleſiam, vt conſulens retinet: eo quod ſecūdum naturam eſt, eius ſentire onus, cuius conſequitur emolumentum, l. ſecundum naturam. ff. de reg. iur. & reg. qui ſentit. lib. 6. & ſic tenetur ſubire onus in ea reſidendi inhærens illi per iura ſupradicta. Ad quintum cōcedimus vitam contemplatiuam eſſe meliorem actiua, & officium contemplandi eſſe melius ex ſe quam regendi animas aliorum: ſed negamus quod regularis per tranſitum ad curam parochialem perdat vitam contemplatiuam vel officium contemplandi; quia etiam tranſiens ad epiſcopatum non perdit illam, neque abſoluitur ab obligatione contemplandi, iuxta illud Greg. in Paſtoral. relatum à ſancto Thom. 2. 2. q. 182. art. 1. ad 1. ibi: *Sit rector actione præcipuus, præcunctis in contemplatione ſuſpenſus: quia ad ipſos pertinet non ſolum propter ſeipſos, ſed propter inſtructionem aliorum contemplari. vnde Greg. dicit ſuper Ezech. homil. 5. quod de perfectis viris poſt contemplationem ſuam redeuntibus dicit pſal. 144. Memoriam ſuauitatis tuæ eructabunt.* Ad ſextum reſpondetur eo modo quo ad quartum. Ad ſeptimum concedimus, vt ſupra, regularem, quatenus eſt talis, ſuperare rectorem, quatenus eſt talis, ſtatu & etiam officio; & conſequenter quod non poteſt relinquere illum ob eccleſiam obtinendam vel retinendam: ſed negamus, quod retento ſuo ſtatu & officio, non poſsit cum iuſta diſpenſatione obtinere & retinere eam, & facere in adminiſtranda ea quæcumque id requirit, vt prædictum eſt.

14 Itaque conſulens ſancte poteſt retinere illā, & in ea reſidere, nec poteſt cōpelli ad reſidēdū in eccleſia regulari; immo ſtricto iure poſſet ab ea omnino expelli, ſi defuerit diſpēſatio, p quā defendi poſſet ab eiuſmodi expulſione. Ad qđ, q a in caſu ppoſito minime dubitatur, nō reſpōdemus. Salua.

SVMMARIVM.

1 *Abſit etſi frequenter canonicus ab horis tertiæ, ſextæ, & aliis minoribus, quæ in cathedrali recitantur, vt ſeruiat parochiali, quam cum diſpenſatione ſimul retinet, ſi non percipit diſtributiones pro illis horis, non committit magnum defectum, cum & canonico, & curato liceat per duos menſes abeſſe: nec ob id cenſetur ſubreptitius, licet narrauerit Papæ ſe vtique commode poſſe deſeruire. num. 3.*

2 *Verba diſpenſationis ſunt ciuiliter, & non amare ſeu moroſe interpretanda, nec leuis ſubreptio vitiat. num. 3.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XX.

QVIDAM habet ecclesiam parochialem, & canonicatum in ecclesia cathedrali eiusdem ciuitatis,eo quod ecclesia parochialis non sufficiebat ei sustentando.

Quęritur primo,an sine dispẽsatione possit vtrũque beneficiũ retinere.

Secundo, an dispensatio obtenta cũ expressione quod poterat vtrique commode seruire,censeatur subreptitia,si non potest seruire,nisi frequenter deficiens obsequio ecclesiæ cathedralis.

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, eam satis obscure propositam esse,cum non possit certo ex ea colligi quibus verbis petita fuit à Papa dispensatio, nec quibus cõcessa,nec declaratio Illustrissimorum videatur satis clare resoluta.

1 Secundo, quod attento quod D. consulens resedit & residet in vtraque ecclesia, & quod adamussim seruit ecclesiæ parochiali ; & defectus,qui videri possunt fieri,fiant circa obsequium ecclesiæ cathedralis ; & quod nihil accipit pro hora cui non interest, & quod potest in quolibet anno deesse seruitio tẽporis duorum mensium etiam ecclesiæ parochialis iuxta cap.1.de reform.sess.23. & quod habens beneficium in cathedrali vel collegiali,cui curam animarũ etiam extra diœcesim est annexa,habetur pro seruiente in cathedrali,modo seruiat curæ animarum sibi annexæ,cap. 3.
2 de reform. sess. 22. & quod deesse tertiæ, sextę, vel alijs horis minoribus non est magnus defectus,si nihil percipiatur pro illis horis, nec desinit ob id residere,quamuis non interfit illis;& quod verba etiam dispensationis ciuiliter & non morose sunt accipienda ; pensata item D.consulentis deuotione continuata, exemploque bono irradiante:his inquam attentis,& declaratione Illustrissimorum, videtur D. consulens sufficienter seruisse præfatæ parochiali & præfato canonicatui.

3 AD SECVNDAM respondeo, nullam fuisse subreptionem, quæ inficeret bonitatem seruitij consulentis ; & si qua interfuisset, eam fuisse leuẽ & sublatam Illustrissimorum DD.benigna responsione,attentis eis quæ ad determinandam primam quæstionem attulimus, & ob aliquot alia, quæ non vacat,nec fert valetudo scribere.

SVMMARIVM.

1 *Parochiali in ecclesia residere, & curam animarum per se exercere nedum iure humano, sed & diuino tenetur illam obtinens, estque alijs incompatibilis ; & hoc, etiam si ipsi concedatur vt illi possit per vicarium temporalem seu capellanũ amouibilem deseruire, num.2.secus si adesset vicarius perpetuus, num.3.vel cogeretur eidem per vicariũ seu capellanum etiam amouibilem deseruire : quia tunc sollũ haberet curã habitu,sed nõ actu,nu.5.& 7.& sic à residentia excusaretur. nu. 8.*

2 *Curatum habens beneficium tenetur residere, & per se curam exercere, nisi priuilegio vel immemoriali consuetudine inductum sit vt per alterum seruire ei necessario teneatur. num.4.6.& 7.*

3 *Consuetudine induci potest,quicquid & lege,seu priuilegio concedi.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XXI.

ECCLESIAE parochiali á tẽpore immemoriali fuit ſolitum deſeruiri non per rectorem, quem pro tẽpore habuit etiam in minoribus conſtitutum, ſed per vicarium ſiue capellanum ab ipſo rectore ad nutũ amouibilem deputatũ. Quęritur, an modernus rector, qui presbyter eſt, teneatur per ſeipſum curam exercere, vel poſsit prædicta conſuetudine vti.

Quæſtio hęc magna eſt, noua, & digna quam Congregatio Illuſtriſsima dubijs Concil. Trid. declarandis deputata determinet: quia videtur tangere declarationem Concil. Trid. cap. 16. de reform. ſeſſ. 25. & cap. 18. de reform. ſeſſ. 24. Cuius cenſura grauiſsima ſalua, dico quod pro parte affir-
1 mante, ꝙ rector teneatur reſidere in præfata parochia, facit primo, quod rector eccleſiæ parochialis non ſolum iure humano, ſed etiam diuino tenetur paſcere oues ſuas doctrina & ſacramentis, cap. 1. de reform. ſeſſ. 23.
2 Concil. Trid. Secundo, quod facultas exercendi curam per vicarios temporales non facit quod beneficium non dicatur eſſe curatum & incompatibile, per extrauag. execrabilis. §. quantum. Ioannis XXII. & in caſu propoſito cura exercetur per vicarium temporalem, immo per capellanum ad nutum amouibilem, qui videtur minus exonerare rectorem, quam vi-
3 carius. Tertio, quod ſolus vicarius perpetuus videtur abſoluere rectorem ab exercitio curæ, arg. cap. extirpandæ. §. qui vero. de præb. & arg. præfati §. quantum. & cap. 6. de reform. ſeſſ. 25. Conc. Trid. Quarto facit, quod in caſu propoſito rector eccleſiæ præfatæ eſt ſacerdos, & poteſt per ſeipſum curam animarum exercere. Et ita licet, quando per conſuetudinem præfatam rector ſolum eſſet in minoribus ordinibus conſtitutus, non poſſet exercere curam animarũ per ſemetipſum; tamen cum præſens rector ſit ſacerdos, poterit per ſemetipſum exercere: & ita tenebitur reſidere; eo quod cauſa, quare cum eſt minoribus tantum initiatus non exercet, nec tenetur exercere, videtur eſſe quod nõ ſit ſacerdos: & cauſa ceſsãte, debet ceſſare effectus. cap. cũ ceſſante. de appell. l. adigere. §. quãuis. de iurepatr.
4 Pro parte autem negante facit primo, quod cõſuetudo poteſt inducere id quod lege valet induci, l. de quibus. ff. de ll. limitando ius gentiũ, & præceptum Decalogi de nõ capiendo alienũ contra voluntatem domini, dati Exod. 20. per l. venditor. §. ſi conſtat. com. pręd. Secundo, quod conſuetudo temporis immemorialis æquipollet priuilegio: & quicquid priuilegio induci poteſt, poteſt & cõſuetudine, l. hoc iure. §. ductus aquę. ff. de aqua quotid. & æſt. & cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſign. At priuilegio Papæ induci poteſt vt aliquis rector eccleſiæ parochialis nõ teneatur exercere curam per ſemetipſum, ſed tantum per alium: immo iam ſtatuit vt
5 id fiat per vicarios perpetuos. Agimus autem de rectore, qui tenetur ponere capellanum, qui exerceat curam, & conſequenter de rectore qui habet curam in habitu, & non in actu.
6 Ad primum reſpondeo, quod prædictus rector paſcit doctrina & ſacramentis per vicariũ: & quãuis iure cõmuni teneretur per ſeipſum paſcere, tamen ex priuilegio immemorialis cõſuetudinis ſufficit vt p. aliũ paſcat.

Ad ſe-

Ad ſecundum reſpondeo, verum quidem eſſe, hoc eſſe beneficium curatum; tamen propter immemorialē conſuetudinem liberatur rector à reſidentia, ſi per vicarium præſtet omnia quæ per ipſum præſtanda erant.

7 Ad tertium concedi poteſt, quod ſolo iure communi attento, per ſolum vicarium perpetuum tollitur à rectore animarum cura actualis; negando quod priuilegio & conſuetudine illi æquipollente non poſsit tolli per vicarium tēporalem neceſſario ponendum: quod in caſu propoſito cōtingit.

Ad quartum negandum eſt, quod cauſa, ob quam rector leuatur onere exercendi actu curam, ſit quod ille conſueuit eſſe conſtitutus in minoribus tantum; ſed potius quod conſuetudo immemorialis obligat eum ad ponendum capellanum, ſaltem ad nutum amouibilem, qui eam exerceat.

8 Quare, ſalua Illuſtriſsimæ Congregationis præfatæ cenſura, reſoluendum videtur, quod prædictus rector non tenetur exercere curam in prædicta parochia, nec conſequenter reſidere, ſi nolit; ſed tantum tenetur ponere capellanum, qui eam exerceat, ita quod curam habeat ipſe in habitu tantum, & capellanus in actu, vt videtur habere ſecundum tenorem antiquæ bullæ ſacræ Pœnitentiariæ.

SVMMARIVM.

1 *Pœna appoſita ipſo iure facto negatiuo, puta non reſidenti, non incurritur, niſi præcedēte monitione; ſufficit tamen præfixio diei, immo & coram Deo ſufficit vera mora ſeu negligentia, num. 7. & hoc, modo illa, quando de nullius agitur præiudicio, ſit peccatum mortale. num. 12.*

2 *Taciti & expreſsi par eſt virtus, niſi agatur de actu qualificato, vt de licentia ſcripta, quia tunc non ſufficit tacita licentia; ſubeſtque diuerſa ratio. num. 8.*

3 *Diſpenſare valens, eo ipſo quod facit actum qui aliàs non ſubſiſteret, cenſetur diſpenſare: fallit in inferiore agente aliquid contra legem ſuperioris, quia requiritur quod expreſſe diſpenſet, vel ſaltem ſecundum Butrium, quod præmiſerit ſufficientem cauſæ cognitionem. num. 9.*

4 *Æquitas præferenda eſt rigori: fallit in æquitate non ſcripta, quia ei præfertur rigor ſcriptus. Itē & rigor ſcriptus in ſpecie præfertur æquitati ſcriptæ in genere. n. 11.*

5 *Qualificatus actus cum requiritur, puta licentia ſcripta, non ſufficit actus ſimplex ſine illa.*

10 *Facultas conceſſa cum aliqua reſtrictione, forma, ſeu qualitate ei cui antea non competebat, ſi exerceatur dicta forma & qualitate non ſeruata, nihil fit.*

12 *Culpa quando non eſt mortalis, nec agitur de intereſſe tertij, videtur excuſari poſſe coram Deo à pœna culpæ abſolute annexa.*

CONSILIVM XXII.

PRAESVPPOSITA conſtitutione, quod fructus beneficiariorum reſidentium, & morientium in ſuis eccleſijs ſucceſſori debeantur; non reſidentium vero ſine legitima licentia, & morientium extra ſuas eccleſias debeantur Cameræ Apoſtolicæ: & quod quidam Epiſcopus grauiter ægrotando ſine tali licentia ad Metropolitanum ſe contulit, in cuius domo poſt quatuor menſes vita functus eſt: Quæritur, an collector Apoſtolicus,

Digitized by Google

ſtolicus,an ſucceſſor fructus dicti Epiſcopi habere debeat.

1 Quod collector Pontificius non debeat habere omnes fructus, qui ſuperfuerunt prædicto Epiſcopo, facit primo theoria illa Innocentij in cap. extirpandæ. §. qui vero. de præben. ſcilicet, quod pœna poſita pro facto negatiuo, quale eſt non reſidendi, non incurritur, niſi precedente monitione; & quod prædictus Epiſcopus non fuit monitus, vt reſideret intra
2 illos ſeptem vel octo menſes. Secundo, quod par virtus eſt taciti & expreſsi, l. cum quid. ff. de rebus cred. in cuius 2. lect. id multis confirmat Iaſon, & cap. 2. de reſcript. & quo ad propoſitum confirmari poteſt dicto ſancti Thomæ 2.2. quæſt. 32. cui concordat vterque Card. in cap. non dicatis. 12. quæſt. 1. quod regularis poteſt tenere vel dare aliquid de rebus monaſterij in eleemoſynam, vel aliam cauſam de licentia tacita ſuperioris, ſicut de expreſſa: & prædictus Epiſcopus videbatur abeſſe ab epiſcopatu de licentia ſaltem tacita Metropolitani,cum apud eum diuerſaretur cauſa ægritudinis, & ab eo officioſe tractaretur: ita quod ſit ve-
3 riſsimile eum ſibi conceſſurum fuiſſe licentiam,ſi petijſſet. Tertio, quod qui facit aliquem actum contrarium iuri, circa quod poteſt diſpenſare, videtur diſpenſare, etiamſi non dicat ſe id facere, l. idem Vlpianus. ff.de excuſ.tut.& l.quidam conſulebant. ff. de re iudic. At prædictus Archiepiſcopus poterat per licētiam ſuam facere licitum actum Epiſcopi manendi in ſua domo,& tenuit eum in ea:ergo videtur ei dediſſe licentiam in ea
4 manendi. Quarto, quod æquitas præferenda eſt rigori, l. placuit. C. de iudic.cap.fin.de tranſact.At æquitas ſuadet, vt qui iuſta de cauſa facit aliquid ſine facultate ſcripta, excuſetur, ac ſi faceret de facultate ſcripta, cum iuſtitia rei non pendeat ex ſcriptura,ſed ex cauſa,arg.cap.Marchion. 1.quæſt.1.& cap.fin.de reg.iur.lib.6.

5 Pro contraria tamen parte facit primo, quod actus factus ſine ſcriptura,in quo lege vel conuentione partium illa debet interuenire,eſt nullus per l.cōtractus. C.de fide inſtrum.& l.1. C.de iur.emphit. & per multa adducta à glo.magn.in cap. 1.de cenſ.lib.6. & Cōc.Trid.in cap. 1. de refor. ſeſſ.23.reqrit vt prædicta licētia detur ī ſcriptis:ergo aliter data nō valet.

6 Secundo, quod intentio Concilij fuit, vt ideo interueniret ſcriptura, quo maiore cum iudicio & penſiculatius daretur ei licentia; & certum eſt cum maiore animi deliberatione dari per ſcripturam, arg. cap. fin. de re iudic. lib. 6. quod ideo ſtatuitur, vt ſententiæ de ſcripti recitatione proferantur: & ita fieri poteſt quod prædictus Archiepiſcopus non dediſſet forte prædictam licentiam in ſcriptis, conſiderando forſan, quod ægritudo illa æque poterat curari in ciuitate epiſcopali, vel aliqua alia illius diœceſis, ac in metropolitana: & ita non eſt eadem ratio de licentia ſcripta & non ſcripta.

7 Tertio, quod non obſtat primum in oppoſitum citatum. Tum quia ipſemet Innoc. ait illud non procedere quando præfigitur terminus facto negatiuo, vt in caſu propoſito,allegando ad id l. magnam. C. de contract. & comm. ſtip. quo aptior tex. eſt in cap. licet canon. de elect. lib. 6. per quem præfigitur terminus vnius anni accipiendi eccleſiam parochialem

sem ad se promouendum ad sacerdotium, cum pœna perdendi eam ipso iure, si non fiat intra illum sacerdos, & sic pro facto negatiuo; quæ tamen sine vlla præmonitione incurritur. Tum quia Panorm. in repet. d. §. qui vero. latissime à nu. 19. vsque ad num. 27. probat, illud dictum Innoc. etiam cum non apponitur terminus, non esse verum quo ad Deum, & in foro interiori, sed solum quo ad præsumptionem & forum exterius.

8 Quarto, quod non obstat 2. oppositum: quia in casu nostro non agitur de expresso & tacito simpliciter, sed de expresso per scripturam, & tacito, quæ longe differunt per prædicta, per quæ probatur aliam rationē militare in expressione per scripturā, quam in tacita, & quam in expressa verbo.

9 Quinto, quod non obstat tertium: quia illud verum est in Principe, vel Monarcha non recognoscēte superiorem, secus in inferiore, vt eleganter declarat Panor. in cap. diuersis fallacijs. de cler. coniug. conciliando duo dicta Innoc. quorum alterum posuit in cap. veniens. de fil. presb. & alterum in dicto cap. diuersis. adiecta illa ratione diuersitatis, quod inferior non potest dispensare contra legem superioris, nisi causa cognita, etiam in casibus in quibus ei conceditur dispēsandi facultas, iuxta gloss. solemn. in cap. requiritis. §. nisi rigor. 1. q. 7. etiam si sit Legatus à latere, vt singulariter dixit Innoc. in cap. dudum. 2. de elect. quem magnificauit Felin. in cap. quæ in ecclesiarum. nu. 32. de constit. Princeps autem & Monarcha sine vlla causæ cognitione potest suæ legi derogare, iuxta prędictas ll. quidam consulebant. & idem Vlpianus, cap. proposuit. de concess. præben. Cum ergo Archiepiscopus esset inferior Papa, & Concilio; licet haberet facultatem dispensandi, & faciendi licentiam, non tamen videtur feciſſe, cum non dixerit se facere, nec ad faciendum causæ cognitionem pręmiserit, quod sufficere dixit Anton. in d. cap. veniens. Et quamuis replicari possit contra hoc, quod satis cognouit de causa, cum adeo ægrotū tenuerit in sua domo, quod in ea vitam finiuit; triplicari tamen potest, quod licet cognosceret ægritudinem, tamen potuit ignorare an æque potuisset curari in sua ciuitate, vel diœcesi, ac in metropolitana: & præterea, quod in hoc casu non sufficiebat velle dispensare, & dicere se dispensare, & dare licen-
10 tiam, sed oportebat eum dare illam in scriptis: & quando datur alicui facultas, quam antea non habebat, cum aliqua qualitate & forma, non valet actus ab eo factus virtute illius potestatis sine illa qualitate & forma, iuxta gloss. sing. & recep. clem. 1. de iurepatr. verb. inhibentes. quam putarunt singularem ibi Card. & Panor. in cap. ad dissolnēdum. de despons. impub. & cap. ex parte. de constit. vbi Fel. col. 4. & Ias. in l. vniuersa. C. de precibus Imper. offer. & alij alibi; & videtur quod prædictus Archiepiscopus non habebat potestatem dandi talem licentiam ante Concil. & illud dedit illi eam cum modificatione, vt in scriptis faceret: & ita etiamsi expresse feciſſet verbo, non potuit illa valere, neque prodesse.

11 * Sexto, non obstat etiam quartū: quia quando æquitas non est scripta, & rigor sic, ille est præferendus, l. prospexit. ff. qui & à quibus. Quando item æquitas est scripta in genere, rigor autem in specie, rigor præfertur æquitati, secundum resolutionem communem in d. l. placuit. quam ponit

Iaſon ibi, num. 3. & in noſtro caſu rigor eſt ſcriptus in ſpecie, & æquitas nullatenus, vel in genere tantum. Per hæc arbitror iudicem inferiorem teneri ad iudicandum ſecundum hanc partem poſteriorem; ſed quod forte ſupremus Monarcha, ſi palã eſſet prædicto Epiſcopo fuiſſe iuſtam cauſam manendi in ciuitate metropol. illis quatuor menſibus poſtremis, & ipſe bona fide manſerit in ea,& domo archiepiſcopali,putans id ſibi licere, vt credendum eſt,quod adeo grauiter ægrotauerit, iudicaret pro Epiſcopo, vel eius ſucceſſore,quiſquis eſſet, ſiue fiſcus, ſiue alius, attenta rei
12 æquitate, & attenta l. 1. C. de legibus. cum citatis in ea: & quod in foro conſcientiæ, & coram Deo negligentia illa nulli pernicioſa videri poſsit nec peruenisſe ad culpam mortiferam. Salua, &c.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Beneficio oblato, poteſt laicus, etiam citra animum accipiendi ſacros ordines, velle ſtatum clericalem & dictum beneficium acceptare, vt ex illius fructibus honeſte viuat, animo dum illud tenet, ſubeundi onera illi annexa; & eueniente caſu neceſsitatis, ordines maiores accipiendi, illos accipere, vel (prout poteſt) beneficium dimittere: debet tamen dictum ſtatum & beneficium accipere principaliter propter Deum.*

CONSILIVM I.

QVIDAM clericus habens ſimplex beneficium vult illud reſignare, reſeruata ſibi honeſta penſione, cuidam adoleſcenti pauperi non infimæ familiæ, qui cum non ſit maior quindecim vel ſexdecim annis, numquã cogitauit fieri, vel non fieri clericus; ſed hac ſibi occaſione oblata, clericali tonſura inſigniri, & beneficium huiuſmodi ratione ſtudij ſibi reſignari deſiderat, cum propoſito oneribus eidem beneficio annexis ſatisfaciendi; ad vlteriores tamen ordines promoueri in præſentia non ſtatuit. Quæritur, vtrum hoc tuta conſcientia fieri poſsit.

Reſpondeo primo, quod pro parte negante faciunt tria. Primum eſt, quod dominus conſulens eſt laicus: & laicus eſt indignus beneficio eccleſiaſtico, cap. ex literis. de tranſact. & cap. cum adeo. de reſcrip. Secundum, quod non licet laico deſiderare clericatum, vt per eum conſequatur reditus eccleſiaſticos: quoniam deſiderat rem ſpiritualem, quæ eſt quiddam maius & dignius ad rem temporariam, quæ eſt quiddam minus, & minus dignum, & ita peruertit ordinem rectum, quo minora & minus digna debent referri ad maiora & digniora, & non contra maiora ad minora, cap. illud. & cap. ſolitæ. de maior. & obe. & tradit in ſpecie Caie. in 2. 2. q. 163. art. 1. Tertium, quod obtenturo licite beneficium debet ineſſe animus ſuſcipiendi ordines, etiam ſacros, iubente ſuperiore, vt colligitur ex diſputatione ipſiuſmet Gratiani in 74. diſt. præſertim in §. verum: vt ex gloſſ. ſolemni ſummæ eiuſdem diſt. colligitur.

1 Secundo, quod his non obſtantibus pars affirmans eſt vera, & tenenda: tum

tum per id quod nos prę omnibus alijs nuper ſcripſimus in Miſcel. 30. de orat. Tum quod licet laicus non poſsit licite deſiderare beneficia pro tempore quo eſt laicus & indignus eis; poteſt tamen licite deſiderare illa pro tempore quo erit clericus: & D. conſulens non vult habere beneficiū prę-fatum pro tempore quo eſt laicus, ſed pro tempore quo erit clericus, per quod ſoluitur primū oppoſitum. Tum per id, quod ibidem ſubijcimus, ſcilicet licere laico mutare ſtatum ſuum laicum in clericalem principaliter propter Deum, & minus principaliter ad conſequendos reditus, quibus ſuſtentetur ad Chriſtiane viuendum; per quod ſoluitur ſecundum oppoſitum. Tum quod obtenturo licite beneficiū non eſt neceſſe habere abſolutā volūtatem percipiendi ſacros ordines, etiam extante neceſsitate, vel vtilitate eccleſię, ſed ſufficit habere voluntatē abſolutā ſubeundi omnia onera beneficio de pręcepto incumbentia, tēpore quo illud tenuerit, & diſiunctiuam aſſumendi ordines ſacros, cum iuſſus fuerit id facere, neceſsitate vel vtilitate eccleſiæ imminente, vel relinquere beneficium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Idoneus reputatus ad clericatum aſſumendum, non ideo reputatur idoneus ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM II.

AN PRAECEDENTE examine, clericatus charactere inſignitus, prouiſus de ſimplici beneficio, teneatur examini iterum ſe ſubijcere?

1 Reſpondeo quod ſic: quia plura requiruntur ad hoc vt quis ſit dignus beneficio, quam ad hoc vt quis ſit dignus clericatu, vt nos probamus in Miſcel. de orat. num. 109. & Miſcel. 43. num. 3. in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia omnia ſæcularia cenſenda, niſi ex fundationibus vel quadraginta annorum præſcriptione probentur regularia.*

2 *Datarius Papæ non eſt iudex impetrantium beneficia, etſi ante collationem ad vitandas lites ſummarie de petentium ſe informat qualitatibus.*

3 *Conſuetudo Gallicana ius coloratius habenti poſſeſſionem adiudicat.*

3 *Prioratus multæ ſæculares eccleſiæ appellantur.*

CONSILIVM III.

ECCLESIA N. prioratus vulgo nūcupata collata fuit tamquam regularis in titulum cuidam regulari: cuius poſſeſsione adepta, fuit per B. ſęcularem ſub prætextu, quod ſęcularia ſęcularibus conferri deberent, petita, eo quod prędicta eccleſia ſemper habita fuit pro ſęculari, & pro tali poſſeſſa fuit. Quæritur quæ ſint partes Reuerendiſſ. Datarij in hoc caſu.

Reſpondetur primo, quod præſuppoſitis pro veris quæ ſupra narrantur, proculdubio cenſendum eſt præfatam eccleſiam debitam eſſe præfa-

1 to B. conſulenti. Tum per narrata in argumento & caſu. Tum quia omne beneficium eſt cenſendum ſęculare, niſi ex aduerſo probetur eſſe

regulare, eo quod in erectione illius ſtatutum fuerit vt ſit regulare, & ſeruiatur ei per regulares, vel per 40. annos continuos fuerit poſſeſſum à regularibus tamquam regulare, ſecundum omnes, in quibus eſt Philipp. Fran. in cap. cum de beneficio. ſub finem, de præbendis lib. 6. & irrefragabilibus rationibus probari poteſt quod ſolum fundamentum ſufficit B. conſulenti, etiamſi nihil penitus probaret; attento quod aduerſarius non probat vllam erectionem, & fundationem eius, per quam cõſtet præfatam eccleſiam fuiſſe pro regularibus inſtitutam, neque per regulares & religioſos adminiſtratam per 40. annos, immo neque per vllos. Tum quia iure communi, eodemque antiquiſsimo, & ſanctiſsimo, omnia beneficia deberent conferri in tit. ſæcularia ſæcularibus, & regularia regularibus, vt palam eſt: & non deberent deſiderari, neque quæri modi, quibus tanta iuris maieſtas inuerteretur ſine grandi cauſa; quia hæc inuerſio fuit magna pars hæreſum ætatis noſtræ, vt grauiſsimi auctores teſtantur: nec puto vllum huic noſtro dicto contradicturum.

Secundo reſpondetur, quod dubium ex hoc argumento reſultans non eſt id quod quæritur, ſed an præfato conſulenti Reuerendiſsimus Datarius teneatur conferre præfatam eccleſiam, iuxta decretum Triden. & conſtitutionem Pij V. contradicente aduerſario, cui iam collata eſt præ-
a fata eccleſia à S. D. N. Ad quod reſpondetur primo, quod ſua Reuerendiſsima D. non eſt iudex competens ad declarandum ad quem illorum pertineat illa, nec etiam ad dandum literas executoriales ſine commiſſione ſpeciali S. D. N. & ſine allegationibus & probationibus legitimis, vt palam eſt. Secundo, quod ſacroſ. Sedes Apoſt. tota ætate noſtra vſque ad proxima tempora ſolita fuit conferre beneficia omnibus petẽtibus ea, & aſſerẽtibus vacare, & nec Datarius nec Papa ſe immiſcebat litibus impetrantiũ, ſed remittebantur ad iudices ordinarios vel commiſſarios, qui dirimerẽt eas lites; idque fiebat iure cõmuni obſeruato, nullo canone contradicente; & ita ſecũdum ius commune non poſſent B. conſulenti negari titulus & literæ Apoſto. quibus ius ſuum aſſequeretur & tueretur corã iudicibus cõpetentibus. Tertio, quod pie certe, ac cum magna vtilitate Reipublicæ à paucis annis cœpit induci, ne paſsim conferrẽtur beneficia omnibus petentibus à S. Sede Apoſt. vt euitarentur innumerabiles lites, quæ ex eo naſcebantur: ſed re mature conſiderata, non quidem ad declarandũ ius eſſe huic vel illi, ſed ad informandum ſe ſummarie de cauſa, ob quam conueniret conferre illa petentibus. qui certe ſtylus eſt vtiliſsimus, & erit, ſaltem dum talis Papa, & talis Datarius, quales nunc ſunt, rexerint. ſecundum quem ſtylum arbitror etiam, ſalua ſaniore ſententia, Reuerẽdiſs. Datarium debere concedere præfato B. conſulenti quod petit, per allegata in informatione illius, & in informatione eruditiſsimi Biſciæ, & etiam in principio huius noſtræ, & per illam totius Eccleſiæ Gallicanæ conſue-
3 tudinem, per quam adiudicatur poſſeſsio in primo capite poſſeſſorij habenti primo aſpectu ius coloratius, quia tale videtur habere præfatus B. conſulens, cum aduerſarius nihil pro ſe videatur probare; niſi forte quod eccleſia appellatur prioratus, quo nomine plures eccleſias ſeculares

appellari

appellari non ſolum in Catalonia, vt teſtatur in ſuis literis Reuerendiſſimus, idemque eruditiſsimus Antonius Auguſtinus Archiepiſcopus Tarraconen. ſed etiam in regno Nauarræ, Caſtellæ, & Luſitaniæ, palam & notorium eſt.

SVMMARIVM.

1 *Edicto vt vocentur concurrere volentes in collatione parochialis, vt præcipit ſacrum Concilium, niſi in locis in quibus ſynodus prouincialis id poſtea ſtatuit, non cogitur Epiſcopus.*

CONSILIVM IV.

QVAERITVR, an vacante parochiali eccleſia teneatur Epiſcopus per decretum Concilij Trid. proponere edictum publicum.

1 Reſpondeo, quod non cogitur Epiſcopus, licet multum deceat, proponere edictum publicum, per prædictum Concilium: quia id non præcipitur in illo, niſi per ſynodum prouincialem fuerit id poſt illud ſtatutum, vt in plerisque locis eſt factum; ſed tenetur nominare plures, nec poteſt impedire ne alius vel alij poſsint nominare intra decem dies examinandos, quos tenebitur examinare per ſe, vel vicarium ſuum, & alios examinatores, vt palam ex præfato cap. 18. ſeſſ. 24. de reform. Conc. Trid. colligitur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium eccleſiaſticum non eſt illud, quod ſine Epiſcopi auctoritate reperitur inſtitutum, ſeu quod à ſola poteſtate laica ſine iudicis eccleſiaſtici interuentu poteſt auferri.*

2 *Sacerdotium tenetur aſſumere is, cui ob defectum ſacerdotis data fuit capellania ſacerdotalis, etiamſi non ſit vere beneficium.*

3 *Defunctorum voluntatem non commutat Epiſcopus, ſed ſupremus princeps, modo adſit cauſa.*

CONSILIVM V.

QVIDAM teſtator fundauit ſine auctoritate vlla eccleſiaſtica capellaniam: & voluit, vt in ea inſtitueretur ad præſentationem patroni ille, qui ex familia ſua reperiretur in ſacerdotio, poſſetque amoueri à dicta capellania ex cauſa ab eodem patrono. Accidit, quod vacante dicta capellania nullus ex dicta familia inuentus eſt, qui eſſet ſacerdos. Quæſitum eſt primo, an poſsit inſtitui alius ex dicta familia, qui non eſſet ſacerdos. Secundo, an ordinarius poſsit ſuper hoc diſpenſare.

1 Ad reſpondendum quæſtionibus propoſitis, præſuppono primo præfatam capellaniam non eſſe beneficium eccleſiaſticum, vt in caſu ſimili antehac reſpondimus; quia non eſt erecta auctoritate iuriſdictionis eccleſiaſticæ, ſed ſolum auctoritate priuata laica teſtatoris, qui ratione ſui patrimonij eam conſtituit, ſine vlla auctoritate ordinaria, vel delegata, iuxta ea quæ notantur in cap. cum dilectus. de iure patron. & quia conſtituta fuit eo modo, & ea conditione, vt patronus poſſet capellanum tollere.

Digitized by Google

à præfata capellania ex cauſa,quæ ſibi legitima videretur: quod fieri non poterat, ſi capellania fuiſſet beneficium eccleſiaſticum; quoniam illud, ſaltem ſi eſt ſæculare, non poteſt auferri, niſi cauſa per eccleſiaſticum iudicem cognita: quia talia ſunt perpetua,iuxta cap. inuentum.16.quęſt.7. cap. ſatis peruerſum. 56. diſt.

2 Secundo,prę ſuppoſito eo quod prędiximus,reſpondeo ad primam quęſtionem, quod nominatio prædicta, à præfato patrono facta, eſt valida: quia præſentatus eſt de parentela fundatoris, & eſt clericus habens qualitates requiſitas ad nominationem per clauſulam fundatoris,cum non inueniatur in parentela presbyter, nec alius conſtitutus in ordine ſacro; ſed præfatus nominatus peccabit acceptando eam ſine propoſito efficaci aſſumendi presbyterium, & reſidendi eo modo quo iuſsit teſtator; quia erit capellanus verus & obligatus ad aſſumendum presbyterium, cum iam iuſtam habeat ætatem: & non ſufficit ei tantum alius ordo ſacer, & obligatur ad reſidentiam perſonalem.

3 AD SECVNDAM reſpondeo, quod ordinarius non habet poteſtatem mutandi voluntates defunctorum,clem. quia contingit. de relig. domibus. cum ei concordantibus. & per conſecutionem non poſſet ordinarius,etiamſi eſſet Epiſcopus,præfatam diſpenſationem facere.

AD TERTIAM, quæ implicite videri poteſt quæri,ſcilicet,an Papa poſsit iuſte diſpẽſare ſuper hoc, & an id iuſte poſsit ab eo peti: Reſpondeo quod non,niſi iuſta cauſa ad id acceſſerit:quoniam licet Papa,& Princeps non recognoſcens ſuperiorem poſsit voluntates defunctorũ ſibi ſubditorũ in rebus ſibi ſubditis mutare iuſta de cauſa, per ea quæ late notantur in d.clem.& in cap.quæ in eccleſiarũ.de conſt.& in l.1.ff. de adminiſtr. rerum ad ciuitatem pertinent.adiunctis allegatis per eius gloſſ. & in l. legatam.eod.titulo:id tamen fieri debet iuſta de cauſa: quia moriẽtibus libera eſt de rebus ſuis ordinãdi facultas,l.1.C.de ſacroſ.eccleſijs.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Miſſam quotidie dicere non tenetur capellanus prouiſus de capellania inſtituta cum onere dicendi Miſſas indefinite.*

2 *Obligatio celebrandi quotidie non inducitur ex eo, quod capellanus putans ſe ſic obligatum, quotidie etiam per viginti annos celebrauerit.*

3 *Miſſam quotidie dicere ex fundatione capellaniæ obligatus, excuſatur, ſi omni hebdomada ex cauſa honeſtatis, vel deuotionis augendæ, ſemel & aliquãdo bis omittat; cum talis obligatio intelligatur, vt toties celebret, quoties honeſte & deuote poteſt. num. 2.*

CONSILIVM VI.

RELIQVIT teſtator bona reddentia 830. ſolidos annuos pro vna capellania ad dicendas Miſſas, non expreſſo numero earum, quas teneretur dicere capellanus:& qui eam accepit,dixit annis viginti quotidie Miſſam,putans ſe teneri ad celebrandum quotidie. Eſtque conſtitutio ſynodalis, quæ dictat, eum qui tenet capellaniam non reddentẽ vltra 500. ſolidos,

ſolidos, teneri ad dicēdum vnam Miſſam in hebdomada pro ſingulo centenario ſolidorum. Quæritur an prædictus capellanus teneatur ad celebrandum quotidie, eo quod viginti annis ita celebrauit.

1 Reſpondeo primo, quod prædictus capellanus non tenetur ad celebrādum quotidie, eo ſolo quod celebrauit quotidie viginti annis. Tum quia ipſe non ſe intendit obligare ad maius onus, quam ſit illud, ad quod eum teſtator obligauit; & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. in agris. ff. de acquiren. rerum. dom. cap. fin. de præben. Tum quia poſſeſsio 20. annorum non ſufficit ad inducēdam præſcriptionē obligatoriam in rebus eccleſiaſticis, cap. de quarta. cum ei adnot. de præſcriptio. Tum quia ſoluens per errorem & ignorantiam repetit ſolutum,
2 l. 1. ff. de condictione indebiti. Secundo, quod non tenetur ad celebrandum quotidie per ſolam clauſulam teſta toris; quia id non expreſsit. Tertio, quod etiamſi expreſsiſſet vt quotidie celebraret, non tamen teneretur id facere, per cap. ſignificatum. cum ei adnot. de præbend. Quarto, quod per prędictam conſtitutionem videtur teneri ad celebrandum, quoties honeſte & deuote id facere poterit. Tum quia conſtitutio habet, aut certe clare ſignificat teneri capellanos ad celebrandum ſemel in hebdomada pro centenario centum ſolidorum reditus capellaniæ, & ad celebrandum quinquies in hebdomada, qui habet capellaniam reditus 500. Tum quia licet ipſe non teneatur ad dicendum vnam in qualibet hebdomada pro quolibet centenario ſolidorum annuorum; cum ſi ad id teneretur, oporteret eum dicere octo ſaltem Miſſas in hebdomada, quod non poteſt: tenetur tamen dicere quot poteſt deuote, & honeſte, per di-
3 ctum cap. ſignificatum, & ei adnotata. Quinto, quod potuit ipſe tempore præterito excuſari, & etiam nunc omittendo vnam, vel interdum alteram Miſſam in hebdomada; modo id non faciat cauſa voluptatis, vel curioſitatis, vel cupiditatis ludendi alea tempore quo illam dicturus erat, ſed cauſa honeſtatis, aut augendi deuotionem, vel alia ſimili, ob notata vbi ſupra. Salua quæ iuſtior, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium eccleſiaſticum debet eſſe & perpetuum & eccleſiaſtica auctoritate fundatum; nec ſufficit quod inſtituatur ab Epiſcopo, ſi de priuatis bonis vti à priuata perſona inſtituatur.*

2 *Nominatus ad beneficium ſacerdotale ætatis ad ſuſcipiendum presbyterium eſſe debet, & in proximis temporibus ordinari.*

CONSILIVM VII.

DE CAPELLANIA ſacerdotali relicta cum iuſto ſalario, & facta facultate hæredi præſentandi, & etiam deſtituendi quando volet.

1 Ad quæſtionem præfatam reſpondeo primo, hanc capellaniam, quam teſtator appellat beneficium presbyterale, non eſſe proprie beneficium eccleſiaſticum: quia non eſt perpetuum, nec auctoritate fundatum eccleſiaſtica: quia poteſt tolli ſine culpa & cauſæ cognitione: & beneficium

Digitized by Google

eccleſiaſticum proprie dictum debet eſſe perpetuum,& auctoritate eccleſiaſtica fundatum, cap. inuentum.16. q.7. & cap. ſatis peruerſum .56.diſt. & nos poſt Pet. ab Anchar. in cap.1. de reg.iur. & Fel.in cap.poſtulaſti.de reſcrip. profunde tradidimus olim in rub. de præbend. Nec obſtat, quod teſtator,qui fundauit eam, erat Epiſcopus : quia non fundauit epiſcopali auctoritate , ſed priuata , & communi laicorum, qua poterat vti in bonis patrimonialib. vel quaſi patrimonialib.vt poſt alios tradimus in tract.de reditib. eccleſiaſticis.q.1. monit.19. num.1. & probatur in cap. quia nos. de teſtam. & 12.q.3. cap.1. & 2. & quæſt.5. cap. fixum .

2 Secundo , quod capellanus nominatus à patrono debet eſſe ætatis legitimæ ad presbyteratum ſuſcipiendum , & quod ſuſcipiat illud in proximis ſtatutis à iure temporibus : & non oportet quod ſit actu presbyter, cap. ei cui. de præben. lib. 6. & in cap.2. de inſt. eod. lib. quæ recepta ſententia eſt in prædictis capp. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum ſacerdotalium, ſi actu requirant ſacerdotium,non ſacerdoti facta collatio,nulla eſt ; adeo vt poßit declarari illa vacare , & condemnari collatarius ad reſtitutionem fructuum , ac etiam diſtributionum . num. 3. alias ſufficit quod collatarius habeat legitimam ætatem pro eo ſuſcipiendo, num. 1. & 3. poteſt tamen cogi ad illud ſuſcipiendum etiam per priuationem. num. 4.*

1 *Dignitates in collegiatis & cathedralibus obtinentes , ſi ordinem illis annexum non aſſumant , poſt annum amittunt vocem in Capitulo, & dimidium diſtributionum, etiam ſi horis interſint , & officium recitent. num. 3. & 5.*

2 *Intellectus Concil. Trid. ſeß. 22. cap. 4. non eſt vt collatarius actu habeat ordines, & alias qualitates beneficio annexas, ſed ætatem,& habilitatem ad hæc habẽdum.*

4 *Beneficia non perduntur ipſo iure , niſi in caſibus à iure requiſitis ; ſed nec quis debet illis priuari, niſi ex magna & iuſta cauſa .*

CONSILIVM VIII.

ECCLESIA collegiata B.Nicolai,quæ capella regia eſt ex fundatione & dotatione Caroli II. habet ex diſpoſitionibus & ordinationibus dicti Caroli centum clericos, non computato Priore , ſub cuius regimine dicti clerici perſiſtunt. De quibus centũ clericis 42.ſunt canonici,ex quibus vnus eſt theſaurarius,28. dicuntur clerici mediocres,& 30.clerici infimi . Inſuper ex diſpoſitione dicti Caroli ex dictis 42. canonicis theſaurarius, & 16. canonici ſunt ſacerdotes , diaconi ſeptem cum cantore , & ſubdiaconi quinque cum ſuccentore.eademque Caroli diſpoſitione Prior in dextro choro ſuperiori ſtallo ſedet , theſaurarius vero in ſiniſtro , & iuxta Priorem in dextro cantor, & iuxta theſaurarium in ſiniſtro ſuccentor . Collationem vero tam prioratus, quam canonicatuum, theſaurarij, & cantoris, & ſuccentoris dictus Carolus ſibi reſeruauit . Defuncto Priore tunc temporis dictæ eccleſiæ collegiatę,vacauit canonicatus theſaurarij, de quo fuit prouiſus à Vicerege quidam Titius , qui dictum canonicatum reſignauit in manibus dicti Viceregis , qui illum contulit cuidam

Aemilio

Digitized by Google

Aemilio, reſeruata ipſi Titio aliqua pēſione: cuius prouiſionis vigore fuit immiſſus in poſſeſsionem, ſede adhuc Prioris vacante. Debet etiam dictus theſaurarius, tam ex forma conſtitutionis Regis Caroli, quam iuris communis, accedere ad omnes horas canonicas diurnas, & nocturnas. Hodie per modernum R. D. Priorem extitit compertum, quod dictus Aemilius theſaurarius non eſt ſacerdos, nec recitat officium, nec ſcit illud recitare, nec ordinare, item non accedit ad eccleſiam prædictis horis.

Quæritur, an dictus Aemilius canonicus & theſaurarius prædictus, ſtantibus præmiſsis, poſsit de dicto canonicatu & theſauraria à Reuerendis. Priore priuari, & condemnari ad reſtitutionem fructuum per ipſum perceptorum. Nam videtur dicendum poſſe priuare eum, cum licet habeat ætatē, non tamē habeat alias habilitates à dictis conſtitutas, & à iure requiſitas circa ſcientiam, cap. 4. ſeſſ. 22. Concil. Trid. in fin. & per conſequens non fecit fructus ſuos, & ad illorum reſtitutionem tenetur.

Ad ſolutionem quæſtionis neceſſaria erat Caroli prædicti conſtitutionis copia, ſeu clauſulæ obligantis theſaurariū, & quindecim canonicos ad
1 presbyterium: quia illa obligatio potuit poni dupliciter. Primo, quod hi, quibus ſunt cōferendi, debeant eſſe actu presbyteri tempore collationis. Secundo, quod habeant ætatem habilem ad ſuſcipiendum presbyterium, iuxta notata cap. cui de non ſacerdotali. & cap. ei cui. de præb. lib. 6. in cuius gloſſ. 2. nu. 11. & 12. notat hoc Dominicus. Et ſi primo modo eſſet annexus ordo, collatio facta prædicto Aemilio non valuiſſet: ſi autem ſecundo, valuiſſet quidem, ſed poſt annum perderet ſuffragium, ſiue vocem in Cap. dandam, & dimidium diſtributionum quotidianarum per clem. vt ij qui. 2. reſponſo, de ætate & qualit.

2 Secundo, quod prædictum cap. 4. Concil. Triden. non videtur obſtare proximo dicto, quatenus ſub fine innuit, quod collatio dignitatum, perſonatuum, & aliorum beneficiorum eccleſiarum cathedralium, & collegiatarum in poſterum facienda non valeat, niſi iuſtam ætatem & alias habilitates ad id requiſitas habeant; non inquam obſtare videtur; quia non ſtatuit quod debeāt habere actu ordines, vel alia, ſed debeant habere ætatem, & habilitates ad habendum ea, quod videtur praxis Curiæ ſeruare: conferuntur enim in ea paſsim dignitates prædictæ, & alia beneficia eccleſiarum cathedralium, & collegiatarum non habentibus actu ordines, quos ea requirunt, modo habeant ætatem iuſtam, & alias qualitates requiſitas ad hoc vt ſint habiles ad eos accipiendos.

3 Tertio, quod ſi prædictæ theſaurariæ ordo presbyteratus eſt annexus primo dictorum modorum, ideſt, quod is cui conferenda eſt illa, debeat eſſe actu presbyter, prædictus dominus Prior poteſt declarare ipſum nec eſſe, nec fuiſſe theſaurarium, immo toto tempore, quo illam tenuit prædictus Aemilius, vacaſſe, & nunc vacare. Poteſt etiam condemnare ad reſtitutionem omnium fructuum, & diſtributionum quotidianarum ab ipſo perceptarum, eo quod ſine vllo titulo canonico eam tenuit, & tenet, contra cap. 1. de reg. iur. lib. 6.

Quarto, quod ſi prædictæ theſaurariæ ordo presbyterij eſt annexus ſecundo

cundo modo prædicto, prædictus dominus Prior poteſt eum declarare non habere vocem in Capitulo,& perdidiſſe, ac perdere dimidium diſtributionum quotidianarum etiam diebus, quibus intereſt diuinis officijs, & quibus recitauit horas canonicas; & condemnare ipſum ad reſtituendas eas, per d.clem. vt ij qui. 2.reſponſo.

4 Quinto, quod prædictus dominus Prior poteſt prædictum dominum Aemilium cogere ad addiſcendum modum recitandi horas, ſi neſcit,ſub pœna priuationis theſaurariæ; quia qui habet beneficium eccleſiaſticũ, & neſcit ea quæ illud requirit, tenetur illud in vtroque foro relinquere, aut diſcere illa quæ illud requirit ad iuſtam illius adminiſtrationem, iuxta Panor.recept.in cap.venerabilis.de præb.& fundatum per l.idem iuris. ff. ad leg. Aquil.& latius tradita à nobis cap.ſi quando.de reſcript.& cap.inter verba.11. quæſt.3.

Sexto,quod ſi collatio theſaurariæ facta prædicto Aemilio ipſo iure valuit, licet forte iniuſta fuerit, non debet tamen ea priuari, ſi monitus vult diſcere modum recitandi horas canonicas, & alia ſuo neceſſaria officio, & facere illa, quæ illud requirit; quia beneficia eccleſiaſtica ſunt perpetua, & non perduntur ipſo iure, niſi in caſibus in iure expreſsis, argum. gloſſ.ſolemn. cap. fin. de iur. patron. & non debent tolli per ſententiam iudicis ſine graui & iuſta cauſa, cap. inuentum. 16. quæſt.7. & cap. ſatis peruerſum.56.diſt.

5 Septimo,quod prædictus dominus Prior poteſt condemnare prędictum Aemilium ad reſtitutionem omnium fructuum perceptorum pro tempore, quo non recitauit horas canonicas,per 6.ſtatuimus.ſeſſ.9.Conc.Later. & per extrauag. Pij V. quorum tenorem poſuimus in Manu.cap.25.num. 122. & ad diſtributionum quotidianarum reſtitutionem pro tempore, quo non interfuit diuinis,etiam ſi in eo recitaſſet horas,per cap.1.de cler. non reſid. lib.6. & etiam ad reſtituendum dimidium diſtributionum perceptarum poſt annum ſuæ promotionis, etiam pro tempore, quo interfuit diuinis, & recitauit horas, per clem.2.reſponſo 2.de æta.& quali. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Commenda duplex, perpetua, & temporalis: per primam acquiritur titulus, & fructus, poteſtasque faciendi quicquid poteſt titularis, præter excepta in literis commendæ: at per ſecundam nec acquiruntur fructus, nec ius in beneficio, nec eſt prælatus, ſed procurator cum legitima adminiſtratione beneficij. 2.*

3 *Diſpenſatio ad vnum beneficium obtinendum expirat eo ipſo, quod talis obtinuit commendam, ſi ſit perpetua, alias non.*

CONSILIVM IX.

AN DISPENSATIO ad vnum beneficium expiret per acceptationem alterius collati in commendam?

1 Reſpondeo primo,duplicem eſſe commendam, vel collationem beneficij in

Digitized by Google

cij in commendam factam: alteram temporalem, de qua disponit cap. nemo deinceps.de elect. lib.6. & etiam illa, per quam beneficium litigiosum commendat ordinarius alicui, vt seruiat ei lite pendente, iuxta notata in cap.2.vt lite pendente.lib.6. & per quam hodie post Concil. Trid. sess.24.cap.18. de reform.commendatur ecclesia parochialis per viam vicariæ, donec illi de rectore prouideatur; & per quam Papa solet aliquando beneficium sibi reseruatum vacans commendare alicui, donec ipsum alicui conferat, de qua loquitur Domin. in d.cap.nemo deinceps.num. 6.

2 Altera est perpetua, per quam Sedes Apostolica confert beneficium in commendam quo ad vitam commendatarij, de qua loquitur cap.illud, & cap.qui plures.& cap. relatio.21. q.1.Panor.in cap. querelam. de elect.& alij, quos refert Decius in cap. quoniam Abbas. de offic. deleg. & in cap. edoceri.de rescrip. sub finem, & latius Ludo. Gomez.in reg.de infir.resig. q.13. & de trien. poss. q.5. in quibus locis resoluit, quod huiusmodi commendæ perpetuæ, quæ causa ætatis passim fiunt per Sedem Apostolicam, habentur pro titulis legitimis, & commendatarij habentur pro prælatis, & faciunt fructus suos, & possunt facere quidquid possunt titulares, exceptis ijs quæ per literas commendatorias excipiuntur.

Secundo, quod commenda temporalis ad certum tempus facta non dat ius in beneficio, nec commendatarius facit fructus suos, neque est prælatus beneficij, sed procurator, habens tamen legitimam administrationem, vt determinat Domin. vbi supra post DD.de Rota, quem sequitur Ludo.Gomez.in locis supradictis.

3 Tertio, quod ex his infertur respondendum esse quæstioni D.consulentis per distinctionem; scilicet, quod si præfatæ commendæ erant temporales, non fuit per illas extincta dispensatio; si autem perpetuæ, sic; nam prædictus Lud.in prædicta reg.de trien. quæst.5.pag.13.ait post Collectaneum, quod cap.1. de filijs presbyt. lib.6. habet locum in commenda perpetua. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura personalem residentiam non requirentia, vsque ad competentem tantum sustentationem, licite conferri possunt; secus si excedant, possuntque cogi beneficiarij vt superflua resignent.*

1 *Intellectus Concilij Tridentini sess.24.cap.17. de reformat.*

CONSILIVM X.

QVAERITVR, an quis possit habere plura beneficia non requirentia residentiam personalem.

1 Respondeo, quod est tutus, modo talia beneficia non requirant residentiam personalem, & requirantur ad honestam sustētationem illius qui ea obtinet: immo & valet collatio ei facta de alio beneficio superfluo ipso iure; licet peccaret retinendo illud cum alijs, & cogi posset relinquere illud, aut aliud, vel alia ex eis, donec redigeretur ad sufficiens vel illa plura quæ

Digitized by Google

quæ illi æquipollerent ; quia hoc licebat iure antiquo , quod non est mutatum per præfatum Concil. & ita standum est illi , l. præcipimus. C. de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium seu præstimonia plura ante Concilium obtenta, & iustam sustentationem excedentia, si superflua pauperibus dentur, retineri possunt, secus de post obtentis: quia vno vel duobus, quod vel quæ sufficiant, retentis, reliqua sunt dimittenda.*

2 *Pensio etsi non dicatur beneficium stricte, tale tamen est præstimonium.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM habens plura beneficia simplicia , & præstimonia , quam suæ sustentationi honestæ requirantur , quærit quid facere debeat.

1 Respondeo, quod multum refert an consulens obtinuerit prædicta beneficia ante Concilium Triden. an post illud : quia secundum opinionem Card. in clem. gratiæ. de rescrip. quam semper soleo sequi , & late explicaui in repet. cap. ad hæc. de præb. & retuli in Manua. cap. 25. nu. 128. potest ea tenere , modo non plus in se sustentando , quam requirit decentia suæ personæ, & reliqua pijs operibus impendat. si vero ea obtinuit post Conci. Trid. non potest retinere nisi vnum illorum , vel duo , quod vel quæ sufficiant sibi honeste sustentando, per Concil. Trid. sess. 24. cap. 17. de reform.

2 etiam si sint simplicia, & compatibilia. & licet pensiones stricte non dicantur beneficia ecclesiastica, præstimonia tamen talia sunt , vt Panor. recep. determinat consi. 47. par. 2. Fel. in cap. postulasti. de rescrip. Quantum vero sufficiat ad honestam sustẽtationem consulentis, ipse viderit, consultis viris prudentibus, & Deum timentibus: super quo videre poterit quę nos post multas consultationes scripsimus in miscel. 62. de oratio. per totum. Salua , &c.

SVMMARIVM.

1 *Obtinens plures parochiales sine dispensatione, fit inhabilis ad illas, & alia quæcumque beneficia obtinenda; & vltimo loco adeptæ reseruantur collationi Papæ ; & collatio facta de illis ab ordinario est nulla.*

CONSILIVM XII.

QVIDAM A. obtinuit tres parochiales ecclesias à S. Sede Apostolica, & intra annum ad presbyteratum non se fecit ordinari , & nihilominus eas retinuit , possedit, & fructus earum percepit 10. annis . Quæritur an incurrerit inhabilitatem ad aliquam illarum obtinendam , & an ordinarius illas renunciatas in manibus eius possit conferre alicui.

Respondeo, q̃ hæ duæ quæstiones sunt graues, & quarũ decisio requirit hominem maiori otio, quam quod est mihi, fruentem, præterquam quod votis meis ex parte repugnat illarum digna tractatio . Pro reuerentia tamen , qua sum in eum , qui mihi eam imperat , hæc pauca respondeo . Primo , esse distinguendum an præfatus A. obtinuisset eas cum Papæ dispensa-

Digitized by Google

ſpenſatione, an vero ſine illa. Secundo, quod ſi abſque diſpenſatione obtinuit eas, fuit factus inhabilis ad illas, & alia quæcumque beneficia obtinenda, per extrauag. execrabilis. Ioan. xxij. §. porro. de præb. Et quod poſtremo loco adeptæ fuerunt reſeruatę collationi Papæ ſecundum glo. Zenzelini, quam habet extrauag. Ioan. xxij. quam & nos ſequimur in repetit. cap. accepta. nuper Romæ impreſſa in ſolutio. 10. oppoſi. num. 31. de reſtit. ſpol. licet glo. Guliel. quam habet inter extrauagantes communes, putet etiam alia eſſe reſeruata; & conſequenter ſolus Papa potuit prouidere de illis; & collatio facta de illis ab ordinario fuit nulla.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſimplex ſufficiens habens, ſecundum ſimplex licite quidem & ſine peccato retinere non poteſt, per adeptionem tamen ſecundi non inducitur vacatio primi. nu. 3. & hæc eſt communis num. 4. licet Innoc. & quidam alii contrarium putauerint, nu. 2. niſi quando ſecundum eſt primo vniforme, & ſub eodem tecto, nu. 4. vel in eorum fundatione aliter ſit ſtatutum, vel ſit regulare, nu. 5. vel agatur de expectatiuis. num. 1. quarum ius cum ſit ad rem, facilius perditur. num. 7. ſed nec per Concil. Trid. inducta fuit in beneficijs ſimplicibus talis vacatio. nu. 6.*

3 *Pœnam priuationis aliquem ipſo iure incurriſſe non eſt dicendum, niſi id ſit expreſſum in iure.*

5 *Vacatio beneficiorum ipſo iure non facile extendenda eſt ab vno caſu ad alium.*

CONSILIVM XIII.

AN HABENS vnum beneficium ſimplex, ſi acquirat alterum ſufficiens, perdat ipſo iure prius?

1 Pro parte affirmante facit in primis, quod omne beneficium, quod eſt ſufficiens alicui, eſt incompatibile cuilibet alij quamlibet ſimplici & paruo, quo ad ipſum qui habet illud, iuxta gloſſ. ſingularem & receptam in cap. dudum. 2. de elect. verb. retinere. quæ habet peccare mortaliter eum, qui habens beneficium ſufficiens, retinet alterum: cuius ſententia redacta eſt in canonem à Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 17. de reform. & habens incompatibile beneficium perdit illud per adeptionem alterius incompatibilis, cap. de multa. de præb. per locum à ſimili, vel identitatis, vt ita dicam, rationis. Secundo, quod clem. gratiæ. de reſcrip. habet habentem expectatiuam ad aliquod beneficium perdere illam per adeptionem alterius incompatibilis illi, & per prædictum Concil. Trid. omne beneficium ſufficiens alicui eſt incompatibile cuilibet alij quamlibet ſimplici quo ad ipſum, vt prædictum eſt, vt etiam nos aſſeruimus in miſcell. 61. de oratione.

2 Tertio facit opinio celebris Innoc. in cap. fin. de cler. non reſid. quam videtur ſequi gloſſ. præfata clem. gratiæ. ſuper qua Barbatius dixit illam eſſe veriorem quam contrariam, & eam ſequitur Rebuffus in praxi benef. tit. de diſpenſatione ratione ætatis nu. 6. qui nu. 7. in ſpecie videtur quæſtionis huius partem affirmatiuam aſſerere. Quarto facit deſiderium illud ſanctum, quod traxit Rebuffum in hanc ſententiam, ſcilicet vt refrenarentur à pluralitate beneficiorum, qui ad eam aduolant: ob quam certe cauſam

Digitized by Google

ſam ipſe quoque vellem hãc partem eſſe iuridicam,arg.cap.quia initium. & cap.cum iam dudum.de præb.& principij extraua. Ioannis xxij.

3 Quibus tamen non obſtantibus tenenda videtur pars negans, ſcilicet, quod non perdit ipſo iure,ſed quod per ſententiam cogi poſſet relinquere alterum. Primo quidem,quod non eſt dicendum aliquam pœnam ipſo iure in aliquo caſu incurri abſque iure, quod expreſſe id ſtatuat, iuxta glo.celeb.& recep.in cap.fin.de iur.patr.pro qua eſt aptus textus in auth, de non eligendo ſecundo nubẽtes.§.cum igitur.ſub fin.verſ.ſicut ſi patres. & in l.ſi quis.ff.de relig.& ſumptibus. At nullum ius Pontificium hoc hactenus ſtatuit: ergo, &c. Secundo, quod pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum,cap.pœnæ.de pœnit.diſtinct.1.l.præſes.ff.de pœnis. etiam ex ſimilitudine rationis, immo nec ex identitate rationis etiam omnimoda, ſecundum gloſſ.ſingul.& recep.in cap.1.ver.Italiæ. de tempo.ordin. lib.6. & reſolutionem D. Anton. in cap. fin. de conſuetud. & Domin. & Peruſ. qui alios multos referunt ſuper dicta gloſſ. niſi occurrat aliquid aliud de eis, quæ ponunt Dominicus & Peruſinus ibidem. At nullus canon inuenitur, qui pœnam perditionis ipſo iure infligat in hoc caſu, nec alio huic ſimili,& cuius eadem omnino ratio habeat locum in hoc, & minus quod cum omnimoda ratione concurrat aliquod aliud ad talem perditionem
4 requiſitum: ergo non eſt facienda. Tertio, quod communis opinio contra Innoc.in hac re ſatis vacillantem in cap. de multa.de præb. & Imolen. in cap.fin.de cler.non reſid.tenet,quod vnum beneficium ſimplex non vacat ipſo iure per adeptionem alterius, niſi ſit vniforme ſub eodem tecto, iuxta caſum ſingularem in cap.literas.de conceſſ.præb. & clem.fi.de præb. Quarto, quod etiam ſi nec Panorm. cuius opinio eſt communis, neque alius præfatam concluſionem aſſereret, cogeremur tamen aſſerere per prædictas rationes irrefragabiles,& per cap. præterea. & cap.referente.& cap.de multa.per locum ab ſpeciali,de præben.& per d.cap.literas. etiam per locum ab ſpeciali, de conceſſ. præben. quibus non poteſt reſponderi, niſi à regulis iuris ſine efficaci ratione deuiando. Quinto,quod hanc opinionem Panorm.communem vidi firmiter ante quadraginta annos teneri perlegendo,diſputando, & conſulendo in quatuor Academijs celeberrimis, ſcilicet Tholoſæ, Cathurſi, Salmanticæ, & Conimbricæ: nec in tota ætate mea vidi, nec audiui contrarium ſeruatum in Vrbe,nec in orbe, neque ex hoc capite impetratum eſſe beneficium ſimplex alicuius
5 tamquam vacans iure communi. quod addo propter aliqua beneficia ſimplicia, in quorum fundatione particulariter ſtatutum eſt, vt vacent alio quocumque beneficio quæſito. Sexto, quod eſto ius commune habeat, beneficia, quæ ſunt incompatibilia propter ſuam naturam intrinſecam & principalem, quia ſunt regularia, vel requirentia reſidentiam perſonalem,vacare propter alterius aſſecutionem; multum eſſet circumſpiciendum an eſſet extendendum, cum ſit pœnale, ad caſum noſtrum, in quo beneficium ſufficiens non eſt ob ſuam naturam principalem incompatibile minus ſufficienti,ſed per accidens,& minus principaliter,eo quod ſufficit ei, qui habebat aliud inſufficiens: cum ea quæ per accidens,

ac mi-

ac minus principaliter contingunt, non ſint attendenda, arg. l. ſi quis nec cauſam. ff. de reb. cred. & multorum, quæ per Iaſonem ibi congeruntur, aut certe ſaltē minus quam quæ principaliter aguntur, vt eruditiſsimus Alci. erudite ibidem dixit. Septimo, quod quærenda eſt pax, & fugiendæ lites, iuxta proœmium Gregorianum, & illud Apoſtoli: *Mutuam & continuam charitatem inter vos habentes*: & ſi S. D. N. declararet partem affirmatiuam eſſe veram, innumeræ lites oriẹntur impetrantibus pauperioribus beneficia multorum ditiorum, qui profecto palam cum beneficijs ſufficientibus retinent alia minora vbique gentium. Octauo denique, quod qui tenuerit partem affirmatiuam eſſe veram, cogetur per prædictum Concil. Trid. tenere quod etiam ante Concil. Triden. ſolebant vacare: quia ante illud erat peccatum mortale retentio inſufficientis cum ſufficienti, iuxta prædictam gloſſ. ſingularem receptam; quod tamen nemo vmquam, vt arbitror, ante illud dixit. 6

Ad primum oppoſitorum reſpondetur concedendo aſſumptum, ſcilicet quod omne beneficium ſufficiens eſt incompatibile alij quamlibet ſimplici: negando tamen quod omne beneficium incompatibile vacet ipſo iure per adeptionem cuiuſlibet alterius incompatibilis ei; quia illa pœna nullo iure hactenus impoſita eſt, per prædicta: & iure mirari licet de And. Siculo, & Rebuffo, qui tantopere ſuam opinionem fundauerunt in d. cap. de multa. Tum quod de ſolis eccleſijs parochialibus, dignitatibus, perſonatibus, & officijs ſtatuit, in quibus longe maior ratio illam pœnam ſtatuendi occurrebat. Tum quod per locum ab ſpeciali irrefragabili contra ipſos retorqueri poteſt. Tum quod pęnæ extra ſuũ caſum nullatenus extendi debent, per prima duo fundamenta pro parte negante adducta. 7 Ad ſecundum reſpondet Panorm. recep. vbi ſupra, quod prædicta clem. gratiæ. non loquitur de beneficio iam quæſito, ſed de quærendo, & ita de iure ad rem, & non de iure in re. & illationem ab altero illorum ad alterum eſſe infirmam, palam eſt vel ex eo, quod monachus & ſeruus poſſunt domino & monaſterio in altero præiudicare, & in altero non, Innoc. in cap. cum olim. de priuileg. & Bald. in l. ſeruis. C. de pactis. Ad tertium reſpondetur primo, quod Innoc. non firmiter aſſerit id quod dicit, ſed ſolum per verbum *videtur*: & merito; quia nullo firmo fundamento nititur; ſolum enim citat notata in cap. ex tuæ. eod. tit. cuius tamen gloſſ. in verbo expoliari. clare ſignificat, & per ſequẽtem §. efficaciter probat illius contextum non agere de priuatione ipſo iure, ſed per ſententiam. Secundo, quod opinio Innocẽtij etiãſi eſſet aſſerta, tamẽ cum eam tamquam doctor ſcripſerit, nil impedit quo minus per firmos textus & rationes diſcedamus ab eo. argum. cap. capellanus. de ferijs. etiam ſi ſuam conſtitutionem declararet exemplo, Hoſt. in cap. 1. de conceſſ. præb. lib. 6. Ad quartum reſpondeo, laudandum eſſe zelum Rebuffi; & adeo quidem, quod ante ſeſquiannum propoſui perſuadere Reuerendiſsimo Datario libellis ſupplicibus vt adderet hanc iuris vacationem, ſed non fui auſus propter timorem multitudinis litium inde gignendarum, in qua fundo vltimum argumentum pro parte negante factum. Per quæ omnia credo firmiter,

attento

attento iure hactenus statuto, partem negantem esse veram, & non fore vtile paci Reipub. Christianæ partem affirmantem noue statuere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Possidens archidiaconatum litigiosum, illud perdit, si postea acquirat titulum & pacificam possessionem alterius similis non litigiosi: & si contendit retinere vtrumque, efficitur execrabilis; secus autem, si primo obtinet titulum non litigiosi, & postea titulum & possessionem secundi litigiosi, & demum pacificam possessionem primi non litigiosi.*

2 *Dimittens quis beneficium litigiosum, siue non litigiosum, quod credebat vacare per assecutionem secundi incompatibilis bona fide adepti, si postea detegat se de secundo non esse sufficienter prouisum, potest ad primum redire.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM N. de mense Februarij 1561. impetrauit à Sede Apostolica vnum archidiaconatum cuiusdam cathedralis cum pluribus alijs beneficijs simplicibus: postmodum, videlicet de mense Octobris 1562. fuit etiam prouisus per ordinarium de alio archidiaconatu alterius cathedralis; & statim possessione illius habita, fuit sibi mota lis. expeditis autem literis super dicto primo archidiaconatu habuit possessionem pacificam illius, & etiam fructus, quam adhuc continuat, prout etiam continuauit possessionem dicti archidiaconatus litigiosi vsque ad annum 1570.

His stantibus, quæritur an prædictus N. fuerit effectus execrabilis, ita vt vacent beneficia prædicta incompatibilia, quæ retinuit, ad hoc, vt etiam teneatur ad restitutionem fructuum? In quo pro affirmatiua videtur tenendum; quia per assequutionem secundi vacat primum, & per retentionem eorum vacant omnia. Non obstat quod dictus secundus archidiaconatus fuit factus litigiosus: quia respondetur, quod obiectum procederet, si possessio illius vltimo loco capta fuisset; sed mihi præsupponitur, quod postquam exponens possidebat archidiaconatum litigiosum, adeptus fuit possessionem dicti primi archidiaconatus pacificam, & non dimisit archidiaconatum litigiosum, prout dimittere tenebatur, ne fieret execrabilis: & si ille erat litigiosus, tanto libentius ab exponente dimitti debebat; illud enim de lite, quod excusat ab execrabilitate, procedit quando mouetur lis super beneficio postea obtento; illa ratione, quia cap. de multa. & extrauagans execrabilis. mandant dimitti primum beneficium, si quis velit assequi secundum; nec videtur honestum quod ad dimittendum primum pacificum quis cogi debeat propter secundum litigiosum; quia hic posset vtroque priuari, videlicet primo per dimissionem spontaneam, & secundo, si in lite succumberet: quod inconueniens cessat, quando primum beneficium dimittendum litigiosum existit. Nec etiam obstat, quod Camera possideret dictum primum archidiacona-

Digitized by Google

diaconatum pacifice,antequam dictus exponens de dicto secundo archidiaconatu litigioso prouideretur, quasi quod tunc dictus exponens diceretur possidere, & consequenter quod possessio archidiaconatus pacifica præcederet possessionem litigiosi: quia respondetur quod alia est possessio Cameræ, alia dicti exponentis; & negari non potest quin dictus exponens habuerit possessionem post archidiaconatum litigiosum.

3 AD QVAESTIONEM & rationes pro parte affirmatiua propositas respondeo primo, quod certum est prædictos duos archidiaconatus duarum ecclesiarum cathedralium esse beneficia incompatibilia inclusa sub cap.de multa.de præb. quia per notata ibidem ab omnibus sunt dignitates vel personatus, de quibus illud tractat. Deinde, quod facile videri potest cuipiam,archidiaconatum secundo loco quæsitum vacasse per assecutionem possessionis pacificæ archidiaconatus prius habiti. Tum quia possessio pacifica vnius incompatibilis facit vacare ipso iure alterum, cuius tituli adeptio sine tali possessione ad illum effectum non sufficeret, cap.commissa.de elect.lib.6.& extrauag. execrabilis. Ioan. XXII. Tum quia licet beneficium prius pacifice obtentum non vacet ipso iure per obtentionem secundi litigiosi: tamen è contrario primum litigiosum vacat per obtentionem secundi incompatibilis pacificam. quæ est determinatio Innocentij ab omnibus recepta in cap. in nostra. de rescript. & in casu proposito prius fuit obtentum secundum litigiosum, quam pacifica possessio prioris.

Attamen maturius considerando,contrarium videtur asserẽdum.quia nullibi statuitur, vt incompatibile prius obtentum, non habita pacifica possessione, vacet per adeptionem possessionis subsequutam post obtentionem secundi litigiosi:& ita non est asserendum,arg. cap.legatur.24.q.2. & §.consideremus.auth.de trient.& semiss.col.3. præsertim quod nulla efficaci ratione id persuaderi potest.

Non obstant in contrarium allegata. Non primum; quia licet de iure caueatur, quod prius obtentum non vacet per secundum, donec eius pacifica possessio obtineatur, vt iura in eo allegata probant; tamen nec illa nec alia vlla probant, quod adeptio possessionis pacificæ primi beneficij subsequuta post secundum obtentum litigiosum faciat vacare prius obtentum. Tum quia longe aliud est assequi titulum & possessionem pacificam vnius incompatibilis post adeptionem alterius incompatibilis litigiosi,& aliud assequi titulum & possessionem pacificam vnius incompatibilis ante assequutionẽ alerius litigiosi: ergo iura pœnalia & odiosa, & ideo restringenda, iuxta regulam in pœnis. & reg.odia. de reg.iur. lib. 6. quæ disponunt in hoc posteriori casu, non habebunt locum in illo priori: maxime quia longe maior ratio inuenitur in posteriori, ad hoc vt habeat locum illa pœna, quam in priori. facit glos.sing. cap.fin.de iure patronat. quatenus habet numquam incurri amissionem iuris ipso iure, nisi id lege aliqua exprimatur. Non obstat etiam secundum, per ea quæ dicta sunt ad primum: & quia licet possessio pacifica requiratur ad hoc, vt vacet alterum incompatibile; non tamen illa sola sufficit, sed requiritur

a adeptio tituli, ratione cuius illa fuerit accepta. Vnde si quis post obtentum vnum pacificum vel litigiosum, obtineat pacificam possessionem alterius incompatibilis, eo quod iuste putabat esse sibi ius in eo quæsitum, & vere non erat, non vacabit prius, immo poterit ad illud redire sine alio nouo titulo, iuxta cap. si beneficia. cum ei adnotatis, de præben. lib. 6. ex qua determinatione colligitur decisio negatiua, videlicet quod archidiaconatus litigiosus non vacauit ipso iure per possessionem alterius pacificam post litigiosi obtentionem, & quod nulla ex hoc capite obligatio ad restituendum quicquam oritur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas est omne beneficium ecclesiasticum, si habet iurisdictionem spiritualem fori exterioris.*

2 *Curatum est omne beneficium quod habet iurisdictionem spiritualem fori exterioris, vel interioris.*

2 *Abbatiam exemptam habentem iurisdictionem quasi episcopalem obtinens habet beneficium curatum, & spiritualem iurisdictionem nedum fori exterioris, sed etiã interioris animarum sui territorij, ac monachorum cõuentus, si habet conuentum: requiriturque iure communi residentia. num. 4. non tamen est parochialis, si talem non habet parochiam, cuius animarum curam per se immediate gerere debeat. num. 3. vnde sub dispositione Concil. Trid. sess. 24. cap. 17. continetur sub ea parte in qua loquitur de beneficijs requirentibus residentiam, sed non sub ea in qua agit de dimittendo alteram ex duabus parochialibus. num. 5. & de iure per assecutionem vnius altera vacat. num. 1.*

4 *Beneficiarij tenentur coram Deo iura ecclesiæ defendere, & alienata recuperare: nec debent curare, vt iurisdictio illis imminens in alios transferatur, neve retento commodo in alios onus reiciant.*

4 *Abbatiæ exemptæ, etiamsi earum iurisdictio transferatur in Episcopum, non desinũt esse beneficia regularia, & curata habitu, & etiam actu, si habent conuentum: sed nec debet Abbas procurare vt cura transferatur in Episcopos.*

7 *Beneficia plura residentiam requirentia aliàs tamen iuste obtinens, bono vtetur consilio, si vno retento alia reseruatis sibi fructibus loco pensionis resignet valenti onus residentiæ subire.*

CONSILIVM XV.

N. HABENS plures abbatias exemptas, & habentes iurisdictionem spiritualem exteriorem, quæsiuit, an essent beneficia incompatibilia, licet non habeant parochias, ita vt requirant residentiam personalem; & comprehendantur sub dispositione Concilij Trid. cap. 17. de reform. sess. 24. & an ad retinendos reditus, debeat procurare, vt illarum iurisdictio detur Episcopis.

1 Quæstiones propositæ licet duo tantum expresse quærant, plura tamen præsupponunt. Dico primo prædictas abbatias procul dubio esse beneficia incompatibilia contenta sub cap. de multa. de præbend. quia sunt dignitates, de quibus illud disponit. omne enim beneficium ecclesiasticum habens

Digitized by Google

habens iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris eſt dignitas, vt Innoc. Panormit. & alij ibidem definiunt, & nos late tradidimus in rubr. de prębendis. & prędictæ abbatiæ habent iuriſdictionem fori exterioris nō qualem qualem tantum, ſed quaſi epiſcopalem, & exemptam ab alia iuriſdictione epiſcopali, de qualem habente loquitur gloſſ. ſing. in clem. 1. verbo proprij. de rebus eccleſiæ non alienan.

2 Secundo, quod prædictæ abbatiæ ſunt beneficia curata; quia omne beneficium eccleſiaſticum habens iuriſdictionem ſpiritualem in foro interiori vel exteriori dicitur beneficium curatum, cap. dudum. il 2. de elect. & prędictæ abbatiæ habent, vt habetur in facto, iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris; immo habent etiam iuriſdictionem fori interioris in monachos & religioſos ſuorum conuentuum, ſi habent conuentus, iuxta cap. cum ab eccleſiarum. & cap. quanto. de offic. ordin. & etiam habent in animas omnium territorij ſui talem, qualem Epiſcopi habent in animas parochianorum parochiarum ſibi ſubiectarum; habent enim iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, vt dictum eſt.

3 Tertio, quod eſto ſint beneficia curata, non tamen ſunt nec debent dici eccleſiæ parochiales; quia, vt habetur in facto, non habent parochiam, cuius animarum curam debeant Abbates earum per ſe immediate adminiſtrare; quod requiritur ad hoc vt aliquod beneficium dicatur eccleſia parochialis, iuxta not. in cap. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & in cap. licet canon. & cap. ſtatutum. eod. tit. lib. 6.

4 Quarto, quod prędictæ abbatiæ iure communi requirunt reſidentiam perſonalem. Tum quia ſunt beneficia quaſi epiſcopalia, & habent territoria ſibi tantum, & non alijs Epiſcopis ſubiecta: & ita eadem fere ratio, qua tenentur Epiſcopi ad reſidendum, obſtringit etiam earum Abbates ad idem faciendum. Tum quia omne beneficium curatum requirit reſidentiam perſonalem, ſecundum omnes; & etiam non curatum, ſi eſt regulare, quales ſunt prędictæ abbatiæ, pręſertim ſi eſſent monachorum nigrorum, per clem. ne in agro. §. cęterum. & §. ſane. ne cler. vel monach. & eſt concluſio aſſerta à Felin. in cap. cum omnes. de conſtit. col. 1. de qua profunde nos nuper egimus in cap. nullam. 18. quęſt. 2. à num. 43.

5 Quinto, quod ex prędictis ſequitur, quod cap. 17. ſeſſ. 24. Concil. Trid. non habet locum in caſu propoſito, quatenus diſponit, quod habens duas parochiales, alteram dimittat: quia hæ abbatiæ non ſunt parochiales: immo nec etiam videtur habere locum, quatenus ait vt habens duos epiſcopatus alterum dimittat: quia licet ſint beneficia quaſi epiſcopalia, & fere eadem ratio militet in eis, quæ in epiſcopatibus; non tamen ſunt vere & proprie epiſcopatus, ita vt ſub illa conſtitutione pœnali contineantur, quamuis forte diſputando teneri poſſet contrarium.

Sexto, quod ex eiſdem ſequitur locum eſſe in hoc caſu prædicto cap. 17. quoad partem, qua diſponit ne cui in poſterum plura beneficia conferantur; & etiam quoad partem illam, qua videtur vetare, ne habenti vnum beneficium ſibi non ſufficiens, requirens reſidentiam, prouideri poſsit de alio beneficio requirente reſidentiam perſonalē. Non enim videtur quod

habenti vnam iſtarum abbatiarum non ſufficientẽ ſuæ ſuſtentationi poſſit prouideri de alia, non derogando Concilio.

6 Septimo, quod prædictus N. nullatenus debet procurare, vt prædictarum abbatiarum iuriſdictio detur Epiſcopis. Tum quia id eſſet grande dedecus religionum, quarum illæ ſunt. Tum quod ſucceſſores eius poterunt in eis reſidere, & ſpecialem ſui territorij curam habere. Tum quod id eſſet capere commoda, & onus abijcere, contra l. ſecundum naturam. ff. de reg. iur. & cap. qui ſentit onus. eod. tit. lib. 6. Tum quod omnis prælatus tenetur coram Deo ad iura eccleſiæ ſuæ defendenda, & ad alienata recuperanda, quanto magis ad non deſtruendum, & non alienandum, iuxta cap. ſine exceptione. 12. q. 2. & cap. nulli. cap. ſi quis presbyterorum. de rebus eccleſiæ non alien. cum multis alijs. Tum denique quod licet iuriſdictiones earum transferrentur in Epiſcopos, nihilominus manerent beneficia regularia, & curata habitu, & etiam actu, ſi conuentus habent, immo forte etiam ad procurandum eos habere, ſi non habent.

7 Octauo, quod modus cõuenientior retinendi reditus videtur eſſe, quod retineat vnam, quæ ſit opulentiſsima illarum, & reliquas renunciet in fauorem aliquarum perſonarum ad eas regendas idonearum, retinẽdo fructus earum pro penſione, certa quantitate pecuniæ reſeruata titularijs, qui & abbatias regent, & ſupplebunt perſonam vicarij, & etiam poterunt ſupplere perſonam œconomi ad recolligendos, conſeruandos, & vendendos tempore opportuno fructus: quas duas perſonas, vel vnam pro duabus, etiam retinendo titulum, oportet alere, & eis ſtipendia ſoluere: ita quod forte minor erit quantitas reſeruata titulari, quam quod perſonæ prædictæ palam vel clam ſunt acceptura: vel permutando eas pro beneficijs ſimplicibus, quæ reſidentiam non requirerent, qualia qui permutarent facile in Hiſpania inuenirentur: multi enim honoris ſui augendi gratia redituum diminutionem paterentur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

8 *Beneficia ſimplicia ſub eodem tecto tunc demum cauſant incompatibilitatem, quando ſunt vniformia, aliàs non. Vnde parochus poteſt in ſua eccleſia obtinere ſimplex beneficium.*

9 *Vniformia beneficia dicuntur illæ capellaniæ, quæ ad eundem finem, & ad eadem munera, vel ad vnam congregationem faciendã ſunt inſtitutæ. non erunt autem tales, ſi vna ſit inſtituta ad dicendam ſeparatim vnam Miſſam in vno altari, & alia ad aliud ſacrum in alio altari.*

CONSILIVM XVI.

AN SI DVO ſimplicia beneficia quis obtineat in duobus altaribus poſitis intra quamdam eccleſiam parochialem, pro quorum vno teneatur ſecundum diœceſanum Concilium celebrare duas in menſe Miſſas, vnam vero pro alio altari, &c. dicantur incompatibilia?

Reſpondeo, quod prædictæ capellaniæ ſiue altaria non ſunt incompatibilia. Tum quia generali Concil. Trident. inductum eſt, vt poſsit quis habere

Digitized by Google

habere plura beneficia ſimplicia, quorum alterum non ſufficit ad ſuſtentationem habentis illud, iuxta cap.gratia. de reſcript.lib. 6. & clem. gratiæ.eod.tit.adiunctis gloſſ. & annotationibus doct. & tradit Panormitan. in repet.§.qui vero.cap.extirpandæ.de præbend. num. 33. & prædictæ capellaniæ, ſiue altaria ſunt bene ficia ſimplicia, quorum alterum non ſufficit ad ſuſtentationem habentis illud. Tum quia licet plura beneficia etiam ſimplicia vniformia, vt duæ canoniæ, vel duæ præbendæ, ſub eodem tecto exiſtentia ſint incompatibilia, cap. literas. de conceſſ. prębend. clem.fin. de pręben.cap.1.de conſuet.lib.6.diſformia tamen & diſſimilia compatibilia ſunt.text.in cap. eam te.de reſcript. cap. olim. de re iud. & ſatis probatur in d.cap.1.de conſuet & prędictæ capellaniæ ſiue altaria ſunt diſformia, vt palam eſt, & mox dicetur. Tum quia Lap.alleg. 117. late concludit rectorem alicuius eccleſiæ poſſe cum rectoria ſiue ſuo beneficio curato retinere capellaniam intra eamdem eccleſiam exiſtẽtem: quem poſt alios ſequitur Philip.Franc.in cap.1.de conſuet. lib.6. Tum quia non obſtat dicere, quod prędictæ capellaniæ & altaria videntur eſſe vniformia, eo quod ſimili nomine, ſcilicet capellaniæ nominantur: quia vt aliqua beneficia dicantur vniformia ad effectum incompatibilitatis, non ſufficit quod vno nomine generaliter appellẽtur: alioquin omnia beneficia ſimplicia eſſent vniformia, quia nomine beneficij ſimplicis nominãtur: ſed opportet quod eorum munera & onera naturalia ſint vniformia & ſimilia, vt ſunt duæ canoniæ, & duæ prębendæ eiuſdem eccleſiæ & capellaniæ; ſed altaria prędicta non ſunt hoc modo vniformia: ſiquidem vnum eſt in vno loco, & alterum in alio ſitum, & vnum habet vnum onus, & alterum aliud. Tum denique ꝙ licet capellaniæ multæ, quę in aliquot locis ſunt fundatę ad cãtandam vnam Miſſam in vna capella, & ad dicendas alias ſubmiſſe in eadem ad eumdem finem & intẽtionem fundatoris inſtitutæ, & vt capellani conueniant in vnum, vt eadem munera faciant, poſsint dici vniformes inſtar canonicatuum & prębendarum, non tamen poſſunt dici tales capellaniæ, de quibus quęritur: quia non ſunt inſtitutæ ad vnum & eumdem finem, & ad eadem munera, & vnam congregationem faciendam, ſed ad longe diuerſa & ſeparata; & à ſeparatis non fit illatio, l.Papinianus. ff. de.minorib. & cap.ad audientiam.de decim. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſimplex per alterius aſſecutionem, quod cum primo ea ſola ratione eſt incompatibile, quod alterum ſufficit ad ſuſtentationem, vel quia vtrumque requirit perſonalem reſidentiam regulariter, nec de iure, nec ex diſpoſitione ſacri Concilij vacat.*

2 *Exorbitans à iure communi lex vel diſpoſitio non trahitur ad ſimilia, etiamſi ſubſit eadem ratio.*

3 *Correctio iurium vitanda, nec per ſubauditos intellectus inducenda.*

4 *Intellectus cap.4. ſeſſ.7. ſacri Concilij Tridentini.*

CONSILIVM XVII.

AN PER adeptionem secundi beneficij, quod incompatibile sit cum primo, quia vtrumque personalem residentiam requirat, vel quia primum sit per se sufficiens iuxta cap. 17. sess. 24. de reform. Concil. Trid. vacet primum ipso iure ex cap. 4. sess. 7. de reform. eiusdem Concilij?

Respondeo primo, subintellexisse me hanc quæstionem fuisse decisam ab Illustrissima Illustrissimorum Cardinalium ad declaranda dubia sancti Concilij Trid. deputatorum Congregatione, quatenus dicuntur declarasse vacare beneficium simplex illius, qui postea legitime obtinuit ecclesiã parochialem & possessionem illius pacificam & canonicam.

Secundo, quod nisi eorum me auctoritas per S.D.N. de more probata in præfatam sententiam traheret, putarem de iure respondendum esse con-
1 trarium. Tum quia non est recedendum à iure antiquo, nisi cogente ad id nouo, l. præcipimus. C. de appell. etiamsi eadem ratio in vtroque casu inueniretur, vt ibidem adnotauit Bartolus, & probatur per l. si vero. §. de viro. ff. solut. matrimonio. qui probat prouisionem legis factam contra ius commune non extendi ad casus in ea non expressos: vbi etiam idem adnotauit Bart. communiter recept. At iure antiquo beneficia, etiam incompatibilia, propterea quod requirant residentiam personalem, vel ob aliam causam non vacant regulariter ipso iure, cap. referente. & cap. præterea. cum ei adnot. de præbend. præter illa de quibus in cap. de multa. eod. tit. cap. literas. de concessio. præbend. & clement. fin. de præbend. extrauag. execrabilis. Ioann. XXII. & aliquot alijs, de quibus id expresse statuitur. At nullo iure neque antiquo neque nouo statuitur, vt beneficium simplex vacet per adeptionem alterius curati, vel simplicis ipso iure extra prædictos casus. Tum quia non est dicendum aliquam pœnam ipso iure incurri, nisi in casibus expressis à iure, iuxta gloss. memorabilem, quæ penult. est cap. vlt. de iurepatronat. Tum quia non obstat prædictum cap. 4.
2 de reform. sess. 7. Partim quod non dicit illud expresse, & per tacitos intellectus non debet fieri iuris correctio, iuxta gloss. solẽn. & recep. in cap. cupientes. §. quod si per viginti. de elect. lib. 6. Partim quia illud cap. solum loquitur expresse de curatis incompatibilibus generaliter, & sine correctione iurium antiquorum potest intelligi de dignitate & personatu non curatis, de quibus loquitur cap. de multa. quod ibi allegatur, & de quibusdam simplicibus, de quibus loquitur prædictum cap. literas. de concessio. præbend. & prędicta clement. fin. de præbend. Partim quod verbum, *etiam*, in eo positum clare significat noluisse Concilium includere ibi vacationem nouam ipso iure, sed veterem confirmare, & disponere quod beneficia incompatibilia, quæ per vetus ius vacabant, etiam per illud nouum vacent ipso iure.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia vniformia sub eodem tecto sunt quidem adeo incompatibilia, vt per assecutionem secundi vacet primum; secus tamen est de difformibus: immo & per assecutionem*

Digitized by Google

tionem parochialis non vacat aliud ſimplex, quod quis in ea priùs obtinebat, immo & poteſt vtraque ex conſuetudine vel diſpenſatione Epiſcopi retinere, niſi obſtet conſuetudo contraria per 40. annos ibidem præſcripta.

6 *Collationem beneficiorum habens poteſt ea conferre, etiamſi ex ipſiuſmet perſona reſignatione, priuatione, vel aliter vacent.*

7 *Alternatiua menſium videtur etiam habere locum in beneficijs vacantibus per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, vel aliàs. vnde caute facit idem prouiſus & collator, ſi differat in quantum de iure poteſt, & poſſeſsionem ſecundi accipiat in menſibus, quorum collatio ad ipſum ſpectat.*

8 *Poßeſsionem beneficij collati accipere in quantum iure permittitur, differre quandoque expedit.*

9 *Poſſeſſor pacificus nõ dicitur quis, ſtatim ac poſſeſsionem fuit aſſecutus; & hoc etiam ad effectum vt propter incompatibilitatem inducatur vacatio. num. 1.*

CONSILIVM XVIII.

AN BENEFICIVM ſimplex eccleſię parochialis vacet ipſo iure per aſſecutionem ipſiuſmet eccleſiæ parochialis?

Reſpondeo primo, certiſsimum eſſe, quod prędatum beneficium ſimplex non vacat per promotionem ad ipſam eccleſiam parochialem, donec adipiſceretur poſſeſsionem pacificam, vel per eum ſtaret quominus eam adipiſcatur, argum. cap. licet canon. & cap. commiſſa. de elect. lib. 6. per locum à fortiori.

1 Secundo, quod ſolo iure communi attento non vacat, etiam poſt adeptam pacificam poſſeſsionem. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia duo beneficia difformia eiuſdem eccleſiæ non ſunt incompatibilia, ſaltem adeo, quod alterius aſſecutione alterum ipſo iure vacet; immo poſſunt obtineri vi conſuetudinis, ſtatuti, vel diſpenſationis Epiſcopi, ſecundum gloſſam in verbo niſi vnicam. Dominicum, Francum, & communem cap. 1. de conſuet. lib. 6. & gloſſam fin. Ioannem Andream, & communem in cap. literas. de conceſſ. prębend. & eccleſia parochialis & beneficium ſimplex illius ſunt difformia, vt palam eſt. Tum quia ſpeciale eſt in beneficijs ſimplicibus & vniformibus eiuſdem eccleſiæ, vt ſint adeo incompatibilia, vt per adeptionem alterius, alterum vacet, cap. literas. de conceſſ. præbend. & clem. fin. de pręb. Dixi, Attẽto ſolo iure communi: quoniam attenta conſuetudine antiqua etiam 40. annorum, ſi quæ talis eſſet, poſſet induci eiuſmodi incompatibilitas, argum. cap. cum de beneficio. de prębend. lib. 6. cap. de quarta. de pręſcript.

2 Tertio, quod habens facultatem conferendi beneficia ſimplicia eccleſiæ ſuæ, perinde poteſt conferre beneficium, quod vacat per ſuam renunciationem, priuationem, vel promotionem ad ipſam eccleſiam, ac alia vacantia per mortem, renunciationem, ac priuationem aliorum: quia nullo iure id ei vetatur, & ita non eſt dicendum, argum. cap. legatur. 24. quęſt. 2. 9. conſideremus. Authen. de trien. & ſemiſſ. collat. 3.

3 Quarto, quod prudenter agunt beneficiarij, qui promouentur ad eccleſias parochiales, expectantes quantum iure poſſunt adeptionem poſ-

Digitized by Google

seſsionis pacificam vſque ad menſem ordinariorum collatorum, vt bèneficia vacantia ipſimet conferant viris idoneis: quia qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam, cap. cum eccleſia Vulterana. de elect. l. iureiuran. ff.de iniurijs. Dixi, Quãtũ iure poſſunt expectare: quia ſi poſt inſtitutiones, vel collationes factas eis in menſe Papæ, tantum tardarent in capienda poſſeſsione pacifica, quod videretur iniuſte per eos tardari, quominus eã acquirerent; poſſet dici eorum beneficia vacare, antequam poſſeſsionem caperent: quamuis non facile poſſunt conuinci ſuper hoc, eo quod non tenentur in continenti poſſeſsionem accipere, neque accepta in continenti dicitur pacifica, per ea quæ leguntur & notantur in gloſſ. ſuper verbo pacificam. præfat. cap. commiſſa. & alijs locis per Dominicum, & Francum, & Felinum in cap. ne Dei. de ſimon. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura etiam ſimplicia iure antiquo, quo omnia requirebant reſidentiam, quis obtinere non poterat; conſuetudine tamen tot retineri poterant, quot ad honeſtam ſuſtentationem erant neceſſaria, num. 2. etiam ſi alterum eſſet curatum, n. 3. immo & excedentia, modo ſuperfluum pijs erogaretur operibus, nu. 1. at ſecus poſt ſacrum Concil. vbi illud fuit receptum. num. 2.*

CONSILIVM XIX.

QVAESITVM fuit, an quis poſsit habere vnam parochialem cum aliquot canonijs, quæ ſecundum conſuetudinem præſcriptam nullam perſonalem reſidentiam exigunt; maxime in terris, vbi non eſt receptum Concilium Tridentinum.

1 Reſpondeo primo, quod iure ſcripto antiquo non licet cuiquam habere plura beneficia etiam ſimplicia: quia quodlibet eorum requirit reſidentiam perſonalem illo iure, cap. conquerẽte. de cler. non reſid. quod in hoc eſt ſingularis.

Secundo, quod non poteſt quis tenere multa beneficia, quorum alterum ad ſuam honeſtam ſuſtentationem ſufficiat, etiam ſecluſo Concil. Trid. iuxta gloſſ. ſing. in cap. dudum. 2. de elect. niſi cum quadam limitatione Card. in clem. gratiæ. de reſcript. quam contra communem ſolemus ſequi, & ſequimur etiam in Man. cap. 25. num. 125.

2 Tertio, quod ante Concilium generale Trid. licebat retinere tot beneficia, quæ ſecundum conſuetudinem præſcriptam non exigerent continuatam reſidentiam, quot eſſent neceſſaria ad honeſtam beneficiarij ſuſtentationem ſecundum Panorm. communiter recep. in repetitione cap. extirpandæ. §. qui vero. de præbend.

3 Quarto, quod ex his ſequitur, prædictum conſulentem poſſe tenere prædictam parochiam cum prædictis canoniis, quæ ſecundum conſuetudinem præſcriptam non exigunt reſidentiam perſonalem, ſine vlla diſpenſatione; idque, ſi Concil. Trident. in conſulentis terra non eſt receptum. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Regula de triennali defendit habentem duas parochias, & multo magis plura simplicia cum curato.*
2 *Beneficia plura simplicia habens etiam cum curato nullam incurrit censuram.*
3 *Episcopus capellaniam beneficio curato vnire potest.*

CONSILIVM XX.

AN PAROCHVS, cui parochia tenuis 24.ducatorũ non sufficit ad viuendum decenter,cũ dispensatione Episcopi possit retinere duas capellanias tenues;ita quod iuuari possit regula de trien.possessore, & non incurrerit censuram aliquam, & per consequens irregularitatem celebrando:& an vniri possit vna illarum parochiali per Episcopum?

1 Respondeo primo,posse D.consulentẽ iuuari prædicta regula de triennali;quia etiã habens duo beneficia curata potest ea iuuari, vt late tradit Gomez.in d.reg.de trien.q.10. Secũdo,quod nullam ob hoc censuram incurrit,attento iure communi, quod nullam talem ob hoc infligit.Tertio quod Episcopus potest vnire prædictas capellanias, per cap. sicut vnire. de excess.prælat.& cap.8.de refor.sess.21. Conc.Trid. Salua,&c.

Aduertendum, referri sacram Congreg. censuisse regulam de triennali non tueri eum qui post sacrum Concil. duo obtinuit curata.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus & dignitas iure communi in eadem ecclesia ab eodem possunt obtineri.*

CONSILIVM XXI.

AN ABSQVE dispensatione vnus canonicatum & dignitatem in eodem ecclesia habere valeat?

1 Breuiter respondetur, quod iure communi non vetatur quis habere canonicatum, & dignitatem in eadem ecclesia, immo permittitur, arg. cap.cum olim de re iud.quia non est statutum de illis, vt non possint simul retineri,sicut de incompatibilibus,de quibus in cap.de multa.de preben.& extrauag.execrabilis.Ioan.XXII.eo.tit.

SVMMARIVM.

1 *Capellaniæ sub eodem tecto existentes, si conferuntur thesaurario eiusdem ecclesiæ, non inducitur vacatio ipso iure.*
2 *Plura beneficia, modo non sint curata,nec dignitates,& alterum illorum non sit sufficiens,si adsit consuetudo immemorabilis vim priuilegij habens, possunt licite etiam sub eodem tecto retineri.*

CONSILIVM XXII.

THESAVRARIO cuiusdam ecclesiæ fuerunt successiue duæ capellaniæ eiusdem ecclesiæ collatæ. Quæritur,an attenta consuetudine immemoriali, vt quis retinere possit duas capellanias cum dignitate,sit aliqua illarum, vel ambabus, vel etiam ipsa thesauraria priuatus.

1 Respon-

Digitized by Google

1 Respondeo primo,certum esse,quod nullus prędictorum titulorum ipso iure vacauit per adeptionem alterius;quia capellaniæ non sunt curatę, neque dignitates,personatus,aut officia, de quibus disponit cap.de multa.de præben.nec sunt beneficia vniformia,quales sunt præbendæ vniformes alicuius ecclesiæ collegiatæ, vel cathedralis, de quibus loquitur cap. literas.de conces.præben. & ita potest vna illarum teneri cum thesauraria sub eodem tecto iure communi, iuxta doctrinam Lap.alleg.117. quem sequitur post alios Philip.Franc.in cap.1.de consuet.lib.6.nu.7.& 8.& Fel. in cap.ex parte.il 2.de rescript.num.3.

2 Secundo, quod etiam prætextu & virtute consuetudinis prædictæ immemorabilis possunt retineri prædictæ capellaniæ cum prædicta thesauraria, si illa non sit sufficiens ad sustentandum decenter ipsum thesaurarium; quia consuetudo rationabilis & legitime præscripta vim priuilegij & legis habet, cap.fin.de consuet. & pluralitas beneficiorum, si non sunt curata, vel dignitates, non est illicita ei, qui non habet vnum beneficium sufficiens ad viuendum decenter:alioqui secus,iuxta glo.singul.in cap.dudum.il 2.de electio. redactam in canonem per Concilium Trid.in cap.17. de reform.sess.24.

Tertio,quod ex his infertur,D.consulentem legitime suscepisse,ac retinuisse prædicta beneficia, si prædicta thesauraria non sufficiebat ad decentem eius sustentationem; & consequenter recte suscepisse fructus eorum,& potuisse retinere beneficia illa simplicia vltimo loco ei collata; licet melius & sanctius videtur feciſſe renunciando illa.

SVMMARIVM.

2 *Sub eodem tecto iuste habeo curatum, & beneficium simplex,cui est annexum aliud curatum sub alio tamen tecto.num.3.at si habeo præbendam, vel simplex beneficium sub vno tecto, non possum habere aliud beneficium vbicumque alibi situm,cui annexa sit præbenda,vel aliud simile simplex beneficium situm sub eodem primo dicto tecto.num.2.& 3.& per assecutionem vnius cansatur vacatio alterius præbendæ,seu simplicis vniformis beneficij.num.4.*

CONSILIVM XXIII.

HABENS beneficium simplex, seu præbendam in quadam ecclesia,adeptus est rectoriam alterius, cui annexum erat aliud beneficium simplex ecclesiæ primo dictæ. Quæritur an possit vtrumque sine dispensatione retinere.

1 Pro parte affirmante facit primo cap. super eo.de præben. lib.6. quatenus habet, habentem vnum beneficium curatum, posse habere & retinere aliud beneficium simplex, cui esset annexum aliud curatum: qua eadem ratione,immo fortiori,habens vnum beneficium simplex posset obtinere & retinere alterum beneficium curatum, cui esset annexum aliud simplex beneficium. Secundo facit, quod annexum & accessorium sequitur naturam sui principalis, & regulatur ab eo,l.cum principalis.ff.de regul.iur.& cap.accessorium.eo.tit.lib.6. cum multis allegatis à glosis earum.

Digitized by Google

rum. Tertio, quod non videtur reperiri alicubi textus, quo ſtatuatur vnam præbendam vacare per adeptionem ſecundæ eiuſdem eccleſiæ, quæ ſit annexa alicui beneficio vel dignitati alterius eccleſiæ: nam cap. literas. de conceſſ. præben. & clemen. vlt. de præben. per quæ maxime videtur id probari, loquuntur de præbendis, quarum altera eſt annexa dignitati eccleſiæ, cuius ſunt illæ præbendæ.

2 Pro parte tamen negante facit primo text. ſingularis d. cap. literas. de conceſſ. præben. quatenus determinat, quod non poteſt quis habere duas præbendas in eadem eccleſia, & quod prior vacat ipſo iure per adeptionem ſecundæ. Secundo neruoſius facit clem. vlt. de præben. quatenus ſingulariter probat non poſſe quem habere duas præbendas eiuſdem eccleſiæ, etiam ſi alteram illarum haberet per annexionem ad dignitatem, quam haberet, quod non exprimitur in d. cap. literas. Tertio facit, quod quadamtenus frangeretur numerus præbendarum, ſiue (vt ita dicam) præbendatorum, ſi vnus & idem teneret duas præbendas, quamuis alteram teneret per annexionem; à quo videntur abhorrere iura, cap. conſtitutus. de reſcript. & cap. cum multa. cum ei adnotatis, de conſtit. Per quæ videtur hæc pars negans de iure verior.

3 Ad primum oppoſitorum reſpondetur primo, ſecundum communem ſententiam, quam inter alios adnotauit Panorm. d. cap. literas. notab. 2. quod iura plus oderunt duarum præbendarum, ſiue duorum ſimplicium beneficiorum ſimilium retentionem ſub eodem tecto, quam duorum curatorum ſub diuerſis. Secundo noue, & vt videtur, aptius reſponderi poteſt, quod d. cap. ſuper eo. in oppoſitum adductum loquitur de duobus beneficijs curam animarum, ſed non ſub eodem tecto habentibus: & ita poſſet dici, quod non liceret retinere duo beneficia, quæ haberent curam in eadem eccleſia, etiam ſi alterum haberet per annexionem: & ſic non obſtat huic parti, quę habet non poſſe quem habere duo beneficia etiam ſimplicia, ſi eſſent vniformia in eadem eccleſia, ſine diſpenſatione Papæ.

Ad ſecundum reſpondetur concedendo, quod regulariter eſt verum, quod aſſumitur in eo; ſed fallit frequenter, vt ſignificat l. cum principalis. allegata in eo, verbo plerumque. vt ponderauit ibi Decius, & conſequenter quando eſt diuerſa ratio, vt late ibi per eum: & eſt caſus nõ citatus ibi ab eo, nec à gloſsis, in cap. debitores. de iureiuran. & in propoſito caſu eſt diuerſa ratio in principali, & in annexo, vt palam eſt.

4 Ad tertium reſpondetur, quod licet non inueniatur in ſpecie ſtatutum de præbenda annexa beneficio alterius eccleſiæ, inuenitur tamẽ ſtatutum in ſimili, vbi quo ad hoc videtur ſatis reperiri eadem ratio; parum enim refert quo ad hoc, an ſit annexa beneficio eiuſdem eccleſiæ, vel alterius: & ſtatutum in ſimili, habet locum in alio ſimili, in quo eſt eadem ratio, l. non poſſunt. ff. de legib. cap. dudum. il 2. de elect. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas non vacat per aſſecutionem canonicatus: ſi tamen vterque requirit reſidentiam, alterum tenetur dimittere, & hoc ſi ſint in diuerſis eccleſiis, num. 3.*

nam

nam ſi ſint in eadem eccleſia,non tenetur alterum dimittere num.4. & hoc etiam poſt Concilium Tridentinum,num.5.modo vtrique poſsit per eumdem deſeruiri, nu.4. & 6.& modo dignitas non habeat præbendam capitularem. vt inſinuatur ex initio huius reſponſi:canonicatus autem qui eſt ſimplex beneficium, cum de conſuetudine non requirat reſidentiam,poteſt cum dignitate alterius eccleſiæ,vbi Concilium non eſt receptum,retineri,num.3.

2 *Beneficia vniformia etiam ſimplicia & penſiones ſub eodem tecto ſunt incompatibilia, ita vt per aſſecutionem vnius alterum vacet: idem dicitur de diſformibus, ſi ſint dignitates,perſonatus,vel officia,nu.5.quod ſi ſint aliàs diſformia,modo vtrique poſsit deſeruiri,nequaquam efficiuntur incompatibilia ex eo ſolo, quod ſint ſub eodem tecto. num.6.*

CONSILIVM XXIV.

AN QVIS poſsit ſimul retinere canonicatum,ac dignitatẽ non tamen primam poſt pontificalem in cathedrali, præſuppoſito quod dignitas ipſa non habeat præbendam canonicalem ex bonis Capituli, & quod ex antiquis cõſtitutionibus prædictæ eccleſiæ alternis hebdomadis vterque deſeruiat in choro:& an ſufficiat diſpenſatio proprij ordinarij?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primo, quod canonicatus, & dignitas etiam prima poſt pontificalem, non ſunt de ſe talia incompatibilia, qualia ſunt illa,de quibus in cap.de multa.de præben. & in extrauag. execrabilis.Ioan.XXII. & ita per adeptionem alterius non vacat alterum ipſo iure iuxta diſpoſitionem illorum capitulorum.

Secundo, quod ſi iure & conſuetudine requirant reſidentiam perſonalem,erunt quidem incompatibilia quo ad retẽtionem;ita quod licet ipſo iure non vacet alterũ adeptione alterius,vt prædictum eſt,tenetur tamen illorum vnum,quod maluerit,relinquere iuxta cap.præterea. de præben.

Tertio,ꝙ iure communi,præſertim antiquiſsimo,non ſolum canonicatus,& dignitas prædicta,ſed etiam omnia alia beneficia requirunt reſidẽtiam perſonalẽ,& conſequenter ſunt incompatibilia prædicti ſecundi generis iuxta glo.in cap. conquerente.verbo deſeruiat.de cler.non reſidentib quam Panor.cum communi ſequitur ibi,& tenet Innoc.cum communi in cap.fin.eo.tit.quem ſequitur idem Panor. latius in repetit.§.quis vero.cap.extirpandæ.de præb.& eſt ratio irrefragabilis in cap. ad hæc.eod. tit.inducendo illud eo modo, quo in eius repetitione inducimus.

Quarto, quod conſuetudine induci poteſt regulariter, ne beneficium requirat reſidentiam,vt poſt glo. præfatam & Panor. & rationem vbi ſup. reſoluit Felin.in cap.cum omnes.col.penult. de conſtit. immo & fere vbique eſt huiuſmodi cõſuetudo in beneficijs ſimplicibus,ſaltem ſecularibus, vt concludit Panor. in d.repetit. & in cap. cum iam dudum.eodem tit. & fortius Card.qui in hac re latior eſt in clemen.gratiæ. de reſcript.& in d. cap.fin.de cler.non reſid.

3 Quinto, quod omnia beneficia vniformia in vna eccleſia,ſiue ſub eodẽ tecto,ſunt incompatibilia primi generis,etiam ſi ſint ſimplicia,& duo canonicatus,& duæ præbendæ,ſiue penſiones eiuſdem ſpeciei, cap. literas. de conceſſ. præben. & clem.fin.de præben.

3 Sexto,

Digitized by Google

3 Sexto, quod ex his ſequitur reſponſio ad quæſtionem pròpoſitam, quatenus intelligi poteſt de canonicatu & dignitate diuerſarũ eccleſiarum, nempe quod ſint incompatibilia ſecundi generis: conſuetudine tamen factum fuiſſe nonnullis in locis ante Concil. Trid. ne ſaltem alterum illorum requirat reſidentiam, & ita eſſent compatibilia: poſt cuius tamen cap. 12. ſeſſ. 24. videntur facta incompatibilia in diuerſis eccleſijs, quia videntur requirere reſidentiam perſonalem per prædictum cap. 12.

4 Septimo, quod ex eiſdem infertur etiam reſponſio ad prædictam quæſtionem, quatenus intelligi poteſt de canonicatu & dignitate eiuſdem eccleſiæ, nempe, quod non ſint incompatibiles primi generis, immo neque ſecundi: quia non ſunt beneficia eiuſdem ſpeciei, ſiue vniformia. Nec facit ea incompatibilia neceſsitas reſidendi: quia cum conſiſtant in eadem eccleſia, poteſt quis in vtroque reſidere. quod conſequitur vnum paradoxũ, videlicet, quod duo beneficia difformia ſub eodem tecto aliquo reſpectu magis ſe compatiantur, quam alia duo eiuſdem generis in diuerſis eccleſijs, licet beneficia eiuſdem ſpeciei & vniformia diuerſarum eccleſiarum alijs reſpectibus ſint incompatibilia.

5 Octauo, quod attento iure communi antiquo relaxato, vt prædictum eſt, per conſuetudinem quo ad beneficia ſimplicia, & attento etiam Conc. Trid. videtur quod ſine vlla diſpenſatione Papæ vel Epiſcopi poteſt quis habere in eadem eccleſia canonicatum, ac dignitatem. Nec obſtat cap. literas. de conceſſ. præb. nec clem. fin. de præben. quia loquuntur de beneficijs eiuſdem ſpeciei, & vniformibus. Nec etiam obſtat cap. 1. §. fin. de conſuet. lib. 6. quia ſolum habet non poſſe quem ſine diſpenſatione Papę habere in eadem eccleſia duas dignitates, ſiue duos perſonatus, aut duo officia vniformia, neque difformia; non tamẽ vetat obtinere vnum tale cum canonicatu, & præbenda: immo glo. in verb. vnicum. infert ex eo clare, quod per diſpenſationem Epiſcopi poteſt quis habere in eadem eccleſia canonicatum, & præbendam cum dignitate.

Nono, quod gloſſa prædicta, quæ videtur requirere ad hoc diſpenſationem Epiſcopi, intelligenda eſt quo ad eas terras in quibus ſeruatur ius illud antiquiſsimum cap. conquerente. de cler. non reſid. ſecundum quod, vt eſt notatum in primo dicto, omnia beneficia ſunt quodammodo incompatibilia: non autem in eis terris, quales fere ſunt omnes, in quibus conſuetudo ſubtraxit neceſsitatem reſidendi in ſimplicibus. vnde præfata gloſſ. d. c. p. fin. ſub finem ſignificat tantum valere quo ad hoc conſuetudinem, quantum Epiſcopi diſpenſationem; & per multa infra quæ citat, in quibus eſt cap. tantæ. de reſcrip. & cap. cum olim. de re iud. ſatis iudicat hoc eſſe vbique inductum.

6 Decimo, quod non ſolum verum eſt id quod ait gloſſ. 4. declarata in præcedenti dicto; ſed etiam quod nemo alius, quod ſciam, aduertit, numquam iure communi duo beneficia difformia eiuſdẽ eccleſiæ ſibi alioqui non repugnantia, fuerunt incompatibilia etiam ſecundi generis: quia illa incompatibilitas proueniebat, eo quod vnus non poterat in diuerſis eccleſijs reſidere, & omnia beneficia requirebant reſidẽtiam; quod ceſſat in

beneſi-

beneficijs eiuſdem eccleſiæ. Dixi tamen, Sibi alioqui repugnantia: quia ſi alteri incumberet aliquod onus faciendum eodem tempore, quo aliud illi repugnans incumberet alteri, eſſent incompatibilia, arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & cap. ſolicitudinem. de appel. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium requirens reſidentiam obtinens, ad alia requirentia reſidentiam etiam curata obtinenda non efficitur inhabilis; ſed per aſſecutionem ſecundi, ſi ſint curata, vel dignitas, vel officium, vacat primum: ſi vtraque nõ ſint talis qualitatis, non inducitur quidem vacatio ipſo iure; ſed ipſe tenetur, ac etiam poteſt cogi, vt alterum quod malit dimittat.*

2 *Dubio in caſu recipiendus eſt ſenſus, qui cultui diuino ac eius augmento fauet. Vnde quando verba fundationis multarum capellaniarum ſimul erectarum poſſunt intelligi, vt ſufficiat ſi ex omnibus omni die vnus faciat ſacrum, vel vt omnes omni die celebrent, ſecundus ſenſus eſt admittendus, ſalua decentia & deuotione, nu. 2.*

3 *Obligatio Miſſam per ſe quotidie dicendi differt ab obligatione illam per ſe vel aliam dicendi.*

CONSILIVM XXV.

AN HABENS capellaniam, ratione cuius debet reſidere quotidie in aliqua eccleſia, impediatur habere beneficium curatum, vel aliud ſimile? & quid de neceſsitate miſſandi quotidie ob clauſulam fundationis, quæ ita habet: Quod quilibet capellanus dicat Miſſam quotidianam: quæ tamen verba aliquando in ipſa fundatione variantur.

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondeo ſequentia. Primum, quod quærere quidem poteſt aliud beneficium etiam curatum iuſte; quia neceſsitas reſidendi in aliquo beneficio iam quæſito, non tollit habilitatem quærendi aliud requirens reſidentiam, vel curatum: quia hoc nullo iure cauetur, & ſine lege nemini eſt inducenda inhabilitas, præſertim ipſo iure, iuxta gloſſ. fin. cap. fin. de iure patron. facit cap. legatur. 24. quæſt. 2. 9. conſideremus. in authen. de triente & ſemiſſe, collat. 3. Secundum, quod capellanus per adeptionem talis beneficij curati non perdit ipſo iure ſuam capellaniam. Tum quia id etiam nullo iure cauetur. Tum quia Panorm. & communis ſententia tenet in cap. referente. & cap. de multa. de præben. quod beneficium requirens reſidentiam perſonalem non vacat per adeptionem alterius eam requirentis, niſi ſint de contentis in d. cap. de multa. ſcilicet dignitates, perſonatus, officia, vel eccleſia parochialis. Tertium, quod licet præfati capellani iuſte poſsint quærere beneficia curata, non tamen iuſte poſſent retinere illa, & ſuas capellanias ſimul, immo poſſent compelli ad relinquendum vtrum illorum maluerint, per dict. cap. referente. & cap. præterea. de præben. & cap. fin. de cler. non reſiden. cum ei adnotatis.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod pro parte negante, ſ. quod præfati capellani non tenentur ad miſſandum quotidie, facit primo, quod ſtatutum,

Digitized by Google

tum,vt habens certum beneficium quotidie celebret, non obligat ad celebrandum quotidie, ſed ſolum quantum frequentius poterit, ſalua honeſtate ſua & debita deuotione. Secundo, quia ſtatutum fundationis obligans eos ad miſſandum inter cætera loquitur per verbum ſingularis numeri, ſcilicet, vt dicant ſingulis diebus Miſſam: & diſpoſitioni diſponenti aliquid per ſingularem numerum ſatisfit faciendo vnum: vt teſtatori diſponenti, quod aliqua poſſeſsionum ſuarum vendatur alicui, ſatisfacit hæres vendendo vnam, & non tenetur ad vendendas plures, vt tradit Felin. cap. omnes. de conſtit. Tertio, quod ſtatutum habet, vt capellani concordent ſuper hora dicendi Miſſam, vt dicant eam per ſuos dies hora ſtatuta, ſcilicet vndecima hieme, & decima æſtate: & ſi omnes quotidie deberent ſingulas Miſſas facere, non videretur neceſſaria ſuper hoc vlla concordia, & ſtatutum videretur ſuperfluum, quatenus habet vt dicant eam per ſuos dies, cum omnes tenerentur dicere quolibet die.

Pro parte vero affirmante, quod præfati capellani teneãtur dicere quotidie ſuam Miſſam, facit primo, quod teſtator expreſſe diſponit quod quilibet capellanus quotidie diceret Miſſam in altari maiori, vel alio illi proximiori: & vbi verba ſunt clara, non eſt recedendum ab eis, l. non aliter. ff. de leg. 3. & in claris non eſt locus coniecturis, l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig. Secundo, quod executores teſtamenti ſtatuerunt, vt capellani dicerent Miſſam quotidianam, eo modo quo teſtator diſpoſuit: at ille clare & expreſſe diſpoſuit, vt quilibet capellanus quolibet die diceret Miſſam: ergo quilibet eorum tenetur quotidie dicere Miſſam; quoniam relatum cenſetur poſitum in referente, l. aſſe toto. ff. de hæred. inſtit. & l. ſi ita ſcripſero. & in l. in teſtamento. ff. de condit. & demonſt. Tertio, quod ſtatuta fundationis in multis locis loquuntur de Miſsis in plurali numero, primo ibi, *los patrones nombren capellan, o capellanes, que digan las dichas Miſſas.* & pondera quod ſi ſola vna Miſſa dicenda eſſet, non oportebat dicere, vt eligerẽt capellanum vel capellanos, quia ſatis erat vnum eligere, ibi, *queremos que los dichos capellanes digan las dichas Miſſas por ſi miſmos.* & tertio ibi, *ſi algun capellan dexare de celebrar las Miſſas.* & pondera, quod loquitur in numero ſingulari de capellano, & in plurali de Miſsis, quæ verba clare ſignificant quemlibet teneri ad dicendas plures. quarto ibi, *que los patrones*
3 *puedan hazer celebrar las Miſſas.* Quarto, quod in dubio recipiendus eſt ſenſus, quo cultus diuinus augetur. l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſumpt. fu. Quinto, quod actus hominum per conſuetudinem recipiunt interpretationem, l. fin. C. de fideiuſſ. cap. cum M. de conſtitutio. vbi multa adducit Felin. at raro patroni inſtituunt multos capellanos ad dicendum vnam Miſſam: quare in dubio inſtitutio pluriũ capellanorum ad miſſandum intelligenda eſt de pluribus Miſsis, & non de vna tantum. Per hæc poſteriora fundamenta videtur pars hæc affirmans verior.

Ad primum oppoſitorum reſpondeo primo, concedendo, quod obligatus ſimpliciter ad dicendam Miſſam quotidie, ſatisfacit miſſando, quoties ſalua honeſtate & debita deuotione poteſt: ſed negando, quod exeo

quid-

4 quidquam contra hanc partem colligatur. Tum quia hæc pars id non negat. Tum quia in casu proposito non agitur de obligato ad missandũ quotidie simpliciter, sed de obligato ad missandum quotidie per se, vel per alterum, inter quę magna est differentia, vt potest colligi ex Panor. cons. 99. nu. 4. Tum quia alia quæstio est, an præfati capellani debeant missare quolibet die per se, vel per alium, de qua non quæritur; sed solum an teneantur omnes ad vnam solam Missam quotidie faciendam, de qua quæritur, & ad quam responsum est quod non, sed debent singuli singulas dicere.

Ad secundum negando, quod in omnibus statutis testatoris & executorum fiat mentio de Missa in numero singulari; quia immo in pluribus fit mentio in numero plurali, vt patet per supradicta; & quod testator ita disposuit de Missa in singulari numero, quod clare significauit singulos capellanos teneri ad singulas Missas faciendas quotidie; eius enim verba sunt hæc, *quod quilibet capellanus dicat Missam quotidianam*.

Ad tertium respondetur, quod illud argumẽtum haberet aliquam vim, si nõ posset esse inter capellanos alia discordia, quam quis eorum teneretur ad vnam Missam dicendam: sed illud est falsum; quia possunt esse multę aliæ discordiæ, scilicet quis eorum diceret prius tonante decima, & quis posterius, & quis in altari maiori, & quis in alio illi proximiori, & an deberent dicere de officio diei, vel alio, & an de viuis, vel de defunctis: & in huiusmodi discordijs potest verificari prædictum statutum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Dispensatus illegitimus ad beneficia quæcumque cum clausula*, dummodo nõ sint plura, *per illam id consequitur, vt dimisso primo possit obtinere secundum, non autem vt duo simul retineat.*

CONSILIVM XXVI.

QVAERITVR quid operetur clausula illa, *dummodo non sint plura*, quam Datarius cœpit nouę ponere in dispensationibus, quibus Papa dispensat ad ordines sacros & beneficia cum illegitimis dispensatis ab Episcopo ad quatuor minores & vnum simplex.

Quia res obscura erat, & eius declaratio à mente concedentis gratiam pẽdere videbatur, consuluimus Reuerendissimum Datarium, qui respon-
1 dit mentem Papæ & suam esse, vt virtute huiusmodi dispensationis nullus duo beneficia simul retinere possit, sed quod in hoc tantum prosit, quod qui absque illa non poterat obtinere nisi vnum simplex, & primum quod sibi conferretur, virtute huius poterit obtinere & retinere aliud quodcumque maluerit, modo non retineat duo simul.

SVMMARIVM.

3 *Capellania perpetua iurispatronatus, si (vt licet) reducatur per ordinarium ad manualitatem, desinit esse beneficium, efficiturque simplex seruitium, ad quod patronus sine alia Episcopi approbatione potest quemcumque deputare, & deputatum remouere. nu. 3. & 7. quod si postea impetretur vt beneficium, nõ tenet institutio.*

Digitized by Google

ſtitutio, num. 5. niſi iterum de manuali per Epiſcopum inſtituatur in beneficium eccleſiaſticum. num. 8.

4 *Capellas eſſe manuales, ſeu ſeruitia manualia, magis expedit patronis; quia ſeruientes ſic magis continentur in officio, quam ſi ſint beneficia eccleſiaſtica.*

6 *Bona fide poſſidens beneficium vti ſeruitium amouibile, facit fructus ſuos.*

CONSILIVM XXVII.

CAPELLANIAM perpetuam ordinarius, petente patrono, fecit manualem; ad cuius ſeruitium patronus per ſe deputauit quemdam I. qui ad euitandos ſcrupulos curauit ſe ordinario præſentari, & de ea vti de beneficio perpetuo inſtitui. Quæritur, quid agendum?

1 Reſpondeo primo, ſatis facile defendi poſſe id quod fecit præfatus ordinarius. Tum quod ordinarius, præſertim Legatus, poteſt iuſta de cauſa, & cum conſenſu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præſentationem eius inſtituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria, & ad nutum amouibilis: quoniam certum eſt, ordinarium poſſe vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere iuſta de cauſa beneficia inferiora ſui epiſcopatus, cap. ſicut vnire. de exceſsib. prælat. & cap. præcipimus. & cap. plures. 16. q. 1. & cap. 1. de reb. eccleſ. non alienan. lib. 6. & clem. 2. eod. tit. & cap. cum acceſsiſſent. & cap. ex parte. de conſtit. Nec
2 obſtat, quod collatio beneficij, & inſtitutio præſentati in eo ſunt res ſpirituales, & non cadunt in laicum, qui eſt incapax iuris non ſolum conferendi, & inſtituendi, ſed & eligendi, quod eſt minus, cap. ſacroſancta. & cap. Meſſana. de electio. & cap. inuentum. & cap. nemini. 16. q. 7. niſi priuilegio Papæ, iuxta gloſſ. celeb. in cap. imperium. 10. diſt. & in ſumma 16. quæſt. 7.

3 Non inquam hoc obſtat: quoniam per ordinationem, qua capella perpetua fit temporaria, & ad nutum amouibilis, ita vt loco illius conſtituatur temporale ſeruitium ad nutum patroni amouibile, non confertur ius conferendi, vel inſtituendi patrono laico, ſed extinguitur capella perpetua, & loco illius fit illa, quã patronus potuiſſet ab initio ordinare etiã ſine conſenſu Epiſcopi, vt ſcilicet darẽtur tot ſcuta annua alicui clerico ad ſeruiẽdũ capellæ ita, vt poſſet ad nutũ amoueri, & poni ſine aliquo titulo perpetuo Epiſcopi; ita quod extinguitur beneficiũ, quod debet eſſe perpetuũ; & conſequẽter definit ordinarius habere ius inſtituẽdi, ſed nõ quęritur illud patrono, qui etiã perdit ius præſentãdi ad beneficiũ, quia iã nõ eſt tale; ſed quęrit libertatẽ ponẽdi, & tollẽdi, quẽ, & quoties voluerit; quod eſt grãde & vtile frenũ ad continendũ capellanũ in officio virtutis, ne patronus reſciẽs illius vitium, amoto eo, ponat aliũ: quæ, vt puto, fuit magna cauſa faciẽdi capellã illam de perpetua manualẽ, hoc eſt, extinguere illã, & loco illius facere tẽporariã, q̃ nõ eſſet beneficiũ perpetuũ, ſed aliud gratius Deo.

4 Secundo principaliter dico, quod debet ſerio perpẽdi, fieri per hoc patrono grande pręiudicium, & prędicto I. grande commodum: quia ſi manet perpetua, non poteſt ea priuari, niſi ex cauſa graui, & cũ cauſæ cognitione à iudice, vt alij beneficiarij: & quod forte hoc fuit in cauſa, cur ſub ſpecie boni ſpiritualis, & ſanæ conſcientiæ, præfatus I. quęrit bonum temporale

cum prejudicio patroni, quem miror tam facile illi consensisse. Mihi enim iure verius videtur, valuisse illam ordinationem, si iusta de causa facta fuit: potuit autem esse bona pars talis causæ id quod prætactum est.

Tertio, quod meo iudicio consulendum erat prædicto patrono, vt procuraret restitutionem in integrum in suum ius antiquum per iustam ordinationem ordinarij sibi quæsitum: eo quod per iuris errorem, & timorem peccandi per præfatum I. & alios sibi incussum, per errorem præsentauit illum ordinario. 3 Quod ipsum & præfato I. videtur consulendum: quoniam non potest facile defendi iustitia tituli, quem nunc habet in dicta capella, cum non videatur fuisse ordinario neque patrono animus mutandi ordinationem præfatam prædictæ capellæ, si iusta erat.

6 Quarto, quod præsupposita iniustitia & nullitate præfatæ ordinationis ordinarij, qua de capella perpetua fecit temporariam, & quod prefatus I. cum iniusto titulo possedit eam (quod certe ipse non auderem affirmare) quia tamen bona fide & cum titulo colorato possedit eam, fecit fructus suos, l. bonæ fidei. ff. de acquir. rer. dom. §. si quis à non domino. inst. de rer. diuis. tradunt Panor. & omnes in cap. grauis. de resti. spol. post Bart. in l. ex diuerso. ff. de rei vendic. & omnes in l. si & me & Titium. ff. de reb. cred. Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 3.

7 Quinto, quod nullius inhabilitatis timor est habendus, propterea quod videatur accepisse beneficium ecclesiasticum de manu laici, contra multa capp. 16. q. 7. Tum quia non accepit vt beneficiū perpetuū, sed vt seruitium manuale temporarium, quod potest dare laicus, & quotidie dant similes capellas manuales. Tum quod illa iura loquuntur de capiente beneficium sine colorato titulo, & ipse habebat coloratissimum, & certe mea sententia magis coloratum, quam nunc, vt prædixi.

5 Sexto, ad quæstionē, qua quæritur quid nunc oporteret agere iure poli, & iure fori, respondeo quod alterum de duobus, nēpe procurare vt patrono restituatur ius suum per præfatam ordinationem ordinarij sibi quæsitum, & præfato I. ius illud manuale, & amouibile, sicuti ante hanc innouationem habebat; aut curare, vt ordinarius solemniter erigat de nouo prefatam capellam in capellam perpetuam, & quod patronus de nouo præsentet præfatum I. ordinario, & quod ordinarius eum instituat in ea.

SVMMARIVM.

2 *Commenda perpetua dat quendam improprium & extraordinarium titulum, ad effectum vt illa cessante comprehendatur sub reseruatione beneficiorum, sed non dat verum & proprium titulum. Vnde quis duo potest habere beneficia, alterum in titulum, alterum in commendam: nec per cessationem commendæ alteratur modus vacationis, immo vacat & remanet affectum & reseruatum vt prius, adeo vt prouisio ordinarij non det titulum nec coloratum.*

2 *Rescriptum Papæ in ijs quæ sunt iuris facit ius nedum inter partes pro quibus rescribit, sed etiam inter alios.*

CON-

CONSILIVM XXVIII.

1 BENEFICIVM commendatum non vacat proprie per cessationem commendæ; sed vacat vt prius ante commendam, & perinde manet affectum, & reseruatum, ac manebat quando fuit commendatum, Federicus in titu. de permut. benef. q. 15. Ludouicus Romanus cons. 350. Cassad. decis. 5. de priuil. Gomez. in regul. de infirm. resig. quæst. 13. & de verisim. noti. q. 4. & de impet. benef. famil. Card. q. 5. & de trienn. quæst. 5. qui hoc in præfatis locis decisiue vel remissiue tenent, per cessationem commendæ censeri vacare beneficium eo modo, quo vacabat cum fuit commendatum: pro quibus est illa regula, quod nemo debet habere plura beneficia in titulum per totam 21. q. 1. at vnus & idem potest habere vnum beneficium in titulum, & alterum in commendam, quia commenda non dat titulum, cap. qui duas. & cap. relatio. 21. quæst. 1. cap. nemo deinceps. de electio. lib. 6.

Non obstat, quod Cassad. & Gomez. in prefatis locis affirmant, commendam perpetuam esse titulum canonicum, & coloratum, & quod per cessationem commendæ perpetuæ perditur ille titulus, & vacat beneficium commendatum, & comprehenditur sub predictis regulis Cancelariæ, quæ loquuntur de titulo colorato & vacatione quia: vt ex ipsismet colligitur, intelligunt de quodam titulo extraordinario, & improprio, & de vacatione largo modo quo ad effectum inclu dendi sub præfatis regulis magis ex identitate rationis, quam ex proprietate verborum; non autem loquuntur de titulo, & vacatione, per quam desinat beneficium esse affectum, vt erat quando fuit à Papa commendatum. Denique ipsemet Papa in suis literis amplissime declarat, per commendæ cessationem non vacare beneficium commendatum, aliter quam vacabat tempore commendæ: & quod manet reseruatum eius collationi, prout erat quando commendauit; & addit non posse ordinarium in eo conferre titulum coloratum: & cum ita declaret Papa rescribendo in his quæ sunt iuris, nulla cadit dubitatio:
2 quoniam rescriptum principis facit ius, non solum inter partes, vt ait Ioan. Andr. continuat. rubri. de rescript. sed etiam quo ad alios, cap. licet. 16. quæst. 3. cap. multi. 2. quæst. 1. cum multis alijs per Felinum in d. rub. de rescrip. col. 1. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianas, quas canonicus hæreticus occultus, interim antequam cum retentione beneficij absolueretur, percepit, ijs, quibus accreuissent, restituat.*

CONSILIVM XXIX.

CANONICVS hæreticus occultus, qui accepit distributiones quotidianas, si absoluatur, postea reconciliatus cum retentione canonicatus, cui restituet eas?

1 Respondeo, hanc quæstionem posse decidi per ea quæ nos tradimus in Enchirdio de oratione, cap. 7. nu. 33. scilicet acquiri huiusmodi distributiones illis canonicis, quibus accreuissent, si ipse nõ interfuisset: an autem

Digitized by Google

possint remitti,& condonari,vide quæ vbi supra tradimus cap.22. nu.49. & seq.& misc.59.nu.1.& seq.

SVMMARIVM.

1 *Possessio triennalis de colorato titulo facit verum.*

CONSILIVM XXX.

QVAESITVM est,an possessio triennalis beneficij de colorato titulo faciat verum?

1 Respondetur quæstionem hanc esse magnam, quam etsi perlegendo in scholis sæpius tetigi, numquam tamen in eius decisione animum ita firmaui, vt non fluctuaret, videns ex vna parte gloss. antiquam viri doctissimi Gulielmi de Monteserrato tenere in gloss. regul. Cancell. 33. pag.5. quod possidens pacifice beneficium triennio cum titulo colorato, facit illud suum, etiam quo ad Deum, licet titulus non fuerit canonicus: Et ab altera parte perpendens argumenta neruosa,quę contra eam fieri possunt, quorum aliqua tangit Cosmas Gumier. in gloss. pragma. sanct. Gallican. tit.de pacifico posse. super verbo triennio. & verbo molestari.per quæ tenet contrarium; quod ipsum, ea tamen non relata, tenuit etiam Gomez. in eadem regula,q.58.At nunc arbitror opinionem præfatæ gloss.antiquæ esse seruandam, per argumenta neruosa, quæ ipsa tangit: & quia mens Conciliorum,vnde illa regula desumpta est,& concordatorum inter Leonem X. & Franciscum Galliæ Regem titu. de pacific. possess. vbi latius quam alibi sensus illius regulę exponitur, id sensisse videtur; & quod prętoria summa Gallicana, quæ parlamenta vocant, id seruare dicuntur à Petro Rebuffo, qui hanc partem late confirmat in commentario de pacific. possess. ampl.3. Salua, &c.

Aduertendum, hanc sententiam auctoris non esse ita certam, vt patet ex Conar. regul. possessor. par. 2. §. 10. versic. septima conclusio.cum anteced. de reg. iuris in 6.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua mensium non prodest ordinarijs acceptantibus, nisi postquam eorum acceptatio authentica ad Datarium peruenerit, nec post mortem Papæ illam concedentis, nu.2. includitque diem ipsiusmet publicationis. nu.3.*

2 *Gratia ad beneplacitum Papæ morte eius expirat, secus si ad beneplacitum Sedis Apostolicæ concedatur.*

3 *Dies termini, quando illi additur præpositio, à, vel ab, non computatur in termino, secundum illam opinionem quæ aliquibus magis communiter est recepta: fallit primo, quando de mente auctoris, vel ex alijs verbis aliter contrarium potest colligi, num. 4. & 7. Item dicta regula procedit, quando dicta præpositio additur actui gerendo, vel tempori sine certi diei expressione, secus si addatur certo diei, num. 5. Item fallit, quando additur à lege, nec inclusio est contra ius, num. 6. Item & quando inclusio est fauorabilis ei cui fit gratia, dilatio, vel facultas. nu.8.*

6 Resen-

Digitized by Google

6 *Reſernatio alternatiuæ menſium non eſt contraria iuri, immo conformis, quia reſernat Papæ ius conferendi, quod illi competit ratione concurſus, quo cum omnibus ordinarijs & validiori iure concurrit.*

CONSILIVM XXXI.

QVAESITVM fuit, an vacante canonicatu & præbenda in eccleſia cathedrali Gienen. illa ipſa die, qua facta fuit reſeruatio alternatiuæ à S.D.N. Sixto V. cenſeatur includi in reſeruatione, vel valeat collatio ordinarij in vim alternatiuæ præceſſoris.

1 Ad hanc quæſtionem decidendam præſuppono primo collationẽ prædicti canonicatus factam à Reuerendiſ. Epiſcopo Gienen. non potuiſſe valere illa ratione, quod illa pertineret ad ipſum virtute alternatiuæ: quia illa ei non poterat prodeſſe, donec fides eius acceptationis peruenisſet ad Datarium, vt conceſsionis alternatiuæ tenor continet, quæ non peruenit ante collationem à Sanctiſsimo factam.

2 Secundo, quod etiam certum eſt prædictum D. Epiſcopum non potuiſſe illum cõferre virtute acceptationis alternatiuæ, quam fecerat antea Gregorius XIII. quia illa & virtus eius expirauerunt per mortem illius: quoniam facta fuit vſque ad beneplacitum eius; & gratia facta vſque ad beneplacitum Papæ finitur morte ipſius; licet non, ſi fieret vſque ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, cap. ſi gratioſe. de reſcrip. lib. 6.

Quibus præſuppoſitis reſpondetur primo, quod tota difficultas huius quæſtionis conſiſtit, an obſit eius collationi alternatiuæ reſeruatio facta per S.D.N. pro cuius vtraque parte multa poſſent adduci: quoniam multa faciunt pro collatario Papæ, & multa pro collatario Epiſcopi: ſed omnia videntur reduci ad illam quæſtionem, an reſeruatio facta à Sanctiſsimo, & publicata die 4. Maij anni 1585. qua reſeruauit omnia beneficia vacantia extra Curiam à die publicationis eius propter præpoſitionem illam, à, cenſeatur excludere, an includere diem illum quartum: quia prædicti canonicatus & præbenda vacauerũt illa ipſa die, & collatarius Epiſcopi prætendit eos non comprehendi in reſeruatione prædicta: quia dies
3 termini non computatur in termino, quando illi additur præpoſitio, à, vel ab, vt habet gloſſ. memorabilis adiuncto textu in clem. ſicut. de appel. quæ videtur aliquibus communiter recepta, in quibus videtur eſſe Decius cum relatis à ſe in cap. ſuper eo. il 2. de appell. Collatarius autem Sanctiſsimi contradicit, allegans diem termini computari in termino in prædicta reſeruatione.

Penſatis autem mediocriter vtriuſque rationibus adductis pro illa gloſſa, & contra illam; videtur verius eſſe, quod in hoc caſu dies termini includatur in termino, & quod canonicatus & præbenda prædicta cenſenda ſunt reſeruata S.D.N. Primo quidem, quod ex mente auctoris reſeruatoris id colligitur. Tum quod conſtat eum voluiſſe per illam reſer-
4 uationem reſeruare ſibi regulariter quo ad omnes collatores & collatrices omnia beneficia vacantia menſe Maio, cuius dies erat ille quartus, in quo vacauerunt; & ita videtur voluiſſe vacantia illo die includere,

Digitized by Google

Tum quod consuetudo antiqua Max. Pontificum habet reseruare vacantia in octo mensibus sibi per reseruationem regularem, & vacantia sex mensibus per reseruationem alternatiuam: & non videtur vmquam contigisse casum, in quo dies termini declaretur exclusus.

Secundo, quod colligitur etiam ex verbis ipsius reseruationis; quia facta est secundum consuetudinem antiquam prędictam, exprimēdo in duobus locis menses reseruatos, & in vna sine vlla præpositione, à, vel ab; ex quo conijcitur, quod sua Sanctitas nullam de vi exclusiua diei termini habuit memoriam, & consequenter noluit vt haberet eam: quia nihil incognitum est volitum, secundum S. Augustinum 13. de Trinit. receptum ab omnibus, & probatur per l. cum Aquiliana. ff. de transact. cum similibus. Tum quod si illa reseruatio fuisset facta die secunda, vel tertia Maij, includisset diem quartam: & certum est noluisse minus includere faciendo eam die quarta, quam faciendo eam die secunda, vel tertia, quo ad dies in ea terminatos.

5 Tertio, quod in proposito non agitur de præpositione, à, vel ab, addita tempori, vel actui generaliter sine expresione diei certi, quo casu non includunt tempus præcedens actum, sed solum sequens immediate illum, vt in cap. anteriorum. 2. quæst. 6. ibi: *A recitatione sententiæ.* & in cap. quam sit. de electio. lib. 6. ibi: *A tempore præsentationis.* Sed agitur de præpositione, à, adiuncta certo diei: per quod tolluntur arguméta quæ videntur probare non includere tempus præcedens actum, sed solum sequens illum, vt singulariter præ alijs adnotauit Præpositus in cap. super eo. il 2. num. 24. de appell.

6 Quarto, quod Cinus, quem sequitur ibi Salicetus, in l. à caligato. C. de nupt. determinauit, quando huiusmodi præpositiones includunt terminum diei, cui adijciuntur, & quando non; dicens, quod quando proferuntur à lege, includunt, si inclusio non est contra ius, vt in d. l. à caligato. & in cap. à subdiacono. 93. dist. & in cap. aliter. 31. dist. & in casu proposito præpositio, à, profertur à lege, & inclusio est conformis iuri: ergo censendum est includere. Quod autem sit conformis iuri, & legi, probatur ex eo, quod Papa iure communi habet potestatem conferendi omnia beneficia, quocumque tempore vel loco vacent, secundum gloss. magnam recep. in cap. 1. de offic. leg. lib. 6. & per reseruationem prædictam confirmatur, & augetur ius eius ad conferendum. Nec obstat, quod nocet ordinario, qui concurrit cum Papa: quia ius quod habet Papa est longe amplius, & dignius; adeo quod vt ait prædicta gloss. recep. si ambo conferrent eadem die, & nesciretur vter prius contulisset, collatio Papæ præualeret cæteris paribus collationi ordinarij: & ideo prædicta reseruatio potius iudicanda est conformis iuri, cum consonet iuri Papæ, quam difformis, eo quod deroget iuri Episcopi.

7 Quinto, quod etiam prædictus Cinus communiter receptus tenet vbi supra, quod quando proferuntur ab homine tales præpositiones adiunctæ diebus, censentur includere, si de mente disponentis expresse vel tacite id potest colligi: & in casu proposito talis mens colligi potest, tum expresse, eo quod

Digitized by Goog

eo quod S. D. N. declarauit ſe habuiſſe illam mentem per declarationem ſolemnem id continentem factam ab eo tamquam à legiſlatore, & non tamquam à doctore priuato, cui credendum eſt, cum per literas eius Apoſtolicas de facto proprio deponentis id apparet, iuxta clem. literis. de probat. Tum tacite, quia quilibet præſumitur ſe ſuosque magis diligere, quam extraneos, l. præſes. C. de ſerui. & aqua. & cap. ſi non licet. 23. quæſt. 5. per quæ & alia iura probatur ordinatam charitatem incipere à ſe ipſo; & incluſio illius diei reſpiciebat commoditatem & vtilitatem ſuam, & ſuorum familiarium, & aliorum clericorum pauperum in Curia degentium; quam certum eſt maluiſſe intẽdere, quam Epiſcoporum, & aliorum collatorum voluntatem, & appetitum, quæ non ſolent eſſe Reipub. adeo commoda, ac ſua, vti omnium patris, ac domini, & vnici ac ſupremi Vicarij Chriſti.

8 Sexto, quod prædictæ præpoſitiones includunt terminum, quando incluſio eſt vtilis & fauorabilis ei cui fit, vel datur dilatio, facultas, vel gratia, vt pulcherrime determinat poſt alios Præpoſitus vir eruditiſsimus, & in rebus Curiæ Romanæ exercitatiſsimus in prędicto cap. ſuper eo. nu. 27. & probatur ea ratione, quod in quocumque caſu dies, cui adijcitur præpoſitio, à, vel ab, computatur in termino, vbi incluſio termini operatur vtilitatem ei cui datur, vel fit dilatio, vel facultas. At per reſeruationem prædictam reſultat vtilitas & commoditas ei cui fit reſeruatio, nempe Papæ: ergo dies termini computabitur in termino: quæ ratio confirmatur per gloſſ. magnam & recep. cap. ſtatutum. de præb. lib. 6. quæ ſignificat tunc præpoſitionem, à, excludere diem termini, quando vtile, commodum, vel fauorabile eſt ei, cui conceditur dilatio, vel gratia: & tunc prædicta præpoſitio includit, quando incluſio eſt vtilis vel fauorabilis ei cui conceditur dilatio, facultas, vel gratia. Per quæ omnia concluditur, prædictum diem quartum, qui fuit terminus prædictæ reſeruationis, includi ſub ea. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Penſio de voluntate prouiſi de beneficio iuſte ita imponi poteſt, vt ea etiam poſſeſſione non habita ſoluatur, & nu. 5. poterit tamen ſe eximere, beneficium dimittendo. num. 7. interim autem iuſte exigitur & ſolui debet. num. 4. ſoluatur inquam ex alijs bonis, ex quo hæc ſolutio non eſt reſtricta vt fiat ſolum de fructibus benefic. num. 5.*

2 *Vendens vel grauatus dare decem pondera olei, quod naſcetur ex tali prædio, non obligatur dare pluſquam ex eo naſcatur: ſecus eſſet, ſi ſuam obligationem non reſtrinxiſſet præciſe ad ex illo naſciturum. num. 5.*

3 *Perempta re debita ſine culpa debitoris, debitor liberatur, & hoc quo ad ea quæ debentur in ſpecie, ſecus de eo quod debetur in genere. num. 6.*

4 *Impedimentum ſuperueniens excuſat debitorem: fallit tamen in impedimento prouiſo, vel quod potuit à prudente prouideri. nu. 8. & 4.*

5 *Difficultas ſoluendi rem promiſſam non liberat debitorem. & nu. 7.*

CONSILIVM XXXII.

1 PRAESVPPOSITA resolutione dubij, scilicet, quod constitutio pẽsionis adiecta clausula, habita, vel non habita possessione, est iusta; Ad dubium propositum, an sit iustum, vel iniquum accipere pensionem à beneficiario, qui nondum accepit possessionem beneficij, nec vllos fructus eius, respondetur, quod pro parte affirmatiua facit primo, quod qui vendit decem pondera olei, quod natum esset ex tali prædio, non tenetur soluere illa, nisi nascantur, l. si debitor. ff. de contrahen. empt. & si legatæ fuerint decem amphoræ vini, quod nascetur ex tali prædio, non debebuntur plures, quam nascentur, l. cum certus. ff. de triti. vino, oleo. At pensio est soluenda ex fructibus beneficij: ergo non debebit solui, nisi tantum quan-
2 tum ex fructibus illius colliget beneficiarius. Secundo, quod cum res promissa vel legata perit sine culpa debitoris, non tenetur ad eam soluendam, immo nec si à communi commercio eximatur, l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig. cum ei adnota. At fructus beneficij, cuius beneficiarius possessionem non capit, nec potuit capere, & fecit quidquid homo diligens facere debebat, videntur perijsse ipsi sine vlla culpa sua: ergo non tenebitur eos soluere. Tertio, quod dura res videtur, quod quis soluat pensionem de re, qua nullatenus vti potest, argumen. prædictarum ll. si debitor. & l. cum certus. Quarto, quod impedimentum super-
3 ueniens excusat quem ab obligatione faciendi ea quæ tenebatur facere, cap. communiter. 13. distinct. & cap. quemadmodum. de iureiuran. At beneficiario, de quo loquimur, superuenit impedimentum soluendi pensionem ex impotentia capiendi possessionem beneficij pensione onerati: ergo excusatur à præstanda illa.

4 His tamen non obstantibus contrarium est dicendum. Tum quia difficultas præstandi rem promissam non excusat promittentem ad illam præstandam, l. continuus. §. cum ita. de verbor. oblig. Tum quia damnum quod alicui sua culpa venit, sibi debet imputari, cap. damnum. de reg. iur. lib. 6. At damnum hoc sua culpa euenit beneficiario, qui potens & debens præuidere se posse impediri ab adipiscenda possessione, voluit se obligare ad soluendam pensionem, etiam non adepta possessione. Tum quia euentus, quem quis præuidit, vel debuit præuidere, non excusat. l. si putator. ff. ad l. Aquil. At prædictus beneficiarius præuidit potuisset euenire difficultatem & impotentiam capiendi possessionem; quia ideo se obligauit ad soluendam pensionem, etiam non adepta possessione. Tum quia, quod factum est legitime, non debet retractari, licet perueniat ad eum casum, à quo non potuit incipere, cap. factum legitime. de reg. lib. 6. & casus hic nullibi reperitur excep. ab illa regula: ergo illi est standum, iuxta glos. solẽn. in regul. omnis definitio. ff. de regul. iur. & in rub. eod. tit.
5 lib. 6. Cum ergo in resolutione præcedentis quæstionis probatum sit prædictam constitutionem pensionis esse iustam, & legitimam, non debet retractari, nec vana fieri, etiam si eueniat casus à quo non posset incipere; quanto minus, quod in casu proposito non euenit casus, à quo non posset incipe-

by Google

incipere; sed tantum difficultas præstandi quod legitime promissum est, quam non excusare supra dictum est.

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo, debitorem pondo olei, quæ nascentur ex tali prædio, non teneri ad soluendum illa plusquam quæ ex eo nascentur; quia suam obligationem restrinxit ad soluendum illa, quæ nascerentur ex tali prædio: negando tamen beneficiarium prędictum restrinxisse suam obligationem soluendi ex fructibus, quos caperet ex beneficio nec expresse, nec tacite, immo expresse ampliauit illam ad soluendum ex alijs bonis, casu quo nullos fructus caperet ex illo, immo etiamsi eius possessionem non caperet.

6 Ad secundum respondetur concedendo assumptum, quando aliquid in specie promittitur; negando tamen, quando in genere promittitur: & ita si prædictus beneficiarius promisisset in specie pensionem ex fructibus, quos perciperet ex beneficio pensione onerato, non teneretur illam soluere: sed quia promisit soluere in genere pensionem non se restringendo ad fructus, quos perciperet, immo ampliando se ad casum, quod etiamsi nihil ex eis perciperet, teneretur etiam soluere, ad id obligatur per l. incendium. C. si certum petatur. & resolutionem communem ibi, & vbique.

7 Ad tertium respondetur concedendo duram quidem rem esse, sed duritiem rei præstandæ non excusare obligantem se scienter ad illam præstandam: dura enim res est seruare tria substantialia vota religionis, sed illa durities non excusat monachos ab obseruatione illorum secundum omnes Catholicos contra impium Lutherum; præsertim quod beneficiarius potest se à duritia illa excusare relinquendo beneficium, vt regrediatur ad pensionarium, vel conferatur alteri.

8 Ad quartum respondetur primo, quod assumptum in illo intelligẽdum est, de impedimento non præuiso, & quod non potuit à prudente viro præuideri, quale non est hoc. Secundo negando, quod in hoc casu superueniat impedimẽtum soluendi pensionem, licet superueniat impedimentum soluendi illam ex fructibus beneficij, quæ longe sunt diuersa & separata, & à separatis non infertur, l. Papinianus. ff. de minorib. Tertio quod potest se excusare ab hoc onere relinquendo beneficium, vt prædixi: quod si voluerit illud retinere, damnum, quod ex hoc ei veniet, culpæ suę imputet per prædictum cap. damnum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitiam reddit gratiam omnis expressio falsi, quæ potest mouere Principem ad facilius eam concedendam.*

CONSILIVM XXXIII.

AN PECCAVERIT N. in impetratione beneficij exprimendo se teneri ad solutionem pensionis, quam reuera soluebat, sed paulo ante redemerat?

1 Respondeo, quod impetrans vnum beneficium, exprimẽdo se teneri ad soluendam pensionem, quam iam licite redemerat, non solum peccat, sed etiam

etiam gratiam perdit; quia omnis expreſsio falſi, quę poteſt mouere Principem ad gratiam facilius concedendam, reddit eam ſubreptitiam, cap. ſuper literis. de reſcript. cum citatis ibi per Fel. colum. 1.

SVMMARIVM.

1 *Penſio reſeruata laico ſuper commenda à magno Magiſtro eſt nulla.*
2 *Penſionem pro laico ſolus Papa reſeruare poteſt.*
3 *Beneficiarius poſt adeptum beneficium, ſed non antea poteſt alteri promittere, vel donare de fructibus eius, pietatis & inopiæ intuitu.*

CONSILIVM XXXIV.

VTRVM magnus Magiſter militiæ S. Ioannis poſsit conſtituere penſionem alicui laico coniugato ſuper commendam collatam cuipiam ordinis ſui militi, & an laicus illam exigere, & an miles illã ſoluere valeat?

1 Reſpondeo primo, quod mea ſententia, quam dolenter promo, conſtitutio prædicta præfatæ penſionis minime valet: tum per illa multa, quæ nos nuper ſcripſimus in Miſcel. 45. & ſeq. libelli de miſcellaneis: quoniam nihil iure diſtat inter ea quæ ibi ſcribuntur, & quæ in caſu propoſito quæruntur, niſi quia ibi magis loquimur de penſione imponenda clerico ſæculari ſuper beneficio ſæculari, hic autem de illa quæ imponi poteſt regulari ſuper beneficio regulari. Tum quod receptum eſt ab omnibus,
2 non poſſe ab inferiori Papę conſtitui penſionẽ vlli laico, etiã non coniugato: & in caſu propoſito præfata penſio fuit conſtituta coniugato ab inferiori Papę: per quę neſcirem defendere prędictam penſionis conſtitutionẽ, neque conſequeter quo modo poſsit exigi, & quo ſolui tamquam debita.

3 Secundo, quod ſi amicitia mutua, & charitas commendatarij penſione onerati, & penſionarij fuerit tanta, quod commendatarius velit ſoluere illam gratis alteri, & ille accipere tamquam gratis datam; & ratio aliqua paupertatis, pietatis, vel neceſsitatis interuenit, ob quam præfatus commendatarius iuſte poſsit donare reditus illius penſionis præfato penſionario; poſſunt conuenire ambo inter ſe, & per ſcripturã publicam confiteri ſe nolle petere, neque ſoluere penſionem illam vti debitam, & diſcedere à conſtitutione, quam Illuſtriſsimus Magiſter fecit; ſed quod commendatarius ſoluet penſionario cauſa paupertatis, pietatis, vel neceſsitatis tota ſua vita, vel ad aliquos annos: quoniam licet beneficiarius ante adeptum beneficiũ non poſsit promittere aliquid alteri de fructibus beneficij habendi; poteſt tamen poſt habitum & conſequutum donare alteri, pietatis, inopiæ, vel neceſsitatis intuitu, aliquam partem reditum eius, vt late monſtramus nos in multis locis tractatus de reditibus eccleſiaſticis.

DE CLERICO ÆGROTANTE, VEL DEBILITATO

SVMMARIVM.

1 *Beneficio ob ſuperuenientem amentiam, etiamſi ſit archidiaconatus, quis non eſt priuandus; ſed ei, durante amentia, à ſuperiore dandus coadiutor.*

CON-

CONSILIVM I.

VNVS Archidiaconus & canonicus in amentiam perpetuam incidit. Quæritur an beneficia illius impetrari posſint.

1 Reſpondeo, quod non ſunt impetranda beneficia prædicta, neque ipſe ſine culpa eis priuandus: ſed ſuperior poteſt dare ipſi coadiutorem, manente iure beneficiorum in illo, ſecundum communem opinionem, quæ colligitur ex cap. cum percuſsio. & cap. Pontifices. 7. q. 1. & ex cap. de rectoribus. de cler. ægrot. & ex cap. 1. eod. tit. lib. 6. & ex reſponſione quæ communiter datur cap. tua. de cleri. ægrot. quod innuit contrarium: poſſet autẽ impetrari à Papa coadiutoria perpetua cum futura ſucceſsione pro aliquo, de quo veriſimiliter crederetur, quod nõ caperet mortẽ eius.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor ordinario iure creatus tenetur obire ea munera, quæ titularis obligatus præſtare non poteſt, viuitque ex fructibus beneficij: & hoc, niſi aliud in creatione ſit expreſſe cautum, quia tunc id erit ſeruandum tam pro ipſo, num. 3. 4. & 5. etiam ad effectum vt ſit perpetuus cum futura ſucceſsione, quam contra ipſum, num. 2. etiamque ad effectum, vt per illius intereſſentiam titulari acquirantur diſtributiones, num. 3. & 5. ex quo Pontifex circa hæc humana iura poteſt, vt placet, diſponere. num. 7.*

3 *Diſtributiones etſi non dentur regulariter niſi intereſſentibus diuinis, attamen quãdoque Papa concedit vt titularis illas lucretur intereſſendo per ei datum coadiutorem. & num. 5.*

CONSILIVM II.

PRAESVPPOSITO, quod Sanctiſsimus dedit coadiutorem perpetuum & irreuocabilem archidiacono cum futura ſucceſsione, adiecto, quod ipſe coadiutor non poſsit petere, nec exigere quidquã de fructibus archidiaconatus ob eius munera, & regimen: & quod ſe intromittere non poſsit in eodẽ regimine, & adminiſtratione archidiaconatus, nec fructuum eius, niſi de conſenſu ipſius archidiaconi, eo tamen abſente poſſit habere ſtallum, & vocem in Capitulo, & in proceſsionibus; ſed omnia, quæ dum ibi ſteterit lucrabitur, cedant archidiacono. Quæritur primo, an ipſo archidiacono ægrotante, ea quæ lucrabitur coadiutor, dum ſteterit pro eo in Capitulo, vel alibi, cedant ipſi archidiacono. Secundo, an etiam ea, quæ tribus menſibus, qui ad quieſcendum dantur, eidem cedant, ſi dictus coadiutor reſederit.

1 Reſpondeo primo, quod coadiutor iure communi ordinario creatus tenetur facere omnia, ad quæ datur, & quæ is cui datur tenetur facere, vt colligitur ex Innocen. in cap. niſi cum pridem. de renunciat. nu. 4. & probatur in cap. de rectoribus. & cap. fin. cum ei adnot. per Panormitanum & alios, de clerico ægrot. colligitur autem ex eo, quod prælatis & beneficiarijs dandi ſunt iure communi coadintores, vt adiuuẽt eos in his quæ tenentur ipſi facere, & non poſſunt, vt ſentit Innoc. vbi ſupra, & de-

bent

bent habere ſuſtentationem ex fructibus & reditibus beneficiorum, ad quæ adminiſtranda deſignantur, vt ſtatuitur in cap. 1. de cler. ægrot. lib. 6. & in d. cap. de rectoribus. cum eis adnot. & huiuſmodi ſuſtẽtatio & ſtipẽdium non datur in vanum, ſed pro obligatione faciendi ea, quæ incumbunt agenda beneficiario, iuxta illud, Propter officium datur beneficiũ, cap. fin. de reſcrip. lib. 6. & cap. 1. de cler. ægrot. eod. lib.

2 Secundo, quod coadiutor, de quo quæſtio mouetur, non eſt iure cõmuni & ordinario datus, ſed valde extraordinario, & in gratiam & fauorem ſpecialem, vt ex ipſa conceſsione Papali colligitur: nam datur cum futura ſucceſsione, & cum multis ampliationibus & reſtrictionibus cõtra ius commune additis. Datus eſt enim ita vt coadiutoria ſit perpetua & irreuocabilis, & quod nihil poſsit petere, neque exigere de fructibus archidiaconatus, ob cuius regimen & munera ſubeunda deſignatur.

3 Tertio, quod Sanctiſsimus D. N. non obligat eum ad prædicta munera ſubeunda, ſed facit ei facultatem ſubeundi & gerendi de conſenſu archidiaconi: non enim iubet ei, vt ea ſubeat, ſed quod valeat ea ſubire volente archidiacono; immo expreſſe vetat ei, ne ſe intromittat in regimine & adminiſtratione prædicti archidiaconatus, illiusque fructuum, niſi de conſenſu illius; & quod eo abſente poſsit habere ſtallum in choro, & locum & vocem in Capitulo, & in proceſsionibus: & quod cum ſic ſteterit, non lucretur pro ſe quidquam, ſed pro archidiacono: ita quod nullum ei ſalarium, neque ſtipendium erit ſoluendum ab archidiacono, ſi noluerit ei quicquam ſoluere.

4 Quarto, quod ex hoc ſequitur, quod ipſe quoque coadiutor non tenetur ad ſeruiendum archidiaconatui, ſi noluerit ſeruire; quia ſicut ait Apoſtolus 1. ad Corin. 9. relatus in cap. 1. col. 2. 13. q. 1. *qui altari ſeruit, de altari viuere debet*. & vt idem ait ad Galat. 5. relatus vbi ſupra, *nemo militat ſuis ſtipendijs*. ita qui non viuit de altari, non tenetur ei ſeruire; quia quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito, l. et ſi cõtra tabulas. ff. de vulg. & cap. ſciendum. 8. quæſt. 1.

5 Quinto, quod ex prædicta exorbitanti conceſsione S.D.N. videtur colligi, quod prędictus coadiutor abſente archidiacono poteſt etiam abſque eius conſenſu ſedere in choro, & dare vocem in Capitulo, & incedere in proceſsionibus, & intereſſe alijs actis capitularibus canonicorum, etiam nolente archidiacono: non tamen poteſt in regimine, adminiſtratione, & fructuum perceptione ſe intromittere, niſi eo volẽte, & de conſenſu eius, vt ex bulla expreſſe patet.

Sexto, quod ex prędictis infertur deciſio primę quęſtionis, ſcilicet quod ægrotante ſeu ſtante infirmo archidiacono poteſt quidem coadiutor intereſſe choro, & Capitulo, & ſedere in locis archidiacono deſignatis eo abſente, & etiam nolente, & lucrari pro archidiacono omnia quæ lucraretur ipſe archidiaconus, ſi ipſemet perſonaliter deſeruiret; non tamen tenetur, ſi nolit: & in reliquo regimine archidiaconatus & fructuum perceptione nec poteſt, neque debet ſe intromittere ſine conſenſu & voluntate archidiaconi, cuius cõceſsionis ratio videtur fuiſſe illa, quod partes,

quibus

quibus annuit Papa, noluerunt vt tolleretur quidquam emolumenti archidiacono, licet voluerint vt sua Sanctitas honoraret adiutorem sine vllo archidiaconi damno in vita eius per cõcessionem stalli in choro, & loci in Capitulo, lucrando non sibi, sed archidiacono: & quod cedente, vel decedente archidiacono succederet in archidiaconatu.

6 Septimo, quod prędictus archidiaconus potest sibi quęrere omnia emolumenta sui archidiaconatus ratione suæ infirmitatis, & aliorum legitimorum impedimentorum, & non interessendo diuinis, eo modo, & perinde ac si nõ haberet coadiutorem, siue coadiutor interfuerit, siue non: quia nullo iure neque hac concessione Papali hoc ei prohibetur.

Octauo, quod ex his infertur etiam decisio secundæ quæstionis, scilicet quod tribus mensibus, qui pro quiete dantur, lucrabitur archidiaconus perinde ac alij, siue coadiutor resideat, siue non: quia in illis non tenetur interesse diuinis per se, neque per alium.

7 Nono, quod non obstant argumenta, quæ induci possunt contra hæc ex iuribus allegatis in primo dicto: quia illa procedunt in eo qui est coadiutor secundum formam iuris communis, secundum quam debet habere congruam sustentationem; & debet obire munera, quæ principalis, cui datus est, subire nequit: qualis non est hæc, cui expresse derogat summus Pontifex, qui circa omnia iura humana dispensare potest, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuisti. de concess. præben. Quæ omnia licet is cui vacaret posset largius fundare, nos tamen plurimis occupati non potuimus id præstare, sed neque expedit: quoniam satis firmiter ex præfatis nouem dictis confirmantur.

SVMMARIVM.

1 *Senectus metaphorice, & non proprie dicitur morbus: vnde in literis beneficialibus, quæ sunt ambitiosæ, appellatione morbi non venit senectus.*

2 *Coadiutoria ob vnam causam non extenditur ad aliam, immo duæ ad duas causas dari possunt.*

2 *Religiosus ad id cui aptus est, & non cui est ineptus, coadiutor dari potest.*

3 *Coadiutor Archiepiscopi cum futura successione pallio vti non potest.*

3 *Coadiutor Archiepiscopi, eo absente, vel annuente, benedictionem dare potest, si sit Episcopus consecratus, posituque exercere pontificalia.*

4 *Coadiutor datus cum potestate exercendi, quæ coadiutores iure vel consuetudine possunt, beneficia conferre, vel alia exercere non valet, quæ is, cuius est coadiutor, per se vult & potest exercere.*

CONSILIVM III.

AN COADIVTOR datus Archiepiscopo propter senectutẽ, ęgritudinem, & amentiam cum futura successione, & facultate exercendi spiritualia & temporalia, quę iure vel consuetudine ad coadiutoris officiũ pertinent, possit vti muzetta, benedictionem dare, beneficia conferre, & sedere in archiepiscopali cathedra?

Respondeo primo, quod quęstio proposita non videtur satis conformia literis

literis coadiutoriæ, quæ cum ea oſtenduntur: nam per illas datur coadiutor propter ſolam ætatem ſenilem, & quæſtio quærit de coadiutore dato propter ſenectutem, ægritudinem, & amentiam.

Secundo, quod ex literis oſtenſis non apparet præfatum Archiepiſcopum eſſe amentem, neque eſſe ægrotum: quamuis enim ſenectus dicatur metaphorice quidam morbus, non tamen proprie ac vere eſt morbus: & in huiuſmodi literis beneficialibus, quæ quadam ratione dicuntur ambitioſæ, & odioſę, cap. quamuis. de præben. lib. 6. appellatione morbi non includeretur ſenectus vegeta & ſana, arg. l. non aliter. ff. de lega. 3. adiuncto cap. 1. & cap. niſi. de renuncia. & ita quæſtio propoſito aptior eſſet, an prædicta coadiutoria data propter ſenilem ætatem includat veram aliquam ægritudinem aliam, & amentiam: & verba quæſtionis propoſitę videntur præſupponere quod ſic: ſed verba coadiutoriæ id non probant. Nam coadiutoria data ob vnam cauſam, vti propter dilapidationem, non cenſetur data ob ęgritudinem, vel aliam ſimilem, quæ non ſaperet alienationem, vt recte ſentit Oldrad. conſ. 44. & religioſus poteſt dari coadiutor ad id, cui eſt aptus, & non ad id cui eſt ineptus, vt tradit Panor. in cap. fin. de cleri. ægrot. q. 6. & etiam text. nouus cap. 1. eod. tit. lib. 6. ponit differentiam inter coadiutorem dandum ob vnam cauſam, & dandum ob aliam: & quamuis multis videbitur non interueniſſe in hac conceſſione errorem vel defectum ad includendum caſum ægritudinis vel dementiæ; meo tamen fragili conſilio prędictus Reuerendiſs. coadiutor, dum res eſt integra, prouidebit ſibi de aliquo perinde valere, quo extendatur ad omne aliam cauſam perpetuo impedituram ab officio ſuo prędictum Archiepiſcopum, vt in vtroque foro ſit ſecurior: nam etiam defendi poſſet de rigore, quod non obſtante prædicta coadiutoria, & remanente illa in ſuo vigore, ipſemet Sanctiſsimus D.N. poſſet dare prędicto Archiepiſcopo alterum coadiutorem.

Tertio, quod verbi muzzeta ſignificatio mihi eſt ignota, ſed ſuſpicor eſſe poſitum pro palleo ſiue pallio, de quo eſt tit. de aucto. & vſu pallij. & ſi accipitur pro illo, credo quod non poteſt vti eo, donec ſit Archiepiſcopus, & moriatur vel cedat is qui nunc eſt. arg. cap. niſi. & cap. ex tuarum. de auctoritate & vſu pallij.

Quarto dico, quod ſi & quatenus poterit exercere pontificalia, poſtquam fuerit Epiſcopus conſecratus, ita poterit etiam dare benedictionem, quæ videtur pertinere ad pontificalia, ſaltem in abſentia Archiepiſcopi, vel annuente illo.

Quinto, quod iure verius videtur, non poſſe prædictum D. coadiutorem conferre beneficia, potente & volente conferre illa prædicto Archiepiſcopo, & nolente vt conferat coadiutor: quoniam S.D.N. ſolum dat ei poteſtatem exercendi iura ſpiritualia, & temporalia, quæ iure vel conſuetudine pertinent ad coadiutoris officium: & iure non pertinęt ad eius officium ea, quæ principalis recte poteſt & vult agere per ſe, & non vult vti coadiutoris conſilio, neque auxilio. arg. cap. Pontifices. & cap. petiſti. & fere omnium aliorum 7. q. 1. & quia hęc eſt mens conſtituentis coad-

iutorem,

Digitized by Google

iutorem, & iure diuino naturali debet esse talis, iuxta regulam, id quod nostrum est sine facto & consensu nostro tacito vel expresso auferri non debet. de reg. iur. lib. 6. cum suis concord.

5 Sexto, quod ad respondendum quæstioni de facultate sedendi in cathedra archiepiscopali, videtur necessaria informatio de statutis, priuilegio, & cõsuetudine prædictæ archiepiscopalis ecclesię, an quidquam super hoc disponant, & reseruent sessionem in illa sede in honorem dignitatis archiepiscopalis: & an Archiepiscopus, qui nunc est, sit consensurus, vel repugnaturus prædictæ facultati sedendi, & rationem, qua duceretur ad repugnãdum: nam cessante huiusmodi reseruatione, quã vidi cessare in quibusdam ecclesijs cathedralibus, in quibus decanus vel præpositus sedere solet in episcopali sede absente Episcopo, posset prędictus D. coadiutor in ea sedere; sicut canonici recentiores sedent in stallis antiquiorũ in multis ecclesijs, eis absẽtibus, eo quod id iure cõmuni non vetatur. argu. cap. cõsuluisti. 4. q. 4. vel 5. cum similibus, quæ in hoc adduci possent. Salua, &c.

NE SEDE VACANTE ALIQVID INNOVETVR.

SVMMARIVM.

1 *Sede vacante Capitulum non confert præbendas ad solius Episcopi collationem spectantes, etiam quas Episcopus cum consilio vel consensu Capituli confert; confert tamen illas, quarum collatio ad Episcopum simulque & ad Capitulum spectat.*

CONSILIVM I.

AN PROVISIO canonicatus & præbendæ pœnitentialis, quem Concilium Trid. iussit institui in ecclesijs cathedralibus facta à Capitulo cathedralis, episcopali sede vacante, valida sit?

1 Respondetur primo, audiuisse magnam dubitationem esse in ecclesijs Hispaniæ, an prouisio prædicti canonicatus spectet ad solum Episcopum, an ad Episcopum & Capitulum: & si spectat ad Episcopum & Capitulum, an spectet ad Episcopum & Capitulum cõmuniter, vel ad Episcopum cum consensu & consilio Capituli.

Secundo, quod qui tenuerit potestatẽ conferendi illum pertinere ad solum Episcopum sine cõsensu vel consilio Capituli, debet etiã tenere, quod prouisio, de qua quęritur, non valet: quia Capitulũ non succedit Episcopo sede vacante in collatione talium beneficiorum, cap. illa. ne sede vacante. cum alijs, quæ citant Panor. & alij in cap. cum olim. de maiori. & obed. & Ioan. Fran. Pauinus in q. 1. par. 2. tractat. de offic. & pot. Cap. sede vacan.

Tertio, quod qui tenuerit prouisionem prædicti canonicatus spectare ad prouisionem Episcopi & Capituli simul, tenetur etiam respõdere prædictam prouisionem valere: quia Capitulum succedit Episcopo in collatione beneficiorum pertinentium ad collationem Episcopi & Capituli communiter per textum in cap. 2. in princ. ne sede vacan. lib. 6.

Quarto, quod qui tenuerit collationem prædicti canonicatus ad Episcopum cum consensu vel consilio Capituli pertinere, tenetur etiam dicere

cere prædictam prouisionem non valere, per prædictum cap.1.§. cum vero. licet prædictus Ioan. Fran. Pau. distinguat vbi supra inter casum quo collatio pertineat ad Episcopum cum consensu Capituli, & inter casum quo pertineat cum consilio, allegando in hoc Lapum, & in contrarium Domini. qui in meo lib. non videtur distinguere. Salua, &c.

Congregatio censuit electionem personæ pœnitentiarij spectare ad Episcopum, collationem vero præbendæ eidem faciendam per illum ad quem prius collatio illius præbendæ spectabat.

DE IIS QVÆ FIVNT A PRÆLATIS SINE CONSENSV CAPITVLI.

SVMMARIVM.

1 *Prior claustralis, & conuentus, qui cum Abbate consenserunt reseruationi pensionis super abbatiæ bonis, quæ sunt indiuisa inter eosdem Abbatem & conuentum, censentur descripti potius ad effectum præstandi consensum Abbati, qui sine ipsis non potest alienare, quam se obligandi ad illius solutionem.*

CONSILIVM I.

VISIS & perpensis tribus responsis datis à tribus viris eruditissimis super obligatione soluendi pensionem constitutam à Papa de consen-
1 su Abbatis, ac Prioris claustralis, & conuẽtus monasterij de Lozo, an post renunciationem abbatiæ ab Abbate, qui consensit pẽsioni, factam, teneatur Prior & conuentus eam soluere: visa item supplicatione super ea signata; videtur mihi responsũ domini primi consulentis esse iuri consonãtius per ea omnia, quæ ipse erudite ac prudẽter considerat: & quod Prior & cõuentus non nominantur vt principales, sed veluti accessorij, & membra seu corpus Abbatis tamquã capitis eorũ, cap. cũ nõ liceat. de prescrip.
2 cum ibi citatis, cap. quãto. & cap. nouit. de his quæ fiunt à præl. cum de iure communi nullam administrationẽ habeant ipsi, sed tota potestas administrandi spiritualia & temporalia sit penes Abbatem, cap. nullam. 18. q. 2. & per omnes in cap. edoceri. de rescrip. & ita eorũ nominatio potius fuit facta ad tollendam dubitationẽ aliquorum, an potuisset Abbas constituere pensionem sine consensu illorum, quasi esset quædam alienatio, in qua requiritur ille, iuxta cap. sine exceptione. 12. q. 2. quam ad hoc, vt se obligarent ad id, quod non poterant soluere; quippe quibus nulla est administratio de iure, neque vt fertur de facto; quia non sunt diuisa bona inter Abbatem & conuentum, iuxta prædictum cap. edoceri. Salua, &c.

DE IIS QVÆ FIVNT A MAIORI PARTE CAPITVLI.

SVMMARIVM.

1 *Concilium generale nihil potest refragãte Papa, qui ei præsidet, vt persona in qua residet tota potestas Ecclesiæ; potestque ipse solus statuere, quicquid posset cũ Cõc. n. 4.*

3 Col-

Digitized by Google

3 *Collatio si spectet ad Episcopum & Capitulum collegialiter, non tenet, nisi accedat maior pars Capituli cum Episcopo.*

3 *Professionis nouitiorum admissio si collegialiter spectet ad prælatum & Capitulum, taliter quod prælatus vnicam solum habeat vocem, receptio à maiori parte Capituli facta tenet, etiam si suffragium Episcopi sit in altera minori parte.*

4 *Concilium prouinciale congregatur collegialiter: vnde quæ ibi fiunt à maiori parte, etiam contradicente Archiepiscopo, tenent. nu. 2.*

CONSILIVM I.

AN IN Concilio prouinciali possint soli suffraganei, aut eorum maior pars aliquid decernere, quando Archiepiscopus esset contrariæ sententiæ?

1 Pro parte negante facit, quod congregatio Episcoporum totius orbis, quæ fit in Concilio generali, maiore videtur esse auctoritate, quam cõgregatio Episcoporum in Cõcilio prouinciali. At Episcopi totius orbis nihil possunt statuere in Concil. generali, refragante Papa, qui ei præest, arg. cap. significasti. de elect. ex quo Io. And. relat. & probat. à Panor. in notab. 7. colligit, quod sententia Papæ præfertur sententiæ omnium aliorum, qui sunt in Concilio. Faciunt & illa quamplurima, quæ in hanc sententiam congerit Antonius à Rosell. de Concilijs. q. 17.

2 Pro contraria tamen parte, quæ videtur asserenda, facit l. quod maior pars. ff. ad municip. cum notatis ibi per Bart. & ei addita, quæ habent, quod in his, quæ ab aliquibus collegialiter aguntur, sententia maioris partis præfertur minori. quod etiam pro regula ponitur à gloss. & omnibus scribentibus super ea in cap. cum omnes. de constit. & constat Archiepiscopum & Episcopos suffraganeos Concilium prouinciale celebrantes facere collegialiter ea, quæ in illo agunt. Secundo facit, quod quo ad hoc non refert, an qui congregationi præest, sit decanus, vel Præpositus, vel Episcopus, vel Archiepiscopus: quia hæc exceptio & limitatio nullo iure naturali, diuino, nec humano probari videtur; & ideo non est asserendum, cap. consuluisti. 2. quæst. 4. 9. consideremus. Auth. de trien. & semiss. colum. 3. quia standum est regulæ, donec probetur exceptio, gloss. l. omnis definitio. ff. de regulis iuris, & in rubr. eodem titu. lib. 6. Tertio, quod 3 quando collatio pertinet ad Episcopum & Capitulum collegialiter, facta ab Episcopo cum aliquot canonicis sui Capituli, non valet, si maior pars ei contradicat. Quarto, quod in receptione monachorum spectante collegialiter ad Abbatem & Capitulum, ita quod Abbas non habeat nisi vnam vocem, siue suffragium, maior pars eorum præualet minori, etiamsi in ea sit Abbas. arg. cap. 1. ne sede vac. lib. 6. & cap. fin. de regular. 4 eodem lib. Quinto, quod non obstant in contrarium citata; quoniam Papa longe aliter præest Concilio generali, quam Archiepiscopus prouinciali, & Episcopus synodali; quia Papa præest vt persona, in qua residet tota potestas Ecclesiæ; ita quod solus posset statuere quicquid cum Concilio posset, cap. cuncta per mundum. & cap. per principalem. 9. quæst. 3. Archiepiscopus autem præsidens Concilio prouinciali non habet so-

lus,& à se illam potestatem, sed vna cum suffraganeis collegialiter: & ita nulla ratione à Papa ad illum argui posset. Salua,&c.

VT ECCL. BENEF. SINE DIMIN. CONFERANTVR.

SVMMARIVM.

1 *Conferri debent beneficia sine omni diminutione; nec à collatario potest exigi iuramentum, quod non resignabit beneficium nisi libere in manibus Papæ, vel ordinarij: quod si collatio fiat cum dicto pacto non resignandi, esset simonia. nu. 2.*

3 *Iuramentum non petendi relaxationem à iuramento præstito non tenet, sicut nec alia similia maioris boni impeditiua.*

CONSILIVM I.

AN ORDINARIVS possit in collatione alicuius beneficij adigere collatarium iuramẽto, quod ipse non renunciabit beneficium cum pensione, nec in fauorem alicuius, nec permutabit illud, nec à iuramento petet relaxationem, sed tantum pure & libere & simpliciter in manibus Papæ, vel ordinarij?

1 Ad hanc quæstionem respondeo negatiue. Tum quia beneficia sine diminutione sunt conferenda. cap. 1. vt eccles. benef. & conferẽs beneficium cum huiusmodi oneribus, videtur conferre cum diminutione; quia onus impositum rei minuit pretium eius, cap. cum Ioãnes. cum ei adnot. de fide instr. Tum quia Episcopus non potest facere huiusmodi pacta cum eo, cui collaturus est beneficium. arg. cap. quam pio. 1. q. 2. cap. fin. de pact. Secun-
2 do, quod ego non auderem excusare conferẽtem nec collatarium à simonia: quia negari non potest interuenire in huiusmodi collatione cõditionem, modum, vel pactum, quod iure non inest actui conferẽdi, vel recipiẽdi beneficium. At in collatione huiusmodi spirituali non poterit addi cõditio, vel modus, qui iure non inest, immo neque qui inest, nisi exprimatur eodẽ omnino modo, quo inest, iuxta gl. & addita illi per Fel. in cap. ad audientiam. de rescrip. faciunt notata in cap. significasti. de elect. & in l. 3. ff.
3 de leg. 1. Tertio dico, quod illud iuramentum de non petendo relaxationem non est validum; quia iuramentum non debet esse impedimentũ maioris boni, cap. Archid. 85. dist. iunct. gl. recep. in verbo sanctis. & tradit D. Tho. recep. 2. 2. q. 89. art. 7. & Fel. & Panor. & alij in cap. si vero. de iureiur. At iuramentũ de non petenda dispensatione iuramenti, nec de vtendo sibi oblata, inducit impedimentum maioris boni: ergo non est seruandum, saltem quando occurrerit casus, in quo seruatum esset maiori bono impedimentum: & ita determinat Fel. in cap. debitores. de iureiur. q. 3. nu. 9. tertio quæro. secutus Bal. in l. 2. ff. de transact. per quasdam rationes, quibus addimus nos præfatam illam (vt arbitramur) firmiorem. Tum quia si voluerit renunciare in manibus Papæ retinendo pensionem, potest in ipsa supplicatione narrare onus impositum & iuramẽtum, & causam aliquam honestam, quare suæ conscientiæ videtur id facere vtile, & audietur, obtinebitque petitum cum laude, &c. Salua, &c.

DE

DE REB. ECCLES. ALIEN. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum Sedis Apostolicæ, sub cuius reseruatione fit alienatio rei ecclesiasticæ, facit actum conditionalem, & excusat à pœna, modo ante illud obtentum non procedatur ad executionem illius.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an qui solum facit contractum venditionis vel permutationis circa ecclesiastica, reseruata voluntate Papæ, incurrat aliquas censuras.

1 Respondeo, quod qui solum facit contractum venditionis vel permutationis, reseruato beneplacito Papæ, si non procedat ad executionem cõtractus, nec ad traditionem rei venditæ vel permutatę ante beneplacitum Papę, non videtur incurrere censuras; quia videtur conditionalis facta sub conditione, si Papæ placuerit: argumento styli Curiæ in pactis beneficialibus obseruati.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ res in casibus à iure permißis etiam sine Sedis Apostolicæ licentia alienari possunt: fallit in prælatis, qui in adeptione prælaturæ speciali iuramento ab eis de mandato Papæ exacto promittunt suæ ecclesiæ bona inconsulto Romano Pontifice non alienare: conciliantur que quæ ponit auctor in Man. cap. 27. num. 149. & in commentario de alien. rer. eccles. num. 17.*

2 *Peccato nequaquam inuoluitur qui bono animo & fine aliquid, quod per se malum non est, dat, vel facit alicui, quem credit inde per accidens peccaturum; secus si detur aliquid, quod per se vel directe, vel principaliter fit ob aliquod malum culpæ: conciliantur que quæ auctor ponit in Man. cap. 17. num. 18. 195. & cap. 23. num. 90. cap. 16. num. 20.*

CONSILIVM II.

1 AD PRIOREM quęstionem, qua quæritur concordia inter conclusionem positam in Man. nostro cap. 27. nu. 149. scilicet extrauag. Pauli II. excommunicãtem ipso iure alienantem rem ecclesiæ, non includere alienantem rem ecclesiæ in casibus à iure permissis, & inter conclusionẽ positam in commen. de alien. rerum ecclesiæ super glo. summæ 12. q. 2. nu. 17. vbi dicitur, quod in alienatione rerum ecclesiæ est necessarius consensus, vel licẽtia Papæ: Respondetur primo, quod in præfato cap. 27. nu. 149. loquitur de alienante rem ecclesiæ, quam non iurauit non alienare, saltem iussu superioris supremi, scilicet Papæ, facto ei in ipsamet collatione, quã ei fecit, vel mandauit fieri, ad hoc, vt cautius & consultius illud gubernaret, modificando suam collationem, & addendo expresse vel virtualiter decretum irritationis alienationis contrariæ: in prædicto autem commẽtario loquitur de alienante contra iuramentum prædicto modo factum.

Secundo, quod in præfato cap. 27. loquitur de alienante in casibus à iure permissis, in dicto autem commen. de alienante in casu prohibito non

ſolum à canone, ſed etiam ab homine, & non ſolum ſimpliciter, ſed exacto iuramento, & addito decreto irritante alienationem; & ita illæ concluſiones ponuntur de diuerſis alienantibus, quorum alter pluribus modis prohibetur alienare, quã alter. Per quæ reſponderi poteſt cap. vt ſuper. de reb. eccl. non alie. & cap. 2. de feud. & ei annotatis, quatenus loquuntur de illo, qui iurauit non alienare; ſcilicet, quod nõ loquuntur de iurante iuramentum adeo qualificatũ, ac eſt illud, de quo loquitur præfatus cõmentarius.

2 AD ALIAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod ego in locis allegatis in ea, ſcilicet in d. Man. c. 23. nu. 90. & in cap. 20. nu. 16. vbi cito cap. 17. nu. 195. & 18. ſentio differentiam inter eum, qui ſeruit, miniſtrat, dat, aut tradit aliquid ob aliquem finem bonum alicui, quem credit eſſe peccaturum, non conſentiendo directe, vel indirecte, expreſſe, vel tacite in peccato, quod opinatur vel credit illum commiſſurum, de quo loquitur cap. 23. nu. 90. & inter eum, qui expreſſe, vel tacite, directe, vel indirecte id facit, de quo loquuntur alia loca ſupra citata, & alia multa, in quibus damnatur id quod per ſe vel directe vel principaliter fit ob aliquod malum culpæ, & non id ex quo per accidens & per quamdam conſequentiam, & minus principaliter ſine vllo fine malo, nec voluntate auctoris euenit, per l. ſi quis nec cauſam. ff. de reb. cred. vbi Iaſon id confirmat 18. exemplis, & deciſ. quæ tamen indigerent aliqua dolabra, vt ſatis conuenirent huic noſtræ reſolutioni, quæ altius reſtringit id quod dicitur in dicto cap. 23. nu. 90. quo ad culpam peccati, de qua illud, & alia citata ibi loquuntur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt prælatus alienans bona eccleſiæ; ſed antequam pro tali denuncietur, retinet adminiſtrationem; & qui ei ſoluit debita, liberatur. nu. 2. & 3. & hoc etiam ſi per multos annos permanſiſſet in excommunicatione. fallit in excommunicato ob hæreſim, qui non poteſt nec contrahere, nec teſtari. nu. 4.*

4 *Excommunicatus perſeuerans in excommunicatione vltra annum etſi per Concilium Trid. videatur fieri ſuſpectus de hæreſi, tamen videtur prius requiri quod poſt monitionem de reſipiſcendo in ea ſic permanſerit.*

3 *Prælato diſſipatori, antequã ei adminiſtratio interdicatur, recte ſoluitur. nu. 7. ipſeque à ſe male alienata cum fructibus poteſt repetere. num. 6.*

CONSILIVM III.

QVIDAM Archiepiſcopus ante duodecim annos alienauit bona eccleſiæ ſuæ; deinde fecit remiſsionem & liberationem quorumdam fructuũ ſui archiepiſcopatus à quibuſdã perceptorũ. Quæritur an huiuſmodi liberatio valeat, ita vt non poſsit à moderno Archiepiſcopo reuocari.

1 Reſpondendum videtur negatiue, per ſequentia fundamenta. Primum eſt, quod Archiepiſcopus erat excommunicatus ob illam iniuſtam alienationem, per extrauag. 2. de reb. eccl. non alien. & prælato excommunicato videtur prohibita adminiſtratio, cap. veritatis. de dol. & contum. cap. ad probandum. de re iudic. quia æquiparatur deportato, iuxta glo. ſing. 6. minor. Inſtit. de cap. dimin. Sed hoc fundamentum non videtur ſatis firmum.

Tum

Digitized by G

Tum quia prædictus Archiepiſcopus erat excommunicatus toleratus, & non denunciatus: & poſt extrauag. ad euitanda, Martini V. de qua in Man.
2 confeſſ. cap. 27. num. 35. non impeditur excommunicatus adminiſtrare, donec denuncietur excommunicatus. Tum quod licet eſſet denunciatus, & per exceptionem obiectam repelli poſſet à petitione debiti, valet tamen petitio & iudicium, donec obijciatur exceptio, per cap. pia. de excep. lib. 6. Tum quia licet excommunicatus repelli poſsit à petendo debito in iudicio, cap. decernimus. de ſenten. excom. lib. 6. ſolutio tamen ipſi facta ſponte liberat debitorem, & poteſt ab obligatione liberari, & quie-
3 tari: nam licet ipſe peccet non euitando alios, cap. illud. de cler. excomm. miniſtr. contractus tamen & diſtractus ab eo facti tenent, immo etiam teſtamentum, vt diximus in Man. confeſſ. cap. 27. nu. 36. & ſatis colligitur ex notat. in d. c. veritatis. de dol. & cont. & ex Philip. Franc. & relat. ab illo in rubr. de teſtam. nu. 32. quidquid inuoluat glo. in d. cap. decernimus. & ita non obſtante excommunicatione potuit accipere & petere omnes fructus ſibi debitos, & dare liberationem, ſiue quietationem debitori; niſi in-
4 ſimularemus eum hæreſeos, eo quod 8. annis mãſerit excõmunicatus ante liberationem, & cũ fecit liberationẽ habuit volũtatem permanendi in illa, eo quod approbabat alienationem illam iniuſtam, & permãſit in illa volũtate circiter 12. annos vſque ad mortẽ: & per annalẽ excõmunicationẽ quis incidit in ſuſpẽſionem hæreſeos, vt diximus in d. cap. 27. nu. 72. citãdo in id Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. de refor. & excommunicatus ob hæreſim non poteſt contrahere nec teſtari, cap. excommunicamus. §. credẽtes. de hæret. vt idem Philip. Franc. vbi ſupra adnotauit. licet reſponderi poſſit, quod Conc. non loquitur de quolibet excommunicato annali, ſed tantum de legitime monito non reſipiſcente, vt ibi patet. Et quamuis hoc fundamentum non concludat omnino intentionẽ moderni Illuſtriſsimi, concludit tamen prædictam liberationem fuiſſe abominabilẽ, & dignam, cui qua parte poſsit contradicatur, & quæ qua parte poſsit eneruetur.

Secundum fundamentum eſt, quod, vt quidam dicunt, prælatus, qui
5 male alienat bona, non poteſt petere, nec acceptos ferre fructus eorum. Pro quibus facit, quod prælato diſsipatori non eſt facienda reſtitutio bonorum, vt ait Caiet. in ſum. verb. reſtitutio. cap. 4. pro quo faciunt omnia, quæ poſt Alexan. & Aret. allegat Iaſ. in l. is cui. de verb. oblig. pro opinione eorum, qui aſſeuerant prodigo notorio ipſo iure interdictam eſſe adminiſtrationem etiam ante iudicis decretum: & quod alienatio prædicta notorie videtur fuiſſe mala, cum circiter 20. annos fuiſſet Archiepiſcopus, & Legatus; & ſic diſsipator bonorum eccleſiç potuit haberi. Hoc tamen fundamẽtum non videtur eſſe ſatis firmum. Tum quia dictum Caiet. nullo iure probatur efficaciter. Tum quia prælatus male alienãs bona, poteſt, immo tenetur, recuperare illa bona, & reddere rationem Deo de illis, cap. ſi
6 quis presbyterorum. de rebus eccleſ. non alien. & etiam de fructibus eorum: quia vtraque ſunt eccleſiaſtica, & deſtinata in ſuſtentationem prælati, & pauperum, quorum ſuſtentationi & iuri publico ea percipiendi non poteſt renunciare prælatus, l. ius publicum. ff. de pactis. cap. ſi diligen-

ti de foro compet. Tum quia tam recuperatio fructuum, quam bonorum male alienatorum, pertinet ad Episcopum male alienantem, dum ipse viuit, & ipsi debent restitui, vt diximus in Man. confess. cap. 17. num. 29. Tum
7 quia receptior opinio habet, prodigo, & dissipatori bonorum non esse ipso iure interdictam administrationem, sed tantum interdicēdam, vt probat prædictum cap. veritatis. de dol. & cont. & prædicta l. is cui. ff. de verb. oblig. cum multis alijs adductis ibi per Iaſ. à qua communi opinione non esse recedendum in consulendo, tenent etiam ipsi, qui contrarium probabiliter defendi posse asserunt. Hoc tamen fundamētum, licet omnino non concludat intentionem Illustrissimi, concludit tamen, vt & primum, prædictam liberationem quocumque modo iusto esse impediendam.

Aduertendum ad id quod dicitur sub nu. 4. referri sacram Congreg. inclinasse, non esse opus monitionibus vt resipiscat, sed elapso anno potest citari ad respondendum quid sentiat de fide.

SVMMARIVM.

1 *Alienans res ecclesiæ sine licentia Papæ, vel sine causa iusta, vel iuris ordine non seruato, peccat; & tam alienans quam recipiens excommunicatus est: & in foro exteriori saltem priuatus est beneficio, quod in dicta ecclesia habet; at in conscientia nonnullæ sunt causæ, ex quibus forte excusari posset.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM alienauit bona ecclesiæ inconsulto Papa. Quæritur an sit priuatus ipso iure beneficio.

1 Respondeo primo, quod D. consulens peccauit alienando bona prædicta ecclesiæ sine licentia Papæ, vel sine iusta causa, vel non seruata iuris communis forma, iuxta cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. & cap. si quis presbyterorum. de rebus ecclesiæ non alienan. & extrauagan. 1. Pauli II. eodem titul. & alia iura multa illis concordantia, quorum nos mentionem fecimus nuper in comment. super summam 12. quæst. 2. vsque ad num. 8.

2 Secundo, quod tam ipse alienans, quam recipiens alienatum, ipso iure sunt excommunicati, & quo ad forum saltem exterius etiam ipso iure priuati beneficijs, quæ habent in ecclesijs, quarum bona alienarunt, vt expresse habet præfata extrauag. Pauli II. §. sin autem. citata à nobis in præfato comment. adnot. 10. num. 14. Dixi supra, Quo ad forum saltem exterius: quia quo ad forū interius possent excusari per aliquas circumstantias, quas tangimus in d. comment. adnot. 1. num. 15. quarum nulla fit mentio in casu proposito: & quia rari sunt, qui præfatum comment. habeant, vti nuperrime impressum, mitto cum hoc responso ipsum Illustri admodum D. meo colendissimo, qui dignatus est hoc responsum huius quæstionis iubere mihi seruo suo optime sibi affecto, quamuis inutili. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1. *Episcopus potest quidem bona ad cathedralem pertinentia, accedente Capituli consensu, valide in casibus à iure permissis alienare: de Abbate autem exempto habente iura quasi episcopalia, cum sit controuersum, consilium est vt accedat consensus sui immediati superioris, & auctoritas Episcopi vbi bona sunt sita, vel Apostolica confirmatio.*

CONSILIVM V.

ABBAS quidam cum suo conuentu exemptus à iurisdictione ordinaria Episcopi alienauit in casu à iure permisso quasdam res immobiles existentes extra episcopatum illum, vbi erat abbatia sita, sine vllius superioris auctoritate. Quæritur an valeat alienatio.

1 Pro parte affirmante facit, quod alienatio rei pertinentis ad ecclesiam cathedralem facta ab Episcopo cum consensu sui Capituli valet, vt tradit Panor. recep. in cap. 1. de his quæ fiũt à prælat. & probatur per cap. sine except. 12. q. 2. at Abbas exemptus habet iurisdictionem quasi episcopalem, iuxta glo. sing. & recep. in clem. 1. verb. proprij. de reb. eccles. non alienan.

Pro parte vero negante facit, quod Cardinalis in d. clem. 1. quæst. 34. & seq. tenet, quod licet in alienatione rei ecclesiasticæ faciẽda per Abbatem exemptum non requiratur auctoritas Episcopi, requiritur tamẽ auctoritas Papæ, aut prælati superioris, cui immediate subijcitur: & in q. 7. videtur requirere consensum Episcopi, cui res alienanda subijcitur.

Resoluendo autem dico, multa super hac quæstione pro vtraque parte posse adduci, sed consulendum esse præfato D. consulenti, vt procuret præfatam alienationẽ ratificari per superiorem immediatum præfati Abbatis, qui facile id faciet, rogante & informãte præfato Abbate, & conuentu, qui alienationem præfatam fecerunt: & quod etiam faciat eam ratificari per Episcopum, in cuius episcopatu sunt sita prędicta bona ad informationem prædictorũ. arg. eorum quæ determinantur in cap. 1. de his quæ fiunt à prælat. à Panor. & alijs, & à Card. in d. clem. 1. q. 35. & 37. de reb. eccl. non alien. & ab alijs ibid. & in cap. nulli. eo. tit. & in cap. sine exceptione. 12. q. 2. poterit etiam impetrare D. consulens suo nomine confirmationem à Sede Apostolica; quæ si fuerit in forma communi, parum proderit; si autem per commissionẽ cum causę cognitione, nonnihil tædij & sumptus afferet

SVMMARIVM.

1. *Abbas sine conuentu non potest alienare res immobiles.*
1. *Seruus ecclesiæ alicui prædio colendo deputatus cẽsetur de rebus prohibitis alienari.*
2. *Arbores opacas cædi faciẽs Abbas sine consensu conuentus non incidit in clementinam 1. de reb. eccles. non alienan. nec postea eas vendens.*

CONSILIVM VI.

AN ABBAS sine consensu sui Capituli & Generalis opacas arbores locorum sui monasterij pro vberiori fructuum collectione cædere

posſit; præſertim ſi cæſarum arborum pretia in bonorum ſtabilium emptionem in commodum illius monaſterij conuertit.

1 Contra Abbatem facit primo, quod ipſe ſolus non poteſt etiam ex iuſta cauſa ſine ſui conuentus conſenſu alienare res immobiles monaſterij, clemen. 1. de reb. eccleſ. non alienandis. & arbores etiam opacæ, ſiue quæ vmbram ſummam efficiunt, videntur eſſe res immobiles: quia ſolo inhærent, & illi cedunt, ſi radices egerint, vt iure ſoli iudicentur. l. adeo. §. ſi alienam. ff. de acquiren. rerum domin. & §. ſi Titius. inſtit. de rerum diuiſ. & etiam ſeruus ruſticus alicui prædio colendo deputatus cenſetur eſſe de rebus prohibitis alienari, vt determinat Panor. in cap. nulli. nu. 2. de rebus eccleſ. non alienan.

Secundo, quod non videtur obſtare, ſi quis dicat clemen. præfatam ſolum vetare alienationem iurium, redituum, & poſſeſsionum: & quod huiuſmodi arbores non ſunt de numero illorum: quoniam ſunt poſſeſsiones: nam verbum poſſeſsiones in illa clemen. 1. poſitum idem ſignificat quod res poſſeſſæ, vt Card. poſt alios concludit in d. clem. quæſt. 14. & arbores illæ ſunt res poſſeſſæ.

Tertio, quod nemo negaret prædictum D. Abbatem contraueniſſe illi clem. ſi alienaſſet oliuetum, vel ſolas arbores oliueti: ergo neque videtur negandum contraueniſſe, cum alienauerit multas arbores.

2 Quibus tamen non obſtantibus contrarium videtur verius. Tum quia non videtur alienaſſe rem immobilem, neque mobilem pretioſam, quæ ſeruando ſeruari poteſt: quia non alienauit ſolum, cui adhærebant arbores, ſed tantum arbores ipſas exciſas, quas conſtabat eſſe res mobiles, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. & iura prohibentia alienationem rerum intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretioſis, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt tradit Panorm. communiter recep. in d. cap. nulli. de rebus eccleſ. non alien. & alij in cap. ſine exceptione 12. quęſt. 2. Tum quia prædicta clem. ſolum comprehẽdit illum, qui conceſsit ius reditùum, & poſſeſsionem: & prædictus Abbas non conceſsit vlli aliquod tale. Tum quia aliud eſt damnificare prædium, & aliud alienare illud, argum. de iurijs & damno dato. adiuncta rubrica de rebus eccl. non alien. & conſtitutio pœnalis, qualis eſt illa d. clemen. non debet de vno ad aliud extendi, cap. pœnæ. de pœniten. diſtin. 1. l. ſi præſes. ff. de pœnis. Tum quia duo facta concurrunt in hoc caſu, ſcilicet arborum cæſio, & arborum cæſarum venditio: quorum neutrum eſt delictum, ſed potius meritum. Arborum quidem cæſio fuit vtilis, & bona: quia ſicut nimia raritas arboreti nocet fructui eius quærendo, ita nimia denſitas nocet arboribus, & fructui ab eis ferendo, vt palam eſt: ergo ſicut herbas, rubus, lapides, & alia nocentia arboribus potuit tollere ſolus ſine conſenſu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliarum arborum ſufficientium prædio: & ita nulla in hoc interuenit alienatio, ſed neque damnificatio: & conſequenter per hoc factum non contrauenit prædictæ clemen. Arborum autem cæſarum venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ ſeruando ſeruari non

non poſſunt;& conſequenter licite poterant,vt dictũ eſt,vèndi, iuxta.l.lex quæ tutores.C.de adminiſtrat.tutorũ.ſicut poterat vẽdere rubus,herbas, lapides,& alia impediẽtia fructus, quos ex arboreto collegiſſet.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Abbas ſine conſenſu conuentus & ſuperioris ſcindendo & alienando arbores fructiferas,& non fructiferas in magna quantitate ſimul, peccat, & incidit in pœnam clem. 1.de reb.eccleſ.non alien.quæ eſt ſuſpenſio ab officio.*

2 *Paria ſunt alienare res mobiles pretioſas, & alienare immobiles.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM Abbas ſuccidit caſtaneas, & alias arbores fructiferas, & non fructiferas,& vendidit eas ad quantitatem duorum millium ſcutorum ſine conſenſu conuentus & ſuperioris. Quæritur, an peccauerit, & inciderit in pœnas contra alienantes res eccleſiaſticas impoſitas.

1 Reſpondeo primo,non poſſe prælatum,de quo quæritur, incidere præfatas arbores,& vendere ſine conſenſu conuentus & ſuperioris, arg. l. diuortio.§.ſi fundum.cum ei adnot.per omnes.ff.ſoluto matrim. & l. 1. ff.de v ſufruct.leg.& l.ſylua cędua.ff.de verb.ſignif.Secundo,quod ſi contrafaceret,peccaret,& incideret in pœnas male alienantiũ res eccleſiaſt. clem. 1. de reb.eccleſ.non alien.Tum quia,vt ait Panor.comm.recep.in cap. nulli. eod.tit.alienans res mobiles pretioſas, perinde incurrit peccatum & pœnam, ac qui alienat res immobiles. Tum quia qui prælatus id faceret,diceretur rem deteriorare: adeo quod ſi eſſet emphiteuta,perderet emphiteuſim, per authen.qui rem.C.de ſacroſan.eccl. & alia multa, quæ citant doctores ibi,& in dict.§.ſi fundum.& alibi ſæpe. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia legata collegio clericorum cum onere perpetui anniuerſarij, non eſt legata ſingulis, nec poteſt inter præſentes diuidi, num. 2. ſed conuerti debet in bona ſtabilia, vt ſic annui fructus perpetuo cedant illis, qui pro tempore onus ſuſtinebunt.num. 4.*

3 *Clericorum collegium non poteſt res eccleſiæ ſine cauſa diminuere, nec recepta pecunia inter præſentes diuidenda ſucceſſores ad onus obligare.& num. 5.*

3 *Onus rei imponere eſt rem diminuere,& ſic alienare.*

CONSILIVM VIII.

1 QVIDAM legauit cuidam collegio ſacerdotum ſex ſcuta cum onere faciendi perpetuo ſingulis annis vnum anniuerſarium. Quæritur, an prædicti ſacerdotes poſsint diuidere illa inter ſe, ſicut diuidunt alios reditus ſui collegij.

Pro parte affirmante facit primo, quod legatarius poteſt vti re ſibi legata,ſicut reditibus bonorum ſuorũ:quia eſt donatio quædam,l.legatũ. ff. de leg.1.& cap.requiſiſti.de teſtamen.Secũdo,quod præfatum collegiũ ſolum tenetur ratione illius legati ad faciẽdum perpetuo vnũ anniuerſariũ ſingulis annis, & vult facere hoc, & obligat ſe & ſuos reditus ad illud perpetuo

Digitized by Google

petuo faciendum: ergo satisfacit oneri adiecto legato à legante.

2 Sed pars negans tenenda est. Tum quia mens & voluntas disponentis est in primis seruanda, l. in conditionibus. ff. de condi. & demonst. cap. fin. de præbend. At mens & voluntas præfati legantis est, vt collegium illud obligetur ad faciendum perpetuo singulis annis pro eo vnum anniuersarium: & præfati sacerdotes non possunt ad id obligare illud, distribuendo illa scuta inter se: quoniam ipsi non dant illa collegio, sed retinent sibi; & aliud est collegium, & aliud singuli de collegio, cap. eam te. de rescript.
3 quod late Felin. ibi confirmat. Tum quia non possunt sine iusta causa res ecclesiæ alienari, neque diminui, cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. & cap. nulli. de reb. eccles. non alienan. nec consequenter ad aliquod onus obligare: quia illud est in effectu eas diminuere; cum res obligatione aliqua onerata valeat minoris, quam sine illa, cap. cum Ioannes. cum ei admot. de fide instrumen. At non est iusta causa onerandi collegium, quod collegæ illius singulariter & personaliter accipiant aliqua inter se personaliter diuidenda, & ea inter se diuidant ad imponendum onus præfatum collegio: ergo præfati sacerdotes non possunt imponere illud ei diuidendo inter se
4 illa scuta. Tum quia qui sentit onus, debet sentire commodum; & contra si quis sentit commodum, debet sentire onus, cap. qui sentit. de regul. iur. lib. 6. l. secundum naturam. ff. eod. At successores sacerdotum futuri, in quibus conseruabitur prædictum collegium, sentient onus faciendi anniuersarium illud: ergo debent sentire commodum scutorum relictorum pro faciendo anniuersario prædicto perpetuo: quod tamen sentire nequibunt, si ea inter eos qui nunc sunt, & constituunt collegium, personaliter diuidantur, vt palam est: ergo est necessarium, vt illa conuertantur in bona stabilia, quæ reddant commodum futuris successoribus sensuris onus. Tum quia per prædictas regulas, qui non sentit onus annexum alicui, non debet sentire illius commodum. At sacerdotes prædicti non sunt sensuri onus illud, quod subituri sunt eorum successores in faciendo illo anniuersario: ergo non debent sentire commodum quod oneri illi est annexum, nec consequenter diuidere inter se illa sic, vt non remaneat posteris commodum, quo gaudeant sentiẽtes onus ei annexum. Tum denique quia res ecclesiæ nõ possunt ẽt hypothecari sine iusta causa, d. c. nulli. ergo neq. reditus neq. bona p̃dicti collegij possunt hypothecari pro subeũdo illud onus perpetuũ sine iusta causa; qualis non occurrit in ꝓposito, vt probatum est.
5 Non obstant citata in oppositum. Non quidem prius: quia illud procedit in legato siue onere relicto. Quæstio autem est de legato cum onere relicto: & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. Ad posterius respondetur, quod non possunt prædicti sacerdotes vt singulares, neq. vt constituentes collegium, obligare illud ad illud onus perpetuo subeundum sine iusta causa, id est non tribuẽdo ei commodum perpetuum, quod illud onus perpetuũ ferre posset, per adducta pro nostra parte. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Diuisio bonorum monasterij inter ipsos possidendorum facta per Abbatem & cõuentum*

ized by Google

tum valet; sed nisi Papa eam confirmet, potest pro libito reuocari per Abbatem.

CONSILIVM IX.

AN ABBAS & conuentus monasterij N. peccauerint, & inciderint in aliquas censuras, eo quod aliquot annis vsi fuerint tripartita diuisione bonorum facta de consensu Regis Catholici, sine tamen confirmatione sanctæ Sedis Apostolicæ?

1 Respondeo, quod non: quia talis diuisio fieri potest per Abbatem & conuentum solos sine auctoritate particulari Papæ, per cap. edoceri. de rescript. vbi Panormit. communiter recept. à Felin. Decio & à citatis ab eis id affirmat; & confirmatio Papæ non efficit vt diuisio sit valida, sed vt nequeat reuocari per Abbatem, qui factam per se solum & suum conuentum posset pro libito reuocare, antequam eam confirmaret Papa, vt per omnes traditur vbi supra.

Secundo, quod, cum nihil peccauerint, immo bene meruerint; consequens est non indigere illos absolutione vlla ab vllis censuris vel pœnis, neque vllam clausulam quæ id importet esse addendam præfatæ supplicationi: quia id quod non est, non potest dissolui, neque absolui, cap. ad dissoluendum. de desponſ. impub. cum priuatio præsupponat habitum, l. decem. ff. de verb. obl. & l. manumissio. ff. de iust. & iure.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ bona ad vitam etiam alteri beneficiario, cum quo bona ipsa pro indiuiso possidet, locans, cum conductore incidit in pœnas extrauag. 1. de reb. eccles. non alien. nedum quo ad nullitatem actus, sed etiam quo ad censuras, si ibi dicta extrauagans etiam quo ad illas est vsu recepta.*

2 *Episcopi auctoritas, cum qua locatio bonorum ecclesiæ facta fuit ad longum tempus, ignorantiaque prohibitionis de rigore non excusat, licèt in conscientia possent hæc dissimulari, & ad cautelam dari absolutio.*

CONSILIVM X.

CVM DVO sint curati in eadem ecclesia, & habeant prædia, & fructus, ac oblationes, & emolumenta obuenientia indiuisa, alter alteri, & de consensu Episcopi ad vitam locat prędia ecclesiæ. Quæritur, an incurrat excommunicationem vel aliam pœnam positam contra simoniacos, vel contra alienantes bona ecclesiæ.

1 Respondeo primo, quod non incidit in latam contra simoniacos; quoniam nullam simoniam commisit, nec fuit mediator eius, vt ex propositione casus colligitur. An autem inciderit in latam contra alienantes res ecclesiæ, & contra recipientes illas male alienatas, dubium est, per ea quæ ipse scribo in Man. confess. cap. 27. num. 149. declarando extrauag. Pauli II. de rebus ecclesiæ non alienand. nam non potest negari, quod dictæ proprietates non fuerunt datę ad longum tempus, cum fuissent datę ad vitam alterius, & datio ad vitam sit datio ad longum tempus, vt probat Decius cons. 204. & datio ad longum tempus est prohibita in dicta extrauag. sed

quia

itized by Google

quia, vt ipſe vbi ſupra ſcripſi, in multis terris prædicta extrauag. ſeruatur quo ad hoc, vt locatio vel datio ad longum tempus non valeat, ſed non quo ad hoc, vt locans vel accipiens ad longum tempus ſit excommunicatus: ideo eſt ſedulo videndum, an hoc habeat conſuetudo in epiſcopatu & regno, vbi eſt prædicta eccleſia; ſi enim conſuetudo id habeat, non eſt iudi-
2 candum incidiſſe; ſi autem conſuetudo habeat vt prædicta extrauagans ſeruetur in totum, iudicari poterit de rigore iuris incidiſſe; quamuis de æquitate, attenta ignorantia, & quod auctoritate Epiſcopi facta fuit, poteſt diſsimulari cum abſolutione ad cautelam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Penſio, ius ve illam percipiendi non poteſt pretio in alium transferri, immo nec extingui pecunia recepta ſine Papæ auctoritate.*
2 *Penſionis fructus vltra triennium non poſſunt in alterum valide ſine conſenſu Pontificis alienari.*

CONSILIVM XI.

N. PRESSVS admodum ære alieno, & non habens vnde ſoluat, niſi redimatur penſio 70. ducatorum, quam habet ſuper quodam canonicatu, vellet illam extinguere: & ad hoc, quia canonicus nõ poteſt, vel nõ vult illã redimere, ſeſe offert quidã A. qui vult 500. numerare præfato N. pẽſionario, ſi ipſe cedat ſibi mãdato irreuocabili fructus prędictæ pẽſionis vita N. durante, ita quod N. remaneat nomine penſionarius, & ipſe A. durante vita N. percipiat fructus dictæ penſionis. Quæritur à D. V. an hoc tuta conſcientia fieri poſsit, vel dignetur amore Dei aliam aperire viam, qua Deo propitio dictus N. ſatisfaciat creditoribus.

Reſpondeo primo, quod non poteſt vendere illã, nec tradere ius percipiendi eã prędicto tertio ſine auctoritate Papæ, cõſentiente etiam canonico qui debet eam: quoniam penſio legitime conſtituta ſuper aliquo beneficio, licet poſsit gratis remitti ſiue condonari debenti eã ſine auctoritate Papæ ſecũdũ Card. Alexan. com. recep. in cap. Agathoſa. 63. diſt. nõ poteſt tamen id fieri per cõtractũ non gratuitũ, vel propter pecuniã, ſicut neque cõſtitui, vt aliàs reſpondimus; quicquid Caiet. teneat, ſed male: quia pẽſio licet nõ ſit beneficiũ ſpirituale, videtur tamen annexũ beneficio ſpirituali, ſicut ius patronatus, cap. quãto. de iudicijs. & ius patronatus licet nõ ſit beneficiũ, qa tamẽ eſt ei annexũ, non poteſt vẽdi, c. cũ ſęculũ, de iure patr. nec poteſt emi, nec vẽdi p cõtractũ nõ gratuitũ, quę oĩa etiã Curia ſeruat.

Secundo reſpondeo, quod maius dubium eſt de reditibus & fructibus per pẽſionem recipiendis: quia pro parte affirmante facit, quod licet beneficium non poſsit vendi, nec emi, fructus tamen beneficij vendi poſſunt, & emi, & locari. cap. veſtra. de locato.

Pro parte vero negante facit, quod non poſſunt vẽdi, nec locari fructus beneficij vltra triennium, per extrauag. vnicam. de reb. eccleſ. non alien. & quæſtio quærit de venditione facienda vltra triennium, & ad longum tempus: quærit enim de fructibus vendendis quo ad totam vitam penſionarij,

narij, quæ est locatio ad longum tempus, & prohibita in rebus ecclesiasti-
cis. clement. 1. adiuncta glossa in verbo eius. de rebus eccles. non alien. &
tradit late Philip. Decius consil. 204. Per quæ videtur nobis verior hæc
pars negatiua, & consequéter quod est necessaria dispensatio vel licentia
S. D. N. ad hoc vt prefata emptio vel locatio fructuum pensionis prefatæ
valeat vltra triennium, præsertim quo ad vitam ementis, aut vendentis
eos. Et hoc remedium est eorum, quæ possunt consuli, optimum: &, vt pu-
to, S. D. N. ob causas in casu expressas concedet hanc licentiam: quia sine
peccato id facere potest, si suæ Sanctitati placuerit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus vnire potest perpetuo beneficia deuoluta, & reseruata Sedi Apostolicæ.*

CONSILIVM XII.

EPISCOPVS perpetuo vniuit quædam beneficia deuoluta ad Sedem Apostolicam quibusdam alijs beneficijs N. qui dubitans de huiusmodi vnione ob prædictam deuolutionem, obtinuit prouisionem ad cautelam. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, quod præfatus Episcopus potuit prædictam vnionem perpetuam facere non solum iure nouo Concil. Trid. de reform. cap. 5. sess. 21. sed etiam iure antiquo, cap. vnio. 10. quæst. 1. cap. sicut vnire. de excessibus prælat. vbi Panorm. communiter recep. tenet Episcopum posse auctoritate ordinaria vnire beneficia deuoluta ad collationem Papæ, & etiam reseruata eiusdem collationi, quod etiam approbat Petrus de Perusio in tract. de vnio. cap. 4. num. 24. Secundo, quod D. consulens est tutus quo ad conscientiam, si nihil aliud obstat, quam prefata reseruatio, non quidem propter prouisionem ei factam ad cautelam vltra prefatam vnionem, quam insinuare videtur casus propositio, sed per ipsam vnionem perpetuam, per quam iure accessionis, & accessorij, ius quod habebat in alijs beneficijs obtentis se extendit ad illa vnita, argum. cap. super eo. de præbend. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vnita licet sit prima dignitas post pontificalem mensæ capitulari, ita vt Capitulum illius possessionem apprehendat, perpetuoque retineat, eique inseruiri faciat, non ideo censetur suppressa. Vnde quamuis desinat vacare, nu. 5. non tamen operatur, vt secunda dignitas incipiat esse prima Sedi Apostolicæ reseruata. nu. 4. 5. & 6.*

2 *Vnitur cum vnum beneficium alteri, non mutat statum, eique vt prius debet deseruiri, retinetque antiqua priuilegia & exemptionem. num. 3.*

CONSILIVM XIII.

PRIMICERIATVS ecclesiæ N. prima dignitas post pontificalem auctoritate Apostolica fuit vnitus mensæ Capituli. Dubitatur ab aliquibus an propter huiusmodi vnionem desierit esse prima dignitas. Consului doctissimum quemdam virum, à quo hæc sequentia accepi. Nunc cupio

1 pio scire, an D. tuà omnia hæc approbet.

Videtur negatiue respondendum: quia Rom. Pont. non suppressit, nec extinxit primiceriatũ: quinimmo in iiteris dictæ vnionis præsupponitur existẽtia primiceriatus, & q̃ ille durare debeat in perpetuum, cũ in dictis literis detur licẽtia Capitulo possessionem ipsius primiceriatus nedũ apprehẽdendi, sed etiam illam in perpetuũ retinendi: quod quidem fieri nõ potest, nisi data existẽtia primiceriatus, etiam in futurum, ex vulgata regula, quod non entium nullæ sunt partes, l. eius qui in prouin. ff. si certum petatur. l. decem. ff. de verb. oblig. l. si seruus. §. si modus. ff. de acti. empt. confirmatur ex clausula *prouiso*, quod primiceriatus debitis obsequijs non fraudetur, & animarum cura si qua imminet nullatenus negligatur; quæ in dictis literis vnionis posita fuit, & in vnionibus beneficiorum poni solet, vt per Rebuf. in praxi benefic. in tit. de dispens. super defectu ætatis circa finem: quia per verba in dicta clausula posita ostenditur, quod primiceriatus etiam post vnionem de illo, vt præfertur, factam, durare debeat.

2 Et verissimum est', quod per vnionem vnius beneficij ad alia status beneficij vniti non alteratur, sed debet illi more solito deseruiri. Abbas in cap. exposuisti. num. 7. de præbend. & in cap. monachis. num. 3. eodem tit. prout in casu nostro factum fuit, quia Capitulum per officialem ab ipso deputatum exercet officium primicerij: adeo vt adhuc vigeat tribunal ip-
3 sius primiceriatus. Et in tantum verum est, quod per vnionem non alteratur status vniti, vt ipsius vniti priuilegia non perdantur, sed etiam post vnionem durent, Rebuf. in dict. praxi. tit. de translat. Episcopi. nu. 11. Lap. alleg. 68. in cap. quęris. & ideo Ioan. Andr. Gemin. & Imol. relat. per Franc. in cap. cum præsens. §. fin. de priuileg. lib. 6. concludunt, quod etiam si ecclesia exempta vniatur non exemptæ, tamen retinet priuilegium exemptionis; & generaliter quod durent priuilegia post vnionem tradit Petr.
4 de Perus. in tract. de vnio. cap. 2. num. 10. & bene Lap. dict. alleg. 68. Cum igitur dignitas primiceriatus non sit suppressa nec extincta, sed adhuc duret illa, dicenda est prima dignitas post pontificalem, non autem decanatus, & præsertim cum decanus semper suam sedem in choro retinuerit, & numquam ascenderit ad sedem primicerij. & consequenter regulæ Cancell. dum reseruat primam dignitatem post pontificalem, non com-
5 prehendit decanatum. Et licet primiceriatus propter vnionem prædictam amplius non vacet, tamen per hoc non infertur quod dicta regula reseruatoria sit extendenda ad decanatum, cum (vt dixi) primiceriatus non sit suppressus, sed adhuc duret: et si regula prędicta non potest operari effectum reseruationis in ecclesia N. id processit ex facto Papæ, qui per dictam vnionem impediuit, ne primiceriatus amplius vacet, & satis est quod in alijs ecclesijs locum habere potest. Quare ad tollendum omne dubium Papa declaret mentem suam & suorum.

SVMMARIVM.

1 *Optare præbendas vacantes licet possint simplices canonici, qui, cum vt tales nullum habeant successorem in beneficio, sibi solis & non alteri præiudicant; secus tamen*

tamen est in habente officium Pœnitentiarij, cum vnione certæ præbendæ, quam sine iusta auctoritate non potest à suo officio diuidere, nec alteram ei vnire, num. 2. sicut nec alter canonicus posset illius vacantem optare præbendam. num. 3.

4 *Annexione beneficium & præbenda annexa quasi extinguuntur: vnde qui habet parochialem vnitam suo simplici beneficio, non censetur habere curam animarum; & qui habet præbendam canonicalem vnitam officio Pœnitentiarij, habet præbendam quasi extinctam & suppressam: vnde nec ea dimissa aliam potest optare.*

CONSILIVM XIV.

AN POENITENTIARIVS institutus in ecclesia Cathedrali cum vnione perpetua specialis præbendæ facta officio suæ pœnitentiariæ, possit optare aliam præbendam, retento ipso officio pœnitentiariæ?

1 Quicquid disputando in scholis teneri posset, non auderem consulere, quod huiusmodi pœnitentiarius posset optare præbendam aliam à sua vacantem. Primo quidem, quod diuisio beneficiorum vnitorum requirit, vt diuidens habeat auctoritatem & potestatem id faciendi, cap. sicut vnire. de excessib. prælatorum, cum ei adnotatis: & quod seruetur solemnitas in modo diuidendi, & concurrat iusta causa id faciendi. cap. 1. de re. eccl. non alien. lib. 6. & si prædictus pœnitentiarius optaret aliam præbendam vacantem, diuideret prębendam priorem à suo pœnitentiarij officio; & talem potestatem nullo iure naturali, diuino, nec humano ille habet, & eam sine vlla solemnitate & iusta causa pro libito & beneplacito suo faceret, quod nullo iure sibi conceditur.

Secundo, quod nullus beneficiarius potest suum beneficium diminuere, nec damno afficere, argum. cap. delictum. cum ei adnot. de reg. iur. lib. 6. At si pœnitentiarius posset optare aliam præbendam, posset suum officium pœnitentiarij diminuere, & damnificare: nam secundum gloss. communiter & merito recept. in cap. vlt. verb. meliores. de consuetud. lib. 6. canonicus habens ius optandi potest, si vult, optare præbendam minorem, & minoris valoris, quod esset damno afficere suum officium. Nec potest dici quod eadem ratio videtur esse de pœnitentiario, & alijs canonicis: quia est longe diuersa: nam canonicus, vt canonicus simplex, non habet successorem, iuxta glo. singul. & recep. in cap. quod sicut. verb. consentire. de elect. pœnitentiarius autem sic: & ideo alij canonici optando minores sibi solis pręiudicant: pœnitentiarius autem non sibi soli, sed suo officio, & suo successori.

2 Tertio, quod vnio requirit auctoritatem eam faciendi, & solemnitatem in modo faciendi, & iustam causam ad faciendum, vt probatur in dict. cap. sicut vnire. adiuncta clement. 2. de reb. eccles. non alienan. & cap. vnio. 10. quæst. 1. & alia multa. At pœnitentiarius si optaret, aliam faceret vnionem sine potestate faciendi eam, & sine solemnitate & causa pro libito suo: ergo non potest optare.

3 Quarto,

Digitized by Google

3 Quarto, quod id quod operatur oppoſitum in oppoſito, debet operari propoſitum in propoſito, l. & ſi contra. ff. de vulgari. cap. ſciendum. 8. q. 1. At præbenda pœnitentiarij, eo mortuo, vel renunciante, non poteſt optari ab alio canonico habente ius optandi: ergo neque pœnitentiarius ratione illius præbendæ poteſt aliam præbendam optare.

4 Quinto, quod pœnitentiarius principaliter habet officium pœnitentiariæ, præbendam autem habet per annexionem, & ita quaſi rem peremptam & extinctam: ſicut qui habet eccleſiam parochialem ſuæ præbendæ, vel alio beneficio ſimplici annexam, non cenſetur habere curam animarum, cap. ſuper eo. de prębend. lib. 6. & ita, cum non poſsit optare aliam præbendam ratione officij, quod eſt principale, & quoddam viuum, non poterit id facere ratione prębendæ, quę eſt acceſſorium, & quaſi quoddam mortuum & extinctum.

Sexto, quod non eſt veriſimile, quod tam inſigne Concilium, & ipſa Romana Eccleſia voluerit hominibus priuatis, & nulla iuriſdictione ſuffultis concedere facultatem faciendi tam leuiter, & tam ſine cauſa & ſolemnitate tot diuiſiones & vniones, quot facere poſſent pœnitentiarij prædicti, ſi ius optandi eis cencederetur: & ita non eſt credendum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſsit de fructibus fabricæ vnius eccleſiæ ſuperfluis aſsignare fabricæ alterius pauperis. & negatiua multis videbitur verior. nu. 4. vnde nec eſt tentandum vt fiat.*

1 *Epiſcopus ex cauſa poteſt vnire, & diuidere eccleſias.*

2 *Permutatio beneficiorum ac prædiorum eorumdem auctore Epiſcopo fieri poteſt.*

3 *Epiſcopus poteſt ſuper vna eccleſia imponere penſionẽ pro altero clerico ſuſtentando.*

3 *Prælatus cum maiori parte Capituli poteſt cogere canonicos ad contribuendum reparationi eccleſiæ ſuæ.*

3 *Epiſcopus augere poteſt pauperes præbendas ſuorum canonicorum, non ſolum uniendo beneficia eorum præbendis, ſed etiam grauando aliquas eccleſias, vt earum capellani, ſeu ipſæ eccleſiæ dent aliquam annuam penſionem: hic tamen modus non eſt in vſu. num. 7.*

5 *Nouitates & mutationes ſunt periculoſæ.*

6 *Bonata locis pijs ad vnum vſum, non debent ad alium etiam pium, Papa inconſulto, mutari, cum hoc ſit Papæ reſeruatum.*

CONSILIVM XV.

AN VISITATOR Epiſcopi iuſte valeat de ſuperfluis fabricę vnius eccleſiæ aliquid aſſignare fabricæ alterius eccleſiæ pauperis carentis fabrica ſufficienti ad reficiendos parietes eius, & ad ornamenta emenda?

Reſpondeo primo, quæſtionem hanc per totum orbem Chriſtianum poſſe frequenter occurrere in viſitatione epiſcopatus; numquam tamen eam vlli occurriſſe vidi, neque audiui in Hiſpanijs, neque Gallijs.

1 Pro cuius parte affirmante, ſcilicet quod Epiſcopus poteſt de reditibus ſuperfluis fabricę vnius eccleſiæ, iuuare fabricam alterius eccleſiæ pauperẽ,

facit

Digitized by Google

facit primo, ꝙ cui licet quod eſt plus, licet quod eſt minus, regu. cui licet. de reg. iur. lib. 6. & l. non debet. ff. eo. tit. cum ſimilibus. At Epiſcopus poteſt vnire duas eccleſias ſui epiſcopatus diuerſas, ex iuſta cauſa, faciendo vnam ex eis, & diuidere vnam in duas, faciendo duas ex eis, vt legitur & notatur in cap. vnio. 10. quæſt. 3. & cap. ſicut vnire. de exceſſib. prælat. & alijs multis locis; quod eſt plus: ergo poterit aliquam partem redituum vnius eccleſiæ diuiſæ dare alteri ex iuſta cauſa, quod eſt minus. Secundo,
2 quod poteſt Epiſcopus impartiri auctoritatem permutandi vnam eccleſiam cum altera, duobus habentibus illas, cap. quæſitum. de rerum permutat. & cap. 1. eo. tit. lib. 6. immo etiam permutare poſſeſſiones ſeu prædia vnius eccleſiæ, cum poſſeſſione alterius, cap. ad quæſtiones. de rerum permut. quod longe videtur eſſe plus, quam facere quod in quęſtione proponitur. Tertio, quod prælatus cum maiore parte Capituli poteſt omnes canonicos ſuos etiam renitentes cogere ad dandum aliquam partem redituum ſuarum præbendarum pro reparatione eccleſiæ ſuæ, cap. fin. de
3 his quæ fiunt à maiori parte Capituli. Quarto, quod poteſt Epiſcopus augere præbendas pauperes ſuorum canonicorum, vt habeant quo alantur honeſte, applicando aliquos reditus aliorum beneficiorum ſui epiſcopatus, cap. expoſuiſti. de præben. Quinto, quod Panor. ibidem communiter receptus tenuit id poſſe fieri duobus modis: priori quidem, vt vniantur præbendis capellæ, in quibus ponantur vicarij, qui eis inſeruiant: altero vero modo, quod capellani dent aliquid de ſuis reditibus canonicis, quod videtur proxime accedere caſui propoſito; in quo quęritur, an Epiſcopus poſsit applicare partem reditus ſuperflui fabricæ vnius eccleſiæ diuitis, fabricæ alterius eccleſiæ pauperi, quo ſe ſuſtentet. Sexto, quod ex prædictis idem Panor. ibidem communiter receptus infert, Epiſcopum poſſe prouidere ſuis canonicis pauperibus imponendo aliquot penſiones pro ipſis ſuper aliquot eccleſijs ditioribus ſui epiſcopatus; quod ait numquã vidiſſe factum, ſed videri ſibi eam eſſe bonã, & memorabilem practicam. Septimo, quod Eccleſia Catholica vna eſt, cap. loquitur. 34. q. 1. & extrauag. vnam ſanctam. de maiorit. & obed. & ſecundum Apoſtolum, alter alterius ſumus membra, & alter alterius onera portare debemus, & diuites ſuſtẽtare pauperes, vt late docet Ioan. Chryſoſt. in cap. ſicut huiuſmodi. 47. diſtin. cum multis alijs, quæ in hoc ex ſacris literis deſumi poſſunt.

4 Pars autem contraria negans multis videbitur vera. Tum ob conſuetudinem inueteratam, quæ contrarium ſeruat, quamque eſſe ſeruandam ſatis dictant l. minime. ff. de legibus, & cap. vlt. de conſuetud. cum multis ſimilibus. Tum quod nihil eſt tentandum cum ſcandalo, cap. nihil. de præſcript. & cap. 2. de operis noui nunciat. & arbitror multos populos ſcandalizatum iri, ſi contra voluntatem eorum id in fabricis ſuarũ eccleſiarum fieri tentetur. Tum quod nouitates ſunt euitandæ, quatenus ſine
5 naturalis & diuinæ legis trãſgreſsione vitari poſſunt, cap. cum conſuetudinis. de conſ. ibi, *cõſuetudinis & vſus longæui non eſt vilis auctoritas, & nouitates plerumque pariunt diſcordiam*. quod ipſum habet cap. quis neſciat. 11. diſt. & Ioan. And. allegat in d. cap. cum conſuetudinis, illud aphoriſmum Hip-

pocratis, *omnes mutationes periculoſæ*. Tum quod præfata conſuetùdo nititur canonibus, & legibus antiquis, per quos ſtatuitur vt bona deputata per Papam', vel aliam legitimam auctoritatem teſtatorum, donatorum, vel aliorum contrahentium non tollãtur ab eis, cap. ſine exceptione. & cap. non liceat Papæ. 12. q. 2. & alia, quæ gloſſ. illius ſummæ citat. Tum quod res deputatę ad vnum vſum, non debent in alium vſum conuerti. l. 1. ff. de adminiſtratione rerum ad ciui. perti. niſi auctoritate Principis. l. legata.
6 eod. tit. Tum quod donata locis pijs largitione fidelium ad vnum vſum pium, non debent applicari ad alium, etiam pium, ſine ſedis Apoſtolicæ auctoritate, vt habet ſolemnis illa clem. quia contingit. de relig. dom. & innouata in Concil. Triden. ſeſſ. 7. cap. vlt. de reformat. & ſeſſ. 25. cap. 8. de reformat. cuius clem. gloſſ. in verbo ſedis Apoſtolicę. ait ad ſolum Papam hoc pertinere, & non poſſe Legatum eius hoc facere, & conſequenter neque Epiſcopum, nec Archiepiſcopum. Tum quod in cap. 1. 12. quęſt. 1. multis ſacrę Scripturę locis probatur, ea quæ pertinent ad vnam eccleſiam, non debere cedere illis, qui alijs eccleſijs inſeruiunt. Tum denique quod vulgus clamabit voce magna illam regulam ff. de reg. iur. *Id quod noſtrum eſt, ſine conſenſu noſtro auferri non poteſt*. Et ſi quis reſponderit illa ſuperflua non eſſe ſua, ſed eſſe Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius omnes eccleſiæ ſunt membra: replicabit, concedendo eſſe quidem illa veriſsime ipſius, ſed donata, data, vel relicta in ſuarum eccleſiarum vtilitatem & vſum, & non poſſe in alium etiam pium conuerti ſine auctoritate Papæ, qui non facile impartietur eam cuilibet Epiſcopo cum etiam alienationem rerum eccleſię ſuę, etiam in caſu licito, faciendam, non concedat illi Epiſcopo, niſi ſeſe prius conſulto; vt Paulus II. grauiſsime ſtatuit in extrauaganti 1. de rebus eccleſiæ non alienan. quam interpretati ſumus in comment. in ſumma 12. quęſt. 2.

7 Quare ne ſim nimis prolixus, concludo, quod quamuis primo aſpectu prior pars affirmans videtur æqua, & ſancta; & vt Panor. ſupra relatus dixit in ſimili, bona practica, ſed vſque ad illum non viſa; ita mihi videtur eam non ſuſceptum iri ſine lite, ſaltem ſine licentia S. D. N. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas temporis immemorialis vim habet tituli.*
2 *Solemnitas extrinſeca requiſita in confirmatione alienationis bonorum eccleſiæ non præſumitur, niſi poſt lapſum 30. annorum. num. 2.*
3 *Alienatio rei eccleſiæ etiam cauſa pietatis fieri poteſt.*
4 *Sciens rem ad vnum pertinentem penes alium eſſe, tenetur indicare.*
5 *Inſtrumenta antiqua caſu inuenta, ſi alicuius res tangunt, tutius reuelare, quam occultare.*

CONSILIVM XVI.

MONASTERIVM quoddam monialium conceſsit quamdam eccleſiam, quę erat de ſua menſa, cum ſuis pertinentijs valoris 12. ſcutorum, cuidam confraternitati pię ad pijſsimam cauſam de conſenſu ſuperiorum pro cenſu dimidij ſcuti anticipata ſolutione 88. annorũ, & cum onere

onere eligendi capellanum ex fratribus monaſterij, cui moniales ſubiacebant: & per centum triginta ſex annos nihil fuit ſolutum monialibus, nec capellanus electus ex fratribus, nec vllam horum notitiã habent prædictę moniales, nec fratres; ſed adminiſtrator hoſpitalis inuenit hanc ſcripturam, & quærit quid pro exoneranda ſua conſcientia debeat agere.

1 Reſpondeo, quod ad dicendũ, quod debeat tacere, facit primo taciturnitas temporis, cuius non eſt memoria, quæ habet vim tituli, l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſt. cap. ſuper quibuſdã, §. præterea. de verborum ſignifi. Secundo, quod debemus eſſe pacifici iuxta proœmium Gregorianum, & non dare initium litibus, ſed eas potius finire, cap. finem litibus. de dolo & contum. Et quod veriſimile eſt futuram eſſe litem inter prę-
2 dictos, ſi nouerint huiuſmodi inſtrumentum extare. Tertio, quod prædicta conceſſio fuit per Papam confirmata; & licet non conſtet formam cõmiſſionis fuiſſe ſeruatam, & regulariter non præſumatur ſeruata ſolemnitas extrinſeca, niſi probetur, l. quæcumque. §. fin. ff. de pub. in rem act. fallit tamen quando lapſum eſt tempus triginta annorum, iuxta glo. ſolemnem cap. peruenit. de empt. & tradita per Felin. in cap. illud. de præſumpt. & latius in cap. Albericus. de teſtib. & in cap. ſicut. de re iudic. & per citatos ab illo, præſertim ſcribentes in l. ſciendum. ff. de verb. oblig. Et in caſu propo-
3 ſito non ſolum ſunt lapſi 30. anni, ſed etiam 136. Quarto, quod licet alienatio prædicta non fuerit neceſſaria, nec vtilis monaſterio; fuit tamen valde pia: & res eccleſiæ non ſolum poſſunt alienari cauſa neceſſitatis, & vtilitatis, ſed etiam cauſa pietatis, per cap. gloria. & cap. aurum. 12. q. 2. & glo. recept. in ſumma eadem cau. & quæſt.

Pro parte vero contraria, quod teneatur admonere prædictum monaſterium, & prædictos fratres, extare illud inſtrumentum, facit primo, quod qui inuenit rem ad alium pertinentem, debet eam reſtituere, cap. ſi quod
4 inueniſti. 14. q. 5. Secundo, quod qui nouit rem ad alium pertinentem eſſe penes alium, tenetur indicare, cap. qui cum fure. iuncta gloſſ. cum citatis ab ea, de furtis. Tertio, quod poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit, cap. poſſeſſor. de reg. iur. lib. 6. & qui poſſedit rem, & habet titulum contrarium ſuæ bonæ poſſeſſioni, videtur eſſe malæ fidei poſſeſſor: adeo quod etiam tempore immemorabili non præſcribit, vt poſt alios tradit etiam Couar. in d. cap. poſſeſſor. §. 8. num. 4. Quarto, quod ſolutio cenſus fuit anticipate facta pro octoginta & octo annis, & quod poſſet ſaltem aliquibus circumſtantijs probatis concludi non eſſe lapſum tempus quadraginta annorum neceſſarium ad præſcribendum prędictum cenſum & liberationem ab eccleſijs: & quod reſtitutio in integrum datur ignoranti, præſertim eccleſiæ contra prędſcriptionem, vt late tradit Felin. cap. vigilanti. de prędſcript. à num. 1.

5 Perpenſis pro vtraque parte his, & omiſſis alijs, quę poſſunt conſiderari, conſulendum videtur prędicto adminiſtratori tutius eſſe ſibi reuelare prędſato monaſterio prędſata duo inſtrumenta, quę caſu inuenit; & procurare vt ſine lite monaſterio ſoluerentur penſiones decurſę poſt prędſatos 88. annos, & poſthac decurrendę. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticis prædijs eccleſiaſticis dirutis ad muniendam ciuitatem, cẽſus annuus, qui in recompenſam aßignatur, non directo domino, ſed ipſi emphyteutæ venit ſoluendus, qui ſolitam recognitionem eccleſiæ dominæ directæ ſoluet.*

CONSILIVM XVII.

DVAS domos datas ab eccleſia in emphyteuſim vſque ad tertiam generationem accepit Rex Neapolis ad muniẽdam ciuitatem, præmiſſa æſtimatione, & conſtituto annuo cenſu ad rationem quinque pro centenario. Quæritur, an hæc quinque annua ſint ſoluenda ipſi eccleſiæ, an emphyteutæ vſque ad tertiam generationem.

Pro eccleſia facit, quod videtur finita emphyteuſis, eo quod videtur perempta res emphyteuticaria, iuxta l.2.C.de iure emphyt.

Pro emphyteuta vero facit, quod culpa carens, pœna quoque carere debet, cap.2.de conſtit. & quod res non eſt perempta: quia licet ſuperficies domuum ſit deſtructa, area tamen manet: & quod prædictus annuus cenſus, qui inter immobilia computatur, iuxta clem.exiuit.§.cumque annui reditus.de verb.ſign.ſubrogatur in locum præfatarum domuum, iuxta l.cum glo.ſi cum ſeruus.ff.de reb.cred.& quod Eccleſia, quæ eſt cultrix iuſtitiæ, non debet iniuſtitiam cuiuſpiam quærere, cap.ex tenore.de foro compet. Et hanc partem tenet Iaſon, qui alios citat, l.1.C. de iur.emphyt. num.44. adiunctis his quæ dixerat antea num.15.

1 Per præfata erudite citata, & alia, quæ in hoc adduci poſſent, videtur iudicandum, quod iuſtum, æquum, & ſanctum ſit, vt præfatus annuus reditus ſoluatur præfato emphyteutæ vſque ad tertiam generationem, & ille ſoluat canonem præſtitum eccleſiæ, à qua ſuſcepit emphyteuſim, & finita generatione tertia totus ille annuus cenſus ſoluatur eccleſiæ, tãquam res, quæ vt ſubrogata domibus in emphyteuſim datis reuertatur ad illam, generationibus, in quas data fuit, finitis.

SVMMARIVM.

1 *Peccata aliorum ſicut nos non accuſant, ita nec excuſant.*

3 *Eccleſiarum ſuarum bona ſine iuſta cauſa & ſolemnitate debita alienantes, incidunt in pœnas: nam ſi ſint inferiores Epiſcopis & Abbatibus, ſunt ipſo iure excommunicati, & beneficijs, quæ à dicta eccleſia habent, priuati, ita vt eis non poſſint de nouo conferri, num.5. nec male alienata recuperando euitant pœnas incurſas, nec excuſantur etiamſi dictas alienationes fecerint ex eo quod ab Epiſcopo multa paterentur damna & perſecutiones. num.2.*

4 *Pœna ipſo iure incurſa, per pœnitentiam ac reſtitutionem male ablati non euitatur, nec ob id iudex debet omittere quin eos puniat, etiamſi pars læſa remitteret iniuriam.*

4 *Pœnæ, quas quis incurrit ipſo iure, minui ẽt facta reſtitutione, nec debent, nec poßũt.*

5 *Extrauagans 1.de reb. eccleſ.non alien. excommunicat, & beneficijs, quæ ab eadem eccleſia obtinentur, priuat.*

6 *Beneficij iuſta vel iniuſta receptio talem fore fructuum receptionem arguit.*

CON-

CONSILIVM XVIII.

RESPONDEO primo, narrationẽ caſus adeo eſſe mihi obſcuram, vt deſiderem commentarium aliquem, quo mihi res in eius propoſitione tactæ ſatis innoteſcerent. Secundo, quod in eius initio præſupponitur, ſed in genere tantum, grauamina & damna quædam dominis canonicis conſulentibus ſuper iuribus magni momenti, & præſertim menſæ capitularis à ſuo prælato illata; de quibus tamẽ grauaminibus & damnis acceptis nullam quæſtionem videntur expreſſe mouere; licet forte tacite velint quęrere, an illa grauamina & damna excuſent eos ab iniuſtitia alienationis aliorum bonorum, quam ipſi fecerunt, quæ poteſt eſſe prima quæſtio eorum. Tertio, in eodem caſu narrant, quod ipſi domini canonici conſulentes alienauerunt aliqua alia bona ſuæ menſę capitularis; ſed non explicant, an alienauerunt ex cauſa iuſta, & ſeruata iuris ſolemnitate, vel non: & quærunt ſuper hoc tacite ſecundam quæſtionem, an ob id incurrerint cenſuras, vel pœnas aliquas. Quarto, quærunt, an præſuppoſito, quod incurrerint illas cenſuras, poſsint, & debeant illæ minui eis mitigando eas, ita quod ſi reſtituerint & reintegrarint ea ſuæ menſæ, debeant abſolui à pœnis incurſis; & poteſt eſſe quæſtio tertia. Quinto, quod quærendo an retentio canonicatuum ſit eis concedenda, facta reſtitutione prædictorum bonorum à ſe alienatorum, præſupponunt eos eſſe aut fuiſſe priuatos eis; quæ poteſt eſſe quarta quæſtio. Sexto, videntur quærere, an de canonicatibus & fructibus eorum ſit idem iudicandum; quæ eſt quæſtio quinta. Septimo, tangitur tacite quoſdam alios fuiſſe prouiſos de præfatis canonicatibus, & fructus eorum ab eis perceptos fuiſſe, & non exprimitur ob quam cauſam fuerint illi prouiſi, neque à quo, neque quando; nec exprimunt, an DD. canonici præfati conſulentes fuerint priuati ſuis canonicatibus à iudice, vel declarati priuati à iure, & an appellauerint ab eiuſmodi iudicis vel iuris priuatione, & an adhuc maneant in poſſeſsione ſuorum canonicatuum, vel non: ex quibus reſultare poſſunt aliæ quęſtiones graues, quas vix ſoluat Oedipus. Octauo, quod niſi illuſtriſsimi domini, eiuſdemque eruditiſsimi iuſta ac ſanctiſſima auctoritas & iuſsio me ad id compelleret, nihil reſponderem, ſed ſolum admonuiſſem illud Imperatoris Maximiani, *vt reſponſum congruum accipere poſsis, inſere facti exemplum.* l. vt reſponſum. C. de tranſactio. Nono, quod audendo id, quod vix bene audere poſſum,

1 RESPONDEO AD PRIMAM QVAESTIONEM, quod regulariter ſicut ob peccatum vnius non eſt accuſandus nec puniendus alter. 1. quæſt. 4. per totam, & l. 1. C. ne filius pro patre. ita pro peccato alterius alter non excuſatur, niſi quando inuaſus ad ſuam iuſtam defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ ſe defendit. l. 1. & l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & ideo quia præfati DD. conſultatores non videntur ſuæ bona alienaſſe ad ſuam iuſtam defenſionem cũ moderamine inculpatę tu-
2 telæ, non poſſunt excuſari; quamuis poſſunt occurrere aliquot circumſtantiæ grandis neceſsitatis, magnæ vis, vel magni metus, & terroris, quæ

minuerent peccatum, vel etiam omnino excuſarent; quales interueniſſe non narratur in propoſito caſu; & de non exiſtentibus & non apparentibus idem eſt iudicandum, l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tutel. cap. ſacerdos. cum gloſſ. de offic. iudi. ordin.

3 AD SECVNDAM reſpondetur, quod ſi prædicti DD. conſulentes alienauerunt bona prædicta ſuæ menſæ ſine iuſta cauſa & debita ſolemnitate, peccauerunt, & inciderunt in pœnas à iure canonico ſtatutas in cap. ſi quis presbyterorum. de rebus eccleſiæ non alienan. & in alijs iuribus citatis à nobis in comment. de alienat. rerum eccleſiarum ſuper gloſſ. ſummæ 12. quęſt. 2. num. 1. & 2. vbi nos citauimus extrauag. Pauli II. de rebus eccleſiæ non alienan. inter communes. Si vero iuſta de cauſa, ſeruata debita forma, id fecerunt, non peccarunt, nec vllam cenſuram incurrerunt, cap. ſine exceptione. 12. quæſt. 2. & latius tradimus nos vbi ſupra notab. 8. num. 9.

4 AD TERTIAM reſpondeo, quod pœnæ, quas ipſo iure incurrerunt, non debent neque poſſunt minui iuridice propter redintegrationem, & reſtitutionem bonorum, ob quorum alienationem pœnas incurrerunt: eo quod aliud eſt reſtitutio damni, & aliud pœna, quæ pro peccato maleficij imponitur à iure, vel ab homine, vt probatur in cap. licet canon. & cap. commiſſa. de elect. lib. 6. cum eis adnotatis. & ideo ſicut pœna homicidij vel furti non remittitur, neque condonatur ex eo, quod furem pœniteat furti, & reſtituat furtum, & eo quod homicidam pœniteat homicidij, neque eo quod pars læſa condonet, & remittat ei damnum, & intereſſe per illud acceptum; immo non obſtante illa reſtitutione, & condonatione partis, poſſent & debent furca ſuſpendi, & decollari: ſic male alienans res eccleſiaſticas non eſt abſoluendus à pœnis impoſitis ob illud peccatum, etiam ſi reſtituatur ablatum, & damnum eccleſiæ; neque etiam ſi confiteatur: quia oportet vt abſoluatur ab excommunicatione, & luat alias pœnas, præſertim ipſo iure incurſas, per ea quę in prædictis locis, & in lib. 4. ſenten. diſt. 15. & alibi ſæpe adnotantur, & praxis totius orbis Chriſtiani ſeruat, præſertim S. D. N. Sixtus, qui ob ſolam pœnitentiam & reſtitutionem damni & intereſſe raro condonat pœnam mortis, nec alias eccleſiaſticas, vel ſęculares, immo maximo omnium iudicum exemplo cogit eas ſubire delinquentes, vt iura naturalia, diuina, & humana ſuadent.

5 AD QVARTAM reſpondeo, quod prædicta extrauag. 1. de rebus eccleſ. non alien. non ſolum excommunicat, ſed etiam priuat ipſo iure alienantes res eccleſiaſticas iniuſte, ſi ſint inferiores Epiſcopis, vel Abbatibus, beneficijs, quæ habent in eccleſijs, quarum bona alienarunt, vt expreſſe habet prædicta extrauagās in §. ſi quis autem. verſ. inferiores vero. inhæc verba: *Inferiores vero prælati, commendatarij, & aliarum eccleſiarum rectores, beneficia, vel adminiſtrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præpoſituris, præpoſitatibus, dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, officijs, canonicatibus, præbēdis, aliiſque eccleſiaſticis cū cura, & ſine cura ſæcularibus, & regularibus beneficijs, quorum res & bona alienarunt, dumtaxat ipſo facto priuati exiſtant, illaque*

abſque

abſque declaratione aliqua vacare cenſeantur: poſſintque per locorum ordinarios, vel alios ad quos eorum collatio pertinet, perſonis idoneis (illis exceptis, quæ propterea priuatæ fuerint) libere de iure conferri, niſi alias diſpoſitioni Apoſtolicæ Sedis ſint ſpecialiter, aut generaliter reſeruata.

6 AD QVINTAM, quod regulariter idem iudicium eſt faciendum de receptione & retentione legitima vel illegitima beneficij, & de perceptione, retentione, & repetitione legitima vel illegitima fructuum eius. arg. cap. 1. cap. poſſeſſor. & cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. & cap. grauis. de reſtit. ſpol. cum ei adnot.

AD SEXTAM, & alias quæſtiones, quæ poſſunt colligi ex ponderatis in ſeptimo dicto; reſponderi poterit, cum diſtincte propoſitæ fuerint, in honorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui prædictum Illuſtriſsimũ Reuerendiſsimumque D. meum, & nos omnes ſaluet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Locãs res eccleſiaſt. ſui beneficij extra caſus iuris expreſſos eſt ipſo iure excõmunicat⁹.*
2 *Regulares locantes aliquid de ſuis beneficijs ad longũ tempus, ſuſpenſi ſunt ab officio.*
3 *Pœna impoſita contra præſumentem aliquid facere, non incurritur à faciente ſine dolo, vel contemptu.*
4 *Locanti res eccleſiæ vtile eſt mutare penſionem temporalem in perpetuam; quia perpetuus conductor, & non temporarius tenetur ad expenſas refectionis.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM præceptor cuiuſdã eccleſiæ regularis ante 30. annos quãdam paruam domũ, quæ ſolebat quotannis locari, locauit cuidã conductori in perpetuum eadem penſione, qua quotannis locabatur; & cuidã alteri locauit quædã prędia ad vitam conductoris eadem penſione, qua in ſingulos annos conducebatur, putans bona fide id ei licere; quamuis quia callebat ius Põtificiũ, aliquẽ ſcrupulũ habuit: nec meminit ſatis an poſtea monuerit conductores, quod illa debebãt fieri cum ſuperioris auctoritate. Quæritur, an in foro conſcientię is ſit iudicandus excommunicatus, & ob celebrationem Miſſarum poſtea frequenter factam ſit irregularis.

1 AD QVAESTIONEM reſpõdeo, quod pro parte eius affirmatiua facit primo extrauag. 1. de reb. eccl. non alien. quæ habet omnẽ beneficiariũ, qui locauit res eccleſiaſticas ſui beneficij extra caſus iuris expreſſos,
2 ipſo iure eſſe excommunicatum. Secundo facit clem. 1. de reb. eccleſ. non alienan. quæ omnes beneficiarios regulares alienantes aliquam rem de rebus ſuorum beneficiorum ad longum tempus, ſuſpendit ab officio.
3 Pro parte autẽ negante facit primo, quod prędicta extrauag. non loquitur de quocũque alienante, vel locante, ſed de pręſumente id facere; & pœna impoſita contra pręſumẽtem aliquid facere, non videtur incurri ab eo qui abſque dolo vel cõtemptu facit illud, per celebrem theoriam Card. in
4 clem. 1. q. 39. de priuilegijs. Secũdo, quod præfata extrauag. non fertur cõtra illos qui alienant vel locant res eccleſiæ in caſibus à iure expreſsis: at prędictus præceptor locauit prędictã domum, & prędictos fundos, promouẽ-

do vtilitatem præceptorię,eo quod penſionem temporalẽ mutauit in perpetuam,quod eſt vtile locanti,cũ impenſas refectionis debeat ſubire conductor perpetuus,& non temporarius. Per quæ videtur prędictũ prędeceptorem non eſſe excõicatũ, & conſequẽter non incurriſſe vllã irregularitatẽ.

DE DEPOSITO.

SVMMARIVM.

1 *Venditio cuiuſpiam depoſitariæ Populi Romani an iniuſta. & ſeq.et verius quod ſit iniuſta. num.* 13.
1 *Venditio eſt iuſta,in qua merx vendibilis,& iuſtum pretium concurrunt.*
2 *Officium mutuandi & cuſtodiendi depoſita etiam cum ſalario licitum.*
3 *Venditio officij colligendi vectigal,cur, cum nulli noceat, ſit iniuſta. num.* 15.
3 *Depoſitaria non eſt res ſacra, & tamen non eſt vendibilis. num.* 15.
4 *Vſura licet non eſſet venditio depoſitariæ, duplici ratione eſt iniuſta. num.* 17.
4 *Venditio ſic mutuum palliatum fieri ſolet.*
5 *Princeps aliquid ex certa ſcientia faciendo defectus iure humano inductos ſupplere videtur. & num.* 18.
6 *Depoſito pecuniæ cum pacto vt depoſitarius aliquid ſoluendo ea vti poſſit, vſuraria, & quare. num.* 17.
7 *Depoſitũ, ſicut cõmodatũ, debet eſſe gratuitũ,et cum pretio ſit conductio, vel locatio.*
8 *Depoſitarius contra naturam contractus ad aliquid ſoluendum oneratur.*
9 *Merces omni iure debita operario.*
10 *Mutuum, & depoſitum pecuniæ cum facultate ea vtendi, paria.*
10 *Ratio eadem idem ius ſuadet.*
11 *Deponens pecuniam abſque copia ea vtendi, depoſitario mercedem ſoluat; & ſi dat copiam & aliquid accipit, vſuram committit.*
12 *Depoſitaria æſtimabilis non eſt, eo quod ob eam depoſitarius honoretur.*
12 *Æeſtimatio rei ex vendentis,non ementis vtilitate metitur.*
13 *Mutuandi actus vendibilis non eſt, nec locabilis.*
16 *Sacrum quod non eſt, non omne vendi poteſt.*
18 *Papa tenetur vſque ad ſanguinem ius naturæ & diuinum ſeruare.*
18 *Vſura vtriuſque teſtamenti pagina eſt prohibita.*
19 *Papa non poteſt facere, vt quis ſine peccato vſuram exerceat.*

CONSILIVM I.

REVERENDE Pater. Per Papam motu proprio imponitur vectigal Populo Romano ſuper quolibet rubeo tritici macinandi baioch. quindecim,erigendo ſuper iſtis prouẽtibus vnum montem farinæ nuncupatum:& ne iſtud vectigal perpetuetur,mãdat per ſuum motum propriũ, quod poſtquam montiſtis de eorum fructibus ſatisfactum fuerit ex pecunijs ſuper dicto monte imponendis ad rationem ſcutorũ ſeptem pro quolibet centenario, illud quod ſupererit ex dictis fructibus, ac illæ pecuniæ, quæ perciperentur ex fraudibus committendis in dicta gabella,& quæ ſimiliter perciperentur ex venditione illius depoſitariæ,inſeruirent extinctioni

Digitized by Google

ctioni dicti vectigalis: & supradicta fieri debere à deputatis Romani Populi cum interuentu vnius ex Reuerendiss. Clericis Cameræ Apostolicæ; qui Reuerendiss. D.Clericus, & magnifici DD. deputati prædicti stante dicto motu proprio vendiderunt ad certum tempus dictam depositariam Caio Sempronio pro scutis 250. quolibet anno, & illa erogauerunt in extinctione dicti vectigalis, vt supra dictum est. Nunc effluxo tempore venditionis depositariæ præfatæ intendunt illam dicti Reuerendissimus Clericus, & magnifici DD. deputati de nouo plus offerenti ad effectum extinctionis supradictæ vendere: sed reuocatur à nonnullis in dubium eam fieri non posse absque scrupulo conscientiæ, ex quo Papa non absoluit ipsos in foro conscientię, nec dicit id fieri debere absque aliquo conscientiæ scrupulo, vt legitur in dicto motu proprio, sed simpliciter in eo exprimuntur supradicta.

Pro parte Romani Populi replicatur omnino dictam venditionem prę-fatæ depositarię primo loco fuisse bene factam,& etiam secundo loco absque conscientiæ scrupulo fieri posse: nam clarum est, quod Papa sciuit,& notitiam habuit, vt legitur in dicto motu proprio, de venditione dictæ depositariæ per Populum Romanum facienda, dum mandat, vt pecuniæ quæ obuenient ex venditione depositariæ præfatæ,conuertantur in extinctionem vectigalis præfati: adeo quod Papa hoc permittit, & sic vendita fuit scitu Papæ,& eo permittente:& hoc tanto fortius potest fieri sine conscientiæ scrupulo, quia pretium huius depositariæ inseruit extinctioni vectigalis,ne perpetuetur,& sic conuenit publicæ vtilitati,& tendit ad fauorem multorum pauperum,& piorum locorum dictum vectigal pro macinatura eorum tritici solue̅tium dictos 15.baiochos pro quolibet rubeo, qui tanto citius ab illius solutione erunt liberati;& quamuis aliquid certi emolumenti dictus depositarius ex ipsa depositaria non percipiat, & pecuniæ non faciant pecunias, nihilominus ex quo est approbatus à Populo Romano pro legali & idoneo depositario, hoc multum inter alios Vrbis mercatores sibi prodest, cum ex hoc reputetur notabilis & diues mercator;habet etiam ex dicta depositaria illud emolumentum, quod potest pecunias penes ipsum existentes ante tempus solutionum fructuum montistarum interim ad cambia licita & honesta prębere:& vlterius si aliquis montista erit dicti montis creditor,ipse depositarius poterit ei satisfacere in tot rebus suæ tabernæ cum aliqua temporis commoditate: & interim, vltra quod suas merces vendit,etiam poterit dictis pecunijs negotiari: & sic pro supradicta depositaria plus, vel minus ad eius libitum poterit offerre sentiens commoda supradicta.

Quæritur modo, an stantibus præmissis dictus Reuerendiss. D. Clericus,& magnifici DD.deputati Populi Romani possint absque aliquo conscientiæ ipsorum cuiuslibet scrupulo dictam depositariam montis farinæ prædicti etiam plus offerenti, ad effectum dictum vectigal pro rata extinguendi, vendere, vel non.

1 Respondeo, quod pro parte affirmatiua, nempe quod liceat præfatis Reuerendiss.Clerico,& magnifice̅tissimis deputatis Populi Romani vendere

dere præfatam depoſitariam in finem præfatum redimendi vectigal prædictum, facit primo, quod venditio præfata videtur ex ſua natura iuſta: quoniam iuſtitia emptionis & venditionis conſiſtit in hoc, vt interueniat merx vendibilis, & pretium iuſtum; quod ſatis colligitur ex l.1.ff.de contrahen.emptio.& inſtit.eodem titu.§.pretium.& §.item pretium. quæ duo videntur concurrere in hoc caſu, in quo concurrit officium colligendi vectigal ex parte vendentis,& pretium in numerata pecunia iuſtum ex parte ementis. 2 Secundo, quod negari non poteſt officium præfatum eſſe iuſtum, & Reipublicæ vtile, & neceſſarium: nam officium mutuandi conſtitutum à Repub.etiam præſtituto aliquo ſalario honeſto eſt licitum & honeſtum,vt nos probamus in comment.cap.fin.de vſur.num.15.& breuiter repetimus in Manua.confeſſ.cap.17.nu.288. & ſeruat praxis in montibus Pietatis. Tertio facit, quod etiam officium cuſtodiendi depoſita, etiam ſalario aliquo honeſto conſtituto, eſt iuſtum & honeſtum, quale eſt offi- 3 cium argentariorum, vt etiam probauimus in dicto comment.num.36.& quatuor ſeqq.quod referimus in dicto cap.17.num.292.ergo à fortiori officium colligendi vectigal, & cuſtodiendi illud reddendum tempore conuenienti,erit licitum & honeſtum. Quarto,quod nulla videtur apparere ratio, qua prædicta venditio ſit iniuſta; cum per eam nulli fiat iniuria, neque dolus, cum vtraque pars tam vendens, quam emens ſciat naturam officij,& pretium eius: & ſcienti & conſentienti non fit iniuria neque dolus,cap.ſcienti.cum ſuis concordant.de reg.iur.lib.6. Quinto,quod omne quod non eſt ſacrum poteſt vendi, arg.l.1.ff.de contrahen.empt.& §.loca. inſt.eod.titu. at præfata depoſitaria non eſt res ſacra, ſed profana; immo & videtur æſtimabilis; quia affert fructum honoris & commoditatis ad tractandum & lucrandum pecunias, vt palam eſt: ergo ſuapte natura eſt 4 vendibilis. Sexto facit,quod præfata venditio nõ videtur dici poſſe illicita,eo quod ſit vſuraria: quia vſura in ſolo contractu mutui veri vel palliati conſiſtit, vt poſt alios diximus in Manua. confeſſ. cap. 17. num. 266. At præfata venditio neque eſt verum mutuum, neque palliatum; ſed eſt vera emptio, in qua concurrit ab vna parte pretium,& ab altera merx, vt ſupra dictum eſt: & nõ interuenit maioritas,vel minoritas pretij propter anticipationem vel dilationem ſolutionis,vel pactum de retrouendendo, per quæ ſolet fieri emptio mutuum palliatum,cap.ad noſtram.de empt.& vendi.cap.ſignificante.de pigno. & cap.in ciuitate. & cap.fin.de vſur.ergo 5 nullatenus eſt vſuraria. Septimo, quod licet aliquis defectus interueniret,per quem ſuapte natura venditio præfata eſſet illicita, poteſt tamen ille ſuppleri per Papam, argum.cap.ſi Papam.40.diſt.& cap.cuncta.9.q.3. quam ſuppletionem ſupplet præfatus motus proprius, quo iubetur, vt pecuniæ,quæ obuenient ex venditione præfatæ depoſitariæ,impendantur in redemptionem præfati vectigalis. Nec obſtat, ſi dicatur quod Papa in illo motu proprio non videtur diſpenſare, neque ſupplere: quia ſummus Princeps, diſponendo aliquid, in quo interuenit aliquis defectus, ex certa ſcientia,videtur ſupplere illud vel diſpenſare ſuper eo,quatenus valor diſpoſitionis eius requirit.l.idem Vlpianus.§.1.ff.de excuſ.tuto. & tra-

ditur

ditur cap.ſi quando.de reſcrip.poſt Bald.cap.cum adeo.eo.titu. At Papa, qui eſt ſummus Princeps, immo & ſummorum Principum ſummus, cap. cuncta per mundum. cap.ipſi ſunt canones. 9.q.4. expreſſe diſponit in ſuo motu proprio de pretio venditionis depoſitariæ; quæ diſpenſatio non valeret,niſi liceret eam vendere: ergo videtur,quatenns opus eſt,eius venditionem licitam facere.

6 Pro contraria vero parte facit primo, quod omnis depoſitio rei conſiſtentis in numero,pondere,vel menſura, cum facultate vt ea depoſitarius vti poſsit,& eo pacto,vt aliquid ſoluatur deponenti, eſt iniuſta, & obligat ad reſtitutionem acceptorum, vt probamus poſt alios in Manua. confeſſ. cap.17.num.181.illa firmiſsima ratione,quam ponimus præcedenti num. 180.nempe quod depoſitum factum de re aliqua, quæ conſiſtit in numero, pondere, vel menſura, cum facultate vt ea depoſitarius vti poſsit, fit mutuum, ſimulac ipſe cœperit eo vti, per l.quintus. ff.depoſit. & per l.certi condictio. §.fi. cum l.ſeq.quæ hoc clarius probant,ff.de reb.credi.& palam eſt, quod acceptio alicuius rei pecuniariæ ob mutuum eſt iniuſta obligans accipientem ad reſtituendum id quod accepit,cap.ſi fœneraueris. 14.q.3. cap. conſuluit. de vſuris. in quo Vrban.Pontifex Max. allegat illud Lucæ cap. 6. *Mutuum date nihil inde ſperantes*. at deputatio alicuius in depoſitarium prædicti vectigalis, quod conſiſtit in numero, ideſt in pecunia numerata,cum facultate vt ea vti poſsit,eſt in effectu depoſitio pecuniarum numeratarum colligendarum ex dicto vectigali,& ſic mutuum:ergo nihil ex ea licite accipi poteſt, & huiuſmodi deputatio, cum fiat pretio accepto, eſt iniuſta.

7 Secundo facit, quod contractus depoſiti eſt contractus gratuitus, ſicut & contractus commodati, vt colligitur ex gloſſ.2.cap.1. de commodat. adiuncta gloſſ. verbo culpa,cap.1.de depoſit.ita quod, ſi aliquid acciperetur, fieret contractus locationis & conductionis: ergo non poteſt depoſitio eſſe iuſta, ſi quod pretium ob eam accipiatur: in caſu autem propoſito accipitur pretium; ergo non poteſt eſſe iuſta depoſitio: & tamen ita appellatur, ergo eſt fraudulenta, argum. tituli *Plus valere quod agitur,quam quod ſimulate concipitur*.

8 Tertio, quod contra legem naturalem & humanam eſt, quod qui præſtat operam, ſoluat aliquid pro opera quam præſtat, argumento l. ſecundum naturam.ff.de regul.iur.cui conſonat clem.1.de cenſib.& cap.qui ſentit.de reg.iur.lib.6.quatenus habẽt,ſecundum naturam,ſiue legem naturalem, quam illa iura humana confirmant, eſſe, eum qui patitur onus, debere ſuſcipere commodum, & non contra onus & damnum ſimul; at præfatus depoſitarius præſtat ſuam operam, laborem, & induſtriam in colligendis, ſeruandis, & ſoluendis pecunijs dicti vectigalis: ergo contra leges naturæ & humanas eſt, vt ipſe aliquid ſoluat pro huiuſmodi officio. cum ergo per præfatam venditionem depoſitariæ ſibi factam aliquid ſoluat,iniuſta eſt iudicanda venditio.

9 Quarto,quod lege naturali,diuina, & humana debetur mercenario ſua merces, Deuteron. cap.24. Leuit.cap.23. Lucæ cap.10. & alia multa quæ allegat

allegat Dionyſ. Papa cap.1.13.q.1. quale eſt illud; *Qui altari ſeruit, de illo viuere debet*; & illud; *Quis vmquam ſuis ſtipendijs militauit?* 1.ad Corinth.c.9. ergo lege naturali, diuina, & humana debetur huiuſmodi depoſitario aliqua merces: & conſequenter contra illas eſt, quod ipſe ſoluat, quod facit emendo illam pretio.

10 Quinto, quod ea in quibus eadem ratio militat, eodem iure ſunt cenſenda.l.illud.ff.ad leg.Aquiliam. cap.1.de tranſlat. prælato. at mutui datio, & depoſitio pecuniæ cum facultate vt depoſitarius ea vti poſsit,eiuſdem ſunt naturæ, vt prædictum eſt, d.l.certi condictio.§.fina.& l.ſequen. ff.de rebus credi. At pro mutui datione quantæcumque ſummæ nihil poteſt iuſte dari, vel accipi, ergo neque pro depoſitioue quantæcumque pecuniæ cum facultate vtendi.

11 Sexto, quod peccat, qui deponit aliquam pecuniam ſeruandam apud campſorem ſine facultate vtendi ea, & non vult ei ſoluere mercedem debitam; quia eſt contra prædicta iura diuina, & humana: & qui deponit ſeruandam cum facultate vtendi ea, & ob id accipit aliquid, committit vſuram, vt nos poſt alios diximus in dicto c.17.nu.283. ergo cum venditio huius officij in effectu non ſit aliud, quam depoſitio pecuniarum cum facultate vtendi eis, ſequitur quod eſt vſuraria, & conſequenter iniuſta.

12 Septimo, quod præfata depoſitaria non poteſt dici æſtimabilis, & vendibilis,eo quod ex illa prouenit depoſitario honor, & reputatio diuitiarum, & commoditatis tractandi, cambiendi, ſiue traficandi. Tum quia ex mutuatione magnæ quantitatis pecuniæ mutuatarius quærit eadem: attamen non eſt ideo æſtimabilis, nec vendibilis, vt prædictum eſt. Tum quia rei æſtimatio non augetur ex vtilitate,aut commoditate,quæ prouenit ementi;ſed ſic ex vtilitate,& commoditate,quam perdit vendens eam vendendo, vt ſingulariter dixit S.Thom. 2.2.q.77.art.1.& Sotus communiter recep.in 4.diſt.15.

13 Per hæc poſteriora fundamẽta credimus hanc partem poſteriorem eſſe veriorem. Nec obſtant alterius partis fundamenta: quia illis ſic reſponderi poteſt. Ad primum quidem concedendo emptionem,in qua interuenit merx vendibilis,& iuſtum pretium,eſſe iuſtam emptionem: negando tamen quod in propoſito interueniat merx iuſte vendibilis: quia mutuatio pecuniæ, vel actus mutuandi pecuniam non eſt merx, neque opera vendibilis,& locabilis;quia iure naturali,diuino,& humano ſaltem Pontificio debet eſſe gratuita, vt ſupra dictum eſt: & deputatio præfata depoſitarij nihil aliud in effectu eſt,quam depoſitio pecuniarum vectigalis præfati cum facultate vtendi eis, & cõſequenter eſt mutuatio per iura præfata, & ita inuendibilis, immo & illocabilis.

14 Ad ſecundum concedimus,officium præfatum depoſitariæ eſſe iuſtum, & ſanctum;& qui accipit illud,poſſe iuſte recipere ſalarium pro opera,induſtria,& labore,quæ in illo exercendo præſtat: ſed negamus eſſe iuſtum, vt accipiens illud,debeat ſoluere aliquid pro eo exercendo,cum omni iure debeatur ei iuſtũ ſalariũ: & conſequẽter quod iniuſte venditur illud ei.

Ad

Ad tertium, idem quod ad ſecundum reſpondemus, nempe officium argentarij cuſtodiendi pecunias eſſe iuſtum, immo & poſſe illum aliquod ſalarium honeſtum accipere; ſed negamus eſſe iuſtum, quod ipſe qui accipit pecunias cuſtodiendas, ſoluat aliquid pro cuſtodia, quàm ipſe præſtat, & pro qua meretur ſalarium.

15 Ad quartum concedimus, quod per præfatam venditionem nulli fit dolus; negamus autem quod nulli fiat iniuria; fit enim iuri naturali, diuino, & humano, & Deo eiuſque vicario auctoribus eorum, & naturæ rei vſu conſumptibilis, quæ ipſa quidem vendi poteſt, & in alium tranſferri, ſed non eius vſus, quo ipſa conſumitur; & ita vſus eius ab ipſa non ſeparatur, ſicut ſeparatur in rebus quæ vſu non conſumuntur, iuxta S. Thom. recep. 2. 2. quæſt. 78. artic. 1. gloſſ. 1. cap. 1. de commodat. & omnium ſententiam.

16 Ad quintum negamus primo, quod omne quod non eſt ſacrum, ſit vendibile; homo enim laicus non eſt ſacer, tamen non eſt vendibilis, ſaltem regulariter, ſecundum iura Romana, vt nos deduximus in d. Man. cap. 23. num. 95. neque alia inæſtimabilia, qualis eſt actus mutuandi, & mors, vel vulnus hominis liberi, l. cum liberi hominis. ff. de his qui deiecerunt, vel effud. qualis item eſt ſcientia, & ars naturalis naturaliter quæſita, vt diximus in d. cap. 23. num. 99. Secundo reſpondeo ad id quod tangitur in fin. de vtilitate quam quærit depoſitarius, quod tollitur per argum. ſeptimum pro hac parte factum.

17 Ad ſextum reſpondemus, quod prædicta venditio triplici ratione eſt iniuſta. Primo quidem, quod per eam accipitur pretium à depoſitario pro opere, induſtria, & labore, quæ ipſe præſtat; cum lege naturali, diuina, & humana ipſi deberetur merces pro illis. Secundo, quod venditur res inuendibilis, videlicet depoſitio pecuniæ cum facultate vtendi ea, quæ triplici iure prædicto eſt inuendibilis, & illocabilis, cum in effectu ſit mutuatio, vt ſupra probatum eſt. Tertio, quod ex mutuo palliato, & vi eius accipitur aliquid, quod eſt vſuræ peccatum. Cum enim venditio illa ſit in effectu depoſitio pecuniarum cum facultate vtendi eis, eſt vere mutuum palliatum nomine venditionis: & ita accipere aliquid ex ea, eſt vſuram admittere. Quare ad argumentum reſpondeo informa: Primo, negando quod in hoc caſu non interuenit mutuum palliatum; quia contractus, per quem traditur depoſitaria, vere eſt mutuatio veſtita & palliata nomine venditionis per ſupradicta, & conſequenter in eo poteſt interuenire vſura. Secundo, quod etiam eſt iniuſta duplici ratione prædicta.

18 Ad ſeptimum reſpondeo, concedendo, quod Papa faciens aliquem actum exiſtente aliquo defectu, per quem corruit ille, niſi diſpenſaretur, videtur diſpenſare, ſi faciat illum cum certa ſcientia illius defectus, ſi per ſuam ſummam poteſtatem poteſt ſuppleri defectus ille, vel diſpenſari in illo, eo quod iure humano ſit inductus ille defectus, non autem ſi inducitur iure naturali, vel diuino, vt poſt Hoſtien. & Panorm. in cap. ſignificauit. de offic. ordi. & Bald. cap. cum adeo. de reſcript. tradit Felin. in cap.

in cap. significauit. num. 4. eodem titu. & tangit in cap. si inter. de excep.
19 cum citatis ab illo; quia ius naturale & diuinum tenetur seruare vsque ad sanguinem. cap. sunt quidam. 25. quæst. 1. & iniustitia vsuræ non solum reprobatur iure Pontificio humano, super quo summam potestatem habet Papa, sed etiam iure naturali & diuino, cap. quia in omnibus. de vsur. in quo Concil. Later. testatur eam vtriusque testamenti pagina prohiberi, & probat S. Thom. 2. 2. quæst. 78. artic. 1. & tenet communis in 4. dist. 15. quicquid parum dolate dicat Alexan. consil. 1. 2. volum. super potestate Papæ dispensandi super vsuris cum Iudæis. in quo non auderem dicere quod Papa possit iuste dispensare cum aliquo, vt sine peccato vsuram exerceat, per cap. super eo. de vsur. in quo Alexan. Pont. Max. respondet non posse dispensari super vsura, æquiparando illam mendacio, quod habet intrinsecam malitiam, sicut & fornicatio: & nullo modo potest dici iusta, cap. 1. 22. quæst. 2. Quæ omnia & singula submitto supremæ S. D. N. censuræ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem ad exigendos reditus constituens, aliquid ab eo capere non potest, immo potius ei debet stipendium dare. nu. 3.*

1 *Depositario, seu exactori pecuniarum licentia facta illis vtendi resoluitur in mutuum; pro qua si quid exigatur, vsura est.*

CONSILIVM II.

AN DOMINO, vel collegio constituenti aliquem procuratorem suorum reddituum facile recuperabilium liceat accipere aliquas pecunias ab eo, nullo constituto ei ob labores subeundos salario, propterea quod ei officium illud concedit?

1 Respondeo, quod non video, quo titulo iusto possit prædictum collegium prædicta scuta lucrari; quia pro titulo venditionis id fieri nequit, siquidem officium illud non vendit; neque titulo locationis; quoniam illi reditus locabiles non sunt, cum neque salarium habeat, neque prouentus vllos, qui ad illud pertineant; solum enim inest ei onus & cura recipiendi reditus ad collegas officiales pertinentes, & soluendi illos eis temporibus statis. Neque titulo mutui, quia illud non potest fieri iuste nisi gratis, cap. consuluit. de vsur. Neque titulo commodati, cum hoc etiam gratis fiat, glo. recept. in rubr. ff. cõmod. sed neque titulo depositi; quoniam deponens nihil potest accipere à depositario; nam gratia eius tantum fit depositum, sicut in casu nostro, in quo gratia & vtilitate collegij deponuntur prædictæ pecuniæ: & quando fit gratia depositarij, est irregulare depositum, vt contingit cum non deponuntur pecuniæ in sacculis obsignatę, sed numeratæ, l. si quis nec causam. & l. rogasti. ff. de reb. cred. & tale depositum sapit mutuum, vt in prædictis ll. notatur; & si ea ratione caperentur, & darentur, esset vsura, vt est casus in l. Lucius. ff. depos. quod non licet in lege Euangelica, iuxta illud Lucæ 6. *Mutuum date, nihil inde sperantes*. translatum in cap. consuluit. de vsur. Prętera contractus hic ea ratione videtur

iniustus

iniuſtus, quod non ſolum non ſoluitur merces iuſta operario, iuxta illud Lucæ 10. *Dignus eſt operarius mercede ſua*, relatum in cap. 1. 13. quæſt. 2. ſed etiam cogitur mercenarius ipſe ad ſoluendam penſionem ei, cui operatur: nam depoſitarius huiuſmodi operam, ſtudium, & laborem impendit pecunijs prædictorum officialium recipiendis, cuſtodiendis, & ſoluendis, rationibuſque ſuper his habendis, & ſcribendis, propter quod recte ex iuſtitia debetur ei aliquod præmium; & tamen per huiuſmodi contractum fraudatur eo, & oneratur penſione ſine vlla iuſta ratione ſoluenda; & ita eſt contra illud 1. ad Theſſ. 4. *Ne quis ſupergrediatur in negotio fratrem ſuum*. & contra l. iuſtitia. ff. de iuſt. & iur. Præterea nemo negaret eſſe contractum vſurarium, vel certe iniuſtum, ſi quis putaret mihi, foderet, & pararet vineam, & colligeret eius vuas, & portaret in torcular meum, & calcaret eas gratis, vt ei facerem facultatem recipiendi reditus mille ſcutorum ad exercendam mercaturam, vel aliam artem ſibi vtilem, per quam lucraretur plus quam impendit in vinea mea, & poſtea mihi reſtituendorum. cap. plerique. 14. q. 3. & toto tit. de condict. indeb. & tanto magis eſſet iniuſtus, vel vſurarius, ſi mihi penderet aliquid aliud præter culturam vineæ, & vindemiam vuarum, quæ mihi impendit gratis. Quare arbitror non poſſe defendi contractum prædictum eſſe iuſtum: & ſatis negotij erit illi, qui defenderit iuſte poſſe prædictum collegium, & eius officiales vti opera, induſtria, & labore huiuſmodi depoſitarij, nullo ei propter id ſalario conſtituto.

An autem huiuſmodi depoſitarius poſsit iuſte transferre huiuſmodi officium depoſitarij in aliquem mercatorem cum pacto vt ſoluta quantitate, quæ debetur Principi, vel populo, ſoluat ei dimidium eius, quod lucratus fuerit ex vſu prædictæ pecuniæ gabellarum acceptæ; reſpondeo quod non, fortiori ratione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Diſpoſitio teſtatoris, vt lex ſeruanda, ſi ſit iuſta, alias non. nu. 2.*

3 *Depoſitam pecuniam penes mercatorem quis tenere non poteſt, cum pacto, vt inde aliquid lucri percipiat; niſi mutatis contractibus iuſtificetur, num. 1. & 2. hocque lucrum eſt vſurarium, tam pro tempore vitæ teſtatoris, quam poſt vitam illius ab hæredibus acceptum, num. 3. reſtituendumque, niſi gratioſe condonetur, num. 4. ceſſante autem pacto accipere gratis datum in recognitionem vtilitatis, quam ex dicta pecunia percepit mercator, licet. nu. 5.*

4 *Deponens pecuniam cum pacto, vt depoſitarius teneatur illam cuſtodire, ac ſaluam reddere, quando repetetur, & quod ad nullam mercedem depoſitario dandam teneatur, vſura eſt.*

CONSILIVM III.

SEMPRONIVS moriens inſtituit hæredes tres nepotes, Titium, Seium, & Caium, in grandi pecuniarum ſumma, quam Romæ habebat apud trapezitas ſiue campſores, ad ſeptem pro ſingulis centenarijs; hac tamen conditione, quod numquam poſſent illam inde auferre, nec alienare,

nare, vnde & fideicommissum fecit. Titius & Caius contra voluntatem testatoris abstulerunt quamdam quantitatem prædictæ summæ: & Caius vltra partem, quæ illi contingebat, abstulit tria millia aureorum partis Seij illo inscio, post aliquot tamen menses hoc illi manifestauit, simulque se obligauit vltra sortem principalem restituere interesse ad septem pro centenario, quod & fecit post aliquot annos, licet minus aliquanto quam ad septem. Quæritur, an Seius secura conscientia possit accipere hoc interesse, an vero teneatur illud restituere: & tunc an possit illud applicare alicui pio loco.

Clausula testamenti, vel codicilli, per quam præfatum fideicommissum dictarum pecuniarum fuit factum, sic habet; *Item cum dictus D. Sempronius codicillans habeat in compluribus creditis, de quibus extat quoddam memoriale in manibus N. quæ ascendunt ad summam trigintaseptem millium scutorum, vel quantacumque sit summa; voluit & ordinauit quod dictæ pecuniæ non amoueantur à locis, vbi sunt positæ: sed tantum fructus diuidantur inter suos hæredes pro æquali portione, nisi aliter dicto N. visum fuerit, & placuerit, qui ad plenum de ipsius domini codicillantis voluntate & mente est informatus, vt dictus dominus codicillans asseruit.*

In primis dico, quod etsi forte molestus fui in quærenda & petenda maiore informatione huius facti, quam dabatur: adhuc tamen iuste poteram requirere maiorem, & excusare me à respondendo, donec illa daretur. Nam opus erat ad respondendum absolute, scire, an præfatus codicillans haberet præfatam pecuniam depositã penes mercatores per viam contractus depositi, an per viam contractus societatis, & an præfata septem annua pro 100. soluerentur ei salua sua sorte principali, vel cum periculo communis damni & lucri; & an inter codicillantem & mercatores interuenisset vltra cõtractus societatis alius assecurationis, & alius redemptionis, quos esse necessarios ad accipiendum aliquid lucri vltra sortem, seu capitale, vel principale saluum, diximus in nostro Manuali cap. 17. nu. 251. cum sequentibus. 1

Secundo dico, quod si depositio illa pecuniarum fuit facta à prædicto codicillante per viam contractus societatis, vel depositi iustificati eo modo, quo iustificanda erat, iuxta ea quæ nos vbi supra post alios tradidimus, tenentur præfati hæredes seruare illam, donec N. aliud ordinauerit: quia iusta dispositio testatoris pro lege habenda est, Authen. de nupt. §. disponat testator, & erit lex. & cap. cum esset. de testamen. Modo codicillanti ius fasque fuisset testandi de illis ad libitum; & consequenter est dicendum, præfatos hæredes potuisse iuste capere illa septena annua à præfatis mercatoribus. cui etiam consequitur, præfatum Seium potuisse à præfato Caio accipere illa quæ accepit, nec teneri ad restituendum quicquam. 2

Tertio dico, quod ex verbis narrationis facti solum colligitur interuenisse contractus depositi, cum pacto de soluendo quotannis singula septem pro singulis centenis, sine alia iustificatione: & si res ita se habet, certum est contractum fuisse iniustum, immo & vsurarium, per ea quę 3

vbi

vbi ſupra ſcribimus;& conſequenter iniuſta fuit & vſuraria conuentio illa, & pactio, qua prædicti hæredes confirmarunt conuentionem codicillantis, immo & traditio nouæ pecuniæ ab eis facta prædictis mercatoribus.Quibus eſt conſequens,præfatos hæredes non teneri ad retinendas illas pecunias cum prędicto pacto in manibus dictorum mercatorum:quia licet regulariter diſpoſitio teſtatoris pro lege habeatur, iuxta Authen.ſupra allegatam;fallit tamen quando eſt iniuſta contra legem,& bonos mores,l.filius.ff.de condict.inſtit. præſertim contra legem naturalem, & diuinam, qualis eſt hæc,quæ eſt vſuraria, & ita contra vtrumque teſtamentum,cap.quoniam in omnibus.de vſuris.

Quarto dico, quod ſi prædictus contractus depoſiti vel ſocietatis non fuit iuſtificatus eo modo, quo ſupra diximus; quicquid accepit codicillans à mercatoribus,dum viueret, & quicquid poſt eius mortem hæredes acceperunt, cenſendum eſt iniuſte acceptum, & reſtituendum ijs, à quibus acceptum fuit, vel hæredibus eorum. cui conſequens eſt,quod Seius tenetur reſtituere illa quæ accepit à prædicto Caio; cui etiam non liçuit accipere illa ab ipſis mercatoribus.

4 Quinto dico, quod etiam ſi ipſe codicillans abſque vlla promiſsione mercatorum de ſoluendo ei aliquid, depoſuit penes illos prædictam pecuniam,cum pacto vt illi teneretur cuſtodire, ac reddere ſaluam, quoties ille peteret, & quod ob hanc cuſtodiam ipſe nihil teneretur illis ſoluere, iniuſte feciſſet,& vſuram commiſiſſet:eo quod voluiſſet capere, vltra ſortem principalem, illud ſalarium, quod eis pro fida cuſtodia ſuo periculo facienda debebatur iure illo naturali, & euangelico, quo cauetur mercenarium dignum eſſe mercede ſua.

Sexto dico,in hoc caſu conſulendum eſſe prædictis hæredibus primum, vt pœniteat eos ex animo, quod ipſam pecuniam tenuerint in manibus eorumdem mercatorum cum pacto & obligatione ſoluendi ſibi ſeptem pro centenario;& non ſolũ pœniteat eos huius peccati vſurarij,ſed etiam firmiter proponant reſtituere omnia illa, quæ acceperunt mediante illo pacto, niſi ſponte vel libere prædicti mercatores eis illa condonauerint; & non tantum proponant reſtituere quæ ipſi acceperunt, ſed etiam quæ accepit eodem pacto is cuius ſunt hæredes. Deinde concepta iſta generoſa pœnitudine,qua pœniteat offendiſſe Deum,præcepta eius violando,cũ debuiſſent eum ſuper omnia diligere,ac illius præcepta ſeruare:cõcepto item propoſito firmo reſtituendi prædicta omnia ipſis mercatoribus, à quibus accepta ſunt,vel hæredibus eorum, proponant confiteri hoc peccatum cum expreſsione temporis,quo illud continuarunt: & poſtea, vel ante confeſsionem adire per ſe, vel per ſuos confeſſarios,ipſos mercatores, eiſdem aperientes ſuam pœnitudinem, & propoſitum reſtituendi: &
5 rogare eos, ſi ſunt diuites,vt condonent ſibi ea quæ ſoluerunt. Tertio,habita condonatione omnium,vel partis,quam humiliter habere poterunt, relinquant eis ſuam pecuniam ſublato pacto de dando eis ſeptem, vel aliquid aliud ratione eiuſmodi depoſiti, facta illis libertate nihil dandi ex obligatione vel promiſsione,ſed ſolum ex mera liberalitate, ſi voluerint

aliquid donare, tanquam amicis, qui ſuam pecuniam tradunt eis ad lucrandum per iuſtam mercaturam, vel per iuſta & realia cambia. Quarto, his peractis adeant N. & cum eius aſſenſu vel accipiãt pecuniam ſuam ad emendos aliquos reditus, vel aliqua bona immobilia, & vinculent ea, vt illi videbitur: vel certe deponãt prædictam pecuniam penes dictos mercatores per viam iuſtæ ſocietatis, per quam tamen ſolum non poteſt manere capitale ſaluum, niſi addendo alios duos contractus aſſecurationis, & redemptionis lucri, modo quo ipſe in Manuali d.cap.17.num.251.ſcribo. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitario pro cuſtodia depoſitæ pecuniæ & obligatione reddendi ad voluntatem deponentis, debetur merces; niſi fiat cum facultate eã vtendi: quia cum tunc tranſeat in mutuum, mutuans ad nihil tenetur. nu.2. aliquid autem ab eo etiam tacite exigere, eſt vſura. nu.3. oblatum vero mere liberaliter recipere licet: ſecus ſi dicta oblatio fiat principaliter ob metum, ne ab eo depoſitum auferatur, vt alteri aſſignetur. num.4.*

3 *Deponens pecuniam penes aliquem cum facultate illa vtẽdi, ea principali etiam tacita intentione, vt inde aliquid recipiat, vſura eſt; ſecus ſi minus principaliter aliquid ſperet ſibi liberaliter dari.*

CONSILIVM IV.

MVLTI deponũt penes argentarios, ſiue campſores, & bancarios, vel alios diuites, & amicos, aut ſuos receptores theſaurarios aliquas ſummas pecuniarum maximas, magnas, & minimas, cum facultate eis vtendi, & cum eis negotiandi, eo tamen pacto, vt reſtituant eas totas, vel partem earum, quando ipſi voluerint; & depoſitarij reddunt eis certum quid pro centenario in annum, vel menſem, vel aliud tempus maius vel minus. Quæritur an id liceat.

1 Reſpondeo primo, quod cum primũ ad vrbẽ veniſſem, depoſui aliquot ſcuta penes quemdam argẽtarium, vel bancarium, ad cuſtodiendũ, & ad reddendum omnia vel partem eorum, cum vellem, gratis, nihilo ei dando pro cuſtodia, nec recipiendo pro lucro quem faceret; & vrſit me conſciẽtia ad volendum ei ſoluere mercedem pro cuſtodia, & opera, quã impendit illis cuſtodiendis, cum onere reddendi ea pro voluntate mea: quia dignus eſt operarius mercede ſua, Lucæ 10. relat. in cap.1.13.q.1. Sed quia neminem videbã ſoluere quidquam pro ſimili cauſa, petij remiſsionem eius, quod mihi primo aſpectu videbar debere, quam ipſe libenter fecit.

2 Secundo, quod poſtea animaduerti, quod depoſitum pecuniæ numeratæ cum facultate vtendi ea tranſit in contractum mutui, l.certi conditio. §.fin. & duabus ll.ſeq. ff.de rebus cred. & quod ego tradideram illa ſcuta cum facultate vtendi eis ſine obligatione ſoluendi eadem, & quod per contractum mutui tranſit dominium rei mutuo datæ in mutuatarium, l. 2.§.appellata.ff.eod. & conſequenter onus cuſtodiendi tranſiuit in bancarium, vti dominum eorum, iuxta l.1.& 2.C.de commod. & ita non tenebar ad ſoluendum ei quicquam pro cuſtodia.

Tertio,

Digitized by Google

3 Tertio, quod depositarius, qui recipit depositam pecuniam sine facultate vtendi ea, & cũ obligatione restituendi eamdem, meretur mercedem pro custodia: quia non transit dominium in eum, & ipse non tenetur ad reddendum aliquid ipsi deponenti vltra depositum, iuxta l. si facculum. ff. depositi. cap. 2. de deposito. cum ei adnotatis: quia est cõtractus de se gratuitus, vt & nos post alios tradidimus in nostro Man. confess. cap. 17. num. 180. & consequenter non tenetur depositarius soluere aliquid deponenti vltra pecuniam depositam: & deponẽs, qui exegerit aliquid vltra sortem, committit vsuram iuxta l. Quintus Cæcilius. & l. Lucius. ff. depositi.

Quarto, quod deponens poterit iuste accipere à depositario, si sponte sine vlla exactione expressa vel tacita voluerit aliquid ei dare; sed non exigere, per ea quæ in sequenti cons. traduntur. Dixi, tacita vel expressa: quia sufficit tacita. arg. l. 1. cum ei concordantibus, de pactis.

4 Est tamen quæstio quotidiana, an depositarius, qui soluit aliquid vltra depositam pecuniam, non quidem voluntarie ac libere, sed quia timet, si non solueret, quod deponens repetet ab eo pecuniam depositam, & tradet eam alteri, qui soluet id quod ipse non vult soluere. Et puto deponentem quo ad forum interius peccaturum accipiendo illud, si nouerit depositarium ei facere illam solutionem principaliter ob illum timorem, per ea quæ de timore scripsimus in præfato Man. confess. cap. 22. numero 31. & cap. 17. nu. 5. vbi concludimus, metum etiam minorem iusto in foro con-
5 scientiæ excusare, & accusare: immo etiã si ob hanc causam principaliter repeteret pecuniã depositam, vt alius ei soluat aliquid vltra eã; quia mutuat & vult mutuare cum spe principaliter lucrandi vltra sortẽ. quia spes lucrandi principaliter aliquid vi mutui est peccatum vsuræ, iuxta ea quæ post alios tradimus in cõmen. de vsuris, super cap. 1. 14. q. 3. nu. 6. & 8. Diximus, principaliter: quia minus principaliter intentio lucrandi aliquid non sufficit ad causandum vsuram, vt tradimus vbi sup. nu. 9. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Deponi potest penes ecclesiam pecunia, vt inde emantur census, ita vt aliqua pars remaneat ecclesiæ, & reliqua detur deponenti. num. 3. an autem expediat, non est ita certum, cũ ecclesia debeat exemplari pietate simul & prudentia lucere. nu. 7.*

1 *Depositum fit locatum, depositario ob illud aliquid accipiente. & num. 4.*

1 *Ecclesia, & clerici mercaturam exercere non debẽt, cupiditatis inquam causa. nu. 5.*

2 *Ecclesia, & eius bona laicis submitti non debent, scilicet tamquam dominis & patronis. & num. 6.*

3 *Contractus omnis aliàs licitus, etiam cum ecclesia, si sit ei vtilis, iniri potest.*

3 *Donari potest aliquid ecclesiæ sub modo, vt census aliquis retribuatur donanti.*

4 *Depositarius regulariter tenetur tantum de dolo; potest tamen conueniri, vt teneatur etiam de culpa.*

CONSILIVM V.

1 AN LICEAT cuipiam deponere aliquam pecuniæ numeratæ summam apud aliquam ecclesiam, ea lege, vt administratores bonorum eius, emant aliquot reditus annuos, quorum quinta pars cedat vtilitati

ecclesiæ pro decima, & onere administrationis, & aliæ quatuor partes cedant deponenti, & successoribus eius.

1 Pro parte negante huius quæstionis facit primo, quod depositū debet esse gratuitū; eo quod, depositario accipiente aliquid pro custodia rei depositæ, desinit esse depositum, & incipit esse locatum, l. 1. §. si vestimenta. ff. depos. & cap. fi. de depos. Secundo, q̄ neque ecclesia, neque clerici debēt negotiari, & mercaturā exercere, cap. 1. cap. negotiatorem. 88. dist. & ne clerici vel monachi sæcularibus negotijs se immiscеant, in rubro, & in
2 nigro. Tertio, q̄ ecclesię, & bona earū non debent subijci, & submitti laicis, cap. 1. de reb. eccles. non alien. lib. 6. & in casu proposito videtur ecclesia submitti, & obligari in quoddā perpetuum ministerium & seruitiū deponenti præfatas pecunias. Quarto, q̄ ex huiusmodi depositione videtur posse damnificari ecclesia, pecunia perempta, vel prędictis bonis ex ea emptis, per dolum, vel culpā administratorum bonorum ecclesiæ, vel per amissionem bonorum emptorum ab eis, vel quia respectu aliquo fieret graue administrare reditus, vel bona empta, & reddere quatuor partes redituū, qui aliquando magno cū sumptu & labore recipiuntur: & ecclesiæ damna sunt vitanda, cap. sine exceptione. 12. q. 2. & cap. 1. de depos.

3 Pro contraria vero parte vrget primum, quod depositum pecuniæ præfatæ potest fieri apud ecclesiam, vt non obscure significat cap. 1. de depos. & aperte asserit eius glos. communiter recepta. Secundo, quod regulariter omnis contractus alioqui legitimus potest fieri cum ecclesia, si est ei vtilis, arg. cap. sine exceptione. & cap. si quæ. & aliorum multorum 12. quæst. 2. Tertio, quod licitum est donare aliquid ecclesiæ sub modo & onere, vt aliquis census etiam annuus ei retribuatur, cap. Eleutherius. 18. q. 2. & cap. præterea. de iure patron. & præfata dispositio est effectu donatio quædam facta sub modo & onere reddendi deponenti certam partem reditus rei donatæ: ergo erit licita.

Per hæc & alia multa, quę adduci possent, hæc pars videtur verior: & ad
4 oppositа facile responderi potest. Ad primum quidem primo concedendo, quod depositum simpliciter factum censetur gratuitum; negando tamen, quod non potest fieri adiecto pacto, vt aliquid pro custodia detur, vt est casus irrefragabilis in cap. fin. de depos. sicut & depositarius simpliciter constitutus tenetur de dolo, sed constitui potest vt teneatur etiam de culpa, vt est casus in d. cap. fin. & in l. 1. §. si conueniat. ff. depositi. Secundo responderi potest, quod non refert quo ad propositum nostrum, an præfatum depositum sit purum depositum, vel habens mixturam contractus locati, & conducti: quia idem effectus resultat, & non refert quid de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. & cap. licet ex quadam. de testibus.

5 Ad secundum concedimus, artem mercaturæ vetitam esse clericis, ne illam exerceant causa cupiditatis, vt Gratianus in summa præfatæ distin. 88. significat: sed negamus in proposito casu exerceri mercaturam, siue negotiationem, sed solum fieri quemdam contractum depositi vtilem ecclesiæ, vt palam est.

6 Ad tertium concedimus, nec ecclesias, neque bona esse submittenda

laicis,

laicis,neque ſubijcienda alicui tamquam patrono, & domino, & ſuperiori: ſed negamus in caſu propoſito talem ſubmiſsionem fieri; cum ſolum fiat ſubmiſsio,& obligatio ad reſtituẽdum ſibi datum in ſuam vtilitatem, ſi pacta non ſeruauerit,cum ad id ipſa lege naturæ teneatur, l.1.de pact.& l.2.ff.de eo quod cer.loco. & cap.1.de pact.

Ad quartum,quod præfatum depoſitũ debet fieri talibus pactis,& conditionibns adiectis,vt eccleſia non lædatur, nec delictũ vel culpa adminiſtratorũ bonorum eius imputetur ei,& maneant ipſi ſua priuilegia ſalua.

7 Quia tamen res hæc noua eſt,& exẽplari pietate ſimul, & prudentia lucere Eccleſia debet; arbitror aptius,& piẽtius fieri poſſe per contractum donationis ſub modo faciendæ, quam per contractum depoſitionis, qui quadamtenus ſapit naturam quorumdã depoſitorum, quæ parum licite mea ſententia ætate noſtra cum mercatoribus fiunt; & quod expreſſe fieret donatio inter viuos perpetua facta eccleſiæ facultate reddendi pecuniã,vel reditus,aut bona empta, &c. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

SVMMARIVM.

1 *Cambium per minutum cuilibet licitum, etiam ei qui non eſt campſor ex officio.*
2 *Emere monetam leuioris ponderis iuſto pretio licet; ſed vendere pluris quam hic valeat,non licet,etiamſi vendatur eam translaturo vbi pluris valebit.*
2 *Venditio non iuſtificatur ex vtilitate emptoris, ſed venditoris.*
2 *Reſtitutio damnum paſſo facienda, & eo non inuento,pauperibus.*
3 *Pecunia domini nõ poteſt eo inuito vti capſarius:quod ſi habet domini licet non expreſſum cõſenſum,nõ peccat.an autẽ teneatur reſtituere lucrum,vide nu.4.& 6.*
3 *Mercatorum capſarij,quod in male computando amittunt, reſtituant.*
5 *Mutuare minutam pecuniam intentione recipiendi argenteam,non eſt vſura.*

CONSILIVM I.

PRIMVM dubium. Emere ſolet quis cum lucro duorum, vel trium pro quolibet centenario monetam æream minutam, eamque amicis egentibus ad comparanda quotidiana mutuo dat, à quibus poſtea argenteam recipit pecuniam; & hoc ſine omni pacto, & ſine mutuatarij damno, cui tãtum profuit impendiſſe æream minutam monetam,quam recepit,ſicut ſi argenteam,quam dedit,impendiſſet. Verum,quia dictus mutuans de cætero forte non eſſet mutuaturus, niſi pro ære argentum reciperet, quod forte etiam cogitat mutuatarius; ideo dubitatum fuit, an liceat cum dicta intentione recipiendi argenteam monetam,mutuare æream.

Secundum dubium. Hic Romæ ſcuta auri non expenduntur communi pretio, niſi ſint iuſtiſsimi ponderis; in alijs autem prouincijs Italiæ, etiam quod ſint leuioris ponderis, niſi leuitas ſit notabilis, æque bene expenduntur,ac ſi eſſent iuſtiſsimi ponderis.hinc fit,quod prædictus conſulens hic Romæ exiſtens huiuſmodi ſcuta leuioris ponderis emit minoris

Digitized by Google

ris currentis valoris, & eadem cum lucro vẽdit ituris extra Vrbem, quibus tanti valent hæc ſcuta leuioris ponderis, ac ſi eſſent iuſtiſsimi ponderis. Dubitatur modo, an hoc liceat; & ad quid teneatur dictus conſulens, & cui teneatur, in caſu, quod eſſet obligatus reſtituere.

Tertium dubiũ: Et quid ſi prædictus conſulens, qui facit prædictos cõtractus, eſſet capſarius, vt vocant, mercatoris, qui ſolet pecunias domini ſui recipere, cuſtodire, ac etiam ſoluere, & prædictos cõtractus exercet ex pecunia prædicti domini ſui, à quo prohibitionẽ habet, ne dictis pecunijs vtatur in alijs vſibus, quam in vtilitatem ipſius domini, & pro eius negotijs, puta in emptionem monetæ aureæ iuſti pretij ad vtilitatem domini.

Quartum dubium: Præterea dictus capſarius, ad quem periculum erroris, qui poteſt cõtingere in numeratione pecuniæ, quam vel dat, vel recipit, ſpectare dignoſcitur, emendo ad vtilitatem domini pecuniam auream, pretium verum auget: puta emendo ſcutum vnum pro iulijs vndecim, ſcribit in libro ſe emiſſe pro iulijs vndecim, & vno quatrino: & hoc facit ad hunc ſolum effectum, vt augmentum huius quatrini ſuppleat defectum erroris prædicti, ſi forte contingeret; nam ſi in fine anni error nullus reperitur interceſsiſſe, omne lucrum, quod in capſarium ex additione dicti quatrini ad verum valorem facta peruenit, ad ipſos dominos alia via reuertitur. Dubitatur, an dictus capſarius peccet mortaliter, teneaturque ad reſtitutionem omnium prædictorum quatrinorum, & ex ſuo ſalario perſoluere damnum, quod ſolet ex errore prædictæ numerationis contingere; an vero poſsit dicta fraude vti.

Nouerit præterea D. cõſultus pro clariore facti cognitione, quod mercatores communiter ſolent dictis capſarijs mediocre, ſeu potius tenue ſtipendium perſoluere: & licet præſentiant dictos capſarios ex dictis pecunijs ad ipſorummet capſariorum vtilitatem emere dictam cream monetam minutam, de qua in primo caſu, & dictos aureos leuioris põderis, de quibus in ſecundo; tamen diſsimulant hæc videre, maxime quando dictus capſarius in alijs negotijs ſolet eſſe ad vtilitatem domini diligens.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod D. conſulens iuſte negotiatur; quia in effectu exercet cambium, quod vocatur per minutum, quod licere non ſolum campſoribus, ſed etiam priuatis, tradimus nos in Man. cap. 17. num. 288.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod prædicta negotiatio videtur iniuſta. Tum quia vendit maioris quam valeant ſcuta. Tum quia licet non emat ea minoris, quam valeant, ea tamen intentione emit ea, vt vendat maioris, quam valeant. Tum quia non obſtat, quod illa valebunt emptori in alia prouincia tanti, quanti emit, & forte pluris; quia vẽditio rei non iuſtificatur ex vtilitate, quam emptor percipiet ex illa, ſed ex vtilitate, quæ venditori ex ea veniebat, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 77. art. 1. relatus à nobis in dicto Man. cap. 23. num. 78. Tum quia non obſtat dicere, quod cambium per tranſlationem monetæ liceat, vt tradimus in dicto Manual. cap. 17. num. 290. quia licet qui emit hic monetam minoris valoris, poſsit portare, vel mittere ad alium locum, vbi pluris valet; non tamen

men poteſt illam vendere hic alijs pluris, quam valet, per ea quæ in cap. 23.num.77.dicimus.

Secundo,quod tenetur reſtituere eis,quibus vendidit,vel eos cõtentos facere,iuxta cap.ea te.de iureiur.& ſi neſciuntur,nec ſciri poſſunt mediocri adhibita diligentia,pauperibus,iuxta cap.cũ tu.& glo.eius, de vſuris.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod ſi domini,quorum eſt pecunia, conſentiunt tacite, vt eorum capſarius, vel arcarius vtatur cambio minuto in vtilitatem ſuam tantum, ſecurus erit in conſcientia,argum.cap.ſcienti & conſentienti.de reg.iur.lib.6.

AD QVARTAM reſpondeo, quod non poteſt iuſte adijcere illũ quatrinum, per aliqua, quæ non vacat ſcribere, cum ipſe debeat ſibi & ſuo officio cauere, ne in computando erret.

4 Replicatum fuit ſuper dub.præced.in primo caſu non tantum dubitari de minutiſsimo cambio, an liceret;quantum, an dictus mutuans dictam minutam æream pecuniam cum intentione recipiendi à mutuatario argenteam pecuniam, committat vſuram?

Nam pro negatiua facit, quia creditor mutuando decem ſcuta numerata in moneta ærea minuta, recipiendo poſtea totidem decem in moneta argentea, non videtur recipere niſi ſummam mutuo datam:& licet ipſe poſtea ex dicta moneta argentea emat iterum minutam æream, cum lucro duorum pro centum, hoc prouenit ex eius induſtria ſine damno mutuatarij,cui tantum valet dicta minuta ærea ad emptionem ſibi neceſſariorum, quantum valeret argentea.

Pro affirmatiua facit,quia creditor recipit plus quam dedit:nã pro ære minuto recipit argenteã pecuniam,quæ habet hãc qualitatem,vt poſsit, & faciliter,in æream cum lucro permutari, ſeu cãbiri: & mutuatarius ex hoc patitur damnũ;nam amittit facultatem, per quã poſſet argẽteam pecuniã cambire cum ærea minuta cũ lucro prædicto,& retento lucro reſtituere creditori totidẽ ſcuta 10. in moneta ærea, in qua mutuũ receperat.

In tertio caſu etiam replicatum fuit:Si domini pecuniarum nõ conſentirẽt dicto capſario,ſeu arcario, vt ad ſui vtilitatem dictum minutiſsimũ cambium exerceat; an dictus arcarius teneatur lucrũ dominis reſtituere in totum,vel in partem,cum in mandatis habeat,ne pecunia dominorum vtatur niſi in eorum vtilitatem. Ratio dubitandi eſt, quia arcarius nõ tenetur ex debito officij ſui, nec inuitus cogitur, vt exerceat dictum minutiſsimum cambium,poteſtque illud ſine peccato iniuſtitiæ nõ facere; vnde ſi illud exercet ad ſui vtilitatem, contra domini quidem præceptũ facit,ſed tamen ob hoc nec damnum domino dat,nec contra iuſtitiam particularem,quę ſola ad reſtituendum obligat,committit:vnde nec videtur cogendus reſtituere, nec condemnandus de peccato mort. pro prædicta dominorum præcepti tranſgreſsione, cum non tendat in dictorum dominorum conſiderabile præiudicium;nã ob hoc arcarius non omittit quicquam ex ijs, ad quæ tenetur ad dominorum vtilitatem facere.

5 Ad prius ſuperdubitatum reſpondeo, quod vtilitates prædictæ in eo conſideratæ non ſunt notabiles,nec ſufficientes ad reddendas voluntates

prædictas vſurarias, per rationes optime in eo tactas.

6 Ad ecundum reſpondeo, quod ſi arcarius non tenetur ad exercendum illud officiũ cambij ad vtilitatem eorum, quorum eſt arcarius, & exercet illud ſine damno eorum, nõ videtur peccare, licet ipſi non conſentiant expreſſe, per ea quæ nos diximus in Man. confeſſ. cap. 23. nu. 94. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Deponere pecuniam cum facultate ea vtendi, eſt mutuare: vnde illius ratione tamquam debitum quid accipere, erit vſura, nu. 2. ſecus ſi ſponte donetur in gratiam mutui vel depoſiti penes ipſos ſic facti, vel ex eo quod valor monetæ ſit auctus, vel quia ſoluit in alia moneta deterioris conditionis. num. 3.*

4 *Soluere qui tenetur aliquam pecuniam creditam, ſeu mutuo receptam, ſatisfacit ſoluendo ſecundum æſtimationem à Principe impoſitam; nec ex eo quod ſoluit in alia moneta, tenetur inuitus aliquid addere. ſi tamen eſſet credita ea conditione vt ei alia æque bona pecunia reſtituatur, tunc in eadem moneta eſſet reſtituenda. num. 5. & ſi augeretur valor, pertineret ad creditorem. num. 3.*

6 *Oeconomus aut auream pecuniam à domino ad impendendum acceptam dat ſuo periculo mercatori, à quo minutiorem cum augmento accipit; & augmẽtum ſuum eſt: aut eamdem accipit à mercatore, penes quem dominus ſuo periculo depoſitam habebat cum facultate eamdem in auro, vel minutiore recipiendi; & augmentum domino debet reſtitui.*

CONSILIVM II.

QVAESTIONES duæ confeſſarijs frequentiſsime occurrunt. Prima, an qui tradunt multa ſcuta aurea mercatoribus, & poſtea minutatim capiunt valorem illorum in nummis argenteis, vel æreis, poſsint iuſte accipere aliquos quatrinos, vel bologninos, quos frequenter adijciunt mercatores, cum ſoluunt pro illis nummos argenteos, vel æreos.

Secunda, an œconomus, obſonator, vel quiuis alius officiarius alicuius domini accipiens valorem prædictorum ſcutorum in nummis argenteis, vel æreis à mercatoribus prædictis vna cum auctario prædictorum quatrinorum, vel bologninorum, teneatur ſcutorum valori inſtituto adijcere illos; & an teneatur ad reſtitutionem illorum, ſi eos ſibi accipiat.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod pro parte negatiua facit neruoſiſsime, quod nullo titulo iuſto tradentes illa ſcuta videntur eos poſſe accipere. Non primo titulo mutui: quia, qui mutuat, nõ poteſt aliquid vltra ſortẽ accipere, quia eſſet vſura, cap. 1. & 2. 14. q. 3. immo eſſet peccatum mortale, cum ſpe talis lucri ea tradere, cap. 1. & cap. conſuluit. de vſur. Nec ſecundo titulo depoſiti: quia deponere pecuniam cum facultate vtẽdi illa, eſt mutuare, l. certi cõdictio. §. fin. cũ l. ſeq. ff. de reb. cred. & l. quintus. ff. depoſiti, vt latius traditur in Man. cap. 17. nu. 180. & num. 283. Neque tertio titulo locationis; quia pecunia nõ eſt res locabilis, cum traditur ad vſum ſuum naturalem impendenda: cum in effectu ſic locare, ſit mutuare, & vſuram palliare, vt palam eſt. Neque quarto titulo ſocietatis; alioquin oporteret participare de damno mercatoris, qđ incurrere t negotiãdo, l.

ſi non

ſi non fuerit. ff.pro ſocio.& traditur in d.Man.cap.17.num.251.quod non intendunt facere ipſi. Neque quinto ratione cambij: quia cambium eſt contractus non gratuitus, quo vna pecunia datur pro altera, vt probatur in Manu.cap.17.num.283.& traditio prædicta fit gratuito, & non pro altera pecunia; quia etiam ipſamet, vel alia ei ſimilis ſine vllo auctario reddi, & ſolui poteſt.

2 Sed in cõtrarium facit, quod multi viri pij & eruditi huiuſmodi auctaria paſsim ſine ſcrupulo accipiunt. Quare dicendum videtur primo, quod duo contractus in hac re inueniuntur: alter depoſiti, quo traduntur cum facultate eis vtendi expreſſe, vel tacite facta depoſitario, quod effectu eſt mutuũ, iuxta d.l.certi condictio.6.fi.& l.ſeq. Alter eſt, quo capitur pecunia argentea, vel ærea pro ſcutis ſupradicto modo traditis, & hic eſt cõtractus cambij. Secundo, quod ratione prioris contractus, nihil amplius, quam ob mutuũ, poteſt recipi tamquam debitum; & quod taliter reciperetur, eſſet vſura reſtituẽda per iura citata. Dixi, *tamquam debitum*: quia tamquam gratuito, & ſponte donatũ, in ſignũ gratitudinis, accipi poteſt; ſicut & ita donatum ob mutuum, iuxta dicta in Man.c.17.nu.209. Tertio, quod ratione alterius contractus cambij poteſt recipi aliquid ratione cambij, quod appellatur per minutũ, iuxta dicta in Man.c.17.n.283.& 288.& etiã ratione valoris ſcuti, quod forte illo die, quo pecunia argentea, vel ærea in cambiũ traditur, pluris valet ſcutũ aureum, quã principis inſtitutione æſtimatur.

3 Concludo igitur primo, quod prædicti tradentes ſcuta in auro, & poſtea recipientes valorem eorum in argẽto, vel ære, poſſunt iuſte accipere prædictos quatrinos, vel bologninos, tamquam ſponte donatos in gratiã depoſiti, vel mutui penes illos donantes facti; ſecundo tamquam debitos ratione cambij per minutum facti; tertio ratione valoris maioris, quem, quando dantur nummi argentei, vel ærei, habet ſcutum aureum.

AD SECVNDAM reſpondeo, quod pro parte affirmatiua facit primo, quod id, quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitũ in oppoſito, l.& ſi contra tabulas. ff.de vulg.& cap.ſciendum.8.q.1. At ſi diminueretur pretium illorum ſcutorum, teneretur officiarius ſupplere illud in vtilitatem heri: ergo, ſi fuerit auctum, debet illud auctarium vertere in eius vtilitatem. Secundo, quod nihil alienum ſine iuſto titulo quæri vel retineri poteſt, cap.ſi res aliena. 14.q.6.& cap.peccatum.de reg.iur. lib.6. Tertio, quod ſcuta prædicta vere valent apud mercatores plus quam pretium à principe eis impoſitum, quando ſic ſoluunt, & illud plus ſecundum valorem currentem in foro mercatorum accipiunt nomine heri ſui; ergo tenentur reddere rationem illorum ſecundum verum valorem.

4 Pro contraria vero parte negante facit primo, quod accipiens aliquam pecuniam ſatisfacit reddendo valorem eius inſtitutum à Principe; nam illud eſt verum pretium monetæ excuſæ, quod à Principe Reipub. præſtituitur; illius enim, vel habentis iura eius, eſt cudere monetam, & ponere illi pretium, arg.cap.quanto. de iureiur. vbi hoc notat Panor. communiter recept.num.6. Et prædicti officiarij accipiunt prædicta ſcuta ſoluenda in alijs rebus impendendis; ergo ſatisfaciunt ſoluendo illa ſecundum pretium

tium ſtatutum à Principe abſque prædicto pluri. Secundo, quod Bart. communiter recept. in l. Paulus. 1. §. 1. ff. de ſolut. num. 9. ait, quod augmentum, vel diminutio æſtimationis monetæ, quæ modico tempore durat, vt vno, duobus, vel pluribus diebus, vel quandoque, non eſt attendenda, arg. l. pretia. ſub fin. ff. ad leg. Falcid. cui concordat Panorm. communiter
5 recept. in d. cap. quanto. ſub fin. Tertio, quod non obſtat prædicta l. Paulus. quatenus habet, creditorem non eſſe cogendum in aliam formã nummos accipere, ſi ex ea re damnum aliquod paſſurus ſit. Tum quia l. illa intelligitur de illo creditore, qui dat pecuniam mutuo, vel in depoſitum pacto expreſſo, vel tacito, vt reſtituatur ei ea, vel alia pecunia æque bona, iuxta l. cum quid. ff. de reb. credi. Quæſtio vero propoſita eſt de creditore dante pecuniam ad impendendum in emẽdis rebus ipſi neceſſarijs, & non ad reddendam illam, vel aliam æque bonam: quo caſu non eſt locus illi legi, vt ex Bart. & alijs ibi colligitur, & ex noſtris in d. cap. quanto. Quarto, quod nemo iuſtitiæ lege tenetur in foro conſcientiæ, niſi ad tantum, ad quantum poteſt cogi in foro exteriori, patefacta omnino veritate, arg. d. cap. ſi res aliena. & d. cap. peccatum. cum ei adnot. At nemo poteſt cogi in foro exteriori dare, vel accipere pro ſcuto auri in auro maius pretium, quam vndecim iulios cum dimidio, vt palam eſt; ergo nemo tenetur ſoluere plus in foro conſcientiæ; & conſequenter officiarius, qui reddit illud pretium in rebus fideliter emptis, vel aliter, ſatis facit id, ad quod iuſtitiæ lege tenetur. Quinto, quod illud auctarium vt minus duorũ, vel plurium quatrinorum, eſt incertum, & paſſim variatur, immo eſt voluntarium; quia mercator nolens illud adijcere, nulla lege iuſtitiæ poſſet cogi: ſatisfaceret enim reddendo ſimilia ſcuta in auro, vel valorem illorum à Principe inſtitutum, ſi repetens velit ea ſibi reddi in argento, vel ære, ſiue mercator ſuſcipiat illa mutuo, ſiue in depoſito, per adducta in primo dicto: immo dici poſſet illicitum, niſi voluntarie ſolueretur, vt in primo dicto probatum eſt. Sexto, quod alioqui conſequeretur, quod teneretur officiarius aliquando reddere plus quam accepit, & aliquando minus quam accepit: ſi enim accipit 100. ſcuta die, qua ſcutũ mercatorum non valet plus, quam à Principe eſt ſtatutum, & poſtea diebus quibus minutatim illa accipit valeret pluris, teneretur reſtituere plus quam accipit; & contra, ſi die qua illa accipit, multo pluris valeret ſcutum mercatorum, & diebus quibus minutatim acciperet non valeret pluris, teneretur ad reſtituendum minus, quam accepit: quæ plane ſunt abſurda; ergo, &c.

6 Pro concordia horum adductorum conſiderandum eſt, quod aliquando ipſemet dominus & herus tradit periculo ſuo ſcuta mercatori in cuſtodiam cum facultate vtendi eis ea lege, vt reddat ea ei in auro, vel argento, aut ære pro libito ſuo; & poſtea ipſemet dominus, vel officiarius nomine domini accipit cum illo pluri à mercatore, quantum oportuerit ad impendendum in rebus ſibi neceſſarijs; aliquando dominus tradit officiario ſuo ſcuta in auro, vt ſuo periculo teneat, & impendat in opportunis, ſiue in auro, ſiue in argento, & ære; & officiarius tradit illa ſuo periculo cuſtodienda mercatori, à quo poſtea in argento, vel ære in dies, hebdomadas,

das, vel menſes recipit impendenda; vel non tradit ei cuſtodienda, ſed cambit ea pro argenteis, vel æreis cum prædicto pluri ſibi tradendis. Et dicendum, quod primo caſu illud plus eſt domini. Tum quia ſibi, vel officiario nomine ſuo, quod perinde eſt, datur. Tum quia periculum ſcutorum, ſi mercator decoqueret, vel alias perirent, pertineret ad eum, & non ad officiarium. Secundo vero caſu pertinebit ad officiarium. Tum quia periculum ſcutorum ſibi traditorum pertinet ad eum, ſiue tradat mercatori cuſtodienda, ſiue non. Tum quia illud plus non datur domino, neque officiario domini nomine domini, ſed ipſi officiario, qui iam factus eſt dominus illorum ſcutorum, & periculo ſuo ſtant, vel pereunt nomine ſuo. Per hanc diſtinctionem facile conciliantur omnia in vtramque partem adducta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Læſio parua excuſat à mortali, niſi lædens intendat multum lædere. num. 4.*
2 *Lex ſæcularis non obligat ad mortale; niſi, &c. nu. 3. & 10.*
2 *Conſuetudo ementium dandi aliquid vltra taxam ſine malis artibus & dãno Reipub. ac proximorum, licita. nu. 10.*
2 *Tolerantia principis approbatiua, ſed non permiſſiua excuſat. nu. 11.*
3 *Obſonatores conſentientes vendentium peccato peccant.*
4 *Fraus & dolus vitia prudentiæ contraria.*
5 *Ementes, & vendentes obſonia dolo vtuntur, & mentiri ſtatuunt lædendo, & ſic peccant: nec excuſat conſuetudo, quia irrationabilis eſt. nu. 8.*
6 *Vendens plus iuſto vltra taxam, legem naturæ de non vendendo nimis care frangit, & ſic peccat, eo quod plus iuſto vendit.*
7 *Voluntas peccandi eſt peccatum, licet non deueniat ad actum; & ſi ſit perfecta, cæteris paribus eius malitia non augetur per actum.*
9 *Furtum omne eſt peccatum, ſaltem veniale.*

CONSILIVM III.

IS, AD quem pertinet imponere pretium iuſtum carnibus, & alijs cibarijs, tulit leges iuſtas ſuper pretio, & modo ea vendendi: multi autem obſonatores & venditores obſoniorum frangunt eas.

Quæritur, an peccent mortaliter, & teneantur ad reſtituendum damnum eis, quos læſerunt.

1 Pro parte negante facit primo, quod læſio parua non efficit peccatum mortale, vt colligitur ex Auguſtino relato à Gratia. in cap. vnum. 4. criminis. & 6. quoties. 25. diſt. & ex S. Tho. 2. 2. quæſt. 40. artic. 4. quem ſequimur in noſtro Manu. confeſſ. præl. 9. num. 12. & cap. 11. num. 4. & cap. 17. num. 2. At obſonatores & obſoniorum venditores, ſaltẽ qui parua obſonia emunt vel vendunt, ex vna libra carnium, vel piſcium, & ex vno modiolo olerum vel leguminum, vix addũt vel detrahunt tres vel quatuor quatrinos,
2 ſiue obolos. Secundo, quod leges ciuiles ſiue ſeculares non obligant ad peccatum mortale, niſi aliqua interueniant de iis, quæ nos poſt alios dicimus

mus in Manua.confeſſ.cap.23.à num.48.vſque ad num.60. Tertio, quod conſuetudo multarum ciuitatũ, præſertim Vrbis, & aliarum magnarum, habet, vt obſonatores ſoluant vendentibus obſonia aliquid amplius iuſto pretio, vt eis ea libenter & cito vendant, & ne renuant eis vendere obſonia, quando eorum copia non inuenitur. Quarto, quod præfata conſuetudo dicitur eſſe notoria in Vrbe, quam præſumitur Papa ſcire & tolerare; & tolerantia Principis circa ea, quæ ſunt iuris humani, videtur inducere diſpenſationem, iuxta glo.celebr.& à Panor.putatam ſingular.& à Prepoſito tenendam in cap.quia circa. de conſang.& affin.

3 Pro parte vero affirmante facit primo, quod omnis lex iuſta, tam ſæcularis, quam eccleſiaſtica, poteſt obligare ad peccatum mortale; immo obligat iuxta illud Pauli ad Rom. 13. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*. & infra, *Neceſſitate ſubditi eſtote non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*. & alia, quæ nos poſt alios citamus in d.Manu. vbi ſupra. Secundo, quod qui conſentit peccato, peccat, cap.1.ad Rom.cap.notum. 2.q.1.& cap.1.de offic. deleg. At obſonatores præfati conſentiunt tranſgreſſioni iuſtæ legis, qua vendentes fraudant legem; & etiam vendentes conſentiunt peccato obſonatorum, quo fraudant heros ſuos: ergo omnes peccant. 3 Tertio, quod fraus & dolus ſunt vitia contraria prudentiæ, vt tradit S.Thom.2.2.q.55.art.1.quem ſequimur in d.Manu.cap.23.nu.77. At præfati obſonatores & venditores dolum & fraudem committunt in prædictorum obſoniorum emptione & venditione: ergo peccant mortaliter, ſi paruitas non excuſat; qua non excuſari in ſequenti arg.probatur. Quarto, quod licet paruitas rei acceptæ, vel damni dati excuſet à culpa mortali, quando accipitur, vel fit ſine intentione accipiendi quantitatem notabilem, etiam ſi poſſet ſtatim, vel ſucceſſiue talem accipere quantitatem, quæ ſemel facta induceret culpam mortalem; non tamen excuſat quando fit cum tali intentione, vt nos tradimus in d.Manu.cap.17.num. 139. At prædicti obſonatores & venditores ea intentione parum qualibet vice accipiunt vel lædunt, vt ſtatim ſi poſſent, vel ſaltem dietim id faciendo augerent læſionem ad tantam, immo maiorem quantitatem, quam requiratur ad hoc, vt ſimul & ſemel data vel facta efficiat culpam mortalem: ergo peccant mortaliter. Quinto, quod præfati obſonatores & venditores conueniunt inter ſe, vt ita reſpondeant ædilibus, quibus eſt cura detegendi has fraudes & dolos, ſuper quantitate obſoniorum emptorum, & pretio eis ſoluto, vt mentiantur & occultent illa, quibus vtuntur, & neqneat ſciri culpa quam tegunt, quæ & eſſet puniẽda in vtilitatem Reipub. quæ ſunt manifeſta peccata, & cum lædant notabiliter vtilitatem publicam, & etiam priuatam, ſunt mortifera per prædicta.

5 His pro vtraque parte perpenſis, dicendum videtur primo, negari non poſſe, præfatos obſonatores, & venditores clare peccare. Tum quia vtuntur dolo & verſutia, quæ ſunt vitia contra prudentiam virtutem, vt tangitur arg.3.pro parte affirmante formato. Tum quia mentiuntur & conueniunt vt mẽtiantur, ita vt obſonatores dicant ſe emiſſe minorem quantitatem, quam emerint, ne venditor condemnetur, eo quod tradidit minorem

norem quantitatem, quam debebat, cum omne mendacium sit peccatum, cap. primum. 22. quæst. 2. & mortiferum, si notabile damnum infert, vt post alios tradimus in prædicto Manu. cap. 18. nu. 3.

Secundo, quod non possunt excusari præfati legum prædictarum fraudatores à culpa mortifera, eo quod parum qualibet vice lædunt, propter arg. 4. pro parte affirmante formatum: quia licet intendant parum lædere qualibet vice, intendunt tamen notabiliter lædere multis vicibus, vt ibi dicitur.

6 Tertio, quod quamuis præfati fraudatores forte non peccent mortaliter, eo quod frangant legem ciuilem, vel sæcularem tantum, eo quod auctor eam ferens non intendit obligare transgressorem ad peccatum mortale, iuxta citata in 2. argumento pro parte negante formato; possunt tamen dici peccare mortaliter, eo quod transgrediantur legem illam naturalem de non vendendo nimis care pretio iniusto contra taxam auctoritate Reipub. positam, quæ reducitur ad præceptum de non furando, quod est lex naturalis, qualia sunt omnia præcepta Decalogi, quorum vnum est illud, vti tradit S. Thom. recep. 2. 2. quæst. 22. art. 1. declarando illa, quæ originaliter fuerunt lata Exod. 20. & referuntur in glos. cap. quid in omnibus. 32. quæst. 2. per resolutionem quæ colligitur ex d. Manu. cap. 23. nu. 56. scilicet quod licet lex vt lata à tali, vel tali, non obliget ad peccatum mortale, potest tamen obligare ad illud, quatenus est lata ab alio, iuxta cap. perpetuo. de electio. lib. 6. quatenus probat, quod licet frangens legem humanam, quæ vetat eligere indignum, non sit puniendus pœna illius legis, puniendus tamen est pœna legis naturalis, & diuinæ, quæ prohibet eiusmodi electionem.

7 Quarto, quod etiã est certum eosdem fraudatores peccare mortaliter, quatenus paciscuntur ne reuelent veritatem quantitatis obsonij empti & pretij soluti, etiamsi ab ædilibus adiurati fuerint reuelare illam: quoniam concipiunt propositum peierãdi, quod est mortiferum, etiamsi postea non peieretur: quia voluntas peccandi aliquod peccatum, est peccatũ, etiamsi postea non committatur: cum voluntas pro facto reputetur, cap. dixi. & cap. magna. de pœnit. dist. 1. adiunctis glos. & alijs quæ nos ibi adiecimus, præsertim quo ad forum conscientiæ: & adeo quidẽ, vt S. Tho. ab alijs receptus deduceret in quæstionem in 1. 2. q. 20. art. 4. an exterior actus augeat malitiam vel bonitatem actus interioris; & determinat quod non regulariter, cæteris paribus, si voluntas est perfecta.

Quinto, quod etiam dicti fraudatores peccãt concipiendo propositum mentiendi simpliciter non affirmando id iuramento præstito secundum intentionem ædilium interrogantium, sed alia, per cap. quacumque arte. 22. quæst. 5. quod habet, taliter iurantem bis peccare, quia nomen Domini in vanum assumit, & proximum decipit.

Sexto, quod etiam peccant volendo rem publicam & priuatam lædere: tum tollendo legem iustam & sanctam eis multum conuenientem: tum machinando ne delicta puniantur, quod est contra interesse notabile Reipub. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. & cap. vt famæ. de senten.

excom-

excommu. tum colludendo vt emptores priuati & heri obſonatorum ca-
8 rius emant, pretio nimis iniuſto cum intereſſe priuatorum. Tum quod non obſtat, quod lex humana, qualis eſt hæc, de qua loquimur, poteſt tolli conſuetudine rationabili, cap. final. de conſuetud. quia præfata conſuetudo non eſt rationabilis, quod requirit illud cap. immo irrationabilis eſt, & magna corruptela, vt probãt rationes prȩcedentes: quia non ſolum eſt contra legem humanam, ſed etiam contra naturalem & diuinam, vt prædictum eſt; nam quamuis taxa pretij obſoniorum humana lege ſit poſita; lex tamen qua vetamur pretio nimis iniuſto emere, & emptionem dolo & aſtutijs palliare, eſt naturalis & diuina incluſa intra ſeptimum præceptum de non furando, & non capiendo aliena ſine titulo iuſto, vt prædictum eſt; quas non poteſt lex humana tollere, cap. ſunt quidam. 25. q. 1. & cap. quo iure. 8. diſt.

9 Non obſtant citata pro parte negante. Ad primum enim reſpondetur primo concedendo paruitatem læſionis excuſare quidem à culpa mortali, non autem à veniali: quoniam ſecundum omnes furtum quamlibet paruum eſt peccatum ſaltem veniale, ſi vere furtum eſt, & contra voluntatem domini fit, vt ſatis colligitur ex Caiet. 2. 2. q. 59. art. 4. ad 2. Secundo negando quod læſio prædictorum fraudatorum eſt parua, immo vero eſt magna, & malis magnis circumſtantijs contecta, vt ſupra oſtenſum eſt in arg. 4. pro parte affirmante formato.

10 Ad ſecundum reſpondetur negando legem ciuilem & ſæcularem non obligare ad mortale peccatum, per ea quæ citata ſunt in primo argumento pro parte affirmante facto.

Ad tertium concedendo quidem licite poſſe obſonatores dare aliquid venditoribus obſoniorum, vt eis libentius & gratioſius vendant ſine prȩiudicio animarum ſuarum & proximorum: non tamen vtendo malis conuentionibus, falſis iuramentis, iniquis mendacijs, & iniquo præiudicio Reipub. ac priuatorum proximorum, quod faciunt prȩfati obſonatores, & obſoniorum venditores, vt prædictum eſt.

11 Ad quartum negando, quod S. D. N. ſciat & toleret, ſaltem approbando ea quæ prædicti fraudatores faciunt: quia vel ignorat ea, vel ſolum tolerat, eo quod non deducuntur in iudicium, vel non probantur, iuxta cap. cum iamdudum. de præbendis. ſed ſolum permittuntur permiſsione non approbatiua, ſed ſolum toleratiua, iuxta gloſſ. celebr. quæ de hac duplici permiſsione meminit in cãp. denique. 4. diſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mercator vendens vltra pretium rigoroſum peccat, nec excuſatur, illud plus proxenetæ dando.*

2 *Proxeneta plus quam ſibi debetur, ſponte datum, reſtituere non tenetur, etiam quod id ei detur à mercatore metuente ne emptores ad alios diuertat.*

3 *Metus minor iuſto nõ attẽditur in foro fori, ſecus in foro poli, ſi iniuſte inferatur. n. 4.*

4 *Metus mali, quod iuſte inferri poteſt, nõ excuſat, nec in foro cõſciẽtiæ, nec inficit actũ.*

5 *Proxeneta ne vltra debitum accipiat, aptum remedium.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM IV.

MERCATORES vendunt merces ſuas aliquanto pluris, etiam vltra pretium rigoroſum, vt eo pluri proxenetis ſeu artificibus, qui emptores ad eorum tabernas conducunt, vltra taxatam mercedem dato, eos ſibi magis officioſos reddant, timentes ne ſecus emptores ad alios mercatores diuertant.

Quæritur primo, an mercatores huiuſmodi peccent, & teneantur ad reſtitutionem.

Secundo, an proxeneta teneatur reſtituere.

Tertio, quo remedio in id vtendum ſit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod mercator peccat mortaliter, & tenetur ad reſtituendum emptori tantum, quantum addiderit iuſto pretio rigoroſo; non ea ratione quod dederit illud proxenetæ, vel artifici prædicto; ſed quia decepit emptorem in eo, lædendo eum iniuſte, per ea quæ diximus in Manu. confeſſ. cap. 23. à nu. 77.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod in foro exteriori non poteſt condemnari proxeneta nec ad peccatum, nec ad reſtitutionem; quia lex ſolum ſtatuit, quanta merces, & quando debeatur proxenetæ, ſeu artifici ducenti emptorem ad mercatorem; non autem prohibet mercatori, ne quid plus ei det, neque artifici, ne plus accipiat, ſi ei gratis abſque vi, dolo, vel metu detur: & metus, de quo in quæſtione, non eſt iuſtus, & ita non eſt attendendus in illo foro, l. metum. la 2. ff. quod met. cau.

3 Tertio, quod magis dubitari poteſt quo ad forum conſcientiæ, in quo non ſolum iuſtus metus inficit actum, ſed etiam iniuſtus, ſi vere coram Deo fuit cauſa illius, vt diximus in Manu. confeſſ. cap. 17. num. 4. & 19. & quod metus, de quo in puncto, licet non ſit iuſtus, eſt tamen cauſa dandi id, quod vltra mercedem ſtatutam datur, & ſine qua illud non daretur. Sed hoc non obſtante, reſpondendum eſt idem quo ad forum conſcientiæ. Tum quia nulli legi iuſtitiæ contrauenit prædictus proxeneta, ſeu artifex
4 per prædicta. Tum quia non obſtat argumentum proximum; quia id, quod in prædictis duobus locis Manualis aſſertum eſt, intelligi debet de metu mali iniuſte inferendi, & non de metu mali quod iuſte inferri poteſt, arg. l. ſi mulier. ff. quod met. cau. & metus ille, quo mercator timet, ne ſartor diuertat ad alterius mercatoris tabernã emptores, ſi illud plus non dederit illi, nõ eſt timor mali iniuſte ſibi inferendi; quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernã, cum liberũ ſit ei ducere illos ad aliũ, vt palam eſt.

5 AD TERTIAM, quod aptum remedium videtur, ſtatuere, ne vllus mercator det eiuſmodi proxenetis quidquam vltra mercedem ſtatutam, neve vllus eiuſmodi proxeneta accipiat aliquid vltra eam, etiamſi gratis & ſponte ei à mercatore offeratur; declarando legiſlatoris intentionem eſſe, vt illa liget etiam in foro conſcientiæ, & quod accipiens teneatur reſtituere acceptum in vtroque foro, & quod in exteriori cogatur reddere quadruplum pauperibus, & executoribus legis; & dans in exteriori foro teneatur reddere tantum, quantum dedit, eiſdem pauperibus, & executoribus;

ribus; & præmonendo, quod singulis annis, semestribus, vel mensibus fiet inquisitio contra illos.&c.

SVMMARIVM.

1 *Mercator peccat vendendo vltra rigorosum pretium, cum obligatione restituendi; nec excusatur ex eo quod illud det sensariam exercenti: sensarius autem, siue proxeneta tenetur restituere secundum modum participationis consensus, & cooperationis.*

2 *Proxeneta accipiens aliquid vltra taxam à mercatore timente ne diuertat emptores ad alios mercatores, non tenetur restituere.*

3 *Metus non tantum iustus, sed etiam iniustus inficit actum in foro conscientiæ, si vere fuit causa illius.*

3 *Metus vt obliget, vel excuset, debet esse de malo iniuste inferendo, non de eo quod iuste inferri potest.*

3 *Extorquere non est aliquid gratis accipere non exigendo.*

4 *Correlatiuum vnum non potest esse sine altero.*

4 *Pœna posita contra vnum correlatiuum, videtur apposita contra alterum, si eadem ratio omnino idem suadet in vtroque.*

5 *Sensariam vltra taxam statuti, etiam sponte datam, ne accipiant proxenetæ, sub pœna dupli statui potest.*

CONSILIVM V.

EXCELLENTISSIME Domine. Hæc dubia occurrunt Romæ de proxenetis,& mercatoribus. Extat quædam sententia lata in Curia Capitolina super mercede sartorum, quam sensariam vocant, sub his verbis: *Ad publicam vtilitatem declarauerunt, statuerunt, & ordinauerunt, mercedem debitam ipsis sartoribus, & similibus, quorum persona mediante dicti mercatores vendum bona spectantia ad artem mercantiæ (vt vulgo dicitur, la Tassa) esse, & solui debere ad rationem vnius cum dimidio pro quolibet centenario; & hoc solum quando ipsi sartores conducunt cum eorum propria persona emere volentem ad fundacum, seu apothecam mercatorum, & interueniunt cum eo vsque ad pretij conclusionem, & non aliter, nec alio modo.* Modo quidã sartor recipit sensariam ad rationẽ trium, & quandoque quatuor,& quinque pro cẽtenario de omnibus mercibus, in quarum emptione ipse personaliter cũ emptore interfuit modo supradicto. Hic idem sartor recipit sensariã, iuxta prædictas omnes portiones, de omnibus mercibus, quæ venerunt ad eius manus pro vestibus faciẽdis, in quarum emptione nullo modo interuenit, sed fuerunt ei pro vestibus conficiendis traditæ ab emptore, qui primo fuit alias conductus ab ipso sartore tamquam aduentor ad mercatorem.

Primo quęritur, quid iuris in foro cõscientię in omnibus prędictis casibus, dato quod mercator inscio emptore portionẽ illam, quã pro sensaria dedit dicto sartori, siue fuerit ad rationem vnius cum dimidio, siue trium, siue quatuor, siue quinque pro centenario, superaddidit iusto pretio in damnum emptoris: An scilicet mercator mortaliter peccauerit cũ obligatione restituendi, & similiter an sartor ipse in solidum ad restitutionem obligę-

Digitized by Google

obligetur, dato quod ſciat ſenſariam, quam recipit, fuiſſe à mercatore iuſto pretio auctam.

Secundo quæritur, dato quod mercator nihil alterauerit iuſtum pretiũ, ſed ſenſariam ipſam ſoluerit de ſuo, tamen inuitus, timens rationabiliter ne ſartorem cum emptoribus & aduentoribus deuiet à ſua apotheca; An ſartor licite recipiat, ita vt non peccauerit mortaliter, nec obligetur ad reſtitutionem.

Tertio quęritur, etiam vltra iuris deciſionẽ, modus aliquis opportunus euitandi, & abolendi huiuſmodi, quatenus ſunt abuſus, quibus ligatur pene infinitus animarum numerus. Nam ad dubia quæſita reſponderi poteſt eodem ordine.

Ad primum, quantũ ad mercatorem, q̃ peccauit mortaliter cum obligatione reſtituendi in totum: & fundamentum eſt, quia fecit contra legem iuſtam in damnum proximi, ac proinde contra iuſtitiam. Ad idem, quantum ad proxenetam; peccauit mortaliter cum obligatione reſtitutionis; mercatori in totum quidẽ, ſi non conduxit emptorem & præſens nõ fuit ad conſummatam emptionem, reſtituendum erit quod accipit vltra vnũ cum dimidio pro centenario: & fundamentum eſt idem quod ſupra.

Ad ſecundum: Mercator nec peccauit, nec ad aliquam reſtitutionem tenetur; ſartor tamen & peccauit mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem faciendam mercatori quantum ad totum id quod vltra vnum cum dimidio pro centenario accepit: & fundamentum eſt idem quod ſupra.

Ad tertium: ſtante lege præfata, quæ iuſtiſsima eſt, ac proinde obligat in foro conſcientię, non eſt alius modus ad non peccandum, niſi ſeruare talem legem: ſi tamen nulla eſſet lex, res tota penderet ex arbitrio prudẽtis viri, & quadam cõmuni conſuetudine alioquin non reprehenſa à bonis viris, & exercitatis in huiuſmodi contractibus: itaque non poteſt dari vna certa regula de omnibus: quia quod in vno eſſet multum, in alio erit moderatum, & iuſtum.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpõdeo primo, quod duas quæſtiones in ſe continet, alteram de mercatore, alteram de ſartore, ſiue proxeneta. Secundo, quod mercator proculdubio peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem emptori tantum, quantum addiderit iuſto pretio rigoroſo; ea firma ratione, quod decipit emptorem, lædendo eum notabiliter iniuſte per, ea quæ diximus in Manu. confeſſ. cap. 23. num. 77. Tertio, quo ad alteram quæſtionem de proxeneta, reſpondeo, quod ea ſola ratione tenetur, quod ſciat, id, quod ſoluitur ei, addi à mercatore iuſto pretio: ſi vero aliter non conſentiat, neque aliquo modo cooperetur, non tenetur ad reſtitutionem, per ea quę diximus in dicto Manuali confeſſ. cap. 17. num. 17. ſecus autem ſi conſentiat, cooperando eo modo, quo ibi dicitur. An vero peccet, & teneatur reſtituere ea ratione, quod contraueniat legi prędictæ iuſtæ, colligitur ex deciſione ſequentis quæſtionis.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod proxeneta, ſeu ſartor non tenetur reſtituere ratione metus, cuius meminit quæſtio: tum

quia non est iustus, & ita non est attendendus, l. metu, & l. 2. ff. quod met. cau. Tum quia non obstat quod in foro conscientiæ non solum iustus metus inficit actum, sed etiam iniustus, si vere coram Deo fuit causa illius, vt diximus in dicto Manuali confess. cap. 17. num. 4. & num. 29. & quod metus prædictus, licet non sit iniustus, est tamen causa dandi id, quod vltra mercedem statutam datur, & sine qua illud non daretur:

3 Non inquam hoc obstat: quia id, vt tradimus duobus locis Manualis à nobis cit. intelligi debet de metu mali iniuste inferendi, & non de metu mali, quod iuste inferri potest, argum. l. si mulier. ff. quod met. cau. & metus ille, quo mercator timet ne sartor diuertat ad alterius mercatoris tabernam emptores, si illud plus non dederit illi, non est timor mali iniuste inferendi; quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cum liberum sit ei ducere eos ad aliam, vt palam est. Secundo, quod maioris quæstionis est, an teneatur ratione transgressionis prædictæ legis; quod tamen non quæritur: & responderi posset, quod illa etiam ratione non tenetur: quia licet publicata lex iubeat mercatori sub graui pœna, ne vllo modo, & ita nec sponte det aliquid vltra mercedem præstitutã proxenetæ; non tamen præcipit proxenetæ ne accipiat, si gratis ei detur, sed solum quod non exigat; quod non est extorquere ab inuito, l. soluendo. ff. de negot. gest. glos. & Card. in clem. de censibus. & ita si exigeret, peccaret quidem, & teneretur ad restitutionem, sed non eo quod accipiat sponte datum.

4 AD TERTIAM videtur satis aptum remedium id, quod per prædictam legem statutum est, addendo pœnam proxenetæ accipienti plus, etiam si sponte daretur. Dicet tamen aliquis, quod iam hoc satis statutum est in illa lege, eo quod pœna posita contra vnum correlatiuum, videtur apposita in altero, l. vnica C. de empt. lib. 11. & ibi Bart. & late traditur per Panorm. & alios, præsertim Felin. in proœmio Greg. à nu. 4. Sed responderi potest primo, quod mercator, & proxeneta non sunt correlatiua, cum passim mercator inueniatur sine proxeneta; non autem est vnum correlatiuum sine alio, secundum Aristotelẽ in prædicamentis, quem Felin. vbi supra allegat in 6. cap. Secundo, quod illud est verum, quando omnino eadem ratio suadet idem in vtroque, vt late tradit Felin.

5 vbi supra num. 10. quod non contingit hic. Tertio, quod illud non procedit, quando eadem lex diuerso modo statuit de correlatiuis, secundum Domin. in cap. x. de tempor. ordin. in 6. quem idem Felin. vbi supra sequitur num. 12. & lex præfata Capitolina statuit quo ad proxenetas, ne plus exigere possint; & quo ad mercatores, ne vllo modo plus dare possint: & ita pœna mercatoribus posita, non videtur proxenetis posita: & ita merito posset addi pœna restituendi duplum eius, quod reciperent, etiam sponte datum. Salua, &c.

Aduertendum, proxenetam, qui ipsi fidentem deducit ad mercatorem, quẽ scit vel scire debet excessurum pretium rigorosum, satis efficacem esse concausam damni quod datur emptori, & ita in subsidium teneri ad restituendum in solidum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pretio per electos æstimando si conueniat vt aliquid notabile soluendum addatur, venditio erit iniusta.*

2 *Obligatus tradere alicui aromata ad vsum illius, non tenetur illa tradere, si eis talis non eget.*

CONSILIVM VI.

SYLVESTER aromatarius vendidit omnia aromata, quæ habebat in sua apotheca, pretio per arbitros æstimando; & conuenerunt, vt Sebastianus emptor traderet quotannis vltra pretium prædictum aromata, quæ valerent decem scuta, ad vsum certarum personarum; & postea iterũ conuenerunt, vt pro illis aromatibus valoris decem scutorum traderentur decem scuta in pecunia numerata, anticipata solutione in principijs annorum. Quæritur, an id liceat.

1 Respondeo primo, quod prior cõuentio fuit iniusta: quia omnis emptio & venditio, in qua pretium maius notabiliter iusto datur, vel accipitur, est iniusta, cap. 1. & 2. de empt. & l. 1. ff. de contrahen. empt. & declarat S. Thom. 2. 2. quæst. 77. art. 1. quem in hoc citauimus in Manu. confess. cap. 23. num. 77. & ex facto constat, quod maius iusto notabiliter pretium Syluester accepit à Sebastiano emptore.

2 Secundo, quod conuentio secunda fuit iniustior priore: quia per illam venditor voluit accipere maius pretium, quam per priorem; cum palam sit pluris valere decem scuta anticipate soluta in pecunia numerata absolute venditori, quam soluenda in aromatibus, & certis personis, quibus non egentibus non essent soluenda. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pretium rei minuit pactum de retrouendendo, & magis, si addatur aliud pactum de locando venditori.*

2 *Locari potest venditori res empta cum pacto de redimendo, & tanti, quanti locaretur cuilibet tertio: æquitas tamen suadet vt mitiori ei locetur pensione.*

3 *Vsurarij suspicionem habet, qui venditori cum pacto de retrouendendo, & locando, rem locat ad rationem tot pro centenario, habita relatione non ad valorem rei, sed pretij soluti: licet in conscientia æquius videatur vt in pensionis impositione attendatur quantitas pretij.*

CONSILIVM VII.

VTRVM emens fundum cum onere retrouendendi, & locandi eum venditori, & propter hæc onera imposita ei emit illum pretio multo minore, quam si emisset sine illis oneribus, quia illa onera sunt

Digitized by Google

pars pretij; posit iuste locare illi venditori tam grandi pensione & affectu, quam grandi poterat locare, si absolute sine oneribus iusto pretio, & ita maiori emisset, arg.l.fundi partem.ff.de contrah.empt.cap.cũ Ioannes.de fide instrum.

1 Pro parte negante facit, quod videtur iniquum, siue inæquale, quod tantum affectum pendat venditor emptori locanti sibi fundum venditum minori iusto pretio, quantum penderet, si emisset iusto pretio: & quod pactum de reuendendo & locando sibi factum in fauorem eius, retorqueatur in odium eius, ita quod debeat tantum pendere, quantum penderet, si absque ullo pacto vendidisset; quod videtur contra l. quod fauore.C.de ll.

2 Sed pro parte affirmante facit, quod præfatus emptor est tam verus & integer dominus illius fundi, ac si emisset iusto pretio sine illis oneribus, licet teneatur ad illa subeunda: ergo seruatis illis potest eo vti ad alia, perinde ac sine illis emisset. Secundo, quod si venditor nollet conducere, posset emptor illum locare tertio tam care, ac si absolute emisset; cum nulla ratio suadeat minuere pretium quo ad illum. Et hanc puto de rigore iuris veriorem; licet secundum æquitatem videatur in taxatione
3 pensionis respiciendum ad pretium solutum. Caueat tamen emptor, ne in instrumento taxetur ad rationem tot, puta quinque, vel sex pro centenario; ne inde in foro exteriori contra ipsum oriatur suspicio vsurariæ prauitatis.

SVMMARIVM.

1 *Commutare sicut ex iusta causa potest Papa laicorum pias dispositiones in alios similiter pios vsus; ita & laica potestas habens regalia, & non recognoscens superiorẽ, potest testantium voluntates de vno opere profano in aliud mutare.*

2 *Mediolani Dux habet regalia, nec superiorem ad quem appelletur, eiusque Senatus regalium vsum habet.*

3 *Dispensatio iusta tollit vim legis & dispositionis, contra quam dispensatur, nec peccat qui ea munitus contra dispositionem facit.*

4 *Prohibitio de non alienando expresse addita ad tacitam resultantem ex fideicommisso impedit dominij translationem, ac acquisitionem iuris ad rem, num. 7. licet non impediat locationem & concessionem vsusfructus, si ad modicum fiat tempus. nu. 5. at sola tacita prohibitio non impedit translationem dominij, licet fideicommissarius possit adueniente die alienationem reuocare. num.6.*

8 *Facere, vel non facere alijs, ex præcepto tenemur, quod alios nobis facere, vel non facere tamquam obligatos iusta voluntate volumus: quæ autem sunt consilij, quod non obligat, sicut non possum iusta voluntate velle vt alij ea mihi ex obligatione faciant, vel non faciant, ita nec ego teneor ea alijs facere, vel non facere. num.9.*

10 *Concupiscentia inordinata, & non ordinata prohibetur Decalogo.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM VIII.

MAGNIFICVS quondam D. Auguſtinus Dominicus Saccus in ſuo vltimo teſtamento ſibi hæredem inſtituit quondam D. Antoniũ Puteum, ex ſorore ſibi nepotem, cum conditionibus infraſcriptis: quod nolebat vt poſſet quomodolibet vendere, alienare, permutare, nec diſponere inter viuos, nec cauſa mortis, nec alio quouis modo, locum appellatũ la Roſta, nec palatium iacens, & ſitum in ciuitate Alexandriæ, in quarterio Marenghi, cui cohærent via communis, & D. Io. Chriſtophorus Panizonus; quia volebat vt dicta Roſta, & ipſum palatium conſeruarentur perpetuo in dictum D. Antonium hæredem, ac eius filios maſculos, vel in ſubſtitutos, ad effectum, vt conſeruarentur dicta bona in ipſius teſtatoris memoriam: & propterea volebat, vt dictus D. Antonius, poſtquam factus eſſet hæres, vteretur inſignijs, & armis ipſius D. teſtatoris pro parte; & ſi caſus eueniſſet quod dictus D. Antonius decederet ſine filijs maſculis ex legitimo matrimonio natis, eo caſu ſubſtituebat D. Petrum Camillum de Canibus, Laudenſem, qui deberet etiam portare, & vti inſignijs, & armis ipſius D. teſtatoris, ſaltem pro parte: nec volebat vt dictus D. ſubſtitutus valeret alienare, nec diſponere vt ſupra, de loco Roſtæ, & palatio, ſed reſeruarentur filijs legitimis, & de legitimo matrimonio natis: & caſu quod dictus D. Petrus Camillus decederet ſine filijs maſculis, & de legitimo matrimonio procreatis, quod tunc, & eo caſu volebat, vt dicta bona, & hæreditas iure ſubſtitutionis, & modis, & formis prout ſupra, peruenirent ad D. Fabricium, & inde in D. Epaminundam de Canibus de Biſnatis, & in eorum ſubſtitutorum filios, ita vt dictum palatium, & Roſta tranſirent in dictos filios vſque in infinitũ. Prædictus D. Antonius obijt ſine filijs legitimis, & naturalibus, atque ita bona præfatæ hæreditatis peruenerunt in D. Petrum Camillum de Canibus ſubſtitutum; qui non obſtante prohibitione expreſſa teſtatoris vendendi, aliove aliquo modo alienandi præfatum palatium, illud de facto vendidit D. Iacobo Franciſco, & fratribus de Baratis, ciuibus Alexandrinis, nulla obtenta ab Excelentiſſ. Senatu diſpenſatione illud alienandi: quo audito, Epiſcopus Alexandriæ, precibus in Excellentiſſ. Senatu porrectis, petiit ob bonum publicum, præfatum palatium, vbi vendendum eſſet, ſibi vendi nomine ſui epiſcopatus: cuius preces Excellentiſsimus Senatus decreuit venditori, & emptoribus intimandas, & vt interim nihil innouaretur: poſt quarum literarum conceſsionem porrectæ fuerunt preces in Excellentiſſ. Senatu nomine præfati D. Petri Camilli, in quibus nulla facta mentione prohibitionis expreſſæ vendendi, aliove modo alienandi ipſum palatium à teſtatore factæ, quæ contractum ab intio impedit, & irritat, ſed tantum ſubſtitutionis, & fideicommiſsi, petebat dictum contractum venditionis approbari, & confirmari, vbi alias validus eſſet. quibus viſis, & attento ſubſtitutorum conſenſu, placuit Excellentiſsimo Senatui, non quidem contractum approbare, ſed tantum diſpenſare, vt ad venditionem dicti palatij valide deueniri poſſet, in præiudicium tan-

tum ipſorum conſentientium, quæ tamen venditio poſtea non fuit facta dictis fratribus. Poſtea precibus Epiſcopi venditori & emptoribus intimatis, auditis partibus, Excellentiſsimus Senatus decreuit præfatum palatium Epiſcopo vendendum eſſe, modo illud acquireret epiſcopatui. In quarum literarum executionē die octauo menſis Auguſti anni proximè præteriti emptum fuit palatium ab Epiſcopo, enumeratis pro parte pretij mille aureis, & præſtita de reſiduo intra terminum inter partes conuētum ſoluendo idonea fideiuſsione, prius tamen obtenta ab Excellentiſsimo Senatu diſpenſatione contractus ipſius venditionis ineundi, non obſtante expreſſa teſtatoris prohibitione, neque tacita ex fideicommiſſo proueniente: quorum omnium, nullo prætermiſſo, in precibus mentio facta fuit. Poſt hæc omnia petierunt prædicti fratres, ſupplicatione porrecta in Senatu Mediolanenſi, iterum audiri. quo conceſſo, & auditis quæ vtrinque afferebantur ab Aduocatis vtriuſque partis, decreuit Senatus, in iam ordinatis ad fauorem epiſcopatus Alexandrini perſiſtendum eſſe. Qua facti narratione propoſita, quæritur, an Epiſcopus, in eo quod egit, aliqua ratione peccauerit vel contra iuſtitiam, ita vt teneatur prefatis fratribus aliquid reſtituere, vel contra charitatem, ita vt ſaltem teneatur factum ipſum in foro pœnitentiæ deteſtari.

Et primo quidem videtur peccatum contra iuſtitiam, ex quo oriatur obligatio domum ipſam, vel integrum eius pretium reſtituendi: quia dominus Petrus Camillus videtur potuiſſe transferre tantumdem iuris in ipſos fratres, quantum ipſe habebat; hoc autem ipſum feciſſe videtur, cum eos in locum ſuum conſtituit, vt patet in inſtrumento. Quod vero id facere potuerit, inde probari videtur, quod nihil aliud obſtet quo minus id facere potuerit, niſi fideicommiſſum, quod tamen ab initio contractum non impedit, aut irritat, ſed tantum operatur, vt poſt mortem eius, qui dominium tranſtulit, ſucceſsio ſubſtitutorum non impediatur, propter quod ſolum videtur neceſſaria diſpenſatio. Præterea videtur peccatum contra iuſtitiam fuiſſe: quia ex contractu illo inter præfatos fratres, & D. Petrum Camillum inito, licet non fuerit plenum ius, & perfectum, quod dicitur ius in re, dictis fratribus quæſitum, videtur tamen ſaltem ius imperfectum illis quæſitum, quod ius ad rem dicitur, cuius impedimentum in impediente parit obligationem reſtituendi, non quidem rem ipſam, cuius conſecutio impedita fuit, vel integrum eius pretium, ſed tantum, quantum arbitrio boni viri viſus fuerit damni paſſus, qui fuit impeditus quo minus rem ipſam conſequeretur. Si vero concedatur peccatum non fuiſſe contra iuſtitiam, ſaltem videtur contra charitatem, quia eſt contra principium illud iuris naturalis, *Quod tibi non vis, alteri ne feceris:* cum Epiſcopus id fecerit, quod ſibi ab alio fieri noluiſſet. Præterea videtur peccatum fuiſſe contra præceptum illud Decalogi, *Non concupiſces rem proximi tui:* quod probatur auctoritate Catechiſmi Romani in explicatione huius præcepti, *Non concupiſces, &c.* cuius hæc ſunt verba; *hoc autem præceptum*, inquit, *vetat ne vllo modo quis concupiſcat, etſi iure, legeque aſſequi id poſsit, ex cuius adeptione damnum proximo importari videat.* Quibus tamen non obſtā-

tibus

tibus,visum est Episcopo, & nonnullis egregiæ doctrinæ viris,non solum hoc potuisse, sed etiam fieri debuisse propter necessitatem domus episcopalis. In cuius probationem duo supponuntur tamquam certa. Alterum est;inter fideicommissum simplex, & expressam testatoris alienandi prohibitionem hoc esse discrimen, quod etiam si concedatur simplex fideicommissum contractum alienationis ab initio non impedire, aut irritare; hoc tamen de prohibitione alienandi à testatore facta,præsertim cum causa, quæ non respiciat fauorem hæredum,vel substitutorũ,nullo modo concedi potest:quia expressa alienandi prohibitio à testatore facta cum causa,vt supra,contractum alienationis de facto initum,ab initio impedit, & omnino iuxta communem doctorum sententiam irritum reddit. & ratio est euidens,quia vnusquisque potest rem propriam alteri relinquere quacumque apposita conditione legibus & bonis moribus non contraria,quæ omnino seruanda erit. Alterum quod supponitur,est;Principem posse propter publicam vtilitatem non solum præferre in emptione rei vendendæ causam publicam priuatorum commodis, sed etiam veros dominos cogere ad rem propriam vendendam, præsertim vbi agitur de fauore Ecclesiæ, cuius necessitati sit consulendum. Quibus suppositis,patet in primis quod tempore contractus de facto initi inter D. Petrum Camillum & præfatos fratres,res adhuc erat integra, cum ex prohibitione expressa, sicut priori loco supposuimus,cõtractus omnino irritus redderetur: & ideo iure potuit Episcopus petere quod petiit, & Senatus concedere quod semel atque iterum,auditis partibus,omnibusque mature consideratis, cõcessit; cum ex eo quod posterius supposuimus, potuisset etiam præfatos fratres cogere,si vere domini facti fuissent,domum Episcopo vendere, modo illam acquireret episcopatui: & ideo multo magis præferre potuit in venditione dictæ domus Episcopum sui episcopatus nomine petentem dictis fratribus, quibus nullum ius dominij in dicta domo competebat. Hinc etiam manifestum est,argumentum primo loco allatum contra Episcopum non valere:quia in hoc casu non solum obest fideicommissum simplex,sed etiam expressa prohibitio dictam domum alienandi, addita causa,quæ non respicit fauorem hæredum,vel substitutorum, quæ est conseruatio memoriæ testatoris, vt patet ex ijs quæ superius dicta sunt. Neque aliquid probat argumentum secundo loco allatum, de impedimento iuris imperfecti,quod ad rem dicitur: quoniam tunc tantum parit obligationem restituendi impedimentum illud,quando est contra iustitiam,non autem quando impedit aliquis consecutionem alicuius rei iuris ordine seruato,quia tunc actus ille non est contra iustitiam: hic autem versamur in casu,in quo Princeps,auditis partibus,decreuit domum Episcopo vendendam esse, modo illam acquireret episcopatui. Quod autem dicitur de principio illo iuris naturalis, *Quod tibi non vis,&c.* non est ita intelligendum,quasi nemo debeat alteri facere, quicquid,quacumque volũtate,etiã deprauata,& à recta ratione recedente,sibi fieri nollet:alioquin neque iudex posset tuta conscientia, capitali sententia reum condemnare, neque minister condemnationem exequi;quia neuter illorum,si reus esset, vellet

condemnari, vel occidi: sed est intelligendum de voluntate rectæ rationi consentanea, quæ si esset in præfatis fratribus, bonum publicum priuato ipsorum commodo præferrent. Ad id autem quod ex Catechismo Romano obijcitur, respondetur, verba illa non eam sententiam habere, vt nemini liceat concupiscere quod iure & lege assequi possit absolute; quia inde prohiberentur lites omnes Christianis, etiam iustæ, quod esset erroneum: sed eam potius videntur habere sententiam, vt nemo erga rem alienam ita praue sit affectus, vt concupiscat ius sibi competere rem alienam consequendi, quod non habet, vel appetat illius dominum in eum casum incidere, propter quem iuste re ipsa priuandus esset, vt illam posset acquirere: hic autem versamur in casu, in quo prædicti fratres nullum habebant dominium rei vendendæ, sed remanebat adhuc penes D. Petrum Camillũ; atque ideo licuit Episcopo petere, & obtinere quod vendendam domum sui episcopatus nomine posset emere, sicut fecit.

SEQVITVR RESPONSIO.

CVM in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ à Reuerendiss. Regente dictum fuisset, petitum esse ab eo, vt præfatus casus cum prædicta quæstione proponeretur coram Illustriss. D. meo Cardinali eodemq. summo Pœnitentiario, dixit se respondisse, hoc negotium non pertinere ad prçfatum Prætorium; sed videri sibi, gratum fore oratori, vt prædictus D. Cardinalis iuberet mihi, vt responderẽ, extra Prætoriũ, petitioni oratoris. Cuius iussa capessens, suscepi eam nondum lectã. Super qua dico primum, intellexisse me tunc, non quæri quæstiones supradictas, sed illam; An Senatus Mediolanensis posset mutare voluntates testatorum laicorũ Ducatus Mediolanen. ita vt ab eis relicta conuerti possint in alios vsus, vel in quos, vel quæ testatores non disponunt. Ad quam & alias quæstiones respondeo paucis, quia non vacat id facere multis.

Primum, quod præfatus Reuerendissimus D. Regens aptissime respõdit. Tum quia hoc negotium est publicum, & non est de numero illorum publicorum, de quibus præfata Pœnitentiaria exaudit petentes illa, post vltimam eius reformationem à fel. me. Pio V. factam. Tum quia tangit principaliter forum exterius, in quo non prosunt literæ ab ea datæ, vt constat ex tenore suæ facultatis.

1 Ad quæstionem autem à me subintellectam respondeo affirmatiue; nẽpe, quod, vti certum est Pontificem Maximũ posse iusta de causa mutare relicta testatorum laicorum in alios pios vsus, iuxta clem. quia cõtingit. de religio. domib. & ei annotata; ita Imperator, Rex, & alij, qui habẽt regalia, & nõ recognoscunt in temporalibus superiorẽ, possiunt mutare iusta de causa relicta testatorum laicorum ad vsus profanos, in alios vsus profanos, & à fortiori in pios. l. 1. & l. legatam. ff. de administ. rerum ad ciuit.
2 pertin. & sentiũt omnes in dict. clem. & multi in cap. quæ in ecclesiarũ. de const. & alibi sæpe. At Dux Mediolanen. non recognoscit, vt præsupponitur, superiorem in temporalibus, & habet regalia, supremamq. potestatẽ laicam

laicam, ita vt ab eo ad neminē in tēporalibus appelletur; ergo potuit ex iusta causa volūtatē & dispositionē prædicti D. Augustini Dom. mutare in aliam, præsertim piā, & consequenter Senatus eius Excellentissimus, cum præsupponatur eum habere à Duce Mediolanen. omnium regaliū vsum.

Ad quæstionem autem ab oratore quæsitam, videlicet an præfatus Reuerendiss. Episcopus peccauerit contra iustitiam cum obligatione restituendi, aut sine illa, aut contra charitatem; videtur dicendum quod non. Tum quia nihil fecit cōtra leges iustitiæ specialis, ea firma ratione, quod contractus emptionis & venditionis est licitus, honestus, & iustus secūdū leges iustitię specialis, vt colligitur ex tit. de cōtrahēda empt. & de actionib. empti, ac alijs multis; nisi aliqua lege speciali prohiberetur; at nulla tali videtur prohiberi hæc emptio, de qua loquimur. Si qua enim prohiberetur, maxime per illā solemnem, qua prohibetur hæres alienare rē restitutioni subiectā, iuxta glo. l. fin. §. sed quia. & §. sequen. cum ei concord. C. com. de legat. At lex illa nō videtur obstare; quia prędictus Senatus per suā
3 dispensationē videtur abstuliſſe illā quo ad hūc casum: & constat per iustā dispensationē tolli vim legis, super qua dispensatur, iuxta §. nisi rigor. sub cap. requiritis, & multa alia capp. cōseqq. 1. q. 7. & cap. de multa. de præb. Tum quia non obstant sex supra contra hoc tacite & expresse opposita.

4 Ad primū enim respondetur negando quod præfatus Petrus Cam. potuerit transferre in præfatos fratres ius dominij, quod habebat in prædicto palatio: partim quia erat prohibitus tacite alienare per fideicommissum factum à testatore, iuxta d. l. fi. §. sed quia. & §. seq. C. com. de legat. partim quia etiam expresse erat prohibitus alienare, quæ prohibitio expressa impedit translationem dominij secundum omnes.

5 Ad secundum, quod tacite insinuatur, scilicet potuisse præfatum Petrū Ca. dare præfatis fratribus ius, quod ipse habebat, & quo poterat vti, dum viueret; respondetur concedendo quod poterat locare ad paruū tempus; sicut emphyteuta potest locare emphyteusim. l. non solum. ff. locat. & l. nemo prohibetur. C. de locat. & tradit Spec. in tit. de locat. §. nūc aliqua. ver. 125. quem sequitur Ias. in l. fin. C. de iur. emphy. nu. 112. & etiam cōcedere vsumfructum, vt notat Bal. in l. 1. & l. item in fundo. ff. quib. mod. vsusfruct. amitt. & Bart. in l. 3. §. econtrario. ff. de acq. poss. negando tamen, vt supra negaui, quod possit transferre dominium. Tum quia non sequitur ex prædictis quod possit alienare: quoniam à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. & aliud est alienare, & aliud ad breue tempus locare, & vsumfructum concedere, cum per hæc non transferatur dominium, & per illud sic, vt notatur in rub. de reb. eccles. non alien. & tit. de reb. alien. C. Tum quia neque emphyteuta potest alienare, neque locare ad longum tēpus sine consensu domini proprietatis, quia prohibetur alienare sine consensu illius. Itaque concedimus, quod præfatus Petrus Ca. potuit trāsferre aliquod ius in prędictos fratres, & aliquod non potuit: & quia noluit qđ potuit, & voluit quod non potuit, nihil valide effecit; quia vt actus valeat, oportet vt concurrant potestas & voluntas ad illum faciendum. cap. cum super. de off. deleg. cum alijs ibi à Doctoribus citatis.

Ad tertium

6 Ad tertium reſpondetur primo negando quod nihil aliud obſtabat venditioni, quam Petrus Ca. intentauit facere, niſi quod prefatum palatium erat ſubiectum reſtitutioni per fideicommiſſum; quoniam etiam obſtabat expreſſa prohibitio alienationis, quæ omnino impediebat translationem dominij, ſecundum omnes in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legat. 1. & in alijs multis locis, quæ ibi citant Ripa, & alij. Secundo, quod etiam multi tenent, etiam tacitam prohibitionem alienandi, quæ reſultat ex fideicommiſſo, impedire translationem dominij, & facere contractum ipſo iure nullum; & omnes, quod ſaltem reuocari debet volẽte fideicõmiſſario, per dictam l. vltimam. §. ſed quia. & §. ſequen. C. commun. de legat.

7 Ad quartum reſpondetur negando quod fuerit quęſitum vllum ius neque in re, neque ad rem, præfatis fratribus per illam venditionem iniuſtam, & nullam propter fideicommiſſum, & propter expreſſam prohibitionem alienandi. Tum per regulam illam, *Ex nihilo nihil fit.* l. decem de verb. oblig. cap. ad diſſoluendum. de deſponſ. impuber. Tum quod non præſtat impedimentum quod de iure non ſortitur effectum, cap. nõ præſtat. de reg. iur. lib. 6.

8 Ad quintum reſpondetur negando id quod præſupponit argumentum, nempe quod peccant omnes faciendo aliqua aliquibus, quæ nollent ſibi ab illis fieri. Tum quia alioqui peccarent iudices, patres, & domini iuſte punientes & caſtigantes delinquentes filios, & ſeruos, à quibus nollent ſibi eadem fieri; quod eſt contra cap. non eſt crudelis. 23. q. 5. cap. duo iuſta nomina. 23. q. 4. & alia multa tam ſacra, quam profana. Tum quia verus ſenſus illius iuris naturalis, quod colligitur ex Matth. cap. 7. relat. à Gratiano cap. 1. diſt. 1. iuxta mentẽ gloſſ. Archid. & vtriuſque Cardinalis ibidem, & ſacrorum Doctorum citatorum in Catena aurea D. Thom. ſuper præfato cap. 7. & ipſiuſmet D. Tho. in lect. propria ipſiuſmet cap. 7. ſuper Matth. *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris:* non eſt quod abſolute prohibeamur de pręcepto ſub pœna peccati facere alijs, quod nolumus nobis fieri; ſed quod prohibeamur de pręcepto facere alijs id, quod de pręcepto tenemur non facere illis: ſicut nolumus quod alij faciant nobis, quod de præcepto tenentur non facere: & quod de conſilio tantum prohibemur facere alijs, quod de conſilio tenemur ad illud. Sicut nolumus, vt alij de conſilio tantum deſinant facere nobis id, quod de conſilio tantum tenentur non facere. Verbi gratia, de præcepto teneor nolle capere rem alienam inordinate; ſicut nolo quod alius capiat rem meam: & ſicut nolo teneri ad mutuandum alteri non egenti extreme, niſi de conſilio tantum; ita non debeo velle vt alius teneatur mutuare mihi non egenti extreme, niſi de conſilio tantum. Ita quod prohibemur facere alijs inordinate de præcepto, vel de conſilio: ſicut volumus, ne alij inordinate de præcepto, vel conſilio tantum nobis faciant. Cum igitur præfatus Reuerendiſsimus Epiſcopus non teneretur de præcepto ad nolendum emere, nihil peccauit emendo: quia nec voluit vt præfati fratres de præcepto abſtinerent à bene
9 emẽdo; eſto quod de bono cõſilio Chriſti fuiſſet obligatus ad illud: quoniã conſilia eius non obligant ſub peccato ad ſui obſeruantiam, §. fin. 4. diſt. cap.

Digitized by Google

cap. quod præcipitur. 14.q.1. & tradimus nos poſt alios in Enchirid. confeſſ. cap.20.Addo tamen, quod neque de conſilio tenebatur ad illud. Tum quia plus tenebatur prouidere ſibi,quam alijs. arg. cap. ſi non licet. 23. q. 5. & l.præſes.C.de ſeruitut. & aqu. Tum quia plus tenebatur epiſcopatui ſuo,quod erat pium opus,quam alijs quo ad vſus profanos,cum pia præferantur profanis.arg.cap. relatum, & cap.cum in officijs. de teſtamen.

10 Ad ſextum, quod fundatur in præcepto 10. Decalogi, & Catechiſmo Romano,reſpondetur non obſtare;quia, vt nos poſt S. Thom. & alios diximus in præcitato Enchiridio cap. 17. & 19. intelligitur de concupiſcentia inordinata, præſertim contra leges iuſtitiæ ſpecialis: At concupiſcere rem alienam per iuſtam emptionem, permutationem, vltimam voluntatem,& aliam viam iuſtam, non eſt inordinata, immo valde ordinata Epiſcopo egenti eo ad habitationem ſuam honeſtam. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Conſcientia,quæ non potentia,nec habitus eſt,ſed actus,aut eſt teſtificans,aut accuſans, vel excuſans, aut dirigens: quarum prima & ſecunda ſpecies cum ſit generalis,ſi ſit contraria ſpeciali,non ligat:tertia vero ſi ſit certa,vel vere dubia,obligat;ſecus ſi ſcrupuloſa, contra quam feciſſe non eſt arguendus is qui poſt factum ſuper eo conſulit Pœnitentiarium.num.2.in fine.*

2 *Actus,ad cuius valorem diſpenſatio eſt neceßaria, non poteſt valere,antequã impetretur,nec ſufficit quod ſit facta promiſsio illius impetrandæ.*

3 *Scrupulum habere is dicitur,qui habet aliquod argumentum apparens contra id quod credit,contra quod qui agit nedum non peccat, immo ſæpe multum proficit: quem ac erroneam conſcientiam, etſi ſecundum aliquos nemo poſsit proprio iudicio deponere,verius tamen eſt quod poſsit,quando habet probabilem rationẽ id faciendi, præſertim ſi ſit doctus.num.4.*

4 *Dubius in fide,qui & infidelis eſt, is non dicitur qui habet aliquod motiuum contra fidem quam credit, ſed is qui ita de ea deliberate dubitat,vt nullam partẽ credat.*

5 *Petens abſolutionem ad cautelam, non ideo fatetur ſe excommunicatum:nec qui poſt factum petit conſilium, arguendus eſt,quod id quod antea fecit,fecerit contra conſcientiam. num.2.in fin.*

6 *Obligatio naturalis illa obligat conſcientiam,quæ oritur ex pacto & conuentione quæ ſit licita,ſecus ſi ſit illicita.*

6 *Alienans contra iuſtum & validum præceptum teſtatoris, peccat,& ex contractu tali nullam nec naturalem obligantem in conſcientia contrahit obligationem & num. 10.in fin. etiam ſi promittat obtinere diſpenſationem, & nu.7. & 8.contrarium tamen videtur admittere num.7.ad finem.*

6 *Teſtatoris iuſtum præceptum obligat ſub peccato mortali:quod vel inde patet,quia niſi ſeruet iuſſus,poteſt excommunicari.*

7 *Prohibitus valide a teſtatore alienare,vendens etiam ſub conditione ſi Princeps diſpenſauerit,& promittat illam impetrare,non obligatur,antequam diſpenſatio impetretur. & num.6.*

8 *Vendens*

Digitized by Google

8 *Vendens ſcienter male, nõ tenetur de euictione, nec ad intereſſe, quando emptor ſciebat rem vel alienam, vel alienari prohibitam: immo nec tuta conſcientia poteſt emptor petere nec rem nec intereſſe. nu. 10. at ſi fuit in bona fide, non tenetur venditor adimplere tradendo rem quam non poteſt ſine peccato alienare, ſed ex maleficio tenetur emptori ad intereſſe. num. 8.*

9 *Emens ſecundo loco, & accipiens rem quam ſcit alteri prius venditam, tenetur ſecundũ aliquos in conſcientia primo venditori tradere: ſed hoc nõ procedit, quando prima venditio fuit nulla.*

10 *Iuramentum quidem ſeruandum eſt, quando non eſt maioris boni impeditiuum, poteſtque ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ; quale non eſt id quod non poteſt ſeruari ſine peccato etiam veniali, vel iniuſtitia aliqua.*

CONSILIVM VIIII.

OBNIXE rogatus, & quadamtenus iuſſus ab ijs, qui facere id ſuo iure poſſunt, vt recognito reſponſo à me dato in cauſa emptionis cuiuſdam domus à valde Illuſtri Reuerendiſſ. q. D. Epiſcopo Alexandriæ, & perpenſo reſponſo excellentiſsimi vtriuſque iuris Doctoris, & prælectoris primę functionis iuris Cæſarei Academię Ticinenſis Thomę Gualæ in eadem cauſa reddito & typis excuſo Papiæ, quod videri poteſt contrarium noſtro: conſideratis item ijs, quibus ſubtiliter ac erudite præfatus Reuerendiſſ. ſuam cauſam protegit à præfati eruditiſſ. Thomæ magnis ictibus; re-
1 ſpondeam, an præfatus Reuerendiſſ. idemq. omnium cõſenſu iuſtiſsimus, iuſte poſsit in foro cõſcientiæ domum præfatam retinere, an teneatur reſtituere illam magnanimis fratribus de Baratis, qui prius illam emiſſe feruntur; faciam id breuiter, tum ob infirmam valetudinem, tum ne verborum, allegationum, & phalerarum oſtentatione, adiectorum multiplicatione, veritas perdatur, aut occultetur: quod ſæpe fieri, eruditiſſ. Cardinalis Caiet. frequenter admonet, & experientia demonſtrat, etiam in dictis ſcriptis, quibus perpenſis reſpondere iubemur.

Dico igitur primo, quod, ſi ego putaram meum reſponſum ab eo edendum, & typis excudendum, munitius ex officina noſtra, licet paupere, prodijſſet. Deinde gratias me agere, quam maximas poſſum, Reuerendiſſ. D. Epiſcopo, quod me multo maioris, quam merear, facit: & præfato excellẽtiſſ. Doctori, & primæ functionis Cathedrario, quod mihi longe ſublimiorem locum, quam humilitas mea modeſte ſubire poſsit, tribuit. Vtinã D. Ieſus, quando ego nequeo, vtrique cumulate retribuat. Tertio, certiſsimum eſſe id, quod præfatus D. Doctor multis probat de conſcientia, multa minime licere in illius foro, quod eſt Dei, quæ licent in foro exteriori; & contra plurima licere in illo, quæ non licent in hoc. Quamuis quædam exquiſita Baldi & Iaſonis elogia, quæ de quidditate, ſeu definitione conſcientiæ colligit, vulgo magis, quam eruditis, probari debeant, per ea quæ S. Thomas recept. tradit 1. par. q. 79. art. 13. quæ nos in compendium redegimus in Manu. confeſſ. cap. 27. num. 279. & tetigimus in præl. 7. nu. 13. & præl. 9. nu. 9. vbi dicimus conſcientiam non eſſe potentiam, neque habitum, ſed actum; & diuidi in tres, ſcilicet teſtificantem, accuſantem,

vel ex-

Digitized by Google

vel excuſantem, & dirigentem: & hanc tertiam in certam, dubiam, & ſcrupuloſam ſecari: quarũ duæ, ſcilicet certa, & dubia, ſpeciales obligant, c. fin. de præſcript. etiamſi ſint erroneæ, cap. per tuas. il 2. de ſimon. cap. inquiſitioni. de ſentent. excommu. ad parendum eis, vel recte deponendum eas: non autem tertia, ſiue ſcrupuloſa, neque aliæ duæ, cum ſunt generales cõtrariæ ſpecialibus, cuius rei exemplum vbi ſupra ponimus. & ita fatemur cum præfato D. Doctore, quod ſi præfatus Reuerendiſſ. retinet præfatam domum contra conſcientiam ſuam dirigentem certam, & dictantem in ſpecie contra iuſtitiam retinere ſe illam domum; peccare mortaliter; immo etiamſi retineret contra conſcientiam dirigentem dubiam, quæ dictaret ei probabiliter dubitare debere, an retineat contra iuſtitiam: non autem ſi retineret eam contra conſcientiam ſcrupuloſam, per ea quæ vbi ſupra diximus, & latius tradidimus in cap. ſi quis autem. de pœnit. diſt. 7. num. 61. in commentarijs tractatus de pœnit. decreti Gratia. iam pridẽ extra Italiam bis editis, & nuper in Vrbe tertio typis excuſis. Quarto, quod præfatus Reuerendiſſ. Deiq. Opt. Max. vt ex eius dictis conijcio, timentiſsimus non debet habere cõſcientiã dirigentẽ certam, nec dubiã, immo nec ſcrupuloſam, quæ ſibi dictet peccare ipſum mortaliter ob præfatæ domus retentionem, propter ea, quæ præfatus præcellens Doctor in dicto ſuo reſponſo ſcribit.

Primum quidem, quod videtur niti narratione facti parum ſuæ intentioni commoda, immo contraria. Vtitur enim illa narratione, quod præfatus D. Petrus Camillus promiſit præfatis fratribus obtinere diſpenſationem à Senatu Regio ſuis expenſis pro venditione præfatæ domus, quã
2 fecit præfatis fratribus. Quæ narratio nihil continet commodans valori contractus iam facti, vt palam eſt: cum actus, ad cuius valorem eſt neceſſaria diſpenſatio, non poſsit valere, antequam illa impetretur: non enim valet matrimonium cotractum inter cognatos aliquo gradu intra 4. ſe attingentes, ante diſpenſationem impetratam, licet alter coniugum promittat alteri ſe impetraturum eam, cap. 1. & tot. tit. de conſang. & affin. & qui reſignat aliquod beneficium, reſeruata ſibi aliqua parte fructuum, vel penſione, ſaluo beneplacito Papæ; ſi antequam obtineatur beneplacitum eius, capiat illam partem fructuum, vel penſionem, cenſetur ſimoniacus, etiam realis, vt prætorium ſacræ Pœnitentiariæ cenſet, & nos addemus propediem in præſa. Manua. conſ. cap. 23. num. 107. & iuſſus neceſſarius ad adeundam hæreditatẽ præcedere debet, l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquir. hæred. vbi Bar. communiter recep. & à Iaſone à num. 31. declaratus, idem dicit de permiſsione, & licentia alienandi res eccleſiæ, ſi eſt perpetua, & rei grauis: quia tractatus, & conſenſus, qui ſunt neceſſarij, debent præcedere, nec ſufficit ratificatio poſtea ex interuallo facta, niſi certo modo, vt Imolen. concludit concordando opiniones diuerſas in cap. 3. de his quæ fiunt à prælat. quem ſequitur Fran. in cap. 1. num. 13. de reb. eccleſ. non alie. lib. 6. qui alios refert. Ergo promiſsio de impetranda diſpenſatione alienandi non potuit validare alienationem, antequam illa à Senatu concederetur; & conſequenter narratio illius promiſsionis non commodabat

modabat præfati D. præcellentis Doctoris intentioni: immo incommodabat: quia significabat venditionem præfatam remansuram nullam, donec obtenta dispensatione ratificarent illam partes.

Secundo, quod nititur narratione falsa, vel certe falsa sibi significante. Narratum enim fuit illi, quod fuit obtenta dispensatio à Senatu regio; significando, quod fuit obtenta dispensatio conueniens intentioni præfati Petri Camilli, & fratrum de Baratis, & tempore oportuno, antequam præfatus Reuerēdissimus se misceret negotio. quod fuit falsum: non enim fuit conueniens intentioni præfatorum Petri Camilli, & fratrum: quia vt esset conueniens illi, oportebat illam continere dispensationem, vt Petrus Camillus venderet præfatis fratribus absolute, & quod venditionem factam regia eademque summa potestate approbaret: quorum nihil continebat: quia solum cōtinebat posse venire ad venditionem petitā in præiudicium consentientium, & etiam hæredum tantum; & quod tot alia bona æquiualentia supponeret oneri fideicommissi: & ita nec approbauit dictam venditionem antea factam ipsis fratribus, nec illa fuit facta cum modificationibus, quas adiecit Senatus. Nec Senatus fecit potestatem vendendi eo modo, quo ipse vendiderat absolute, vt palam fecit præfatus Reuerendissimus per tenorem decreti ipsius Senatus regij, & auctoritate instrumenti dictæ venditionis. Nec fuit impetrata tempore opportuno: quia fuit impetrata posteaquam Senatus iusserat ne quidquam innouaretur super ea, posteaquam præfatus Reuerendissimus petiit præfatam domum sibi vendi, donec Senatus ea de re decerneret. & ita remansit dicta venditio nulla, donec decerneret Senatus: aut ad petitionem Petri Camilli simpliciter decreuit, vt posset vendi seruatis his, quæ in decreto continebantur. Postea precibus Episcopi venditori & emptori intimatis, & auditis, decreuit Senatus, vt venderetur Episcopo, modo emeret illam pro ecclesia sua, cum onere soluendi pretium, & faciendi alia in eo contēta; & ita nec præfata dispensatio fuit facta eo modo, qui conueniret intentioni præfatorum P. Camilli, & fratrum de Baratis, nec tempore, quo posset eis prodesse; immo causa cognita Senatus noue decreuit, vt venderetur præfato Reuerendissimo, si vellet eam emere pro sua ecclesia, & ita in piam causam, prout postea emit prædictus Reuerendissimus. Et consequenter patet, multa falsa, vel significantia falsa, narrata fuisse præfato D. Doctori, quibus tamquam fundamentis nititur dictum suum responsum: & fundamento sublato, tollitur & corruit fundatum, cap. cum Paulus. 1. quæst. 1. & cap. veniens. de presb. non bapti. Equidem fateor, me quoque, si mihi narrata fuissent præfata sic, vt præfato D. Doctori, non fuisse responsurum omnino eo modo, quo respondi. Nec mirari debet Reuerendissimus, quod præfatus D. Doctor magis credidit narratis sibi à parte se cōsulente, quam narratis mihi à parte contraria: quia frequentet partes aduersæ solent credere aduersa, & informare patronos, immo & iudices aduerse: & Iurisconsultorum est respondere more Scæuolæ ad propósita, vt proponuntur.

Tertio, cur præfatus Reuerendissimus non debeat accusare se peccati,

est,

eſt,quod nihil prodeſt aduerſæ parti,dicere, quod ſua D. Reuerendiſsima ſciuit præfatam venditionem inter præfatos P. Camillum, & fratres de Baratis fuiſſe factam; & quod non debuit facere alijs, quod ſibi noluiſſet fieri; & quod ſciebat ſe diſpliciturum prefatis P. Camillo, & fratribus, volendo domum præfatam ſibi emere,&c. Quoniam ad hoc argumentum reſpondimus nos in reſponſo noſtro reſolutius, clarius,& vberius, quam forte vſque ad illud temporis fuerit reſponſum, in ſolutione quinci argumenti contra præfatum Reuerendiſsimum formati,quod percupio videri & ſerena mente penſari ab aduerſa parte, ne cum offenſa diuina contra ſtimulum veritatis calcitret.

Quarto, cur præfatus Reuerendiſsimus non debeat ſe accuſare peccati,eſt,quod nihil obſtat,quod poſt emptionem præfatæ domus, non obſtãte decreto Senatus, & non obſtantibus quibuſdam alijs, quæ iuuant, ipſe voluit conſulere ſacram Pœnitentiariam, & quoſdam alios ſuper inſtitia illius contractus; & quod anxit eum conſcientia ſua: & quod contraueniens conſcientiæ ſuæ peccat,&c. vt latius præfatus D. Doctor tractat.

3 Tum quia bonarũ mentium eſt culpã timere,vbi culpa non eſt.c.ad eius.5. diſt. Tum quia faciens contra ſcrupulum conſcientiæ non peccat,vt ſupra dictum eſt,immo frequenter multũ proficit,vt & nos adnotamus in Manu. confeſſ.cap. 27. num.282.poſt S.Anton.1.par.tit.3. cap.10.§.10.& Sylueſt. in ſumma,verb.ſcrupulus.q.3.Tum quia Bal.& alij citati à præfato D.Doctore, vt ſupra dixi,non definierunt,nec diuiſerunt conſcientiam,eius naturam radicitus conſiderando.Tum quia ſcrupulum habere,eſt habere argumentum aliquod apparens contra id quod credit, vel opinatur, vt tradit Ioan. Gerſon. Cancel. Pariſienſis in tit. de reg. moral. qui eſt primus ſecundæ partis operum eius col. 2.& Adria.in quolib.2.fol.28.pag.2.quos referimus,& ſequimur in cap.ſi quis autem.nu.13.de pœnit.diſt.7.& Ioan, Maior lib.3. ſent.diſt.25. q.4.col. 3. vbi pulchre declarans illud cap. 1. de

4 hæreticis, *Dubius in fide, infidelis eſt*, ait non dici dubium in fide, qui habet ſcrupulum, hoc eſt aliquod motiuum contra fidem,modo credat eam;ſed qui deliberata mente ita dubitat, vt nullam partem credat.Quæ etiam ſatis ſentit Caietan. in ſumma verb.ſcrupulorum. Et quamuis quidam à præfato D. Doctori citati videantur aſſerere, non poſſe quem ſcrupulum & conſcientiam erroneam deponere proprio iudicio, ſed tantum alieno, & ſui ſuperioris:contrarium tamen eſt verius,per multa, quæ adduci poſſunt, & Sylueſt. qui melius illis id penſauit vbi ſupra dicit in hæc verba: *Immo dico quod hoc poteſt facere tuta conſcientia ex conſilio proprio, quando habet probabilem rationem,quod ſic poſſit facere, maxime ſi ſit doctus.* hæc ille: qualis eſt

5 præfatus Reuerendiſsimus. Ad prædicta facit gloſſ.recep. in cap.venerabilem. in verb. poſtulauit. de elect. quatenus probat, poſtulantem abſolutionem ab excommunicatione ad cautelam, non ſe fateri excommunicatum,quia bonarum mentiũ eſt culpam timere,&c. & ita præfatus Reuerendiſsimus petens ad maiorem cautelam conſilia,quæ petijt, nullatenus eſt cenſendus peccator,ſed(vt ait gloſſ.)bonæ mentis, quæ culpam timet, 7 vbi culpa non eſt.

Quinto,

Quinto, quod nihil proficiunt aduersæ parti ea quæ adducit contra Reuerendissimum de naturali obligatione, quæ in foro conscientiæ seruanda est, etiamsi in foro exteriori non seruaretur, super quo tam D. Episcopus, quam præfatus D. Doctor multa congerunt parum necessaria, quæ paucis
6 poterant resolui. Concedimus enim aduersæ parti, obligationem naturalem, quæ ex pacto & conuentione licitis, etiam nudis nascitur, esse seruandam in foro conscientiæ, etiam si in foro exteriori Cæsareo nõ seruaretur, vt tradit Bart. communiter recep. in extrauag. ad reprimendam. verb. denunciationem. & traditur in cap. 1. & 2. de pactis, & alibi sæpe. At negamus ortam esse vllam obligationem naturalem contra præfatum Reuerendissimum ex venditione facta inter præfatos Petrũ Camillum, & fratres de Baratis. Tum quia in illa non interuenit Episcopus, nec procurator vllus eius, nec alia persona, quæ ipsum obligare potuisset, vt emptorem, vel vt venditorem: & res inter alios acta alijs non præiudicat, l. 1. & 2. C. res inter alios acta. & l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. oblig. cum ei adnot. Tum quia nulla obligatio naturalis fuit orta ex illa venditione, etiam contra præfatum P. Camillum pro præfatis fratribus; quia nullum pactum, nec vlla conuentio illicita producit vllam obligationem naturalem, l. iuris gentium. §. pacta. ff. de pactis, l. generaliter. ff. de verb. oblig. cap. in malis. 22. q. 4. & cap. in malis. de reg. iuris lib. 6. At præfata venditio fuit illicita; quia fuit facta ab hærede contra iustum præceptum testatoris, vt palam est: quia certum est, præceptum testatoris factum hæredi, ne alienet aliquam rem iusta de causa valere, l. filius famil. §. diui. il 2. ff. de legat. 1. cum multis ibi per multos commentatores traditis. Certum itẽ, quod iusta dispositio testatoris habet vim legis iustæ, auth. de nuptijs. §. disponat testator, & erit lex. col. 4. & cap. vltima voluntas testatoris modis omnibus seruari debet. 13. q. 2. Certum item, quod hæres illicite omittit seruare iusta præcepta testatoris, & compelli potest ad illa seruanda, cap. si hæredes. & cap. Ioannes. de testamentis. etiam per censuras ecclesiasticas, vt adnotat Couarr. in d. cap. si hæredes; quod licet in specie non probet illius contextus, nec allegati per eum, probat tamen cap. licet. de voto. vbi potest hæres excommunicari, nisi seruet iustum præceptum testatoris: & constat apud omnes, non posse quem excommunicari maiori excommunicatione, nisi ob peccatum mortiferum, cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. Tum quia non prodest aduersæ parti, dicere quod præfatus P. Camillus licite poterat vendere præfatam domum sub conditione, si Senatus dispensaret; & quod ipse promisit in contractu obtinere dispensationem. Tum quia venditio fuit pura, & promissio de obtinenda dispensatione non fuit posita per conditionem, sed per modum & onus iniunctum ipsi P. Camillo, vt eam suis impensis impetraret: & modus, & onus iniunctum per viam modi, non faciunt dispositionem conditionalem, vt probatur in cap. verum. & cap. fin. cum eis adnot. de condi. appos. & l. 1. C. de donatio. quæ sub modo. & tradit Bar. in rubr. & l. quibus diebus. ff. de condit,
7 & demonst. & alibi sæpe. Tum quia si venditio fuit conditionalis, nullam obligationem produxit ante adimpletam conditionem. §. omnis. insti. de

verb.

Digitized by Google

verb.oblig.cap.ſi pro te. de reſcript.lib. 6. Et cum conditio numquã fuerit completa; quia, vt prædictum eſt, nũquam præfatus Senatus diſpenſauit, vt ille contractus valeret, vel fieret, immo totum contrarium decreuit: ergo illa venditio nullam produxit obligationem, ſi fuit licite conditionaliter facta: & cum abſolute facta ſit illicita, nullatenus vllam obligationem naturalem produxit, etiam inter partes; quãto minus in Epiſcopũ, qui nullatenus in ea interuenit?

Sexto, quia nihil prodeſt aduerſæ parti, dicere, quod alienatio præfata, etiamſi ſimpliciter eſſet inualida, valuit tamen in prejudicium P. Camilli alienantis; ita quod remanſit obligatus naturaliter præfatis fratribus ad intereſſe, iuxta Bald. in cap. imperialem. de prohib. feudi alien. per Fred. & Dec. in conſi. 185. nu. 6. quamuis aptius potuit allegari cõtextus ipſius metcap. imperialem. Sed, vt dixi, nihil prodeſt. Tum quia ex hoc nõ infertur, Epiſcopum, qui nõ alienauit, obligari ex illo contractu naturaliter illis, vel P. Camillo; cum nullatenus per ſe, nec per alium, qui potuit illum obligare, interfuerit illi, vt prædictum eſt in quinto argumento. Tum quia per hoc non excuſatur à peccato mortifero præfatus P. Camillus, qui contrauenit ſcienter præcepto iuſto teſtatoris, iurique canonico, & Cæſareo, quibus prohibetur alienatio rei prohibitę alienari iuſto præcepto teſtatoris. Tum quia falſum eſt P. Camillum prefatis fratribus teneri ad intereſſe; quia tunc vendens ſcienter male tenetur de euictione, & ad intereſſe, quãdo emptor emit bona fide, non autem quando emit mala, ſciens rem eſſe alienam, vel ſciens venditorem non poſſe illam iuſte vendere, vt eſt caſus in l. ſi fundum. & l. emptor, adiuncta gloſſ. C. de euictio. & l. ſi fundo, cum alijs multis. ff. eod. immo id probat etiam præfatum cap. imperialem. ibi, *bonæ fidei emptor*. ex quo gloſſ. expreſſe id colligit. Tum quia qui vendit ſciẽter liberum hominem pro ſeruo, & rem ſacram, vel locum religioſum pro profano ignorãti emptori, peccat quidem mortaliter, licet teneat emptio in præiudicium vendentis, ad hoc, vt emptor bonę fidei, ſed non malæ fidei agere poſsit ex empto aduerſus venditorem, l. & liberi hominis. & l. liberi hominis. cum eis adnot. ff. de contrah. emptio. Et ita præfatus P. Camillus peccauit mortifere alienando rem iuſte prohibitam alienari, & nõ valuit alienatio, nec fuit obligatus ad tuendam alienationem iniuſtam, & iniquam: ſed ex maleficio tenebatur ad intereſſe præfatis fratribus, ſi emiſſent bona fide, ignorantes maleficium eius, & putantes domum illam eſſe liberam à præfata prohibitione alienationis: ſed quia nouerunt contrarium, vt patet ex eo, quod cauerunt ſibi, vt diſpenſatio impetraretur ſumptibus P. Camilli; non obliganit eum, etiam ad hoc, vt ipſi poſſent agere ad intereſſe.

8

Septimo, quod nihil etiam prodeſt aduerſæ parti, dicere, quod præfatus Reuerendiſsimus ſciuit alienationem præfatam à P. Camillo fratribus de Baratis factam, antequam petiiſſet domum præfatam ſibi vendi; eo quod, qui emit aliquam rem iam venditam alteri, ſciens illam eſſe venditam, debet poſtponi priori emptori, etiamſi prius fuiſſet ſibi tradita, in quod allegat gloſſ. Alber. Salic. & Iaſonem in l. quoties. la 1. C.

9

de fideicom.quæ nihil ad hoc faciunt: sed eis quærendis multum temporis vane impendi, legens multa scripta in l.filiusfam.6.diui.il 2.ff.de leg.1, quæ tractant materiam præfatæ l. quotiens. putans plurimum id importare: nõ enim credebam allegari l.quotiens. C.de rei vendi.quæ est propria sedes illius conclusionis, & incogitanter ad hoc allegaretur d. l. quoties.C. de fideicommiss.Non ergo inquam prodest illud aduersæ parti. Tum quia illa gloss.id non dicit,vt etiam Alex.& Iason ibi significarunt,& probatur: quia si diceret illud, maxime diceret per illa verba, *Bonam fidem*. At illa verba referuntur ad venditorem,& non ad emptorem, vt colligitur ex gl. in textum relata.Tum quia licet id diceret, & esset verum, per ea quibus Iason ibi, non in limitatione 2.vbi allegatur,sed in limitat.9. num.26.confirmat: tamen nihil facit ad propositum: quia loquitur de emptore secundo rei, qui sciebat venditorem prius vendidisse illam alteri venditione valida,& legitima, vt palam colligitur ex illa l.quotiens, & ex mente omnium in eã comminiscentium. In proposito autem loquimur de secundo emptore, qui sciebat primam quidem emptionem factam, sed inualide, iniuste,& inique,adeo quod etiam in contractu fuit expressum necessariã esse ad eius valorem Senatus Regij dispensationem. Tum quia regula lib. 6. est, *Non præstat impedimentum, quod iure non sortitur effectum.* quæ plurimis exornari potest, præsertim illis multis quæ congerit Fel.in cap. ex tenore.nu.2.de rescrip.probando quod de rescripto,priuilegio, collatione, lite, compromisso,& alijs,quæ ipso iure sunt nulla,nihil est curandum,nec vlla est facienda mentio.

10 Octauo,non etiam prodest aduersæ parti, dicere, quod venditio prefati P.Camilli fuit iurata: & quod iuramentum,quod potest seruari sine interitu salutis æternæ,est seruandum, cap. verum. & cap. si vero.cum alijs, de iureiur.& alia, quæ parum apte citantur ad probandum quod ex illo contractu nata est obligatio naturalis contra Episcopum, qui eam tenetur seruare in foro conscientiæ. Non inquam id prodest.Tum quia D. Episcopus nec per se,nec per alium iurauit illam venditionem, & consequenter non fuit ex eo nata vlla obligatio contra illum.Tum quia non omne iuramentum est seruandum, sed tantum licitum, & iustum,cap.si aliquid. & cap.iurauit.cap.in malis.22.q.4.& tradit S.Thomas recept.2.2.q.89.ar.7. vbi dicit nullum iuramentũ contra iustitiam factum,esse seruandum: pro quo casus in cap.animaduertẽdum.22.q. 2. vna enim comitum requisitarum ad hoc vt iuramentum sit licitum,est vt contineat iustitiam, & quod promissum est possit licite sine peccato seruari, cap. quamuis pactum.de pactis lib. 6. quatenus probat non esse seruandum iuramentum, si absque dispendio salutis æternę,idest sine peccato etiam veniali,vel sine impedimento maioris boni non potest seruari, vt ait præfatus S.Thomas vbi supra receptus ab omnibus. Quæ omnia tradimus nos in Manua. confess. cap.12.num. 25. Iuramentum enim non potest esse vinculum iniquitatis, idest, non potest obligare aliquem ad vllam iniustitiam, & iniquitatem, cap.inter cætera.22.q.4.& cap.quanto.de iureiur. Cum ergo iniustum, & iniquum sit vendere rem alienam,vel suam, quam habet cum obligatione

iuste

iuste sibi posita nō alienandi, vt prædictū est; præfatus P. Camillus nō solū non tenetur seruare iuramentum, sed tenetur pœnitere, quod illicite iurauit, & desistere à tuendo peccato, quod fecit: & certe, mea sententia, grauiter peccaret, qui cōsuleret illi, vt placeret sibi alienatio illa, & pergeret in illius defensione; perinde ac qui consuleret alicui, vt placeret illi fornicatio commissa, & in illius complacentia perseueraret. Et caueant sibi, qui per canones parum pensatos, & leges non bene digestas, & applicatas, contrarium illi consulunt. Tum quia si iuramentum esset licitum, non solum produxisset naturalem obligationem quo ad forum conscientię, sed etiam ciuilem quo ad forum exterius secundum omnes; & consequenter dicendum esset male iudicasse Senatum Regium, cuius tamen contrarium ipsamet aduersa pars asserit.

Nono, quod illa, quæ ab aduersa parte geminantur & reiterantur de naturali obligatione, qualis nulla nata fuit contra Episcopum de iuramēto, quod fuit illicitum, & nullatenus seruandum, & ad probandum præfatam venditionem absque licētia & dispensatione regia valere, adeo sunt leuia, vt non sit opus eis respondere: & adeo pro eiusmodi habuit ea Senatus Regius, cuius decretum aduersa pars laudat, vt noluerit dare licentiam vendendi etiam Episcopo, etiam pro ecclesia, & in piam causam, nisi multis, & grauibus adiectis modis, & oneribus, vt ex eius decreto maturitate magna edito constat. Et certe iure quis miretur aduersam partem ita sibi cōtradicere, vt neget ab vna parte posse Regem sine magna compensatione disponere de re, & dispositione sui subditi quo ad forum conscientiæ; & ab altera asserat, quod venditio facta cōtra dispositionem iustam testatoris, quam Rex nō potest sine iusta causa mutare, producat naturalem obligationem, etiam facta sine vlla Regis & superioris auctoritate, quo ad idem forum conscientiæ.

Decimo, & postremo, quod nihil prodest aduersæ parti id quod ait, Episcopum peccare cooperando peccato P. Camilli, quod admittit impediendo, ne adimpleat naturalem obligationem eum in foro conscientiæ ligantem ad tradendam præfatam domum præfatis fratribus. Tum quia, vt supra probatum est, P. Camillus nullam obligationem contraxit per illam iniustam & nullam venditionem ad tradendam rem venditam. Tum quia præfati fratres, eo quod fuerunt cōscij præfatæ prohibitionis alienādi, non possunt petere iuste à P. Camillo rem ipsam, nec interesse, vt supra probatum est. Tum quia, etiam si præfati fratres bona fide emissent, non possent rem emptam petere, sed tantum agere ad interesse, ad quod nulla ratione dici potest obligatus Episcopus, & vt dictum est supra de vendente scienter liberum hominem, vel rem sacram id ignoranti: quia emptor etiam bonæ fidei non potest petere liberum hominem, vel rem sacram, sed tantum repetere pretium, quod dedit, vel interesse, quod ob id sibi debetur non tantum ex contractu, quātum ex maleficio in eo facto, vendendo scienter rem, quæ non erat vendibilis, illud ignoranti. Salua in omnibus quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Vsura non est cassare censum annuum vitalitium, soluto aliquo pretio etiam nõ iusto. num. 2.*
2 *Contractus omnis non gratuitus est iniustus, si non seruetur pretij æqualitas.*
2 *Pensio seu anuua præstatio per quintuplicem cessari solet.*
3 *Census annuus centum pro mille in vita accipientis valet.*
4 *Cassatio census vitalitij, recepta certa pecunia, reducitur ad venditionem.*

CONSILIVM X.

PETRVS, cui debebatur præstatio annua septuagintaduorum ducatorum quoad viueret, tantum accepit à Ioanne ducenta scuta pro præfatę præstationis annuæ cessione.

Quæritur primo, an contractus sit vsurarius.

Secundo, an sit iustus.

Tertio, quo nomine sit censendus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quod non est vsurarius; ea firma ratione, quam nos in Comment. de vsuris super cap. si fœneraueris. 14. q. 3. num. 4. ponimus, scilicet quod solus ille contractus, qui formaliter vel æquipollenter est mutuum, potest esse vsurarius; & prædictus non est formaliter nec æquipollenter mutuum; non quidem formaliter, vt palam est; neque æquipollenter siue virtualiter, quoniam Ioannes non potest cõdicere siue repetere 200. quæ dedit, neque Petrus potest repetere, vel condicere prædictam præstationem: & ad hoc vt quis fiat vsurarius, oportet, vt tradens pecuniam accipiat formaliter vel virtualiter aliquid vltra sortem vi mutui, vt dicimus vbi supra nu. 6. & quod cedens obliget se formaliter vel virtualiter ad dandum aliquid vltra sortem.

2 AD SECVNDAM videtur dicendũ, quod prædictus contractus est iniustus; quia non est gratuitus, vt palam est; & contractus non gratuitus, siue sit nominatus, siue innominatus, in quo non seruatur æqualitas pretij dati & accepti, est iniustus, vt definit Scotus in 4. lib. sent. dist. 15. q. 2. relatus à nobis in Manu. confess. cap. 23. nu. 78. quod ipsum & S. Thomam sensisse ibidem dicimus: & pretium 200. ducatorum, quod dedit Ioannes, & pretium annuæ præstationis 72. ducatorum ad vitam Petri nõ sunt æqualia; immo pretium præstationis videtur excedere pretium ducentorũ scutorum vltra dimidium iusti pretij. Tum per l. hæreditatum. ff. ad l. Falcid. quæ probat prestationem annuam quoad vitam eius, cui præstanda est, valere ad minus quintuplum eius quod est quotannis prestandum. Tum quia pensiones annuę concessæ ad vitam pensionarij redimuntur communiter per solutionem quintupli auctoritate Papę; immo multi ditiores, & qui non premuntur egestate, vel ægritudine aliqua, nolunt extinguere ob
3 quintuplum. Tũ quia nos satis probamus in d. comment. de vsuris nu. 128. quod iuste possunt accipi cẽtum quotannis pro mille, cum ea conditione, vt cessante vita accipientis cesset obligatio reddendi ea.

AD

Digitized by Google

AD TERTIAM respondetur, quod non potest vocari contractus
4 donationis gratuitæ: quia ab vna parte accipitur pretium in pecunia numerata,& ab altera præstatio annua,quæ merx quædam est: nec potest appellari mutuum,vt dictum est in responsione ad primam; neque permutatio,nec locatio,vel conductio,vt palam est: sed potest appellari emptio & venditio;quia ab vna parte datur pretium,& ab altera merx:potest etiam appellari contractus innominatus,do vt facias,iuxta l.naturalis.ff. de præscrip.verb.quia Ioannes dedit,& Petrus facit cedens,quia cessit prætatam præstationem. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Contractus censiticos sine alia superioris licentia omnes inire possunt.*

2 *Census pretium saltem redimibilis non est iure communi taxatum, expediret tamen taxari;sed an à cognoscente superiorem possit,non est certum.*

CONSILIVM XI.

IN CIVITATE & diœcesi Cremonensi, & in tota prouincia Mediolanensi censuum contractus hactenus numquam celebrati fuerunt, sed emphyteutici, seu liuellarij in vsu fuerunt, ex quibus fructus ad rationem quinque pro centenario percipiebantur. Verum quia à nonnullis annis nulli contractus huiusmodi super bonis ecclesiæ conceduntur,pauci admodum super bonis laicalibus pecunias hoc modo implicare volunt, eo quod aliunde maius lucrum iuste percipiant. Propterea conquerun-tur ciues & incolæ pecunijs egẽtes, quod necessitatibus suis prouidere nõ possunt;& ideo ciuitas instanter petit ab Episcopo, vt velit permittere introduci vsum censuum iuxta formã datam in Bulla Pij V.& taxare fructũ, qui iuste & tuta conscientia ab huiusmodi contractibus censualibus percipi possit.Dubitat tamen Episcopus Cremonensis de duobus.

Primo, an prædictæ petitioni annuere debeat ex prædicta Bulla Pij V. quæ potius videtur tollendo abusus nouam formam censibus in locis,vbi celebrantur,dare,quam concedere,vt vbique locorum etiam seruata forma ibi tradita indistincte introducantur.

Secundo,an ipse vna cum decurionibus possit præfigere, & taxare fructum census, puta ad rationẽ 7.pro 100. habito respectu ad alia lucra,quæ communiter in dicta ciuitate & diœcesi diuersis modis fiunt,& electa media & moderata summa,non autem rigorosa,nec pia,seu inferiori.

1 AD PRIMVM DVBIVM respondeo primo, quod ciuitas Cremonæ, & suum territorium non indiget licentia noua Papæ,nec sui Episcopi, nec alius superioris ecclesiastici, vel sæcularis ad faciendum contractus censiticos; quia iure communi naturali,diuino, & humano est id eis permissum, vt copiose nos post alios tradimus in Manua.cap. 7.nu. 234.aut certe tangimus copiosius tradita in cap.si fœneraueris.14.q.8.vbi late comminiscimur in extrauag. prædicti Pij V. Secundo, quod Reuerendissimus Episcopus sine vllo scrupulo potest facere suis subditis fa-

Digitized by Google

cultatem exercendi prędictos contractus. Tum quia id non eſt dare facultatem nouam, ſed declarare iure communi eſſe ſibi datam. Tum quia, licet fruſtra impetretur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municip. & cap. 2. cum gloſſ. de reſcript. poterit tamen prodeſſe ad tollendos ſcrupulos aliquorum trepidantium timore, vbi non eſt timor; quod bonarũ eſſe mentium dicit Aug. in cap. ad eius. in fin. diſt. 5.

2 AD SECVNDVM dubium reſpondeo primo, quod iure communi non eſt taxatum pretium dandum pro annuo cenſu, ſaltem redimibile: & ideo in diuerſis prouincijs diuerſum ſtatuitur, aut vſitatur, vt latius diximus in comment. prædicto cap. ſi fœneraueris. Secundo, quod arbitror cõuenire reipub. vt taxetur pretium ſoluendum pro annuo cenſu redimili, circumſpectis illis, quæ circumſpicienda in dubio proponuntur; quamuis dubitari poſſet, an ciuitas recognoſcens ſuperiorem poſsit illud ſtatuere, an requiratur auctoritas ſuprema, quæ non recognoſcat ſuperiorẽ: & in regnis Hiſpaniæ non eſt ſtatutum illud à ciuitatibus, & Epiſcopis, ſed à Regibus ſecularibus, vt in Caſtella, vel à tribus ſtatibus, & ipſo Rege, ſeu à Rege de conſenſu trium ſtatuum, vt in Nauarra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus perpetui irredimibiles conſtitui poſſunt ſine circumſtantijs à Pio V. requiſitis. num. 3.*

2 *Lex non eſt generaliter intelligenda, ſi per ſpecialem, vel aliquam rationem firmam limitatur.*

3 *Intellectus extrauagan. Pij V. annullantis pacta tollentia facultatem redimendi cenſum.*

CONSILIVM XII.

STANTE extrauagante Pij V. lata ſuper conſtitutione cenſuum, an poſsit conſtitui cenſus perpetuus ſine circumſtantijs dictæ extrauagantis?

1 Reſpõdendũ videtur primo poſſe; quia dicta extrauagãs nihil meminit de cenſu perpetuo: & cum ſit lex exorbitans à iure communi antiquo, vtique non debet extendi, reg. quæ à iure. de reg. iuris lib. 6. Secundo, quia ratio condendi præfatam extrauagantem fuit mens & voluntas tollendi contractus vſurarios, qui fiebant ſub ſpecie pactorum de retrouendendo, & emẽdo pretio minore iuſto propter gratiam & facultatem, quam emẽtes faciebant vendẽtibus de redimendo, quando vellent, vel vſque ad certum tempus eodem pretio. quæ ratio & mens ceſſat in cenſu perpetuo irredimibili, vt palam eſt.

2 Non obſtat, quod lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda. l. de pretio. ff. de publi. in rem acti. cap. ſolitæ. de maior. & obed. & præfata extrauagans loquitur generaliter de cenſu, non diſtinguendo de perpetuo & irredimibili, ac de temporali redimibili: quia obiectio non procedit, quoties lex generalis per legem ſpecialem reſtringitur, l. in toto. ff. de reg. iuris.

Digitized by Google

reg.iuris,eodem tit.lib.6.etiã ſi ſpecialis præcedat generalẽ, l.nam & poſteriores.ff.de legibus. cuius exemplum eſt in authen. offeratur.C. de litis conteſt.& in l.ſciendum.ff.qui ſatiſd.cog.At in caſu propoſito ſpeciali lege ſtatutum eſt, valere cõſtitutionem cenſus perpetui ſine facultate redimẽdi,cap. Eleutherius.28.q. 2. cap.præterea.de iure patronatus. Nec etiam procedit dicta regula,quando eſt aliqua ratio firma illam reſtringens,etiã ſine lege ſpeciali,gloſſ.recep.in d.l.de pretio.ff. de publi.in rẽ act. At in caſu propoſito eſt maxima ratio reſtringendi,videlicet,quia in cenſu perpetuo ceſſat mens & intentio legislatoris, vt ſupra dictum eſt. 3 Non etiam obſtat præfata extrauagans, quatenus annullat pacta, quibus directe, vel indirecte tollitur facultas redimendi, & aufert præſcriptionem centenariam, & immemorabilem: quia loquitur ſolum de pactis adiectis cenſui temporali, & redimibili, & de præſcriptione, quæ allegari poſſet contra huiuſmodi facultatem; non autem de pactis de non retrouendendo, nec redimendo adiectis contractibus perpetuis ſine facultate redimendi: ita quod in contractu cenſus cum facultate redimendi non poteſt apponi pactum,vt illa facultas tollatur per lapſum alicuius temporis, puta per non ſolutionem penſionis intra certum tempus, vel aliquod aliud ſimile, ad tollendam facultatem redimendi in aliquo caſu: & ita præſupponit agere de contractu,in quo appoſita eſt eiuſmodi facultas: quia priuatio præſupponit habitum,l.decem.ff.de verborum oblig.cap.ad diſſoluendum.de deſponſ.impube.& quia abſurdum eſt dicere,quod non valeat pactum de nõ redimendo cenſum perpetuum conſtitutum à teſtatore, vel donatore pro Miſsis perpetuo celebrandis in aliqua eccleſia, & quod faciet cenſum redimibilem,qui ſine illo pacto erat irredimibilis:abſurdum enim eſt dicere quod pactum huiuſmodi non ſolum ſit nullum, ſed quod operetur contrarium eius,ad quod ponitur, & quod de cenſu alioqui perpetuo & irredimibili faciat temporalem, & redimibilem,cum tamen ſit appoſitum ad maiorem declarationem perpetuitatis,& irredimibilitatis, contra l. non omnis.ff.ſi certum petatur.& cap.ſi.de verborum ſig. Denique d. extrauagans nulla ſui parte vetat principaliter emi, & vendi cenſus perpetuos, neque pacta de non redimendo huiuſmodi emptionibus apponi;ſed veluti incidenter & per adiectionem ſtatuit, vt pacta, quę tollunt facultatem redimendi, non valeant; preſupponendo clare,ſe ſtatuere de emptionibus cenſuum factis cum facultate redimendi.

SVMMARIVM.

2 *Cenſus annuus poſt extrauagantem Pij V. non poteſt attenta illius mente emi,niſi totum pretium numeretur & ſoluatur tempore contractus; de iure autem communi pro illo poteſt volente venditore alia res ſolui, vel etiam debitum antecedens cõpenſari.num.2.*

3 *Emptio annui cenſus & cuslibet alterius rei non poteſt contrahi, niſi certo pretio conſiſtente in pecunia merata; pro eo tamen poteſt, volente venditore, alia res ſolui.*

CONSILIVM XIII.

AN CONSTITVTIO census ob pecuniam longe anteá à venditoro debitam, quæ non fuit soluta in pecunia numerata tempore constitutionis, sit valida?

1 Respondeo primo, quod non videtur valida, si est facta post extrauag. fel. rec. Pij V. quæ incipit, Cum onus: quæ videtur requirere, vt solutio totius pretij census constituendi soluatur in pecunia numerata ipso tempore, quo constituitur: quamuis disputando forte teneri posset non probari hoc efficaciter ibi, vt in cõment. de vsur. super cap. 1. 14.q.3.nu.88. insinuauimus; ponderando, quod non dicit, *pecunia numerata soluta*; sed solum, *pecunia numerata*; & q̃ dicit nõ posse totũ pretium solui antea, significando quod pars pretij potest solui. sed quia quidquid verba sonent, videtur mẽs auctoris fuisse, vt totum pretium in pecunia numerata soluatur tempore constitutionis, puto esse verum quod dixi.

2 Secundo respondeo, quod constitutio census ante prædictam extrauagantem facta valet, si pretium fuit constitutum in pecunia numerata; licet solutio facta fuisset in alia pecunia, vel re, quæ non esset numerata pecunia. Tum quia extrauagans illa quo ad hoc ius nouum inducit, & ita non se extendit ad præterita, cap. 2. & cap. fin. de constitut. Tum quia videtur quo ad hoc valde rigorosa, & quadamtenus contraueniens æquitati, quæ apud omnes videtur dictare, pinguiorem esse solutionem, vno, duobus, vel tribus annis anticipatam, qua fruitus est venditor census sine vllo censu & interesse, quam eiusdẽ quãtitatis solutionẽ tempore constitutionis, qua nescitur an & quomodo sit fruiturus. Tum quia innumeri contractus venditionis censuum fuerunt facti ante prædictam constitutionem tam in his partibus, quam alibi, in quibus seruatum est quidem, vt pretium constitueretur in pecunia numerata: quia id erat de substantia & essentia emptionis, non tamen quod solueretur in ea, & in tempore & articulo cõstitutionis, quod est de forma accidentali: & ita oporteret illos iudicare vsurarios, quod esset longe alieniſsimum, & absurdiſsimum à ratione prædicta contractus emptionis. Tum quia ex neutra extrauaganti Martini V. & Calixti III. colligitur, quod sit necessarium quod solutio fiat in pecunia numerata, licet prima magis id insinuare videatur; vnde nec Illustriſs. Toletanus in summa Conciliorum posuit eam inter sex conditiones, quas ex eis colligit, neque ego inter octo quas ante ipsum collegeram, dum Salmanticæ extrauagantes illas prælegerem, & postea in cap. 1. notab. 22. 14.quæst. 3. quamuis ambo collegerimus, quod pretium debet constitui in numerata pecunia, & quod totum debet solui, id est esse solutum, à tempore constitutionis; sed aliud est, quod pretium totum debeat constitui in pecunia numerata, & quod totum debeat solui: & aliud est, quod totum debeat constitui, & solui in pecunia numerata. Tum quia extrauagantes prædictæ, quatenus loquuntur de pecunia numerata, videntur id
3 facere ad significandum, quod is contractus debet iustificari ex natura contractus emptionis; qualis non potest esse, nisi pretium constituatur in

numerata

numerata pecunia, vt eſt tex.irrefragabilis in §. item pretium. Inſtit. de empt. Poteſt autem ſolui in alia re,quam in numerata pecunia,quod quotidie fit iure quidem per l.pretij. C. de reſcinden. vendit.cuius ſummaria tam Saliceti, quam Baldi, habent in effectu, quod contractus emptionis non irritatur, nec definit eſſe talis, eo quod ſolutio fiat in pecoribus, vel alia re, quam numerata pecunia: & gloſſa ipſius reſpondens ad dictum §. item pretium.Inſt.de empt.ſic ait,*poteſt autem ſolui in alia re, quã in numerata pecunia*. quod quotidie fit, & iure quidem, per dictam l. pretij.in hoc clariſsimam, quæ habet pretium debere conſtitui in numerata pecunia quo ad conuentionem,ſed non quo ad ſolutionem, quæ volenti venditori poteſt fieri in alia re:quod ipſum paulo latius dicunt ibi Baldus,& Salicetus, & Angelus in d.§.item pretium. vbi Iaſon in addit. ad Portium id admonuit,& totus orbis hoc ſeruat; quod non ſatis aduerterunt quidam doctiſſ. Theologi, qui nullam differentiam conſtituerunt inter conuentionem de pretio,& ſolutionem eius;cum tamen de eſſentia, & ſubſtantia, & forma emptionis ſit,vt pretium conſtituatur in numerata pecunia,de accidentali vero,& voluntaria,vt ſolutio fiat in illa, vel alia re,quæ creditori placuerit. Tum denique, quod præfatæ extrauagantes Pontificum non damnant emptiones cenſuum aliter, quam ibi dicitur vt fiant,initas, ſed ſolum approbant illas,de quibus fuerunt prædicti Papæ conſulti,vt palam eſt:ideo videntur reliquiſſe alias, quæ ſecundum naturam iuſtæ emptionis erant licitæ, in ſuo bono ſtatu. At emptio cenſus conſtituto pretio in pecunia numerata,ſoluto etiam ante in alijs rebus æſtimatis illa quantitate, eſt iuſta, immo iuſtior eo reſpectu, quo venditor maiore tempore fruitur pretio;ergo,&c.Ob quæ arbitror hãc partem eſſe veriorem.Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem certo pretio conuertendo in annuos cenſus,ſi relinquat illud penes emptorem obligantem ſe pro rata retenti pretij dictum cenſum ſoluere, committit vſuram,niſi aliunde excuſetur.*

2 *Emptor rei emptæ fructus percipiens etiam antequam pretium perſoluat,non tenetur ad vſuras pretij non ſoluti de iure canonico; poſt moram autẽ tenetur ratione fructuum perceptorum.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM vendidit domũ alteri,pacto interpoſito,vt de pretio emeretur annuus cenſus ad rationem decem, vel nouem pro centenario, ſoluta pretii parte:reliquam partem emptor retinuit, promittẽs venditori ſe pro retento pretio ſoluturum præfatam cenſus rationem. venditori id placuit. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primo, ꝙ caſus propoſitus duos contractus continet, quorũ prior eſt emptionis, & poſterior promiſsio emptoris de ſoluendo cenſum pro parte pretij, quod debeat ad rationem decem,vel nouem pro centum.

De poſteriore autẽ,an ſit vſurarius, videtur eſſe magnæ quæſtionis. Pro parte

parte namque negante facit l. curabit. C. de actionibus empti. quatenus secundum Bal. & Salic. habet, quod emptor qui percepit fructus rei emptæ tenetur ad vsuras pretij non soluti. Secundo, quod accipere vsuram, seu aliquid vltra sortem pro interesse, etiam lucri cessantis, licitum est, iuxta gloss. recept. in cap. conquestus. de vsur. & in casu proposito videntur capi illa nouem, vel decem annua pro interesse lucri cessantis.

Pro parte vero affirmante facit primo, quod de æquipollentibus idē est iudicium, l. fin. ff. mand. & quod æquipollere videntur hęc duo, emere prædium centum, & solutis decem, retinere nonaginta, soluendo nouem annua, donec illa nonaginta soluat; & accipere ab alio mutuo nonaginta, & soluere nouem annua, donec illa nonaginta reddat. At palam est hoc posterius esse vsurarium, ergo & prius est tale. Secundo, quod accipere aliquid pro dilatione solutionis, est vsurarium, vt probat prædictum cap. cōsuluit, & nos post alios tradimus latius in comment. de vsur. cap. si fœneraueris. 14. quæst. 3. à nu. 3. in 26. & in casu proposito venditor accipit aliquid vltra sortem principalem ab emptore, eo quod dat ei dilationem constituendi censum annuum pro parte pretij non soluti: ergo vsuram admittit.

3 Non obstant opposita: non primum: quia illa l. curabit. vel non est seruanda iure canonico, vel est intelligenda de interesse fructuum, quos percipit emptor post moram nondum soluto pretio. Ad secundum respondetur concedendo, quod licet accipere aliquid vltra sortem pro interesse etiam lucri cessantis; negando tamen, quod in casu proposito dicatur capi pro illo: nulla enim fit mentio de domo empta, an esset frugifera, an esset locabilis, nec quanti posset locari, neque an inueniretur census emendus, nec alia quæ requiruntur ad capiendum interesse lucri cessantis; attamen promittitur certum lucrum annuum. Quare mea sententia is contractus posterior, prout proponitur, vsurarius est. Salua saniori sententia.

SVMMARIVM.

1 *Mercator qui plura exercuit mercimonia, quæ vix sine fraude exerceri possunt, reputet apud se, vt potest, omnia, & verisimilem quantitatem damni restituat, & primo certa certis, deinde incerta pauperibus.*

2 *Mutuans frumentum sibi restituendum post messem, modo non obliget mutuatarium ad reddendum melius, non peccat, licet speret quod ei reddatur nouum melius, & magis aptum vt conseruetur.*

3 *Societas contracta ad lucrum & damnum, cum pacto quod liceret ponenti operam loco fructuum seu lucri soluere certum interesse, licita est; modo ponens pecunias ita illas posuerit, vt starent eius periculo.*

4 *Gabellam fraudantes, & sub nomine suo permittentes fraudari, an obligentur restituere remisse.*

5 *Census ante Pium V. partim pecunia, partim alijs bonis certo pretio æstimatis emebantur.*

6 Pœna

Digitized by Google

6 *Pœna reſtituendæ ſortis in caſu moræ ſoluendi cenſum ante bullam Pij V. apponi, & peti poterat.*

7 *Emens rem tamquam ſuppoſitam alicui cenſui, de quo tamen an iure ſubſiſtat dubitatur, non poteſt propria auctoritate ſpoliare exiſtentem in poſſeſſione exigendi; poteſt tamẽ velle, vt de illius iuſtitia agatur; niſi vẽdens in venditione rẽ dicto oneri ſuppoſuiſſet.*

8 *Pretium cenſus redimibilis incertum, irredimibilis vero videntur eſſe viginti pro vno.*

9 *Societate finita, ob moram ſoluendi ſortem nihil capiendum, niſi damnum quod ei inde prouenit.*

10 *Societas officiorum cum reuocatur, poſſunt fructus decurſi conuerti in ſortẽ, & augeri ſocietas.*

11 *Societas ſuper officio non poteſt iniri vltra valorem officij: & capere fructus ex re quæ non parit, eſt contra ius naturæ; nec tolerantia Papæ, quæ eſt ſolum permiſſiua, & non approbatiua, excuſat.*

12 *Vendens vineam tamquam liberam ei qui ſcit eam non eſſe talem, coram Deo non tenetur de euictione.*

13 *Vendi non poteſt res, dilata ſolutione in certum tempus, pluſquam nunc valeat; niſi quando vendens erat rem in dictum tempus ſeruaturus, dubitaturque an illo tẽpore res ſit pluris vel minoris valitura. & num.* 14.

CONSILIVM XV.

PRIMVM dubium eſt. Quidam, qui longo tempore exercuit nonnullas mercimonia diuerſi generis, cum tamen omnia mercimoniarum genera vix ſine peccato exerceri poſſent, & propterea ipſe potuit acquiſiuiſſe aliqua illicite, neſcit tamen quantam quantitatem. Pro illorum emendatione quid agendum eſt, vt ſuæ conſcientiæ conſulatur?

Secundum. Eſt ſolitum in quodam loco, quando mutuantur frumenta, quod mutuo recipientes, quando illa reſtituunt, reddant meliora; ſi licet recipere dictam melioratione̅m?

Tertium. Fuit cõtracta ſocietas ſuper mercimonijs cum pacto inter ſocios de ſtando lucro, & damno; vel quod illi qui recipiebant pecunias, ſoluerent certum intereſſe conuentum illi, qui pecunias dabat; & dicti ſocij ſoluerunt illi intereſſe, licet nõ tantum, quantum conuenerant, aſſerentes ſe velle etiam pro maiori eorum commodo magis de intereſſe ſoluere, quam reddere computa, & rationes dictæ ſocietatis. Dubitatur, ſi licuit recipere dictum intereſſe.

Quartum. Fraus gabellæ aliquando facta eſt pro bonis fraudantis, & etiam ab alijs ſub nomine illius, abſque eo tamẽ, quod ipſe participaret de aliquo lucro: propter dictam fraudem ſi tenetur ad reſtitutionem aliquã, & cui?

Quintum. Cenſus iniri & conſtitui ſolebant ante conſtitutionem Pij V. partim cum pretio, partim vero mediantibus bonis ſtabilibus eſtimatis ab ipſis partibus: ſi liciti ſunt?

Sextum. Ante dictam conſtitutionem Pij V. cenſus fiebant cum multis pactis.

Digitized by Google

pactis,& inter alia,quod in casu morositatis non soluentis dictum annuum censum,possit ille compelli ad restitutionem sortis principalis. An vigore dicti pacti compelli potuerunt censuarij ad restitutionem dictæ sortis principalis,propter quod natæ sunt lites, & damna?an eorum ratio habẽda sit,& quæ?

Septimum. Domus empta fuit cum onere certi census;sed dubitauit emptor dictæ domus, quod huiusmodi census esset indebitus, & vsurpatus super dicta domo, & propterea illum recusauit soluere, nisi ostenderetur quod dicta domus esset dicto censui obligata.Si licet?

Octauum. Item si ante constitutionem Pij V. fuit licita exactio census ad 10.pro 100.& etiam post dictam constitutionem?

Nonum.Initis societatibus super officijs,illisque extinctis,si licuit recipere eosdem fructus, aut aliquod vtile,facta omni diligentia de recuperãda sorte principali, quam debitor morosus non soluit; & aliquando non est facta tanta diligentia,quanta potuit: si debentur dicti fructus post disdictam, & quanti?

Decimum.Quandoque dictæ societates renouantur,in quibus cõnumerantur fructus,& interesse decursi illa disdicta.An sit licitum?

Vndecimum. Fiunt societates super officijs, super quibus dantur pecuniæ cum participatione fructuum dictorum officiorum,ad rationem 11.& 12.pro 100.super periculo vitæ ipsius dantis,vel alterius nominati, & dictæ societates fiunt ad certum tempus duraturę:& vt plurimum conueniũt officiales, qui habent eorum officia quasi locatitia pro similibus societatibus faciendis, & pro diuersis etiam innumeris alijs societatibus obligata longe vltra quam valeant dicta officia, & longe plus quam fructus reddant, vt recognoscant bonam fidem: & currunt dictæ societates periculo vitæ eius, qui dat pecunias. An liceat, stante etiam licentia, & tolerantia Papæ?

Duodecimum. Est vendita vinea ad instantiam vnius creditoris per viam Curiæ, & cum onere certæ responsionis: emptor dictæ vineæ quærebat vendere alteri, & cedere iuri, & iste alter sciebat de dicto onere responsionis: quæ tamen venditio, seu cessio effectu caruit, & ideo ad instantiam eiusdem creditoris fuit de nouo dicta res subhastata, & vendita cum assertione, quod res vendebatur libera pro quanto intelligebatur, & quod emptor de eo se informaret: vnde ille, qui volebat primo emere ab illo primo emptore, emit vigore istius venditionis secundæ, & subhastationis factę ab illo creditore, seu iudice ad illius instantiam vendentis, & super vinea fuit detectum postea onus; propter quod ille, qui vendidit, cogitur cauere de euictione ex eo, quod in secunda venditione expresit dictam vineam esse liberam, vbi tamen prius dixit esse grauatam. Quæritur, an in foro conscientiæ dictus emptor teneatur, ex quo de dicta responsione habuit notitiam ante dictam secundam venditionem factam.

Decimumtertium. An sit licitum vendere rem maiori pretio ad tempus, quam quod tunc in pecunia numerata vendi possit,propter dictam dilationem

Digitized by Google

dilationem temporis: & si non licet, an debeat haberi aliqua ratio dicti pretij propter dictam dilationem?

Decimumquartum: & si venditur frumentũ, aut vinum pro pretio, quo communiter tali tempore valebit, & pecuniam exiget; an liceat?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod is, qui varia mercimonia exercuit, debet secum reputare vsque ad quantam quantitatem versimilem proximis nocuit; & si potest meminisse quantum aliquibus certis personis nocuerit, restituet eisdem. argum. cap. ea te. de iureiur. & si non potest ad memoriam reuocare quantum aliquibus certis personis nocuerit, vel meminerit quod multis alijs nocuit, sed non recordatur; debet bona fide reputare quantum plus, vel minus potuit nocuisse eo modo, vt restituere teneatur, & restituere illud pauperibus, vel impendere in alia opera pia, iuxta tex. & gloss. cap. cum tu. de vsuris.

2 AD SECVNDAM, quod si expresse, vel tacite conueniatur, vel consuetudo habeat, quod mutuatarius reddat melius frumentum, quam accepit, peccat mutuans, & tenetur restituere illud plus, quod accepit. argum. cap. 1. & 2. 14. quæst. 3. sed si non fiat conuentio, nec consuetudo obligat ad reddendum melius, sed contingit, quod cum teneatur reddere idem in specie, reddit melius frumentum, eo quod est sanius, vel nouius ad conseruandum aptius, non peccat accipiendo, nec tenetur restituere, etiã si minus principaliter motus fuerit ad mutuandum frumentum, quod reciperet melius: ea tamen mente, quod contentus foret restitutione frumẽti æque boni, nec peteret amplius, neque conquereretur: quoniã spes illa minus principalis non facit mutuum vsurarium, iuxta gloss. recept. in cap. consuluit. de vsur.

3 AD TERTIAM respondeo, quod, si supradicta societas erat vera, ita quod capitale non manebat saluum conferenti pecuniam, immo si perderetur, periret illi, & non alijs socijs, satis licita esset; si autem capitale, seu sors principalis debeat salua reddi conferenti, non esset licita, per ea quæ nos post alios scribimus in Man. cap. 17. num. 251.

4 AD QVARTAM respondeo primo, quod eius decisio pendet à decisione illius grauissimæ quæstionis; An gabella possit salua conscientia fraudari ab eo, qui se subijcit pœnæ impositæ fraudanti, si damnatus fuerit in foro exteriori. Secundo, quod ad eius decisionem præmisimus, & considerauimus altiora, & plura, quã qui ante nos eam tractarunt, in dicto Man. cap. 17. à nu. 202. ex quibus diligens lector poterit colligere vtriusque decisionem, quamuis ea non sine causa ibi est obnubilata.

5 AD QVINTAM respondeo, quod census impositi ante extrauagãtem Pij V. non desinunt esse liciti, propterea quod pars pretij fuisset soluta in pecunia numerata, & pars in alijs iuste æstimatis, si alia necessaria fuerunt seruata: quoniam ante illam pretium census poterat solui in alijs bonis, quam pecunia numerata, immo & remittendo debitum à venditore soluendum emptori, cum finis extrauag. prædictæ habeat non esse illi locũ in censibus ante illam constitutis, vt per eius tenorem patet.

6 AD SEXTAM respondeo, quod ante prędictam Pij V. constitutionẽ iuste

iuste poterat apponi pœna restitutionis sortis in casu contractæ moræ soluendi censum:& ita peti potuit & potest restitutio prædictæ sortis post contractam moram;immo & impensæ & damna ob illam litem consequuta deberentur à tali morosо, eo modo quo in alijs litibus debentur ab iniusto litigante,per notata in cap. finem litibus, de dolo & contum. & in toto titulo de calumni.& C.de pœna temere litig.

7 AD SEPTIMAM respondeo primo,quod,si ille,cui deberi censum in instrumento emptionis dicitur,est in possessione accipiendi censum,nō licet negare illius solutionē; quia esset priuare ipsum auctoritate propria, quod non licet,toto tit.de restit.spoliat.in l.si dederit.ff.de iudic.Secundo, quod,si non esset in possessione percipiendi illum,nec spoliatus ab ea, nec fuit mens venditoris obligare ementem ad plusquam ipse debebat; ponderanda essent verba instrumenti, an per ea satis probaretur census ille esse impositus contra ementem; & si satis probaretur,non liceret negare; & si non probaretur satis, posset negare solutionem: quia possessor in dubio non tenetur id quod possidet indiscussum dimittere, l.illud.ff.de petition.hæred.

8 AD OCTAVAM respondeo, quod Pius V. non statuit quantitatem pretij dandi pro censu; & ita non est definitum quod sit iustum pretium census redimibilis, licet pro censu irredimibili videatur dari debere ad rationem 20. pro vno. argum. gloss. communiter receptæ in auth. perpetuæ.C.de sacrosanct. eccl. & ita secundum varias terras varium est pretium census redimibilis, vt nos latius diximus in commentario prædictæ extrauag.

9 AD NONAM respondeo, quod non videtur licere socio conferenti pecuniam,capere aliquid vltra sortem post disdictam, siue post recessum à societate,pro tempore post illum recessum currente: quia iam cessat societas,& periculum perdendi sortem, ratione quorum poterat accipere aliquid vltra sortem:& causa cessante cessat effectus,cap.cum cessante. de appell.Nec obstat, quod socius sit in mora soluendi. Tum quia mora nō reddendi mutuum non inducit ius petendi aliquid vltra sortem,cap.cōsuluit.de vsuris. Tum quia per aliam actionem, vel officium iudicis poterit recuperare damna,vel impensas.Tenetur tamen vltra sortem reddere dānum,quod dedit,eo modo,quo singulariter ait S. Tho. receptus in 2. 2. q. 62.art.4.quem in alio consilio referimus.

10 AD DECIMAM respondeo primo, quod non satis intelligo quæstionem.Secundo, quod si mens quærentis est, an liceat post disdictam renouare societatem,& quod quantitas ad quam ascendunt fructus quæsiti ex priori societate,ponatur in societate: Respondeo, quod non video cur nō liceat,cum liceret ei pecuniam ex priori societate extractam cum reliqua lucrifacta ponere in societate penes alium, argumen. l. illud.ff.ad l.Aquil.

11 AD VDECIMAM respondeo, quod contra ius naturale videtur, vt contrahatur societas super lucro officij, quod sperat officialis, vltra valorē,quem valet ipsi officiali officium suum, super cuius fructibus contrahitur

trahitur ſocietas, per ea quæ poſt D.Thom.& alios,nos quoque tenuimus in cap.ſi fœneraueris.14.quæſt. 3. dum ea ratione probamus iure naturali prohiberi vſuram;eo quod ex re quæ non parit, quæritur partus: & tolerantia Papæ, qui ſolum permittit, & non approbat actum, non facit eum licitum,iux.gloſſ. celebrem cap.denique. 4. diſt. & licet periculum mortis poſsit iuſtificare contractum donationis, vel alium de ſe licitum,factum cum conditione, vt dans pecuniam perdat illam, ſi moriatur intra illud, aut illud tempus; non tamen poteſt iuſtificare contractum de ſe illicitum, qualis eſt ſocietas ſuper re infructuoſa. argum. cap.cum Paulus. 1.quæſt.1.

12 AD DVODECIMAM reſpondeo, quod in eius propoſitionis linea penultima videtur poſitum verbum, *emptor*, pro verbo, *venditor*. Secundo,quod in caſu propoſito venditor non tenetur in foro cõſcientiæ ipſi emptori pro reſponſione,quia emptor ſciebat illam deberi à vendente vineam,per l.2.§.venditor.ſub fin.ff.de actio.empt.

13 AD DECIMAMTERTIAM reſpondeo, quod qui vendit rem carius iuſto pretio propter dilationem datam ad ſoluẽdum, admittit peccatum vſuræ;niſi dubium eſſet,an res vendita pluris valitura ſit tempore ſolutionis,& venditor ſeruaturus eſſet illam vſque ad illud tempus,cap.in ciuitate.iuncto cap.fin.de vſur.vt nos declaramus in dicto Manu. c.17.nu. 206.& 210.

14 AD DECIMAMQVARTAM reſpondeo,quod licet vendere rẽ pluris,quam valeat tempore venditionis, dilata ſolutione, concurrentibus duobus:alterum, quod ipſe venditor volebat ſeruare rem vendendam vſque ad tempus ſolutionis faciendæ:alterum,quod eſſet dubium,an tempore ſolutionis valeret illa res plus,vel minus, quam pretium conſtitutũ. caſus eſt in d.c.fin. de vſur. & reſolutio communis in d. cap. in ciuitate. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus empti pretium debet ſolui in pecunia numerata.*

2 *Cenſus impoſitio,cum pacto vt etiam re cenſuaria perempta ſolui debeat,vel ne illa alienari poſſit,vel ea alienata cenſuarius non ſoluente emptore cenſum ſoluere teneatur,& non ſoluendo puniatur,vſuraria iudicanda,& ad formam bullæ Pij V. reducenda.num.2.*

CONSILIVM XVI.

D. GASPAR debebat Auguſtino quamdam pecunię ſummam, & anno 1568.menſe Maij conuenerunt inter ſe,vt Gaſpar venderet ei cenſum redimibilem ſuper ſua domo, ad rationem octo pro centum, cum pactis,& conditionibus,vt Gaſpar teneatur illum ſoluere, etiam quomodocumque pereat in præiudicium Auguſtini; & quod in caſu venditionis, ſi emptor non ſoluerit cenſum,remaneat Gaſpar obligatus ad illum ſoluendum: & quod non ſoluens tempore ſtato,incurrat talem pœnam. Quæritur an

Digitized by Google

zitur an huiuſmodi contractus ſit validus.

Reſpõdetur primo,agere me gratias DD. conſulentibus, quod meo dignantur ſtare iudicio,quod vt e vultu Dei prodeat oro ipſum omnipotẽtiſsimum & maximum.

Secundo, quod fel.recor.Pius V.edidit extrauag.cuius initium eſt, *Cum onus*, circiter duobus menſibus antequam fieret is,de quo quæritur, contractus cenſiticus : per quam determinauit omnem contractum cenſiticũ aliter, vel in alia forma factum,præſumendum eſſe fœneratitium. Et quod is contractus non fuit factus ſecundum illius formam.Primo quidem,quia pretium cenſus per eum impoſiti, & venditi D. Gaſpari prædicto à D. Auguſtino non fuit ſolutum in pecunia numerata:quia pro eius pretio fuerunt accepta in ſolutum multa,quæ debebat Auguſtinus ipſi Gaſpari,vt in eodem contractu expreſſe dicitur : & præfata extrauag.ſtatuit, ne aliter vllus cenſus conſtitui poſsit. Secundo, quod per contractum prædictus Auguſtinus venditor cenſus obligat ſe ad eum ſoluendum, quomodocumque etiam caſu fortuito res ipſa immobilis, ſuper qua imponitur cenſus, pereat ; quod eſt expreſſe contra prædictam extrauagan.Tertio,quod per hunc cõtractum conuenerunt partes,ne bona, ſuper quibus imponebatur cenſus, vllatenus vendi vel alienari poſſent, quod prædicta extrauagans prohibet fieri.Nec prædicti contrahentes videntur excuſari poſſe allegando, quod non fuit prohibita ſimpliciter omnis alienatio;ſed tantum illa quæ fieret in præiudicium cenſus impoſiti.Tum quia vix fieri poteſt, vt illa ſine præiudicio aliquo fieri queat,ſi res ſatis introſpiciatur;cum perſona,quæ ſolutura eſt cenſum,mutetur;& ipſe opponere poſsit aliquas exceptiones peremptorias, vel dilatorias, quas non oppoſuiſſet,nec potuiſſet opponere impoſitor & venditor eius.Tum quia videtur emptori cenſus tolli ius præferendi ſe in emẽdo illam rem pro eodem pretio,quod extrauagans prædicta illi concedit. Quarto, quod prædictus Auguſtinus remanſit obligatus ad ſoluendum cenſum,ſi is in quem res cẽſui ſuppoſita alienaretur non ſolueret illum ; quod eſt contra prędictam extrauag.vel mentem cõditoris eius, qui voluit,ne qui impoſuit cenſum, ſi vẽderet bona ſuper quibus poneretur ille, ſolueret amplius illum.Quinto,quod per hunc contractum remanſit præfatus Auguſtinus obligatus ad ſoluendum cenſum, etiam re ſuppoſita illi perempta : & extrauag. prædicta ſtatuit, vt re etiam pro parte pereunte pars quoque cenſus periret. Sexto,quod extrauagans prædicta prȩcipit, ne vllam pœnam ipſo iure incurrat venditor cenſus, eo quod non ſoluat tempore ſtatuto : & per hunc contractum imponitur pœna grauiſsima perdendi ipſo iure multa, vt ex ipſo apparet.

Tertio principaliter reſpõdeo, quod ex prædictis infertur præfatos DD. conſulentes recte facturos, ſi prædictum contractum in iuridicam formã reformauerint,antequam iudex vllus cõtra illos proceſſerit,imponendo eis crimen vſuræ. Tum quia etiam iure communi antiquiore præd.extrauag.male cõtraxerunt ponendo ſecundam,tertiam,& quartam conditiones,vt ſatis colligitur ex his quæ ſcribimus in commentario de vſuris ſuper cap.

per cap. si fœneraueris. 14. quæst. 3. à num. 69. & notab. 22. vsque in finem, vbi ponimus prædictam extrauag. multis glosis & quæstionibus ornatam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Census redimibilis positus super re immobili, cum pacto, quod si incapax inueniatur, censeatur positus ad electionem emptoris super omnibus bonis constituentis, est contrarius extrauag. Pij V. & illius menti, & etiam contra iura prohibentia vsuram palliatam. nu. 2.*

CONSILIVM XVII.

AN QVI emit censum redimibilem constitutum super re immobili suis finibus designata, cum pacto, quod si inuenta fuerit incapax talis census, censeatur impositus generaliter super omnibus bonis constituentis ad electionem emptoris, sit censendus vsurarius, extante maxime extrauag. Pij V.

1 Respondeo primo, quod in terris, in quibus est recepta prædicta extrauag. de rigore iuris censendus est prædictus census positus contra illam, aut certe eius mentem, & in fraudem eius, quod idem est, cap. penult. de reg. iur. lib. 6. & in foro exteriori videtur iudicãdus vsurarius, per ea quæ nos adnotauimus in commen. de vsur. super d. extrau. glo. 2. num. 86. & in q. 25. 26. 27. 28. 29. & 46.

Secundo, quod punctus & iugulum huius quæstionis propositæ videtur esse, an hęc præsumptio vsurariæ prauitatis, quam inducit prædictum pactum assecurationis, tollatur ex eo, quod priusquã illud adiiceretur, principaliter fuit constitutus census in re certa limitibus suis designata. Nam pro parte affirmante facit, quod non refert, quid de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. & quod adiectio prædicti pacti, quod si res immobilis super qua fuit constitutus census inueniretur incapax ad constituendum illum super ea, censeretur impositus super omnibus alijs bonis constituentis ad electionem emptoris, videtur æquipollere, & non plus operari, quam cautio, vel fideiusio, qua promitteretur habilitas & capacitas rei, super qua imponebatur census.

2 Sed pro contraria parte facit, quod non sunt illa æquipollentia. Tum quia longe maioris effectus est translatio census de vna re in aliam, præsertim incertam, & eligendam ab emptore, quam sit cautio, vel fideiusio, qua promittitur assecuratio capacitatis rei, super qua census imponitur. Tũ quia illa cautio non operatur plusquam cautio de euictione. Tum quia multo securior fit emptor census per illud, quam per hoc, vt palam est. Tum quia præstatio prædictæ cautionis non est contra mentem extrauag. quæ fuit facere participem periculi perdendi censum emptorem; sicut emptor prędij participat periculi perdẽdi illud casu aliquo casmatis, belli, vel alius generalis perditionis: immo est secundũ mentem eiusdẽ, quæ voluit, vt tamdiu securus esset census, quãdiu securum esset prædium, & nõ vltra.

Digitized by Google

Tum quia per adiectionem prędicti pacti securitatis alteratur multum & notabiliter modus constituendi censum: per quam alterationem fit, vt alio modo, quam ordinato per illam extrauag. contrahatur census: & extrauag. prædicta expresse statuit, quod contractus, per quem constituitur census alio modo, quam per illam ordinato, censeatur vsurarius. Tum quia per adiectionem prædicti pacti videtur creari actio quædam personalis contra constituentem censum, ita quod possit ab eo peti census etiam, perdita re, super qua fuit impositus; cum tamen extrauag. solum intendat, vt contrahatur actio realis contra possidentem rem censuariam, quicumque sit ille, & non contra vendentem illum, si res illa pereat, vel ipse desinat eam possidere: & nos probamus contra Sotum, & Couarruuiam, non posse constitui censum super persona, ita vt actio personalis nascatur cõtra constituentem illum. Tum denique quod per adiectionem huiusmodi pacti aperiretur via facilis ad exercendas vsuras: quoniam fere tam facile inueniet quis emptorem census cum huiusmodi pactione, ac inueniret mutuantem sub vsuris, si id facere liceret; & quasi tam secure posset quis emere censum cum hac pactione, ac mutuando pro vsura sine illo pacto. Per quę omnia proculdubio puto huiusmodi contractum esse contra prædictam extrauag. & mentem eius, immo etiam contra ipsa iura communia, non solum vetantia vsuram formalem, quæ fit mutuo formali, sed etiam virtualem, siue tacitam, quæ illi ęquipollet, iuxta cap. in ciuitate. de vsuris, & cap. illo vos. de pignorib. & cap. ad nostram. emptione.

SVMMARIVM.

1 *Census emptio nõ vitiatur, eo q; nulla habeatur ratio valoris rei super qua imponitur, modo sit immobilis, valens quotannis tantam vel maiorem quantitatem redituum, quam est census impositus: eius vero pretium non est determinatũ iure, sed varium pro diuersitate regionis. num. 2. potestque conueniri vt detur fideiussor quod census potuit super dicta re imponi, sicut secundum morem regionis à venditore rerum præstari solet cautio de euictione, cui hæc similis est, num. 3 sed non quod census statuto tempore soluetur. num. 5. nec potest conueniri vt soluatur ante finem anni, nisi ibi sit mos quod pensiones ante soluantur. num. 4.*

CONSILIVM XVIII.

QVAERITVR, an emptioni census annui perpetui sexdecim pro 200. possit adijci fideiussor de soluendo censu termino stato, & quod vendens potuit imponere illum prædio censuario, nulla consideratione particulari habita de valore prædij, super quo imponitur census, & quod dimidium census soluatur singulo semestri.

1 Respondeo primo, quod nullo iure communi, nec nouo extrauag. Pij V. est necessaria inquisitio de valore prędij censuarij; sed satis est, quod illud sit res immobilis, & quod vere reddere possit quotannis tantam vel maiorem quantitatem reditum, quam sit census impositus ei, per ea quæ nos

nos addimus illi extrauag. in eius commenta. quem facimus in tract. de vſur. ſuper cap. 1. 14. q. 3.

2 Secundo, quod nullo iure antiquo, nec nouo illius extrauag. definitur iuſtum pretiũ cenſus annui, quod ſecundum varietatem regionum variũ eſſe in d. commen. oſtendimus; teſtando, quod in Aragonia centum ſoluuntur pro quinque, & in Nauarra ſex, & in Caſtella pro ſeptem centum, & aliquando amplius, & in aliquot partibus Galliæ pro decem, & etiam in Germania, vt ſignificant extrauag. 1. & 2. de emptio. & in Vrbe vidimus ſolui pro nouem: & ita ſi mos illius regionis habet, vt octo emantur per centum, iuſtum reputabitur pretium.

3 Tertio, quod arbitror iuſte poſſe dari fideiuſſorem à venditore, quod potuit vendere illum, & quod eſt bene impoſitus. Tum quia de natura vẽditionis eſt ut vẽditor teneatur de euictione; & nõ videtur voluiſſe auctor eius tollere illa, quæ ſunt emptioni naturalia; qualis eſt euictio, iuxta tex. adiunct. gloſſ. in l. pacta conuenta. ff. de contrahen. emptio. & in l. 1. de euictio. Tum quia ſecundum morem regionis, in qua contrahitur, eſt danda cautio de euictione, l. ſi fundus. ff. de euict. Tum quia expreſsio eius, quod tacite ineſt, nihil nocet, l. 3. ff. de leg. 1. c. ſignificaſti. de elect. & in emptione venditor tenetur tacite de euictione, vt prædictum eſt.

4 Quarto, quod nullo iure antiquo, nec nouo extrauag. prædictæ præſcribitur tempus, quo cenſus huiuſmodi debeat ſolui: ſed videtur quod eſt ſoluendus tempore quo penſio: illa vero ſoluenda eſt tempore, quo inter partes conuenit, ſecundum gloſſ. recept. l. ædem. C. de locat. & ſi nihil conuenit, more regionis, ſecundum eamdem gloſſ. & Bart. ibidem. & ſi nec vllus mos regionis eſt, in fine anni, ſecundum eamdem gloſſ. & Bart. Quibus videtur conſequens, quod ſi dimidium penſionis eſt ſoluendũ in fine ſemeſtris, & conſequenter dimidium cenſus eſt ſoluendum in eo, poteſt adijci pactum de ſoluendo dimidium cenſus in fine ſemeſtris. Sed dubium eſt, an partes conuenire poſsint, vt huiuſmodi cenſus ſoluatur priuſquam mos regionis habeat. & puto quod non: quia per præfatam extrauag. vetantur omnia pacta, quibus venditor cenſus grauatur vltra ius commune. At iure communi, ſi nihil actum eſt, nec more regionis aliud ſtatuitur, cenſus videtur ſoluendus in fine anni, vt penſio ſoluenda eſt, per ſupradicta. ergo videtur grauari venditor per pactũ de ſoluendo dimidio in fine ſemeſtris.

5 Quinto, quod datio fideiuſſoris de ſoluendo cenſu tempore debito videtur eſſe aliquod grauamen venditori cenſus, qui nullo iure communi tenetur ad dandum illum fideiuſſorem: cui videtur conſequens, tale pactum non poſſe adijci, quia videtur eſſe contra præfatam extrauagan. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus ſi ematur cum pacto vt ſoluatur liber ab onere & gabella, quæ de iure ad emptorem ſpectat, vel vt ſoluatur ſecundum formam obligationis Cameralis, eſt contra extrauagantem Pij V.*

2 *Generale pactum & mandatum intelligendum de ijs quæ licite fieri possunt, & ius vt excludat delictum.*

CONSILIVM XIX.

AN CENSVS constitutus super aliquo prædio certo, & finibus recte designato, cum conditione vt soluatur liber ab omni onere, impositione, gabella, & vectigali, sit contra formam extrauag. Pij V.

1 Respondeo primo, quod si contrahentes intellexerunt de libertate ab onere soluendi impositionem, & gabellas, seu vectigalia, quæ iure communi deberent per emptorem adimpleri, est contra formam extrauagantis Pij V. Tum quia per prædictam extrauag. vetantur pacta, per quæ venditor census obligatur ad aliquid, ad quod iure communi non tenetur, præterquam ad solutionem census: & per prædictam conuentionem obligatur venditor ad soluendum impositionem, gabellas, & vectigalia, quæ soluere deberet emptor. Tum quia venditio census cum obligatione ad soluendū illum in forma Cameræ non valet, vt tradimus nos in comm. de vsuris, q. 31. super prædictam extrauag. num. 116.

Secundo, quod si contrahentes intellexerunt de libertate in soluendis oneribus, quæ deberet venditor census propter prædium, super quo vendebat illum, vel ob aliquid aliud, non est contra formam, neque mentem extranagantis prædictæ: quia per illud pactum nō obligatur ipse ad aliud, quam ad id, ad quod iure tenetur.

3 Tertio, quod in dubio videtur præsumendum eos intellexisse secundo modo: quia in dubio non est præsumendum delictum, cap. 1. de reg. iur. & l. merito. ff. pro socio. Tum quia mandatum generale ad aliquid faciendum, est intelligendum de eo, quod potest fieri licite, & non est extendendum ad id quod potest illicite fieri, l. si procurator. ff. de cond. indeb. cap. 1. de iure inr. lib. 6. cum similib.

SVMMARIVM.

1 *Vsura non est, si do tibi irreuocabiliter scuta ducenta, vt certum quid annuum mihi, quoad vixero des; quia non est mutuum, sine quo non est vsura.*

2 *Æqualitas dati & recepti requiritur etiam in contractibus innominatis, do vt des vel facias: at in sponsionibus non ita exacte requiritur. num. 3.*

4 *Annua præstatio vitalitia, ad hoc vt sit iusta, debet ita computari, vt tot præstationes annuæ, quot præsumitur vitam duraturus, computato etiam periculo quod citius forte morietur, æquipolleant ei quod pro dicta præstatione recipitur.*

CONSILIVM XX.

DEDIT Maria ætatis 50. annorū, & post lōgas infirmitates valetudinaria, duc atos 200. sub conditione tamen, ꝙ dictæ Mariæ, vel fratri suo, qui tunc 60. erat annorum, tot mensuras vni, & tot aliarum rerum annis singulis, & ad eorum vitam tantum donare teneretur, & post obitum

prędi-

Digitized by Google

prædictorum recipiens dominus absolute, & absque vllo onere maneret. Quæritur, an huiusmodi contractus sit licitus.

Respondeo primo, multum lucis afferre potuisse huiusmodi pactionis tenorem scriptum; quia talibus verbis posset esse conceptus, vt iudicaretur emptio: & talibus, vt iudicaretur donatio sub certo modo & onere facta; & talibus, vt esset contractus societatis; & talibus, quod esset contractus innominatus, do vt des, vel do vt facias, vel sponsio dabo hęc quot annis vixeris, si dederis mihi ducenta scuta. Secundo, quod attenta sola serie verborum, quibus quæstio proponitur, videtur esse contractus innominatus do vt des, iuxta l. vltimam. ff. de cond. caus. dat. & l. naturalis. §. 1. & l. ob eam. ff. de præscript. verb. quamuis etiam posset dici quadamtenus, do tibi hæc annis quibus vixeris, si dederis mihi ducenta scuta, iuxta trad. in l. à Titio. ff. de verb. oblig. & in l. cum ad præsens. ff. de rebus cred.

1 Tertio, quod huiusmodi contractus nullatenus est vsurarius, quia nullum mutuum expressum, neque tacitum continet, sine quo nequit esse vsura, secundum omnes in rubr. de vsuris, & in 4. distinct. 15. tradimus

2 nos in Manuali cap. 17. num. 206. Quarto, quod is contractus si dicatur esse innominatus, do vt des, potest esse iniustus ea ratione, quod inter 200. scuta data, & inter triticum, vinum, & alia danda non seruaretur æqualitas: quia in omni commutatione, siue sit emptio, siue permutatio, siue do vt des, siue quæuis alia, seruanda est æqualitas valoris inter datum & receptum, secundum receptam sententiam, quam pulchre ponit Scotus 4. distinct. 15. quæst. 2. artic. 2. quem post alios sequimur nos in Manuali cap. 17. num. 287. littera C. & fusius in cap. fin. de vsu. à num. 11. & tribus sequ. Quinto, quod is contractus est iustus, & sanctus, si secundum æstimationem virorum prudentium tantum valebant prædicta 200. scuta cum periculo mortis, quam prædicta Maria & frater eius obire poterant, attenta sua ætate, quantum illa quæ erant danda, attenta facilitate liberationis, quæ poterat ei obuenire quocumque anno, mense, & die post accepta illa scuta.

3 argum. l. hæreditatum. ff. ad l. Falcid. Sexto, quod facilius iustificari posset, si reduceretur ad genus sponsionum. argum. sponsionum, quæ sæpe fiunt de dandis 100. pro 10. vel 20. si ille aut ille intra certum tempus non moriatur, vel moriatur, vel si illud aut illud contingat, vel non, iuxta notata per Paulum, Alexand. & alios in l. à Titio. ff. de verb. oblig.

4 & in d. l. cum ad præsens. ff. de reb. cred. Septimo, quod cum in argumento quęstionis non proponatur quantum tritici, vini, & cæterarum rerum erat quotannis reddendum, non potest iudicari certo de iniustitia huius contractus, si reducatur ad contractum do vt des: quare hoc prudentibus viris remittendum censeo: tametsi credam eum esse iustum, eo quod non erat soluendum tantum pretium, quanti essent valitura omnia, quæ redderentur, sed quanti valitura erant annis quibus verisimiliter prædicta Maria, & frater eius victuri præsumerentur, & tanti minus, quanti æstimandus esset euentus mortis, qui accidere potuisset statim, vel paulo post prestationem prędictorum scutorum.

POSTEA pro clariori notitia expreſſum fuit, quod valor annuus vini,tritici,&c.excedebat ſummam 30.ſcutorum,& ſi haberetur ratio præſentis temporis,perueniret ad ſummam 40. Et ab aliquibus alijs datæ fuerunt alię reſponſiones.

Prima. Nec ex hac parte apparet iniuſtitia, cum in hac ciuitate huiuſmodi contractus innominati paſsim ob fertilitatem agrorum,& pecuniæ penuriam exerceantur. Quod vero facit difficultatem, & videtur neſcio quid iniuſtitiæ inſinuare, illud eſt, quod huiuſmodi reddenda ſint non tantum in vita Mariæ, ſed etiam fratris, ita vt hæc ſoluendi obligatio duret vtriuſque vita durante. Quare ſicut exactio iſta 30. vel 40. ſcutorum annuorum pro 200.datis non iudicatur iniuſta ob conſuetudinem, & qualitatem regionis,ita & excuſari poſſet ab iniuſtitia hęc ad duas vitas ſolutio, propter ingraueſcentem vtriuſque ætatẽ, & ex omni parte iuſtus hic contractus cenſeretur.

Alia reſponſio. Contractus hic ſpeciem habet cenſus vitalitij, qui ex natura ſua iuſtus eſt,& poteſt reddi iniuſtus ob inæqualitatem annuorum redituum, maxime cum in contractu ad duas vitas diminui debeant. Verum hoc conſtare poterit ex pecuniæ penuria, ex fertilitate agrorum,ex conſuetudine vniuerſali patriæ,ex qualitate & ſanitatis,& ætatis eorum, pro quorum vita cenſus inſtituitur. Quantum vero iudicare poſſum,inæqualitas & exceſſus in annuis reditibus eſſe videtur.

Alia. Talis contractus nullo iure cenſendus eſt illicitus, vt colligitur ex ſupradictis. Tota difficultas cõſiſtit in hoc,an in ijs,quę ꝓ 200.ſcutis ſoluũtur vino,tritico,&c.ſeruetur iuſtitia,& æqualitas. Hęc enim tãtum videtur conſideranda,cum ex his contractus huiuſmodi innominatus, & pro duabus vitis reputetur iniuſtus. Excuſant hanc, quæ forſan iudicaretur iniuſtitia,vt pro 200. ſoluerẽtur annua 30.& poſtea 40. ex penuria pecuniæ,& fertilitate agrorum,& conſuetudine vniuerſali in illa ciuitate, & ob ingraueſcentem vtriuſque,ſcilicet M.& fratris ætatem;quæ ſi ita ſint,nos etiam excuſamus. Prima enim facie videtur maxima iniuſtitia, vt pro 200. ſoluantur quotannis modo 40. & præcipue in duabus vitis. At ſi tanta eſſet penuria pecuniæ,tanta fertilitas agrorum, vniuerſalis etiam conſuetudo, vt nullum propter hoc ſcandalum oriatur, quæ omnia iudicio boni viri ſunt relinquenda; certe dubitari non poſſet de iuſtitia talis contractus.

Alia. De prædicto contractu, quod non ſit vſurarius, vt dicunt prædicti DD. patet ex definitione vſuræ;quæ eſt, cũ quid accipitur vltra ſortem, 14. quæſt.3.cap.1.cum ſeq. Sed ſic eſt, quod in hoc caſu numquam repetitur ſors,nec eſt ſpes vt repetatur;ergo non eſt vſurarius. An autem contineat iniuſtitiam,hoc nõ poteſt certa lege determinari; ſed vt poſt alios copioſe in hac materia ſcribit Couarr.3.p.reſol. cap.9.num.7.hoc totum pendet ex arbitrio boni viri, qui ſecundum qualitatem loci, & perſonarum, ad quarum vitam annuatim fit dicta annua ſolutio, rem iudicabit.& deſcendendo ad particulare, Oldrad.conſ. 207. quod incipit, Vniuerſis, approbauit ſimilem contractum, in quo ſoluebatur ad rationem vltra 16. pro 100.adiecto pacto,vt ſi is,ſuper cuius vita ſoluebatur annua præſtatio,mo-

reretur

reretur intra biennium, dimidium capitalis reſtitueretur ſuis hæredibus. Vnde licet hæc pręſtatio ſit ad vitam duorum, Oldradi autem contractus eſſet ad vitam vnius ſolum Epiſcopi; attamen hæc qualitas duarum perſonarum videtur compenſanda cum pacto de recuperando capitali modo prædicto; maxime cum vterque eſſet ſenex. Præterea, etſi vita hominis nõ ſit certa, attamen Iuriſconſultus in ſimili cauſa, ſcilicet legis Falcidiæ, in l. hæreditatum. ff. ad l. Falcid. arbitratus eſt, homini. qui attigit annum 50. poſſe aſsignari annos 9. ſuperuiuentiæ; ei autem qui excedit annũ 50. poſſe aſsignari annos 7. ſexagenario autem aſsignari annos 5. licet autem à dicta materia ad aliam materiam illatio non ſit neceſſaria, vt notat idẽ Couarr. vbi ſupra, attamen non tollitur quin ſit probabilis, & talis, quæ iudicantis animum poſsit mouere, & informare. Cum autem prædictus D. frater, cuius vita magis conſideratur, quam M. quæ credebatur iam pedem in fouea habere, iam excederet annum 50. & forte 55. non video quæ ſit iniuſtitia, ſi quis pro 200. ſcutis emat annuam penſionem ducatorum 32. ad ſeptennium, vel nouennium. Vtilius enim emiſſet ad rationem 10. vel etiam 8. pro centenario in perpetuum, quam emere ad rationem 16. pro 100. pro annis ſolum 7. vel 10. Immo credo, quod quilibet emptor potius daret ſcuta 16. pro 100. in vita ſua, quam 10. in perpetuum. Ex quibus, & alijs ſimilibus computationibus, credo quod poſsit dimitti dicta Maria in ſua bona conſcientia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus non eſt cenſendus contractus, niſi lege prohibeatur.*

1 *Cenſus annuus ante extrauagãtem Pij V. poterat emi & conſtitui ſuper omnibus bonis immobilibus, mobilibus, iuribus, & actionibus præſentibus & futuris alicuius: maiorique ſubiacet periculo, & difficilioris eſt exactionis, quam ſi imponeretur ſuper vna ſola re immobili. num. 2. & 3. & quia Nicolaus V. pro regno Siciliæ hos contractus approbauit, modo adeſſet obligatio de retrouendendo, num. 4. ac etiam conſuetudo approbauit, num. 5. nec eſt verum quod hic cenſus non habeat fundamentum, ſeu rem ſuper qua ſubſiſtat, num. 6. & 9. licetque extrauagantes Martini, & Calixti approbẽt cenſus conſtitutos ſuper rebus, num. 7. nõ tamen reprobãt aliter conſtitutos. num. 10. ſecus eſt poſt extrauagantem Pij V. num. 6. qui non quidem declarando, ſed de nouo cõſtituendo decreuit vt ſolum ſuper certis immobilibus rebus conſtitueretur. num. 8.*

1 *Cenſus annuus olim ſecundum aliquos etiam ſuper perſona conſtitui poterat, quod tamen auctori non placet.*

3 *Cenſus ſi ſuper pluribus rebus conſtituitur, hoc habet incommodi, quod ſi res ipſæ ad plures perueniant hæredes vel ſucceſſores, à pluribus erit exigendus per partes.*

6 *Accidens non poteſt eſſe ſine ſubiecto & fundamento aliquo. & num. 9.*

7 *Cenſus creatus ante bullam Pij V. ſi reformetur poſt illam, illius diſpoſitioni videtur ſubiacere; & hoc, quando à primo receditur; ſecus, ſi eidem inhærendo emptor aliquod onus remittat, vel aliquam gratiam faciat venditori. num. 11.*

CONSILIVM XXI.

QIDAM de anno LXVII. emit censum constitutum super omnibus bonis immobilibus, & mobilibus,iuribus, & actionibus præsentibus & futuris ad rationē octo pro centum,& postea anno sequenti reduxit illum ad rationem septem pro centum,ratificando illum in reliquis.

Quæritur,an valuerit constitutio census,& eius emptio prima,& an valeat ratificatio.

1 AD QVAESTIONEM respondeo affirmatiue.Primo quidē,quod nullo iure videtur prohiberi constitutio census & emptio eius prædicta: & non est dicendum esse prohibitum aliquid sine lege prohibente, c.consuluisti 2.q.4.§.1.in authent. de qualitate dot. coll.2.

Secundo quod Henricus in tractatu de contractibus q. 74. & 75.quē sequitur Dominicus Sotus in tractatu de iustitia & iure lib.6.q.5.art.1.tenēt quod census non solum potest constitui super quibuscūque bonis, sed etiā super persona ipsa ipsiusmet vendentis,quamuis efficaciter id confutauerimus quo ad ampliationem.

2 Tertio,quod emptio census eo magis iustificatur, quo maiori periculo pretiū illius subiicitur.arg.eorū quæ notātur in c.fi.de vsur.& quod pretiū census constituti super iuribus & actionibus maiori periculo videtur subijci, quā pretium census constituti super aliqua re immobili, quæ firmior, & maioris durationis est, quā sint actiones & iura personalia, quæ in dies & horas pereunt,& extinguuntur,vt palam est: ergo constitutio huius cēsus non debet iniusta iudicari,eo quod super rebus tam mobilibus & iuribus,quam immobilibus sit constitutus.

3 Quarto,quod si potest constitui super vna re immobili tātum, à fortiori videtur posse cōstitui super multis,& à fortiori super immobilibus & mobilibus,& alijs iuribus:quia emptio census eo iustior esse videtur,quo cæteris paribus ille minus tutus est,& minoris æstimationis, quia minorem speciem vsuræ habet.At census constitutus super pluribus rebus,eo minus tutus & minoris æstimationis est, quo super pluribus rebus constituitur: quia succedentibus multis in eis per contractus inter vivos vel vltimas voluntates,diuidetur census inter eos, & ita longe difficilius poterit recipi & exigi à multis, quam exigeretur ab vno qui succederet in vno prædio,in quo solo ille fuisset constitutus.arg. eorum quæ de incommoditate damnoque determinatur de solutione partis, & diuisione actionum inter multos hæredes,& multiplicatione debitorum in l. cum ij. §. causæ. ff. de transact.& in l.tutor.& l.Lucius.ff.de vsuris.& l.plane.ff.familię erciscūdę, cum ijs quę glossa eius in vers.minima, citat.

4 Quinto,quod Nicolaus Quintus ad petitionē Regis Aragonię & vtriusque Siciliæ Alphonsi declarauit licitos esse contractus,per quos aliqui cōstituunt, & vendūt census annuales super domibus,possessionibus & proprietatibus specialiter, vel etiam generaliter super omnibus bonis, reditibus,emolumentis,iuribus & rebus eorum,mediante tamen instrumento publico

Digitized by

publico gratiæ redimendi onera eorum; & in casu proposito eodem modo fuit constitutus census.

5 Sexto, quod consuetudo, quæ non est contra legem naturalem neque diuinam, si est prescripta tempore legitimo, seruanda est, cap. quo iure. 8. dist. & cap. fin. de consuetudine, l. de quibus. ff. de legibus. at consuetudo constituendi census super omnibus bonis generaliter, nullis expressis, est longa & præscripta; quia quamplurimi census inueniuntur constituti & empti à maximo tempore, non solum in regnis Aragoniæ & Siciliæ, de quibus loquitur Nicolaus Quintus in dicta sua bulla, sed etiam in multis alijs regnis Hispaniæ, & Galliæ, immo & Romæ ante præfatam extrauagantem Pij Quinti; & prefata consuetudo non est contra ius naturale, neque diuinum, quod colligitur necessario ex præfata bulla Nicolai Quinti, qua declarauit eam esse licitam in regnis Aragoniæ, Valentiæ, Cathaloniæ, & vtriusque Siciliæ citra & vltra Pharum; qui eam nullatenus feciſſet, nec facere potuisset, si fuisset contra ius naturale vel diuinum, argum. cap. sunt quidam. 25. q. 1.

6 At pro parte negante facit primo, quod in casu proposito census non fuit constitutus super aliqua certa re immobili, vel quæ pro immobili habetur, vt ex instrumẽto apparet. At prima cõditio requisita ad hoc vt census redimibilis, qualis est iste, constituatur, est vt constituatur super certa re immobili, vt traditur in summa Conciliorum, quam & eius auctorem citauimus in nostro comment. de vsur. in cap. si fœneraueris. 14. q. 3. nu. 82. & seqq. Secundo, quod fel. record. Pius V. declarauit hanc conditionem esse necessariam in sua extrauag. cuius tenorem nos posuimus in Manuali cap. 17. nu. 234. Tertio, quod id videtur probare ratio illa, quam nos ibi pro hac parte formauimns, nempe quod accidens non potest esse sine substantia, l. si seruum. §. sequitur. ff. de actio. empt. quatenus probat non entis non esse qualitatem. & facit, quod vbi fundamentum deest, ibi nihil ædificari potest, cap. cum Pau. 1. quæst. 1. cap. veniens. de presbyt. non bapt. & ita cum census sit quoddam accidens, non potest esse sine aliquo subiecto.

7 Quarto, quod extrauagantes illæ duæ Martini & Calixti positæ sub titu. de emptio. & vendi. inter communes non approbant omnes census redimibiles constitutos & emptos, sed tantum illos, qui sunt constituti super rebus immobilibus in contractibus expressis, vt habet extrauagans Martini Quinti: in casu autem proposito nulla bona fuerunt expressa. Quinto, quod licet prima constitutio præfati census facta fuerit ante præfatam extrauagantem Pij Quinti editam anno 67. secunda tamen fuit facta post eam editam, anno scilicet 71. & ita licet valuerit prima, & consequenter debitus fuerit census trium vel quatuor annorum, non tamen debetur aliorum consecutorum.

Non obstantibus tamen his, pars affirmans contraria videtur tenenda.

8 Non obstant in contrarium adducta. Ad primum enim respondetur concedendo censum præfatum non esse constitutum super re certa; negando tamen quod id requirebatur ante præfatam Pij Quinti extrauag. per prædicta.

Ad

Ad ſecundũ reſpondetur, negãdo ꝙ præfata extrau. ſit quo ad hoc declaratoria iuris antiqui; quia immo eſt inductoria noui, & conſequenter non reſpicit præterita, ſed tantum futura, c. 2. & vltimo cum late illic annotatis, præſertim per Felinum, de conſtitut.

9 Ad tertium reſpondetur, concedendo non poſſe manere accidens ſine ſubiecto, nec ædificium ſine fundamento, & non entis non eſſe qualitatem: cõcedendo item quod cenſus eſt quaſi quoddam accidens, & quod requirit ſubiectum, & fundamentum: negando tamẽ, quod cenſus, de quo in caſu propoſito, non habeat ſubiectum, & fundamentum: habet enim omnia bona immobilia, & mobilia conſtituentium, & vendentium illum, ſicut & ſub hypotheſi eſt quoddam accidens. Attamen fundari poteſt, & in dies & horas fundatur in omnibus bonis ſe obligantium in forma Cameræ tam habitis, quam habendis.

10 Ad quartum reſpondetur, concedendo quidem quod præfatæ extrauagantes non approbant emptionem omnium cenſuum quomodolibet cõſtitutorum: negando tamen, vt pernegant Henricus & Sotus ſupra citati, quod reprobant ꝓmnes alios qui alijs modis conſtituuntur, vt palam eſt: & ita non obſtantibus illis valebit conſtitutio, & emptio cenſus alio modo quam ibi expreſſo, modo non ſit contrarius iuri naturali, diuino, vel alii humano iuſto: quali modo cenſus, de quo loquimur, eſt conſtitutus, vt patuit per prædicta.

11 Ad quintum reſpondetur, concedendo quidem quod conſtitutio prima anni 67. non cepit vllum valorem ex ſecunda; negando tamen, quod ceperit vllam læſionem, prꝛterquam diminutionem cenſus ſoluendi per primam eius conſtitutionem. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. in agris. ff. de acquirendo rerum domin. cap. finali de verborum ſignificatione. & intentio partium, vt conſtat ex inſtrumento, non fuit lædere conſtitutionem cenſus antea factam, ſed ſolum diminuere illum amice, & gratuito. Tum, quia expreſſe ratam habuerunt primam conſtitutionem cum omnibus contentis in ea. Tum quia emptio prædij, præſertim ſolemniter facta per inſtrumentum publicum per mille ſcuta, nullatenus reſcinditur, eo quod per aliud inſtrumentum partes conueniant vt remittantur centum, & emptor non cogatur ſoluere niſi nongenta: nam &, quod eſt fortius, pars ſtipulationis tolli poteſt per acceptilationem eius, manente ſtipulatione firma quo ad reliqua, l. pars leg. pluribus. ff. de acceptilationibus.

SVMMARIVM.

1 *Officium iurisdictionis temporalis ab illo, qui licet poſsit illud gratis conferre, licite tamen vendere non poteſt, emens, peccat mortaliter; tenet tamen collatio, ita vt donec eo priuetur, poßit iuſte exercere, num. 4. nec tenetur relinquere, num. 5. nec ex eo quæſita reſtituere. num. 6.*

2 *Officia iuriſdictionis ſæcularis cum non ſint ſpiritualia, circa illa non committitur ſimonia, immo ſunt vendibilia, iuſteque vendi poßunt à non recognoſcente ſuperiorem*

riorem,immo & à recognoſcente,ſi ad id habeat licentiam à Principe,vel ſi adſit conſuetudo vt alijs perſonis honeſtis iuſto vendantur pretio.nu. 3.

CONSILIVM XXII.

QVIDAM quæſiuit,mediante pecunia, vel fauore temporali, officia quædam peculiaria iudicandi, ab eis qui poterant ea ipſi gratis conferre, & exercuit illa multo tempore, & pro eorum exercitio plurima quæſiuit.

Quæritur primo,an peccauerit ea ſic quærendo.

Secundo,an peccauerit ea exercendo.

Tertio,an teneatur relinquere illa.

Quarto, an teneatur reſtituere illa, quæ per illud exercitium acquiſiuit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo affirmatiue. Tũ quia videtur tranſgreſſus fuiſſe legem,quæ habetur in auth.vt iudices ſine quoquo ſuffragio fiant. collat.2.& in auth.de mandatis principum.§.illud collat.3.l.2.C.de murilegulis.lib.11.Tũ quia cõſenſit,& fuit cauſa, vt peccaret collator eorum,accipiendo pecuniam contra prædicta iura:nam & nos in Manu.confeſſ.cap. 25. num. 7. diximus etiam Reges illa vendendo peccare,niſi certo modo id faciant: illud enim lucrum eſſet turpe, vt Panormit. definiuit in cap. 1. & 2.ne prælati vices ſuas.relatus à nobis vbi ſupra.

AD SECVNDAM reſpondeo, illam eſſe profecto difficilem. Pro parte namque affirmante facit primo, quod iniuſte quæſitum tenetur quis relinquere,& non eo vti,arg.cap.ſi res aliena.14.q. 6. & cap.peccatũ. de reg.iur.lib. 6.Secundo, quod non poteſt quis habere iuſtum titulũ poſſidendi rem ſacram,nec aliam,quæ extra ſuum ſit commercium,l.inter ſtipulantem. §. ſacram. ff.de verb. oblig. & §.ſacro.inſt. de rerum diuiſ. & in caſu proponitur officium huiuſmodi eſſe ſua natura inuendibile. Tertio, quod Fabianus à Monte in tractat.de empt. q. 6. per multa definit, iuſtitiã & iuriſdictionem eſſe res inuendibiles.

2 Pro parte autem negante facit, quod huiuſmodi officia non ſunt ſpiritualia,ſed ſæcularia, nec habent iuriſdictionem ſpiritualem,& ita in emptione vel venditione illorum non admittitur ſimonia: quicquid aliqui dixerint,vt recte concludit Panor. vbi ſupra. Secundo, quod nõ videtur verum id, quod in caſu proponitur, munus iudicandi eſſe ſua natura inuendibile: quoniam S. Thomas in opuſ. 21. determinat contrarium, dicens licere vendere illud cum certa modificatione per eum ibi addita. Tertio,quod etiam præfatus Fabianus ait, conſuetudinem dictare, quod
3 ſit vendibile. Quarto,quod per totam Franciam ſolebant,cum in ea degerem,vendi à Rege, & in Hiſpania paſsim dãtur loco cuiuſdam dotis iuriſperitis doctis, vt ducant in vxores aliquas aulicas, & aulicis propinquas pauperes. Vnde in d.cap. 25.num.7.dicimus ea vendi poſſe, & quidem iuſte à non recognoſcente ſuperiorem, & etiam à recognoſcente talem de licentia illius,immo & ſine licentia, ſi cõſuetudo præſcripta haberet vendendi

Digitized by Google

dendi ea honesto pretio personis idoneis,quod affirmat Caietanus in sum. verb.officiorum.& data efficaci ratione concludit Domin.Sotus de iust.& iur.q.6.art.4.col.4.vers. prima conclusio. post Caietanum vitio impressoris male citatum, in verbo officiorum. Per quæ posteriora pro parte negante adducta videtur concludendum, quod officia prædicta suapte natura non sunt inuendibilia: quia Rex, vel habens regalia, vel alius, cui ipse vendendi facultatem faceret, posset illa iuste vendere: quamuis non posset id facere priuatus homo, cuius esset officium etiam iuste à Rege gratis vel gratia quæsitum,nisi facultate per eum ad id facta: quia non habet potestatem eligendi ministrum illius officij, nec dandi ei titulum: quia illa penes ipsum Regem,Proregem,vel alium ministrum superiorem est. Immo neque vllus minister inferior Rege, vel non habente regalia posset iuste illa vendere, nisi haberet facultatem id faciendi à Rege, vel ab eo, qui haberet regalia.

4 Quæ omnia casui proposito applicando, resoluendum videtur,quod D. consulens hæc officia habuit mediante pecunia, & non quidem ab homine aliquo priuato,cuius essent illa, tamquam merces emptas ab eo, sed à superiore habente potestatem illa sibi conferendi: & ita,quia hæc officia sunt sæcularia,in quorum adeptione non potest committi simonia, collatio eorum facta à superiore potente illa conferre valuit, & non fuit ipso iure nulla: quamuis potuisset Rex, vel alius legitimus superior illam annihilare, seu annullare, & tam conferentem, quam acceptantem castigare: sed donec id fieret, consulens poterat exercere illa, quorum tituli ipso iure valuerunt,quoad vsque cassarentur. Quibus est consequens,quod licet consulens peccasset quęrendo illa per pecuniam, non tamen peccauit exercendo ea aliàs iuste.

5 AD TERTIAM respondeo,quod ex solutione quæstionis præcedentis sequitur,quod non tenetur eam relinquere,donec eius tituli per superiorem cassentur: sicut & beneficiarius Ecclesiasticus per homicidium, vel aliud delictum incurrēs irregularitatem,propter quam suo beneficio priuari potest,sed non est ipso iure priuatus,potest illud retinere,& fructibus eius vti,donec per sentētiam superioris priuaretur, per illam singularem doctrinam Innoc.in c.cum nostris.de conces.præbend.receptam communiter ab omnibus, & in his à Felin. in cap.inquisitores.de accusat.& sicut admittentes delicta,ob quę suis possunt priuari bonis,quorum magnus est numerus in orbe Christiano, possunt retinere, & administrare illa, & eis sancte vti, donec per sententiam iudicis priuentur, iuxta gloss.solemn.ab omnibus fere receptam in cap.fraternitas.12.q.2.

6 AD QVARTAM respondeo, quod ex solutione secundæ & tertiæ quæstionis colligitur solutio,videlicet, quod D.consulens non tenetur restituere quæsita per exercitium præfatorum officiorum,plusquam teneretur si ea sibi iuste quęsiuisset.An autem illi, quibus iniuste dedit pecunias pro illis quærendis,teneatur restituere illas, determinandum est per ea quæ nos scripsimus in Manu.confess.c.17.à nu.3. quod prædictis est parergon. &c.

DE LOCATO ET CONDVCTO.

SVMMARIVM.

1 *Famulus conuenta mercede, etiam si sit minor iusta, contentus esse debet, nec supplementum potest sibi clam surripere, nu. 4. nisi sit talis, qui vel non potuit donare, vel iniustitiam ignorauit, vel necessitate compulsus iniquam admiserit conuentionem. nu. 5.*

2 *Contractus omnis vltro citroque obligatorius ad sui iustitiam dati & recepti requirit æqualitatem, nec ad illius iustificationem sufficit quod partes ita voluerint contrahere, si læsus iniustitiam ignorauit, vel necessitate pressus illam admisit. num. 3.*

6 *Merx famuli iusta quæ sit, ex diuersis circumstantijs pendet, quam in foro conscientiæ arbitrabitur etiam bonus & prudens confessarius. nu. 7.*

CONSILIVM I.

ROMAE est consuetudo, vt domini pueris suis, quibus vtuntur in omnibus sibi occurrentibus tam domi, quam extra, etiam cum equitant, pro illorum stipendio soluant iulios decem singulis mensibus; eosque cogunt, vt se decentibus induant vestibus, alioquin eos eijciunt: & quia stipendium non sufficit, vt in annos sibi aliquid reponant, nec etiam valeant meliores conditiones reperire, vltra mercedem conuentam, aliquid à dominis subripiunt. Dubitatur an possint absolui; an vero cogendi, vt sint contenti conuento stipendio, vel sibi alio modo victũ quærant; quod tamen est difficile, cum omnes domini idem à suis famulis exigant, & pro stipendio vltra decem iulios soluere nolint.

1 Respondeo primo, quæstionem hanc esse quotidianam, & magni ponderis circa plurimarum animarum salutem: & quod de alia huic affini, & ex cuius decisione posset colligi huius decisio, scilicet quis dominus vel herus peccet non soluendo salarium expresse, vel tacite conuentum famulo, tractaui in Manu. confes. cap. 17. nu. 108. & seq.

Secundo, quod huius quæstionis decisio pendet ab ea, an cõuentio prædicta sit ita iusta, vt famulus non possit quicquam vltra conuentum clam accipere. Pro cuius parte affirmante facit primo reg. *contractus ex conuentione partium legem accipiunt*, de reg. iur. lib. 6. cum concordantibus per glo. ibi citatis, quæ dicit, vulgo dici, *Pactum rumpit legem*.

Secundo, quod sicut potest quis donare rem suam alicui, ita potest donare partem eius diuisibilem: & consequenter sicut potest quis gratis inseruire alicui, vel operas suas gratiosas præstare alicui, ita potest seruire partim gratis, & partim pretio, & partem operæ præstare gratis, & partem pro pretio, arg. l. quæ de tota. ff. de rei vendicatio. & arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. cum suis concord. ergo licebit hero, & famulo conuenire, vt partim gratis, & partim pro pretio ei famuletur.

Tertio, quod consuetudo fere totius orbis Christiani habet, vt quidam inseruiant alijs tum summatibus, tum mediocribus, tum doctoribus & scho

ſcholaſticis in academijs, tum aulicis in curijs regijs, & præſertim in curia Romana pro ſolo victu, immo etiam parte victus, vel pro tempore, ſeu horis, quæ conceduntur eis ad diſcendum, vel ſcribendum. immo nonnulli inſeruiunt Cardinalibus, immo & Papæ, multo plura inſumendo in veſtibus, mulis, vel equis, quam ſit ſalarium eis aſsignatum, immo & ſine vllo ſalario præter eſum & potum in ſuis cœnaculis, dum ad ea veniunt.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod nullus contractus, nec nominatus, nec innominatus vltro citroque obligatorius poteſt eſſe iuſtus, niſi æquale pro æquali detur, vt poſt alios diximus in Manua. confeſſ.c.17. nu.287. At operæ, quas præſtat famulus hero, comitando eum, veſtiendo, ac calceando ſe eo modo, qui cõuenit comitanti eum, valent pluris, quam ſcutum menſtruum: ergo conuentio, quod famulus præſtet operas modo prædicto pro ſcuto menſtruo, eſt iniuſta.

Secundo, quod, qua ratione venditio eſt iniuſta, cum minus iuſto pretio venditur, l.2.C.de reſcind.vend.cap.cum dilect.de empt. eadem eſt locatio, cum res minus iuſto pretio locatur, l.2.ff.locat.cap.1.de locat.

3 Tertio, quod ſicut voluntas vendendi, vel locandi pretio minore iuſto non iuſtificat conuentionem, ſi quis illam ignorans, vel neceſsitate adactus faciat; ita & voluntas famuli præſtantis operas ſuas minoris quam valent, nõ iuſtificat conuentionem inſeruiendi ob ſcutum menſtruũ hero ſuo, ſi operæ præſtitæ pluris quam illud valeant, ſi ignoranter, vel neceſsitate adactus, eas præſtet, arg.à ſimili, quod valet cap.dudum. il 2.de elect. cap.inter cętera.de reſcript.

4 His pro vtraque parte vtrinque penſatis, & reuocatis ad memoriam illis multis, quæ ſuper iuſtitia contractuum qui minore vel maiore pretio iuſto fiunt, vtiliter & reſolute ſcripſimus in c.nouit.de iudi.not.6.à nu.61. Poteſt dici primo, quod ſi famulus ætatis legitimæ, & potens donare res ſuas, & ſciens valorem operarum, quas præſtaturus eſt, & nulla neceſsitate ad id coactus conuenit, vt ſine vllo ſalario, vel cum minore iuſto præſtet illas hero, conuentio erit licita, & ſeruanda, & non poterit quicquam amplius vltra cõuentum clam accipere: quia videtur donare gratis id quod dat ſine vllo pretio, argum. l.Campanus.ff.de operis lib. & l.cuius per errorem.ff.de regulis iuris. & tradit Salice. in auth.ad hæc.C.de vſur.nu.21. & conſequenter valent omnia, iuxta reg. cap. peccatum. de regulis iuris lib.6. & cap.ſi res aliena. 14.q.6. & hoc videntur probare argumenta pro parte affirmante ſupra facta.

5 Secundo, quod e contrario, ſi non eſt perſona potens gratuito donare ſuas operas, vel ignorat earum iuſtum pretium, vel nouit illud, ſed preſſus neceſsitate aliqua donat illas, vel partem illarum, non eſt iuſta conuentio, ſed iniuſta, per citata in d.cap.nouit. notab.6. à num.47. & conſequenter, attento quod in foro exteriori difficile poſſet aſſequi honeſte, & cum pace, ſeruata iuſta amicitia, integrum debitum, poſſet clam furripere id quod deeſſet ad faciendam conuentionem iuſtam, argum.gloſſ.celebris cap.ius gentium.1.diſt. & eorum quæ latius tradimus in Man.confeſſ. cap.17.num.114.

Tertio,

6 Tertio, quod in comparando operas præſtandas ſcuto menſtruo, an ſint paris, an imparis valoris, conſiderare oportet quantas & quales operas herus requirit à famulo, & an herus obliget ſe ad concedendum tempus aliquod ad ſtudendum, legendum, ſcribendum, vel ad agendum alia negotia ſua, vel ſibi commendata, vel ad docendum ei aliquam artem liberalem, vel mechanicam, vel militarem, vel etiam artem inſeruiendi vrbane, vel aliquam aliam ei vtilem, an non: an etiam rogatus accipiat illum ſine fideiuſſore, aut cum illo; an item requirat, vt ſic vel ſic veſtitus inſeruiat, vel comitetur; an ſit contentus ſuo famulatu, & ſeruitio cum qualicumque veſte, vel calceatu præſtito. quoniam hæc omnia poſſunt augere vel minuere iuſtum ſalarium, & facere vt debitum ſit legale, vel ſolum antidorale: & requiritur vt debitum ſit legale, ſiue de iuſtitia debitum, ad hoc vt iuſte poſsit clam accipi, per tradita in Man. cap. 17. nu. 113.

7 Quare, meo iudicio, pauci eorum, qui ſeruiunt aulicis, vt meliores, doctiores, vrbaniores, & rerum aulicarum peritiores, & ad agenda negotia fiant aptiores, merentur de iuſtitia pluſquam vnũ ſcutum: quamuis multi, qui inſeruiunt totos dies intra & extra domos curando equos, vel mulos, & comitando heros cum honeſto veſtitu & calceatu, nihil vel parum ſibi proficiendo, plus mereantur, iuxta quantitatem & qualitatem operarum ſuarum, quod determinandum videtur arbitrio boni viri, & prudentis cõfeſſarij, arg. l. 1. ff. de iure delib. qui perpendere debet, quod vt plurimum quilibet famulus, quamlibet parum inſeruiat, meretur ſcutum menſtruum: & quod antiqua conſuetudo habet, ne vlli amplius de iuſtitia debeatur, quod tamen alij longe melius, & vtilius quam alij deſeruiunt, & minus ſibi proficiunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Locatio ouium ad quinquennium, cum pacto vt ea finita totidem æque bonæ reſtituantur, exceptis quæ fulgure vel certa quadam infirmitate perierint, eſt iniuſta, & vſuraria cenſenda.*

3 *Conductor regulariter, niſi de culpa lata, & leui, non tenetur.*

CONSILIVM II.

QVIDAM locauit centum oues alteri ad quinque annos pro penſione 100. iuliorum, & 50. caſeorum in ſingulos annos, ea lege, vt finitis quinque annis, redderet conductor totidem æque bonas, exceptis quæ perirent fulgure, vel vna quadam infirmitate. Quæritur an is contractus ſit vſurarius.

1 Reſpondeo primo, præfatum contractum non eſſe vere vſurarium; quia vera vſura in ſolo cõtractu mutui requiritur; & is contractus non eſt contractus mutui, ſed locationis, & conductionis, vt palam eſt.

Secundo, quod non videtur licitus, & poteſt præſumi vſurarius. Tum propter pactum reddendi æque bonas oues poſt quinquennium, per quod in effectu redditur ſors principalis poſt quinque annos, & vltra illam

2 quingenti ſolidi, & quinquaginta caſei. Tum quia conductor, qui iure com-

Digitized by Google

communi non tenetur, nisi de culpa lata, & leui, obligatur in hoc casu, vt teneatur de omni culpa leuissima, & de omni casu fortuito, excepto ictu fulminis, quo rarissime peribit vlla, & casu vnius ægritudinis etiam satis raro contingentis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta canonem non soluens feudum amittit, nisi vbi aliter sit conuentum.*
2 *Lex perpetua etiam post mortem legislatoris durat: monitio, seu præceptum principis morte finitur.*
3 *Lex tollens pacta à caducitate excusantia intelligitur de pactis illam tollentibus simpliciter, & non quando loco caducitatis alia pœna ponitur.*
4 *Compositio, seu noua conuentio remittit deuoluta, & non deuoluenda.*

CONSILIVM III.

DECLARATVM fuit, quod ad quemdam D. Philippum tamquam Ecclesiæ feudatarium pertinerent quædam paludes desiccatæ, & desiccandæ cum certa pensione, & immunitate; & conuenit cum Camera Apostolica, vt caderet in pœnam dupli, si pensionem non solueret. Superuenit noua Alex. VI. constitutio auferens pacta caducitatem tollentia. Dictus autem feudatarius cessauit à solutione, sed postea de nouo cum Sede Apostolica conuenit super dictis paludibus, & cum clausulis derogatorijs obstantias auferentibus. Dubitatur modo, an teneatur d. D. Philippus adhuc pœnam caducitatis subire, & sit compellendus prædictas paludes Ecclesiæ restituere, quia adhuc post vltimam conuentionẽ non soluit.

Respondeo inclinare mẽ ad credendum, quod ad præfatum dominum Philippum pertinent prædictæ paludes desiccatæ, & desiccandæ cum immunitate exportandi fructus earum extra statum Ecclesiæ, & cum onere soluendi temporibus debitis omnia, quæ pro illarum concessione, & immunitate exportationis fructuum promittit, iuxta tenorem literarũ postremarum S. D. N. Gregorij XIII. Tum quia inter Cameram Reuerendissimam & præcessores prædicti Philippi conuentum fuit olim, quod paludes prædictæ non deuoluerentur ad sanctam Sedem Apostolicam ob non solutum canonem, siue pensionem, sed tantum pœna duplicaretur. Tum quia Alexandri VI. bulla, qua monuit omnes emphyteutas, & censuarios, vt soluerent intra certũ tempus, alioqui incurrerent pœnas, & quod non prodessent eis priuilegia, indulta, & pacta de non incurrendo pœnas caducitatis ob non solutionem canonis, potest dici monitio, vel præceptum, quod morte mandantis finitur, & non lex perpetua, quæ etiam post mortẽ durat. Tum quia etiam dicere quispiam posset, quod prędicta bulla Alexandri tollebat quidem pacta illa, quæ loco pœnæ caducitatis adderent pœnam duplicati canonis, vel tributi, qualia sunt pacta, quæ præcessores prędicti D. Philippi cũ Reuerendissima Camera iurauerunt. Tum quia præfatus dominus Philippus nouissime conuenit de mandato S. D. N. Gregorij XIII. cum prædicta Reuerendissima eius Camera super proro-

prorogatione noua quindecim annorum, qui inceperunt à fine anni 77. & finirentur per totum annum 92. in qua conuentione prædicta Camera, si & quatenus opus esset, noue concesit prædicto Philippo prædictas paludes, quocumque modo ad eamdem, siue ad sanctam Sedem Apostolicam deuolutæ essent. Nec obstat, quod prædicta conuentio fuit facta anno 75. & solutionis omissio fuit facta anno 76. & 77. & consequenter deuolutio fuit facta post illam conuentionem, per quam solum fuit facta noua concessio, quatenus erant hinc deuolutæ, & non quatenus postea deuoluerentur. Tum quia in prædicta conuentione fuit adiecta clausula, ne prædictæ paludes deuoluerentur ad sanctam Sedem Apostolicam propter non solutionem pensionis: & per clausulam, non obstantibus, positam in confirmatione prædictæ conuentionis prædictæ bullæ Alexandri VI. etiam si fuisset constitutio perpetua. Tum denique quod prædictus Philippus potest bene sperare, quod S.D.N. pro sua maxima benignitate, & pari animi magnificentia, & liberalitate, sibi viro nobili, & de Repub. benemerito in rebus dubijs fauebit, & dignabitur meminisse cap. fraternitas. 12.q.2. quod alteri benignissimo Gregorio suo præcessori in cælis regnanti non fuit valde gratum ditare Ecclesiam per pœnas delinquentium.

SVMMARIVM.

1 *Prædium proprium dare in censum annuum in perpetuum, cum pacto vt tanta pecunia possit redimi, non est per Pium V. prohibitum.*

CONSILIVM IIII.

QVODDAM monasterium tradidit prædium valens 14. millibus in censum mille annuorum cum facultate redimendi. Quæritur an ille census fuerit licite constitutus.

1 Pro parte negante facit extrauag. Pij V. in quam nos late fuimus commenti in comment. de vsur. super cap. si fœnerauerit. 14.q. 3. à nu. 84. quæ habet, censum non posse constitui nisi pro pretio soluendo in pecunia numerata tempore constitutionis.

Pro parte vero contraria, quæ tenenda est, facit, quod huiusmodi contractus non est ille censiticus, de quo loquitur prædicta extrauagans. Tum quia est contractus emptionis emphyteuticus, vel locationis, vt colligitur ex §. adeo. Instit. de locat. adiuncta l. 1. & 2. C. de iure emphyteu. Tum quia contractus censiticus, de quo loquitur Pius V. est contractus, per quem dominus rei imponit aliquem censum alteri super re sua, vel quæ putatur eius, pro certo pretio & pecunia numerata, vt palam est, & nos tradidimus in eius comment. glos. 17. & quæst. 9. & in casu proposito prædium non erat, nec putabatur esse constituentis censum, immo pertinebat clare ad monasterium, cui constituebatur ille, vt in facto proponitur. Tum quia ratio, quæ mouit Pium Quintum ad condendam illam extrauag. non habet locum in contractu proposito: quoniam Pium Quintum mouit ad eam condendam, vt auferret occasionem pallian-

fraudem vsurarum, quæ fiebat inter simulantem vendere censum pro certa pecunia, quam vere coram Deo assumebat mutuo pro soluenda vsura palliata nomine census: quæ ratio omnino cessat in casu proposito, in quo dominus rei non solvit censum pro re sua, sed accepit pro ea. Tum denique quod nos in dicta gloss. 17. num. 98. probamus prædictam extrauag. non habere locum extra suos terminos, vt ibi videri potest. Salua, &c.

DE FEVDIS.

SVMMARIVM.

1 *Mendax precator impetratis carere debet.*

1 *Taciturnitas eius quod expressum principem reddidisset difficiliorem ad concedendum, vitiat gratiam; & hoc, quando hoc tacitum est de illis quæ iura iubent exprimi, num. 4. & 5. Item fallit in aliter notis principi, num. 2. vel quæ sunt notoria, vel quæ iure communi actui insunt. num. 3.*

3 *Falsus non est, qui cum debeat duo, dicit se vnum debere, modo non adiiciat taxatiuam dictionem, tantum.*

6 *Minima non videntur considerandæ, ad rescindendum magna, vel vt puniatur quis pœna statuti, nec quando ex qualitate personarum præsumitur quod ob minima non mouentur, nec ea curant; item & quando non militat eadem ratio.*

7 *Carnalis affectus licet noceat prælato in concessione rerum ecclesiarum, attamen in concessis facit præsumi maiorem voluntatem ad firmius concedendum.*

10 *Iuramentum fidelitatis, ac petitio innestituræ reputantur inter recognitiones, quæ à feudatario debentur, adeo vt per horum omissionem perdatur feudum. num. 8. & hoc nisi illa etiam sub generali remissione recognitionum fuerint à domino remissa. nu. 9. & 10.*

11 *Vniuersalis loquutio nihil excludit, & includit omnia, ita vt includat multa quæ non includit indefinita, illamque ampliat.*

12 *Negatiua æquipollet vniuersali, & quicquid innenit destruit, & eius contrarium ponit.*

13 *Exceptio in casibus non exceptis firmat regulam.*

13 *Feudum concedi potest absque onere petendi innestituram, & præstandi iuramentum fidelitatis.*

14 *Iuramentum fidelitatis etsi à principio non censeatur remissum, attamen aliquo ex pacto, vel lapsu triginta annorum remissum censeri potest.*

15 *Innouatio, seu prorogatio alicuius potestatis, nisi forma eius antiqua mutetur, cum omnibus illius qualitatibus facta censetur.*

15 *Forma est, quæ dat esse rei.*

CONSILIVM L.

IN CAVSA quæ vertitur inter Reuerendissimam Cameram, & Illustrissimum D. Honorium de Sabellis super amissione castrorum Tarani,

Tarani, Montisboni, & Rocchettarum, & deuolutione illorum ad præfatam Reuerendiſsimam Cameram, omiſsis alijs punctis, ventum eſſe videtur ad illa duo, quorum vnum eſt, an inueſtitura, qua inueſtiuit bo.mem. Paulus Papa III. Illuſtriſsimos D.Paulum & Antonium prædeceſſores Illuſtriſsimi D.Honorij, fuerit ſubreptitia.

Alterum eſt, eſto quod non fuerit, an præfatus D. Honorius amiſerit dicta caſtra, eo quod non præſtitit iuramentum fidelitatis.

Pro quorum reſolutione præſupponitur in facto; primo, quod Gregorius XII. conceſsit caſtra, de quibus contenditur, præceſſoribus eorum, cum quibus Reuerendiſsima Camera contendit, ea lege, vt præſtarent iuramentum fidelitatis, & quolibet anno ſoluerent pro recognitione vnum accipitrem, & duos braccos. Secundo, quod poſtea bonæ mem. Paulus III. anno 1535. inueſtiuit præfatos DD. Petrum & Antonium præceſſores Illuſtriſsimi domini Honorij, narrando in inueſtituræ bulla, quod præfati Petrus & Antonius Cameræ Apoſtolicæ ſingulis annis in feſtiuitate beatorum Petri & Pauli pro recognitione dictorum caſtrorum erant obligati ſoluere vnum canem, & vnum accipitrem, & quod à pluribus annis in ſolutione dictæ recognitionis defecerunt: & propterea dicta caſtra ad Cameram Apoſtolicam deuoluta cenſebantur: & volens Papa ipſos, qui ſecundum carnem erant conſanguinei ſui, ſpecialibus gratijs & fauoribus proſequi, auctoritate Apoſtolica ipſos liberauit à ſolutionibus decurſis, & ipſa caſtra deuoluta ipſis de nouo inueſtiuit, nec non recognitionem præfatam in vnum ducatum auri de Camera ſingulis annis in feſto Sanctorum Petri & Pauli ſoluen.commutauit, & ipſos ad aliam recognitionem dictorum caſtrorum dictæ Cameræ de cætero faciendam minime teneri decreuit, & declarauit, contrarijs non obſtantibus quibuſcumque.

1 HOC IGITVR FACTO præſuppoſito, ad primum eius punctum reſpondetur, quod pro Reuerendiſsima Camera facit primum, quod mendax precator debet carere impetratis, cap.ſuper literis.de reſcript. l.& ſi. C.ſi contra ius vel vtil. publ. tranſlat. in cap.& ſi legibus. 25. quæſt.2. At præfati domini Petri & Antonius videntur in impetratione feudi dixiſſe falſum, dicentes, quod non debebant niſi vnum canem ſeu braccum in anno. Secundo, quod taciturnitas eius, quod expreſſum redderet principem difficiliorem ad concedendum, efficit gratiam ſubreptitiam, & nullam, cap. poſtulaſti. de reſcript.ibi, *Non tam de leui conceßiſſemus*. & præfati DD. Petrus & Antonius tacuerunt ſe fuiſſe obligatos ad præſtandum iuramentum fidelitatis: quod ſi Paulus ſciuiſſet, difficilius liberaſſet eos ab omni recognitione.

2 Pro parte vero præfatorum DD. faciunt primo verba expreſſa præfatæ bullæ inueſtituræ, ſcilicet quod ipſos ad aliam recognitionem dictorum caſtrorum de cætero faciendam minime teneri decernit, & declarat. Secundo, quod taciturnitas eius, quod princeps nouit, non inducit ſubreptionem, immo includit diſpenſationem, quatenus opus eſt ad valorem actus, l.quidam conſulebant. ff. de re iudic. l. idem Vlpianus.

nus fidem non facit eueo, tradit Felin. recitatus ab eo in cap. quæ in eccle-
siarum, de const. & cap. si quando de rescript. nu. 4. At Paulus III. Papa,
in cuius pectore erant omnia iura clausa, cap. 1. de const. lib. 6. nouit vas-
sallum feudatarium teneri ad præstandum iuramentum fidelitatis, cap.
de forma. 22. q. 5. & cap. 1. de forma fidelitatis in vsibus feudorum. Tertio,
3 quod vt expressio eius, quod iure inest, non facit actum simoniacum, cap.
significasti. de elect. glo. sole. vbi late Feli. in cap. ad audientiam. il. 2. de re-
script. ita taciturnitas qualitatis, quæ est notoria, vel de iure inest, qualis
est reseruatio generalis in corpore iuris clausa, non facit gratiam subre-
ptitiam, vt colligitur ex decis. 32. Rot. de rescript. in nouis. quod late con-
firmat Feli. in cap. in nostra. col. 5. de rescrip.

Non obstant opposita. Ad prius enim illorum respondetur, negando
quod prædicti domini dixerint falsum; quia non dixerunt se non debe-
re duos canes, nec debere vnum tantum, sed debuisse vnum; quod erat
verissimum.

Ad replicationem, quæ fieri potest, quod idem est dicendum de tacente
verum, quod de dicente falsum, respondetur in solutione sequenti.

4 Ad posterius autem respondetur primo, negando quod omnis taciturnitas, quæ redderet principem difficiliorem ad concedendū, vitiet gratiā;
2 sed solum illa vitiat, qua tacetur id, quod iura statuunt vt exprimatur,
vt late concludit Rota in d. decisio. 32. de rescrip. in nouis, & latius Egi-
dius concl. 697. conclusio extra Rotam: quas inter alios sequitur Felin.
in cap. postulasti. colum. 3. & in cap. in nostra. corol. 5. de rescript. & nullo
iure cauetur, vt huiusmodi debiti canes exprimantur in concessione hu-
5 iusmodi feudi. Secundo, quod duo requiruntur ad hoc, quod taciturni-
tas veri vitiet gratiam. Alterum, quod, vt diximus, iure caueatur eius ex-
pressio. Alterum, vt id, quod tacetur, sit tale, quod expressum retraheret
principem à concedenda gratia. At non cauetur iure, vt expressio hu-
iusmodi canis debiti fiat, vt dictum est, nec est tale quod expressum retra-
6 xisset principem à concedendo. Tum quia de minimis non est curan-
2 dum, saltem ad effectum rescindendi magna, l. sciendum. ff. de in integrum
restitutio. cap. ex parte. de fide instrumen. l. Senatus. 9. Marcellus. ff. de leg.
1. Vnde alienationem rei ecclesiasticæ parum non vitiat omissio solemni-
tatis iuris, cap. terrulas. 12. quæst. 2. per quod id dicit Feder. consil. 21. &
non debet quis puniri pœna statuti punientis vulnerantem ob paruum
vulnusculum, secundum Bart. in l. si prædium. C. de ædilit. edict. Tum
quia de minimis non est curandum, quando ratio legis de maioribus
disponens non militat proportionabiliter in illis, vt ait Panorm. in cap.
de appell. per tex. efficaciter id probantem in cap. etsi quæstiones. de simo.
Tum quia illud cap. probat etiam, quod minima non nocent, cum ex cir-
cumstantijs personarum præsumitur contrarium: probat enim donatio-
nem vnius equi factam à viro Illustri Legato Papæ non inducere præsum-
ptionem simoniæ. Cum ergo debitum soluendi vnum canem non sit ne-
gatum, sed solum tacitum: cumque sit quiddam minimum tam ex circum-
stantia benefacientis & concedentis feudum, qui erat summus Pontifex,

&

& ſummus Rex,quam beneficiariorum, qui erant illuſtriſsimi viri, quam ipſius beneficij, quod erat multorum caſtrorum, cum omnimoda iuriſdictione,mero & mixto imperio, non videtur conſiderandum eſſe ad effectum reſcindendi tam grande beneficium à tam grandi & ſummo principe tam magnis viris factum; neque ad præſumendum, quod ob illius expreſsionem retraxiſſet ſe tantum princeps à tam illuſtri conceſsione. Tum quod prefati viri illuſtriſsimi erant cognati ipſiuſmet ſummi principis, qui erat valde propenſus ad augendum & honorandum eos: & ridiculum videtur dicere, quod tantam donationem à tam grandi principe factam vitiaret taciturnitas debiti vnius canis, qui apud eos fere pro nihilo habetur. Tum quod non tacuerunt dolo, ſed ob incogitantiam, quæ veriſimiliter prouenit ex eo,quod diutiſsime ceſſarunt à ſolutione accipitris,& canum debitorum;& non cogitarunt an duo canes, vel vnus de-
7 berentur. Tum quod licet cognatio & conſanguinitas carnalis ad aliquos effectus noceat in rerum eccleſiaſticarum tractatu, iuxta cap.huiuſmodi.9.nam hæc vſus prestatio.10.quæſt.2.non tamen obeſt, immo plurimum prodeſt ad præſumendum, quod concedens maiore affectu concedit cognato dilecto, quam extraneo, & quod voluerit firmiorem & ampliorem eſſe ſuam donationem, vt experientia docet, & probat lex vt vim.ff.de iuſti. & iur.& alia plurima; & quod cæteris paribus,modo abſit fraus, magis tenemur cognatis,quam extraneis, vt in his terminis tradit Feder. vbi ſupra.

8 Ad alterum punctum reſpondetur,quod pro parte affirmante, ſcilicet, quod præfatus Illuſtriſs.D.Honorius perdidit præfata bona, eo quod non præſtiterit iuramentum fidelitatis, facit primo, quod omnis feudatarius videtur teneri ad præſtandum iuramentum fidelitatis domino, à quo habuit feudum, cap.1.de forma fidelitatis, & melius in cap.1.de noua form. fidel.in vſib.feud.& cap.de forma. 22.q.5.& cap.ego N. de iureiuran.adeo quod ſi noluerit illud præſtare, perdat feudum, cap.1.§.1.quæ fuit prima cau.bene amitt.in vſibus feud. Secundo, quod feudatarius, qui non petit inueſtituram,perdit feudum, cap.1.in princip. quæ fuit prima cauſa bene amittendi, & in cap.1.quo tempore miles in vſibus feud.

9 Pro parte tamen negante facit neruoſiſsime, quod non omnis vaſſallus, qui habet feudum, tenetur ad petendam inueſtituram, & iurandam fidelitatem; ſed ſolum ille qui habet feudum illis oneribus ſubiectum, vt eſt caſus in dicto cap. 1. in princ. & præfatum feudum conceſſum fuit præfatis DD.Petro & Antonio à Paulo III. liberum ab omni alia recognitione,excepta ſolutione vnius ducati auri in vigilia Apoſtolorum Petri
10 & Pauli; & conſtat, quod iuramentum fidelitatis, & petitio inueſtituræ ſunt recognitiones dominij directi, quod apud concedentem feudum remanet, vt ex definitione recognitionis, & verbis petitionis inueſtituræ, & præſtationis iuramenti fidelitatis poſitis in titu.de vera form.fidelit.& in titu.quid ſit inueſtitura, & qualiter fiat in vſibus feud.irrefragabiliter colligitur, & expreſſe adnotauit Maria. Socin. conſil. 66. num. 30. in fine, in hęc verba, *Petere inueſtituram, eſt quidam quaſi cenſus deuotionis*

& reuerentia, quæ domino præſtari debent. Cum ergo fuerit conceſſum liberum ab alia recognitione, quam præfati ducati ſolutione; & petitio inueſtituræ, & præſtatio iuramenti fidelitatis ſint recognitionis; conſequens eſt, conceſſum fuiſſe liberum ab illis. Tum quia non ſolum conceſsit liberum indefinite à recognitione, ſed vniuerſaliter ab omni alia recognitione:
11 quæ vniuerſalis loquutio omnia includit, & nihil excludit, cap. ſolitæ. verſus finem, de maior. & obed. immo includit multa, quæ non includit indefinita; amplius enim legat, qui legat omne marmor, quam qui legat marmor; & qui legat omnem lanam, quam qui lanam, per iura, quæ in id allegat gloſſ. ſing. in cap. vt circa. de elect. lib. 6. & gloſſ. ſing. in verb. quamuis. clem. 1. de re iudic. quæ habet, per illam vniuerſalem notam ſeu dictionem quamuis, ampliari clem. illam ad cauſas criminales ſpirituales, quas non incluſiſſet, ſi abſque illa nota dictata fuiſſet. quod putatur ſing. à Panor. in conſil. vlti. primi volum. & Andr. Siculo in cap. tertio loco. de probatio.
12 Nec obſtat, quod bulla non habet illa verba, *omni alia recognitione*, ſed ſolum, *aliam recognitionem*: quoniam ſunt verba negatiua, quibus Papa decernit eos ad aliam recognitionem minime teneri: quæ verba æquipollent illis verbis, *ad aliam recognitionem non teneri*, quæ conſtat eſſe vniuerſalia negatiua, quæ quicquid inueniunt deſtruunt, & contrarium eius ponunt, iuxta gloſſ. ſingul. & recept. in cap. cum dilectus. de conſuetu. cui om-
13 nium dialecticorum chorus conſentit. Tum quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, l. quæſitum. §. denique. ff. de fund. inſtru. vbi Bart. & cap. dominus. 32. q. 7. & late Felin. in cap. fin. de lite non cõteſt. & præfatus Paulus III. liberauit præfatos fratres ab omni recognitione, excepta ſolutione vnius ducati annui: ergo liberauit eos ab omni alia recognitione, & conſequenter ab inueſtituræ petitione, & iuramenti fidelitatis præſtatione. Tum quia indubitatum eſt, feudum poſſe concedi abſque onere petendi inueſtituram, & præſtandi iuramentum fidelitatis, cap. 1. §. 1. quæ ſuit prima cauſa benef. amitt. & cap. 1. in fin. per quos fiat inueſtitura. & tradit Panorm. in conſi. 82. num. 7. in hæc verba, *Iuramentum à vaſſallo præſtandum eſt, niſi à principe fuerit remiſſum*. Tum quia, vt ait Panor. ibidem, licet non præſumatur iuramentum à principio fuiſſe remiſſum, id tamen poteſt conſtare ex ſpeciali pacto, vel lapſu triginta vel quadraginta annorum, argum. cap. peruenit. de emptio. & venditio. & l. ſi filius. C. de petit. hære. & in caſu propoſito non ſolum conſtat de ſpeciali pacto, ſed etiam de lapſu quadraginta & amplius annorum: quia feudum fuit conceſſum an-
15 no 1535. & nunc agitur annus 1581. Tum quia nihil obſtat, quod in prima conceſsione, qua Gregorius XII. conceſsit bona prædicta prædeceſſoribus præfatorum DD. Petri, & Antonij, fuit adiectum onus iurandi fidelitatem, & inueſtituram petendi: & quod conceſsio Pauli III. fuit quædam renouatio, & prorogatio conceſsionis Gregorij XII. & conſequentur videtur eſſe facta cum omnibus qualitatibus illius, l. ſed ſi manente. ff. de precario. per quam gloſſ. memorabilis in cap. hi qui. de præbend. lib. 6. dicit prorogationem alicuius poteſtatis videri factam cum omnibus qualitatibus illius; & in terminis propoſitis conſuluit Ioan. Bar.

Scaramp.

Scaramp. consil. 112. prim. par. cons. feuda, quod feudum etiam ipso iure perditum, & renouatum adeo censetur vetus, & non nouum, quod agnati possunt & debent succedere in illud. Non inquam hoc obstat: quia id forte verum est, cum renouatio fit forma antiqua non mutata, secus si ea mutetur; quia per illam mutationem fit nouum, vt determinat Bal. in §. insuper. de prohib. feud. alien. per Feder. & antea Oldrad. consil. 278. cuius ratio germana est, quod forma dat esse rei, l. Iulianus. §. si quis rem fecerit. ff. de exhiben. reis, cum his quæ gloss. ibi citat: & palam est in concessione Pauli III. valde fuisse mutatam formam concessionis Gregorij XII.

Per quæ omnia superuestita, & aucta maxima S.D.N. benignitate, & liberali æquitate, qua solet erga huiusmodi viros Illustrissimos vti, resolutio prædicta sancta & æqua videri potest. Salua, &c.

DE SOLVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Res transit cum onere suo: fallit, quando res ipsa, antequam dicto onere afficeretur, mutata forma, ad alium qui non est successor perueniret. nu. 2.*

1 *Decimæ & collectæ soluendæ aliquo anno de fructibus alicuius beneficij, debent ab eo solui qui illius anni fructus percepit, etiam si beneficium tempore solutionis mutauerit possessorem; modo qui illos percepit, eos tamquam beneficiarius perceperit. nu. 4.*

2 *Pensio Apostolica auctoritate imposita super distributionibus quotidianis alicuius beneficij obligat solummodo ipsum beneficiarium pensioni consentientem, & in beneficio successorem: qualis cum non sit nec Capitulum, nec singuli de Capitulo, quibus dictæ distributiones vacante beneficio ratione intereſſentiæ accrescunt, sequitur vt illi ad illam non teneantur.*

2 *Distributiones quotidianæ alicuius beneficij, super quibus alicui reseruata est pensio, tunc demum remanent dicto onere affectæ, si à beneficiario ipso lucrifactæ sint.*

3 *Pensio annua soluenda ex fructibus alicuius beneficij taxatiue expressis operatur quidem vt non debeat solui ex alijs quam ex dicti beneficij fructibus perceptis, vel qui percipi potuerunt, sed non tollit quominus termini illorum annorum, in quibus nulli potuerunt percipi fructus, solui debeant ex fructibus in sequentibus annis successiue perceptis, siue percipiendis. nu. 4. & 5.*

3 *Taxationis, & non demonstrationis causa censetur facta mentio rerum, ex quibus quid solui mandatur, quando vtraque vna & eadem oratione continetur.*

4 *Pensionarius potest pensiones non exactas exigere à successore in beneficio, nedum pro illis annis in quibus beneficium fuit ab anteceſſore possessum, sed etiam in quibus fuit vacans; non tamen poterit cogi vt soluat nisi ex fructibus, prout eos successiue ex eodem percipiet beneficio. nu. 6.*

Digitized by Google

CONSILIVM I.

QVAERITVR primo, an Antonius penſionarius, cui conſtituta eſt penſio 250.ſcutorum ſuper fructibus & diſtributionibus cantoriæ valoris 1250.ducat.vacante cantoria per annum,& fructibus eius,qui in ſolis diſtributionibus conſiſtunt,præter aureos centum,cedentibus Capitulo, poſsit petere penſionem à Capitulo.

Secundo, an poſsit petere ab eo,qui ei fuerit ſucceſſor.

Duæ quæſtiones videntur proponi. Prior eſt, an prædictus D.Antonius poſsit petere prædictam penſionem prædicti anni à Capitulo. Poſterior, an poterit petere ab eo, qui ſucceſſerit in d.cantoria.

1 AD PRIOREM reſpõdeo,quod pro eius parte affirmante facit,quod res cum ſuo onere tranſit,cap.ex literis.de pig.& cap.ſi quis laicus.16.q.1. At diſtributiones quotidianæ prædicti anni eccleſiæ prædictæ videntur oneratæ,& affectæ onere ſoluendi prædictam penſionem: ergo is vel ij, ad quos tranſierint, tenebuntur ſoluere illam.Cum ergo diſtributiones trãſierint ad Capitulum, vel dignitates, & canonicos illius Capituli, illi tenebuntur ad ſoluendum illam. facit quod collecta vel decima ſoluenda aliquo anno de fructibus alicuius beneficij, ſolui debet ab eo, qui fructus anni accepit, etiamſi antequam ſoluerit deſinat eſſe beneficiarius illius beneficij, quod ſæpe reſpondiſſe ait Domin.in cap. præſenti.§. porro. de off.ordin.lib.6.

2 His tamen non obſtantibus pars negatiua videtur verior, tam quo ad Capitulum,quam quo ad illos, qui ſunt de Capitulo. Quo ad Capitulum quidem duplici ratione.Prior eſt: quia nihil de diſtributionibus prædictis peruenit ad illud;illæ enim totæ peruenerũt ad ſingulares de Capitulo; & cõſtat aliud eſſe Capitulum,aliud ſingulos de Capitulo,cap.eam te.vbi late hoc Feli.exornat,de reſcrip.Poſterior eſt, quod literæ Apoſtolicæ obligant ad ſoluendam prædictam penſionem ſolum Ioannem, qui conſenſerat eius conſtitutioni,& ſucceſſores in ipſa cantoria, vt ex tenore illarum conſtat,de quibus non eſt Capitulum, vt palam eſt. Quod autem non poſſit petere etiam à ſingularibus, qui non fuerunt,vel fuerint ſucceſſores in cantoria, probatur poſteriore ratione: quia literæ Apoſtolicæ non obligant illos,nec vllam de illis mentionem faciunt. Probatur etiam,eo quod nihil prædictarum diſtributionum prouenit ad eos ratione prædictæ cantoriæ, ſed tantum ratione ſuarum dignitatum & canonicatuum, ratione quorum diuinis intererant.

Non obſtant oppoſita: quia concedimus quidem rem tranſire cum onere ſuo; ſed negamus prædictas diſtributiones, quæ numquam fuerunt quæſitæ per vllum cantorem, eſſe oneratas illo onere: quia ad ſummum illæ tantum, quæ eſſent lucrifactæ per cantores, potuerunt eſſe affectæ, & obligatæ onere illo, iuxta illud ſolemne conſil. Roman. 388. in caſu. de quibus non ſunt illæ quæ accreuerunt eis ob abſentiam cantoris, & determinatio Dom.loquitur de collecta, quę debebatur à beneficiario de fructibus, quos ratione ſui beneficij percepit; quod non contingit in caſu pro-

Digitized by Google

ſu propoſito,in quo penſio debetur de perceptis à cantore, quales nulli ſunt;quia nullus fuit cantor,qui eos percipere poſſet.

AD POSTERIOREM QVAESTIONEM, videlicet an prædictus Antonius poterit petere prædictam penſionem ab eo qui ſucceſſerit in dicta cantoria,eſto quod diſtributiones, nec fructus perceperit; reſpõdeo pro parte negante facere primo,quod ipſe nõ recepit,neque quidquam vmquam recipiet de fructibus, & diſtributionibus prædicti anni, quo cantoria vacauit; quia illi cum cõſiſterent in diſtributionibus quotidianis,accreuerũt Capitulo,vel ſingularibus dignitatibus,vel canonicis, qui fuerunt illo anno de Capitulo,& interfuerunt horis,& alijs diuinis officiis,iuxta cap.1.de cler.non reſid.lib.6.& cap. 12. de refor.ſeſſ.24. Conc. Trident. & iniuſtum videtur, quod qui non rapuit, nec accepit, exoluat, argum.cap.ſi res aliena.14.quæſt.6.cap.peccatum. de reg.iur.lib.6.

Secundo, quod non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri,l. non debet.ff.de regul. iur. nec debet alius pro alio teneri, argum. illorum tit. C.ne fil.pro patr.& ne vxor pro mar.& illius verſ.68. *Filius non portabit iniquitatem patris.*

3 Tertio, quod non debetur penſio illius anni,quo non fuerunt percepti, nec potuerunt percipi fructus beneficij, ſi fuerunt in bulla expreſsi cauſa taxationis, & non demonſtrationis, vt grauiter definit Paul. Caſtr. conſ. 338.nu.3.col.1.& poſt illum Fel.in cap.ad audiẽtiam. il 2. nu.7.de reſcrip. & addit Gigas in q.62.de penſio.quod ſecundum ſtylum Curiç fructus, ſuper quibus imponitur penſio, exprimuntur cauſa taxationis,& non cauſa demonſtrationis:& recte quidem; quia vna & eadem oratione continetur reſeruatio penſionis,& nominatio fructuum,ex quibus illa eſt ſoluenda;& quando id vna & eadem oratione fit,cenſentur fructus nominati cauſa taxationis,vt efficaciter probat Paul.communiter recep. in d.conſ. 338.nu. 3. & in caſu propoſito fructus non fuerunt recepti, nec potuerunt percipi ab aliquo;quia vacabat cantoria, & non erat cantor qui poſſet intereſſe diuinis. ergo non poteſt peti penſio pro illo anno.

His tamen non obſtantibus pars affirmatiua videtur verior. Tum quia intentio Papæ eſt ſeruanda, cap. ſuper literis. ſub fin. de reſcript. cap. fin. de præbend. argum. l. *In conditionibus primum locum eorum habet intentio diſponentis*. ff. de condit. & demonſtrat. At intentio Papæ fuit, prouidere D. Antonio de prædicta penſione pro victu eius honeſto, vel parte eius ſoluenda de fructibus & diſtributionibus per Ioan. cantorem, & ſucceſſores eius percipiendis: ergo ſoluenda eſt illa ab aliquo, & non à
4 Capitulo, neque à ſingularibus de illo, ergo à ſucceſſoribus eius. Tum quia ſtylus Curię habet, quod penſionarius poteſt petere penſiones decurſas,& non ſolutas annorum præteritorum à nouo poſſeſſore beneficij, qui nihil vmquam recepit,nec forte recipiet, nec recuperabit à præceſſoribus ſuis, nec ab hæredibus eorum; & id eſſe iuri conſonum,ſatis colligitur ex Domin. & Franc. in cap. præſenti. §. fin. de offi. ord.lib. 6.& ex traditis à Caccialup. quęſt. 11. de penſion. & latius ex Gigante in tract. de penſio.quæſt.39.

Non

Digitized by Google

Non obstat primum oppositum: quia concedimus successores prædictos numquã esse percepturos de fructibus, & distributionibus illius anni; sed negamus eos ob hoc liberari: quia tenebuntur ad soluendum de fructibus perceptis ab eis alijs annis, quibus cantoriam possederint: sicut tenerentur soluere pensiones omnes decursas, si prædictus Ioannes cantor non soluisset eas, vt dictum est. Non obstat etiam secundum: quia successor in cantoria non cogitur ad soluendam pensionem propter factum alienum, sed propter suum, quia recipiet & possidebit cantoriam onustã prædicta pensione, nulla facta ei remissione; & ita cessant omnia ibi citata ad probandum quod vnus pro alio non debet teneri. successores enim prædicti non tenebuntur pro alijs, sed pro se & sua cantoria à se possessa & retenta. Non obstat etiam tertium, licet plurimum vrgeat: quia concedimus non esse soluendam pensionem annuam pro illo anno, quo nascuntur fructus illius anni; concedimus item, quod in literis pensionum, fructus vnde debent solui, causa taxationis exprimuntur, vt in argum. sed dicimus illam hoc operari, quod non est soluenda de alijs, quam de fructibus ipsius beneficij; non tamen operatur quod non debeat solui pensio pro anno, in quo non colliguntur fructus; & ita si percipiantur à successoribus cantoriæ fructus, vnde possit solui pensio decursa, tenebuntur soluere illam, siue perceperint siue non perceperint fructus annorum præteritorum, & siue alij possessores perceperint, siue non perceperint, per prædictum stylum Curiæ, & iura quibus ille fundatur. vnde si in literis diceretur, quod pensio quælibet annua solueretur à beneficiario de fructibus illius anni, pro quo est soluenda pensio, non teneretur soluere successor pro anno, in quo non colligerentur fructus. sed quia in litteris solum fit mentio fructuum percipiẽdorum ex beneficio: taxatio quidem fit quo ad hoc, vt si nulli fructus percipiantur, nec percipi possint, non soluatur pensio de alijs fructibus: sed quia litteræ non taxant neque limitant pensionis solutionem ad fructus huius vel alterius anni, soluenda erit de fructibus, qui percipiẽtur ex beneficio illis vel alijs annis. Facit ad hoc argumentũ à parte ad totũ, iux. l. quæ de tota. ff. de rei vend. quod cõmuniter omnia beneficia cum vacant aliquo tempore manent vacantia, & collatarij eorum absque possessione illorum, & consequenter sine potentia quærendi distributiones quotidianas: sicque eorum possessoribus, & intereſſentibus diuinis debentur: attamen vsus habet, quod qui accipiunt beneficia huiusmodi pensionibus omissa, soluunt pensiones, non detracta aliqua parte illius, pro rata temporis quo non potuerunt interesse diuinis.

6 Ex his tamen infertur, quod successor non poterit cogi ad soluendam pensionem statim quo successerit, donec lucretur, vel per eum steterit quo minus lucretur tantum de fructibus, & distributionibus, quam commode illam soluere poterit de fructibus cantoriæ, qui nominantur causa taxationis, & demõstrationis solutionis faciendæ: & ita non tenebitur soluere de alijs bonis, quam de his, quæ quæsiuit, vel per eum steterit, quo minus quæreret de fructibus cantoriæ. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fructus episcopatus vacantis, à die vacationis successori debentur de iure, nisi Pontifex illos Cameræ vel alteri specialiter reseruauerit.*

2 *Pensionis reseruationi qui nec per se, nec per procuratorem consentit, ob non solutionem non ligatur censuris, antequam reseruationis litteræ non per alterius notarij transumptum, sed in authentica forma intimentur. num. 4.*

3 *Pensionem præteritorum annorum ab antecessore non solutam ita tenetur soluere successor ex fructibus, quos ipse percepit, vel in futurum percipiet, vt ab hærede antecessoris, qui fructus dictorum annorum percepit, quod soluit recuperare valeat. & num. 5.*

6 *Pensionarius tenetur compensare seu deducere ex terminis sibi debitis id quod beneficiarius pro ipso in expeditione bullarum pensionis soluit iuxta stylum Curiæ, nec potest propria auctoritate capere fructus pro solutione suæ pensionis. num. 7.*

8 *Declaratio contra non citatum, quod inciderit in censuras, est nulla cum omnibus inde sequutis: & hoc, modo non simus in notorijs.*

CONSILIVM II.

1 CERTVM est, iure solo communi attento, quod Episcopus debet habere fructus sui episcopatus, obuenientes non solum à tempore datæ prouisionis, sed etiam quotquot, obuenerunt à tempore vacationis, cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. cum sibi concordantibus, nisi illos quos Sedes Apostolica sibi, fisco Regio, vel alijs reseruauit; quarum reseruationum copiæ ostendi deberent, aut summa earum proponi ad recte iudicandum: mihi autem non exhibetur priuilegium fisci Siciliæ, quod super hoc habet, neque etiam copia literarum Regiarum, quæ fuerunt expeditæ die 7. mẽsis Ianuarij, super fructibus à fisco Regio perceptis vel percipiendis vel reddendis. Deinde non ostenditur mihi, quo iure, & quibus literis Papæ præfatus Rinaldus Corsus acceperit fructus, quos narratur accepisse.

2 Præterea bulla pensionis concessa officio Inquisitionis anno 78. & intimata anno 80. non nocuit domino Episcopo, ad incurrendam censuram vllã ante intimationem; quia non consensit constitutioni pensionis personaliter, immo neque per procuratorem; quia solum debebat, eo quod successit debenti eam, vel quia de consensu Regis constituit eam Papa, cuius copia neque summa monstratur mihi, vt possim iudicare de quibus ducatis sit intelligenda; quamuis credam intelligendam esse de ducatis 13. tarenarum, & non de ducatis 16. tarenarum, si vera sunt omnia quæ in facto narrantur.

3 Ad hęc credo eiusdem Dominationem reuerendiss. teneri ad soluendã pensionẽ decursam à die constitutionis pensionis de fructibus perceptis, vel percipiẽdis, saltem posteaquam eos perceperit ex fructibus annorum sequentium, remanente vel cessa sibi actione recuperandi ab eis qui perceperunt fructus, & non soluerunt partem pensionis, quę debebatur ex eis: quia secundum receptiorem opinionem, qui succedit in beneficio onerato pensione, debet soluere pensiones decursas, quas non soluit prædecessor, remanente

remanente ſibi actione recuperandi eas ab eius hærede.

4 Inſuper intimatio bullæ penſionis facta per tranſumptum,& non originaliter, ad nihil obligauit dominum Epiſcopum, quia habetur pro non facta,quia debuit fieri per inſtrumentum authenticum, clem.cauſam. de electione, quale non eſt copia inſtrumenti per alium notarium exemplati ſiue tranſumpti. Authen. ſi quis in aliquo documento. C. de eden. præſertim ſi eſt raſum in loco ſuſpecto,quale dicitur fuiſſe id per quod fuit facta intimatio.

5 Accedit,quod dominus Epiſcopus ſecundum receptiorem opinionem cogi poteſt ad ſoluendam penſionem anni 1578.cuius fructus non recepit, ſi poſtea recepit alios, vt prædictum eſt,remanente ſibi actione contra heredem, qui debuit eam ſoluere.Addo, quod, vt prædixi,credo dominum Epiſcopum non debere ducatos de Camera,ſed tantum 13. tarenorum,ſi vera ſunt narrata in facto;ſed non poſſe me certo iudicare non viſis literis. Quin etiam certum eſt, D. Epiſcopum retinere poſſe omnia quæ ſoluit ratione literarum,& impenſę factæ pro expeditione penſionis,quæ ſoluenda erat,per officium Inquiſitionis,iuxta morem quam Curia ſeruat,& qui pro lege habetur,cap. quam graui.de crimine fal.

7 Certum eſt etiam penſionarium non poſſe auctoritate ſua propria & priuata capere ea quæ ſibi pro penſione debentur, niſi ſancta Sedes Apoſtolica id ſpecialiter ei conceſſerit, vel niſi officium Inquiſitionis habuerit huiuſmodi priuilegium, quod ego non noui: & conſequenter, dominum Inquiſitorē,ſi proceſsit,vt narratur in facto, male proceſsiſſe,& acta eius retractatum iri à S. D. N. iuri ſeruando deditiſsimo.Nec interim deſino mirari,Inquiſitionis executorem, tot quot narrantur errata iuris & facti feciſſe;& quod ea ſi fecit,emendabuntur à S.D.N.& quod declaratio,quod aliquis incidit in cenſuram, niſi notorium ſit, non poteſt fieri abſque citatione; & denique quod declaratio, & omnia quæ illam conſequuta ſunt, ſunt nulla ipſo iure,& eorum ligamina nulla indigēt relaxatione,quia nō fuere vere ligamina, per ea plurima quæ nos poſt alios tradimus in cap. cum contingat. de reſcript. quamuis non eſt facile credendum tantum executorem,contra tantum Epiſcopum, in tanta ciuitate,tanta errata feciſſe in offenſam D.N.Ieſu Chriſti,qui nos omnes ſua miſericordia ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, in quod perueniunt omnes fructus canonicatus conſiſtentes in diſtributionibus, & groſſa, tenetur ſoluere penſionem alicui ſuper eiſdem reſeruatam, ſecundum aliquos;cuius contrarium tenet auctor.*

2 *Diſtributiones omnes acquiruntur ſolis intereſſentibus, nō per verum ius accreſcēdi, ſed ex particulari iuris diſpoſitione.*

3 *Diuidere etſi non poſſit iudex canonicatum ſine iuſta cauſa,concordia tamen iudicialis eſt ſeruanda.*

4 *Optans ſecundum canonicatum liber eſt ab obligatione, qua per iudicialem concordiā initam occaſione primi dimiſſi tenebatur.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM III.

ROGATVS, vt perpenderem responsa duorum doctorum super his, & dicerem quid de illis sentirem; respondeo primo, hæc dubia maiora esse, quam quæ pro eorum æquitate possem ego in præsentia ob occupationes varias resoluere.

Secundo, quod ad resoluendum primum oportebat scire an hic canonicatus apud Sedem Apostolicam vacasset, an non, & aliqua alia.

1 Tertio, quod nisi prædicti doctores eruditissimi defendissent pensionẽ prędictam deberi à Capitulo prędictas distributiones lucranti, forte decidissem contrarium. Tum quia pensio prædicta Ioan. videtur posita super grossa & distributionibus quærendis à canonice pensioni consentiente, & non super quærendis à tertio. Tum quia Capitulum non quærit distributiones interessentium, sed singuli de Capitulo nunc plures, nunc pauciores pro numero interessentium, iuxta cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. Tum quia illi singuli non videntur easdem quęrere illo vero iure accrescendi, de quo agitur in l. re coniuncti. de leg. 3. sed eó quo cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. habet quod distributiones tribuantur interessentibus. Tum quia nec Capitulũ vniuersum, nec singuli canonici tenerentur soluere pensionem constitutã alicui super fructibus, & distributionibus alicuius canonici, si ille possideret illos, & non inseruiret ei interessendo diuinis, neque illo mortuo, vel non possidente. argumento à simili, vel eadem ratione cap. dudum. 2. de elect. Sed quia prædictorum præcellentium doctorum auctoritas multum apud me valet, malo hęrere, quam tum vltuarie iudicare.

2 Quarto, quod consonum videtur id quod alter prædictorum dominorũ ait, scilicet vicarium non potuisse canonicatum vacantem diuidere sine iusta causa per citata ab eodem. Sed arbitror compositionem illam auctoritate vicarij factam inter litigantes debuisse seruari inter eos sine vlla diuisione canonicatus, vel præbendę, iuxta cap. nisi. & ei adnotata, de prębend.

3 Quinto, quod nisi verba instrumenti continentis compositionem prędictam aliud exprimant, videtur præfatum Gabrielem, simul ac reliquit priorem canonicatum, & accepit optatum, liberatum fuisse ab obligatione contenta in prædicta compositione: quia illa restringebantur ad illud tempus, quo esset canonicus illius canonicatus, & per prædictam optionẽ desinit esse talis, & quo ad illum habetur pro mortuo, iuxta §. ecce. 7. q. 1. & gloss. memorab. verb. morte. in cap. suscepta. de rescrip. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Socios qui plures accipit officialis super suo officio, quam illud reddit, peccat: & ratione societatis sic initæ, posterioribus, præsertim ignorantibus, tenetur satisfacere.*

2 *Debitor peccat volens posterioribus prius soluere, etiã si prioribus tamquã fideiussor, & posterioribus tamquam principalis teneatur: nisi incogitantia eum excuset, vel ob aliquam occasionem crediderit ita de iure faciendum, vel agatur de solutione*

extra

by Google

extra iudicium facienda; quo casu regulariter potest, posterioribus prius soluere: immo si ab eis nimium vrgetur, tenetur: & hoc nisi iam cesserit bonis, vel sit is ad quem bona defuncti debitoris pervenerint, quia tunc nō potest posteriores præferre. num. 4.

3 *Vsurarius tenetur prius mutuo accepta restituere, quam vsuras extortas.*

4 *Debitor qui nimium vrgetur à posterioribus creditoribus, potest eis prius soluere, quā anterioribus etiam hypothecarijs.*

4 *Consulens in re in qua non habet interesse aliquod bona fide consulenti nullo modo tenetur; at tertio, qui ex dicto consilio damnum passus est, tunc demum tenetur, si fuit in culpa lata: quia de damno dato per leuem culpam nemo in conscientia tenetur. nu. 3. & hoc quando consilium versatur circa contractus: nam circa delicta aliud videtur.*

5 *Consilium non circa delictum, sed circa contractū is dicitur dedisse, qui bona fide, sed erronea & cum peccato consulit debitori, vt prius satisfaceret vni creditori, quam alteri, licet exinde per accidens alter creditor damnum passus fuerit.*

CONSILIVM IV.

TVLLIVS super suo officio accepit pecunias ad societatem, plusquā officium reddebat, & fideiussit pro aliquibus amicis. Deinde super eodem officio pecunias pro se ipso accepit: quo vendito, dum volebat creditoribus satisfacere, communicauit consilium cum amico, qui consuluit vt prius solueret proprijs creditoribus, deinde ijs quibus fideinsserat, cum pretium venditi officij non sufficeret pro vtrisque. Quæritur, an consulens peccauerit, & teneatur ad restitutionem prioribus creditoribus.

1 Respondeo primo, quod peccat is, qui accipit ad societatem super officio suo, vltra quam illud reddit; & quod ratione societatis debet prædictus officiarius soluere socijs, à quibus pecunias ad societatem accipit, præsertim si posteriores socij ignorant accepisse ipsum prius alios socios, qui vacuarent omnes reditus sui officij; sicut & qui super vnū & eumdem fundum reddentē decem annua constitueret clam multos alios census, qui superarent summam dictorum 10. annuorum, posterioribus ignorantibus census anteriores constitutos, iuxta ea quæ scribimus in commen. resolut. cap. 1. 14. quæst. 3.

2 Secundo, quod is officialis videtur peccasse volendo prius soluere his, à quibus posterius pro se ipso accepit, quam his, quibus antea se per fideiussionem obligauit, vt diximus in Manu. confess. cap. 17. num. 51. scilicet quod debet prius soluere illa, pro quibus soluendis prius se & omnia bona sua præsertim in forma Cameræ obligauit, quam quæ postea contraxit; & ita peruertendo illum ordinem videtur commisisse iniustitiam, quæ est peccatum mortiferum, secundum S. Thom. recep. 2. 2. quæst. 59. art. 4. nisi ignorantia, vel inaduertentia excusasset illum, eo quod aliquam occasionem habuit credēdi quod prius debebat soluere illa, quæ pro se ipso accepit, & quæ in sui ipsius vsus impendit, per mox dicenda: & quia vt post
3 Caiet. diximus vbi supra num. 52. prius tenetur soluere vsurarius mutuo à

tuo à ſe accepta,quam per vſuras extorta.

Tertio, quod ſi is principalis peccauit, difficile excuſari poteſt conſulens à peccato: quia conſentiens peccato peccat,cap.1.de offic.deleg.

Quarto,quod graue dubium videtur,an culpa ipſius,dato quod peccauerit conſulendo, fuerit leuis vel lata, quod tamen plurimum importat: quia ſi leuis fuit, non videtur teneri ad reſtitutionem,per dictum ſing.Innoc.cap. ſicut dignum.de homicid. ſi autem fuerit lata, ſic, ſecundum Innoc.ibid.

4 Quinto, quod ad dicendum quod fuit leuis,facit primo, quod ipſe non erat iuriſperitus,neque petebatur ab eo conſilium tanquam à iurisperito,ſed tanquam ab amico & officiario Curiæ. Secundo, quod fere omnes ſuæ conditionis homines putant fideiuſſores iuſte poſſe ſoluere prius debita ſua,quam aliena,pro quibus fideiuſſerunt. Tertio,quod iure regulari debitor poteſt ſoluere extra iudicium creditoribus ſuis poſterioribus,quã prioribus;immo & debet,ſi ipſi prius petant,l.pupillus.ff. quæ in fraudem credi. Quarto, quod cõiter debitores, qui ſoluunt prius poſterioribus creditoribus nimium vrgentibus,quam prioribus etiam hypothecarijs, quibus ſe & ſua obligarunt,communiter dicuntur non peccare.Quinto,quod aliud videtur dicendum de ſoluendis debitis mortuo debitore,vel ceſsione bonorum facta per eum; & aliud de ſoluendis debitis viuentis,qui poteſt bona fortuna, vel induſtria ſoluere alijs creditoribus prioribus:& ita non eſt tanta culpa conſulere huic viuenti, quanta eſſet conſulere idem cuſtodi bonorũ mortui,vel eius qui ceſsit bonis. Sexto, quod fertur in Signatura Papę decretum eſſe aliquando, vt fideiuſſor viuens & impotens ad ſoluenda omnia debita,prius ſolueret debita pro ſe contracta, quam per fideiuſsionem debita. Septimo facit cap. *Nullus ex conſilio, dummodo fraudulentum non fuerit,obligatur*, de reg. iuris lib. 6. cum is de quo agimus, bona fide laudauerit conſilium prædictum decoquere volentis.

5 Non obſtat,quod licet conſulens bona fide non tenetur conſulenti,quãdo ſua non intereſt,l.2.6.fin.ff.mandati.d.cap.nullus.tenetur tamen tertio, cui ex dicto conſilio damnum conſequutum eſt,ſi conſilium illud fuit cauſa,ſine qua non fuiſſet illud damnum ſequutum,argumen.cap.fin.de iniur. l.qui occidit. ff.ad legem Aquil.vt ſingulariter annotat Dinus in dict. reg. nullus.non inquam hoc obſtat; quia illud intelligendum eſt de cõſilio male dato per culpam latam,ſed non per leuem tantum,vel forte nullam,per proxime allata. Non obſtat etiam, quod licet nemo teneatur ex malo cõſilio bona fide dato circa contractus, tenetur tamen de dato circa delicta, vt omnes DD.tenẽt in d.cap.nullus.& l.conſilij.ff.de reg. iur. & latius Decius d. reg. conſilij. non inquam hoc obſtat: quia in noſtro caſu agitur de conſilio dato circa contractus, & non circa delicta:& licet aliquod peccatum interueniret in ſic contrahendo vel diſtrahendo; illud tamen non cõtingit per ſe,ſed per accidens,& non principaliter, & ita de eo non eſt curandum,l.ſi quis nec cauſam.ff.de rebus cred. Salua,&c.

SVM-

SVMMARIVM,

1 *Debitor occultus transmittens creditori debitum per confessarium, qui infideliter agens pecuniã sibi retinuit, non liberatur, sed solum excusatur, donec resciuerit dolum confessarij.*

2 *Regularis confessarius accipiens à pœnitente pecuniam numerandam pœnitentis creditoribus, & in alios vsus consumens, restituat eo modo quo regulares suis creditoribus sine damno monasterij satisfacere debent, puta ex ijs quæ sibi corradunt ex suis portionibus: vel, & hoc videtur inri magis congruum, factum pœnitenti reuelet. num. 3. quod si creditores sunt incerti, cum tunc restitutio sit facienda pauperibus, potest sibimet tamquam vni pauperi restituere. num. 4.*

3 *Confessarius ad restituendum quid accipiens, eamdem quam pœnitens curam adhibere debet inueniendi creditores.*

4 *Incertis creditoribus qui restituere tenetur, si sit pauper, potest sibi tamquam pauperi restituere.*

CONSILIVM V.

CONFESSARIVS religiosus accepit à pœnitente certam summã pecuniæ, vt ea satisfaceret suis creditoribus occultis, qui tamẽ impẽdit eam in suos vsus bonos, vel malos, mentitus pœnitenti, quod satisfecit creditoribus. Quæritur quid dicendum.

1 Respondeo primo, quod pœnitens videtur satisfeciſſe, donec innotuerit ei dolus confessarij, argum. cap. significanti. de pignoribus. & aliorum iurium, quæ probant excusari quem ob fidelitatem nuncij, & ob auctoritatẽ
2 consultorum. Secundo, quod præfatus D. confessarius tenetur satisfacere dictis creditoribus eo modo, quo religiosi possunt suis sine detrimento sui monasterij, vel ordinis, his modis quos tetigimus in tractatu de redit. eccl. quæst. 3. monit. vltimo, & explicatius quæst. 2. mon. 20. vbi potest videri: inter quos dicimus posse satisfacere de rebus, quas in suos honestos vsus dispenderẽt de licentia legitima suorum superiorũ, iuxta ea quæ latius scripsimus in cõmen. 2. de reg. super cap. nõ dicatis. 12. q. 1. Ter-
3 tio, q̃ præfatus confessarius debet ponere tantam diligentiam in inquirẽdo prædictos creditores, & eorũ hæredes, quantã tenebatur adhibere pœnitens: quia subrogatus sapit naturã eius, cui subrogatur, l. eum qui. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautionibus. Quarto, q̃ iuri propius videtur præfato confessario, vt admoneat secretissime pœnitentẽ, quod non soluit præfata
4 debita, si pœnitens viuit. Quinto, q̃ si nullo modo prædictorũ potest satisfacere, excusabitur impotentia, iux. cap. Odoardus. de solutio. & l. nã & is. ff. de dolo & doli except. & tradita per S. Thom. 2. 2. q. 62. ar. fin. & per nos post alios in Man. conf. c. 17. nu. 75. Sexto, q̃ si creditorum, & debitorum incertitudo non poterit certificari, vel qua parte non potest, est facienda restitutio pauperibus, si fieri potest, per c. cũ tu. iuncta glo. de vsuris. & ipsemet confessarius potest esse vnus de pauperibus, cui tamquã pauperi potest fieri restitutio, vt nos vtiliter declaramus in Enchir. de orat. cap. 7. nu. 34.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Creditor anterior per reuocatoriam reuocat quicquid facto debitoris fraudantis in alium peruenit; etiamſi eſſet translatio triennalis locationis, qua debitor prædia ad triennium conduxerat: nec penes eum, qui ſic per fraudem acquiſiuit, debet quicquam remanere: ſecus eſſet, ſi peruenisſet ex non facto, ſeu omiſſione, puta quia debitor nolendo acquirere fuerit cauſa vt ius non acquiſitum in hunc tertium peruenire.*

CONSILIVM VI.

TITIVS fideiuſsit pro Sempronio pro ſumma 200. ſcutorũ mutuo acceptorum à Ioanne, quorum cẽtum D. Sempr. conſumpſit in colendo vineam, quam à Petro ad triennium conduxerat, & alia 100. in ſoluendo quædam alia debita. Titius cupiens ſolutionis prædictę fideiuſsionis periculum euadere, dixit ipſi Sempronio: Iam ſcis te antea contraxiſſe quamplurima alia debita maiora, quam ſoluere valeas. Quapropter te mortuo, cum iſta mea fideiuſsio vltimum debitum ſit, neceſſario mihi erũt ſoluenda ex proprijs bonis iſta 200. ſcuta: obſecro te, vt pro mea ſecuritate, & cautela, transferas in me locationẽ d. vineę, vt ego poſsim dicere fructus eius meos eſſe, & ex eis ſatisfacere fideiuſsioni prędictę; alias ſi nõ ſatisfacis ex eis, poſsim te compellere ex eiſdem ſoluere. Conſenſit Sempronius; & ſic coram notario, & teſtibus in preſentia dicti Petri domini vineæ conſentientis pariterque transferentis facta fuit translatio prędictæ locationis triennalis eius in ipſum Titium. Poſt duos autem annos à dicta translatione defunctus eſt Sempronius relictis in eſſe aliquibus fructibus ex ipſa vinea ſeparatis, & anteriores creditores ſua credita ab hęredibus petunt. Sed cum non ſufficiat hæreditas omnibus ſoluere:

Dubitatur primo, an prædicta cautela translationis dictę locationis ita ſit valida, & iuſta, vt d. Titius ex prædictę vineæ fructibus ſcuta illa ducẽta vltimo & recentiori creditori, cui per dictã fideiuſsionem ipſe eſt obligatus, licite ſoluere poſsit, alijs creditoribus relictis.

Secundo, an ſaltem ſoluere licite poſsit prędicta centum ſcuta in colẽdo & beneficiando dictam vineam ab ipſo Sempronio inſumpta.

Tertio, an tuta conſcientia prędictus Titius poſt mortẽ dicti Sempronij in conductione dictæ vineę virtute ſupradictę trãslationis pro illo tertio anno, qui deeſt vt finiatur prædicta conductio, ſuccedere valeat: vel potius ſit dicendum, ei hęredes ipſius Sempronij ſuccedere.

1 Reſpõdeo, quod creditores antiquiores habẽtes antiquiorẽ obligationem cõtra Sempronĩũ poterunt per actionẽ reuocatoriam, toto tit. ff. quæ in fraudem. reuocare prędictam tranſlationem locationis, & vtilitates inde ſequutas; eo quod non poteſt negari illam fuiſſe factam in fraudem creditorum. Tum quia licet illa non habeat locum contra eum, ad quem peruenit aliquid, eo quod debitor noluit quęrere illud cum poſſet, l. qui autem. ff. quę in fraudem creditorum. habet tamen locum contra illum, ad quem peruenit aliquid ex aliquo contractu debitoris, vel per quodcumque aliud

que aliud factum, l. 1. ff. eod. Tum quia præfatus Sempronius debitor alienauit à se vsum triennalem vineæ locatæ in Titium, & etiã melioramenta quę fecit in vinea, & etiam operas, quas facturus erat in administranda & colenda illa, & in fructu eius percipiendo; & denique quod nihil debet remanere apud fraudatorem, ex eo quod per fraudem venit ad eum, l. ait prætor. la 2. §. penul. ff. eod. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis quicquid acquirit, suo monasterio acquirit, si sit illius capax, & num. 20. & hoc ita irreuocabiliter, vt de acquisitis non possit disponere. num. 11. fallit in beneficiato, qui beneficio suo, modo non sit episcopatus titularis clero carens, & populo, cui non acquirit, & nu. 20. omnia quæ acquirit, ita acquirit, vt tamen solus retineat illorum inter vivos dispositionem. nu. 11.*

2 *Beneficiarius de fructibus beneficij inter vivos disponit in sui honestam sustentationem, & alios pios vsus; & illos etiam in vita sua percipiendos, quamuis sit regularis, potest obligare num. 6. & 10. ei vero morienti de iure is qui in beneficio successor est, sed ex priuilegio ratione spoliorum succedit Camera Apostolica. nu. 3. 12. & 17.*

4 *Beneficiarius debitor ex superfluo, quod debet pauperibus, non potest soluere debita sua: fallit, quando non habet vnde aliunde soluat. num. 7. & 9 nam tunc sibimet in effectu tamquam pauperi non valenti sua debita soluere erogat: immo & cogitur via iuris, vt ex illis soluat. num. 15.*

4 *Monasterium non soluit debita contracta per monachum, nisi creditor probet conuersa in vtilitatem monasterij, vel quod mandante monasterio illa contraxerit. nu. 16. contracta autem per beneficiarium soluuntur de bonis relictis, quorum viuens solus habebat administrationem. num. 16. at contracta à conuentu seu monasterij superiore exigit creditor ab ipso monastario, absque eo quod cogatur probare conuersum fuisse in vtilitatem monasterij. nu. 6. 8.*

5 *Spolia ecclesiasticorum beneficiariorum ita debentur Camerę, vt illa ex illis non teneatur soluere debita relicta, nisi quando defunctus non reliquit alia bona vnde possit proprijs creditoribus satisfieri. num. 19. quia bona, in quibus Camera ratione spolij succedit, intelliguntur deducto ære alieno. nu. 5. & 13.*

6 *Beneficiarius duobus modis contrahit debita: nam quandoque seruatis seruandis contrahit nomine & in vtilitatem ecclesiæ seu beneficij, & tunc bona ecclesiæ etiam pretiosa & inalienabilia remanent etiam obligata. quandoque contrahit nomine proprio, & tunc predicta bona ecclesiæ non remanent obligata, sed fructus, & alia eius bona, de quibus beneficiarius solus poterat inter vivos disponere, ita vt hæc bona ad successores cum suo transeant onere. Debita primo modo contracta soluit successor in ecclesia & beneficio: secundo modo contracta soluit is qui debitori succedit in alijs bonis, num. 14. 18. 19. & hoc siue dicta debita secundo modo contracta fuerint conuersa in vtilitatem ecclesiæ, siue non. num. 10. Camera tamen, quæ succedit in spolio, ad hoc non tenetur, quando debitor alia bona reliquit,*

quia

d by Google

quia tunc de illis primo soluenda sunt debita.num.19.

14 *Intellectus cap.1.de solution.*

15 *Intellectus cap.peruenit,de solution.*

20 *Episcopus titularis, qui caret clero & populo, non acquirit suo episcopatui non habenti nec clerum,nec populum.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM Archiepiscopus olim frater Minor, anno MDLXXV. obligauit se in forma Cameræ ad soluenda 500. scuta collegio cuidã pro parte pretij,quo emerat quoddam palatium ad vitam suam: quibus non solutis, mortuus est anno sequenti 76. cuius spolia Camera Apostolica accepit, à qua prædictum collegium petit sibi solui prædicta 500. scuta. Quæritur an teneatur Camera ei soluere.

1 Pro Camera facit primo, quod Archiepiscopus fuerit frater Minor, qui,vt nullus alius religiosus,non potest habere dominiũ,neque possessionem alicuius rei temporalis etiam minimæ, cap. non dicatis.& ibid.not. 12.quæst.2. quia quicquid acquirit, acquirit monasterio, vel ecclesiæ, cui præest,etiam si fuit factus Episcopus,cap. 1. 18. quæst.1. & cap.cum olim. 2. de priuil. vbi late tradit Innoc. receptus ab omnibus; & ideo non videtur Archiepiscopus se potuisse obligare ad soluenda prædicta, cum non posset sibi quærere vnde illa solueret;nec consequenter prædicta Camera tenebitur, vt eius successor. Secundo facit, quod nec etiam clericus beneficiarius sæcularis acquirit ita sibi ex reditibus beneficij sui, vt fiat dominus integer, & perfectus, sed solum secundum quid, hoc est ad hoc, vt ex his possit se decenter alere, & reliqua impendere pauperibus, vel alijs pijs operibus, vt tradit Innoc. in cap. indecorum. de ætate & qualit. quod nos retulimus, & ampliauimus in tract. de redit. eccles. quæst. 1. mon. 21. & ita neque potest disponere de illis donando inter viuos diuitibus, & operibus profanis, neque in morte testari de illis, cap. 1.& cap.quia nos. de testa. & ita Camera, quæ per sua priuilegia succedit in spolijs clerici morientis loco ecclesiæ,vel successoris, qui iuri cõmuni succedere debebat,debet habere illa quæ prædictus Archiepiscopus reliquit. 3 Tertio facit,quod Papa reseruauit spolia clericorum tam sæculariũ, quã regularium, vt efficaciter probamus in tractatu de spolijs super cap. non liceat. 12. q. 2. §.5. at omnia quæsita bona ex reditibus ecclesiasticis, quæ relinquũtur insumpta,dicũtur spolia, vt plene probauimus ibi §.1.ergo omnia bona, quę reliquit insumpta prædictus Archiepiscopus, sunt spolia,& pertinent ad prædictam Cameram, & non est alicui de illis soluendum. 4 Quarto, quod sola illa debita præcessoris, quę pro necessitate ecclesiæ contracta fuerunt,tenetur soluere successor, cap. 1. de solut. iun. sua gloss. at debitum prædictorum 500. scutorum non fuit tale, immo nec pro eius vtilitate: ergo Camera,quæ illi successit, non tenetur ea soluere:quo argumento nititur Rota antiqua decis.1. de solut. Quinto,quod id, quod debetur vni, non potest iuste solui alteri, cap. ea te.de iureiur. at bona quæsita ex reditibus ecclesiasticis debentur pauperibus, & ope-

ribus pijs,cap.quicquid.16.q.1.in cuius tractatu passim in q.1.late probauimus. ergo ex bonis Archiepiscopi, quæ in vita eius debebantur pauperibus,& post mortem ipsius, Papę, qui est summus pater pauperum, non possunt iuste dari creditoribus eius. Sexto, q̃ debitum contractum à religioso non debet solui à monasterio creditori; nisi fuerit conuersum in vtilitatem monasterii,cap.quod quibusdam.de fideiuss.& prędictum debitum est debitum religiosi,& non conuersum in vtilitatem ecclesię;ergo non est soluendum creditori. Septimo, quod prefatus Archiepiscopus habebat beneficium habens administrationem,& consequenter nõ poterat testàri, iuxta gloss.sing.cap.prędentes.de officio ordin. lib. 6.vers.reseruari. Octauo, quod Rota antiqua videtur in specie decidere hanc quęstionẽ decis. 1.de solut. quatenus sentit clericum non posse obligare suo creditori fructus sui beneficij. Nono,quod Rot.antiq. 411.de prob.sentit Cameram Papę non teneri soluere debita creditoribus clerici de spolijs eius, saltem si non probantur versa in vtilitatem ecclesię.

5 Istis tamen non obstantibus,quia vere nõ obstant, contrarium videtur de iure dicendum. Primo quidem, quod illa bona tantum dicuntur esse à moriente relicta, quę deducto ere alieno superstant, l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. signif. sicut & fructus, qui deducta impensa restant, l. fructus. ff. sol. matr. & ita illa sola bona prędicti Archiepisc. pertinent ad Cameram, quæ deducto ære alieno, & consequenter prędictis 300. scutis superfuerint.

6 Secundo, quod omnis regularis, siue religiosus beneficiarius, seu habens beneficium ecclesiasticum potest disponere de fructibus, & reditibus eius æque ample,ac clericus sęcularis beneficiarius de fructibus, & reditibus sui beneficij,vt singulariter determinat Cardinalis clem. 2.§.sed & tales.de vita & hon. cleric.cui nemo contradicit vsque ad quemdã nouissimum,qui sine vllo textu & ratione id facit, vt dixi in comment. 2. de regular.super cap.non dicatis.12.q. 1. nu. 10. & efficaciter probatur dicta clem.2.§.sed & talis.inducendo eo modo,quo illum induximus in tractatu de reditib. eccles. quęst. 1. monito 8. ergo prędictus Archiepiscopus, qui erat beneficiarius habens archiepiscopatum, & alia beneficia ecclesiastica,potuit disponere de fructibus eorum,sicut alij beneficiarij sæculares de fructibus suorum beneficiorum; & consequenter emere domum ad habitandum,præsertim ad suam vitam, & obligare reditus, & fructus beneficiorum suorum,quos inde durante sua vita colligeret pro solutione pretij eius;cum palam sit hoc posse facere clericum sęcularem de fructibus & reditibus sui beneficij.

7 Tertio,quod debita beneficiariorum debẽt solui creditoribus de reditibus suorum beneficiorum, si non habent alia bona patrimonialia, vel quasi patrimonialia, vnde illa soluant, vt est casus formalis cap. peruenit, de fideiuss. per quę stylo omnium curiarum tam Vrbis,quam orbis, omnes beneficiarij,siue regulares, siue sæculares,coguntur ad soluendum sua debita de quęsitis intuitu suarum ecclesiarum, & beneficiorum, si

non

non habent alia bona, vnde illa soluãt; quem ego plus satis experior ex eo quod cogor iam circiter ad biennium manere in Vrbe, & non redire ad patriam, eo quod quidam dominus trapezita, siue campsor contendit me debere illi circiter duo millia scutorũ ob quamdam fideiussionem, quę sta tim cogerer soluere, si non haberem alias iustas exceptiones, quam quod sim clericus, & canonicus regularis, & non habens alia bona, quam beneficia, vnde illa soluam.

8 Quarto, quod etiam monasteria, quorum prælati, & religiosi debent aliqua creditoribus, debent illa soluere illis, si fuerint contracta per prælatos & conuentus eorum, etiamsi creditores non probent ea conuersa fuisse in vtilitatem ecclesię, ca sus est in cap. quod quibusdam. de fideiuss. quod clarius monstrabitur in solutione argumenti sexti.

Quinto, quod omnes actiones, & obligationes conuenientes alicui transeunt in hæredem eius, & contra hæredes debitoris, l. 1. & 2. & toto titulo C. de hæred. act. & l. 1. ff. ad Trebell. ergo actio, & obligatio, quæ prædicto collegio iure naturali, diuino, & humano, Canonico, & Cæsareo cõpetebant contra prædictum Archiepiscopum viuentem, competent eo mortuo contra hęredem ipsius ex testamento, siue ab intestato decedat. cum ergo Camera dicat se esse hæredem, & succesorem vniuersalem prædicti Archiepiscopi; consequitur, prædicto collegio competere contra illã actionem, & obligationem.

9 Sexto nec prodest ad soluendum hoc argumentũ, dicere, quod Hostien. dixit in cap. peruenit. de fideiuss. illud cap. continere gratiam, & non iustitiam: quia cum ibi respondeatur consultationi, necessario continet iustitiam, iuxta gloss. recep. in cap. consultationi. de temp. ord. Neque quod Cardinalis dixit intelligendum esse illud cap. de debitis in vtilitatem ecclesiæ conuersis. Tum quia diuinat. Tum quia responsio esset de re indubia, contra l. ancillæ. C. de fur. Nec etiam quod Panor. cap. cum esses. de testam. nu. 17. dixit, clericos illos, de quibus cap. illud loquitur, habuisse alios reditus patrimoniales. Tum quia diuinat. Tum quia contextus clare probat fuisse iussos soluere de reditibus ecclesiæ. Tum quia responsio esset de re indubia, contra dictam l. ancillę. quorum trium tres intellectus late confutauimus ante quinquaginta annos Salmanticæ prælegendo illud cap. quorum summam postea posuimus in Manu. cap. 25. nu. 131. & nuper in tractatu de reditibus ecclesiasticis, q. 1. mon. 52. in quibus soluimus argumentum prefatorum Patrum, quod fecit eos timere, vbi nõ erat timor, & violare responsum Papæ, & recedere à prædicto omnium curiarum Vrbis & orbis stylo. & ita cum Archiepiscopus, dum viueret, contraxisset prædictũ debitum, & fuisset obligatus ad soluendum illud in vtroque foro, & obligasset omnia sua habita, & habenda ad solutionem eius, & non reliquerit alia bona quã quæsita ex beneficijs; necessario sequitur, ex illis esse soluẽdum à quocumque ipsius hærede, & succesore, & consequenter à Reuerẽdissima Camera, quę illi succesit.

10 Septimo, quod longe aliud est debitum ecclesię nomine ipsius contractum, & aliud debitum prælati, rectoris, & beneficiarij nomine suæ

personæ contractum, secundum mentem omnium in dicto cap.1.de solutio.& cap.peruenit.de fideiuss. & alibi sæpe. obligatio enim nomine personæ prælati,rectoris,beneficiarij, &c.solum afficit reditus & fructus beneficij,vel ecclesiæ,quorum dispensationem ipse habet, & quos potest alienare, & locare ad modicum tempus vitæ suæ pro suo arbitrio sine alia iusta causa,& solemnitate iuris,cap.vestra.de locat.& cap.fin.ne prælvic.sus clem.1.de reb.eccle.non alienan.non autem afficit bona immobilia,neque mobilia pretiosa pertinentia ad ecclesiam, quæ non potest beneficiarius alienare, neque obligare sine iusta causa, & solemnitate debita, cap.sine exceptione.12.q.2.cap.nulli.de reb.eccle.non alien. obligatio vero nomine ecclesiæ vel beneficij contracta afficit bona præfata mobilia, & immobilia pretiosa,& reditus pertinentes ad fabricam ecclesiæ,qui non subsūt dispensationi solius prælati,vel beneficiarij,sed sunt conseruanda per operarios ecclesiæ ad vtilitatem illius, & non ad sustentationem beneficiarij; quales sunt multi, & amplissimi in Hispanijs: quæ æquiuocatio nominis bonorum, & debitorum ecclesiæ confusa, & male distincta,plus satis confusionis inducit circa dicta,& expositiones doctorum tractantium de obligatione bonorum, & solutione debitorum ecclesiarum, & beneficiorum. & in præsenti non tractatur de obligatione & solutione debitorum ipsarū ecclesiarum,vel beneficiorum prædicti Archiepiscopi, sed de obligatione & solutione bonorum & debitorum personam ipsius Archiepiscopi afficientium; & ita Archiepiscopus pro arbitrio suo sine alia causa & solemnitate iuris potuit obligare suam personam, & suos fructus,& reditus ad suam personalem dispositionem pertinentes, sine vllo damno inde consequendo suis ecclesijs,& beneficijs,& bonis eorum immobilibus, & mobilibus pretiosis, & reditibus ad fabricas pertinentibus: & illa obligata per illum, ad quemcumque transeant,cum onere suo transeunt,cap.ex literis. de pignorib.& obligationes, & actiones actiuæ, & passiuæ personam Archiepiscopi & bona ad ipsius solius dispensationem pertinentia transeūt in hæredem,& contra hęredem eius, siue debita conuersa fuerint in vtilitatem ecclesiæ, siue non. & ita cum in prædictam Cameram transiuerint prædictæ obligationes, & actiones actiuæ, & passiuæ,sicut potest vti actionis ad recuperandum debita,quæ Archiepiscopo debebantur,ita pati debet passiuas ad soluendum ea,quæ Archiepiscopus debebat; argumento l. 1.ff.ad Trebel.& totius tit.eod.de hæred.act.Id quod ex solutione oppositorum clarius apparebit.

11 Ad primum igitur oppositorum respondeo, concedendo quidem, quod nullus religiosus potest acquirere quicquam sibi; immo quicquid acquirit,monasterio,vel ecclesiæ,cui præest,acquirit;sed aliter religiosus simplex,& aliter beneficiarius: simplex enim querit monasterio irreuocabiliter,ita quod non potest disponere solus de illo quæsito, postquā quæsitum est,iuxta authen. ingressi. C.de sacrosan. eccl. cap. in præsentia. de probat. Beneficiarius autem reuocabiliter; ita quod potest disponere de illis inter viuos,sicut alij beneficiarij sæculares de reditibus sui beneficij, vt probatum est primo argumento pro collegio formato: & in casu proposito

posito non loquimur de religioso simplici, sed beneficiario, & non quali quali, sed Archiepiscopo.

12 Ad secundum concedo, quod etiam clericus sæcularis beneficiarius non querit ex reditibus sui beneficij ita sibi, vt fiat perfectus & integer dominus; & consequenter, quod non potest de illis testari, neque inter viuos donare cognatis, vel alijs diuitibus; negando tamen quod non possit dispendere ita quæsita in suos & suorum decentes vsus per contractus inter viuos non gratuitos, emendo videlicet, & vendendo, locando, conducendo, & permutando; immo & gratuitos, donando ob causam remunerationis, paupertatis, vel pietatis, vt in dicto tractatu late tradimus q. 1. mon. 28. & 29. & seq. & consequenter concedimus, quod prędictus Archiepiscopus non potuit testari, nec per vltimam voluntatem relinquere prædicta 500. scuta prædicto collegio. negamus tamen, quod non potuit per contractum non gratuitum emptionis se & suos reditus obligare illi, sicut in forma Camerę obligauit pro pretio emptionis prædicti palatij ad suam vitam, cum religiosus beneficiarius possit disponere de reditibus, & fructibus sui beneficij, perinde ac secularis de reditibus suis, vt probatum est in argumento secundo pro collegio facto.

13 Ad tertium concedimus Papam succedere in bonis prędicti Archiepiscopi, & quod omnia bona, quę ipse reliquit, debentur Reuerendissimę Camerę; sed negamus, omnia, quæ erant penes Archiepiscopum, esse bona illius, sed solum ea, quę supersunt deducto ære alieno, iuxta l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. sig. & adducta in argumento primo pro collegio formato, & consequenter deductis prædictis 500. scutis, quæ erant æs alienum, seu debitum ipsius Archiepiscopi.

14 Ad quartum, quod alia sunt debita, quæ respiciunt & afficiunt personã beneficiarij, & reditus eius, quorũ dispensatio pertinet ad eum solum; & alia, quæ afficiunt, & respiciunt ipsam ecclesiam, & bona eius, de quibus beneficiarius non potest sine iusta causa, & iuris solemnitate disponere: aliud item succedere in beneficio, & aliud succedere in bonis beneficiarij, vt deductum est in argumento vltimo pro collegio facto: & quod cap. 1. de solut. loquitur de succedente in beneficio, & ecclesia, & bonis, quę non subsunt dispositioni solius beneficiarij. & ita concedimus, quod ille non tenetur soluere debita, quæ contraxit prędecessor, nisi fuissent contracta pro necessitate, vel vtilitate ecclesiæ, quod habet illud cap. & ita fatemur quod successor prędicti Archiepiscopi in archiepiscopatu & alijs beneficijs eius non tenetur soluere prędicta 500. scuta, cum non fuerint pro necessitate illorum accepta, vel promissa. & in casu proposito non loquimur de succedente in archiepiscopatu, & beneficijs prædictis, vel bonis eorum, de quibus non poterat Archiepiscopus disponere in vita; sed de succedente in bonis Archiepiscopi, de quibus potuit ille disponere in vita per contractus non gratuitos, & etiam gratuitos causa remunerationis, pietatis, vel paupertatis initos. & sic negamus, quod Camera, quæ succedit in illis bonis, de quibus ille poterat disponere, non teneatur eius dispositioni stare, quamuis illa non fuerint facta pro necessitate

ecclesiæ alioquin enim nó teneretur soluere etiam panem, vinum, carnes, & alia empta ab ipso pro sustentatione decentiæ suæ vitæ, & personæ, si ante suam mortem ipsemet non soluisset; quod est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bon. liber.

15 Ad quintum respondeo, quod hoc argumentum, cui nemo (vt arbitror) ante nos satisfecit, adeo torsit Innoc. Host. Ioannem Andream, Cardin. Panorm. & omnes alios in cap. peruenit. de fideiuss. & alibi fere, vt illius contextum destruxerint, & inutilem fecerint diuinando, impropriando, & ad gratiam redigendo, vt dictum est in argumento sexto pro collegio facto: & destruendo illum textum, docere videntur contra praxim omnium curiarum Vrbis & orbis, quod beneficiarius non potest iuste soluere, nec iuste potest cogi ad soluenda debita sua, quantumlibet legitima, de reditibus sui beneficij suis creditoribus, præsertim diuitibus, nisi fuerint contracta pro necessitate, vel vtilitate ecclesiæ suæ: cui tamen argumento quinto nos in locis in prædicto argumento sexto citatis satisfecimus, ea consideratione, quod omnis beneficiarius, siue sæcularis, siue regularis, qui vere & legitime est obligatus ad soluenda aliqua, & non habet vlla alia bona, vnde illa soluat, quam reditus sui beneficij, est pauper, & egenus; & soluere de illis debita legitima creditoribus, est dare, & impendere illos in vsus pauperis; & consequenter non est dare illos alijs, quam pauperibus. & ita respondendo formaliter ad hoc quintum argumentum, concedimus assumptum, siue maiorem eius, scilicet, quod debitum vni non debet solui alteri, neque qui soluit alteri, liberatur à debito: concedimus subsumptum, seu minorem, scilicet, reditus beneficiorum superfluos esse debitos pauperibus, vel pijs operibus; concedimus etiam consequentiam, ergo beneficiarius non debet soluere, nec cogi ad soluendum debitum creditori, saltem diuiti, intelligendo de beneficiario diuiti, & habente patrimonialia, vnde illa soluat: negando tamen illam, intelligendo de beneficiario non habente talia patrimonialia; quia talis beneficiarius debitor est pauper; & soluere eius debitum, est soluere pauperis debitum, & consequenter dare pauperi. & ita talis beneficiarius ipsemet sua sponte potest soluere sancte, & sancte cogi à iudice ad soluendum creditori etiam diuiti; quia id æquipollenter est erogare pauperi, & egeno, cum soluere creditori debitoris in effectu sit dare debitori, quia liberat eum ab obligatione, Institut. quibus modis tollitur obligatio. in princip. Vnde & qui tenetur aliqua distribuere pauperibus, potest, si est pauper, capere sibi tanquam pauperi aliqua ex eis, vt diximus in Manuc. cap. 25. num. 123. & latius in tract. de red. q. 3. monito 25. & in quæst. 1. mon. 52. post Bald. l. id quod. de sacrosanct. eccl. quæst. 22. Cald. cons. 39. Anch. cons. 84.

16 Ad sextum respondeo, quod assumptum in eo, scilicet, debitum religiosi non est soluendum à monasterio, nisi conuersum fuerit in vtilitatem eius, intelligendum est de debito contracto à religioso simplice, sine mandato monasterij; nos autem loquimur de religioso non simplici, sed de habente beneficium, & beneficia. Item, quod assumptum loquitur

quietur de monasterio, quod non teneatur soluere debitum religiosi etiam beneficiarij de bonis monasterij, de quibus ipse non poterat disponere; nos autem loquimur de reditibus, de quibus Archiepiscopus, licet esset religiosus, poterat disponere in vita sua: & ita non obstat penitus, quia à disparatis non fit illatio, cap. ad audientiam. de decimis.

17 Ad septimum concedimus, quod Archiepiscopus non poterat testari, etiamsi non esset religiosus, de reditibus suorum beneficiorum; nec prædictum collegium petit prædicta scuta tamquam sibi debita ex testamento, vel vltima voluntate: sed negamus quod non poterat emere, vendere, locare, & conducere per contractus alios licitos de reditibus suis legitime initis, qualis fuit emptio dicti palatij ad suam vitam: & ita prædictum collegium petit prædicta scuta ex contractu, & non ex vltima voluntate.

Ad octauum respondeo primo, quod Rota in illa decis. 1. de solut. refert tantum quæstionem Archidiac. cap. statutum. 6. assessorem, de rescrip. lib. 6. in quã inclinant etiam Innoc. & alij supra citati, videlicet, quod clericus debitor nõ potest iuste soluere sua debita de reditibus sui beneficij; sed non ait, ita decisum fuisse à Rota; immo expresse ait, Auditorem Cameræ contrarium seruare, dando sequestrum fructuum beneficiarij pro debitis eius. Secundo respondeo, quod potest intelligi de clerico beneficiario habente alia bona patrimonialia, ex quibus sua debita soluere possit, & non de non habente talia, de quo agitur in casu proposito.

18 Ad nonum, quod fundatur in decis. illa 41. de probat. respondeo primo, quod non ait illam causam fuisse decisam per ibi adducta. Secundo, quod nihil affirmat, sed dubitando & vacillando refert opiniones varias, quas latius & distinctius supra tetigimus, & reprobauimus; quia sunt contra contextum expressum cap. peruenit. de fideiuss. & contra praxim omnium curiarum Vrbis & orbis, per responsa ad quintum argumentum, cui non potuerunt respondere, & potest optime & sancte supradicto modo responderi. Tertio, quod ipsa fatetur, quod debita contracta in vita à beneficiario habente administrationem debent solui de reditibus eius quæsitis ab eo viuente; & in casu proposito agitur de habente administrationem, & non qualem qualem, sed archiepiscopatus. Quarto, quod inepte allegat ad suum propositum glos. illam solemnem, cap. præsenti. ver. reseruari, de offi. ord. lib. 6. quia quæstio sua proposita. ibi est de debitis à clerico in vita per contractus contractis, & glos. loquitur de debitis per vltimam voluntatem contrahendis: non enim glos. quærit, an clericus in vita possit contrahere, sed an possit testari, quæ longissime differunt; & vera resolutio habet, quod nullus beneficiarius potest testari iure communi sine dispensatione Papæ de reditibus sui beneficij, siue habeat administrationem, siue non, quicquid illa glos. dicat, vt late monstrauimus in tractatu de reditibus, quæst. 2. mon. 1. & quod quilibet beneficiarius siue regularis, siue sæcularis potest contrahere obligationem, & actionem actiuam, & passiuam, vt supra dictum est: & cum in proposito casu tractetur de contractu, & non de vltima volun-

voluntate, illa gloſſ. non facit, vt aiunt, ad rhombum. Quinto, quod prædicta deciſio confundit debitum beneficiarij, & debitum eccleſiæ, & ſucceſſorem beneficiarij quo ad eccleſiam vel beneficium cum ſucceſſore beneficiarij quo ad bona quæſita per eum de reditibus eccleſiæ, quæ tamen ſunt diſtinguenda, vt ſupra in argumento vltimo pro collegio fa-
19 cto diſtinximus: & omiſſa ſua obſcuritate reſoluendum, quod ſuccedens in bonis quæſitis ex reditibus eccleſiæ non tenetur ad ſoluenda debita eccleſiæ, nec ſuccedens in eccleſia & beneficio ad ſoluenda debita, quæ non fuerunt conuerſa in vtilitatem eccleſiæ. Per quam diſtinctionem, & reſolutionem, concedimus, quod qui ſucceſſerunt prædicto Archiepiſcopo in archiepiſcopatu, vel alijs beneficijs, & eccleſijs, quæ per mortem eius vacarunt, non tenentur ſoluere prædicta 500. ſcuta, quæ non fuerunt conuerſa in vtilitatem eccleſiarum: ſed qui ſucceſſit, vel qui ſuccedere debet vel ex teſtamento, vel ab inteſtato prædicto Archiepiſcopo in quæſitis à ſe ex reditibus ſui archiepiſcopatus, & aliorum beneficiorum, debet ſoluere illa, ſi non reliquit alia patrimonialia, vnde illa ſolui poſsint; & quia Reuerendiſsima Camera non ſucceſsit Archiepiſcopo in archiepiſcopatu, nec in alijs beneficijs, ſed in quæſitis per eum ex reditibus illorum, tenetur ſoluere debita ipſius legitime contracta in ſua vita, & conſequenter prædicta 500. ſcuta. Quia vero vltra ea, quæ hic ſcripto allegantur, dictum fuit mihi verbo, quod pro parua ſumma offerebatur à Camera concordia, & abſolutio, conſulo vt fiat, & acceptetur. Tum quia rei veritas in hoc caſu habet, q⁹ quicquid prædictus Archiepiſcopus quomodolibet quæſiuit, ſiue ex induſtria, ſiue ex negotiatione, ſiue ex rebus donatis inter viuos, ſiue relictis in vltima voluntate, ſiue aliter, omne illud quæſiuit ſuo archiepiſcopatui, vel Sedi Apoſtolicæ, iuxta cap. 1. 18. quæſt. 1. & cap. cum olim. 2. de priuileg. & multa alia, quæ nunc ſcribo in commen. cap. non liceat. 12. quæſt. 1. eo quod propter ſolemne votum paupertatis nullatenus potuit quærere ſibi, nec cognatis ſuis. Tum quia prædictus Archiepiſcopus per nullam vltimam voluntatem potuit relinquere quicquam ſuis cognatis, immo nec ad vlla opera pia; quippe qui, eo quod erat religioſus, nullatenus potuit teſtari, cap. 2. de teſtamen. cum multis, quæ in dicto commentario ſcribimus. Tum quia eſt conſequens his, quod exceptis illis bonis, quæ per fideicommiſſum, vel onus iniunctum appoſita in teſtamento & donatione prædictis debentur neceſſario alijs, reliqua omnia pertinent ad Sedem Apoſtolicam, non tantum ea ratione, quod ſunt ſpolia, quantum eo quod à principio ei fuerunt acquiſita: ita quod exceptis illis, quæ pro ſe ſuſtentando Archiepiſcopus expendit in vita, omnia remanſerunt prædictæ Sedi, cui fue-
20 runt quæſita; cum archiepiſcopatui ſuo vt dicitur titulari, qui caret clero, & populo Chriſtiano, non potuerint quæri: & ita nihil obſtat intentioni Cameræ dict. extrau. Pij V. quæ peculiaribus clericis plurimum commodat, vt nos diximus in comment. cap. cum liceat. 12. quæſt. 1. Salua, &c.

DE

DE DONATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Donare poteſt quis inter viuos mille, vt donatarius eidem dum vixerit centum quotannis ſoluat, nec hic contractus probibetur per extrauag. Pij V. nu. 2.*

1 *Periculi ſubitio facit, vt quis iuſte capiat plus quam donat, & teneant ſponſiones.*

CONSILIVM I.

QVIDAM donauit mille alteri donatione irreuocabili inter viuos, ea lege, vt donatarius teneretur ei redonare ſingulis annis vitæ ipſius centum, ita quod mortuo donatore nihil deberetur hæredibus ſuis. Quæritur an is contractus ſit licitus.

Reſpondetur, quod pro parte negante facit primo extrauag. cum onus. Pij V. quam iuſto commentario donauimus in commen. cap. 1. 14. quæſt. 3. quatenus vetat conſtitui aliquem cenſum in alia forma, quam in ea præſcripta; & quod cenſus hic non eſt conſtitutus in ea forma. Secundo facit, quod prædictus donator ſi vixerit vndecim annos à donatione facta, accipiet aliquid vltra ea quæ dedit; & ita videri poteſt vſurarius vbique reprobatus, cap. quia in omnibus. de vſuris.

1 Pars vero affirmatiua tenenda eſt. Tum quod licita eſt donatio ſub modo iuſto facta, toto tit. de donationib. quæ ſub modo: & donatio præfata eſt eiuſmodi; nullum enim continet modum iniuſtum. Tum quod ſubitio periculi eſt iuſta cauſa ſuſcipiendi aliquid vltra id quod datur, l. 1. & 2. C. de nautico fœnore. & notatur in cap. fin. de vſuris. & tradit Dec. in conſil. 123. & in caſu propoſito donator ſubijt periculum perdendi magnam partem illorum mille, quæ donat: nam ſi paucis vel nullis annis vixerit, longe minus quam donauit accipiet, vel forte nihil capiet. Tum quod is contractus nullatenus eſt mutuatio, etiamſi non ſit vera donatio, ſed donatio ſub modo, vt dictum eſt, aut contractus innominatus, do vt des, vt diximus in Manu. confeſſ. cap. 17. ſum. 222. Tum quod, vt ibidem diximus, licitum eſt donare alteri aliquid cum pacto, quod ſi vixerit certos annos, reddatur ei duplum, & alioqui nihil. Tum denique quod non
2 obſtant pro parte negante adducta. Ad prius enim eorum reſpondetur, quod extrauagans Pij V. loquitur de cenſu conſtituto per viam emptionis, vel alius cõtractus ei æquipollentis, vt nos diximus ſuper ea in glo. 17. in caſu autem propoſito agitur de cenſu conſtituto per viam donationis ſub modo factæ; & ita non videtur ad ipſum extendi, cum quiſque poſsit rei ſuæ traditioni modum imponere, l. traditionibus. ff. de pact. cap. verum. de condition. appoſitis. Ad poſterius autem reſpondetur concedendo eſſe vſuram quicquid accipitur vltra ſortem ex contractu mutui, non autem ex alijs contractibus emptionis, locationis, & cæterorum, vt palam eſt; & in propoſito non agitur de contractu mutui, ſed de contractu donationis modalis, cui donator poteſt adijcere modum à legibus non improbatum, vt prædictum eſt.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Pij V. edita anno 1567. de ſpolijs, non agit de omnibus vaſis argenteis, ſed ſolum de deſtinatis ad cultum diuinum, quæ beneficiarij tempore mortis relinquunt: vnde non prohibentur ea inter viuos ad pia opera donari.*

CONSILIVM II.

CANONICVS donauit quædam vaſa argentea cuidam capellæ, in qua elegit ſepulturam, ante duos annos quam moreretur. Quæritur an prædicta capella poſsit ſe defendere ab eccleſia ipſius canonici, illa ſibi repetere volente virtute extrauag. Pij V. editæ anno 1576. ſuper ſpolijs.

1 Reſpondeo, quod iure optimo poteſt prædicta capella retinere ſibi vaſa prædicta. Primo, quia prædicta extrauagans non diſponit de quibuſlibet bonis, vel vaſis beneficiariorum, ſed tantum de deſtinatis ad vſum & cultum diuinum, vt expreſſe habent eius verba: & ex argumento, & quæſtione propoſitis non colligitur, quod prædicta vaſa erant ad vſum diuinum deſtinata. Secundo, quod prædicta extrauagans non diſponit de omnibus ad vſum & cultum diuinum deſtinatis, ſed tantum de illis, quæ tempore obitus beneficiarij inueniuntur relicta ex teſtamento, vel ab inteſtato: & prædicta vaſa, de quibus eſt quæſtio, etiam ſi fuiſſent ad vſum & cultum diuinum deſtinata, non fuerunt relicta ex teſtamento, vel ab inteſtato tempore obitus; quia, vt in caſu proponitur, fuerunt donata prædictæ capellæ duobus annis ante obitum: & ita non habet locum in eis extrauagans, quæ inducit nouum ius, vt colligitur ex illis verbis eius, *ſtatuimus, & decernimus*. vt ſuper eadem extrauag. not. 2. in comment. de ſpol. ſuper cap. non liceat. 12. q. 2. §. 8. nu. 3. diximus; & ideo non eſt extendenda ad ea quæ non comprehenduntur in ea, ſed debent remanere ſub iure antiquo, à quo non receditur, niſi quatenus videbitur receſſum à iure nouo, l. præcipimus. C. de appell. Tertio, quod illa extrauagans non tollit beneficiarijs poteſtatem, quam à iure communi habent, donandi ad pia opera bona deſtinata ad cultum diuinum, dum viuunt; ſed ſolum tollit eis facultatem diſponendi de illis ex teſtamento, vel ab inteſtato, vt ſuper eadem extrauag. expreſſe hoc vbi ſupra notaui. Cum ergo prædictus canonicus donauerit prædicta vaſa in pios vſus per donationem inter viuos, & non reliquerit illa ex teſtamento, vel ab inteſtato; ſequitur poſſe, & debere illa prædictam capellam habere. & quoniam ante contingentiam huius caſus hæc vbi ſupra ſcripſi, non addo plura, quia per illa eſt mihi hæc concluſio indubitata.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius quo ad acquirendum actu ius in fructibus æquiparatur vſufructuario, cui acquiritur ſimulac ſunt ſeparati à ſolo, modo ſeparatio ſit facta nomine ipſius; qualis præſumitur facta per debentes decimas ac colonos, nu. 2. nedum partiarios, ſed conuenta penſione colentes. num. 3. nondum autem ſeparati ad ipſum non ſpectant, licet poſſet ex eis expẽſas eorundem ſerendorũ gratia factas deducere. nu. 3.*

1 Do-

Digitized by Google

1 *Donatio, quam facit titularis de omnibus fructibus sui beneficij, non comprehendit illam partem, quæ de iure, vel consuetudine debetur ecclesiæ. & nu. 3.*

CONSILIVM III.

EPISCOPVS Imolensis iamiam moriturus 21. mensis Augusti donauit cuidam nepoti suo ex fratre præsenti, & acceptanti omnes & singulos fructus collectos, & à solo separatos spectantes quomodolibet ad suum episcopatum. Quæritur, qui fructus illius anni censeantur donati.

1 Respondendum est donatos censeri omnes fructus illius anni pertinentes ad episcopatum, in quibus iam erat donatori ius quæsitum actu die 21. Augusti, excepta parte, quæ tunc de illis debebatur ecclesiæ de iure vel consuetudine: & continentur non solum decimæ, & alij fructus, qui tunc erant collecti, & in horrea reconditi, sed etiam qui erant iam messi, & ab arboribus vel terra separati, etiam si nondum essent triturati, & grana ex spicis excussa: quia mea opinione, cui me antehac subscripsi, beneficiarius in hoc casu exæquatur vsufructuario, licet quo ad quædam alia differat ab eo, iuxta gloss. cap. si propter. verbo primi anni. de electio. lib. 6. nam ad vsufructuarium pertinent omnes fructus separati à solo suo nomine, iuxta l. si eius. ff. de rei vendi. & secundum veriorem intellectum l. arboribus. §. Iulianus. alias est l. si fur. ff. de vsufructu. & l. si vsufructuarius. ff. quibus modis vsusfructus amitti. quamuis prædicta gloss. videri possit requirere reconditionem in horrea. Arbitror enim, quod licet beneficiarij vt plurimum non separent per se, nec per alios fructus, quos coloni colligunt, & ex quibus postea decimas soluunt; tamen ipsi coloni, qui ea mente messem vel vindemiam faciunt, vt ex eis decimas soluant, satis videntur nomine beneficiariorum quo ad partem illis debitam metere, vindemiare, ac fructus colligere.

2

3 Non tamen censentur donati fructus etiam alij à decimis, qui nondum erant à solo separati; etiam si per ipsum Episcopum eius impensis, vel per eius colonos partiarios, aut pensionarios sata fuissent semina, ex quibus illi orti fuerunt: quamuis eo casu deducere possent impensas, quas Episcopus eorum serendorum gratia fecit: quia fructus dicuntur, qui residui sunt impensis deductis. l. fructus. ff. solut. matri.

Nec etiam censetur donata pars illa fructuum, quæ iure, vel consuetudine debebatur ecclesiæ: quæ quota, vel quanta sit, arbitror iudicandum esse per consuetudinem, vel constitutiones synodales, vel eis deficientibus per cap. quatuor, & cap. reditibus. 12. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius & Episcopus de reditibus suo victui superfluis, tam sanitatis, quam infirmitatis tempore possunt, immo debent nedum modica, sed etiam magna in pia opera donare; legare autem, aut de illis testari non possunt, nisi habeant super hoc indultum. nu. 2. & 4.*

2 *Argumentum à contrario sensu alias validum, inualidum tamen est ad hoc, vt ex illo colligi possit aliquid, cuius contrarium alio iure sit expressum.*

5 Do-

by Google

9 *Donatio inter viuos etiam ab infirmo, ita irreuocabiliter facta, vt liceat donatori intra duos menses illam reuocare, licet videatur facta causa mortis & conditionalis, num. 7. attamen ex quo in ea saltem in parte dispositiua nulla fit mentio mortis, censenda est inter viuos, nu. 6. & 9. non conditionalis, sed absoluta, licet intra dictum tempus reuocabilis. nu. 8.*

8 *Donatio inter viuos conditionalis purificatur, & perficitur per aduentum seu purificationem conditionis, etiamsi conditio purificetur post mortem donatoris.*

10 *Donatio ita inter viuos facta creditori irreuocabiliter, vt liceat donanti illam intra certum tempus reuocare, potest in iure defendi quod non sit reuocabilis, seu saltem quod non possit tuta conscientia reuocari. 12.*

11 *Spolia defunctorum sunt, quæ solutis debitis, deductisque expensis, supersunt, siue agatur de fructibus beneficiorum, siue de alijs bonis.*

CONSILIVM IV.

LVDOVICVS Balduinus infirmarius & canonicus ecclesiæ Nicien. I. V. D. inseruiuit bo. mem. Francisco Lamberto, dum vixit, ecclesiæ Nicien. Præsuli pro eius Vicario generali circiter decem & octo annis, à quo toto illo tempore nullum salarium accepit: vnde anno 1583. idem Præsul graui infirmitate detentus, memor seruitiorum eiusdem Vicarij, in remunerationem seruitutis ab illo sibi per tot annos, vt præfertur, impensæ, pro qua dixit non fuisse ei satisfactum, & quia sic ei facere placuit, donauit illi præsenti & acceptanti donatione irreuocabili inter viuos (sub ea lege, quod si sibi videretur infra duos menses proximos, sibi liceret illam reuocare) suos libros, iocalia, & mobilia domus, ac mille scuta, quæ habebat in quadam crumena existente in eius domo episcopali, quam D. Vicario consignando eidem ordinauit vt de dictis pecunijs disponeret in vsus, quos tunc illi commisit. Deinde post paucos dies idem Præsul, sicut Domino placuit, vita functus est: post cuius obitum mobilia fuerunt in innentario redacta, & deposita vti spolia spectantia per concessionem Apostolicam ad magnum Magistrum SS. Mauritij & Lazari. idem autem Vicarius distribuit pecunias existentes in d. crumena, seu earum maiorem partem iuxta voluntatem Episcopi donatoris, videlicet locis pijs in eleemosynam, familiaribus dicti Episcopi, & similibus, ac in conficiendo depositum marmoreum in ecclesia Nicien. pro sepultura cadaueris dicti Episcopi.

Modo molestatur à collectore spoliorum tam super pecunijs in d. crumena sibi consignatis, & per eum distributis, ac illarum residuo penes eum remanente, nec non super libris, & alijs donatis, sub prætextu quod donatio non teneat, & censeatur facta in fraudem. Quæritur quid iuris.

1 AD HANC QVAESTIONEM respondetur primo, quod donatio facta ab Episcopo inter viuos de reditibus sui episcopatus ad pia opera valet, non solum si eam faciat sanus, sed etiam si eam faciat ægrotus, & existens infirmus, vt nos neruosissimis argumentis probamus in tract. de reditibus ecclesiasticis, q. 1. mon. 34. in eius apologia. nu. 82. Tum quia Episcopus, & alij beneficiarij non solum possunt superflua suæ sustentationi impen-

Digitized by Google

impendere in pijs operibus, ſed etiam tenentur, cap. 1. 16. q. 1. vt latius tradimus nos vbi ſupra mon. 26. & ſeq. & 42. & ſeq. & in eius apologia monito 27. 38. & 39. & canones, qui hanc facultatem faciunt beneficiarijs, & obligant eos ad id faciendum, non diſtinguunt inter ſanos, & ægrotos: ergo etiam ægroti hoc facere poſſunt, & tenentur: quia lex generaliter diſponens, generaliter eſt intelligenda, l. de pretio. ff. de publi. in rem actio. & cap. ſolitæ. ſub fin. de maiori. & obed. Tum quia per infirmitatem non amittunt ſuos titulos, cap. tua. & tot. tit. de cler. ægrot. quibus ſancta mater Eccleſia præfatam facit facultatem. Tum quia Alexan. III. indicat aperte in cap. ad hæc. de teſtamen. maiorem beneficiario eſſe facultatem, dum ægrotat, ad largiendas eleemoſynas per donationē inter viuos, quam per vltimam voluntatem. Tum quia id eſt aptum mediū ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate reprobata per cap. nerui. 13. diſt. cap. nemo. de pœnit. diſt. 7. quam inducit ex vna parte obligatio conferendi ſuperflua pauperibus, ex altera vero prohibitio, qua vetantur dare per vltimam voluntatem: nam talis perplexitas ceſſat aperte, ſi dicamus poſſe donare inter viuos beneficiarios ſuperflua, dum ægrotant. Tum quia pauperibus, quibus ſuperflua ſunt eroganda, eſt multo magis expediens, vt cum non acceperint à beneficiarijs, dum ſani erant, ſaltem dū ægrotant accipiant. Tum quia apertiſsimum eſt, beneficiarium ægrotantem aliquam portionem bonorum erogare poſſe, per cap. ad hæc. de teſtam. ſed eadem ratione qua conuincitur exigua portio poſſe dari, conuincitur etiam poſſe dari copioſa, quantū ad præſens negotium attinet: nulla enim alia ratio reddi poteſt, cur poſsint dare aliqua, niſi quia habent facultatem id faciendi virtute ſuorum titulorum: at virtute eorum habent quo ad omnia: ergo, &c. arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & quia qui de vno dicit, vt videtur negare de alio diſsimili, ita videtur affirmare de alio ſimili. Domin. in cap. qualis. 25. diſt. & probat gloſſ. in verbo mobilibus. in d. cap. ad hæc. Tum quia ratio
2 potiſsima, qua interdicitur beneficiarijs, ne legare poſsint, ea eſt, vt certe vel ſic cogantur dū viuunt erogare ſuperflua pauperibus. At quo ad hunc finem commodius eſt ea donare, quando aduerſa valetudine laborant, quę dum valerent donare noluerunt, quam non donare, & ob id hæredibus cedere. Tum quia non obſtat, quæ ex aduerſo affertur ratio, ſcilicet, in idem recidere ægrotum morbi proximum inter viuos donare poſſe, & poſſe donare per vltimam voluntatem: vnde cum negetur hoc ſecundum, inferunt & primum denegandū. Non inquam id obſtat. Nam qui per vltimam voluntatem donat, reuocare poteſt id quod dedit, ſi conualeſcat, cap. vltima voluntas. 13. q. 2. cap. cum Marthæ. de celeb. miſſa. quod nequaquam poterit, ſi ſemel donet inter viuos, l. ſicut ab initio. C. de actio. & oblig. l. in commodato. §. ſicut. ff. commodati. Nec obſtant Alexan. verba in d. cap. ad hæc. qui dum permittit ægrotantibus poſſe aliquid donare inter viuos, ſed moderate, viſus eſt innuere à contrario non poſſe dare large, vel im-
3 moderate: id enim non eſt efficax argumentum. Tum quia argum. à ſenſu contrario licet alias dicatur fortiſsimum in iure, l. 1. ff. de offic. eius cui man. eſt. & cap. cum Apoſtolica. de his quæ fiunt à præl. nihil probat, ſi ex

eo col-

quæ continet verba tangentia diſpoſitionem principalem, argum. clem. 1.de præbend.& ſatis colligitur ex his quæ Couar. dicit & citat in rubri. 7 de teſtamen.parte 2. num. 13. Tertio, quod donatio non deſinit eſſe vera donatio inter viuos, & irreuocabilis, eo quod ſit conditionalis, & conditio non impleatur ante mortem donantis: ſi quis enim donaret alteri centum ſub conditione, ſi nauis ex Aſia venerit proſpera, & integra, non deſinit eſſe valida, & efficax eo, quod donans moriatur, antequam nauis venerit ex Aſia, ſi poſt eius mortem venerit proſpera,& integra,iuxta §.omnis.Inſtit. de ver bor. oblig.& cap.ſi pro te.de reſcrip.lib.6.& eis adnot. & cum donatio prædicti Reuerendiſs.fuerit in effectu ad minus conditionalis, perinde ac ſi dixiſſet, dono iſta pijs operibus, ſi non reuocauero donationem intra duos menſes; valida & efficax debet iudicari, etiam ſi vixiſſet multo tempore, dummodo non reuocaſſet illam intra duos menſes: & ita non eſt iudicanda facta cauſa mortis, cum per mortem non ſubſequutam non fuiſſet reuocata; ſed potius eſt iudicanda conditionalis talis, quæ adimpleta conditione fuerat exequenda, quandocumque Reuerendiſsimus mortuus fuiſſet adimpleta conditione, ſi eam 8 non reuocaſſet intra duos menſes. Quarto, quod prædicta donatio fuit pluſquam conditionalis: quia fuit pura cum facultate reuocandi; ſicut venditio prædij facta cuipiam cum adiectione in diem, ita vt ſi melior conditio intra certum diem afferatur, venditor diſcedere poſsit à venditione, venditio cenſetur pura, quamuis venditor poſsit recedere ab illa meliori conditione oblata; licet eſſet conditionalis, ſi venditio fieret ſub conditione ſi non fuerit oblata melior conditio, l. 2.ff.de in diem addi. per quam, & in ea notata, eſt dicendum, quod donare alicui, ſi donans non mutauerit voluntatem intra duos menſes, erit pura & perfecta donatio cum facultate reuocandi eam intra duos menſes, ſi donanti placuerit. Nam etſi quis iuſto pretio vendat prædium, cum pacto, vt ſibi retrouendatur poſt aliquot dies, menſes, aut annos, venditio iudicanda eſt pura; licet reſcindi poſsit intra tempus adiectum à venditore; dominium tamen eius, & ius percipiendi fructus tranſit in emptorem, l. 2.C.de pact. inter emptorem & vendi. comp. & d.l.2. ff.de in diem addi. & in l.fina. ff.de pericu.& commo.rei vend. & gloſſ. ſolemn.in cap. conqueſtum. de vſuris. & notatur per omnes in cap.ad audientiam.de emptio.& vendit.& in cap. illo vos.de pignorib. & quotidie praxis ſeruat in emptione & venditione 9 cenſuum cum facultate redimendi. Quinto, quod communis opinio habet, donationem ſimpliciter factam ſine mentione mortis eſſe iudicandam inter viuos, per gloſſ. ſingul. communiter receptam in d.§.Iulianus. à qua non eſſe in conſulendo & iudicando recedendum dicunt Alexand. & Iaſ. in d. l. quæ dotis. ſoluto matrimonio. & Couar.in dicta rubrica de teſtamen. parte 3.num.25.in fin. Sexto, quod non obſtat ille §.Iulianus. quia gloſſ.prædicta recep. intelligit illum de ægroto, qui fecerat donationem expreſſa cauſa mortis, per textum optimum in l.Seia.ff.de dote præleg. Septimo,quia in propoſito agitur de fauore piæ cauſæ, cui fauendum eſt, l. quæ religioſis. ff. de relig. & ſump. fun. & de tuendo valore actus,

qui in dubio tuendus eſt, l.quoties. ff. de rebus dubijs, & l.quoties. ff. de regul.iuris. Non obſtat etiam argumentum nouum, quod contra hanc partem noue fecimus: quia non arguitur de contrario vnius oppoſiti ad contrarium alius oppoſiti: arguitur enim ab oppoſito donationis mortis cauſa nullo caſu reuocanda, ad oppoſitum donationis inter viuos in vno ſolo caſu reuocanda.

10 Quarto principaliter reſpondetur, quod prædictus admodum Reuerendus Vicarius poteſt ſe defendere etiam alia ratione, quam qua defenduntur dicta opera pia: quia id quod donauit ei prædictus Reuerendiſsimus donauit in ſolutionem debiti: nam id quod ei donauit, & longe amplius debebat ei; debebat enim ei ſalarium 18. annorum, vt præſupponitur in facto: & iudicio cuiuſque viri boni & prudentis pluſquam centum ſcuta debentur pro ſtipendio Vicario generali D. V. I. & viro prudenti, & vita exemplari ſuis impenſis decenter & honorabiliter viuenti: & licet non fuiſſent debita pro ſingulis annis niſi ſingula centena, debebantur ei 1800. & vix fuerunt illi data 600. Tum quia, vt nos definimus in principio tractatus de ſpolijs ſuper cap. non liceat Papæ. 12.
11 q. 2. ſpolia Epiſcoporum ſunt illa, quæ debitis ſuis ſolutis ſuperſunt, vt colligitur ex definitione ſpoliorum, & alijs quæ ibi dicuntur: bona enim & fructus ſunt, quæ deductis impenſis & debitis ſuperſunt, l.fructus. ff. ſolut. matrim. cum ei ſimilibus. Non obſtat, quod collector videtur poſſe dicere, quod prædictus Vicarius non poteſt auctoritate propria capere, vel retinere aliena, l.ſi quis in tantum. C. vnde vi. cum ſuis concordan. non inquam hoc obſtat; quoniam prædictus Vicarius non accepit illa ſcuta, & bona, quæ ei tradidit prędictus Reuerendiſs. in remunerationem tam longi, & tam boni ſeruitij, auctoritate ſua, ſed auctoritate & mandato
12 ipſiuſmet Reuerendiſs. ſui debitoris, qui poterat & obligabatur ſoluere illi multo plura, quam dedit. Non obſtat etiam, quod donatio prędicta fuit conditionalis, per quam non potuit transferri dominium ante impletam conditionem, d. §. omnis. Inſtitu. de verb. obliga. & l. cedere diem. ff. de verb. ſign. non inquam hoc etiam obſtat. Tum quia prędicta donatio non fuit conditionalis, ſed pura, immo & irreuocabilis, niſi tantum vno caſu, & illo breui tempore finiendo, vt irrefragabiliter probatum eſt ſupra. Tum quia iure defendi poteſt, quod licet prædictus Reuerendiſsimus, ſi vixiſſet, potuiſſet intra duos menſes reuocare ſuam donationem quo ad alia, quæ ad pia donauit, non potuiſſet tamen reuocare illam quo ad ea, quæ ipſi Vicario tradidit: quia quo ad illa non fuit donatio, ſed ſolutio debiti, & remuneratio ſeruitij, quam poterat & tenebatur facere, & non poterat iuſte & bona conſcientia reuocare illam inuito ipſo Vicario, per multa, quæ vti minime neceſſaria, gratia breuitatis, & euitandæ prolixitatis, prętermitto, precatus D. N. Jeſum Chriſtum, vt interceſsione glorioſiſsimę Virginis matris Mariæ perducat nos ad regna cælorum. Amen.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Clericus, modo non ſit regularis, poteſt de patrimonialibus, vel quaſi, etiam donando, pro libito vt laicus diſponere. & num. 3 at quæſita ex fructibus beneficij, ſeu intuitu eccleſiæ, non poteſt elargiri alicui, niſi intuitu veræ paupertatis, vel pietatis. num. 2. aliter vterque vltra peccatum tenetur reſtituere. & nu. 5. & 6.*

4 *Donatio à clerico de bonis intuitu eccleſiæ quæſitis facta in notabili quantitate, niſi probetur contrarium, præſumitur in foro exteriori facta in fraudem. & num. 5.*

6 *Spoliorum collectores vt euitet clericus, in vita donet in pia opera, vel obtenta facultate teſtandi, eiſdem leget.*

CONSILIVM V.

PRAELATVS quidam fecit donationem cuidam N. libere & pure inter viuos a 5. millium ducatorum, quos in bonis habebat, & ſibi debebantur à certis perſonis ſui epiſcopatus; & donatario tradidit ſcripturas, & nomina debitorum, quæ idem N. donatarius accepit, & eius nomine fuit exacta maior pars iſtius pecunię, & ad preſens exigitur: cuius pecunię partem idem N. donatarius expendit pro ſuſtentatione domus prelati: de quibus prędictis expenſis in ſuſtentatione domus dictus prelatus donator ipſi donatario obligationes fecit, quibus fatetur ſe à dicto N. donatario prędictas pecunias accepiſſe, & promittit ſe ſoluturum toties quoties per donatarium fuerint petitæ.

Quæritur primo, an mortuo prælato, & collectore Cameræ Apoſtolicæ occupante eius bona, donatarius poſsit virtute obligationum factarum per prælatum mortuum recuperare dictas pecunias expenſas & debitas.

Secundo, an prelatus tempore obitus poſsit donatario aſsignare bona, ex quibus dicta debita poſsit recuperare.

Tertio ſupplicatur dari conſilium ſuper his, & qualiter hoc conſultius fieri poſsit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primo, quod prædictæ ambæ donationes fuerunt validæ, ſi tam prelatus quam N. erant ſæculares & non vere religioſi, & ſcuta donata & redonata erant de bonis patrimonialibus, vel quaſi patrimonialibus eorumdem: quia clericus ſæcularis poteſt de eis diſponere, ac laicus de ſuis bonis profanis, cap. quia nos. de teſtamen. cap. 1. & 2. 12. q. 3. cap. ſi cum. eadem cauſa. q. 5. & tradimus in apo-
2 logia q. 1. mon. 22. Secundo, quod ſi prædicta ſcuta erant quęſita intuitu eccleſiæ, ſiue de reditibus eius, prior donatio, qua prędictus prelatus donauit illa N. non valuit, ſi abſque iuſto paupertatis intuitu, aut etiam pietatis id fecit: immo eam faciendo grauiter peccauit, per ea multa quæ nos attulimus in d. apolog. de red. q. 1. mon. 27. 38. & 39. & tenetur reſtituere ea pauperibus & operibus pijs, per ea multa quæ tradimus vbi ſupra q. 2. mon. 7. Tertio, quod etiam prædictus N. peccauit accipiendo, & tenetur illa reſti-
3 tuere aut pijs operibus, aut prædicto prelato in pios vſus impendenda per dicta vbi ſup. q. 7. mon. 83. n. 4. & d. quęſt. 2. mon. 16. à n. 1. Quarto, quod

Digitized by Google

si prædicta prior donatio fuit facta vere & principaliter corã Deo ex vera causa paupertatis & pietatis, valuit in foro conscientiæ, per adducta in dicto mon. 27. 38. & 39. Quinto, quod vtraque donatio præsumetur in exteriori foro facta in fraudem, nisi probaretur tantam esse qualitatem N. & tantam eius paupertatem, vt merito credi possit intuitu paupertatis esse factam; quod non esset facile probare in donatione tantæ quantitatis nam etsi qui donat & qui relinquit diuiti, dicat se donare intuitu paupertatis; præsumitur tamen donatũ, aut relictum alio respectu, secundũ glo. l. illud. C. de sacrosan. eccle. cõmuniter recep. & relatã à nobis in d. apol. q. 1. mon. 29. num. 2. Sexto, quod etiam posterior donatio præsumetur facta in fraudem, nisi probaretur in tantam paupertatem deuenisse præfatum, & tam pauperes cognatos habere, & tam diuitẽ esse N. vt verisimiliter credi deberet eam fuisse factam in prælati eleemosynã, quod difficile probatu ar-
4 bitror. Septimo, ex his inferri, quod si prędicta scuta fuerint de reditibus ecclesiæ vel intuitu ecclesiæ quæsita, non potest prędictus prælatus de illis disponere plusquam de alijs intuitu ecclesiæ quæsitis, nec testando, nec donando.

5 AD SECVNDAM respondeo primo, quod si prædicta 25. millia scuta erant de reditibus ecclesiæ vel intuitu ecclesiæ quæsitis, & donatio nõ fuit facta vere & principaliter coram Deo causa verę paupertatis & veræ pietatis, non fuit valida, & vterque tam donatarius, quam donator peccauit, & tenetur restituere, per supradicta. Secundo, quod in foro exteriori præsumetur facta in fraudem pauperum & piorum operum, vel Cameræ Apostolicæ; & consequenter collector non patietur vt prædictus N. recipiat de bonis prælati mortui ea in quæ præsumetur fraudulenter obligasse, nec consequenter prçlatus absque peccato poterit in morte assignare bona, ex quibus illa debita reciperet.

6 AD TERTIAM, qua quæritur modus bene super his consulendi, respondeo primo, quod si prædictæ pecuniæ sunt ecclesiasticæ, non possunt vllatenus sine peccato & obligatione restituendi ad vana aut profana directe, aut indirecte donari, & ideo necessario sunt distribuendæ per donationem inter viuos irreuocabiliter in opera pia, dum vita manet, ad hoc quod absque peccato euadant manus collectoris prædicti; aut in morte cum facultate testandi ad opera pia à Sede Apostolica obtenta. Secundo, quod viæ bonç, per quas sic distribui vel retineri possunt, tanguntur in dicta nostra apo log. quæst. 3. mon. vlti. & in locis ad quæ ibi fit remissio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius siue sit sæcularis, siue regularis, de fructibus beneficij testari iure non potest: fallit in commorantibus Romæ, quibus Pontifex, prout potest, hanc facultatem, si ibidem morerentur, concessit. nu. 7. & 8.*

2 *Spolia, quæ post se relinquunt beneficiarij sæculares & regulares, ad Cameram spectant Apostolicam, inter quæ non computantur ea quæ talis viuens in pia opera impendit. nu. 9.*

1 *Apostatæ à religione de bonis per eos quæsitis disponere non possunt ex bulla Pauli IIII. non tamen ex ea probatur per eos quæsita spectare ad Cameram, immo deberi monasterio in quo professionem fecerant. nu. 10.*

2 *Regularium extra claustrum degentium bona Cameræ Apostolicæ debentur: fallit in degentibus & morientibus Romæ, vel intra decem milliaria: quia tales non faciunt spolia. nu. 14. & 9.*

3 *Beneficiarij omnes, siue regulares, siue sæculares, de fructibus beneficiorum, seu bonis per eos quæsitis possunt per contractus inter viuos etiam donando in suos honestos & alienos pios vsus disponere; & hoc etiam si amplius beneficium non haberēt. & nu. 6. & 8.*

4 *Romæ degentes clerici sæculares & regulares, beneficia, vel dignitates habentes, possunt de quæsitis per eos inter viuos & per vltimam voluntatem disponere, nec Romæ sunt spolia, num. 9. & hoc etiam si tales iam desiissent beneficia habere. & num. 7.*

5 *Religiosus transeundo ad Episcopi statum nequaquam dicitur apostata; immo neo efficitur talis, etiam si dimisso episcopatu ad religionem non redeat: nam licet per episcopatum non desinat esse monachus quo ad tria vota, ac gestationem habitus, liberatur tamen ab alijs obseruantijs, inter quas est habitatio in claustro, num. 11. itemque & eximitur à superioritate regularis prælati, in quam per dimissionem episcopatus non reincidit, num. 12. maleque faciunt qui hos vocant apostatas, num. 13. vel talem transitum vocant subtilem apostasiam, iuncto nu. 2.*

CONSILIVM VI.

N. FRATER ordinis Prædicatorum, cum iam pridem esset vir egregia pietate, & eruditione insignis, fuit à Rege Catholico nominatus in Episcopum Cusquen. & à sancta Sede Apostolica in eũ promotus. quem cum laudabiliter gubernaret, & iudicaret necessarium esse vt potestas sæcularis permitteret vsum liberum aliquorum sacrorum canonum multum ad salutem animarũ suo iudicio conuenientem, venit personaliter ad Curiam regiam, & proposuit se non posse suo muneri episcopali absque illo satisfacere: quod cum impetrare non posset, & diceret se non audere ad episcopatum redire, nisi id ei concederetur; responsum fuit ei, non defuturum, qui vellet illuc ire, & fungi officio Episcopi, si ipse renunciaret episcopatui. Cumq. replicasset malle carere episcopatus administratione, quam contra suam conscientiam retinere munus, cui sine prefato vsu libero non poterat satisfacere, neque animæ suæ salutem conseruare, raro exemplo renunciauit episcopatũ, quo moneretur potestas sæcularis ad persuadendum sibi permissionem illam esse necessariam: & ita renunciato episcopatu, & eo alteri collato, dimissa patria, & abnegatis cognatis, vti alter Abrahamus egressus de terra & cognatione sua, venit Romam matrẽ omnium communem, & ad sanctam Sedem Apostolicam se. rec. Pio V. tunc ei præsidente, vt sui aduentus consilio ei communicato, & ab eo approbato, vitam in ea finiret, vt finiuit magno cum exemplo contemptus mundi, & honorum eius, sanctissime viuẽdo, nihilque tędij & molestiæ pro se, neque pro alijs eidem ingerendo: adeo quidem, vt nec etiã à cognatis acciperet epi-

epiſtolas, neque ad eos daret. Cumque parce viuendo, & prudenter adminiſtrando peculium, quod ſibi quæſierat, dum præfatum epiſcopatum adminiſtraret, reliquiſſet aliqua, donauit bonam partem eorum donatione inter viuos irreuocabili monaſterio ordinis ſui ſanctæ Mariæ ſupra Mineruam in opus pijſsimum, & Vrbi & orbi, vt palam eſt, decorum & vtiliſsimum. Quo mortuo, Reuerendiſsima Camera Apoſtolica, longe aliter, quam res habeat, informata, dicitur prætendere quod omnia illa, quæ per præfatum Epiſcopum præfato monaſterio fuerunt donata, pertineant ad eam. Quod præfatum monaſterium, ſeruata reuerentia, & humilitate, negat: & quæritur quid iuris ſit reſpondendum.

1 Et quidem pro parte Reuerendiſs. Cameræ facit primo, quod ipſe erat clericus, & Epiſcopus, qualis teſtari prohibetur de fructibus beneficiorũ, vel epiſcopatus, cap. 1. & cap. 2. 12. q. 5. & cap. 1. & cap. relatum. de teſtam. & auth. licentiam. C. de epiſco. & cleri. & omnia, quæ dedit præfato monaſterio, fuerunt quæſita de fructibus epiſcopatus: ergo non potuit ea illi dare. Secundo, quod ipſe erat monachus, ſiue religioſus expreſſe profeſſus ſancta Sede Apoſtolica approbante ordinem non qualem qualem, ſed mendicantium Prædicatorum: & palam eſt non poſſe monachum iure teſtari, cap. 2. de teſta. auth. ingreſsi. C. de ſacroſan. eccle. neque dare aliquid
1 ſine licentia ſuperioris, cap. non dicatis. 12. q. 1. Tertio, quod omnia ſpolia clericorum, & monachorum relicta per mortem ipſorum videntur Reuerendiſs. Cameræ deberi per extrauag. fel. rec. Pauli III. & per alia, quæ nos poſt alios in tract. de ſpolijs ſuper cap. non liceat Papæ. 12. q. 2. alias citauimus. Quarto, quod extrauagãs Pauli IIII. quæ incipit, *Poſtquã diuina*, ſtatuit, quod religioſus apoſtata non poſsit diſponere de bonis: & præfatus Epiſcopus videbatur eſſe apoſtata. Tum quod de ſimplici religioſi ſtatu tranſiuit ad ſtatum epiſcopalem: quem tranſitum fuiſſe appellatum à Ioan. Andr. quamdam ſubtilem apoſtaſiam aliqui teſtantur. Tum quod poſt renunciatum epiſcopatum non redijt ad clauſtrum, immo remanſit
3 extra illud. Quinto, quod extrauagans Greg. XIII. quæ incipit, *Officij noſtri*, expreſſe videtur habere, omnia bona regularium viuentium extra clauſtra monaſteriorum deberi præfatæ Cameræ. At præfatus Epiſcopus Cuſquenſis erat regularis, & viuebat extra clauſtrum, & mortuus eſt extra illud: ergo, &c.

4 His tamen non obſtantibus, contrarium eſt reſpondendum. Primo quidem, quod omnis clericus beneficiarius poteſt diſpendere fructus ſui beneficij in vſus ſuos honeſtos, & ſuperflua in vſus pauperũ, & alios pios, dum viuit, per diſpoſitionem inter viuos etiam iure antiquo, & communi, cap. fin. 16. q. 1. & cap. conuenit. 23. q. 8. & præfatus Epiſcopus præfata bona prædicto monaſterio donauit per diſpoſitionem inter viuos ad pia irreuocabili donatione: ergo iuſte retinet illa præfatum monaſterium. Secũdo, quod regularis ſiue religioſus perinde poteſt de fructibus ſui beneficij diſponere inter viuos, ac clericus ſæcularis de fructibus ſui beneficij, vt ſingulariter dixit Card. in clemen. 2. 9. ſed & tales. de vita & honeſt. cleric. cui neminem contradixiſſe, antequam nos eum citaremus in Vrbe,

dixi-

diximus in tract.de reditibus eccle.q.1.mon.8.num.2. Ergo præfatus dominus Episcopus potuit præfata bona dare in vita præfato monasterio in vsum pijssimum, in quem donauit, sicut & potuisset, si fuisset clericus sæ-
5 cularis. Tertio, quod præfatus Episcopus obijt mortem in Vrbe, in qua viuebat, & vixit multos annos sanctissime sine vlla querela, & venit ad eam ob causam in argumento & facto contentam; & omnes clerici sæculares & regulares beneficia vel dignitates habentes degentes in Vrbe possunt disponere in vita, & in morte de omnibus bonis quæsitis, etiam ex fructibus beneficiorum suorum per facultatem ampliſſimam concessam à Sixto IV. & Leone X. quod per bullas eorum constat: ergo ipse potuit in vita & in morte disponere de his quæ præfato monasterio dedit. Quarto, quod præfatus Sixtus IV. & alij Pontifices Max. iuste potuerunt facere præfata ex causa, ob quam fecerunt. Tum argumento cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuit. de concess. præben.

6 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur duobus modis irrefragabilibus. Primo quidem, concedendo, quod clericus non potest testari de fructibus beneficiorum iure communi: negando tamen, quod non possit in vita disponere de illis in sustentationem suam, & ad opera pia: quia non solum potest id facere, sed etiam tenetur per d.cap. vlt. 16. quæst. 1. & alia multa quæ nos ibidem post alios adducimus: & præfatus Episcopus non reliquit præfata bona per testamentum & vltimam voluntatem, sed liberalissime, & nobilissime per donationem irreuocabilem
7 inter viuos, vt in facto narratur. Secundo respondetur, quod argumentum procedit attento solo iure communi, sed non attenta facultate ampliſsima disponendi in vita, & in morte facta per præfatum Sixtum IV. Leonem X. & alios summos Pontifices omnibus prælatis, & beneficiarijs sæcularibus & regularibus, habentibus administrationem & dignitatem, qui Romæ, & in Curia Apostolica morarentur, quorum de numero fuit præfatus D. Episcopus Cusquensis: quia licet iure naturali diuino videatur prohibitum, ne quis ecclesiasticus impendat fructus beneficiorum in profanos vsus; iure tamen solo humano prohibetur, ne testetur in vsus pios, vt nos alibi probamus, præsertim in dicto tract. de red. q. 3. mon. 2. & ita potest Pontifex Max. contra huiusmodi ius humanum ex causa iusta sancte concedere facultatem disponendi, etiam per vltimam voluntatem de his. Quæ est ratio fundamentalis non adeo explicata, per quam omniũ fere opinio habet posse Papam facere facultatem testandi personis ecclesiasticis de fructibus beneficiorum: & ita noster Episcopus potuisset relinquere, etiam per vltimam voluntatẽ, præfata bona prædicto monasterio, quamuis firmius & perfectius dederit ei per dispositionẽ inter viuos.

8 Ad secundum respondetur etiam duobus modis. Primo quidem, concedendo, quod monachus simplex, qui nullum beneficium nec dignitatem habet, non potest iure communi testari, neque dare inter viuos alicui quicquam: negando tamen quod non possit facere vtrumque iure specialis priuilegij Papæ, quale habuit præfatus Episcopus concessum à prædicto Sixto IV. & alijs Pontificibus Maximis, his qui morerentur

Romæ, vt prædictum est, quos posse constat. Tum eo ipso, quod præfati Pontifices Max. concesserunt eam omnibus regularibus, qui habentes administrationem vel dignitatem in Curia morerentur. Tum quod recepta sententia habet, quod ex iusta causa Papa potest concedere præfatam licentiam testandi, vt Philip. Franc. post alios tandem resoluit in rub.de testamen.num.82. Tum illa noua, eademque verissima consideratione, quam fecimus in comment. 2. de regular. super cap. non dicatis. 12.quæst. 1.num. 57.scilicet,quod tam Philip.Franc.quam alij quæstionem hanc disputantes plurimum errant. Secundo, quod valor dispositionis præfati Episcopi Cusquensis non indiget, vt ipse haberet facultatem testandi: quia sufficit, quod habuisset facultatem disponendi per contractus inter viuos; quam habere omnes prælatos & beneficiarios regulares quo ad fructus suorum beneficiorum, supra probatum est, & praxis totius orbis Christiani seruat.

9 Ad tertium respondetur etiam dupliciter. Primo quidem,quod in casu proposito non agimus de spolijs nostri Episcopi, sed de donatis ab ipso in vita loco pio ad opera pia: spolia enim ecclesiasticorum sola illa esse dicuntur, quæ reperiuntur post mortem ipsorum nondum pie impensa, vt & nos post alios definiendo ea probamus in d.cap. non liceat Papæ. 12.q. 2.Secundo,quod post præfatas constitutiones Sixti IV. & aliorum Pont. Max.nulla sunt spolia ecclesiasticorũ in Vrbe; quod satis significant commissiones, quas Paulus, Iulius, Pius,& Greg.XIII.dederunt ad colligenda illa extra Vrbem,quas alij DD. mei consulentes in hoc citant: & ratio est clara,& per præfatas facultates Sixti IV.& aliorum Pont.Max. constat bona morientium in Vrbe existentia in ea, vel intra decem milliaria, non pertinere ad Cameram,siue moriantur testati,siue intestati.

10 Ad quartum respondetur primo, quod licet præfata bulla Pauli IIII. indirecte probare videatur, non posse apostatam de bonis à se quæsitis disponere, non tamen probat illa bona deberi Cameræ Apostolicæ: immo habet deberi monasterio, & religioni, in quibus primo loco professionem facit. Secundo negando, quod præfatus Episcopus fuit apostata transeundo ab ordine ad episcopatum. Tum quia apostata est qui retrocedit,iuxta glossam recep.in cap.1. de apost.& S.Thom. recep. 2. 2. quæst.12. artic.1. & 2. & ipse transeundo ab ordine ad episcopatum non retrocessit, immo vltra processit, cum fuerit factus de filio pater, vt ait gloss. cap.1. 18.quæst.1. & status episcopalis sit perfectior statu monachali, vt tradit S.Thom.recep.2.2.quæst.181. artic.7. Tum quia non dicitur apostata, qui à bono ad melius legitime transit, secundum omnes: & præfatus Episcopus transijt à statu monachali ad statum episcopalem legitime: quia transijt iure naturali, diuino, & humano id approbante, cap.statutum. 18. quæst.1. cap. cum olim. de priuileg. immo & ipso Papa 11 scienter eam promouente. Tertio negando, quod monachus fiat apostata non redeundo ad ordinem post episcopatum renunciatum, quicquid aliqui recentiores parum caute dixerint. Tum quia licet monachus per assumptionem ad episcopatum non exuat monachatum quo

ad tria

Digitized by Google

ad tria ſubſtantialia vota, neque quo ad habitus delationem: exuit tamen illum quo ad alias obſeruantias regulares, iuxta gloſſam recep. in cap. de monachis. 16. quæſt. 1. & not. in d. cap. 1. 18. quæſt. 1. & in cap. clerici. il 3. de vita & honeſt. cler. & alibi ſæpe: & conſequenter ab obſeruantia manendi in clauſtro, ſicut & ab obligatione ieiunandi, & ſurgendi ad matutinum, & ſimilibus. Tum quod nullo iure id cautum eſt, & ita non dicendum. 2. quæſt. 4. cap. conſuluiſti. & cap. 2. de transla. præla. Tum quod etiam in terminis id aſſerit Feder. in conſi. 5. & 19. & Bonif. in clem. 1. de regula. Tum quod praxis omnium monachorum renunciantium loco epiſcopatus, & non honori, hoc ſeruauit, & ſeruat, Papa id
12 ſciente, & conſentiente. Tum quod id concludit ratio illa irrefragabilis fundata in eo, quod promotus in epiſcopatum eximitur ab omni iuriſdictione Abbatis, ſecundum omnes; & per ceſſum, ſiue renunciationem epiſcopatus quo ad locum, & non quo ad honorem, non recidit in illam: quia quo ad illum extincta fuit; & extincta non reuiuiſcunt, l. qui res. §. area. ff. de ſolutio. & l. inter ſtipulantem. §. nam cum quis. ff. de verb. oblig. & facit cap. ad ſupplicationē. de renun. & c. 2. de transla.
13 prælat. Tum quod res indecens, inſolita, & quadamtenus ſcandaloſa eſt, vt Epiſcopus, qui vocatur frater Papæ, cap. quamuis. de crim. falſ. ſubiaceat, vt quilibet alius ſimplex monachus, ſimplici Priori, vel Guardiano, vt palam eſt: & eiuſmodi indecora, inſolita, & quadamtenus ſcandaloſa non ſunt ſtatuenda, quippe quæ lædunt pietatem, l. filius. ff. de condi. inſti. & cap. erit autem lex. 4. diſt. quatenus ait Iſidorus ſola honeſta debere ſtatui. Tū denique, ꝙ illud, quod aliqui tribuunt Ioan. Andr. quod promotio religioſi ad epiſcopatum eſt quædam ſubtilis apoſtaſia, aut nō fuit dictum ab eo, aut fuit dictum iocoſe, aut fuit falſe, & irreligioſe contra honorem ſanctæ Sedis Apoſtolicæ prolatum, per ſupradicta: & certe qui hoc contra Epiſcopum Cuſquenſem præfatum adducunt, debent ſibi cauere, ne detractorum, & infamatorum crimen incurrerint contra octauum præceptum Decalogi, Exod. 20. iuxta declarationem late à nobis poſt alios traditam in Manua. confeſſ. cap. 18. à n. 17. vſque ad 50.
14 Ad quintum reſpondetur, quod multis de cauſis non obſtat. Primo quidem, quod loquitur de bonis illorū apoſtatarum, contra quos Paulus IIII. ſuam cōſtitutionem edidit, vt palam colligitur ex ipſa: & Epiſcopus Cuſquenſis nullatenus fuit apoſtata, vt ſupra probatū eſt. Secundo, quod tota intētio Gregorij XIII. in edenda præfata extrauag. fuit declarare, quod non obſtante præfata extrauag. Pauli IIII. quæ fuit reducta ad viam iuris per Pium IV. ſpolia regularium degentium extra clauſtra debentur Cameræ Apoſtolicæ iuxta declarationem Pauli IV. quod nos non negamus; immo concedimus, quod ſi præfatus Epiſcopus Cuſquen. obijſſet mortē extra Vrbem & Curiā, & non habuiſſet facultatē teſtādi, reliquiſſetq. aliqua bona, quæ dum viueret, non impendiſſet pie, illa debuiſſent applicari Cameræ Apoſt. non quia fuiſſet apoſtata, ſed quia ſpolia quorumcumque prælatorum tam regularium, quam ſæcularium debētur Cameræ Apoſt. Sed negamus, quod præfata bona, quæ prefatus Epiſcopus donauit eccleſiæ præ-

siæ præfatæ fuerint spolia eius. Tum quia ante mortem ipsius bene, optime, pijssimeque fuerunt pijssimo loco in pijssimum vsum donata: & consequenter non sunt spolia per supradicta. Tum quia bona prælatorum & beneficiariorum morientium in Curia non dicuntur spolia Cameræ debita propter præfatum priuilegium Sixti IIII. & aliorum maximorum Pontificum supra relatum, siue obierint testati, siue intestati. Tertio, quia præfata constitutio Greg. XIII. non est noui iuris introductoria, sed solum antiqui declaratoria, quod colligitur ex procemio eius ibi, *vt dubia declaratione nostra dilucidentur.* & infra, *præsentium auctoritate declaramus.* Verbũ enim, *declaramus*, positum in constitutione significat illam nõ inducere ius nouũ, iuxta glossam receptam in clem. fin. de rescrip. & efficaciter probatur in l. hæredes palam. §. 1. ff. de testa. At secundum ius conditum ante extrauag. præfatam Gregorij XIII. bona præfata non debebantur præfatæ Reuerendissimæ Cameræ: ergo neque post illam debentur. Quarto, quod præfata constitutio solum continet spolia regularium deberi Cameræ Apost. & præfata bona, quia, vt prædictum est, pie fuerunt ante mortem impensa, nullatenus sunt spolia, nec consequenter per illam constitutionem debentur Cameræ Apostolicæ.

Per quæ omnia proculdubio respondendum est, iure optimo pertinere ad præfatum monasterium præfata bona à pio Episcopo Cusquensi pientissime ipsi donata. Salua, &c.

Aduertendum; idem quod dicitur, Episcopos, & prælatos Romæ morantes posse testari de fructibus beneficiorum, & quod in eis Camera non habet spolium, non esse ita certum; & contrarium, vt dicitur, modo seruari.

SVMMARIVM.

1 *Regulari etiam translato concessa à Papa licentia disponendi de per eum extra monasterium quærendis comprehendit etiam quæ alias licite morando & seruiendo in hospitali quæsiuit: restringitur tamen ad dispositionem irreuocabilem inter viuos in pios vsus faciendam.*

CONSILIVM VII.

VISO tenore breuis, per quod D. cõsulens fuit auctoritate Pauli III. translatus ab ordine Prædicatorum in ordinem canonicorum regularium Sancti Augustini; visa item clausula in eo contenta, per quam fit ei facultas disponendi de bonis quæsitis ab eo extra monasterium in suos vsus, pauperum, & alios pios; & quod præfatum breue, & licentia, & facultates per illud concessæ, fuerunt à Vicario Pij IIII. iudicatæ legitimæ, & non reuocatæ per bullam Pauli IIII. contra apostatas edita: viso item, quod præfato D. consulenti licuit, & licet manere extra monasterium habitu regulari subtus vestes retento, dum seruierit hospitali sancti Iacobi ciuitatis Neapolitanæ virtute præfati breuis, & sententiæ præfatæ super eo latæ, & licentiæ à superiore datæ, & breuis à Sanctiss. D.N. concessi.

1 Respondemus posse præfatũ D. consulentẽ disponere in vita per donationes, & alias dispositiones inter viuos factas de bonis, quæ habet, vt proponit, recte

mit, recte quæsita in vsus pios, in quos optat ea insumere, per ea quæ nos tradimus in comment. 2. de regul. super cap. dicatis. num. 40. & sequen. 12. q. 1. Cauendum tamen serio, quod vt prædicitur, præfatorum bonorum dispositio est facienda per viam donationis, vel alius contractus irreuocabiliter inter viuos facti: quia non liceret hoc facere per viam vltimæ voluntatis, per quam nullus religionem professus potest quidquam disponere sine facultate testandi, vt palam est, & tangitur in locis prædictis; & eam non habet D. consulens in vlla facultate sibi à Papa facta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas antedatæ diei posita in contractu coram Deo nec prodest, nec nocet, sed sola attenditur veritas.*

1 *Donatio facta vxori ficte non tenet, immo nec vera valet: tamen si sit iurata, etiamsi sit facta ab eo qui cõmisit delictum, ob quod bona ipso quidẽ iure nõ confiscãtur, sed confiscari possunt, num. 2. licetque hæc donatio posit à fisco, in cuius fraudem facta fuit, per rescissoriam reuocari; attamen donataria non tenetur ea fisco, antequã rescindatur, tradere. num. 3.*

3 *Fraudandi fisci, vel alterius creditoris causa facta donatio potest quidem rescindi; sed antequã rescindatur, donatarius iuste retinet.*

5 *Occultans bona delinquentis confiscata, tenetur ea fisco tradere.*

CONSILIVM VIII.

MARITVS post delictum commissum, pro quo à fisco bona sua fuerunt per sententiam confiscata, vxori suę per instrumentum certa bona donauit, & instrumento subscripsit sub die ante delictum cõmissum, vt sic appareret donationẽ antea fuisse factam; & vxor illa occultauit, & retinet.

Quæritur primo, an donatio prædicta teneat: & quia dicta mulier alia etiam occulte accepit, & retinet:

Quæritur secundo, an illa etiam fisco non petenti, & in conscientia tradere teneatur.

1 AD PRIMAM quęstionem respondeo primo, quod in foro conscięntię siue Dei non potest prodesse plus præfato donatori instrumentum falso die firmatum, quam si fuisset vero die firmatum. Tum quia Deo omnia sunt nota, ad Hebr. 4. c. multi. 2. q. 1. Tum quia fraus & dolus nemini patrocinari debent, cap. fedes Apostolica. de rescript. Secundo, quod prędictũ instrumentum donationis, etiam si esset legitime factum, non posset ei prodesse, si donatio fuit ficte & simulate sine vero animo donandi facta; quia illa est ipso iure nulla, & nihil valet, l. 1. & tot. tit. C. plus valere quod agitur. & quod talis præsumitur hęc de qua agimus in foro exteriori, cum fuerit facta vxori, quæ est persona coniuncta, & virtualiter ipse remansit in eorum possessione, iux. doctrinam Bart. in l. post contractum. ff. de donat. num. 4. Tertio, quod etiam si esset vera coram Deo donatio, non

2 posset

posset prodesse; quia fuit facta vxori, quæ non valet, l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. nisi esset iurata, Bart. recep. in l. si quis pro eo. sub fin. ff. de fideiuss. Quarto, quod si vera & iurata fuisset donatio, dubitari potest. Nã pro consulente facit, quod reus criminis, propter quod ipso iure non perdũtur bona, vt perduntur in crimine lęsæ maiestatis humanæ, l. quisquis. C. ad legem Iul. maiest. & diuinæ, c. cum secũdum. de hæret. lib. 6. neque tale, ob quod administratio ipso iure interdicitur, quale est repetundarũ, l. ex iudiciorum. ff. de accusat. donare potest post crimen cõmissum, ante-
3 quã in iudiciũ deducatur, & valet ipso iure donatio. Et contra consulentem facit, quod illa reuocari potest tãquam in fraudem fisci facta, d. l. post contractum. ff. de donat. vbi Bart. communiter recep. vtrumque tenet. Sed contra hoc facit consideratio quędam, quam nullibi legi, scilicet quod donatio vera in fraudem facta ipso iure tenet, & nõ potest, nec debet creditor, vel alius, in cuius fraudem facta est, admitti ad illa bona donata, nisi prius per actionem reuocatoriam rescindatur, iux. §. itẽ si quis in fraudem. Inst. de action. eo quod per donationem, & emptionem etiã in fraudem factam, transit dominium in donatarium, & emptorem, iux. gloss. in d. §. item si quis. & est tex. expressus in l. si sciens. ff. de contrah. empt. & quod ideo donatarius non videtur obligatus ad reddenda illa bona, donec per iudicem reuocetur donatio, vel emptio: sicuti nec incidens in pœnam tenetur soluere illam in foro conscientiæ, donec à iudice condemnetur, iux. gloss. celeb. in cap. fraternitas. 12. q. 2. S. Thom. 2. 2. q. 62.
4 art. 4. Quinto, quod per hanc considerationem, quæ in præsentia mihi videtur tenenda, præsertim contra fiscum, contra quem in dubio iudicandum est, l. non puto ff. de iure fisci. Resolute ad quæstionem respondeo, quod si coram Deo præfatus consulens vere donauit præfata bona vxori, & donationem confirmauit iuramento, ita quod non potuisset illam reuocare, etiam si numquam fuisset condemnatus, poterit vxor eius retinere illa sibi tamquam sua, quia vere sunt talia, donec donatio illa reuocetur, & rescindatur per iudicem, tamquam in fraudem facta: si autem non habuit verum animum donandi, cum illa semper manserint sua, cadunt sub confiscatione generali omnium bonorum suorum, & sic debentur fisco per sententiam condemnatoriam.

5 AD SECVNDAM respondeo, indubitati iuris esse, quod illa bona occultata debentur fisco, cum occultatio non habuerit vim auferendi dominium, sicut habuisset vera donatio, vel vera venditio; & ita semper remanserunt tam sua, ac si non fuissent occultata.

SVMMARIVM.

1 *Lex prohibens patri ne in damnum filiorum donet vltra quintam, non ligat donantẽ pro anima sua, vel in remunerationem.*

CONSILIVM IX.

QVAERITVR in vtroque foro, vtrum pater multa in bonis habens pro filijs, quæ etiam pro eorum persona ac statu sint superflua, possit in vita

in vita ad opera pia, & donationes gratuitas, etiam vltra quintam partem impendere.

1 Respondeo, quod potest donare in cultum Dei, & ad opera pia salutem animæ suæ respicientia, vt in Manual. cap.26. num.39. Potest etiam facere donationes profanas remuneratorias, quæ non sunt veræ donationes, non autem veras, vt vbi supra diximus in dicto Manual.cap.26. num.39.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter vivos non insinuata, si sit vltra 500. non valet, nisi in 500.*
2 *Donatio causa mortis cum clausula de non revocando, si sit posita in parte dispositiua, transit in donationem inter vivos.*
2 *Donatio causa mortis iudicabitur non esse revocata, si quis postea donet inter vivos, putans donatarium interisse.*

CONSILIVM X.

AN donatio inter viuos vsque ad 800. vel mille aureos, non insinuata iudici, valeat; & an donatio causa mortis possit; reuocari donando inter viuos?

1 Respondeo, q̃ donatio inter viuos facta de maiore summa quam quingentorum aureorum, licet valeat quo ad 500. non tamen valet quo ad reliqua, nisi fuerit insinuata. l. penult. iũcta l. sancimus. C. de donat. vel nisi fuerit iurata. late Deci. consil. 432. num. 15. Sola enim condonatio solemnita-
2 tis iniurata non sufficit. Bart. in d. l. sancimus. 9. fin. & Deci. vbi supra.

Donatio causa mortis tranfit in donationẽ inter viuos per clausulã insertam ei de non reuocando eam, si modo inseratur verbis dispositorijs: licet secus sit, si id fiat in exequutorijs. Couarr. 2. part. rubr. de test. num. 13. Animaduertendum tamen, quod si quis donaret inter viuos alicui aliqua bona, quæ causa mortis ante donarat, putans donatarium causa mortis obijsse, forsitan iudicabitur eam non esse reuocatam. argum. l. fin. de dol. hæred. instituț.

DE PECVLIO CLERICORVM.

SVMMARIVM.

1 *Clerico filiofamilias quod annuatim dat pater, vt sic ex eo clericaliter se sustentet, efficitur peculium castrense, quod etiam ludendo efficaciter in alium transfert, sicut etiam est omne id quod lucratur.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

CAIVS paterfamilias lusit cum Sempronio ludo alearum primera nuncupato;qui Caius superlucratus est à Sempronio scuta sex auri sine fraude. Ludo finito, Sempronius,qui perdidit, reperitur esse filiusfamilias,doctor ętatis vigintiocto annorum,vel circa, habēs primam tonsuram, & tres ordines minores tantum, nec possidet bona aliqua castrensia,vel aduentitia, nec aliquid ex doctoratus officio lucratur, & demum nullas alias pecunias habet, pręterquam centum & quinquaginta aureos,quos habet à patre singulis annis, de quibus libere disponere potest: dictusque Sempronius moratur cum quodam Cardinali, à quo habet victum, & habitationem, eo quod manet in eius curia, & ipsum concomitatur.

Quæritur, attento quod dictus Sempronius est filiusfamilias, quomodo dictus Caius possit esse tutus in foro poli: Vtrum huiusmodi pecunia sit restituenda,necne?

1 Respondeo,quod de rigore iuris non tenetur restituere:quia quicquid huiusmodi clericus quærit,fit ei peculium castrense,& potest de ipso testari, & disponere, non obstante quod sit filiusfamilias. Auth. presbyteros. C. de episcop. & cler. & tradit Innocen. & post eum Panor. in cap. quia nos. de testamen. num. 5.

Nec obstat,quod omnia quæ habet, sint donata sibi à patre: quia donātur ei, vt exerceat militiam clericalem, inseruiendo, vt inseruit, Cardinali in primis inseruientium honorificentissime, per ea quę Couar. addit Panor. in d. cap. quia nos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius de patrimonio, & quæsitis sua industria,ac laicus disponere potest & num.* 4.

2 *Donare habenti ad se sustentandum, sed non honeste,pium.*

3 *Pia vt sit largitio, principaliter ob Deum fieri debet:nec desinit esse bona, licet sit etiam,sed minus principaliter ob alium finem etiam ineptum,modo non sit malus.*

CONSILIVM II.

AN PENSIONARIVS de reliquatis ex sua modica pensione, & de alijs suo labore & industria comparatis possit cognatis suis plus satis familia oneratis & egentibus opitulari?

1 Respondeo primo,quod latius,quam hactenus alij tradiderunt,scripsimus nos in tractatu de reditibus ecclesia. quæst. 1. mon. 18. & fere per bonam partem aliorum, præsertim 32. & conseq. quod non solum pensionarius, & quiuis alius stipendiarius,vel accipiens aliquid pro labore, & industria,& occupatione,qua seruit, vel tenetur seruire alteri, potest ea, quæ reliquat, vel superflua facit vltra suum victum decentem,donare, &

Digitized by Google

re, & diſpẽdere in opera pia; ſed etiã beneficiarius quilibet, etiam regularis, & religioſus poteſt impendere fructus ſui beneficij ſic reliquatos & ſeruatos in eadem opera pia.

2 Secundo, quod impenſa, & erogatio, quam ait ſe facere D. conſulens in prędictos cognatos, eſt pia & ſancta, vt in d. tract. q. 1. mon. pręd. 31. traditur declarando in monito 26. quæ ſunt opera pia, & addendo in monito 27. quod etiam dare habenti neceſſaria ad ſuſtentandam vitam, ſed egenti ad ſe decenter ſuſtentandũ cũ ſua domo, & familia, eſt dare ad opera pia.

Tertio, quod ad hoc, vt impenſa & erogatio dicatur pia, oportet, quod principaliter fiat ab amorem Dei, vel ob miſericordiam, & neceſsitatẽ proximi; ita quod non ſufficeret facere illam ob cognationem, & amicitiam, vel alium reſpectum profanum, vt traditur vbi ſupra mon. 28. Dixi, principaliter: quia non oportet vt fiat nullo reſpectu alio profano habito. Tum quia iudicandum eſt opus ſecundum id quod principaliter intenditur, l. ſi quis nec cauſam. ff. de reb. cred. Tum quia, vt coliigit ex ea Iaſon ſequutus communem, attendendum eſt id quod principaliter intenditur, & non quod minus principaliter, ſiue incidenter. ex quo infert multa vtilia, & in his id quod ait gloſſ. fin. putata ſing. in cap. quamuis pactũ. de pact. lib. 6. quę adiuncto textu probat non eſſe attendendum pręiudicium, quod conſequenter, ſiue per quamdam conſequentiam fit, ſed tantum principale. Tum quia non definit opus eſſe bonum, eo quod minus principaliter fiat ob aliquem finem ineptum, modo non ſit malus, ſi principaliter fiat propter finem aptum, vt tradimus latius in commen. cap. inter verba. 11. q. 3. concluſ. 5. nu. 19. & ſeq. & breuius in cõmment. cap. cum miniſter. 23. q. 5. nu. 4. & vtilius in Manu. confeſſ. cap. 14. num. 33.

Quarto, quod D. conſulens debet elargiri ea, quę largitur prædictis cognatis ſuis de fructibus penſionum, principaliter, ſiue principalius propter amorem Dei, & miſericordiam, & paupertatem, ſiue indigentiam quo ad ſe ſuſtentandum, quam propter cognationem, vel alium reſpectũ humanum, ſiue ſæcularem: quamuis etiam bene faciat largiendo propter Deum principaliter, habendo minus principalem reſpectum ad cognationem, amicitiã, & alios reſpectus, & fines ſæculares, dummodo nõ ſint principales, ſed tantum minus principales.

4 Quinto, quod non fruſtra in prędicto dixi, De fructibus penſionum eccleſiaſticarum: quia de alijs fructibus aliarum penſionum ſæcularium, vel de ſalarijs, vel ſtipendijs, quę pro laboribus ſuis accipit, poteſt pro libito ſuo etiam principaliter largiri prędictis ſuis cognatis ob conſanguinitatem, & amicitiã: ſicut quilibet laicus poteſt de fructibus laicis pro libito largiri etiam extraneis per dicta in d. tract. q. 1. mon. 17. & multis ſeqq. nec debet ſcrupulum ſibi facere de difficultate ſciendi quantum reliquat de penſionib. eccleſiaſticis, & quantũ de alijs ſtipẽdijs &c. ſine vllo errore: quia ſatis eſt bona fide ſine dolo computare veriſimilem quantitatem vtrorumque. arg. cap. quia veriſimile non eſt. & ei adnotatis de præſumptio. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum, viuente titulari, seu illorum reseruatario, separati à solo, ei debentur, ac etiam locationum pensiones correspondentes fructibus sicut supra à solo separatis.num.5.6.9.& hoc,etiam si nondum fuissent in horrea reposiri. num.4. vnde si illos viuens debita honesta contrahendo consumpsisset, non facerent spolium, num.2. alias sic. num.3. de iure autem deberentur successori in beneficio, sicut & collecti sede vacante, nisi alteri essent applicati, seu concessi. num.7.& 8.*

CONSILIVM III.

PRAESVPPOSITO priuilegio Apostolico facto illustrissimo N.de percipiendis spolijs clericorum in sua ditione,quæsita fuerunt sequentia à successore D.consulente.

1 Primum,cuius debeant esse fructus,quos reseruauit sibi prçcessor ipsius sine vlla locatione per se ipsum percipiendos, an hæredis eius, an illustrissimi N. an D.consulentis, & de fructibus qui obuenerunt sede vacante. Et responsum fuit primo, quod fructus, quos reseruauit administrationi suæ præfatus præcessor, & fuerũt in vita eius à solo sep2rati, pertinuerunt omnes ad ipsum, & nulli eorum qui post mortem fuerunt collecti, & à solo separati,secundum glos.in cap.si propter.de rescript. lib.6.& in cap.præsenti. de off.ord. eod.lib. communiter receptam per communem sententiam, vt diximus in tract.de reditib.eccles. quæst.2. mon.13. per argumenta valida, quæ ibidem videri possunt.

2 Secundo, quod si fructus illi reseruati fuerunt impensi à præcessore, ita quod nõ remanserunt inter spolia eius,pertinebunt ad præcessorem mortuum,vel hæredes,aut eius causam habentes: quia ipse poterat eos impendere suis honestis vsibus,etiam seruato patrimonio,& eius fructibus, quibus voluisset,iuxta illud dictum singulare Innoc.in cap.Episcopus.de præben. relatum à nobis in præfato tract.quæst.1.mon.32. & nullatenus pertinebunt ad illustrissimum N.nec ad D.consulentem.

3 Tertio, quod si præfatus præcessor non impendit ea honeste in vsibus suis,dum vixit, sed remanserunt libera à debitis eius, pertinebunt ad spolia eius.

4 Quarto, quod non refert an fructus præfati fuissent percepti, & recõditi,an solum à solo separati: quia idem est iudicandum de vtrisque. arg.l.si ejus.ff.de rei vend.secũdum veriorem intellectum l.arboribus. §. Iulianus. alias est l.si fur.ff.de vsufruct.& l.si vsufructuarius.ff.quemad.vsusfr.amitt. & est communis opinio,quam sequimur nos in d.tract.q.2. mon.14.

5 SECVNDVM QVAESITVM est, cui debent adiudicari pretia locationum & conductionum soluenda in aliquo festo cadente intra tempus sedis vacantis.Ad quod respondetur,quod huiusmodi pretia,quę erãt soluenda in aliquo termino contingente tempore sedis vacantis propter fructus quæsitos, vel saltem separatos à solo ante mortem præcessoris, adiudicabuntur ei, vel ab eo causam habentibus: quia pretium rei venditæ debetur

debetur vendenti, ſicut res vendita debetur emptori. argum. ff. de actio. vendit. per totum: & eadem ratione pretium fructuum locatorum poſt perfectam locationẽ debetur locanti pro ea parte quæ fuit locãtis, vel debita ei; ſicut vſus rei locatę debetur conductori. arg. l. illud. ff. ad leg. Aquil.

6 TERTIVM QVAESITVM, Cui debent adiudicari pretia præfatarum locationum ſoluenda in aliquo feſto cadente poſt prouiſionem D. ſucceſſoris. Ad quod reſpondetur idem quod reſponſum eſt ad ſecundum, ſcilicet quod cedunt ipſi prædeceſſori pro ea parte quæ fuit quæſita ſeu debita ipſi locanti: & ſic pro ea parte, quæ fuit collecta, vel à ſolo ſeparata ante mortem locantis.

7 QVARTVM QVAESITVM, Cui debeãt adiudicari fructus, qui obuenerunt ſede vacante. Ad quod reſpondetur, quod adiudicari debent illuſtriſsimo N. vel eius commiſſario: quia licet iure communi debeantur ſucceſſori, per cap. cum vos. de off. ord. & cap. quia ſæpe. de elect. lib. 6. cap. præſenti. de off. ord. eod. lib. priuilegio tamen Papæ pertinent ad ſuam Dominationem illuſtriſsimam, vt præſupponitur.

8 QVINTVM QVAESITVM, Cui debent adiudicari fructus, qui remanſerunt in ſpolijs prædeceſſoris. Reſpondetur, quod ipſimet illuſtriſsimo N. virtute dicti priuilegij. Nec obſtat argumentum factum in fauorẽ opinionis Soti in d. tract. q. 2. mon. 13. ſcilicet quod alioquin, &c.

9 SEXTVM QVAESITVM, Cui cedere debeant pretia locationũ fructuum pro ea parte, qua tãgunt fructus perceptos, vel à terra ſeparatos poſt prouiſionem ſucceſſoris, quocumque tempore ſint ſoluenda. Et reſpõdetur, quod aut locatio fructuum deſinit eſſe valida quo ad partẽ quæ tangebat illos fructus perceptos poſt præfatam prouiſionem, aut non. Priore caſu pretium reſpondens præfatæ parti, ſoluendum eſt præfato ſucceſſori: quia fructus illi, ſi non fuiſſent locati, pertinuiſſent ad ipſum; & conſequenter pretium, quod debetur pro illis, ſoluendum eſt ei, cuius fuiſſent fructus, ſi non fuiſſent locati. Altero caſu, ſcilicet ſi conductio remanſit valida etiã quo ad illos fructus, dicendum pretium eorum diminuẽdum eſſe pro rata fructuum locatorum, ita quod ſucceſſor percipiat fructus, vel locet eos de nouo. An autem locatio & conductio deſinant eſſe validæ quo ad illos fructus, necne, colligendum eſt ex tenore inſtrumenti, & ex cauſa, & conſuetudine locandi, & alijs circumſtantijs. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Clerici beneficiati poſſunt licite de fructibus ſuorum beneficiorum, viuendo de bonis patrimonialibus, vel quaſi, inter quæ omnia quæ aliunde quam ex fructibus beneficiorum acquiſiuerunt, etiam ſi illa ex vſu ſacrorum ordinum acquiſiuerint, computantur; num. 1. tam inter viuos, quam in vltima voluntate, etiam propinquis relinquendo, diſponere; num. 2. & 3. An autem in dubio ſit præſumendum eum ex dictis fructibus voluiſſe viuere, vel ex patrimonialibus ſeu quaſi, ex coniecturis eſt diiudicandum.*

4 *Clericus negotia principum in Curia, etiam recepto ſtipendio, iure communi, & ex ſtylo Curiæ gerere licite poſſe videtur.*

CONSILIVM IV.

QVOD de bonis clerici quasi patrimonialibus, & de patrimonialibus idem sit iudicandum, tenuimus nos in apolog. lib. de redit. eccles. q. 1. mon. 22. Quod item bona clerici quæsita per industriam suam, etiam per vsum sacrorum ordinum alia ratione, quam fructuum vel redituum beneficiorum, dicantur quasi patrimonialia, tenuimus.

1 Interrogatus, quid mihi videatur de hac informatione, respondeo me pridem in apolog. lib. de red. eccles. q. 1. monito 22. tenuisse, quod bona quæsita licite per artificium, vel aliam industriam & laborem clerici absque intuitu clericatus, & ordinum suorum, sunt vere patrimonialia, sicut quæsita à laicis; & quod quæsita à clerico ratione officij clericalis, & suorum ordinum extra fructus beneficiorum ecclesiasticorum, sunt quasi patrimonialia, & quod de ijs perinde ac de patrimonialibus disponere potest clericus, qui ea quæsiuit.

2 Secundo, quod in d. q. 1. monito 30. teneo firmiter determinationem Innocen. in cap. indecorum. de ætate & qual. quod beneficiarius potest viuere de fructibus sui beneficij, & seruare suum patrimonium, seu sua bona patrimonialia & fructus eorum suis cognatis, & disponere de illis inter vivos, & in vltima voluntate.

3 Tertio, quod hæc consequitur præfatum D. Gab. Robos. potuisse de bonis quæsitis licite per industriam suam, tam ratione ordinum suorum, quam alia, disponere perinde, ac si esset laicus.

4 Quarto, quod iure communi consuetudine Curiæ in Vrbe declarato & vsitato videntur licita negotia Regum, & aliorum, per quæ fuerunt ei aliqua salaria, vel honoraria donata, vt supra in informatione probatur.

5 Quinto, quod licet forsitan, expresse non declarauerit, se voluisse, dum viueret, de fructibus beneficiorum suorum viuere, & bona patrimonialia suis cognatis vel amicis ab intestato vel ex testamento relinquere; tacite tamen ex multis eius actis, & ex cura, quam habuit seruandi tot millia ducatorum, & ex consuetudine, quam communiter seruant clerici beneficiarij habentes patrimonia, siue bona patrimonialia, facile cõijci potest eum habuisse hunc animum: ita quod Reuerendissimæ Cameræ procuratores nullam sibi culpã poterunt adscribere, quod falso id crediderint: quamuis Ludouicus Roman. in consil. citato in informatione id mihi non aperte dicat. Salua, &c.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLVN.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum à parocho scriptum, & sola testatoris manu subscriptum, nec in terris Ecclesiæ tenet in foro exteriori, at in foro conscientiæ, qui ex eo bona possidet, licite retinet. num. 2.*

2 *Reli-*

Digitized by Google

8 *Relictum mihi ſponte in diſpoſitione minus ſolemni, immo ſolo verbo ſine teſtibus, tuta conſcientia retineo.*

CONSILIVM I.

FRANCISCVS diſpoſuit de bonis ſuis in terris Eccleſiæ, inſtituendo nepotem hæredem per ſchedulam ſcriptam à proprio parocho, ſubſcriptam ab ipſomet teſtatore. Quæritur, an valeat huiuſmodi inſtitutio in foro conſcientiæ.

1 Reſpondeo primo, quod ordinatio prædicta non eſt ſeruanda in foro exteriori; quia nec ſecundum formam iuris Cæſarei, neque canonici eſt facta, vt conſtat per cap. cum eſſes. & ei annot. de teſtam. Secundo, quod grauiſsima difficultas eſt apud vtriuſque & etiam diuini iuris peritos,
2 an vltima voluntas, quæ ſine ſolemnitate à iure requiſita eſt ordinata, valeat in foro conſcientiæ: ego autem in ea opinione ſum, quod qui poſsidet bona ſibi vere & ſponte coram Deo relicta, ſiue ſcripto, ſiue verbo tantum, ſiue coram teſtibus, ſiue ſine illis, poteſt ſancte ſalua conſcientia retinere; licet poſsint ei tolli per iudicem in foro exteriori. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius hæres à patre inſtitutus, ſi fecit inuentarium, non cogitur ex fructibus beneficij ſoluere debita; vel legata ei à patre mandata vltra vires hæreditarias: ſed ad id tenentur alij habentes hæreditatem. num. 5. immo nec volens poteſt, niſi dicta ſolutio ſaltem indirecte iudicetur opus pium. num. 3. & 4.*

CONSILIVM II.

1 RESPONDEO primo, præfatum prælatum non potuiſſe obligare & onerare filium, cui reliquit beneficia, & minorem partem patrimonij. Tum quia tamquam ſucceſſor in beneficio non fuit grauatus ad illa, cum non fuerit ei impoſita penſio auctoritate illius qui poterat eam imponere ad ſoluendum ſuum æs alienum, & alia legata pia. Tum quia tamquam hæres non potuit obligari vltra vires hæreditarias. Secundo,
2 quod ſi præfatus filius adiuit hæreditatem patris abſque beneficio inuentarij, aut non fecit inuentarium intra legitimum tempus, cogetur in foro exteriori ſoluere præfata onera, iuxta l. ſcimus. C. de iure delib. quam-
3 uis in foro conſcientiæ non teneretur vltra vires hæreditarias. Tertio, quod ſi ipſe voluerit ſoluere præfata pia legata, iuſte ac ſancte ſoluere poterit illa de fructibus & reditibus ſui beneficij: quia iuſte poteſt impendere illa operibus pijs, qualia ſunt præfata legata pia. Quarto, quod ſi æs alienum præfatum fuit contractum ob cauſam profanam & temporariam, non poterit iuſte de reditibus ſui beneficij ſoluere illud: quia omnes fructus beneficiarij debent impendi in eius ſuſtentationem hone-

Digitized by Google

stam, vel alia opera pia. quamuis, quia in facto proponitur illud æs alienum conflatum fuisse ob sustentationem dignitatis ecclesiasticæ, poterit (vt puto) reduci directe, vel indirecte ad pietatis opera. Quinto, quod si præfatus filius noluerit soluere præfata legata, & debita, nec potuerit cogi ob beneficium inuentarij facti, alter frater cogetur soluere illa de rigore iuris, tamquam hæres patris retinens maiorem partem bonorum eius, si, quæ bona habuit à patre, ad soluenda prædicta sufficiant.

SVMMARIVM.

3 *Clerici & Episcopi, quibus in Vrbe decedentibus Iulius III. concessit, vt possent de omnibus rebus, exceptis illicite acquisitis, testari; si testamentum fecerint, etiam si aliqua ex illicita, hoc est eis probibita, non tamen iniusta negotiatione, num. 7. acquisiuerint, tenet, num. 1. 6. & 14. etiam ad effectum, vt prædictorum sic acquisitorum hæres & legatarius dominium acquirant. num. 2. cessante autem dicto priuilegio, de iis quæ per negotiationem ipsis inhibitam, vel aliàs contra Canones Ecclesiasticos dominis sæcularibus seruiendo, prædia laicorum conducendo, officia aduocandi & iudicandi in foro sæculari exercendo acquisiuerunt, in vltima voluntate disponere non possunt, sed spectant ad Cameram Apostolicam, etiam si tales essent regulares apostatæ. num. 4.*

9 *Negotiatio est de actibus indifferentibus, quæ non facit aliquem malum, sed mendacia quæ negotiando proferuntur: sed si recte fiat, & ad bonum finem, est vtilis & necessaria Reipublicæ, num. 8. at ex circumstantia potest depranari, num. 9. vel agendo contra terminos iustitiæ commutatiuæ, & hæc vltra peccatum obligat ad restituendum; vel agendo contra præcepta aliarum virtutum & charitatem; & hæc licet habeat annexum peccatum, non tamen obligat ad restituendum. num. 11. & seq.*

14 *Actus omnes humanos, esse peccata, dicere, hæreticum: sed quod maxima illorum pars sit infecta peccato veniali, est Catholicum.*

19 *Veniale peccatum, quo opus aliquod inficitur, operatur vt non sit meritorium gratiæ, nec gloriæ.*

CONSILIVM III.

1 AD QVAESTIONEM propositã de clericis & Episcopis decedẽtibus in Vrbe, an possint testari de rebus quæsitis per negotiationem, iamdudum respondi. Primo, quod sic, ad hunc sensum, quod testatio, seu testamentum, & vltima voluntas eorum possit dici iusta, si fecerint illam per verba generalia, dicendo, Lucius hæres meus esto, vel relinquo bona mea Titio, vel similia, non facta mentione particulari de rebus per negotiationem quæsitis, per ea quæ tunc allegaui, & alia quæ tradunt Decius in l. hæreditas. ff. de reg. iur. & citati ab eo ibidem.

Secundo

Digitized by Google

2 Secundo etiam respondi affirmatiue, quod sic, intelligendo eam in hoc sensu, quod hæres legatarius, vel fideicommissarius acquirunt titulum quæsitorum per negotiationem de se licitam, id est non contrariam legibus iustitiæ specialis; licet esset illicita ratione circumstantiæ personæ, loci, temporis, vel alterius, quæ negotiationem faceret vitiosam, eo quod esset contraria alijs virtutibus, quam iustitiæ speciali: & quod exceptio, quam fecit Iulius III. in bulla, per quam concessit facultatem testandi prædictis clericis & Episcopis in Vrbe decedentibus de omnibus rebus, exceptis illicite quæsitis, intelligenda erat de rebus quæsitis illicite contra leges iustitiæ specialis, & non de quæsitis illicite contra leges virtutum theologarum, vel aliarum moralium: contra quod
3 formaui quatuor argumenta, quibus respondi. Nunc autem pro maiori declaratione oppono contra responsionem. Primo, quod præfatus Iulius III. in sua bulla generaliter excepit res illicite quæsitas; ergo generaliter est intelligenda, cap. solitæ. de maiorit. & obedien. l. de pretio. ff. de public. in rem actione. Secundo, quod nulla ratio diuersitatis videtur dari posse inter quæsita illicite contra leges iustitiæ specialis, & inter quæsita contra leges speciales aliarum virtutum, cum per vtramque acquisitionem peccetur mortaliter, & per vtramque offendatur Deus.
4 Tertio, quod Pius IIII. iuris vtriusque (vt fertur) callentissimus, videtur præfatam bullam in quadam eius declaratione sic intellexisse, vt per illicite acquisita, veniant omnia quæsita per negotiationem illicitam, & alias contra canones. Quam expositionem nos post alios secuti sumus in comment. cap. non liceat Papæ. 12. quæst. 2. §. 7. num. 4. & 5. diximus valde notandam esse illam declarationem, per quam declarabatur id, quod nusquam antea videtur in vlla iuris scripti parte expositum, scilicet nulla quæsita per negotiationem illicitam, vel alias contra canones Ecclesiæ, posse per vltimam voluntatem relinqui a clericis, vel Episcopis: ex quo intulimus nos ibidem, quod cuidam monacho apostatæ, qui apud Indos quæsiuit 2000. scutorum per negotiationes, & mercaturas, non debet succedere monasterium, iuxta cap. cum olim. 2. & alia iura de priuileg. sed Camera Sedis Apostolicæ: & quod stipendia, quæ quærunt multi clerici inseruiendo Regibus, & alijs principibus, & dominis sæcularibus, & per conductionem, seu arrendationem prædiorum, vel redituum sæcularium, & aduocationis, & officia iudicandi
5 in foro sæculari, eis mortuis debentur Cameræ Apostolicæ. Quarto, quod negotiatio siue mercatura videtur esse per se mala, iuxta illud Leonis Papæ relatum in cap. qualitas. de pœnitent. distinctio. 5. *Inter ementis & vendentis commercium difficile non interuenire peccatum*: ob quod ibidem consulitur, ne pœnitens negotietur: & quod Chrysostomus relatus in cap. eijciens. 88. distinctio. sic ait, *Mercator nunquam Deo placere potest, & ideo nullus Christianus debet esse mercator, & mercator sine mendacio & periurio esse non potest*. Quinto, quod onus augetur, & non minuitur, cum quod vni debetur, improuide alijs soluitur, cap. eam te. de iureiuran. At quæsita per negotiationem illicitam, videntur deberi damnifi-

catoper illam : quia *non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*. capit. si res aliena. 14. quæst. 6. & regula peccatum .de reg. iur. lib. 6. ergo non possunt per vltimam voluntatem solui alijs . Sexto , quod licet Iulius iij. non statuerit illud ; satis superque tamen est, quod Pius iiij. statuerit illud, cap. si Roman. 19. dist. & cap. 1. de constit.

Quibus tamẽ non obstantibus, vera videtur nostra respõsio, salua emun-
6 &issima S.D.N. censura, & cuiuslibet saniore sententia. Primo quidẽ, quod nulla ratio naturalis, nec diuina positiua, nec humana canonica, vel ciuilis reddi potest, cur fe.rec. Iul. iij. excipere voluisset quæsita per negotiationẽ per se licitam, licet sit illicita ratione circũstantiæ, personæ, temporis, loci, vel alius , quam quæsita per alium actum suapte natura indifferentem , & ob aliquam circũstantiam prædictarum illicitum. ergo dicendum est, vel voluisse excipere omnia quocumque modo illicite quæsita, vel nec quæsita per negotiationem ex sola circumstantia illicitam. At non potest iuridice responderi excepisse omnia quocumque modo illicito acquisita , per ea quæ infra dicentur ; ergo dicendum est , non excepisse quæsita per negotiationem suapte natura licitam, & sola circumstantia illicitam .

7 Secundo, quod non obstat huic argumento dicere, quod satis est id placuisse Principi, ad hoc, vt legis vigorem habeat, l. 1. ff. de const. princ. & q non solum Pius iiij. excepit generaliter quæsita illicite, sed etiam prius exponendo eius verba, specialiter excepit quæsita per negotiationem illicitam , & alias contra cãnones. Quia eodem modo respõderi potest ad eius expositionem, sicut ad constitutionem Iulij iij. vt infra respondebitur, scilicet quòd intelligitur de quæsitis per negotiationem contra leges iustitiæ specialis , & de quæsitis contra canones iustitiam specialem continentes ; quia negotiatio est duplex , honesta , & turpis , siue illicita , vt habet prẽfatum cap. qualitas. & honesta attenta iustitiæ qualitate non generat saltem immediate turpia, & inhonesta, iuxta illud Dominicum, *Arbor bona non facit fructus malos*, ex Matth. 12. & illud Baldi in l. 2. ff. de Senatoribus, *Non potest esse plus in causato, quam virtus causæ influit* .

8 Tertio, quod vt ait August. relatus in cap. quoniam. 88. dist. in. negotiatio non facit quem malum, sed mendacia & periuria quæ negotiantes proferunt. cui concordat Cassadorus relatus in cap. quid aliud. eadem dist.

Quarto , quod ars recte negotiandi est licita, secundum Arist. 1. Politic. & vtilis, ac necessaria, secundum Ciceronem lib. 1. offic. cum ad honestum & bonum finem dirigitur, vt declarat S. Thom. receptus ab omnibus 2. 2. q. 77. art. 4. ad primum.

Quinto, quod si negotiatio de se esset illicita, maxime foret, quia per eã quod vilius emitur, carius venditur: sed hoc est licitum : quia *dignus est operarius mercede sua*, Lucę 10. relat. in c. 1. col. 2. & seq. 13. q. 2. & mercator multam operam impendit emendo merces temporibus congruis, in locis aliquando remotis, & seruando eas in tẽpus opportunum, & transferendo in alia loca. & subeundo pericula, & nulla alia merces ei assignatur præter id quod vilius emẽdo, & carius vendendo lucraretur; & ita licite capit lucrũ
9 modo rationabile. Per quod & alia cõcludimus nos de pœnit. dist. 5. c. qualitas.

litas. negotiationem in genere esse actum suapte natura indifferẽtem, nec per se bonum, nec per se malum, sed talem, qui ob circumstãtias potest esse bonus vel malus: qualia sũt loqui, & silere, edere, & bibere, ambulare, & sedere, & alia id genus innumera, quæ ob circũstantias personæ, tẽporis, loci, & præsertim finis, sunt bona, vel mala, vt tradit S. Th. receptus ab alijs 1. 2. q. 7. & q. 18. per totam. at nemo prohibetur testari de quæsitis per actus de se honestos, & iustos, licet defectu cuiuspiam circũstantiæ prædictarum sint illiciti: ergo nec debet prohiberi testari de quęsitis per negotiationem per se iustã & licitam, licet ex circũstantia fit illicita: quoniã rari sunt qui
10 quærant bona omnino licite: nã quicumque quærit aliquid per actus mortaliter, vel venialiter malos, quærit illicite: quandoquidem omne peccatum non solum mortale, sed etiam veniale est illicitum; adeo quod etiam iuramentum non ligat iurantem ad illud faciendum. c. si aliquid, iuncta gl. & cap. definitio. 22. q. 4. & fere omnes clerici quærũt per huiusmodi actus: nam multi quærunt per suarum amasiarum donationes, vel vltimas volũtates, alij per seruitia & obsequia illicita contra legem naturalem, vel diuinam, vel canonicam, vel ciuilem a canonica probatam: plures male suadendo ad testandum in fauorem suum; alij per mendacia, vel detrahendo male alijs sibi acquirunt male beneficia ecclesiastica; multi non recitando horas canonicas male percipiunt beneficiorum suorum fructus: multi excommunicati, & alijs censuris ligati quærunt fructus, eo quod habent canonicos titulos: multi licet dicãt horas canonicas, tamẽ id faciunt mortaliter, vel venialiter peccantes sine debita reuerentia, vel sine intentione, aut sine attentione requisita, vel nimium festine, vel corrupte illas pronunciant, vel cantant, multi omittendo cantum debitum, vel non seruando silentium debitum, vel alias cærimonias, nonnumquam etiam ridendo, vel ringendo, & alijs multis modis saltem venialiter inficiendo illas, per quod earũ pronunciatio fit illicite saltem venialiter; & consequenter fructus taliter sunt illicite quæsiti saltem per actus ex circũstantia illicitos. Plures Decani, Archidiaconi, Abbates, & Episcopi negligenter fungentes suis officijs, saltem venialiter peccant, & per illas illicitas functiones quærunt sibi magnos reditus, de quibus nullatenus possunt iuste cum bona conscientia testari, si contraria opinio esset vera.

11 Sexto, quod negotiatio, vt dictum est supra, est duplex, honesta, & turpis, siue illicita: illicita vero etiam est duplex, altera quæ est contra leges iustitiæ specialis, altera quæ est contra leges charitatis, & aliarum virtutum moralium, inter quas est magna differentia: quia negotiatio quæ fit contra leges iustitiæ specialis, non solum inducit peccatum, sed etiam obligationem restituendi damnum datum per illam parti damnificatæ, vt colligitur ex S. Th. 2. 2. q. 62. art. 1. & 2. Altera vero licet inducat peccatum veniale, vel mortale, non tamen inducit obligationem restituendi, vt colligitur ex eodẽ S. Th. vbi supra, dicente, quod necessitas restituendi nascitur ex ablatione præcedenti, quam præsupponit, eo ꝙ sit actus iustus virtutis, quæ ponit & præcipit æqualitatẽ inter res exteriores ablatas restituendas vel recompensandas. Exemplũ contra iustitiam cõmutatiuam, vendere maiori

vel minori pretio quam valet, vel occultãdo vitia, vel defectus mercis, vel exprimendo aliquas vires & qualitates falsas, vel negando aliquas bonas, ob quas merx vendenda pluris vel minoris valet, vel credẽdo sub vsuris, cap. si res. 14. q. 6. & reg. peccatum. de reg. iur. lib. 6. quæ non solum inducit peccatum, sed etiam obligationem restituendi parti damnificatæ damnũ quod intulit contra iustitiam specialem, contraueniendo alicui legi naturali, vel diuinæ positiuæ, vel humanæ canonicæ, vel per canones approbatæ: contra etiam canones illos, quibus illa approbãtur, iuxta principium Decreti, & cap. ius naturale. & cap. ius gentium. & alia posita in 1. 2. & 3. dist. & in cap. quo iure. 8. dist. & alibi sæpe: At quæ fit cõtra charitatem, aut alias virtutes morales, excepta iustitia speciali, negotiando quidem iuste quoad specialem iustitiam, & eius leges, vendendo scilicet, vel emendo iusto pretio, & non occultando vitia, vel defectus mercis, nec exprimendo valorem, siue vires eius falsas, nec negando veras, sed intendendo aliquem malum finem, vel displicendo Deo, vel proximo, vel inhonorando eos, vel agendo aliquid astute, vel imprudenter, superbe, ambitiose, præsumptuose, vel ob vanam gloriam, vel ob gulam & voracitatem, vel aliquam voluptatem illicitam, sine damno tamen personæ, honoris, vel famę proximi, occidere volendo in aliquo loco, vel tempore sacro, vel mentiendo, vel iurando aliqua, quæ mercem quidem ipsam non augent, nec minuunt, sed per ea offendunt animum, & decipiunt proximum, citra tamen damnum personæ, honoris, & famæ. & hæc negotiatio illicita inducit quidem peccatum, sed non obligationem restituendi: quia peccata contra charitatem, & alias virtutes morales præter iustitiam admissa non inducunt obligationem restituendi, vt late diximus in tractatu de restit. eccles. q. 2. mon. 1. 2. & 7. vbi monstrauimus esse falsum, quod quidquid fit contra legẽ
12 obligantem, censeatur fieri contra legem iustitiæ specialis, adducendo illam sententiam S. Th. 1. 2. q. 95. art. 1. & melius 96. art. 3. ab omnibus receptam ex Arist. Eth. 5. scilicet dari encomium virtutum actibus; & alias esse leges, & præcepta fidei, de quibus S. Thom. 2. 2. q. 17. & alias virtutis spei, de quibus idem ibidem q. 22. & alias leges & præcepta charitatis, de quibus idem q. 44. & alias leges, & præcepta prudentiæ, de quibus idem q. 65. & alias leges, & præcepta iustitiæ specialis, de quibus idem q. 122. & alias leges, & præcepta fortitudinis, de quibus idem q. 140. & alias leges temperantiæ, de quibus idẽ q. 170. & quod leges iustitię specialis versantur
13 principaliter & immediate circa actus exteriores, & ponẽtes æqualitatem circa commutationes exteriores, & debita quę sunt ad alterum, vt reddantur æqualia in totum: Aliæ autem virtutes & leges earum versantur principaliter & immediate circa actus interiores & compositionem animæ, & per quamdam consequẽtiam circa actus exteriores quo ad se, & minus principaliter quo ad alterũ: non quidem quo ad ponendũ æqualitatem debiti ad debitum, qualis est religio quæ iubet honorem dari Deo, cui non potest dari debitus, de quibus idẽ S. Th. 2. 2. q. 81. & seq. & qualis pietas, quę iubet honorẽ deferri patri, & parentibus, quibus etiam nõ potest reddi æqualis.
14 Septimo, quod licet diximus in comment. cap. inter verba. 11. quæst. 3.

quod

quod hæretica sit illa opinio Lutherana, quæ habet quod omnis hominum actus est peccatum: attamen Catholica, & sancta est illa, quæ habet, quod maxima pars actuum humanorum est infecta, culpa saltem veniali, iuxta illud, *Septies in die cadit iustus*, de pœnit. dist. 3. & illud Isaiæ 64. *Quasi pannus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ*. vt ob oculos semper habeamus ad cauendum, ne bona opera, quæ facimus, ita pereant, vt per ea non quæratur gratia in terris, nec gloria in cœlis; vt certe peribunt, si saltem veniali culpa inficiantur; quoniam vnum & idem opus non potest esse bonum meritorium gratiæ, vel gloriæ, si est vel venialiter malum, vt post S. Tho. 2. lib. sent. dist. 40. q. 1. art. 4. & 1. 2. q. 10. art. 6. diximus in Manu. confess. prælud. 7. nu. 17. & cap. 23. nu. . & in comment. de silentio super cap. in loco benedictionis. 5. q. 4. & prius in Enchirid. de oratione cap. 3. nu. 49. & cap. 20. nu. 36. Et ita cum magna multitudo actuum clericorum, quibus aliqua quærunt, sit illicita & contra canones; non profecto erunt, qui de quæsitis à se testari possint in Vrbe, nec in orbe. Quandoquidem non soli actus, quos communes habemus cum laicis, sed etiam præcipui, quos habemus cum Angelis, laudandi, & colendi Deum, sunt magna ex parte illiciti saltem venialiter, & contra canones.

15 Octauo, ex prædictis sumitur ratio diuersitatis, quare peccata facta contra leges iustitiæ specialis inducunt obligationem restituendi, & non peccata facta contra legem charitatis, & aliarum virtutum, vt docuit Alexan. Alensis communiter receptus in 2. par. quæst. 87. quem recte defendit Adria. in 4. de resti. quæst. 2. col. 9. in 9. de currentibus cum furc. quem nos secuti sumus in comment. cap. inter verba. 11. quæst. 3. & in Manu. confess. cap. 24. num. 7. & Sotus lib. 4. quæst. 3. art. 4. & lib. 4. q. 7. art. 3. colum. 4. & alibi sæpe, de iustitia & iure, & nos repetiuimus in tractatu de redi. eccl. quæst. 2. moni. 7. per quod Adria. vbi supra tenuit, eum qui videt aliquem furantem, licet verbo & facto possit eum à furando arcere, non tamen obligari ad restituendum id, quod fur furto abstulit, nisi ex officio ad id teneretur lege iustitiæ. Per quæ soluuntur argumenta in oppositum formata. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimis legare & donare ex causis iure communi concessis, etiam de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis, non prohibetur clericus per extrauag. Pij V. qui sola priuilegia ad id à se & suis prædecessoribus concessa reuocauit.*

1 *Extrauag. Pij V. reuocans priuilegia concessa clericis disponendi in fauorem illegitimorum declaratur.*

CONSILIVM IV.

RESPONDEO, quod huius quæstionis, & aliarum multarum eiusmodi determinatio desumi potest ex annot. 9. quam ego addidi bullæ Pij V. *Quæ ordini*, quam ad verbum refero in tract. de spol. quem feci super cap. non liceat Papæ. 12. quæst. 2. in §. 19. siue vltimo; vbi per multa argumenta neruosa cõpendiose formata probo, quod præfatus Pius V. nihil

nihil tollit, nec reuocat de conſtitutis iure communi in fauorem illegitimorum, ſed tantũ gratias & facultates conceſſas particulariter ad diſponendum de quibuſcumque bonis inter viuos per donationes, vel in morte per vltimas voluntates in fauorem eorum cõceſſas à ſe & ab aliquot alijs Pontificibus Max. prꝫceſſoribus ſuis: & ideo proculdubio non obſtante reuocatione præfatarum facultatũ, quæ ſunt priuilegia quędam, poſſunt clerici, & quilibet alij donare inter viuos, & relinquere in vltima voluntate illegitimis filijs, tam ſuis quam alienis, ea, & eo modo quo iure communi abſque prædictis facultatibus poſſent, iuxta cap. cum haberet. de eo qui duxit in matri. quam pollu. per adulter. & alia iura quam ipſe ibi cito: & conſequenter D. conſulens proculdubio poterit nepotibus ex fratribus ſuis illegitimis donare & relinquere, ſi ſunt pauperes, de bonis intuitu eccleſiæ quæſitis tanta, & talibus modis, quanta, & quibus modis iure communi poſſet, ſi prædicta extrauag. Pij V. non fuiſſet edita. Et quia fundamenta huius reſpõſionis ibi poſſunt videri, quoniam ſcio delatos eſſe Mediolanum multos ex illis tractatibus, hic ea nõ reſcribo, ſed precor D. conſulentem vt in ſuis ad Deum precibus aliquando mei meminerit.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimo ſuõ, vel alieno nullus, nec in vita, nec in morte aliquid dare poteſt: & hoc, ſi velit inniti priuilegijs à Sede Apoſtolica conceſsis, quæ Pius V. reuocauit, nu. 2. 3. 8. nam ſi velit inniti iuri communi, nu. 4. & 5. vel ſpeciali conceßioni alterius principis habentis iura regalia, nu. 6. 7. & 8. poteſt.*

3 *Spurij ſecundum iura canonica, quæ in hoc prænalent iuri ciuili, aliquid in bonis parentum habere poſſunt; eiſque iure naturali, quod tolli non poteſt, debentur educatio, & alimenta, etiam in terris Imperij. nu. 4.*

6 *Papa non poteſt tollere clerici filio priuilegia, nec legitimationes, quæ quo ad temporalia principes ei conceſſerunt. nu. 7.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, an hodie clericus poſsit donare inter viuos vel relinquere in morte filijs ſuis illegitimis ſaltem legitimatis, & capacibus effectis, aliqua bona ſua ſaltem patrimonialia, vel quaſi patrimonialia, hoc eſt per ſuum laborem & induſtriam quæſita.

1 Pro parte negatiua videtur caſus in extrauag. Pij V. cuius initium eſt, Quæ ordini: per quam ſtatui videtur, vt nulla ſingularis perſona, neque vniuerſitas vel collegiũ poſsit donare in vita, vel relinquere in morte ſuo nec extraneo filio illegitimo etiã legitimato de vllis bonis intuitu eccleſiæ quæſitis, nec etiam de alijs per vllum laborem, vel induſtriam, vel quocumque alio modo partis.

2 Pro parte vero affirmatiua facit primo vrgentiſsime id quod nos annotauimus ad extrauag. prædictam in commen. 1. cap. non liceat Papę. 12. quæſt. 2. §. 19. nu. 9. ibi. Noto nono, &c. nempe, quod hæc extrauag. non reuocat iura cõmunia, per quæ illegitimi poſsunt habere aliqua de bonis parentum. Quod probatur primo, eo quod ſolum reuocat priuilegia, licentias,

tias,diſpenſationes,& indulta cõtra vel præter ius commune conceſſa per ipſummet Pium V.& alios omnes præceſſores eius,vt ex ea patet;nam qui de vno dicit,de alio negare videtur,l.cum prętor.ff.de iud.& cap.nonne.de præſcrip.& omnia quæ reuocat ibi Pius ſunt alia, quam iura communia: ergo non debet cenſeri reuocaſſe illa.

3 Secundo, quod filij illegitimi, etiam ſi ſint ſpurij, poſſunt aliquid habere de bonis parentum iure communi, cap.cum haberet. de eo qui duxit in matri. & per ea quæ Panor.& alij ibidem notant: & abſurdũ videretur dicere, quod prædictus Pius reuocat facultatem quam habent patres in alendo filios illegitimos etiam ſpurios. Tum quia facilius tollitur ius ſpeciale, quam ius commune,l.eius militis.§.militia miſſus.ff.de milit.teſt. & l.ſi quando.C.de inoff.teſtam.& ita ex eo quod reuocet remedia, & alia iura ſpecialia,non videtur reuocare remedia iuris cõmunis generalia. Tum quia lege humana non poteſt tolli naturalis, cap. ſunt quidam. 25.q.1.l.id quod noſtrum.ff.de reg.iur. & educatio liberorum iure naturali debetur, cap.ius naturale. 1.diſtinct.& l.1.§.ius naturale.ff.de iuſt.& iure. Tum quia prędicta auth. ex complexu. C. de inceſt. nupt. nullibi gentium ſeruatur, quatenus habet ſpurios filios non eſſe à parẽtibus alendos: quæ tamquam contraria pietati naturali, poſtponitur æquitati canonicæ prędictæ conformi iuri & pietati naturali, de qua in l.1.& 2.ff.de lib.agnoſ. vt ſupra dictum eſt. Tum quia non eſt veriſimile,quod Pius V.pientiſsimus,& iuris communis obſeruantiſsimus,& morum ab eo exorbitantium reductionis in illud tamquam in priſtinum & probatiſsimum ſtatum amantiſsimus intenderit tollere legem tantę pietatis, cum ſimilis ſimilem quærat & foueat,iuxta cap.13.Eccleſ.& Philoſ.in ethic.& facere contrarium eſſet quędam crudelitas Deo & hominibus inuiſa ſecundum Ioan.Bap.in repet.l.ſi qua illuſtris.C.ad orph.col.penul. Tum quia à iure antiquo non cenſetur receſſum,niſi quatenus id in nouo exprimitur, l.præcipimus. C.de appell. & per hanc extrauag.nulla receſsio ab eo exprimitur: ergo,&c.& communiter

4 iuſte poteſt & debet clericus non obſtante hac extrauag. alere ſuos filios illegitimos etiam ſpurios,nitendo iuri communi contento in d. cap. cum haberet. quod ſeruandũ eſſe etiam in fõro ſæculari terrarũ Imperij, & aliorum regnorum, etiam non ſubiectorum Papæ, affirmat communis opinio poſt Panorm.in d.cap. cum haberet. & Bart. in auth.ex complexu. C.de inceſt.nup. & videre eſt apud Decium alios citantem in cap. clerici. nu.1.de iudic.cui adde Philip.Franc.in rubr.de teſt.lib.6.col.28.& Io.Lup. in repet.cap. per veſtras,de donat. inter vir.& vxo.§.23.nu.12.

5 Tertio,quod eadẽ ratione tenemur dicere per prędictã extrauag.nõ reuocari iura cõmunia filijs clericorũ fauentia,qua tenemur dicere nõ reuocari iura cõcedentia eis ius alimentorũ: cũ ergo hoc non tollatur, vt probatum eſt,nec alia ſibi iure communi conuenientia cenſebũtur reuocata.

6 Quarto, quod Papa non poteſt tollere priuilegia,facultates, gratias, & indulta conceſſa circa temporalia ab Imperatore Regibus,& alijs iura regalia habentibus, per ea quæ nos late poſt alios ſcripſimus in relect.cap. nouit.de iud.not.3.ergo iura & facultates capacitatis ſuſcipiẽdi & ſuccedendi

dendi extra dominium temporale Papæ, conceſſa filijs clericorum ab Imperatore, Regibus, & regalia iura habentibus, non potuit tollere Pius V. qui vt vir ſanctus, & ex animo diligens Reges & habentes regalia, tamquam filios, noluit præiudicare priuilegijs & indultis conceſsis ab eis, vt palam eſt ex eo, quod ſolum reuocauit conceſſa per Pont. Max. vel eorum auctoritate.

7 Quinto, quod prædicti Imperator, Reges, & Reguli non permiſiſſent ei, nec permitterent alij Pontifici Maximo, vt reuocaret legitimationes, diſpenſationes, & alia iura capacitatis ſuccedendi ex teſtamento, vel ab inteſtato conceſſa à ſe quo ad temporalia filijs illegitimis: ſicut nec Papa permitteret eis, vt diſpenſarent vel legitimarent illegitimos quo ad ſpiritualia, iux. glo. receptam in cap. 1. verb. diuiſis. 10. diſt.

Sexto, quod ex contraria & negatiua parte ſequeretur, quod nemo quamlibet extraneus poſſet donare inter viuos, vel relinquere in morte quicquam alicui illegitimo quamlibet extraneo; quod eſt abſurdiſsimum: quod autem ſequeretur, patet ex eo, quod in prædicta extrauag. exprimitur ne quis facultate vlla munitus quicquam det, vel relinquat filijs illegitimis ſuis, vel extraneis. quod autem ſit abſurdiſsimũ, patet ex eo, quod alioqui nulli poſſent ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato, nec poſſent dono accipere quicquam ab aliquo; & ita perirent, etiam ſi eſſent iuſtiſsimi & ſanctiſsimi, contra illud, *Non vidi iuſtum derelictum, &c.* & contra iura & conſuetudines gentium, & alia omnium regnorum vbique gentium ſeruata.

8 Septimo, denique peremptorie facit, quod ratio quæ mouit prædictum Pium ad edendam prædictam extrauag. fuit deſiderium illud iuſtum tollendi clericis vias ſpeciales, & priuilegiatas, quas quotidie impetrabant à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate ad directe vel indirecte donandũ, aut renunciandũ filijs ſuis illegitimis, non autem ad tollendum vias generales iuris communis, vel ſpeciales aliorum regnorũ, & ab alijs Regibus & principibus conceſſas, vt ſatis colligitur ex proœmio, & ex ipſa conſtitutione, quam reſtrinxit ad priuilegia & facultates conceſſas à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate; & communiter non eſt extendenda ad alia, cum lex regatur & ducatur ratione ſua, & limitetur & extendatur iuxta ſuos limites, argum. l. cum pater. §. dulciſsimis. ff. de leg. 2. cap. ratio nulla. de præb. & trad. Panor. in cap. ſuggeſtum, & cap. meminimus. de appell.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Dominicanorum, de ſucceſsione bonorum à fratribus relictorum, quos comprehendat.*

2 *Domicilium per officium quæſitum, eo amiſſo, vel dimiſſo, amittitur.*

2 *Monachus ſit ciuis per monachationem, ſicut per adoptionem: & tranſeundo de illo in poteſtatem ſuperioris alterius monaſterij, amiſſo primo, acquirit domicilium, & ſit ciuis ciuitatis, cuius eſt ſecundum monaſterium, & nu. 4.*

3 *Magiſter ſacri Palatij eſt à ſua religione exemptus; & ſic donec eſt exemptus, videtur eſſe extra religionem.*

3 Regu-

zed by Google

3 *Regularis perpetuo translatus ad beneficium sæculare, desinit esse ordini suo subiectus.*
4 *Domicilium originis non tollitur per domicilium habitationis.*
5 *Successio ab intestato cessat per successionem ex testamento, præcipue ad pia.*
6 *Testamentum ad pia factum coram duobus testibus valet.*
7 *Regularis ex Papæ priuilegio ad pia testari potest.*
8 *Testimonio vnius in foro fori regulariter non creditur, nisi in ijs quæ alteri non præiudicant. num. 9.*
8 *Cardinali creditur quo ad sibi commissa per Papam, si nullius concernat præiudicium: quod si concernat præiudicium, requiritur primo quod sit de commissis sibi à Papa faciendis, vel alteri referendis; secundo, quod sit de solitis concedi; tertio, quod non tendat immediate vel directe in dammum tertij: vnde ei creditur de facultate facta monacho testandi ad pia opera, vel de cum aliquo dispensandi, vel absoluendi. num. 9.*
10 *Lex vbi deest, efficax ratio multum operatur.*
10 *Stylus Curiæ facit ius.*
11 *Regularis habens ecclesiam secularem, illi, & non monasterio quærit, eique ab intestato succedit dicta ecclesia.*

CONSILIVM VI.

FRATER Thomas Manricus Dominicani ordinis emisit professionem in monasterio suæ prouinciæ in Hispania, in qua functus fuit prælectoris, prædicatoris, & Prioris officijs; & postea constitutus procurator generalis ordinis in Curia Romana assumptus fuit in Magistrum sacri Palatij, & habuit aliquas pensiones & beneficia simplicia; ac tandem factus canonicus ecclesiæ S. Petri defunctus est relictis multis bonis temporalibus, & condito testamento ad opera pia sui ordinis coram duobus dignissimis testibus de licentia Papæ; quam quidem Illustrissimus Cardinalis N. ad suam instantiam viuæ vocis oraculo sibi datam fuisse testatur suis literis, sigillo, & iuramento firmatis. quorum bonorum possessio apprehensa est, & tenetur nomine hæredum in testamento institutorum. Extat autem quædam declaratio in constitutionibus Dominicanorum in 2. distin. illarum, cap. 14. de studentibus in hæc verba:

1 *Declaramus circa successiones bonorum relictorum per fratres, quod seruentur constitutiones in his, in quibus constitutiones sunt claræ; sicut de ijs qui sunt assignati in conuentibus, & prouincijs: de illis autem qui manent extra conuentus, & non habent aliquam assignationem à Prouinciali, aut sunt extra ordinem, declaramus medietatem bonorum suorum post mortem pertinere ad Generalem, & medietatem ad Prouincialem.*

Est item quædam constitutio in eadem distinct. cap. 13. de itinerant. quæ habet hæc verba, *Fratres vero nostros tam in episcopatu præcise titulari, vel aliàs infra episcopatum constitutos, & beneficiatos, vel exemptos ab ordine, exceptis Magistris sacri Palatij, & Pœnitentiarijs perpetuis D. Papæ, qui sequuntur Romanam Curiam, eorumque socijs, volumus in nostris conuentibus vltra triduum retineri.*

His præsuppositis, quæritur an defendi possit, quod dimidium prædictorum bonorum à prædicto Fratre Thoma relictorum non possit vendicari

Digitized by Google

dicari à Generali. Ad quod respondeo primo, quod difficile fuerat defendere ex eo capite, quod non comprehendatur sub declaratione prædicta in 2.dist.cap.14.quia prædictus Frater Thomas viuebat extra conuentum, & non erat alicui prouinciæ assignatus. Secundo, quod non obstat dicere, quod functus fuerat in prouincia Hispaniæ prælectoris, prædica-
2 toris, & Prioris officijs: quia longe ante mortem illa reliquit: & domicilium, & ciuilitas quæsita per officium, videtur perdi eo relicto, vel amisso, vt colligitur ex Bart.l.1.ff.ad municip. num.14.cum ait: Monachus efficitur ciuis illius ciuitatis per monachationem, sicut per adoptionem: transit enim in potestatem Capituli, & in potestatem Abbatis, qui sunt ciues, vt supra dictum est. verumtamen ista ciuilitas durat, donec durat adoptio: & sic si de illo Capitulo recederet, & transiret ad aliud, vt faciunt fratres Prædicatores, Minores, & Eremitæ, desinerent esse ciues huius ciuitatis, &
3 essent ciues illius Capituli, in quod transierunt. Tertio, quod prædictus Frater Thomas obijt mortem exemptus ab omni iurisdictione sui ordinis; obijt enim Magister sacri Palatij, qui est exemptus, vt probat prædictum cap.13.de itinerant. At talis exemptus extra ordinem videtur esse, donec exemptus est: ergo comprehenditur sub prædicta declaratione cap.14. Quarto facit, quod regularis translatus ad beneficium sæculare desinit esse subiectus ordini suo, cap. ne pro cuiuslibet. 15. quæst. 1. & facit cap. si quis iam translatus. 21. quæst. 2. & gloss. sing. in clem. 1. §. ad hæc. de statu mon. At prædictus F. Thomas habuit beneficia sæcularia, pensiones, & canonicatum, vt in facto proponitur: ergo extra ordinem erat, & consequenter comprehendebatur sub prædicta declaratione. Quinto, quod non
4 videtur obstare, quod ciuilitas siue domicilium originis non tollitur per domicilium, siue ciuilitatem habitationis alibi quæsitam, cap. cum nullus. de temp.ord.lib.6. & ita ciuilitas & filiatio quæsita prædicto monasterio de Pedraita in prædictum Fratrem Thomam non videtur sublata per mutationem ipsius ad alia monasteria, & loca. non videtur inquam obstare. Tum quia ciuilitas, quæ quæritur per professionem, non est originis, sed officij, vel dignitatis, quæ amittitur per dimissionem illius, per prædicta dicta Bart. communiter recept. Tum quia certum est, ciuilitatem & filiationem prouenientem monacho per professionem in aliquo monasterio tolli per consecutionem episcopatus, cap.1.18. quæst.1. & cap. cum olim. 2. de priuileg. & etiam per consecutionem alius ecclesiæ sæcularis, quæ perpetuo ei tenenda conceditur, iuxta prædictam gloss. sing. & recept. in clemen.1.§. ad hæc. ver. ad claustrum. de stat. monach. quæ citat textum id optime probantem in d.cap.ne pro cuiuslibet.15. quæst.1. Tum quia l.pen.ff.de senator. quæ habet per adiectionem domicilij dignitatis non tolli domicilium vnde est oriundus, loquitur de domicilio originis, quod est immutabile, secundum gloss. ibidem, & non de alijs mutabilibus, vt eadem gloss. sentit.

5 Secundo principaliter respondeo, quod videtur posse defendi iure testamenti ab eo facti. Primo quidem, quod successio ab intestato cessat per successionem ex testamento, l.quamdiu.ff.de regul.iur. & l.quamdiu. ff.de

Digitized by Google

ff.de acquir.hæred.cum citat.à gloss.earum. At prædictus Generalis intendit habere prædictum dimidium bonorum per successionem ab intestato; & præfatus frater Thomas decessit testatus,& non ad quæcumque, sed ad pia opera,& non ad qualia qualia,sed in vtilitatem sui ordinis,& duorũ monasteriorum,in quorum altero professus fuit, & altero monialium,cuius curam habet illud, in quo professus fuit,instituendo. Secundo, quod
6 non obstat dicere,quod ad testamenti valorem requiruntur septem testes, l.hac consultissima.C.qui testamen.fac.poss. & in prædicto testamento interfuerunt solum duo; quia in testamento ad pia,quale fuit hoc, sufficiunt duo, cap.relatum.de testam.iure quidam canonico, secundum omnes tam Legistas, quam Canonistas, vt testatur Iason post alios in l.1.C.de sacros. eccles. num.28. & D.Didacus à Leyua præses Illustriss. Concilij Regij in d.cap.relatum. qui & alij omnes sequuntur Bart.dicentem in d.l.1.colum. 1,lect.1. ius canonicum in hoc seruari, & seruandum esse vbique, quid-
7 quid leges ciuiles secundum varias opiniones statuant. Tertio, quod non obstat dicere, quod prædictus frater Thomas erat religiosus, & quod religiosus testari non potest, cap.2.de testamen. & authen. ingressi.C.de sacrosan. eccles. quia illud est verum iure communi; sed prædictus Thomas habuit priuilegium testandi particulariter, vt in argum. proponitur, à Papa, qui potest illud dare ad testandum ad pia, vt nos latius probamus
8 in tract.de redit.eccles.quæst.3.monit.17. Quarto, quod non obstat etiam dicere, quod prædictum priuilegium testandi non satis probatur quo ad forum exterius, eo quod vno solo teste probatur, Illustrissimo nempe Cardinali N. & vnius testimonio quantæcumque dignitatis non creditur in illo foro, cap.cum à nobis.de testibus.Quoniam licet verum sit illud regulariter; tamen fallit in multis, in quibus sunt Cardinales quo ad commissa per Pontificem Max.cap.nobilissimus.97.distin. vt tradit Bald. in l. iusiurand. C.de testib. relatus à Felin.in cap.sicut.de senten.excommun.& à Iasone in l.admonendi. num.189. de iureiuran. Nec obstat, quod ipse post alios à se citatos limitat illud dictum Baldi procedere quo ad ea, in quibus non agitur de præiudicio alterius, per glo. sing. in d.cap. sicut. Tum quia ipse, & omnes sentiunt aliquid speciale habere in hoc dictum Cardinalis; quale non haberet, si ei in nullis prædicialibus crederetur,
9 cum etiam dicto cuiusque alterius stetur in illis, quæ nulli alteri sunt præiudicialia,iuxta glo.in cap.nuper.de testibus,& in cap. placuit.de consecr. distin.4, & alias multas receptas. Tum quia ipsimet fatentur credi Cardinali dicenti se habere commissionem absoluendi, & dispensandi; cuius tamen absolutio & dispensatio potest esse præiudicialis alijs,qui litigarent cum absolutis,vel dispensatis ab eo,dicentibus beneficia, vel alias gratias esse ipsi collatas sine absolutione, & dispensatione necessaria præcedente. Et ita videtur dicendum, quod credendum sit Cardinali etiam in præiudicium tertij, tribus concurrentibus. Primum,quod testetur de commissis à Papa sibi, vel alijs per eum deferendis. Secundum, quod sint solita concedi. Tertium,quod non vergant directe in præiudicium aliorum, sed tantum indirecte, & per quamdam consequentiam. Fatendum enim est,

quod

quod dicto Cardinalis teſtantis Ioannem mutuo dediſſe Petro mille, vel percuſsiſſe Paulum, vel donaſſe centum, non eſt ſtandum: quia in his non concurrunt prædicta; nam neque ſunt commiſſa à Papa, nec facile concedi ſolita ab eo, & directe præiudicant tertio. ſed contra videtur, cum teſtatur factam eſſe facultatem ſibi, vel alij per ſe deferendam ei abſoluendi, diſpenſandi, vel teſtandi, vel aliam ſimilem, quæ directe non præiudicant alteri: quia concurrunt tria prædicta, ſcilicet, quia ſunt commiſſa à Papa, & facile concedi ſolita, & non vergunt directe in præiudicium aliorum: quamuis indirecte per quamdam conſequentiam vergere poſsint: & in caſu propoſito agitur de dicto Cardinalis, quo teſtatur de facultate teſtandi prædicto fratri Thomæ facta, in qua
10 prædicta tria concurrunt. Nec obſtat, quod non videatur probari hæc limitatio canone vllo ſpeciali. Tum quia ſufficit, quod probetur ſupradicta efficaci ratione, nempe, quod ſecundum omnes aliquid ſpeciale habet in hoc teſtimonium Cardinalis, & non poteſt dare aliud minus, quam iſtud. Tum quod ſtylus Curiæ, qui vim iuris habet, cap. quam graui. de crimi. falſ. & cap. ex literis. de conſti. ſeruare videtur, quod credatur Cardinali dicenti ſaltem iurato, quod Papa viuæ vocis oraculo huiuſmodi facultates, indulgentias, vel gratias, quæ facile ſolent concedi, & directe & recta non præiudicant tertio, fecerit, vel conceſſerit. Quod videtur inductum ad excuſandas impenſas, & neceſſitatem literarum Apoſtolicarum: quod eſſe ſanctiſsimum, & negotijs breuiter expediendis commodiſsimum, teſtantur multæ commiſsiones, quas quotidie viuæ vocis oraculo videmus fieri ſummo Pœnitentiario. Tum denique, quod in caſu propoſito agitur de Cardin. cuius fidei adminiculantur multa, nempe genus illuſtriſs. reditus ampliſsimi, epiſcopatus Burgenſis, qui nullum vmquam præter Papam agnouit ſuperiorem, & nunc eſt factus Archiepiſcopus, & plurimis annis magna eiuſdem cum laude in Curia conuerſatio, & erga ſummos Pontifices ſumma pietas, & obſeruantia: & quod iudicio vulgi non fuit prædicto fratri Thomæ vltra aras amicus, neque vſque ad eas adeo propenſus, vt in gratiam eius à vero ſe auerteret.

11 Tertio reſpondeo, quod ad hoc, vt vel ex bono & æquo prædictus D. Generalis debeat probare teſtamentum prædictum, multum facit, quod prædicta monaſteria, quibus relicta ſunt prædicta bona, ſunt ſibi ſubiecta; & ſi teſtamentum non valeret, poſſent petere illa ab inteſtato eccleſiæ ſæculares, in quibus prædictus frater Thomas habuit beneficia ſæcularia, eo quod religioſus beneficiarius beneficij ſæcularis non quærit ordini, & monaſterio ſuo, ſed ſuo beneficio, vel eccleſiæ, in qua illud habet, vt nos latè probamus in comment. cap. non dicatis. nu. 38. 12. quæſt. 1. nuper typis excuſo, & tangimus in cõmen. cap. ſtatuimus. 9. quæſt. 3. vna cum illo etiam excuſo, vbi ſpecialem de ſucceſsione prædicti patris Reuerendiſsimi Thomæ Manrici mentionem facimus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Statutum in fauorem perſonarum factum extra ſtatuentium territorium extenditur.*

2 *Incapaci aliquid ſi leget quis, non tenet legatum: at ſi leget tertio, eundem rogando, vt reſtituat dicto incapaci, tenet legatum, & acquiritur ipſi tertio. num. 7. qui tamen, ſi extra teſtamentum vel codicillum det fidem etiam per publicum inſtrumentum teſtatori de reſtituendo incapaci, poteſt legata per fiſcum priuari. num. 1. & 3. interim tamen ſibi iuſte retinet. nu. 4. qui ſi ſe ipſum fiſco deferat, lucrabitur tertiam partem, quæ alteri cuicumque delatori daretur. nu. 7. quod ſi ipſemet incapax deferat, dimidiam lucrabitur. nu. 6.*

3 *Clericus, qui ob tacitam fidem datam de reſtituendo incapaci damnatur, fiſco eccleſiæ reſtituat.*

CONSILIVM VII.

STATVTO Ciuitatis N. cauetur, ne maritus poſsit vxorem inſtituere hæredem, nec legare, vel relinquere illi proprietatem alicuius rei, ſed ſolum vſumfructum. Quidam ciuis illius ciuitatis venit Romam cum vxore ſua, ſine animo transferendi domicilium, cauſa cuiuſdam negotij, & incidens in morbum reliquit vxorem vſufructuariam bonorum immobilium, & reliquit grandem partem mobilium cuidam presbytero cognato vxoris ſuæ, ea mente, vt poſt mortem eius reſtitueret illa d. vxori: quod tamen nec in teſtamento, nec in codicillis expreſsit; ſed coram quibuſdam teſtibus dixit ei, ſe velle vt illa reſtituerentur ſuæ vxori; quod promiſit facere presbyter.

Quæritur quid debet confeſſarius conſulere vxori, & quid presbytero.

1 Reſpondeo primo, quod hoc fideicommiſſum debet iudicari relictum illi vxori, tacita fide præſtita de reſtituendo eo illi, per l. 3. ff. de iure fiſci. & in l. tacitis. ff. de leg. 1. adiuncta Bart. doctrina in d. l. 3. nempe, quod dicitur præſtita fides tacite de reſtituendo incapaci, etiamſi coram notario publico eam, extra tamen teſtamentum & codicill. præſtaret, & colligitur ex eleganti Azonis declaratione in ſumma de his quib. vt indig. nu. 5.

2 Secundo, quod ſtatutum præfatum comprehendebat præfatum teſtatorem: quia ſtatutum ciuitatis factum in fauorem perſonarum porrigit effectum extra territorium ſtatuentium, vt tradit Bart. ponens exemplum de ſtatuto, quo prohibetur coniux legare in l. 1. num. 32. C. de ſum. Trin. quem Iaſon, & alij ab eo citati ſequuntur.

3 Tertio, quod præfatus presbyter poſſet priuari præfatis bonis, ſi de illis reſtituendis præſtitiſſet occulte fidem, iuxta præfat. l. 3. ff. de iure fiſci. non autem ſi palam: quia priuatur propter delictum, quod committit volendo fraudare legem bonam per illam tacitam fidem; quæ ratio ceſſat in præſtante illam palam.

Quarto, quod ſi præfatus maritus recta via legaſſet vxori illa mobilia, non valuiſſet legatum: & ita illa debuiſſent reſtitui hæredi, iuxta l. ſi alienum. §. fin. & l. hæreditas. ff. de hæred. inſti.

Digitized by Google

4 Quinto, quod præfatus presbyter cum bona conſcientia poteſt retinere bona, donec eis priuetur: quia in illis quæſiuit dominium per legatum ſibi relictum; licet priuari poſsit eis pro pœna delicti, vt pulchre ſentit Bal. in d.l.ſi quis presbyter. C. de epiſc. & cler. & nemo tenetur pœnam ſoluere, donec à iudice condemnetur, iuxta gl. ſolemn. & recep. in cap. fraternitas. 12.q.2. vnde etiam clericus irregularis iuſtè tenet beneficium antea legitimè obtentum, donec priuetur, per Inno. cap. cum noſtra. de conceſſ. præb recep. communiter, vt eſt apud Fel. in cap. inquiſitionis. de accuſ.

5 Sexto, quod presbyter, ſi delatus fuerit ad fiſcum, & condemnatus, illa reſtituere tenebitur ei, iuxta præfatam l.3.ff. de iure fiſci. tenebitur autem reſtituere fiſco eccleſiæ, & non tẽporali, iuxta Bald. in d.l.ſi quis presbyter. C. de epiſc. & cler. & ratio eſt, quod iam factus eſt ipſe dominus illorum: & ita debent per ipſius priuationem applicari fiſco eccleſiæ, cum ſubiſciatur iuriſdictioni eccleſiaſticæ.

6 Septimo, quod præfata vxor poteſt quærere ſibi dimidium illorum bonorum mobilium, ſi voluerit deferre, ſiue denunciare hoc delictum fiſco, & fuerit prima in deferendo, & denunciando, iuxta l. ſenatus. 6. ſenatus. ff. de iure fiſci. & trad. ibi per Bart. reſolute.

7 Octauo, quod hæc res erat ſecrete tractanda, & præfatus presbyter non debuiſſet pandere illã hęredi teſtamentario. Tum quia præfata mobilia relicta vxori non redeunt ad illum, ſed pertinent ad prędictum presbyterum, donec puniatur pœna priuationis eorum, vt prædictum eſt. Tum quia ſi potuiſſet res manere ſecreta, potuiſſet inueniri modus, quo ſine offenſa Dei potuiſſent illa venire ad vxorem. Tum quia intereſt plurimum vxoris præfatæ, vt ſi res deferenda eſt ad fiſcum, ipſamet prima omnino deferat, vt lucretur dimidium eorum, fiſco lucrante alterum dimidium, iuxta 7. dictum: nam & presbyter, ſi fuerit primus delator, lucrabitur tertiam partem, iuxta l. cum tacitum. ff. de iure fiſci. quam poterit poſtea tamquam ſuam reſtituere vxori, ſuæ cognatæ: ſed & ſi hæres, vel alius extraneus fuerit delator primus, lucrabitur tertiam, nihil lucrante vxore, nec presbytero prædictis, iuxta l. 1. C. de his qui ſe deferunt. & l. edicto. 9. extat. ff. de iure fiſci. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legatum annuum alicuius rei alicui datum cum onere, vt dictæ res dentur Minoribus de obſeruantia pro tot dicendis Miſſis, non poteſt eis perſolui, nec ipſi accipere, nu. 3. & 4. & ſeq. immo nec eis dictarum rerum pretium tamquam debitum debetur. nu. 8. ſed dictum legatum remanebit penes illum qui fratribus tenebatur dare, ita tamẽ vt ipſe ex eo dici faciat tot Miſſas, ad quot obligabãtur fratres, nu. 9. & in eadem eccleſia in qua à prædictis fratribus fuiſſent dicendæ, num. 10. & ſi quid ex re legata ſupererit vltra eleemoſynam quæ dabitur celebrantibus, non poteſt talis ſibi retinere. nu. 11.*

1 *Minores de obſeruantia ſunt incapaces hæreditatis in totum, vel in parte eis directe, vel per fideicommiſſum datæ, capiunt tamen legatum etiam abſolute rei particularis*

rit etiam immobilis vendenda, vt sic in suas conuertant necessitates eis relictum; dummodo nec sit talis, quæ hæreditatem fraudulenter re ipsa repræsentet; nec sit adiectus modus alius ab illis, secundum quos eis est permissum res accipere, nu.2. qui sunt vt eis solummodo liceat aliquid pro præteritis & præsentibus necessitatibus etiam aliquem tractum temporis habentibus, & hoc non tamquam debitum ex obligatione procedens, accipere, nu.7. & 8. & etiam nu.3. & 4.

3 *Minoribus de obseruantia non potest legari vinea colenda, nec domus locanda, vt sic ex locatione, vel cultura, quid annuum percipiant; sed nec potest eis quid annuum legari. num.6.*

6 *Mendicantium ordinum vt sit aliqua religio, necessarium est vt nequaquam tot habeant bona, ex quibus sine incerta mendicitate possint viuere.*

8 *Incapaci relictum legatum efficitur caducum; ita tamen, vt si sine culpa sua sit factus talis, detur æstimatio: aliàs remanet apud illum, qui iussus erat dare; ea tamen lege, vt teneatur adimplere onus legato adiunctum, nu.9. & 10. in fin. immo si sit talis mens legantis, penes hunc nihil debet remanere ex ijs quæ adimpleto onere supersunt. num.11.*

CONSILIVM VIII.

1 QVAEDAM testatrices reliquerunt collegio cuidam monialium reditus annuos 18. aureorum, & octo cados vini; ad hoc, vt teneantur illa dare fratribus S. Francisci de obseruantia pro stipendio celebrationis Missarum, & diuinorum officiorum eis iniunctorum. Quæritur, an præfatum legatum præfatis fratribus relictum valeat.

Ad hanc quæstionem occurrit considerandum primo, quod pro parte quidem affirmante facit, quod fratres Minores de obseruantia licet non possint institui hæredes, vt expresse declarat Concilium Viennen. in clem. exiui. §. proinde. de verbor. signif. nec etiam possit eis relinqui hæreditas per fideicommissum vniuersale, vt declarat Bart. in tractatu Minorit. lib. 1. distinct. 2. cap. 1. quamuis item non liceat legare ipsis adiecto modo, per quem non licet eis accipere, vt si legaretur eis vinea ad colendum, vel domus ad locandum, vt habetur in cap. exijt. §. ad hæc. eodem tit. lib. 6. nec licet legare ipsis tantam partem hæreditatis, vel tantam quantitatem pretij eius, vt videatur legatum fieri in fraudem institutionis; ita quod verba sonarent legatum, & res denotaret relictam institutionem:

2 licet tamen legare eis moderate pecuniam, & quodlibet aliud etiam immobile, per modum, quo licet eis accipere, puta vt pecunia impendatur in necessitatibus eorum, & vinea vel domus vendatur, & pretium eius impendatur in necessitatibus eorum, vt habetur in præfato §. ad hæc. adeo quod in vers. si vero. habetur, valere legatum generaliter relictum eis, non exprimendo modum, per quem non licet eis accipere illud; ea ratione, quod qui generaliter legat non exprimendo modum illicitum accipiendi, præsumitur legare ipsis per modum, quo liceat eis iuste accipere, arg. l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habita. & l. si procurator. ff. de condi. indebit. At in casu proposito præfati fratres non fuerunt instituti hæredes, neque fideicommissarij vniuersales, nec legatum fuit tantum, vt crederetur

deretur factum in fraudem institutionis, nec sub modo, per quem non liceat fratribus accipere: ergo legatum hoc debet censeri validum. quod sentit Bart. in d. lib. 1. distinct. 2. cap. 2. & clare exprimit lib. 2. distin. 1. cap. 1. & Card. in d. §. proinde. Secundo, quod promissio vel oblatio pecuniæ etiam numeratæ facta præfatis fratribus expresse pro necessitatibus suis præteritis vel præsentibus, etiam tractum futurum breuem vel longum habentibus, valet, vt habetur in d. cap. exijt. §. cæterum. immo & facta generaliter, non exprimendo pro necessitatibus, per prefatum vers. si vero.

Quibus tamen non obstantibus, videtur verius præfata legata non
3 valere. Ad quod facit in primis d. cap. exijt. §. porro. quatenus determinat præfatos fratres Minores non posse habere vlla bona pecuniaria, nec in commnni, neque in speciali, neque consequenter ius exigendi aliquid tale, nec consequenter ius capiendi præfata 18. scuta, & 8. cados vini sibi legatos: quia hæc omnia sunt bona pecuniaria, argumento l. bonorum. ff. de verbor. signif. Secundo, quod per præfatum cap. exijt. in §. cæterum. declaratur præfatos fratres non posse capere pecunias, neque ipsis quæri vllam obligationem, neque actionem contra offerentem aut dantem illas. Tertio, quod in dicta clem. exiui. §. porro. additur clarius id, quod in dicto §. cæterum. satis clare ponitur, scilicet quod nullis alijs modis ab expressis in d. §. cæterum. præfati fratres recurrant ad aliquem pro
4 pecunijs vel alijs rebus habendis: præfato autem §. cæterum. solum permittitur præfatis fratribus recursus pro necessitatibus præteritis, vel præsentibus ingruentibus, vt patet in eo: & fratres, quibus legata fuerunt præfata in casu nostro, recurrunt ad prefatum collegium monialium ad accipiendas pecunias prefatas, & cados vini, tamquam ad obligatum ad ea danda; etiam si nulla necessitas preterita, nec prefens ea requirat: ergo prefatum legatum est factum prefatis fratribus alio modo, quam liceat eis accipere: ergo non valet: nec enim prefatus finis celebrandi Missas, nec modi quibus relinquuntur prefata scuta sunt expressi, nec videntur exprimi alia eis similia in præfato §. ceterum. quia in illo solum fit facultas recurrendi pro pecunijs ad prouidendum necessitatibus preteritis, vel presentibus, de quibus non est celebratio Missarum, vel diuinorum officiorum, ad que relinquuntur prefata scuta, & cadi vini: nec præfati fratres recurrunt ad præfatarum monacharum collegium tamquam ad personam nihil debentem eis, sed tamquam ad personam
5 fictam obligatam ad soluenda illa onera. Quarto, quod legatum factum præfatis fratribus de vinea, vt eam colant, & fructus percipiant, vel de domo, vt eam locent, & pensionem accipiant, non valet, vt supra dictum est per præfatum cap. exijt. §. ad hæc. ergo à fortiori non valebit legatum, quo grauatur hæres, vt det eis quotannis vel quolibet mense certam pecuniam, vel certos cados vini, cum certior reditus sit huius legati, quam illius: nam hoc nullam fere curam, laborem, aut impensam
6 requirit, illud autem sic. Quinto, quod eum qui concederet hoc legatũ valere, oporteret cõcedere valere legata, quibus diaria, menstrua, vel annua pecunia legaretur præfatis fratribus, d. clem. exiui. §. cumq. annui reditus.

Tum

Tum quia legatum annuum relinquitur prætatis fratribus illo modo, per quem non licet illis accipere; cum, vt prædictum est, magis re pugnet suæ regulæ accipere pecuniam annuam, quam vineam colendam: cum securius, certius, & minore labore capiatur annuum, vel menstruum legatum, quam fructus vineæ legatæ. Sexto, quod per contrariam opinionem daretur facilis & clarus modus fraudandi paupertatem illam summam, & arctissimam regulæ sancti Francisci: quoniam parentes & cognati fratrum prædicti ordinis possent grauare suos hæredes ad dandum aliquas quantitates annuas, vel menstruas conuentibus fratrum Minorum, quę possint sufficere ad viuendum sine vlla mendicitate incerta, quæ requiritur etiam ad hoc, vt aliquis ordo dicatur mendicantium, cap. 1. §. 1. de relig. domib. lib. 6. quanto magis ad hoc, vt sit ordo Franciscanus, cuius paupertas est arctissima, & maxima, vt prefatum cap. exijt, & prefata clem. exiui. affirmant.

7 Non obstant allegata pro parte affirmante. Non primum, quod est adeo maximum, vt mea sententia multos etiam eruditos in partem affirmantem traxerit: non inquam obstat: quia concedendo fere omnia, quæ in eo adducuntur, negamus illam particulam, quæ habet legata præfata nó concedi adiuncto modo, per quem non licet prefatis fratribus accipere illa; quoniam non licet fratribus accipere aliqua, nisi pro necessitate preterita vel presenti, neque ab aliquo tamquam ad dandum illis obligato, per predicta: & in nostro casu prefati fratres accipiunt predicta legata sibi à prefato collegio debita, & non pro necessitate preterita, neque presenti, sed pro dicendis certis diuinis officijs, sine alio ad necessitates respectu. item recipiunt illa vti quosdam reditus annuos ad finem dicendi certa diuina officia, quod sibi non licere declarat prefata clem. exiui. §. cumque annui reditus. Ad secundum etiam respondetur concedendo, quod legatum, & promissio, & oblatio, & donatio pecuniæ, & cuiuslibet alius rei temporariæ fratribus Minoribus facta regulariter valet; si modo fiat per modum, per quem liceat eis illa capere; negando tamen, quod in casu nostro sic relinquatur, vt proxime probatum est.

8 Secundo principaliter, presuppositio quod legatum hoc non valeat, considerandum est, an prefatum collegium, à quo id relinquitur, teneatur in foro conscientiæ æstimationem illius prefatis fratribus soluere; super quo magna & subtilis disputatio haberi posset: sed prolixitatis vitandę gratia, breuiter respondetur quod non. Tum quia relictum incapaci à testatore pro non scripto habetur. l. si in metallum. ff. de his quę pro non scriptis habentur. & l. 1. C. de hęred. instit. Tum quia non obstat lex idem Iulianus. §. fin. cum l. seq. ff. de leg. 1. quæ habet, legatario, qui sine suo delicto est rei legatæ incapax, deberi æstimationem: & quod prefati fratres absque suo delicto sunt incapaces prefati legati; non inquā hoc obstat; quia illud est verum, quando simpliciter fit incapax, & non cū adiectione quod nullo alio nisi certo expresso modo capere possit: vt fratres Minores fiunt incapaces ad accipiendum res temporarias per prefatum §. cęterum. nisi modis, quibus in eo permittitur, scilicet à solis non obligatis, & pro necessitatibus

præteritis, vel præsentibus, per prædicta: quod satis clare affirmat Bart. vbi supra lib. 2 dist. 2. cap. 1.

9 Tertio, considerandum occurrit, an præfatum collegium obligetur ad faciendum celebrare officia diuina, ad quæ testator intendebat præfatos fratres obligare. Ad quod videtur breuiter respondendum, quod sic. arg. l. 1. §. pro secundo. C. de cadu. tollen. quod habet, legatum relictum alicui, qui tempore testamenti in rerum natura erat, & postea priusquam illud quæreret aliqua ratione deficit, debere remanere penes eum, á quo relinquitur: ita tamen, vt impleat onus, quod ei adijciebatur, ea ratione adiecta, quod non est ferendus, qui lucrum amplectitur, & onus ei adiectum contemnit.

Quarto, considerandum occurrit, an præfatæ moniales satisfaciant faciendo celebrare partem diuinorum officiorum iniunctorum præfatis legatis per fratres vnius monasterij eiusdem ordinis, & partem per fratres alius monasterij etiam eiusdem ordinis. Ad quod respondendum est, quod non, si illud faciant obligando se ad faciendum sic celebrare perpetuo; sicut testatores intendebant obligare fratres illos, quibus legabant, ad facienda illa. Tum quia fratres ij, per quos collegium præfatum vult celebrare illa, sunt eiusdem ordinis Franciscani; & ita sunt incapaces huius obligationis, & non possent salua sua regula accipere illa illo modo, per quem non licet eis quidquam accipere.

10 Quinto, cõsiderandum venit, per quem igitur modum põssint licite præfatæ monachæ illa diuina officia facere celebrare. Ad quod respondendum videtur primo, quod tenentur, si fieri potest, facere celebrare illa in illis ecclesijs & altaribus, in quibus præfatæ testatrices iusserunt vt celebrarentur: quia diuina officia debent celebrari in illa ecclesia, vel loco, in quo iussa sunt celebrari, vt nos post alios tradimus in enchir. de oratio. cap. 5. nu. 3. allegando in id multa, in quibus est cap. nos quidem. de testam. vbi per illum tex. hoc adnotarunt Petrus, Ioan. Imol. & Barbat. ibidem allegati. Secundo, quod poterunt pro suo libito eligere sacerdotes sæculares, & regulares eiusdem, vel alterius ordinis, de consensu Guardiani, conuentus, & fratrũ ecclesiæ præfatæ S. Francisci, si fuerit ad id necessarium, cum tanta libertate, cum quanta possent sua sponte facere in ea celebrare alia similia diuina officia, quę vellent pro aliqua sancta & pia causa: non quidem animo soluendi legata illa prædictis fr. tribus, sed animo exonerandi se onere, quod ipsis euenit ex eo, quod illa legata vti facta incapacibus non fuerunt valida, & debent remanere apud eos, á quibus legata fuerunt, cum onere tamen subeundi onera illis adiecta, arg præfatæ legis 1. §. pro secundo. C. de caducis toll. & aliorum.

11 Sexto, considerandum occurrit primo, quod hæc omnia præfata sine vlla dispensatione S. D. N. iure communi fieri possunt: Sua vero sanctitas potest, quicquid sibi placuerit, eis addere, & detrahere, arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuit, de concess. præb. obseruata tamen lege naturali & diuina, cap. sunt quidam. 25. q. 1. Secundo, quod consequenter potest confirmare, prædicta legata, & dispensare cum præfatis fratribus, vt

acci-

acciperent ea pro neceſsitatibus præteritis, vel præſentibus, & etiam pro futuris: quia præfatus S.Franc. ſuam regulã auctoritati ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, à quo confirmata fuit, ſuppoſuit. Tertio, quod fortaſsis hoc non expediret regulæ illi mirabili S.Franciſci, & puritati eius, & honori ordinis eius Illuſtriſsimi, eo quod præberetur occaſio petendi alias mille diſpenſationes ſimiles fratribus eiuſdem ordinis volentibus ſeſe opipare ſuſtentare. Quarto, quod poſſet pie declarari, quod ſi quid de prefatis ſcutis & cadis ſupereſſet ſoluto iuſto ſtipendio celebrantibus præfatas Miſſas, illud impenderetur monaſterijs pauperibus, quæ ipſę eligerent. Tum quia teſtatrices videntur voluiſſe, ne quicquam de illis apud prefatas monachas remaneret. Tum quia ipſis aperiretur via, per quam poſſent iuſte id erogare præfato monaſterio S.Franciſci, quando neceſsitas præterita vel præſens illud permitteret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Minoribus de obſeruantia, qui tenentur ex incerta mendicitate viuere, nu. 4. non poteſt aliquid annue præſtandum legari, etiam addito modo, vt illud vendatur, & ſic annuatim in fratrum vſus conuertatur: ſicut nec poteſt legari prædium, vt penſiones omni anno in eorũ neceſsitates conuertantur; licet eis poſsit legari prædium tunc ita vendendum, vt ex pretio præſenti eorum ſubueniatur neceſsitati. num. 2. at eorum eccleſiæ & conuentui poteſt quid annuum neceſſarium pro fabrica, vino, hoſtijs, cæra, oleo, veſtimentis ad ſacrificium & diuina neceſſarijs legari. nu. 3. quod ſi legatum excedat dictas neceſsitates, vide remiſſiue. nu. 5.*

CONSILIVM IX.

VTRVM annuus reditus promiſſus, vel legatus monaſterio fratrum Minorum de obſeruantia, pro fabrica, vino, hoſtijs, cęra, oleo, & veſtimentis ad celebrationem Miſſarum, ſit validus, nec ne?

1 Pro parte negatiua facit primo, quod legatum annuum factũ fratribus Minoribus non valet, etiam ad hoc vt vendatur, & æſtimatio in neceſsitatibus imminentibus impendatur, vt determinat Bart. in tract. Minorit. lib. 2. cap. 1. diſtinct. 6. pro quo videtur caſus in cap. exijt. §. ad hoc. 2. verb. ſig. lib. 6. qui habet, relictum fratribus Minoribus expreſſo modo, ſecũdum quem non licet eis accipere, non eſſe ab eis acceptandum: conſtat autem nõ licere eis habere annuos reditus, clem. exiuit. §. cumque annui reditus. de verb. ſig. & conſequenter apparet non licere fratribus huiuſmodi habere legatum, de quo eſt quæſtio, per modum annui reditus, cum per talem modum habendi relinquatur eis illud modo expreſſo, quo tenere non poſ-
2 ſunt. Secundo, quod quãuis liceat huiuſmodi fratribus accipere domum, vel prædium ſimpliciter legatum, ad hoc vt vendatur, & pretium in neceſsitatibus conuertatur: non tamen licet eis accipere domum, vel prædium legatum, adiecto modo expreſſo, vt locẽt, vel colant, vt eſt caſus in eodem §. ad hoc. & in caſu noſtro videtur relictũ ſub modo expreſſo habendi illud per modũ annui reditus. Tertio, quod multa ſcripſit Cardinalis in d. clem. exiuit. §. proinde. & §. ſeq. quæ videntur hanc partẽ negatiuam cõfirmare.

3 Sed his non obſtantibus contrarium videtur verius pro validitate legati: & primo ea firma ratione, quod aliud eſt eccleſia, & fabrica eius, & aliud collegium, conuentus, vel Capitulum, quod eam tenet, gubernat, & regit, cap. per exemptionem, de priuil. lib. 6. & arg. cap. ſi ciuitas. de ſenten. excom. eodem lib. 6. & notatur in cap. requiſiſti. de teſtam. hic autem teſtator non reliquit fratribus Minoribus, nec eorum collegio, nec vlli ſingulari eorum, ſed eccleſiæ, quæ nō prohibetur taliter accipere: nam nec d. cap. exijt. de verbor. ſignif. lib. 6. nec d. clem. exiuit. eodem tit. nec vlla particula regulæ S. Franciſci prohibet relinqui aliquid annuum eorum eccleſijs, vt aduertit Bart. lib. 1. Minoritarum. diſt. 4. cap. 1. & in l. ciuitatibus. ff. de leg.
4 1. & in l. ſeruos. ff. de alimen. leg. Secundo, quia ratio, quare S. Franciſcus voluit fratres fore mendicantes, & in arctiſsima paupertate, eſt, vt toti penderent à Deo, & ſolis illis, qui amore Dei ſibi traderentur, per incertam mendicitatem victitarent, vt colligitur ex eius regula, & ex declarationibus eius, quæ habentur in d. cap. exijt. & in d. clem. exiuit. & conſtat eorum incertam mendicitatem non tolli ex eo, quod aliquem certum reditum habeat eorum eccleſia pro fabrica, candelis, hoſtijs, & vino ad ſacrificandum, & alijs huiuſmodi, quæ ad victum & veſtitum fratrum non pertinent; quale eſt relictum, de quo agitur: & cum ceſſet ratio prohibitionis, conſequenter ceſſare videtur ipſa prohibitio, cap. cum ceſſante. de appellationibus.

5 Contra hoc tamen facit, quod Bart. vbi ſupra determinat, videlicet illud ſuperfluum, quod relinquitur eccleſiæ, vel fabricæ, pro aliqua neceſsitate, poſſe à fratribus cōuerti in aliam neceſsitatem, & ita etiam relictum vltra neceſsitatem valet: ideo cogitentur ea, quæ addit Cardinalis in d. §. proinde. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum ante ingreſſum religionis factum à cogitante de dicto ingreſſu, ſtatim ita profeßione facta confirmatur, vt hæres poßit capere poßeßionem bonorum, & hoc etiamſi illud ſine licentia Epiſcopi & conuentus fecerit, nu. 2. nec poſtea poteſt amplius ipſe teſtator etiam ex licentia Epiſcopi, vel conuentus, de dictis bonis diſponere. num. 3. at ſi quando fecit dictum teſtamentum, non cogitauit de dicto ingreſſu, & profeßionem fecit apud non mendicantes, ex æquitate videtur reuocaſſe dictum teſtamentum. nu. 1.*

CONSILIVM X.

AN PETRVS hęres inſtitutus à volente ingredi monaſterium, & cogitante de ingreſſu, adeo quod conuenit cū Abbatiſſa, & cōuentu, quantum dotis erat datura ei, & quod de reliquis poſſet teſtari, vel aliàs libere diſponere, & ita fecit teſtamentū inſtituēdo ipſum Petrū hęredem in dictis bonis; poſſit capere poſſeſsionē bonorū quo ad ea, ad quæ fuit inſtitutus, ſtatim poſt profeſsionē conſequutā, non expectata morte naturali teſtātis: vel requiratur auctoritas Epiſcopi, & cōſenſus conuentus? attento, quod poſt profeſsionē de illorū licentia & conſenſu reuocauit prædictū teſtamentū.

Reſpon-

Respondeo, quod prædictus Petrus institutus hæres à prædicta volente ingredi religionem, & non solum cogitante de ingressu, sed etiam paciscẽte quantum dotis erat datura, & quantam partem reseruatura suæ liberæ dispositioni, potest capere possessionem statim post professionem, & vti
1 & frui bonis illius hæreditatis. Primo quidem, quod testamentum factum ab ingressuro religionem intẽdente ingredi eam confirmatur morte ciuili professionis, non expectata morte naturali profitentis; quę est determinatio Ioan. Imol. l. 1. col. 9. num. 14. ff. de testa. quem sequitur Franc. in rub. de testa. num. 72. Couar. cap. 2. de testa. num. 8. Dixi, cogitante, &c. Quia, si absque cogitatione ingressus testamẽtum factum fuisset, iudicari posset ex quadam æquitate, quod postea ingressus illud, & professus videretur noua voluntate recedere à priore, fauore monasterij: quo casu potest procedere opinio Bar. frequentius recepta, qua tenet testamentũ ingredientis monasterium non mendicantium morte ciuili professionis non confirmari.

2 Secundo respondeo, quod licentia & auctoritas Episcopi, & consensus conuentus non sunt necessaria ad hoc, vt præfatum testamentum valeat: quia iure communi licet volẽti ingredi religionem, immo & ingresso ante professionem libere testari, vt nos resoluimus in Com. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 51. & frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municipa. & glo. recep. cap. 1. de rescript.

3 Tertio, quod neque Episcopus, neque monasterium monialium, neque ambo coniuncta potuerunt facere facultatem disponendi de bonis suis post professionem: quia id est contra authent. ingressi. C. de sacrosanct. eccles. & cap. 2. de testam. & cap. in præsentia. cum ei adnotatis de probat. contra quæ nullo iure potest dispensare Episcopus, neque alius inferior à Papa; quandoquidem, an id etiam possit facere Papa, multi dubitarunt, vt post Francum d. rubr. diximus etiam nos vbi supra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, quo mandatur hæredi, vt det omni anno aliquid, censetur perpetuum, præsertim si fiat loco pio, num. 2. item si mandentur fieri etiam tacite in memoriam & honorem familiæ aliqua, quæ non possent assequi, nisi legatum esset perpetuum. num. 1.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM testator reliquit legatum, quo onerauit N. hæredem, vt singulis annis solueret cuidam loco pio aliquot libras & solidos, quibus emerẽtur tres cærei, & ponerentur in dicto loco pio cum armis & insignibus suæ familiæ. Dubitatum est, an ex verbis testatoris possit colligi legatum hoc esse perpetuum: & cum res delata esset in iudicium, iudicatũ est esse perpetuum. Quæritur modo à D. vestra, quid hac in re sit tenẽdum.

Sententia præfata eruditiss. domini mei videtur esse iuridica. Tum per ea quæ S. D. adducit. Tum quia præfatum legatum etiam si non fuisset
1 pium, erat censendũ perpetuum; quod palam sonãt illa verba, *omni anno*, & illa

& illa quibus oneratur hæres ſoluere prædictas libras, & ſolidos poſitos in tribus torcijs cum armis & inſignibus familiæ teſtatoris ; quæ palam ſignificant teſtatorem voluiſſe id ad nomen familiæ cõſeruandum, quod per vnum actum fieri non poterat. Tum quia ſententiæ à duobus poſterioribus iudicibus latæ expreſſe habent præfatum legatum fuiſſe ſoluẽdum non ſolum ab N. hærede, dum viueret, ſed etiã à filijs ſuis, dũ viuerent; quod nulla ratione poteſt defendi, niſi legatum eſſet perpetuum: nam filij, vt ibi habetur, non fuerunt inſtituti neque grauati, niſi caſu quo pater eorum decederet priuſquam teſtator; qui cum deceſsiſſet poſt mortem teſtatoris, defecit ſubſtitutio illa conditionalis defectu conditionis, & conſequenter grauamen impoſitum eis: & ita filij dicti N. nihil penitus debuerunt nec debent ex ſuis perſonis tamquam ſubſtituti, ſed tãtum ex perſona patris, cuius ſunt hæredes, & ratione oneris adiecti ſuo patri N. vti hæredi ſuo; & conſequenter nihil debuiſſent, niſi legatum fuiſſet perpetuum tranſiens ab hærede in omnes hæredes eius, ſiue eſſent filij, ſiue extranei: quia filij non fuerunt inſtituti, nec ſubſtitutio eorum valuit deficiente conditione ſub qua fuerunt ſubſtituti, vt dictum eſt, pluſquam extranei, ſi fuiſſent eius hæredes. ita quod præfati iudices videtur ſecum pugnaſſe, dicentes ab vna parte filios teneri, dum viuerent, ad ſoluendum illud legatũ, & ab alia parte legatum patri ſuo relictum non fuiſſe perpetuum, ſi res ſatis perpendatur. Tum quia iugulum huius quæſtionis nõ tam eſt an legatũ ſit pium aut profanum, quam an ex verbis teſtatoris colligatur eſſe perpetuum, vel temporale, & an legatum annuum ab hærede ſoluendum alicui collegio perpetuo maxime pio cenſeatur perpetuum. Cum ergo ex verbis teſtatoris colligatur hoc legatum, cum ſit annuum legatum abſolute ab hærede alicui collegio perpetuo factum, præſertim pio, eſſe perpetuum, l. antepenult. ff. de annuis legat. quæ habet legatum vt die natalis ſui darentur aliqua diuidenda decurionibus cenſeri perpetuum, & per l. annua. eod. tit. ſub finem, quatenus habet annum legatum relictum templo cenſeri perpetuum, & per alia quæ nunc non vacat nec videtur neceſſe ſcribere; conſequens eſt reſponſionem præfatam prætati domini mei eſſe iuridicam. Salua, &c.

2

SVMMARIVM.

2 *Exequutoribus teſtamentarijs non poteſt de iure teſtator dare facultatem faciendi inſtitutiones, vel ſubſtitutiones, nedetiam ſecundum ius Caſtellæ, niſi exprimat nomen inſtituendorum, vel ſubſtituendorum. Vnde licet intra annum à die iudicialis monitionis aliqua poſsint, non tamen poterunt prædicta. num. 1.*

3 *Probibitio de non alienando facta à teſtatore, niſi addatur cauſa, aut perſona, ob quã ſit, non tenet: ſufficit tamen cauſa tacita, puta ad conſeruandum honorem in familia, etiam ex actu nullo coniecturata. num. 4.*

4 *Intentio & mens alicuius ex actu & confeſsione eius etiam nulliter facta, immo & ex facto etiam nullo exequutorum ſui teſtamenti poteſt colligi.*

5 *Alienare extra familiam probibito, poteſt remotior, ſed non extraneus ex teſtamento, ſed ſic ab inteſtato ſuccedere.*

6 Bona

6 *Bona vinculata iuncta ad proximiorem vinculantis, & non vltimi possessoris transeunt, quando testator dixit vt bona transirent ad proximiorem, alias secus.*

CONSILIVM XII.

1 CIRCA testamentum Vincentij de Salcedo portionarij, Primo videtur dicendum, quòd substitutiones & vocationes factæ à testamentarijs, vel commissarijs ab eo institutis nil valēt. Tum quia potestas eis concessa non videtur extendi ad illas, per l.31. Tauri. Tum quia non sunt vsi sua potestate intra quatuor vel sex menses, intra quos vti debebant, per l.33. & duas sequelites.

2 Non obstat, quod prædicti, quibus data fuit à testatore potestas, erant exequutores testamētarij, quorum potestas durat vno anno post monitionem eis factam à iudice, vt exequantur; cap. nos quidem. de testament. & Auth. hoc amplius. de fideicomm. non inquam hoc obstat. Tum quia illud ius commune restrictum est in regnis Castellę per leges Tauri ad 4. vel sex menses. Tum quia nec intra annum, nec intra 4. vel sex menses possunt facere exequutores id, eo quod eis testator nō potest cōmittere potestatem instituendi vel substituendi hæredem, secundum ius commune, l. captatorias. & l. illa. ff. de hæred. instit. neque secundum ius Castellæ, nisi expresso nomine eius qui est instituendus, vel substituendus, vt habet prædicta l.31. & ita in casu proposito nō potuerunt prædicti exequutores, vel commissarij facere prædictas substitutiones ob defectum potestatis, licet aliqua alia potuissent facere intra annum à tempore monitionis iudicis.

3 Secundo, quod prohibitio alienationis à prædicto Vincentio testatore facta potest videri alicui non valuisse: quia videtur nuda à causa & persona; & talis prohibitio à testatore facta non valet, l. filiusfamilias. 9. diui. ff. de leg. 1. Sed videtur quod testator voluit tacite suū nomen & familiam honorare, eo quod post prohibitionem alienationis adiecit, vt omnia sua bona vinculata manerent, & non possent diuidi: per quod tacite videtur voluisse prouidere suo nomini, & familiæ; & sufficit vt prohibitio alienationis videatur vestita tacita causa vel persona, vt post alios tradit Ripa in d. 9. diui. num. 4. ponens exemplum de prohibente alienare turrim vel
4 pulchrum palatium, nulla expressa causa, vel persona. Facit ad hoc, quod commissarij, vel exequutores prædicti, declarando intentionem Vincentij testatoris, statuerunt, vt omnis, ad quem illa bona vinculata peruenirent, cognominaretur de Salcedo, alioquin perderet illa; quæ magna est coniectura præsumendi voluisse illum per illud vinculum consulere honori suæ familiæ: nisi enim id nouissent, non imposuissent tam graue onus successoribus. Nec obstat, quod actus ille fuit nullus: quoniā ex actu nullo colligitur intentio & mens testatoris, instar confessionis, quæ in actu nullo facta præiudicat, secundum Innoc. in cap. qualiter & quando. il 2. de accusat. recept. vt monstrat Deci. in cap. at si clerici. num. 3. de iudic.

Tertio, quod quis teneret prohibitionem alienationis non valere, deberet dicere, quod hæres institutus à prædicto Vincentio potuit ex testamēto vel ab intestato in aliuin transmittere illa; & consequenter instituendo

vxorem

vxorem ſuam in ſuis bonis, videtur tranſtuliſſe illa in eam. Tum quia inſtitutus in parte bonorum, non dato ſibi cohęrede, videtur inſtitutus in omnia bona per teſtamentum transmiſsibilia, l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hęred. inſtit. cap. ſi pater. cum gl. in verb. in re certa. de teſtam. lib. 6. Tum quia non poteſt quis, niſi ſit miles, decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, l. 1. ff. de milita. teſtam. l. cohęrede. §. fin. ff. de lega. 1.

5 Quarto, quod ſi tenuerimus, vt videtur tenẽdum, prohibitionem prędictam valuiſſe ob adiectionem tacitam prędictę cauſę honoris ſui & ſuę familię; D. conſulens, ſi, vt dicitur in facto, eſt proximus hęres ab inteſtato primi hęredis, debet habere illa bona vinculata. Tum quia de illis nõ fuit teſtatus primus hęres, nec potuit teſtari inſtituendo hęredem in eis ſuam vxorem, quę non erat de familia, nec cognomine Vincentij vinculatoris illorum bonorũ, per l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. & notata ibi per Bart. ab alijs receptum, dicentem, quod prohibitus alienare aliquã rem extra familiã, non poteſt eam alienare in aliquem extraneum per hęredis inſtitutionẽ, licet poſſet per ſucceſsionem ab inteſtato, per l. cum pater. §. cum inter. ff. eod. vbi idem Bart. & alij. Tum quia conſulens eſt, vt in facto proponitur, propinquiſsimus omnium, qui ei ab inteſtato ſuccedere poſſunt.

6 Quinto, quod videtur huic dicto obſtare illa opinio, quæ habet, bona vinculata tranſire ad propinquiorem vinculantis, & non ad propinquiorem vltimi poſsidentis, quæq. multorum auctoritate confirmatur in informatione Hiſpana; quoniam contraria, pro qua etiam multi citãtur in d. informatione, videtur tenenda in hoc caſu, in quo teſtator nihil dixit de ſucceſsione propinquorum, ſed ſimpliciter inſtituit quemdam nepotem hæredem, nullo ſibi dato ſubſtituto, nec vlla facta mẽtione, nec ordinatione, quod ſuccederet propinquior: & quod ipſemet teſtator non reliquit illa bona vinculata fratri ſuo, qui erat ſibi propinquiſsimus, ſed nepoti ex ſorore; eſto quod alia opinio procedere poſſet, ſi teſtator dixiſſet, vt ſuccederet in eis propinquior, non declarando an deberet eſſe propinquior teſtatoris, vel poſſeſſoris. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutus hæredi decedenti ſine liberis excluditur à monaſterio, in quo hæres profeſsionem emiſit, niſi aliter de mente teſtatoris expreſſe, vel tacite conſtet.*

CONSILIVM XIII.

ANTONIVS carens liberis inſtituit nepotem ex fratre, & ſubſtituit ei ſuos filios maſculos legitimos, ſi haberet, aliàs neptes ex ſorore. Is nepos inſtitutus intrauit monaſterium, & donauit illi omnia bona ſua, & ita non potuit habere filios maſculos legitimos. Quæritur an filiæ ſubſtitutæ excludant monaſterium, an contra monaſterium excludat eas.

1 Reſpondetur primo, quæſtionis huius deciſionem pendere à deciſione illius generalioris; an ſubſtitutus, ſi abſque liberis deceſſerit inſtitutus, excludat monaſterium, quod inſtitutus intrauit; an contra monaſterium excludat

Digitized by Google

cludat ſubſtitutum? quam conſtat eſſe valde controuerſam, quamq. nos olim late tractauimus in cap.in præſentia.de probationibus. vbi etiam ſatis tractant Panorm.Fel.Dec.& alij, qui referunt plurimos diuerſa de illa ſentientes,quibus addit alios Couar.lib.1.varia.reſol.cap.19.

Secundo, quod ego in ea fui & ſum opinione, quod ſi teſtator, qui inſtituit & ſubſtituit, expreſſe excludit monaſterium,aut tacite talibus verbis,per quæ appareat eum cogitaſſe de monaſterio, vel noluiſſe vt monaſterium ſuccederet in ſuis bonis, ſubſtitutus excludet monaſterium: alioquin monaſterium excludet ſubſtitutum.

Tertio, quod cum in caſu propoſito inſtituens non excluſerit expreſſe monaſterium,nec tacite talibus verbis, ex quibus colligeretur noluiſſe vt monaſterium ſuccederet; cenſendum eſt, quod monaſterium excludit præfatas filias ſubſtitutas, per ea multa, quæ colligi poſſunt ex locis ſupra citatis,quod valetudo infirma nobis facere non permittit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Incertæ perſonæ de certis per tertium eligendæ relictum non dicitur captatorium, ſed tenet; eſt tamen conditionale: ita vt non facta electione,omnibus debeatur; ea autem facta, ſoli electo totum, alijs penitus excluſis, acquiritur.*

2 *Captatoria diſpoſitio, per quam inſtitutio,legatum, & fideicommiſſum in voluntate alterius tertij relinquitur, non tenet: talis tamen non eſt, immo tenet, quando tertio ſolum eſt data facultas ex certis incertum eligendi, puta vnum de tali familia.num.3.& num.1.*

3 *Eligere qui ex certis vnum quem malit poteſt,qui legatum,vel hæreditatem dãdam, vel reſtituendam capiat,taliter nominato,non poteſt onus aliquod imponere, nu. 4.niſi ſic nominatum grauet, vt alteri ex dictis certis, puta alteri pauperi, vel alteri de familia vocatis reſtituat.num.5.*

4 *Vtile per inutile, ſi ſint ſeparabilia, non vitiatur. vnde qui tenetur aliquem ad legatum ſimpliciter nominare, licet non poſsit nominato, num.2. nec cui tenetur reſtituere,num.4. onus imponere; ſi tamen imponat, tenet nominatio, & reſtitutio,reiecto onere.num.4.*

6 *Granatus poſt mortem alteri nominato reſtituere, ſi ſuperuiuat nominato, liber à dicto onere remanet, nec hæredibus nominati ad aliquid tenetur.*

CONSILIVM XIV.

PRAESVPPONITVR in facto, quod teſtator habens filiã, & ex ea inter alios tres nepotes,Ferdinandum,Petrum,& Franciſcum, & quãdam capellam dotatam cum onere vnius Miſſæ ſingulis annis,ordinauit,q̃ eius gener & filia,quicumque ex eis vltimus deceſsiſſet,nominare deberet vnũ ex dictis tribus nepotibus,qui ſibi magis placuiſſet,qui haberet dictã capellam,& eius bona,& alij nõ nominati illam non poſſent habere:& defuncto genero,ſuperſtite filia, illa nominauit ad dictã capellam Frãciſcum vnum ex dictis tribus,& caſu quo ipſe decederet ſine liberis,quod dicta capella perueniret ad Ferdinandũ ſimiliter vnum ex dictis tribus filijs,nulla facta

facta mentione de Petro tertio filio. Defunctus est Ferdinandus, relicto Ludouico eius filio: & deinde defunctus est Frãciscus sine filijs, qui in eius testamento instituit hæredem Ludouicum filium Ferdinandi, & iuxta formam testamenti patris sui & aui nominabat ad dictam capellam prædictum Ludouicum, quatenus haberet facultatem nominandi. Nunc Petrus superstes ex dictis tribus nepotibus prætendit dictam capellam ad se pertinere, & nominationem factam de dicto Ludouico filio Ferdinandi non valere. Quare dubitatur, quis eorum, scilicet, Ludouici, & Petri, teneat ius.

Et breuiter omissis superfluis more Rom. concludendum est, Ludouicum debere obtinere. Et pro fundamento in primis præmittenda est com-
1 munis conclusio omnium, istam dispositionem factam per dictum testatorem, in qua fuit data facultas genero & filiæ nominandi vnum ex tribus filijs, esse validam & non captatoriam; quia data fuit electio incertæ personæ de certis; quo casu valet; quia non facta electione omnes essent vocati, iuxta tex. in l. cum quidam. & l. vnum ex familia. cum tribus. §. seqq. ff. de leg. 2. vbi Bart. & omnes scriben. l. vtrum. §. cum quidam. ff. de reb. dub. vbi omnes tradunt, Paris. consil. 38. col. 1. & num. 31. & 32. volum. 3. vbi latissime multos congerit. & talis dispositio dicitur conditionalis, antequam sit facta electio, & nominatio: & facta electione expirat conditio, & cæteræ conditiones deficiunt; quia est adimpleta voluntas testatoris: ita inquit textus in d. l. vnum ex familia. §. 1. & §. si itaque. & ibi Paul. de Cast. & Bald. & Paris. d. consil. 38. num. 5. d. l. cum quidam. ff. de legat. 2. Vnde cum in casu nostro filia secundum facultatem sibi concessam nominauerit Frãciscum, statim facta nominatione, & secuta morte filiæ, dicitur adimpleta & purificata conditio, & ius fuit acquisitum ipsi nominato; & alij duo, scilicet Ferdinandus, & Petrus, remanserunt excluſi.

Super hoc facto, & responso cuiusdam excellentiss. V. I. D. quæritur à Dominatione tua quid sentiat?

RESPONDEO, quod conclusio consulentis eruditissimi proculdubio videtur esse iuridica, & solide fundata rationibus ei subiectis: & ad
2 maiorem redundãtiam, & explicationem, considerari potest, quod ea quæ propono, nihil ei prosunt. Pro illo enim solum possunt facere duo: Primo quidem, quod tam legatum, vel fideicommissum captatorium, quam institutio captatoria, siue relicta in voluntate alterius, sunt inualida, l. illa institutio. cum glossa, & l. captatorias. ff. de hæred. instit. & l. captatorias. C. de testa. milit. & quod facultas illa data filiæ & genero nominandi vnũ de filijs suis videtur fuisse captatoria, quia fuit collata in volũtatem alterius.

Secundo, quod nec filia, nec gener habuerunt facultatem nominãdi vllum ex filijs cum grauamine nominandi aliquem, sed solum simpliciter nominandi; & quod consequenter filia nominans Franciscum cum onere nominandi Ferdinandum, si decederet sine liberis, excesset facultatem sibi datam; & ita non valuit quod egit, arg. l. fin. ff. de iurisd. omnium iud. & cap. 2. de constit. lib. 6. & qui non vult facere quod potest, & vult facere quod non potest, nil videtur facere, cap. cum super de offic. deleg.

3 Sed ad primum horum respondetur, quod licet substantia institutionis

legati

Digitized by Google

legati vel fideicommiſsi non poſsit in arbitrium alterius conferri, vt iura prædicta declarant; electio tamen incertæ perſonæ de certis, vel de certo genere perſonarum, vel familiæ, poteſt in arbitrium & voluntatem alterius conferri, l. ſi quis Titio. §. 1. & l. cum quidam. 2. & l. vnum ex familia. ff. de leg. 2. adeo quod Bart. communiter receptus in theoria & praxi determinat in d. l. illa inſtitutio. valere inſtitutionem pauperum, quos elegerit Titius: & certum eſt valere legatum relictum alicui de familia, cui vel quibus hæres volet, d. l. vnum ex familia. §. ſed & ſi fundum. ff. de leg. 2.

4 Ad ſecundum autem reſpondetur primo, concedendo, quod qui grauatur reſtituere ſimpliciter aliquid alicui, non poteſt illum grauare regulariter vt reſtituat illud alij, nec aliquid eiuſmodi imponere: ſed negando, quod reſtitutio facta cum onere non valeat quo ad ſatisfaciendum facultati de reſtituendo; licet oneris additio non valeat: quia hæres vel grauatus reſtituere aliquid ſimpliciter, ſi reſtituerit fideicommiſſario onere aliquo adiecto, ſatisfacit obligationi reſtituendi; licet onus adiectum non valeat, nec fideicommiſſarius teneatur illud acceptare, nec adimplere, vt eſt caſus in d. §. ſed & ſi fundum. vbi hoc clare ſentit Bar. & latius expreſsit Pau. Caſtr. Vnde & praxis totius orbis habet, quod qui habet primogeniũ, vel maioratũ reſtituendũ alteri, ſi reſtituit illũ adiecto onere aliquo, ſatisfacit obligationi ſuę, licet ille non teneatur acceptare onus, nec acceptet: cuius ratio radicalis eſt illa regula de reg. iu. lib. 6. vtile per inutile nõ vitiari. qđ eſt verũ, quando alterũ ab altero eſt ſeparabile, vt in caſu noſtro, in quo onus adiectũ eſt ſeparabile à reſtitutione, cui adijcitur, vt palã eſt.

5 Secundo reſponderi poteſt, quod licet regulariter grauatus de reſtituendo aliquid alicui de familia non poſsit grauare illum de reſtituendo alteri: fallit tamen, quando grauatus reſtituere vni de familia, vult grauare illum de reſtituendo alteri eiuſdem familiæ, vt colligit ſingulariter Bart. in d. l. vnum. §. ſed & ſi fundũ. nu. 2. inferens ex hoc, quod exequutor, qui deputatur ad eligendos pauperes, poteſt eligere vnum cum onere reſtituendi alteri pauperi: & in caſu noſtro filia teſtatoris, quæ nominauit Franciſcum vnum de filijs ſuis, grauauit eum de reſtituendo Ferdinãdo alteri filio ſuo,

6 qui erat vnus de tribus, quorum vnus erat nominandus. Tertio etiam poteſt reſponderi, quod onus adiectum Franciſco extinctum fuit per mortẽ Ferdinandi & ſic nominatio remanſit pura, & capella ſine aliquo onere apud Franciſcum grauatum reſtituere Ferdinando, iuxta tex. in l. qui liberis. §. hæc verba. & l. ſed & ſi plures. ff. de vulg. & pup. l. quibus diebus. §. quidam. ff. de cond. & demonſtrat. & in terminis Fabianus de Monte in conſil. 149. num. 18. cum ſeq. inter conſilia vlt. volunta. vbi mater, quæ fuit grauata reſtituere filio poſt mortẽ, ſi filius prędecedat, hæreditas remanet penes matrem, ac ſi pure & ſine aliquo onere fuiſſet relicta, quia deficit conditio, & fideicommiſſum conditionale non tranſmittitur ad hæredes, nec etiam ad liberos, iuxta glo. in l. 1. C. de fil. qui ante aper. tab. vbi Bartol. & alij omnes glo. in l. feudum mei. §. cum ita. ff. ad Trebell. vbi Alexand. dicit quod omnes ſequuntur illam gloſſ. Soc. conſil. 17. num. 30. vol. 1. Fabia. de Monte d. conſil. 149. num. 16. Calder. conſil. 35. de teſtamen. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Rei ſuæ quilibet eſt moderator.*
1 *Rei ſuæ traditioni poteſt quis legem, & modum, qui nec turpis; nec impoſsibilis ſit, adijcere.*
2 *Vxor nubendo nobili fit nobilis.*
3 *Filius quo ad honores & nobilitatem non ſequitur conditionem matris, ſed patris.*
4 *Nobilis eſt ex patre nobili natus, etiam ſi ignobili matre.*
4 *Definitio debet conuenire definito, ita vt de quocumque dicitur definitum, dicatur definitio.*
5 *Genus proprie dicitur de omni ſua ſpecie.*
6 *Natus ex patre tantum nobili ſecundum l. regiam, eſt quidem nobilis, non tamen ita, ac ſi eſſet etiam ex matre nobili natus.*
6 *Iura iuribus conciliari expedit, & ita vnam legem intelligere, vt ſibi non contradicat.*
7 *Natus ex vtroque parente nobili, ſecundum ſtylum curiæ, & communem vſum, maioris ſit exteris paribus, & magis dignus gratijs, quam natus ex altero tantum nobili.*
7 *Duo vincula fortiora ſunt vno.*

CONSILIVM XV.

MAIORATVM, ſeu primogenium vir & vxor inſtituunt, & filios filiasque ordine nominant, tali ſcilicet vinculo, ac conditione. *Nemo, aiunt, ex noſtris filijs, ac filiabus, ſeu quinis alius ſucceſſor ad dictum maioratum nominandus poſsit ducere vxorem, quæ non ſit ſuæ qualitatis nobilis, ac generoſa, quales vos eſtis, nec quæ ſit deſtendens ex nouis Chriſtianis: ſed qui contra fecerit, excluſus ſit à dicto maioratu.*

Dubitatur nũc primo, an ſi vnus ex iſtis nominatis ducit vxorem talem, erit excluſus ab iſto maioratu.

Secundo, ſi vnus ex nominatis ducit vxorem mulierem, cuius pater fuit nobilis, & fidalgus ex primarijs, ſed mater non ita nobilis, vtrum iſte ſatisfecerit ſupradictæ clauſulæ, vt poſsit ſuccedere.

Tertio, ſi de iſto nominato, qui ita nupſit, probaretur patrem ſuæ matris fuiſſe fidalgum, & matrem illius ignobilem, an ſufficeret ad ſuccedendum iuxta præfatam clauſulam.

Quarto dubitatur; ſi id non haberet locum, vtrum ſi filius nominatus, qui ita nupſit, filios procrearet, poterunt ſuccedere, cum ipſe natus ſit ex patre fidalgo, & matre fidalga: & ſi hoc locum habet, vtrum filius poterit petere ſucceſsionem viuente patre.

Cuperem mihi declarari intellectum l. 3. tit. 21. par. ſecunda, quæ de hoc loquitur.

1 AD PRIMAM IGITVR QVAESTIONEM reſpondeo, quod pro parte negante, nempe quod non excluderetur, faciunt illa multa, quæ à quibuſdam traduntur contra ſtatutum eccleſiæ Toletanæ, & alia ſimilia multarum eccleſiarum, multorumq. collegiorum, quibus à beneficijs,

Digitized by Google

beneficijs, & locis, & receptionibus eorum excluduntur trahentes originem à gente Iudæorum, & Sarracenorum. Illa enim ſicut applicantur ad impugnandum præfata ſtatuta, ita etiam poſſent applicari ad impugnandam huiuſmodi primogenij ordinationem.

Pro parte vero affirmante poſſent adduci omnia, quibus præfata ſtatuta defenduntur, & quod quilibet eſt rei ſuæ moderator, iuxta l. ſed & ſi. §. conſuluit. ff. de pet. hæred. & l. in re mandata. C. de mand. & quod traditioni rei ſuæ poteſt quis legem & modum, qui nec turpis, nec impoſsibilis ſit, adijcere; & quod hæc adiectio non eſt turpis, nec impoſsibilis magis quam præfata ſtatuta, immo nec tantum, per ea, quæ pro illis adducuntur, per quæ & alia videtur tenenda pars affirmatiua huius primæ quæſtionis.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quod videtur ſatisfacere: quia vxor nubendo nobili fit nobilis. l. *mulieres maritorum honore erigimus, & genere nobilitamus, & ſorum ex perſona reorum ſtatuimus*. C. de dign. lib. 12. quæ ad literam repetitur l. vlt. C. de incol. lib. 10. cum alijs multis vſque ad nauſeam citatis per Tiraquel. de nobilitate cap. 8. in princip.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod videtur impertinens ad clauſulã ſupra in quæſtione propoſita inſertam: quia clauſula ſolum tractat de his, cum quibus debent contrahere matrimonium illi, qui ad præfatũ primogenium vocantur; & nihil diſponit de his, qui ſunt ad præfatum maioratũ vocandi: quæſtio vero agit de vocandis ad illum, quod decidẽdum eſt per alias clauſulas maioratus diſponentes de his, qui ſunt vocandi, quas ego minime noui, neque in ſupraſcripto facto narrantur. Certum autem eſt, quod ſi cum hoc, de quo quæritur, cõtraheret matrimonium illa, quæ eſſet vocata ad præfatum maioratum, perderet illum; quia is non eſt nobilis, eo quod pater matris eius eſſet nobilis etiam valde, niſi pater quoque talis eſſet: quia filius quo ad honores & nobilitatem non ſequitur conditionem matris, ſed patris, argum. l. exemplo. C. de decurio. lib. 10. vbi Bartol. & Angel. notant, & Felin. cap. nouit. num. 2. de iudic. & Benedict. Raynuntius de teſtam. in princ. & multi alij, quos vſque ad nauſeam refert Tiraquel. de nobilit. cap. 18. num. 20.

4 AD QVARTAM reſpondeo idem, quod ad tertiam, nempe quod eſt impertinens ad clauſulam in narratione facti propoſitam; quoniam illa diſponit ſolum de perſonis, cum quibus tenentur contrahere matrimonium illi, qui vocantur ad præfatum maioratum; & quæſtio hæc quarta quærit de quibuſdam perſonis, an debeant ſuccedere in maioratu. Et præterea hæc quæſtio videtur loqui de illa eadem perſona, de qua loquitur quæſtio tertia, & videtur ſecum pugnare: quoniam quæſtio tertia loquitur de illo, cuius mater erat nobilis, ſignificando quod pater non erat talis; hæc autem quæſtio loquitur de perſona, cuius pater & mater erant nobiles. Verumtamen pro comperto habeo, quod ſi pater non poſſet ſuccedere, nec filij eius poſſent, argum. l. fin. C. de natur. liber. niſi ex clauſulis primogenij aliud colligeretur.

5 AD DESIDERIVM autem noſcẽdi verum intellectum l. 3. tit. 21. par. 2. reſpondeo primo non abs re id deſiderari quo ad illam partem,

quæ habet, natum ex fidalgo, & villana, esse quidem fidalgum, non tamen nobilem: & quod gloss. ex illis verbis ibi colligit non dici nobilem, nisi qui ex vtroque parente est nobilis; cuius tamen contrarium est verum, vt supra in secunda quæstione diximus, nempe quod natus ex nobili patre, & ignobili matre, est nobilis. Tum quia est conclusio à plerisque omnibus recepta. Tum quia etiam probatur per principium eiusdem l. 3, quatenus definit fidalguiam esse *nobleza, que viene por linaje*. Cum ergo omnis definitio debeat conuenire definito, ita quod de quocumque dicitur definitum, debeat dici definitio, secundum omnes; & per ipsam l. 3. natus ex patre nobili, & matre ignobili, sit fidalgus, & habeat fidalguiam; necessario consequitur quod est nobilis, & habet nobilitatem. Tum quia id ipsum probatur per l. 2. eiusdē tituli 21. quatenus habet, quod omnis fidalguia est gentilezza, & præsupponit quod omnis gentilezza est nobleza. Cum ergo natus ex patre nobili, & matre ignobili, sit gentilis, erit quoque nobilis. Tum quia præfata l. 3. non solum probat huiusmodi fidalgum esse nobilem, sed etiam esse proprie nobilem: quia in vna parte probat quod fidalguia recte definitur esse nobilitas ex genere proueniēs; & in altera parte probat, quod genitus ex patre nobili, & matre ignobili est fidalgus, & habet fidalguiam. Cum ergo prædicta definitio constet ex illo verbo, *nobleza*, quod ponitur pro genere, & ex alijs, quæ ponūtur pro differentia, ex quibus duobus debet constare bona definitio, iuxta l. 1. ff. de testam. l. 1. §. dolum. ff. de dolo. & notata vtrobique per Bart. communiter recept. consequitur quod verbum, *nobleza*, est genus ad fidalguiam. cui consequens est, quod omnis fidalguia est proprie nobleza, & omnis fidalgus proprie nobilis: & consequenter cum per dictam l. 3. fidalgus, de quo loquimur, sit species nobilis, proprie dicitur talis; quoniam genus proprie dicitur de omni sua specie, secundum Bald. communiter receptū
6 l. 2. C. de iure aureo. annu. Respondeo secundo, ex prædictis inferri, quod illa l. 3. non satis recte intelligitur à sua gloss. quatenus ait solum dici nobilem illum, qui ex vtroque parente est talis; neque ita intelligendum esse, vt velit dicere natum ex patre tantum nobili non dici proprie nobilē; quoniam per prædicta concluditur quod ipsamet l. 3. probat contrarium. Quare dicendum est verum intellectum illius legis esse, quod natus ex patre tantum nobili est quidem nobilis, sed cæteris paribus non adeo, ac si esset etiam ex matre nobili natus. Pro quo modo intelligendi facit, quod expedit iura iuribus conciliari, c. cum expediat. de elect. lib. 6. & ita intelligere vnam legem, vt sibi ipsi non contradicat, nec secum pugnet. Et prædicta l. 3. sibi contradiceret, secumque pugnaret, nisi sic intelligatur.
7 Tum denique quod stylus Curiæ, & communis vsus totius orbis habet, quod maioris habeatur, cæteris paribus, natus ex vtroque parente nobili, quam natus ex altero tantum tali. Et ita ad mouendum Papam ad concedendum gratiam, dicitur in libellis supplicibus, quod orator est nobilis ex vtroque parente. Et facit, & merito, quod duo vincula fortiora sunt vno. cap. 1. de treug. & pac. Authent. itaque communia. de succes. ab intest.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæres, cui testator, etiam pro exoneratione suæ conscientiæ, mandauit, vt faceret quod confessarius vel alter diceret, non tenetur credere tali petenti sibi aliquid clam restituendum dari, nisi aliunde præsumatur de eo quod petitur testatorem sensisse. num. 4. Sed nec confessarius potest cogi vt secreta reuelet. num. 3.*

1 *Captatoria voluntas non tenet: fallit in pia causa.*

2 *Vnius dicto vt credatur, is potest mandare, cuius solius dicto stare cogimur.*

2 *Legatarij persona cum non est omnino expressa, vel certa, illi debet solui, de qua verisimilius est testatorem sensisse.*

CONSILIVM XVI.

CLERICVS quidam, posteaquam in suo testamento grauauit hæredem ad instituenda vel facienda certa anniuersaria, reuocauit illud onus, & adiecit aliud, scilicet vt faceret illa, quæ confessarius eius ei diceret pro satisfactione obligationum, quibus tenebatur. Quo mortuo, hæres volens adimplere voluntatem defuncti, petijt à confessario, vt diceret ei, quæ pia opera iusserat facere testator; & ille respondit, vt traderet ei 400. scuta, vt ipse faceret ex illis, quæ sibi secreto commiserat testator.

1 Quæritur, an hæres teneatur ei credere, & tradere prædicta 400. Et pro parte negante facit primo, quod voluntas captatoria non valet, l. captatoriæ. ff. de hæredib. instit. & prædicta voluntas testatoris videtur esse captatoria, quia pendet à voluntate tertij, iuxta l. illa institutio. ff. de hæred. instit. Secundo, quod non videtur hæres teneri ad credendum confessario: vnde Bart. in l. si ita scripsero. ff. de condict. & demonstr. dixit hæredem non teneri ad soluendum legatum inuentum scriptum in manu guardiani, ad quod se remittebat testator, nisi constaret illam schedulam esse testatoris: ergo nec consulens tenebitur soluere quod dicit confessarius, nisi testator id ei dixisset. Tertio, quod testator qui relinquit aliquid dandum illi, cui voluerit dare Titius, videtur tacitum fideicommissum in fraudem legis relinquere, l. Lucius. 6. final. ff. de legat. 1.

2 Pro parte autem affirmante facit primo l. Theopompus. ff. de dote præl. quatenus habet standum esse dicto illius, cui stari voluit is, cuius solius dicto & dispositioni standum esset. Secundo, quod l. quem hæredi. ff. de reb. dub. probat hæredem, cui dixit testator, dato aliquid ei, cui dixero tibi, teneri ad dandum ei, de quo testatorem intellexisse aliqua coniectura constiterit: vbi dicit Bartol. quod si testator reliquerit mille alicui, vt dentur ab illo illi, quem dixerit legatario & hæredi, si eo mortuo dissenserit hæres, & legatarius, danda esse illa vni ex nominatis, qui verisimilius creditur fuisse nominatus à testatore; & ita creditur vni, etiam contradicente altero, propter verisimilitudinem. & in casu proposito disponentis dicto standum erat, qui iussit, vt staretur dicto alterius, qui dicit 400. scuta esse danda sibi ad quædam opera pia secreta:

gitized by Google

ergo ſtandum eſt dicto eius, cum nemo poſsit dicere contrarium. Ter-
3 tio, quod diſpoſitio captatoria ad pias cauſas valet, cap. cum tibi. & ei adnota. de teſtam. vt Bart. in hac ipſa ſpecie dicit in d. l. Theopompus. 2
& in hoc caſu agitur de relictis ad pias cauſas. Quarto, quod confeſſarius non poteſt cogi ad dicendum cauſas & perſonas, ob quas, & quibus danda ſunt illa 400. argum. cap. omnis. de pœnitent. & remiſs. & cap. ſacerdos. de pœnitent. diſtinct. 6.

4 His pro vtraque parte adductis arbitror hæredem prædictum non teneri ad credendum dictis confeſſarij, niſi quo ad ea, quæ per aliquas coniecturas ſunt veriſimilia intentioni teſtatoris, per determinationem Bart. in d. l. Theopompus. quem ſequitur Couarru. in dicto cap. cum tibi. ſub finem. Tum quia non conſtat quod prædicta diſpoſitio fuit facta ad pias cauſas, nec confeſſarius illas exprimit; & quia videtur diſpoſitio in alterius voluntate collata etiam quo ad ſubſtantiam eius, & habet qualem qualem præſumptionem fideicommiſsi taciti in fraudem legis, iuxta d. l. Lucius. §. fin. & quod confeſſarius velit illa vel aliquot illorum ſibi retinere; & denique quod non eſt ſtandum eius dicto, nec alijs ſimilibus, niſi quando per aliquas coniecturas dictum eius fieret veriſimile, iuxta prædictam l. quem hæredi. ff. de rebus dub. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Debitor occultus teſtatoris, qui animo compenſandi fecit vt teſtator horum ignarus, minus quam decreuerat legaret, ab obligatione reſtituendi non liberatur.*
1 *Teſtari, & teſtari velle, diuerſa.*
2 *Propoſitum in mente retentum parit abortum.*

CONSILIVM XVII.

DELIBERAVIT quidam relinquere 200. in ſuo teſtamento cuidã famulo ſuo debenti ei 50. clam minutatim ſublata; & antequam relinqueret, dixit eidem ſe id deliberaſſe; qui reſpondit ſe ob id gratias agere; ſufficere tamen, vt ſibi ſolum relinqueret 150. idq. fecit animo compenſandi prædicta 50. ſublata, quæ ex 200. ſibi legandis remittebat. Teſtatore mortuo, & ſolum 150. legatis, quæſitum fuit an 50. quæ debebat famulus, poſsit retinere vltra 150. legata loco aliorum 50. quæ legaſſet defunctus, ſi ipſe non impediſſet.

1 Reſpondetur, teneri famulum ad ſoluenda hæredi 50. quæ clam ſubtraxit, ſi receperit 150. ſibi legata. Tum quia velle teſtari, vel legare, non eſt teſtari, neque legare, arg. tex. cum gl. in l. in vendentis. C. de contrahen. emptio. & ita non fuerunt ei legata 200. Tum quia licet mutare vltimam voluntatem vſque ad extremum vitæ exitum, cap. cum Marthæ. de celebr. Miſſa. & cap. vltima voluntas. 13. q. 2. & ita quamuis legaſſet, potuit mutare illam voluntatẽ vſque ad mortẽ, quod & fecit. Tum quod conſtat teſtatorem noluiſſe relinquere pluſquã 150. tempore quo legauit: & ſi prædictus famulus acciperet 150. & retineret ea cũ alijs 50. ſubtractis, retineret 50.

vltra

Digitized by Google

vltra contenta in legato, quod non licet. Tum quia si famulus posset retinere illa 50.cum 150. legatis, censeretur testator reliquisse 200. legando 150.& remittẽdo 50.cum remittere sit dare,c.veniens.il 2.de testib.quod
2 est absurdum dicere. Nec prodest quidquam illud bonum propositum, quod habuit famulus,quia fuit occultum vti mentale ipsi testatori,& propositum in mente retentum parit abortum, l. si repetendi. C. de condict. ob causam. cum multis allegatis ibi per gloss. Salua, &c.

DE SVCCESSIONIB. AB INTESTATO.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quod vxore mortua sine liberis, vir lucretur partẽ dotis,non habet locum, si moriatur matrimonio non consummato.*

1 *Maritus pauper partem dotis lucratur, si vxor dives ante copulam obijt.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an quando coniux dives ante copulam carnalem, & post matrimonium per verba de præsenti contractum moritur, maritus lucretur partem dotis per auth. præterea. C. vnde vir & vxor.

1 Respondeo, plurima posse adduci pro vtraque parte quæstionis, quæ congerit Felin. in rubr. de sponsalib. super statuto, vt vxore mortua sine liberis maritus lucretur certam partem dotis, an habeat locum in vxore mortua ante matrimonium consummatum.

Licet autem Felin. ibi teneat communiorem & veriorem esse partem negatiuam,& multis videri poterit idem dicendum esse de negatiua huius quæstionis, quod de negatiua illius: ego vero in præsentia magis inclino in partem affirmatiuam huius; ea ratione,quod præcipua ratio, qua Panorm. ibidem citatus sequitur negatiuam illius, cessat in negatiua huius, & quod agatur hic de fauore pauperis successuri pro parte in hæreditate vxoris diuitis, & prouisione legali pietatem magis præferente. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Spurijs natis ex damnata copula, puta ex sacerdote, ab intestato non succedunt nec parentes, nec econtra,nec etiam fratres. num. 2. itemq. nec ex testamento. num. 3.& 4.nisi fuissent legitimati;quia tunc iuxta modum legitimationis successio attenditur. num.4. in spurijs autem non ex damnata copula, sed vulgo quæsitis conceditur successio. num.2.*

CONSILIVM II.

1 AD SEQVENTES quæstiones respondeo: Ad primam, præsupponendo,quod quando filius sacerdotis fuit in sacerdotio, vel in sacro ordine genitus, & consequenter ex damnato coitu natus, pater nihil de

Digitized by Google

bonis filij habere poteſt: quia filijs ſpurijs ex damnato coitu natis non ſuccedunt parentes, nec econtra parentibus ipſi ſpurij, auth. quibus modis nat.eff.ſui.§.illud. verſiculo, vltima ſiquidem.collat.7. tradit Panorm. in cap.tanta.num.13.qui filij ſint legitimi. Nicolaus Vbald. in tract.de ſuc-
2 ceſsione ab inteſt.1.par. num.45. qui expreſſe definiuit etiam fratres non ſuccedere fratribus ſpurijs ex damnato coitu natis, licet ſecus in ſpurijs vulgo quæſitis, vt definiuit gloſſ. recept. in authent. ſi quæ illuſtris. C. ad Orificianum, & in §.nouiſsime.inſtit.eod.& in d.§.illud.d.authent.quibus modis nat.effic.ſui.

3 AD SECVNDAM reſpondeo, quod ſicut, vt prædictum eſt, ſpurij ex damnato coitu nati non ſuccedunt ſuis parentibus, nec econtra ab inteſtato, ita nec ex teſtamento, dicente Bald. in authent. licet. C. de naturalibus lib. quod ſicut non poteſt pater filium ſuum ſpurium inſtituere, ita nec filius parentem: & conſequenter prædictus filius non potuit tertiam partem relinquere matri, nec filia eius debet habere aliquid ex ea, ratione huiuſmodi ordinationis.

AD TERTIAM, quod ex prædictis infertur, nihil de bonis prædicti filij deberi ſuo patri, nec ſuis fratribus, nec ſororibus; & quod tertia,
4 quam reliquit matri, eſt impendenda operibus pijs, ſcilicet monaſterio S.Franciſci. Quæ tria reſponſa intelligenda ſunt præſupponendo, quod prædictus filius, de quo loquimur, non fuit legitimatus eo modo, quo cõmuniter legitimantur filij prẽſertim ſpurij ex damnato coitu nati, quorum legitimationes ſunt in effectu quædam diſpenſationes, per quas habilitantur ad ſuccedendum parentibus, vel ad capiendum inter viuos ab eis aliqua interdum ex teſtamento tantum, interdum etiam ab inteſtato: nam ſi eſſet ita legitimatus, vt eſſet reſtitutus natalibus, & factus omnino legitimus, paulo aliter eſſet reſpondendum, iuxta §. fin. auth. quibus modis nat.eff.ſui.& iuxta legem 2.3.& 4.ff.de natal.reſtitut. ſed difficile & raro fit hoc, vt in ſimili in d.l.2. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clerico Romæ ab inteſtato morienti nec in fructibus ex beneficio receptis ſuccedit Camera: vnde non illi, ſed proximioribus, ſi reperiri poſſunt, alioquin pauperibus ſunt reſtituendi. num.2.*

2 *Aliena etiam alienigenæ & ignoti defuncti qui habet, prius inquirat de defuncti patria & propinquis; quibus non repertis, deducto eo quod ſic inquirendo expendit, reliquum pauperibus, & non prius diſtribuat.*

CONSILIVM III.

QVIDAM clericus obijt in Curia ab inteſtato, datis mutuo cuidam ſuo amico nonnullis pecunijs de reditibus ſuorum beneficiorum. Quæritur, cui teneatur is mutuatarius illas reſtituere.

1 Reſpondeo, quod prædictus D. conſulens non debet reſtituere illas Cameræ

Digitized by Google

meræ Apoſtolicæ per partem bullæ Iulij III. à nobis tranſlatam in tracta. de ſpolijs ſuper cap. non liceat Papæ. 12. quæſt. 2. §. 6. in principio.

2 Secundo, quod tenetur reſtituere hæredibus eius: illis enim debentur bona clerici morientis ab inteſtato Romæ per dictam bullam Iulij III. quæ in hoc conſonat iuri communi, auth. de hæred. ab inteſt. collat. 9. & inſtit. de hæred. ab inteſt. veni. Tertio, quod ſi ignorat hæredem eius, debet inquirere cuius eſſet patriæ, & ſi erat ei pater, vel mater, frater, vel ſoror, & his deficientibus alius proximior gradu, & reſtituere illa huiuſmodi proximiori, deductis impenſis, ſi caſu oportuerit facere in inquiſitione huiuſmodi. Quarto, quod non ſufficit reſtituere illa pauperibus, vel pijs locis, niſi caſu quo non inueniretur aliquis hæres, quod non eſt credibile: ſi autem per debitam diligentiam adhibitam nullus inueniretur hæres, tunc deberet reſtituere illa pauperibus, vel alijs operibus pijs, cap. cum tu. adiuncta gloſſ. de vſur.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Iulij III. qua ſtatutum eſt, ne debita, nec legata pia facta à beneficiario tempore infirmitatis ſoluantur ex fructibus nondum exactis, ſubdura viſa fuit, nec habet locum vbi ſemel tantum collector ſpoliorum fuit deputatus. num. 3.*

2 *Fauorabilis cenſetur illa lex & diſpoſitio, per quam res reducitur ad priſtinam ſuam naturam.*

3 *Conſuetum ad hoc vt quid dici poſsit, neceſſario requiritur quod ſaltem bis fuerit factum: idem de ſolito contra Bart. probat Decius. fallit in illo vnico actu, qui ſortitus effectum cauſam habens ſucceſsiuam, multo tempore continuauit.*

CONSILIVM IV.

BENEFICIARIVS quidam in terris, vbi tantum ſemel collector Apoſtolicus poſitus fuit, obiens mortem, reliquit multa debita, & multos fructus ſui beneficij inexactos. Quæritur an ex eis poſsit creditoribus ſatisfieri.

1 Extrauagans fe. re. Iulij III. publicata anno 1550. menſe Iunio perdura viſa fuit multis iam inde à principio promulgationis eius, vt dixi in tractatu de redit. eccleſ. q. 2. mon. 26. num. 4. ita quod arbitror non fuiſſe receptam in Gallijs, nec etiam in Hiſpanijs, & minus extenſionem eius, quam publicauit anno 1550. menſe Auguſto, qua ſtatuit ne ſoluerentur debita beneficiarij cõtracta, neque legata pia tempore infirmitatis facta, ex reditibus nondum exactis.

2 Ex hoc ſequitur, conſtitutionem, quę illas tolleret, vel limitaret, dignam fore fauore, quia per eam fieret reuerſio rei ſaltẽ ex parte ad ſuam priſtinam naturam, quod eſt fauorabile, cap. ab exordio. 35. diſt. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. & conſequenter tertiam præfati Iulij extrauag. publicatam anno 1551. menſe Iunio, quæ limitat illas ne habeant locum

Digitized by Google

in terris vbi non consueuerunt à S. Sede Apost. poni collectores, videtur esse fauorabiliter interpretandam.

Quo fit, vt videatur resoluendum, quod in casu præsenti nõ habeant locum præfatæ duæ constitutiones. Tum quia tamquam exorbitantes à iure communi debẽt restringi. reg. quæ à iure. lib. 6. Tum quia per hoc res in sua pristina natura conseruatur, quod est fauore dignum, vt prædictum est. Tũ
3 quia non fuit in loco præfato nisi semel positus collector: & ita non potest dici quod ibi consueuerunt poni collectores: quia ad hoc vt aliquid dicatur consuetum, est necessarium quod saltem bis sit factum, secundum omnes per l. 3. C. de episcop. audien. immo etiam ad hoc vt dicatur solitum, vt efficaciter probat Philipp. Decius in rubr. de consuet. contra Bar. in l. item mala. ff. de alim. & cib. & leg. Tum quia verba præfatæ tertiæ extrauagantis concipiuntur in numero plurali ibi, *In quibus collectores præfati deputari, seu esse non consueuerant.* & pluralis locutio saltem duo requirit, cap. pluralis. de reg. iur. lib. 6. cum concordant. Tum denique quod licet vnus actus sortitus effectum habens causam successiuam, multo tempore continuatus faciat dici rem consuetam, iuxta textum singularem in cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. constitutio tamen collectoris, de qua in casu proposito, non fuit sortita effectum, neque continuata, vt in facto proponitur. &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus ad hoc vt dicto vnius probetur, requiritur vt deponat se vidisse illum ab Episcopo ordinari; sed nec sufficit, si agatur de tertij præiudicio: sed & coniectura procedens ex eo, quod pileum clericorum gestaret, & cantaret in choro, est debilis, cum multi laici id faciant. num. 4.*

2 *Clericus in minoribus non beneficiatus licite potest exercere ea omnia, quæ licent laicis: immo & in sacris constitutus, ad se & suos honeste sustendandum, potest aliquam honestam exercere negotiationem. Vnde nec bona, quæ sic quæsita morientes relinquunt, sunt spolium Cameræ Apostolicæ reseruatum. num. 3.*

CONSILIVM V.

N. PRAETENSVS clericus negotiationem ad se suosq. sustentandum exercendo aliqua bona mobilia & immobilia sua industria sibi comparauit: post cuius mortem spoliorum commissarius prætendit illa esse spolia, & consequenter ad Cameram pertinere; probando per vnum testem, qui erat prædicti N. inimicus, ipsum fuisse clericum, & per alios multos, quod gestare solebat pileum rotundum, & canebat in choro ecclesiæ. Quæritur, quid iuris.

1 Quod bona præfati prætensi clerici non sint spolia, neque ex eis debeãt illa colligi, facit primo, & quidem peremptorie, ꝙ non probatur fuisse clericus, vt in facto proponitur: quandoquidẽ nullæ literæ suæ ordinationis ostenduntur, nec ex confessione ipsius, qui iã mortuus est, potest id constare: & quod solus vnus testis dicitur id affirmare, quod nihil prodest. Tum quod

Digitized by Google

quod oportet vt dicat se vidisse illum ordinari ab Episcopo, quod raro contingit in ordinatione primæ tonsuræ. Tum quod dicitur esse inimicus; & ita non est ei credendum, cap. cum P. de accusat. cap. per tuas. de simon. Tum quod testimonio vnius, quantæcumque sit dignitatis, in præiudicium tertij non creditur, cap. cum à nobis. de testibus.

2 Secundo, quod omnis clericus nondum ordine sacro initiatus, & carens beneficio, potest sine vllo peccato exercere omnia illa, quæ potest laicus, vt tradit Panorm. in cap. 1. & 2. de postulan. & nos latius declaramus in Manu. confess. cap. 25. num. 210. at præfatus assertus clericus nullo sacro ordine erat initiatus, neque beneficiatus: ergo potuit negotiari, mercari, ferre arma, & facere alia, quæ alius laicus; & consequenter non possunt eius bona capi ratione negotiationis: & certe in Hispania & Gallia Reges defenderent illum, ne vocaretur super hoc ab vllo iudice ecclesiastico.

3 Tertio, quod etiam clericus in sacris constitutus potest exercere negotiationem alias honestam, ad se & suos honeste sustentandum, iuxta gloss. in cap. peruenit. 87. dist. quam etiam nos ad hoc citamus, & sequimur vbi supra: & in facto præsupponitur eum vsum fuisse aliqua viuendi arte honesta ad se suosque sustentandos, ergo &c.

4 Quarto, quod debilis coniectura est gestatio pilei rotundi ad probandum clericatum: cum plurimi laici etiam coniugati illum vbique gentium deferant, præsertim ij, qui sunt cursores, & in choris ecclesiarum solent officia diuina cantare; quod feciſſe, dum viueret, præfatum clericum in facto proponitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fiscus nec etiam in vita delinquentis aliquid consequi potest, si vltra fideicommissum concurrat alienandi prohibitio.*

CONSILIVM VI.

AN SVCCEDAT fiscus in bonis prohibitis alienari, si vsufructuarius damnatur propter maleficium patratum, & facinus cõmissum?

1 Respondeo, quod non, etiam quo ad vitam prohibiti, iuxta l. Statius. §. Cornelio. ff. de iure fisci. quia passim admittunt doctores, quod vbicumque vltra fideicommissum concurrit alienandi prohibitio, fiscus nec in vita delinquentis aliquid consequi possit, vt post Bart. Paul. Alex. & Ang. tradit Crottus in l. filiusfamil. §. diui. num. 36. Rip. num. 47. versic. item expressa. de leg. 1. Curt. Iun. in consil. 220. num. 11. Roland. cons. 98. num. 19. lib. 2. Peronius quæst. 41. num. 5. Bossius de bonis publ. num. 34. in pract. crimina. Iul. Clar. testans de communi in sua pract. crimin. in §. fin. lib. 5. q. 78. vers. item quæro numquid in confiscatione. Alexan. in cons. 23. nu. 3. lib. 1. Ruin. cons. 124. nu. 5. lib. 2.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum inter succeßorem & prædeceſſorem debent ſecundum communem diuidi, prout inter proprietarium & vſufructuarium finito vſufructu fit. ſeu inter fideicommiſſarium, & eum cui hæreditas cedente die fideicommiſſi reſtituitur. num. 5. & ſic præceſſor debet habere fructus, qui reperiuntur collecti, vel cœperunt deberi ante eius obitum; reliqui ſpectant ad ſucceſſorem. nu. 7. & hoc dummodo in loco non adſit alia particularis conſuetudo, vel ſtatutum. nu. 1. quia hæc ſunt primo loco attendenda. nu. 4.*

2 *Anni initium varie ſecundum diuerſas materias, regiones, & prouincias computatur. & num. 6.*

CONSILIVM VII.

ANNO Domini 1571. de conſenſu bon. mem. Card. Vermien. fuit deputatus in epiſcopatu Vermien. auctoritate Apoſtolica cum futura ſucceſsione coadiutor N. cui fuerũt reſeruata omnia incerta iura, & emolumenta dicti epiſcopatus. Reliqui reditus certi, qui in cenſibus annuis à colonis dicti epiſcopatus certis anni feſtiuitatibus perſolui ſolitis conſiſtunt, per eumdem Cardinalem, ſeu eius œconomum exigebantur, vt prius, & fuerunt exacti vſque per totum annum 78. Demum, ſicut Domino placuit, quinta Auguſti anno 79. Cardinalis deceſsit.

Quæritur, num cenſus anni 79. qui proxime mẽſibus Septembris, Octobris, Nouembris, & Decembris exacti ſunt, vſque ad diem obitus pro rata parte Cardinali, vel eius hæredibus debeantur.

1 Pro huius deciſione præſupponendum primo, quod circa diuiſionem fructuum beneficiariorum faciendam inter prædeceſſorẽ & ſucceſſorem tres opiniones ſunt. Prima communis, quam tenet glo. cap. ſi propter. de reſcrip. lib. 6. prout habet Couar. lib. 1. cap. 15. var. reſol. qui citat multos, qui apud eum videri poſſunt; quam etiam nos ſequimur in tract. de red. eccleſ. quæſt. 2. mon. 13. quæ habet diuiſionem eorum eſſe ita faciendam inter eos, ac inter vſufructuarium & proprietarium finito vſufructu, de qua in l. ſi vſufructuarius. ff. quib. mod. vſufruct. amitta. Secunda eſt, quæ habet eſſe faciendam, ita vt debet fieri fructuum rerum dotalium inter maritum & vxorem facto diuortio, vel inter hæredes eorum; de qua traditur in l. de diuiſione. & l. diuortio. ff. ſolut. matrim. Tertia, quam nos inſinuauimus vbi ſupra, quod eſt facienda ſecundum ſtatuta & conſuetudines prouinciæ, & epiſcopatus.

2 Secundo, quod annus fructuum, de quorum diuiſione dubitatur, in variis regionibus vel prouincijs varium principium habet: nam alicubi incipit à die Circumciſionis, alicubi à feſto Diui Martini; & quod aliter incipit annus fructuum diuidendorum quo ad diuiſionem faciendam inter virum & vxorem, vel hæredes eorum, facto diuortio; & aliter quo ad diuiſionem fructuum diuidendorum inter præceſſorem & ſucceſſorem beneficij: quo ad hanc enim incipit à die præſtituto à lege, ſtatuto, vel
3 conſuetudine, licet varia variarum regionum; quo ad illam autem incipit

cipit à die traditionis fundi, vel prædij dotalis, vt patet ex l.præd. de diuiſione.ff.ſol. matr.

4 His præſuppoſitis, reſpondeo primo, quod conſtitutiones, ſiue ſtatuta, & conſuetudines prouinciæ, vel epiſcopatus Vermien. ſi quæ ſunt, debent ſeruari, argum. cap.fin. de conſuetud. & l.2.C.quæ ſit long. conſuetud.& not. in cap. cum omnes.de conſtitu. & in l.omnes populi. ff. de
5 iuſti. & iur. & in l.de quibus. ff. de legibus. Secundo, quod ceſſante iure particulari, mihi videtur ſeruanda prima opinio, ſcilicet, quod debeat fieri diuiſio fructuum inter præceſſorem & ſucceſſorem beneficij eo modo, quo eſt facienda inter vſufructuarium & proprietarium finito vſufructu, præd.l.ſi vſufructuarius. quibus mod. vſusfruct.amit.vel etiam inter fideicommiſſarium, & eum qui reſtituit fideicommiſſum,cedente die reſtitutionis faciendæ, l.Herennius. ff.de vſur. & conſeq. præfatus Illuſtriſſimus attento ſolo iure communi deberet habere omnes fructus collectos, vel debitos ante ſuam mortem, & reliquos omnes ſucceſſor eius, non habita ratione partis anni, qua vixit. Tum quia hæc eſt, vt dixi, communis fere omnium opinio. Tum quia, vt nos diximus vbi ſupra, nullus textus, nec vlla ratio cogit, vt diſcedamus ab ea. Tum quia rationi omnium fortiſsimæ, quæ pro ſecunda opinione fieri poteſt, nos ibi reſpondemus, & ob id diſceſsimus ab opinione præfati Couar.& aliorum paucorum, qui dixerunt diuiſionem præfatam eſſe faciendam inſtar diuiſionis faciendæ inter virum & vxorem, vel hæredes eorum,facto diuor-
6 tio. Tertio, quod annus vario modo circa varias materias & varia propoſita incipitur: nam annus, quem aliqui appellant legalem, & apponitur inſtrumentis notariorum, ſecundum vſum Romanum, & Hiſpaniæ,incipit à Natiuitate Domini, & in Gallia, & Anglia à die Annunciationis, vt tradit Specul.in titu.de inſtrumen.edict.colum.1. Rota deciſione 3.& 4.de iud.in nou.& 17.eodem in antiq. & 2.de verbor.ſignifi.in antiq. Cum autem ſtatuitur annus ad aliquid faciendum, computatur à die, quo poteſt, vel debet incipere illud, cap.cum ſit Romana. de appell.l.ita vulneratus.ff.ad l.Aquil.& alijs ſimilib.& quo ad diuiſionem fructuum inter virum & vxorem, facto diuortio, incipitur à die traditionis fundi dotalis,l.de diuiſione. ff. ſoluto matrimo.& quo ad diuiſionem fructuum inter Epiſcopum vel alium habentem priuilegium accipiendi fructus primi anni beneficij vacantis incipit à die vacationis, vt dicit glo. in cap.ſi propter. verb.primi anni. de reſcript. lib.6. Quo ad diuiſionem autem faciendam inter præceſſorem & ſucceſſorem beneficij non videtur iure communi cautum à quo tempore incipere deberet; immo nec videtur neceſſarium id inquirere, vel ſcire, ſecundum opinionem, quam ſequimur, ſcilicet quod diuiſio debeat fieri inter eos, ac inter vſufru-
7 ctuarium & proprietarium: quia ſecundum illam præceſſor debet habere fructus, qui fuerunt collecti, vel cœperunt deberi intra tempus quo ipſe habuit beneficium, & reliquos ſucceſſor. Secundum autem alteram opinionem, quæ tenet illam faciendam, vt debet fieri inter virum & vxorem facto diuortio, debet incipere à die acquiſitionis beneficij,

neficij, vel vacationis eius, aut à die ſtatuto per conſtitutionem, vel conſuetudinem particularem, ſecundum quam, vt prædiximus, alicubi incipitur à Kalend. Ianua. alicubi à die omnium Sanctorum, vel Beati Martini: ſed, vt prædixi, hæc inquiſitio non eſt neceſſaria iure communi, ſecundum communem opinionem, quam ſequimur, quam etiam in monit. 13. fuimus ſequuti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum ſeparati à ſolo, etiam non exacti, de iure ſpectant ad beneficiarium Romæ defunctum, & eius legitimos hæredes, quales in foro conſcientiæ non ſunt diuites, nec in vtroque foro illegitimi: nec Epiſcopus de eis poteſt diſponere: licet morientium extra Vrbem ſint iure communi reſeruati Cameræ Apoſtolicæ per bullam de ſpolijs. nu. 2.*

CONSILIVM VIII.

1 AD QVAESTIONEM reſpondetur primo, quod iure communi fructus beneficij collecti, vel à ſolo ſeparati nondum exacti pertinent ad beneficiarium, vel ad iuſtos hæredes eius, & non ad diſpoſitionem ordinarij, qui nihil poteſt diſponere de illis vltra id, quod ei iure reſeruatur. Dixi, iuſtos hæredes: quales non eſſent illegitimi, vt ſtatuit Pius V. in extrauag. quæ ordini. relata à nobis in comment. de ſpol. §. 19. num. 1. neque alij homines profani diuites quo ad forum conſcientiæ, vt diximus vbi ſupra, ſuper bulla Iulij III. §. 6. num. 3. & ita nihil poteſt de illis diſponere
2 ordinarius, neque Papa diſponit: quia licet ſpolia pertineant ad eum iure communi, per bullam tamen prædicti Iulij III. ſpolia morientium in Romana Curia pertinent ad hæredes prædictos.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 16. ſeſſ. 25. de regularibus. Concil. Trid.*

1 *Religionem ingreſſo, & ante profeſſionem exeunti, vel morienti donata reſtituuntur ex decreto Concilij Trid.*

1 *Monaſterij non ſunt bona morientis ante profeſſionem.*

CONSILIVM IX.

AN DECRETVM Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 16. de regular. dū diſponit, quod monialibus abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur, procedat etiam in morientibus ante emiſſam profeſſionem; an vero, quæ data ſunt, remaneant monaſterio?

1 Reſpondeo affirmatiue, quod illud decretum perinde habet locum in monachis morientibus ante profeſſionem, ac in abeuntibus ante illam. Tum quia etiam moriẽtes dicũtur abeuntes, iuxta illud Terentij in Phormione, *ea mortem obijt, & de medio abijt.* Tum quia eadem ratio eſt de abeunte per

Digitized by Google

per mortem, & de abeunte per exitum: ratio enim, quare abiens per exitum debet habere ea, quæ dedit ante professionem, est, quod ante illam non erant facta monasterij, secundum omnes: & constat secundum plerosque omnes, quod ea quę morientis erant ante professionem, non fiunt monasterij, vt latius tradimus nos post alios in commen. 2. de regu. super cap. non dicatis. 12. q. 2. num. 49. & seq. vbi scribuntur alia necessaria quoad confirmandum hoc responsum; quæ quia ibi videri possunt, frustra hic insererentur. Salua, &c.

DE SEPVLTVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturæ ecclesiasticæ locus potest ab eo, cui competit libera facultas ad sepulturam in sua ecclesia admittendi, concedi alicui, ad effectum, vt ei liceat mortuos suos ibi sepelire. Quod si velit ita concedere, vt alij non possint ibi sepeliri, requiritur eadem solemnitas, quæ in alienatione rei ecclesiasticæ: loci autem dominium, cum sit sacer, nullo modo potest in alterum transferri. idem etiam dicitur de constructione sepulchrorum. nu. 3.*

2 *Exempti regulares, eorum ve loca non comprehenduntur constitutione Episcopi, etiam facta in Concilio prouinciali.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an constitutio Concilij prouincialis, ne sepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, neve sepulchra fiant in vlla quauis ecclesia sine Episcopi consensu, valeat, nec ne hoc decretum contra regulares mendicantes exemptos, & alios qui habent priuilegia sepeliendi in ecclesijs suis.

1 Ad has quæstiones videtur dicendum in primis, quod locus sepulturæ dari potest tribus modis. Primo, vt is, cui datur, fiat dominus eius. Secundo, vt habeat ius sepeliendi in eo mortuos suos, & impediendi ne alij sepeliant in eo. Tertio, vt possit sepelire aliquem in eo, vt satis videtur colligi ex tex. in cap. abolendæ. de sepult. & notatis per Inno. Panor. & alios ibi, & ex clem. dudum. §. huiusmodi. cum ei annotatis per Cardin. & alios, de sepultu. Secundo, dicendum, quod primo modo nulli potest dari locus sepulturæ etiam cum auctoritate Episcopi: quia rei sacræ dominium nullus potest habere, l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbor. oblig. & §. sacræ. Instit. de rerum diui. & quod secundo modo non potest dari sine auctoritate Episcopi, neque cum illa sine iusta causa, & seruata forma in alienandis rebus ecclesiæ seruanda: quia licet per illum modum non transferatur dominium rei, transfertur tamen vsus eius, & quoddam ius sepeliendi: quod fieri nequit, nisi seruatis canonibus de non alienandis rebus ecclesiæ, de quibus cap. sine exceptione. 12. quæstio. 2. & cap. nulli. de reb. eccle. non alien. Tertio vero modo potest dari à quolibet habente liberam sepulturam, vel ius admittendi ad sepultu-

ram

ram in ſua eccleſia, per prædictam clemen. & ei adnotata, ſine auctoritate ſpeciali Epiſcopi per auctoritatem quam habet à iure communi, vel pri-
2 uilegio aliquo legitimo. Tertio dicendum, quod prædicta conſtitutio nihil præiudicat exemptis, cum Prouincialis non ſit ſuperior eis, & extra ſuum territorium ſua lex non ligat, cap. 2. de conſtitu. lib. 6. & l. fin. ff. de
3 iuriſdict. omnium iudic. Quarto, quod idem videtur dicendum de conceſsione facultatis faciendi, vel conſtruendi ſepulchrum, quod dictum eſt de ſeruando modo dandi alicui locum ſepulturæ, cum de ſimilibus idem debeat eſſe iudicium, l. illud. ff. ad l. Aquil. cap. dudum. 2. de elect. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturam filio impuberi nec viuo nec mortuo eligere poteſt pater, niſi conſuetudo aliter ſe habeat, & num. 4. licet ipſe teneatur ad funeris expenſas, poſitque pro eo inſtitutiones & ſubſtitutiones facere. nu. 2.*

3 *Sepulturæ electio eſt quid ſpirituale: ad quæ in filium non ſe extendit patria poteſtas, eſtque actus vltimæ voluntatis, vnde vſque ad mortem poteſt mutari. num. 5.*

CONSILIVM II.

QVAESITVM eſt, an valeat electio ſepulturæ facta à patre ſibi, & familiæ ſuæ, omnibus viuentibus, in eccleſia fratrum Prædicatorum, omiſſa eccleſia, in qua alias de iure erat ſepeliendus; ita vt eius filius impubes, qui poſtea mortuus eſt, ſit ſepeliendus in ea.

1 Reſpondetur, quod non, ſi conſuetudo terræ non habet vt pater poſsit eligere ſepulturam filio impuberi, per cap. licet. de ſepult. lib. 6. vbi eſt caſus de hoc expreſſus.

Contra quam tamen reſponſionem videntur facere quatuor. Primum opinio Vincentij Lapi, Goſſ. & Hoſtien. quos ait Dominicus in d. cap. licet. contrarium tenuiſſe, ſcilicet quod pater poteſt impuberi filio eligere ſe-
2 pulturam, etiam ſi conſuetudo id non haberet. Secundo argumenta, quibus illi DD. mouebantur, ſcilicet quod pater poteſt facere filio impuberi teſtamentum, cap. ſi pater. de teſtamen. lib. 6. & ſubſtituere illi etiam in bonis maternis, l. 1. ff. de vulg. & tenetur facere impenſas eius funerales, l. filius. ff. de in rem verſ. Tertio, quod eadem vel maiore ratione videtur poſſe illi eligere ſepulturam, quam facere prædicta tria; cum videatur minus præiudicialis. Quarto, quod prædictum cap. licet. ſolum videtur loqui de patre eligente ſepulturam filio impuberi mortuo: & in caſu propoſito videtur agi de patre eligente ſepulturam filio impuberi viuo.

Sed ad horum primum reſpondetur, quod prædictorum doctorum citatorum opinio fuit correcta in prædicto cap. licet. quod ipſi non viderunt: quia fuit compoſitum à Bonifacio VIII. ante quem ipſi ſcripſerunt, vt videre eſt in nomenclatura ſcriptorum eccleſiaſticorum. Ad ſecundum autem reſpondetur, quod, licet laborauerint doctores in reddenda ratione, cur pater poſsit facere filio impuberi tria prædicta, & non eligere ſepultu-

ram,

Digitized by Google

ram,niſi cõſuetudo terræ id habeat, vſque ad Ioannem Imolenſem; poſt eum tamen facile reddiderunt eam Domin.& Francus, ſcilicet, quod prę-
3 dicta tria,quæ poteſt facere pater filio impuberi, ſunt temporalia: eligere autem ſepulturam eſt quiddam ſpirituale; & conſtat patriam poteſtatem non extendi ad ſpiritualia filij,ſicut ad temporalia eiuſdem, per cap.ſi annum.de iudic.lib.6.Per quod ſoluitur etiam tertium, quod fundatur in ra-
4 tionis identitate,cum per hoc appareat eſſe longe diuerſum. Ad quartum autem reſpondetur negando, quod prædictum cap.licet. debeat reſtringi ad patrem eligentem ſepulturam filio impuberi mortuo, & non extendi ad patrem eligentem illam filio impuberi viuo.Tum quia generaliter loquitur de patre eligente ſepulturam filio impuberi, non ſe reſtringendo ad mortuum, neque viuum;& ita eſt intelligendum generaliter de viuo,& mortuo,arg.l.de pretio.ff.de publ.in rem act.cap.ſolitæ.de maior.& obed. Tum quia non poteſt dari ratio, cur pater poteſt eligere plus viuo, quam mortuo: immo in vtroque caſu vt plurimum eligitur ſepultura moriturо,antequam moriatur. Tum quia magis prohibetur electio ſepulturæ viuo,quam mortuo, argum.cap.1.de ſepult.lib.6.quatenus grauiſsime prohibet,ne quis viuus inducatur ad eligendum ſepulturam ſub voto, vel iu-
y ramento, vel promiſsione de non mutando illam electionem. Tum quod electio ſepulturę eſt actus pertinens ad vltimam voluntatem, vt aiunt doctores,præſertim Dominicus,& Francus in d.cap.licet. & poteſt vſque ad finem vitæ reuocari,ſicut vltima voluntas, iuxta cap.vltima voluntas. 23. q.2.& ita qui eligit ſepulturam viuo,eligit in effectu mortuo; cum non ſit ante mortem ſepeliendus, cumque poſsit illa electio ante mortem reuocari: quandoquidem teſtamenta, & vltimæ voluntates morte confirmantur,cap.cum Marthæ.§.cæterum.de celebra.Miſſ.

SVMMARIVM.

1. *Sepeliri debet in loco ſacro extractus de ventre matris, ſi ſit licet non ſolemniter baptizatus, perinde ac quilibet alius ſolemniter baptizatus, cum æque & tantum ſacramentum recipiat vnus, ac alter.*
2. *Sacramentalia, vt catechiſmus, exorciſmus, non conferunt gratiam ex opere operato.*

CONSILIVM III.

AN INFANS baptizatus recte intra vel extra eccleſiam ſine ſolemnitate ſolita, moriens antequã illa ſuppleatur, poſsit iuſte in eccleſia vel cœmeterio ſepeliri cum cruce, & alijs ſolitis adhiberi ſepulturæ infantis ſolemniter baptizati?

1 Reſpondeo, quod ſic. Tum quia id colligitur ex Hoſtien. in ſumma de conſecrat. eccl.9.& an ſit. quatenus habet, puerum ex ventre matris mortuæ extractum ſepeliendum eſſe in loco ſacro, ſi extractus fuerit baptizatus; & certum eſt eum intellexiſſe de baptizato in neceſsitate ſine ſolita ſolemnitate; nec eſt qui contradicat ei. Tum ob illam firmiſsimam rationem, quod ſtandum eſt regulæ, niſi probetur contrarium, l.1.ff.de regul.iur.gloſſ.in l.omnis definitio,eodem titu. & in rubr. eodem tit.lib.6.

At

At regula eſt, quod omnis Chriſtianus debet in loco ſacro ſepeliri, argum. cap. eccleſiam. de conſecr. diſtinct. 1. & toto titu. de ſepult. in decret. 6. & clem. & conſtat præfatum puerum eſſe Chriſtianum, & charactere Chriſtianiſmi inſignitum, per cap. quemadmodum. 37. quæſt. 7. & nullo iure ſpeciali prohibetur, quod non poſsit & debeat ſepeliri cum ſolemnitate crucis & luminarijs, inſtar aliorum infantium baptizatorum ſolemniter. & probatur ea ratione inſolubili, quod is tam Chriſtianus eſt, quam ille,
2 & quod tantam gratiam ſacramentalem habet, ſicut ille: nam ſacramentalia non conferunt gratiam ex opere operato; quia id ſola ſacramenta efficiunt, ſecundum omnes in 4. diſtinct. 1. & puer ſine ſolemnitate baptizatus tantum ſacramentum percipit, quantum ſolemniter baptizatus: quia exorciſmus, & alia quæ fiunt in baptiſmo ſolemni, non ſunt ſacramenta, ſed ſolum ſacramentalia, quæ Eccleſia fieri præcipit, ſecundum S. Tho. & alios in 4. diſt. 2. eſt etiam tanto Chriſtianiſmi charactere inſignitus hic, ac ille: ergo non eſt cur non debeat ſepeliri, vt Chriſtianus, quemadmodum ille. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Excommunicatus ob debitum, ſi moritur contritus, coram Deo eſt abſolutus; ſecus coram Eccleſia: quia ante abſolutionem non eſt abſoluendus. abſolutus autem etiam à parocho, & ſepultus, non eſt exhumandus, ſed hæredes cogendi vt ſatisfaciant. num. 1.*

2 *Abſolutio ab excommunicatione, quam morituro dat parochus, prodeſt etiam quo ad forum exterius.*

CONSILIVM IV.

AN EXCOMMVNICATVS propter debitum deſcendens ex delicto, vel contractu, mortuus ante ſolutionem, debeat ſepeliri in ſacro, vel ſepultus debeat exhumari, cum ante mortem oſtenderit ſigna cõtritionis.

1 Reſpondeo, quod etiam ſi huiuſmodi excommunicatus ante mortem oſtendiſſet ſigna contritionis, & non fuiſſet abſolutus à parocho, non erat ſepeliendus in loco ſacro, donec obtineretur abſolutio ab eo, à quo ſanus debebat abſolui: abſoluendus enim erat ab eo, qui eum ſanum poſſet abſoluere, vt eſt caſus in cap. à nobis. 2. de ſent. excom. per quem tex. à contrario ſenſu, & in cap. fi. de ſepult. in ſenſu directo probatur, quod, qui non ſolum monſtrauit ſigna contritionis, ſed etiam fuit abſolutus à parocho, potuit in ſacro ſepeliri, & alijs ſuffragijs Eccleſiæ iuuari. vnde in caſu præſenti poſſunt hæredes mortui cogi ad ſatisfaciendum eis, quibus ille debitor erat ex maleficio, vel contractu, per præfata duo iura.

2 Scio tamen poſſe aliquibus moueri ſcrupulum ſuper probatione huiuſmodi abſolutionis, quod illa ſolum forum conſcientiæ ſpectare videatur: cum dictũ cap. fi. loquatur de abſolutione in forma Eccleſiæ. Item quod per aliquot bullas Apoſt. & iobelęa datur poteſtas abſoluendi; quæ tamen non prodeſt, niſi quo ad forum conſcientiæ, ſi aliud in eis non exprimitur:

ex quo

Digitized by Google

ex quo clare significant, absolutionem per contritionem contingentem sufficere quo ad Deum; absolutionem autem, quæ fit per presbyterum, sufficere etiã quo ad forum exterius: quod & nos diximus in Man. cap. 26. num. 31. Hi tamen scrupuli satis tolluntur ex eo, quod præfata duo capp. ponunt differentiam inter absolutionem quo ad Deum per solam veram contritionem, & eam quæ fit per sacerdotem post contritionem. Itaque concludo, non esse exhumandum istum mortuum, sed hæredes eius compellendos ad satisfaciendum.

SVMMARIVM.

1 *Immunis à peccato est, qui post Concil. Trid. sepelit excommunicatum, & interdictum, absolutum tamen in articulo mortis à simplici sacerdote. Item & excusandus est, qui ante Concil. Trid. bona fide idem fecisset. num. 3. quod si non erat adhuc denunciatus, poterat etiam non absolutus sepeliri ex beneficio extrauag. ad euitanda. num. 2.*

CONSILIVM V.

AN QVI sepelierunt mortuum excõmunicatum, vel interdictum, absolutum in articulo mortis à simplici sacerdote, peccauerint?

1 Respondeo primo quod non, secundum sententiam, quam alias tenendam diximus post Concil. Trid. sess. 14. c. 7. Præterea quia, vt in cap. fin. de sepult. probatur, qui non solum monstrauit signa contritionis, sed etiam fuit absolutus à parocho, potest in sacro sepeliri, & aliis suffragiis Ecclesiæ iuuari.

2 Secundo, quod idem est dicendum secũdum antiquiora iura, si mortuus excommunicatus, vel interdictus, nondum erat denunciatus: quoniam communicans excommunicato, vel interdicto viuo, vel mortuo, nondum denunciato non peccat, per extrauag. Martini V. relatam à nobis fideliter in nostro Man. confess. c. 27. nu. 34. & seqq.

3 Tertio, idẽ esse dicendũ, si erat denunciatus absolutus in articulo mortis ab aliquo sacerdote simplici etiam secundũ antiquiora iura, si bona fide id fecerunt: quia probabiliter credere potuerunt sufficisse absolutionem simplicis sacerdotis, cum iura ipsa dicant eam sufficere sine limitatione. Fundamentis alterius opinionis satis responsum est ibi, ad effectum probabiliter credendi illum fuisse bene absolutum, quod sufficit ad excusandum à peccato transgressionis legis humanæ male, sed bonæ fide intellectæ, per dictum singulare Innoc. in c. per tuas. & in c. 1. de simonia, & allegata per Felin. in c. 1. fall. 7. de re iudicat.

SVMMARIVM.

1 *Contritus mori in dubio non præsumitur, qui moritur in actu peccati: vnde nec debet ecclesiasticæ sepulturæ tradi. num. 4.*

2 *Sepeliri regulariter debet omnis qui in Quadragesima confessus est, & in Paschate communicauit, nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse.*

Digitized by Google

2. *Meretrix olim quæ fuit, si in Paschate communicauit, reperta in domo olim amasij nocte ab amasio occisa, in dubio debet præsumi mortua non in actu peccati, sed contrita: vnde & sepelienda.*

3. *Occiduntur cum aliqui, vt mulieres ob incontinentiam à propinquis, vel etiam aliter, in dubio præsumuntur inuocato nomine Iesu, & sic contriti mortui; vnde & sepeliendi.*

CONSILIVM VI.

AN PRIVARI debeat sepultura ecclesiastica meretrix, quæ in Paschate cõfessa est, & communicauit, & modo reperta fuit innumeris vulneribus confossa, & mortua in domo cuiusdam sui amici; nulloque pacto constare potest quod mortua fuerit contrita, vel contritionis signa dederit, cum id nocte acciderit, & clauso ostio: certum tamen est illam ab illo amico iugulatam fuisse.

1 Respondetur neruose vrgere pro parte affirmante cap. fures. de furtis. quatenus probat, furem, qui furando occiditur; & latronem, qui prędando occiditur, non esse sepeliendos in sacro. ex quo Ioan. And. ab Ana. refert, eum, qui verisimiliter moritur in peccato mortali, non esse sepeliendum in loco sacro: & præfata meretrix videtur mortua meretricando: quia fuit mortua in domo amici sui carnalis delata ad eam ab illo, vt meretricatur cum illo, & postea fuit ab eodem occisa: & vt aiunt Panor. & Ana. in d. cap. fures, non præsumitur in dubio mori contritus, qui moritur in crimine: & præfata misera fuit in crimine occisa.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod omnis, qui confessus est in Quadragesima, & cõmunicauit in Paschate, sepeliẽdus est in sacro, nisi certis casibus, & nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse, per resolutionem communiter receptam post glos. cap. ex parte. il 2. de sepul. & præsupponitur prędictam meretricem fuisse confessam, & cõmunicatam in Paschate, & non est mortua in præfatis exceptis casibus, nec constat eam mortuam fuisse in peccato mortali. Tum quia non constat de mente, qua illam amicus eius duxit in suam domum: quoniam licet verisimiliter crederetur illam duxisse ad meretricandũ, si non occidisset eam; quia tamen occidit, verisimilius credi potest deduxisse illam ad sumendã vindictam de aliqua iniuria, quam putabat iuste vel iniuste sibi fuisse factam. Tum quia verisimile est ipsum occisorem, cum Christianus esset, & ei communicaret Ecclesia, præmonuisse illam, vt se commendaret Deo, & doleret de peccatis suis: quoniam communiter id faciunt occisores vxorum suarum, & aliarum cognatarum, quas occidunt ferro clam propter
3 earum delicta: & validum est argumentum à communiter accidentibus, si non constat de contrario, l. neque natales. C. de probatio. & cap. in præsentia. eodem titu. cum eis adnotatis. Tum quod verisimile est eam, quæ, vt prædictum est, confessa & communicata fuit, & non fuit mortua meretricando, siue meretricis officio fungendo, pronunciasse Iesum, vel alia signa contritionis dedisse, dum ferro appeteretur, quæ sufficiunt ad exhibendam præfatam sepulturam, dum non constat de contrario,

cap. à

cap. à nobis. il 1. de sen. excommun. & tradimus nos latius in capi. inde
4 pœnitent. distin. 7. Secundo facit, quod non obstat præfatum cap. fures, cum adiectis ei à Panor. & Anan. quia illa loquuntur de illis, qui furando, rapiendo, vel aliàs mortaliter delinquendo occiduntur: nos autem agimus de illa, quæ non præsumitur occisa meretricando, seu meretricis officio fungendo, sed quia fecit prius aliquam aliam iniuriam amico suo, & forte denegando ei ad se ingressum; ita quod non fuit mortua in crimine, quod patrabat, sed pro aliquo alio quod iam patrauerat; & cuius forte iam illam pœnituit: & ita non potest dici mortua delinquendo delictum, quod patrabat tempore mortis; de quo loquitur glos. supra d. cap. ex parte. il 2. & omnes qui eã sequuntur. Per quas duas rationes tumultuarie libratas videtur nobis hæc pars negatiua verior. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Occidisse seipsum, etiamsi reperiatur clauso ostio suspensus, nemo est in dubio præsumendus: unde ei non debet ecclesiastica sepultura denegari, nisi sciatur quod seipsum occiderit.*

2 *Præsumptiones præsumptionibus eliduntur.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM monachus mane confessus, & absolutus à confessario, qui tota die, & vespera stetit lætus, fuit inuentus mane mortuus intra suam cellam, ostio clauso, habens laqueum pendentem ex collo, ipse autem non pendebat nec omnino iacebat, sed quasi genuflexus extabat. Quæritur an possit & debeat in loco sacro sepeliri.

1 Perpensis, quæ narrantur in facto, & viso responso cuiusdam viri eruditissimi, iusti, ac religiosissimi super hoc prudenter & erudite reddito, respondeo eiusdem opinionis esse me, cuius est ille, nempe, quod cadauer prædicti monachi potuit & debuit in loco sacro sepeliri, & quod male fuit sepultum in loco profano, & consequenter potest & debet transferri ex loco illo profano, in quo fuit sepultus, & inferri in locum sacrum, propter ea quæ prætatus vir eruditissimus citat in suo responso partim accepta à viro eruditiss. Couarruuiditore olim nostro in Academia Salmantic. fermentissimo in 2. tom. tit. variar. resol. lib. 2. cap. 17. nu. 11. & alia, quæ de suo addit, quæ confirmari possunt illa firmissima ratione, quod regulariter omnis Christianus debet, si fieri potest, in loco sacro sepeliri, iuxta tex. & glos. cap. ex parte, il 2. de sepulturis. nisi in casibus exceptis. Nec obstat cap. placuit. 23. quæst. 5. quatenus habet, seipsum occidentem carere debere sepultura: quia intelligẽdum est de illo, qui scitur esse occisus à seipso. at prædictus monachus non scitur esse occisus à seipso, nec præsumitur. Tum quia de nemine præsumendũ est quod deliquerit, l. merito. ff. pro socio. & cap. 2. de regul. iur. præsertim tam grande delictum, & tam abominabile conditioni & inclinationi humanæ, & maxime de confesso, absoluto, & communicato eodem die. Vnde mulier cadens de cimba

in fluuium iubetur ſepeliri in loco ſacro, etiam ſi fugiendo cecidiſſet; quia non præſumitur voluntarie ad ſe occidendam deieciſſe. dicto cap. ex parte. il 2. Tum quia indicia, quæ in contrarium inducuntur, ſunt exilia, & multis modis frangibilia. Itaque intrepide pars hæc tenenda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Cadauer transferens an teneatur gabellam pro illo ſoluere, poſſit ve illam fraudare, non eſt ita clarum: poſſet tamen Pontifex id ſolo verbo concedere, & ſic transferens eſſet tutus in conſcientia.*

2 *Vehens aliquid conuenta mercede minori aliàs debita, animo fraudandi gabellam, ſciente domino rerum, ſi adhibita inde ne detegatur mediocri prudentia inopinato caſu incidat in pœnas, non cogitur de ſuo ſoluere.*

CONSILIVM VIII.

QVONIAM cadauer, habita licentia, vt ſolet, ſuperiorũ, Roma Mediolanum ſine pompa transferendum eſt; quæritur, an ſi ſub ſpecie mercium deferatur, & gabellæ vel in ſtatu Eccleſiæ, vel etiam extra eiuſdem ſtatum defraudentur, peccatum ſit, & præterea maneat obligatio ad reſtitutionem, non obſtantibus aut immemorata conſuetudine, aut forte alicubi ſtatutis de ſolutione in tranſuectione cadauerum.

An is, qui quoquo modo procurat, aut cooperatur in cadauere clam tranſuehendo, ſciens certo fore, vt vector defraudet gabellas, acceptis ſolum 40. aureis; cum alicubi, ſi non merces, ſed cadauer deportari intelligeretur, vix centum aureis ſatisfieret, licet in ſcriptis Romæ conceſſa licentia transferendi oſtenderetur; peccet, & reſtituere teneatur: & quid de curatore, vel exequutore teſtamentario, eo quod dederit 40. aureos ad cadauer clam deferendum, & præterea arcam ad fallendum aptiſsimam coemerit, qua oſſa ad patrium tumulum deportentur. Quid demum fieri poſsit commode, & tuta conſcientia, ſine ſolutione gabellarum, aut portuum, cum non videatur cadauer ſubiici his ſolutionibus.

1 Non miror, quod vir vndequaque doctiſſ. dignetur ſuper iis quæſtionibus interrogare hominem vulgarem, & à ſua eruditione longe alienum; arbitratus fieri, vt quandoque abſcondantur ſapientibus, quæ reuelantur paruulis. Quod hac in re non contigit; cum, vt in cæteris, ita in ea nihil certi habeam, quod reſpondeam, præterquã quod didicerim à Iuriſconſulto eſſe inciuile iudicare de lege, niſi tota ea perſpecta: & quod non proponuntur videnda ſtatuta terrarum, per quas præfatum corpus eſt transferendum, & an ſint Papalia, an ordinariorum, & an approbata à Papa, vel ſimplicia, & an contineant excommunicationem ipſo iure latam; & an ſuperiores, quorum licentia deferendum eſt, poſsint ea tollere, & an ſuſtulerint.

Secundo, quod in iure Pontificio nihil habemus ſuper huiuſmodi quæſtionibus præter extrauagantẽ primam de ſepulturis inter cõmunes, quæ tamen de ſola exenteratione, & non de tranſlatione cadaueris loquitur:

neque

aeque gloſſa eruditiſſ. Ioannis Monachi quidquam huc pertinens habet.

Tertio, quod cum ſimus Romæ, & S. D. N. facile poſsit conſuli, & peti ab eius Sanctitate, vt vel ſolo verbo & ſecreto deroget omnibus ſtatutis, ſi qua ſunt, quæ hanc tranſlationem impedire poſsint, petendum eſt ab ea. Quo habito, certum eſt præfatum cadauer poſſe transferri licite coram Deo, & conſequenter coram ipſo quo ad forum interius ceſſaturum omne peccatum transferentium, conſulentium, & iuuantium.

2 Quarto, ſi præfato remedio petito, ij, quibus eſt onus transferẽdi illud, aliquo caſu probabiliter ignorato, & non præuiſo, inciderint in aliquas pœnas, non cogentur de ſuo ſoluere illas, tamquam qui prudenter negotia ipſius egerunt; licet caſu, qui prudentiam mediocrem exceſſerit, improuiſo non ceſſerit eis res ex ſententia, quæ apud prudentes erat probabilis, per multa, quæ in hoc adduci poſſunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ & corpora Sanctorum, quæ tradita ſunt perpetuæ ſepulturæ, vt etiam ſunt reliquiæ incluſæ in altaribus conſecratis, non poſſunt de vno altari ſeu loco transferri ad aliud etiam eiuſdem eccleſiæ: quod ſi non ſunt traditæ perpetuæ ſepulturæ, vt ſunt quæ aſſeruantur in capſulis, & portantur in proceſſionibus, poſſunt etiam extra eccleſiam ad alia loca tranſferri, nec ſubiacent diſpoſitioni cap. corpora. de conſecrat. diſt. 1.*

CONSILIVM IX.

AN illa verba cap. corpora. de conſecra. diſtinct. 1. *Corpora Sanctorum non tranſferantur de loco ad locum ſine licentia Principis*, comprehendant tranſlationem de vno loco eccleſiæ ad alium locum eiuſdem eccleſiæ.

1 Reſpondeo primo, multa poſſe adduci pro vtraque parte quæſtionis, quod noſtræ occupationes non patiuntur. Secundo, quod verba prædicta non includunt tranſlationem corporum nondum perpetuæ ſepulturæ traditorum de vno loco eccleſiæ ad alium eiuſdem eccleſiæ: quoniam non includunt etiam tranſlationem de vna eccleſia ad alteram, per gloſſ. tam per praxim, quam per theoricam receptam in d. cap. corpora. quæ fundat ſe in l. nec dum. C. de relig. & ſumpt. funer. Ergo à fortiori non includunt tranſlationem de vno loco vnius eccleſiæ ad alium eiuſdem; & conſequenter non includent reliquias corporum Sanctorum, quæ manent extra ſepulturam perpetuam in ſacrario, vel aliis locis, vnde accipiuntur & efferuntur frequenter ad proceſsiones, ſiue ſupplicationes publicas, vel priuatas, Miſſas, vel alias deuotiones. Tertio, quod verba prædicta includent corpora Sanctorum, & partes eorũ, quæ deputatæ ſunt perpetuæ ſepulturæ, de vno loco eccleſiæ ad alium eiuſdem; quia non videtur negari poſſe ea non transferri de vno loco ad alium locum: quia non omnia loca eiuſdem eccleſiæ ſunt eadem loca, neque æque honorabilia; immo ſunt maximæ contentiones inter ſummates, & mediocres, immo & infimates, alijs contendentibus ſua ſepulchra debere eſſe ſita propius

Digitized by Google

altaribus maioribus, vel aliquorum ſanctorum, quam alia aliorum, & aliis contradicentibus eis: cui conſequens videtur, reliquias, vel partes illas ſanctorum, quæ ſunt incluſæ legitime altaribus ad illorum conſecrationem, non poſſe mutari de illis ad alia ſine auctoritate legitima; quia videntur mutari de loco, cui iam ſunt illæ perpetuæ ſepulturæ deputatæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Conſentiens peccato alterius peccat mortaliter, vel venialiter, ſicut eſt peccatum cui conſentit: ſed non ſtatim ſequitur, vt debeat eadem pœna puniri, num. 5. niſi conſentiat cooperando, vel non corrigendo, cum ad id ex officio teneretur, vel auctorizando. num. 2. & num. 5. ad 2.*

3 *Excommunicatio lata in facientem aliquid, non ligat conſentientem, nec deſiderantem ſolum, nec mandantem, conſulentem, approbantemve, nu. 5. niſi aliud exprimat. num. 3.*

3 *Religioſi non tenentur ſcire leges extrarias ab eorum inſtituto.*

3 *Cadauera laniare, vel exenterare præſumentem, vt de loco Chriſtianorum ad alium locum ſepeliendum portet, excommunicat extrauagans 1. de ſepulturis cum mandatoribus, non tamen ligat ſuperiorem monaſterij aſſignantem defuncti propinquis locum, vbi hæc etiam eo præſente exequantur, ignorantem dictam pœnam, ac bona fide id præſtantem, num. 4. & 5. qui potuit iuſte illam ignorare, & credere hoc licere. num. 6. & ſeq.*

4 *Ignorantia legis, vel ſtatuti excuſat ab excommunicatione, & ab alia pœna non ſolita pro ſimilibus imponi, etiam ſi ſit lata contra aliquod prohibitum lege diuina & naturali & num. 5. maxime ſi ſit poſita intra corpus iuris inter extrauagantes communes. num. 6. immo & ignorantia iuris non clari, etiam naturalis & diuini, excuſare poteſt à peccato mortali. num. 7.*

CONSILIVM X.

QVIDAM nobilis Hiſpanus mortuus eſt, cuius corpus à ſuis conſanguineis poſitũ eſt in eccleſia cuiuſdã monaſterij ſub nomine depoſiti, quo tempore congruo in Hiſpaniam transferre poſſent: cumque hoc facere voluiſſent, compertum eſt corpus non eſſe bene conſumptum, ſed male olere, quoniam adhuc caro oſsibus hærebat. Verum conſanguinei, volentes oſſa commode transferre, decreuerunt carnem ab oſsibus ſeparare, & petierunt locum à Priore conuentus, vbi hoc commode facere poſſent. Tandem Prior, ipſis morem gerere volens, extra clauſtra conuentus præbuit illis ſtabulum, in quo in feruenti aqua, igne ſuppoſito, fuit corpus poſitum: & caro (aliquantulum temporis Priore præſente, qui ob fœtorem poſtmodum receſsit) fuit conſumpta, & ab oſsibus ſeparata. Modo dubitatur, an Prior ſit excommunicatus, cum ex dictis videatur operibus illorum conſenſiſſe.

R. ſpondeo: quoniam extra narrata in caſu propoſito relatum eſt nobis aliquos

Digitized by Google

aliquos viros eruditiſsimos, & gymnaſtas in Academiis exercitatos reſpondiſſe, præfatũ Prioré non incurriſſe excõmunicationem, petij eorum reſponſa, quæ profecto magnopere voluiſſem legere, vt eorumdem ſententiam lætiſsime ſequerer; ſed reſpõſum eſt non haberi copiam eorum.

1 Quare reſpondeo primo, quod contra Prioré facit primo illud Pauli, *Facientes, & conſentientes digni ſunt morte.* ad Rom. 1. & cap. notum. 2. q. 1. cap. 1. de offic. deleg. & quod Prior prædictus conſenſit illi maleficio. Nam ex narratione caſus colligitur ipſum fuiſſe ſuperioré ſtabuli, in quo delictum factum fuit, & aſsignauit illud ad opportune illud faciendũ: & quod præſens fuit actui, etſi non toti, ſaltem parti eius: & quod, ſi voluiſſet, poterat illum impedire, & prohibere, vti ſuperior monaſterij.

2 Secundo, quod delinquẽti videtur cõſentire quis tribus modis, ad hoc vt puniatur ſicut delinquẽs, vt ait gloſ. prædicti cap. notum. verbo cõſentientem. Primo, cooperando, cap. ſi quis Epiſcopus. 2. q. 1. Secundo, non corrigendo, cum ex officio tenetur, & poteſt, cap. error. 83. diſt. ibi, *Error, cui non reſiſtitur, approbatur. Negligere quippe cum poßis peruerſos, nihil eſt aliud, quam fouere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.* Tertio, cum ſit eius auctoritate, cap. qui aliorum. 24. q. 3. & prædictus Prior videtur cooperatus fuiſſe, aſsignãdo locum, & ſtabulum, & non corrigendo & impediendo delinquentes, cum poſſet, immo & auctoritatem delinquendi præſtando.

3 Tertio facit, q extrauag. Bonifacij 1. de ſepult. inter cõmun. non ſolũ excõmunicat facientem prædictum delictum, ſed etiam attentantem, & pertractantem corpora humana tam inhumaniter, & facientem pertractare, & conſequenter conſentiendo per cooperationem vel auctorizationem. & difficile iuſte negari poteſt, quod prędictus D. Prior non attentauerit, vel non fecerit aliquid ad pertractandum ſic inhumaniter corpus humanum, vel quod non auctorizauerit, ſeu poteſtatem præſtiterit illi actui.

Pro Priore tamen facit primo, quod lex excommunicans facientem aliquod delictum, non videtur includere ſolum conſentientem in illo, & deſiderantem vt fiat, ſi aliud non concurrat, vt colligitur ex cap. cum quis. de ſentent. excomm. lib. 6. adiuncto cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. & clem. 1. de conſang. & affin. cum gloſ.

Secundo, quod lex excommunicans facientem aliquod, non includit conſulentem, nec mandantem; niſi eadem lex, vel alia ſimilis, cuius auctor id facere poſsit, illud exprimat, vt nos tradidimus in Manua. conſeſſ. cap. 27. num. 311. poſt Caiet. & alios.

Tertio, quod non probatur ipſum ſciuiſſe tam exorbitantem pœnam eſſe à iure impoſitam facienti huiuſmodi delictum: & præſumitur ignorantia, vbi non probatur ſcientia, cap. præſumitur. de reg. iuris, lib. 6. & ignorantia legis excommunicantis videtur excuſare ab excommunicatione, cap. 2. de conſtitut. lib. 6. & quod religioſi non tenentur ſcire huiuſmodi leges de rebus ordini ſuo adeo extrariis diſponentes, cap. non magno. ne cler. vel monachi. & cap. 2. adiuncta gloſſ. de poſtula.

4 Quarto, quod lex punies præſumentem aliquid facere, non videtur

includere facientem illud ſimplici animo & bona fide abſque dolo malo, iuxta doctrinam ſingul. Card. in clem. 1. de priuil. q. 39. quam poſt alios nos quoque applicauimus defenſioni eorum, qui ordinãtur bona fide ſimplici animo ante legitimam ætatem ordine ſacro, in repetitione cap. accepta. de reſtitu. ſpoli. oppoſ. 8. Et prædictus Prior non conſenſit prædicto delicto dolo malo, ſed bona fide, putans id eſſe licitum.

Quinto, quod excuſat ab excommunicatione ignorantia ſtatuti imponẽtis pœnam illius, etiam pro facto de ſe illicito, per cap. 2. de cõſtit. lib. 6. & quod idem dicẽdum eſt de excõmunicatione impoſita per legem Papæ, præſertim quo ad forũ cõſciẽtiæ, vt nos dicimus in d. Manu. cap. 17. nu. 16.

Sexto, quod licet ignorãtia communiter nequeat eſſe iuſta circa legem naturalem, vel diuinam quo ad eius diſpoſitionem, & quatenus eſt talis; poteſt tamen eſſe iuſta quo ad pœnam humanitus ſtatutam, ſi illa eſt excommunicationis, ſecundum Anton. in cap. à nobis. 1. de ſent. excom. pro quo eſt caſus in cap. 2. de conſtitutio. lib. 6. immo etiam ſi ſit alia quælibet communiter non ſtatuta, eadem ratione, vt efficaciter defendimus in cap. 2. de cõſtit. poſt S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 33. ſub finem, cui conſenſit Angel. verbo ignorantia. §. 4. & Sylu. verb. ignorantia. q. 8. & Caiet. 2. 2. q. 76. art. 3. col. 2. quod maxime procedit in foro conſcientiæ.

§ Septimo facit ratio noua, per quam proximũ prẽcedens fundamentum defendimus neruoſiſsime in d. Manu. cap. 27. nu. 274. ſcilicet, quod excuſatur quis per ignorantiã iuris ab omni pœna valde extraordinaria, & exorbitante, & præſertim ab excõmunicatione per ſtatutum & legem generalem Papæ lata, etiam pro facto de ſe illicito, quod ſcit eſſe illicitum, ſed ignorat illam pœnam extraordinariam & exorbitantem eſſe impoſitam, vt ibidem videri poteſt, ad multorum ſeruorum Domini conſolationem.

Octauo facit, quod ad oppoſita reſponderi poteſt. Ad primum quidem concedendo, omnes, qui conſentiunt alicui facto, quod eſt peccatum, & ſciunt illud eſſe tale, peccare venialiter quidem, ſi eſt veniale, & mortaliter, ſi eſt mortale; & conſequenter prædictum Priorem, ſi ſciebat præfatum factum eſſe peccatum mortale, mortaliter peccaſſe: negando tamen ex hoc inferri, omnes, qui conſentiunt peccato mortali, quod ſciunt eſſe mortale, incurrere excommunicationem pro tali mortali latam, vt eſt caſus adiuncta doctrina doctorum communi in cap. cum quis. de ſent. excommun. lib. 6. quod habet, eum, cui placet percuſsio clerici, peccare quidem mortaliter, ſicut & percuſſorem, ſed non incurrere excommunicationem, niſi percuſsio fuerit facta eius mandato, vel eius nomine, ſecura ratificatione ipſius: & eſt exemplum clarius in d. clem. 1. de conſanguini. adiuncta gloſ. quæ habet, contrahentes matrimonium intra gradum conſanguinitatis prohibitum, vel contra votum ſolemne ordinis, vel religionis, peccare mortaliter, incurrereque excommunicationem, ſed non eos, quibus placent illa matrimonia, immo neque conſulentes illa; & approbantes. Exemplum eſt etiam quotidianius in cap. ſi vero. de ſentent. excommun. cum ſuis ſimilibus, quæ habent, percutientem iniuſte clericum, quem iuſte putabat eſſe laicum, peccare quidem mortaliter, ſed non

incurrere

incurrere excommunicationem propter ignorantiam, quæ excusat ab illa pœna, sed non à peccato.

Ad secundum respondetur eodem modo, quo ad primum; nempe concedendo tribus modis posse quem consentire peccato, vt puniatur sicut faciens; negando tamen, quod quoties consentiat peccato, toties incurrat pœnam impositam pro illo, vt per exempla prædicta patet: & consequenter negando, quod prædictus Prior, eo solo, quod consensisset ad effectum incurrendi peccatum, censendus sit excommunicatus, per responsionem ad primum, & alias rationes suprà dictas, per quas, etiamsi non excusaretur à peccato, excusatur tamen à sententia excommunicationis, quæ est omnium pœnarum spiritualium maxima, cap. corripiatur. 24. q. 3.

Ad tertium autem respondetur primo, non probari, quod prædictus Prior sciebat illud factum fuisse peccatum mortale. Nec obstat, quod extrauag. prædicta significat illud esse peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare, arg. 9. notandum. 1. q. 7. cum ei adnotatis: & quod ignorantia iuris non excusat, cap. ignorantia. de regul. iur. lib. 6. Non inquam hoc obstat: quia multa concurrebant, propter quæ prædictus Prior
6 probabiliter potuisset illud ignorare. Tum quia prædicta extrauag. non est posita intra corpus iuris communis, & multis etiam doctoribus vtriusque iuris est incognita. Tum quia non est directe contra illud præceptum Decalogi: quoniam non fuit occisio, neque mutilatio, neque percussio hominis, quæ directe vetantur per quintum præceptum Decalogi, sed quædam diuisio, & partitio cadaueris, quod palam est non esse hominem. Tum quia quotidie videmus cadauera mortuorum iudice mandante diuidi in quatuor & multo plures partes, non solum ad sepeliendum, quod est actus religionis, sed etiam ad suspendendum in compitis, & quadriuijs, & ad comburendum, & ad faciendum anatomias, & aliquot medicamenta, quæ medici & pharmacopolæ frequenter componunt, & de licentia saltem Papæ ministrant. Immo & chirurgi frequenter abscindunt membra hominum viuentium, vt viuant vitam corporalem. & poterat homini adeo spirituali videri, quod iustius poterant membra mortui diuidi quo ad suam vitam spiritualem melius in alio loco consequendam. Tum quia prædicta extrauag. innuit illud factum per se & intrinsece non esse malum, & quod fieri potest licite sine vlla licentia in terris, in quibus non sunt sepulturæ Christianæ sacræ: quoniam, vt & nos post alios adnotauimus in extrauag. prædicta relata in dict. Manu. confess. cap. 27. num. 105. non habet illa locum in terris infidelium, vbi non sunt sacræ sepulturæ, neque in eo, qui facit illud alio fine, præsertim bono, neque si faceret de licentia Papæ; immo forte id fieret de licentia Regis secularis quo ad alium finem, quam ad sepeliendum in alio loco: & quod ministri illius facti erant Catholici timentes Deum: & quod, vt fertur, Prouincialis religionis id scivit, & ordinauit; cuius ordinationi, vti superioris, parere tenebatur Prior in dubio, cap. quid culpatur. 23. quæst. 5. & quod factum fuit publicè: & quod iudices neque seculares, neque ecclesiastici punierunt eos ob illud factum: & quod Prior erat vir religiosissimus, & intentum principale

ipsius

ipsius fuit facere quod in decreto depositionis iubebatur, & facere voluntatem expressam, vel tacitam Prouincialis, & sui conuentus: & quod etiam alij monachi dici poterant communicasse, vel consensisse illi facto.

7 Per quæ omnia, immo & maiorem partem eorum, profecto prædicto Priori iuranti se putasse id fuisse licitum, credendum videtur: & palam est apud omnes iurisconsultos, quos breuitatis gratia non citamus, ignorantiam non solum facti excusare, vt habet prædicta regula ignorantia, sed etiam ignorantiam iuris dubij, etiam naturalis,& diuini; quales sunt multæ leges naturales, & diuinæ, quæ non sunt principia illorum, neque conclusiones proxime ex illis deductæ, quales sunt leges Decalogi, sed longe remotiores per doctorum discursus deriuatæ, qualis est prædicta extrauagans vetans prædictam exenterationem. Secundo respondemus ad prædictum argumentum tertium, quod præsuppositio id,quod non putamus,esse verum,scilicet præfatum Priorem peccasse, vt supra dictū est, consentiendo: negandum tamen est, eum incurrisse prædictam excommunicationem,neque ob eius incursionem vmquam punitum iri à D. N. Iesu Christo,qui nos omnes saluet. Amen.

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS PAROCHIANIS.

SVMMARIVM.

2 *Habitatio,quam quis in noua parochia,retento primo domicilio,puta ex causa rusticandi,vel fugiendi periculum pestis, vel inimicorum,ad tempus eligit, licet operetur, vt non sit viator,nec peregrinus; non tamen operatur, vt à nouo parocho possit sacramenta voluntaria, vt est matrimonium, accipere; nisi forte tantum distet à primo domicilio, quod ad illud non possit commode pro illis accedere:quia tunc, modo absit fraus, sufficeret. nu. 3.mutatione autem domicilij verus efficitur secundæ parochiæ parochianus. num. 1.*

CONSILIVM I.

QVID requiratur, vt quis ratione habitationis efficiatur parochianus alicuius parochiæ,& præsertim in sacramentis voluntariis, vt in matrimonio?

1 Respondeo primo,quod sufficit quod habeat domicilium habitationis, etiam per translationem alterius domicilij habitationis, quod alibi habebat, per cap.vlt.de paroch.

Secundo, quod non sufficit habitatio, quam quis habet vt peregrinus, & viator,l.hæres absens.§.proinde.ff. de iudi.

Tertio, quod non requiritur,vt ibi habeat, vel noue contrahat domicilium habitationis, per gloss. clemen. 1. de priuileg. verbo parochialis. quæ habet,scholasticorum parochum esse illum, in cuius parochia habitant; quos tamen constat non habere domicilium habitationis ibidem,

cum

Digitized by Google

cum habeant animum reuertendi ad ſuas patrias, in quibus habent domicilia habitationis ſecundum omnes.

2 Quarto, quod non ſufficit quælibet habitatio efficiens, ne quis dicatur peregrinus, vel viator, cap. is qui. de ſepul. lib. 6. quod probat, eum, qui de oppido aliquo vadit ad villam alterius parochiæ, cauſa recreationis, vel agriculturæ, non effici parochianum illius parochiæ, ſed permanere parochianum eccleſiæ oppidi, cuius erat antequam illuc iret, licet aliquo tempore ibi habitet; quod ipſum eſt dicendum de illo, qui cauſa peſtis, ſeditionis, vel belli fugit à ſua parochia, primo quoque tempore, quo potuerit, reuerſurus, per allegata à Panorm. cap. quod clericus. à num. 4. de foro competen. & cap. in matrim. de ſepult.

3 Quinto, quod videtur ſufficere habitatio bona fide & ſine fraude ſuſcepta in aliquo loco, vnde non poteſt commode reuerti ad ſumenda ſacramenta in loco parochiæ, vbi habebat domicilium. Tum per præfatam gloſſ. ſing. d. clem. 1. de priuil. Tum quod alioquin mercatores & ſtipendiarij degentes in longinquis à ſuis patriis regionibus carerent proprio parocho; quod videtur contra mentem cap. omnis. de pœnit. & remiſſ. & Innoc. & aliorum, & rationem naturalem ſcribentium.

Sexto, quod habitatio fraudulenter in præiudicium parochi proprij, vel alterius parochi, habita in aliquo loco ad affectum acquirēdi nouum parochum, non ſufficeret. Tum quia fraus & dolus nemini debent patrocinari, cap. ſedes Apoſtolica. de reſcrip. Tum quia malitiis hominum obuiandum eſt, l. in fundo. ff. de rei vendi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Natus matre extra proprium domicilium ad tempus morante, in domicilio matris cenſetur natus, cenſeturque originarius illius, & non loci vbi naturaliter natus fuit.*

2 *Legis mens magis attendenda, quam verba.*

3 *Parochianus cenſetur mori intra eccleſiam ſuam, licet alibi manendo cum animo reuertendi ibidem moriatur.*

4 *Poſſeſſor bonæ fidei triennalis, ſi non adſit ſimonia, nec violentia, facit ſuum beneficium.*

CONSILIVM II.

MVLIER habens domiciliū in vna parochia, peperit in alia, vbi cauſa recreationis, peſtis, vel alterius impedimenti habitabat ad aliquod tempus, animo reuertendi ad ſuum domicilium ceſſante impedimento.

Quæritur primo, in vtra illarum parochiarum filius eius dicetur natus, ad obtinendum beneficium debitum filio nato in illa parochia.

Secūdo, quid ſi prædictus filius obtinuerit ſimile beneficiū in parochia, in qua habebat mater domicilium, & illud vltra tres annos poſſederit.

1 AD PRIMAM reſpondeo diuerſas videri opiniones in iſta materia, vt refert Alex. Imol. ad Bart. in l. aſsūptio. ff. ad municipal. qui pe. verbum forte,

Digitized by Google

forte, inclinat in opinionem, quæ habet dicendum esse quem natum esse in loco, in quo vere natus est, & ibi habere domicilium. Bart. autem in l. filios. C. de muni. & ori. lib. 10. quem sequitur Abbas in cap. Rodulphus. num. 9. de rescript. & idem Bart. in l. huiusmodi. §. legatum. ff. de leg. 1. inclinat in contrarium, vbi Bal. idem videtur tenere; licet Iason in d. §. legatum. videatur tenere priorem, ea ratione, quod aliud est dicendum de his, quæ à
1 destinatione animi pendent, & aliud de his quæ pendent à legis dispositione. Tum quod veriorem puto opinionem Cyn. Bald. & Bart. arg. præfati §. legatum. qui habet, ancillam quæ mortis testatoris tempore erat in fuga, & peperit in ea, censendam esse peperisse in fundo, in quo cõsueuerat esse, ad hoc, vt ipsa & partus includerentur in legato seruorum, qui essent in il-
2 lo fundo tempore mortis testatoris. Tum denique quod mẽs legis est magis attendenda, quam verba eius, cap. Marchion. 1. q. 1. & cap. fi. de reg. iur. lib. 6. & l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & quod id est habendum pro lege, quod legislator interrogatus, cum eam ferebat, respondisset, iuxta
3 gloss. sing. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. & quod de mente statuentium, vt beneficium aliquod debeatur nato in aliquo loco, non videtur esse excludere illum, qui fuerit natus extra illum locum, eo quod mater eius peperisset eum alibi, quo iuisset causa recreationis, pestis, belli, vel alius impedimenti, cum animo reuertendi cessante impedimento, vt contigit in casu proposito. Tum quia parochianus alicuius ecclesiæ videtur mori intra parochiam suam, licet moriatur extra illam, vbi aliqua de causa prædictarum manebat cum animo reuertendi ad illam sine voluntate mutandi domicilium, cap. is qui. de sepult. lib. 6.

4 AD SECVNDAM, quod mea sententia præfatus filius iuste tenuit præfatum beneficium, si bona fide credidit titulum sibi datum fuisse canonicum. Tum quod in ea sum opinione, vt credã beneficiarium, qui trien.o bona fide possedit benefici ũsine simonia & violentia acceptũ facere illud suum, cum glossa antiqua regulæ de trien. possess. per rationes ipsius, quas deducit neruosas, & per alias, quas addit Petrus Rebuff. in titulo de pacifico possessore, attestãs illam teneri à prætorijs Gallicanis, quæ parlamenta vocantur, prout in consil. 30. de præb. diximus.

SVMMARIVM.

1 *Pœna parochi, cuius culpa parochianus sine pœnitentia moritur, est arbitraria, cum nulla reperiatur in iure decreta.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR quæ pœna sit sacerdotis, cuius culpa effectum est vt parochianus decesserit sine sacramento.

1 Respondeo primo, quod pro tali culpa generaliter est nulla, quod meminerim, ipso iure, nisi amissionis gratiæ gratum facientis Dei, si culpa peruenit ad gradum, quo esset mortalis: per sententiam autem imponitur arbitraria iuxta culpæ quantitatem, secundum illud, *Iuxta mensuram*

delicti

delicti sit & plagarum modus. Deuter. 25. & cap. non afferamus. 24. quæst. 1. & iuxta iura, quæ ad negligentiam puniendam citat gloss. celebris in cap. ea quæ, de officio archid.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Decimis in soluendis consuetudo in primis est seruanda. cum autem nihil solui debeat illis parochialibus, per quas oues transeunt, nu. 2. & 3. & decima omnium sit mixta, num. 8. quæ pro parte debetur ecclesiæ domicilij domini, & pro parte parochiæ in qua oues pascuntur, num. 9. sequitur, vt vna pars debeatur illi ecclesiæ, quæ pro se habet consuetudinem, num. 1. altera vero pars pro vna dimidia detur ecclesiæ domicilij, & pro altera dimidia detur illi, vel illis ecclesiis proportionabiliter, in quarum territorio pascua accipiunt. num. 10.*

5 *Parochianus tenetur decimas personales soluere parocho sui domicilij, qui ex obligatione offert pro ipso sacrificia & orationes, ac tenetur sacramenta ministrare, & non parocho illius parochiæ, in qua etiam per annum moram trahit, qui ei de facto, sed non ex obligatione sacramenta ministrat.*

7 *Decima personalis debetur iure communi ecclesiæ parochiali, prædialis autem ecclesiæ in qua sunt prædia, pro quibus soluitur; mixta autem, pro parte pro qua est personalis, sequitur naturam personalium; & pro parte pro qua est realis, sequitur naturam realium. num. 9.*

8 *Decima ouium licet ab aliquibus dicatur prædialis, attamen verior est, quod sit mixta propter multam industriam hominis, quæ in hoc requiritur: vnde lac, lana, fœtus earum dicuntur fructus industriales, sicut & oliua.*

CONSILIVM I.

AD QVAESTIONEM Illustr. Comitis, qua quærit cui debeat soluere dimidium decimæ ouium suarum, quas mittit quotannis pascendas in monte Stellæ.

1 Respondeo sequentia. Primum, quod in hoc seruanda est consuetudo diu obtenta, vt ait S. Thom. 2. 2. quæst. 87. artic. 3. ad secundum, & ante illum gloss. in cap. cum contingat. de decim. verb. de iure communi: quod dictum corroborari, ampliari, & declarari potest per illa multa, quæ adducunt Panor. & alij in cap. in aliquibus. 9. fin. de decimis. & Felin. cap. causam quæ. de præscript. & alij multi alibi, quos allegat Franciscus Balbus in 1. quintæ partis princip. quæst. 7. de præscript. & eruditissimus Didacus lib. 1. var. resol. cap. 17. num. 8.

Secundo, quod ex hoc sequitur, non esse dubium de dimidio prædiæ decimæ, quod sit soluendum propter pascua montis Stellæ; quia in casu præsupponitur, quod consuetudo habet, vt dimidium decimæ ouium

Digitized by Google

ouium, quæ transferuntur pascendæ ad dictum montem tempore æstiuo, debeat ibi solui; cum per primum dictum consuetudo illa seruanda sit.

2 Tertio, quod nihil de præfata decima debet solui ecclesijs illarum regionum, per quas transeunt oues prædictæ ad præfatum montem Stellæ, & redeunt ab illo in alia pascua hiberna. Tum quod licet in partibus innumeris Hispaniæ, cuius pars est Portugallia, in qua mons Stellæ situs est, oues mutent pascua, & in hieme morentur in alijs, & æstate in alijs longe sepositis, & necessario eundo & redeundo pascãt in pascuis variorum locorum, & pagorum, nullibi tamen soluitur quidquam de decimis ecclesijs paro-
3 chialibus eorum. quod iustificatur ex eo, quod de minimis non est de præcepto decimandum, secundum S. Thom. communiter receptum 2. 2. q. 87. art. 2. ad 3. & pastio illa transitoria est parua, & non tanti momenti, vt ob eam debeat solui vlla decima. Tum quod esset moraliter impossibile iudicare recte, quæ particula deberetur eis solui, & computatio tãti, vel paulo minoris constaret, quam particula soluenda valeret: & non est maior impensa facienda, vel maior labor assumendus, quam res ipsa valeat, hinc de iterraneæ. C. de anno & tribu. lib. 10.

4 Quarto, quod illo anno, quo toto residuo tempore, excepto tempore, quo pascuntur oues in monte Stellæ, & quo eunt ad illum, & redeunt ab illo, pascuntur in pascuis parochiæ suæ, alterum dimidium decimæ procul dubio debetur ei; quia, cum illud debeatur alicui ecclesiæ, & non debeatur alicui ecclesiæ montis, nec alicui locorum, per quæ transeunt eundo & redeundo, nec morentur in aliarum ecclesiarum pascuis, consequitur necessario illud illi deberi, arg. à sufficiente partium enumeratione, quod est validum, Instit. de oblig. quæ ex quasi contract. nas. in princ. & cap. si enim. de pœnit. dist. 2.

5 Quinto, quod ecclesia parochialis præfati D. Comitis non desinit esse ecclesia parochialis ipsius, eo quod eius excellentia causa comitandi Regem, vel fugiendi pestem, vel recreandi animum, vel agendi alia negotia, vel causa belli, mãserit aliqua parte anni, vel etiam toto anno extra illam; nisi manserit ibi animo transferẽdi domicilium suum illuc in perpetuum, cap. 3. de sepult. lib. 6. & ideo cessat exorbitantia, quam videtur concipere, eo quod aliquot annis præteritis multis partibus eorum vixit extra ciuitatem, in qua habet domicilium. Nec obstat, quod potest quis habere domicilium in duobus locis, si æque vtrobique se collocauerit, l. assumptio. §. viris prudentib. ff. ad municipa. & d. cap. 3. de sepult. non inquam hoc obstat, quia qui in vno loco habitat animo constituendi, vel conseruandi domicilium, & in alio loco habitat sine animo id faciendi, sed propter aliquam causam prædictam accidentalem, non se collocat tantum in hoc, quãtum in illo, etiam si maiore tempore habitet in hoc, quam in illo. Non etiam obstat, quod, vt prædictum est, decima personalis debetur ecclesiæ, eo quod in ea percipiat sacramenta, & audiat diuina: & quod eius excellentia, cum absit à domicilio ob aliquam prædictarum causarum, in alijs ecclesijs percipit & audit illa: quia non percipit ex obligatione, qua ecclesiæ illa tenentur ei ministrare, sicut ecclesia domicilij, quæ etiam pro ipso

absente

abſente tenetur offerre, & offert ſacrificia, & facere, vt facit, alia diuina pro alijs præſentibus;& ob hanc obligationem, qua illa eccleſia tenetur ei ad hæc, ipſe quoque tenetur ad ſoluendas decimas perſonales,& non alijs, quæ non tenentur ea illi facere, vt colligitur ex mente cap. ad Apoſtolicæ. & aliorum iurium de hac re ſtatuentium, & ſubtiliter explicatur ab vtroque Thom.2,2.quæſt.87.artic.3.ad 2.quicquid murmuret Dom. Sot. lib.6. q.4. de iuſt. & iure.

6 Augetur tamen quæſtio ex eo, quod in hoc caſu videtur decima dividenda in tres partes,& ſoluenda tribus eccleſijs,videlicet eccleſiæ montis, & eccleſiæ,in qua habet D.Comes domicilium, & percipit ſacramenta, & in qua oues in hieme paſcua paſcunt.

Ad quam quæſtionem applicari poſſunt ea, quæ Card.adducit in clem. 1.q.16.de decimis,& Ioannes Imol.ibid.num.10.poſt alios à ſe relatos, qui ambo faciunt mentionem de decima ouium diuidenda in tres partes; ſed nec apud eos, nec apud Ioan.Andr.in mercu. regul. qui prior. de reg. iuris lib.6.nec apud Innoc.Car.Pan.nec citatos ab eis, nec apud aliquem alium Theologũ,aut Canoniſtam puto inueniri deciſionẽ huius quæſtionis:licet enim inueniatur apud eos deciſum, quod decima ouium debeatur multis eccleſijs,quando multarum eccleſiarum prædia paſcuntur; non tamen attingunt,quid ſit agendũ, quando oues paſcũt prædia diuerſarum eccleſiarũ,& dominus earum habet domiciliũ in alia diuerſa eccleſia,cuius prædia non paſcuntur:& pauciſsimi eorum explicant qualis ſit decima,quæ debetur de agnis,lana,& lacte,ſiue caſeo: nam Goffr.in ſumma poſt gloſ.in cap. ad Apoſtolicæ. de decimis, & fere omnes dicunt eam prædialem. & Dom. Sot.lib.6.de iuſt.& iur.q.4. in duobus vel tribus locis parui facit differentiam decimæ prædialis,& perſonalis, contra fere omnes alios,cuius dictum licet quo ad quid defendi poſſet,ſimpliciter tamen non eſt verum, nec ipſe nec alij communiter faciunt mentionem de tertia ſpecie decimæ, quæ dicitur mixta,de qua tamen neceſſario facienda videtur, vt fecit præ omnibus alijs Hoſtienſis in ſumma de decim.§.quot ſunt ſpecies. cuius dictum eo non citato ſequitur Angelus à Clauaſio breuiloquus auctor in ſumma ver.decima,in prin. quod nos quoque poſuimus in Man.confeſ.cap.21.nũ. 29.ſed nec Hoſtien.nec alius, nec nos tangimus,an decimæ mixtæ debeant ſolui aliter, vel alijs, eo quod ſint mixtæ, quam prædiales:ex cuius declaratione pendet huius quæſtionis deciſio.

7 Septimo dico, quod videtur ſententiam receptam habere, quod decima perſonalis ſoluenda eſt iure communi eccleſiæ parochiali, in cuius parochia domicilium habet is, qui eam debet propter ſacramenta, & diuina,quæ ibi percipit, & audit; & quod prædialis debet ſolui eccleſiæ, in cuius parochia ſitum eſt prædium, ratione cuius illa debetur,iuxta glo.communiter recept.in d.cap. ad Apoſtolicæ. de decim. vbi eſt expreſſa de hoc Papalis deciſio.

8 Octauo,quod præfata gloſſ.tenet decimam animalium eſſe tantum prædialem,& deberi eccleſiæ, cuius parochiæ paſcua paſcuntur;& pluribus eccleſijs,ſi plurium parochiarum paſcua paſcerentur: quæ gloſſa communi-

ter

ter approbatur ab ijs,qui nō meminerunt,quod decima animalium dicatur mixta à multis,in quibus ſunt Hoſt.& Ang. vbi ſupra. Pro quibus facit, quod induſtria domini & cuſtodis multum operatur circa fœtum, lac, & lanam earum,propter quod fœtus dicitur fructus induſtrialis, & nō naturalis,ſecundum Bal.l.ancillæ.C.de furt.& oliua dicitur fructus induſtrialis, l.ſi eius.ff.de rei vend.& lana,& lac,iuxta glo.§.ſi quis à non domino.verbo cura.inſtit. de rerum diui. quam ſequitur Bart.l.ex diuerſo num.3.ff.de rei
9 vend.Panor.cap.grauis.de reſtit.ſpol.quorum qui opinionem tenuerit,dicere debet, decimas mixtas diuidendas eſſe inter eccleſiam, cuius parochianus eſt qui eam debet,& inter eccleſiam vel eccleſias, cuius, vel quarū parochiarum paſcua paſcuntur animalia: eo quod qua parte ſunt perſonales,debent ſequi naturam perſonalium,quę debentur eccleſiæ domicilij: & qua parte ſunt prædiales,debēt ſequi naturam prædialium, quæ debentur eccleſiæ, vel eccleſijs prædiorum depaſtorum: ita vt in ſimili triplex cum ſit actio, perſonalis, realis, & mixta; illa quæ eſt mixta,qua parte eſt realis,ſequitur naturam realis; & qua parte eſt perſonalis, ſequitur naturam perſonalis,vt colligitur ex §.omnium.adiecto §.quædam.Inſtit.de act. cum eis adnotatis.& ſicut cum triplex ſit actio rei, perſecutoria, pœnalis, & mixta; illa quæ eſt mixta, quatenus eſt rei perſecutoria,ſequitur naturam perſecutoriæ;& quatenus pœnalis,naturam pœnalis, vt colligitur ex §.ex maleficijs, Inſtit.de act.& ſicut ſtipulatio mixta de dando& faciendo ſequitur partim naturam eius, quæ eſt de dando tantum, & partim naturam eius,quæ eſt de faciendo tantum. Facit etiam quod dicitur de illo,qui eſt Epiſcopus & canonicus eiuſdem eccleſiæ, in cap. cum in eccleſia. de præben.lib.6.& cap.à collatione.de appel.lib.6.& de eo qui eſt iudex ſimul, & arbiter,& arbitrator,cap.niſi.de præben.& denique de quolibet qui habet duo officia diuerſa, l.2.ff.de officio proconſ.l. ſi quando.C.de appellat. cap.cum olim. de re iudic.cap.ex literis. de probat. adiuncta gloſſ. cum ei per omnes adiectis.

10 Nono,quod in caſu quęſtionis propoſitę in 6.dicto D.Comes videtur teneri ſoluere dimidium totius decimæ prædictarum ouium eccleſiæ montis Stellæ,& dimidium alterius dimidij, hoc eſt quartam partē totius decimæ eccleſiæ ſuæ parochiali,& alterum dimidium dimidij prædictæ decimę,hoc eſt quartam partem ei eccleſiæ, cuius prata in hieme præfatæ oues paſcuntur.Horū trium dictorum primum ea firma ratione nititur,quod conſuetudo antiqua illius regionis habet,quod nutritores ouium, quas paſcēdas traducunt ad prædictum montem,ſoluant dimidium decimæ ibi;& illa conſuetudo non habet in noſtra quæſtione contrarium: immo indubitate ſignificatur, quod eccleſiæ parochiali debeatur aliqua pars. Nec obſtat,q etiam in eadem quæſtione ſignificatur, quod dimidium totius decimæ debetur: tamen hoc dictum habet, quod non debet ſolui ei niſi dimidium dimidij.Non inquam hoc obſtat;quia id intelligitur,quando oues paſcuntur ſola paſcua parochiæ domicilij tota hieme.At in q.in 6.dicto propoſita ponitur, quod oues paſcuntur tota hieme paſcua alius eccleſiæ. Tertiū autem probatur ex eo, quod ſecundum omnes debet habere ſuam partem

eccleſia

ecclesia, cuius pascua pascuntur oues morando & manendo in eius parochia: & cum per consuetudinem dimidium totius decimæ debeat habere ecclesia montis Stellæ, & tam iure quam consuetudine illius regionis ecclesia parochialis debeat habere suam partem; necessarium videtur, vt alterum dimidium diuidatur inter ecclesiam parochialem, & illam, cuius pascua oues pascuntur: & si oues pascerentur in hieme pascua duarum, vel plurium ecclesiarum, illa quarta pars esset diuidenda inter illas ecclesias pro rata temporis, quo pascerentur oues in earum parochijs, ex mente Card. & Imolen. in d. clem. 1. de decim. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Decimas, præsertim prædiales, soluere iure diuino tenentur omnes: quota autem, quæ secundum veriorem contra communem nunc debetur, est de iure positiuo, num. 3. immo & quo ad aliquod prædium vel prædia, modo parocho remaneat sufficiens sustentatio in totum, ne debeantur per laicos possessores prædiorum, est præscriptibilis. num. 5. at ob peccatum non soluendi debitas decimas, nisi sit notorium, non potest parochus propria auctoritate non soluentibus sacramenta denegare num. 2.*

CONSILIVM II.

AN PAROCHVS, qui est in possessione exigendi decimas intra certos limites, possit repellere à sacramentorum perceptione quosdam particulares recusantes soluere decimas, sub prætextu, quod numquam eas soluerint; stante maxime quadam declaratione Senatus Veneti, quæ sic habet, *Cum hac declaratione, quod illæ terræ, seu possessiones, quæ soluerunt quartasium, debeant continuare in solutionibus consuetis.* Arguendo à contrario sensu: Ergo qui non sunt soliti, non debent soluere. An inquam possit eos repellere tamquam pertinaciter in peccato persistentes.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primo, illos parochianos, de quibus in ea quæritur, peccare mortifere nolendo soluere decimas. Tum quia iure communi, siue diuino, siue humano, omnes tenentur soluere decimas, præsertim prædiales, secundum omnes; & prædicti parochiani nullum titulum iustum allegant, per quem eximantur à solutione illarum; cum præsupponatur in facto, eorum auctores, & à quibus præfata prædia ipsi habuerunt, soluisse decimas, & ipsosmet fuisse ministros recipiendi eas; & consequenter non possederunt libertatem non soluendi eas bona fide; cui consequens est eos non vsucepisse, nec præscripsisse illam, cum possessor malæ fidei nullo tempore præscribat, cap. possessor. de regul. iur. lib. 6.

2 An autem sint repellendi à sacramentorum frequentia per parochum auctoritate propria, dicitur quod non. Tum quia nemo potest sine causæ cognitione alium iuris sui vsu priuare; quia illud esset auctoritate priuata priuare, quod non est licitum, cap. in literis. cum sibi concord. de restitu. spolia. etiamsi esset iudex, cap. conquerente. eodem titu. Tum quia nemo debet esse iudex in causa propria, l. extat. ff. quod metus

cauſa. & l.ſi quis in tanta. C.vnde vi . etiam ſi alias ſit iudex, l. qui iuriſdictioni.ff.de iuriſdict.omn.iud. Tum quia rector, ſeu parochus, qui priuat parochianos vſu ſacramentorum, videtur ſpoliare eos,vt tradit Lap.allegat.67.quod,vt dictum eſt,non licet facere.

Non obſtant allegationes doctiſsimorum virorum mihi præſentatæ, quibus concludunt prædictos parochianos teneri ad ſoluendas decimas.
3 Tum quia præſupponunt vnam concluſionem,quæ licet à noſtris communiter teneatur poſt Innocen.in rub.de decim.& alias in cap.fin.de paroch. falſa tamen eſt, vt nos breuiter retulimus in Man.confeſſ. cap.21.num.28. & 29. ſcilicet quod decimæ debeantur quo ad quotam iure diuino poſt paſſum Chriſtum, & obliteratam legem veterem quo ad præcepta iudicialia, & cærimonialia: non enim debentur iure naturali, nec diuino poſitiuo niſi quo ad ſuſtentationem neceſſariam, ſiue competentem miniſtrorum, ſeu parochorum. Tum quia prædictorum doctorum reſponſa non ſufficiunt ad priuandum eos iure ſuo, donec feratur à competenti iudice ſententia,vt palam eſt. Non enim faciunt peccatum adeo notorium, vt poſsint repelli à ſacramentis, iuxta ea, quæ tradimus in d.Manu. cap. 27.nu.55.cum non ſint conſtituti in peccato confeſſo per eos in iure, quod ſit mortiferum, neque quod rei euidentia ſit tale, neque per ſententiam iudicis, quæ tranſierit in rem iudicatam: quibus tribus modis fit peccatum notorium,iux.trad.per Anto.Panor.& alios in cap.veſtra.de cohabit. cleric. & mulier.

4 Et quo ad fundamentum eorum, qui ſe defendunt per conſtitutionem Sereniſsimi Venetorum Senatus, nihil poteſt eis prodeſſe, vt præfati eruditiſsimi conſulentes reſpondent. Tum quia,vt erudite illi dicunt,argumentum à contrario ſenſu nihil valet ad probandum contrarium eius, quod alio iure ſtatuitur, vt gloſſ.putata ſingul.quaſi in iſtis terminis dicit in clem.1. in verb. facere. de vſuris. Tum quia nulla ſæcularis poteſtas, quamuis ſuprema, poteſt ſuper hoc ſpirituali, ſaltem quatenus eſt tale, diſponere, ſaltem contra ius Pontificium, cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutio. ſed grande fundamentum habent in poſſeſsione immemoriali, quam videntur allegare. quoniam quicquid dicant plurimi, qui in hoc poſſunt allegari, & parum de iure, quo decimæ debentur, nouerunt;
5 veritas eſt, quod etiam laici poſſunt vſucapere,& præſcribere libertatem ab obligatione ſoluendi decimas quo ad quotam, & ab obligatione ſoluendi de illo vel illo prædio; dummodo parochus, ſeu rector habeat ex alijs eccleſiæ iuribus congruam ſuſtentationem. Quod quia eſt contra deſiderium conſulentium,non confirmo pluribus, quæ irrefragabilia ſunt argumenta: ſolum addo, quod laici propter incapacitatem non poſſunt quidem ius ſpirituale percipiendi decimas præſcribere, immo nec poſsidere,vt Felin.& alij multi dicunt;ſed bene poſſunt præſcribere libertatem ſoluendi decimas, quatenus ſunt iure ſolo humano debitæ: quia non ſunt incapaces huius libertatis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vicarium non poteſt contra ſolitum patronus onerare, vt de terris vicariæ ſoluat parochiæ primitias.*
2 *Laicis nulla eſt ſuper bonis eccleſiæ diſponendi facultas,*

CONSILIVM III.

NOTA. FVIT per patronos ad vicariam quamdam præſentatus hac conditione, vt ex terris annexis d. vicariæ (quæ ſunt pro ſuſtentatione Vicarij) licet per præfatum N. adminiſtrarentur, ſolueret primitias parochiæ. Fuit N. ante ordinarium citatus, vt ſolueret primitias parochiæ, iuxta conditionem appoſitam tempore præſentationis; qui reſpondit d. conditionem ſe non acceptaſſe, nec potuiſſe acceptare, cum ſit ſuper re ſpirituali, in qua non poteſt apponi conditio, nec modus, nec pactum, ſed debet pure & libere tradi, quia aliter eſt ſimonia. Vt tamen lites euitaret, & ne contenderet cum laicis, eas ſua ſponte ſoluit, & non virtute conditionis prętenſæ. Dubitatur nunc, an iſti patroni potuerint imponere iſtam conditionem, attento quod ſi dictus N. præfatas terras ſuis impenſis colit, ac ſerit, nō tenetur ſoluere primitias, ſed tantū ſi alij eas colerent, ac ſererent.

1 Reſpondeo, quod proculdubio præfati patroni non potuerunt illā conditionem imponere ſuæ præſentationi, nec illud onus adijcere terris illis contra conſuetudinem antiquam. Tum quia illud fuit contra cap. 1. de cenſibus, adiuncta ſaltem conſuetudine non ſoluendi primitias, cum per Vi-
2 carium ipſum colerentur. Tum quia laicis nulla eſt ſuper rebus eccleſiæ diſponendi facultas. tex. eſt in cap. bene quidem. 96. diſtin. & cap. eccleſia S. Mariæ. de conſtit. Et præfatus Vicarius non debet pati, vt cum onere illo maneant terræ illæ contra conſuetudinem antiquam grauatæ. Vide etiam cap. nouum genus. quod eſt 2. de decim. & ibi bonam glo. & Panor. & Feli. cap. quæ in eccleſiarum. de conſtit.

DE REGVLAR. ET TRANSEVN. AD REL.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiam regularem fundare, melius eſt, quam ſæcularem, ſi cætera ſint æqualia: nam inæqualitas expenſæ faciendæ poſſet aliud ſuadere. num. 2.*
1 *Perfectioris ſtatus perſonarum orationes ſunt Deo gratiores.*
1 *Melius quo eſt opus, quod quis adiuuat, tanto plus ex eo & ipſe iuuatur.*
2 *Voto obſtricti opus Deo magis gratum, quam quod fit ab alio qui ſe non obſtrinxit.*

CONSILIVM I.

AN SIT melius, & Deo acceptius, fundare eccleſiam collegiatam regularem mendicantium, quam collegiatam ſæcularem, cæteris paribus?

1 Pro parte regularium facit primo, quod ſtatus religionis eſt melius,

Digitized by Google

quam ſtatus ſæcularis;quia eſt in via perfectionis,vt dicitur à D.Tho.2.2. q.184.art.3.cuius orationes,cum ſint meliores,ſunt Deo magis acceptæ: ergo,&c. Secundo,quia ordo mendicantium non tantum orationibus,ſed confeſsionibus,prædicationibus, lectionibus, bonis exemplis magis ædificant,& proſunt Eccleſiæ:quæ plura bona magis adiuuant illorum fundationem, quia ipſorum eſt cauſa bonorum. Tertio, quia votum & ſtatus paupertatis magis Deo placent, quem ipſe Chriſtus in ſe ſuſcepit, prædicauit,& Apoſtoli eum ſequuti ſunt.*Ecce,* inquiunt,*nos reliquimus omnia,& ſequuti ſumus te:*&,*omnis,qui reliquerit domum,vel agrum,&c.* 2 Quarto magis Deo placet, qui voto ſe obligat,quam alij, qui ſine voto idem faciunt, cæteris paribus.D.Thom.2.2.q.88.art.6. Hæc argumenta efficaciter quidem probant,melius eſſe, cæteris paribus, fundare, ædificare, & dotare eccleſiam collegiatam regularem,præſertim mendicantium, quam collegiatam ſæcularem.Sed in quæſtione propoſita non ſunt cætera paria: quoniam multo maiorem impenſam requirit fundatio & ædificatio eccleſiæ collegiatæ ſæcularis cum aſsignatione redituum ſufficientium canonicis ſæcularibus eam culturis, quam fundatio & ædificatio eccleſiæ regularis mendicantium ſine aſſignatione redituum ſufficientium monachis alendis.ſi tamen, vti verbo proponitur, is Dominus vult tantum impendere in fundatione regularis eccleſiæ, quantum impenderet in fundatione eccleſiæ collegiatæ ſecularis; opus proculdubio Deo gratioſius faciet, fundando regularẽ, quam fundando ſecularem,per argumẽta prẽmiſſa, & tradita per D.Tho. d.q.184.ar.8.& alia,quæ adijci poſſent,ſi eſſet neceſſarium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Religionem ingreſſurus debet conſiderare, an habeat habilitates; & inter primas numeratur ſanitas, eruditio, & habilitas ad concionandum. pronitas autem ad libidinem, etſi proprius ſuadeat matrimonium, attamen & ingreſſum ſuadere poteſt, vt per fugam tentationum ab ea liberetur. at ſororis neceſsitas poſſet eſſe talis,quæ impediret, niſi aliunde poſſet prouideri.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESITA reſpondeo primo, D.conſulentem poſſe iuuari ex ijs quę nos ſcripſimus in comment.de regul.ſuper cap.cui portio.vbi de diſpoſitione requiſita ad ingreſſum religionis tradidimus aliqua in eius principio, & alijs numeris ſequentibus.

Secundo, quod neceſsitas matris ſupraſcripta non videtur ſufficiens impedimentum ingrediendi religionem, neque (vt mihi videtur) neceſsitas aliarum ſororum,præter quintam.

Tertio, quod pronitas in libidinem magis eſt cauſa ducendi vxorem, quam ingrediendi religionem; quamuis & aliquo reſpectu etiam proſit quo ad ingreſſum,per quem tollitur occaſio conuerſandi cum mulieribus: & quod corporis ſanitas, habilitas, & eruditio ad prædicandum, multum prodeſt ad prædictum ingreſſum.

Quar-

Quarto, quod præfata 380. ſcuta etiam multum proſunt ad remedia quintæ ſororis, & aliarum neceſsitatum matris, & aliarum ſororum, prudenti iudicio inter eas diuiſa.

Quinto, quod omnibus prædictis circumſpectis, arbitror præfatum D. conſulentem poſſe tuta conſcientia ingredi religionem, prouidendo de illis ſcutis iudicio viri prudentis quintæ ſorori, & aliarum neceſsitatibus, optimo modo quo fieri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Profeßio filij tenet, licet ipſe ob parentum penuriam profitendo peccet.*

1 *Profeßio excommunicati, vel ad ratiocinia obligati valet, licet vterque peccet.*

2 *Filius religionem profeſſus tunc demum ob parentum paupertatem exire tenetur, ſi tempore ingreſſus illis non valentibus aliter ſe ſuſtentare arbitrio boni viri poterat, & nunc poteſt ſubuenire: neceſsitate autem ceſſante tenetur reuerti.*

CONSILIVM III.

AN PARENTIBVS tanta paupertate laborantibus, vt filius non poſsit intrare monaſterium, nec profeſsionem facere abſque peccato; ſi ingrediatur illud, & fecerit eam, valeat profeſsio; & an teneatur exire ad eis ſubueniendum?

1 Reſpondeo, quod valet profeſsio; quamuis profitendo peccet, & quamuis poſsit & teneatur exire ad ſubueniendum eis, ſi poteſt; & conſequenter profeſsio illa non poteſt declarari eſſe nulla. Tum quia profeſsio religionis, etiam ab excommunicato facta, valet, licet profitendo peccet, cap. cum illorum. de ſent. excommu. Tum quia, licet debitor magnæ quantitatis, & obligatus ad ratiocinium, non debeat intrare religionem; ſi tamen intrauerit, & profeſſus fuerit, valent ingreſſus & profeſsio, ſecundum notat. in rub. & cap. 2. de oblig. ad ratiocin. & ratio, quare is peccat profitendo, eſt, quod erat debitor prædictæ ſubuentionis: & ita, licet iuſte poſsit exire ad ſubueniendum tantæ neceſsitati, tenetur tamen ceſſante illa reuerti ad ſuum monaſterium, ſecundum mentem omniū: & animaduertat, quod, ſi abſque licentia ſuperioris exibit, inquietabitur, vt ſuſpicor, à ſui ordinis fratribus.

2 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM, reſpondeo, quod ad hoc vt profeſſus teneatur exire ad ſubueniendum parenti pauperi non potenti ſe alio modo ſuſtentare, oporteret, quod tempore ingreſſus habuiſſet potentiam ſubueniendi, & viri prudentis arbitrio vtroque tempore potuiſſet & poſſet ſubuenire, per multa, quæ in hoc adduci poſſent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, quod emittunt alumni Collegij Anglicani Romani, impedit ne ante illud impletum ſine diſpenſatione religionem ingredi valeant, num. 5. & obligat ad ſeruandum contractum, quod cum Collegio iuerunt; maxime cum per illud obligari videantur ad martyrium, quod ingreſſu religionis melius eſt. nu. 11.*

2 *Votum & iuramentum licet ſit actus religionis obligantis ad ſui obſeruantiam, votum tamen maius vinculum inducit, & hoc reſpectu principalis obiecti, quod eſt ipſe Deus, cui ſit iuramentum tamen firmius obligat, Deo inuitam, & homini; vnde & difficilius à Papa remittitur, nu. 10. & 11. & diſſoluitur nu. 11. & 12.*

2 *Vota omnia in votum religionis etiam propria auctoritate commutabilia ſunt: quia profeſſio transfert omnia profitentis in Dei obſequium: ſecus de obligatione iurata, qua quis alteri tenetur. nu. 11.*

3 *Iuramentum contra Dei conſilium, & maioris boni impeditiuum, eſt illicitum; & hoc, quando directe contra illud fieret; at ſi fiat de re bona, licet indirecte ſequatur impedimentum aliquod maioris boni, non inde ſequitur vt ſit illicitum. nu. 13.*

Lex priuata Spiritus ſancti inſpirantis ad ingreſſum religionis legi publicæ eſt præferenda: & hoc, ſi conſtet, veliuſte præſumatur inſpirationem talem eſſe à Spiritu ſancto, & non aliàs. nu. 13.

5 *Religionis ingreſſum impedit ſeruitus, item & iuramentum de ducendo aliquam in vxorem, nu. 6. obligatio item, qua tenetur quis alteri de geſtis reddere rationem, nu. 7. item & debitum quod poteſt ſolui. nu. 8. & 9.*

14 *Religionem non ingredi vouere, illicitum quidem eſt, niſi fiat ad tempus pro obſeruatione obligationis iuſte ingreſſum impedientis.*

CONSILIVM IIII.

ROMAE in collegio Anglorum eſt ſtatutum, & conſtitutio Papalis, vt quicunque illud ingredi voluerit, teneatur iurare ſe poſt tot annos pro defenſione fidei Catholicæ in Angliam profecturum, illamque ibi publice & priuate prædicaturum.

Quæritur, an qui huiuſmodi iuramentum emiſerit, antequam illud adimpleat, poſsit religionem intrare.

Secundo, an aliquo modo poſsit fieri licitum votum de non intranda religione.

1 AD PRIOREM quæſtionẽ reſpõdeo, pro parte illius affirmante facere primo cap. ſcripturæ. de voto. in illis verbis; *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuum noſcitur religionis obſeruantiam commutare.* Cuius ſumma communis eſt, *Omne votum eſt mutabile in votum religionis etiam auctoritate propria*, vt ait Panor. ibi communiter receptus.

2 At S. Tho. in 2. 2. q. 89. artic. 8. ait votum eſſe maius vinculum, quam iuramentum: ergo à fortiori omne iuramentum eſt mutabile in votum religionis etiam auctoritate propria.

Secundo, quod ficut omne votum licitum obligat ad ſui obſeruantiam, ſecundum eumdem S. Tho. communiter receptum 2. 2. quæſt. 88. art. 3. & eſt actus latriæ, ſiue religionis, ſecundum eumdem ibidem artic. 5. ita etiam omne iuramentum licitum obligat ad ſui obſeruantiam, & eſt actus eiuſdem virtutis latriæ, & religionis, ſecundum eumdem S. Tho. communiter recept. in ead. 2. 2. q. 89. art. 4. & 7. ergo eadem ratione, qua vota omnia licita ſunt commutabilia in votum religionis auctoritate propria, eadem etiam omnia iuramenta licita erunt mutabilia propria auctoritate in votum religionis.

Tertio,

Tertio, quod ratio quare in votum religionis omnia alia vota ſunt tranſmutabilia, eſt, quia votũ religionis executum excedit aliud votum; quia per illud transferuntur omnia, quæ habet in obſequium Dei, iuxta cap.fin.de ſtatu monach. At iuramentum in hac quæſtione propoſitum eſt temporale, & non perpetuum, vt eſt omnis religio approbata: ergo poteſt tranſmutari in votum religionis approbatæ.

3 Quarto, quod iuramentum contra conſilia Domini, & maioris boni impeditiuum, eſt illicitum, & non obligat, vt tradit S.Tho. ab omnibus recep. in d.q.89.art.7. in corpore quæſt. At iuramentum præfatum ſi extenderetur ad impediẽdum religionis ingreſſum, eſſet cõtra conſiliũ Domini, & impeditiuum maioris boni: ergo non poteſt eſſe validum, neque obligare; ſicut neque alia vota de non ingrediendo religionem poſſunt valere, vt idem S.Tho. communiter recept. affirmat in prædicta q.88.art.3.& 8.

4 Quinto facit cap. duæ ſunt. 19.q.2. quatenus habet legẽ priuatam Spiritus ſancti, qua quis mouetur ad intrãdam religionem, eſſe præferendam legi publicæ, qua quis tenetur ad ſerniendum alicui dignitati, vel beneficio eccleſiaſtico præhabito, cui obligatur ſeruire. Ergo etiam qui iurat ſeruire animabus Angliæ, poterit intrare religionem, non præſtito illo. Ad idem facit cap. licet. de reg. quod habet, eum qui eſt profeſſus aliquam regulam religionis approbatam, poſſe tranſire ad aliam arctiorem & duriorem. At arctior & durior eſt perpetua religio approbata, quam viſitatio animarum Angliæ temporalis: ergo hoc poteſt transferri in illam.

5 Pro contraria tamen parte, nempe quod qui fecit prædictum iuramentum non poſsit intrare religionem ſine diſpenſatione, antequã illud compleat, facit primo, quod ſeruus non poteſt licite intrare religionem ſine conſenſu Domini, cap. ſi ſeruus. 54.diſt. eo quod nõ poteſt diſponere de ſe, quatenus eſt res aliena, ſine domini conſenſu. At qui iurauit prædictum iuramentum, videtur ſe exuiſſe, & à ſe alienaſſe poteſtatem diſponendi de ſe ad intrandam religionem, antequam impleat iuramentum: ergo non poteſt intrare illam, donec impleat illud.

6 Secundo facit, quod qui iurauit ducere aliquam in vxorem, non poteſt iuſte intrare religionem, antequam ducat illam. c. commiſſum. de ſponſa l. Ergo qui iurauit antea ire in Angliam cauſa fidei Catholicæ iuuandæ, non poterit iuſte religionem intrare, antequam illam adeat, cum poſteaquam illam fuerit ingreſſus, non poſsit eam adire, arg. cap. quorumdam. & cap. religioſus. de elect. lib. 6.

7 Tertio, quod procuratores, actores, executores, ſeu curatores pupillorum non poſſunt fieri clerici, nec conſequenter monachi, donec reddant rationem de procurationibus, executionibus, & adminiſtrationibus ſuis, vt habet cap. 1. de obligatis ad ratiocinia. Nec eadem ratione alij obligati ad reddendum rationem de ſuis adminiſtrationibus, vt communis opinio ibi concludit; & non alia ratione, quam quod qui obligatus eſt ad aliquid faciendum, prius debet illud facere, quam ingrediatur religionem. Ergo qui iurauit adire Angliam cauſa iuuandi animas fideles, non poterit intrare religionem, donec adeat illam, & adiuuet.

8 Quarto, quod multis & irrefragabilibus rationibus probauimus nos in comment. 1. de regul. super cap. cui portio. nu. 8. & affirmauimus, quod debitor non debet intrare religionem, donec soluat debitum, si soluere potest. At qui præfato modo iurauit adire Angliam, debitor est animarum fidelium Angliæ ad adiuuandũ eas, & potest prius adire illam: ergo prius debet soluere illud debitum, quam ingrediatur religionem.

9 Quinto, quod S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 6. quem ibi commendat Caiet. determinat debita certa soluenda esse ante ingressum religionis.

Sexto, quod debitor lege naturali & diuina tenetur soluere debitũ, iuxta septimum præceptum Decalogi, Exod. 20. relati in glo. cap. quod in omnibus. 32. q. 7. quo non solum vetatur acceptio iniusta alieni, sed etiam retentio, cap. sæpe. de restit. spol. à qua obligatione non videtur absoluere ingressus religionis, plusquam à iuramento ducendi vxorẽ, à quo non absolui talem per ingressum religionis probat prædictum cap. commissum. At debitum eius, qui iurauit prædicto modo, est debitum certum, & debitum iure naturæ, diuino, & humano contractum: ergo debet prius illud soluere, quam accipiat statum, per quem amittat potentiam solendi.

10 Septimo, quod licet votum inducat valentiorem obligationem, quam iuramentum, eo respectu, quod obiectũ principale illius est ipsemet Deus: alia tamen ratione iuramentũ, quod fit homini, est fortius & firmius. Tum quia nõ solum, sicut votum, obligat per illud diuinum Psal. relatum in cap. 1. de voto. *Redde vota tua*; sic iuramentum obligat per illud diuinum, *Redde iuramenta tua Deo*, & per illud præceptum, *Non assumas nomen Dei in vanum*, Exod. 20. sed propter hoc quod iuramentum obligat non solum Deo, sed etiam proximo: adeo quod licet Pontifices passim absoluant iusta de causa à voto; à iuramento tamen, quo iurans obligatur proximo,

11 regulariter non absoluunt, nisi de consensu partis. Tum quia licet votum metu emissum sit ipso iure nullum per cap. 1. de ijs quæ vi. iuramentum tamen metu contractum est validum, iuxta cap. verum. de iureiur. cap. ad audientiam. & cap. abbas. de ijs quæ vi. vbi glo. solemn. Et hanc conclusionem, scilicet quod iuramẽtum promissorium inducat fortiorem & firmiorem obligationem, quam votum, latissime probauit Frater Michael à Medina Franciscanus eruditissimus in lib. 5. de sacrorum hominum continentia cap. 23. per multa, in quibus sunt, quod omnem obligationẽ, quam parit votum, parit & iuramentum, & aliam ampliorem; quia votum solum obligat Deo, iuramentum autem etiam homini: & quod obligationem soli Deo quæsitam facilius soluit Pontifex, quam quæsitam homini: immo vt ille ait, non potest soluere illam quo ad temporalia auctoritate Pontificia, vel saltem non solet absoluere, vt palam est; & quod ipsemet Christus multo plus commendauit solutionem debiti proximo, quam debiti sibi, & cæteris quæ ibi videri possunt. & quia præfatus, qui modo prædicto iurat, videtur contrahere cum præfato collegio, & contractum iuramento confirmauit, & contractus liciti iure naturæ, diuino, & humano obligant etiam Reges, & Principes, vt annotatur in cap. 1. de probat. Per quæ omnia hæc pars negatiua videtur esse verior.

Ad

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo, omne votum regulariter eſſe tranſmutabile in votum religionis; negando autem conſequentiam, quòd ex hoc inferatur idem eſſe de iuramento, quo quis obligatur proximo; ea ratione, quod quamuis votum aliquo reſpectu ſit maius & excelſius, quam iuramentum, hoc tamen eſt firmius, & indiſſolubilius per adducta in tribus vltimis argumentis pro hac parte formatis.

Ad ſecundum oppoſitum reſpondetur, concedendo, votum & iuramentum ambo eſſe actus latriæ, & obligare: ſed negando, quod tam firmum & indiſſolubile ſit vinculum voti, ac iuramenti, per prædicta.

Ad tertium reſpondetur primo negando, quod votum religionis excedat omne aliud bonum: quia martyrium eſt eo maius, vt tradit S. Tho. 2.2.q.124.ar.3. & iuramentum præfatum videtur ſatis obligare ad martyrium, ſi res penſetur. 12 Secundo reſpondetur, quod licet religio eſſet omnium actuum maximus, & optimus; tamen non ſequitur ex hoc, quod obligatio ad illum nata ſit omni alia indiſſolubilior, vt eſt exemplum in d. cap. commiſſum, de obligatione iuramenti ad ducendam vxorem, quæ iuſte non poteſt ſolui per ingreſſum religionis, antequam vxor ducatur. eſt exemplum etiam in quocumque debitore ex contractu, præſertim iurato, per adducta pro hac parte in tertio argumento. 1

13 Ad quartum conceditur, iuramentum maioris boni impeditiuum non valere quidem, ſi directe ad id fieret: negando tamen de illo, quod directe fieret ad aliquod bonum, ex quo indirecte impediretur maius bonum, quale eſt omnis contractus, per quem quis obligatur ad ſoluendum proximo aliquod magnum debitum, etiam ſine iuramento, vel renuit reddere rationem de adminiſtratione, quæ impediunt clericatum, & monachatum ante illius ſolutionem, vt prædictum eſt.

Ad quintum conceditur, priuatam legem Spiritus ſancti præferendam eſſe legi publicæ, ſi conſtat, vel iuſte præſumitur eſſe legem Spiritus ſancti; ſed negando, quod omnis inſpiratio intrandi religionē, vel tranſeundi ad aliā ſtrictiorem, ſit à Spiritu ſancto: quoniam quandoque eſt à ſpiritu maligno, vt ſatis probatur in prædicto cap. licet. & etiam quando ineſt aliquod legitimum impedimentum, qualis eſt ſeruitus perſonalis, & inhabilitas perſonæ per defectum ſanitatis mentis, vel corporis, vel alius libertatis requiſitæ ad id, quod Spiritus inſpirat, vt noſtra ætate inſpirauit cuidam Reginæ & multis nobilibus fœminis conſecrationem ſacramenti Euchariſtiæ, contra cap. noua, de pœnitent. & remiſsio.

14 AD ALTERAM QVAESTIONEM reſpōdetur, quod ex prædictis reſultat ſua ſolutio: ſcilicet quod quamuis non liceat vouere non intrare, vel promittere ſimpliciter quod non ingredietur religionem approbatam; poteſt tamen contrahere cum aliquo contractum licitum, ex quo oriatur impedimentum ad intrandam religionem, donec impleat ex parte ſua illum contractum; & conſequenter iurare, quod non intrabit eam, donec id faciat; quia non licet ei vſque ad illud tempus eam intrare, & ſic poteſt iurare quod non intrabit eam vſque ad illud tempus: quia id non eſt contra conſilium Domini iurare. Salua, &c.

VM-

SVMMARIVM.

1 *Coegisse mulierem monasterium ingredi non dicitur quis, si illa non sit ingressa: vnde nec ipse, nec ei id consulens ligantur excommunicatione sacri Concilij cap. 18. sess. 25. de regularibus.*

2 *Consulentes, auxiliantes, & similes cum excommunicantur, in dubio accessorie censentur excommunicari: vnde non sequuto effectu, non ligantur.*

2 *Consulentes appellari ad futurum Concilium videntur non ligari excommunicatione bullæ Cœnæ latæ à Gregorio XIII. licet ligẽtur per excommunicationẽ Iulij II.*

CONSILIVM V.

CVM sacrum Concil. Trid. cap. 18. sess. 25. de regularibus anathematizet cogentes mulierem ad ingrediendum monasterium, atque præstantes consilium, auxilium, &c. Dubitatur, an cogens, & consilians sit excommunicatus, effectu non subsecuto.

1 Respondeo primo, quod quæstio, quo ad cogentẽ, nullum videtur habere dubiũ: quia nemo potest dici cogens ingredi, siue quod coegerit ingredi, nisi secuto ingressu. Aliud enim est conari cogere ingredi, & aliud cogere ingredi, quod non potest constare sine ingressu, vt palã est. & ita certum est, conantẽ cogere ingredi non excõmunicari, eo quod coegerit ingredi. Secundo, quod neque etiam consulens videtur excommunicari, nisi sub-

2 secuto effectu, & ingressu. Tum quia consulens, fauens, & auxilians videntur accessorie in d. cano. excommunicari. Tum per regulam, *In pœnis benignior interpretatio est facienda*, de reg. iur. lib. 6. cum suis concord. & cum ille canon 18. non exprimat expresse, nec tacite, an accessorie, an æque principaliter excommunicet consulentem, interpretandũ est quod excommunicet accessorie, quia illud est mitius, per resolut. positam in nostro Man. cap. 27. num. 51. per quam accessorie excommunicatus non incurrit excommunicationem, nisi consecuto effectu principalis excommunicationis. Tum quia Caiet. in sum. verbo excom. cap. 25. dixit, quod per constit. Pij II. qua excõmunicauit appellantes ad futurum Concilium à Papa, cum consulentibus, auxiliantibus, &c. non fuit visus excommunicare consulentes, & auxiliantes, nisi appellatione subsecuta. Tum etiam dicitur in Manu. cap. 27. num. 58. quod per bullam Cœnæ, qua S. D. N. excommunicauit appellantes huiusmodi, & consulentes, ij non videtur excommunicati, nisi secuta appellatione: quamuis nec nos ibi, nec alius aliquis alibi reddiderit rationem fundamẽtalem, quam nos supra in prædicto fundamento reddimus. Tum quia Iulius Secundus extendit prædictam excommunicationem Pij Secũdi ad eos, qui decreuerint esse appellandum, vel cõsuluerint licite posse appellari à Papa ad Conciliũ, vel consuluerint appellare, etiam non secuta appellatione; & ita clare significauit non comprehendi eos, nisi eam extensionẽ ipse fecisset. Tum quia S. D. N. iuris callentissimus, excommunicans appellantes, & consulentes, vt excommunicauit Pius Secundus, non addidit se excommunicare decernentes, & consulentes licere appellare, &c. vt Iulius, significãs se pro sua benignitate

gnitate velle ab excommunicatione bullæ Cœnæ eximere consulentes, & auxiliantes, non secuta appellatione, licet includãtur in extrauag. Iulij II. sed non quo ad hoc, vt censeantur excommunicati bulla Cœnæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cogens puellam ingredi monasterium, etiam vt ibi in habitu sæculari vsque ad ætatem nubendi educetur, comprehenditur sub decreto sacri Concilij sess. 25. de regularib. cap. 18. & num. 3.*

1 *Ingressus monasterij dictio, etsi de assumptione habitus probationis, ac de professionis emissione soleat intelligi; attamen quando lex disiunctiue loquitur de assumptione habitus, vel de ingressu, tunc latius patet.*

2 *Repetitio eiusdem dictionis in eadem dispositione denotat id cum mysterio factum.*

CONSILIVM VI.

AN COGENS aliquam puellam minorem 12. ingredi monasteriũ, non causa accipiendi habitum, nec faciendi professionem, sed vt maneret ibi honeste vsque ad ætatem nubendi, incidat in excommunicationem cap. 18. de reg. sess. 25. Concil. Trident.

1 Respondeo, quod pro parte negatiua facit primo, quod in hac materia iuxta authent. ingressi. & ei annotata C. de sacrosanctis eccles. appellatione ingressus venit tantum ingressus ad suscipiendum habitum, quem appellant primum ingressum, & ad faciendam professionem, quem appellant secundum ingressum; ad quorum nullum prædicta puella est coacta in casu proposito. Secundo, quod si de quolibet ingressu esset intelligendum illud cap. Concilij, sequeretur quod etiam haberet locum in cogente ingredi ad audiendam Missam, vel ad visendam quampiam cognatã, quod non est dicendum, quia absurdum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber.

Pro parte affirmatiua vrget primo, quod verba proprie sunt intelligẽda, nisi de contraria mente loquentis appareat, l. non aliter. ff. de legat. 3. & verba illa disiunctim posita, *ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum. &c.* proprie intellecta comprehendunt cogentem tantum ad ingrediendum; cum in alternatiuis sufficiat vnam partem earum esse veram, c. in alterna-
2 tiuis. de reg. iur. lib. 6. Secundo, quod bis repetit illa tria verba, *ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum, vel ad professionem faciendam.* & repetitio dictionis in eadẽ dispositione facta significat id esse cum mysterio factũ, iuxta gl. memorabilem in clem. 1. de iure patron. verbo diœcesanis. Tertio,
3 quod Conc. non absre potuit considerare, quod qui cogit intrare aliquam in aliquod monasterium, vt ibi educetur, indirecte videtur cogere, vt cum tempus fuerit, accipiat habitum, & faciat professionem precibus, aut blãditijs monialium, aut minis eiusdẽ, qui coegit intrare, aut verecundia, & timore maledicorũ; & ideo voluerit hanc viam indirectam cogendi præcludere. & legislatorũ est, non solũ vias directas, sed etiã indirectas prohibere, c. cũ quid vna via prohibet, non debet altera concedi. de reg. iur. lib. 6.

Per quæ videtur hæc pars literæ & menti illius cap. & vsui intromittendi puellas ad educandum eas in monasterio germanior, & tutior, atque ideo tenenda. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Errans circa intelligentiã legis difficilis, qualis eſt, cap. 18. ſeſſ. 25. de regularibus, excuſatur à peccato mortali, & ſucceſsiue ab excommunicatione ob illud inflicta.*

CONSILIVM VII.

RELIGIOSVS quidam, habens neptem, ac timens, ne in aliquem errorem incideret (patre enim carebat) procurauit, vt monaſterium ingrederetur, donec ad nubẽdi ætatem perueniret: quod totum effectum eſt, etiam ipſa & matre nolentibus. Quæritur, an ſit excommunicatus vigore Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 18. vbi ait, *Anathemati ſubijcit prædicta Synodus, &c.* Deinde quæritur, an ſi incidit in excommunicationem, id ignorans, celebrando inciderit in irregularitatem.

1 Reſpondeo, quod D. conſulens in foro exteriori iudicabitur excommunicatus, & ſi celebrauerit, irregularis; quamuis nos credimus eum non eſſe iudicandum irregularem in foro conſcientiæ: quia, qui errat ob legem difficilem intellectu male intellectam, non peccat mortifere, ſecũdum Innoc. in cap. per tuas. num. 2. col. 2. de ſimo. probatum, & roboratum à Felin. in cap. 1. de re iudicat. col. 7. Et nemo cadit in excommunicationem legis vel canonis generaliter latam per actum, qui vere non eſt peccatum mortale, cap. nemo. & cap. nullus. 11. quæſt. 3. quod in multis locis nos aſſeruimus, & nuper in Man. cap. 27. num. 157. & 241. & negari non poteſt prædictum cap. 18. quo ad hoc eſſe difficile intellectu. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Congregatio Hoſpitalarium Ioannis de Deo an ex bulla Pij V. ſit cenſenda approbata vt religio, ex coniecturis, & in dubio pro negatiua eſt iudicandum. num. 3.*

2 *Regulares non ſunt omnes, quibus Papa conceſsit vt viuant ſub regula ſeu ſecundum regulam S. Auguſtini. & num. 1.*

3 *Inſtitutio nouæ religionis præcipue mendicantium, & maxime illorum quorum profeſſores vt plurimum lautius in ſanitate & ægritudine gubernantur & tractantur, quam ſibi pares ſæculares in ſuis domibus priuatis degentes, non facile eſt admittenda.*

CONSILIVM VIII.

VISA bulla fel. rec. Pij V. conceſſa fratribus qui dicuntur confratres hoſpitalis Ioannis Dei; videtur primo eſſe quæſtionis magnæ, an ipſi confratres hoſpitalis prædicti, & aliorum ſimilium debeant eſſe fratres
1 profeſsi. Quoniam pro parte affirmante facit, quod debent viuere ſub regula ſancti Auguſtini. Pars vero negãs videtur verior. Tum quia præfatus Pius non videtur velle conſtituere nouam religionem, nec efficere nouam regulam. Tum quia regula ſancti Auguſtini appellat prælatos ſuos præpoſitos, & presbyteros, qualiter non appellat Pius, neque illi habent eos. Tum quia nullibi iubet vt faciãt profeſsionem ſolemnem. Tum quia non

Digitized by Google

non videntur ipſi eſſe inhabiles ad contrahendum matrimonium, cum ſola profeſsio facta in religione approbata inducat inhabilitatem ad illud contrahendum. Tum quia expreſſe habet, quod de conſenſu confratrum hoſpitalis, in quo viuunt, poſsint dimittere habitum, & aſſumere illud. Tũ quia nullam mentionem nec differentiam facit inter nouitium & profeſſum, ſed ſolum inter deferẽtem ſcapularium, & non deferentẽ illud. Et primo die quo illud accipiũt poſſunt petere eleemoſynas, & ſeruire hoſpitali perinde poſt duos & tres menſes, & poſt annum. Tum quia nouitius regularis ſi ſit clericus, quales non oportet ipſos eſſe ſecundum S. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 8. ad ſecundum, ſi ſimpliciter profitetur regulam S. Auguſtini, diceretur canonicus regularis. At nemo, vt puto, dixerit quod intentio præfati Pij V. fuerit facere eos canonicos regulares, quorum magna eſt in Ec-
2 cleſia Dei auctoritas. Tum quod poteſt quis viuere ſecundum regulam ſancti Auguſtini, licet non ſit profeſſus illam: canonici enim nouitij viuunt ſecundum regulam ſancti Auguſtini, & tamen non ſunt profeſsi illam. Nec præfati confratres tenentur, vt puto, recitare horas canonicas, quas tenerentur dicere, ſi eſſent canonici, vel profiterentur regulam ſancti Auguſtini. Itaque non debent ipſi meo iudicio facere profeſsionem in forma prædicta, antequam habeatur notitia authentica de forma qua fit profeſsio in hoſpitali Granaten. immo neque poſtea, niſi conſulto S. D. N. & facta
3 per eum declaratione quod hic modus viuendi erigitur in veram & approbatam religionem, & impedientem matrimonij contractum, & requirentem annum nouitiatus, & officij diuini, vel aliarum precum eis ſubrogandarum recitationem: quod neſcio an facile faciet, attenta multitudine religionum, maxime mendicantium, contra cap. fin. de religioſ. domib. & quod populus magna paupertate opprimitur, & eorum aliqui opiparius viuunt, & propinant ægrotis, quam alij ſuæ conditionis homines in domibus ſuis tractantur. Et multi adeunt huiuſmodi hoſpitalia, vt melius tractentur in eis, & hinc non parum creſcit impenſa populi, à quo illa mendicatur.

SVMMARIVM.

1 *Bullarum plumbatores, quibus Pontifices in collatione officij dant habitum ordinis Ciſtercienſium, & vocant Ciſtercienſes conuerſos, ob hoc, cum aliud non promittant, vel faciant, vere non efficiuntur religioſi, num. 3. nec alicui ſubduntur, immo remanent laici liberi etiam ad effectum matrimonium contrahendi, vt prius. num. 5.*

2 *Religioſus verus poſt Concilium nemo effici poteſt, niſi poſt probationis annum ſine interruptione in monaſterio exactũ, & poſt emiſſa tria ſubſtantialia vota. nu. 4.*

3 *Papæ ſola nominatio non facit quem religioſum.*

CONSILIVM IX.

IN CVRIA eſt officium, quod vocant plumbatoris bullarũ, cuius officialis vocatur vulgo frater plumbi, & defert habitum, ſiue ſcapulare certi

certi coloris, quod in collatione eiusdem à Papa accipit, & nominatur ab eo ordinis Cistercienſis conuerſus: nullam tamen profeſsionem emittit, nec viuit ſub vllius regula, vel obedientia. Quæritur, an præfatus officialis ſit religioſus, ita vt poſsit in aliquo à Ciſtercienſibus, vel alijs moleſtari ſuper perſona, & bonis, quæ in dies ſibi acquirit.

1 Ad hanc quæſtionem reſponſurus præmitto primo illud Iuriſconſulti, *Inciuile eſt iudicare de lege, niſi tota ea perſpecta*, l. inciuile. ff. de legibus. & non poſſum credere non eſſe aliqua ſtatuta, vel leges, ſecundum quas debeant prædicti plumbatores viuere, præſertim cum à Papa vocentur conuerſi Ciſtercienſes, & accipiant habitum ab eo, & cum portent ſcapulare certi coloris: & non poſſunt illa fieri, & dici commode, niſi aliqua alia referantur & addantur: & ideo tenor illorum ſtatutorum & legum proponendus eſſet Iuriſconſultis huic quæſtioni reſponſuris.

Secundo, quod præſuppoſito, quod nulla talia ſtatuta habeant prædicti plumbatores, & quod Papa, cum confert illa officia, vel tollit, vel mutat ea, nec facit, nec dicit alia, quam quæ referuntur in quæſtione propoſita, dicenda videntur ſequentia.

Primum, quod ipſi non ſunt vere religioſi. Tum quia poſt Concil. Trid.
2 cap. 15. ſeſſ. 25. de reg. nemo poteſt eſſe vere religioſus, niſi poſt annum probationis perfectum: & prædicti plumbatores nec faciunt, nec incipiũt, nec mediant annum præfatum. Tum quia non ſolum requiritur annus præfatus perfectus, ſed etiam quod ſit continuatus in monaſterio, & non quomodocumque, ſed continue ſine interruptione, vt videtur caſus in c. 1. de regul. lib. 6. vbi poſt Lapum & Domin. tradit Philipp. Franc. & firmis rationibus probari poteſt. Tum quia præſupponitur nullam profeſsionem eos facere, neque expreſſam, neque tacitam; & quod illa nihil poteſt operari, etiam ſi fieret, cum fieret ante anni præfati perfectionem, quem num-
3 quam ipſi incipiunt. Tum quia prædicta nominatio, qua Papa nominat eos Ciſtercienſes, non ſufficit ad faciendos eos religioſos veros, per clem. vlt. de ſentent. excommunic. quæ habet non cenſeri Papam abſoluere excommunicatum, eo quod verbo vel facto communicet illi; neque tribuere dignitatem, vel beneficium, ſeu honorem, eo quod appellet eum nomine ſignificante eum eſſe poſitum in illa dignitate, beneficio, vel honore. Tum
4 quia non ſunt ipſi iure cenſendi conuerſi Ciſtercienſes; cum iure communi ad id requiratur vt faciant tria ſubſtantialia vota, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, iuxta ea quæ traduntur in c. ex eo. §. 1. de elect. lib. 6. & in c. vt lex continentiæ. 27. q. 1. & traditur per Panor. Fel. & Dec. & eos, quos ipſi citant in c. in præſentia. de prob. quæ ipſi non faciunt, vt late monſtrari pót per ea, quæ nos adducimus in cõm. 2. de reg. ſuper cap. cui portio. à nu. 14. referẽdo late ea, quę ſunt neceſſaria ad hoc, vt quis dicatur emiſiſſe illa.

5 Secundo, quod prædictis eſt conſequens prædictos plumbatores nullatenus eſſe religioſos: & conſequenter neque à Ciſtercienſibus, nec ab alijs religioſis poſſe moleſtari tamquam à ſuperioribus, & poſſe vti proprio, & bonis aliàs iuſte quæſitis; immo & contrahere matrimonium, & renunciare officijs ſuis, reſeruatis ſibi fructibus de conſenſu Papæ, vel non reſeruatis;

uatis; & denique omnia alia, quæ licita sunt clericis, vel laicis, iuxta statū, quem legitime habent, vel habuerint; si, vt præmittitur, statuta, leges, vel consuetudines præscriptæ, vel aliæ conuentiones inter Papam & ipsos, vel iuramenta iuste præstita, non fuerint eis contraria. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Milites regulares sancti Stephani, cum sint vere religiosi, sunt incapaces parochialis sæcularis. num. 11.*

1 *Religio sancti Stephani à magno Duce Hetruriæ ex concessione Pij IIII. num. 4. ad instar Calatrauæ & Alcantaræ, num. 3. ad militandum pro defensione fidei, ita vt non requirat clericatum, num. 2. instituta, & etiam ab eodem Pontifice confirmata, est vere & proprie religio, num. 1. habitum habens regularem militans sub regula sancti Augustini. num. 4. cuius professores votum paupertatis emittunt. num. 5. & 9. & morientium spolia spectant ad ærarium religionis. num. 5. possunt tamen ex priuilegio Apostolico relicta quinta parte dicto ærario testari. num. 5. & num. 9. & 10. Itemq. emittunt votum castitatis, mitigatum tamen à sede Apostolica ad coniugalem. num. 6. & 11. suntq. etiam si beneficia possiderent à iurisdictione ordinaria exempti. num. 7. ex eorum autem statutis post sacrum Concilium editis & confirmatis non tenentur facere annum probationis. num. 8. & 10.*

9 *Votum obedientiæ regularis includit in se votum castitatis, & paupertatis in regula præceptæ.*

CONSILIVM X.

CVM Vincentius Guidius, presbyter Lucanus V. I. D. & ordinis seu militiæ sancti Stephani Papiæ professus, in concursu parochialem ecclesiam sanctæ Mariæ de Brancalo Lucanæ diœcesis obtinuerit, stante Lateranensi Concil. in cap. monachi. de statu mona. ac canoni. regul. ac sacro Conc. Trid. in cap. 10. sess. 14. & toto tit. de regularib. & monialib. sess. 25. Dubitatur, an per assumptum habitum, & emissam professionem in d. militia, ita sit regularis effectus, vt incapax sit sæcularium beneficiorum, & ita à dicta parochiali reijciendus.

1 Respondeo, quod pro parte affirmatiua propositi dubij facit primo, quod omnis, qui emittit professionē, qua in religione probata voueat tria vota substantialia, est religiosus, siue regularis, accipiendo proprie & stricte illa verba, *religiosus*, *& regularis*, vt accipiuntur in tit. de reg. tā in lib. 6. Clement. quam in antiquis, secundum omnes in d. rub. de regul. & communē in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de const. & alibi sæpe. & prædictus consulens emisit professionem etiam expressam huiusmodi: quia emisit illam in prædicta religione sancti Stephani, quę est approbata, vt constat per cōfirmationem eiusdem à Pio IIII. factam, & vouit tria vota, scilicet charitatis, pudicitiæ, & obedientiæ, vt ex forma vouendi in prædicta religione palam colligitur. Ergo est vere, proprie, & stricte religiosus, & regularis.

Secundo facit, quod duo sola sunt genera hominum; alterum clericorū, & Deo deuotorum, siue religiosorum; & alterum laicorum, cap. duo sunt genera. 12. q. 1. & sodales sancti Stephani non sunt laici, quia gestant habitum cruce insignitum, & distinctum ab habitu Christianorum laicorum,

vt palam

vt palam eſt, & ita non ſunt laici. Non etiam ſunt clerici: quia licet clerici poſsint eſſe ſodales illius ordinis, de ſubſtantia tamen & eſſentia illius non eſt aliquis ordo, vt colligitur ex regula, quæ non requirit vllum
2 ordinem etiam clericatus, quoad eos, qui ſunt arma ſæcularia exercituri; ſicuti neque eſt de ſubſtantia & eſſentia monachorum, & religioſorum aliorum ordinum, quam canonicorum regularium, vt definit S. Th. 2.2.quæſt.189.ar.8.ad 2. Ergo ſunt Deo deuoti, ſiue religioſi.

Tertio facit, quod religio vera & propria poteſt inſtitui ad militandum pro defenſione fidei, vel reipubl. Chriſtianæ, vt pulchre probat S. Tho. 2.2. quæſt. 188. art. 3. & prædicta religio ſancti Stephani eſt inſtituta ad defenſionem fidei Chriſtianæ, & ad impugnationem infidelitatis illi contrariæ: ergo merito dici poteſt vera & propria religio, & ſodales eius vere & proprie religioſi.

Quarto facit, quod omnes communiter putant prædictam religionem ſancti Stephani eſſe quiddam longe maius, & altius, quam fratrias, ſiue confraternitates, ſiue ſocietates, quas vocant Trinitatis, Sacramenti, S. Crucis, Roſarij, Miſericordiæ, & id genus alias: & ſi non eſſet vera & propria religio, non eſſet res altior illis: ergo eſt vera religio.

3 Quinto, quod religio ſancti Stephani videtur inſtituta inſtar religionum ſancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quæ inueniuntur in Hiſpania ad militandum inſtitutę, vt expreſse colligitur tam ex primis, quam ex ſecundis literis Pij IIII. quibus dedit facultatem inſtituendi prædictam militiam. At illæ ſunt veræ & propriæ religiones, vt aperte probauimus in tract. de reditib. eccleſiaſt. quæſt. 1. mon. 55. & 56. Ergo etiam prædicta religio ſancti Stephani cenſenda eſt vera religio, & ſodales eius vere religioſi, & vere regulares.

4 Sexto, quod prędicta militia S. Stephani eſt inſtituta iuxta formam & facultatem inſtituendi, quam dederat Duci inſtitutori Pius IIII. qui ſolũ dedit ei facultatem inſtituendi vnam militiã ſub regula S. Auguſtini, aut S. Benedicti, vel Ciſterc. aut alterius approbati ordinis, vt habetur expreſſe in primis literis Pij IIII. & etiam in ſecundis, ibi, *Sub certum approbatum ordinem per eum eligendum*: & ibi, *Sub regula ſancti Benedicti, vel alterius approbati ordinis*: & ibi, *Habitu regulari huiuſmodi ordinis*. Per quæ verba clare ſignificatur, habitum prædictæ militiæ debere eſſe regularem, & non qualem qualem, ſed ordinis huiuſmodi, nempe probati: quia hæc dictio, *huiuſmodi*, eſt reſtrictiua, l. huiuſmodi. de leg. 1. & clarius ibi, *Sub regula ſancti Benedicti erexerit*. Per quæ apparet, quod prædicta militia erecta fuit ſub regula ſancti Benedicti: & conſequẽter ſunt religioſi, & regulares ordinis ſancti Benedicti, quos conſtat vere & proprie eſſe religioſos.

5 Septimo, quod ex varijs locis regulæ & ſtatutorum præfatę militiæ colligitur, præfatos milites expreſſe vel tacite emittere votum paupertatis: nam in cap. 3. *dell'habito del Caualiero*, habetur, quod aliqui prædictæ militiæ ſunt conuerſi: at conuerſus in religione eſt, qui tria ſubſtantialia vouit, cap. ex eo. 4. 1. de elect. lib. 6. & in cap. 4. habetur, religioſos aliorum ordinũ huic militiæ parium poſſe tranſire ad illam de ſuperiorũ conſenſu, & ex

cap. 17.

cap.17.& ibi, *Quello che s'è detto delle ſpoglie,&c.* per quæ verba ſignificatur, eos nō habere liberam teſtandi facultatem: & ex cap.26.quo iubentur milites ægroti facere inuentarium ſuorum bonorum mobilium,ad hoc,vt eoi mortuo perueniant ad ſuū ordinem:& in c.2.*delle alloggiationi*, ibi, *che li beni delle ſpoglie ſi vendano all'incanto,&c.*& in cap.1.*delle prohibitioni,& pene*.ex quo patet, non habere illos liberam facultatē teſtandi,ſed limitatam, & id virtute illius ſtatuti auctoritate Papæ confirmati:& in cap.26.*delle prohibitioni, & pene*, ibi,*I beni delle ſpoglie de i noſtri Cauaglieri s'appartengono di buona ragione al noſtro theſoro commune,&c.*Et in additione reformationis,& in priuilegijs à Pio IV. conceſsis expreſſe dicitur, quod prædicta militia eſt inſtituta ſub regula B.Benedicti,& paulo inferius facit eis priuilegium teſtandi, quinta parte relicta ordini prædicto;præſupponēdo,quod non poſsint teſtari libere.Tum quod in eiſdem literis pro priuilegio cōceditur eis, quod quædam beneficia ſæcularia eis conferri poſsint, ſi aliàs canonice conferantur.

6 Pro contraria parte multa poſſunt allegari:quorum primum eſt, ꝙ non poteſt cōſiſtere religio abſque voto ſolemni paupertatis, caſtitatis,& obediētiæ, cap.cum ad monaſterium.de ſtat.monach.& late probat S.Tho.2.2. q.186.art.6.& 7.& quod prædicti milites non vouent caſtitatē ſimpliciter, ſed tantum caſtitatem coniugalem,nec vouent paupertatem,ſed loco eius charitatem:quod palam eſt nō tollere dominium, neque poſſeſsionem bonorum,vt tollit votum ſolemne paupertatis,cap.non dicatis.12.q.1.

7 Secundo, quod in priuilegijs conceſsis à Pio IV. eſt vnum, quo eximit ab omni iuriſdictione ordinaria quoſcumque milites prędictæ militię, etiam quodcumque & qualiacumque beneficia habentes. per quod præſupponere videtur, poſſe prædictos milites recipere & obtinere beneficia etiam ſæcularia curata, & ſimplicia: quia, qui totum dicit,nihil excludit, cap.ſolitæ.6.fin.de maior. & obed.cap.ſi Romanorum.19. diſtin.

8 Tertio, quod videtur in prætorio Rotæ deciſum, prædictam militiam ſancti Stephani non eſſe proprie & vere religionem; & in ea poſſunt facere profeſsionem ante finitum probationis annum;quæ tamen non poteſt fieri in religione,quæ vere & proprie ſit religio,poſt Conc. Trid. per cap.15. ſeſſ.25.de regularibus.

Quarto,quod licet eis teſtari de omnibus ſuis bonis, relicta quinta parte ordini,vt patet per priuilegium Pij V.ſub fin. ſuæ regulæ & ſtatutorum impreſſum.

9 Quinto, quod votum caſtitatis coniugalis non ſufficit ad veram religionem, vt probat S.Tho.2.2.q.186.art.4.ad 3.& art.6.

Sed hæc non obſtant. Ad primum enim reſpōdetur,negando, quod prædicti milites non emittant votum paupertatis ſolemnis.Tum quia contrarium colligitur ex multis locis ſupra citatis, in quibus probatur non eſſe prædictis militibus teſtandi liberam facultatem.Tum quia, qui profeſsionem facit ſecundum aliquam regulam monachalē à ſede Apoſt.approbatam,videtur vouere caſtitatē,& paupertatē,quas regula illa iubet ſeruari, etiā ſi nullam aliam expreſsionē faciat.quod confirmatur per illud ſingulare dictum S.Tho.2.2.q.186.ar.8. ſc.licet quod votum obediētiæ continet

alia duo vota, scilicet castitatis, & paupertatis, quæ præcipit regula.

Ad secundum concedo illud habere colorem, sed non concludere. Tum quia non habet bulla Pij IV. quod prædicti milites possunt habere quodcumque, & qualiacumque beneficia; sed quod quodcumque & qualiacumque habeant, sunt exempti, quod longe aliud est, & verificari potest in beneficijs regularibus, & sæcularibus commendatis, vel per dispensationem retentis, vel dependentibus ab ordine suo.

10 Ad tertium concedimus, in prætorio Rotæ decisum esse, posse prædictos milites vouere intra annum probationis, sed non ea ratione, quod prædicta militia non sit vera religio; sed alijs rationibus, quæ in decisione reduntur; & optima videtur esse, quod per statuta à Sede Apost. confirmata post Conc. Trid. in prædicta militia non requiritur annus probationis, sed simul in assumptione habitus fit professio, vt patet ex cap. 3. continente modum assumendi habitum, & profitendi.

Ad quartum respondetur, negando quod liceat eis testari libere, sed cum limitatione; & id non iure communi, sed priuilegio expresso Pij IV. & statutis à Sede Apost. confirmatis: per quod argumentũ retorqueri potest facile in arguentem.

11 Ad quintum concedimus, votum castitatis coniugalis non sufficere iure communi ad constituendum votum solemne castitatis: sed negando id non posse fieri priuilegio: cum enim solemnitas voti sit iure humano inducta, potest illa minui, vel augeri rationabili causa subsistente: & ita, sicut Papa potest facere religioso facultatem aliquo modo testandi, moderando solemnitatem voti paupertatis: ita etiam facere facultatem vtendi coniugio legitimo, mi nuendo solemnitatem voti castitatis, vt etiam dixi in prædicto tract. de redit. eccles. q. 3. num. 12.

Per hæc tumultuario studio scripta, hanc partem credimus veriorem; licet contraria ab initio ante lectum librum regulæ me ei accedere coegisset, eamque affirmare etiam nunc voluissem in gratiam D. consulentis, quem profecto ex animo amo, & suspicio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Miles ordinis Christi in Italia de licentia superioris, manens gaudet canonis & fori priuilegio, estque vere religiosus. num. 2. & seq.*

2 *Matrimonium etsi iure communi sit incompatibile cum religione, secus tamen est si accedat dispensatio Apost. quæ potuit ex iusta causa castitatis votum essentiale religionis in religionibus militaribus mitigare, & reducere ad votum coniugalis castitatis. num. 4.*

3 *Voti obligatio iuris naturæ & diuini est, solemnitas humani; & ita, vt plus, vel minus in ea requiratur, statui potest.*

4 *Pontifices Max. sicut Petrus eamdem potestatem à Deo accipiunt immediate.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM eruditissimus patronus per multa conclusit, quemdam militem ordinis Christi Lusitaniæ manentem in Italia de licentia magistri

ſtri illius militiæ, qui eſt Rex à Sede Apoſt. deputatus, debere gaudere pri-
1 uilegio canonis & fori, & accuſatum de crimine remitti ad ſuũ iudicem ecclesiaſticum. Rogatus vt meam de concluſione premiſſa ſubſcriberem ſimpliciter ſine allegationibus ſententiam, dico primo, illam eſſe veram, erudite, neruoſe, copioſe, & pie fundatam.

2 Dico ſecundo, quod nullus alius contra eam videtur relictus ſcrupulus, præterquam quod quibuſdam recentioribus viſum eſt, coniugium incompatibile eſſe religioni, & per conſequens non eſſe poſsibile, quod aliquis ſit legitime coniugatus, & religioſus, cum contraria non ſe compatiantur, qui tamen ſcrupulus duplici conſideratione conteritur. Altera eſt, quod licet in corpore iuris clauſo iure communi, cui nititur doctrina D. Thom. recept. 2. 2. quæſt. 188. art. 3. & quinque ſequentibus art. aſſumptum ſit verum, per diſpẽſationem tamen ſedis Apoſt. id fieri poteſt, ſecundum cõmunem ſententiam Innoc. gloſſ. & aliorum in cap. cum ad monaſterium. de ſtatu mona. quam etiam Caiet. ſequutus eſt contra ſuum D. Tho. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. quam nos etiam ſequuti ſumus in Man. cap. 12. num. 75. & pau-
3 lo latius in com. 2. de reg. num. 17. Altera, quod licet voti obligatio ſit iure naturali & diuino inducta, ſolemnitas tamen voti iuris humani Pontificij inuentum eſt; Pontifices enim Max. induxerunt, vt ad faciendum ſolemne votum requiratur primo, quod conſtet ex tribus votis, ſcilicet, caſtitatis integræ, paupertatis, & obedientiæ: ſecundo, quod hæc tria fiant in religione approbata: tertio, quod fiant in manibus eius, qui poteſt vouentem incorporare religioni; & quod alioquin non ſit ſolemne ſecundum omnes. & ideo ſicut Papa ſtatuit, & induxit, vt omnia prædicta requirantur ad hoc, vt aliquod votum dicatur ſolemne, & ſufficiens ad faciendum quem verum religioſum, & ad alios certos effectus; ita poteſt ſtatuere, vt aliquid amplius requiratur, vel aliquid minus ſufficiat; & conſequenter poteſt efficere, quod non ſolum votum caſtitatis integræ, ſed
4 etiam votum caſtitatis coniugalis ſufficiat; cum omnes Pontifices Max. æqualem, immo eamdem poteſtatem eccleſiaſticam immediate à Deo, ſicut ipſe Petrus accepit, habeant, & accipiant, arg. cap. in nouo. 21. diſtin. cap. cuncta. cap. ipſi ſunt. 9. quæſt. 3. & cap. 1. de homicid. in 6. & alia multa, quæ nos citauimus in repet. cap. nouit. de iudic. not. 3. Quo fit, quod licet omnes religioſi emittant votum paupertatis, non tamen omnes pari modo ad eam ſeruandam obligantur: Franciſcani enim de obſeruantia, & Capuccini tenentur eam ſeruare in particulari, & in communi, at religioſi non mendicantes tantum in particulari, non in communi. Quin & mendicantes ante Concil. Triden. non poterant habere in communi, niſi cum certa limitatione; nunc autem poſt Concil. Triden. poſſunt habere ſine illa, per cap. 2. ſeſſ. 25. quin & aliqui religioſi, etiam quibus non licet habere proprium, poſſunt ex priuilegio certo modo teſtari per limitationem voti paupertatis: & ita non eſt cur quis miretur Pontifices Max. ſtatuiſſe, vt aliquot religioſi religionum ad militiam armatam conſtitutarum propter maximam difficultatem ſeruandi votum caſtitatis integræ, conuerſando fere ſemper cum ſæcularibus maribus & fe-

minis, satisfacerent voto castitatis religioni necessariæ seruando coniugalem. Cuius rationis, quam ante nos neminem putamus ita expresse tradidisse, inconsideratio, in causa fuit, nostra sententia, vt prædictis recentioribus visum fuerit huiusmodi religiosos milites coniugatos non esse religiosos, contra multa diplomata à Sede Apostolica religionibus militaribus concessa. & ita non solum primo modo dicto, sed etiam hoc secundo conteritur prædictus scrupulus.

Dico tertio, accepisse me à viro fide digno, quod in curia Regis Catholici quidam miles ordinis sancti Iacobi coniectus in carcerem ob crimen morte naturali dignum, qua Rex cupiebat eum puniri, fuit liberatus ab ea à iudicibus, à Rege, quatenus est magister militiæ, datis, per scripta nostra per prædictum dominum consulentem citata; & in Africam ad pugnandum contra Sarracenos ad certum tempus relegatus, eo quod gaudere deberet priuilegio canonis, & fori, tamquam religiosus religionis approbatæ; sed & in Lusitania, in qua quindecim annis cathedram primæ functionis insignis Academiæ Conimbricensis rexi, semper tamquam rem notoriam intellexi, prædictos milites Christi prædicto priuilegio tamquam religiosos gaudere. Quare prædicti domini consulentis conclusio mihi proculdubio vera est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cap. 3. sess. 6. Conc. Trid. an in milite sancti Ioannis locum habeat, à Pontifice petendum. num. 6.*

1 *Milites sancti Ioannis, & alij tria vota solemniter in approbata religione emittentes sunt veri religiosi.*

2 *Verbum, nemo regularis, omnes etiam milites ex propria significatione comprehendit, nisi speciali ratione excludantur.*

3 *Dispositio exorbitans ad omnia extenditur, quæ eius verba proprie signant.*

4 *Delegatus Papæ procedens in exemptos non dicitur eorum priuilegio exemptionis contrauenire.*

5 *Priuilegijs per clausulam generalem in lege posita derogatur.*

6 *Consuetudo etiam nondum legitime præscripta, seu vsus secundum quem lex fuit recepta, sunt optimi legum interpretes.*

CONSILIVM XII.

AN MILITES sancti Ioannis Hierosolymitani comprehendantur sub dispositione Conc. Trid. cap. 3. de refor. sess. 6. quatenus habet, ordinarium tamquam Sedis Apost. delegatum posse visitare, punire, & corrigere quemcumque clericũ cuiusuis ordinis personalis, & regularis, extra monasterium degentem, & delinquentem, non obstantibus priuilegijs, &c.

Huius quæstionis decisio, meo iudicio, ex paucis pendet. Primum, quod desiderari potest vera litera præfati cap. 3. de refor. sess. 6. Conc. Trid. quia hæc, quam habemus, vix est intelligibilis quo ad illa verba, *cuiusuis ordinis personalis, vel*, &c.

Secundo,

Digitized by Google

Secundo, quod vtcumque intelligatur, in effectu sonat, quod nullus clericus sæcularis, vel regularis,&c. & ita ponderationes verbi *clericus*, quas aliqui faciunt ad inferendum, quod loquitur de præfatis militibus, leues videntur.

2 Tertio, quod negari non potest, præfatos milites S.Ioannis esse vere & proprie regulares:quia,quicquid aliqui dicant, non satis agnoscentes, & venerantes naturam religionis à S.Sede Apost. approbatæ, omnes illi & soli dicuntur vere & proprie religiosi,siue regulares, qui emittunt legitime tria vota substantialia,castitatis,paupertatis, & obedientiæ, in manibus superioris, vel locum eius tenentis, & sub aliqua regula à Sede Apost. approbata, iuxta sententiam Canonistarum receptam in rubrica de regular.& Theologorum in 4.lib.senten.dist.38. quod etiam nos grauissimis fundamentis comprobamus in tractatu de redit.eccles.q.1.num.55.& q.3. num.27.& 29.& constat præfatos milites emittere prefata tria substantialia vota in manibus sui superioris sub regula à Sede Apost.approbata, laudata,& ad sidera priuilegijs merito exaltata.

3 Quarto, quod ponderatio, qua ponderatur verbum *nemo*, & verbum *regularis*, præfati cap.3.ad hoc,quod verba illius cap. ex propria significatione comprehendunt regulares, & in his etiam præfatos milites, iuxta gloss.2. ab omnibus receptam & laudatam in clem.1. de decim. irrefragabilis est:& ita,nisi aliquo respectu particulari eximantur præfati DD. milites, continentur in eo.

3 Quinto,quod ad hoc,vt excludantur ab eo,non sufficeret, quod illud esset contrarium iuri communi,vel exorbitans ab eo:quoniam etiam talia omnia extenduntur ad omnia contenta sub propria significatione verborum illorum, iuxta text.solemnem adiunct.gloss.& doctr.Franc.Aret.in l. cum lege.ff.de testam. quam Dec. Alciat. & omnis turba recentiorum expendentium suo iudicio leges sequuntur vbique.

Sexto,quod potissima huius dubij resoluendi ratio pendet à duobus illis dubijs. Alterum est,an prefatum cap.3.sit contrarium priuilegio prefatorum militum. Alterum, an, esto sit contrarium, censeatur derogare illi, non facta mētione de priuilegijs ordinis eorum in specie,vel saltem in genere de priuilegijs ordinum militantium. Et quidem pro parte negatiua
4 prioris dubij facit, quod mandatum Papæ,factum alicui, vt procedat auctoritate delegata contra aliquem exemptum, non videtur contrarium ptiuilegio exemptionis; quia nemo est exemptus à iurisdictione Papæ: & ita delegatus, procedens vt delegatus Papæ contra exemptum, cum non procedat vt ordinarius, à cuius iurisdictione ille est exemptus, non videtur facere contra exemptionem, vt sensit glo.quam in hoc commendat Panor.cap.graue. de offic.ord.concludens, quod delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata potest procedere contra exemptos.

Sed pro contraria parte videtur facere primo, quod opinio communis tenet contra Panor.vt ait Felin. in d.cap.graue.per rationes, quæ apud eum videri possunt.Secundo,quod forte præfatus ordo militum habet priuilegium simile priuilegio ordinis Cistercienſium, ne per rescripta Papæ

possint conueniri, nisi facta mentione sui ordinis; quale tamen an habeant, ignoro.

5 Pro vtraque parte posterioris dubij possent multa citari ex his, quæ Fel. congerit in cap. accedentes. num. 4. de præscrip. & ex citatis ab eo ibid. copiosissime: qui tamen tenet, sufficere clausulam generalem tollentem priuilegia, cum reuocatio eorum fit per viam legis, iuxta clem. dudum. 6. fin. de sepult. & derogatio priuilegiorum, de qua loquimur, fit per viam legis, & non qualis qualis, sed Conciliaris. Dicit etiam sufficere clausulam consuetam de stylo curiæ poni, quorum tenores habentur pro expressis, &c. & facile quis posset defendere, quod clausula derogatoria priuilegiorum posita in l. communi æquiualeat clausulæ derogatoriæ præfatæ solitæ apponi de
6 stylo curiæ. Quoniam autem interdum in præfato Conc. Trid. fit mentio in in specie de ordinibus, & interdum nõ; insurgit magna dubitatio, an intenderit Concilium derogare priuilegijs militaribus, nisi facta expressa mentione de illis: & sic videtur necessaria declaratio Papalis. quia item consuetudo est legum optima interpres, cap. cum dilectus. de consue. & l. minime. ff. de legib. quamuis non fuerit legitime præscripta, secundum communem videretur habenda consideratio vsus, quo receptum est præfatum cap. 3. quæ quia factum aliqua ex parte respiciunt, non dico plura, submittens hæc pauca tumultuario studio scripta Illustrissimi D. mei censuræ.

Responsum hoc videtur datum satis diu, cum referatur hanc religionem super hoc à Pio V. priuilegium impetrasse, de quo hic nulla fit mentio.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit à die suscepti habitus regularis, qui debet intra claustra, vel alibi de licentia saltem tacita superioris deferri. num. 8. & licet ex Conc. Trid. professio non possit fieri ante annum probationis, de iure tamen ex consensu partium potest antea fieri: videtur tamen quod requiratur cõsensus Papæ in hoc. nu. 6.*

2 *Professiõ tacita iure quidem inducitur per habitus regularis indistincti annalẽ gestationem: sed & consuetudine induci potest, vt per perseuerantiam vnius hebdomadæ, vel solam adeptionem possessionis canonicatus regularis censeatur facta professio. num. 6.*

4 *Habitus canonicorum regularium nihil fere distat ab habitu honesto clericorum sæcularium: vnde & paruo roqueto albo, quo alicubi vtuntur, satis à sæculari distinguitur.*

5 *Regulare beneficium 40. annis per sæculares possessum sæculari conferri potest.*

5 *Regularis ecclesia conuentualis non desinit esse regularis, licet in ea tota regularis obseruantia non seruetur; immo debet reformari.*

7 *Consuetudine præscripta induci, quicquid à lege statui, potest.*

7 *Habitum regularem, hoc est roquetum, vt extra ciuitatem propriam non portet canonicus regularis, consuetudine saltem immemorabili induci potest. & num. 11. consulendum ta men talibus, vt saltem occulte illum deferant. num. 12.*

8 *Claustrum inhabitare censetur regularis, qui ex iusta causa de licentia sui superioris stat extra.*

9 *Peculiũ regulares habere possunt nedũ de expressa, sed & de tacita superioris licẽtia.*

10 Profes-

10 *Profeßionem inductam fuiſſe in foro exteriori iudicandum potius eſt, quam contrarium, cum in dubio pro religione ſit pronunciandum.*

11 *Profeßio tacite emiſſa per canonicum regularem, quando accepit canonicatum, ex eo quod beneficium renunciet, non euaneſcit, immo adhuc tenetur habitum regularem portare, vt prius.*

CONSILIVM XIII.

TITIO à ſummo Pont. collatus fuit canonicatus cuiuſdam eccleſiæ cathedralis ſub regula S. Auguſtini, cuius eccleſiæ canonici licet regulares dicantur, nullam tamen emittunt profeſsionem: qui canonici in ciuitate, in qua canonicatum obtinent, aſsidue gerunt quoddam ſcapularium, quod dicitur roquetus, latitudinis duorum digitorum, quem tamen extra ciuitatem minime geſtant, neque apud dictos canonicos aliqua regularis obſeruãtia viget; quinimmo complures ex dictis canonicis, qui ſacris ordinibus initiati nõ ſunt, vxores abſque diſpenſatione apoſtolica, dimiſſo canonicatu, & dicto ſcapulario, duxerunt.

Ex hac facti ſpecie de tribus hęſitatur. Quorũ primũ eſt, an dictus Titius qui dimiſit ſuum canonicatum reſeruata ſibi quadam penſione ſuper eod. canonicatu, ſit capax officiorum vrbis Romę, & illa per ſe exercere poſsit.

Secundo quæritur, an cum apud dictos canonicos vrgeat conſuetudo immemorabilis, quæ ab eis etiã in præſentiarum obſeruatur non deferendi dictum ſcapularium extra ciuitatem, ſed tantum in ea; an peccẽt, ſi illud minime geſtent, prout geſtant in ciuitate in qua canonicatum obtinent.

Tertium dubiũ eſt, an iſte Titius, qui fuit canonicus, teneatur illud ſcapularium geſtare in dicta ciuitate, prout & cæteri canonici geſtant, attento quod ille dimiſerit ſuum canonicatum, & amplius canonicus non ſit.

Reſpõdetur primo, quod harum quæſtionum reſponſio præſupponit de-
1 ciſionem alius quæſtionis, ſcilicet an præfatus Titius ſit profeſſus regulam canonicorum regularium S. Auguſtini. Pro cuius parte negante facit primo Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 15. quatenus habet nullam profeſsionem religionis ante annum probationis valere; & quod prædictus Titius nullum annum probationis videtur egiſſe. Tum quia videtur nullum habitum religionis aſſumpſiſſe, & annus probationis incipit à tempore ſuſ- 2
ceptionis habitus, vt exprimitur in d. cap. 15.

2 Secundo, quod roquetum, qui poſſet alicui videri ſeruire pro habitu, non detulit intra clauſtrum monaſterij, quod communiter tenetur eſſe neceſſarium ad anni probationis perfectionem, iuxta cap. 1. de regul. lib. 6. & clem. eos. eod. tit.

3 Pro parte tamen affirmatiua facit, quod licet prædictus Titius non fecerit profeſsionem expreſſam, videtur tamen feciſſe tacitam, quæ fit per geſtationem habitus indiſtincti annalem, per prædictum cap. 1. de regular. lib. 6. & d. clem. eos. eodem tit.

4 Secundo, quod non obſtat, quod ipſe non geſtauerit habitum canonicorum regularium. Tum quia habitus canonicorum regularium nihil fere diſtat ab habitu honeſto clericorum ſæcularium, vt ſatis notat glo. recept. in

clem.1.verb.habitus.de elect.& prædictus Titius gestauit habitū honestum clericorum sæcularium,& præterea etiam roquetum, quo videtur distingui habitus canonicorum ecclesiæ prædictæ cathedralis ab habitu clericorum sæcularium, præsertim eo quod est albi coloris, cuius est etiam roquetus magnus Episcoporum,quo vt plurimum vti solent canonici regulares per ciuitates incedentes.

Tertio, quod prædicta ecclesia cathedralis videtur esse regularis, quales fuerunt olim fere omnes ecclesiæ cathedrales Galliarū,vt colligitur ex Volaterano,& etiam nunc appellatur regularis, & canonici eius canonici regulares,qui etiam nūc deferunt roquetos illos paruos;& sedes ipsa Apostolica in literis prouisionis appellat eos regulares S.Augustini:& ecclesia
5 vel religio regularis non desinit esse talis,propterea quod tota obseruātia regularis non seruetur in eis; quamuis beneficium regulare possessum 40. annis per sæculares possit conferri sęculari,iuxta cap.cum de beneficio.de præb.lib.6.quoniam fractio regulæ non annihilat religionē,sed inducit reformationis necessitatē, iuxta ea quæ habentur in c.ad nostram.de appel.

6 Quarto, quod licet in prædicta ecclesia nō fiat expressa professio;potest tamen dici, quod fiat tacita; immo quod consuetudine induci potest, vt de consensu partium fiat ante annum probationis, vel quod saltem facta obliget profitentem ad religionem,cap.ad Apostolicam.de regularib. immo quod censeatur esse facta per perseuerantiā vnius mensis,vel hebdomadæ, vt audiui adhuc seruari in aliquibus ecclesijs Gallicanis: immo etiam dici posset introduci posse consuetudine legitime præscripta, vt per possessionem pacifice acceptam loci canonicalis censeatur professio facta: quoniam quicquid potest induci lege, potest induci consuetudine,argum.cap. vlt.de consuet.& l.2.quæ sit longa consuet.& hæc possent induci per legem Papæ:quia non sunt contra ius naturale,neque diuinum, sed solum contra humanum,vt palam est,arg.cap.vidua.cum ei adnot.de reg.

7 Quinto,quod non obstat dicere, quod prædicti canonici non portant roquetum prædictum extra ciuitatem. Tum quia etiam hoc induci posset consuetudine saltem immemoriali; quia non est contra legem naturalem, neque diuinam. Tum quia posset dici eos male facere.

8 Sexto, quod non obstat etiam dicere, quod non detulit Titius habitum intra monasterium. Tum quia satis est, vt gestet illum extra illud de licentia superioris ex aliqua honesta causa concessa, per illud dictum Abbatis antiqui in cap.cum illorum.de senten. excommun. recepti à Panorm.in cap.ex rescripto. de iureiuran. scilicet quodmonachus manens extra monasterium de licentia abbatis videtur manere intra illud: & quamuis prædicti canonici accepta possessione, & roqueto,non abstint à monasterio de licentia expressa superioris,abesse tamen possunt dici de licentia tacita, quæ in hoc proposito tantum valet,quantum expressa, vt colligitur ex decisione vtriusque Card. in cap. non dicatis.12.quæst.1. quam nos sequuti fuimus, & late probauimus in comment. de reg. super d.cap.num.20.

9 Septimo, quod non obstat etiam dicere, quod non seruatur in prædicta ecclesia

ecclesia votum solemne paupertatis, eo quod vnusquisque canonicorum disponit de rebus suis, vti sibi libet. Tum quia responderi potest, vt in proximo argumento, quod id faciunt de licentia tacita, de qua licentia vtendi proprio loquuntur prædicti Cardinales. Tum quia negari potest eos vti rebus suis, vt sibi libet, quamuis sic vt honeste licet, vt late probauimus in plerisque locis comm. de reg. Per quæ omnia videtur periculosum consulere partem contrariam negatiuam absque sedis
10 Apostol. licentia: quia saltem de rigore iuris hæc pars affirmatiua defendi posse videtur; & in dubiis pro religione est iudicandum & consulendum, l. sunt personæ de religio., & sumpt. fun. ibi, *summa est ratio, quæ pro religione facit*.

AD PRIMAM igitur quæstionem colligitur ex decisione prędicta pars negatiua.

11 AD SECVNDAM respondetur, quod per dicta ad præsuppositam non peccant: quia consuetudo immemorialis in his quæ sunt contra legem humanam habet vim legis, cap. super quibusdam. de verb. signif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æstiua.

AD TERTIAM colligitur responsio per dicta ad primam præsuppositam, cum teneri: quia professio quamlibet tacita non tollitur per renunciationem beneficij, etiam si transiret ad aliud, iuxta cap. cum olim. il 2. de priuileg. & alia multa ibi citata, & iuxta cap. cum ad monasterium. §. vlt.
12 de statu monach. Vnde consulo vt saltem occulte habitū suæ religionis in ciuitate deferat, prout antea, dum erat canonicus, palam deferebat, cum regularis semper remaneat etiam dimisso canonicatu, & male fecerint qui vxores duxerunt dimisso canonicatu, cum regulares canonici remansissent. &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis qui non est, habitum regularem non deferat.*

2 *Professio tacita fieri censetur, vbi regularis habitus semper defertur, licet expressa numquam emittatur.*

3 *Papa ex causa licentiam dimittendi habitum dare potest, alius autem eo inferior non.*

3 *Regularis subiectus Episcopo eius Vicarius & cubicularius fieri potest; si tamen sit exemptus, requiritur licentia superioris.*

4 *Habitum occulte ferendi dispensatio fere tam difficilis, ac dimittendi; minus tamen ab instituto regularis recedit primus, quam secundus. num. 5. Item & facilius excusatur à pœna, sed non à peccato. num. 4.*

5 *Dispensandi iusta causa dimittendi habitum regularem arbitraria.*

CONSILIVM XIV.

DE QVODAM, qui dicit se esse monachum S. Benedicti cuiusdam monasterij, in quo post memoriam, siue à tempore cuius initij non est memoria, non fit, vt fertur, professio expressa, nec viget obseruantia regularis

regularis plusquam in eccleſia collegiata ſæculari,&c.& quærit,an adſit iuſta cauſa diſpenſandi cum eo, vt ſibi liceat deferre habitum ſubtus veſtem, & occulte, & ita famulari aliquibus prælatis,eo quod monaſterium denegauit ſibi alimenta ſtudiorum, & quod propterea conſumpſit ſubſtantiam paternam, & æs alienum contraxit; & quod ob reuerentiam & verecundiam non audet prædicta alimenta à monaſterio repetere.

1 Reſpondeo primo, quod D. conſulens præſupponit ſe eſſe verum monachum, & religioſum: quia, ſi verus monachus non eſſet, ſine vlla diſpenſatione Papæ poſſet patientiam, ſiue habitum regularem, quam ſupra veſtem defert,deferre intus illam: quia etiam poſſet, immo deberet illam omnino dimittere, vt palam eſt.

Secundo, quod eius præſuppoſita opinio videtur eſſe iure verior, per multa,quæ in ſimili quæſtione adduximus pro hac parte in quadam conſultatione cuiuſdam canonici eccleſiæ cathedralis regularis, in qua nulla la dicitur fieri profeſsio expreſſa, attamen ſemper defertur roquetus albus ad formam cuiuſdam patientiæ, & ita videtur fieri tacita profeſsio per illa, quæ ibi adduximus.

2 Tertio, quod certum eſt poſſe S.D.N. pro ſua ſumma in leges humanas poteſtate facere prædictam facultatem, quam D. conſulens deſiderat,arg. cap.propoſuit.de conceſsio. pręb. & cap. cuncta per mundum. 9. q.3. poſſe inquam iuſte & ſancte facere illam facultatem, ſi iuſta cauſa id faciendi adeſſet,arg. eorum, quæ Innoc.cum omnibus aſſeclis eius tradit in cap.quæ in eccleſiarum.de conſtit.

3 Quarto, quod etiam eſt certum,monachum iuſte poſſe fieri cubicularium, & Vicarium alicuius Epiſcopi, iuxta gloſſ. adiuncto textu in cap. cum paſtoris.2.q.7. quam citat Roman.ſing.506.& ſing. 278. vbi citat Innocen. in cap.cum I. & A. de re iudic. recep. ab omnibus, præſertim à Felin.ibid. num. 13. citante vitioſe Romanum: quod eſt verum, ſi eſt ſibi ſubiectus, & etiam de licentia ſuperioris, ſi eſt exemptus, ſecundum omnes: quod tamen eſt intelligendum habitu retento: quia ſolius Papæ eſt facere facultatem manendi extra monaſterium ſine habitu, ſecundum omnes,per cap. 2. ne cleric. vel monach. lib.6. & cap. clerici. de vita & honeſt.

4 Quinto, quod fere tam difficile eſt diſpenſare vt monachus deferat ſubtus veſtem habitum,ac diſpenſare ne deferat illum, per gloſſ. memor. clem.2.verb. extrinſeci, de vita & honeſt. cleri.Dixi,fere:propter ea,quę de pœna addit Panor. in cap. Deus qui. de vita & honeſt. cleri. cuius determinatio licet poſſet procedere quo ad hoc, vt pœna non ita incurratur per occultationem, ſicut per dimiſsionem, non tamen videtur procedere quo ad culpam: quoniam quo ad illam incurrendam videtur paria eſſe, deferre occultum, & dimittere, per prędictam gloſſ. communius recep.

5 Sexto,quod tantum & tale poteſt eſſe æs alienum contractum à domino conſulente, & tanta & talis poteſt eſſe ſubſtantia paterna, quam ipſe impendit literarum ſtudiis, & tam indecora & moleſta petitio,lis,& actio,

actio, quam moueret D. conſulens contra monaſterium, quod prætendit iniuſte per inuidiam, vel alium affectum iniuſtum, negaſſe ſibi alimenta ſtudiorum debita; & tanta & talis verecundia relinquendi ſtudia iam cępta, iuxta qualitatem perſonæ ipſius, quæ ea cępit, quod boni viri arbitrio poſſet videri iuſta cauſa diſpenſandi, & faciendi facultatem, quam petit, per ea, quæ nos ſcripſimus in com. de regul. ſuper cap. cui portio. 12.q.1. à nu. 8. & ſuper cap. non dicatis. nu. 42. cum tractamus de ingreſſu debentium & obligatorum in monaſteria, & in comm. ſuper cap. non dicatis. num. 42. de obligatione ingreſſorum, & profeſſorum illa, quam habent ad laborandum, & lucrandum quæ ſufficiant ad ſoluenda debita, quæ non eſt neceſſarium hic repetere, cum ibi facile videri poſsint. Adiungendo eis, quod minus recedit ab inſtitutione regulari deferens habitum occultum, quam omnino illum dimittens, per prędicta, quæ Panor. adiecit in d. cap. Deus qui. vt prędictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Exemplari ſublato, tollitur obligatio faciendi aliquid ad illius ſimilitudinem: ſicut & ſublato fundamento, cætera ſuperædificata corruunt.*

1 *Religio illa, quæ ab immemorabili tempore deſijt ab eam intrantibus expreſſam exigere profeſsionem, etſi videri poſsit quod nec tacitam exigat; attamen probabiliter credi poteſt, priuilegio, quod ex ſola allegatione hoc caſu probatur, conceſſum vt tacita ſufficeret. num. 3. 4. & 6. vnde eam ingredientes elapſo anno à die habitus ſuſcepti de manu ſuperioris ſunt cenſendi profeſsi. nu. 5.*

2 *Profeſsio coram Deo ibi eſt nulla, vbi non fuit animus profitendi: quamuis qui regularem habitum in religione, etiam ſi in ea non ſoleat emitti expreſſa profeſsio, ſuſcipit, & per annum geſtat, præſumitur profeſſus, cum ſciat vel ſcire debeat ex hoc illam induci. num. 5.*

3 *Conſuetudine immemorabili induci poteſt, quicquid lege humana ſtatui, & priuilegio concedi; immo & ea ſtante illud ſola allegatione probatur. & num. 4.*

6 *Commendatarij monaſteriorum æquiparantur habentibus ea in titulum quo ad omnia pertinentia ad adminiſtrationem, etiamque quo ad effectum recipiendi religioſos ad habitum. num. 5.*

7 *Religionis eſſentia non eſt, vt generalem habeat præſidentem omnibus illius religioſis.*

CONSILIVM XV.

IN RELIGIONE S. Baſilij approbata in ſui initio fiebat expreſſa profeſsio; à tępore autē, de cuius initio non eſt memoria, regulari obſeruantia in ea collabente, eius monaſteria commendata fuerunt, deſijtq. emitti conſueta profeſsio. Dubitatur, an ille qui huiuſmodi religionis habitum de manu commendatarij, vel prioris non expreſſe profeſsi ſuſceptum per aliquot annos geſtarunt, tacite profeſsi intelligantur religionem S. Baſilij.

1. Pro parte negante huius quęſtionis facit primo, quod ſublato fundamento

mento ædificij tollitur ædificium, cap.cum Paulus.1.q.1.& ablato priori & principali tollitur posterius pendens ab illo,cap.translato.de constitu. & sublato exemplari videtur tolli obligatio faciendi aliquid instar illius, l. in testamento.ff.de condit.& demonst. Cum ergo obligatio profitendi expresse, & professio expressa sint quoddam fundamentum, & quoddam prius,& exemplar obligationis profitendi tacite,non existente obligatione profitendi expresse,videtur non existere obligatio profitendi tacite.

2 Secundo,quod nulla professio potest esse vera sine animo profitēdi coram Deo,secundum omnes,cap.humanæ.22.q.5. Vnde neque expressa valet coram eo sine animo profitendi facta, argu.cap.tua.& cap.is qui.& eis adnotatis, de sponsal.& tacita ideo iudicatur valida,quia deferens habitum tanto tempore videtur habuisse animum faciendi professionem fieri solitam in illo monasterio.At intrans monasterium,vbi nulla fit professio expressa,neque est qui recipiat, non videtur habere animum faciendi professionem, quam non nouit; quia nihil volitum, quod non sit prius cognitum, secundum Aug.

3 Pro parte vero affirmante facit, quod posset Papa constituere nouam religionem, in qua nulla professio fieret expressa, sed solum tacita per solam delationem habitus certo tempore continuatam, argumen. cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. proposuit.de concess. præben. & consequenter posset etiam per consuetudinem temporis immemorialis, vel quæ ad id esset legitima, id ipsum induci: quoniam quod potest fieri lege humana, potest etiam fieri consuetudine.l.de quibus. ff. de legib. & cap. fin. de consuetud. & quicquid potest induci priuilegio, potest induci consuetudine immemoriali,l.hoc iure.§. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æsti.cap. super quibusdam.§. præterea.de verb. sign. Immo etiam consuetudine minore induci posset,vt quis inuitus cogatur rem suam vendere,l. venditor.§.si constat.ff.commun.præd.quam ad hoc commendarunt pro singulari Fel. num.27. & aliquot alij in cap. quæ in ecclesiarum. de constitu. & alij alibi. Cum igitur possessio, & consuetudo immemorialis
4 habeat vim priuilegij: ita quod qui allegaret aliquid sibi competere priuilegio Papæ, ad quod probandum literas apostolicas non haberet, probando consuetudinem immemorialem, probaret titulum,& priuilegium à se allegatum, secundum omnes, per prædictam l. hoc iure. §. ductus aquæ.ff.de aqua quot. & æst.& cap.super quibusdā. §. præterea.ff.de verb. sign.Cumque certum sit posse Papam concedere priuilegium alicui religioni, immo etiam omnibus,vt illarum professores non teneātur ad professionem expressam, sed quod sufficeret tacita, & quod illa esset tanti valoris, quanti expressa: cumque hic allegari possit huiusmodi priuilegium, immo & probabiliter credi propter commendationes in quæstione tactas, quæ bonam partem religionum labefactarunt: vtique videtur quod illd probari possit præsumptiue per prædictam consuetudinem im-
5 memorialem. Cumque iure communi professio tacita suppleat expressam; proculdubio nouitij,qui susceperūt habitum de manibus commendatariorum,& gestarunt tempore & modo iuridico sufficienter ad inducendam

cendam tacitam profeſsionem, cenſendi ſunt profeſsi tacitè: quia ſciebant, vel ſcire debebant regulam ſancti Baſilij eſſe approbatam, & ſub ea victuros teneri ad profitendum ſolemniter tria ſubſtantialia vota, iuxta formã regulæ illius: & ſciebant, vel ſcire debeant iura omnia nota, quod per delationem legitimam ſuſcepti habitus tempore vnius anni ſine proteſtatione contrariæ voluntatis nouitij, vel monaſterij, cenſetur ipſo iure facta profeſsio.

Non obſtat, prælatos fuiſſe cõmendatarios, & non proprietarios, iuxta cap. nullus. cap. quorundam. cap. ſi religioſus. de elect. lib. 6. & cap. cum ſingula. 4. prohibemus. de præben. eod. lib. Quia cõmendarij prælati æquiparantur proprietariis quo ad omnia iura pertinentia ad adminiſtrationem, vt tradit Panor. in cap. querelam. de elect. quem ſequitur Decius, & à ſe citati in cap. edoceri. ſub fin. de reſcrip. & multis probari poſſet. Non etiam obſtant argumenta in contrarium adducta: quoniam in hoc caſu non deeſt fundamentum, nec prius, nec exẽplar profeſsionis tacitæ: quia expreſſa continetur in ipſa regula, & ſolita fuit aliquando fieri interdum expreſſe, & interdum tacite; & poſtea priuilegio, vel conſenſu Papæ, qui hoc poterat inducere, præſumitur inductum per conſuetudinem immemorialem, quia ſola tacita emitti ſolita fuit: & ita non eſt curandum de expreſſa, ſed de ſola tacita, quæ eſt inſtar expreſſæ antiquitus inſtitutæ, & ſolitæ fieri. & ſic patet reſponſio ad ſecundum oppoſitum. Non obſtat etiam, quod religio prædicta S. Baſilij nullum caput, ſiue generalem prælatum habet: quia de religionis eſſentia non eſt, vt habeat generalem omnibus religioſis illius religionis præſidentem. Tum quia nullo iure naturali, diuino, nec humano id cauetur. Tum quod canonici regulares, quorum monaſteriorum olim maxima copia fuit, ſecundum Volaterranum, qui de numero eorum erat, nullum generalem habuerunt, poſtquam cœperunt multiplicari. Tum quia antequam Papæ priuilegio eximerentur Abbates, & monachi, ſuberat vnumquodque eorum monaſterium Epiſcopo, in cuius diœceſi erat ſitum, cap. Abbates. 18. q. 2. cum multis alijs. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monachum eſſe, & profeſſionem nec tacitam, nec expreſſam feciſſe, pugnat.*

3 *Religionem ita ſupprimere poteſt Pontifex, vt remaneat ſolummodo quo ad apparentiam in delatione habitus, & aliquorum aliorum externorum: quam ſuppreſſionem ſola allegatione probabit is qui immemorabilem probabit conſuetudinem. nu. 2. Item & à principio talis poteſt inſtitui, quam qui ingrediuntur non ſunt vere religioſi, nu. 4. nec à Pontifice poſſunt cogi vt religionem approbatam ingrediantur, num. 5. nec vt efficiantur vere religioſi. num. 6.*

6 *Regularis vt aliam, quam non vouit, ingrediatur religionem etiam laxiorem, nec arctiorem, nec per ſupremum prælatum cogi poteſt. nu. 7.*

CON-

CONSILIVM XVI.

PRAESVPPOSITO, quod in monasterio montis Auellanæ monachi à tempore immemoriali nullam emittere solent professionem expressam, nec tacitam, & quod deferre consueuerint religionis habitum, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia illius religionis, cuius erat illud monasterium; & quod possunt conuiuere simul, non tamen ad id compelli.

Quæritur, an Papa potuerit co gere præfatos monachos ad intrãdam aliam religionem veram, & approbatam, & ad eam profitendam.

1 Ad hanc quæstionem responsurus, dico primo, videri posse alicui pugnare secum præsuppositа. Primo quidem, quatenus habent, in monasterio Montis Auellanæ fuisse monachos, qui non emitterent professionem expressam, nec tacitam; cum nemo possit esse monachus, nisi faciat professionem validam, cap. 1. de regul. lib. 6. Monachum enim non facit habitus, sed professio, cap. porrectum .de regul. & gloss. in cap. vidua. eodem titulo.

Secundo, quatenus habent monachos præfatos consueuisse deferre habitum religionis, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia religionis, cuius erat illud monasterium; & quod non erant vere regulares religiosi: quoniam nulla alia ratione videbantur esse inhabiles ad illa beneficia, qui habitum non deferebant, quam quia erant regularia, arg. cap. possessiones. de reb. eccles. non alienan. & cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. & illa non poterant esse regularia, nisi religio Montis Auellanæ fuisset vera religio, & eius monachi essent vere religiosi expresse vel tacite professi.

Tertio, quatenus ab vna parte habent illos monachos solitos fuisse suscipere habitum, & deferre illum; & tacite significant, eos qui vellent, potuisse conuiuere simul; & ab alia parte significant non potuisse compelli ad conuiuendum simul.

2 Sed hæc repugnantia tolli potest, eo quod extra hæc proposita in aliis mihi oblatis asseritur esse clarissimum, & probari posse, quod prædicta religio Montis Auellanæ à tempore immemoriali fuit collapsa tam quo ad regulam, quam quo ad habitum: quod non potuit fieri, nisi eo quod ibi desiuerit fieri professio regularis, licet soleret deferri habitus regulæ approbatæ conueniens. & constat consuetudinem immemorialem haberi pro titulo, vel pro probatione tituli, quem allegare voluerat is, pro quo illa facit, cap. super quibusdam. §. præterea. de verb. signif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æstiua. & ideo posset quis allegare præfatos monachos dictos fuisse quidem monachos, quia modum quemdam viuendi separatum à communi vita, & accedentem ad monachalem viuebant: sicuti solebant olim habere fratres Tertiarij ordinis S. Francisci viuentes congregati, iuxta gloss. solemn. clem. cum ex eo.
3 verbo tertio. de senten. excommun. Allegando item, quod priuilegio, vel sententia, vel reformatione aliqua S. Sedis Apost. fuit statutum, vt

illa

illa religio extingueretur quoad veram eſſentiam religionis, & maneret quo ad apparentiam, & quo ad modum viuendi prædictum, ſeparatum quidem à communi vita, & accedentem ad monachalem: ita quod veræ religioni extinctæ ſuccederet noua apparens, in qua poſt mortem antea profeſſorũ non fieret vltra profeſsio regularis expreſſa, nec tacita: quod vidimus eſſe factum in multis monaſteriis, & eccleſiis, etiam cathedralibus canonicorum regul. in Hiſpaniis & Galliis. Et etiam allegari poſſet, quod nulla vnquam fuiſſet religio vera, ſed ſolum apparens; & quod
4 ex aliqua fundatione antiqua ſtatutum fuit, vt certa beneficia nullis aliis conferrentur, quam geſtantibus habitum præfatorum monachorum, & ſeruantibus illum modum viuendi: & pro omnium horum probatione allegare poſſumus præfatam conſuetudinem immemorialem, qua probata, probarentur tituli allegati.

Secundo dico, his conſequens eſſe, prefatos monachos non fuiſſe religioſos, ſed ſolum conuixiſſe quandam vitam & modum viuendi differentem à communi, & accedentem monachali, qui defendi poteſt fuiſſe iuſtus, & licitus; licet nullã profeſsionem regularem religionis approbatæ facerent expreſsam, nec tacitam, per d. gloſs. præfatæ clem. cum ex eo. ab omnibus receptam.

5 Tertio dico, his preſuppoſitis, & predicta defenſione munitis, ad punctum queſtionis reſponderi poſſe, mea ſententia, non potuiſſe Papam compellere præfatos monachos, ſeu vitã quadamtenus monachalem degentes, ad ingrediendam, & profitendam aliam religionem veram & probatam. Tum quia nemo cogitur creſcere, cap. geſta. 74. diſt. Tum quia nemo cogitur vouere; & virginitas ſuaderi poteſt, non præcipi, cap. integritas. 32. q. 1. Tum quia licet ſint variæ opiniones circa illam quæſtionem, An religioſi poſsint compelli ad obſeruantiam ſuæ regulæ duriorem illa, quam inuenerunt tempore ſuæ profeſsionis; quam meo iudicio terſius & attentius tractat Decius, quam alij in cap. ad noſtram. nu. 9. de appell. notab. 4. omnes tamen conſentiunt in hoc, quod non poſſunt cogi ad profitendam nouam regulam, quam antea non vouerunt. Cum ergo D. conſulens numquam vouiſſet illam religionem, quam Papa præcepit ei
7 profiteri, nulla ratione potuit eum ad id compellere. Tum quia nos pridem reſpondimus id quod poſtea typis excudi fecimus in com. 4. de reg. ſuper cap. ſtatuimus. 12. q. 2. nu. 21. nullum prelatum nec inferiorem, nec ſupremum poſſe cogere vllum religioſum ad tranſeũdum ad aliam regulam ſtrictiorem, nec laxiorẽ, ratione ibi ſubiecta: in quod faciunt ſcripta ſuper eod. cap. ſtatuimus. à num. 13. vſque ad 20. Ex quibus colligitur, fratres Minores conuentuales, quorum regulã Pius V. extinxit in Hiſpania, non potuiſſe compelli ad profitendam regulam fratrum Minorum obſeruantiæ; quia regula eorum eſt longe durior, & alia, quam regula Conuentualium: quia hi profitentur regulam D. Franciſci temperatam priuilegiis Apoſtolicis: illi vero profitentur eam nullo tali temperamento laxatam. Salua, &c.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus, qui necessario professionem præcedit, debet esse adeo continuus, vt menses quibus stetit in primo monasterio, à quo sine licentia ad aliud transiit, etiam de voluntate secundi monasterij non possint coniungi.*
2 *Tempus à iure statutum in dubio debet esse continuum.*
3 *Professio nulliter facta sine scientia nullitatis non ratificatur.*

CONSILIVM XVII.

M. INGRESSVS quoddam monasterium, post decem menses sine licentia illud egressus est, & se ad aliud eiusdem ordinis contulit, in quo receptus de consensu fratrum post duos menses emisit professionem, & multos annos postea perseuerauit.

Quæritur, an huiusmodi professio N. valeat, vel possit ad aliam religionem se transferre.

1 Respondeo, quod professio D. cõsulentis expresse facta non valuit; quia fuit ante vnum annum cõtinuum completum; & post Conc. Trid. c. 15. de reg. sess. 25. professio facta ante finẽ anni nouitiatus est ipso iure nulla quo ad omnes effectus. Nec obstat, quod nouem, vel decem menses mansit in vno monasterio, & reliquum tempus adimpleuit in alio, & consenserunt monachi vt haberetur annus pro completo. Tum quia annus debet esse continuus, per cap. 1. vt probat Lapus Abb. in alleg. 47. & probat text. in cap. 1. de reg. lib. 6. ibi, *per totum annum*: per quem hoc tenuit ibi Domin.
2 & Fran. ea ratione, quam Lapus allegat, nempe, quod omne tempus statutum à iure ad aliquem effectum debet esse in dubio cõtinuum, iuxta gloss. celebrem & rec. in rub. de diuers. & tempor. præscrip. adde l. 1. ff. de diuers.
3 Tũ quia sic vidimus in sacro Pœnitentiarię prætorio iudicari: & quamuis aliquot annis postea manserit in monasterijs, reputando se professum; non tamen ideo est tacite professus; quia qui post professionem inualidè siue nulliter factam, nesciens illius nullitatem in monasterio perseuerat, non censetur satis ratificare illam, vt determinat Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5. Quare arbitror hunc D. consulentem non esse religiosum vere professum alicuius ordinis; & ita posse transire ad quamlibet aliam religionem, vel potius intrare quamlibet aliam de nouo sine vlla alia dispensatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio apud mendicantes ante Concilium Trid. anno probationis non completo emissa non faciebat aliquem religiosum verũ in specie, sed solum in genere, id est obligatum ad intrandam aliquam religionẽ: quæ non dirimit matrimonium postea contractum, sed impedit, nu. 2. immo nec impedit, si per professionem intendebat se solum obligare dicto ordini, quem profitebatur. num. 3.*

CONSILIVM XVIII.

QVIDAM ante Conc. Trid. ingressus religionem Carmelitarum ante finem anni nouitiatus fecit professionem, & post multos annos

miles

Digitized by Google

miles factus cum tribus ſucceſsiue contraxit matrimonium, cum quarum tertia filijs ex ea ſuſceptis viuit. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum, præfatum oratorem non fuiſſe verum religioſum ordinis Carmelitarum: quia, licet per profeſsionem etiam intra annum nouitiatus emiſſam in ordine non mendicantium fieret quis verus religioſus ordinis, quem profiteretur ante Conc. Trid. c. ad Apoſt. de reg. profitens tamen ordinem mendicantium ante finem anni nouitiatus non fiebat verus religioſus illius ordinis, quem profiteretur, per cap. non ſolum. de reg. lib. 6. quod de ordine Prædicatorum & Franciſcanorum ſtatuit, & per cap. conſtitutionem. eod. tit. & lib. quod præfatum cap. non ſolum extendit ad omnes ordines mendicantes, qualis eſt ordo Carmelitarum, cap. 1. §. penult. de religio. dom. lib. 6. ſed tantum fiebat religioſus in genere, ideſt obligatus religioni in genere, vt dixit glo. dicti cap. non ſolum. in verbo veſtro ordini. & ante Archid. recept. ab omnibus ibidem in eod. verb.

2 Secundum, quod matrimonia contracta ab oratore poſt præfatam profeſsionem valuerunt: quia profeſſus religionem in genere non eſt vere religioſus, ſed ad ſummum obligatus ad ſe faciendum religioſum, ſi inueniat receptores, vt tradunt in ſpecie Angel. in ſum. verbo religioſus. §. 14. & Syl. verbo religio 3. quæſt. 5. quod & nos, ipſis non relatis, tenuimus in Com. 2. de reg. ſuper cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 536. poſt Calderin. conſi. 23. & 27. de reg. Et tam ipſi, quam nos dicimus in ſpecie, quod profitens in ordine mendicantium etiam ante Concil. Trid. fiebat profeſſus in genere tantum, & matrimonium ab eo contractum valuiſſet.

3 Tertium, quod ſi orator habuit animum obligandi ſe ſolum ordini Carmelitarum, & non religioni in genere, potuit licite contrahere matrimonium: quia tali animo profitens ordinem mendicantium, nec in ſpecie, nec in genere obligatur religioni, vt Domi. poſt & ante alios tenet in d. cap. non ſolum. Si autem habuit animum obligandi ſe religioni in genere, peccauit quidem, quoties poſtea contraxit matrimonium, ſed matrimonia valuerunt; & peccabit, ſi mortua vxore, quam nunc habet, quarta vice contrahat: quia ea mortua tenebitur intrare religionem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus debet adeo eſſe continuus, vt menſes in quibus habitum in vno monaſterio geſtauit non coniungantur cum menſibus quibus ſtetit in alio: itemq. dictus annus, ſeu habitus, ea intentione fuerit datus, & aſſumptus, vt ſit tamquã nouitius probaret, & probaretur, num. 2. & 4. & in ætate legitima continuatus. num. 1. & hæc etiam procedunt quo ad forum exterius. num. 4.*

2 *Tacita profeſsio non inducitur dato errore Prælati recipientis aliquem ad habitandũ, & ad alios actus tamquam prius profeſſum, nec item per licentiam datam ad ſuſcipiendos ordines, illorumve ſuſceptionem, num. 3. ſed nec poſt Conc. Trid. poteſt eſſe tacita profeſsio, vbi non præceſsit completus annus probationis aſſumptus intentione probationem faciendi. num. 4.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM in 12.ætatis suæ anno suscepit habitum Minorum de obseruantia, & in diuersis monasterijs vitam suam transegit, donec legitimam ætatem ad profitendum attingens ad monasterium Aræcæli de Vrbe se contulit: vbi, narrato superiori, quod ipse tot annis gestauit habitum religionis, fuit ab eo admissus, & nulla expressa facta professione ad ordines suscipiendos missus, prout successiue etiam sacris insignitus fuit, actibusque professorum se immiscuit.

Quæritur, an saltem tacite professus intelligatur.

Respondetur primo, hanc causam D. consulentis esse satis implicitam, & eius decisionem pendere ab aliquot iuris modorum, & articulorum explicatione, quæ pro rei dignitate facere non vacat: neque quod facio feciſſem ob alias grauissimas occupationes, nisi me iubentium auctoritas in id adegisset.

1 Secundo, quod D. consulens non potest censeri fuisse professus, donec in monasterio de Aracæli reciperetur. Tum quia non potuit esse professus tacite, nec expresse ante annum 16. ætatis suæ completum, ante quem longe prius suscepit habitum. Tum quia non poterat expresse, nec tacite profiteri ante annum nouitiatus completum, quem ipse non compleuerat: quia, licet vno anno & amplius gestasset habitum, coniungendo menses, quibus mansit in vno monasterio, cum alijs, quibus mansit in alijs monasterijs; hoc tamen non sufficit secundum veriorem & receptiorem sententiam, secundum quam annus probationis & nouitiatus debet esse continuus, & in legitima ætate continuatus, prout sæpe respõdimus, qualem D. consulens non fecit.

2 Tertio, quod non potest etiam censeri professus in præfato monasterio de Aracæli. Tum quia nullam expressam professionem ibi fecit. Tum quia nullam expressam, neque tacitam facere potuit in eo, antequam compleret annum nouitiatus, quem tamen non complenit. quod colligitur ex eo, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum; & non fuit intentio Ministri, qui eum suscepit, suscipere tamquam laicum & nouitium ad faciendum annum probationis; nec intentio D. consulentis suscepti fuit intrare illud monasterium tamquam sæcularis, & qui noue habitum suscipit ad faciendum præfatum annum probationis. quod colligitur ex eo, quod Minister non interrogauit eum, an esset nouitius, nec professus, nec consulens quidquam dixit ei de hoc: & quod simpliciter fuit tractatus, vt alij professi, & quod numquam fuit iussus vel rogatus facere professionem, pluſquam alij professi, eo quod Minister habuit magnam credendi causam, quod erat professus; eo quod D. consulens narrauit ei solum, se pridem accepisse habitum, & multis annis gestasse illum, in multis monasterijs ante legitimam ætatem, & etiam in ea; & ita magnam causam habuit credendi quod erat professus, & quod iussit ei ordines etiam sacros suscipere, & facere alia, quæ ipsi professi

fessi faciebant, exeundo foras extra monasterium, & extra Vrbem.

3 Tum quia non obstat, quod de iussu prælati ordinis susceperit ordines sacros; & quod per talem susceptionem videtur facere professionem; nec quod nouitius immiscendo se actibus professorum videtur aliquibus profiteri. Non inquam hæc obstant.

Ad prius enim respondetur, falsum esse, per talem ordinationem fieri professionem, immo nec ratificationem iam factæ, vt nos probamus in Comment. 4. de reg. super cap. statuimus. 19. quæst. 3. num. 71. & seq.

Ad posterius respondetur primo, quod etiam iure antiquiori Concil. Trid. non censetur quis tacite profiteri, eo solo, quod se miscet actui proprio professorum: sed requiruntur aliquot aliæ conditiones, vt tradit diligenter Panorm. in cap. vidua. de reg. num. 7. quarum vna est, quod cognoscat, & sciat per talem actum fieri professionem, quod tamen nescie-

4 bat D. consulens, & ignorant multi etiam eruditi. Secundo respondetur efficacius, quam forte alius hactenus responderit, quod post Conc. Trid. hoc nullatenus habet locum ante annum nouitiatus completum, per cap. 15. de reg. sess. 25. quod habet, non posse vllo modo professionem fieri validam ante complementum anni probationis; & in casu proposito numquam compleuit annum probationis, qui debet esse continuus, & cum intentione probationis faciendæ, qualem non compleuit ipse, vt prædictum est.

Per quæ omnia concluditur primo, certum esse, præfatum D. consulentem non esse vere professum expresse, nec tacite quo ad forum conscientiæ. Secundo, quod etiam videtur verius non esse ipsum præsumendum professum etiam quo ad forum exterius. Tertio, quod Illustr. Reuerendissimusq. Protector, & Generalis præfati ordinis, licet possent eum fatigare in foro exteriori, si essent quærentes magis sua, quam quæ sunt Christi, rem tamen suo superillustri genere, suaque maxima religione, & humanitate dignam facient, si eum declarauerint non esse censendum professum, & permiserint ei viuere honeste in habitu, quem gerit, presbyterali. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professus tacitus est censendus is, qui vltra annum habitum nouitijs & professis communem gestauit, non obstante quod ad professionem expresse faciendam sæpius petitam numquam fuerit admissus, nec assignati tres dies professuris assignari ad deliberandum consueti per conuentum, qui etiam solet nouitios post quodcumque tempus eijcere.*

2 *Probationis annus potest incipi & compleri, etiam antequam quis compleat suæ ætatis annum 16. & virtute illius postea emitti professio.*

3 *Ignorantia iuris non suffragatur in foro exteriori, quo minus quis per annalem delationem habitus communis censeatur tacitus professus; sufficit tamen coram Deo. num. 4.*

3 *Tacita profeſsio non cenſetur inducta in illis monaſterijs, in quibus ex Statuto, vel præſcripta conſuetudine licet nouitios quandocumque ante expreſſam profeſsionem eijcere; item & quando aliunde conſtat intentionem vel nouitij vel conuentus eſſe vt per tales actus tacita profeſsio non inducatur: & coram Deo numquam inducitur profeſsio, niſi concurrat intentio volentis profiteri.*

CONSILIVM XX.

DE EO, qui manſit in quodam monaſterio ordinis S. Auguſtini decem menſibus, & deinde ingreſſus ordinem Minorum Conuentualium per duos annos continuos detulit habitum profeſsis & non profeſſis communem; ignorans, an ante profeſsionem expreſſam obligaretur religioni; an cenſeatur religioſus, attento quod ſæpius petijt profiteri, & non fuit per fratres admiſſus; & quod dicti Conuentuales habent libertatem eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monaſterio manſerint; & quod, quando volunt aliquem ad profeſsionem admittere, aſsignant illi tres dies ad deliberandum.

Reſpondeo primo, certum eſſe, oratorem non eſſe profeſſum ratione manſionis apud fratres ſancti Auguſtini, neque expreſſe profeſſum fuiſſe ordinem & regulam Conuentualium.

1 Secundo, quod ego non auſim dicere ipſum non eſſe cenſendum iure communi tacite profeſſum in ordine Conuentualium. Tum quia detulit habitum indiſtinctum & profeſsis & non profeſsis communem per biennium: & ſufficit ad talem profeſsionem detuliſſe illum per annum integrum, cap. 1. de reg. in 6. & clem. eos. eod. tit. Tum quia non obſtat dicere, quod habitum ſuſcepit ante decem & ſex annos completos, ante quos vetat Conc. Trid. profeſsionem fieri, ſeſſ. 25. cap. 15. quia non vetat habitum poſſe ſuſcipi ante illos completos, neque diſponit annum probationis impleri non poſſe ante illos completos. & ita etiam hodie annus probationis incipere poteſt, immo & perfici ante decimumſextum completum, & virtute illius probationis fieri profeſsio expleto decimoſexto, iuxta d. clem. eos. quæ quo ad hoc nullatenus eſt correcta. Tum quia
2 etiam non obſtat dicere, quod ipſe petebat admitti ad profeſsionem, & quod fratres nolebant eum admittere ad illam: quia non repugnat, quem eſſe profeſſum tacite, & petere ſe admitti ad profeſsionem expreſſam: neque quod conuentus nolit eum ad eam admittere: quia non deſinit ipſe eſſe profeſſus tacite, licet conuentus nolit eum ad expreſſam admittere; quia non eſt eius poteſtatis facere de tacite profeſſo non profeſſum, niſi proteſtatus fuiſſet ſe nolle eſſe profeſſum, & conſtaret de tali eius animo, vel de ſimili eius proteſtatione, & animo conuentus. quibus caſibus videtur intelligendum cap. 16. ſeſſ. 25. Conc. Trid. ibi, *finito tempore nouitiatus, ſuperiores aut admittant nouitios ad profeſsionem, aut eijciant*. Tum quia non iuuat illum, ſaltem quo ad forum exterius, ignorantia iuris, quod ante profeſsionem expreſſam non obligaretur ei, cap. ignorantia. de regul. iur. lib. 6. Tum quia non obſtat, quod

dicitur

dicitur de libertate prædictorum Cõuentualium eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio manserint: quia id falsum est iure communi per supradicta. Tum quia licet sola ordinis susceptio non videatur inducere professionem tacitam, multum tamen adiuuat ad eam præsumendam. Non etiam obstat, quod non fuerit facta ei assignatio illa trina trium dierum ad deliberandum super professione expresse faciẽda; quia est contra ius commune.

3 Tertio principaliter respondeo, quod si statutum, vel consuetudo præscripta ordinis Conuentualium haberet, vt liberum sit conuentui expellere nouitios ante professionem expressam, non esset orator censendus tacite professus, argum. cap. 1. & cap. non solum. de reg. lib. 6. cap. ad Apostolicam. eod. cum ei adnota. & eorum, quæ nos diximus in Com. de reg. in cap. statuimus. 19. quæst. 3. nu. 74. Ex quibus colligitur, tanta libertate vti posse nouitium ad exeundum, quanta conuentus ad eijciendum: & facit, quod statutum in vno correlatiuorum habet locum in alio, si modo eadẽ ratio idem dictet in eo, l. 1. C. de cupress. lib. 11. & late tradita per Fel. in proœmio Greg. Idem dico, etiam si constaret conuentus prædicti ordinis animo & protestatione expressa vel tacita suscipere nouitios, vt nolint eos habere pro professis ante professionem expressam; pro quo plurimũ facit cap. 16. Conc. Trid. cum proxime adductis.

4 Quarto igitur principaliter resoluo, prædictum oratorem solo iure cõmuni attento censendum esse tacite professum quo ad forum exterius: attento autem præfato statuto, vel consuetudine, vel protestatione tacita, vel expressa, non esse talem censendum: & quod præsuppositis his, quæ de ignorantia, & animo oratoris proponuntur in facto, non esse illum etiam iure communi solo attento tacite professum quo ad forum interius, per ea, quæ de tacita professione diximus vbi supra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professionem tacitam emittere videtur, qui professus in laxiori, postea habitum indistinctum per annum continuum in religione defert strictiori: vnde nec potest ad primam reuerti.* 1

2 *Iniuriarum etiam iniusta irrogatio, non est causa sufficiens, vt religioso, cui proprium est has pati, detur licentia transeundi ad laxiorem.*

CONSILIVM XXI.

RELIGIONEM S. Francisci de obseruantia quidam ingressus fuit, deinde Cõuentualium; & legitime professus ad priorem de obseruãtia redijt, & per annum integrum, & amplius in ea permansit: & cum sine iusta causa verbis & factis à nõnullis fratribus iniurias accepisset, exijt. Dubitauit, an esset verus religiosus, & an haberet satis causæ, propter quod S. D. N. cum eo dispenset, vt ad Conuentuales redeat.

1 Respondeo primo, quod D. consulens fuit verus frater, & religiosus ordinis Minorum Conuentualium, quia professionem fecit in eo ex-

preſſam. Secundo, quod videtur nunc eſſe religioſus etiam verus ordinis Minorum obſeruantiæ: quia, redeundo ad monaſterium ordinis Minorum obſeruantiæ, videtur tacite feciſſe profeſsionem in eo, manendo pluſquam per annum, ſi veſtis nouitiorum non eſſet diſtincta, iuxta cap. 1. 6. 1. de reg. lib. 6. Tertio, quod vix dabit S. D. N. licentiam, quam petit, immo
2 negabit eam: quia cauſæ non videntur ſufficientes; cum religioſorum debeat eſſe magis proprium, quam aliorum, iniurias ferre: quod Chriſtus ſatis ſuo exemplo docuit, & verbo Matth. 5. *Beneſacite maledicentibus vos.* Quarto, quod certo dabit facultatem tranſeundi ad alium ſtrictiorem, vel æquiualentem, & forte ad laxiorem. Salna, &c.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsionem ſaltem tacitam apud Minores de obſeruantia cenſetur feciſſe, qui à Conuentualibus ad illos tranſeundo, per annos ſeptem commoratus eſt, & ordines ſacros ſuſcepit.*

2 *Matris neceſsitas corporalis etſi præbeat iuſtam cauſam vt profeſso detur licentia retento habitu ſtandi extra clauſtrum, non tamen præbet vt detur licentia dimittendi habitum, & accipiendi beneficia in titulum, num. 4. quod ſi licentia non obtenta exeat, peccat, num. 1. & ſi dimiſſo habitu celebret, & efficitur irregularis. num. 3.*

CONSILIVM XXII.

QVIDAM monachus profeſſus ordinis Conuentualium S. Franciſci tranſiuit à dicto ordine ad ordinem Minorum de obſeruantia, in quo nullam emittēs profeſsionem expreſſam manſit ſeptem annos continuos, & ad ſacros ordines eſt promotus: poſtea, vrgēte neceſsitate matris ſenis, pauperis, ac nobilis, exiuit ſine facultate ſuperioris è monaſterio, dimiſſo habitu, vt illi ſubueniret. Quæritur nunc quid iuris, & an propter prædictam neceſsitatem matris poſsit dictus monachus accipere hoſpitale in titulum beneficialem.

1 Reſpondeo primo, præfatum D. conſulentem mihi videri eſſe ſaltem tacite profeſſum religionem Franciſcanorum de obſeruantia: quia ſponte intrauit eam, poſteaquam exiuit à conuentu Clauſtralium, & in eo manſit circiter ſeptem annis, & ordines omnes etiam presbyteratus ſuſcepit, & ſeruiuit vt frater obſeruantiæ.

2 Secundo, quod licet iuſtam cauſam habuerit exeundi à monaſterio Obſeruantium, vt ſubueniret matri pauperi, ſeni, & nobili, non tamen licite potuit id facere ſine licentia ſuperioris; & conſequenter quod in malo ſtatu vixit ſine habitu, toto tempore quo mānſit Neapoli, & in via eundi ad eam, & nunc veniens ad Vrbem, & nunc manens in ea ſine habitu.

3 Tertio, quod mea ſententia contraxit irregularitatem ſic manendo, & celebrando, & quod in maiori neceſsitate ſuæ animæ ſalutis eſt conſtitutus ipſe, quam mater eius in neceſsitate corporis.

4 Quarto, quod, vt opinor, nec congregatio Cardinalium, nec ipſe Papa faciet ei facultatem obtinendi præfatum hoſpitale in titulum beneficialē: quamuis

lized by Google

quamuis arbitrer facturum ei Papam facultatem manendi cum matre, habitu retento, dum mater vixerit, & forte vt ea mortua transeat ad alium ordinem mendicantium: licet magis expediret ei, vt post mortem matris rediret ad suum ordinem Minorum obseruantiæ, qui est optimus & altissimus viuendi modus, & gratissimus sanctissimæ Trinitati, quæ nos omnes sua infinita bonitate saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa ante annum 16. expletum est nulla, nec coram Deo ratificatur ex eo, quod per quatuor annos in religione permanserit; nisi sciens nullam, animo illã ratificandi, id fecerit. nu. 2. vnde matrimonium à tali contractum tenet. nu. 5. In foro autem exteriori iudicabitur valide professus; nec audietur, si petat illã declarari nullã, nisi id corã suo superiore & Episcopo intra quinquennii petat. nu. 3. cõtra tamẽ huius quinquennij lapsum restituitur ex eo, quod iuris ignorantia ductus id solum coram suo superiore, qui illius petitionem reiecit, ac testimonium minoris ætatis laceranit, petijt. num. 4.*

CONSILIVM XXIII.

PETRVTIVS ante completum 16. annum professus fuit regulam S. Augustini, & postea mãsit in eodẽ monasterio circiter quatuor annis: & deinde proposita causa nullitatis suæ professionis coram Generali, qui probationes laceranit, exiuit ad militiam armatam, & contraxit matrimonium, & postea denunciatum fuit eum fuisse religiosum. Quæritur ad quid teneatur, & remedium.

1 Ad quæstiones ex facto proposito insurgentes respõdetur primo, professionẽ factam à D. consulente ante annum 16. expletũ in religione S. August. non fuisse validã, per textum nouũ & clarũ Conc. Trid. sess. 25. c. 15. de reg.

2 Secundo, professionem illam, quæ ipso iure nulla fuit, & inutilis, nõ fuisse factam validam ex eo solo, quod post eam factam remãsit in monasterio tribus vel quatuor annis: quia per illam solam remansionem in ea non est iudicãda ratificata, vt singulariter determinauit Card. Caiet. in 2. 2. q. 189. ar. 5. quẽ nos serio sequuti fuimus, & cõmendauimus in Man. nostro cõfess. c. 12. nu. 71. & aliquot rationibus cõfirmauimus, scilicet q̃ ad ratificationẽ voti solemnis in religione inualide siue nulliter facti nõ sufficit, vt post illud factũ maneat in religione aliquo tẽpore, eo q̃ credit votũ valuisse; sed oportet vt sciat illud non valere, & animo validãdi illud in illa remaneat.

Tertio, quod hoc secundum certum esse videtur quo ad forum cõscientiæ, & corã Deo, qui omnia nouit, & nihil ignorat, c. nouit. de iud. sed quo ad forum exterius necessaria videtur ad declarationem petẽdam auctoritas superioris, & probatio, quæ sine causæ cognitione fieri non potest, & illa non cõceditur nisi intra quinquennium à tempore professionis factæ, & nisi inualide professus petat eam vestitus habitu religionis: & in casu proposito lapsum est iam quinquennium, & D. consulens gerit habitum militarem, & non religiosum.

3 Quarto, quod nobis scribentibus Com. 4. de reg. super c. statuimus. à nu. 76. & seq. visum fuit, quod huiusmodi professus si probauerit iusto impedi-

itized by Google

mento fuiſſe impeditum, quo minus potuerit declarationem nullitatis ſuę profeſsionis petere, poſſet iuſte ac ſancte reſtitui in integrum ad tempus, in quo fuit impeditus. Sed non videtur omnino iuſtum impedimentum, quod tangitur in narratione facti, ſcilicet quod cauſa nullitatis fuit propoſita coram ſuperiore intra quinquennium cũ probatione ætatis D. conſulentis per notariũ publicum facta, & quod eam rupit ſuperior, & noluit eam audire: quia Conc. Trid. cap. 19. ſeſſ. 25. requirit, vt intra quinquennium cauſa nullitatis profeſsionis deducatur coram ſuperiore, & ordinario: & ita de rigore iuris non videtur omnino ſatisfeciſſe.

4 Quinto, quod ad concedendam præfatã reſtitutionem ex bono & æquo, vt loquuntur antiquiores Iuriſconſulti, adiuncta interpretatione Budęi, & aliorum nouiſsimorum in l. 1. ff. de iuſt. & iu. ſiue de æquitate, aut epiceia, vt loquũtur S. Th. in 2. 2. q. 120. ar. 1. & alij Theologi, & communiter Iuriſperiti; facit multum, quod religioſi non ſunt, nec debent eſſe valde curioſi cauſarum forenſium, immo id eſt eis opprobrium. l. repetita. C. de epiſc. & cler. & tradit gl. recepta in c. 2. de poſtulando. & ita cõſulens iuuenis & nobilis facile potuit ignorare, quod tenebatur cauſam nullitatis non ſolum proponere coram ſuo ſuperiore, ſed etiam corã ordinario Epiſcopo: & ita maior culpa, vel dolus fuit in ſuperiore reijciente, & lacerante inſtrumentum humiliter præſentatum, quam in conſulente nobili, & iuuene Aragonio ſuo genio ad arma inclinato procedente ad armatam militiã, eo quod putaret profeſsionem eſſe nullam, quod impediuit eũ à proſecutione cauſæ. Immo ſuperior, vt videtur, dedit cauſam impedimenti, vt non proſequeretur cauſam nullitatis, lacerando iniuſte inſtrumentum, quo probabatur nullitas, & non conſulendo ei, vt tenebatur, quod debebat eam proponere non ſolum coram ipſo, ſed etiam coram ordinario.

5 Sexto, quod præfatus D. conſulens eſt conſtitutus in ſumma miſeria, niſi concedatur præfata reſtitutio, & audiatur ſuper cauſa nullitatis profeſsionis, & voluerit Sanctiſsimus miſericorditer ſubuenire miſeriæ, in qua eſt conſtitutus: quia coram Deo, & in foro conſcientiæ non fuit factus religioſus, ſi non ratificauit profeſsionem ſuam eo modo, quo dictum eſt in ſecundo dicto: & conſequenter matrimonium coram Deo, & quo ad forum cõſcientiæ eſt validum, & cum ſit conſummatũ, non poteſt Sum. Pont. diſſoluere illud ſecundum omnes tam Canoniſtas, quã Theologos: & ſi non admittatur ad cauſam nullitatis probandam, cogetur eſſe religioſus, cum nõ ſit. & cum tam ipſe, quam illa quæ ipſi nupſit, ſint nobiliſsimi, probabiliter timentur magna ſcandala, & homicidia, vrgente conſcientia ab vna parte ad ſeruandum matrimonium, attento quod numquam fuit religioſus, & ex altera parte vrgente foro exteriore ad ſeruandam religionem. Nam iam cœperunt inſinuari minæ, ac ſigna inimicitiæ inter ipſas partes, & cognatos earum; quibus qua parte iuſte poteſt, obuiandum eſſe, iura naturæ, diuina, & humana vbique clamant.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio emiſſa à maiore 16. annis etiã ſi ſit minor 18. iure cõi tenet, modo probationis*

annus

annis ẽt ante annũ 15.inceptus ſit cõpletus:an aũt teneat ĩ monaſterio,in quõ adeſt ſtatutũ ne ante 18.quis admittatur,ſine lectione totius ſtatuti diiudicari nõ põt.n.2.

2 *Profeſsio nulla non validatur per ſacrorum ordinum clam, ſuperiore, immo nec illo conſcio, ſi ſine conuentu (prout eſt de iure) quem ad profeſsionem recipere non poteſt, aſſumptionem, nu.3. immo nec per quoſcumque alios actus,alia intentione quam profeſsionem ſcitam nullam ratificandi,num.4. item nec per conſuetudinem religionis hos tolerandi, niſi ex mente tolerentur, vt ſic profeſsio, quæ ſcitur nulla, ratificetur.nu.5.*

CONSILIVM XXIIII.

QVINQVE quæſtiones à dom.tua quæruntur. Prima,an profeſsio à maiore 16. annis ante 18. peracto probationis anno emiſſa in religione, ex cuius regula prohibetur quis recipi, niſi 18.annum ad minus attigerit, obliget, maxime ſi talis profeſſus ad actus profeſſorum fuit poſtea admiſſus, vel ſacros ordines in religione ſuſcipit: ſtante etiam eiuſdem religionis conſuetudine,qua ante præfinitum tempus recepti,& ante 18.annum expletum profeſsi tolerati ſunt.

1 HAEC QVAESTIO ſatis eſt difficilis, & multiplex: & prima, quam implicat, eſt, an ſolo iure communi attento profeſsio præfata valeat. Et certum eſt,quod ſic: quia poteſt ingreſſus ante,vel poſt 15.annos completos implere annum probationis,& facere profeſsionem poſt 16.impletum per cap.15.de reg.ſeſſ.25. Conc.Trid.

2 SECVNDA, quam implicat, eſt, an impediatur profeſsio prædicta per ſtatutum religionis, in qua prohibetur fieri profeſsio ante annum 18. inceptum.Et quia hæc quęſtio eſt legitima, pendens ex intellectu illius legis, non videtur ſatis tute poſſe reſolui, niſi lecta illa, & recte intellecta; quia inciuile eſt,niſi tota lege perſpecta, vna aliqua eius parte propoſita, iudicare,vel reſpõdere,l.inciuile.ff.de legib.fieri enim poteſt,vt fieri prohibeat profeſsionem,tamen factam non irritet: & quod prohibeat,& irritet: quod etiam perſpecta tota lege non erit omnino facile iudicare, ob multa,quæ in vtramque partem afferri poſſunt.

3 TERTIA, an profeſsio inualida efficiatur valida, eo quod ordines ſacros in religione ſuſcipiat: & mihi certum eſt,quod non, ſi accipiat eos abſque ſuperioris licentia, vt multi ſuſcipiunt cum falſis literis dimiſſorijs;quia ex illo actu non arguitur ratificatio monaſterij, in quo inualide profeſſus fuit. Quod ipſum dici poſſe videtur, ſi ſuſcepit eos cum literis dimiſſorijs ſuperioris prelati, à quo ſolo ſolent dari: quia ipſe ſolus ſine ſui conuentus conſenſu non poteſt profeſsionem accipere iure communi, iuxta gloſ.1.cap.vlt.de reg.lib.6.quam etiam praxis omnium fere religionum approbat.

4 QVARTA, an profeſsio inualida ratificetur, & fiat valida,ex eo ſolo, quod admittatur à conuentu ad actus ſolis profeſsis conuenientes. Et memini me aliàs reſpondere negatiue. Tum quia nullo iure, nec efficaci ratione mihi videtur probari ſufficientia illius ratificationis; cum admiſsio ad illos actus poſsit fieri alia ratione, quam animo ratificandi; puta per reuerentiam,& verecundiã, inaduertentiam, & incogitãtiam,&

per

per ignorantiam iuris, & per falſam credulitatem, qua profeſsio facta credebatur valida. Tum per ea, quæ ſingulariter notauit Caiet. ad S. Tho. 2.2.q.189.ar.5.dum amplius, quam hoc, requirit ad ratificationem; quem: etiam nos ſequuti fuimus in Manu. confeſſ.cap.12. nu.71.

5. QVINTA, an profeſsio inualida reficiatur & ratificetur per conſuetudinem religionis, in qua ſic male profeſsi tolerari ſolent. Ad quam reſpondeo primo; certum eſſe quod non, propter ſolam conſuetudinem tolerandi, niſi tolerantia conſequatur, neque ſi ea conſequatur, niſi ratificatio fiat eo modo, quo Caiet. & nos vbi ſupra diximus: quia multa per patientiam tolerantur, quę ſi in iudicium deducerentur, exigente iuſtitia, non deberent tolerari, cap.cum iamdudum. de præben. & cap.dènique.4.diſt. &c. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actus factus contra legem prohibentem non valet: vnde profeſsio emiſſa ante 18. annum in religione quæ habet ſtatutum ne quis ante dictam ætatem admittatur ad profeſsionem, videtur non valere. & nu.2. & 4.*

2 *Profeſsio apud quatuor ordines mendicantium emiſſa ante completum probationis annum iure communi habebat vim voti ſimpliciter obligantis ad religionem in genere, ſed non facit vere religioſum. nu.4.in fin.*

3 *Probationis annus requiſitus reſpicit fauorem priuatum, cui iure communi ſcienter poterat renunciari: at certa ætas requiſita reſpicit fauorem publicum. & nu.1.*

CONSILIVM XXV.

IN ORDINE Minimorum ſtatuto cauetur, ne quis ante 18. ætatis ſuæ annum ad profeſsionem admittatur. Quæritur, an N. qui ante dictam ætatem profeſſus eſt, ſit vere religioſus.

1 Quod N.nō ſit verus religioſus ordinis Minimorum, facit primo, quod actus factus contra legem prohibentē illum fieri, non valet, l.non dubium. C.de legib. & in regula illius ordinis cauetur, ne quiſquam profeſsionem faciat in illa, antequam attingat 18.annum.

Secundo, quod lèx prohibens ne fiat profeſsio ante talem ætatem, videtur plus reſpicere vtilitatem publicam, quam partium: & ita, licet anno probationis potuiſſet ante Concil.Trid. renunciari à partibus, quia videbatur ante illud principalius introductus in fauorem priuatum, quam publicum; nunc vero non videtur poſſe renunciari legi, prohibenti ne fiat profeſsio ante certam ætatem.

Tertio, quod per Concil.Trid.cap.15.de regul.ſeſſ.25. annihilatur profeſsio facta ante legitimam ætatem.

2 Quarto, quod Hoſtien. & communis opinio tenere videntur in cap.quia in inſulis.de regul.quod profeſsio facta ante 18. annum in monaſterijs, in quibus prohibetur illa fieri ante illum, non valet, & quod etiam facta in ordine mendicantium ante finem anni nouitiatus non obligat ad religionem, quam profeſſus eſt in ſpecie, ſed tantum in genere; ita quod vim

lim-

Digitized by Google

ſimplicis voti habeat, vt in cap.non ſolum. & cap.conſtitutionem.de reg. lib.6.ſtatutum eſt.

3 Pro parte autem contraria, quod valeat, videtur caſus in cap. ad Apoſtolicam.de regul. vbi expreſſe declaratum eſt, quod, licet profeſsio non debeat fieri ante finem anni probationis;ſi tamen fiat vtraque parte,ſcilicet nouitio, & monaſterio volente, valet.

Secundo facit ratio, qua fundatur illa declaratio in illo cap. nempe quod ille annus nouitiatus ſtatuitur in vtriuſque partis fauorem, & ita vtraque pars poteſt renunciare illi fauori, vt cuilibet alij iuri ſuum fauorem concernenti, cap.quod ob gratiam. de regul.iur.lib.6.& l.quod fauore.C.de legib.

Tertio,quod conſuetudo eſt optima legum interpres,cap.cum dilectus. de conſuet.& conſuetudo generalis habebat ante Conc. Trid. vt profeſsio facta ante finem anni probationis valeret extra religionem quatuor mendicantium, de quibus in d.cap.non ſolum.& d.cap.conſtitutionem.

4 Per hæc præmiſſa hæc quæſtio videtur valde dubia: in cuius ego partem priorem multum inclino ob argumenta pro ea ſupra formata;& quia reſponderi poteſt ad præfatum cap.ad Apoſtolicam.per tacta in argum.2. pro priore parte adducto;ſcilicet,quod aliud eſt dicendum de prohibitione profeſsionis,ne fiat intra annum probationis,quæ videtur potius facta in fauorem priuatum,quam publicũ; & aliud de prohibitione,ne fiat ante certam ætatem,quæ videtur potius reſpicere publicam vtilitatem, quam priuatam. Dixi ſupra inclinare multum in priorem partem,& non aſſerere illam, propter dicta Panor.in d.cap. quæ in inſulis. qui videtur tenere contrarium contra communem: quamuis etiam ipſe ſub finem ſentiat, quod non obligat in ſpecie,licet obligaret in genere ad religionem;& non perpendit differentiam, quam nos aduertimus inter prohibitionem ne fiat ante certam ætatem, & inter prohibitionem ne fiat ante annum probationis. Et ita deſiderarem vt S.D.N.declararet pro N.conſulente, qui ſalutem quærit æternam,quod nullatenus valuit eius profeſsio, vel quod ſolum vim habuit voti ſimplicis obligantis ad religionem in genere, & non facientis eum verum religioſum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio cum ſit reciprocus contractus,quo monachus monaſterio, & è contra obligatur,ſi alterius deficiat conſenſus,erit nulla,& nu. 16.quod ſi adſit conſenſus,tenebit,licet profeſſus occultet illam qualitatem quam habentes ex ſtatuto prohibentur admitti. nu. 1.& nu.11. niſi ſtatutum ab habente poteſtatem factum haberet clauſulam profeſsionis annullatiuam. nu.12.*

2 *Inhabilitati plures reperiuntur iure communi ad ordines & beneficia, & per extrauagantes ad religionem,immo & per ſtatuta particularia inferiorum Papa ad beneficia regularia, & ſæcularia aliquarum eccleſiarum & Capitulorum.num.3.& hoc, modo ſtatuta ſint à Sede Apoſtolica ſufficienter approbata, & confirmata. num.10.aliàs inferior Papa non poteſt ſuo ſtatuto aliquem inhabilitare ad id, ad quod iure communi eſt habilis.num.8.& 4. & ſeq. & num.6. nec ſtatuere quod*

profeſsio

profeßio hoc vel illo modo facta teneat, vel non.num.7. Fundator autem beneficiorum conſentiente Epiſcopo poteſt ſtatuere, vt tales & tales non ſint habiles ad dicta beneficia obtinenda.nu.10.

4 *Statuere contra ius commune canonicum nullus poteſt inferior Papa. num.9.*

4 *Originem trahens ab infidelibus de iure nequaquam eſt inhabilis ad religionem: immo nec propria infidelitas præcedens baptiſma obeſt promotioni, nu.5.nec ad obtinendum canonicatum. nu.4.ſecus eſt de hæreſi: quia iure Pontificio nedum propria nocet, ſed etiam paterna.& nu.5.*

12 *Profeſſus nulliter in religione, ſiue ob ſtatutum profeßionem irritans, ſiue ob defectum conſenſus recipientis, non poteſt tuta conſcientia in ipſa retineri, poſſuntque tales coram Deo libere exire, immo & tenentur quærere vt dimittantur à ſuperiore, præcedente iuridica ſententia. nu.13.*

14 *Taciti & expreßi regulariter par eſt virtus, niſi adducatur ratio diuerſitatis. nu.15. vnde ſicut defectus conſenſus vitiat expreßam profeßionem, ita & tacitam. num.14.*

16 *Profeßio nulla ob defectum conſenſus recipientis, perſeuerante eodem defectu, non poteſt per quoſuis actus ſubſequutos dici ratificata: immo ſi adfuit defectus in receptione habitus, ita vt admiſsio ad habitum ſit nulla, poſt Concilium etiam accedente conſenſu expreſſo non poſſet ratificari, ſed annus probationis eſſet legitime à capite inchoandus.nu.17.18.& 19.*

17 *Probationis annus vt incipiat, requirit etiam conſenſum recipientis, qui ſi abſuit, poſtea ſuperueniens non renalidat tempus elapſum, ſed debet de noua inchoari.& num.19.*

18 *Ratificatio profeſsionis nulliter emiſſæ per nullos actus ratificatur, niſi ſciatur nullitas,& accedat nouus conſenſus approbationis: item etiam requiritur vt ceſſent impedimenta,nu.15.conſenſuſque libere præſtetur, nu.16. in fin. adimpleanturque à Concil. Trid.requiſita,nu.18.& 19. vel ſuper eis à Pontifice diſpenſetur.20.*

CONSILIVM XXVI.

ORTA ſunt grauia dubia inter patres ordinis Minimorum, quæ deſiderantur per excellentiam veſtram declarari.

Primum, an Capitulum generale ordinis Minimorum auctoritate ordinaria potuerit, vel poſsit ſtatuere, ne recipiantur ad ſuum ordinem, qui fuerunt infideles, vel deſcendunt ex eis.

Secundum, an recepti contra præfatum ſtatutum à prędicto Capitulo factum, debeant exire, vel reijci, ſi non fuerint ipſi infideles, neque deſcendunt ex hæreticis, qui impœnitentes deceſſerunt, vel eorum ſtatuæ combuſtæ ſunt.

Tertium, poſito quod Capitulum potuerit ſtatuere, vt tales non reciperentur; & quod, ſi recepti fuiſſent, receptio & profeſſio eſſent nullæ; poſsint dicti fratres, qui ex tali genere deſcendunt, in foro conſcientiæ à religione exire abſque Romani Pontificis diſpenſatione.

Quartum, poſito quod in foro interiori & conſcientiæ poſſent exire, & prælati noluerint in foro exteriori exeundi licentiam concedere; quid remedij eis relictum ſit.

Quin-

Digitized by Google

Quintum, an profeſsiones præfatorum fratrum, licet non valeant vt expreſſæ, valeant tamen vt tacitæ.

Sextum, an licet præfatæ profeſsiones non valeant neque vt expreſſæ, neque vt tacitæ, à tempore quo fuerunt factæ, ſint tamen validæ per geſtationes habitus per annum & amplius factas.

Septimum, an poſito quod non ſint factæ validæ, poſsint aliquo modo fieri tales.

ANTEQVAM his reſpondeam, admoneo DD. conſulentes ſubintellexiſſe me, quibuſdã eruditis viſum fuiſſe, quod reſponderim contraria in duobus reſponſis in hac materia redditis: in quorum altero reſpondi de quodam N. qui receptus & profeſſus fuit contra prædictum ſtatutum, non eſſe religioſum; & de quibuſdam alijs, qui fuerunt recepti & profeſsi contra idem ſtatutum, eſſe religioſos. Sed licet occaſionem aliquam id dicendi habuerint, non tamen iuſtam cauſam: quoniam ſi ſatis perpendant, non ſunt contraria, ſed diuerſa; quia ratio principalis, ob quam reſpondi præfatum N. non eſſe religioſum, non eſt, quia fuit receptus contra præfatum ſtatutum, licet etiam illam vnico verbo inſinuauerim; ſed illa firmior, quam tradidi in hæc verba; *Quia profeſsio eſt in effectu quidam contractus reciprocus vltro citroque obligatorius; quo profitens ſe obligat monaſterio, vel ordini ad ſeruiendum ei ſecundum regulam eius, & è contra monaſterium ad alendum & tractandum eum ſecundum eamdem regulam: & ita eſt neceſſarius conſenſus vtriuſque partis tam prælati, & monaſterij profeſsionem recipientium, quam ipſius profitentis: & in caſu propoſito defuit conſenſus prælati, & monaſterij: quia fuit præſtitus ſub conditione, ſi non eſſet de tali genere; & ita defuit conditio, ſub qua fuit admiſſus; & conſequenter ipſa admiſsio. quia diſpoſitio conditionalis nulla eſt deficiente conditione; & quia deficiente cauſa regulariter deficit effectus.* De alijs autem reſpondi, quod erant religioſi; quia nihil aliud obſtabat eis, ne eſſent; niſi quod præfatum ſtatutum id prohibebat, quod ſolum non erat iuſtum impedimentum ad annullandum valorem profeſsionis: in caſu enim præfati N. non valuiſſet profeſsio, etiam ſi contra nullum tale ſtatutum fuiſſet facta; quia deficiebat conſenſus recipientium: in alijs autem fuit valida: quia non deficiebat præfatus conſenſus, quamuis eſſet contra præfatum ſtatutum.

AD PRIMAM igitur quæſtionem reſponſurus dico, quod pro illius parte affirmatiua, ſcilicet quod Capitulum præfatum potuerit huiuſmodi ſtatutum facere, facit primo, quod plura quam decem Capitula præfati ordinis Illuſtriſsimi varijs modis ſuper contentis in eo conſtituerunt: & non videtur credendum tot eruditiſsimos ſanctiſsimoſque viros toties id facturos fuiſſe, ſi non licuiſſet eis facere.

2 Secundo facit, quod multa iura communia multos arcent ab ordine, & religione clericali, & beneficijs eccleſiaſticis, vt habetur in cap. 2. & cap. ſtatutum. de hæret. lib. 6. & etiam ſel. recor. Pius V. in quadam extrauag. arcet à religione aliquos ab hæreticis deſcendentes; quin & Apoſtolus 1. ad Timoth. 5. arcet neophytos ab epiſcopatu, quod latius tractat Gratia. diſt. 48.

Tertio,

3 Tertio, quod multæ sunt ecclesiæ, in quibus non recipiuntur vlli neophyti, nec descendentes ab infidelibus. Multa etiam collegia sæcularia & regularia habent statuta, etiam à sancta Sede Apostolica confirmata, de non recipiendis ad ea eis, qui ab infidelibus descendunt. Ergo etiam Capitula prædicti ordinis Minimorum potuerunt statuere contenta in præfato statuto: attento quod minores debent imitari maiores, iuxta illud, *A boue maiore discat arare minor.* cap.ea quæ. de re iudic.

Quarto, quod statutum præfati ordinis confirmauit Sedes Apostolica, quæ non solet confirmare illicita, argum.extrauag.vnam sanctam.de maiorit. & obed.

4 Pro contraria autem parte negante facit primo, quod nullus inferior Papa potest contra ius commune canonicum statuere, cap.quod super ijs. de maiorit. & obed. cum ei adnotatis; & præfatum statutum videtur esse contra commune ius canonicum. Tum quia iure communi canonico omnes Christiani regulariter sunt apti ad intrandam & profitendam religionem à sancta Sede Apostolica approbatam, si non obest eis aliquod impedimentum canonicum; adeo quod etiam pueri possunt ad eam recipi, secundum S.Thom, receptum 2.2.q.189.art.5. & etiam presbyteri curati & archidiaconi secundum eumdem ibid.ar.7. At descensio, & generatio, qua quis descendit ex infidelibus, non est impedimentum canonicum ad intrandam & profitendam religionem; nullo enim iure id cauetur; immo iure ipso diuino, vnde hauritur canonicum, cap.qualiter & quando.2.de accusat.expresse id conceditur; Apostoli enim, cum essent Iudæi, fuerunt facti Christiani, cap.in nouo. 21.distin. Tum quia Paulus ex Iudaismo conuersus solos neophytos prohibet ab ordinibus, ad Timo.5. Tum quia Alexander III. declarauit in cap.eam te. de rescript. non debuisse quem à canonicatu repelli, eo quod ante fuisset Iudæus; immo vt ibi glos. & doctores addunt, commendari debuit potius, & laudari. Tum per illud S.August.cap.vndecumque.56.distinct. *Vndecumque homines si parentum vitia non sectantur, honesti, & salui erunt:* & per illud Ioan.Chrysost.in ead. dist. *Numquam de vitijs erubescamus parentum: sed illud vnum quæramus, & semper amplectamur, virtutem videlicet.* Tum quia non videretur inconueniens, vt etiam quorumlibet hæreticorũ filij admitterentur ad religionem, vt colligitur ex cap.recurrat.32.q.4.nisi exciperẽtur, & fierent inhabiles per constitutionem Papæ, cap.2. & cap.statutum.de hæret.lib.6.& præfatam extra-
5 uag. Pij V. Tum quia argum.à speciali valet in hac forma: Hoc est speciale iure particulari; ergo contrarium est dicendum iure communi, cap.qualis.25.distinct.& cap.præsenti.9.loca.de præbend.lib.6. At speciale est, ne quis descendens ex infideli hæretico assumatur ad ordines per iura supradicta: ergo contrarium est dicendum in descendentibus ex alijs infidelibus. Tum quia Felin.in præcitato cap. eam te. colum.8.receptus ab alijs ponit regulam pro lege generali, quod infidelitas præcedens etiam propria non obest alicui quo ad ordines, & beneficia, nisi sit hæresis: ergo à fortiori non nocebit aliena: & ita iure communi canonico non debet nocere cuipiam infidelitas etiam propria, quanto minus aliena quo ad

intran-

6 intrandam religionem? Cum ergo iure communi canonico liceat descendenti ex alio infideli, quam hæretico, intrare & profiteri religionem à sancta Sede Apostolica approbatam; statutum contra hoc factum debet dici statutum factum contra ius commune. Tum quia præfatus Pius V. in prædicta extrauag. videtur hoc approbare, dum respondendo fratribus Minoribus de obseruantia sic ait, *Ius, qui ex Mahumetanorum, vel Iudeorum genere descendunt, cum post susceptum ab eis baptisma Græci & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quo minus in ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto ordine dignitates, gradus, & officia religionis, vel cuipiam alteri nocere possit, vel debeat.* Per hæc enim verba pientissimus Pius clare vult, quod iure communi canonico, immo & quasi diuino, recipi debeant, non obstante præfati generis impedimento, personæ aliàs idoneæ ad religionem Franciscanorum de obseruantia, & consequenter ad religionem Minimorum: cui consequens est esse iuri communi canonico contrarium.

7 Secundo principaliter pro hac parte negatiua facit, quod circa ea, quæ pertinent ad essentiam trium votorum solemnium religionis, dispositio videtur pertinere ad solum Papam, arg. cap. cum ad monasterium. 9. fin. de stat. monach. vbi gloss. & Innoc. communiter recepti ab alijs tenent solum Papam posse dispensare in tribus præfatis votis; immo quod neque ipse Papa possit dispensare super voto solemni cõtinentiæ, affirmat S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 11. licet communis contra teneat, quam nos etiam sequimur post alios in Man. confess. cap. 12. Ergo dispositio, qua disponendum est, vt pro-
8 fessio huius vel illius hoc vel illo modo facta valeat, vel non valeat, ad summam Papæ potestatem pertinet. Cum igitur omnia Capitula quamlibet generalia præfati ordinis sint Papa inferiora, non pertinebit ad illa potestas faciendi hunc vel illum ineptum ad faciendam professionem in religione per Sedem Apost. approbata; quam omnes Christiani communi iure canonico possunt vouere, intrare, ac solenniter profiteri, præter illos, qui specialim ab eodem iure prohibentur.

Per quas rationes nunc firmiter credo, quod antehac quasi dubitabam, nempe nulla Capitula quamlibet generalia præfati ordinis, nec alicuius alius posse statuere, vt professio trium votorum substantialium facta non valeat, si communi iure canonico (sublato de medio illo statuto) esset valitura: sicut nec valeret statutum alicuius Synodi, vel Concilij prouincialis, vel nationalis, etiam omnium ecclesiasticorum illius episcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo absque auctoritate Papæ statueretur, vt certi generis personæ essent inhabiles ad matrimonium contrahendum, si iure communi canonico essent habiles: adeo quidem, quod matrimonium inter eos contractum valeret, non obstante tali Synodi, vel Concilij statuto.

9 Ad opposita respondemus. Ad primum quidem, concedendo interfuisse præfatis Capitulis, quæ prædictum statutum fecerunt, viros sanctissimos, & eruditissimos: negando tamen non potuisse eos, vel maiorem partem eorum errare circa illud statutum, etiam absque vllo pecca-

to, quia

to; quia errare circa ius dubium humanum non eſt peccatum, iuxta gloſſ. cap. 1. de poſtulat. prælato. verbo de cætero. receptam ibi & vbique per omnes.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo multos quidem factos eſſe inhabiles ad ordines, & ad beneficia, & etiam ad religionem; negando tamen eſſe factos inhabiles ab inferioribus Papa, de quibus agimus; cum Capitula omnia quamlibet generalia ſint Papa inferiora, quæ negamus poſſe facere contra ius canonicum ipſiuſmet Papæ.

10 Ad tertium concedimus multas eccleſias, & collegia ſæcularia, & regularia habere huiuſmodi ſtatuta; negando tamen quod valeant, ſi non fuerunt confirmata, vel facta auctoritate Papæ, vel niſi ſint collegia fundata à patronis ſub hac conditione: quia licet eis cum epiſcoporum auctoritate ponere ſuæ donationi & fundationi conditionem iuri communi contrariam, arg. cap. cũ dilectus. de conſue. vbi hoc notatur: nos autem loquimur de profeſsione regulæ Minimorum, cuius auctor nullam talem conditionem adiecit cum auctoritate Epiſcopi, neque Papæ, neque ſine illis.

Ad quartum concedimus ſtatuta prædicta Minimorum fuiſſe quidem confirmata à Papa, quatenus ſunt licita, & honeſta, & non ſint contra ius commune, nec contra ſacros canones; negando tamen, quod hoc, de quo loquimur, non ſit contra ius commune, & ſacros canones, ſiquidem eſt tale per prædicta.

11 AD SECVNDVM principale dubium reſpondetur primo, nullos, qui hactenus recepti ſunt contra prædictum ſtatutum, eſſe eijciendos ob id ſolum, quod contra prædictum ſtatutum fuerunt recepti & profeſsi: quoniam ex nihilo nihil fit, vt ait Philoſophus, & vt Perſius adijcit in nihilum nihil poſſe reuerti; & quod, vt Iuriſconſulti aiunt in rub. de iniuſt. rup. irrit. fact. teſtamen. quod nullum eſt, rumpi non poteſt: nec ſponſalia nulla poſſe diſſolui; quia priuatio præſupponit habitum, l. decem. ff. de verb. oblig. & conſequenter, quod eſt nullum, nullum effectum poteſt producere. Cui conſequens eſt, ſtatutum præfatum, cum ſit nullum, nullum poſſe gignere fructum, nec cõſequenter reſcindere, vel annihilare profeſsionem alioqui legitimam. Secundo, quod quamuis nulli poſſunt eijci propterea ſolum, quod ſint profeſsi contra præfatum ſtatutum; poſſunt tamen eijci aliquot eorum, propterea quod non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, vt tetigi in admonitione, quam dubiorum deciſioni præpoſui. Illi namque ad profeſsionem hos admiſerunt, præmiſſa proteſtatione tacita, vel expreſſa, quod eos non haberent pro profeſsis, ſi deſcendebant ex infidelibus, & quod poſſent eijci, ſi inuenirentur ab eis deſcendere; huiuſmodi enim fratrum profeſsio eſt omnino nulla; non quia eſt facta contra ſtatutum, quod eſt omnino nullum: ſed quia eſt facta ſine conſenſu legitimo; cum ſit facta per conſenſum conditionale, ſi non deſcendiſſent ex infidelibus: quia propter falſitatem conditionis illa profeſsionis acceptatio ſit nulla, cum diſpoſitio conditionalis non exiſtente conditione nihil operetur, cap. ſi pro te. de reſcript. lib. 6. & cap. præterea. 2. de appellat.

AD

12 AD TERTIVM principale dubium respondeo primo, quod quia mihi certum est statutũ præfatum esse nullum, non possum respondere esse quidquam inualidum, eo quod sit illi contrarium. Secundo, quod is, qui teneret illud esse validum, non posset dicere esse veros religiosos fratres, qui contra illud essent professi; nec posse tract ari, nec teneri pro talibus; nisi prius per dispensationem legitimam, & nouam, eamdemque legitimam professionem, fierent tales. Tertio, quod siue valeat statutum, siue non, non possunt iuste prædicti teneri nec hab eri pro legitimis patribus, etiam quo ad forum conscientiæ; si, vt prædictum est, consensus non fuerit legitimus in parte recipientium, eo quod fuerit præstitus sub conditione falsa, vt prædictum est: & ita liceret eis quo ad forum conscientiæ tantum exire ab ordine sine dispensatione; quia quod quo ad illud forum non sint ligati, arguit cap. humanæ aures. 22.q.5.

13 AD QVARTVM dubium respondeo, quod remediũ est ei, cuius professio non est valida, ob prædicta, supplicare prælato ordinis sui, qui sit iudex competens eius, humiliter, vt declaret professionem eius non valere: & ita non debere manere in monasterio agendo actus, quos non licet ei agere; nec impensis aliquibus comedendo, bibendo, & vestiendo conuentum grauare; & requirere vt id faciat vocato prius sindico, & eo audito, & vt ferat sententiam in scriptis præsente notario monasterij præfati, & toto conuentu, vel aliquibus testibus, in quibus contineatur quod ipse ob tales & tales causas non est vere professus, & ideo declaret eum non esse verum religiosum monasterij præfati, & dimittat eum exutum veste in nomine Domini, concedendo illi patentes literas sententiæ, & dimissionis, vt possit facere fidem suæ dimissionis ad viuendum inter alios ad gloriam Dei, & salutem suarum animarum. Amen.

14 AD QVINTVM dubium respondeo negatiue. Tum quia in cõtractibus par virtus est expressi, & taciti, l. cum quid. ff. si certum petat. glos. in l. expressa. ff. de reg. iur. Tum quia qua ratione defectus consensus annullat professionem expressam, debet etiam annullare tacitam, immo quadamtenus magis, arg. l. 1. §. fin. iuncta l. Labeo. ff. de pactis. quia qui tacite consentit, potius ficte, quam vere consentire censetur, vt recte
15 post alios probat Dec. in d. l. cum quid. Tum quia licet aliqua tacite facta valeant, & facta expresse non; & econtrario aliqua expresse facta valeant, & tacite non; regulariter tamen si alterum valet, vtrumque valet, nisi aliqua ratio particularis inueniatur, cur alterum valeat, alterum non, vt communiter videtur resolui per doctores in d. l. expressa. At in proposito casu nulla ratio potest reddi, cur tacita professio plus valeat, quam expressa, si in vtraque deest consensus ex parte recipientium. Ergo non est dicendum. Tum quia cæteris paribus difficilius colligitur consensus tacitus, quam expressus: ergo facilius colligitur actum non valere ex defectu consensus taciti, quam ex defectu consensus expressi: quia quicquid habet propositum in proposito, habet oppositum in opposito, cap. sciendum. 8. q. 1. & l. & si contra tabulas. ff. de vulg. & pupill.

Neque obstat primo, quod prædicti male professi interuenerunt actibus professorum: quia durante impedimento, seu ignorantia, tales actus non faciunt professum, per singulare dictum Caiet. 2.2.q.189.art.5.& tradimus nos in Man. confess.cap. 12. nu. 31. & in comment. 4. de reg. super cap. statuimus.num.71. & 72. Non obstat secundo, quod acceperunt literas dimissorias ad ordines suscipiendos; quia non sufficit, vt diximus in dicto com. num. 71.

16 AD SEXTVM dubium respõdeo, quod hoc dubium est longe grauius. Sed videtur respondendum primo, quod si idem defectus consensus interuenit post professiones factas, qui interueniebat ante, tempore, quo illæ fuerunt factæ, non sunt factæ per gestationem habitus postea validæ: quia, quicquid aliqui dicant, conclusio certa est, quod inter profitentem & professionem admittentem contrahitur obligatio reciproca, qua profitens obligatur religioni ad præstanda quæ promittit secundum regulam, & religio ad præstandũ ei quæ debet; & ita requirit vtriusque partis consensus, vt nos post Innoc. & Panorm. in cap. porrectum. de regul. tradimus in dicto com. cap. statuimus. num. 74. Adeo vt nemo, nisi volens, & consentiens, possit fieri religiosus, cap. integritas. 32. quæst. 1. ibi, *Res magis voti, quam præcepti est, quæ suaderi potest, imperari non potest.* Immo nec sufficit qualis qualis voluntas, & consensus; sed requiritur liber à metu, cap. 1. de ijs quæ vi. etiam reuerentialis, cap. præsens. 20. q. 3. adiuncta gloss. & tradimus nos post alios vbi supra à num. 71. Secun-

17 do, quod non sufficit hodie post Concilium Tridentinum cap. 15. de regular. sess. 25. consensus religionis, & consensus professionis etiam liber, nisi sit completus totus annus nouitiatus: & quod mea sententia non videtur etiam initiatus, nisi vterque, tam ingrediens religionem, quã ipsa religio, consentiant in habitus nouitiatus susceptione: & cum secundum idem Concilium non valeat professio eius, qui facit eam ante completum annum nouitiatus, consequẽs videtur non posse prædictas professiones ratificari per præfatam religionem contra decretũ Concilij, cui suus cõsensus derogare non potest, vt satis colligitur ex eodẽ cap. 15. & seq. 16.

18 Tertio, quod, vt supra diximus, professio nulliter facta non censetur ratificari per consensum professionis, neque per admissionem ad actus solis professis conuenientes; nisi approbent illam scientes non valere, & ad hoc, vt de non valida faciant validam, iuxta Cardinalem supra citatum 2. 2.q.189.art.5. quem sequuti fuimus in Manu. confess.cap. 12. num. 31. & multis rationibus probari potest, quas tetigimus in dicto cap. statuimus. Quarto, quod ante prædictum Conc. Tridentin. poterat colligi consensus religionis, & professionis ad ratificandum professionem nulliter factam ex eo solum, quod admisit eum, qui nulliter professus fuit, ad actus solis professis conuenientes, per prædicta. Itaque licet ante Conc. Trid. potuisset huiusmodi ratificatio fieri per religionem, & eam professionem nulliter, post illud tamen non video rationem iustam, qua id fieri possit.

19 AD SEPTIMVM dubium respondetur, quod possunt fieri tam tacite, quam

quam expreſſe profeſsi; poſſunt enim eos noue ſuſcipere, vt faciant annum nouitiatus,& finito anno faciant noue profeſsionem expreſſam;quo caſu erunt expreſse profeſsi; vel permaneant poſt annum de conſenſu recipientium, & receptorum aliquantulum; quo caſu erunt tacite profeſsi, non quidem vt cenſeantur profeſsi à tempore,quo fecerunt profeſsionem primam,ſed à tempore, quo fecerunt nouam profeſsionem. Cum enim ſuſceptio prima ad probationem, & profeſsio eam conſequuta non valuerint,non compleuerunt legitime annum nouitiatus,nec profeſsionem legitimam nec validam facere potuerunt propter defectum conſenſus recipientium: & cum ad præteritum non ſit potentia, vt ait Philoſoph. non poſſunt præfati recipientes, & recepti facere, quod annus nouitiatus
2 ofuerit legitime completus, neque quod profeſsio facta antea fuiſſet valida. Poſſet tamen S. D. N. ſi ſuæ Sanctitati placeret, de conſenſu recipientium, & receptorum, annum nouitiatus habere pro legitime completo contra Conc. Triden. & etiam profeſsiones eorum de vtriuſque partis conſenſu habere pro ratis, ad hoc vt ipſi poſthac gaudeant honoribus,& præeminentiis, quibus gaudere deberent à tempore, quo fuerunt primo profeſsi. Tum quia ſcienti & conſentienti non fit iniuria, neque dolus. Tum quia videtur iuſta cauſa, ob quam ſua Sanctitas id ſancte facere poteſt ad tollendum ſcandalum, & inquietudinem,quæ orirentur ex magna mutatione, quæ contrarium conſequeretur,per multa, quæ in hoc citari poſſunt, ſed non expedit ob canam & reconditam S. D. N. iuris quadruplicis, naturalis,diuinique,Canonici, & Cæſarei peritiam. Hæc occurrunt reſpondenda in præſentia prædictis dubiis.

Aduertendum, licet num. 13. dicat prælatum ordinis adeundum pro obtinenda declaratoria nullitatis profeſsionis; non tamen excludit, quin cum ipſo etiam debeat interuenire ordinarius, iuxta decretum ſacri Concilij cap. 19. ſeſſ. 25. de regul. Supra Conſil. 23.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio ante annum 16. completum poſt Concilium emiſſa eſt nulla; per perſeuerantiam autem non ratificatur; niſi ſciens eam nullam, perſeuerante monaſterio in eadem voluntate, ſaltem intra ſe ſecreto ratificet. num. 2. & ex tunc incipit eſſe profeſſus, & non prius. num. 3. locum autem prius ſibi aſſignatum, tunc iuſte retinere poterit, ſi bona fide credebat eius primam profeſsionem validam. num. 4.*

CONSILIVM XXVII.

VTRVM profeſsio N. ante annum decimumſextum cõpletum ſtante Conc. Trid. valeat; licet poſt illum annum manſerit in monaſterio: & an iterum profiteri oporteat, & quando incipiat eſſe valida profeſsio, & an locum antea quæſitum ſibi retinere poſsit?

1 Reſpondetur primo, quod iſte talis non eſt cenſendus profeſſus quo ad forum Dei, etiam ſi poſt illum annum manſerit in religione, niſi profeſsionem inualide factam ratificauerit, argumento cap. non firmatur. de regul. iur. in 6. & quod non cenſetur ratificare illam manendo in

monaſterio, eo quod credebat, profeſsionem, quam fecerat, valere: quia oportet, vt ſciens eam non valere ratificet, & pro valida eam habeat. bene Caiet. 2.2. q. 189. art. 5.

2 Secundo, quod non oportet eum publice de nouo profiteri; ſed ſatis videtur, vt ipſemet eam ratificet, & monaſterium permãſerit in illo conſenſu, quo eius profeſsioni conſenſit, & eam recepit, arg. cap. ad id. de ſponſal. vbi matrimonium metu contractum fit validum, ſi ceſſante metu, pars quæ metu conſenſit, ratum habeat illud ſaltem tacite.

3 Tertio, quod eius profeſsio incipit eſſe valida à tempore ratificationis, & non antea, coram Deo, argu. cap. veniens. iuncta gloſſ. 2. de eo qui duxit in matrimonium.

4 Quarto, quod, ſi bona fide putauit ſe bene profeſſum, & ſuperueniente mala fide ratificauit ſuam profeſsionẽ, merito debet gaudere loco, quem ab initio conſenſu conuentus accepit, arg. multorum, quæ de effectibus bonæ fidei, & de euitatione ſcandali, & de modicitate rei adduci poſſent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Probationis annus incipit à die ingreſſus, daturque hinc inde ad probandum & monaſterium, & nouitium.*
2. *Profeſsio emiſſa anno probationis nondum exacto, etiam apud Minimos, qui licet non admittant ad illam niſi exiſtentes in 18. anno, num. 5. tamen integrum annum probationis non exigebãt, eſt nulla; ſicut & illius qui apud illos in ætatis ſuæ anno 17. illam emiſit, nullumque producit effectum. nu. 2. adeo vt ſicut non prodeſt, ita nõ noceat, quo minus continuando inceptum probationis annum, ſuo tempore ſecundam, quæ valida erit, emittat profeſsionem. num. 3.*
3. *Profeſsio nulliter emiſſa non vitiat legitimam receptionem ad annum probationis: vnde poteſt continuari, & eo ſine alia interruptione in monaſterio vel alibi delicenti a ſuperioris manendo completo denuo profiteri.*
3. *Profeſsio apud Minimos emiſſa ab exiſtente in ætatis ſuæ anno 17. non tenet: vnde poteſt exire, & ſi ſit in ſacris, ſubijcietur Epiſcopo, aliàs non ſimmo, vt ſæcularet laici, poterit ducere vxorem. num. 4.*
5. *Profeſsio tacita non eſt ſublata per Concilium Tridentinum, immo valebit vt prius, modo annus integer continuatus probationis ſit completus, & adſit ætas requiſita, quæ apud Minimos eſt annorum 18. inceptorum.*
6. *Profeſsionem expreſſam qui nulliter emittit, per continuationem & alios actus non cenſetur ratificaſſe, ſecus ſi nullam emiſiſſet.*
7. *Profeſsionis ſuæ nullitatem ignorans, eam ratificare non cenſetur.*

CONSILIVM XXVIII.

AD MVLTAS quæſtiones concatenatas nobis propoſitas reſpõdemus ſic ad primam, quod profeſsio illius, qui ingreditur ordinem religionis Minimorum, facta antequam expleatur annus integer nouitia-
1 tus, qui incipit à die ingreſſus dati ei ad probandam illam, & monaſterio

fierio ad cognoſcendũ illũ, eſt ipſo iure nulla, ſiue ingrediatur in principio anni 18. ſiue in medio, ſiue in fine; & ſiue conſueuerit in illa religione fieri profeſsio intra 18. & intra annũ nouitiatus, ſiue non. Tum quia hoc expreſſe habet cap. 15. de regul. ſeſſ. 25. Conc. Trid. Tum quia, licet ante præfatum Conc. profeſsio ante finem anni probationis (quamuis non debuiſſet fieri ante completum annum) in omnibus religionibus, exceptis mendicantium, facta valeret, vt probatur in cap. ad Apoſtolicam. de regul. adiuncto cap. non ſolum. & cap. conſtitutionem. eod. titu. lib. 6. & quamuis id frequentiſsime fieret; tamen poſt illud non licet facere, nec recipere talem profeſsionem: & ſi fiat, & recipiatur, iudicatur ipſo iure nulla: & nulla eſt ratio, quare facta in præfato Minimorum ordine debeat plus valere, quam facta in aliis: immo tanto minus debet valere facta in illo, quanto arctior & durior eſt illa, quam pleræque aliæ. argumento cap. quia in inſulis. de regu. & d. cap. non ſolum. & cap. conſtitutionem. eod. tit. lib. 6.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod profeſsio facta in d. ordine Minimorum in 17. ætatis profitentis anno, vel ante illum expletum, proculdubio ipſo iure eſt nulla, & nullum producit effectum, per præfatum cap. 15. de reg. Conc. Trid. ſeſſ. 25.

AD TERTIAM, reſpondetur, quod nullus ſcrupulus eſt habendus de valore profeſsionis factæ intra præfatum 17. annum, antequam ille ſit expletus: quia proculdubio, & abſque vllo ſcrupulo eſt ipſo iure nulla, & nullius effectus; & ita non obligat magis, quam ſi non eſſet facta: & conſequenter neceſſarium eſt facere nouam profeſsionem poſt illum expletum, ad hoc vt ſit profeſſus.

3 AD QVARTAM, quod non eſt neceſſaria noua receptio capitularis; ſed ſufficit, quod receptio prima continuetur per totum annum abſque interruptione, ita quod abſque licentia prælati non exeat, neque maneat extra monaſterium, & perfecto anno faciat profeſsionem validam, ſiue ante finem anni 17. fecerit illam, ſiue non; quia illa prius facta nullius penitus eſt effectus, per d. cap. 15. Ergo nec prodeſt, nec nocet, quo minus valeat, vel non valeat illa, quæ fuerit facta poſt annum expletum; cum non præſtet impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, cap. non præſtat. de reg. iur. lib. 6.

AD QVINTAM, quod proculdubio, qui in veſtro ordine Minimorum fecit profeſsionem ante 17. annum completum, perinde poteſt tranſire ad aliam religionem laxiorem, vel arctiorem, ac ſi non feciſſet, eadem ſupradicta ratione.

4 AD SEXTAM, quod laici, & clerici minores tantum ordines initiati, qui ante 17. ætatis ſuæ annum fecerunt profeſsionem, perinde poſſunt ducere vxores, ac alij nouitij, qui non fecerunt illam, non obſtante illa profeſsione; quia, vt ex nihilo nihil fit, ita nihilum nihil facit, l. eius qui in prouincia. ff. de rebus creditis. & l. ſi ſeruum. §. 1. ff. de actio. emptio.

AD SEPTIMAM, quod, qui ſacris ordinibus initiati fecerunt

professionem ante 17. annum completum, & noluerunt manere in monasterio, perinde subijcientur ordinario, simul ac exierint, ac alij nouitij, qui nullam professionem emiserunt, eadem penitus ratione.

5 AD OCTAVAM respondetur primo, quod Conc. Trid. non tollit professiones tacitas; & ideo post illud perinde sunt habendi pro tacite professis illi, qui per annum totum nullatenus interruptum tulerunt, siue gestarunt habitum indistinctũ ab habitu professorum, ac ante illud: & consequenter qui acceperunt illum in 17. anno, vel prius, si gestarunt illum toto vno anno, donec ingrederentur 18. annum, censendi erunt tacite professi, argu. cap. 1. §. 1. de regul. lib. 6. & clem. eos. eod. tit. u. Secundo,

6 quod vna subtilis differentia potest esse quo ad hanc expressam professionem inter illos, qui emiserunt professionem ante 17. annum completum, & alios, qui eam non emiserunt: nam hi, qui non emiserunt, proculdubio censendi sunt professi, si per vnum annum totum gestarunt habitum, donec ingrederentur 18. annum, nisi reclamauerint, vel protestati fuerint,

7 nullatenus esse sibi animum profitendi, donec expresse profiterentur. Alij vero, qui professionem expresse fecerunt ante 17. annum impletum, non censebuntur tacite professi, si ideo manserunt in monasterio post inceptũ 18. quia putabant professionem suam valere; in quo non mansissent, si putassent eam non valuisse: quia, vt singulariter decidit Caiet. in 2. 2. q. 189. art. 5. quem sequimur nos in Man. confess. cap. 12. num. 71. non sufficit ad ratificationem professionis inualide factæ, quod maneat in monasterio post illam factam aliquo spatio temporis, etiam magno; si manserit, eo quod putabat professionem valuisse, & per illam obligari ad manendum: sed oportet, quod nouerit illam non valuisse, neque per eam obligari ad manendũ, & non obstante hac scientia voluerit habere eam pro bona, & se ad seruandum eam obligatum: pro quo facit l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iud. cum alijs multis, quæ probant, errantem & ignorantem non censeri consentire. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio in vno monasterio post sex menses emissa non tenet, non obstante, quod in alio, à quo sine licentia recesserat, per alios sex stetisset; quia probationis annus debet esse continuus, & completus, absque eo quod quis sine licentia de monasterio exeat.*

2 *Professus non censetur, nec probatur esse quis alicuius religionis, eo solo, quod à sede Apostolica obtinuerit licentiam inde ad aliam transeundi.*

CONSILIVM XXIX.

NINGRESSVS religionem S. Mariæ redemptionis captiuorum in Hispania, post sex menses sine vlla licentia se contulit ad Indias in ciuitatem S. Dominici; vbi monasterium eiusdem religionis iterum ingressus, post alios sex menses professionem emisit. Deinde per breue S. D. N. ad quoddam monasterium ordinis Cistercienſis translatus, post decem menses professus est, & actus professorum exercuit. Dubitatur, an

impetratio

impetratio dicti breuis ita noceat ei, vt quocumque defectu non obſtante cenſeatur profeſſus ordinem Ciſtercienſem: adeo quod non poſsit clericaliter in ſæculo viuere.

1 Ad quęſtiones reſultantes ex facto præmiſſo reſpondeo primo, quod profeſsio, quam præfatus orator emiſit in monaſterio Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ciuitatis Sācti Dominici partiū Indiæ Occidentalis, non valuit; quia poſt Conc. Trid. nulla profeſsio facta ante completum annum nouitiatus, ſeu probationis, valet, vt habetur in prędicto Conc. ſeſſ. 25. cap. 15. de reg. & quod præfatus orator emiſit præfatā profeſsionem ante completum annum nouitiatus, ſeu probationis. Nam ſententia communis & receptior, quam etiam videmus in prętorio ſacræ Pœnitentiariæ ſeruari, habet, quod, ad hoc vt annus probationis & nouitiatus cenſeatur legitime completus, debet eſſe continuus, ita quod nouitius continue per totum vnum annum manſerit in monaſterio ſub obedientia prælati, nec exierit ab illo, ſaltem ſine ipſius licentia, per tex. in cap. 1. de reg. lib. 6. per quem illud ibi tenent Domi. & Philip. Francus poſt Lapum Abbatem, & ob alias rationes nos quoque idem reſpondimus frequenter tam in præfato prætorio, quam extra illud: in qua ſententia etiam nunc ſumus.

Secundo, quod nec profeſsio facta per eumdem oratorem in prædicto
2 monaſterio Ciſtercienſi valuit eadem ratione; quia facta fuit ante annum nouitiatus completum.

Tertio, quod non pręſumitur quis tacite profeſſus ex eo ſolo, quod interſit actibus ſolis profeſsis conuenientibus, per rationes, quas in id adducimus in com. 4. de reg. ſuper cap. ſtatuimus. 29. q. 3. nu. 72.

Quarto, quod per impetrationem breuis tranſeundi de religione Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ad aliam religionē non eſt cenſendus orator profiteri præfatam religionē Sanctæ Marię, neque probari ſufficienter eum illā profeſſum eſſe. Tum quia talis impetratio, & talis profeſsio ſunt diuerſa, & à diuerſis nō fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. Tum quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, in l. ad probationē. C. de probatio. cap. in præſentia. eod. tit. Tum quia, vt prędictum eſt, profeſsio legitima fieri non poteſt ante cōpletum annum probationis.

Quinto, quod præfatus orator nulla diſpenſatione indiget quo ad ſorum conſcientiæ ad manendum & viuendum extra monaſteriū in habitu clericali: quamuis multum conueniat ei, vt S.D.N. iubeat hoc declarari, & corrigi, ſi quid in hoc iuris ignorantia peccatum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, & conuentus, finito nouitiatu, ex cauſa differre poſſunt profeßionem nouitij indicati idonei.*

1 *Intellectus cap. 16. de regul. ſeß. 25. Conc. Trid.*

2 *Præſentationem admittere, & inſtitutionem facere, diuerſa.*

2 *Inſtitutio poſt præſentationem diutius differri poteſt, quam collatio libera, quæ non poteſt fieri poſt ſex menſes à die vacationis, inſtitutio autem poteſt.*

CONSILIVM XXX.

QVAERITVR, an liceat ſuperiori alicuius monaſterij, & ſuo conuentui, vel Capitulo, concedere dilationem ad profitẽdum nouitio poſt annum nouitiatus probato à ſe pro idoneo ad profitendum, aliqua iuſta de cauſa, non obſtante cap. 16. de reg. ſeſſ. 25. Conc. Trid.

1 Reſpondeo, quod ſic. Tum quia à iure antiquo non videtur receſſum, niſi quatenus per nouum expreſſe receditur, l. præcipimus. C. de appellat. & ante præfatum Conc. Trid. hoc licebat, & erat in vſu, & conſuetudine: ergo & nunc licet; quia per illud non videtur ſtatutũ contrarium. Tum quia illud cap. non diſponit, quod ſuperiores ſtatim finito anno nouitiatus cogant nouitios habitos pro idoneis ad profitendum; ſed ſolum quod admittant eos, aut reijciant. & cogere ad profitendum, eſt aliud, quam admittere ad profeſsionem, vel reijcere; & à diuerſis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. cap. ad audientiam. de decimis. ſicut
2 & aliud eſt admittere præſentationem, & aliud inſtituere præſentatum: adeo quidem, vt ſuperior, cui fit præſentatio, poſt eam factam & admiſſam, poteſt differre inſtitutionem, etiam maiori tempore, quam collationem liberam; quoniam hanc non poteſt facere poſt ſex menſes à vacatione, cap. 2. de conceſſ. præb. illam autem poteſt etiam poſt ſex menſes, niſi præfigatur ei terminus breuior à ſuperiore ſuo, ſecundum Panorm. communiter recep. in eodem cap. num. 12. Superior item, in cuius manibus renunciatur beneficium, poteſt renunciationem admittere, & collationem differre. Tum denique quod annus nouitiatus, & admiſsio & reiectio ſunt in fauorem recipientium & recepti ſtatuta, & ideo non ſunt contra conſenſum vtriuſque retorquenda, argu. cap. quod ob gratiam. de reg. iur. & ita videmus in aliquot religionibus id ſeruari. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio ante annum probationis emiſſa anno 1564. 1. Aprilis, non obſtante declaratoria Pij IV. poſtea facta, quod decreta Concilij non ligarent, niſi poſt primam Maij 1564. non tenet. num. 2. & 5. & per totum: maxime quia declaratoria prædicta alio tendere videtur. num. 7.*

2 *Lex ligat poſt duos menſes à die publicationis, niſi aliud præfigatur tempus: quia poſt dictum tempus ignorantia non eſt iuſta. num. 7.*

3 *Lex facta & promulgata in Concilio præſente Papa per ſe, vel ſuos legatos, ad ſuã firmitatem non eget alia Papæ confirmatione: vnde ligat poſt duos menſes, vel tempus ab eodem ſtatutum, etiam antequam confirmetur: licet Papa poſsit illam tollere.*

4 *Lex, quæ etiam virtualiter mandat, vt ex nunc exequutioni mandetur, ligat ignorantes non quidem quo ad pœnas, ſed quo ad nullitatem actus, quæ non eſt pœna.*

5 *Lex illa cenſetur fauorabilis, quæ principaliter eſt lata in fauorem alicuius, licet in conſequentiam alteri noceat.*

5 *Profeſsio, ſicut & matrimoniũ, ordo, vel baptiſmus, nõ poteſt eſſe in ſuſpẽſo, ſed ſtatim valet*

valet, vel non: vnde eandem si non tenuit, Papa non potest sine partis consensu renalidare: at si tenuit, non potest sine maxima causa inualidare. num. 5.

CONSILIVM XXXI.

1 AN PROFESSIO regularis emissa anno 1564. die prima Aprilis, ante annum probationis expletum, ab eo, qui tunc ignorabat decretum Conc. Trid. sess. 25. cap. 15. & in monasterio, quod habebat priuilegia à Sede Apost. admittendi ad professionem volentes ante annum profiteri, iudicanda sit nulla, non obstante constitutione Pij IV. super declaratione tẽporis ad obseruanda decreta Conc. Trid. sub Datum 15. Kal. Aug. 1564.

Ad hanc quæstionem respondeo, quod pro eius parte affirm. scilicet, quod valeat professio, facit primo, quod iure antiquo attẽto valet professio facta ante annum probationis, cap. ad Apostolicam. de reg. exceptis ordinibus mendicantibus, cap. non solum. & cap. constitutionem. de reg. lib. 6. & etiam in illis, si haberent ad id iustum priuilegium, quale in quæstione proponitur habuisse monasterium.

Secundo, quod iura noua non ligant, ea saltem iuste ignorantes, cap. 2. de constit. tam in antiquis, quam in 6. qualis fuit prædictus professus, quale item monasterium, in quo professio facta fuit, respectu Conc. Trid.

Tertio, quod Pius IV. in puncto citato declarauit, ne constitutiones ab eo factæ obligare censerentur ante Kalen. Maias anni 1564. ante quas tamen prædicta professio facta fuit.

2 His tamen non obstantibus, videtur prædicta professio fuisse nulla. Primo, quia omnis lex iuste condita & promulgata ligat, 4. dist. cap. in istis. §. leges. post duos mẽses à tempore promulgationis illius, si longius tempus ad ligandum ei non præfigatur, authen. vt factæ nouæ constit. coll. 5. cap. quod dictis. 16. dist. & cap. 1. de postul. præl. At lex prædicta Conc. Trid. qua annullantur professiones factæ intra annum probationis, condita, & promulgata fuit anno 1563. Tridenti, 4. Decemb. & professio prædicta emissa fuit Kal. April. anni sequentis.

Nec obstat respondere, quod Conc. non fuit confirmatum vsque ad 14. Kal. Febr. anno 1564. Nam replicari potest primo, quod leges Conciliares latæ à Concilio vniuersali legitime congregato, præsente Papa per se, vel per legatos suos, statim, vel saltem post duos menses à promulgatione facta in Concilio ligant, quod satis sentit glo. procem. clem. vers. de cætero,
3 loquens de legibus in Conc. Viennen. latis: quippe quæ ad suam firmitatem substantialem non egent noua cõfirmatione Papæ: alioquin enim non essent Conciliares, sed Papales: licet confirmatio Papæ eo nomine sit vtilissima, ne ipse sua, quæ summa est, potestate, eas annihilet, iuxta cap. cũcta per mundum. 9. q. 3. & ita vidimus à Lusitaniæ regnis aliquot leges à prædicto Conc. latas seruatas fuisse multo tempore ante finẽ & confirmationẽ illius, iussu Episcoporũ, & Regum. Tertio, quia prædictum Conc. in cap. fi. de reg. prædictæ sess. 25. declarauit, velle se, vt statim leges factæ in illa sessione de reg. exequutioni mandarentur: quod perinde fuit, ac dicere, ex
4 nunc, siue ex hoc tẽpore ligent, & exequutioni mandent illas Episcopi, &

alij

alij ordinum prælati; & cum lex hoc mandat, ligat etiam ignorantes, quo ad actus nullitatem, licet non quo ad alias pœnas, iuxta gloss. sing. communiter receptam clem. 2. de hæret. verbo ex nunc. per quam & alia erudite resoluit Dec. vbi supra, quod lex ob hoc solum, quod annullat actum in fauorem alicuius, non censetur pœnalis, nec inducere pœnam. At lex prædicti cap. 15. lata est principaliter in fauorem fragilitatis profitentium, vt ipsemet ait, & antea fuit assertum in cap. ad Apostolicam. de regul. consequens est, eam comprehendisse profitentes ante annum probationis statim, vel certe post lapsum legitimi temporis.

5 Nec obstat dicere, quod lex prædicta affert etiam præiudicium monasterio; quia, vt lex censeatur facta in fauorem alicuius, sufficit, quod principaliter intendat illum, licet minus principaliter, & per quamdam consequentiam vergat in præiudicium alterius, cap. non dubium. de sententia excomm. & alia tradita ibi late per Felin. ex gloss. putata sing. in cap. sciant cuncti. de elect. Quarto, quod si prædictus Pius IIII. prædictam declarationem non fecisset, & omnia iure communi decidenda reliquisset, omnes dicerent professionem prædictam non valere; quia post prædictam legem factam promulgatam, immo & post confirmatam, & duos menses, & amplius lapsos, facta fuit intra probationis annum: at prædicta declaratio nihil profuit, nec nocuit prædictæ professioni, quæ longo tempore præcessit illam: ergo illa non est valida. Quodautem nihil profuerit, vel nocuerit, probatur efficaciter, eo quod illa eo momento, quo ante prędictam declarationem facta fuit, extitit valida, vel nulla; quia professio facta pure eo momento, quo fit, valet, aut non valet: non enim potest esse in suspenso, sicut nec baptismus, ordo, vel matrimonium, per iura vulgata: & si non va-
6 luit, non potuit validari per illam declarationem. Tum quia nihil tale facit. Tum quia quæstionis est inter S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 11. & suos sequaces ex vna parte, & Innocentium communiter receptum in cap. cum ad monasterium. 9. fin. de stat. monach. ex altera, an Papa possit annihilare professionem semel factam: & quamuis communis teneat quod sic ex maxima causa; tamen nemo tenet, quod possit sine tali, qualis in casu isto non occurrit. si autem non valuit, non potuit eam validare prædicta declaratio; quia non potest Papa supplere consensum iure naturali requisitum in matrimonio spirituali, nec carnali, secundū fere omnes; & ita non potuit prodesse, nec nocere: & consequenter perinde iudicandum est de illa, ac si talis declaratio non fuisset facta: sed tunc iudicanda fuisset nulla: ergo, &c.

7 Ad primum ergo pro contraria parte concedo, quod prædicta professio non annihilatur iure antiquo, sed nouo Tridentino.

Ad secundum concedo quidem, quod lex non ligat iuste ignorantem illam; at nō ignoratur iuste lex facta, & promulgata post tempus legitimum in id constitutum.

Ad tertium respondeo primo, quod illa declaratio nihil iuuat ad iudicandum de valore prædictæ professionis per quartū argumentū pro parte nostra formatum. Deinde, quod declaratio illa, vt ex illius tenore colligitur, facta fuit solum ad excusandos multos à pœnis extrinsecis, quas stri-

eo iure incurrissent, vel post illam declarationem, si tempus præfixum ad parendum ante illas currere cœpisset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio eius qui post susceptum habitum non stetit per annum non interruptum in monasterio, non tenet, nu. 2. in quo tamen stare censetur, qui alibi de licentia superioris sub eius obedientia viuendo, num. 3. iusta de causa moratur. num. 4.*
3 *Nouitiatus per exitum nouitij per tres dies sine licentia interrumpitur.*
5 *Nouitius austeritates religionis experiendo in genere satisfacit.*

CONSILIVM XXXII.

NOVITIVS electus in canonicum nouitium à Priore, canonicis, & Capitulo ecclesiæ Pampilonen. ordinis S. Augustini, & fere sexquimense anni nouitiatus intra septa prædictæ ecclesiæ tantum resedit; & residuo tempore illius anni, de licentia, & mandato prædictorum, ac sub eorum obedientia mansit in quadam curia, agendo negotia dicti Capituli magnæ importantiæ; & in fine anni fecit professionem per procuratorem ad id specialiter deputatum. Dubitant nunc Prior & canonici prædictæ ecclesiæ, an eius professio valeat: & à sacra Conc. Trid. Congregatione huius dubij declarationem humiliter petunt. *Congregatio remisit ad auctorem, qui respondit hoc, qui sequitur, modo.*

1 Pro parte negatiua facit primo cap. 15. sess. 25. Conc. Trid. quatenus habet, quod professio eius, qui post susceptum habitum non steterit in probatione per annum, non valet; & is, de quo est quæstio, non videtur stetisse in probatione, nisi sexquimensem.

Secundo, quod cessante causa cessat effectus, cap. cum cessante. cum simil. de appel. & causa faciendi validam professionem est probatio, qua nouitius probat rigorem regulæ, & monasterium probat mores nouitij, an conueniant ei. cap. ad Apostolicam. de regula. Et in casu proposito nec prefatus nouitius probauit rigorem regulæ, nec monasterium eius mores: ergo non interuenit probatio, quæ iustificaret professionem.

Tertio, quod illa verba cap. 1. de reg. lib. 6. *Quod si per totum sequentem annum in monasterio permanserit*, significant nouitium debere per totum annum
a in monasterio manere, ad hoc, vt censeatur detulisse habitum per vnum annum. Adeo quidem, quod si aliqua parte anni manserit foris, interrumpitur annus probationis, & non coniunguntur illæ partes interruptæ, sed debet incipere ex integro à principio posteriori partis, secundum Anch. 2
Panor. & communem in d. cap. ad Apostolicam. de reg. etiamsi per solos tres dies foris maneret, secundum Lap. alleg. 46. communiter recept. vt videre est apud Franc. & citatos ab eo cap. 1. de reg. lib. 6. num. 3.

Quibus tamen non obstantibus, tenenda est pars affirmatiua. Tum quia prædictus nouitius detulit habitum susceptum per totum vnum annum, partim intra monasterium, partim extra illud, manens semper sub obedientia sui superioris, & cum eius licentia iusta de causa data, & faciens

eius præcepta, & mandata: quod videtur ſufficere ad implendum annum ſuæ probationis nouitiatus. Tum quia nullo iure cauetur, quod nouitius debeat manere ſemper & continue totum annum intra monaſterium; &
3 quod patrum ſanctionibus non eſt ſtatutum, ſuperſtitioſa inuentione non eſt præſumendum, cap.conſuluiſti.2.quæſt.4. Tum quia Abb.antiquus dixit in cap. cum illorum.de ſent.excomm. quem refert Abb.iun.ſiue Panor. cap.ex reſcripto.col.2.de iureiur.quod religioſus manens extra monaſterium ſub obedientia ſuperioris, & cum eius licentia,videtur reſidere intra illud: quos omnes retulimus & ſequimur in Com.4.de reg. ſuper cap. ſtatuimus.19.quæſt.3. num.74.allegando etiam Syl. idem tenentem in verbo religio.3.q.19.verſ.5. Tum quia, etiam ſi prædictus Abb. nec aliquis alius id dixiſſet,ita tamen dicendum erat; alioquin ſequeretur,quod omnes nouitij,qui intra annum exeunt monaſteria de licentia ſuorum ſuperiorum, in quibus ceperunt habitum, vt peregrinarentur in ſtationes,vel alia loca pia,vel viſerent ſuos parentes,aut cognatos ægrotantes, vel vt mendicarentur,vel vt teſtificarentur, vel recrearentur, vel alia iuſta de cauſa,non complerent annos ſuorum nouitiatuum:quoniam,vt prædictum eſt,annus nouitiatus interrumpitur per exitum nouitij à clauſtro per tres, vel quatuor dies ſine licentia ſui ſuperioris. Tum quod aliàs ſequeretur, quod errãt Reges & Principes omnes, qui ſunt Generales religionum militarium, qui frequenter poſt datum habitum ſuarum religionum ſuis militibus nouitijs,eos ſtatim,aut certe poſt duos,vel tres menſes mittunt ad defendenda aliquot oppida munita,vel ad ipſamet bella, vt in eis compleant nouiz
4 tiatuum annos. Tum quia cap.inſinuante.qui cler.vel vo.cum ei adnotatis ſatis ſuperque probat, quod annus nouitiatus extra monaſterium de licentia ſuperioris iuſta de cauſa data agi & compleri poteſt. Tum quia cõſuetudo eſt optima legum interpres,cap.cum dilectus. de conſuet. l.minime. ff.de legib. ac illa habet, quod prælati religionum etiam non militarium,cum datur habitus ſuorum ordinum aliquibus viris inſigniter eruditis, vel in exercendis artibus mechanicis, aut alijs valde expertis,mittunt eos intra annum nouitiatus ad diſputationes, & alia negotia peragenda,& ad inſtruendos alios ignorantiores,qui operantur in villis monaſteriorum,ad aliquot dies,hebdomadas,vel menſes;nec propterea cogunt eos ad inchoandum nouos annos nouitiatuum. Tum quia frequenter longe aſperiorem & duriorem vitam ducunt extra monaſterium,quam ducerent intra illud,& probant magis duritiem obedientiæ in eundo,& redeũ
z dο,& laborando,& male edendo,quam hi, qui intra monaſterium ſub vm-
5 bra obediunt bene edendo. Tum quia nullo iure eſt neceſſarium, vt nouitius probet & experiatur omnes auſteritates monaſterij in indiuiduo, ſiue in ſpecie, ſed ſufficit vt experiatur auſteritatem eius in genere per totum vnum annum degendo ſub obedientia prælati.Si enim nouitius ſtatim poſt ſuſceptum habitum inciperet ægrotare, & maneret æger quatuor, ſex,vel decem menſes intra monaſterium ſub obedientia, poſſet in fine anni profiteri ſecundum mentem omnium doctorum; quorum nemo dicit, nec, vt puto,auderet dicere contrarium: ergo non eſt abſque vlla lege dicendum,

quod

quod teneatur experiri omnes auſteritates in ſpecie. argum. §. conſideremus. in auth. de trien. & ſemi. col. 3.

Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, concedendo, quod profeſsio facta, antequam ſteterit in probatione per annum, non valet: negando tamen, quod is, de quo quæritur, non ſteterit in probatione per annum: quia immo ſtetit in ea partim in monaſterio, partim foris in negotiis eius de licentia ſuperioris iuſta de cauſa data. Et paria ſunt conſiſtere in monaſterio, vel foris cum tali licentia, per prædicta.

Ad ſecundum reſpondetur, negando, quod in caſu propoſito non præceſſerit probatio ſufficiens, per prædicta.

Ad tertium reſpondetur, quod ſatis manet in monaſterio, qui de licentia iuſta prælati eius manet extra illud ſub obedientia ſua. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

Congregatio cenſuit valere profeſsionem, vt à nobis ſuperius adducta probant.

SVMMARIVM.

1 *Nouitiatum non interrumpit latitatio momentanea, & non conſiderabilis in monaſterio animo fugiendi facta.*

2 *Intellectus cap. quia in inſulis. de regul. & an ſit in vſu.*

CONSILIVM XXXIII.

PVER quidam 14. annorum, deſperatione quadam, & paupertate motus, & à quibuſdam conſanguineis ſuis compulſus, confugit à ſuis parentibus ad monaſterium ſancti Franciſci ordinis Minorum; & ibi cum permanſiſſet quatuor, aut quinque dies, repertus fuit ab eius patre, qui ob eius minorem ætatem, & quia agnouerat potius deſperatione, quã amore ad monaſterium acceſsiſſe, domũ reducere conatus eſt. Puer reſpondit, vt ſineret eum in dicto monaſterio introire, aliàs ipſe aliquem, vel aliquis ipſum occideret; vnde pater tanti mali metu illum dimiſit: poſt nonnullos verò dies, cum dictus puer eſſet annorum quatuordecim, & menſium triũ, vel circa, monachi induerunt ipſum veſtibus monachalibus, & in alium locum ipſum tranſmiſerunt; ſed, antequam peruenisſet ad annum, & tempus faciendi profeſsionem, vt ille, qui potius deſperatus, & ſeductus, quã ſpontanea voluntate monaſterium introierat, animo aufugiendi ſe in camera quadam abſcondit, vbi repertus à ſuperiore, & blanditijs illectus permanſit in monaſterio, &, cum peruenisſet ad tempus faciendi profeſsionem, profeſſus fuit, vt moris eſt. Sed nec ante, nec poſt dictam profeſsionem aliquos ſacros ordines aſſumpſit, ſed tantum primam tonſuram, & quatuor ordines minores. Poſt dictam autem profeſsionem eodem anno, quo profeſſus fuit, aufugit, & à monachis repertus fuit incarceratus, & ſic bis aut ter aufugit. Dubitatur, an teneatur reuerti ad religionem, cum modo extra illam ſe reperiat.

1 Reſpondeo, videri poſſe alicui prædictum conſulentem non eſſe vere, & propriè religioſum, & vlli ordini certo ordinatum, ſed eſſe obligatum.

tum religioni in genere; ita quod tenetur ad profitendum aliquam religionem approbatam, per cap. non ſolum. de regul. lib. 6. & cap. conſtitutionem. & per cap. quia in inſulis. de reg. adiuncto intellectu, quem Panorm. ibi ſequitur. Sed contrarium eſt dicendum: quia prædictus conſulens non fecit profeſsionem ante annum probationis, immo fecit longe poſt illum; quia remanſit circiter 17. menſes in monaſterio, priuſquã profiteretur: nam illa latitatio, qua latuit in illa camera, nihil interrupit; quia fuit momentanea, & non conſiderabilis. Tum quia fortaſsis à latitatione in profeſsionem fluxit annus integer, licet ex facto id neceſſario non colligatur; & conſequenter nihil obſtant prædicta cap. non ſolum. & cap. conſtitutionem, quæ de
2 vouente ante annum probationis in ordine mendicantium diſponũt. Non obſtat etiam dictum cap. in inſulis. iuncto intellectu Panor. quia Io. Andr. ibi teſtatur ſe numquam vidiſſe illud cap. vſitari extra inſulas aliquas ſolitarias, & in ordinibus ſtrictioribus; & experientia omnium religionum mendicantium docuit vſque ad Conc. Triden. quod profeſsio facta in illis poſt annum probationis, & ante 18. de quo loquitur d. cap. quia in inſulis. valeat: quod etiam teſtatur Syl. poſt Ant. verbo religio. 3. q. 2. & facit Conc. Trid. quatenus in ſeſſ. 25. cap. 16. de reg. ordinat, in quocumque ordine fieri profeſsionem poſt 16. annum completum, & ita ante 18. Quare niſi ex aliqua iuſta cauſa Papa diſpenſauerit, tenetur conſulens redire ad monaſterium, & in eo Altiſsimo, vt ei promiſit, ſeruire. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio ante iuſtam ætatem, vel nouitiatum completum, eſt nulla.*
2 *Profeſſus non eſt, qui habitum in monaſterio, vel extra de ſuperioris licentia manens non geſtauit per annum continuum. num. 2.*
3 *Proteſtatio actus dubios inde ſequutos declarat.*
4 *Profeſsionem ratificare non videtur, qui eius nullitatem ignorat.*

CONSILIVM XXXIV.

N. ANTE 16. ætatis annum ſuſcepit habitum religionis, & ſine probationis anno publice profeſsionem fecit in illa religione approbata, ſicuti prælati eiuſdem conſueuerant: quia ipſi de vna ex illius prælaturis à Sede Apoſt. prouiſum fuerat ad eius vitam, licet effectus in annum 20. differretur. Poſt paucos menſes Sum. Pont. eadem religione reformata, inter reliqua, prælatos ex perpetuis triennales eſſe voluit, & ſub grauibus pœnis & cenſuris mandauit reformationem obſeruari. Tunc N. ex loco diſcedẽs, in quo profeſſus fuerat, coram notario, teſtibus, & egregijs viris, proteſtatus eſt ſe nolle obligari prædictæ religioni neque per profeſsionem emiſſam, neque per habitus geſtationem, neque per quemcumque actum à ſe factum, vel faciendum; hoc etiam ſemel expreſſo, quod metu cenſurarum in reformatione latarum prædicta fecerat. Interim aliquanto tempore latitauit. cum vero palam verſatus eſt, habitum prælato conuenientem geſtauit: & forte pluries ſuperioribus dictæ religionis, ei tamquam prælato etiam ſub cenſuris præcipientibus, obtemperauit. Quæritur, an de iure

ſit

sit professus, nec ne, & an aliquo modo sit religioni obligatus.

1 Hoc dubium resoluturus, dico primum, præfatam professionem à præfato N. factam fuisse ipso iure nullam, tam propter defectum ætatis, quam probationis annalis, per Conc. Trid. cap. 15. de regul. sess. 25.

Secundo dico præfatum N. non esse dicendum tacitam professionem fecisse propter susceptionem habitus, & gestationem eius. Tum quia non gestauit eum per totum annum intra monasterium, neque extra in alio loco, in quo de licentia superioris maneret: quod requiritur ad hoc, vt dicatur tacite professus per habitus gestationem, per cap. 1. de reg. lib. 6. ibi,
2 *per totum sequentem annum*: quem debere esse ad hoc continuatum, & non sufficere interruptum, determinant Petr. ab Anch. & Philip. Franc. ibid. & Panor. in cap. ad Apostolicam. de reg. & Bar. per illum textum in l. interdū. §. quoties. ff. de publican. licet aliqui sine iusta ratione contradicant.

Tertio dico, nihil videri colligi ex argumento proposito, per quod iudicari debeat prædictus N. ita legitime ratificasse professionem præfatam, quam nulliter fecit, vt debeat iudicari professus. Tum quia non colligitur
3 eum expresse ratificasse. Tum quia protestatio animi declaratiua operatur, vt actus dubij eam sequentes intelligantur secundum illam, iuxta communem omnium, qui de hoc tractant, sententiam, in cap. cum M. de constit. & in l. non solum. §. morte. de oper. nou. nunc. At omnes actus, qui narrantur hic, ad hoc, vt ex eis præsumatur tacite professionē approbasse, sunt dubij: ergo debent intelligi secundum prædictam protestationem.

4 Quarto dico, quod licet prædictus N. portasset habitum etiam indistinctum ab habitu professorum, etiam intra monasterium, etiam post annum 16. completum, etiam per alium annum integrum, putās se esse professum, eo quod putaret prædictam professionem à se factam fuisse validam; non est iudicandus eam validasse, nisi sciens & prudens illam fuisse nullam, voluisset de nulla facere validam: ita vt ab eo tempore inciperet esse professus, vt eleganter & subtiliter de more determinauit Card. Caiet. in 2.2. q. 189. artic. 5. quem nos retulimus, & probauimus in Man. confess. cap. 12. num. 71. quod non probatur interuenisse in hoc casu.

Quinto dico, esse consequens prædictis, iudicandum esse prædictum N. non esse professum expresse, nec tacite, nec esse ob præfata vlli religioni obligatum in specie, nec in genere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Tertia regula S. Francisci à sui initio fuit approbata, non vt religio, sed vt bonus modus viuendi: & sic nisi aliud appareat, qui eam profitetur etiam emittendo tria vota, non est verus religiosus; tenetur tamen eam seruare, poterit autem de licentia sui superioris viuere in eremo. num. 2.*

2. *Probationis annus factus in monasterio ad finem, vt profiteretur primam regulam S. Francisci, non suffragatur, vt possit etiam in eodem monasterio recipi ad professionem in tertia regula eiusdem S. Francisci: vnde professio non tenet, potestque sine alia licentia assumere sibi vitam eremiticam.*

CON-

CONSILIVM XXXV.

QVIDAM deſiderans ingredi religionem primi ordinis S. Franciſci, in monaſterio quodam prædicti primi ordinis habitum ſuſcepit, animo profitendi prædictam regulam primam; & cum eſſet in fine anni nouitiatus emiſit profeſsionem tertij ordinis ſancti Franciſci, & non primi: quia dixerunt illi, quod nõ habebant facultatem illi dandi, ſeu concedendi aliam, niſi tertiæ regulæ profeſsionem; & ita ipſe exponens, ne remaneret ſine habitu, illam acceptauit. Poſtremo cum videret ſe non eſſe eiuſdem ordinis, cuius erant reliqui fratres dicti monaſterij, qui omues, dempto cuſtode, Conuentuales fuerunt, ad ſæculum redijt, & cupit in aliquo eremitorio cum dicto habitu, vel ſine eo, dum vixerit, permanere. Quæritur an id ſibi liceat.

1 Perlecta tota regula tertij ordinis S. Franciſci approbata per Nicolaum IV. reſpondeo primo, quod D. conſulens non eſt religioſus proprie dictus, vt colligitur ex cap. cum ad monaſterium. de ſtat. reg. & tradimus nos latius comment. 1. de reg. ſuper cap. cui portio, 12. q. 1. num. 18. quia licet illa tria vota emiſiſſet, nõ tamen emiſit in religione approbata pro religione, licet ſit approbata pro bono modo viuendi, iuxta gloſſ. ſing. in clem. ex eo. de ſent. excom. & de eſſentia religionis proprie eſt, vt ea emittantur & fiãt in religione approbata pro religione, vt probauimus nos vbi ſupra, & eſt gloſſ. in clem. 2. de regul. ver. religione. approbata per omnes, & fundata in cap. 1. de regul. lib. 6.

Secundo, quod tenetur ſeruare prædictam tertiam regulam ordinis ſancti Franciſci; quia obligauit ſe ad illam voto licito: & vota licita ſunt ſeruanda, cap. magnæ. de voto.

Tertio, quod prædicta duo dicta ſunt certa, præſuppoſito quod non fuerit facta per Sedem Apoſtolicam aliqua reformatio viuentium in communi ſuper prædicta regula, per quam de modo viuendi approbato fuerit facta regula approbata, quod mihi modo non conſtat.

2 Quarto, quod ſatis magnæ quæſtionis eſſet, an conſulens eſſet vere religioſus, ſi talis reformatio fuiſſet facta; quamuis dici poſſet, reſponderi poſſe quod non; quia non egit per annum nouitiatum in illa regula, quamuis peregerit in alia: & hodie poſt Conc. Triden. cap. 15. ſeſſ. 25. nulla profeſsio religionis proprie dictæ valet, ſi non fuerit facta poſt peractum nouitiatus annum.

Quinto, quod his eſt conſequens poſſe conſulentem ſine alicuius ſuperioris licentia facere id, ad quod optat ſibi fieri licentiam à Papa.

Sexto, quod vix facit illam Sanctiſſ. D. N. ob aliqua, quæ ſuam Sanctitatem mouent ad difficile concedendum licentias aliquas religioſis, quas aliàs habent iure communi, vel poſſunt habere à ſuis prælatis.

Septimo, quod in omnem euentum tenebitur ſeruare prædictam tertiam regulam, ſi non profiteatur aliam Franciſcanam, vel alterius ordinis approbatam. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Goog

SVMMARIVM.

Professionis nouitiorum cathedralis regularis admissio diuersimode potest ad Episcopum & Capitulum spectare. & quidem si spectet ad Episcopum, prout de iure communi videtur spectare; illius negligentiam Capitulum supplere non potest. num. 3. Idem dicitur, quando ex æquo communiter spectat ad vtrumque; num. 2. sicut obseruatur in collatione præbendarum, quam tamen in secundo casu confert Capitulum, si sedes vacat.

CONSILIVM XXXVI.

PRAESVPPOSITO, quod regularis professio debeat fieri in manibus Capituli ecclesię cathedralis regularis, & ipsiusmet Episcopi, an valeat facta in manibus Capituli, Episcopo nolente illam recipere?

1 Respondeo primo, quod ad respondendum recte huic quæstioni, est necesse præscire quomodo hæc professionis susceptio pertineat ad Episcopum, & Capitulũ, an scilicet ex æquo & immediate, an ad Episcopũ cum consilio vel consensu Capituli, an contra Capitulo cum consilio vel consensu Episcopi, an ad Capitulum immediate, & ad Episcopum mediate, nolente vel negligente Capitulo eam suscipere: quia diuerse respondendum est in huiusmodi diuersis casibus, iuxta cap. 1. ne sede vac. lib. 6.

2 Secundo, quod si hæc potestas recipiendi professionem ex æquo & immediate spectat ad Episcopum & Capitulum, videtur quod non potest solum Capitulum illam suscipere. Tum quia cum collatio beneficij spectat ad Episcopum & Capitulum ex æquo, non potest solum Capitulum sine Episcopo, nec solus Episcopus sine Capitulo conferre, iuxta doctrinam Hostien. communiter quo ad hoc receptam in cap. postulasti. de concess. præben. quæ probatur per principium dicti cap. 1. ne sede vac. lib. 6. per
3 locum ab speciali, quatenus pro casu speciali ponit, quod Capitulum potest conferre beneficia communiter spectantia ad illud & Episcopum, vt prælatum, mortuo Episcopo: & ita præsupponit, quod nõ regulariter. Facit etiam, quod iura tractantia de persona, quæ potest recipere professionem, communiter loquuntur magis de Abbate, quam de conuentu, vt videre est in cap. porrectum. de regul. ibi, *Abbate*. & cap. ad Apostolicam. eo. tit. in quo bis fit mentio de Abbate, de conuentu autem nec semel. Ad idẽ faciunt cap. Ioannes. & cap. sane. eod. tit. facit item, quod superior, qui tenetur aliquid facere, & non vult facere, compellendus est ad id per superiorem regulariter: ita quod nec ipse, nec alius potest illud facere, nisi in
4 casibus à iure expressis, vt satis probat tex. cap. nullus. de iure pat. vbi sic resoluit Panor. & Felin. referens alios, cap. pastoralis. de officio ord. Ergo licet Episcopus potuisset compelli ad suscipiendam professionem nouitij tam ad ipsum, quam ad Capitulum pertinentem; non potuit tamen à Capitulo, quod non erat superior eius, fieri id, quod ipse facere tenebatur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Eiectus, & priuatus legitime habitu, & ordine potest quamcumque aliam religionem ingredi & profiteri, nec prædictæ eiectionis tacitumitas vitiat secundum ingressum.

3 Generalis ordinis non potest sine consensu Capituli monasterij, ad quem admissio ad professionem spectat, aliquem illius professum facere: iubere tamen potest vt tacitũ professum tractet pro professo; immò, nisi adducatur causa excusans, & mandare vt expressa fiat professio. num. 5.

4 Professionis admissio de iure non ad mediatum superiorem, puta Generalem ordinis, sed ad immediatum prælatum, & monasterij conuentum spectat; & tunc etiam nec solus prælatus, nec solus conuentus admittit. nu. 2. immo nec sufficit dimidia, sed maior pars, votorum requiritur. num. 1.

CONSILIVM XXXVII.

1 B. PROFESSVS. in ordine Prædicatorum, & expulsus propter delicta, & priuatus legitime à superiore, habitu & ordine, & postea ingressus ordinem Carmelitarum, tacita professione apud Prędicatores; & in fine anni nouitiatus, antequam profiteretur, venit Romam cum testimonio dimidiæ partis eorum, qui debeant eum admittere, & petit à Generali ordinis, vt faciat eum professum.

Occupatissimus simul & importunatissimus, vt respondeam statim, dico primo præfatum consulentem iuste potuisse ingredi ordinem Carmelitarum, & post annum nouitiatus iuste profiteri, si aliàs legitime fuisset approbatus.

Secundo, quod prædictus D. consulens nõ potest dici professus expresse propter testimonium prædictorum quatuor, qui constituebant dimidiã partem eorum, qui debebant eum approbare, vel recipere eius professionem: quia requirebatur maior pars eorũ, argum. l. quod maior. ff. ad municip. & iuxta glos. iuncto textu cap. fin. de reg. lib. 6. vbi post alios tradit Philip. Franc. num. 2.

2 Tertio, quod in monasterijs, in quibus receptio spectat ad Abbatem & monachos, non potest solus Abbas, nec solus conuentus recipere monachum, nec consequenter facere professum; eo quod vt diximus in Com. 4. de reg. super cap. statuimus. num. 74. valor professionis requirit duas personas, alteram quæ se obliget religioni, & alteram quæ religionem obliget illi.

3 Quarto, quod ex hoc videtur inferri, quod Reuerendiss. Generalis non potest sine prædicto conuentu, vbi perfecit annum nouitiatus, facere prædictum consulentem monachum prædicti monasterij Carmelitarum, saltem sine consensu maioris partis illius, cui consequens est non posse illum facere professum propter solam approbationem prædictorũ quatuor suffragium ad id habentium: quia non faciunt illi conuentum, nec maiorem partem illius. Tum quia aliud est approbare annum probationis, & aliud professionem approbati recipere: & à separatis non fit illatio. l. Papinianus. ff. de minor.

Quinto,

4 Quinto, quod etiam alia ratione videtur prædictũ Generalem non posse facere prædictum consulentem professum solo iure communi attento; quia secundum illud receptio monachorum pertinet ad conuentum, & prælatum immediatum eius, & non ad superiorem mediatum, arg. cap. ad Apostolicam. de regul. cum ei annotatis.

Sexto, quod his est consequens, non posse etiam congregationem Illustrissimorum DD. Cardinalium facere illum professum, nisi maior & specialior potestas fieret ei à S. D. N. de potestate absoluta, qua derogaret iuri communi.

5 Septimo, quod prædictus consulens licet non possit dici expresse professus, vt prædictum est, posset tamen dici tacite professus per delationem habitus annalis, si habitus professorum non est distinctus ab habitu nouitiorum, per cap. 1. in fin. princ. de reg. lib. 6. & alia quæ illi adiecimus in d. com. vbi supra.

Octauo, quod prædictus consulens posset petere à prædicto Generali, vt iuberet prædicto conuentui, in quo nouitiatus annum impleuit laudabiliter, vt haberent eum pro tacite professo, si vera sunt quæ ipse proponit, & non est ibi distinctus habitus professorum ab habitu nouitiorum, vt prædictum est: posset etiam iubere, vt acciperent professionem illius expressam, si facere vellet; immo & compellere ipsum ad faciendum eam, nisi iustam aliquam causam ab eo illum excusantem allegaret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus non efficitur quis emittendo tria vota in religione approbata, nisi illa emittat in manibus potentis illum illi incorporare, qualis non censetur nouitius.*

2 *Collegium, omnibus, vno dempto, sublatis, in dicto vno conseruatur, isque solus potest collegij iura exercere.*

CONSILIVM XXXVIII.

1 RESPONDEO præfatos viros eruditos hac de re consultos recte respondisse, quatenus dixerunt præfatum Ioannem nõ esse verum religiosum: quia id quod datur ab eo qui dare non potest, habetur pro non dato. Tum quia professio trium votorum, quæ sunt religionis substantialia, non efficit ea profitentem vere religiosum, nisi ea emiserit secundum regulam à sancta sede Apostolica approbatam in manibus eius qui potest incorporare profitentem tali religioni approbatæ, vt etiam nos post alios tradimus in com. 4. de reg. super c. statuimus. 19. q. 3. nu. 73. & seq. & præfatus Ioannes non emisit professionem in manibus eius qui poterat eum incorporare vlli religioni à sede Apostolica approbatæ; quia non erat prælatus canonice institutus, immo neque religiosus verus; quia erat nouitius nullam potestatem canonicam habens ad suscipiendos vllos religiosos etiam ad vestiendos habitu religioso, & ad faciendum etiam nouitios, quanto minus ad faciendum professos & veros religiosos. Tum quia licet religio, vniuersitas, vel collegium non pereat, quatenus redigatur

ad vnum, omnibus alijs mortuis; quia potest conseruari & consistere in vno, l. sicut municipium, ff. quod cuiusque vniuers. & tradunt Panorm. & citati per eum in cap. 1. de elect. à num. 5. non tamen defertur potestas eligendi prælatum vel alios religiosos ad alios, quam ad illum vnum, in quo residet seu conseruatur collegium: & ita cum in casu proposito religio vel congregatio redacta fuerit ad vnum, qui potuisset exercere iura collegij; non tamen potuit exercere illa præfatus Ioannes Baptista, qui nondum erat professus, nec religioni incorporatus per professionem, præsertim renuente ac contradicente præfato vno, in quem ius collegij fuit redactum.

SVMMARIVM.

1 *Eremita vt esset, qui in manibus superioris eremitarum professionem faciens, vouit obedientiam, paupertatem, & castitatem, non efficitur religiosus, cum illa congregatio non sit religio, nec professionem recipiens possit profitentem religioni incorporare; nec potest ab aliquo cogi vt fiat religiosus. num. 2. peccatque qui talem ad id inuitum cogit: tenebitur tamen tria vota vti simplicia seruare. nu. 3.*

2 *Regularis semel iuste à religione eiectus non potest inuitus cogi vt ad eandem reuertatur.*

CONSILIVM XXXIX.

QVIDAM Ludouicus volens esse eremita accessit ad quemdam montem, vbi multi sub quodam Matthæo agebant vitam eremiticam; & fecit professionem, vouendo castitatem, paupertatem, & obedientiam præfato Matthæo, qui nullum titulum canonicum id faciendi habebat; quo mortuo rogatus Papa fecit facultatem eius Abbati accipiendi professionem illorum secundum regulam B. Basilij. Quæritur, quid iuris.

1 Respondeo primo, quod numquam fuit vere religiosus: quia professio, quã fecit in manibus prædicti Matthæi, non fuit professio religionis veræ, & approbatæ à S. Sede Apost. nec fuit accepta ab eo, qui posset illum obligare alicui regulæ approbatæ: & iure optimo respondit Papa nullas & inualidas fuisse professiones factas in manibus d. Matthæi.

2 Secundo, quod vellem vidisse bullam Papæ, in qua declarauit d. professiones fuisse nullas: credo tamen, quod per illam bullam non cogebat ad faciendum nouas professiones in regula postea approbata ab eo, nolentes profiteri; quia non poterat iuste tam grandia præcipere, arg. cap. integritas. 32. q. 1. & cap. gestas. 74. dist. adiuncta gloss. in verbo crescere.

Tertio, quod licet professio dicti Ludouici valuisset, non potuit tamen compelli ad redeundum ad religionem, si iuste fuit eiectus à suo superiori, vt probamus in com. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12. quæst. 1. num. 36.

3 Quarto, quod peccabũt mortaliter, qui cõpellent illũ ad profitẽdum nouæ religionem approbatam, contra dictum cap. gesta. & illius gloss. recep.

Quinto,

Digitized by Google

Quinto, quod eſt obligatus, vbicumque fuerit, ad ſeruãda tria vota, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, tamquam vota ſimplicia, & non ſolẽnia, quæ quantum & ad quid obligent, dicimus in com. 1. de reg. num. 18.

SVMMARIVM.

1. *Profeſsio emiſſa in manibus Epiſcopi tenet, dummodo emittatur in monaſterio Epiſcopo ſubiecto, prout erant antiquitus de iure, num. 4. & qui poſsit ordini incorporare. num. 5.*
2. *Profeſsus ad hoc vt quis ſit, requiritur quod tria vota ſubſtantialia in aliqua approbata religione ſeruare promittat in manibus ſuperioris habentis adminiſtrationem, num. 3. & potentis illum religioni incorporare. num. 2. Vnde profeſsio emiſſa in manibus alicuius monachi etiam (ſed falſo) dicentis, num. 1. ſe habere hanc poteſtatem, non tenet, num. 4. ſicut nec emiſſa in manibus Epiſcopi quo ad religiones & monaſteria exempta ab eius iuriſdictione, num. 2. 3. 4. & 5. niſi tales recepiſſent profeſsionem nomine ſuperioris: quia tunc ſi ſuperior ratificaret, inciperet profeſsio a die ratificationis valere; & hoc, dummodo etiam extrema adhuc ſint habilia: nam ſi profeſsus eſſet mortuus, non poſſet ratificari. num. 7. & 8.*
3. *Abbas electus ante confirmationem non eſt Abbas, nec habet adminiſtrationem. Vnde nec poteſt admittere aliquem ad profeſsionem, & nu. 6. & admiſsio, etiamſi plures admiſiſſet, non tenet. & num. 1. & 8.*

CONSILIVM XXXX.

1 MATTHAEVS profeſsus fuit religionem S. Baſilij primum in manibus Epiſcopi Corduben. deinde in manibus cuiuſdã Didaci, falſo dicentis ſe ad id habere à ſuperioribus poteſtatem. Tandem d. Matthæus in Abbatem electus, antequã confirmaretur, & benediceretur, multorum profeſsiones tamquam Abbas admiſit, & mortuus eſt.

His ſtantibus, quæritur primo, an dictus Matthæus cenſendus eſſet verus religioſus.

Secũdo, an profeſsiones per alios fratres in manibus eius emiſſę valeãt.

AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quod Innocen. expreſſe tenet in cap. porrectũ, de regular. quod poteſt quis fieri monachus faciendo profeſsionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi, argum. cap. ſi vir. 27. q. 2. & prædictus Matthæus fecit profeſsionem in manibus Epiſcopi Corduben. antequam literæ Pij V. ei notificarentur.

Secundo, quod prædictus fe. re. Pius V. poſuit neceſsitatem, & fecit expreſſe facultatem omnibus, quibus ſcribebat, habitum à clericali differentem geſtantibus, & volentibus illum geſtare, deligendi vnam de regulis approbatis, & eligendi ſuperiorem ſuæ congregationis, & faciẽdi profeſsionem intra menſem; & conſequenter videtur dediſſe poteſtatem accipiẽdi profeſsiones ipſis prælatis electis, & quod ipſi prælati poſſent eligere perſonas, in quarum manibus profiterentur: quia conceſſo vno, omnino

conceduntur ea, sine quibus id expediri nequit, l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. præterea. de offic. deleg. immo & ea sine quibus id commode expediri nequit, l. penult. ff. de vsufruct. & l. quicumque. 6. si ei quem. ff. de instit. act. per quas id affirmat Aret. in cap. de testib. colum. 3. de testib. & Dec. in cap. vt debitus. colum. 8. de appell. licet glossi. in cap. solet. de senten. excommu. lib. 6. contra sensisset.

2 Pro parte vero negante, quæ vera est, facit irrefragabiliter primo id, quod scripsi in com. 1. de reg. super cap. cui portio. 12. quæst. 1. num. 18. scilicet, quod ad hoc, vt quis dicatur vere & proprie religiosus professus, non sufficit, quod voueat quomodocumque tria substantialia vota, sed requiritur, quod voueat ea solemniter; ille autem dicitur vouere illa solemniter, qui vouet seruare in religione approbata à Sede Apost. per cap. vlt. de relig. domib. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. & cap. 1. de voto, eodem lib.

Secundo, nõ sufficit hoc, sed oportet quod voueat illa in manibus eius, qui eum potest incorporare illi religioni, siue quod eius professio recipiatur ab eo, qui potest eum incorporare religioni, per cap. ad apostolicam. de reg. ibi. *Abbate per se, vel per alium recipiente*. vbi hoc notat Card. & Panor. in cap. porrectum. eodem tit. ibi, *Reciputur ab Abbate*, vt ibi notat Innoc. quem Panor. num. 5. 9. & 11. & alij sequuntur: & prædictus Matthæus non fecit vllam professionem in manibus alicuius, qui posset eum incorporare religioni S. Basilij, quandoquidem prima professio, quam ait se fecisse mense Iunij anni 1569. in manibus Episcopi Cordub. non fuit facta in manibus eius, qui posset eum incorporare religioni S. Basilij, cum illa religio sit, vt præsupponitur, à iurisdictione ordinaria exempta: & ita Episcopus Cordub. nullam in ea, præsertim ad hoc, habebat potestatem; quia receptio professionis à superioritate suam accipit virtutem, 3 vt sentit Innocen. in d. cap. porrectum. & clarius tradit Gieminia. in cap. constitutionem. 6. 1. de reg. lib. 6. Secunda vero professio, quam fecit in manibus fratris Didaci, manifestius fuit nulla. Tum quia prædictus Didacus nulla ratione erat superior eius; non enim habebat vllam aliam potestatem, quam datam sibi à prædicto Matthæo: & cum nemo sit sibi superior, l. penul. ff. de recep. arbitr. immo nec suo successori, cap. innotuit. de elect. non potuit dare alij super se superioritatem, cum nemo det quod 4 non habet, cap. quod autem. de iure pat. & l. si vniuersæ. C. de leg. Secundo facit, quod nec sufficit profiteri in manibus alicuius monachi, vel fratris regulæ, quam profitetur, nec quod ab eo recipiatur professio, nisi haberet potestatem eam recipiendi ab eo, qui potest eum incorporare religioni, vt idem Panor. determinat in cap. insinuante. qui cler. vel vouen. declarando sic illud num. 1. quamuis non requiratur, vt professio fiat intra monasterium eiusdem regulæ, vt ibidem probatur, & in d. cap. porrectũ. Tertio, quod nõ sufficit facere professionem religionis approbatæ in manibus Episcopi, qui recipiat illam, vt tradit Anton. in d. cap. porrectum. quem sequitur ibi Panor. num. 12.

Tertio, non obstat cap. si vir. 27. quæst. 2. quod monit Innoc. ad dicendum contrarium. Tum quia illud. cap. nil de professione statuit; quia im-

mo, vt.

mò vt ait gloſſ. loquitur de ſeparatione viri & vxoris à iudice facienda. Tum quia illud cap. ſi intelligeretur de profeſsione, intelligendum eſſet
5 de Epiſcopo ordinis & monaſterij ſibi ſubiecti, vt iure communi omnia ſubijciuntur Epiſcopis; cap. Abbates. & cap. Abbatibus. 18. quæſt. 2. & in caſu propoſito Epiſcopus Cordub. nullam habebat ſuperioritatem in religione S. Baſilij prædicta.

Quarto, quod ipſemet Innoc. in d. cap. porrectum. ait, quod profeſsio valida non poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris potentis incorporare profitentem religioni: & Epiſcopus nullatenus poteſt incorporare quemquam religioni à ſua iuriſdictione exemptæ, vt palam eſt; quia extra territorium ſuum ius diceret, contra l. fin. ff. de iuriſd. om. iud. & cap. 2. de conſtit. lib. 6.

Quinto, quod electus in Abbatem ante confirmationem non eſt Abbas, argum. cap. poſtquam. cap. noſti. cap. nihil. de elect. neque quicquam vt Abbas facere poteſt, cap. auaritiæ. de elect. lib. 6. immo nec omnia ante benedictionem, cap. 1. de ſupplen. neg. prælat.

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, quod dictum Innocen. in eo citatum non poteſt habere locũ, niſi ad ſummũ in profeſsione facta in manibus Epiſcopi habentis iuriſdictionem & ſuperioritatẽ in religionem, quã profitetur profitens in manibus ſuis; quod non contingit in noſtro caſu.

6 Ad ſecundum reſpondetur, negando, quod ex literis Pij V. ſatis efficaciter colligi poſsit, q; electi à congregationibus prædictis poſſent adminiſtratione ſua vti, antequam confirmarentur, per vltimũ argumentum pro parte negante formatum: non enim præſumendũ eſt, Romanum Principẽ, qui iura tuetur, vnico verbo voluiſſe tot iura de electione, & profeſsione, & religione confirmanda tollere, l. ſi quando. C. de inoffic. teſtamen. niſi exprimeret id, aut aliud, ex quo id ſequeretur; quod in noſtro caſu non fe-
7 cit. Addo tamen, quod licet nulla priorum profeſsionum Matthæi valuiſſet, potuit tamen ſecunda validari in vita eius per ratificationem ſuperioris prædicti ordinis S. Baſilij; quia fecit illam in manibus prædicti Didaci nomine ſuperiorum prædicti ordinis, vt ex tenore ſuæ profeſsionis conſtat: & receptio profeſsionis facta in manu alicuius, qui non poteſt incorporare religioni, ſi tamen recipiat eam nomine eius, qui poteſt incorporare, ratificante eo illam, fit valida, vt dixit Innocen. receptus in d. cap. porrectum. ſed quia ratificatio non fuit facta in vita eius, non poteſt nunc fieri poſt mortem. Tum quia extrema non ſunt habilia, iuxta l. penult. ff. rem ratam hab. Tum quia talis ratificatio facit profeſsionem validam à tempore ratificationis, & non ante, vt ibidem Innoc. dicit.

8 AD SECVNDAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod nulla aliarum profeſsionum ſupradictarum in manibus Matthæi factarum valuit: quia nulla fuit facta in manibus eius, qui poſſet profitentem incorporare religioni: nam per rationem ad primam conſtat, prædictum Matthæum non fuiſſe vere religioſum, nec verum Abbatem, ſed ſolum electum, & non confirmatum, & minus benedictum, & conſequenter non habuiſſe poteſtatem incorporandi religioni profitentes in manibus eius:

bus eius: immo nec ratificari possunt prædictæ professiones à superiore ordinis, quia non fuerunt receptæ à prædicto Matthæo ipsius nomine, sed tantum proprio, vt ex earum tenore constat: & non potest quis ratum habere, quod non est gestum suo nomine, cap. ratum. de reg. iur. lib. 6. cap. cum quis. de sent. excom. eod. lib. 6. cum aliis similib. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio tacita tunc demum ex gestatione habitus inducitur, si sit legitime à superiore eo animo traditus, & à nouitio acceptus, non honoris causa, sed vt ad professionem prodesset, num. 3. & sit indistinctus ab habitu professorum; in religione q. immo & in monasterio, num. 1. vel alibi de licentia superioris gestatus, num. 2. per annum continuum, adeo vt menses interrupti non possint coniungi. num. 4.*

2 *Regularis vbicumque sub obedientia manet, censetur in monasterio manere.*

3 *Habitus delatio, deuotionis, seu honoris causa permissa, non facit quem religiosum.*

CONSILIVM XLI.

1 PER DELATIONEM habitus religionis non fit tacita professio, nisi tria cõcurrant. Primum, quod sit indistinctus ab habitu professorum, cap. 1. §. qui vero. de reg. lib. 6.

Secundum, quod deferat eum in monasterio, & cõgregatione, per textum in clem. eos. de reg. adiuncta gloss. verbo in aliqua. recepta ibi per DD. & Panor. cum communi sequen. Hostien. in cap. at clerici. de reg. & Franc. in d. cap. 1. §. fin. de reg. lib. 6. vbi bonus tex. in principio, ibi, *In monasterio.*

Tertium, quod deferat illum intra monasterium per annum continuũ adeo quod, licet deferat quatuor menses continuos, si postea exiret, & iterum reuerteretur, & deferret octo vel plures menses, & exiret iterum ante annum continuum completum, non cẽseretur professus, per cap. 1. de reg. lib. 6. in principio, ibi, *Per totum annum.* vbi hoc tenet Archid. & Franc. & latius Lapus allegat. 46. num. 2. in Dei nomine. Is autẽ, qui deferret
2 habitum extra monasterium de licentia, obedientia, vel mandato superioris, censetur deferre illum intra monasterium, secundum Abb. antiquum in cap. cum illorum. de senten. excommu. & sequitur Abb. iunior, qui postea fuit Panor. Arch. in cap. ex rescripto. de iureiurand. nu. 5.

3 Ex quo infertur, milites Hierosol. & alios Cruciferos, qui, vt armatam militiam exerceant, suscipiunt habitum suæ religionis legitime intra monasterium, & postea (quod sæpe fit de mandato magnorum Magistrorum) deferunt eum extra monasterium bellando, vel aliqua negotia suorum ordinum, vel monasteriorum faciendo, posse finire annum probationis extra monasterium: quia monachus, vbicumque maneat sub superioris obedientia, censetur manere in clausto, vt vbi supra prædicti Abbates asseruerunt; nisi forte superior concederet licentiam deferẽdi habitum sui ordinis causa deuotionis, vel honoris, ea mente tamen, quod gestatio illius

non.

Digitized by Google

non prodeſſet ei ad profeſsionem tacitam, vel expreſſam: quod nuper ſcimus factum fuiſſe, & ſæpe ſolitũ fieri accepimus à magno Magiſtro Hieroſol. ſiue S. Ioannis. Tunc enim non cenſetur profiteri, nec annum nouitiatus implere; quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. cap. vlt. de præben. & l. non omnis. ff. de reb. cred. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum ſimplex religionis eſt promiſſio facta Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel ſpecie.*

2 *Votum ſimplex cum annexam habeat promiſsionem, & conſequenter factum, non eſt præſumendum. & num. 9.*

3 *Oblata à parentibus in pupillari ætate libere ad ſæculum redire poteſt.*

4 *Habitum nouitiorum patenter diſtinctum deferens, nec votum, nec voti ratificationem emittere cenſetur. nu. 4. nec eidem aliquod votum eſt annexum, nec impedit reditum ad ſæculum, nec matrimonium. nu. 3. 11.*

5 *Offerens ſe & ſua monaſterio cenſetur habere voluntatem mutandi vitam ſæcularem in regularem, ſed non ſic in oblata à parentibus. num. 4. & 11.*

5 *Profeſsionem tacitam non cenſetur facere, quæ in choro canit, & alios actus facit, qui per nouitios fieri ſolent.*

6 *Laici ad cantandum in choro cum profeſsis admitti poſſunt.*

6 *Præſumptio per contrarios actus tolli poteſt.*

7 *Iuramento ſtandum eſt in his, quæ ad propriam ſpectant conſcientiam.*

7 *Diſpenſare ſuper voto caſtitatis ex cauſa poteſt ordinarius.*

8 *Votum requirit propoſitum, & poſtea promiſsionem.*

10 *Habitum nouitiorum diſtinctum etiam per decem annos deferens profiteri non præſumitur.*

CONSILIVM XLII.

PORTIA quædã impubes, à matre, quæ ad ſecũda vota aſpirabat, monaſterio vna cum dote tradita fuit. poſt 12. vero annum iuſſa ſuſcipere habitum nouitiarum, tondere capillos fecit, lacrymans tamen; & deinceps ſemper dimiſit tonſuram; & in ſermone quotidiano dicebat Abbatiſſæ, & monialibus, ſe velle exire à monaſterio, & nubere: & quamuis poſt annum probationis per multum temporis geſtauerit habitum, & interfuerit horis canonicis, & inſeruierit monialibus profeſsis, habitus tamen erat manifeſte diſtinctus ab habitu profeſſarum, & actus illi erant communes profeſsis, & nouitiis; & interim permittebat nouitias poſteriores ſe ad profeſsionem admitti; quia numquam habuit animum ſe obligandi religioni, neque vllum votum fecit: tandem de licentia Vicarij Epiſcopi exiuit, & poſtea nupſit. Quæritur, an tuta conſcientia id facere potuerit, & an liceat ei permanere in matrimonio contracto.

Reuer. Pater. Votum ſimplex in terminis noſtris nihil aliud eſt, quam promiſsio facta omnipotenti Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in ſpecie, cap. qui poſt votum. vbi Gem. nu. 2. & 5. & Franc.

Digitized by Google

Franc.nn.1.ad fin.& num.2.Arch.in 1.notab.Ioan.Andr. & alij notant de reg.in 6.vnde cum votum ſimplex habeat annexam promiſsionem, & ſic factum nullo modo venit præſumendum in caſu noſtro, l.in bello.9. fact. ff.de capt.& poſtl. reuer.cap.1.de conſti.in 6. Et licet D. Portia in pupillari ætate tradita fuiſſet monaſterio à D. Antonina eius matre, tamen ex hoc non fit præiudicium D.Portiæ,quod maior facta non poſsit libere redire ad ſæculum,cap.ſignificatum. cap.cum virum.de reg. 2

Neque dicendum eſt, quod ſaltem per aſſumptionem habitus in pupillari ætate cum geſtatione illius per plures annos poſt annum probationis poſsit dici inducta ratificatio,ſeu mutatio voluntatis, ad effectum, vt D. Portia dicatur emiſiſſe aliquod votũ ſimplex.Nam reſpondendo dicitur, quod ex geſtatione habitus patenter diſtincti ab habitu profeſſarum, prout erat in caſu noſtro, non poteſt dici inducta aliqua ratificatio, ex traditis per Abb. in cap. ſignificatum.nu.5.de reg.

Abſque eo, quod mutatio voluntatis non præſumitur,Abb. in cap.maiores.6. item quæritur.num.5.de baptiſ. & quantocumque tempore quis geſtauerit habitum probationis patenter diſtinctum,non cenſetur emittere profeſsionem, nec obligatur religioni in genere, neque in ſpecie,& poteſt redire ad ſæculum, Innoc.in cap.ex parte.quem ſequũtur ibi Ioan. And. in fin.& Anch.num.5.Abb.num.3.verſi.2. caſu,de regul. Abb. antiq. in cap.conſulti. col. 1. ad fin. verſ. 5. & not. ſecundum Innoc. de regul. Franc.in cap.1. in fin.prin.& Gem.ibi in §.1.num.5.verſ.primum dictum. de regul. in 9. Card. in clem. eos. num. 3. verſ. 2. dilatio,de regul. Præpoſit. in cap. quidam. ad fin. 27. diſt. & cum Abb. in d. cap. ex parte, qui refert & ſequitur Innoc. ibi tenet ſumma Ang. in verb. nouitius,nu. 12. verſic. ſi vero diſtinctio, & ſumma Tab. in verbo nouitius ad fin. num. 6. 3

Et per conſequens, licet D. Portia geſtauerit habitum probationis patenter diſtinctum per plures annos poſt annum duodecimum ætatis ſuæ; tamen ex hoc non poteſt dici emiſiſſe aliquod votum ſimplex: cum ſit, quod potuerit redire ad ſæculũ, nec remanſerit obligata alicui religioni in genere,neque in ſpecie;& votum ſimplex nihil aliud ſit,quam eſſe obligatum religioni in genere, vel in ſpecie,vt dixi.

Et hoc etiam clarius demonſtratur;quia Innoc.in d.cap.ex parte.quem omnes alij communiter ſequuntur,dicit, quod ſi quis geſtauerit habitum probationis quantocumque tempore, non obligatur religioni in ſpecie, neque in genere, & ſic appellat habitum probationis, etiam quod ſit delatus poſt annum probationis: & Car. in dicta clem.eos.nu.1. dicit,quod quis dicitur nouitius etiam elapſo anno probationis. Si igitur D. Portia remanſit ſemper cum habitu probationis, non poteſt dici quod emiſerit aliquod votum ſimplex; cum ſit, quod huiuſmodi habitus probationis non habet annexum aliquod votum ſimplex,Innoc. in cap.porrectum.nu. 1.& Io.And.ibi col.1. de reg.

Prout etiam in terminis, quod huinſmodi habitus probationis non impediat matrimoninm contrahendum, tradit Abb. in cap.conſuluit, num.3.

num.3.verſ.contra hoc,ibi, *prima ſolutio*. qui cler.vel vouen. vbi etiam Hoſtienſis col. fin.verſ.habitus.& Ioan. And.col.fin.verſ.in glo. per hoc, ibi,*de habitu probationis*, & Anton. de Butrio col. fin.ad medium in princ. diſtinctionis ſuæ, & ad terminos dictæ clem. eos.de regul. quod quando quis geſtauit habitum probationis diſtinctum etiam elapſo anno probationis poſsit contrahere matrimonium,tradit Anch.in cap.meminimus. nu.2. qui cle. vel vouen.

4 Non obſtat, quod D.Portia fuerit tradita monaſterio cum eleemoſyna ducentorũ ducatorũ.Quia primo loco dicitur,quod D.Portia ignorauit factum matris ſuæ, prout etiam ita præſumendum eſt, l.verius.ff.de probatio. cap. præſumitur. de reg. iur. in 6. neque ſufficeret præſumpta ſcientia,cum agatur de amiſsione liberatis,& ſic iuris D. Portiæ, ex traditis per Sarnen.ſuper regu.de annali.q.48. in fin. Put. deciſ. 6. de probation. Stante igitur ignorantia D. Portiæ, non poteſt dici quod ipſa ratificauerit factum matris ſuæ,cum ignorans non dicatur remittere, neque conſentire, l.ſi per errorem.ff.de iurisd.om.iud.l.ſi mulier decedens.ff.de inoffic. teſtam.

Vlterius dicitur, quod ſi quid traditum fuerit monialibus, & monaſterio,id non tradidit D. Portia, ſed D. Antonina eius mater; ideo ex facto matris non poteſt fieri præiudicium filiæ, & maxime quãdo filia permanſit cum habitu probationis diſtincto, ex traditis per Abb.in d. cap. ſignificatum.nu.5.cum concordantibus ſupra adductis.

5 Accedit,quod id, quod dicitur ex traditione rei facta monaſterio cenſeatur quis mutare voluntatem, intelligitur, quando quis obtulit ſe, & omnia bona ſua, vel maiorem partem monaſterio: de quo non conſtat in caſu noſtro, vt per Franc.in cap. 2.col. 1. in fi. ver. in eadem glo. ibi, *Tertio,quando tempore*, de reg. in 6.

Non obſtat, quod D.Portia interuenerit in horis canonicis, & inſeruierit monialibus profeſsis: quia hoc licet fecerit, id fecit tamquam nouitia, & prout aliæ nouitiæ ſolebant interuenire, & inſeruire. neque poteſt inferri, quod vltra actum fieri ſolitum per nouitias voluerit ex hoc D. Portia in aliqua religione ſe obligare, cum actus voluntarij non extendantur vltra quam gerantur.l.voluntariæ.C.de excuſat.tutorum.l.fin. C. ne vxor pro marito.

6 Et eo magis, quia omnia iſta poſſunt fieri per mere laicas perſonas, quæ poſſunt admitti ad canendum à perſonis religioſis, & inſeruiendum diuinis,iuxta doct. Abb. in cap. 1. num.2. verſ.in gloſſ.2. de celebr. Miſſar. cum traditis per Dec. in cap. 2. num. 33. verſ. & laicus in Miſſa. de iudiciis.& per conſequens cum non ſit probatio concludens, non poteſt colligi huiuſmodi præſumptio, cap.in præſentia. de probat.l. non hoc. C. vnde legiti.

Abſque eo quod generaliter dici poteſt,quod omnia prædicta tolli poſſunt per contrarias præſumptiones,& probationes,ad textum in l.diuus. ff. de reſtitu. in integr. & cap. accedens. cum gloſſ. de crimine falſi. conſtat enim quod D. Portia in ſuſceptione habitus & eius tonſura capillorũ

plange-

plangebat,& abinde poſtea ſemper dimiſit tonſuram, & permiſit quod nouitiæ ſibi poſteriores in ordine aſſumerentur ad profeſsionem, quod ſi habuiſſet animum mutandi vitam, vtique prædicta non feciſſet, cum nemo præſumatur immemor ſalutis æternæ; neque veriſimile ſit, quod D. Portia voluerit ſibi fieri præiudicium in antelatione. & per cõſequens dicendum eſt, quod talis præſumatur voluntas D. Portiæ, qualis ex actibus colligi poteſt. l. ſed Iulianus. §. proinde. ff. ad Macedon. Anch. conſil. 302. num. 4. Dec. conſi. 476. num. 3.

Et maxime quia ſumus in claris: ex quo conſtat quod D. Portia, dum permanſit in monaſterio, expreſſe declarauit, quod ideo permittebat nouitias poſteriores ad profeſsionem admitti, quia dicebat id facere, ex quo volebat exire de monaſterio, & nubere: & id etiam ſæpe ſæpius dicebat in ſermone quotidiano Abbatiſſæ, & monialibus, prout etiam exiuit poſtea de licentia Vicarij pro tempore, & nupſit. vnde in claris non opus eſſet coniecturis. l. continuus. §. cum ita. in fin. ff. de verb. obli.

7 Vltimo dicitur; etiam quod eſſemus in dubio, ex quo D. Portia in examine ſuo mediante iuramẽto declarauit ſe numquam votum aliquod emiſiſſe, ſed ſemper habuiſſe animum exeundi à monaſterio, & nubendi, ſtandum eſſet eius aſſertioni iuratæ, ex traditis per Abb. in cap. penul. nu. 7. de raptorib. prout etiam potius pro matrimonio carnali, quam ſpirituali præſumendum eſſet, vt per Io. Andr. But. Abb. Hoſt. & alios in d. cap. penult. de raptorib.

Et in omnem euentũ non obſtaret, quod ex geſtatione habitus aliquod votum ſimplex eſſet emiſſum; quia ſuper hoc habemus ordinarij diſpenſationem, quæ quidem ſaltem ex cauſa potuit fieri, & cauſæ legitimæ ſunt tales, qualis metus etiam non iuſtus, prout erat in caſu noſtro, ſi non metus reuerentialis matris, ſaltem Abbatiſſæ, & monialium, à quibus fuit coacta habitum ſuſcipere: alia vero cauſa eſt propter veriſimilem impotentiam continendi, cum palam in monaſterio D. Portia expreſſe diceret velle exire de monaſterio, & nubere, cum eſſet iuuenis: vnde ordinarius potuit, ſtantibus prædictis cauſis, diſpenſare, Abb. in cap. veniens. ad fin. nu. 6. qui cleri. vel vouen. Sum. Ang. in verb. votum. §. penult. num. 9. Hæc aduocatus D. Portiæ. Sequitur reſponſum auctoris.

8 DOCTOR IS DOCTISSIMVS doctiſsime locupletiſsimeque reſoluit dubium propoſitum in fauorem Portiæ conſulentis, ad quod etiam hæc pauca infraſcripta ſuffeciſſent. Primum, quod ad hoc, vt aliquid dicatur votum, requiritur propoſitum aliquid faciendi, & non ſufficit illud, niſi conſequatur promiſsio id faciẽdi cum animo ſe ad id obligandi, iuxta doctr. S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 1. & eiuſdem & cõmuniter omnium in 4. diſt. 38. q. 1. & noſtrorum in cap. qui bona. 17. q. 1. & in cap. literatura. de voto.

9 Secundum, quod certum eſt non eſſe iudicandũ aliquem feciſſe vótum, niſi probetur. Tum quia ei, qui dicit, incumbit onus probandi, l. ei qui dicit. ff. de probatio. & facta non præſumuntur, niſi probentur, cap. cum in iure peritus. de off. deleg. & l. 1. C. de mand. princ.

Tertium

Digitized by Google

Tertium, quod ex præmissa facti narratione nõ colligitur vlla probatio voti facti vera, vel præsumpta: nam per ea, quæ narrantur, non probatur præfatam Portiam habuisse propositum faciendi se religiosam, & minus habuisse animum obligandi se ad illam, & minus quod id promisisset Deo, & se ad id obligasset.

10 Quartum, quod certissimum est, eum, vel eam, qui, vel quæ gestat habitum nouitiorum distinctum ab habitu professorum, vel professarum, non præsumi profiteri, nec vllatenus vouere religionem, etiam si decem annis & eo amplius illum gestaret, cap. ex parte. de reg. cum annot. ibi per Innoc. & alios, & clem. eos. eodem tit. & cap. 1. §. fin. eod. tit. lib. 6.

Quintum, quod ea, quæ sunt animi alicuius, probantur per iuramentũ eius, iuxta illas duas gloss. solẽnes in §. sed istæ. aliàs, aliæ. Instit. de action. in cap. significasti. 2. de homic. communiter recep. & quod prædicta Portia præstito iuramento deposuit, nullum vmquam votum de ingrediendo religionem, vel in ea perseuerando feciſſe, immo nec propositum id faciendi habuisse.

11 Sextum, quod assumptio habitus nouitiorum distincti ab habitu professorum, & eius delatio nullam inducit præsumptionem voti emissi, etiã si deferatur per duos annos, & vltra; immo potest libere exire à monasterio, cap. 1. in principio, & §. 1. de regul. lib. 6.

Septimum, quod nulla lege, neque ratione inferri potest, impuberem emisisse votum intrandi, vel permanendi in religione, ex eo quod parentes eius inducant eam in consortium monialium, & pro alimentis eius, vel quo libentius eam recipiant, vel quo sit pro dote, vel parte dotis solitæ dari monasterio, casu quo voluerit fieri monacha, nonnullam pecuniæ summam dederint, vel mutuauerint. Tum quia à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. & vouere filiam impuberem de permanendo in religione, & parentes eius illam summam dare, sunt longe separata, cum alterum sit factum parentum, alterum factum filiæ. Tum quod illa traditio summæ propter alias multas causas fieri potest, & quotidie fieri videmus à parentibus, qui filias impuberes educandas intra monasteria monialium includunt, quo pientius educentur, & quo, si forte Deus inspirauerit, fiant sanctimoniales. Tum per illam regulam topicam, *si quod magis videtur inesse non inest, neque id quod minus*. arg. cap. cum in cunctis. de election. cum simil. At suscipere quem habitum religionis nouitiorum distinctum ab habitu professorum, & gestare illum etiam per multos annos, non inducit præsumptionem voti eiusmodi facti, vt supra probatum est: ergo minus inducet traditio pecuniæ ab alio facta monasterio, quo gratius illa ad educandum ibi assumatur. Tum denique, quod nemo vmquam scriptorũ huiusmodi præsumptionis meminit, nec vlla lege fundari potest; & ita succedit illud cap. consuluisti. 2. quæst. 4. alias 5. *Quod sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum*. & cap. 2. de transl. prælat. Cum igitur non probetur prædictam Portiam vllum votum de intranda, vel retinenda religione expresse feciſſe, neque

vmquam

vmquam suscepisse se, vel portasse habitum professarum monialium, sed tantum nouitiarum, neque aliud admisisse, per quod præsumatur in ea votum, immo expresse contrarium propositum se habuisse dictis & factis ostenderit; cumque iuramento à iudice interrogata id firmauerit; proculdubio iudicandum est eam à nubendo nullo voti vinculo excludi, & quod pie ac erudite clarissimus Doctor Aduocatus D. Portiæ per multo plura probat.

SVMMARIVM.

1 *Professio, anno probationis non completo, ante Concil. Trident. apud non mendicantes emissa valida est.*

2 *Religionem relaxatam professus potest cogi, vt seruet etiam illas austeritates regulæ, quæ tempore professionis non seruabantur; nisi tunc præcisè, quando professionẽ emisit, expresse fuisset protestatus se nolle obligari ad alias, quam ad tunc vigentes; vel ageretur de illis austeritatibus, quæ ab immemorabili tempore probarentur non obseruatæ. & num. 3.*

3 *Protestatio tollitur contrario facto subsequuto: vnde qui ante professionis tẽpus dixit se ita religionem professurum, vt ad austeriora non obligetur, si tempore professionis hanc non repetijt protestationem, ab ea, mutata voluntate, censetur recessisse.*

CONSILIVM XLIII.

QVIDAM ingressus est religionem S. Basilij multum relaxatam, præcipue in voto paupertatis: & intra probationis, siue nouitiatus annũ professionem emisit: & post viginti annos fuit reformata, & inducta durities quædam, quæ vix ferri potest.

Quæritur primo, an illius professio fuerit valida.

Secundo, an teneatur ad prefatam duritiem seruandam.

Tertio, an teneatur, & quomodo subuenire matri extreme patienti.

1 AD PRIMAM quæstionem respondetur, quod prefata professio fuit valida: quia fuit facta ante confirmationem Concilij, ante quod valebat professio facta intra annum nouitiatus in ordinibus non mẽdicantibus, cap. ad Apostolicam. de regula. in sensu directo, & argumento à contrario vel à speciali probatur in cap. non solum. & cap. constitutionem. de reg. lib. 6. vbi hoc expressit Phil. Franc. nu. 2.

2 AD SECVNDAM respondetur primo, quod, si durities per prefatam reformationẽ inducta est de natura regulæ, & relaxatio esset adeo antiqua, vt non esset memoria initij eius, non posset præfatus D. consulens cogi ad seruandam eam, vt probat Phil. Dec. in cap. 1. & 3. num. 9. de appella. post Panor. in cap. super eo. de regula. quod etiam nos tangimus in Manu. confess. cap. 12. num. 50. Et idem videtur dicendum de duritie noue inducta, si, cum professus fuit, protestatus fuit se nolle obligari ad alias durities, & austeritates, quæ, quando professus fuit, non seruabantur, vt idem Decius post eumdem Panor. asserit vbi supra nu. 8.

Idem

Digitized by Google

Idem videtur etiam dicendum, si d. consulens est adeo corpore debilis, vt præfatam nouam duritiem & austeritatē pati non possit, secundum Innoc. in d. cap. super eo. quem videtur satis sequi Panor. ibi, & Decius vbi supra nu. 7. Secundo, quod, si durities est de natura regulæ, & relaxatio eius fuit noua, & à tempore cuius initij est memoria, poterit cogi ad seruandam illam, si, cum fuit professus, non limitauit suam professionem & obligationem ad illum statum viuendi, qui tunc seruabatur. nec sufficeret saltem in foro exteriori, quod ipse aliquanto ante professionem
3. dixisset se cum hac limitatione præfatam regulam professurū: quia protestatio facto contrario tollitur, iuxta gloss. solēn. quæ hoc in matrim. carnali asseuerat in cap. tua. de spons. verb. mulierem. & tradunt omnes in cap. cum M. de constit. post Bar. in l. non solum. §. morte. ff. de operis noui nunc. quia, vt præfata gloss. dicit, potuit mutare voluntatem, & præsumitur mutasse profitendo absolute.

AD TERTIAM respondeo primo, me in eadem opinione nunc esse, in qua fueram, in Man. scilicet cap. 14. num. 14. & postea in com. 3. de reg. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. circa exitum religiosi à monasterio propter necessitatem parentum. Secundo, quod D. consulens potest ex prædictis colligere, quid oporteat ipsum facere, vt animam suam saluet secundum rigorem iuris, & viam iustitiæ, & per viam gratiæ, & dispensationis. Certum autem est mihi, eum non obtenturum nullitatem suæ professionis, neque in foro exteriori libertatem, ne cogatur subire reformationem nouam, nisi probet relaxationem cœpisse à tempore immemorabili. Tertio, quod per viam dispensationis & gratiæ satis pie eam posset petere, attento quod professio facta fuit intra nouitiatus annum: & quod ipse inuenit regulam quo ad votum paupertatis fere omnino relaxatam: & quod non habuit animum illam seruandi, nisi in statu, quo illam inuenit: & quod reliquit matrem multum indigentem ope sua: & quod 25. annos inseruiuit regulæ relaxatæ: & quod nunc iam grandioris ætatis vix poterit paupertatem illam summam noue indictam seruare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Professionem intra annum, & post cœnam faciens mortaliter peccat.*
2. *Professio legendo schedulam absque intentione profitendi non est valida.*
3. *Professionem nulliter emissam videtur approbasse, qui ad titulum religionis ordines suscepit, & per multos annos mansit, & fuit in ea prælatus.*
3. *Professus nulliter, postea ordines suscipiendo ad titulum religionis, suspensionis pœnam non incurrit, modo illos nec extra tempora, nec sine dimissoriis sui prælati acceperit.*

CONSILIVM XLIV.

MRELIGIONIS habitu susceptō post cœnā à prælato schedulā formā professionis cōtinentē accepit & legit, ac eodē anno ad titulum religionis

ligionis ad omnes sacros ordines fuit promotus, & per multos annos in monasterio mansit, & prælatus in religione fuit. Quæritur, an dicta professio sit iusta & valida, seu per prædicta ratificata.

1 Respondeo primo, peccatum fuisse tam à consulente, quam à prælato eius professionem accipiente intra annum probationis, & post cœnam, & sine alia solemnitate, & non considerando quod professio religionis est tam heroicus actus, vt per eum lucretur quis indulgẽtiam plenariam secundum S. Tho. 2. 2. q. vlt. art. 3. ad 3.

2 Secundo, quod si legendo illam schedulam continentem verba solita proferri à professente non habuit intentionem faciendi professionem, & legit ea quasi iocans, & aliud agens, non valuit professio.

3 Tertio, quod si, vt ipse consulens ait, non solum suscepit omnes ordines ad titulum religionis, sed etiam mansit in eo plurimis annis voluntarie, & fuit prælatus per aliquot annos, videtur approbasse professionem illam, & consequenter quod est professus, & quod non incurrit suspensionem, nec irregularitatem per ordinationes illas; quia non fuerunt factæ ante ætatẽ, neque extra tempora, nec sine literis dimissorijs, cum eas habuerit à prælato suo.

SVMMARIVM.

1 *Propositum etiam firmum de intranda religione non est votum.*

1 *Votum de intranda religione per introitum completur, etiam si postea non professus exeat.*

2 *Professus non est, qui ficte religionem ingressus post 13. mensem aufugit; nec censendus, si inuentus à superiore, habitu spoliatus, ab ea sit dimissus.*

CONSILIVM XLV.

DE EO, qui postquam firme proposuerat intrare S. Francisci religionem, eam intranit, sed post vndecim menses eam egressus est, & ficte animo non faciendi professionem intrauit quoddam monasterium Conuentualium, in quo licet tredecim menses mansisset nulla expressa facta professione, postea egressus sine licentia fuit à superiore captus, & habitu spoliatus. Quæritur, an teneatur aliam intrare.

1 Mea opinio circa factum propositum, & ius in eo resultans, est primo, quod D. consulens non fecit votum obligatorium intrandi religionem S. Francisci; quia propositum intrandi religionem, etiam firmum & enixe conceptum, non est votum obligatorium, cap. literaturam. de voto. vbi ponitur casus de hoc formalis, & probatur irrefragabiliter per definitionem voti traditam à S. Tho. communiter recepto in 2. 2. quæst. 88. art. 1. declaratam à nobis in Manu. confes. cap. 12. num. 24. & præfatus D. consulens solum proposuit firmiter intrare religionem.

Secundo, quod etiam si vouisset, iam tamen impleuit votum intrando religionem prædictam; & manendo in ea vndecim menses, licet post eos ante finem anni exierit; quia votum de intranda religione impletur per introitum,

Digitized by Google

introitum, licet non faciat professionem, vt tradit S. Tho. recep. 2. 2. q. 189. art. 4.

2 Tertio, quod non obstat ei professio tacita, quæ posset obijci ei, eo quod fuisset ingressus in religionem fratrum Conuentualium, & in ea tredecim menses mansisset. Tum quia intrauit eam ficte, sine animo illam profitendi. Tum quia captus post exitum fuit à superiore spoliatus habitu, & dimissus ab illa religione: ita quod nec in foro interiori, nec exteriori censendus est professus, argum. cap. humanæ aures. 22. quæst. 5. & eorum quæ de matrimonio ficte contracto leguntur in cap. tua. de sponsal.

Quarto, quod ex præfatis sequitur debere me opinari præfatum consulentem non esse religiosum, nec teneri ad intrandam vllam religionem, si noluerit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio intra nouitiatum in non mendicantibus, vbi Concilium non viget, valet.*

2 *Professio metu non adipiscendi aliquod beneficium & cum perturbatione emissa valet, & tenet, quia voluntarie facta dicitur; obligatque, etiamsi non intenderet obseruare ipsam regulam: & hoc, modo haberet intentionem profitendi: nam si illam simulate animo non profitendi emisisset, non ligaretur coram Deo. nu. 3.*

2 *Dolo inductus professionem emittēs obligatur: & hoc, dummodo aliqualiter in illam consenserit. num. 6. secus si dolus omnem sustulisset consensum. nu. 4.*

5 *Simonia est, quando famulus hero promittit se illi in omnibus obedire, si ille ei beneficium conferri curauerit.*

CONSILIVM XLVI.

HERVS, & famulus pacti sunt, vt, si herus procuraret ei conferri aliquod beneficium, ipse illi in omnibus obsequeretur: herus curauit illi conferri beneficium regulare sui fratris, quod tamen renunciare nolebat, nisi conferretur in titulum: & cum dictus famulus illud obtinere non posset, nisi emitteret professionem illius religionis, cuius erat beneficium, licet non haberet animum profitendi, & se obligandi religioni, bis tamen habitum illius suscepit, & tandem eo indutus iuit ad Capitulum, & ibi exhibita sibi quadam scheda, in qua verba professionis continebātur, in cuius lectione conturbatus fuit, emisit professionem, & postea beneficium obtinuit.

Quæritur primo, an professio huiusmodi illum obliget.

Secundo, an excusetur ob dolum, & fraudem sibi factam.

Tertio, an in prædicta collatione interuenerit confidentia.

Quarto, stante quod nolebat profiteri, nec habuit animum se religioni obligandi, an relinquendo habitum fiat apostata.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, difficile posse D. consulentem excusari ab obligatione professionis. Tum quia in terris, vbi præfata fuerunt facta, non est receptum Conc. Trid. & ita professio facta ante finem anni nouitiatus in religione non mendicantium valet

secundum Panorm. & cõmunem in cap. ad Apostolicam.de regular. Tum quia præfatus D.consulens non fecit eam metu, sed voluntarie, ad acquirendum vnum beneficium,quod cõcupiscebat habere: & vota voluntaria valent, licet metu facta sint inualida, cap.1.de his quæ vi.cũ ei adnotatis.

2 Tum quia professio facta per dolum valet in vtroque foro quo ad profitentem,& quo ad monasterium,cap. constituit.20.q.3.quamuis bona eius nõ quærantur monasterio,neque Abbati,neque monachis eius. Tum quia non videtur obstare id quod ait, nempe quod non habuit animum profitendi,& se obligandi religioni;cum asseueret accepisse bis habitum, iuisse ad Capitulum cum veste religiosorum,& accepisse & legisse quãdam schedam,in qua continebantur verba professionis,& eorũ lectione fuisse conturbatum; quod est signum intellexisse contenta in eis, quæ sibi parũ placebant:quę tamen legit,eo quod magis placebat beneficium;quod cupiebat,& non poterat habere,nisi profiteretur. Tum quia non potest allegari probabilis ignorantia, cùm dictum fuisset ei fuisse necessarium monachatum, siue statum religiosum ad habendum illum prioratum in titulum; & quod frater sui heri nullatenus volebat illum renunciare, nisi ad effectum,vt conferretur in titulum: & ignorantia iuris est improbabilis, nec

3 excusat.1.q.4.§.notandum.& cap.ignorantia.de reg.iur.lib.6.& qui vouit aliquam religionem sine intentione seruandi obseruantiam regularem eius,obligatur ad eam seruandam,vt tradimus in Manu. cap.12. num.50. Verum tamen est,quod si consulens habuit animum non profitendi,neque vllatenus obligandi se religioni, sed solum simulandi,non valeret votum: quia sine vllo consensu, & vllo animo obligandi religioni non potest corã Deo,& in foro conscientiæ constare professio,arg.cap.tua. de sponsal.& l.1.C. plus val. quod agitur,quam quod simul.conc.& in cap.cum dilectus. de his quæ vi,metusve.& ea ad notauit Panor.nu.13.& seq.

4 AD SECVNDAM responsum est in responso ad primam per d. cap.constituit.vbi est casus expressus quod sic,cum limitatione ibi subiecta,scilicet,quod si dolus esset tantus,qui tolleret omnem consensum,non obligaret ad perpetuam seruandam religionem,neque ad aliquanto temporis seruandam illam,vt Panor.præcitatus limitauit.

5 AD TERTIAM respondetur,quod in prædictis non interuenit cõfidentia damnata à Pio IIII. & Pio V. sed interuenit simonia;eo quod conuenit inter consulentem,& herum,quod herus curaret ei conferri beneficium spirituale, & quod consulẽs ei pareret in omnibus, quæ præciperet, & cum illud ab vtraque parte fuerit completum, est incursa simonia realis,per ea quæ nos latius diximus in Manu.cap.23.nu.101.& 102.

6 AD QVARTAM colligenda est responsio ex responsis datis ad primam,& secundam: scilicet,quod si nullatenus consensit, neque voluit profiteri religionem, neque se obligare ad illam, non est apostata in foro conscientiæ;sed,si voluit,aliquatenus etiam dolo ad id inductus, erit apostata, & indiget absolutione, non obstante quod non gestauerit habitum, nisi per paruum tempus: quia satis est quod professio eius valuerit vel etiam solum per vnum temporis momentum,vt prædictum est. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hermaphroditus iudicandus vir, vel mulier, prout prænalet in sexu: & inde sequitur, vt si prænalet in sexu virili, possit professionem emittere in monasterio virorum, sed non mulierum, & è contra, num. 2. quod si neutra magis prænalet, in nullo poterit profiteri. nu. 3. mediti autem in dubio ex ijs quæ ab ipso audient iudicabunt in quo prænaleat. nu. 4. & constito quod professio sit nulla, potest etiam inuitus eïci. nu. 5.*

CONSILIVM XLVII.

QVIDAM hermaphroditus ingressus & professus est religionem virorum approbatam, nulla facta mentione de huiusmodi defectu, quo postea cognito & publicato quæruntur sequentia.

Primo, an professio valuerit.

Secundo, an possit eijci à religione cum dispensatione Papæ.

Tertio, an possit eijci à monasterio absque dispensatione Papæ, si noluerit exire, licet professio teneat.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur non valuisse professionem, si potentia virilis eius non erat maior, quãdo professus fuit, quam potentia muliebris; quia hermaphroditus est iudicandus vir, vel mulier iuxta magnitudinem potentiæ virilis, vel muliebris, l. quæritur. ff. de statu hom. ita quod est iudicandus vir, & dignus officio virili, si potentia virilis fuit maior: & contra iudicandus est mulier, si potentia muliebris erat maior. & vt professio viri facta in monasterio mulierum, vt eis conuiuat, non valet; ita & professio hermaphroditi in monasterio virorum est nulla, si potentia virilis non fuit maior, quam muliebris.

2 Secundo, professionem eius valuisse, si potentia eius virilis prædominabatur potentiæ muliebri, quando fuit professus; quia iudicandus erat vir, & dignus officio virili, per prædicta.

3 Tertio, quod si vtraque potentia erat par, videtur iudicanda professio eius nulla. Tum quod communiter tenetur, hermaphroditum, cuius vtraque potentia est par, non posse ordinari, nec ordinationem factam tenere, vt annotauit Sylu. ver. hermaphroditus. Tum quia data paritate, æque iudicandus est mulier, ac vir; & cum mulier non possit profiteri religionem ad conuiuendum viris, non poterit etiam profiteri hermaphroditus, cuius vtraque potentia est par: sicut nec professio eius facta in monasterio monialium ad viuendum cum eis esset valida, si non haberet potentiam muliebrem, quæ prædominaretur potentiæ virili. Tum quia valde indecora, & scandalosa, & inductoria sociorum ad libidinem esset professio illa: & huiusmodi scandalosa non sunt admittenda, cap. nihil. de præscriptio. de-
4 sumptum ex cap. 18. Matthæi. Si autem dubitetur an vtraque potentiarum sit par, an altera maior, standum est eius dicto, secundum communem opinionem, vel iudicio medicorum, quod videtur recidere in eamdem, cum oporteat iudicare medicos secundum ea quæ ipse de se asseruerit, arg. l. r. ff. de iure delib. & cap. de causis. de officio deleg.

AD SECVNDAM respondetur quod sic; quia iusta videtur causa dispensandi scandalum, & occasio quæ præbetur alijs fratribus monasterij, ad peccatum, inducendo ad cogitandum de illo hermaphrodito, & appetendum illa, quæ cogitationes illæ præsentant, quæ sunt valde vitanda per d.cap.nihil.de præscript. & alia iura.

5 AD TERTIAM respondetur primo, quod sic, si constet potentiam virilem eius non prædominari potentiæ muliebri. Tum quia per prædicta constat professionem eius non valuisse, nec potuisse valere: & monasterium non tenetur retinere illum, qui non potest suam religionem profiteri, iuxta Conc.Trid.cap.16. de reg.sess.25. Tum quia voluntas eius exeundi, vel non exeundi nihil ad rem pertinet: quia non est in eius potestate situs exitus, vel mansio, sed in virtute & validitate professionis, arg.cap.in præsentia. de probat. & in auth. ingressi. C. de sacrosanct. eccl. quia ipse tenebatur confiteri ante professionem talem defectum monstruosum, quòd impediebat professionem, quam non accepisset à monasterio, si sciuisset eum pati illum defectum. arg. cap. fin.de ætat. & qualit. & cap.illiteratos.36.dist. & cap.1.& vlt.49.dist. per quæ prohibentur ordinari eiusmodi viri monstruosi, & eadem vel maiori ratione non debent admitti ad professionem, per quam conuicturus sit in eadem domo castitatem solemnem professus.

SVMMARIVM.

1 *Criminoso regulariter valet facta collatio.*

2 *Professio emissa ab infecto morbo contagioso illud negante valet, & tenet, etiã quod si recipiens sciuisset, non admisisset. nu.1. nisi adsit statutum à Pontifice approbatum talem annullans professionem: potest tamen à superiore iudicialiter puniri, & in pœnam spoliatus habitu eiici ab ordine. num.3.*

4 *Honoris amissio, quæ sequitur ex pœna iuste imponenda, non excusat quo minus teneatur eam reus subire; quia animæ salus honori præponenda.*

CONSILIVM XLVIII.

PRIMO quæritur, an professio facta à laborante morbo Gallico, vel alio contagioso, tacito illo, sit nulla.

Secundo, an superior possit castigare huiusmodi professum.

Tertio, an ipse possit exire sine licentia.

1 Pro parte negante facit, quod collatio facta criminoso valet regulariter per scripta Felin. in cap.postulasti. de rescrip.

Pro parte autem affirmante facit, quod professio facta sine consensu cõueniente conuentus non valet, cap.vlt.adiunct. gloss. de reg. lib.6. & conuentus si sciuisset professentem illo morbo laborare, non consensisset professioni. His pro vtraque parte præmissis;

2 AD QVAESTIONEM PRIMAM respondeo primo negatiue, scilicet professionem prædictam non valuisse, si religio habet statutum Papæ, vel suum à Papa confirmatum, quod annihilet professionem factam negato morbo. Secundo, quod si nõ habet tale statutum, solo iure cõmuni

atten-

attento, non videtur nulla: quia ægritudo etiam mortifera non videtur annullare professionem.

3 AD SECVNDAM, quod probabiliter dici posset, quod superior possit iudicialiter procedere contra professum ad castigandum eum ob peccatum mortale, quod commisit negando defectum, quem sub pœna talis peccati tenebatur in ingressu confiteri, & in pœnam peccati expellere eum à religione, & priuare habitu, ac posset pro alio peccato mortali talem pœnam merenti.

AD TERTIAM respondetur, quod, si professio non valuit, tenetur ipse exire religionem etiam non petita exeundi licentia à Papa: si vero tenuit professio, non videtur teneri ad petendam huiusmodi licentiam à Papa, nec ab alio: quia videtur satisfacere suæ conscientiæ pœnitendo iuste sui peccati, & submittendo se pœnæ, quam superior iudicialiter procedendo per suam sententiam definitiuam imposuerit ei: neque curare debet de
4 sui honoris amissione, quando iuste meretur, quæ iuris ordine seruato imponitur ei; & quando oportet perdere animam, vel honorem, perdendus est honor, qui minoris, quam anima, valet, vt palam est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Oblatus plene is est, qui nihilo sibi retento, se & sua monasterio donat, licet habitum regularem vt conuersus non assumat. nu. 3.*

2 *Professus religiosus is est, qui in manibus potentis religioni incorporare, tria substantialia emittit vota, dummodo hæc eo emittat animo, vt fiat religiosus: aliàs non. nu. 4. Vnde qui in manibus Abbatis habitu regulari non assumpto ea emittit cum protestatione quod non intendit profiteri regulam, nec teneri ad eius obseruantias, non est professus. nu. 3.*

3 *Oblatus, cum non mutat habitum, est quid minus quam conuersus, qui illum mutat; & adhuc minus quam religiosus, quia non facit professionem.*

4 *Societatis Iesu professores, qui post biennium in eadem tria etsi simplicia vota emittunt, sunt vere & proprie religiosi.*

CONSILIVM XLIX.

AN SIT VERE religiosus professus, qui se donauit & obtulit monasterio in manibus Abbatis S. Benedicti per hæc verba: *Ego N. me dono & offero in oblatum monasterio S. Benedicti, vouendo obedientiam, paupertatem, & castitatem tibi eius Abbati; non autem profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad cærimonias, & obseruantias eius.* Idq. fecit non mutato habitu, nec accepto habitu regulari, excepto scapulari paruo in signum oblationis.

1 Respondeo primo, quæstionem esse satis nouam in iure; quia non memini vllum textum, nec gloss. nec aliquem classicũ auctorem, qui de oblato monacho tria essentialia vota emittente verba faciat: quãuis Syluester verb. oblatus, significet Pan. talẽ appellare plene oblatũ: quod tamen profecto non facit; quia in cap. vt priuilegia de priuil. vbi hoc dicturus erat, dixit eum esse plene oblatũ, qui se & sua donat, nihilo sibi reseruato, quod

longe diuersum est: quamuis glo. cap. vt lex. 17. q. 1. quãdam quæstionem huic propinquam moueat, sed non omnino talem. Secundo, quod pro parte affirmante faciat conclusio illa Panor. & communis in rub. de regul. & 2 in cap. ecclesiæ sanctæ Mariæ. de constit. quem sequitur ibi Fel. & Decius, quod vouens tria substantialia vota religionis in manu potentis eum aggregare religioni approbatæ à S. Sede Apost. videtur esse vere religiosus profectus, arg. cap. duo sunt genera. 12. q. 1. & cap. cum ad monasterium. de statu monachorum.

3 Sed contrarium est verius. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de præben. & ex verbis prædictis videtur colligi, eum, qui dixit illa verba, non habuisse animum se faciendi monachum, nec profitendi regulam, nec cærimonias eius. Tum quia monachus & oblatus monasterio longe differunt, cap. ex eo. 9. 1. de elect. lib. 6. & præfato cap. vt priuilegia. & vtrobique doctores: immo minus est esse oblatum, quam esse conuersum; quia hic mutat habitum, ille vero non, secundum Panor. in d. cap. vt priuilegia. communiter receptum: & consulens non mutauit habitum, & consequenter nõ est conuersus, & minus monachus. Tum quia in præfato monasterio forma profitendi, qua fit quis monachus, longe alia est à prædicta faciendi se oblatum, immo contraria: quia secundum hanc non se obligat ad seruandam regulam, nec cærimonias eius, secundum illam vero sic; & forma dat esse rei, cap. in ciuitate. iuncta glo. de vsuris.

Nec obstat oppositum: quia illud procedit in eo, qui vouit tria prædicta vota animo se faciendi monachum, & religiosum, & non in illo, qui fa-4 cit illa animo vt se faciat oblatum, vel vt magis placeat Deo strictius viuendo. Longe tamen alia ratio est eorum, qui in Societate IESV post biennalem probationem tria simplicia vota, paupertatis, castitatis, & obedientiæ emittunt. hi namque cum ita voueant vero certoque proposito, vt religiosi fiant, cumque eadem mente ac ratione ab eiusdem Societatis superioribus admittantur, & cum vere se obligent ad obseruantiam regularem constitutionum ipsius Societatis, eiusque instituti ab Apostolica Sede sæpius approbati, vere proprieq. religiosi sunt, vt sapientissime declarauit Greg. XIII. in quadã bullã edita anno 1582. quæ incipit, Quanto. & in const. edita anno 1584. quæ incipit, Ascendente Domino. vt diximus in com. de reg. super cap. cui portio. 12. q. 1. num. 19.

SVMMARIVM.

1 *Professio defectu consensus nulla, eo superueniente, ratificatur: quia consensus ex parte recipientis ab initio præstitus censetur perseuerare.*

2 *Error fortunæ, quo pauper creditur diues, est error qualitatis, qui matrimonium non vitiat; secus quando contrahitur cum absente, qui putatur primogenitus, & sic diues, cum non sit.*

3 *Dolus profitentis, dicentis se diuitem, cum nihil habeat, facit, ne monasterium eum alere teneatur; sicut dolus recipientium diuitem, ne monasterium habeat illius bona,*

bonaſed non annullat profeſſionem. & nu.2.

3 *Maritus, cui non ſoluitur dos promiſſa, poteſt expellere vxorem, & non alere,*
4 *Infirmitas, & paupertas iuſtam cauſam ſaltem diſpenſandi, vt monialis extra monaſterium maneat, præbet.*

CONSILIVM L.

BERNARDINA, cum male tractaretur à matre, ingreſſa monaſteriũ, conuenit cum illo, quod loco dotis haberet hæreditatem, quæ ei contingebat poſt mortem matris, quam tamen ante ingreſſum matre petente occulte renunciauerat. Finito itaque probationis anno profeſſa eſt verbo tantum, & non corde; immo cum propoſito quamprimum poſſet exeũdi à monaſterio. Huius tamen poſtea illam pœnituit, & 18. vel 20. abhinc annis ratificauit in corde ſuo profeſſionem. Cum autem pluſquam per octo annos in monaſterio ſemper fuerit infirma, cum licentia totius ordinis & monaſterij 15. abhinc annis egreſſa eſt cauſa prædictæ infirmitatis. Quæritur, an adſit iuſta cauſa, vt de licentia ſuperioris, aut ex diſpenſatione Papæ, poſſit extra monaſterium manere.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primo, quod prædicta oratrix eſt vera religioſa, & profeſſa, per cap. ad id. de ſponſalib. quatenus habet, matrimonium iuſto metu contractum, licet à principio ſit nullum, aduenientẽ conſenſu libero fieri validum. Ergo etiam profeſſio prædicta, quæ à principio erat nulla ob defectum conſenſus, ſuperueniente illo cenſenda videtur valida. Nec poteſt dici, conſenſum illius, & conuentus non concurriſſe eodem tempore: quia id negari poteſt, cum conuentus perſeueraſſet in conſenſu recipiendi, & retinendi eam, donec ipſa ſua vota ratificaſſet: ſicut & matrimonium metu contractum ſine noua diſpenſatione fit validum ſuperueniente conſenſu libero partis coactæ, & perſeuerante in ſuo conſenſu altera parte: quia concurrunt eodem tempore, vt probatur in d. cap. ad id. & ei annotatis.

2 Secundo dico, quod non videtur obſtare huic concluſioni, quod conuentus deceptus ab ipſa, & matre eius, promittentibus ipſam ſucceſſuram matri in bonis, admiſit eius profeſſionem; & quod errans & deceptus non videtur conſentire. l. ſi per errorem. ff. de iuriſd. omn. iud. quia deceptio & dolus non reddunt profeſſionem nullam. Tum quia valida, eſt profeſſio eius, qui circumuentus ab Abbate, vt bona eiũs quærerentur monaſterio, profeſſus fuit in illo; licet bona eius non debeantur monaſterio, cap. conſtituit. 20. quæſt. 3. Tum quia matrimonium contractum per errorem fortunæ, vel qualitatis perſonæ valet, ſi non erratur in perſona, cap. 1. §. ſicut ergo. 29. q. 1. per quem & alia id affirmat communis in 4. ſenten. diſtinct. 30. quam nos quoque poſt alios referimus in Manu. cap. 12. num. 32. Tum quia non obſtat deciſio illa Calder. in cap. 2. de coniug. ſeruo. nempe quod error, quo putatur aliquis primogenitus ſuccedens in primogenio, vitiat matrimonium. quam ſequitur Ang. in verbo matrimonium, impedi. 4. §. 3. quia illa procedit, quando conſentitur in abſentem ratione illius qualitatis. In noſtro autem caſu agitur de conſen-

sentiente in præsentem pauperem, putatum diuitem, qui est error fortunæ, ex mente S. Thom. & aliorum vbi supra, secundum quod limitabamus Calderinum in d. num. 32.

3 Tertio dico, probabiliter posse dici, quod, licet professio prædictæ oratricis tenuerit, conuentus tamen posset denegare illi alimenta, donec traderentur illi bona in dotem, seu alimenta promissa. Tum argum. à simili d. cap. constituit. videlicet, quod sicut ibi definitur, quod dolus ex parte prælati vel conuentus efficit ne monasterium debeat habere bona ingressi, licet ipsius professio valeat; ita è contrario dolus ingredientis dicitur efficere ne monasteriũ teneatur illum alere, licet professio teneat. Tum quia maritus, cui promissa est dos, non tenetur vxorem accipere, & alere, donec illa ei soluatur, immo & acceptã potest expellere, vt Panor. post alios adnotauit per illum tex. in cap. per vestras. nu. 4. de donat. inter virum & vxorem: & est similis tex. in l. fin. C. ad Vellei. & gloss. iuncto tex. in auth. de non elig. secundo nub. §. fi. col. 1. & copiosissime tradit Ioan. Lupus in repetitione d. cap. per vestras. fol. 133. à vers. ex his. Non obstat dicere, quod promissio prædicta videtur fuisse simoniaca, & cõsequenter nulla, per cap. quoniam. de simon. & extrauag. cap. sanc. eod. tit. inter com. quoniam per ea quæ nos latius retulimus in Manu. cap. 27. num. 106. permissum est monialibus pauperibus pacisci cum ingressura super dote honesta.

4 Quarto, quod sola infirmitas ab oratrice allegata, licet iusta causa videatur manendi extra monasterium de licentia prælati, attento solo iure naturali, & diuino, immo & humano, de quo in cap. 1. de statu mona. lib. 6. & etiam in innouatione illius facta per Conc. Triden. sess. 25. cap. 5. de regul. non tamen videtur talis, attentis extrauagantibus felicis recordationis Pij V. quarum vna incipit, Circa. & altera, Decori. & extrauag. felic. record. Greg. XIII. quæ incipit, Deo sacris. etiam secundum restrictiones, quas nos illis adiecimus in comment. cap. statuimus. 19. q. 3. à num. 39.

Quinto, quod satis æquum videtur dicere, quod infirmitas prædicta, adiuncta paupertate monasterij, & quod eius conuentus fuit deceptus per promissionem matris eius, in petitione relata, sufficiat ad manendum extra monasterium de licentia prælati, aut certe sit iustissima causa, ob quam S. D. N. faciet ei facultatem sic manendi ob amorem Christi, qui nos omnes seruet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Religio Minimorum arctior alijs mendicantibus. num. 3. & 4.*
2 *Carthusiana religio strictior cæteris omnibus, etiam Minimorum.*
3 *Carthusianorum clausura carcer quidam perpetuus.*
3 *Generali in sermone non veniunt, quæ alia notabiliter excedunt.*
5 *Regula, quæ ad duriora ligat, siue ex voto speciali, siue generali obseruandi regulã, siue ex constitutionibus, est alijs arctior.*
6 *Statuta Minimorum, quo ad tria vota non tangentia, ad solam pœnam ligant.*

CON-

CONSILIVM LI.

CARTHVSIANORVM religio an sit strictior & arctior religione Minimorum?

1 Pro parte negante huius quæstionis facit primo, quod Iulius II. in quadam bulla asserere videtur religionem Minimorum esse arctiorem alijs omnibus religionibus. Secundo, quod religio Minimorum vltra sua vota substantialia requirit quartum de non vtendo vmquam alijs cibis, quam Quadragesimalibus, excepto statu ægritudinis; cum tamen Carthusiana permittat edere oua, & lacticinia tam in statu sanitatis, quam ægritudinis.

2 Pro parte vero affirmãte facit primo, quod Carthusiana nullo casu permittit vsum vllarum carnium, etiam in tempore grauissimarun ægritudinum. Secundo, quod silentium religionis Carthusianæ est maximum onus, & fere intolerabile: quia religiosi eius inter se numquam loquũtur: ideoq; cum sibi obuiant, sola inclinatione capitis se salutant: & numquam simul comedunt, præterquam Dominicis & ferijs v. & cum simul comedunt, intendunt lectioni, & non collocutioni; & ita nec in choro, nec in dormitorio, nec in refectorio, neque in alio vllo loco colloquuntur, nisi cum ægrotant; neque extraneus vllus admittitur ad loquendum cum eis sine licentia superioris, quę non datur nisi iusta de causa: ob quod Baptista Mantuanus silentia illorum vocauit æterna silentia: nam nec alloquuntur ministros, qui eis ministrant. Et quidam eruditus notauit eos, quod ob tanta silentia incurrebant nonnullam vertiginem capitis. Tertio, quod, cum homo sit animal sociabile, ipsi contra naturam & conditionem humanã fiunt
3 inter se quodammodo insociabiles. Quarto, quod clausura eorum est quidam carcer perpetuus, vt etiam nos post alios dicimus in commẽtario 4. de regula. nu. 31. narratis paucis earum, quas habent ad exeundum, licentijs. Quinto, quod non obstat primum argumentũ pro parte negante formatum, nempe quod Iulius II. appellauit regulam Minimorum arctiorem omnibus. Tum quia videtur se referre ad omnes mendicantes, non autem ad Carthusiãs, eo quod satis id videntur sonare eius verba; & quod non expressit Carthusianos, qui notabiliter mendicantes omnes præcedunt vitæ austeritate: & ea, quæ notabiliter excedunt alia, non videntur generali sermone notata, nisi specialiter notentur, l. itẽ apud. §. ait prætor. ff. de iniur.

4 Ad secundum respondetur, concedendo, quod religio Minimorum excedit arctitudine omnes alias religiones, eo quod vltra tria substantialia vota, vouent vitam quadragesimalem, excepto ęgritudinis tempore; quod Carthusiani non faciunt: quoniam etiam Carthusiani excedunt Minimos, eo quod non licet eis vmquam, etiam cum ægrotant, vesci carnibus: & nostro iudicio tam graue, immo grauius est, abstinere semper à carnibus, etiã ægritudinis mortiferæ statu, quam abstinere à non quadragesimalibus, cũ facultate vescendi carnibus in ægritudinibus.

5 Nec obstat huic rationi, quod Minimi vouent illam abstinentiam quadrage-

drageſimalem ſpecialiter & expreſſe; & Carthuſiani ſolum obligantur ex conſtitutionibus. Tum quia incertum eſt mihi hoc. Tum quia parum refert quo ad propoſitum, an teneantur ex voto ſpeciali expreſſo, an ex generali tacito, quo vouent regulam id continentem, non admittendo vllam diſpenſationem. Tum quia regula Dominicanorum eſt arctior regula canonicorum regularium, cap. quod Dei timorem. de ſtatu monach. licet vtrique voueant eamdem regulam Sancti Auguſtini, eo quod conſtitutionibus ſuis à Sanctiſſimo Pontifice approbatis ſuam vitam notabiliter arctauerunt. Sexto, quod, vt audio, ſtatuta Minimorum, quæ non tangunt tria vota ſubſtantialia, non obligant contrauenientes eis ad peccatum mortale, neque veniale, ſed ſolum ad ſubeundum pœnam temporalem à ſtatuto impoſitam: cum tamen ſtatuta Carthuſiana multa, & præſertim illud, quod iubet abſtinere à carnibus, obligent ad mortale; nec vllus ſuperior poteſt diſpenſare: adeo, quod etiam diſpenſatio Papæ non admittitur.

6

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum Caſinenſibus ab Eugenio IV. prohibens ſuis ne ſine obtenta licentia etiam ad arctiorem tranſeant religionem, excommunicanq. receptatores, qui requiſiti eos non eiciunt, ex limitatione Innocentij III. non comprehendit caſum, in quo quis ad arctiorem tranſit, & hoc, modo licentiam petierit; aliàs comprehendit. num. 3.*

2 *Tranſiens ad arctiorem licentia non petita, repeti poteſt, & repetitus tenetur reuerti, & pœnitentiam ſecundum regularem diſciplinam imponendam ſubire. nu. 4.*

CONSILIVM LII.

MONACHVS Caſinenſis tranſiuit ad Carthuſianos non petita licentia à ſuperioribus ſuis: at Caſinenſes habent priuilegium ab Eugenio IV. per quod prohibetur, ne monachi præfati abſtrahantur à ſua religione, neque ſponte venientes recipiantur, etiam occaſione arctioris vitæ ordinis, & religionis, abſque conſenſu Capituli generalis, ſeu Præſidentis, & maioris partis viſitatorum dictæ congregationis, etiam auctoritate litterarum Apoſtolicarum, in quibus de huiuſmodi perſona ac religione mētio facta non fuerit; ſub pœna excommunicationis, quam ipſo facto incurrant, qui, facta eis notitia de huiuſmodi priuilegio, monachum dictæ congregationis intra triduum non relaxauerint, vel à ſe abiecerint: non obſtantibus etiam, quod priuilegium Caſinenſes oſtenderunt Carthuſianis coram iudice ſuper illius obſeruantiam proteſtantes.

Quæritur primo, vtrum huiuſmodi priuilegium teneat, ſitq. in vſu poſt Concilium.

Secundo, an monachus præfatus teneatur redire ad priorem religionē, vel à ſuperioribus ſuis licentiam petere permanendi in Carthuſiana, ad quā veluti ad arctiorē tranſuolauit, quæ dicitur vocatio à Spiritu ſancto.

Ter-

Tertio, an qui retinuerunt præfatum monachum, scilicet Carthusiani, excommunicationem incurrerint.

Quarto, quid agendum in huiusmodi controuersia, cum monacho valde sit periculosus reditus ad primam religionem multis de causis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quod præfatũ priuilegium non reuocatur per Conc. Trid. sed reuocatum, vel certe limitatum fuit per Inuoc. III. in cap. licet. de regularib. per quod statuit, vt non obstante tali priuilegio, posset regularis transire ad strictiorem regulam, petita licentia, licet non obtenta.

2 AD SECVNDAM respondetur, quod præfatus monachus potest reuocari à prælato prioris monasterij, iuxta gloss. in cap. mandamus. verbo lapsus. 19. q. 3. & in cap. intelleximus. de ætat. & qualit. per illum tex. & hoc affirmat Panor. in d. cap. licet. nu. 10. & Card. ibidem q. 2. & communis opinio est ista.

3 AD TERTIAM respondeo, videri excommunicationem incurrisse eos, qui præfatum monachum receperunt, scientes, vel scire debentes, quod non petita licentia se transtulit ad illos, & intra triduum post intimationem priuilegij non restituerunt eum, vel non abiecerunt: quia priuilegium præfatum licet non prosit Casinensi monasterio contra transeũtem ad Carthusianos, petita humiliter, licet non obtenta licentia; prodest tamen contra transeuntem leuiter non petita licentia; quia vt notabiliter Card. & Panor. vbi supra dicũt, temere per contemptum, & contra obedientiam videtur transire, qui transit non petita humiliter licentia; cui sic transeunti temerarie non fauet prædictum cap. licet.

4 AD QVARTAM responderi potest, quod præfatus monachus debet & tenetur redire, & subire pœnitentiam sibi per regularem disciplinã iniungendam; quia grauiter peccauit exeundo à monasterio sine debita licentia, contra omnia iura antiqua, & nouum Concil. Trid. statutũ in sess. 25. cap. 4. de reg. nisi summus Pontif. de sua potestatis plenitudine alia ei contra prædicta indulserit ex aliqua magna causa, quæ suæ Sanctitatis iuris naturalis, diuini, & humani prudentiæ canæ videbitur iusta.

SVMMARIVM.

1 *Transitus de religione ad religionem vt sit licitus quo ad forum interius, plura quam quo ad forum exterius, requirit.*

2 *Carthusiam omnes mẽdicantes, etiamque et Minores possunt de iure ingredi: at quod Carthusianus transeat ad mendicantes, nullibi quidem in iure legitur: si tamen id fiat zelo melius Deo seruiendi, indeque priori ordini infamia non inferatur, cessetque scandalum & timor ne per lites repetatur, videtur licere & nu. 3.*

CONSILIVM LIII.

VTRVM frater Minor possit transire ad Carthusiam, & contra Carthusianus ad fratres Minores?

1 Respondeo primo, quod ad hoc, vt transitus de vna religione ad aliam sit lici-

fit licitus quo ad forum conſcientiæ, plura requiruntur, quam quo ad hoc, vt ſit licitus quo ad forum exterius, per ea, quæ recte tradit Syl. in verb. religio. 4. q. 2.

2 Secundo, quod eſt conſtitutio expreſſa in extrauag. viam. de regul. inter communes, quæ probat, Minoritas, & omnes alios religioſos mendicantes poſſe tranſire ad Carthuſianos. Quod autem Carthuſianus poſſit tranſire ad Minores, vel alios mendicantes, non memini legere textum, qui hoc in ſpecie declaret; quamuis Sylu. vbi ſupra q. 6. referat fuiſſe determinatum Pariſijs poſſe Carthuſianum tranſire ad Prædicatores ſeruantes ad vnguem regulam ſuam.

3 Tertio, quod ſi bonus zelus, & aliqua bona cauſa melius ſeruiendi Deo interueniret, & ſine ſcandalo & infamia prioris religionis poſſet tranſire ad poſteriorem, & non timeretur lis ſuper eiuſmodi tranſitum inter præfatas religiones, poſſet recte fieri præfatus tranſitus quo ad forum conſcientiæ, & manere bona fide in ſecunda. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Tertia regula ſancti Franciſci, illorum qui extra congregationem viuunt, non eſt religio; ſecus, ſi in congregatione viuunt: quia talium congregatio, in qua tria vota emittuntur, fuit approbata.*

2 *Regula religionum quæ ſit ſtrictior, etiam ex vtriuſque ſtatutis, & modo viuendi quo nunc vtuntur, dijudicanda: vnde religio S. Benedicti ſtrictior reputari debet religione tertiæ regulæ ſancti Franciſci in congregatione viuentium.*

3 *Tranſire volens ad arctiorem religionem petat licentiam, & de petitione ac reſponſione fieri faciat inſtrumentum. nu. 3. non tamen eſt neceſſe vt illam obtineat. nu. 2.*

3 *Tranſeundi ad aliam quamuis laxiorem religionem iuſta cauſa eſt, quod ſua ſit ſinienda.*

CONSILIVM LIV.

AN RELIGIOSVS Tertiæ regulæ S. Franciſci poſſit tranſire ad ordinem S. Benedicti abſque vlla ſuperioris licentia?

1 Reſpondeo primo, quod præfatus conſulens verus religioſus eſt; quia licet gloſſ. ſing. clem. 2. cum ex eo. de ſent. excom. verb. tertio. dicat, tertiam regulam S. Franciſci non eſſe veram regulam, quæ facit veros religioſos; tamen illa eſt intelligenda de viuentibus extra congregationem, non autem de viuentibus intra eam, in qua fit vera profeſſio trium votorum eſſentialium, vt habetur in ſtatutis eorum à Papa confirmatis.

2 Secundo, quod non poteſt tranſire ad aliam religionem etiam mendicantium, niſi petita licentia, vt conſtituit Iulius II. in ſua bulla relata cap. 9. præfatorum ſtatutorum, & inſeritur pro quinto priuilegio prædicti ordinis.

Tertio, quod præfatus Iulius non requirit vt à ſuperiore obtineat licentiam petitam, ſed tantum quod petat: & ideo credo, quod ſufficiat ei petere illam, licet non obtineatur, iuxta cap. licet. de regular. quia iudico

regulam

regulam S.Benedicti ſtrictiorem,quam ſit prędicta tertia regula S.Franciſci,etiam viuentium in congregatione, attentis vtriuſque ſtatutis, & maxime modo viuendi præſenti in vtraque;qui attendendus eſt iuxta notata in cap.ad noſtram.de appella.præſertim per Philip.Dec.

3 Quarto, quod iuſta cauſa tranſeundi ad aliam regulam etiam æqualẽ, vel laxiorem, videtur eſſe, quod præfata tertia regula eſt ita inſtituta, vt debeat conſumi non recipiendo nouitios: nam eam in ſimili caſu reputauit iuſtam Greg.X.cap.1.§.adhuc.de relig.dom.lib.6.

Quinto,quod D. conſulens debet petere licentiam tranſeundi ad ordinem B.Benedicti,eo quod ſit arctior,& antiquior, quam regula prædicta tertia S.Franciſci,& quia præfata regula tertia non eſt perpetua,ſed finiẽda,& conſumenda,cum nequeat reſtaurari per noue recipiendos,vt prædictum eſt; & faciat fieri inſtrumentum de petita licentia, & reſponſo ei reddito; quia ſiue concedatur,ſiue negetur,poteſt tranſire.

Sexto,quod non debet ante petitam licentiam tranſire, & quod præfatam licentiam etiam poteſt petere à Papa.

SVMMARIVM.

1 *Votum non tranſeundi ad arctiorem,ſeu non intrandi religionem,non tenet.*
2 *Argumentum de toto ad partem valet,cum eadem ratio idem ius ſuadet.*
2 *Votum maioris boni impeditiuum non obligat,licet poſſit ſeruari.*
3 *Tranſitus à iure ad aliam religionem conceſſus præſupponit illam perfectiorem. & num. 2.*
4 *Tranſit ſecurius ad aliam religionem aliàs ſibi à iure conceſſam, qui credit ad illam ſe aptiorem.*
4 *Transferens ſe ad ſtrictiorem religionem ſibi iure conceſſam, licentiam petere tenetur,niſi aliud ex conceſſione Apoſtolica, vel conſtitutionibus regulæ colligatur.*
5 *Regularis verus nihil ſibi,ſeu nomine ſuo acquirere poteſt.*
6 *Regularis quidquid acquirit, Deo, Eccleſiæ,& ſuo quærit monaſterio.*
7 *Regularis,profitendo,omnia ſua transfert in ſuum monaſterium.*
8 *Translatus,nihil eorum,quæ in priori monaſterio habebat, transfert ad ſecundum, niſi ſolas veſtes,& hoc ex tacita permiſſione,nu.9.ſicut & ſcripta ſua primæ religioni inutilia. num.10.*

CONSILIVM LV.

RELIGIOSVS vouit non tranſire ad regulam arctiorem:nunc autem cuperet tranſire ad religionem N. quæ & ex conſtitutione ſuæ religionis,& conceſſione Apoſtolica,eſt ſtrictior,eo quod tranſitus de ſua ad illam N. eſt licitus etiam ſine ſuperioris licentia; quamq. credit ſuæ naturæ,conditioni,& animi propenſioni eſſe aptiorem, & commodiorem, & ad ſeruiendum Deo opportuniorem.

Quæritur primo,an poſſit,& quomodo ad illam tranſire.

Secundo,an poſſit transferre omnia, quæ detulit in ſuam religionem, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tamquam prædicator in dies ſibi dictauit, & ſcripſit.

AD

Digitized by Google

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM videtur respondendum, quod votum præfatum nihil obest D. consulenti transituro ad religionem N. Primo quidem argumento à toto ad partem, quod est firmum, quando eadem ratio idem iuris suadet in vtroque, l. quæ de tota. ff. de rei vendica. & cap. pastoralis. §. item si totum. de officio deleg. At votum de non intranda religione nihil obstaret vouenti ad intrandam religionem: ergo nec votum de non intranda arctiori obstabit vouenti ad intrandam illam. Eadem enim ratio idem iuris in vtroque suadet. Ratio enim, qua votum de non intranda religione non impedit introitum, est, quia est maioris boni impeditiuũ; quæ ipsa inuenitur etiam in voto de non intranda arctiore.

2 Secundo, quod institutio regulæ, & concessio Apostolica prædicta præsupponunt transitum de religione D. consulentis ad religionem N. esse licitum etiam sine licentia superiorum. Ergo præsupponunt, illam esse quiddam maius bonum. & consequenter videntur præsupponere votum de non transeundo ad illam, esse maioris boni impeditiuum. Ergo non obligat ad sui obseruantiam: quia votum etiam rei bonæ, si est maioris boni impeditiuum, licet seruari possit, non tamen obligat ad sui obseruantiam, cap. fin. §. fin. 22. q. 4. & tradit S. Tho. receptus in 2. 2. q. 189. art. 2. ea ratione, quam tradit idem S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 10. ad 3. scilicet, quod votum de re illicita, vel inutili, vel maioris boni impeditiua non est Deo gratum.

3 Tertio, quod non oportet, vt D. consulens impendat solicitudinem & laborem ad iudicandum vtra præfatarum religionum sit melior, vel arctior; quia sufficit ei, quod constitutio regulæ, & Apostolica concessio præsupponat generaliter, quod transitus de sua religione ad illam non est prohibitus; & consequenter quod propter arctitudinem, vel perfectionem, vel vtramque, est potior sua religione: & standum est regulæ confirmatæ à Papa, & ipsius declarationi explicite vel implicite factę, arg. cap. virgines. 20. q. 4. & cap. licet. de regul.

4 Quarto, quod D. consulens credit, & quidem firmiter, quod præfata religio N. est suæ naturæ, suæq. conditioni, & inclinationi, animiq. propensioni aptior, commodior, & ad obsequendum Deo vtilior; & illa religio non solum suo genere, & generali determinatione suæ regulæ, Papæq. concessione est melior, sed etiam ex sua persona: & quamuis sola commoditas suæ personæ non sufficeret sine dispensatione ad transitum, auget tamen firmitatem, & securitatem transeundi, quam faciunt prædicta regula, & concessio Apostolica.

Solum dubitari potest, an teneatur, priusquam transeat, petere licentiam: & quod non teneatur obtinere illam, certum puto per præfatum cap. licet. de reg. & par d. cap. virgines. 20. q. 4. Quod item non teneatur petere, satis certum putarem, si præfata constitutio regulæ, & Apostolica concessio continerent id, quod D. consulens præsupponit eas continere.

5 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM respondeo primo, quod vera & solida doctrina canonica habet, quod nihil penitus potest sibi,

nec

nec ſuo nomine quærere vllus verus monachus: quia eſt omnino incapax dominij,& poſſeſſionis ciuilis,ſiue iuris etiam ſui breuiarij:quamuis habere poſſit quemdam naturalem vſum, & quamdam detentionem, ſiue, vt aliqui vocant,tenutam, ſeu vt alij,afinariam, & quam etiam ipſa pecora habent,& ſerui,qui ſibi & ſuo nomine nullum dominium,nec vllam poſſeſſionem iuris habere poſſunt,etiam eorum quæ manducant & veſtiunt, vt alibi monſtramus,reiecta quorumdam aberrantium phantaſia.

6 Secundo,quod quidquid acquirit monachus quomodocumque,ſiue per contractum, ſiue per vltimam voluntatem, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue iuſſu ſiue iniuſſu prælati,acquirit primum Deo,cui ſe & omnia ſua dicauit, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ,vti ſummo, & vnico omnium bonorum temporalium eccleſiaſticorum Dei in terris adminiſtratori, & per eius ordinationem religioni,quam eſt profeſſus,vel monaſterio,vbi eſt profeſſus; ſiue quod acquirit ſit ſtabile, ſiue mobile, ſiue immobile.

7 Tertio, quod huiuſmodi monachus, quæſita iam vere per eũ ante profeſſionem,& nondum in alium legitime tranſlata,transfert per ſacrã profeſſionem in religionem, vel monaſterium, quibus ſe dicat, ordinante id per ſuos ſacros canones ſancta Sede Apoſtolica, vt ſatis clare colligitur ex Authen. ingreſſi. C. de ſacroſ.eccl.& cap. in præſentia. de probatio. & cap.2.de teſta.& cap.2. & cap. cum ad monaſterium.§.fi.de ſtatu monach. & cap.non dicatis.vbi late nos diximus,12.q.1.& alijs ſimilibus.

8 Quarto, quod huiuſmodi monachus quamlibet iuſte tranſeat ad aliud monaſterium,nihil transfert ad illud,niſi quod expreſſe vel tacite præfata Sedes ordinauerit, vel iam ordinatum & ſtatutum habet: quia beneficia principum, & eorum canonum, & legum,immo & priuilegiorum, intelligenda ſunt abſque præiudicio tertij non expreſſo in beneficio,per reſolutiones probatas,& receptas in cap.ſuper eo.de offic.deleg.& l.3.§.ſi quis à principe.ff.ne quid in loco publico fiat.& alibi ſæpe.

9 Quinto, quod ex his infertur D. conſulentem nihil poſſe transferre ſecum in religionem N.de bonis antea quæſitis, quocũque modo illa quæſierit, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue per donationem, ſeu alium quemcumque contractum,ſeu vltimam voluntatem, vel per eleemoſynas, abſque expreſſo vel tacito conſenſu religionis ſuæ, vel Papæ. Nam & ea ratione etiam ipſas veſtes non poteſt deferre:niſi quod Sedes Apoſtolica faciendo facultatem tranſeundi per ſe,vel per ſuos ſacros canones,vel legitimam licentiam ſuperiorum, tacite videtur concedere vt illas deferat; cũm conceſſo vno concedantur omnia,ſine quibus id fieri nequit,l.penul. ff.de vſufr.& l. quæcumque.§. ſi ei quem ff.de inſtito.act. per quas id tenet Aret.in cap. de teſtibus col. 3. de teſtib.in multis locis à Decio & Alciato probatus:& non poteſt commode,nec tranſire mudus.

10 Sexto, quod hæc conſequitur, poſſe quidem ipſum D. conſulentem deferre ſcripta, quæ inutilia eſſent ſuæ religioni priori, & alia, quorum delationem probabiliter crederet prælato ſuo non fore ingratam, reliqua vero minime, niſi relictis originalibus, vel eorum copijs, per quas fieret ne delatio eorum eſſet religioni damnoſa. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Transeundi ad laxiorem religionem, causa cognita & probata, licentiam concedit etiam Generalis ordinis, non obstante decreto sacri Conc. & non aliàs. nu. 3. & de his debet publica scriptura constare, vt sic non molestetur in foro exteriori. n. 1.*

2 *Creditur nequaquam superiori, etiamsi non recognoscat alium superiorem, subesse causam, in ijs quæ sine causa concedere non potest.*

3 *Transeundi ad laxiorem religionem sine causa licentiam non potest concedere Generalis: sed nec Pontifex id potest sine peccato.*

4 *Intellectus cap. 19. sess. 25. de regular. sacri Concilij Tridentini.*

CONSILIVM LVI.

AN GENERALIS ordinis S. Augustini possit facere facultatem transeundi ad religionem laxiorem cum iusta causa?

1 Respondeo quod sic, vt post Innoc. Host. Panor. in cap. non est. num. 6. & cap. significatum. nu. 6. de reg. scripsimus in commentario de reg. super cap. statuimus. nu. 4. 19. q. 3.

Admoneo tamen, necessarium esse sic translato (vt in foro exteriori defendatur à fratribus ordinis sui, repetentibus eum post mortem Generalis) habere aliam scripturam authenticam, per quam fides fieri possit, Generalem dedisse facultatem illam transeundi cum causæ cognitione, accepta iusta informatione de causa iusta transeundi ad laxiorem; quo-

2 niam superiori etiam non recognoscenti alium superiorem, dicenti se facere aliquid ex iusta causa, non creditur, nisi constet de illa, si id non potest facere sine causa, secundum veriorem opinionem, quam efficaciter probamus in comment. de spol. super cap. non liceat. 12. q. 2. §. 2. num. 8. & Reuerendissimus Generalis non potest facere præfatam facultatem sine iusta causa quo ad laxiorem, secundum omnes; immo neque Papa quo ad forum interius sine peccato, vt nos probauimus in d. comment. de regul.

3 vbi supra post alios relatos. Non obstant illa verba cap. 19. de reg. sess. 25. Conc. Trid. *Nemo regularis cuiuscumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem.* Tum quia non fuit mens tollendi facultates iuridicas, quæ sufficerent ad huiusmodi transmissionem; quales sunt quæ sine iusta causa, & sine consensu conuentus, & sine ipsius causæ præmissa cognitione fiebant ab aliquot prælatis. Tum quia nullo iure id prohibetur, immo probatur, argumento à contrario sensu in d. cap. statuimus. 19. q. 3. in cuius commentarij notab. 3. id diximus. Salua, &c.

Aduerte ad id quod dicit infra Consil. 63. & 65.

SVMMARIVM.

1 *Licentia & priuilegium ita debent vltra ius commune aliquid concedere, vt tamen ad alia, in quibus non videtur eadem ratio, non extendantur.*

2 *Licentia absolute à prælato concessa religioso transeundi ad aliam religionem, est restringenda vt ad parem vel strictiorem transeat, non autem ad laxiorem: quam tamen prælatus ordinis generalis etiam potest ex causa concedere. num. 2.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM LVII.

VTRVM licentia prælati ad tranſeundum ad alium ordinem, ex cauſa iuſta, non facta mentione de laxiore, ſufficiat ad tranſeundũ ad laxiorem, an debeat tantum intelligi de ſtrictiore, vel æquali?

1 Reſpondeo, verius videri quod non: quia priuilegiũ debet quidem operari aliquid vltra ius commune, cap. in his. de priuil. ſed dato aliquo effectu, quem operetur, non debet extendi ad alium in quo non inuenitur eadem ratio, arg. cap. cum dilectus. de conſuet. & l. ſi quando. C. de inoff. teſt. & tradit Decius cap. 1. de reſcrip. nu. 11. poſt alios. & ita cum licentia præfata operetur effectum tranſeundi ad ſtrictiorem, vel parem, non videtur extendenda quo ad tranſitum ad laxiorem, per ea quæ ſcribit S. Tho. 2. 2. q. fin. 189. art. 8. & alia quæ nos ei addimus in tractatu de regul. com. 4.

2 ſuper cap. ſtatuimus. nu. 10. & ſeq. quamuis pro certo habeam, quod præfatus reuerendiſſimus Generalis, & Prior potuit dare hanc licentiam ex cauſis in ea inſertis, ſi eſſent veræ, ad tranſeundum in ordinem laxiorem, per doctrinam Innoc. Hoſtien. & Panor. cap. non eſt. & cap. ſignificatum. nu. 6. de reg. Quare cum is, cui datur licentia, proponat tranſire ad ordinem canonicorum regularium, quem conſtat eſſe laxiorem per cap. quod Dei timorem. de ſtatu mon. ſatis pie fecerit præfatus reuerendiſſimus Generalis, ſi ſuæ licentiæ additerit expreſſam licentiam tranſeundi ad laxiorem, modo ſit ſatis informatus de cauſarum veritate.

SVMMARIVM.

1 *Regularis ordinis mendicantis, diſpenſatus vt poſſit ad quemcunque etiam laxiorem atque etiam non mendicantem, poteſt ad militarem tranſire, ſed non poteſt habere vocem, nec beneficium. num. 2. at extra clauſtrum poterit de licentia prælati ex iuſta cauſa ſtare, vt alij non translati. num. 3.*

CONSILIVM LVIII.

QVIDAM regularis profeſſus ex ordine mendicantium habuit diſpenſationem à Papa ingrediendi quemlibet religionem, etiam non mendicantem, ſiue arctiorem, ſiue laxiorem.

Quæritur primo, an poſſit ingredi ordinem militarem.

Secundo, ſuppoſito quod ingreſſus eſt ordinem militarem, an poſſit manere perpetuo extra clauſtrum.

Tertio, an poſſit eſſe prælatus, habere vocem in Capitulo, & habere beneficia in dicta religione.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondemus affirmatiue, poſſe. Tũ quia religio militaris à Sede Apoſtolica pro religione approbata, vera & propria religio eſt, vt probamus in com. ſuper cap. quoniam quicquid. 16. q. 1. de redit. eccleſ. q. 1. mon. 55. & q. 3. mon. 27. & 28. & in comment. 1. de reg. n. 18. Tũ quia nil poteſt in contrariũ afferri, quod facile non poſſit diluiſ.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, q̃ non videtur ſatis apte propoſita, ſed

quicquid propoſitio prætendat, eſſe verum quod tenebitur perpetuo in clauſtro manere, niſi quoties & quo tempore de iuſta licentia ſuperioris abeſſe ab illo ei licebit: hoc enim ſonant verba, quibus promiſſionem per profeſſionem facturus eſt. arg.cap. non dicatis. 12. q.1. & in com.4. de reg. in cap.ſtatuimus. 19.q.3. vt ibi late ſcripſimus à num.12.& 38.

3 AD TERTIAM reſpondeo negatiue: quia intentio Papæ eſt, eum adunare, & æquare tranſeuntibus auctoritate Apoſtolica à mendicantibus ad non mendicantes,de quibus hoc ſtatuit clem. de regularib. & nos diximus in d.4. com. de reg. num.24.

Aduertendum, per tales licentias, quæ conceduntur clauſtralibus, non licere eis tranſire ad non clauſtrales, vt ſunt militares & hoſpitalariæ: & ita refertur reſolutum à ſacra Congregatione ſuper negotijs regularium.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij V. reuocans facultates conceſſas recipiendi alienos religioſos, & iubens ſic receptos ad ſuos redire, non ligat ſic receptum, ſi poſtea delegati Apoſtolici ex cauſa iuſſerunt vt in ſecunda maneat; quia non dicitur iam receptus ſeu retentus vigore priuilegiorum, ſed ex ſpeciali delegatione Apoſtolica.*

CONSILIVM LIX.

QVIDAM translatus de ordine Præmonſtraten. ad ordinem S.Spiritus de Saxia per iudices electos virtute bullæ Pij IV. per quam bulla Pauli IV. contra Apoſtatas edita reducta fuit ad viam iuris, iuſſus fuit redire ad priſtinum ordinem, cuius prælatus noluit eum recipere; quia morbo podagræ comitialiq. laborabat: quo viſo, præfati iudices virtute clauſulæ præfatæ bullæ Pij IV. qua poterant arbitrari remedium opportunum aliquod, caſu quo non poſſent commode reduci ad priſtinos ordines, arbitrati fuerunt conuenire, vt remaneret in ordine præfato S. Spiritus de Saxia, in quo nunc remanet: & quærit, an iuſte remanere poſſit, non obſtante extrauag. Pij V. qua reuocantur priuilegia, & facultates recipiendi monachos aliorum ordinum, & iubet iam receptos redire ad priſtinos.

1 Reſpondeo, præfatum D. conſulentem iuſte manere poſſe in præfato ſancti Spiritus ordine, non obſtante præfata extrauag. Pij V. quia illa licet reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiendi alienos religioſos præter ordinem iuris: non tamen iubet omnes, qui iam erant translati, redire poſt priſtinos ordines, ſed tantum illos qui erant translati tantum virtute præfatorum priuilegiorum. At D. conſulens non eſt translatus tantum virtute præfatorum priuilegiorum: quia etiam eſt translatus virtute bullæ Pij IV. quoniam iudices electi illius arbitrati fuerunt vt remaneret in præfato ſancti Spiritus ordine, virtute clauſulæ, quæ dabat eis poteſtatem arbitrandi aliquod remedium commodum his qui commode non poſſent reduci ad ſuas priores religiones. & conſtat præfatum D. conſulentem non potuiſſe reduci commode ad priorem religionem: quia cum iuſſum ab eis redire, & volentem id facere, noluerunt recipere prælati,

Digitized by Google

lati, allegando ad id cauſas graues, propter quas præfati iudices prudenter arbitrati fuerunt vt maneret in eadem, ad quam tranſlatus fuerat virtute priuilegij conceſſi ordini præfato ſancti Spiritus; & ita non manet in ordine illo tantum virtute priuilegij de recipiendo monachos alienos, ſed etiam, immo magis virtute prædictæ bullæ Pij IV. & ſententiæ iudicum, qui cauſa cognita arbitrati fuerunt iuxta facultatem eis datam, vt maneret in ea religione, in qua inueniebatur, vt ſeruiret altiſſimo in ea vocatione qua vocatus erat, 1. ad Corinth. 1. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis perpetuo ad aliud monaſterium tranſlatus, ſiue vt præſit, ſiue vt ſubſit, debet iterum profiteri, ſaltem obſeruantiam illam, quæ vltra tria vota in ſecunda eſt obſeruanda.*

2 *Abbas translatus, dum confirmatur, vel alias promouetur in prælatum ſecundæ religionis, illius obſeruantias tacite profiteri videtur.*

CONSILIVM LX.

AN MONACHVS, ſeu regularis vnam religionem approbatam legitime profeſſus, tranſiens legitime ad aliam approbatam, teneatur de nouo profiteri in ſecunda religione?

1 Hæc eſt quotidiana quæſtio, & parum tractata. Et quidem pars negatiua videri poſſet ei, qui legerit conſilium 5. Feder. quatenus videtur affirmare, quod monachus vnius religionis electus in prælatum alterius, non tenetur ad profitendam ſecundam. Pro quo facit primo, quod in omni religione vouentur tria vota ſubſtantialia, ſcilicet caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, cap. fin. de ſtatu monach. & ita qui profitetur vnam religionem approbatam, videtur profiteri omnia ſubſtantialia omnium religionum: & cum nihil ſit faciendum fruſtra, iuxta cap. ſi Papa. de priuileg. lib. 6. non videtur repetenda profeſſio à tranſlato in ſecundum monaſterium. Secundo facit, quod in tranſlatione cuiuſdam monachi ad abbatiam alterius monaſterij nulla fit mentio de repetitione profeſſionis in ſecundo monaſterio, cap. ſicut tuis. de ſimon. & cap. cum venerabilis. de conſuetud. & in cap. nihil. de elect. vbi agitur de confirmandis omnibus electis, & non fit vlla mentio de huiuſmodi profeſſionis refectione à promoto ad ſecundam eccleſiam facienda, nec in cap. quorumdam. & cap. religioſus. & cap. nullus. de elect. lib. 6. in quibus agitur de tranſlatione religioſi ad aliud monaſterium.

Sed contrarium videtur dicendum. Tum quia frequenter monaſterium ſecundum eſt arctioris obſeruantiæ, ad quam profeſſio prioris monaſterij non extenditur; & niſi profiteretur noue in ſecunda, nullo iure ad illam obſeruantiam obligaretur, & ita omnes religioſi eius non obligarentur eadem diſciplina, contra cap. recolentes. de ſtatu monach. & cap. in nona. 16. q. 7. Non obſtat conſilium 5. Feder. quia loquitur de religioſo tranſlato ad abbatiam, vel aliam præfecturam; quæſtio autem noſtra

Digitized by Google

est de religioso simplici translato ad aliam religionem, vt in ea sit simplex monachus. & ratio diuersitatis posset assignari, quod translatus ad hoc vt sit Abbas, vel præfectus, videri potest satis profiteri, eo quod tenetur ad curandum, vt obseruantia eius monasterij à suis subditis seruetur. & melius mea sententia responderi potest negando determinationem illam Feder. Tum quia ratio diuersitatis inter eum qui transfertur ad hoc vt sit Abbas, & ad hoc vt sit monachus, de qua proxime, nullo iure nititur. Tum quia nullum textum citat, per quem probetur promotum in prælatum non teneri profiteri obseruantiam illam, quæ vltra tria vota substantialia seruanda est, maxime si sit arctior, quam obseruantia prioris. Tum quia per iteratam professionem soluuntur facilius alia dubia, quæ mouet ibidem Feder. Quare concludendum est, religiosum vel monachum transeuntem legitime ad aliam religionem teneri tacite, vel expresse ad profitendam illam, saltem quo ad obseruantiam illorum, quæ seruari debent in illa vlera substantialia vota, siue transferatur vt fiat in illa prælatus, siue vt maneat ibi vt subditus, & filius monasterij. Dico autem, Vt subditus & filius monasterij: quia si solum transfertur, vt sit temporarius, non tenebitur ad noue profitendum, quod quotidie seruat pra-
2 xis. Dico etiam, Tacite vel expresse: propter eos, qui transferuntur, vt sint prælati: quia potest dici eos tacite profiteri illas obseruantias, cum confirmantur, vel aliàs promouentur in prælatos, qui obligantur præcepto & exemplo seruare illas; quo casu teneri potest consilium 5. Fed. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis vnius religionis non est capax beneficiorum alterius religionis, vnde præsentatio ad illa facta non tenet, nisi sit episcopatus.*

3 *Translatio ad strictiorem, petita, vel si ad laxiorem, obtenta licentia, facta, ad hoc vt sit canonica, requirit, vt in secunda emittatur professio, num. 2. & hoc præcedente anno probationis, nisi Papa dispenset. num. 4. desinitque esse primi monasterij monachus, & efficitur secundi, ita vt etiam Breuiario secundi monasterij vti debeat. num. 5.*

CONSILIVM LXI.

QVIDAM Abbas ordinis Præmonstraten. in quo celebratur officium diuinum iuxta Breuiarium Romanum nouum, est præsentatus à Rege Cathol. Papæ ad alteram abbatiam ordinis Cistercienſis.

Quæritur primo, an valeat præsentatio, præsuppoſito quod ius præsentandi pertineat ad Regiam maiestatem.

Secundo, an oporteat eum noue profiteri in secundo monasterio.

Tertio, an liceat ei transire ad secundum sine licentia Papæ.

Quarto, an oporteat eum agere nouitium per totum vnum annum, ad hoc vt professio valeat, iuxta cap. 15. de reg. sess. 25. Concil. Trid.

Quinto, an, postquam transierit, oportebit eum dicere officium diuinum iuxta Breuiarium prædictum Cistercienſe, an iuxta præfatum Breuiarium Romanum.

AD

Digitized by Google

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur primo, quod non: quia quamuis priuilegio Papæ liceat laico habere ius præsentandi ad abbatiam,& ad aliud quodcumque beneficium, iuxta gloss.in summa.16.q.7. & in gloss.cap.imperium.10.dist. debent tamen præsentare idoneos; alioquin non valet præsentatio,cap. monasterium. 16.q.7. & cap. cum vos. de offic.ordin. At nullus etiam religiosus vnius ordinis est idoneus ad obtinendum beneficium alterius ordinis,cap. cum singula.9.fin.de præb. lib.6. nisi sit episcopatus,clem.1.de elect. Secundo,quod præsentatio huiusmodi facta Papæ à Regibus, solet tolerari, vt valeat saltem in vim simplicis nominationis; & ita etiam hæc tolerabitur, arg. cap. proposuit . de conces. præben.& cap.cuncta per mundum. 9.q.3.

2 AD SECVNDAM respondetur,quod sic : quia,vt religiosus vnius ordinis fiat religiosus alterius, requiritur vt canonice transferatur ad illum, iuxta præfatum cap. cum singula. Translatio autem canonica de vno ordine ad alium non fit sine noua professione illius ordinis, vt colligitur ex notatis in eodem cap. cum singula. & in alijs locis ibi citatis per doctores .

3 AD TERTIAM respondetur primo affirmatiue, quod sic, si ordo Cistercienſis est arctior & strictior ordine Præmonstraten. quia sufficeret petitio licentiæ, licet non obtineretur,cap.licet.de regul. Secundo,quod, quia præsentatio in casu proposito est facta Papæ, ipse pro sua summa potestate potest supplere alius superioris licentiam; præsertim si prior abbatia est exempta,& nulli alij superiori subiecta : immo & credo quod expresse vel tacite supplebit eam (præsertim si petatur) quod ex literis Apostolicis constare poterit: si autem ordo Cistercienſis est latior Præmonstraten. necessaria erit licentia Papæ obtenta, vt communis opinio colligit ex gloss.præfati cap. cum singula . in verbo canonice .

4 AD QVARTAM respondeo primo, eam esse satis nouam, & quod mea sententia pars eius affirmatiua videtur verior; quia, licet præfatus D.Abbas sit iam religiosus professus; & quamuis non possit esse nouitius, siue nouus religiosus,quia est antiquus; potest tamen esse nouus huius,vel alius religionis; & ita potest esse nouitius illius,licet sit antiquus alterius; & consequenter comprehenditur in d.cap.15. de reg. Concil.Trid.sess.25. vt antea in simili casu respondimus. Secundo,quod Papa,si petatur ab eo, vt puto, dispensabit super obligatione continuandi nouitiatum per vnum annum ob regiam præsentationem, & ob antiquam in alia religione professionem, si hoc ab ipso nomine Regio petatur.

5 AD QVINTAM respondetur, quod posteaquam præfatus consulens fuerit translatus canonice ad præfatum ordinem Cistercienſem, tenebitur dicere officium diuinum iuxta eius Breuiarium, etiam si non efficeretur Abbas; quia per illam translationem desinit esse monachus Premonstratenſis,& incipit esse Cistercienſis,& alius nouus homo,vt in simili habetur cap.ferrum. 50.dist. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Probationis anno introducto in priuatam vtilitatem professionem emittentis, & monasterij, iure communi poterant partes renuntiare: & hoc, modo non essent de quatuor mendicantium religionibus, num. 7. nunc autem dicta renuntiatio videtur per Concilium prohibita, vti respiciens ius publicum. num. 10. adeo vt illa in nulla religione possit amplius renuntiari. num. 9. & in hoc equiparatæ sunt religiones mendicantes non mendicantibus. num. 7. etiam quod simus in transeunte de vna religione ad aliam etiam laxiorem. nu. 2. & nu. 5.*

3 *Lex generalis etiam posterior limitatur per specialem priorem.*

4 *Legi prohibenti ne persona contrahat, renuntiari nequit; licet possit, quando prohibitio non est directa in personas.*

6 *Legis verba etiam in materia stricta & odiosa ita interpretanda, ne ipsa frustretur.*

7 *Professio apud mendicantes ante annum probationis emissa etsi iure communi ante Concil. Trid. non teneret, operabatur tamen vt taliter professus teneretur aliquam aliam ingredi religionem; nunc vero ex illa, apud quascumque emittatur, nulla talis oritur obligatio.*

8 *Bonorum renuntiatio à nouitio vt facienda intra vltimos duos menses nouitiatus.*

CONSILIVM LXII.

AN FRANCISCANVS si transferatur ad ordinem canonicorum regularium S. Augustini, possit renuntiare anno probationis cócesso per Conc. Trid. sess. 25. cap. 15. de reg. eaq. renuntiatione per superiorem admissa, an ad professionem possit recipi intra annum.

1 Pro parte affirmante facit primo regula illa famosa iuris, quod iuri in fauorem suum introducto quilibet renuntiare potest, l. si quis in conscribendo. C. de pact. & cap. gratum. de offic. deleg.

2 Secundo, quod introductum in fauorem alicuius, in odium eius retorqueri non debet, cap. quod ob gratiam. de reg. iur. lib. 6. & l. quod fauore. C. de leg.

Tertio, quod est casus expressus in cap. ad Apostolicam. de regul. quod expresse habet, annum probationis inductum esse in fauorem tam monasterij, quam illud intraturi; & quod de consensu vtriusque partis illi fauori renuntiari potest.

Quarto, quod licet communiter teneatur male fieri regulariter professionem ante finem anni nouitiatus: fallit tamen, cum id fieret cum aliqua causa iusta, vt propter merita personæ, vel vtilitatem & decus religionis, secundum mentem omnium in d. cap. ad Apostolicam. quod efficaciter videtur id probare in verbo quoslibet. ponderando illud, vt ponderat Panor. communiter receptus. At in casu proposito videtur internenire causa huiusmodi, cum nouitius sit Franciscanus, & expertus arctiorem regulam, quam sit canonicorum regularium. argum. clem. exiui. de verbor. signific. & cap. quod Dei timore. de statu monach.

3 Quinto,

Digitized by Google

3 Quinto, quod nihil videtur obstare prædictum cap. 15. Tum quia non derogatur per illud prædicto cap. ad Apostolicam. Tum quia leges generales etiam posteriores limitantur per leges speciales etiam priores, l. & posteriores. ff. de legib. cuius exemplum quotidianum est in l. sciendum. ff. qui satisdare cog. & auth. offeratur. C. de litis contesta. quarum ambarum glossæ communiter receptæ asserunt, authen. illam generaliter loquentem, licet posterior sit, limitari per prædictam legem, sciendum. licet prior sit. & in neutra earum de altera fit mentio. At prædictum cap. 15. est lex generalis dictans generaliter professionem factam ante annum probationis expletum non valere; cap. autem ad Apostolicam. est lex specialis, habens valere illam factam de consensu vtriusque partis. Ergo illud debet per hoc limitari.

4 Sexto, quod iurium correctio est vitanda, & concordia quærenda, cap. cum expediat. de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoffi. dotib. & tenendo partem hanc affirmatiuam vitatur correctio prædicti cap. ad Apostolicam.

Septimo, quod licet legi prohibenti ne persona contrahat, non possit renuntiari, potest tamen lege prohibente contrahi, non referendo verba ad personas contrahentium, vt docuit Bar. in l. si quis pro eo. num. 9. ff. de fideiuss. & per nullum verbum prædicti cap. 15. prohibetur directe vllus profiteri, licet prohibeatur professio, & declaretur nulla, si fiat.

5 Quibus tamen non obstantibus contrarium videtur tenendum consulendo, & iudicando, licet forte disputando pars affirmans per fundamenta suprædicta defendi posset. Primo quidem, quod ibi parificantur professio ante 16. annum facta, & facta ante finem anni probationis. At nemo audebit dicere, professionem ante 16. annum de consensu nouitij factam valere. Ergo nec debemus dicere, professionem factam ante finem anni probationis de consensu nouitij valere: quoniam de parificatis idem debet iudicari, l. fin. ff. mand. & cap. licet ex quadam. de testib. cum similibus.

Secundo, quod mens & ratio sunt anima legis, cap. fin. de regul. iur. lib. 6. adiuncto dicto Dini recepti per omnes ibidem, & vbique. *Nec debemus putare*, vt ait Hieronym. in cap. Marchion. 1. q. 1. *Euangelium esse in verbis Scripturarum, &c.* Quibus concordat Imperator in l. non dubium. C. de legib. At mens & ratio, quæ mouerunt sacrum Concilium ad constituendum illud cap. 15. videtur esse, ne illi anno renuntiare possent nouitij.

6 Tertio, quod verba legis ita interpretanda sunt, vt ipsa non frustretur, & otiosa reddatur, etiam in materia stricta, odiosa, & correctoria, cap. in his. de priuileg. cap. si ciuitas. de senten. excom. lib. 6. quod habet, interdictum latum contra ciuitatem, quod est odiosum & restringendum, ita esse interpretandum, vt includat eius suburbia, ne suo frustretur effectu, quæ constat non esse partem ciuitatis, cap. Rodulphus. vbi late traditur, de rescrip. Et gloss. in cap. quamquam. de vsuris. lib. 6. in verb. testamento. recepta per omnes, illum textum exorbitantem, & corrigentem ius antiquum, loquentem de testamento, extendit ad codi-

cillos,qui sunt aliud,quam testamentũ,l.si idem. C.de codicil. ne suo effectu frustretur.At interpretari prædictum cap.15.sic,vt limitetur per prædictum cap.ad Apostolicam.est illud frustrare:quia nihil,aut certe parum induceret noui: nam etiam ante illud professio facta sine vtriusque partis consensu,scilicet monasterij,& nouitij,erat nulla.

7 Quarto,quod prædictum cap. 15. exæquat in hoc religiones mendicantes, & non mendicantes, vt palam colligitur ex eius contextu. At professio facta apud mendicantes de consensu vtriusque partis ante finem anni probationis est nulla , vel certe non facit vere religiosum : quia nulli speciali religioni obligat,sed tantum in genere religioni,per quod non fit vere religiosus, sed obnoxius vt fiat religiosus , iuxta textum, glos. & communem,& veram opinionem,cap.non solum.de reg.lib.6.

Quinto,quod ex contextu illius cap. 15. colligitur mens Concilij fuisse ampliare illud cap. non solum. quod solum habebat locum in Prædicatoribus,& Franciscanis,& postea fuit extensum per cap. constitutionem. quod post illud immediate sequitur , ad Augustinianos , & Carmelitas. quod colligitur ex illa ampliatione nullitatis, *ad nullum effectum* : quasi diceret, esto quod professio antea facta intra probationis annum de consensu vtriusque partis aliquando esset nulla quo ad faciendum profitentem religiosum : habebat tamen aliquem effectum, scilicet quod faciebat profitentem religiosum in genere , id est obligatum ad intrandũ religionem . Et clarum est, quod non poterat hoc verificari , nisi in religionibus mendicantium,de quibus agunt prædicta duo cap. non solũ.& cap.constitutionem . Ergo mens Concilij fuit , æquare professiones omnes de consensu partium factas, professionibus factis in mendicantium religionibus, cum hoc auctario, quod essent nullæ quo ad omnes effectus , etiam ad effectum obligandi religioni profitentem in genere.

8 Sexto , quod cap. 16. de reg. sess. 25. expresse statuit , vt nulla renuntiatio, aut obligatio nouitij, etiam cum iuramento facta,ante finem anni valeat, nisi cum Episcopi auctoritate,& intra duos menses postremos fiat, si renuntiatio, & obligatio iurata de consensu nouitij facienda nulla est : ergo à fortiori professio, per quam alienatur persona, quæ domina bonorum erat, de consensu nouitij,& etiam monasterij facta erit nulla,argum. cap. cum in cunctis. adiuncta glos. de elect. & auth .multo magis. C. de sacros. eccles.

9 Septimo, quod licet prædictum cap. 15. non dicat expresse , non posse nouitium & monasterium renuntiare prædicto anno sibi concesso : tacite tamen id videtur facere geminando vniuersaliter toties prohibitionem , dum dicit , *In quacumque religione* . & iterum , *Tam virorum , quam mulierum* . & rursus , *Non fiat* . & iterum , *Non admittatur* . & rursus, *Sit nulla* . & tandem , *Nullum effectum operetur* . Quam geminationem habere in se quoddam mysterium , & vim specialem , dicit glos. putata fing. & recep. in clem. 1. de iure pat. in verbo diœces. pro qua est lex balista . ff. ad Trebell. & congesta per Felinum cap. si quando. de rescrip. versi. geminatio. & quod præter hæc omnia in cap. 16. seq. expresse statuit non valere

Digitized by Google

valere renuntiationem bonorum: quod constat esse minus, quam renuntiationem personæ, vt dictum est.

Octauo, quod prædictum sacros. Concilium videtur voluisse principaliter obstare abusui, quo in grande præiudicium cum animarum nouitiorum, & monasteriorum, tum totius Reipub. Christianæ iam fere vbique & omnes priuatis affectibus abutebantur illo cap. ad Apostolicam. admittentes ad professionem viros, & feminas, notos, & ignotos, sapientes, & ignaros, bene, & male moratos, ad importunas preces parentum, amicorum, heroum, regulorum, & nonnumquam Regum ipsorum. quæ obuiatio sufficiens non poterat fieri, nisi prohiberetur renuntiatio legis tã salubris.

10 Nono denique, quod nemo iuri publico renuntiare potest, cap. si diligenti. de foro competen. l. ius publicum. ff. de pactis. cum concord. & experientia, quæ rerum est magistra, cap. quam sit. de electio. lib. 6. docuit, sanctos Patres præfati Concilij, renuntiationem prædicti anni, quæ tempore quo factum fuit dictum cap. ad Apostolicam. solum videbatur præiudicare iuri priuato, tempore tamen Concilij & nostro clare cepisse præiudicare tantum vel plus iuri publico, quam priuato: nam iam passim in aliquibus religionibus, intra vnam, vel alteram hebdomadam cœperant fieri professiones, ad hoc vt professi ad dignitates & beneficia promouerentur, & sic fierent prius magistri, quam discipuli, contra cap. *cum in magistrum assumi non debeat, qui non nouit esse discipulus.* de electio. cum magno damno & dedecore publico ipsarum religionum, quæ sunt magna pars Reipubl. Christianæ, in qua ius publicum consistit, l. 1. §. huius studij. ff. de iust. & iure. & consequenter dici post Concil. vetuisse huiusmodi professiones in vtilitatem publicam, cui nemo potest renũtiare sine summi Principis auctoritate, quæ nisi ob magnam publicam vtilitatem non esset impertienda. Per quæ fundamenta proculdubio hæc pars negatiua videtur esse gratissima Christo D. N. qui nos omnes in sua prædicta religione seruet. Amen. Et quia per tacta in prædictis fundamentis facile responderi potest obiectis, id gratia prolixitatis euitandæ non facimus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordo Minorum conuentualium laxior quidem est omnibus ordinibus mendicantibus, sed non alijs non mendicantibus. num. 2.*

2 *Religiosus professus de licentia sui superioris transit ad strictiorem, immo & sine illa, modo sit petita, nec aliquo priuilegio prohibeatur: item cum dicta licentia ad parem, nu. 2. ad laxiorem non nisi de licentia Papæ; nec licentia Generalis, aut Cardinalis Protectoris ordinis sufficit. num. 3.*

4 *Papa regularem petentem sibi concedi licentiã transeundi ad certum ordinẽ, remittendo ad Protectorẽ, ei non facit aliam facultatẽ, nisi restrictã ad petitũ ordinem.*

CONSILIVM LXIII.

REGVLARIS ordinis Minorum conuentualium petijt à Pontifice licentiam trãseundi ad quemdam alium ordinem, qui eum recipiat;

Ponti-

Pontifex remisit negotium ad Cardinalem protectorem, protector ad Generalem Minorum. Quæritur quid agendum.

Respondeo primo, præfatum Illustriss. Cardinalem prudentissime de more rem hanc cum Generali præfato Reuerendiss. cõmunicasse, quo rescientius & salubrius ageretur; & iure me desiderare, vt præfatus Reuerend. frater expressisset cuius ordinis sit professus, & quem alium ordinem, qui vult eum recipere, inuenerit.

Secundo, quod quia verisimile est eum esse fratrem ordinis sancti Francisci conuentualium, eo quod Illustriss. Cardinalis S. Sixti, ad quem remissus est à S.D.N. agit protectorem eius; desideratur expressio ordinis alius, quem inuenit volentem eum recipere. Nam si est aliquis de mendicantibus, certum est præfatum Reuerendiss. Generalẽ posse facere illi facultatem transeundi ad illum: quia iure communi laxior est ordo Minorum cõuentualium, quam ordines aliorum mendicantium: & præfatus Generalis potest facere ei facultatem transeundi ad strictiorem, immo etiam eodem iure communi ipsemet frater potest transire ad illum, petita, licet non obtenta licentia, cap. licet de reg. nisi particulari iure sit ei prohibitum.

1

Tertio, quod si ordo, qui vult eum recipere, non est aliquis ordo de mendicantibus, oportet scire an sit æque strictus, ac est ordo prædictorum conuentualium. Si enim est æque strictus, poterit ei facere facultatem secundum gloss. communiter receptam in cap. cum singula de. fi. verbo canonicè de præb. lib. 6. quam etiam nos in hoc sequimur in com. 4. de reg. super cap. statuimus. 19. q. 3. nu. 10. quæ habet prælatum inferiorem Papa posse facere facultatem transeundi ad ordinem parem.

2

Quarto, quod si ordo, quem inuenit volentem eum recipere, est laxior eo, quem professus est, non poterit præfatus dominus Cientralis facere illi facultatem transeundi ad illum auctoritate suæ quia id soli Papæ reseruatur per præfatam glossam communiter receptam; sed neque Illustriss. Cardinalis: quia vt protector ordinarius, non potest, quia est inferior Papa; neque vt delegatus, quia Papa non delegat ei expresse facultatem præbendi licentiam transeundi ad laxiorem: solum enim, vt in narratione casus proponitur, remittit eum ad eius D. Illustriss. vt protectorem, qui vt talis est ordinarius inferior Papa, qualis non potest facere transeundi facultatem ad laxiorem per prædicta.

3

Quinto, quod S.D.N. non videtur quidquam delegare præfato domino Cardinali Illustriss. nisi quo ad facultatem transeundi ad ordinem iam inuentum: & ideo non potest eius D. Illustriss. nec Reuerendiss. Generalis quidquam facere auctoritate suæ S. nisi quo ad illum ordinem: quia delegatio Papæ est stricti iuris, cap. P. & G. de off. deleg.

4

Aduerte, quia quæ dicit auctor hic num. 3. videntur limitanda in casu de quo supra consilio 56. & 57.

SVMMARIVM.

1 *Translatus ad aliam religionem, etiam vt in ea profitetur, in secunda emittit professionem*

nem, sicq. desinit esse monachus primæ, & efficitur monachus secundæ, in qua etiam dimissa prælatura remanet monachus.

CONSILIVM LXIV.

AN REGVLARIS translatus ad aliam religionem, vt sit in ea prælatus, & renuntians præfecturam suam, remaneat regularis posterioris, vel prioris religionis?

1 Respondeo, quod remanet monachus posterioris. Tum quia translatus legitime perdit omnia iura prioris, cap. si quis iam translatus. 21. q. 2. & cap. ne pro cuiusliber. 16. quæst. 1. Tum quia omnis Abbas est monachus illius monasterij, cuius est Abbas, cap. fin. de simonia. Tum quia, vt alibi diximus, omnis monachus translatus ad aliam religionem, vel monasterium, tacite vel expresse eam profitetur; quia beneficia illius monasterij vel ordinis non possunt conferri nisi monachis eius, cap. cum singula. 6. fin. de præben. lib. 6. quo fit, vt nuper consultum fuerit, Franciscanos conuentuales, quos fel. rec. Pius V. suis monasterijs priuauit in Hispania, quia transierunt ad Franciscanos obseruantes, & apud eos regulam noue S. Francisci absolute professi fuerunt sponte, non potuisse retrocedere ad regulam suam pristinam, sicut poterant alij, qui noue non fuerunt professi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mendicantium ordo ille est, cui vel ab eius fundatione, vel per constitutiones Apostolicas, vel à sede Apostolica confirmatas non licet nec in particulari, nec in communi habere proprium: à quo si quis ad non mendicantes transeat, efficitur inhabilis ad beneficia & officia religionis.*

1 *Translatio ad laxiorem cum sit contra sanctum Conc. Triden. vt sit legitima, videtur egere Pontificis derogatione.*

CONSILIVM LXV.

AN N. TRANSLATVS ab ordine de Mercede in non mendicantem incidat in clem. 1. de reg.

1 Respondeo, quæstionem hanc esse satis grandem. Sed sequutus Cardinalem, & mentem eius in d. clem. 1. quæst. 3. respondeo quod non, si à principio fundationis ordinis non fuit ita creatus, vt esset vnus de mendicantibus: ita quod non possit habere illius ordinis in communi nec in particulari proprium, habere vel nisi per constitutiones Papales, vel à Papa confirmatas astrictus fuerit prædictus ordo de Mercede ad prædictam pauperiem: in quibus duobus casibus diceretur esse ordinis mendicantis, & religiosus prædicto modo translatus incurreret inhabilitatem clem. prædictæ de regul. Cui consequens est posse prædictum translatum tenere beneficia ordinis, ad quem transiuit; nisi in prædictis duobus casibus, quia prædicta clem. non infligit poenam, nisi mendicantibus translatis. Sed, vt translatio censeatur legitima, videtur necessarium vt

Papa

Papa deroget Conc. Trid. prohibenti translationem ad regulam laxiorem, cap. 19. de regula. sess. 25. Salua, &c.

Aduerte, quia hoc dictum videtur limitandum, ex mente auctoris, in casu de quo sup. Consil. 56. & 57.

SVMMARIVM.

1 *Licentia transeundi ad laxiorem est contra ius commune, & sacrum Concilium, secus ad strictiorem.* 1

2 *Translatus iuste ab vna religione, modo non sit ex quatuor mendicantibus, non efficitur inhabilis ad beneficia religionis, ad quam transfertur.*

CONSILIVM LXVI.

AN RELIGIOSVS B. Mariæ de Mercede, obtinens facultatem a Papa transeundi ad alteram religionem, posset obtinere beneficia religionis, ad quam transierit; & an sit contra ius commune, vel Concil. Trident.

1 Respondeo primo, non esse ostensam nobis facultatem ipsam transeundi; & ita non posse nos de illa non perspecta satis recte respondere, l. inciuile. ff. de legibus.

Secundo, quod si facultas fuit facta ad transeundum ad strictiorem, non est contra ius, per cap. licet de regular. si autem facta est ad transeundum ad laxiorem, est contra ius commune, & contra Conc. Trid. sess. 25. cap. 19. de regularib.

2 Tertio, quod D. consulens non incurret inhabilitatem obtinendi beneficia religionis, ad quam transierit, positam in clem. 1. de regul. si facultas se extendit ad transeundum ad religionem non mendicantium; quia ordo prædictus S. Mariæ de Mercede non est de quatuor mendicantibus, de quibus loquitur prædicta clem. 1. vt præ alijs recte definit Ioan. Imol. ibidem, & sentiunt alij; & ea ratione firma probatur, quod clem. illa est pœnalis, & loquitur de mendicante transeunte: & ideo non debet extendi ad alium non mendicantem, cap. pœne de pœnit. dist. 1. & ei à nobis late adnotatis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Penitentis relationi circa ea quæ dependent ex iuris prudentia, vel intelligentia rescripti, non est facile credendum; nec respondendum eius interrogationi. num. 3.*

2 *Translato à mendicantibus ad canonicos regulares non mendicantes, si sit clericus, potest tam in ecclesia numerata, quam non numerata dicti ordinis eligi in canonicum.*

4 *Regularis in mendicanti professus, cui concessa est facultas vt transeat ad non mendicantes, non potest apud canonicos regulares admitti ad habitum, vel professionem, nisi peracto anno probationis.*

CON-

CONSILIVM LXVII.

NOLIM ordinis fratrum Minorum de obſeruantia fuit diſpenſatus vt poſſit transferri ad ordinem canonicorum regularium S. Auguſtini: & ſupponitur in breui non eſſe illam clauſulam in ſimilibus breuibus ſolitam apponi, Sine ſpe tamen beneficiorum, & derogatum fuiſſe clement. vt profeſſores de regular. & fingimus etiam in breui eſſe illas clauſulas ſolitas, ſcilicet, Vt poſſis gaudere omnibus priuilegijs, indultis, immunitatibus, quibus alij non tranſlati gaudent.

Quæritur, an iſte talis poſſit recipi in canonicum tam in eccleſia numerata, quam non numerata canonicorum regularium, & poſſit prouideri de canonicatu & præbenda & dignitate ordinis canonicorum regularium ſine alia diſpenſatione; & ſi poſſit admitti ad ſuſceptionem habitus, & ad emiſſionem profeſſionis, abſque eo quod eligatur in canonicum, ſeu conferatur ei canonicatus. Quæritur etiam, an talis poſſit renuntiare anno probationis inducto per Conc. Trid. pro quo eſt conſiderandum quod d.N. eam fecit probationem in dicto primo ordine, & dictum Conc. videtur loqui in ſæculari qui numquam fecit profeſſionem in aliquo ordine.

1 Ad has quæſtiones reſponſurus dico primo, quod non poteſt ſatis categorice reſponderi non viſo prædictæ diſpenſationis tenore: quia iuriſperitus multo plura poteſt ex eo toto perpenſo elicere, & colligere, quam conſulens, vel alius iurium ignarus: & ita non poteſt eſſe certa relatio facta ab huiuſmodi conſulente, nec conſequenter certum reſponſum dari à conſulto, l. vt reſponſum. C. de tranſact. & l. precibus. C. de impub. & alijs ſubſtit.

Secundo, quod non video qua ratione derogatur clem. 1. de reg. niſi apponatur clauſula, Quod habere poſſit beneficia, vel officia ordinis, ad quem transfertur: per cuius appoſitionem & tenorem daretur magna lux ad reſpondendum quæſitis. & in hoc argumento videtur inſinuari, quod non ſit poſita: ex quo videtur reſultare contradictio aliqua tacita.

2 Tertio, quod ad primam quæſtionem, reſponderi poſſe videtur affirmatiue, præſuppoſito quod prædictus N. eſſet iam clericus; quia canonicatus regularis præſupponit clericatum, vt colligitur ex D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2.

3 Quarto, quod ad ſecundam, & tertiam quæſtionem, non audeo reſpondere non viſo tenore diſpenſationis.

4 Sexto ad quartam reſpondeo, quod multa poſſent afferri pro parte affirmatiua etiam vltra rationem coloratam, quæ affertur in propoſitione ipſius: ſed veriorem arbitror partem negatiuam. Tum quia textus cap. 15. de regul. ſeſſ. 25. generaliter nullo excepto decernit, ne profeſſio fiat ante annum probationis completum: & vbi lex non diſtinguit, nec nos ipſius diſtinguere debemus textus, cap. ſi Romanorum. 19 diſt. & l. de pretio. ff. de pub. in rem act. Tum quia annus probationis non ſolum datur in fauorem profeſſuri, vt experiatur id quod profeſſurus eſt, ſed etiam in fa-

uorem

uorem eorum qui professionem suscipere debent, vt experiantur mores susceptι, an conueniant suæ congregationi, cap. ad Apostolicam. de reg. Et ita licet frater Minor, qui expertus est regulam Minorum, & eam est professus, satis videri possit expertus regulam canonicorum regularium, & sic ex parte illius cessare videatur necessitas eam probandi; non tamen ob hoc tollitur monasterio & congregationi necessitas probandi mores illius, qui longe melius cognoscuntur tractu annali, quam menstruo, vel semestri, aut alio minori, vt palam est.

SVMMARIVM.

1 *Translato potest nedum Pontifex, sed & suus superior iuste concedere licentiam, vt stet extra monasterium, modo subsit iusta causa, alias non.*

2 *Causa quæ sit iusta, vt superior regulari faciat licentiam standi extra claustrum, est arbitraria & multiplex, vt est vtilitas directa vel indirecta proueniens proprio monasterio, vel ordini docendi, vel discendi literas conuenientes monacho, vtilitas vniuersalis Ecclesiæ vel reipub. ex quibus potest dijudicari, an idem sit de illo qui aliena inseruit parochiali, num. 2. & 3. ac si dubium sit an sit iusta, proderit Papæ declaratoria, vel licentia, num. 3.*

3 *Extra monasterium de licentia superioris manens non potest citra mendacium dicere se degere in monasterio.*

CONSILIVM LXVIII.

N. TRANSLATVS iuste ex ordine strictiore ad laxiorem, de licentia superioris monasterij, ad quod fuit translatus, seruiuit beneficio curato sito in loco distanti à monasterio per 100. milliaria. Quæritur primo, an id ei liceat.

Secundo, an indigeat licentia Papæ, sitq. immunis à peccato, ei dicendo se manere in monasterio.

1 AD PRIMAM quæst. respondeo primo, monachum non posse manere extra monasterium, nisi de licentia superioris iusta de causa facta, vt nos clarius alijs tradimus in comm. 2. de regul. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 40. per cap. monachi. il. 1. & 2. 16. q. 1. & quod iusta causa est vtilitas directa, vel indirecta proueniens monasterio ex illa absentia, vt probant prædicta capp. studium item discendi vel docendi literas cõuenientes monacho, & aliæ similes, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicentur iustæ, vt nos ibidem extendimus, vbi etiam dicimus etiam Papam non posse dare hanc licentiam sine iusta causa, & cum ea sic etiam inferiorem.

2 Secundo, quod punctus quæstionis huius consistit in decernendo, an D. consulens iusta de causa absit à monasterio, vt præfato beneficio curato deseruiat: quod conijciendum est ex vtilitate, quæ inde directe, vel indirecte prouenit monasterio, & ordini, cuius est ipse, vel etiam ex vtilitate, quæ proueniret Ecclesiæ vniuersali, vel reipublicę, quod ex solis contentis in casu proposito non potest conijci.

Tertio, quod tutus est, si ex iusta causa absit de licentia superioris, alioquin minime, etiam de licentia Papæ.

AD

Digitized by Google

3 AD SECVNDAM reſpondetur primo, quod D. conſulens, vt inſinuatum eſt, non indiget licentia Papæ, ſi iuſta de cauſa abeſt; nec ſufficit illa ei, ſi huiuſmodi cauſa deeſt; nec licet ei narrare Papæ ſe manere in monaſterio, ſi extra illud manet: quia nemini licet dicere falſum, etiam ſi aliquando liceat tacere verum, cap. ne quis. 22. q. 2. & mendax precator debet carere impetratis. l. 2. C. de precib. Imper. off. cap. ſuper literis. de reſcrip.

Secundo quod vtilius eſſet D. conſulenti petere à ſua Sanctitate, vt declaret quòd prædictum ſeruitium, quod facit beneficio curato, eſt iuſta cauſa, vt inferior faciat ei facultatem manendi extra monaſterium; aut certe petat à ſua Sanctitate, vt ei faciat, ſi & quatenus opus eſt, facultatem ſeruiendi beneficio præfato de licentia ſui ſuperioris, cum qua iam illi ſeruit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

3 *Licentia conceſſa monacho ſtandi extra clauſtrum non iuſtificatur ex eo, quod ſuperiori ita videatur, niſi ſubſit iuſta cauſa ſe extendens ad totum tempus, pro quo conceditur. num. 2. nec in hoc differt, an is cui conceditur, ſit translatus, vel proprius illius monaſterij filius profeſſus. num. 1. & 2.*

CONSILIVM LXIX.

AN SVPERIOR ordinis, ad quem cum iuſta licentia tranſit regularis alius ordinis, poteſt & qualem licentiam dare illi ad manendum extra monaſterium?

Reſpondeo, quod nemo, quod ſciam, tractauit hanc quæſtionem ita vtiliter & clare, ac nos in com. 4. de reg. ſuper c. ſtatuimus. 19. q. 3. q. 2. & 3. n. 12.

1 Secundo, quod ex reſolutione illarum colligitur eiuſmodi ſuperiorem tantam & eadem de cauſa poſſe dare huiuſmodi translato licentiam manendi extra monaſterium, quantam & qua de cauſa poteſt dare regulari originario ſuo, & vernaculo, & è contrario.

2 Tertio, quod nec translato, nec originario vernaculo poteſt dare licentiam manendi extra monaſterium ſine iuſta cauſa, & cum ea ſic vtrique; & conſequenter quod neutri poteſt facere poteſtatem manendi extra monaſterium, niſi tantum, quantum iuſta cauſa requirit & ſuadet, & ad tantum ſic: cui eſt conſequens, quod neutri poteſt dari ad libitum ſuum, & eo quod ſibi abſque iuſta ratione bene videatur: per quod categorice ac formaliter propoſitæ quæſtioni reſpondetur.

SVMMARIVM.

1 *Extra clauſtrum ſtando regularis peccat, & num. 9. niſi adſit licentia à ſuperiore, ſiue mediato, ſiue immediato, ſaltem tacita & generalis, num. 4. iuſta de cauſa eius arbitrio conceſſa. num. 8.*

1 *Habitum regularem dimittere ſine peccato non poteſt monachus, nec etiam occultare: fallit, ſi ſubſit cauſa, præſertim de licentia ſuperioris. num. 5. & 10.*

2 *Licentiam dimittendi habitum vel ſtandi extra clauſtrum concedens ſuperior peccat, ſicut exiens, & dimittens. & 3.*

3 *Clericus ex cauſa poteſt tonſuram dimittere, & habitum transformare.*

6 Sani-

6 *Sanitatis recuperandæ causa potest nedum monachis etiam Carthusianis, sed & monialibus concedere superior, vt ad tempus stent extra monasterium; immo peccaret id non concedendo ei qui in claustro non posset seruari. num. 7. & 8.*

7 *Iurans non exire certum locum, non tenetur illud in præiudicium salutis corporalis vel spiritualis seruare.*

CONSILIVM LXX.

PRAEFECTVS cuiusdam monasterij, expertus quod quidam suus monachus contagioso morbo laborans non poterat satis commode medicari intra monasterium, consulente monente, promittenteq. medico eruditissimo valdeq. pio, quod ope diuina sanaret eum intra paucos dies, si mitteretur ad domum suam, in qua posset manere secreto, decreuit cum suis tribus consiliarijs mittere illum in prædictam domum noctu secreto mutata veste, velataq. facie, ita quòd à nemine posset in via cognosci, ea lege, vt maneret in domo inclusus durante medicatione, & mox rediret eo modo quo abijt in monasterium, vbi more solito inseruiret: quo, gratia Deo, intra pauciſſimos dies sanatus redijt, & vt antea solebat seruit.

Quæritur, an præfatus præfectus & consiliarij eius, dando prefatam licentiam prædicto modo, peccauerint, necne, & puniri debeant, necne.

1 Pro parte affirmante, nempe quod peccauerint, facit primo, quo monachus peccat exeundo è claustro, c. placuit. 1. & 2. & cap. monachi. 16. q. 1. & etiam relinquendo habitum, cap. procliuus. 20. q. 3. & cap. 2. ne cler. vel monac. lib. 6. & consequenter in casu proposito bis peccauit præfatus monachus, scilicet exeundo, & relinquendo habitum. At qui consentit in peccatum peccat, cap. 1. ad Rom. cap. 1. de off. deleg. ergo præfatus præfectus, & sui consiliarij non solum semel, sed etiam bis peccasse videntur, cùm duplici peccato consenserint; & consequenter puniri debent, l. sancimus. C. de pœn. & cap. quæsiuit. de his quæ fiunt à maior.

3 Secundo facit cap. 19. de reg. sess. 25. Conc. Trid. quatenus significat religiosum nulla de causa debere relinquere habitum, immo nec occultare.

Tertio, quod in regula ordinis, cuius est præfatum monasterium, expresse habetur non licere fratribus dimittere habitum, nisi causa mutationis, mundationis, reparationis, vel alicuius euidentis infirmitatis, super hoc tamen primitus onerata medici conscientia.

His tamen non obstantibus, videtur contrarium esse tenendum, nempe quod prædictus præfectus & consiliarij eius nec peccauerunt, nec puniri debent, immo bene meriti sunt corã Deo & hominibus. Tum quia licitum est monacho exire de claustro, de licentia sui prælati iusta de causa data, vt probamus in com. 4. de reg. super cap. statuimus. 19. q. 3. à num. 34. in hæc verba, *Omnis regularis quamlibet simplex potest iuste exire de licentia superioris non solum Generalis & Prouincialis, sed etiam inferioris immediati, non tantum expressa, sed etiam tacita, & non tantum specialiter & in individuo, sed etiam generaliter data, modo ea detur iusta de causa necessitatis vel vtilitatis*. hæc ibi, quæ late probo & declaro ibidem: & non solum potest exire, sed etiam manere aliquo tempore, vt probo & declaro in eodem tractatu de reg. com. 2. super

cap.

cap. non dicatis: num.68. per cap. monachi. 1. & 2. 16. q. 1. & quædam alia. Tum quia monachus iuſte poteſt relinquere habitum iuſta de cauſa, præſertim de licentia ſuperioris, cap. Deus qui. de vita & honeſt. vt & clericus ſuum habitum & tonſuram clericalem, vt dixit gloſſ. notab. & recept. cap. ſi quis ex clericis. de vita & hon. in hæc verba: *Habitum ſemel ſuſceptum non debet dimittere, niſi ex iuſta cauſa, infra eodem cap. clerici. vnde cum quidam reprehenderetur à Papa, reſpondit; Tutius vt peterem laici ſub imagine Romam, Fas fuit vt finerem luxuriare comam.* & tex. expreſſus cap. penul. eodem titulo habet poſſe quem cauſa timoris transformare habitum: ex quo glo. verbo, timoris, colligit eum qui iuſta de cauſa dimittit habitum
6 non eſſe apoſtatam. Tum quia infirmitas, præſertim contagioſa, eſt iuſta cauſa dandi licentiam monacho, vt exeat monaſterium, & maneat extra illud in loco conuenienti ad ſanandum, vt probatur cap. 1. de ſtatu regul. lib. 6. quatenus etiam monialibus facit facultatem exeundi monaſterium ob infirmitatem contagioſam. & Concil. Trident. in præfato titulo de regul. cap. 5. facit facultatem exeundi monialibus ex quacumque cauſa, quæ videbitur iuſta Epiſcopo: & receptum eſt non poſſe moniales exire monaſteria de tam leui cauſa, ac monachi etiam Carthuſia-
7 ni. Tum quia etiam qui iurauit manere in aliquo loco, poteſt iuſte ab illo exire, ſi ſalus corporalis eius id exigat, iuxta gloſſ. memo. & recept. cap. ſi vero. de iureiurando. Tum quia dicti præfectus & conſiliarij peccaſſent, ſi præfata de cauſa non feciſſent præfato monacho facultatem exeundi & manendi ſecreto ad ſanitatem recuperandam, ex mente Gratiani 9. fin. ver. quiſquis. 22. quæſt. 4. aſſerentis prohiberi quem ſeruare iuramentum, cuius obſeruantia ſpiritualis vel corporalis ſalutis recuperationem impediret: quæ videtur eſſe deciſio ſpecifica pro caſu noſtro, in quo experientia monſtrabat ſalutem præfati monachi non poſſe reparari iudicio medici intra monaſterium, intra quod poterat adhiberi præſentia medici, & neceſſaria viſitatio, & medicatio tanti morbi.
8 Tum quia iure non eſt determinatum, quæ cauſa ſit iuſta ad exeundum & manendum extra monaſterium, vel relinquendum habitum; & ita relinquitur arbitrio boni viri determinandum, l. 1. ff. de iure deliber. cap. de cauſis de offic. deleg. & in ſpecie de cauſa iuſta exeundi tradidimus nos in d. cap. non dicatis. num. 68. & ſatis in d. cap. ſtatuimus. num. 34. At in caſu noſtro medicatio præfati morbi contagioſi, & fere incurabilis viſa fuit non ſolum arbitrio boni viri, ſed etiam ſuorum ſuperiorum iuſta, & adeo quidem recte & pie mea ſententia, vt debuiſſent iudicari mali & imprudentes viri, ſi contra iudicaſſent, ob multa, quæ gratia breuitatis non explico.
9 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo non licere monacho exire à monaſterio, nec relinquere habitum temere, & ſine cauſa, & ſine licentia prælati; negando tamen quod in noſtro caſu ita factum fuerit, cum interceſſerit non ſolum licentia prælati ſolius, ſed etiam conſiliariorum, & interuenerit iuſtiſſima cauſa, vt ſupra probatum eſt.

10 Ad ſecundum reſpondetur, quod illud cap. agit de dimiſſione habitus facta ſine licentia prælati, & ad finem numquam reſumendi illum cum proposito recuperandi vt profeſſio declaretur nulla. Nos autem agimus de exitu & dimiſſione habitus ad modicum tempus de licentia ſuperioris iuſta de cauſa data.

Ad tertium reſpondetur primo, quod loquitur de dimiſſione habitus auctoritate propria facta, quæ non poteſt fieri extra caſus expreſſos in illa clauſula. Nos autem loquimur de dimiſſione ſuperioris auctoritate cum cauſa facta. Secundo reſpondetur, quod in illa clauſula videtur eſſe caſus pro noſtra parte, quatenus habet poſſe dimitti habitum cauſa infirmitatis de conſilio medici: nam in caſu noſtro medicus valde eruditus & pius conſuluit, vt exiret eo modo quo exiuit, monendo, quod ſi non exiret, non ſanaretur; & ſi exiret, ſic intra paucos dies: quod & factum fuit.

Aduertendum, pro eo quod de monialibus dicitur nu. 6. vltra ſacrum Conſilium adeſſe bullam Pij V. quæ cauſas exeundi ad certas inibi expreſſas reſtrinxit, ferturq. ſacram Congreg. cenſuiſſe vltra illas cauſas non dari extenſionem, ſed recurrendum pro licentia ad Sedem Apoſt. Vide item infra de ſtatu monach. conſil. 5.

SVMMARIVM.

1 *Religioſo, vt ob neceſſitatem parentum ſtet extra monaſterium, dat licentiam Papa, immo & Generalis, & Prouincialis, nu. 2. vt autem etiam dimittat habitum non debet concedi, niſi quando eo retento non poteſt dictæ neceſſitati ſubueniri. nu. 3. An autem ad hanc reducatur, quando ſuperiores nolunt conſentire vt ſtet extra clauſtrum, niſi dimiſſo habitu, non eſt ita certum.*

4 *Regulari ſi etiam ſine iuſta cauſa Pontifex beneficium ſæculare confert ex certa ſcientia, tenet collatio, iuſtius autem illud in commendam concederet ei, cui ob iuſtam cauſam feciſſet facultatem in habitu ſæculari ad tempus extra monaſterium manendi.*

CONSILIVM LXXI.

QVIDAM religioſus prædicator, & doctus, quadraginta annorum, matrem habens, quæ quondam fuit ditiſſima, nunc pauperrima, cum alijs multis, abſque verbo Dei, & Miſſa, non poteſt eam ſuſtentare; nec eſt qui calleat linguam eius regionis ad prædicandum. Quæritur, an bona conſcientia poſſit petere diſpenſationem, vt ibi maneat, & doceat in habitu tantum clericali: nam, id ſi fiat, non deerit quidam Epiſcopus, qui motus miſericordia ei promittit quædam beneficia.

1 Reſpondeo primo, quod prædictus D. conſulens iuſtam habet cauſam, ob quam Papa poſſit facere ipſi facultatem manendi extra monaſterium in d. regione. Primo, ob neceſſitatem, quam mater ſua olim multum dines, & nunc valde pauper patitur, arg. cap. conſideranda. 86. diſt. vbi Ambroſius plurimum commendat opitulationem, quæ ſit nobili, & ſeni, præſertim ei, qui diuitias ſine culpa perdidit, qualis eſt mater eius prædicta,

Secundo

Secundo ob vtilitatem magnam, quam faceret vita, & verbo, prædicando illis in lingua sibi nota: ob quam secundam causam non solum est ipse licentia donandus, sed etiam rogandus, vt velit id facere, arg. cap. inter cetera, de officio ordinar. ibi, *Pabulum verbi Dei, populo Christiano quam maxime necessarium: quia sicut corpus materiali cibo, ita anima spirituali nutritur*.

2 Secundo, quod sententia est D. Tho. communiter recept. in 2.2. q. 101. art. 4. quod religiosus ob necessitatem patris, vel matris iuste potest exire monasterium de licentia superiorum, ad subueniendum ei, si potest id facere: quam licentiam non solum Papam, sed etiam Generalem, vel Prouincialem suum dare posse, etiam nos nuper scripsimus in com. 3. de reg. declarando cap. nullam. 18. quæst. 2. num. 48. & antea in Man. confess. cap. 14. num. 14.

3 Tertio, quod, vt in d. num. 48. diximus, præfata licentia non est danda deposcenti ad manendum relicto habitu, sed tantum eo retento, nisi quãdo præfata subuentio fieri non potest eo retento. An autem iuste dici posset non posse fieri subuentionem sine dimissione habitus, eo quod prælati ordinis nolunt consentire vt illa fiat retento habitu, quæstio noua videtur, & digna decisione.

4 Quarto, quod, vt certum est, Papam posse iuste conferre beneficium simplex religioso iusta de causa, immo quod collatio facta sine illa, licet esset iniusta, teneret, arg. cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. proposuit. de concess. præb. cum id iure humano, cui Papa non subest, saltem quo ad vim coactiuam, sit prohibitum; ita non est etiam incertum, S. D. N. difficile id facturum, nisi S. Sanctitas sibi persuaserit, iustum esse facere consulenti facultatem manendi, & prædicandi in locis prædictis prædicatoribus suæ linguæ destitutis, relicto habitu ordinis cum habitu clericali. Si enim hoc sibi persuaserit, satis poterit flectere animum ad conferendum beneficium clericale clericaliter viuenti, saltem in commendam, donec necessitas subueniendi duraret.

SVMMARIVM.

1 *Regulari, vt stet extra monasterium retento habitu, ad subueniendũ matris & sororis grandi necessitati, etiam si non sit extrema, & superueniret post professionem, licentiam dat Generalis, & Prouincialis: at vt dimittat habitum, solus Pontifex concedere potest, num. 2. & hoc ex iusta causa, quæ iudicis arbitrio relinquitur, potestq. ex multis simul collectis deduci. num. 3.*

4 *Congregatio Conc. Trid. non habet facultatem dandi licentiam manendi extra monasterium; & quatenus haberet, non tamen censeretur posse concedere vt maneat dimisso habitu.*

CONSILIVM LXXII.

N. REGVLARIS habens matrem & sororem nubilem pauperrimas, impetrauit à suo Prouinciali licentiam manendi extra mo-

nasterium habitu relicto, vt eisdem opitulari posset, & sic in habitu clericali aliquot annos transegit: nunc ad obtinendum confirmationem, vel nouam prouisionem prædictæ gratiæ venit ad Vrbem, super qua in sacra Conc. Trid. Congreg. supplicationem porrexit. Quæritur quid iuris.

1 Respondetur primo, præfatum D. consulentem iustam habuisse causam, ob quam suus Prouincialis potuisset ei dare licentiam manendi extra clausstrum ad subueniendum matri & sorori pauperibus: quia, vt post vtrumque Thom. in 2.2. quæst. 101. art. 4. diximus in nostro Man. confess. cap. 14. num. 14. & in com. 3. de reg. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. & sequenti, necessitas non solum extrema, sed grandis, non solum præcedēs, sed etiam superueniens parentibus filiorum religiosorum, etiam post professionem eorum, est iusta causa, vt superiores possint dare ipsis licentiam manendi extra monasterium causa eis subueniendi.

2 Secundo, quod præfatus Prouincialis peccauit, faciendo præfato consulenti facultatem manendi extra monasterium absque habitu regulari: quia solus Papa potest illam facere, vt diximus in præfato cap. nullam. num. 49. & probatur in cap. 2. ne clerici vel monachi, lib. 6. & satis in cap. sanctimonialis. 23. dist. & cap. clerici. il 2. de vita & hone. cler. quatenus habet, religiosum etiam factum Episcopum debere sui ordinis habitum gestare.

Tertio, quod, quia ægre ac difficulter dispensat Papa, vt religiosus maneat ob hanc causam foris absque habitu regulari, & prælati inferiores ægre sustinent & patiuntur vt huiusmodi religiosi remaneant foris habitu retento, frequenter aliqui religiosi non fruuntur præfata facultate, qua vt frui possint, quid facere debeant, admonuimus vbi supra num. 49.

3 Quarto, quod omnes causæ, quas D. consulens allegat pro iusta causa faciendi sibi facultatem manendi extra monasterium, videntur efficere vnam sufficientem ad illam concedendam. Tum quia prædicta vtriusque Thom. opinio videtur communiter recepta. Tum quia, quando aliquid in genere determinatur, eius specificatio relinquitur arbitrio iudicis, l. 1. ff de iure delib. cap. de causis. de offic. deleg. cum vtrobique not. & prædictæ omnes causæ videntur arbitrio boni & prudentis iudicis efficere vnã iustam causam præfatæ facultatis consequendæ.

4 Quinto, quod Illustriss. Illustrissimorum Congregatio declarationi dubiorum Conc. Triden. deputata habeat facultatem dispensandi in hoc casu, nullo iure communi probari videtur, nec iure particulari, quod ego sciam; cum aliud sit dubia Concilij declarare, aliud contra Concilia & canones dispensare; & à separatis non fit illatio, cap. ad audientiam. de decim. Quin etiam arbitror præfatam Excellentissimam Congregationem non posse ob prædictam causam concedere facultatem manendi foris absque habitu regulari, etiamsi haberet potestatem faciendi facultatem ob prædictam causam manendi foris, vt habent Generales, & Prouinciales ordinum suorum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularem etsi prælatus possit ob delicta per suam diffinitiuam sententiam habitu spoliatum ita ab ordine eijcere, vt possit sub Episcopo in habitu clericali viuere; hoc tamen per suam dispensationem, etiam ob infirmitatis vel parentum paupertatis causam, concedere non potest.*

2 *Regulari, vt propter infirmitatem vel parentum paupertatem extra claustrum, retento tamen habitu, & obedientia regulari, stet, concedere potest eius prælatus.*

CONSILIVM LXXIII.

QVAERITVR, vtrum qui propter ægritudinem impetrauit licentiam à Priore Generali ordinis S. Augustini manendi extra claustra vnà cum absolutione à voto, possit in habitu clericali decenti sub obedientia ordinarij Missas, & alia diuina celebrare, & de bonis licite acquirendis disponere.

1 Respondeo quod non. Tum quia nullus inferior Papa potest facere facultatem religioso, vt dimittat suum habitum, & dimisso illo assumat clericalem, vel alium, & viuat sub obedientia ordinarij. Tum quia nullus prælatus inferior Papa potest absoluere religiosum ab obedientia sui ordinis, nisi declarando per suam sententiam eum non esse professum, vel
2 priuando per eam propter sua delicta, & eijciendo eum ab ordine. Tum quia propter ægritudinem quamlibet incurabilem superuenientem monacho post professionem non debet eijci monachus ab ordine, & obedientia eius; sed debet eum curare suis impensis, & quam optimo modo dispensare posset cum eo id volente, vt retento habitu maneret in aliquo loco honesto, sub obedientia tamen ordinis, vt succurreretur ei impensis cognatorum suorum, vel aliorum, qui vellent eius curationi subuenire, & eius infirmitati opem ferre. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clausura regularibus indicta est solo iure humano, potestq. prælatus facere licentiam suo subdito, vt reiecto habitu extra monasterium, sub obedientia tamen regulari moretur, & hoc nedum ex causa subueniendi parentibus, num. 2. sed vt stet obses pro monasterio, vel inseruiat Episcopo pro Vicario & cubiculario, nu. 3. & pro quacumque alia legitima causa, donec ea subest. num. 4. & 5.*

3 *Regularis potest dari obses pro monasterio.*

CONSILIVM LXXIV.

FRATER quidam sancti Francisci regularis obseruantiæ professus, cũ esset inquietus, & insolens, faceretq. aliqua crimina, & delicta, propter quæ fuit à superioribus suis incarceratus, & detẽtus, qui cum de ipso carcere euasisset, & ita apostata per aliquod tempus extitisset, Romam venit, ac per S. Inquisitionis officium incarceratus propter aliqua delicta, & tandem conuictus, fuit ad triremes condemnatus: & cum in ipsis existeret

à Turcis captiuus ductus fuit, vbi peſſimam captiuitatem per annos nouem ſuſtinuit: de qua exiens, cum nollet ad religionem redire, iterum per dictum officium S. Inquiſitionis in ciuitate Valentina fuit incarceratus, & poſtremo ad triremes per aliquot annos condemnatus. quibus tranſactis, pœnitentiaq. completa, in libertatem deuenit; conſulensq. ſibi quo modo magis Deo placere poſſet, timensq. fratrum conſortium, & communicationem, ne aliquando aliquis ob prædictas incarcerationes & condemnationes ipſum improperaret, aut contumelijs afficeret; cum ſit nobilis genere, cupit vitam & ſtatum ſibi aſſignari, vt melius ſecuriusq. ſublata occaſione Deo inſeruire poſſit. Quapropter deſiderat ſibi licentiam & facultatem impartiri, vt eodem habitu retento poſſit viram eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel eccleſia, præſtita per eum obedientia loci, vbi fuerit, ordinario, ſiue Reuerendiſſ. ſuo tantummodo Generali. Quæritur, vtrum attentis ſupradictis poſſit in conſcientia prædictus Reuerendiſſ. Generalis prædictam licentiam & facultatem concedere. Additur præterea in facto, prædictum conſulentem eſſe genere valde illuſtriſſ. & ingenio valde iracundo, & ad retaleandum propenſo, manuq. promptum: & quia veriſimile eſt, multos fratres in multis locis multorum conuentuum, eidem, ſi moretur in eis, frequenter apoſtaſiam prædictam, cum damnationis remigio, & infamia ſeruitutis prædictæ exprobraturos, & quod ipſe eiuſmodi opprobria non æquo animo laturus, ſed per ſe, aut per cognatos & amicos retaleaturus, & excitaturus noua ſcandala, & tumultus, ob quæ denuo oporteret eum damnari, & cum opprobrio ſuæ gentis & ordinis ad eaſdem triremes remitti. Additur item, quamdam affinem eius valde illuſtriſſ. ædificaſſe monaſterium diſcalceatarum, cui gratiſſimum eſſet vt prædictus conſulens ſeruiret eis pro ſua eruditione, facundia, & arte dicendi, concionando tam eis, quam alijs, cum decore generis ſui, & decore ac commodo ordinis ſui. Additur & tertio, multos proceres cognatos, & affines conſulentis eſſe valde addictos & deuotos ordini ſuo prædicto Minorum, & probabiliter animos ſuos ab eo aliqua ex parte alienaturos, ſi viderint prælatos eius nolle miſereri conſulentis tamdiu & diuerſe afflicti, ſed velle ipſum duplici contritione conterere, contra cap. 1. Nahum Prophetæ, & cap. quid ergo. 23. q. 5. & cap. ea vindicta. eadem cauſa q. 4.

1 Pro parte negante huius quæſtionis faciunt primo illa tria argumenta, quæ formauimus nos in noſtro com 4. de reg. ſuper cap. ſtatuimus. 19. q. 3. à num. 29. ad probandum clauſuram religioſorum eſſe iure naturali vel diuino inſtam: & conſequenter à nullo humano ſuperiore poſſe illam vlli religioſo relaxari.

Secundo, quod nullus prælatus inferior Papa poteſt contra legem Eccleſiæ, etiam humanam, diſpenſare, niſi in caſibus expreſſis; eo quod inferior non poteſt legem ſuperioris tollere, vel arctare, arg. cap. inferior. 21. diſt. & cap. cum inferior. de maior. & obed. & ita communiter reſoluitur in cap. at ſi clericus. 9. de adult. de iudic. at conſtat clauſuram prædictam, etſi non lege Dei, lege tamen vniuerſalis Eccleſiæ eſſe inductam, cap. placuit.

cap.

cap. monachi. il 2. 16. q. 1. & nullo iure videtur caueri, vt prælatus ordinis Minorum possit dispensare circa prædictam clausuram tam late, ac in quæstione proponitur: ergo, &c.

Non obstantibus tamen prædictis pars affirmatiua videtur verior: Primo quidem per omnia illa, quibus in prædicto cap. statuimus, & prædicto num. 29. satis perspicue probauimus iure humano, & non naturali, vel diuino clausuram religiosis esse indictam.

2 Secundo, quod S. Thom. in 2. 2. q. 101. art. 4. communiter receptus, & à nobis relatus in cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. definit, quod prælatus potest dispensare cum monacho, vt maneat extra claustrum, habitu suo retento, ad subueniendum parentibus, qui in illius subuentionis necessitatem etiam post professionem inciderunt.

3 Tertio, quod etiam pro debito monasterij monachi possunt in obsides dari, cap. ex rescripto, de iureiur.

Quarto, quod religiosus potest esse vicarius Episcopi de consensu prælati secundum Card. recept. in clem. 2. de rescript. q. 16. & Rota, quam nos citauimus in cap. non dicatis. num. vlt. 12. q. 1. potest item esse cubicularius Episcopi, vt diximus in cap. statuimus. 19. q. 3. num. 15. iuxta Pastor. in cap. quanto. de offic. ord. num. 1. per cap. cum pastoris. 2. q. 7. Procurator item patroni, amici, vel principis, vnde vtilitas saltem latens redundaret in monasterium, secundum Innocentium recept. in cap. cum L. & A. de rei udic.

4 Quinto, quod prælati ordinum possunt ex iusta causa eijcere ab ordine suo religiosos suos, etiam professos, etiam priuando eos habitu, vt in regulis B. Augustini, & B. Benedicti exprimitur, & probauimus nos in commentario cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 65. contra Cardinalem in clem. ne in agro. & quia vero. de stat. monach.

Sexto, quod eadem ratione, qua potest hæc facere, poterit etiam alia de iusta causa dare religioso suo facultatem manendi extra monasterium,
5 illa causa durante: ratio enim, cur in præcedentibus casibus potest prælatus concedere facultatem manendi foris, est, quod iusta id causa exposcit in illis.

Septimo faciunt illa verba Aug. relata in cap. prodest. 23. q. 5. *siue plectendo, siue ignoscendo, hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur.* & candido animo perpensis omnibus, quæ in hoc argumento deducuntur, optimus modus corrigendi vitam prædicti consulentis videtur esse is, qui in sua petitione continetur. Tum quia per illum quis errans ad suas canas reducitur. Tum quia ordinis Minorum decori consulitur. Tum quia splendor generis consulentis non contemnitur; & commoda, quæ à suæ gentis proceribus in ipsum ordinem manare soleut, conseruantur, & augentur. Tum quia generosum ingenium, quod ægre terroribus & pœnis flectitur, sæpe charitate atque beneficentia ad virtutem trahitur, & in officio sancto continetur.

Non obstant pro parte negante citata. Non primum: quia in primo argumento pro parte affirmante adducto, citatur locus, vbi perspicue proba-

cur clauſuram monachalem non eſſe iure naturæ, neque diuino inductam.

Non etiam obſtat ſecundum: quia in alijs argumentis probatur, poſſe prælatum iuſta de cauſa facere religioſo facultatem manendi extra clauſtra: & in caſu propoſito, ſi omnes circumſtantiæ in eo tactæ ſatis perpendantur, non tantum vna, ſed multæ apparebunt cauſæ concedendi facultatem manendi honeſtè in locis honeſtis, meditando, & faciendo honeſta extra monaſteria aliquo modo in quæſtione propoſito. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatis à religione quomodo conſulendum, & num. 2. & quid ipſi facere debeãt, ad hoc vt obediant mandato eis facto, vt prius requirant an poſſint beneuolos receptores reperire. num. 3.*

4 *Receptores beneuoli intelliguntur ij, qui poſſunt recipere & incorporare religioni.*

CONSILIVM LXXV.

NEMO negare poteſt, apoſtatas, qui ſui ſacri ordinis habitu relicto vagantur, dignos eſſe regulariter vi imperio, indignoſque auxilio. Tum quia manum ad aratrum miſſam contra conſilium euangelicum Lucæ 9. retrahunt. Tum quia multa admittit, & omittunt digna, quæ dure caſtigarentur, cum ceteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquanto maiora, etiamſi ob ſolam circumſtantiam religionis non fiant ſemper mortifera quæ abſque illa ſolum ſunt venialia, ſecundum S. Tho. receptum in 2. 2. quæſt. 188. art. 9. ob quæ & alia multi nullo eos alio remedio iuuandos putent, quam vt redeant in monaſteria vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas ſubituri: & quod, ſi redire noluerint, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea de illis cura habeatur, immo tamquam perditæ & derelictæ oues relinquan-
2 tur à dæmonibus vt plurimum deuorandi. Nos autem illis aſſentimur, qui putant, primum, eos qua parte fieri poteſt, tum blandiendo, tum terrendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum, in quod manum miſerant, redeant, & ita pareant, vt contumacia & inobedientia, quibus vſi ſunt, in duplicatam obedientiam & reuerentiam commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur ex quibus impediuntur, & iuxta illarum varietatem eis prouideatur: alijs quidem facta facultate tranſeundi ad alia eiuſdem ordinis monaſteria, alijs ad alias eiuſdem ordinis prouincias, alijs ad alios ordines æquales, alijs etiam ad laxiores, cum clauſula tamen, vt in clauſtro more aliorum indigenarum perpetuo viuant: alijs, vt præſtito obedientiæ voto aliquibus alicuius ordinis prælatis etiam non mendicantis, & ſuperioribus eorum, qui recipiant onus reddendi de illis rationem Deo, poſſint manere extra clauſtrum ſub cura & regimine ipſorum, & ſuperiorum eorum, quibus, ſublatis primis, exhibebunt & indicabunt ſe eſſe obedientiarios ipſorum, reſidereque in tali oppido vel loco, parati ſibi in omnibus licitis & honeſtis, de more probatorum religioſorum, parere. Poſtea ve-

ro ſi

ro ſi non inueniunt prælatum, qui ſui ordinis habitum eis tradere, & onus prædictum reddendi de illis rationem ſuſcipere velit, deligant epiſcopatum aliquem, cuius Epiſcopo præſtita obedientia in ſuo epiſcopatu ſub eius cura, vota paupertatis, & caſtitatis ſolemnia in habitu clericali honeſto, de more aliorum eiuſdem ordinis probatorum obſeruent, impenſis Epiſcopi, vel de quæſitis per ſe honeſte, facta eis facultate, vt ea in ſuos honeſtos vſus conuertere poſſint. Hæc omnia fundantur in eis, quæ ſcripſimus in com. 4. de reg. ſuper cap. ſtatuimus. à num. 13. vbi poſtquam nixi fuimus probare ob multas cauſas eſſe miſerendum fratrum conuentualium nuper à ſuis ſedibus in Hiſpanijs deiectorum, laudando remedium præſtitutum ab Illuſtriſſ. Cardinalibus in id deputatis, monſtrauimus non eſſe illud ſufficiens, num. 16. in hæc verba:

3 *Quæritur, an prædictum remedium prædictis fratribus Minoribus conuentualibus à S. D. N. & ab Illuſtriſſimis ac pientiſſimis Cardinalibus in id deputatis tantæ multitudini plene ſatisfaciat.*

Ad quod reſpondeo primo, illud eſſe quidem prouidum, iuri conſonum, & magnũ magnæ religionis decernentium argumentum, nõ tamen plene videri eis ſatisfacere. Tum per proxime dicta. Tũ quia nulli, vel certe pauciſſimi ſatis æquo animo tranſeũt ad alios ordines, alios habitus religioſos induturi: partim quod parũ vmquã fuerunt eis bene affecti: partim quod credunt multa opprobria & conuitia in illis ſe paſſuros: & vt Nicolaus Papa loquẽs de monaſtica vita ait in cap. præſens. 20. q. 3. quod quis non eligit, nec optat, profecto nõ diligit; quod autem non diligit, facile cõtemnit. Tum quia feruntur plures quam mille: & palã eſt non poſſe omnes illos inuenire tot beneuolos receptores ad alendos eos perpetuo in clauſtro, neque apud mendicantes, neque apud nõ mendicantes. Adeo quidẽ, vt acceperim à fide dignis, & prudentibus, vix inuenturos 40. huiuſmodi beneuolos receptores in Hiſpania cum onere perpetuo tenendi & alendi eos in clauſtro. Tum quia pauciſſimi, aut nulli eorum quærunt apud omnes non mendicantes, ſed ſolum apud tres ordines iure communi prædicto expreſſos. Tum quia etiam apud illos tres pauci exacta diligentia, quæ eis præcipitur, quærunt, nec adeo cãdido & vero animo, ac opus eſſe & requiri ſupra dicitur: & ita accipiunt anſam, vt ante exactam diligentiã quærendi eos apud mendicantes, quærant apud non mendicantes, cõtra verba & mentem S. D. N. & ſic de remedio & medicina faciunt venenum & exitium. Tum quia vix vlli beneuoli receptores non mendicantes retinebunt eos perpetuo in clauſtro, vt vernaculos, eo quod quærent, & vtinam non fingant cauſas, & occaſiones emittendi eos extra clauſtra. Tũ quia vix poterunt ipſi æquo & placido animo in eorum clauſtris perpetuo manere, priuati contentis in clem. 1. de regularibus, quæ priuat eos voce actiua, & paſſiua, & capacitate beneficij, & officij cuiuſlibet, etiã Vicarij, & Viceſgerentis: adeo quod ibi ait gloſſ. in verbo officia, quod non poſſunt eſſe Sacriſta, Camerarij, Caſtaldi, & Oeconomi, & cetera, nec prædicare. Quis autem eruditus, & bene moratus, quales ſunt plurimi eorũ (feruntur enim eſſe circiter centum in ſacra Theologia doctores, & egregij prædicatores) ferre poſſit perpetuo conuiuere multis iuuenibus indoctis, & fortaſſis parũ bene moratis præeuntibus eum voce, officijs, beneficijs, prædicatione, & alijs præeminentijs? indicet is, qui ex ſe cognoſcit, quæ ſunt proximi ſui. Eccleſ. 31. & illud adagium gloſſ. in l. 1. §. veteris. ff. de acquiren. poſſeſſ. Etiam aſinus intumeſcit, cum per com-

parem

parem apprehenditur. Hæc ibi,& paulo prius num. 14. monuimus vſuros remedio prædicto Illuſtriſſ.Cardinalium,in hæc verba. *Quod prælati ordinum, ad quos tranſeunt,non poſſunt eos recipere ſine ſuorum conuentuum conſenſu, pluſquam alios nouitios, quos ſecundum communem rationem & conſuetudinem receptam de conſenſu conuentuum ſuorum recipiunt,vt dixi in cap.nullam. 18.q.2. Quia verba illa,Beneuolos receptores, referuntur ad potentes recipere, & incorporare ordini. Vnde non ſufficit præſtare obedientiam ſoli prælato, vt ante Concil. prædictum ſolebat fieri; ſed oportet vt de conſenſu totius conuentus, vel maioris partis, recipiantur, vbi nouitij ſic ſolent recipi; cum ad valorem actus non ſufficiat voluntas ſine poteſtate, ſicut nec poteſtas abſque voluntate, cap. cum cauſa. cum gloſſ. & ibi annotat. de offic.deleg.*

4

SVMMARIVM.

1 *Habitum religionis eiectus,taliter quod ius repetendi monaſterium illi non competat,geſtare non tenetur,immo non poteſt:at qui exiuit,& cui ius illud repetendi competit, licet non recipiatur, etiamq. quod monaſterium eſſet deſtructum, non poteſt etiam de licentia ſui ſuperioris non portare:& hoc etiã dato,quod ex non geſtatione nullum,& ex geſtatione aliquod naſceretur ſcandalum,num.3. & ſi quis ob dictas cauſas bona fide crederet id ſibi licere,poſſet à peccato mortali excuſari: qui tamen Romæ moratur, deberet ad plenam tranquillitatem animi ſui à Papa petere verbalem ſaltem licentiam.num.4.& 5.*

2 *Habitum non alienæ,ſed propriæ religionis palam deferre tenetur profeſſus,niſi eũ iuſta excuſet cauſa.*

CONSILIVM LXXVI.

VOLENS Pontifex,vt monaſterium S.Marię deſolatum per moniales inhabitaretur, ad illud tranſtulit Abbatiſſam cum D.C. & nonnullis alijs monialibus cum poteſtate accipiendi nouitias: ſed intrà biennium omnibus alijs ob aeris intemperiem mortuis, dicta C. ad mortem ægrota,recepta à primo monaſterio parte ſuæ dotis,ad propinquos ſe recepit, & recuperata ſanitate, iuſſu ordinarij tamquam gubernatrix acceſſit ad duo alia monaſteria: quibus deſtructis,cũ ad primum omnino derelictum & peſtilens redire non auderet, petijt ſe in primo recipi,& reiecta à Vicario Vrbis hoc ore tenus accepit reſponſum,vt ſtaret extra eo meliori modo,quo poſſet; vnde ipſa ad euitandum ſcandalum, à ſe ipſa dimiſſo habitu proprij ordinis, accepit habitum religioſum in genere. Dubitatum fuit, an eſſet tuta in conſcientia.

1 Pro parte affirmante facit, quod eiectus ab ordine non videtur teneri ad deferendum illum.

Pro parte vero negante facit,quod alia ratio videtur de eiecto,qui non habet ius petendi vt recipiatur in monaſterium; alia de exeunte cum licentia, & habente ius petendi vt recipiatur: & præfata conſulens non eſt eiecta, ſed honeſta de cauſa & de iuſta ſuperioris licentia in alium locum ad pium opus miſſa.

Secun-

Secundo, quod præfatus D. conſulens erudite allegat omnia ſubſtantialia, quæ pro præfata domina allegari poſſe videntur merito, licet pro ſua modeſtia noluit aſſerere omnino partem, quam fulcit, eſſe veram. Tum quia regula generalis habet religioſum habitum ſuum relinquentem eſſe ipſo iure excommunicatum, cap. 2. ne cler. vel monach. lib. 6. Tum quia licet eiectus ab ordine non teneatur deferre habitum illius, immo iuſte non poſſit; non tamen vllibi reperio ſcriptum, quod deſtructo monaſterio, vel nolente monachum ſuum recipere, ipſe poſſit ſumm habitum relinquere auctoritate propria, neque (vt puto) auctoritate ſuperioris ſui, inferioris tamen Papa.

2 Tertio, quod non videtur excuſanda ſaltem in foro exteriori à geſtatione habitus ordinis S. Benedicti, eo quod deferat alium, per quem ſignificatur quod ſit religioſa: quia religioſus tenetur deferre ſpecialem habitum ſuæ religionis, & patentem, niſi iuſta quæpiam cauſa eum excuſet, per ea quæ D. conſultor citat.

3 Quarto, quod dubitari poſſet, an iuſta cauſa id faciendi conſtari poſſit, partim eo quod noluerit recipere illam præfatum monaſterium D. Ambroſij, partim quod Illuſtriſſ. Vicarius ſuper hoc ei non prouidit, partim quod tanto tempore ita inceſſit, partim quod nullum ex hoc generatur ſcandalum, & ex contrario aliquod naſceretur: & quidem certum eſt ex
4 his conſtari iuſtam cauſam diſpenſandi, & forte etiam quo ad hoc vt ipſa non peccet, ſaltem mortifere, bona fide geſtando illum, per illud Innoc. in cap. per tuas 2. de ſimon. quod tranſgrediens ius humanum bona fide per errorem eius non bene intellecti non peccat mortifere; quod commendauit Bald. in l. ab eo. C. quomodo & quando iud. & Felin. in cap. 1. fall. 7. de re iud. quibus ſoleo addere D. Tho. & expreſſius Caiet. in 2. 2. q. 47. art. 3. vt eſt videre in Man. confeſſ. prælud. 9. num. 8. & melius cap. 23. num. 42.

5 Quinto, quod cum ipſa degat Romæ, vbi eſt præſentia ſummi Chriſti Vicarij, deberet ad plenam ſui animi tranquillitatem impetrare à Papa vel verbalem diſpenſationem, quam S. Sanctitas facile concedet, &c.

SVMMARIVM.

1 *Habitu & ordine ſuum ſubditum regularem ob delicta & incorrigibilitatem priuare poteſt prælatus: iecto autem, vt aliam ingrediatur religionem, iubere non poteſt. num. 2.*

2 *Iudex nec extra locum ſui territorij iudicare, nec in loco exempto præcipere quid poteſt, nec aliquid iubere pro tempore quo non erit iudex.*

2 *Inhabili tẽpore aliquid diſponere, vel illud cõferre in tẽpus quo erit inhabilis, paria.*

2 *Clericus à iudice laico citatus, cõparere non tenetur, niſi dubium ſit an ſit clericus.*

3 *Eiectus ab ordine regularis tenetur ſe præſentare ordinario, ſed prælatus eijciens id ei præcipere non poteſt.*

CONSILIVM LXXVII.

QVAERITVR primo, an Prouincialis fratrum Auguſtinianorum poſſit regularem ſuum ſubditum, propter delicta, etiam incorrigibilitatem, priuare habitu, & ordine.

Secundo,

Secundo, an possit abijcere ab eis perpetuo.

Tertio, an possit iubere illi, vt ingrediatur aliam religionem strictiorem intra sex menses.

Quarto, an possit iubere, quod, si non inueniet receptores, præsentet se coram ordinario, sub quo victurus est.

1 AD PRIMAM præfatarum quæstionum respondetur breuiter, quod sic, per ea quæ scribimus in com. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 36. & in com. 3. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 52.

AD SECVNDAM respondetur etiam quod sic.

2 AD TERTIAM, quod non: quia regulariter iudici extra territorium iudicanti non est parendum, l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. 2. de constit. lib. 6. Vnde clericus citatus à iudice laico non tenetur coram eo comparere; nisi sit dubium an sit clericus, iuxta gloss. recep. in cap. conuenior. verb. congrueret. 23. q. 8. & iudici ordinario non paretur in loco exempto, vt tradit Decius cum citatis ab eo in d. l. fin. num. 2. & quod, sicut iudex non potest iudicare extra territorium & locum, vbi habet iurisdictionem, ita non potest extra tempus, intra quod habet illam; quia valet argumentum de loco ad tempus, l. vinum. ff. si cert. pet. Cum ergo Prouincialis habeat iurisdictionem in suum religiosum, quanto tempore sibi subditur, & non vltra, iussum eius obligat illū quanto tempore subditur illi. At, simul ac priuatur habitu, definit esse ei subditus: ergo non potest illo tempore illum obligare. Tum quia paria sunt, facere aliquid tempore prohibito, vel in tempus prohibitum: nam, sicut donatio coniugis facta coniugi tempore quo est coniux, non valet; ita donatio sponsi, pro tempore quo est futura coniux, non valet, l. sponsus sponsæ. ff. de donat. inter virum & vxor. & vt institutio, qua incapax hæres instituitur, non valet; ita nec institutio alicuius capacis, pro tempore quo erit incapax, valet, l. in tempus. cum ei adnot. ff. de hæred. instit.

3 AD QVARTAM respondetur, quod illud præceptum valebit, quatenus est præceptum canonis, & Papæ, iubentium, vt regularis eiectus ab habitu & ordine regulari, subiaceat Episcopo suo in habitu clericali, per notata in cap. fin. de regular. non tamen valeret, quatenus est præceptum Prouincialis, & superioris, ferentis sententiam depositionis ab habitu regulari, & ordine, per prædicta, & ea, quæ posuimus in com. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12. quæst. 1. num. 33. Salua, &c.

Pro his quæ tradit auctor hoc consilio 77. & 78. 79. ac 80. Aduerte prudens confessionum auditor, ne hæc indulgentior Nauarri doctrina, quæ ex compassione, qua infirmioribus pœnitentibus afficiebatur, processisse videtur, alicui in occasionem sibi nimium blandiendi existat. Nam cū, vt ipsemet ex vtroque Tho. ait in comment. 1. de regular. nu. 10. regularis ille sit in statu peccati mortalis, qui animum tēdenti ad perfectionem secundum regulā non habet; vtique probabilior circa prædicta videtur doctrina Soti, qui lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad finem concludit, eum, qui ceu incorrigibilis à monasterio expellitur, tunc demum iure in sæculo morari, si postquam seipsum (vt tenetur) correxerit, ad monasteriū rediens, per ipsum non steterit quo minus recipiatur. Sed & alia auctoris conclusio, qua asserit, per sententiam, qua incorrigibilis in-

Digitized by Google

lis iuſte & diffinitiue eijcitur, adeo omnem obligationem, quæ profeſſus religioni tenebatur, extinguere, vt non poſſit reuiuiſcere, talemq. concluſionem non eſſe contrariam cap. fin. de regular. quod ſolum quo ad iniuſte, vel per interlocutoriam electos procedit, periculoſa pariter exiſtit: quandoquidem dicta decretalis expreſſe loquitur etiam de illis electis, qui ſecundum ordinem regularem non poſſunt amplius recipi; qui non poſſunt eſſe alij, quam iuſte & diffinitiue electi. Videtur præterea hæc auctoris reſtrictio ſingularis: ſed & Fed. de Senis cõſ. 134. ita habet: Ad hoc vt monachus poſſit à clauſtro plene abſolui, neceſſe eſt vt ad aliud monaſterium, vel ad curam animarum transferatur. Vnde verior videtur ſententia Vberti ſuper regulam S. Aug. c. 99. quem ſequuta eſt Illuſtriſſima & doctiſſimorũ religioſorum abundantiſſima religio Prædicatorum, quæ in ſuis conſtitutionibus diſt. 1. cap. 19. in Capitulo generaliter habito Pariſiis 1278. ita habet: Ille autem, qui propter culpam ſuam eijcitur à prælato, adhuc eſt ſubditus, ſicut ouis morbida, quæ licet expulſa à grege, adhuc eſt paſtoris: vnde talis expulſus non eſt abſolutus ab obedientia prælati, quouſque tranſierit ad aliquam religionem, & in ea profeſſus fuerit, ſicut ponit Magiſter Vbertus ſuper regula. Sanctus item Bonauentura ſuper regulam S. Benedicti c. 29. agens de illo, qui ſi tertio receptus, iterum eijcitur, non poteſt amplius recipi, ait: Aduerte quia hæc clauſula refertur ad electum, cui adimitur ius implorandi officium iudicis, vt recipiatur; non autem ad prælatũ, cui facultas non tollitur, ſcilicet repetendi. Federicus item conſ. 38. interrogatus quomodo prouidendum eſſet illi, qui ex eo quod electus ab ordine cum prohibitione delationis habitus, cum non poſſet impetrare vt cum ordinis diſciplina reciperetur, nec aliam religionem volentem eum recipere poſſet inuenire, in habitu ſacerdotali, non tamen omnino religioſo, viuebat in ſæculo; reſpondit, Epiſcopũ debere curare, vt in aliqua religione recipiatur; & ſi id non poſſet, vt ipſe eumdem ad profeſſionem in genere recipiat, & ei deputet habitum non clerici ſæcularis, ſed potius religioſum ſeu regularem, & det ei aliquem modum viuendi, ita vt etiam ſeruet vota. Ex quibus (licet id quod ait Feder. de profeſſione emittenda in manibus Epiſcopi non habentis monaſterium, cui incorporetur, non ſit modo admodum certum) colligitur fore forte magis tutum vt confeſſarij moneant ſic electos, ne prædictis aſſertionibus ita ſuperficialiter adhæreant, de illisq. ſibi blandiantur; ſed ipſis magis proſpiciant, maxime ſtante quodam priuilegio aliàs Minoribus, vt patet in eorum monumentis conceſſione 261. conceſſo, quo aliæ religiones ſaltem per viam communicationis gaudent, inhibente ipſis electis officium docendi & prædicandi: & quod ipſi ex dicta cauſa electi videntur effecti infames, vt notat Lapus ad dictũ conſil. Federici 39. ſciantq. quod ſicut translatus non deſinit eſſe monachus primi monaſterij, niſi poſtquã factus fuerit monachus alterius, vt ſupra conſ. 61. & 64. ita nec ipſi, donec aliã profiteantur religionẽ, vel ad parochialem obtineant ſe transferri, deſinunt eſſe monachi primi monaſterij. & forte etiam alicui nouũ videbitur, quod ipſe electus, ſecundum auctorem conſ. 78. qui tamen alibi videtur variare, retineat ius contra monaſterium, & quod monaſterio in electum nulla reſeruetur poteſtas. Multa alia poſſent ad hæc adduci; quæ omitto, cũ & hæc admonitionis metas iam excedant.

SVMMARIVM.

1. Electus per diffinitiuam ab ordine deſinit eſſe ſub poteſtate ordinis, num. 2. vnde licentia prælati ordinis ei non prodeſt, nec nocet quo minus poſſit aliã quãcumque religio-

religionem intrare, vel sub Episcopo in sæculo viuere, num. 1. secus si iniuste vel non diffinitiue eiectus fuisset: & hi sunt quos prælati tenentur requirere, & reducere ad monasteria num. 3.

3 *Eiectum iuste & diffinitiue, volentem reuerti, tenetur prælatus ad formam cap. fin. de regular. recipere, licet si eiectus nolit, non possit cogi; cum obligatio, qua tenebatur religioni, sit extincta. num. 2.*

CONSILIVM LXXVIII.

GENERALIS N. seruatis seruandis tulit sententiam diffinitiuam priuationis habitus, & expulsionis ab ordine contra B. fratrem suum propter demerita. Quæritur, an d. B. omnino remaneat exemptus à iurisdictione prædicti Generalis, ita vt sine illius licentia possit vel in sæculo viuere, vel ad aliam transire religionem.

1 Respondetur, quod prædictus Reuerendiss. Generalis nullam iurisdictionem habet super consulentem; quia per sententiam prædictam est exemptus à sua iurisdictione, argum. l. iudex posteaquam. ff. de re iudic. & cap. in literis. de offic. deleg. & cap. fin. de reg. cum ædnor. eis ab aliis ibid. & à nobis in com. 2. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 33. & consequenter eius licentia nec prodest, nec obest ei.

2 Secundo, quod prædictus D. consulens sine vllius licentia potest & debet manere in habitu clericali subiectus Episcopo suo, per ea, quæ nos scribimus in d. com. d. num. 33.

Tertio, quod æque bene potest sine vllius licentia transire ad quamcumque regulam, siue strictiorem, siue æqualem, siue laxiorem, quam posset intrare, si numquam intrasset illam, à qua est iam solutus per præfatam sententiam, per quam extincta est obligatio, qua tenebatur illi regulæ: cum obligatio extincta non possit reuiuiscere, neque impedimentum tollere, vel afferre, l. qui res 6. ream. ff. de solut.

3 Quarto, quod non obstat prædictum cap. vlt. de reg. quatenus habet, prælatos superiores ordinum teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monasteria ad recipiendum illos; quia loquitur de fugitiuis, & eiectis iniuste, vel inordinate per sententias interlocutorias, vel sine causæ cognitione latas, vel etiam de iuste & ordinate eiectis, sed volentibus ad monasteria redire, vt late respondemus in dict. comment. num. 36. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis eiectus de monasterio licite potest in habitu clericali viuere sub obedientia Episcopi suæ originis, cui tenetur se præsentare, & cui exceptis necessarijs acquirit, quicquid acquirit, num. 4. cæterum absolutus à religione, adeo vt non possit ab ea reuocari. num. 2. & hæc sunt vera, modo fuerit non per collusionem, sed iuste iurisq. ordine seruato per diffinitiuam expulsus. num. 1.*

2 *Monachus translatus legitime ad ecclesiam parochialem secularem liberatur à sua religione; nec etiam si postea illã dimittat, vel ea priuetur, vel deponatur, nu. 1. potest reuocari ad claustrum, sed remanebit sub Episcopo. num. 2. & num. 1.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM LXXIX.

AN EXPVLSVS à monasterio monachus, qui rogans suam receptionem non recipitur, possit manere in habitu seculari clericali sub Episcopi obedientia?

1 Respondetur, quod sic, vt recte consuluit Federicus cons. 38. addendo idem esse dicendum de monacho translato ad ecclesiam parochialem, quales sunt multi canonici regulares monasterij sancti Isidori, cuius corpus glorioſum honorifice ibi seruatur, & colitur, qua postea priuatus, vel deponitur.

Cui addo, primum eius dictum intelligendum esse de monacho expulso iuridice, causa cognita, per sententiam diffinitiuam, vel habentem vim eius, non autem de expulso per iracundiam, vel per collusionem prælati, & monachi aliqua de causa exitum eius optantis, quod aliquando fieri audiuimus: quoniam eiusmodi expulsio non valet. Tum quia facta per iracundiam non debet durare, cap. diuortium. de pœnitentijs, distinct. 1. cap. si quis iratus. 2. q. 3. Tum quia fraus & dolus nemini debent prodesse, cap. Sedes Apost. de rescrip. cap. 1. de collusione detegenda. Tum quia sententia iuris ordine non seruato non valet, cap. ad nostram. 11. de iureiur. l. prolatam. C. de sententijs & interlocut. omnium iud.

Secundo addo, quod monachus electus iuridice, non solum quando rogat vt reciptatur in monasterium, & non recipitur, vt ait Fed. sed etiam antequam roget, potest remanere in habitu clericali seculari sub obedientia Episcopi: quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud, vt nos late probamus in com. 1. de reg. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 36.

2 Tertio addo, quod non solum monachus priuatus, sed depositus ecclesia parochiali, ad quam fuit canonice translatus, ratione cuius suberat Episcopo, potest, & debet remanere sub obedientia Episcopi, sed etiam si sponte regulam reliquit, & ecclesiam. Tum quia in vtroque casu eadem ratio idem ius fundet: quia in vtroque casu est absolutus à sua religione, & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta gloss. sing. in clem. 1. §. ad hæc. de statu monach. in verbo, claustrum. & probatur in cap. si quis iam translatus. 11. q. 3. & cap. quodam. 16. q. 2.

3 Quarto addo, quod nullo iure videtur probari id quod ait Fed. vbi supra, scilicet teneri Episcopum ad assignandum aliquem locum huiusmodi monacho, in quo seruet substantialia suæ regulæ, ad quæ seruanda tenetur, licet ab alijs absoluatur, secundum omnes. Sufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos, vel amicos, vel solitarius.

4 Quinto, quod huiusmodi monachus tenetur adire Episcopum, & illi significare se esse monachum, & obedientiæ suæ subiectum, & paratum iussis ipsius iustis obedire, vt possit Episcopus curam eius & vitæ suæ suscipere, & bona, quæ quæsiuit, exceptis necessarijs ad viuendum, recipere, vt tradimus in dicto cap. non dicatis. num. 35. & rursus in cap. nullum. num. 46. 18. quæst.

Sexto

Sexto addo, quod huiusmodi monachus remanebit subiectus Episcopo originario, cui ratione natiuitatis subijcitur, vt latè probamus in d. cap. non dicatis num. 34. quidquid Fed. vbi supra aliter dicat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Eiectus iuste tamquam incorrigibilis per diffinitiuam ab ordine, non potest cogi vt ad ordinem redeat, nec vt ad alium transeat: & si id petijt, sed eius petitio non fuit admissa, vt non nocet. num. 2.*
2. *Eiectus diffinitiue, etiam de voluntate superiorũ rediens. forte non potest sine noua professione recipi, saltẽ ad effectum, vt sic recuperet prislinum locũ & gradum.*

CONSILIVM LXXX.

N. PROFESSVS ordinis S. Dominici fuit expulsus & abiectus à prædicto ordine per superiores ordinis per sententiam propter incorrigibilitatem, & postea adhibuit diligentias vt reciperetur à prædictis superioribus, & ipsi illum admittere recusarunt.

Quæritur primo, an prædictus N. tutus remanere possit in sæculo sub ordinarij loci obedientia, adeo vt nec possit cogi vt ad ordinem redeat, nec ad alium se transferre teneatur.

Et licet, vt supra dictum est, prædictus N. debitas adhibuerit diligentias vt reciperetur: nihilominus tamen vlterius sciendi gratia, Quæritur secundo, an tenebatur diligentias prædictas facere: quia videtur quod per solam expulsionem absque prædictis diligentijs potest tutus in sæculo remanere, cum per expulsionem prælatus suus illum absoluerit à religione,

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo, quod potest prædictus N. remanere tutus extrà suum ordinem & monasterium: ita quod si nolit redire, non possit cogi ad redeundum à confessario in foro interiori, nec ab vllo iudice in foro exteriori, vt nos latius quam alij determinauimus disputando quæstionem pro vtraque parte in com. de reg. super cap. non dicatis. 12. q. 1. à num. 33. quod autem minus possit cogi ad se transferendum ad aliam religionem, ea ratione irrefragabili probatur, quod nemo potest cogi ad crescendum per ascensum ad religionem, quam non est professus, textus cum glo. in cap. gesta. 74. dist. & quod nemo potest cogi ad virginitatem & castitatem, quam non vouit, seruandam, cap. integritas. 32. q. 1. & translatio ad alium ordinem, vel religionem, non potest fieri sine noua professione secundum omnes.

2 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM respondetur, quod eiectus ab ordine per sententiam cum causæ cognitione latam non tenetur requirere, neque rogare superiores, vt eum velint recipere. Tum quia id nullo iure cauetur, & ita non est asserendum, cap. legatur. 24. q. 2. & §. consideremus. in authen. de trien. & semiss. collat. 3. Tum quia sententia per lapsum decendij transit in rem iudicatam, auth. hodie. C. de appell. & cap. cum sit Romana. eod. tit. cum eis adnotatis: & res iudicata pro veritate habetur, l. res iudicata. ff. de reg. iur. & contra rem iudicatam nulla par-

tium

rium auditur per viam iuſtitiæ,cap.cum Bertoldus.de ſent. & re iud. Tum quia, vt ad priorem quæſtionem reſpondi, nullatenus ipſe compelli poteſt redire ad ordinem, ſi non vult: quamuis illa rogatio & requiſitio nihil nocet ei,ſi non fuit acceptata à ſuperioribus,licet profit ad augendam bonam opinionem de animo eius erga religionem. Quin etiam forte addi poſſet non poſſe ipſum redire ad ſuum ordinem ita, vt ſine noua profeſſione,etiam de conſenſu ſuperiorum, recipiatur ſaltem ad eum locum, & gradum,in quo ante ſententiam erat: quod tamen, quia noue occurrit in Pœnitentiaria,neque approbo,neque reprobo. Salua ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta ab ingreſſura monaſterium, etſi poſſit defendi quod non comprehendatur ſub verbis decretorum cap.15. & 16. ſeſs.25.de reg.attamen ſub eorum mente comprehendi videtur.*

1 *Lex exorbitans & pœnalis extenditur,vbi ſi non extenderetur,fruſtraretur.*

1 *Intellectus cap.15.& 16.Conc.Trid.ſeſs.25.de reg.*

CONSILIVM LXXXI.

NOBILIS 13.annorum ingreſſura monaſterium,antequam fieret nouitia,donauit bonam partem bonorum ſuorum ſuo patruo,eo quod decreuit intrare monaſterium. Quæritur an valeat donatio,non obſtante cap.15.& 16.de reg. ſeſſ.25. Conc. Trid.

1. Reſpondetur multa poſſe adduci pro vtraque parte quæſtionis: nobis autem occurrunt duo breuiter reſpondenda. Alterum eſt, poſſe defendi propoſitum caſum non includi ſub verbis præfatorum duorum capitulorum. Alterum,conſulendũ & iudicandum eſſe prefatam donationẽ minime valere,ratione illa neruoſa, q lex etiam exorbitans & pœnalis extẽditur ad alium caſum,ad quẽ ſi non extenderetur,fruſtraretur,cap.ſi ciuitas.de ſent.excom. lib.6.& cap.2.de vſur.eo.lib.adiun. glo.ver.aliter facta. quæ cõmunis & recepta ſententia eſt à Domin. & Fran. in cap.1.de temp.ord. lib.6.& à citatis per eos: & ſi præfata capp. nõ extenderentur ad hunc caſum,paſſim fruſtrarentur:maxime autẽ extendenda videntur: quia donatrix hæc nobilis eſt,& parumla,& donauit parentibus, vel cognatis, cuius auctoritas eſt apud eam magna,& donauit facta expreſſa mentione de ingreſſu monaſterij:& q ille ingreſſus preconceptus monet eã ad faciendam illam: quia huiuſmodi puellæ facilius perſuaderi poſſent ad donanda ſua bona ſuis parentibus,cognatis,vel amicis,antequã ingrederentur, quam poſt ingreſſum.Quare arbitror futurã litem,ſi præfata donatio nõ muniatur aliquo firmo munimine. quia tamen vereor, ne præfata puella magis moueatur ſuaſu hominum quærentium magis quæ ſua ſunt, quam quæ Chriſti,non audeo conſulere quod munimen fuerit firmum quo ad homines,cum nullum mihi videatur ſatis firmum quo ad Deum, & D.N. Ieſum Chriſtum, qui nos docuit nihil prodeſſe homini totum mundum lucrari, animæ ſuæ detrimentum patiendo.cap.Matthæus.de ſimonia. Salua,&c.

Aduertendum referri ſacram Congreg.cenſuiſſe,cap.16.ſeſſ.25.de regul. ſibi locum non vendicare in donationibus factis ante ſuſceptum habitum probationis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ab ingreſſuro religionem, antequam ingrediatur, & habitũ probationis aſſumat, facta cum pacto, vt eo non profitente eſſet inualida, cenſetur nulla ob non ſeruatam formam ſacri Conc. Trident. nu. 2. cui ea quæ in hac donatione ſeruata fuerunt, nec æquipollent, nec æque vtilia ſunt donanti, nec religioni. num. 5.*

2 *Solemnitas requiſita ad actum omiſſa, ſi ſit leuis, non vitiat actum, ſecus ſi ſit de forma ſubſtantiali actus, qualis eſt omnis à lege cum clauſula irritante requiſita, num. 3. vel ſub conditione, vel pro actu certo & determinato tempore agendo requiſito. num. 4.*

3 *Intellectus cap. 16. ſeſſ. 25. Conc. Trid. de reg.*

CONSILIVM LXXXII.

1 AN DONATIO, ſeu renunciatio bonorum ſuorum facta occaſione futuri ingreſſus in religionem ab eo qui religionem nondum ingreſſus eſt, neque habitum ſuſcepit, cum pacto, quod in omnem euentum, in quem dictus donator ante profeſſionem à monaſterio exiret, dicta donatio eſſet nullius momenti, ſit valida, non ſeruata forma præſcripta in c. 16. ſeſſ. 25. de reg. Conc. Trid.

Pro parte affirmante facit primo, quod non refert quod de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. & cap. licet ex quadam. de teſtib. cum ſimilib. & videntur æquipollentia donare intra duos menſes ante profeſſionem cum licentia Epiſcopi, ſiue vicarij, & donare ante ingreſſum monaſterij, cum pacto, vt non valeat donatio in vllo caſu, quo ingreſſus, vel ingreſſa exierit de monaſterio, quod intrauit. Secundo quod regul. iur. lib. 6. eſt, *Plus continet in ſe minus*. & plus videtur prodeſſe ingreſſuro monaſterium, quod donatio non valeat in aliquo caſu, quo ipſe egrediatur de monaſterio, quam quod non valeat, niſi quando fuerit facta intra duos menſes ante profeſſionem de licentia vicarij; quia facta poſteriore modo nullo caſu videtur reuocari poſſe: in priore vero ſic, quando exiret per diſpenſationem. Tertio, quod omiſſio leuis ſolemnitatis non vitiat actum, l. 1. §. fin. ff. de vent. inſpic. tradit Bald. in l. 1. ff. de liber. & poſthu. quem & alios in hoc citat Fel. in cap. cum dilecta. num. 10. de reſcript.

2 Non obſtantibus tamen ijs pars negatiua videtur tenenda. Primo quidem, quòd à verborum propria ſignificatione non eſt diſcedendum, l. non aliter. ff. de leg. 3. cap. tua. de ſponſ. At verba præfati cap. 16. accepta proprie ſignificant, donationem huiuſmodi, aliter quam in eo dicitur factam, non valere: ergo iudicanda eſt inualida.

3 Secundo, quod actus factus contra formam ſubſtantialem à lege præſtitutam non valet, cap. cum dilecta. de reſcript. immo nec factus præter formam, cap. prudentiam. de offic. deleg. at donatio facta priore modo videtur facta contra formam ſubſtantialem præſtitutam in præfato cap. 16. ergo non eſt iudicanda valida. Quod autem præfata forma ſit ſubſtantialis, & non leuis, probatur ea ratione, quod forma præſtituta per legem habentem clauſulam irritantẽ, eſt forma ſubſtantialis, & non leuis, arg. l. non dubium. & l. fin. C. de legib. & tradunt Fel. & quos ille citat in d. cap.

cum

cum dilecta.num.6. & 10. & præfatum cap.16.continet clauſulam irritan-
4 tem,ſcilicet quod donatio aliter facta ſit irrita & nullius effectus: & idem eſt,ſi forma daretur ſub conditione,l.prætor. ff.de coll.bon.& tradunt Fel. & citati ab eo in d-cap.cum dilecta.num.6. & forma præfata Concilij ſatis videtur conditionalis,quatenus in effectu ſtatuit,vt donatio ſi facta fuerit ſecundum illam formam,valeat.

Tertio,quod ſolemnitas requiſita ad agendum actum certo tempore, cenſetur inducere ſolemnitatem ſubſtantialem, l. ſcire oportet. 9. conſequens.ff.de excuſat. tutor.per quem hoc dicit Bald.in auth. quæ ſupplicatio.ſub fi. C.de precib. imp. offeren. & præfatum cap.16. præfigit tempus præfatæ donationi faciendæ:ergo illa ſolemnitas eſt ſubſtantialis.

5 Quarto, quod præfati duo modi donandi non æquipollent ſibi: nec forma,de qua quæritur, eſt tam fauorabilis ingreſſuris, quam forma ſtatuta per Conc. in d. cap. 16. Tum quia forma præſtituta à Concilio eſt fauorabilior profeſſuro, vel profeſſuræ, quam alia forma propter præſentiam Epiſcopi, ſiue Vicarij,quam requirit, quæ eſt magni momenti, vt renuncians renunciet ſapienter, & non ſtulte, argum. l.non eſt veriſimile. ff. de eo quod metus cauſa, & cap. niſi eſſent viri prouidi.de præben. Tum quia grauius eſt ingreſſuro monaſterium facere donationem ante ingreſſum, & ſuſceptum habitum, quam poſtea: partim quia perdit facultatem donandi alij poſtquam ſuſcepit habitum: partim quia parentes, vel cognati volentes quærere bona ingreſſuri, vel ingreſſuræ monaſterium,facilius poſſunt conſequi ſuum propoſitum, perſuadendo pueris & puellis ante ingreſſum, vt donent ſua bona ſibi, vel alijs, quibus volent, quam poſtquam ingreſſi fuerint monaſterium, vel ſuſceperint habitum: eo quod ſunt iuniores, & minus ſapiunt, & plus ſubijciuntur parentibus vel tutoribus, & plus habent timoris reuerentialis, vt palam eſt; è contra poſt ſuſceptum habitum ſunt liberiores,ſapientiores,& eſt eis minus timoris reuerentialis, & habent plures conſultores religioſos, vel religioſas, quæ vt perſonæ ſpirituales, & à mundanis ſeparatæ, præſumuntur rectius eis conſulturæ. Tum quia plurimum refert, an donationem faciant ante ſuſceptionem habitus cum clauſula, vt nihil valeat caſu quo vellent exire, an vero non valeat, niſi facta ſecundum formam Concilij: nam difficilius eſt donationes iam factas reuocare, & in ſtatum priſtinum redigere, quã eas non facere, & in ſtatu priſtino retinere, iuxta illud, *Turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes.*cap.quemadmodum.de iureiur.& illud,*Melius eſt cauſam intactam ſeruare,quam poſt vulneratam remedium quærere.*l.fin.C.in quibus cauſis. præſertim quod vt plurimum in huiuſmodi donationibus addunt notarij clauſulam conſtituti, per quam donatarij fiunt poſſeſſores, l.quod meo.ff.de acq.poſſeſſ. & poſſeſſores multis modis ſuas poſſeſſiones defendere ſolent,iuxta illud, *Magnum eſt commodum poſſeſſionis.*9.retinendæ. verſ. & quia. Inſti. de interdictis. Tum quod etiam fit quale quale præiudicium monaſterijs,quæ intrant:quoniam per tales donationes priuant monaſteria omni ſpe ſuccedendi in bonis eorum per donationes, vel vltimas voluntates. Tum ob alia, quæ conſultiſſime videtur ſacroſanctum

Concil. circumspexisse. Per quæ palam est præfatos duos modos donandi longe differre, & non æquipollere: & sic cessant argumenta pro parte contraria formata.

Aduerte quia refertur resolutum à sacra Cong. dictum cap. 16. Concil. non habere locum in donatione facta ante susceptum habitum.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio tutoris facta ab ingressuro religionem, si sit inter viuos, etiam si sit scripta testamento, subiacet irritationi sacri Concil. Trid. secus si sit pars testamenti non habens effectum nisi sequuta morte testatoris: quia sacrum Conc. irritat quidem vsque ab initio obligationes, & renuntiationes inter viuos. num. 2. sed non vltimas voluntates. nu. 3. An autem etiam irritet renuntiationem factam inter viuos sub conditione quod non valeat nisi sequuta professione, alia est quæstio. num. 4.*

CONSILIVM LXXXIII.

AN LIBERATIO tutoris ab administratione, facta in testamento ab ingressuro religionem, sit valida?

1 Ad quæstionem hanc respondetur, quod liberatio tutoris ab obligatione de reddenda ratione administrationis bonorum ingressui monasterium in testamento facta fieri potest dupliciter, vno modo per viam contractus, siue dispositionis inter viuos, eo modo quo contractus, & donatio irreuocabilis fieri potest in testamento, ita vt incipiat esse valida irreuocabilis, & efficax à testamenti facti tempore, iuxta gloss. fin. & Bart. in l. hæredes palam. §. fin. ff. de testam. vbi late tractat Areti. & huiusmodi liberatio non valet, quia est quædam renuntiatio, vel quædam obligatio ad non petendam rationem, quæ fieri nequit ab ingressuro. Alio modo fieri potest liberatio præfata in testamento non alterando naturam testamenti, & tamquam accessorium ipsius, ita quod maneat reuocabilis, sicut ipsum testamentum est reuocabile; & quod reuocato testamento censeatur reuocata eiusmodi liberatio, quo modo videtur fieri posse: sed tunc non remanet tutor liberatus ab obligatione reddendi rationem, nisi post mortẽ ingressuri, per quam testamentũ firmatur, cap. cũ Marthę, de celeb. miss.

2 Nec obstat dicere quod huiusmodi liberatio & donatio vel obligatio in effectu est renuntiatio vel obligatio facta adiecto modo, vt non valeat in omnem euentum, quo ingressurus exierit monasterium ante professionem, vt aliàs diximus non valere: quia responderi potest præfatam liberationem secundo modo factam non valere à principio plusquã ipsum testamentum, neque esse plus irreuocabilem, quam ipsum testamentum, immo esse quoddam accessorium eius, sine quo nullam vim habet, & in effectu esse vltimam voluntatem, qualis non est donatio vel obligatio, de qua loquitur Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 16. & quod Concilium non loquitur de vltimis voluntatibus, neque consequenter de accessorijs earum, quæ sine illis consistere nequeunt.

Non

Digitized by Google

3 Non obſtat etiam dicere, quod ratio, quæ iam mouit Cõcilium ad annihilandas renunciationẽ & obligationem inter viuos, ſuadere videtur annullandas etiam eſſe vltimas voluntates: quia in effectu ſunt donationes, vel renunciationes bonorum ſub conditione, in euentu ſi non exierit monaſterium. Quia reſpõderi poteſt negando illud: quoniam renunciatio, & obligatio inter viuos valet, & eſt efficax a principio: vltima vero voluntas nequaquam. Et ſi roges an renunciatio, vel obligatio conditionalis ſi profeſsionem fecerit, valeat, cum ſit inefficax vſque ad profeſsionem factam: Reſpondetur hanc eſſe aliam quæſtionem differentem a propoſita, cui, cum vacauerit, Deo annuente reſpondebitur.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatum diſpenſationes Papæ regulariter reſeruatæ.*
1 *Religionibus fere omnibus priuilegium conceſſum eſt diſpenſandi cum ſubditis circa irregularitates, excepta bigamia, & mutilatione, ac homicidio voluntario.*
2 *Epiſcopus originis regularem eiectum promouere poteſt.*
1 *Eiectus poſt profeſsionem retinet diſpenſationem obtentam in religione.*

CONSILIVM LXXXIV.

QVIDAM N. frater profeſſus ordinis M. promotus iam ad ordinem diaconatus eiectus fuit ob ſua delicta ab ordine, & exutus ordinis habitu. Quæritur, de cuius Epiſcopi vel prælati licentia ordinari poſsit.

1 Reſpondetur primo, quod ſi præfatus D. conſulens fuit eiectus ab ordine præfato ob aliquod delictum inducens irregularitatem, a qua non poſſet Epiſcopus abſoluere, oporteret pro diſpenſatione recurrere ad Papam; ſi antequam eijceretur, nõ fuiſſet diſpenſatum cum illo ſuper ea per ordinis ſui priuilegia; quia regulariter omnis irregularitatis diſpenſatio eſt Papæ reſeruata, cap. 1. de re iudic. lib. 6. cum ei adnot. licet fere omnes ordines, & religiones habeant priuilegia, per quæ ſuperiores earum poſſunt diſpenſare cũ ſubditis ſuis ſuper omnibus irregularitatibus, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & mutilatione, ac bigamia.

2 Secundo, quod ſi delicta, ob quæ fuit eiectus ab ordine, non inducebant irregularitatem, neque aliam inhabilitatem, ſuper quæ non poſſet Epiſcopus diſpenſare, poterit eius dięceſanus originarius recipere illum, & ſi habet beneficium ſufficiens ad honeſte viuendum, & eſt idoneus ætate, literatura, & moribus ad ſacerdotium, ordinare ipſum presbyterio, facta ei fide prius de alijs ordinibus rite in religione ſuſceptis, & facta diſpenſatione, ſi qua fuerit neceſſaria, ſuper inhabilitate, quam ipſe ſua poteſtate ordinaria poterit tollere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis quicquid acquirit, ſiue ſuo, ſiue monaſterij nomine, ſiue imperſonaliter contrahendo, ſuo acquirit monaſterio: fallit in Minoribus de obſeruantia, qui acquirunt ſedi Apoſtolicæ, nu. 2. quæ illis in actionibus actiue ſuccedit; paſsiuas*

autem non tenetur nisi de æquitate subire.num.3. at quæ ad tales per vltimas voluntates deuenerunt,priorum dominorum remanserunt.num. 2.

4 *Regularis ordinis Minorum de obseruantia,omnia,quæ per cõtractus acquisiuit, tenetur Sedi Apostolicæ, cui hæc acquiruntur, ita indicare, vt possit ea recuperare & habere.*

CONSILIVM LXXXV.

QVIDAM frater Minor de obseruantia apostata in sæculari habitu contrahendo quæsiuit aliqua iura, & obligationes passiuas & actiuas:ita quod fuit factus multorum creditor, & multorum debitor, & reuersus ad suam religionem, & ab omni apostasia liberatus.

Quæritur primo, quid fiet de huiusmodi creditis & debitis.

Secundo, an præfatus frater possit facere de omnibus obligationibus præfatis vnum memoriale,& instruere prælatum suum super eis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur primo, quod præfatus D. consulens nihil sibi quæsiuit singulariter, nec monasterio, nec alicui suo: quia licet regulariter religiosi aliorum ordinum contrahendo vtiliter quærant suo monasterio vel ordini, iuxta doctrinam Innocen. in cap. cum olim. il 2. de priuil. siue contrahant nomine suo, siue nomine sui monasterij, vel ordinis, siue imperſonaliter, vt diximus in comment. 2. de regular. super cap. non dicatis. 12.q.1.num.32. post Bal. in l. seruus. C. de pactis: Franciscanus tamen non potest id facere: quia monasteria & ordo Sancti Francisci sunt incapacia dominij, & possessionis omnium bonorum pecuniariorum, cap. exijt. §. ad hæc. de verb. sig. lib. 6. & clem. exiui. §.proinde.eod.tit.

2 Secundo,quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia quæsita per præfatũ D. consulentẽ videntur pertinere ad Sedẽ Apost. quia omnia quæ quærerentur saltem per contractus monasterijs & ordini S. Francisci, si essent illorum capacia, videntur quæri Sedi Apostolicæ,per præfatos §§. ad hæc,& proinde. Dixi,cõtractus: quia relicta eis per vltimas voluntates,& successiones saltem vniuersales ex testamento,vel ab intestato,videntur remanere caduca, per eosdem §§. & ea quæ adnotauit Card. in d.§. proinde. quæst. 2. & præfatus D. consulens præfatas actiones quæsiuit per contractus: ergo illę pertinent ad Sedem Apost.

3 Tertio, quod maioris quæstionis est, an Sedes Apost. quæ succedit in obligationibus actiuis,& iuribus vtilibus, succedat etiam in obligationibus passiuis, quibus præfatus consulens, si fuisset habilis ad se obligandum,fuisset obligatus. Et disputando quidem teneri posset de rigore iuris non succedere,per aliqua quæ nunc non vacat scribere; consulendo tamẽ videtur respondendum, quod de æquitate teneatur, argumento illius senarij, *Commoda qui sentit, iungat onus emolumentis.* cap.qui sentit. de reg.iur. lib.6. & clem. 1. de censib. & l. secundum naturam. ff. de reg. iur. & per quædam alia,quæ non vacat nunc afferre.

Quarto, quod prælatus prædicti consulentis prouide faciet, si adierit S. D. N. & notum fecerit hoc factum,& simul orauerit S. Sanctitatem,

vt pro

Digitized by Google

vt pro ſua maxima benignitate dignetur committere alicui fidæ perſonæ omnes obligationes prædictas actiuas & paſsiuas, vt recuperet credita, & ſoluat debita, & reliqua impendat in eis, quæ ſuæ Sanctitati placuerint.

4 AD SECVNDAM reſpondetur, poſſe, debereque D. conſulentem ſcribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & ſcripturarum, ac teſtium, quibus ea, quæ oportet, probentur; & tradere illud ſuæ Sanctitati, vel perſonæ ab ea deputatæ; & poſtea, quoties oportuerit, informare præfatam perſonam deputatam de licentia ſui prælati, & ſeruatis eis quæ ſeruanda forent per fratres ſui ordinis, ſi vocarentur ad ferendum teſtimonium in cauſis alienis; abſtinendo tamen ab eis quæ ſibi per præf. §§. ad hæc, & proinde, vetantur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bona donata tam à laicis, quam clericis Minoribus de obſeruantia, Sedi Apoſtolicæ, ſi ſint iuſte donata, acquiruntur, aliàs non.*

CONSILIVM LXXXVI.

AN MINORES fratres de obſeruantia rerũ oblatarum à rectoribus eccleſiarum dominium, proprietatem, ſeu poſſeſsionem acquirant?

1 Pro reſolutione quæſtionis ſupponenda ſunt nonnulla, & primo quod ex cap. exijt. de verb. ſign. lib. 6. clemen. exiui. eod. tit. non colligitur aliqua differentia inter dominium, proprietatem, & poſſeſsionem rerum oblatarum, vel donatarum iuſte à perſonis priuatis, & inter dominium, proprietatem, & poſſeſsionem oblatarum & datarum à rectoribus eccleſiarum, & alijs clericis, ſi ab omnibus eodem modo, & æque iuſte ac libere offerantur, vel dentur.

Secundo, quod ſicut dominium, proprietas, & poſſeſsio rerum oblatarum, vel donatarum à laicis Minoribus de obſeruantia quæritur Eccleſiæ Rom. ita dominium, proprietas, & poſſeſsio rerum oblatarum, vel donatarum à rectoribus eccleſiarum, & alijs clericis, acquiretur Eccleſiæ Romanæ, vel Papæ, modo æque iuſte ac liberaliter offerantur, vel dentur ab vnis, ſicut ab alijs.

Tertio, quod ſicut multa ſunt bona, quæ non poſſunt iuſte offerri, vel donari præfatis fratribus Minoribus à laicis ſine licentia Papæ, ita multa bona ſunt, quæ non poſſunt à clericis donari Minoribus ſine licentia eiuſdem, & cum illa ſic; & illa quæ iuſte non donantur Minoribus, non quæruntur Papæ, ſiue donentur à laicis, ſiue à clericis; & ea quæ iuſte offeruntur, vel donantur ab vtriſque, quæruntur quo ad dominium, proprietatem, & poſſeſsionem ipſi Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio contra legem decretum irritans habentem eſt nulla.*
2 *Profeſsio eſt ex vtraque parte obligatoria.*
3 *Profeſsio nulla in foro poli eget declaratione in foro fori.*

Digitized by Google

Prælatus, quem ſcit nulliter profeſſum, ex officio expellere poteſt.
Prælatus nulliter profeſſum ſeruatis ſeruandis expellat, num. 4. expulſus autem in vtroque foro eſt liber. num. 5.

CONSILIVM LXXXVII.

AN QVI de genere Iudæorum deſcendit, & contra ſtatutum religionis ei notum factum, cum proteſtatione, vt nulla eſſet profeſsio, ſi de tali genere deſcenderet, interrogatus negauit ſe de tali genere deſcendere, ob quam negationem fuit admiſſus ad profitendum, ad quod non fuiſſet admiſſus, ſi fuiſſet confeſſus veritatem, ſit verus religioſus?

1 Reſpondetur primo videri præfatum D. conſulentem non eſſe vere coram Deo, & in foro conſcientiæ religioſum. Tum quia profeſsio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans facta. Tum quia profeſsio eſt in effectu vltro citroque obligatoria, qua profitens ſe obligat monaſterio, vel ordini ad ſeruiendum ei ſecundum regulam eius, & contra monaſterium ad alendum, & tractandum eum ſecundum eamdem regulam; & ita eſt neceſſarius conſenſus vtriuſque partis, tam præfati profeſsionem acceptantis, quam ipſius profitentis: & in caſu propoſito defuit conſenſus prælati, quia fuit præſtitus ſub conditione, ſi non eſſet de tali genere; & ita defuit conditio, ſub qua fuit admiſſus, & conſequenter ipſa admiſsio; quia diſpoſitio conditionalis nulla eſt deficiente conditione. Tum quia deficiente cauſa regulariter deficit effectus.

2 Secundo reſpondetur, quod D. conſulens quo ad præfatum forum conſcientiæ cum licentia & ſine licentia prælati poſſet exire à monaſterio & ordine; ſed caſtigaretur in foro exteriori, ſi abſque licentia exiret: nec ſufficeret omnino qualis qualis licentia, ſed requireretur iudicialis data cum cauſæ cognitione, probatis & ſeruatis quæ probanda & ſeruanda ſunt in tali iudicio, & cauſæ cognitione; cum ſententia iudicialis ferenda ſit ſecundum allegata & probata.

3 Tertio, quod prælatus in foro exteriori teneretur ad inſtantiam partis legitimæ, ſcilicet accuſatoris, vel denunciatoris, allegatis & probatis neceſſarijs dare præfatam licentiam; immo & iudicare illum eijciendum eſſe à monaſterio, & ordine, & eijcere illum per ſuam ſententiam.

4 Quarto, quod præfatus prælatus, qui probabiliter credit eum eſſe de tali genere, ex officio ſuo, ſine alio accuſatore, vel denunciatore poteſt, & debet, præmiſſa legitima cauſæ cognitione per viam inquiſitionis, expellere illum à monaſterio & ordine.

5 Quinto, quod ſi prælatus ad inſtãtiam legitimæ partis, ſcilicet accuſatoris, vel denunciatoris, vel ex officio per viam inquiſitionis expulerit ipſum per ſuam ſententiam legitimam ab ordine ſuo & monaſterio, poterit ipſe viuere vitam, quam iuſte viuere poſſet, ſi præfatam profeſsionem non feciſſet, per iura, & rationes in his dictis inſinuatas, & quæ extendi poſſent ab eo, cui per valetudinem & otium magis quam nobis id facere liceret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

Bulla Pij V. contra translatos intelligitur de translatis virtute priuilegiorum contra ius commune.

1 *Religiosi de iure communi possunt transire ad arctiorem cum licentia suorum superiorum.*

2 *Transeundi ad religionem laxiorem solus Papa potest facere facultatem.*

3 *Facultas transeundi ad laxiorem à Papa concedi debet ex iusta causa.*

CONSILIVM LXXXVIII.

AN FRATER Carmelitanus translatus sine facultate Papæ ad ordinem fratrum Minimorum, cum licentia tamen sui superioris, quia eum nolebat amplius religio retinere, teneatur redire ad suum pristinum ordinem propter extrauag. Pij V. 91. Quæcumque. quæ statuit non posse recipi, nec retineri ab vlla religione fratres alterius ordinis, sed debere remitti ad proprios ordines?

1 Respondetur quod non; quia Pius V. non iubet per suam constitutionem, translatos ab vna religione in aliam, redire ad priorem religionem, sed tantum translatos virtute facultatum & priuilegiorum particularium concessorum à Sede Apostolica speciatim contra ius commune aliquibus monasterijs, vel religionibus, vt possent accipere apostatas, vel aliquos alios aliarum religionum. Et frater Carmelita, de quo quæritur, non transiuit ad fratres Minimos virtute huiusmodi facultatis & priuilegij specialis, sed virtute iuris canonici, quo licet omnibus de religione laxiori ad arctiorem transire, iuxta cap. licet de regular. iuxta quod pos-
2 sunt hanc facultatem superiores dare. Quod autem diximus in com. 4. de reg. super cap. statuimus. nu. 10. esse necessariam licentiam Papæ, ibi id asserimus de facultate transeundi ad laxiorem: & intelligendum est de potentia id faciendi cum causa: alioquin etiam facultas concessa à Papa transeundi ad laxiorem sine iusta causa, non valeret; & præfatum cap. statuimus. 19. q. 3. de proprio significatu verborum æque comprehendit eas, ac alias à suis Generalibus concessas.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante 16. annum completum in quauis religione est ipso iure nulla.*

1 *Professio si fiat ante finem anni nouitiatus à suscepto habitu, est ipso iure nulla.*

1 *Annus nouitiatus non censetur esse completus, nisi sit continuus.*

1 *Tempus omne à iure statutum in dubio censetur esse continuum.*

2 *Professio metu facta est ipso iure nulla.*

2 *Votum metu factum est ipso iure nullum.*

2 *Professionem religionis annullare sufficit (etiam quo ad forum externum) metus reuerentialis minor iusto timore, modo sit talis, sine quo professio non fuisset facta.*

2 *Actus metu factus non ligat agentem quo ad forum conscientiæ.*

3 Profes-

Digitized by Google

3 *Profeßio ipſo iure nulla non ratificatur ex lõga mora in religione, niſi ſciat eſſe nullam, & perſiſtat animo ratificandi.*

4 *Profeßionem tacitam non inducit geſtatio habitus indiſtincti per annum, & vltra, niſi fiat ante profeßionem expreſſam.*

4 *Actum vnum ſemel faciens expreſſe, fruſtra facit iterum illum expreſſe, & multo magis tacite, vt ſtipulans, locans, mandans, & appellans. & nu. 5.*

5 *Profeßio tacita non inducitur ſolum faciẽdo actũ ad profeſſum tantũ pertinentẽ, quãdo illũ fecit poſt profeßionẽ expreſſam nullã, niſi alia concurrãt, & ſciat eſſe inualidã iam factã, & per talem actũ induci profeßionẽ, & perſiſtat animo approbãdi.*

5 *Sciens profeßionem prius expreſſe emiſſam fore nullam, ſi à die ſcientiæ per annum continuum in religione perſeuerat animo illã ratificandi re vera, tacite profitetur.*

6 *Profeßionem inualidam emittens, licet diu perſeueraret per errorem, ſi poſt cognoſcens eſſe nullam exeat, & vxorem ducat, tutus eſt in conſcientia.*

7 *Profeßio inualida nullam obligationem inducit profeſſum obligantem ad intrandum aliquam religionem in genere.*

7 *Scandalum etiam puſillorum poteſt facile deſinere eſſe ſcandalum, reddendo iuſtam rationem, & monendo eos falli.*

7 *Ob ſcandalum proximi rationabile nemo tenetur relinquere bona ſpiritualia, nec temporalia.*

8 *Ob ſcandalum etiam puſillorum vitandum relinquenda illa, quæ ſine peccato mort. relinqui poſſunt.*

8 *Intellectus verus cap. 2. de nou. oper. nunc.*

8 *Creditores à debitorib. & iniuſtis detẽtoribus ſua repetere Eccleſia ſanctè permittit.*

CONSILIVM LXXXIX.

CVM de iure ſtatutum ſit, quod duplex ſit profeſsio, tacita, & expreſſa, & Dom. tua doctiſsime in ſuis commentariis de regular. præſertim ſuper cap. cui portio. nu. 18. & ſuper cap. ſtatuimus, nu. 73. & ſeqq. idem affirmet: & cum ad profeſsionem expreſſam quatuor requirantur: Primum, vt fiat in manibus Abbatis, aut habentis facultatẽ incorporandi in monaſterio, cap. porrectum. de regular. vbi Innoc. & Panor. dicũt, quod ſi quis profeſsionem fecerit coram, & in manibus alterius monachi, non eſſet profeſsio. Secũdum ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. qui facit profeſsionem, opus eſt vt adimpleuerit 16. annum, ſiue ſit vir, ſiue fœmina, aliàs nullius efficaciæ erit profeſsio illa: olim ius cõmune aliter habebat, nam in viro exigebatur 14. annus, in fœmina 12. cap. ſignificatum, & cap. cum virum. de regular. Tertium ex eod. Concil. vt ſit poſt annum probationis, vnde ante id tẽpus nulla eſt profeſsio, & eſt etiam contra ius antiquum: nam in cap. conſtitutionem. de reg. in 6. habetur, quod in ſolis mendicantibus debet eſſe annus elapſus, in aliis poteſt fieri ante annum. Quartum debet eſſe cum habitu, ita vt per annum integrum geſtet habitum, aliàs non: & hoc eſt contra ius antiquum, vt habetur in cap. porrectum. de regul. Et cum tacita profeſsio quatuor modis fieri poſsit: Primo, quando quis immiſcet ſe in actibus profeſſorum, dummodo deferat habitum, vt habetur in cap. vidua. de regular. Secundo, quãdo elapſo anno geſtat habitum indifferẽtem nouitiis & profeſsis: ſi tamen eſſet habitus diſtinctus,

etiam

etiâmſi maneât viginti annos, non eſt profeſſus. Tertio, quando eſt diſtinctus habitus, & induit habitum profeſſorum, & geſtat per tres dies, eſt profeſſus, in cap. ad noſtrã. de regul. Quarto in cap. conſulti. de regul. quando geſtat habitum nouitiorum cum propoſito mutandi vitam, & ingreditur religionem: in foro autẽ interiori nihil horũ valet: nã ſi non habet animũ interiorẽ vouẽdi, etiã ſi cẽtum annos maneat, nõ tenetur, cogetur autẽ in foro exteriori: ſed iã iſta poſt Cõc. Trid. ceſsãt: nã poſt Cõc. debet præcedere annꝰ probationis etiã in foro exteriori, & poſt illũ eſt iã tacita profeſsio.

1 Quæritur, quando ſit valida, vel inualida profeſsio.

Reſpõdeo, quod profeſsio in quauis religione tã virorũ, quã fœminarũ eſt ipſo iure nulla, ſi fiat ante 16. annũ expletũ, per Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de reg. Secũdo eſt ipſo iure nulla, ſi fiat ante finẽ anni nouitiatus à ſuſcepto habitu currẽtis per d. Cõc. vbi ſupra. Tertio annus nouitiatus non cẽſetur eſſe cõpletus, niſi ſit continuus, vt probat Lapus Abb. alleg. 47. & probat tex. in cap. 1. de reg. lib. 6. ibi, *Per totũ annũ*, & ibi Domin. & Frãcus. & ratio, quam affert Lapus, eſt, quia omne tẽpus à iure ſtatutũ in dubio cẽſetur eſſe continuũ, l. 1. ff. de var. & temp. præcept. Idem probat Sylu. verbo religio. 5. q. 4. & citat alios in ſuam ſententiam. Quarto profeſsio metu facta eſt ipſo iure nulla, cap. 1. de his quæ vi. ſicut & votũ metu factum eſt ipſo iure nullũ iuxta gloſſ. receptã in cap. Abbas. eod. tit. vt diximus in Man. cõfeſſ. cap. 22. nu. 51. & quamuis quo ad forũ exterius oporteat metum eſſe iuſtum, & talẽ, qui etiã in conſtantẽ virũ cadat, iuxta l. metum. 1. & 2. ff. quod met. cau. tamen quo ad annullãdam profeſsionem religionis etiã quo ad forũ exterius ſufficit metus etiã reuerentialis minor iuſto timore, iux. gloſſ. cap. præſens. 20. q. 3. vt diximus in Man. confeſſ. cap. 22. nu. 50. intelligẽdo de metu minore, tali tamẽ, ſine quo non fieret profeſsio, vt diximus in d. Man. cap. 17. nu. 29. & ſeqq. Præterea nullus actus metu factus ligat agentẽ, quo ad forũ cõſcientiæ, ex mẽte Hoſtien. & Ioan. Andr. in cap. verũ. de iureiur. & Adria. in 4. ſent. de reſtitutione cap. aggredior.

3 vt diximus in d. Man. cap. 17. nu. 29. & 30. Quinto profeſsio ipſo iure nulla non ratificatur ex eo, quod ſic profeſſus perſiſtat longo tempore in religione, quam profeſſus eſt, ſed oportet vt ſciat illam eſſe nullam, & animo approbãdi & ratificãdi eam perſiſtat, vt ait Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5. quem

4 nos ſequimur in d. Man. cap. 12. nu. 71. Sexto geſtatio habitus indiſtincti ab habitu nouitiorum per annũ & vltra non inducit profeſsionẽ tacitam, niſi geſtatio illa fiat ante profeſsionem expreſſam: quia ratio, quare per geſtationem habitus annalem præſumitur tacite fieri profeſsio, eſt, quia geſtans habitum, præſumitur habere animum profitendi tempore debito, ſcilicet finito toto anno nouitiatus: at qui geſtat habitum poſt profeſsionem expreſſam factam, non præſumitur habere animum profitendi in fine anni nouitiatus, quia iã expreſſe fecit eam, & geſtat habitũ tamquam profeſſus, & non tãquam profeſſurus: & confirmatur, quia qui facit vnum actũ expreſſe, fruſtra facit iterũ illũ expreſſe; ergo quanto magis ſi faceret illum tacite? vnde qui aliquid ſtipulatur ſemel, fruſtra iterũ idem ſtipulatur, l. qui bis idem. ff. de verb. obligat. etiam ſi ex interuallo ſecunda vicę

ſtipule-

ſtipuletur, vt communis ibi concludit: & qui ſemel legat aliquid, fruſtra iterum idem legat, l. cum quæſtio. §. fin. C. de legat. & qui ſemel mandat aliquid, fruſtra iterum idem mandat, l. licet. §. ea obligatio. ff. de procur. adiuncta gloſſ. faciunt etiam alia quæ Iaſ. & alij congerunt in d. l. qui bis idem. & ita qui dicit appello, appello, ſemel tantum appellat, gloſſ. in cap. Lotharius. 31. q. 2. & in cap. ſua nobis. de appellat. à Panor. & ab alijs recepta. Septimo, profeſsio non inducitur ex eo, quod nouitius facit actum aliquem ad profeſſum tantum pertinentem, vt dicere in Capitulo ſuam ſententiam, accipere ſacros ordines, &c. ſed oportet vt talis nouitius nõ ſit prius expreſſe profeſſus, vt de geſtatione habitus dictum eſt: & ſic intelligendum eſt cap. vidua. de regular. Oportet præterea vt talis nouitius acceperit habitum profeſſorum diſtinctum ab habitu nouitiorum, vt declarat Panor. in dicto cap. vidua. & nos in noſtro comm. ſuper cap. ſtatuimus. num. 73. & ſeq. diximus. Oportet præterea vt talis nouitius ſciat per huiuſmodi exercitium actus profeſsionem induci, vt Innoc. recept. dicit in d. cap. vidua. Oportet demum vt talis abſoluerit finem anni nouitiatus poſt Conc. Trid. Quare qui profeſsionem emiſit inualidam, vel quia ante ætatẽ, vel quia ante finem anni nouitiatus, vel quia metu emiſit, non cenſetur tacite profiteri, vel quia lõgo tempore manet in religione, vel quia geſtat habitum indiſtinctum ab habitu nouitiorum, vel quia facit actum profeſſorum proprium, quamdiu putat profeſsionem, quæ re vera eſt ipſo iure inualida, eſſe validam, & manet, & geſtat habitum, & facit actum ad ratificandum, quam putat validam errans: & ignorans non cenſetur conſentire. l. ſi per errorem. ff. de iuriſdict. omn. iud. ſed tunc tacite cenſeretur profiteri, & re vera profiteretur, quando ſciens factam iam profeſsionem eſſe inualidam ob aliquam præteritarum cauſarum, & ad ratificandam & approbandam eam perſiſtit in religione integrum annum a tempore quo ſciuit eam eſſe nullam; annum inquam continuum, & non interpolatum, ſcilicet vt ſemper habeat intentionem illam ratificandi. Idem dicitur de geſtatione habitus, & de actu.

6 Sed quæris, an qui inualidam emiſit profeſsionem, & manſit in religione multis annis, putans eam eſſe validam, poſtea vero cognoſcẽs eam eſſe inualidam, & nullam, non ſolum non approbat, ſed redit ad ſæculum, & ducit vxorem, ſit tutus in conſcientia; cum nullum habeat aliud ca-
7 nonicum impedimentum. Iam reſpondimus ad caſum cuiuſdam Germani, eſſe tutum in conſcientia. Tum quia profeſsio inualida nullum inducit effectum, neque vllam obligationem, vt habet Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. adeo quod neque profeſſum facit religioſum in genere, ſcilicet obligatum ad intrandum aliquam religionem, ſicut ante præfatum Conc. Trid. obligabat, iuxta cap. non ſolum. de regul. lib. 6. Tum quia ſcandalum quod daretur per huiuſmodi coniugium, vel eſſet Phariſæorum, & non
8 cauendum; vel ſi puſillorum, & cauendum, eo quod bona fide crederent aliqui talem eſſe vere profeſſum; poteſt tamen facile fieri vt deſinat eſſe ſcandalum puſillorum, monendo illos falli, reddendo rationem veram, & iuſtam: quod ſi poſt huiuſmodi rationẽ noluerint acquieſcere,

ſcanda-

ſcandalum patientur non puſillorum, ſed Phariſæorum, vt D. Thom. ab omnibus receptus definit. 2. 2. quæſt. 43. art. 2. penult. & vlt. concludens neminem teneri ad relinquenda bona ſpiritualia, neque temporalia propter ſcandalum proximi, quod patitur, eo quod non acquieſcit rationi, & monitioni probabili ſibi redditæ: pro quo eſt illud venerabilis Bedæ, *Vtilius eſt ſcandalum patſci, quam quod veritas relinquatur.* cap. qui ſcandalizauerit. de reg. iur. cuius gloſſ. & comment. Panor. & aliorum ſunt in præfata reſolutione. Ex quibus etiam colligitur verus intellectus cap. 2. de non oper. nunc. quatenus habet pro vitando ſcandalo relinquenda eſſe illa, quæ ſine peccato mortali relinqui poſſunt: intelligendum enim eſt de ſcandalo puſillorum, non autem Phariſæorum, & malignorum: non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, retentionem iniuſtam ſuorum bonorum, eo quod raptor, fur, & vſurpator ſcandalizetur per repetitionem à ſuorum iudice competente petitam, & vſque ad ſententiam exercitam: quia id eſſet præbere occaſionem rapinis, furtis, & vſurpationibus, vt ex D. Greg. allegato à S. Thom. in dict. art. vlt. colligitur, & ex praxi totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ ſancte permittit dominos & creditores ſua bona & debita à ſuis debitoribus & detentoribus repetere. Eſſet ſic profeſſus poſſet abſque peccato vitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter ſcandalum eorum, qui, probabili ratione ſibi reddita, in ſuis pertinacia perſiſtunt, vt diximus in noſtro Man. confeſſ. cap. 14. num. 31. L. & num. 44. & cap. 24. num. 23. & in noſtro com. 4. de reg. ſuper cap. nullum. num. 35.

SVMMARIVM.

1 *Monachi ex antiquis originarijs regulis nullum ſuffragium vel vocem habebant in Capitulo.*

2 *Prælati ſecundum recentiores regulas tenentur regere cum conſenſu vel conſilio ſui conuentus, vel conſiliariorum.*

CONSILIVM XC.

DVBITATVR circa c. nullã. 18. q. 2. quatenus probat, q̃ totũ regimen monaſterij pertinet ad Abbatem, ſiue prælatũ, & non ad monachos.

1 Reſpondeo id procedere ſecundum illas regulas originarias & antiquas, ſecundum quas monachi nullum ſuffragium vel vocem habebant in

2 Capitulo. Verum hoc non habet locum ſecundum regulas recentiores, ſecundum quas prælati tenentur regere cum conſenſu, vel conſilio ſui conuentus, vel conſiliariorum. Et de hac materia vide quæ ſcripſimus ſuper cap. non dicatis. 12. q. 2. & cap. nullam. 18. q. 2. & cap. ſtatuimus. 19. q. 3. vbi profundiſſime tractatur de ea.

SVMMARIVM.

1 *Conſecrari non poteſt conſecratione virginum monialis, ſi conſtat eſſe corruptam.*

2 *Vidua poteſt vouere ſolemniter expreſſe & tacite caſtitatem, & velum profeſſionis ſuſcipere.*

Viduæ

2 *Viduæ possunt benedici benedictione viduali inter virgines.*

3 *Nouitia siue virgo, siue vidua, vt potest exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium potest eam excludere.*

CONSILIVM XCI.

AN MONIALIS, de qua iudicialiter constat esse corruptam, nec ipsa id negat, immo fatetur, possit consecrari?

1 Respondeo primo, quod non consecratione virginum, per tex. cap. acutius. 26. dist. cap. deuotis. cap. iuuenculas. 20. q. 2. etiam ad euitandũ scandalum. S. Tho. lib. 4. senten. dist. 38. q. 1. art. 5. & lib. 3. dist. 33. q. 3.

2 Secundo, quod vidua licet non debeat consecrari consecratione virginum, potest tamen vouere solemniter etiam tacite ipso facto castitatem, & velum professionis suscipere & portare. tex. cap. vidua. de regul. & benedici benedictione viduali etiam inter virgines, vt in Ration. diuin. offic. lib. 2. cap. 1. num. 48. & cap. sicut bonum. cap. viduas. 27. q. 1.

3 Tertio, quod monialis, de qua est quæstio, potest benedici benedictione viduali, de qua in Pontificali, mutando verba viduitatem sonantia in alia honesta, scilicet, innupta, deuota, serua Christi, Deicola. S. Tho. 2. 2. q. 111. art. 1. Et sicut nouitia intra annum probationis potest exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium potest eam excludere, cap. ad Apostolicam. de reg. & cap. 1. cap. non solum. eod. tit. lib. 6.

DE CONVERSIONE CONIVGATORVM.

SVMMARIVM.

1 *Sponsa sponsum ingressum religionem ipsa renuente iure per tempus duorum mensium tantum, vel arbitrio iudicis statuendum, expectare tenetur, at post sacrum Concilium tenetur expectare per integrum annum. num. 4.*

2 *Leges generales, siue sint priores, siue posteriores, limitantur per speciales, & per rationem alterius legis.*

3 *Lex generalis, præsertim vniuersalis, & negatiua, vniuersaliter intelligenda, licet maior ratio in vno casu militet, quam in alio.*

4 *Legum nouatio, limitatio, & extensio citra vel vltra verba ipsarum non videtur vtilis, cum sit quædam legum mutatio, quæ non ob quamlibet maiorem vtilitatem, nisi sit maxima, est facienda.*

CONSILIVM I.

AN SPONSA de præsenti, cuius sponsus, ipsa renuente, ingressus est religionem, habitumque suscepit, tamdiu expectare teneatur, donec elapso probationis anno professionem emittat, iuxta decretum c. 15. Cõc. Triden. sess. 15. de reg. vel præfigi possit sponso aliquis terminus, iuxta quem vel profiteatur expresse, vel ad sponsam redeat, iuxta cap. ex publico. de conuers. coniug.

1 Respondetur, quod pro parte negante facit primo, quod à iure antiquo

quo non eſt recedendum, niſi quatenus per ius nouum receditur, l. præcipimus. C.de appell. At expreſſe lege antiqua cap. ex publico. de conuerſ. coniug. cauetur, ne huiuſmodi ſponſus, vel ſponſa teneatur expectare vltra duos menſes, vel extra tempus arbitrarium, iuxta cap. commiſſum. de ſponſal.

2 Secundo, quod ſicut leges priores generales limitantur per leges poſteriores ſpeciales, ita & leges poſteriores generales limitantur per leges priores ſpeciales, l. ſed & poſteriores. ff.de legib. & cap. generi per ſpeciem. de reg.iur.lib.6.l.in toto.ff.de reg.iur.vbi late Decius num.7.& probatur, & amplificatur per duas gloſſ. ſolemn. in l.ſciendũ.ff.qui ſatiſd.cog. & authen. offeratur.C.de litis conteſt. Cum ergo prædictum cap.ex publico. ſit lex determinans ſpecialem caſum de ſponſo, vel ſponſa de præſenti volente intrare religionem,cenſendum eſt limitare legem generalem cap. 25.de reg.ſeſſ.25.Conc.Trid.ne habeat locum in illo caſu ſpeciali.

Tertio,quod longe maior ratio limitandi tempus inuenitur in hoc caſu ſpeciali,quam in alijs: quia in eo tractatur de grandi præiudicio tertij,de quo non agitur communiter in alijs nouitijs: & lex generaliter loquens non ſolum limitatur per legem ſpecialem,ſed etiam per rationem alterius legis, ſecundum Baldum in l.de pretio.ff.de publ.in rem actio.

3 Pro parte autem affirmãte facit primo prædictum cap.15. de reg. quod generaliter, immo & vniuerſaliter, & negatiue prohibet fieri profeſſionẽ ante finem anni nouitiatus: & lex generalis, præſertim vniuerſalis, & negatiua,vniuerſaliter eſt intelligenda,cap.ſolitæ.9.fin. de maior.& obed. & d.l.de pretio. de public. in rem actio.

Secundo,quod negatio quidquid poſt ſe inuenit deſtruit, & contrarium eius ponit,iuxta glo.celeb.& recep.in cap. cum dilecta. de conſuet. & prædictum cap.15.per negationem prohibet, ne intra prædictum annum fiat profeſſio.

Tertio, quod regula prædicta de lege generali generaliter intelligenda procedit etiam quando maior ratio inuenitur,quare non debeat includere vnam ſpeciem, ac aliam, vt ait Decius poſt alios in conſ.669. num.3. per textum in hoc memorab.in l.14.quod autem.ff.de ale.lu. & aleato. qui tamen communiter eſt vitiatus, quatenus habet affirmatiue, *puto verum*, pro *non puto verum*, vt ratio ſequens neceſſario concludit eſſe emendandum, vt adnotauit Antonius Auguſt. emend. lib.4. cap.17. Cum ergo lex Concilij prohibeat generaliter, immo vniuerſaliter, & negatiue, ne quis profeſſionem faciat ante finem anni nouitiatus, habebit etiam locum in caſu propoſito, eſto maior ratio limitandi eam inueniatur in eo vt plurimum,quam in alijs.

Quarto, quod ad ſolum principem videtur pertinere temperare legis rigorem per iuris æquitatem non ſcriptam, l.1.C.de legib.

4 Quinto, quod licet vno reſpectu æquus videatur, vt ſeruetur ius antiquum, de quo in d.cap.ex publico. alio tamen videtur æquius, vt nouum ſeruetur potius in hoc caſu, quam in alijs. Tum quia frequenter contrahentes matrimonium ponitet ſtatim contraxiſſe, & turbati illa poenitentia

tia refugiunt ad remedium religionis, quam facile profitentur, quod postea dolent feciſſe. Tum quod maior eſt neceſſitas probandi religionis auſteritatem ei, qui tam alienus fuit à religione, vt peruenerit ad contrahendum matrimonium, quam alijs, qui non tantum ſe elongarunt. Tum quod vtilius videtur relicto, vel relictæ in ſeculo, vt relinquens probet integre auſteritatem religionis, quam partem eius: quoniam magis poteſt ſperare, quod probata integre auſteritate illius pœnitebit ingreſſus, & redibit ad ipſam, quam ſi ſolum ex parte probaſſet. Sexto, quod nouatio & limitatio, vel extenſio legum citra vel vltra verba ipſarum, niſi efficaciſſima ratione vrgente, non videtur vtilis: quoniam eſt quædam mutatio legis, quæ non expedit fieri, etiam ob maiorem vtilitatem, niſi fuerit maxima, iuxta l. 2. ff. de conſtit. princ. & tradit S. Tho. 1. 2. q. 97. art. 2. His raptim conſideratis, definitionem ad maius & maturius iudicium refero.

SVMMARIVM.

2 *Religio S. Ioannis eſt vera religio, in qua tam profitentes ad eborum, quam ad militandum, ſimilem emittunt profeſſionem. nu. 3. per cuius ingreſſum diſſoluitur matrimonium non conſummatum, non dum ſecundum eorum ſtatuta, num. 3. ſed etiam iure communi, & diſpoſitione Conc. Trid. num. 1.*

CONSILIVM II.

QVIDAM nobilis contraxit matrimonium per verba de præſenti, & vellet illud diſſoluere per ingreſſum & profeſſionem religionis hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani. Quæritur an poſſit illud facere.

1 Reſpondetur quod ſic. Tum quia gloſſa celebris, & recepta ab omnibus puris Canoniſtis & Theologis mixtis, qui canonicæ prudentiæ theologicam, vel theologicæ canonici iuris prudentiam adiunxerunt, hoc tenuit in cap. ex publico. de conuerſ. coniuga. Tum quia illa glo. redacta fuit per Conc. Triden. in canonem neceſſario ſeruandum ſeſſ. 24. can. 6. definiendo generaliter abſque vlla exceptione, matrimoniũ ratum non conſummatum dirimi poſſe per ſolemnem religionis profeſſionem: & conſtat religionem prædictam S. Ioannis eſſe veram religionem, vt colligitur ex fundatione, & ſtatutis eius approbatis à Summis Pont. Tum quia omnes ingredientes prædictam religionem, & eam profitentes emittunt tria vota ſubſtantialia religionis approbatæ à Sede Apoſt. ſcilicet caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ qui in manibus potentis illum aggregare religioni facit, ſit vere ac proprie religioſus, ſecundum Panor. communiter recep. in rubr. de reg. & S. Thom. & alios in 4. lib. ſent. diſt. 33. & 2. 2. q. 136. art. 7. & nos poſt alios tradimus in comment. de reg. ſuper cap. cui portio. num. 18. Tum quia licet Domin. Sotus videatur negare religiones militares eſſe veras religiones lib. 7. q. 5. art. 3. de iuſt. & iure, religionem tamen 3 prædictam S. Ioannis excipit. Tum quia licet Papa diſpenſare poſſit circa votum caſtitatis religioſi ex iuſta & magna cauſa, ſecundum gloſſam communiter receptam à Theolog. & Canoniſtis in cap. cum ad monaſte-

rium.

rium.§.fin.de ſtatu monach.contra S.Tho.in 2.2.quæſt.88.art.11.tamen non ſolet diſpenſare plus circa caſtitatem religioſorum militum prædictæ religionis, quam ſuper caſtitate aliorum monachorum non militarium. Tum quod expreſſe in ſtatutis & cærimonijs profitendi prædictorum religioſorum militum habetur vna forma & vnus modus profitendi; & conſtat per profeſſionem religioſorum, qui profitẽtur quo ad chorum, diſſolui matrimonium ratum non conſummatum; ergo etiam per profeſſionem eorum, qui eam profitentur quo ad militiam armatam. Tum quia ſpecialiter in ſtatutis & cærimonijs prædictæ religionis cauetur expreſſe, eos qui contraxerunt matrimonium,& non conſummauerunt illud, poſſe intrare & profiteri prædictam religionem. Tum denique quod etiam nos poſt alios efficaciter probauimus in tractatu de redit. eccleſ. q.3. num.27. & ſeq. eos qui profitentur religiones militares, etiam quo ad exercitium armorum, eſſe veros religioſos.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia clandeſtina ante Concilium Trid. valebant.*
1 *Matrimonium ratum non conſummatum profeſſio religionis ſoluit.*
2 *Profeſſio ante nouitiatum, ſeu metu facta, eſt nulla.*
3 *Annus nouitiatus ab vltima receptione habitus continuus requiritur.*
4 *Metu reuerentiali facta profeſſio eſt nulla.*
4 *Metus minor iuſto, ſi eſt cauſa actus ſaltem ſine qua non, in foro poli excuſat.*
5 *Pœnitenti pro ſe & contra ſe creditur.*
6 *Scandalum vt vitetur, diſſimulandum cum ijs, qui in matrimonio putatiuo bonæ fide viuunt.*

CONSILIVM III.

CONTRAXERVNT duo ante Conc. Trid. matrimonium de præſenti clandeſtine, ante quod conſummatum femina poſt Concilium aui ſui timore intrauit monaſterium, vbi intra triduum habitum ſumpſit, & profeſſionem fecit: & poſt ſex menſes, mortuo auo, reliquit habitum, & perſuaſione ſuæ matris reſumpſit illum, & in fine anni accepit velum, nulla profeſſione noue facta: & poſt ſex menſes caſu exiuit cum Abbatiſſa è monaſterio, & confugit ad ſuum ſponſum, & conſummauit matrimonium: & coram iudice litis iurauerunt falſo ſe conſummaſſe matrimonium ante religionis ingreſſum: & manſerunt ſine ſcrupulo in eo decem & ſeptem annos, & habuerunt filios. Quæritur quid iuris quo ad forum conſcientiæ.

1 Reſpondeo primo, certum eſſe, quod matrimonium valuit, cap.1. de ſponſ.duorum. & cap.1.de reformat.matrim.ſeſſ.24.Conc.Trid.

1 Secundo, certum eſſe item, quod matrimonium illud fuit diſſolutum per profeſſionem præfatam, ſi fuit valida, cap. commiſſum. de ſponſalib. quia matrimonium ratum non conſummatum ſoluitur per profeſſionem legitimam regularem, cap.ex publico. de conuerſ.coniug.

2 Tertio, quod profeſſio illa prima non valuit; quia profeſſio ante finem

Digitized by Google

anni nouitiatus facta non valet,cap.15.de reg.sess.25. & quia metu & terrore aui facta fuit,cap.1.de his quæ vi.

Quarto, quod illa veli assumptio non habuit vim professionis validæ. Tum quia nulla professio tunc facta fuit; & quæ prius facta fuerat palam, fuit nulla: & fundamento nullo existente, vel omnino corruente, corruit etiam fundatum,cap.cum Paulus.1.q.1. Tum quia annus nouitiatus debet esse continuus, secundum communem sententiam per cap.1.de reg. lib.6. quod late tenet Lapus Abb.in alleg.47. quem refert Francus in cap.1. de reg.lib.6.in princ.referens alios ei concordantes in d.cap.1.& ita non potuit in fine præfati anni fieri professio; quia computandus erat annus incipiendo illum à secunda receptione habitus. Tum quia receptio illa secunda videtur fuisse facta ob metum reuerentialem matris, eo quod fuit facta persuasione ipsius,vt narratur in casu: & quod verisimile est matrem allegasse illi voluntatem illam terribilem aui, qua nullatenus voluit restituere illam marito suo,etiam post excommunicationem, & anathematizationem; immo detrusit eam in monasterio: & est etiam verisimile, quod proposuit ei futuras sibi multas molestias: & ex eo quod ante annum finitum post secundam receptionem confugit ad maritum, opportunitate oblata: & ex eo quod verisimile est confugituram fuisse, si antea se obtulisset opportunitas:& ex eo quod statim vt confugit,consummauit
4 matrimonium. & constat professionem factam ob metum reuerentialem parentum non valere,vt tenet gloss. cap. præsens. 2. quæst.3. quam etiam nos secuti fuimus in Man. consil. cap. 22. num.51. post Hadrianum, & alios. Item addidimus in d.Man.cap.17.num.5.& 30. quod omnis metus, etiam minor iusto, excusat in foro conscientiæ tantum, quantum iustus, si metus ille fuit causa saltem sine qua non,si absque illo non fuisset factus actus. & quæstio proposita tangit forum conscientiæ tantum:ergo quo ad illud forum iudicandus est actus irritus per metum reuerentialem.

5 Quinto, quod partibus tam pro se, quam contra se creditur quo ad forum conscientiæ secundum omnes,& quod quæstionis huius decisio petitur quo ad forum conscientiæ tantum; & partes adeo putauerunt matrimonium præfatum esse validum, & professionem, quæ consecuta est illud, adeo nullam,quod decem & septem annos perseuerauerunt in illo, suscipiendo liberos sine scrupulo conscientiæ.

Sexto,quod tractata lite in foro exteriori, iudicati fuerunt veri coniuges, & non fuerunt iudicandi tales ob id solum, quod iurauerunt se consummasse matrimonium ante professionem solemnem, argumento eorum quæ habentur in cap. super eo. de eo qui cogno. consang.& quod Panor.notat in cap.iurauit.de probat.ab alijs receptus. Ergo præsumendum est,iudicem,qui iudicauit eos esse veros cõiuges, inuenisse per processum, quem fecit, professionem præfatam per veli susceptionem non fuisse firmatam,& ambas fuisse ipso iure nullas aliqua ratione supradictarum.

6 Septimo,quod dissimulari posset cum his, qui bona fide putant legitimum esse inter se matrimonium, si ex separatione graue timeretur scandalum, per tex. in cap. quia circa. de consang. & alibi. & intellectum pul-

chrum

ehrum eius Goffredi, quem rationibus irrefragabilibus defendimus in cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. à num. 67. vsque ad 75. contra Hostien. & alios qui illum per errorem secuti fuerunt, quos nos in dict. cap. si quis autem. referimus.

Octauo, quod per prædicta potest responderi prædictis oratoribus, vt remaneant in sua bona fide, in qua per tot annos remanserunt. Immo etiã potest declarari matrimonium valere quo ad forum conscientię tantum, sicut iam pridem declaratum fuit in foro exteriori. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Papa dispensare nequit quo ad vinculum super matrimonio rato, & consummato.*
2 *Vxor, si nupsit alij bona fide, maritum mortuum probabiliter credens, monenda non est de vita mariti; aliàs secus, quia non esset in bono statu.*
2 *Religionem intrare, & profiteri potest publicæ adulteræ maritus, etiam sine alio iudicio Ecclesiæ.*
3 *Maritus diu absens ab vxore etiam sine iusta causa, licet eam de eius vita non moneat, non dat causam proximam adulterandi; & ideo eam adulterantem dimittere, & religionem ingredi, & in ea manere potest.*

CONSILIVM IV.

ANTE Conc. Trid. quidam nepos cuiusdam canonici potentis, & diuitis contra illius voluntatem contraxit clam matrimonium & consummauit cum quadam nobili paupere, consentientibus tamen tacite parentibus puellæ. quod cum resciisset auunculus iuuenis, curauit eum absentare à ciuitate ad loca remota, quæ puella ignorabat, & ibi ingressus fuit & professus religionem quamdam illustrissimam, cuius est confessarius, & prædicator in pretio habitus. Idque fecit consulto confessario, qui dixit ei licere prædictum ingressum. Puella item nesciens vbi ille habitaret, & putans esse mortuum, nupsit alteri nobili & potenti viro, qui ex ea multos filios suscepit, & habuit.

Quæritur quo remedio succurri possit eis, ne damnentur à Deo, neque ab hominibus.

1 Respondeo primum, non posse illis prodesse dispensationem Papæ: quia matrimonium prædictum fuit consummatum: & omnium tam Canonistarum, quam Theologorum vna est conformis sententia, nõ posse Papam vlla de mundi causa dissoluere tale matrimonium quo ad vinculum, iuxta illud Euang. Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* cap. quod Deus. 33. q. 2. & cap. inter corporal. de translat. Episcop.

2 Secundo, quod femina non potest esse in bono statu, neque absolui per vllum remedium, nisi non exigendo, & non reddendo debitum marito; vel nisi contraxisset bona fide probabiliter credens quod maritus eius obierat, nec postea sciuit, nec credidit, nec credit contrarium: quo casu nullatenus esset ipsa monenda de vita mariti viuentis.

Tertio, quod prædictus maritus religiosus potest perseuerare iuste in sua religione, per cap. Agathosa. 27. q. 2. quod clare habet, maritũ vxoris,

quæ fornicata est publice, vt ibi addit gloss. posse intrare religionem, & perseuerare in ea, etiam non facta separatione iudicio Ecclesiæ: & in casu proposito notorium est adulterium prædictæ vxoris.

3 Non obstat, quod maritus, qui causam dedit adulterio vxoris, non potest illam dimittere, cap. discretionem. de eo qui cogn. consang. vxor. suæ. & cap. si tu abstines. 27. q. 2. & quod prædictus religiosus dedit causã adulterij prædictæ puellæ vxori suæ absentando se ad remota loca, & non scribendo illi, nec alias admonendo vitam suam. non inquam hoc obstat: quoniam non fuit causa propinqua, vel immediata adulterij: quia non tradidit illam adulterandam, nec rogauit, nec consuluit ei, vt id faceret: quo casu loquitur prędictum cap. discretionem. sed tantũ fuit causa remota, de qua loquitur d. cap. si tu abstines. quia renuit cõmiscri illi, vel reddere debitum, quo casu non est causa, sed tantum occasio, cuius traditio non sufficit ad hoc, vt non possit eam relinquere, secundũ gl. in d. c. si tu abstines. quam pulchre tractando sic declarauit Panor. & Præpos. in d. cap. discretionem.

SVMMARIVM.

1 *Vxoratus inuita vxore professus, si ab ea, vt potest, num. 4. in fin. repetatur, remanet obligatus voto simplici castitatis, num. 2. 3. & 4. Vnde si superstes aliam ducat, peccat, num. 2. tenet tamen matrimonium, nu. 4. non tamen tenetur ad religionem redire. num. 1. quod si non repetatur, remanet obligatus voto solemni: adeo vt si aliam duceret, non teneret matrimonium. num. 1. & 4. in fin.*

1 *Vxoratus si consentiente vxore professionem emittat, tenet & valet. & num. 4.*

3 *Votum emissum à filiofamilias in præiudicium patriæ potestatis vsque à principio est nullum: vnde nec mortuo patre secundum Panor. contra Innoc. obligatur.*

5 *Professio emissa ab vxorato inuita vxore, quæ eum repetijt, resolnitur in simplex votum. Vnde Pontifex cum hoc, si superuiuat vxori, potest dispensare; seu illud, vt potest in simplici voto castitatis, commutare; etsi causa aliquanto maior in vno, quam in altero requiratur.*

6 *Castitatis votum à nouitio post habitum nouitiatus emissum ad sui commutationem requirit causam aliquanto maiorem, quam emissum in sæculo.*

CONSILIVM V.

QVIDAM inuita vxore intrauit & professus est religionem aliquam approbatam, & postea fuit repetitus ab vxore, & cum ea vixit aliquo tempore matrimonialiter. Quæritur an mortua illa possit aliam ducere.

1 Respondeo, quod pro parte negante facit primo cap. quidam intrauit. de conuers. coniug. quatenus habet, quod huiusmodi coniugatus mortua vxore non potest aliam ducere.

Secundo, & fortius facit cap. consuluit. eod. tit. quatenus probat, quod coniugatus manens in religione per annum & vltra, non repetente illum vxore sua, mortua illa antequam repeteret, non potest aliam ducere; & si ducat, non tenet matrimonium.

Tertio facit cap. ex parte. eod. tit. quatenus habet, cõiugatũ, qui cõsentiente

tiente vxore professus est religionem, ea mortua non posse ducere aliam; nec, si duxerit, valere matrimonium.

Quarto facit cap. placet. eodem tit. quatenus habet ingressum & professionem vxoris credentis maritum esse mortuum valere, quatenus sibi & non marito præiudicauit.

Pro parte autem affirmante facit primo dictum cap. quidam intrauit. quatenus habet huiusmodi coniugati, votum non valere; & constat non præstare impedimentum id quod de iure non sortitur effectum, cap. non præstat. de reg.iur.lib.6.

Secundo facit idē c.quatenus habet, ꝙ mortua coniuge non potest cogi redire ad monasteriū: cui consequens est non valuisse votū antea præstitū.

Tertio facit d. cap. ex parte. quatenus habet à contrario sensu votum huiusmodi coniugati vxore consentiente factum valere, quasi diceret factum ipsa inuita non valere.

2 Pro resolutione dicendum primo, quod præfatus coniugatus non potest absque peccato citra dispensationem aliam ducere, per fundamenta pro parte negante adducta, & ratione illa firma, quod votum illud professionis licet non valuisset vt solemne quo ad præiudicium vxoris suæ, quæ habebat potestatem in maritum, neque quo ad obligandum eum religioni, vt pulchre tenuit Panor. cōtra Ant. in d.cap.quidam. valuit tamen tamquam votum simplex, id est habuit vim voti simplicis continentiæ, vt affirmat Panor. ibid. & clare sentit Goffred. in summa eiusdem tit. vers. si vero, & Syl. post Palud. ver.diuortium.q.16.cui in sententia concordat Sotus in 4.dist.27.q.1. art.4.col.penult.& qui tale votum simplex vouit, non potest contrahere matrimonium sine peccato absque iusta dispensatione, cap.rursus. qui cler.vel vouen.

3 Non obstat, ꝙ Innocentio in cap.scripturæ.nu.31.de voto, tenenti, quod licet votū filiifamilias factum in præiudicium patriæ potestatis non obliget eum durante illa, obligat tamen ea cessante, contradicat Panor. nu.7. per præfatum cap. quidam. quatenus ait ex illo colligi vnum dictū mirabile, scilicet, ꝙ votum inualidum ex impedimento intrinseco non obligat etiam pro tempore, quo illud impedimentum cessauit: quia casus sunt diuersi. Ratio diuersitatis, quare in casu Panor. non obligatur minor ad implendum votum cessante patria potestate, & huiusmodi noster coniugatus sic cessante vita vxoris (licet neque à Panor. neque ab alio, quod sciā, reddatur) potest esse, ꝙ votū, de quo loquimur, à principio valuit quo ad præiudiciū vouentis; & ita à principio fuit obligatus seruare illud in præiudicium suū; ita quod non poterat exigere ab vxore debitum, licet ei petenti negare non posset: minor autē à principio non fuit obligatus seruare votum in præiudicium patriæ potestatis, immo nec potuit seruare illud iuste.

4 Secundo dicendum, quod licet huiusmodi coniugatus peccet ducendo aliam, ductio tamen siue contractus matrimonij valet, per adducta pro parte affirmante, per illam rationem firmam, quod qui vouit castitatem, vel religionem voto simplici, licet contrahendo matrimonium peccet, contractum tamen tenet, cap.rursus. qui cler.vel vou.

At professio huiusmodi coniugati facta inuita vxore est votum simplex, vel tantum habet vim eius, vt Panor. post alios dixit in d. cap. quidam. & colligitur irrefragabiliter ex eo, quatenus habet ab vna parte votum illud non valere, & ab altera quod videtur promisisse, & se obligare, non exigere debitum, & quo ad hoc votum valere: quæ duo sibi repugnãt, nisi alterum intelligatur de defectu voti solemnis, & alterum de virtute voti simplicis: quod in effectu est dicere, non valet vt solemne, sed valet vt simplex. Non obstat huic conclusioni cap. ex parte. eod. tit. quia loquitur de eo, qui fecit professionem consentiente vxore: in nostro autem casu fecit inuita ea. Non etiam obstat d. cap. consuluit. quia disponit de coniugato, qui emisit professionem sciente vxore, & dissimulante, & ita non contradicente, nec expresse consentiente, dum viueret. per illam enim dissimulationem & taciturnitatem vsque ad mortem, illa consecuta, videtur consensisse, vt post Ioan. Andr. & Cald. diligenter & recte intelligit illud Panor. ibid. Non obstat, quod Panor. in cap. 1. nu. 7. de conuers. coniug. ait post Cald. quod in omnibus casibus, in quibus coniugatus post professionem potest repeti ab vxore, si non repetatur in vita vxoris, debet remanere in monasterio; & si illa mortua contrahat cum alia, non valet matrimonium: non inquam hoc obstat: quia in casu proposito agitur de illo professo, qui intrauit inuita vxore, & fuit reuocatus à monasterio in vita eius.

5 Tertio dicendum, quod ex his duobus infertur, S. D. N. iusta de causa sancteq. posse dispensare, vt consulens contrahat; sicut posset, si votum castitatis & religionis simpliciter sine forma solemnis voti emisisset: sed quod aliquanto maior causa requiritur ad dispensandum secum, eo quod diu detulit habitum non solum nouitiorum, sed etiam professorum, & quod in forma solemnis voti vouit, quam ad dispensandum cum eodem, si simpliciter nullo habitu suscepto, vel etiam suscepto sine forma solemnis voti vouisset. sicut & aliquanto maior causa requirenda esset, si votum simplex castitatis vouisset post habitum nouitiorum aliquanto tempore delatum, quam si vouisset ante illum susceptum. quæ tamen magnitudo cum non sit iure definita, arbitrio suæ Sanctitatis definienda est, l. 1. ff. de iure delib. cap. de causis. de offic. deleg. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Falsa causa, seu falsa persuasio & dolus vitiant quidem hæredis institutionem, non autem votum nec simplex, nec solemne, cũ non vitient in spiritualibus. n. 2. & 4.*

2 *Coniugata sine consensu coniugis professionem emittens, ab eo (vt potest) de monasterio educta, mortuo viro non cogitur ad monasterium redire: quod si non repetatur, non potest exire, immo cogitur in sua professione perseuerare, num. 2. 4. nisi Episcopus ob incontinentiam viri in sæculo incontinenter viuentis educat, vt viro cohabitet. num. 3.*

3 *Dolus & fraus prodesse non debent immediate, sed mediate prodesse possunt. nu. 4.*

4 *Coniugatam professam de consensu viri viuentis in sæculo incontinenter, vel inuenis.*

Digitized by Google

nis,& de incontinentia ſuſpecti,poteſt Epiſcopus ex officio educere de monaſterio, vt cohabitet cum viro.

3 *Votum continentiæ coningis ſine alterius conſenſu valet quo ad ſolum vouentis præiudicium, vt non exigat.*

CONSILIVM VI.

PAMPHILVS coniugatus abijt in regionem longinquam,in qua facto teſtamento,finxit ſe mortuum: ſua coniunx intrauit in monaſterium, & profeſſa eſt ſolemniter,credens illum eſſe mortuum;quod nullatenus feciſſet,niſi id credidiſſet. vir autem certus de vxoris profeſſione vult intrare monaſterium, & profiteri.

Quæritur,an vxor poſſit exire de monaſterio, & compellere maritum ad cohabitandum ſecum.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod falſa cauſa vitiat inſtitutionem hæredis,l.fin.ff.de hæred.inſtit.

Secundo,quia vxor ingreſſa monaſterium,ob id quod probabiliter credidit maritum mortuum, poteſt educi à marito, quo mortuo non poteſt cogi redire ad monaſterium,cap.placet.de conuerſ.coniug.ergo.

Tertio, quia nemini ſuus dolus & fraus debet prodeſſe, l. itaque fullo. de furt.cap.bonæ. de poſtul. præl. & præfatus maritus dolo finxit ſe mortuum,vt ſua vxor fieret monacha. ergo.

Quarto,quia coniunx profitens,etiam de conſenſu alterius,poteſt exire iubente Epiſcopo ex officio, ſi manens in ſæculo viuat incontinenter, vel eſt iuuenis,cap.cum ſis.cap.vxoratus.adiuncta gloſſ.ſing.verbo nullatenus. de conuerſ.coniugato.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod vota iuſte emiſſa ſeruanda ſunt, cap. magnæ. de vot. ſed illa vxor iuſte vouit, & ſancte profeſſa eſt; quia iuſte credidit maritum mortuum. ergo.

Secundo facit cap.conſuluit. eod. tit. quatenus probat, quod coniunx ingreſſus monaſterium abſque conſenſu alterius,debet in ſua profeſſione permanere, niſi à coniuge dum viuit reuocetur. & Panor. relatis multis modis intelligendi illud cap.concludit,q̃ coniunx profeſſus,ſiue ignorante,ſiue ſciente,& diſſimulante,ſiue inuita ſua coniuge, nõ poteſt redire ad ſæculum;niſi in vita coniugis,ſine cuius cõſenſu intrauit,repetatur ab ea.

3 Tertio,quia coniunx poteſt vouere continentiam ſine conſenſu viri, & valet quo ad vouentis præiudicium, licet non ad præiudicium coniugis, ſecundum gloſſ.mem. d.cap.vxoratus. & ita non poteſt exigere debitum, licet teneatur reddere,d.cap.placet.ergo etiam profeſſio facta ſine licentia alterius coniugis valebit quo ad ſuum præiudicium:& ideo ſi non quæratur ab altera parte,non poteſt exire.Per quæ omnia videtur,quod prædicta vxor non poteſt ſua ſponte redire ad ſęculum,nec repetere maritum approbantem ſuam profeſſionem, niſi viueret incontinenter, & Epiſcopus ex officio ſuo iuberet vt cohabitarent ſimul.

4 Ad primum reſpondeo, diſtinguendo videlicet, quod in ſpiritualibus nec dolus nec falſa perſuaſio vitiat,cap.conſtituit.20.q.3.vbi gloſſ.memo-

rabilis,licet sic in temporalibus, quando dat causam contractui.

Ad secundum concedo, quod illa vxor potest reduci à marito repetente, sed non potest sponte sua exire, nec maritum repetere, vt dicit glossa, quam mente tenet d.cap.vxoratus.

Ad tertium concedo, quod fraus & dolus immediate non prodest doloso,sed mediate sic,cap.quia diuersitatem.de conc.præb.

Ad quartum concedo,quod posset vxor educi repetente marito,& Episcopo iubente ob causam in argumento contentam, sed non sponte sua, vt dictum est. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Professio à coniugato, cuius vxor publice adulterata est, etiam tacito matrimonio emissa, tenet.*

CONSILIVM VII.

AN VALEAT professio viri coniugati, cuius vxor publice adulterata est,facta in religione,tacito matrimonio,cui alligatus erat?

1 Respondeo qp sic,per cap. Agathosa.27.q.2.quatenus habet,virum posse profiteri religionem nolente vxore,quæ fornicata est,præsertim publice,vt gloss.ibi annotauit:quia talis vxor nec possessorio,nec petitorio potest agere ad restitutionem sic professi,cap.significasti. de diuortijs. & ita præfatus vir perinde quo ad hoc est censendus, ac si morte suæ vxoris esset ab ea solutus. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium committit vxor,quæ viuente primo viro, qui eamdem etiam recedēdo reliquit,nu.3. cum altero secundum contrahit & consummat matrimonium: adeo vt si eius primus vir ingrediatur,vt potest,religionem,verus efficiatur religiosus,nec possit repeti.num.2.*

2 *Bigamus relicta vxore adultera potest vt laicus religionem ingredi,sed non vt clericus,nisi secum Papa dispensset;cum ad hanc irregularitatem non se extendant; vt creditur,regularium priuilegia.num.4.*

CONSILIVM VIII.

QVAESITVM est de quodam,qui contraxit matrimonium clam ante Conc.Trid.cum corrupta,& consummauit illud, & abijt in aliam regionem longinquam,vbi post duos annos confessarius iussit ei, vt rediret ad suam vxorem, quam inuenit publice nuptam: & considerans non posse probare matrimonium suum clandestinum,hocq. post Conc.Trid.in facie Ecclesiæ contractum fuisse, ingressus & professus fuit religionem quamdam approbatam, & presbyter factus 14. annis vsus est sacris ordinibus; an debeat censeri esse in bono statu.

2 Responsum est primo, matrimonium eius fuisse validum: quoniam

Conc.

Digitized by Google

Conc.Trid. non annihilauit, immo confirmauit matrimonia clandestina ante illud contracta,cap.1.de reform.matrimonij sess.24.

Secundo,quod vxor eius peccauit contrahendo publice cum secundo, si habuit verum animum matrimonium contrahendi cum D. consulente, & admisit adulterium, quod est grande peccatum, cap.at si.5.de adulterijs. de iudic. & quia contraxit, antequam notitiam certam haberet de morte mariti,cap.antea. & cap.in præsentia.de sponsal.

2 Tertio, quod D. consulens peccauit ordines sacros assumendo; quia erat bigamus, eo quod contraxit cum corrupta, cap. si cuius. cap. si quis viduam.34. distin. & bigamia impedit omnem ordinem, per totum tit. de bigam.

Quarto,quod licite potuit ingredi religionẽ, ad hoc vt esset in ea conuersus laicus;quia bigamus potest esse talis monachus secundum omnes.

Quinto, quod ipse per suam professionem factus fuit verus religiosus; ita quod repeti non posset à sua vxore: quia per adulterium, quod admisit consummando secundum matrimonium, perdidit ipso iure ius petendi debitum, & retinendi & repetendi illum, cap. Agathosa. 27.q.2. vt post Caiet. tomo 7.tract.5.quæst.2. tradimus nos in nostro Man. conf. cap.22.num.21.

3 Nec obstat,quod videtur ipse dedisse occasionem adulterandi per suam absentiam; quia non dedit occasionem propinquam, sed tantum remotam, quæ non sufficit ad hoc, vt excuset vxorem à perditione iuris petendi debitum, vt in his fere terminis determinant Panor. & Præpos. in cap. discretionem. de eo qui cognouit consang.vxoris suæ.& est glo.satis apta in cap.si abstines.27.q.2. etiamsi per suam confessionem vel aliàs probare possit prædictum matrimonium.

4 Sexto, D.consulentem debere petere dispensationem à Sede Apost. super irregularitate bigamiæ,super qua,vt puto,dispensare nequeunt superiores eius per priuilegia sua: quoniam per Apost.priuilegia, quæ mihi licuit videre, licet eis detur facultas dispensandi super irregularitatibus cum fratribus suis, ante vel post ingressum monasterij contractis, excipitur irregularitas, quæ nascitur ex homicidio voluntario, & bigamia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Creditum nequaquam in foro exteriori viro & mulieri asserentibus in præiudiciũ ordinum sacrorum publicè assumptorum, se prius contraxisse matrimonium, & consummasse.*

2 *Adulteram non potest relinquere vir,qui & ipse(licet clam)adulterauit,& multo minus sacris initiari,etiamsi illa alteri nupsisset;immo dissoluto secundo matrimonio illam volentem redire cogitur recipere.*

3 *Dispensare potest Papa,vt qui adulteram clandestinè ductam,& postea alteri nuptam reliquit, & ordines susceptit, durante dicto publico matrimonio, in susceptis ministret ordinibus.*

CON-

CONSILIVM IX.

CVM CERTVM sit, coniugem adulterantem ipso iure perdere ius petendi debitum à coniuge innocente, cui etiam ipso iure quæritur ius negandi illud delinquenti, vt tradit D. vestra in suo Man. confess. cap. 22. num. 23. Cumq. item certum sit, coniugem innocentem, qui, vel quæ quæsiuit ius negandi debitum coniugi adulteranti, perdere illud adulterando, iuxta cap. intelleximus. de adult. Cumque verum sit, eum qui clandestine contraxit, & consummauit matrimonium cum aliqua, quæ postea publice contraxit cum alio, ex quo suscepit filios, & negante illa non potest probari matrimonium, posse ordines etiam sacros suscipere, iuxta cap. Agathosa. 27. q. 2.

Quæritur de marito adulteræ prius innocente, qui post matrimonium clandestine contractum cum ea ante Conc. Trident. postquam ipsa alteri publice nupsit, & adulterium commisit, & ipse clam adulteratus est, & postea ordines sacros suscepit, an recte fecerit, vel teneatur redire ad eam repetentem.

1 Respondeo primo, multa posse pro vtraque parte adduci per eum, cui vacaret id facere.

Secundo, quod in foro exteriori censendus erit recte fecisse, nec posse redire ad illam; quia non potest probari matrimonium, nec credi debet eis confitentibus illud; quia id credi non potest in præiudicium sacri ordinis publice accepti, iuxta cap. super eo. de condit. appos. & ei per glo. & alios adnot.

2 Tertio, quod videtur male fecisse. Tum quia per illud adulteriũ perdidit ius discedendi ab ea in foro conscientiæ, per cap. intelleximus de adulter.

Quarto, quod teneretur in foro conscientiæ accipere illam, si mortuo marito vellet redire ad eum.

Quinto, quod non videtur posse iuste vti sacerdotio sine Papæ dispensatione, quam opinor posse suam Sanctitatem facere pro tempore, quo illa viueret nupta: attento quod illa non petit eum, nec eum vendicaret, etiam si peteret, propter probationis defectum: & quod non videtur contra ius naturale, neque diuinum, quod in huiusmodi casu occultissimo ordine suo vtatur sacerdos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus, cuius vxor notorie adulterium commisit, sicut sine alia diuortij sententia potest religionem ingredi, ita & sacris ordinibus initiari.*

2 *Ordines sacros coniugatus post consummatũ matrimonium assumere potest in omnibus casibus, in quibus inuita vxore potest religionem ingredi.*

CONSILIVM X.

VTRVM vxoratus propter notorium vxoris adulterium potuerit sacris ordinibus initiari, relicta vxore in sæculo, & ingredi religionẽ?

Respon-

Digitized by Google

1 Respondeo posse. Tum quia per adulterium notorium ipso iure absque sententia separationis soluitur matrimonium quo ad thorum & cohabitationem, adeo quod ipsa adultera non potest petere restitutionem cap. significasti. de diuor. vbi hoc tenent omnes, & in l. naturaliter. §. nihil commune. vbi Iason col. 10. ff. de acq. possess. Tum quod hac ratione glossa recepta in cap. Agathosa. 27. q. 2. in verbo conuersionis. per illum textum dixit posse coniugatum ingredi religionem inuita vxore, quæ publice fornicata est. Tum quia quo ad hunc effectum parificantur ordo sacer, & monachatus, cap. coniugatos. de conuers. coniugat. adiun. & cap. cum sis. eod. tit. & Syluest. post Petrum Palud. in verbo diuortiũ. §. 17. ponit pro regula, quod in omni casu, quo post matrimonium consummatum licitum est religionem intrare, licitum est etiam ad sacros ordines promoueri.

SVMMARIVM.

1 *Professio bigami coniugati, cuius vxor adultera est, etiam hoc tacito emissa valet, nisi intentio recipientium sit vel esse debeat non recipiendi tales. & nu. 5. in fine*
2 *Maritus adulteræ factus religiosus ad eam redire non tenetur.*
2 *Adulterium opponi potest agenti rei vendicatione, spoliato autẽ non, nisi sit notoriũ.*
3 *Bigamus est corruptam ducens, & sine Papæ dispensatione nequit ordinari, nec ordinatus sine ea licite ministrare. num. 5.*
4 *Irregularis celebrando peccat, sed irregularitatem nouam non contrahit.*
5 *Scandalum actiuum, & non passiuum attendendum.*

CONSILIVM XI.

FRANCISCVS duxit in vxorem quamdam concubinam alterius publicam; quæ biduo post consummatum matrimonium redijt ad suum concubinarium, & ipse tanto dedecore commotus abijt in longinquam regionem; & ibi tacito matrimonio intrauit & professus fuit ordinem Franciscanum, & ad titulum religionis initiatus fuit omnibus ordinibus, etiam sacris, etiam presbyteratus, & pluribus annis missauit, & pœnitentes sibi confessos absoluit.

Quæritur primo, an professio eius valuerit.

Secundo, an teneatur redire ad suam præfatam vxorem in foro conscientiæ, & an cogi possit in foro exteriori; præsuppositio, quod illa palam & notorie perseueranit, & perseuerat diutissime in illo adulterino concubinatu.

Tertio, an potuit recte ordinari.

Quarto, an per executionem ordinum incurrerit irregularitatem.

Quinto, an possit celebrare licite, non obstante quod aliqui ob id scandalizarentur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quod decisio eius pendet ex facto animorum recipientium: nam si ea mente fuerunt, quod recepissent eum, si confessus fuisset se coniugatum cum ea, quam iuste dimiserat, & qua volente nolente poterat fieri religiosus, valuit professio: si

autem

autem erant contraria mente, non valuisset: in dubio autem præsumi posset eos fuisse priori mente, nisi particulari aliquo statuto contrarium haberent: quia quo ad intrandam religionem paria sunt iure cõmuni quem non esse coniugatum, vel talem coniugatum, qui perinde potest intrare illam, ac si non esset coniugatus: & de æquipollentibus idem est iudicandum, l. fin. ff. mand. & cap. licet ex quadam. de testibus. Et supposito quod professio valuit:

2 AD SECVNDAM respondetur negatiue. Tum quia est casus pro hac parte negatiua in c. Agathosa. 27. q. 2. Tum quia licet coniugi coniugem relinquere quo ad thorum propter fornicationem, auctoritate euangelica, Matth. 19. transl. in cap. Dominus. 32. q. 7. cap. fin. de coniug. leprof. Tum quia adultera ipso iure ante omnem iudicis sententiam priuatur iure petendi debitum in foro conscientiæ, vt recte resoluit Card. Caiet. tom. 1. opusc. tract. 31. resp. 4. & probatur ipsa auctoritate euangelica. Tum quia in foro exteriori competit innocenti coniugi exceptio adulterij aduersus coniugem adulterãtem, si agat via rei vendicationis; etiamsi adulterium sit occultum: & competit eadem exceptio, etiamsi agat via spolij, & restitutionis ante omnia faciendæ, si adulterium est publicum, quale est in hoc casu, per tex. sing. in cap. significasti. de diuort. quamuis exceptio cognationis notoriæ non posset opponi petenti restitutionem, cap. porro. eod. tit. cuius diuersitatis ratio à multis reddita ibi, & in l. naturaliter. 9. nihil commune. ff. de acquir. poss. fuit à nobis quidem in d. cap. significasti. paulo altius declarata.

3 AD TERTIAM respondeo, quod non fuit rite ordinatus; quia bigamus non potest ordinari absque dispensatione Papæ, cap. acutius. & cap. deinde. 26. dist. cap. 1. de bigamis, & caret omni priuilegio clericali, cap. 1. eod. tit. lib. 6. & prædictus consulens erat & est bigamus; quia omnis qui contrahit matrimonium cum corrupta, vel vidua, fit talis, cap. si quis viduam. 1. & 2. & cap. si cuius. 34. dist. & consulens contraxit cum corrupta.

4 AD QVARTAM, quod per executionem ordinis non contraxit nouam irregularitatem; irregularis enim licet peccet celebrando, non tamen nouam irregularitatem contrahit, secũdum Innoc. in cap. si celebrat. de cler. excom. recep. ibi per alios, & neruosius per nos confirmatum in Man. confess. cap. 27. num. 194.

5 AD QVINTAM, quod licite potest celebrare post iustam habilitationem, non obstante quod aliquis ob id scandalizaretur. Tum quia illud scandalum non est actiuum, sed passiuum, de quo, si prouenit ex malitia, non est curandum, vt docuit Dominus Matth. 15. & probatur in cap. qui scandalizauerit. de reg. iur. & si scandalum processerit ex ignorantia, vel infirmitate, potest doceri ratio, cur celebrat viuente uxore dimissa; qua non obstante qui scandalizaretur, ex malitia videtur scandalizari: & ideo de tali non esset curandum, iuxta doctrinam S. Thom. receptam 1. 2. quæst. 43. art. 7. & 8.

Ex quibus infertur, quod prædictus Franciscus eget dispensatione super irregularitate bigamiæ, super executione ordinum, & presbyteratus male

male assumptorum: & videtur iusta causa dispensandi, attento quod est religiosus tam stricti ordinis, & quod fuit illi tanta causa vxorem adeo impudicam dimittendi: indiget etiam professionis noua emissione, vel prioris ratificatione facienda à S. D. N. vel à prioribus receptoribus, si mens recipientium non fuit, nec debuit esse recipiendi eum, si veritatem patefeciſſet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, viuente primo marito, alteri nubēdo, & consummando cōmittit adulterium, ob quod ius petēdi debitū, retinēdique, ac repetēdi virū factū religiosum perdit.*

2 *Adulteræ si detur occasio remota adulterandi, non excusatur à perditione iuris petendi debitum.*

3 *Bigamiam contrahit matrimonium contrahens, & consummans cum corrupta; & si ordinetur, est male ordinatus.*

4 *Coniugatus fieri potest religiosus de iusta licentia vxoris, vel ea adulterante, & hoc casu potest ordinari.*

CONSILIVM XII.

SOCRATES contraxit clam matrimonium cum corrupta, quam putabat virginem, & consummauit illud, cohabitauitq. cum ea quasi duobus mensibus; postea ex Hispania traiecit in Flandriam, vbi mansit duobus annis; & iussus à confessario redire ad vxorem, inuenit eam nuptā alteri publice in facie Ecclesiæ. Quare ingressus, & professus fuit quādam religionem approbatam, in qua etiam ad omnes ordines etiam presbyteratus promotus fuit, quibus vsus est 4. annis circiter. Quæritur an iste sit in bono statu, & an teneatur requirere vxorem.

1 Respondendum est illum esse verū religiosum, nec posse repeti ab vxore: quia per adulterium, quod admisit, cōsummando secundum matrimonium, perdidit mulier ipso iure ius petendi debitum, & repetendi, & retinendi virum, cap. Agathosa. 27. q. 2. vt post Caiet. in opusc. tradidimus nos
2 in Man. confess. cap. 22. nu. 21. Nec obstat, quod videtur, quod ipse maritus tradiderit occasionem adulterādi per suam absentiam, & quod talem occasionem præbens non potest de adulterio vxoris se iuuare, c. discretionē. de eo qui cogn. consang. vxor. suæ. quia non dedit occasionem propinquā, sed remotam, quæ non sufficit ad hoc, vt excuset vxorem à perditione iuris petendi debitum; vt in his fere terminis determinat Abb. & Præpos. in d. cap. discretionem. & est glo. satis apta in cap. si tu abstines. 27. q. 2. Nihilominus maritus fuit male ordinatus; quia contraxit bigamiam contrahendo, & cōsummando matrimonium cum corrupta, cap. si quis viduam. 50. d. & cap. si cuius. 34. dist. quæ bigamia impedit omnē legitimā ordinationem, per totū titulum de bigamis. Quo fit, vt si illa tēpore contracti matrimonij fuisset virgo, etiam ille fuisset rite ordinatus; quia id quod dicitur, non esse ordinandum coniugatum per totam 31. dist. & cap. 1. 28. dist. intelligendū videtur de illo, cuius vxor non perdidit ius petendi debitum ab eo, arg. cap. Agath. 27. q. 2. & sicut coniugatus de licentia iusta vxoris potest fieri religiosus, cap. si quis coniugatus. 27. q. 2. sic etiam vxore adul-

terante, d.cap.Agathosa. ita videtur quod coniugatus de licentia vxoris, vel ea adulterante, possit ad sacros ordines promoueri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatum si ordinet Episcopus, punitur, nisi accedat consensus vxoris. num.3. at ea consentiente potest, num.2. etiam si matrimonium sit consummatum, nu.4. licet vxor non ingrediatur monasterium, modo voueat continentiam: etsi in hoc Panor. dissentiat. num.5. immo si sit non suspecta de incontinentia, dictum votum non est necessarium. num.4. & 6.*

2 *Ordinis sacri etiam de voluntate vxoris susceptio matrimonium etiam non consummatum non soluit quo ad vinculum, soluit tamen quo ad thorum, num. 3. religionis autem professio tollit vinculum matrimonij non consummati. num.5.*

3 *Coniugatus, qui de licentia vxoris cognita religionem ingreditur, ab ea educitur, & vxori restituitur: & hoc, quando vxor erat suspecta de incontinentia, nu.4. qua suspicione existente non sufficeret licentia etiam cum voto continentiæ, nisi & ipsa ingrederetur. num.2.*

4 *Voti solemnitas causata ab assumptione ordinum differt à causata per professionem in religione emissam, quo ad effectum vt quis possit ordinari: nec ab vno ad aliud bene infertur. num.5.*

CONSILIVM XIII.

1 AN CONIVGATVS de vxoris consensu nondum carnaliter cognitæ iuste possit ordinari? Et videtur quod non: Primo, quia punitur Episcopus ordinans coniugatum, cap.fin.de temp.ordin.lib.6.

Secundo, quia per susceptionem ordinis etiam sacri non soluitur matrimonium etiam non consummatum, extrauag.1.de voto Ioan.xxij.

Tertio, quod cap. coniugatus. de conuers. coniugat. sic habet, *Nullus coniugatorum ad sacros ordines promouendus, nisi ab vxore continentiã profitente fuerit absolutus*. & ita non sufficit consensus vxoris, nisi illa continentiam voueat. Et pondera quod non distinguit inter coniugatum qui consummauit matrimonium, & eum qui non consummauit.

Quarto, quod gloss. in d. c. coniugatus. valde dubitauit an sufficeret consensus vxoris etiam cum voto continentiæ sine ingressu religionis, & Panor. post Anton. super ea tenet quod non.

2 Quinto, quod cap.1.de conuers.coniug.habet quod maritus ingrediens monasterium de licentia vxoris debet redire ad eam post professionem, si illa non ingrediatur religionem, nec voueat continentiam.

Sexto, quod in c. cum sis. eod.tit.definitur non sufficere cõsensum vxoris etiam votum continentiæ emittentis sine ingressu religionis, vt maritus fiat monachus.

Sed contrarium affirmat S.Tho. in 4.lib. sent.37. dist.q.1. art.2. dicens quod coniugatus accipiens ordines de voluntate vxoris non solum accipit verum ordinem, sed etiam executionem.

Ad

Digitized by Google

3 Ad primum oppoſitorum reſpondeo quod cap. vlt. de temp. ordin. lib. 6. in eo citatum loquitur de ordinante coniugem ſine vxoris licentia.

Ad ſecundum concedendo quod per ordinem etiam presbyterij ſuſceptum poſt contractum matrimonium etiam non conſummatum, etiam de licentia vxoris, non ſoluitur illud quo ad vinculum; ſed negando quod non ſoluatur quo ad thorum.

4 Ad tertium, & quartum, quod procedunt quando vxor eſt ſuſpecta: quia tunc requiritur quod illa voueat continentiam.

Ad quintum, quod procedit in ſuſpecta de incontinentia.

Ad ſextum, quod loquitur de intrante monaſterium, & prædicta concluſio de ſuſcipiente ordinem ſacrum, quæ quo ad hoc videntur differre.

Sit ergo concluſio, quòd maritus de licentia vxoris iuſte poteſt ordinari. Quod ampliatur primo, etiam ſi matrimonium ſit conſummatum, arg. cap. qui vxorem. 33. q. 5. & cap. ſeriatim. 32. diſt. quod eſt de ſententia & mente prædicti S. Thomæ communiter recepti.

5 Secundo ampliatur, vt procedat, etiam ſi vxor non ingrediatur monaſteriũ, modo voueat continentiam, per d. cap. coniugatus. iunct. gloſſ. quæ cõmuniter recepta videtur hanc opinionem approbare ponendo illã pro vltima, arg. gloſſ. ſingul. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebel. licet Panor. in contrariam inclinet, arg. cap. præcedentis, cum ſit. quod probare videtur oportere vxorem ingredi religionem, quo maritus de licentia eius illam profiteatur. ſed non concludit. Tum quia arguit à ſeparatis, à quibus non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Tum quia illa non æquiparantur; quia monachiſmus plus ſeparat, quam ſacerdotium: vnde etiam quo ad vinculum tollit matrimonium ratum non conſummatum, quod non facit ſacerdotiũ, iuxta cap. ex publico. de conuerſ. coniug. & extrauag. 1. de voto Ioan. xxij. Nec eſt eadem ratio: quia ſacerdos melius poteſt prouidere vxori remanenti in ſæculo, ne fornicetur, quam monachus incluſus.

6 Ampliatur tertio, vt procedat, etiam ſi vxor non voueat continentiam, modo ſit ſenex, vel aliàs extra ſuſpicionem incontinentiæ. Tum quia id quod excuſat ab intranda religione vxorem intrantis eam, videtur excuſare poſſe à voto continentiæ vxorem ordinandi. Sicut enim ſe habet introitus vxoris ad introitum mariti religionem intrantis, ita ſe habet votum continentiæ vxoris ad ſacerdotium mariti ordinandi, per præcedentem ampliationem.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus poſt conſummatum matrimonium de ſolo conſenſu vxoris iuſte religionem ingredi non poteſt, niſi etiam vxor ingrediatur, num. 3. vel cum ſit ab omni ſuſpicione incontinentiæ aliena, continentiam promittat: aliàs ſi ſit ſuſpecta, ſolus conſenſus cum voto de ingrediendo non ſufficeret, nu. 2. profeſſio tamen facta teneret, nec poſſet reuocari num. 3.*

2 *Coniugatus, conſentiente vxore, & continentiam promittente, ordines ſacros poteſt aſſumere; & hoc, ſi ab ea ceſſet omnis incontinentiæ ſuſpicio, num. 2. nam ſi eſſet*

ſuſpecta

ſuſpecta, non ſufficeret, etiam ſi promitteret, religionem ingredi, num. 2. ordinatio tamen facta teneret, & poſſet eis vir iuſte vti, vxorq. eſſet cogenda votum adimplere, num. 3. ad fin. & 4. Item & viro poſſunt conferri beneficia, vt patet ex caſu propoſito.

4 *Vxor, quæ conſentiendo viro promiſit continentiam, ſi eam non ſeruet, eſt cogenda, vt maneat recluſa in aliquo monaſterio, vel alio loco ſimili, vt tertiariarum, quæ non ſunt proprie moniales. quod ſi etiam vouit ingredi religionē, debet ad id cogi.*

5 *Adulteræ vir innocens, poteſt etiam contradicente vxore religionem præcedente iudicis ſententia, & ſi ſit notorium, etiam propria auctoritate ingredi, immo & ordinari: immo & ſi antea ordinatus fuiſſet, poſſet ſuperueniente adulterio ordinibus vti.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM coniugatus de licentia ſuæ coniugis promittentis & iurantis ſe ſeruaturam caſtitatem perpetuam, & intraturam religionem per inſtrumentum publicum, ordinatus fuit presbyterio à ſuo Epiſcopo, & beneficio curato donatus, quod multis annis rexit. Coniux vero eius commorata diu inter tertiarias ordinis Dominicani, deſerto ſuo monaſterio, vitam inhoneſtam agit.

Quæritur, an præfatus ſuus coniux poſſit cogi ab Epiſcopo denuo redire ad eam, vel ſuſpendi ab officio ſuo.

Reſpondeo, quæſtionem hanc difficilem videri, eo quod ſolæ duæ viæ occurrunt, quibus D. conſulens defendi poſſe videtur, & neutra eſt nimis clara. Altera eſt, quod ſuſcepit ordinem ſacrum de licentia ſuæ vxoris promittentis ſeruare perpetuam caſtitatem, & intrare religionem. Altera, quod ſua vxor admiſit adulterium, & vitam ducit inhoneſtam. Quod
1 autem prior via non ſit nimis clara, facit primo, quod coniugatus poſt conſummatum matrimonium non poteſt ingredi religionem de ſolo conſenſu vxoris remanentis in ſæculo, cap. cum ſis. & cap. coniugatus. de conuerſ. coniugatorum.

Secundo, quod non videtur ſufficere, quod vxor promittat ſeruare continentiam; niſi eſſet tanta ætate, & ita bene morata, vt tolleret omnem ſuſpicionem fornicationis, vt expreſſe probat præfatum cap. cum ſis. & cap. vxoratus. eod. tit. de conuerſ. coniug. & in caſu propoſito vxor non erat talis, vt euentus probauit.

2 Tertio, quod ad hoc, vt vir tranſeat ad religionem, non videtur ſufficere conſenſus vxoris etiam vouentis ingredi religionem, ſi eſt iuuenis, & ſuſpecta de fornicatione, vt expreſſe tenet Panor. communiter recep. in cap. 1. nu. 8. de conuerſ. coniug. & probatur clare per cap. ad Apoſt. & cap. ſignificauit. à contrario ſenſu eod. tit. & in caſu propoſito mulier erat iuuenis, & ideo ſuſpecta de fornicatione: ergo non debuit maritus ordinari, antequam illa mutaret vitam, & profiteretur religionem.

Quarto, quod nihil prodeſſe videtur D. conſulenti, quod vxor intranit ordinem tertium S. Dominici, quia ille non erat vera religio, arg. glo. ſing. in clem. cum ex eo, de ſent. excomm.

Pro

Digitized by Google

3 Pro contraria vero parte facit primo, quod coniugatus licet non possit regulariter promoueri ad sacros ordines; fallit, si vxor consentiat, & continentiam promittat, vt est casus in cap. coniugatus. de conuers. coniug. & hoc in nostro casu contigit; quia maritus fuit ordinatus de consensu vxoris promittentis, & iurantis seruare continentiam, immo & intrare religionem.

Secundo, quod coniux potest ingredi religionem, si sua quoque coniux ingrediatur, cap. cum sis. & cap. vxoratus eod. tit. & in casu proposito vir assumpsit ordines sacros, & femina promisit & iurauit seruare continentiam, & intrare religionem; immo & intrauit tertiariam Dominicanorum.

Tertio, quod licet consensus vxoris etiam vouentis continentiam, si est iuuenis, & suspecta de fornicatione, non sufficiat vt maritus iuste ingrediatur religionem, antequam vxor ingrediatur eam; si tamen recipiatur, & profiteatur, valet professio, & non debet extrahi à religione; sed vxor, quæ consensit, & vouit continentiam, & religionem, debet cogi ad cõplendum votum, vt Panor. vbi sup. concludit, & probatur in d. c. significauit. & in d. c. ad Apostol. & confirmatur ea ratione, quod de substantia professionis mariti non est professio vxoris, sed consensus ipsius cum voto continentiæ, si non est suspecta de fornicatione, & cum voto religionis, si est suspecta, vt Panor. vbi supra dixit, & clarius Feder. cons. 37. & efficaciter probant quatuor præfata capp. scilicet c. cum sis. & cap. vxoratus. & cap. ad Apost. & cap. significauit. in sensu directo, vel à contrario sensu. Per quę verior & canonibus consonantior est pars hæc posterior.

Non obstant opposita. Ad primum enim & secundum respondetur concedendo assumpta in eis; negando tamen quod in casu proposito non inueniantur omnia illa; quoniam interuenit consensus vxoris, & votum & iuramentum de seruanda perpetua castitate, & intranda religione.

Ad tertium respondet argumentum tertium pro nostra parte formatũ, scilicet, quod in casu proposito non debebat ordinari ordine sacro D. consulens, antequam illa intraret religionem; ordinatio tamen facta tenuit, & iuste potest ordine accepto vti, & vxor præfata debet compelli à Reuerendissimo Episcopo, vt adimpleat ea quæ vouit, iuxta præfatum cap. significauit.

4 Ad quartum respondetur primo, negando quod non profit ingressus vxoris in præfatum ordinem tertiariarium, tenendo opinionem Innoc. & d. cap. significauit. scilicet, quod huiusmodi vxor tenetur quidem intrare religionem, non tamen profiteri, sed manere ibi recluſa: quod videtur verum, si non promisit plusquam continentiam perpetuam, secundum Cald. approbatum per Panor. vbi supra. Secundo, concedendo quod non profit, tenendo opinionem Hostien. in d. cap. significauit. quod tenetur profiteri: quæ videtur verior, si vouit intrare religionem, sicut in præsenti casu vouit: sed negamus quod ex hoc sequatur non profuisse votum de intranda religione: quia potest compelli ad intrandam aliam. & satis est D. consulenti q. illa consensit cum voto & iuramento de seruanda continentia, &

intranda religione, ad hoc vt ſua ordinatio valeat, & non poſſit ab vſu eius arceri, & illa compellatur adimplere ſua vota.

5 Altera vero defenſio D. conſulentis eſt, quod præfata vxor fornicata & adulterata eſt. Tum quia coniuge adulterante, coniux innocens poteſt abſque illius licentia intrare monaſterium, & profiteri, vt eſt caſus in cap. Agathoſa. 27. q. 2. & ratio firma eſt, quia per adulterium cõiugis liberatur coniux ab omni ſeruitute, quam illi debet ratione coniugij, auctoritate Euangelij Matth. 5. & Lucæ 16. relat. in cap. dixit Dominus. 31. q. 2. & alibi ſæpe etiam ipſo iure ſine vlla iudicis ſententia ſaltem quo ad forum conſcientiæ, & etiam quo ad forum exterius, ſi adulterium eſt manifeſtũ, cap. ſignificaſti. de diuor. vt nos latius tradimus in Man. confeſſ. cap. 22. num. 21. & duobus ſequentibus. Tum quia præfatus D. cõſulens non expoliauit eam, immo de conſenſu eius ordinatus fuit, & diu ordines ſuos exercuit: & ita licet occultum eſſet adulterium, vel fornicatio, ob quam potuit dimitti, debet audiri exceptio eius de adulterio, antequam cogeretur ad eã redire; & probato eo eſſet abſoluendus per prædicta. Tum quia, etiamſi non fuiſſet ordinatus de illius conſenſu, & licentia, poſſet nunc ordinari ſine illa, & à fortiori vti ordine iam ſuſcepto, argumen. cap. quemadmodum. de iureiur. cum ſimilibus, & per ea iura, quæ colligi poſſunt ex prædicto num. 21. & duobus ſeqq. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dubio in caſu tutius eſt pro matrimonij validitate præſumere.*

2 *Sponſus credere debet ſponſam ſe paſſam cognoſci maritali affectu, & hoc magis ſi ipſa id fatetur, num. 3. contrarium autem, etiam ipſa id aſſerente, niſi alię adſint coniecturæ, credere non poteſt. num. 2.*

3 *Præſumere in dubio debemus id quod lex communis præſumit.*

4 *Monitio non eſt adhibenda, quando non eſt profutura, ſed quando creditur profutura. & num. 7.*

5 *Adultera vir poteſt ſe ab ea ſeparare, idemque & religionem ingredi, immo & ordines ſacros ſuſcipere, num. 6. & eis vti ſine Papæ diſpenſatione. num. 7.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM contraxit cum quadam ſponſalia de futuro, & cognouit eam carnaliter ante Conc. Trid. & poſtea illa nupſit alteri publice, & ipſe aſſumpſit ordines etiam publice: & nunc poſt multos annos dubitat primum, an præſuppoſito quod ipſe cognouit eam vxorio affectu, ſed dubitat an illa eodem affectu paſſa eſt cognoſci, poſſit deponere ſcrupulum incitantem eum ad credendum valorem matrimonij.

1 Ad primum dubium reſpondetur quod non, ſi alia coniectura non concurrit. Tum quia tutius eſt in dubio credere valorem matrimonij, argu. cap. iuuenis. de ſponſ. Tum quia ſcit ſe cognouiſſe vxorio affectu, & idem debet credere de illa, cum tota Eccleſia id credat, nec habeat coniecturã ſufficientem ad non credendum, cap. is qui de ſponſ. Tum quia habens

potestatem arbitrandi, debet ad arbitrandum lege communi duci, vt dicit Panor. in c. cum Ioānes. num. 13. & in fine de fid. inst. arg. cap. 1. de dilat. & tradit Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 5. concl. 4.

2 Secundo dubitat, an teneatur interrogare illam, vtrum in copulam carnalem consensisset vxorio affectu. Respondetur quod non, ad effectum credendi ei, si responderet non consensisse, non adductis alijs coniecturis, quæ ad credendum sufficerent; sed sic ad effectum sciendi, an essent aliæ coniecturæ ad id credendum, per dicta Soti in 4. dist. 27. q. 1. art. 7. col. 8. & nos in Manu. confess. cap. 22. num. 76.

3 Tertio dubitat, an ipse teneatur credere sponsæ, quæ interrogata diceret se passam fuisse cognosci vxorio affectu. Ad quod respondetur quod sic indubie. Tum quia tota Ecclesia tenetur id credere, & non est vlla ratio, quæ contrarium suadeat.

4 Quarto dubitat, an teneatur monere illam vt suæ conscientiæ medeatur. Et videtur respondendum, quod si probabiliter credit nihil profuturam monitionem, & multum officere posse, omittat illam, iuxta ea quæ habentur in Manu. confess. cap. 24. num. 12.

5 Quinto dubitat, quo remedio potest sibi mederi quo ad forū conscientiæ. Ad quod respondeo primo, quòd consulens non potest sibi mederi solutione matrimonij quo ad vinculū, quia cum credere debeat verū fuisse matrimonium, & consummatum, illud non potest solui quo ad vinculum. Secundū omnes, etiam Papæ auctoritate. Secundo, q non potest etiam mederi depositione conscientiæ, iuxta responsum ad primum dubiū. Tertio, q potuit separare se, & manere separatus etiam sine auctoritate Papæ, eo quod adulterata fuit ipsa, & manet in adulterio, iuxta cap. Agathosa. & ei
6 adnotata 27. q. 2. nec tenetur redire ad eam, quæ fuit adulterata. Quarto, quod potuit iuste religionem intrare, & eam profiteri eadē ratione, qua potuit se separare, & manere separatus. Quinto, quod licite potuit ordinari. Tum quia, licet nec per ordinem sacrum, neque per sacram professionem diuidatur quo ad vinculum matrimonium consummatū, diuidi tamen potest quo ad thorum, & cohabitationem, præsertim quo ad forum conscientiæ. Tū quia nullam irregularitatem, neque suspensionem incurrit per illam ordinationem, quæ, vt dictum est, iuste potuit suscipi à iuste
7 separato, etiam quo ad thorum, & cohabitationem. Sexto, quod consulens videtur posse tute ordinibus suis vti absque alia Papæ dispensatione, & satisfacere suæ conscientiæ; dummodo occurrente aliqua occasione, in qua monitio prodesse possit (vt si maritus eius moreretur, vel adulteraretur, ita vt se posset ab illo separare, vel alia similis, ob quam posset illa manere separata, & abstinere à nouo matrimonio contrahendo) moneat illam vt se separet, vel maneat innupta castitatem seruando.

DE CONVERSIONE INFIDELIVM.

SVMMARIVM.

3 *Statuitur cum quid, & omnia illa statuta censentur, sine quibus illud vel nullo modo, vel non commode fieri potest.*

4 *Conuersus ad fidem coniugatus, antequam cum altera contrahat, tenetur per monitionem, vel aliter cognoscere obstinationem infidelis coniugis nolentis nec conuerti, nec sine contumelia Creatoris cohabitare: licetq. iudicialis interpellatio, & separatio sit vtilis, necessaria tamen non est. & num. 2. & sicut non potest prius nubere, ita nec castitatis votum emittere, num. 2. nec religionem ingredi. num. 3.*

5 *Matrimonium contractum inter infideles non dissoluitur ex eo solo, quod vno conuerso alter interpellatus duret in sua obstinatione; sed per matrimonium cum infideli legitime contractum: vnde si quæ prius erat obstinata conuertatur, tenetur primo conuersus, si nondum cum alia contraxit, nec professionem emisit, illam recipere.*

6 *Conuersus, qui in infidelitate plures habuit vxores, si velit cum prima permanere, non eget vt denuo contrahat: secus si velit cum secundo loco, & si minus legitime ducta, & ad fidem reuersa, remanere.*

CONSILIVM I.

AN INFIDELIS coniugatus, & ad fidem conuersus baptizatus possit ducere aliam fidelem vxorem, antequam interroget priorem infidelem, an velit conuerti, vel manere cum suo marito sine contumelia Creatoris?

Pro parte negante facit, quod nullo iure videtur monitio requiri. Apostolus enim Paulus 1. Corinth. 7. cuius auctoritate nititur facultas contrahendi cum fideli, si vxor prima non conuertatur, non inducit obligationem monendi primam: solum enim ait, *Si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus frater, aut soror in huiusmodi est.* nec Innoc. III. in cap. quãto, nec cap. gaudemus. de diuort. in quibus præcitatum dictum Pauli commentatur, nec Ambros. in cap. si infidelis. nec alia citata per Grati. 28. q. 1. videntur requirere aliquam monitionem, vel interrogationem: & quod sanctorum decretis nou est sancitum, non est superstitiosa adinuentione præsumendum, cap. consuluisti. 2. q. 4. Addo, quod nec Magister in 4. dist. 19. nec S. Thom. nec Scotus, nec communiter alij in eum comminiscentes claram aliquam de huiusmodi monitione, vel interrogatione ad hoc propositum mentionem fecerunt, nec D. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 6. nec Angel. à Clausio in verb. matrim. 3. imped. 10. 9. 6.

1 Pro parte vero affirmante facit primo, quod, qui statuit aliquid, videtur statuere illa, sine quibus id fieri nequit, l. 2. ff. de iurisdict. omnium iud. cap. præterea. de off. deleg. immo & illa, sine quibus id commode fieri nequit, l. penult. ff. de vsufr. & l. quicunque. §. si ei quem. ff. de institu. actio. per quas id affirmat Aretinus communiter recept. in cap. de testibus. At non videtur posse satis commode sciri voluntas non conuersæ, nisi interrogetur, vel moneatur, an velit se conuertere, vel sine contumelia Creatoris conuiuere conuerso.

Secundo, q̃ gloss. cap. quanto. de diuort. verb. qui relinquitur. habet, fidelem conuersum volentem ducere nouam vxorem fidelem, debere habere testes, quibus probet nolle priorem vxorem infidelem conuertere se ad fidem: quamuis nõ requiratur separatio per iudicis sententiã: & Hostien.

dicit

dicit tutum esse, vt iudex præfigat terminum, intra quem conuertatur, licet id non esse necesse, dicat Panor. in cap. seq. quo se remittit.

Tertio, quod Innocen. III. in cap. gaudemus. de diuort. requirit quod prius infidelis renuat cohabitare coniugi conuerso sine contumelia Creatoris, ad hoc vt possit aliam ducere. At renuntius ille non videtur satis innotescere, donec monita, vel interrogata respondeat nolle.

2 Quarto, quod nullo prædictorũ citato, nec alio auctore, scripsit S. Tho. in 4. dist. 39. q. 1. art. 3. ad 4. quod conuersus non potest votum continentiæ emittere, nec ad aliud matrimonium transire, nisi requisita vxore, vt conuertatur: quod eo non relato tenuit Dom. Sotus in ead. dist. art. 4. col. 8. & in art. 3. colum. antep. dicit, quod vt conuersus licite cum alia fideli contrahat, non conuersa est prius admonenda, & requirenda Ecclesiastico more: quod etiam ante ipsum, quem ipse non refert, tenuit Syl. verb. matrimonium 8. q. 10. nu. 8. Angelus item vbi supra; licet non dicat requirendam esse antequã contrahat cum fideli, ait tamen requirendam esse antequam fiat religiosus: ex quo ex rationis identitate argui potest idem fieri debere antequam contrahat.

Quinto denique allegatur textus à nemine, quod sciam, ponderatus in cap. Iudæi. 28. q. 1 quod sic habet, *Iudæi admonendum vt fiant Christiani, si cum vxoribus suis conuersis habitare voluerint.*

4 Per quæ omnia pro hac parte adducta tenendum videtur firmiter primo, q necessaria est monitio, rogatio, vel interrogatio aliqua honesta, vel alia probatio sufficiens, per quam sciatur, vel cognoscatur obstinatio eius in sua secta, ad hoc vt conuersus possit contrahere nouo cum alia fideli.

3 Secundo, quod tuta & vtilis esset monitio, & separatio iudicialis, sed non necessaria. Tum quia non requirit hoc Apostolus, nec aliquis canon, nec vlla ratio hoc efficaciter conuincit. Tum quia prædicta monitio, & separatio iudicialis non inducit dissolutionem primi matrimonij, sed obstinatio infidelis nolentis se conuertere, neque cohabitare sine contumelia Creatoris suo coniungi conuerso, & contractus matrimonij consequutus cum secunda: quoniam sententia verior S. Thom. est, vt præ alijs probat Syl. vbi supra sexto dicto in fine, quod primum matrimonium non dissoluitur per prædictam illius obstinationem ante contractum secũdum matrimonium; ea ratione firma, quod non obstante quacũque responsione ipsius, si vere conuerteretur ante contractum matrimonij secundi, & ante religionis professionem, teneretur eam accipere.

Ad opposita respondetur, quod licet Apostolus expresse non requirat prædictam monitionem, tacite tamen requirit vt sciatur quod non vult se conuertere, nec commanere cum conuersa sine contumelia Creatoris; quæ scientia non potest commode haberi sine illius monitione, rogatione, interrogatione, vel alia probatione, quæ arbitrio boni viri videretur sufficiens. & ideo visus fuit tacite voluisse illam, non tamen iudicialem separationem, sine qua commode illa potest haberi.

6 Idem iudicandum de conuerso, qui habuit plures vxores nulla repudiata, vel repudiata aliqua. Nam talis siue Hebræus, siue quilibet alius infi-

dis conuersis debet requirere, & monere illã, cum qua primo licite contraxit, & nonalias, cũ quibus non poterat contrahere, & quæ non fuerunt veræ vxores eius, vt clare colligitur ex d. cap. gaudemus. Quod si prima, quæ erat vera vxor, siue repudiata, siue nõ repudiata, monita, & supradicto modo requisita, permanserit obstinata, nolens se conuertere, nec cõiuere illi sine contumelia Creatoris, poterit accipere ynam ex alijs, quæ se conuertere voluerit, perinde ac aliam fidelem, si nullum impedimentum legitimum obsit: aliter tamen potest accipere primam, & aliter aliam: nam primam accipiet tamquam vxorem veram, cum qua verum matrimonium contraxit in infidelitate, & numquam fuit dissolutum, iuxta illud, *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* Neque indiget noue contrahere cum illa: aliam autem accipere debet contrahendo cum illa noue matrimonium, perinde ac si numquam in infidelitate contraxisset: quia ille primus contractus nihil valuit; & ita nec iuuat, nec nocet ad essentiam matrimonij, iuxta illud Persij, *Ex nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.* Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium apud Iudæos & alios infideles verum inueniri.*

2 *Baptismus coniugia legitima non dissoluit: vnde conuersi coniuges iterum contrahere nequaquam tenentur. & num. 6.*

3 *Infidelium coniugum alter conuersus aliam ducere potest, seruatis tamen requisitis.*

2 *Leges veteris testamenti pertinentes ad nuptias, vt iudiciales, vel cæremoniales, expirauerunt per passionem Christi, adeo vt nec ipsos Iudæos ligent. & nu. 4.*

3 *Matrimonia Iudæorum nullam aliam præter liberum consensum videntur requirere substantialem solemnitatem. nu. 6.*

4 *Matrimonia ante Concilium solo mutuo cõsensu per se, vel per litteras, seu procuratorẽ & nuncium, modo personæ essent legitimæ, ad contrahendũ dato, perficiebantur.*

5 *Impedimenta dirimentia matrimonia secundum auctorem potest infidelis Princeps inducere.*

3 *Messiæ ab aduentu sceptrum à Iuda ablatum fuit: vnde nec quid velle statuere potuerunt Iudæi.*

CONSILIVM II.

IVDAEVS & Iudæa contractis sponsalibus per verba de præsenti, nõ seruatis alijs cærimonijs secundũ vsum Iudæorũ seruandis, consummauerunt matrimonium; postea conuersi sunt ad fidem Catholicam. Quæritur an debeant contrahere matrimoniũ seruatis solemnitatibus Conc. Trid.

Respondeo sequentia. Primum, quod hæc quæstio potest habere duplicẽ sensum. Alter est, an coniuges infideles, qui in infidelitate valide matrimonium contraxerunt, conuersi ad fidem debeant iterum contrahere cum solemnitate Ecclesiæ. Alter est, an infideles, qui contraxerunt matrimonium omissa aliqua solemnitate secundum suam legem, vel sectam, conuersi ad fidem debeant contrahere cum solemnitate requisita Ecclesiæ.

1 Secundum, quod prædicta quæstio est resoluenda negatiue, scilicet quod non tenentur contrahere cũ solemnitate Ecclesiæ. Tum quia matrimoniũ

verum

verum inuenitur apud Iudæos, & alios infideles, cap. gaudemus. de diuort. & indissolubile, l. 1. ff. de rit. nupt. & melius Inst. de patria potestate. 6. nuptiæ. c. sufficiat. 27. q. 2. & l. nuptias ff. de reg. iur. Tum quia baptismus nullatenus soluit coniugia, si ambo coniuges conuertantur, licet altero in infidelitate manente, ei qui conuertitur fiat certo modo facultas contrahendi cum alia, iuxta sententiam Pauli 1. ad Corinth. 7. relatam & declaratã à Grat. 28. q. 1. cap. iam nunc & in multis alijs capp. & à Magistro & à suis commentatoribus lib. 4. sent. dist. 39. Tum quia nullo iure naturali, diuino, neque humano cauetur, vt coniuges infideles conuersi ad fidem iterum teneantur contrahere matrimonium: ergo non est dicendum, cap. consuluisti. 2. q. 4. & 8. consideremus. in auth. de triente & semiss. col. 3. Tũ quod
2 leges pertinentes ad nuptias abrogatæ sunt, quippe quæ erant iudiciales vel cærimoniales. 8. dist. 9. fin. & cap. 1. de purificat. post partum. & tradit S. Thom. recepti. 2. q. 103. art. 3. & q. 104. art. 3. & in specie de legibus Iudiciorum pertinentibus ad nuptias, quod omnes præter naturales expirauerint per passionem Domini nostri Iesu Christi, ita quod non ligantur eis hodie Iudæi, tradit Dominic. Sot. in d. dist. 39.

3 Tertium, quod hæc quæstio secundũ alterũ sensum est difficilior, & pendet ab illa, an prædictum matrimonium fuisset verum & validum iudicandum apud Iudæos, antequam obseruaretur solemnitas, quæ esset superaddenda consensui de præsenti: nã si illud fuisset iudicandum validũ non obstante talis solemnitatis defectu, non tenerentur prædicti coniuges ad contrahendum iterum post conuersionem, per superius citata. si autem prædictum matrimonium fuisset iudicandum inualidũ ob defectum talis solemnitatis, tenerentur iterum contrahere cũ Ecclesiæ solemnitate: quia regulariter quod nihil est, nihil operatur, cap. non præstat. de reg. iur. lib. 6. c. ex tenore. cum glo. de rescript. vbi late Pelin. nam si matrimonium præfatum ante conuersionem erat nullum, vtique per conuersionem non fuit factũ validum, cum aliud sit conuertere se ad fidem Catholicam, & aliud cõtrahere matrimoniũ; & à separatis non fit illatio. l. Papinianus. ff. de minorib.

Quartum, quod nec ex sacris litteris, nec ex vllis Ecclesiæ canonibus videtur colligi, quod apud Iudæos esset ante aduentũ Christi seruanda aliqua solemnitas vltra mutuum & liberũ consensum personarum ad contrahendum legitimarum, ob cuius defectum matrimoniũ diceretur ipso iure nullum: neque aliquis communi sententium in 4. lib. sent. vel aliquo sacrorũ canonũ videtur id perpendisse, cum omnes vno ore dixerint sufficere vsque
4 ad prędictum Conc. Trid. ad substantiam & essentiam matrimonij consensum personarum ad contrahendum legitimarum mutuum & liberũ præstitum siue per se, siue per litteras, siue per nuncium, siue per procuratorẽ, iuxta prædictum cap. sufficiat. 27. q. 2. & d. l. nuptias. ff. de reg. iur. & multas leges ff. de ritu nup. Quin & Dom. Sot. in d. dist. 39. art. 1. q. 1. col. 8. significat omnes leges veteris testamenti pertinẽtes ad nuptias præter naturales, vti leges iudiciales, expirasse ab orbe redẽpto, nec eas hodie ligare Iudæos: & quidẽ recte: quia omnes leges cærimoniales & iudiciales expirauerunt à passo D. N. Iesu Christo, 9. fin. 6. dist. cap. 1. de purific. post part.

cum ei adnotatis, & tradit S. Thom. recep. 1-2. q. 103. art. 3. & 104. art. 3.

5 Quintum, quod dubitari poteſt, an reſpublica Iudæorum poſt orbem redemptum ſtatuerit aliquam ſolemnitatem extrinſecam, cuius defectu matrimonium redderetur nullum: & mihi videtur quod non. Tum quia non habuerunt rempublicam liberam, nec Principem, nec Regem, qui id ſtatuerit. Tum quia res controuerſa eſt, an vllus infidelium Princeps poſſet id ſtatuere, & addere legi naturali, ſicut prædictum Cono. addit præſentiam parochi & teſtium in cap. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24. quamuis ipſe magis propendeam in partem affirmatiuam, quam tenet Sotus. ſed vt prædixi, ablatum fuit ſceptrũ à Iuda, & regia poteſtas ab aduentu Meſſiæ, vt Iacob Geneſ. cap. 49. ſignificauit. Tum denique quod nullus claſſicus auctor, quod ſciam, id meminit.

6 Sextum, quod attentis ſupradictis, credendum eſt, quod licet Iudæi ſeruent aliquas cærimonias de conſilio, vel præcepto in conſummandis ſuis matrimonijs, præter conſenſum liberum & legitimum requiſitum ad ſubſtantiam & eſſentiam eius; ſicut & Sacroſancta mater Eccleſia ſeruat in conſummatione matrimoniorum ſuorum Chriſtianorum; non tamen eſt credendum, quod ſeruant aliquam ſolemnitatem tantæ virtutis & efficaciæ, vt matrimonium iure naturali validum, & indiſſolubile, reddatur nullum propter defectum eius: & conſequenter præfati coniuges ad fidem conuerſi non debent contrahere denuo matrimonium cum ſolemnitate Eccleſiæ, neque abſque illa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Matrimonium inter infideles contractũ eſt verum, & inſeparabile, non tamen ratũ eſt, nec ſacramentũ; licetq. non diſſoluatur per baptiſmum ab altero aſſumptũ, nu. 7. 10. etiam ſi relictus in infidelitate nolit ſine contumelia Creatoris cohabitare, & monitus proteſtetur ſe nolle conuertere, nu. 6. & 9. etiam quod alteram infidelem ducat, nu. 1. & nu. 8. adeo quod ſi infidelis, etiam ſi ſecundam duxiſſet, conuertatur antequã conuerſa cũ altero fideli contraxerit, teneatur adhærere primæ, & dimittere ſecundã, etiamſi & ipſa ſecunda baptiſmũ ſuſcepiſſet; quia non potuit eſſe eius vxor, nu. 5. & 8. & prima ei adhærere tenetur, nu. 6. diſſoluitur autem eo ipſo, quod conuerſa, ipſo infideli in ſua obſtinatione permanente, alteri, pront poteſt, nu. 11. nubit, nu. 4. quia cum hoc ſecundum matrimonium inter fideles contractum ſit ſacramentum, deſtruit primum matrimoniũ, quod non erat nec ratum, nec ſacramentũ, nu. 9. 11. & tunc fit facultas infideli aliam valide ducendi; adeo quod ſi poſtea conuertatur cum hac ſecunda, poſſunt, num. 3. immo tenentur ſimul cohabitare, quia fuerunt veri coniuges, eorumq. matrimonium per ſuperuenientem baptiſmum fuit factum ratum.*

3 *Sacramenta per eaſdem cauſas, quibus fiunt, non ſoluuntur. & 11.*

4 *Corporalia facilius deſtruuntur, quam conſtruantur, at ſpiritualia contra.*

7 *Matrimonium infidelium inſeparabile eſt de lege naturæ, nec tollitur per baptiſmum; immo ſi ambo conuertuntur, efficitur per conuerſionem ratum. nu. 10.*

12 *Matrimonium fidelium ratum nedum profeſſio in religione emiſſa, ſed & Papæ diſpenſatio, licet ſit verum ſacramentum, nu. 13. diſſoluit; ſecus ſi fuerit conſummatum ſacramento, quod ſignificat Chriſti cum Eccleſia inſeparabilem coniunctionem, nu. 14. & 17. at infidelium etiam, & catechumenorum poteſt, nu. 13. non obſtante quod per baptiſmum fiat ratum, nu. 10. & quod ante baptiſmum fuerit conſummatum: quia per illam præcedentem conſummationem non dicitur conſummatum ſacramento prædicto, quod ſignificat prædictam Chriſti cum Eccleſia coniunctionem. nu. 14. & 17.*

15 *Papa, alius ve Princeps contractus ſubditorum ſine cauſa ſoluere poteſt.*

16 *Papa de conſenſu conuerſæ facere poteſt, vt vir eius, qui adhuc infidelis cum alia contraxit, conuerſus cum eadem valide contrahat.*

18 *Repudium vel numquam licuit, vel non poſt Euangelium.*

CONSILIVM III.

1 IAZARVS Hebræus habens vxorem, eaq. ad fidem conuerſa, & antequam alij nupſiſſet, ſecundam duxit, ex qua liberis ſuſceptis cum ea ipſe quoque conuerſus eſt, viuente adhuc priore innupta.

Dubitatum eſt primo, an d. Lazarus iure cõmuni abſque vlla Papæ diſpenſatione poſſit iuſte cum ſecunda remanere.

Secundo, an ſaltem cum diſpenſatione Papæ iuſta de cauſa facta id facere poſſit.

Tertio, an ſubſit in caſu propoſito iuſta cauſa id faciendi.

Ad hæc dubia reſponſurus, præmitto, quod illa videntur eſſe noua: quoniam non videntur determinari per Gratianum, nec vlla capp. illorũ plurimorũ, quæ citantur ab eo 28. q. 1. & 2. neque per cap. quanto, & cap. gaudemus. de diuor. nec per Magiſtrum, nec S. Tho. & alios, qui comminiſcũtur ſuper dictis eius in 4. lib. ſent. diſt. 33. & 39. Licet enim in prædictis locis proponantur dubia de libello repudij olim in teſtamento veteri permiſſo dari, & de matrimonio infidelium, an reperiatur inter infideles; & an infidelis coniugatus ad fidem conuerſus, vel conuerſa poſſit contrahere cum fideli, & an debeat expectari conuerſio infidelis, & alia multa his acceſſoria: non tamen videntur tractari hæc tria dubia.

AD PRIMVM ergo eorum, videlicet an ſolo iure communi attento liceat prefato Lazaro remanere cum ſecunda ſine diſpenſatione Papæ, reſpondeo facere pro parte eius affirmante, primo, quod matrimonium per verba de præſenti contractum diſſoluitur per profeſſionem in religione approbata factam, eo quod licet ſit ratum, non eſt tamen conſummatum,
2 per cap. ex publico. de conuerſ. coniug. at matrimonium contractum inter infideles licet ſit verum, & inſeparabile, vt probat S. Thom. recep. in d. diſt. 33. quæſt. 2. art. 1. non tamen eſt ratum, neque verum ſacramentum, vt ipſemet tradit in d. diſt. 39. quæſt. 1. art. 5. ergo per profeſſionem fidei Catholicæ, quæ eſt maior, quam profeſſio religionis, cenſendum eſt ſolutum: & ita potuit Lazarus contrahere cum ſecunda, antequam conuerteretur.

3 Secundo facit, quod Dom. Sotus eumdem S. Tho. in eod. art. 5. colum. 8. ſequu-

8. sequutus dicit, quod si infidelis, qui remãsit in infidelitate post conuersionem prioris coniugis, ducat aliam infidelem, & postea conuertantur ambo ad fidem, poterit iuste continuare matrimonium cum secunda contractum, & non redire ad priorem conuersam; quæ decisio videtur specialis pro casu proposito.

Tertio, quod omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur, iuxta cap. 1. de reg. iur. At prius matrimonium Lazari ex consensu prioris vxoris constabat, & firmitatem recipiebat: ergo etiam ex consensu ipsius solui potest, & ita ipse Lazarus ex ipsius consensu manere cum secunda.

Quarto, quod non videtur obstare glos. in d. cap. 1. de reg. iur. quæ habet illam regulam fallere in matrimonio, quod solo consensu contrahitur, cap. sufficit. 27. q. 2. sed solo contrario consensu non dissoluitur, cap. licite. 32. q. 7. & idem esse de alijs sacramentis baptismi & ordinis: pro qua est
4 textus, quem illa non citat, in cap. inter corporalia. de transl. prælat. qui cenus habet inter corporalia & spiritualia hoc distare, quod corporalia facilius destruuntur, quam construuntur, spiritualia vero facilius construuntur, quam destruuntur. Non inquam hoc videtur obstare: quia replicari posse videtur in casu proposito prius matrimonium Lazari per consensum vxoris potuisse destrui, & fuisset destructum, si iam ipsa nupsisset alteri, immo & si nunc ante conuersionem eius nuberet: quia Lazarus contrahendo cum altera verbo & facto significauit se obstinatum esse in perfidia; quod sufficere videtur ad hoc vt ipsa contrahat cum alio fideli, per cap. si infidelis. 28. q. 2. & sentit glos. in cap. si infidelis, eadem causa, quæst. 2.

5 Pro parte vero negante facit primo, quod ratio maxima, ob quam videtur id posse facere, est illa, quod hæc secunda fuit vxor eius antequã conuerterentur: sed hoc non videtur verum: quoniam licet infidelis coniux conuersa ad fidem Catholicã possit contrahere cum alio fideli, si vir eius infidelis nolit se conuertere ad eamdẽ, neque cohabitare illi absque Creatoris contumelia per cap. si infidelis. cum aliquot alijs. 28. q. 1. & cap. si infidelis. 28. q. 2. & prædict. capp. quanto. & gaudemus. de diuort. infidelis tamen, qui se non vult conuertere, non potest licite contrahere cum alia etiam infideli suæ sectæ, antequam coniux conuersa contrahat matrimonium cum aliquo fideli, per quod soluatur matrimonium prius, quod cum infideli contraxerat, vt sentit glo. in d. cap. gaudemus. de diuort. & tradit S. Thom. communiter recept. in d. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 3. cui concordant idem Scotus, & Ioan. Maior per prædictum cap. gaudemus.

6 Secundo facit, quod per solam conuersionem alterius coniugis ad fidẽ Catholicam non soluitur matrimonium contractum inter illam, & alterũ coniugem in infidelitate, immo neque per denunciam infidelis coniugis manendi in infidelitate, & nolendi se conuertere, neque per monitionem factam ei, vt se conuertat, cum protestatione, quod alioquin nubet alteri fideli, immo neque per responsionem eius declarantis se nolle conuertere: quia etiam si post talem responsionem se conuerteret, antequam prius con-

conuersa nupserit, tenebitur ipsa recipere illum, & non poterit alteri nubere, vt sentit glo. d. cap. si infidelis. & exprimit S. Thom. communiter recept. in præf. dist. 39. q. 1. art. 3. ad 2. & est textus satis ad hoc efficax in d. cap. gaudemus.

7 Tertio, quod inseparabilitas matrimonij est de lege naturæ, vt probat S. Tho. communiter recep. in 4. dist. 33. quæst. 2. art. 1. & facit definitio matrimonij posita in princ. Instit. de patria potest. ibi, *Individuam vitæ consuetudinem continens.* & quos Deus coniunxit, homo nõ separat, iuxta illud Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* translatum in cap. quos Deus. 33. q. 2. Ergo prædictus Lazarus non fuit separatus à sua priore vxore, propterea quod ipsa se conuerterit ad fidem Catholicam: quia conuersio & baptismus non tollunt legem naturæ, sed perficiunt, vt idem S. Thom. ab omnibus receptus in hac ipsa specie dicit in d. dist. 39. q. 1. art. 3. in cap. 9.

8 Quarto, quod contra legem eamdem naturæ est, vt quis habeat eodem tempore duas vxores, vt probat d. cap. gaudemus. de diuor. & docet idem S. Tho. cũ communi in d. dist. 33. q. 1. art. 1. & ita viuente prima vxore Lazari, antequam illa nupserit alteri fideli, non potuit Lazarus ducere secundam, & contractus cum illa non valuit, nec per eum facta fuit vxor eius: & consequenter non videtur posse redire ad eam, neque commanere ei, eo quod fuit eius vxor.

Quinto, quod non potest etiam prædictus Lazarus accipere illam tamquam aliam fidelem, si conuertatur & baptizetur, quia iure naturali & diuino tenetur accipere priorem, iuxta dictum Apostol. 1. ad Corinth. 7. & tradit S. Thom. communiter recept. in dist. 39. q. 1. art. 4. & antea declarauit satis Innoc. in d. cap. gaudemus.

9 Sexto denique, quod licet coniux conuersa nolente coniuge marito se conuertere, post pertinaciam eius possit licite nubere alij fideli: non tamen soluitur matrimonium prius, donec nubat alteri: quoniam matrimonium non soluitur, vt dictum est, per conuersionem & baptismum, neque per pertinaciam coniugis infidelis, neque per responsionem quod nõ vult conuerti, sed per matrimonium sequutum realiter, iuxta S. Tho. opinionem magis receptam in d. dist. 39. q. 1. art. 3. ad 2. quod quia verum sacramentum est, dissoluit prius matrimonium, quod non erat sacramentum proprie, licet esset contractus indissolubilis, sed nondum ratus, vt idem S. Tho. tradit in eod. art. 3. ver. sed contra. Per quæ omnia videtur hæc pars verior, & religioni Christianæ conuenientior.

10 Ad primum oppositum respondetur, concedendo assumptum, negando tamen consequentiam: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano cauetur, quod per conuersionem ad fidem Catholicam dissoluatur matrimonium legitimum præcedens; immo ex ratione probatur contrarium, quod fides perficit matrimonium præcedens, & facit de non rato ratum, vt tangitur in 3. & vlt. arg. pro hac parte factis.

Ad secundum respondetur, concedendo, quod Dominicus Sotus scripsit verba posita in argumento, sed non sola: nam adiecit id esse verum, si iam conuersa contraxit tempore, quod infidelis contraxit cum secunda; signi-

significans, quod si conuersa non contraxisset antequam vir non conuersus contraheret cum secunda, non valuisset matrimonium cum secunda.

11 Ad tertium & quartum respondetur, quod illa regula prima de regul. iur. non habet locum in sacramento matrimonij, neque in alijs. Nec obstat replicatio, scilicet quod vxor Lazari conuersa nubere poterat, attenta illius perfidia, qua duxit secundam, antequam se vellet conuertere: quia ad rescindendum matrimonium ante in infidelitate contractum non sufficit conuersum posse licite cum alia fideli contrahere, sed oportet vt actu & facto contrahat; quoniam prius durat vsque ad secundum contractum; cuius virtute, quæ maior est virtute prioris matrimonij, dissoluitur prius, vt probatur per argumenta pro hac parte facta.

12 AD DVBIVM SECVNDVM respondetur, quod pro parte negante facit primo, quod licet Papa, idemq. Max. & optimus Pont. possit dispensare in matrimonio per verba de præsenti contracto, & nondum consummato ex causa iusta, vt hi qui contraxerunt possint cum alijs contrahere, iuxta gloss. illam solem. cap. ex publico. de conuer. coniug. quam nos prę alijs confirmauimus in Man. conf. cap. 22. num. 21. non tamen potest dispensare in consummato, vt omnes tam Canonistæ quam Theologi tenẽt: sicut nec professio religionis approbatæ id facere potest, licet dissoluere possit matrimonium non consummatum iuxta præf. cap. ex publico. At matrimonium Lazari contractũ cum prius conuersa fuit consummatum: ergo non poterit Papa in eo dispensare, vt viuente priore possit contrahere cum secunda.

13 Secundo, quod Papa non debet velle præiudicare tertio, l. 2. §. si quis à princip. ff. ne quid in loco publico fiat, cap. super eo. de off. deleg. & regul. Cancella. de non tollendo iure quæsito. At vxor prior Lazari habet ius quæsitum per contractum matrimonium in ipsum Lazarum, per quod tenetur, si conuertatur, ad illam redire, per cap. gaudemus. de diuort. ergo non debet velle dispensare vt ipse contrahat cum secunda, quamuis ambo conuertantur.

Pro parte vero affirmante facit primo, quod quamuis matrimonium contractum inter infideles sit legitimum, non est tamen ratum, secundum omnes; quia non est sacramentum, cum nullum verum sacramentum sit apud infideles, neque fideles catechumenos nondum baptizatos: baptismus enim est ianua sacramentorum, cap. veniens. de presbyt. non baptiz. At matrimonium contractum inter fideles licet non sit consummatum, est tamen ratum & verum sacramentum secundum omnes. Cum ergo omnes puri Canonistæ, & Theologi qui canones calluerũt, immo & Caiet. & Michael à Medina, qui fuerunt satis puri Theologi, affirment posse Papam ex iusta causa dispensare super matrimonio à fidelibus contracto nondum consummato: à fortiori poterit dispensare super matrimonio contracto inter infideles, cum non sit ratum.

14 Secundo, quod nuptias facit consensus, & non concubitus, l. nuptias. ff. de reg. iur. At copulatos solo consensu potest dissoluere Papa iusta de causa, ergo à fortiori coniunctos solo concubitu; nisi impediat sacramentum,

quod

quod significat coniunctionem D.N.Iesu Christi,& Ecclesiæ,quæ est inseparabilis, iuxta cap. debitum. de bigamis. At licet inter Lazarum & eius vxorem priorem fuerit matrimonium concubitu confirmatum, non tamen fuit consummatum sacramento, quod significat prædictam mirabilem coniunctionem:ergo poterit iusta de causa soluere illud Papa.

15 Tertio,quòd licet nec Papa nec alius Princeps possit regulariter dissoluere contractus suorum subditorum inter se, neque cum ipsomet factos, iuxta regulam id quod nostrum. ff. de reg.iur. & iuxta cap. conuenior 13. q.8. & cap.1.de probatio.& alia multa,quæ citat Fel.in cap.nouit.num.8. de iudic. potest tamen iusta de causa id facere, iuxta ea quæ adducit ibidem Fel. & omnes in cap. quæ in ecclesiarum.de const. & alibi sæpe.At inter Lazarum & suam priorem vxorem solum interuenit contractus lege naturæ quidem validus, sed tamen legis supernaturalis vinculo & spirituali significatione sacramentali nudus. ergo poterit Papa illum dissoluere iusta de causa.

16 Quarto, quod licet Papa, & alius Princeps non recognoscens superiorem non debeat velle præiudicare tertio sine ipsius consensu iuxta prædictam regulam, *id quod nostrum est*; potest tamen id facere consentiente parte, iuxta eamdem regulam,quæ habet, *Id quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri non potest*. vbi per factum intelligitur consensus expressus, vel tacitus, vel aliquid aliud ei æquipollens. At in casu proposito prior vxor Lazari conuersa vult consentire, vt Papa dispenset, & det facultatem prædicto Lazaro, vt contrahat cum secunda. ergo sancte poteritid facere Papa.

17 Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quod Papa non potest dispensare super matrimonio rato & consummato propter significationem illam mirabilem sacramentalem, quam lege supernaturali & spirituali, de qua in d.cap.debitum,habet; negando tamen quod primum matrimonium prædicti Lazari fuit consummatum, quia non fuit etiam ratum, sed solum contractus purus habens inseparabilitatem naturalem sola lege naturæ inductam,& nudam à sacramentali significatione,vt probatum est supra in decis.primi dubij, & per fundamenta pro parte secundæ secundi dubij adducta.

Ad secundum respondetur primo,concedendo Papam non debere præiudicare tertio sine iusta causa, sed cum illa potest, & frequenter debet præiudicare per latissime notata in d.cap. quæ in ecclesiarum. Secundo, quod non petitur in hoc casu dispensatio cum præiudicio tertij; quia, vt prædictum est, prior vxor,quæ poterat prætendere præiudicium,consentit vt Papa id faciat.

18 AD DVBIVM TERTIVM respondetur, quod iusta,pia,& sancta causa videtur esse in proposito casu faciendi dispensationem, quæ petitur; quia ex narratione mihi facta vna cum consensu prioris vxoris videtur constare iusta causa arbitrio boni & prudentis viri, cui remittitur hoc iudicium,sicut & omnium aliorum,quę non sunt determinata à iure, l. 1. ff. de iure delib. & cap. de causis de off. deleg. cum eis adnot. quod

quia

quia ſatis manifeſtum videtur, non eſt neceſſe, nec expedit ſuperuacuam prolixitatem texere: quamuis id quod tangitur de repudio Moſaico non ſit attendendum; quia vel numquam licuit, vel non ſaltem poſt Euangeliũ, vt recep. ſententia tenet in 4. lib. ſent. diſt. 33. quamuis item quod tangitur de rato non ſit etiam verum; quia ſecundum receptam ſententiam matrimonium inter infideles contractum, licet ſit legitimum lege naturali, non tamen eſt ratum lege ſupernaturali Euangelica, per quam, & poſt quam eſt verum ſacramentum, ſecundum omnes in 4. diſt. 39. Et quidem incaute fuit poſitum verbum *ratum* inter cauſas faciendi diſpenſationem; quia magis prodeſt quod prius matrimonium non ſit ratum, quam quod ſit ratum, vt per fundamenta ſupra poſita conſtat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Patriam poteſtatem non perdit Iudæus, qui ad fidem conuertitur, eaq. iure ciuili Romanorum introducta, nu. 19. & communicata Iudæis, nu. 23. 26. quæ non eſt apud Francigenas, nu. 19. nec apud Græcos, Perſas, Indos, Nauarros que, nu. 30. nec ſe extendit ad ſpiritualia eſſentialiter, conſequenter, & dependenter, ſed beneficialia, nu. 27. tollitur autem iure communi præſcriptione viginti annorũ, num. 13. & ſtatutario Vrbis annis quindecim, nu. 14. ac etiam præſumitur facta emancipatio eodem numero viginti annorum. nu. 12. eaq. nihil operatur quo ad effectum dignoſcendi cuius voluntas & contradictio ſit attendenda in baptizandis paruulis. num. 24. 27. Vnde filij Iudæorum, ipſis innitis, vel mortuo patre, inuita matre non poſſunt baptizari, etiam ſi auus paternus eos habeat in poteſtate id velit. num. 29.* 1

2 *Educari debent pueri apud illum ex coniugibus, qui vel quæ ad fidem fuerit conuerſus, non obſtante quod alteri competat ius patriæ poteſtatis in illos: quia quo ad parentes ipſos inter ſe præferendos nihil operatur, num. 5. & 24. licet operetur multum reſpectu aui paterni, qui cum ex patria poteſtate impediat ne nepoti detur tutor, illum apud ſe retinebit, num. 9. excluſa matre, num. 10. à quo alias excluderetur. num. 11.*

3 *Iuſtitia originalis, ſi non peccaſſet Adam, non fuiſſet extincta ob peccatum Euæ.*

2 *Gratia gratum faciens, & iuſtitia originalis, diuerſa, & diuerſo modo ſe habent in ſui acquiſitione, vel amiſſione. & 3.*

4 *Prolis in generatione magis attenditur vir, quam femina.*

5 *Iudæorum infantes apud parentes educari debent, ad quos iure naturali & diuino regimen eorum circa ſpiritualia ſpectat, num. 19. 20. 21. 22. 31. 32. 36. 37. patre autem mortuo, apud matrem, auo paterno etiam Chriſtiano excluſo, eiq. tutela dari, num. 9. 10. 11. non obſtante quod ſubſit timor quod puerum ad infidelitatem trahet. num. 14. quia plus fauendum eſt determinationi Eccleſiæ, nu. 37.* 1 *& magis timendum ne poſtea inducatur à matre ad apoſtatandum. nu. 3. 8. 14. 15. fallit, ſi auus haberet nepotem in poteſtate; quia tunc poſſet nepotem vendicare, num. 11. nec tali eſſet dandus tutor, num. 6. & 9. ſed apud ipſum auum eſſet educandus. num. 10.*

7 *Fidem Chriſti vt recipiat, nemo cogendus eſt; & hoc non ſolum ob ſcandalũ, vt mutauit*

tauit Biel. in quo reprehenditur à Soto, sed etiam quia est de se illicitum. nu. 23.

8 *Baptizandi non sunt Iudæorum infantes pueri, ideſt, qui nondũ ad duodecimũ ætatis annum peruenerunt, num. 17. parentibus vtriſque inuitis, & num. 14. nec mortuo patre, inuita matre: & hoc, etiam ſi auus paternus, etiam Chriſtianus, etiam habens nepotem in poteſtate, & apud ipſum nutriendum, ac etiam princeps loci id vellet; immo requiritur alterius ſaltem parentis expreſſus conſenſus, nu. 16. 17. 20. 21. 22. 25. 28. 29. 31. 34. nec parentibus mortuis, inuitis tutoribus, ſecundum Paludanum & Sotum, nu. 17. 18. ancillarum item filij ſpurij, ipſis inuitis, non ſunt baptizandi. nu. 18. ſed tales pueri relinquendi ſunt prouidentiæ diuinæ, nu. 15. cum puerorum regimen eodem iure, & iure naturali quo ad prædicta eiſdem parentibus ſpectet. nu. 19. & 20. 21. adeo vt lex de non baptizandis pueris, inuitis parentibus, ſit lex naturalis à Deo ab exordio creaturæ data. nu. 33. & nu. 31. 32. & licet Sotus putauerit, ceſſante ſcandalo, infantem infidelium iamiam moriturum poſſe inuitis parentibus baptizari, ſedes tamen Apoſtolica aliter ſentit. num. 23. & 35.*

13 *Libertatis ius contra dominum, & contra patriam poteſtatem præſcribitur ſpatio viginti annorum de iure.*

21 *Baptizandi præceptum Domini non tollit legem naturalem, quæ idem Dominus ſtatuit, infantes vſum rationis non habentes eſſe ſub poteſtate parentum quo ad ea quæ ad ſalutem animarum ſpectant. & num. 20.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM Hebræus, nomine Emmanuel, ſunt anni 22. quod ad fidem Chriſtianam conuerſus, & per baptiſmum renouatus, Bernardinus nuncupatus eſt; relictæ vxore, & filijs ipſius adultis, qui religionem Chriſtianam ſequi noluerunt. Sed omnia bona ſecum tulit Bernardinus præfatus, relictis filijs ſeorſum à ſe tamquam à religione alienis, ſine bonis aliquibus. At illi ſeorſum à patre viuẽtes ſua induſtria alia bona quæſiuerunt. Et vnus eorum, nomine Benedictus, per annos 18. poſt patris conuerſionem vxorem duxit Hebræam nomine Bonam, ex qua filium ſuſcepit, quem vocauit Heliam, & decedit in Iudaiſmo, præfato filio penes matrem Hebræam relicto ætatis vnius anni, cui mater præfata Curiæ decreto tutrix decreta fuit. Nunc autem, quando dictus infans triennium exceſſit, quarto anno incœpto, eum tamquam eius nepotem Bernardinus præfatus à dicta matre auferre, & penes ſe retinere, & baptizare contendit etiam inuita matre, quæ præfatis repugnat. 8

Quæritur, an auus, an mater obtinere debeat.

Ex animo deſideraui, vt hæc lis ſine opinionis meæ notitia finiretur. At quãdo iubeor illam dicere, faciã id breuiter & humiliter, ſperata prius ope D. N. Ieſu Chriſti, per eius Apoſtolam gloriоſam Mariam Magdalenam, quam tota hodie celebrat Eccleſia, nouo reſpondendi ordine. Primo enim expendam ſingulatim valorem quorundam argumentorum, quæ ab vtraque parte ſtant. Deinde oſtendam in quo conſiſtit iugulum huius dubitationis, & ſubijciam argumenta, quæ videbuntur firma pro parte, quam elegero.

Pro primi articuli expeditione visis vtriusque partis informationibus, vnum eorum, quæ pro auo allegantur, est, q̃ pater, vel auus ad fidem conuersus non perdit patriam potestatem, c. Iudæi. 2. de Iudæis; quatenus habet, conuersum ad fidem non debere esse peioris conditionis, quam non conuersum: & constat Iudæos antequam conuertantur habere filios in potestate, vt probat cap. fin. de conuers. infidelium, & notant ibi Panor. & alij. Mater autem non habet filios in potestate, §. cæteri. Inst. de hæred. quali. & differ. & §. mater. iuncta gloss. Instit. de exhæredat. liberorum. Sed hoc argumentum nihil videtur concludere; quoniam matri conuersæ tradendi sunt filij, si pater non conuertatur, & ita patria potestas nihil operatur in hoc. Vnde Hostiensis, quem sequuntur omnes, dixit ibidem, breuius potuisse Greg. IX. decisionem illius casus expedire, dicendo, quod coniugi, qui vel quæ conuertitur, est facienda pueri traditio, nulla consideratione ad patriam potestatem habita; cum mater, vt prædictum est, non habeat filium in potestate.

Secundum, quod pro auo allegatur, est, quod id quod operatur oppositum in oppositio, operatur propositum in proposito, cap. sciendum. 8. q. 1. l. & si contra tabulas. ff. de vulgar. At in perdenda iustitia originali magis
2 fuit perpensa conditio viri, quam feminæ: quia si Adam non peccasset, propter peccatum Euæ posteri iustitiam non amisissent, secundum D. Thomam communiter receptum in 1. 2. q. 81. art. 5. & in 2. sententiarum distin. 31. q. 1. ar. 2. ad 4. & alijs locis. Sed hoc argumentum nihil concludit. Tum quia est è longinquo petitum, & non agitur in hoc casu de quærenda gratia, sed de educatione infantis, an debeat educari à matre, an ab auo, quod est diuersum, & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad audientiam. de decimis. Tum quia licet amissio iustitiæ originalis, & acquisitio eius dicerentur contraria apta ad formandum argumentum à contrario, non tamen dicerentur talia acquisitio gratiæ, & amissio iustitiæ originalis; cum longissime sit diuersa gratia gratum faciens, & iustitia originalis, vt per earum definitiones patet, ex trad. in 2. lib. sententiarum dist. 30. vbi post & ante alios irrefragabiliter hoc pro-
3 bat Ioan. Maior in q. 1. concluf. 1. Tum quia modus, & ratio, quam habent iustitia originalis, & gratia gratum faciens in modo quærendi, vel amittendi multũ differunt, præsertim sub lege Euangelica: quia licet vtraque ex Deo immediate sit, vel fuerit ex creatione, & infusione, illa tamen fuit indita sine vllo sacramento, & sine vlla contritione, & sine vllo actu ad eam præparatiuo, & ad alium effectum, quam gratia gratum faciens, & semel perdita non fuit amplius quæsita. Hæc autem si est prima, siue operans, quæritur nunc medio sacramento, nunc vera contritione, nunc aliquo actu liberi arbitrij præuio: & si est alia, siue cooperans, per meritum de condigno per tradita à S. Thom. 1. 2. q. 11. art. 2. & 114 ar. 3. & iuxta sacros canones Conc. Trid. sess. 6.

4 Tertium argumentum est, quod in generatione prolis magis consideratur vir tamquam principium actiuum, quam femina, 3. & 5. Physicorum: quæ est ratio, qua S. Thom. vbi supra firmat ex Adæ peccato defecturum

fuisse in nos originale, etiam Eua non peccante. Sed hæc ratio non concludit propositum: quia si id concluderet; etiam concluderet, quod cum conuertitur vxor, & non maritus, filij essent tradendi marito, quod tamen est falsum, cap. Iudæorum. 28. q. 1. per quod hoc tenet Panorm. & communis in d. cap. fin. de conuers. infidelium.

5 Quartum arg. est, quod omnes rationes, quibus in d. cap. fin. de conuers. infidel. filij traduntur patri, militant in auo, de quo hic agitur; puta, patria potestas, suspicio quod saluti & vitæ pueri fiant insidiæ; & quod mater pueri, si contingeret eum remanere apud eam, posset illum adducere ad infidelitatis errorem; & fauor fidei Christianæ. Sed neque hoc argumentum efficaciter concludit. Tum quia patria potestas nihil operatur in casu d. cap. fin. de conuers. infidel. vt supra dictum est. Tum quia si solæ illæ rationes sufficerent ad tradendum hunc puerum, mortuo patre, auo, vt persuaderet ei Christianismum; etiam probarent quod sufficeret, vt mortua matre, & viuo patre, immo & viuo vtroque ei traderetur, quia esset in potestate aui, & non patris; quod nemo concedet. Tum quia præter rationes præfatas erat alia, quæ longe magis vrgebat, videlicet quod is, cui tradendus erat puer, erat verus pater eius, sicut pars aduersa vera mater; quod non contingit hoc casu.

6 Quintum est, quod Salicetus determinat in authen. matri & auiæ. C. quando mulier tut. officio fungi potest. col. 2. nu. 5. quod matri non competit tutela filij viuente auo, in cuius potestate est ille. Sed neque hoc concludit intentionem aui. Tum quia pars aduersa negat, puerum, de quo agitur, esse sub potestate aui: & ipsemet Salicetus determinat ibidem, quod mater in tutela filij præfertur auo, qui non habet illum in potestate. Tum quia, vt supra dictum est, patria potestas parum prodest quo ad propositum baptizandi hunc puerum, quamuis quo ad aliud prodesse possit, vt mox dicam. Tum quia viuente patre nepos est in potestate aui: & ita si sufficeret consensus eius, qui haberet filium infidelem in potestate; sequeretur, quod etiam patre viuente & renitente posset nepos baptizari, quod nec ipsa pars aui dicere audebit.

7 Primum autem eorum, quæ pro matre allegantur, est, quod nemini est vis ad credendū inferenda, cap. de Iudæis. 45. dist. & cap. ad fidem. 23. q. 5. Nam à Christiana religione alieni ad fidem non asperitate, sed mansuetudine & blandimentis alliciendi sunt, cap. qui sincera. 45. distin. Sed hoc non concludit, nec satis aptum argumentum est; quoniam dubium propositum non habet, an puer hic baptizandus sit inuita matre, nec ne, sed an tradendus sit matri, vel auo ad educandum, quod aliud est, vt palam est.

8 Secundum pro parte matris est, quod filij Iudæorum non sunt inuitis parentibus baptizandi, iuxta gloss. communiter receptam in cap. Iudæorum. 28. quæst. 1. & iuxta sanctum Thom. communiter receptum in 2. 2. quæst. 10. artic. 12. Sed & hoc non concludit, immo videtur esse ineptum: quia alia quæstio est, an is puer sit baptizandus inuita matre, antequam discretionem quærat, & doli prudentiæque capax sit,

in quam tendit hoc argumentum: alia, an debeat tradi matri, vel auo ad educandum.

9 Tertiam est, quod patria potestas nihil in hoc proposito operatur, vt supradictum est. Ergo praefatus auus esto habeat patriam potestatem in puerum, non posset illum sibi vendicare. Sed nec hoc argumentum concludere videtur; quia negari non potest patriam potestatem operari multum quo ad propositã quaestionem: cum puero existenti sub potestate ani non sit dandus tutor, quia ille datur solum in defectum habentis in eum patriam potestatem, arg. definitionis tutelae, quae ponitur in l. fin. de tutel. & Instit. de tutel. in princip. & est satis expressum in §. permissum eod. titulo, quatenus probat, non posse patrem dare filio tutorem, si eum in sui potestate: & ita plurimum facit patria potestas, si eam habeat auus ad hoc, vt ei traderetur puer: quoniam non deberet habere alium tutorem, nec tutricem. Hactenus de primo.

Pro secundi expeditione videtur dicendum primo, quod hoc dubium continet duas quaestiones. Altera est, an is infans sit tradendus educandus marri, an auo? Altera, an possit iuste baptizari innita matre, de consensu aui, siue tradatur huic educandus, siue illi?

10 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondetur, quod est tradendus auo, si habeat in eum patriam potestatem. quod illa firmã ratione probatur, quod si est in potestate ani, nullus est ei alius tutor dandus, per d. l. 1. de tutel. & melius per principium & per d. §. permissum. Instit. de tutel. quia, vt supradictum est, non est dandus aliquis tutor pupillo, qui mortuo suo patre recidit, vel remanet in potestate alterius, cum ille debeat eum defendere, regere, & gubernare: & illo casu non habet locum praefata authen. matri & auiae. vt ibidem dixit Salicet. num. 5. declarans, quod gloss. illius, & Bart. dicentes quod mater praefertur in tutela auo paterno, sunt intelligendi de auo, in cuius potestate non remanet nepos mortuo patre: quia frustra, inquit, quaeritur de tutela eius, qui est in alterius patria potestate. Cuius ratio, licet ipse illam non reddat, est, quod ex dicto, quae operatur patria potestas secundum gloss. celebr. in §. ius autem. Instit. de patria potest. est, eum in quem illam habet, petere, & vendicare in suam potestatem, siue à nemine teneatur, siue teneatur ab alio volens, vel invitus. Si autem auus, de quo loquimur, non habeat infantem praedictum in sua potestate, sed est sui iuris, debet manere in potestate matris, cui decreta est tutela, vt in facto proponitur: quia mater in tutela filij sui praefertur omnibus legitimis & datiuis tutoribus, licet non testamentarijs, per d. authent. matri & auiae. etiam auo paterno, qui non habet patriam potestatem in illum, vt tenent ibi gloss. Odofr. Bart. & Salicet. & Andreas Sicul. in consil. 113. par. in 3. dubio.

Quare tota decisio huius prioris quaestionis pendet ex illa, an praefatus auus habeat in praefatum nepotem patriam potestatem? Ad quam respondetur quod non: & probatur.

12 Primo, illa firma ratione, quod filius praesumitur emancipatus, si per 10. annos in quasi possessione sui iuris feorsum à patre vixerit,

per

per tex. ſingularem in l. 1. ff. de patria poteſtate. & in facto proponitur, quod ante 22. annos præfatus auus (quæ fuit eius felicitas) fuit conuerſus ad fidem Catholicam, & ſeparauit ſe cum bonis ſuis à cõuerſatione ſuæ vxoris, & filiorum ſuorum, qui tamquam liberi, & ſui iuris, quæſiuerunt ſibi bona, quibus viuerent, & ditarentur: & quod tali caſu filius præſumatur emancipatus, & liberatus à patria poteſtate, affirmant in d. l. 1. gloſſ. Bart. Bald. Salic. Fulgoſ. Baldus in l. poſt mortem. in fine. ff. de adopt. Barbatius in cap. peruenit. num. 9. de emp. & vend. & conſil. 135. num. 12. lib. 4. inter conſilia Alexandri, Iaſon in l. ſi emancipati. nu. 2. C. de collat. & l. ſi certis annis. num. 12. C. de pact. Alciat. in reg. 2. præſumptionum de præſumptionibus, & alij multi.

13 Secundo probatur etiam ea ratione firma, quod ius libertatis contra dominum præſcribitur ſpatio 20. annorum per l. 2. C. de præſcriptio. longi temporis, quæ pro libertate. & ibi notant gloſſ. & doctores, maxime Bald. & Salic. Tum quod etiam libertas contra patriam poteſtatem præſcribitur 20. annis, vt rectè probat Franciſcus Balbus in q. vlt. 3. par. 4. par. principalis tractat. de præſcript. dicens quod filius familias poteſt præſcribere 20. annis exiſtentiam ſui iuris contra patriam poteſtatem, ſicut ſeruus libertatem contra ſeruitutem dominicam per d. l. 1. C. de patria poteſtate, vbi id tenet gloſſa recepta per omnes, & gloſſ. fin. in l. 2. in fine C. de præſcript. longi temporis, quæ pro libertate.

14 Tertio, quod dicitur Romæ extare ſtatutum, quo omnes præſcriptiones perficiuntur 16. annis: & præſcriptio ſtatuti minuens tempus præſtitutum à iure communi fortitur naturam præſcriptionis à iure cõmuni ſtatutæ, ſecundum Baldum in l. in contractib. per illum text. C. de non nu. pecun. quem ſequitur Iaſon in l. nemo poteſt. nu. 117. ff. de leg. 1. & habet vim præſcriptionis iuris communis, arg. l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. & notatur in cap. cum omnes. de conſtit. & tradit Iaſon vbi ſupra.

Non obſtat, quod eſt veriſimile eam procuraturam, vt Iudaiſmum imbibat. Tum quia iam ipſe circumciſus eſt, quod ſolum plus ſatis incitabit ad illum, penes quemcumque maneat. Tum quia etiam periculum eſt, quod ſi matre inuita baptizetur, eius amore, vel ſuaſione clandeſtina, vel manifeſta, cum ad diſcretionis annos peruenerit, & ſciuerit quod ea renitente fuerit baptizatus, à Catholica fide deficiat, & apoſtatet, ſecundum mentem D. Thom. & omnium, qui tenent filios Iudæorum non poſſe iuſte baptizari inuitis parentibus eorum: quod peius eſſet illi, quam ſi numquam eſſet baptizatus, ſecundum omnes. Tum quia non ſunt facienda mala & iniuſta propter bonum ex ijs conſequens, cap. non eſt putanda. 1. q. 1. & cap. forte. 14. q. 5. Tum quia non eſt facienda iniuſtitia, quo pietati, vel viduis faueatur, cap. ex tenore. de for. compet. Tum quia ratio quare Iudæorum filij non ſunt inuitis parentibus baptizandi, poſita in cap. quia ſincera. & in d. cap. de Iudæis. 45. diſt. eſt, quod hoc eſt relinquendum prouidentiæ Dei, qui quorum vult miſeretur, & quos vult indurat, & non vult cuiquam vim inferri, vt quiſquam fidem Catholicam ſuſcipiat. Ex quibus palam colligitur, quod non vult Deus vt matri præ-

15

dicti pueri denegetur ipsius educatio iure sibi debita, ex eo, quòd sit verisimile eam procuraturam, vt imbibat Iudaismum: nec propter bonum conuersionis, quod ex illa denegatione consequi posset, debet ei fieri iniuria.

16 AD ALTERAM QVAESTIONEM, scilicet an prædictus infans possit baptizari inuita matre de consensu aui sui; siue tradatur educandus matri, siue auo: Respondeo, quod affirmatiue respondere debet is qui teneret opinionem Scoti in 4. lib. sententiarum dist. 4. quæst. 9. videlicet quod Princeps bene potest pueros infidelium suæ ditionis inuitis parentibus facere baptizari; immo etiam qui teneret opinionem Durandi in d. distinct. 4. quæst. 6. adiuncta opinione Paludani in eadem dist. q. 4. Nam Durandus tenet, filios infidelium, qui sunt serui Christianorum, posse inuitis parentibus baptizari; & Paludanus opinatur, quod Iudæi sunt serui Christianorum, quod tamen falsum esse recte putat Dominicus Soto in d. lib. 4. distinct. 5. quæst. 1. art. 10. Sed prædictæ opiniones non sunt tenendæ, & communiter reijciuntur non solum per S. Thom. 2. 2. quæst. 10. art. 8. & 12. & alios in d. distinct. 4. & alios in dist. 5. & alios in dist. 6. quorum nomenclaturam superfluum est referre: quia pro illis est textus in d. cap. de Iudæis. & cap. qui sincera. 45. distinct. & expressa bulla Martini V. per quam firmiter est tenendum, filios Iudæorum, antequam ad discretionem peruenerint, non esse baptizandos sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum: qua conclusione præsupposita videtur iuri consentaneum respondere ad quæstionem negatiue. Primo quidem, quia si tradatur educandus matri, tamquam tutrici, nullatenus potest ea inuita baptizari; quia tam iure naturali, quam ciuili, tota cura ipsius ad eam spectat, præsertim tenendo opinionem Paludan. vbi supra, nempe quod inuitis tutoribus huiusmodi pueri non debent baptizari; quem satis sequitur prædictus Dominicus in d. distinct. 5. quæst. 1. artic. 10. colum. 21. ver. additur ibidem. quod ipsum videtur dicendum, si tradatur educandus auo. Secundo, quod mater non desinit esse parens & mater huius pueri, eo quod in eum habeat patriam potestatem auus, arg. l. iura sanguinis iure ciuili dirimi non possunt. de regulis iuris, & l. ius autem agnationis. ff. de pactis. At tam Toletana Synodus in d. cap. de Iudæis. quam opinio prædicta S. Thom. & aliorum communiter recepta tenent, quod huiusmodi infans non debet baptizari inuitis parentibus, & mater hæc est parens huius infantis: ergo nec inuita illa. Tum quia bulla prædicta Martini V. habet expresse, quod pueri Iudæorum ante 12. annos, aut antequam vsum rationis consequantur, non sunt baptizandi sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum. Cum ergo alter parens, scilicet pater iam sit mortuus, requiritur expressus consensus matris viuentis, quæ est altera parens. Tum quia expresse sentiunt Paludan. & Dominicus vbi supra, dicentes, quod huiusmodi infans, qui vtroque parente orbatus est, sub tutoribus non debet baptizari sine illorum consensu.

18 Per quæ verba clare sentiunt, quod si non est orbatus vtroque parente, magis

magis requiritur consensus parentis viuentis, quam tutorum: & cum tutores non dentur, nisi mortuo patre, consequenter sentiunt quod consensus matris viuentis est magis requirendus, quam consensus tutorum, & aliorum, qui haberent aliquam potestatem ciuilem in illum. Tum quia omnes ad vnũ hanc opinionem tenentes sentiunt requiri consensum amborum parentum, vel alterius tantum; & ita consequenter volunt, vt si alter tantum est superstes, illius consensus requiratur. Tum quia Capreolus, & Dominicus, qui eũ vbi supra citat, dicunt consensum ancillæ requiri ad baptizandum filium eius; & communiter ancillarum filij sunt spurij, qui patrem ignotum habent: ergo matris superuenientis consensus patre mor
19 tuo requiritur. Tum quia lex ciuilis debet cedere legi & iuri naturali, & diuino, cap. quæ contra. 8. dist. At iure & lege naturali ac diuina filij vsque ad annos discretionis sunt dirigendi per parentes suos, quo ad ea quæ pertinent ad salutem spiritualem eorum, vt S. Thom. & omnes alij supra fatentur, allegantes quod sub lege naturali filij olim saluabantur in fide parentum, non distinguendo inter patrem & matrem. Potestas autem patria non est potestas inducta iure naturali, neque diuino, immo neque iure gentium, sed humano ciuili, & particulari Romano, quod affirmat S. Tho. & communis Theologorum opinio, & nostrorum in l. si emancipati. C. de collat. & alibi sæpe, & est textus expressus Inst. de patria potestate, §. 1. adeo, quod gloss. sing. & recepta ibidem, verbo Romanorum, habet Francigenas non habere filios in potestate. Ergo non obstante quod auus haberet patriam potestatem, & dispositionem quo ad ea, quæ sunt iuris ciuilis; non tamen haberet quo ad ea, quæ iure naturali & diuino pertinent ad matrem, vel patrem. Tum quia si patria potestas, quam habet auus, sufficeret ad hoc, vt in sua potestate constitutus posset iuste baptizari; sequeretur, quod omnes nepotes, & pronepotes eius, viuentibus omnibus eorum parentibus, possent baptizari eis inuitis de ipsius aui consensu; quia omnes illi sunt sub illius potestate per supra dicta: quod tamen est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. neque vllo vmquam vsu receptum, & contra præfatam bullam Martini V. quæ requirit expressum consensum alterius parentis. Tum quia
20 hoc cõcludit solutio illa solida & subtilis, qua Caietanus in d. ar. 12. quem sequitur Sotus in d. art. 10. defendit S. Thom. & communem ab argumento Scoti neruoso, quo concludebat pueros infidelium posse à Principe inuitis eorum parentibus iuste baptizari. Argumentum enim eius est, quod duobus contraria præcipientibus, maiori est obediendum, secundum August. serm. 6. de verbis Domini, cuius dictum nos habemus translatum in cap. qui resistit. 11. q. 3. quatenus habet, quod si curator iubet aliquid, & Consul contrarium, huic est parendum; & si Consul iubeat aliquid, & Imperator contrarium, Imperatori; & si Deus contrarium, Deo. At Deus per legem Euangelicam iubet omnes baptizari, ergo illi est parendum, licet parentes contradicant; quia sunt Deo minores. At prædictus Caietanus pro S. Tho. communiter approbato & vsu recepto respondet, quod assumptum huius argumenti procedit, quando duo diuersi duo contraria præ-

cipiunt: sed in proposito loquimur, quando idem præcipit illa duo. Deus enim, qui per legem Euangelicam iussit omnes baptizari, idem ipse per legem naturalem toti generi humano indidit, ne inuitis parentibus quidquam, quod pertinet ad salutem animarum filiorum nondum habentium vsum rationis, disponatur: & quia sicut gratia non perimit, sed perficit naturam, ita diuina lex Euangelica non tollit, sed perficit diuinam naturalem: & ideo Dominus, qui Euangelicam tulit de baptizandis omnibus, noluit tollere suam legem naturalem, qua parentibus tradidit potestatem in huiusmodi filios quo ad ea, quæ ad suarum animarum salutem pertinent. Per quam solutionem satis expensam colligitur, ius parentum in filios vsum rationis nondum assequutos, quo ad ea quæ pertinent ad suam salutem spiritualem, non esse quale quale, neque ab humana potestate, vel consuetudine inductum, sed ab ipso omnipotente Deo naturaliter ante legem Euangelicam de baptizando toti generi humano inditum; & ita non posse illi per patriam potestatem, nec alia iure ciuili introducta derogari. & consequenter ius, quod habet mater prædicta in præfatum filium lege naturali sibi inditum, etiam si non esset tutrix, non potest tolli per præfatam patriam potestatem, quam haberet auus, quam tamen supra eum non habere valide concluſimus. Tum quia super hac ratione, & iure naturali fundari videtur bulla Martini V. per Eugenium IIII. confirmata, quatenus prohibet huiusmodi Iudæorum filios baptizari sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum: significando per illa verba, quod S. Thomas & alij doctores asserentes huiusmodi filios
22 non esse baptizandos inuitis parentibus, per verbum, *parentes*, intelligunt patrem, & matrem tantum, & non alios: licet aliàs per illud significari auos, proauos, abauos, & tritauos, dixit Iurisconsultus Paulus in l. iurisconsultus. ff. de gradibus affinitatis. Declarando enim directe non debere illos baptizari sine consensu alterius parentis, & indirecte quod debent baptizari de consensu expresso alterius; per illud verbum, *alterius*, quod dicitur de duobus tantum, clare significat solos duos hac in re appellari parentes, nempe patrem, & matrem; cum aui, proaui, abaui, vel tritaui possint esse plures, quam quinquaginta. Tum denique quod ex dictis colligitur, quod priuilegium hoc iure naturali patri, vel matri concessum dirigendi filios suos rationis vsus expertes in spiritualia, est personale, & consequenter non extenditur ad tritauos, neque abauos, neque proauos, nec consequenter auos: quia priuilegium personale sequitur personam, & extinguitur cum ea, cap. priuilegium. de reg. iuris in 6. & l. maritum. cum lege sequenti. ff. solut. matrim.

Per quæ omnia videtur concludendum, prædictum puerum sub tutela matris educandum esse, & nullatenus ea inuita baptizandum esse, etiam si in patriam aui potestatem venire deberet. Salua non solum sacrosanctæ matris Ecclesiæ, sed etiam cuiuslibet, & quamlibet humilis diuini iuris & humani consulti saniore sententia.

CVM IN HAC causa ab vtraque parte rogatus renuissem respõdere, iussus ab habente in id potestatẽ, respõdi fere inuitus, & meam de illa opinionem

nionem clauſam eidem miſi, nec vlli parti roganti & flagitanti exemplum eius tradere volui. Nunc autem quia allatum eſt mihi quoddam ſcriptum auctoris incerti, quo meam refellit ſententiam, non poſſum non tangere quædam, quæ magis obſtare videri poſſunt. Gratia tamen in primis dominationi eius (quiſquis ille ſit) habita, quod me titulis, meis meritis ſuperioribus, honorat: ſimul laudato Deo, quod ipſum (vt eius reſponſum indicat) præcellente intellectus acrimonia cum pari eruditione & facundia coniuncta donauerit.

23 Primum, quod non ſatis apte ſignificat, quod Gabriel reprehenditur à Dominico Soto, eo quod dicat, filios paruulos Iudæorum propter ſolum ſcandalum non debere baptizari ſine conſenſu parentum: Sotus. n. ibi, vbi hoc dicit, ſcilicet in 4. lib. d. 5. art. 10. col. 9. arg. 12. non agit de baptizandis, vel non baptizandis paruulis inuitis parentibus, de quo poſtea tractat, ſed de baptizandis, vel non baptizandis adultis ipſismet inuitis. Arguit enim ibi contra concluſionem receptam, quam poſuit ſuper eodē art. col. 4. verſ. 3. concluſio. in hæc verba: *Nequaquam licet quemquam vel ad fidem, vel ad baptiſmum cogere.* Reprehendit autem Gabrielem, eo quod putauit Conc. Toletan. ab vtroque citatum, cuius pars habetur in cap. de Iudæis. 45. diſt. non vetare coactionem infidelium ad fidem, tamquam rem de ſe illicitam, ſed ob ſcandalum, quod inde ſequitur, & merito eum reprehendit, quia ſuapte natura eſt illicita, eo quod ſit contra naturam fidei, quæ eſt, vt per ſpontaneam voluntatem ſuſcipiatur.

Secundo, quod non ſatis apte ſignificat, Sotum paruifacere ſcandalum, quod datur parentibus per baptiſmum filiorum ſuorum paruulorum eis inuitis miniſtratum. Tum quia nihil ibi de hoc agit. Tum quia in eodem art. col. vltima, verſ. reſp. dicit licere paruulum iam iam moriturum baptizare inuitis parentibus, ſi ceſſaret ſcandalum; quod certe ego nullatenus dixiſſem, nec auderem dicere pro reuerentia, & fide, qua debeo eſſe in S. Sedem Apoſt. & in eius declarationes, quibus declarauit abſolute, non licere paruulos Iudæorum ſine alterius parentis conſenſu expreſſo baptizare, vt inferius fuſius dicam.

24 Tertio, quod etiam non ſatis caute ait me dixiſſe patriam poteſtatem nullius eſſe in hac re momenti. Nam ſi mea dicta, fideliter tranſcripta, fuiſſent ab eo integre perpenſa, inueniſſet me in duobus vel tribus locis dicere, quod patria poteſtas in hac re plurimum importat quo ad traditionem paruulorum ad effectum educandi, licet nihil quo ad traditionem ad baptiſmum.

Quarto, quod nimis confidenter ait, quod ratio, & cauſa præcipua, qua determinauit Gregorius IX. in cap. fin. de conuerſ. infid. quod patre ad fidem conuerſo conſentiente, filius (nolente matre) poteſt iuſte baptizari, fuit patria poteſtas, quam pater in illum habebat; & quod ego dicens contrarium, fui falſus, cum profecto non fuerim. Tum quia non poteſt eſſe ratio, & cauſa præcipua determinationis alicuius quæſtionis illa, qua ceſſante non ceſſaſſet determinatio, & quæ poſita non ſufficeret ad illam faciendam, arg. eorum omnium quæ notantur in cap. cum

ceſſante. de appellat. & eorum quæ nos latius & reſolutius alijs tradidimus in cap. cum miniſter. 22. quæſt. 5. à num. 36. definiendo cauſam principalem, & minus principalem, & ponendo inter eas differentiam.

25 At patria poteſtate ceſſante, immo & repugnante, non ceſſaſſet illa determinatio Gregorij. Nam matre conuerſa volente, & patre non conuerſo nolente, filius paruulus eſt baptizandus, cap. Iudæorum. 28. q. 1. quod omnes fatentur in d. cap. fin. Attamen patria poteſtas ceſſat in matre, immo poſita in patre repugnat. Ergo cauſa & ratio præcipua & principalis, qua cenſetur decidere & determinare Gregorius in d. cap. fin. tradendum eſſe ad baptiſmum paruulum patris conuerſi, nolente matre non conuerſa, non fuit patria poteſtas. Tum quia patria poteſtas etiam cum fauore religionis coniuncta non ſufficit ad baptizandos huiuſmodi paruulos. Nemo enim pro reuerentia & fide, qua debemus eſſe omnes in ſanctam Sedem Apoſtol. & eius definitiones, auderet dicere, quod patria poteſtas poſita in atauo, vel tritauo Chriſtiano ſufficeret, vt paruulus, qui eſſet filius, nepos, & pronepos parentum, auorum, & proauorum Iudæorum & Iudæarum viuentium, & repugnantium, iuſte poſſit baptizari; quia illud eſſet negare & determinationem ſanctæ Sedis Apoſtolicæ per Martinum V. factam, & per Eugenium IIII. confirmatam, qua definitur non licere baptizare paruulos Iudæorum ſine alterius parentum conſenſu expreſſo: per quam (vt mox adijciam) non liceret baptizare etiam paruulum patris & matris Iudæorum viuentium & repugnantium, ex conſenſu etiam aui paterni Chriſtiani patriam poteſtatem habentis. Cum ergo nec ceſſatio patriæ poteſtatis ceſſare feciſſet prædictam Gregorij deciſionem, nec contra poſitio illius ſufficiſſet ad illam faciendam; conſequitur profecto non fuiſſe me falſum, dicendo patriam poteſtatem non fuiſſe rationem & cauſam præcipuam & principalem illius deciſionis. Tum quia patriá poteſtas (vt in meo reſponſo probaui) non fuit inducta iure naturali, nec iure gentium, neque diuino poſitiuo, ſed humano Romano, Inſtitut. de patria poteſtate. §. 1. quam (vt contradictor ait) Marcus Antonius Imperator videtur dediſſe omnibus orbi Romano ſubditis, & conſequenter Iudæis eis ſubiectis, vt teſtatur Vlpia. in l. in orbe Romano (quæ aliàs incipit, in vrbe Roma) ff. de ſtatu hominum. At ſi quæſtio, quam determinauit Gregorius IX. incidiſſet in terris, vbi non eſt locus patriæ poteſtati, de qua loquimur, vel in tempore, in quo nondum illam Iudæi habebant, eodem modo deciſa fuiſſet. Ergo patria poteſtas non fuit cauſa & ratio præci-

26 pua & principalis eam decidendi. Tum quia deciſio illa præcipue facta fuit ad declarandum ius naturale, quod cœpit ab exordio rationalis creaturæ, iuxta principium 5. diſt. & 9. fin. 6. diſt. & adnotata per gloſſ. & doctores in eis, & per S. Thom. receptum 1. 2. quæſt. 94. per totam, & ad declarationem iuris diuini Euangelici de baptizando, quod incœpit ab Orbe redempto, vt probat S. Thom. receptus vbi ſupra quæſt. 106. art. 3. Patria vero poteſtas, quæ eſt proprium ius & inuentum Romanum, vt habet tex. Inſtitut. de patria poteſtate, in principio, longe poſtea fuit commu-

communicata Iudæis, iuxta prædictam legem in orbe Romano. Non debuit ergo Gregorius summus legislator, idemque eruditissimus fundare principaliter suam declarationem iuris naturalis, & diuini Euangelici, quæ sunt antiquiora, & digniora, & vniuersos obligantia, in iure humano ciuili posteriori, & minus digno, & solam gentem Romanam & eis
27 subditam obligante. Quia, vt ait Philosophus in libris Posteriorum, demonstratio & declaratio priorum conclusionum fit per causas & principia earum. Pro quo facit cap. illud Greg. intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi. de verborum signific. cum citatis ibi à glossa in verbo causis. Tum quod patria potestas etiam in patre existens non extenditur ad vlla spiritualia, cap. si annum. de iudicijs lib. 6. adeo quod pater virtute illius neque agere, neque conueniri potest pro filio, neque dare illi vllam auctoritatem agendi, vel conueniendi circa illa: immo nulla ratione de patria potestate habita debet dari filio tutor vel curator ab Episcopo, vel alio Ecclesiastico iudice ad agendum, vel conueniendum circa illa; sed ipsemet, si est infante maior, constituet procuratorem cum auctoritate non patris, quatenus pater est, sed tutoris, vel curatoris dati ab Ecclesiastico iudice, etiam circa beneficia, quæ non essentialiter sunt spiritualia, sed annexa illis consequenter, siue à parte posteriori, secundum sanctum Thom. receptum 2.2.q.10. art.4. Quanto minus prædicta patria potestas extendetur ad spiritualia essentialiter, qualia sunt sacramenta, e quibus est baptismus, iuxta gloss. solemnem in cap. veniens. de transactionibus. Tum denique quod auctoritas tutoris, vel curatoris alias legitime dati, longe præstantior est quo ad spiritualia, quam patria potestas, vt ex præfato cap. fin. & proxime dictis irrefragabiliter colligitur; & adeo quidem præstantior, quod patria potestas nihil est; tutoris autem & curatoris huiusmodi potestas manet firma.

Per quæ omnia palam est, me non fuisse falsum, dicendo patriam potestatem non fuisse causam præcipuam & principalem præfatæ decisionis Gregorianæ, quatenus probat filium paruulum Iudæi posse iuste baptizari inuita matre, conuerso patre volente; licet sic, quatenus probat huiusmodi paruulum esse tradendum patri quo ad educandum. Ego enim in meo responso dixi duas in hac re quæstiones esse. Altera, an puer esset tradendus matri, an auo ad educandum. Altera, an inuita matre possit iuste baptizari, etiam si traderetur auo; & in duobus, vel tribus locis dixi patriam potestatem multum facere quo ad priorem quęstionem pro auo, quo autem ad posteriorem nihil.

28 Non obstat quidquam §. fin. Inst. de donat. supra citatus, immo facit pro nobis. Tum quia probat, libertatem datam seruo communi ab altero dominorum, inuito altero, valere solo fauore libertatis, non habito alio respectu: ergo eadem ratione, tradito puero ad baptismum, altero parẽtum volẽte, inuito altero, valebit sola ratione liberationis à seruitute diaboli, nullo habito ad patriam potestatem respectu, quod nos affirmamus. Tum quia ratio decidendi illius §. probat idem esse dicẽdum in terris, in quibus

est

est nulla talis patria potestas, & etiam idem fuisse dicendum ante tempus, in quo fuit hæc potestas communicata Iudæis, & consequenter quod patria potestas nihili habenda est ad hoc propositum.

29 Quinto, quod prædictus D. contradictor videtur velle tenere, quod filius paruulus Iudæorum possit iuste baptizari de consensu aui Christiani tenentis eum in sua potestate, inuitis eius parentibus, etiam viuentibus. Nec miror: quia eum, qui dicit patriam potestatem cum fauore religionis coniunctam esse præcipuam causam & rationem, cur paruulus Iudæorum possit baptizari patre volente, & matre inuita, oportet consequenter asserere hoc de nepote, qui est in potestate aui, etiam viuentibus parentibus nepotis, cum ille habeat patriam potestatem cum fauore religionis coniunctam. sed hoc nullatenus est dicendum. Tum quia est nouum, à nullo eorum, qui tenent opinionem D. Thomæ, & communem à sancta Sede Apostolica receptam, affirmatum; cuiusmodi nouitates vitandæ sunt, cap. cum consuetudinis. de consuetud. cap. quis nesciat. 11. dist. Tum quia vnum præcipuum fundamentum, per quod S. Thom. tenuit paruulos infidelium non esse baptizandos inuitis parentibus, est, quod Ecclesia non consueuit id facere. At nullum exemplum videtur, auditur, nec legitur baptismi collati de consensu aui, inuitis parentibus, qui sine illo non debuisset illi conferri: ergo nullatenus est affirmandum. Tum quia eum, qui tenuerit id quod contradictor non veretur tenere, consequenter oportebit tenere, quod tritauus Christianus, qui haberet in potestate sua centum paruulos filios, nepotes, prænepotes, vel abnepotes parentum infidelium viuentium, & repugnantium, posset illos omnes inuitis eis omnibus ad baptismum tradere; quod absurdissimum est, & alienum à mente prædicti S. Thomæ, & aliorum, qui determinationem

30 prædictam sanctæ Sedis Apost. sequuntur, & suscipiunt. Tum quia ex hoc posset forte accipi occasio, vt Academiæ saltem extra Italiam institutæ, & earum gymnastæ, minoris quam par est, haberent determinationes Romanas iuris naturalis & diuini, considerando Romæ determinari, quod per patriam potestatem (quæ est inuentum ciuile, & sæculare) à paruo tempore quibusdam datam, vel communicatam, extendatur priuilegium iuris naturalis & diuini parentibus tantum concessum ad omnes personas, in quibus inuenitur patria potestas, ad quas non extenderetur, si illa patria potestas non fuisset eis noue communicata; & consequenter quod alio iure naturali vtimur apud Græcos, Persas, Indos, Nauarros, Francigenas, & alios, quibus non esset huiusmodi patria potestas; & alio iure naturali apud Romanos, & alios, quibus est illa, contra cap. ius naturale. Institut. de iure naturali gen. & ciuil. & tradita per S. Thom. receptum in 2.2.q.94. Declaratio enim Martini V. non est quo ad hoc noui iuris humani introductoria, sed antiqui naturalis declaratoria: quod col-

31 ligitur ex eadem, & ex eo, quod nisi id teneamus, est insolubile illud argumentum, quod contra illam & communem format Scotus in 4. lib. senten. dist. 5. q. 9. ad probandum, quod Reges, & Principes terræ non solum iuste possunt cogere paruulos Iudæorum sibi subditorum ad baptismum inuitis

uitis parentibus, sed etiam tenentur, vt in meo responso latius explicaui. Arguit enim in summa sic; Quoties duo, quorum vnus est superior, & alter inferior, contraria præcipiunt, superiori parendum est, c. qui resistit. 11. q. 3. cum ei similibus. At Christus Deus, & superiorum supremus sua lege diuina præcipit, vt omnes baptizentur: & parentes Iudæi, qui sunt puri homines, & infirmi, voluntate sua humana & peruersa præcipiunt contrarium. Ergo Rex debet facere quod præcipit Christus, non obstante voluntate contraria parentum. Cui argumento nemo, credo, ante Caietanum satis clare & exacte satisfecit: nam etiam Sotus vbi supra ab eo mutuatus fuit suam solutionem; respondet autem sic, quod non duo diuersi præceperunt illa duo prædicta, quæ apparent esse contraria, sed vnus tantum, nempe Deus, qui per legem diuinam naturalem, indendo parentibus potestatem, ius, & munus dirigendi paruulos suos circa spiritualia, donec sapere incipiant, consequenter præcipit ne prædicti paruuli inuitis eis baptizentur, & per legem diuinam supernaturalem præcipit vt omnes baptizentur. Et quia gratia non destruit naturam, sed perficit; ita lex præfata supernaturalis de baptizandis omnibus non destruit legem naturalem de non baptizandis paruulis infidelium sine cõsensu parentum, vel alterius eorum, sed potius modificatur ab illa. Nec obstat quod S. Thom. & eius sequaces suam assertionem fundant in con-
32 suetudine Ecclesiæ, quæ non consuenit baptizare paruulos infidelium inuitis parentibus: & quod Ecclesiæ consuetudo non inducit ius naturale, neque diuinum, sed tantum humanum non scriptum, 9. constat. Instit. de iure naturali gen. & ciui. & cap. consuetudo. 1. distin. Non inquam hoc obstat: quia S. Thom. non allegat illam consuetudinem vt inductricem, siue auctricem iuris noui, sed vt coniecturam, & traditionem Ecclesiæ grandem, ad conijciendum, quod illa potestas, & ius parentum ad dirigendos paruulos ad spiritualia, est naturale, & diuinum, vt ex dictis ipsiusmet in art. 12. quæst. 10. 2. 2. colligitur, cum sic ait: *Baptizatio huiusmodi paruulorum inuitis parentibus repugnat iustitiæ naturali. Filius enim naturaliter est aliquid patris. Et primo quidem à parentibus non distinguitur secundum corpus, quamdiu in matris vtero continetur. Postmodum vero, postquam ab vtero egreditur, antequam vsum arbitrij habeat, continetur sub parentum cura spirituali vtero; quamdiu enim vsum rationis non habet puer, non differt ab animali irrationabili. Vnde sicut bos, vel equus est alicuius, vt vtatur eo cum volucrit, secundum ius ciuile, sicut proprio instrumento; ita de iure naturali est, quod filius, antequam habeat vsum rationis, sit sub cura parentum. Vnde contra iustitiam naturalem esset, si puer antequam haberet vsum rationis à cura parentum subtrahatur,*
33 *vel de eo aliquid ordinetur inuitis parentibus.* Hæc ille. Per quod argumẽtum, & eius solutionem, & mentis S. Tho. & sequacium eius expressionem palam colligitur, prædictam legem de non baptizandis paruulis esse ius naturale; & ita omni loco & tempore vno modo seruandum: & consequenter non dicendum, quod consensus aui sufficit vno tempore, & apud vnam gentem, & non alio tempore, & apud aliam gentem. Cui consequens est, consensum aui numquam fuisse, nec sufficere ratione pa-

ne patriæ potestatis vllo loco, neque apud vllam gentem.

Ad argumenta vero, & solutiones contra hæc supra adducta, respondetur, quod fundantur in illa falsa imaginatione, qua putatur patria potestas extendi ad spiritualia, sicut ad temporalia; & qua putatur eodem iure inducta, quo inducta est parentum potestas, & ius ad dirigendum filios in spiritualibus, & à tanto tempore, à quanto illa: Cum tamen per prædicta palam sit, patriam potestatem extendi ad temporalia tantum, & non ad omnia, & esse inductam iure ciuili Romano, nec à principio suæ inuentionis fuisse apud Iudæos, sed longe postea communicatam eis, non quidem omnibus, sed orbem Romanum incolentibus; illam autem potestatem, & ius quod habent parentes ad dirigendos filios paruulos in spiritualibus, esse inditum iure naturali totius generis humani parentibus tantum à Deo ipso in exordio rationalis creaturæ; ideoque esse longe diuersum à patria potestate, etiam si concurrant in eadem persona, vt concurrunt in patre habente potestatem in suum filium paruulum. Fundantur etiam in falsa imaginatione, qua creditur Gregor. IX. in dicto cap. finali de conuers. infidel. intendisse principaliter decidere hanc, de qua loquimur, quæstionem de baptizando filium de consensu patris conuersi, inuita matre non conuersa; cum palam colligatur ex eo, præsertim ex allegationibus matris, eum principaliter intendisse decidere quęstionem, qua quærebatur, an paruulus, de quo erat quæstio, esset tradendus ad educandum patri conuerso, an matri non conuersæ. Ad quam quæstionem decidendam plurimum erat attendenda patria potestas Romana Iudæis communicata: cum tamen ad decidendam aliam non esset attendenda illa, sed alia potestas iure naturali diuino indita parentibus tantum, ad dirigendos paruulos filios in spiritualibus: & consequenter non indigent alia solutione, neque explicatione. Ex quibus infertur, non me, vt aduersarij parum caute dicunt, sed illos in hac re paralogizari.

Sexto, quod nimis videtur extollere illud dictum Sot. in fine prædicti art. 10. scilicet, iniuriam, quæ fit parentibus in baptizandis filijs suis sine suo consensu, non esse superstitiose, sed secundum prudentium iudicium intelligendam. Tum quia secundum sensum directum est conclusio triuialis, & omnibus etiam lippis & tonsoribus nota; cum quasi per se notum sit, omnem superstitionem esse vitiosam, vt tradit S. Tho. recep. 2. 2. quæst. 92. per totam, & late probat Gratianus casu 26. præ-
35 sertim quæst. 2. & 5. In sensu autem indirecto, secundum quem laudari videtur ab eo, est talis, ex qua infert vnum, quod ego pro obseruantia & fide, qua esse debeo in S. Sedem Apost. & eius declarationes, non auderem dicere, neque credo ipse dixisset, si legisset prædictam Martini V. extrauag. Infert enim, quod iuste potest baptizari filius (inuitis parentibus infidelibus) iamiam moriturus, si non timeretur scandalum: quod nullatenus videtur dicendum. Tum quia prædicta extrauagans exacte & vniuersaliter declarat, non licere baptizare paruulos Iudeorum sine expresso alterius parentis consensu. Tum quia illa extrauagans non est

iuris

iuris noui inductoria, sed declaratoria naturalis diuini, quod non recipit facile limitationes priuatas, iuxta notata per omnes in cap. quæ in ecclesiarum. de const. & in l. 1. C. de legib. Tum quia frequentissime decipiuntur homines credentes aliquos ægrotos statim morituros, vt docet experientia rerum magistra, cap. quam sit. de elect. lib. 6.

Septimo, quod parum caute ait, me, cum non potuissem tergiuersari patriam potestatem magni esse in hac re momenti, confugisse ad intendendum probare, auum, de quo loquimur, patria potestate carere. Tum quia si meum responsum serio legisset, in duobus vel tribus locis inuenisset me expresse dicere (vt prædixi) patriam potestatem multum importare quo ad quæstionem, de qua principaliter fuit consultus Gregorius in d. cap. fin. scilicet, an patri, an matri esset tradendus paruulus ad educandum: non autem ad hanc, de qua nunc loquimur, an consensus prædicti aui, renitente matre, sufficiat ad iuste baptizandum hunc puerum. Tum quia ego prius tractaui, an patriam potestatem haberet auus in hunc puerum, quam, an haberet potestatem ad consentiendum in baptismo. Et ideo palam est, me non confugisse ab huius quæstionis decisione ad tractandam illam: cum post tractatam illam descendissem ad tractandam istam.

Octauo, ne nimium morosus videar, remitto responsiones, & replicationes, quæ fieri possunt aduersus ea, quæ ipse adducit ad probandum auum prædictum non perdidisse patriam potestatem, alijs eruditissimis dominis meis, qui pro matre responderunt; prænonens eorum dominationes, non parui ad hæc videri momenti, quod legitime decreta fuit tutela matri in Vrbe, & filius ei traditus educandus, eodem auo præsente, sciente, & si verum coram Deo vt bonus Christianus voluerit fateri, consentiente; & quod auus cum fuit conuersus, ea mente discessit ab vxore, & filijs suis, vt nullum magis commercium haberet cum ijs, quam cum alijs Iudæis; & quod non habuit mentem vtendi potestate patria in filios suos, neque in filios filiorum eorum: & quod forsitan numquam huiusmodi filius viuentibus parentibus, ejs inuitis, fuisset traditus auo potestatem patriam in eo habenti.

36. Nono præmoneo eosdem dominos meos, probabile videri, quod patria potestas iure humano Romano inducta nõ extendatur ad hoc, vt paruulus filius parentum vnius religionis tradatur educandus auo alterius religionis sine consensu illorum, vel alterius eorum. Tum quia patria potestas non extenditur ad spiritualia, vt prædictum est: & quod directio in spiritualia plurimum pendet ab educatione paruuli: & quod cura omnium pertinentium ad huiusmodi parnulum maxima est directio eius ad spiritualia. Tum quia concurrentibus duabus potestatibus, quæ in aliquo maior & dignior est, præferenda est in eo minori, & indigniori: & quod potestas dirigendi paruulum ad spiritualia, quam habent parentes, multo maior & dignior est per prædicta, quam patria potestas; & ideo illa videtur huic præferenda in tempore quo vtraque concurrit, & consequenter

quenter quo ad educationem vſque ad tempus diſcretionis, quo ad quod illa durat; cum (vt dictum eſt) illa directio præcipue ab educatione pendeat. Tum quia, ſi, cum Imperatores Ethnici regnabant, contigiſſet caſus, in quo auus fuiſſet infidelis, & pater & mater Chriſtiani, & mortuo patre manſiſſet filius paruulus; Iuriſconſulti Chriſtiani conſuluiſſent patriam poteſtatem illius aui non eſſe extendendam ad hoc, vt traderetur ei educandus nepos renitente matre; & quod pari ratione Iuriſconſulti Ethnici reſpondiſſent paruulum filium infidelium parentum non fuiſſe tradendum ad educandum auo Chriſtiano habenti eum in poteſtate: & dixiſſent noſtris Iuriſconſultis, Quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, ipſe eodem iure vti debebit. Vnde licet priore reſponſo, habens pro comperto auo non eſſe patriam poteſtatem, dixerim perfunctorie ſatis teneri poſſe tradendum eſſe illi hunc nepotem ad educandum, licet non ad baptizandum: nunc autem altius perpenſis ijs, quæ prænonui de tutela legitime decreta, & ratione & æquitate non tradendi paruulos filios parentum vnius religionis, ad educandum, hominibus alterius religionis, adeo ſubſiſto, vt nolim ſecundum illud dictum meum ante maturiorem deliberationem iudicari.

37 Decimo prænoneo, quod licet magni fiat ex aduerſo fauor ſalutis huius pueri, qui fit per contrariam opinionem de baptizando illum inuita matre; ego vero maioris facio fauorem, qui fit ſacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritati, & declarationi eius, & iuri naturali diuino, quo ſolis parentibus datur ius & poteſtas dirigendi huiuſmodi paruulos in ſpiritualia; & quod contrarium conſulentes debent cauere ne incurrant in Scyllam cupientes vitare Charybdim, dum volentes conſulere ſaluti huius pueri, faueant ijs, qui parui faciunt declarationes iuris naturalis & diuini Maximorum Pontificum extra Concilia generalia editas, qualis eſt prædicta Martini V. vt ſupra probatum eſt.

38 Vndecimo, ſequutus aduerſantis ordinem, addo, quod non eſt tam parui faciendum periculum apoſtaſiæ, in quam is puer iam circumciſus, baptizatus matre renitente recidere poſſet; quam contradictor facit, dicens hoc eſſe contra cap. fin. de conuerſ. infidel. & quod non eſt certum perdendum propter dubium an perdetur; non inquam eſt tam parui faciendum. Tum quia S. Thom. receptus ab alijs ait in 4. diſtinct. 5. artic. 12. quod vna potiſſimarum rationum, ob quas paruuli infidelium non debent inuitis parentibus baptizari, eſt illa, quam reddit in hæc verba: *Vna ratio eſt propter periculum fidei; ſi enim pueri nondum rationis vſum habentes baptiſmum ſuſciperent, poſtmodum cum ad perfectum ætatem peruenirent, de facili poſſent à parentibus induci, vt relinquerent quod ignorantes ſuſceperunt; quod vergeret in fidei detrimentum.* Hæc ille. Per quæ apparet, quam parum ſolida eſt ratio, quæ ex aduerſo inſinuatur, videlicet non eſſe certum perdendum propter dubium an perdetur. Tum quia etiam Sotus, qui adeo ex aduerſo merito magnificatur, ſic ait in d. diſtinct. 5. art. 10. col. 18. *Tertium autem, & efficacius eſt argumentum, quod ex fidei natura ſumitur: dictum enim eſt, ſic eſſe adminiſtrandum baptiſma, vt nulla fidei ir-*

roge-

vagetur iniuria: ex baptizatione autem huiusmodi magna ei irrogatur: nam creat manifestum periculum, vt ad ætatem adultam pertingentes à parentibus inducantur, vt ad suam redeant pristinam legem. Quare quod ignorantes acceperunt, facile relinquent. Hæc ille. Non parui ergo, sed maximi æstimandum est in hac re periculum apostasiæ. Tum quia paulo post grauissime idem Sotus reprehendit eos, qui plurimos huiusmodi paruulos apud Indos baptizarunt, ea intentione, vt saluarentur, si antequam ad vsum rationis peruenirent morerentur. Quæ omnia & singula non solum sacrosanctæ Sedi Apostolicæ, sed etiam cuiuslibet alius rectius sentientis censuræ iubenter subijcio.

Aduertendum autem, contra hanc opinionem latam sententiam, infantemq. traditum fuisse ano Christiano, & demum baptizatum, perseuerareq. adhuc in fide. Vide etiam infra de baptismo Consil. 1.

DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

SVMMARIVM.

1 *Vota cum animi perturbatione ob instantis mortis periculum vel ob iram præcedentem omissa obligant, nu. 3. modo perturbatio non abstulerit iudicium penitus, nec induxerit insaniam, nu. 2. præbet tamen hæc perturbatio, sicut & modica deliberatio, & pueritia, causam commutandi, & dispensandi, nu. 3.*

2 *Iudicium quod obligat diabolo, sufficit ad obligandum Deo.*

CONSILIVM I.

QVIA, vt Plin. naturalis historiæ lib. 8 cap. 16. ait, *Votorum tunc maxime locus, cum spei vitæ nullus est:* Multi ob magna pericula mortis, quæ occurrunt ægrotis, & valentibus in prælijs, & nauigãtibus, & ob iram, & alias passiones siue perturbationes animi vouent, & frequenter religionis ingressum; & postea pœnitentes ea fecisse, quærunt an sit eis necessaria dispensatio aliqua.

1 Et quidem pro parte negante faciunt illa iura: quæ allegat gloss. in cap. sunt qui opes. 17. quæst. 4. & gloss. in cap. dudum. de conuers. coniug. & gloss. in cap. ex litteris. de diuort. quæ concludunt, acta calore iracundiæ, vel alia perturbatione animi non valere, vel esse reuocanda: quæ glossæ aliæ ab alijs appellantur singulares, & commendantur, & per eãdem aliqua notabilia firmantur. & in specie quoad votum dixit Rom. sing. 508. votum per calorem iracundiæ & turbationem animi factum esse nullum, & non obligare, & idem dixit Iason in l. si filiam. C. de inofficioso testamen. & alibi alij: quod tamen falsum est. Pro parte vero affirmante facit præfatum cap. sunt qui opes. quatenus habet, eum, qui donauit aliquid Ecclesiæ tumultuario animo, & postea reuocauit donationem, sacrilegium commisisse reuocando; quod non poterat dici, nisi donatio facta Ecclesiæ animo tumultuario & turbato valuisset. Tum quia gloss. solemnis

2 lemnis & recepta in cap. mulier. 32. quæſt. 2. habet, iudicium, quod ſufficit ad obligandum quem diabolo, ſufficere ad obligandum quem Deo: & conſtat, eum, qui occidit, & mutilat, vel ferit proximum per calorem iracundiæ, mortaliter peccare, & obligare ſe diabolo, quia violat præceptum 5. Decalogi, immo & qui per iram inordinatam dicit fratri racha, vel fatue, Matth. 5. Exod. 20. relatum in cap. quid in omnibus. 32. quæſt. 7. Tum quia iura & gloſſ. illorum citata in contrarium ſunt neganda, aut intelligenda de iracundia, vel alia turbatione animi, quæ reponit turbatum extra ſenſum, & iudicium requiſitum ad bene vel male merendum, vt declarant Ioan. Andr. & Panorm. & alij in d. cap. dudum. & Archid. & Turrecrem. in d. cap. ſunt qui opes. quoniam furioſi, & amentes nec bene nec male mereri poſſunt, cap. merito. & cap. illud. 15. quæſt. 1. Tum quia illa capp. regulariter probant perturbationem animi, quæ non auſert penitus iudicium, nec inducit inſaniam, non excuſare quem à peccato toto, licet ſic à tanto, vt communiter Theologi loquuntur: quo fit: vt vota peregrinandi, & alia ſimilia facta per iracundiam, vel aliam perturbationem, valeant & obligent, vt aiunt Archid. & Turrecr. vbi ſupra, & eſt de communi mente Theologorum in 4. diſtin. 38. & nos aſſeruimus in noſtro Man. confeſſ. cap. 12. nu. 24.

Ex quibus colligitur, præfatos, qui ex metu, calore iracundiæ, vel tur-
3 batione animi, quæ nō reddit inſanum, vel furioſum, vouent, obligari quidem ex voto, ſed habere iuſtam cauſam diſpenſandi, vel commutandi; & poſſe iuſte prælatos eorum diſpenſare, vel commutare vota eorum, ſecundum omnes, pro quibus faciunt cap. 1. & 2. de voto, quæ probant etiam ob pueritiam, & parum deliberatam mentem vel propoſitum vouendi, poſſe diſpenſari vel commutari votum, vbi hoc notat Panor. communiter receptus, quem ſequuti fuimus cum communi in d. cap. 12. nu. 77. adiunctis his, quæ diximus in dicto num. 24. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Voti obligationem non vitiat iracundia, quæ vſum rationis non ſuſtulit, nec defectus maturæ & iuſtæ deliberationis, nec magna perturbatio, etiam ex iniuſto amore vel timore progrediens, num. 2. licet præbeant iuſtam cauſam diſpenſationi, vel commutationi.*

CONSILIVM II.

VOTVM factum per iracundiam an teneat, & an ſit iuſta cauſa diſpenſandi?

1 Ad has quæſtiones reſpondeo primo tenuiſſe me in Man. confeſſ. cap. 12. num. 24. valere, & ad ſui complementum obligare vouentem, vota facta per iracundiam, modo illa non eſſet tanta, quæ alienaret à iudicio rationis, iuxta Ioan. And. & communem in cap. dudum. per illum textum de cōuerſ. coniug. quæ eſt communis opin. & probatur per ea quæ ibi adiecio contra Ludouicū Rom. & Iaſonem, qui parum re perpenſa contrarium

tenue-

Digitized by Google

tenuerunt in locis ibi citatis. Quibus consequens est, D. consulentem proculdubio esse obligatum ad complendum prædicta vota.

3 Secundo, posse tamen petere dispensationem, vel commutationem in prætorio sacræ Pœnitentiariæ, propterea quod fuerint emissa vota sine justa & matura deliberatione, & cum magna turbatione timoris, & amoris parum honesti, per textum vbi hoc notat Panor. communiter recept. in cap. 1. de vot. quem sequuti fuimus cum communi in d. cap. 12. num. 77. adiunctis his quæ diximus in d. num. 24.

SVMMARIVM.

1 *Propositum etiam diu continuatum voto non æquipollet.*
1 *Magis & minus non faciunt differre specie, sed numero.*
2 *Pœnitentia à confessario imposita, & acceptata implenda, nisi ex iusta causa mutetur.*
2 *Facultas commutandi vota per Iobelæum non extenditur ad commutandam pœnitentiam iniunctam.*
3 *Sponsalia per ingressum religionis dissoluuntur: sed cauendum valde est, ne qua infamia inde contra sponsam oriatur.*

CONSILIVM III.

PRIMO quæritur, vtrum propositum mutandi vitam, & ingrediendi religionem multo tempore conceptum & continuatum æquipolleat voto, & habeat vim obligandi proponentem.

Secundo, an teneatur adimplere pœnitentiam iniunctam à confessario, & à se acceptatam.

Tertio, & quid si post præfatum propositum contraxit sponsalia cum quadam virgine, licet sine præsentia parochi; & an teneatur contrahere matrimonium.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod proposita præfata quamlibet frequenter iterata, & quantolibet tempore continuata, non æquipollent voto, nec inducunt obligationem necessariam ad intrandam religionem, per cap. litteraturam. de voto. vbi Panor. cum communi tenuit non sufficere propositum ad constituendum votum, quem & S. Tho. & Archid. ante eum illam tenentes & alios sequimur in Manu. cons. cap. 12. nu. 24. quibus addo rationem, quod plus & minus non faciunt differre genere secundum Iuristas, neque specie secundum Dialecticos, sed numero. l. fin. ff. de fund. instru.

2 AD SECVNDAM respondetur, quod præfata pœnitentia iniuncta & acceptata seruanda est, cap. omnis. de pœnit. & remiss. quamuis ex iusta causa mutari possit, vt nos tradimus latius in præfato Manu. cap. 26. num. 22. non autem mihi compertum est per Iobelæa posse commutari: quia per ea conceditur quidem vt plurimum potestas commutandi vota, non autem potestas commutandi pœnitentias iniunctas, quæ sunt aliæ à votis; & à diuersis non fit illatio. l. Papinianus. ff. de minor. sed quili-

bet confessarius legitimus videtur habere potestatem commutandi pœnitentiam iniunctam, etiam à superiore, iuxta glos. cap. tempora. 26. quæst. 7.

3 AD TERTIAM respondeo, quod D. consulens tenetur ad contrahendum matrimonium cum præfata virgine, si promisit contrahere cum illa; quia Concilium Trid. non annihilauit sponsalia de futuro contracta sine præsentia parochi, sed tantum sponsalia per verba de præsenti, vt annotauimus in d. Man. cap. 25. nu. 144. verum tamen est, quod per ingressum religionis dissoluuntur, cap. 1. de conuers. coniug. sed cauendum valde est, ne qua infamia contra sponsam inde nascatur, iuxta not. in cap. commissum. de spons. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum non inducunt hæc verba*, Deo sanitatem concedente, religionem ingrediar, *si non sit facta promissio.*

1 *Propositum, & deliberatio quantumuis firma non obligat.*

2 *Velle facere, & obligare se ad faciendum, diuersa.*

3 *Votum perturbatione animi iudicium non tollente non irritatur, sed sit dispẽsabile.*

3 *Dispensandi causam dant lenitas vouendi, perturbatio animi, grauis ætas, periculum cum dedecore retrocedendi, & auersio à religione, credulitas extra illam melius proficiendi. num. 4.*

CONSILIVM IV.

DOCTOR quidam & presbyter quinquaginta annorum, ecclesiastica dignitate præditus, morbo grauissimo ad mortem vexatus proposuit multa pia facere; & inter alia deliberauit, dixitque, atque disposuit religionem ingredi, Deo sibi sanitatem concedente. Quæritur an sit religioni obligatus.

1 Interrogatus de casu proposito, respondeo primo principaliter præfatum D. consulentem nullatenus esse obligatum de præcepto, & necessitate adimplendi quidquam eorum, quæ proposuit, dixit, disposuit & deliberauit facere. Primo quidem, quia nullum propositum quamlibet firmum, nec vlla deliberatio quamlibet resoluta & firma efficit votum, neque promissionem obligantem de præcepto adimplendi proposita deliberata, & dicta; nisi promiserit vel vouerit facere illa, vt tradunt omnes in cap. litteraturam. de vot. post S. Tho. in 2. 2. q. 88. art. 1. & 2. & Archid. in cap. qui bona. 17. q. 1. & alios, quos sequimur in Man. consil. cap. 12. nu. 24.

Secundo, quod casus præfati cap. litteraturam. fuit fere idem qui supra positus. In hoc enim D. consulens est doctor egregius, & in illo magister, quẽ Alex. III. laudat de litteratura. Et vt hic D. consulens valde ęgrotabat; ita ille minutione quadã nimio erat mortis pauore perterritus: & sicut hic proposuit habitũ religionis suscipere, ita & ille: & sicut hic dicit de hoc aliqua verba, ita & ille. dixit enim, *Diu hic non morabor*, proponens in animo

Digitized by Google

animo quod religionis habitum esset aliquando susceperus. Cum ergo casus hic sit illi simillimus, responderi debet similiter, vt Alexan. ibi respõdit, nempe: *Tibi igitur respondemus, quod si plus non est in voto processum, non es transgressor iudicandus, si non impleas quod dixisti.*

Tertio facit, quod alioquin oporteret dicere, quod quicumque vellet, proponeret, vel deliberaret adire templum, audire Missam, aut concionẽ, ieiunare, eleemosynam dare, visitare infirmos, vel sanos, vel quodpiam aliud honestum facere, teneretur ad id exequendum sub pœna peccati mortiferi; quod nemo vmquam dixit, & est absurdum, & ideo non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber.

2 Quarto, quod ratio responsionis Alexandri fuit, à diuersis non fieri illationem, l. Papinianus. ff. de mino. & aliud esse velle aliquid facere, & aliud obligare se ad id faciendum; cum quotidie multa velimus, ad quæ tamen non nos obligamus, nec nos volumus obligare. Cum ergo D. consulens solum voluerit, proposuerit, dixerit, vel deliberauerit ingredi religionem, non sequitur quod se obligauerit ad illud, vel voluerit se obligare.

3 Secundo principaliter respondeo, quod S. D. N. sancte posset relaxare obligationem intrandi religionem, etiam si se obligasset ad intrandum illam. Tum quod, sicut leuitas vouendi dat causam dispensandi, vt notat Panor. per illum tex. in cap. 1. de voto: ita magna perturbatio animi, quæ mouet ad vouendum, idem facit, cap. dudum de conuers. coniug. adeo quod fuerunt aliqui, de quibus est Ludou. Romanus in sing. 508. qui dixerunt, quod votum perturbatione iræ factum non valet: quod tamen non est verum, nisi quando perturbatio est adeo magna, vt vouentem ponat extra iudicium, vt Ioan. Andr. Panorm. & alij adnotant in d. cap. dudum. alia autem perturbatio non reddit quidem votum nullum,
4 sed dat causam dispensandi secundum omnes. Tum quia cum præfata perturbatione concurrit ætas 50. annorum, dignitas in ecclesia cathedrali, auctoritas expediendi negotia ecclesiastica, & austeritas religionis inexperta; & quod periculum est vt ingressus religionem exeat illam, cum id libere possit facere, quod non decet virum doctrina, gradu, dignitate, & longa ætate ornatum. Tum denique quod non vult eam ingredi, & putat fructuosiorem se fore seruiendo suæ dignitati, quam religioni quasi coactè susceptæ. Itaque mea sententia, nulla D. consulens indiget dispensatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum non inducitur per solam propositum, & deliberationem, nec etiam per illius enunciationem, vel denunciationem futuri euentus, num. 3. sed requiritur animo se obligandi facta promissio, nu. 1. mentaliter saltem, num. 4. per verba denotantia promissionem vel in actu signato, vt promitto, vel per actum exercitum, puta faciam hoc. num. 2.*

3 *Votum & promissio in dubio, nisi vouens magis inclinet in contrarium, censendũ est*

factum per illa verba conditionalia: Domine faciam hoc, si feceris illud: Da mihi salutem, & faciam hoc. *num.* 2. & 4.

3 *Correspectiuitatem ad gratiam obtinendã cum habent verba enunciatiue prolata, puta*, Faciam hoc, si feceris illud, *in dubio resoluuntur in promissionem. nu.* 4.

CONSILIVM V.

QVAERITVR, an, qui dicit Deo, *Da mihi Domine salutem, & ego seruiam tibi*, intelligendo mente de seruitio in statu castitatis & continentiæ obligetur ad seruandam castitatem.

1 Respondeo, quod pro parte negante facit, quod ad votum non sufficit propositum etiam deliberatum faciendi aliquid, sed requiritur promissio, & animus se obligandi, cap. litteraturã. de voto. quod habet, eum, qui dixit, *Si conualuero, non diu morabor hic*, intendens adire religionem, non censeri vouere. vbi Ioan. And. Panor. & communis id tenent, & idem tenet vterque Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 1. quod non videtur hoc casu interuenire.

2 Pro affirmante vero facit, quod consulens non solum videtur habuisse propositum deliberatum, sed etiam promisisse, dicendo cum ægrotaret: *Da mihi Domine salutem, & ego seruiam tibi*: intelligens mente de seruitio in statu continentiæ. Tum quia, vt quis obligetur, non requiritur quod dicat, obligo me; nec ad hoc quod promittat, oportet dicere promitto; sed satis est dicere, dabo, vel faciam. Tum quia ita obligatur qui dicit alteri, tibi dabo centum, si hoc feceris; ac qui dicit, promitto dare centum, si feceris hoc; vt colligitur ex l. 1. ff. de pact. & l. naturalis ff. de præscrip. verb. & cap. iuramenti. 22. quæst. 5. Tum quia vt ait Caiet. in d. art. 1 non solum fit promissio per actum signatum & exercitum, dicendo, promitto quod faciam hoc; sed etiam per solum actum exercitum, dicendo, faciam hoc.

3 Per quę concludi videtur, quod tota difficultas consistit in significatione illius verbi verbalis, vel mentalis, *faciam, vel seruiam*. vt enim ait Caiet. vbi supra, & in eod. proposito de verbo, *faciam*, quod potest tripliciter accipi illud verbum, *seruiam*: Primo pro denunciatione propositi, hoc est, intendo seruire: Secundo pro euentu quodam, scilicet, fiet seruitium: Tertio pro promissione seruitij. & quia per adducta pro parte affirmante prior significatio verbi, *faciam, seruiam, vel dabo*, posita in conditionali *faciam, seruiam, vel dabo tibi hoc, si feceris illud*, est promissio, quam denunciatio propositi vel euentus; arbitror iudicandum esse, quod est votum, nisi consulens inclinaret magis non habuisse tunc animum promittendi.

4 Non obstant in contrarium adducta pro parte negante: quia licet concludant necessariam esse promissionem verbalem vel mentalem ad votum, non tamen probant quod sit necessarium mente vel verbo dicere, promitto, vel voueo: sed sufficit dicere mente, vel verbo id quod significat promissionem, quam facit, qui dicit faciam, seruiam, vel dabo tibi hoc, si feceris illud, secundum propriorem verborum significationem. Salua, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Votum in rigore ſermonis non eſt, Promitto Deo nolle in ſæculo mori, intendens aliquo tempore velle ingredi religionem.*
2 *Promittere religionem intrare, & promittere me velle intrare, diuerſa.*
3 *Volo vendere, vel contrahere tecum matrimonium, differt à vendo, & à contrabo.*

CONSILIVM VI.

SCRVPVLIS quidam diuerſis è rebus ſæcularibus natis agitatus propoſuit intrare certam religionem, aut dixit hæc verba, *Prometto à Dio di non voler mai morir nel ſecolo, intendendo in qualche tempo di voler entrare vna determinata religione.* Et poſtea obtenta quadam cura animarum, elapſis duobus annis, promiſit cuidam fratri religionis prædictæ ſe ante duos annos elapſos velle intrare ſuam religionem; non tamen intrauit adhuc, licet ſint elapſi circiter decem anni. Nunc autem pœnitet illa dixiſſe, nec vellet intrare illam religionem: quia putat ſe plus Deo ſeruiturum extra, quam intra illam.

Quæritur primo, an votum vouerit, & teneatur illo.

Secundo, an iuſte poſſit ei à Papa illud relaxari.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo, quod de rigore ſermonis, & verborum, quæ dixit, non vouit, nec tenetur voto. Tum quia per illa verba, *Non morabor hic diu, intendens intrare religionem*, non inducitur votum, cap. litteraturam. de Voto. Tum quia proponere etiam firmiſſime intrare certam religionem, non eſt vouere, ſecundum S. Thom. communiter receptum 2.2.q.88. art. 1. & 2. quem retulimus in Man. confeſſ. cap. 12. num. 24. Tum quia verba prima vice pronunciata de rigore ſermonis non ſignificant quod promiſit intrare, ſed quod promiſit non velle mori in ſæculo, aut ad ſummum velle intrare illam religionem. At
2 aliud eſt promitto intrare religionem, & aliud promitto velle intrare: ſicut aliud eſt aſcendere arborem, & aliud velle aſcendere, vt ait gloſſ. in l. in vendentis. C. de contrah. emp. & vend. immo & volo vendere, & vendo, ſecundum communem ibidem, quidquid gloſſ. ſubdubitet: & aliud contraho matrimonium, & aliud volo contrahere, iuxta not. in cap. ex parte. de ſponſal. Tum quia etiam verba ſecunda vice poſt duos annos prolata non concludunt votum de intranda religione: quia aliud eſt dicere, promitto intrare religionem intra duos annos, & aliud, promitto me velle intrare intra duos annos, per rationes ſupradictas.

AD ALTERAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod videtur ſubeſſe iuſta cauſa relaxandi votum, eſto quod eſſet tale: & quod credo ſummum Illuſtriſſimum Pœnitentiarium maiorem relaxaturum, vel certe actaurum, vt Papa relaxet, ſi offeratur ei petitio. Salua, &c.

Aduertendum, hoc reſponſum caute legendum. nam etſi qui verbis ſolum profert voluntatem quam gerit ingrediendi religionem, affirmatque ſe talem habere volun-

tatem & animum, non obligetur voto; raro tamen verba, de quibus in casu, sub prædicto sensu proferuntur; immo qui ea profert, communiter profert per modum saltem tacitæ promissionis inducentis votum.

SVMMARIVM.

1 *Vouens in genere mori in religione, implicite vouet ingredi, & perseuerare, immo & profiteri, num. 3. potest tamen quam malit eligere, nu. 2. sed exire sine causa & dispensatione non potest. num. 3.*

CONSILIVM VII.

DE eo, qui postquam tractauit de ingressu in quadam certa religione, & de exitu ab ea, & de pœnitentia exitus à prima, & de intranda alia, tandem protulit hæc verba, *Promitto Deo mori in religione.*

Quæritur primo, an videatur vouisse religionem.

Secundo, esto illam vouerit, an possit eligere quam maluerit.

Tertio, an ingrediendo possit exire.

1 AD PRIMAM respondeo, proculdubio D. consulentem censendum esse vouisse religionem. Tum quia negari non potest ipsum vouisse: quia illis verbis conuenit definitio voti, quam post alios dedimus nos in Man. confess. c. 12. nu. 24. scilicet q̃ est promissio deliberate facta de aliquo bono maiori: & constat, mori in religione esse suo genere maius bonum, quã mori extra illam. Tum quia posito & concesso q̃ sit votum, & non potest dici esse votum de alia re, quam de religione intranda, & in ea perseuerando vsque ad mortem; ergo dicendum est esse votum de religione intrãda. Tum quia non obstat, quod non vouit specialiter intrare religionem: quia vouit aliquid, quod continet ingressum, & aliquid eo maius: & plus continet minus per reg. plus. de regul. iur. lib. 6. & totum continet suam partem, cap. cui licet. eod. tit. & cap. pastoralis. §. item cum totum. de offic. deleg. & ex narratis in casu proposito, quibus exprimitur quod consulens tractabat de vno ingressu religionis, & de exitu ab ea, & de ingrediendo aliam, & de quadam pœnitentia exitus à prima, & voluntate permanendi in aliqua religione, dicendo, *Promitto mori in religione*, tacite videtur dixisse, *Promitto intrare religionem, & in ea mori.* Non etiam obstat dicere, quod non expressit religionem: quia votum generale de intranda religione valet, cap. constitutionem. de reg. lib. 6.

2 AD SECVNDAM respondetur, posse ipsum ingredi religionem quam voluerit, quia indefinitæ & generali promissioni per vnum suppositum satisfit, iuxta gloss. celebrem in cap. vt circa. de electio. lib. 6. qui enim promittit indefinite hominem, vel seruum, per præstationem vnius liberatur.

3 AD TERTIAM respondetur, quod consulens, si intrauerit aliquam religionem, non poterit exire liber pro libito suo sine iusta causa, & superaddita dispensatione: eo quod videtur fecisse duo vota, alterum de intranda religione, & alterũ de perseuerando in ea, quorum prius completur intrando

Digitized by Google

trando tantum, posterius autem non nisi profitendo, per ea quæ nos tradimus contra Sotum in d.cap.12.num.47.

SVMMARIVM.

1 *Voti de essentia est quod promissio fiat Deo, vel Sanctis non quidem tamquam quibusdam hominibus, sed vti quibusdam Dijs per participationem. nu.2.& 3. Vnde facta homini etiam de bono ad ipsum non respiciente, puta de ingrediendo religionem, nu.4. de non ludendo, nu.2. non est votum, sed potius quædam actio facta ad certiorem faciendum illum, cui promittitur, dubitantem, quod ita erit. nu. 3. & hoc etiam si promissio hæc fiat prælato. num.2.*

2 *Votum etiam est, cum quis Deo promittit obseruare id quod homini prius promiserat.*

CONSILIVM VIII.

PVELLA, quæ deliberate promisit in manibus visitatoris Episcopi, se futuram monacham, an censeatur feciſſe votum simplex de intranda religione, & ita quod sponsalia de futuro postea contracta non valeant?

1 Pro parte affirmante faciunt verba ipsa, quibus promisit se facere religiosam: & quod promissio facta B.Mariæ, B.Petro, aut alijs sanctis, censetur votum, vt expresse dicit vterque Tho.2.2.q.88.art.5.

Pro parte vero negante facit primo, quod de voti essentia est, vt promissio fiat Deo, iuxta ea quæ habentur in Manu.cap.12.à num.25 vbi per hoc determinatur, quod promissio, qua quis promittit alteri se amplius non lusurum, non est votum, & colligitur ex vtroque Tho.in 2.2. q.88. art. 5.& S.Tho.art.4.

2 Secundo facit, quod vterque Thom. præcitatus dicit promissionem factam sanctis dicendam votum, eo quod videatur facta Deo, cum sit facta quadamtenus deificatis, & participatione indissolubili factis dijs; & ideo promissio facta alijs hominibus viuis nondum beatificatis non potest dici votum.

Tertio, quod S. Tho. dicit promissionem alicuius boni factam homini posse cadere materialiter sub voto, vt cum quis vouet Deo facere id bonum, quod promisit Prælato se facturum: per quod significatur, quod promissio alicuius boni facta Prælato non est votum, sed tantum materia voti. sic qui vouerit Deo facere id bonum quod promisit homini, censetur votum, & non aliàs.

3 Quarto, quod Caiet. per hoc definit, quod qui promitteret sancto aliquid boni tamquam homini rationali, non habito respectu quod est deificatus, non censeretur vouere; quo saluat S.Tho. dicentem, quod promissio facta sancto de aliquo bono non est votum, sed tantum materia voti: quod intelligendum ait de promittente sancto, quatenus est quidam homo, & non de promittente sancto, quatenus quidam Deus per participationem deificatus.

Quinto facit, quod promissio facta ad faciendum certiorem futuræ rei

Digitized by Google

illum, cui fit, non eſt votum: quod colligitur ex S. Tho. in d. ar. 4. & promiſſio facta per præfatam mulierem prædicto viſitatori fuit facta ad faciendum certiorē ipſum dubitantem de volūtate eius, an vellet mutare ſtatū, & aſſumere religionem: ergo non fuit votum Deo factum, ſed certificatio viſitatoris, qui dubitatione ſublata crederet illam velle mutare ſtatum.

4 Sexto, quod longe diuerſa ſunt promittere Deo in manibus alicuius hominis quod faciet aliquid boni, & promittere alicui homini q̄ faciet idem bonum; immo & promittere ſanctis, vt quibuſdā factis per participationē Dijs, & promittere eiſdem vt hominibus: vt colligitur ex vtroque Tho. vbi ſupra, dicente quod poſterior promiſſio non eſt votum, & prior ſic.

Septimo, quòd è contraria parte ſequeretur, quod omnis promiſſio facta alteri de faciendo aliquod opus virtuoſum, ſaltem quod non eſſet vtile illi cui promittitur, eſſet votū: quod nemo dicat, & eſt abſurdum, & ideo non dicendum, l. nam quod. ff. de bonis libert. &c. Per quæ omnia dicendū videtur, prædictam promiſſionem non fuiſſe promiſſionem Deo factam de ſe faciendo religioſam, ſed promiſſionem factam homini ad certificandum illum de voluntate faciendi ſe religioſam; & conſequenter non fuiſſe votum; cum prædicta puella non promiſerit Deo, ſed homini viſitatori dubitanti de ſua voluntate, ſe futuram religioſam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vota tria in manibus religioſi non valentis religioni incorporare emittens, vt ſuffragijs gaudeat religionis, non eſt religioſus, nec eam intrare tenetur, num. 2. ſed tamen caſtitatem & paupertatem vt ſimplicia vota ſeruare tenetur, nu. 3. ita vt licet non amittat ſua, nec poteſtatem acquirendi, num. 4. peccat tamen acquirendo, & volendo acquirere, niſi ſaltem ab Epiſcopo impertret diſpenſationem. nu. 5. voto autem obedientiæ non videtur aſtrictus, cum non fuerit legitime à religione acceptatum. num. 3.*

3 *Sacerdos ſi voueat caſtitatem, duplici tenetur vinculo.*

CONSILIVM IX.

VIRGILIVS in articulo mortis vouit caſtitatem, paupertatem, & obedientiam in manibus cuiuſdam Prioris, & in præſentia ſui confeſſarij, animo participandi ſuffragia ordinis prædictorum Prioris & confeſſarij, cum iam eſſet prælatus, canonicus, & ſacerdos. Quæritur, an ſit religioſus, vel obligatus ad intrandam religionem.

1 Reſpondeo primo, prædictum D. conſulentem non fuiſſe per prædicta vota factum religioſum prædicti ordinis. Tum quia prædictus Prior & cōfeſſarius non habebant poteſtatem incorporādi illum ſuæ religioni; quod requiritur, vt colligitur ex cap. ad Apoſtolicam. de regular. & tradimus nos poſt alios in com. de reg. ſuper cap. cui portio. 12. q. 1. num. 18.

2 Secundo, quod prædictus D. conſulens non eſt obligatus ad intrandam religionem; quia non promiſit intrare, ſed ſolum vouit tria ſubſtantialia vota ſimplicia, quæ non fuerunt facta ſolemnia per vllam profeſſionem, quæ nec tacite nec expreſſe fieri poteſt, donec impleatur annus nouitialis,

by Google

lis, cap.15. & ſeq. de reg.ſeſſ.25. Conc.Trid.

3 Tertio, teneri D. cõſulentem ad ſeruanda vota prædicta tamquam ſimplicia; ita quod tenetur ſeruare caſtitatem duplici vinculo, ſcilicet ſacerdotali,& voti caſtitatis: votum autem paupertatis vno tantum, quia vouit illam; quamuis arbitrer eum non teneri ad aliquid ratione voti obedientiæ, quia illud non fuit acceptatum ſaltem legitime à prædicto ordine,nec ab eius conuentu; & ipſe non habuit animum obligandi ſe Epiſcopo,vel alij prælato pluſquam erat ante votum.

4 Quarto, quod non perdidit canonicatum, nec præbendam, nec aliquid aliud ipſo iure propter illa vota ex ijs, quæ antea ſibi competebant; quia vota ſimplicia non habent vim tollendi vouenti præter libertatem vtendi matrimonio,& libertatem quærendi per emptionem,& alios contractus,& alios modos, per ea quæ tradimus in prædicto com. ſuper cap. cui portio. num.19.

5 Quinto, videri conſulendum prædicto D. conſulenti, vt impetraret diſpenſationem ſaltem ab Epiſcopo ſuo,vt poſſet licite quęrere per contractus,& quaſi contractus,vltimas voluntates, iudicia, & alia iuris miniſteria, ſicut poterat antequam voueret, ne peccaret, quærendo & volendo quærere prædictis modis contra prædictum votum ſimplex paupertatis, per ea quæ diximus in dicto cap.cui portio. nempe, quod licet, qui vouit votum paupertatis,non poſſit ſibi licite quærere,nec velle quærere,poteſt tamen ſaltem illicite quærere:ſicut qui iurauit non emere,nec alio modo quærere,peccat quidem emendo,vel quærendo; ſed quod emerit,vel quæſierit,ſuum proprium fit: ſicut & meretrix, quæ quidem peccat meretricando,ſed quod ſic quæſierit proprium eius fit,l.4.§.ſed & quod meretrici datur.ff.de condict. ob turpem cauſam. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens, vel iurans, etiam per iram, ſine actuali intentione non intrandi, & ſine actuali intrandi religionem, debet intrare: quia non debet præſumere ſe voluiſſe tunc tam graue peccatum committere, vt eſſet ſic iurare, & vouere animo id non faciendi.*

2 *Tacens tunc videtur conſentire, quando non datur medium inter conſenſum, & diſſenſum.*

CONSILIVM X.

1 IVRANS vel vouens intrare religionem cum intentione actuali non intrandi eam,dici poteſt non obligatus ad intrandum;ſed ſi non habuit intentionem contrariam, neque intentionem actualem intrandi, videtur obligatus ad intrandum: quia non debet præſumere de ſe, quod voluit tam grauiter peierare, vt nolendo intrare,iuraret ſe intraturum,ſed quod ſaltem per iram voluit intrare, arg. cap. qui tacet, conſentire videtur. de reg.iur.lib.6. quando,vt dicitur in regula ſequenti, non eſt medium inter conſenſum,& diſſenſum. &c.

SVM-

d by Google

SVMMARIVM.

1 *Vouens castitatem salua facultate ducendi vxorem, quæ continere velit, tenetur seruare castitatem, & non ducere vxorem.*
2 *Matrimonium cum pacto, quod seruetur castitas, contrahi nequit, sed & nec cum pacto vt non petatur debitum. & num. 3.*
4 *Causa iusta ad dispensandum super continentia voto non est commoditas regendi domum.*

CONSILIVM XI.

CATO, qui aliquot annis vixit cum vxore sua in castitate, ad quam vterque voto se astrinxerat, vouit se perpetuo castitatem seruaturũ, etiam si vxor præmoreretur: cum hoc tamen moderamine, vt posset ducere vxorem aliquam, quæ vellet continere sicut ipse, qualem non inuenit, & vellet ducere vxorem ad administrandam domum.

Quæritur primo, an sit obligatus ad seruandam castitatem.

Secundo, an sit iusta causa dispensandi super huiusmodi voto.

1 AD PRIMAM QVAEST. respondeo, quod est obligatus ad seruandam castitatem, & non ad ducendam vxorem. Tum quia non inuenit aliquam, quæ velit contrahere cum illo, & continere, sicut prior se continebat: & conditionalis, non impleta conditione, non habet effectum, §. ex conditionali. Instit. de verb. obligat. Tum quia conditio illa fuit impossibilis: quia non poterat occurrere casus, in quo ille posset iuste contrahere cum aliqua, ea lege vt contineret, & non peteret debitum; quoniam est
2 pactum contrarium fini, & fidei matrimonij: fini quidem, quia virtualiter est pactum de vitanda prole: fidei autem, quia est pactum de non reddendo debitum, & de non tradenda potestate sui corporis: & proles & fides sunt duo de principalibus bonis matrimonij, cap. omne nuptiarum bonũ. 27. q. 2. & conditio contra illa est contra substantiam matrimonij, quæ il-
3 lud inualidat, cap. fin. de condit. appos. Nec obstat, quod Palud. in 4. dist. 29. art. 2. tenet valere matrimonium contractum cum conditione ne petatur debitum, vel vt seruetur continentia: eo quod non est turpis, sed honesta. Tum quia contrarium tenet S. Tho. dist. 28. art. 4. ad 3. & Adria. de sponsalib. q. 9. quæ communis est opinio secundum Sotum in eod. 4. distin. 29. q. 2. art. 3. Tum quia prædictum cap. vlt. de condit. appos. non solum habet conditionem turpem contrariã substantiæ matrimonij reddere illud nullum; sed absolute omnem conditionem, quæ est contra substantiã matrimonij, & consequenter etiam illam, quæ de se honesta esset.

4 AD SECVNDAM respondeo, quod ex petitione oratoris non colligitur vlla iusta causa dispensandi super tam grandi voto. Tum quia cum difficilius sit seruare continentiam conuersando die ac nocte secreto & coram alijs cum vxore, quam amat, quã viuendo sine tali conuersatione, arg. c. cum omnibus. & c. clericus. & c. volumus. & c. legitur. 81. dist. & quia oratori videtur se posse castitatem seruare conuersando die ac nocte cum vxore amata, pro causa nõ potest allegari timor incontinentiæ. Tũ quia si com-

commoditatem regendi domum, quæ prouenit ex vxoris consortio (quod orator forte prætendit) dicat esse causam iustam dispensandi; omnes fere haberent iustam causam relaxationis voti: quod est absurdum dicere, & ideo non est dicendum, l. nam quod absurdum. de bonis libert. Quamuis dici posset, aliquam partem causæ colligi ex eo, quod non omnino absolute vouit castitatem, sed cum quadam exceptione; quæ licet à communi opinione, & mea sententia vera, reputetur impossibilis, Paludano tamen viro sacrarum & canonicarum litterarum callentissimo visa est possibilis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens non commisceri mulieri, quam falso suam cognatam esse putabat, non ligatur si tunc ea erat mente, quod si veritatem sciuisset, non vouisset.*
2 *Ignorantia qualitatis, quæ est causa peccati, excusat à peccato qualificato.*

CONSILIVM XII.

ANPVTANS aliquam esse suam sororem, vel cognatam spiritualem, vel carnalem, & vouit non habere rem cum illa, obligetur seruare votum, etiam si vere non sit soror, nec cognata?

1 Et videtur quod non quo ad forum conscientiæ, si prædictus vouens cũ vouit, erat ea mente, quod non vouisset, si sciuisset eam non esse sibi cognatam; sed sic, si ea mente tunc erat, quod vouisset, etiam si sciuisset eam non esse sibi cognatam: quia ignorantia qualitatis excusat à peccato qua-
2 lificato si est causa peccati, aliàs non, iuxta doctrinam S. Tho. receptam: sicut qui percutit laicum putans eum esse clericum non est excommunicatus, si vere non est clericus.

SVMMARIVM.

1 *Vouens simul seruare castitatem, & ingredi religionem, tunc demum liberatus à religione liberatur à castitate, quando castitatem vouit non vt principale, sed vt accessorium ad religionem: & in hoc sequatur illam partem, quam magis probabiliter credit, at in dubio sequatur tutiorem, reputando se obligatum ad castitatem. num. 2.*

CONSILIVM XIII.

FRANCISCVS litterarum ignarus castitatem vouit, simulq. religionem quamdam intrare, non tamen recordatur an tunc intenderet obligare se ad castitatem seruandam, licet ad dictam religionem non admitteretur: & cum non fuerit admissus, dubitat an teneatur ad castitatem seruandam.

Pro parte negatiua, videlicet, quod non teneatur extra religionem castitatem seruare, facit primo; quia, quando non constat de actuali intentione vouentis, quæ dat regulam & vim ipsi voto, intentio potius virtualis

Digitized by Google

lis attendenda est: sed intentio virtualis videtur fuisse castitatem in religione seruare; ergo extra eam non tenetur. Probatur minor: quia prædictus Ioannes modo interrogatus, quid respondisset, si in instãti quo votum emisit interrogatus ab altero fuisset, Si in religione admissus non fueris, seruare extra illam castitatem intendis? respondit se credere sine dubio quod respondisset, nequaquam. ergo.

Nec obstat, quod si ipse fornicationis peccatum committeret, crederet se prædictum castitatis votum violare; non enim inde iudicandum est, eum extra religionem ad dictam castitatem teneri: quia cum esset illitteratus, cogitabat se, ex quo prædictum votum fecit, ad castitatem teneri statim; cogitare autem esse obligationem, vbi non est, non inducit obligationem: sicut non facit religiosum, cogitare se esse professum, saltem si eius professio à principio ipso ignorante inualida fuit.

1 ROGATVS quid sentiam, respondeo, quod, vt subtiliter & erudite supra insinuatur, decisio huius quæstionis videtur pendere ab intentione vouentis expressa, vel tacita: si enim principaliter voluit vouere castitatem, & accessorie religionem, vt facilius eam in illa seruaret, tenebitur eam seruare, etiamsi excusetur ab intranda religione; si autem contra principaliter voluit vouere religionem, & veluti accessorie castitatem, quam facilius in ea seruare posset; liberatus à voto religionis, erit etiam liber à voto castitatis. Tum per regulam cap. accessoriũ sequitur naturam sui principalis. de reg. iur. lib. 6. Tum per l. in conditionibus primũ habet locum mens testatoris. ff. de condicio. & demonstr. Tum quia, vt Isid. ait in cap. Marchion. 1. q. 1. *Euangelium non tantum est in verbis, quantum in sensu, nec tantum in foliis, quantum in radice rationis.* & vt ait Hilar. in cap. intelligentia. de verb. signific. *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi: quia non res sermoni, sed rei sermo debet esse subiectus.*

In supradicto casu desideratur sciri, quid dicendum, quando de prædicti vouentis non constat intentione?

2 Respondeo, quod, si consulens nescit qualem intentionem habuit, vel non credit probabiliter qualem habuit, sed dubitat, tenetur in dubio eligere tutiorem partem, iuxta cap. iuuenis. de sponsal. & cap. ad audientiam. de homicid. & consequenter reputare se obligatum ad seruandam castitatem extra religionem; quamuis ob eiusmodi dubitationem, & aliquam aliam causam, dispensationem, vel commutationem concedet, vt puta, Papa per sacram Pœnitentiariam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, qui postea contra facit non cadit in pœnam: secus si solum sit commutata obligatio adimplendi pœnam (puta, intrandi religionem) iam incursam.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XIV.

AN QVI vouit, vel iurauit se non peccaturum certum peccatum sub pœna intrandi religionem,& postea peccat illud,& consequenter obligatur ad intrandum religionem;& impetrata dispensatione super voto religionis,peccat iterum; teneatur intrare illam ?

1 Respondetur,distinguendum videri,an dispensatum fuerit cum illo super obligatione, qua se obligauit ad non peccandum sub pœna intrandæ religionis; & non tenetur intrare; quia sublato principali, tollitur accessorium, l.cum principalis.ff.de reg.iur. & cap.accessorium.de reg.iur. lib. 6.cum eis adnotatis. An vero solum fuit dispensatum super pœna intrandæ religionis, quam incurrit ob primam fractionem voti: & videtur teneri: quia non fuit dispensatum super voto non peccandi sub pœna intrandæ religionis, sed solum super obligatione intrandæ religionis iam incursa; & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus.ff.de minorib. cap. ad audientiam. de decim. & obligatio intrandi religionem iam incursam propter primam transgressionem voti de non peccando sub pœna intrandæ religionis,est res diuersa ab illo voto, de non peccando sub pœna, vt in simili dixi in Manu.confess.cap. 12. nu.79. scilicet,quod absolutio fractionis voti differt ab absolutione voti; ita quod votum perpetuum semper obligat; licet vouens à peccato fractionis voti absoluatur , vt ait S. Ant. 2.par.tit. 11.§.2. cap.2. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Votum de intranda religione sub conditione factum,si frater Romàm venerit, non desinit obligare,licet sint lapsi 10.anni,donec maior probatio mortis accedat.*

1 *Dispensatio voti religionis conditionalis etiam ante adimpletam conditionem est Papæ reseruata.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM N. vouit ingressum religionis, si frater eius Romam veniret, elapsi sunt decem anni,& frater Romam non venit. Quæritur an possit vxorem ducere , vel saltem possit dispensari ab eo , qui ad reseruata vota facultatem non habet, vel saltem commutari.

1 Ad hanc quæstionem respondetur primo , quod non licet ei vxorem ducere, donec maior probatio mortis fratris accedat,argum.cap.in præsentia. de spons. & eorum quæ notantur in cap. cum in tua . eodem titu. Secundo, quod non potest ordinarius dispensare in eo,nec commutare illud; quia votum religionis est etiam vnum de quinque reseruatis Papæ, vt diximus in nostro Manu. confess.cap.11.num.75.nec definit esse de numero eorum ,eo quod sit condi tionale, vt tanguus in eodem cap.nu.43. Salua , &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Filij viuentibus parentibus habent ſolam ſpem, eis morientibus, in legitima ſuccedendi; ſed ante eorum mortem nihil iuris habent, & præmorientes nihil iuris aliis relinquunt, nec per eorum renunciationem aliquid parentibus acquiritur, niſi ſola libertas de bonis ſuis inter reliquos teſtandi. num. 2.*

2 *Votum, quod fecit mater ædificandi monaſterium de legitima renunciata à filia, nõ tenet reſpectu legitimæ paternæ, quæ ad ipſam non potuit peruenire, nec reſpectu legitimæ materne: quia cum ſecundum leges patriæ per dictam renunciationem filiæ matri in nulla quantitate augeatur poteſtas de ſuis bonis diſponendi, in effectu vouit ædificare de illis bonis, quorum diſpoſitio eidem non acquirebatur. num. 3.*

4 *Vouens materfamilias aliquid facere de bonis ſuis, quæ deductis debitis ſupereſſent ei factæ viduæ, tenetur, nec de illis poteſt deduci legitima debita filijs, deducitque men ſibi ad victum neceſſaria, nu. 7. peccatq. ſi ex illis dotet filias, num. 5. vel in alia opera pia conuertat, num. 6. niſi accedat Papæ diſpenſatio. num. 7.*

7 *Votum ædificandi ex ſuis bonis monaſterium non ideo deſinit eſſe validum, quod non ſufficiant; ſed debent conuerti in aliud pium opus, & conſulendum vouenti, vt à Papa petat commutari in alia opera pia, inter quæ etiam connumerarentur remunerationes ex gratitudine debitæ.*

CONSILIVM XVI.

QVAEDAM Illuſt. Comitiſſa, cum quædam filia ſua monaſterium ingreſſa renunciaſſet legitimas eius, & patris, quas in bonis eorum habere ſperabat, vouit de legitimis illis ædificare vnum monaſterium alterius ordinis, addendo de ſuis bonis quod eſſet neceſſarium ad illud ædificium; quin & poſt iterum vouit; quod ſi ſuperuiueret Comiti marito ſuo, ædificaret illud de ſuis bonis, quæ haberet aliunde, quam ex prædictis legitimis, ſolutis prius alijs debitis omnibus ſuis. Poſtea tradidit nuptui alias filias, quas dotauit ex prædictis legitimis; & quia illæ non ſufficiebant, obligauit tertiam partem ſuorum bonorum, de qua diſponere poterat, ad ſoluendum reſiduum. Mortuo deinde Comite, pars bonorum quæ ipſi obuenit, fuit longe minor, quam ipſa putauerat, ita quod nullatenus ſufficiat ad ædificandum prædictum monaſterium. debet præterea multa ſalaria multis perſonis, quæ inſeruierunt ei, quibus vellet etiam vltra eis debita gratia gratitudinis aliquid dare; habet etiam nepotes, & neptes pro ſua qualitate pauperes, quos vellet iuuare.

Quæritur nunc, quid eam oporteat facere, quo animæ ſuæ, & ſuis bonis deſiderijs ſatisfaciat.

1 Reſpondeo primo, quod conſulens videtur errare, putans quod renunciatio legitimæ ingredientis monaſterium, vel nubentis, ſit quædam donatio alicuius rei præſentis; cum tamen res aliter ſe habeat. Tum quia filij viuentibus parentibus habent quidem ſpem ſuccedendi in legitimis, ſi quæ poſt mortem eorum inueniantur, ſed antea nihil iuris habent, l. 1. §. ſi impuberi. ff. de coll. bon. gloſſ. not. in cap. Rainutius, verbo legitimam, de te-

de testam. recepta ibi communiter, & ab Antonio Corseto in sing. verbo legitima. Tum quia, si prædicta filia obijsset ante mortem parentum, inutilis fuisset illa renunciatio; nihil enim iuris cuiquam reliquisset per prædicta.

2 Secundo, quod ex hoc videtur sequi, quod votum prædictæ Comitissæ de ædificando monasterio ex legitimis prædictis erat inane quo ad legitimam patris, de qua pater, & non ipsa debebat disponere; fuit etiam inane quo ad legitimam matris, quam ex suis bonis filia expectabat. Tum quia illa non poterat euenire vsque ad mortem prædictæ suæ matris Comitissæ. Tum quia per renunciationem illam nihil quæsitum fuit patri, nec matri, nisi sola libertas testandi de bonis suis inter reliquos filios, perinde ac si ipsa non esset filia eius, vt post alios testatur Couarr. in cap. quamuis pactum. de pactis. 3. par. in initio relect. in 6. Tum quia prædicta Comitissa non poterat disponere de legitima, quam in bonis patris erat habitura sua
3 filia. Tum quia secundum leges Lusitaniæ de sola tertia parte suorum bonorum possunt disponere habentes filios, & per prædictam renunciationem filiæ nihil fuit aucta illa tertia: & ita vouere ædificare monasterium de legitimis, quas renunciauit filia, est vouere ædificare de nihilo. & quod est vix intelligibile id quod ponitur in casu, videlicet, quod prædicta Comitissa dotauit alias filias de legitimis monialis.

4 Tertio, quod secundum votum, quo vouit facere prædictum monasterium de suis bonis, solutis tamen debitis, non habito respectu ad prædictas legitimas, fuit validum, & potuit implere illud, etiam si per illius implementum minuerentur legitimæ, in quas reliqui filij succedere sperant: quoniam in pauperes, & opera pia, & salutem animarum suarum possunt parentes impendere de bonis suis, non computando sumptus illos pios in tertiam, de qua libere possunt testari, vt tradimus in Manuali cap. 26. num. 39.

5 Quarto, quod prædicta Comitissa potuit peccasse non implendo secundum votum, tardando implementum eius, & dotando filias suas de suis bonis, quo se faciebat impotentem ad soluendum votum. Peccat enim, qui post votum legitime factum, voluntarie se facit impotentem ad implendū illud, vt diximus in Man. cap. 12. num. 41. & 42. nec credo eam excusatam à peccato, eo quod teneretur dotare filias, saltem pro medietate, si cōtraxit matrimonium cum Comite iuxta consuetudinem Lusitaniæ, secundum quam non solum lucra, sed etiam alia omnia bona communicantur inter maritum, & vxorem; cum etiam quando sola lucra fiunt communia, videatur teneri ad illud, iuxta tradita per Io. Lup. in rub. de don. inter virum
6 & vxorem. §. 66. etiam si filiæ pro sua qualitate essent pauperes. Tum quia debita in vsum vnum pium, non possunt conuerti in alium sine Papæ auctoritate, clem. quia contingit. de relig. domi. nec relicta in vnū vsum profanum possunt conuerti in alium sine principis auctoritate, l. 1. & l. legata. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin. Tum quia votum præcessit dotationem, & forte obligationem: quia forsan tunc nō erant nubiles: & qui prior est tempore, prior est iure, cap. qui prior. de reg. iuris, lib. 6.

Quinto,

7 Quinto, quod hoc quod dictum est de peccato, intelligo, si mortuo marito, & facta diuisione, & solutis omnibus debitis legalibus, poterat ædificare prædictum monasterium; quia votum ita fuit limitatum; & actus agentium non operantur extra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de præb. Sed quia non narratur in casu quanta pecuniarum summa, plus, minusve erat necessaria ad prædictam ædificationem, neque quanta ad soluenda debita, neque quantum valeat pars bonorum, quæ sibi per diuisionem obtigerant, neque an debita præcessissent, an sequuta fuissent prædictam diuisionem, ideo difficile est certam in re incerta ferre sententiam, cap. iudicantem. 3. q. 5.

Sexto, quod ex ijs ita expensis infertur, consulendum esse prædictæ Comitissæ, primo, vt pœniteat peccati admissi non adimplendo tempore opportuno votum, & obligando se ad alia, per quę facta fuit impotens ad votum implendum; secundo, vt porrigat vnam petitionem aptam S.D.N. in hanc quæ sequitur formam: Sanctitatis vestræ oratrix vouit, &c. Debet item multa salaria, quibus solutis, & reseruato sibi victu necessario, & honesto, reliqua, siue residua bona, nullatenus sufficiunt ad ædificandum prædictum monasterium. Quare supplicat humiliter Sanctitati vestræ, vt attento quod prius dictorum votorum fuit inane, quia est, &c. attento item quod secundum votum fuit de ædificando monasterio solutis omnibus debitis, &c. attento denique, quod reliquum bonorum suorum solutis debitis legalibus est adeo paruum, vt nullatenus sufficiat ad ædificandum prædictum monasterium; supplicat igitur Sanctitati vestræ humiliter prædicta oratrix, vt attentis prædictis, liceat sibi id, quod inuentum fuerit residuum bonorum suorum, solutis debitis legalibus, impendere in opera alia pia, & iustæ remunerationis intuitu paupertatis, & gratitudinis, ita vt non teneatur ædificare prædictum monasterium, sitque à voto, & necessitate illud ædificandi absoluta. Hæc est mea sententia.

SVMMARIVM.

2 *Facere posse videtur is, qui impedimenta potest saltem facile tollere, immo & tenetur tollere, nu. 1. nisi inde amittat aliquod ius quæsitum.*

3 *Votum ingrediendi religionem ante consummatum matrimonium si mulier emisit, mortuo viro adimplere tenetur; at eo viuo, etiamsi consentiat, & offerat ad id necessaria præstare, probabile est eam inuitam ad id non cogendam. nu. 12. quia durante matrimonio votum est extinctum, n. 8. & ei iura matrimonialia acquisita, quibus non tenetur renunciare. nu. 7. nec reperitur canon eam ad id cogens, nu. 6. immo lex diuina de indiuisibilitate matrimonij ei fauet. nu. 4. vel certe eidem iam seni potius consulendum, vt petat dispensationem. nu. 10. cum ad religionis statum vix possit se nunc bene disponere. nu. 9. & 11.*

4 *Coniux à marito, cui matrimonio iure diuino indissolubili coniungitur, inuita separari non potest, nisi in casibus iure diuino vel naturali statutis, videlicet ob fornicationem commissam, vel quia vitæ viri corporali seu spirituali insidiatur. num. 5.*

Voto

6 *Voto seu iuramento castitatis, seu religionis ingrediendæ astricta, si postea nupsit, & consummauit, non tenetur petere à viro, vt ei liceat dicta vota adimplere.*

9 *Voto religionis intrandæ astrictus non debet illud adimplere, nisi prius se bene disposuerit; sed si propter ætatem, consuetudinem, vel aliam causam hoc ei difficile est, debet petere relaxationem, seu commutationem. nu. 10. & 11.*

CONSILIVM XVII.

MARIA vouit religionem, postea nupsit & consummauit matrimonium, habuitq. in eo plures filios, qui omnes, vno dempto, mortui sunt. Qua propter, & quia ei multæ tribulationes & calamitates aliæ euenerunt, cœpit cogitare, & dubitare intra se, an esset in statu salutis, & an omnes illæ calamitates sibi ob id euenerint, quod primam fidem violasset; rem viro aperuit; ille respondit, si ipsa vellet religionem intrare libentissime id permissurum: denique non solum offert, sed rogat vt religionem intret, nec est aliud quod ipsam rationabiliter possit impedire. Dubitatur, an in isto casu ista mulier teneatur religionem intrare, vt adimpleat votum; siquidem obligatio manet, & mortuo viro teneretur intrare, & modo est in eius potestate vt faciat absque alicuius præiudicio.

Ad quæstionem respondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quod cessante causa cessat effectus, cap. cum cessante. de appellat. ergo & cessante impedimento cessabit impeditio.

1 Secundo, quod omnis qui tenetur ad aliquid faciendum, & excusatur ob aliquod impedimentum, cessante illo tenetur facere illud, c. quam sit. & c. cum ex eo. & c. commissa. de elect. in 6. immo etiam tenetur ad tollendum impedimentũ, si potest, c. fi. de elect. & c. quia diuersitatẽ. de concess. præb.

2 Tertio, quod qui potest facere vt possit, videtur facere posse, reg. qui potest. ff. de reg. iur. cum concord. adductis ibi per gloss. adeo quod non excusatur impotentia, qui potest illam saltem facile tollere, vt post alios asserit Dec. in d. l. qui potest. & prædicta consulens non solum potest tollere impedimentum, quod ex matrimonio sibi euenit, immo est sublatum; quia maritus consentit, immo & rogat vt ingrediatur religionem, paratus facere quicquid fuerit necessarium ad hoc, vt consensus eius valeat: ergo non potest illa excusari à necessitate implendi votum religionis.

Quarto, quod de æquipollentibus idem est iudicandum, l. fin. ff. mandati. cap. licet ex quadam. de testib. At paria & æquipollentia sunt quo ad hoc, quod maritus sit mortuus, vel consentiat implemento voti vxoris de ingrediendo religionem, faciendo quicquid est necessarium, vt valeat tãtum eius consensus, quantum mors ipsius: sed mortuo marito teneretur illa implere votum, cap. ex parte. de conuers. coniugat. immo & manere omnino religiosa, si emisit votum solemne, etiam marito viuente, & non contradicente, sed sciente, & dissimulante, c. consuluit. de conuers. coniug. ergo à fortiori tenebitur hæc, de qua loquimur, implere suum votum.

4 Pro parte autem negante facit primo, quod lex diuina non potest tolli nec limitari nisi alia diuina. cap. sunt quidam. 25. q. 1. quia inferior non potest tollere nec limitare legem superioris, cap. inferior. 21. dist. & clem. ne Romani. de elect. At lex diuina Matth. cap. 19. est, vt *quos Deus coniunxit, ho-*

mo non ſepiret, relata cap. quos Deus. 33. q. 2. & in cap. 2. de tranſlat. prælat. ita quod per illã legem non poteſt coniux à coniuge ſaltem poſt conſummationem matrimonij contra ſuam voluntatem ſeparari, niſi propter fornicationem, Luc. 16. & cap. dixit Dominus. 32. q. 1. cap. quoniam. de cõiug. leprof. ergo non poteſt illa lex limitari, niſi per aliam diuinam naturalem, vel poſitiuam, qualis nulla inuenitur, quæ in caſu propoſito concedat ſeparationem à coniuge inuita ea.

5 Secundo, quod non prodeſt dicere quod in cap. litteras. 5. fin. de reſtit. ſpoliat. ſingulariter probatur poſſe fieri ſeparationem inuito vel inuita coniuge, quãdo probabiliter ex cohabitatione timetur mors corporalis, & non poteſt ſufficienter caueri de ſecuritate vitæ: quia illa limitatio fit per aliam legem diuinam naturalẽ, qua nobis licet defendere vitam, l. vt. vi. ff. de iuſt. & iur. immo & tenemur eam conſeruare. c. ipſa pietas. 23. q. 4. & cap. ſi non licet. 23. q. 5. qua eadem ratione poteſt etiam fieri ſeparatio inuito coniuge procurante inducere ad infidelitatẽ, vel aliam animæ perditionem, & nolente deſiſtere à tali procuratione, iuxta doctrinam communiter receptam in 4. ſent. diſtin. 36. & 39. quia cum anima ſit pretioſior corpore, cap. præcipimus. 12. q. 1. lex naturalis quæ permittit ſeparationem ob defenſionem neceſſariam vitæ corporalis, à fortiori permittet ſeparationem ob defenſionem neceſſariam vitæ animæ: quæ eſt ratio ſingularis decidendi illius 5. fin. prædicti cap. litteras. parum ab aliis perpenſa. Cum ergo in caſu propoſito non immineat periculum vitæ corporis, vel animæ, non habet locum in eo prædicta limitatio.

6 Tertio, quod ex parte & concluſione contraria ſequeretur, quod omnis coniux, quæ fecit iuramentum vel votum de caſtitate ſeruanda, vel de religione intranda, & poſtea contraxit matrimonium, teneretur ſub pœna peccati mortalis ad ſe ſeparandum, & ad implendum votum, & ad caſtitatem ſeruandam, vel intrandam religionem, ſi coniux conſentiret, & faceret ea, quæ requiruntur ad hoc, vt ingreſſus religionis coniugis valeret; quod nemo hactenus, quod ego ſciam, dixit. immo & ſequeretur, quod teneretur ſub pœna peccati mortalis ad procurandum conſenſum, & ſublationem huiuſmodi impedimenti, ſaltem ſi probabiliter ſperaret poſſe illud obtineri, argumento prædictæ regulæ qui poteſt. & eorum quæ ſupra citata ſunt ad probandum, teneri quem ad procurandum ſublationem impedimenti, quo impeditur à faciendo eo, ad quod obligatur.

Quarto, quod licet multa reſponſa ſummorum Pontif. probent eum, qui poſt votum caſtitatis contrahit matrimonium, nõ poſſe exigere debitum, quamuis reddere poſſet; nullum tamen habet, eum teneri ad quærendam huiuſmodi ſeparationem, neque conſenſum & licentiam intrandi religionem: quod tamen probabile eſt, aliquem eorum hoc inſinuaturum fuiſſe, ſi neceſſarium eſſet.

7 Quinto, quòd per matrimonium non ſolum quæritur vxori ius petendi vel reddendi copulam carnalem, ſed etiam ius alimentorum, & multarum aliarum conſolationum, quas accipit ex cohabitatione mariti ſui: & nullo iure diuino nec humano videtur eſſe priuanda eis ſine ſuo conſenſu, argumen-

gumento l. id quod nostrum est. ff. de reg. iur. & late notatorum in cap. quæ in ecclesiarum. de constit.

8 Sexto, quod votum de intranda religione videtur extingui omnino per matrimonium consecutum, quoad illud durauerit: quoniam non solum poteſt reddere debitum, sed etiam exigere. Votum enim de intranda religione non obligat plus ad seruandam castitatem, quam ad seruandã paupertatem, & obedientiam, & ieiunia, & recitandas preces horarias, & ad faciendum alia, quæ præcipiuntur in regula religionis, quam voluit intrare, donec fiat professio, vt post alios tradimus in Man. consel. cap. 12. num. 47. At non tenetur ad hæc, donec professus fuerit; ergo nec ad castitatem, nec consequenter ad non exigendum debitum, & ita nec ad intrandam religionem, quantumcumque consentiat maritus.

9 Septimo, quod non debet quis intrare religionẽ, si non est satis ad id dispositus ea dispositione, quã nos post Caiet. & alios tradimus in cõment. cap. cui portio. 12. q. 1. n. 7. at prædicta vxor non est ita disposita; ergo non solũ non obligatur ad intrandũ, sed tenetur non intrare, donec dispositionem illã impetret à Deo: & q̃ non erit facile id etiã quinquagenariæ, & tã frequenter consuetæ parere, iã seni, & fere inhabili ad agenda sine opprobrio cũ virginibus officia diuina & alia in choro, & alijs locis monasterij.

10 Octauo, quod non videtur consulendum ei vt mutet statum approbatũ in senectute: quia secundũ Senecam, non debet officium mutare senex. Tũ quia secundum Hiero. difficile est mutare linguã senis. Tum quia difficilis est mutatio vitę præsertim in senectute, secundum Imperatorem in authen. de monach. §. 1. coll. 1. & potius esset consulendum ei vt impetraret relaxationem & commutationem voti à S. Sede Apost. ne teneretur etiam mortuo marito intrare, quam facile concedet.

11 Nono denique, quod videtur esse res noua, & in Ecclesia Christiana inusitata, quod coniux legitime coniuncta viro, ita quod legitime poteſt ei conuenire, cogatur separare se, & includere se intra septa monasterij, cum perpetua clausura, contra suam voluntatem sine suo delicto, & sine voluntate delinquendi, eo quod vouisset ingredi religionem ante contractũ matrimonium: & merito est res inusitata. Tum quia licet peccasset contrahendo, est tamen absoluta ab illo peccato. Tum quia votum est extinctum quoad matrimoniũ durauerit. Tum quod per vsum matrimonij & ingraueſcentẽ ætatem, & ignorantiam rei monasticæ, est facta fere inhabilis ad officia monialium, ad quæ, maxime nostra ætate, monachæ tenentur. Tum quia res nouæ frequenter noua inconuenientia adducunt, & ideo sunt cauendæ, iuxta illud Hippocratis; *Mutatio vitæ periculosa.* quod cum alijs ad hoc propositum adduxit Io. And. cap. cum consuetudinis. de consuetud. quod ad hoc multũ facit, ibi, *Nouitates discordiam pariunt, &c.* cui addit glo. ideo illas esse cauendas. Tũ denique q̃ lege diuina vetatur separatio coniugis à coniuge nolente separari, præsertim post consummatũ matrimoniũ; & nulla lege alia diuina quo ad hunc casũ inuenitur limitata: & quod cõtinentia res consilij & voluntatis sit, & nõ præcepti. c. integritas. 32. q. 1.

12 Quare, saluo saniori iudicio, hæc pars videtur nobis in hoc casu tenenda,

da,& cõsulenda;quamuis forte disputãdo defendi posset contrariũ, per ea quę supra sunt adducta,quorum tamen solutio excitatis pro nostra parte colligi potest,qđ breuitatis gratia & copia occupationis facere omitto.

SVMMARIVM.

2 *Presbyter effici qui vouit,non censetur emisisse castitatis votum ei annexum; sicut etiam dicitur de vouente ingredi religionem: vnde primum vtì non reseruatum dispensat Episcopus,& commutat in melius,vel æque bonum,num.1. Pauca tamen,excepta religione,statu sacerdotali meliora sunt mim.2.*

2 *Vota in aliud opus æquale sine causa commutari non possunt,in melius autem accedente auctoritate superioris sine alia causa possunt; immo & in totũ tolli, vel in parte tolli,& in parte commutari;prout causa,quæ subest,ad id satis est.*

3 *Causam iuste dispensandi seu commutandi sacerdotij votũ non præbet sola propinquorũ displicentia,præbet autem quantitas,vel qualitas familiæ conseruandæ.*

3 *Voti commutãdi & dispensandi facultas ad vouentis instantiam vel etiã alterius potest concedi,modo vouens gratiã libenter acceptet vouenti,ne votũ adimpleat,non potest iuste præcipi,nisi ex voti adimplemento violaretur aliud præceptum,vel impediretur aliqua magna Regni vel Reipublicæ vtilitas.*

4 *Differre voti adimplementũ potest vouens,vt interim reddat se ad illud magis idoneũ:ex alia autem causa vtì potenda dilatio à potente dispensare & cõmutare, qui poterit super eo ad tẽpus dispensare,vel in aliud pro dicto tẽpore cõmutare.*

CONSILIVM XVIII.

BRVNELLVS vouit statim assumere habitum presbyteralem, & postea suo tempore fieri presbyterum.

Quæritur primo,an teneatur adimplere votum.

Secundo,an possit commutari, & per quem: attenta scilicet displicentia patrui vouentis,qui ad conseruandam familiam cuperet vt ipse vouẽs duceret vxorem;quod non faciet,nisi à superiore id ei imperetur.

Tertio,cum sit ætatis legitimæ,licet nõ adeo sufficientis litteraturæ,an propter studiũ litterarũ possit differre assumptionẽ ordinis presbyterij.

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo,quod votum presbyterij procul dubio fuit licitum,honestum,& sanctum,& obligauit eum ad sui implementum,etiam sub pœna peccati mortiferi, iuxta illud Eccles.5. *Si quid vouisti,ne moreris reddere*, confirmatum per cap.licet.& cap.magnæ.de voto,& D.Tho.receptum 2.2.q.88.art.3. & eumdem & omnes alios in 3. lib.sent.dist.38.Hoc quoad primam quæstionem breuiter sufficiat.

1 AD SECVNDAM respondetur,quod prædictum votum commutari potest in aliud æque vel magis bonum, etiam auctoritate ordinarij; quia non est de numero quinque votorum reseruatorum dispensationi Papæ,scilicet,perpetuæ continentiæ,religionis,peregrinationis in Hierusalem, vel Romam, vel S.Iacobum Compostellæ, de quibus in extrauag. Sixti IV. etsi Dominici. de pœnit. & remiss. & in nostro Man. confess. cap. 12. num.75.

Nec

2 Nec obstat, quod votum presbyterij videtur sub se includere votum perpetuæ continentiæ, quod est illi annexum, 37. & 39. distinct. per totas: quia etiam votum religionis ad sui complementum proprius includit perpetuam continentiam; non tamen propter hoc vouens religionem censetur vouere illam, per ea quæ nos in d. Man. cap. 12. num. 47. post alios scripsimus.

Sunt tamen aduertenda quædam. Primum est, quod pauca sunt meliora presbyterio, vel æque bona, excepta religione. Secundum, quod ad faciendam commutationem in æque bonum requiritur aliqua causa; licet commutatio in melius fieri possit sine illa cum auctoritate legitimi superioris, vt post Caiet. in 2. 2. q. 88. art. 12. tradimus in d. Man. cap. 12. nu. 63. Tertium, quod prædictum votum non solum posset commutari, sed etiam per dispensationem ex iusta causa sine commutatione omnino tolli; immo & ex causa non omnino sufficiente, sed tantum notabili posset tolli partim dispensando, & partim in aliud bonum inæquale commutando,
3 vt traditur in prædicto num. 63. Quartum, quod licet ex casu proposito non colligatur aliqua iusta causa dispensandi, neque commutandi, præterquam quædam displicentia patruorum vouentis, quæ ad hoc parum proficit; ex displicentia tamen patrui vouentis videtur colligi quædam quæ in sacro Pœnitentiariæ prętorio solet ponderari, nempe conseruatio familiæ. Et ita quãtitas, vel qualitas familiæ, & necessitas illius cõseruandæ possent esse tales, quod facerent iustam causam tollendi votum prædictum, partim dispensando, & partim commutando, vt prædictum est, ad effectum, quod liceret illi contrahere matrimonium, si ipse id peteret, aut talem licentiam & facultatem sibi factam libenter acceptaret; non tamen esset, vt arbitror, iusta causa, vt superior præciperet ei sub pœna obedientiæ, ne votum suum exequeretur; cum non impediatur per illud implementum alicuius præcepti voto contrarij, neque aliqua maxima alicuius Regni vel Reip. vtilitas, arg. eorum quæ notantur in l. 4. §. hoc autem. ff. de dam. infect. & in cap. si diligenti. de foro compet. in cap. magnæ. de voto. Quare non video vllam iustam rationem, qua Episcopus prædicti vouentis, nec etiam ipsemet Papa possit iuste præcipere illi, vt à voti executione desistat. Et quia ipse asserit se non cessaturum ab ea, nisi id ei præcipiatur, non videtur iuste posse impleri desiderium patrui sui, viri mea sententia egregiæ pietatis, & prudentiæ.

4 AD TERTIAM respondetur, quod consulens vouit plura distincta, scilicet assumere statim habitum presbyteralem, & postea ordinem presbyteralem: & certum est posse differre assumptionem ordinis presbyteralis causa studendi, & se ad illum idoneum faciendi, argumento cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. Sed tenetur statim assumere habitum, nisi iusta de causa Episcopus dilationem concesserit, siue dispensauerit: quæ tamen eo difficilius occurret, quo non videtur facile occursuram iustam causam id faciendi, cum dilatio habitus presbyteralis magis adiuuet, quam impediat studia discendi ea quæ presbyterio sunt necessaria: ea tamen occurrente, poterit dari dilatio, & etiam heri dispen-

fatio in tempus ad id opportunum, immo & commutari in aliud æquale, vel magis bonum ab habente auctoritatem dispensandi, & commutandi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Commutatio voti, ad hoc vt sublato voto obliget ad illius obseruantiam, debet fieri in melius, vel æque bonum, alioquin non tollet voti obligationem. & si dubitetur an sit æquipollens, ex hac causa, & ob tranquillitatem vouentis potest ab habente potestatem commutandi reduci in pristinum statum, nu. 2. ita vt solum sit obligatus suo tempore primum votum adimplere. num. 3.*

2 *Sacerdotij votum simplex videtur præponderare menstruæ confessioni, & communioni: vnde in illa sola opera non videtur commutandum.*

3 *Presbyterum esse qui vouit, potest differre accipere ordines quando peruenerit ad ætatis suæ annum XXV. nec ei imputabitur, si Episcopus, vt potest, cum eo nolit super interstitijs dispensare.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM vouit presbyter fieri, & post aliquot dies non alia de causa, quam pœnitentia ductus, obtinuit commutationem, vt quolibet mense in vita sua frequentaret confessionem, & communionem. Item secundo loco habuit aliam commutationem dicendi septem psalmos pœnitentiales septies tantum. Nunc autem, cum nondum attigerit vigesimum suæ ætatis annum.

Quærit primo, vtrum, dato quod primus confessor habuerit facultatem commutandi; & quod secunda commutatio non teneat; an prima commutatio sit sufficiens; ita vt æquipolleat, prout debet, voto presbyteratus.

Secundo, dato quod prima commutatio teneat, & æquipolleat, quæritur an possit ad instantiam vouentis iterum commutari ab habente simplicem & generalem facultatem commutandi vota omnia, exceptis reseruatis solitis.

Tertio, an non obstantibus prædictis commutationibus possit vouens, saltem auctoritate habentis facultatem commutandi vt supra, reducta re in pristinum statum, expectare tempus presbyterandi per sacros canones præfinitum, puta vigesimumquintum annum, vel ad implendum votum, vel ad vtendum remedio commutationis.

1 RESPONDEO AD PRIMAM, primo præsuppositum in ea videri iustum, cum commutatio voti debeat fieri in aliud opus melius, aut saltem æque bonum, iuxta dicta in Manu. cap. 12. num. 63. & constat recitationem septem psalmorum septies faciendam non esse opus adeo bonum, ac confessionem & communionem menstruam. Secundo, quod si prima commutatio fuit iusta, illa est seruanda, non obstante secunda, argum. regulæ, *non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum*, de reg. iur. lib. 6. Tertio, quod si etiam prima non fuit iusta, obligatio primi voti adhuc

ti adhuc perſtaret & duraret; quia per commutationes inualidas & nullas non potuit illa tolli, argum. eiuſdem regulæ.

2 AD SECVNDAM reſpondeo affirmatiue, aſſumendo pro cauſa commutandi partim dubietatem an illa confeſſio & communio menſtrua ſit bonum æquipollens presbyteratui, partim bonum tranquillitatis conſcientiæ, quod ex reductione rei ad primum ſtatum reſultaret; partim quod ipſe magis inclino ad credendum quod illa menſtrua confeſſio & communio non fuit opus æquipollens aſſumptioni presbyteratus, propter multa quæ poſſent ad hoc adduci.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod reducta re per præfatam commutationem in primum ſtatum, poteſt expectare tempus ætatis vigintiquinque annorum; attento quod interſtitia temporum poteſt Epiſcopus tollere, & quod ipſe non ponit impedimentum, & quod non tenetur eſſe presbyter ante vigeſimumquintum annum, & intra illum poteſt fieri volente Epiſcopo; &, ſi noluerit Epiſcopus, excuſabitur impedimento iuris ab aſſumendo presbyterio intra illum fide bona, debitam adhibendo diligentiam, argum. cap. quia diuerſitatem. de conceſſ. præb. cap. commiſſa. de elect. & l. 1. C. de annal. excep. cap. fin. de appella.

SVMMARIVM.

1 *Religionem qui ex voto pœnali intrare debet, prius debita ſoluat. num. 3.*
2 *Votorum adimplendi tempus ex mente vouentis eſt coniiciendum.*

CONSILIVM XX.

SEMPRONIVS tenetur intrare religionem cauſa certorum votorum pœnalium, quæ fregit, cum animo tamen adimplendi poſtquam debita quædam perſoluerit. Dubitatur, an attento quod excedunt ſummam mille ſcutorum, quorum ſolutioni, quando vouit, nullum certum tempus præfiniuit, immo putat, quod, ſi ad hoc animaduertiſſet, non ſe obligaſſet, niſi poſt eorum ſatisfactionem; & quoniam ſpem habet viuendo aliquod tempus in ſæculo ſoluendi ea; an inquam poſſit tuta conſcientia differre ingreſſum, quoad ſuis creditoribus ſatisfecerit; vel an poſſit in fraudem ipſorum ingredi religionem.

Reſpondeo primo, iure mihi videri deſiderare, vt D. conſulens expoſuiſſet clarius & ſpecialius vota præfata pœnalia & tranſgreſſiones eorũ, ad hoc, vt certius reſponſum reddere poſſem quæſitis.

1 Secundo, videri multum expedire, vt conſulens ante alia omnia peteret in ſacra Pœnitentiaria relaxationem, & moderationem aliquam modeſtã præfatarum pœnarum incurſarum ob fractiones præfatorũ votorum, fundando ſe in debitis, quæ debet, & in facilitate, qua ſolet trahi ad eiuſmodi vota; & quod aliqua dilatio ei concederetur ad ſoluendas pœnas illas moderatas, quæ omnia iuſte poteſt & ſolet concedere præfata Pœnitentiaria.

2 Tertio, quod vota præfata non obligant conſulentem ad ſoluendas pœnas incurſas, niſi à tempore, quo mens & intentio eius expreſſa vel tacita fuerit ſoluendi eas: & conſequenter ſi eius intentio fuit ſoluendi prius alia

3 Secundo, quod vouens ingredi religionem in genere idem videtur debere ante ingreſſum, & poſt ingreſſum; ſed ante ingreſſum, ſi nõ recipiatur in vna, tenetur intrare aliam; & ſi alia vel aliæ nolint recipere, tenetur quærere & tentare alias; ergo etiam poſt ingreſſum ſi fuerit excluſus ab vna, vel à multis, vel diſplicuerit ei vna, vel multæ, tenebitur tentare & quærere alias, quæ forte non diſplicebunt ei, vel non expellent eum: quia parium eadem eſt ratio, l. illud. ff. ad l. Aquil. cap. dudum. 2. de elect.

4 Quibus tamen non obſtantibus pars negatiua videtur verior, & probatur primo: nam ſicut promittens ingredi certam religionem ſe habet ad illam, ita vouens religionem in genere. Vnde ſicut vouens certam religionem, ſi ab ea non recipiatur, liber eſt à voto, & poteſt contrahere matrimonium; ita vouens ingredi religionem in genere, ſi à nulla recipiatur, liber eſt à voto, & poteſt contrahere matrimonium, vt vna ratione contra Innoc. in c. porrectum. de regular. concludunt Ang. in verbo votum. 3. §. 11. & Caiet. 2. 2. q. 109. art. 3. At qui vouit ingredi vnam religionem, & ingreſſus illam exijt, cenſetur impleſſe votum ſecundum omnes; ergo & qui vouit religionem in genere, ingrediens vnam, quę probata diſpliceat, vel à qua expellatur, ſatisfacit voto.

5 Secundo, quod promiſſio generis aut non valet, aut ſi valet eo valet, q̃ fit de genere continente res vtiles & habentes fines à natura vel homine deſtinatos, & præſtat electiones promittenti, l. ſi quis à filio. §. ſi quis etiã. l. ſi domus. ff. de legat. 1. & l. 3. & 4. ff. de trit. vin. & ol. legat. & eſt reſolutio gloſſæ in d. l. legato generaliter. & d. §. ſi generaliter. ergo qui promiſit generaliter ingredi religionem, ingrediendo vnam ſatisfacit; quia religio eſt res habens fines deſignatos à natura, vel facto hominis.

6 Tertio, quod paria & æquipollẽtia ſunt promittere generaliter ingredi religionem, & promittere ingredi religionem quam volet, vel eliget; per adducta in præſenti argumento: at qui vouit ingredi religionem quã vellet, ingrediendo illam quam vult, ſatisfacit ſuæ promiſſioni; ergo & qui vouit ingredi religionẽ in genere, ingrediendo vnam, ſatisfacit illi: quia de paribus & æquipollẽtibus idẽ iudicatur, l. fi. ff. mãd. c. licet ex quadã de teſt.

7 Quarto, quod ingreſſus religionis eſt aliud ſeparatũ ab eiuſdem profeſſione, & permãſione in ea; & ita poteſt cõpleri, non ſequuta profeſſione: & conſequenter qui tenetur ad ingreſſum tantũ, poteſt ſatisfacere nõ profitendo, nec permanendo; quia ſeparatorũ ſeparata eſt ratio, l. Papinianus. ff. de minor. c. ad audientiã. de decem. at in caſu propoſito tantũ tenebatur ad ingreſſũ, & nõ ad profeſſionẽ neque permanſionẽ: ergo præſtãdo ingreſſum ſatisfecit voto, licet non præſtiterit profeſſionem, vel permanſionem.

8 Quinto, quod non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur quod aſſumptum in eo non eſt verum de debito generali rerum inanimatarum habentium fines ad ſe circumſcribendum deſtinatos, qualis eſt debitor ingreſſus religionis in genere. Ad ſecundum reſpondetur negando quod promittens ingreſſum religionis in genere ad idem teneatur poſt ingreſſum vnius religionis, ad quod tenebatur ante illum; quia immo ad nihil tenetur poſt illum: quippe qui præſtando illum ſoluit ſuum

debitum

debitum genericum, præstando speciem, quam ad soluendum delegit, cum ad eum spectaret electio, eo quod erat debitum generale rei habentis fines de se destinatos à natura, vel hominis facto, per prædicta.

9 Quæ omnia confirmantur ea irrefragabili consideratione, quod nemo vmquam dixit, neque vt arbitror dicet, quod promittens simpliciter & generaliter ingredi aliquam religionem, non habeat facultatem eligendi eam quam voluerit de approbatis, sed quod tenetur ingredi quam religiones vel religiosi volent.

10 Ex hoc responso videtur sequi, quod qui vouit profiteri religionem in genere, non satisfacit voto ingrediendo vnã, in qua non admittitur ad professionem, vel ipse eam intra annum nouitiatus exit. Tum quia hoc responsum habet aliud esse ingredi religionem, & aliud illam profiteri; & consequenter licet vouens ingressum satisfaciat voto suo ingrediendo, quamuis post egrediatur, vel expellatur, vouens tamen profiteri non satisfacit ingrediendo, nisi profiteatur: quia à diuersis non fit illatio, iuxta d.l. Papin. Tum quia debitor in genere etiam rei habentis fines designatos à natura, vel facto hominis, licet electionem habeat soluendi speciem quam volet, tenetur tamen soluere aliquam: sic & qui vouit profiteri aliquam, tenetur, licet habeat electionem profitendi eam quam volet.

11 At quia orator non vouit expresse ingressum, sed quod fieret religiosus; suboritur quæstio, an sit iudicandum de illo, tamquam de eo qui vouit ingressum, an tamquam de eo qui vouit profiteri? Et verius videtur, quod sit iudicandum tamquam de eo qui vouit tantum ingressum: quia paria sunt vouere ingressum religionis, & vouere quod fiet religiosus, vt singulariter determinauit Caiet. in 2.2. q. 189. art. 4. pro quo sumitur firma ratio ex eo quod S. Thom. ibi ait, nempe quod nemo tenetur ad manendum perpetuo in religione, nisi expresse id intendat vouere; & votum religionis interpretandum est in dubio secundum ius commune, quod facit facultatem egrediendi intra annum nouitiatus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens religionem ingredi, & perseuerare, ac in ea mori, censetur vouisse profiteri vnde ingrediendo, & etiam ex causa exeundo non satisfecit, sed egei dispensatione Apostolica.*

1 *Voti simplicis religionis commutandi causæ aliquot numerantur.*

CONSILIVM XXII.

LVCIVS sacerdos, & parochus in infirmitate votum religionis emisit in vna trium religionum, aut sancti Francisci, aut sancti Dominici, aut sancti Augustini, & perseuerare ac mori in ipsa religione. Postea animo satisfaciendi voto ingressus est religionem sancti Francisci, & in ea per quatuor vel quinque menses perseueranit, post quos ratione cuiusdã infirmitatis egressus est. Dubitatur, an satisfecerit voto.

1 Respondeo, quod huius quæstionis decisio clare colligitur ex iis, quæ scripsi-

ſcripſimus in Manu. cap.12. num.46. videlicet, quod quamuis per prædictum ingreſſum ſatisfecit conſulens voto ſuo, quatenus erat votum de ingrediendo; non tamen ſatisfecit, quatenus erat votum de profitendo: quia non fuit profeſſus; & ideo indiget diſpenſatione, vel commutatione. Quare porrigenda eſt petitio, in qua explicentur cauſæ; videlicet, quod ob infirmitatem fecit; quod eſt grandis natu; quod iam probauit religionem; quod illius viuendi ratio non ſatis placuit; quod putat ſe melius inſeruiturum foris Deo; quod laborat infirmitate; & ſi habet patrem, matrem, aut neptes pauperes ad ſuſtentandum; & denique quod non eſt bene affectus modo viuendi in religione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ingredi religionem in genere, accipiendo etiam bona fide, nu. 3. in ſi. habitum apud Carthuſianos ante ætatem per eorum decreta requiſitam, & ob id eiectus voto non ſatisfecit, cum teneretur inquirere, & intrare aliquem ſibi aptum. num. 4.*

1 *Nullum, & inutile ſeu inualidum facere teſtamentum & ſimilia, paria ſunt.*

2 *Votum non obligat vouentem ad plura, quam ſua verba & intentio ſe extendunt, eſtq. hæc obligatio reſtringenda.*

3 *Religionem ingredi vouens non obligatur niſi vt aſſumat religionis habitum, tenetur tamen bona fide religionem ingredi cum intentione probandi, & ſi inuenerit illam ſibi gratam, profitendi, num. 3. illamq. intrare, quam iuſte credere poſſit ſibi aptam. num. 4.*

4 *Sciens, & ſcire debens, paria: ſcire autem debet quis requiſita ad actum quem vult facere, & ſtatuta religionis quam vult ingredi.*

4 *Religionis intrandæ voto obſtrictus, qui poſt probationis habitum aſſumptum recedit, tunc demum in conſcientia ſatisfecit, ſi ideo exiuit, quia religio ei ingrata, vel importabilis videtur.*

CONSILIVM XXIII.

AN qui tenetur ad intrandam aliquam religionem in genere, intrando Carthuſiam ante ætatem, quam eius ſtatuta requirunt, & ob id eijcitur poſt ſex menſes nouitiatus, ſatisfaciat ſuo voto: ita quod non teneatur ingredi aliam, vel ipſam poſt legitimam ætatem?

1 Hæc quæſtio eſt adeo difficilis, quod primum viſa eſt reſoluenda negatiue. Primo quidem, quod nullum, & inutile exæquantur, cap. 2. de tranſlat. prælat. cap. Nicolao. de appella. vnde paria ſunt non adire hæreditatem, & non adire modo debito, l. 2. C. de ſucceſſo. edict. & nullum facere, teſtamentum, vel facere illud inualidum: ergo paria erunt non intrare religionem, & intrare illam, cuius non eſt capax. Secundo, quod alioquin ſequeretur, quod huiuſmodi vouens ſatisfaceret voto intrando religionem, quam ſciret non admiſſuram eum ad profeſſionem ob aliquos ſuos defectus; quod non videbitur dicendum, quia daretur occaſio

fraudibus

tuta ordinis repugnabant: & cum non vouerit ipſe ſpeciatim religionem Carthuſianam, videtur teneri ad intrandam aliam, niſi iuſta de cauſa Papa relaxauerit, vel commutauerit ſuum votum in aliud. Videtur enim affirmandum, quod ad hoc, vt vouens intrare religionem in genere, ſatisfaciat ad effectum exeundi, tenetur ad intrandam aliquam non ſolum approbatam, ſed etiam quam ſciat, vel credat iuſte ſibi eſſe aptam; ita quod non patiatur, vel iuſte credat non ſe pati defectum, ob quem per eius ſtatuta reijciatur, & quod eam profiteretur, ſi ei eſſet grata, ita quod ob id ſolum principaliter exeat, quod non eſt ei grata, vel videatur importabilis.

Greg. XIII. oratori coram factum narranti & petenti vel mandari Carthuſianis vt ipſum reciperent, vel declarari voto ſatisfactum, verbo reſpondit; Ingredere aliam religionem.

SVMMARIVM.

1 *Voto de intranda religione ſatisfacit, qui poſt ingreſſum, non quia religio ei ſit ingrata, ſed ob morbum exiuit.*

CONSILIVM XXIV.

VOVENS ingredi religionem ſimpliciter, ſine expreſſione permanendi in ea perpetuo, nec exeundi, an ſi eam non inuenerit ſibi gratam ſatisfaciat voto ingrediendo, licet ſuperueniente infirmitate egrediatur; an vero ceſſante infirmitate teneatur redire?

1 Reſpondendum videtur, ingrediendo ſatisfeciſſe. Tum quia, vt ait S. Tho. 2.2.q.189. art.4. is qui ſic vouet cenſetur vouere ſecundum formam iuris, quæ habet vt intra annum probationis ingrediens religionem poſſit libere exire, cap. ad Apoſt. de reg. cap.1. & 2. eodem tit. lib.6. Non obſtat quod is non exiuit, eo quod eſſet ſibi ingrata religio, ſed eo quod infirmitas ei ſuperuenit, adiuncto quod ait Caiet. ad S. Tho. vbi ſupra, talē vouentem in foro conſcientiæ teneri perſeuerare, ſi in religione inueniat omnia ſibi grata: quia reſponderi poteſt, quod iſte non inuenit omnia ſibi grata, videlicet infirmitatem non gratam. Præterea ipſe S. Tho. expreſſe ait, huiuſmodi vouentem poſſe egredi propter infirmitatem, non diſtinguendo inter reſpectum hunc, vel illum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum intrandi religionem, & ſe fratrem faciendi, paria. Vnde qui ingreditur poteſt ante profeſſionem libere, ac ſi non vouiſſet, exire, vxoremq. ducere; ſecus ſi vouiſſet intrare, & profiteri.*

CONSILIVM XXV.

SALVSTIVS vouit, quod fieret frater certi monaſterij, quod poſtea fuit ingreſſus, & manſit in eo circiter nouem menſes, & cum non placuiſſet

cuisset illi modus ille viuendi, exiuit ab eo ante finem nouitiatus, nulla professione facta expressa vel tacita. Quæritur, an licite possit contrahere matrimonium.

1 Respondeo quod sic. Tum quia vouens ingredi religionem potest libere ab ea exire, antequam profiteatur expresse, vel tacite, iuxta cap. 1. de reg. lib. 6. Nec obstat, quod cap. illud loquitur de intrante religionem non præmisso voto: quia idem est dicendum, voto de intrando præmisso, vt tradit & probat S. Thom. recep. in 2. 2. q. 189. art. 4. Non obstat etiam dicere, quod S. Tho. loquitur de vouente intrare solum, & nõ de vouente intrare, ita quod fieret frater. Tum quia secundum opinionem Dom. Soti lib. 8. q. 2. art. 1. de iustitia & iure, paria sunt votum de intrando religionem tantum, & de intrando & profitendo. Nec obstat, quod nos tenuimus in Manuc. cõfess. cap. 12. n. 47. contrarium eius, quod tenuit Sotus; quia D. consulens non vouit intrare & profiteri, sed solum vouit quod fieret frater: & votum de intrando solum, vel quod fieret frater, sunt eiusdem virtutis, & paria quo ad hoc, vt singulariter asseruit Caiet. in d. art. 4. q. 189. 2. 2. quem merito ac iure sequuti fuimus nos vbi supra sub fine nu. 47. quod nos sine vllo scrupulo affirmamus etiam in præsentia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens vnam religionem ingredi, aliam profitens non tenetur primam ingredi; secus si ante professionem exeat: etiam si secunda habeat priuilegium vt illam intrantes satisfaciant voto de intrando aliam.*

2 *Votum qui dubitat an emiserit, tutiorem partem eligat: videtur tamen quod possit in negatiuam inclinare, cum facta non præsumantur, & hoc etiam si pro affirmatiua adsit aliqua coniectura, sed respiciens extrinsecum finem voti. num. 3.*

CONSILIVM XXVI.

NDESIDERIO discendi, & magisterium sumendi, vouit ingredi religionem Dominicanorum: dubitat tamen, vtrum etiam vouerit profiteri. Deinde persuasus à quodam religioso, dicente quod sua religio habebat priuilegium, vt non obstante voto de intranda alia religione, illam intrando satisfaceret, eam ingressus est: sed cum non placeret modus viuendi, post quatuor menses, relicto habitu, ad sæculum redijt. Quæritur, an ad aliud teneatur.

1 Respondeo, quod præfatus D. consulens non adimpleuit votum præfatum duplici capite, si vouit ingredi & profiteri. Primo quidem, quod in neutro ordine fuit professus.

Secundo, quod qui vouit ingredi certam religionem, licet non teneatur illam ingredi, si post illud votum fuerit ingressus & professus aliam religionem, iuxta cap. qui post votum. de reg. lib. 6. tenetur tamen, si non profiteatur secundam, vt Archid. & Franc. ibi recte adnotarunt: nec crederem huic decisioni derogari à priuilegio dato religioni secundæ, donec videro tenorem illius.

Tertio,

2 Tertio, quod si D. consulens dubitat, an vouisset etiam profiteri, debet quærere sibi idem remedium, quod quæreret, si sciret: quia in dubio certiorem partem tenetur deligere, saltem quo ad forum conscientiæ, cap. inuenis. de sponsal.

Quarto, quod consulte facit, si supplicauerit Papæ in prætorio sacræ Pœnitentiariæ, vt dispenset cum eo: modus autem petendi conueniens est ei, vt narrato casu petat dispensationem, ne teneatur profiteri, neque ingredi præfatum ordinem Dominicanorum: allegando in hoc primum, quod dubitat an vouisset profiteri, & quod multum inclinat in partem negatiuam; & quod visum fuit sibi adimplere votum ingrediendi religionem Dominicanorum, ingrediendo aliam, propter præfatum priuilegium: alleget item alias causas, propter quas videtur ei melius seruire Deo in presbyterio sæculari.

3 Quod autem magis debeat inclinare in partem negatiuam, quod non vouerit profiteri, facit quod ipse non meminit factum, & facta non præsumuntur: & quod sicut aliud est præceptum, & aliud finis præcepti, ita aliud est votum, & aliud finis extrinsecus, in quem vouetur: & quod ille finis discendi & magisterium sumendi est extrinsecus voto: quia per professionem consequutam non fuisset obligatus ad illa, si noluisset; nec religio fuisset obligata ad faciendam ei facultatem intendendi eis plusquam alijs professis, cæteris paribus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Vouens alternatiue duo, alterum implere tenetur.*

1 *Soluens vni, quod alteri debet, peccat, si per hoc redditur impotens soluere primo.*

2. *Abbas sine consensu, vel saltem sine consilio conuentus nec oblatos, nec monachos recipere potest.*

2. *Vouens seruire certo hospitali potest ab eodem compelli vt seruiat.*

3 *Professio laxioris religionis eius qui strictiorem vouerat, liberat à prima obligatione. sed non oblatio, quæ non facit religiosum.*

CONSILIVM XXVII.

HORATIVS vouit ingredi religionem Capucinorum, vel seruire cuidam hospitali celeberrimo: qui cum non reciperetur à Capucinis, obtulit se & sua alterius religionis prælato absenti à suo monasterio, & persuadenti sibi se id iuste posse facere sine consensu sui conuentus, confirmando oblationem iuramento: quem noluit recipere conuentus in oblatum, dicens quod non poterat prælatus sine ipsius consensu illum recipere. Quæruntur circa hoc tria.

Primo, quid tenebatur hic facere, cum fuit repulsus à Capucinis.

Secundo, an is peccauerit offerendo se alteri monasterio.

Tertio, an oblatio fuerit valida.

1 AD PRIMVM respondeo, quod ipse tenebatur ire ad seruiendum hospitali

hoſpitali præfato; quia qui promittit duo alternatiue, tenetur alterum eorum adimplere, iuxta notata cap. in alternatiuis. de regul.iur. lib.6. & alijs iuribus per illius gloſſ.citatis : & D.conſulens vouit duo alternatiue, ſcilicet ingreſſum religionis, vel ſeruitium hoſpitalis; & non potuit implere prius; ergo tenetur implere poſterius.

AD SECVNDVM reſpondetur affirmatiue, quod peccauit; quia quod debebat vni, ſcilicet hoſpitali, ita videtur ſoluiſſe alteri, vt fieret inhabilis ad ſoluendum quod debebat alteri, quod eſt peccatum, iuxta notata cap. ea te. de iureiur.

2 AD TERTIVM videtur quod non valuit oblatio; quia non videtur poſſe Abbas obligare monaſterium ad alendum oblatum ſine conſenſu, vel ſaltem conſilio ſui conuentus, ſicut nec recipere monachos, iuxta gloſſ. cap.fin. de regul.lib.6. & ea quæ nos latius tradimus in comment.3.de reg. ſuper cap.nullam.18.q.2.num.5. Tum quia præfatum hoſpitale poteſt compellere conſulentem ad implendum ſuum votum, quo tenetur ſeruire illi. Neque obſtare videtur, quod profeſſio facta in religione etiam laxiore,
3 ab eo qui vouit ſtrictiorem, valet, cap. qui poſt votum. de regular. lib. 6. quia nos loquimur de oblatione, quæ non eſt tantæ virtutis, nec facit religioſum, iuxta contextum cap. vt priuilegia. & quæ ibi notat Panorm. & alij, de priuileg. Nec etiam videtur obſtare l.quoties.C. de rei vend. quatenus habet quod res vendita duobus fit poſterioris emptoris; ſi prius tradatur ei, quam priori; & quod conſulens tradidit ſe prius præfato monaſterio, cui ſe obtulit. Tum quia non valuit oblatio, vt dictum eſt. Tum quia licet res vendita duobus fiat poſterioris, ſi prius ei tradatur, vendens tamen obligatus manet ad ſoluendum priori, quod ſua intereſt: & ita hoſpitale præfatum habebit ius ad cogendum conſulentem ad ſeruiendum ſibi. Tum quia prælatus, cui ſe dedit, decepit ipſum, dicens quod iuſte poterat omittere ſeruitium prædicti hoſpitalis, & quod poterat eum ipſe abſoluere ad obligatione, qua teneretur hoſpitali; & ita non debet ex ſuo dolo reportare commodum, contra l.itaque fullo.ff.de furtis, cap.1. de poſtulat. prælat. nam & qui dolo inducit aliquem ad profitendam religionem, licet profeſſio teneat, bona tamen non debet habere, cap. conſtituit.20.q.3.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ingredi vnum certum monaſterium, ſi in eo non recipitur, liber eſt: at qui ſine ſaltem virtuali reſtrictione vouit ingredi aliquam religionem, tenetur de rigore omnia monaſteria dictæ religionis, & qui vouit ingredi religionem in genere, tenetur omnes religiones tentare, etiam extra regnũ exiſtentia. nn.3. quamquam de æquitate qui ex cauſa refutatur à maiori parte monaſteriorum vel religionum prouinciæ, poſſit iudicari abſolutus. num.4. refutatio autem ab eo debet fieri, qui poteſt admittere & refutare. num.3.*

3 *Generalis, & etiam Prouincialis, cauſa cognita, poſſet ſuis monaſterijs præcipere ne talem recipiant; at ex eo quod Generalis aliquem vouentem refutauerit, nõ inde*

ſequitur

ſequitur quod talis ſit liber, nu. 1. & 2. cum receptio & refutatio non ad ipſos, ſed ad prælatos & ſuos conuentus ſimul ſpectet. num. 3.

CONSILIVM XXVIII.

QVIDAM ægrotus vouit ingredi religionem Minimorum, & factus ſanus adijt Generalem, qui noluit eum recipere. Quæritur an ſatisfecerit voto, ita quod poſſit declarari abſolutus ab eo ſine alia cauſa in id accedente.

1 Reſpondetur quod non. Tum quia licet vouens ingredi religionem in certo monaſterio, quod non vult eum recipere, poſſit declarari abſolutus à voto ſecundum communem ſententiam, quam nos quoque ſequuti ſui-
2 mus in Manu. conſil. cap. 12. num. 48. qui tamen vouit religionem in genere, vel in ſpecie, non ſe reſtringendo ad aliquod monaſterium, certum eſt teneri quærere alias religiones, vel alia monaſteria eiuſdem religionis; licet ab aliqua, vel ab aliquibus repudietur, vt præter alios notabiliter ait Caiet. in 2. 2. q. 88. art. 3. col. 3. verſ. in eadem reſponſione. Tum quia nemo, quem meminerim, dicit ſufficere refutationem ſolius Generalis, non reddita ſaltem cauſa ſufficiente, quare omnia monaſteria ſuæ religionis
3 debeant eum refutare. Tum quia, ſicut acceptatio & admiſſio volentis ingredi religionem pertinet ad prælatum, & conuentum, ſecundum gloſſ. communiter recep. in cap. fin. de reg. lib. 6. ita etiam refutatio volentis ingredi pertinet ad eoſdem, & non ad ſolum prælatum, nec ad ſolum conuentum: contrariorũ enim eadem eſt diſciplina: & ita refutatio Generalis nõ videtur ſufficere. Tum quia vbi ſupra Caiet. quem nos quoque vbi ſupra ſequimur, ſatis in terminis videtur decidere hoc, quatenus ait ex natura voti (niſi reſtringatur ſaltem tacite ab intentione vouentis) obligari eum, qui vouit in genere religionem, ad requirendas omnes religiones, & omnia monaſteria eorum etiam extra, & aliorum regnorum: per quod præſupponit non ſufficere refutationem etiam Prouincialis, nec omniũ Prouincialium vnius vel alterius regni; & conſequenter nec refutationem prælatorum ordinis. Tum denique quod Generalis poſſet eum refutare, odio, amore, precibus, vel ſordibus ad id motus, ad quod non mouerentur conuentus, & prælati minores, ad quos ſpectat admiſſio, vel refutatio volentium ingredi. Quamquam fateor, Generalem, immo & Prouincialem, cauſa cognita, & partibus auditis, poſſe ſuis ſubditis iubere, ne reciperent talem, vel talem ad ſua monaſteria; eo quod ob talem vel talem cauſam iudicauit eum eſſe indignum, qui recipiatur: quamquam item credã, eum qui refutatus eſt à maiori parte prælatorum, & conuentuum ſui regni, vel magnæ prouinciæ, ex æquitate iudicari poſſe abſolutum, ſi ob aliquam rationem probabilem fuiſſet repulſus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Conditionale votum obligare videtur, quando per vouentem ſtetit quo minus conditio adimpleretur. fallit, quando conditio non pendet à ſola voluntate vouentis. num. 2. item & quando vouens voluit conditionem vere & non per fictionem adimpleri, licet non ſit impleta. num. 3.*

4 *Religionem ingredi intra certum tempus vouens per illius lapſum non liberatur.*

CONSILIVM XXIX.

PASCHASIVS, qui vouit infra triennium ingredi religionem, ſi interim fieret grammaticus ſufficiens ad ordines ſuſcipiendos, an teneatur ingredi lapſo triennio, ſi non didicit grammaticam, eſto quod non defierit eam diſcere eo fine, vt non intraret religionem?

1 Pro parte affirmante facit l. iure ciuili. ff. de condit. & demonſtrat. quæ habet conditionem cenſendam eſſe impletam, cum per eum, ad quem pertinet impleri, ſtat quo minus impleatur: & ad præfatum vouentem pertinebat implere præfatam conditionem, & per eum ſtetit quo minus impleretur, quia non ſtuduit grammaticæ diſcendæ. Facit etiam regul. cum non ſtat. de reg. iur. lib. 6. arg. à contrario ſenſu. 1 2

2 Pro parte vero negante facit, quod regula illa in præfata l. iure ciuili poſita, non habet locum, quando promittens voluit conditionem vere, & non per fictionem adimpleri, vt determinat Bald. in l. ſi pater. q. 3. C. de condit. inſtit. & Bartol. l. vterque. ſub fin. ff. de condition. inſtitut. & conſulens videtur habuiſſe voluntatem, vt conditio impleretur vere, & non per fictionem; etiam ſi caſu euenerit, vt non fuerit impleta. 3

3 Secundo facit, quod illa reg. præf. l. iure ciuili limitatur, quando conditio pendet à libera voluntate promittentis, per l. centeſimis. 9. ſi ita ſtipulatus. ff. de verb. obligat. vbi Ia. notab. 3. poſt Alex. eam limitauit. & conditio illa diſcendi grammaticam videri poteſt non pendere à ſola & libera voluntate huius vouentis, & conſulentis.

4 Sed quod facit hac in re difficultatem, eſt, quod vouens ingredi religionem intra triennium, non videtur liberandus ab ea intranda per lapſum triennium: quia terminus ille non videtur poſitus cauſa finiendæ obligationis, ſed potius cauſa incipiendæ executionis. Qui enim promiſit dare ante Kal. Iulias, non liberatur lapſu illarum Kalendarum, immo tunc incipit neceſſitas exequendi promiſſum. Vnde videtur adhuc teneri.

Vide etiam ſequens Conſilium.

SVMMARIVM.

1 *Religio S. Ioannis latior eſt religione Prædicatorum mendicante: ideo qui hanc ingredi vouit, illam ingrediendo, voto non ſatisfacit.*

2 *Vouens ſcholaſticus ingredi religionem, ſi peruenerit ad ſcientiam ingreſſui neceſſariam, ſi ob ægritudinem vel aliam iuſtam cauſam ad illam non potuit peruenire, liber eſt à voto; ſecus ſi per ipſum ſtetit.*

CONSILIVM XXX.

AN SCHOLASTICVS 16. annorum vouens ingreſſum ordinis Dominicani, ſi peruenirent ad ſcientiam neceſſariam ingreſſui illius ordinis, & reiectus ob inſufficientiam, & relinquens ſtudium teneatur ad ingrediendum eam, & an poſſit ingredi religionem S. Ioannis?

1 Ad hanc quæſtionem præmiſſam, & ad aliquot alias ſolo verbo propoſitas, reſpondeo primo, certum eſſe votum valere.

Secun-

Secundo, quod non impletur illud per ingreſſum religionis S. Ioannis, quæ videtur laxior regula Dominicanorũ, quæ eſt mendicans & ſtrictior, ad quam votum obligauit.

Tertio, quod votum fuit conditionale, ſi perueniret ad ſcientiam neceſſariam ingreſſui ordinis Dominicani.

Quarto, quod non videtur ſatisfeciſſe voto, eo ſolo quod ab vno ſolo monaſterio fuit repulſus.

3 Quinto, quod deciſio huius quæſtionis, quæ mihi difficilis eſt, videtur pendere ab alia, ſcilicet an conditio præfata cenſeatur impleta, eo quod per eum ſtetit quo minus adimpleretur, iuxta l. iure ciuili. ff. de condit. & & demonſt. & cap. imputari. & cap. cum non ſtat. de reg. iur. lib. 6.

Sexto, quod ſi per præfatum D. conſulentem nõ ſtetit quo minus adimpleretur conditio, eo quod ob ægritudinem, vel aliquam aliam iuſtam cauſam non potuit continuare ſtudium grammaticæ, quod cœperat, non tenetur adimplere votum; quia nõ adimpletur conditio, ſub qua vouit; & diſpoſitio conditionalis non obligat, donec conditio adimpleatur, cap. ſi pro te. cum ſimilibus de reſcrip.

Septimo, quod ſi conſulens noluit ſtudere, cum poſſet, & procurauit neſcire, vel obliuiſci quæ ſciebat, ne ingrederetur religionem, vel ſi contigerit eum ſcire & diſcere neceſſaria ingreſſui, tenebitur ingredi ad gloriam Dei, qui nos, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum qui commutare valet, pœnam ob illius fractionem iam incurſam remittere nequit.*

CONSILIVM XXXI.

VTRVM habens poteſtatem commutandi certa vota, queat diſpenſare ſuper voto pœnali quo ad pœnam?

1 Reſpondetur quod non; quia aliud eſt commutare, aliud remittere pœnam ob fractionẽ voti; & à diuerſis & ſeparatis non fit illatio, nec bona argumentatio, l. Papin. ff. de minorib. cap. ad audientiã. de decim. Verum tamen eſt, quod ſi ante pœnam incurſam fieret cõmutatio, non incurreretur pœna: quia non frangitur votum iam per commutationem ſublatũ; quod enim non eſt, non poteſt frangi, nec diſſolui, cap. ad diſſoluendum. de deſponſ. impub. & priuatio præſupponit habitum, l. decem. de verb. oblig.

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, non cenſentur commutatæ pœnæ priùs incurſæ, quas nec condonare poteſt, qui etiam ex iobelæo poteſt vota commutare.*

2 *Acceſſorium tum naturam ſequitur principalis, cum eadem ratio militat.*

3 *Principali ſublato, & acceſſorii illud cẽſetur ſublatũ, quod ſinè eo cõſiſtere nequit.*

CONSILIVM XXXII.

ANNIBAL. vouit ſe facturum quaſdam eleemoſynas, ſi amplius cũ certa muliere rem haberet; & quia poſtea habuit frequenter, pe-

tijt à Papa commutationem illius voti, & condonationem pœnarum: qui commutationem pœnarum incurſarum fecit, cum clauſula, *Firmo manente voto quo ad futura*. qua gratia non fuit vſus; immo iterum & ſæpius contrauenit voto: ſed poſtea alius confeſſarius, virtute Iobelæi ab alio Papa conceſſi, commutauit ei prædictum votum in dotationem cuiuſdam virginis pauperis, nulla facta mentione de firmitate voti quo ad futura, neque de condonatione pœnarum antiquarum incurſarum. Quæritur, an videantur condonatæ pœnæ antea incurſæ.

Videtur quod non: Tum quia aliud eſt obligatio ſoluendi pœnam iam incurſam ratione violati voti, & aliud votum ipſum: & in Iobelæo prædicto Papa conceſſit confeſſarijs facultatem commutandi vota, nulla facta mentione de condonatione obligationis ad ſoluendas pœnas iam incurſas. ergo non poterant confeſſarij condonare obligationem ſoluendi eas: quia à diuerſis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. & cap. ad audientiam. de decim.

2 Nec obſtat dicere, quod acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, iuxta reg. acceſſorium. de reg. iur. lib. 6. & ibi per gloſſ. citata: cum, vt ait in d. regula Ioan. And. recep. intelligitur illa de acceſſorio producente, & producto, deriuante, & deriuato, qualis videtur prædicta obligatio: & quod ſublato vel confirmato principali cenſetur ſublatum vel confirmatum acceſſorium, iuxta doctrinam Lapi, relati per Ioan. And. & Franc. in d. reg. acceſſorium. pro quibus eſt aptus contextus in l. 1. de pecul. leg. & quod obligatio prædicta pœnam ſoluendi videtur eſſe acceſſorium ad votum ſeruandum: non, inquam, hæc obſtant. Tum quia ea intelliguntur de acceſſorio, quod non poteſt conſiſtere ſine principali: at obligatio ad pœnam ſoluendam conſiſtere poteſt ſine voto, & poſt votum ſolutum, vel diſpenſatione ſublatum, vt palam eſt. Tum quia votum non producit illam pœnam, ſed fractio voti, quæ eſt res contraria voto. Tum quia, quidquid innoluant gloſſ. & Doctores in d. reg. acceſſorium. vario modo illam limitando, & extendendo; verus intellectus eius videtur eſſe, quod tum demũ acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, cum eadem ratio militat in vtroque, & non quando eſt diuerſa. quod ſatis colligitur ex cap. debitores. & cap. cum contingat. de iureiur. & authen. ſacramenta puber. C. ſi aduerſ. venditio. & l. 1. & 2. ff. de pecul. leg. Salua, &c.

SUMMARIUM.

1 *Votum de intranda alia religione commutatus, & non relaxat Papa, ſi petenti diſpenſationem reſpondet vt aliam intret.*

CONSILIVM XXXIII.

AN PAPA, qui rogatus ſuper diſpenſatione voti de intranda religione Capucinorum, reſpondit vt ingrederetur aliam religionem, videatur diſpenſare ſuper voto, ne teneretur illo, vel commutaſſe illud in aliud?

Reſpon-

1 Respondeo, quod Papa non videtur dispensasse, sed tantum commutasse: quia non est præsumendum Papam frustratorie respondisse, arg. cap. commissa. 9. fin. de elect. lib. 6. & si responsio prædicta intelligeretur de dispensatione, & non commutatione, frustranea fuisset, & nullius effectus adiectio illa de intranda alia religione; cum nihil aliud operaretur, quam, quod, si vellet, ingrederetur aliam religionem, quod poterat facere sine vlla Papæ concessione: & frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municip. gloss. solemn. cap. 1. de rescrip. cui consequens est præfatum consulentem teneri ad intrandam aliquam religionem in genere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum dandi pecuniam ecclesiæ alicuius certi sancti iuste potest Pontifex concedere vt conuertatur per vouentem in alios pios vsus.*

2 *Donatio facta alicui cum adiectione, vt eam alicui tertio det, volente donatore, & donatario principali, reuocari potest.*

CONSILIVM XXXIV.

QVIDAM nobilis iuuenis habens coniugem iuuenem infirmam, & morti proximam turbatus dolore vouit cuidam sancto mille scuta, si vxor conualescceret, quæ conualuit. Deinde superuenit mors patris eiusdem iuuenis, qui reliquit multa debita, & filiam virginem indotatam, & natæ sunt eidem iuueni duæ filiæ. Quæritur, an Papa iuste possit commutare illa mille scuta in dotem sororis pauperis, & filiarum suarum, attento quod bona vouentis vix valebant quatuor millia scuta.

Pro parte negatiua facit, quod ecclesiæ quæsitum fuit ius ad illa mille, l. qui Romæ. §. Flauius Hermes. ff. de verb. oblig. & l. quoties. C. de donat. quæ sub mo. & id quod nostrum est sine consensu nostro auferri non potest, l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & ita videbatur necessarius consensus ecclesiæ.

Pro parte vero affirmatiua facit primo, quod Papa potest relicta in ali-
1 quos vsus pios conuertere in alios, clem. quia contingit. de relig. domi.

Secundo, quod votum principaliter fit Deo, etiamsi fiat sancti; quia est actus latriæ, S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 5. & est promissio facta principaliter Deo secundum eumdem in 4. dist. 38. q. 1. art. 1. ad 5.

3 Tertio, quod donatio alicuius rei facta principaliter alicui cum adiectione, vt eam det alteri tertio, potest reuocari quo ad illum tertium volente donatore, & donatario principali, vt est casus singularis in d. l. qui Romæ. §. Flauius. & ibi tenet expresse Bart. fere ab omnibus receptus, & latius confirmat Iason, & nos tenuimus in tract. de reditibus ecclesiast. q. 1. mon. 71. atqui donatarius principalis Deus est, vt supra dixi, qui videtur velle, volente iusta de causa Papa eius Vicario. & ita teneo.

SVMMARIVM.

1 *Scrupulis varie agitatus quid secum perpendere debeat. & seq.*
2 *Vota licita omnino implenda, nisi iuste relaxentur.*
3 *Votum religionis sanctum, & melius est ingredi illam ob votum, quam sine.*
3 *Votum perseuerandi in religione obligat magis, quam intrandi.*
4 *Religionem qui vouit, cogitatus, qui eum ad intrandum terrent, abiciat.*
4 *Vita religiosa humiliter ducta senior saculari.*
5 *Status nullus in hac vita beatus.*
5 *Religionem qui sapius ingressus in nulla perseueranit, statum clericalem eligat.*

CONSILIVM XXXV.

VIR quidam egregie doctus narrat se vouisse frequenter ingressum religionis, & intrasse illam sexies, & ante finitos annos nouitiatus & professionem exijsse, & nihilominus impugnari cogitatibus auertentibus eum à religione, eo maxime quod abest ab eo alacritas, & deuotio prosequendi eam & perseuerandi; licet etiam putet se vouisse perseuerantiam in aliqua religione faciendam, & propendeat in persuasionem quod non saluabitur, si in statu sæculari moriatur: & quærit quid ei sit faciendum.

1 Respondeo primo, opus esse illi commendare se humillimo & submissime Deo Opt. Max. implorata in id ope Virginis Matris, & Angeli sui custodis, vt conferatur ei donum constantiæ ad perstandum in recte cogitatis, & sibi recte consultis, mediante totius Ecclesiæ Christianæ precatione Dominicæ 8. post Pentecosten: *Largire quæsumus Domine seruo tuo spiritum cogitandi quæ recta sunt, propitius & agendi: vt qui sine te esse non potest, secundum te viuere valeat.*

2 Secundo, persuadere sibi id, quod tota Ecclesia Christiana Catholica Romana firmissime persuasum habet, vota licita & honesta esse omnino implenda, vel certe auctoritate legitima iusta de causa relaxanda esse, vel commutanda, iuxta illud, *Vouete, & reddite Domino*, psal. 75. quorum prius, scilicet, *Vouete*, consilij est, secundum præcepti, vt declarat Innoc. III. in cap. magna. de vot. cuius rationem reddit S. Tho. ab omnibus receptus 2. 2. quæst. 88. art. 3. scilicet, quia displicet Deo infidelis promissio, Eccles. 5.

3 Tertio, quod votum intrandi religionem à Sede Apost. approbatam est licitum, & sanctum per totum tit. de regular. immo melius est mediante voto ingredi, quam sine illo, vt probat S. Thom. recep. 2. 2. quæst. 189. artic. 2.

Quarto, quod magis obligat votum de perseuerando in religione suscepta, quam de intrando eam, vt nos probamus contra Dom. Sot. in Manu. confess. cap. 12. num. 49. & consequenter D. consulens non solum est obligatus ad intrandam religionem, quia vouit eam intrare; sed etiam perseuerare in illa, & facere professionem; nisi Papa relaxet ei illam obligationem

Digitized by Google

gationem dispensando iusta de causa, vel commutando iuste, cap. non est. iuncta gloss. de voto.

4 Quinto, quod satagat vitare & abijcere à mente sua cogitatus illos, qui terrent eum proponendo grandia onera & labores, quæ oportet subire in seruanda religione: quoniam si recte res perpendatur, maiora oportet sufferre extra illam decenter viuendo, quam intra illam humiliter sese Christo, & ob eum alijs prochristis & prælatis subdendo: quia compertum est suauiorem esse religiosis vitã religionis humiliter absque ambitione seruiendo, & obediendo, quam sæcularibus suam sæcularem decenter & caste viuendo: & si placeat D. consulenti, videat ea quæ nos scribimus in comment. de regul. super cap. cui portio. 12. q. 1. in principio de dispositione, quam debet habere religionem intraturus, & persuadeatur quod religiosorum vitam non tantũ facit horrendam arctio eius, & paupertas, quantum ambitio, & cupiditas in ea dominandi, & habendi quibus imperet & gratificet.

5 Sexto, quod reputet, & conferat secum curas, labores, & onera, quæ patiuntur Papa, Cardinales, & alij ecclesiastici prælati, & Reges, Principes, ac alij diuersi sæculares, cum curis religiosorum, præsertim simplicium, & carentium dominatu, & regimine; & certe inueniet longe placidiorem & suauiorem esse vitam horum, quam illorum: modo sit eis victus ad sustentandam vitam sufficiens. Reputet item secum illos senarios, quibus apud Baptistam Mantuanum in Parthenice Mariana lib. 2. post principium vtitur illa glorioßissima, sed tunc mæstissima B. mater Reginæ cælorum Anna, per quæ reducat in memoriam nullum esse in hac vita statum felicem, & quod cuilibet imminent multæ infelicitates: &, cum hoc legerit, ne grauetur legere totam orationem præcedentem, & aliam, quam ipsa ead. Anna egit apud eumdem Baptistam in lib. 1. eiusd. Parthenices, dum sic prope finem concludit, *& certe breuis est felicior æui.*

Septimo, quod licet quatuor hæc supradicta sint certissima, arbitror tamen prædicto D. consulenti conuenientiorem futuram esse vitam clericalem sæcularem ob experientiam, quam habet suæ in permanendo in religione inconstantiæ; & adiuto ope diuina abigere illam satanicam tentationem, qua Satan ipse nititur persuadere ipsi contra omnem veritatem, non posse vitam æternam consequi finiendo temporalem in statu sæculari; cum in introitu Missæ huius Dominicæ post Pentecost. 10. habeatur illud, *Iacta cogitatum, &c. & non dabit in æternum fluctuationem iusto*, præsertim adeo erudito, & maximo timore filiali timenti Deum, qui nos omnes sua misericordia saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Ludus triplex, honestus virtutis, venialiter malus, & malus mortaliter.*
1 *Votũ non ludendi ludo honesto, seu virtutis, non obligat, quia vltra bonos mores.*
2 *Votum non peccandi venialiter obligat, sed iuste potest relaxari.*
3 *Votum de non ludendo ludo mortali non videtur relaxandum: sed ex causa, vt mi-*

nus peccet, in melius, vel æque bonum, arbitrio præsidentis commutari, immo & dispensari potest. num. 4. & seq.

3 *Dispensatio fieri debet ad Dei honorem augendum in persona vouentis, vel vtilitatem Ecclesiæ.*

4 *Peccaturo suaderi potest, vt minus peccatum peccet. & num. 2.*

6 *Causa iusta dispensandi super voto continentiæ est tanta propensio vouentis in luxuriam, quod æque peccabit, ac si non vouisset. & nu. 5.*

CONSILIVM XXXVI.

VOVENS non ludere, an iuste possit à Papa absolui ab obligatione voti, ea de causa, quod est nobilis, & veretur se non seruaturum votum in exercitu, vel curia, vbi magna est ludendi consuetudo inter homines sui ordinis?

1 Respondeo primo, triplicem esse ludum; primum honestum, seu virtuosum, siue actum virtutis eutrapeliæ, & recreationis honestæ; secundum malum venialiter tantum; tertium malum mortaliter, vt tradimus in nostro Manu. confess. cap. 20. post principium sequuti S. Thom. 2. 2. q. 168. art. 3. & 9.

Secundo respondeo, quod votum de non ludendo, quatenus includit primam speciem ludi, non obligat, quia est contra bonos mores, argum. cap. in malis. 22. quæst. 4. & cap. non est obligatorium. de reg. iur. lib. 6.

2 quatenus autem includit secundam speciem ludi, obligat; quia est votum honestum. sicut enim omne votum peccandi venialiter est malum, cap. si aliquid. 22. quæst. 4. adiuncta gloss. ita omne votum non peccandi venialiter est bonum: quia quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito, cap. sciendum. 8. q. 1. & l. & si contra tabulas. ff. de vulgari. & ita iuste videtur posse relaxari ob prædictam causam: quia videtur licitum esse consulere minus peccatum volenti peccare maius, ne illud peccet, cap. si quod verius. 33. q. 2. & Papa tollendo votum de non ludendo venialiter videtur consulere ne peccet mortaliter, quia tollit occasionem peccandi mortaliter contraueniendo voto: quia prudentis est occasionem probabilem peccandi mortaliter fugere, iuxta illud Apost. 1. Corinth. 6. *Fugite fornicationem*.

3 Tertio, quod maius dubium est de præfato voto, quatenus tertiam speciem ludi attingit: quia pro parte negante facit, quod pro absolutione à tali voto non videtur tolli occasio peccandi mortaliter: quia etiam sublato per dispensationem voto remanet peccatum mortale, quod vouit non facere. Tum quia datur occasio liberius peccandi, quæ non est danda, l. conueniri. ff. de pact. dotalib. cap. ex parte. de consuet. Tum quod non videtur esse iusta causa relaxandi votum de non fornicando, propensio vouentis ad fornicandum, & timor, quod non seruabit illud: quia, vt ait S. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 12. in corpore quæstionis, omnis dispensatio petita à prælato debet fieri ad honorem Dei & D. N. Iesu Christi augendum in persona vouentis, vel ad vtilitatem Ecclesiæ, quæ est ipsius corpus; quorum neutrum videtur inueniri in huiusmodi

Digitized by Google

modi diſpenſatione. Tum quia eadem cauſa non operatur contraria contra l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & l. rem legatam. ff. de adim. leg. & cap. ſolicitudinem. de appell. ergo cauſa, quæ operatur obligationem voti, non operabitur ſolutionem eiuſdem: quod in ſpecie dixit Sot. lib. 1. q. vlt. de iuſt. & iure.

Pro parte vero affirmante facit, quod abſolutio præfati voti poſſit fieri per commutationem in maius, vel æque bonum arbitrio præſidentis: quia per dicta vtriuſque Thom. vbi ſupra, & Soti lib. 7. q. 4. art. 3. commutatio voti non requirit cauſam obſtantem executioni eius, ſed ſufficit: quod ſit melius id, in quod commutatur. Tum quia recte ac bene facit, qui commiſſuro alterum de duobus peccatis conſulit vt committat id, quod eſt minus, d. cap. ſi quod verius. 33. q. 2. quæ videtur recepta ſententia: & nos loquimur de commiſſuro aliquid, quod non ſolum eſt peccatum per ſe, ſed etiam quia eſt contra votum: ergo recte faciet, qui per ſuam diſpenſationem efficit vt paratus cõmittere duplex peccatum; vel vnum cum circumſtantia fractionis voti, peccet vnum, quod careat tali circumſtantia voti. Tum quia proxime dictum eſt poſſe prælatum diſpenſare ſuper voto non peccandi certum peccatum veniale, ea de cauſa quod minus peccabit peccando illud ſine violatione voti, quam cum illa: ergo eadem ratione poterit bene diſpenſare ſuper voto non peccandi quodpiam mortale, vt minus peccet peccando illud ſine fractione voti. Tum quia ſacra Pœnitentiaria frequenter ſolet admittere pro cauſa, vel parte cauſæ diſpenſandi ſuper voto caſtitatis, quod qui vel quæ vouet, valde vrgetur grauibus ſtimulis carnis ad fornicandum; eo quod reputet eſſe bonum ei liberari à peccatis venereis cum fractione voti per ſanctum matrimonium, iuxta illud Pauli ad Corinth. 7. *Melius eſt nubere, quam vri*. Per quæ poſteriora argumenta videtur tenenda hæc pars poſterior.

Non obſtant in oppoſitum citata. non quidem primum: quia reſpondetur concedendo quod per illam diſpenſationem non excuſatur vouens omnino à peccato mortali: ſed negando quod non excuſatur à maiori mortali, quæ excuſatio eſt ſancta; cum, vt prædictum eſt, ſancta ſit illa exhortatio facta ei, qui paratus eſt peccare alterum de duobus, vt peccet eorum minus, per præfatum cap. ſi quod verius. & recep. ſententiam, pro qua facit & illud præfati Pauli, *Melius eſt nubere, quam vri*. 4

Ad ſecundum reſpondetur negando quod detur occaſio inordinata liberius peccandi, eo quod aliqua occaſio detur minus peccandi: quia immo ſatis ordinata, eo quod vitatur maius peccatum.

6 Ad tertium etiam negando quod non ſit iuſta cauſa diſpenſandi ſuper voto ad non fornicandum, quando perinde vouens fornicatur, ac ſi non vouiſſet: quia, vt dictum eſt, illa diſpenſatio retrahit à maiori peccato ad minus: quod videtur ſufficere ad diſpenſandum, per prædicta.

Ad quartum reſpondetur concedendo quod vna & eadem cauſa non operatur contraria vno & eodem reſpectu conſiderata; ſed ſic conſiderata diuerſo reſpectu: vt paſſio D. N. Ieſu Chriſti, quam hoc tempore 5

maio-

maioris hebdomadæ ope diuina nitimur venerari, lætificat, quatenus eam ſponte paſſus eſt; & nos contriſtat, quatenus eam infideles inflixerunt, iuxta illud, *Actio diſplicuit, paſſio grata fuit.* quod poſt alios retulit glo. cap. 7. de conſec. eccl. lib. 6. & multæ medicinæ proſunt vno reſpectu, & nocent alio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Subdiaconatum eſſe ordinem non quidem participatiue, vt putauit Durandus, ſed integre, & iure diuino, vt cætera ſacramenta, ſecundũ communem, à Chriſto Domino inſtitutum, verius eſt. nu. 1. & 7. licetq. ei ſit annexum votum caſtitatis, quod eſt iuris diuini, quod ad ſui obſeruantiam eodem obligat iure, num. 3. & 5. ſitq. ſolemne, quod matrimonium poſtea contractum irritet, nec Papa poſſit ius diuinum tollere, num. 6. & 13. attamen inde non ſequitur, quin Papa, qui ſuper omni iure humano diſpenſat, num. 8. poſſit ſecundum communem ex cauſa cum tali, vt ducat vxorem, diſpenſare. num. 3. cui etiam concordat S. Tho. num. 10. prout de facto ſæpe diſpenſauit. num. 12. quandoquidem ſolemnitas voti, ex qua oritur dictum impedimentum, non iure diuino, ſed humano probatur inducta. nu. 7. & 11. nec Papa diſpenſando facit vt manente voto & obligatione voti non teneatur vouens illud obſeruare: ſed ex cauſa, vt poteſt, facit vt hæc non ſit materia voti; vt ſit etiam, quando relaxantur iuramenta. num. 13.*

3 *Diſpenſatio voti, etiam ſimplicis, etiam à Papa ſine cauſa facta, ipſo iure nulla eſt, ſicut & relaxatio iuramenti. num. 4.*

9 *Diſpenſare poteſt ex cauſa Papa cum profeſſo, vt ducat vxorem, ſecundum communem Canoniſtarum, & nonnullorum Theologorum; licet S. Tho. & alij Theologi contrarium ſenſerint. num. 10. & 11.*

CONSILIVM XXXVII.

PETO primo, an ordo ſubdiaconatus ſit inſtitutus à Chriſto Domino, an vero ſit iure tantum humano introductus.

Secundo, an ſummus Pontifex poſſit diſpenſare, exiſtente cauſa iuſta, vt ſubdiaconus ducat vxorem.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo primo, certam & indubitatam eſſe mihi communẽ ſententiam Catholicorum Eccleſiam S. Rom. venerantem, tam Theologorum, quam Iuris vtriuſque peritorum, ordinem ſubdiaconatus eſſe iuris diuini, hoc eſt ab ipſo Deo & homine Domino noſtro Ieſu Chriſto inſtitutum: ea ratione firma, quod omne ſacramentum nouæ legis eſt inſtitutum ab ipſomet Domino Deo noſtro Ieſu Chriſto, vt nouiſſimum Conc. Trid. definiuit ſeſſ. 7. can. 1. quod etiam ante illud communis omnium fere Catholicorum affirmauit in 4. lib. ſent. diſt. 1. quia nemo præter Deum poteſt dare virtutem producendi gratiam gratum facientem, cum ſolus ipſe illam creare poſſit: & de fide Catholica eſt, quod ordo ſit vnum de ſeptem ſacramentis conferentibus gratiam.

2 Non obſtat dicere, id ſolum eſſe verum de ordine presbyterij, ſed non de ordine ſubdiaconatus; eo quod aliqui, de quibus etiam videtur eſſe Durandus,

randus, tenuerunt, diaconatum, & subdiaconatum esse quidem ordines participatiue, sed non integre, vt sacerdotium: quos late refert Domin. Sot. lib. 4. sent. dist. 24. quæst. 1. art. 4. quia illud est contra communem Catholicorum opinionem, à qua (vt ait idem Sotus) temerarium esset in hac materia periculosa discedere: & respondet eius argumentis; & præfatam communem & fere omnium sententiam multis antiquioribus testimonijs confirmat Tho. Vualden. tomo 2. de sacramen. cap. 116.

3 Secundo respondeo, quod ex prædicta responsione & conclusione non infertur, sanctissimum Dominum nostrum Papam non posse dispensare vt subdiaconus ducat vxorem ex iusta causa: quia etiam omnia vota licita, etiam simplicia, sunt iuris diuini; nam ius diuinum obligat vouentes ad implenda ea, iuxta illud Psal. 25. relatum in cap. magnæ. de voto. *Vouete, & reddite Domino*: quorum prius, scilicet *Vouere*, est cõsilij; posterius vero, *reddere*, vel *implere vota*, est præcepti diuini; adeo quod dispensatio voti sine iusta causa facta est ipso iure nulla, iuxta gloss. ab omnibus receptam in cap. non est. de voto. attamen constat, Papam relaxare posse omne votum simplex ex iusta causa; immo esset error dicere contrarium, cap. 1. cap. non est. cap. magnæ. & per totum titul. de voto. Iuramenta

4 item sunt iuris diuini, & non qualis qualis, sed secundo præcepto Decalogi seruanda; & adeo quidem, quod relaxatio eius sine iusta causa facta est ipso iure nulla, iuxta gloss. ab omnibus receptam in cap. quanto. de iureiuran. attamen quotidie ex iusta causa relaxantur per superiorem; adeo quod error esset dicere id fieri non posse, cap. si Christus. cum ei adnotatis, de iureiuran.

5 Tertio, quod non solum non sufficit aliquid esse iuris diuini, ad hoc vt non possit Papa dispensare, sed etiam non sufficit obligationem adimplendi vel non implendi esse iure diuino inductam. Nam vota & iuramenta licita non solum sunt iuris diuini, vel approbata iure diuino, sed etiam obligatio adimplendi ea est inducta & præcepta iure diuino, per supradicta.

6 AD POSTERIOREM quæstionem. Pro parte negante facit primo, quia Papa non potest tollere ius diuinum, immo vsque ad animam & sanguinem tueri debet ea quæ in Euangelio & Propheris continentur, cap. sunt quidam. 25. quæst. 1. at subdiaconatus iure diuino habet annexum castitatis votum; ergo Papa non potest cum subdiacono dispensare vt ducat vxorem.

Secundo, votum contentum in subdiaconatu non solum impedit matrimonium, ita vt peccet mortaliter qui contrahit illud post susceptum subdiaconatum, sed etiam impedit valorem eius, ita quod ipso iure est nullum, cap. 1. qui cler. vel vouen. & vt videtur, non alia ratione, nisi quia est inducta castitas in tali ordine iure diuino, contra quod nihil potest statuere Papa.

7 Sed contrarium est tenendum. Primo quidem, quod solemnitas voti castitatis non est inducta iure naturali, nec diuino, sed humano ecclesiastico, vt est textus expressus in d. cap. 1. de voto lib. 6. tum in illis verbis,

Voti

Voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ ysi inuenta, id est, quamuis omnia vota obligent iure diuino, nullum tamen votum est solemne castitatis, nisi solum illud, quod ecclesiastica constitutione, & iure humano ecclesiastico est tale. Tum quatenus habet matrimonium fuisse institutum ab ipso Deo in Paradiso, & in statu innocentiæ, significando solemnitatem voti castitatis ab Ecclesia post aduentum Christi fuisse inductam. Tum aliis verbis, quibus expresse dicit, solo voto castitatis solemnizato per religionis professionem, & ordinis sacri assumptione annullari matrimonium post votum castitatis contractum; non quidem eo solo quod votum castitatis impediat iure diuino contrahere matrimonium; sed quia iure humano est addita ei virtus solemnitatis, per quam id potest facere; & ita ille textus irrefragabiliter probat, quod licet omne votum castitatis perpetuæ licitum iure diuino prohibeat contrahere matrimonium, sicut omne aliud votum licitum obligat iure diuino vouentem ad implendū quod vouit; tamen illa vis, quam habet votum castitatis solemne factum per ordinem sacrum, vel sacram professionem, non inest ei iure naturali, neque diuino, sed iure humano ecclesiastico.

8 Secundo, quod est conclusio certa, & de fide Catholica, quod Papa potest dispensare circa omne ius humanum, cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. cap. proposuit. de concess. præb. & tradunt omnes in cap. quæ in ecclesiarum. de const. & sunt multi canones de hac re 25. quæst. 1. & 2. adeo quod iudicaretur hæreticus, qui contrarium teneret. At constat solemnitatem voti castitatis in subdiaconatu tacite contentam esse iure humano inductam; ergo poterit super ea iusta de causa Papa dispensare.

9 Tertio, quod gloss. & Innocen. recepti ab omnibus canonum peritis in cap. cum ad monasterium. 6. fin. de statu monach. tenent posse Papam dispensare iusta de causa, vt monachus legitime & sancte professus regulam monachalem ducat vxorem, vt etiam nos post alios tradimus in Manu. consil. cap. 12. nu. 75. licet S. Thom. contrarium teneat in 2. 2. q. 88. art. 11. vt plerique sentiunt; quamuis ibid. Caiet. eum aliquo modo conciliet cum communi, & multo neruosius doctissimus Michael Medina Franciscanus in lib. de continen. sacro. Ergò eadem, immo maiori ratione poterit Papa dispensare super voto continentiæ contento in subdiaconatu.

10 Quarto, quod non solum omnes Canonistæ, & etiam omnes qui Canonicam scientiā cum sapientia Theologica coniunxerunt, sed & prædicti magni Theologi, Caiet. quidem ordinis Prædicatorum, & Medina ordinis Seraphici Franciscani, affirmant posse Papam dispensare super voto solemni religionis; immo omnes Theologi, & Canonistæ, & Iuristæ asserunt cum ipsomet S. Thom. in d. art. 11. quod Papa potest dispensare in voto facto solemni per susceptionem sacri ordinis, etiam sacerdotij; ergo à fortiori super voto contento in subdiaconatu.

11 Quinto, quod ipsemet S. Tho. vbi supra reddendo rationem quare potest dispensare Papa super voto sacri ordinis susceptione solēnizato, & non super voto monachali, ait votum ordini sacro annexum esse annexum ei acci-

accidentaliter ſtatuto Eccleſiæ, & iure humano: quem quo ad hoc omnes tam Theologi, quam Canoniſtæ ſequuntur. Cum ergo votum ſubdiaconatus ſolemnizetur per ſuſceptionem ſacri ordinis, palam eſt S. Tho. & omnes Theologos, & Canoniſtas affirmare, poſſe Papam ſuper voto caſtitatis ſubdiaconatus diſpenſare.

12 Sexto, quod frequentiſſime ſummi Pontifices diſpenſauerunt ſuper voto ſolemnizato per ſuſceptionem ſubdiaconatus, & diaconatus, in Hiſpania præſertim, vbi etiam nos cognouimus diſpenſatos, & in Italia, vt frequenter audiuimus: & me ſupplicante fel. recor. Greg. XIII. diſpenſauit cum quodam nobili viro ex cauſis iuſtis, vt non obſtante ſubdiaconatu poſſet ducere vxorem, & duxit. Quibus rationibus concluditur non eſſe dubitandum S. D. N. habere poteſtatem diſpenſandi iuſta de cauſa ſuper voto ſolemni caſtitatis in ſubdiaconatu incluſo.

13 Non obſtant in contrarium adducta. Non quidem primum: ad quod concedimus primo non poſſe quidem Papam tollere ius diuinum; ſed negamus non poſſe iuſta de cauſa diſpenſare, vt quotidie diſpenſat, in votis & iuramentis, quæ ſunt iuſſa etiam præceptis decalogi, vt omnes tradunt poſt Innocen. in cap. quæ in eccleſiarum. de conſt. & in 3. ſenten. diſt. 37. & in reſponſo ad priorem quæſtionem latius eſt dictum. Papa enim non facit, vt manente obligatione & voto iſte non teneatur ſoluere votum, aut iuramentum adimplere, ſed facit vt in hoc caſu hæc non ſit materia voti, quod poteſt facere: & hoc non eſt tollere ius diuinum. Secundo reſpondemus, verum quidem eſſe, ſubdiaconatui annexum eſſe votum caſtitatis ſolemne; ſed nego quod illa ſolemnitas ſit inducta iure diuino, vt expreſſe habetur cap. 1. de voto, lib. 6.

Ad ſecundum reſpondetur negando, quod ratio, quare votum caſtitatis ſolemne impediat & dirimat matrimonium contractum, ſit quod iure diuino prohibeatur, ſed quod ſolemnitas voti caſtitatis eſt inducta iure humano, vt eſt textus expreſſus in d. cap. 1. de voto, lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Papa (contra ſententiam, quæ attribuitur S. Tho.) ex cauſa diſpenſat, vt monachus matrimonium contrahere poſſit. & num. 9.*

1 *Matrimonium ſtatui ſacerdotali repugnare videtur. & num. 2.*

2 *Repugnantia vt ſimul ſtent, efficere nequit Papa.*

2 *Sacrorum miniſterium ſummam munditiem & attentionem requirit, quas tamen coniugati habere etiam poſſunt. & num. 13.*

3 *Sacerdotium noui teſtamenti mundius, quam veteris, miniſtrandum.*

4 *Papa nequit ſuper lege diuina, ſed ſic ſuper humana diſpenſare. num. 6.*

4 *Traditio illa habetur pro lege diuina, quam Apoſtoli verbo vel facto, vt à Chriſto, non autem tamquam à ſeipſis latam promulgauerunt: prima indiſpenſabilis, ſecunda non. & num. 14.*

4 *Traditio Apoſtolica ſacerdoti matrimonium contrahere vetare videtur.*

5 *Ordinatus ſacris, ſi matrimonium contrahat, eſt deponendus.*

6 *Deo res ſemel dicata ad humanos vſus non poteſt transferri, ex graui tamen cauſa ab ha-*

ab habente poteſtatem poteſt, num. 16. non tamen in illum qui ſit contrarius ſui naturæ vſui diuino, in quem fuit dicata num. 17.

6 *Lex clericis matrimonium prohibens cum ſit humana, eſt diſpenſabilis. nu. 15.*

6 *Sacerdotibus veteris legis matrimonium contrahere licebat.*

8 *Sacerdotium, & coniugium concurrere in vno homine poſt Euangelium potuerũt; & nunc poſſunt, vt eſt apud Orientales. & num. 10. 12.*

9 *Monachus ex diſpenſatione Papæ poteſt deſinere eſſe monachus, ita vt exuto monachatu poſſit contrahere matrimonium.*

9 *Papa ſecundum omnes ex cauſa diſpenſare poteſt cum presbytero, vt vxorem ducat, & etiam cum Epiſcopo, & Archiepiſcopo. num. 18.*

10 *Continentia ordinis ſacri non eſt de eſſentia, nec tã ei annexa, vt ſeparari nequeat.*

11 *Diſpenſauit ſæpius Eccleſia, vt liceret ſubdiaconibus, diaconibus, ac etiã monacho, qui ſimul erat & archipresbyter, vxorem ducere.*

12 *Papa ex plenitudine poteſtatis diſpenſare poteſt ex cauſa cũ presbytero, vt matrimonio contracto, ac etiam ſacerdotio, diuerſis tamen temporibus, vtatur.*

16 *Calice, & alio vaſe conſecrato in neceſſitate ad bibendum vti poſſumus.*

16 *Sacrãrem aſſumere, vt mediũ neceſſarium ad componendã confirmandamq. pacem vel fidẽ alicuius magni populi, non eſt eã aſſumere in profanos vſus, ſed ſanctos.*

17 *Papa diſpenſare poteſt, vt ſacerdos, & monachus citra irregularitatem prælientur, & cauſas criminales exerceant.*

19 *Ordinibus ſacris conſecrati omnes, ſiue ſint ſubdiaconi, ſiue quiuis alij ſuperiores, eadem lege ad continentiam obligantur, eademq. ſpecie peccati peccant omnes; nec ordinum diuerſitas addit qualitatem neceſſario confitendam: licet qui in ſuperiori ſunt ordine, grauius peccent.*

20 *Continentiæ perpetuæ bono etſi nihil videatur melius, tamen meliora reperiuntur, maxime ſi bonum publicum concernant. & num. 21. 22.*

20 *Bona certa ſunt incertis meliora; ſed hoc, ſi cætera ſint paria. & num. 22.*

21 *Voluntaria Deo inuoluntarijs gratiora, cum cætera ſunt paria. & num. 23.*

21 *Diſpenſandi iuſta cauſa adeſt, cum votum maius bonum impedit.*

22 *Obedientia voluntas propria, victimis aliena caro macſatur.*

CONSILIVM XXXVIII.

QVAERITVR primo, an Papa iuſta de cauſa poſſit diſpenſare, vt presbyter rite ordinatus ducat vxorem.

Secundo, an etiã poſſit facere vt id liceat Epiſcopo, vel Archiepiſcopo.

Tertio, an in caſu occurrenti ſit iuſta cauſa id faciendi.

1 AD PRIMAM RESPONDEO, partem eius negatiuam tenere Iodocum Clicthoueum de continentia ſacerdotum cap. 13. & Ioan. Maior. in 4. lib. ſent. diſt. 38. q. 3. col. 6. & ſeq. & Mich. à Medina lib. 5. cap. 7. de ſacror. homi. conti. Pro quibus facit primo opinio, quæ adſcribitur S. Tho. in 2. 2. q. 88. art. 11. nempe, q nulla ex cauſa poteſt Papa diſpenſare, vt monachus contrahat matrimonium, per c. cum ad monaſterium. 6. fi. de ſta. mon.

Secundo, quod ſtatus coniugalis videtur repugnare ſtatui ſacerdotij, & ſacri ordinis, vt ſignificat Innoc. III. in cap. diuerſis fallacijs. de cleri. coniug. dum conſultus de quibuſdam clericis coniugatis volentibus beneficia eccleſiaſtica retinere, ſic ait: *In horum conuerſatione cithara cum*

pſal-

pſalterio male concordat. Cum ergo vir cogitet quomodo placere poſſit vxori, & ideo minus quæ Dei ſunt valeat cogitare, cum quaſi diuiſus in duo plenam ſui nõ habeat poteſtatem, vt ei, à quo ſtipendium recipit, plenius famuletur. At Papa non poteſt efficere, vt repugnantia & contraria ſimul ſe compatiantur, l. vbi repugnantia ff. de reg. iur. cap. ſolicitudinem de appell.

2 Tertio, quod miniſterium ſacrorum ordinum ſummam requirit munditiam, iuxta illud Leuit. cap. 19. & 20. *Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum.* per quod Innoc. referibendo ſancto Exuperio ait. cap. propoſuiſti. 82. diſt. *Seruientes ſacris oblationibus puros & ab omni labe purgatos ſibi vindicare diuina miniſteria; neque eos ad ſacra officia fas ſit admitti, qui exercent etiam cum vxore carnale conſortium: quia ſcriptum eſt, Sancti eſtote, &c.*

Quarto, quod ſacrum myſterium non ſolum munditiam ſummam, ſed etiam ſummam in miniſtrando animi attentionem requirit, vt prædictus Innoc. vbi ſupra, & Cyprianus cap. quando. de conſec. diſt. 1. ſignificant. At ſcitum eſt illud (quod non latuit gloſſ. prædict. cap. diuerſis.) *Pluribus intẽtus minor eſt ad ſingula ſenſus.* & illud, *Qui binos lepores vna ſectabitur hora, Vno quandoque, quandoque carebit vtroque.* iuxta l. nemo. C. de aſſeſſo.

3 Quinto vrget argumentum prædicti Innoc. tactum in d. cap. propoſuiſti. & dilatatum per Greg. cap. ante triennium. 31. diſt. quod ſacerdotium noui teſtamenti mundius, reuerentius, & attentius debet adminiſtrari, quam miniſterium veteris teſtamenti: & quod etiam in veteri teſtamento ſacerdotes, quo tempore miniſtrabant, à coniugibus abſtinebant. Cum ergo ſacerdotium noui teſtamenti ſit iugiter adminiſtrandum, ſacerdos eius iugiter debet à coniugio abſtinere.

4 Sexto, quod Papa non poteſt diſpenſare in lege diuina, cap. ſunt quidã. 25. q. 1. at lex ne ſacerdos contrahat matrimonium videtur eſſe diuina D. N. Ieſu Chriſti, licet non ſit ſcripta in Euangelijs, ſed tradita ab Apoſtolis; qualis traditio pro lege habetur diuina, vt videtur aſſerere Auguſt. cap. eccleſiaſticarum. 11. diſt. & probatur, quia multa fecit Ieſus, quæ non ſunt ſcripta; Ioan. vlt. quæ Apoſtoli promulgarunt verbo, & facto, non vt legiſlatores, ſed vt legis à Chriſto latæ promulgatores, vt omnes fatentur: & conſuetudo ac traditio eccleſiaſtica videtur habere, quod numquam licuit cuiquam ſacerdoti coniugium contrahere, & eo, ac ſacerdotio ſimul vti. Igitur non poterit circa eam diſpenſare Papa.

5 Septimo, quod omnis ordine ſacro initiatus eſt inhabilis ad contrahendum matrimonium: adeo quod ob tale contractum deponi poteſt, cap. ante triennium. cum multis ſeqq. 31. diſt.

Octauo, quod tenere contrariam partem videtur eſſe in fauorem hæreticorum execrantium legem inhibentem matrimonium ſacris initiatis, & Catholicorum male & importune petentium; vt præfata lex abrogetur: cum qua ratione dici poteſt poſſe Papam diſpenſare circa eam: eadẽ concludi poſſit poſſe illum eam abrogare, & per abrogationem eius innumeris fornicationibus & adulterijs obuiare.

6 Nono, quod id quod ſemel dicatum Deo eſt, nõ poteſt in vſus humanos trãsferri. cap. quod ſemel. cũ ſuis concord. de reg. iur. lib. 6. neque cõſecratum

tum poteſt, dum durat, deſinere eſſe conſecratũ, cap. comperimus. 14. q. 6.

His tamen non obſtantibus, quæ vere non obſtant, contrariũ eſt tenendum. Primo quidem, quod Papa poteſt diſpenſare circa omnem legem humanitus in ſcriptis, vel ſine illis latam, aut inductam, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. cap. propoſuit. de conceſ. præben. At omnis lex, quæ prohibet, ne ſacerdos contrahat matrimonium, eſt humanitus in ſcriptis data, vel conſuetudine Eccleſiaſtica inducta: ergo circa eam poteſt Papa diſpenſare eximendo illum, aut illum ab eius obligatione iuſta de cauſa.

7 Secundo, quod in veteri teſtamento licebat ſacerdotibus ducere vxores, vt palam eſt ex mille locis teſtamenti veteris, & Luc. cap. 1. & d. cap. propoſuit. ex cap. licet Heli. de ſimon. & Chriſtus non inuenitur ſtatuiſſe contrarium; immo ipſemet elegit in Apoſtolos aliquos viros coniugatos, ſecundum omnes.

Tertio, quod nec vlla lege naturali eſt id prohibitum. Tum quod ante omnem legem diuinam ſupernaturaliter in veteri teſtamento datam coniugati erant ſacerdotes, vt probatur cap. quam periculoſum. 7. q. 1. adiuncta glo. quæ habet, quod primogeniti (non diſtinguendo inter non coniugatos, ſiue coniugatos, qualis erat Eſau, cum vendidit primogenita ſua Iacob, Geneſ. 25.) offerebant ſacrificia: & ſucceſſiue probat quod ſacerdotes erant coniugati. Tum quia ius naturale definitur eſſe, quod eſt per ſe notum, aut ex eo in bonam conſequentiam infertur, cap. ius naturale. 1. diſt. & traditur communiter in 3. lib. ſententiarum diſt. 37. & à S. Thom. 1. 2. q. 94. art. 1. At non eſt per ſe notum, neque deducitur ex per ſe notis in bonam conſequentiam, quod ſacerdos non poſſit eſſe coniugatus: ergo non eſt dicendum id iure naturæ eſſe prohibitum.

8 Quarto, quod ex ſacra Euangelij hiſtoria habetur, poſſe coniugium, & ſacerdotium in eodem homine concurrere, vt cõcurrit in B. Petro omniũ Apoſtolorũ Principe, de cuius ſocru fit mentio Mar. 1. & Lucæ 4. & in Eccleſia Orientali etiam hodie concurrunt, & quidem iuſte ſecundũ omnes in eis, qui primo contraxerunt matrimonium, & poſtea efficiuntur ſacerdotes: quod colligitur ex epiſtola Pauli 2. ad Timoth. 3. & ad Titum 1. & tradunt communiter omnes in 4. ſent. diſt. 38. & probant multa capp. quæ adducit Gratian. in diſt. 27. 28. & 31. & 32.

9 Quinto, quod communis opinio, in qua ſunt Ricard. Palud. Io. Maior in lib. 4. ſent. diſt. 38. & gloſſ. Innoc. Hoſt. Io. And. Panor. & communiter omnes cap. cum ad monaſterium. 5. fin. de ſtat. mona. immo & Caiet. alioquin defenſor acerrimus S. Tho. in opuſcul. ſuis tomo 1. tracta. 27. tenet, Papam poſſe diſpenſare cum monacho iuſta de cauſa, vt contrahat matrimoniũ. Quin & Sotus in lib. 7. de iuſt. & iur. art. 3. etiam ſi defendat S. Tho. qui videtur dicere contrarium, tenet tamen communem ad hunc ſenſum, quod poteſt facere Papa vt monachus deſinat eſſe monachus, & exuto monachatu contrahat matrimonium. At omnes reputant difficilius defendere quod Papa poſſit diſpenſare cum monacho, quam cum ordine ſacro inſignito: ergo à fortiori poterit diſpenſare cum eo.

Sexto, quod etiam S. Tho. qui communiter dicitur tenere in 2. 2. q. 83. art. 11.

art. 11. quod non poteſt Papa diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis, expreſſe affirmat ibidem Papam poſſe diſpenſare cum presbytero iuſta de cauſa, vt contrahat matrimonium: quod ipſum affirmat Caiet. & Sot. vbi ſupra, addentes, quod diſpenſatio ſuæ Sanct. valeret, etiam ſi abſque iuſta cauſa id faceret, ſi eſſet iniuſta.

10 Septimo, quod continentia non eſt de ſubſtantia & eſſentia ſacri ordinis, nec ſuapte natura illi adeo annexa eſt, quod ſeparari nequeat. Tum quod nullo iure id cauetur. Tum quod per ſacras litteras conſtat eſſe inuenta, & adhuc inueniri ſeparata aliquando iuſte, aliquando iniuſte. Iuſte quidem in Petro, & alijs, qui ſimul fuerunt ſacrati, & coniugati, & in Orientali Eccleſia omnes, qui poſt coniugiũ contractum ordine ſacro initiantur, vt prædictum eſt. Iniuſte vero omnes coniugati, qui in Eccleſia Latina, poſt coniugium legitime contractum, ſine vlla diſpenſatione, & ſine legitimo vxorum conſenſu ſacris initiantur; hi enim verum ordinem, & eius characterem indelebilem ſuſcipiunt, & fiunt ſacrati, c. quod quidam. 1. quæſt. 1. & nihilominus ſunt veri mariti ſuarum vxorum: ergo non ſunt inſeparabiliter coniuncta, & conſequenter legitima poteſtate poſſunt ſeparari. Per quam rationem S. Thom. poſuit inter monachatum & presbyterium præfatam differentiam, nempe quod poſſit diſpenſare cum presbytero, non autem cum monacho.

11 Octauo, quod ſacroſan. Sed. Apoſt. frequenter diſpenſauit cum ſubdiaconibus, & aliquando cum diaconibus, vt contraherent matrimonium, vt multi teſtantur, præſertim præfatus à Medina, qui in d. lib. 5. cap. 100. ait, ſe vidiſſe multas ſubdiaconorum diſpenſationes, & non paucas diaconorum. Ramirus delato ſibi regno Aragoniæ, item Ramianus, qui monachus & archipresbyter erat, matrimonium ex diſpenſatione S. Sed. Apoſt. contraxit, vt teſtantur Palud. Caiet. & alij graues hiſtorici, quos noue citauit prædictus à Medina d. lib. 5. cap. 28. & late confutat id negantes in d. lib. cap. 32. & videtur quod Papa id fecit tamquam Vicarius Chriſti, aſſiſtente ſibi diuina prouidentia, & habito grauiſſimorum virorum conſilio, quod grauiſſima res exigebat; & ita pie credi poteſt non potuiſſe errare, iuxta doctrinam S. Tho. in quolibet. 9. art. 16. communiter receptam. Cum ergo nullo iure diuino naturaliter indito, neque ſupernaturaliter tradito vetentur ſacerdotibus matrimonia: cumque continentia, & ſacerdotium non ſint inſeparabiliter annexa, immo ipſiuſmet D. N. Ieſu Chriſti electione ſacerdotia & coniugia in eiſdem hominibus ſimul concurrant: cumque ſacroſ. Sed. Apoſt. non ſolum cum ſacris ordinibus initiatis, ſed etiam cum monachis diſpenſauerit frequenter: cum denique S. Tho. & alij, qui mordicus tenent non poſſe Papam diſpenſare cum monacho, vt matrimonium contrahat, ingenue & expreſſe affirment poſſe diſpenſare cum presbytero iuſta de cauſa, vt id ei liceat: intrepide tenendum eſt poſſe Papam de plenitudine ſuæ poteſtatis diſpenſare cum quolibet ſacro ordine initiato, tam presbytero, quam ſubdiacono, & diacono, iuſta de cauſa, vt id ei liceat.

12 Ad ea, quæ in oppoſitum adducta ſunt, reſpondetur, concedendo præ-

ſatos Ioan, Clicthoueum, & Ioannem Maiorem, & aliquos alios id tenuiſſe, quos Michael à Medina videtur ſequutus in præd. lib. 5. cap. 7. ſed hunc eod. lib. cap. 100. declaraſſe ſuam ſententiam intelligendam eſſe in hoc ſenſu, quod non poteſt Papa diſpenſare cum presbytero, vt ita contrahat matrimonium, quod ſimul vtatur eius, & ſacrorum ordinum exercitio; non autem quod non poſſit diſpenſare, vt relicto ſacrorum ordinum exercitio poſſit vti coniugio, & actibus coniugalibus. Quæ declaratio honeſtiſſima quidem reſtrictio eſt, & digna, quæ in caſu præſenti ſuſcipiatur, & ſeruetur. Quamquam profecto rationes pro noſtra parte adductæ probant, quod ſtricto iure Papa de plenitudine poteſtatis, ſi iuſta cauſa occurreret, poſſet diſpenſare, vt etiam aliqua temporis parte vteretur exercitio ſacerdotis, non vtendo eodem tempore exercitio coniugij more antiquo ſacerdotum veteris Teſtamenti, & nouo ſacerdotum Orientalis Eccleſiæ. Quamuis arbitrer vix poſſe occurrere vllam iuſtam cauſam, quæ ad tam amplam relaxationem faciendam ſufficeret: vix enim poteſt occurrere caſus, in quo non ſufficiat diſpenſatio ad contrahendum coniugium, & vtendum eo, abſtinendo à ſacrorum ordinum exercitio.

Ad primum ergo argumentum oppoſitorum reſpondetur, negando aſſumptum in eo, nempe quod Papa non poſſit diſpenſare cum monacho iuſta de cauſa, vt matrimonium contrahat, per adducta in argumento quinto pro noſtra parte formato.

13 Ad ſecundum autem reſpondetur, concedendo quidem honeſtum & decorum eſſe, vt miniſtri ſacrorum à coniugijs abſtineant: & ideo latam eſſe legem, qua ſacris initiati fiunt inhabiles ad coniugia, capiente triennium. 31. diſt. & clem. 1. de conſang. & affin. Negando tamen, quod ſuapte natura ita ſibi repugnent ſacerdotium, & coniugium, vt nulla potentia in eodem concurrere poſſint, per adducta in primis quatuor argumentis, & in 7. pro noſtra parte formatis.

Ad tertium, quartum, & quintum, reſpondetur primo, concedendo quidem miniſterium ſacrorum magnam munditiam & attentionem requirere; negando tamen quod ſufficientem non poſſint habere, ſeparando ſe ad tẽpus ab exercitio coniugali, vt eſt credendũ habuiſſe ſe Aaronẽ, Samuelem, Zachariã, & alios ſimiles. Secundo reſpondeo, quod in propoſito caſu non quærimus diſpenſationem, qua liceat viro ſacro contrahere matrimonium, ita quod poſſit vti eo ſimul & ordinũ exercitio, ſed vt relicto alijs ſacerdotibus ſacerdotali miniſterio ipſe ob magnã neceſſitatẽ occurrentẽ coniugio contrahendo vtatur. cui rei nihil obſtant illa duo argumenta.

14 Ad ſextum reſpondeo, quod duplicis generis ſunt traditiones Apoſtol. vt colligitur ex S. Thom. recep. quolib. 4. art. 13. præſertim in reſponſione ad primum. Aliæ quidem, quas ipſemet Chriſtus tradidit, quales ſunt traditiones ſacramentorum, & fidei Catholicæ, quarum non fuerunt latores, ſed promulgatores Apoſtoli. Aliæ vero, quas ipſi ſua poteſtate tamquam prælati Eccleſiæ tradiderunt; qualis eſt de non comedendo ſuffocatũ lata in ſuo Concilio omniũ primo Actuum c. 15. qualis itẽ eſt de non ordinando bigamo, 1. ad Timo. 3. ad Tit. 1. & 26. diſt. per totã. & priores quidẽ eſſe

esse diuinas leges, & indispensabiles, posteriores autem humanas, & dispensabiles, vt ibidem ait S. Tho. recep. & quod lex ne viri sacrati ducant vxores non est traditio prioris ordinis, seu speciei, sed posterioris: & ita potest circa eam dispensare Papa, qui eamdem potestatem habet, quam ipsi Apostoli à Christo susceperunt, c. in nouo. 21. dist. c. 1. de homic. lib. 6.

15 Ad septimum concedimus omnem virum ordine sacro insignitum esse inhabilem ad matrimonium contrahendum iure humano Apostolico: negamus tamen esse inhabilem iure naturali, vel diuino supernaturaliter dato, vt supra probatum est: & consequenter potest Papa circa illud dispensare, cum sit supra omne ius humanum, l. princeps. de legib. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3.

Ad octauum negamus vllum ex hoc fauorem præstari hæreticis, neque Catholicis improbe petentibus relaxationem legis de continentia viris sacris impositæ: non enim ex eo, quod Princeps possit abrogare aliquam legem, & illum aut illum eximere ab ea, consequitur conuenire reipubl. vt eam abroget: & ita licet ex nostra conclusione inferatur, posse Papam de plenitudine potestatis præfatam legem abrogare, vti humanitus latam, non tamen ex eo infertur conuenire reipub. vt ea tollatur, cum plurimis rationibus conuincatur illam legem esse conuenientem, decoram, & valde vtilem reipubl. Christianæ, & statui clericali, & Deo deuoto; quarum multas colligunt præfatus Sot. & Medin. vbi supra.

16 Ad nonum respondet Caiet. in d. tract. 27. tomo 3. & præfatus à Medina præfato lib. 5. cap. 49. ex quorum & aliorum mente, præsertim Ioa. And. in Mercuria. præfa. regul. semel Deo. & in d. cap. cum ad monasterium. de sta. monach. respondetur primo, quod illa regula, semel, procedit in translatione rei Deo dicatæ, ad humanos vsus, facta sine causa, & per non habentem ad id potestatem: non autem de translatione facta iusta de causa per habentem potestatem, qualis est Papa; qui licet mea sententia non possit de plenitudine suę potestatis passim & quomodolibet transferre ad humanos vsus, neque per quamcumque auctoritatem, & propter quamlibet causam; negandum tamen quod non possit aliquo casu transferre per auctoritatem Vicarij summi administratoris omnium Dei aliquid Deo dicatorum, occurrente grandi necessitate illius casus: vt sacerdos Achimelech panes propositionis Deo sanctificatos tradidit Dauid, & pueris eius laicis ob necessitatem famis, qua premebantur. 1. Reg. cap. 21. per quod & illud Osee 6. *Misericordiam volo, non sacrificium*, probauit Dominus Matth. 12. & Luc. 6. licere sabbato discipulis suis esurientibus vellere spicas, &c. & consequenter tempus sabbatorum Deo dicatorum & sanctificatorum posse propter necessitatem & charitatem in vsus hominũ impendi: vnde D. Ambr. c. aurũ. 12. q. 2. definit, vasa aurea & argentea Deo sacrata posse in redemptionem captiuorum, & in sustentationem pauperum impendi, non solũ fracta, vel alio modo profanata, sed etiam durante sanctificatione; per illa verba: *Quod si desunt noua, & quæ nequaquam initiata, id est, sacrata videantur, & in huiusmodi, quos supra diximus, vsus omnia arbitror pie posse conuerti.* Vnde necessitate instante, vt recte Caiet. ait, liceret

in calice, vel alio ſacrato vaſe bibere. Secundo reſponderi poteſt, quòd aſſumere rem ſacratam in vſum & medium neceſſarium ad componendã vel conſeruandam alicuius magni populi Chriſtiani pacem, vel fidem Catholicam, & charitatem, & gratiam Dei, qua in æternam gloriam perueniatur, nõ eſt rem ſacratam aſſumere in vſus profanos, ſed pios, & ſanctos: pro valde enim ſacra & pia re commendauit D. N. ſuis Diſcipulis pacem & charitatem, per illud, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. & illud, *Hoc eſt præceptum meum vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos*. & alia plurima, quibus apte reſpondet illud Conc. Viennenſis in princip.
17 clem. dudum. de ſepul. *Niſi tempore pacis non colitur pacis auctor*. Tertio, quod licet Deo dicata non poſſent transferri ad vſus humanos, qui ſuapte natura, & iure naturæ eſſent contrarij vſui diuino, ad quem ſunt dicata; poſſent tamen transferri ad vſus humanos, qui ſolum iure humano ſunt illis contrarij. Poteſt enim Papa facere facultatem, vt presbyteri & monachi arma capiant in infideles, & alios iniuſte bellantes, ob magnam neceſſitatem, licet iure humano ſint eis vetita, c. clerici. cum ei concord. de vita & honeſt. cleri. & quod iudicarent in cauſis criminalibus ſine vllo metu irregularitatis; licet iure humano id eis vetetur, cap. ſententiam ſanguinis. ne cleri. vel monachi. & ita licet iure humano ſit vetitum coniugium ordine ſacro inſignito; quia tamen non eſt ſuapte natura & iure naturali ei contrarium, poteſt per auctorem eiuſdem iuris humani ob iuſtam cauſam ad id habilis fieri.

18 AD SECVNDAM QVAESTIONEM reſpondeo breuiter, quod ſicut Papa iuſta de cauſa poteſt facere facultatem ducendi vxorem presbytero, ita poteſt facere etiam Epiſcopo, Archiepiſcopo, & cuilibet ſuperiori. Tum quia eadem lege continentiæ obligantur presbyter, diaconus, & ſubdiaconus, qua Epiſcopus, & Archiepiſcopus, & alij ſuperiores. c. lex. 31. diſt. cuius verba ſunt hæc, *Lex continentiæ eadem eſt altaris miniſtris, quæ Epiſcopis, aut presbyteris*. Ad idem facit c. Epiſcopus, & cap. omnino. eadem diſt. & ita vna & eadem lege, ſiue vno & eodem voto ſolemni tenetur quis, & eadem obligatione ad continentiam, ſuſcepto ſolo ſubdiaconatu, quo tenetur poſtea ſuſcepto diaconatu, presbyteratu, & epiſcopatu: & adeo quidem, quod licet magis peccet fornicando, qui eſt omnibus ſacris ordinibus inſignitus, quam qui ſolum ſubdiaconatu, eadem tamen ſpecie peccati peccat, & non interuenit circumſtantia, quæ mutat ſpeciem peccati, neceſſario confitenda: ſicut nec religioſus, qui eſt prælatus alicuius ordinis, fornicando peccat alia ſpecie peccati, quam ſi eſſet religioſus ſimplex profeſſus, cum vno & eodem voto ſolemni caſtitatis om-
19 nes obligentur, per ea quæ poſt alios dicimus in Manu. confeſſ. cap. 7. Tum quia in aſſumptione ſubdiaconatus omnes incipiunt obligari ad continentiam, & fieri inhabiles ad coniugium ſiue voto expreſſo, ſiue tacito, ſiue inuiolabili ſtatuto Eccleſiæ, c. à multis. de ætat. & qualitat. & d. c. ante triennium. & alijs ſimilibus 31. diſt. Tum quia epiſcopatus non eſt ordo, ſecundum communem Theologorum ſententiam in 4. diſt. 24. eſto quod opinio Canoniſtarum contraria magis conſona videtur iuri com-

Digitized by Google

communi,& Concilio Trid.per ea quæ diximus in Manu. confessariorum cap. 22. num. 18. & ita certius est Episcopum obligari ad continentiam ratione ordinum subdiaconatus, diaconatus,& presbyteratus, qui secundum omnes & ipsam fidem Catholicam sunt veri ordines, quam ratione Episcopatus, qui non est verus ordo secundum communem Theologorum.

20 AD TERTIAM QVAESTIONEM respondetur, quod pro parte negante, nempe, quod non occurrat iusta causa dispensandi in casu præsenti, facit primo illud Ecclesiastici 26. *Non est æqua ponderatio continentis animi*, quod secundum aliquos sonat nullum esse bonum melius continentia perpetua.

Secundo, quod bona certa meliora sunt incertis, cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. & præsentia futuris, iuxta illud Claudiani citatum à glossa l. cũ ij. ff. de transaction. *Omne futurum despicitur, suademq. viris præsentia frui.* At in proposito casu bona, ob quæ petitur hæc dispensatio, sunt, quod nisi certus successor præsentis Regis declaretur, multis rationibus timetur maximus tumultus vnius magni Regni, magnæq. seditiones inter magnates eiusdem Regni prætendentes illud sibi competere, maxima item bella inter ipsum Regnum, & eius regnicolas ab vna parte, & quosdam alios Reges, & principes exteros, qui iure cognationis, vel alio illud sibi obuenire videntur putaturi; & quies futura & prouentura ex matrimonio per dispensationem contrahendo. at ea ob quæ Innoc. & omnes alij in dicto cap. cum ad monasterium. & Ioan. And. in præfatione Mercurial. & D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 11. & reliqui omnes tenent Papam posse dispensare cum presbytero, debent esse certa: hæc autem sunt incerta & futura; ergo non sunt æque bona, ac bonum continentiæ præsens, & certum, quod amittitur; & consequenter nec iusta causa dispensandi super
21 illo. Tertio facit, quod cum voluntaria gratiora sint Deo, quam inuoluntaria, cap. merito. 15. quæst. 1. & coniugium sit futurum inuoluntarium huic, pro quo petitur dispensatio, qui est persona præcellenti virtute continentiæ prædita; cuique illius, quam in ætatem senectuti proximam inuiolabiliter obseruauit, violatio sit futura molestissima; sequitur vt futurum inuoluntarium matrimonium non sit adeo gratum Deo futurum, ac continentiæ præsentis obseruatio, & consequenter vt non sit locus dispensationi faciendæ.

His tamen non obstantibus tenenda est pars affirmatiua. Primo quidẽ præsupposita illa vera sententia S. Thom. communiter recepti (quicquid Altisiodoren. & aliquot alij Theologi relati à Caiet. & Medina tenuerint, contra quos est casus in c. 1. & c. non est. de voto) nempe quod votum ex iusta causa relaxari potest; dicendum est autem iustam causam dispensandi adesse, cum votum est maioris boni impedimentum, siue impeditiuum, vt docet S. Thom. communiter receptus in d. quæst. 88. art. 10. in corpore quæst. At in casu proposito votum continentiæ est impedimentum maioris boni, nempe certi successoris in Regno. ergo, &c. Secundo, quia omne votũ conuerti potest in melius, c. scripturæ. cũ ibi notatis, de voto.

Digitized by Google

at bonum commune eſt, melius & dignius bono priuato, c. licet. de regularib. Ergo votum continentiæ, quod continet bonum priuatum, poteſt auctoritate legitima conuerti in ſacramentum matrimonij, per quod certus Regni ſucceſſor, & conſequenter pax, & Chriſtianiſmus eius cõſeruetur. Multa præterea Indiarum, & noui orbis Regna, quæ Chriſtianiſmum ſuſceperunt, & conſeruant auctoritate, prudentia, potentia, & virtute militari Regni, cuius ſucceſſor certus quæritur, deficerent à fœdere Regni, immo & à fide Chriſti, quam ſuſceperunt, & in dies ſuſcipiunt, ſi orbata prædicti Regni pace impediretur opportunitas mittendi ad ea Proreges militibus & armis de more munitos. quin & merito teneri poteſt, quod exorto bello, & tumultu ob defectum certi ſucceſſoris, aliis aliunde ſubſidia petentibus, aliquot hæreticorum cohortes in illud euocarentur, qui Chriſtianiſmum illius Regni limpidiſſimum commacularent in maximã Ieſu Chriſti irreuerentiam, & ſacroſanctæ Sedis Apoſt. iacturam, cum Regnum illud cum primis omnium ſit ei obedientiſſimum. Ergo non ſolum iuſta, ſed etiam iuſtiſſima cauſa eſt in caſu propoſito diſpenſandi, immo & compellendi diſpenſatum ad matrimonium contrahendum, vt quidam Ramus monachus & presbyter fuiſſe coactus refertur à Paludano & Caiet. in d. tract 27. in d. col. vltima.

22 Ad primum oppoſitum reſpondetur, negando quod non occurrant multa bona maiora, quam continentia: omnes enim virtutes Theologicæ, & actus earum, religio vitæ, & actus eiuſdem, puta deuotio, ſacrificiũ, & oratio, ſunt potiora bona, quam continentia, & actus eius, vt colligitur ex S. Thom. communiter recepto in 2. 2. q. 152. art. 5. dum virginitati, & actibus eius, ſcilicet caſtitatis, præfert dictas virtutes, & actus earum.

Ad ſecundum, admittendo quod bona certa cæteris paribus ſunt incertis meliora, dico quod in hoc caſu cætera non ſunt paria: quia bonum cõſeruandi pacem & Chriſtianiſmum vnius Regni, & multorum pendentiũ ab eo, longe maius eſt, quam bonum continentiæ priuatum, vt prædictum eſt: & præſentia licet cæteris paribus ſint meliora futuris, non tamen cum cætera non ſunt paria: maius enim bonum eſt magni reditus alicuius fundi, oppidi, vel beneficij futuri anni ſequen. quam decem ſcuta præſentia. quod ſatis probat dicta l. cum ij. vt ibi notatur, ff. de tranſact. & nos reſoluimus d. cap. ſi quis autem.

Ad tertiũ concedimus etiam q̃ cæteris paribus meliora ſunt quæ grata voluntate fiunt, iuxta illud Apoſtoli, *Hilarem datorem diligit Deus.* non autẽ cum cætera ſunt imparia. Cum enim iubemur accipere læta & grata, minuitur meritum accipiendo ea prompte & læte; & augetur, cum ingrata & non placentia accipiuntur propter ſolam obedientiam, iuxta Gregoriũ in cap. ſciendum. 8. q. 1. cuius finis ſic habet, *Obedientia victimis iure præponitur: quia per victimam aliena caro, per obedientiã vero propria voluntas mactatur.* Et ita in caſu propoſito quanto magis maieſtas perſonæ, cui diſpenſatio quæritur, eſt ſuorum omnium æqualium præcellentiſſima, & virtute continentiæ reſplendentiſſima, & ab actibus coniugalibus etiã ſanctis abhorrentiſſima, ita nolens volendo coniugium ob amorem Dei, & charitatem

ſuæ

ſuæ Reip. Chriſtianæ, quæ eſt omnium proximorum maxime proxima, præcellentem ſibi gratiam apud homines, & præcellentiſſimum meritum merebitur apud Deum, qui Regiam eius maieſtatem quam diutiſſime ſeruet, & eidem abituram in gloriam Seraphicam prouideat filium ſucceſſorem ſui patris in regnando conſimillimum. Quæ tumultuario quaſi ſtudio ſcripta cuiuſcumque melius ſentientis cenſuræ ſubijcimus.

SVMMARIVM,

1 Subdiacono, qui publice ordinem ſuſcepit, vt ducat vxorem, non eſt concedendum ex ea ſolum cauſa, quod ordinem, cum eſſet dives, dolo conſanguineorum putans ſe pauperem, inuitus ſuſcepit.

CONSILIVM XXXIX.

AN ADOLESCENS circiter viginti annorum in Hiſpania natus, & Romam delatus, initiatus ordine ſubdiaconatus, illectus importunis precibus parentum, & aliorum cognatorum, & doloſis circumuentionibus eorundem, & aliorum occultatione dolo adhibita donationis, & inſtitutionis vltimæ voluntatis, quibus reliquit ei longiſſime abſenti auus eius perdives magna bona temporalia, quæ ſufficiſſent ei ad viuendum nobiliter Romæ in ſtatu coniugali; quod ſi nouiſſet, numquam fuiſſet ordine prædicto inſignitus: quas preces, dolos, & fraudes parentes eius & cognati adhibuerunt, & adhiberi fecerunt, ne ipſe ab eis vendicaret vel repeteret bona ſibi donata, & relicta. Quæſtio inquam reſultans eſt, an præfato N. volenti ducere vxorem debeatur diſpenſatio de iuſtitia, temperata gratia quadam, & æquitate.

1 Reſpondeo primo, prædictum D. conſulentem non poſſe de pura iuſtitia retrocedere nec in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori. Secundo, adeſſe quidem etiam notabilem cauſam diſpenſandi, non tamen tantam, quanta meo iudicio requiritur vt diſpenſatio ſit omnino iuſta, cum ordinatio prædicta ſit manifeſta; niſi aliquid aliud, quod iuſtitiam illius compleat, accedat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Votum tranſeundi ad arctiorem obligat, & prælatus illud irritare nequit. & 2.
2 Regularis ſubeſt prælato quo ad contenta in regula, & opportuna ad eam ſeruandam. & num. 4.
3 Prælatus regularis diſpenſare, & commutare valet votum tranſeundi ad arctiorem ſuo ſubdito.
3 Reſeruatio commutationis & diſpenſationis votorum Papæ eſt lex exorbitans, & ita non extendenda.

Digitized by Google

CONSILIVM XL.

QVAERITVR ex facto, primo, an votum religiosi de ascendendo ad arctiorem religionem factum sine auctoritate superioris obliget eum.

Secundo, an superior possit illud irritare.

Tertio, an possit dispensare iuxta illud.

Quarto, an possit commutare illud.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur affirmatiue, quod obligat votum: quia quo ad hoc non subijcitur religiosus superiori, vt colligitur ex vtroque Thom. in 2.2. quæst.88. art.8. & in specie determinant Caiet. ibidem col. vlt. in vers. ex quibus omnibus, & Sotus lib. 7. de iust. & iure quæst.3. art.1. col.3. & quidem satis vtiliter, ac nouè; quoniam monachus nullam videtur habere propriam voluntatem, sed à voluntate superioris pendet, cap.non dicatis. 12. q. 1. in cuius commentario latius diximus, & cap. quorumdam. & cap. religiosus. de elect. lib. 6. adeo
2 quod subijciatur superiori, & hoc quo ad omnia contenta in regula, & etiam quo ad non contenta; si quæ tamen sunt, vel esse possunt opportuna regulæ seruandæ. exitus tamen & transitus ad aliam religionem non est de contentis in regula, nec de opportunis ad eam seruandam, immo potius de contrarijs, iuxta cap. licet. & ei adnotata de regular. per quod limitatur illud Basilij relatum in cap. monacho. 20. quæst.4. *Monacho non licet vota vouere sine consensu Abbatis sui; & si vouerit, frangendum est:* ne procedat in his quæ ad exitum monasterij pertinent.

AD SECVNDAM quæstionem; quod eadem ratione, qua votum illud obligat sine superioris consensu, colligitur quod non potest illud irritare. Tum quod illud non subijcitur ei; & potestas irritandi votum nascitur ex subiectione, per præfatum cap. monacho. & late adducta per vtrumque Tho. vbi supra communiter receptos.

3 AD TERTIAM respondetur affirmatiue; scilicet posse prælatum, cui subijcitur præfatus religiosus, dispensare super prefato voto: quia non est votum religionis, sed de transitu ab vna ad aliam religionem: & longe aliud, & minus est, quam votum de intranda noua religione, vt palam est; & ideo reseruatio, qua votum religionis reseruatur Papæ, quæ est exorbitans à communi regula iuris (quæ concedit Episcopis dispensationem, & commutationem votorum) non est extendenda ad hoc, quod est minus, cũ à separatis non fiat illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. nec iura exorbitantia sint extendenda ad alium casum, cap. ea quæ. & cap. odia. de reg. iur. lib. 6. quæ potuit esse radicalis ratio, cur Caiet. vbi supra, & Sotus etiã vbi supra q.4. art.3. col.4. idem determinarent.

EX QVO infertur responsio affirmatiua ad quartam quæstionem, scilicet quod eadem ratione, immo & maiore, potest commutare, cum longe magis sit dispensare; & cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus, cap. cui licet. de reg. iur. lib. 6. Salua, &c.

SVM-

Digitized Googl

SVMMARIVM.

1 *Religionis voti commutatio Papæ quidem reſeruata eſt: at vt loco vnius voti alteram etiam laxiorem ingrediatur, ſicut & votum tranſeundi ad arctiorem, etiam inferior Papa commutat & diſpenſat.*

2 *Religionis intrandæ votum, vt non intret, ſolus diſpenſat Papa: at vt alteram etiã laxiorem ingrediatur, vel ad ſtrictiorem votam non tranſeat vouens, inferior Papa diſpenſat, ſeu commutat.*

CONSILIVM XLI.

AN CVM vouente intrare certam religionem poſſit diſpenſare alius, quam Papa, vt liceat ei intrare æqualem, vel laxiorem.

1 Ad quod reſpondeo, quæſtionem videri nouam, ſed reſoluendam affirmatiue. Tum quia aliud eſt diſpenſare, ne qui vouet religionem in genere, vel in ſpecie, teneatur ad intrandam vnam, quod reſeruatur Papæ; aliud, quod vouens vnam religionem intret aliam, quod nullibi reſeruatur Papæ: ſicut aliud eſt diſpenſare ſuper voto religionis, quod eſt reſeruatum Papæ, aliud diſpenſare ſuper voto de tranſeundo ad religionem ſtrictiorem, quod non reſeruatur illi, ſecundum Caiet. in 2.2. quæſt. 88. art. 8. quem nos ſequuti ſumus in comm. 4. de reg. in cap. ſtatuimus. 19. quæſt. 3. num. 10. & ſequ. Tum quia votum de intranda certa religione videtur duo vota continere; alterum de intranda religione; cuius diſpenſatio ſoli Papæ reſeruatur; alterum de intranda hac religione, cuius diſpenſatio nullibi videtur Papæ reſeruata. ſicut profeſſio certæ religionis videtur continere duo; alterum, quod per eam fit religioſus, ſuper quo ſolus Papa diſpenſat; alterum, quod fit religioſus illius ordinis, ſuper quo diſpenſant etiam alij prælati, vt poſſit tranſire ad ſtrictiorem, vel æqualem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum de non tangendo mulierem libidinoſe non eſt caſtitatis, ſicut nec votum non nubendi, nec ſunt reſeruata Papæ, ſed Epiſcopus diſpenſat ſuper illis.*

CONSILIVM XLII.

AN VOTVM de non tangendo mulierem libidinoſe ſit votum caſtitatis?

1 Videtur quod non. Tum quod votum de non nubendo, vel de non ducendo vxorem non eſt votum caſtitatis, vt dixi in Man. cap. 12. num. 43. Tum quod votum caſtitatis longè plura includit, quam hoc votum;

cum

Digitized by Google

cum includat omnia quæ sexto præcepto Decalogi prohibentur, quæ sunt longe plura, iuxta ea quæ in declaratione illius diximus in d. Man. cap. 16. à nu. 12. immo & matrimonium & copulam eius, cap. vouentibus. 12. q. 1. quibus est consequens, huius voti dispensationem non esse reseruatã: ideo licere eam Episcopo, per ea quæ diximus in dicto num. 12. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ordines sacros accipere licet sit ignarus, nec habeat titulum, ad quod ordinetur, non tamen potest coniugium contrahere: nisi sit factus incapax doctrinæ, vel nisi postquam arbitrio boni viri iudicabitur ei impossibile esse, vt acquirat titulum.*

CONSILIVM XLIII.

BVRLEVS vouit suscipere ordines sacros, & non habet beneficiũ, neque patrimonium, ad cuius titulum ordinetur, neque scientiam sufficientem. Quæritur an possit ducere vxorem, sicut qui vouit monachatum, & non inuenit recipientem.

1 Respondeo, credo quod non, nisi iam sit factus doctrinæ ad id sufficientis incapax, aut prudentis arbitrio videatur impossibilis moraliter acquisitio beneficij vel patrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Votum ingrediendæ religionis non annullat collationem beneficij postea factam, sicut nec matrimonium postea contractum.*

CONSILIVM XLIIII.

COLLATIO beneficij facta ei qui vouit religionis ingressum, an valeat, antequam eam profiteatur?

1 Respondeo quod sic. Tum quia nullo iure cauetur contrarium. Tũ quia valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale regulariter, iuxta gloss. memor. in cap. bonæ. il 1. verbo metuebant. de elect. & matrimonium post votum religionis contractum valet, cap. nos nouimus. 17. q. 2. quod mihi est indubitatum. Salua, &c.

DE STATV MONACH. ET CANONIC. REGVL.

SVMMARIVM.

1 *Monachatus non est nec dignitas, nec officium honorificum: vnde nec infamis, nec irregularis, nec excommunicatus sunt illius incapaces.*

2 *Abbas monachorum laicorum si non sit clericus, honore inferior est omni clerico etiam minorum ordinum.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM I.

AN EXCOMMVNICATVS, infamis, irregularis, coniugatus, vel alij ad beneficia eccleſiaſtica inhabiles, ſint habiles ad monachatũ?

1 Reſpondetur quod ſic: quia ſecundum Fed. in conſ. 5. num. 5. monachatus non eſt honor, non dignitas, non officiũ honorificum: quo fit quod etiam Abbates monachorum, qui non ſunt clerici, ſed tantum laici, vt olim eſſe ſolebant, & aliquot fuerũt in Luſitania in monte & deſerto, quod Oſſam appellant, eſt inferior honore quolibet clerico, & in minoribus cõſtituto, cap. à ſubdiacono. 93. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa niſi intra annum poſt confirmationem benedicatur, perdit abbatiam, & hoc quo ad illa monaſteria, in quibus benedici ſolent, nu. 2. ſemel autem benedicta iterum non benedicitur, nu. 2. etiam ſi transferatur ad aliud monaſterium, num. 4. niſi probetur Curiam ſeruare contrarium. num. 3. triennalis autem non videtur benedicenda. num. 2. & 3.*

2 *Corrupta virginum conſecratione conſecrari non poteſt: ſed quo ad occulte tales, loco illius dictionis, Virginitatis, poteſt aſſumi dictio, Caſtitatis; vel & melius, ne delictum manifeſtetur, poteſt Epiſcopus vti verbo Virginitatis, accipiendo illã in mente ſua pro verbo Caſtitatis. num. 6. benedicetur q. hæc non vt mera virgo, ſed quaſi virgo. nu. 7. palam autem corruptæ ſi volent benedici, poterunt mutato nomine Virginitatis in Caſtitatis nomen: quod ſi recuſent, cum non ſint adhuc profeſſæ, poterunt de monaſterio libere dimitti. num. 7.*

CONSILIVM II.

AN ABBATISSA triennalis poſſit, vel debeat benedici?

Secundo, an monialis, de qua iudicialiter conſtat eſſe corruptam, nec ipſa id negat, immo fatetur, poſſit conſecrari?

1 Reſpondeo, quod pro parte affirmante facit primo cap. indemnitatibus. §. verum. de elect. lib. 6. quatenus habet, Abbatiſſam electam & confirmatam perdere abbatiam, ſi intra annum non benedicatur, & clem. attendentes. §. ſtatuimus. de ſtatu monach. quatenus idem ſtatuit.

Secundo, quod gloſſ. & omnes fere doctores quærunt, an benedictio Abbatiſſæ ſit iterabilis: quæ quæſtio videtur ſuperflua eſſe, niſi Abbatiſſa poſſet iterato eligi; & non videtur poſſe iterato eligi, niſi eſſet temporalis.

2 Pro parte vero negante facit primo, quod Abbatiſſa monaſterij, in quo non eſt ſolita benedici Abbatiſſa, non eſt benedicenda, vt à contrario ſenſu probant prælegata, & adnot. per gloſſ. quam ſequuntur ibi Card. Imol. & Bonif. in d. §. ſtatuimus: &, vt arbitror, in nullis monaſterijs ſolitæ ſunt benedici Abbatiſſæ triennales: quoniam à pauco tempore cœperunt Abbatiſſæ eſſe triennales: quamuis, vt ipſe puto, melius fuiſſet ſeruare antiquum morem, ſecundum quem Abbatiſſæ erant perpetuæ, vt videor mihi ſatis probaſſe in commen. cap. nullam. 18. quæſt. 2. & ideo ex eo, quod

eo, quod Abbatissæ perpetuæ consueuissent benedici, non sequitur consueuisse benedici triennales.

Secundo, quod benedictio Abbatissæ non est iterabilis, vt tenuit prædicta glo. communiter recep. in d. §. statuimus. & si Abbatissa triennalis esset benedicenda, sequeretur quod cum sæpe posset vna eligi in Abbatissam, sæpe deberet rebenedici.

Tertio sequeretur, quod multæ moniales manerent simul in monasterio in Abbatissas pluries benedictæ, quod non videtur decere.

3 Per quæ vltima fundamenta videtur tenenda pars hæc posterior negans, nisi probaretur Curiam seruare contrarium, propter gloss. prædicti §. statuimus. in verbo benedictio. quatenus innuit benedictionem Abbatissæ non esse iterandam, nisi Curia Romana seruaret contrarium; quade re nil testatur ibi Bonif. licet fuerit Auditor Rotæ. & Stephanus, quem citant Card. & Imolen. ait audisse, quod aliquando fuit iterata; & ita videtur sentire quod raro vel numquam id fuit factum, licet per potestatem Papæ possit illud induci.

Non obstant pro parte affirmante adducta. Ad primum enim respondetur, quod illa iura non probant omnem Abbatissam debere benedici, sed solum illam, quæ solita est benedici: at nescimus Abbatissam triennalem, vel alias temporalem solere benedici, vt supra dictum est.

4 Ad secundū autem respondetur, negando, quod quæstio de benedictione Abbatissæ, an sit iterabilis, non possit vendicare sibi locum nisi in Abbatissis temporarijs: quia etiam potest in Abbatissis perpetuis, quando Abbatissa perpetua vnius monasterij eligitur in Abbatissam perpetuam alterius. Itaque videtur resoluendum Abbatissam temporariam non esse iure benedicendam, nisi sacrosancta Sedes Apostolica aliud statuat expresse, vel seruet contrarium.

5 AD SECVNDAM respondeo primo, quod nulla corrupta, etiam occulta, vllatenus potest consecrari consecratione virginum, c. acutius. 26. distin. cap. deuotis. & cap. iuuenculas. 20. q. 1. etiam ad euitandum scandalum, secundum S. Tho. recep. lib. 4. senten. dist. 34. q. 1. art 5. & sentit in eod. lib. dist. 33. q. 3. art. 1.

Secundo, quod vidua licet non debeat consecrari consecratione virginum, potest tamen vouere solemniter & tacite ipso facto castitatem, & velum professionis suscipere, & portare, cap. vidua. de regul. & benedici benedictione viduali, quod testatur Guilelmus in ratio. diui. offi. lib. 2. cap. 2. num. 48. dicens se vidisse in Vrbe Episcopum Ostien. benedicere duas viduas inter alias virgines; quod difficile factu fuit, cum in plurimis locis fiat mentio virginum, & virginitatis in officio consecrationis virginum: nisi forte addendo verbo virgines, illa verba, & viduas; & verbo virginitatem, illa verba, & castitatem; prout casus & numerus, in quibus fit mentio de virginibus, vel virginitate, requirunt.

6 Tertio, quod monialis occulte corrupta potest simulate consecrari consecratione virginum, mutatis verbis virginitatem sonantibus in verba castitatem significantia, ad euitandum scandalum & infamiam, secundum

dum eundem S. Thom. in d. art. 5. quod etsi videatur receptum ab omnibus, non tamen videtur tutum, nec vsitandum: quoniam id esset infamare consecrandam, vel benedicendam; cum semper aliquot periti, præsertim ministri Episcopi, soleant interesse huiusmodi consecrationi; & audientes loco nominis sonantis virginem, vel virginitatem, poni nomen castitatis, intelligerent eam esse corruptam. Quare satius putarem, vt Episcopus pronunciaret verba ipsa consecrationis, quæ virginem & virginitatem sonant, accipiendo illa intra mentem pro verbis castitas, & castitatem significantibus: per quod excusaretur mendacium simul, & scandalum, per ea quæ nos insimul post alios tradimus in Man. confess. cap. 25. num. 42. & cap. 18. num. 61. & in cap. humanæ aures. 22. quæst. 5.

7 Quarto, quod monialis, de qua est quæstio, & quæ palam scitur esse corrupta, potest benedici benedictione, qua moniales viduæ benedici debent; de qua tamen non videtur haberi rubrica specialis in Pontificali: licet illa, qua benedicuntur virgines, adaptari posset, mutatis nominibus significantibus virgines, & virginitatē, in nomina significantia viduitatem, & castitatem, vt S. Thom. supra citatus significauit d. art. 5. in consecratione virginis occulte corruptæ fieri posse. Quia per hoc responderi potest ad argumentū propositioni quæstionis insertum, videlicet quod non benediceretur vt vera virgo, neque vt vera vidua, sed benediceretur vt quasi vidua; sicut & virgo occulte corrupta benedicitur vt quasi virgo: & ita non est necessarium eijcere illam ad alia loca, modo Abbatissa & moniales velint eam retinere secum, & vt faciat professionem quasi vidua: si enim noluerit id pati, oportet eam adire aliud monasterium conuertitarum, vel aliarum monialium, vbi beneuolas inueniret receptrices, vel rediret ad suos cognatos, aut nubere alicui: quoniam moniales primi monasterij, licet recepissent eam ad velum conuersionis, & probationis; non tamen tenentur, si nolint, admittere illam ad professionem, neque ad velum consecrationis: cum sicut nouitia intra annum professionis potest libere exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium possit, antequam profiteatur, eam eijcere, cap. ad Apostolicam. de regu. cap. 1. eod. & cap. non solum eod. tit. lib. 6.

Quinto addo, quod benedictio veli monialium, quod etiam viduæ aptatur, ponitur in dicto Pontificali: & quod forte benedictio, qua benedicitur electus laicus in monachum, conueniret tam viduæ, quam huic palam corruptæ, mutato verbo monachus in monacha, & verbum seruus in verbum ancilla. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confiteri iterum semel legitime confessa peccata obligari nemo potest sine eius consensu. num. 3. & 59.*

2 *Restituere temporalia cum fama iactura nemo cogitur, si iactura sit notabilis. num. 6.*

Excom-

Digitized by Google

1 *Excommunicatio ſine monitione ferri non debet niſi pro futuris culpis.num.9.*
2 *Statutum Carthuſianum de reuelando ſuperiori ſibi appropriata intra tempus præfixum, validum, & vtile. num.3.*
4 *Confeſſor erga confeſſum, propter peccata audita, aliter circa multa, quæ extra confeſſionem tractantur, ſe habere poteſt, & ob peccata ſibi confeſſa poteſt talem non eligere ad aliquod munus.*
5 *Religioſus damna, quæ ordini intulit, reſtituat parcius viuendo.*
6 *Carthuſiani debent ſuperflua communitati reſtituere.*
7 *Confeſſio ſacramentalis etiamſi fiat prælato, notabilem famæ læſionem non inducit.*
8 *Detractio propriæ famæ vt plurimum venialis.*
10 *Furtum, & appropriatio parua etiam in Carthuſiano non eſt mortale.num.14.*
11 *Peccatũ veniale placendo fit mortale, ſi adſit legis præcipientis cõtemptus. nu.16.*
11 *Furans minimum animo domino notabiliter nocendi mortaliter peccat. nu.17.*
12 *Mendacium non omne etiam formale eſt mortale, contra quoſdam.num.17.*
12 *Proprietas, & voluntas appropriandi, monachis eſt peccatum, ſed non mortale, ſi ſit rei modica.num.17.*
13 *Statuto Carthuſiano proprietarius 12. denariorum caret ſepultura.*
13 *Sepultura carent tantum qui in mortali mortui eſſe noſcuntur, non veniali.*
14 *Paruitas rei, ſubreptio, & iudicij defectus paſſim excuſant à mortali, etiamſi ſit tranſgreſſio voti rei modicæ facti.num.17.*
15 *Peccata omnia eſſe mortalia dicere, hæreticum.*
18 *Proprietatis peccatum mortale eadem quantitas in religioſo, quæ in laico, furtum mortale facit.*
18 *Furtum mortale non videtur, quod non excedit vnum regale.num.19.*
19 *Proprietas vltra tres ſolidos ſtatuto Carthuſiano excommunicatur.*
20 *Capitulum Carthuſianum generale, & Priores excommunicare poſſunt.*
21 *Priores Carthuſiani non excommunicant, ſed denunciant proprietarios excommunicatos.*
21 *Suſpenſionem non incurrit verbo denuncians aliquem excommunicatum, quam incurrit ſic excommunicando: ſunt enim diuerſa. & nu.65.*
22 *Statutum Carthuſianum omnes ſubditos proprietarios excommunicans comprehendit etiam plene donatos, qui ſubditi ſunt, licet votum paupertatis non emittant.num.23.*
22 *Donati plene ſunt ſubditi ordini.*
23 *Diſpoſitio aliqua ex parte odioſa, ob rationis identitatem extenditur ad latam ſignificationem, ſaltem cum talis conijci poteſt intentio ſtatuentis.*
24 *Pluribus vicibus minuta, quæ ſimul iuncta facerent notabilem quantitatem, ſubtrahens numquam peccat mortaliter, dummodo numquam habuerit voluntatem capiendi notabilem quantitatem: & licet Sot. teneat hunc mortaliter peccare vltima vice, per quam deuenitur ad notabilem ſummam, nu.25. hæcq. ſit communis, num.27. & 45. attamen in foro conſcientiæ poteſt teneri illam procedere, quando committendo vltima furta recordatur præteritorum; alias non peccaret, nec conſequenter teneretur reſtituere, cum minus peccet qui non reſtituit, quam qui furatur. num.24. & 27.*
28 *Euentus, cuius nullus ſperatur fructus, fruſtra expectatur.*

Impe-

Digitized by Google

28 *Impotens ad reſtituendum, ſed non ad reuelandum, licet excuſetur à reſtitutione, non tamen excuſatur à debita & præcepta reuelatione. num. 29.*

29 *Denunciandus non eſt correctus ad futurum lapſum cauendum, niſi ad id quis ſpeciali iure teneatur.*

30 *Reſtituens ante tempus ad reſtituendum præfixum, pœnam euadit, & obligationem manifeſtandi.*

31 *Priuatio præſupponit habitum.*

32 *Donare quæ quis iuſte poteſt, poteſt & ſimiliter donanti conſentire. & 54.*

32 *Reſtitutio, & debiti remiſſio exæquantur.*

32 *Carthuſiani à reuelandis appropriatis non excuſantur ob remiſſionem factam à prælatis.*

33 *Prior impenſa à monachis ratificare nequit, niſi ſint impenſa in vtilitatem monaſterij, vel pios vſus, iuſtamve remunerationem.*

33 *Prior remitteus generaliter appropriata male facit; operatur autem eius remiſſio facta ante incurſam excommunicationem, vt qui in licitos vſus expenderunt, non teneantur reſtituere, & ſucceſſine nec manifeſtare; aliis autem non prodeſt.*

34 *Abſoluendi facultas priuilegio perpetuo dignitati competens eſt delegabilis, ſicut & competens virtute alterius ordinariæ poteſtatis.*

35 *Carthuſianus proprietarius per Cruciatam abſolutus à peccato, remanet tamen obligatus reuelare prælato hanc ipſius appropriationem.*

36 *Excommunicatus, niſi præuia ſatisfactione, per Cruciatam abſolui nequit.*

36 *Acta à delegato, poſtpoſita forma ſibi præſcripta, ſunt nulla.*

37 *Abſolutio à Papa delegata cum clauſula,* Secundum iuris formam, *ea non ſeruata, valet; quia tantum importat monitionem, & non formam; niſi aliter conſtet de mente Papæ.*

37 *Priuilegium principis citra tertij præiudicium interpretandum.*

38 *Iudici quo ad pœnam nondum impoſitam non eſt ſatisfaciendum.*

39 *Abſolutus ante ſatisfactionem ad effectum quærendi Iobelæum, ſtatim in vtroque foro reincidit ſecundum clauſulam in Iobelæo Greg. XIII. inſertam.*

40 *Regularis furans, vt quærat monaſterio, peccat ſemel; ſibi autem appropriando, bis, vel ſemel cum circumſtantia conſtenda.*

41 *Excommunicationes pro re leui ab homine ferendas, non à iure latas vetat Concilium.*

42 *Abbas vel Prior in odioſis appellatione monachi non venit regulariter, præſertim vbi eſt probabile diſponentem de ipſis non ſenſiſſe.*

42 *Excommunicatio Papalis, eum qui eam denunciat, æque ac alios comprehendit, ſi ſit in eadem culpa.*

43 *Regularis litteras dans, vel accipiens proprietarius dici tunc debet, quando litteræ ipſæ datæ vel receptæ reputari ſolent vt bonum aliquod pecuniarium; ſecus ſi reputentur res nihili. & nu. 44. & ſeq.*

46 *Regulari non licet reliquata diſtribuere in pios vſus, niſi cum certa portio pro victu & veſtitu aſſignatur: quia tunc in dubio videtur ita data, vt reliquata poſſit in pios vſus diſtribuere, & 48. niſi aliunde conſtet de contraria ſuperioris intentione: quia tunc non poterit diſtribuere. num. 47. 48.*

48 *Licentia dandi ſuperflua pauperibus regulari, virtutis magis, quam vitij occaſio eſt.*

Lega-

49 *Legatum monacho, donec prælati eo ad ſuos vſus vti ei permiſerint, valet: an autem expediat ordini illud repudiare, vel non, ex diuerſitate circumſtantiarum per prudentiæ regulas diffiniendum. num. 52.*

49 *Proprietarius eſt, qui occulte, vel contra voluntatem prælati aliquid tenet.*

50 *Regulari bona temporalia vt ita aſſignentur, vt ſine ſuperioris ſui regularis vel Papæ licentia de illis in ſuos vel alienos etiã pios vſus, modo non agatur de extrema neceſſitate, diſponere licite poſſit, nulla cautela vel via fieri poteſt. & 51.*

51 *Papa omnium monachorum ſuperior, immo & omnium Chriſtianorum, concurritq. cum omni prælato in iuriſdictione.*

53 *Intellectus ſtatuti Carthuſiani de nouitiorum donationibus.*

54 *Regularis de licentia prælati pro Miſſis dicendis quid capere poteſt ad vſus licitos præſertim certos impendendum.*

55 *Prælati ad arbitrium impendi cenſetur, quod de illius licentia impenditur.*

56 *Peccatum omne mortale ante communionem confitendum.*

57 *Intellectus Carthuſiani ſtatuti de reuelando proprietatis peccato.*

58 *Confeſſionem iteret, qui peccatum mortale non fuit confeſſus, niſi oblitione vel ignorantia excuſetur probabili.*

59 *Confeſſori eidem confitenda reſeruata & non reſeruata, niſi in certis caſibus.*

60 *Abſolutus legitime à reſeruatis cum iuſta obligatione illa iterum ſuperiori confitendi, tenetur ſecunda vice illa cum cæteris poſtea commiſſis, vel prius oblitis, integre confiteri ſacramentaliter. num. 61.*

62 *Vicarij alterius factum, in ijs ad quæ ſua poteſtas ſe extendit, cenſetur vt factum ab illo, cuius eſt vicarius. & 63.*

62 *Commendatarius abbatiæ, ſeu cui libera eccleſiæ adminiſtratio eſt conceſſa, poteſt omnia quæ titularis; immo & poteſt eſſe delegatus, ſed non poteſt alienare immobilia.*

64 *Conſenſus tacitus prælati ex communi vſu ab eo ſcito & non contradicto colligitur.*

CONSILIVM III.

ILLVSTRIS ADMODVMQVE Reuerende in Chriſto Pater, & domine mi perquam colende.

AGNOSCO in primis, vir multis nominibus ſuſpiciende, culpam in reſpondendo ad te adeo tarde admiſſam: tametſi excuſari poſſem ob frequentiſſimas à multis orbis partibus quæſtiones, vt decidam, miſſas, & multitudinem, grauitatemque dubiorum, quæ tua hæc epiſtola in librum iuſtum aucta continet; ſuper omnia vero phraſim elegantiſſimam, verborum & rerum ſelectarum copia, & apta œconomia redundantem: cui parem referre nequirem, etiam nactus tempus ad id iuſtum, opportunum, & vacuum, quale vix mihi viuenti continget. Et quidem iam putare cœperam, quod tanta tarditate ſtomachatus, non

ſemel

Digitized by Google

semel dixisses: nolo responsum tantæ tarditatis felle amarescens. At quando tua ista ænea in Christo patientia perseueras etiamnum idem, qui cum scripsisti fueras, & desideras nostrum quamlibet aridum de terra sitienti promanans responsum, accipe id quod cum hoc epistolio ad te damus, implorata ope sancti Spiritus summi & æterni Dei nostri, cui dies hic Pentecostes sacer est, in quo & ipsi profusis gaudijs totus in orbe terrarum mundus exultat: damus, inquam, non quidem quale tu speras largissime de illius largissimis fontibus haustum; sed quale per quampiam stillam de sua immensa bonitate mihi non maiora merenti dignatus fuerit stillare benignus.

Ad epistolam tuam elegantissimam ineleganter responsurus, admoneo te primum, vir candidissime, non iuste mihi tribui titulum Doctoris V.I. quoniam etsi prius & maiore tempore incubuerim iuri Cæsareo discendo, quam iuri Pontificio, quamuis item vtrumque docuerim in Gallijs; munus tamen Minerualé, quod vocant doctoratum, iuris tantum Canonici petere ausus fui, id autem bis, semel in Gallijs, & iterum Salmanticæ illius legibus ad id coactus, eo quod Decretorum cathedra fui donatus. Deinde gratias ago tibi maximas, quod memineris illius per sancti viri, Domini Francisci à Nauarra Archiepiscopi olim Valentini, & quod me quoque illius memorem feceris, ne suus è nostro vnquam labatur pectore vultus. Simul doleo, quod litteræ, quas admones ad me datas, in quibus me aliqua in Enchiridio meo confessariorum expedientia monebas, ad me non peruenerint, quod meminerim. Voluptati enim non mediocri fuisset eas legisse, eisq. respondisse, tuaque memoria magis fruitum fuisse. Gratias item, quam maximas possum, ago eidem æterno Deo Spiritui sancto, quod dignatus fuerit inspirare tibi tantæ religionis & eruditionis viro, vt mea scripta tam vulgari sermone, quam Latino edita legere dignareris, & te legisse ingenue profitearis: sed candor charitatis (quæ non æmulatur) id tibi (gratia eidem Spiritui sancto) præstitit. Omittis igitur multorum statutorum tenoribus super proprietate Illustrissimi vestri ordinis damnata dictatorum, quæ ad me mittis (super quibus multa eleganter pro tua eruditione, quasi aliud agens, tangis, & sine vlla hæsitatione decidis) reliqua proponam breuiter, & singulatim, vt breuior & clarior responsio subijciatur.

PRIMVM igitur dubium, an iustitia illius statuti Illustriss. ordinis Carthusiani, quod obligat proprietarios summæ excedentis summam trium solidorum ad confitendum, vel reuelandū illud Priori intra certa tempora sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendę, & quod ab ea iam incursa non possit absolui nisi à Priore, iterata confessione, defendi possit?

Ad quod respondeo primo, quod pro parte negante facit, quod nemo humana lege obligari potest ad confitendum iterum peccatum semel legitime confessum, vt & nos post alios ibi citatos diximus in Man. confess. cap. 9. in principio.

Secundo, quod nemo tenetur ad restituendum bona pecuniaria cum iactura suæ famę, arg. cap. officij de pœn. & remi. & tradimus nos post alios

in repetit.cap.inter verba.11.q.3.concl.6.corolla.70. num.865. & seq. & tangimus in d.Man.cap.16. nu.43. & seq.

Tertio, quod excommunicatio non est ferenda sine prævia monitione, cap. sacro.de sententia excom. & cap.constitutionem. eod.tit. lib. 6. cum suis concordantijs.

2 Quibus tamen non obstantibus, tenenda est pars affirmatiua, quam tu vir eruditissime tenes. Tum quia præfatum statutum dicitur esse factum ante circiter quingentos annos, & à nullo sanctissimorum, eruditissimorumq. virorum eiusdem ordinis (quales multi fuerunt in vestra omnium religionum optima) vsque ad hæc tempora iniustitiæ damnatum fuit; & ita obseruandum,arg.cap.de libellis. 20.dist. donec contrarium esse iustitiæ,auctoritate authentica,vel efficaci ratione probetur. arg. cap. consuluisti. 2.q.4. & l.illud. ff.de peti. hæredi. Tum quia non obligat peccantem ad confitendum bis idem peccatum in sacra confessione, cum faciat proprietario facultatem satisfaciendi ei etiam per reuelationem externam,
3 saltem antequam in excommunicationem incidat. Tum quia potest quis de suo consensu obligari ad confitendum iterum peccatum semel legitime confessum, vt tu eruditissime diligentissimeq. probas,allegando etiam nos in hoc post alios in cap.fratres.nu.30. de pœnit.dist.5.per text.satis in hoc aptum in extrauag. inter cunctas. de priuileg. & cap. vltimo de pœn. dist.6.nu.111. & in Man.cap.9.in princip. & constat monachum, qui consentit seruare Carthusiana statuta, consentire etiam obligationi, si quam illa imponunt,ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia non est inutilis,sed valde vtilis,vt illa confessio fiat intra vel extra sacram confessionem Priori ob pulchras considerationes tuas.

4 Nec obstat dicere contra eas, quod confessarius perinde debet tractare confitentem, ac si nihil per suam confessionem nouisset; & consequenter non esse vtile monasterio, vt sciat Prior illum, aut illum fuisse proprietarium per confessionem sacram, ad hoc, vt posset illi denegare officia, vel munera, quæ præbent occasionem peccandi peccatum proprietatis. Responderi enim potest,negando, quod eodem omnino modo teneatur se habere; quia quo ad multa potest habere aliter propter illam scientiam, quam sine illa, vt nos latius probamus cap. sacerdos. nu.146. de pœnit.dist.6. Non enim est verũ,quod aliqui dicunt,confessarium scire vt Deum tantum, & non vt hominem; quia vere scit vt homo,per nostra scripta d.cap.sacerdos.nu.143.& seq.vbi speciatim diximus,posse confes-
5 sarium iuste non eligere aliquem in prælatum, vel aliud munus propter scientiam priuatam alicuius criminis, vel defectus,quam haberet per solam sacram confessionem. Tum quia etiam religiosus potest restituere ordini suo damna, quæ per proprietatis peccatum intulit ei,per illos modos, quos nos scripsimus in tracta. de reditib.eccles.q.2.mo.20. & tetigimus q.3. mo.34. Ex quibus vnus & facilis est per reliquationes aliquas honestas de ijs,quæ honeste impendere possunt,quas facile facere possunt qui mittuntur ad aliqua negotia longe peragenda, & etiam alij manentes in monasterijs,licet non tam facile, procurando,vt aliqua pars opsonij,&

vini, quæ ipſis vt alijs ſunt propinanda, non propinentur eis, neque educantur ex communi cellario, ſed maneant ibi, licet ea ipſi honeſte comedere, & bibere poſſent. Nec obſtat, quod, vt infra dicetur, cauetur per ſtatuta illius ordinis, quod monachi tenentur reddere communitati omnia, quæ in veſtibus, cibis, & alijs rebus neceſſarijs eis datis ſuperfuerint: quia illa intelligi poſſent quo ad effectum non diſtribuendi ea in alios vſus: nec nos dicimus, quod ipſi poſſent ea dare alijs, ſed tantum communitati: nec mens ſtatutorum videtur fuiſſe tollere ipſis facultatem reliquandi pro ſuarum animarum exoneratione in vtilitatem monaſterij, cum ex eo nullum penitus præiudicium ei eueniat. Et ſi hoc fuiſſet ab ſtatuentibus petitum, reſpondiſſent idem, & conſequenter habendum eſt pro ſtatuto, arg. gloſ. ſing. & recept. l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pactis. Tum denique quod ad oppoſita facile reſponderi poteſt.

6 Ad primum quidem reſpondent 2. & 6. fundamenta propoſiti noſtri.

Ad ſecundum autem reſpondetur dupliciter: Primo quidem concedendo, quod non eſt facienda reſtitutio boni pecuniarij cum notabili iactura famæ; negando tamen quod in præſenti dubio agatur de reſtitutione. Non enim quæritur, an monachus proprietarius teneatur reſtituere, ſed ſolum an teneatur iterum confiteri id, quod ſemel legitime tenebatur confiteri, & eſt iam legitime forte confeſſus: & à diuerſis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de mino. Et ita non eſt bona illatio, ſiue cõſequentia, Tenetur confiteri peccatum, ergo tenetur reſtituere, nec è contrario, Non tenetur reſtituere, ergo non tenetur confiteri; cum in peccatis tantum mentalibus, & alijs impotentium reſtituere facile dentur antecedentia vera, &

7 conſequentia falſa. Secundo reſponderi poteſt, concedendo reſtitutionẽ pecuniæ non eſſe faciendam cum iactura notabili famæ; ſed negando, quod confeſſio ſacra peccati, quod quis teneatur confiteri, inducat notabilem famæ iacturam: immo inducit reparationem & reſartionem ipſius, iuxta illud, *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata.* Quamuis enim illud in ſenſu proprio forum Dei tangat; bonitate tamen ipſius infinita fit, vt frequenter coram eo tecta etiam quo ad externum forum tegantur. & præterea ſecretum inuiolabilis ſigilli confeſſionis efficit, vt nulla, vel certe minima dicatur infamia legitime confitentis etiam gra-

8 uiſſimum peccatum occultũ. Facit ad hoc, quod detractio, qua quis ſuum verum peccatum prodit, etiam extra ſacram confeſſionem, vt plurimum non eſt pluſquam venialis, vt poſt alios tradimus in præfato cap. inter verba. concl. 6. num. 573. & in Man. cap. 18. num. 27. facta autem in ſacra confeſſione vt nullatenus eſt peccatum, ita certe nullam, vel minimam infamiam parit.

9 Ad tertium reſpondetur concedendo quidem, quod propter culpas præteritas, quatenus ſolum ſunt præteritæ, non eſt ferenda excommunicatio ſine præmonitione, vt probant iura in eo citata; negando tamen quod pro futuris culpis nõ detur ſine monitione, vel pro præteritis in hac forma, Si non reſtitueris furtum intra tale tempus, &c. cum contrarium probet cap. à nobis. il 1. eod. tit. cum ſufficiat vt præcedat culpa, mora,

vel offensa, vt est casus expressus cap. Romana. 9. caueat. de sententia excomm. lib. 5. Et in casu nostro præcedunt omnia tria, quamuis vnum eorum sufficeret; nam proprietarius offendit, rem sibi appropriando, cap. cum ad monasterium. de stat. mon. & committit morã in non restituendo, cum fur semper sit in mora, l. in re furtiua. ff. de cõdictio. furti. & in culpa, quia non est confessus intra terminum sibi à statuto præstitutum: & ita potuit optime statutum excommunicare proprietarium, si intra tale tempus non manifestaret, eo modo quo tenebatur, per præfatum 9. caueat.

SECVNDVM DVBIVM est, quanta quantitatis appropriatio sufficiat ad hoc, vt monachus Carthusianus iure dicatur mortiferum peccatum proprietatis admittere.

10 Ad quod respondeo primum, esse quosdam (vt tu inter cæteros eruditissime Michael vere eruditissime refers) qui aiunt sufficere quamlibet minimam, modo ea mente accipiatur, vel retineatur, vt velit eam sibi appropriare: ita quod occultans vnum denarium, siue quatrinum, vel volens habere illum clam, nolente superiore, peccat mortaliter. Pro quibus facit cap. fi. 24. q. 6. vbi Hieron. sic ait, *Fur autem non solum in maioribus, sed in minoribus etiam iudicatur; non enim quod furto ablatum est, sed mens furantis attenditur.* & iterum in fine sic, *In furto quantumcumque quis abstulerit, furti crimen incurrit.*

11 Secundo illud Aug. 25. dist. 5. criminis. *Nullum peccatum adeo veniale est, quod non fiat criminale, dum placet.* & Beda relatus in præfato 5. criminis. videtur definire mortale esse, quod peccatur ex deliberatione; cui faueret illud Ciceronis Paradoxon, *in ira omnia peccata*, quod æqualia sunt peccata.

Tertio, quod S. Tho. expresse videtur dicere in 2. 2. q. 66. ar. 6. ad 3. quod furans aliquod minimum mente nocendi domino eius peccat mortaliter.

12 Quarto, quod omne mendacium formale, siue dictum intentione mentiendi videtur aliquibus esse mortiferum. ergo & omnis appropriatio formalis, siue cum intentione appropriandi erit mortalis.

Quinto, quod omnis proprietas, siue voluntas appropriandi in vniuersum est vetita monachis, cap. 2. & cap. super quodam. & c. cum ad monasterium. 9. fin. de stat. monach. & voluntas appropriandi vnum denarium est proprietas, & voluntas appropriandi: ergo est etiam illa vetita, & contra legem vetantem proprietatem, & consequenter videtur mortifera; & quod votum de non bibendo vinum per quamcumque ipsius potationem violatur: votum item faciendi aliquid quamlibet minimum violatur non faciendo illud, secundum omnes. At violatio voti mortifera est, cap. vouentibus. 17. q. 2. & colligitur ex S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 3.

13 Sexto vrget grauiter statutum eiusdem ordinis positum in 2. parte statutorum antiquorum cap. 31. §. 9. disponens, quod monachi defuncti in proprietate duodecim denariorum & infra non sepeliantur in cœmeterio, aut sepulti exhumentur. Ex quo palam colligitur, eum, qui admittit proprietatem summæ minoris summa duodecim denariorum, debere carere sepultura ecclesiastica, qua tamen non debet carere quis ob peccatum veniale, cap. pro obeuntibus. & cap. non æstimemus. 13. q. 2.

23. q. 1. & gloss. cap. ex parte. 2. de sepultu. quatenus significant, eos solos, qui noscuntur in mortali peccato mori, esse priuandos sepultura ecclesiastica; & merito, quia peccatum veniale non excludit gratiam Dei, & charitatem eius, qua saluamur, iuxta S. Thom. recep. 2. 2. q. 24. art. vlt. pro quo nouus textus in cap. 5. sess. 14. Conc. Trid. & qua ratione carere debet sepultura proprietarius summæ vndecim, vel decem denariorum minoris summa duodecim denariorum, eadem debet carere proprietarius vnius denarij, cum nullæ illarum quantitatum efficiant quantitatem notabilem, cuius furtum dicatur mortiferum, per ea quæ mox dicemus.

14 His tamen non obstantibus, quæ vere non obstant, contrarium est tenendum, scilicet quod appropriatio vnius denarij, vel plurium non facientium quantitatem notabilem non facit monachum Carthusianum peccati mortiferi reum. Tum ob illam rationem firmam, quod licet omnis transgressio præcepti obligantis sub pœna peccati mortiferi sit mortifera regulariter; fallit tamen, quoties vnum de tribus concurrit, scilicet rei paruitas, subreptio, vel defectus iudicij ad id sufficientis, vt post S. Thom. in diuersis locis post alios tradidimus in Manua. confess. cap. 11. num. 4. At in transgressione præcepti de nihilo sibi appropriando per appropriationem vnius denarij occurrit paruitas rei, vt palam est: ergo illa non est mortifera. Tum quia lex monachorum de nihil appropriando sibi non est fortior, quam lex Dei de nihil furando, nec adeo fortis: quia hæc est lex naturalis, & diuina sine vllo facto humano mediante obligans; illa vero est humana, aut certe diuina, mediante facto humano, scilicet voto obligans, vt palam est. At transgressio legis de non furando excusatur à culpa mortali propter rei exiguitatem, iuxta S. Thom. ab omnibus recep. 1. 2. q. 88. art. 5. & 6. & 2. 2. q. 59. art. 4. Tum quia transgressio legis temperantiæ exigua non est mortalis; ebrietas enim vna, vel altera, licet sit transgressio legis sobrietatis, quæ temperantiæ species est, non est mortalis, cap. vnum. §. criminis. 25. dist. à contrario sensu. Tum quia inter minuta & venialia peccata numerat August. in d. cap. vnum. §. quæ autem sunt minuta, comedere, aut bibere plusquam oportet. Tum quia etiam transgressio parua legum charitatis, affabilitatis, & mansuetudinis inter eadem minuta & venialia numerat ibidem idem Augustinus in illis verbis; *Quoties aliquis in cibo, aut in potu plus accipit, quam necesse est.* Tum quia etiam inter minuta & venialia ponit idem Augustin. in eodem §. transgressiones paruas legum bene loquendi, & tacendi, immo charitatis, & affabilitatis, per illa verba: *Quoties plus loquitur, quam oportet; plus tacet, quam expedit; quoties pauperes petentes exasperat.* Tum quia qui cantat, vel recitat horas canonicas, non peccat mortifere propter omissionem vnius vel alterius verbi, nec vnius vel alterius versiculi, sine contemptu, secundum omnes, & tradimus nos in Enchi. de
15 oratione super cap. quando. de consecr. dist. 1. cap. 10. Tum denique quia contraria opinio nimis accedere videtur ad hæresim Lutheranorum, asserentium omnia peccata esse mortalia, & nulla venialia. Equidem arbitror actum fore de omnibus nobis, si per exiguitatem & paruitatem

non excuſaremur à culpa mortifera: cum palam ſit in bona parte noſtrarum actionum inueniri aliquos defectus paruos circa ſubſtantiam earum, vel ſuarum circumſtantiarum, iuxta illud Eſaiæ cap. 64. *Et quaſi pannus menſtruatæ vniuerſæ iuſtitiæ noſtræ*. & illud 1. Ioan. 1. *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, &c.* Quis enim noſtrũ omnia & ſingula errata parua confitetur ſpeciatim, & numeratim, vt mortifera, ſcilicet proponendo expreſſe, vel virtualiter, potius mortem ſubire, quã eorum aliquod iterare? quod tamen teneremur facere, iuxta ea quæ latius tradimus in c. 1. Man. confeſſ.

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo cum D. Hieronymo, furtum rei etiam paruæ eſſe furtum, vt Hieronymus ait; negando tamen eſſe mortiferum, quod ille non ait: concedendo item quod non eſt attendenda tantum quantitas rei furto ſubtractæ, quantum mens ſubtrahentis, vt dicit Hieronymus; quia frequenter quis capit rem notabilem alienam, & non committit furtum, propter mentem qua capit; putans probabiliter illam ſubtractionem domino placituram, l. inter omnes. §. recte. ff. de furt. frequenter item quis capit rem paruam, propter quam non peccat mortifere, ſed ſic propter mentem, qua eam capit, volens capere eam, etiam ſi eſſet notabilis quantitatis: declarando item illud Hieronymi in fine argumenti citatum intelligendum eſſe de furto notabilis quantitatis, aut facto cum mente notabilem quantitatem furandi.

16 Ad ſecundum reſpondeo, quod illud dictum Auguſtini, *Nullum peccatum eſt adeo veniale, quod non fiat mortale, dum placet*, non poteſt intelligi ſine aliqua reſtrictione: alioqui enim probaret, quod omne peccatum ex deliberatione procedens eſſet mortale, quod eſt contra omnes Catholicos, & in ijs contra S. Thom. 1. 2. q. 74. art. 9. per cuius dicta eſt reſtringendum, vt ſolum procedat in eo, cui placet peccatum veniale cum contemptu legis, contra quam eſt illud veniale: nos autem loquimur de tranſgreſſione parua legis ſine contemptu eius. Ad dictum Bedæ reſpondetur reſtringendum eſſe, ſicut præfatum dictum Auguſtini, vt etiam reſtringit ipſemet magiſter Gratian. in d. §. criminis. vbi ea citat: alioqui enim probaret omne peccatum veniale deliberate admiſſum eſſe mortiferum, quod eſt contra omnes Catholicos, vt prædictum eſt.

17 Ad tertium reſpondetur, quod Gratianus animaduertit difficultatem dicti S. Thom. & ait eſſe intelligendum de illo, qui furatur minimum non ſolum ſimpliciter animo nocendi domino illius, ſed etiam notabiliter: qui quidem intellectus, licet ipſe non dicat, ſatis clare colligitur ex ſolutione ipſiuſmet S. Thomæ, qui niſi ſic exponeretur, ſecum pugnaret, contra l. vbi repugnantia. ff. de reg. iuris.

Ad quartum reſpondetur, negando quod omne mendacium formale ſit mortiferum: nemo enim Catholicorum id vſquam dixit, vt ſatis colligitur ex vtroque Thom. 2. 2. q. 110. art. 2.

Ad quintum conceditur omnem voluntatem appropriandi eſſe monacho peccatum; ſed negamus omne tale peccatum eſſe mortiferum, vt & omne animal eſt animal, ſed non rationale. Eodem modo reſpondetur ad voti violationem, ſcilicet, quod eius violatio eſt peccatum, ſed non mor-

Digitized by Goo

mortiferum: quia ob exiguitatem desinit esse mortifera, sicut furtum, & quælibet alia transgressio præcepti minima.

Ad sextum vario eruditoq. modo respondes tu Michael, & negari non potest vrgere multum, nisi dicamus litteram incuria librariorum vitiatam habere, *infra*, pro *vltra*. quod grauiter conijcis, ex eo quod statuta nouissima nondum typis excusa sic habent: *Quamquam dici potest, sed non ita germane, quod est intelligendum de illo monacho proprietario rei minimæ, qui ex aliquot coniecturis præsumitur per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi eam appropriasse.*

TERTIVM DVBIVM, quantæ quantitatis appropriatio requiratur, vt ob eam monachus Carthusianus censeatur mortifere peccare?

18 Ad quod respondeo primo, quod sufficit & requiritur tanta quantitas, quanta sufficit & requiritur, vt aliquod furtum laici sit mortiferum: vtrumque enim est furtum; quia vtrumque est contrectatio rei alienæ inuito domino: quæ est definitio furti, l. 1. ff. de furt. & vtrumque est illicita vsurpatio rei alienæ, cap. pœnale. 14. quæst. 5. Et consequenter ratio, quare vtrumque aliquando censeri debeat esse mortale, est, quod vtrumque sit contrectatio illicita rei notabilis.

Secundo respondetur, quod magna cum deliberatione respondimus ante circiter 50. annos, id quod postea scripsimus super hoc in commentario cap. fin. 14. q. 6. quorum summam inseruimus cap. 17. à num. 3. Man. confess. vbi tenuimus quantitatem minorem quarta parte vnius Iulij, vel regalis Hispani non constituere notabilem quantitatem, sed sic dimidium Iulij, vel regalis; & quod non damnarem eum, qui teneret mediam inter quartam & dimidiam non esse notabilem. Pro qua mea opinione multum facit quoddam statutum Carthusianum citatum à te vir diligentissime, quo probatur appropriationem vnius solidi Gallici (quod non excedit, nec hodie omnino attingit quartam partem regalis Hispani, siue Iulij) esse sufficientem ad priuandum sepultura monachum id sibi appropriantem; & consequenter esse mortiferum: cum propter veniale non priuetur quis sepultura, arg. cap. pro obeuntibus. & cap. non æstimemus. 13. q. 2. & gloss. notabilis cap. ex parte. 2. de sepult.

Nunc autem, quia ab eo tempore in hoc vsque multum abundauit pecunia numerata in bona Europæ parte, facile consentirē opinioni, in quā tu quoque vir doctissime inclinas; nempe, nec furtum, nec appropriationem minoris quantitatis, quam trium solidorum, siue quartarum regalis,
19 vel Iulij, esse mortiferum. Quin & augerem vsque ad vnum Iulium, vel regale, nisi quoddam statutum vestrum expresse haberet appropriationem vltra valorem trium solidorum esse dignam excommunicatione, & consequenter mortiferam. arg. cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. Quamuis respōderi posset, tam illud statutum, quam aliud prefatum de priuante sepultura ob appropriationem valoris vnius solidi, fuisse quidem iusta tempore, quo facta fuerunt, non autem adeo hoc nostro, quo multum viluit pecunia numerata: & forte iuste mutari posset: quod credo non facile persuasum iri ordini vestro, paupertatis voti quam obseruantissimo.

QVARTVM DVBIVM continet aliquos ſcrupulos circa ſtatutũ c. 5. §.12.13.& 14. in 2.par.ſtatutorum nouorum: quorum tenor eſt,qui ſequitur,§.12. *Statuto irrefragabili duximus ordinandum,vt quicumque ſubditus, monachus,redditus,& conuerſus crimen furti,vel alienationis commiſerit,ſeu proprietarius extiterit vltra valorem trium ſolidorum Turonẽſium, & illud ſuo Priori ſaltem temporibus contentis in ſtatutis confiteri, vel reuelare ſcienter neglexerit : hoc eſt,præſens vſque ad diem Cœnæ incluſiue, & abſens vſque ad diem octauum reuerſionis ad domum ſuam poſt prædictum terminum,ſimiliter incluſiue : ipſo facto, hoc eſt elapſis dictis terminis,excommunicationis ſententia, quã in his ſcriptis ferimus, ſit ligatus,à qua non poſſit abſolui , niſi per proprium Priorem , vel eo abſente , per Vicarium,vſque ad dicti Prioris aduentum, cui neceßario erit confeſſio iteranda, & ab eo abſolutio exigenda.* Et §.14.omiſſo principio ſic habet: *Ego F. N. Prior, aut Vicarius,ſiue Rector huius,vel illius domus,vigore & virtute ſentẽtiæ latæ, vt præmittitur,à dicto Capitulo generali,excommunicatos denuncio omnes tam monachos,quam conuerſos,quam etiã redditos,profeßos huius domus,ac de mandato ordinis ibidẽ hoſpitantes,qui occultandi animo,vel celandi vltra valorem triũ ſolidorũ prædictorũ retinuerint,donauerint,accõmodauerint,vel modo quolibet alienauerint,donec mihi illa reuelauerint,& à me beneficiũ abſolutionis meruerint obtinere.*

20 Pro quorum complanatione dico primo, Capitulum generale, & Priores ordinis Carthuſiani proculdubio habere poteſtatem excõmunicandi ſubditos ſuos , quia habent iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori ſuper eos; qualem qui habet,omnis poteſt excommunicare, vt diximus in Man. confeſſ.cap.27. num.5.per notata in cap.cum ab eccleſiarum.& cap. quanto.de offic.ordin.& in cle.1.iuncta gloſſ. ſua ſingulari, de reb. eccleſi non alien.& alia ibi citata .

21 Secundo, quod Capitulum generale non ſtatuit , quod Priores excommunicent proprietarios, ſed tantum vt denuncient eos excommunicatos virtute ſui ſtatuti, vt palam exprimitur §. 13. Et quod certum eſt longe differre denunciationem ab excommunicatione, cap.paſtoralis. §.verum. de appella.l hæres palam. §.1.ff.de teſta.

Tertio,quod ſicut nõ iubentur Priores excõmunicare proprietarios,ita non excõmunicant eos,ſed ſolum denunciant,vt palam cõtinetur in §. 14.

Quarto , quod hæc conſequitur , præfatos Priores denunciando verbo tantum proprietarios eſſe excommunicatos , non incidere in pœnam ſuſpenſionis,quæ contra excommunicantes verbo tantum ſine ſcriptis profertur in cap.1. de ſenten.excom. lib.6.

22 Quinto, quod Capitulum generale videtur excommunicare non ſolum monachos, & conuerſos, ſed etiam donatos plene , qui deferunt habitum aliquem differentem à ſæculari, licet non deferant tam diuerſum ,ac conuerſi . Tum quia ſtatutum excommunicat ſubditos , & huiuſmodi donati ſunt ſubditi ordini,ſecũdum communem doctrinam in cap. vt priuilegia. de priuilegijs, & cap.non dubium.de ſenten.excom.& cap. 2.de foro competet. Tum quia eadem vel maior ratio ſuadet excommunicare hos,qui diuinis parum ſeruiunt,quam monachos, qui multum .

Sexto , quod etiam Priores videntur denunciare huiuſmodi plene donatos,

natos, & aliquem habitum deferentes. Tum quia non solum denunciant monachos, & conuersos, sed etiam redditos. Tum quia redditorum appellatione non video qui alij possint in illa denunciatione contineri. Non enim memini canonem, qui hac voce in hoc proposito vratur. Tum quia Capitulum generale videtur excommunicare illos, vt prædixi, quia excõmunicat subditos, & redditos: & ipsummet Capitulum iubet Prioribus
23 in §. 13. vt suam sententiam denuncient in præfata Dominica Palmarum. Nec obstat, quod illi donati non possunt dici proprietarij, cum non emiserint votum paupertatis. Tum quia licet stricte sumpto vocabulo non debeant dici proprietarij, large tamen sumpto possunt dici tales: & dispositio etiam aliqua ex parte odiosa ob identitatem, vt ita dixerim, vel maioritatẽ rationis extenditur ad contenta sub verbis eius large acceptis, iuxta doctrinam Dominici, & Franci in cap. 1. de tempor. ord. lib. 6. saltem cum probabiliter conijcitur id voluisse disponens, vt in casu proposito conijcitur Priori esse animum denunciandi omnes, quos Cap. excommunicat; & illud, vt diximus, videtur excommunicare illos, cum excommunicet omnes subditos, quorum de numero sunt hi.

QVINTVM DVBIVM, an monachus Carthusianus occultans, furans, vel impendens sine sufficienti licentia vltra summam trium solidorum, incidat in excommunicationem, siue illam occulter, furetur, vel impendat vna sola vice, siue duabus, siue decem, vel viginti, aut pluribus vicibus?

24 Pro parte negante facit primo, quod qui minutatim multis vicibus capit, aut furatur aliquot minima, quorum nullum separatim efficit quantitatem notabilem, licet coniuncta efficerent talem, nulla vice peccat plusquam venialiter, vt post alios diximus in Man. confess. cap. 17. nu. 140. quod ipsum tenuit Sotus lib. 4. q. 7. art. 3. de iust. & iur. & lib. 1. q. 3. art. 3. ad tertium: dummodo nulla vice iam inde à principio, vel postea habuerit animum capiendi notabilem quantitatem, vt etiam ibi tradimus. At ob peccatum veniale nemo debet excommunicari, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3.

Secundo, quod nullum furtorum prædictorum minutorum obligat furantem ad restitutionem sub pœna peccati letalis; quia exiguitas rei non solum excusat à culpa mortali, sed etiam ab obligatione restituendi rem acceptam, secundum mentem omnium: pro qua videtur esse ratio hæc irrefragabilis, scilicet quod licet secundum Innoc. III. cap. sæpe. de resti. spol. non multum interfit inter inuadentem rem alienam, & inter detinentem illam; interest tamen aliquid, vt idem ipse significat: ita quod aliquãto grauius peccat inuadendo, & capiendo, quam qui retinet inuasum, cæteris paribus; quia si quis furando aliquid non peccat nisi veniale, à fortiori non restituendo non peccabit mortale.

Tertio, quod nos ipsi videmur dixisse in cap. inter verba. concl. 6. num. 470. quod nemo tenetur respondere ad excommunicationem latam contra eos, qui furati sunt, nisi furtum sit mortale.

25 Pro parte affirmante facit primo, quod in præfato cap. 5. §. 12. exa-

quat

quat capere vna vice vltra ſummam trium ſolidorum, & capere ea pluribus vicibus. verba enim eorum ſunt hæc: *ſi vltra valorem trium ſolidorum Turonenſium ſimul, vel per partes alienauerint, vel retinuerint, &c.*

Secundo, quod licet qui fecit multa furta minuta ſingulatim ſine animo nocendi notabiliter, non teneatur reſtituere illa, donec omnia coniuncta faciant notabilem quantitatem; poſtquam tamen peruenerint ad illam, ſic, & vt nos poſt alios diximus dict. cap. 17. num. 140. & tradit Sotus vbi ſupra. Ergo, licet non poſſet excommunicari, quia furatus eſt, poteſt tamen excommunicari, quia non reſtituit, cum id non faciendo mortifere peccet.

Tertio, quod licet is, qui fecit multa furta minuta, non peccet pluſquam venialiter, donec faciat illud, per quod additum efficiunt illa furta notabilem quantitatem, peccat tamen mortaliter faciendo illud, vt exprimit Sotus in dicto art. 3. ad tertium. & ita poteſt excommunicari, niſi omnia illa reſtituat. Per quæ tria fundamenta videtur præfatum dubium reſoluendum eſſe in partem affirmatiuam, iuxta communem opinionem, quam ſequuti fuimus in præfato Manu.

26 Ad duo prima oppoſita reſponderi poteſt primo per fundamenta pro parte affirmatiua formata. Secundo, quod monachus Carthuſianus ſponte ſua ſe obligauit ad ſeruanda ſua ſtatuta; & ideo licet iure communi non teneretur ad reſtituenda furta minima multis vicibus furrepta, iure tamen ſpeciali ad id teneretur, vt ſupra in primo dubio diximus teneri eum ad confitendum aliquando bis idem peccatum iure ſuo ſpeciali propter ſuum conſenſum.

Ad tertium reſpondetur, quod ego in d. cap. inter verba. num. 480. loquor de illo, qui non peccauit mortaliter furando, etiam ſi furatus eſſet vſque ad notabilem quantitatem, eo forte quod probabiliter credebat eius ſubtractionem placituram domino, iuxta l. inter omnes. §. qui rectè. ff. de furt. non autem de illo, qui poſt multa furta minima, quæ non pertingunt ad notabilem quantitatem, facit aliud, per quod pertingat ad illam: quia is faciendo illud peccat mortifere.

27 Quamuis autem hęc opinio probabilis ſit, & communiter recepta, ideo & à nobis in d. cap. 17. probata; verior tamen videtur profecto ſequens, quam fundant quinque ſequentia. Primum, quod nemo peccet mortifere coram Deo propter furtum rei minimæ, niſi expreſſe vel virtualiter intenderit inferre damnum notabile, etiam ſi per vltimum, penultimum, vel aliud additum omnia coniuncta perueniant ad notabilem quantitatem: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano efficaciter probari poteſt, quod furtum ſecundum, quartum, decimum, vel vlterius, quod de ſe propter exilitatem rei non eſt pluſquam veniale, fiat mortale propter furta præcedentia venialia, ſi nec expreſſe, nec virtualiter, ſeu tacite habuerit animum nocendi in pluri, quam furabatur; cum veniale additum veniali etiam in maximo numero non faciat mortale, ſecundum S. Thom. 1. 2. q. 88. art. 4. communiter recept.

Secundum, quod nemo, qui non peccat pluſquam venialiter furando tene-

tenetur restituere aliquid illorum, quæ solum venialiter peccando furatus fuit; quia magis peccat quis furando, quam retinendo furtum, cæteris paribus; & ideo qui non peccat plusquam venialiter furando, non peccabit plusquam venialiter non restituendo illud, cæteris paribus. arg. cap. sæpe. de restit. spol.

Tertium, contingere posse, quod vnus tribus vel quatuor vicibus furando notabilem quantitatem intra viginti dies non peccet mortifere, nec ad restituendum obligetur: & quod alius eandem quantitatem furans in tribus annis peccet mortifere, & teneatur restituere: quia fieri potest, vt quis intra viginti dies furetur aliqua minuta, quæ coniuncta facerẽt notabilem quantitatem, cum minori memoria aliarum vicium, quibus furaretur, quam alius, qui totidem vicibus intra tres annos furaretur notabilem quantitatem: & quod memoria furti prioris, vel posterioris faciat multum ad hoc, quod fur habeat expresse, vel virtualiter animum nocendi in pluri, quam tunc furatur.

Quartum, quod præfata statuta Carthusiana possent restringi ad illos tantum, qui multis vicibus vltra summam trium solidorum sic acceperũt, quod expresse vel virtualiter illud nocumentum aliqua illarum vicium inferre intenderunt, vel præsumuntur intendisse: quia fieri potest, quod monachus Carthusianus aliquo tempore aliqua minima capiat sine vlla memoria postea capiendorum; & immémor eorum quæ cepit, vel capturus est, capiat alia minima sine vlla mente nocendi monasterio in pluri, quam tunc capit.

Quintum, q̃ licet hæc sint vera in foro interiori; tamen in foro exteriori præsumetur huiusmodi monachus, vel alius homo, qui fecit huiusmodi minima furta multis vicibus vsque ad quantitatẽ notabilem, quod in aliqua earum habuit animum expressum virtualem, vel tacitũ nocendi notabiliter ei, cui talia furaretur: & quod per hoc conciliari possunt opiniones cõtrariæ, scilicet, quod hæc posterior nostra sit vera in foro Dei, quod solatur veritate, cap. multi. 2. q. 1. & prior communis in hominum foro, quod multum iuuatur præsumptione, cap. tua. cap. is qui. de sponsal.

SEXTVM DVBIVM, an monachus Carthusianus, qui cepit aliquam rem sine sufficienti ad id licentia de bonis monasterij, quam non potest restituere, quia omnino perempta est, vel donatarius, cui data fuit, abijt numquam rediturus, vel in extremam & perpetuam incidit paupertatem, aut ob aliquam aliam rationem incidat in excommunicationem præfati statuti, si iuxta formam illius id non manifestet?

28 Pro parte negante facit primo, quod frustra expectatur euentus, cuius nullus sequitur effectus, cap. cum contingat. de offic. deleg. l. ad probationem. C. de probat. at de manifestatione peccati nullus sperari posse videtur effectus in casu proposito, cum in eo nulla speretur restitutio. Secundo, quod accessorium sequitur principale, cap. accessorium. de reg. iur. lib. 6. cum suis concordantijs: & excommunicatio lata contra non restituentem videtur accessorium ad restitutionem: cum ergo impotentia & inopia excusent à peccato non restituendi, l. nam is. ff. de dolo. cap. Odoardus.

dus. de solutio. excusabit quoque ab excommunicatione ob omissam restitutionem: cum adeo sit eius accessorium, vt iussus restituere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, non incidat in illam, si restituere nequit, per ea quæ latius tradimus in d.cap. 17.num.60.

69 Non obstantibus his, contrarium est tenendum, vt tu ipse neruose comprobas. Tum quia non quæritur in dubio proposito de excommunicatione lata contra non restituentem, in qua procedunt argumenta præmissa, sed de lata contra non manifestantem, qui se sua sponte saltem tacite obligauit ad manifestandum. Tum quia monachus Carthusianus, & quilibet alius religiosus multis modis potest restituere monasterio, quod læsit, vt supra diximus citando dicta nostra in tract. de reditib. quæst. 2. mon. 20. & q. 3. mon. vlt. Tum quia monachus per suum consensum potuit obligari ad obseruanda statuta sui ordinis, ad quæ seruanda iure communi non esset obligatus, vt in primo dubio dicimus de obligatione ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia manifestatio præfati peccati proprietatis non est inutilis, & superuacanea, etiam si per illam nulla sperare-tur restitutio. Potest enim prodesse, vt supra dictum est, ad hoc, vt cautius committantur munia, quæ præstant occasionem appropriandi, & vt magis timeat appropriare, ne subeat onus se prodendi Priori. Nec obstat, quod nos alibi diximus non esse prodendum peccatorem iam correctum superiori, ad cauendum futurum lapsum; quia illud est verum, attento solo iure communi; hoc autem, quod dicimus, procedit attento iure speciali præfati statuti Carthusiani.

SEPTIMVM DVBIVM, an monachus Carthusianus, qui appropriauit vltra summam trium solidorum, & postea fecit restitutionem sufficientem ante lapsum termini ad manifestandum Priori præfixum, incidat in excommunicationem propter omissam manifestationem intra terminum ad id præfixum.

70 Et quidem pro parte affirmante facit primo, quod paria videntur esse non posse restituere, & restitutionem esse factam, quo ad hoc, vt non teneatur quis furtum à se, vel ab alio factum manifestare, per ea quæ nos latius diximus cap. inter verba. concl. 6. coroll. 65. aliàs 66. vbi definire videmur non teneri quem ad manifestandum furem, qui iam restituit, vel non potest restituere, propter monitoria de manifestãdo à superiore proposita, & in proximo dubio diximus teneri monachum Carthusianum ad manifestandum appropriationem male à se factam intra terminum ad id præfixum, etiam si res appropriata nullatenus posset restitui. ergo tenebitur, licet iam restituerit.

Secundo, quod statutum præfatum excommunicat omnem proprietarium, siue qui proprietatis peccatum admisit vltra valorem trium solidorum. At qui illud admittit, licet rem appropriatam restituat, non potest dici non fuisse proprietarius: ergo videtur comprehendi in eo.

His tamen non obstantibus, contrarium videtur tenendum. Tum quia monitorio Episcopi de manifestando furto non ligatur qui restituit illud, neque qui nouit ipsum iam esse restitutum, per ea quæ diximus cap. inter verba.

verba.conclu.6.corolla.65.& aliàs 66. 11. q.3. Tum quia diuersa sunt appropriare, & appropriatum non manifestare Priori; & statutum præfatum non excommunicat appropriantem solum, sed appropriantem, & non manifestantem id, quod deberet manifestare: & qui restituit rem appropriatam ante manifestandi terminum, desinit habere rem appropriatam cum obligatione manifestandi eam, & consequenter desinit esse obligatus ad rescindendam proprietatem per manifestationem; quia priuatio
31 præsupponit habitum, l. decem. ff. de verb.oblig. & quod non est, dissolui non potest, cap. ad dissoluendum. de desponsa. impub. Tum quia legis, quæ dupliciter apte intelligi potest, benignior intellectus est accipiendus, l. benignius. ff. de legibus. Et ideo licet prædictum statutum apte posset quo ad verba forsitan intelligi de illo, qui est, aut fuit tantum proprietarius; benignius tamen intelligitur de illo tantum, qui fuit, & est proprietarius tempore manifestationis, vt patam est: ergo tantum debet intelligi de illo. Tum quia vtilior est is intellectus monasterio, & animæ proprietarij; quoniam est incitamentum ad hoc, vt proprietarius per se vel per amicos ante tempus manifestandi restituat rem appropriatam aliquo illorum modorum, quibus diximus monachum restituere posse vbi supra: quoniã item est consolatio monacho ad excusandum pudorem, quem cum nulla, vel parua vtilitate monasterij aliàs est passurus. Tum quod est lex pœnalis, & ideo restringenda, ca. pœnæ. de pœnit. dist. 1. Tum denique quod non est credendum patres illos pientissimos, qui statutum illud composuerũt, fuisse adeo tetricos, & saxeos, vt non posset eos mollire, & contentos facere iusta restitutio, quæ etiam crudeles quosque ac militares homines mollit, & reddit contentos.

Ad prius oppositorum respondetur, negando quod paria sint restituere, & non posse restituere, per ea ipsa, quæ ipse dico in d. corolla. 65. vel 66.

Ad posterius respondetur, negando quod statutum præfatum debeat intelligi de quolibet, qui est, vel fuit proprietarius: sed tantum de eo, qui fuit, & non desinit esse proprietarius per iustam restitutionem tempore manifestationis, per rationes supradictas.

OCTAVVM DVBIVM, an Priores præfati ordinis Carthusiani possint remittere suis monachis obligationem manifestandi sibi appropriata; ita quod propter omissam manifestationem non incidant in excommunicationem, & sufficiat eis confiteri sua peccata proprietatis confessarijs electis per bullam Cruciatæ, vel alijs habentibus potestatem absoluendi à reseruatis Prioribus.

32 Et quidem pro parte affirmatiua facit, quod Priores videntur posse dare suis monachis facultatem donandi ea, quæ ipsi possent iuste donare, & impendere, vt nos tradimus in com. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 23. & seq. & consequenter habere pro recte impensis ea, quæ sui monachi impenderunt, vel donarunt; quo facto videtur facta restitutio; quia restitutio, & remissio, siue condonatio debiti exæquantur, cap. peccatum. de regul. iur. lib. 6. adiuncta gloss. verbo restituatur. cum similibus.

Sed

Sed videtur reſpondendum primo, quod præfati Priores per nullam remiſſionem ſuam excuſantur ab obligatione faciendi denunciationem, quam debent facere in Dominica Palmarum. Tum quia iubentur id facere per præfatum ſtatutum. Tum quia, etiam ſi nullus fuerit proprietarius toto illo anno, tenentur tamen ipſi facere illam denunciationem, cum neſciant nullum talem eſſe: & prætata remiſſio ad ſummum non poteſt efficere, niſi quod ſui monachi deſinant eſſe coram Deo proprietarij, quod non poteſt Prior certo ſcire, niſi per manifeſtationem.

33 Secundo videtur reſpondendum, quod Prior non poteſt ratam habere diſpenſationem ſuorum monachorum, niſi fuerit facta in vtilitatem monaſterij, & vſus pios, vel iuſtam remunerationem; quia (vt dixi in prædicto nu. 23. & ſeq.) non habet ipſe Prior facultatem diſpenſandi in alia: & nemo dat, quod non habet, cap. quod autem. de iure patr. l. ſi vniuerſæ. C. de legat.

Tertio, quod Priores non viderentur recte facere, ſi monachis ſuis generaliter remitterent appropriata & impenſa ſine ſua licentia; quia darent occaſionem delinquendi, contra cap. ex parte. de conſue. & contra l. conueniri. ff. de pact. dota.

Quarto, quod ſi Prior remitteret eis appropriata, & impenſa, vel occultata ſine ipſius ſufficienti licentia, valeret remiſſio quo ad impenſa in vtilitatem monaſterij, vel in pios aut iuſtos remuneratorios vſus, non autem quo ad impenſa vel occultata in alios: & ita non tenerentur manifeſtare ſuas appropriationes magis, quam ſi reſtituiſſent: quia per reſponſum ad ſeptimum dubium, qui reſtituit ante terminum manifeſtandi, non tenetur manifeſtare; alij autem, qui in alia impendiſſent, tenerentur manifeſtare, vel reſtituere ante terminum, aliàs inciderent in excommunicationem per ſupradicta.

Quinto, quod vero propius videtur non poſſe Priores remittere ſuis monachis obligationem manifeſtandi eis ſuam appropriationem. Tum quia intereſt ordinis vt illa fiat eis ob reſpectus ſupra tactos. Tum quod totus ordo videtur reſeruare illam Prioribus ratione induſtriæ illorum, quod videtur facere illam indelegabilem, cap. fin. §. cæterum. de offi. deleg.

NONVM DVBIVM, an Priores Carthuſiani poſſint alijs confeſſarijs ſubdelegare poteſtatem abſoluendi monachos proprietarios à peccatis proprietatis, & ab excommunicatione incurſa ob omiſſionem non reuelationis eorum iuxta ſtatuta ordinis faciendæ?

34 Ad hoc reſpondeo affirmatiue, quod ſic, attento iure communi. Tum quia iure Pontificio omnia, quæ pertinent ad iuriſdictionem, ſunt delegabilia, iuxta gloſſ. memorabilem & recep. in cap. peruenit. 95. diſtin. Tum quia quædam alia ſolemnis gloſſ. etiam recep. in cap. fin. de offic. iud. deleg. tenet, quod omnes, qui poſſunt abſoluere ab excommunicatione virtute iuriſdictionis delegatæ à Principe, aut conceſſæ in priuilegium perpetuum ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ poteſtatis, poſſunt committere alijs. Et conſtat huiuſmodi Priores habere iuriſdictionem ordinariam in ſuos monachos, & poteſtatem abſoluendi ratione ſuarum dignitatum, cap. cum ab eccleſiarum prælatis.

& cap.

& cap.quanto. de offic. ordin. & per ſtatuta ordinis, quæ etiam ſunt leges particulares,l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure,& cap.cum omnes. de conſtitutio. neſcio autem an aliquo ſtatuto particulari ordinis à Sede Apoſtolica probato id eis vetetur.

35 DECIMVM DVBIVM, an monachus Carthuſianus abſolutus à peccato proprietatis per bullam Cruciatæ, teneatur ad reuelandum illud Priori.

Reſpondeo, quod ſic: quia abſolutio à peccato proprietatis non tollit obligationem ad manifeſtandum illud Priori, per reſponſum ad primum dubium.

VNDECIMVM DVBIVM, an abſolutus per bullam Cruciatæ ab excommunicatione incurſa, eo quod non denunciauit intra certũ terminum id, quod iubebatur denunciare per edictum ſuperioris, incurrat nouam excommunicationem, ſi non denunciauerit poſt termini lapſum, quam cito commode poterit; quod eum facere debere diximus in Manu. confeſſ.cap.27.num.46.

36 Reſpondeo primo,quod quæſtio videtur præſupponere falſum, ſcilicet quod excommunicatus poteſt abſolui per bullam Cruciatæ ſine præuia ſatisfactione: contrarium enim videtur verum, quod affirmat Sotus in 4. diſt.22.q.2.art.3. concl.2. pro qua facit gloſſ. ſingularis ſolemnis, & aliæ quæ ipſe non citat in clem.1.verb. inhibentes. de iure patro. communiter recepta,præſertim à Felin.in cap.ex parte.col.4. de conſti. quæ habet non valere actum ab eo,cui data eſt poteſtas faciendi illum, adiecta certa forma,ſi non ſeruat eam, nec habet aliunde poteſtatem, qua illum faciat. Et confeſſarius electus per Cruciatam accipit poteſtatem abſoluendi, adiecta forma præuiæ ſatisfactionis, & non habet communiter aliunde facultatem abſoluendi.vnde hinc ipſe Sotus infert,quod non poteſt quis abſolui ab excommunicatione per Cruciatam ante ſatisfactionem, etiamſi omnino impotens ſit ad ſatisfaciendum.

Secundo reſpondeo, quod, etiamſi confeſſarius per bullam Cruciatæ electus haberet poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione non potentem ſatisfacere; non tamen poſſet abſoluere monachum Carthuſianum ab excommunicatione incurſa propter omiſſam manifeſtationem, antequam eam faceret. Quia licet non habeat potentiam reſtituendi appropriatum,& male diſperſum, habet tamen potentiam manifeſtandi appropriationem: & ita non poſſet illum abſoluere non faciendo illud, propter cuius omiſſionem excommunicatur.

37 Nec obſtat, quod abſolutio facta mandato Papæ, cum mandat aliquem abſolui ſecundum formam iuris, non ſeruata illa, valet, vt etiam nos diximus in præfato Manu. cap. 27. num. 37. etiam ſi fiat ab eo, qui aliunde non haberet poteſtatem abſoluendi; licet contrarium ſit regulariter verum per præfatam gloſſ. ſingularem & communiter recep. in clem.1. verbo inhibentes. de iure pat.quia illud intelligitur,quando Papa facit mentionem de forma iuris, non animo inducendi nouam formam, ſed monendi formam inductam, argum. dictorum Innoc.cap. fin. de præſum-

sumptio. quem probat gloss. magna communiter recep. in clem. 1. de offi. deleg. at Papa per bullam Cruciatæ facit mentionem de præmittenda satisfactione animo inducendi nouam formam: quod colligitur ex eo, quod priuilegium Principis intelligendum est sine præiudicio tertij, l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco pub. fiat. & cap. si pro eo. de offic. delega. & si priuilegium præfatum Cruciatæ aliter intelligeretur, præiudicaret innumeris, & grauissime.

38 Non obstat etiam, quod non est facienda satisfactio iudici, vt Sotus ibi dicit. Tum quod non potest suum probari dictum, nisi quo ad pœnam nondum impositam, iuxta gloss. singu. clem. 2. §. 1. verbo officij. de hæreti. lib. 6. quam didicimus ab Aretino l. 4. §. Cato. in princ. de verb. obligat. Tum quod in nostro casu Prior est vt pars. Tum quod ipsemet ait id esse verum, quando non potest satisfieri mandato, non autem quando potest, & perfidia durat, & potest ab ea recedi, vt in casu nostro, in quo monachus licet non posset satisfacere statuto restituendo appropriatum, potest tamen satisfacere illi manifestando, vt prædictum est.

DVODECIMVM, quid dicendum sit super diuersitate Iobelæorum, quæ emanarunt à fe. re. Pio V. & à S. D. N. quo ad absolutionem à censuris, cum priora significent posse quem absolui per illa quo ad forum conscientiæ tantum ante satisfactionem, & non quo ad forum exterius; per posteriora vero non, etiam quo ad forum conscientiæ, nisi quo ad effectum indulgentiæ quærendæ.

39 Respondeo, quod memini facere quædam verba cum fe. re. Pio V. super duritia formæ absoluendi à censuris Iobelæis suis inserta; quod forte fuit in causa mutandi in alias formas; & tandem visum est & quidem recte S. D. N. Greg. XIII. quod absoluantur quidem omnino quo ad momentum, quo quæritur indulgentia, sic tamen vt statim reincidant etiam omnino, etiam quo ad vtrumque forum in easdem censuras, vt euitetur grauissimum præiudicium, quod fieret his, in quorum fauorem essent illæ latæ, etiam per absolutionem quo ad forum conscientiæ tantum, cum per eam debitores longe negligentiores fierent ad soluendum, videntes se quo ad Deum absolutos.

DECIMVMTERTIVM, an monachus Carthusianus furans alicui ab exteris ad vtilitatem monasterij peccet bis, aut semel cum circumstantia necessario confitenda ob transgressionem legis de non furando, & voti paupertatis.

40 Respondeo quod non; quia non frangit votum paupertatis: quoniam per illud solum vouit nil sibi quæsiturum, immo nec appropriaturum sine licentia superioris, per ea quæ nos latius scribimus in com. 1. de reg. super cap. cui portio. 12. q. 1. num. 23. & is, de quo quæritur, nihil sibi vult quærere, nec appropriare: si autem furaretur animo quærendi, vel appropriandi sibi, bis peccaret, vel saltem semel cum circumstantia necessario confitenda, per ea quæ diximus in Man. cap. 6. num. 3.

DECIMVMQVARTVM, an statuto Carthusiano excommunicanti monachum appropriantem vltra valorem trium solidorum, &

non

non reuelantem id intra tempus in eo præfixum, aduerſetur Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. de reform.

41 Reſpondeo, quod facile cuipiam videri poteſt vera pars eius affirmatiua. Tum quia proœmium illius cap. probat excommunicationem non eſſe pro releui ferendam: ergo nec pro omni re valorem trium ſolidorum non excedente: cum is valor, qui non pertingit ad valorem vnius Iulij Itali, vel regalis Hiſpani, ſatis leuis cenſeatur. Tum quod diſpoſitio illius cap. expreſſe prohibet, ne pro leui furto manifeſtando feratur excommunicatio; & præfatum ſtatutum profert illam pro re trium ſolidorum manifeſtanda.

Sed contrarium eſt dicendum. Tum quia cap. illud inducit ius nouum, quod colligitur ex illo verbo *ſtatuimus*, quod eſt ſignum iuris noui, iuxta gloſ. in clement. fin. verb. declaramus. de reſcript. quam cum alijs citat Felin. in cap. decernimus. de re iud. Et ita non extenditur ad præterita, cap. vlt. de conſtit. Statutum autem præfatum ante multa ſæcula fuit editum. Tum quia cap. illud loquitur de excommunicationibus ferendis ab homine, & non de latis à iure, quarum de numero eſt illa, quæ à ſtatuto prælato fertur. Tum denique quod ex verbis ipſius plane colligitur Concilium noluiſſe per illud alterare excommunicationes à iure ante illud latas: & in diſpoſitionibus maxime attendenda eſt mens diſponentis, l. in conditionibus. ff. de condi. & demonſtr. cap. fin. de præb. per quas conſiderationes in oppoſitum adducta ſoluuntur.

DECIMVMQVINTVM, an Prior Carthuſianus, qui male appropriat, vel impendit vltra valorem trium ſolidorum, & non manifeſtat intra terminum, quem Capitulum præfato ſtatuto præfixit, incidat in excommunicationem?

42 Reſpondeo, quod facile cuipiam videri poteſt vera pars affirmatiua. Tum quod Abbates & Priores ſunt monachi, cap. fin. de ſimo. vt tradit Panormit. communiter recep. cap. quoniam Abbas. de offic. deleg. Tum quod Abbas, vel Prior male diſpendens, vel occultans res monaſterij, peccat contra votum paupertatis, & fit proprietarius æque, vel plus quam monachus, arg. cap. cum ad monaſterium. 9. fin. de ſtatu mon. & tradit Ioan. Maior in 4. diſt. 38. q. 9. ergo æque, vel magis debet eſſe excommunicatus. Tum quia excommunicationem præfatam non ferunt Priores, ſed Capitulum generale, quod edidit ſtatutum, quodque tantam & maiorem iuriſdictionem habet in Priores, quam ipſi in monachos. Tum quod excommunicatio Papalis denunciata per Epiſcopum merum denunciatorem ita ligat ipſum, ac alios Epiſcopos, vt & nos diximus in Manu. confeſſ. cap. 27. nu. 6. ergo cum Prior ſit merus denunciator excommunicationis præfatæ, æque ligabit ipſum, ac alios monachos.

Sed contra eſt tenendum. Tum quia Capitulum generale per præfatum ſtatutum ſolos monachos ſubditos videtur excõmunicare, quod colligitur in illo verbo ipſius, *ſubditos*. Tum quod ſolum illum monachũ proprietarium excõmunicat, qui ſuam appropriationem non manifeſtat ſuo Priori: & Prior non habet Priorem, cui ſubſit, vt monachus ſimplex illi.

Tum quod omnes, quos statutum excommunicat, Prior denunciat, & tamen ipse non denunciat nisi sibi subditos. Ergo Capitulum generale solos monachos, qui non sunt Priores, excommunicat. Tum quia peccatum proprietatis vt plurimum fit occultando, quo modo Prior raro peccat, vt palam est. Tum quia, licet appellatione monachi veniat Abbas in fauorabilibus, non tamen regulariter in odiosis, vt ibi communis concludit, præsertim cum est probabile, quod disponens noluit eos comprehendere, vt post alios tradimus nos in d. cap. fin.

43 DECIMVMSEXTVM, an monachus Carthusianus dans, vel recipiens litteras sine Prioris licentia, peccet peccatum proprietatis?

Et quidem pro parte affirmante facit primo cap. non dicatis. 12. q. 1. quatenus habet, esse grande peccatum accipere, vel dare litteras sine licentia prælati: cuius vnam rationem diximus ibidem videri esse, quod frangit votum paupertatis, in quantum dispendit papyrum monasterii dando litteras, & appropriat papyrum litterarum ad se scriptarum recipiendo illas occultas.

Secundo faciunt illa verba cap. 9. eiusdem regulæ Augustini, *Si quis rem sibi collatam celauerit, furti indicio condemnetur*. & nemo negare potest litteras rem aliquam esse, licet paruam: & quamuis paruitas rei furtiuæ excuset à culpa mortifera, iuxta S. Thom. 2. 2. q. 59. art. 3. non tamen excusat à furto veniali, vt & supra dictum est in responso ad dubium secundum.

Tertio, quod licet alia ratione, nempe inobedientiæ, datio, & receptio litterarum posset dici esse peccatum; non ideo definit esse tale ob istam; cum idem peccatum multis rationibus possit esse tale: furtum enim, quo sibi monachus quærit aliquid, maxime de rebus monasterii, non solum
44 est peccatum, quia vetatur lege naturali, & diuina Decalogi, Exod. 20. sed etiam quia per illud frangitur votum de non volendo aliquid sibi appropriare, contra d. cap. non dicatis. 12. q. 1. per quam rationem diximus in d. nu. 13. quod licet nuncia, & litteræ vt plurimum æquentur, iuxta cap. vbi periculum. 5. nulli. de elect. lib. 6. hac tamen ratione differunt, quod litteræ possunt esse res in se pecuniariæ, quales non sunt nuncia.

Quarto, quod per hanc eamdem rationem possunt solui omnia illa argumenta, quibus neruose hanc conclusionem tu eruditissime oppugnas: illa enim probant hanc litterarum dationem & receptionem posse dici peccatum inobedientiæ; sed ex eo non infertur non posse dici peccatum proprietatis.

45 Quare videtur resoluendum, quod si charta litterarum data, vel recepta, adeo est inutilis, vt nil penitus valeat communi æstimatione, eius datio vel receptio non est peccatum proprietatis; cum non fit appropriatio, vel dispensatio boni pecuniarij, per ea quæ diximus in d. com. 1. de reg. nu. 13. & seq. si autem valet notabili pretio, æstimatis saltem characteribus auratis, aut alijs imaginibus affabre depictis, & illustratis, eius datio vel receptio erit peccatum proprietatis, etiam mortiferum: si autem charta cum scriptis & depictis in ea fuerit parui valoris, erit quidem peccatum proprietatis, sicut & furtum pecuniæ similis valoris, sed

non

non mortiferum, per responsa dubio tertio. Ex quo inferri potest primo, quod huiusmodi datio & receptio non sit vllum peccatum, vel tantum veniale proprietatis, etsi magnum inobedientiæ.

Secundo, quod aliqua datio, vel receptio litterarum occulta non erit tamquam peccatum proprietatis manifestandum superiori; & tamen toties multiplicata, vt excedat valorem trium solidorum, esset manifestãda, secundum communem opinionem, quam tamen in responsione ad dubium secundum diximus esse multum quo ad forum conscientiæ limitandam.

46 DECIMVMSEPTIMVM, an monacho Carthusiano liceat ea, quæ sibi supersunt de ijs, quæ ad se alendum tribuuntur, in opera pia pro suo arbitrio dispendere?

Circa quod tu erudite, eleganter, & copiose spatiaris quędam dicta nostra probando, & in dubium reuocando quoddam, quod nos dixisse aliqui arbitrantur in tract. de redi. eccl. q. 1. & tu addis temperatum fuisse idem à nobis in Apologia illius libri q. 1. nu. 30. & cap. non dicatis. 12. q. 1. nu. 41.

Secundo, quod ego numquam dixi, nec somniaui vlli monacho simplici licere præfata superflua in eleemosynam, vel alia pia opera sine licentia prælati expressa vel tacita conuertere, vt latissime declaro in d. nu. 41. sed quod illud licet ei, quando dantur ei aliqua pro sua sustentatione ad aliquod negotium peragendum, ea lege, vt nihil amplius petere possit à monasterio, neque monasterium ab eo, siue plus, siue minus impendat: & quod data regulari in suum victum, & vestitum, videntur in dubio ita data, vt honeste reliquata possit in vsus pios impendere, eo quod tacite videtur dari sibi ea facultas.

47 Tertio, quod monacho Carthusiano simplici nullam habenti administrationem, & intra suum monasterium degenti, non licet vlla talia reliquata in eleemosynam, vel in alia pia opera sine licentia impendere; quoniam ordo iste vester huius voti paupertatis obseruantissimus habet multas constitutiones, quas ipse citras, per quas expresse prohibetur eis illa facultas; & expressim præcipitur, vt omnia quæ illis superfuerint ex cibo, & vestitu, reddant communitati: & consequenter nullam habent ad id licentiam expressam, nec tacitam, nec vllum est eis ad hoc dubium; immo præceptum expressum illi contrarium, quod etiam nititur iure communi, vt nos vbi supra diximus num. 8.

48 Quarto, quod in alijs regularibus, quibus non est tale præceptum contrarium, & datur singulis certa quantitas pecuniæ, panis, vini, & opsonij, ita quod non dabitur eis plus, licet plus impendant, nec minus, licet minus impendant; videntur eis ita in dubio dari, vt possint impendere reliquata in illas eleemosynas, & in illa pia, in quæ ipse prælatus iuste potuisset; quia videtur illa facultas tacite eis data. si tamen per sua statuta, vel alia iusta prælatorum præcepta restringeretur eis expresse (vt scio in quodam illustri monasterio expressum fuisse) ne vltra certam summam etiam de reliquatis possent in pia opera impendere sine licentia superioris, non liceret eis vltra illam summam eleemosynam facere; quia sunt extra casum dubium, cum expresse sit eis id vetitum.

Quinto, quod negari non poteſt facultatem tacitam vel expreſſam impendendi honeſte reliquata in opera pia, eſſe magnam occaſionem abſtinentiæ, ſobrietatis, parſimoniæ, & continentiæ, modeſtiæ, humilitatis, immo & charitatis, quæ perfectionis vinculum eſt; quamuis etiam confitendum ſit eamdem eſſe quibuſdam incitamentum aliquod cupiditatis, & terrenæ cogitationis; ſed illa facile ſopit pietas, & amor Dei, & proximi pauperis, propter quem ſubtrahit ſuæ carni, & voluptati aliqua, quæ ſeruient alterius conſolationi, fami, & paupertati; quamuis item palam ſit, conuenientius eſſe per ſe religionis perfectioni, vt tota in pauperes, & in opera pia diſtributio ſit penes ipſos Priores, & ſimplices monachi reliquationi honeſtæ per abſtinentiam, ſobrietatem, & alias virtutes præfatas, amore boni communis augendi, & diſtribuendi ad pia per prælatos, tantopere ſtuderent, ac ſi reliquata per ipſoſmet eſſent in eadem pia diſtribuenda.

DECIMVMOCTAVVM, an ſit vera communis illa reſolutio Bart. & aliorum in l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Trebellia. ſcilicet, quod legatum factum monacho, donec ſuperior permiſerit ei vti in ſuos priuatos vſus, & non vltra, valeat.

49 Reſpondetur quod ſic. Tum quia id nulla lege naturali vel diuina vetatur, cum talis vſus non ſit voto vlli ſolemni, nec ſimplici contrarius, vt palam eſt. Tum quia nulla etiam lege humana id vetatur, cum ille ſolus monachus à Ioan. And. communiter recepto in cap. cum ad monaſterium. de ſtatu regul. dicatur proprietarius, qui tenet occulte, vel contra voluntatem ſuperioris aliquid; & præfatus monachus per diſpenſationem huiuſmodi legati nil tenet occulte, neque contra voluntatem ſuperioris, quippe qui ſciens & prudens vſus illius ei permittit.

50 An autem aliqua, quæ iuſta fuerit, cautela poſſit inueniri, per quam tribuatur alicui monacho aut monachæ facultas aliquid in vſus ſuos vel alienos pios, quos ipſi volent, abſque licentia ſuperioris expreſſa, vel tacita licite impendendi? Et pro affirmante facit primo prædicta reſolutio communis ſuper gloſſ. l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Trebellian.

Secundo, quod contra nullam legem naturalem, diuinam, nec humanam videtur eſſe donatio inter viuos, vel vltima voluntas, qua quis donat alicui monacho vel monachæ aliquam quantitatem diurnam, menſtruam, vel annuam, donec permittitur illi à ſuperioribus ſuis vſus eius in ſuas neceſſitates, vel alia pia.

Tertio, quod Papa frequenter concedit monachis penſiones ſuper beneficijs ſui ordinis, & etiam aliorum cum facultate diſpendendi eas in ſuos, vel alios pios honeſtos vſus, & quidem iuſte, per cap. niſi eſſent. & adnotat ibi Panor. de præben.

His tamen non obſtantibus, contrarium eſt tenendum. Tum quia id vetatur in cap. non dicatis. 12. q. 1. & in alijs locis multis in com. eius à nobis citatis. Tum quia non poſſunt duo contraria ſimul inueniri vera, l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur. cap. ſolicitudinem. de appell. at contraria

& re-

& repugnantia sunt, quod monachus per eumdem actum contraueniat voto suo, & non contraueniat illi, vt palam est. Et monachum vti aliquibus bonis absque licentia superioris extra necessitatem extremam, & non transgredi votum suum solemne, sunt contraria, vt patet. ergo pars affirmatiua quæstionis est falsa.

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quidem illam resolutionem communem in eo citatam; negando tamen quod ex ea inferatur monachum posse vti aliqua re sibi relicta sine consensu expresso, vel tacito superioris; cum potius perdatur, & desinat eidem legatum, simul ac superior noluerit vt eo vtatur.

Ad secundum respondetur, concedendo assumptum in eo; sed negando, vt dictum est ad primum, quod ex eo sequatur pars affirmatiua quæstionis propositæ.

51 Ad tertium, concedendo etiam id quod in eo assumitur; sed negando, quod qui monachus vtitur aliqua re de consensu vel licentia Papæ, vtatur ea absque superioris licentia: cum ipse sit superior omnium monachorũ, immo & omnium Christianorum prælatus primus, & maximus concurrens in iurisdictione cum omni prælato, vt S. Tho. in opusc. contra errores Græcorum cap. 66. & præcedenti, & sequenti, & Innoc. quem sequuntur omnes, præsertim Felin. nu. 2. in cap. 2. de constitutio.

52 DECIMVM NONVM, an expediat ordini Carthusiano, vt prælati eius repudient legata, quæ parentes, vel alij cognati, aut amici fecerint monachis Carthusianis, vt eis vtantur, donec prælati permiserint ipsis vti eis ad vsus suos, vel pios, quos ipsi volent, & non vltra.

Ad quod (quia de illo erudite, religiose, ac eleganter disputas) nihil aliud respondeo, quam quod prælati debent prudenter & serio pensare, an monasterium egeat, an abundet; & an per repudiationem exasperentur legantium filij, vel cognati, adeo vt auerterent animos ab amore ordinis; an item monachi legatarij ob morbos, vel complexionis debilitatem egeant alimentis, vel medicinis extraordinarijs; an item sint tales, qui valde, & ad multum temporis scandalizarentur, eo quod non conceditur eis id quod licite sine ordinis damno concedi potest: an item sint ad prudenter dispendendum propensi, an ad effundendum vane inclinati; & alias rerum legatarum, quantitatis, vtilitatis, finis, & modi appositi circumstantias, & secundum illas acceptet illa, vel repudiet, vt Deo, proximis, & ordini videbitur conuenientius. Tum quia non fuerit charitatis & prudentiæ illa ex abrupto repudiare, argum. titulorum de iure deliberan. ff. & C. Tum quia fieri potest, vt sint aliqua monasteria Carthusiana similia quibusdam aliorum ordinum, in quibus vix panis, vinum, & vestitus de cellario communi exhiberi potest.

53 Non obstat ijs cap. 8. §. 4. 3. compilat. statutorum eiusdem ordinis, quod à te proponitur conceptum in hæc verba. *Si nouitij, tempore quo professionem facturi sunt, libere aliquid, & sine omni pacto, nulla præcedente petitione, dare voluerint, libere accipi poterit, & iuxta dantis voluntatem expendi; dum tamen talis voluntas non deuiet à rigore statuti, nec per eam lapsus aliquis in ordine*

fiat. Vnde si vellent quod ex re donata aliqua pitantia pro tẽpore, vel in perpetuum danda conuentui, diebus quibus ex ordine pitantia non datur, vel quod aliquid alicui, vel aliquibus particulariter, & non ad communem vsum & commune commodum daretur, aut quid simile, nullo modo debent audiri. Hactenus statutum, cui dicitur concordare aliud in cap. 5. §. 8. secundæ partis nouorum. Non inquam præfatum cap. obstat prædictis. Tum quia loquitur de solis nouitijs, exorbitatq. ab illo iure communi, quod continet præfata resolutio communis, de qua in 17. dubio, & ideo non debet extendi ad alios, in quibus saltem eadem ratio nõ idem suaderet, arg. cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. Tum quia loquitur in casu, quo ex obseruantia modi donationi appositi lapsus regulæ timeretur, & prædicta intelliguntur extra illum casum. Tum quia statutum videtur loqui de modo & onere tendente ad delitias, vel superflua, vel saltem non necessaria, vt eius exempla confirmant: prædicta vero de ijs, quæ tendunt ad necessaria, & vtilia monasterio, saltem per quamdam consequentiam; quia releuant illud à dando illi monacho aliqua necessaria, in quæ ipse impenderet legatum.

54 VIGESIMVM DVBIVM, an monachus Carthusianus de licentia & consensu Prioris possit accipere aliquas pitantias Missarum, impendendas in aliqua pia, puta in libros, aut vestes sibi conuenientes, aut in illas, aut illas pauperum eleemosynas, &c.

Respondeo quod sic, dummodo non impendat eas in alia; quia, vt nos diximus in comment. 2. de regular. super cap. non dicatis. 18. quæst. 1. nu. 23. monachus de licentia prælati potest iuste impendere de bonis monasterij in illos vsus, in quos iuste posset ipsemet prælatus. Nec obstat statutum, de quo in cap. 3. §. 20. 3. compila. quod à te proponitur conceptum in hæc verba: *Nulla etiam persona ordinis per se, aut quamuis aliam interpositam personam pro Missis & alijs prædictis officijs, & beneficijs pecunias, etiam gratis oblatas, vel aliquid aliud ad suos vsus conuertendum, sub pœna disciplinæ generalis, recipiat: sed si quid pro fidelium deuotione offeratur, illud cum gratiarum actione, cessante omni pactione, recipiatur, & ad vsus, & commodum, non illius, cui offertur, sed totius communitatis conuertatur ad Prioris arbitrium.* Hactenus statutum.

55 Non inquam id obstat. Tum quia loquitur simpliciter de accipiente pitantiam, vel eleemosynam in vsum suum: quæstio autem quærit de accipiente eam de licentia prælati. Tum quia statutum ipsum continet, vt illa impendantur arbitrio Prioris; & constat eius arbitrio impendi, quod de ipsius licentia impenditur, præsertim cum vsus certus, in quem sunt impendenda, exprimitur ab ipso. Tum denique quod in vsum communem videtur impendi, quod de prælati consensu in aliquem decentem vsum monachi impenditur; quia cum monachi sint potissima pars monasterij, cum personæ præstent rebus, l. 2. ff. de statu homi. l. si quæramus. ff. de testa. sequitur quod dictum est.

56 VIGESIMVMPRIMVM, an monachus Carthusianus, qui peccatum mortiferum proprietatis admisit alienando, vel occultando rem monasterij, teneatur illud confiteri, antequam missam, vel communicet; an ita

an ita vt non ſufficiat quod confiteatur illud Priori ante diem Cœnæ Domini?

Reſpondeo quod ſic. Tum quia opinio vera & communis etiam ante Conc. Trid. tenebat omne peccatum mortiferum eſſe confitendum ante ſumptionem Euchariſtiæ, iuxta gloſſ. ſingul. cap. ſane. de celebr. miſſ. quam nos late probauimus in ſumma de pœnit. diſt. 5. & ante præfatũ Conc. quod eam in canonem redegit, addens eſſe errorem contrarium eius, cap. 7. & can. 11. ſeſſ. 13. Tum quia nihil obſtat ſtatutum eiuſdem ordinis in primo dubio relatum, quatenus ſignificat ſufficere monachis præfati ordinis cõfiteri peccata proprietatis Priori ante diem Cœnæ Domini; quoniam nõ ſtatuit, nec potuit ſtatuere contra ius diuinum, quod non teneretur confiteri illud ante ſumptionem Euchariſtiæ, cap. ſunt quidam. 25. quæſt. 1. & argum. cap. inferior. 21. diſt. ſed ſolum ſtatuit, quod ſit excommunicatus, ſi non confiteatur, vel non reuelauerit illud Priori ante diem Cœnæ Domini: quod tam longe aliud eſt à præcedenti, quantum excommunicatio differt à peccato, pro quo illa fertur; & quantum neceſſitas confitendi ſacramentaliter peccatum mortiferum, à neceſſitate confitendi ſacramentali-
57 ter, vel reuelandi extra ſacramentum Priori. Tum quia verus intellectus eius eſt, quod qui monachus peccauit peccatum mortiferum proprietatis ante diem Cœnæ, & non confitetur illud ſacramentaliter ante communicationem corporis Domini, peccat quidem mortifere communicando ante confeſſionem, propter tranſgreſſionem legis diuinæ de confitendo ante cõmunicationem; ſed non eſt ob id excommunicatus ante diem Cœnæ: ſed ſi ante illum non confiteatur, vel non reueleť illud Priori, erit excommunicatus, non quidem per legem diuinam, vel canonicam omnibus Chriſtianis communem, ſed per illud veſtrum ſtatutum ordini veſtro particulare. Tum quia vbi lege Synodali cauetur, vt ſit excommunicatus, qui decimas occultatas non manifeſtauerit parocho ante diem Aſſumptionis, ille qui occultaſſet illas menſe Iulio, peccaſſet mortifere, cum occultauit, & etiam ſi communicat ante confeſſionem ſacramentalem, licet non incidat in excommunicationem ante diem Aſſumptionis.

58 VIGESIMVMSECVNDVM, an præfatus monachus, qui omiſit confiteri ſacramentaliter peocatum proprietatis mortiferum admiſſum ante aliquot menſes, vel circiter vnum annum ante diem Cœnæ, & intra illud tempus confeſſus eſt frequenter, & miſſauit, communicauit, tacito illo peccato, quod proponebat confiteri Priori ante diem Cœnæ; an inquam is monachus teneatur omnes illas confeſſiones tamquam non integras iterare, iuxta notata per omnes cap. omnis. de pœni. & remiſſ. & in 4. lib. ſent. diſt. 17. quos nos quoque retulimus in Manu. confeſſ. cap. 9. num. 11.

Reſpondetur quod ſic. Tum quia confeſſio, quæ non eſt integra omnium peccatorum mortiferorum, quorum memoriam confitens habet, nihil valet, cap. omnis. de pœni. & remi. c. 1. 9. cautus. de pœni. diſt. 5. & in decreto Eugenij Concil. Floren. & cap. 5. ſeſſ. 14. Conc. Trid. Tum quia peccatum mortiferum proprietatis non excipitur à lege illa generali diuina,

qua iubemur pœnitentes confiteri omnia peccata mortifera,quæ admiſimus,quorumq. memores ſumus, quando confitemur, iuxta præfata iura, & S.Tho.ab omnibus Catholicis receptum in 4.diſt.17.q.3.art.4.Sicutautem obliuio aliorum mortiferorum facta iuſta diligẽtia reminiſcendi excuſaret ab iteratione,ita & obliuio peccati proprietatis excuſaret. quin & ſi aliquis adeo ſimplex & ignorans eſſet,vt bona fide probabiliter ſecundum conditionem ſuam putaret auctoritate forte, vel exemplo peritorũ, quod per præfatum ſtatutum leuabatur onere illud confitendi vſque ad diem Cœnæ,non peccaret tacendo illud, nec teneretur iterare confeſſionem tacito illo factam, argum.eorum quæ de monacho ſimplici bona fide contraueniente dicit Card.clem.1.q.39. de priuileg. arg.item eorum quæ nos diximus in d.Man.cap.9.nu.12. de illo,qui tacet in cõfeſſione aliquod mortiferum, quia non putat eſſe tale.

59. VIGESIMVMTERTIVM eſt circa ſtatutum, de quo cap. 6. §. 11. tertiæ compila. quo dicitur, in ordine Carthuſiano confeſſarios expoſitos in abſentia Prioris à reſeruatis confitentes abſoluere poſſe,ita tamen vt iterum eidem Priori reſeruata crimina, quam primum eius habuerint copiam,confiteantur. dubium inquam eſt, an monachus, qui admiſit peccata mortifera, tam reſeruata, quam non reſeruata, teneatur confiteri omnia, etiam reſeruata præfato confeſſario expoſito; an ſufficiat confiteri ei non reſeruata, & poſtea cum venerit prælatus, confiteri ei ſola reſeruata.

Reſpondeo,quod tenetur confiteri omnia prẽfato confeſſario,& poſtea iterum reſeruata prẽlato,cum venerit,quia integritas confeſſionis requirit,vt quorum memoriam habet vni & eidem confeſſario, niſi aliquot caſibus, quorum de numero non eſt hic,confiteatur, iuxta S.Thom.in 4.diſt.16.q.3.art.4. & quod confeſſario reſeruatorum, & non reſeruatorum fiat confeſſio,tenet idem S.Tho.in 4.diſt.17.q.3.art.4.q.2.ad 4. & Sotus diſt.8. q.2.art.5.col.12. verſic. quartus igitur. & melius col.16.verſ.quare. Quorum dictum communiter receptum probat cap.omnis.de pœnit.& remiſſ. & cap.conſideret.§.cautus.de pœni.diſt.5. licet Sotus in aliquot locis prædicti art. 5. videri poſſet alicui contrarium tenere; niſi in dictis duobus locis,præſertim col.16. aperte communem teneret, & ſatis ſentit Conc. Trid.cap.5. & can.7. ſeſſ.14.

60. VIGESIMVMQVARTVM, circa idem ſtatutum, an confeſſio monachi, quæ in caſu præfati ſtatuti iterato fit prælato,debeat eſſe ſacramentalis?

Reſpondetur primo,quod poteſt eſſe ſacramẽtalis: & ſi fieret talis,oporteret prælatum abſoluere ipſum ſacramentaliter,per quam abſolutionem conferretur noua gratia ſacramentalis,vt tradit Sotus d.ar.5.col.17. quia licet ille non dicat, poteſt dici nouum ſacramentum propter nouam confeſſionem peccatorum reſeruatorum; cum etiam peccata ſemel confeſſa, & legitime ac penitus abſoluta poſſint eſſe iuſta materia ſacramenti pœnitentiæ, ſicuti & venialia ſecundum omnes Catholicos.

Secundo, quod poſſet excuſari hæc noua ſacramentalis confeſſio, ſi à prælato

prælato reuertente impetraret pœnitens commissionem absoluendi ad priorem confessarium, vel alium; cui tamen videtur facienda sacramentalis confessio, quam deberet subsequi absolutio sacramentalis: quia huiusmodi commissarius subrogatur in locum prælati, & subrogatum debet sapere naturam eius cui subrogatur, l. eum qui. §. iniuriarum. ff. si quis cautio. & cap. ecclesia S. Mariæ. vt lite penden.

61 VIGESIMVMQVINTVM, circa idem statutum, an in casu præfati statuti teneatur monachus prælato reuertenti, vel commissario eius confiteri omnia peccata, quæ confessus fuit priori confessario, an sufficiat confiteri sola reseruata?

Respondetur, quod sufficit confiteri sola reseruata, si post posteriorem omnium confessionem non admisit alia confitenda, neque noue venit in memoriam aliquod prius commissum nondum legitime confessum; quia reliqua iam sunt penitus absoluta. Si autem admisisset alia noua, vel vetera non confessa in memoriam venerint, oporteret etiam illa, quamuis non essent reseruata, confiteri cum reseruatis. quod quamuis non videam ab aliquo tactum, probatur illa firma ratione, quod confessio sacramentalis debet esse integra omnium peccatorum nondum confessorum, quorum habetur memoria: & per prædicta confessio reseruatorum debet esse sacramentalis, quando fit ad habendam absolutionem sacramentalem ab eo cui fit illa.

62 VIGESIMVMSEXTVM est circa intellectum statuti, de quo cap. 4. §. 23. 3. compila. quod habet, vt Vicarius apud vos in ordine vestro Priore deposito eamdem in spiritualibus potestatem habeat, quam Prior ipse, eamq. libere exerceat. Dubium inquam est, an monachus, qui peccatum proprietatis fuit legitime confessus, vel reuelauit Vicario huiusmodi, vel obtinuit absolutionem excommunicationis ab eo, teneatur iterum confiteri, vel reuelare illud nouo Priori, vel nouam ab eo impetrare absolutionem.

Respondetur quod non: quia idem tribunal, & eadem potestas & auctoritas fuit penes Vicarium, quæ fuerunt penes Priorem depositum, & quæ sunt penes Priorem nouum; & ita facta à Vicario censentur facta à Priore. Tum quia facta per Vicarium Episcopi, quo ad ea in quæ sua potestas vicaria extenditur, censentur facta ab ipso Episcopo, cap. non putamus. de consuet. lib. 6. & cap. Romana, il. 1. de appel. eod. lib. Tum quod facta per Capitulum sede vacante, in eis in quibus succedit Episcopo, videntur facta ab ipso Episcopo, cap. cũ olim. & cap. is qui. de maio. & obed. & cap. 1. de insti. lib. 6. Tum quia facta per eum, cui administratio libera ecclesiæ conceditur, perinde valent, ac facta per eum, cui esset illa collata, præterquam in alienatione immobilium, cap. is cui prouisio. de elect. lib. 6. & cap. cum nobis. eodem tit. in antiquis, & cap. relatio. & cap. sequenti. 21. q. 1. vnde is, cui commendatur abbatia, potest esse iudex delegatus, & vti omnibus, quibus potest is, cui ea confertur in titulum, vt post alios resolvit Decius cap. edoceri. col. vlt. de rescrip.

VIGESIMVMSEPTIMVM, an alienatio & dispensatio facta à mo-

à monacho de licentia Vicarij, posito loco Prioris officio depositi, debeat manifestari Priori nouo, vel ab eo ratificari, vt monachi conscientia sit à proprietate tuta.

Respondetur quod non, argumento iuriũ in proximo dubio citatorum.

63 VIGESIMVMOCTAVVM, an manifestatio proprietatis facta visitatori tenenti locum Prioris, & Vicarij, eis deficientibus, debeat fieri denuo Priori nouo.

Respondetur quod non, per præfata iura, & eis adnotata, præsertim cap. relatio. & cap. illud. 2 1. q. 1. & cap. cum nobis. de elect. & cap. is cui prouisio. eod. tit. lib. 6.

64 VIGESIMVMNONVM, an monachus Carthusianus possit petita à prælato licentia, de illius consensu expresso, vel tacito fructus arborum, vt sunt poma granata, &c. in hortulo cellæ insertarum excultarum in vsus suos seruare, aut mittere amicis suis, & fautoribus monasterij in xeniola absque peccato proprietatis.

Respondeo quod sic! Tum quod proponitur vsum communem id habere, ex quo scito per prælatum, & non contradicto colligitur tacitus consensus, qui ad hoc sufficit, vt post vtrumque Cardinalem diximus nos in cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 40. & seq. Tum quod ad redundantiam interuenit expressa petitio licentiæ, & consensus prælati. Tum denique quod prælatus posset illa seruare, & in xenia modo supra dicto mittere: & quidquid prælatus potest per se custodire, aut dispendere in aliquos vsus, potest etiam monachus eius facere de consensu, vel licentia expressa, vel tacita ipsius, vt supra diximus ad dubium vigesimum, per ea quæ scripsimus in com. cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 23.

65 TRIGESIMVM est circa statutum in cap. 12. 6. 19. secundæ partis antiquorum, An præsupponat sacerdotes simplices posse excommunicare. Et videtur quod sic; habet enim hæc verba, *singulis annis excommunicentur à Priore, & à singulis sacerdotibus omnes tam præsentes, quam absentes, qui occultandi animo, &c.* Sed contrarium tenet communis cum Collectario, Card. & Panor. in cap. sacerdos. de offic. ordi. & Panor. cap. cum contingat. de foro compet. num. 30.

Ad hoc dubium dico, quod non expedit ei respondere, Tum quia non est necessarium, & non vacat etiam necessarijs respondere. Tum quod illud statutum mutatum videtur per cap. 5. 6. 13. ex 2. par. statutorum nouorum, quatenus habet quod Prior debet denunciare, esse excommunicatos proprietarios, nisi, &c. & ita loco excommunicare ponit denunciare: & constat denunciationem differre ab excommunicatione, cap. pastoralis. 6. verum. de appellat. & fieri potest, & quotidie fit à parochis in ecclesijs. Tum quod Iuris canonici prudentia, qua nunc vtitur Ecclesia Romana, parum curat de illis modis intelligendi excommunicationem D. Pauli 1. ad Corin. 7. neque alios, nisi ad effectum, de quo in cap. cum sit Romana. 6. fin. de appel. Quæ omnia submitto tuæ, & cuiusuis alius sanius sentientis censuræ, ad gloriam Dei, qui te illustrem admodumq. Reuerendũ in Christo patrem quam diutissime seruet incolumem. Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Monachus, qui in vno monasterio vouet stabilitatem, non potest de iure inuito ad aliud mutari.*

2 *Regulari debet nedum à Pontifice, sed etiam à suo Generali concedi licentia, vt retento habitu stet extra claustrum, vt subueniat necessitati, quæ matri superuenit: nam si præcessisset professionem, nec iuste posset in claustro manere, sed teneretur exire, vt subueniat. num. 3.*

CONSILIVM IV.

BEATISSIME Pater, deuotus Sanctitatis vestræ orator monachus sancti Bernardi proponit eidem humiliter, quod cum puer esset nondũ quindecim annos natus, emisit professionem in monasterio sanctæ Mariæ eiusdem ordinis, in quo honeste mansit vsque ad præsens tempus, volletq. in eo perseuerare donec vixerit, sed habet in prædicta prouincia prope dictum monasterium matrem valde senem, pedibus impeditam, fere cæcam, & paralyticam, & quæ cum sit alienigena, nullos habet ibidem propinquos, & necessarios, præter oratorem prædictum, quem solum genuit, & à quo vitæ sustentationem expectat: quapropter supplicat Sanctitati vestræ, vt dignetur ei concedere alterum de duobus; puta, vt iubeat, quod non possit de monasterio mutari, nisi sua culpa id exegerit, dum mater ipsa (quæ iam parum durabura est) vixerit; aut tribuat illi facultatem manendi extra monasterium, habitu regulari retento, vt matrem modis honestis alere possit, dùm ipsa vixerit.

1 Rogatus, an Sanctissimus D.N. iuste, & quo ad forum conscientiæ prædictas facultates facere possit, respondeo primo procul dubio posse priorem, scilicet, quod non mutetur absque sua culpa: quia iure communi attento monachus de ordine non mendicantium, qui vouit stabilitatem in vno monasterio, non potest absque iusta causa mutari ad aliud, nec solebant olim mutari: licet notiores nouitatum studiosiores, quam antiqui, multa in hoc & alijs innouarint, vt quod prælati essent triennales, de quo late dixi in cap. nullam. 28. q. 2.

2 Secundo, quod etiam potest facere secundam: quia secundum D. Thom. 2. 2. q. 101. artic. 4. quem post alios secuti fuimus in Man. cap. 14. num. 14. & in com. 4. de reg. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. necessitas parentum religiosi superueniens eis post professionem est iusta causa vt exeat monasterium ad succurrendũ eis, si aliàs non potest. Dixi, superueniens: quia præueniens efficit vt non possit iuste intrare monasterium, nec ingressus iuste profiteri, nec professus iuste manere: quia obligatio iuris naturalis & diuini seruiendi parentibus efficit vt nullatenus possit filius eis derelictis intrare monasterium, vt prædictus D. Thom. recept. affirmauit.

3 Tertio, quod non solum S. D. N. sed etiam Generalis ordinis vtramque earum potest facere, sed non faciet: quia adeo refrigescit charitas, & quod pauci superiores volunt concedere inferioribus libertatem, quam nõ habent ipsi, vel sui cognati, & addicti erga multos religiosos: & multi volunt

videri

videri nimium iusti erga extraneos, etiam si Deus sua lege naturali, vel diuina positiua eam concedi iubeat: & vtinam multi, qui valde rigidi & sancti videri vōlunt, non persuadeant multis prælatis, quo nimis summo iure vtantur, ex quo iniuriæ aliquid nascatur, dum leges humanas & rigidas non patiuntur æquitate naturali siue epijceia molliri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Lex generaliter loquens, generaliter intelligenda: cui si addatur dictio vniuersalis, plura comprehendet, quam sola indefinita: & si dictio vniuersalis præcedens sit negatiua, omnia sequentia destruit, & contrarium ponit; si tamen à lege negatiue concepta reperiatur aliquis casus alia lege exceptus, poterit, sic docente nos legislatore, à paritate rationis ad alios similes extendi. num. 4. & 7.*

2 *Impetratio eius, quod iure conceditur, non inutilis; nam dubia & scrupulos tollit. num. 5.*

3 *Monialis ex causa correctionis, & vt alteri præficiatur, de monasterio ad monasterium de iure, & ex Concilio Tridentino à suo superiore, saltem cui non obstet extrauagans Pij V. nu. 6. & 7. transferri potest.*

6 *Intellectus cap. 5. sess. 25. de regularibus est, vt moniales, quæ ex causa volunt de monasterio egredi, habeant licentiam ab Episcopo, si ei, vel nulli, nisi Pontifici immediate sint subiectæ; vel ab earum superiore regulari, si sint exemptæ, & illi subiectæ.*

CONSILIVM V.

AN GENERALIS ordinis Minorum de obseruantia possit trãsferre moniales sibi subditas de vno ad aliud monasterium causa correctionis, vel nouæ fundationis? Præsupposita confirmatione priuilegiorum eiusdem ordinis à Greg. XIII. nisi sint contraria Concil. Trid. quibus id expresse eidem conceditur. Et an dictæ facultati obstet Bulla Pij V.

QVAESTIONES hæ longe difficiliores sunt, quam à principio putaui, & ad earum integram responsionem addenda videtur alia, quæ præcedat illas, nempe, an solo iure communi scripto attento circumscripta præfata extrauaganti Pij V. & præfatis sacris Sed. Apost. priuilegijs possit præfatus Illustriss. idemque Reuerendiss. Generalis transferre moniales sibi subditas de vno monasterio ad aliud ex prædictis duabus causis, scilicet correctionis, & nouæ fundationis; & ita quod erunt tres quæstiones, quarum prima sit hæc, & prior aliarum propositarum secunda, & posterior tertia.

1 AD HANC IGITVR PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod pro eius parte negatiua vrget primo cap. vnic. post initium de stat. reg. lib. 6. ibi. *nulli monialium religionem tacite vel expresse professæ valeat, quacumque ratione vel causa, nisi forte tanto & tali morbo euidenter earũ aliquam laborare constaret, quod non posset cum alijs absque graui periculo, seu scandalo commorari, monasteria ipsa deinceps egrediẽdi facultas, &c.* Quæ verba constituunt legem non solum generalem, sed etiam vniuersalem, signo vniuer-

sali

sali munitam; quæ in summa habet, nulli monachæ professæ patere facultatem exeundi monasterium, nisi vno casu, sub quem neutra duarum nobis propositarum includitur. At lex generalis generaliter intelligenda est, l. de prætio ff. de public. in rem actio. cum multis similibus, etiamsi in vna specie maior inueniatur ratio includendi eam, quam in alijs, l. 1. 9. quod autem. de alex. Iust. & alo. & tradit Degi. in cons. 669. quem sæpe nos alibi sequimur: & signum vniuersale adiectum verbo generali efficit vt extendatur etiam ad ea, ad quæ non extenderetur indefinita generalis, iuxta gloss. solemn. in clem. 1. uers. quamuis. de re iudic. & gloss. solem. cap. circa. de elect. lib. 6. quæ per iura expressa probat longe amplius legatum relinqui per illa verba, Lego omne lanarmor, vel omnem lanam, quam per illa, Lego marmor, vel lego lanam; præsertim autem si est signum vniuersale negatiuum, quod omnia sequentia destruit, & contrarium eorum ponit, vt dicit gloss. sing. & recep. in cap. cum dilectus. de consuet. quale est illud, Nulli; quod positum est ird. cap. 1.

2 Secundo vrget, quod frustra impetratur, & pro priuilegio datur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municip. & tradit gloss. recept. in cap. 1. de rescript. At impetratum fuit ab ordine præfato, & ei priuilegio datum, vt Generalis eius possit transferre moniales præfatas in prædictis duobus casibus: ergo iure communi non licebat eis illud.

3 Sed his non obstantibus, contrariū videtur verius. Primo quidem quod intentio Pij V. non fuit laxandi clausuram monacharum, sed restringendi, vt ex eius verbis colligitur: attamen excipit à sua prouisione tres casus, cum tamen Bonif. VIII. non expressisset nisi vnum in d. c. 1. ergo efficax argumentum est, quod non obstante sua extrauag. licebat monialibus exitus in illis tribus casibus iure communi, non obstante dicto cap. 1. quod fuit Bonifacij VIII. quod innouauit Concil. Trid. in cap. 5. de reg. sess. 25. & definiuit licere monialibus exitum à monasterio, sufficiente causa legitima ab Episcopo probata; clare significando, quod præfatum cap. 1. non solum erat iure communi limitādum in vnico casu ibi expresso, sed etiam in omni eo, qui esset causa legitima exeundi.

Secundo, quod nos pridem respondimus potuisse monacham vnius monasterij electam legitime in Abbatissam alterius transire ad illud de licentia sui superioris legitima: quod postea scripsimus in com. 4. de reg. super cap. statuimus. 19. q. 3. num. 48. ibi, Nota quarto.

4 Tertio, quod est textus iuris optimus per multa ibi à Decio tradita, in cap. dilecta. de confir. vtili. quatenus habet, casum exceptum à regula ob aliquam æquitatem extendi posse, debereque ad alios casus ob similem æquitatem. Cum igitur casus ille vnicus exceptus à Bonifacio in d. cap. 1. excipiatur à regula illa negatiua, ne qua monacha exeat clausuram, extendi potest & debet ad casus alios, in quibus similis æquitas id suadet: quod certe fuit in causa, vt Conc. Trid. extenderit illum casum ad omnes alios, in quibus inueniretur causa, quam legitimam arbitrarentur superior legitimus.

Non

5 Non obstant supra in contrarium citata. Ad prius enim illorum respõdetur, concedendo quidem, generalem legem generaliter esse intelligendam regulariter, & legem vniuersalem vniuersaliter; sed fallere illud, quando inuenitur alia lex, quæ limitat illam generaliter vel vniuersaliter loquentem: quod in proposito casu contingit. Nam inuenitur lex, quæ habet, casum exceptum à regula generali extendi posse debere q. ad similem casum.

Ad posterius respondetur, concedendo non esse necessarium impetrare priuilegium speciale, quod iure communi conceditur: quod probant iura in eo citata; sed frequentissime id impetrari concedi q. fore à S. R. E. idque esse vtile ad tollenda dubia & scrupulos: quorum vnum exemplum quotidianum est impetratio, & concessio pronunciandi officium matutinum sequentis diei vespere præcedentis, quod iure communi licere ait S. Thom. recep. ab omnibus quod. 5 art. 18. & etiam à nobis citatus in Enchir. de oratio. cap. 3. num. 57. vbi latius hoc tradimus. & ita impetratio & concessio priuilegij facta præfatis Generalibus non fuit facta vti iure necessaria, iuxta veram & legitimam iuris Canonici interpretationem, licet fuerit vtilis ad quamdam maiorem declarationem, & scrupulorum euitationem.

6 AD SECVNDAM respondeo, quod extrauag. predicta nihil obstat: quia, vt prædiximus, tam illa, quam cap. 1. de stat. regula. lib. 6. & quæ Conc. Trid. sunt limitanda, ne procedat prohibitio exitus monialium, cum occurrit causa legitima: & ita non videntur prohibere exitum monacharum per viam iustæ correctionis, vel nouæ fundationis, quæ sunt causæ legitimæ ad exeundum. Secundo, quod magis videtur obstare Conc. Trid. quod videtur exigere, vt causa legitima exeundi approbetur per Episcopum; & consequenter, quod non sufficiat licentia Generalium; & quod confirmatio priuilegiorum præfati ordinis predicta non extenditur ad contraria Conc. Trid. Sed respondetur, illa verba præfati Conc. intelligenda esse, vt nos intelleximus alia similia eiusdem ind. com. super cap. statuimus. num. 60. scilicet, quod approbatio illa Episcopalis requiritur quo ad exitum monialium eisdem subiectarum, vel ita exemptarum, quod soli Papæ immediate subsunt: non autem de alijs exemptis, quæ subsunt alijs prælatis aliorum ordinum, de quibus hic agimus: quoniam quæstiones mouentur de monachis subiectis Generalibus ordinis Minorum de obseruantia.

7 AD TERTIAM respondetur affirmatiue, quod præfatus Reuerendiss. D. Generalis potest, ea quæ in quæstione continentur, facere, non obstante præfata extrauag. Pij V. Tum quia S. D. N. in sua confirmatione derogat generaliter illis, & alijs, quæ possent esse suæ confirmationi contraria, modo fuissent in vsu, & non essent contraria Conc. Trid. Nec potest obstare reseruatio Pij V. quia non potuit ille tollere S. D. N. eius successori potestatem concedendi, vel innouandi priuilegia concessa ordini præfato, cum par in parem non habeat imperium, cap. innotuit. de elect. & quoniam res clara videtur, etiam videbor nimis prolixus; & ideo facio finem,

finem, submittendo ea, quæ dicta sunt, ei, cuius iustior fuerit sententia.

Vide ad hoc responsum, quod positum est supra de regular. consil. 70.

SVMMARIVM.

1 *Oblatæ Turris speculorum Vrbis, quia non sunt veræ monachæ, ad clausuram non obligantur. num. 9.*

2 *Dispositio cum non comprehendit eas dispositionis verba non adaptantur.*

3 *Crescere nemo inuitus cogitur ad vitam, quam non potuit seruare.*

5 *Iura pœnalia, vltra quam verborum proprietas patiatur, etiam ex identitate rationis, nisi aliud caueatur, non extendenda.*

6 *Moniales, sponsæ Christi, nubendo bigamiam quamdam contrahunt.*

7 *Regularibus limitatam vitam professis austerior imponi nequit.*

8 *Regularibus etsi quandoque austerior vita præcipi potest, secularibus autem non.*

8 *Dispositio odiosa de regularibus loquens, ad eos qui tria vota non emittunt, non extenditur.*

9 *Oblatæ Turris speculorum Vrbis etiamsi collegialiter more religiosarum in vna domo viuant, donatæque sint ordini S. Benedicti cum aliqua mutatione habitus promittentes stabilitatem, & obedientiam Præfectæ, itemque eius vocent paupertatem, & castitatem perpetuam, nihil tamen vere non sunt moniales professæ, nec esse possunt, cum inuita à Sede Apostolica approbata religione tria vota seu professionem nec tacitam nec expressam emittant, num. 10. & 11. earumque congregatio non sit religio, sed vt honus viuendi modus approbatus, nu. 11. 13. 17. obedientiaque promissa non sit monachalis facta in manibus, vt requiritur, potentis alicui religioni incorporare. nu. 20. 22.*

9 *Obedientiam perpetuam promittens censetur tria substantialia religionis vota promittere, & sic professionem emittere: & hoc quando non quamcumque, sed monachalem obedientiam secundum aliquam regulam approbatam, nu. 16. 17. in manibus potentis illi religioni incorporare promittit. nu. 20. 22.*

16 *Oblatæ, seu donatæ, à monialibus, quæ suscipiunt habitum religionis, & profitentur regulam vt seruiant in choro, & à conuersis, quæ accipiunt habitum religionis, & profitentur regulam vt seruiant extra chorum, differunt, cum ipsæ nec profiteantur regulam, nec assumant habitum regularem, licet se & sua perpetuo donent, per quem actum efficiuntur plene oblatæ, non tamen religiosæ, num. 15. & 16. sed eis similes, nu. 9. non absolute, sed quo ad quædam priuilegia, nu. 19. & si contrahant matrimonium, teneat. num. 15.*

18 *Beatæ in Hispaniis, & Canonissæ in Germania, quæ collegialiter viuunt facientes vnum collegium, non tamen ob id efficiuntur moniales proprie; immo nisi aliud obstet, possunt testari, & hoc etiamsi habeant habitum specialem, & domos similes monasteriis cum oratorio, promittantque obedientiam suæ Præfectæ, & perpetuam stabilitatem viuendi secundum earum viuendi modum. num. 9.*

22 *Vota tria substantialia aliter quam in manibus potentis approbatæ religioni incorporare etiam sæpius emissa non faciunt quem religiosum, seu monachum.*

CON-

CONSILIVM VI.

DVBITATVM fuit primo, an monachæ, siue oblatæ Turris nouæ speculorum Vrbis teneantur ad clausuram, sicut cæteræ moniales.

Respondeo ad hanc quæstionem, quod eius decisio videtur pendere 1
decisione alterius quæstionis, scilicet an prædictæ oblatæ sint vere mona- 2
chæ, siue moniales tacite vel expresse professæ: nam si sunt professæ, pro- 3
culdubio tenentur ad obseruantiam prædictæ clausuræ: quoniam tam 4
mens, quam verba cap. periculoso. de statu regular. lib. 6. & cap. 3. Conc. 5
Trid. sess. 25. de regul. & bulla sol. rec. Pij V. super hoc lata comprehendunt eas; quia lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, cap. si 6
Romanorum. 19. distinct. & l. de pretio. ff. de pub. in rem act. etiam si sit 7
odiosa & pœnalis quo ad ea, ad quæ verba eius ex propria significatione 8
extenduntur, l. cum lex. iuncta glos. ff. de testam. quod ibi notat Aret. & 8
Dec. & cap. quia in tantum. de præbend. si autem non sint veræ monachæ, 9
contra dicendum videtur.

2 Primo quidem, quod nec lex, nec aliqua dispositio comprehendit eum, cui verba eius aptari nequeunt, cap. indemnitatibus. & penult. de elect. lib. 6. l. 4. §. toties. ff. de dam. inf. vbi hoc Bart. & Paul. & alij adnotarunt, & præ alijs commendat Felin. in cap. nonnulli. colum. 31. de rescript. at verba prædicti cap. periculoso, & Conc. Trid. & constitutionis prædictæ Pij non aptantur mulieribus monasterijs oblatis solum, sed tantum professis: ergo illa non comprehendunt prædictas oblatas, si non sunt professæ.

3 Secundo, quod nemo cogi potest crescere, nec inuitus obligari ad austeriorem vitam, quam non vouit, cap. gesta. 74. distin. cum glos. recepta, quæ habet, quod monachis, & canonicis inuitis districtior vita non potest imponi, vbi Archid. quem sequitur Card. à Turrecremata, allegat illud S. Bernardi ad Abbatem in persona cuiuslibet monachi, *Vota mea non augeas sine mea voluntate; sicut nec minuas sine certa necessitate.* & prædictæ oblatæ non vouerunt sub tanta clausura viuere: ergo nequeunt ad illam seruandam cogi, si vere non sunt monachæ.

4 Tertio, quod nemini sua bonitas debet nocere, nec malitia prodesse, cap. 1. de postulat. prælat. l. itaque fullo. ff. de fur. At prædictæ oblatæ collegialiter viuentes longe melius faciunt, quam aliæ oblatæ, quæ singulæ, binæ, aut ternæ viuunt cum omni libertate, quoquo velint sine vllius licentia exeuntes. At illas, quæ maiori custodia indigent, non comprehendunt prædicta iura libertatem exeundi tollentia: ergo à fortiori non comprehendunt has oblatas, quæ longe honestius viuunt, & minori custodia indigent, si hæ non sunt magis veræ monachæ, quam illæ.

5 Quarto, quod iura pœnalia, qualia sunt prædicta, vt ex eorum tenore patet, non sunt extendenda, etiam ex similitudine rationis, vltra quam propria verborum eorum significatio permittit. cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. & l. interpretatione. ff. de pœnis. Nec obstat dicere, quod eadem omnino

sino ratio permittit extensionem legum pœnalium, iuxta glossi singularem in cap. 1. verbo Italiæ. de temp. ordin. lib. 6. Tum quia id solum non sufficit, nisi aliquid aliud eam identitate rationis concurrat, vt concurrit in
6 casu d. cap. 1. vt resolvunt Dom. & Fran. ibidem. Tum quia non est eadem omnino ratio. ratio enim, vel saltem magna pars eius, quare clausura indicitur monialibus, est, quia illæ per professionem regularem renunciarũt voluntati suæ, cap. quorumdam. & cap. si religiosus. de elect. lib. 6. At hæ non fecerunt idem; si non sunt monachæ professæ. Præterea moniales peculiarius dicuntur sponsæ Christi; adeo quod per nuptias dicantur incurrere quamdam bigamiam, cap. quotquot. 27. q. 1. & ita iustum est, vt maiorẽ custodiam circa earum continentiã & pudicitiam ponat Papa eis tamquam sponsis Christi, cuius est ipse Vicarius, quam circa aliarum, quæ cum nondum sint voto solemni desponsatæ Christo, tam liberam habent voluntatem ad eã, quibus non se astrinxerunt, quam alij Christiani liberi, argum. cap. integritas. 32. quæst. 1.

7 Quinto, quod communis conclusio habet, quod etiam religiosis professis non potest imponi austerior vita, si voverunt limitatam seruare regulam; secundum quod obseruatur tempore professionis, quam tenet Host. in summa de voto. §. vtrum. & Panorm. in cap. super eo. de reg. & Dec. in cap. ad nostram. de appellat. & Fel. in cap. nam. de constitut. cum citatis ab eo: & quod limitata causa limitatum producit effectum, l. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de verb. signif. At prædictæ oblatæ limitate promiserunt viuere secundum consuetum viuendi modum congregationis: ergo non tenentur ad austeriorem vitam, nec illa potest eis renuentibus imponi.

8 Sexto, quod licet regularibus possit aliquando præcipi austerior vita; sæcularibus tamen non potest, vt distinguit gloss. cap. quod omnes. de reg. iur. lib. 6. quam Panorm. Fel. & Dec. approbant in d. cap. ad nostram. de appellat. & prædictæ oblatæ si non sunt professæ, sunt sæculares, & non regulares: quia solum duo sunt genera hominum, sæcularium, & regularium, cap. duo sunt. 12. q. 1.

Septimo, quod in specie Panorm. communiter recep. ait in rub. de reg. constitutiones odiosas de regularibus disponentes non extendi ad eos, qui non profitentur tria vota substantialia, etiamsi seruent aliquem modum viuendi à Sede Apostol. approbatum. Cum ergo certum videatur, prædictas, de quibus agimus, oblatas non teneri ad clausuram ob prædicta iura, si vere non sunt monachæ, id est expresse vel tacite professæ, & teneri ad eam si vere sunt monachæ; oportet resoluere alteram quæstionem, à cuius resolutione diximus pendere hanc, quæ nobis est proposita.

9 AD ALTERAM QVAESTIONEM resoluendam considerandum est, quod ad dicendum prædictas oblatas esse vere moniales, facit primo, quod viuunt conuentualiter intra vnam domum habentes vnum oratorium, vnum refectorium, vnum vestiendi modum, & vnam prælaram, quæ sunt signa vere professarum, argum. cap. cum ad

monasterium. de statu monach. & in cap. in nona actione 6. quæst. 7. & clem. 1. de elect.

Secundo, quod se suaq. viderunt perpetuo donare monasterio ordinis S. Benedicti: & ita sunt plene oblatæ: & plena oblatio æquipollet professioni, vt significat Panorm. in cap. vt priuilegia. de priuil. cui etiam æquipollet humilis, deuota, & iurata oblatio, vt ait Felin. in cap. in præsentia. de probat. colum. 3.

Tertio, quod ingrediens ordinem volendo mutare vitam videtur profiteri. cap. consuluit. vbi videtur id dicere Innoc. qui clerici vel vouentes. & facit cap. non solum. de reg. lib. 6. quatenus significat, quod assumptio habitus religionis cum euidenti proposito mutandi vitam, inducit professionem saltem in genere. At prædictæ, de quibus agimus, oblatæ volunt mutare vitam: ergo videntur tacite profiteri.

Quarto, quod promittunt stabilitatem perpetuam in prædicto modo viuendi, & obedientiam Præfectæ suæ, vt constat ex modo, quo sese offerunt: & qui promittit obedientiam perpetuam, videtur promittere tria vota substantialia religionis, vt significat contextus d. cap. consuluit. vbi videtur id adnotare Innoc. ergo videntur etiam monachæ saltem tacite professæ.

10 His tamen non obstantibus, dicendum est, eas non esse veras monachas & religiosas, neque tacite vel expresse professas & ligatas voto solemni. Primo quidem, quod notorium facti & iuris est, alias esse mulieres monasterijs oblatas, & alias in monasterijs professas: facti quidem, quod passim in monasterijs etiam virorum, præsertim habentium hospitalia annexa, inuenies mulieres oblatas, quæ nullatenus sunt moniales, neque professæ, immo pleræque nuptæ, quæ vna cum suis viris se suaq. illis obtulerunt: Iuris autem, quod nulla est, nec potest esse vera monacha, & sanctimonialis, nisi quæ tria substantialia vota in religione aliqua à sancta Sede Apost. approbata in manibus superioris ad id potestatem habentis emiserit, cap. ad Apost. de reg. & cap. cum ad monasterium. de statu monach. Panor. communiter receptus in rubr. de regular. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. quem ibi Fel. Dec. & alij sequuntur. At multæ sunt oblatæ monasterijs, quæ prædicta tria vota non emittunt, & consequenter aliæ mulieres sunt oblatæ, aliæ monachæ.

11 Secundo, quod oblatæ, de quibus agimus, numquam faciunt professionem monachalem trium votorum prædictorum expressam vel tacitam: de expressa supponitur in facto: de tacita cõstat, eo quod nullum actũ faciunt, quo tacita professio fieri censeatur. Tres enim sunt actus, quibus censetur professio tacite fieri, quos post alios colligit Sylu. verbo religio. 3. q. 19. Primus, immiscere se actibus professorum, puta interuenire cum habitu illius religionis alicui actui solis professis conuenienti cum perseuerantia tridui. Secũdus, delatio habitus professorũ patenter distincti ab habitu nouitiorũ. Tertius annalis delatio habitus nouitiorũ non distincti distinctione patenti. At oblatæ, de quibus agimus, nullũ horũ actuũ faciunt. Tũ quia nullus est eis habitus alius à sęculari indictus. Tum quia nulla est diuersitas ha-

habitus inter eas. Tũ quia nulli sunt actus reseruati professis. Tũ quia nullę sũt nouitiæ distinctæ à professis; immo nulla est inter eas mẽtio de professione, neque de nouitiatu, sed solũ de oblatione facta, vel facienda secundũ modum ab omni professione omnium regularum approbatarũ aliena, vt patet ex modo quo illæ se offerunt, per quem ad nullã approbatæ religionis regulam se obligant, sed solum ad modũ consuetum viuendi in illa congregatione, qui licet sit approbatus pro licito modo viuendi, non tamen pro regula religionis approbatæ; cum hoc longe distet ab illo, iuxta gloss. receptam in clem. cum ex eo de sent. excom. & in clem. 1. de relig. domib.

12 Tertio, quod magis & minus non mutant speciem, l. fin. ff. de fundo instr. ergo omnes oblatæ, quatenus tales, sunt eiusdem speciei, licet aliæ alijs religiosius viuant; & consequenter aut omnes sunt professæ, aut nullæ. at cõstat non esse omnes professas, quia constat non esse tales illas quæ singulæ, binæ, vel ternæ viuunt. ergo nullæ sunt professæ.

Quarto, quod in ipsomet Benedictinorũ ordine sunt moniales, & oblatæ moniales quidem, quę professionem secundum regulam B. Benedicti faciunt: oblatæ vero, quę se & sua monasterijs eiusdem ordinis, tum virorum, tum mulierum offerunt: ergo solum oblatæ non sunt monachæ, cum diuersitas nominum diuersitatem denoterrerum, l. si idem. C. de codicil.

13 Quinto, quod si prædictæ oblatæ essent monachæ, maximè essent monachæ S. Benedicti, cum sint monasterio eius oblatæ. At ex ipso instrumento consensus, quem præstitit Abbas generalis monasterij S. Mariæ Nouæ, colligitur clarè eas non esse monachas S. Benedicti: ergo nullius ordinis monachæ sunt.

Sexto, quod neque Eugenius in commissione, quam dedit ad probandum modum viuendi earum, si esset talis, qualis ei referebatur, nec executor illius commissionis, nec Abbas prædictus, cuius consensus requirebatur, vocant eas monachas, nec sanctimoniales, nec religiosas, sed tantum

14 oblatas, & id quidem non semel, sed frequentissime: & idem verbum sæpius in eadem dispositione repetitum mysterium iuris denotat, secundum glo. receptas in clem. 1. de iure patro. verbo diœcesanis, & cap. 1. de cleric. ægrot. lib. 6. cum traditis à Decio in cap. cum M. col. 13. de constit. & nullum aliud mysterium iuris significare potest, quam quod illę ita sunt oblatæ, vt non sint monachæ. ergo, &c.

15 Septimo, quod est casus expressus in clem. 1. de decim. in qua cum gloss. communiter recepta probatur primo, quod oblatus & donatus non sunt monachi. Secundo, quod constitutio pœnalis suspendens, vel excommunicans monachos & religiosos, non comprehendit oblatos & donatos eorum. Tertio, quod oblatus & donatus, qui se & sua donauit monasterio, est vere & plene oblatus. Quarto, quod eiusmodi plene donatus propter hoc solum non est religiosus. Quinto, quod, si eiusmodi plene donatus contraheret matrimonium, valeret: gloss. enim in verbo oblatos. refert se ad gloss. cap. vt lex continentiæ. 27. quæst. 1. receptam communiter, quæ habet tale matrimonium valere. Pro quibus omnibus facit cap. in præsentia. de probationib. per quod ibi Panor. in 4. notabili ait, quod

eo quod quis donet se & sua monasterio, non efficitur monachus, quod ipsum ait in cap. vlt. de success. ab intest. & quod Ioan. And. relatus ibi à Dominico in cap. vt officium. §. verum. de hæret. lib. 6. ait eum proprie dici religiosum, qui habitum accipit in religione.

16 Octauo, quod monachus conuersus, & oblatus, etiam plene & perpetuo valde differunt, vt colligitur ex prædicta clem. 1. adiuncta gloss. cap. vt lex continentiæ. 27. quæst. 1. & gloss. Domin. & Franc. in cap. ex eo. §. 1. de elect. lib. 6. & cap. per exemptionem. de priuil. eodem lib. Colligitur enim, quod monachus vel monacha dicitur, qui, vel quæ suscipit habitum religionis, & profitetur regulam, vt seruiat in choro: conuersus vero, qui suscipit habitum, & profitetur regulam, vt seruiat extra chorum: oblatus autem, qui se & sua perpetuo donat, sed non profitetur, nec suscipit habitum ordinis: quod satis exprimit Panorm. in cap. non est de regular. & in cap. tuis. de testib. quem sequitur Decius in d. cap. ecclesia. notab. 6. & paulo clarius Felin. in dicto cap. in præsentia. de probatio. num. 4. adiunctis quæ ait Calder. ab eodem relatus in consil. vlt. de regul. quatenus relatis multis modis sese offerendi monasterio, concludit, quod ex nulla oblatione efficitur quis monachus professus, disi præstet obedientiam monachalem; quod antea dixerat Innoc. in cap. con-
17 suluit. qui clerici vel vouen. à quo nemo recedit, quem probat Archid. in d. cap. vt lex. At oblatæ, de quibus loquimur, nec suscipiunt habitum monialium ordinis S. Benedicti, nec profitentur regulam earum, quæ est sancti Benedicti, nec promittunt obedientiam monachalem secundum regulam prædictam; immo nec saltem expresse omnia sua donant, ex parte ex modo, quo sese offerunt: ergo non sunt monachæ, immo nec conuersæ, sed solum oblatæ; quo nomine appellat eas Eugenius Papa, & Commissarius eius, & Abbas S. Mariæ Nouæ, quicum in viuendi modo consensit, & quo etiam ipsæmet sese nominant expresse etiam in ipso modo sese offerendi, cum vnaquæque illarum dicat sese offerre, & recipi pro commissa & oblata.

Nono tandem hoc concluditur eo, quod si prædictæ oblatæ essent vere monachæ ordinis sancti Benedicti, frustra petitum fuisset ab Eugenio, vt earum modum viuendi approbaret, & frustra commisisset Archiepiscopo Commissario, vt de tali viuendi modo se informaret, & frustra requisitus fuisset Abbas monasterij, cui se offerunt, vt illi consentiret: quandoquidem regula monachorum S. Benedicti, & regula ipsorum Benedictinorum est approbatissima à sancta Sede Apost. & à toto orbe Christiano sine vlla noua approbatione eiusdem Sedis, vel alicuius Abbatis particularis: & ita, ne sequantur hæc absurda, quæ vitanda sunt, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber. proculdubio affirmandum est eas non esse vere monachas, immo neque conuersas, sed tantum oblatas particulari modo strictiori alijs modis, quibus communiter aliæ oblatæ sese offerunt.

18 Ad opposita responderi potest, & quidem ad primum, negando, quod signa in eo collecta sufficiant ad concludendum esse eas regulares, & religio-

religioſas; licet ſufficiant ad concludendum illas facere collegium: nam multi canonici, immo & canonicæ ſæculares in Germania, & multæ, quas appellant Beatas in Hiſpania, & alibi viuunt collegialiter ſiue conuentualiter ſub vno viuendi modo, & ſub vno habitu, & ſub vno prælato, vel prælata, habentes vnum oratorium, & refectorium, qui tamen non faciunt profeſſionem, vt efficaciter probat cap. indemnitatibus. 9. penult. de elect. lib. 6. & clem. 1. de relig. dom. & cap. vlt. cum Archidiacono, & Card. Alexandrino, 12. q. vlt. quatenus per illum tex. dicunt aliquas ſanctimoniales poſſe teſtari: quod eſt verum de monialibus ſæcularibus, ſiue collegialiter, ſiue conuentualiter viuentibus.

19 Ad ſecundum reſpondeo, negando, quod ſola donatio, qua quis ſe & ſua donat, inducat profeſſionem, vt ſupra probatum eſt in argumento 7. & 8. pro noſtra parte formatis. Et id quod aiunt Panor. & Fel. quod æquipollet profeſſioni, intelligendum eſt non abſolute, ſed ſecundum quid, & quo ad aliqua, puta quo ad gaudendum priuilegio dato monachis ad audienda diuina tempore interdicti, de quo loquitur prædictum cap. vt priuilegia. vel vt animalia eorum congaudeant priuilegio animalium monaſterij, vt in dicta clem. 1. non autem ad hoc, vt videantur ſolemniter vouiſſe tria ſubſtantialia vota, vt ait prædicta gloſſ. recepta in d. cap. vt lex continentiæ.

Ad tertium reſpondetur, quod præfatæ oblatæ nullum ordinem ingrediuntur, nullum habitum regularem ſuſcipiunt, & non intendunt mutare vitam ſæcularem in regularem; ſed in ſæculari ſtatu & modo viuendi ſeruire Deo. & ita aſſumpta in argum. quod fundatur in ingreſſu & ſuſceptione habitus, & voluntate mutandi vitam ſæcularem in regularem, nihil obſtant.

20 Ad quartum reſpondetur, quod prædictum cap. conſuluit. in eo citatum non intendit, quod per omnem obedientiam quis efficiatur regularis: quia etiam canonici ſæculares præſtant obedientiam, cap. his qui. de maiorit. & obed. & omnes etiam principes debent Epiſcopis obedientiam, cap. omnes. eodem tit. & etiam regna omnia ſæcularia ſuis Regibus præſtant obedientiam, iuxta B. Petrum in eius canon. prioris cap. 2. & Paulum ad Rom. 1. & Imperator Papæ, clem. 1. de iureiur. nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi. & ita dixit Innoc. ibi receptus ab omnibus, quod non fit quis religioſus per omnem obedientiam, ſed per monachalem tantum, hoc eſt illam quæ fit alicui potenti recipere profeſſionem regularem ſeruandi regulam aliquam alicuius religionis approbatæ à Sede Apoſt. qualem obedientiam monachalem non præſtant prædictæ oblatæ: quia non præſtant obedientiam ſecundum regulam Sancti Benedicti, nec obedientiam abſolute, ſed limitate ſecundum modum viuendi earum congregationum: quam palam eſt non eſſe regulam de approbatis à Sede Apoſt. quæ non ſunt niſi quatuor, vel quinque, vt inter cæteros teſtatur religioſiſſimus, idemq. præſertim circa huiuſmodi eruditiſſimus D. Anto. in 3. parte cap. 1. §. 3. tit. 16. de quibus non eſt hic modus viuendi.

His consequens est, prædictas oblatas consulentes ob clausuram non obseruatam nullas incurrisse censuras, nec vllum peccatum propter violationem iurium prædictorum; quæ quia non comprehendebant eas, non potuerunt ab eis violari, nec subinde ob id peccare, cap. qui peccat. 22.q. 4. & 15.q.11.§.1.in fine.

SECVNDA DVBITATIO fuit, an præmissa procedant, etiam si mulieres ipsæ ab aliquot annis retro lapsis in sua oblatione etiam castitatem & paupertatem vouerint, non quidem eo quod suus viuendi modus id requirat, sed ob deuotionem propriam.

32 Respondeo affirmatiue: quia ratio primaria, quare præmissa non habent locum in præfatis oblatis, ea est, quod non sunt vere monachæ, eo quod non emiserunt tria vota substantialia in aliqua religione per Sedem Apost. approbata, neque obedientiam monachalem, id est, obedientiam factam potenti aggregare monasterio, vel ordini approbato secundū aliquam regulam à Sede Apost. approbatā: & hæc eadem ratio militat in ijs, de quibus quæritur, quæ in alijs: quoniam monachæ, quæ prædicto modo prædicta vota emiserunt, non emiserūt illa in manibus potentis aggregare monasterio ordinis pro religione approbati, nec emiserunt illa in regula per Sedem Apost. approbata pro religione. Ergo idem ius militat in eis, quod in alijs: nam emissio trium substantialium votorum etiam bis, ter, & sæpius repetita alibi, quam in manibus potentis aggregare ordini per Sedem Apost. approbato, & secundū regulam à Sede Apost. approbatam, non efficit quem, vel quam monachum, vel monacham, secundum omnes: & ita in multis religionibus & monasterijs inueniuntur multi, qui emiserūt tria vota substantialia, antequam solemniter profiteantur regulam, & tamen non sunt vere religiosi, nec monachi, donec illam profiteantur. Salua, &c.

Aduertendum circa ea, quæ dicuntur num. 8. referri sacram Congreg. censuisse, superiores religionum posse solum sua monasteria obligare, vt obseruent eorum instituta, à quibus forte recesserunt; Pontificem autem posse religiosis indicere strictiorem vitam, quàm sit illa, quam requirebat eorum regula.

SVMMARIVM.

1 *Oblatæ Turris speculorum cum non sint proprie religiosæ, non includuntur sub constitutionibus iubentibus monialibus clausuram, vtque eligant triennalem Abbatissam. nu. 2.*
3 *Constitutio nulla ijs aptatur, quibus verba non aptantur.*
4 *Verba canonum & legum proprie in dubio sunt accipienda.*
5 *Clausula generalis in bulla posita, maiora expressis non includit.*
6 *Constitutio noua canonica, & exorbitans, de regularibus disponens, non extenditur ad illas quæ non sunt vere religiosæ, quamuis collegialiter & religiose viuant.*
7 *Abbatissa habet dignitatē, & lex de ea loquens non extenditur ad improprie tales.*
8 *Prælati perpetui vtilius in religionibus eliguntur, quam triennales.*

CONSILIVM VII.

EXCELLENTISS. Domine, Mulieres oblatæ Turris nouæ speculorum cum consueuerint eligere suam Abbatissam, siue Priorissam (quam vocant

vocant Præſidentem)perpetuam,& non ad tempus,expertę enim ſunt hoc regimen melius eis ſuccedere, quam cum eliguntur ad triennium; dubitant modo,cum ſint forte nouam electuræ (nam,quam nunc habent, grauiter ægrotat) an earum tam laudabili conſuetudini obſtet bulla fel. rec. Greg.XIII. qua præcipitur,vt deinceps Abbatiſſæ,ſiue Prioriſſæ eligantur triennales,& non perpetuæ.

1 Ad hanc quæſtionem dico, quod memini me reſpondiſſe olim, veſtras dominationes non fuiſſe incluſas, nec includi ſub conſtitutione Bonifacij VIII. in cap. periculoſo. de ſtatu regularium lib. 6. nec ſub illo cap. Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de reg. neque alijs conſtitutionibus fel. rec. Pij V. & Greg. XIII. ſtatuentibus vt moniales, cuiuſcumque ordinis & religionis ſint, perpetuo ſeruent clauſuram: multis rationibus id pro tenuitate mea confirmando, & latiſſime ac neruoſiſſime probando veſtrum ſanctum viuendi modum non eſſe vllam de religionibus à Sancta Sede Apoſt. pro vera religione approbatis,neque vllam perſonam veſtri collegij eſſe vere ac proprie regularem monacham, ſiue religioſam, ſed tantum oblatam religioni S.Benedicti,tali oblatione,quæ non facit eas monachas S.Benedicti, ſed tantum oblatas illius religioni: quod longe differt ab eius veræ regulæ profeſſione: & ita tantum obligatas eſſe ad ſeruandum obedientiam,& ſuum peculiarem viuendi modum,iuxta formam ſtatutorum ſuorum, approbatam quidem à Sede Apoſt.pro bono & ſancto viuendi modo,ſed non pro vera illa, & alta religione, quæ facit profitentes eſſe veras monachas.

Nunc autem reſponſurus ad quæſtionem in hac epiſtola propoſitam, dico,poſſe,ac debere inſinuare S. D. N. prædictam meam priorem reſponſionem datam ſuper prædicta clauſura cum ſuis fundamentis, & rationibus,ob quas fel.re.Greg.XIII.excuſauit vos ab obligatione ſeruandi clauſuram perpetuam, eo quod illa reſponſio multum facit ad excuſandas eaſdem à nouenanda conſuetudine eligendi Præſidentem perpetuam,ſicut profuit ad excuſandas eas à non mutanda conſuetudine ſuper clauſura ad illud vſque tempus ſeruata: & poſſe iuſte ſeruare conſuetudinem hactenus ſeruatam in eligendo Præſidentem nouam perpetuam, quando placuerit D.N. Ieſu Chriſto extrahere quam nunc habetis,ex hac terrena & miſera vita in cæleſtem & felicem,qua ſibi fiat cohæres & commenſalis. Primo quidem, quod communitas veſtra nec vere nec realiter eſt monachalis, neque nomine ipſo appellatur talis, quandoquidem etiam vulgo non appellamini monachæ,ſed ſolum oblatæ, quas plurimum differre iure late probatur in reſponſione prædicta prioris quæſtionis, quam mihi olim propoſuiſtis.

2 Secundo quidem rationibus, quibus olim excuſatæ fuiſtis à clauſura perpetua,& iudicatæ non includi ſub vlla multarum conſtitutionum, quibus illa iniungebatur omnibus cuiuſcumque ordinis & religionis monialibus, ita nunc debetis iudicari non eſſe includendæ ſub conſtitutione Greg. quæ ſtatuit, vt omnes ſanctimoniales eligant Abbatiſſam triennalem,& non perpetuam, cum de ſimilibus idem ſit iudicium, l. illud. ff. ad l. Aquil.& cap. dudum. il 2. de elect.io.

3 Tertio, quod nulla constitutio aptatur illis, quibus illius verba non aptantur, vt est tex. iuris optimus in cap. indemnitatibus. §. pen. de elect. & l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. & ibidem Bart. & Paul. notant, & Fel. late in cap. nonnulli. col. 31. de rescript. & verba prædictæ constitutionis Gregorianæ solum aptantur sanctimonialibus normam & regularem disciplinam seruantibus, quales non estis vos, vt in dicta responsione efficacissime probatur.

4 Quarto, quod verba canonum & legum in dubio proprie sunt accipienda, l. non aliter. ff. de lega. 3. & cap. ex litteris. de sponsalibus. at numquam vel rarissime inuenietur, & quidem mihi in præsentia non occurrit locus ex iure Pontif. vbi Præsidens, vel Præposita feminis, quæ non sunt vere religiosæ, licet viuant communiter religiose, vocetur Abbatissa, neque Præfecta normam & disciplinam regularem seruantibus: ergo constitutio Gregoriana, quæ loquitur de electione Abbatissæ, vel Præfectæ monialibus, normam & disciplinam regularem seruantibus, non comprehendet Præsidentem, & Præpositam sæcularibus, quæ neque est vere religiosa, nec præest vere religiosis.

Quinto, quod Greg. vti vir canonum peritissimus, licet in sua constitutione multas moniales multorum ordinum expressisset, nullam tamen expressit earum, quæ dicuntur vulgo religiosæ, quæ vere non sunt tales: solum enim expressit moniales ordinis S. Benedicti, Cistercien. Carthu-
5 siani, addita clausula generali, & aliorum quorumcumque ordinum, non comprehendente maiora expressis: & ita credendum est certe prædictum Gregorium noluisse includere Præpositas tertij ordinis S. Dominici, & S. Francisci, nec alias similes, si vere non sunt professæ regulã à S. Sede Apost. pro vera regula approbatam, nec consequenter vestras Dominationes, quarum nec Præsidens est vere religiosa, nec præest vere religiosis.

6 Sexto, quod constitutio Canonica statuens aliqua noua, & à iure communi exorbitantia de sanctimonialibus & feminis religiosis, solum est intelligenda de vere religiosis, & regulam per sanctã Sedem Apost. pro vera regula approbatam professis, & non de alijs quantumuis religiose & collegialiter viuentibus, nisi expresse suã legem ad illas extendat, vt est casus notabilis & memorabilis in d. cap. indemnitatibus. §. supradicta. At Greg. prædictus tulit legem de electione Abbatissarũ, & Præfectarum normam & disciplinam regularem seruantium, & non extendit ad alias expresse: ergo non est intelligenda de alijs.

7 Septimo, quod Abbatissa habet dignitatem, vt probat prædictum cap. indemnitatibus. §. primo, versiculo verum. & de talibus videtur loqui prædicta constitutio Gregoriana, & non de alijs, quæ improprie vulgo dicuntur tales.

8 Octauo, quod multis efficacibus modis probauimus in com. 3. de reg. super cap. nullam. 18. q. 2. quod sanctius & conuenientius est, vt prælati & prælatæ sint perpetui, & quod triennalis hæc mutatio est nouum inuentum eorum, qui per ambitionem & superbiam volunt dominari, & non obedire; & quod licet aliquo respectu sit vtilis ad seruanda tẽporalia, alio

tamen

tamen eſt ad id damnoſa, & quo ad ſpiritualia bona pernicioſiſſima: nam per eam minuitur auctoritas & reuerentia ſuperiorum ad præcipienda bona, & caſtiganda mala; minuitur etiam charitas, obedientia, humilitas, & concordia ſubditorum ad ſubeunda præcepta ſuperiorum; & augentur factiones, rixæ, diſcordiæ, & murmurationes: adeo quod nihil magis & ardentius tractatur in illis monaſterijs, quam quomodo per fas aut nefas ille aut ille illo vltimo anno fiat prælatus, qui faueat ſuis fautoribus, & obſit contradictoribus. quas rationes, quia in prædicto comment. facile videri poſſunt, hic non repeto: ſed teſtor, vt annoſus teſtis, & conſultor, ad quem innumerorum peccatorum tam ſimoniæ, quam ambitionis, ſuperbiæ, factionum, diſcordiarum, & murmurationum cognitio frequentiſſime, tum per confeſſarios, tum per ipſoſmet prælatos & ſubditos pro medicina contra ſcrupulos quærenda, peruenit; teſtor inquam, quod, ſi abſque ſcandalo poſſem, reſtituerem ſtatum antiquum perpetuorum prælatorum, quem S. Baſilius, Auguſtinus, Bernardus, Bernardinus, & etiam Dominicus, & ſanctus ipſe Fr̃ciſcus inſtituerunt, ſeruatis ad vnguem canonibus, quibus prælati ſuo munere abutentes eijcerentur, & ſine vlla negligentia caſtigarentur. & conſequenter non ſolum videtur non extendenda hęc triennalis mutatio, ſed valde vitanda, vt charitas, & humilitas, vnitas, & manſuetudo ſeruetur, vt dicitur ſeruata fuiſſe in prædicto cœnobio, in quo abſque ſcrupulo credo non ſeruatum iri, ſi triennalis præfata mutatio introduceretur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Explanatio doctrinæ Auctoris poſitæ cap. ſtatuimus. 19. q. 3. nu. 44. & 55. & nu. 2.*

1 *Tertiariæ in congregatione viuentes ſi volunt profiteri, coguntur omnino clauſuram ſeruare, & ſic poterunt alias in earum congregatione recipere: aliter non permittitur eis vt alias de nouo recipiant, debentq. ſeuere ab ordinario puniri, ſi ſcandaloſe viuant.*

2 *Dimidium omnium eleemoſynarum, quæ ex obligatione debent diſtribui in victũ, vel in quoſuis alios incertos tamen vſus incertorum pauperum, à Gregorio applicatum fuit in ſubſidium pauperum monaſteriorum monialium.*

CONSILIVM VIII.

AD PRIMVM dubium tranſmiſſum Mediolano ſuper com. cap. ſtatuimus. 19. q. 3. num. 44. reſpondeo notabile noſtrum eſſe conforme textui extrauag. Pij V. ibi tranſcriptæ: quod illa habet locum non ſolum in tertiarijs, ſed etiam in alijs: ponderando quod tria ſtatuuntur in textu: duo quidem de tertiarijs viuentibus in congregatione non pro-
1 feſſis: alterum, vt volentes profiteri ſeruent clauſuram, & multiplicentur, vt aliæ monachæ: alterum, quod nolentes vouere viuant quidem ſine clauſura, ſed quod ab ordinarijs ſeueriſſime puniantur, ſi viuant ſcandaloſe: tertiũ de cæteris omnibus ſine profeſſione & clauſura viuere volentibus, vt permittantur quidem viuere ſic illæ, quæ hactenus ſunt receptæ, nõ tamen habeant facultatem aliquam vlterius recipiendi. & extrauagans

prædi-

prædicta secundum hunc modum intelligendi seruatur Romæ in congregatione nobilium Turris Speculi; nec arbitror posse Mediolani iuste seruari contrarium, nisi per dispensationem, vel quia constitutio non sit recepta: quia lex etiam iusta non recepta non ligat. 9.leges. 4.dist. & adducta per nos in Manual. prælud.9.nu.8. & melius cap.23. à nu.40.

2 Ad secundum dubium super eodem com.num.55. respondeo, quod sensus commentarij summarie collectus consonat textui: quia verbum, *præterquam*, non excludit à verbo principali *distribui*, sed à verbo *incertos*: ita quod est sensus, dimidium eleemosynarum faciendarum pauperibus incertis ad incertum vsum specialem; nisi vsus ille esset ad victum distribuere; ita quod significet, quod etiam relictum in certos vsus victus & alimenti debetur. Verum est, quod subobscure ponitur; nec mirum: quia est summa textus, quæ debet breuis esse.

SVMMARIVM.

1 *Monialium monasteria nulli, qui non sit superior, ingredi licet sine causa vrgenti, & iusta licentia à superiore obtenta: superior autem monasterij sive sit earum prælatus regularis, sive Episcopus, sive Episcopi Vicarius generalis, vel Visitator, licet non egeat licentia, eget tamen quod subsit causa sufficiens. num. 2. & 3.*

CONSILIVM IX.

AN EPISCOPIS liceat intrare monialium monasteria causa visitationis, vel alia?

1 Pro parte negante videtur esse tex. expressus in cap. 1. de statu regul. lib.6. qui sic habet: *Nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius ad quem pertinuerit specialiter licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem, &c.* quod fel. record. Pius V. innouauit in extrauag. Circa.

Secundo, quod Conc. Trid. sess.24.de reg.cap.5. sic habet: *Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat, cuiuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* quod etiam Pius V. vbi supra innouauit.

Tertio, quod extrauag. Greg. XIII. quę incipit, *Vbi gratia*, reuocauit omnes & quascumque licentias ingrediendi monasteria monialium à S. Sede Apost. vel eius Legatis datas, & addit hæc verba in constit.36. *Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, ac interdicimus omnibus & quibuscumque personis ecclesiasticis, & sæcularibus, ac etiam ordinum quorumcũque, etiam mendicantium regularibus; ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel superioribus &c. ne monasteria ipsa pro libito, sed necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neve moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.*

Quarto, quod verba prædictarum constitutionum generaliter & vniuersaliter statuunt, vt nulli liceat ingredi prædicta monasteria, nisi de licentia superiorum: immo postrema Greg. expressius alijs habet, vt nulla perso-

perſona,etiam eccleſiaſtica,cuiuſcumque gradus & conditionis ſit,ingrediatur etiam de licentia ſuperiorum, niſi pro vrgenti neceſſitate. At palam eſt, Epiſcopum eſſe aliquem, & eſſe eccleſiaſticum, & talem quem illa verba, *Cuiuſcumque conditionis*, excludunt. Ergo etiam ipſe prohibetur ingredi.

Quinto,quod,vbi eſt eadem ratio,idem ius eſt cenſendum, l. illud. ff. ad l. Aquil. cum ſimilibus : & argumentum à ſimili valet, l.non poſſunt. ff. de legib. at eadem, vel ſimilis quo ad hoc ratio dictat,ne prælati ſuperiores monialium ingrediantur earum monaſteria. ergo etiam ipſi ſupradictis conſtitutionibus includuntur.

2 Pro parte tamen affirmante videtur vrgere, quod nullo expreſſo iure videtur prohiberi ſuperioribus monialium, ne monaſteria earum ingrediantur.

Secundo, quod, cui conceditur quod eſt plus, conceditur vtique quod eſt minus, cap. cui licet. de reg. iur. lib.6. cum ſuis concordantijs : & prælati ſuperiores poſſunt ex cauſa iuſta dare licentiam ingrediendi alijs, vt prædictum Concil. Trid. & prædictæ extrauag. præſupponunt; ergo etiam ipſimet.

His præmiſſis, videtur dicendum primo, prædictam extrauag. Greg. XIII. nihil noui inducere,quod obſtet,quin Epiſcopi poſſint monaſteria ſibi ſubiecta intrare; quandoquidem ſolum duo noua videtur inducere,ſci licet reuocationem facultatum ingrediendi ea conceſſarũ à S. Sede Apoſt. & à Legatis eius; & quod licentia ſuperiorum ad ingredienda monaſteria non ſufficiat,niſi vrgentiſſima de cauſa.

Secundo, quod iure communi non videtur expreſſim & ſpeciatim cautum, ne ſuperiores monialium ſine licentia ſuperiorum ingrediantur monaſteria ſubiecta.

Tertio, quod verba generalia & vniuerſalia iuris communis prædicti cap. 1. de ſtatu regul. de vigore verborum videntur eos includere; quia includunt omnes perſonas cuiuſcumque generis, conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint.

Quarto, quod his videtur conſequens, vllum Epiſcopum non poſſe intrare monaſteria ſibi ſubiecta ſine vrgenti cauſa. Tum per omnia argumenta pro parte negante adducta. Tum ne cogamur dicere, quod etiam Vicarius generalis & Prouiſor poſſit id facere; quia vnam & eamdem iuriſdictionem habet,quam ipſe; & ita ſunt ei ſubiecta, ſicut Epiſcopo,cum ſit vnum & idem tribunal vtriuſque,cap.2. de conſuet.lib.6. & etiam Viſitatores eius, & Vicarij Viſitatoris, cap. 1. ne ſede vacante. quod menti prædictarum conſtitutionum videtur repugnare.

3 Quinto,quod probabiliter dici poteſt,poſſe Epiſcopum intrare monaſteria ſibi ſubiecta ſine licentia ſuperioris, dummodo intret pro tam vrgenti neceſſitate, pro quanta poteſt dare alteri ad intranda ea. Tum per duo argumenta ſupra pro parte affirmante inſinuata. Tum quia ſicut in cap. fin. de pœnit. & remiſſ. ſtatutum fuit, vt Epiſcopi, & ſuperiores, & alij prælati exempti poſſent eligere confeſſorem prouidum abſque licentia

Digitized by Google

tia ſuperioris, ne præ nimia dilatione ſalus animæ differretur; ſic etiam videtur poſſe Epiſcopum intrare monaſteria ſibi ſubiecta, ne præ nimia dilatione deficiat ſuæ neceſſitati prouiſio. Tum quod iure naturali & diuino tantum attento id ei licet; quia neutrum illorum id prohibet expreſſe, immo nec tacite; quia ex neutro illorum poteſt per bonam conſequentiam inferri non licere id ei: & quod licet vtroque illo iure, non eſt dicendum non licere, niſi per regulas ſanctorum id vetetur, cap. conſuluiſti. 2. q.4. & cap.2.§.fin. de tranſl. præl. & non videtur id prohibitum per prædictum cap.5.de regul.ſeſſ.25.Conc.Trid.quatenus requirit ſuperioris licentiam, non ſolum qualem qualem, ſed ſcriptam; quia videtur loqui de licentia Epiſcopi, vel ſuperioris monialium alijs concedenda, non autem de ingreſſu ipſorum ſuperiorum, pro quo ſtandum eſt iuri antiquo communi.

Sexto, quod caſus omiſſus habetur pro omiſſo, & prouiſio ſpecialis in vno non extenditur regulariter ad alium, immo ſtatur prouiſioni communi, l.commodiſſime.ff.de lib.& poſth.& cap.ſuſcepta. de reſcript. lib.6. & cum per proxime dicta Concilium ſpecialiter non prouiderit de ingreſſu ipſorummet ſuperiorum immediatorum, videtur omiſſum, & non prouiſum, de quorum licentia illi ingredi debeant; & ita ſtandum eſt prouiſioni communi, per quam ſuperiores ipſi poterant ingredi iuſta de cauſa ſine alterius licentia. Tum quia pro lege habendum eſt id quod legiſlator ſtatuiſſet, ſi cum legem faceret, id ei propoſitum fuiſſet, iuxta gloſſ. ſingularem & receptam in l.tale pactum. §.fin. ff.de pactis. At ſi Concilium interrogatum fuiſſet, de cuius licentia ingreſſuri eſſent, cum oporteret, Epiſcopi, & alij prælati, qui debent dare licentiam alijs ingreſſuris; profecto reſpondiſſet, quod ipſi acciperent eam ſibi pro tam iuſta cauſa, pro quanta eſſent daturi alijs; & non reſpondiſſet, vt quærerent eam à papa, vel ab Archiepiſcopo, quos non poterant faciliter nec decenter adire pro cauſis, quæ poſſent quotidie occurrere. Per quæ omnia & alia, quæ, ſi vacaret, adduci poſſent, videtur reſoluendum, Epiſcopos, & alios prælatos non debere intrare monaſteria ſine iuſta cauſa; cum ea vero ſic, non petita ab alio licentia.

Omnia ſupradicta confirmantur per conſtit.75. fel.record. Greg. XIII. quæ incipit, *Dubijs quæ emergunt, &c.* vbi habet hæc verba: *Quocirca vniuerſos, & ſingulos Epiſcopali, ſeu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec non quorumuis ordinum Abbates, Priores, miniſtros, & alios quoſcumque ſuperiores regulares monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, præter quam in caſibus, vt præfertur, neceſſarijs neutiquam vtantur. quod ſi, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Canonicus regularis, ſicut nec monachus, nequit eſſe patrinus.*

1 *Leges fundatæ in religione diſponentes de monachis canonicos regulares concludunt, niſi earum verba illos excludant, vel ratio diuerſitatis poſſit adduci.*

CON-

CONSILIVM X.

AN CANONICVS Regularis possit esse patrinus?

1 RESPONDETVR, idem videri dicendum quo ad hoc de canonicis regularibus, quod est dicendum de monachis, iuxta cap. non liceat. de consecrat. dist. 4. cap. 1. de postulan. & notata ibi per Panor. communiter receptum, quatenus dicit leges disponentes de monachis habere locum in canonicis regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus significent nolle includere canonicos, & non potest reddi ratio diuersitatis. ob quam opinionem ego his quinquaginta annis nolui esse patrinus & leuare baptizatum de fonte, quamuis fuerim ad id inuitatus etiam in Vrbe: licet quæstio hæc subtiliter sit mota, & multa possint pro contraria parte adduci, quæ tamen per ea quæ Panor. ait in d. cap. 2. possunt dissolui.

SVMMARIVM.

1 *Canonico regulari sine dispensatione Apostolica conferri non potest beneficium sæculare non curatum, item nec regulare alterius ordinis. & nu. 5. sæculare autem curatum potest. nu. 2. & hoc etiam si sit annexum alicui monasterio. & nu. 5.*
3 *Vicariatus perpetuus parochialis ecclesiæ vnitæ dignitati vel monasterio est beneficiũ curatum, præsentatioq. spectat ad obtinentem dignitatẽ, seu ad monasterium.*
4 *Beneficium eo solo quod monasterio vnitum sit, regulare non est.*
6 *Regularis iure communi per patronum laicum sine dispensatione ad curatã sæcularem præsentari non potest secundum illam sententiam, quam auctor, Rota contra-riam tenente, putat veriorem: nisi adsit consuetudo in contrarium præscripta.*
7 *Concil. Trid. sess. 7. cap. 7. non tollit potestatem præsentandi vicarios temporales ad curata cathedralibus, collegiatis, & monasterijs vnita: licet concedat ordinarijs, si videbitur, loco temporalium decernere vt deputentur perpetui: à quo tamen decreto, si grauet, datur appellatio deuolutiua.*

CONSILIVM XI.

QVAERITVR primo, an beneficia curata sine dispensatione Papæ possint conferri canonicis regularibus.

Secundo, an patronus laicus possit præsentare religiosum professum ad ecclesiam parochialem sæcularem.

Tertio, an per decretum Conc. Trid. cap. 7. de reform. sess. 7. intelligatur ablata potestas præsentandi vicarios temporales ad ecclesias curatas, quæ vnitæ sunt cathedralibus, collegiatis, monasterijs, &c. ijs, quibus aliàs competebat.

1 Ad prædictas quæstiones breuiter ob penuriam temporis responsurus præsuppono primo, certum esse nullum canonicum regularem iure communi posse absque dispensatione Sedis Apostolicæ obtinere beneficium sæculare non curatum. Tum per regulam illam generalem, *Regularia regularibus, sæcularia sæcularibus*, quæ colligitur ex cap. vt possessiones, de reb.

de reb.eccle.non alienan.& cap.cum de beneficio.de præben.lib.6.& significat Conc.Trid.in cap.10.de refor.seſſ.14. Tum quod ita Cald.& Panorm. communiter recepti determinant in cap.quod Dei. de stat.mon.

2 Secundo, quod communis sententia, vt ait Panor. in d. cap. quod Dei timorem. habet, quod canonicus regularis potest habere beneficium sæculare curatum sine dispensatione speciali, cum illa generali,quæ conceditur per illud cap.& alia quæ ipse ibi citat, & traditur in decis.5. Rot. de iur. patron. in nou. licet omnes dicant cautius esse, vt id cum Episcopi dispensatione fiat.

3 Tertio, quod vicaria siue vicariatus perpetuus, qui debet institui in ecclesia parochiali vnita alicui dignitati, vel monasterijs, est beneficium curatum, & habent in eo locum iura statuentia de ecclesijs parochialibus, clem. 1. de offic. vicarij. & huiusmodi vicarius debet institui ad præsentationem eius, cuius dignitati ecclesia parochialis est annexa, vt satis probat textus in d.cap. extirpandæ. §.qui vero.de præben. & ibi sentit Panor.num.9.

4 Quarto, quod prædicta vicaria, siue vicariatus perpetuus non est beneficium regulare eo solo, quod sit vicariatus ecclesiæ parochialis vnitæ dignitati, vel monasterio regulari. Tum quia id nullo iure cauetur. Tum quia contrarium significare videtur prædictus §. qui vero. cum ei adnot. per Panorm. & alios; nisi per litteras vnionis, vel consuetudinem præscriptam factus fuerit regularis, vt fieri potest, per d. cap. cum de beneficio.

5 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo per primum præsuppositum, quod beneficia curata sæcularia non consueta regi per regulares, de quibus in eo citati loquuntur, possunt conferri canonicis regularibus,

Secundo, quod beneficia curata regularia,siue consueta regi per canonicos regulares,possunt conferri canonicis illius monasterij, cui sunt annexa,sine vlla dispensatione.arg.cap.cum singula.de præben.lib.6.& clem. 1.de supplen. neg.prælat. & d.cap. cum de beneficio. quia illa sunt regularia,& possunt regularibus in titulum conferri.

6 AD SECVNDAM respondeo varios fuisse DD. Prætorij Rotæ in decis.5. de iur.patr. in nouis, vt eius collector refert super hac quæstione: & quod arbitror etiam nunc varios fore,si eis occurreret:tametsi iure cõmuni verior mihi videatur sententia negatiua Panorm. nisi contrarium præscriptum esse legitime probaretur.

7 AD TERTIAM respondeo primo, quod per illud cap.7. de refor. seſſ.7. Conc. Trid. non videtur tolli ius præsentandi vicarios ad ecclesias prædictas pertinens iure communi ad dignitates,vel ecclesias,quibus sunt vnitæ: quia id ex illius verbis non colligitur necessario: & à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus expresse recedi iubetur, l.præcipimus. C. de appell.

Secundo, quod arbitrio ordinariorum videtur relictum, an oporteat ponere vicarios perpetuos,non obstante priuilegio ponendi temporales:

quia

quia id ſonant illa verba cap. *Per vicarios perpetuos, ſi pro bono regimine id videbitur.* Nec quoad hoc ordinarijs obſtant priuilegia litterarum vnionum; quia expreſſe derogatur contrarijs priuilegijs.

Tertio, quod ſi prædicti ordinarij male ſine iuſta cauſa id arbitrarentur, & vicarios temporales in perpetuos commutarent, poteſt appellari ab eis. Tum quia verbum, *videbitur*, arbitrium boni viri regulatum denotat, iuxta doctrinam Bart. recep. in extrauag. ad reprimendum. in verb. videbitur. Tum quia iuſte poteſt appellari à iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, ſi male arbitretur, vt tenet gloſſ. communiter recep. in cap. ſuper his. in verb. arbitrio. de accuſat. & quamuis appellatio eiuſmodi non ſuſpenderet eorum ſententiam, quo minus executioni mandaretur; deuolueret tamen iuriſdictionem ad ſuperiorem, qui cognita cauſa illam reuocaret, per cap. paſtoralis. cum ei adnotat. de appell. Salua, &c.

Aduertendum, referri à tempore Greg. XIII. & citra obſeruari, ne Canonicis regularibus dentur beneficia curata ſæcularia.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares poſſunt ſuſcipere beneficia curata extra ordinem ſuum cum licentia Generalis.*

CONSILIVM XII.

PETITVR, an canonici regulares congregationis Lateranenſis, ordinis ſancti Auguſtini, poſſint ſuſcipere beneficia curata, & exercere curam animarum extra ordinem ſuum cum licentia ſui Generalis abſque vlla alia diſpenſatione.

1 Reſpondetur quod ſic, per cap. quod Dei timore. de ſtatu monach. & Panor. com. recep. poſt gloſſ. Hoſti. & Ioan. Andr. & argumento à fortiori per cap. in parochia. cum gloſſ. 16. quæſt. 1. & latiſſime probat Lambert. de iure patron. lib. 2. 1. par. q. 7. prin. art. 19. & ante illum Rocchus de iure patron. verbo honorificum. q. 4. pro quo etiam eſt gloſſ. in clem. 1. verb. religioſus. de elect.

SVMMARIVM.

1 *Regulares ſimplices, vt ſunt religioſi ſancti Spiritus, nihil proprij poſſunt habere: quibus ſi aliquid conceditur, non poſſunt illud impendere niſi in eorum victum. & veſtitum, & quod ſupereſt tenentur conſignare prælato: nam is cui conceditur aliquid in certum peculium, non poteſt impendere in aliam cauſam, quam in conceſſam, nu. 9. niſi amplior ei fiat à prælato licentia. nu. 8.*

2 *Commendatarij ſancti Spiritus, ſicut & alij regulares habentes beneficia, etiã quod ſint ad nutum amouibilia, nu. 5. 6. 7. & 10. poſſunt de fructibus ſuarum commendarum, num. 2. immo & aliunde quæſitis, num. 5. diſponere in ſuos neceſſarios & alienos pios vſus, num. 2, perinde ac ſi eſſent beneficiati ſæculares, num. 4. & 10. & quicquid acquirunt, dictis beneficijs & commendis acquirunt. num. 3. & 7. non autem ſuperiori, qui illa ipſis contulit, nec monaſterio in quo profeſſionem emiſerunt. nu. 5. 6. & 7.*

Præ-

5 *Prælatus beneficia regularia ſuæ religionis etiam manualia tenetur infra ſex menſes conferre; alioquin deuoluuntur ad ſuperiores, nec poſſunt nouas imponere penſiones, vel antiquas augere; nec fructus illorum dum vacant, qui ad ſucceſſorem in beneficio debent reſeruari, ſibi applicare.*

10 *Regularis etiam de licentia Papæ, immo nec ſi ipſe efficiatur Papa, poteſt habere dominium, ſeu proprium, licet poſſit habere adminiſtrationem rerum, ac regnorum. num. 11.*

CONSILIVM XIII.

QVAESITVM eſt, an commendatarij ſancti Spiritus in Saxia poſſint quidquam diſponere vltra victum & veſtitum de fructibus ſmarum commendarum; an vero teneantur, quod ſupereſt, reddere Reuerendiſſimo Præceptori hoſpitalis.

Quæſtio hæc magna eſt, & magis quotidiana, quam bene ad amuſſim communiter tractata. ob quod nos vt ſatisfaceremus plurimorum interrogatis, latiſſime commenti fuimus ſuper ea, & attinentibus ad eam in com. 2. de reg. ſuper cap. non dicatis, præſertim notabili primo, & ſecundo, & aliquot præambulis eius. Cui ob maximas occupationes, quibus premor, non reſpondiſſem, niſi tam ipſius Illuſtriſſ. hoſpitalis, quam Illuſtris admodum ac Reuerendiſſ. eius Prælati, & admodum Reuerend. fratrum, & commendatariorum eius flexiſſet auctoritas.

1 Reſponſurus autem vtcumque, quatenus per impedimenta licet, dico primo, quod pro parte negante, ſcilicet quod prædicti fratres non poſſint quidquam diſponere, niſi pro victu & veſtitu de fructibus prædictarum ſuarum commendarum, & quod teneantur quod ſupereſt reddere præfato Præceptori hoſpitalis, faciunt tota regula S. Auguſtini, ſub qua viuunt, & d. cap. non dicatis. 12. q. 1. & cap. 2. & cap. ſuper quodam. & cap. cum ad monaſterium. de ſtatu monach. cum multis alijs ſimilibus, quæ habent canonicos regulares, & omnes alios vere religioſos vouere votum ſolemne paupertatis, quo fiunt incapaces omnium bonorum, tam quo ad poſſeſſionem, quam quo ad proprietatem, ſiue dominium in particulari: adeo quod peccat religioſus dicens aliquid eſſe ſuum proprium, vt habet præfatum cap. non dicatis, in cuius 1. notabili nos illud confirmamus: & in 2. notabili affirmamus, magis peccare religioſum, qui habet, vel vult habere proprium, cum contraueniat, vel velit contrauenire voto, quod eſſe peccatum conſtat ex cap. non eſt. de voto, & cap. vouentibus. 17. q. 1. & ex alijs multis, quam qui dicit ſe habere proprium. Adeo quidem, quod ibi diximus maximopere cauere debere religioſos etiam canonicos regulares, tam habentes, quam non habẽtes beneficia, vel officia, ratione quorum habent facultatem emendi boues, vaccas, verueces, & alia mobilia, ſeu ſe mouentia, ſiue immobilia, ne comparent illa intendentes actu, ſeu actualiter, virtute, ſeu virtualiter quærere illa ſibi: quia hoc eſt peccatum mortale.

2 Pro parte vero affirmante, ſcilicet quod præfati fratres, ſiue commendatarij poſſint de fructibus ſuarum commendarum diſponere non ſolum ad ea,

ad eà quæ pertinent ad victum ſuum, ſed etiam in alia opera pia, & remuneratoria; & quod non teneantur quod ſupereſt reddere præfato Magiſtro Præceptori, facit primo, quod in tota Eccleſia Chriſtiana id ſeruant omnes religioſi habentes beneficia regularia ſiue in titulum, ſiue in commendam, vt vidimus in Caſtella in eccleſia cathedrali Oxonien. antequam fieret ſæcularis, & in eccleſia S. Iſidori Legionen. & in Aragonia in canonicis regularibus eccleſiæ archiepiſcopalis Cæſarauguſtan. & in monaſterio & hoſpitali B. Mariæ del Pilar eiuſdē ciuitatis, & in Nauarra in canonicis eccleſiæ cathedralis Pampilonen. & in monaſterio B. Mariæ Roncæuallis, & in Catalonia in eccleſia cathedrali Dertuſen. & in Gallijs in archiepiſcopatu Toloſano, antequam fieret ſæcularis, & etiam nunc in celeberrima eccleſia S. Saturnini eiuſdem ciuitatis, & in omnibus commēdis, & prioratibus ordinis hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani per totum orbem diſperſis, & in omnibus commendis ordinis S. Iacobi de la Spata, fundati ſuper regula S. Auguſtini, & ordinis de Alcantara, & Calatraua degentium ſub regula B. Benedicti: & in omnibus alijs monaſterijs, in quibus ſunt huiuſmodi prioratus & commendæ.

3 Secundo facit cap. cum olim. de priuileg. quatenus habet, canonicum regularem aſſumptum ad epiſcopatum non quærere bona quæſita poſt eum habitum eccleſiæ priori, nec prælato, ſed epiſcopatui. quod clarius probat cap. ſtatutum. 18. q. 1. & cap. ſi quis iam tranſlatus. 21. q. 2. quæ omnia probant, religioſum, qui ab vno beneficio transfertur ad aliud, non quærere poſtea quæſita priori beneficio, nec priori eccleſiæ, ſed poſteriori, quam regit & gubernat. Cum ergo præfati fratres commendatarij de ſtatu ſimplici religioſorum, quem acquirunt per profeſſionem ſolemnem, aſcendant per acquiſitionem commendarum ſibi collatarum ad noua iura, & noua beneficia, & nouum ſtatum commendatariorum, non dicentur acquirere monaſterio principali, vbi profeſſi ſunt, ſed hoſpitali, vel præceptorijs, vel commendis, ad quarū gubernationem aſſumpti ſunt.

4 Tertio facit clem. 2. verſ. ſed & tales. de vita & honeſt. clericor. quæ faciendo differentiam inter ſimplicem religioſum, & eum, qui habet beneficium, vel adminiſtrationem regularem, ſtatuit, vt ſimplex religioſus, qui ephytogium, ſiue veſtem breuem contrariam religioni detulerit, tradat illam ſuperiori, vt ille in pios vſus eam conuertat: ſi autem fuerit beneficiatus, vel adminiſtrationē habens, eroget eam pauperibus. per quem textum ſingularem ſingulariter ibi dixit Cardinalis, quod religioſus beneficiarius poteſt de fructibus ſui beneficij diſponere, perinde ac clericus ſæcularis de fructibus ſui beneficij ſæcularis. Cuius dicto nemo contradicit, & nos illo vſi ſumus in tractatu de reditib. eccleſiaſt. ad quædam alia propoſita. Cum ergo fratres religioſi, de quibus loquimur, ſint beneficiarij, habeantq. adminiſtrationem fructuum ſuarum commendarum per collationem canonicam ſuperioris ſibi factam, poſſunt de fructibus illorum diſponere, perinde ac clerici ſæculares de fructibus ſuorum beneficiorum, & conſequenter de illis ſe decenter ſuſtentare, & in opera pia conſumere.

5 Quarto est textus singularis, quem, vt credo, Bart. non vidit, vel non ponderauit, vt nos in dicto cap. non dicatis. dicebamus, in clem. 1. de supp. neg. prælat. quatenus habet, primum huiusmodi præceptorias, & commendas, etiam manuales, & ad nutum prælati remouibiles, esse beneficia talia, quod in eis habet locum dispositio cap. 2. de conces. præbend. scilicet, quod debent conferri intra sex menses ab earum vacatione: ita quod, si non conferantur intra illos, earum collatio deuoluitur ad superiores eorum, qui eas conferre debent. Secundum, quod earum superiores collatores non possunt augere pensiones iam impositas, nec nouas imponere. Tertium, quod irrefragabiliter hanc nostram partem confirmat, scilicet, quod non possunt prælati superiores, qui eas conferunt, quidquam de fructibus earum, qui proueniunt durante illarum vacatione accipere, sed debent reseruari futuro successori.

6 Quinto, quod, sicut religiosus prouisus à Papa de beneficio manuali, & ad nutum amouibili, non quærit Papæ, sed ipsi, & suo beneficio, vel ecclesiæ suæ, siue conferatur ei à Papa cum clausula, vt teneat ad vitam, siue sine illa, ita quod maneat manuale, cap. ad nostram. & cap. porrecta. de confir. vtil. vel inutil. ita eadem vel maiori ratione religiosus prouisus à superiore, qui est inferior Papa, non quæret conferenti, sed sibi, & beneficio, & ecclesiæ suæ.

7 Sexto faciunt multa, quæ nos in dicto cap. non dicatis. nu. 6. scripsimus: Primum, quod religiosus, præsertim canonicus regularis non simplex, sed beneficiarius quærit suæ ecclesiæ, vel beneficio, vel ordini, quem professus est, cap. cum olim. de priuil. & cap. statutum. 18. q. 1. Secundum, quod religiosus translatus ad aliam ecclesiam, vel beneficium, quærit illi ecclesiæ, vel beneficio, cap. si quis iam translatus. 21. q. 2. & cap. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. Tertium, quod regularis habens beneficium manuale, tam ample potest disponere de fructibus sui beneficij manualis, quam ample potest disponere de quæsitis opera sua, vel aliàs vndecumque: quia vt nihil eorum est suum quo ad dominium, ita illa omnia sunt eius quo ad ius administrandi, & dispensandi. Quartum, quod hæc non solum procedunt in fructibus beneficij regularis, sed etiam in quæsitis aliunde, quidquid aliqui dicant, vt affirmat Panorm. in cap. monachi. de statu monach. sequutus Federicum consil. 35. Tum per rationes prædictas. Tum per decisionem præfati Feder. determinantis, quod pœna statuti posita contra occidentē aliquem debet applicari prioratui manuali, occiso Priore, & non monasterio, cuius erat monachus, etiam si esset Prior ad nutum reuocabilis; motus ad id firmis rationibus, quem Dec. late sequitur in cap. in præsentia. num. 57. post medium cum alijs citatis ab eo, de probat.

8 Septimo facit, quod omnia argumenta, quæ supra sunt pro contraria parte insinuata, soluuntur per ea, quæ nos diximus in d. com. 2. de reg. super cap. non dicatis. num. 8. vbi licet concedamus quod nullus religiosus simplex carens beneficio, officio, & administratione, potest quidquā sine licentia superioris impendere: negamus tamen quod id procedat in religioso habente beneficium, officium, vel aliam administrationem collatam

sibi

ſibi in titulum, vel commendam, etiam manualem, & ad nutum ſuperioris reuocabilem. Alioqui nullus religioſus, qui eſſet Abbas, Epiſcopus, Archiepiſcopus, vel etiam Papa, vt fuit Pius V. quidquam poſſet impendere, niſi tantum in ijs, quæ pertinent ad ſuas dignitates. Et in caſu propoſito non agimus de religioſo ſimplici, ſed de beneficiario, & habente adminiſtrationem datam ſibi in beneficium, & commendam, ſaltem manualem, & 9 ad nutum reuocabilem. Ibidem etiam ſecundo ponimus differentiam inter religioſum habentem peculium, & habentem beneficium: quoniam ille non poteſt impendere, præterquam in ea, quæ pertinent ad bonam adminiſtrationem eius: hic autem, ſcilicet beneficiarius, poteſt impendere etiam in illa, in quæ poſſunt alij beneficiarij ſiue religioſi, ſiue ſæculares. & in comment. 1. num. 15. etiam dicimus, quod proprium accipitur proprie pro dominio rei; & quod monachus, ſiue religioſus non poteſt habere proprium huiuſmodi vllius rei pecuniariæ, neque poſſeſſionem eius, nomine ſuo. Et de huiuſmodi proprio intelligenda ſunt vota ſolemnia pau- 10 pertatis omnium religionum. Adeo quod nec Papa poteſt diſpenſare cum religioſo ad habendum huiuſmodi proprium; iuxta cap. cum ad monaſterium. 6. fin. de ſtatu monach. Immo, ſententia mea, non habet illud religioſus, etiam ſi ſit Papa; immo, vt alibi dicimus, licet ſua Sanctitas poſſit ex maxima & iuſta cauſa diſpenſare ſuper voto ſolemni caſtitatis, nõ tamen poteſt ſuper voto ſolemni proprietatis, accipiendo proprium hoc modo 11 pro dominio vero rei. Sed optime poteſt diſpenſare cum eo ad habendum adminiſtrationem etiam regni, & Imperij: quia habere adminiſtrationem non eſt habere dominium, toto titulo de adminiſt. rerum ad ciuit. pert. & de adminiſt. tutor. & curat. & cap. grandi. de ſupplen. neglig. prælat. lib. 6. Itaque concedimus, quod præfati religioſi, & commendatarij nõ habent, nec poſſunt habere proprium huiuſmodi, ſed ſic adminiſtrationẽ beneficialem, vel peculialem, vel aliam titularem perpetuam, vel ad nutum reuocabilem, qualem habent præfati religioſi, de quibus agitur, vt nos vbi ſupra latius probamus. Et qui contrarium dicunt, non aduertunt hæc, quæ toto iure Canonico probantur.

12 Addimus, quod quamuis radicalis ratio horum à nemine, quod ſciam, tradatur: illa tamen videtur eſſe, quod omnium eſt vna opinio, quod de licentia prælati, præſertim expreſſa, religioſus poteſt habere proprium huiuſmodi improprium. Et religioſus, qui habet beneficium ſiue perpetuum, ſiue amouibile, aut manuale, vel aliam adminiſtrationem à ſuo ſuperiore collatam per titulum perpetuum, vel manualem, habet licentiam tacitam incluſam in illo titulo ad adminiſtrandum eius bona, ſicut & alij beneficiarij ſæculares, iuxta tex. & ibi Card. in clem. 2. §. ſed & tales. de vita & honeſt. cler. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularibus ſtabilia nec ad vſum cõcedi poſſunt; & hoc niſi ſubſit iuſta cauſa, vt ſi fiat ob vtilitatẽ monaſterij ad augenda & melioranda bona, & huiuſmodi. nu. 6.*

2 *Regularis etsi nihil habere, possidere, dare, vel recipere sine superioris licentia possit; cũ illa tamen pro sibi iuncta administratione habere potest: itemq. & potest habere aliquid annuũ pro vestiario & similibus, nu. 4. immo & in sua professione etsi non conditionem suspensiuam, modũ tamen adiicere potest, vt ad sui sustentationẽ etiã extra conuentũ manẽdo possit olim sua sibi retinere, nu. 3. & 4. hæc tamẽ vti propria habere nõ potest, n. 1. sed solũ vt peculiũ suis necessitatibus deputatũ. n. 6.*

3 *Fœmina vouendo religionem in monasterio virorum, manendo extra illud, efficitur religiosa, debetq. ei permitti peculium habere, vnde possit se sustentare. nu. 4.*

8 *Regulari per superiorem ex iusta causa & iusto contractu alicuius rei facta cõcessio non obligat superiorem plus quã obligetur dominus suo seruo, cui monachus æqui paratur in actionibus actiue & passiue. vnde potest reuocare: & hoc procedit quo ad obligationem ciuilem, non autem quo ad naturalem descendentem ex contractu vel pacto, qua adeo obligatur, vt sine peccato non possit sine iusta causa non seruare. num. 12. 13. & 14.*

9 *Prælatus etiam cum conuentu non potest statutum facere aliquod, quod successorem, immo quod nec ipsum statuentem, etiãsi iurasset, ita obliget, vt nõ teneat illius, sicut & cuiuslibet alterius obligationis suis subditis facta reuocatio, absq. eo quod subdito contra superiorem reuocantem aliqua competat actio. nu. 10. si tamen sine causa fiat, etsi reuocatio mero iure teneat, tamen peccabit reuocans. nu. 12. & 13. at si faceret malo animo, tunc posset aduersus hanc iniuriosam actionem per viam querelæ habere recursum ad mediatum superiorem. num. 15.*

11 *Seruitus regularium spiritualis quidem est; sed strictior censetur, quam qui serui obstringuntur suis dominis carnalibus.*

13 *Obligatur prælatus suo subdito naturali obligatione descendente ex contractu vel pacto; nec sine peccato, nisi subsit iusta causa, potest eam non obseruare, & num. 14. licet pro eis non detur obligatio ciuilis. num. 8. & si superior reuocet contractum, tenet. num. 11. 12. 13.*

15 *Regularis adeundo superiorem per viam querelæ opponere potest prælato quod malo animo ei sine causa beneficium aufert; & sic impedire, sed de spolio agere non potest. num. 12. in fin.*

16 *Collatio manualis à Papa ad vitam confirmata non potest per inferiorem auferri ab ipso regulari.*

CONSILIVM XIV.

GENERALIS Ordinis Eremitarũ S. Augustini, de consensu Prioris, & cõuentus S. Augustini Vrbis, cõcessit ecclesiã sibi vnitã, cum quodam horto, & alijs ad eam pertinentibus, cuidam monacho sui ordinis, ad vitã eius, ea lege, vt solueret certos sensus annuos debitos, & regeret, gubernaret, & melioraret, siue redderet meliora omnia ad ecclesiam pertinẽtia, & celebraret quasdã Missas, & faceret quædam alia pia. Quæritur, quid iuris.

Duo in hac cõsultatione quẽrunt. Alterũ est, an cõcessio prẽfata licita sit. Alterũ, an esto sit licita, reuocari possit p cõcedẽtes, vel successores eorũ.

1 Pro parte negante prioris dubij, facit cap. nõ dicatis. 12. q. 1. cum multis, quæ in com. 2. de reg. illi adiecimus notab. 5. nu. 14. & cap. vlt. de stat. monach. cum ei adnot. per quæ, & per ipsam regulam Patriarchæ nostri Augustini constat, monachos nihil proprij posse nec debere habere.

Secun-

Secundo facit cap. 2. de regul. seſſ. 25. Concil. Trid. cuius verba ſunt; *Nemini regularium, tam virorum, quam mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuſcumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquiſita, tamquam propria, aut etiam conuentus nomine poſſidere, aut tenere.*

Tertio fortiſſime facit idem cap. 2. in illis verbis; *Nec deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere, etiam ad vſumfructuum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam.*

2 Pro parte tamen affirmante facit primo præfatum c. non dicatis. quod eſt pars regulæ S. Auguſtini, quatenus habet, monachum nihil debere habere, poſſidere, dare, vel accipere ſine ſuperioris licentia, ſignificans clare à contrario ſenſu poſſe accipere de licentia ſuperioris. & in caſu propoſito præfatus D. conſulens habet eccleſiam prædictam cum pertinentibus ad eam de licentia tam Generalis ſui, quam Prioris, & conuentus præfati monaſterij, vt patet per tenorem conceſſionis.

Secundo facit cap. 9. præfatæ regulæ, relatum in ſententia in cap. 2. de ſtatu monach. quatenus religioſo permittit habere peculium de Prioris licentia pro ſibi iniuncta adminiſtratione.

3 Tertio facit cap. de viduis. 27. q. 2. quod habet, & viduas, & virgines poſſe fieri regulares, & manere in domibus ſuis ſecundum intellectũ gloſſ. & certum eſt eas in eis non poſſe abſque proprio peculio viuere. Et quamuis poſſet reſponderi aliqualiter illi textui, eſt tamen textus ſing. & irrefrag. in cap. inſinuante. qui cler. vel vouen. Primum quidem, quatenus habet, fœminam poſſe fieri vere religioſam vouendo regulam in monaſterio virorum, non intrando illud, & manendo in domo, quæ ſua erat ante profeſſionem. quo caſu neceſſarium eſt eam habere aliquod peculium proprium, quo ſe ſuſtentet. Secundo fortius facit, quatenus probat, valere profeſſionem factam cum pacto, vt viuat extra monaſterium cum bonis, quæ ante profeſſionem erant ſua, ſuſtentando ſe de illis: vbi & in cap. monachus. & cap. cum ad monaſterium. de ſtatu monach. Panor. recep. ſequitur Bar. etiam communiter recep. in auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. eccleſ. dicentem, valere profeſſionem, qua quis profitetur, adiecto ſaltem per viam modi, & non per viam conditionis actum ſuſpendentis, vt relinquatur ei adminiſtratio bonorum ſuorum ad ſe ſuſtentandum.

5 Quarto facit deciſio illa Ioan. And. in Mercuria. regulæ non eſt obligatorium. de regul. iur. lib. 6. quod valet ſtatutum iuſta ſaltem de cauſa factum, vt monaſterium ſolum det victum monialibus, & pro veſtitu habeãt quæ labore manuum ſuarum lucrantur. per quod Panor. in d. cap. cum ad monaſterium. ait, ſatis licitam eſſe conſtitutionem, vel conſuetudinem, qua religioſis certum quid annuũ pro annuo veſtitu traditur: quod etiam dicit in alijs locis citatis per Decium in cap. edoceri. num. 5. de reſcript. referentem alios id tenentes.

6 Ad oppoſita reſpondetur: ad primum quidem, concedendo, quod non licet monacho habere vllum proprium ſine licentia prælati, vt habet præfatum cap. non dicatis. neque de licentia vti rem propriam, cuius habeat dominium, & poſſeſſionem nomine ſuo, vt habet cap. vlt. in princ. & fin.

de stat.monac.negando tamen,quod non possit habere aliquid de licentia sui superioris, tamquam peculium deputatum suis vsibus, & necessitatibus, vti præfatos D. consulens habet præfatam ecclesiam, & domum cum pertinentibus ad eam.

Ad secundum respondetur, quod illud cap.in princ. nihil noui iuris inducit; sed tantum declarat antiquum contentum in d.cap.non dicatis. 12. q. 1.& cap.vlt.de statu mona.& ita solui potest,sicut illa.

Ad tertium respondetur, quod illud cap. est intelligendum de concessione sine iusta causa facta: quæstio vero proposita loquitur de concessione facta iusta de causa,non vna tantum,sed etiam multiplici:facta est enim primo ad exonerandum præfatum monasterium impensa sustentandi aliquos monachos in ea,& impensa celebrandi festum vsitatum in die sancti Matthæi, quod constat pluribus quam 12. scutis; impensa item conseruandi,& reficiendi,& meliorandi ecclesiam,domum,& hortum, & soluendi censum 10. scutorum, & celebrandi Missas diebus festis: maxime vero exonerauit illud ære alieno, & debito 100. scutorum, quæ monasterium debebat pro pretio emptionis prædicti horti, quæ præfatus D. consulens habuit ab amicis suis, mendicando, mutuando, vel alia obsequia pro industria sua exhibendo: quibus ad gratias referendas iure naturali tenetur; licet monasterium ad eas obligare non potuerit, vt nos satis probamus in comment.d.cap.non dicatis.num.42. Quod autem liceat huiusmodi concessionem iusta de causa facere etiam post Conc. Trid. efficaciter probamus in præfat. cap. non dicatis. num. 14. & per argumentum pro hac parte factum.

7 AD ALTERVM DVBIVM principale,scilicet,an ex quo sit licita concessio præfata, reuocari possit per concedentes? Respondeo, hoc esse pulchrum dubium. Nam pro parte negante facit primo regula, *Quod semel placuit, amplius displicere non potest*. cum regul.mutare.de reg.iur.lib.6. cum multis in earum gloss. allegatis.

Secundo, quod contractus, licet à principio sint voluntarij, postea tamen sunt necessarij, l. sicut ab initio. C. de actio. & oblig. eo quod, quo quisque est iustior, eo grauius est ei fidem fallere, arg. cap. ex tenore. adiun. gloss.de foro compet.& quod viri religiosi sunt,vel certe præsumuntur,& debent esse iustiores alijs, arg. cap. homo Christianus. 40.dist. & cap.præcipuæ. 11.q.3.

Tertio, quod præfatum monasterium teneretur seruare concessionem præfatam, si eam feciſſet alicui laico agricolæ per viam emphyteusis, vel aliam donationem modalem, siue modis & conditionibus præfactis onustam.

8 Pro parte autem affirmante facit primo, quod monachus ad suum prælatum ita se habet, vt seruus ad dominum suum, secundum Innoc. recep. in cap. cum olim. de priuil. Feder. in consil. 259. casus talis est. & Bart. in l. 1. ff. de stipul. seruorum, & Panor. in cons. 88. videtur. volum. 2. & in cap. edoceri. de rescrip. & melius in cap. cum ad monasterium. de statu mona. & tradimus nos in comm. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12.q.1.

12.q.1.num.3. concludentes monachum actiue & passiue seruo comparari. At seruus non potest obligare sibi dominum suum per vllum contractum, etiam transactionis, l.interpositas. in fi. C. de transact. ergo neque monachus potest obligare sibi suum prælatum, & monasterium. & ita Bar. in d.l. interpositas. quem Iaſ. cum communi sequitur, dicit, illam legem, quæ habet, dominum non posse obligari seruo, habere locum in prælato, & monacho suo, vt non possit ei obligari.

Secundo est casus in cap. cum ad monasterium. 6. tales. de statu monac. ibi, *nec alicui committatur aliqua obediẽtia perpetuo possidenda, tamquã in sua sibi vita locetur; sed, cum oportuerit, à superiore sine contradictione aliqua reuocetur.* Per quod ibi determinat Panor. communiter recep. quod Abbas, & con-
9 uentus non possunt facere statutum, per quod ligetur successor; & quod Abbas non ligatur ex suo statuto, licet cum conuentu illud fecerit, quo minus possit contrauenire: nam monachi non possunt resistere sibi, cum habeant obedire, & eorum velle dependeat à voluntate Abbatis, vt in c. si religiosus. de elect. lib. 6. & cap. 2. de testam. eodem lib.

Tertio, quod licet prælatus & conuentus possint facere diuisionem inter se bonorum monasterij, iuxta cap. edoceri. de rescrip. & ibi Panor. Fel. & Decius, & communiter omnes tenent, etiam sine consensu Episcopi, & alius superioris; non tamen irrenocabilem: quia poterit illam reuocare Abbas, cum ei libuerit, secundum omnes. Ergo à fortiori poterit Abbas, vel alius superior similis ei reuocare diuisionem bonorum factam cum vno vel altero monacho.

10 Quarto facit, quod Ioan. Andr. in cap. non est obligatorium. de reg. iur. lib. 6. sentit, quod etiamsi Abbas iurauerit seruare statutum, nihilominus reuocatio tenet, licet incidat in periurium: per quod Panor. in d. cap. cum ad. num. 11. infert, si Abbas concedat Priori obedientiario, seu mandatario, vt ad vitam teneat prioratum, seu administrationem sibi concessam, potest nihilominus reuocare: quia non potest Abbas sibi imponere legem, nec venire contra dispositionem illius 6. tales. quia labefactaretur vis voti obedientiæ, quod est vnum de tribus substantialibus regulæ.

Quinto, quod Panor. consultus in cons. 88. vol. 1. an quidam Ioan. monachus posset agere contra prælatũ suum ad cogendũ eum seruare promissa quædam sibi ratione studiorum facta, respondit, contra eum facere, quod sicut seruo aduersus dominum agere taliter non permittitur, vt l. vix cer-
11 tis ex causis. ff. de iud. ita nec monacho aduersus prælatum suum: censetur enim monasterij seruus: & quamuis hæc sit spiritualis seruitus, strictior tamen censetur, quam sæcularis, vt probatur in c. multos. 54. dist. & mundo mortuus censetur, & Deo vivere. 16. q. 1. c. placuit. Hinc dicitur, quod monachus nõ habet nolle, nec velle, sed totus dependet à superioris arbitrio, quod vice Dei super caput posuit, 12. q. 1. cap. nolo. & c. non dicatis. & c. si religiosus. de elect. lib. 6. & in c. 2. de testa. eod. lib. hæc ibi Panor. qui licet postea concludat, potuisse prædictũ Ioannem agere contra Episcopũ, qui erat ei loco Abbatis, vt alimenta temporis in studijs consumpti solueret; & consequenter sentiat promissa illa fuisse licita; non tamen ait non

potuiſſe reuocare illa. Et ita,licet in caſu noſtro dicendum ſit conceſſionem præfatam licitam fuiſſe, non tamen ex eo infertur non poſſe concedentes illam reuocare.

12 His pro vtraque parte conſideratis, videtur dicendum primo, partem hanc poſteriorem affirmantem reuocationem præfatæ conceſſionis poſſe per concedentes fieri,eſſe de rigore iuris veriorem per fundamenta proxime tacta,in hunc ſenſum,quod talis reuocatio cenſebitur valida in foro exteriori, etiam ſi fiat abſque alia iuſta cauſa, quam quod cõcedentes volunt illam facere;eo quod præfatus D.conſulens eſt eis per votum obedientiæ ſolemne ita ſubditus, vt nihil temporale poſſit obtinere quo ad dominiũ,neque quo ad poſſeſſionem, etiam nomine monaſterij vlla de cauſa ſine licentia & voluntate ſuperioris: quia quo ad huiuſmodi obtentionem nullam habet voluntatem;ſed tota eius voluntas pendet ab arbitrio & voluntate ſuperiorũ,quos loco Dei voluntarie & ſponte ſibi præpoſuit,iuxta præfatum cap.non dicatis.12.q.1. & c.ſi religioſus.de elect. lib.6. & cap.2. de teſta.eod.lib. Vt in ſimili ſuperior regularis, qui plene contulit beneficium regulare ſubdito regulari, poteſt illud pro libito ſuæ voluntatis auferre illi ſine alia iuſta cauſa,quam quia vult, c.porrecta.c.ad audientiam. de confirmat.vtili.& c.cum ad monaſt. §.tales.de ſtatu mona. & clem.1. & penult. de ſupplen. negligen. prælat. adeo quod non poſſet agere etiam de ſpolio contra prælatum ſpoliantem, modo id bono animo faceret, iuxta Innoc.quem poſt Rotam ſequimur in præfat.cap.non dicatis. nu.65.

13 Secundo, quod huiuſmodi reuocatio, licet de rigore iuris facta valeret, non tamen deberet fieri ſine iuſta cauſa:& concedentes,vel ſucceſſores eorũ,qui eam facerent,grauiter peccarent, ea ratione firma, quod,ſicut dominus obligari poteſt ſeruo naturali obligatione deſcendente à pacto,vel contractu,l.naturaliter.& l.ſi id quod.ff.de condi.indeb.ita etiam prælatus poteſt obligari monacho,vt in præfatis legibus tradunt ſcribentes, & Panor.in conſ.104.primi vol. quem cũ alijs nos retulimus, & ſequuti ſumus in præfato com.ſuper c.non dicatis. nu.42. & contraueniens naturali ob-
14 ligationi ex pacto vel contractu licito deſcendenti peccat, etiam mortaliter,vt ex Innoc.in c.nouit. de iud.nu.4. recte colligit Bar.in extrauag. ad reprimendam.verb.denunciationem.& Fel.in procem.Greg.nu.25.& in c. quæ in eccleſiarum.de conſtit. nu.55. & nos inſinuauimus in Man.conſeſſ.
15 c.18.nu.6. Confirmatur etiam illa conſideratione,quod,licet prælatus regularis pro voluntate ſua ſine alia iuſta cauſa poſſit auferre monacho ſuo beneficium regulare,quod ei contulit,vt proxime dictum eſt;tamen is,cui ſic auferretur, poſſet opponere malo animo id eum facere, & per hoc impedire effectũ huiuſmodi ablationis,iuxta doctrinam Innoc.in c. inſinuante.qui cler.vel vouen. quem ſequitur Coſmas in pragm. tit.de collat. §. ita quod parochialis. verb. perpetuis. quos in praxi ſequuntur parlamenta Gallicana,vt diximus in d.cap.non dicatis.nu.98.& tanto maiore cum ratione poſſet D.conſulens querelam ſuper hoc ad Papam deferre, ſi abſque iuſta cauſa ea ſpoliaretur, quo hæc conceſſio propior eſt locationi, quam beneficij ſpiritualis collationi, cum etiam conuerſo laico fieri poſſet, vt

aliàs

aliàs facta est; & quanto maior pecunia pro ea soluta est, quam beneficiarius pro collatione soluere solet, cum nihil soluere citra simoniam possit, iuxta cap. quam pio. 1. q. 2. & cap. cum pridem. & vlt. de pact.

16 Tertio principaliter dico, prouide acturũ D. consulentem, si curauerit habere à Papa confirmationem huius concessionis ad vitam suam. Tum quia id solent curare habentes beneficia manualia, iuxta c. ad audiẽtiam. & c. porrecta. de confir. vtil. Tum quia habita præfata confirmatione nihil esset ei timendum, & ea non habita potest timere fore aliquos æmulos, qui concedentes, vel successores eorum aliquo colore moueant ad reuocandũ illam; licet absque peccato id facere nequeant: præsupponendo, quod, licet fieri non deberet, facta tamen teneret. Tũ quia dicet contra reuocantes sine iusta causa posset vti remedio supra insinuato, quo religiosi Gallicani vti solent aduersus auferentes sibi beneficia manualia; tamen id non posset fieri sine sumptu, & lite, & periculo eam perdendi, eo quod est exterus, & monasterium & superiores eius indigens & potentes. Salua, &c.

Aduertendum difficile esse sustinere dictam concessionem non esse contra dispositionem dicti c. 2. sess. 25. de regularib. expresse decernentis, administrationem immobilium non alijs quam officialibus, qui ob vtilitatem monasterij creari solent, concedendam esse; qualis non est hic conductor, qui vt priuatus religiosus, & ad suam vtilitatem & damnum hanc obtinuit administrationem.

SVMMARIVM.

1 *Abbas legem sibi ponere non potest, à qua recedere nequeat.*

2 *Papa & non alius potest regulari concedere licentiam ab alio, quam ab ipso non reuocabilem, vt quid ad vsus pios & honestos sine alterius licentia impendere & habere possit. & nu. 2.*

CONSILIVM XV.

NOBILIS vellet dare 500. aureos fratri suo regulari, hac tamen conditione, quod ipse solus suo arbitrio eos impenderet, ita vt à quoquam superiorum prohiberi non possit. Quæritur, quid iuris.

Ad propositam quæstionem respondeo primo, omnia fere, quæ possent adduci pro vtraque illius parte, tacta esse à nobis ante circiter sex annos in comm. 2. de reg. super c. non dicatis. 12. q. 1. præsertim notab. 5. nu. 14.

1 Secundo, quod nullus prælatus, etiam Generalis, inferior Papa potest concedere firmiter præfato D. consulenti id quod frater eius desiderat, quod ipse solus pro suo arbitrio impẽdat illos 500. aureos, & vt nec Prior, nec Prouincialis, nec alius superior possit prohibere id ei, neque auferre illi eos, vel aliquam partem eorum ad impendendos eos in alios vsus, quã ipse vellet: quia non potest Abbas ponere sibi legem, à qua recedere nequeat, nec directe nec indirecte facere suum monachum proprietarium, vt probat cap. cum ad monasterium. §. tali. & §. fin. de statu monachor. vbi hoc adnotauit Panor. num. 9. & nos in casu fere huic simili insinuauimus post Panor. & Decium vbi supra num. 16.

2 Tertio, quod S. D. N. vel alius superior eius, cum auctoritate Sanctitatis suæ, potest præfatam licentiam concedere: ita quod nullus prælatus inferior alius à se, vel eius successor possit illam tollere, vel diminuere, arg. generali cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. proposuit. de concessio. præben. & argumen. speciali cap. ad nostram. & cap. porrecta. & eis adno. de confirma. vtili vel inut. vt illa in vsus pios & honestos sine alia vlla licentia suorum prælatorum impendere possit: & quod illi non possint ei illum vsum impedire, vt colligitur ex cap. nisi essent viri prouidi. & ibi notat Panor. communiter recep. de præben. num. 13.

3 Quarto, quod similem fere facultatem concessit cuidam nobilissimæ virgini volenti religionem ingredi fel. recor. Pius V. quam nos referimus vbi supra. & ita credimus, Sanctissimum D. N. præfatam facultatem pro sua insigni benignitate, & in pia opera facienda propensione, libentissime concessurum, vel ab alio prælato concessam confirmaturum, cum clausula, ne quis alius prælatus eam tollat, vel minuat. Tum ob prædicta. Tum quia solita est Sancta Sedes Apostolica concedere aliquot religiosis pensiones super fructibus aliquorum beneficiorum, ea lege, vt ipsi soli impendant.

Quare supplicandum est suæ Sanctitati, vt dignetur id facere in consolationem D. consulentis genere nobilissimi, & totius sui conuentus, & in gloriam Dei optimi maximi, qui suam Sanctitatem quam diutissime seruet incolumem, nos omnesq. saluet in æternum.

SVMMARIVM.

1 *Monachum seu canonicum regularem sine licentia de monasterio recedentem, etiam ad curiam Romanam accedentem superior vbicunque capi, & incarcerari facere; item & litteras, quas secum defert, aliorum monachorum etiam Pontifici directas capere, & aperire impune potest. num. 2.*

2 *Litteras ad Pontificem etiam legitime scriptas aperiens, censuram aliquam incurrere, nequaquam iure cauetur.*

3 *Litteras, quas priuati monachi sine superioris licentia, etiam ad Pontificem scribunt, vti minus legitime scriptas, potest superior impune aperire: secus si sint à conuentu iuridice, hoc est, pro rebus pro quibus potest quis sine superioris consensu agere conscriptæ.*

CONSILIVM XVI.

CANONICVS regularis sine licentia prælati ad curiam quamdam sæcularem proficiscens litteras scriptas ab alijs concanonicis ad Papam secum deferebat. Prælatus autem eum capere, & carceribus mancipare fecit, litterasq. præfatas acceptas aperuit, & legit.

Quæritur primo an incarcerando, & ad præfatam curiam ire impediendo, aliquam censuram vel pœnam incurrerit.

Secundo, quid dicendum sit, eo quod aperuit & legit litteras missas ad Papam.

AD

1 AD HORVM dubiorum primum respondeo, quod nullam ecclesiasticam censuram, nec vllam pœnam temporalem incurrit. Primo quidem, quia quod legitime factum est, pœnam non meretur, l. Gracchus. C. ad legem Iul. de adult. l. sancimus. C. de pœn. cap. 2. de constit. At prædicta captura iuste fieri potuit; quoniam prælatus & superior religioli potest ipsum fugientem, vel sine licentia eius & obedientia recedentem capere, vbicumque, etiam extra territorium eius, & reducere ad monasterium, cui subiectus est, arg. l. 1. C. vbi curialis, vel cohortalis, quatenus habet, curialem, vel cohortalem, hoc est, curiæ, vel cohorti obligatum, fugientem capi posse auctoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius est. arg. item l. 1. C. vbi causa status. quatenus habet, ancillam fugientem, & inuentam etiam extra prouinciam capi posse à domino, vel eius auctoritate.

Secundo, has leges habere locum in vxore fugiente maritum, & monacho, & canonico regulari fugiente prælatum, & monasterium, affirmant ibi Bart. Bald. Salicet. & communis, & præsertim Bald. qui singulariter ad propositum nostrum in d. l. 1. C. vbi causa status. determinat de quodam canonico regulari fugiente, quem ait potuisse capi à prælato, etiam antequam monuisset eum redire sub pœna excommunicationis, & ob contumaciam excommunicasset, & antequam brachium sæculare imploraſſet.

Tertio, quod clem. 1. §. quia vero, de stat. monach. excommunicat monachum, & canonicum regularem, qui ad curias principum accedit animo nocendi monasterio. & Concil. Trid. in cap. 4. de regul. sess. 25. statuit ne quis regularis ex suis conuentibus recedat, etiam sub prætextu accedendi ad superiores, nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Cum igitur is canonicus, de quo loquimur, sine licentia superioris portaret ad curiã litteras ab alijs simplicibus canonicis temerarie conscriptas, iuste poterat eum capere, tamquam fugientem, delinquentem, & magis delinquere volentem, & adeuntem ad curiam principis in damnum, dedecus, & discordiam monasterij.

2 AD DVBIVM posterius respondeo idem, quod responsum est ad prius. Tum quia nullo iure Pontificio censura vlla innodatur ipso iure aperiens litteras, etiam legitime scriptas ad Papam, arg. cap. cum olim. il 2. de offic. deleg. & eorum, quæ ibi gloss. & alij, quos Felin. refert, scribunt. Tum quia prædictæ litteræ non fuerunt legitime ad Papam scriptæ, nec ab eo qui poterat eas dare; quia fuerunt confectæ à canonico regulari simplici, qui non potest accipere, nec dare litteras sine consensu prælati, vt habetur in regula eorum, & transumptiue in cap. non dicatis. 12. q. 1. vbi nos late id in 4. notab. tractamus. Tum quia litteræ prædictæ erant sui monasterij, & suæ: quoniam omnia, quæ habent & faciunt canonici regulares simplices, pertinent ad monasterium, cap. non dicatis. 12. q. 1. & cap. cum ad. de stat. monach. & ad administrationem prælati, c. nullam. 18. q. 2. vt in commentarijs vtriusque cap. late diximus. Nec obstat, quod canonici, & monachi possunt agere, petere, & scribere, & dare, & accipere litteras super accusatione superioris, & alijs, super quibus possunt agere, & defendere sine superioris consensu, cap. ex parte. de accusat. cap. cum dilecta. de rescript.

rescript.& tradita per Innoc. & alios in cap.cum te & A. de re iudic. quod & nos defendimus in dnot.4 Non inquam hoc obstat;quia hæc procedunt in his, quæ iuridice fiunt in necessitatem & vtilitatem monasterij, non autem in alijs,quales fuerunt præfatæ litteræ cõfectæ,datæ,& acceptæ contra ius,& eius ordinem,& contra vtilitatem & auctoritatem monasterij,&c.

SVMMARIVM.

1 *Bona quæsita ab Apostata Cameræ Apostolicæ debentur.*

CONSILIVM XVII.

REGVLARIS apostata transiuit ab vno ordine ad alium, & ab illo iterum redijt ad statum sæcularem, & quæsiuit manens extra statum regularem multa bona, & decessit. Quæritur, vtri monasterio debeant adiudicari.

1 Respondetur,neutri præfatorum monasteriorum præfata bona deberi; sed in ea succedere, vt veram & legitimam hæredem,Cameram Apost. per extrauag.Greg.XIII. quæ incipit, Officij nostri. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cap.8. sess.25.de regular.Concil.Trid. an sit per desuetudinem sublatum. nu.3.*

1 *Lex non recepta non ligat, & si à principio non fuit recepta, per non vsum decem annorum amittit vim suam,num.2.& hoc dummodo non vsus implicet contrarium vsum dispositioni legis.nu.3.quod si à principio fuit recepta,requiritur lapsus 40. annorum. nu.2.*

3 *Conuocatio monasteriorum ad triennale Concilium ex statuto sacri Concilij sess.25. de regul.cap.8.ad prælatos & non subditos monasteriorum spectat,num.3.& in horum negligentiam succedit Metropolitanus, nu.4. & si in eius prouincia non sint tot monasteria, quæ sufficiant ad vnum Concilium triennale, seu vnam iustam congregationem faciendam,num.7. tunc deuoluitur ad plures Metropolitas simul, nu.5. cuius seu quorum Metropolitarum præcepto si non paruerint monasteria,tunc subduntur Episcopis suis respectiue tamquam Sedis Apostolicæ delegatis. num.6.*

5 *Dispositio in singulari, eadem suadente ratione, in pluribus militat.*

6 *Appellatur ad Papam ab ordinario tamquam delegato procedente.*

CONSILIVM XVIII.

CONVOCATIO Canonicorum regularium immediate Sedi Apost. subiectorum ad Conc. triennale faciendum iuxta cap. 8. de Reg. sess. 25. Concil. Trid. ad quem spectat, an ad prælatos monasteriorum, an ad Capitula eorum?

1 Respondeo primo, arbitrari me futuros esse aliquos prælatos, vel aliquot Capitula eorum, qui dicant statutum Concilij prædicti amisisse vires suas, eo quod nunquam fuerit receptum in suis regionibus: & quod lex non

Digitized by Google

non recepta non ligat, nec habet vires, iuxta cap. in istis. 9. leges. dist. 4. in hæc verba: *Leges instituuntur, cum promulgantur; firmantur, cum moribus vtentium approbantur: sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt, &c.* per quem textum glos. solemnis & reputata singularis in cap. 1. de treug. & pace, dixit transgressorē legis vel canonis non recepti minime peccare, nec puniendum esse. cuius rei exemplum est in d. cap. 1. quo statutum fuit, ne bellum etiam iustum fieret in Aduentu vsque ad octauam Epiphaniæ, nec à Septuagesima vsque ad octauam Paschæ: quod tamen non ligat; quia non fuit receptum. & duo similia exempla ponit Gratianus in cap. statuimus. & cap. denique. 4. dist. & est conclusio recep. per omnes communiter, vt copiosissime tradit Felin. post alios in d. cap. 1. de treug. & pace. nu. 6. & in alijs seqq. Card. Alex. in d. 6. leges. & alij multi citati per eosdem, & confirmatur per cap. fin. de cōsuetud. & nos etiam
2 post alios tradimus in Man. confess. cap. 23. nu. 40. & 41. & quamuis sit cōtrouersia, tamen verior resolutio videtur quod sufficiat tempus decem annorum ad tollendum vires legis humanæ nondum receptæ; quamuis ad tollendas vires legis canonicæ iam receptæ requiratur tempus 40. annorum, vt tradunt Calderinus, & Imol. in d. cap. 1. de treug. & pace, relati & approbati à Feli. ibidem nu. 13. Et in casu proposito fluxerunt 20. anni & amplius, quod præfati canonici regulares non sint vsi præfato cap. 8. occurrente quolibet anno, vel saltem triennio opportunitate, aut obligatione vsus eius secundum statutum Concilij.

3 Secundo respondeo, quod non deerunt etiam aliquot prælati, vel canonici, quibus videbitur contrarium, scilicet statutum Concilij non esse per desuetudinem sublatum: vel quia videbitur desuetudinem præfatam fuisse merum non vsum præfati cap. & non contrarium: vel quia iam fuit facta vna vocatio ad faciendum Concilium prędictum triennale; quæ tamen fuit contradicta à præfatis dicentibus ius vocandi ad illud non pertinuisse ad canonicos, sed ad prælatos, quorum contradictio videtur fuisse iuri propio.

4 Tertio respondetur, quod qui tenuerit præfatum statutum adhuc vigere, & nondum desijsse habere vires propter non vsum, oportebit eum dicere iura vocandi ad illa Capitula, & iura alia pertinere ad Metropolitanum illius regionis, vbi sunt illa Capitula congreganda; quia per prædictum cap. 8. id exprimitur: & vbi est casus legis, non est locus dubitandi, l. ancillæ. C. de furtis.

5 Quarto, quod in regnis, in quibus quæstio vertitur, scilicet Castella, Aragonia, & Nauarra, non videntur in vna prouincia esse tot monasteria, quot videntur esse necessaria ad facienda illa Concilia triennalia. Nam quædam illorum subsunt Metropolitano Cæsaraugustæ, & alia Burgensi, & alia Compostellan. Quare videtur respondendum, prædictum ius vocandi pertinere ad duos, vel tres Metropolitanos, sub quibus degunt prædicta monasteria, & prædicta Capitula canonicorum regularium. Pro qua consideratione facit, quia dispositio, quæ loquitur de vno in numero singulari, habet locum in pluribus, vbi eadem ratio id suadet, per cap.

ſi compromiſſarius.iuncta gloſſ.& notata in eo per Domin. & Phil. Franc. de electio.lib.6.& alios alibi.

6 Quinto, quod qui tenuerint diſpoſitionem prædicti cap.8.non eſſe ſublatam per non vſum, oportebit etiam eos dicere, quod ſi Metropolitano inſtante prædicti canonici non ſe redegerint in congregationem, & non fecerint prædicta Capitula triennalia,ſuberunt Epiſcopis ordinarijs tamquam à Sede Apoſt. in id delegatis, & hoc per negligentiam prælatorum & Capitulorum prædicti ordinis,per quod bona ex parte perderent ſuam exemptionem. Dixi,bona ex parte: quia non omnino; quoniam non iudicarentur auctoritate ordinaria, ſed delegata Sedis Apoſt. & non poſſent ipſi,nec fiſcus, nec aduerſarij appellare ad Metropolitanum, ſed ſolum ad Sedem Apoſt. quoniam ab ordinario procedente virtute iuriſdictionis delegatæ à Sede Apoſt. debet appellari ad eamdem, & non ad Metropolitanum,cap.licet.de off.ord.

7 Sexto,quod vtilius eſſet exemptioni prædictorum canonicorum regularium, quorum nomine conſulimur,vt diſpoſitio prædicti cap.8.eſſet per non vſum ſublata. Tum quia,ſi contrarium teneatur,vix poterunt effugere iudicium ordinariorum volentium procedere contra eos auctoritate delegata; quia vix vnus Metropolitanus habebit poteſtatem ad compellendum prædictos canonicos, vt faciant prædicta Concilia: quia nullus illorum in ſuo archiepiſcopatu habet tot monaſteria, quæ ſufficiant ad iuſtam congregationem, & difficile eſt duos vel tres Metropolitanos ad hoc coniungere: & ſic, ſi diſpoſitio illa eſſet ſublata, eorum exemptio remaneret intemerata.

Septimo, quod vtilius eſſet animabus, & regulari obſeruantiæ prædictorum canonicorum,vt diſpoſitio prædicti cap.8. per non vſum non eſſet ſublata; vt vtilius eſſe viſum fuit prædicto Concilio: & quod conſulendum eſſet, vt recurrerent ad S. D. N. qui ſua ſuprema poteſtate poteſt prædictum cap.Conc. etiam ſi eſſet ſublatum,reſtituere,& addere illa quæ viderentur opportuna ad hoc,vt Reuerend. eorum prælatis delegaretur in Hiſpania ius & poteſtas vocandi tam prælatos,quam canonicos prædictorũ monaſteriorum ad iuſtam congregationẽ faciendam de triennio in triennium,vt exequerentur præd.cap.in ſingulis. de ſtat.mon. ad cuius executionem faciendam prædictum Concil. ſtatuit prædictum cap.8.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalis rector tenetur recitare horas canonicas,& ad habitum clericalem,quando hoſpitale eſt beneficium,aliàs non.*

2 *Hoſpitale iudicatur beneficium,quando ex fundatione id ſtatuitur,vel per electionem & confirmationem ſuperioris datur.*

3 *Hoſpitale eſſe,& non eſſe beneficium,ex multis conijcitur.*

4 *Hoſpitale,quod clericis & laicis ſolet commendari,non eſt beneficium.*

CON-

CONSILIVM I.

1 AN RECTOR hoſpitalis N. teneatur dicere horas canonicas, & geſtare habitum clericalem, nec ne dependet ex illa, an præfatum hoſpitale ſit beneficium eccleſiaſticum, nec ne? quia ſi eſt beneficium, tenetur: ſi non eſt, non tenetur, argumento traditorum per omnes in cap. 2. de celebr. miſſ. & latius per nos in Enchirid. de orat. ſuper cap. quando de conſecrat. diſt. 1. cap. 7. Conſtat enim, duplex genus eſſe hoſpitalium: alterum, quod datur in titulum beneficij: alterum, quod ſolum datur in adminiſtrationem, vt probat clem. 1. iuncta gloſſ. de præben. & eſt tex. in clem. quia contingit. ſvt autem. de relig. domib.

2 Secundo, quod hoſpitale dicitur eſſe beneficium duobus caſibus; puta, quando in fundatione ipſius ſtatutum fuit ab ordinario, vel à Papa, quod eſſet beneficium, & quando datur per electionem, & confirmationem ſuperioris, vt eſt tex. in d. §. vt autem. quod omnes ibi adnotant. quibus addo, quod etiam eſt cenſendum beneficium, quando per 40. annos fuiſſet poſſeſſum vt beneficium, arg. cap. cum de beneficio, de præb. lib. 6. & aliorum multorum, quæ ad hoc adduci poſſunt.

Tertio, quod mihi non conſtat, quod in fundatione præfati hoſpitalis fuerit adiectum, vt eſſet beneficium, nec ne: neque conſtat mihi, quod ſecundum fundationem ſuam debuiſſet prouideri ei per electionem, & confirmationem; quia nihil tale mihi monſtratum eſt.

3 Quarto, quod vidi copiam prouiſionis Pij V. qua præfato N. contulit illud ante ætatem 16. annorum, ex qua colliguntur aliqua ſigna conijciendi quod eſt beneficium: Primum per illa verba, quod quidam Cæſar ceſſit illi in manibus Pij, & quod Pius ceſſionem admiſit. Secundo, quod conceſſit. Tertio, quod conceſſit Philippo clerico. Quarto, quod præfatus Philippus ceſſit in manibus Papæ. Quinto, quod ipſe Papa admiſit, Sexto, quod conceſſit Maximo clerico. Septimo, quod valor præfati hoſpitalis exprimitur. Octauo, quod præſupponi poteſt illud vacaſſe alijs modis, quam per illam ceſſionem. Nono, quod præſupponit potuiſſe eſſe reſeruata Papæ. Decimo, per illa verba; *Non fit alicui alij canonice commiſſum*. Vndecimo, per illa; *Aliud canonicum non obſtat*. Duodecimo, per illa; *Inducere in poſſeſſionem, & defendere*.

4 Quinto, quod ex eadem copia colliguntur etiam aliquot coniecturæ, quod non ſit beneficium: ſcilicet quod in nulla eius parte appellatur beneficium: & quod, ſi quibus conceſſum fuiſſe dicitur, quod appellantur Rectores, & Gubernatores; & quod eius fructus ſunt diſtribuendi pauperibus; & quod ſecundum communem opinionem hoſpitalia, quæ non ſunt beneficia eccleſiaſtica, poſſunt commendari, & tradi regenda, & gubernanda clericis, ſicut laicis: & quod reſponderi poteſt coniecturis ſuperioribus, quod non concludunt neceſſario quod ſit beneficium: & quod regulariter hoſpitalia non ſunt beneficia: & à regula non eſt recedendum, niſi per textum expreſſum, vel rationem neceſſario concludentem, iuxta gloſſ. celebrem in l. omnis definitio. ff. de regulis iur. quæ habet ſimilem

in ru-

in rubrica eodem tit. lib. 6.

Sexto, quod ad iudicandum certò, & sine errore, oporteret videre fundationem præfati hospitalis, & inquirere modos, quibus his quadraginta annis proximis fuit collatum, seu concessum, & quales personæ fuerunt illæ, quibus fuit concessum, seu à quibus fuit rectum, & gubernatum; &, si fieri posset, qua mente illud fuit gubernatum, an scilicet tamquam beneficium, an tamquam hospitale, cuius est capax laicus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pacta confirmata per sententias non tolluntur sublatis pactis per legem.*
2 *Papa non potest eximere aliquem à iurisdictione Papali in spiritualibus.*
3 *Liter & causæ ecclesiasticæ agi & finiri debent in prima instantia in partibus per Concil. Trid.*
4 *Probatio sine aliqua tela iudiciali iuste fieri non potest.*
4 *Congreg. Conc. non habet potestatem ad definiendas contentiones factis, sed tantum ad decidendas quæstiones iuris, quæ super intellectu Conc. emerserint: vnde nec cognoscit de validitate sententiæ illius, ac intelligentia, & similibus. num. 3.*

CONSILIVM VI.

AN HOSPITALE sancti Sebastiani oppidi Palmæ possit visitari ab Episcopo Corduben. saltem vti delegato Sed. Apostolicæ?

1 Contra Episcopum facit, quod allegatur sententia lata contra eum, quæ transiuit in rem iudicatam, & consuetudo immemorialis, & statutum in fundatione; & quod pacta confirmata per sententias non tolluntur sublatis pactis per legem, iuxta gloss. sing. in clem. dudum. §. nos vero. verbo pacta. de sepult. & quod Concil. Trid. non obstat, & quod Iulius II. declarauit illud hospitale non subijci ordinario, neque alteri.

2 Pro Episcopo autem facit ius commune, clem. quia contingit. de relig. dom. innouatum per cap. 15. sess. 7. & cap. 8. sess. 22. & cap. 8. §. illis. sess. 25. & quod Papa non potest eximere quem à iurisdictione Papali in *spiritualibus*; & ita potest mandare, vt ordinarius tamquam delegatus possit visitare hospitalia, quæ quia sunt pia loca, videntur subijci Papæ.

3 Videtur quod determinatio huius contentionis non pertineat ad Illustrissimam eamdemq. Reuerendiss. DD. meorũ Cardinalium congregationem. Tum quia non habent iurisdictionem ordinariam, nec delegatam, ad cognoscendum & definiendum an sententia, quæ contra Episcopum allegatur, sit vera, quis eius tenor, & an transierit in rem iudicatam, vel fuerit nulla, quæ non indiguit rescissione; & an de nullitate possit post tantum tempus agi, & renouari sine vlla appellatione, cum in prima instantia in partibus debeat agi & finiri per Concil. Trid. *lis.* Tum quia etiam allegatur immemorialis possessio contra Episcopum, quod negatur à sua parte. Tum quia allegatur contra Episcopum ordinatio facta in fundatio-
4 ne hospitalis, quæ negatur à sua parte. quorum trium determinatio requirit cognitionem & definitionem iudicialem; quia consistunt in facto

à par-

à partibus controuerſo: & ita eſt neceſſaria probatio, quæ ſine aliqua tela iudiciali iuſte fieri non poteſt. Et vt audio, poteſtas præfatorum dominorum meorum non extenditur ad definiendas huiuſmodi contentiones facti, ſed tantum ad decidendas quæſtiones iuris, quæ ſuper intellectu Concilij emerſerint. Salua tamen in omnibus eorum ſententia, & ampliore poteſtatis ſibi commiſſæ notitia.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitale erectum de bonis laici, in quo non adeſt nec altare, nec capella, nec campanile, non præſumitur auctoritate Epiſcopi erectũ: illud tamen, mortuo fundatore, viſitabit Epiſcopus, etiam ex decreto Concilij tollentis omnia priuilegia, & conſuetudines etiam immemorabiles contrarias. nu. 2. rationesq. deputatis reddi quidem debent, ſed Epiſcopo, ſi voluerit, præſente. num. 3.*

2 *Epiſcopus, vt bona in pios deputatos vſus per defunctos relicta conuertantur, curare poteſt, etiamſi teſtator id prohibuiſſet.*

CONSILIVM III.

QVIDAM N. laicus ſuo teſtamento reliquit multa bona pauperibus, ita vt fieret xenodochium ad excipiendos pauperes, & quod regimen eius ſpectaret ad vniuerſitatem vrbis N. quæ poneret in eo rectores, qui certo anni tempore mutarentur, & redderent rationem iuxta dictæ vniuerſitatis ordinationem. Poſtquam fuit fabricatum xenodochium, fuit 200. annis & amplius gubernatum per dictam vniuerſitatẽ, & rectores ab ea conſtitutos, nulla vmquã viſitatione facta, nec attentata per Epiſcopum. Nũc autem poſt Concilĩ Trid. prædictus Epiſcopus ordinarius vult viſitare illud, & exigere rationẽ à rectoribus eius: nec in eo eſt aliquod altare, cãpella, nec cãpana, neque campanile, nec ſcitur fuiſſe conſtructũ auctoritate Epiſcopi, ſed ſolũ laica, & executoria executorũ teſtatoris laici.

Quæritur primo, an debeat præſumi conſtructum auctoritate Epiſcopi.

Secundo, an eſto non præſumatur, liceat illi viſitare illud.

Tertio, an liceat ei rationes exigere.

1 AD PRIMAM reſpondeo negatiue, per illa quæ adducunt Panor. in diſputat. Sempronius q. 3. & Lud. Rom. conſ. 477.

AD SECVNDAM, pro parte negante facit, quod hoſpitale conſtructum à laico ſine auctoritate Epiſcopi, & bona eius illi collata per eũ, ſunt bona laica, quæ nullatenus ſubſunt Epiſcopo, arg. à contr. ſenſu cap. de xenodochijs. & cap. ad hæc. de relig. domib. Conſequenter non poſſunt viſitari ab eo, quia viſitatio arguit ſuperioritatem, & iuriſdictionem, cap. auditis. & cap. ex officij. de præſcrip. & cap. Romana. de cenſib. lib. 6.

2 Pro affirmatiua eſt, quod Epiſcopus eſt pater pauperum, & curator bonorum eorum, ne pereant eis, l. ſi quis ad declarandam, & l. id quod pauperibus. C. de Epiſc. & cler. & habet poteſtatem à canone curandi, vt omnia relicta in pios vſus, impendantur in eos, etiamſi teſtator prohibuerit ne ſe Epiſcopus eis intromitteret, cap. tua. de teſtam. & §. ſi quis pro re-

demptione in Auth. de eccles. tit. coll. 9. & hic agitur de bonis relictis pauperibus. Secundo, quod Conc. Trid. sess. 22. c. 8. expresse disponit, quod non obstante quocumque priuilegio, & quacumque consuetudine, etiam immemorabili, Episcopus possit & debeat omnia loca pia visitare. Tertio, quod opposita pro parte negante procedunt in locis & rebus nondum donatis vel relictis pijs operibus, quorum domini viuunt, & habent potestatem plenam de illis disponendi. In casu vero nostro agitur de relictis operi pio, quorum dominium non est penes laicos, sed penes ecclesiam: quia per suam constitutionem vniuersalem cura illa recte gerendi & impendendi applicata est Episcopis, per prædictos canones, & leges, vt sentit Panor. in d. cap. ad hæc. & latius expressit in prædicta disput. Sempronius, q. 3.

3 AD TERTIAM videtur dicendum, quod prædicti rectores satisfacient reddendo suas rationes vniuersitati prædictæ, tempore à testatore præfixo, & notificando ordinario diem, quo reddituri sunt rationem, vt si placuerit ei, adsit, & videat redditionem eius. Tum quia non tenentur illi bis reddere rationem, & tenentur reddere die præstituto eis, quos prædicta vniuersitas ad id nominauerit. Tum quia prædictum Concil. cap. 9. eiusdem sess. expresse hoc sentit, dum ait, quod quando rectores hospitalium, vel aliorum piorum locorum tenentur reddere rationem alijs quam Episcopo, sufficit tunc quod ipse adhibeatur præsens eis reddendis.

DE IVRE PATRONATVS.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio facta ab excommunicato declarato non valet.*
2 *Excommunicatus declaratus non facit fructus suos, nisi quo ad sustentationem.*

CONSILIVM I.

1 AN PRAESENTATIO ad beneficium facta à patrono declarato excommunicato valeat?

Respondeo quod non, iuxta Ioan. Andr. Anton. & Panorm. in cap. nobis. de iure patron. & post multas disputationes concludit Lambert. in tractatu de iure patron. lib. 2. 1. par. 2. q. princ. art. 2. Nec institutio facta virtute talis præsentationis valet, vt etiam concludit idem Lambert. eod. lib. 2. 3. par. q. 3. princ. art. 4.

2 Et nota, quod excommunicatus declaratus non facit fructus suos nisi quo ad sustentationem, per gloss. in verb. subtrahantur. adiuncta declaratione Panor. & Decij cap. pastoralis. §. verum. de appell.

SVMMARIVM.

1 *Præsentare valide potest is, qui bona fide possidet ius patronatus, vel beneficium cui ius præsentandi est annexum, secus si sit malæ fidei.*

Malæ

2 *Malæ fidei possessor non præsumitur quis ex eo solo, quod contra ipsum pendeat lis mota. Talis autem præsumitur, qui de beneficio in mense Papæ vacante fuit ab ordinario prouisus.*

CONSILIVM II.

AN BENEFICIARIVS possessor beneficij vacantis in mense, reseruato Papæ, & accepti per titulum ordinarij, qui litigat cum prouiso Papæ, possit præsentare ad beneficia pertinentia ad præsentationem illius beneficij sic possessi?

1 Ad quod respondetur primo, certum esse, possessorem bonæ fidei iuris patronatus, vel beneficij, siue dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, posse præsentare, non obstante quod litiget super iure pat. vel super beneficio, ad quod pertinet præsentatio, per cap. consultationibus. de iure pat. & alia quæ adducit Lambert. in tract. de iure pat. 1. p. lib. 2. q. 3. princ. art. 1.

Secundo, communiter etiam teneri, possessorem malæ fidei non posse id facere: & si faciat, & postea declaretur ius patron. non pertinere ad eum, & mala fide possedisse illud, institutus ad præsentationem eius eijcietur, iuxta gloss. pen. & Innocen. in d. cap. consultationibus. communiter recep. & alia, quæ idem Lambert. tradit vbi supra art. 2.

3 Tertio, quod possessor iuris pat. vel dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, non præsumetur malæ fidei quo ad hunc effectum, eo solo quod litigat super illo iure pat. arg. cap. prædicti consultationib. & aliorum quæ prædictus Lambert. adducit vbi supra num. 4.

Quarto, quod dubium huius quæstionis videtur reduci ad illud punctum, vtrum possessor huiusmodi beneficij reseruati præsumatur malæ fidei, an bonæ? Et in præsentia, saluo maturiori studio, ipse inclino in partem, quæ diceret cum præsumendum fuisse malæ fidei possessorem, postea quam fuerit expulsus à prædicto beneficio ob reseruationem, per ea quæ prædictus Lambert. tangit vbi supra, & nos tradimus in repetitio. cap. accepta. de restit. spoliat. oppos. 5. num. 5. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendens vniuersitatem bonorum, cui annexum est ius patronatus, si nullam de eo fecit mentionem, illud transfert in emptorem: item si vendat per hæc verba, Vendo vniuersitatem hanc cum iure patronatus. Quod si illud expresse excipiat, non transit: at si ita copulatiue dicat, Vendo hanc vniuersitatem bonorum, & ius patronatus; res dubia est.*

2 *Decimas in ecclesia percipiendi ius, quod alicui competit, non potest, etiamsi accedat ordinarij consensus, cum bonis temporalibus permutari, sed requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas.*

Digitized by Google

CONSILIVM III.

NHABENS multa bona, & ius patronatus, necnon ius percipiendi decimas in quadam ecclesia, prædicta bona & ius patronatus vendidit, ius autem percipiendi decimas permutauit ordinarij auctoritate pro quibusdam bonis temporalibus. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, ceptum esse ius patron. consistens in vniuersitate bonorum transire in alterum per vniuersitatis dictorum bonorum emptionem, & permutationem, nulla mentione facta iuris patr. cap. ex litteris. & cap. cum sæculum. de iure patr. & ibi adnotat gloss. communiter recepta: quamuis controuertatur, an idem sit, si de iure patr. mentio fiat; & certum est non esse idem, si fiat mentio ad excipiendum illud à contractu & translatione prædicta, vt in dicto cap. ex litteris. si autem fiat mentio ad trans-
2 ferendum per præpositionem, *cum*, dicendo quod vendit vel permutat bona cum iure patron. valet translatio: si autem expressio fiat per copulationem, &, dicendo, vendo vel permuto bona, & ius patronatus, sicut videtur factum in casu præsenti, dubium est, vt tradit late Decius in cap. quanto. de iud. num. 6.

Secundo, quod decimarum permutatio pro alijs rebus temporalibus non videtur posse fieri cum auctoritate ordinarij; quia videtur admitti simonia, vt tradit Panor. in cap. 2. de transact. & alij alibi: & in proposito casu videtur fieri permutatio quarundam decimarum pro bonis temporalibus. quare videtur consulendum, vt præfata permutatio auctoritate Apost. confirmetur, ad tollendas lites, & dubia, quæ possent ex prædictis suboriri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Filius legitimus ex spurio clerici natus non prohibetur vllo iure præsentari ad capellaniam iuris patronatus dicti clerici.*

2 *Filij etiam bastardi & spurij dicuntur de parentela & familia defuncti, inspecto iure naturæ, cum in eis naturalis affectus cadat.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM clericus habens vnicam filiam legitimauit eam per rescriptum Principis, vt succederet in omnibus eius bonis, cum plura ex patrimonio suo haberet, viroq. nobili eam locauit in facie Ecclesiæ: & ex dicto legitimo matrimonio ita contracto prædicta filia plures filios reliquit masculos. Rebus sic stantibus, præfatus clericus vigore prædictæ legitimationis in sua vltima voluntate reliquit pro hærede eius vniuersali prædictam eius filiam. Item in ipsamet vltima voluntate reliquit institutam quamdam capellaniam pro anima sua, cum clausula, vt in ea succederet clericus magis proximus, & consanguineus eius, bonæ vitæ & famæ. Et ad præsentationem prouisionemq. dictæ capellaniæ reliquit pro patronis eius Principem suæ ciuitatis in perpetuum, qui dictam legitimationē con-

conceſſit. Dubitatur nunc, an quidam clericus filius legitimus prædictæ filiæ, neposq. clerici fundatoris præfatæ capellaniæ poſſit & debeat admitti ad præſentationem dictæ capellaniæ, & præferri alijs in paribus terminis exiſtentibus, an vero indigeat diſpenſatione à ſummo Pont. ad omnia ſupradicta.

1 Reſpondetur in hoc caſu nulla diſpenſatione indigere, ideo ſi bonæ famæ & vitæ ſit, debere non ſolum admitti, ſed in paribus terminis alijs præferri, cum nullum impedimentum patiatur, iuxta gloſſ. in cap. quia clerici, in verb. filij. de iure patr. quam ibi ſequitur communis opinio, ſecundum Abb. ibi, & Rocch. de iure patron. verb. honorificum. q. 4. & Lambert. 1. par. lib. 2. 12. art. d. q.

2 Item cum ſit conſanguineus, & de parentela defuncti præcipue in hoc caſu, attenta voluntate teſtatoris, inſpectisq. verbis teſtamenti, cum naturaliter inſpecto iure naturæ etiam filij baſtardi & ſpurij dicantur procedere ex ſanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cum in eis naturalis affectus cadat, vt notat Bart. iuxta text. in l. pronunciatio. §. familiæ. in fi. ibi, *Cum ex eodem ſanguine proficiſcuntur.* idem Bart. in l. tutelas. ff. de capit. diminu. idem Bart. in l. fin. C. de verb. ſignif. ita tenet Abb. in cap. nonnulli. de reſcript. latius per Dec. conſ. 365. & conſ. 570. num. 1. cum ſeq. & conſ. 495. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ex præſentatis æque idoneis vnum eligere poteſt, quem inſtituat.*
2 *Patronus clericus ex approbatis ad curatum magis idoneum præſentat, at ex æque dignis vni gratificari poteſt illum præſentando. & num. 3. & 5.*
3 *Iure ab antiquo non receditur, niſi quantum à nouo cauetur.*
4 *Lex Principis quo ad expreſſa præiudicat alteri, & non vltra.*

CONSILIVM V.

AN CONCVRRENTIBVS duobus presbyteris ad beneficium curatum de iure patr. clericorum, ſi ambo reperiantur idonei, ius gratificandi ſpectet ad Epiſcopum, vel ad patronos, ſtante Concil. Trid. cap. 18. de reform. ſeſſ. 24.

1 Reſpondetur, quod pro Epiſcopo facit cap. cum autē. de iure patr. quod habet, Epiſcopum, cui duo æque idonei præſentantur, habere ius gratificandi, & poſſe inſtituere vtrum illorum voluerit, quod ibi tenet Panorm. & communis, & Lambert. lib. 2. 3. par. princ. q. 4. art. 11.

Pro patrono eccleſiaſtico vero facit primo, quod præfatum cap. cum autem. loquitur de iam præſentatis Epiſcopo, & caſus propoſitus agit de nondum, ſed tantum examinatis & approbatis.

2 Secundo, quod licet examinatio & approbatio competitorum, & concurrentium ad eccleſiam parochialem iuris patronatus eccleſiaſtici pertineat ad Epiſcopum, & examinatores, præſentatio tamen debet fieri per ipſum patronum eccleſiaſticum, ex d. cap. 18. Conc. Trid. Nec obſtat, quod

ipse teneatur præsentare digniorem : Tum quia non potest institui sine sua præsentatione. Tum quia non tollitur ei ius & potestas præsentandi, sed tantum restringitur ad præsentandum digniorem : quod etiam coram Deo tenebatur facere etiam iure communi antiquo, vt nos probauimus in Miscel. 38. & 42. de oratione.

Tertio, quod si gratificatio pertineret ad Episcopum, vana esset potestas præsentandi, quæ per prædicta pertinet ad patronum ecclesiasticum, quod non intendit prædictum Concil.

3 Quarto, quod à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus iure nouo receditur, l. præcipimus. C. de appel. At iure antiquo poterat patronus ecclesiasticus digniorem, vel æque dignum sancte præsentare, secundum omnes; & iure nouo Conc. Trid. non tollitur ei huiusmodi potestas, vt patet satis perpendenti cap. præf. 18. immo confirmatur, quatenus reseruat ei potestatem præsentandi. Ergo ipse potest præsentare, quando duo examinati sunt iudicati æque idonei: & nullo iure neque antiquo, neque nouo tenetur præsentare illum, quem elegerit Episcopus: ergo ad ipsum pertinet electio, & gratificatio.

4 Quinto, quod lex Principis non præiudicat alicui, nisi quo ad summum in eo, quod exprimit, l. 2. §. si quis à Principe. ff. ne quid in loco publ. fiat. & cap. super eo. de off. deleg. vbi recte resoluit Decius. At Concil. Trid. vbi supra non exprimit vt fiat in hoc præiudicium patrono ecclesiastico. ergo non est dicendum in dubio id facere voluisse.

5 Sexto, quod cessante causa cessare debet effectus, cap. cum cessante. de appellat. cum concordan. At causa præfata noui iuris indicti per præfatum cap. 18. fuit, vt potestas patronorum ecclesiasticorum tanta restringeretur, quantum erat necesse ad bene prouidendum ecclesiis parochialibus, & non plus. Et in casu proposito non est necesse ad illam bonam prouisionem, vt eligat Episcopus, quem voluerit ex æque idoneis; sed satis est, quod patronus ecclesiasticus id faciat, cum vterque eorum sit iudicatus ab Episcopo æque dignus & idoneus. Ergo seruandum est in hoc casu patrono ecclesiastico suum ius præsentandi vtrum ex duobus voluerit. Salua, &c.

Aduertendum, referri resolutum fuisse, ad examinatores non spectare iudicare quis sit magis idoneus. vnde patronus ecclesiasticus ex approbatis pro idoneis eliget eum, qui sibi magis videtur idoneus, quem præsentabit Episcopo, ad quem spectat ius instituendi. At si institutio ad alterum pertineret, Episcopus ipse ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus præsentabit ei, qui debet instituere.

SVMMARIVM.

2 *Consentire præsentationi, seu electioni, vel institutioni, differt à præstare, eligere, vel instituere: vnde cui conceditur primum, non censetur concessum secundum.*

3 *Collegiata tam secularis, quam regularis, patronatum potest habere laicus, cui iure communi competit, vt possit beneficiandos, & monachandos præsentare superiori, qui habentes qualitates requisitas tenetur eos admittere. nec præsentatâ, vt sit monia-*

monialis, poteſt eo ſolo repellere, quod minorem dotem habeat alia, quam ſuperior offert. nu. 6. prælati autem præſentatio ad ipſum, niſi ex priuilegio Apoſtolico, non ſpectat. nu. 1. & 3. quæ facultas non cenſetur conceſſa, eo ſolo quod Pontifex conceſſerit aliquem in prælatum, ipſo non conſentiente, eligi non poſſe. nu. 2.

3 *Conuentualis eccleſiæ appellatio tam regularibus, quam ſæcularibus eccleſiis congruit.*

4 *Patrono conuentualis eccleſiæ concedens Papa, vt nec moniales in monaſterium, nec in prælatam ſine ipſius conſenſu recipiantur, non ob id cenſetur priuaſſe eundem patronum facultate præſentandi moniales ſibi de iure competenti; ne inducta ad augmentum operentur diminutionem.*

CONSILIVM VI.

QVAESTIO PRIMA, an laicus ex priuilegio Papæ in monaſterio ius præſentandi Abbatiſſam, ſeu prælatum, habere poſſit?

1 Reſpondeo, clarum eſſe, quod ad laicum patronum & nominatos ab eo pertinet præſentatio Abbatiſſæ; quia dicet Card. Panor. Ioan. And. & alij diſcordent, vel dubitent de aliquot alijs articulis in cap. nobis. de iur. patron. omnes tamen conueniunt in hoc, quod laicus poteſt habere non ſolum ius patronatus in eccleſia collegiata, ſed etiam ius præſentandi prælatum ex priuilegio Papæ: & conſtat prædictum doctorem, & nominatos ab eo habuiſſe & habere ex priuilegio Papæ ius patronatus, & ius præſentandi Abbatiſſam in prædicto monaſterio, vt in caſus propoſitione exprimitur: ad quod alia multa poſſent adduci ex Roch. in tract. de iure patro. & alijs citatis ab eo, & ex Lamber. in tract. de iure patro. 5. q. part. 1. princ. 2. lib. quæ vt nullatenus neceſſaria omitto.

2 QVAESTIO SECVNDA: Patrono cum ſit à Papa conceſſum, ne quæ monialis in monaſterio recipi, aut eligi poſſit ſine eius conſenſu, an virtute talis clauſulæ cenſeatur habere ius præſentandi moniales?

Reſpondeo primo, quod eſt clarum non poſſe aliquam in prædictum monaſterium intrare, vel eligi ſine conſenſu prædicti doctoris, & nominatorum ab eo: quia Papa hoc expreſſe conceſſit, vt in caſu proponitur: & quod principi placuit, legis habet vigorem. §. ſed & quod principi. inſt. de iure naturali gent. & ciuili, & cap. propoſuit. de conceſſ. præben.

Secundo, quod dubitari poteſt, an præſentatio monacharum, ſiue monialium pertineat ad prædictum doctorem, & nominatos ab eo ex priuilegio Papæ. & videri poteſt alicui quod ſic; eo quod videntur paria eſſe, quod Petrus debeat facere illud, aut illud non poſſit fieri ſine ipſius conſenſu, arg. cap. decreuimus. 16. quæſt. 7. qua parte ſignificat idem eſſe dicere, quod patronus poteſt præſentare rectorem, & quod Epiſcopus ſpreto illo non poteſt præſentare. Contrarium tamen arbitror, ſcilicet, quod ex priuilegio verborum Papæ in caſu relatorum non poterit præſentare; quoniam aliud eſt, quod aliquid non poſſit fieri ſine conſenſu alicuius; & aliud, quod ille, cuius conſenſus requiritur, poſſit illud facere, vt irrefragabiliter probatur in cap. 1. ne ſede vacante, lib. 6. quatenus habet,

mortuo Epiſcopo poſſe Capitulum conferre beneficium pertinens ad collationem Epiſcopi, & Capituli, non autem ſi pertineat ad Epiſcopum de conſenſu Capituli. Probatur etiam per l. aliud eſt vendere, aliud eſt vendenti conſentire. ff. de regulis iuris. & quia licet in promotione Epiſcopi requiratur conſenſus Regis, vt in caſu cap. cum terra de elect. non poteſt tamen Rex eligere, ſecundum omnes.

3 Tertio, quod præſentatio monialium prædicti monaſterij iure communi pertinet ad prædictum doctorem, & nominatos ab eo: quia patronus alicuius eccleſiæ collegiatæ, quam conſtruxit, & dotauit, licet iure communi non habeat præſentationem prælati, cap. nobis. de iure patron. habet tamen præſentationem canonicorum, & beneficiatorum illius collegij, vt ſatis probat cap. fin. de conceſſ. præb. & tradit Panorm. ibi, & poſt Ioan. And. in dicto cap. nobis. col. 3. verſic. circa 1. & cap. cum eccleſia Vulterana. de elect. num. 8. & in cap. poſtulaſti. de iure patron. & Felin. poſt alios in cap. cum venerabilis. de excep. num. 33. vel 37. & latiſſime Lambertus tract. de iure patron. vbi ſupra art. 3. q. 5. princ. 1. parte. 1. lib. & quod idem dicendum ſit de patrono eccleſiarum regularium collegiatarum, & monaſteriorum, quod in eccleſijs collegiatis ſæcularibus, idem Lambert. concluſit in d. q. 5. princ. art. 4. & probatur ea ratione firma, quod iura generaliter & indiſtincte loquuntur de patronis eccleſiarum ſæcularium & regularium; & dictum cap. nobis. loquitur de eccleſia conuentuali, quæ vtriſque aptatur, vt ibi tradit Panor. communiter receptus: & conſtat ius patronatus quæri poſſe in monaſterijs, vt late tradit Rocch. de iure patro. verbo in eccleſijs, & citati per eum, & poſt illum prædictus Lambert. 1. parte lib. 1. q. 2.

4 Non obſtat, quod in bulla Papæ, vt prædictum eſt, non præſtat, nec reſeruat eis facultatem præſentandi moniales, ſed ſolum quod non poſſint illæ recipi abſque illorum conſenſu. Tum quia ſicut eam non reſeruat expreſſe, ita etiam eam non tollit, & relinquit illam iuri communi; arg. l. commodiſſime. ff. de liberis & poſthum. quatenus probat caſum omiſſum haberi pro omiſſo, & relinqui iuri communi; quod multis confirmat ibi Iaſon, & probat cap. præſcriptum. de præſcript. lib. 6. Tum quia poſita ad augmentum non operantur diminutionem, neque è contrario, cap. fin. de verb. ſignificat. l. legata inutiliter. ff. de adimend. legat. at illa clauſula, ne ſine conſenſu prædictorum patronorum poſſint moniales recipi, fuit poſita ad augendam poteſtatem eorum, vt palam eſt: ergo non induxit diminutionem poteſtatis iure communi eis competentis.

5 Quarto, quod forma propoſitionis caſus præſupponit, quod prædicti patroni præſentant moniales Epiſcopo, quatenus habet, quod Epiſcopus confirmat electionem Abbatiſſæ, & monialium: quod ſatis eſt conſonũ iuri cõmuni, quod habet patronũ debere præſentandos præſentare ſuperiori; cap. nobis. & cap. nullus. & toto tit. de iure patro. & Epiſcopus eſt ſuperior quo ad conferendum beneficia, & inſtituendum in eis, cap. omnes baſilicæ. 16. q. 7. & arg. cap. cum ex iniuncto. de hæreticis. Quo præſuppoſito, concedendum eſt Epiſcopum habere in hoc caſu poteſtatem cognoſcendi de perſo-

perſona præſentata, & qualitatibus eius, an videlicet ſit conueniens, & an concurrant in ea qualitates iure communi, vel ſpeciali requiſitæ, arg. cap. fin. de elect. lib. 6. & ei cõcordãtibus, ſeruãdo tamẽ ſua iura ſalua patronis.

Sexto, quod eadem forma caſus propoſitionis videtur continere illam quæſtionem particularem.

QVAESTIO TERTIA, An præſentata à patrono cum dote 100. ducatorum, aut præſentata ab Epiſcopo cum dote 200. ſit inſtituenda?

6 Ad quam dicendum eſt primo, iure communi audiendum eſſe patronũ: quia ſecundum illud gratis, & non pretio ſunt recipiendæ monachæ, cap. quoniam. cum communi multa citante, de ſimonia. Secundo, quod cum Epiſcopus hoc caſu non habeat poteſtatem conferendi monachatus, nec præſentandi, nec nominandi monachas, ſed ſolum inſtituendi, vel admittendi præſentatas, non poteſt Epiſcopus ponere in prædicto monaſterio vllas magis, vel minus dotatas, quia id eſſet facere extra ſuam poteſtatẽ, & ita quodammodo extra ſuum territorium ius dicere, concordat l. fin. ff. de iuriſd. omnium iudicum, & cap. 2. de conſtit. lib. 6. Niſi deuolutio huiuſmodi poteſtatis fieret ad eum per negligentiam patroni, vel aliàs legitime, de quo non nobis proponitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fundum donans eccleſiæ nihil iuris poſtea in eo poteſt prætendere, niſi donet ad fundandam eccleſiam; quia tunc acquirere poteſt in ea ius patronatus. nu. 6. 14. & hoc dummodo accedat conſenſus ſuperioris, qui poteſt etiam ex poſt facto accedere, num. 10. & 18. ſemelq. datus non poteſt reuocari, nu. 19. etiamſi fundus ſit modici valoris, ſufficiens tamen ad ædificandam eccleſiam. num. 15. & hoc etiamſi ſit eccleſia collegiata & regularis: licet non acquirat ob id ius præſentandi, nec eligendi prælatum. num. 16.*

2 *Mores diuerſi non debent eſſe in eadem religione ſeu congregatione, & hoc quando ſunt adeo diuerſi, vt ſint aduerſi, & contrarij. num. 17.*

3 *Regulares, ſiue religioſi omnes ſuo quidem Generali præpoſito obedire debent, ſed non ſi præcipiat aliquid contra præceptum maioris prælati. num. 18.*

4 *Poſterior regula, ſeu regulæ conſtitutio derogat actibus præcedentibus.*

4 *Subreptitius eſt, qui petit confirmationem actus, tacens quod ille prius fuiſſet ſublatus: aliud forte eſt, quando ſolum tacetur an valeat, vel non. num. 20.*

5 *Intellectus Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. cap. 2. & num. 21.*

6 *Patronatus eccleſiæ acquiritur tribus modis, traditione fundi ad illam ædificãdam, cõſtructione, necnõ & dotatione; immo & poteſt ab ordine ſtatui vt patronatũ acquirat qui maiorẽ partẽ monaſterij cõſtruit, vel grandi dotat quantitate. & n. 7.*

8 *Fundatoris in honorem & commoditatem poteſt prælatus & ſuperior, vt eſt Generalis, in fundatione apponere aliquas conditiones, puta; vt ei detur annuus cenſus, vt non eligantur ſuperiores niſi de ſua natione. & nu. 9. & ſi poſtea tale onus vel conditio eſſet mutanda, etiam ipſe fundator eſſet vocandus. num. 13.*

11 *Monaſterium S. Trinitatis Minimorum ſoli Generali ſubeſt, & à Gallis gubernari toti ordini vtile. num. 12.*

Præ-

20 *Præſcriptio quadraginta annorum ſufficit ad præſcribendum res Eccleſiæ: quæ tamen non eget, qui ius quæſitum per iuſtum ſtatutum habet.*

CONSILIVM VII.

SANCTVS Franciſcus à Paula inſtitutor ordinis Minimorum, procurante id Ludouico XI. Galliarum Rege Chriſtianiſſ. ab Italia tranſiuit in Galliam, vbi à Rege & proceribus regni maximo in honore habitus fuit, & adeo gratus, & ſanctus, vt adhuc viuens vocaretur, *Le bon & ſaint homme*. & tanta deuotione fuerunt in eum adhuc viuentem præfatus Ludouicus, & eius filius Carolus VIII. quod ad amplificandum ſuum ordinem vltra multa magnifica monaſteria, quæ in Gallia ordini eius fundarunt, & conſtruxerunt, prædictus Carolus, cum Roma in regnum Neapolitanum tranſiret, magno exercitu inſtructus, ad preces prædicti S. Franciſci, iuſſit emi fundum ampliſſimum in monte Pincio ad fundandum vnũ monaſterium ſui ordinis in Vrbe, quod nunc appellatur Sanctę Trinitatis, ad gloriam Dei, & in monumentum pietatis, qua ipſi, & alij Reges Francorum ſemper erga Romanam & S. Sed. Apoſt. fuerunt, & opę diuina erunt: & contra ipſemet S. Franciſcus fuit in hoc gratiſſimus, teſte fel. rec. Iulio III. per hæc verba in litteris ſuis Apoſtolicis ſcripta. *In memoriam tanti beneficij, & ad hoc, vt fratres dicti ordinis in eadẽ domo pro tempore reſidentes pro ſalute animæ dicti benefactoris magis memores redderentur, inter alia, quod ex tunc in poſterum dicta domus per fratres Gallicæ nationis, quamdiu inuenirentur qui inibi reſiderent, ſin autem per alios regi, & gubernari, & inhabitari deberet, per publicum inſtrumentum deſuper confectum, & manu notarij publici ſubſcriptum, voluit, & ordinauit.* Hæc ille, qui mox ſubdit hæc alia, *Volentes voluntati, & ordinationi tam pij patris annuere, & illis ſatisfacere, nec non pium, & charitatiuũ, ac liberale donum dicti Regis in illius memoriam (prout par eſt) recognoſcere; eiuſdem Henrici Regis Chriſtianiſſimi ſupplicationibus in hac parte inclinati, voluntatem, & ordinationem S. Franciſci, & deſuper confectum publicum inſtrumentum, nec non prout illa concernunt omnia, & ſingula in eis contenta, ac inde ſecuta quæcumque, ex certa ſcientia noſtra, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium approbamus & confirmamus: diſtrictius inhibentes omnibus & ſingulis prælatis prædicti ordinis, & ſub cenſuris, priuationis, & inhabilitatis pœnis, ne de cætero, quamdiu fratres prædicti ordinis præfatæ nationis Gallicæ idonei reperiuntur, alium, quam eiuſdem nationis Gallicæ in Correctorem dictæ domus eligere, ſeu admittere, aut electum confirmare quoquo modo audeant, vel præſumant: decernentes ex nunc irritum, &c.* Vnde ab initio ſuæ fundationis ad hoc vſque tempus nemo fuit Corrector, nec prælatus illius monaſterij alius nationis, quam Gallicę, præter vnum, contra quem reclamatum fuit, & obtentum, ne vmquam vltra alius alterius nationis eligeretur; & quod prædictarum litterarum S. Franciſci confirmatio à S. Sede Apoſt. obtineretur, quæ mox à præfato Iulio III. fuit obtenta.

Quæritur, an Regibus Francorum Chriſtianiſſimis, & nationi Gallicæ, & conuentui prædicti monaſterij non ſolum debeatur hoc ius præeminentiæ honorificum ſeruari de honeſtate & decentia, ſed etiam de iuſtitia ipſa legali, & neceſſaria.

Huic

1 Huic quæstioni satisfacturus, diuina ope per præfatum S. Franciscum optata, & sperata, primo adducam in aciem copias, quibus pars negans vincere tentat; deinde illas, quibus pars affirmans vincat; tertio loco subsidia, quibus dissipentur cohortes partem negantem sustentare conantes.

Pro parte negante adduco primo Conc. Tolet. relatum à Gratiano in cap. 1. 10. q. 1. in hæc verba. *Nouerint conditores basilicarum, in rebus, quas eisdem ecclesiis conferunt, nullam potestatem habere.* Rex ergo Carolus nihil iuris prætendere potest in fundo, quē dedit prædicto monasterio construendo.

Secundo, quod fundus, quem Carolus dedit, fuit minoris valoris, quam vt ob eum tanti monasterij fieret patronus.

2 Tertio, quod fundans, vel construens ecclesiam collegiatam, non videtur quærere ius patronatus in ea, cap. nobis. cum ei adnota. per omnes de iure patron. At ecclesia, de qua loquimur, collegiata, & regularis est: ergo nihil habuit in ea Rex Carolus.

Quarto, quod in eadem congregatione non debent esse diuersi mores, cap. in nona actione. 16. q. 7. iuxta illud Deuteron. 22. *Non arabis cum bone simul, & asino.* id est, homines diuersæ professionis non iungas in eodem officio, vt ibidem eadem actio exprimit. ergo nec conuentus Romanus alio iure, quam alij ordinis eiusdem vti debet.

Quinto, quod non probatur, S. Franciscum suis litteris concessisse huiusmodi ius particulare prædicto monasterio in gratiam Regum Francorum, & nationis Gallicæ.

3 Sexto, quod omnes supradicti ordinis professores debent obedire Generali suo, & eius præcepta implere per cap. 1. suæ regulæ; & in cunctis, quæ suæ animæ & regulæ non contrariantur, superioribus parere, per cap. 5. eiusdem regulæ. ergo & conuentus parere debet Generali suo præcipienti, vt cuiusque nationis monachus habeat vocem passiuam in electione Correctoris eius.

Septimo, quod assertores huius partis contendunt, litteras S. Francisci, & instrumentum super eis confectum præcessisse regulam prædictam, & ideo illam tamquam posteriorem, cum sit contraria ipsi, derogasse, iuxta cap. 1. de constit. lib. 6. & l. pacta nouissima. C. de pact.

4 Octauo, quod possessio eligendi Correctorem nationis Gallicæ fuit interrupta; & ita non prodest Regi, nec nationi, nec conuentui, cap. sanctorum. cum gloss. & alijs multis de præscrip.

Nono, quod Pont. Max. Iulio III. non fuit dictum, quod per regulam erat derogatum litteris prædicti S. Francisci; & ita eius confirmatio fuit subreptitia, & *Mendax precator debet carere impetratis*, cap. super litteris. de rescrip. l. & si legibus. C. si contra ius vel vtilit. pub.

5 Decimo, quod huius partis assertores contendunt Conc. Trid. sess. 25. cap. 2. de regul. statuisse, vt administratio monasteriorum ad solos officiales ad superiorum nutum amouibiles pertineat, per quod videtur tolli prædictum ius particulare. arg. cap. 1. de const. lib. 6.

Vndecimo, quod ijdem contendunt obliuiosum iudicandū esse S. Franciscum,

ciſcum, ſi, cùm in ſua regula iuſſiſſet communitatem, induxiſſet hanc particularitatem.

Duodecimo, quod ijdem tentant arguere falſi litteras prædictas Iulij III. eo quod confirmatio litterarum S. Frãnciſci datarum anno 1501. fuit facta per eas anno 1553. & ita poſt 52. annos à data litterarum: dicunt enim, quod, ſi vera eſſet, longe prius facta fuiſſet.

Decimotertio denique ijdẽ contendunt arguere falſi prædictas litteras Apoſtolicas, eo quod emptio fundi fuit facta anno 1549. & litteræ S. Franciſci 1501. Turonis, & quod in litteris Apoſtolicis dicitur: *Nos pie conſiderantes Regiam Maieſtatẽ Francie cõparaße locum Sanctiſſimæ Trinitatis Rome, &c.*

Hactenus de copijs, quibus pars negans vincere tentat; nunc adducamus illas, quibus pars affirmans vincat. Et primo quidem, quod negari
6 non poteſt quod prædictus Carolus fuit effectus patronus prædicti monaſterij: ſiquidem ipſe emit, & tradidit fundum totum, in quo eſt illud conſtructum, ad hoc, vt in eo fundaretur illud, rogatu & precibus ipſiuſmet S. Franciſci, & ſuorum, cum tranſiret Roma in Regnum Neapolitanum magno exercitu inſtructus, vt in facto proponitur: & ad hoc, vt aliquis
7 fiat patronus eccleſiæ, ſufficit vt det fundum, in quo illa ædificetur. Tria enim ſunt, quorum quodlibet ſufficit ad quærendum ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio, iuxta illum ſenarium gloſſ. cap. piæ mentis. 16.q.7. & ab omnibus receptæ: *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.* & de traditione fundi eſt caſus in cap. Abbatem. 2. 18. quæſt. 2. ibi, *poßeſſionis dominus.* & in cap. nobis. de iure patron. ibi, *profundatione.* & tradunt Panor. & omnes in rubr. de iur. patr. & Panor. in cap. cum eccleſia Vulterana. col. 4. de elect. & latius Rocchus in tract. de iure patron. alios referens in verbo fundari. q. 1. ſufficit enim, quod alius vel alij conſtruant, & dotent eccleſiam, ad hoc, vt tradens fundum efficiatur patronus, vt poſt alios probat prædictus Rocchus vbi ſupra q. 2. Quin & per Capitula generalia ordinis declaratum eſt, vt ille habeatur in ordine ſuo pro fundatore, qui dedit fundum ad ædificandum monaſterium, vel maiorem partem conuentus ædificat, vel qui in grandi quantitate dotat, vt videre eſt in Cap. 2. habito Toloſæ anno 1514. 23. Maij. & anno 1532.

Secundo, quod fundanti eccleſiam prælatus, & eius ſuperior poteſt ap-
8 ponere aliquas conditiones honeſtas in fauorem & gratitudinem & vtilitatem fundatoris, adeo quod poteſt imponere annuum cenſum ei ſoluendum, cap. Eleutherius. 18.q.2. vbi & alibi Archidiac. communiter receptus hoc adnotauit, & cap. præterea. de iure patron. vt poſt Panor. & communem ibi & alibi aſſeruit Rocchus, Paulus de Cita. & Lambert. in ſuis tractat. de iure patron. declarando verbum, honorificum, & verbum, vtile, poſita in definitione iuris patronatus, quam Ioannes Andreas, & poſteriores tradunt in rubr. de iur. patron. At ſuperior non qualis qualis, ſed Generalis totius ordinis, ac non qualis qualis Generalis, ſed inſtitutor & auctor ipſiuſmet ordinis, & non quali quali tempore, ſed circa exordia ipſius, & non in gratiam & fauorem qualis qualis hominis, ſed potentiſſimi & Chriſtianiſſimi Regis Francorum, à quo, & precibus eius, multa bene-

beneficia ſibi, & ordini ſuo, & ſpeciatim fundationem prædicti monaſterij ſuſcepit, ſtatuit, vt prædictum monaſterium gubernaretur per monachos nationis Gallicanæ, qui iudicarentur ad id idonei. ergo ſeruandum eſt illud, & adeo quidem, vt procuratio cõtrarij ab vllo ſui ordinis facta videatur inſigne ingrati animi ſignum erga Regem, & nationem Gallicanam, & magna irreuerentia erga ſuum tam ſanctum Patriarcham, & auctorem; cum non ſolum nolunt eſſe tanto Regi grati, ſed piget eos ſuum ipſum auctorem gratum fuiſſe; & quidem male; & quod probatiſſimum ſit illud,

Nil magis auertit cælum à telluris amore,
Quam ſcelus ingratæ mentis, quæ corde maligno
Muneris auctorem nullo dignatur honore.

Pro quo eſt textus iuncta gloſſ. ſing. in l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condit. indeb.

9 Tertio, quod palam eſt, ſtatuto in fundatione appoſito poſſe fieri, quod Abbas, vel Prior monaſterij eligatur de monachis alterius tertij monaſterij, vt eſt textus ſing. in cap. cum dilectus. de conſuetud. vt ibidem Ant. & Panor. id adnotarunt. à fortiori ergo potuit ſtatui, quod deberent eligi de tali vel tali natione, cum minus tollatur libertas eligendi per hoc, quam per illud, vt palam eſt.

10 Quarto, quod ad hoc, vt conditio poſita in fundatione valeat, ſufficit, quod conſenſus ſuperioris accedat poſt illam poſitam etiam ex interuallo, per textum memorabilem in cap. cura. de iure patr. ibi, *Aut diœceſani Epiſcopi habuerit poſtea conſenſum*. vbi Panor. hoc adnotauit, & late confirmat Rocchus in d. tract. ſuper verb. pro eo quod de conſenſu. à num. 7. & confirmatur ea regula receptiſſima, quod conſenſus requiſitus ad aliquem actum poteſt interuenire poſt illum: & ideo licet forte non fuiſſet adhibitus conſenſus ſuperioris in conditione prædicta, vt præfatus conuentus regimini nationis Gallicanæ ſubijceretur tempore traditionis fundi, fuit tamen adhibitus poſtea per litteras S. Franciſci ſuperioris, & Generalis ordinis; & quod maius eſt, acceſſit conſenſus prædicti Pontificis Max. Iulij III. qui laudauit, & confirmauit prædictum S. Franciſci ſtatutum gratificum, & non vtcumque, ſed eius tenore narrato, & non ex ignorantia, & poteſtate ordinaria, ſed ex certa ſcientia, & abſoluta plenitudine poteſtatis Sedis Apoſt. & non vane, ſed in honorem & reuerentiam S. Franciſci, & in gratiam Regis Henrici II. cum primis Regum omnium Francorum glorioſiſſimi: à qua confirmatione nemo ſupplicauit; immo ab eo tempore nemo, qui non eſſet nationis Gallicanæ, Corrector præfati monaſterij extitit. Quin & Capitulum generale ſecundo Ianuæ celebratum ordinauit, vt prædictarum litterarum S. Franciſci confirmatio à S. Sede Apoſtolica, cum primum commode poſſet, impetraretur, vt mox impetrata fuit.

11 Quinto facit, quod Capitulum generale ſecundo Romæ celebratum, cui præfuit Epiſcopus Teudonenſis nomine S. Sedis Apoſt. ſtatuit in hæc verba: *Quod deinceps conuentus ipſe nullius alterius ſubiaceat ditioni, niſi Reuerendi Patris Generalis pro tempore exiſtentis, vel eius Vicarij viſitatoris.*

Hæc

Hæc ibi. Per quod significatur totum ipsum ordinem Patriarcham suum imitantem noluisse auferre specialem honorem prædicto monasterio, sicut & Patriarcha suus S. Franciscus voluit illo insigni spetiali illud decorare. Quare nullus prędicti religiosissimi ordinis profecto deberet contrarium procurare, cum oporteat partem suo toti vniuerso conuenire, cap. quæ contra mores. 8. dist.

12 Sexto, quod honorificum & vtile fuit toti ordini, & præfato monasterio, fuisse reseruatam eius gubernationem viris nationis Gallicanæ: quia fuit in causa, non solum vt tantus Rex, & Legati eius, & omnes ad vnum Galli habeant specialem de illo curam, & piam ad illud deuotionem, sed etiam vt ædificia eius magnifice amplificarentur: nam Illustrissimus Cardinalis Maclonien. Gallus apportatis ex Narbona lapidibus chorum ecclesiæ construxit, & fenestris vitreis ornauit, & à construenda miro artificio ecclesia suis sumptibus sola mors impediuit. Deinde Rex Henricus, & aliquot Cardinales Galli claustrum conuentus extruxerunt. Illustriss. autem Cardinalis Armeniacus suis eleemosynis alteram partem claustri cum refectorio ædificauit; sed & Illustriss. Cardinalis Lotharingius nuper fratrum chorum magnifice construi & pingi fecit. Nec obest, quod populus Rom. cui præfatum monasterium plurimum debet, multa beneficia in illud per se & per suos ciues Romanos ei contulerit, & numquam non confert, & Pontifices Max. ijdemq. sanctissimi cum toto sacrosancto Collegio semper protegunt illud, & fouent. non enim id faciunt, vt Christianissimo Regi nationis Gallicæ quidquam detrahant; sed potius vt exordium, & illustre, quod ab initio dedit, exemplum, & crementum, quod successores eius, & Cardinales gentis Gallicanæ addiderant, collaudent, & magnificent in gloriam sanctissimæ Trinitatis, quæ omnes prosperet in æternum.

Septimo, quod ipsemet Generalis, qui hanc controuersiam mouere dicitur, in duabus epistolis suis ad duos celebres eiusdem ordinis viros hoc ipso anno 1576. datis, ore pleno fatetur contrarium eius, quod nunc proponit; in altera quidem per hæc verba, *Il Conuento di Roma è della natione di Francia*; & in altera per illa, *Il Conuento di Roma è di vostra natione*. erat enim Gallus ad quem scribebat: & non est ferendus, qui quod voce sua dilucide testatus est, in eumdem casum proprio testimonio infirmat, l. generaliter. C. de non num pecu. cap. per tuas. de proba.

13 Octauo denique, quod hæc res longe plus pertinet ad Regem Francorum Christianissimum, & nationem Gallicanam, quam ad conuentum prædicti monasterij, vt palam est: & ita cum non solum conuentus, sed & eius patronus Rex Francorum, & natio Gallicana fuerit in possessione, vt prædicti monasterij Corrector ex ea eligatur; non potest quidquam, quod huic possessioni præiudicet, decerni, nisi vocatis, & plene auditis eis, vt Gregorius agens de causa possessorij determinauit in cap. 1. de causa poss. & propr. in hæc verba, *Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire*. Et conclusio iurisperitorum in l. duo. ff. de re iudi. & alibi sæpe recepta habet, omnes, quorum interest, esse vocandos, quo eis ferenda senten-

Digitized by Google

sententia noceat. Quare qui voluit de prædicta possessione deturbare Regem Christianissimum,& nationem Gallicanam amplissimam, & conuentum re & fama cum totius sui ordinis primis Populo Rom. Vrbi, & orbi religionis & regulæ suæ obseruantia, modestia, humanitate, & continuo Dei obsequio gratissimum, debet eos aperto marte vocare in iudicium; in quod veniſſe, vt certo credo, eum pudebit, & pœnitebit: quod facile ex oppositorum dilutione apparebit.

14 Primum oppositorum diluitur, eo quod Concil. Tolet. in eo citatum intelligendum est de dominio, & alijs iuribus non reseruatis iure communi, vel particulari, donatoribus, & benefactoribus ecclesiarum, iuxta resolutionem omnium in multis capp. supra citatis: ita quod donator, legator, fundator, & constructor ecclesiæ, nullum dominium, neque vllum aliud ius potest sibi vendicare in rebus à se donatis ecclesiæ, quam ius patronatus, vel aliquid aliud, quod iure communi, priuilegio Papali, vel particulari statuto legitime concedatur: & prædictus Rex, natio, & conuentus nihil aliud prætendunt.

15 Secundum, negando, quod fundus à Christianiss. Rege Galliæ emptus, & traditus, fuit parum, & parui pretij. Tum quia fuit tantus, quantus vt esset voluit ipsemet S. Franciscus, qui petijt, immo idem, quem petijt. Tum quia Rex iussit, vt emeretur ei fundus, quem petebat, nulla de pretio facta mentione, eo certe animo regio, vt quodcumque pretium, quo valeret, pro eo daretur. Tum quia fuit emptus mille quingentis florenis & octoginta aureis in auro de Camera. Tum denique quod canonum grauissimi latores, ijdemq. auaritia vacui, & charitate pleni, quibus placuit concedere ius patronatus tradentibus fundum, non tantum pretium fundi, quantum purum animum illum offerentis pensarunt. & ideo per traditionem fundi etiam viginti aureorum, modo sit capax ecclesiæ construendæ, quæritur ius patronatus, secundum eorum mentem, quam sequuta Capitula generalia eiusdem ordinis Tolosæ & Genuæ celebrata merito declararunt illum pro fundatore habendum, qui fundum dedit, nulla de valore magno vel paruo facta mentione.

16 Tertium vero refellitur, negando, quod fundans ecclesiam collegiatam non fiat patronus eius, quamuis non quærat ius præsentandi prælatum ipsius: multa enim alia iura potest habere patronus in ecclesia tam collegiata, quam simplici, vltra ius præsentandi rectorem, vel beneficiarios eius, vt probatur in cap. piæ mentis. & cap. frigentius. 16. q. 7. & in cap. nobis. in argumento citato, & in cap. præterea. 2. de iure patron. & late post & ante alios tradunt Rocchus, & Lamb. in suis tract. de iure patron. declarando verba illa, *honorificum*, & *vtile*, posita in definitione iuris patronatus. & præfatus Rex & natio non prætendunt habere ius præsentandi Correctorem prædicti conuentus, sed quod conuentus ipse debet eligere Correctorem ex natione Gallicana, si quis inueniatur idoneus; quod longe aliud est: & à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib.

17 Quartum autem soluitur, primo quidem concedendo, quod in eadem congregatione non debent esse homines professionis ita diuersæ, vt sint aduersæ,

aduerſæ, & contrariæ, vt habetur in d.cap.in noſtra.in arg.citato,quales ſunt profeſſio laici, & clerici in adminiſtrando vicariatu Epiſcopali, de qua ibi dicitur; negando tamen quod non poſſint eſſe in eadem congregatione homines diuerſarum profeſſionum ſibi mutuo non repugnantium; quales ſunt in monaſterijs ipſis Itali,Galli,& Hiſpani; quales ſacerdotes, & primæ tonſuræ tantum clerici; quales profeſſi, & nouicij, conuerſi laici, & monachi ad chorum profeſſi, & religioſus in Epiſcopum promotus,& canonici ſæculares, qui poſſunt eſſe in eadem eccleſia, cle.1. de elect. Et ita non repugnat quod vnum monaſterium de multis alicuius ordinis teneatur eligere prælatum de natione Gallicana, & nõ alia,quam illa,aut de alijs nationibus. Secundo,quod aſſumptum in argum. procedit ſolo iure communi attento; ſecus autem attento priuilegio Apoſtolico, vel ſtatuto Eccleſiæ particularis. Vnde videmus Regem Francorum priuilegio Apoſtolico eſſe canonicum in aliquot eccleſijs Franciæ, & Marchionem Aſturitem in eccleſia Aſturien. & vidimus nuper Romæ Dominicanum Fratrem in eccleſia S.Petri canonicum: & in ſpecie habemus caſum clarum in d.cap.cum dilectus.de conſuetud.quod habet,valere ſtatutum etiam ſola ordinaria auctoritate confirmatum, quod vnum monaſterium de multis eiuſdem ordinis teneatur eligere prælatum de monachis alterius certi monaſterij,quod longe grauius eſt. & præfati Rex,conuentus,& natio non prætendunt habere hoc ius iure communi tantum attento, ſed iure particulari, videlicet ſtatuto ipſiuſmet ſancti Franciſci, & priuilegio S. Sedis Apoſtolicæ benigniſſime indulto, ordine toto id volente,& procurante.

18 Quintum reijcitur, eo quod, quicquid ſenſerit Ioan. Andr. in eo citatus,monſtratum eſt ſupra in argumento quarto,conſenſum ſuperioris ordinarij requiſitum ad quærendum ius patronatus, poſſe ſuperuenire poſt fundationem,conſtructionem,& dotationem: & in caſu propoſito non ſolum ſuperuenit conſenſus ordinarij, ſed etiam ipſiuſmet Papæ, de quo nemo vmquam dubitauit poſſe longe poſt factum conſentire, præſertim cum id facit cum clauſula, *ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis*, quod in noſtro caſu effecit, & per quod ceſſant omnia, quæ contra partem hanc adduci poſſunt contraria.

Sextum autem tollitur, concedendo quidem, omnes monachos debere ſuperioribus ſuis obedire, & parere omnibus honeſtis, iuxtá moderationem,quam tradit S.Thom.2.2.q.104.art.5.negando tamen,quod ſit honeſtum,vt in hoc prædictus conuentus obediat Generali contra preceptũ Papæ, qui ſub grauiſſimis cenſuris priuationis, & alijs pœnis interdixit, ne id fieret. & non eſt obediendum vni ſuperiori, quando ſuperior illius contrarium præcipit. cap. Iulianus. cap. non ſemper. 11.q.3.

19 Ad ſeptimum, dicitur primo, negando, quod regula S. Franciſci fuerit facta poſt gratiam, quam ipſe fecit Carolo Regi, & nationi Gallicanæ: quandoquidem gratia illa facta fuit anno 1501.& longe antea viuo adhuc Ludouico B. præfatus vir tranſiuit in Gallias, vbi erexit aliquot monaſteria;& deinde anno 1484.rogauit Carolum, vt prædictum fundum emeret,

& ita

& ita longe ante gratiam factam habuit monachos nõ solum in Calabria, sed etiam in Gallia; adeo quod postea in Capitulo generali primo celebrato Romæ anno 1532. constitutum fuit, vt inter prouincias ordinis multas prouincia Turonica esset secunda post Calabriæ, & ante suum prædictum statutum fecit emi prædictum fundũ Romæ pro monachis ibi constituendis. & quod non est verisimile, tunc toto illo tempore absque regula vixisse. Secundo diluitur, negando per prædictam regulam, etiam si posterior fuisset, derogasse gratiæ iam factæ. Tum quia non potuit honeste velle tollere id, quod tam honeste concesserat in gratiam tanti Regis, & tantæ nationis, à quibus tanta beneficia susceperat, ingratitudinem incurrendo, contra l. si nõ sortem. 6. libertus. ff. de cond. indeb. adiunct. gloss. Tum quia, etsi maxime voluisset, non potuisset: nullus enim vnquam iurisperitus, qui mediocriter saperet, dixit, Episcopum, qui consensit fundationi ecclesiæ, posse in præiudicium iuris patrono quæsiti dissentire, contra regulam, *Quod semel placuit, displicere non potest*, de reg. iur. lib. 6. & ei adnotata. Tertio, quod postea prædicta gratia fuit ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmata à prædicto Iulio III. quod omnia complanat, & contradicenti ruborem non vulgarem iniicit.

20 Octauum autem refellitur primo, eo quod ab anno emptionis fundi vsque ad interruptionem prædictam lapsi fuerunt plures quam 48. anni, & à tempore litterarum 6. Francisci plures quam 40. qui sufficiunt ad præscriptionem etiam rerum ecclesiarum, cap. de quanta. & cap. illud. de præscript. Secundo, quod non est necessaria præscriptio ei, qui habet ius quæsitum per iustum statutum confirmatum per Generalem, & maxime iterum reconfirmatum per S. Sedem Apost. & maxime in gratiam tanti Regis, cum iuribus regijs Papa raro deroget, iuxta regulam 40. Cancellariæ, & multa quæ congerit ibi Gomezius in proœmio regularum eius; quale hoc, de quo loquimur, fuit, arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuit. de concess. præb.

Nonum reijcitur primo, quod falso præsumunt regulam derogasse prædicto statuto, vt supra monstratum est. Secundo, quod non fuit dictũ quod statutum valeret, sed solum quod fuit factum, & id est verum. Tertio, quod, an valeret de iure illud, est quæstio iuris, cuius decisio non est necessario innotescenda Papæ, arg. cap. 1. de const. lib. 6.

21 Decimum tollitur, negando, quod Conc. Trid. in illo citatum statuerit, vt administratio monasteriorum fiat per officiarios ad nutum reuocabiles, vt ipsi dicunt, sed quod administratio bonorum monasteriorum per tales officiales fiat, quod longe diuersum est: cum administratio monasteriorum fiat per prælatos electos, & confirmatos, qui non sunt ad nutum amouibiles, cap. 1. §. priores. de stat. mon. Et ita in ordine præfato Correctores non amouentur, nec amoueri possunt ad nutum sine causæ cognitione tẽpore suę correctionis durante, nec vmquã Conciliũ tale quid somniauit, sed volentes astruere falsum in ipsam dilucidam veritatẽ impingũt.

Vndecimum tollitur admirando, quod putent communitatem bonorum, quam inducit S. Franciscus in sua regula, esse contrariam particula-

ritati, de qua loquimur, de eligendo prædicti conuentus Correctore de natione Gallicana. Tum quia hæc particularitas tangit solam personam Correctoris monasterij, illa vero bona monasterij. Tum quia alioqui diceretur in quolibet monasterio similem induxisse particularitatem contrariam suæ communitati: in nullo enim voluit, vt officium Correctoris esset commune, sed quod ad vnam solam personam pertineret.

Duodecimum, negatur, quod cõfirmatio præsumatur esse falsa, eo quod fuerit facta de actu longe antea facto, quasi non possit cõfirmare Papa ea, quæ ante 50. & centum annos fuerunt facta, tum in forma cõmuni, tum ex certa scientia, contra notata in tit. de confir. vtili, & contra omnia iura.

Decimumtertium per se corruit, cum per ea, quæ assumit, in nulla bona consequentia inferri possit vera, vel præsumpta vlla falsitas, vel subreptio in litteris in eo allegatis, vt palam est: quod autem prætendunt litteras & instrumentum S. Francisci, de quibus testatur Iulius III. non fuisse vere facta, duplici ratione exploditur: nempe, quod contra Capitula sui ordinis generalia, quæ de illis testantur, parum reuerenter loquantur: & quod irreuerentius astruere videntur, non esse credendum Papæ in his, quæ testatur facta, suam dispositionem super eis fundando, contra clem. 1. de prob. præsertim in his, quæ suæ absolutæ voluntati, & plenitudini potestatis subiacent: quale est hoc, de quo agimus, statutum, per notata in dicta clem. & in cap. quæ in ecclesiar. de constit. maxime per Felin. & Decium. Adde, quod allegatur hoc post circiter 30. annos, & diuturnam possessionem, & obseruantiam hac prædicta confirmatione facta seruata, contra gloss. fing. & notata ibi & alibi sæpe ab omnibus, cap. peruenit. de emp. & vend.

Per quæ omnia videtur proculdubio dicendum, non solum hoc ius præeminentiæ honorificum esse conseruandum Regibus Francorum Christianissimis, Gallicanæ nationi, & conuentui prædicto Romæ, sed etiam pudere debere quemlibet prædicti ordinis Minimorum religiosum contra statutum sui S. Patriarchæ gratificum Pontificis Max. decreto tam benigne confirmatum, & tanto tempore vsu receptum, quidquam attentare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Personale beneficium seu personatum instituens, vel habens, si ad illud aliquem beneficiatum nominet cum pacto etiam tacite inito, vt nominatus in fauorem nominantis suum resignet beneficium, simonia committitur.*

1 *Instituens personatum eo fine, vt per illud via commutationis aliquod obtineat beneficium, videtur simoniacus, nu. 2. attamen vere non est, num. 19. nisi interueniat conuentio, nu. 20. & 21. prius tamen sine dicta spe & intentione instituetur, num. 19.*

3 *Immemorialis consuetudo vim priuilegij habet, ita vt per illã inducatur quicquid priuilegio etiã Papæ induci potest: nec desinit esse talis ex eo, quod in aliquo reperiatur mutata, seu non omnino formaliter semper seruata, modo æquipollenter*

& in

& in effectu semper fuerit obseruata. num.17.& 18.

3 *Approbans actionem aliquam, censetur etiam approbare conditiones, cum quibus scit illam exerceri.*

4 *Bona propria alicui vinculo, vel oneri perpetuo, vel temporali, etiamq. spirituali, vel pio, sine tamen alterius praeiudicio subijcere quilibet potest, tam per contractum inter vivos, quam in vltima voluntate, nu.5. & hoc etiam sine Episcopi auctoritate, nu.4. non tamen erit beneficium ecclesiasticum, etiamsi sit cum onere vt solis assignetur clericis missantibus, nu.6. & 7. vel cum onere dicendi Missas aliquas. num.13.*

6 *Beneficium ecclesiasticum non potest erigi sine auctoritate ecclesiastica, sine qua nihil, quod sit sacrum aut religiosum, effici potest: vnde opera erecta priuata auctoritate etiamsi appellentur capellaniæ, & ad illa soli sacrifici possint deputari, non sunt beneficia, nu.7. & hoc etiamsi sit impositum onus dicendi certas Missas. num.13.*

8 *Beneficium ecclesiasticum, attento solo iure communi, non potest etiam accedente Episcopi auctoritate institui, nisi sit perpetuum, & à solo superiore ecclesiastico conferendum, & talis conditionis, quod ab habente non possit sine Episcopi licētiæ renunciari, & nu.16. at priuilegio Papæ, qui super humanum ius est, immo & immemoriali cōsuetudine, quæ vim priuilegij Pōtificij habet, potest. n.10.11.& 17.*

9 *Pensionē alicui super beneficio ad vitam illius reseruationi consentientis duratutā dumtaxat reseruat Episcopus: at quæ reseruatur à Papa durat ad vitā pensionarij.*

10 *Laicis potest priuilegio Papæ competere facultas beneficia conferendi, vt pluribus concessum legitur: immo & consuetudine immemoriali, quæ vim habet priuilegij, seu priuilegio Papæ comparatur. nu.17.*

14 *Beneficia sine dote consistere nequeunt: vnde beneficia quæ vocari solebant de pertica, nullos habentia reditus, nullius que valoris, non sunt proprie beneficia, cum eis non competat descriptio beneficij, quæ habet quod sit ius percipiendi aliquos reditus ecclesiasticos. nu.17.& 18.*

17 *Permutatio etsi iure communi non possit sic fieri, videlicet vt tu resignes tuum beneficium in manibus ordinarij mihi conferendum, & ego tibi auctoritate priuata dem meum beneficium personale; consuetudine tamen immemoriali potuit hoc, sicut & priuilegio, cuius vim obtinet, præscribi.*

17 *Interrupta etsi censeatur immemorialis consuetudo, si in aliquo reperiatur quandoque mutata; hoc tamen fallit, quando eadem saltem æquipollenter, & in effectu, licet non omnino formaliter, semper fuit continuata. nu.18.*

20 *Beneficium fundari non potest cum pacto, vt alter suum beneficium permutet cum isto, postquam fuerit erectum & sibi collatum: at sub hac spe, modo cesset pactum, potest. nu.19.& 21.*

CONSILIVM VIII.

IN PROVINCIA Tarraconensi reperiuntur quædam beneficia à iure communi, & ab alijs beneficijs, quæ in reliquis mundi prouincijs instituuntur, omnino discrepantia, & aliena; quæ beneficia, personatus, seu beneficia personalia vulgo appellātur, & à Concilio prouinciali Tarraconensi de institutionib. cap. 6. fuerunt approbata. Verum quia in dicto cap.

nulla fit mentio ſpecialis de vſu ipſorum, ſed tantum quod poſſint reſignari,& permutari,operæpretium viſum eſt referre qualiter ipſorum vſus ſe habuerit,& ad præſens ſe habeat.

Sciendum igitur eſt,quod vbi verbi gratia N. clericus deſiderabat obtinere beneficium eccleſiaſticum, quod B. poſſidebat, ſub pacto expreſſo de dando ipſi B. vnum perſonale beneficium valoris annui decem ducatorum,vel vltra,illud inſtituebat, decreto ordinarij interueniente; ſed in inſtitutione nullum verbum fiebat de intentione, propter quam fundabatur perſonatus; ſed tantum dicebatur, quod attendens quod erat melius commutare mundana cum cęleſtibus,N.inſtituebat illud perſonale beneficium: cuius quidem reditus à principio iam applicabantur alicui cauſæ piæ,& fæpenumero propter pactum expreſſum alicui beneficio,etiam patronatus laicorum, ſeu ad certam piam cauſam, de quo pacto nulla mentio in applicatione fiebat. Quo perſonali beneficio fundato ad vnam ſeu plures vitas, N. qui fundauerat nominabat ad illud B. clericum ſimpliciter, & abſque eo quod exprimeretur quod nominabat in recompenſam: qui quidem B. ante Concilium Triden. ex cauſa permutationis cum beneficio vulgariter dicto de pertica reſignabat in fauorem N.beneficium eccleſiaſticum,quod poſſidebat: ſed poſt Concil.Trid. B.ſimpliciter beneficium illud eccleſiaſticum reſignabat in manibus ordinarij, & ordinarius illud conferebat N. quæ quidem prout fiebant non narrabantur ordinarijs: ſed certiſſimum eſt, quod ordinarij, & reliqui omnes clerici, & laici ſciebant hæc ita fieri, prout narrata ſunt, & ita quotidie fit,& obſeruatur paſſim.

Super quibus omnibus eſt in primis aduertendũ, quod huiuſmodi perſonalia beneficia ſeu perſonatus non poterant, nec poſſunt obtineri, niſi per clericos ſęculares,vel regulares,intelligendo per regulares monachos clauſtrales ordinis S. Benedicti, & canonicos regulares S. Auguſtini, qui officia diſtincta & propriũm ſaltem de facto habent:per horum enim profeſſionem, & ſtatus mutationem non vacant huiuſmodi perſonatus: non poſſunt tamen obtineri per regulares mendicantes, ſed vacant per huiuſmodi ſtatus aſſumptionem. Secundo, quod per pactum expreſſum, fere ſemper qui nominat ad perſonatum, promittit, quod nominatus poterit nominare alium ad illud perſonale beneficium, & aliquando quod ſecundo nominatus poterit tertium nominare, prout ſibi reſeruauit in fundatione inſtitutor tres vel quatuor vitas, per quod tempus vult quod duret perſonale beneficium. Tertio,quod quamplures perſonatus ex pacto expreſſo applicantur alicui piæ cauſæ, nimirum vel pro maritandis puellis pauperibus, vel alicui monaſterio, ſeu beneficio eccleſiaſtico in augmentum redituum eius ad volũtatem alterius, qui beneficium eccleſiaſticum dat in recompenſam illius perſonalis beneficij, ſeu alicui alteri piæ cauſæ, decreto ordinarij ad hoc interueniente. Quarto,quòd numquam permutantur,nec reſignantur,niſi per ſimplicem nominationem,quæ fieri poteſt etiã aliquando in mortis articulo, quæ nominatio nullã requirit poſtmodum collationẽ,nec inſtitutionem ordinarij,ſed ſolum fit corã notario, &

teſtibus.

teſtibus. Ex quibus poſſet inferri,quòd Concilium prouinciale vbi approbauit quòd poſſent reſignari,& permutari,intellexit, prout ipſa reſignantur,vel permutantur per ſimplicem nominationem; nõ quod intellexerit, quod permutentur prout ſolent reliqua beneficia eccleſiaſtica: nam hoc eſſet directe contra mentem inſtitutoris illorum: quia ſemper,ſi fundator hoc vult,reſeruat ſibi, quod ad ſimplicem nominationem ſuã, vel alterius nominati,detur illud beneficium perſonale. Quinto,quod nulli perſonatus ſunt perpetui;quia à principio applicari debent certæ piæ cauſæ poſt illud tempus,ad quod ſunt inſtituti. Sexto, quod vacant per contractum matrimonij,quia non poſſunt obtineri niſi per perſonas eccleſiaſticas, vt habetur in d.cap.6. Concilij prouincialis. Septimo,aliquando ſunt perſonatus annui valoris ſex ducatorũ,aliquando 100.200. & etiam 400. Octauo,beneficium de pertica appellatur beneficium eccleſiaſticũ perpetuum nullius valoris,quod ſemper vacat in manibus ordinarij. Nono,inſtituenti perſonatum in recompenſam nominationis conferebatur beneficium nominati ad perſonatum,etiam aliquando aſſignato eidem nominato cõmodo nonnullorum reddituum annualium addictorum ad aliquod beneficium perpetuum, reſeruato tamen nominanti iure inſtituendi ex dictis reditibus quoddam perſonale beneficium.

Quæ omnia ea maxime de cauſa ſunt ibi approbata, quia tendunt ad augmentum cultus diuini: nam à principio illi reditus, qui ad tempus inſtituuntur pro perſonali beneficio, applicantur alicui piæ cauſæ, ſeu beneficio eccleſiaſtico,ita quod efficiuntur reditus eccleſiaſtici, vel pij.

Et eſt maximi momenti immemorabilis conſuetudo, de qua teſtimonium reddit Concilium prouinciale, quod confirmat huiuſmodi perſonalia beneficia: veriſimile eſt enim, quod illa immemorabilis conſuetudo ita militat circa vſum perſonalium beneficiorum,ſeu perſonatuum,atque circa ipſa perſonalia beneficia,ſeu fundationes eorum: & qui ſint conſuetudinis immemorabilis effectus,nemo eſt qui neſciat.

Sed pro maiori omnium elucidatione ponitur hic tenor conſtitutionis prouincialis,quæ habetur lib.3.tit.5.cap.7.de inſtitution.

Licet perſonatus, ſiue perſonalia beneficia ideo nuncupata ſint, quod non vt in perpetuum beneficia remanerent, ſed ad vitam aliquarum perſonarum eccleſiaſticarum dumtaxat inſtituerentur,& poſtea eorum reditus in alios pios vſus applicarentur:& ab immemorabili tempore in hac noſtra Tarraconenſi prouincia erigi & inſtitui conſueuerint,cum ea in diuini cultus augmẽtum tendant, & Chriſti fidelium pias voluntates ampliari, non autem reſtringi conueniat: inſtitutiones eorumdem adiuuari oportere cenſuimus. Verum cum nonnumquam in dictorum perſonatuum, ſeu perſonalium beneficiorũ fundatione plurimæ fraudes, & ſæpe non ſine ſimoniaca labe (quod vehementer dolemus) commiſſæ fuerint: vt huiuſmodi fraudibus,quantum à nobis fieri poſſit, occurratur; ſacri approbatione Concilij ſtatuimus, vt nullus perſonatus, ſeu perſonale beneficium, ſine auctoritate, & decreto Epiſcopi, ſeu eius Vicarij generalis erigatur, qui decretum & auctoritatem ſuam in fundatione interponere non poſſint, niſi dos aſſignata in cenſualibus, vel alijs reditibus perpetuis conſiſtat. Ea vero dos,ſiue ij reditus non ſuper bonis dotantis, vel eius qui

Digitized by Google

patronus efficitur ex censuali, vel alio nouo contractu fundentur, sed sunt alij veri reditus in locis tutis & firmis consistentes ab eisdem ordinarijs antea approbandi, ita vt prius pecunia recte collatæ sint, quam decretum interponatur, nec dos in sola pecunia numerata consistat, aut in prædijs, vel domibus inutilibus, alijsve rebus mobilibus, vel immobilibus, aut animalibus, nisi ea perpetuo fructuosa esse verisimiliter possint. Quod si permittatur in fundatione, vt in alia opera pia reditus supradicti collocentur post primæ, vel secundæ, vel vlterioris personæ obitum, quæ beneficium obtinebit (nolumus enim, vt post earumdem resignationem, aut aliam vacationem id fieri permittatur) in ipsa erectione, seu fundatione declarentur species piorum operum, & cum casus euenerit, in ea pia opera illi reditus distribuãtur, & vt horum omnium & singulorum nihil vmquam possit celari in libro speciali, tam personatuum erectiones, & dotationes, quam collationes, & institutiones, necnon in libro piarum causarum, vel operum piorum ea pia opera in dictos euentus instituta describantur. Maximam quoque curam prædicti ordinarij adhibebunt, ne quis dolus, vel fraus, aut aliqua simoniaca pactio in fundatione, aut erectione, vel in collatione, aut institutione, aut etiam in permutatione dictorum personatuum, siue personalium beneficiorum interueniat, eaq. prohibere, ac punire seueritate canonica procurent. quod non solum in futura, sed etiam in præterita crimina iure communi prohibita locum habere declaramus.

1 VISIS omnibus supradictis dubijs ad me transmissis, dico quod contra prædictum vsum videtur facere primo, quod est simoniacus, arg. cap. quam pio. 1. quæst. 2. & cap. fin. de pact. quatenus conueniunt expresse vel tacite instituens personatum, & habens beneficium, vt hic relinquat beneficium, quo nominetur ab illo ad personatum: & quatenus habens beneficium renunciat illud in manibus ordinarij cum pacto tacito vel expresso, vt conferat illud nominanti: & quatenus ordinarius confert illud nominanti virtute duarum præcedentium pactionum: immo quatenus nominaturus instituit personatum eo fine, vt vere, vel æquipollenter commutet illud pro beneficio nominati. & consuetudo mala & simoniaca, quæ est contra legem diuinam, est inualida, & nullius effectus, cap. mala. & cap. quæ contra mores. 8. dist. & specialius in cap. non satis. cap. sicut. 3. & cap. Iacobus. de simon.

2 Secundo facit prædicta constitutio prouincialis. Primo quidem, quatenus ægre probat institutionem prædictorum personatuum: adeo quidem, quod multis conditionibus restringit modum, quo illa fieri debeat. Deinde, quia dixit multas fraudes solere in huiusmodi institutionibus interuenire, immo & multas simonias, quas non solũ non laudat, sed reprobat. Tertio, quia grauissime hortatur ordinarios, vt curent, ne quis dolus, aut fraus, vel aliqua simoniaca pactio in erectione, aut fundatione, vel in collatione, aut institutione, aut permutatione dictorum personatuum interueniat. Quarto, quatenus etiam iniungit eisdem, vt prohibeant, & seuere puniant prædictas fraudes, & simoniacas pactiones. Quinto, quatenus iubet vt non solum futura, sed etiam præterita circa hoc peccata puniantur; non obscure significans illa esse adeo intolerabilia, vt nullo vsu, neque consuetudine iustificari potuerint.

Pro

3 Pro vſu vero prædicto facit primo, quod conſuetudo immemorialis videtur hoc approbare, & quod illa habet vim priuilegij, cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſign. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æſti. ita quod quicquid induci poteſt priuilegio, induci poſſit tali conſuetudine, per ea quæ tradũt Panor. & Feli. nu. 4. & 5. in cap. cum contingat. de foro compet. & in cap. accedentes. nu. 6. de præſcrip. & Fel. in eadem rubr. nu. 6. & in cap. cauſam quæ. eod. tit. & Dec. in cõſ. 171. poſt Panor. in cap. de hoc. de ſimo. & alij alibi. At priuilegio Papæ poſſet induci talis vſus: ergo etiam prædicta conſuetudine poteſt ille iuſtificari.

Secundo facit conſtitutio prædicta prouincialis, qua parte approbat permutationem prædictorum perſonatuum, & beneficiorum perſonaliũ; quæ quia facta eſt à ſcientibus prædictum vſum, videtur intelligenda de permutatione illa tacita, qua inſtituens perſonatum tacite commutat illum cum beneficio eius, quem ad perſonatum nominat.

Tertio, quod huiuſmodi perſonatus inſtituuntur & eriguntur auctoritate Epiſcopi, & ita dicuntur fieri religioſa, & ſpiritualia, arg. cap. ad hæc. de relig. domi. & ita beneficia eccleſiaſtica.

4 Pro reſolutione huius difficultatis, quæ profecto maxima eſt, dico ſequentia. Primo, quod deputatio, vinctio, ſeu vinculatio bonorum aliquorum immobilium, ſiue mobilium, vt maneant vincta, & perueniant ad nominandum per deputationem, & nominandos per nominatum ab eo poſt vnam vel plures vitas, & poſtea cedant alicui operi pio in ſe, eſt iuſta & ſancta, etiam ſine auctoritate Epiſcopi facta: & prædictus perſonatus ante prædictam conſtitutionem erat talis. Tum quia quilibet poteſt ad ſuum libitum re ſua vti, l. in re mandata. C. mandati. & in l. ſed & ſi. §. conſuluit. ff. de petit. hæred. Tum quia in traditione ſuæ rei quilibet poteſt modum à legibus non improbatum apponere, cap. verum. cum gloſſ. de condi. appoſ. l. in traditionibus. C. de pact. At deputare & vincire, vt prædictum eſt, aliqua bona, nulla lege naturali, neque diuina, neque humana, modo ſine alterius iuris præiudicio fiat, improbatur.

5 Secundo, ex hoc ſequi, quod prædicta deputatio, ſiue vinctio, & vinculatio non incipit eſſe iuſta ob conſtitutionem prædictam prouincialem, nec ob vllam conſuetudinem memorialem vel immemorialem: quia ſine vllo tali munimine ipſa per ſe erat iuſta, & laudabilis. Tum per prædictam irrefragabilem rationem. Tum quia vbique gentium relinqui poſſunt, & frequenter relinquuntur in Regnis Caſtellæ & Nauarræ fideicommiſſa aliquorum bonorum aliquibus, ita vt poſt vitam eorum cedant quibuſdã alijs, & poſt eorum vitam cedant pauperibus, vel fabricæ alicuius eccleſiæ: & non eſt dubium quod teſtatores poſſent dare prioribus fideicommiſſarijs facultatem nominandi ſecundos. Nec eſt dubium, quod qua ratione poteſt hoc facere teſtator in vltima voluntate, poteſt etiam donator facere inter viuos: quin & quotidie fit in Luſitania in cõtractibus emphyteuticis, quibus datur ab eccleſijs emphyteuſis ad tres vitas, quarum prima poſſit nominare ſecundam, & ſecunda tertiam; quibus finitis redit ipſa emphyteuſis cum melioramentis ad eccleſiam, vnde manarat.

6 Tertio huiuſmodi deputatio, & vinctio, ſeu vinculatio ſi fiat ſine Epiſcopi auctoritate, non eſt beneficiũ eccleſiaſticum, ſed temporale quoddã bonum pijs operibus ſub aliqua conditione vel modo dicatum, vinctum, ſiue (vt vulgus ait) vinculatum; etiam ſi adderetur in deputatione, quod non poſſent nominari niſi eccleſiaſticæ perſonæ, nec poſſent teneri à coniugatis. Tum quia beneficium eccleſiaſticũ ſpirituale non poteſt conſtitui ſine auctoritate eccleſiaſtica, ſine qua nihil poteſt dici ſacrum, ſiue religioſum iure canonico, d. cap. ad hæc. de relig. domib. & beneficium eſt ius
7 ſpirituale, cap. dilecto. de præbend. ſiue ſpiritualibus annexum conſequenter ſecundum S. Tho. recep. 2. 2. q. 100. art. 4. etiam ſi deputator vocaret illa bona ſic deputata & iuncta perſonatum, vel beneficiũ perſonale, immo nec ſi appellaret clericatum, vel beneficium perſonale clericale, eo quod non poſſint ad illa nominari niſi clerici, neque poſſint teneri niſi ab eccleſiaſticis, neque ſi eiuſmodi deputationem appellaret inſtitutionem: quia huiuſmodi nominatio ſine auctoritate Epiſcopi facta nihil prodeſt, quo vere ſit ſpirituale beneficium, vt palam eſt. Tum quia multa ſunt munera & ſtipendia clericalia temporalia, quæ non poſſunt teneri niſi à clericis, immo & multæ capellaniæ, quæ non poſſunt teneri niſi à ſacrificis, quæ tamen non ſunt beneficia ſpiritualia, quia non ſunt perpetua, qualia ſunt omnia beneficia eccleſiaſtica, cap. præcepta. 55. diſt. & cap. ſanctorum. 70. diſt. & gloſſ. recep. in cap. ſi gratioſe. de reſcrip. lib. 6.

8 Quarto, quod huiuſmodi inſtitutio, etiam decreto & auctoritate Epiſcopi accedente facta, non poteſt dici beneficium eccleſiaſticum ſolo iure communi attento. Tum quia non eſt perpetuum, ita quod illud debeat teneri à nominato eius vita durante, & quod non poſſit renunciari ſine auctoritate ſuperioris, quod requiritur ad hoc, vt ſit beneficium eccleſiaſticum, cap. admonet. & cap. quod in dubijs. de renun. Tum quia multa ſtipendia inſtituuntur in eccleſijs auctoritate Epiſcoporum ad docendum, canendum, vel ad alia miniſteria exercenda per ſolos clericos, quæ ob hoc non ſunt beneficia, licet ſint miniſteria clericalia, quæ conferuntur ad tempus, & relinquuntur ſine ſuperioris auctoritate, quæ palam eſt non eſſe be-
9 neficia. Tum quod penſio, quæ ſuper fructibus beneficiorum de more conſtituitur renunciantibus, vel alijs, tum ab ordinarijs ad vitam illius impoſitioni conſentientis, tum etiam à Papa ad vitam eius cui conſtituitur, etiã cum clauſula transferendi, non eſt vere beneficium eccleſiaſticum, vt tenent omnes contra And. Sic in cap. ad audientiam. 2. de reſcrip. per illius contex. & per cap. quamuis. 1. de præb. lib. 6. vbi idem annotauit Dom. recep. & late tradimus poſt alios in rub. de præb. & certum eſt quod huiuſmodi penſio magis approximat ad naturam beneficij ſpiritualis, quam prædicti perſonatus, & beneficia perſonalia.

10 Quinto, quod ſi præfata conſuetudo immemorialis, de qua teſtatur conſtitutio prouincialis, expreſſe determinaret, aut neceſſario tacite preſupponeret, quod præfati perſonatus ſint beneficia ſpiritualia, eſſent talia, quia ſi Papa id expreſſe ordinaret, vel neceſſario tacite id in ſua ordinatione præſupponeret, eſſent beneficia ſpiritualia: quia cum iure humano

tantum

Digitized by Google

tantum beneficia ſpiritualia debeant eſſe perpetua, & ſeneri perpetuo à collatario, ita quod non poſſint renunciari niſi de ſuperioris licentia, neque conferri niſi à ſuperiore eccleſiaſtico, poſſet Papa illa mutare. Tum per prædictam gloſſ. adducto dicto cap. ſi gratioſe de reſcrip. lib. 6. Tum quod eſt ſupra omne ius humanum, cap. cuncta per mundum. 96. 3. & cap. propoſuit de conceſſ. præb. Tum quod etiam laicis fecit gratiam, vt haberent ius præſentandi ad beneficia, quæ fundarent, toto tit. de iure pat. & poteſt concedere gratioſe contra ius cõmune, vt ea conferant, vngio & alia quæ non fundarent, vt conceſſit Regi Apuliæ, iuxta gloſ. 16. q. 7. nam ſum. Regi Galliæ, cap. dilectus, 3. de præb. cap. generale de elect. lib. 6. gloſ. cap. imperium. diſt. 10. & alijs Regibus, iux. aliam glo. in 9. hinc etiam. 17. diſt. & id quod Papa poteſt ſtatuere, poteſt etiam induci conſuetudine immemorialis, quæ habet, vt ſupra dictum eſt, vim priuilegij.

11 Sexto principaliter dico, quod ad dicendum quod prædicta conſuetudo & præfata conſtitutio etſi expreſſe non dicant illos perſonatus eſſe beneficia ſpiritualia, tacite tamen videtur preſupponere illud, facit primo, quod Conc. prouinciale ſignificauit conſuetudinem immemorialem operatam fuiſſe, induxiſſe, vel effeciſſe aliquid in hoc vltra ius cõmune, at non videtur dari poſſe aliud, quod operata fuerit, quam hoc, nam iure cõmuni præfati perſonatus, & eorũ inſtitutio in ſe erant licita, & iuridica quo ad alia, puta quod eſſent opera valida iuſte inſtituta, & nõ indigebant quo ad hoc alio munimine, quam iure communi, vt probatum eſt ſupra, ergo prædicta conſuetudo & conſtitutio ſignificant quod conſuetudine immemoriali introductum & effectum ſit, vt pij perſonatus eſſent beneficia ſpiritualia ad tempus aliquod tantum duratura, & quæ conferri poſſint ab inſtitutoribus etiam priuatis, & à collatarijs, & nominatis etiam priuatis, etiã ſolo verbo, vel inſtrumento notarij, modo auctoritas Epiſcopi in id accederet, cui acceſſuræ dedit nouam formã præfata conſtitutio. Secundo, quod con-

12 ſtitutio & conſuetudo præfatæ, quæ appellant illos perſonatus beneficia perſonalia, & quod eo dicuntur perſonalia, quod non ſunt perpetua, ſed hiuntur finitis aliquot perſonis eccleſiaſticis, ſignificant, quod hi perſonatus ita ſunt beneficia, ac alia eccleſiaſtica, niſi qua parte hæc ſunt temporalia, & alia perpetua. Tertio, quod prædicta conſtitutio habet præfatos perſonatus particulariter ſolere inſtitui in prouincia Tarracon. & quod in alijs, vbi non eſt talis conſuetudo, nec ſolent, nec poſſent inſtitui. At certum eſt quod etiam in alijs locis per viam fideicommiſſi, vel capellaniæ, vel donationis certis vinculis aſtrictæ, poſſunt & ſolent fieri ſimiles fundationes à teſtatoribus, & donatoribus; ita quod poſſint appellari beneficia in genere, prout beneficium definitur ab Huber. in tit. quæ ſit prima cauſa benef. amitt. in vſib. feud. dicente, quod eſt benuola actio, ſiue benuolum datum gaudiũ tribuens accipienti. ergo in prouincia Tarracon. ſpecialiter habet conſuetudo, vt præfati perſonatus dicantur & ſint beneficia ſpi-

13 ritualia ad tempus duratura. Quarto, quod Conc. vetat ne poſſint inſtitui, niſi auctoritate Epiſcopi, quam tamen ſupra probatũ eſt non eſſe neceſſariam ad hoc, vt illa inſtitutio valeat in ſe, ſicut valeret quoddã fideicom-

commissum, vel quoddam donatum, vel quoddam stipendium temporale, vel quædam capellania dicendi aliquas Missas: ergo sensit Episcopi auctoritatem requiri ad hoc, vt dicatur beneficium spirituale. Quinto, quod Concil. appellat dotem bona, in quibus fundantur. per quod significat esse spiritualia beneficia, quæ sine dotibus consistere nequeunt, cap. nemo. de consecr. dist. 1. cap. si quis obiecerit. 1. q. 3. & quod præcipit dotem constitui non in quibuscumque bonis, sed in à se nominatis: cum tamen ad hoc quod sint beneficia, seu bona bene data non spiritualia, in quibuscumque possint constitui, vt palam est. Sexto, quod Concil. præsupponit in huiusmodi personatuũ institutione solere interuenire simoniam, quæ tamen non potest interuenire, nisi essent spiritualia. non enim esset simonia alicui dare pecuniam, vt relinqueret aliquod fideicommissum, vel donaret aliquod donarium grande illi, vel illi, etiam cum onere faciendi aliqua opera pia, etiam dicendi aliquas Missas: quia nõ datur aliquid temporale pro spirituali, nec contra. ergo significat hos personatus esse spiritualia beneficia, in quibus committeretur simonia, si daretur aliqua pecunia instituenti, vt cum personatus fuerit institutus, conferatur ei, vel nominetur ad illum, vt in cap. tua. de simo. vbi probatur, eum qui dat bona sua ecclesiæ eo pacto, vt præbenda ex eis erecta præbeatur sibi, admittere simoniam. Septimo prædictum Cõcil. significat posse huiusmodi personatus vacare per resignationem, & alio modo, ita vt ad nulla opera pia obligarentur hi, qui eos postea acciperent: puta si à principio ita instituerentur, vt vnus, alter, vel tertius eos tenere possint, nulla à principio facta specificatione alicuius operis pij, cui applicarentur bona post finitas personas nominatas. quo casu videtur Concil. significare, quod posset ordinarius illos ita vacantes conferre cui vellet, vt manerent beneficia spiritualia perpetua, & consequenter à principio erant spiritualia, cum temporale non possit fieri spirituale, nisi spirituali auctoritate accedente, iuxta dict. cap. ad hæc. de relig. domib. qualis in hoc casu non accedit post vacationem. quæ maxima & profunda declaratio præfatæ constitutionis est. Octauo, quod prædictum Concil. serio præsupponit posse prædictos personatus permutari, siue commutari; quod nullius momenti esset, si non essent spiritualia beneficia, cum palam sit temporaria commutari posse: & ideo vt id aliquid operetur, intelligendum est quod sunt beneficia spiritualia. Nono, quod vacãt per contractum matrimonium, vt in informatione facti præsupponitur; & non vacarent, nisi essent spiritualia beneficia, c. quod à te. de cler. coniug. quatenus habet beneficiarium in minoribus constitutũ contrahendo matrimonium perdere quidem beneficium, sed non alia bona quæ dederat ecclesiæ. Decimo, quod non possunt nominari ad illos nisi clerici: quod est magnum signum præsumendi esse beneficia ecclesiastica.

14 15

16 Septimo principaliter dico, quod pro contraria parte quod prædicti personatus non sint nec debeant dici beneficia spiritualia, facit primo, quod nõ sunt perpetui, qualia esse & dici debere beneficia ecclesiastica supra probatũ est. Secundo, quod nõ conferuntur à superioribus ecclesiasticis, vt debere cõferri, si essent spiritualia beneficia, supra probatũ est. Tertio,

17

tio, quod omne beneficium ſpirituale eſt ſæculare, aut regulare, iuxta not. in cap. poſſeſſores. de reb. eccl. non alien. cap. cum ſingula. de præb. lib. 6. & prædicti perſonatus non videntur eſſe ſæculares; quia ſi eos tenentes fiant canonici regulares non mendicantes, non videntur vacare, vt in informatione facti ſignificatur: nec ſunt regulares, quia conferuntur ſæcularibus. ergo non ſunt beneficia eccleſiaſtica. Quarto, quod non permutantur cũ beneficijs eccleſiaſticis, cum tamen poſſent permutari, ſi eſſent talia, cap. cum olim. de rer. permut. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. Quinto, quod ſi eſſent beneficia, tenerentur recitare horas canonicas qui eos habent: quia omnes beneficiati tenentur ad eas, cap. fin. 92. dist.

17 Octauo principaliter dico, quod ad hæc argumenta reſponderi poteſt. Ad primum quidem concedendo, quod omnia beneficia ſpiritualia iure communi attento debent eſſe perpetua, ſed quod priuilegio Papæ fieri poteſt, vt aliqua ſint temporaria, d. cap. ſi gratioſe iunct. glo. de reſcript. lib. 6. & conſequenter cõſuetudine immemoriali, quę habet vim priuilegij, vt ſupra dictum eſt, id induci poteſt, quod in noſtro caſu facit. Ad ſecundum idem reſpondetur quòd ad primum, nempe priuilegio Papæ ceſſante conferenda eſſe beneficia à ſuperiori ſpirituali, per illud tamen fieri poſſe, vt à priuato etiam laico per ſupradicta conferantur. Ad tertium concedo quidem iure communi omnia beneficia eſſe regularia, vel ſæcularia ad hunc effectum, vt ſæcularia ſæcularibus, regularia regularibus conferantur: ſed priuilegio Papæ fieri poſſe, vt vnum & idem beneficium ſit regulare, & ſæculare, ad hunc effectum, quod conferri poſſit tam ſæculari, quam regulari, & contra: quia illud eſt iure humano inductum, & ideo etiam conſuetudine immemoriali, quæ priuilegio Papæ comparatur, vt prædictum eſt, tolli poteſt. Ad quartum concedo, quod non permutentur cum beneficijs eo modo, quo iure communi alia beneficia permutantur, puta renunciando illa in manibus ſuperiorum, & accipiendo eadem per nouam eorum collationem, iuxta not. in d. cap. cum olim. & cap. cum vniuerſorum. de rer. permut. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. nego tamen, quod non permutentur modo ſpeciali inducto per prædictam cõſuetudinem immemorialem; videlicet, quod habens beneficium reſignet illud in manibus ordinarij, qui conferat illud habenti perſonatum per poteſtatem nominandi ad eum, & quod ille nominet ad perſonatum illum, qui reſignauit beneficium, vt ſibi conferretur. Nec obſtat, quod non poteſt fieri pactum inter duos, quo alter renunciet beneficio ſuo, vt alteri conferatur, & quod alter conferat ei aliquid auctoritate ſua: quamuis poſſet renunciari alteri beneficium in manibus ſuperioris, quo illud per eum conferatur alteri, qui renunciauit ſuo, vt ſibi conferretur: non inquam hoc obſtat: quia concedimus id ita eſſe in permutatione beneficiorum iure communi & regulari modo erectorum: ſed nos loquimur de permutatione beneficij iure communi & regulariter creati cum beneficio anomalo, & irregulari, & diuerſæ naturæ per priuilegium, vel conſuetudinem habentem vim priuilegij creato. Obſtat autem grauiſſime, quod ante Concil. Trid. permutatio fiebat cum beneficio perpetuo de pertica, & ita modo regulari erecto, non autem eo modo, quo

nunc

nunc fit proxime relato: & consequenter modus hic permutandi non est inductus consuetudine prædicta immemoriali; & ita non licebit, cum sit contra ius commune, l. quod iure. ff. de legib. Sed responderi potest, quod illa beneficia de natura sua non erant vere beneficia spiritualia, quippe,
18 quibus nõ conueniebat definitio beneficij spiritualis, videlicet, Ius percipiendi aliquos fructus, siue reditus ecclesiasticos; quæ colliguntur ex Anchar. in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. & Cald. & Felin. in cap. postulasti. de rescr. quos & alios late referimus in rub. de præb. non inquam conuenit eis, cum nullos reditus haberent, & nullius essent valoris, vt ponitur in facto; atque ideo sublata fuerunt per Concilium: & consequenter in effectu permutatio fiebat, sicut hodie fit: & ita consuetudo hæc etsi non omnino formaliter seruata sit, tamen æquiualenter & in effectu seruata est tempore immemoriali, quod sufficit, cum de æquipollentibus idem iudicetur, l. fin. ff. mandat. & cap. licet ex quadam. de testib. Ad quintum concedo, eos qui tenuerunt illos personatus, teneri ad recitãdas horas canonicas: & quamuis forte probari possit aliquos eas non recitasse, arbitror tamen etiam probari posse quod omnes communiter recitauerunt: quia nemo potest nominari, nisi sit clericus; & communiter nominantur, qui ratione beneficij, vel ordinis suscepti, vel mox suscipiendi tenentur ad recitationem illarum.

19 Ex quibus infertur primo, prædictos personatus non solum posse institui in finem quærendi aliquod beneficium alterius per viam renunciationis eius ob spem habendi in recompensationem illum personatum, sed etiam & melius & purius in finem vt teneantur ab ipso institutore, vel à nominãdo ab eo primo loco, vel alio vlteriori. Tum quod, vt in facto proponitur, in institutione & creatione illorum solum dicitur, quod instituit illos institutor, vt mundana cum cælestibus commutet. Tum quod licet illa intentio intra solam mentem retenta non inficiat actum, vt mox dicam: purior tamen erit, si absque illa fiat: quia finis est purior & cælestior; & quo melior est finis cæteris paribus, melior est actus, ex doct. S. Thom. 1. 2. q. 7. art. fin. & q. 78. art. 4. & 7.

20 Secundo infertur, quod licet institutio talis personatus facta intentione sola mentali quærendi aliquod beneficium per permutationem supradicto modo speciali faciendam non reddatur simoniaca, immo nec aliàs illicita, arg. cap. tua. de simon. & glos. cap. ordinationis. 1. q. 1. & clarius D. Ant. 2. par. tit. 1. c. 5. §. 11. quem refero refellendo Panor. & Dec. in Manu. confess. cap. 23. à num. 107. institutio tamen personatus facta præmisso pacto cum aliquo beneficiario quod ille renunciabit beneficio suo, vt detur institutori personatus, & quod institutor postea nominabit eum ad personatum, est simoniaca, quia est pactio & conuentio super beneficijs nec iure communi, nec speciali probata. Quod enim sit conuentio super beneficijs spiritualibus, patet: quia tam personatus, quam aliud beneficium pro eo habendum sunt beneficia spiritualia per sextum dict. Quod autem illa conuentio non probetur iure communi, palam est: quod autem non probetur etiam iure speciali prouinciæ Tarraconen. probatur. Tum

quod

quod constitutio eius reprobat simoniacas fraudes & pactiones, quæ in institutionibus personatuum fiunt. Tum quod licet consuetudo immemorialis habeat, vt talis personatus institui possit, & quod instituens illum possit quærere aliud beneficium ecclesiasticum per permutationem speciali & priuilegiato modo factam: non tamen habet, quod possit paciſci cum alio beneficiario, vt renuncieret ei suum beneficium pro personatu ab ipso fundando, vel instituendo: & ita non licet, sicut nec liceret alicui paciſci cum habéte aliquod beneficium, quod ipse fundabit vnum beneficium perpetuum auctoritate Episcopi tanti vel tanti reditus, & quod post fundatum illud, & legitime erectum præsentabit eum ad illud, per d. cap. tua. de simon. & per d. cap. quam pio. 1. q. 2. & cap. fi. de pact. immo neque quod postquam fundauerit, & ei collatum fuerit, permutabit cum illo, per eadē.

21 Tertio, quod ad damnandas simoniæ conuentiones circa permutationes prædictorum personatuum cum alijs beneficijs faciendas, seruari debent regulæ, quas seruamus ad damnandas simoniacas cōuentiones super permutatione aliorum beneficiorum iure communi constitutas, exceptis his quæ consuetudo illa immemorialis permittit; videlicet quod personatus dabuntur renunciantibus beneficia auctoritate priuata per solam nominationem sine alia superioris auctoritate: quia de similibus idem est iudicandum, l. illud. ff. ad l. Aquil. cap. dudum. 2. de elect.

Quarto, quod narratio facti nihil obstat proximo corollario præcedenti; quia licet habeat institutorem huiusmodi personatus ea intentione solitum illum instituere, vt quæreret aliquod beneficium; non tamē habet eum solitum prius paciſci cum alio beneficiario, quod renunciaret illi suum beneficium, & in recompensam acciperet personatum tanti valoris, si illud noue institueret: immo habet quod nil tale in institutione & decreti Episcopi appositione exprimebatur: & consuetudo adeo exorbitans à iure communi non est extendenda, c. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. sed quatenus fieri potest ad concordiam iuris communis reducenda, arg. cap. cum dilectus. de consuet. & cap. causam quæ. de rescript. Et quamuis vt prædictum est coroll. secundo, liceat beneficium spirituale perpetuum fundare ea intentione intra solam mentem retenta, vt post illud fundatum Episcopi auctoritate, & sibi collatum permutaret cum beneficio alterius, non tamen liceret illud antea paciſci, per prædicta.

Aduertendum circa prædictos personatus est, in prouincia Tarracon. varia esse personatuum genera, pro varietate diœcesum, & ordinariorum suum decretum interponentium, tabellionumq. institutiones stipulantiū. Quidam enim personatus nullo modo beneficia spiritualia sunt, sed piæ institutiones ab initio suo omnino temporales: alij secundum nomen tantum personalia beneficia appellantur, re vera tamen beneficia perpetua sunt, & eiusdem naturæ cum alijs perpetuis beneficijs: alij continent in suis institutionibus aliquas dispositiones, & conditiones à iure communi & à constitutionibus prouincialibus vsuq. immemoriali prouinciæ Tarraconen. omnino alienas: alij conferuntur per veram collationem ab ordinario ad præsentationem instituentis, seu patroni personatus, dum va-

cant

cant per resignationem etiam ex causa permutationis cum alijs veris beneficijs perpetuis fiendæ: alij vero ab ipsismet institutoribus, seu etiam à possidentibus, prout dictum est supra, conferuntur, dantur, seu assignantur: & alij tandem sunt alterius generis. Auctori autem non fuerunt narrata omnia genera personatuum, neque super omnibus fuit consultus; & idcirco neque eius responsio ad omnes personatus prouinciæ Tarraconen. se extendere potest, sed ad eos tantum, super quibus informatio fuit sibi exhibita.

Et quoniam ex prædictis fundamentis & radicibus poterit quiuis ingeniosus elicere resolutionem dubiorum, quæ circa prædictos personatus occurrent, finem facio. Salua, &c.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS & procurationibus.

SVMMARIVM.

1 *Notarius potest accipere iustum salarium pro decretis & ordinationibus à visitatis, nisi sit de familia visitatoris, vel habeat illud ex publico, vel statutum, seu consuetudo habeat vt gratis hæc præstet.*

CONSILIVM I.

AN NOTARIVS, seu cancellarius Episcopi possit quidquam accipere ab his, qui visitantur occasione decretorum, & ordinationum in visitatione factarum?

1 Multa possunt adduci pro & contra in hac quæstione: nam cap. 1. §. procurationes. de censib. & cap. exigit. eodem tit. lib. 6. prohibent ne visitator aliquid præter procurationem accipiat: & Conc. Trid. cap. 3. de refor. sess. 24. habet, quod visitatores gratis omnia faciant, & prohibet ne quidquam ipse vel sui, vt habet Concil. vel aliquis de familia sua, vt habet prædictus §. procurationes. præter procurationes accipiant: & gloss. in verbo officij. habet, quod nec scriptor, nec sigillator, nec alij similes officiales.

Sed pro contraria parte facit, quod lex naturæ habet Lucæ 10. *Mercenarium dignum esse mercede sua:* & quod licet delegatus Sedis Apost. nihil debeat percipere à partibus, notarius tamen recipit iustum salarium, cap. statutum. §. notarius. de rescrip. lib. 6. & licet ordines gratis debeant dari, notario tamen soluitur pro scriptura, qua fidem facit de collatis ordinibus, si non habet salarium de publico, secundum Panor. communiter receptum in cap. 1. de simon. num. 3. vel nisi consuetudo laudabilis habeat, ne quidquam recipiatur, iuxta Conc. Trid. cap. 1. de refor. sess. 21. & notarij non solent esse de familia visitatoris, nec famuli eorum, & non tenentur seruire gratis visitatis, nec visitatoribus, 13. q. 1. cap. 1. Quare videtur, notarium posse accipere iustum salarium, si non est de familia visitatoris, nec habet salarium ex publico, nec consuetudo vel statutum rationabile prohibet illud sibi.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. exigit. de censibus in 6.*

1 *Visitatoribus etsi imponatur pœna suspensionis ipso iure incurrenda, nisi duplum intra mensem restituant; attamen restituendo simplum illam euitant: immo & si postquam incurrit, simplum restituat, potest adhuc à suspensione absolui. num. 3.*

2 *Pœnam concussionis, quæ vtroque iure est quadrupli, minuit cap. exigit. de censib. lib. 6. quo ad visitatores.*

4 *Remissio & solutio quo ad satisfactionem exæquantur regulariter.*

5 *Pœna temporaria cap. exigit. de cens. de restituendo duplum, non respicit forũ conscientiæ tantũ, item & debetur parti; vnde eam non potest remittere sacræ Pœnitentiariæ officium, cui conceditur vt remittat pœnas ecclesiasticas.*

CONSILIVM II.

VTRVM pœna statuta in cap. exigit. de censib. lib. 6. renouata in Conc. Trid. sess. 24. cap. 3. de refor. qua visitatores ipso iure suspenduntur, si non restituant intra mensem duplum eius, quod acceperunt, debeatur in foro conscientiæ; ita quod nõ sufficiat eis restituere acceptum, ad euitandam pœnam?

1 Pro parte affirmatiua facit, quod qui restituit tantum simplum, non restituit duplum; & ita non videtur adimpleta conditio, qua deficiente pœna imponitur, etiam si restituatur simplum.

Pro negatiua facit, quod pœna illa restituendi duplum non videtur posita ipso iure, plusquam pœna concussionis, de qua 1. q. 1. cap. concussionis, & cap. seq. & pœna non debetur in foro conscientię, gloss. recep. in cap. fraternitas. 12. q. 2. & Panor. & commun. in cap. 1. de constit.

2 Circa hoc dico sequentia. Primum, cap. illud, quatenus punit pœna dupli, potius diminuere pœnam iuris, quam inducere pœnam: nã pœna concussionis est quadruplum, tam iure canonico, cap. quoniam. 18. dist. quam Cæsareo, l. sancimus. C. ad l. Iuliam repetun. transcripta à Gratiano in cap. sancimus. 1. q. 7. & præfatum cap. exigit. loquitur de concussionis crimine, quod committitur, quoties quis ratione officij publici capit male aliquid, l. 2. ff. de concussion. & imponit pœnam dupli.

Secundum, quod præfatum cap. inducit pœnam etiam ipso iure incurrendam, quatenus suspendit ipso iure visitatorem concussorem.

3 Tertium, quod huiusmodi visitator concussor posset absolui à peccato, restituto tantum simplo, per clem. 2. §. 1. de hæret. in illis verbis, *A qua, scilicet excommunicatione, non possint absolui, donec plene satisfecerint de pecunia sic extorta.* per quæ clare significatur sufficere restitutionem simpli.

Quartum, visitatorem, qui intra mensem restitueret simplum, siue tantum, quantum accepit via concussionis, non incursum ire suspensionem: nam, *Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes.* cap. quemadmodum. de iureiuran. vt dif[illegible]s tollitur quæsitum, quam impediatur quærendum, l. seruus. C. de pact. At absolui posset à suspensione incursa, si solueret

Digitized by Google

ueret ſimplum,vt mox dicam : ergo à fortiori tolleret incurrendam.

Quintum, quod à præfata ſuſpenſione incurſa poſſet abſolui, reſtituto ſimplo,argum. præfat. clem.2. §.1.præcitato, iuxta gloſſ. in verbo officij. quatenus habet, officialem Inquiſitionis aliquid per concuſſionem quærentem incurrere quidem pœnam quadrupli præter excommunicationé, ſed abſolui poſſe ab ea reſtituto ſimplo, & ita pœna non ſoluta. per quem tex.& gloſſ.probatur, non ſolum quem poſſe abſolui à peccato non ſoluta pœna,ſed etiam ab excommunicatione,quam haberet annexam. quam ponderationem primum didicimus à Franciſco Aretino in l.4. §. Cato. ff. de verb.oblig.vt diximus in Manu.confeſſ.cap.23.num.66.

4 Sextum, quod præfatum cap. videtur eſſe pœnale, quatenus iubet remiſſionem in eius caſu non æquipollere ſolutioni, cum remiſſio & ſolutio exæquentur quo ad ſatisfactionem, l. ſi rem. §. omnis.ff.de pigno.actio. & l.1.ff.qui ſatisd.cogan.

5 Septimum, quod ſacra Pœnitentiaria non poteſt tollere illam pœnam, nec oportet illam tolli, vt ipſa ſua poteſtate vtatur; quia nihil poteſt niſi quo ad forum conſcientiæ tantum,& pœna illa non pertinet ad illud.

Octauum, quod nullam pœnam temporariam,quæ in foro conſcientiæ deberetur alicui parti, poſſet remittere præfata Pœnitentiaria. Tum quia ſolum habet facultatem remittendi pœnas eccleſiaſticas, vel abſoluendi ab eis, vt exprimitur in facultatibus eius. Tum quia in proœmio earum dicitur dari ei facultas ad pœnitentiam neceſſariam, & ita non videtur extendendum ad alias temporarias, præſertim pertinentes ad tertium, etiam in foro conſcientiæ: quia non fit illatio à ſeparatis & diuerſis, l.Papinianus.ff.de minor.& cap.ad audientiam.de decimis. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non tenentur iure communi ſuo prælato tributum capitis ſoluere: ab eis tamen exigente neceſſitate petit charitatiuum ſubſidium.num,2.*

2 *Conſuetudine immemoriali probatur præſumptiue quilibet titulus,qui allegatur.*

3 *Conſuetudo irrationalis illa ſolum eſt, quæ iuri naturæ vel diuino aduerſatur directe vel indirecte; licet ex circumſtantijs poſſit extra hos caſus etiam aliqua talis reputari,ad effectum vt tollatur. num.4.*

CONSILIVM III.

1 PRO Presbyteris Neapolitanis, ne teneantur ſinguli ſingulos aureos ducatos ſoluere Archiepiſcopo,facit tota 3. q.10. quatenus in cap. 1. c.illud.cap.inter.ſtatuitur, ne liceat Epiſcopo ab eccleſia quidquam vltra duos ſolidos exigere:ſed quia illa capitula diſponunt de eccleſijs, & in caſu propoſito agitur de ſolis presbyteris, magis pro eis facit cap.cauendi. eadem cauſa, quæſt.4. quatenus habet Epiſcopum non debere tyrannidē in ſocios exercere, nec ſubditis eſſe ſcandalo;& quatenus proponit exemplum Apoſtoli,qui, vt eius prædicatio ſuau[illegible]diretur,manu propria & arte viuebat. Neruoſius tamen facit cap. cum Apoſtolus.§.1. de cenſibus,

quate-

quatenus prohibet Episcopos imponere tallias suis clericis: ex quo Panor. colligit solum Papam posse imponere clericis collectas. Sed quia hæc, & alia multa, quæ in hanc sententiam congeri possunt, solum probant præfatos clericos non posse compelli ad soluendum hos ducatos, quorum soluendorum onus tributum capitis aptius appellatur à Iurisconsulto in l. fin. de censib. quam ab Imperatore capitatio in rubr. C. de annon. & capita. non tamen probant non posse id consuetudine induci, nisi ratione aliqua necessario concluderetur illud esse onus iuri naturali & diuino contrariũ, quæ non erit facilis inuentu; cum vtroque illorum, & etiam canonico, liceat Episcopo, quoties id exegerit necessitas, charitatiuum subsidiũ à suis
2 clericis petere, iuxta finem præfati §. prohibemus. Quare videtur distinguenda quæstio: ita quod, si intelligatur de consuetudine immemoriali, respondeatur pro Archiepiscopo, per theoriam, quæ desumitur ex cap. super quibusdam. §. præterea. de verb. signif. & ex l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. scilicet, quod consuetudo immemorialis habet vim constituti, & priuilegij: & quod per illam probatur præsumptiue quilibet titulus allegatus pro illa; & certum videtur præfato Archiepiscopo posse competere illud ius priuilegio Papæ. quod si alleget, probauit præsumptiue, nullis alijs litteris probatis. Si autem quæstio intelligatur de alia consuetudine, si non est bona fide ac legitime præscripta, respondeatur pro præfatis presbyteris, pro quibus est ius commune, quod non tollitur per consuetudinem, quæ legitime non fuerit præscripta, cap. fin. cum ei adnot.
3 de consuet. Si vero bona fide ac legitimo tempore fuerit præscripta, respondendum erit pro Archiepiscopo; nisi iudicata fuerit irrationabilis; qualis tamen quæ consuetudo videatur iudicanda, difficilis quæstionis est tractatæ per Panorm. Rocchum, & omnes in d. cap. fin. de consuet. post glo. cap. frustra. 8. dist. & in cap. 1. de constit. lib. 6. verbo rationabilia. Equidem aliquando perlegendo illud cap. vlt. de consuet. & cap. 1. de constit. lib. 6. declarãdo prædictam gloss. mihi persuasi, illam solam esse irrationabilem, quæq. præscribi non possit, quæ directe vel indirecte iuri naturali vel diuino est contraria: & quod illa, quæ continet id quod solum priuilegio Papæ concedi potest, non est illis iuribus contraria, cum Papa vsque ad sanguinem
4 teneatur illa defendere, cap. sunt quidam. 25. q. 1. Quamuis tot & tales circumstantiæ rerum, personarum, redituum, scandali, & aliquorum aliorum possent afferri, quod posset S. D. N. censere huiusmodi consuetudinem satis esse à iure improbatam ad hoc, vt iudicaretur irrationabilis, saltem ad effectum, vt post tempora Archiepiscopi præsentis huiusmodi cessaret exactio, nisi per viam charitatiui subsidij. S. I. a, &c.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo potest inducere obligationem præstandi aliqua aliquibus, puta prælatis, pro iucundo aduentu, ecclesiasticisq. pro administratione sacramentorum. num. 2.*

4 *Munera quæ olim fuerunt, potuerunt consuetudine transire in debita: vnde qui à*

muneribus abſtinere iubentur, hæc vt debita poſſunt accipere: vt quæ Epiſcopis offerunt in ſuo iucundo aduentu, num. 1. clericis miniſtrantibus ſacramenta, num. 2. immo & tenentur recipere, ne ſucceſſoribus præiudicent. num. 3.

CONSILIVM IV.

AN LICEAT Archiepiſcopo accipere à ciuitate ſua, vel ab eccleſijs, & monaſterijs eius, aliqua munera conſueta dari Archiepiſcopis in primo ſui aduentu, cum primum venit ad illa?

1 Reſpondeo, procul dubio poſſe, & debere accipere illa. Tum quia Proconſul & Præſes poſſunt accipere aliqua munera, l. ſolent. ff. de offic. Proconſ. & Leg. Tum quod conſuetudo non ſolum dat iuriſdictionem, cap. conqueſtus. 9. q. 3. ſed etiam inducit obligationem præſtandi aliqua an-
2 nua, iuxta tex. iunctа gloſſ. cap. ſeruitium. 18. q. 2. Tum quod conſuetudo dandi aliqua eccleſiaſticis, etiam pro ſacramentorum exercitio, valet, & ſeruanda eſt, cap. ad Apoſtolicam. de ſimon. Tum quod multa de conſue-
3 tudine debentur Regibus, & prælatis in ſuo iucundo aduentu. Tum quod prælati tenentur ad conſeruandum iura ſuis dignitatibus debita, argum. cap. ea quæ. de off. archid. & gloſſ. in cap. ex litteris. de pign. & arg. cap. ſine exceptione. 12. q. 2. Non obſtat illud Exod. 23. *Non accipies munera*, & illud Deut. 16. *Munera excæcant oculos*. quia hæc non ſunt vere munera: ſed quæ olim fuerunt quidem munera, per conſuetudinem facta ſunt iura debita, iuxta not. in l. ſi certis annis. C. de pact. & in dicto cap. ſeruitium. & alibi ſæpe.

Aduerte, ne ex ijs quæ dicuntur num. 2. inferas, conſuetudine poſſe induci, vt pro ſacramentorum collatione cleri à clericis aliquid poſſint exigere, contra Panorm. cap. Iacobus. num. 2. de ſimon.

SVMMARIVM.

2 *Subſidium charitatiuum peti poteſt ratione beneficiorum: an autem à diuitibus ordinatis ad titulum patrimonij, non eſt ita certum: an autem bulla Pij agens de ſubſidio reſpiciat hanc materiam, vide num. 1.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, an in bulla S.D.N. Sixti V. caueatur, vt clerici tam beneficiati, quam non beneficiati teneantur ad ſubſidium locale, & perſonale.

1 Reſpondeo primo, quod bulla S.D.N. Sixti V. intelligi poteſt de ſubſidio tam locali, quam perſonali.

Secundo, quod iure non eſt definitum, quantum debeat clericus ſoluere pro perſonali ſubſidio: neque bulla hæc id definit, neque extrauag. vas electionis. Bened. XII. relata in ea id terminat. Tum quod tota illa agit de viſitatione & procuratione propter illam præſtanda vſque ad verſ. præmiſſis. & in illo agit, ſed parum de ſubſidio charitatiuo; & ſolum definit, non debere illud excedere procurationem, quæ debetur pro viſitatione,

ne, quam ſupra definit; & ſupra nihil definit de viſitatione perſonali, vt palam eſt eam legenti.

2 Tertio, quod poteſt peti prædictum ſubſidium à perſonis clericorum ratione beneficiorum ſuorum, iuxta cap. conquerente de offic. ord. & iuxta cap. cum Apoſtolus. in princ. 6. prohibemus de cenſib. ſed non definitur quantitas ſoluenda de beneficijs ſimplicibus, neque de curatis, quæ non habent Capitula, vel collegia parua vel magna.

Quarto, quod videndus eſt Barthol. Belenſinus in lib. de charitatiuo ſubſid. q. 15. vſque ad 31. vbi determinat clericum pauperem non teneri ad hoc ſubſidium, neque diuitem, ſi non habet beneficium, nec ſi fuerit ordinatus ad titulum patrimonij, quamuis contrarium poſſit teneri, cum patrimonium eſt amplum, &c. quæ apud eum videri poſſunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gabellam, cum ſit de regalibus principi reſeruatis, non poteſt ciuitas Regi ſubiecta, nec ſuis ſubditis imponere; poterit autem, ſi licentiam à Rege prius, vt debet, obtineat, vel ſaltem illam ſa imponat mente, vt nolit eam niſi illa obtenta exigere, num. 3. ſubſitq. cauſa, ſine qua licet euitetur pœna excommunicationis bullæ Cœnæ, non tamen euitatur peccatum. num. 2. & 5.*

3 *Intentio inferioris principe imponentis gabellam, nolentis illam exigere, niſi prius principis obtenta licentia, præſeruat imponentes à peccato, vt & clauſula illa, Saluo Sedis Apoſtolicæ beneplacito, quæ in pactis beneficialibus apponitur.*

4 *Conſenſus auctoritatem præbens præcedere debet, ſimplex autem poteſt ſequi.*

7 *Gabellam iuſta auctoritate impoſitam qui ab exemptis exigit, non ligatur per bullam Cœnæ Domini; ſi tamen exigat ab eccleſiaſticis, incidet in excommunicationem iuris, Papæ tamen non reſeruatam. num. 8.*

8 *Gabellam minimam iniuſte exigens ab eccleſiaſticis, tunc demum incidit in excommunicationem & obligationem reſtituendi, ſi animo ſaltem virtuali per minima intendebat deuenire & deuenit ad quantitatem notabilem, vnius videlicet Iulij. & num. 6.*

9 *Difficultas exigendi minutam gabellam à laicis, niſi etiam ab exemptis exigatur, non excuſat ſic exigentes à culpa & pœna; ſed debent modum talem reperire, vt ita à laicis eam exigant, ne exemptos ſua fraudent libertate.*

CONSILIVM VI.

PRIMO quæritur, an gabella poſſit imponi à ciuitate regia cum ſolo conſenſu regio, vt certum quid de certa menſura vini, & de certo pondere piſcis ſalſi ſoluatur, exceptis eccleſiaſticis, & aduenis.

Secundo, an exigentes dictas gabellas ab eccleſiaſticis, & aduenis, inciderint in excommunicationem bullæ Cœnæ, vel in aliam excommunicationem.

Tertio, an item cum prædicta venduntur abſque pondere, vel abſque

vlla mensura, debeat remitti personis exceptis illa parua pars gabellæ, quæ pro rata contingeret ementem?

Quarto, quid remedij sit adhibendum ad hoc, vt non fiat contra libertatem istorum exemptorum?

AD PRIMAM quæstionem respondeo primo, quod iure communi ciuitas non potest gabellam imponere ciuibus. quia gabellam imponere est ius reseruatum principi pertinens ad regalias, cap.1. quæ sunt regal. in vsib. feud.

Secundo, quod non potest eam imponere, quamuis possit Regi eam imponenti consentire. quia aliud est imponere, aliud imponenti consentire: sicut aliud est vendere, & aliud vendenti consentire, l. aliud. ff. de reg. iur. Vnde qui prohibetur manumittere, non prohibetur manumittenti consentire, l.2.l.si pater.ff.de manumiss. vind.

2 Tertio, quod nulla gabella etiam à principe potest iuste imponi sine iusta causa; quia nec princeps, nec Rex potest quemquam etiam subditum priuare inuitum bonis suis sine culpa sua, vel iusta causa, cap. sine culpa. de reg.iur.lib.6. vt late notant omnes post Innoc. in cap.quæ in ecclesiarum. de constit. & probatur per factum Nabuchæ lib.3.Reg. cap.21.relatum in cap. conuenior.23.quæst.8. At qui imponit gabellam, tollit aliquid alicui eo inuito: ergo non potest illam imponere nolenti sine culpa, vel iusta causa.

3 Quarto, quod ciuitas, quæ vult imponendo gabellam vitare peccatum, & deberet prius facultatem vel licentiam id faciendi obtinere à Rege: alioqui merito posset dici peccatum præsumptionis, & etiam comprehensum in bulla Cœnæ; nisi imponeret animo non vtendi ea impositione, donec confirmatio Regis accederet. arg. eorum quæ de pacto iure humano simoniaco facto saluo beneplacito Papæ diximus in Manu. consil. cap. 23.
4 num.1. Nam consensus auctoritatem inducens præcedere debet, licet simplex consensus consequi possit. arg. §. tutor. Inst. de act. tutor. & l. si quis mihi. §. iussum. ff.de acquir.hæred.cap.nullus.de iur.patr. cum eis & alibi fæpe annotatis.

5 Quinto, quod ciuitas, quæ auctoritate Regis præcedente, & ipsemet Rex imponerent gabellam sine iusta causa, licet peccarent imponendo illam, non tamen incidèrent in censuram bullæ Cœnæ latam contra imponentes nouas gabellas: quia non fertur contra omnes imponentes, sed solum contra imponentes, & ad id potestatem non habentes, vt patet in prædicta bulla relata à nobis in Manu. consil. cap.27. nu.61. quia & Rex habet ordinariam ad id potestatem, & ciuitas delegatam.

Sexto, quod iuste credi potest, gabellam præfatam adeo antiquam, & tamdiu Regio consensu solutam, iusta de causa fuisse impositam, & sufficienti auctoritate munitam. argum. cap. super quibusdam. de verb. signific.

6 AD SECVNDAM respondeo primo, quod pro parte affirmante facit, quod valet argumentum de toto ad partem, saltem quando eadem ratio idem iuris in ea dictat, l. quæ de tota. ff. de rei vend. cap. pastoralis. §. item

si totum. de offic. deleg. & quod videtur prædictos exactores incursuros præfatam excommunicationem, si exigerent à clericis & aduenis emptoribus præfati piscis salsi duos carlenos pro barilo, vel vnum granum pro rotulo. Secundo, quod licet furari minimum sine intentione furandi vsque ad quantitatem notabilem, non sit peccatum mortiferum; furari tamen cum ea, est tale, cap. fin. 14. quæst. 7. cum latius ibi per nos adnotatis, & breuius postea tactis in Manu. confessar. cap. 17. num. 3. & seq.

Pro parte vero negante facit primo, quod furari minimum sine intentione actuali, vel virtuali furandi vsque ad quantitatem notabilem, non est mortiferum, nisi illud minimum toties repetitum constituat quantitatem notabilem, secundum communem sententiam à nobis vbi supra relatam.

7 Secundo, quod Caiet. in sum. verb. excomm. casu 71. quem sequuti fuimus in d. cap. 27. num. 81. tenuit quod exigentes gabellas à personis exemptis ab eis tunc demum incidunt in censuram præfatæ bullæ, cum exigunt gabellas à nullis debitas, & non cum exigunt gabellas debitas ab aliquibus, licet non debeantur ab exemptis; alioqui enim exigentes eas à militibus & alijs personis exemptis, licet non essent clerici, inciderent in eam: quod non esse verum, videtur manifestissimum, vt ille ait. Et gabella præfata non est gabella simpliciter prohibita, sed tantum prohibita exigi à clericis & aduenis.

Quibus pro vtraque parte consideratis, dici potest primo, præfatos exactores non incidisse in excommunicationem bullæ Cœnæ, eo quod præfatam gabellam ab aduenis & clericis exegerunt; quia exactio præfatæ gabellæ non est simpliciter & in vniuersum prohibita, sed tantum quoad aduenas, & ecclesiasticos.

8 Secundo, quod illi exactores, qui minutatim multis vicibus voluerunt exigere ab ecclesiasticis vsque ad notabilem quantitatem, & de facto exegerunt vsque ad illam, inciderunt in excommunicationem cap. quamquam. de censib. lib. 6. per quod excommunicantur exigentes ab ecclesiasticis gabellas indebitas ab eis; quamuis non inciderint in censuram bullæ Cœnæ, inter quas est illa magna differentia, quod hæc est reseruata Papæ, illa verò non.

AD TERTIAM respondetur, quod omnes illi exactores, qui exegerunt ab aduenis vel ecclesiasticis vsque ad notabilem quantitatem, tenentur restituere: & quod notabilem quantitatem facit, erat olim dimidium Iulij, vt diximus vbi supra num. 3. b. nunc autem vnus Iulius integer, per ea quæ nuper ad aliud propositum monachis Carthusiensibus respondimus; & quod facienda est restitutio eisdem personis, à quibus exacta est, vel hæredibus earum, si per iustam diligentiam sciri possint, alioquin pauperibus, vel pijs locis, argum. cap. cum M. iuncta gloss. de vsur.

9 AD QVARTAM respondeo, quod quatenus illa est facti, & non iuris, melius satisfacient ei domini consulentes, qui melius nouerunt quæ

in præfata ciuitate fiunt, & fieri possunt, quam nos, informando se præsertim de ijs quæ prudenter & exacte seruantur in principatu Cataloniæ, & in regnis Aragoniæ, & Valentiæ. Ad eam tamen, quatenus est iuris, respondemus quod debent inuenire talem modum, per quem exactores ita recipiant quod iustum est, quod exempti non fraudentur libertate, qua frui debent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gabellas imponendi potestatem habet Princeps, qui habet regalia, qualia is habet à cuius sententia non appellatur, num. 2. quas si iniuste imponat, peccat, sed non incurrit excommunicationem bullæ. num. 3.*

CONSILIVM VII.

INTERROGATVS primo, an Illustr. Domini de Gonzaga vigore inuestituræ licite possint imponere noua datia in castris S. Martini insulæ Douariensium, & alijs in inuestitura citatis locis.

Secundo, dato quod imposuerint, an inciderint in censuras bullæ in Cœna Domini.

1 Respondeo ad primum, quod possunt. Tum quia expressis verbis conceditur eis potestas ea imponendi in inuestitura Federici fol. 2. & in inuestitura Maximiliani I. fol. 2. Tum quia per multa verba generalia se referentia ad inuestituram Maximiliani I. id ipsum concedit Carolus V. in sua inuestitura fol. 2. ibi, *Necnon omnes & singulas gratias, libertates, indulta, facultates, concessiones, & alia quæcumque in supradicto priuilegio Auin. expressa & contenta.* etiam Maximilianus II. id concedit in sua inuestitura fol. 3. ibi. *Necnon omnes & singulas gratias, libertates, indulta, facultates, concessiones, & alia quæcumque in supradictis priuilegijs expressa & contenta.* Tum quia extra scripturā quæstionis verbo proponitur à prædictis Marchionibus non appellari ad alium superiorem, quod etiam prædictæ inuestituræ satis significant per illa quidem Sigismundi fol. 1. ibi, *Quod tu, & hæredes, & successores tui legitimi Marchiones Mantuæ perpetuis in antea temporibus omni dignitate, præeminentia, nobilitate, potestate, iure, libertate, honore, & consuetudine gaudere ac frui continuo debeatis, quibus alij nostri, & Sacri Romani Imperij Principes, &*
2 *nominatim Marchiones Illust. fruiti sunt hactenus, & quotidie potiuntur.* Aliæ vero, quatenus omne merum & mixtum imperium, & quatenus liberam potestatem, & quatenus omnimodam iurisdictionem expresse concedunt; aliæ quatenus idem concedunt per relationem ad alias. At illi, à quibus non appellatur, habent iura regalia, & non prohibentur per bullam Cœnæ imponere noua datia, & vectigalia, vt etiam nos post alios notauimus in Manu. confess. cap. 27. num. 61. & probatur per cap. innouamus. ibi, *Regum & Principum*, de censib. quatenus probat, eum qui habet regalia, posse etiam noua vectigalia imponere: & per inuestituram Sigismundi con-

di constat prædictos Marchiones habere regalia.

3 AD SECVNDVM respondeo, consequens esse eius, quod dictum est ad primum, eos non incidisse in excommunicationem bullæ Cœnæ, eo quod prædicta datia imposuerint, vt palam est, quamuis potuissent peccare secundum Alexandrum III. d. cap. innouamus. Sed esto peccassent iniuste imponendo, non tamen incurrissent prædictam censuram, quæ contra solos non habentes ius ea imponendi fertur, vt littera prædictæ bullæ habet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Gabellas nouas per bullam Cœnæ imponi prohibitas videtur imponere superior vetans extrahi triticum non molitum.

CONSILIVM VIII.

AN QVI dominus terræ ordinat vt subditi sui non possint vendere triticum extra territorium eius integrum non molitum, contraueniat bullæ Cœnæ Domini, vetanti, ne quis noua pedagia & gabellas imponat?

1 Si ducerer affectu ingenti, quo sum in prudentem Principem, qui dignatus est iubere mihi, vt respondeam, absque vlla mora & studio responderem licere quod in hac re desiderat sua Excellentia: quia vero affectus est lege naturali, diuina, & humana dirigendus, non audeo dicere id esse licitum. Tum quia omni iure præfato prohibetur, ne quis supergrediatur, neque circumueniat in negotio fratrem suum, 1. ad Thess. cap. 4. & ne id quod nostrum est à nobis absque nostro consensu auferatur, l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. Innoc. & omnes cap. quæ in ecclesiarum. de const. & negari non potest, quod libertas exportandi triticum vendibile non molitum extra territorium sit quoddam bonum & pecunia æstimabile subditorum suæ Excellentiæ, & consequenter quod absque illorum consensu non est eis auferendum. Tum quia difficile potest dici, quod illud non vetatur in d. bulla Cœnæ Domini, cum secundum recep. sententiam per verba illa, *pedagia noua & gabellas*, intelligatur etiam incrementum eorum, vt super ea nos in Manu. consel. cap. 27. num. 61. diximus, & secundum mentem illam Pont. comprehendunt omne onus & grauamen nouum pecunia æstimabile, quale videtur onus non exportandi triticum vendibile sanum & integrum extra territorium, propter multa quæ in hoc adduci possent. Quare oranda videtur sua Excellentia, & Celsitudo, ne id tentet facere, nisi de consensu eorum, quos res tangit, quo sit gratior suis subditis, & D. N. Iesu Christo, qui suam Excellentiam semper & vbique conseruet sibi gratiosam.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Hospitalitas laudatur, & eam negantes Dominus arguit.*
2 *Hospitibus, quam indigenis, carius vendere, vetitum.*
2 *Consuetudo hospitandi gratis vbi aliquando fuit.*
2 *Venditio iurium hospitandi iuri naturæ aduersatur.*
3 *Peccanti qui consentit, præsertim cooperando, peccat.*
4 *Consuetudo vendendi ius hospitandi, cum priuilegio vendendi vinum carius hospitibus, iniqua, itemq. & libera concessio hospites recipiendi omnibus facta cum onere soluendi aliquid pro qualibet mensura vini vendendi.*

CONSILIVM IX.

AN COMMVNITAS Tiburtina solita vendere, siue locare ius hospitandi hospites certo pretio, cum priuilegio, vt posset vendere fogliettam vini vno quatrino plusquam venditur in ciuitate, possit nunc statuere, vt ius hospitandi sit liberum cuiuis, modo soluat duo scuta pro singula quaque cupa vini, quam vendiderit.

1 Attento primo, quod hospitalitas in sacris litteris laudatur, adeo quod ob eam meruit Abraham habere Angelos in hospites, Genes. 19. & quod Dominus apud Matth. cap. 25. arguit eam non exhibentes, per illa verba, *Hospes fui, & non recepistis me.* & Apost. eius ad Romanos 12. omnes Christianos hortatur, vt sint hospitales, adeo vt nollet fieri quemquam Episcopum, nisi esset hospitalis, 1. ad Timoth. 3. & ad Titum 1. quem citat Gratianus in summa 42. dist. corroborando id postea per multa capp. quæ in eadem subijcit. Attento item, quod Conc. relatum in cap. 1. de empt. sta-
2 tuit, ne quidquam carius vendatur hospitibus & peregrinis, quam indigenis: Attento item, quod in multis partibus Hispaniæ ante 90. annos gratis hospitio suscipiebantur, & alebantur hospites; immo & nunc in hanc diem id fieri audimus in Hibernia, & Noruegia; Attento etiam, quod rationi naturali obuiare videtur, quod hospitantes accipiant aliquid vltra iustam mercedem ab hospitibus, quos suscipiunt; & multo magis, quod vendantur iura recipiendi hospites cum priuilegio ne qui alij recipiant
3 eos. Attento præterea, quod non solum facientes, sed etiam consentientes peccato damnabuntur, cap. 1. ad Roman. & cap. 1. de offic. delegat. præsertim cum consentit cooperando, & participando de lucro, vt post Caiet. scripsimus in Man. confess. cap. 17. num. 193. & quod peccatum est carius vendere hospitibus, quam indigenis, vt probat cap. 1. de empt. & quod vendendo ius hospitandi cum priuilegio vendendi carius vno denario fogliettam vini, vel cum onere soluendi duo scuta pro qualibet cupa vini, est consentire, dareq; causam & occasionem pluris vendendi peregrinis, quam indigenis, participando de lucro: Attento etiam, quod in multis regionibus dant communitates aliqua priuilegia hospitantibus cum onere ipsarum sine vllo grauamine hospitum, quo benignius eos suscipiant: Attento denique, quod huiusmodi ius hospitandi non venditur in Vrbe, nec quod sciam, in vlla ciuitate, vel oppido Hispaniæ, vel Galliæ: Attentis inquam

his

his omnibus, neſcirem defendere prædictum antiquum morem vendendi
4 ius hoſpitandi prædictæ communitatis cum priuilegio vendendi carius vno denario fogliettam vini: nec auderem laudare prædictum nouum modum vendendi ius hoſpitandi eiuſdem communitatis, cum onere ſoluendi duo ſcuta pro qualibet cupa vini, etiam ſi nulla bulla Cœnæ id prohiberet: quoniam iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa, videtur eſſe prohibitum, per ſuperius dicta: quamuis fatear modum nouum non eſſe tam illaudabilem, quam antiquum. Salua, &c.

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE, VEL ALTARIS.

SVMMARIVM.

1 *Cœmeteria polluta iiſdem caſibus & modis reconcilianda, quibus eccleſia; etſi ſint conſecrata ad ſepeliendum, vt dicitur de eccleſia, quæ conſecratur ad celebrandũ, num. 3. debent ab Epiſcopo reconciliari, nu. 2. & 3. niſi ex priuilegio hæc facultas ſacerdoti competat. nu. 5. at ſi ſolũ ſint auctoritate Epiſcopi ædificata, vel benedicta, tunc à ſacerdote cũ aqua ab ipſo exorcizata poterũt recõciliari. nu. 2. 3. & 4.*

5 *Conſuetudo non videtur ſufficere ſacerdotibus, vt eccleſias vel cœmeteria conſecrata, ſi polluantur, reconcilient, niſi innitatur priuilegio aliquo.*

CONSILIVM I.

AN RECONCILIATIO violati cœmeterij à ſimplici ſacerdote fieri poſſit?

1 Reſpondeo primo, quod cum reconciliatio cœmeterij eiſdem caſibus fit facienda, quibus reconciliatio eccleſiæ, vt dicit Guliel. Durant. in rational. diuin. off. cap. 6. nu. 45. eodem etiam modo videtur facienda: quod ſatis ſignificat cap. conſuluiſti. de conſecr. eccleſ. vel alt. ibi, *ſicut in dedicationibus*: quod gloſſa exponit per, *reconciliationibus*.

2 Secundo, quod eccleſia polluta, ſi eſt conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum, & non per presbyterum, cap. aqua. de conſecr. eccl. ſi autem non eſt conſecrata, ſed ſolum benedicta, ſeu auctoritate Epiſcopi in eccleſiam conſecrandam ædificata, poteſt fieri per presbyterum per aquam exorcizatam à ſemetipſo, cap. fin. iuncta gloſſ. receptа per Card. Panor. & communem eod. tit.

3 Tertio, quod ex his duobus videtur inferri, quod cœmeterium non ſolemniter conſecratum, ſed ſimpliciter auctoritate Epiſcopi deputatum ad ſepeliendum, ſicut eccleſia non conſecrata ad celebrandum, poterit reconciliari, ſi polluatur, per presbyterum cum aqua per ſe exorcizata: quia maius quiddam & principalius eſt eccleſia, quam cœmeterium eius, vt habet cap. 1. de conſecr. eccl. vel alt. lib. 6. & conſequenter non eſt neceſſaria reconciliatio ſolemnior cœmeterij, quam eccleſiæ.

4 Quarto, quod cœmeteriũ ſolemniter conſecratũ per Epiſcopũ, ſi polluatur, debet etiã recõciliari ſolemniter per Epiſcopũ, aqua ſolemniter cũ vino & cinere per Epiſcopum benedicta, vt habet præfatum cap. conſuluiſti.

Quin-

Digitized by Google

5 Quinto, quod non obstat consuetudo in quæstione proposita: quia videtur ea niti priuilegio simili ei de reconcilianda ecclesia consecrata, cuius meminit Innoc. IIII. in d. cap. aqua. quem sequuntur Card. & Panor. ibidem, & in effectu præfatus Guliel. vbi supra nu. 38. ibi. *nisi forte hoc ex priuilegio sibi competat speciali.*

SVMMARIVM.

2 *Parochis omnia quæ sunt ordinis, exceptis ijs quæ sunt ordinis episcopalis, licent; vnde aquam lustralem benedicunt; ecclesiam nondum consecratam, si polluatur, aqua à se exorcizata expiant; integumenta, & alia ornamenta altarium benedicunt. nu. 3. fallit in ijs quæ sunt eis interdicta specialiter, vel iure communi, vt est consecratio corporalium, nu. 1. vel consuetudine, vt sunt vestes, & alia indumenta sacerdotalia, nu. 3. qua cessante, mero iure possent etiam dicta indumenta benedicere. nu. 2. & 3.*

CONSILIVM II.

AN VESTIVM sacerdotalium benedictio sacerdoti simplici competat? An & integumentorum altarium?

1 Respondeo, quod hæc quæstio perfunctorie perpensa facilis videtur, serio tamen & cum iudicio librata satis difficilis est. Nam frequentior opinio est pro parte negante in clem. attendentes. §. statuimus. de statu monach. vbi Cardinalis ait hoc cõmuniter teneri; & ei concordat Philip. Franc. in cap. abbates. de priuil. lib. 6. & Sylvest. in summa, verb. benedictio. §. 2. pro quibus facit cap. consulto. de consecr. dist. 1. quatenus habet corporalia benedicenda esse ab Episcopo, & cap. quamuis. 68. dist. quatenus multa prohibet presbyteris, & in ijs altarium consecrationem.

2 Pro parte vero affirmante facit, quod omnia quæ sunt ordinis, exceptis quæ sunt propria ordini episcopali, & quæ sunt expresse prohibita parochis simplicibus, possunt parochi facere, cap. ecce. 95. dist. at communis opinio habet, quod Abbates possunt ea benedicere, & consequenter non sunt ordinis episcopalis; nec reperitur iure aliquo speciali id eis prohibitum, exceptis corporalibus; ergo, exceptis illis, possunt alia omnia indumenta benedicere. Qua ratione hanc partem tenet Angel. in summa, verb. benedictio. post princip. Facit etiam præfatum cap. quamuis. quatenus inter multa prohibita presbyteris nullam de benedictione sacrarum vestium mentionem facit, licet illud communis pro se satis incaute alleget. Facit & cap. aquam. de consecr. dist. 3. qua parte habet, omnes sacerdotes posse benedicere aquam lustralem, quæ maioris effectus videtur, quam benedictio amictus, vel cinguli, seu zonæ sacerdotalis. Facit & cap. fin. de consecr. eccles. quatenus habet, presbyterum posse expiare ecclesiam polluram, si nondum est consecrata, per aquam à semetipso exorcizatam: quod maius quiddam videtur, quam benedicere zonam, seu cingulum sacerdotale. Facit denique, quod communis opinio nullum pro se canonem, neque firmam rationem habet.

Itaque

3 Itaque nobis propius vero videtur, primũ, quod ſolo iure ſcripto attento poſſet parochus veſtes ſacras, ſeu indumenta ſacerdotis benedicere.

Secundo, quod conſuetudo vniuerſalis videtur contrarium induxiſſe: & conſtat eam poſſe legem inducere, & legem inductam abrogare. cap. fin. de conſuet. l. 2. C. quæ ſit lon. conſuet.

Tertio, quod conſuetudo præfata religioſa potius videtur mouiſſe doctores ad dicendum id eſſe iuris, quam iura ſcripta.

Quarto, quod conſuetudinem, quæ in aliquibus terris ſeruaretur, dicerem iuri conſonantiorem.

Quinto, quod iure & conſuetudine arbitror licere parochis integumenta altarium, & alia ornamenta, exceptis veſtibus neceſſarijs ſacerdoti ad dicendam Miſſam, benedicere: quia ſola benedictio illarum videtur ab eorum poteſtate conſuetudine ſubtracta.

DE CELEBRATIONE MISSARVM, & Sacramen. Euchar. & diu. Offic.

SVMMARIVM.

1 *Die Natiuitatis Domini iure cõmuni nemo tenetur audire tres Miſſas, nec ſacerdos eas celebrare, num. 2. licet poſſit: ſiue dicat omnes tres poſt auroram, ſiue primam antea, & alias poſt: ſecundam autem & tertiam ante auroram dicere non poteſt: & ſatisfacit, ſi vnam tantum dicat, ſecundam inquam, vel tertiam.*

CONSILIVM I.

QVAESITVM eſt primo, an omnis ſacerdos in die Natiuitatis Domini teneatur ſub præcepto celebrare tres Miſſas.

Secundo, qua hora illas dicere conueniat.

Tertio, vbi ſunt plures ſacerdotes, an omnes debeant dicere primam, vel omnes ante auroram; vel ſi non tenentur omnes dicere, quam, vel quas omittere poſſint.

Ex eis quæ latius commenti ſuimus in cap. nocte ſancta. de conſecr. diſt. 1. & breuius in Man. conſeſſ. cap. 15. nu. 87. & aptius quo ad propoſitum in cap. 21. nu. 2. colligi poteſt breuis reſponſio ad quæſtiones ſupradictas.

1 AD PRIMAM quidem, quod iure tantum communi attento, & ſecluſo voto, iuramento, promiſſione, & ſtatuto particulari, vel alia obligatione ſpeciali, nullus ſacerdos tenetur dicere tres Miſſas in nocte & die ſancta Natiuitatis Domini. Tum quia in nulla illius parte id præcipitur, quod ſenſit gloſſ. præfati cap. dum pro verbo *celebrent*, ponit verbum *celebrantur*, ſignificando quod verbum *celebrent* non eſt verbum præceptiuum imperatiui modi, ſed verbum narratiuum, & permiſſiuum optatiui, vel ſubiunctiui modi. Tum quia S. Thom. in 3. par. q. 8. ar. 10. & in 4. diſt. 12. q. 3. art. 1. communiter receptus ſentit præfatum cap. quo ad ſingulos Chriſtianos continere conſilium, quo ad effectum celebrandi, & audiendi celebrantem, quod nos magis expreſſimus in d. cap. 21.

AD

Digitized by Google

2 AD SECVNDAM, quod ſacerdos illo die poteſt ſolo iure communi attento dicere omnes tres, vnam noctu, & duas poſt auroram, & omnes tres poſt eam, & primam tantum earum ante auroram, & alias duas ſolas, vel cum prima poſt auroram, & ſecundam, & tertiam, vel vnam tantum earum poſt auroram, & neutram illarum ante illam.

AD TERTIAM, quod in eccleſia, in qua ſunt plures ſacerdotes, vnus ſolus, & omnes poſſunt dicere ante & poſt auroram primam illarum, & ſecundam, & tertiam poſt eam, & neutram ante illam; & poſſunt alteram illarum, quam volent, omittere, vel dicere; attento, vt dixi, ſolo iure communi; & nihilo alio, quod minuat vel augeat facultatem à iure communi conceſſam, accedente. Salua, &c.

Sed quod qui audit Miſſam noctis Natalis ſatisfaciat præcepto, notat Syluest. verb. Miſſa. 2. poſt num. 1. verſ. dicitur ſecundo. vnde idem videtur poſſe dici de celebratione: licet D. Nauarrus hic vtatur illa dictione, alteram, quæ dicitur de duobus: ſed quia alterum etiam poteſt dici de tribus, ideo poſſet dici D. Nauarrum non diſſentire à Syluestro.

SVMMARIVM.

1 *Miſſas duas in die celebrare licet ob neceſſitatem, ſeu vtilitatem, non dicentis, ſed audientis: & quæ ſit ſufficiens, arbitrio boni viri relinquitur. num. 2.*

CONSILIVM II.

AN LICEAT ſacerdoti in magna ſacerdotum penuria bis in die Miſſam celebrare: quia ea eſt nunc in Anglia ſacerdotum inopia, vt in itinere centum milliarium vix tres Catholicos ſacerdotes reperias, qui Miſſam celebrent, & ſacramenta miniſtrent.

Reſpondeo, licere. Tum quia cap. conſuluiſti. de celebrat. Miſſ. habet expreſſe, poſſe quem bis celebrare propter neceſſitatem: & in hoc caſu occurrit illa. Tum quia ex illo cap. colligunt Card. Panor. & alij, quod regula de non dicenda Miſſa ab vno eodem die bis, fallit in caſu neceſſitatis, qualis eſt hic. Tum quod gloſſ. eiuſdem cap. habet poſſe quem dicere duas Miſſas, cauſa vtilitatis non quidem dicentis, ſed audientis, vt ibi Card. egregie adnotauit: & in caſu propoſito occurrit neceſſitas audientis, vel audientium. Tum quia, quæ neceſſitas ad hoc ſufficiat, relinquitur arbitrio viri prudentis, vt adnotauit Panor. ibidem, & probatur ea efficaci ratione, quod cum aliquid indeterminatum iure ſtatuitur, determinatio arbitrio boni viri eſt facienda, l. 1. ff. de iur. delib. cap. de cauſis. de offic. deleg. At quilibet vir prouidus, & bonus iudex, qui legerit & perpenderit caſus, in quibus licet bis in vno die celebrare propter neceſſitatem, vel vtilitatem, quos ſummatim nos colligimus in Manu. confeſſ. cap. 25. num. 87. facile iudicabit in caſu propoſito iuſtam occurrere neceſſitatem, ob quam id fieri poſſit; denique quod Card. in eod. cap. q. 3. expreſſe habet id poſſe fieri propter raritatem ſacerdotum, quæ in hoc caſu maxima eſſe proponitur. Salua, &c.

SVM.

Digitized

SVMMARIVM.

1 *Missas secundum ritum & cærimonias Missalis sub ipso recogniti dici cum præcipiat Pius V. sua bulla, sequitur vt etiam debeant dici orationes assignatæ, dicendæ dum sacerdos vestibus se sacris induit, & nu. 2. illarumq. omissio esset mortalis, si ex contemptu fieret, vel etiam si omnes sine causa reputata legitima omitterent; secus si vnam aut alteram, modo cesset contemptus. num. 4.*

2 *Presbyter sine sacris vestibus etiam metu mortis missando peccat.*

3 *Gerundium adiectiuum, vel participium passiuum necessitatem signant.*

CONSILIVM III.

AN ORATIONES, quas dicunt sacerdotes, cum vestiuntur vestibus sacris, sint præceptæ?

Iussus respondere huic quæstioni ab eo, cuius ego responsum libentissi-
1 me audirem, & ei parerem, sub eius emunctissima censura, respondeo, pro indubitato me habere obligari presbyteros ad dicendas preces ordinatas in Missali, vt eas dicant, cum vestiuntur sacris vestibus. Tum quia ferè. Pius V. iussit, vt Missæ dicantur secundum ritum & cærimonias in suo Missali institutas, vt habet bulla eiusdem: & in Missali postea recognito sub rubr. ritus seruandus in celebra. Missæ, habet singulas orationes pro singulis vestibus institutas esse dicendas à sacerdote, cum se illis vestit. Tũ quia consuetudo antiquissima totius Ecclesiæ saltem Latinæ seruat illud à tempore immemoriali: & constat consuetudinem rationabilem esse seruandam, cum deficit lex, cap. consuetudo. 1. distinct. & cap. fin. de consuetud. præsertim cum est immemorialis, quæ habet vim constitutionis, cap. super quibusdam. §. præterea. de verb. signific. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. & consequenter licet nulla esset lex, quæ presbyteros ad hoc obligaret, est tamen consuetudo notoria, quæ ad id obligat, iuxta
2 l. de quibus. ff. de legib. & l. 2. C. quæ sit long. consuetud. Tum quia certum est presbyteros peccare missando sine sacris vestibus adeo quidem, vt nos scripserimus in Manu. confess. cap. 25. num. 83. sequuti Caiet. 1. 2. quæst. 96. art. 4. non posse licite Missam celebrari sine vestibus sacris, etiam ob metum iusti timoris, etiam mortis: & cõstat prædictas orationes esse quædam accessoria prædictis vestibus, & accessorium debere sequi naturam principalis, cap. accessorium. de regul. iur. lib. 6. cum ijs quæ ibi gloss. citat. Tum quia nihil cum scandalo est agendum, Matth. cap. 18. & cap. nihil. de præscrip. & grande scandalum esset toti clero, quod presbyteri orationibus omissis sese induerent, & ad missandum pararent. Tum quia non obstat, quod prædictus Pius V. non posuit præfatas orationes in prima sui Missalis editione: quia etiam nihil meminit de vestibus ipsis, quæ erant principaliora precibus. Immo arg. retorqueri potest in arguentem sic: Non meminit ille pijssimus Papa in prima editione Missalis, & postea addidit in eius recognitione; ergo sensit defectũ fuisse notabilem, & memorandum, atque supplendum. Tum quia non obstat etiam dicere quod in præfata recognitione non est verbum præceptiuum: partim quia, licet nõ

sit

sit expressum, est tamen tacitum; dum rubica, cui debet conuenire nigrũ,
3 habet *Ritus seruandus in celebrat. Missæ*, siue verbum *seruandus* sit gerundium adiectiuum, quod significat necessitatem, iuxta glo. in rub. ff. de edendo: & clarius, si est participium; quia participia passiua resoluuntur regulariter in verbum *debet* adiunctum infinitiuo passiuo; ita verbum *ordo seruandus*, quod resoluetur in illa verba, *Ordo qui seruari debet*.

4 Maioris autem quæstionis est, an illarum omissio esset peccatum mortiferum: & quidem putarem esse tale, si per contemptum fieret; quia etiam omissio consiliorum talis est, si fiat ex contemptu, iuxta glos. sing. & recep. in cap. qui autem. 10. dist. immo etiam si omitterentur omnes absque contemptu scienter, deliberate, sine causa, aduertendo se illa omittere: quia esset notabilis defectus eorum, quæ in vestiendis sacris vestibus requiruntur, qualem esse mortiferum nos probamus in Enchir. de orat. super cap. quando. de consecr. dist. 1. cap. 10. num. 9. non autem si eas omitteret per incogitantiam, vel obliuionem, & aliam causam, quam reputaret ad id iustam, etiam si non omnino talis esset, per ea quæ scripsimus in Manu. cons. prælu. 9. à num. 10. præsertim num. 16. neque si vnam, vel alteram illarum omitteret scienter, & sine vlla causa, absque tamen contemptu; quia in omni materia paruitas & subreptio transgressionis legis, vel consuetudinis excusat à mortali, per ea quæ aiunt S. Tho. & alij citati à nobis vbi supra, nu. 11. Per quæ omnia explodi possunt scrupuli omnes, qui ex antinomia, præfata circa hoc cuipiam insurgerent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missam celebrans addere potest clausulam*, Et Regem nostrum, *vbi adest consuetudo, &c.*

1 *Lex pro qua parte vsu non est recepta, non obligat; & pro lege habetur, quod legislator interrogatus responderet.*

2 *Festũ Præsentationis B. Mariæ, & aliquot alia celebrari possunt in quibusdã regnis.*

2 *Legem superioris inferior ex magna causa transgredi potest, & ex ea contra canones statuere potest Episcopus.*

CONSILIVM IV.

VTRVM in vltima oratione, quæ in Missa post communionem pro Papa dicitur, addere liceat iuxta antiquum vsum, *Regem nostrum cum pro le regia, & Episcopum nostrum*, &c. non obstante bulla Pij V. in nouo Romano Missali posita; qua Pius V. in Missarum celebratione, decernendo, nihil vmquam addendum, detrahendum, aut mutandum esse præcipit, ne sacerdotes alias cærimonias, vel preces, quam quæ in dicto Missali continentur, addere, vel recitare præsumant.

Secundo, vtrum festum Præsentationis B. Mariæ, S. Herminigildi, Coronæ Domini, & Angeli custodis in Archiepiscopatu Cæsaraugustano celebrari possint, iuxta declarationem, quam Don Ferdinandus ab Aragona Archiepiscopus Cæsaraugustanus fecit.

AD

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondeo affimatiue, quod poſſunt addi. Tum quia lex, quæ non eſt recepta, non obligat. 9. leges. 4. diſt. & glo. ſolemnis in cap. 1. de treug. & pace. vbi late Fel. ad nihil quidem, ſi in nihilo recipiatur, neque ad partem, quo ad quam nõ eſt recepta, etiamſi quo ad alias omnes recipiatur, per ea quæ nos tradimus in Man. confeſſ. cap. 23. nu. 62. & conſtat præfatam legem quo ad prædictam particulam non eſſe receptam in Hiſpania. Tum quia lex, quæ vetat fieri aliquid, non includit facientem illud per ſimplicitatem, & bonum finem, ſine contemptu, dolo, ſuperbia, & temeritate, iuxta doctrinam Card. in clem. 1. q. 39. de priuil. & ſacerdotes celebrantes non faciunt præfatam commemorationem per ſuperbiam, & contemptum, ſed per bonum reſpectum, & obſeruantiam, ſiue pietatem, qua ſunt, & debent eſſe in ſuos Reges, & ne ipſi & populus ſtomachentur propter omiſſionem tam piæ conſuetudinis fundatæ in præcepto Pauli. 1. ad Timoth. 2. iubentis fieri obſeruationes pro Regibus, & ijs qui in ſublimitate conſtituti ſunt. Tum quia etiam ipſo Pio viuente, & poſtea in hunc diem omnes Hiſpani ſeruant illam conſuetudinem, & addunt illam particulam in hac ipſa Vrbe in trib. eccleſijs, S. Iacobi, B. Mariæ de Monſerrat, quæ eſt Aragonum, & S. Antonij, quæ eſt Luſitanorum: &, ſi rogatus fuiſſet ipſemet, an eſſet contentus, vt cõſuetudo illa ſeruaretur vniformiter ab omnibus fere Hiſpanis recepta, veriſimile eſt reſponſum iri quod ſic: & habendum eſt pro lege id, quod reſpondiſſet legiſlator, ſi fuiſſet interrogatus, cum legem conderet, iuxta gloſſ. ſing. & receptam in l. tale pactum. 9. fin. ff. de pact.

AD SECVNDAM reſpõdeo primo, quod in eius propoſitione non narratur declaratio, quam fecit Don Ferdinandus ab Aragona Archiepiſcopus Cæſarauguſt. prædeceſſor Illuſtriſſimi, qui de hoc dicitur dubitare, ſuper indulgentia & conceſſione facta Regnis Hiſpaniarum, addendi aliqua feſta, quæ non ſunt in Breuiario & Miſſali Romanis, per quam declarauit celebrari poſſe in prædicto Archiepiſcopatu feſtum Præſentationis B. Mariæ, S. Herminigildi, & Coronæ, & Angeli cuſtodis, de quibus quæritur.

2 Secundo, omiſſis quæ poſſunt adduci pro vtraque parte, videtur reſpondendũ, quod declaratio præfata Illuſtriſſ. Archiepiſcopi abſque vllo reatu ſeruari poteſt, donec S. D. N. conſultus contrarium reſponderet. Tum quia facta fuit, antequam Sanctitas eius interpretaretur conceſſionem illam Pij V. de qua meminit; quam ſi forte vidiſſet, eam probaſſet. Tum quia initur maximæ deuotioni populi Chriſtiani ſui Archipræſulatus: & ex magna cauſa poteſt iudex inferior tranſgredi canonem & legẽ ſuperioris, vt ſentit Innoc. receptus in c. 2. de conſt. cuius dictum dilatat ibi Fel. à nu. 48. confirmando illud per l. ſi homine. ff. mand. & quod per illam dixit Bal. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. quod ex magna & euidenti cauſa poteſt Epiſcopus ſtatuere contra ius canonicũ: per quæ omnia probatur fortiori ratione poſſe defendi præfatam declarationem Don Ferdinandi. Tum quia maius ſcandalum oriretur nunc illi declarationi iam ſemel ſuſceptæ contraueniendo, quã à principio, cũ ſola prohibitio Pij V. id vetaret: & ſcãdalum, qua parte poteſt, vitari debet, c. nihil cum ſcandalo. de præſcrip. Tum

quia

quia officia in prædicta declaratione expreſſa ſunt illi regioni valde celebria, & ſatis pauca, cum in varios menſes ſint digeſta. Tum quia, etſi reliquiæ illius glorioſiſſimi principis Herminigildi non ſint adeo nobiles in ſua ſpecie conſideratæ, ſunt tamen maximæ, penſata ea, quæ ſunt magnitudine celebratæ in illo celeberrimo cap. Herminig. 24. q. 1. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Miſſæ diebus feſtis audiendæ præceptum eſt iuris humani, cui iuſta præſcriptione poteſt derogari. Illam item, quam Græci ritu ſuo præſcripto dicunt, poteſt Catholicus audire, modo in ea non fiat, vel omittatur aliquod iuri diuino contrarium.*

2 *Horas canonicas obligatus recitare ſecundum aliquod Breuiarium ante 200. annos ab editione Romani editum, non poteſt priuata auctoritate illas dicere ſecundum Breuiarum Romanum, niſi prius Epiſcopus cum Capitulo, ſeu prælatus cum conuentu communiter Romanum receperit.*

CONSILIVM V.

AN ITALVS habitans in terris Græcorum in die feſto Miſſam ritu Græcorum audire poſſit, an vero excuſetur à præcepto Eccleſiæ audiendi ſacrum, quando ritu tantum Græcorum audire poteſt?

Secundo, an Breuiarium priuatum ante 200. annos habens, Romano Breuiario horas recitare valeat?

1 AD QVAESTIONEM primam reſpondeo primo, illam eſſe maximã, & dignam Sophocleo cothurno, quali non licet in præſentia mihi vacare. Secundo, quod reſponſurus ad illam informandus eſſet prius de modo celebrandi Miſſas illarum terrarum, an ſit contrarius ritui Catholicorum neceſſario iure diuino in eis celebrandis ſeruando, an non, licet ſit contrarius in aliquo iuri canonico conſuetudine antiqua abrogabili. Nã ſi priore modo eſſet contrarius, non liceret Catholico eam audire; quia iure diuino eius auditio videretur prohibita, ſicut & ipſa celebratio, cum eſſet conſenſus in peccatum iure diuino prohibitum, & ita damnabile, iuxta illud Pauli ad Rom. 1. & cap. 1. de offic. deleg. cum ei ſimil. Si autem poſteriore modo eſſet contrarius, ceſſaret hæc obiectio: quia Græci non obligantur in terris ſuis celebrare ſecundum modum Catholicorum abrogabilẽ, ſi iam eſt abrogatus. argum. cap. fin. de conſuet. Informandus etiam eſſet de conſuetudine, quam obſeruant, vel obſeruabant præfati Catholici circa eam audiendam: quoniam ſi eſſet legitime præſcripta, poſſet excuſare ab audienda illa; quia præceptum de audienda illa feſtis diebus humanum eſt, vt colligitur ex cap. miſſas. de conſecr. diſt. 1. & alijs multis locis. Informandus eſſet etiam de aliquibus alijs, de quibus nulla informatio datur, & ita nulla reſponſio certa reddi poteſt.

AD SECVNDAM quæſtionem reſpondetur, videri eam duplicem ſenſum habere. Alter eſt, an clerico habenti aliquod Breuiarium priuatum ante ducentos annos ſcriptum, liceat vti nouo Romano? Ad quam in hoc ſenſu acceptam reſpondendum videtur affirmatiue; quia Breuiarium illud pri-

priuatum, siue auctoritate priuata scriptum non excipitur à generali præcepto dicendi horas iuxtá formulam huius noui Romani. Alter sensus est, an clericus habens Breuiarium publicum auctoritate publica Episcopi, vel alia legitima compositum ante ducentos annos, priusquam instituereretur hoc nouum Romanum, per cuius formam obligatur dicere horas,
2 possit dicere illas secundum formam huius noui? Et ad hanc quæstionem 1
in hunc sensum acceptam respondendum videtur negatiue, quod non, nisi de communi consensu Episcopi & Capituli susciperetur pro Breuiario, per cuius formulam omnes recitarent, arg. à contrario sensu præfatæ bullæ, quæ habet, quod obligatus ad pronunciandas horas secundum formulam breuiarij ante præfatos ducentos annos compositi possit relinquere illam, & dicere secundum hanc nouam, consentiente prælato, & maiori parte prædicti Capituli, vel conuentus; significans à contrario sensu, quod non potest id facere suo solo consensu priuato: quod argumentum à contrario sensu est firmum in iure. l. 1. ff. de officio eius cui mand. & cap. à nobis. 2. de sententia excommunicationis, &c.

Pro hac 2. quæstione vide Consilium 15. & 16. & quæ ibi notantur.

SVMMARIVM.

1 *Defunctorum Missa, & officium vt pro me adhuc viuente dicatur, curare possum: caueat tamen sacerdos, ne orationes, in quibus enunciat aliquem mortuum, mihi applicet.*

CONSILIVM VI.

VIVENTI an liceat facere celebrare officium, vel Missas defunctorum pro se, antequam moriatur?

1 Respondeo, quod licet viuo procurare vt fiant vel dicantur Missæ, vel officium defunctorum pro se, antequam moriatur; modo caueat sacerdos, ne orationes, per quas pronunciat aliquem, vel aliquos esse mortuos, applicet illi viuo; qualis est illa, quæ incipit, *Inclina*, quæ habet illa verba, *animam famuli tui, quam de hoc sæculo migrare iussisti*, & aliæ similes: quia id esset mentiri, quod numquam licet etiam in loco profano & sermonibus profanis; cap. 1. & cap. cum humilitatis. 22. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Missa ne tecto capite dicatur, nullo iure speciali, sed solum generali, & nu. 5. speciali tamen consuetudine inhibitum videtur. nu. 6. in fin.*

2 *Missans etsi ex consuetudine amictum super humeros retorqueat, non tamen prohibetur eo in capite retento. & nu. 4. & 5. & id modo cesset scandalum, nu. 5. etiam sine alia causa infirmitatis celebrare, num. 6. alio autem pileo vti tunc licebit, præsertim vsque ad consecrationem, si adsit manifesta causa alijs nota: quod si sit dubia, Episcopi, si potest commode, obtinenda erit dispensatio. nu. 6.*

3 *Amictus oratio potius respicit caput, quam humeros.*

4 *Missa Sabbati sancti in primitiua Ecclesia sub nocte celebrabatur.*

5 *Missa vrgente necessitate dici potest in loco non sacro.*

CONSILIVM VII.

NSACERDOS laborat debilitate,& frigiditate capitis,adeo vt nullo pacto eo detecto stare possit. Quæritur,an celebrare possit Missam tecto capite.

1 Respondeo primo, vidisse me quinquaginta abhinc annis in diœcesi Legionensi terra Hispaniæ frigida quemdam presbyterum senem hyeme valde frigida celebrantem Missam capite pileolo tecto, quod tunc aliquantulum me offendit. Tum quod non memineram vidisse aliquem ita celebrantem: & quod ea quæ contra mores fiunt, videntur esse vitanda, cap. quæ contra mores. 8. dist. & cap. quisquis. 41. dist. Tunc quia cum tunc essem ætate iunior, arbitrabar posse illum præstare, quod ego præstabam: sed postea cum longe senior venissem ad Vrbem, vidi quemdã facultatem habentem intra domum celebrandi celebrantem panniculum, imo supra caput ob frigiditatem & dolorem capitis superpolito absque vlla dispensatione. Tum quia solis familiaribus præsentibus, & in loco priuato sine vllius scandalo id aliquot vicibus faciebat. Tum quia nullo iure id videtur specialiter prohibitum. Tum quia vidi aliquos seniores, & ægrotos canere in choris ecclesiarum, & officium præsertim nocturnum facere capitibus ad obuiandum frigori bene tectis.

2 Secundo respondeo, videri mihi licere dicere totam Missam capite amictu sacro tecto. Tum quia totius Ecclesiæ instituto ad faciendum Missam vtimur sacro amictu, quo caput operimus: & non memini vllum canonem, quo iubeatur illum in collum retorquere, licet consuetudo generalis id habeat. Tum quia videtur nobis in primitiua Ecclesia solitos fuisse presbyteros missare capite amictu tecto. Tum quia licet aliquot, in quibus est etiam S. Thom. in 4. lib. sent. dist. 24. q. 3. significent amictum esse vestem superhumeralem, indutam ad significandam fortitudinem necessariam ad celebrandum diuina, quia fortitudo præcipue in humeris viget: nobis tamen aptius & rationabilius videtur esse tectorium capitis, illo irrefragabili totius Ecclesiæ instituto, quo iubemur dicere, quando
3 eo amicimur, illa verba, *Impone Domine capiti meo galeam salutis ad expugnandos diabolicos incursus*. in quibus illud verbum, *galea*, palam significat armaturam capitis; & expressius verbum, *capiti meo*, nulla de humeris facta mentione. Omnia item alia verba, quæ significant finem, in quem amicimur, scilicet vitatio fraudum diaboli, & superatio versutiarum eiusdem, potius respiciunt caput, quam humeros: quia magis fiunt per prudentiam, & sapientiam, quæ habent sedem in capite, quam per vires corporis, quæ collocantur in humeris. Tum quia doctissimus ille Episcopus Miniatensis auctor Rationalis diuinorum officiorum lib. 3. cap. 2. sic ait. *Ideo amictu caput operimus, ne circumquaque libere prospiciendo illicita*
4 *cogitemus*. Quibus verbis videtur sentire amictum magis esse tectorium capitis, & sensuum in eo constitutorum, ne ad extranea vagentur, quam tectorium humerorum, sine quo illi reguntur. Tum quia verisimile est, sacerdotes potius induxisse consuetudinem eum ad collum demittendi, ad

Ieuan-

leuandum se fastidio tenendi eum in capite, & velandi fere oculos, aures, & alios sensus, quam ad significanda alia mysteria, quæ sine aliqua violentia significare nequeunt. Tum quia non obstat dicere, quod per consuetudinem generalem liceat celebrare illo ad collum retortó: quia non sequitur ex hoc, quod non liceat celebrare illo in capite retento. Nam vt in Enchir. de oratio. cap. 3. num. 43. diximus consuetudinem quidem induxisse, vt liceat hodie Missam Sabbati sancti, quæ in primitiua Ecclesia celebrabatur sub nocte longe post meridiem, celebrare sub meridiem, vel paulo ante; non tamen induxit, vt non liceat celebrare post meridiem, immo hoc videtur religiosius: sicut item adhuc tempore S. Thomæ non licebat cœnare die ieiunij, nisi peruentum esset vsque ad horam nonã, id est vsque ad 2. vel 3. post meridiem, vt colligitur ex eodem 2. 2. q. 147. art. 1. & quamuis consuetudo induxerit vt liceat cœnare in meridie vel circa, non tamen induxit vt non liceat differre cœnam in horam nonam, & tardiorem: Ita videtur, quod etiam hodie liceret celebrare Missam tecto capite amictu, quamuis liceat per consuetudinem generalem celebrare etiam eo ad collum retorto, cessante scandalo, cum quo nihil licet, cap. nihil cum scandalo. de præscrip.

5 Tertio, quod ex hoc solo non sequitur satis licere celebrare tecto capite pileolo, vel alio amictu non sacro: quia à separatis non fit illatio, l. Papin. ff. de minor. Facit ad id tamen multum, quod in primitiua Ecclesia celebraretur capite tecto amictu; & quod etiam nunc liceret id facere, si non esset audientibus scandalum. Faciunt etiam supra insinuata, nempe quod nullo iure id specialiter prohibeatur, sed generaliter tantum, nempe, vt diuina sacramenta reuerenter tractentur; & non desinunt illa ita tractari, eo quod ex iusta causa, & necessitate vitandi frigoris, vel doloris capitis, pileolo aliquo honesto caput tegatur. Nam & necessitate grandi vrgente potest quis dicere Missam in loco nõ sacro. cap. sicuti. de consecr. dist. 1. quod longe magis abhorret à sacris canonibus citatis ibi per gloss. quam celebrare partem Missæ tecto capite aliquo honesto pileolo.

6 Quare resoluendo respondeo primo, quod non solum debili, vel ægroto, sed etiam sano, & forti liceat celebrare etiam hodie capite amictu sacro tecto, ad honestius, attentius, & religiosius celebrandum, cessante scandalo, quod facile cessabit publicata causa qua id facit.

Secundo, etiam licere ex iusta causa alijs nota & manifesta celebrare, præsertim vsque ad consecrationem, capite velato aliquo velamento honesto ad resistendum frigori, vel dolori capitis instanti, etiam sine dispensatione, arg. illius dicti S. Tho. 2. 2. q. 147. art. 4. quod habens iustam causam manifestam non ieiunandi licite potest frangere ieiunium.

Tertio, quod minor causa sufficeret ad celebrandum capite tecto aliquo panniculo albo, quam alio pileolo: quia propius ille ad amictum sacrum accedit, quam hic.

Quarto, quod si causa non esset manifeste iusta, sed dubia, & posset commode adiri Episcopus, deberet impetrari dispensatio ab eo: quia etiam habens causam non ieiunandi dubiam debet eiusmodi dispensationem im-

petrare ab Episcopo, vt ait præfatus S. Thom. recep. & negari non potest præcepto generali de reuerenter tractandis sacramentis & speciali consuetudine inductum esse, ne quis velato capite, alio, quam sacro amictu celebret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missa pro vna sacerdos à pluribus in id non consentientibus pitantias accipiens etiam de superioris licentia non satisfacit, nisi pitantiæ sint adeo tenues, vt iuste præsumi possit dantes non intendere vt tota Missa ipsis applicetur. nu. 3.*
2 *Missam pro vno, & pro alio collectam dicens non satisfacit.*
3 *Missæ valores infiniti, sed non infinite applicantur satisfactioni.*

CONSILIVM VIII.

SACERDOS regularis an à pluribus pitantias pro vna Missa accipiendo peccet, & an excusetur, si de licentia seu ordine sui superioris illas accipiat; vel si satisfaciat pro vno dicendo sacrum, pro alio in eo orando, & collectam dicendo, vel applicando partem Missæ sibi debitam pro intentione aliorum.

1 Respondeo quod non, vt respõdimus in Man. cap. 25. nu. 111. nisi expresse, vel tacite consentiant illi, pro quibus dicenda, vel quibus ipsa Missa est promissa, vt dicitur ibidem, & paulo ante in eod. cap. nu. 92. per rationes, quæ tanguntur in eisdem numeris; nec scientia, nec licentia superioris in hoc quicquam prodest; quia non habet ipse potestatem remittendi obligationem soluendi debitum, quæ iure naturali, diuino, & humano contrahitur, iuxta cap. si res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatũ. de reg. iuris lib. 6. nec potest quis dare alteri facultatem, quam ipse non habet, cap. quod autem. de iure patron. & ipsemet prælatus nulla ratione habet facultatem satisfaciendi per vnam Missam duobus, quibus singulæ debentur, cum omni iure statuatur neminem liberari ab obligatione soluendi aliquid vni, eo quod
2 debitum illud soluatur alteri, cap. ea quæ. de iureiuran. Quod autem prædictarum collectarum adiectio non sufficiat ad id, colligitur ex eo, quod per illas collectas non potest sacrificus tollere partem valoris Missæ debitæ vni, vt applicet alteri, per ea quæ dicimus in d. nu. 92. Nec obstat opinio S. Thom. 3. par. q. 76. art. 5. & Caiet. & aliquorum sequacium Thom. dicentium, quod vna Missa dicta pro pluribus tantum prodest singulis eorum, ac si singulæ dicerentur pro singulis: quia Tho. non recipitur communi-
3 ter in hoc, & vsus Ecclesiæ habet contrarium. Tum quia licet Christus in Missa oblatus sit, & valores eius sint illimitati & infiniti, non tamen infinite & illimitate applicantur satisfactioni, sed limitate, vt in dicto nu. tangitur. Quod autem nec paruitas pitantiæ in id prodesse possit, eod. nu. etiam monstratur; nisi tanta esset paruitas, vt iuste præsumi posset, quod is qui dat pitantiam, non dat illam, vt tota vna Missa ei applicetur, sed tantum aliqua pars eius, quæ sacrifico videbitur.

SVMMARIVM.

1 *Missæ suffragium mortuis applicari potest intentione, memoria in canone, itẽ per collectas,*

lectas, ſed plenius per applicationem totius Miſſæ de requiem.

2 *Miſſa pro pluribus dicta, ſingulis non ita prodeſt, ac dicta pro vno.*

3 *Suffragandi defunctis modus aptior per collectas, quam per ſolam intentionis applicationem, vel memoriam in memento.*

4 *Suffragium pinguius erit, ſi intentione ante Miſſam, memoria in canone, & in collectis, mortuis ſuffragemur, quam vno tantum vel duobus modis.*

5 *Miſſa & collectæ de defunctis ſunt aptiores illis, quam de viuis.*

6 *Commemoratio de mortuis non vetatur fieri in Miſſa priuata de feſto: immo in die feſto poteſt dici Miſſa de defunctis.*

6 *Specialis precatio pro mortuis fit in omni Miſſa quamlibet ſolemni.*

6 *Collegiata in eccleſia duæ Miſſæ quotidie collegialiter dicendæ, vna de defunctis, altera de tempore vel feſto.*

7 *Miſſam peculiarem non eſſe in ſolemnibus feſtis dicendam, vt intelligitur.*

7 *Auditione cuiuslibet Miſſæ, etiam priuatæ, etiam peculiaris, ſatisfit præcepto de ſacro audiendo.*

8 *Miſſam de S. Maria quotidie dici, per ſtatutum poteſt ordinari, modo id onus vni ſoli non imponatur.*

9 *Prælati facultate diminuendi obligationes iam inductas dicendi Miſſas ſibi data parce vtantur, & non ſine iuſta cauſa.*

10 *Miſſas diminuentes imponant eas dicturis, vt iuuent mortuos intentione ante Miſſam applicando eius valorem, & in Miſſæ canone, & per collectas; & quod hæc fieri poſſint virtualiter.*

10 *Collecta de defunctis poteſt dici etiam in feſtis ſolemnibus.*

CONSILIVM IX.

EX CONC. Trid. præſcripto in cap. 4. ſeſſ. 25. de refor. tributa eſt facultas Epiſcopis, vt in Synodo diœceſana circa Miſſarũ reductionem ſtatuere poſſint, quidquid ipſi expedire cenſuerint: ita tamen, vt eorum defunctorum ſemper commemoratio fiat.

Dubitatur, an cõmemorationi prædictæ ſatisfieri poſſit ſola intentione, Miſſarum applicatione, aut ſola ac ſimplici cõmemoratione in memento, aut potius certis collectis, & quibus; & ſi pro defunctis, quid faciendũ feſtis diebus, quibus collecta defunctorum ex rubricarum regulis haud fit.

1 Reſpondeo primo quæſtionẽ hanc circumſpectiſſime propoſitã videri, quatenus triplicẽ modũ applicãdi mortuis Miſſarũ ſuffragia præſupponit, ſcilicet per intentionem animi, & per memoriam, quæ fit in decima parte canonis Miſſæ, quæ incipit, *Memento etiam*, &c. & per collectas expreſſas in ipſa Miſſa, vt colligitur ex c. cum grauia. & c. non æſtimemus. & c. animæ. & alijs multis 13. q. 2. adiuncto c. viſum. & c. de nominibus. de conſecr. diſt. 1. cap. cum creatura. de celeb. Miſſ. & nihilominus maior & melior eſſet per totam ipſam Miſſam de defunctis, vt probat Panor. in conſ. 99. vol. 2. nu. 4.

2 Secundo, quod pie certe, ac veriſſime præſupponit vnam Miſſam dictam pro pluribus non prodeſſe ſingulis eorum tantum, quantum prodeſſet vni eorum, ſi pro eo ſingulariter diceretur, vt poſt alios dicimus etiam nos in Manu. confeſſ. cap. 25. num. 103. quidquid Ludou. Rom. male

consuluerit consil.339. & aliquot alij,quos non expedit referre, non recte
3 intelligentes D.Hier.in cap.non mediocriter.de consecr.dist.5.

Tertio,quod prædictorum trium modorum suffragandi per Missas optimus videtur esse per collectas,cæteris paribus: quia triplex bonum,cæteris paribus,melius & maius est vno, cap.1.de treug.& pace.auth.itaque.C. communi, de succes. At suffragatio per collectas includit alias duas, aliæ vero non illam: qui enim debito modo per collectam suffragatur, intendit applicare suffragium defunctis, pro quibus pronunciat collectam, & facit memoriam eorum,& præterea precatur pro eis verbis appositis, & ab Ecclesia consuetis.

4 Quarto,quod cæteris paribus pinguius suffragium esset suffragari primum intentione ante Missam,& memoria debite habita in prædicta decima parte cano.& in tribus collectis,quæ de more adduntur,eadem ratione:quia hæc trina applicatio continet applicationem collectarum,& multiplicat intentionem & memoriam debitam: per intentionem enim habitam ante Missam, & memoriam debite habitam in 1. memento,non tollitur neque excusatur intentio,& memoria actualis, vel virtualis, quæ habendæ sunt à pronunciante recte collectas prædictas.

5 Quinto, quod cæteris paribus collectæ Missarum de defunctis sunt in hoc aptiores,& fructuosiores,quam collectę Missarum de viuis. Tum quod specialia præferuntur generalibus, cap.generi.de reg.iur. lib.6. & l. in toto.ff.eod. Vnde & quod singulariter promittitur, magis obligare dicitur, cap.quamquam.23.dist.& quod specialis prouisio melior est generali,cap. si aduersus.de hæret. & per collectas Missæ defunctorum singulariter, specialiter,expresse,ac directe oratur pro illis; per collectas autem aliarum Missarum non ita. Tum quia,vt supradictum est post Panor. in d.cons.99. Missa pro defunctis cæteris paribus magis prodest defunctis,quam Missa de sanctis, vel feria. ergo etiam collecta Missæ de defunctis magis proderit,quam collecta Missæ de viuis: quia quod iuris est de toto ad totum, idem est de parte ad partem.l.quæ de tota.ff.de rei vendicat. & cap.pastoralis.9.item si totum.de off.deleg.

6 Sexto, quod nullo iure vetatur fieri commemoratio de defunctis in Missa de festo saltem priuata; immo expresse permittitur, & interdum præcipitur. Tum quia in qualibet Missa quamlibet solemni debet fieri, & semper fit precatio specialis pro mortuis, d.cap. visum. de consecra.dist.1. & cap. seq. Tum quia iure communi in ecclesijs collegiatis quolibet die sunt dicendæ duæ Missæ, altera de defunctis, altera de festo, vel feria occurrente, cap. cum creatura. de celebrat. Miss. quod Panorm. clarius alijs sic summat, In ecclesijs colleg. debent celebrari duæ Missæ collegialiter,vna pro defunctis, & alia secundum exigentiam diei, vt pro festo, si festum occurrat,vel pro feria,si feria. & Archid.in d.cap.visum.reprehendit eos qui dicunt in Missa de Dominica non esse orandum pro defunctis: & Panorm. eleganter & erudite consulit in d.cons.99. dicendas fuisse quolibet die etiam festo 30. Missas de defunctis, quas quidam testator ordinauit dicendas pro anima sua.

Septi-

7 Septimo, non obstat prædictis cap. & hoc attendendum. de consecrat. dist. 1. quod videtur probare, non esse faciendas Missas peculiares in festis solemnibus: & constat bonam partem Missarum de defunctis esse peculiarem: non inquam hoc obstat. Tum quia non loquitur specialiter de Missis de defunctis, sed generaliter de peculiaribus, quales sunt omnes priuatæ, siue sint Missæ de defunctis, siue de viuis; & constat licere diebus quamlibet solemnibus dicere peculiares de viuis, vt videmus in tota Christiana Ecclesia seruari. Tum quia solum probat peculiares non ita esse faciendas, vt impediant accessum ad solemnem Missam, quod non fit magis per Missas peculiares de defunctis, quam per peculiares de viuis, immo minus: quandoquidem multo plures omittunt audire solemnem publicam propter auditionem Missarum priuatarum & peculiarium de viuis, quam propter auditionem peculiarium de defunctis. Tum quia illi cap. fere vbique derogari cœptum fuit, posteaquam communiter cœpit opinari non teneri nos de præcepto ad audiendum Missam de die, & minus publicam die festo, quod maxime in Vrbe receptum videmus.

8 Octauo, quod non obstat etiam cap. significauit. de præbend. quatenus probat, non valere statutum, vt habens certum beneficium teneatur dicere quotidie Missam de sancta Maria; quia non probat non licere quotidie dicere officium de sancta Maria, sed per nullã ordinationem quemquam cogi posse ad dicendam quotidie Missam de illa, vel aliquam aliam de alio festo, vel de alio officio; quod est longe diuersum. vnde licet ordinari non possit vt vnus & idem sacerdos dicat quotidie eamdem Missam eiusdem officij, potest tamen ordinari vt Missa vnius & eiusdem officij quolibet die dicatur ab vno, vel pluribus, qui reperiuntur ad id idonei & dispositi, vt pulchre Panor. cui nemo contradicit, in d. cons. 99. respondit.

9 Nono, quod prælati, quibus data est facultas moderandi obligationes iam inductas ad dicendas Missas in quibusdam ecclesijs, & monasterijs, diligenter debent, & cum timore lædendi suas conscientias, vt ait ipsummet Conc. quod hanc facultatem dedit, prædictam reductionem, & diminutionem Missarum facere: Tum quia agitur de mutanda, vel de diminuenda voluntate & dispositione, quam dominus rei habet in ea, iuxta l. in re mandata. C. mandati. l. sed etsi. 9. consuluit. ff. de petitione hæred. quæ est contra ius illud naturale, id quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri non potest, l. id quod. ff. de regul. iuris. Tum quia commutatio vltimarum voluntatum defunctorum ob magnam rei difficultatem soli principi non recognoscenti superiorem conceditur, l. 1. & l. legatum. ff. de adminis. rerum ad ciuitat. pertine. & in relictis vel donatis ad pias causas soli Papæ, clem. quia contingit. de religio. domib. idque iusta causa interueniente secundum Innoc. Panor. & communem c. quæ in ecclesiarum. de constitutio. quæ desinit esse contra ius naturale contentum sub septimo præcepto Decalogi, ne quis sua re priuetur, & consequenter ne cuiuspiam dispositio iusta de re sua facta impediatur, tollatur, minuatur, vel mutetur ab alio: quia illud effectu est aliũ re sua, vel iure disponendi de illa priuare. Tum quia multi prælati, & multa Capitula, & conuentus facile se obligant

ad dicendas Miſſas,& alia diuina officia,cum auaritia, tum cognatione, amicitia,& precibus,& facilius poſtea pœnitet eos oneris ſuſcepti,& deſiderant & procurant ſe illo exonerare,vel diminuere, ſine tamen acceptorum reſtitutione,cum magno relinquentiũ vel donantium ſcandalo, quod eſt vitandum,Matth.18.& cap.nihil.de præſcriptio.

10 Decimo,quod ex his ſequitur, prædictos prælatos, quibus facta eſt noua hæc facultas contra canones antiquos, iuſte poſſe ac debere onerare illos,qui dicturi ſunt Miſſas diminutas,& in numerum minorem redactas, vt animas defunctorum iuuent tripliciter applicãdo eis valorem eius intentione ante Miſſam,memoria in Miſſæ memento,& ſpeciali collecta cõuenienti. Tum quia hoc ſine iactura temporis & alterius operis fieri poteſt. Tum quia refectio illarum Miſſarum debet fieri quam conuenientiſſimo modo poteſt. Tum quia ſancte addi poteſt collecta de defunctis etiã in feſtis ſolemnibus,vt prædictum eſt: quamuis etiam permitti poſſit, vt in maxime ſolemnibus omittatur, ad gloriam eorum referendo illam omiſſionem, & gloriam in præfatorum defunctorum opem & auxilium. Prudentiæ tamen fuerit, eo animo hanc triplicem applicationem iniungere,vt miſſaturus ſatisfaciat per intentionem & memoriam virtualem, quando per inaduertentiam, vel obliuionem interdum expreſſe illam non faceret,arg.eorum, quæ nos de propoſito actuali, vel virtuali attendendi ad preces horarias & alia diuina officia poſt alios diximus in Enchir. de orat.cap.3.à num.17.

SVMMARIVM.

1 *Miſſarum reductioni faciendæ nec multum prodeſt,nec obeſt, quod eleemoſyna pro eis dicendis ſit magna, vel parua.*

1 *Eleemoſyna, quæ offertur à petente fieri ſacrum, non datur vt illius pretium, ſed ſponte & liberaliter offertur.*

1 *Poteſtas conceſſa à Pontificibus Generali alicuius religionis diſpenſandi,vt multitudini Miſſarum, quas viſitando reperiet à monaſterijs receptas, poſſit minori numero,cum aliqua alia alicuius boni operis adiunctione ſatisfieri,competit nedum illi qui erat Generalis die datæ poteſtatis, ſed etiam ſucceſſoribus: item & extenditur ad Miſſas,quæ poſt dictam diem,antequã fiat viſitatio, ſucceſſiue reperientur acceptæ:& non poteſt dicta poteſtate vti quo ad Miſſas poſt viſitationem à monaſterijs recipiendas,nu.2.niſi poteſtas prædicta Miſſarum multitudini ſic ſatisfaciendi expreſſe ad ſucceſſiue recipiendas extenderetur,nu.3.immo nec tunc,cum quamdam deceptionem petentium Miſſas contineat,poteſt ſaltem ſine peccato veniali exerceri,niſi magna id faciendi ſubſit cauſa. nu.3.& 6.*

3 *Miſſarum multarum dicendarum onus ab offerentibus eleemoſynas ſuſcipere cum intentione dictæ obligationi ex facultate antea conceſſa aliter ſatisfaciendi, indecens valde videtur: immo nec ſine peccato ſaltem veniali id poteſt fieri, niſi ex magna cauſa. num.6.*

4 *Delegabilis minus videtur poteſtas faciendi,quam dandi;item & illius facti,quod æque bene non poteſt per quemuis explicari,quodve reſpicit publicam vtilitatẽ,*

requi-

requiritve magnam animi constantiam, vel respicit principaliter concessionem non iurisdictionis, sed arbitrij, auctoritatis, motusve animi, qui per alium concedi non potest.

4 *Dispensandi potestas secundum gloss. & multos alios non potest subdelegari.*

5 *Causa cognita, cum quid faciendum est, debent omnia authentice geri, ita vt possit probari cognitionem illam adhibitam, etiam si sint religiosi.*

CONSILIVM X.

AD SEPTEM quæstiones fratrum Minorum super quadam bulla Iulij II. & alia Leonis X. per quas fit facultas Generali eorum ordinis, vt possit dispensare super multitudine Missarum, ad quas monasteria eorum sunt obligata.

1 AD PRIMAM quidem respondeo, quod non solum Generali, qui tunc fuit, sed etiam alijs, qui ei successerunt, & posthac succedent, est data præfata facultas: quia id satis innuit bulla Iulij, & clare exprimit bulla Leonis. Nec videtur quo ad propositum referre, an eleemosyna, quæ data fuit, vel dabitur secundum consuetudinem patriæ, sit parua, vel magna, & maior, vel minor. Tum quia non datur, nec dabitur pro pretio eius, & sponte ac liberaliter offertur, iuxta ea quæ post alios nos dicimus in Manu. nostro confess. cap. 23. num. 101. & 106.

2 AD SECVNDAM, quod potest dispensare non solum super Missis receptis tempore Generalium, qui præerant tempore datarum bullarum prædictarum, sed etiam pro postea receptis ante suam visitationem, & tempus, in quo petitur dispensatio: sed non potest facere facultatem recipiendi Missas, seu eleemosynas ad dicendas eas, ita quod fratres suscipientes

3 eas possint satisfacere sine dispensatione subsecuta. Tum quia dispensatio, & absolutio peccati non debent dari antequam fiat, ne videatur dari occasio nimis propinqua peccandi, contra cap. ex parte. de consuetud. Tũ quia non decet fratres, dolo, & fraude, ac decepti one rogantium Missas, accipere onus dicendi eas cum proposito illud tollendi. Tum quia Leo X. licet faciat facultatem recipiendi Missas cũ facultate redimendi onus eis impositum modo posito in sua bulla in Alemania, & Boemia; nõ tamen facit illam omnibus monasterijs ordinis: licet Generalibus faciat facultatem dispẽsandi super eis, quas inuenerint receptas: per quã diuersitatẽ videtur sentire id, quod dicimus. Tũ quia negari non potest, valde indecens esse viris adeo perfectis accipere dolose Missas onustas cũ proposito tollẽdi onera, nescientibus id ijs, qui rogarunt illas: saltem sine causa iusta, quæ forte inueniebatur in Alemania, & Boemia propter paruitatem eleemosynæ, quę dabatur pro eis dicendis. Tũ quia negari non potest propinquiorẽ causam peccãdi dari cõcedendo, vel dispensando pro Missis cõmittendis, & accipiendis, quam pro iam acceptis. & hanc partem consulerem, licet vtraque pars de rigore iuris posset defendi per ea, quæ adduxi in com. de indulg. super §. in Leuit. de pœnit. dist. 1. not. 34. num. 4. & tetigi in Manu. conf. cap. 12. nu. 80. super illo dubio solemni, an concessio indulgentiæ, vel potestas dispensandi super voto, & alijs huiusmodi, includat ea, quæ post

illam

illam contingunt: vbi tamen tenui partem affirmatiuam; eo quod licet per ea detur occasio aliqua peccandi, non tamen adeo propinqua, nec adeo indecens, ac daretur in casu præsenti.

AD TERTIAM respondetur, quod illa continet duas. Altera est, an præfatus Generalis possit etiam extra tempus visitationis dispensationē præfatam facere? & huic respondetur quod hoc innuit bulla Iulij, & satis
4 clare exprimit bulla Leonis. Altera est, an præfatus Generalis possit dispensare per alium, delegando ipsi potestatē suam? & respondetur æquius videri quod non. Tum quia est potestas de faciendo, & nō de dando, inter quæ est differentia, l. 1. §. ne autem. C. de cod. toll. Tum quia est factū, quod communiter non potest fieri æque bene per quemlibet. Tum quia in vtraque loquitur de solo Generali. Tum quod potestas hæc est magna, & videtur requirere constantiam magnam, & concernit vtilitatem publicam animarum. Tum quia concessio huius potestatis non est principaliter concessio tam iurisdictionis, quam cuiusdam arbitrij, & auctoritatis, & motus animi, qui non potest per alium concedi, iuxta gloss. in l. sicuti. ff. de arb. & ex simili potestate tutoris, curatoris, & arbitratoris, quæ non exercetur per alium, vt ait Bart. in l cum magistratus. per illum tex. & alia C. quando prouoc. non est necess. Tum per ea quæ colligi possunt ex Innoc. Panorm. & Felin. in cap. fi. §. is autem. & §. cæterum. de off. deleg. & per Card. ibidem q. 9. & Rota decis. vlt. de officio vicarij in antiquis tenuit potestatem dispensandi non posse subdelegari: per quæ omnia pars hæc videtur verior; quamuis etiam pro contraria facit principium præfati cap. vlt. & primi notabilis Card. ibidem, & alia multa, quibus videtur responderi posse per superius insinuata.

5 AD QVARTAM, scilicet quomodo & quando fieri debeat huiusmodi dispensatio, respondetur, quod debet probari primo præfatas Missas fuisse receptas cum onere dicendi eas propter necessitatem fabricæ, & fractum. Secundo, cognoscere quam grandis sit multitudo earum, & iubere vt celebrentur eæ, quæ commode possint celebrari, & super aliis dispensare. Tertio, quod omnia hæc fiant authentice coram secretario, vel notario monasterij, coram quo solent fieri acta publica; & cū oportuerit, fiat fides de cognitione præmissa de contentis in bullis; & quod Generalis cōmunicet, & applicet ijs, qui Missas instituerunt, omnia bona, quę fient in ordine, vsque ad quantitatem, quæ attingat valorem, quem haberent ipsę Missæ, si singulariter & integre dicerētur pro eis, vel ad intentionē eorum.

AD QVINTAM respondetur, quod dicendæ sunt omnes collectæ, quæ iubentur dici per prędictos Romanos Pont. quia seruanda est forma cōmissionis, cap. prudentiam. de officio deleg. & cap. Pisanis. de rest. spoliator.

AD SEXTAM respondetur, quod non potest Generalis facere id per Vicarium, per responsum ad tertiam.

6 AD VLTIMAM satis responsum est in responsione ad secundā, scilicet quod sine magna causa non debēt fratres recipere, & minus quærere præfatas Missas sine magna causa necessitatis fabricæ, vel fratrū, cū proposito decipiendi eos qui eas rogarent, vel rogati darent. Tū quia fraus & dolus

sunt

sunt peccata saltem venialia, iuxta l. 1. ff. de dolo, & tradit S. Tho. 2. 2. q. 55. art. 4. Tum quia fraus & dolus nemini debent prodesse, cap. sedes Apostolica. de reserip. l. itaque fullo. ff. de furtis. quamuis propter magnam causam id citra culpam fieri posse videtur asserere finis bullæ Leonis, vt tactum est in responsione ad secundam, scilicet propter vrgentem necessitatem, iuxta glo. in cap. sicut. de consecrat. dist. 1.

SVMMARIA.

1 *Missa votiua non satisfacio pluribus, qui data eleemosyna rogant vt ad eorum intentionem sacrum faciam; nisi adsit eorum tacitus consensus, qui tamen numquam accedere solet: nec ob paucitatem sacerdotum, nec ob caritatem annonæ, vt id liceat, petendum est. num. 3.*

2 *Missarum numerus in fundationibus appositus vt minuatur, causam præstat diminutio redituum, & augmentum pretij rerum ad victum necessariarum, prout secundum diuersitatem temporum pinguiores, vel minus pingues assignabantur dotes. num. 3.*

CONSILIVM XI.

IN QVADAM ecclesia, vbi sunt sacerdotes beneficiarij, restrictus est numerus beneficiariorum, & diminuti sunt etiam reditus, & victus & vestitus pluris constant nunc, quam antea. Quæritur quid iuris tam circa Missas, quas de nouo suscipiunt dicendas, quam circa obligationem antiquam, quà ex fundatione suorum beneficiorum tenentur facere sacra.

1 Videtur primo causas prædictas non esse iustas, ad hoc vt Missæ votiuæ, quas petunt deuotæ personæ, vt ad intentionem suam dicantur singulæ pro singulis pitantijs, ita diminuantur, vt per vnam satisfiat illis, qui petierunt tacite vel expresse singulas pro singulis pitantijs; nisi consensus eorum, quibus illæ promittuntur, accederet, quod raro vel numquam accidere solet: in quod confirmandum multa induci possunt, quæ doctissimus, idemque pijssimus consulens perpendere potest.

Secundo videtur prædictas causas esse iustas ad diminuendum Missas quotidianas, ad quas præfati beneficiarij ex fundatione beneficiorum suorum tenentur: quod facile confirmari potest ex ijs quæ leguntur & notantur cap. cum accessissent. & cap. ex parte. de const.

2 Tertio videtur prædictas causas esse iustas ad diminuendas aliquot Missas fundatas in aliquot capellis, præsertim illis temporibus, quibus longe paucioribus pecunijs viuebatur, quã nunc, & ita longe minoris dotabantur capellæ, quã nunc, quando maiore pecunia victus & vestitus emuntur.

3 Quarto videtur hæc consequi, non esse petendum, vt personis deuotis petentibus singulas Missas pro suis singulis pitantijs satisfiat per pauciores absque suo consensu: & quod maior diminutio debet peti circa Missas quotidianas olim in fundatione iniunctas, quam circa alias postea in capellis fundatas, & minor circa fundatas à pauco tempore, quam circà fundatas ante plurimos annos, præsertim centum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Horas priuatim potest quis quouis, vel partim vno, partim altero idiomate ex causa recitare.*
2 *Officium paruum Beatæ Mariæ, quod in choro recitari iubetur, non obligatur recitare canonicus, qui choro interesse non tenetur.*

CONSILIVM XII.

QVAERITVR primo, an liceat ei, qui callet plures linguas, dicere priuatim suas horas canonicas idiomate; quod sibi magis arriserit, & partim earum vno, & partim altero.

1 Respondeo, quod sic, modo id faciat sine contemptu, & aliquo bono respectu, per ea quæ adduco in Enchir. de oratione cap. 13. num. 7.

QVAERITVR secundo, an canonicus, qui non interest choro, teneatur extra illum recitare officium B. Virginis.

2 Respondeo negatiue, scilicet quod canonicus, cum non tenetur interesse choro, non tenetur ad officium paruum B. Mariæ, quod iubetur dici in eo à canonicis, non tamen iubetur dici à recitantibus extra chorum: de quo etiam in prædicto Enchirid. memini. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Canonici horas extra chorũ recitantes nõ satisfaciũt, nisi adsit causa excusans. n. 4.*
1 *Obligatus ad aliquid certo loco faciendũ, extra illum faciens non satisfacit. & seq.*
2 *Canonici tenentur collegialiter in choro psallere, & recitare.*
3 *Obligatio ad quid aliqua qualitate qualificatum faciendum, sine ea non soluitur.*

CONSILIVM XIII.

AN CANONICIS ecclesiarum præsertim Cathedralium, qui nolunt adire choros suarum ecclesiarum ad canendas, psallendas, vel pronunciandas collegialiter in eis horas canonicas horis ad id statutis, peccent mortaliter, & non sint absoluendi?

1 Respondeo primo, quod peccãt mortifere secundum legem regularem, nisi habeant aliquam causam specialem iustam, quæ à culpa mortali eos excuset. Quod probatur primũ ea firma ratione, quod qui tenetur de præcepto facere aliquid in aliquo loco, vel erga aliquod genus personarum, si non facit illud in eo, vel erga illas personas, non satisfacit suæ obligationi, etiam si faciat illud in alio loco, vel erga alias personas, vt probat cap. nos quidem. & cap. Ioannes. de testamen. & l. si quis ad declinãdam. C. de episc. & cler. & l. quæ conditio. §. cum ita. ff. de cond. & demonstr. & per notata in eis, & per gloss. celebrem in cap. si pater. in verb. pauperibus. de test. lib. 6.
2 & Steph. Aufr. in decis. capellæ Tolosanæ, quæst. 128. At canonici omnes iure communi & regulari tenentur canere, psallere, & pronunciare collegialiter cum alijs in choro ex mente sacrorum canonum, quæ colligitur ex cap. 1. de celeb. miss. & melius ex cap. dolentes. in ver. choro. eodem tit.

& in

& in cap. 1. ver. chorum. eodé tit. & magis exprimunt ſtatuta eccleſiæ Gallicanæ in rubr. & nigro, tit. quo tempore quiſque debet eſſe in choro, & tit. qualiter horæ dicendæ ſint extra chorum. & Conc. Colonienſe tit. de metrop. eccl. cap. 5. & exprimitur in Conc. Trid. in decr. de refor. ſeſſ. 24. c. 12. Ergo tranſgrediũtur legem præceptiuam, ſi eas non dicunt in choro, etiãſi alibi dicant. Secundo probatur etiam ea quoque firma ratione, quod omnes, qui tenentur ad orandum aliquo genere precum in horis ſtatutis, & deſignatis, peccant, ſi abſque cauſa deſinunt id in eis facere, vt nos efficaciter probamus. Tum per Conc. Viennen. clem. 1. de celeb. Miſſ. in illis verbis, *debitis horis*. Tum per alios canones, & per alias rationes, quæ ibi poſſunt videri in Enchir. de orat. cap. 3. nu. 22. Ergo ſimili & pari ratione peccant, qui eas in locis debitis, & conſequenter in choro non dicunt, licet eas
3 alibi pronuncient. Tertio, quod qui tenetur ad faciendum aliquid qualitate aliqua qualificatum, non ſatisfacit ſuæ obligationi faciendo illud ſimpliciter ſine illa qualitate, cap. ab eo. de elect. lib. 6. quatenus probat, eum qui obijcit electo aliquem manifeſtum defectum, non ſatisfacere probando illum ineſſe illi, niſi probet id eſſe manifeſtum. & qui accuſat alium percuſſionis factæ cum ſanguinis effuſione, non vincet probando percuſſionẽ, niſi probet etiam effuſionis ſanguinis qualitatem, ſecundum Panor. communiter recep. in cap. licet cauſa. de probationib. cuius contextus etiam probat, eum qui tenetur ad probandum teſtes corruptos falſa dixiſſe, non ſatisfacere probando eos falſa dixiſſe, niſi corruptionem quoque ac ſubornationem probet: quod etiam per alia confirmat Fel. ibid. à nu. 40.

4 Secundo reſpondeo, quod præfata lex generalis fallit in aliquot caſibus de more aliarum regularum, & legum humanarum, quarum nulla eſt, quæ aliquam exceptionem non patiatur, excepta illa, quæ habet, Epiſcopum non poſſe ſuo Epiſcopatui renunciare, niſi de ſummi & maximi Pontificis conſenſu, vt ait Innocentius III. cap. licet. de regular. & ita canonicus infirmus, captus, & violenter detentus, & aliquot alij excuſantur à canendis & pronunciandis horis in choro, cap. 1. de cler. non reſid. lib. 6. cap. cum dilectus. & cap. ad noſtram. eodem tit. in antiquis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus, qui horas dicere non valet, nulla ad hoc eget diſpenſatione.*

CONSILIVM XIV.

QVIDAM clericus, qui à duobus annis Miſſam cantauit, excæcatus fuit ob nimiam ſanguinis emiſſionem: hucuſque dixit officium in antiquo Breuiario, partim adiutus ab alio, partim memoria tenens: nunc iubetur dicere nouum officium, quod neſcit mente, & caret adiutorio, ſupplicauit Papæ Greg. XIII. pro remedio.

1 Reſponſum fuit, quod ſi poteſt, dicat nouũ officium; ſi non poteſt, excuſatus eſt etiã ſine Papæ diſpenſatione. pro qua reſolutione faciunt ea, quæ ſcripſimus in Enchir. de orat. ſuper cap. quãdo. de cõſecr. diſt. 1. c. 11. n. 14.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Horæ extra chorum ex Breuiario Romano potest collegiatæ clericus recitare, etiã si in choro recitentur secundum Breuiarium vltra 200. annos receptum.*

1 *Chorus quidem non potest, omisso Breuiario ante 200. annos admisso, vti Breuiario nouo Romano, nisi accedat consensus Episcopi, seu Prælati, & Capituli: at dictus consensus non est necessarius ijs qui volunt eo extra chorum vti.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM Abbas ordinis Cistercienſis, in cuius monasterio nondum est acceptum Breuiarium nouum Pij V. recitauit, & recitat suas horas canonicas extra chorum iuxta formam præfati Breuiarij.

Quæritur, an satisfaciat præcepto Ecclesiæ de dicendis horis canonicis.

1 Pro parte negante facit primo, quod forma recitandi horas canonicas ordinis Cistercienſis non est sublata per Pium V. vt patet ex bulla eius præfato Breuiario præposita; præsuppositio quod illa fuit ante 200. annos inducta; & præfata bulla significat, quod ad hoc vt liceat dicere officium hoc nouum in ecclesia cathedrali, in qua iam inde à 200. annis aliud dicitur, requiritur consensus Episcopi, & Capituli: ergo eadem ratione requiritur consensus Abbatis, & conuentus, ad hoc, vt liceat in illa ecclesia dicere hoc officium nouum.

Pro parte autem affirmante facit præfata bulla, quatenus in ea præcipitur, vt omnes tam regulares, quam sæculares vtantur hoc officio nouo, exceptis his, qui astringuntur antiquo modo ante 200. annos recepto. Et quod non obstat exceptio præfata Abbati; quia non præcipit bulla, vt astricti antiquo modo seruent illum antiquum modum, sed quod non teneantur seruare nouum modum, si nolnerint; immo facit facultatem seruandi nouum, si voluerint, etiam in choro, si Prælatus & Capitulum voluerint: ita quod consensus Episcopi & Capituli non requiritur ad seruandum nouum extra chorum, sed solum ad seruandum in choro. qui sensus & intelligendi modus videtur irrefragabiliter colligi ex bulla, quatenus reseruat officia ante 200. annos instituta, per hæc verba ibi, *Inueteratum illud officiũ nõ adimimus: sic hoc nostrum, si magis placeat, dũmodo Episcopus & vniuersum Capitulum in eo consentiant, vt id in choro dicere, & psallere possint, permittimus.* aut enim ex verbo illo, *in choro*, colligitur quiddam absurdum, vel debet subintelligi verbum *etiam* ante illud: & si subintelligatur verbum *etiam*, sonat quod diximus. Quod autem absurdum sequatur, nisi illud subintelligatur, ex eo patet, quod illa clausula sonaret posse quidem hoc officium nouum dici in choro ecclesiæ, cui reseruatur antiquum de consensu Episcopi & Capituli, non autem extra chorum; quod manifeste absurdum esset: cum si liceret dicere illud in choro intercedente tali consensu, à fortiori liceret extra illum intercedente eodem: & ita, ne hoc absurdum sequatur, necessario est ita intelligenda illa clausula, vt significet

officium

officium hoc nouum non posse dici in choro, nisi de consensu Episcopi, & Capituli, extra vero illum sici & theorica iuris habet cessare argumentum à contrario sensu, cum ex eo sequitur absurdum, seu contrarium iuri, per Felin. qui refert alios in cap. significasti. num. 10. & seq. de foro competen. Confirmatur, eo quod præfata bulla obligat primum omnes ad dicendum nouum, & ab hac obligatione excipit habentes antiquum 200. annorum; & ab hac exceptione excipit eosdem quo ad chorum, quando Episcopus & Capitulum consentiunt, & non excipit dicentes extra chorum, etiam cum possunt dicere intra chorum cum consensu Episcopi & Capituli, quod est absurdum: aut fatendum posse dicere extra chorum, per regulam generalem, qua conceditur omnibus facultas dicendi hoc officium sine consensu illo Episcopi & Capituli. argumento eorum quæ notantur de regulis, & de exceptione regularum per Felin. & citatos ab eo, cap. quam frequenter. vt lite non contest. & Dec. & citat. ab eo in rubr. ff. de reg. iur. Salua, &c.

Aduertendum. Nauarrum hoc loco videri recedere ab opinione negatiua, cui videtur adhærere supra hoc eodem titulo consilio 5 ad 2. quæst. & quod refertur sacram Congregationem etiam adhæsisse negatiuæ. vide etiam consilium sequens.

SVMMARIVM.

1 *Breuiario nouo extra chorum vti non posse clericum illius ecclesiæ, in cuius choro vetus licite adhuc retinetur, tutius & pientius videtur, licet etiam contrarium possit teneri.*

CONSILIVM XVI.

AN QVI non tenentur Breuiario Romano nouo vti, possint, si velint, vti eo extra chorum.

Quæstio hæc longe maior est, quam apparet; mihi autem videtur vtraque pars iuxta probabilis.

2 Pro cuius parte affirmante facit, quod Pius in sua bulla non vetat eis vsum eius, sed solum permittit vsum antiquum: & quod permittit eis vti nouo, si voluerint, & Episcopus & Capitulum consenserint: & quod permittit præfatum vsum nouum in choro, & nihil de vsu extra chorum dicit: & certum videtur, quod si eis liceret in choro, liceret extra chorum, & non alia ratione, quã quia non vetuit vlli vti nouo extra chorum: quod generaliter præcepit omnibus vti nouo, & permittit vti veteri in choro.

Pro parte vero negante facit, quod non videtur voluisse diuersitatem ponere in his, qui sunt vnius ordinis, & habitus, & Capituli: & si eis, quibus permittitur vti veteri Breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum, poneretur magna diuersitas, & difformitas: quia alij dicerent extra chorum per nouum, & alij per vetus, contra cap. in noua actione. 16. quæst. 7. & clem. 1. de electio. & quod indecens videtur in eodem monasterio vsus diuersorum Breuiariorum: & videtur quod diminueretur concordia & deuotio, & augeretur discordia & dissensio. Itaque ego consu-

lerem

lerem partem negatiuam tamquam pientiorem, ſed non damnarem vtentem parte affirmatiua. & ad vtriuſque partis argumenta facile reſpondere poſſet is, cui otium & valetudo ſuppeterent. Salua, &c.

Vide ſupra Conſil. XV.

SVMMARIVM.

1 *Horas recitare non tenetur, qui adhuc ius in re in beneficio non habet: vnde is, cui debet conferri beneficium, etiam ſi ſententias pro ſe obtinuerit, & beneficium ſit ſub ſequeſtro, immo & is, cui fuit collatum, ſi adhuc collationi conſenſum non præbuit, non tenetur ad horas, nu. 2. at qui habet ius in re, etiam ſi non habeat poſſeſſionem, nu. 3. ſitq. litigioſum, tenetur: quia ſufficit quod in caſu victoriæ poterit fructus habere. nu. 1.*

CONSILIVM XVII.

NPETIIT ab ordinario, vt priuaret B. beneficio, quod poſſidebat, ob aliquot cauſas priuandi iuſtas; & poſtea propoſito edicto citatorio eorum, qui poterant prætendere ius ad illud, conferret illud ei, tamquam digniori. qui ordinarius priuauit eum, & poſuit edictum citatoriũ, & præfatus N. inuentus fuit dignior; & pridie quam illud conferret N. iudex appellationis inhibuit ordinario, ne vltra procederet, & ita non proceſſit, & iudex appellationis confirmauit ſententiam ordinarij, & condemnauit appellantem in impenſis. à qua ſententia appellauit B. Romam. Quæritur an præfatus N. obligetur ad pronunciandas horas canonicas.

1 Pro parte affirmante huius quæſtionis facit primo, quod beneficiarius, qui non pronunciat eas poſt ſex menſes ab habito beneficio, perdit fructus eius per §. ſtatuimus. ſeſſ. 9. Concil. Lateranen. poſtremi, & per extrauag. Pij V. ex proximo. relatam à nobis in Enchir. de oratio. cap. 7. nu. 32. in Manu. confeſſ. cap. 25. num. 112.

Secundo, quod non excuſatur ab eis pronunciandis, eo quod nondum eſt adeptus poſſeſſionem, neque eo quod litigat ſuper illo ab alio poſſeſſo, vt nos probamus in dicto Enchir. vbi ſupra num. 28. quia ſufficit quod poterit in caſu victoriæ eos percipere, vt ibidem traditur.

2 Pro parte vero negante contraria & vera facit primo irrefragabile illud fundamentum, ſcilicet, quod nemo beneficiarius tenetur recitare horas canonicas ratione beneficij, donec illud obtinuerit: iura enim omnia, quæ imponunt onus dicendi eas, loquuntur de beneficiario habente ius in re quæſitum in eo, vt videre eſt per allegata in d. cap. 7. & præfatus N. nõdum habet ius quæſitũ in prædicto beneficio, quia nondũ ſibi eſt collatum.

Secundo, quod nemo tenetur ob expectatiuam, de qua in clemen. 2. de reſcrip. vel aliam ſimilem ad recitandas horas. argum. eorum quæ in d. clem. notantur, neque vllus vmquam dixit teneri quem ad hoc onus, propterea quod ſit præſentatus, vel nominatus ad aliquod beneficium, nec propterea quod ſit electus, ſi nondum eſt confirmatus, iuxta notata in cap. tranſmiſſam. & cap. nihil. de elect. adeo quidem, quod neque proniſus, neque

neque is cui collatio eſt facta tenetur ad illud; niſi conſenſerit prouiſioni ſibi factæ: quia vſque ad illum præſtitum non eſt ſuum beneficium, vt habet cap. ſi tibi abſenti. de præben. lib. 6. per quod hoc in ſpecie diximus
3 vbi ſupra cap. 7. num. 29. Quæ concluſio procedit etiam in eo, qui obtinuit vnam, vel duas ſententias, quibus declaratum eſt beneficium vacare, & eſſe debitum obtinenti eas; etiamſi iudex proceſſerit ad ponendum ſequeſtrum ſuper fructibus eius in fauorem obtinentis eas. Tum quia propter huiuſmodi ſequeſtrum non quæritur ius in beneficio. vnde, ſi moreretur antequam ei conferretur, non cenſeretur vacare per mortem illius, ſed eo modo quo ante vacabat. Tum quia eadem ratio concludit hanc ampliationem, quæ concludit concluſionem; ſcilicet quod nondum eſt ius quæſitum in re, pluſquam per præſentationem, vel nominationem, vel etiam collationem abſenti factam, vel præſenti, qui nondum conſenſit; ita quod nihil fructuum ſequeſtratorum ei deberetur, ſi ante collationem, inſtitutionem, & confirmationem moreretur: quæ omnia ſunt memoranda. Per quæ reſponſum eſt ad oppoſita, quæ procedunt, quando eſt quæſitum ius ad beneficium, licet nondum adepta fuerit poſſeſſio.

SVMMARIVM.

1 *Horas non recitans beneficiarius fructus pro rata reſtituere tenetur, non quidem eccleſiæ præciſe, ſed ſatisfacit alteri operi pio, vel, ſi eſt pauper, ſibi tamquam pauperi erogando.*

CONSILIVM XVIII.

AN BENEFICIARIVS, qui omiſit recitationem horarum per aliquod tempus, teneatur reſtituere fructus perceptos, & cui?

Reſpondeo primo, certum eſſe quod D. conſulens tenetur reſtituere fructus perceptos pro rata temporum & officiorum, in quibus recitare omiſit, per extrauag. Pij V. quam edidit poſtquam nos venimus Romam, quamq. nos tranſcripſimus ad verbum in Enchir. de orat. cap. 7. num. 32. quamq. declaramus ibidem, & numeris ſequentibus.

1 Secundo, quod non tenetur reſtituere ipſimet eccleſiæ, cuius eſt beneficium; ſed ſatisfaciet reſtituendo pauperibus, & alijs operibus pijs, immo etiam reſtituendo ſibimet, ſi eſt pauper, tamquam vni ex pauperibus, accipiendo ea in eleemoſynam, ſicut pauper Chriſti, per rationem efficacem, quæ videri poteſt vbi ſupra nu. 34. per quam additionem conſolatos fuiſſe nonnullos ibidem referimus: & quod etiam poteſt ſe componere cum Camera Papæ; ſed quod prior modus reſtituendi videtur nobis futurus gratior Chriſto, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Horas non recitans beneficiarius pro primis ſex menſibus peccat, pro reliquo tempore tenetur etiam reſtituere fructus, quos propria auctoritate debet vel eccleſiæ,*

Digitized by Google

vel pauperibus etiam propinquis non habentibus necessaria ad decentiam viuendi, vel filias maritandi, immo si sit pauper, sibimet saltem de consilio Episcopi, vel confessarij, omnes vel partem erogare.

CONSILIVM XIX.

DE BENEFICIARIO, qui omisit recitationem horarum canonicarum aliquot annis, condemnatus, cuius auctoritate, & cui restituere debeat.

1 Respondeo primo, ad huius quæstionis claram & integram resolutionem legenda esse illa, quæ nos clarius & vtilius, quam alij præcessores nostri, scripsimus in Enchirid. de orat. notab. 7. à num. 3. vbi referuntur ad verbum iura noua, quæ induxerunt perditionem præfatam ipso iure incurrendam per omissionem horarum canonicarum, cum additionibus non contemnendis.

Secundo, ex illis colligitur quod præfatus D. consulens non eget auctoritate Papæ, vel Episcopi ad faciendam restitutionem præfatam fructuum amissorum. quia ipse potest auctoritate propria id facere: & verb. *condemnatus* in quæstione positum intelligo ipse de condemnatione iuris, quod ipsum ipso iure sine alia sententia imponenda condemnat ad eam.

Tertio, quod nihil tenetur restituere de fructibus intra primos sex menses receptis, licet grauiter peccasset omittendo horas in eis, vt præfata extrauag. Pij V. declarat.

Quarto, quod D. consulens adeo forte est pauper, quod saltem consilio Episcopi, vel confessarij posset illos, vel partem eorum sibi applicare, tamquam vni de pauperibus, vt ipse vbi supra probo. Quare conueniens, & Deo gratius fore arbitror, vt D. consulens, ostensis Episcopo illis, quæ vbi supra scribo, aliquam partem fructuum restituendorum de consilio eius accipiat sibi, tamquam vni pauperum ad leuandam inopiam, & partem det vel promittat aliquibus cognatis feminis pauperibus in dotem; & aliquam ecclesiæ, in qua est situm beneficium: & omnes eleemosynas, quas posthac facturus est, deputet in hanc restitutionem pro exoneratione, quæ tenetur illam facere: quandoquidem extrauag. prædicta, & §. statuimus, Conc. Later. obligat eum ad restituendum ecclesiæ, vel pauperibus. & per pauperes intelligo ego, vt ibi dixi satis, & latius in tract. de reditib. quæst. 2. monit. 27. non solum mendicantes, sed etiam alios, qui non habent ad se decenter sustentandum, & collocandum se, vel filios, vel filias suas in honesto matrimonio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Fructus, quos ob horas non recitatas suos non fecit beneficiarius, qui non est canonicus, restituat ipsi ecclesiæ, vel pauperibus, nisi se cum Camera Apostolica componat: si sit canonicus, distributiones restituat illis canonicis qui horis interfuerunt illius diei, in quo ipse non recitauit, quo ad grossam, & alias obuentiones, similiter restituat ijs, quibus beneficio vacante acquisitæ fuissent. num. 2. & 3.*

Cano-

3 *Canonicus in canonicatu non habet proprie ſucceſſorem; vnde quæ vacationis tempore obueniunt, diuiduntur inter ſuperſtites; nec pars, quæ obueniſſet defuncto, reſeruatur ſucceſſori.*

4 *Fructus, quos parochus ob abſentiam ſuos non fecit, conuertat in fabricam eccleſiæ, vel det pauperibus loci; etſi eos qui ſibi ſuperſtunt, poſſit etiam exteris dare pauperibus.*

CONSILIVM XX.

CANONICVS cathedralis per multos annos abfuit, & licet fructus continue perciperet, numquam tamen horas canonicas recitauit. vnde cum illos non fecerit ſuos, dubitat

Primo, cui reſtituere teneatur.

Secundo, quid de fructibus parochialis propter abſentiam male perceptis dicendum ſit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, qua quæritur quibus debeat conſulens reſtituere, reſpondeo primo, quod ſi beneficium, de quo agitur, non eſſet canonicatus, ſed aliud ſeparatum à canonijs, & præbendis eccleſiæ cathedralis, vel collegiatę, ſufficeret reſtituere fructus ita male perceptos ipſi eccleſiæ, cuius eſſet beneficium, vel pauperibus, vel componere ſe cum Camera Sedis Apoſt. per dicta in commentario de ſpolijs ſuper cap. non liceat Papæ. 12. quæſt. 2. §. 12. per totum, præſertim num. 4.

2 Secundo, quod quia beneficium, de quo agitur, eſt canonicatus, cuius, vt par eſt credere, licet in quæſtione non exponatur, fructus conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, & in eo quod groſſam vocant, dicendum primo, quod quæſita ex diſtributionibus quotidianis non ſunt reſtituenda pauperibus, neque eccleſiæ; quia illa debentur illis, qui horis, illis diebus, in quibus illi non recitarunt, interfuerunt, quibus accreſcunt, per ca. 1. de cleri. non reſiden. lib. 6. cum ei adnot. & non ſufficit dare pauperibus, quod debetur alteri, cap. ea te. de iureiuran. niſi quando ignoratur quis ſit, cap. cum tu. de vſuris, vbi gloſſ. cum communi. quod idem eadem ratione dicendum videtur de fructibus eccleſiarum, vbi eſt ſtatutum, vt fructus male percepti reſtituantur certis operibus pijs; quia illis deberet fieri prædicta reſtitutio. quod ipſum videtur de parte, quã corpus, ſeu groſſam vocant, canonicatus, quam canonici ita lucrantur ratione ſuorum canonicatuum, vt pars non lucrifacta ab vno accreſcat alijs, & obueniens tempore vacationis non reſeruatur ſucceſſori, qualem regulariter non habet canonicus, ſecundum glo. ſingul. in cap. quod ſicut. de elect. verbo, conſentire. ſed diuiditur inter ſuperſtites, iuxta notata in cap. relatum. 2. de teſtam. vt latius diximus in Enchir. de orat. cap. 7. nu. 32. & poſtea breuius in Man. cap. 25. à num. 122.

3

4 AD SECVNDAM reſpondeo, quod qui ob abſentiam ab eccleſia parochiali perdit fructus per nouum canonem, qui eſt primus de refor. ſeſſ. 23. Conc. Trid. tenetur reſtituere illos fabricæ illius eccleſiæ parochialis, aut pauperibus loci, oppidi, vel pagi, vbi ſita eſt. Tum quia contextus prædicti canonis id expreſſe ſtatuit. Tum quia aliqui tenuerũt, quod beneficiarius, qui tenetur ſuperflua erogare pauperibus ſecundum communem, quam

latissime nos fundamus in tract.de reditib.eccles.q.1. monito 21. & 24. sic obligatus erogare pauperibus loci, vbi situm est beneficium: & quamuis nos contrarium esse verius probauimus ibi quæst.1. monito 27. num.2.ea potissimum ratione id asseruimus, quia nullo canone id exprimitur: quæ ratio cessat in proposito casu, in quo canon exprimit, vt erogatio fiat fabricæ ecclesiæ, vel pauperibus loci, vbi sita est illa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispẽsatio est odiosa & restringenda: vnde data monacho ad beneficiũ sæculare curatũ, non extenditur ad simplex. itẽ nec extenditur ad accessoria nõ necessaria. nu.2. itẽ minor dispensatus ad dignitatem, vel canonicatũ in cathedrali, non erit delegatus Papæ, nisi habeat annos viginti. nec restitutus aduersus contractum, censetur restitutus aduersus vsuras ex eo solutas. nu.3. item nec minor dispensatus vt accipiat sacros ordines, censetur dispensatus vt habeat vocem in Capitulo. nec dispensatus vt fiat ante ætatem sacerdos, censetur dispensatus vt accipiat parochialem. nec factus capax ad vnum actum, censetur habilitatus ad alium separatum. nu.4. attamen dispensatus ad duos canonicatus debet vocari in vtroque ad actus canonicis competentes. nu.5. & dispensatus ad duo incompatibilia, censetur dispensatus à residentia in vtroque facienda. Vnde, quia congruit accessorium sequi naturam sui principalis, num.4. dubitatur, an subdiaconus, qui ex dispensatione Apostolica duxit vxorem, teneatur ad horas canonicas. nu.1. & 2.*

CONSILIVM XXI.

1 AN SVBDIACONVS dispensatus vt ducat vxorem, per hæc verba, *Teq. specialibus fauoribus prosequi volẽtes, &c. tecũ, vt sacro subdiaconatus ordine huiusmodi non obstante, & c. matrimoniũ cũ aliqua muliere tibi bene visa cõtrahere, & in eo postmodum remanere, &c.* teneatur, dũcta illa, dicere horas?

Ad quæstionẽ respõdeo, pro parte illius affirmãte facere, quod dispẽsatio est odiosa, & restringẽda secundũ omnes, per c.1. & 2. de fil.presb.lib.6. & per reg.quæ à iure.lib.6. per quã ibi Io.And.ait in Mercur. dispensationẽ factam monacho ad beneficium curatũ, non extendi ad beneficiũ simplex.

2 Secundo, quod Domin.recep.in c.1. in prin. nu.12. de fil.presb. in 6. quẽ sequitur Felin.in cap.postulasti. de rescrip.nu.10. ait dispensationem super vno actu factam non extendi ad alium actum accessorium, sine quo potest consistere & esse vtilis actus ille, super quo facta est dispensatio. at liberatio ab obligatione dicendi horas non est actus necessarius ad coniugium, quoniã coniugatus potest recitare horas canonicas, & multi recitãt. ergo dispensatus ad coniugia non videtur liberatus ab obligatione dicẽdi eas.

Tertio, quod gloss.sing.in cap.statutum. in princ.de rescrip. lib.6. definit, dispensatum ad obtinendum canonicatum, vel dignitatem in ecclesia cathedrali, non esse dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Papæ an-
3 te vigesimum annum. Et restitutus contra aliquem contractum, non censetur restitutus ad vsuras, quas ratione illius soluit, l. fin. §. Lucius. ff. de cond. indeb. Et dispensatus ad sacrum ordinem, non censetur dispensatus ad habendam vocem in Capitulo, secundum gloss. in verbo annexi. in fin. clem.2. de ætat. & qual. Et dispensatus ad presbyteratum, &

dicen-

dicendam Miſſam ante iuſtam ætatem, non cenſetur diſpenſatus ad obtinendum beneficium curatum, gloſſ. in clem. 2. in ver. conſtitutus. ibi, *& ætate legitima.* de ætate & qual.

4 Quarto, quod factus capax per diſpenſationem alicuius actus non cenſetur factus capax alterius ſeparati ab ipſo, ſecundum gloſſ. cap. ex ratione. in ver. congruam. de ætat. & qualit.

Pro parte vero negante, quod non teneatur ad dicendas horas canonicas primo facit, quia congruit acceſſorium ſequi naturam ſui principalis, cap. acceſſorium. de reg. iur. lib. 6. deſumpto ex l. cum principali. ff. eod.

Secundo, quod gloſſ. ſolemnis communiter recepta dixit in d. cap. quia
5 in tantum. de præben. quod diſpenſatus ad duos canonicatus debet vocari ad actus competentes ei ratione illorum, puta ad dandum vocem in Capitulo, & ad electionem faciendam de prælato, ſi eſt in loco vnde debeat vocari. & gloſſ. ſing. in cap. ſi quis in clero. 7. q. 1. determinat, quod diſpenſatus ad duo beneficia incompatibilia, eſt diſpenſatus à reſidentia in vtroque faciendà, & maior viginti annis diſpenſatus ad dignitatem poteſt eſſe iudex delegatus, ſi habet viginti annos, licet ſpecialiter non ſit diſpenſatus ad illud ſecundum Domin. in cap. nos conſuetudinem. diſt. 11.

SVMMARIVM.

1 *Lex etiã in odioſis extenditur, quantũ eius verba ſecundã proprietatem patiuntur.*
2 *Lex extenditur & limitatur ex legislatoris mente & ratione legis.*
2 *Penſionarius clericus, ſi efficiatur miles militaris religionis cum indulto retinendi penſionem, non tenetur ad horas B. V. ſed ſufficit quod recitet orationes Dominicas & angelicas à religione præſcriptas, quæ ſunt loco horarum: ſicut nec ſacerdos regularis, ſiue ſæcularis, habens penſionem ad dictas B. V. horas teneretur.*

CONSILIVM XXII.

1 IVLIVS ab Apoſtolica Sede habet indultum, vt cum habitu D. Iacobi de Spata, cuius miles & profeſſor exiſtit, certam annuam eccleſiaſticam penſionem retinere poſſit. Dubitatur, an præter horarias preces centum viginti Pater noſter, cum totidem Aue Maria, ex ordinis inſtitutione à militibus quotidie perſoluendas, teneatur etiam ad officium Beatiſſimæ Virginis ex Pij V. conſtitutione dicendum.

Pro parte affirmatiua facit, quod verba legis ſecundum propriam ſignificationem comprehendunt eum, & lex extenditur etiam in odioſis, & pœnalibus, & alijs obligatorijs, quatenus verba eius in proprio ſignificatu ſe extendunt, l. cum lege. iunct. gloſſ. ff. de teſtam. cõmendata in hoc per Aret. in cap. de teſtibus. colum. 3. de teſtib. quem Dec. ſequitur in l. factum. §. in pœnalibus. ff. de reg. iur. & continenter in alijs ſeptem vel octo locis.

2 Pro parte negatiua facit, quod lex extenditur & reſtringitur ſecundum mentem legiſlatoris, & rationem legis, l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. 2. cap. ſuggeſtum. & cap. meminimus. de appell. vbi pulchre Panorm. communiter receptus: & mens auctoris, & ratio prædictæ legis videtur fuiſſe, ne fruentes fructibus beneficiorum eccleſiaſticorum omnino

essent immunes ab onere dicendarum precum, ad quas beneficiarij tenentur, quæ non habet locum in consulente, qui tenetur ad multas preces, immo & ad maiorem quantitatem, quam sint preces officij B. Virginis. Facit etiam, quod non obstat dicere, quod alia ratione tenetur ad prædicta Pater noster, & Aue Maria, quam ratione pensionis; quia etiam religiosus eiusdem ordinis presbyter, qui haberet pensionem, alia ratione quam pensionis, teneretur ad horas canonicas, qui tamen non obligaretur ratione pensionis ad officium paruum Beatæ Virginis, plusquam alius presbyter. Facit etiam, quod subrogatum sapit naturam eius, cui subrogatur, l. cum quis, ff. qui immunia. & l. si quis caut. & c. ecclesia. vt lite pend. & illa ratio. Pater noster, & Aue Maria, succedunt loco horarum canonicarum, ad quas tenentur clerici ratione sui ordinis, & consequenter videntur quodammodo horæ canonicæ; & qui tenetur ad illa, teneri ad quasdam horas canonicas; at qui alia ratione tenetur ad horas canonicas, non tenetur ratione pensionis, virtute prædictæ legis ad prædictum officium paruum, ergo nec religiosi milites tenebuntur. Et quoniam posteriores rationes videntur firmiores, & per eas potest responderi illi, quæ in oppositum adducta sunt, relinquo dubium in partem negantem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Indultum, seu dispensatio, nisi fiat ob quod conceditur, non prodest.*
2 *Dispensatio eius, qui ob febrem, vel alium dolorem, non valet recitare horas, ad cæcum, nisi forte ex identitate rationis extendi non videtur.*
3 *Dispensatio non valenti recitare officium, vt non teneatur, parum prodest.*
3 *Indultum concessum alicui, vt loco horarum recitet aliquas orationes, non prodest ad acquirendum meritum quod acquiritur recitando horas.*

CONSILIVM XXIII.

AN INDVLGENTIA, vel dispensatio, quod obligatus ad dicendas horas canonicas satisfaciat dicendo quinquies Pater noster, & quinquies Aue Maria, si tenetur febre, vel tanto alio dolore, quod eas recitare non possit, extendatur ad eum, qui est cæcus, vel dolore oculorum ita laborat, vt non possit recitare sine periculo perdendi visum, licet non teneatur febre?

1 Respondeo primo, quod indulgentia, vel dispensatio non prodest ei, qui non facit illud, propter quod illa fit, vt colligitur ex his, quæ nos tradimus in comment. de Iobelæo super §. in Leuitico. de pœnit. dist. 1. notab. 11. & 19.

2 Secundo, quod prædicta dispensatio non extenditur ad cæcum, qui non laborat præfato dolore; quia sola cæcitas non inducit febrem, nec dolorem impedientem recitationem.

Tertio, quod probabiliter dici potest, quod extenditur ad dolorem oculorum, quo impeditur potentia recitandi.

3 Quarto, quod præfata indulgentia parum videtur prodesse: nam sola febris,

febris, vel ſolus dolor impediens potentiam recitandi ſufficit vt excuſetur à recitando ſine præfata indulgentia: quamuis quis diceret, quod licet prædicta indulgentia non proſit ad excuſandum à peccato omittendi recitationem, poteſt tamen prodeſſe ad quærendum meritum recitationis, quod in præſentia non approbo multum. Tum quia id non quæritur. Tum quia non pertinet ad Papam poteſtas augendi meritum gratiæ & gloriæ ſine opere meritorio: quia gratiam & gloriam ſolus Deus conferre poteſt, iuxta pſal. 83.

DE BABTISMO ET EIVS EFFECTV.

SVMMARIVM.

1 *Catechizari qui petunt, non coguntur obligare ſe ad ſuſcipiendum baptiſmum, nec etiam relicta vxore & filijs infidelibus ſe includere in aliqua domo. num. 2. ſed nec minores regulariter poſſunt abijs, in quorum ſunt tutela, abſtrahi, vt catechizentur, & baptizentur num. 5.*

3 *Catechiſmus, ſicut & exorciſmus, ſi fuit ante baptiſmum omiſſus, debet poſt illum ſupplexi, & nn. 4. durare q. tanto tempore, quouſque baptizandi ſint ſufficienter inſtructi & perſuaſi de veritate fidei. num. 3.*

6 *Infans mortuo patre, penes matrem infidelem eſt educandus.*

6 *Catechizari & baptizari contra infidelium parentum voluntatem potentibus debet quidem de alimentis prouideri, & num. 4. ad id tamen onus parochi non videntur obligati. num. 3.*

CONSILIVM I.

VTRVM catechizandus ad baptiſmum ſe offerens debeat coram notario & teſtibus obligare ſe ad baptiſmum ſuſcipiendum? Et an Epiſcopus ſeu parochus teneatur catechumenos, dum in fide inſtruuntur, alere?

1 Reſponſurus fidelis quidem fideliſſimo, parum eruditus eruditiſſimo, minus expertus expertiſſimo, circa contenta in his quæſitis, proteſtor me ſolum dicturum ea, ſuper quibus hæſito, & cupio informari.

Dico primo, me non ſatis meminiſſe legere legē, qua catechizandus debeat ſe obligare coram notario & teſtibus ad ſuſcipiendum baptiſmum.

2 Secundo, nec meminiſſe legem, qua ligentur catechizandi vxor, & liberi eius, & qui tutelæ vel curæ ipſius ſunt commiſſi, conſentire ſeparationi ab infidelibus, & ſubmittere ſe diſciplinæ certorum magiſtrorum, & includere ſe intra vnam domum, antequam baptizentur, & fiant ſubditi Eccleſiæ; neque legem quæ cogat parochos ad alendos & docendos eos intra illam.

3 Tertio, quod, vt puto, in Indijs, & in aliquot regnis Hiſpaniæ, & aliorum regnorum Saracenorum, Lutheraniſmo, & alijs infidelitatibus infectorū, pauci parochi ſunt collatione aliorum, qui poſſint id præſtare, etiamſi velint; cum etiam baptizatorum tot millia ſint egentium catechiſmo: præ-

sertim tenendo, quod, sicut exorcismus est supplendus post baptismum, vt tradit S. Tho. recep. 3. par. quæst. 71. art. 3. ad 3. ita etiam catechismus sit supplendus, si ante baptismum omissus, arg. eorum quæ dicit idem S. Tho. ibidem art. 1. & præsuppositio eo, quod experientia compertum est, scilicet fere omnes paruulos, qui baptizantur, & relinquuntur in potestate parentum, numquam callere catechismum, & indigere illo, postquam adoleuerunt, & in terris Christianorum vix etiam suscipietur id onus ab omnibus Episcopis.

Quarto, prouida admonitio & prouisio videtur, ne catechizationi finem præfiniat certus dies, sed potius certa scientia & sufficiens persuasio.

4 Quinto, quod quia nunquam fere præfati paruuli catechizantur, oporteret eos denuo catechizare. quod vtinam aliquo modo introduceretur, quod ego aliquando speraui, sed nunc despero: quia malunt aliqui Episcopi augere suos reditus, quam impendere illos in magistros huiusmodi catechizandorum. quod non video esse aliquam legem canonicam, quæ obliget ipso iure patres & consanguineos catechizandos primum, antequam illi se ad id obligauerint sponte sua, ad relinquendum filios pupillos & minores suos sub potestate alterius, qui ante vsum rationis inuitis parentibus ducerentur ad baptismum, vt persuadeantur ad conuersionem, nisi in casibus, in quibus velint nolint, debeant obedire catechizatoribus, per ea quæ docet S. Tho. communiter recep. in 2. 2. q. 10. ar. 8. 9. & 12.

5 Sexto, quod licet prouisio hæc sancta Illustriss. D. Cardinalis de administranda catechumenis largiter sustentatione, & de tractandis eis humaniter, seruari possit Romæ, & aliquibus alijs in locis, vbi ad id sunt deputati reditus publici, in alijs tamen non videtur posse satis seruari.

6 Septimo, meminisse me in hac ipsa Vrbe interrogatum ab vtraque parte litigantium, an infantes nondum vsum rationis habentes sint relinquendi apud matrem infidelem, donec eo incipiant vti, si pater eorum mortuus fuerit, tenuisse partem affirmantem, & postea replicasse contra quemdam virum doctissimum, sed incertum, qui putauit me fuisse deceptum: & meo iudicio, in quo etiam nunc sum, irrefragabiliter probasse meam priorem sententiam. Quare admoneo Dominum meum Illustriss. id, quod circa hoc tunc dixi, & tradidi, si non fallor, Illustriss. D. Cardinali Sirleto, apud quem forte illa inueniri possent.

Octauo, quod videtur prouidendum de alimentis eis, qui contra voluntatem patrum & cognatorum suorum volunt catechizari, & baptizari. Salua, &c.

Aduertendum, hoc responsum, ad quod se remittit, esse illud de quo supra fit. De conuersione infidelium consil. 4.

SVMMARIVM.

1 *Baptismus vere confertur, si pueri intra ventrem matris existentis manus vel aliud membrum extra corpus matris apparens abluitur: causatur q. ex eo, & nõ ex sequenti, qui datur ad cautelam, cognatio spiritualis, quæ impediat & dirimat.*

CON-

CONSILIVM II.

DE QVODAM N. qui tenuit infantem ad baptiſmum datum ei antequam naſceretur integre in aliqua ſui corporis parte, etiam alia quam capite, nempe brachio, vel pede, an fiat compater, ita vt non poſſit contrahere matrimonium cum matre ſic baptizati.

1 Reſpondeo primo, in ea me ſemper fuiſſe ſententia, quæ habet, puerum ſeu infantem nõdum integre natum, & propter timorem mortis baptizatum per ablutionem capitis, vel alius cuiuſq. partis iam natæ, vel apparentis extra corpus matris, eſſe vere baptizatum, vt diximus in cap. vulgaris. num. 3. de pœnit. diſt. 1. & quod licet ad cautelam ſub conditione, *Si non es baptizatus, &c.* poſſit licite baptizari; ſecundus tamen ille baptiſmus non eſt vere baptiſmus, ſi prior vere fuit miniſtratus in illa parte apparente: & quod ex ſecundo baptiſmo ad cautelam miniſtrato cum catechiſmo & exorciſmo non naſcitur compaternitas, nec cognatio ſpiritualis, quæ impediat, & dirimat matrimonium, ſed ex priori baptiſmo miniſtrato ſine catechiſmo & exorciſmo.

Secundo, quod ex prædicta reſolutione ſequitur dicendum, præfatum N. fuiſſe, & eſſe verum compatrem prædictæ matris, & non poſſe contrahere cum illa ſine diſpenſatione Papæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monſtrum illud non eſt baptizandum, quod caret anima rationali, ſine qua non conſtat homo, qui ſolus baptiſmi eſt capax: an autem ſit talis natus cum capite ferino, & reliquis membris humanis, iudicio peritorum relinquitur. num. 2.*

CONSILIVM III.

AN MONSTRVM natum cum vno ſolo capite, eodemq. ferino, debeat baptizari?

1 Reſpondeo primo, quod ſi eſt certum eum non habere animam rationalem, non eſt baptizandus. Tum quia ſolus homo eſt baptizandus ſecundum omnes; & quod caret anima rationali non eſt homo, cap. in quadam de celeb. Miſſ. Tum quod hoc in ſpecie aſſeuerant Card. & And. Sicul. in clem. 1. 9. ad hoc. de ſumma Trinit. & ſatis colligitur ex Soto in lib. 4. ſententiarum diſt. 6. q. 4. & ſumm. Angelica verbo monſtrum, & Syl. verbo baptiſmus 3. q. 10.

Secundo, quod præfatus Card. & And. Sicul. videntur ſignificare quod
2 monſtrum habens caput ferinum non cenſetur homo rationalis: ſed quia monſtrum, de quo quæritur, habet omnia membra humana præter caput, ego nihil de hoc iudico, nec eſt facultatis meæ iudicare de illo. itaque remitto hanc partem ei, ad quem ſpectat de illa ferre iudicium, & declarare ſi eſt cenſendus homo rationalis, an vero brutum irrationale. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Baptismatis collatio facta secundum ritũ Græcorum tenet,& nu.4. sed nec vitiatur ex eo quod sit collatum ab hæretico,Iudæo,vel Pagano,nu.3.modo adhibita fuerint necessaria cum intentione faciendi quod facit Ecclesia.num.7.*

2 *Baptismum non vitiat diuersitas verborum, modo actum baptizandi, & causam principalem baptismi,sanctissimam scilicet Trinitatem, sufficienter exprimant; secus si aliquod necessarium omittatur, vel corrumperetur substantialis sensus verborum,vt faciunt Bosnenses,qui loco illius vnicæ dictionis* Spiritussancti, *ponunt hanc* Spiritus,*omissa alia particula* Sancti,*num.4.5.& 6. vel mutatio esset facta ad fouendum errorem intolerabilem, aut omitteretur vna ex tribus personis Trinitatis.num.6.*

CONSILIVM IV.

CVM GRAECI, & schismatici,præsertim Seruiani,hoc est,Græci sacerdotes defecerint à Sancta Romana Ecclesia, & perdiderint ritum Catholicum,& sacramentum: dubitatur, si contingat aliquem ex his cõuerti ad fidem Catholicam, num is baptizari debeat absque conditione, in forma baptismi, *Si non es baptizatus*. Et ratio dubitandi est, quia forma baptismi eorum est hæc, *Baptizetur seruus Christi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus:* & non exprimunt verbum *Sancti,& amen.* & propterea non intendunt ipsi facere,quod facit Ecclesia Romana.

1 Ad hanc quæstionem dico, quod facile cuique videri potest vera pars negatiua. Primo,quia forma baptismi Græcorum,licet quoad verba differat à forma Ecclesiæ Romanæ, sufficiens tamen est ad conficiendum verum baptismum, vt præsupponit Innoc.iij. in Conc. generali, de quo in cap.licet.de baptis. quod longe expressius definiuit Conc.Flor. in suo decreto de sacramentis,& affirmat D.Tho.communiter receptus in 4.dist.3. & in 3.par.q.67. art. 6. At in prædicta prouincia Bosnæ Græci baptizant secundum formam Ecclesiæ Græcorum: ergo.

2 Secundo, quod diuersitas verborum formæ baptizandi non reddit baptismum nullum,modo actum baptizandi, & causam principalem baptismi, sanctissimam scilicet Trinitatem sufficienter exprimant, cap. si non sanctificatur, & cap. retulerunt. de consecr. dist. 4. at verba formæ, quæ baptizantur, & de qua quæritur, videntur eam sufficienter exprimere: ergo.

3 Tertio, quod nihil obstat, quod ij, de quibus quæritur, fuerint baptizati ab hæreticis, & schismaticis; quoniam licet S. Cyprian. cum multis alijs Episcopis opinatus fuerit, hæreticos non posse sacramenta vera & valida alicui dare,& refertur in d.cap. si non sanctificatur. & in cap. quomodo.de consecr. dist.4. contrarium tamen est verum, vt prædicti canones probant, & nouus canon 4. de baptis. Conc. Trid. sess.7. & facit etiam canon 12. de sacramentis eiusdem sessionis, quæ sentit autem sacramentum baptismi, quod conferri etiam potest à Iudæo,& Pagano, cap.4 quodam. de consecrat. dist.4.

Non

4 Non obstantibus tamen his, pars verior videtur affirmatiua, scilicet, quod sint iterum baptizandi, saltem sub conditione, *si non es rite, &c.* iuxta cap. 2. de baptis. immo & meo iudicio pure. Tum quia forma, qua baptizant in prædicta prouincia hæretici, & schismatici, non est consona formæ baptizandi Ecclesiæ Romanæ, neque Ecclesiæ Græcorum, quam prædicti canones & doctores probant: in illa enim ponuntur ista verba: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.* In hac autem nostri casus: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus*, tacentes illud verbum, *sancti*, & *Amen*. Tum quia diuersitas verborum formæ sacramenti, per quam corrumpitur legitimus & substantialis sensus verborum, quæ sunt de substantia & essentia sacramenti, facit inualidum sacramentum, cap. multi. adiuncta gloss. de consecr. dist. 4. & tradunt D. Thom. & alij in 4. dist. vbi nouissime late declarat Sot. art. 7. & melius art. 8. & dist. 3. q. 1. art. 5. col. 4. ponendo regulam, quod mutatio formæ verborum baptismi, siue subtrahendo, siue addendo, siue transponendo, siue corrumpendo, per quam quidpiam necessarium omittitur, efficit baptismum nullum. At in forma prædicta baptizandi Bosnæ subtrahitur verbum, *Sancti*, quod est necessarium ad signi-
5 ficandum Spiritum sanctũ, tertiam personam Trinitatis: solum enim verbum, *Spiritus*, sine adiectione verbi, *Sanctus*, non est nomen proprium Spiritus sancti, nec appropriatum Spiritui sancto, vt docet D. Tho. receptus 1. p. q. 36. art. 1. vbi ait, quod nomen *Spiritus sanctus* captum in vim duorum nominum omnibus personis competit; quia etiam Pater, & Filius est spiritus, & sanctus; sed captum in vim vnius nominis est nomen proprium Spiritui sancto ex sacræ scripturæ accommodatione. At in prædicta forma Bosnæ ponitur verbum *Spiritus* sine *Sancti*: ergo non ponitur ibi nomen Spiritus sancti; & ita non ponuntur nomina trium personarum, quæ necessario debent poni in forma baptismi, iuxta cap. vlt. Matthæi: & conse-
6 quenter per illam non conficitur baptismus. Tum quia verba sacramenti, mutata ad fouendum errorem intolerabilem, destruunt sacramentum, vt late post alios tradit prædictus Sotus vbi supra. At baptizatores Bosnæ mutant verba ad fouendum hæresim suam de Spiritu sancto, quod non est Deus, & creator, sed creatura: ergo. Tum quod Zacharias Papa in duabus vel tribus partibus cap. in Synodo. de cons. dist. 4. dixit expresse, quod baptisma, in cuius collatione defuit vnum nomen trium personarum sanctissimæ Trinitatis, nihil valet, & idem ait Didymus in libro de Spiritu sancto, quem citauit Sotus in 4. dist. 3. art. 6. col. 4. dicens, Si quis baptizare conetur, vt vnum ex prædictis nominibus omittat, scilicet, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, sine perfectione baptizabit.

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quod forma baptizandi Ecclesiæ Græcorum, de qua Innoc. III. & Conc. Trid. & alij doctores in eo citati loquuntur, est sufficiens ad conficiendum verum baptismum: negando tamen, quod forma prædicta Bosnæ sit illa, de qua loquuntur illi, cum desit nomen proprium Spiritus sancti, quod habetur in alia.

Ad secundum respondetur concedendo in eo assumptum, negando tamen quod prædicta forma Bosnæ contineat verba sufficientia ad exprimendum

mendum legitimum & neceſſarium ſenſum: quia deeſt nomen *Spiritus ſancti*, ſine quo non ſatis ſufficienter exprimitur ſacroſancta Trinitas, cuius expreſſio vti cauſa principalis baptiſmi eſt legitima & neceſſaria per ſuperius dicta.

7 Ad tertium reſpondetur, concedendo, quod baptiſma collatum ab hæretico, ſchiſmatico, & etiam Pagano valet, modo ea ſint illi mente, vt velint facere id, quod Eccleſia intendit, & exprimant ſanctiſſimam Trinitatem vti cauſam principalem eius ſufficienter, & non addant, vel tollant verba, quibus ſuum errorem intolerabilem aperte foueant: negando tamen, quod talis ſit forma Boſnæ, per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Baptizandus non eſt rationis capax, qui vult in peccato vel infidelitate perſeuerare: ſi tamen baptizetur, habeatq. intentionem illud recipiendi, verum recipit baptiſma. At infidelium filij vſu rationis carentes, quos parentes, penes quos ſunt remanſuri, ob id petunt baptizari, vt ſic ab infirmitate liberentur, baptizandi ſunt; ſicut & maiores, qui ideo excitantur vt baptizentur, quia ſperant ſanitatem corporis recipere.*

CONSILIVM V.

QVIA interdum reperiuntur Turcæ, & eorum filij grauiſſimis morbis arrepti, qui in hoc tantum caſu baptiſmum requirant, quod ſæpe viderint, aut audierint talibus collatum ſanitatem reſtituiſſe: quæritur, an baptiſmus ijs tali intentione petentibus ſit concedendus: vbi ſciendum eſt fratres de obſeruantia periculum vitæ incurrere, ſi negent, cum negari ſibi hac de cauſa putent, ne corporis ſanitatem conſequantur: eoq. magis, quia ſuperioribus temporibus multi hoc tantum nomine fuerunt baptizati, & poſt Concil. Trid. fratres prædicti abſtinuerunt, quod id illis non licere dicerent ex decretis Franciſcanæ religionis, non autem Concilij, & de ritu Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quia hac ratione mortem ſubijſſent.

1 Reſpondeo primo, quod nulli peccatori peccato mortifero infecto volenti perſeuerare in eo eſt dandum baptiſma, per ea, quæ ad hoc citat D. Tho. 3. p. q. 68. art. 4. nec conſequenter infideli volenti perſeuerare in infidelitate, vt ipſemet affirmat in cad. q. art. 8. ad quartum.

Secundo, quod ſi huiuſmodi ægroti eſſent infantes, vel paruuli, qui nondum ſunt iudicium rationis aſſequuti, poſſunt de conſenſu parentum baptizari, vt ipſemet receptus 2. 2. quæſt. 10. artic. 12. definit. Si autem ſunt adulti, & iudicium rationis aſſequuti, non ſunt baptizandi, ſi non velint ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei neceſſaria: quamuis verum baptiſma ſuſciperent, ſi veram haberent intentionem illud ſuſcipiendi, vt ex prædicto art. 8. & adductis in eo colligitur. Si autem velint ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei neceſſaria, poſſunt, & debent baptizari, etiam ſi ad id morbus, vel amor ſalutis incitauerit, cum

Digitized by Google

cum omnes etiam infideles præceptum de baptismo suscipiendo obliget. Secundum eumdem D. Tho. in d. q. 68. art. 1. & q. 70. art. 2. ad 3. & melius in 4. d. 3. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. & latius Sotus in eod. 4. dist. 5. art. 1. licet D. Tho. ibi non recte citetur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Martyrium à præguante pro Christo assumptum valet fœtui animato pro baptismo, & prodest ad salutem: immo & is, sicut sancti Innocentes, dicitur pro Christo occisus.*

2 *Innocentes pro Christo occisi, non quidem proprio merito, cum vsu rationis carerẽt, sed per gratiam Christi, salui facti fuerunt, & martyrij laureolam adepti.*

CONSILIVM VI.

VTRVM, sicut mulier grauida pro Christo mortem subiens est martyr, ita etiam filius in vtero eius existens, si moriatur cum illa, sit etiam martyr, & saluetur, an vero in limbum cum alijs pueris non baptizatis descendat?

1 Respondetur, quod paruulus ille probabiliter salnabitur cum matre. Tum quia baptismi vicem & effectum habet mors pro Christo illata, cap. baptismi vicem. cum ei annotatis, de consecr. dist. 4. & præfatus puer in vtero matris morientis pro Christo moritur pro eodem. Tum quia Innocentes, qui nondum adepti fuerant iudicium rationis, antequam occiderentur iussu Regis Herodis crudelissimi tyranni, salui facti fuerunt, immo & martyrij laureolam seu coronam obtinuerunt, adeo quod festum martyrij eorum celebrat vniuersa Ecclesia intra octauam Natalis Domini, vt est notorium. Tum quia eadem ratio concludit præfatum puerum saluatum iri, quæ concludit præfatos Innocentes saluatos fuisse. Ratio enim, qua præfati Innocentes saluati fuerunt, & martyres effecti, non est quod ipsi suis actibus saluationem illam meruerunt; quia sine iudicio & libero arbitrio, cuius vsum nondum fuerant assequuti, nõ potuerunt mereri suam saluationem. arg. 6. 1. & cap. illud. 15. q. 1. & S. Tho. receptus ab alijs in 2. 2. quæst. 124. art. 1. reijcit opinionem illorum, qui sine iusta & sufficienti auctoritate dixerunt datum fuisse Innocentibus vsum rationis, & liberum arbitrium ad merendam gratiam & saluationem. Et ita, sicut Innocentibus sine suo merito dedit Christus gratiam, ita eadem ratione & misericordia dabit præfato puero illam sine baptismo, & sine vllo merito proprio. Vnde in specie Caiet. super d. art. 1. dixit, quod effusio sanguinis pueri, facta etiam intra vterum matris pro Christo, prodest ipsi puero nondum nato, sicut profuit effusio sanguinis Innocentium ipsis nondum vsum liberi arbitrij & iudicium adeptis. Salua, &c.

Aduerte, quia ex rationibus adductis, ac ex citata auctoritate Caiet. elicitur, D. Nauarrum loqui in casu, in quo intentio occidentis matrem pro Christo fertur etiam saltem virtualiter in occisionem filij nondum nati.

DE

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE Sanctorum.

SVMMARIVM.

1 Reliquias Sanctorum in oratorio in capſulis honeſte aſſeruari, ac in collo deuote portare licet, dummodo ceſſet omnis ſuperſtitio, & agatur de corporibus nequaquam perpetuæ ſepulturæ traditis, niſi iam inde licite extractis. nu. 3. & 4. vſque ſuffragatur conſuetudo.

1 Corpora Sanctorum ſi nondum ſint perpetuæ ſepulturæ tradita, ſine alicuius licentia poſſunt de loco ad locum transferri: quod ſi ſint ei tradita, tunc principis requiritur, vel accedente iuſta cauſa, præſidis ſufficit licentia nu. 3. & 4.

2 Conceſſa omnia videntur, quæ cum de ſe mala non ſint, non leguntur prohibita.

CONSILIVM I.

AN LICEAT tenere reliquias corporum Sanctorum in oratorio ſuo, & portare in collo, vel aliqua alia parte ſui corporis, vel ſuarum veſtium?

1 Reſpondeo, quod S. Tho. videtur tenere quod ſic in 2. 2. q. 96. art. 4. ad 3. quatenus ait licere illas portare in collo ad honorem Sancti, cuius illa ſunt, ob fiduciam & ſpem interceſſionis eius ad diuinam maieſtatem; modo id fiat ſine aliqua vanitate, & ſuperſtitione: qualis eſt quod vas ſit triangulare, aut de illa vel illa materia: & à fortiori licebit eas tenere in aliquo oratorio honeſto, vel ſeruare in aliqua honeſta arca.

Pro cuius ſententia facit primo l. ſi necdum. C. de religio. & ſumpt. fune. quatenus habet, poſſe quem corpus nondum perpetuæ ſepulturæ traditum ſine alius licentia in alium locum mutare.

2 Secundo, quod ea quæ per ſe non ſunt mala, videntur conceſſa, ſi non ſunt prohibita, arg. l. 1. ff. de teſtib. & l. ſi quæramus. adiuncta glo. ff. de teſta. at nullo iure naturali, diuino, vel humano authentico quis prohibetur tenere, vel deferre honeſte reliquias Sanctorum: ergo, &c.

Tertio, quod legitur, Conſtantinum, & Helenam matrem eius, & alios multos reliquias habuiſſe, & portaſſe; immo & conſuetudo fere omnium deuotiorum totius orbis Chriſtiani habet, procurare ſibi reliquias aliquorum Sanctorum, quas vel portent ſecum, præſertim ad prælia, & loca periculoſa, vel teneant eas domi in aliquo honeſto loco ad excitandam deuotionem in eos, & fiduciam ſperandæ pietatis à Deo per eorum interceſſionem.

3 Non obſtat, quod Ang. in ſumma verbo reliquiæ. 9. fin. dicat tenendum eſſe contra S. Tho. quia non probat id efficaciter: l. enim 1. & vlti. C. de religio. & ſump. fun. & rationes, quibus mouetur, ſolum habent, corpus perpetuæ ſepulturæ datum non eſſe ſine principis licentia transferendum abſque cauſa, neque cum illa abſque licentia præſidis: quia S. Tho. non loquitur de tranſlatione corporis Sancti ſepulti, ſed de aliqua particula, vel mutatione eius, vel aliquarum rerum ad illum pertinẽtium, quæ vel numquam

Digitized by Google

quam fuerunt perpetuæ ſepulturæ traditæ, vel iam iuſta cum facultate fuerunt tranſlatæ, vel mutatæ. Quare merito etiam Syluester in ſumma verbo reliquiæ, q. 5. contradicit Angel. conſentiendo alijs à ſe citatis. Non obſtat etiam cap. *Corpora Sanctorum de loco ad locum non ſunt transferenda ſine licentia principis, &c.* de conſecrat. diſt. 1. quod magis facit pro Ang. quam illa quæ ipſe citat: quia eodem modo reſponderi poteſt illi, vt reſponſum eſt prædictis legibus. & ita gloſſ. expreſſe limitat illud non procedere in corporibus Sanctorum non traditis perpetuæ ſepulturæ, per d. l. ſi necdum. Salua, &c.

Vide Conſil. 9. de ſepul. pag. 693.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ Sanctorum nec venales exponi, nec extra capſam oſtendendæ: minus tamen peccat qui eas vendit, quam qui terram cœmeteriorum, in quibus corpora Sanctorum ſepulta fuerunt, per campos diſpergunt cum periculo etiam diſpergendi reliquias eidem permixtas.*

2 *Dubitans probabiliter an quid liceat, ſi illud facit, peccat, ſicut & qui contrauenit conſcientiæ probabiliter dubiæ.*

CONSILIVM II.

ABBAS ex cœmeterio Sancti N. vbi legitur tot ſanctos Martyres ſepultos fuiſſe, extraxit puteolanam ad ædificandum, diſperſitq. terram per campos. Quæritur quam pœnam incurrerit.

1 Reſpondeo, prædictum D. Abbatem videri grauiter deliquiſſe. Tũ quia prohibitũ eſt l. Cæſarea 3. C. de ſacroſ. eccleſ. vt nemo Martyres diſtrahat, neque mercetur. Tum quia reliquiæ Sanctorum non debent exponi venales, neque oſtendi extra capſam, vbi ſunt repoſitæ, cap. 2. de reliq. & vener. Sanct. propter reuerentiam, quæ debetur eis: & prædictus Abbas licet non videatur vendidiſſe reliquias Martyrum eccleſiæ S. N. videtur tamen eis irreuerentiam feciſſe extrahendo prædictam terram puteolanam, intra quam eſt veriſimile multas reliquias comminutas ex oſſibus & corporibus Sanctorum in terram conuerſas commixtas inueniri potuiſſe; quandoquidem maior irreuerentia videtur eis facta, quam ſi vendidiſſet eas, vel expoſuiſſet vendendas aliquibus in finem reuerenter colendi eas.

2 Tum quia non videtur excuſari poſſe prædictus Abbas ob ignorantiam; quia veriſimile videtur eum ſciuiſſe, in cœmeterio tot millium Martyrũ, & tot Pontificum à tanto tempore ibi ſepultorum, multas reliquias tam oſſium, quam corporum eſſe permixtas terræ prædictæ, quam extraxit, & diſperſit: & cum id ſit veriſimile omnibus, maxime erit prædicto Abbati, qui credere debuit id quod adeo veriſimile eſt, iuxta l. qui veriſimile. cum ei adnot. de præſumpt. & l. non eſt veriſimile. ff. quod metus cauſa. nam & non ſolum peccat qui contrauenit ei quod certum eſt non debere fieri, ſed etiam qui probabiliter dubitat an debeat fieri, & facit, iuxta cap. dubius in fide infidelis eſt. de hæret. & non ſolum delinquit qui contra conſcientiam

tiam certam facit, sed etiam qui contra probabiliter dubiam, vt late nos tradimus in cap. qualitas. num. 18. de pœnit. dist. 5. post S. Thom. quodlib. 8. art. 13. quandoquidem (vt ibi probatur) qui dubio probabili peccandi mortaliter se exponit, mortaliter peccat, iuxta illud Eccles. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo.*

SVMMARIVM.

1 *Crucis signum ne sculpatur in pauimentis statuere potest Synodus diœcesana & prouincialis.*

1 *Statuere contra ius commune etsi non possit Synodus prouincialis, vel Episcopalis, seu Episcopus; hoc tamen secundum aliquos non procedit, quando per hoc statutum reduceretur res ad ius antiquum, nec quando derogatur consuetudini, quæ est præter ius, vel solum permissiua, non autem approbatiua.*

CONSILIVM III.

VTRVM Synodus prouincialis, vel Episcopalis possit statuere, ne signum crucis pingatur, vel sculpatur in aliqua re humi iacente?

1 Respondeo, videri probabile, posse Concil. prouinciale statuere id quod statuit Imperator in l. 1. C. nemini licere sig. Salu. &c. Tum quia est constitutio iuri communi consona. Tum quia Episcopus potest statuere contra ius commune nouum redeundo ad ius commune antiquum, secundum Panorm. & quosdam alios, quos citat Fel. cap. quod super his. de maior. & obed. Tum quia licet hoc displiceat Felino, tamen non est hoc statuere contra ius commune, sed solum contra consuetudinem generalem, vt videtur probare cap. in his. & cap. Catholica. 11. dist. & nos tradimus in Manu. confess. cap. 21. num. 5. ad propositum satis huic simile, post alios ibi citatos; negari tamen posset quod sit generalis consuetudo, cum in plerisque partibus abstineatur ab huiusmodi sculptura, & pictura. Tum quia dici posset, quod consuetudo contraria prædictæ legi Cæsareæ videtur potius permissiua, quam approbatiua, inter quas magna differentia est secundum gloss. cap. denique. 4. dist. & tradita per Ioan. Andr. in Mercu. cap. peccatum. de reg. iuris lib. 6. Tum denique quod propter hæc omnia satis iuste potest dici prædictam constitutionem esse potius præter ius, quam contra illud. Salua, &c.

DE OBSERVATIONE IEIVNIORVM.

SVMMARIVM.

1 *Vigilia Pentecostes est ieiunanda, & ita se habet generalis Ecclesiæ consuetudo.*

CONSILIVM 1.

1 RESPONDEO, quod vigilia Pentecostes est ieiunanda, per cap. nosse. & per cap. de ieiunio. 76. distin. vnde gloss. 9. necessario positi sub cap.

Digitized by Goo

cap.ſcire.76.diſt. reprehendit Gratian. qui viſus eſt contrarium tenere per d.cap.ſcire. & ſubdit quod Eccleſiæ conſuetudo generalis habet,quod debeat ieiunari vigilia Pentecoſtes. quod addo ipſe, quod in omnibus regnis, in quibus moratus ſum,tam Galliæ,& Luſitaniæ,quam Caſtellæ,Nauarræ, & Romæ, vbi nunc moror, conſuetudo habet ieiunandi prædictam vigiliam,quamq. vbique ieiunaui,& ieiuno,gratia Deo,qui nos omnes ieiuniorum amatores faciat. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium Quadrageſimæ duo præcipit;primum,vt totam;ſecũdum,vt ſingulos dies eius ieiunemus: & qui fregit primum,tenetur adhuc ſeruare ſecundum.*

CONSILIVM II.

AN QVI fregit ieiunium quadrageſimale, teneatur ieiunare reliquos dies Quadrageſimæ,qui ſuperſunt?

1 Reſpondeo quod ſic:quia præceptum de ieiunanda Quadrageſima duo præcipit; alterum, vt ieiunemus totam; alterum, vt ieiunemus ſingulos quoſque dies eius: ita quod,licet fracto priori præcepto nõ ieiunando vno vel altero die,tenetur quis reliquos ſingulos quoſque dies ieiunare,vt colligitur ex his quæ terminat S.Thó.2.2æ q.147. & ibi Caiet. art.6. & 7. & ex his quæ nos tradimus in Man.confeſſ.cap.21.num.20.& 27.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunare valentibus famulis,& cœnam petentibus debet dominus denegare,etiamſi inde debeat repuiari auarus.*

CONSILIVM III.

DOMINVS timoratæ conſcientiæ, animaduertens pueros ſuos, cum poſſent, non ieiunare, eoſdem admonuit, vt ſi poſſent, ieiunent: ſed quia credit eos clam comedere, non curat amplius rem indagare, ne habeatur pro auaro. Dubitatur, an teneatur ad aliquam maiorem diligentiam, & ad quam; maxime cum credat eos ſine aliqua cauſa iuſta ieiunium frangere.

1 Reſpondetur, quod præfatus dominus debet denegare cœnam famulis potentibus ieiunare, non curando de opprobrio auaritiæ, immo gaudendo,cum maledicant ei propter Deum,iuxta illud, *Beati eritis,cum maledixerint*. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatus vt ſecrete & ſine ſcandalo diebus piſculentis carnibus veſci poſſit, non coram ſocijs, ſed ſeparatim eas ita comedere poteſt, vt alij videant quod in quo poteſt Eccleſiæ obedit.*

Digitized by Google

CONSILIVM IV.

AN DISPENSATVS, vt possit comedere carnes diebus pisculentis secrete, & sine scandalo, possit eas edere coram socijs, quibuscum ordinarie comedit?

1 Quæstio hæc satis magna est: & pro parte quidem affirmante faciunt illa, quæ nos scripsimus de publico, & occulto, & pene occulto, in Manu. confess. cap. 27. num. 250.

Pro parte vero negante facit, quod in omnibus dispositionibus mens & intentio disponentis est seruanda, l. in omnibus. ff. de cond. & demonstr. & cap. fin. de præben. & quod mens & intentio Papæ dispensantis cum hac clausula videtur esse, ne solito modo cum alijs socijs domesticis, & cæteris aduenientibus, comedat; sed quod ita comedat, vt scientes eum comedere intelligant eum recognoscere, quod Ecclesia sancta sancte instituit dies ieiuniorum, & alios piscolentos, in quibus abstinendum sit à carnibus; & quod præstat ei obedientiam, quam potest præstare, licet non possit eam, quam omnino deberet, dirita separatim eas comedat.

2 Et ad opposita, quæ ex loco supra citato adduci possent, responderi potest, procedere in alijs materijs, in quibus alia mens & intentio statuentis Ecclesiæ consideratur: quamuis in præsentia non liceat per occupationes id specialim & singulatim monstrare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dictiones*, huiusmodi, præfata, dicta, *faciunt relationẽ restrictiuã ad præcedẽtia.*
2 *Priuilegia, dato aliquo quod operentur, restringenda.*
3 *Dispensationes exorbitantes odiosæ sunt, & restringendæ.*
4 *Ieiunium ecclesiasticum differt à ieiunio per iobelæum, vel confessarium, vel voto, vel alia causa particulari indicto: vnde dispensatus per Cruciatam, vt comedendo oua satisfaciat ieiunio ecclesiastico, non tamen comedendo illa satisfaciet alijs prædictis ieiunijs. num. 1. & seq.*

CONSILIVM V.

GREGORIVS XIII. concessit Cruciatam, cum clausula, vt qui acciperent illam, possent comedere oua & lacticinia diebus, quibus est indictum ieiunium ecclesiasticum; & satisfacere huiusmodi ieiunio, seruando alia quæ requirit ieiunium: postea Sixtus V. concessit iobelæum cum ieiunio feriæ quartæ, sextæ, & sabbati. Quæritur, an gaudentes clausula Cruciatæ, & ieiunantes secundum formam eius, satisfaciant ieiunijs indictis à Sixto in bulla sui Iobelæi?

3 Respondeo quod non. Tum quod dispensatio, siue priuilegium prædictæ clausulæ Cruciatæ solum concedit facultatem comedendi oua & lacticinia in diebus ieiuniorum ecclesiasticorum: concedit etiam facultatem gaudentibus illa, vt possint comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij ecclesiastici; & quod seruando alia, quæ requirit ieiunij, censeatur satisfacere

cere huiuſmodi ſiue præfato ieiunio: quod eſt reſtringendum ad eccleſiaſticum: verbum enim *præfatum*, vel *huiuſmodi*, ſunt reſtrictiua ad illud, quod refertur. l. huiuſmodi, cum eis adnotatis, ff. de leg. 1. & ſic habent verba Hiſpana Cruciatæ, *Guardando enlo demas la forma del ayuno eccleſiaſtico ſiendo viſtos hauer complido y ſatisfecho al dicho ayuno.* Tum quia priuilegia, licet ita ſint interpretanda, vt aliquid operentur vltra ius commune, cap. in his. de priuileg. non ſunt tamen extendenda ad alios effectus, dato aliquo, quem operentur, & ad quem ſint vtilia, vt tradit Panor. in cap. certificari. de ſepul. quem copioſe cum multis alijs citat & ſequitur Docius in cap. 1. num. 16. de reſcrip. & conſequenter præfatum priuilegium non debet extendi ad alios effectus, dato aliquo, quem operetur: & interpretando quod præfatum priuilegium operatur quoad ieiunia eccleſiaſtica, ſiue ab Eccleſia iure communi inſtituta, non eſt extendendum ad ieiunia per præfatum iobelæum inducta. Tum quod diſpenſationes, quæ exorbitant à iure communi, quale eſt prædictum priuilegium, ſunt odioſæ, & reſtringendæ, cap. ea quæ. & cap. odia. de regulis iur. lib. 6. Tum quod à ſeparatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. & ſecundum proprium & vulgarem modum loquendi aliud eſt ieiunium eccleſiaſticum à communi iure inductum, & aliud ieiunium quod quis vouet, & aliud ieiunium à confeſſore in pœnitentia impoſitum, & aliud ieiunium alio reſpectu particulari impoſitum: & conſequenter priuilegium datum ad moderandum ieiuniũ eccleſiaſticum inſtitutum à iure communi, non eſt extendendum ad ieiunium votũ, vel à confeſſore iniunctum, vel à ſummo Pontifice, vel ab aliquo alio ſuperiore ad aliquem particularem reſpectum impoſitum alicui particulari homini vel perſonæ: quale fuit ieiunium iniunctum à S. D. N. ad quærendã iobelæi indulgentiam propter grandem & particularem reſpectum. Tum quod generi per ſpeciem derogatur, cap. generi. de reg. iuris lib. 6. & in regul. in toto. ff. eodem. & conſequenter præceptum ſpeciale factum de ieiunando à ſummo Pontifice, quod præſumitur factum de modo ieiunandi ſecundum ius commune, derogat priuilegio generali ſatisfaciendi ieiunio eccleſiaſtico. Salua, &c.

Vide conſiliũ ſequens, quod licet alicui videri poſſit, non tamen eſt huic contrariũ.

SVMMARIVM.

2 *Priuilegium præſertim perſonale non extenditur vltra proprietatem verborum.*

3 *Ieiunare dicitur, qui neceſſitate ductus aliud non habens, edit quidẽ carnes, ſed in reliquis ieiunium obſeruat: quia neceſſitas facit vt carnes ſint cibi ieiunij: quod & dici probabiliter poteſt de eo, cui Papa conceſſit, vt diebus ieiuniorum poſſit veſci carnibus, & ouis. nu. 2. verba tamen cõceſſionis in primis erũt ponderanda. nu. 1.*

CONSILIVM VI.

PAPA fecit facultatem N. comedendi carnes & oua diebus ieiuniorum. Quæritur, an ipſe N. lucretur meritum ieiunij ſeruando alia quæ requirunt ieiunia.

1 Respondeo primo, quod cum non viderim breue, non possum cum certitudine integra respondere, l. inciuile. ff. de legib.

Secundo, quod priuilegium præsertim personale non debet extendi vltra id quod verba proprie significant, cap. porro. de priuileg.

Tertio, quod potest dubitari, an facultas vescẽdi carnibus & ouis in die ieiunij includat facultatem, vt ille qui eam habet, censeatur ieiunare seruando reliqua; & an sit maior facultas quæ datur comedendi vetita, cum facultate vt seruando alia censeatur ieiunare, quam simplex facultas comedendi vetita in die ieiunij, super quam quæstionem multa possent dici.

2 Ego vero nunc (salua mente Papæ) inclino in partem affirmatiuã: quia videtur sua Sanctitas, concedendo huiusmodi facultatem, virtualiter concedere vt carnes & ouа sint priuilegiato cibi quadragesimales, vel conuenientes diebus ieiunij, & consequenter quod talibus vescens non censeatur vesci nisi cibis conuenientibus diebus ieiunij; ex quo sequitur, quod comedendo tales cibos non frangit ieiunium, & quod vere ieiunat; &
3 consequenter consequetur meritum ieiunij: sicut credo quod consequeretur illud, qui, quia non potest habere panem & cibos quadragesimales, comederet semel tantum in die carnes, aut ouа, aut lacticinia: quia necessitas facit hos cibos quadragesimales, quales etiam facit priuilegium Papæ; quia in vtroque videtur esse eadem ratio.

Vide consilium præcedens.

DE ECCLESIIS AEDIFICANDIS, *vel reparandis.*

SVMMARIVM.

1 *Pensionem habens super beneficio tenetur pro rata ad reparationem illius ecclesiæ, nisi pensio ob omni onere sit libera.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an pensionarius clericus habens pensionem impositã super aliquo beneficio ecclesiastico, & fructibus eius, teneatur pro rata soluere impensas faciendas in refectione tecti & parietum ecclesiæ.

1 AD HANC QVAESTIONEM respondetur primo, quod eam tractat Gigas doctor egregius in tract. responsorum ad quasdam quæstiones ei propositas super pensionibus, q. 8. & respondet affirmatiue, quod sic, si non fuit imposita ita, vt esset libera ab omni onere, &c. vt frequentissime imponi solet à sancta Sede Apost.

Secundo, quod si pensio prædicta non fuit imposita ita, vt solueretur libera ab omni onere, D. consulens tenetur ad soluendos sumptus in prædicta refectione factos pro rata redituum prædicti beneficij. Et quia fundamenta, quibus prædictus Gigas mouetur, apud eum, & apud allegatos ab eo videri possunt, & quia etiam non vacat ob alias occupationes, remitto consulentem ad ea.

Aliqua

Aliqua ad acceſſoria huius quæſtionis pertinentia videri poſſunt per Fel. in cap. ad audientiam. il 2. de reſcript. & per Caccialupum in tract. de penſion. quæſt. 10. & 16. & gloſſ. celebrem in clem. 1. de decim. in glöſſ. 1. Salua, &c.

DE IMMVNITATE ECCLES. COEMET. & rerum ad eas pertinentium.

SVMMARIVM.

1 *Iudex extrahens ab eccleſia exempta hominem, & iuſſus ab eiuſdem eccleſiæ prælato vt captum reſtituat, non ſatisfacit, ſi captum liberum abire permittat, vel ſe ſubijciat obedientiæ Epiſcopi non habentis in illa eccleſia iuriſdictionem.*

CONSILIVM I.

EX ECCLESIA exempta prætor hominem malefactorem extraxit, & poſtea Epiſcopo ordinario ſe ſubmiſit, & incarcerato fugiendi facultatem fecit, & eccleſiæ exemptæ conſeruator mandauit dictum carceratum reſtituere. Dubitatur, an prætor pœnam per monitorium conſeruatoris poſitam incurrerit.

1 Reſpondetur primo, deſiderare me videre copiam mandati conſeruatoris, vt certius reſpondere poſſim, iuxta l. vt reſponſum. C. de tranſact.

Secundo, inclinare me multum ad dicendum D. prætorem de rigore iuris incurriſſe pœnam; quia non reſtituit captum illi eccleſiæ, de qua cepit eum: quia non excuſat ab inobedientia illa ſubmiſſio, quam fecit Epiſcopo, qui non habebat iuriſdictionem in illa eccleſia exempta.

Tertio, putare me facile conſequuturum eum gratiam cum prælato, eo quod permiſerit fugere; & ita facere libertatem, vt poſſet, ſi vellet, redire ad eccleſiam prædictam regularem, in cuius porta fuit captus: niſi aliquid aliud, quod tamen non proponitur in caſu, pacem inter eos impediat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionem etiam ſæcularem ad perſonas eccleſiaſticas ſpectãtem ſibi vſurpans laicus incidit in excommunicationem bullæ: & hoc, modo dicta iuriſdictio ad dictos eccleſiaſticos ratione dignitatis eccleſiaſticæ ſpectet, aliàs non. num. 2.*

2 *Patronus laicus, cui competunt menſes quatuor tantummodo ad præſentandum, is dicitur, cui, etiamſi ſit clericus, competit id ius præſentandi ratione bonorum laicalium: eccleſiaſticus autem, cui dantur menſes ſex, eſt, cui dictum ius ratione tituli eccleſiaſtici competit.*

3 *Eccleſiaſticis, inter quos etiam ſunt monachi, etiamſi non ſint clerici, inſolita etiam mediate vel indirecte imponens onera incidit in bullam Cœnæ.*

4 *Eccleſiaſticis onus illud cenſetur impoſitum, quod ita eorum ſubditis imponitur, vt ipſi cogantur illud in effectu ſubire.*

CONSILIVM II.

PRAETOR & magiſtratus ciuitatis N. incolas caſtri Turris S. Seuerini ad ſuum tribunal traxerunt, & eis impoſuerunt onus ſoluendi ſingulis annis cæreum in recognitionem dominij. Et cum iuriſdictio dicti caſtri pertineat ratione abbatiæ ad Abbatem monaſterij ſancti Seuerini, & cum indirecte onus Abbas & monaſterium ſoluere cogatur; quæritur, an prætor, & homines de magiſtratu in bullam Cœnæ inciderint.

Dubium prædictum videtur reſoluendum affirmatiue, videlicet prædictum prætorem, & prædictum magiſtratum incurriſſe excommunicatio-
1 nem bullæ Cœnæ Domini duplici capite. Vnum eſt, quod qui vſurpat iuriſdictionem pertinentem ad perſonas eccleſiaſticas, incidit in illam; & prædicti, vt præſupponitur in dubio, vſurparunt iuriſdictionem pertinentem ad Abbatẽ S. Seuerini, qui eſt perſona eccleſiaſtica: nam decreuerunt, & relaxarunt mandatum executorium contra ſubditos prædicti Abbatis, quos ſciebãt illi eſſe ſubiectos, & à iuriſdictione ſua exemptos. nec prodeſt illis dicere, quod non vſurparunt iuriſdictionem eccleſiaſticam, ſed ſæcularem tantum: quia ad incurrẽdam illam, ſufficit vſurpare iuriſdictionem pertinentem ad perſonam eccleſiaſticam, modo pertineat ratione dignitatis eccleſiaſticæ, vt nos declaramus in ſeptima declaratione decimæ-
2 quartæ excommunicationis in Man. cap. 27. num. 69. vbi dicimus d. Caiet. ibi citatum intelligendum de vſurpante iuriſdictionem ſæcularem pertinentem ad perſonam eccleſiaſticam ratione ſui patrimonij ſeparati à bonis eccleſiaſticis, & non de pertinente ad perſonam eccleſiaſticam ratione dignitatis, vel bonorum, quæ antea erant ſæcularia, & per donationem vel aliàs facta ſunt Eccleſiæ, quibus eſt annexa iuriſdictio temporalis, vt
3 in caſu noſtro: ſicut in ſimili patronus clericus habet ſemeſtre ad præſentandum, cap. cum autem. de iur. patr. & laicus quadrimeſtre, cap. cum propter. eod. tit. & licet clericus, qui eſt patronus ratione patrimonij ſui ſeparati à bonis eccleſiaſticis, cenſeatur patronus laicus, cap. cum dilectus. adiuncta glof. & doctrina communi de iure patron. qui tamen habet præſentationem ratione dignitatis ſuæ, cenſetur eccleſiaſticus, etiam ſi eam habeat ratione bonorum ſæcularium donatorum eccleſiæ ſuæ, vel benefi-
4 cio, arg. cap. 1. §. verum. de iur. patr. in 6. Alterum caput eſt, quod, qui imponũt onus inſolitum eccleſiaſticis perſonis, incidunt in excommunicationem decimamquartã prædictæ bullæ, vt ex ea patet. & licet prædicti prætor & magiſtratus ſolis laicis directe & immediate impoſuerint onus inſolitum recognoſcendi in ſuperiorem caſtri Turris ſancti Seuerini ciuitatem N. mediate tamen & indirecte impoſuerunt illud Abbati, monaſterio, & monachis, qui ſunt eccleſiaſticæ perſonæ, etiam ſi non eſſent clerici, cap. non dubium. cap. de monialibus. de ſententia excommunica-
5 tionis. cum ſi prædictum caſtrum deberet ſubire onus ſoluendi prædictum cæreum in recognitionem dominij, Abbas & monachi prædicti deberent recognoſcere prædictam ſuperioritatem quo ad prædictum caſtrum: & qui vult antecedens, vult etiam conſequens, quod illud neceſſario conſequi-

ſequitur,l.illud.ff.de acqui.hæred.l.2.ff.de iuriſdict.om.iud. cum allatis ibi per Iaſonem, & cap.præterea. de officio deleg. cum citatis ibi per Dec.& qui vaſallo & domeſtico facit iniuriam,videtur eam domino façere,clem. 1.de exceſſ. prælat.in princ.vbi Card.not.3. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum,vt tales,ſubiacere poteſtati & diſpoſitioni laicorum, aſſerere, impietatem ſapit quamdam: illorumq. adminiſtratio ita Papæ eſt reſeruata, vt de illis laicus princeps non poſſit ſe intromittere. num.3. attamen poſtquam à clericis in alios fuerunt translati,tunc effecti profani laicæ ſubiacere poterunt poteſtati. num.3.*

1 *Beneficium ius ſpirituale eſt dependenter, & ſpirituale quid in recipiente requirit, vt eius ſit capax.*

2 *Beneficium non ſolum prout eſt ius percipiendi fructus eccleſiaſticos, ſed & eius prædia ſunt quid ſacrum:quique ea vſurpat,eſt ſacrilegus.*

3 *Chriſtus eſt verus dominus bonorum eccleſiaſticorum, Papa ſummus adminiſtrator.*

4 *Iudices laici ſi non præcipiendo, ſed rogando petunt ab Epiſcopis monitoria,Concilio non contraueniunt Tridentino.*

CONSILIVM III.

QVAESITVM fuit primo,an fructus beneficiorum eccleſiaſticorum ſubiaceant poteſtati & diſpoſitioni laicorum.

Secundo,an particula illa decreti Conc.Trid.cap.3.de refor.ſeſſ.25.ibi, *Nec ad eas concedendas cuiuſuis ſæcularis,etiã magiſtratus,auctoritate adducatur,* aduerſetur ſtylo parlamentorum Galliarum præcipientium Epiſcopis, vt dent litteras monitoriales ad effectum reuelandi.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo,quod impietatem quamdam ſapere videtur, aſſerere fructus beneficiorum eccleſiaſticorum,quatenus ſunt tales,ſubiacere poteſtati laicorum. Tum quia beneficia ſunt iura ſpiritualia, cap.dilecto.de præben. vel certe illis annexa nõ quidem antecedenter,vt eſt ius patronatus,ſed dependẽter,quod eſt plus; ita quod ad capacitatem illorum requiritur vt præcedat quiddam ſpirituale,quo quis fiat capax eorum,cap.cum adeo.de reſcrip.cap.ex litteris.
2 de tranſact.& tradit S.Tho.recep.ab omnibus in 2.2.q.100.ar.4. Tum quia ipſemet paulo prius q.99.art.3.dicit, non ſolum beneficia, quæ ſunt iura percipiendi reditus eccleſiaſticos,vt definiunt Petrus ab Anchar.in cap.1. de reg.iur.lib.6.Calder.in cap.in noſtra.q.3.de reſcrip.& ibi reſolute Felin. nu.9. ſed etiam prædia ipſa eccleſiarum,quatenus ſunt talia, eſſe ſacra; & qui diripit ea,vel abſque ſolemnitate eccleſiaſtica vſurpat, eſt ſacrilegus,
3 cap.ſunt qui opes. & cap. quiſquis. 17.q.4. Tum quia per plura irrefragabiliter probauimus in tractatu de reditibus eccleſiaſticis q.1.mon.21. D. N. Ieſum Chriſtum eſſe verum & plenarie dominum omnium bonorum eccleſiaſticorum,nõ ſolum iure illo generali,quod, *Domini eſt terra & pleni-*

Digitized by Google

rudo eius, psal. 23. sed etiam speciali, quali quilibet homo est dominus rei sibi donatæ, vel aliàs legitime quæsitæ: adeo quidem, quod post Conc. Trid. quod ibi citauimus, non liceat opinari contrarium. Tum quia Concil. Later. sub Leone X. habitum sess. 9. §. & cum fructuum. in indiuiduo declarauit Papam esse summum administratorem & dispensatorem omnium fructuũ beneficiorum, & Reges & principes nullam super hoc habere potestatem: quem §. etiam nos allegauimus in tractatu de Iobelæo notab. 29. num. 2. Dixi supra, *quatenus sunt tales*, id est fructus & reditus beneficiorum: nam quatenus sunt res vendibiles, & emibiles, & translatæ à beneficiarijs in aliquem per aliquam dispositionem licitam ab Ecclesia probatam, quia per illam facta sunt profana, possunt dici subiecta Regum & principum potestati.

4 AD SECVNDAM respondetur, particulam illam præfati Conc. non esse contrariam praxi celeberrimorum & omnigena eruditione præfatorum parlamentorum. Quandoquidem non est credibile parlamenta illa Christianissima, Christianissimi Regis auctoritate collecta, vti stylo præceptiuo in rogando Episcopos, vt dent litteras monitorias in quęst. contentas: quia id esset contra omnia iura naturalia, diuina, & humana, vt palam est: sed stylo precatorio, vt in omnibus terris, quas ipse incolui, fieri intelleximus: quod non est contrarium præfato Conc. quod vetat ne Episcopi auctoritate laica eas dent, quia id intelligendũ est eo modo, quo cap. 2. de iudi. decernit, ne iudices ecclesiastici spiritualia negotia iudicio laicorum expediant: per quod non prohibet expedire aliqua, ad preces & litteras precatorias Regum, principum, & aliorum iudicum laicorum. Quod si replicetur præfata parlamenta vti stylo præceptorio, & quasi superiores iubentes aliqua suis inferioribus; emendandus est vti cõtrarius iuri diuino, & sacris canonibus irrefragabilibus, cap. quoniam. 10. dist. cap. cum ad verum ventum est. 96. dist. & cap. nouit. de iudic. & alia multa, per quæ, vt arbitror, Rex Christianiss. id admonitus facile iubebit emendare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gabella nedum personalis, sed nec pro rebus propriis potest imponi clericis, etiam quando eas vendunt in territorio, vel extra illud, etiam vt alteri donent, modo non causa negotiationis, seu non gratuiti contractus expresse vel tacite initi transmittant. num. 1. 3 & 4. & cum dubitatur an causa negotiationis transmittant, eorum statur iuramento. num. 4.*

CONSILIVM IV.

RESPVBLICA N. imposuit nouum pedagium, siue portorium, ita vt etiam ecclesiasticus dono mittens aliquos fructus, etiam ad ecclesiasticos, teneatur portorium soluere. Quæritur, an incurrerit aliquam censuram.

1 Respondeo primo, ad hanc quæstionem responsuro conuenire multum

tum legere ſtatutum, vel declarationem, qua præfata Reſp. impoſuit, vel declarauit impoſitam præfatam gabellam, ſeu portorium ex his, quæ dono mittunt ſubiecti eius exiſtentibus extra territorium eius, contra omnia iura, quæ vetant imponi, & exigi à clericis gabellam perſonalem, vel de rebus proprijs eorum, quæ nos tetigimus in Man. noſtro confeſſ. cap. 17. num. 201. & copioſius citant Decius conſ. 496. & citati ab eo: vt melius intelligeret cauſam, finem, & intentionem huiuſmodi impoſitionis & exactionis.

2 Secundo, quod iuxta iura communia canonica non poteſt prædicta gabella, ſeu portorium exigi licite à clericis mittentibus dono pro xenio aliquos fructus de ſuis hortis & arboribus collectos alicui amico, vel domino, etiam extra territorium exiſtenti: quia ſecundum illa non poſſunt cogi ad ſoluendum portoria, vel gabellas de rebus proprijs, vel de fructibus eorum, niſi cauſa negotiationis ea tranſmitterent, iuxta clem. vlt. de cenſ. cum donatio non ſit genus negotiandi, cum ſit contractus gratuitus, & negotiatio fiat per contractus non gratuitos, vt colligitur ex l. 1. & 2. & tot. tit. ff. & C. de donat. iuncto cap. negotiatorem. & cap. eijciens. & tot. diſt. 88. & ex toto titulo ne clerici vel monachi.

3 Tertio, quod clerici per iura communia ſupra dicta non debent vllam gabellam impoſitam à poteſtate ſæculari de fructibus propriarum rerum, quos vendunt intra territorium ſuum: ergo neque portorium ab eadem impoſitum pro tranſmiſſione ad aliud territorium per viam donationis, arg. à fortiori: quia magis debetur de rebus venditis, quam de rebus donatis, vt colligitur ex prædictis iuribus, & conſ. 6. lib. 1. Panor. & ex præfato conſil. Decij, qui citat multos aſſerentes Eccleſiam non debere gabellam de quæſitis ex titulo lucratiuo.

4 Quarto, quod gloſſa notabilis in clem. vlt. de cenſib. communiter receptà habet, quod ſi inter clericum, & publicanum, ſeu eius exactorem fuerit controuerſia, an res, pro qua petitur gabella, deferatur cauſa negotiandi, vel alia, & non poſſit alio modo probari, deferetur iuramentum clerico deferenti: cui ſequens eſt non deberi portorium à clerico, niſi ſciatur eum deferre cauſa negotiandi.

Per quæ omnia, & alia, quæ adduci poſſent, reſpondendum videtur, non eſſe ſoluendam prædictam gabellam, ſeu portorium à clerico mittente dono aliquid, etiam extra territorium; niſi dolo, vel fraude excuſandi portorium mitteret illud nomine doni, facto forte prius expreſſe vel tacite pacto, vt is, cui mittitur, tantumdem vel plus remittat nomine doni. quod eſt in cauſa, vt ſuſpicer prædictam Remp. motam fuiſſe ad iubendum ſolui prædictum portorium ex fraudibus clericorum, quæ præfato modo & alijs conſueuerant fieri publicanis ſuis: cum fraus & dolus nemini patrocinari debeant, cap. Sedes Apoſt. de reſcrip. Ob quod conueniret, vt dixi, noſſe finem, & cauſam, quæ mouit prædictam Remp. ad imponendam, vel declarandam prædictam exactionem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bona clerici patrimonialia non gaudent priuilegio bonorum Eccleſiæ, niſi in caſibus in iure expreſſis, vel ad illorum titulum loco beneficij ſit ordinatus.*
2 *Clericus ſoluens ſponte collectas peccat, ſed non excommunicatur, exigens autem ſic.*

CONSILIVM V.

N. SACERDOS habet patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus.

Quæritur primo, an teneatur ad collectas publicas laicorum, quæ in dies imponuntur.

Secundo, an ſi eas ſoluerit, incurrat aliquam cenſuram.

1 Reſpondetur primo, quod quamuis inter doctores res controuertatur, communis tamen concluſio habet, quod bona patrimonialia non gaudent regulariter priuilegio bonorum Eccleſiæ, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt tradit Panor. in cap. fin. de vita & honeſtate cleric. & in cap. ſi diligenti, de foro compet. & alij multi, quos citat & ſequitur Felin. in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtit. num. 8. ſub finem.

Secundo, quod hæc concluſio fallit in bonis patrimonialibus, quæ habet clericus ordinatus ad illa data ei pro titulo ordinationis loco beneficij: quia pro huiuſmodi bonis gaudet priuilegijs bonorum Eccleſiæ, etiam in caſibus non expreſſis à iure, per gloſſ. in cap. Epiſcopus. de præben. quam citat & ſequitur Felin. vbi ſupra num. 10. & Decius in d. cap. Epiſcopus. num. 11. qui omnes firmius tenuiſſent, ſi tempore ſuo Conc. Trid. ſtatuiſſet de huiuſmodi patrimonio illa, quæ ſtatuit cap. 2. de refor. ſeſſ. 21. vbi prohibetur tale patrimonium alienari, niſi de licentia Epiſcopi, &c.

Tertio, quod ex his ſequitur deciſio quæſtionis, ſcilicet quod huiuſmodi clericus non tenetur ad ſoluendas collectas impoſitas, vel imponendas de huiuſmodi patrimonio, pluſquam de alijs bonis Eccleſiæ.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod ob ſolam ſolutionem collectæ, quam non debet ex illo patrimonio, non incurrit vllam cenſuram. Tum quia cap. clericis. de immunit. eccleſ. lib. 6. per quod Bonif. VIII. ſtatuit vt incurreretur excommunicatio ab eis, qui ſoluerent huiuſmodi indebita ſine licentia, vel auctoritate Papæ, fuit correctum & ſublatum à Conc. Viennenſe in clem. fin. eod. tit. Tum quia licet dici poſſet huiuſmodi ſolutionem vetari per Innoc. III, in cap. aduerſus. de immunit. eccleſiarum: non tamen excommunicauit ſoluentem; & ita remanſit ſola excommunicatio Concilij Lateranenſis poſiti in cap. non minus. eodem tit. in quo tamen nihil ſtatuitur contra ſoluentem, ſed contra exigentem tantum.

Secundo, quod probabiliter dici poteſt eum peccaturum grauiter, ſi ſciens & credens non teneri ad ſoluendam illam ſoluerit ſpõte ſine timore

iuſto

Digitized by Google

iusto incurrendi aliquod maius malum; quia videtur transgredi præfatum celebre cap. aduersus. de immunit. eccles. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statutum vt confrater sine consensu Prioris non possit confratrem in ius coram ecclesiastico vel sæculari iudice vocare, sub pœna expulsionis à confratria, non est contra libertatem Ecclesiæ.*

2 *Libertatem ecclesiasticam non lædit statutum continens consilium sancti Pauli de non litigando.*

3 *Statutum bona fide seruans nullam incurrit censuram, etiamsi reuera esset contra libertatem ecclesiasticam.*

4 *Tempus immemoriale habet vim priuilegij, si allegetur, etiamsi per illud derogetur ecclesiasticæ libertati.*

CONSILIVM VI.

QVAEDAM confratria disciplinatorum ante centum annos inter alia statuit, vt nullus confratrum posset alterum confratrem conuenire coram iudice ecclesiastico, vel sæculari, super spiritualibus, vel temporalibus, nisi de consensu Prioris præfatæ confratriæ, sub pœna expulsionis à confratria. Quæritur, an huiusmodi statutum sit contra libertatem Ecclesiæ.

1 Respondeo, quod non. Primo quidem, quia, si vlla ratione præfatum statutum esset contra libertatem Ecclesiæ, maxime foret, eo quod tollit confratribus libertatem conueniendi confratres super spiritualibus coram Episcopis: qua tamen ratione non potest dici contra libertatem Ecclesię. Tum quia præfatum statutum nihil in effectu continet aliud à consilio B. Pauli Apost. 1. Corinth. 6. ibi, *Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum; sed frater cum fratre iudicio contendit.* Tum quia illud statutum non astringit nisi volentem illud seruare: partim quod non cogit nisi volentem intrare confratriam, quam nemo cogitur intrare: partim quod confratrem nulla alia pœna punit, quam quod desinat esse frater confratrum: partim quod alioquin etiam votum virginitatis esset contra libertatem ecclesiasticam, per quam clerici minorum ordinum possunt ducere vxores.

2 Secundo, quod præfatum statutum in effectu solum statuit, vt qui non vult seruare consilium Pauli, non sit confrater illius confraternitatis: & absurdum esset dicere, quod facere obseruare consilium Pauli apud aliquã confratriam, esset contra libertatem Ecclesiæ, apud quam totam Paulus volebat illud seruari: & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. cap. ad audientiam. de decim.

3 Tertio, quod præfati confratres bona fide sinceroque corde à maximo tempore tenent illud statutum in sua confraternitate: quod sufficit ad hoc, vt non incidant ob id in aliquam censuram, secundum Innoc. in cap. nouerit.

Digitized by Google

uerit. in fin. de sent. excommun. quem communiter receptum retulimus in Manu. confess. cap. 27. num. 119.

4 Quarto, quod tempus immemoriale habet vim priuilegij, c. super quibusdam. §. præterea. de verb. sign. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. de aqua quoti. & æstiua. & ita præfata confraternitas potest se tueri allegando priuilegium habuisse faciendi & retinendi tale statutum, secundum mentem omnium fere scribentium. Salua, &c.

NE CLERICI VEL MONACHI SAECVLARIB. negotijs se immisceant.

SVMMARIVM.

2 *Tutelam & curam minorum suscipere nec Episcopus, nec sacerdos secularis coguntur, etiamsi sint miserabilium personarum; licet Sylvest. & alij contrarium senserint. num. 3. possunt tamen: & hoc, modo non accipiant illas turpis lucri gratia, vel ob alium malum finem, num. 2. quia tunc etsi non incurrant suspensionem, possunt tamen puniri. num. 5.*

3 *Exequutor testamenti, tutorque, & curator esse potest nedum presbyter secularis, sed etiam religiosus, modo obtineat à suo superiore licentiam.*

4 *Miserabiles personæ reputantur omnes curatore vel tutore egentes.*

CONSILIVM I.

AN PRESBYTER possit licite suscipere tutelam vel curam minoris?

Respondeo primo, quod de tutela & cura minoris idem videtur quo ad hoc propositum iudicandum, per textum in hoc mihi notandum in cap. peruenit. 86. dist.

1 Secundo, quod generaliter omnes clerici, & monachi sunt exempti à qualibet tutela & cura, per l. generaliter. C. de Episcopis & clericis. cap. generaliter. 16. q. 1. siue tutela sit legitima, quæ lege defertur, siue datiua, quæ à iudice datur, siue testamentaria, quæ à testatore defertur, iuxta illos titulos de legitimis tutoribus & curatoribus datis ab his. ff. C. & Instit.

2 Tertio, quod presbyteri, & etiam Episcopi possunt suscipere illas, si volunt, sine vllius alterius licentia, modo non suscipiant illas gratia turpis lucri, vel auaritiæ, vel ad alium finem malum; quoniam omne id, cuius finis malus est, ipsum quoque malum est, cap. cum minister. 3. q. 5.

3 Quarto, quod etiam religiosus potest esse exequutor testamenti, petita tamen & obtentâ superioris licentia, cap. 2. de testam. lib. 6. & eadem ratione tutor, vel curator, vt recte ait Sylu. in verbo tutela. q. 3. addens, quod tutelam miserabilium personarum tenentur suscipere: quod ante ipsum dixerunt & alij, & in his Card. Turrecrem. in d. cap. peruenit. num. 5. quod

4 tamen nulla ratione probatur; & videtur reprobari, eo quod indigentes tuto-

Digitized by Google

tutoribus & curatoribus cenſentur miſerabiles perſonæ, vt ſatis probat præfatum cap.peruenit.& tota diſt.87.& 88.

5 Quinto,quod presbyter, & alij prædicti, qui male ſuſcipiunt tutelas vel curas,non incurrunt iuris communis ſuſpenſionem ipſo iure, per præfatũ cap. peruenit. quod ſolum dictat eſſe ſubijciendos correctioni; quam dictionem gloſſ.male videtur exponere per ſuſpenſionem,vt colligitur.Tum quia ex Hug. Archidiac. & Turrecremata ſanius intelligunt de correctione arbitrio maiorum facienda,& ſic de pœna imponenda à iudice, & non ipſo iure. Tum quia nullibi probatur,quod verba illa, *ſubiaceant correctioni,vel caſtigationi*, debeant intelligi de pœna ipſo iure,cum alienum ſit à ſua ſignificatione, cumque mitior intelligentia ſit alia; & in dubio intelligenda eſt lex de mitiori pœna, cap.in pœnis. de reg. iur. lib.6. cum ei annotatis.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter doctoratum in iure ciuili etiam ſine licentia Epiſcopi aſſumens nullam pœnam incurrit; peccat tamen capiens ſine ſufficienti ſcientia.*

CONSILIVM II.

QVAESTIO eſt,an presbyter beneficiatus poſſit ſine licentia ſui ordinarij doctoratus gradum in iure ciuili aſſumere ſine incurſu alicuius cenſuræ,& irregularitatis, & ſine amiſſione beneficij.

1 Reſpondetur, quod ſi presbyter, de quo loquitur quæſtio, callet ſufficienter leges ciuiles,poterit aſſumere doctoratus gradum in iure ciuili ſine incurſione irregularitatis & cenſuræ, & ſine periculo perdendi beneficium; licet non habeat licentiam ſui ordinarij,ſecundum opinionem,quæ nobis magis placet,Panor.in cap.ſuper ſpecula. à num.16. ne cler.vel monach. Si autem non callet ſatis leges ad ſumendum gradum doctoratus in eis, peccabit eum aſſumendo, iuxta gloſſ.2. clem.2. de magiſt. ſed non incurret vllam cenſuram.ſicut etiam,ſi ignoraret canones,& aſſumeret gradum in eis, peccaret quidem, iuxta prædictam gloſſ.ſed non incurreret cenſuram. Et addo nihil prodeſſe ipſi licentiam ordinarij: quia non poteſt eam dare ordinarius, iuxta notata in d. cap. ſuper ſpecula. & alibi communiter. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Medicinæ exercitium prohibetur clerico exiſtenti in ſacris, aliàs non; niſi habeat beneficium etiam non ſufficiens ad ſui ſuſtentationem: non tamen ob id incurrit cenſuram,vel irregularitatem:peccaret tamen id faciens,nu.2. ſine diſpenſatione Papæ,nu.4.immo nec peccaret,ſi cauſa pietatis,vel etiam cauſa cognationis, vel inſtantis neceſſitatis infirmi,vel ſuæ,vt ſic ſibi,cum aliunde non habeat,victum lucretur, num.3.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM III.

DE MEDICO clerico sæculari prima tonsura vel minoribus tantum ordinibus insignito, & habente duas capellanias non reddentes victum ei sufficientem, an medendo peccet?

Respondeo primo, præfatum D. consulentem debere cauere, ne committendo, vel omittendo peccet aliquod septem generum peccatorum, quæ prohibentur, & esse peccata diximus in Manu. confess. cap. 25. num. 60. de peccatis medici, & chirurgi, cum declarationibus eisdem ibidem habitis.

1 Secundo, debere item cauere, ne vtatur officio, & arte medica: quia licet clericus simplex ordine sacro & beneficio ecclesiastico carens nõ peccet officio & arte medica vtens, plusquam laicus medicus: ordine tamen sacro insignitus, vel habens beneficium ecclesiasticum peccat vtendo eis; ea ratione, quod est officium sæculare, cuius exercitium prohibetur clericis & monachis, per rubric. ne clerici vel monachi sæcularibus negot. se immisceant, & cap. 1. de reform. sess. 22. Conc. Trid. per quod innouantur canones, & statuta vetantia clericis negotia sæcularia: in quod facit etiam cap. 6. de refor. sess. 14. eiusdem Concil. licet non æque clare, quæ duo capp. etiam nos citamus in Manu. conf. cap. 25. nu. 111. Nec obstat, quod beneficia D. consulentis sint parui prouentus, & ad victum eius honestum non sufficientia. quia in ea sumus opinione, quæ tenet, beneficium etiam non sufficiẽs victui honesto obligare ad recitandas horas canonicas: quam nostram sententiam efficaciter probamus contra Domin. Sot. in Enchirid. de oratio. cap. 21. num. 11. & qua ratione obligat ad horas canonicas, debet etiam obligare ad vitanda officia sæcularia, arg. l. illud ff. ad l. Aquil.

2 Tertio respondetur, quod præfatus D. consulens solo iure communi attento non incurreret excommunicationem, nec vllam aliam censuram, nec irregularitatem propter exercitium artis prædictæ medicinæ, licet peccaret per prædicta: quia nulla talis pœna incurritur ipso iure, nisi alicubi exprimatur, cap. is qui. de sent. excomm. lib. 6.

3 Quarto, quod posset etiam licite sine vlla dispensatione curare causa pietatis infirmos miserabiles, & pauperes; & mea sententia etiam causa cognationis, & instantis necessitatis ægroti, & etiam ipsiusmet consulentis, si eguerit, argum. cap. 1. & 2. de postulan. qui necessitatis propriæ causa posset etiam negotiari, & aliquo honesto officio vel arte victum honestum sibi quærere, per ea quæ citamus in d. cap. 25. num. 111.

4 Quinto, quod indiget dispensatione Papæ ad curandum per prædictam artem generaliter quoscumque infirmos diuites, & pauperes, propinquos, & extraneos sine peccato, vt prædictum est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Generalia verba mandati & præcepti ad licita restringenda sunt.*

1 *Constitutio Gregorij XIII. contra receptatores bannitorum lata ligat etiam clericos*

eis

Digitized by Go

eis fauentes extra casum confessionis, & alios in quibus iure naturali vel diuino eos iuuare tenentur: nemini autem præcipit vt bannitos denunciet. num. 2.

3 *Tolerare bannitos qui prohibentur, non ideo censentur obligati ad eos denunciãdos.*

4 *Denunciatio bannitorum quando non potest nisi cum propriæ mortis periculo fieri. in dubio non est censenda per legislatorem præcepta.*

CONSILIVM IV.

SVPER contentis in bulla Greg. XIII. contra receptatores bannitorũ, &c. dubitatur primo, an omnes teneantur accusare, propalare, vel denunciare bannitos. Secundo, an esto laici teneantur ad accusandum, denunciandum, & propalandum, etiam clerici teneantur ad idem.

1 Respondeo primo, quod alicui videri posset non includi clericos, vel monachos in prædicta bulla. Tum quia nullam de illis specialem mentionem facere videtur: & quod nullam mentionem facit de Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Decanis, Canonicis, &c. Tum quod meminit in specie Duces, Marchiones, Comites, & alios sæculares, siue laicos. Tum quod verba illa, *Ecclesiastica dignitate præditus, &c. Beneficio ecclesiastico priuati*, possent intelligi de dignitate, & beneficio temporali, quam, vel quod quis teneret ab Ecclesia. Tum quod clerici vel monachi non possunt licite facere multa, quæ in ea iubentur; & verba generalia restringenda sunt ad licita, l. si procurator. ff. de conditio. indeb. cap. 1. de iureiur. lib. 6.

2 Tum denique quod non est tanta ratio includendi eos, cum rari videantur clerici, vel monachi fauentes huiusmodi sanguinarijs, & grassatoribus: & quod constitutio est valde exorbitans à iure communi, & pœnalissima, ideoque restringenda. Sed quia vtitur illo verbo generali, *Quicumque*, & illis verbis, *Etiam ecclesiastica dignitate præditus*, & illis, *Ecclesiastica dignitatis, vel mundanæ cuiusuis cõditionis, & ordinis*, & illis, *Ecclesiastico beneficio* & quia conditor eius, ad quem pertinet interpretari, l. fin. C. de legib. est præsens: & quod etiam ecclesiastici solent aliquibus eorum male fauere: non auderem excludere illos, qui eis fauerent extra casus sacræ confessionis, & alios, in quibus iure naturali vel diuino tenerentur eis fauere.

2 Secundo, quod non videtur quemquam per eam teneri ad accusandum, vel denunciandum: quoniam nulla eius parte id cauetur: licet in versiculo *communitates, &c.* iubetur, vt vniuersitates, quæ nouerint accessum, stationem, vel transitum aliquorum illorum, debeant pulsu campanæ conuocare populum armatum, illosque capere, si possunt; & si non possunt, commonefacere finitimas quasque communitates, vniuersitates, vel dominos; non tamen iubet id singularibus personis, quas mox obligat ad alia diuersa, in quibus non includitur accusatio, nec denunciatio; quamuis includatur receptatio, & largitio, & opitulatio per cibum & commeatum & aliud ad euadendum: & iussus non tolerare, non videtur iussus accusare,

3 vel denunciare. Tum quod apud emendate loquentes, tolerare, significat sufferre, vel sustinere, vel tenuiter alere: & ita potest quis non tolerare cõtradicendo, vel nolendo conuersari, vel cohabitare, licet non accuset, neque denunciet. Tum quod aliud est non tolerare iniuriam, & aliud deferre

illam

illam iudici: passim enim videmus nobiles non tolerantes iniuriam, neque deferentes eam in iudicium; & multi non tolerant excommunicatos, nec deferunt eos in iudicium, vt colligitur ex toto tit. de sent. excomm. Tum quod si S.D.N. voluisset obligare omnes ad accusandum, vel denunciandum, id expressisset, vt ait cap. ad audientiam. de decim. sicut expressit
4 in sua extrauag. ab ipso. Tum quod periculosissima & morti vicina est huiusmodi denunciatio: & legislator præsertim iuris callentissimus, qualis est S.D.N. nouit non debere legem ligare aliquem ad huiusmodi periculosissima, cap. erit autem lex. 4. dist. declaratum per S. Thom. 1. 2. q. 95. art. 3. Tum denique quod ipsemet S. D. N. nouit, quod leges huiusmodi denunciationes præcipientes male recipiuntur à populo: nouit enim quod extrauag. 2. de simo. quæ hoc præcipit, numquam fuit recepta, vt tradimus in Manu. confess. cap. 27. num. 106. neque extrauag. prædicta, ab ipso. quantum ad hoc est recepta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ius ciuile etiam respiciens materiam criminalem prælegere, & super eo cõmentarios scribere nequaquam clericis beneficiatis etiam in dignitate constitutis prohibetur, nec ob id incurritur aliqua irregularitas. nu. 2. auditio autem ijs solũ prohibetur, qui sunt sacerdotes, vel habent dignitates, seu personatus, vel sunt monachi. nu. 1.*

2 *Absolutio & dispensatio petita ab eo qui ea non eget, ei non nocet.*

CONSILIVM V.

NLECTOR materiarum criminalium in Academia Romana aliquot beneficia à Papa obtinuit, propter quod prima tonsura insignitus fuit: & cum ipse Papa illi propitius esset, ad maiorem cautelam absolutionem cum noua prouisione petijt, vt & lectionem criminalem, & dicta beneficia retinere posset: supplicationeq. signata, & ad registrum missa, Papa vita functus est: vnde in expeditione litterarum orta fuit difficultas.

Quæritur primo, an dispensatio sit necessaria.

Secundo, si nocet pro illa fuisse supplicatum.

AD PRIMAM respondetur, quod si antequam conferrentur D. consulenti prædicta beneficia, assumpsit primam tonsuram, de qua loquitur, vt par est credere, non indiget noua collatione, nec noua expeditione bullarũ, nec vlla dispensatione ad prælegendum ius ciuile: quia non habet dignitatem, neque est presbyter, nec monachus: nec etiam indigeret dispensatione ad prælegendum iura ciuilia propter beneficia præfata, quæ nõ sunt dignitates, nec personatus, neque officia, de quibus loquitur cap. de multa. de præbend. & cap. super specula. ne clerici vel monach. neque per consequutionem ad prælegendum partem iuris ciuilis, quæ materiam criminalem continet. Tum per rationem prædictam. Tum quia nõ vetatur præ-
3 lectio legum ciuilium etiam constitutis in dignitate, sed tantum auditio, vt post Innocen. tradimus nos in Manu. nostro confess. cap. 27. num. 16.

neque

Digitized by Google

neque debet timere incurſionem irregularitatis, eò quod prælegit materiam criminalem; quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, neque propter commentarios ſuper illis compoſitos, ſed tantum propter homicidium, vel mutilationem factam, ope, conſilio, vel auxilio ad id præſtito, & ob eam præſtationem conſequuto.

3 AD SECVNDAM reſpondetur, quod nihil nocet ei petitio diſpenſationis prædicta. Tum quia non eſt neceſſaria per prædicta: quia petitio etiam abſolutionis ab excommunicatione non inducit neceſsitatem eius, licet petatur, vt ſatis ſentit gloſſ. ſingularis in cap. venerabilem. de electio. verbo poſtulauit. quatenus loquitur de petitione ad cautelam, & allegat cap. ad eius. 5. diſt. & Panorm. communiter receptus poſt multos à ſe citatos tenet. & citius ipſe conſulerem D. conſulenti, vt eijceret eam à domo, ſi haberet in arca, quam quæreret, vt eam mitteret in illam: quia ad nihilum prodeſſet, & veniens in manus alicuius parum eruditi poſſet nocumentum facti afferre, licet non iuris, quo ipſe defenderetur, & ideo relinquat dormire. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus conſtitutus beneficio carens poteſt ſine peccato etiam in criminalibus patrocinari, nec eget ad id indulto: quòd ſi eidem ſe talem narranti concedatur, non tamen ei aſcendenti ad ſacros, vel poſtea obtinenti beneficium proderit; ſed peccabit patrocinando, non tamen incurrit irregularitatem, ſi ex ſuo patrocinio mors non ſequatur.*

CONSILIVM VI.

CLERICVS in quatuor minoribus conſtitutus, cupiens promoueri ad ſacros, fecit ſe abſolui, eò quod patrocinatus fuiſſet in cauſis ciuilibus & criminalibus: & poſt huiuſmodi abſolutionem patrocinatus eſt in cauſis ciuilibus ſæcularibus. Quæritur, an indigeat de nouo abſolui, ſi ad ſacros ordines promoueri voluerit; & an idem ſit, ſi in cauſis ciuilibus eccleſiaſticis ſit patrocinatus; & quid dicendum, ſi in indulti patrocinandi ſupplicatione narretur, quod in quatuor minoribus ordinibus conſtitutus exiſtat, nullumq. habens beneficium: Vtrum ſi ad aliquem ſacrorum ordinum promoueatur, vel beneficium ſine cura obtinuerit, indultum ipſo iure fiat nullum?

1 Reſpondeo primo, quod nullus clericus, ſiue tantum quatuor minoribus, ſiue etiam ſacris initiatus, incurrit excommunicationem, vel aliam cenſuram patrocinando in cauſis, ſiue ſint eccleſiaſticæ, ſiue ſæculares, & ſiue criminales, ſiue ciuiles: quia nullo iure id cauetur: quamuis peccaret etiam mortifere id faciendo, ſi haberet beneficium eccleſiaſticum, vel ſi conſtitutus eſſet in ſacris, licet non haberet beneficium, cap. 1. de poſtul. incurreret tamen irregularitatem, ſi ex ſuo patrocinio

sequeretur mors, vel mutilatio membri, per ea quæ habentur in capi. sententiam sanguinis. ne clerici vel monachi.

Secundo, non posse satis facile intelligi, à quibus fuit absolutus D. consulens, eo quod in quatuor minoribus constitutus patrocinatus fuerit, cum non dicat se tunc habuisse beneficium, nec proponat se incurrisse irregularitatem, nec petijsse dispensationem super illa.

Tertio, quod etiam ex primo dicto sequitur, non indigere ipsum absolutione aliqua noua, nec dispensatione, si non fuit patrocinatus in causis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors, vel mutilatio sequuta fuerit.

Quarto, quod indultum præfatum, vt posset patrocinari in statu quatuor minorum, & carens beneficio; non fuit indultum, nec priuilegium, sed ius commune; quandoquidem constitutus in quatuor minoribus tantum, & omni beneficio carens, nullo iure prohibetur patrocinari, per præfatum cap. 1. de postul. & resolutionem Panor. communiter recepti: & perinde debet iudicari de ipso, ac si non habuisset illud indultum; quia frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municip. & gloss. cap. 1. de rescript.

Quinto, quod posteaquam fuerit aliquo sacro ordine insignitus, vel aliquod beneficium etiam simplex adeptus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, nisi in casibus permissis in dicto cap. 1. de postul. Salua, &c.

Finis Tertij Libri, quo Primæ Pars absoluitur.

Errata

Errata ſic corrigito.

Pag.4. linea 23. inceſtus affinitatis 6.7. patitur conſentit 7.43.& vel 25 8. admiſi admiſſi 31.39.nu.148. nu.248. 32. 30.ſocietas ſocietas 1. 33. 3. qua quo 33. 5. deponatur *adde* dos ibid.24. illas illos 36. 12. bullam bullæ 38. 9. fecerint fecerit 46.10. revocata modificata 51.43.in electionib. *adde* ſine iuſta cauſa,vel culpa,vel legitima cauſæ cognitione. 58.1.eundem idem 64.34.reſtiturio reſtiturionis 64.43.nullum *dele* 66.vlt.nu.95. nu.10. 72. 2. prædend. præbend. 74.23. ſed & *dele* & 77.39. iuſtam iſtam 83.5. expreſſio *adde* falſa 84.23. illos illud 85. 25. pollea Polla 91. 35. 5. ff. 93.5. viginti vigintiquinque 101.1.& 103.34.Biaxio Baiſio 104.penult.ex vel 117. 35. quaſi qua 117.40. Dicimus Dicunt 120.6.illis illa 120. vlt. extendit videtur extendere 123.32. ſibi *dele* 127.4. Ritus Metus 128.16. l.2. l.1. 131.11. nu.100. nu.110. 132.vlt.Tertij Secundi 138.24.ſacrorum *adde* eodem die factam 142.19.effecit fecit 143.14.clericum ſubditum 147.24.nu.13. nu.24. 148.6.ordinandi ordinati 148.13.diſpoſitione diſpenſatione 148.35.cap.eius. cap.epiſcopus. 149.30. per annum poſt annum 150.35.ſeſſ.22. ſeſſ.21. 152.9. nu.245. & nu.145. nu.155. 156.12. illud illum 156.9.clem.2. clem.vnica 159.9.finalis finali 160.32.ſuper dictione veſtra,ſecundo loco poſita, *dele*. 160.40. non diſſimili diſſimili 161.5. ad altiores ſacros ad presbyteratum 161.36. ſeſſ.25. ſeſſ.24. 166.6.dimiſſorijs ſi dimiſſorijs: & ita ſi ibid.7.exteriori *adde*, poteſt ab eo peti: 172.24. poſitam ſeſſ.7. de refor.cap.10. *dele*. 173.40. ordinis originis 176.15. in loco diſtantiſſimo à ſua patria in ſua patria à dicto loco diſtantiſſima 180.25. XLV. XLVI. 182.27. collatio inſtiturio 184.9. recitauit, *adde*, nec ad presbyterium ſe promoueri fecit 184.33. curatum habere curam animarum 185.7.in dict.cap. in dicto cap.de multa. 188.4.num.2. *ſic lege*: Chriſmatis de eſſentia, prout eſt materia neceſſaria ſacramenti, non eſt balſamum. num.4. & 8. & lin. ſeq.ibi,& balſamo *adde*: ſed defectus balſami non annullat ſacramentum. 190.90. Andr. Hadrian. 197. 2. conſideretur concederentur 198.27. Papæ patronatus 200.26. etiam curata *adde* accipienda 201.11.gloſſ.2.cap. gloſſ.cap. 202.35.pœnam *adde* ſuſpenſionis, nec irregularitatis, nec 206.5.vſurpatione vſucapione 208.38. illegitimos *adde*, & illarum moderationem à Greg. XIIII. 232.35. reg. lib.6. decre. cap.decet. de reg. iur. lib.6. 235.28. 4.q.3. 2.q.5. 238. vlt. humanorum *adde* circa ea 241.34. cap.1. cap.5. 244.13. præſumptione præſcriptione 245. 20. ſcilicet competit ius præſentandi collegiatis ſcilicet collegiatis competit ius præſentandi. ibid. 31. ſine conſilio ſine conſenſu ibid.vlt.capitulorum capitularium 247.15.diſpenſatis diſpoſitis 248.28. Maij Martij 255.34.& 41. Bald. Balb. 261.30.contra eos fama, vel alia ſunt ſufficientia *ſunt contra eos fama & alia ſufficientia* 262.5.loquentium intelligentium 268.1. præcepit præcedit 270.vlt.ſedem *adde*, non tamen habet eamdem iuriſdictionem, quam habet Concilium, nec ei parem. nu.5. 275.3. Vnicum Vnitum 285.24. ad revelandum occulta, *dele, & ſic lege*, ad manifeſtandum quæ novit vel audivit de aliqua re 290.37. nu.1. nu.4. 302.18.22.23. & reſpectu ſed diverſo reſpectu 302.20. & vt qui poteſt vt 316.37.quo ad annum novitiatus *dele.& ſic lege*, videlicet anni novitiatus omiſſionem non vitiare in dicta religione profeſſionem 318.43.quod dat quo dat 319.2.lib.6. *adde*,&c. inde ſubiungimus ſequentia. 326. 29. à primo à principio 328. 4. dicta *dele* 344.5. cap.religioſi. cap.religioſo. 344.10.de regular. *adde* lib.6. 344.33. & 36. cognoſcunt cognoſcit 345.40. num.39. num.53. 348.26. ſeminas ſeminæ 351. 32. ſincerus ſincerius 351.35. conſil.82. de regul. conſil.7. de ſtat. monach. 367.35. loco præcitato cap.17.num.134. 377.8.quæſt.8. quæſt.6. 381.13.præterea. præterea. il 1. ibid. pervenit.1. pervenit.2. 382.7. cum in cauſis. cum Marthæ. ibid. 8. quæſt.1. quæſt.2. ibid.40.non poſſe abſoluere non poſſe ſe invicem abſoluere 386. 1. offeramus.4. afferamus.24. 387.23.dilectis. dilecti. 388.15.cap.turbat. cap.turbatur. 389.33.de conſti. de conſuet. ibid. de iure patr. de cenſib. 396.42. lib.6. *dele*. 403.23. earum eius 417.12. paſtoralis paſtor 417.23.reliquare volentes relinquere nolentes 435.19.ſuſpenſio ſuſpenſo 441.40.eam ea 444.41.vtique vtique 445.19. curam cura 487.41. prouiſo præuiſo 494.24.omne omnem 501.21.ſuſpenſionem ſuſpicionem ibid.num. 72. num.10.& ſeq. 504.39.rubus rubos 507. 40. non fuerunt *dele* non 512. 36. An viſitator Epiſcopi An Epiſcopus 520.17.depoſito depoſitio 567.penult.merata numerata

rata 575.40. pereat *adde* domus ipſa,& quod non poſſit illam vendere 583. 31. rebus *adde* immobilibus 584.35.determinatur determinantur 589.11. merx merces 592. 38 pacta illa, *adde*, quæ ſimpliciter excuſarent à caducitate, non tamen illa 598. 3. recognitionis recognitiones 602. 13. quo naſcuntur quo non naſcuntur 607. 14. quam prius quam 611.3. de ſolution. de fideiuſſ. 614.11.mobilia,& immobilia immobilia,& mobilia 630.3.reliquiſſet reliquaſſet 635. 2. cap. dicatis. cap. non dicatis 664. 13. qui quæ 666.29. annum annuum 688. 19. abſoluendus ſepeliendus in ſacro 721.24. quodcumque quotcumque 737.21. nu.536. nu.5. 770.5.ad quem ad quod 786.36. conſules conſulens 791.4. probet præbet 800,31. tranſmiſſionem *adde*, ſed non iuridicas 812.35.translato translatus 833.31.cuius quorum 864.25. dicit ducit 880. 41. q.11. q.111. 906.4.conſitas caſtitas 994.vlt. indictus indiſtinctus.

Animaduerſiones quædam ad nonnulla Nauarri conſilia, quas hic ad libri calcem appoſuimus, ne illis candide Lector careas, ſed ſuis locis ſingulas reponas.

Pag.17.in adnot.ad 9.quæſt.conſilij 1.de conſtit. hæc adde: Et certe cum proceſſus bullæ feratur potius in modum præcepti, quam legis; & ſententia excommunicationis pluribus in locis feratur contra illos,de quibus Papa certo ſcit quod nolunt eius mandata recipere; non poteſt dici illam ferri ſub conditione, ſi acceptetur: & cum ſingulis annis renouetur & feratur, vix poteſt accommodari id quod dicitur de lege non recepta.

Pag.74. in fine conſilij 11. de reſcript. addatur: Aduertendum in caſu propoſito non poſſe accommodari quod dicitur de deuolutione ad Pontificem facta, cum agatur de beneficio, quod vacauit in menſe eidem Pontifici reſeruato.

Pag.75.ad nu.3.conſil. 12.de reſcript. addatur: Aduertendum, cum hic agatur de fructibus beneficij,quod modo habet legitimum ſucceſſorem, & adminiſtratorem, non poſſe in hoc verificari omnes dictos tres modos reſtituendi: quia immo dicti fructus videntur reſtituendi dicto ſucceſſori.

Pag.80. ad finem eiuſdem conſil. 12. Aduertendum, id quod dicitur [illegible] pro validitate penſionis, eſſe admodum dubium in foro conſcientiæ: cum cauſa, ne ex huiuſmodi reſignatione nimium patiatur, vere non ſubſiſtat: & clauſula illa, *ſine prædicto, ſine alio modo*, &c. non reſpiciat ſupplectionem defectuum nullitatis penſionis.

Pag.122.ad conſil.4. de renuntiat. in fi. Aduertendum, referri ſacram Congreg. cenſuiſſe eiuſmodi renunciationem eſſe nullam, ex quo non fuit expreſſum reſignantem ad illius titulum promotum; quæ expreſſio pro forma requiritur.

Pag.129.ad finem conſilij 8.de renunciat.adde: Aduertendum, quod ſpectat ad poſſeſſionem triennalem,videndum quod notatur infra conſil.20. & 30. de præben. & quod ſpectat ad regulam de publicand. reſign. videndam conſtitutionem Greg. XIII.

Pag.140.in fine conſil.6.de temp.ord. adde: Vide ſupra conſil.4.& infra conſil.12.

Pag.149. ad conſil.15. de temp.ord. Aduertendum hoc reſponſum non videri carere maxima difficultate; nam ratio excuſationis,de qua nu.2.& 3. videtur repugnare illi dicto, quod ponit ſupra conſil.14. nu.2. & quam ponit nu.4. non videtur ſubſiſtere; ex quo Concilij verba expreſſe requirentis pacificam poſſeſſionem, nullam probabilem admittunt dubitationem, nec obſcuritatem. vnde doctrina Innoc. in hoc caſu ſibi locum non poteſt vendicare. Vide infra conſil.27.nu.3. & de ætate & qualit. conſil.7.nu.4.

Pag.150.ad conſil.16. de temp.ord. Aduertendum quo ad remedium petendum ab Epiſcopo, ſeu Capitulo: nam aut petitur in foro conſcientiæ,& obtentum à ſacra Pœnitentiaria ſufficit: aut quo ad forum exterius,& nec Epiſcopus,nec Capitulum diſpenſat: niſi dicamus per dictam concelebrationem non incurri irregularitatem,quod forte verius videtur.

Pag.162.ad conſil.26.de temp.ord. Aduertendum,referri Congregationem conſuiſſe, regulares,qui volunt ab alieno ordinari, debere obtinere dimiſſorias etiam à diœceſano, ſi in diœceſi commoratur. & vide infra conſil.36.

Pag.172.ad additionem conſilij 26.de temp.ord. hæc adde: Vt ſupra conſil.26.

Pag.204.ad finem conſilij 4.de fil.presbyt. Aduertendum,diſpenſationem Epiſcopi, de qua hic

per

per Nauar. nu.2. non reſpicere impedimentum proueniens ex defectu natalium, ſed illud quod prouenit ex eo quod ſine diſpenſatione Papæ aſſumpſit ſacros ordines.

Pag.229.ad conſil.1 de offic.vicar. adde hæc verba: Vide infra conſil.2.de offic.ordin.

Pag.234.ad conſil.5.de offic.iud.deleg.adde: Aduertendum primo,videri dictam regulam non habere locum in hoc caſu, in quo hic habuit titulum ab eo qui non poterat dare: Secundo, magis communem videri, regulam non prodeſſe in foro conſcientiæ.

Pag.245.ad conſil.2.de offic.iud.ord. adde: Aduerte,quia Rota tenet Epiſcopum non poſſe cogi vt habeat vicarium,vt habet Puteus lib.2.deciſ.43. Mehodanus de officio vicar. deciſ.4. ſed nec Felin. d cap.quoniam. ſequitur Abbatem. Vide etiam ſupra de offic.vicar.conſil.1.

Pag.256.ad conſil.9.de offic.iud.ord.adde: Aduertendum,pronunciatum fuiſſe per ſententiam, quæ tranſiuit in iudicatum, Epiſcopum non potuiſſe mutare beneficium perpetuum in manuale,vt etiam inſinuat Nauar. hic nu.2. ad fin.

Pag.304.ad finem conſil.3.de iis quæ vi. adde: Aduertendum,ea quæ hic ſcribit Nauar. in fin. nu.6.& 7.non ita eſſe intelligenda, vt Papa ſua diſpenſatione concedat alicui, vt iuri naturali diuino non ſubſit; ſed determinando materiam voto,quod iure naturali diuino obligat, promiſſam,in illo caſu non eſſe congruam materiam voti,& ſic non obligare; vt declarat D. Thom.2.2.quæſt.88.art.10.ad 2.& quæſt.89.artic.9.ad 1. ad quem locum ſe remittit idem Nauar.de pœnit.diſt.6.cap.pen. ſacerdos. nu.132.

Pag.330.ad conſil.4. de iudiciis. adde: Aduertendum, Nauarrum non ſolum non negare,immo expreſſe affirmare matrimonium per in foro conſcientiæ tantum diſpenſatos contractum eſſe ſemper incommutabiliterq. validum: ſed ex quo dicta diſpenſatio eis non ſuffragatur niſi quo ad forum conſcientiæ, inde ſequitur iudicem fori exterioris debere cum prædictis ſe gerere, ac ſi ſine diſpenſatione (cum de ea ipſi legitime non conſtet) contraxiſſent.

Pag.352.ad conſil.1. de cauſ. poſſeſſ. & prop. adde: Conſilium de quo ſupra nu.2. reperitur ſubſit.de ſtatu monach. conſil.7.

Pag.420.ad notata ad conſil.3.de vit.& hon.cler. ibi, 18. Ianuarii, adde, cum illius modificatione edita ab eodem pridie Kal. Februarii.

Pag.588.ad conſil.22.de empt.& vend.in fine adde: Aduertendum Pium V. circa venalitatem horum officiorum in ſtatu Rom. Eccleſiæ edidiſſe quamdam conſtitutionem, de qua in hac materia idem Nauar.meminit in Man.confeſſ.cap.25. poſt num.7. qui etiam videndus eſt in tract.de datis & prom. not.32. poſt nu.45.verſ.4.

Pag.863.ad conſil.13.de conuerſ.coniug. adde: Aduerte, quia quintum dictum,& illius reſponſio videntur intelligenda vt ſupra conſil.6.

Pag.916. ad conſil.17.de voto. adde: Aduerte,quod cum Caietanus 2.2. quæſt.189.artic.8.ad fin.teneat contrarium eius quod Auctor nu.8.habet,& doctrina eiuſdem Caiet. d.quæſt.189. art.3.in reſp. ad 2.dub. videatur ſubuertere concluſionem Auctoris; tutior videtur via commutationis.

Pag.919.ad conſil.19.de voto. Aduertendum, Epiſcopum non poſſe ex ſola ſua libera voluntate tollere interſtitia,ſed requiri cauſam ex ſacro Concilio ſeſſ.23. cap.11.& 14.

Pag.998.ad fin.conſil.6. de ſtatu monach. adde: Aduertendum circa ea quæ dicuntur num.8. referri ſacram Congreg. cenſuiſſe ſuperiores religionum poſſe ſolum ſua monaſteria obligare,vt obſeruent eorum inſtituta,à quibus forte receſſerunt; Pontificem autem poſſe religioſis indicere ſtrictiorem vitam, quam ſit illa, quam requirebat eorum regula.

Pag.1007.ad conſil.11.de ſtat.monach. adde: Aduertendum, referri à tempore Greg. XIII. & citra obſeruari,vt canonicis regularibus dentur beneficia curata ſæcularia.

Pag.1017. ad finem conſilii 14.de ſtat.monach. adde: Aduertendum difficile eſſe ſuſtinere dictam conceſſionem non eſſe contra diſpoſitionem dicti cap.2. ſeſſ.25. de regularib. expreſſe decernentis, adminiſtrationem immobilium non aliis quam officialibus, qui ob vtilitatem monaſterii creari ſolent, concedendam eſſe: qualis non eſt hic conductor, qui vt priuatus religioſus,& ad ſuam vtilitatem & damnum hanc obtinuit adminiſtrationem.

Pag.1030.ad conſil.5. de iure patron.adde: Aduertendum referri reſolutum fuiſſe ad examinatores non ſpectare iudicare quis ſit magis idoneus. Vnde patronus eccleſiaſticus ex approbatis pro idoneis eliget eum qui ſibi magis videtur idoneus,quem præſentabit Epiſcopo, ad quem ſpectat ius inſtituendi. At ſi inſtitutio ad alterum pertineret, Epiſcopus ipſe ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus præſentabit ei, qui debet inſtituere.

Pag.

Pag.1058.ad consil.4. de censib. Aduerte, ne ex iis quæ dicuntur num.2. inferas consuetudine posse induci, vt pro sacramentorum collatione clerici à clericis aliquid possint exigere, contra Panorm. cap. Iacobus. num. 2. de simon.

Pag.1068. ad finem consil.1. de celebr. miss. adde: Sed quod qui audit Missam noctis Natalis satisfaciat præcepto, notat Syluest.verbo Missa 2.post nu.1.vers.dicitur secundo. vnde idem videtur posse dici de celebratione: licet D. Nauarrus hic vtatur illa dictione, alteram, quæ dicitur de duobus: sed quia alterum etiam potest dici de tribus, ideo posset dici D. Nauar. non dissentire à Syluest.

Pag.1101.ad consil.6. de baptismo. Aduerte, quia ex rationibus adductis, ac ex citata auctoritate Caiet.elicitur D.Nauarrum loqui in casu, in quo intentio occidentis matrem pro Christo fertur etiam saltem virtualiter in occisionem filii nondum nati.

REGESTVM.

a b c d e.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb.

Omnes sunt Quaterniones, præter a & Bbbb Duerniones.

Digitized by Google

idine
,con-

Natalis
e idem
n, qua
Nauz.

ita an-
em pro

Digitized by Google

Digitized by Google